This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

6000897962

atinais-Suomalainen Sanakirja.

Latinais-Suomalainen

Sanakirja

Koulujen tarpeeksi.

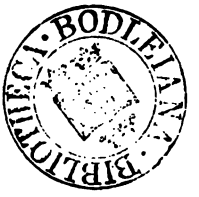

Helsingissä,
Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainossa,
1864.

803. S. 168.

Imprimatur: *C. R. Lindberg.*

Alkulauſe.

Koulnille aiottuna tämä teos parhaasta päästä on koettanut ſuoritella ainoastaan niitä ſanoja ja lauſelmia, joita Latinan kultaiſen aikakauden enimitten luetuissa kirjailioissa tawataan. Pitkin koko matkaa on wieraskielisten ſanakirjain johtoa polkematta noudatettu. Mitä muutoin apukeinoihin tulee, ſulimmat kiitokſet täsſä kunnan herra kanſlineuwos E. Lönnrot'ille, jonka ſanakokouksista ja ſuullisista neuwoista hyötyä Suomen kielen puolesta perin runſaasti työlleni karttui. Muistaa myöskin hartaalla kiitollisuudella jokainen ſuomalaisuuden ystäwä, että walistusta ſuoſiwa maamme hallitus ſuuresti on edistänyt kirjan teimeen ſaantia, waltiowarwista Suomalaiſen Kirjalliſuuden Seuralle tätä warten määräten 2000 hopiaruplaa. —

Käytetyistä lyhennyksistä muutamat owat tarkemmin tähdelle pantawat. — Werr. = werrannolliſesti, werrannon omaiſella tawalla. Werranto täsſä oſottaa yleiſen käſityksen erityiſeksi eli omituiſeksi rajoittamista. Näin werranto wastaa Metaphoraa oſaksi, Metonymiaa ja Synekdochetta. Kuw. = kuwannolliſesti, kuwannon omaiſella tawalla. Kuwanto täsſä oſottaa ruumiilliſen käſityksen hengelliſeksi muuttamista. Eſim. globus = multitudo, arma = bellum, mucro = gladius owat werrantoja, mutta calor = amor on kuwanto, koska kolmessa enſimäiſestä ſanasſa ruumiillinen merkitys ainoasti erityiſeksi muodostuu, waan wiimeiſessä kokonaan hengelliſelle alalle ſiirtyy. — Run. = runoteokſissa, runoiliain käſi-aloissa, aina latinaisten ſanain tai puheenpartten jälkeen, ellcot nuot ſanat tai puheenparret erittäin ſelwitettyinä taikka ei. Näissä tapauksissa lyhennys rum. ſiis tarkoittaa Horatiuksen, Ovidiuksen, Wirgiliuksen ym. kirjatuotteita, Ciceron Aratusta y. m. ſ. Muualla lyhennys run. = runokielessä, runon omaiſessa lauſeteinossa, melkein yksistänsä runoilioissa. Eſim. siccus ... glebae (kosteettomat), run. (= runoteokſissa); serius ... verba, run. (= runoteokſissa); secundus ...

run. (= runokielessä): vela; sonipes ... run. (= runokielessä). Sanalaskullisista puheenparsista yleensä ei ole katsottu tarpeelliseksi eroittaa, mitkä runoteoksissa ilmauntuwat. —

Miten yhdistettyjen sanojen suhteen ylimalkaan on menetelty, yhdellä esimerkillä näytettäköön. Kirjassa seisoo: aggero, kantaa luokši, tuoda, wiedä, saattaa luokši, jhnkin. Tämä ymmärrettäköön näin: kantaa luokši, tuoda luokši, jhnkin, wiedä luokši, jhnkin, saattaa luokši, jhnkin. Samoin kun yhdistettyjen, on lyhyyden wuoksi monen muunkin sanan tehty. —

Moninaiset wirheet ja puutteet rasittawat kirjaa. Epätasaisuutta on tunkenut kirjoitustapaan ja muihinkin kohtiin. Työ oli waikia. Harwa aimollinenkaan kylmään maahan kelwollisen waon kyntää, saatikka wähäkuntoinen. Waan järkimiehet tietäwät, mitä ensi kokeelta kohtuudella woi waatia. Heidän päätöksiinsä minä turwaan. Warmaan he eiwät wasta-alkajan hywänaikeista yritelmää liian ankarasti tuomitse.

Helsingistä Toukokuulla 1864.

F. W. Rothsten.

Lyhennyksiä.

abl. = ablativus.
abl. abs. = ablativus absolutus.
abs. = absolute.
abstr. = in abstracto.
acc. = accusativus.
acc. c. inf. = accusativus cum infinitivo.
Act., act. = Activum, active.
Adj., adj. = Adjectivum, adjective.
Adv., adv. = Adverbium, adverbialiter.
alkp = alkuperäisesti.
appell., appellat. = appellative.
c. = commune, generis communis.
coll., collect. = collective.
comp., compar. = comparativus.
concr. = in concreto.
Conj., Conjunct. = Conjunctio.
conj., conjunct. = conjunctivus.
dat. = dativus.
dep. = deponens, deponentialiter.
ed. = edellinen.
eritt. = erittäin, erittäinkin.
esim. = esimerkiksi.
etc. = et cetera.
f. = femininum, generis feminini.
gen. = genitivus.
harw. = harwoin.
h. e. = hoc est.
i. e. = id est.
imperat. = imperativus.
impers. = impersonale, impersonaliter.
indecl. = indeclinabile.
indef. = indefinitum, indefinite.
indicat. = indicativus.
inf. = infinitivus.
Interj. = Interjectio.
interrog. = interrogativum, interrogative.
intrans. = intransitivum, intransitive.

jku, jkta, jkn jne. = joku, jotakuta, jonkun jne.
j. m. m., j. m. s., jne. = ja monta muuta, ja muita sellaisia, ja niin edespäin.
jsta = josta.
jtakin, jnkin, jssakin jne. = jotakin, jonkin, jossakin jne.
k. = katso.
kpki, kpkia jne. = kaupunki, kaupunkia jne.
kuw. = kuwannollisesti. *)
l. = eli.
m., = masculinum, generis masculini.
n. = neutrum, generis neutrius.
nim. = nimittäin.
nom. = nominativus.
nom. c. inf. = nominativus cum infinitivo.
obj. = objective.
PA. = Participialadjectivum.
PAdv. = Participialadverbium.
Partcp. = Participium.
Pass., pass. = Passivum, passive.
perf. = perfectum.
plur. = pluralis.
plusquamp. = plusquamperfectum.
Praep., Praepos. = Praepositio.
Pron. = Pronomen.
PSbst. = Participialsubstantivum.
puh. = puhuen, puhuttaissa.
relat. = relativum, relative.
romal. = romalainen.
run. = runoteoksissa tai runokielessä. *)
sanal., sanalask. = sanalaskullisesti.
sc. = scilicet.
seur. = seuraawa.
s. o. = se on.

*) Katso alkulauseesen.

sing. = singularis.
subj. = subjective.
Subst., subst. = Substantivum, substantive.
superl. = superlativus.
t. = tai.
taw. = tawalliſeſti.
trans. = transitivum, transitive.
warſ. = warſinkin.
werr. = werrannolliſeſti. *)
voc. = vocativus.
ÿkſ. = ÿkſiſtänſä.
ÿlim. = ÿlimalkaan.
ÿ. m. = ÿnnä muita.

*) Katſo alkulauſeeſen.

A.

A = Aulus; = Antiquo (kanſankokouſten äänteläiſſä); = Absolvo (oikeudenmenoiſſa); a. u. c. = ab urbe condita; a. d. = ante diem.

a (conſonanttein edellä, paitſi h:n), ab (vocalein ja conſonanttein edellä), **abs** (c:n, q:n ja t:n edellä), *Præpos.*, waatii *abl.*, merkitſee lähtemistä jotakin, eroitusta, poistantoa, poistumista jotakin, 1) paikan ſuhteen: luota, työä, -lta (-ltä), -sta (-stä), luota jne. poiſ, a rege venire; redire ab agro, a villa; ventus a septentrione oriens; ab eodem gradu depelli; ab fundamento, ab stirpe, ab radice interire (perinpohjin, juurin, juurinenſa päivinenſä); a Gergovia discedere (Gergovian ſeudulta); — critt. järjeſtyſjeſtä puh.: alter, secundus a quo, jkſta, jkn jälkeen; ajankin puoleſta: secundus a Romulo conditor; proximus a postremo (viimeiſen edellinen). Uſein: removere, proficisci, deterrere a quo t. a qua re; — liberare a quo; vacuus a defensoribus locus; — defendere a quo t. a qua re, jkltä, jkta waſtaan, jotakin; magna cura custodire quid a quo; — a quo loco abesse, distare; procul, longe, prope a quo loco (kaukana jkſta paikaſta, läheltä jkta paikkaa); tria milia passuum ab urbe castra locat; jsta kuw.: differre, dissentire a quo t. a qua re; non haud ab re esse (olla tarpeellinen, työdyllinen). *b)* puolelta, puolella, -lla (-llä), -sſa (-sſä), -sta (-stä), -lta (-ltä), Gallia attingit ab Sequanis flumen Rhenum; a fronte, a tergo, a dextro ja sinistro cornu, ab latere, ab ea parte (etupuolelta, -pääsſä, edeſtä, takana, takaa jne.). — Kuw. puolella, puoleſta, esse, stare, agere, facere a quo (jkn puolella, jkn työdyſſä, työwäkſi); qui sunt ab ea disciplina (jotka owat tätä oppikuntaa); nostri illi a Platone (Platonin oppilaat l. lahkolaiſet); — timere a quo (jtakin jkn puolelta); — cognoscere a Gallicis armis (aſeiſta); laborare a qua re; imparatus a pecunia (rahan ſuhteen l. wuokſi, mitä rahaan tulee); inops ab amicis (ystäwiſtä); nihil est ab omni parte beatum (kaikilta puolin), run.; servus a pedibus (juoksuri). 2) ajan ſuhteen: -sta (-stä), jälkeen, peräſtä, ab hora tertia bibebatur; a puero, a pueris (uſiammiſta puh.), a parvo, lapſeſta, pieneſtä, lapſuudeſta alkain; a pueritia, ab ineunte aetate, a primis annis; ab interitu Clodii; ab urbe condita (kaupungin perustukſeſta); confestim a proelio; ab hac concione legati missi sunt. 3) alkuperän oſottamiſeſſi, eſim. Turnus ab Aricia, Ariciaſta kotoiſin l. ſyntyiſin olewa; — critt. aikaanſaattajaſta puh., eſim. laudari, premi, interfici a quo, jkltä; hoc a me dictum est (tämän olen ſanonut, tämä on minun lauſumani); interire a quo, jkn kautta; audire, discere a quo (jkltä); salutare quem a quo, jkn puoleſta. Syystäkin puh.: -sta (-stä), tähden, ab ira, a spe y. m. 4) *adv.*: ab initio, a principio, a primo, aluſta, aluſſa; a se, itſeſtänſä, itſeſtään.

abacus, i, *m.* ſaroiteltu laikka: laſkulauta, pelilauta, kaunepöytä, korupöytä.

abalienātio, ōnis, *f.* (ſeur.), myyminen.

ab-alieno, I, tehdä toiſen omakſi, myydä, agros. *b)* kuw. wieroittaa, luowuttaa, langettaa, kääntää puoleſta, eroittaa, quem, animum, voluntatem a quo; homines suis rebus (toimiſtaan);

abalienati jure civium (jääneet porwarin-oikeutta paitsi).

Abas, ntis, *m.* Argon kuninkaita; jöta *a)* **Abantēus** ja **Abantius,** 3, abantinen, Abaan. *b)* **Abantiades,** ae, *m.* Abantiadi, Abaan sikiö, eritt. poikansa Akrisioš ja lapsenlapsen lapsensa Perseuš.

ab-avus, i, *m.* iso-isän iso-isä, ukonukko.

Abdēra, ae, *f.*, ja ōrum, *n.* eräš Thrakian kyki, asukastensa hölmöydeltä huudoššа; jöta **Abdērīta** l. **-tes,** ae, *m.* Abderalainen.

abdicātio, ōnis, *f.* (seur.), jättäminen, heittäminen, dictaturae (Diktatorinwiraša eroaminen).

ab-dico, I, jättää jtakin, luopua, lakata, erota jöstakin, mennä wirkaheitokseen, dictaturam (heittää, luoda), taw.: se dictaturā (ottaa ero, Diktatorinwiraša); quem filium (hyljätä).

ab-dīco, dixi, dictum, III, ewätä, olla mieltymättä, myöntymättä, suoštumatta (ennuslinnuista puh.).

abdite, *Adv.* salaa, salaiseši, piilokkaaši.

abditus, 3, *PA.* salattu, salainen.

ab-do, didi, ditum, III, antaa pois, työntää l. toimittaa pois, poistuttaa, copias ab eo loco (taampauttaa); jöta a. se, peräytyä, wetäytyä l. pistäytyä pois jhnkin, kätkeytyä, piiloa, lymytä, in Menapios, in silvas, in tabernaculis; eritt.: literis. in literas se a., kadota, uppountua tieteisin. *b)* ylim. piilottaa, lymyttää, salata, pitää salaša, cupiditatem; eas partes abdidit natura (on kätkenyt näkywistä); run.: lateri abdidit ensem (syöksi miekan sywältä kylkeen).

abdōmen, inis, *n.* (alkp. adipomen, adeps), mahanpohja, -alus, ihramaha, kuukupu; kuw. ahmiwaisuus, hekuma, natus abdomini suo.

ab-dūco, duxi, ductum, III, wiedä pois, kuljettaa l. saattaa pois, jtakin, ottaa mukaansa, tuoda myötänsä, a foro, de foro, ex urbe quem; aliquem ad quem, in servitutem; cohortes secum; werr. wieroittaa, langettaa, luowuttaa, legiones a quo; a fide quem; equitatum cujus ad se. 2) wetää pois, kuw. estää, pidättää, poistuttaa, caput ab ictu (taittaa taappäin lyömän alta), run.; kuw.: a studio negotiis abductus; a. animum a sollicitudine. 3) wetää alas, kuw. alentaa, halwentaa, artem ad mercedem.

Abella, ae, *f.* Kampanian kpgeita; jöta **Abellāni,** orum, *m.* Abellalaiset.

ab-eo, ii (harw. īvi), itum, IV, käydä pois, lähteä jöstakin pois, tiehensä, poistua, mennä, ex conspectu; comitio; domum; ad legionem; sub jugum; run.: sub altum pectus (tunkea sywälle, keihäästä puh.); eritt. mennä matkaansa, päästä tiehensä, integri abeunt; impune abire; wirasta erota, luopua, lakata, ab administratione reipublicae; kuw. poiketa, hellittää, mutkauntua, haarailla, a jure; ad quid. 2) mennä, wieriä pois, kulua, wiettyä, kadota, haihtua, tauota, a. e vita l. yks. abire (mennä tuonelaan, kuolla); abiit tempus, annus; timor, fides abiit; de loco abiit pestilentia; res abit a quo (wälttyy jkn käsistä, ei omistu l. pysää jkle), huutokaupoissa. 3) kääntyä, abit res a consilio ad vires vimque pugnantium; eritt.: in aliquid, muuttua, tekeytyä jksikin. 4) seuraukseста puh.: käydä, sattua, non posse istaec sic abire.

aberrātio, f. aberro.

ab-erro, I, haihtua tieltä, harhauta, erhettyä, eksyä, ex agmine. *b)* kuw. hairahtaa, haarailla, mutkauntua, poistua, poiketa, a regula, a norma, a proposito; ad alia; jöta myös: ajakši päästä jöstakin l. unhottaa jtakin, a miseria, ja siitä: **aberrātio,** ōnis, *f.*, a dolore (mielihaikian unhotus; hausutus).

abesse, f. absum.

abfore = abfuturum esse ja **abforem** = abessem, f. absum.

ab-hinc, *Adv.* (täästä) takaperin, takaisin, sitten, a. annos l. annis sex (kuusi wuotta takaperin l. sitten l. aikaa).

ab-horreo, horrui, II, kauhistua, kammota, inhota jtakin, olla perin halutoin, myöntymätöin, wastamielinen jhnkin, olla mieltymättä jhnkin, kärsimättä l. sallimatta jtakin, a scribendo; vitiis; quem; werr. eritä, poiketa jöstakin, olla wastasukainen,

ſopimatoin jhnkin, olla tajoumatta jhnkin, a sententia cujus; ab oculorum auriumque approbatione; a fide abhorret (ſitä ei woi uskoa); profectioni abhorrens mos; jöta abh. a suspicione (olla wapaa); wäliötï: olla kelwotoin, kunnotoin, sin plane abhorrebit; abhorrentes lacrimae (mitättömät).

abies, etis, *f.* kuusi, jöta **abiegnus**, 3, kuuſinen, hastile.

ab-igo, ēgi, actum, III, (ago), ajaa poiš, tiehenſä, karkottaa, ſamottaa, paetuttaa, häätää, torjua, muscas; kuw.: curas, run.; eritt. työstää, pecus, ja myös: luowuttaa, lähdettää, partum.

abitus, us, *m.* (abeo), meno, lähtö, poiſtunta, ero, katoaminen, alicujus; pestis: *concr.* uloskäytäwä.

abjecte, *Adv.* nulosti, ſydämmettömästi, kehnosti.

abjectio, ōnis, *f.* (abjicio), poisheittäminen, jättäminen; kuw.: animi (alakuloiſuus, alamieliſyys, epätoiwo).

abjectus, 3, *P.t.* poisheitetty, ſ. o. *a)* huoletta ſepitetty, kyhätty, senarii. *b)* huono, kehno, kelwotoin, ilkiä, hylnnomainen, halpa, alhainen, animus; homo: oratio matawa, raukia, innotoin. *c)* alakuloinen, alamielinen, ſydammetöin, ſortunut, lantunut, epätoiwoinen, animus.

ab-jicio, jēci, jectum, III, (jacio), nakata poiš, tykööän, heittää, luoda, wiskata, liwittää, paiskata poiš, arma: aliquem; se ad pedes cujus; anulum in mari, merellä (ollessa) nakata alas. Werr. ja kuw. *a)* heittää, hukata, alttiikſi antaa, agros (myydä polusta l. pilahintaan); vitam; salutem pro aliquo. *b)* huoletta pidellä l. laatia, versum (epähuoliſesti lauſua). *c)* heittää ſillenſä, hyljätä, jättää, luowuttaa, consilium belli gerendi, aedificationem, timorem. 2) nakata maahan, ſyöstä alas, de capite quid; se e muro in mare. Werr. ja kuw. *a)* halwentaa, alentaa, ad pastum; siitä: bäwäistä, heittää hylykſi, se (kieltää ihmis-arwonſa, kelwottomasti menetellä); polkea, senatus auctoritatem. *b)* ſortaa, lannistaa, animum l. se (käydä ihan ſydämmettömäkſi, perin waipua alakuloiſuuteen).

ab-jūdico, I, tuomita poiš, jkltä jtakin, quid a quo, sibi quid.

ab-jungo, junxi, junctum, III, riiſua l. laskea waljaista, juvencum, run.; werr. eroittaa, työntää poiš, quem; se a dicendi genere (poistua).

ab-jūro, I, wannomalla kieltää poiš.

ablātus, 3, *Partcp.* ſ. aufero.

ablēgātio, ōnis, *f.* (ſeur.), poislähettäminen, ablegatio juventutis ad bellum.

ab-lēgo, I, lähettää l. työntää poiš, poistuttaa, honestos homines.

ab-ligūrio, IV, imannella poiš l. ſuuhunſa, imantelemalla kuluttaa, herkutellen menettää l. tuhlata, ahmata, patrimonia.

ab-lūdo, III, olla tajoamatta, mukaumatta, ſopimatta jhnkin, poiketa jötakin.

ab-luo, lui, lūtum, III, wiruttaa poiš, walaa poiš, ylim. pestä, puhdistaa, pedes; kuw. purkaa, poistuttaa, paetuttaa, luowuttaa, perturbationem animi.

ab-nego, I, ewätä, kieltää, olla tahtomatta, cui quid (kieltää jkltä jtakin), run.; *inf.* kera, eſim. adhibere manus, run.

ab-nepos, ōtis, *m.* lapſenlapſen lapſenpoika, ja **ab-neptis**, is, *f.* lapſenlapſen lapſentytär.

ab-nocto, I, (nox), yöskellä poiſsa.

ab-normis, e, (norma), epäſääntöinen, irtonainen, sapiens (philoſophein oppikuntia noudattamatoin), run.

ab-nuo, nui, nuitum ja nūtum, III, wiitaten kieltää, jöta ylim. kieltää, ewätä, intätä, empiä, olla wastaan, colloquium, certamen; nec abnuebant parere (mieltyiwät tottelemaan); locus abnuit (on epäſoma). Siitä: **abnūto**, I, wiittailla poiš, wiittaillen kieltää.

ab-oleo, olēvi (olui), olītum, II, häwittää, kadottaa, pilata, monumenta, run. *b)* kuw.: merita cujus, magistratum cui (purkaa, ottaa poiš jkltä); eritt. perin kukistaa, kumota, epuuttaa, kuolettaa, ritus Romanos.

ab-oleo, ēre, pahaста hajuста puhdistaa, viscera, run.

ab-olesco, olēvi, III, (aboleo), kulua, kadota, raueta, hajhtua, memoria aboléverat.

abolitio, ōnis, *f.* (aboleo), kukistus, kumous, epuutus.

abolla, ae, *f.* päällyswaate, wiitta, waippa, lewätti.

ab-ōminor, I, manata pois, ylim. kirota, kammota, inhakoida, jsta abominandus (kirottawa, kammottawa) ja abominatus (kirottu, sadateltu).

Aborīgines, um, *m.* (ab-origo), Latiumin alkuperäiset asukkaat, Romalaisten kanto-isät, ylim. peri-asukkaat, perikansa.

ab-orior, IV, laskeutua, kadota, lähteä, run.: vox aboritur (salpauu).

abortio, ōnis, *f.* (eb.), murteuminen, keskensaaminen.

abortīvus, 3, (eb.), keskoinen, luoden kannettu, keskensyntynyt.

abortus, us, *m.* (aborior), murteuminen, keskensaaminen, keskensynnyttäminen. *b)* luoden kanto, keskoinen.

ab-rādo, rāsi, rāsum, III, raappia pois, kaappia l. karwia pois, keritä, barbam (ajaa); abrasus (siliäksi ajeltu), run.; werr.: quid a quo (jklta tawaraa kiskoa, riistää).

ab-ripio, ripui, reptum, III, (rapio), rytkäistä pois, kiskaltaa, riuhtaista, temmata pois, irti, siepata pois, wäkisin wiedä, ottaa, saattaa pois, ab impedimentis quid; legiones a quo; vi fluminis, tempestate abripi; in servitutem, ad necem aliquem; eritt. työstää, quid; kuw. temmata pois, poistuttaa, luowuttaa, a terra; a similitudine patris.

abrogātio, f. abrogo.

ab-rogo, I, kukistaa, kuolettaa, epuuttaa, purkaa, legem, vectigalia; werr. waatia pois, ottaa l. riisua pois, magistratum cui (jklta); kuw.: fidem cui (kumota, häwittää, luowuttaa jklta). Siitä: **abrogātio**, ōnis, *f.* kukistus, epuutus, legis.

ab-rumpo, rūpi, ruptum, III, katkaista, riistää, temmata l. kiskaista pois, irti, repäistä irti, rikki, irroittaa, eroittaa, vincula; plebs velut abrupta cetero populo; se latrocinio; abruptis nubibus (pakahtuneista pilwistä), run.; kuw. katkaista, keskeyttää, tauottaa, lopettaa, iter, sermonem, vitam, run.; fas (rikkoa), run.

abrupte, *Adv.* jyrkästi, suoraan, lyhyesti, t. äkkipikaisesti, malttittomasti.

abruptio, ōnis, *f.* (abrumpo), katkaiseminen, poistempaaminen, kuw.: a. matrimonii, awioliiton purkaminen l. särkeminen.

abruptus, 3, *PA.* jyrkkä, äkkinen, wuostawa, wiettäwä, locus; kuw. katkonainen, lyhyinen; jsta *subst.* abruptum, i, *n.* äkkisywänne, sywyys, run.

abs, k. a, ab.

abs-cēdo, cessi, cessum, III, mennä (pois), lähteä pois, suoria tiehensä, a curia, e foro; eritt. sotawehkeisä: luopua, peräytyä, matkata pois, poiketa, a quo; ab urbe hostium; Spartā; werr. ja kuw.: quantum mare abscedebat (taantui, kaukeni); cor abscedit (katoaa); ineepto (hellittää, herjetä).

abscessio, ōnis, *f.* (eb.), eriäminen.

abscessus, us, *m.* (abscedo), lähtö, meno, poistuminen, Rutulūm, run.; solis.

abs-cīdo, cīsi, cīsum, III, (caedo), hakata poikki, lyödä, laskea, leikata, hilpaista, siwaltaa poikki, pois, järittää, truncos, funes, caput; kuw.: spem (peräti katkaista).

ab-scindo, scidi, scissum, III, repiä pois, kiskoa pois, tunicam a pectore; comas (repiä päästä), run. 2) rytkäistä erilleen, tykönään eroittaa, exercitum in duas partes; coelo terras, run.; kuw.: omnium rerum respectum (perin kumota); orationem (keskeyttää); reditus (estää), run.

abscissio, ōnis, *f.* (eb.), keskeyttäminen.

abscīsus, 3, *PA.* jyrkkä, jyrkän wiettäwä, saxum.

abscondite, *Adv.* salaisesti, synkästi, hämäräisesti, epäselwästi, t. sywämielisesti, tarkkamietteisesti.

absconditus, 3, *PA.* kätketty, salainen, tuntematoin, insidiae; kuw. salassa pidetty, synkkä, pimiä, epäselwä, res; jus pontificum.

abs-condo, condidi, conditum, III, kätkeä, tallittaa, korjata näkywistä, piilottaa, salata, quid; abscondi, piiloa, laskeutua (tähdistä puh.), run.; eritt.: locum (kadottaa silmistään), run.; werr.

kaihtaa, peittää, coelum (ſawuſta puh.); kuw. ſalata, fugam furto, run.

absens, tis, ſ. absum.

absentia, ae, *f.* (absum), poiſ-olo, confer absentiam tuam cum mea.

ab-similis, e, toiſenlainen, erinkaltainen, non absimili forma.

absinthium, ii, *n.* koiruoho l. mali.

ab-sisto, stiti, stitum, III, mennä poiſ, lahteä poiſ, poiſtua, a signis legionibusque (ſeiſahtua ſotamerkein jne. luota); werr. ſinkoilla, ſirota, tuiſkua, scintillae ab ore absistunt, run.; kuw. luopua, hellittää, herjetä, lakata, tauota, incepto, obsidione, spe; *inf.* kera, eſim. benefacere (herjetä hywää tekemäſtä).

absolūte, *Adv.* täyſinäiſeſti, täydelliſeſti.

absolūtio, ōnis, *f.* (absolvo), wapauttaminen, wapaakſi tuomitſeminen, cujus; majestatis (rikokſeſta waltion ylhäiſyyttä waſtaan). 2) täytös, täyſinäiſyys, täydelliſyys.

absolūtōrius, 3, (absolvo), wapauttamiſta koskewa.

absolūtus, 3, *PA.* päähän käytetty, täyſinainen, täydellinen, vita, philosophus. 2) ehdoton, necessitudo.

ab-solvo, solvi, solūtum, III, irroittaa, paaſtää, kirwottaa, kerittää, ſuorittaa, ſelwittää, se a quo; judicio (riidaſta); eritt. lakikieleſſä: wapauttaa, tuomita wapaakſi, juliſtaa ſyyttömäkſi, bis Catilina absolutus; capitis (hengenrankaiſtuksesta); regni suspicione. 2) käyttää päähän, päättää, walmiſtaa, ſuorittaa, täyttää, opera, dialogos; vitam (täydelliſyyttää); paucis quid l. de qua re (lyhyeltä ladella jtakin).

ab-sonus, 3, hairaſointoinen, hairaääninen, pahalta ſoiwa, paha-ääninen, vox: oratores voce absoni; kuw. yhteen ſopimatoin jnkin kanſſa, tajoumaton, mukaumatoin jhnkin, jtakin waſtaamatoin, a qua re l. cui rei.

ab-sorbeo, sorbui (harw. sorpsi), sorptum, II. kuilaiſta, niellä, ahmata, litkoa, hotkia, tot res, mereſtä puh.; placentas, run.; kuw.: hunc absorbuit aestus gloriae (rytkaiſi myötänſä); tribunatus absorbet orationem meam (wetää kokonanſa puoleenſa).

absp-, ſ. asp-.

abs-que, *Praepos.*, waatii *abl.*, ilman, a. argumento.

abs-temius, 3, (runko temum = temetum), (wiinan) juomatoin, raitis; jöta ylim. ſuunnallinen, kohtuullinen.

abstentus, 3, *Partcp.* ſ. abstineo.

abs-tergeo, tersi, tersum, II, pyhkiä poiſ, hiwaiſta l. tahkoa poiſ, kuiwata, cruorem; werr.: remos (rutkaiſta poikki, särkeä); kuw. poiſtaa, karkottaa, purkaa, luowuttaa, haihduttaa, tauottaa, molestias, metum, dolorem.

abs-terreo, terrui, territum, II. peloittaa poiſ, kammottaa l. säikyttää poiſ, poiſtuttaa, häätää, pidättää, hostes; homines a pecuniis capiendis.

abstersus, 3, *Partcp.* ſ. abstergeo.

abstinens, tis, *PA.* itſeään pidättäwä, wälttelias, ſiiwo, ſuunnallinen, itſepuoletoin, puoltaan pitämätöin, etuaan etſimätöin, ahnettimatoin, homo, manus; pecuniae (rahaa himoamatoin), run.

abstinenter, *Adv.* wältteliäästi, ſuuntaiſeſti, itſepuolettomaſti, ahnettimattomaſti.

abstinentia, ae, *f.* (ſeur.), wältteliäiſyys, ſuuntaiſuus, kohtuus, tytywäiſyys, itſepuolettomuus, ahnettimattomuus, lahjomattomuus, ylim. rehelliſyys, huoleliaus.

abs-tineo, tinui, tentum, II, (teneo), pidättää, hälwiä, häätää, estää, hillitä, manus ab alienis; bello quem; se cibo (olla ſyömättä); ignem ab aede (torjua); vim finibus (poiſtaa). 2) pidättää itſenſä jstakin, wälttää, karttaa jtakin, olla rupeamatta jhnkin, cibo, pugnā; dedecore, injuriā; aegre abstinent, quin castra oppugnent (pitäwät itſenſä leirin kimppuun karkaamaſta).

ab-sto, I. ſeiſoa tyköä, longius (ſeiſoa edempänä, tuonnempana, ulompana), run.

abs-traho, traxi, tractum, III, wetää poiſ, kuljettaa l. laahata poiſ, kiskaiſta, temmata, rytkäistä poiſ, jumenta; naves a portu; ex oculis hominum, e sinu, de matris complexu quem; in servitutem quem; e comitatu quem (ſulkea); eritt. jöta lahko-

kunnaſta luowuttaa, langettaa, militeſ a Lepido. Kuw. *a)* poiſtuttaa, pidättää, eroittaa, a rebus gerendis; a consuetudine (wieroittaa); se a corpore (peräytyä); jſta pääſtää, kirwottaa, wapauttaa, a sollicitudine. *b)* wiehättää, a bono in pravum.

abs-trūdo, trūsi, trūsum, III, ſyſätä pois, työntää näkywiſtä, piilottaa, ſalata, se in silvam; kuw.: in profundo veritatem.

abstrūsus, 3, *PA.* piilotettu, ſalattu, ſalainen, insidiae, dolor; disputatio (ſynkkä, waikia ſelittää).

ab-sum, fui, esse, olla pois, olla ſaapuwilta, ſaatawilta, tieſänſä, tyhjää, kaukana, ab urbe, ex urbe, et domo et foro; ab urbe milia passuum ducenta, oleskella kahden ſadan tuhannen askelen pääſſä l. kakſi ſataa tuhatta askelta kyyſtä; diu a quo; Zama quinque dierum iter ab Carthagine abest; paullum cujus villā (olla wähän matkaa talosta). 2) kuw. olla kaukana, a spe; a vero; jſta puheenparſi: tantum abest, ut - - ut - -, eſim. tantum abest ab eo, ut malum mors sit, ut verear, ne *etc.*, niin kaukana on kuolema pahaſta l. onnettomuudesta, että pelkään jne., l. ſiitä, että kuolema on paha, puuttuu niin paljon, että pelkään jne.; ego istos tantum abest, ut ornem, ut effici non possit, quin eos oderim, niin kaukana olen noita yliſtämäſtä, ett'ei jne. *b)* olla wapaa, a carcere atque a vinculis; a culpa; jſta myös: olla mieltymättä, olla halutoin jhnkin, a consilio fugiendi (pakenemiſen tuumaan); a studiis; a periculis (karttaa waaroja). *c)* poiketa, eritä, olla erinkaltainen, a natura ferarum (kohota eläinten luonnon yli); astutia abest a prudentia; multum ab iis aberat (ei liikimainkaan wetänyt wertoja noille); jſta olla mukaumatta, tajoumatta, ſopimatta jhnkin, a forensi conditione; a principis persona. *d)* puuttua, abest historia literis nostris (kirjalliſuudeſtamme); quid huic abesse poterit? (häneltä); jſta nihil, non multum, paullum abest, quin - -, ei puutu mitään, että - -, ei paljon puutu, että - -, wähillä on ett'ei - -, liki pitää ett'ei - -, hertto ett'ei, milt'ei, wähiltä, eſim. paullum abfuit, quin Varum interficeret (hertto ett'ei Barusta tappanut, wähiltä oliſi Barukſen ſurmannut). *e)* olla auttamatta, hyödyttämättä, cui ja a quo, jkta; absentibus nobis (ilman meidän awutta); longe iis fraternum nomen populi Rom. afuturum (nimen heitä wähän hyödyttäwän).

ab-sūmo, sumpsi, sumptum, III, ottaa pois, ſ. o. tynni kuluttaa, käyttää, nauttia, alimenta; werr. ajaſta puh.: kuluttaa, wiettää, menettää, tempus, biduum; ſiitä: häwittää, kadottaa, kukiſtaa, urbem flammis; vires (rauhaiſta), run.; ferro, fame, veneno, lopettaa, tuhota, ſurmata, kuolettaa; *Pass.* riutua, hiwua, raueta, näännyä, menettyä, kuolla, absumi curā, morbo.

absurde, *Adv.* paha-ääniſeſti, canere; kuw. järjettömäſti, ſuunnattomaſti, typeräſti, dicere, respondere.

ab-surdus, 3, paha-ääninen, pahalta ſoiwa, korwaa loukkaawa, karkia, vox, sonus; kuw. järjetöin, ſuunnatoin, tolkutoin, älytöin, mieletöin, quam absurdum; bene dicere haud absurdum est (on ſangen kiitettäwä); ſiitä: typerä, kelwotoin, kunnotoin, hunkala, awutoin, homo.

Absyrtus, i, *m.* Aieteen poika, Medeian weli.

abundans, antis, *PA.* tulwiwa l. uhkuwa (jtakin), runſas, ylenpaltinen, ololliinen, kylläinen, rikas (jotakin), pecunia; multitudo (järin ſuuri); rerum copiā; ingenio; omnium rerum. *b)* warallinen, äweriäs, woipa.

abundanter, *Adv.* wirroittain, runſaaſti, koſolta, wiljoin, warawalta, appain, coenam praebere; kuw. laajalta, awaralta, pitkältä, dicere.

abundantia, ae, *f.* (abundo), runſaus, yltäiſyys, ylenpaltiſuus, kyllyys, runtuus, rikkaus, aquarum (lähdetten paljous); rerum omnium; kuw.: ingenii, amoris.

abunde, *Adv.* runſaaſti, ylenpaltiſeſti, olohkalta, koſolta, ryhmältä, läämältä, koolta, awaralta, kyll'kyllin, yltäkyllin, ylenmäärin, a. satisfacere; a. magna

praesidia; *gen.* kera: a. commeatus (muonaa).

ab-undo, I, wuotaa ylitse, juosta ylitse, paisua l. yltyä tulwille, tulwia, aqua abundat. *b)* werr. olla wiljoin, läämältä, tyllältä saapuwilla, tarjona, warana, velut abundarent omnia; taw. tulwia l. uhuta jtakin, olla runsaasti, kosolta warustettu jllakin, olla rikas jstakin, l. abundo *etc.*, minulla on warawalta, ylenpaltisesti jtakin, copiä frumenti; porco, haedo; kuw.: praeceptis philosophiae, ingenio, otio.

abūsio, ōnis, *f.* (abutor), wäärä kuwauslauseiten käytäntö.

ab-usque, *Praepos. abl.* kera, -sta (-stä) asti, hamasta - - saakka.

abūsus, us, *m.* (seur.), kuluttaminen.

ab-ūtor, ūsus, III, tykkönään käyttää, tyynni kuluttaa, wiljellä, menettää, otio, divitiis; errore hostium (käyntää hyödyksensä); siitä: wäärin käyttää, patientiä, judicio ac legibus.

Abydus, i. *f.* Wähä-Aasian kpgeita Hellespontos rannalla; josta **Abydēnus**, 3, abydolainen, *subst.* Abydēni, orum, *m.* Abydolaiset.

ac, *Conjunct.* k. atque.

Acadēmia, ae. *f.* Gymnasiumi Athenan lähellä, Platonin opetuspaikka, josta werr. Platonin oppi l. oppikunta, -lahko. Roin nimitti Cicero osakkeen tuskulislaista kartanoaan sekä yhden Kampaniassa olewista maataloistaan. Siitä: **Acadēmicus**, 3. akademialainen, akademiallinen, secta, philosophus; josta *subst.* **Acadēmici**, orum, *m.* Akademialaiset, ja **Acadēmica**, orum, *n.* yksi Ciceron kirjoja.

acalanthis, idis. *f.* tikliwarpunen l. leppäterttu, -tiira.

acanthus, i. *m.* karhunkynsi (kaswi). 2) piikkinen, aina wihériöitsewä puu Egyptissä.

Acanthus, i. *f.* Kalkidiken kpgeita.

Acarnan, ānis. *m.* Akarnanialainen, taw. *plur.* Akarnanialaiset, joitten asuinsijana oli **Acarnānia**, ae, *f.* maakunta Epeiron ja Aitolian wälissä; josta **Acarnānicus**, 3. akarnanialainen.

acc-, sana-yhdistyksissä = adc-.

Acca Lārentia, ae, *f.* Faustulin waimo, Romulin ja Remuksen imettäjä ja kaswattaja.

ac-cēdo, cessi, cessum, III, käydä luokse, astua, mennä, tulla luokse, tykö, jhnkin, luonteleita, luotua, lähetä, ad Caesarem; ad urbem; in aedes, in Macedoniam, in senatum; Ariminum; in funus (yhdistyä); ad hastam, ilmauntua, huutokaupoista pub.; ykf. *acc.*: Jugurtham, Africam; scopulos, run.; *abs.*: febris accedit (tulee); kuw.: ad amicitiam cujus (saawuttaa jkn ystäwyys). Eritt. *b)* wihamielin astua l. askeltaa puoleen, wastaan, kimppuun, käydä l. karata päälle, kimppuun, ad cohortes; ad moenia; muris; muros; ad manum (käydä käsityksyyn, yhtyä tappeloon). 2) kuw. ylim. lähetä, tulla, omistua, yhtyä, kohdata, illud nobis accedit incommodum; eritt. *a)* saada jkn työhön, ruweta, käydä käsiksi jhnkin, ottaa päällensä, haltuunsa, toimittaaksensa jtakin, ad poenam; ad periculum (ottaa osa waaraan); ad causam; ad rempublicam (kajota waltiotoimiin, ruweta waltakunnan palweluksseen). *b)* yhtyä, suostua, mieltyä, myöntyä, ad conditiones; ad consilium. *c)* lähetä jkn, olla jkn kaltainen l. luontoinen, ad deos; ad veritatem, ad disciplinam; *dat.* kera: Crasso. *d)* tulla lisäksi, liittyä lisäksi, ad virtutem a. nihil potest; quo plus cuique aetatis accedit (mitä wanhemmaksi ken käy); accedit cui animus, jkn into karttuu, enenee, paisuu, yltyy, kiihtyy; siitä: accedit, tähän tulee lisää, ynnä seur. quod (perustetta asetettaissa eteen) t. ut (tapausta kerrottaissa), esim. accedit enim, quod patrem amo; ad Appii Claudii senectutem accedebat etiam, ut caecus esset; accedit, ut eo facilius animus evadat ex hoc aëre, quod nihil est animo velocius (paitsi sitä tapahtuu, että jne.).

ac-celero, I, nopeuttaa, riennyttää, jouduttaa, iter; josta **accelerātio**, ōnis, *f.* rienmytys, joudutus. 2) *intrans.* joutua, kiitää, rientää, kiiruhtaa, si a. volent; ad id, quod natura cogeret; quantum accelerari posset (kiiruumman kautta).

ac-cendo, cendi, censum, III, (candeo), ſytyttää, wirittää, lumen, faces, tus; luna radiis solis accensa (walaiſtu); werr. wirittää, tuliſtuttaa, innoittaa, kiihdyttää, kiihoittaa, yllyttää, tuimiſtuttaa, kiiwaſtuttaa, animos; certamen, discordiam (paiſuttaa, kartuttaa); ad libidinem, in rabiem; quem contra l. in quem; run. *dat.* kera: bello (ſotaan).

ac-censeo, censui, censitum l. censum, II, luke a jhnkin, joukkoon, pariin, liittää pariin, his accensi cornicines.

accensus, 3, *Partcp.* l. accendo ja accenseo.

accensus, i, *m.* (accenseo), magiſtratilaiſen palwelia, oikeudenpalwelia, lainkäskyläinen, qui accensus Neroni fuit. 2) *plur.* laji ylimääräiſiä ſotamiehiä.

acceptio, ōnis, *f.* (accipio), ſaanti, waſtaan-otto, frumenti.

acceptus, 3, *PA.* terwetultu, mieluiſa, mielenmukainen, ſuotuiſa, otollinen.

accessio, ōnis, *f.* (accedo), käyminen luokſi l. jhnkin, luokſi meneminen l. tuleminen, ad corpora. Critt. *b)* liſään tuleminen, enentyminen, karttuminen, kaswaminen, paucorum annorum; rerum bonarum; dignitatis; *concr.* liſä, liſäke, liſäliitos, eſim. accessionem adjungere aedibus (liſä-, kylkirakennus); a. Punici belli (Syphariſta puh.); adhibere accessionem (liſä-, jatkolauſe, -ſelitys, -määräys); critt. liſäwero, waramakſo, decumae.

accessus, 3, *Partcp.* l. accedo.

accessus, us, *m.* (accedo), käynti luokſi l. jhnkin, tulo l. ſaapuminen luokſi, jhnkin, luotuminen, läheneminen, ad urbem; solis; aestuum (nouſenta); accessum dare, prohibere (luokſipääſy, ſ. o. laskea t. olla laskematta luokſenſa, tienoillenſa), run.; *concr.* luokſikäytäwä, -kulkemo, -pääſemö, pääſin-, tulopaikka.

ac-cido, cidi, III, (cado), langeta päälle l. jhnkin, kaatua, pudota, tela gravius accidunt (ſattuwat); ad pedes l. genibus cujus (langeta jkn jalkain juureen, waipua jkn polwiin); werr. tulla, ſaapua, käydä, pyſtyä, ſattua, kuulua, tunkea jhnkin, jkn puoleen, ad aures l. auribus; ad oculos animumque; ut vox ad hostes accideret; ne majoris multitudinis species accidere hostibus posset (jott'ei mieskjoukko wihollisten ſilmiſſä näyttäiſi ſuuremmalta); ſiitä: tulla korwiin, kuulua, kaikkua, ſaawuttaa, fremitus, fama, clamor accidit. 2) kuw. *a)* tapahtua, ſattua, päätyä, yhtyä (jhn), puuttua (jkle), kohdata (jkta), accidit illa calamitas; si quid gravius ei a Caesare accidisset (jos Cæſari ankarammin menetteliſi häntä); si quid accidat alicui (jos jotakin ſattuiſi jkle, jos paha mikä yhtyiſi jhn, jos jkn onnettomaſti käwiſi); jöſta *impers.* accidit ynnä ſeur. ut, harw. quod t. *inf.*, eſim. casu accidit, ut - - primus nuntiaret (ſattumaſta oſaſi l. tapaſi kertoa). *b)* käydä, ſattua, paneuta, ſukauta, male, contra opinionem; secus l. aliter (toiſin, waſtoin toiwoa).

ac-cīdo, cīdi, cīsum, III, (caedo), alkp. hakata jtakin, arbores; ylim. hakata l. laskea poikki, leikata, ornum ferro, run.; crines; run.: dapes (kuluttaa, nauttia). *b)* kuw. heikontaa, wähentää, huwentaa, raukaiſta, woimuttaa, res hostium, copias; jöſta accisus, häwinnyt, ſortunut, heikonnut, woipunut, rauennut, riutunut, res; robur.

ac-cingo, cinxi, cinctum, III, wyöttää, lateri ensem (ſitoa miekka ſiwulle), run.; accingi ense (panna miekka wyölle), run.; gladiis accincti (miekat wyölle wyötyt), run.; ylim. hankkia, waruſtaa, gladiis accincti. *b)* kuw.: accingere se l. accingi, ſonnuſtella, hankkia, aſetella, rakentua, ſaada, ruweta, käydä käſiſſä, ad l. in *acc.* kera l. *dat.*, ad consulatum; in audaciam; se praedae, run.; accingunt (se) operi (ſattuwat työhön), run.; *inf.* kera: accingar dicere (ſaan ſanelemaan), run.; magicas accingier artes (ryhtyä keinoihin), run.

ac-cio, cīvi (cii), cītum, IV, kutſua luokſi, käskeä, tuoda, noutaa, tuottaa, käytäyttää luokſi, haruspices Etruriä; doctorem filio quem; ad regnandum Romam Curibus quem; in regnum quem; kuw.: voluptatem (tuottaa, aikaanſaattaa, waikuttaa).

ac-cipio, cēpi, ceptum, III, (capio), ot-

taa luoksensa l. puoleensa, ottaa wastaan, ottaa (annettua t. tarjouwaa), pecuniam; in civitatem quem, laskea porwaruuteen jku, antaa porwarinsikeus jklle; liberaliter, male, kohdella, oletella, menetellä; eritt. *a)* ottaa hywäksi, arwata otollisekſi, hywäksyä jtakin, tytyä, mieltyä, suostua jhnkin, excusationem, causam, conditionem pacis, rogationem, legem; preces (ottaa korwiin, kuulla); *abs.:* accipio (olkoon menneeksi), run. *b)* ottaa l. panna jksikin, otaksua l. kääntää jotenkuten, arwella, lukea, katsoa jksikin, in bonam partem; ita accipio, ut - -; aequo animo quid (katsella, arwostella); omen quid, pitää (hywänä) ennusmerkkinä. *c)* ottaa päällensä, haltuunsa, toimittaaksensa, judicium; injuriam, dolorem (kantaa, karsiä). 2) saada, käsittää, literas, epistolam, provinciam, imperium, beneficium, dona, injuriam, plagam, vulnus; accepimus a majoribus morem (olemme perineet tawan, meille on tullut tapa); humanitatem, dignitatem, gloriam y. m.; eritt. *a)* saada kassaan rahasumma, jsta acceptum, tulokki, ja siitä: in acceptum l. yks. acceptum referre cui, kirjoittaa jklta saadukſi, jklta maksetuksi, jklta tulleeksi, kuw. lukea l. päättää jkn työksi, ansioksi, syyksi, kiittää jkta jstakin (hywästä) t. jhnkin (pahaan), rempublicam acceptam referre cui, omnia mala accepta referre cui. *b)* astaita, huomaita, hawaita, keksiä, kuulla, saada tietää, oppia, sensu, auribus, oculis: a. a quo quid t. *acc. c. inf.;* sicuti ego accepi; jsta myös: käsittää, tajuta, ymmärtää, älytä, arte, parum quid.

accipiter, tris, *m.* haukka.

accīsus ja **accītus**, 3, k. accīdo ja accio.

accītus, us, *m.* (accio), kutsumus, käsky, tuotanta, noudanta; ainoastansa *abl. sing.* käytettäwä, esim. accitu evocare.

Accius, k. Attius.

acclāmātio, ōnis, *f.* (seur.) huutaminen; eritt. suuttumushuuto, riekuna, pahaksunta, t. suosiohuuto l. -ääntelö, hywäksyntä.

ac-clāmo, I. huutaa, joko *a)* ystäwällisesti äännellä, huutaa suosiota, isoäänisesti suostua, Neroni; servatorem liberatoremque (julistaa pelastajaksi jne.); tahi *b)* moittien huutaa l. riekua, non metuo, ne mihi acclametis; *abs.:* cum risu.

ac-clāro, I, ilmoittaa, ilmestyttää.

ac-clīnis, e, (seur.), nojaawa l. luottawa jhnkin, trunco, run.; kuw. taipuwainen, hetas, halullinen, mieltynyt jhnkin, acclinis falsis *(dat.)* animus, run.

ac-clīno, I, nojata, kallistaa jhnkin, jtakin wastaan, panna l. asettaa nojalle, nojaan, wastaan, puoleen, se in quem (kallistua, kumartua), run.; castra tumulo; kuw.: a. se ad causam senatūs, kallistua l. painua senatin puolelle, taipua l. mieltyä senatin asiaan.

ac-clīvis, e, l. **acclīvus**, 3, (clivus), wastarinteinen, -palttainen, -wieruinen, -mainen, -mäkinen, wasta-, ylös-ahteinen, ylenewä, nousewa, collis; aditus leniter acclivis.

acclīvitas, ātis, *f.* (ed.), wastarinteisyys, wastamäkisyys, -ahteisuus, nousenta, pari acclivitate collis.

accola, ae, *m.* (seur.), lähekäs, lähinen asukas, ohilainen, naapuri, loci; werr.: Cereris (s. o. harras palwelia).

ac-colo, colui, III, asua wieressa, ohella, warrella, lähellä, viam (tien), olla ääressä, korwalla, pars Galliarum accolit Rhenum (ylettyy Rheini-wirran wieremille).

accommodāte, *Adv.* sopiwasti, luontewasti, mukaan, dicere a. ad veritatem.

accommodātio, ōnis, *f.* (accommodo), mukaaminen, tajuttaminen, sowittaminen, suuntaaminen, rakentaminen, ad quid (jhnkin, jnkin mukaan). 2) soweltuminen, nouteliaisuus, myöntywäisyys, laimeus, magistratuum.

accommodātus, 3, *PA.* mukawa, sowelias, luontewa, sukewa, soma, omainen, ad quid l. cui rei, esim. ad persuadendum, ad hominum consociationem, naturae hominis.

ac-commodo, I, sowittaa, liittää, sowittain panna, asettaa, ripustaa jhnkin, coronam sibi ad caput; calanti-

cam capiti; ensem lateri, run. 2) kuw. ſowittaa, mukauttaa, luonnuttaa, tajuttaa, ſuunnitella, ſomiſtuttaa jhnkin, jtakin myöden, jnkin mukaan, rakentaa l. aſettaa jnkin mukaan, suum consilium ad alterius consilium; decreta ad edicta urbana; tempus ad unius voluntatem; vim ad orationem (yhdiſtää); testes ad crimen (käytyttää l. tuottaa eſiin todiſtajat joka eri ſyytökſeen); versus in aliam rem, ſowittaa, käyttää; quid aedilibus, lainata; *abs.:* cui de qua re, noudattaa jtn mieltä jöſakin. *b)* critt.: a. se ad quid, mukauta, ſoweltua, ſuopua, ſäätyä, myöntyä jhnkin, jtakin myöden, jnkin mukaan, ad voluntatem, arbitrium, nutum; ad rempublicam et ad res magnas gerendas (ſaada, rakentua, ruweta waltionpalweluksſeen ja aimolliſten aſiain toimittamiſeen).

ac-commodus, 3, ſoweliaš, mukawa, luontewa, fraudi, run.

ac-crēdo, didi, III, uškoen myöntyä jtn puoleen, uškoa jkta paljaiſta ſanoiſtanſa.

ac-cresco, crēvi, crētum, III, kaswaa, hyötyä, ſuureta, flumen accrevit (nouſi, koſtui, paiſui); jöta ylim. karttua, paiſua, yltyä, kiihtyä, enetä, tulla liſäkſi, liittyä liſäkſi, omiſtua liſäkſi, accrescit dolor; dictis *(dat.)* illius fides accrescit.

accrētio, ōnis, *f.* (ed.), kaswaminen, enentyminen, karttuminen.

accubitio, ōnis, *f.* (ſeur.), makaaminen, critt. pöydän ääreſsä, rualla olleſsa: pöydäſsä l. rualla makaaminen l. iſtuminen.

ac-cubo, cubui, cubitum, I, maata luona, ääreſsä, wiereſsä; critt. rualla olleſsa maata pöydän ääreſsä, maata l. iſtua pöydäſsä, rualla, olla aſettuneena rualla, in convivio (cui), apud quem; ylim. ſijoittua, tiloittua, maata, in acta.

ac-cumbo, cubui, cubitum, III, laskea maata jhnkin; critt. laskeuta l. aſettua l. iſtua pöytään, rualle, in epulo; epulis, run.

accumulāte, *Adv.* runſaaſti, koſolta, olohkalta.

ac-cumulo, I, (cumulus), kaſata liſäkſi, röykötä liſää, mättää kokoon, tukuta, kartuttaa, ſuurentaa, pecuniam; kuw.: quem donis (runſaaſti lahjoittaa), run.

accūrāte, *Adv.* huolikkaaſti, tarkoin, tyynni, wiſuſti, täsmälleen, tammeliſkoon, juurinjaarin, pitkältä, lawialta, facere, defendere, disputare, causam dicere.

accūrātio, ōnis, *f.* (accuro), huolenpito, lu'unpito, tarkkuus, in inveniendis componendisque rebus.

accūrātus, 3, *PA.* huolikkaaſti laadittu, huolikaš, tarkka, tyyſkä, wiſu, sermo, commentatio, diligentia; literae (juurinjaarinen, perinjuurinen, lawia).

ac-cūro, I, huolitella, panna jhnkin huolta, huolella, tarkalleen, täsmälleen toimittaa l. laatia.

ac-curro, curri (cucurri), cursum, III, juoſta, rientää, kiitää, ſamota luokſi, jhnkin, Romam; ad praetorem; in Tusculanum; kuw.: ut simul atque velimus (imagines) accurrant.

accursus, us, *m.* (ed.), juokſeminen l. rientäminen luokſi, paikalle.

accūsābilis, e. (accuso), moitittawa, hylſättäwä, heitettäwä, turpitudo.

accūsātio, ōnis, *f.* (accuso), päällekantaminen, kanne, kaipaus, ſyytös, waliſtus, accusationem comparare, constituere; accusatione desistere; accusationi respondere; *concr.* kannekirja, kaipauskirja, kanne, accusationis quinque libri (wiiſi kirjaa kanteita Verreſtä waſtaan).

accūsātor, ōris, *m.* (accuso), päällekantaja, kaipaaja, ſyyttäjä, critt. waltiorikokſeeſsa, acer et acerbus; vehemens et molestus; firmus et verus; accusatorem ponere, opponere cui, publice constituere.

accūsātōrie, *Adv.* päällekantajain mukaan l. tapaan, dicere, loqui; agere cum quo.

accūsātōrius, 3, (accusator), päällekantajaa koskewa, päällekantajan, lex, animus, artificium, mos et jus.

ac-cūso, I, (causa), waatia waſtaukſeen l. tilintekoon, ſoimata, moittia, morkata, laittaa, Pompejum liberius a. et monere; me tibi excuso in eo

ipso, in quo te accuso; de epistolarum **negligentia**; desperationem, inertiam; **culpam** cujus (panna syy jkn päähän). Critt. *b)* julkisesti syyttää jkta jstakin l. jhnkin, kaiwata jkta, **tantaa jkn päälle**, walittaa jkn päälle jstakin, **ambitûs**, rei capitalis, proditionis; invidiae crimine; inter sicarios et de veneficiis (salamurhaste ja myrkytyksestä); rankaistuksesta pub.: capitis (syyttää henkensä rikkoneesta).

Ace, es, *f.* Galilean kpgeita.

acco, ēre, olla hapan.

acer, eris, *n.* wahtera, walama.

ācer, acris, acre, suippo, pistäwä, teräwä, ferrum. Siitä werr. teräwä, tarkka, sensus videndi; oculi; — kimiä, raikia, äliä, tibia (kirkasääninen), sonitus flammae (rätisewä, räiskywä), run.; — kirmakka, kirpiä, wihawa, acetum, run.; humores; stomachus (hapanneste reinen), run.; — äikiä, suavitas (kiihdyttäwäinen), hajusta pub.; — äkiä, älyy, ardor; hiems (kiriä), run.; tempestas (kolkka); — kowa, waikia, purewa, kalwawa, kiduttawa, sitis, run.; — raju, kiihkiä, haikia, kiiras, tuikia, metus, amor, run.; dolor. 2) kuw. teräwä, tarkka, älykäs, judex, animadversor; memoria, ingenium. *b)* rypiä, ripiä, riwakka, raisu, karski, hilpiä, ankara, innokas, kiiwas, harras, wiriä, miles, civis, defensor; studium; rusticus, run. Usein pahassa merkityksessä: kiiwas, tuima, tulinen, tuikka, arbakka, wihainen, julma, ankara, kowa, tyly, vir a. in ferro; canis, leo; cupiditas, bellum, supplicium; judicia.

acerbe, *Adv.* karmiasti, jyrkästi, yrhiästi, tuikasti, tuimasti, haikiasti, kowin, accusare quem; invehi in quem. *b)* haikumielin, mielikarwaalla, ferre quid.

acerbitas, ātis, *f.* (acerbus), karmeus, karkeus, winkeryys (hedelmäin); kuw. *a)* kowuus, ankaruus, waljuus, kolkous, jurous, äkiyluontoisuus, yrheys, karmeus, tuimuus, kiukku, wiha, cujus: morum; dissensio sine acerbitate: odium atque acerbitas (kowin wiha). *b)* haikeus, waikeus, katkeruus, hätä, ahdistus, rasitus, wastus, pristini temporis; omnes ac. perferre.

acerbo, I, (acer.), karmistuttaa, katkeroittaa; kuw. pahentaa, crimen, run.

acerbus, 3, (acer), karmia, karkia, tikkelä, kimpura, winkerä, kypsytöin, raaka, ajatoin, sapor; uva, funus, run.; werr.: vox (räikiä); kuw. *a)* karmia, juro, nuiwa, walju, kärtyisä, karia, närä, yrhiä, tuikka, tuima, inimicus; acerbos e Zenonis schola exire (kärringuokat); fenerator (armotoin, julma); hostis (ankara). *b)* kowa, waikia, katkera, surkia, wihawa, haikia, haikusa, supplicium, vexatio, memoria temporis, spectaculum; mors (haikeuttawa).

acernus, 3, (acer), wahterinen.

acerra, ae, *f.* suitsutus-astia l. -lipas.

Acerrae, arum, *f.* Kampanian kpgeita; jsta **Acerrāni**, orum, *m.* Acerralaiset.

acervātim, *Adv.* läjittäin, röykättäin, joukoittain; kuw. päältä iskein, ylimalkaan, a. reliqua dicere; multa a. frequentare (sulloa yhteen lauseesen koko joukko ajatuksia).

acervo, I, (acer.), läjätä, röykätä, kasata, mättää kokoon, kuw.: leges.

acervus, i, *m.* läjä, röykkä, roukkio, kasa, säkö, joukko, tritici, corporum, pecuniae; kuw. paljous, facinorum.

acesco, acui, III, (aceo), hapata, muieta.

Acesines, ae, *m.* Indian wirtoja.

Acesta, ae, *f.* Sikelian kpgeita.

acētābulum, i, *n.* (acer.), pikarinmuotoinen astia l. mitta.

acētum, i, *n.* (aceo), etikka; kuw. pistosanaisuus, Italum, run.

Achaei, orum, *m.* Akajilaiset, ylim. Kreikalaiset. Siitä: *a)* **Achāia**, ae, *f.* maakunta Peloponneson pohjoispuolella, wuodesta 146 e. K. ylim. Kreikanmaa. *b)* **Achāias**, adis, *f.* akajilainen, Akajan nainen, Kreikatar. *c)* **Achāicus** ja run. **Achāius**, 3, akajalainen, kreikalainen. *d)* **Achīvi**, orum, *m.* Homeroon maimmat Kreikalaiset; jsta **Achīvus**, 3. akwilainen, kreikalainen.

Achaemenes, is, *m.* Muinois-Persian kuningasten kantosija, josta lähti suku nimeltä **Achaemenidae**, arum, *m.*; siitä:

Achaemenius, 3, perſialainen, parthialainen.
Achaia, -ias, -icus, -is, -ius, ks. Achaei.
Acharnae, arum, *f.* eräs Attikan kylä; jästa **Acharnānus**, 3, akarnalainen.
Achelōus, i, *m.* wirta Aitolian ja Akarnanian wäliſsä; wirtajumalanakin palweltu; jästa *a)* **Achelōias**, adis, ja **Achelōis**, idis, *f.* Akeloo'on tytär, *plur.* Sirenit. *b)* **Achelōius**, 3, akeloo'olainen, Akeloo'on.
Acheron, ontis, *m.* 1) Epeiron jokia. 2) Manalan wirtoja, jästa Manala, Tuonela; ſiitä: **Acherontēus**, 3, akeronilainen. 3) wirta Bruttilaisten maaſsa; jästa **Acherontīni**, orum, *m.* ſen lähiſet aſukkaat.
Acherontia, ae, *f.* Apulian kpgeita.
Acheros = Acheron, 3.
Acheruns, untis, *c.* = Acheron, Manalan joki, Manala, Tuonela.
Acherūsia, ae, *f.* 1) järwi Epeiroſsa. 2) luola Bithyniaſsa, run. nimeltään myös Acherūsis.
Acherūsius, 3, Ala-Italian Akeroni-jokea koskewa, akeronilainen. 2) Manalan.
Achilles, is, *m.* [run. *gen.* Achillei ja Achilli, *acc.* Achillea, *voc.* Achille, *abl.* Achilli], Theſſalian kuninkaan Peleukſen poika, Troian ſodan kuuluiſimpia uroita; *appellat.* Akilleš, ſoria ja hilpiä nuorukainen. Siitä: *a)* **Achillēus**, 3, akilleinen, Akilleen. *b)* **Achillīdes**, ae, *m.* Akillidi, Akilleen ſikiö.
Achīvi ja **Achīvus**, ks. Achaei.
Achradīna, ae, *f.* Syrakuſan kaupungin oſia.
Acīdalia, ae, *f.* yksi Venerin liikanimiä, ſaatu ſamannimiſestä Boiotian lähteestä.
acidus, 3, (aceo), hapan, muikia; kuw. waſtainen, inhoittawa, tykiä, ikäwä.
acies, ei, *f.* terä, ſuu, securis; falcis, run.; hastae, nirkko, kärki, tutkain, run.; kuw.: a. auctoritatis hebescit (woima, teho). Werr. *a)* ſilmän teräwyys, näkö, oculorum (tuikeus); incolumis; fugere aciem; *concr.* ſilmänterä, -muna, a. ipsa, quä cernimus; run. ſilmä, geminas flectere acies; kuw. järjen teräwyys l. tarkkuus, ymmärryš, äly, animi, ingenii, mentis; obtusior. *b)* ſotarinta, tapporiwiſtö, tappojana, wäkijuoni, -jakſo, tapporiwiſtöön aſetettu ſotajoukko, exercitūs; prima (eſijoukko, etuwäki), media (keſkirinta, keſkiſtö), novissima l. extrema (peräjoukko, peräſtö), dextra (oikiapuolinen ſiipi l. kylkiwäki); aciem dirigere, instruere, constituere, explicare, dilatare, distendere, condere; jästa tapporiwiſtöön ſijoitettuin ſotajoukkoin taiſtelo, tappelo, in aciem producere pedites, educere exercitum; acie decernere; in acie cadere; acie excedere; kuw. wäittely, prodire in aciem. *c)* loiſte, wilkkuna, heiſkuna, tähtein, run.
Acīlius, 3, romal. ſukunimi, eſim. M'. Acilius Glabrio; *adj.*: lex Acilia (Aciliukſen); jästa **Aciliānus**, 3, acilianinen, Aciliukſen.
acīnaces, is, *m.* lyhyt perſialainen kalpa l. lyömämiekka.
acinus, i, *m.*, ja **acinum**, i, *n.* marja, eritt. wiinamarja; jästa **acinārius**, 3, wiinamarjoja koskewa. 2) wiinamarjan tuma l. sydän.
acipenser, eris, ja **-sis**, is, *m.* ſampi, eräs kalan laji.
ācīlis, idis, *f.* wähäinen heittokeihäs.
Acmonia, ae, *f.* Suuri-Phrygian kpgeita; jästa **Acmonensis**, e, akmonialainen, *subst.* Acmonenses, ium, *m.* Akmonialaiſet.
aconītum, i, *n.* myrkyllinen kaswi, ukonhattu, hammasheinä, jästa ylim. myrkky.
acq-, ſana-yhdiſtyksiſsä = adq-.
ac-quiesco, quiēvi, quiētum, III, päästä lewolle, lewätä, lewähtää, pitää lepoa, huoata, a lassitudine, in lecto; tres horas Lanuvii; res familiaris acquiescit (jää kajoamatta); anno acquievit septuagesimo (meni lepoon, rauheſi kuoleman uneen, nukkui, kuoli). 2) kuw. päästä lepoon, lewoittua, rauhauntua, tawata l. ſaawuttaa lepoa, mieliſuoſiota, mielihywää, iloa (jäſsäkin, jästakin), iloita, olla iloiſsaan, in adolescentium caritate, in libris; in quo; Clodii morte. *b)* tytyä wäitöksen perusteiſin, myöntyä, ſuostua.
ac-quīro, quisīvi, quisītum, III, (quaero), hankkia liſäksi, etsiä liſäksi, toimittaa l. walmiſtaa liſää, ad vitae fructum

quid; ad fidem (enentää luottamusta); vires eundo (kartuttaa, paiſuttaa), run.; ylim. hankkia, etſiä, ſaada, walmiſtaa, laittaa, toimittaa, quod ad usum vitae pertinet; sibi dignitatem; novos amicos; moram.

Acraeus, 3. kukkuloilla palweltu, Jupiterin ja Junon liikanimiä.

Acragas, antis, *m.* = Agrigentum.

acrātophorum, i, *n.* aſtia ſekoittamattoman wiinan ſäilytyksekſi, wiinapullo.

acrēdula, ae, *f.* tuntematoin eläin, jota muutamat pitäwät tarhapöllönä, toiſet raataana t. jonkunlaiſena ſammakkona.

acriculus, 3. (acer), teräwähkö, närkäs, näriä, kärkiä, ärhäkkä, tuittupäinen, a. senex Zeno.

acrimōnia, ae, *f.* (acer), kirpeys; kuw. teräwyys, hilpeys, woima, jäntti.

Acrisius, ii, *m.* Argon kuninkaita, Danaen iſä, Perſeuksen iſo-iſä, jota **Acrisiōne**, es, *f.* Akriſioon tytär, Danae, ja **Acrisiōniades**, ae, *m.* Akriſioniadi, eritt. Perſeus.

acriter, *Adv.* teräwästi, tuikasti, werr. kipiästi, koskewasti, tuntuwasti, caedere virgis. Kuw. *a)* tarkoin, tyynni, wiſusti, tyyskästi, videre vitia. *b)* kiwaasti, tuimasti, innokkaasti, ankarasti, rotewasti, rajusti, rohkiasti, jaykasti, yksipintaiſesti, hostes instare, inire proelium, pugnare; ylim. wilkkaasti, kowin, occupatum esse. *c)* kiihkiasti, hartaasti, cupere, exspectare.

acroāma, atis, *n.* korwien huwitus (ſoitanto, luento). *b) concr.* huwittaja, **bauskuttaja**, ſoittotaitio, lukia, ja myös: kujeilia, ilweiliä, huippari, leikinlaskia.

acroāsis, is, *f.* kuulteleminen, kuuntelo; *concr.* kuunteliat, kuunteliasto, kuuliakunta.

Acrocerāunia, orum, *n.* Epeiron luoteinen niemi.

Acrocorinthus, i, *f.* Korinthon linna.

acta, ae, *f.* ranta, rannikko (taw. ihana, warjokas).

acta, orum, *n. PSbst.* teot, työt, jota 2) julkiſet aſioimat ſenatiſſa, kanſankokoukſiſſa jne., julkitoimitelmat, eritt. magiſtratilaisten lait, ſäännöt, aſetukſet; *concr.* julkitoimitelmain luettelot, julkiſeikkain ſekä erityisaſiainkin kertomukſet, ſanomat, kanſan ajantieto.

Actaeōn, onis, *m.* Kadmoon tyttärenpoika, Dianalta muutettu hirwekſi ja ſemmoiſena omilta koiriltaan kuoliakſi rewitty.

Acte, es, *f.* rantamaa, Attikan muinoinen nimi; jota **Actaeus**, 3, attikalainen, athenalainen, *subst.* Actaei, orum, *m.* Attikalaiſet. *b)* **Actias**, adis, *f.* attikalainen.

Actias, f. Acte ja Actium.

actio, ōnis, *f.* (ago), teentö, tekeminen, tekemys, toimittaminen, toiminta, askaroiminen, aſioiminen, honesta; corporis; virtutis laus omnis in actione consistit; vitae (tekoiſa, työteliäs, käytännöllinen elämä); causae (puolustus); gratiarum actio (kiitosten ſanonta l. luenta). 2) julkinen aſioiminen, waltiotoiminta, wirkatoimitus, consularis; tribunorum; de pace, keskuſtelo, neuwoittelo; *plur.* wäliſti: waltiopuheet. *b)* laiſſa: kantelemus, kanne, kaipaus, hakemus, juttu, riita, lain-aſia, injuriarum, perduellionis; actionem intendere, instituere (tehdä, tuoda edes, noſtaa kaipaus, laiſſa kantaa päälle); jota *concr.* kanne, syytös, kanneſanat ja ylim. oikeudenkaawa, quod erat in actione; Hostilianae; ſiitä: kannepuhe, kannekirja, Verrinae; t. kanteen lupa, dare cui actionem, Praetorista pub.; t. jutun tutkinto laiſſa, määrä-aika, -päiwä, altera. 3) ulkonainen eſitys, eſittely, ſuullinen puhe ja ſitä noudattelewat ruumiin käytökſet, puhelian ja teeskeliänkin, vehemens, varia, tragica.

actito, I, (ago), toimitella, causas (walwoa, ajaa monta oikeuden-aſiaa), tragoedias (murhekuwaukſiſſa uſein olla teeskeliänä).

Actium, ii, *n.* Akarnanian luoteinen niemi, kuſſa kyki ja Apollolle pyhitetty temppeli. Siitä: *a)* **Actiacus**, 3, Actiumia koskewa, Actiumin; run. Apollolle pyhitetty. *b)* **Actius**, adis, *f.* ja **Actius**, 3, run. = **Actiacus**.

actīvus, 3, (ago), teollinen, käytännöllinen.

actor, ōris, *m.* (ago), ajaja, pecoris (paimen), run. 2) toimittaja, tekiä, ſuo-

rittaja, aikaanſaattaja, toimeenpania, rerum; in procuratione reipublicae. Critt. *b)* jutun toimittaja, päällekantaja, ſyyttäjä, jöta aſian-ajaja l. -waltwoja, jutunkantaja, puolluśmies oikeudeſſa, causarum; werr. mikin hoittaja, katſoja, huolenpitäjä, aſioitſia. 3) eſittelià, tekokuwailia l. teeskeliä, suorum carminum, personae; malus, industrius; secundarum aut tertiarum partium.

Actor, oris, *m.* Menoitioon iſä, Patroklon iſo-iſä; jöta **Actorides**, ae, *m.* Aktoridi, Aktorin ſikiö, critt. Menoitios t. Patroklos.

actuāriolum, i, *n.* (ſeur.), airolaiwanen, ſoutowenhe.

actuārius, 3, (ago), alkp. huokia liikuttaa l. kuljettaa, nopia, pikainen, a. navis l. ykſ. actuaria (airolaiwa, pikapurjehtija).

actuārius, ii, *m.* (ago), pikakirjoittaja.

actuōse, *Adv.* innolla, kiiwaaſti.

actuōsus, 3, (ago), tekoiſa, työteliäs, toimikas, ankara, uhma, rotewa, harras, virtus, oratio.

actus, 3, *Partcp.* k. ago.

actus, us, *m.* (ago), liikutus, liikenne, actu inflectere feram (ajamiſella); magno actu (ankaralla wauhdilla), run.; jöta oikeus ajaa karja jötakin läwitſe, läwitſe-ajo. 2) toiminta, aśkaroiminen, aſioiminen, toimitus, teko, työ, recti, pravi. 3) ulkonainen eſitys, eſittely, puhelian ja teeskeliän; jöta myös: teeskelmän pää-oſake, tekokuwauksen akti l. kohtaus, in quocunque actu, ja ſiitä kuw. oſake, toimitus, teko, vitae, aetatis.

actūtum, *Adv.* heti, kohta, pian, wäleen.

acūleātus, 3, (ſeur.), piśtimikäs, okainen, otainen; kuw. tuikka, piśtäwä, literae, t. wiiſaśteliäs, rikkiwiiſas, okkela, sophismata.

acūleus, i, *m.* (acus), piśtin, hipiä, piikki, oas, ota, kärki, nirkko, apis, spinarum, sagittae; kuw. piśtin, tutkain, hakara, ſ. o. *a)* teräwä, pyśtywä, ſalwaawa, tuikka, piśtäwä, purewa, loukkaawa puhe, pungunt, quasi aculeis, interrogatiunculis; aculeos relinquere in animis; aculei contumeliarum y. m. *b)* kiihdyke, yllyke, ad animos stimulandos. *c)* kowuus, ankara menetys, aculeos severitatis judicum evellere. *d)* mielihaikia, -paha, sollicitudinum aculei.

acūmen, inis, *n.* (ſeur.), kärki, tutkain, nirkko, ota, stili; scorpii (piśtin); run.: montis, collis (huippu); kuw. teräwyys, tarkkuus, teräwäjärkiſyys, ymmärrys, äly, philosophorum; ingeniorum: ubi est a. tuum? *plur.* acumina, wiiſaśtelmat; run. kujeet, juonet, meretricis.

acuo, acui, acūtum, III. teroittaa, hioa, kowaśtaa, kärjentää, serram; ferrum, enses, dentes, run.; sudes; kuw. *a)* teroittaa, pyśtyttää, harjottaa, mentem; linguam (norjentaa); se ad quid (laillenſa harjotella l. walmiśtaitta). *b)* kiihdyttää, kiihoittaa, kehoittaa, wirkiśtää, harraśtuttaa, kiiwaśtuttaa, yllyttää, quem; quem ad crudelitatem; virorum fortium pectora; quem verbis, run. *c)* ſytyttää, nostaa, iras, run., t. innoittaa, kartuttaa, paiſuttaa, studia; furores, run.

acus, eris, *n.*, l. us, *m.* wihne, ware, ruumen, helwe.

acus, us, *f.* neula (jolla ommellaan, kudotaan); critt. hiuśneula.

acūte, *Adv.* teräwäśti, tarkoin, tarkalleen, cernere, run.; werr. raikkaaśti, korkiaśti, heliäśti, kiliäśti, sonare; kuw. teräwäśti, teräwäjärkiſeśti, älykkäśti, respondere, cogitare, perspicere quid, tractare quid.

acūtulus, 3, (ſeur.), wiiſaśteliäs, okkela, conclusiones; doctor.

acūtus, 3, *PA.* teroitettu, kärjennetty, teräwä, cuspis, ferrum, saxa, spinae, run.; pinus (neulaſimilla waruśtettu, piśtimikäs), run.; aures (kurolla olewat, ſ. o. kuuntelewat), run. 2) werr. wahwaśti aiśteihin waikuttawa l. ſalwaawa, tuikia, odor, sapor; vox, sonus, raikas, korkia, heliä, kimiä; gelu (kirpiä, äkiä, älyy), sol (paahtawa, polttawa), run.; nares (tarkka nenä, wainu), run. *b)* puuśkainen, kowa, tuima, waarallinen, morbus, run.; acuta belli (ſodan waarat), run. *c)* kuw. teräwä, teräwäjärkinen, ajulliinen, nerokas, älykäs, homines, ingenia; ja puheeśtakin puh.: tarkkarajai-

nen, ſoma, luontewa, oſattu, oratio, principia.

ad, *Praepos.*, waatii *acc.*, merkitſee ylim. ſuuntaa jonnekin, 1) paikan ſuhteen: luokſi, tykö, -lle, -h-n, puoleen, päin, kohden, aſti, hamaan - - ſaakka, venire, legatos mittere ad quem; scribere ad quem; hortari ad quid; spectare ad meridiem, ad orientem solem: adequitare ad nostros (puoleen, waſtaan, päälle); tendere manus ad quem. ad coelum; ad imos talos manare. run.; virgis ad necem caedi; — jöta kaupunkein nimien keralla, eſim. iter ad Mutinam direxi, Mutinan puoleen, ſeuduille, tienoille; ja jumalainkin, ſanain aedem l. templum jäädeſſä pois, eſim. ad Castoris. ad Opis. *b)* luona, tykönä, -lla (-llä), likellä, puoleſſa, wiereſſä, äärelſä, warrella, kohdalla j. m. ſ., remanere ad Iconium: esse ad urbem (olekſia Roman eduſtalla l. ulkopuolella; esse ad Caesarem; ad hostes bellum apparatur; nomen ad omnes nationes sanctum (kanſoilla, kanſoteſſa; ad flumen Alliam vicit; pugnam habuit ad portam Collinam; pugna ad Cannas, ad Trebiam; ad Jovis Statoris, ad Apollinis. nim. templum; stare ad dextram (oikialla puolella; considere ad tertium miliarium: sepultus ad quintum lapidem: dicere ad censores (edeſſä, kuulſen, laſnä olleſſa; canere ad tibicinem (huilunpuhaltajan mukaſoinnella, hänen ſäiſtäisſään l. puoltaisſaan. 2) ajan ſuhteen: puoleen, puolella, lähellä, ad vesperum, ad hiemem (ltra, talwipuoleen; jöta aſti, ſaakka, hamaan - - aſti, Sophocles ad summam senectutem tragoedias fecit; philosophia jacuit usque ad hanc aetatem: ad multam noctem (myöhäiſeen yöhön. *b)* -lla (-llä), -na (-nä, -h-n, praesto esse ad horam destinatam: solvere ad diem (makſopäiwana; ad lucem dormitare coepi (päiwankoitoeſſa, päiwän waljeteſſä; ad id tempus. 3) muiſſa kohden: *a)* suhteen, puoleſta, wuokſi, tempus intermittebatur ad laborem; timidus ad mortem; ad rationem praestantior (järjelliſyydeltä etewämpi); mentis ad omnia caecitas; magna vis fortunae vel ad secundas res vel ad adversas; — Laelius Decimus nihil est ad Persium, Perſiuſſen suhteen l. rinnalla. Siitä: mukaan, myöden, jälkeen, ad perpendiculum columnas erigere; obsides ad numerum miserunt (määrätyn lu'un mukaan); ad hunc modum (tällä tapaa); ad speciem (muodokſi, näön wuokſi); ad voluntatem loqui omnia (muitten mieltä myöden); jöta myöskin: tähden, eſim. ad horum preces in Boeotiam duxit (näitten rukouksten tähden l. rukouksiſta). *b)* -h-n, -kſi, warten, haec juventutem ad facinora incendebant; ut ad cursum equus - - sic homo ad duas res, ad intelligendum et agendum est natus; milites ad naves (meriſotiot, -wäki); servi ad remum (ſouto-orjat); homo ad nullam rem utilis (aſiaan). *c)* likimäärin, -pitäin, lähes, melkein, waiheilla, noin, ad octingentos redierunt; annos ad quadraginta natus; wäliſti *adv.:* ad duo milia et trecenti occisi. Määrätyſtäkin lu'usta puh.: aſti, ſaakka, aedem Junonis ad partem dimidiam detegit (puoliksi); viaticum ad assem perdere, run.; eritt.: ad unum (omnes), kaikki tynni, jokſikinen, omnes ad unum idem sentiunt: Fabii caesi ad unum omnes (kaadettiin yhdettömäksi, kannattomaksi). 4) *adv.:* ad omnia, näitten kaikkein oheſſa; ad hoc ja ad haec, paitſi ſitä, ſiinä ſuhteeſſa, päälliſekſi; ad id quod, paitſi ſitä, että; ad me, te, rem *etc.*, minuun, ſinuun, aſiaan waarantawa, puuttuwa, koſkewa; ad tempus, ſanotulla aikaa, määräaikana, t. ajalla, ajoillanſa, aikananſa, ajan aikana, t. ajakſi, t. tilaa myöden; ad praesens, nyky-aikana, tällä haawaa, lyhyeksi ajaksi; ad locum, paikalla; ad verbum (ſanaſta ſanaan); ad summam, ylimalkaan, t. ſanalla ſanoen; ad extremum (postremum, ultimum), lopulta, wiimein, wiimeiſtä lukua, wiimeiſeltä, ajaſta ja järjeſtyksestä puh.; wäliſti myöskin: peräti, tuiki, kokonaan, ad extremum perditus.

adactio, ōnis, *f.* (adigo), ſaattaminen

jhnkin, pakoittaminen jhnkin, juris jurandi (wannottaminen, welwoittaminen).

adactus, 3, *Partcp.* k. adigo.

ad-aeque, *Adv.* ſamalla tapaa, ſamoin.

ad-aequo, I, taſoittaa, yhtäläiſyyttää, tehdä jnkin kaltaiſekſi, luontoiſekſi, laatuiſekſi, kokoiſekſi, *dat.* kera, tecta solo (taſoittaa tantereksi, perin tukiſtaa); moles oppidi moenibus (rakentaa muurein korkeuiſikſi); kuw. panna l. aſettaa taſakannalle, ſamalle kannalle, jnkin kaltaiſekſi, rinnalle, äärelle, werroille, fortunam cum virtute; cum familiarissimis adaequatus est (pidettiin likimäisten arwoiſena l. weroiſena). 2) *intrans.* wetää wertoja, tulla rinnalle, olla jnkin kaltainen, moenibus (olla muurein korkeuinen); ſaawuttaa, altitudinem muri; cursum longarum navium (kulkea rinnatusten laiwain kanſa); gratiā apud quem (olla yhden werran jkn ſuoſioſſa).

ad-aggero, I, luoda l. mättää kokoon, läjätä; wälisti: maaduttaa.

adagium, ii, *n.* ſanalaſku.

adamantēus ja kaw. **adamantinus**, 3, (ſeur.), teräkſinen, jöta raudankiinteyinen, luja, kowa, ſärkymätöin.

adamas, antis, *m.* teräs; kuw. kowuus, tyrmeys, tunnottomuus, run. 2) timantti.

ad-amo, I, rakaſtua, ſuloſtua, mieliſtyä, mieltyä, hywäſtyä, ihaſtua, quem (jkhn); equos, run.; gloriam, patientiam.

ad-aperio, aperui, apertum IV, awata, fores portae; os, run. 2) paljaſtaa; werr. ſaattaa näkywiin ja kuw. ilmoittaa.

adaportilis, e, (eb.), awattawa.

ad-apto, I, ſowittaa jhnkin, ſommitella l. liittää jhnkin, laatia jnkin mukaan.

ad-aquor, I, wedeſtää, tuoda l. noutaa wettä; eläimiſtä puh.: käydä juomaſſa.

ad-augeo, auxi, auctum, II, kartuttaa, liſätä, enentää, ſuurentaa, paiſuttaa, honestatem, maleficia, suspicionem.

ad-augesco, III, (eb.), karttua, enetä, kaswaa.

ad-bibo, bibi, bibitum, III, juoda, kuw. imeä, panna mieleenſä, pyſyttää l. iſtuttaa mieleen, laskea ſydämmelleen, miettiä, eſim. jkn puhetta.

ade-, k. acc-.

ad-denseo, II, ja **ad-denso**, I, taajentaa, tihentää.

ad-dīco, dixi, dictum, III, ſuoſtua, myöntyä, mieltyä, hywäkſyä, aves non addixerunt (eiwät ennuſtaneet mitään hywää). 2) *trans. a)* tuomita jkle l. jkn omakſi, tuomiolla määrätä l. juliſtaa jkn omakſi, tuomiolla omiſtuttaa, bona cui; bona cujus in publicum (juliſtaa waltion omakſi, takawarikoita); in servitutem l. servituti quem (tuomita orjuuteen); quem cui (tuomita welanalainen welkojan omakſi l. orjakſi, jättää welkojan haltuun); werr. jättää, heittää, omiſtuttaa, panna l. antaa alttiikſi, jättää ſaaliikſi, alaiſekſi, waltaan, se senatui (heittäytä, lyöttäytä, ruweta ſenatin puolelle); quem libidini cujus; nos servis nostris; quem morti (wihkiä l. tuomita kuolemaan); suos amores (uhrata), run.; addictus jurare (welwoitettu, welkapää wannomaan), run. *b)* huutokaupoiſſa: lyödä jkle, määrätä, antaa, bona cujus cui; ylim. myydä, aedes; regna pecuniā; werr.: fidem cui.

addictio, ōnis, *f.* (eb.), tuomitſeminen jkle, jkn omakſi, jkn haltuun, tuomiolla omiſtuttaminen, bonorum possessionumque.

ad-disco, didici, III, liſäkſi oppia, ylim. oppia.

additāmentum, i, *n.* (ſeur.), liſä, liſäke, liſäliitos, päällinen, inimicorum.

ad-do, didi, ditum, III, antaa jhnkin, myötä, mukaan, ſaattaa jhnkin, ääreen, wiereen, pariin j. m. ſ., laskea, panna, pistää jhnkin, Jovi custodem (panna Jupiterin wartiakſi), frena feris (pistää ſuuhun), jugis arcem (rakentaa), manus in arma (tarttua aſeiſin), run.; epistolam in eundem fasciculum; se comitem (yhdiſtyä), run; Teucris addita Juno (pantu ikäänkun ainaiſekſi wartiakſi Troialaisten ääreen, ſ. o. heitä yhä wainoawa l. ahdiſtawa, heille wihamie-

linen), run. *b)* kuw. saattaa, antaa, cui animum l. animos (rohkaista, uljastuttaa jkta); virtutem, audaciam, dignitatem, formidinem (synnyttää, tuottaa, aikaansaattaa); mentibus ardorem (lykätä l. juoksuttaa mieliin), run.; calcar cui (kehoittaa jkta), run. 2) panna lisäksi, liittää lisäksi, jatkaa, lisätä, enentää, kartuttaa, granum, verbum; in orationem quaedam (tehdä muutamia lisäyksiä); gradum (gradui), kahta wilkkaammin astua; (spatia) in spatia (liittää kiertoja kiertoihin kiistämöllä, juosta kierrot päähän), run. Eritt. tarjotessa panna lisää, nihil, olla enempää antamatta (enempää sanomatta), run. *b)* kuw.: laborem ad quotidiana opera; aliquantum ad amorem; res novas in edictum; multum animis (paisuttaa rohkeutta); noctem operi (käyttää yötäkin työhön), quem Trojae periturae (wetää l. syöstä jku myötä Troian turmioon), run. Eritt. puheessa liittää lisää, jatkaa, wielä sanoa, addo etiam utilitatem; addebat etiam, se contra eam legem facere non audere; jsta adde huc, pane l. ajatteleppas tähän lisää, tähän tulee lisää, paitsi sitä, wielä, adde huc fontium perennitates; adde quod pubes tibi crescit omnis, run.

ad-doceo, docui, doctum, II, lisäksi opettaa, artes, run.

ad-dubito, I, langeta epäilykseen, tulla epäyksiin, olla epäyksissä, olla epätietoisena, epäröitä, epäillä, heittää sikseen, jättaä epäwaraan l. kahdenwaiheelle, de l. in qua re; quid, num, utrum; *acc.*

ad-dūco, duxi, ductum, III, wiedä l. tuoda luoksi, jhnkin, kuljettaa, käyttää, saattaa, toimittaa jhnkin, medicum ad aegros; gentes in Italiam; copias navibus; quem ad colloquium (tuoda myötänsä); quem ad populum, ad judicium, in jus l. *abs.*, wetää oikeuteen, julkisesti kantaa päälle; aquam (juoksuttaa luoksi); run.: adducor litora remis (lasken rantaan). *b)* wetää puoleensa, piukkaan, piukoittaa, pingoittaa, kiristää, funes; tormenta; arcum (jännittää, wirittää), run.; eritt. kutistaa, rypistää, artus, cutem, run.; kuw.: habenas amicitiae adducere vel remittere. 2) kuw. saattaa jkhn tilaan, in invidiam, in vituperationem, in suspicionem; ad ultimum discrimen; sermonem ad finem (käyttää); res in eum locum adducta est, ut - -, on siihen jouduttu l. tultu, että - -. *b)* saattaa jkhn toimeen l. mielenalaan, saada, myödyttää, miellyttää, suostuttaa, taiwuttaa, waikuttaa, quem ad iracundiam, ad fletum, ad credendum, in spem, in metum; adducis me, ut tibi assentiar (saatat minun myöntymään, minun täytyy myöntyä puoleesi); eritt. usein non adducor, ut credam l. existimem, ei minua saada uskomaan, en minä woi uskoa, ja samoin yks. adduci, olla wakuutettuna, uskoa, *acc. c. inf.* kera; jsta adductus, *abl.* kera, esim. a. Bruti precibus (Brutuksen rukouksista); a. pudore (häpiältä woitu, häpiästä).

adductius, *Adv.* kowemmin, tuikemmin, jäykemmin.

adductus, 3, *PA.* piukka, pingoitettu; soukka l. supistettu; ryppyinen; kuw. synkkä, kowa, jäykkä, wakawa.

ad-edo, ēdi, ēsum, III, syödä, kalwaa, järsiä, jecur; tulesta puh.: kydöttää, polttaa, wedestä: silittää, hiwuttaa, kaiwaa; werr. tyynni kuluttaa l. menettää, häwittää, pecunia adesa.

ademptio, ōnis, *f.* (adimo), pois-ottaminen, civitatis.

ademptus, 3, *Partcp.* k. adimo.

ad-eō, *Adv.* siihen asti l. saakka (paikasta ja ajasta puh.), jsta usque adeo quoad, hamaan siihen asti kun l. siksi kun, niin kauan kun; taw. *a)* niin, siinä määrässä, niin aiwan, niin kowin, niin järin, niin tuiki, adeo mihi invisus est, ut - -; nemo a. ferus est, ut non - -, run.; a. non (nihil) ut - -, niin nihki hiukan, niin wähän, että - -, l. esim. haec dicta a. nihil moverunt quemquam, ut - -, ei salwanneet keneenkään, niin että - -; wälisti: yksin -kin, -kin, jopa -kin, intra moenia atque adeo in senatu. *b)* juuri, ikään, id a.; nunc a., run.; tres a. soles, kolme wuotta umpeensa, run.; sive (aut, vel) a., tahi pikemmin, tahi oi kiammin. *c)* jkta lausumaa peruste

taisſa: ſiinä määräsſä, ſiksi, niin ratki, ſillä. *d)* ſangen, aiwan, nec sum a. informis (peräti), run. *e)* a. non, kieltolauſetten peräsſä: ſitä wähemmin, ſaatikka. 2) liſäksi, paitſi ſitä, päälliſeksi, run.

ad-eo, ii (harw. īvi), itum, IV, käydä luokſi, jhnkin, mennä l. tulla luokſi, jhnkin, ad quem; ad fundum; Romam atque in conventum; in conspectum; vicos aedificiaque; nationes, etſiskellä; eritt. *a)* mennä jtn luokſi, ad praetorem in jus l. ykſ. in jus, mennä lakiin tuomarin eteen, mennä oikeuteen, ruweta oikeudesſa kaipaamaan; ad Caesarem in jus (anoa Caeſarilta ratkaiſua); ad quem, käydä l. pyytää neuwoa l. apua jklta, kääntyä jtn puoleen; magos (hakea tietäjiltä neuwoa, niihin turwata); libros Sibyllinos (katſoa kirjoihin, niitä kyſyä); deos, aras (rukoillen läheſtyä). *b)* wihollisena käydä l. karata päälle, ryntätä wastaan, kimppuun, hätyyttää, virum, run.; adeundi tempus. *c)* käydä jsſakin tutkimaasſa, katſaastella, ſilmäillä, oppida castellaque. *d)* ſaada jkhn toimeen, käydä käſiksi, ruweta, ryhtyä, kajota, ad rempublicam, ad causas et privatas et publicas; eritt. heittäytyä jkhn tilaan j. m. ſ., ſen alaiſeksi, mennä ſiihen, ottaa päällensä, ſälyttää päällensä, ad periculum; maximos labores summaque pericula, inimicitias; jsta hereditatem (ottaa haltuunsa).

adeps, ipis, *c.* raswa, ihra; werr.: a. Cassii, ihrakupu, ſ. o. pönkeys, turpeus, röhmeys.

adeptio, ōnis, *f.* (adipiscor), ſaawuttaminen, ſaaminen, käſittäminen, boni, commodi.

adeptus, 3, *Partcp.* k. adipiscor.

ad-equito, I, ratſaastaa luokſi, jhnkin, ratſahin ajaa, ajaa lennättää, ajaa täyttä karkua, karauttaa hewoſensa jhnkin, ad nostros; in primos ordines; Syracusas; portis. 2) ratſaastaa rinnalla l. lähellä.

adēsus, 3, *Partcp.* k. adedo.

adf-, adg-, k. aff-, agg-.

ad-haereo, haesi, haesum, II, rippua jsſakin, rippua l. pyſyä kiinni, olla tarttuneena, ryhtyneenä, kiinnitettynä jsſakin, tarttua, istua, ryhtyä, jahmata, puuttua, takertua jhnkin, in qua re ja cui rei, eſim. in visceribus cujus, saxis; fronte adhaesit cuspis (ſattui otſaan), run. *b)* ylim. olla aiwan lähellä jtakin, liittyä, rajauta jhnkin, lateri (olla jtn ääresſä, uhata jkta); uxori (olla wieréstä poikkeamatta), run.; silva adhaerebat (oli aiwan likellä, äärirytyi). 2) werr. ja kuw.: nulli fortunae adhaerebat animus (ei pyſynyt kiintiänä yhdeſsäkään tilaſsa); cui cognomen adhaeret (johon on iäksi kiintynyt), run.; in margine versus adhaesit (oli laitaan kirjoitettu), run. *b)* olla liſäliitoksena, tenesne memoria te extremum adhaesisse (muiſtatkos ſinun Quaeſtorinwalinnoſsa olleen liitoksena waan, ſinun töin tuskin wihowiimeiſeltä walitukſi).

ad-haeresco, haesi, haesum, III, (ed.), ripuſtua jhnkin, tarttua, kiintyä, istua, ryhtyä, ruweta, puuttua, iskeytä, takertua, takiſtua jhnkin, ad turrim, ad moles; werr.: in his locis, oleskella, aſuskella, wiipyä; in me conjurationis tela adhaeserunt; ad columnam (nim. Maeniam), ripuſtua welkapaaluun, huonona welanmakſajana ſaada rankaiſtus. 2) kuw. rippua l. pyſyä kiinni jsſakin, pitää kiinni jstakin, kiintyä jhnkin, justitiae honestatique (olla hurskaudesta jnc. luopumatta l. hellittämättä); ad studium (mukauta, tajouta, ſopia); ratio adhaeresceit (istuu mieleen, pyſtyy, ſalwaa, painuu mieleen); puberta ja pubeliasta puh.: puuttua, hakeltyä, ehkäistyä, hämmentyä, takeltua.

adhaesitātio, ōnis, *f.* ripuſtuminen, tarttuminen, kiintyminen, atomorum inter se.

ad-hibeo, hibui, hibitum, II, (habeo), pitää päin l. kohden, ſaattaa luokſi, puoleen, jhnkin, ad quem vultus, run.; manus ad vulnera, panna, laskea, run.; odores ad deos, kantaa pyhäſawua jumalille; ad panem quid, nauttia yhdeſsä leiwän kanſsa; calcaria, frenos cui (kehoittaa, pidättää jkta); genibus manus (halata polwiſta), run.; manus vectigalibus (ſatuttaa kätensä,

ryhtyä, käjota); kuw.: animum (tarkoittaa mieleńsä, ottaa waari), run.; lumen rebus, puhecsta puh., antaa, tuottaa, hankkia, toimittaa, ja ſamoin: adh. voluptates, honores cui; motus judici (ſaattaa tuomarin mieleen, hänesſä waikuttaa); aures, studium (tarita); — jota panna liſäkſi, liittää l. yhdiſtää liſää jhnkin, quatuor initiis rerum quintam naturam; ad domesticorum morem etiam adventiciam doctrinam. 2) eritt. ottaa jkn tarkoituksseen, kutſua, ſaattaa, tuottaa, käyttää, panna, laskea, wiſſellä, pitää, quem ad leges, ad deliberationes, ad concilium; adh. ad l. in consilium ja yks. adhibere, otta neuwokſi jtk, kyſyä neuwoa jklta, laskea jku neuwomaan; fratrem (kutſua läsnäoliakſi); Dianam ad partus, awukſi huutaa; testem (tuottaa eſiin); si adhibebitur deus (käytäytetään näkymölle), run.; quem mensis, epulis j. m. ſ., kutſua, käskeä, wiedä, tuoda, run., ja ſamoin: in convivium; — oculos ad investigandum; tempus et diligentiam ad considerandas res; studium ad dicendum; modum vitio (panna määrä); cautionem et diligentiam rebus; memoriam contumeliae (muiſtaa kärſittyä häpiää);—jambum in fabulis; sapientiam in reipublicae salute: tormenta, supplicium, audaciam, doctrinam, judicium; fidem (uskolliſesti, aimolliſesti, oiwalalla menetellä). *b)* kohdella, oletella, quem liberaliter, severius; sic se adh., ut --, käyttaitä l. menetellä niin, että --.

ad-hinnio, īvi ja ii, ītum, IV, hiljua, hirnua, karjua, equae (tammaa), run.; kuw.: ad quid, perin hywäkſyä jtakin.

adhortātio, ōnis, *f.* (adhortor), kehoitus.

adhortātor, ōris, *m.* (ſeur.), kehoittaja, operis.

ad-hortor, I, kehoittaa, waatia, kiihdyttää, wirittää, innoittaa, urhoituttaa, barraštuttaa, häkyttää, hoputtaa, quem ad laudem; ad bellum faciendum; in bellum; ut ja ne *conjunct.* kera.

ad-huc, *Adv.* 1) paikasta puh.: tähän asti; werr. ſtinä määräſsä, erat a. impudens. *b)* ajasta puh.: tähän asti, tähän ſaakka, tähän aikaan l. päiwään ſaakka, a. non l. neque a., ei wielä; nihil a., ei wielä tähän ſaakka miitään; t. wielä, yhä wielä, regem est consecutus fluctuantem a. animo; wäliſti: tuohon asti, ſiihen ſaakka. 2) liſäkſi, paitſi ſitä, päälliſekſi, päälle päätteekſi; eritt. *comparat.* kera, eſim. legatio verbis a. lenior est, wielä.

Adiabēne, es, *f.* Aſſyrian aluskuntia; jota **Adiabēnus**, 3, adiabenelainen, *subst.* Adiabēni, orum, *m.* Adiabenelaiſet.

ad-igo, ēgi, actum, III, (ago), ajaa luokſi, jhnkin, ſaattaa, tuoda, toimittaa, työntää, ſyöstä, liwittää, heittää luokſi, puoleen, jhnkin, pecus e vicis; quem ad umbras (paiskata), run.; quem arbitrum l. arbitrium (haastaa arwiotuomarin eteen); clavum in quid (lyödä ſiſälle); flamma adacta turri; tigna fastucis (ranata, wäkikurikalla wajottaa); mare quod adigit ad ostium Rhodani (*sc.* se, ajauu, tunkee, tulee); eritt. ammuttawia: sagitta per loricam adacta (ammuttu), run.; ut telum adigi non posset (kerjetä perille, lentää ſinne ſaakka); jota ſyöstä, ſyſätä, ſurwaista pistoaſe jhnkin, harpen in pectus, run.; sibi gladium adegit (itſe iskihe miekkaanſa); vulnus alte adactum (ſywältä iskettu l. tunkenut), run. *b)* kuw. ſaattaa, pakoittaa, waatia jhnkin, ad mortem; quem ad jusjurandum l. yks. jusjurandum l. jurejurando l. sacramento, panna walalle, wannottaa; in sua verba jusj. ad., wannottaa uskolliſuuteen itſe kohtaanſa.

ad-imo, ēmi, emptum, III, (emo), ottaa pois, cui quid (jklta jtakin); kuw.: dolores (päästää, wapauttaa ſuruista), run. 2) ottaa l. wiedä jklta jtakin, luowuttaa, kieltoa, työstää, riistää jklta jtakin, cui pecuniam, libertatem, exercitum, imperium, vitam; cui spem (kuolettaa jklta); adimo cantare severis (kiellän, ehkäiſen, estän raittiit laulamasta), run.; werr. temmata pois, puellas leto (kuoleman käſistä), run.; jota ademptus, poistemmattu, kuollut, run.

adipātus, 3, (adeps), raswainen, ihrattu;

ſuw. turpia, pöhökää, tölpiä, adipatae orationis genus.

ad-ipiscor, eptus, III, (apiscor), ſaawuttaa, ſauttaa, ennättää, yllättää, ſaada kiinni, fugientem; werr. ſaawuttaa jtakin, ehtiä, ennättää jhnkin, päästä jnkin perille, käſittää, ſaada jtakin, senectutem, laudem, sapientiam, praemia, victoriam; honores a quo; omnia e natura; a. per quem, ut - -; adeptus uſein *pass.*

aditus, 3, *Partcp.* ſ. adeo.

aditus, us, *m.* (adeo), käyminen luokſi, jhnkin, meno l. tulo luokſi, puoleen, jhnkin, luokſikäynti, -tulo, pääſy, uno aditu adventuque capere urbes; aditu prohibere quem; *plur.:* difficiles aditus habere ad pastum. *b)* tulemiſen wara l. oikeus, pääſemiſen lupa, käymiſen walta, pääſy, jtn eteen l. puheille pääſy, facilis, difficilis; a. mercatoribus est ad eos; a. in sacrarium non est viris; a. cui patet ad quem (jku pääſee wapaaſti jtn puheille); aditum dare cui (laſkea jku tienoilleen, luokſenſa, eteenſä, puheilleen); ſuw.: laudis; ad honorem. *c) concr.* ſiſällekäytäwä, luokſikulkemo l. -pääſemö, ſuu j. m. ſ., templi, insulae, portūs; ſuw. pääſy, tie, alku, ad causam.

ad-jaceo, II, maata wieresſä, olla wieresſä, ääresſä, warrella, lähellä, raſautua jhnkin, Etruriam; agro Rom.; kanſoiſtakin puh.: gentes, quae mare illud adjacent (aſuskelewat tuon meren wieremillä).

adjectio, ōnis, *f.* (ſeur.), liſäkſi liittäminen, liſää paneminen, liſäys, populi Albani.

ad-jicio, jēci, jectum, III, (jacio), nakata luokſi, jhnkin, luoda, heittää, paiskata, liwittää, ſinkauttaa, panna, piſtää, ſaattaa luokſi, jhnkin, telum in litus; quo telum adjici posset (kerjetä); lapides, run.; adjecta planitie (olleesſa ääresſä). Critt. liittää liſäkſi, liſätä, munitionem; aggerem ad munitiones; jsta huutokaupoisſa: enemmän tarjota. 2) ſuw. tarkoittaa l. tähdätä l. kääntää mielenſä, ajatukſenſa jnkin puoleen, jhnkin, cupiditatis oculos, animum ad quid; oculum hereditati, animum consilio. *b)* liittää liſäkſi, panna liſää, liſätä jhnkin, ad laudem quid; aliquantum famae et auctoritatis cui; animos cui (kartuttaa, paiſuttaa), run. Critt. ſanottuihin liſätä l. jatkaa, adjecit, fateri se.

ad-jūdico, I, tuomita jklle, jtn omakſi, jtn haltuun, tuomiten omiſtuttaa l. määrätä jklle, juliſtaa jtn omaiſuudekſi, regnum, legiones cui; in servitutem quem cui; causam cui (ratkaiſta aſia jtn hyödykſi); ſuw. lukea jtn anſiokſi, päättää jtn työkſi, salutem imperii cui.

adjūmentum, i, *n.* (adjuvo), apukeino, -neuwo, -wara, apu, a. bene beateque vivendi; esse cui adjumento ad quid l. in qua re; afferre a. cui ad quid.

adjunctio, ōnis, *f.* (adjungo), yhdiſtyys, naturae ad hominem (luonnollinen ſide ihmiſten keſken). *b)* liſäkſi liittäminen, liſäys, ehdoitus, virtutis (ſalwakas liſäwaikutus); quaedam cum adjunctione necessitudines. 2) puhetaiteesſa: ſaman ſanan kertominen lauſeen aluſsa ja lopuſsa.

adjunctor, ōris, *m.* (adjungo), yhdiſtäjä, liſäkſi liittäjä.

adjunctus, 3, *PA.* liikiſeſti yhdiſtetty jhnkin, warſinaiſeſti koskewa jhnkin, quae propiora hujus causae et adjunctiora sunt. 2) *subst.* adjunctum, i, *n.* jklle eſineelle tulewa, ſille ſowelias l. omituinen (ſen luonne), semper in adjunctis aevoque morabimur aptis, run. *b)* puhetaiteesſa: adjuncta, orum, *n.* ſiwuſeikat, ſyrjäaſiat.

ad-jungo, junxi, junctum, III, ſitoa ääreen l. jhnkin, tauros aratro, waljaſtaa, aſettaa auran eteen, run.; mures plostello, vitem ulmis, run. *b)* ylim. liittää, yhdiſtää jhnkin, parietem ad parietem communem; accessionem aedibus (tehdä liſärakennus); insula ponte adjungitur; literas (panna mukaan); critt.: adjunctum esse, paikoista puh., rajautua jhnkin, ſattua jnkin rajaan, olla jnkin ääresſä, wieresſä ſ. m. ſ., koskea, äärityä jhnkin, praedia adjuncta fundo; ostium

adjunctum linguae radicibus; jôta **verba adjuncta ad nomen** (liſäſanat); **ajanſin ſuhteen: alterum (anni tempus) hiemi adjunctum est.** 2) kuw. **jôtoa**, liittää, kiinnittää, yhdiſtää, **quem honoribus ad auctoritatem senatus**; **se ad rationem, ad causam cujus**; **quem sibi socium, amicum** l. **pſ. quem sibi**, yhdiſtyä jkn kanſſa, tehdä jku yſtäwäkſenſä, yſtäwyttää jku itſeenſä, ſuoſtuttaa puolellenſa j. m. ſ.; **uxorem** (naida); totam Ciliciam **ad imperium populi Romani**; **voluptatem ad honestatem**; **urbem in societatem**; **sibi auxilium**, hankkia, toimittaa, ſaada; **visis ſidem** (panna uſko); **animum ad quid**, tyyſkästi tarkoittaa l. tähdätä mielenſä johkin, tarkoin ajatella jtakin; **diligentiam cujus sibi** (kääntää puoleenſa); **benevolentiam** (ſaawuttaa). *b)* panna ſeuraan, laſkea myötä, **juris scientiam eloquentiae tamquam acillulam**; jôta **pubertatis** ſaan liittää liſää, panna liſää, liſätä, jatkaa, **pericula vitae**; **factum cujus ad quid**; **hoc unum, illud**, ynnä ſeur. *acc. c. inf.* kanſſa.

ad-jūro, I, wannoa wakuuttaa, walalla wakuuttaa, wannoa, *acc. c. inf.*, eſim. **adjuras**, id te non esse facturum; run.: **caput Stygii fontis** (Styxin pään kautta). *b)* liſäkſi wannoa, quid.

adjūto, I, (adjuvo), jôſakin autella.

adjūtor, ōris, *m.* (adjuvo), auttaja, apumies, apulainen, edentäjä, puoluſtaja, **ad praedam, ad injuriam**; **in qua re**; **negotiorum publicorum**; **sententiae belli, legis**; *abs.*: **me adjutore** (minun awullani).

adjūtōrium, ii, *n.* (ed.), apu, turwa.

adjūtrix, īcis, *f.* (adjutor), auttaja, edentäjä, **assentatio vitiorum adjutrix**; **regina adjutrice** (kuninkaannan awulla).

ad-juvo, jūvi, jūtum, I, auttaa, tehdä apua, olla awullinen, puoluſtaa, tukea, edentää, ediſtyttää, quem (in qua re); quem ad bellum; militem clamore (innoittaa, uljaſtuttaa); **adjuvari literis ad colendam virtutem**; **voluntates amicorum, omnium gentium consensum, injuriam, consilium**; **ignem**, pitää wireiſſä, woimaſſa; **formam curā** (parantaa), run.; **multum eorum opinionem adjuvat, quod** -- (wahwiſtaa ſe ſeikka, että --); jôta *abs.* adj., hyödyttää, tehdä liſää, olla edukſi l. etuna, aliquid, non multum.

adl-, l. all-.

ad-mātūro, I, tuleunnuttaa, walmiſtuttaa, joubuttaa, kuw.: defectionem civitatis.

ad-mētior, mensus, IV, mitata jkille, frumentum cui ex area.

Admētus, i, *m.* Pheran kuningas, Alkeſtiin puoliſo. 2) Moloſſilaisten kuninkaita.

adminiculor, I, (ſeur.), tu'ittaa, tukea, vites.

ad-miniculum, i, *n.* (manus), tuki, kannatus, ſalko, ſaikka, paalu (wiinaköynnöſten); jôta ylim. tuki, kädenſija, pidin, aſe, kalu, kone, keino; kuw. tuki, apu, **natura semper ad aliquod tanquam a. annititur**; **a. senectuti esse.**

ad-minister, tri, *m.* (manus), käſillä l. ſaapuwilla olia, apumies, palwelia, käskyläinen, toimittaja, rerum omnium, victus quotidiani; opus et administros tutari (työntekiät); kuw.: Naevii, audaciae, cupiditatum (kätyri, apuri); omnium consiliorum.

administra, ae, *f.* (ed.), apunainen, palweliatar, kuw.: virtutis.

administrātio, ōnis, *f.* (administro), auttaminen, palweleminen, awunteko, palwelukſen teko, hominum; kaw. johdatus, ohjo, hoitto, huolenpito, toimitus, hallinto, navis, portus (wapaa ſataman käytäntö), rerum, belli, reipublicae, mundi; omnem a. tardare (kaikki ſaartotoimet l. -askareet).

administrātor, ōris, *m.* (ſeur.), johdattaja, ohjaaja, toimittaja, huolenpitäjä, hoittaja, belli gerendi.

ad-ministro, I, awulliſena olla jkn käſillä l. ſaapuwilla, palwella jkta, antaa jtakin käſille, kaw. toimittaa, huolitella, pitää huolta, johdattaa, johtaa, ohjata, hallita, hoittaa, bellum (ylimpänä päällikkönä johdattaa l. huolitella ſotaa); classem, navem; rem familiarem, rem publicam, provinciam; imperia (jakaa käskyjä); amissa (kadotetuista huolta pitää); dextram partem operis (oikialta puolelta käydä

päälle l. hätyyttää); rem t. quae quis imperat (panna toimeen jku asia t. jkn käskyt); caedem (surmata, tuhota); *abs.* tehdä työtä, palvelustaan, inter vineas.

admīrābilis, e, (admiror), ihmeteltäwä, ihailtawa, ihmetyötä saattawa, erinomainen, jalo, ankara, vir in dicendo; oratio; usein ilkulliseksi: **imprudentia**, licentia. 2) ihmeyttäwä, ihmeellinen, ihala, kummallinen, eriskummainen, oudoksuttawa, genus causae y. m.

admīrābilitas, ātis, *f.* (cd.), ihmeteltäwäisyys, ihailtawaisuus, quanta sit a. coelestium rerum (kuinka owat suuresti ihmeteltäwät); a. **magnam** facere (synnyttää suuren ihmettelemisen).

admīrābiliter, *Adv.* ihmeteltäwästi, erinomaisesti, laudare quem. 2) kummasti, oudosti, dicere.

admīrātio, ōnis, *f.* (admiror), ihmetteleminen, ihaileminen, ihastus, **magna** est a. sapienter dicentis (suuresti ihmeteltään wiisasyhteistä); a. divitiarum (rikkauden kiihkiä himo); admirationem habere, facere, conficere (synnyttää, tuottaa); admiratione afficitur (ihmeteltään); *plur.* ihmetyksen osotukset. 2) kummastus, oudoksuminen, hämmästys, cui admirationem movere; tam multarum rerum, ancipitis sententiae.

admīrātor, ōris, *m.* (seur.), ihmetteliä, ihailia, rakastaja, suosija, antiquitatis.

ad-mīror, I, ihmetellä, ihmehtiä, ihailla, ihmetellen katsella, kunnioittain katsella, hämmästyä, omnia magna, magnitudinem animi, fortunam alterius; quem; jstа admirandus, ihmeteltäwä, erinomainen, admirandum in modum; eritt. ihailla, ihmetellen pyytää l. pyrkiä, toiwoa saawuttaaksensa, halata, nihil, run. 2) ihmetellä, panna ihmeekseen, kummeksia, oudoksua, nihil quum acciderit; brevitatem epistolae; de diplomate, de Dionysio; adm. quod t. cur t. *acc. c. inf.*

ad-misceo, miscui, mistum l. mixtum, II, sekoittaa, hämmentää, cui rei quid (jhnkin jtakin); admixtum lacte (maidolla); werr. liittää jhnkin, panna l. laskea joukkoon, pariin, yhdistää, caput cremato jam corpori; his legionibus Antonianos milites; plebejos, ottaa (kymmenyesmiesten) joukkoon; kuw. *a)* sekoittaa, panna sekaan, liittää, saattaa jhnkin, versus orationi (latoa, kutoa); nihil mali; urbes maritimae admiscentur novis sermonibus (ottawat uusia puheenparsia tawaksensa). *b)* sekoittaa l. takerruttaa jku jhnkin (osalliseksi), quem; ad id consilium admisceri (kajota, ryhtyä, puuttua).

admissārius, ii, *m.* (admitto), astujaoris, siitös-oris, karkoja; werr. karju, hekumoitsia.

admissio, ōnis, *f.* (admitto), läheisille l. puheisille lasku l. pääsy.

admissum, i, *n.* (admitto), rikos, paha teko, nullum, tale.

admistus, 3, *Partcp.* f. admisceo.

ad-mitto, mīsi, missum, III, laskea l. päästää luokse, jhnkin, antaa mennä t. tulla jhnkin, quem ad capsas; quem in cubiculum; quem ad se domum; regnis suis *(dat.)*, run. *b)* laskea l. päästää luokseensa, eteensä, tienoilleen, läheisilleen, puheilleen, sallia tulla, sallia pääsdä, quem; legatos; ad regem. *c)* laskea wallalleen, equum, päästää hewosen ohjat hölläleen, karauttaa hewosta; equo admisso (täyttä karkua, täyttä hoikia, ajain täyttä neljää); jsta admissus, joutuisa, ripiä, nopia, admisso passu (wilkkaasti askellen), aquae (kiihkiä, rapia wirta), run. 2) kuw. laskea, päästää, antaa tulla jhnkin, quem ad colloquium; quem ad consilium (ottaa neuwoitteloon jku, kysyä jkita neuwoa); ad officium admitti (päästä); quid ad aures l. auribus (ottaa korwiin, kuunnella); precationem (kuulla); horum in numerum; eritt. *a)* suwaita, sallia, sietää, quid; aves admittunt (lupaawat menestystä, antawat soman ennuksen, suostuwat). *b)* adm. in se quid l. yks. quid, sallyttää päällensä, saattaa päällensä, tehdä, facinus, dedecus, flagitium, maleficium.

admixtio, ōnis, *f.* (admisceo), hämmennys, lisäys, lisä, corporis.

admixtus, 3, *Partcp.* f. admisceo.

ad-modum, *Adv.* (modus), järin, perin,

hywin, kowin, ſangen, aiwan, warſin, forma a. impolita; natio a. dedita religionibus; praeter a. paucos; a. raro; a. nihil l. nihil a., ei yhtäkään mitään; nullus a., ei yksikään, ei mikään; jota a. puer, adolescens, juvenis (wielä warſin nuori, ihan nuori). *b)* kyllin, tarpeeksi, täydeksi, täydellisesti, jam a. mitigati animi erant; exacto a. mense (umpeen); t. peräti, kowin, aiwan ſuuresti, ylenmäärin, erinomaiſesti, a. diligere, delectare. *c)* lukuſanain kanssa: kaikkianſa, warmaan, waiheilla, noin, likimäärin, turres a. centum viginti; sex milia hostium caesa, quinque a. Romanorum. *d)* waetaukſisså: aiwan niin, ratki niin.

ad-mōlior, ītus, IV, ſiirtää l. ſaattaa luokſi, jhnkin.

ad-moneo, monui, monitum, II, muistuttaa jkta jotakin ja jklle jtakin, johdattaa jkn mieleen jtakin, palauttaa jkn muistiin l. mieleen jtakin, huomauttaa jku jhnkin, quem foederis; quem tanti viri; religionum; quem aeris alieni), welkoa jkta, jklta ſaatawaanſa; — quem de qua re, eſim. me de aede Telluris; — quem illud, unum, multa j. m. ſ.; — eum admonere cupiebat, waroittaa; — somnio admoneri ad thesaurum reperiendum; — adm. ut, ne *conjunct.* kera t. yks. *conjunct.*, neuwoa, wihjaista, manata, käskeä, kehoittaa tekemään jtakin, eſim. me tuis verbis admonuit, ut scriberem; illud me praeclare admones, ne nimis indulgenter loquar; hunc admonet, iter caute faciat; — admonebant alii alios, supplicium ex se, non victoriam peti; tantum te admonebo, praesentibus his omnibus te daturum esse salutem; — meus me sensus, quanta vis fraterni sit amoris, admonet; — run. yks. *inf.*: admonuit vesper decedere campis (käski lähtemään); — jota myöskin: hoputtaa, tokuttaa, jukittaa, telo bijugos, run.

admonitio, ōnis, *f.* (eb.), muistutus, manaus, neuwonta, nuhtelo, waroitus, a. quasi lenior objurgatio. 2) muistutus, muistiin l. mieleen johdatus, tanta vis admonitionis inest in locis.

admonitor, ōris, *m.* (admoneo), muistuttaja, mieleen johdattaja. 2) manaaja, kehoittaja, waatija.

admonitum, i, *n.* (admoneo), muistutus, manaus, nuhtelo, waroitus.

admonitus, 3, *Partcp.* t. admoneo.

admonitus, us, *m.* (admoneo), muistutus, manaus, neuwo, kehoitus, yks. *abl. sing.*, eſim. admonitu locorum, Allobrogum, tuo.

ad-mordeo, mordi, morsum, II, purra jhnkin.

admōtio, ōnis, *f.* (ſeur.), paneminen jhnkin, päällelaskenta, ſatuttaminen, digitorum (ſorminto).

ad-moveo, mōvi, mōtum, II, ſiirtää luokſi, puoleen, jhnkin, ſaattaa, wiedä, tuoda, kantaa, toimittaa, panna, aſettaa luokſi, puoleen, jhnkin, likelle, likentää, lähentää, aspidem ad corpus; exercitum ad urbem ja propius urbem, copias in locum, käytäyttää, laskettaa; scalas moenibus; jam opera admoventi deditio est facta; quem altaribus (wiedä alttarille); labra poculis (ſaattaa huulenſa pikareihin), manus operi (käsin koskettaa työtä), oscula cui (antaa), angues curribus (waljastaa waunuin eteen), run.; quem collo suo (ottaa ſyliinsä); fasciculum ad nares; ignem; run.: quum ignes ardentesque laminae ceterique cruciatus admovebantur (*sc.* civi Romano); quum quasi faces ei doloris admoverentur (pistettiin hänen puoleensa); — jota admovere aures, kallistaa korwanſa puoleen, kuunnella; run.: quum tibi sol tepidus plures admoverit aures (on tuottanut uſiamman kuuntelian); uſein: admovere manus cui rei, laskea kätensä jhnkin, käsin tarttua, käydä käsiksi, ryhtyä, kajota jhnkin, eſim. operi, vectigalibus; jota nocentibus (wihamielin ruweta, rankaista). *b)* werr. ſaattaa puoleen, jhnkin, tarkoittaa jhnkin, stimulos cui (innoittaa, kiihoittaa jtta); orationem ad sensus inflammandos (rakentaa); orationem judicum animis (ſatuttaa mieliin, ſ. o. ſaada puheensa ſalwaamaan mieliin); curationem ad quem (käyttää);

mentem ad quid, tähdätä, kääntää jnkin puoleen, jhnkin; oppidanis terrorem (lykätä pelko kaupunkilaisten sydämmiin, nostaa pelko heissä, peloittaa, säikäyttää heitä).

ad-mūgio, IV, ammoa, mylwiä, myykiä, tauro (sonnia), run.

admurmurātio, ōnis, *f.* (seur.), murina, jorina, jupina, napina, hyminä, kohu, melu, häly, remu, wihan t. suosion, omnium, concionis.

ad-murmuro, I, mukista, mötistä, joristа, jupista, hymistä, meluta, hälistä, remuta, wihasta t. suosiosta.

adn-, k. **ann-**.

ad-oleo, olēvi (olui), ultum, II, alky. kaswannossa edistyttää, suurentaa; jsta uhrikielessä: kantaa alttarille lahjaksi jtakin; siitä taw. sytyttää, polttaa, verbenas et tura, viscera tauri, stipulas, run.; run.: honores; t. uhrilahjoilla kunnioittaa, altaria donis (peittää), run.; Penates flammis (s. o. wirittää walkia tulisiallе), run.; cruore aras (pirskottaa).

adolescens, tis, *PA.* kaswawainen, nuori, homo, filia. *b) subst. m.* nuorukainen, nuori mies (15:stä t. 17:stä wuodesta 30:teen t. 40:teenkin wuoteen asti); wälisti käytetty jkn eroittamiseksi samannimisestä wanhemmasta, esim. Brutus a., nuorempi Brutus.

adolescentia, ae, *f.* (eb.), nuoruus, nuoruuden ikä.

adolescentulus, i, *m.* (adolescens), ihan nuori mies, nuorukainen, nobilis, imberbis; ab adolescentulo, nuoresta, nuoruudesta asti; eritt. nuori sotamies, sotio-alokas.

ad-olesco, olēvi, ultum, III, (adoleo), kaswaa, kostua, hyötyä, warttua, karttua, ihmisistä, eläimistä ja kasweista puh.; warf. iästä, esim. simul atque adoleverit aetas, run. *b)* kuw. kaswaa, karttua, paisua, yltyä, kiihtyä, enetä, lisäyntyä, suureta, wäkeytä, wauraстua, adolescit ratio, ingenium, cupiditas, respublica, res Persarum. 2) olla sytytettynä, palaa, adolescunt ignibus aræ (leimuawat, rehottawat), run.

Adōnis, is ja idis, *m.* eräs kauneutensa tähden Veneriltä rakastettu nuorukainen; jsta **Adōnia**, orum, *n.* Adoniinjuhla.

ad-operio, operui, opertum, IV, peittää, werhoa, caput; fores (sulkea).

adoptātio, ōnis, *f.* (adopto), = adoptio.

adoptio, ōnis, *f.* lapsekси ottaminen, filium in adoptionem emancipare cui.

adoptīvus, 3, (seur.), lapsekси ottamista koskewa, otto-, sacra (sen huonekunnan, kuhun jku lapsekси otettuna on tullut); werr. ympätty, tartutettu, pantu (kasweista puh.).

ad-opto, I, walita itselleen, ottaa itselleen, quem sibi defensorem juris, ultorem injuriarum, patronum (jku puolustajaksi jne.). 2) eritt. ottaa lapsekseen, quem; sibi quem filium; quem a quo (oikialta isältä); quem testamento; quem in regnum (lapsekси ottamalla määrätä wallan perilliseksi); werr.: ramus ramum adoptat (ottaa jäseneksi), run.

ador, ōris, *n.* laji nisua l. wehnää, tattari.

adōreus, 3, (eb.), nisuinen, liba (nisukakut). *b) subst.* **adōrea**, ae, *f.* jywäpalkinto osotetusta urhollisuudesta; kuw. kuulu, maine, kunnia.

ad-orior, ortus, IV, nosta ylös tehdäkseнsä jtakin; jsta mennä jkn luokse, puhutellakseнsa häntä, waatiakseнsa jtakin j. m. s. *b)* eritt. wihollisena karata päälle l. kimppuun, hyömätä, hyökätä, täyttää, ryntätä päälle, puoleen, wastaan, kimppuun, ahdistaa, hätyyttää, quem gladiis, fustibus, a tergo; impeditos; navem; urbem vi. 2) kuw. käydä käsiksi jkhn työhön, yrittää, käetä, koettaa, ottaa esiin l. käsille jtakin, sattua, ryhtyä, saada, ruweta jhnkin, quid t. *inf.*, esim. hoc ipsum; nefas, run.; convellere quid; castellum oppugnare.

ad-orno, I, walmistaa, rakennella, suoritella, muokkailla, asetella, säätä, warustaa, hankkia, accusationem et petitionem consulatus; testium copiam, toimittaa; duo maria maximis classibus; naves magnas onerarias; bellum. *b)* eritt. korittaa, kaunistaa, siroittaa, somittaa, forum comitiumque magnifico cultu; quem insigni veste.

ad-ōro, I, alky. puhutella; jsta 2) eritt. rukoilla jumalaa, huutaa jumalan

puoleen, deos; superos prece, run.; adoravi deos, ut - -; hostiä caesä pacem deüm, anella. *b)* palwella, kumartaa, kunnioittaa; jöta ylim. pitää arwoösa l. suurena, ihmetellä.

adortus, 3, f. adorior.

adp-, **adq-**, **adr-**, f. app-, acq-, arr-.

ad-rādo, rāsi, rāsum, III, raappia, kaappia, karwoa.

Adramyttēum, i, ja **-ium**, ii, *n.* Mysian kygeitta; jöta **Adramyttēnus**, i, *m.* Adramyttionilainen.

Adrastus, i, *m.* Argon kuninkaita, Polyneikeen appi-isä.

Adria, **-aeus**, **-anus**, f. Hadr-.

Adrumetum, f. Hadrum-.

adsc-, **adsp-**, **adst-**, f. asc-.

adso-, **adsi-**, **adso-**, **adsu-**, f. ass-.

adt-, f. att-.

Aduatuca, ae, *f.* linna Eburonilaisten seutukunnasöa.

Aduatuci l. **-ci**, orum, *m.* kimbrilainen kansalahko Gallian pohjoisosaösa.

adūlātio, ōnis, *f.* (adulor), ailakoiminen, lieritteleminen, lepakoiminen, hywäileminen, koirain. *b)* kuw. ailakoiminen, lieritteleminen, liehakoiminen, fiewisteleminen, arwoa alentawa ja orjankaltainen miellytteleminen; eritt. orjantapainen kunnioitus, kumarrus, palweluš.

adūlātor, ōris, *m.* (adulor), ailakoitsia, lieritteliä, liekartelia, lipakko, maru, kyyristeliäš liehakoitsia.

adūle, I, koiran tawoin hywäillä, ailakoita, sanguinem caudä, silitellä pois, t. o. pyhkiä pois, run.; kuw. kyyristeliäästi liehakoita, kaunistella, nec adulari nos sinamus (älkäämme antako fiewistellä meitämme).

adūlor, I, ailakoita, lieritellä, lepakoita, hywäillä, koirista ja muista eläimistä puh. *b)* kuw. ailakoita, lieritellä, liekartella, liehakoita, fiewistellä, marutella, sukostella, heweltää, hiemailla, arwoansa alentamalla ja orjan nöyryydellä miellytellä l. suositella, quem ja cui; eritt. orjan tawoin kunnioittaa, kumartaa, palwella.

ad-ulter, era, erum, (alter, alkp. siis toisen tyköinen), awionrikkoinen, salawuoteinen, haureliaš, conjux, run.; crines ioriasuortuwaiset, kuten rakasteliain ainakin), run.; werr. mukailtu, wäärä, walhe-, clavis (tiirikka), run. Siitä *subst.* **adulter**, eri, *m.*, ja **adultera**, ae, *f.* awionrikkoja (mies ja waimo), wärttimies, -waimo, salalempijä, rakastelia, hywäiliä, t. lempinainen.

adulterīnus, 3, (eb.), awionrikkoinen; werr. wäärä, mukailtu, walhe-, numus; signa; clavis (tiirikka).

adulterium, ii, *n.* (adulter), awionrikoš, adulterium committere; in adulterio deprehendi.

adultero, I, (adulter), pitää salawuoteutta, harjottaa haureutta. 2) *trans.* awionrikokseen houkutella, häwäistä, raiskata, matronas; eläimistäkin puh.: adulteretur columba milvio, run.; werr. wäärentää, muuttaa, jus civile pecuniä; judicium veri; faciem arte, run.

adultus, 3, *PA.* (adolesco), kaswanut, karttunut, täysikaswuinen, -warsinen, -ikäinen, raawas, aika-, täysi, virgo; puer adulta jam aetate (jo jotenkin miehistynyt nuorukainen, jo aikamiehekši käkeäwä n.); kuw. woimistunut, wäkeytynyt, mahtawa, kukkaisa, pestis, Athenae; populus (hengelliseesti waurastunut).

adumbrātio, ōnis, *f.* (adumbro), warjokuwaus, haamuilema, kehäys, perus-, reunapiirros, muodostelma, suunnitelma, kaawaus.

adumbrātus, 3, *PA.* ainoasti näön muokši l. muodokši, walheteltu, wäärä, näkö-, walhe-, warjo-, vir, indicium, comitia.

ad-umbro, I, warjoittaa, siimestää, quid qua re. 2) maalarista puh.: warjoittaa (s. o. kuwailla walon ja warjon oikialla waariin-otolla); jöta kuw. oikein asettaa eteen, laillensa esitellä l. näyttää, kertoilla, id ipsum (genus orationis) sumus in eorum sermone adumbrare conati; adumbratae intelligentiae (syntyperäiset käsityksset). *b)* warjokuwaiseesti esitellä, warjokuwailla jtakin, s. o. haamuta, kehätä, kaawailla, pää-osittain l. wajanaiseesti kuwata l. selittää, dei adumbrati (warjojumalat); adumbrata imago gloriae (warjokuwa).

aduncitas, ātis, *f.* (seur.), koukeroisuus, koweruus, kouruisuus, rostri.

ad-uncus, 3, koukeroinen, kowera, kouk-

kuinen, kiukura, käyrä, serrula, corpuscula; baculus (koukeropäinen).

ad-ūno, I, (unus), yhdistää.

ad-urgeo, II, painaa lujasti, likistää, dentem digito; werr.: remis quem, kiiwaasti käsitellä, polttaa perästä, ahdistaa, run.

ad-ūro, ussi, ustum, III, polttaa, kärwentää, pitkään polttaa l. syttää, capillum, barbam, vestimenta; sine gemitu aduruntur (antawat polttaa itsensä); werr. helteestä ja kylmästä puh.: polttaa, loukata, riipaista, wioittaa, turmella, wahingoita; kuw. kydötellä, behottaa (rakkaudesta puh.), ignibus, run.

ad-usque = usque ad, *Praepos.*, waatii *acc.*, asti, saakka, hamaan jhnkin saakka, yhtä mittaa jhnkin asti. 2) *Adv.* perin, tykkönään, solkenaan, yltäyltise, kauttaaltansa.

adustus, 3, *PA.* päiwettynyt, ruskoittunut, ruskia, color.

advectīcius, 3, (adveho), (kaukaa) tuotu saapuwille, ulkomainen, vinum.

advecto, I, (adveho), usein tuoda jhnkin.

advectus, us, *m.* (seur.), tuonti.

ad-veho, vexi, vectum, III, wiedä l. tuoda luokse, jhnkin, kuljettaa, saattaa, toimittaa jhnkin, maisin ja merisin, frumentum Romam; legatos; jästa *Pass.* ajaa, kulkea, matkata, tulla, saapua luokse, jhnkin, equo l. *abs.*, ratsastaa; citato equo (ajaa täyttä karkua); cisio ad urbem; curro in fanum; ab Epidauro Piraeum; navi in Luculli hospitium; Uticam (laskea Utican rantaan); run.: Teucros (purjehtia Teukrilaisten tykö).

ad-vēlo, I, werhoa, peittää; run. seppelöitä, tempora lauro.

advena, ae, *c.* (seur.), tulokas, muukalainen, wieras, ja *adj.* kaukaa tulewa, ulkomainen, muukalainen, wieras, outo, rex, cultor Italiae; eläimistäkin puh.: grus (muutto- l. matkalintu), run.; kuw. outo, äkkinäinen, tietämätöin, taidotoin, in sua patria.

ad-venio, vēni, ventum, IV, tulla luokse, jhnkin, saada, saapua, päästä perille, peräytä jhnkin, in provinciam; ex Hyperboreis Delphos; yks. *acc.*: urbem, run. 2) werr. ajasta ja tapahtumista puh.: päätyä, läheskyä, ilmauntua, sattua, ruweta, kohdata. *b)* omistua jlle.

adventīcius, 3, (ed.), ulkoa tulewa, tepor; visio (aisteista syntywä ilmauma); taw. *a)* kaukaa tulewa, ulkomainen, muukalainen, wieras, copiae, doctrina. *b)* epäjärkinäinen, sattumainen, syrjä-, siwu-, pecunia (paitsi isän perintöä saatu raha, t. myös: lahjain, korkowoiton, työstämisen kautta saatu raha); fructus. 2) tuloa koskewa, tulo-, coena.

ad-vento, I, (advenio., lähenemistään lähetä, olla tulossa, tehdä tuloa, tulla, saapua jhnkin (eritt. nopiasti, kiiruusti, pian), rientää jhnkin, ad Italiam; Romam; werr.: adventat tempus, senectus, mors (yrittää, rientyy, joutuu); adventante urbi clade (liiketessä kykia).

adventus, us, *m.* (advenio), tulo, perille pääsy, ad urbem; in urbes; Romam; run.: pedum (läheneminen); eritt. wihollisen tulo l. astunta saapuwille, puoleen, jhnkin, cujus; werr.: lucis (päiwän koitto); kuw.: malorum (päällesaanti).

adversārius, 3, (adversus), kohden l. wastapäätä seisowa, wastaan seisowa, wastainen, wastustawainen, wihallinen, wihamielinen, wasta-, dux, factio; jästa *n. plur.* adversaria, wastustajan todistukset, evertere. Siitä *subst. a)* **adversārius** ii, *m.* wastustaja, riitaweli, -kumppani, taistutoweri, kilwoittelia; *plur.* wiholliset, wihollisten puoli sodassa. *b)* **adversāria**, ae, *f.* wastustaja (nainen). *c)* **adversāria**, orum, *n.* muistokirja, pohja-, päiwäkirja j. m. s., in adversaria referre.

adversio, ōnis, *f.* (adverto), kääntäminen l. tarkoittaminen jnkin puoleen, jhnkin, animi (työssä l. toimessa pidäntö, harjottaminen).

adversor, I, (adversus), olla wastainen, alk. tuulesta puh. *b)* kuw. wastustaa, panna l. pitää wastaan, hangata wastaan, wetää wastakynttä, tenästää, intätä, kinata l. kiistellä wastaan, tikistää wastaan, riidellä wastaan, Isocrati, omnibus in disputando; dignitati, libidini cujus.

adversus, 3, *PA.* käänityvät kohden l. päin l. puoleen, wastapäätä l. kohdalla l. edessä oleva l. seisova, wastapäinen, wastakkainen, etupuolella, etu-, wasta-, collis adversus huie et contrarius; ripa; dentes (etuhampaat); a. navis ad se veniens (päätä päin, kohtapäätä, päätä suoraa tulewa); hostes (wastariwiin asettuneet); nostris (navibus) a. naves; in adv. os vulnerari (saada haawa kohdastansa kaswoihinsa l. etupuoleen kaswoihinsa); adv. vulnus (haawa ruumiin etupuolessa, rintahaawa); manus (lappia käsi, kämmen); adversi telis figebantur (edestä); colle adverso (wastamäkeä, kukkulaa ylös); adv. flumine (wastawirroin); ex adverso, wastapäätä; in adversum, wastaiselle puolelle, toisaalle, wastaan; adv. tenere cui (puhaltaa wastaan, tuulesta puh.); jota wastasäinen, wastainen, wasta-, venti. *b)* wihamielin seisowa wastaan, wastainen, nuria, onnetoin, adversis diis (wastoin jumalain tahtoa); acclamatio: ea plebi adversa; adversus annus frugibus (hedelmille haitallinen); valetudo (pahoinwoiminen); res adversae l. casus adversi l. fortuna a., wastukset, kowa onni; proelium; jota *subst.* adversum, i, *n.*, ja eritt. *plur.* adversa, wastus, kommelus, kowa onni, onnettomuus, si quid adversi acoidat.

adversus ja **adversum**, *PAdv.* wastaan, arma ferre, resistere. 2) *Praepos.*, waani *acc.*, käytetään suuntaa t. oloa jtakin kohden määrättäisesä, kohden, päin, kohdalla, wastapäätä, edessä, considere a. quem; naves a. urbem delatae; a. montem (wuorta ylös, wastawuorta); uti excusatione a. quem. jkn edessä, kuullen, läsnä ollessa: jota a. ea respondit j. m. s., noibin, tuohon wastasi. *b)* kuw. kohtaan, wastaan, wastoin, se gerere a. homines; te a. me omnia audere (minun tähteni, minua warten, minun hywäkseni); pietas a. deos; aequitas a. alios; pecuniae coactae a. leges; facere a. rempublicam; wälistä ohjaamansa sanan jälkeen asetettu, esim. quos a., hunc a. Wertaukisesa: rinnalla, suhteen, quid esse duo prospera bella Samnitium a. tot decora populi Romani.

ad-verto, verti, versum, III, kääntää puoleen, jhnkin, suunnata jhnkin, vultum et oculos in aliquam partem; pedem ripae (rantaa päin l. kohden), agmen urbi (tykia wastaan), run. Eritt. kääntää laiwa jonnekin päin, jhnkin, ohjata, laskea jhnkin, classem in portum; proras terrae (maata päin), run.; cursus Naxon (ottaa uransa, suorittaa matkansa), carinam huc (luottaa laiwansa tähän), cursum aequore (merellä ohjata kulkuansa l. suuntia), run.; run. *Pass.* adverti, laskea jhnkin, maatua maalle, rantautua jhnkin, Scythicas oras; arenae. 2) kuw.: animum (animos) advertere, tarkoittaa mieli, ajatukset jnkin puoleen, jhnkin, tähdätä, tarkata jtakin, ottaa waari jstakin, ad quid l. cui rei; animum advertant, ne quos offendant; *abs.*: adverte, ota waari, run.; advertens, tarkka, a. examinat herbas (tyydästi, huolella), run. Eritt. *b)* animum adv., taw. animadvertere, tarkastamalla huomata, hawaita, ätätä, hoksata, oiwaltaa, tekstä, älytä, id, hoc, quod; equites, aciem; animum advertit magnas esse copias instructas; animadverte, quid ille sperare possit; *Pass.*: qua re animum adversa; priusquam, quemadmodum accidisset, animum adverti posset; wälistä myös (ilman animum sanaa) advertere quid; run.: animis adv., tarkoin laskea sydämmellensä l. mieltää. *c)* advertere, huomauttaa, hawauttaa jkta, kääntää l. wetää puoleensa (jkn huomio), adverterat ea res Sabinos; odia (saawuttaa itselleen). *d)* advertere in quem, rankaista, kurittaa jkta.

ad-vesperascit, vesperävit, III, (päiwä) ehtoutuu, illastuu, lähttää, hämärtelee.

ad-vigilo, I, walwoa ääressä, wieressä, jtakin, ad custodiam ignis (katsoa tulta); parvo nepoti, run.; kuw.: pro rei dignitate (olla huolikas).

advocātio, ōnis, *f.* (advoco), alkp. luokkutsunta, jota puolustaminen laisa, jutunpuolustus, in advocationibus. *b) concr.* puolustmiesten kokous, scio

quid - - haec advocatio - - postulat. *c)* puolustmiesten neuwoittelo. *d)* lupa ja tarpeellinen aika puolustmiehen hankintaan, laillinen ajanpidennys l. wiipy; jsta ylim. wiipy.

advocātus, i, *m.* (seur.), jutunpuolustaja, puolustmies laisa, neuwonantaja, joka todistajana t. neuwojana auttaa oikeuden-asiassa; jsta ylim. auttaja, apuri (ystäwistä, sotamiehistä puh.). 2) Roman myöhempinä aikoina: jutunkantaja, asianwalwoja, edustmies, joka jkn puolesta jutun ajaa.

ad-voco, I, kutsua luokse, jhnkin, kokoon, käskeä jhnkin, kokoon, quem; populum ad ja in concionem; amicos in consilium (koota); concilium, concionem; kuw.: animum ad se ipsum (kääntää itse puoleensa); advocatum quid desiderare, adhibere (awuksensa kaiwata, ottaa). *b)* eritt. oikeudenasioissa kutsua awuksi, ottaa l. tuottaa awuksi, viros bonos; quem contra quem; jsta werr.: a. omnia arma (käyttää kaikkia aseina), secretas artes (koettaa), run.; deos (awuksi huutaa).

advolātus, us, *m.* (seur.), luoksilentämінen.

ad-volo, I, lentää luokse, jhnkin, avis advolans ad eas aves, quae *etc.*; werr. rientää, samota, kiitää, kiireesti tulla jhnkin, wihamielin täyttää l. hyökätä päälle, kimppuun, incredibili celeritate; citatis equis; ad castra; in Formianum; Romam e Lucania; ex omnibus partibus ad pabulatores; kuw.: fama mali advolat Aeneae (liihättelee), run.

ad-volvo, volvi, volūtum, III, wierittää luokse, wyöryttää jhnkin, ornos montibus *(abl.)*, ulmos focis *(dat.)*, run.; advolvi l. se advolvere genibus, painua polwiin, heittäytyä l. langeta jalkain juureen.

adytum, i, *n.* temppelin sisimäinen osa; ja myös: hauta, lepokammio.

Aeacus, i, *m.* Aiginan kuningas, Peleuksen ja Telamonin isä, Akilleen ja Ajaxin iso-isä. Siitä: *a)* **Aeacides**, ae, *m.* Aiakidi (Aiakoon poika, pojanpoika ja ylim. sikiö). *b)* **Aeacidēius**, 3, Aiakideja koskewa, aiakideinen, regna (Aigina), run.

Aeaea, ae, l. **Aeaeē**, es, *f.* Kirke nimisen loihtijattaren asuntosija; jsta **Aeaeus**, 3, aiaialainen, Kirken liikanimi.

aedes, is, *f.* asuinhuone, kammio, taw. *plur.* huoneet, asunto, asuntomaja, kartano (jossa on usiampia kammioita), pestilentes, salubres, profanae; regiae (palatsi). *b)* jumalan huone, pyhähuone, temppeli, taw. *sing.*, Jovis, Minervae, Mercurii; *plur.* ainoasti usiammista temppeleistä puh., aedes sacrae; eritt.: haec ego ludo, quae nec in aede sonant, s. o. Apollon temppelissä, kussa latinaisia runoelmia julkisesti kuultawaksi luettiin, run. 2) werr. *plur.* mehiläisten kennot. *b)* a. aurata, ruumiin näyttölawa.

aedicula, ae, *f.* (ed.), wähäinen kammio, *plur.* wähäinen asunto, huonehut, majanen, suojus. *b)* pyhähuonehut, temppelinen; ja myös: pyhättö l. komero seinässä jumalain kuwia warten.

aedificātio, ōnis, *f.* (aedifico), rakentaminen; *concr.* rakennus.

aedificātiuncula, ae, *f.* (ed.), wähäinen rakennus.

aedificātor, ōris, *m.* (aedifico), rakentaja, mundi. *b) adj.* rakentelias, rakentohaluksa, nemo illo minus fuit aedificator.

aedificium, ii, *n.* (seur.), rakennus (kaikenlainen, esim. sotawarustin, maja), aedes aedificiaque; aedificia publica, privata, sacra, profana; vici aedificiaque, kylät ja talot.

aedifico, I, (aedes-facio), rakentaa, aedificandi descriptio (rakennuksen kaawio). 2) *trans.* rakentaa, laatia, suorittaa, domum, villam, urbem, hortos, navem; multa aedificavit (rakennutti paljon); werr.: mundum (luoda, perustaa), rempublicam (kohentaa).

aedīlicius, 3, (seur.), aedilillinen, Aedilin, Aedilein, munus, scriba, largitio; *subst.* aedilicius, ii, *m.* entinen Aedili, Aedilinä ollut.

aedīlis, is, *m.* (aedes), Aedili, Roman wirkamiehiä; aediles plebis (plebei) l. plebeji, rahwaan-aedilit, kaksi luku, joitten warsi. tuli huolta kantaa Cereen temppelistä ja rahwaan juhlapäiwistä, sekä säilytellä tuossa temppelissä tallitetut senatin- ja kansanpäätökset. Wuonna 366 e. K. sää-

ſettiin liſäkſi kaksi noita entiſiä arwoiſempaa, nimeltä aediles curules, curuliſet Aedilit, jotka erinomattain toimittiwat näytelmiä kanſalle. Kaikki yhteenſä nuot pitiwät waaria julkiſten rakennusten, katuin, weſiwiettoin, katſola- ja kylpyhuonetten kunnosta ja korjuusta, ruoka-ainetten tuonnista ja hinnasta, hywistä tawoista j. m. ſ. Julius Caeſar aſetti w. 44 e. K. wielä kaksi, nimeltä aediles cereales, joille jywäkaupan hoitto työnnettiin.

aedilitas, ātis, *f.* (ed.), Aedilinwirka l. -arwo, aedilitatem petere; aedilitate fungi.

aeditumus, i, *m.* (aedes-tueor), temppelinwartia, -kaitſia, -katſoja; tuo näytteli oudoille ja kehuen ſelitti mitä temppeliſſä oli merkilliſtä, jota kuw. yliſtäjä, kiitteliä.

Aedui, orum, *m.* Gallia Celtica:n kanſakuntia.

Aeētes l. -a, ae, *m.* Kolchin kuningas, Medeian iſä; jota *a)* **Aeētaeus**, 3, aieteinen, Aieteen. *b)* **Aeētias**, adis, ja **Aeētine**, es, *f.* Aieteen tytär (Medeia).

Aegae l. **Aegeae**, arum, *f.* Makedonian ja Kilikian kpgeita; jota **Aegeas**, ātis, *m.* Aigalainen.

Aegaeus, 3, aigainen, Aegaeum l. Aegēum mare l. run. ykſ. Aegaeum, ſuuri meri Kreikan ja Wähä-Aſian wäliſſä, nyt Arkipelagi. Siitä: 2) tuota merta koskewa, ſiinä olewa, Arkipelagin, Cyclades, Neptunus, tumultus, run.

Aegātes, um, *f.* kolme ſaarta Sikelian luoteiſen niemen lähellä.

Aegeae, **Aegeas**, l. Aegae.

aeger, aegra, aegrum, pahoinwoipa, epäwoipa, woitu, raihnainen, rutia, kipiänwoittoinen, -ſekainen, kipiä, ſairas, potilas, woimatoin, hermotoin, homines aegri morbo; graviter esse aegrum; valetudo; aegro corpore esse; ex vulnere; vulneribus; pedibus; sues, run.; stomachus (nälkäinen), anhelitus (kipiäntapainen, raskas), genua, run.; kaswoiſtakin puh.: seges (ſiruiſesti kaswawa), run.; — *subst.* aeger, ſairas, aegro adhibere medicinam. 2) kuw. ſairas, huolellinen, murheellinen, ſuuttunut, aatkela, nurpia, alakuloinen, animus; mortales (poloiſet, raukat), run.; avaritiā, amore; animi (ſairas-, ſurumielinen); consilii (neuwotoin); jota huolettawa, haikia, onnetoin, amor, mors, run. *b)* kiwuloinen, heikko, raukia, reipublicae pars.

Aegēus, 3, l. Aegaeus.

Aegeus, i, *m.* Athenan kuningas, Theſeukſen iſä; jota **Aegīdes**, ae, *m.* Aigidi, eritt. Theſeus.

Aegiensis, l. Aegion.

Aegimūrus, i, *m.* ſaari Karthagon lähellä.

Aegīna, ae, *f.* ſaari Athenan lähellä; jota **Aegīnenses**, ium, ja **Aeginēticus**, arum, *m.* Aiginalaiſet.

Aeginium, ii, *n.* Makedonian kpgeita.

Aegion l. **Aegium**, ii, *n.* eräs Akajan kpki; jota **Aegiensis**, e, aigionilainen, *subst. plur.* Aigionilaiſet.

aegis, idis, *f.* aegidi, Jupiterin kilpi; ſittemmin Minerwan kilpi, johon Meduſan pää oli liitetty; kuw. eſiturwa, ſuoja.

Aegisthus, i, *m.* Thyeſteen poika, Atreukſen ja Agamemnonin ſurmaaja.

Aegos flumen, *n.* ſ. o. wuohen joki, eräs kpki ja joki Thrakian ſaarennoſſa.

aegre, *Adv.* (aeger), nurpiaſti, nuriaſti, närkäiſeſti, nyrkkämielin, pahoilla mielin, wastamieliſeſti, a. ferre quid t. *acc. c. inf.*, olla mielipahoiſſaan, pahoilla mielin, murrukſiſſaan, nokiſſaan, nurpeiſſaan, npreillään, ſuutukſiſſaan, nuurua, ſydäntyä, närkästyä, nurkastua; a. pati, olla harmiſſaan, wastamieliſeſti tytyä; a. habere, accipere, pahakſua, panna pahakſeen; a. cui obtemperare (wastahakoiſeſti, wastakalpiſeſti, ylenmielin). *b)* waiwoin, työllänsä, töin tuskin, hädin l. tärkin tuskin, wäen wäkiſin, kiiwan kaawan, waikiaſti, pahaiſeſti, tukalaſti, työläästi, depelli, divelli, conficere quid; aegre abstinere, quin - -.

aegresco, III, (aegreo, aeger), kipeyntyä, ſairastua, käydä ſairaaksi; kuw. *a)* paheta, yltyä, kiihtyä. *b)* huoleſtua, apeutua.

aegrimōnia, ae, *f.* (aeger), nurpeus, mielikarwaus, -haikia, alamieliſyys, murhe.

aegritūdo, inis, *f.* (aeger), pahoinwoi-

minen, kipeys, potu; kuw. sairasmielisyys, raskasmielisyys, apiamielisyys, huolenalaisuus, mielihaikia, -karwaus, suru, murhe.

aegrōtātio, ōnis, *f.* (seur.), sairastaminen, poteminen, läsiminen, raihnastaminen, kipuileminen, kipeys, ruumiin; kuw. sielun sairaus, sairasmielisyys, sielunhäiriö.

aegrōto, I, (seur.), sairastaa, potea, läsiä, olla kipiänä l. taudissa, graviter, leviter, periculose, vehementer diuque aegrotare; kuw. sielusta puh.: ea res, ex qua animus aegrotat.

aegrōtus, 3, (aeger), kipiä, potewa, läsiwä, sairastawa, tautinen, *subst.* sairas, potilas. *b)* kuw.: respublica, animus (sairas).

Aegypsos, i, *f.* Ala-Moesian kpgeita.

Aegyptus, i, *f.* Egyptin maakunta Afrikassa; josta **Aegyptius**, 3, egyptiläinen, *subst.* Egyptiläinen.

aelinos, i, *m.* walituswirsi.

Aelius, 3, romal. sukunimi; *adj.* aelinen, Aeliuksen, lex; josta **Aeliānus**, 3, aelianinen, Aeliuksen.

Aemilius, 3, romal. sukunimi; *adj.* aemilinen, Aemiliuksen, tribus, via, pons; josta **Aemiliānus**, 3, aemilianinen, Aemiliusten sukua koskewa, P. Scipio Africanuksen liikanimi, joka oli L. Aemilius Paulluksen oikia poika, waan wanhemman P. Scipio Africanuksen ottopoika.

Aemonia, k. Haemonia.

aemulātio, ōnis, *f.* (aemulor), werroille pyrintö, tawotus, kiistelö, kilwoitus, woittelo, laudis (kunnian pyytämisessä); t. kateus, vitiosa.

aemulātor, ōris, *m.* (aemulor), kilwoittelia, tawottelia, cujus.

aemulātus, us, *m.* kilwoitus, kateus.

aemulor, I, (seur.), innokkaasti pyrkiä jkn werroille, kiiwaasti kokea päästä jkn äärelle, jkn rinnalle (jssakin), tehdä kilpaa, ajaa hawia, kilwoitella, kiistellä, woitella jkn kera (jssakin), tawotella, josta kilwan päästä jkn rinnalle, tulla jkn äärelle, wetää wertoja jklle, saawuttaa, quem; institata; studia (olla jkn harras kuulia l. opinnoudattaja); severitatem cujus; t. kadehtien kiistellä jkn kera, kadehtia jkta, cui; harw. cum quo (kateudesta lähteä woittelolle jkn kera).

aemulus, 3, jkn werroille pyrkiwä, kilwoittelewa l. kiistelewä jkn kera, taw. *subst.* kilwoittelia, kilpatoweri, mulier aemula laudis; itinerum Herculis (retkissä wetäywä Herkuleen werroille); t. kade, kadesekainen, *subst.* kade kilwastaja, kilpalempijä, aemula Romae (Karthagosta puh.); senectus (nuoruudelle kade), run.; tanquam aemulum removere. 2) jkn rinnalle pantawa, jnkin kaltainen, cui t. cui rei.

Aenāria, ae, *f.* saari wastapäätä Kampanian maakuntaa.

Aenēa l. **Aenīa**, ae, *f.* eräs Kalkidiken kpki; josta **Aenēates**, um, *m.* Aineialaiset.

Aenēas, ae, *m.* Ankiseen ja Venerin poika; josta *a)* **Aeneadēs**, ae, *m.* Aineiadi, Aineiaan sikiö, eritt. poikansa Ascanius; werr. ylim. Troialaisista ja Romalaisista puh. *b)* **Aenēis**, idis ja idos, *f.* Aeneidi, Virgiliuksen tekemä sankarirunomus. *c)* **Aenēius**, 3, Aineiasta koskewa, Aineiaan.

aeneus, run. aēneus ja ahēneus, 3, (aes), waskinen, metallinen, signa, statuae, loricae; werr.: barba (waskenkarwainen); kuw. särkymätöin, murus, run.; proles (waskipolwes l. -aika), run.

Aenīa, k. Aenea.

Aeniānes, um, *m.* Thessalian kansakuntia.

aenigma, atis, *n.* arwoitus, s. o. arwuuttawa, selwittämätöin, käsittämätöin kohta l. asia, somniorum; eritt. kuwauslausseen epäselwyys.

aēnipes (ahēn.), pedis, waskijalkainen.

aēnus (ahēn.), 3, (aes), waskinen, metallinen; *subst.* aēnum l. ahēnum, i, *n.* waski-astia; kuw. särkymätöin, luja.

Aenus l. **Aenos**, i, *f.* eräs Thrakian kpki; josta **Aenei** l. **Aenii**, ōrum, *m.* Aenolaiset. 2) **Aenus**, i, *m.* Inn-wirta.

Aeoles, um, *m.* Aiolilaiset, Hellan kansan päälahkoja; taw. Aeolii, orum, *m.* Siitä: *a)* **Aeolia**, ae, l. **Aeolis**, idis, *f.* eräs Wähä-Aasian maakunta; josta **Aeolius**, 3, aiolialainen, puella (s. o. Sappho Lesbon saaresta), carmen (Sapphon l. Alkaioon tapainen), run. *b)* **Aeolicus**, 3, aiolilainen.

Aeolia, ae, *f.* 1) ſ. Aeoles. 2) ſeitſenſaarinen meriſeutu Sikelian lähellä, tarun mukaan Aioloon aſuinſija.

Aeolides, ſ. Aeolus.

Aeolis, ſ. Aeoles ja Aeolus.

Aeolius, ſ. Aeoles ja Aeolus.

Aeolus, i, *m.* tuulten kuningas, majailewa Liparan ja Strongylen saariſſa. 2) eräs Theſſalian kuningas, Hellenin poika. Siitä: *a)* **Aeolides**, ae, *m.* Aiolidi (Aioloon poika, pojanpoika, ym. ſiltä). *b)* **Aeolis**, idis, *f.* Aiolitar. *c)* **Aeolius**, 3, Aiolosta koſkeva, Aioloon, postes (ſ. o. Athamaan), virgo (ſ. o. Arne ſ. Kanake), tyrannus (ſ. o. Aiolos), run.

aequābilis, e, (aequo), ſamankaltainen, ſamanmääräinen, taſamääräinen, ſamanlainen, ſamanlaatuinen, partitio praedae, descriptio sumptus. 2) kaltaiſenanſa pyſyvä, taſamukainen, yhdenmoinen, ſamanmuotoinen, yhdenkaltainen, taſainen, motus; habitus corporis; genus orationis. 3) kuw. taikkein ſuhteen yhtäläinen, kohtuullinen, oikia, taſawälinen, jus; status reipublicae (kaikiſta yhden werran lukua pitäwä); nihil ea jurisdictione aequabilius.

aequābilitas, ātis, *f.* (ed.), taſamukaiſuus, yhdenmoiſuus, ſamanmuotoiſuus, yhdenkaltaiſuus, yhtäläiſyys, taſamääräiſyys, taſaiſuus, motus; universae vitae; elaborare in aequabilitate (puheen yhdenmuotoinen juokſu; kuw. oikeus, kohtuus, taſawäliſyys.

aequābiliter, *Adv.* yhdenmuotoiſesti, yhtäläiſesti, ſamankaltaiſesti, ſamalla tawaa, taſaiſesti.

aequaevus, 3, (aequus-aevum), yhdenikäinen, yhtä wanha, taſawuotinen.

aequālis, e, (aequus), yhtäläinen, ſamanlainen, jkn ſ. ſaman-, yhdenkaltainen, -laatuinen, -luontoinen, -wertainen, -weroinen, -muotoinen, -kokoinen, tumuli; pars ae. alteri parti; cui linguā et moribus; inter se; eritt. yhtä wanha, *a)* yhdenikäinen, taſawuotinen, aequalis cui; *subst.* ikätoweri, ikäweli, nuoruuden yhtäwä, leikkikumppani, jota ym. jkn aikuiſen, Ennio aequalis; kuw. yhtäläinen, aequalem se omnibus exhibere. *b)* ſaman-, yhdenaikainen, yhtä kauan ſ. yhden werran keſtäwä, memoria (nyky-aikaa koskewa). 2) yhdenkaltaiſena pyſyvä, yhdenmoinen, loca (taſaiſet, laiat); terra (yhtä ympyriäinen), run.; imber; kuw.: virtutes.

aequālitas, ātis, *f.* (ed.), yhtäläiſyys, ſamankaltaiſuus; kuw.: verborum; fraterna; in summa aequalitate ponere (arwata aiwan yhtäläiſeksi); eritt. *a)* yhdenikäiſyys, taſawuotiſuus. *b)* taſa-arwoiſuus, oikeuſten yhtäläiſyys. 2) taſaiſuus, maris.

aequāliter, *Adv.* yhtäläiſesti, ſamankaltaiſesti, taſaiſesti, yhtätaſaa, distribuere quid; collis ab summo ae. declivis.

aequātio, ōnis, *f.* (aequo), taſan paneminen, taſajako, taſaus, yhtäläiſyyttäminen, bonorum; gratiae et dignitatis, juris.

aeque, *Adv.* yhtä, yhden-, trabes ae. longae (yhdenmittaiſet). Taw. 2) werr. ja kuw. yhtäläiſesti, yhdäti, ſamoin, ſamalla laatua, juuri niin, *abs.* t. ynnä ſeur. ac (atque), et, quam (kun) kanſſa, eſim. honore et gloria non ae. omnes egent, ſamaſſa määräſſä; nisi ae. amicos et nosmet ipsos diligamus (jollemme ſamalla luontoa rakaſta yſtäwiä ja itſe meitämme, jollemme rakaſta yhtä paljon yſtäwiä kun itſeämme); labores non esse ae. graves imperatori et militi, yhtä; nihil ae. eos terruit, quam robur et color imperatoris; jota aeque ac si, juuri ikäänkun, aiwan niinkun, ae. a te peto, ac si mea negotia essent.

Aequi ſ. **Aequiculi**, orum, *m.* kanſakunta Latiumin koilliſrajalla; jota **Aequicus** ja **Aequiculānus**, 3, aequiläinen.

aequi-lībris, e, (aequus-libra), taſapainoinen, taſakorkoinen, weſipintainen; jota aequilibritas, ātis, *f.* luonnon woimain taſajakoiſuus.

aequilībrium, ii, *n.* (ed.), taſakorko, weſipintaiſuus, aquae.

Aequimēlium ſ. **-maelium**, ii, *n.* kenttä Romaſſa, jolla Sp. Maeliukſen muinoin tanterekſi taſoitettu huone hoettiin olleen; jäljemmin uhriteuraſten myyntipaikka.

aequinoctiālis, e, (ſeur.), päiwäntaſausta koskewa, päiwäntaſauksen, tempus.

aequinoctium, ii, *n.* (aequus-nox), päiwäntaſaus, auctumnale, vernum.

aequiparo (-pero), I, (aequi-par, ihan yhtäläinen), arwata jkta jkn kaltaiſekſi l. wertaiſekſi, panna rinnalle, aſettaa äärelle, wetää werroille, quem cui; multitudinem mari tranquillo. 2) *intrans.* wetää wertoja jklle, olla jkn wertainen, tulla jkn äärelle, ſaawuttaa, quem labore corporisque viribus; urbem dignitate.

aequitas, ātis, *f.* (aequus), yhdenmukaiſuus, kohdalliſuus, taſamääräiſyys, ſopuſuhtaiſuus, membrorum; kuw. *a)* taſa-arwoiſuus, yhdenwertaiſuus lain edeſſä. *b)* kohtuus, kohtuulliſuus, oikeus, hurskaus, lempeys. *c)* ae. animi l. ykſ. aequitas, mielen taſaiſuus, taſamieliſyys, tyynimieliſyys, hiljaiſuus, lewolliſuus; ja myös: tyytywäiſyys. 2) taſaiſuus, laakeus, loci (etuiſuus).

aequo, I, (aequus), tehdä yhtäläiſekſi, yhtäläiſyyttää, tehdä jkta jkn kaltaiſekſi l. weroiſekſi, tenuiores cum principus; suas opes cum potentissimis aequari videt (mahtawimpain omaiſuuden arwoiſekſi); aequare numerum cum navibus, run.; dies noctibus *(dat.)*, wiettää yöt päiwät yllakin; dicta factis (walita tekoin aimolliſuutta wastaawa eſittely); nocti ludum (kaiken yötä lyödä leikkiä), run.; solo quid, taſoittaa tanterekſi, ſ. o. hajoittaa, häwittää, jäta kuw. perin kukiſtaa, kumota, purkaa, solo aequandae sunt dictaturae. *b)* wetää jkn werroille, werrata jkhn, panna jkn rinnalle, scelera cujus cum aliis; Hannibali Philippum. *c)* taſoittaa, taſata, panna l. jakaa taſan, locum, agros, pecunias; kuw.: aequato omnium periculo (kaikkein waaran ollessa yhtäläiſenä); aequato Marte; aequato jure omnium; aequare frontem, aciem (aſettua eſirintaan, rakentua wastariwiin); aequare sortes (tutkia arpain lukumäärä ja laatu). 2) *intrans.* wetää wertoja jklle, olla jkn kaltainen l. wertainen, tulla jkn rinnalle, ſaawuttaa, qui jam illis fere aequarunt; kuw. *acc.* kera, eſim. ea arte superiores reges; cursu equum; Appii odium (olla yhtä wihattu kun Appius); run.: sagitta aequans ventos (tuulen nopeuinen), vellera nebulas aequantia (udun hienouiſet), ja aequare munia comparis (wetää taſan towerinſa kanſſa).

aequor, oris, *n.* (aequus), taſaiſuus, laakeus, lakia, aukio, aawikko, *a)* ae. campi l. ykſ. aequor, taſamaa, lakia, ylim. maa, keto, kenttä, tanner. *b)* ae. maris l. ykſ. aequor, meren taſapinta l. taſatanner, ylim. meri; run. Tiberin wedenpinnasta l. -kalwosta puh.

aequoreus, 3, (ed.), mertä koskewa, merinen, merellinen, meri-, rex (Neptuni), Britanni (meren kiertämät), run.; genus, kalat, run.

aequus, 3, alkp. paikasta puh.: taſainen, taſakorkoinen, weſipintainen, lakia, locus, regio; jäta loqui ex aequo, ſ. o. senatiſſa, ja ex aequo loco habiti sermones, ſ. o. erityis-ſeikoiſſa; *subst.* aequum, i, *n.* lakeus, taſakenttä, aukia, campi (taſainen tanner). Siitä: *b)* ſowelias, ſoma, ſukawa, alkia, luontewa, otollinen, etuiſa, paikasta ja ajasta puh., locus ad dimicandum; aequus cui locus; tempore aequo; ja ylim. ſuoſiollinen, ehtoiſa, mieluiſa, hywänſuopa, -tahtoinen, armas, cui, in quem; senatus; aures; aequis oculis (lempiä), run.; *subst.* yötäwä, ſuoſija, puoltaja, aequi et iniqui. 2) jnkin kaltainen, ſamankaltainen, yhtäläinen, ſamanlainen, pars, pensio, yhtä ſuuri, taſan jaettu; contignatio, spatium; causa, laus, conditio; aequa manu l. aequo proelio l. aequo Marte discedere, mennä tappelosta taſawoitolla, ſ. o. ilman kummankaan pääſemättä woitolle l. woimukſen ſaamatta; aequo Marte pugnare (taiſtella taſaonnella); fata non aequa (kowa onni), run.; jäta ex aequo, yhtäläiſeſti, ſamoin, ſamalla tapaa, ſamoilla eduilla; in aequo esse, olla jkn kaltainen; in aequo ponere quem cui, arwata jku jkn wertaiſekſi, wetää werroille, panna rinnalle. 3) kohtuullinen, hurskas, oikia, magistratus; aestimator et judex (puolta pitämätöin, taſawälinen);

praebere se aequum cui; postulatio, jus, lex; aequum est, kohtuullista l. soweliasta on, cui t. *acc. c. inf.*; jota *subst.* aequum, kohtuus, amplius, plus, gravius aequo (enemmän kun mikä on oikeus ja kohtuus); aequum et bonum l. aequum bonum (oikeus ja kohtuus). 4) yhtäläisenä l. kaltaisenansa pysywä, tasainen, tasamielinen, -oloinen, tyven, lewollinen, hiljainen, kärsiwällinen, animus, mens; eritt.: aequo (aequiore, aequissimo) animo, tasamielisesti (tasamielisemmin jne.), tyynimielin, hiljamielin, lewollisesti, kärsiwällisesti, carere qua re; ferre, accipere quid; aequi bonique facere quid, tytyä johonkin, pitää hywänänsä, ottaa hywäksensä, olla pahaksumatta jtakin.

āēr, **āeris**, *m.*, *acc.* taw. **āera**, alinen ilma, alilma, ilmakehä, utupiiri, uduste. purus ac tenuis, crassus et concretus: werr.: summus a. arboris (ilmoinen, ilmoillen ylenewä korkeus, s. o ylin latwa), run.; a. obscurus (pilwi, sumu, usewa, jonka jku jumala panee werhoksi yllensä), run.

aerārius, 3. (aes), malmia, metallia (kuparia, pronssia jne.) koskewa, sectura malmikaiwamot); ae. faber l. ypt. aerarius (waskiseppä); *subst.* **aerāria**, ae. *f.* (*sc.* fodina), malmikaiwamo, waskikaiwamo. 2) rahaa koskewa, raha-, ratio (rahakanta, -jalka, -arwo); tribuni (waltiorahaston wirkamiehiä. Siitä: *a)* **aerārius**, ii, *m.* (*sc.* civis), alhaisimman kansanluokan jäsen Romassa, joka werokši maksoi ainoasti henkirahan (aera pendebat) ja oli äantelö-oikeutta paitsi; jota facere, relinquere quem aerarium, referre quem in aerarios (entisestä arwosta alentaa halwimpaan säätyyn). *b)* **aerārium**, ii, *n.* (*sc.* stabulum), rahatto, rahasto, privatum. Eritt. waltiowaratto, waltion aarrehuone l. tawarasailytto, referre pecuniam in aerarium; dare cui pecuniam ex aerario: jota myöskin: waltiotawarasto, waltion aarteisto, waltiokassa l. -rahasto, waltio-omaisuus, effundere aerarium, ja waltio-arkisto, kussa sotalipukin pidettiin.

aerātus, 3, (aes), metallilla l. waskella warustettu, waskella päällistetty, waskitettu, naves (waskisilla kokkapuilla waratut, waskikärkiset); leoti (waskijalkaiset); eritt. rahakas, warallinen. 2) metallinen, waskinen, securis, scies (waskisoipainen, -aseinen), run.; kuw. särkymätöin.

aereus, 3, (aes), metallinen, kuparinen, waskinen, galea, ensis, run. 2) waskitettu, puppis, rota, clipeus, run.

aerifer, 3, (aes-fero), waskisoittimia kantawa.

aeri-pes, pedis, (aes), waskijalkainen.

aeri-sonus, 3, (aes), waskenkaikkuinen, waskenkumuinen.

āerius, 3, (aër), ilmainen, ilmassa olewa l. liikkuwa, ilman, animantium genus; avium volatus; run.: domus (taiwaan alat l. tanteret); jota ilmoillen ylenewä, korkia, Alpes, quercus, ulmus, run.

Aeropē, ēs, ja **-pa**, ae, *f.* Atreuksen puoliso, Agamemnonin ja Menelaoon äiti.

aerūginōsus, 3, (seur.), waskiruosteinen, ruosteesta sokainen.

aerūgo, inis, *f.* (aes), waskiruoste l. -home, jota run. werr. wanha raha; kuw. ahneus, woitonhimo, t. kateus, kaunaus.

aerumna, ae, *f.* (supistettu sanasta aegrimonia), waiwa, uho, waiwannäkö, waiwaloisuus, polo, tuska, rasitus, ahdistus, kiusaus, wastus.

aerumnōsus, 3, (ed.), waikia, waiwaloinen, tukala, tuskaloinen, ahdistettu, poloinen, polonalainen, kurja, katala.

aerusco, I, (aes), kujehtelemalla, ilwehtimällä hankkia elätyksensä.

aes, aeris, *n.* malmi, pedestris ex aere statua; ylim. metalli, kasari, kupari, waski, pronssi. Siitä: *a)* werr. malmisista l. ylim. metallisista, waskisista kaluista puh., esim. aera micantia (waski-aseet), aere ciere viros (waskitorwi), aes cavum (kattila), aes demere (kyörä), geminant aera (waskisoitinten kumina, kilkkain helinä), marmor aeraque (s. o. marmori- ja malmikuwat), run.; aera refigere (waskiset lakitaulut) jne. *b)* eritt. raha (kun oliwat ensimäiset romalaiset rahat kuparista waletut), aes alienum, toisen oma raha, s. o. lainaksi l. wekaksi

otettu raha, welka; aes al. facere, contrahere, conflare (tehdä, kartuttaa welkaa); in aes alienum incidere (joutua welkaan); in aere al. esse (olla welassa, welanalainen); laborare ex aere al. (olla kowin welkaantunut); aere alieno oppressum esse; liberare quem aere alieno; aes al. dissolvere; aere alieno exire j. m. s.; kuw.: in aere meo est (on minun omaani, minnun ystäwiäni). *c)* — as, waskiraha, kupariraha, jsta aes grave, wanha, raskas raha (ykti as oli, näet, alkp. naulan painawa); terna t. quinquaginta milia aeris, s. o. assium; habere aeris tricies (kolme miljonaa assia). *d)* palkka, eritt. sotamiesten palkka, sotionpalkka, -raha, dare aera militibus; jsta *plur.* aera, palwelusaika, sotapalwelus, aera illa vetera.

Aesar, aris, *m.* Ala-Italian jokiloita; jsta **Aesareus**, 3, aesarilainen, Aesarin.

Aeschines, is, *m.* kuulu puhelia, Athenasta syntyisin.

Aeschylus, i, *m.* mainio murheteeskelmöitsiä, Athenasta kotoisin; jsta **Aeschyleus**, 3, tuota koskewa.

Aesculāpius, ii, *m.* Apollon ja Koroniin poika, parannustaiteen jumala, jolle kärme oli pyhitetty.

aesculētum, i, (aesculus), tammikko, tammimetsä.

aesculeus, 3, (seur.), tamminen.

aesculus, i, *f.* talwi- l. ruokatammi, Jupiterille pyhitetty.

Aesernia, ae, *f.* Samniumin kpgeita; jsta **Aesernīnus**, 3, aesernialainen, *subst.* Aesernīni, orum, *m.* Aesernialaiset; *sing.* myös M. Marcellukseu liikanimi ja erään mainion miekkailian nimi.

Aesis, is, *m.* Umbrian jokia.

Aeson, onis, *m.* Jasonin isä; jsta *a)* **Aesonides**, ae, *m.* Aisonidi, Aisonin sikiö, Jason. *b)* **Aesonius**, 3, aisoninen, heros (s. o. Jason), run.

Aesōpus, i, *m.* mainio satuseppä, Phrygiasta kotoisin, Kroisoon aikoina; jsta **Aesōpīus** l. **-ōus**, 3, Aisoposta koskewa, Aisopoon tapainen, aisopinen, Aisopoon. 2) Claudius l. Clodius Aes., murheteeskeliä Romassa, Ciceron aikuisia.

aestas, ātis, *f.* lämpöinen wuot suwinen aika, suwikausi, sur suwi, kesä, hieme et aestate; ineunte (alkusuwesta); aesta exacta; aestatis ejus principi tremo; run. ylim. wuosi, aj septima jam vertitur aestas. sotaretki, wainoretki (taw. kes ty), haec aestas habuit exit cem. *b)* suwi-ilma, selkiä l. ilma, poutasää, serena, liqu myös: kesäselle l. -wari, run

aestifer, fera, ferum, (aestus-fe lettä l. kuumuutta tuottawa, nen, wari, palawa, paahtawc run.; canis (Koirantähti), run

aestimābilis, e, (aestimo), suu wattawa, arwoisa.

aestimātio, ōnis, *f.* (aestimo), hinnoitus, takseeraus, lasku, (omaisuuden); frumenti (jywä arwon määrääminen); poen (sakkorahain, wahingonpalkkio rääminen); aestimationem fa bere; ae. possessionis (kiintiä suuden arwaaminen sen enti kiamman arwon mukaan), jsi mationem accipere (maksor ottaa kalliiksi arwattu omai aestimationes suas vendere werosta wastaanotetut tilukset pilapuheisesti: aestimationen pere (tulla wahinkoon). *b)* waaminen, arwosteleminen.

aestimātor, ōris, *m.* (seur.), arv hinnoittaja, hinnan-arwaaja, fi rerum; kuw. arwaaja, arv rerum, fidei.

aestimo, I, (aes), määrätä jnk nainen (l. raha-) arwo, arwa noittaa, takseerata jtakin, pc nes; frumentum tribus dena wata kolmeen denariin, har men denarin arwoiseksi, laske denarin hintaiseksi); quid ten prata et areas magno; liter cujus, laskea riitakappaleen niin määrätä mitä tuomitu maksaa, määrätä syynalaisen gonpalkkio l. sakko. *b)* kun rätä jnkin sisällinen arwo, punnita jtakin, panna arwio ex veritate pauca, ex opinion

totuuden mukaan jne.; quae pars (Aquitania) ex tertia parte Galliae est aestimanda, joka osa on arwattawa Gallian kolmanneksen mukaan l. niin että Gallian kolmanneš pannaan arwiokannaksi l. -mitaksi, s. o. joka on pidettäwä Gallian kolmanneksena; quid ex aequo; quid viribus (woimiansa myöden); taw. arwon *gen.* l. *abl.* kera: magni, parvi, minoris jne., magno, permagno, nihilo j. m. s., panna paljo, wähä jne. arwiota, pitää suurena, tyhjänä jne., panna paljoksi, pitää suuressa, wähässä jne. arwossa, olla pitämättä minäkään j. m. s.; denis in diem assibus animam et corpus aestimari; juxta aestimare (asettaa tasakannalle).

aestīvus, 3, (aestas), kesäinen, suwinen, kesä-, suwi-, tempus, mensis, dies, avis; sol, aura, run.; locus (suwiasunto); saltus (suwilaitumet wuorilla); jšta **aestīva**, orum, *n.* *a)* (*sc.* castra), suwileiri, sotajoukon suwiasema; ja myös: sotaretki, wainoretki, ae. conficere (päättää sotaretki). *b)* karjan suwilaidun, jšta itse karja, eläimet suwilaitumella.

aestuārium, ii, *n.* (aestus), suoperäinen ranta, wento, wataja, räme, newa, betteikkö.

aestuo, I, kuohua, s. o. tulešta puh.: leimuta, soimuta, rehottaa, rosottaa, roihtia, riesua, suihkia, aestuat ignis, run.; merestä puh.: tyrskyä, aallota, welloa, Maura aestuat unda, run.; muista aineista: esim. humor aestuat in ossibus, kay kohisee, run. *b)* werr. olla lämmin, kuuma, räikiä, helteinen, palawa, polttaa, aestuat exustus ager (lantuu, hiukeaa), run.; aestuat aër, run; ihmisistä puh.: tuntea lämminta, olla palawoissaan, l. aestuo *etc.*, minun on lammin l. wari, algendo, aestuando: sub pondere, run. 2) kuw. kuohua, riehua, olla innoissaan, rajuta, hehkua, desiderio cujus; invidiā; amore, run.; in qua (palaa rakkaudesta jkhn), run. *b)* horjua sinne tanne, olla lewotoin, epätietoinen, epäneuwoinen, kahden ilman waiheella, eparöitä, dubitatione.

aestuōse, *Adv.* palawasti, tulisesti.

aestuōsus, 3, (seur.), kuuma, tulikuuma, wari, ruttolämpöinen, helteinen, palawa, räikiä, paahtawa, polttawa, via; syrtes, run.; run.: nullius astri aestuosa impotentia. *b)* kuohuwainen, kuohupäinen, tyrskyisä, aallokas, freta, run.

aestus, us, *m.* (aestuo), kuohunta, s. o. *a)* tulešta puh.: leimunta, rosotus, roihdinta, hehku, jšta ylim. kuumuus, wari, ruttolämmin, fervor atque aestus; aestu languidus; ad aestus vitandos; ja niin usein auringon, kesän jne. räkki, leino, lekko, helle; eritt. taudin kuumuus, polte, aestu febrique jactari; ulceris (haawankuume). *b)* merestä puh.: kuohu, tyrsky, aallokko, arju, hylkky, maininki; jšta aallot, laineet, aestum secare, run.; weden kiehumisešta kattilassa puh.: exsultant aestu latices, run.; — eritt. luode, nousuwesi, maritimi; ex alto se incitat (tunkee esiin meren selältä, s. o. nousee); aestus minuit se (laskee); decessus aestūs. 2) kuw. kuohunta, riehunta, innoštus, hehku, quasi quidam aestus ingenii, aalto, pyörre, wyöry, ja samoin: aestus gloriae; consuetudinis (raju woima); irarum (kiiwaštus), run. *b)* horjunta, lewottomuus, tuska, epäneuwoisuus.

Aesula, ae, *f.*, l. **Aesulum**, i, *n.* eräs Aequiläisten kpki; jšta **Aesulānus**, 3, aesulalainen.

aetas, ātis, *f.* (alkp. aevitas, aevum), elin-aika, elinkausi, elämä, aetas acta honeste, quiete; aetatem in studio aliquo consumere, conterere in litibus, degere omnem in tranquillitate. Eritt. *a)* ikä, ea aetate esse (olla sillä iällä); filius id aetatis (sen ikäinen); sumus id aetatis (sillä iällä); ab initio aetatis l. ab ineunte aetate; flos aetatis l. florens aetas (iän heide, heitiwä ikä, nuoruus); militaris, consularis; puerilis, juvenilis, adulta, media, senescens; aetate procedere, provehi; wälisti *abs.* aetas, nuoruuden ikä, nuoruus, dedecora, quae aetas ipsius pertulit, t. wanhuuden ikä, wanhuus, quum propter aetatem pedibus jam non valeret. *b)* aikakausi,

ajanjakſo, aika, heroicis aetatibus; extrema imperatorum aetas; haec ae. (nyky-aika); cum primis aetatis suae comparari; jšta miespolwi, tertiam aetatem vivebat (Nestor); nunc tertia vivitur aetas, run.; ja ylim. jkn aikakauden ihmiſet, polwes, polwikunta, ſukukunta, dura, impia, run. c) ylim. aika, omnia fert aetas, run.

aetätula, ae, *f.* (eb.), lapſuuden ikä, in primis puerorum aetatulis; eritt. hempiä, hekumaan närwä nuoruuden ikä, nuoruus, vexatores aetatulae suae.

aeternitas, ätis, *f.* (aeternus), iankaikkiſuus, ſ. o. alutoin ja loputoin aika, in omni aeternitate; ex aeternitate; t. ikuiſuus, katoamattomuus, pyſywäiſyys, ikukeſtäntö.

aeterno, I, (ſeur.), ikuiſuuttaa, virtutes cujus, run.

aeternus, 3, (alkp. aeviternus, aevum), iankaikkinen, ikuinen, iäinen, katoamatoin, deus beatus et aeternus; tempus, vis, gloria; sollicitudo (yhtämittainen); urbs (ſ. o. Roma), run.; in aeternum, iäkſi, iäkſi päiwikſi, iäti; run. ylſ. aeternum, iäti, alati, yhä, yhtenänſä, herkeämättä.

aether, eris ja eros, *m.* ylinen, puhdas ilma, ylilmä, ſeeste, etheri; jšta a) taiwas, etheri; eritt. jumalain aſunto, in aethere reponere (jumalain joukkoon), run. b) run. ylim. ilma, per liquidum aethera; t. ylämailma, maa (Manalan ſuhteen).

aethereus l. **-ius**, 3, (eb.), ylilmäinen, ſeesilmainen, ſeesteinen, etherillinen, natura; jšta a) taiwainen, taiwaallinen, arces, run.; mons, vertex (taiwaalle täyttäwä), run. b) ilmainen, ilmasta tulewa, aqua (ſade), run.; ja ylämailmainen, tämänmailmainen, ylämailman, aurä a. vesci (hengittää ylämailman ilmaa l. näitä ilmoja, olla täsſä ilmasſa, elää), run.

Aethiops, opis, *m.* Aithiopialainen; *adj.* aithiopialainen, lacus, run. Siitä: **Aethiopia**, ae, *f.* maakunta Afrikasſa kahden puolin taſausppiiriä.

aethra, ae, *f.* ſees taiwas, ſeeste, etherin ſini; ylim. ilma, taiwas.

Aethra, ae, *f.* Theſeukſen äiti. 2) Okeanoon tytär, Hyadein äiti.

Aetna, ae, *f.* tuliwuori Sikeliasſa, jonka ſiſukſeesſa tarun mukaan Vulkanin ja Kyklopein paja; ſanalask.: onus Aetnä gravius (kun Jupiter paiskaſi Etnan Typhonin päälle); jšta **Aetnaeus**, 3, etnalainen, Etnasſa aſuwa, ja ylim. ſikelialainen, *subst.* **Aetnaei**, orum, *m.* Etnan aſukkaat. 2) kpki Etnan juureſsa; jšta **Aetnensis**, e, aetnalainen, *subst.* Aetnenses, ium, *m.* Aetnalaiſet.

Aetōlia, ae, *f.* Hellan maakuntia; jšta a) **Aetōlus**, 3, aitolialainen, urbs (Arpi Apuliasſa, Diomedeen perustama), arma (Diomedeen), plagae (jahtiwerkot, Meleageria ja Kalydonin jahtia tarkoitettaiſsa), run.; *subst.* Aetōlus, i, *m.* Aitolialainen, Aitolian aſukas, taw. *plur.* Aetōli. b) **Aetōlicus**, 3, aitolialainen, Aitolian, bellum; ſamoin run. **Aetōlius**, 3, heros (Diomedes). c) **Aetōlis**, idis, *f.* Aitolian nainen.

aevitas, ätis, *f.* (ſeur.), elin-aika, ikä.

aevum, i, *n.* yhä juokſewa, loppumatoin aika, iankaikkiſuus, ikuiſuus, jšta in aevum (iäkſi päiwikſi), run.; per ae. manere (wuoſiſatoja), run. b) taw. elin-aika, elinkauſi, ikäkauſi, elämä, immortale, sempiternum; aevi brevis (lyhyen ajan keſtäwä); uſein: ikä, flos aevi (nuoruus), integer aevi (iän heiteeſsä), aevi ja aevo maturus (iäkäs), bello major et aevo (etewämpi ſodalta ja wuoſilta), run.; eritt. iſo ikä, wanhuus, confectus aevo, run. c) aikakauſi, miespolwi, nulli datus omnibus aevis, run.; ter aevo functus, run.

Afer, f. Afri.

affābilis (adf.), e, (affor), helpiä puhutella, hywänſäwyinen, leppiäs, yštäwällinen, cui.

affābilitas (adf.), ätis, *f.* (eb.), leppeys, yštäwälliſyys, comitas affabilitasque sermonis.

affabre (adf.), *Adv.* ſepäsli, taitehikkaasti, factum.

af-fatim (adf.), *Adv.* kyllältä, kyllikſi, kyll'kyllin, yltäkyllin, ylenmäärin, satisfacere cui; parare commeatum; *gen.* kera: armorum, copiarum (aſeita jne.).

affātus (adf.), us, *m.* (affor), puhutteleminen.

affectātio (adf.), ōnis, *f.* (affecto), tawottaminen, pyrintö, pyyntö, halajaminen, Germaniae originis (kiihko käydä Germanialaisista). *b)* puhetaiteessa: teeskelty lausekeino, wirheellinen mukaileminen.

affectātor (adf.), ōris, *m.* (affecto), tawottelia, harrastelia.

affectio (adf.), ōnis, *f.* (afficio), tila, olo, laita, firma a. corporis (ruumiinluonto); coeli ja astrorum (tähtein keskinäinen kohta). 2) kuw. tila, mieli, animi l. animorum (mielen-ala, -laatu, -pito); jsta ylim. kohta, suhta, ad res reliquas. Eritt. *b)* hywäntahtoisuus, rakkaus, halu.

affecto (adf.), I, (afficio), tawottaa, pyrkiä, pyytää, tarkoitella jtakin, navem dextrā (haapata), viam Olympo (nosta tietä yles Olympiin), run.; kuw.: iter (laskea l. ruweta jklle tielle, ryhtyä jkhn keinoon); spem (kantaa, pitää). *b)* etsiä itselleen, ahkeroita, harrastaa, munditiam, non affluentiam; jsta morbo affectari (olla taudilta rasitettuna l. ramattuna, taudin käsissä l. wointeessa). *c)* innokkaasti l. himokkaasti pyöriä jnkin perään, hapotella, hainota, hawitella, ahnettia, hahmia, otatella jtakin, regnum. *d)* pyytää wetää puolellensa, kokea suostuttaa puoleensa l. miellytellä, civitates. *e)* teeskellen omistella, teeskennellä.

affectus (adf.), 3, *PA.* warustettu, lahjoitettu, warattu jllakin, virtutibus; vitiis, wirhetten alainen; senectute, aetate, rasitettu wanhuudelta, iästynyt; taw. yks. affectus, *a)* ruumiillisesti: jkssa tilassa olewa, jnkin luontoinen l. laatuinen, jotenkuten rakettu, soweltuwainen, quum ita simus affecti, ut -- (olemme senkaltaiset, sentapaiset); manus recte a., oculus probe a.: quomodo affecto coelo (kummoisena tähtein keskinäisen kohdan ollessa); eritt. woitunut, heikonnut, huono, raukia, kipiä, Caesar graviter aff.: kuw.: civitas aegra et affecta (waikiassa tilassa); res affectae, sortunut, kukistunut tila, hukkatila, hätä; res familiaris (häwinnyt omaisuus); jsta ajan suhteen: käytetty lopun puoleen, loppumallansa olewa, loppua tekewä, päättywä, aetas (lopunpuolinen); bellum, aestas. *b)* hengellisesti: jkssa mielen-alassa olewa, isketty, mielinen, mieltynyt, animus; eodem modo erit affectus erga amicum (olkoon samanmielinen l. samoin mieltynyt, kantakoon samaa mieltä ystäwää kohtaan); recreare animos affectos (lantuneet, huolelliset, murheelliset mielet); orator utcunque se affectum videri volet (minkä innon haltuiseksi puhelia tahtoo näkyä).

affectus (adf.), us, *m.* (afficio), tila, olo, laita, alkp. ruumiin, taw. sielun, jsta *a)* aff. animi l. yks. affectus, mielentila, mielenlaita, -ala, -pito, mieli, aff. animi in bono viro laudabilis; dubii, run. *b)* milenliikunto, into, muutoin animi motus l. commotio nimeltään; eritt. halu, himo, kiihko, t. hywäntahtoisuus, rakkaus.

af-fero (adf.), attuli, allātum, afferre, kantaa luoksi, jhnkin, tuoda, noutaa, wiedä, saattaa, toimittaa jhnkin, lapidem ad introitum aedis; pugionem cui; literas ad quem, cui a quo; jsta afferre se l. *Pass.* afferri, tulla, lähestyä, run. *b)* eritt. tuottaa, antaa, ager plus affert. 2) kuw. ylim. tuoda l. saattaa jhnkin, myötänsä, animum ad scribendum; consulatum in familiam; magnum adjumentum cui; vim cui, tehdä wäkiwaltaa jklle; manus cui, auttaa jkta, t. wihamielin laskea kätensä, tarttua, ruweta jkhn; sibi manus (lopettaa itsensä); manus templo (ryöstää temppeliä); manus bonis alienis (kajota omaisuuteen); manus suis vulneribus (repiä auki haawat). *b)* tuoda jtakin sanomana, tuoda l. saattaa tieto, sana, sanoma (jstakin), tiedyttää, kertoa, jutella, ilmoittaa, nuncius, rumor affert quid ad aures cujus; afferre rumores ad quem; ylim. afferre quid cui l. ad quem quid, cui de qua re, *acc. c. inf.*, esim. haud vana attulere; allata est suspicio (kerrottiin epäluuloa pidettäwän); si ei sit allatum periculum discrimenque patriae; nihil novi ad nos afferebatur; cum mihi

de Hortensii morte esset allatum; cum crebri afferrent nuntii, male rem gerere Darium; per idem tempus rebellasse Etruscos allatum est. *c)* tuoda esiin, asettaa eteen, laatia eteen, mainita, sanoa, causam, causas, sententiam, testimonium; quid ad defensionem; aetatem (tehdä esteeksensä). *d)* tuottaa, saattaa, synnyttää, nostaa, waikuttaa, aikaansaattaa, tehdä, populo pacem, tranquillitatem; populo cladem; cui lacrimas; fidem orationi; metum, dolorem, luctum et egestatem, delectationem, detrimentum; nova in re militari (panna alkuun). *e)* afferre quid, tehdä jtakin lisää l. hyötyä, jotenkuten auttaa, hyödyttää, ad communem utilitatem, ad rempublicam.

af-ficio (adf.), fēci, fectum, III, (facio), quem qua re, alkv. tekemisellänsä jotenkuten waikuttaa jkhn, jsta jllakin saattaa jku jkhn tilaan, mielen-alaan j. m. s., tehdä jklle jtakin, tuottaa, toimittaa, osottaa, antaa, aikaansaattaa jklle jtakin, warustaa, täyttää jku jllakin, esim. quem beneficio (tehdä jllekin hywää), praemio (palkita jku), honore (kunnioittaa jkta), laetitiā (ilauttaa), ignominiā (häwäistä), timore (peloittaa), servitute (orjuuttaa), poenā (panettaa rankaistuksella, rankaista), exsilio (ajaa maankulkeuteen), cruciatu, cruce (kiduttaa, ristiin naulita), morte (kuolettaa), praedā atque agro (rikastuttaa); *Pass.* affici qua re, saada jtakin, joutua jhnkin, täytettää jllakin, ahdistettaa jltakin, kärsiä jtakin j. m. s., esim. delectatione (saada hauskuutta, ilautettaa), magna difficultate (sattua pahaan pulaan), dolore (tuntea mielihaikia, sureksia); supplicio (rankaistaa); morbo afficitur, saa taudin, rapaistaan l. kohdataan taudilta; nec corpora modo affecta tabe, ei ainoasti ruumiit istauntuneet tautiin, ei tauti puuttunut, iskenyt, istunut, ruwennut ainoasti ruumiisin; affici vulnere (haawoitettaa); pari leto affici (kärsiä, saada samankaltainen kuolema l. loppu). *b)* ilman *abl.*, joko ruumiin suhteen: wahingollisesti waikuttaa jkhn, tehdä jkn pahaa, woiduttaa, heikontaa, raukaista, rasittaa, näännyttää, aestus, labor, fames, sitis afficiunt corpora; vulnus afficit quem, run.; t. sielun suhteen: saattaa jku jkhn mielentilaan, iskeä jkn mieltä, salwata jkn mieleen l. jkhn, sykäyttää jkn sydäntä l. jkta, liikuttaa, ut eorum ita afficerentur animi, ut *etc.;* literae tuae sic me affecerunt, ut *etc.* (on mielisyyttänyt); affici a gratia aut a voluptate. 2) saattaa puoleen, likelle, *Pass.* olla yhdistettynä jhnkin, ad id, de quo quaeritur.

af-fīgo (adf.), fixi, fixum, III, liittää, puuttaa, kiinnittää, tartuttaa, istuttaa, ryhdyttää jhnkin, quem cruci, Caucaso; falces longuriis; flammam lateri (s. o. sytyttää seinä palamaan), run.; pilum pectori (syöstä rintaan); literam ad caput (polttaa päähän); *abs.:* affixus, pitäwä l. pysywä kiinni, run. *b)* kuw. istuttaa, pysyttää, quid animo.

af-fingo (adf.), finxi, fictum, III, kuwata (lisäksi), kuwaten liittää, manus cui ja *abs.* *b)* kuw. ylim. liittää lisäksi, panna lisää, *dat.* kera t. ad *acc.* kera. Gritt. walheellisesti panna l. sepitellä lisää, panna omia lisää, imeä sormesta lisää, quid cui t. *abs.;* rumoribus, Caesarem retineri (hokuihin).

af-fīnis (adf.), e, rajallinen, ääreinen, likeinen, gens a. Mauris. 2) werr. naimisen kautta jkn sukua olewa, lankoutunut, cui; jsta *subst.* affinis, is, *c.* sukulainen, heimolainen, lanko, nuode, kyty, näälä, käly, nato. *b)* kuw. kanssatietoinen jssakin asiassa, siihen takertunut, siinä l. sen osallinen, osaweli, wikaweli, facinori, noxae; rei capitalis.

affīnitas (adf.), ātis, *f.* (ed.), sukulaisuus (naimisen kautta), lankous, nuoteus, affinitate se devincire cum quo; affinitatem jungere cum quo.

affirmāte (adf.), *Adv.* wakuuttain, takaillen, lujasti, kalliisti, promittere quid.

affirmātio (adf.), ōnis, *f.* (seur.), wakuuttaminen, takaileminen.

af-firmo (adf.), I, lujittaa, kiinnittää,

wahwistaa sanalla t. työllä, spem cui, societatem jurejurando, dicta promissaque, opinionem. *b)* wakuuttaa, takailla, taata, quid, *acc. c. inf.*

affixus (adf.), 3, *PA.* kiinnitetty, lujasti liittynyt l. kiintynyt jkhn, jhnkin, yhtä mittaa pysywä jssakin, cui; cui rei; kuw.: causa in animo penitus affixa atque insita (istunut, pystynyt); quae semper affixa esse videntur ad rem (likisesti yhdistyneet).

afflātus (adf.), us, *m.* (afflo), puoleen l. päälle puhaltaminen l. henkiminen, henkäys, löyhäys, ilma, Favonii; vaporis; maritimus; eläintenkin henkäyksestä puh.; kuw. innoitus, divinus.

afflictātio (adf.), ōnis, *f.* (afflicto), tuska, waiwa, kipu (ruumiin).

afflictio (adf.), ōnis, *f.* (affligo), alakuloisuus, alamielisyys, suru.

afflicto (adf.), I, (affligo), wäkewästi lyödä, ruhtoa, jyskyttää jhnkin ja niin wioittaa, wahingoittaa, naves tempestas afflictabat; naves in vadis afflictantur (sattuwat, puuttuwat matalikoille). *b)* kuw. lewotuuttaa, rasittaa, ahdistaa, waiwata, kiusata, afflictari morbo, aestu febrique; jsta se aflictare l. *Pass.* afflictari, olla lewotoinna, olla ahdistuksessa, tuskan hallussa, tuskailla, aatkeloita, surekña.

afflictor (adf.), ōris, *m.* (affligo), maahan sortaja, halwentaja, häwittäjä, dignitatis.

afflictus (adf.), 3, *PA.* sortunut, wioitettu, pilattu, häwinnyt, kukistunut, kurja, onnetoin, afflictum erigere; navis, provincia, conditio; res afflictae, hukkatila, häwiö, onnetoin ala *b)* kuw. lantunut, alakuloinen, alamielinen, luctu, moerore; wälisti: hylynomainen, halpana pidetty, kehno, kelwotoin, homo a. et perditus.

af-flīgo (adf.), flixi, flictum, III, wäkewästi lyödä, iskeä, loukauttaa, paiskata, runtata jhnkin, navem ad scopulos; quem terrae, run. Siitä: lyödä maahan, wiskata l. kaataa maahan, kumoon, sysatä, wäntätä, paiskata maahan, kumoon, purkaa, kumota, ja werr. kukistaa, häwittää, syöstä häwiöön, statuam, monumentum, arbores; omnia longe lateque; naves (pahoin runnella, särkeä); opes hostium; victorem; quem bello; *Pass.:* affligi morbo (kohdattaa, ahdistettaa, waiwattaa, rasitettaa taudilta). *b)* kuw. sortaa, raukaista, heikontaa, alakuloisuuttaa, alamielisyyttää, quem l. animum cujus; causam susceptam, lahottaa l. jättää asia, siitä luopua; vituperando quid, alentaa, halwentaa.

af-flo (adf.), I, puhaltaa l. tuulla päälle, puoleen, jhnkin, hengittää päälle, päin, jhnkin, quid; *Pass.:* afflatur ventis fulminis l. ignibus fulminum (loukataan ukonnuolelta), run.; afflatus incendio (kärwennetty); odores afflantur e floribus (tuoksuwat, höyrähtäwät). 2) kuw. tuottaa, saattaa, cui quid; rumoris nescio quid afflaverat, frequentiam non fuisse (oli kuiskaissut); afflare cui honores (salaisesti antaa l. jakaa suloa), run.; *intrans.* olla ehtoisa, mieluisa, suosiokas, cui afflat Amor, run.; afflans fortuna (myötyri). *b)* innoittaa, haltioittaa, poeta quasi divino quodam spiritu afflatur; afflata numine dei, run.

affluens (adf.), tis, *PA.* ylenpaltisesti tarjona l. warana olewa, ylenpaltinen, yltäinen, runsas, olollinen, monilukuinen, copiae omnium rerum. *b)* tulwiwa l. uhkuwa jtakin, kosolta l. wiljoin warustettu jllakin, rikas jstakin, *abl.* kera, opibus et copiis, otio, scelere.

affluenter (adf.), *Adv.* runsaasti, wiljoin, ylenpaltisesti, ylellisesti, hurwitteliaasti, haurire voluptates; vivere.

affluentia (adf.), ae, *f.* (seur.), runsaus, yltäisyys, ylenpaltisuus, yltäkylläisyys, omnium rerum; jsta myös: liika koreus, munditiam, non affluentiam affectabat.

af-fluo (adf.), fluxi, fluxum, III, juosta luoksi, wuotaa, wirrata luoksi, castris; werr. atomeista (osapuutteista) puh.: ad deos (walua jumalain puoleen). *b)* ihmisjoukosta puh.: lonsata l. lykätä luoksi, samota l. rientää luoksi, copiae affluebant. 2) kuw. wieriä luoksi, jhnkin, lähestyä, nihil rumo-

ris affluxit; voluptas affluit ad sensus (luikahtaa, hiipii); affluentes anni (kaswawat wuodet), run. *b)* karttua, quod affluit opibus vestris; eritt.: affluere qua re, tulwia l. uhkua jtakin, olla runsaasti, wiljoin, ylenpaltiseesti warustettu jllakin, unguentis; voluptatibus.

af-for (adf.), I, puhutella, quem nomine, versibus; deos (rukoilla), run.; mortuum (haudatesa heittää wiimeiset jäähywästit kuolleelle), ja samoin: affari extremum (jättää hywästi), run.

affore (adf.) = affuturum esse, f. assum.

af-frico (adf.), fricui, frictum, I, hiwuttaa, tahkoa, tartuttaa jhnkin; jota affrictus, us, *m.* hiwutus, hierominen.

affui (adf.), f. assum.

af-fulgeo (adf.), fulsi, II, loistaa, paistaa, heloittaa, walkkya, heiskua, tähdistä, taiwaasta pub.; kuw. näkyä, ilmauntua, koittua, lux quaedam civitati affulsit.

af-fundo (adf.), fūdi, fūsum, III, wuodattaa, walaa, luoda jhnkin, quid cui rei; kuw. liittää lisäksi, kiiruulla lähettää, työntää jhnkin, ut equitum tria milia cornibus affunderentur. *b)* affundere se l. *Pass.* affundi, heittäytyä maahan, asettua, affusae jacent tumulo (maata wenywät kummulla), run.; t. langeta maahan, genibus cujus (jkn polwiin, jkn jalkain juureen), run.

affutūrus (adf.), 3, *Partcp.* f. assum.

āfore, āforem, f. absum.

Afrānius, 3, romal. sukunimi, eritt. 1) L. Afranius, ii, *m.* romalainen sotapäällikkö Pompejuksen lahkoa; jota Afraniānus, 3, afranianinen, Afraniuksen, *subst.* Afraniāni, orum, *m.* Afranilaiset, Afraniuksen sotamiehet. 2) L. Afranius, mainio pilateeskelmöitsiä, Romasta syntyisin, Terentiuksen aikuisia.

Āfri, orum, *m.* Afrikan asukkaat, Afrikalaiset, taw. Karthagon aluskunnan asujamet, Karthagolaiset; *sing.* Āfer, fra, frum, afrikalainen, avis (Numidian kana), run.; *subst.* Afrikalainen, dirus (s. o. Hannibal), run. Siitä: *a)* **Āfrica,** ae, *f.* Afrikan maanosa t. Karthagon aluskunta. *b)* **Āfricānus,** 3, afrikalainen, bellum; *subst.* Scipioin liikanimi; jota Africanae (*sc.* bestiae), Afrikasta tuoturja petoja, jalopeuroja, panttereita, tiikereitä. *c)* **Āfricus,** 3, afrikalainen, A. ventus l. *subst.* Africus, lounatuuli; jota Africae procellae (lounatuulen nostamat), run.

Agamēdes, is, *m.* Erginoon poika, ynnä weljensä Trophonioon kanssa Delphin temppelin rakentaja.

Agamemnon, onis, *m.* Mykenan kuningas, Menelaoon weli, Kreikalaisten ylipäällikkö Troian sodassa; jota Agamemnonius, 3, Agamemnonin.

Agannippe, es, *f.* Runottarille pyhitetty lähde Helikonin wuorella Boiotiassa; jota *a)* Aganippēus, 3, aganippeläinen. *b)* Aganippis, idos, *f.* Runottarille pyhitetty.

agāso, ōnis, *m.* juhdan, eritt. hewosen ajaja, hewonhoittaja l. -ruokkoaja, hewos-, tallirenki, jota ylim. halpa, tomppelimainen palwelia.

Agathocles, is, *m.* Sikelian kuninkaita.

Agathyrna, ae, *f.* Sikelian kygeita.

Agathyrsi, orum, *m.* skythiläinen kansakunta Europan Sarmatiassa.

Agāvē, ēs, *f.* Kadmoon tytär, Pentheuksen äiti.

age ja (harw.) *plur.* agite, *Interj.*, alkp. *imperat.* (ago), noh! yles! lähkämme! noh niin! olkoon niin! olkoon menneeksi! hywä! wielä, paitsi sitä, kehoituksissa ja puheen-aineen muutannoissa, usein kahdenkertaisesti: age, age, t. muilla sanoilla, esim. dum, vero, nunc, modo, sane, sis, porro j. m. s. wahwistettu, mittite, agedum, legatos; age, sit ita factum; age vero, considerate.

Agelastus, i, *m.* s. o. nauramatoin, M. Crassuksen liikanimi.

agellulus, i, *m.* (seur.), wähäinen peltonen.

agellus, i, *m.* (ager), peltonen, talonen.

agēma, atis, *n.* sotajoukon osake, eritt. Makedonian sotawäen waliosto.

Agendicum, i, *n.* Senonilaisten pääkpki Galliassa.

Agēnor, oris, *m.* Kadmoon ja Europan isä, Didon ja Karthagolaisten kantoisä, Phoinikian kuninkaita, run.: Age-

noris urbs (ſ. o. Karthago). Siitä: *a)* **Agēnorēus**, 3, agenorinen, Agenoris koskeva, bos (ſ. o. Jupiter, jota ſonnin muotoiſena Europan ryöösti), run.; ylim. myös: phoinikialainen, karthagolainen. *b)* **Agēnoridēs**, æ, m. Agenoridi, Agenorin ſiitiö, eſim. Kadmos ja Perſeus.

agens, tis, 1) *PA.* ſalwakas, pystywäinen, ankara, woimakas, wirkiä, imagines; acer orator, incensus et agens. 2) *PSbst.* *a)* ebuemies, päällekantaja. *b)* a. rerum, laji ſalapoliſeja.

ager, agri, m. wiljamaa, pelto, wainio, maa, fertilis, perbonus; agrum colere. *b)* kyyin ſuhteen: maa, maaſeutu l. maakunta, taw. *plur.*, non solum ex urbe, sed etiam ex agris (mailta); urbi agrisque (maille); ja merenkin ſuhteen: in agris, maisſa. 2) kyyin t. kunnan tiluksset, alue, aluesta, aluskunta, piirikunta, maakunta, Hirpinus, Campanus, Helvetius, Troas. 3) pituuden mittana: in agrum. pitkinpäin, run.

Agēsilāus, i. m. Spartan kuninkaita.

agesis, ſ. age.

ag-gamo (adg.), III, huoata, huokailla jhnkin, jtakin, walittaa jtakin.

agger, geris, m. (aggero), wallin t. muun korottuksen aineet, wallikset, soraa, muraa, hietaa, kiwiä, risuja j. m. ſ., aggerem petere, comportare, conjicere; aggere explere fossas, paludem. 2) laikenlainen koroitus kootuista aineista, multaſeinä, penkeristö, pato j. m. ſ., gramineus (ruohokunnas), niveus (lumihanki, -kinos), viae (maantiet), tumuli (hautakumpu), run.; aggeribus ruptis (ſuojapato), run.; aggeres Alpini (Alppein tunturit), run.; aggeres armorum (aſeroukkiot); run. myös: polttolawa, polttorowio. *b)* erit. ſodaſſa: walli, penkeristö, ſaartoſeinä, aggerem exstruere, instruere, jacere. agere; promovere ad urbem (ſiirtää likemmaksi kykiä); oppidum cingere aggere maximo; kuw. eſiturwa, ſuoja, Graecia agger oppugnandae Italiae.

aggerātio, ōnis, *f.* (seur.), kokoama, kokoonmattama, -luoma, patoamus.

aggero, I, (agger). luoda l. mättää kokoon, röykätä, kaſata, cadavera, run.; kuw. panna liſää, liſätä, kartuttaa, paiſuttaa, praemia, iras, run.

ag-gero (adg.), gessi, gestum, III, kantaa luokſi, tuoda, wiedä, ſaattaa luokſi, jhnkin, aggeritur tellus tumulo (luodaan kummulle), run.

aggestus (adg.), us, m. (ed.), luokſikantaminen, luokſituominen l. -toimittaminen, pabuli, lignorum.

ag-glomero (adg.), I, alky. keriä liſää, jsta run. liittää liſäkſi, joukota, se lateri cujus (liittyä jkn kylkeen, yhdistyä jkhn, ruweta jkn pariin); se cuneis coactis (tunkea yhteen, joukkouta, kokountua nalkkiriwistöihin).

ag-glūtino (adg.), I, liimata ääreen, jhnkin, tartuttaa, kiinnittää, liittää ääreen, jhnkin, prooemium.

ag-gravo (adg.), I, tehdä raskaammaksi, painawammaksi, pondus; kuw. tehdä raskaammaksi, waikiammaksi, pahentaa, quo (bello) si aggravatae res essent; odor aggravans capita (läpilentäwä); jsta ylim. rasittaa, waiwata, kangertaa, baitata.

ag-gredio (adg.), ere, = aggredior, käydä jhnkin, yrittää, ottaa eſiin jtakin.

ag-gredior (adg.), gressus, gredi, (gradior), askella luokſi, jhnkin, astua, kulkea, käydä luokſi, puoleen, jhnkin, quo; eritt. mennä jkn tykö puhutellakſenſa, neuwoitellakſenſa j. m. ſ., läheskyä jkta, kääntyä jkn puoleen, puhutella jkta, judicem, legatos; quem pecuniä (pyytää lahjoakſenſa). *b)* wihollisena astua puoleen, kimppuun, käydä l. karata l. täyttää päälle, puoleen, wastaan, kimppuun, hätyyttää, quem; murum, urbem, navem. 2) kuw. ſaada l. työntyä jkhn toimeen, rakentua, käydä käſiksi, ruweta, ryhtyä, ſattua jhnkin, ottaa eſiin l. käſille, yrittää, alkaa jtakin, ad causam, ad petitionem consulatus, ad dicendum, ad faciendam injuriam; causam, magnum quid, facinus; harw. *inf.* kera: dicere.

ag-grego (adg.), I, alky. karjalaumaan wiedä; jsta liittää liſäkſi, panna liſää, joukota yhteen, koota yhteen joukkoon, ceteros undique collectos naufragos; in numerum amicorum

quem (lukea l. ottaa ystäwäinsä joukkoon); filium ad patris interitum (syöstä turmioon poika ynnä isän kanssa); a. se cui l. ad amicitiam cujus (liittäytyä, yhdistyä jkhn, ruweta jkn puolelle, pariin, ystäwyyteen): kuw.: suam voluntatem ad dignitatem cujus (kokea edistyttää jkn arwoa).

aggressio (adg.), ōnis, *f.* (aggredior), luokse-astunta, puoleenkäynti; kuw. alku, alkusanat, johdanto puheesen.

agilis, e, (ago), herkkäliikkeinen, huokealiikkeinen, liikkuwainen, classis; rota, remus, run. *b)* siewä, kiepsiä, kekiä, notkia, wikkelä, sukkela, nopia, kiehkerä, ketterä, kerkiä, Dea (Diana), Cyllenius (Merkuri), run.; werr. työssä wilkas, hilpiä, reipas, ripiä, riuhkia, kiewas, wiriä, hyöriäinen, toimelias.

agilitas, ātis, *f.* (ed.), herkkäliikkeisyys, siewyys, sukkeluus, nopeus, wikkwyys, navium; kuw.: naturae (luonnon wilkkaus, arkuus).

Agis, idis, *m.* [*acc.* Agin ja Agim], usiamman Spartan kuninkaan nimi.

agitābilis, e, (agito), herkkäliikkeinen, häilywäinen, aër, run.

agitātio, ōnis, *f.* (agito), häälytys, liikutus, liikunto, läikkyminen, heilumainen, hylkkyminen, linguae; fluctuum; lecticae. *b)* kuw. hyörintä, toiminta, harjotus, animi; mentis (ajattelemainen); studiorum.

agitātor, ōris, *m.* (agito), ajaja, ohjaaja, ohjashaltia, equorum, run.; eritt. waunu-ajaja, kilwan-ajaja, kilpailia.

agite ja **agitedum**, l. age.

agito, I, (ago), ehtimiseen, rajusti liikuttaa, liikutella, ajella, ajaa, quadrupedem, bijugos leones, run.; currus ad flumina (ohjailla waunuja wirtain wieremillä), greges hirtasque capellas (ajella, s. o. hoittaa), run.; spatium agitandi (*sc.* equos, tila bewosten hyppittelemiseen); corpus; triremem (soudella edestakaisin); alas (liepsuttaa), habenas (pudistella), hastam (sylkytellä), caput (noikata), run.; eritt. ajaa (takaa), ajella, käsitellä, jahdata, otustella, batyyttää eläimiä, feras, lupum; onagros, run.; ut solet accipiter agitare columbas, run.; ja yhmisiäkin: ajella, wainota, Trojanos terris et undis, run.; agitata numina Trojae (merellä turjutelleet, ajolla olleet), run. Tuulesta puh.: häilyttää, heiluttaa, huojuttaa, tuuwittaa, löyhyttää, liehuttaa, mare (läikyttää, welloa); freta (kuohuttaa), run.; arenam (tuoksuttaa, lennättää); ventis agitatur pinus, run.; agitaret aura capillos, run. 2) kuw. kiihdyttää, kiihoittaa, kiiwastuttaa, yllyttää, häiritä, plebem, rempublicam; res agitatae (häiriö, hurmio, meureet, kapina). *b)* lewotuuttaa, ajella, ahdistaa, tuskauttaa, waiwata, rasittaa, kiusata, ut eos agitent furiae; scelerum furiis agitatus Orestes, run.; suum quemque scelus agitat, run.; diversus agitatur (häilyy eri suunnille, horjuu päätöksiässään); animum; jsta sanoilla: moittia, laittaa, morkata, pilkata, iwata, legationem, Gracchum, miseriam; verbis quem, run. *c)* toimittaa, tehdä, wehkeillä, harjottaa, pitää, wiettää j. m. s., imperium (hoitaa); praesidia (panna toimeen); praecepta cujus (pyytää noudattaa l. täyttää); pacem (nauttia); pax, laetitia agitur (rauha, ilo wallitsee); dies festos (wiettää); convivia, choros (hankia, rakennella), jocos (panna l. heittää naljaa), artes (harjottaa, käyttää), run.; jsta wiettää, kuluttaa, menettää, elellä aikaansa, ikäänsä, vitam; aevum, run.; usein *abs.* elää, oleskella, asuksennella, olla, liikkua, ajelehtaa, propius mare Africum; pro castris, pro muro; ja myös ylim. käyttää itsensä, menetellä, in potestatibus eo modo. *d)* agitare quid l. de qua re animo, mente, in animo, in mente, secum, l. *abs.* agitare quid, juoksuttaa mielessään, mieltää, miettiä, ajatella jtakin, t. tuumia, mieliä, aiheilla, tarkoitella, käetä, olla aikeissa, aikoa jtakin, esim. multum secum; in animo bellum; rem; *inf.* kera: bellum renovare; run.: inanes spes (pitää, kantaa), ja mens mihi agitat, mieleni ajattelee l. tekee, *inf.* kera. Siitä myös: saattaa puheeksi, hokea, keskustella, haastella, puhella, rem

in concionibus, legem agrariam; de facto consulis; de foedere (waatia liitontekoon).

Aglāia, ae, *f.* yksi noista kolmesta Sulottaresta (Graciasta).

Aglaophon, ontis, *m.* kuuluisa maalari, Thason saaresta syntyisin.

Aglaurus, i, *f.* Kekropsin tyttäriä.

agmen, inis, *n.* (alkp. agimen, ago), kulkue, matkue, s. o. kokountuwa t. eteenpäin liikkuwa joukko kaikkinaisia esineitä, eritt. ihmisiä ja eläimiä, fluere lesi agmine (hiljaista menoa, werkalleen, Tiberistä pub.), run.; agmen aquarum (lankeawasta sateesta pub.), remorum (airoin iskentä), agmina pulverulenta (pakjut pölypilwet), agmina caudae (kiekkurat, kärmeestä pub.), run.; corvorum, aligerum, graniferum j. m. s., juoni, jono, rywäs, päntä, lauma, paarma, parwi, run.; totius Italiae, mulierum j. m. s. ihmisistä pub., kulkue, joukko, paljous, parwi; Eumenidum, run.; medio agmine (kokouksen keskellä), run. 2) eritt. sotajoukon kulku, astunta, marssi, citatiore, citatissimo agmine; in agmine (matkalla); jsta taw. itse sotajoukko matkalla, sotakulkue, wainomatkue, iter agminis; a. primum, medium, extremum l. ultimum l. novissimum (etuwäki, keskistö, perästö); a. cogere l. claudere (päättää l. päistää sotakulkue, matkata sen perimäisenä); a. explicare (järjestyttää); a. constituere (setsattaa, pysättää); ylim. mikin sotajoukko, sotawäestö, slauma, sparwi, mieskunta, instructo agmine; run. usein *plur.*, esim. agmina curru proterit: jsta rudis agminum, s. o. sotapalwelus, run.; kuw.: educere dictionem in medium agmen (suuren joukon keskelle, yleisön eteen).

agna, ae, *f.* (agnus), uuhinen karitsa, emikaritsa, uttu.

ag-nascor (adg.), nātus, III, syntyä lisäksi, syntyä jälkeenpäin, taw. lapsista pub., jotka syntywät kun isä jo on tehnyt testamentin.

agnātio (adg.), ōnis, *f.* (ed.), isänpuolinen sukulaisuus.

agnātus (adg.), i. *m.* *PShst.* jälkisyntyinen lapsi (joka syntyy isän jo testamentin tehtyä). 2) isänpuolinen sukulainen (setä, weljenpoika jne.).

agnīnus, 3, (agnus), wuonainen, karitsan; jsta *subst.* agnina, ae, *f.* (*sc.* caro), wuonanliha.

agnitio, ōnis, *f.* (agnosco), tunteminen, tietäminen.

agnitus (adg.), 3, *Partcp.* l. agnosco.

agnōminātio (ann.), ōnis, *f.* (ad-nomen), kahden samaäänisen, waan eriosotteisen sanan käyttäminen toinen toisensa parissa.

ag-nosco (adgn., adn.), nōvi, nitum, III, tuntea omaksensa, virtus quum -- ostendit suum lumen et idem aspexit agnovitque in alio. *b)* omistaa, julistaa omaksensa, sanoa omakseen, tunnustaa l. myönnyttää omakseen, quantum ego nec agnosco nec postulo (en myönnytä minulle tulewaksi); quem filium (tunnustaa pojakseen); quem ducem. *c)* tuntea (jälleen jo tunnetuita), quid reminiscendo; humanitatem cujus; virum; amicum, matrem, run. *d)* tunnustaa todeksi, oikeaksi, myönnyttää, hywäksyä, facti illius gloriam; crimen; sortilegos; *acc. c. inf.* *e)* oppia tuntemaan, tuntea, bawaita, huomata, äkätä, älytä, keksiä, kuulla, nähdä, deum ex operibus; a. ex se; ut quivis ea possit agnoscere; sonitum, gemitum, run.; alienis oculis.

agnus, i. *m.* jääräkaritsa ja ylim. karitsa, wuona.

ago, ēgi, actum, agere, I) panna liikkeelle, 1) ajaa, kuljettaa, käyttää, capellas, run.; jumenta; elephantos prae se; quem vinctum ante se; armatos ex qua regione (tuoda, koota); kuw.: animum (wiehättää), run.; jsta agere se, ajaita, käydä, askella, tulla, mennä, run., ja *Pass.* agi, astua, kulkea, marssia, si citius agi vellet agmen (nopiammin liikkua eteenpäin). 2) wäkiwallalla ajaa l. wiedä pois, tiehensä, matkaansa jtakin saaliina, praedas hominum pecorumque, pecorum et mancipiorum praedas; usein: ferre et agere, wiedä pois kalut (ferre), ihmiset ja eläimet (agere), ylim. työstää, roswota, ut ferri agique res

suas viderunt. 3) ajaa (takaa), ajella, käsittää, ahdistaa, hätyyttää, ajaa l. syöstä tiehensä, tarkottaa, syöstä pakoon, cervum, apros, run.; palantes Troas, run.; quem de fundo; aliquot matronas in exsilium; quem in fugam. 4) kuljettaa eteenpäin, luokse, puoleen, vineas ad oppidum, vineas turresque, lykätä l. työntää kygin luokse, siirtää kygin ääreen, tuottaa esiin; aggerem et vineas egit (rakensi); cuniculos ad aerarium, cloacam sub terram, kaiwaa, tehdä; fundamenta (laskea); ratem in amnem, wetää, run. Run.: agere navem, ohjata, laskea, hallita, ja samoin: currus. 5) ajaa (ulos, yleen), tehdä, nostaa, spumas in ore (waluttaa); piceum flumen (juosta pienkaltaisena), run.; dum se ad auras palmes agit (nousee, täyttää ilmoille), run.; vocem (korottaa); jota animam agere, laskea l. lähdettää henkensä, olla hengenmenemyksissä l. henkitoreissa, heitttää henkensä. 6) lykätä alaspäin, syvälle, sisällepäin, per glebas radices, run.; rimas (tehdä rakoja, s. o. raota, paota, halkeilla); sublicas oblique (ranata, wajottaa); hastam, ferrum per armos (surwaista, syöstä), run. 7) liikuttaa sinne tänne, acta boreä pinus (huojutettu, tuuwitettu), run.; fundam circa caput (wiipottaa), run. II) kuw. ajaa, pakoittaa, waatia, waikuttaa, saattaa, quem in facinus, run.; — saattaa liikkeelle, saattaa tasalaidalta l. tasasuhdasta, kiihdyttää, järkäyttää, quem praecipitem; bonitas, quae nullis casibus neque agitur neque minuitur; quem transversum agere (wiedä harhatielle); — ajella, wainota, lewotuuttaa, tuskauttaa, kiusata, ahdistaa, hätyyttää, acerba fata Romanos agunt, diris agam vos, run. III) tehdä, tehdä työtä, olla työssä, wehkeillä, wirkailla, askarotta, toimia, toimittaa, johdattaa, hoittaa, harjottaa, quid, nihil, plus; industria in agendo; quid agis? (kuinka jaksat, kuinka woit?); nihil, non multum, saada aikaan, toimeen, änttiin, salwata; sanalask.: acta agere (tehdä joutawia, tehdä hukkaan työtä, ajaa tuulta); quid temere ac fortuito, inconsiderate negligenterque; suum negotium, ajaa, muokata; res; bellum, toimittaa, pitää, käydä; proelium (pitää l. tapella tappelo); concilia, pitää; vigilias, pitää wahtia, olla wartiolla; triumphum, wiettää triumphi, triumpheerata; libera arbitria (lukua pitämättä päättää); responsa aguntur (toteutuwat), run.; res actae (tapahtuneet); quo auctore et agente (jonkun neuwolla ja työllä); jota forum l. conventum agere, istua oikeutta, keräjöitä. 2) juoksuttaa mielessään, mieltää, miettiä, tarkoitella, aikoa, quid, de qua re. 3) puhuen tehdä jtakin, warsi. gratias agere cui, sanoa kiitoksia, lukea l. kantaa kiitoksia jlle, kiittää jkta. 4) ajasta puh.: kuluttaa, wiettää, menettää, elellä, aetatem in literis; senectutem, dies festos; ruri vitam; alter agebatur mensis (kului, oli), run.; ut tunc principium anni agebatur (pidettiin); quartum agit annum, on neljännellä, neljän wuoden iällä, käy neljättä; jota *abs.* elää, olla, oleskella, civitas laeta agit; apud primos; ja agere se, käyttäitä, menetellä, tanta mobilitate. 5) uhria tehdessä: agone, teenkö mä? (s. o. iskenkö mä ja teurastan uhri-eläimen, kuten uhriteurastaja pappia kyssyi), age l. hoc age, tee se (s. o. iske, kuten pappi uhriteurastajaa wastasi ja samalla kansaa huomautti), jota hoc l. id agere, ottaa waari jstakin, tähdätä, tarkata jtakin, tarkoittaa huomionsa, mielensä jhnkin, ja id agere, ut t. ne, tuumia, mielä, tarkoittaa, käetä, aikoa, esim. id agunt, ut boni viri esse videantur (koettawat näyttää kunnian miehiltä); id agi, ut pons dissolveretur; tuosta myös: aliud l. alias res agere, toimitella muita, siwu-asioita, olla waeria ottamatta, tarkkaamatta, olla epähuomainen. 6) julkisissa menoissa: asioita, keskustella, neuwoitella, toimitella, quid l. de qua re; quid in senatu; cum populo, asioita kansan kera, tehdä ehdotus kansalle, ehdoitella kansalle, s. o. puheen pitämällä asettaa kansan eteen jku asia, saadakseusa sitä suostumaan t. kieltämään;

ad populum (esitellä kansalle, tehdä esitys, pitää puhe kansalle). Tästä werr. *a)* agere cum quo de qua re t. ut, keskustella, haastella, puhua jkn kanssa jstakin, pyytää saada jkn tekemään jtakin, koska taiwuttaa l. myödyttää jtta siihen, että, esim. de quo praesens tecum egi diligenter; egit cum Cimone, ut eam sibi uxorem daret. *b)* bene, praeclare, male agere cum quo, hywin, pahoin kohdella, olettella, menetellä jtkn; usein *Pass.* agitur, on hywin t. pahoin laita, praeclare mecum actum puto; intelliget secum actum esse pessime (hänen asiansa olewan peräti pahoin pain). — Oikeudenkäynnissä: rem agere ex jure, lege, causam apud judicem, causas j. m. s., käydä lakia, käydä oikeutta, hakea l. walwoa oikeuttansa, ajaa l. puolustaa lainasiaa; jstn *a)* agere (quem reum), kantaa jkn päälle, furti (syyttää warkaudesta). *b)* *Pass.* agi, olla puheessa, kysymyksessä, kysyttää, agitur magna res: de re: kuw. olla waarassa, kauppalla, agitur populi Romani gloria; jstn myös: actum est de quo t. de qua re. (jku, jku asia) on hukassa. 7. puheliaasta ja teeskeliästä puh.: esittellä, asettaa eteen, kuwailla, teeskellä, cum dignitate; quid oculis, voce, gestu; versum; canticum; Chaeream; werr. olla jkn asemasta, osoittella, mukailla, illos omnes adolescentes.

agon, ōnis, *m.* woittelo, kiista, taistelo.

Agōnālia, ium l. orum, *n.* Januksen kunniaksi wietettw juhla; jsta **Agōnālis**, e, Agonalia-juhlaa koskewa.

Agōnia, orum, *n.* = Agonalia.

agrārius, 3, (ager), peltoja koskewa, pelto-, lex (peltolaki, laki-ehdoitus walmomaitten jakamisesta köyhemmille porwareille); triumvir (peltojaon johdattaja); seditiones (peltojaon tähden); a. rem tentare (ehdoitella peltojakoa); jsta *subst.* agrarii, orum, *m.* peltojaon pötäwät l. tahtojat.

agrestis, e, (ager), maaseutuinen, maalainen, maamiehinen, vita, hospitium; vestitus, talonpoikainen; Numidae (maanwiljeliät); calamus (maamiesten huilu), run.; jsta *subst.* agrestes, ium, *m.* maamiehet, maawäki, ja run. *sing.* maamies, maalainen. *b)* istuttamatta kaswawa, wiljelemättä kaswawa, itsanainen, metsällinen, metsä-, palmae, poma, run.; eläimistäkin puh.: mus (maahiiri), run. 2) kuw. talonpoikainen, raaka, törkiä, siwistymätön, siistymätön, oppimatoin, taitamatoin, epäsiewä, tunnotoin, tuima, julma, vita, genus hominum, dominus, servus, animus; vultus (eläimen kaltainen), run.; Musae agrestiores (lain-oppi ja muut käytännölliset barjotukset).

agricola, ae, *m.* (ager-colo), maanwiljeliä, maanpitäjä, maamies, peltomies, talonpoika.

Agricola, ae, *m.* Tacituksen appi-isä.

agri-cultio, ōnis, *f.* maanwiljelys, pellonruokko.

agri-cultor, ōris, *m.* maanwiljeliä, peltomies, maamies.

agri-cultūra, ae, *f.* maanwiljelys, maanraade, pellonruokko, -korju, maanpito; *concr.* maanwiljeliät, maanpitäjät.

Agrigentum, i, *n.* Sikelian kpgeita; jsta **Agrigentīnus**, 3, agrigentilainen, *subst.* Agrigentini, orum, *m.* Agrigentilaiset.

agripeta, ae, *m.* (ager-peto), pellonhaalija, maitten etsijä.

Agrippa, ae, *m.* romal. liikanimi.

Agrippīna, ae, *f.* romal. naisnimi. 2) Colonia Agrippina l. Agrippinensis l. yks. Agrippina, Ala-Germanian pääkpki (nyt Kölni); jsta Agrippinenses, ium, *m.* tuon kpgin asukkaat.

Agyīeus, ei l. eos, *m.* Apollon liikanimi, kun teitä suojeli.

Agylla, ae, *f.* eräs Etrurian kpki, sittemmin Caere; jsta **Agyllīnus**, 3, agyllalainen, *subst.* Agyllini, orum, *m.* Agyllalaiset.

Agyrium, ii, *n.* Sikelian kpgeita; jsta **Agyrinensis**, e, agyrionilainen, *subst.* Agyrinenses, ium, *m.* Agyrionilaiset.

āh, *Interj.* ah! woi! oi!

Ahāla, ae, *m.* romal. liikanimi.

Aharna, ae, *f.* Etrurian kpgeita.

ahen-, l. aen-.

ai, *Interj.* ah! woi!

ain' = aisne, l. ajo.

Ajax, ācis, *m.* kaksi kuulua Troian so-

dan sankaria, Kreikanmaasta syntyisin, toinen Lokrin kuninkaan Oileuksen poika, toinen Salamin kuninkaan Telamonin poika.

ājo, *Verb. defect.* sanoa kyllä, niin, niin oikein, on j. m. s., myötää, käskeä, todistella, myönnyttää, suostua, esim. Diogenes ait, Antipater negat (aiwan niin D. neuwoo, ei sanoo A., l. D. käskee, A. kieltää); ylim. wäittää, wakuuttaa, sanoa, debere eum ajebat; Tarquinium a Cicerone immissum ajebant; Ennio delector, ait quispiam; jsta ut ajunt, quomodo ajunt, quod ajunt, kuten sanotaan, niin sanoakseni, ja myös: kuten kerrotaan, pingui Minerva, ut ajunt; conspexit, ut ajunt, abrasum quendam, run.; ain' = aisne, niinkö luulet? todesti? wai niin? kuinka? ja samoin: ain' tu? ain' tandem?

Ajus Loquens l. **Ajus Locutius**, ääni, joka Romalaisille ilmoitti Gallialaisten tulon ja jälkeenpäin jumalana kunnioitettiin erinäisessä temppelissä.

āla, ae, *f.* siipi, lennin (lintuin, mehiläisten, siwillisekſi ajateltuin jumalain, sekä run. tuulen, ajan, kuoleman j. m. s.); alis allapsa sagitta (sulitettu nuoli tulla lensi), run.; pedibus timor addidit alas (riennytti juoksua), run.; werr. *a)* olka, eritt. kainalo, kainalokuoppa, -pohja. *b)* sotajoukon siipi, siipiwäki, kylki-, ääriwäki, -joukko, äärehistö, joksi Romalaiset taw. paniwat oman hewoswäkensä ja liittolaistensa sotamiehistön, eritt. liittolaisten hewoswäen; jsta ylim. ratsusjoukko, ratsusparwi.

Alabanda, ae, *f.*, ja orum, *n.* Karian kpgeita; jsta *a)* **Alabandenses**, ium, *m.* ja kreikalainen *plur.* Alabandīs, Alabandan asukkaat, Alabandalaiset, samoin myös: **Alabandēni**, orum, *m.* *b)* **Alabandeus**, ei, *m.* Alabandalainen, Alabandasta kotoisin olewa. *c)* **Alabandus**, i, *m.* Alabandan kpgin perustaja.

Alabarches (Arab.), ae, *m.* ylin tullihoittaja Nili-wirran itäpuolisella warrella; pilkaten Pompejuksesta puh., joka kehui enentäneensä Roman tullitulot.

alacer, cris, cre, wirkiä, wirkk sirkiä, hilpiä, wilkas, wihmer pera, teräwä, ripsas, ryöpiä, rawakka, uhma, karski, reimak myös: iloinen, homo; animus cer animo; ad pugnandum, stodias; equus; run.: voluptas.

alacritas, ātis, *f.* (ed.), wirkeys, h wilkkaus, into, halu, iloisuu animi; militum; a. reipublic fendendae; a. scribendi, pug a. ad litigandum; perfecti ope täytetystä työstä); eläimistäkin alacritas canum in venando.

alacriter, *Adv.* wirkusti, hilpiäst

Alamanni, k. Alemanni.

alapa, ae, *f.* korwapuusti, kuma walle, ducere gravem alapa (lujasti siwauttaa jkta korwalle) multo majoris alapae mecum ve s. o. paljoa kalliimpaan hinta wapaus minulla kaupan (korw paisten laski, näet, wanhaan t herra orjan wapaaksi), run.

ālārius, 3, harw. **ālāris**, e, (ala) joukon siipeä l. kylkiwäkeä ko siiwellinen, äärellinen, siipi-, ec cohortes (liittolaisten miesku *subst.* alarii, orum, *m.* siip siipi-, apujoukot, -wäki.

alātus, 3, (ala), siiwillinen, siiwil

alauda, ae, *f.* leiwo, kiuru l. kiwe -wiejä; werr. Caesarilta Ga omin waroin kerätyn ja höyhe töisillä kypärillä warustetun nimi, jsta Alaudae, Alauda Alauda-legion sotiot.

Alba, ae, *f.*, l. Alba Longa, Roma kpki Latiumissa; jsta **Albānus**, balainen, Alban, ager: lacus, järwi länsipuolella Albaa; itäpuolla Albanus-järweä, ku Jupiter Latiarin temppeliltä ja nalaisten liittojuhlain wietän columnae (Albanus-wuoren kin *subst.* Albāni, orum, *m.* Alba Albānum, i, *n.* usiamman, Alb heisen maakartanon nimi. 2) Fucentia l. Marsorum, Marsil kpgeita; jsta **Albensis**, e, albal Alban, *subst.* Albenses, ium, balaiset.

Albānia, ae, *f.* maakunta Kaspia

ren rannalla; jöta **Albānus**, 3, albanialainen, *subst.* Albāni, orum, *m.* Albanialaiſet.

albātus, 3, (albus), walkiawaatteinen, -pukuinen.

albeo, II, (albus), olla walkoinen, waalastaa; **albens**, walkia, walkoinen, **rosa**, run.; albente coelo. (päiwän waljetesſa l. kaimotesſa, päiwän koitosſa).

albesco, III, (ed.), waljeta, waaliſtua; werr. kimaltaa, wilotella, wälkkyä, mereſtä ja tulesta puh.; jöta albescit lux (päiwä walkenee, koittaa, kaimoaa), run.

Albici, orum, *m.* gallialainen wuoriſanſa pohjoispuolella Maſſiliaa.

albico, I, (albus), olla walkoinen, waalastaa, wälkkyä, wilotella.

albidus, 3, (albus), waalakka, waalia, walkiahko, walkoinen.

Albīnus, i, *m.* romal. liikanimi.

Albis, is, *m.* Elben wirta.

Albius, ii, *m.* romal. ſukunimi; jöta **Albiānus**, 3, albianinen, Albiukſen.

albulus, 3, (albus), waalakka, walewa, **walwakka**, waalia, walkialäntäinen, walkoinen; jöta **Albula**, ae, *f.* *a)* Tiberin joen muinoinen nimi. *b)* Albula l. Albulae aquae l. yhſ. Albulae, rikinſekaiſia lähteitä Tiburin kpgin ſeudulla.

album, i, *n.* (albus), walkoinen, walkia karwa l. wari, pelles albo sparsae (walkoiſilla pilkuilla l. tähneillä), run.; addere in vestimentum (siwuta liidulla toga walkoiſekſi); albo polire (walkaiſta); taw. 2) kanſan nähtäwäkſi laaditu walkoinen taulu, walkotaulu, *a)* Pontifex maximus papin tekemä, johonka kirjaſi wuoden tapahtumat. *b)* Praetorin, joka wirkaanſa ruweteesſa tuolla julkaiſi ilmoituksenſa ja aſetuksenſa. *c)* nimiluettelo, esim. senatorium, Augustuksen ajoista saaden joka wuosi toimitettu senatoriluettelo; album (judicum), Praetorin juorutamat tuomariluettelot; a. professionum citharoedorum (niitten, jotka mieliwat yleisön eteen astua).

Albunea, ae. *f.* rikinſekainen lähde Tiburin lahella t. run. lähteessä aſuwa wedenneitto.

Alburnus, i, *m.* Lukanian wuoria.

albus, 3, walkoinen, walkia, color, coma, dentes, vestes, equi; run.: homo, walkiawaatteinen; ſanalaskuisſa: albus an ater sit nescio, ignoro, non curo (juuri yhtä minun tekee walkoinenko on wai musta, ſ. o. hänellä en pidä enſinkään wäliä); albis praecurrere equis (olla paljoa etewämpi, järin yliämpi); alba avis (walkoinen warpunen, jötakin oudosta, kummalliſesta puh.); album calculum adjicere cui rei (ſuostua, myöntyä jhnkin); werr. *a)* waalia, waljakka, kalwia, kalmakka, Lucifer, waalianloiſtoinen, run.; corpus, run.; pallor (kalwetuttawa), run. *b)* ſelkiä, pilwiä karkottawa, notus (poutainen), run.; kuw. ſuoſiollinen, ehtoiſa, armas, onnellinen, stella (ſ. o. purjehtijoille hywä, heille onnea ennustawa Kastorin ja Polluxin kakſoistähti), genius, run.

Alcaeus, i, *m.* kuulu runoſeppä, Mitylanan kpgistä ſyntyperää.

Alcamenes, is, *m.* kuwawuolia Athenaſta.

Alcathoe, es, *f.* Megaran linna, run. ylim. Megarin maakunta.

Alcathous, i, *m.* Pelopſin poika, Megaran muurein rakentaja.

Alce, es, *f.* Karpetanilaisten kpgeita Hispaniaſſa.

alcēdo (halc.), inis, *f.* jäälintu.

alces, is, *f.* hirwi, tewa, tewana.

Alcestis, is, ja **Alceste**, es, *f.* Peliaan tytär, Pheran kuninkaan Admetoon puoliſo.

Alceus, ei ja eos, *m.* Perſeukſen poika, Amphitryonin iſä, Herkuleen iſo-iſä; jöta **Alcīdes**, ae, *m.* Alkidi, Herkules.

Alcībiades, is, *m.* Athenalaisten ſotapäälliköitä Peloponneſon ſodan aikana. 2) eräs Lakedaimonilainen.

Alcīdes, ł. Alceus.

Alcimede, es, *f.* Jaſonin äiti.

Alcinous, i, *m.* Homeroon mainima Phaiakialaisten kuningas Skerian saaresſa, kuuluiſa rikkaudeltaan, oiwilta puutarhoiltaan (jöta Alcinoi silvae, hedelmikäistä wiljapuistoista, ja Alcinoo dare poma, liikanaiſesta aſiasta puh.), ſekä alamaistensa hekumalta (jöta Alcinoi juventus, hemmoittelewat ihmiſet).

Alcis, idis, *f.* Minerwan liikanimiä.
Alcmaeo ja **-on**, onis, *m.* Amphiaraoon poika, äitinſä Eriphylen ſurmaaja; jästa **Alcmaeonius**, 3, alkmaioninen, Alkmaionin.
Alcmēna l. **Alcumēna**, ae, l. **Alcmēne**, es, *f.* Herkuleen äiti.
alcyon (halc.), onis, *f.* jäälintu; jästa **alcyonēus** ja **-lus**, 3, jäälintua koskewa, a. medicamen l. yks. alcyoneum, i, *n.* merenwahto.
Alcyone, es, *f.* 1) Aioloon tytär, Keyrin puoliſo. 2) Atlaan tytär.
ālea, ae, *f.* alky. noppa, pelikuutio, arpakuutinen; jästa nopanheitto, kuutionnakkelo, kuutiopeli, ylim. onnenkiuſauspeli, ludere aleā, heittää noppaa, olla noppaſilla l. arpakuutiſilla, nakella kuutiota; quid perdere in alea (häwitä l. hukata peliſſä); jacta alea esto (langetkoon arpa); kuw. jtakin epätietoiſta, epäwakaiſta, ſattunaiſta, waarallista, ſattumus, onnenkiuſaus, onnenkoetus, onni, belli (ſodan epäwakaiſuus, epätietoinen päätymys); a. inest cui rei; rem dare in aleam (panna alttiiksi, heittää waaran ſuuhun, ſaattaa waaranalaiſeksi); in dubiam imperii servitiique aleam ire (ruweta epätietoiſeen woitteloon wallasta ja orjuudesta).
āleātor, ōris, *m.* (cd.), nopanheitteliä, kuutionnakkelia, peluri.
āleātōrius, 3. (cd.), peluria koskewa, pelurin, peli-, damnum (häwiö peliſſä).
ālec (hal.) l. allec, ēcis, *n.*, ja **ālex**, ēcis, *c.* kalanliemi, -laukka.
Alecto, us, *f.* yksi Kostottarista (Furiae).
Alēii campi, hairaketo, eräs Kilikian taſamaa.
Alemanni, orum, *m.* germanialainen kanſa-liittokunta Donaun, Rheinin ja Mainin wirtain waiheella.
Alēmon, onis. *m.* Myskeloon iſä; jästa **Alēmonides**, ae, *m.* Alemonidi, eritt. Myskelos.
āles, itis, (ala), ſiiwillinen, ſiiwikäs, lentimillä warustettu, avis, angues, run.; equus (ſ. o. Pegasus), deus (ſ. o. Mercurius), run.; werr. liihättelewäinen, wiilettelewäinen, rientoinen, kiwakka, kerkiä, nopia, auster, passus, run. *b) subst.* **āles**, itis, *c.* lintu (eritt. ſuurempi), Jovis l. regia l. minister fulminis (kotko, kotka), Phoebeius (kaarne), sacer (haukka), avida l. yks. ales (korpihaukka, korpikotka), Chaonis l. exterrita pennis (kyhkynen), Junonia (riikinkukko), cristatus l. vigil (kukko), Palladis (tarhapöllö), Caystrius, albus l. canorus (joutſen), Maeonii carminis (maeonialaiſen laulun joutſen, Variuksesta puh., ſ. o. Homeroon intoinen ſankarirunoilija), run.; eritt. Augurikieleſſä: ennuslintu, joka lennollanſa aawemerkkejä antaa; jästa enne, ennusmerkki, aawemerkki, alite bona, secunda, mala, run.
Alēsa, **-sus**, l. Hal-.
Alesia, ae, *f.* Mandubilaisten kpgeita Galliaſſa.
Aletrium, ii, *n.* Hernikiläisten kpgeita Latiumiſſa; jästa **Aletrīnas**, ātis, **Aletriumilainen**, **Aletriumin**, *subst.* Aletrinātes, ium, *m.* Aletriumin aſukkaat.
alex, l. alec.
Alexander, dri, *m.* miehennimi, *a)* Priamoon poika, nimeltään myös Paris. *b)* Pheran tyranni (Pheraeus) Theſſalian maaſſa. *c)* kahden Epeiron kuninkaan nimi. *d)* uſiamman Makedonian kuninkaan nimi, eritt. A. magnus, Philippoon ja Olympiaan poika. Siitä: **Alexandrīa** l. **-ēa**, ae, *f.* uſiamman muinoiskpgin nimi, joista kuuluiſin tuo ſuuren Aleksanderin rakentama (Egyptiſſä; jästa **Alexandrīnus**, 3, aleksandrialainen, Aleksandrian, bellum (Caeſarin ſota Egyptiſſä Pharſalon tappelon jälkeen); *subst.* Alexandrīni, orum, *m.* Aleksandrialaiſet.
alga, ae, *f.* baura, hautera, merilieko, kokalmus, lewä, jästa vilior algā (meren ryönää l. arjenteitä halwempi, ſ. o. tuiki arwotoin), run.
algeo, alsi, II, olla wilusſanſa, nähdä wilua, palella, l. algeo *etc.*, minun on wilu l. kylma.
algesco, alsi, III, (cd.), wiluſtua, kylmentyä.
algidus, 3. (algeo), wiluinen, kylmä.
Algidus, i, *m.* eräs Latiumin wuori; jästa *a)* **Algidum**, i, *n.* Aequiläisten kpgeita tuolla wuorella. *b)* **Algidus**, 3, algidilainen.
algor, ōris, *m.* (algeo), wilu, kylmä.

Aliacmon, f. Haliacmon.

aliās, *Adv.* (alius), 1) *Adv. temporis*, muulloin, muunanſa, t. toiſten, menneeſtä ja tulewaiſeſta ajaſta puh., quod quum saepe alias, tum nuper egimus, ja niin uſein: saepe alias l. alias saepe, uſein muulloſti, monta muutakin kertaa; plura scribemus alias (waſta, waſtapäin, tuohon puoleen); alias - - alias, muuna - - muuna, milloin - - milloin, toiſinaan - - toiſinaan; alias aliter, miten milloin, kuten kulloinkin, milloin niin - - milloin toiſin; alias aliud, mitä milloin, milloin tuota - - milloin tätä. 2) *Adv. loci*, muualla, toiſaalla, in Ida, non alias; werr. *a)* muiſſa, muiſſa kohdin, muiſſa tiloiſſa, muutoin, facete is quidem sicut alias. *b)* non alias quam, ei muuſta ſyyſtä, ei muulla ehdolla, ei muutoin, ei toiſin kun.

alibī, *Adv.* (alkp. aliibi, alius-ibi), muualla, toiſaalla, alibi - - alibi, miſſä - - miſſä, kuſſa - - kuſſa, tuolla - - täällä; alibi alius, mikä miſſä, kuka kuſſa, mikä ſiellä - - mikä täällä; alibi aliter, miten miſſä, miſſä niin - - miſſä toiſin; werr. *a)* muiſſa, nolle alibi quam in innocentia spem habere (panna toiwonſa ei mihinkään muihin kun wiattomuuteenſa, ſ. o. ainoasti wiattomuuteenſa). *b)* toiſen luona, jkn muun luona, alibi decem milia peditum - -, alibi parte plus dimidia rem auctam invenio (miſſä kirjoittajaſſa).

alicubi, *Adv.* (aliquo-ubi), joſſakuſſa, joſſakin, joſſain, si constiterit alicubi (joſ kuhun l. mihin pyſää).

alicunde, *Adv.* (aliquo-unde), joſtakuſta, joſtakin, joſtain; werr. joltakulta, audire.

aliēnātio, ōnis, *f.* (alieno), wieroittaminen, myyminen, sacrorum. 2) kuw. wieruuttuminen, luopuminen, lankeamus, nurjaſtuminen, wihamieliſyyſ, cujus a quo ad quem; consulum; exercitūs (pako).

aliēnigena, ae, *c.* (alienus-gigno), muualla ſyntynyt, muukalainen, ulkomainen, wieraſ, homo, hostis, testis, deus; *subst.* muukalainen, ulkolainen, ulkomaalainen.

aliēno, I, (ſeur.), alkp. tehdä muukſi, ylim. wieroittaa, ſ. o. wieraan käſtiin l. haltuun antaa l. ſaattaa, *Pass.* joutua wieraan waltaan, urbs ja pars insulae alienata; jſta falsa suspicione alienare quem, hyljätä, jättää laimille. *b)* eritt. tehdä toiſen omakſi, myydä, res proprias, vectigalia. 2) kuw. wieroittaa, luowuttaa, langettaa, eroittaa, käännyttää puoleſta, nurjuuttaa, wihamieliſyyttää, omnes a se bonos; omnium suorum voluntates (*sc.* a se, menettää kaikkein ſuoſio); sibi quem (nurjuuttaa waſtaanſa); *Pass.* wierauntua, luopua, langeta pois, timore ab eo alienati; insulae alienatae. *b)* mentem alienare cui l. yks. alienare, wiedä järki jkta, heikkomieliſyyttää, wimmata jku, jſta alienata mente, laidaltaan l. mieleltään mennyt, älyltään puuttunut, heikkopäinen; velut alienati sensibus (ikäänkun tunnoltaan menneet, mielettömät). *c)* poiſtuttaa mieli, ajatukſet jſtakin, kuw. *Pass.* alienari a qua re, pyſyä pois l. kaukana jſtakin, karttaa, wältää jtakin, eſim. a falsa assensione alienatum esse; velut alienato ab sensu animo (perin wieraſtunut tunnoſta, tunnon tuiki kadottanut); alienatis a memoria periculi animis (ſyſääwä puoleſtanſa l. purkawa waaran ajatukſen, unbottawa kaiken waaran).

aliēnus, 3, (alius), toiſen oma, muitten oma, wieraſ, toiſten, muitten, pecuniae, legiones, res, vir; aes (wieraſ raha, lainakſi otettu raha, welka); nomina (muitten tekemät welat); mores (wieraſten kanſain); pavor (toiſten); fortuna, virtus (muitten); vulnus (toiſelle aiottu), menses (ſyöänkuut, talwikuut), run.; alieno Marte pugnabant (*sc.* equites, ſ. o. jalkawäkenä, jalkamiehinä, ilman hewoſia); *subst.* alienum, i, *n.* toiſen oma, muitten oma, wieraan tawara l. omaiſuus, largiri ex alieno; alieni appetens; jſta *plur.* aliena, ſattumaiſia, yhtäkaikkiſia, joutawia (Stoalaiſten mieleſtä). *b)* eritt. wieraſ (jkllе), (jkn) ſukua l. yſtäwiä olematoin, (jkllе) yſtäwymätöin, eſim. alienissimus a Clodio (ei enſinkään Clodiuſſen ſukua); non alienus sanguine regibus

ris affluxit; voluptas affluit ad sensus (luikahtaa, hiipii); affluentes anni (kaswawat wuodet), run. *b)* karttua, quod affluit opibus vestris; eritt.: affluere qua re, tulwia l. uhkua jtakin, olla runsaasti, wiljoin, ylenpaltiseesti waruštettu jllakin, unguentis; voluptatibus.

af-for (adf.), I, puhutella, quem nomine, versibus; deos (rukoilla), run.; mortuum (haudateesta heittää wiimeiset jäähywäštit kuolleelle), ja samoin: affari extremum (jättää hywästi), run.

affore (adf.) = affuturum esse, t. assum.

af-frico (adf.), fricui, frictum, I, hiwuttaa, tahkoa, tartuttaa jhnkin; jšta **affrictus**, us, *m.* hiwutus, hierominen.

affui (adf.), t. assum.

af-fulgeo (adf.), fulsi, II, loistaa, paistaa, heloittaa, wälkkyä, heiskua, tähdistä, taiwaasta puh.; kuw. näkyä, ilmauntua, koittua, lux quaedam civitati affulsit.

af-fundo (adf.), fūdi, fūsum, III, wuodattaa, walaa, luoda jhnkin, quid cui rei; kuw. liittää lisäksi, kiiruulla lähettää, työntää jhnkin, ut equitum tria milia cornibus affunderentur. *b)* affundere se l. *Pass.* affundi, heittäytyä maahan, asettua, affusae jacent tumulo (maata wenywät kummulla), run.; t. langeta maahan, genibus cujus (jkn polwiin, jkn jalkain juureen), run.

affutūrus (adf.), 3, *Partcp.* t. assum.

āfore, āforem, t. absum.

Afrānius, 3, romal. sukunimi, eritt. 1) L. Afranius, ii, *m.* romalainen sotapäällikkö Pompejuksen lahkoa; jšta **Afraniānus**, 3, afranianinen, Afraniuksen, *subst.* Afraniāni, orum, *m.* Afranilaiset, Afraniuksen sotamiehet. 2) L. Afranius, mainio pilatecskelmöitsiä, Romasta syntyisin, Terentiuksen aikuisia.

Āfri, orum, *m.* Afrikan asukkaat, Afrikalaiset, kuw. Karthagon aluskunnan asujamet, Karthagolaiset; *sing.* **Āfer**, fra, frum, afrikalainen, avis (Numidian kana), run.; *subst.* Afrikalainen, dirus (ks. o. Hannibal), run. Siitä: *a)* **Āfrica**, ae, *f.* Afrikan maanosa t. Karthagon aluskunta. *b)* **Āfricānus**, 3, afrikalainen, bellum; *subst.* Scipioin liikanimi; jšta **Africanae** (*sc.* bestiae), Afrikasta tuotuja petoja, jalopeuroja, panttereita, tiikereitä. *c)* **Āfricus**, 3, afrikalainen, A. ventus l. *subst.* Africus, lounatuuli; jšta Africae procellae (lounatuulen nostamat), run.

Agamēdes, is, *m.* Erginoon poika, yhdä weljensä Trophonioon kanssa Delphin temppelin rakentaja.

Agamemnon, onis, *m.* Mykenan kuningas, Menelaoon weli, Kreikalaisten ylipäälliköö Troian sodassa; jšta **Agamemnonius**, 3, Agamemnonin.

Aganippe, es, *f.* Kunottarille pyhitetty lähde Helikonin wuorella Boiotiassa; jšta *a)* **Aganippēus**, 3, aganippeläinen. *b)* **Aganippis**, idos, *f.* Kunottarille pyhitetty.

agāso, ōnis, *m.* juhdan, eritt. hewosen ajaja, hewonhoittaja l. -ruokkoaja, hewos-, tallirenki, jšta ylim. halpa, tomppelimainen palwelia.

Agathocles, is, *m.* Sikelian kuninkaita.

Agathyrna, ae, *f.* Sikelian kygeita.

Agathyrsi, orum, *m.* skythiläinen kansakunta Euroopan Sarmatiassa.

Agāvē, ēs, *f.* Kadmoon tytär, Pentheuksen äiti.

age ja (harw.) *plur.* agite, *Interj.*, alkp. *imperat.* (ago), noh! ylee! lähtämme! noh niin! olkoon niin! olkoon menneekši! hywä! wielä, paitsi sitä, kehoitukšissa ja puheen-aineen muutannoissa, usein kahdenkertaisesti: age, age, t. muilla sanoilla, esim. dum, vero, nunc, modo, sane, sis, porro j. m. s. wahwistettu, mittite, agedum, legatos; age, sit ita factum; age vero, considerate.

Agelastus, i, *m.* s. o. nauramatoin, M. Crassuksen liikanimi.

agellulus, i, *m.* (seur.), wähäinen peltonen.

agellus, i, *m.* (ager), peltonen, talonen.

agēma, atis, *n.* sotajoukon osake, eritt. Makedonian sotawäen waliosto.

Agendicum, i, *n.* Senonilaisten pääkpki Galliassa.

Agēnor, oris, *m.* Kadmoon ja Euroopan isä, Didon ja Karthagolaisten kantoisä, Phoinikian kuninkaita, run.: Age-

noris urbs (s. o. Karthago). Siitä: *a)* **Agēnereus**, 3, agenorinen, Agenoria koskewa, bos (s. o. Jupiter, joka sonnin muotoisena Europan ryösti), run.; ylim. myös: phoinikialainen, karthagolainen. *b)* **Agēnoridēs**, ae, *m.* Agenoridi, Agenorin sikiö, esim. Kadmos ja Perseus.

agens, tis, 1) *PA.* salwakas, pystywäinen, ankara, woimakas, wirkiä, imagines; acer orator, incensus et agens. 2) *PSbst.* *a)* edusmies, päällekantaja. *b)* a. rerum, laji salapoliseja.

ager, agri, *m.* wiljamaa, pelto, wainio, maa, fertilis, perbonus; agrum colere. *b)* kpgin suhteen: maa, maaseutu l. maakunta, taw. *plur.*, non solum ex urbe, sed etiam ex agris (mailta); urbi agrisque (maille); ja merenkin suhteen: in agris, maissa. 2) kpgin t. kunnan tilukset, alue, alusta, aluskunta, piirikunta, maakunta, Hirpinus, Campanus, Helvetius, Troas. 3) pituuden mittana: in agrum, pitkinpäin, run.

Agēsilāus, i, *m.* Spartan kuninkaita.

agesis, f. age.

ag-gemo (adg.), III, huoata, huokailla jhnkin, jtakin, walittaa jtakin.

agger, geris, *m.* (aggero), wallin t. muun koroituksen aineet, wallikset, soraa, muraa, hietaa, kiwiä, risuja j. m. s., aggerem petere, comportare, conjicere; aggere explere fossas, paludem. 2) kaikenlainen koroitus kootuista aineista, multaseinä, penkeristö, pato j. m. s., gramineus (ruohokunnas), niveus (lumihanki, -kinos), viae (maantie), tumuli (hautakumpu), run.; aggeribus ruptis (suojapato), run.; aggeres Alpini (Alppein tunturit), run.; aggeres armorum (aseroukkiot); run. myös: polttolawa, polttorowio. *b)* eritt. sodassa: walli, penkeristö, saartoseinä, aggerem exstruere, instruere, jacere, agere; promovere ad urbem (siirtää likemmaksi kpkia); oppidum cingere aggere maximo; kuw. esiturwa, suoja, Graecia agger oppugnandae Italiae.

aggerātio, ōnis, *f.* (seur.), kokoama, kokoonmättämä, -luoma, patoamus.

aggero, I, (agger), luoda l. mättää kokoon, röykötä, kasata, cadavera, run.; kuw. panna lisää, lisätä, kartuttaa, paisuttaa, praemia, iras, run.

ag-gero (adg.), gessi, gestum, III, kantaa luoksi, tuoda, wiedä, saattaa luoksi, jhnkin, aggeritur tellus tumulo (luodaan kummulle), run.

aggestus (adg.), us, *m.* (ed.), luoksikantaminen, luoksituominen l. -toimittaminen, pabuli, lignorum.

ag-glomero (adg.), I, alkp. keriä lisää, jsta run. liittää lisäksi, joukota, se lateri cujus (liittyä jkn kylkeen, yhdistyä jkhn, ruweta jkn pariin); se cuneis coactis (tunkea yhteen, joukkouta, kokountua nalkkiriwistöihin).

ag-glūtino (adg.), I, liimata ääreen, jhnkin, tartuttaa, kiinnittää, liittää ääreen, jhnkin, prooemium.

ag-gravo (adg.), I, tehdä raskaammaksi, painawammaksi, pondus; kuw. tehdä raskaammaksi, waikiammaksi, pahentaa, quo (bello) si aggravatae res essent; odor aggravans capita (läylentäwä); jsta ylim. rasittaa, waiwata, kangertaa, haitata.

ag-gredio (adg.), ere, = aggredior, käydä jhnkin, yrittää, ottaa esiin jtakin.

ag-gredior (adg.), gressus, gredi, (gradior), askella luoksi, jhnkin, astua, kulkea, käydä luoksi, puoleen, jhnkin, quo; eritt. mennä jkn tykö puhutellaksensa, neuwoitellaksensa j. m. s., lähestyä jkta, kääntyä jkn puoleen, puhutella jkta, judicem, legatos; quem pecuniā (pyytää lahjoaksensa). *b)* wihollisena astua puoleen, kimppuun, käydä l. karata l. täyttää päälle, puoleen, wastaan, kimppuun, hätyyttää, quem; murum, urbem, navem. 2) kuw. saada l. työntyä jkhn toimeen, rakentua, käydä käsiksi, ruweta, ryhtyä, sattua jhnkin, ottaa esiin l. käsille, yrittää, alkaa jtakin, ad causam, ad petitionem consulatus, ad dicendum, ad faciendam injuriam; causam, magnum quid, facinus; harw. *inf.* kera: dicere.

ag-grego (adg.), I, alkp. karjalaumaan wiedä; jsta liittää lisäksi, panna lisää, joukota yhteen, koota yhteen joukkoon, ceteros undique collectos naufragos; in numerum amicorum

quem (lukea l. ottaa ystäwäinsä joukkoon); filium ad patris interitum (syöstä turmioon poika ynnä isän kanssa); a. se cui l. ad amicitiam cujus (liittäytyä, yhdistyä jkn, ruweta jkn puolelle, pariin, ystäwyyteen): kuw.: suam voluntatem ad dignitatem cujus (kokea edistyttää jkn arwoa).

aggressio (adg.), ōnis, *f.* (aggredior), luokse-astunta, puoleenkäynti; kuw. alku, alkusanat, johdanto puheesen.

agilis, e, (ago), herkkäliikkeinen, huokealiikkeinen, liikkuwainen, classis; rota, remus, run. *b)* sirwä, kirpsiä, kekkiä, notkia, wikkelä, sukkela, nopia, kiehkerä, ketterä, kerkiä, Dea (Diana), Cyllenius (Merkuri), run.; werr. työssä wilkas, hilpiä, reipas, ripiä, riuhkia, kirwas, wiriä, hyöriäinen, toimelias.

agilitas, ātis, *f.* (ab.), herkkäliikkeisyys, sirwyys, sukkeluus, nopeus, wikewyys, navium: kuw.: naturae (luonnon wilkkaus, arkuus).

Agis, idis, *m.* [*acc.* Agin ja Agim], usiamman Spartan kuninkaan nimi.

agitābilis, e, (agito), herkkäliikkeinen, häilywäinen, aër, run.

agitātio, ōnis, *f.* (agito), häälytys, liikutus, liikunto, läikkyminen, heilumінen, hylkkyminen, linguae: fluctuum; lecticae. *b)* kuw. hyörintä, toiminta, harjotus, animi; mentis (ajattelemінen); studiorum.

agitātor, ōris, *m.* (agito), ajaja, ohjaaja, ohjashaltia, equorum, run.; eritt. waunu-ajaja, kilwan-ajaja, kilpailia.

agite ja **agitedum**, k. age.

agito, I, (ago), ehtimiseen, rajusti liikuttaa, liikutella, ajella, ajaa, quadrupedem, bijugos leones, run.; currus ad flumina (ohjailla waunuja wirtain wieremillä), greges hirtasque capellas (ajella, s. o. hoittaa), run.; spatium agitandi (*sc.* equos, tila hewoisten hyppitelemiseen); corpus; triremem (soudella edeskatsoin); alas (liepsuttaa), habenas (pudistella), hastam (sylkytellä), caput (noikata), run.; eritt. ajaa (takaa), ajella, käsitellä, jahdata, otustella, hätyyttää eläimiä, feras, lupum; onagros, run.; ut solet accipiter agitare columbas, run.; ja ihmisiäkin: ajella, wainota, Trojanos terris et undis, run.; agitata numina Trojae (merellä turjutelleet, ajolla olleet), run. Tuulesta puh.: häilyttää, heiluttaa, huojuttaa, tuuwittaa, löyhyttää, liehuttaa, mare (läikyttää, welloa); freta (kuohuttaa), run.; arenam (tuoksuttaa, lennättää); ventis agitatur pinus, run.; agitaret aura capillos, run. 2) kuw. kiihdyttää, kiihoittaa, kiiwaästuttaa, yllyttää, häiritä, plebem, rempublicam; res agitatae (häiriö, hurmio, meureet, kapina). *b)* lewotuuttaa, ajella, ahdistaa, tuskauttaa, waiwata, rasittaa, kiusata, ut eos agitent furiae; scelerum furiis agitatus Orestes, run.; suum quemque scelus agitat, run.; diversus agitatur (häilyy erisuunnille, borjuu päätöksiäsään); animum; jota sanoilla: moittia, laittaa, morkata, pilkata, iwata, legationem, Gracchum, miseriam; verbis quem, run. *c)* toimittaa, tehdä, webkeillä, harjottaa, pitää, wiettää j. m. s., imperium (hoitaa); praesidia (panna toimeen); praecepta cujus (pyytää noudattaa l. täyttää); pacem (nauttia); pax, laetitia agitur (rauha, ilo wallitsee); dies festos (wiettää); convivia, choros (hankkia, rakennella), jocos (panna l. heittää naljaa), artes (harjottaa, käyttää), run.; jota wiettää, kuluttaa, menettää, elellä aikaansa, ikäänsä, vitam; aevum, run.; usein *abs.* elää, oleskella, asuksennella, olla, liikkua, ajeleхtaa, propius mare Africum; pro castris, pro muro; ja myös ylim. käyttää itsensä, menetellä, in potestatibus eo modo. *d)* agitare quid l. de qua re animo, mente, in animo, in mente, secum, l. *abs.* agitare quid, juoksuttaa mielessään, mieltää, miettiä, ajatella jtakin, t. tuumia, mielia, aiheilla, tarkoitella, käetä, olla aikeissa, aikoa jtakin, esim. multum secum; in animo bellum; rem: *inf.* kera: bellum renovare; run.: inanes spes (pitää, kantaa), ja mens mihi agitat, mieleni ajattelee l. tekee, *inf.* kera. Siitä myös: saattaa puheeksi, hokea, keskustella, haastella, puhella, rem

in concionibus, legem agrariam; de facto consulis; de foedere (waatia liittontekoon).

Aglāia, ae, *f.* yksi noista kolmesta Sulottaresta (Graciesta).

Aglaophon, ontis, *m.* kuuluisa maalari, Thason saaresta syntyisin.

Aglauros, i, *f.* Kekropsin tyttäriä.

agmen, inis, *n.* (alkp. agimen, ago), kulkue, matkue, s. o. kokounturwa t. eteenpäin liikkuwa joukko kaikkinaisia esineitä, eritt. ihmisiä ja eläimiä, fluere lenі agmine (hiljaisesta menoa, werkalleen, Tiberiesta pub.), run.; agmen aquarum (lankeawaesta sateesta pub.), remorum (airoin iskentä), agmina pulverulenta (paksut pölypilwet), agmina caudae (kiekurat, kärmeestä pub.), run.; corvorum, aligerum, graniferum j. m. s., juoni, jono, rywäs, päntä, lauma, paarma, parwi, run.; totius Italiae, mulierum j. m. s. ihmisistä pub., kulkue, joukko, paljous, parwi; Eumenidum, run.; medio agmine (kokouksen keskellä), run. 2) eritt. sotajoukon kulku, astunta, marssi, citatiore, citatissimo agmine; in agmine (matkalla); jästa taw. itse sotajoukko matkalla, sotakulkue, wainomatkue, iter agminis; a. primum, medium, extremum l. ultimum l. novissimum (etuwäki, keskiestö, perästö); a. cogere l. claudere (päättää l. päistää sotakulkue, matkata sen perimäisenä); a. explicare (järjestyttää); a. constituere (seisattaa, pysättää); ylim. mikin sotajoukko, sotawäestö, -lauma, -parwi, miesjunta, instructo agmine; run. usein *plur.*, esim. agmina curru proterit: jästa rudis agminum, s. o. sotapalwelus, run.; kuw.: educere dictionem in medium agmen (suuren joukon keskelle, yleisön eteen).

agna, ae, *f.* (agnus), uubinen karitsa, emikaritsa, uttu.

ag-nascor (adg.), nātus, III, syntyä lisäksi, syntyä jälkeenpäin, taw. lapsista pub., jotka syntywät kun isä jo on tehnyt testamentin.

agnātio (adg.), ōnis, *f.* (cd.), isänpuolinen sukulaisuus.

agnātus (adg.), i, *m.* *PShst.* jälkisyntynеu lapsi (joka syntyy isän jo testamentin tehtyä). 2) isänpuolinen sukulainen (setä, weljenpoika jne.).

agnīnus, 3, (agnus), wuonainen, karitsan; jästa *subst.* agnina, ae, *f.* (sc. caro), wuonanliha.

agnitio, ōnis, *f.* (agnosco), tunteminen, tietäminen.

agnitus (adg.), 3, *Partcp.* t. agnosco.

agnōminātio (ann.), ōnis, *f.* (ad-nomen), kahden samaäänisen, waan erisotteisen sanan käyttäminen toinen toisensa parissa.

ag-nosco (adgn., adn.), nōvi, nitum, III, tuntea omaksensa, virtus quum - - ostendit suum lumen et idem aspexit agnovitque in alio. *b)* omistaa, julistaa omaksensa, sanoa omakseen, tunnustaa l. myönnyttää omakseen, quantum ego nec agnosco nec postulo (en myönnytä minulle tulewaksi); quem filium (tunnustaa pojakseen); quem ducem. *c)* tuntea (jälleen jo tunnetuita), quid reminiscendo; humanitatem cujus; virum; amicum, matrem, run. *d)* tunnustaa todeksi, oikiaksi, myönnyttää, hywäksyä, facti illius gloriam; crimen; sortilegos; *acc. c. inf.* *e)* oppia tuntemaan, tuntea, bawaita, huomata, äkätä, älytä, keksiä, kuulla, nähdä, deum ex operibus; a. ex se; ut quivis ea possit agnoscere; sonitum, gemitum, run.; alienis oculis.

agnus, i, *m.* jääräkaritsa ja ylim. karitsa, wuona.

ago, ēgi, actum, agere, I) panna liikkeelle, 1) ajaa, kuljettaa, käyttää, capellas, run.; jumenta; elephantos prae se; quem vinctum ante se; armatos ex qua regione (tuoda, koota); kuw.: animum (wiehättää), run.; jästa agere se, ajaita, käydä, askella, tulla, mennä, run., ja *Pass.* agi, astua, kulkea, marssia, si citius agi vellet agmen (nopiammin liikkua eteenpäin). 2) wäkiwallalla ajaa l. wiedä pois, tiehensä, matkaansa jtakin saaliina, raapata, kiskoa, riistää, työstää, ingentes praedas hominum pecorumque, pecorum et mancipiorum praedas; usein: ferre et agere, wiedä pois kalut (ferre), ihmiset ja eläimet (agere), ylim. työstää, roswota, ut ferri agique res

suas viderunt. 3) ajaa (takaa), ajella, käsittää, ahdistaa, hätyyttää, ajaa l. syöstä tiehensä, karkottaa, syöstä pakoon, cervum, apros, run.; palantes Troas, run.; quem de fundo; aliquot matronas in exsilium; quem in fugam. 4) kuljettaa eteenpäin, luokse, puoleen, vineas ad oppidum, vineas turresque, lykätä l. työntää kygin luokse, siirtää kygin ääreen, tuottaa esiin; aggerem et vineas egit (rakensi); cuniculos ad aerarium, cloacam sub terram, kaivaa, tehdä; fundamenta (laskea); ratem in amnem, wetää, run. Run.: agere navem, ohjata, laskea, hallita, ja samoin: currus. 5) ajaa (ulos, yles), tehdä, nostaa, spumas in ore (waluttaa); piceum flumen (juosta pienkaltaisena), run.; dum se ad auras palmes agit (nousee, täyttää ilmoille), run.; vocem (koroittaa); jotakin animam agere, laskea l. lähdettää henkensä, olla hengenmenetyksissä l. henkitoreissa, heitttää henkensä. 6) lykätä alaspäin, syvälle, sisällepäin, per glebas radices, run.; rimas (tehdä rakoja, s. o. raota, paota, halkeilla); sublicas oblique (ranata, wajottaa); hastam, ferrum per armos (surwaista, syöstä), run. 7) liikuttaa sinne tänne, acta boreä pinus (huojutettu, tuuwitettu), run.; fundam circa caput (wiipottaa), run. II) kuw. ajaa, pakoittaa, waatia, waikuttaa, saattaa, quem in facinus, run.; — saattaa liikkeelle, saattaa tasalaidalta l. tasasuhdasta, kiihdyttää, järkäyttää, quem praecipitem; bonitas, quae nullis casibus neque agitur neque minuitur; quem transversum agere (wiedä harhatielle); — ajella, wainota, lewotuuttaa, tuskauttaa, kiusata, ahdistaa, hätyyttää, acerba fata Romanos agunt, diris agam vos, run. III) tehdä, tehdä työtä, olla työssä, wehkeillä, wirkailla, askarolta, toimia, toimittaa, johdattaa, hoittaa, harjottaa, quid, nihil, plus; industria in agendo; quid agis? (kuinka jaksat, kuinka woit?); nihil, non multum, saada aikaan, toimeen, änttiin, salwata; sanalask.: acta agere (tehdä joutawia, tehdä hukkaan työtä, ajaa tuulta); quid temere ac fortuito, inconsiderate negligenterque; suum negotium, ajaa, muokata; res; bellum, toimittaa, pitää, käydä; proelium (pitää l. tapella tappelo); concilia, pitää; vigilias, pitää wahtia, olla wartiolla; triumphum, wiettää triumphi, triumpheerata; libera arbitria (lukua pitämättä päättää); responsa aguntur (toteutuwat), run.; res actae (tapahtuneet); quo auctore et agente (jonkun neuwolla ja työllä); jotakin forum l. conventum agere, istua oikeutta, keräjöitä. 2) juoksuttaa mielessään, mieltää, miettiä, tarkoitella, aikoa, quid, de qua re. 3) puhuen tehdä jtakin, wars. gratias agere cui, sanoa kiitoksia, lukea l. kantaa kiitoksia jklle, kiittää jkta. 4) ajasta puh.: kuluttaa, wiettää, menettää, elellä, aetatem in literis; senectutem, dies festos; ruri vitam; alter agebatur mensis (kului, oli), run.; ut tunc principium anni agebatur (pidettiin); quartum agit annum, on neljännellä, neljän wuoden iällä, käy neljättä; jotakin *abs.* elää, olla, oleskella, civitas laeta agit; apud primos; ja agere se, käyttäitä, menetellä, tanta mobilitate. 5) uhria tehdessä: agone, teenkö mä? (s. o. iskenkö mä ja teurastan uhrieläimen, kuten uhriteurastaja pappia kysyi), age l. hoc age, tee se (s. o. iske, kuten pappi uhriteurastajaa waatasi ja samalla kansaa huomautti), jotakin hoc l. id agere, ottaa waari jotakin, tähdätä, tarkata jtakin, tarkoittaa huomionsa, mielensä jhnkin, ja id agere, ut t. ne, tuumia, mielä, tarkoittaa, käetä, aikoa, esim. id agunt, ut boni viri esse videantur (koettawat näyttää kunnian miehiltä); id agi, ut pons dissolveretur; tuosta myös: aliud l. alias res agere, toimitella muita, siwu-asioita, olla waaria ottamatta, tarkkaamatta, olla epähuomainen. 6) julkisissa menoissa: asioita, keskustella, neuwoitella, toimitella, quid l. de qua re; quid in senatu; cum populo, asioita kansan kera, tehdä ehdotus kansalle, ehdottella kansalle, s. o. puheen pitämällä asettaa kansan eteen jku asia, saadakseen sitä suostumaan t. kieltämään;

ad populum (eſitellä kanſalle, tehdä eſitys, pitää puhe kanſalle). Täſtä werr. *a)* agere cum quo de qua re t. ut, keſkuſtella, haaſtella, puhua jkn kanſſa jſtakin, pyytää ſaada jkn tekemään jtakin, koſka taiwuttaa l. myödyttää jkta ſiihen, että, eſim. de quo praesens tecum egi diligenter; egit cum Cimone, ut eam sibi uxorem daret. *b)* bene, praeclare, male agere cum quo, hywin, pahoin kohdella, oletella, menetellä jkta; uſein *Pass.* agitur, on hywin t. pahoin laita, praeclare mecum actum puto; intelliget secum actum esse pessime (hänen aſianſa olewan peräti pahoin päin). — Oikeudenkäynniſſä: rem agere ex jure, lege, causam apud judicem, causas j. m. ſ., käydä lakia, käydä oikeutta, hakea l. walwoa oikeuttanſa, ajaa l. puolluſtaa lainaſia; jſta *a)* agere (quem reum), kantaa jkn päälle, furti (ſyyttää warkaudeſta). *b) Pass.* agi, olla puheeſſa, kyſymykseſſä, kyſyttää, agitur magna res: de re: kuw. olla waaraſſa, kaupalla, agitur populi Romani gloria; jſta myös: actum est (de quo t. de qua re), (jku, jku aſia) on hukaſſa. 7) puheliaſta ja teeſkeliaſtä puh.: eſitellä, aſettaa eteen, kuwailla, teeſkellä, cum dignitate: quid oculis, voce, gestu; versum; canticum; Chaeream; werr. olla jkn aſemaſta, oſotella, mukailla, illos omnes adolescentes.

agon, ōnis. *m.* woittelo, kiiſta, taiſtelo.

Agōnālia, ium l. orum, *n.* Januksen kunniakſi wietettyy juhla; jſta **Agōnālis**, e, Agonalia-juhlaa koſkewa.

Agōnia, orum, *n.* = Agonalia.

agrārius, 3, (ager), peltoja koſkewa, pelto-, lex (peltolaki, laki-ehdoitus waltiomaitten jakamiſeſta köyhemmille porwareille); triumvir (peltojaon johdattaja); seditiones (peltojaon tähden); a. rem tentare (ehdoitella peltojakoa); jſta *subst.* agrarii, orum, *m.* peltojaon yötäwät l. tahtojat.

agrestis, e, (ager), maaſeutuinen, maakyläinen, maamiehinen, vita, hospitium; vestitus, talonpoikainen; Numidae (maanwiljeliät); calamus (maamiesten huilu), run.; jſta *subst.* agrestes, ium, *m.* maamiehet, maawäki, ja run. *sing.* maamies, maalainen. *b)* iſtuttamatta kaswawa, wiljelemättä kaswawa, itſanainen, metſällinen, metſä-, palmae, poma, run.; eläimiſtäkin puh.: mus (maahiiri), run. 2) kuw. talonpoikainen, raaka, törkiä, ſiwiſtymätöin, ſiiſtymätöin, oppimatoin, taitamatoin, epäſiewä, tunnotoin, tuima, julma, vita, genus hominum, dominus, servus, animus; vultus (eläimen kaltainen), run.; Musae agrestiores (lain-oppi ja muut käytännölliſet harjotukſet).

agricola, ae, *m.* (ager-colo), maanwiljeliä, maanpitäjä, maamies, peltomies, talonpoika.

Agricola, ae, *m.* Tacituksen appi-iſä.

agri-cultio, ōnis, *f.* maanwiljelys, pelonruokko.

agri-cultor, ōris, *m.* maanwiljeliä, peltomies, maamies.

agri-cultūra, ae, *f.* maanwiljelys, maanraade, pellonruokko, -korju, maanpito; *concr.* maanwiljeliät, maanpitäjät.

Agrigentum, i, *n.* Sikelian kpgeita; jſta **Agrigentīnus**, 3, agrigentilainen, *subst.* Agrigentīni, orum, *m.* Agrigentilaiſet.

agripeta, ae, *m.* (ager-peto), pellonhaalija, maitten etſijä.

Agrippa, ae, *m.* romal. liikanimi.

Agrippīna, ae, *f.* romal. naisnimi. 2) Colonia Agrippina l. Agrippinensis l. yks. Agrippina. Ala-Germanian pääkpki (nyt Kölni); jſta Agrippinenses, ium, *m.* tuon kpgin aſukkaat.

Agyieus, ei l. eos, *m.* Apollon liikanimi, kun teitä ſuojeli.

Agylla, ae, *f.* eräs Etrurian kpki, ſittemmin Caere; jſta **Agyllīnus**, 3, agyllalainen, *subst.* Agyllīni, orum, *m.* Agyllalaiſet.

Agyrium, ii, *n.* Sikelian kpgeita; jſta **Agyrinensis**, e, agyrionilainen, *subst.* Agyrinenses, ium, *m.* Agyrionilaiſet.

āh, *Interj.* ah! woi! oi!

Ahāla, ae, *m.* romal. liikanimi.

Aharna, ae, *f.* Etrurian kpgeita.

ahen-, k. aen-.

ai, *Interj.* ah! woi!

ain' = aisne, k. ajo.

Ajax, ācis, *m.* kaksi kuulua Troian ſo-

Alcis, idis, *f.* Minerwan liikanimiä.

Alcmaeo ja **-on**, onis, *m.* Amphiaraoon poika, äitinsä Eriphylen surmaaja; josta **Alcmaeonius**, 3, alkmaioninen, Alkmaionin.

Alcmēna l. **Alcumēna**, ae, l. **Alcmēne**, es, *f.* Herkuleen äiti.

alcyon (halc.), onis, *f.* jäälintu; josta **alcyonēus** ja **-ius**, 3, jäälintua koskewa, a. medicamen l. ykſ. alcyoneum, i, *n.* merenwahto.

Alcyone, es, *f.* 1) Aioloon tytär, Keyxin puoliso. 2) Atlaan tytär.

āles, ae, *f.* alkp. noppa, pelikuutio, arpakuutinen; josta nopanheitto, kuutionnakkelo, kuutiopeli, ylim. onnenkiusauspeli, ludere aleā, heittää noppaa, olla noppasilla l. arpakuutisilla, nakella kuutiota; quid perdere in ales (häwitä l. hukata pelissä); jacta alea esto (langetkoon arpa); kuw. jtakin epätietoista, epäwakaista, sattunaista, waarallista, sattumus, onnenkiusaus, onnenkoetus, onni, belli (sodan epäwakaisuus, epätietoinen päätymys); a. inest cui rei; rem dare in aleam (panna alttiiksi, heittää waaran suuhun, saattaa waaranalaiseksi); in dubiam imperii servitiique aleam ire (ruweta epätietoiseen woitteloon wallasta ja orjuudesta).

āleātor, ōris, *m.* (ed.), nopanheitteliä, kuutionnakkelia, peluri.

āleātōrius, 3, (ed.), peluria koskewa, pelurin, peli-, damnum (häwiö pelissä).

ālec (hal.) l. allec, ēcis, *n.*, ja **ālex**, ēcis, *c.* kalanliemi, -laukka.

Alecto, us, *f.* ykſi Kostottarista (Furiae).

Alēii campi, hairaketo, eräs Kilikian tasamaa.

Alemanni, orum, *m.* germanialainen kansa-liittokunta Donaun, Rheinin ja Mainin wirtain waiheella.

Alēmon, onis, *m.* Myskeloon isä; josta **Alēmonides**, ae, *m.* Alemonidi, eritt. Myskelos.

āles, itis, (ala), siiwillinen, siiwikäs, lentimillä warustettu, avis, angues, run.; equus (ſ. o. Pegasus), deus (ſ. o. Mercurius), run.; werr. liihättelewäinen, wiilettelewäinen, rientoinen, kiwakka, kerkiä, nopia, auster, passus, run. *b) subst.* **āles**, itis, *c.* lintu (eritt. suurempi), Jovis l. regia l. minister fulminis (kokko, kotka), Phoebeius (kaarne), sacer (haukka), avida l. ykſ. ales (korpihaukka, korpikotka), Chaonis l. exterrita pennis (kyhkynen), Junonia (riikinkukko), cristatus l. vigil (kukko), Palladis (tarhapöllö), Caystrius, albus l. canorus (joutsen), Maeonii carminis (maeonialaisen laulun joutsen, Variuksesta puh., ſ. o. Homeroon intoinen sankarirunoilia), run.; eritt. Augurikieleesſä: ennuslintu, joka lennollansa aawemerkkejä antaa; josta enne, ennusmerkki, aawemerkki, alite bona, secunda, mala, run.

Alēsa, **-sus**, l. Hal-.

Alesia, ae, *f.* Nandubilaisten kpgeita Galliassa.

Aletrium, ii, *n.* Hernikiläisten kpgeita Latiumissa; josta **Aletrīnas**, ātis, aletriumilainen, Aletriumin, *subst.* Aletrinātes, ium, *m.* Aletriumin asukkaat.

alex, l. alec.

Alexander, dri, *m.* miehennimi, *a)* Priamoon poika, nimeltään myös Paris. *b)* Pheran tyranni (Pheraeus) Thessalian maassa. *c)* kahden Epeiron kuninkaan nimi. *d)* usiamman Makedonian kuninkaan nimi, eritt. A. magnus, Philippoon ja Olympiaan poika. Siitä: **Alexandrīa** l. **-ēa**, ae, *f.* usiamman muinoiskpgin nimi, joista kuuluisin tuo suuren Aleksanderin rakentama Egyptissä; josta **Alexandrīnus**, 3, aleksandrialainen, Aleksandrian, bellum (Caesarin sota Egyptissä Pharsalon tappelon jälkeen); *subst.* Alexandrini, orum, *m.* Aleksandrialaiset.

alga, ae, *f.* hauta, hautera, merilieko, kokalmus, lewä, josta vilior algā (meren ryönää l. ärjenteitä halwempi, ſ. o. tuiki arwotoin), run.

algeo, alsi, II, olla wilussansa, nähdä wilua, palella, l. algeo *etc.*, minun on wilu l. kylmä.

algesco, alsi, III, (ed.), wilustua, kylmentyä.

algidus, 3, (algeo), wiluinen, kylmä.

Algidus, i, *m.* eräs Latiumin wuori; josta *a)* **Algidum**, i, *n.* Aequiläisten kpgeita tuolla wuorella. *b)* **Algidus**, 3, algidilainen.

algor, ōris, *m.* (algeo), wilu, kylmä.

Aliacmon, ſ. Haliacmon.

aliās, *Adv.* (alius), 1) *Adv. temporis,* muulloin, muunanſa, t. toiſten, menneeſtä ja tulewaiſeſta ajaſta puh., quod quum saepe alias, tum nuper egimus, ſa niin uſein: saepe alias l. alias saepe, uſein muulloſti, monta muutakin kertaa; plura scribemus alias (waſta, waſtapäin, tuohon puoleen); alias -- alias, muuna -- muuna, milloin -- milloin, toiſinaan -- toiſinaan; alias aliter, miten milloin, kuten kulloinkin, milloin niin -- milloin toiſin; alias aliud, mitä milloin, milloin tuota -- milloin tätä. 2) *Adv. loci,* muualla, toiſaalla, in Ida, non alias; werr. *a)* muiſſa, muiſſa kohdin, muiſſa tiloiſſa, muutoin, facete is quidem sicut alias. *b)* non alias quam, ei muuſta ſyyſtä, ei muulla ehdolla, ei muutoin, ei toiſin kun.

alibī, *Adv.* (alkp. aliibi, alius-ibi), muualla, toiſaalla, alibi -- alibi, miſſä -- miſſä, kuſſa -- kuſſa, tuolla -- täällä; alibi alius, mikä miſſä, kuka kuſſa, mikä ſiellä -- mikä täällä; alibi aliter, miten miſſä, miſſä niin -- miſſä toiſin; werr. *a)* muiſſa, nolle alibi quam in innocentia spem habere (panna toiwonſa ei mihinkään muihin kun wiattomuuteenſa, ſ. o. ainoaſti wiattomuuteenſa). *b)* toiſen luona, jkn muun luona, alibi decem milia peditum --, alibi parte plus dimidia rem auctam invenio (miſſä kirjoittajaſſa).

alicubi, *Adv.* (aliquo-ubi), joſſakuſſa, joſſakin, joſſain, si constiterit alicubi ſjoš kuhun l. mihin pyſää).

alicunde, *Adv.* (aliquo-unde), joſtakuſta, joſtakin, joſtain; werr. joltakulta, audire.

aliēnātio, ōnis, *f.* (alieno), wieroittaminen, myyminen, sacrorum. 2) kuw. wierauntuminen, luopuminen, lankeamuš, nurjaſtuminen, wihamieliſyyš, cujus a quo ad quem; consulum; exercitūs (pako).

aliēnigena, ae, *c.* (alienus-gigno), muualla ſyntynyt, muukalainen, ulkomainen, wieraš, homo, hostis, testis, deus; *subst.* muukalainen, ulkolainen, ulkomaalainen.

aliēno, 1, (ſeur.), alkp. tehdä muukſi, ylim. wieroittaa, ſ. o. wieraan käſtiin l. haltuun antaa l. ſaattaa, *Pass.* joutua wieraan waltaan, urbs ja pars insulae alienata; jšta falsa suspicione alienare quem, hyljätä, jättää laimille. *b)* eritt. tehdä toiſen omakſi, myydä, res proprias, vectigalia. 2) kuw. wieroittaa, luowuttaa, langettaa, eroittaa, käännyttää puoleſta, nurjuuttaa, wihamieliſyyttää, omnes a se bonos; omnium suorum voluntates (*sc.* a se, menettää kaikkein ſuoſio); sibi quem (nurjuuttaa waſtaanſa); *Pass.* wierauntua, luopua, langeta pois, timore ab eo alienati; insulae alienatae. *b)* mentem alienare cui l. ykſ. alienare, wiebä järki jkltä, heikkomieliſyyttää, wimmata jku, jšta alienata mente, laidaltaan l. mieleltään mennyt, älyltään puuttunut, heikkopäinen; velut alienati sensibus (ikäänkun tunnoltaan menneet, mielettömät). *c)* poiſtuttaa mieli, ajatukſet jštakin, taw. *Pass.* alienari a qua re, pyſyä pois l. kaukana jštakin, karttaa, wältää jtakin, eſim. a falsa assensione alienatum esse; velut alienato ab sensu animo (perin wieraſtunut tunnoſta, tunnon tuiki kadottanut); alienatis a memoria periculi animis (ſyſääwä puoleſtanſa l. purkawa waaran ajatukſen, unhottawa kaiken waaran).

aliēnus, 3, (alius), toiſen oma, muitten oma, wieraš, toiſten, muitten, pecuniae, legiones, res, vir; aes (wieraš raha, lainakſi otettu raha, welka); nomina (muitten tekemät welat); mores (wieraſten kanſain); pavor (toiſten); fortuna, virtus (muitten); vulnus (toiſelle aiottu), menses (ſyödänkuut, talwikuut), run.; alieno Marte pugnabant (*sc.* equites, ſ. o. jalkawäkenä, jalkamiehinä, ilman hewoſia); *subst.* alienum, i, *n.* toiſen oma, muitten oma, wieraan tawara l. omaiſuuš, largiri ex alieno; alieni appetens; jšta *plur.* aliena, ſattumaiſia, yhtäkaikkiſia, joutawia (Stoalaiſten mieleſtä). *b)* eritt. wieraš (jkllе), (jkn) ſukua l. yſtäwiä olematoin, (jkllе) yſtäwymätöin, eſim. alienissimus a Clodio (ei enſinkään Clodiukſen ſukua); non alienus sanguine regibus

(kuninkaallista huonekuntaa olewa); **alienissimi** (wentowieraat); t. ulkomainen, wieras, outo, loca; jota kuw. outo, äkkinäinen, tietämätöin, osaamatoin, oppimatoin, ymmärtämätöin jöſakin, in physicis totus est alienus; non alienus a literis. 2) kuw. ſopimatoin, ſoweltumatoin, ſomatoin, mukaumatoin, tajoumatoin, luontumatoin, yhtymätöin jhnkin, ſotiwa jtakin waſtaan, eriäwä jötakin, dignitatis; neque aliena (domus) consilii (aiwan ſukawa neuwonpidäntöön); quod illi causae maxime est alienum; alienum majestate sua; utrumque homine alienissimum; nihil a sapiente tam alienum; alienus (labor) ab aetate cujus, a dignitate; non alienum (esse) videtur, ei näytä ſomattomalta, näyttää mukawalta l. ſuunnalliſelta, ynnä ſeur. *inf.* kanſſa. *b)* nuria, wihamielinen, karmias, ſuoſiotoin, waſtainen, homo; alieno a te animo fuit (oli nuriamielinen ſinulle, ſinua waſtaan); a Pyrrho non nimis alienos animos habemus; alieno animo esse in quem (kantaa wihaa jkn päälle); joci non alienus (haluton, waſtamielinen naljaan), run.; ajaſta ja paikaſta puh.: ajatoin, epäotollinen, ſopimatoin, epäſoma, paha, hankala, alienissimo tempore; alieno loco proelium committere; alienissimo sibi loco conflixit; jöta ylim. wahingollinen, haitallinen, waaralliſen, alienum suis rationibus. *c)* mieletöin, wimmattu, hurja, neque solum illis aliena mens erat.

Alifae, Alifanus, ſ. All-.

āliger, era, erum, (ala-gero), ſiipiä kantawa, ſiiwillinen, ſiiwikäs.

alimentārius, 3, (ſeur.), elatusta koſkewa, elatus-, lex (jywäjaoſta).

alimentum, i, *n.* (alo), elatus, elanto, eläke, rawinne, corporis; run.: lacrimae ei alimenta fuere (kyynelet oliwat hänen ruokanſa). Critt. *plur.* **alimenta,** wanhemmille lapſilta tulewa kaswatukſen ja hoiton palkkio l. kiitos. *b)* kuw. eläke, aine, wirike, kiihdyke j. m. ſ., addere alimenta rumoribus; flammae, furoris, vitiorum y. m., run.

alimōnia, ae, *f.* ja **-um,** ii, *n.* (alo), elatus.

aliō, *Adv.* (alius), muualle, muunne, toiſaalle; alius alio, mikä minne, kuka kunne, mikä ſinne - - mikä tänne; werr. *a)* muille, toiſille, alio narrata referunt, run. *b)* muihin, muuhun l. toiſeen aſiaan, muuhun aineeſen l. kohtaan, sermonem alio transferamus; jöta alio - - alio, tuonne - - tänne. *c)* muuhun aikeeſen, muuhun tarkoitukſeen l. päämäärään, hoc longe alio spectabat (tällä tarkoittiwat peräti toiſta).

aliōquī l. **aliōquin,** *Adv.* (alius-quis), muun puoleſta, muiſſa kohdin, muutoin, muuten, ilman, a. magnificus triumphus fuit. *b)* muutenkin, ilman l. paitſi ſitä, ylimalkaan. *c)* itſe luonnoſſaan, jo itſeſtäänkin. 2) toiſin ollen, muutoin, a. multa exstarent exempla majorum.

aliorsum ja **-sus,** *Adv.* (alio-versum), muunne, toiſaalle. *b)* toiſin mielin, toiſin.

ālipes, pedis, (ala-pes), ſiipijalkainen, deus (Merkuri), run.; werr. jalkawa, kerkiäjalkainen, kiwakka, winhiä, ripiä, nopia, equi, run.

Alīphae, Alīphānus, ſ. All-.

Aliphēra, ae, *f.* Arkadian kpgeita.

ālipilus, i, *m.* (ala-pilus), orja, joka iſännältään kylpyhuoneeſſa kitki pois karwat kainaloiſta.

aliptes l. **alipta,** ae, *m.* woitelia, eritt. orja, joka kylpyhuoneeſſa woiteli iſäntänſä.

aliquā, *Adv.* (aliquis), joſſakuſſa, joſſakin, evolare, evadere (jotakin tietä); werr. jollakulla tapaa, jollakin muotoa, jotenkuten.

aliquam-diu, *Adv.* ajan, kappaleen aikaa, kowan (aikaa), tuokion (aikaa), hetken, ja myös: jommoiſenkin ajan, melkoiſen ajan, hywän tuokion.

aliquam-multus, 3, jokſikin moni.

aliquando, *Adv.* (aliquis), joskus, jonain, jolloin, kerta, kerran, menneeſtä, nykyiſeſtä ja tulewaſta ajaſta puh.; si forte a. l. si a., jos joskus, jos kerran; a. tandem, wihdoinkin kerta. 2) muutamaſti, wäliſti, toiſinaan, jollointulloin, ſillointällöin, aikalomaſta, lomapäästä.

aliquanto, ſ. aliquantus.

aliquantulus, 3, (ſeur.), wähäinen, rahtuinen, numerus frumenti (wähä wiljan wara); taw. *subſt.* aliquantulum, i, *n.* wähä, kappale, hiukka, aeris alieni, muri, suspicionis, jota aliquantalum, *Adv.* wähän, rahdun, hiukan, pikkuiſen, progredi.

aliquantus, 3, (alius-quantus), jommoinen, jommoinenkin, joltinen, melkiä, melkoinen, jokſikin paljo, jotenkin ſuuri, spatium, numerus; timor; *subſt.* aliquantum ynnä *gen.* kanſſa, eſim. a. itineris progredi, kappale matkaa, jommoinen matka, hywä huipaus matkaa, jotenkin pitkältä; a. armorum, melkoinen määrä l. joukko aſeita; a. ea res duci famae adjecit (liſäſi kelpolailla, ſuuresti mainetta); in a. altitudinis (jotenkin korkialta); jota aliquantum ja aliquanto, *Adv.* jotenkin, jokſenſaan, joltiſesti, joinkin määrin, aikalailla, jokſikin paljon, a. retardati sunt; ajaſta pub.: aliquanto post l. post aliquanto, kappale aikaa jälkeen, wähää jälkeen; a. ante, kappale aikaa ennen, tuokiota ennen, wähää ennen; *compar.* kera: järin, äijän, paljoa, jotenkin, aliquanto crudelior; carinae a. planiores (jonkun werran).

aliquātenus, *Adv.* (aliquis-tenus), jonkun werran, joinkin määrin.

aliqui ja **aliquis**, qua, quod, *plur.* qui, quae, qua, *Pron. indef. adj.* (alius-quis), joku, jokin, scrupus, occasio, detrimentum; anularius, deus; a. ex parte (jonkun werran, joinkin määrin, tawallanſa); non sine aliqua spe (ei ilman jotakin toiwoa, ſ. o. jollakin toiwolla); irā aut aliqua perturbatione (joſtakin muuſta); tres aliqui aut quatuor (kolmen tai neljän waiheilla, noin kolme t. neljä); *subſt.* trium rerum aliqua consequemur (kolmeſta aſiaſta jotakin).

aliquis, aliquid, *Pron. indef. subſt.* (alius-quis), joku, jotakuta, jotakin, *plur.* muutamat, moni, quisquis est ille, si modo est aliquis; affingere aliquid; aliquid aliud videbimus; aliquis unus pluresve ditiores (yksi ainoa); civium suorum aliquis (joku kanſalaiſiſtaan); aliquis ex vobis, de tribus nobis; aliquid novi consilii (joku uuſi keino); falsi aliquid (jotakin walheellisſta); aliquid memorabile; *adv.* aliquid, joſſakin, jonkun werran, jotenkin, offendere, sublevare quem. *b)* joku muu, jotakin muuta, aut ipse occurrebat, aut aliquos mittebat; ecquis retulit aliquid ad conjugem praeter odia? *c)* aliquid, jotakin ſuurta, mainiota, erinomaiſta, aimolliſta, ankaraa, a. assequi; aliquid l. aliquem esse, olla jotakin, olla arwokas, olla jonkin weroinen, käydä joſtakin, maksaa jotakin, si unquam in dicendo fuimus aliquid; fac, ut me velis esse aliquem; est istuc quidem aliquid; dicere aliquid, ſanoa jotakin tähdelliſtä, wäittää ei warſin tyhjää l. perätöintä.

aliquō, *Adv.* (aliquis), johonkuhun, jonnekin, jonnekunne.

aliquot, *indecl.* (alius-quot), muutamat, epistolae, dies, muutama kirje, päiwä; aliquot de causis (uſiammaſta ſyyſtä); amici (muutama yſtäwä), run.

aliquoties, *Adv.* (eb.), muutamaſti, muutaman kerran, audire, tangere.

Aliso, ōnis, *m.* linna Lippe-joen warrella.

aliter, *Adv.* (alius), toiſin, toiſella tapaa, toiſella luontoa, facere, existimare; alii aliter, mikä miten, mikä niin - - mikä toiſin; si aliter scribo, aliter sentio, kirjoitan toiſin kun ajattelen; aliter - - ac, atque, quam, toiſin - - kun, sed aliter atque ostenderam facio; haud aliter, ſamoin, ſamalla muotoa, juuri niin, run.; non (haud) aliter - - quam si, ac si, juuri niinkun, aiwan ikäänkun, ſamoin kun, profectum clam, haud aliter quam si exsilii causa solum vertisset; non aliter - - nisi, ei muilla keinoin, ei muilla ehdoin, ei muutoin - - kun niin että, non aliter, nisi pars aliqua inclinaret ad respectum pristinae societatis, rem aggressuros; aliter esse, olla toiſenlaatuinen, olla toiſta luontoa, longe aliter est (peräti toiſin on laita). *b)* toiſin, päintoiſin, päinwaſtoin, periwaſtoin, evenire, fieri; jota qui aliter fecerint (joka ei ſitä

tee). *c)* muutoin, ilman, toiſin ollen, nam aliter justitia non esset.

aliubi, *Adv.* (alius-ubi), muualla, toiſaalla.

aliunde, *Adv.* (alius-unde), muualta, toiſaalta; alii al., mikä mistä, mikä fieltä - - mikä täältä; werr. *a)* jkltа muulta, muilta, al. audire; qui al. stet semper, al. sentiat (joka aina on ſitä lahkoa, minkä waſtuſtajain puolta mieleſſä noudattaa). *b)* joſtakin muuſta, muiſta, non al. pendere.

alius, alia, aliud, *gen.* alīus, *dat.* alīi, muu, toinen (uſiammiſta puh.), dux alius; alia causa fuit damnationis; alii nuptum dare quam; quid alii laudaturi forent; alii Macedonum (toiſet Makedonialaiſet); aliud commodi (muu hyöty); alius - - alius, mikä - - mikä, toinen - - toinen; alius alium, mikä mitä, kuka kuta, toinen toiſta, mikä ſitä - - mikä tätä; alius alio in loco, mikä miſſä, kuka kuſſa, mikä ſiellä - - mikä täällä; legiones aliae alia in parte resistunt (waſtuſtelewat mikä legio miſſäkin, moniaat legiot tuolla, moniaat täällä); aliud alii muneratur, mille mitä, mille tuota - - mille tätä; alius alii subsidium ferunt (toiſillenſa, toinen toiſellenſa, keskinäiſesti); alii aliter sentiunt (miten mikä, muutamat niin, muutamat toiſin); alius atque alius l. alius aliusque l. alius deinde (post) alius, mikä milloin, erinäiſet, eri-, alio atque alio loco requiescere; alius ex alio, super alium, post alium, toinen toiſenſa perästä, ehtimiſeen, yhtämittaa, alias ex aliis nectendo moras; prodigia alia super alia (ihmemerkki toiſenſa perästä); alius - - ac, atque, que, et, t. kieltoſanan edeltäiſſä: nisi l. quam, muu l. toinen - - kun, lux longe alia est solis et lychnorum; erat historia nihil aliud nisi annalium confectio (ei ollut mitään muuta kun); run. wälisti ſamoin *abl.* fera: neve putes alium sapiente bonoque beatum (kun wiiſaſta ja hywää); jöta nihil aliud nisi l. quam ynnä ſeuraawan *verb. finit.* (l. määrätyn tehdikön) kanſſa, ei muuta kun, ei mitään muuta - - waan, eſim. nihil aliud quam bellum comparavit, ei yhtäkään mitään muuta (nim. tehnyt), ſotaa waan hankki, ſ. o. ykſiſtänſä ſotaa hankki; ſamoin: quid aliud quam kyſymyksiſſä, eſim. quibus (rogationibus) quid aliud quam admonemus, cives nos eorum esse, ſ. o. joilla aihoaſti muiſtutamme. Eritt.: alio die, muuna päiwänä, ei tänäpänä (kuten Auguri lauſui lykäteſſään kanſankokouksen toiſtaiſeksi). *b)* = alter, toinen (kahdeſta puh.), alius quoque consul; unus - - alius - - tertius; eritt. *appellat.:* a. Achilles, run. 2) = reliquus, ceterus, muu, primo se agro paterno exuisse, deinde fortunis aliis; Divitiaco ex aliis Gallis maximam fidem habebat; a. multitudo. 3) muu, toinen, erilainen, toiſenkaltainen, alium fieri (muuttua ihan toiſeksi); in alia omnia ire l. discedere (mennä toiſelle puolelle, ſ. o. ſuoſtua waſtaiſeen tuumaan).

alīus-modi, *Adv.* toiſta laatua.

all-, ſana-yhdiſtyksiſſä = adl-.

al-lābor (adl.), lapsus sum, labi, liipua luokſi, jhnkin, liukkua, wieriä, ſujua, ſolua, luikahtaa, luikertaa, puikeltaa, liihentää, tulla luokſi, jhnkin, humor allapsus extrinsecus; ad exta angues duo allapsi edēre jecur; viro stridens alis allapsa sagitta est (ſulitettu nuoli lentää ſiuhahti mieheen), run.; oris, terris allabi (laſkea l. maatua maalle, rantautua), run.; fama aures cujus allabitur (ehtii korwiin), run.; allabitur mare (wyörylee rannalle), run.

al-labōro (adl.), I, tehdä työtä jnkin ääreſſä l. kimpuſſa, jöſakin. 2) waiwaa nähden hankkia liſäkſi, puuhata liſää.

al-lacrimo (adl.), I, kyynelöitä, itkeä (jöſakin, jhnkin).

allapsus (adl.), us, *m.* (allabor), luokſi l. puoleen luikertaminen l. puikeltaminen.

al-latro (adl.), I, haukkua jtakin; kuw. herjata, parjata, ſulmia, kaunata, magnitudinem Africani.

allātus (adl.), 3, *Partcp.* l. affero.

allecto (adl.), I, (allicio), houkutella luokſi, jhnkin, miellyttää jhnkin, quem ad

quid; blandam vanitatem (tuotella, synnytellä itselleen).

allectus (adl.), 3, *Partcp.* k. allicio t. allego.

allēgātio (adl.), ōnis, *f.* (seur.), lähetys, ad quem.

al-lēgo (adl.), I, lähettää, työntää, panna luoksi, jhnkin (erityisseikoissa), amicos; quem ad quem l. cui; jsta allegati, lähettiläät, cujus; kuw. asettaa eteen, mainita, kertoa, jutella.

al-lego (adl.), lēgi, lectum, III, walita lisäksi, walita jkhn wirkakuntaan, ottaa joukkoon, ottaa walita, omnes de plebe; suffragio Druidum allegitur (walitaan Druideilta äänteöllä).

allēgoria, ae, *f.* kokonaisen ajatuksen kuwannollinen esitys.

allevāmentum (adl.), i, *n.* (allevo), liewitin, hoiwa, huojennus, remedium atque a.

allevātio (adl.), ōnis, *f.* (seur.), nostaminen, kohottaminen; kuw. huojennus, helpoitus, liewennys, hoiwa, ut diuturnitatem (doloris) allevatio consoletur.

al-levo (adl.), I, nostaa yles, pystyälle, kohottaa, ylentää, pystyttää, laqueis milites; (gelidos) artus, run.; run.: quem pennis (muuttaa linnuksi). 2) kuw. helpoittaa, huojentaa, liewittää, sollicitudines cujus; jsta wirkistää, hoiwauttaa, lohduttaa, quod de allevato corpore tuo nuntiaret (kertoi sinun toipuneen, werehtyneen, kostuneen); animum a moerore; ja ihmisistä puh.: allevari, wirkistyä, toinstua, saada hoiwa l. lohdutus, käydä iloiseksi, allevor quum loquor tecum absens. *b)* kewentää jtakin, s. o. wähentää sen arwoa, adversariorum confirmationem.

al-lēvo (adl.), I, silittää.

allec, allex, k. alec.

Allia, ae, *f.* Latiumin jokiloita; jsta **Alliensis**, e, allialainen, Allian ääreinen, Allian.

allicefacio (adl.), III, (allicio-facio), houkutella.

al-licio (adl.), lexi, lectum, III, (lacio), houkutella luoksi, puoleen, wiehätellä, wetää puoleen, miellyttää, quem; benevolentiam cujus (saawuttaa); quem praemiis ad se; animos ad benevolentiam; werr. wetoraudasta puh.: ferrum ad se; kuw.: allicit homines virtus ad diligendum.

al-līdo (adl.), lisi, lisum, III, (laedo), loukauttaa, satuttaa, sysätä, paiskata jhnkin, alliditur ad scopulos (menee haaksirikoksi karille); kuw. wahingoittaa, Servius allisus est (sai jyskäyksen, waiwoin selkesi seikasta, ei päässyt ilman haittaa).

Alliensis, e, k. Allia.

Allīfae, arum, *f.* eräs Samnitilaisten kpki; jsta **Allīfānus**, 3, allifalainen, Allifan, *subst.* Allifana, orum, *n.* (*sc.* pocula), Allifan pokalit, Allifassa tehdyt pikarit.

al-ligo (adl.), I, sitoa ääreen, jhnkin, kiinni, köyttää jhnkin, kiinni, quem ad statuam, ad palum. *b)* werr. sitoa, kääriä, kjinnittää, pitää kiinni, oculum; vulnus (kattaa, tukoittaa); ungues cornu (keskenänsä yhdistää), caput pedesque (kiertää ympäri), pennas lino, cerā, run.; unco non alligat (naves) ancora morsu (ei pysytä), run.; run.: quem undā (pidättää, s. o. olla takaisin laskematta Manalasta, Styxistä puh.), artus (tyrmistyttää, tönkistyttää). 2) kuw. sitoa, kytkeä, pidättää, estää, virtutem; verba (runollisen rhythmin lakiloilla); se scelere (saattaa itsensä wikapääksi l. syylliseksi rikokseen); quaestione nova alligari (kietountua, takertua); ne forte alliger. *b)* ystäwyyden t. lain kautta sitoa, kiinnittää, welwoittaa, alligari nuptiis, beneficio; lex omnes mortales alligat.

al-lino (adl.), lēvi, litum, III, woidella l. siwellä päälle, jhnkin, versibus atrum signum (wetää musta wiiwa wärssyin ääreen), run.; kuw. tartuttaa, ryhdyttää jhnkin, sordes sententiis.

Allīphae, k. Allifae.

allium l. **ālium**, ii, *n.* kynsilaukka.

Allobroges, um, *m.* kansakunta Gallia Narbonensis:sa; *sing.* Allobrox, Allobrogilainen. Siitä: **Allobrogicus**, 3, allobrogilainen.

allocūtio (adl.), ōnis, *f.* (alloquor), puhutteleminen, eritt. lohdutus.

alloquium (adl.), ii, *n.* (ſeur.), puhuttelo; eritt. neuwomus, manaus, kehoitus, wirkiſtyš, lohdutus.

al-loquor (adl.), loquutus (locūtus), III, puhutella, quem; divos (rukoilla), run.; eritt. neuwoa, manata, kehoittaa, wirkiſtyttää, lohduttaa.

al-lūceo (adl.), luxi, II, loiſtaa, paiſtaa, heloittaa.

alluein-, ſ. alucin-.

al-lūdo (adl.), lūsi, lūsum, III, leikitä ääreſſä, kanſſa, laſkea l. puhua leikkiä l. pilaa, ſuottailla, naljailla kanſſa, jošakin, jhnkin, ad quem, cui, run.; alludens varie et copiose (ikäänkun piloillaan wäittelewä); plura (piloilla puhua), run. 2) werr. hyökyillä, wierähdellä, läikkyillä, läiškyä, mare terram appetens litoribus alludit.

al-luo (adl.), lui, III, walella, wiruttaa, huhdella, mereštä, wirroišta j. m. ſ. puh., fluvius latera haec alluit; moenia alluuntur a mari; kuw.: barbariae fluctibus allui (koſketettaa).

alluvies (adl.), ei, *f.* (eb.), tulwaweſi.

alluvio (adl.), ōnis, *f.* (alluo), maatuminen.

Almāna, ae, *f.* Makedonian hpgeita.

Almo, ōnis, *m.* Roman lähiſiä jokiloita.

almus, 3, (ſupiſtettu ſanaſta alimus, alo), eläkettä antawa, wiljawa, ager, vitis, run.; jšta ylim. wirwoittawa, ſuloinen, armaš, mieluiſa, lempiſä, dies, lux, run.; Ceres, Maja, Phoebe, Venus j. m. ſ., run.

alnus, i, *f.* leppä; ja run. myös: leppäinen haakſi.

alo, alui, altum (alitum), III, elättää, rawita, ruokkia, pitää, pitää woimaſſa, exercitum, canes; se copiis eujus, latrociniis (elättää itſeänſä, päätänſä); eritt.: ali qua re, elää, panico, seditionibus; run.: herbas (kaswattaa, maaſta puh.), amnem (paiſuttaa), mandare l. committere quem alendum cui (waalittawakſi, hoitettawakſi, kaswatettawakſi). *b)* kuw. elättää, pitää woimaſſa, edistyttää, kartuttaa, wauraſtuttaa, auttaa, artes; mentem; civitatem (waltakunnan paraſta); controversiam (pitää wireisſä); morbum; gloriam, spem, audaciam, luxuriam; coelum et terras (eläbyttää), run.; hos successus alit (rohkaiſee, kehoittaa), run.

alos, es, *f.* aloe (kaswi).

Alōeus, ei l. eos, *m.* Iphimedeian puoliſo; jšta **Alōīdae**, arum, *m.* Aloidit, ſ. o. Otoš ja Ephialtes, Neptunin ja Iphimedeian pojat.

Alope, es, *f.* Lokrin hpgeita.

Alpes, ium, *f.* Alppi-tunturit Euroopan eteläpuoleſſa; jšta *a)* **Alpicus**, 3, alppilainen, *subst.* Alpici, orum, *m.* Alppilaiſet. *b)* **Alpīnus**, 3, alppilainen, Alppein.

Alphēus l. **-ŏus**, ēi, *m.* eräš Peloponneſon joki, tarun mukaan puolijumalatarta Arethuſaa rakaſtawa wirtajumala; jšta *a)* **Alphēias**, adis, *f.* Arethuſan liikanimi. *b)* **Alphēus**, 3, Alpheioſta koskewa, alpheinen, Alpheioon.

Alpici ja **Alpīnus**, ſ. Alpes.

Alsiensis, ſ. Alsium.

Alsium, ii, *n.* Etrurian hpgeita; jšta **Alsiensis**, e, alſiumilainen, Alſiumin, *subst.* Alsiense, is, *n.* (Pompejukſen) maakartano Alſiumin tienoilla.

alsus, 3, (algeo), wiiliä, wilpaš, kalpia, wirwoittawa.

altāria, ium, *n.* (altus), alkp. koroitus uhripöydällä (ara) uhriteuraan polttamiſeksi, uhrilieſi, jšta ylim. polttoalttari, korkia-alttari, jalo-alttari.

alte, *Adv.* korkialle, extollere quid; se tollere a terra; a. cadere (korkialta); kuw.: altius eminere (olla jalompi, ſuuremmaſſa arwoſſa); a. spectare (tähdätä korkialle, pyrkiä ylhäiſeen päämäärään). 2) ſywälle, ſywään, imprimere sulcum; descendere in corpus; alte vestiga oculis (lawialta), run.; kuw.: altius perspicere (tarkemmin, tyydkemmin, wiſummin miettiä); a. petere, repetere quid (kaukaa, pitkältä tuoda, noutaa).

alter, era, erum, *gen.* alterīus, *dat.* alteri (ja myös: altero, alterae), (alius), toinen (kahdeſta puh.), consul alter; alterum cornu; alter consulum (Konſuleiſta), ex praetoribus; alterum de duobus; qui nihil alterius causā facit, toiſta, lähimäiſtä, kylkemäiſtä warten; alter - - alter, toinen - - toinen. 2) = secundus, toinen, proximo, altero,

tertio die; consulatus; altero vicesimo die, kahdentenakolmatta päiwänä; anno trecentesimo altero; alterae mensae (jäliste, päätösruoka), run.; unus et (atque) alter, unus alterque, joku, muutama, moniaat, unus et alter dies intercesserat (s. o. pari, kaksi päiwää); quum unum jam et alterum diem desideraretur; ex illis unus et alter ait, run.; alterum tantum, toinen sen werta, kaksi sen wertaa, kahtamoinen, altero tanto longior anfractus (kahtamoista, kahta kertaa l. wertaa, kahta pitempi); jsta toinen, ilmetty, aiwan jkn kaltainen l. luontoinen, a. Verres; Mars a. (Hamilkarista puh.); quem sicut alterum parentem diligere (niinkun toista isää); alter ego, toinen itseni, likisistä ystäwistä puh., te me esse alterum; amicus est tanquam alter idem (on ikäänkun toinen itsemme). 3) wastainen, factio, pars (wasta-, riitalahko). 4) jompikumpi, non uterque, sed alter; nec in alterius favorem inclinatus (ei kummankaan).

altercātio, ōnis, *f.* (seur.), sanakiista, kiistelö, wäittelö, kinastus, hammasjaukka, jupakka; eritt. oikeudessa tapahtuwa, jolla jutunkantaja kokee wäsyttää ja woittaa wastustajan.

altercor, I, (alter), kiistellä, wäitellä, kinastaa, hammastaa, heittää jaukkaa, jupakoita, riidellä, torella, älmytä, cum quo; mulierum ritu inter se; eritt. laissa, kun jutunkantaja panee riitaweljelle kohdattawia kysymyksiä, in altercando (sanakiistassa); run. ylim. taistella, altercante libidinibus pavore.

alterne, *Adv.* wuoroin, waihetellen.

alterno, I, (seur.), wuoroitella, waihetella, wuoroin l. waihetellen tehdä, kantaa, antaa, tuottaa jtakin, vices (waihetella oloa, sukua), run. 2) *intrans.* waihetella; kuw. ajatella noita näitä, horjua, run.

alternus, 3, (alkp. alterinus, alter), joka toinen, wuorottainen, waihettelewa, wuoro-, ex duabus orationibus capita alterna recitare; alternis paene verbis laudare (melkein joka toisessa sanassa); a. metus, keskinäinen; alternis (*sc.* annis, joka toinen wuosi), alternis versibus l. yks. alternis (wuorolauluilla, wuoroittain), alterni sermones (wuorohaastelot), alternae vocis imago (s. o. kaikku), alterni si congrediamur (mies miestä wastaan), run.; eritt.: pedes l. versus (kuus- ja wiismitta, elegintapainen); jsta alterna consilia, alternos judices rejicere, wuoroin estyttää tuomarit (kun sekä kanteenalaisen että päällekantajan oli oikeus hyljätä tuomarit).

alter-uter, utra, utrum, *gen.* alterutrīus l. alterius utrius, *dat.* alterutri, jompikumpi, ne a. alterum praeoccuparet (jott'ei kumpikaan toistansa edistäisi); a. vestrūm (jompikumpi teistä); a. de filiis; alterius utrius partis esse; alterutro exercitu.

Althaea, ae, *f.* Kalydonin kuninkaan Oineuksen puoliso.

alticinctus, 3, (alte-cinctus), korkialta sonnustettu l. wyötetty, s. o. toimelias, hyöriäinen.

altilis, e, (alo), syötetty, syöttö-, syötin-; *subst.* altilis, is, *f.* (*sc.* avis), syötinkana, ja altilia, ium, *n.* syötöllä olewa siipikarja, syötinsiiwikkäät.

Altīnum, i, *n.* eräs Venetiläisten kpki; jsta **Altīnas**, ātis, tuota kpkia koskewa, *subst.* Altīnātes, um, *m.* sen asukkaat.

altisonus, 3, (alte-sonus), korkialta kumajawa, korkiajymyinen, -jyryinen; kuw. ylhäinen.

altitonans, tis, (alte-tonans), korkiajyryinen.

altitūdo, inis, *f.* (altus), korkeus, montium, aedium; in altitudinem pedum duodecim vallum (kahdentoista jalan korkeuinen saartowalli); kuw. korkeus, ylhäisyys, suuruus, jalous, fortunae, gloriae; animi (jalomielisyys, aimomielisyys); orationis (ylewyys). 2) sywyys, fluminis, maris; in altitudinem depressa vallis (sywälle painuwa, sywä, alawa lakso); kuw. sywyys, tutkimattomuus, salaisuus, animi, ingenii.

altiusculus, 3, (altus), korkiahko, jotenkin korkia.

altivolans, tis, (alte-volans), korkialentoinen.

altor, ōris, *m.* (alo), elättäjä, woimaesſa pitäjä, kaswattaja, elatus-iſä, omnium rerum mundus; gaudens altore rerepto, run.

altrix, īcis, *f.* (ed.), elättäjätär, kaswattajatar, terra; eritt. imettäjä, waalija.

altus, 3, *PA.* (alo), korkia, ylhäinen, columella, mons, agger; altiorem fieri (käydä yhtymmäkſi ruumiinſa pidolta, kohota ſuuremmakſi, kenotella, rehennellä puhelleſſaan); Roma, Carthago, Troja, run.; kuw. korkia, ylhäinen, ylewä, suuri, jalo, dignitatis gradus; excelsa et alta sperare (korkeimmat kunniaſijat); nimis alta cupere (ſaawuttamattomia); Jupiter, Apollo, Juno, Caesar, run.; vir; animus; homo alta mente praeditus; oratio nimis alta (turpia, pöhökäs); äänestä puh.: iſo, komia, raikas, heliä, altiore voce, run. *b) subst.* altum, i, *n.* korkeus, editus in altum; eritt. taiwaan korkeus, taiwas, ab alto, run.; t. meren ſelkä, ſelkäweſi, ulappa, aawa meri, ex alto invehi; in altum provehi; jactatus alto, run.; kuw.: imbecillitas in altum provehitur (rohkenee laskea aawalle merelle). 2) ſywä, stirps, radix; aqua, flumen; mare, aequor, run.; *subst.* altum, ſywyys, ex alto emergere; eritt. perimäinen, ſiſin, portus, stabula, run.; jsta kuw. *a)* ylim. ſywä, wahwa, luja, suuri, somnus (ſikiä, raskas); quies, sopor, silentium, run.; manet alta mente repostum (kätkettyy ſywältä mieleen), run.; alto (de) pectore, de corde (ſydämmen pohjasta), run.; venia, ſalainen, run.; *subst.:* ex alto animi ciere molem irarum (ſydämmen pohjasta); ex alto repetere quid (kaukaa, pitkältä noutaa). *b)* ajasta puh.: wanha, ammonaikainen, periwanha, ikiwanha, sanguis, Sarpedon, run.

ălūcinātio, ōnis, *f.* (ſeur.), uneksiminen, hoperoiminen, löperteleminen.

ălūcinor, I, mieleſſään harhailla, kouhotella, haaſutella, huppeloita, hupſutella, höpelöitä, hoperoita, hourailla, löperrellä, uneksia, wälisti *acc.* kera, eſim. quae Epicurus alucinatus est; werr.: epistolae debent interdum alucinari (niitä näitä lawerrella).

ălūmen, inis, *n.* aluna, maarian jää.

alumnus, 3, (alo), taw. *subst.* alumnus, i, *m.* ja alumna, ae, *f.* kaswatti, holhotti, hoitokas, waalitti, waalimoinen, Tityon, terrae omniparentis alumnum, run.; legionum (leiriſſä kaswanut); Italia alumnum suum videret; alumnus disciplinae, Platonis (oppilas); kuw.: ego pacis ut ita dicam alumnus (lapſi); bene constitutae civitatis quasi alumna quaedam eloquentia; — *n.:* numen alumnum (jumalain kaswatti, ſ. o. Bakchos), run.

Aluntium, ii, *n.* Sikelian kygeita; jsta **Aluntīnus**, 3, Aluntiumia koskewa, Aluntiumin.

alūta, ae, *f.* (alumen), laji pehmiätä nahkaa, ſäämiskä, alutae tenuiter confectae; run. werr. ſiitä tehty: kengännauha, kenkä, kukkaro j. m. ſ.

alvĕārium, ii, ja harw. **-āre**, is, *n.* (alveus), mehiläishuone, -maja, -patsas, -pölhö, -peſä.

alveolus, i, *m.* (ſeur.), kowerrelmas: kaukalo, allas, wanna l. kylpy-astia, joenuranen l. -juowanen, ja myös: kowerrettu pelilauta, jsta werr. nopanheitto, kuutionnakkelo.

alveus, i, *m.* (ſeur.), ylim. kowerrelmas, ſywänne, jsta kaukalo, allas; ruuhi, karwas, wenhe, purſi; laiwanwali l. -kehä, laiwanruuma; wanna, kylpyastia, wesiſäily; joen-ura l. -ojanne, -wana, wirranjuowa; ja myös: kowerrettu pelilauta, jsta werr. nopanheitto.

alvus, i, *f.* mahanpohja l. -alus, maha, watsa, ja myös: äidin kohtu.

Alyattes, is ja ei, *m.* Lydian kuninkaita.

Alymon, onis, *m.* Iphimedeian isä.

Alyzia l. **-ea**, ae, *f.* Akarnanian kygeita.

am, k. amb.

amābilis, e, (amo), rakastettawa, lemmittäwä, ihanneltawa, armasteltawa, armas, suloinen, filiola; mores; carmen, run.; cui.

amābiliter, *Adv.* ihanneltawasti, mieliyttäwästi, wiehättäwästi; t. rakkaasti, hellästi, lemmikkäästi.

Amalthēa, ae, *f.* Kretan kuninkaan Meliſſoon tytär, joka wuohen maidolla elätti Jupiteria Kretan ſaaresſa, t.

toisten tarujen mukaan itse tuo wuohi, jonka taittunut sarwi pantiin tähtein joukkoon ja nimitettiin cornu Amaltheae l. Copiae (runsauden sarwi). 2) Amalthealle pyhitetty paikka, nimeltään myös Amalthēum, i *n.*, Atticuksen maakartanossa Epeirossa.

āmandātio, ōnis, *f.* (seur.), poislähettäminen, poistyöntäminen, poistuttaminen.

ā-mando, I, käskeä tiehensä, matkoihinsa, lähettää pois, työntää, sysätä, matkauttaa pois, tiehensä, poistuttaa, quem in Graeciam; quem Lilybaeum; natura res similes amandavit a sensibus.

Amānicus, Amānienses, k. Amanus.

amans, tis, *PA.* rakastawa (jtakin), ystäwynyt (jhnkin), ehtoisa, mieluisa, hywänsuopa, -mielinen (jllekin, jtakin kohtaan), ja *subst.* ystäwä, suosija, hywitteliä, harrastelia, puollustaja, cujus; patriae, reipublicae; werr.: verba, nomen, lempewä, hellä, herttainen, ystäwällinen. *b) subst.* rakastelewainen, lempijä.

amanter, *Adv.* rakkaasti, lempewästi, hellästi, ystäwällisesti.

Amantia, ae, *f.* Illyrian kpgeita; jsta **Amantiāni**, orum, *m.* Amantialaiset.

āmanuensis, is, *m.* (a manu), kirjoittaja, sihteeri.

Amānus, i, *m.* wuorensätkä, joka eroittaa Kilikian Syriasta; jsta *a)* **Amānicae pylae**, Amanus-wuoren solatiet. *b)* **Amānienses**, ium, *m.* Amanus-wuoren asukkaat.

amāracus, i, *c.* ja **-um**, i, *n.* meirami.

amarantus, i, *m.* amarantti, ain'ihana (kukka).

amāre, *Adv.* katkerasti; kuw. tuikasti, purewasti, pistäwästi, yrhiästi.

amāritūdo, inis, ja harw. **amārities**, ei, *f.* (amarus), katkeruus, karwaus, haikeus, wihawuus.

amāror, ōris, *m.* (amarus), karwas maku, katkeruus.

amārus, 3, katkera, kitkerä, karwas, wihawa (maun puolesta), räikiä, huikia, äkiä, ilkiä (äänen ja hajun puolesta); kuw. karwas, haikia, waikia, inha, sulotoin, kolkka, pondera senectae (waiwaloinen, rasittawa), run.; casus, rumor, run.; t. tuikia, kipiä, pistäwä, purewa, sydäntä särkewä, loukkaawa, dicta, run.; hostis (tuima, julma), run.; t. wihawa, kirpakas, närkäs, yrhiä, kärrykäs, näriä, amariorem me senectus facit; *subst.* amarum ja amara, *n.* katkeruus, karwaus.

Amarynthis, idis, *f.* Dianan liikanimi, johdettu Amarynthos nimisestä Euboian kylästä, kussa yksi Dianan temppeli.

Amasēnus, i, *m.* Latiumin jokiloita.

amāsius, ii, *m.* (amo), rakastelia, lempijä, hywäiliä.

Amastris, is, *f.* Paphlagonian kpgeita; jsta **Amastriacus**, 3, amastrilainen, ja **Amastriāni**, orum, *m.* Amastrilaiset.

Amathūs, untis, *f.* kpki Kypronsaaressa, Venerille pyhitetty; jsta **Amathūsia**, ae, *f.* Venerin liikanimiä, ja **Amathūsiacus**, 3, amathusilainen, Amathusin.

amātor, ōris, *m.* (amo), rakastaja, lempijä, suosija, ystäwä, harrastelia, ihailia, sapientiae, pacis, antiquitatis; amatores Catoni desunt (s. o. kirjainsa lukioita); t. rakastelia, lempijä, hywäiliä. Siitä: **amātrix**, īcis, *f.* rakastajanna, lempijätär, lempinainen, armainen.

amātōrie, *Adv.* lemmikkäästi, epistola a. scripta.

amātōrius, 3, (amator), lemmikäs, t. rakkautta koskewa, rakkauden, voluptas.

amātrix, k. amator.

Amāzon, onis, *f.* Amazoni, taw. *plur.* Amazonit, sotilas naiswäki Skythiassa; jsta *a)* **Amazonis**, idis, *f.*, taw. *plur.* Amazonit. *b)* **Amazonius**, 3, amazonilainen, Amazonein tapainen.

amb, alkp. ambi, lyhennettynä am l. an, eriämätöin *Praepos.* sana-yhdistyksissä, kahtaalle, yli-ympäri, esim. ambigo, amb-edo jne.

ambactus, i, *m.* palweliamies, aluskuntalainen, wasalli.

ambāges, is, *f.*, ainoasti *abl. sing.*, muuten koko *plur.* (ambi-ago), kierräntö, kaaritus, kierre, kierros, kaarto, wäärä, tienretki, hairatie, harhatie, viarum, tecti (Labyrinthin sokeloista puh.), run. *b)* kuw. kierrelmä, kiertopuhe,

pitkät puheet, aawat puheet, mutka, koukku, kuri, temppu, winkkuroima, eſtelö, longae, run.; per ambages; a. mittere; missis, positis ambagibus (kierrelmät ſikſeen, ſuoraan, halki aſtan), run.; longis ambagibus aures praebere (lawia kertomuſs), run.; vix pueris dignae ambages. Critt. epäſelwä l. umpiſanainen puhe, kakſipuolinen, ſolmittu, arwuuttawa puhe, orakelein j. m. ſ., immemor ambagum (Sphinxiſtä puh.), run.; jäſta ylim.: per ambages (kuwannolliſeſti); tacitis ambagibus (kuwannolliſilla oſotukſilla); his ambagibus prodi simulabat hostes (tällä wihjaukſella).

Ambarri, orum, *m.* kanſakunta Galliaſſa Ararin warrella.

amb-edo, ēdi, ēsum, III, kalwaa l. järſiä yli-ympäri, ſyödä; werr.: robora ambesa flammis (puolekſi palaneet), run.

ambi, k. amb.

Ambiāni, orum, *m.* Gallian kanſakuntia.

amb-igo, ere, (ago), kierrellä jkn paikan ympäri, harw., deviis itineribus patriam. 2) kuw. mieleſſään hairailla, olla kakſimielinen, olla kahdella päällä, epäykſiſsä, ymmällä, olla epäneuwoinen, epätietoinen, epäröitä, epäillä, horjua, jättää ſikſeen, jättää kahtawaiheelle l. epäwaraan, in quo (genere) quale quid sit ambigitur; omnis res eandem habet naturam ambigendi (waatii ſaman menetykſen ſitä waſtaan ja ſen puolesta puhuttaiſſa); haud nihil ambigam, hiocine fuerit Ascanius, an *etc.* (en yydä ratkaiſta l. päättää, tämäkö jne.); ne quis ambigat - - cuncta regno potiora habere; quod (jus) ambigitur inter peritissimos (joſta epäilys wallitſee l. erimieltä pidetään); nihil est quod inter homines ambigatur (ei yhtään riitainetta ole ihmiſten keſken); iis causis, quae ambiguntur; ex contrariis scriptis si quid ambigitur (jos epäilys, riita ſyntyy l. nouſee). *b)* wäittellä, riidellä, taiſtella, ii, qui ambigunt; de vero; — cum eo, qui heres est; de fundo, de hereditate, de regno; regni certamine (taiſtella walta-iſtuimeſta).

ambigue, *Adv.* kahtaaſtelewalla pugnare. *b)* umpiſanaiſeſti puoliſeſti, dicere, loqui, scrib

ambiguitas, ātis, *f.* (ſeur.), um ſuus, kahtaiſuus, kakſipuoliſu minis, verbi.

ambiguus, 3, (ambigo), kahtaa kahtainen, kahtaalle waartaw taalle kalliſtuwa l. liikkuwa muotoinen, per ambiguum gratiam victoris spectare (mo lahkokuntain ſuoſinta); run.: (kakſinainen ſukuperä, nim. Ti ten, lähtewä Dardanooſta j kroosta), Proteus (muuttuwai muotoinen), lupus (ihmisſu (Kentauri), Salamis (toinen S enſimäiſen kaltainen), lapsus, wä, wierineekö eteen- wai t (Maianderista puh.). *b)* we juwa, epätietoinen, epäiltäwä a. rex (warmaan kuningas); guum quem relinquere (jätt tietoon, epäilykſiin), run.; *sul* biguum, i, *n.* epäilys, epäti ambiguo esse (olla epätietoine täwä), run.; non habui am (en ole epäillyt); servare in a ne - - an, jättää epäwaraan l waiheelle, run.; jäſta *adv.:* amb (utrum) - - an, tietämätöintä, (t wai, run. *c)* puheeſta puh.: kal kakſipuolinen, kahdenwaiheine nainen, epäſelwä, pimiä, arwu verba, oracula; vox, voces, ru *subst.* ambiguum, i, *n.* um umpilauſe, umpiſanaiſuus, pl bigui l. ambiguorum genera; biguo dicta. 2) kuw. horjak wakainen, epäiltäwä, epäluot epätaattawa, ambigua fide e kolliſuudeſſaan horjua); aqua linen), domus (kawala, epälu curae (tuskainen), run.

Ambiliāti, orum, *m.* Gallia B kanſakuntia.

amb-io, īvi ja ii, ītum, IV, (eo ympäri, kulkea ympäri, kiert ram (yyöriä maan ympäri, pub.); fundamina terrae (aj päri), torum (astua, ſijoittua rille), run. *b)* ympäröitä, l. kaarittaa ympäri, piirittää,

moenia flammis (wieriä l. wirrata ympäri), run.; **ambita terra** (weden kiertämä maa), run.; **oras auro** (äärittää, syrjittää kullalla), **uterum** (werhota ympäriltä), **baculum nexibus** (kietoutua ympäri), **complexibus quercum** (syleillä), run. 2) eritt. rukoillen l. anoen käydä ympäri, toisen luota toisen luo, kääntyä jkn puoleen, puhutella, lähestyä jkta, pyytää, anoa, **vicatim**; singulos ex senatu; ut, ne *conjunct.* kera; *inf.;* reginam affatu, **Fortunam** prece (lähestyä), run.; **superos** (terwehtiä), quem connubiis (kiehtoa jkta naimisilla, anoa jklta tytärtä awioliittoon), run. *b)* wars. **Romassa** wiranhakiana käydä jkn kimppuun sen äänestä, pyytää jkn ääntä, anella jklta sen huutoa, si **comitia placet** in senatu habere, **petamus, ambiamus** (ajelkaamme l. kerätkäämme ääniä); facit eos (populus), a quibus est maxime ambitus (jotka enimmän owat hänen kimppuunsa käyneet, häntä pyytäneet).

ambitio, ōnis, *f.* (ed.), ympärikäynti, eritt. romalaisen wiranhakian: wiranpyyntö l. -anomus, wiranhaku, a. et **forensis** labor; ambitionis nostrae **tempora**. 2) ylim. kunnian ja maineen pyrintö, kunnianhimo, kunnianpyyntö, koreilewaisuus, komeilewaisuus, loisteliaisuus, turhanaikaisuus, a. **honorumque** contentio; mala; prava, **misera**, run.; ambitione relegata (ilman turhuudetta, ilman minun tahtomatta olla olewinani), run. *b)* suosion etsintä, suosiokiihko, suosionhalu, suositteleminen, mielittelemys, liehakoiminen, ambitione labi; inter ambitionem saevitiamque (hempiän miellyttämisen halu); magna ambitione (suurella kohteliaisuudella); a. obstabat, per ambitionem, puolenpito.

ambitiōse, *Adv.* kunnianhalusta, kunnianpyyntöisesti, turhamielisyydestä, **petere** regnum, provinciam. *b)* kohteliaalla sääliwäisyydellä, alentauwaisesti, puolenpitäwäisesti, corrigere **orationem**, scribere, quaestiones habere.

ambitiōsus, 3, (ambitio), käywä jnkin ympäri, kiertäwä, ympäröiwä, hederis ambitiosior (kiintiämmin kun seiniläs sepäilewä l. syleilewä), run.; werr.: ornamenta (ylenpaltiset, ylelliset), run. 2) kunnianpyyntöinen, suosiokiihkoinen, suosittelewainen, mielittelewäinen, alentauwainen, puolenpitäwäinen, homo minime a.; dux (hempeydellä sotamiehiä miellyttelewä); ambitiosum esse in quem (pyöriä jkn suosion perään); pro gnato (imarrellen pyytäwä aseita pojalleen), run.; judex; jsta *pass.:* turba (deorum), kunnioitusta tahtowa, domus (paljon käyty l. etsitty), run. *b)* kunnianhimoa t. suosionhalua osottawa, suosionhaluinen, korskia, turhallinen, amicitiae (suosiokiihkoon perustauwat); rogationes; preces (nöyrät, hartaat); quod modo ambitiosum foret (kun waan edistytti kunnianhimoisia aikomuksiaan); sententiae (puolenpidosta tehdyt).

ambitus, us, *m.* (ambio), ympärikäynti, ympärikulku, kiertojuoksu, kierto, siderum; aquae, run.; kuw. kierrelmä, kiertopuhe, koukku, mutka, multos circa unam rem ambitus facere. *b) concr.* ympärys, kehä, piiri, reuna, ääri, parmae; domūs (ympäristö, raitisto, käytäwäksi jätetty huoneen wierusta); eritt. puhetaiteessa: periodi l. lauseisto, lausejakso, verborum. 2) laitoin wiranhaku, luwatoin wiranpyyntö, wiranjuonittelemus (lahjomisilla, uhkauksilla j. m. s. tapahtuwa), accusare, damnare quem ambitūs; puniro ambitum; jsta myös ylim. pyyntö, anomus. *b)* loisteliaisuus, koreilewaisuus, korskeus, turhallisuus.

Ambivareti, orum, *m.* Gallia Lugdunensi:n kansakuntia.

Ambivarīti, orum, *m.* Gallia Belgica:n kansakuntia.

ambo, ae, o, *acc.* ambo ja myös: ambos, molemmat, ambae res; sumus ambo curiosi; run. = duo, kaksi, partes in ambas.

Ambracia, ae, *f.* Epeiron kpgeita; jsta *a)* **Ambraciensis**, e, ambrakialainen, *subst.* Ambracienses, ium, *m.* Ambrakialaiset. *b)* **Ambracias**, adis, *f.* ambrakialainen, Ambrakian. *c)* **Ambraciōtes** ja -a, ae, *m.* Ambrakialainen. *d)* **Ambracius**, 3, ambrakialainen.

Ambrōnes, um, *m.* eräs keltiläinen kanſakunta.

ambrosia, ae, *f.* (kuolemattomakſi tekewä) jumalain ruoka, taiwaanherkku, kuolewaiſilta kielletty, jësta ambrosiä alendus (ikäänkun jumala puheliain joukosſa, erinomaiſesta puheliasta puh.); werr. hywähajuinen jumalain woide. Siitä: **ambrosius**, 3, ambroſiallinen, kuolematoin, jumalallinen, jumalain kaltainen l. omainen, ylim. ihmeen kaunis, ſuloinen, ihana j. m. ſ., comae, run.

ambrosius, ſ. ambrosia.

Ambrȳsus, i, *f.* Phokin kpgeita.

Ambūbāja, ae, *f.* taw. *plur.* Syriasta ſyntyiſin olewia naiſia, jotka Romasſa elättiwät itſensä ſoitto- ja hyppytaidollaan.

ambulātio, ōnis, *f.* (ambulo), käyminen edeſtakaiſin, käwely, aſtunto, jaloitteleminen, ambulationem postmeridianam conficere in Academia. *b) concr.* käyntipaikka, käwelmö, huwiaſtumo.

ambulātiuncula, ae, *f.* (ed.), käyſkely. *b) concr.* wähäinen käyntipaikka, käwelmöinen.

ambulātōrius, 3, (ambulātor, ambulo), kulkewa ſinne tänne, ſiirtywäinen, liikkuwainen, turris.

ambulo, I, (ambio), käydä edeſtakaiſin, jësta käwellä, aſtuilla, jaloitella, in hortis, in sole. *b)* ylim. käydä, aſtua, kulkea, liikkua, waeltaa, marſſia, matkata, si recte ambulaverit; triduo septingenta milia passuum; licet superbus ambules pecuniā (käyt ponniſtelet, aſtua heiſkaroitſet, askellat), run. 2) *trans. acc.* kera, eſim. maria, käyſkellä meriä (Xerxeeſtä puh.).

amb-ūro, ussi, ustum, III, polttaa ylimpäri, puolekſi, kärwentää, ja ylim. polttaa, quem, corpus cujus; afflatu vaporis; ambusti homines jumentaque (puolekſi palaneet); ambustus Phaethon (ukonnuolelta iskettŷ), ambusta nubila (tuleen ſyttyneet), run.; werr. kylmästä puh.: wioittaa, loukata, *Pass.* paleltua, vi frigoris ambusti artus. 2) kuw. tawarasta puh.: huwentaa, wähentää, ambustae fortunarum reliquiae. *b)* wahingoittaa, ſaattaa waaraan, qui damnatione collegae et sua prope ambustus evaserat (töin tuskin wammattomana oli ſeikasta ſelinnyt).

amellus, i, *m.* tähtikukka l. asteri.

Amenānus, i, *m.* Sikelian jokia; *adj.*: Amenana flumina (Amenanin), run.

ā-mens, tis, mieletöin, järjenpuutteinen, älynwajainen, tajutoin, mieleltään mennyt, ſuunniltaan, laidaltaan, innoisſaan, wimmanhaltuinen, rajupäinen, hurjapäinen, hullu, homo amentissimus; metu, terrore, älyltään, ikäänkun huumahtunut pelosta. *b)* maltitoin, aistitoin, järjetöin, tyhmä, consilium.

āmentātus, 3, *PA.* wiippausnauhalla warustettu, hastae; kuw.: hastae (aiwan wolmalliſet, ſalwakkaat todisteet).

āmentia, ae, *f.* (amens), mielettömyys, järjenpuute, älynwajaiſuus, tajuttomuus, wimmapäiſyys, hurjuus, hurja menetys, hulluus.

āmento, I, (ſeur.), wiippausnauhalla warustaa, hastas; jësta wiipata, ſinkauttaa, nakata.

āmentum, i, *n.* keihään wiippausnauha; amenta torquere (wiippausnauhalla liwittää l. nakata keihäitä), run.

Ameria, ae, *f.* Umbrian kpgeita; jësta **Amerīnus**, 3, amerialainen, *subst.* Amerīni, orum, *m.* Amerialaiſet.

Ameriola, ae, *f.* Sabinilaisten kpgeita.

āmes, itis, *m.* wapa, tuki, hankilo, eritt. linnunpaulain wirityksekſi, anſan-ahdin, anſapuu, wirepuu.

Amestratus, i, *f.* Sikelian kpgeita; jësta **Amestratīnus**, 3, amestratilainen, Amestratista, *subst.* Amestratīni, orum, *m.* Amestratilaiſet.

amīca, ae, *f.* k. amicus.

amīce, *Adv.* ystäwälliſesti, hywänſuowaasti, hywänmieliſesti, ſuoſiokkaasti, lempiästi, ehtoiſasti, mieluiſasti, facere, vivere cum quo, loqui de quo; si quid amice de Romanis cogitabis (jos pidät ystäwälliſtä mieltä Romalaiſia kohtaan); vivere vitae hominum amice (elää hywänaikeiſena l. hywää ſuoden ihmisten elämälle, ihmisten ystäwänä).

am-icio, cui ja ixi, ictum, IV, (jacio), nakata ympärille, heittää, ottaa, panna jtakin ympärille, ja se a. l. amiciri,

heittää ympärilleen, pukea l. panna yllensä, päällensä, waruštaa warrelleen jtakin, pukeuta jhnkin, werhouta jllakin, se togā; amictus togā, laenā, pallio; werr.: quid chartis (kääriä paperiin), run.; amicta vitibus ulmus (köynnöštetty, kiedottu), amicti nube (werhoitetut pilwellä), run.; run.: nube candentes humeros amictus (hartiot peitetyt pilwellä).

amicitia, ae, *f.* (amicus), ystäwyys, est mihi a. cum quo; a. est inter quos; esse in a. cum quo; amicitiam colere, gerere, tueri, contrahere, jungere, expetere, comparare, sibi cum quo parere; conferre se ad amicitiam cujus; dedere se amicitiae cujus; accedere ad amicitiam cujus; pervenire in intimam amicitiam cujus; manere in amicitia; deserere jura amicitiae; amicitiam funditus evertere, dissociare, dimittere, dissuere, discindere, dirumpere; deficere ab a. cujus; repudiare amicitiam cujus: renunciare amicitiam cui. *b)* kanſain ja waltioin ystäwyys, ystäwällinen wäli, ystäwyyden liitto, in a. permanere; ad amicitiam adjungere quem (ystäwyttää, liittouttaa jku). *c) concr.*, eritt. *plur.*, ystäwät.

amictus, us, *m.* (amicio), alkp. waatteen heittäminen l. ottaminen ympäri, päälle, ylle, jota waatteenparſi, waatteus, puku, aſu, imitari amictum cujus. *b) concr.* waate, pu'in (ylle panemiſeksi), ylim. päällyswaate, waippa, wiitta, amictui esse cui; duplex, run.; werr. mikin werho, peite, purpureus, Phrygius (päähine, huntu, linnikko), nebulae (ſumupeite), run.

amicula, ae, *f.* (amica), ystäwätär, armainen, herttanen, lemmityinen.

amiculum, i, *n.* (amicio), päällyswaate, takki, waippa, wiitta, lewätti, aureum, purpureum, duplex.

amiculus, i, *m.* (ſeur.), ystäwyt, weikkonen, armaš, herttanen.

amicus, 3, (amo), ystäwällinen, ystäwynyt, mieltynyt, mieluiſa, ehtoiſa, hywänſuopa, ſuoſiollinen, ſuoſiwainen, auttawainen, puoltawainen, lempiä, armaš, *abs.* t. *dat.* kera, tribuni sunt nobis amici (hywänmieliſet meille, meitä kohtaan); amicior libertati (enemmin ajattelewa l. mieleſsä pitäwä wapautta); praesidium amicissimum (uškollisin); numen male amicum (nuria, wihamielinen), run.; dictis facta amiciora; ventus (mukawa tuuli, myötyri), vires (liittolaiſet, apujoukot), run.; nihil est mihi amicius solitudine, mieluiſempi, ſuotuiſampi; jšta amicum est mihi, *inf.* kera, on mieleeni, on mieltäni myöden l. minulle otollinen, run. Siitä *subst. a)* **amīcus**, i, *m.* ystäwä, run. uſein: toweri, weikko, kumppani, ja myös: ſuoſija, puoltaja, hywitteliä; eritt. waltiolliſisša seikoisša: waltionystäwä, socius atque amicus rex, t. howikko, ſuoſitki, uškotuinen, neuwonantaja, miniſteri, multi ex amicis Alexandri Magni. *b)* **amīca**, ae, *f.* ystäwätär, ja myös: lemmityinen, lempinainen, ſalanainen, liikanainen.

Amīnaeus l. **-ēus**, 3, aminaialainen, Aminaiaēta, joka oli wiinapuitten hoitolta kuulu maiſema Picenumiſša.

āmissio, ōnis, *f.* (amitto), kadottaminen, hukkaaminen, dignitatis, omnium rerum.

āmissus, 3, *Partcp.* t. amitto.

āmissus, us, *m.* (amitto), kadottaminen, hukkaaminen.

Amīsus ja **-os**, i, *f.* ja **-um**, i, *n.* Ponton kpgeita.

amita, ae, *f.* iſän ſiſar, täti.

Amiternum, i, *n.* Sabinilaisten kpgeita; jšta *a)* **Amiternīnus**, 3, amiternilainen, *subst.* Amiternīni, orum, *m.* Amiternilaiſet. *b)* **Amiternus**, 3, amiternilainen.

ā-mitto, mīsi, missum, III, lähettää pois tyköänſä, jšta laškea pois, laškea menemään, päästää pois, tiehensä, matkoihinsa, captum piscem; praedam de manibus ja ex oculis manibusque; quem e manibus (päästää karkuun); terrae formam (luoda l. panna pois), run. *b)* kuw. lyöbä laimin, heittää laimin, olla waaria pitämättä t. waariin ottamatta, jättää, hyljätä, jštakin luopua, tempus, occasionem; sacramentum, purkaa, kumota, kuolettaa; fortitudinem; fidem (lyöbä laimin, pettää, liipottaa,

ſyödä ſananſa). 2) werr. hukata, kadottaa, jäädä jtakin paitſi l. waille, menettää jtakin omaa (ſattumasta t. tapaturmasta l. omasta syystä), vitam; fructus, classem, exercitum, equitatum, Siciliam; opera amissa (*sc.* incendio) restituit (häwitetyt); patriam, amicos, bona, imperii jus; optimates (ylimyösten ſuoſio); eritt. kuoleman kautta: amisit quis filium (jkllä on poika kuollut); *subst. n. plur.* amissa, hukkauntuneet, hukkaan menneet, kadotetut.

ammi-, k. admi-.

Ammon, ōnis, *m.* Jupiterin liikanimi, jolla häntä Egyptiſsä ja eritt. Libyaſsa oinaanmuotoiſeksi kuwattuna palweltiin ja jolla hän enteitä antoi kuuluſsa orakeliſsaan eräässä Libyan hieta-aawikon kosteikoſsa; jsta **Ammoniacus**, 3, ammonilainen.

amnicola, ae, *c.* (amnis-colo), wirran-warrellinen, -korwallinen, wirran reunoilla aſuwa l. kaswawa.

amniculus, i, *m.* (ſeur.), jokonen, puro.

amnis, is, *m.* alkp. ſuurempi, wäkewästi juokſewa weſi, jsta wirta, wuo, kymi, syöksyypuro, ja myös: joki, wirtaawa meri, meren wirtaus l. wierre, ſekä ylim. weſi, märkyys, neste; secundo amni (myötäwirroin).

amo, I, rakastaa, pitää rakkaana, pitää hywänä, lempiä, quem ex animo; quem amore singulari; inter se (toinen toistanſa); *abs.*, eſim. insuevit exercitus amare, potare (tottui rakastelemaan, rakkauden iloja nauttimaan); amare se, itſestää, pitää paljon itſestänſä, olla itſerakkauteen waipununna; eritt.: amo quem de l. in qua re, quod t. *abs.*, minun on jkllе welkaa kiitolliſuutta jstakin, minä olen kiitolliſuuden welaſsa jkllе jstakin, minun on jkta kiittäminen jstakin, minä kiitän, eſim. de rauduſculo multum te amo; jsta pyytäiſsä: amabo l. amabo te, alkp. minun on olewa ſinulle welkaa kiitolliſuutta (jos ſanot, teet jne.), ſ. o. tee hywin, minä pyydän, armaani, amabo te, advola; amabo te, ut transeas, run., t. ne assignes. *b)* kuw. hywäkſyä jtakin, olla mielſyynynnä jhnkin, mielellään nähdä l. pitää jtakin, l. amo *etc.* quid, jku aſia on minusta hywä, on mieleeni, on minulle ſuotuiſa, otollinen j. m. ſ., eſim. nomen, vultum, literas, orationem; otia, colles, litus y. m., run.; in quibus (literis) amavi amorem tuum (kiitän, ylistän); amat janua limen (pyſyy mielellään ſuljettuna), run.; *inf.* kera: hic ames dici pater (täälläpä ihamielin kuulloſ ſinua iſäkſi mainittawan), run. Siitä: olla tottununna tekemään jtakin, mielellään l. tawalliſesti tehdä, aurum perrumpere amat saxa (ſ. o. tunkee huokiaſti, tawalliſesti läpi), run.; quae ira fieri amat (joitten tapahtumista wiha pyytää l. tahtoo).

amoene, *Adv.* ihanaſti, ſuloiſesti.

amoenitas, ātis, *f.* (ſeur.), ihanaiſuus, naukeus, ſuloiſuus, loci, domus, hortorum, litorum, urbis; amoenitates (ihanat ſeudut).

amoenus, 3, ihana, naukia, ſuloinen, wiehättäwä, locus, ager; rus, run.; amoena, orum, *n.* ihanat maiſemat; werr.: cultus (ſiiſtikäs waatteus); ingenium (ihaſtuttawa käytös l. olento).

ā-mōlior, IV, mullistaa pois, ſiirtää, toimittaa, ſaattaa pois, tieltä, tiehenſä, purkaa, luowuttaa, poiſtuttaa, omnia e medio; obstantia silvarum (raiwata pois); *pass.*: amolita onera; kuw.: nomen suum (jättää mainitſematta).

amōmum ja **-on**, i, *n.* itämainen rypti- l. rohtokaswi, ſen hedelmä ja ſiitä tehty hywähajuinen woide.

amor, ōris, *m.* (amo), rakkaus, lempi, in, erga *acc.* kera l. *genitivus objectivus* (jhn, jkta kohtaan); habere quem in amore (rakastaa jkta); est in amoribus cui (pidetään rakkaana jkllä); amplecti, prosequi quem amore; habere amorem erga quem: respondere amori amore; conciliare amorem cui; uſein *concr.*, eritt. *plur.*, armaa, lemmikki, hellikko, hentunen, herttanen, rakas, amores et delicias. *b)* lemmenjumala, Lempi, Amori; *plur.* Lemmekſet. 2) werr. kiihko, himo, halu, pyyntö, consulatūs; cognitionis; gloriae; a. habendi (ahneus), poenae (koſtonhimo), pugnae, caedis (ſota-, murha-into), loci natalis (ikäwä

…), run.; run. *inf.* kera: si tan-
… (est) cognoscere (jos hartaasti
…).
…, i, *f.* Sporadein saaria.
…ōnis, *f.* (seur.), poistaminen,
…ttaminen, doloris.
…, mōvi, mōtum, II, siirtää pois,
…ttaa l. korjata pois, wiedä pois,
…ttaa, quid t. quem (ab, ex *abl.*
…esim. frumentum; sacra ab ho-
… oculis; quem ex loco; arbitros
…; se (poistua); victum quoti-
…m a quo (ottaa l. pidättää jklta);
…warkain wiedä l. siepata, waras-
…oves per dolum, run.; t. työn-
…aasta pois, quem in insulam.
…. poistaa, saattaa pois, hää-
…rjua, luowuttaa, bellum; a se
…; odium, invidiam cupidita-
…; quem (a) senatu (sysätä l.
… pois); procul a. assentationem,
…kaukana; sensum doloris a qua
…ää waikuttamasta jhnkin); amo-
…do (pilanlasku sikseen), run.; no-
…(waieten jättää, mennä ohitse).
…ius, i, *m.* Argon kuningas,
… ennustaja, Alkmaionin isä; jsta
…arāides, ae, *m.* Amphiaraoon
…ritt. Alkmaioni.
…lia, ae, *f.* umpisanaisuus, kah-
…s, kaksipuolisuus, puhetaiteessa.
…yones, um, *m.* Amphiktyonit,
…ktyonein liitto, kuhun oli yh-
…t kaksitoista Kreikan kansa-
…, jotka huolta pitiwät Delphin
…elistä ja sen tawaroista sekä
…ertaa wuoteensa työnsiwät lä-
…itä yhteisistä seikoista keskenän-
…woittelemaan.
…chi, orum, *m.* eräs Akarnanian
…unta, jonka asuinmaa Amphilo-
…ae, *f.* ja pääkpki Argos Amphi-
…m l. -icum, i, *n.* sai nimensä
…nsa Amphilochus, i, *m.* nimi-
…Amphiaraoon pojasta.
…, onis, *m.* Theban kuningas,
… puoliso, mainio soittotaitio;
…Amphīonius, 3, amphioninen,
…onin.
…lis, is, *f.* Makedonian kpgeita
…onin warrella; jsta Amphipo-
…, 3, amphipolilainen.
…, ae, *f.* Lokrin kpgeita; jsta
run. Amphissia saxa, Zephyriumin niemi Ala-Italiassa.

amphitheātrum, i, *n.* pitkänpyöriä näytelmähuone, rakettu eritt. miekkailiain ja petojen taisteloita warten.

Amphitrīte, es, *f.* Neptunin puoliso; run. *appell.* meri, oceani.

Amphitryo, ōnis, *m.* Alkeuksen poika, Tirynsin kuningas, Alkmenan puoliso, Herkuleen isä; jsta Amphitryōniades, ae, *m.* Amphitryoniadi, Amphitryon sikiö, s. o. Herkules.

amphora, ae, *f.* kaksikorwainen sawiastia, ruukku, pullikka, kussa säilytettiin wiinaa (jsta a. run. itse wiina), mettä, öljyä j. m. s.; wetewän tawaran mittana: kahdeksan congius:ta; laiwanmittana: tynnyri, navis trecentarum amphorarum.

Amphrȳsus l. -os, i, *m.* eräs Thessalian rantajoki, jonka reunoilla Apollo paimensi Admetoon karjoja; jsta Amphrȳsius, 3, Amphrysosta t. werr. Apolloa koskewa, vates (amphrysolainen tietäjätär, Sibylla, jota Apollo innoitutti), run.

amplē, *Adv.* awaralta, koolta, kosolta, ololta, runsaasti, amplissime dati agri; jsta jalon koriasti, komiasti, julkisesti, pulskasti, loistokkaasti, exornare triclinium; quam amplissime effertur (haudataan); werr.: honores gerere, kunniakkaasti, ja puheesta puh.: ylhäisesti, jalosti, arwokkaasti, dicere, loqui. Eritt. 2) *compar.* amplius, enemmän, enemmin, koommin, wielä, paitsi sitä, ne quos a. Rhenum transire pateretur, ne quam hominum multitudinem a. transduceret, ei enää; neque huc a. quam pellis erat injecta, ei muuta kun; alia a., päällisekſi, siinä siwussa; quid vis (vultis) t. quid quaeris a., wielä; non l. nihil dico (dicam) a., en sano mitään muuta (jättääkseni pahoittamatta), minä olen waiti; hōc (harw. eo) a., wielä päällisekſi, sen ohessa; nihil a., ei mitään muuta, ainoasti tämä; nihil a., quam *etc.*, ei mitään muuta, kun jne.; jsta a. censere, lisäksi arwella (senatoreista puh. niitten äännellessä). *b)* kauemmin, pitemmältä, enemmän aikaa, a. sex ho-

ris, una die, ſeitſemättä hetkeä, toiſta päiwää; a. morando; non luctabor tecum a.; eritt. tuomariſta puh.: a. pronunciare, lykätä wielä tutkittawakſi. *c)* lu'un puoleſta: enemmän, joko ilman quam ſanaa t. ſen keralla, a. sunt sex menses, enemmän kun kuuſi kuukautta, ſeitſemättä kuukautta; non a. novem annos natus, ei wanhempi kun jne.; non a. quam terna milia aeris; non a. quinis milibus passuum; harw. *abs.*: binas aut a. domos continuare (kakſi t. uſiampi).

am-plector, plexus, III, alkv. kietouta l. niwouta ympäri, jota käſittää, kiertyä l. wääntyä ympäri, kehittää, piirittää, ympäröitä, t. halata, ſyleillä, ſepäillä, genua cui (halata jkta polwiſta), run.; saxa manibus, käſin tarttua; corpora natorum, kärmeeſtä puh., run.; locum munimento (tarhata); quindecim milia passuum; aciem hostium; ansas acantho (leikata kiertää karhunkynſi aſtian korwain ympäri), run.; coepit urbem latior amplecti murus (kaarittaa ympäri), run.; — ille me amplexus; germanam, run. 2) kuw. mieleſſä käſittää, tajuta, ymmärtää, älytä, t. tyydäſti ajatella, wiſuſti mieltää, non omnia consilio; cogitationem toto pectore; wäliſti ylim. käſittää, ſiſältää, yhdiſtää, omnes acerbitates. *b)* puheeſſa käſittää, ſ. o. tarkoin laadella, ſuoritella, ſelitellä, toimitella jtakin, haaſtella jötakin, argumentum pluribus verbis; omnes res per scripturam; omnes oratores, omnia communiter, pääkohdittain, päällimitten, ylimalkaan eſitellä; jöta eſim. quod idem (honestum) interdum virtutis nomine amplectimur, käſitämme hyween nimeen. *c)* rakkaudella kohdella, rakkaudella l. hartaudella kääntyä puoleen, rakaſtaa, ſuoſia, pitää arwoſſa, pitää paljona l. ſuurena, kunnioittaa, quem amore l. amicissime; hoc se amplectitur uno (täſtä öyhdäilee, rehentelee), run.; artem (rhetoricam), virtutem y. m.

amplexor, I, (ed.), ſepäillä, ſyleillä, halailla, quem; kuw. pitää rakkaana, rakaſtaa, pitää arwoſſa, pitää paljona, olla jhnkin mieltynynnä, totum quem; voluptatem, otium; ista, quae amplexamini (joiſſa ſydämmenne rippuu).

amplexus, us, *m.* (amplector), ympäriſkietomus, ſepäys, halaus, likiſtys, ſyleilys, serpentis a. (kierros, kiemura); run.: amplexus dare, amplexu impedire (ſyleillä); werr.: orbem terrarum amplexu finire (rajoittaa, kiertää, waltamereſtä puh.).

ampliātio, ōnis, *f.* (amplio), tuomiopäätöksen lykkääminen toiſtaakſi.

amplificātio, ōnis, *f.* (amplifico), awaroitſeminen, enennys, liſäys, kartutus, pecuniae, rei familiaris; kuw.: honoris et gloriae (koroitus). *b)* puhetaiteeſſa: ſuurentaminen, kohottaminen, ſuurentawa eſitys.

amplificātor, ōris, *m.* (ſeur.), awaroitſia, laajentaja, enentäjä, ſuurentaja, ylentäjä, rerum ipsarum, dignitatis.

amplifico, I, (amplus-facio), awaroita, wäljentää, laajentaa, ſuurentaa, enentää, urbem, civitatem; werr.: dolorem (paiſuttaa), run.; divitias (liſätä); fortunam (parantaa tilanſa); sonum (wahwiſtaa, lujentaa); kuw.: auctoritatem, dignitatem, quem honore, iſontaa, kartuttaa, koroittaa, ylentää. *b)* puhetaiteeſſa: tehdä l. ſaattaa waloiſammakſi, nähtäwämmäkſi, ilmeiſyyttää, kohottaa, ſuurentaa t. wähentää, amplificare rem ornando; t. tehdä innokkaammakſi, orationem.

amplio, I, (amplus), awaroita, laajentaa, ſuurentaa, enentää, kartuttaa, rem (omaiſuuttanſa), run.; kuw.: virtutem cujus (puhuen ylistää). 2) lykätä tuomiopäätös toiſtaiſeksi (jonka Praetori teki lauſuen: amplius), potestas ampliandi; quem (ſ. o. jkn oikeudenſeikan päätös); bis ampliatus tertio absolutus est reus (kakſi kertaa jätettiin kanteenalaiſen aſia tuonnemmakſi jne.).

amplitūdo, inis, *f.* (amplus), awaruus, koko, wäljyys, laajuus, laweus, ſuuruus, iſous, urbis, cornuum; werr. kartutus, enennys, amplitudines quaedam bonorum; kuw. *a)* ſuuruus, arwo, kunnia, korkeus, jalous, summa; civitatis, nominis, rerum gestarum,

animi. *b)* eritt. puheen runſaus, ylhäiſyys, ylewyys, into.

amplius, k. ample.

amplus, 3, awara, kookas, wäljä, laitto, lawia, laaja, ſijawa, tilawa, alawa, domus, gymnasium, curia, collis, insula; corporis forma (muhkia, ſorewa); werr. aimollinen, melkoinen, runſas, ololliuen, ſuuri, paljo, amplissima civitas; res pecuaria; commeatus; pecunia, fortunae; copiae (monilukuiſet); animus (uljas mieli); *subst. n.* amplius, enempi, -eſim. daturus non sum amplius, ja *gen.* kera: si amplius obsidum velit (panttiwankeja). 2) kuw. jalon koria, komia, julkinen, uhkia, pulska, loistokas, praemia, honores, dona, munera, epulae, funus, triumphus; amplae l. amplissimae res gestae. *b)* kiitetty, arwokas, mainio, kuuluiſa, homo virtute cognita et spectata fide amplissimus; ampli quidam homines (iſot); amplissimo genere natus, ſuuri, korkia, jalo; amplissimus genere copiisque (mitä jaloſukuiſimpia ja mahtawimpia); familiae amplae et honestae; ordo (ylhäinen arwoſija); jota amplum est cui, on kunniakas, mainehikas jkle, sibi amplum esse urbem frequentari. Eritt. amplissimus, kuuluiſin, tawallinen kunniaſana ylhäiſistä wirkamiehistä ja waltiowiroista puh., eſim. Konſuleista, Diktatoreista, Konſulinwirasta j. m. ſ.; honor (*i. e.* consulatus). *c)* puheliasta puh.: awara-, laajapuheinen, -ſanainen, oratione; Lysias.

amp-ulla, ae, *f.* (olla), kakſikorwainen astia, pullo, puteli, eritt. woidepullonen; werr. puheenkoritus, pöyhe.

ampullor, I, (ed.), pullikoita, pöyhkiästi puhella, korkianlentoiſia l. -kohoiſia ſanoja laskeiella.

amputātio, ōnis, *f.* (ſeur.), poikkileikkaaminen, poikkilaskeminen, karſiminen, sarmentorum.

am-puto, I, leikata (yli-ympäri), leikata poikki, pois, okſia, karſia, vitem ferro; falce ramos inutiles, run.; quidquid est pestiferum in corpore (leikata l. ſahata pois, ottaa pois); jota ylim. laskea l. hakata poikki, lyödä poikki, hilpaista poikki, pois, katkaista, membra j. m. ſ.; werr.: ramos miseriarum (leikata pois wiheliäiſyyden hyötyiſet liikakaswit). *b)* kuw. warwentaa, wähentää, ſupiſtaa, poiſtuttaa, sententiarum multitudinem; volo esse in adolescente, unde aliquid amputem; jota amputata, katkonaiſet l. poikkinaiſet lauſeet, loqui.

Ampyeus, i, *m.* eräs Tereen pappi. 2) Peliaan poika, Mopſoon iſä; jota **Ampycides,** ae, *m.* Ampykidi, Ampykoon ſikiö, ſ. o. Mopſos.

Amsanctus, i, *m.* taw. Amsancti (lacus), järwi Hirpiniläisten maaſsa, jonka lähiſeſtä, tukeuttawaa höyryä ſuitſuttawasta luolasta hoettiin Manalaan päästäwän.

amurca, ae, *f.* öljyrahka.

āmussis, is, *f.* oſennuspuu, linjain, jota ad a., ſäännönmukaiſesti, tarkoin, täsmälleen, tammelikkoon.

Amȳclae, arum, *f.* Lakonian kypeita, jota *a)* **Amȳclaeus,** 3, amyklalainen, fratres (Dioskurit, Kastor ja Pollux), run.; run. ſpartalainen, lakonialainen. *b)* **Amȳclīdes,** ae, *m.* Amyklidi, Amyklan perustajan Amyklaan poika, ſ. o. Hyakinthos. 2) Latiumin kypeita; jota **Amȳclānus,** 3, amyklalainen, sinus (Kaietan lahti).

amygdalum, i, *n.* manteli, mantelinſydän; jota wastoin **amygdalus,** i, ja **amygdala,** ae, *f.* mantelipuu.

Amyntas, ae, *m.* uſiamman Makedonian kuninkaan nimi, eritt. Philippoon iſän, jota **Amyntiades,** ae, *m.* Amyntiadi, Amyntaan ſikiö, ſ. o. Philippos.

Amyntor, oris, *m.* Dolopilaisten kuningas, Phoinixin iſä, jota **Amyntorides,** ae, *m.* Amyntorin ſikiö, ſ. o. Phoinix.

amystis, idis, *f.* pikarin tyhjentäminen yhdellä henkäyksellä l. ſiemauksella, ylellinen juominen.

Amythāon, onis, *m.* Melampoon iſä, Argosta kotoiſin; jota **Amythāonius,** 3, amythaoninen, Amythaonin, Melampus (ſ. o. Amythaonin poika), run.

an, k. amb.

an, *Conjunct.* 1) kyſymyslauſeisſa: wai, wai -ko (-kö), utrum Milonis corporis an Pythagorae tibi malis vires ingenii dari? (Milonko ruumiin tarmon mieluiſemmin omaksi ottaiſit, wai Py-

thagoraan hengen woimat?); Vosne vero L. Domitium an vos L. Domitius deseruit? (Tekö L. Domitiuksen jätitte, wai L. Domitiusko teidän?); Eloquar an sileam? run.; Romamne venio, an hic maneo, an Arpinum fugiam? Id utrum Romano more locutus sit an quomodo Stoici dicunt *etc.* -- postea videro; nunc vero non id agitur, bonisne an malis moribus vivamus; deliberatur, incendi placeret, an defendi. — Enſimäiſen kyſymyksen ſakteen jäädeſſä pois: wai -ko (-kö), ehkä, kentieſi, quasi vero non necesse sit nobis Gergoviam contendere! An dubitamus, quin jam ad nos interficiendos concurrant? (wai epäilemmekö jne.?); quid ad se venirent: an speculandi causä? (ehkä wakomiesta warten?); wälisti: ſiis, eſim. spem immortalitatis relinquamus. An tu -- (me) deseris? (tahdotko ſiis hyljätä minun?). — Enſimäiſen kyſymyksen kieltämiſekſi: annon, wai ei, wai eikö, num tabulas habet, an non? Corinthiis bellum indicamus, an non? ſ. m. ſ. 2) epäilyslauſeisſa: wai, wai -ko (-kö), unum illud nescio, gratulerne tibi an timeam (toiwottanenko onnea ſinulle wai ennemmin peljännen); honestumne factu sit an turpe dubitant. Wälisti ilman epäilysſanoja: taikka, taikka kentieſi, Cn. Octavius est, an Cn. Cornelius quidam. — Enſimäiſen wastaawan lauſe-oſakseen jäädeſſä pois: -ko (-kö), joſko, eſim. quis scit an adjiciant (liittänewätkö liſää), run. Critt.: nescio an, haud scio an, dubito an, en tiedä enköhän, etköhän jne., epäilen enköhän l. tokkohan en, ſ. o. luulen melkein, arwelen, luullakſeni, ſuittaa, tohtii, ehkä, kentieſi, todennuotoiſeſti, arwattawaſti, ingens eo die res, ac nescio an maxima illo bello gesta sit (ankara aſia ja luulen milt'ei aimolliſin toimitettiin); vir sapientissimus atque haud scio an omnium praestantissimus (wiiſahin ja arwokkaſeni oiwalliſin); haud scio an ita sit (woipi niin ollakin); dubito an hunc primum omnium ponam (ehkä lienee minun paneminen); ja nescio l. haud scio an non, an nullus, an nemo, an numquam, an nusquam, en tiedä tokko, en tiedä joſko kenkään, tokko milloinkaan, tokko miſsäkään, ſ. o. ehkä ei, kentieſi ei kukaan jne., C. Gracchus, diutius si vixisset, eloquentiä quidem nescio an habuisset parem neminem (Jos C. Gracchus oliſi kauemmin elänyt, kentieſi ei oliſi hänellä ollut ketäkään puheliaiſuudeſſa wertoja wetäwää); non saepe atque haud scio an numquam (ei uſein enkä tiedä tokko koskaan, l. ei uſein, kukatieſi ei milloinkaan). Wälisti: haud scio an, nescio an, luulen ett'ei, tiedän ett'ei, eſim. namque huic uni contigit, quod nescio an ulli. 3) = num, ne, -ko (-kö), joſko, tokko, wasta Latinan kielen hopiaiſeſta aikakaudeſta alkain, eſim. consuluit deinde (Alexander), an totius orbis imperium fatis sibi destinaret pater; dubito an idem hunc tibi, quod tunc mihi, suadeam; an hoc voluerint auctores, nescio.

Anaces, um, *m.* Dioskurein, Kastorin ja Pollurin liikanimi: haltiat, ſuojeliat.

Anacharsis, is, *m.* Skythiasta ſyntyiſin olewa philoſophi, joka Solonin aikoina kawi Athenaeſſa.

Anacreon, ontis, *m.* kuulu runoſeppä, Teon kygiesta Joniasta kotoperää.

Anagnia, ae, *f.* Hernikiläisten pääkyki Latiumiesſa; jota **Anagnīnus**, 3, anagnialainen, Anagnian, *subst.* Anagnīnus, i, *m.* Anagnialainen, ja Anagnīnum, i, *n.* eräs Ciceron maakartano Anagnian ſeuduilla.

anagnostes, ae, *m.* etcenlukia, lukiaeſitteliä, joka kuultawaſti jotakin lukee.

analectris, idis, *f.* olkatyynynen.

analogia, ae, *f.* ſuhtaiſuus, yhdenmukaiſuus.

anapaestus, 3, alky. takaiſin tölmättv, a. pes l. yks. anapaestus, i, *m.* anapesti niminen runonjalka (⏑ ⏑ –); a. versus ja yks. anapaestus, anapestijalkainen wärsy; anapaestum, i, *n.* (*sc.* carmen), anapestijalkainen runomus.

Anaphe, es, *f.* saari Kretan meresſä.

Anāpis, is, l. **Anāpus**, i, *m.* Sikelian jokia.

Anartes, ium, *m.* Dakian kanſakuntia.
Anas, ae, *m.* Hiſpanian jokia.
anas, atis, *f.* ankka, ſorſa; jöſta **anaticula**, ae, *f.* ankkanen, ſorſanen.
anatocismus, i, *m.* korko korkorahaſta, kaſwiſta kaſwi, kaſwun kaſwu.
Anäxagoras, ae, *m.* kuulu philoſophi, Klazomenaſta ſyntyperää, Periſleen opettaja.
Anäxarchus, i, *m.* philoſophi Abderaſta, ſuuren Alexanderin matkakumppaneita.
Anäximander, dri, *m.* mainio philoſophi Miletoſta, maankartan ja maanpallo-kuwan keksijä.
Anäximenes, is, *m.* philoſophi Miletoſta, Anarimanderin oppilaiſia.
anceps, cipitis, (an-caput), kaksipäinen, kaksikaſuwainen, Janus, imago (Januksesta puh.), run.; jöſta kaksihuippuinen, acumen montis, run. *b)* werr. kahtainen, kahtaaſtelewa, kahdakäſinen, kaksinainen, kahdenpuolinen, ferrum, securis (kaksiteräinen), run.; munimenta (kahtaalle kääntywät); tela (kahtaalta, molemmilta puolin nakatut); ancipites ad ictum (kahden puolin ammunnan alaiſet); fatorum via (kahdappäinen); bestiae quasi ancipites (kaksiluontoiſet, ſ. o. maalla ja wedessä eläjät, kaksiot, ruötiaiſet, amphibit); proelium (kahdenpuolinen, ja myös: maalla ja merellä riehuwa); periculum (kahtaalta tarjona olewa); malum, terror, metus. 2) kuw. kahtainen, kahtaalle waartawa, horjakka, epäwakainen, epäiltäwä, epätietoinen, tietämätöin, kahdenwaiheinen, ratkaiſematoin, disputatio (kuſſa puolesta ja wastaan puhutaan); sapientia; cura cogitandi, kaksinainen; sententia, oraculum, kaksipuolinen, umpiſanainen; ſamoin: jus (molempain puolta pitäwä), run.; aggredi causam ancipitem; fortuna belli; proelium, Mars, tasawoittoinen, tasaonninen; ancipiti Marte pugnare (tasaonnella, kummankaan pääſemättä woitolle); fides (epätaattawa); ancipites variique casus, waiheikkaat. *b)* waarallinen, arweluttawa, waikia, tukala, pulainen, ancipitibus locis premi (kahdelta puolin joutua ahdinkoon); **res publica** (waltakunnan hätätila).
Anchīses, ae, *m.* Aineiaan iſä; jöſta *a)* **Anchīsēus**, 3, ankiſeinen, Ankiſeen. *b)* **Anchīsiades**, ae, *m.* Ankiſiadi, Ankiſeen ſikiö l. poika, ſ. o. Aineias.
ancile, is, *n.* Numan hallitesſa taiwaasta pudonnut kilpi, jota pidettiin Roman kpgin ja kanſan tukena ja turwana. *b)* run. ylim. wähäinen pitkyläinen kilpi.
ancilla, ae, *f.* piika, naispalwelia, palweliatar, orjatar; kuw. orjankaltaiſesti jkhn mieltynyt.
ancillāris, e, (ed.), piiallinen, piiantapainen, piian t. piikain tehtäwä, piille ſowelias, artificium (piian palwelus).
ancillula, ae, *f.* (ancilla), piikanen, nuori piika, orjatar; kuw.: eloquentiae tamquam ancillula.
Ancon, ōnis, l. **Ancōna**, ae, *f.* Picenumin kpgeita.
ancora, ae, *f.* ankkuri, jakkari, haahdenhammas, tuuliaiskoura, ancoram jacere (luoda l. laskettaa ankkuri, ankkuroita), tollere, vellere, moliri (nostaa, wiwuta), praecidere (katkaiſta); navis in ancoris consistit l. stat (on ankkuriſsa, ankkuroittuna); navem in ancoris tenere (pitää ankkuriſsa); consistere ad ancoram, in ancoris exspectare (olla l. pyſyä ankkuriſsa). Siitä: *a)* **ancorāle**, is, *n.* ankkuritouwi l. -köyſi. *b)* **ancorārius**, 3, ankkuria koskewa, ankkuri-, funis.
ancorāle ja **ancorārius**, ſ. ancora.
Ancus, i, *m.* romal. eſinimi; kuuluiſa on Ancus Martius, Roman neljäs kuningas.
Ancȳra, ae, *f.* Galatian pääkpki.
andabata, ae, *m.* laji romalaiſia mielkailioita, joitten kypäriſsä ei enſinkään näköreikiä ollut.
Andania, ae, *f.* Meſſenian kpgeita.
Andes, ium, *m.* Gallian kanſakuntia.
Andriscus, i, *m.* orja, joka teki itſenſä Perſeukſen pojakſi Philippookſi, jöta myös nimitettiin Pseudophilippus.
Androgeōs l. **-eus**, i, *m.* Minoon ja Paſiphaen poika.
androgynus, i, *m.* urosnainen, kaksineuwokko.
Andromache, es, ja **-cha**, ae, *f.* Hektorin puoliſo.

Andromede, es, ja **-da**, ae, *f.* Perſeuksen puoliſo.

Andronicus, i, *m.* L. I. T. Livius, Roman enſimäinen teoskelmöitſiä, Tarentiſta kotoiſin.

Andros l. **-us**, i, *f.* Kykladein ſaaria.

anemone, es, *f.* wuokko (kaswi).

Anemūrium, ii, *n.* Kilikian eteläiſin niemi, kuſſa ſamanniminen kyki; jöta **Anemūriensis**, e, Anemuriumin, civitas.

anēthum, i, *n.* tilli (kaswi).

anfractus, us, *m.* (an-frango), murre, taite, käänne, kierre, mutka, notkelma, kiemura, polwi, koukku, wäärä, a. solis (auringon kierto, piiriliikunto), annuus (auringon kiertojuokſu); jugi, litorum, viarum; longiorem anfractum habere, anfractus intercedit, tien wääräſtä puh.; fig. *a)* koukku, temppu, kuri, judiciorum. *b)* kierrelmä, kiertopuhe, mutka, kaarre, aawa l. pitkä puhe, longus.

angiportum, i, *n.* ja **-portus**, us, *m.* (ango-portus), ſoukka katu, kaduke, ſoluke, kuja, okſakatunen.

ango, anxi, III, kuriſtaa, kutiſtaa, kiriſtää, pinniſtää, litiſtää, rutiſtaa, nutiſtaa, nikiſtää, kääkiſtää, guttur, prn.; tussis angit sues, prn.; fig. ahdiſtaa, raskauttaa, tuskauttaa, waiwata, kuſata, huolettaa, lewotuuttaa, quem; cujus animum; angi animo l. yks. angi, olla ſydämmen ahdiſtuksessa, raskaalla mielellä, lewotoin, tuskailla, aatkeloita, decessu cujus, de Statio, quod t. *acc. c. inf.*

angor, ōris, *m.* (ed.), kuriſtus, kääkiſtys, lähähdys, aestu et angore vexari (läkäyttäwältä l. tukauttawalta helteeltä); fig. ſydämmen ahdiſtus, tuska, lewottomuus.

anguicomus, 3, (anguis-coma), kärmehiukſinen, kärmeſuortuwainen.

anguiculus, i, *m.* (anguis), kärmehyt, wähäinen kärme.

anguifer, era, erum, (anguis-fero), kärmeitä kantawa, kärmeellinen, kärmehikäs.

anguigena, ae, *m.* (anguis-gigno), kärmeenkannetuinen, kärmeenſikiö.

anguilla, ae, *f.* (angnis), ankerias, airokas.

anguineus ja **angulnus**, 3, (anguis), kärmeinen, kärmeenkaltainen, kärmes.

anguipes, pedis, (anguis-pes), kärmeenjalkainen.

anguis, is, *c.* (ango), kärme; tähtiſikerönä: Lohikärme (Draco) t. Weſikärme (Hydra) t. kärme, jonka **anguitenens**, tis, *m.* (anguis-teneo), Kärmeenkantaja, ikäänkun pitää kädeſsään.

angulātus, 3, (ſeur.), kulmikas, loppinen, corpuscula.

angulus, i, *m.* kulma, nurkka, kolkka, loppi, hujus lateris alter a. ad septentrionem spectat; extremus a. (saxi), nippu, huipukka, prn.; meren lahdekkeestakin l. poukamasta puh.; eritt. ſuuretieteesſä: winkkeli, anguli pares. *b)* ſoppi, loukko, erakko, kuuru, piilopaikka, in ullo a. Italiae; halwellen kouluiſta puh.; fig.: literarum anguli, ſanahalkeilot.

anguste, *Adv.* ahtaasti, kapiaſti, ſoukaſti, wähätilaiſesti, sedere, scribere; pabulari; collocare milites; quem continere (pitää piukkaan ſuljettuna); jöta wäitelleſsä: angustius se habere (olla ahdingoſsa, pinteesſä, kitimeſsä, pulaſsa); werr. *a)* tiukaſti, näpiſti, rainaſti, wähäwaraiſesti, tärkältä, ruikalta, uti re frumentaria; frumentum angustius provenerat, niukemalta; jöta waiwoin, töin tuskin, transportare milites. *b)* ſuppiaſti, lyhyeltä, dicere.

angustiae, arum, *f.* harw. *sing.* **angustia**, ae, *f.* (angustus), ahdinko, piuke, ſoukka paikka, wähä tila, Graeciae (Kreikan kannas l. taipale); fretorum (merenrauma, -ſalmi); itineris; a. locorum l. yks. angustiae, ahtaat paikat, ahermukſet, ahtaat ſolat; spiritus (ahdashenkiſyys, -rintaiſuus); jöta wähäinen, ſuppia ala l. tila, jolla puhe liikkuu, cur orationem tantas in angustias compellimus? Angustia conclusae orationis (ſuoruus, korutomuus). 2) werr. ja fig. *a)* tärkyys, täperyys, näpeys, lyhyys, temporis l. yks. a. *b)* ahtaus, tiukkuus, puute, wajawaiſuus, niukka, wähäwaraiſuus, pecuniae publicae, aerarii, rei frumentariae; t. yks. angustiae, warattomuus, köyhyys; jöta

ahdinko, pinne, pälä, pula, poukka, hätä, tukala tila, in summas angustias adduci; angustiis premi, compelli; res est in angustiis (tila on waikia, waarallinen); petitionis (waatukset Konſulinwirkaan pääſemiſeſſä). *c)* ahtaus, pectoris (ahdasmieliſyys, lyhytmieliſyys).

angusto, I, (ſeur.), ahtauttaa, kawentaa, ſoukentaa, kuw. wähentää.

angustus, 3, (ango), ahdas, kaita, kapia, ſoukka, piukka, ſuppia, wähätilainen, locus, domus; aditus, iter, montes, fauces, fastigium, fines, castra ſ. m. ſ.; habena (piukkaan wedettу), agmen (taaja), run.; clavus (kapia purpurapaarre tunikaaſa); spiritus (lyhyt hengityѕ); *subst. plur.* angusta, orum, *n.* ahdingot, Pelori, run.; viarum (ſoukat kadut), run. 2) kuw. ylim. ahdas, in angustum adducere, deducere, concludere quid, ahtauttaa, kawentaa, ſupiſtaa, wähentää, eſim. amicitiam; perturbationes animi, hillitä, lanniſtaa, hätäyttää; eritt. *a)* tärkkä, täpärä, lyhyt, aevum, nox, dies, run. *b)* puuttuwainen, wähäinen, wähäwarainen, narka, näpiä, niukka, tiukka, res frumentaria; pauperies, run.; liberalitas; jѕta ahdas, tukala, waikia, waarallinen, hätäinen, res angustae; fides (heikonnut luottamus); ja *subst.* angustum, i, *n.* ahdinko, piukka, pinne, poukka, pula, hätä, res est in angusto (tila on waarallinen); in angustum venire. *c)* ahdas, kehno, wähäpätöinen, ahdasmielinen, animus (ahdasmieliſyys, lyhytmieliſyys); alii minuti et a. *d)* puheesta puh.: ſuppia, lyhykäinen, mutkatoin, ſuora, oratio, disputatio; jѕta ahdasmielinen, turhan tyyskä, mietiskeliäs, concertatio, interrogatiunculae.

anhēlitus, us, *m.* (ſeur.), läähötys, huohotus, puhka, kowa hengityѕ, ähky, anhelitum movere (aikaanſaattaa); werr. hengityѕ, henki, oris, run.; t. höyry, utu, huuru, tohu, terrae, vini.

anhēlo, I, (halo), läähöttää, huohottaa, puhata, kowin hengittää, hengähdellä, huokua, ähmiä, ähkyä; werr.: ignis anhelat (kohiſee), run. 2) *trans.* puuskata ulos, puhaltaa ulos, puhkien laskettaa, ignes, run.; frigus (uumata), run.; verba; kuw.: scelus (puuskua pahuutta); crudelitatem ex imo pectore.

anhēlus, 3, (eb.), läähöttäwä, tuuhuttawa, huohottawa, puhkaawa, tuhoѕtuwa, hengiѕtyѕwä, equi, run.; senes (ahdashenkiſet), run.; jѕta nääntynyt, uupunut, raukia, vires, run. 2) huohotuttawa, tuhoѕtuttawa, läkäyttäwä, cursus, febris, tussis, run.

Anicius, 3, romal. ſukunimi; jѕta **Aniciānus**, 3, anicianinen, Aniciuksen, nota, ſemmoiſen wiinan tunnuѕtähti, jonka ikä taantui L. Anicius Gallukſen konſulatiin aѕti (160 e. K.).

anicula, ae, *f.* (anus), wanha akka, ämmä.

Anien, Aniensis, Aniēnus, ſ. Anio.

Anīgros, i, *m.* Elin rantajokiloita.

anīlis, e, (anus), ämmällinen, ämmänkaltainen, akanmuotoinen, ämmäntapainen, ämmämäinen, typerä, höpelömäinen, vultus, passus, run.; superstitiones, ineptiae, fabellae.

anīliter, *Adv.* ämmämäiſeѕti, akkamaiſeѕti, älyttömäѕti, järjettömäѕti, dicere.

anima, ae, *f.* ilma, ilmanhönkä, tuulenhenki l. -höyky, -wiima, tuulenhiwaus, löyhäys, tuulahus, tuuli, Thraciae (pohjatuulet), ignes animaeque (puuskat Vulkanin palkeesta), anima amphorae (wiinan tohu, höyry), run.; eritt. ilma, muitten luonnon periainetten ſuhteen, inter ignem et terram aquam deus animamque posuit; jѕta *concr.* hengitetty ilma, henki, animam ducere (wetää henkeä, hengittää), a. continere (pidättää henkenſä); graves (henkäyrſet), run. 2) werr. elinwoima, elonkanta, elo, henki, dum anima est (niin kauan kun henki pyſyy, niin kauan kun on hengiѕſä l. elää); a. in dubio est (henki on kaupalla); animam edere, efflare, emittere, deponere (lähdettää l. heittää henkenſä, kuolla), ja ſamoin run.: animam projicere, vomere; animam auferre, absumere cui (ottaa henki jѕta), run.; animam agere (tehdä loppua, olla henkimeneyksiſſä l. kuoleman kieliѕſä); frui anima (olla täѕſä

ilmaſſa, olla eloſſa); purpurea anima (purpurankarwainen henki, kun werta luultiin ſen oloſijakſi), run. *b)* ſielu (ruumiſta eläyttäwä), non interire animas; eritt. *plur.* uſein: Manalaan menneitten hahmot, haamut; *concr.* eloſſa olewiſta puh.: eläwä olento, henki, ihminen, eritt. ſydämmyt, armahainen, carissimae animae; egregiae, candidae animae, run.; superstes, run. *c)* ſielu (järjellinen ja tahdollinen), henki, a. rationis consiliique particeps; *concr.*: servientium animae (orjamielet).

animadversio, ōnis, *f.* (animadverto), tarkkaaminen, tähtämys, waarinpito, waarin-otto, notatio naturae et a. peperit artem. *b)* moite, morkkaus, nuhde, animadversionem effugere. *c)* rankaiſtus, kuritus, censoria l. censoris, paterna; in audaces servos, in civem; tempus animadversionis.

animadversor, ōris, *m.* (ſeur.), waarinottaja, tarkkaaja, vitiorum.

animadverto, verti, versum, III, (animum adverto), tarkoittaa mieli, ajatukset jhnkin, tähdätä, tarkata, ottaa onkeen jtakin, ottaa waari jstakin, quid in pace; animadvertendum est, quae natura rerum sit; ynnä ſeur. ut ſera: illud me non animadvertisse moleste ferrem, ut adscriberem *etc.* (minun laiminlyöneeni kirjoittaa); eritt. Liktoriſta puh.: pitää waari (ſiitä, että Konſuliille oikia kunnia oſotetaan). 2) werr. ylim. huomata, hawaita, hoſſata, äkätä, oiwaltaa, keſkiä, nähdä, quid, *acc. c. inf.*; quendam scribentem, puerum dormientem; *Pass.*: in quo fortunae varietas est animadversa; jsta myös: tuntea, älytä, ymmärtää, oppia, päättää, nonne animadvertis ex tot tabulis pictis, quam multi - - effugerint; quod quale sit, in bestiis adnimadverti potest. *b)* rankaiſta, in quem (jku); verberibus in cives a. (piekſettää); res animadvertenda.

animal, ālis, *n.* (anima), eläwä olento, luontokappale, eläwä, eläin, alia animalia gradiendo, alia serpendo ad pastum accedunt, alia volando, alia nando *etc.*; ihmiſeſtä puh.: providum et sagax. *b)* eritt. ihmiſen waſtikona: eläin, otus, jsta halpelemalla ihmiſeſtä puh.: funestum illud a. (elukka l. eläwä).

animālis, e, (anima), ilmainen, natura; cibus (ilmaſſa olewa rawinne, elinilma); werr. *a)* eläyttäwä, eläwäkſi tekewä, intelligentia (hengellinen elinwoima). *b)* eläwä, exemplum (eläwä perikuwa).

animans, tis, *PA.* eläwä, dii; mundus; jsta *subst.* animans, tis, *m.*, *f.* ja *n.* eläwä olento, eläwä, eläwäinen, ſekä ihmiſiſtä, että eläimiſtä ja kaswoiſta puh.; eritt. eläin, otus (ihmiſen waſtikkona).

animātio, ōnis, *f.* (animo), eläyttäminen, *concr.* eläytettu olento.

animātus, 3, *PA.* eläytettu, eläwä, anteponantur animata inanimatis. *b)* jotenkuten mieltynyt, jnkin mielinen, jkta mieltä pitäwä, bene animatae insulae (hywänmieliſet, uskolliſet); quemadmodum in se quisque, sic in amicum sit animatus (miten mikin itſeänſä kohtaan on mieltynyt, ſiten olkoon ystäwiänſäkin kohtaan, mitä mieltä itſeänſä kohtaan kukin kantaa, ſitä ystäwiäkin kohtaan pitäköön); infirme an. (horjakka).

animo, I, (anima), eläyttää, tehdä eläwäkſi, stellae divinis animatae mentibus; quid in quid (eläyttää jokſikin, eläyttäin muuttaa jokſikin), run.; werr.: pueros (jkka luonnonlaadulla warustaa, jkka taipumukſella lahjoittaa); acrius animari (innoſtua ſotaiſammakſi).

animōse, *Adv.* uljaaſti, innokkaaſti, urhakaſti, reimakkaaſti, ſydämmikkäaſti, facere quid; vivere (pelottomaſti, uskallukſella).

animōsus, 3, (anima ja animus), winhiäſti tuulewa, rajuſti puhaltawa, raima, wiuhakka, wäkewä, ankara, myrskyiſä, Euri, ventus, run.; werr. kowin hengehtiwä, guttura, run.; jsta eloiſa, signa, run. 2) uljas, innokas, urhakka, rohkia, rotewa, reimakas, ſydämmikäs, vir; senectus; equus, pectus, phalanx, run.; bellum, pericula (miehuutta kyſywä), run.; *abl.* ſera: upia, rehiä, kopia, ylpiä jstakin, spo-

liis, run.; vobis creatis (teidän synnytettyäni), run. *b)* kiihkiä, kiiwas.

animula, ae, *f.* (anima), ilmanhiwaus, henkäys, hengen rahtu, quiddam quasi animulae instillare cui (wirwoitus, lohdutus); a. mulierculae (heikko henki, sielunen).

animulus, i, *m.* (animus), sydämmyt, sydänkäpy, hywäilyssanana, run.

animus, i, *m.* hengellinen elonkanta l. -peruste ihmisessä, sielu, henki (ruumiin wastikkona), humanus a. decerptus ex mente divina; a. ipse mensque hominis; nostra omnis vis in animo et corpore sita est; animo et ventre delectari (saada hengellinen ja ruumiillinen nautinto); animi labores, bona (hengen l. hengelliset työt, awut); jsta esim. a. meus abhorret a qua re (*i. e.* ego); animum contineo (*i. e.* me); qui a. vidit, is docuit *etc.* (joka ihminen). Eritt. sielu l. henki, joka ihmisessä tuntee, tahtoo ja ajattelee, jsta 1) tunto, sydän, mieli, taipumus, ajatusparsi, mielenlaatu, luonne, luonto, animum et mentem conformare; aequus, iniquus; animo tremere; animi pendēre; a. alius ad alia vitia propensior; magnus et excelsus, altus, alacer ac promptus; esse animi angusti, pusilli, parvi; silvestrem animum exuere, kasweista puh., run.; eritt. *a)* mieli, mielenpito, mielen-ala jkta kohtaan t. wastaan, jkn suhteen, fidenti animo atque infesto Romanis; eodem a. erga Italiam esse (pitää l. kantaa samaa mieltä); bono t. alieno animo esse in quem; inimico animo esse (olla wihamielinen). *b)* uljuus, into, rinta, urheus, rohkeus, uskallus, a. magnus, strenuus, languidus, paratus ad dimicandum; animo magno fortique sis; animum addere; animus cui accedit; animis concidunt hostes (wihollisten mieli l. uskallus waipuu); jsta myös: ylpeys, röykkeys, yllä-päisyys, ylimielisyys,. sisu, kopeus, upeus, regius; animos facere, comprimere; animum gerere super fortunam; run.: animos mollire (uhka, Aioloosta puh.), animos dare (wauhti, pohti, nim. hyrrälle). *c)* kiiwaus, pikaisuus, tuimuus, wiha, animum vincere. *d)* mielisuosio, huwi, huwitus, hauskuus, lysti, animi voluptatisque causā; eritt.: animi causā (huwiksi, pilanpäin, lystin wuoksi, ilman aikojaan, jouten, suotta); wälisti wastoin: lewottomuus, huoli, opiniones, quae mihi animum exaugeant, run. 2) mieli, halu, tahto, aikomus, tarkoitus, habeo (in) animo l. est mihi in animo, *inf.* kera, minun on mieli, mielin, aion, käkeän, tuumin, olen päättänyt, mieleni tekee j. m. s.; samoin run.: est l. fert animus; hoc animo, ut - - (sillä mielellä l. aikeella). 3) henki, sielu, mieli, ajatus, lumen animi; ut oculus, sic animus, se non videns alia cernit; animum advertere l. attendere ad quid; cum animo recordari; animo meditari, circumspicere, praesentire; omnium mentes animosque perturbare; semper in animo habui ynnä *acc. c. inf.* kanssa (aina olen ajatellut); eritt. *a)* tunto, taju, taito, a. quem relinquit (jku menee tainnoksiin l. miemoksiin); a. rediit (tuli jälleen taidollensa), run. *b)* muisti, ex animo effluere (langeta, kadota mielestä). *c)* arwelo, meo animo, minun mielestäni, minun luullakseni, minusta. II) elinwoima, elo, henki, sanguis animusque, run.

Anio, ōnis, ja **Anien**, ēnis, l. **Aniēnus**, i, *m.* eräs Tiberin lisäjoki; jsta **Aniensis**, e, ja **Aniēnus**, 3, aniolainen, Anion.

Anius, ii, *m.* eräs Apollon pappi, Delon kuningas.

ann-, sana-yhdistyksissä = adn-.

Anna, ae, *f.* Didon sisar, kuoltuaan Anna Perenna nimisenä jumalattarena palweltu Romalaisilta.

annālis, e, (annus), wuotta koskewa, wuosi-, ikä-, lex (joka sääsi millä iällä kukin waltiowirka oli haettawa); jsta **annālis**, is, *m.* (*sc.* liber), wuosikirja, taw. *plur.* wuosikirjat, aikakirjat, hamasta ikiwanhoista ajoista Gracchien aikaan asti toimitetut Pontifex Maximus papeilta, jsta annales pontificum l. maximi; noista lähteistä ammensiwat sittemmin Roman Annalisteiksi nimitetyt historioitsiat,

jêta in annali suo scriptum reliquit; run. ylim. kertomukſet, tarinat, laborum.

annascor, f. agnascor.

an-nato (adn.), I, uida luokſi, jhnkin, navibus.

anne, kyſymyksiſsä yhtä merkitſewä kun an, ainoastì kentieſi woimalliſempi, anne de nobis trahere spolia foederatis licebit, de hostibus non licebit? Quum interrogetur tria pauca sint anne multa.

an-necto (adn.), nexui, nexum, III, niwoa jhnkin, kiinni, ſolmeta l. ſitoa jhnkin, kiinni, scapha annexa; epistolas pedibus columbarum; werr. liittää, yhdiſtää jhnkin, *Pass.* liittyä, yhdiſtyä, kiintyä jhnkin, stomachus ad linguam annectitur; kuw.: rebus praesentibus a. futuras (ſommitella tulewaiſia nykyiſiin.

Annibal, f. Hannibal.

Anniceriī, orum, *m.* kyrenelainen oppilahko, jonka perustaja oli Anniceris niminen philoſophi.

anniculus, 3, (annus), wuotiainen, wuoſikuntainen, wuoden wanha, yhdenwuotinen, virgo.

an-nītor (adn.), nīsus l. nixus, III, luottaa, nojata jhnkin, jtakin waſtaan, ad aliquod tanquam adminiculum; hastis, columnae, run. *b)* kuw. abkeroita, harraſtaa, kokea, kilwoitella, pyytää, pyrkiä, puuſata, rehwaſtaa, ponniſtaa, summo studio ad quid; ad obtinendum decus; de qua re; pro quo; hoc idem; ut, ne *conjunct.* kera t. *inf.*; *abs.*: summis viribus, run.; adnitente Crasso (Craſſuksen toimeſta ja neuwoſta).

Annius, 3, romal. ſukunimi; jêta **Anniānus**, 3, annianinen, Anniuſta t. Anniaa koskewa.

anniversārius, 3, (annus-verto), wuonna wuotuiſſa palajawa, wuoſittain l. joka wuoſi tapahtuwa, jokawuotinen, wuoſinainen, wuotuinen, sacra, festi dies; vicissitudines (wuoden-aikain waihettelot); arma (joka wuoſi uudiſtetut ſodat).

annixus, *Partcp.* f. annitor.

an-no (adno), I, uida luokſi, jhnkin, naves (laiwain tykö); terrae, oris, run.; werr. laiwoin, meriſin tulla l. päästä luokſi, jhnkin, ad urbem. 2) uida wiereſsä, equis.

Anno, f. Hanno.

annōminātio, f. agnominatio.

annon, f. an.

annōna, ae, *f.* (annus), wuodentulo, wuodenkaswu l. -ſato, wuotuus, wuotuinen ſaalis, vini, lactis; salaria; jêta ylim. ruoka-aine, eritt. wilja, riiſta, elot, jywät, annonae caritas (kallis hinta, kalleus, kallis aika), vilitas (halpa hinta, helppous, hywä aika), difficultas (wiljanpula, kowa aika); warſ. wiljan ja muitten elinainetten hinta, annonae varietas; a. crescit (nouſee); a. carior est; a. nihil mutavit (pyſyi ſillänsä); annonam laxare, levare (halwentaa, huojentaa); kuw.: vilis amicorum a. (halwalla ſaadaan ystäwiä), run.; jêta kalliſs hinta, kalleus, annonae perfugia.

annōsus, 3, (annus), iäkäs, iſo-ikäinen, wanha, anus, cornix, ornus, vinum, run.

annōtinus, 3, (annus), wuoſikuntainen, wuoden wanha, menneenwuotinen, naves.

an-noto (adn.), I, kirjalliſesti muiſtuttaa, kirjoittaa muiſtettawaksi, panna kirjaan, kirjoittaa; werr. huomata, hawaita, ätätä.

annul-, f. anul-.

an-numero (adn.), I, lukea jkllе, jkn käteen jtakin, lukea antaa jkllе jtakin, cui pecuniam; verba (ykſitellen lauſua); t. lukea liſäksi jhnkin, lukea liſäksi joukkoon l. pariin, in gregem; his duobus (*dat.*, näitten kahden pariin); cum vivis (eläwäin joukkoon), run.

an-nuo (adn.), nui, nūtum, III, noikata, nickaista, nyykäyttää päätänsä, nyökätä, wiitata, annuentibus ac vocantibus suis. 2) werr. noikata ſuoſiota l. myöntymyſtä, nyökäten ſuoſtua, myöntyä, mieltyä jhnkin, hywäksyä jtakin, luwata tehdä jtakin, id quoque toto capite annuit; petenti (ſuoſtua jkn pyyntöön), coeptis audacibus (olla armollinen, mieluiſa yrityksille, niitä ſuoſia), precibus,

optatis, voto (ſallia, kuulla rukoukset jne.), run.; *acc. c. inf.*: amicitiam se accipere annuit; *inf.* kera: vellere signa, käskeä, run. *b)* luwata (jklle jtakin), quod semel annuisset; coeli arcem cui, run.; nutum numenque cui (ſuoda l. antaa ſuoſionſa ja turwanſa). *c)* nyökkäämällä, wiittaamalla oſottaa, quos iste annuerat.

annus, i, *m.* ajastaika, wuoſi, superior, sequens; initio, principio anni (wuoden aluesta); anno exeunte, extremo (wuoden lopulla, loppuwuodesta); anno circumacto; tyrannis multorum annorum (monenwuotinen tyrannihallitus); annos natus viginti septem (ſeitſemänkolmatta wuoden wanha); quum haberet annos sexaginta (kun oli ſeitſemännellä kymmenellä); Eumenes annorum quadraginta (neljänkymmenen wuoden iällä); septimum annum ago (käyn ſeitſemättä); centum complevit annos; vixit annos septuaginta; decem anni sunt, quum (- - ſiitä ajasta, jona, jolloin, kun); decem annis (kymmennä wuonna, kymmenen wuoden kuluisſa); jsta anni, ikä, elin-aika; a. meus, tuus, suus, wiran ſaamiſeen waadittu ikäwuoſi, wirkawuoſi; anni tempus, wuoden-aika; wäliſti: wuodentulo l. -kaswu; — *adv.*: annum, wuoſikauden, wuoden umpeensa; in annum, wuodeksi; ad annum, wuoden päästä, tulewana wuonna; anno, wuoden kuluisſa, wuoſikauden, t. joka wuoſi, wuoſittain, wuoteenſa; anno ante t. post (wuotta ennen t. jälkeen). 2) wetr. run. wuoden-aika, formosissimus (kewä), pomifer (ſyksy), frigidus l. hibernus (talwi).

annuus, 3, (ed.), wuoſikautinen, wuoden kestäwä, wuotinen, ajastaikainen, tempus, spatium (ſ. o. ajastaika); merces; magistratus, reges (wuodeksi säätyt); imperia. 2) jokawuotinen, wuonna wuotuisſa palajawa, wuoſittain tapahtuwa, wuoſinainen, wuotuinen, commutationes (wuoden-aikain waihettelot); sacra, vota, run.; jsta annuum, i, *n.* taw. *plur.* wuotinen raha l. palkka.

an-quiro, quisivi, quisitum, III, (quaero), kaikilta puolin, ſ. o. huolikkaasti hakea, etsiä, tutkistella, quem t. quid. *b)* kuw. tutkia, tutkistella, perustella, quid t. *abs.*; eritt. oikeudessa: laatia l. pitää laillinen tutkinto, de perduellione; ja myös: kantaa jkn päälle waatien edeltä määrätyn rankaistuksen alaiſeksi, syyttää jkta jkn rankaistuksen ansainneeksi, quem capite l. capitis, pecuniä (syyttää henkensä rikkoneeksi, sakon alaiſeksi l. ansainneeksi).

ansa, ae, *f.* kahwa, kannin, pidin, korwa, astian; kuw. aihe, syy, wara, tilaisuus, dare cui tanquam ansas ad reprehendendum; reprehensionis ansam aliquam habere; jsta **ansätus**, 3, kahwallinen, korwallinen.

anser, eris, *m.* hanhi; jsta *a)* **anserculus**, i, *m.* hanhut, hanhonen. *b)* **anserinus**, 3, hanhinen, hanhen.

Antandros, i, *f.* Myſian kpgeita; jsta **Antandrius**, 3, antandrolainen, Antandrosta.

ante, 1) *Adv. a)* paikasta puh.: edessä, edellä, edustalla, eteenpäin, a. pugnare (etupäässä, -nenässä); paucis ante gradibus quam qui sequebantur (muutama askel takaa-ajajainſa edellä); a. mittere equites (työntää edellä); a. ingredi (käydä eteenpäin). *b)* ajasta puh.: ennen, ut a. dictum est; paucis mensibus ante (muutamaa kuukautta ennen); paucis a. diebus, annis; a. annis octo (kahdeksan wuotta ennen); usein: paullo, multo, longe, aliquanto a. (wähää, aikaa, kappale aikaa ennen). Run. *adj.*: ante mala, entiset waiwat. Eritt.: ante - - quam l. antequam, ennen kun, *indicat.* t. *conjunct.* kera, neque ante dimisit eum, quam fidem dedit; si ei contigisset, ut te ante videret quam e vita discederet; ſamoin run.: quam - - ante, prius - - ante - - quam. 2) *Praepos.*, waatii *acc.*, *a)* paikasta puh.: edessä, edellä, edustalla, etupuolella, a. suum fundum insidias collocare; fossa erat a. oppidum; a. hosce deos erant arulae; a. se statuit funditores, eteensä, etupuolellensa; equitatum a. se mittere (edellänsä); quem vinctum a. se agere (edellänsä); a. oculos cujus esse (jkn

silmiśsä). Kuw. järjeśtyksen, arwon ja etewyyden suhteen: edellä, ennen, omnes a. Socratem philosophi; ante quem esse, olla jkta arwoisempi, yliämpi, etewämpi, woittaa jku, gloriä belli Gallos a. Romanos fuisse; usein: ante alios, ennen muita, erittäin, perin, longe a. alias pulchritudine insignis; unus a. alios carissimus (kaikkein rakkahin); felix una a. alias virgo, run.; ante omnia, ennen kaikkia muita, erinomattain, warsin, järin, eo a. omnia insignis. *b)* ajasta puh.: edellä, ennen, a. lucem; a. id tempus; a. horam tertiam; a. aliquot dies (muutamaa päiwää ennen); a. tempus (ennen aikaansa, ennen ajan aikaa, t. ennen määrättyä, laillista aikaa); a. diem (ennen aikoja, ennen aikaansa, t. ennen kohtalon määräämää aikaa, ennen tullutta aikaa), run.; a. nos (ennen meidän aikojamme); a. illum imperatorem (ennen tuon päällyswirkaa); a. has meas literas (ennen tämän kirjeeni saatua); a. tubam (ennen torwen kuminaa), run.; a. hanc urbem conditam (ennen tämän kygin perustamista); a. Epaminondam natum (ennen Epaminondaan syntymää); eritt. päiwän ilmoittamiseksi, jolloin jotakin tapahtuu: a. d. (s. o. ante diem), ynnä järjestäwän laskusanan kanssa, esim. a. d. V. Kal. April. (= ante diem quintum Kalendas Apriles), a. d. IV. Id. Mart. (= ante diem quartum Idus Martias), jotka lausect ei tarkoita edellistä päiwää, waan juuri laskusanan osottamaa, niinmuodoin a. d. V. Kal. Apr. = wiidentenä päiwänä ennen huhtikuun ensimäistä, s. o. Maaliskuun 28:nä päiwänä, ja a. d. IV. Id. Mart. = neljäntenä ennen Maaliskuun wiidettätoista, s. o. Maaliskuun 12:sta p:nä (kun luetaan yhteen sekin päiwä, josta takaperin laskemaan lähdetään). Sanottiin myöskin: in ante diem ja ex ante diem, esim. dixi, caedem te contulisse in a. d. V. Kal. Nov. (Lokakuun 28:ksi päiwäksi); ex a. d. Non. Jun. usque ad prid. Kal. Sept. (Kesäkuun 5:stä päiwästä Elokuun 31:teen päiwään asti).

anteă, *Adv.* (ante-eă), ennen, ennen sitä, ennen tätä, aikaisemmin, muinoin, ac fuit antea tempus, quum - -; antea - - quam, ennen kun, ynnä seur. *indicat.* t. *conjunct.* kera.

Ante-canis, is, *m.* Wähä Koira (tähtisikerö).

ante-capio, cēpi, ceptum, III, edeltä saada, edeltäpäin käsittää, antecepta animo rei quaedam informatio (synnyperäinen käsitys l. tajuelma). 2) ennalta ottaa, edeltäwoittain anastaa l. walloittaa, multa, quae bello usui forent, ennakolta hankkia; locum castris. 3) ehtiä, ennättää, noctem (s. o. olla odottamatta yön tuloa); omnia luxu (ennen aikaa tyhjyttää); tempus legatorum (s. o. koska edeltäpäin tehdä lähettiläisten tulo mitättömäksi).

ante-ĕdo, cessi, cessum, III, käydä edellä, astua l. kulkea edellä, edeltää, cum equitatu; magnis itineribus (rientää edellä l. edeltä); si huic rei illa antecedit; taw. *acc.* kera, esim. agmen (matkata sotajoukon edellä, sen etuwäkenä), legiones (päästä legioin ennalle); ajan puolesta: cui aetate, s. o. olla jkta wanhempi; exercitatio a. cibum debet (tapahtua ennen); famam, reliquorum civium fatum; *subst.* antecedens ja antecedentia, edeltäwä, edelliset, ennemmin olewat. *b)* kuw. olla jkta etewämpi, yliämpi, parempi, woittaa jku, quantum natura hominis pecudibus antecedit; quem scientiä, fortitudine, gloriä; nemo eum in amicitia antecedit (hän on kaikista ystäwistä etuisin); nemo honore eum antecedit (ei kukaan ole enemmin kunnioitettu kun hän); *abs.* olla etewä, etukaaressa, mainio, et aetate et honore; et auctoritate et honore.

ante-cello, III, esiintyä, työntyä l. pistää esiin; kuw. olla etewä, olla etukaaressa, olla erinomainen, jalo l. mainio, humanitate, cognitione astrorum sollertiaque ingeniorum; t. olla jkta etewämpi, etuisampi, yliämpi, ottaa woitto jksta, woittaa jku, cui in qua re; taw. cui qua re, esim. ceteris eloquentiä; longe ceteris a.; quem qua re.

anteceptus, 3, *Partcp.* t. antecapio.

antecessio, ōnis, *f.* (antecedo), edelläkäyminen l. -rientäminen, orbium antecessiones. Critt. *b)* edeltäwä syy, rerum progressus et quasi antecessiones.

antecessor, ōris, *m.* (antecedo), = antecursor.

antecessus, us, *m.* (antecedo), edelläkäynti, in antecessum, edeltäpäin.

antecursor, ōris, *m.* (ante-curro), edelläjuoksia, *plur.* edeltäjät, etujoukko, esiwäki, joka työnnettiin edeltäpäin sotajoukon tarpeita hankkimaan.

ante-eo, īvi ja ii, īre, käydä edessä, edellä, kulkea l. astua edellä, edeltää, cui; quem, run. 2) kuw. olla jkta etewämpi, etuisampi, enempi, yliämpi, woittaa jku, cui aetate, iältä olla jkta ennempi, olla jkta wanhempi; ceteris virtute; quem virtutibus, omnes intelligentiā, sapientiā; *abs.* operibus a., olla etukaaressa, olla mainio tekoin kautta. *b)* edistää, ennättää, incendium, damnationem; auctoritati cujus (tehdä waštarintaa).

ante-fero, tuli, lātum, ferre, kantaa edellä, fasces; a. gressum (käydä l. astua edellä), run. 2) kuw. katsoa etewämmäksi, etuisammaksi, arwata enemmäksi, yliämmäksi, päättää arwoisemmaksi, pitää parempana, quem cui, esim. omnibus Demosthenem (katsoa Demosthenesta kaikkia etewämmäksi); uter utri virtute anteferendus; antetulit irae religionem (antoi jumalain pelon woittaa wihansa). *b)* edeltäpäin ottaa, quid consilio, s. o. ennalta mieltää l. ajatella.

antefixus, 3, *PA.* (ante-figere), kiinnitetty l. naulattu etupuolelle; *subst.* antefixa, orum, *n.* koritukset huonetten ja temppelein katoilla ja päätöin kulmissa.

ante-gredior, gressus, III, (gradior), askeltaa edellä, käydä, kulkea, liikkua edellä, edeltää, solem; kuw.: antegressae causae.

ante-hāc, *Adv.* ennen tätä, ennen tätä aikaa, ennen, aikaisemmin.

anteidea, = antea.

antelātus, 3, *Partcp.* l. antefero.

ante-lūcānus, 3, (lux), ennen päiwän koittoa olewa l. tapahtuwa, aamupuhteinen, yöllinen, tempus, industria; coenae (kaiken yötä hamaan aamuun asti kestäwät).

ante-meridiānus, 3, edelläpuolenpäiwäinen, aamupuolinen, ambulatio, sermo; literae (edellä puolen päiwää saatu).

ante-mitto, misi, missum, III, lähettää l. työntää edellä, edeltäpäin, equites.

Antemnae, arum, *f.* wanha kyki Sabinilaisten maassa; josta **Antemnātes**, ium, *m.* Antemnalaiset.

antenna, ae, *f.* purjeenraaka, purjeensalko.

Antēnor, oris, *m.* eräs jalosukuinen Troialainen, Pataviumin perustaja; josta **Antēnorides**, ae, *m.* Antenoridi, Antenorin poika l. sukio.

ante-pīlānus, i, *m.* kuw. *plur.* sotamiehet, jotka tappelossa seisoiwat wiimeisen riwin l. Triarein eteisinä, niinmuodoin Hastati ja Principes.

ante-pōno, posui, positum, III, panna eteen, asettaa l. sijoittaa eteen, quid cui rei; kuw. arwata etewämmäksi, katsoa etuisammaksi, yliämmäksi, pitää parempana, päättää arwoisemmaksi, ottaa ennemmin, quem t. se cui, esim. eum sibi anteponi, indigne ferebant (oliwat mielipahalla, että häntä pidettiin heitänsä arwoisempana); quid cui rei; eroitettunakin: ante non ponere ja ponere ante.

antequam, l. ante.

Anterōs, ōtis, *m.* hyljätyn rakkauden kostaja jumala.

antes, ium, *m.* riwit, sätkät, janat, esim. wiinaputken.

ante-signānus, i, *m.* (signum), lipunteinen, kuw. *plur.* walitut sotamiehet, jotka tappelossa seisoiwat lippujen edessä ja niitä suojeliwat, lippuwartiosto; werr.: esse in acie Pharsalica antesignanum (olla ensimäisissä riweissä, olla esitaisteliana, johdattajana).

ante-sto l. **antisto**, steti, I, seisoa edessä, kuw. olla jkta etewämpi, etuisampi, yliämpi, ottaa woitto jksta, woittaa jku, cui qua re, esim. Crotoniatae multum omnibus corporum viribus antesteterunt (oliwat ruumiin woimilta kaikista warsin mainiot l. erinomaiset); quanto antestaret eloquentia innocentiae.

antestor, I, (ante-testor), kutsua l. ot-

taa todistajakſi, wieraakſi miehekſi (ennen kanteeſen ruwettua), quem; werr.: te, Magne, tamen antestaretur (waatiſi wiattomuutenſa todistajakſi).

ante-venio, vēni, ventum, IV, edistää, kerjetä ennen, jätättää, päästä ennalle, exercitum; Metellum magnis itineribus; werr.: consilia et insidias hostium (ennättää, tehdä mitättömäkſi, turhakſi); kuw. olla jkta etewämpi l. yliämpi, woittaa jku, nobilitatem.

ante-verto, verti, versum, III, alkp. edeltäpäin kääntyä jhnkin, jsta käydä edellä, kulkea l. liikkua edellä, ja myös: päästä ennalle. 2) kuw. edistää, Fannius antevertit. *b)* arwata l. päättää etuiſammakſi, paremmakſi, omnibus consiliis, ut - - (katſoa ſen neuwon kaikkein parhaammakſi, että - -).

Anthēdon, onis, *f.* Boiotian kpgeita.

Anthemūsia, ae, l. **Anthemūsias**, adis, *f.* eräs Meſopotamian kpki ja maiſema.

Antiānus, Antias, k. Antium.

anticipātio, ōnis, *f.* (ſeur.), ſynttyperä käſitys l. tajuelma, eſikäſitys, deorum (jumaliſta).

anti-cipo, I, (ante-capio), edeltäpäin ottaa l. käſittää, ennalta ſaada, molestiam cujus rei (edeltä, ennen aikaa huolehtia jtakin); viam (ennemmin käydä päähän), run.; anticipatum (est) mentibus nostris (mieliſämme aſuu ſynttyperä käſitys l. tajuelma).

Anticlēa, ae, *f.* Laerteen puoliſo, Odyſſeen äiti.

antīcus, 3, (ante), eteinen, etumainen, eſi-, etu-.

Anticyra, ae, *f.* Phokin kpgeita.

antidea, = antea.

Antigone, es, l. -a, ae, *f.* Oidipin tytär, Eteokleen ja Polyneikeen ſiſar.

Antigonēa, ae, *f.* kpki *a)* Epeirosſa, jsta **Antigonensis**, e, antigonealainen, Antigonean. *b)* Kalkidikeſſa.

Antigonus, i, *m.* uſiamman, ſuuren Alexanderin jälkeiſen kuninkaan nimi.

Antilibanus, i, *m.* Phoinikian wuoria.

Antilochus, i, *m.* Neſtorin poika, Troian ſodan sankareita.

Antimachus, i, *m.* kreikalainen runoſeppä, Kolophoniſta kotoperää.

Antiochīa, ae, *f.* uſiamman kpgin nimi, eritt. *a)* A. Epidaphnes, Syrian pääkpki Oronten reunalla; jsta **ēnenses**, ium, *m.* Antiokialai

Antiochīnus, 3, antiokialainen eräs Karian kpki Maiandron w

Antiochus, i, *m.* uſiamman Syri ninkaan nimi, eſim. A. Magn Epiphanes. 2) uſiamman K genen kuninkaan nimi. 3) n nen philoſophi Akademian op taa, Askaloniſta ſyntyiſin, C opettaja; jsta **Antiochēus** l. **-īnus**, 3, Antiokosta koskewa, koon.

Antiopa, ae, l. -e, es, *f.* Amphio Zetoon äiti, jsta yhden Pacun murhateoskelmän nimi. 2) P puoliſo ja Pieridein äiti.

Antipater, tri, *m.* kuuluiſa ſuure randerin ſotapäällikkö, Make maaherra ja ſittemmin kuningas ſanderin iſä. *b)* tuon pojan Lyſimakoon wäwy. 2) A. C cus, philoſophi ja wanhemman tippoon oppilainen. *b)* eräs lainen, Tarſoſta kotoperää, tioon opettaja. *c)* eräs Stoa Tyroſta ſyntyiſin, nuoremman ystäwiä. 3) mainio lainoppi annaliſti, Gracchein aikuiſia.

Antipatria, ae, *f.* Makedonian kp

Antiphates, ae, *m.* Laiſtrygonein gas. 2) Sarpedonin poika.

antīquārius, ii, *m.* ja **antīquāria** (antiquus), muinoisromalaiſen ja kirjalliſuuden ystäwä ja muinoistutkija, muinostelia, m teliatar.

antīque, *Adv.* wanhaſti, wanh tuiſesti, wanhanaikaiſesti.

antīquitas, ātis, *f.* (antiquus), en entinen aika, muinoisaika, m ſuus, wanhuus, ultima. Er werr. entisajan tapahtumat, mu ajan historia, muinasto, me monumenta, amator antiquitat entisajan ihmiſet, wanhat, e multis in rebus a.; ja myös: hywä tapa, wanha rehelliſyys ruus, wilpittömyys, wakuus, plena antiquitatis; Rutilius mentum antiquitatis; gravissim tiquitatis vir. *c)* wanhuus, g

antīquitus, *Adv.* entisaikoina, a

aikoina, muinoiſeen aikaan, ennen wanhaan, ennen, muinoin. 2) wanhaſta, wanhuudeſta enneſtään, entuudeſta, muinoiſajoiſta.

antiquo, I, (ſeur.), alkp. entiſyyttää, ſaattaa entiſelleen, jättää wanhoilleen; jeſta hyljätä tehty laki=ehdoitus, päättää l. juliſtaa kelwottomakſi, olla ſitä hywäkſymättä, ſiihen ſuoſtumatta, legem, rogationem.

antiquus, 3, (ante), 1) mikä ennen on ollut: entinen, muinoinen, wanha, tempus, munitiones, epistola, causa; antiquior dies, wanhempi, aikaiſempi päiwäluku; hiems, mennyt, kulunut, run.; jeſta *subst.* antiqui, orum, *m.* wanhat, eritt. wanhat kirjoittajat; kuw. wanhan tawan mukainen, wanhankanſainen, wakawa, ſuora, kunnian=, kunnon=, rehellinen, wilpitöin, homines (wanhan kannan ihmiſet); officium. 2) mikä aikaa on ollut: wanha, genus, familia; templa, scripta, run.; jeſta *a)* wanha, rehewänkunniainen, kuuluiſa, terra, urbs, run. *b) compar.* ja *superl.* arwoiſampi, yhhempi, tärkiämpi, tähdelliſempi, tarpeelliſempi, arwoiſin, yhhin jne., antiquior locus in senatu; Claudiae genti nihil antiquius paterna majestate fuisse; nec sibi quicquam fore antiquius; eritt.: nihil (nec quicquam) antiquius habere, quam ut t. *inf.* (ſ. o. ennen kaikkia tehdä jtakin); longe antiquissimum ratus sacra facere piti kaikkein ſuurenarwoiſimpana l. ankarimpana toimena, pää=aſiana).

Antissa, ae, *f.* Lesbon kpgeita; jeſta **Antissaei**, orum, *m.* Antiſſalaiſet.

antistes, stitis, *m.* (antisto), eſimies, katſoja, päällikkö, eritt. jkn temppelin ynnä ſiinä tapahtuwan jumalanpalweluksen: pappi, sacrorum, templi, Jovis; kuw. oſaaja, taituri, meſtari, artis dicendi. *b) f.* temppelin haltiatar l. katſojatar, pääpapitar.

Antisthenes, is l. ae, *m.* Kynikolaisten oppikunnan peruſtaja.

antistita, ae, *f.* (antistes), temppelin haltiatar, pääpapitar.

antisto, ſ. *antesto.*

Antium, ii, *n.* Latiumin kpgeita; jeſta *a)* **Antiānus**, 3, ja **Antias**, ātis, antiumilainen, Antiumin, *subst.* Antiātes, um, *m.* Antiumilaiſet. *b)* **Antiatīnus**, 3, ja **Antiensis**, e, = Antianus.

Antoniānus, 3, ſ. Antonius.

Antonius, 3, romal. ſukunimi; jeſta **Antoniānus**, 3, antonianinen, Antoniukſen, *subst.* Antoniāni, orum, *m.* Antoniukſen lahkolaiſet.

Antron, ōnis, *f.* Thesſalian kpgeita.

antrum, i, *n.* kamano, onkalo, luola, ukura.

Anūbis, is ja idis, *m.* eräs Egyptiläisten jumala, joka kuwattiin koiranmuotoiſekſi.

ānulārius, ii, *m.* (ſeur.), ſormuſeppä.

ānulus l. **annulus**, i, *m.* (ſeur.), rengas, eritt. ſormus, ſinettiſormus, anulum induere, habere in digito aureum, detrahere; sigillum in cera anulo imprimere; anulum invenire, ſaada ritari=arwo (kun ritarein yhtiöstään oli Roman taſawallan aikana oikeus pitää kultaſormukſia).

ānus, i, *m.* rengas. 2) takapää, takapuoli, peräpuoli, taka.

anus, us, *f.* eukko, ämmä, akka, wanha nainen; wälisti: tietäjä=ämmä, welho; uſein *adj.* iäkäs, wanha, sacerdos, ja werr.: cerva, run.

anxie, *Adv.* tuskanalaiſesti, tuskaiſesti, ferre quid (panna pahakſenſa).

anxietas, ātis, *f.* (anxius), tuskailiaiſuus, tuskamieliſyys, tuskanalaiſuus. *b)* = angor, tuska, ſydämmen ahdistus, huoli, pelko.

anxifer, era, erum, (anxius-fero), tuskauttawa, tuskaa ſaattawa, ſydäntä ahdistawa.

anxitūdo, inis, *f.* (ſeur.), tuskailiaiſuus, tuskamieliſyys, ſydämmen ahdistus, prona ad luctum.

anxius, 3, (ango), tuskailias, tuskamielinen, tuskanhaltuinen, tuskanalainen, tuskaſa, ſydämmen ahdistuſeſſa, tuskainen, tuskaloinen, lewotoin, aatkela, huolellinen, ſurullinen, senes; animus; aegritudines; anxius animi (tuskaiſella mielellä); anxium habere quem (tuskauttaa jkta); mistä, minkä tähden: gloriā cujus (tuskaſa jkn kunniaſta), inopiae (lewotoin puutteeſta), vicem suam (murehtiwa omaa

kohtaloanſa); a., ne bellum oriatur (pelosſa, että ſota nouſee). *b)* tuskauttawa, ſydäntä ahdistawa, curae; timor, run.

Anxur, uris, *n.* Volskilaisten kpgeita Latiumisſa; jsta *a)* **Anxurus**, i, *m.* eräs Jupiterin liikanimi, ſaatu Anzurisſa olewasta temppelistään. *b)* **Anxuras**, ātis, anzurilainen, Anzurin.

Aones, um, *m.* Boiotian peri-aſukkaat, run. *adj.* boiotialainen, montes; jsta *a)* **Aonia**, ae, *f.* Boiotian entinen nimi. *b)* **Aonius**, 3, aonialainen, boiotialainen, deus (Bakchos), vir (Herkules), juvenis (Hippomenes), aquae (Aganippe), sorores (Kunottaret), vertex (Helikon), run. Yksistäänkin Aonius, ſ. o. Herkules (kun oli Thebasta syntyisin), ja *plur.* Aonii, orum, *m.* Boiotialaiset, run. Kreikalaisella päätteellä: Aoniē Aganippe, run. *c)* **Aonides**, um, *f.* Kunottaret, kun Helikonin wuorella ja Aganippen lähteellä aſuskeliwat.

Aornos, i, *m.* Avernus-järwi Kampaniassa.

Aōus, i, *m.* Illyrian jokia.

apage, *Interj.* tieheſi! mene matkaaſi! pyri tieheſi! korja luuſi! pois! pois ſe! a. te.

Apamēa l. **-īa**, ae, *f.* kpki *a)* Syriassa, Orontes warrella. *b)* Suuri-Phrygiassa; jsta **Apamensis**, e, apamealainen, Apamean. *c)* Bithyniassa.

Apella, ae, *m.* uſiamman romalaiſen wapautetun nimi. 2) Horatiuksen aikoina Romasſa elämä, herkkä-uskoinen Juutalainen, jsta credat Judaeus Apella.

Apelles, is, *m.* muinoisajan kuuluiſin maalari, Kolophonista t. Epheſosta syntyiſin; jsta **Apellēus**, 3, Apellesta koskewa, Apelleen.

Apennīnicola, ae, *c.* (Apenninus-colo), Apenninin aſukas, Apenninilainen.

Apennīnigena, ae, *c.* (Apenninus-gigno), Apenniniilta syntyiſin olewa, Apenniniſta alkuperää olewa, Apenniniſta lähtenyt.

Apennīnus, i, *m.* Italian halki juokſewa wuoriſeljäke.

aper, pri, *m.* metsäkarju, metsäſika, metsäuri; ſanalask.: apros immittere liquidis fontibus, ſ. o. takaperäiſesti, ajattelemattomasti menetellä.

Aper, pri, *m.* romal. liikanimi.

Aperantii, orum, *m.* pohjoispuoliſen Aitolian kanſakuntia; jsta **Aperantia**, ae, *f.* Aperantilaisten maa.

aperio, perui, pertum, IV, (ab ja runko pario l. perio), peitotuuttaa, paljastaa, alastaa, caput, corpus; aperto pectore (aworinnoin), run.; werr. tuoda näkywiin, näyttää, ilmestyttää, ilmaunnuttaa, unda dehiscens aperit terram, run.; dispulsa nebula aperuit diem; lux aperuit bellum ducemque belli; a. se ja *Pass.* aperiri, tulla näkywiin l. näkyiſälle, ilmauntua, tähdistä, paikoista j. m. ſ. puh.; run.: Apollo aperitur (Apollon temppeli näkyy). 2) awata, iskeä auki, luoda auki, aukaista, fasciculum, portas, aerarium; viam, iter, saltum, awata, puhkaista, raiwata, tehdä käytäwäkſi l. kuljettawakſi, ja samoin eritt.: locum, awata paikka, awata tie ſiihen, eſim. armis orbem terrarum; werr.: fundamenta templi (kaiwaa maata, perustusta laskeakſenſa); ora fatis (awa ſuu ſalliman ilmoittamiſekſi, ſ. o. ilmaista sallima), run.; locum asylum (tehdä aſyliksi); rem familiarem (hywäntekoiſuudesta puh.); cui reditum ad suos; philosophiae fontes; oculos; ventus incendio viam aperuit; occasionem ad invadendum; annum (aloittaa), run.; ludum, laittaa, panna alkuun, ruweta pitämään. 3) kuw. ilmeiſyttää, ilmaista, ilmoittaa, tuoda ilmiin, antaa ilmi, julkaista, tehdä tunnetukſi, selittää, näyttää, occulta, mysteria, consilium, conjurationem; socios sceleris; sensus suos; res ipsa se aperit (tulee ilmi, ilmestyy); aperit, qui sit ja quid ex literis comperisset; *acc. c. inf.*: aperuisse videbatur, (se) omnia in sua potestate esse velle (näytti osottancen); simulque aperire, se non fortunae solere esse amicum (näyttää todekſi).

aperte, *Adv.* aukiasti, aukiolla, aawiolla, vincere (awokenttäiſesſä tappelossa), run.; kuw. *a)* julki, julkiesti, ilmeiſesti, peittelemättä, ſuoraan, kaikkein

nähden, kaikkein ſilmiöſä, bellum parare; fugere; dicere; laetitiam ferre. *b)* ilmeiſeſti, ſelwäſti, nähtäwäſti, explicare quid; cujus opibus juvari.

apertus, 3, *PA.* peittämätöin, kattamatoin, awoin, navis (kannetoin, ſillatoin); coelum, aether (pilwitöin, kajea, ſeijaſ, ſelwä, puhdas), run.; jöta peitteetöin, paljaſtettu, paljas, ſuojatoin, warjotoin, awoin, latus; humerus (kilwen peittämätöin, kilwen waraſſa olematoin); corpora Romanorum; werr.: Peloponnesus nulli apertior quam navali bello. 2) awoin, ſulkematoin, awonainen, aukinainen, aukia, aawa, coelum, loca, campus, collis, litus, mare; apertissimus Oceanus (kaikialle aukia); campus, aequor, run.; run.: Mars (awokenttäinen tappelo, rintaſota); jöta *subst.* apertum, i, *n.* aukia, aukio, aukko, aawikko, lakia, wäljä, impetum ex aperto facere; castra in aperto posita. 3) kuw. julkinen, ilmeinen, kaikkein nähtäwä, latrocinium, simultates, res; pericula, run.; eritt. jkn luonnosta puh.: ſuora, awoſydämminen, rehellinen, wilpitöin, teeskelemätöin, homo, animus, pectus. *b)* ilmeinen, ſelwä, nähtäwä, narratio; id mihi apertum est (ſen tiedän); apertum fuit ynnä ſeur. *acc. c. inf.* kera (oli epäilemätöintä, jokainen näki); harum rerum nullum erat apertum crimen, quo argui posset; quis apertior in judicium adductus est ilminnähden rikolliſempi l. ſyolliſempi? jöta in aperto esse, olla ſelkiä, olla nähtäwä.

apex, icis, *m.* (runko apo l. apio), huippu, huikku, latwa, montis, lauri, run.; apicem per aëra ducere (tehdä l. noſtaa ſuippopää liekkonen ilmaan), run.; eritt. Flaminein lakin willoilla ympäröity huittu, ja itſe tuo walkoinen papin hyyppä l. piippalakki, papinlakki, jöta apicem Dialem cui imponere (tehdä jku Jupiterin papikſi); Aſian kuningaſten korkia, Tiara niminen päähine, jöta kuw. ruunu, ſuurin kauneus, arwo, kunnia, eſim. apex senectutis est auctoritas; kypärän huippu ja itſe kypärä, ardet apex capiti, run.

Aphareus, i, *m.* Meſſenialaisten kuninkaita; jöta **Apharēius**, 3, Aphareukſen, proles (Aphareukſen pojat Lynkeus ja Idas).

aphractus, i, *f.* = navis aperta.

Aphrodīsias, adis, *f.* paikkakunta Aioliſſa Wähä-Aſiaſſa. *b)* Kilikian ſatamakaupgeita.

apicātus, 3, (apex), papinlakilla waruſtettu.

Apīcius, ii, *m.* romal. liikanimi.

Apidanus, i, *m.* Theſſalian jokia.

apio l. apo, ere, liittää, uſiamman ſanan (joita eſim. apex, apiscor) runko, jöta wielä *Partcp. Pass.* aptus.

apis, is, *f.* mehiläinen, mettiäinen, kimalainen; jöta **apicula**, ae, *f.* wähäinen mettiäinen.

Apis, is, *m.* Egyptiläiſiltä pyhänä pidetyn härjän nimi.

apiscor, aptus, III. (runko apio), ſaawuttaa, tawata jtakin, ehtiä jhnkin, mare (päästä meren luokſi); kuw. ſaawuttaa jtakin, ennättää jhnkin, summum honorem.

apium, ii, *n.* (apis), ſilleria (käswi).

aplustre, is, *n.* laiwan kaarewa perä l. perikokka koriturkſinenſa ja lippuinenſa.

apo, k. apio.

apoclēti, orum, *m.* Aitolialaisten liittokunnan waliosto l. waliosto jäſenet.

apodytērium, ii, *n.* riiſuinkammio kylpyhuoneisſa.

Apollo, inis, *m.* Jupiterin ja Latonan poika, Dianan weli, palweltu karjain ſuojeliana, joutſi-ammunnan kekſijänä, ſoitto- ja runokeinon, ennuſtus- ja parannuſtaidon, jälkeenpäin aurinkonkin jumalana, jöta eritt. Runotarten eſimies ja Delphin orakelin haltia. Siitä: *a)* **Apollināris**, e, Apolloa koſkewa, hänelle pyhitetty, apollollinen, ludi (Heinäkuun 5:nä); *subst.* Apollinare, is, *n.* Apollon tanner. *b)* **Apollineus**, 3, Apolloa koſkewa, Apollon, urbs (Delos), proles (Aeſkulapi), vates (Orpheus), ars (ennuſtustaito, lääketaito), run. *c)* **Apollinis promontorium**, eräs Afrikan niemi, Uticasta itää päin.

Apollodōrus, i, *m.* kuuluiſa kielitaitio ja mythographi, Athenasta kotoperää, noin 140 e. K. *b)* philoſophi Akademian oppikuntaa, Zenon aikuiſia,

c) mainio rhetori, Pergamiśta ſyntyiſin, Auguſtukſen opettajia.

Apollōnia, ae, *f.* kyki 1) Lokrilaiſten maaſſa Naupakton lähellä. 2) Illyriaſſa; jſta **Apollōniātae, arum**, ja **-ātes**, ium (um), *m.* Apollonialaiſet. 3) Thrakiaſſa. 4) Makedoniaſſa. 5) Kretaſſa; jſta **Apollōniātes**, ae, *m.* Apollonialainen, Diogenes. 6) Sikelian pohjoisrannalla; jſta **Apollōniensis**, e, apollonialainen, Apollonian, civitas.

Apollōnis, idis, *f.* Lydian kpgeita; jſta **Apollōnidenses**, ium, *m.* Apollonilaiſet.

Apollōnius, ii, *m.* kuuluiſa rhetori, Rhodon ſaaresta ſyntyperää.

apologus, i, *m.* ylim. kertomus, jutelma, eritt. kuvannollinen (Aiſopoon tapainen), ſatu, taru.

apoproēgmena, orum, *n.* = rejecta, remota, hyljättävät, heitettävät.

apothēca, ae, *f.* ſäilyttö, varahuone, aitta, eritt. viinaſäily l. -kammio, viinatto.

app-, ſana-yhdiſtykſiſſä = adp-.

apparāte (adp.), *Adv.* ſuurihankkeiſeſti, komiaſti, uhkiaſti, koriaſti, julkiſeſti, edere et bibere; a. facti ludi; kuv. puheesta: liian ſiistikkäästi.

apparātio (adp.), ōnis, *f.* (apparo), hankinta, rakennus, laitos, varuſtus, popularium munerum; kuv.: quaedam a. atque artificiosa diligentia (huoliKas, ſalvaamaan l. vaikuttamaan aiottu puhelian valmiſtus).

apparātus (adp.), 3, *PA.* hyvin varattu, kaikilla varuſtettu, domus; jſta komia, muhkia, pulska, jalon koria, julkinen, epulae, ludi; kuv.: oratio, verba, liiaKſi ſiiſtitty, tavoteltu, mieſtiskelty. b) ihmiſiſtä puh.: valmiſtaunut, laatiunut, hankittu, valmiſ.

apparātus (adp.), us, *m.* (apparo), valmiſtaminen, hankinta, hankkio, laitanta, ſuoritus, operis, belli, sacrorum, operum ac munitionum; labores et apparatus. 2) *concr.* valmiſtus, hanke, laitos, rakennus, kaluſto, kapineet, eritt. ſotahankkioſto, ſotavaruſto, -keinoſto, -konehiſto, belli; omnium rerum ad bellum; oppugnandarum urbium; a. et munitiones; *abs.:* nec apparatu dispar (aſehanke); ihmiſiſtäkin puh.: auxiliorum (toimitetut apujoukot). b) eritt. uhkia hanke l. laitos, komeus, koreus, koreskeus, julkiſuus, loiſte, magnificus, regius; ludorum venationumque; puheenkin tavoteltu kauniſtus, koreus, nullo apparatu dicere; minorem apparatum habere.

ap-pāreo (adp.), parui, paritum, II, tulla näkyviin l. näkyiſälle, ilmauntua, ilmeſtyä, näkyä, unde tandem appares? Equus mecum demersus rursus apparuit; apparet lux (päivä koittaa); *dat.* kera: anguis ille, qui Sullae apparuit immolanti; jſta apparens, näkyvä, non apparentia tympana (näkymättömät), run.; eritt. palvelevana tulla jkn ſaatavilla, palveliana olla jkn ſaapuvilla, olla jkn käskettävänä, jkn palvelukſeſſa, palvella, consulibus, aedilibus, collegis; septem annos Philippo; quaestioni (tutkinnoſſa). 2) kuv. ilmauntua, tulla ilmi, tunnetuksi, tietyviin, näkyä, olla näkyviſſä, olla ilmeinen, quum proditio urbis appareret; res apparere non possunt (ilmauntua oikiaſſa valoſſa); nihil non apparet (joka kohta ſelvenee, julkenee); apparet id etiam caeco; fortis appare (käyttäitkös urholliſeſti), run.; lamentamur, non apparere labores (ett'ei huomata vaivojamme, niistä pidetä lukua), run. Eritt. *impers.* apparet, *acc. c. inf.* t. relativilauſeen kera, on nähtävä, ilmeinen, ſelvä, ſelväsi näkyy, ut appareret in eo nativum quendam leporem esse; quid rectum sit, apparet; väliſti *nom. c. inf.:* membra nobis ita data sunt, ut ad quandam rationem vivendi data esse appareant; ilman *inf.:* apparebat atrox cum plebe certamen (*sc.* fore, nähtäväsi oli - - tarjona).

appāritio (adp.), ōnis, *f.* (ed.), palveleminen, palvelus, longa; *concr.* palveliavaki, palvelia.

appāritor (adp.), ōris, *m.* (appareo), palvelia, käskyläinen; eritt. valtiopalvelia, eſimaalan käskyläinen.

ap-paro (adp.), I, jkn tarkoituksſeen valmiſtaa, hankkia, säätä, rakentaa,

laittaa, ſuoritella, toimittaa, puuhailla, wehkeillä, convivium, ludos; reliqua ad defensionem urbis; bellum (hankkia ſotaa, laatiuta l. waruſteleita ſotaan); aggerem (luoda); crimina in quem (pyytää niwoa l. panna kokoon, noſtaa); quum in apparando esset occupatus; wälistä *inf.* kera: aſetella, ainehtia, rakentua, ſaada tekemään jtakin, facere quid; scindere vallum, run.

appellātio (adp.), ōnis, *f.* (appello), puhutteleminen, eritt. wetoaminen, ſärkeminen, apleeraaminen, tribunorum, Tribuneihin. 2) nimitys, nimi, kunnianimi, tituli, regum; inanis; jota literarum, ääntäminen, lauſunta.

appellātor (adp.), ōris, *m.* (ſeur.), wetoaja, apleeraaja.

appello (adp.), I, puhutella, haaſtatella, terwehtää, legatos, milites, civitates; benigne quem; superbe (kohdella), asperius quem (hänkäistä, haikiaſti ſoimata); Adherbalis appellandi copia non fuit (keskuſtella Adherbalin kanſa); literis quem (kirjoittaa jlle). Eritt. *b)* anoen lähestyä jtta l. kääntyä jkn puoleen, pyytää, rukoilla, waatia, quem; appellatus est Atticus, ut ejus rei princeps esse vellet; quem de proditione (kehoittaa petoſeen); quem de pecunia (welkoa l. hakea jltta rahaa, makſoa). *c)* huutaa awuksi, eritt. laiſſa, wedota, panna wetoon, färkeä, apleerata jkn, procurator a praetore tribunos appellare ausus (wedota Tribuneihin); de qua re (walittaa). *d)* haaſtaa oikeuteen, kantaa päälle, quem. 2) puhutella, mainita, nimittää, ſanoa, tituloita, juliſtaa, quem sapientem (ſtu wiiſaaksi); quem Vergobretum; vinum Bacchum; centuriones nominatim; suo quamque rem nomine; qui Galli appellantur (jotka nimitetään Gallialaiſiksi); rex ab suis appellatur; cognomine justus est appellatus (ſai hurskaan liikanimekſenſä); victorem Achaten (juliſtaa woittajakſi), run.; jota nimeltä mainita, quos non appello hoc loco; quae (aedes) in lege non appellantur. 3) ääntää, lauſua, literas.

ap-pello (adp.), puli, pulsum, III, ajaa luokſi, puoleen, ſaattaa l. toimittaa luokſi, jhnkin, turres ad opera (laiwoin kuljettaa); corpus appulit unda (likenſi), run. 2) eritt. työnnyttää laiwa jhnkin, peräyttää, juokſettaa, laskettaa, luottaa laiwa jhnkin, naves ad ripam, ad Delum, in insulam; run.: quem oris (ajaa rannoille), ja myrskystäkin puh.: quem Libycis oris (ſyſätä, paiskata); *Pass.:* navis appellitur ad villam, laskee maalle l. rantaan, maatuu, rantautuu; naves appelluntur ad locum, Messanam; ihmiſistäkin puh.: alios ex Hispania ad Siciliam appulsos esse; wälistä *intrans.* appellere, ihmiſistä puh., laskea rantaan, ad insulam appulerunt; huc appelle, run. *b)* kuw.: mentem ad philosophiam (lähestyä philoſophiaa); quid ad scopulos (ſaattaa haakſirikkoon).

appendicula, f. appendix.

appendix, icis, *f.* (appendo, ripuſtaa), liſäliitos, ſiwullinen, liſäys, liſäke, animi (ruumiiſta puh.); appendices Oleadum (pääſotioſtoon liittywät l. yhtywät Olkadilaiſet); appendices majoris muneris (päälliſet); jota appendicula, ae, *f.* wähäinen liſäke l. liſäliitos.

ap-pendo (adp.), pendi, pensum, III, punnita jkn, jtn käteen jtakin, punnita antaa, cui aurum; kuw.: verba (ſ. o. pitää lukua ſanain painoſta l. woimaſta).

appetens (adp.), tis, *PA.* tawottawa, pyytäwä, harraſtawa jtakin, halullinen, himokas, gloriae (kunnianpyyntöinen); honestatis, alieni; eritt. rahanhaluinen, ahne, homo, animus; jota appetenter, *Adv.* ahneesti, agere quid.

appetentia (adp.), ae, *f.* (appeto), halu, mielenteko, himo, laudis et honestatis; effrenata (halunalaiſuus).

appetītio (adp.), ōnis, *f.* (appeto), tawottaminen, solis; kuw. innollinen halajaminen, mielenteko, pyyntö, pyrintö, harraſtus, animi; principatus; t. halunwoima l. aisto.

appetītus (adp.), us, *m.* (ſeur.), innollinen pyyntö, pyrintö, halu, mielenteko, ahku, voluptatis, conjunctionis;

t. halunwoima, aisto; *plur.* himot, kiihkot, mieliwedot.

ap-peto (adp.), petīvi ja ii, petītum, III, tawottaa, haapata, solem maaibus; *abs.:* senes appetuntur (wanhusten pariin l. seuraan tahdotaan, heidän mielisuosiotansa etsitään); elottomistakin puh.: mare terram appetens (liikistäwä); munitionibus alia atque alia loca (käsittämistänsä käsittää enemmän alaa). Eritt. wihamielin karata päälle, kimppuun, hyökätä, täyttää päälle, wastaan, kimppuun, ahdistaa, hätyyttää, quem lapidibus, humerum gladio; vitam ferro atque insidiis. *b)* kuw. tawottaa, hahmia, hapuilla, otatella, pyytää, pyrkiä, pyöriä perään, harrastaa, mieliä, halata, bona; majores res; amicitiam cujus, familiaritates; *inf.* kera: animus appetit quid agere. 2) *intrans.* ajasta puh.: läheskyä, joutua, yrittää, käetä, appetit tempus, dies, lux.

Appia, Appiades, Appiānus, k. Appius.

Appiānus, 3, appialainen, Appiasta, Appian (Suuri-Phrygian kpgin); josta Appiāni, orum, *m.* Appialaiset.

ap-pingo (adp.), III, maalata jhnkin lisäksi, delphinum sylvis, run.; josta kirjoittaa lisäksi, quid novi.

Appius, ii, *m.* ja **Appia,** ae, *f.* romal. esinimiä; josta *a)* **Appius,** 3, appinen, Appiuksen, via l. yks. Appia, Appius Claudius Caecus nimisen Censorin rakentama tie, juoksewa Romasta Kapuaan, sittemmin Brundusiumiin; aqua, saman Appiuksen perustama wesijohto Romassa; Appii forum, kauppala Appiuksen tien warrella Latiumissa. *b)* **Appiānus,** 3, appianinen, Appiuksen. *c)* **Appias,** adis, *f.*, taw. Appiades deae, kuwapatsaita Appiuksen wesijohdon wieressä ja sen suihkulähteellä; myöskin Minervan liikanimi. *d)* **Appietas,** ātis, *f.* Appiuksen su'un wanha aatelisuus l. wapaasäätyisyys.

ap-plaudo (adp.), plausi, plausum, III, mäiskätä, läijätä, lyödä, corpus palmis, run. 2) *intrans.* hywäksyen paukuttaa käsiään, kalkuttaa l. taputtaa käsiänsä, paukuttaa suosiota l. mieltymystä, cui.

applicātio (adp.), ōnis, *f.* (applico), liittyminen, kuw.: animi (taipumus). 2) mahtawamman turwiin meneminen, turwanalaisuus, josta jus applicationis (oikeus semmoisen klientin l. luottilaan perimiseen, joka on kuollut testamenttia tekemättä).

applicātus (adp.), 3, *PA.* liittywä, yhtywä jhnkin, olewa jnkin äaressä, colli. *b)* tarkoitettu, kääntynyt jhnkin, ad quid; ad se diligendum (taipunut).

ap-plico (adp.), plicāvi ja ui, plicātum ja itum, I, liittää jhnkin, sowittaa jhnkin, saattaa likelle l. puoleen, panna l. asettaa puoleen, ääreen, nojalle, wastaan, jhnkin, laskea l. pistää jhnkin, ratem rati (jatkaa, kiinnittää lautta lauttaan); sinistrum cornu ad oppidum, castra flumini; scalas muris, ad muros; quem terrae (painaa maahan), run.; se ad arborem (nojata l. luottaa puuhun); se ad flammam (läheskyä liekkiä); run.: ensem capulo tenus (syöstä sisälle kahwaan saakka). Eritt.: a. se cui, yhtyä jhn, ruweta jkn pariin, matkalla jne.; se ad quem quasi patronum (kääntyä jkn puoleen); se ad societatem Atheniensium (liittolaisena painua Athenalaisten puoleen, heihin yhdistyä); applicari corporibus (sulloa toinen toisensa wiereen). *b)* työnnyttää laiwa jhnkin, juoksuttaa, luottaa, suunnata laiwa jhnkin, laskea rantaan l. maalle, navem ad quem; naves ad terram, ad Heraeum; run.: quem oris (ajaa, paiskata rannoille), angues (s. o. kärmewaunut) Oetaeis regionibus (ohjata); *Pass.:* applicari ad oras (rantautua), run.; harw. yks. applicare, laskea maalle, maatua, quocunque naves applicant. 2) kuw. yhdistää, liittää, voluptatem ad honestatem; se ad philosophiam, ad scribendam historiam (lyöttäytä, paneuta, työntyä, ruweta); se ad familiaritatem cujus (saada jkn ystäwyyteen); animus se applicat ad quid (kääntyy); aures modis (mielisuosiolla kalliötaa korwaa säwelten puoleen), run.

ap-plōro (adp.), I, kyynelöiten l. itkusilmin walittaa, cui, run.

ap-pōno (adp.), posui, positum, III, panna puoleen l. ääreen, laskea, asettaa, sijoittaa puoleen, ääreen, esiin, jhnkin, machinam, scalas; notam ad malum versum t. epistolis; mensas, run.; manum ad os; eritt. ruasta puh.: panna eteen, tuoda l. kantaa eteen, pöydälle, patellam; mensae appositae (syötäwiä täyteen ladotut), run.; werr. asettaa l. säättää jku jkn ääreen l. pariin, jkn siwulliseksi l. keralliseksi, jkn awuksi, hankkia, toimittaa, tilata jku jksi l. jhnkin toimeen, quem cui custodem; magistrum consulibus; quem accusatorem; calumniatores (tuottaa esiin); kuw.: vitiis modum (määrätä raja). 2) panna lisäksi, liittää l. antaa lisää, cui annos, run.; quid lucro (pitää woittona, katsoa woitoksi), run.

apporrectus (adp.), 3, (alkp. *PA.*, adporrigo), pitkäksensä laskeunut wiereen, pitkällensä paneunut ääreen, pitkänänsä wenywä wieressä.

ap-porto (adp.), I, kantaa luokse, saattawille, esiin, tuoda, toimittaa, laittaa, saattaa luokse, jhnkin, tuoda muassaan, lapidem, signa; kuw. tuoda myötänsä, saattaa, nihil quidquam aliud vitii (wanhuudesta puh.).

ap-posco (adp.), III, waatia lisäksi.

apposite (adp.), *Adv.* mukaisesti, sowelluwaisesti, luontuwasti, sukawasti, dicere ad persuasionem.

appositus (adp.), 3, *PA.* lähellä olewa, likinen, likitienoinen, wiereinen, ääreinen, nemus, run.; jsta kuw. samankaltainen. 2) werr. mukawa, sowelias, siewä, luontewa, omainen, kelwollinen, ad quid.

ap-precor (adp.), I, rukoilla, rukoillen awukst huutaa.

ap-prehendo (adp.), prehendi, prehensum, III, tawata, käsittää, siwuta jkta, tarttua, ottaa kiinni, puuttua jhnkin, quem ja quid; eritt. walloittaa, Hispanias; kuw.: quid, puollustukseksi tuoda esiin.

apprime (adp.), *Adv.* ennen kaikkia, warsin, sangen, ratki, järin, erittäin.

approbātio (adp.), ōnis, *f.* (approbo), hywäksyminen, mieltyminen, suostuminen, myöntyminen, tytyminen, popularis; audientium; approbationem movere; cum ingenti approbatione hominum. 2) toteuttaminen, todeksi näytäntö, todistus, assumptionis; non indigere approbatione.

approbātor (adp.), ōris, *m.* (seur.), hywäksyjä, myönnyttäjä, profectionis.

ap-probo (adp.), I, hywäksyä, katsoa hywäksi, kelwolliseksi, oikiaksi jtakin, mieltyä, myöntyä, suostua jhnkin, sententiam, jusjurandum, orationem, consilium; jumalista puh.: sallia, suoda, suosia, diis hominibusque approbantibus (jumalain ja ihmisten suostumuksella). *b)* näyttää todeksi, oikiaksi, toteuttaa, judici officium suum; propositionem. *c)* toimittaa jkn mieliksi l. mieltä myöden, opus, run.

ap-prōmitto (adp.), III, lisäksi luwata.

ap-propero (adp.), I, riennyttää, jouduttaa, hoputtaa, opus; *inf.* kera: portas intrare appropera (riennä astumaan, mene rikeneesti), run. 2) *intrans.* rientää, kiiruhtaa, joutua, ad cogitatum facinus; ut approperet, adhorteris.

appropinquātio (adp.), ōnis, *f.* (seur.), lähestyminen, mortis.

ap-propinquo (adp.), I, lähestyä, lähetä, liketä, luotua, tulla lähelle, ad aquam, ad hostes; hostibus, finibus, munitionibus; werr. ajan puolesta: hiems appropinquabat (oli tulossa, teki tuloa, joutui, tarjosi); quum dies comitiorum appropinquaret; adventus cujus appropinquat (on lähellä); kuw.: illi poena, nobis libertas appropinquat; jam primis ordinibus (olla ylimpiin sotilas-arwoihin pääsemäisillänsä); catulus jam appropinquat, ut videat (on jo näön saamallansa).

Appulējus, i, *m.* usiamman Romalaisen nimi, eritt. L. Appulejus Saturninus, tuo kapinoitsewainen rahwaantribuni; jsta **Appulējus**, 3, Appulejuksen, lex.

Appūlia, ae, *f.* eräs Ala-Italian maakunta, Aufidus-joelta wiilletty kahteen osaan: A. Daunia ja Peucetia; jsta *a)* **Appūlicus**, 3, appulialainen, Appulian, mare, Adrian meri, run. *b)* **Appulus**, 3, appulialainen, Appulian, *subst.* Appuli, orum, *m.* Appulialaiset.

appulsus (adp.), 3, *Partcp.* ſ. appello.
appulsus (adp.), us, *m.* (appello), maalle laſkenta, maatuminen, rantautuminen, litorum (rannikoon laſkenta). 2) werr. lähestyminen, likeneminen, solis; eritt. ſalwaaminen, waikutus, frigoris et caloris; kuw.: deorum.
aprīcātio, ōnis, *f.* (apricor), käwely ſ. oleskeleminen päiwänpaisteessa.
aprīcitas, ātis, *f.* (apricus), päiwänalaiſuus.
aprīcor, I, (ſeur.), päiwitellä, maata ſ. oleskella päiwänpaisteessa, päiwän liekkoſeſſa, auringoſſa.
aprīcus, 3, (alkp. apericus, aperio), awoin, aukia, jästa päiwänalainen, päiwänrinteinen, päiwänpaisteinen, auringoſſa ſ. päiwän kämmenesſä olewa, locus, hortus, collis; jästa *subst.* apricum, i, *n.* päiwänrinne, päiwäpaikka, kuw.: in apricum proferre, tuoda walkeuteen, ilmoille, run. 2) aurinkoa, päiwänpaistetta rakastawa, flores, run.
Aprīlis, is, *m.* (alkp. aperilis, aperio), mensis ſ. ykſ. Aprilis, Huhtikuu; *adj.*: Kalendae Apriles (Huhtikuun).
Aprōnius, ii, *m.* romal. miehennimi; jästa **Aprōniānus**, 3, apronianinen, Aproniuksen.
Apsus, i, *m.* Illyrian joki.
apte, *Adv.* liittywäiſesti, liiten, mukauwaiſesti, ad pedem convenire; cohaerere (olla kiintiästi ſ. likiſesti yhdistetty); werr. ſoweliaasti, mukawasti, luontewasti, laaduin, alkiasti, ſomasti, ſiewästi, loqui ſ. dicere ad rerum dignitatem, ad tempus (arwon jne. mukaiſesti); adire (ſopiwalla aikaa), pendere (ſoriasti, waatteesta puh.), run.
apto, I, (apio ſ. apo), ſowittaa, liittää, panna, aſettaa jhnkin, taw. *dat.* kera, dona postibus, vincula collo, run.; enses dexteris (käſin tarttua miekkoihin), run.; arma (corpori), pukea; sagittam nervo (liittää jänteelle), tela flagello (ſitoa hihnaan), run.; ensem vaginā (pistää tuppeen), run.; mucronem sub pectus, run. *b)* werr. walmistaa, warustaa, hankkia, laittaa laadulleen, panna ſäntilleen, ſuorittaa, arma pugnae; se armis (*abl.*), laatiuta tappeloonkankeiſeſſi; se pugnae (rakentua tappeloon), run.; armamenta, taklata, panna kaluun laiwa, ſuorittaa purjehankeiſeſſi, purjewalmiiſſi, ja ſamoin run.: classem velis, pinum armamentis (*abl.*); aptanda ad pugnam classe; biremes remigio (*abl.*), warustaa ſoutoneuwolla, run. *c)* kuw. ſowitella, mukauttaa, tajuttaa jhnkin, jtakin myöden, laitella ſ. rakennella jnkin mukaan, verbum aptatum ad quid (ſoweliaſ, mukawa jhnkin); bella modis citharae (laulella), animos armis (tarkoittaa aſeiſin), run.
aptus, 3, *Partcp.* (apo), liitetty, ſidottu, kiinnitetty jhnkin, gladius setä equinä aptus; kuw. rippuwa jästakin, lähtewä jstakin, ehdoiteltu jltakin, rerum causae aliae ex aliis aptae; ex quo (honesto) aptum est officium; vita apta virtute. *b)* yhteenliitetty, yhteensowitettu, yhdistetty, apta dissolvere; apta inter se et cohaerentia; jästa laillenſa hankittu ſ. ſuoritettu, laadulleen laitettu, ſäntilleen pantu, walmistettu, quinqueremes; exercitus (tappelohankkeinen, walmis tappeloon); run. *abl.* kera, warustettu, kaunistettu, eſim. coelum stellis aptum. 2) *PA.* ſoweliaſ, mukawa, ſukewa, luonnikaſ, kelwollinen, pätewä, laadullinen, fiewä, ſoma, alkia, omainen, calcei a. ad pedem; pallium esse a. ad omne anni tempus; locus ad insidias aptior; castra ad bellum ducendum aptissima; ad omnia imitanda; in quod (genus pugnae) minime apti sunt; cui aetati fuerit aptissimus; id naturae hominis aptissimum (luonnon mukaiſinta); genera dicendi aptiora adolescentibus; umbra pastoribus (otollinen), run.; nulla videbatur aptior persona, quae de aetate loqueretur (ei näyttänyt ſoweliaammalta haastelemaan); uſein *abs.*: tempus (ſopiwa aika); lar (riittäwä, ulottuwa omaiſuus), run.; oratio (fiewän täyſinäinen, fiewälauſeinen); Thucydides verbis aptus (fiewäſanainen, tarkkalauſeinen).
apud, *Praepos.*, waatii *acc.*, merkitſee lähiſyyttä, likiſyyttä, aina oſottawa alalla olemiſta, 1) ihmiſiſtä puh.:

luona, tykönä, -lla (-llä), a. quem sedere, jkn ääreſsä, wiereſsä; a. quem remanere (pyſyä jkn tykönä, jäädä jkn luo); relinquere a. regem; a. Lacedaemonios, Lakedaimonilaiſilla, Lakedaimonilaiſten joukoſsa; a. Massagetas, Maſſagetalaiſten maaſsa; a. exercitum esse (ſ. o. ſotapäällikön ſeuraſsa); apud praeoccupatos Locrensium clade animos nullum misericordiae locum habuerunt (mieliſsä, ſydämmiſsä). Siitä: a. me, te, se *etc.*, minun, ſinun jne. luona, huoneeſsa, aſunnoſsa, majaſsa, a. quem erat educatus; fuisti a. Laecam illa nocte (olit Laecalla). *b)* edeſsä, kuullen, läsnä olleſsa, a. judices; dicere, loqui a. quem; eritt.: loqui a. populum, kanſankokouksſeſsa; jota dativin werosta, harw., eſim. queri a. quem, jkllе. *c)* kirjanteliää, lakiſääntäjää j. m. ſ. mainittaiſsa, eſim. a. Homerum, Xenophontem, Solonem, Homeroon runoelmiſsa, Xenophonin kirjoiſsa, Solonin lakiloiſsa; a. plerosque, uſeimpain teokſiſsa, uſeimmiſsa kirjoittajiſsa. *d)* tykönä, kesken, -lla (-llä), -ssa (-ssä), consequi gratiam, auctoritatem a. quem; a. nostros justitia culta est (meikäläiſillä); in Miltiade erat magna auctoritas a. omnes civitates; Athenienses tantam gloriam a. omnes gentes erant consecuti, ut--; jota eſim. haec a. nos infamia ponuntur, meillä, ſ. o. meiſtä, meidän mieleſtämme, meidän luullakſemme; apud patres nostros, iſäimme aikana; a. eum summum est imperium, hänen käſiſsänſä, halluſsanſa. 2) paikasta pub.: luona, -lla (-llä), ääreſsä, läbellä, likellä, a. Alyziam; a. Artemisium; a. Zamam; a. aquam; a. oppidum. Wäliſti: -ssa (-ssä), eſim. coenam a. villam dabat.

Apulējus, Apūlius, ſ. App-.

aqua, ae, *f.* weſi ylim., pluvia, marina j. m. ſ.; jota *a)* meri, ad aquam (meren rannalla); paullulum in aquam progredi. *b)* järwi, Albanae aquae deductio. *c)* joki, wirta, in aquam caeci ruebant; secundā a., myötäwirtaa, ja ſamoin run.: aquā pronā ferri. *d)* ſade, cornix augur aquae, run.; aquarum agmen (ſaadekuuro), run.; aquae magnae (iſo weſi, tulwa). *e) plur.* lähteet, aquarum abundantia; eritt. terweydenlähteet, kylpemöt, ad aquas venire; Aquae Sextiae, Cumanae j. m. ſ. *f)* julkiſiſsa menoiſsa ajan määräämiſeksi käytetyn weſikellon weſi, jota ſanalaſk.: aqua haeret (cui), weſi ſeiſahtuu, ſ. o. jku hämmentelee, ei pääſe edemmäksi, ei tahdo jkllа käydä l. ſujua. *g)* weſijohto, Claudia. *h)* aqua intercus, nahanalainen weſi weſitautiſeſsa, weſitauti, pöhötauti.— Erinäiſiä puheenparſia: aquam praebere, tarita wettä kätten peſemiſeksi, ſ. o. keſtittää, apattaa; aqua et ignis, tärkeimmät elintarpeet, jota aquā et igni interdicere cui, ſulkea jku pois porwariliſeſta yhteydeſtä, ſyſätä maaſta pois, ajaa maankulkeuteen; aquam et terram (a quo) petere, waatia (jkltа) alamaiſuutta. 2) Aqua, ae, *f.* eräs tähtiſikerö.

aquae-ductus, us, *m.* weſijohto, uitti, ja myös: wedenjuokſuttamiſen oikeus.

aquārius, 3, (aqua), wettä t. weſijohtoja koskewa, provincia (weſijohtoin katſanto); jota *subst.* aquarius, ii, *m. a)* Weſimies, tähtiſikeröitä. *b)* wedenkantaja. *c)* weſijohtoin katſoja.

aquāticus, 3, ja **aquātilis,** e, (aqua), weſillä t. wedeſsä eläwä l. kaswawa l. olewa, weſi-, aquaticae aves; aquatica lotos, run.; aquatiles bestiae. 2) weſinen, ſatelewa, neitiä, auster aquaticus, run.

aquātio, ōnis, *f.* (aquor), wedeſtäminen, wedentuonti, aquationis causā; hic a. (täsſä paikka, miſtä wettä käydään, täsſä weſinoutamo).

aquātor, ōris, *m.* (aquor), wedeſtäjä, wedennoutaja.

aquila, ae, *f.* kokko, kotka. 2) werr. kotka, itſekunkin romalaiſen legion pääſotamerkkinä, decimae legionis aquilam ferre; in hostes aquilam ferre; aquilam hostibus prodere; jota itſe legio, erat acies tredecim aquilis constituta. *b)* Kotka, tähtiſikeröitä.

Aquilēja, ae, *f.* Yli-Italian kygeita; jota **Aquilējensis,** e, aquilejalainen,

subst. **Aquilējenses**, ium, *m.* Aquilejalaiſet.

aquilifer, eri, *m.* (aquila-fero), kotkankantaja.

Aquillius, 3, romal. ſukunimi; eritt. C. Aq. **Gallus**, lainoppinut ja puhelia, Ciceron aikuiſia ja yſtäwiä; *adj.* aquillinen, Aquilliuksen, lex; jöta **Aquilliānus**, 3, aquillianinen, Aquilliuksen.

aquilo, ōnis, *m.* pohjatuuli, pohjanen, vento aquilone venire (pohjatuulella); mediis aquilonibus (talwimyrskyillä), run.; werr. ylim. pohja, pohjanen, ad aquilonem conversus. 2) **Aquilo**, Orithyian puoliſo, Kalaiin ja Zetheen iſä.

aquilōnāris, e, (ed.), pohjainen, pohjanpuolinen, regio.

Aquilōnia, ae, *f.* Hirpiniläisten kpgeita.

Aquīnum, i, *n.* Wolſkilaisten kpgeita Latiumiſſa; jöta **Aquīnas**, ātis, aquinilainen, fucus (purpurawäri, jota Aquiniumiſſa tehtiin järin hywää), run.; *subst.* Aquīnātes, ium, *m.* Aquinilaiſet.

Aquītānus, i, *m.* Aquitanialainen, taw. *plur.* Aquitanialaiſet, joitten aſuinſijana oli **Aquītānia**, ae, *f.* maakunta Gallian eteläpuoleſſa.

aquor, I, (aqua), wedeſtää, tuoda wettä.

aquōsus, 3, (aqua), weſinen, ſateinen, hiems, run.; nubes (ſadepilwi), run.; languor (weſitauti, pöhötauti), run.

aquula, ae, *f.* (aqua), weden rahtu, wetonen, jöta puronen; kuw.: seclusa aliqua aquula.

ăra, ae, *f.* kaikenlainen maasta kohoawa koroitus, kumpu j. m. ſ., sepulcri (polttolawa), run.; (kiwinen) muiſtopatſas, a. virtutis. Eritt. *b)* alttari, aram consecrare deo; ara condita atque dicata j. m. ſ. Alttareita oli temppeleiſſä, kaduilla jne., eritt. pihoilla ſukujumalia (penates) warten, jota waſtoin huoneenjumalille (lares) uhrattiin lieſillä (foci), jöta arae et foci, aſuntomaja, maja ja lieſi, kallihin omaiſuus, Dejotari regis arae focique; de l. pro aris ac focis (l. focisque) decernere, cernere, dimicare (majan ja lieden, talon ja kodon, kotipeſäin puoleſta). Kuw. pako, ſuoja, turwa, hoimi, kun alttariin turwaſiwat wainotut ja rankaiſtawat, tribunatus, sociorum, legum. Wannoiſſa taw. tarttuiwat alttariin, jöta tenere, tangere aram ja run. aras. 2) **Ăra**, ae, *f.* eräs tähtiſikerö. 3) **Ărae**, arum, *f.* meririuttoja l. luotoja waſtapäätä Karthagoa.

Arabarches, ae, *m.* l. Alabarches.

Arabia, ae, *f.* Arabian maakunta Aſiaſſa; jöta *a)* **Arabs**, abis, arabialainen, *subst.* Arabes, um, *m.* Arabialaiſet. *b)* **Arabicus**, **Arabius** ja run. **Arabus**, 3, arabialainen, *subst.* Arabi, orum, *m.* Arabialaiſet, run.

Arabus, i, *m.* Gedroſian jokia; jöta **Arabītae**, arum, *m.* Arabilaiſet.

Arachne, es, *f.* Idmonin tytär, Kolophoniſta ſyntyperää, taitawa kutoja.

Arachōsia, ae, *f.* Perſian itäpuoliſia maakuntia; jöta **Arachōsii**, orum, *m.* Arakoſialaiſet.

Arachthus, i, *m.* Epeiron jokia.

Aracynthus, i, *m.* Aitolian wuoria; romalaisten runoiliain mukaan wuori Boiotian ja Attikan rajalla.

Aradus, i, *f.* kyki Phoinikian rannalla.

arānea, ae, *f.* hämmähäkki, lukki, ja myös: hämmähäkin kina l. werkko; jöta *a)* **arāneola**, ae, *f.* hämmähäkkinen. *b)* **arāneōsus**, 3, kinainen, kinankaltainen. *c)* **arāneus**, 3, hämmähäkin, jöta araneum, i, *n.* hämmähäkin werkko, ſeitti.

arāneola, l. aranea.

Arar l. **Araris**, is, *m.* [*acc.* Ararim, *abl.* Arari ja -e], Gallian jokia.

Aratēus, 3, l. Aratus.

arātio, ōnis, *f.* (aro), kyntäminen, jöta ylim. maanraade, maanwiljelys, fructuosa. *b) concr.* kynnetty pelto, eritt. *plur.* arationes, Roman waltion omat ja ſiltä wuorolle annetut tilukſet woittomaiſſa, wouramaat l. -tilat, arentimaat.

arātor, ōris, *m.* (aro), kyntäjä, run. ylim. maanwiljeliä, peltomies; *adj.*: taurus (kyntö-, wetohärkä), run. *b)* eritt. *plur.* aratores, waltiomaitten wouraajat, jotka wuorolle ottiwat waltion tiluksia, maksain kymmenekſet niitten tuloiſta. 2) **Arātor**, eräs tähtiſikerö.

arātrum, i, *n.* (aro), aura.

Arātus, i, *m.* kreikalainen runoseppä, jonka Phainomena nimisen runomuksen Cicero käänsi latinaksi; jästa **Arātēus**, 3, arateinen, Aratoon. 2) Akajalaisten liittokunnan perustaja, Sikyoniästa syntyperää.

Araxes, is, *m.* joki *a)* Suuri-Armeniassa. *b)* Persiässä.

Arbēla, orum, *n.* kyki Assyriassa.

arbiter, tri, *m.* (sanoista: ar-bito = ad-eo, ire), alkp. luoksimeniä katsomista t. kuulemista warten, jästa katselia, kuuntelia, näkiä, waarinpitäjä, läsnä-olia, ab arbitris remoto loco; ab arbitris libera loca; sine arbitro (arbitris) l. remotis arbitris (ilman läsnä-olioita, itsepäällänsä, yksinänsä). 2) eritt. lakikielessä: arwiotuomari, sowintotuomari, riidanratkaisia (joka kohtuuden ja oman arwelon mukaan riidan päättää); werr.: inter antiquam Academiam et Zenonem; pugnae (taistelotuomari), run. *b)* hallitsia, wallitsia, baltia, herra, imperii, Adriae, run.; bibendi (juomingin kuningas), irae Junonis (toimeenpania, täyttäjä), run.; locus effusi late maris (hallitsewa mertä, taritsewa katsantoa merelle), run.

arbitra, ae, *f.* (ed.), näkiätär, kansatietajatar, run.

arbitrātus, us, *m.* (arbitror), ehto, wapaa ehto, mieliwalta, pää, mieli, tahto, taw. meo. tuo, suo arbitratu, mieltäni, mieltasi jne. myöden, omaa päätäni myöden, kuten mieleni laatii; cujus arbitratu consuleretur de - -, joka tahdellä waltuulla woisi toimia l. menetellä. 2) johto, katsanto, hoitto, cujus arbitratu educari.

arbitrium, ii, *n.* (arbiter), alkp. läsnäolo, jästa läsnä-oliat. Eritt. 2) arwiotuomarin päätös l. lausuma, arwiotuomio, arwiopäätös, sowintotuomio, rei uxoriae; ylim. päätös, lausuma, mahtipäätös, ehtopäätös, määräys, ratkaisu, opinionis; arbitria agere de quo (wäliä pitämättä tehdä paatöksiänsä). *b)* tahto, ehto, wapaa ehto, mieliwalta, mieli, jästa woima, walta, vivere ad aliorum arbitrium, non ad suum (mieltä myöden, omaa päätä myöden); nutu et arbitrio deorum omnia reguntur; salis vendendi (suolamyynnin wapaus l. lupa). *c)* arbitria funeris, (arwiotuomarin määräämät) hautausmaksot.

arbitror, I, (arbiter), alkp. läsnä-oliana kuulla, tarkata, hawaita; jästa *a)* todistaa, ilmoittaa, todistajasta puh. *b)* luulla, arwella, pitää jtakin luuloa, päättää jtkin, pitää jnakin, neque id sine causa arbitrari videbantur; arbitratus id bellum celeriter confici posse; dimicare utile arbitrabatur (piti hyödyllisenä); nihil tutum a.; *pass.:* quum ipse praedonum socius arbitraretur (pidettiin liittolaisena).

arbor ja run. **arbos**, oris, *f.* puu, kaswein joukkoa, a. fici, abietis (wiikunapuu, kuusipuu); a. Jovis (tammi), Phoebi (laakeripuu), Minervae (öljypuu), run. 2) werr. puusta tehdyistä puh., esim. purjepieli, masto, a. mali l. yks. arbor, run.; airo, arbore centena verberare fluctus (sadalla airolla), run.; laiwa, a. Pelias (s. o. Argo), run.; arbor infelix, wiljatoin puu, hirsipuu, arbori infelici suspendere.

arboreus, 3, (ed.), puun, fetus, umbra, run. 2) puunmuotoinen, -näköinen, -kaltainen, telum, cornua, run.

arbos, f. arbor.

Arbuscula, ae, *f.* Ciceron aikuisia teeskeliättäriä.

arbustum, i, *n.* (arbos), puu-istutto, puisto, puukaswamo, puutarha (eritt. jalawaa kaswawa, johon wiinaköynnökset sidottiin); werr. yksityisistä puista puh., ja myös ylim. pensashikko, wiita, metsikkö.

arbustus, 3, (arbos), puita täyteen istutettu, agri (puistot).

arbuteus, f. arbutus.

arbutum, i, *n.* (seur.), sianwarren hedelmä, sianmarja l. -puola. 2) = arbutus, sianwarsi, a. frondentia (sianwarren wesat), run.

arbutus, i, *f.* sianwarsi, kangasparkki; jästa **arbuteus**, 3, sianwarsinen, sianwarresta, kangasparkin, crates, foetus, run.

arca, ae, *f.* arkku, kirstu, laatikko. Eritt. *b)* raha-arkku, rahalipas, rikasten ja waihtajain; werr. raha, kassa, arcae

nostrae confidito. *c)* ruumiin-arkku, lapidea; vilis, run. 2) werr. ahdas wangitto, kirstu, in arcas conjiciuntur.

Arcades, Arcadia, -icus, -ius, ks. **Arcas.**

Arcānum, i, *n.* D. Ciceron maataloja Arpinumin lähellä.

arcānus, 3, (arca, arceo), alkp. suljettu, jsta salainen; *subst.* **arcanum,** i, *n.* salaisuus, salaisuus, taw. *plur.*, esim. **arcana fatorum,** run.; **arcana Jovis** (salaneuwot), run.; **arcano,** *Adv.* salaa, salakättä, salamyhkään, legere, colloqui.

Arcas, adis, *m.* Jupiterin ja Kallisto poika, Arkadialaisten suku-isä. 2) *adj.* ja *subst.* arkadialainen, Arkadialainen; taw. *plur.* **Arcades,** um, *m.* Arkadialaiset, joitten asuinsijana oli **Arcadia,** ae, *f.* Peloponnesos maakuntia. *b)* **Arcadicus** ja **Arcadius,** 3, arkadialainen.

arceo, arcui, arctum l. artum, II, sulkea (sisälle), alvus arcet et continet quod recipit; extimus orbis arcens ceteros (ummistawa, tarhaawa, kehittäwä); flumina (salwata, tyreyttää, padota); jsta 2) häätää, torjua, hänkiä, poistuttaa, estyttää, copias hostium, transitum hostis; quem ab injuria, aetatem ab libidinibus, pidättää, warjella; hostem Gallia, quem aditu; classes aquilonibus (suojella pohjatuulilta), run.; run. *dat.* kera, esim. oestrum pecori (poistaa karjan puolesta); *acc. c. inf.* kera, esim. plagam sedere (estää salwaamasta), run.

Arcesilas, ae, ja **Arcesilāus,** i, *m.* kreikalainen philosophi, Pitanesta kotoperää, noin 300 e. K.

Arcēsius, ii, *m.* Odysseen iso-isä.

arcessītus, us, *m.* (seur.), luoksikutsunta l. -tuonti, ainoasti *abl. sing.*

arcesso, cessīvi, cessītum, III, (accedo), käytäyttää luokse, esiin, tuoda, tuottaa, noutaa, kutsua, käskeä luokse, saapuwille, jhnkin, Platonem; quem ab aratro, ex continenti; auxilia ab sociis; quem arcessi ad se jubere; quem in patriam; arcessi mercede (palkkaa wastaan), auxilio (awuksi); quietem molli strato (hankkia); vitas sibi (saada henki), run. *b)* eritt. haastaa oikeuteen, kantaa päälle, kaiwata, syytää, quem in summum capitis periculum, quem judicio capitis l. yks. capitis, manata lakiin hengenrikoksesta; quem majestatis, pecuniae captae. 2) kuw. tuoda, hakea, hankkia, orationi splendoris quid; jsta arcessitus, tawoteltu, teeskelty, epäluontoinen, dictum.

Arche, es, *f.* neljästä ensimäisestä Runottaresta ykst.

Archelāus, i, *m.* kreikalainen philosophi, Miletosta kotoperää, Anaxagoraan oppilaista. 2) Makedonian kuninkaita. 3) eräs suuren Mithridateen sotapäällikkö. 4) edellisen poika, Berenicen puoliso, Ptolemaios Auleteen waastustaja. 5) eräs Kappadokian kuningas, edellisen pojanpoika.

Archias, ae, *m.* kreikalainen, Antiokiasta syntyisin olewa runoilia, jonka puolustukseksi Cicero piti kuulun puheen. 2) mainio puuseppä, jsta Archiaci lecti, laji wähäisiä sohwia, joilla maattiin rualla ollessa.

Archilochus, i, *m.* kuulu kreikalainen runoseppä, Parosta kotoisin; jsta **Archilochius,** 3, arkilokinen, Arkilokoon.

Archimēdes, is, *m.* kuuluisa suuretieteen tutkija, Syrakusasta syntyisin.

archipīrāta, ae, *m.* meriroswoin päällikkö.

architector, I, (architectus), rakentaa; kuw. laittaa, toimittaa, synnyttää, voluptates.

architectūra, ae, *f.* (seur.), rakennustaide, -mahti l. -keino.

architectus, i, *m.* rakentaja, rakennustaitio l. -mestari; kuw. aikaansaattaja, perustaja, laatija, synnyttäjä, beatae vitae, verborum, sceleris.

archon, ontis, *m.* Arkontti (Athenassa).

Archytas, ae, *m.* Pythagoraan oppikuntaa olewa philosophi, Tarentista kotoisin.

Arcitenens, tis, *m.* (arcus-teneo), joutsenkantaja, Apollon liikanimiä. 2) Joutsimies, tähtisikeröitä.

aret-, ks. **art-.**

Aretophylax, acis, *m.* Karhunwartia, tähtisikeröitä.

Arctos, i, *f.* Karhu, taw. *plur.* Suuri ja Wähä Otawa, kaksi tähtisikeröä poh-

jannawan lähellä, duae, geminae, gelidae, run.; immunis l. expers aequoris ja metuens aequore tingi, kun joka aika owat pohjan aſukasten näkywiſſä, run.; run. werr. pohjannapa ja ylim. pohja, pohjanen.

Arctūrus, i, *m.* Booteen kirkkain tähti, jota werr. Booteen tähtiſikerö, ja myös: Arkturoon nouſu-aika.

arcuātus, 3, (arcus), kaaritettu, kaarewa, currus, ſ. o. katettu, peitetty.

arcula, ae, *f.* (arca), lippainen, rafia, hempuin ja woidetten ſäilyttämiſeksi, muliebris; jota kuw. puheenkoritus l. -ſomus, arculae discipulorum Isocratis.

arcus, us, *m.* kaari (ammunnaksi), joutſi, kiwerö, arcus intentus in quem; a. adductus, remissus, run. *b)* taiwaankaari, ukonkaari, ilman wemmel. *c)* holwinkaari, kuulema, t. kunniakaari, -portti j. m. ſ. *d)* ympyräkaari, piiri, quinque a. (wiittä maanwyöhykettää rajoittawat piirit), run. 2) werr. kaikenlainen kaari, koukero, kiemura, kiekkura, notkelma, polwi, mutka, taiwe, aaltoin, kärmeen, lahden, okſain j. m. ſ., run.

ardea, ae, *f.* haikara.

Ardea, ae, *f.* Rutulilaisten kygeita Latiumiſſa; jota *a)* **Ardeas**, ātis, ardealainen, *subst.* Ardeātes, ium, *m.* Ardealaiſet. *b)* **Ardeātinus**, 3, ardealainen, Ardean lähinen.

ardelio, ōnis, *m.* (ardeo, hääriä, pyöriä), hyöriwä tyhjäntoimittaja.

ardens, tis, *PA.* palawa, kuuma, faces; taeda, zona, run. *b)* werr. ſilmiſtä puh.: tulena wälkkywä, leimuwa, ſäihkywä; wäriſtä: hohtawa, kimeltelewä, wälöttäwä, leiſkuwa; wiinaſta: winhiä, kiihdyttäwä. 2) kuw. palawa, behkuwa, riehuwa, tulinen, kiihkiä, kiiwaś, tuima, avaritia, studium; ira, amicus, run.; studia (palawa into, kiiwauś), run.; literae in quem; puheliaſta ja puheeſta: innokaś, kiiwaś, ankara, harraś, orator, actor, oratio.

ardenter, *Adv.* palawaſti, kiihkiäſti, hartaaſti, innokkaaſti, ankaraſti, kowin, cupere, sitire.

ardeo, arsi, arsum, II, palaa, olla tuleſa, behkua, caput arsisse Servio Tullio dormienti; eodem tempore septem tabernae arsere; ardentes lapides; altaria ardent (ſ. o. uhri alttarilla), run. *b)* werr. palaa, hiilua, tulena wälkkyä, wälöttää, hohtaa, kimellellä, ſäihkyä, leiſkua, ardent oculi; ardebat murice laena, campi armis ardent, run.; dolor ossibus ardet (ſytee), run. 2) kuw. palaa, behkua, riehua, olla tuliſena, innoſſaan, kiihtyneenä, ruumiiſta ja warſ. mieleſtä puh., doloribus, siti, olla tuliſiſſa tuſkiſſa jne., ankaraſti waiwattaa, kiuſattaa kiwuilla jne.; venereis, hiwua, riutua, run.; cupiditate, desiderio, amore, odio, furore, studio pugnae; eritt.: ardere ad l. in quid, kiihkeillä, kiiwaaſti halata jtakin, ad ulciscendum (palaa koſtonhimoſta); in arma, run.; *inf.* kera: animo ardebat mederi fraternae invidiae (ennen kaikkia pyyſi l. koki); ardet abire fugā (kowin tekee mielenſä paeta pois), run.; wäliſti muitten intomieliin katſoen: invidiā, infamiā ardere, olla ankaraſti, kowin wihattuna, häwäiſtynä. Eritt. *b)* run. palaa rakkauſdeſta jhn, olla ihaſtuneena jhn, palawaſti rakaſtaa jkta, virgine ja in virgine; Alexin. *c)* kapinoiſta, ſodiſta j. m. ſ. puh.: quum arderet Syria bello (kun ſodan tuli oli ſytkynnnä Syriaſſa); quum arderet conjuratio (kun ſalaliiton liekki oli puhjennut ilmituleen); Gallia ardet (on tuliſſanſa, kuohuu tulta l. wihaa, on tuimiſtuneena).

ardesco, arsi, III, (ed.), ſyttyä tuleen, wiretä, arsit arundo, run.; werr.: ignibus ardescunt undae (wälähtelewät, kimaltelewat), run.; in mucronem a. (wälkkywäkſi kärjentää); kuw. ſyttyä, tuliſtua, behkauntua, riehauntua, innoſtua, kiihtyä, caede (noſta murhaintoon), run.; in iras, run.; tuendo, run.; fremitus ardescit equorum, run.

ardor, ōris, *m.* (ardeo), tuli, liekki, hohde, behku, kuumuuś, solis (räkki, helle); coeli, coelestis; *plur.:* ardores solis (paahtawat auringon ſäteet); werr.: a. oculorum, palo, leimunta, ſäihkyntä; a. stellarum, heiſkuna, wälke.

loiſte; vultuum atque motuum (wilkkaus, teräwyys); kuw. tuli, palo, heykku, into, kiihko, palawa halu l. himo, tuska, animi, cupiditatum; mentis ad gloriam; militum, armorum, belli (ſota-into); edendi (werinen nälkä), run.; a. ille idem urget et monet (kiiras mielihaikia); eritt. rakkauden tuli, palawa rakkaus, virginis (rakkaus neitſyyn), run.; *concr.* itſe lemmitty eſine, tu primus et ultimus illi ardor eris, run.

Arduenna, ae, *f.* Arduenna-metſä Galliaſſa.

arduus, 3, jyrkkä, äkkinen, wuoſtawa, collis, ascensus, via; jöta arduum, i, *n.* jyrkäys, jyrkylä, korko, ahde, törmä, kukkula, ardua evadere; ardua terrarum, run.; supera (korkiat, taiwaiſet paikat), run. *b)* run. werr. korkialle nouſewa l. kohoawa, ylhäinen, korkia, petit a. arcem, a. in nubes abiit; campo sese a. infert (ratſaſtaa ylewänä kentälle); cedrus. 2) kuw. hankala, tukala, waikia, työläs, opus, res; quia id arduum factu erat; nihil adeo arduum sibi existimare; jöta waiwaloinen, ſulotoin, inprimis arduum videtur.

ārea, ae, *f.* kenttä, tanner, tyhjä paikka, campi, run.; eritt. *a)* huoneen-ala, -aſema, -ſija, a. praeclara; t. piha, kodis, talontanner. *b)* käwelmö, leikkipaikka, kiſaketo, karkelotila. *c)* kilpakenttä, kiistämö, juokſemo, jöta kuw. woittelotanner, animo a. digna meo, run.; a. scelerum (wapaa liikkumo). *d)* elotappamo, puimatanner (taiwaſalla olewa). *e)* auringon ja kuun kehä, tarha.

Arelas, ātis, *f.* l. **-āte**, is, *n.* Gallian eteläpuoliſia kpgeita.

arēna, ae, *f.* (area), hiekka, hieta, ſanta, sicca, sterilis, run.; arenae carae (Paktolon kultahieta), run.; a. nigra (muta, liete), run.; ſanalask.: arenae mandare semina (ſ. o. turhia yritellä). 2) werr. hietikkö, ſantamaa, arenam aliquam emere; *plur.* ylim. hietaawikko, hietakorpi, auttokangas, a. Libycae (Sahara), run. *b)* meren ranta, potiri arenā, run. *c)* amphitheaterin hiekoitettu kiista- l. taistelokenttä (jöta myös itſe taistelo l. mielkaiſet), ja kuw. woittelotanner.

arēnārius, 3, (ed.), hietainen, hiekka-, ſanta-, jöta **arēnāria**, ae, *f.* (*sc.* fodina), hietakuoppa, ſantakaiwamo.

arēnōsus, 3, (arena), hietainen, ſantainen, ager; *subst.:* humi arenosum, hiekkaperä maa.

ārens, tis, *PA.* kuiwa, kuiwaperäinen, karkia, kuiwunut, kuiwettunut, kuneh-tunut, silva, arva, ramus, rivus, run.; eritt. janoſta pakahtuwa, nääntywä, faux, ja werr.: sitis, run.

āreo, ārui, II, olla kuiwa, kuiwettunut; eritt. pakahtua janoſta, lantua l. nääntyä janoſta, fauces siti arent; fauces arent, run.

Arēopagos l. **-us**, i, *m.* Areenkumpu Athenaſſa, jolla ylin rikos-aſiain oikeus kokouksiansa piti; jöta **Arēopagītae**, arum, *m.* Areopagitat (Areenkumpulaiſet), tuon oikeuden jäſenet.

ārēsco, ārui, III, (areo), kuiwua, kuiwettua, kunehtua, cito arescit lacrima.

Arestorides, ae, *m.* Areſtorin poika, ſ. o. Argos.

Aretho, ōnis, l. **-thon**, ontis, *m.* Epeiron jokia.

Arethūsa, ae, *f.* kuuluiſa lähde Ortygian ſaareſſa Syrakuſaſſa; jöta **Arethūsis**, idis, *f.* arethuſalainen.

Arganthōnius, ii, *m.* eräs Tarteſſon kuningas, kuulu iſolta iältään.

Argēi, orum, *m.* muutamia paikkoja Romaſſa yhdäin toimitusten pitämiſeſſi. 2) kaiſaſta tehtyjä ihmiskuwia, joita wuoſittain Toukokuulla Veſtan neitſyt Tiberiin wiskaſiwat.

Argentānum, i, *n.* Bruttilaisten kpgeita.

argentārius, 3, (argentum), hopiaa koſkewa, hopia-, metalla; jöta **argentāria**, ae, *f.* (*sc.* fodina), hopiakaiwamo. 2) rahaa koſkewa, raha-, taberna a. l. yks. argentaria, waihtomaja; jöta *a)* **argentāria**, ae, *f.* (*sc.* ars), waihtajawirka, -keino, argentariam facere (harjottaa); argentariā dissolutā (pankin purjettua l. tauotettua). *b)* **argentārius**, ii, *m.* rahawaihtaja, raha-kauppias, rahoitſia.

argentātus, 3, (argentum), hopioittu, milites, hopioituilla kilwillä waruſtetut, hopiakilpiſet.

argenteus, 3, (argentum), hopiainen, hopeinen, vas. aquila; werr.: proles (aikakausi), run.; eritt. hopioittu, hopialla huoliteltu l. koritettu, scena, acies; t. hopiankarwainen, hopianhelewä, -walkeuinen, fons (hopiakirkas), run.; jsta flumen Argenteum l. yks. Argenteus, i, m. Gallian jokiloita.

Argentorātus, i, *f.* Bangionilaisten kyki Rheinin warrella, nykyjään Straßburi.

argentum, i, *n.* hopia, a. factum, sepitettu hopia, s. o. hopiakalu, hopiaastiat; a. signatum, kuwitettu, rahaksi lyötty hopia, s. o. hopiaraha; a. infectum, raaka, sepittämätöin hopia. 2) werr. hopiakalu, hopiateokset l. -astiat, purum (siliä, kuwitoin), caelatum (kuwiteltu, pintakuwillinen). *b)* hopiaraha ja ylim. raha, argenti sitis. run. *c)* a. vivum, eläwä hopia.

Argēus. **Argi**, l. Argos.

Argīlētum, i. *n.* eräs Roman kygin osa, käsityöläisten ja kirjakauppiaiden myyntipaikka; jsta **Argīlētānus**, 3, argiletilainen.

argilla, ae. *f.* walkia sawi, mehumaa.

Arginūssae, arum, *f.* kolme saarta läbella Aiolin rantaa.

Argo, us, *f.* laiwa, jolla Argo-purjehtijat matkasiwat Kolchin maakuntaan Aasiaan; jsta **Argōus**, 3, Argo-laiwaa koskewa; ja **Argonautae**, arum, *m.* Argonautat, Argo-purjehtijat.

Argos, *n.* [ainoasti *nom.* ja *acc.*], taw. *plur.* **Argi**, orum, *m.* Argolin pääkyki; jsta *a)* **Argēus**, 3, run., argolainen, kreikalainen. *b)* **Argīvus**, 3, argolainen, orator; augur (s. o. Amphiaraos), run.; run. ylim. kreikalainen; *subst.* Argīvi, orum, *m.* Argolaiset, run. ylim. Kreikalaiset. *c)* **Argolis**, idis, *f.* argolainen, *subst.* Argolin maakunta Peloponnesossa; jsta **Argolicus**, 3, argolilainen, Argolin, run. ylim. kreikalainen.

argūmentātio, ōnis, *f.* (seur.), todistetten laateleminen, toteuttaminen, todistuttaminen (tapahtumiin perustettu), ylim. todistus, t. johtopäätös.

argūmentor, I, (seur.), tuoda esiin todisteita, laadella todisteita, (perusteilla) näyttää todeksi, toteuttaa, todistuttaa, quid argumentamur, quo pecunia pervenerit? Nec, jure an injuria caesi sint, argumentari refert. 2) todisteeksi tuoda esiin, todisteeksi asettaa eteen, illa, quae sunt gravia; multa probabiliter. 3) tehdä johtopäätös, päättää, de voluntate cujus.

argūmentum, i, *n.* (seur.), osotin, näytin, todiste, peruste (taw. tapahtumista saatu), multis argumentis docere: argumento esse (olla todistuksena); argumenti loco sumere (todistuksesi tuoda esiin); wälisti: johtopäätös, ratione conclusum; werr. merkki, tunnus, tunnustähti, animi laeti, run. 2) kirjallisen esitelmän aine, ydin, esine, sisältö, pää-asia, eritt. kertoma- t. teoskelmärunon aine l. perustusjuttu, -satu, ab saturis ausus est primus argumento fabulam serere (ensimäisenä rohkeni sekaaineisten runomusten asemesta sepittää yhteen päätoimituksen perustetun teoskelmän); jsta itse runomus, runoelma, argumenti exitus (murheteoskelmän); kuw. ydin, totuus, haec tota fabella - - quam est sine argumento! Non sine argumento maledicere (ei juuri ilman muodotta l. näöttä). *b)* kuwaustaidetten esine, kuwateos, ex ebore perfecta argumenta (s. o. pintakuwat); a. ingens (jalo kuwa), run.; vetus in tela deducitur a. (wanha taru l. juttu kudotaan kankaasen), run.; longo caelaverat argumento (lawialta piirtänyt muinois-ajan tapahtumia), run.

arguo, argui, argūtum, III, (arguere = argruere, adgruere, alkp. siis yhtä kun adoriri, käydä jkn kimppuun, jsta) kantaa jkn päälle, kaiwata, syyttää jkta, näyttää jku syylliseksi, si coram eum arguere vellent; mistä rikoksesta jkta kaiwataan l. syytetään: summi sceleris, tanti facinoris; crimine; de crimine; *acc. c. inf.*; *nom. c. inf.*: Roscius arguitur occidisse patrem. *b)* werr. moittia, sanoa rikokseksi, culpam; animalia mensis imponi arguit, run.; kuw. näyttää wääräksi. *c)* ylim. wäittää, todistuttaa, näyttää, ilmoittaa, taw. *acc. c. inf.* kera; timor arguit degeneres animos, run.; *Pass.*

argui qua re, ilmauntua, tulla ilmi, näkyä, run.

Argus, i, *m.* Jon ſatafilmäinen wartia.

argūte, *Adv.* teräwäjärkiſesti, nerokkaaſti, okkelaſti, wiiſasteliaaſti.

argūtiae, arum, *f.* [harw. *sing.*], (argutus), ſäwyiſyys, eloiſuus, ſäwykäs l. elelewä luonto l. muoto, **vultus**, operum; digitorum (ſirkiä ſorminta); kuw. *a)* teräwäjärkiſyys, älyiſyys, nerolliſuus, hujus orationes tantum argutiarum habent; Demosthenes nihil argutiis et acumine Hyperidi cedit. *b)* okkeluus, wiiſasteleminen, rikkiwiiſas puhe, persequi quid suis argutiis.

argūtor, I, (argutus), lawerrella, loruilla.

argūtulus, 3, (ſeur.), tutkiſkeliaſ, libri.

argūtus, 3, *PA.* alkp. laskettu irti jnkin päälle, jota jhnkin ſattuwa l. jtakin oſaawa, kaikiſta aiſteihin t. mieleen ſalwaawiſta puh., ſillä muotoa: ſäwykäs, wilkas, eläkäs, ſirkiä, manus (liikkuwaiſet); oculi; caput equi (ſiewä), run.; t. heliä-ääninen, kirkas, raikasääninen, huhiſewa, hawiſewa, wiſertäwä, liwertelewä, kimiſewä, kirkkuwa, heläjäwä, piukkiwa, häliſewä, kohiſewa j. m. ſ., fistula, aves, ilex, nemus, hirundo, serra, pecten, forum, run.; ſoitto- ja runotaitioiſta puh.: ſäwelikäs, laulukas, Naaera, poeta, run.; jota *b)* laaja- l. pitkäpuheinen, loruiſa, ſanaiſa, literae; ja ennukſiſta puh.: tarkkatietoinen, tyyſkä, ſelwä-enteinen, exta argutissima. 2) kuw. teräwäjärkinen, älykäs, nerokas, quis in sententiis argutior? A. orator; sententiae, dicta. *b)* wiiſasteliaſ, okkela, wilappa, wiekas, kawalikas, calo, meretrix, run.

argyraspis, idis, *c.* hopiakilwellä warustettu, hopiakilwekäs.

Aria, ae, *f.* Perſian waltakunnan maita; jota **Arii**, orum, *m.* Arialaiſet.

Ariadna, ae, ja -e, es, *f.* Minoon ja Paſiphaen tytär, joka Theſeukſen autti Labyrinthiſta; jota **Ariadnaeus**, 3, ariadnainen, Ariadnan.

Arīcia, ae, *f.* Latiumin kpgeita; jota **Arīcīnus**, 3, aricialainen, *subst.* Arīcīni, orum, *m.* Aricialaiſet. 2) eräs puolijumalatar, Hippolytoon puoliſo.

āridus, 3, (areo), kuiwa, kuiwettunut, kuiwaperäinen, karkia, materia, folia, loca; lignum, solum, prata, run.; jota *subst.* aridum, i, *n.* kuiwa paikka l. maa, kuiwa, ex ja in arido, in aridum. *b)* werr.: viator, ora (janoinen), anhelitus (kuiwaſta ſuuſta), febris (kuiwaawa), fragor (rauskuwa, rytiſewä), crura (laihat), run.; homines (kälpiät, laihat); victus, vita (wähäwäkinen, narka, köyhä). *c)* kuw. kuiwa, ſ. o. neſteetöin, korutoin, kanneetoin, genus orationis.

aries, etis, *m.* jaara, jäärä, karo, päſſi; werr. *a)* muurinſärkiä, köyſiſtä weſipintaan rippuwa hirſi, joka edeſtä oli warustettu rautaiſella jaaranpäällä ja ſyſättiin wasten muuria. *b)* poikkihirſi l. -puu tukena, tuki, tynkö, pönkkä. 2) Aries, Dinas, tähtiſikeröitä.

arieto, I, (ed.), jaaraſta puh.: päkätä, pukata, pökkiä, toukata, in quem, run.; werr. *a) intrans.* tohottaa, töywätä jhnkin, in portas, run.; kuw. erhettyä, hairahtua. *b) trans.* tölmätä, ſyſätä, ſyöstä, quem in terram; kuw. lewotuuttaa.

Arii, k. Aria.

Arīminum, i, *n.* Umbrian kpgeita; jota **Arīminensis**, e, ariminilainen, *subst.* Arīminenses, ium, *m.* Ariminilaiſet.

Ariobarzānes, is, *m.* uſiamman Kappadokian kuninkaan ja perſialaiſen maaherran nimi.

ariol-, k. hariol-.

Arīon, onis, *m.* kreikalainen kanteleenſoittaja, Methymnaſta Lesbon ſaaresta kotoperää; jota **Arīonius**, 3, arioninen, Arionin.

Arisba, ae, *f.* Troan maiſeman kpgeita.

arista, ae, *f.* tähkäpään oas, wihne l. ſikainen; werr. itſe tähkä, tähkäpää, jywäterä.

Aristaeus, i, *m.* Apollon poika, eritt. maamiehille ehtoiſa puolijumala.

Aristarchus, i, *m.* kuulu kielitaitio ja kirjatarkaſtelia, Alexandriaſta ſyntyiſin; jota *appellat.* ankara tarkaſtelia, ſääkſijä, arwoſtelia, mearum orationum.

Aristīdes, is, *m.* athenalainen waltiomus ja ſotapäällikkö, Themiſtokleen kiiſtakumppani. 2) eräs runoilia, Miletoſta kotoiſin.

Aristippus, i, *m.* philoſophi Kyreneeſtä, Kyrenelaiſen oppikunnan perustaja; jöta **Aristippēus**, 3, aristippinen, Aristippoon.

Aristius, ii, *m.* 1) Aristius Fuscus, runoilia ja kielitaitio, Horatiuſen ystäwiä. 2) M. Aristius, ſotatribuneita Galliaesſa Caeſarin aikana.

Aristo, ōnis, *m.* philoſophi Kion ſaaresta, Skeptikolaisten oppikunnan perustaja, Zenon oppilaiſia; jöta **Aristōnēus**, 3, aristoninen, Ariston.

aristolochia, ae, *f.* eräs ſynnytystä huojentawa yrtti.

Aristophanes, is, *m.* Kreikan kuuluiſin pilatecskelmöitſiä, Sokrateen aikuiſia; jöta **Aristophanēus**, 3, aristophaneinen, Aristophaneen. 2) mainio kielitaitio, Byzanziſta kotoiſin, Aristarkoon opettaja.

Aristoteles, is, *m.* Platonin kuuluiſa oppilas Stagiraſta, peripatetilaiſen oppikunnan perustaja; jöta **Aristotelēus** l. **-īus**, 3, aristoteleinen, Aristoteleen. 2) Ciceron kesti-ystäwiä.

arithmēticus, 3, lu'unlaskullinen, *subst.* arithmetica, orum, *n.* lu'unlasku; jöta **arithmētice**, es, ja **-a**, ae, *f.* lu'unlasku, lasku-oppi.

Ariūsius, 3, Ariuſian maiſemasta Kion ſaaresta tuotu l. olewa, ariuſialainen, wina, run.

arma, orum, *n.* turwa-aſeet, ſuojus-aſeet, warukſet, warustus, ſota-aſu, aſehanke; jöta ylim. ſota-aſeet, arma alia ad tegendum, alia ad nocendum; **arma** capere, sumere, aptare, induere; descendere ad a.; concitare ad a.; vocare ad a.; decernere armis; decertare l. dimicare armis cum quo; esse in armis; a. ponere, abjicere, relinquere, tradere; arma virosque ad bella polliceri (ſotatarpeet); uſein **arma** ja tela yhdesſä: puolto- ja ryntö-aſeet. Eritt. kilpi, a. fluitantia; super arma ferre exanimem (kilwellä), se colligere in arma (werhouta kilwellä), run. Sanalask.: armis et castris, kaikesta waesta, woimastakaa. *b)* werr. ſota, tappelo, taistelo, aſewoima, silent leges inter arma; civilia, externa; a. terrestria (ſota maalla), run.; armis jus exsequi; a. inferre Italiae (ruweta wainoretkeen Italiaa wastaan); armis persequi quem (ſodalla ahdistaa, ſodittaa jkta); a. componere (päättää ſota), referre (uudistaa ſota), run.; in arma feror, tappeloon, run.; pace potius quam armis; jöta itſe hankitut ſotijatkin, ſoturit, a. levia (kewytaſeiſet); a. auxiliaria (apujoukot), run.; a. sibi conciliare (apuwäki), run.; neutra arma sequi ja nulla a. movere (olla kenenkään puolta pitämättä, olla taſawälinen, olla ſotaan ryhtymättä), run. *c)* kuw. aſeet, ſ. o. puolto-neuwot, warustimet, wastimet, senectutis, prudentiae; contra Borean, run.; a. quaerere (juoksuttaa pahoja juonia mieleſsään), a. movere (kawahtaa wastustelemaan), run. 2) ylim. aſeet, kalut, koneet, kapineet, neuwot, tarpeet, equestria (ratſastimet). Eritt. run. laiwan tarpeet (purjepieli, purje, peräſin), laiwan kalu l. taklinki; t. peltokalut; jöta a. cerealia (leiwän walmistimet).

armamaxa, ae, *f.* katetut perſialaiſet matkawaunut, kuomiwaunut.

armāmenta, orum, *n.* (arma), alkp. kalut, kapineet, aſeet, neuwot, jöta eritt. laiwan tarpeet, laiwan hanke, laiwan kalu l. taklinki (purjeet, köydet jne.), collocare et aptare, tollere, demere; spoliare naves armamentis.

armāmentārium, ii, *n.* (ed.), aſehuone, aſehitto.

armārium, ii, *n.* (arma), kaappi.

armātūra, ae, *f.* (armo), aſeenparſi, aſepuku, aſehanke, ſota-aſu, -warustus, pedites levis armaturae, kewytaſeiſet; werr. itſe hankitut ſotamiehet, aſewäki, aſemiehet, levis, gravis a., kewyt-, raskasaſeiſet.

armātus, 3, *PA.* aſeestettu, warustettu, hankittu, facibus; kuw.: audaciä, animis; taw. *subst.* armati, orum, *m.* aſeelliſet, aſemiehet, ſotamiehet, navem triremem armatis ornat.

armātus, us, *m.* (armo), aſeenparſi, aſepuku, ſota-aſu, yks. *abl. sing.*, eſim. trecenti Apolloniatae haud dispari armatu; werr. itſe hankitut ſotamiehet, aſemiehistö, gravis, gravior, raskasaſeiſet.

Armenia, ae, *f.* eräs Aasian maakunta, kahtia jaettu: A. major ja minor; jösta **Armeniacus** ja taw. **Armenius**, 3, armenialainen, *subst.* **Armenius**, ii, *m.* Armenialainen.

armentālis, e, (armentum), kyntökarjaa olewa, laitumella olewa.

armentārius, 3, (seur.), kyntökarjan; jösta *subst.* armentarius ii, *m.* karjapaimen.

armentum, i, *n.* (alkp. arimentum, aro), kyntökarja (eritt. härät), jösta ylim. karja l. lauma suurempia eläimiä (hewosiakin jne.), usein *plur.*, esim. greges armentorum.

armifer, era, erum, (arma-fero), aseita kantawa, aseellinen, sotaisa.

armiger, era, erum, (arma-gero), aseita kantawa, aseellinen, sotaisa. *b) subst.* **armiger**, eri, *m.* ja **armigera**, ae, *f.* asekantaja, asekantajatar, joka toisen aseita kantaa; werr.: armiger Jovis, s. o. kotka, run.; kuw.: Sergius armiger Catilinae (toweri, apuri, kätyri).

armilla, ae, *f.* (armus), rannerengas, rannekääry l. -somus, sekä miehillä että naisilla.

armilustrium, i, *n.* (arma-lustro), paikka Romassa, kussa kerran wuoteensa Romalaiset aseisin pukeuneina uhrasiwat.

armipotens, tis, (arma-potens), asemahtawa, sotaisa, urhia, Mars, Achilles, run.; diva (s. o. Minerva), run.

armisonus, 3, (arma-sono), asekumuinen, asejymyinen, Pallas, run.

armo, I, (arma), asceštaa, aseilla waruštaa, aseisin rakentaa, quem, milites, copias; quibus (saxis) eos locus ipse armabat; quem in l. contra quem; fratres in proelia, run.; *Pass.* armari, pukea aseet, waruštautua, hankkia; armati, aseet kädessä, asekäsin; jösta ylim. hankkia, suorittaa, waruštaa, laillensa warata jllakin, naves; classem, rates, run.; muros propugnaculis; ferrum ja calamos veneno (myrkyttää), run.; kuw. *a)* ylim.: multitudinem auctoritate publica, waruštaa; se eloquentiä; se imprudentiä cujus. *b)* riitaunnuttaa, yllyttää, kiwaštuttaa, wihaštuttaa, quem adversus l. in quem; quem in fata parentis, run.

Armoricus, 3, (keltiläiset sanat ar = luona ja mor = meri), merenäärinen l. -rantainen, civitates (Gallian pohjoispuoliset maakunnat).

armus, i, *m.* lapaluu, hartia, olkawarsi; taw. eläimistä puh.: lapa, leporis, equi, run., ja myös: kylki, armos equi calcaribus fodere, run.

Arnus, i, *m.* eräs Etrurian joki, nykyjään Arno; jösta **Arniensis**, e, Arnon lähinen.

aro, I, kyntää, terram, agrum; arans inventus est (peltoa ajawa l. sulaawa); sanalask.: arare litus l. litora, s. o. turhaan nähdä waiwaa. *b)* ylim. wilsellä, mille jugera (s. o. hallita), run.; *abs.* harjottaa maanwiljelyä, elää maanraateesta, qui arant in Sicilia (waltiomaitten wouraajat); jösta maanwiljelyllä saada, decem medimna ex jugero; quae homines arant. *c)* kuw. ja run. wakoilla, wiillellä, frontem rugis; aequor, mare (s. o. purjehtia, laskea).

Arpi, orum, *m.* Apulian kpgeita; jösta **Arpīnus**, 3, arpilainen, *subst.* Arpīni, orum, *m.* Arpilaiset.

Arpīnum, i, *n.* eräs Latiumin kpki, Ciceron syntymäpaikka; jösta **Arpīnas**, ātis, arpinilainen, *subst.* Arpīnātes, ium, *m.* Arpinilaiset, ja Arpīnas, ātis, *n.* Ciceron maatalo Arpinin seudulla.

arqu-, l. arc-.

arr-, sana-yhdistykisä = adr-.

arrectus (adr.), 3, *PA.* (arrigo), jyrkkä, äkkinen, pleraque Alpium sunt arrectiora.

ar-rēpo (adr.), repsi, reptum, III, hiipiä, köntiä, ryömiä luokse, jhnkin; kuw. sukeltaa, luikertaa, ad amicitiam; in spem, run.

arreptus (adr.), 3, *Partcp.* l. arripio.

Arrētium, ii, *n.* Etrurian kpgeita; jösta **Arrētīnus**, 3, arretiumilainen, *subst.* Arrētīni, orum, *m.* Arretiumilaiset.

ar-rīdeo (adr.), rīsi, rīsum, II, *intrans.* nauraa, hymyillä, muhoilla jkle, jhnkin, jkn kanssa, cui, esim. vix notis familiariter a.; arrisit adolescens (hymähti tiehen); ridentibus arrident (naurawat naurawaisten kanssa), run. *b) trans.* nauraa, naurella jtakin, video, quid arriseris; nam si arriderentur.

2) kuw. *intrans.* olla jkn mieleen, olla jkn mielen mukainen, jklle otollinen, kelwata jklle, quod valde mihi arriserat; quibus haec arridere velim, run.

ar-rigo (adr.), rexi, rectum, III, (rego), nostaa pystyyn l. yles, pystyttää, kohottaa, comas (pöyristyttää), run.; arrectae horrore comae (pöyhistyneet), run.; arrectis auribus (korwat pystyssä l. kurolla), run.; tollit se arrectum quadrupes (kawahtaa pystyyn l. seisaalle), run.; in digitos arrectus (kohonnut warpaille), run. *b)* kuw. wirkistyttää, wirittää, rohkaista, urhoituttaa, uljastuttaa, innoittaa, kiihoittaa, kiihdyttää, quem; animum, animos; arrexere animos Itali (katsoiwat tarkasti, hämmästyen yles), run.; his animum arrecti dictis (mielessään rohjentuneet), run.; spes arrectae, arrecta cupido, run.

ar-ripio (adr.), ripui, reptum, III, (rapio), rytkäistä puoleensa, riuhtaista, raapata, kiepata puoleensa, ylim. pikaisesti kaapata, siepata, tawata jtakin, siwuta kiinni, tarttua jhnkin, ottaa jtakin, arcus, ensem, run.; manum cujus, arma, vestimenta; quem medium (suoniwyöstä, uumilta), manu; filiam ejus; cohortes, joutuin käytänttää l. koota luoksensa; patrem familias (käsittää); cedentes auras (tawottaa, hahmia), run.; locum (rikenecesti walloittaa), terram velis (nopiasti purjehtia l. laskea päin maata), run.; castra, karata l. hyökätä leirin päälle, kimppuun, run.; imperium sibi, kiskaista käsiinsä, anastaa, laittomasti hankkia l. toimittaa itselleen, ja samoin: cognomen ex imaginibus. *b)* werr. kiwaasti, rutosti haastaa oikeuteen (eritt. toimitetusta wiraasta päänsyttä), kaiwata, kantaa päälle, tribunus plebis consules abeuntes magistratu arripuit; arreptus a viatore, a Numitorio. 2) kuw. kiihkiästi t. kiukkaan temmata (puoleensa), napata, haapata, siepata (puoleensa), vox et gestus aliunde arripi non potest; occasionem; facultatem laedendi; maledictum e trivio; tempus (ottaa waari ajasta), run.; sermonem, res innumerabiles, nopiasti käsittää, tajuta; literas, literarum studium, innolla paneuta, lyöttäytä kirjallisuudelle jne., siihen ruweta; run. moittia, parjata, primores populi, luxuriam.

arrīsio (adr.), ōnis, *f.* (arrideo), nauraminen, hymyileminen (suosiosta).

ar-rōdo (adr.), rōsi, rōsum, III, kalwata, järsiä, nirhata; kuw.: rempublicam (tehdä haittaa waltakunnalle).

arrogans (adr.), tis, *PA.* liian rohkia, wäliä pitämätöin, waatelias, uhkailias, röyhkiä, kopia, pöyhkiä, ylpiä, upia, in praeripiendo populi beneficio; dictum.

arroganter (adr.), *Adv.* liian rohkiasti, waateliaasti, uhaten, röyhkiästi, facere, dicere, scribere y. m.

arrogantia (adr.), ae, *f.* (arrogans), liika rohkeus, itsekkäisyys, röyhkeys, kopeus, upeus; ja myös: jäyhkyys, yksipintaisuus.

arrogātio (adr.), ōnis, *f.* (seur.), juhlallinen käytös, jolla ken lapseksen otti jkn lailliseikäisen l. omawaltaisen.

ar-rogo (adr.), I, sibi quid, omistaa, anastaa, waatia jtakin itselleen, julistaa jtakin omakseen, esim. sibi sapientiam, quid ex aliena virtute; cui quid, myönnyttää jtakin jklle, hankkia, toimittaa, antaa alttiiksi, chartis pretium, nihil non armis, run. Critt. *b)* ottaa lapseksen jku laillisikäinen l. omawaltainen. *c)* asettaa jku wirkamies toisen kerralliseksi l. siwulliseksi, joka tapahtui kansaa kysymällä comitia curiata kokouksissa, panna jku jkn ääreen, awuksi j. m. s., consuli dictatorem.

ars, artis, *f.* taito, keino, taide, tiede, artes ingenuae l. liberales, jalommat taiteet, jota wastaan artes sordidae, käsikeinot, käsiteot, käsityöt, hantwärkit, keinot; artes optimae, tieteet; artes urbanae, lainoppi ja puheliaisuus; ars disserendi (dialektika); artes nostrae (tieteelliset harjotuksemme); artem factitare l. exercere (harjottaa), run.; in sordida arte versari. *b)* taiteen t. tieteen säännöstö, theoria, res facultate (käytännöstä) praeclara, arte mediocris; ex arte dicere, scri-

bere quid (taiteenmukaiſesti); omnia ad artem et praecepta revocare (taideſäännöstöihin palauttaa, niitten mukaan järjestää); si arte caret (taide-äly), run.; eritt. puhetaiteen oppikirja, puheoppi, artes oratoriae; rhetorum artes. *c)* taito, taide, taidolliſuus, kunto, näppäryys, oſaawaiſuus, opus est vel arte vel diligentia; arte canere, laborare (taiten, taidokkaasti, taiteelliſesti), run.; tripodes arte pares (taitehikas ſepintä), run.; plausus arte carebat (oli teeskelemätöin), run.; jsta myös: taideteos, run. 2) tawoista puh.: *a)* töisſä ilmauntuwa ominaiſuus, menetysparſi, käytäntö, hywe t. pahe, taw. *plur.*, hac arte, run.; artes eximiae, animi, awut; artes bonae, jalot awut, kiitettäwät pyrinnöt l. harrastukſet, malae, pahat tawat. *b)* keino, neuwo, kuri, taw. *plur.*, a. nocendi, run.; consulares a. (tuumat); magicae, run.; eritt. juoni, temppu, mutka, koukku, kone, kuje, keikkine, nova (ſotajuoni); novae, Pelasga, run.; malae (keinot, wehkeet).

Arsaces, is, *m.* Parthialaisten enſimäinen kuningas, josta Arſakidein ſuku ſikiſi. Siitä: **Arsacides**, ae, *m.* Arſakidi, taw. *plur.* Arſakidit.

Arsia silva, metſä Etruriaſſa.

Arsinoë, es, *f.* 1) naisnimi, *a)* enſimäiſen Ptolemaioon ja Bereniken tytär. *b)* Ptolemaios Auleteen tytär, Kleopatran ſiſar. 2) kpgin nimi Kyreneſſä ja Kilikiaſſa.

Artabānus, i, *m.* Parthialaisten kuninkaita, Arſakidein ſukua. 2) Xerxeen ſurmaaja, Hyrkaniasta ſyntyiſin.

Artaxerxes, is, *m.* kakſi Perſian kuningasta, toinen A. Macrochir, toinen A. Mnemon, jsta duo Artaxerxes.

arte, *Adv.* ahtaasti, piukasti, tiiwiisti, tiukasti, kiintiästi, taajasti, ſuppiasti, complecti quem; continere, illigare; aciem statuere (tihujoukkoiſesti); artissime ire (tuiki taajariwiſesti); kuw.: dormitare (raskaasti, ſikiästi); artius astringi ratio non potest (tyyskemmin).

Artemīsium, ii, *n.* Euboian niemiä.

artēria, ae, *f.* henkitorwi; jsta walta-, ſydän- l. henkiſuoni, waltimo.

arthrīticus, 3, (ſeur.), luutautinen, luuwaloa ſairastawa.

arthrītis, idis, *f.* luuwalo, luutauti, jäſenten ſärkö, kolottaja.

articulātim, *Adv.* jäſenittäin, kappalittain; jsta kuw. ſelwästi, ymmärrettäwästi, dicere.

articulus, i, *m.* (artus), niwel, jäſen, luuſolmu, crura sine articulis; articulorum dolores (luuwalo); kasweistakin puh.: ſolmu, polwi, nikama, sarmentorum. *b)* werr. ylim. jäſen, eritt. ſormi. 2) kuw. oſake, jako, oſa, eritt. lauſejakſon oſake l. jäſen, articuli membraque (wähemmät ja ſuuremmat). *b)* ajanwaihe, ajankohta, ſilmänräpäys, in ipso a. temporis (juuri päätökſen tekewällä ajankohdalla); a. rerum (pula, hätätila). *c)* aste (kunniatilain).

artifex, ficis, *c.* (ars-facio), taidollinen, oſaawa, näppärä, kätewä, kunnokas, mahtawa, taitehikas, in ambitione; homines talis negotii artifices; ad corrumpendum judicium; werr.: stilus; manus, run. *b) pass.* taidetekoinen, taiteellinen, keinollinen, boves, run.; equus (hywin opetettu), run. 2) *subst.* taitio, taituri, taidemies, oppi- l. mahtimies, mestari, a. scenici l. yks. artifices, teko- l. näyttökuwailiat, teeskeliät; a. dicendi (puhetaitio). *b)* werr. tekiämestari, rakentaja, laatija, ſuorittaja, deus a. mundi (luoja); kuw.: consuetudo est artifex suavitatis; eritt. aikaanſaattaja, alkaja, ſynnyttäjä, ſyypää, caedis, malorum et facinorum, run.; *abs.* juonikko, tempustelia, scelus artificis, run.

artificiōse, *Adv.* taitehikkaasti, taiteenmukaiſesti, digerere quid; dicere quid; ambulare.

artificiōsus, 3, (ſeur.), taitehikas, taidokas, rhetores; werr.: mundi natura. *b) pass.* taidetekoinen, taiteellinen, keinollinen, koneellinen, res, opus. *c)* taiteenmukainen, taideperäinen, genus divinandi.

artificium, ii, *n.* (artifex), taitotyö, käſityö, hantwärkki, keino, taide, sua artificia tueri; tenue et leve, ancillare, toimitus, wirka, askare; opera atque artificia, käſikeinot ja taiteet; *concr.*

taideteos. 2) werr. taiteen t. tieteen ſäännöstö, theoria, ſyötemi (järjeſtö, ſuunniſto), a. quoldam non dissimile ceterorum; memoriae (muiſtotaide). *b)* taidolliſuus, oſaawaiſuus, näppäryys, kätewyys, kunto, taito, singulare, summum; gubernatoris. Critt. keino, juoni, temppu, koukku, kawaluus, artificio oppugnationis vincere; artificio quodam consequi quid y. m.; *plur.* kujeet, kurit, keikkineet, koneet, wehkeet.

arto, I, (artus, 3,), ſupiſtaa, likiſtää yhteen; kuw. wähentää, omnia in praemiis.

artolaganus, i. *m.* leipäpaiſtannainen, leipäkakkara (jauhoiſta, wiinaſta, maidoſta, öljyſtä, raswaſta ja pippureiſta tehty).

artus, 3, ahdas, piukka, kitſas, kapia, tikelä, ſuppia, taaja, tihiä, laquei; theatrum, run.; toga (laskutoin), convivia (joiſſa on liikſi wieraita, tunkoiſet), run.; silvae; *subst.* artum, i, *n.* ahdas paikka, wähäinen tila, piuke, ahdinko, multiplicatis in arto ordinibus; desilire in artum (pinteeſen), run. *b)* kuw. tiukka, kiintiä, näpiä, nupia, niukka, tärkkä, wähämääräinen, vincula amoris artissima; somnus (ſikiä); annona, commeatus; petitio (kuſſa on ainoaſti hiukka toiwoa, heikkotoiwoinen); spem in arto ponere (kowin ſupiſtaa), run.; jota ahdas, tukala, waikia, hätäinen, res; *subst.*: ne in arto res esset (pulasta päästäkſenſä).

artus, us, *m.* niwel, jäſen, dolor artuum (luuwalo, luutauti); kuw.: a. sapientiae, woima. 2) ylim. jäſen, raaja, omnibus artubus contremisco.

ärula, ae. *f.* (ara), alttarinen, wähäinen alttari.

arundifer, era, erum, (arundo-fero), ruokoja kantawa.

arundineus, 3, (ſeur.), ruokoinen, ruokoa kaswawa, ruoko-, silva, run.; run.: carmen (ruokopillillä, ſ. o. paimenlaulu).

arundo, inis, *f.* ruoko, ryti, ſarpa; werr. ruoko- l. paimenpilli, -huilu, ja ylim. huilu; ruokoinen kaide l. pirta; kirjoituskynä; nuolen warſi, ja itſe nuoli; onkiwarſi l. -wapa, pabla (jota run. moderator arundinis, kalastaja); liimaſaikka lintuin pyytämiſekſi; keppihewonen, hunnu.

aruspex, ſ. haruspex.

arvälis, e, (arvum), wilſamaata koskewa, fratres, kahdentoistamiehinen papiskyhdystö, joka wuoſittain Toukokuun 15:nä p:nä kulki ympäri Roman alueita, wiljamaille ſiunausta rukoillakſenſa.

Arverni, orum, *m.* Aquitanian kanſakuntia.

arvina, ae, *f.* ihra, raswa, filawa. 2) Arvina, ae, *m.* roman. liikanimi.

arvus, 3, (aruus, aro), kynnetty, kyntö-, wiljа-, ager; jota **arvum**, i, *n.* (*sc.* solum), wilſamaa, pelto, wainio, taw. *plur.*, prata et arva; arvo studere (harjottaa maanwiljelyä); run. ylim. lakia, aukio, tanner, ala, maiſema, Peneia; laeta (Elyſiumiſſa); Neptunia, ſ. o. meri; jota rantakin, arva tenebant (angues), run.

arx, arcis, *f.* (arceo), waruſtettu korko, linna, linnoitus, warustus; critt. Kapitolin kukkula Romaſſa ynnä linnan ja itſe Kapitolin kanſſa; jota waltakunnan pää-aſehitto, päälinna, peſälinna, a. regni totius. Sanalask.: arcem facere e cloaca, ſ. o. joutawiſta noſtaa ſuurta menoa. *b)* kuw. linna, ſ. o. ſuoja, turwa, warjo, pako, eſiturwa, omnium gentium, civium perditorum, sociorum, bonorum, libertatis; legis (lain antama). 2) werr. korko, korkeus, laki, kukkula, huippu, arx summa, siderea, run.; arces septem, Rhipaeae, run.; arces igneae, aetheriae, taiwaanlinna, taiwaš, run.; sacrae arces (yläwät temppelit), run.; beatae (ſ. o. Korinthi), Diomedis (ſ. o. Arpi Apuliaſſa), run. *b)* kuw. ylin kohta, pääkohta, a. totius belli (pääaſema); Stoicorum (päätodiſte); causae (lahkokunnan pääwaruſte).

as, assis, *m.* yksikkö, raha, painon, mitan j. m. ſ. määritykſantana jaettu kahteentoiſta erinimiſeen oſaan, jommoiſia uncia, sextans, quadrans jne. 2) raha: aesi, alkp. naula kuparia, ſittemmin kuparirahа, joka wiimeiſtä lukua ei painanut muuta kun neljäkolmatta oſaa naulaa; ſanalask.: ad assem perdere omnia (wiimeiſeen äy-

riin). 3) perinnöistä ja muista rahatoimista, joissa jako tapahtuu, pub.: kaikkio, jaettawa samoin kuin yksikkö, esim. ex asse heres, kaikkion, s. o. koko omaisuuden perillinen, heres ex semisse, puolen perillinen j. m. s. 4) painona: naula. 5) mittana: auranmaa t. jalka.

Ascanius, ii, *m.* Aineiaan ja Kreusan poika, Laviniumin hallitsia ja Alba Longan perustaja.

a-scendo (adsc.), scendi, scensum, III, (scando), nosta l. astua ylös, jhnkin, ad jugum; in murum, in navem, in coelum; in plagas coeli, kohota, run.; in equum (nosta hewosen selkään, ruweta ratsahille); adversus collem; *acc.* kera: montem, jugum montis, ripas, murum, vallum; ripam equo (ratsastaa rantaa ylös); *Pass.*: mons erat ascendendus (wuorelle oli nouseminen). *b*) kuw. nosta, kohota, korkeuntua, yletä, ehtiä jhnkin, saawuttaa jtakin, a minoribus ad majora; ad honores; in summum locum civitatis; super quem t. quid (olla jtta järin korkiampi, yliampi, etewämpi); dignitatis gradum quem, altiorem gradum.

ascensio (adsc.), ōnis, *f.* (cd.), astuminen l. nouseminen ylös, jhnkin; kuw. yleneminen, kohoaminen, oratorum.

ascensus (adsc.), us, *m.* (ascendo), ylösnousenta, ylös-astunta, nousu l. astuminen jhnkin, ascensu prohibere quem; hosti aditum ascensumque difficilem praebere; ascensu superare (nosta ylös), run.; *plur.*: scalis ascensus tentant (kokewat kiiwetä ylös); kuw.: ad honoris gradum (yleneminen). *b*) *concr.* ylösnousemo, ylös-astumo, luoksipääsemö, jyrkäys, arduus; asperior; alio ascensu mittere quem (työntää jku toista tietä wuorta ylös); kuw.: in virtute multi ascensus (aste).

ascia, ae, *f.* weistinkirwes, wuolin- l. laudinkirwes, piilu.

a-scio (adsc.), scīvi, IV, laskea puoleensa, pariinsa, ottaa, socios, run.; quem generum (ottaa jku wäwykseen), run.

a-sciseo (adsc.), scīvi, scītum, III, (cd.), ottaa, ottaa jku jksi (esim. porwarikši, liittolaiseksi j. m. s.), ottaa l. laskea jku jksi pariinsa, joukkoonsa j. m. s., wetää puoleen, quem ad foedus; quem in numerum civium (laskea); quem patronum, ottaa jku suojeliaksi; quem socium (ad bellum), yhdistää jku liittolaiseksi kansiansa; plurimos homines sibi, wetää puoleensa, houkutella pariinsa; Coroniden sacris urbis (s. o. ottaa Aeskulapi Roman jumalain joukkoon), run.; superis ascitus Caesar (jumalain joukkoon pantu), run.; ascita arma Aetolūm (s. o. Aitolilaisten liitto), run. 2) kuw. ottaa omaksi, harjotettawakseen, omistaa, sacra a Graecis; consuetudinem, amicitiam; imperium; sapientiam sibi (sanoa omakseen). *b*) hywäksyen ottaa wastaan, hywäksyä jtakin, suostua, myöntyä, mieltyä jhnkin, katsoa jtakin otolliseksi, leges, aliquid incognitum. — Siitä: ascitus, ikäänkun kaukaa noudettu, wieras, dapes (ulkomainen, walittu), run.; lepor (oppimalla saatu).

Asclēpiades, ae, *m.* lääkäri Prusan kyyistä Bithyniasta. 2) Phliusista kotoisin olewa philosophi, Eretrialaisten oppilahkoa.

Ascra, ae, *f.* eräs Boiotian kylä Helikonin juurella, Hesiodoon syntymäsija; josta **Ascraeus**, 3, askralainen, senex, poeta (s. o. Hesiodos), carmen (Hesiodoon tapainen, maanwiljelystä koskewa), run.

a-scribo (adscr.), scripsi, scriptum, III, kirjoittaa lisäksi jhnkin, kirjallisesti liittää l. jatkaa l. lisätä jhnkin, quid in legem, in legibus; nomen emptioni (panna nimi kauppakirjan alle); kirjeessä: cui salutem plurimam (käskeä sydämmellisesti terwehtää jku). Kuw. *a*) päättää l. lukea jtakin jku omaksi, työksi, syyksi, syyttää jkta jhnkin, cui incommodum. *b*) määrätä, poenae diem, run. *c*) sibi quid, tarkoittaa puoleensa, run. 2) eritt. kirjoittaa nimistöön, panna luetteloon porwarikši, sotamiehekši j. m. s., quem civitati l. in civitatem (kirjoittaa l. ottaa porwarikši, laskea porwarein joukkoon); colonos Venusiam (kirjoittaa koloniste ja Venusiaan). Kuw. *a*) lukea jhnkin luokkaan, ordinibus decorum, run.

b) luke liſäkſi jhnkin, liittää l. laſkea liſäkſi jhnkin, ad hoc genus etiam narrationes; quem ad l. in hunc numerum; quem ad amicitiam tertium (ottaa jku kolmanneкſi yſtäwyyteenſä).

ascriptīcius (adscr.), 3, (ed.), kirjoitettu jhnkin nimiſtöön l. luokkaan, joukkoon laskettu, civis.

ascriptio (adscr.), ōnis, *f.* (ascribo), liſäkirjoitus.

ascriptor (adscr.), ōris, *m.* (ascribo), joka ſuoſtuen kirjoittaa nimenſä jhnkin, hywäkſyjä, puollustaja, ediſtäjä, legis agrariae.

Asculum, i, *n.* Picenumin kpgeita; jsta **Asculānus**, 3, askulilainen, *subst.* Asculāni, orum, *m.* Askulilaiſet. 2) Apulian kpgeita.

Asdrubal, k. Hasdrubal.

asella, ae, *f.* (asina), aaſintammanen.

asellus, i, *m.* (asinus), wähäinen aaſi, aaſinen. 2) Asellus, romal. liikanimi.

Asia, ae, *f.* Aaſian maan-oſa, ex Asia in Europam exercitu trajecto; ja Perſian waltakunnasta puh.: Europaeque succubuit Asia; eritt. Wähä-Aaſia, wäliſti myös: Asia, quae cis Taurum montem est; jsta Pergamin waltakunnasta ja Troan maiſemasta puh.; uſein Romalaisten woittomaa Aaſia, ſ. o. Pergamin waltakunta ynnä Phrygian, Myſian, Lydian ja Karian maiſemain kanſa. Siitä: *a)* **Asiagenes**, is, *m.* L. Cornelius Scipion liikanimi. *b)* **Asiānus**, 3, Romalaisten woittomaata Aaſiaa koskewa, aaſialainen, *subst.* Asiāni, orum, *m.* alky. Aaſian aſukkaat, jsta ſiellä aſioitſewat waltiowouraajat. *c)* **Asiāticus**, 3, aaſialainen, bellum (Mithridateen kanſa); eritt.: Asiatici oratores, ja ſamoin: mos, dictio, orationis genus, pöyhkiä ja mietelauſeinen; *subst.* Asiaticus, i, *m.* L. Corn. Scipion liikanimi. *d)* **Asis**, idis, *f.* = Asia.

asillus, i. *m.* parma.

asina, ae, *f.* (asinus), aaſintamma. 2) Asina, ae, *m.* romal. liikanimi.

asinārius ja **asinīnus**, 3, (asinus), aaſia koskewa, aaſin.

Asinius, 3, romal. ſukunimi; eritt. C. As. Pollio, oiwa ſotapäällikkö, puhelia, runoilia ja hiſtorioitſia, Auguſtuksen yſtäwiä.

asinus, i, *m.* aaſi.

Asis, k. Asia.

Asius, 3, Kayſtron äärelstä Aaſia-maiſemaa koskewa, aaſialainen, palus, prata, run.; Deiopea (puolijumalatar), run.

Asōpus, i, *m.* Boiotian jokia; wirtajumalana: Okeanoon poika, Aiakoon iſo-iſä; jsta *a)* **Asōpiades**, ae, *m.* Aſopiadi, eritt. Aiakos. *b)* **Asōpis**, idis, *f.* Aſopidi (Aſopoon tytär, eſim. Aigina, Euadne). 2) Phthiotin jokia.

asōtus, i, *m.* hekumoitſia, irſtailia, mäſſääjä.

Asparāgium, ii, *n.* Illyrian kpgeita.

Aspavia, ae, *f.* Hispania Baetica:n kaupungeita.

aspectābilis (adsp.), e, (ſeur.), näkywäinen.

a-specto (adsp.), I, katſella, tarkaſtella, ſilmäillä, katſoa puoleen, quem; terras, run.; werr. paikoista puh.: katſahtaa päin, maata päin, desuper arces (katſahtaa alas linnoja päin), run.; kuw. ottaa waari jstakin.

aspectus (adsp.), us, *m.* (aspicio), katſominen, katſanto, katſahdus, ſilmäys, ſilmänluonti, uno aspectu; *concr.* näköwoima, näkö, amittere aspectum; sub aspectum venire, cadere (tulla näkywiin, olla näkywäinen, näkyä). *b)* katſanto, näky-ala, aspectum definire; a. urbis. 2) ilmauntuminen, siderum (nouſeminen); eritt. ilmauntumiſen laatu: katſanto, näkö, näky, muoto, pomorum; auctionis; ipso aspectu injicere admirationem sui; aspectum sustinere.

as-pello (absp.), III, ajaa tiehenſä, karkottaa, paetuttaa.

Aspendos, i, *f.* Pamphylian kpgeita; jsta **Aspendius**, 3, aspendolainen, citharista, kuuluiſa kitharanſoittaja Aspendosta, joka oſasi waſemmalla kädellä ſoittaa kitharaa (kanteletta) ſiſällepäin käännetyltä puolelta (intus canere), niinmuodoin ilman kuunteliain hänen keinoanſa käſittämättä, jsta ſanalask. ſiitä puh., joka ainoasti omaa parastanſa etſii; *subst.* Aspendii, orum, *m.* Aspendolaiſet.

asper, era, erum, karkia, karhia, jylsiä, rösöinen, räsäkkä, losoinen, ryhmyinen, röhmyskäinen, rousteinen, röpeliäs, kolia, epätasainen, loca, jugum, mons, rupes, silva; saxa, glacies, run.; sentes, rubus (okainen, piikkinen, pistäwä), run.; mare (myrskyinen); pocula aspera signis (pintakuwilla koritetut), run.; *subst. n. plur.* aspera, ryhmyköt, räsäliköt, collium, run. 2) werr. *a)* maun ja hajun suhteen: karkas, kalsia, karmia, kirpiä, kitkerä, äikiä, sapor; dulce amarum, lene asperum; odor. *b)* äänen: karkia, järiä, römiä, (pronunciationis genus) lene, asperum; puheesta puh.: epätasainen, ryhmelöinen, oratio. 3) kuw. kolkka, juro, jyrkkä, ynsiä, karia, tyrmiä, tyly, kowa, nuria, karmias, walju, yrhiä, kärrykäs, äksyluontoinen, tuima, ankara, raju, homo; Juno, virgo, run.; cladibus (nyrkästynyt), non a. rebus egenis (wähäwaraista kestitystä pahaksumatoin), run.; monitoribus (ynsiä neuwojille), run.; studiis belli (warmistunut), run.; doctrina, animus, ankara; eläimistäkin puh.: hurja, julma, kauhia, hirmuinen, bos aspera cornu (uhkaawa sarwellaan), (lupus) a. dulcedine sanguis, run. *b)* kowa, tukala, hankala, waikia, waarallinen, waha, wastainen, tuima, kolkka, oppugnatio; bellum; venatus, pugna, run.; tempora; res asperae, waaralliset yritykset, ja myös: wastukset; spes (sumia); sententia (tyly); odia, fata, run.; puheesta puh.: tuikka, nirkka, pistäwä, purewa, haikia, facetiae. II) Asper, eri, *m.* romal. liikanimi.

aspere, *Adv.* karkiasti, epätasaisesti, *a)* werr. ryhmyisesti, röykkeisesti, loqui (sujumattomasti). *b)* kuw. tuimasti, älhysti, jyrkästi, ynsiästi j. m. s., apud populum loqui; tractare quem: kowasti, tylysti, ankarasti, agere; nirkoin, niuhasti, tuikasti, haikiasti, scribere de quo ja in quem.

a-spergo (adsp.), spersi, spersum, III, (spargo), quid (cui rei), sirottaa, ripoittaa, riiskuttaa, piroittaa, pirskuttaa, räiskyttää jtakin jhnkin, guttam bulbo; pigmenta in tabulam; virus pecori (siristää karjan päälle), run. *b)* kuw.: labeculam cui, tartuttaa, ryhdyttää jhn; ne qua ex tua indignitate labes illius dignitati aspersa videatur; molestiam cui (aikaansaattaa); perinnöstä puh.: määrätä, testamenteerata jlle jtakin, cui sextulam; ylim. liittää jhnkin, sekoittaa, panna lisää (jhnkin), si illius comitatem tuae gravitati asperseris; sales orationi (kylwää puheesen); hoc aspersi. 2) quem t. quid qua re, sirottuttaa, karisuttaa, ripoituttaa jtta jllakin, riiskuttaa, ripsuttaa, piskottaa jtta jtakin täyteen, aram sanguine; imbre lutoque aspersus, run. *b)* kuw.: mendaciunculis quid (latoa l. pistää pieniä walheita jhnkin); ylim. häwäistä, saastuttaa, splendorem maculis; aspergitur infamiä (hän tulee pahaan huutoon, hänen hywä nimensä häwäistään); quavis cunctos (solwaista), run.

aspergo (adsp.), inis, *f.* (ed.), sirotus, riiskutus, ripsutus, piroitus, pirskutus, räiskyttys, aquarum, run. *b)* *concr.* sirotettu märkyys, riuskunut märkyys l. neste, wisara, salsa (riuskuwa meriwesi), caedis (paraskunut weri), run.

asperitas, ātis, *f.* (asper), karkeus, karheus, rösöisyys, losoisuus, ryhmelöisyys, koleus, epätasaisuus, locorum, saxorum, viarum; ilmasta puh.: locorum (kolkkosäisyys); a. frigorum (älhyt, kiriät pakkaset). 2) werr. *a)* maun puolesta: karmeus, kitkerys, suolainen maku, aquarum. *b)* äänen: römeys, räikeys, soni. 3) kuw. kolkkous, jurous, jyrkkys, kareus, äksyluontoisuus, tylnys, kowuus, ankaruus, naturae; cujus. *b)* waikeus, wastaisuus, wastus, ahdinko, pula, hätä, rerum (hätätila); belli (waiwaloisuus); omnes asperitates supervadere; in ea tanta asperitate; puheesta puh.: tuimuus, tuikeus, haikeus, contentionis; judicialis; verborum, run.

aspernātio, ōnis, *f.* (secr.), hyljääminen, halpana pitäminen, rationis.

aspernor, I, (ab-sperno), halweksien poistuttaa puolestansa l. luksta pois työnään, hyljätä, heittää, halwella, pitää halpana, wähänarwoisena, lasteella, quem; dolorem, cujus queri-

monias, pacem, regis liberalitatem y. m.; furorem atque crudelitatem cujus a suis aris (sysätä takaisin, häätää); haud aspernanda precari (ei hyljättäwiä, ei sopimattomia), run.; *pass.:* ab omnibus aspernari.

aspero, I, (asper), karkentaa, rösöisyyttää, epätasaisuuttaa, undas, myllytä, kuohuille kohottaa, run.; werr.: pugionem (hioa, teroittaa); kuw. tuimistuttaa, kiihdyttää, quem in saevitiam; iram, crimina (paisuttaa, suurentaa).

aspersio (adsp.), ōnis, *f.* (aspergo), riiskuttaminen, pirskottaminen, aquae; fortuita (wärein siweleminen).

Asphaltītes lacus l. yks. **Asphaltītes**, ae, *m.* Asphalti-järwi l. Kuollut meri Palestinassa.

a-spicio (adsp.), spexi, spectum, III, (specio), katsoa, katsella, katsahtaa, silmätä jkta, jtakin, jhnkin, puoleen, luoda silmänsä jhnkin, quem t. quid t. *abs.;* inamabile regnum (käydä waltakunnassa, siinä wierastella), run.; aspice nos hoc tantum (katso ainoasti sen werta puoleemme, tilaamme, s. o. ole meitä kohtaan armollisesti mieltynyt), run. Siitä: *a)* eritt. jollakin aikeella katsella, silmäillä, tähystää, tutkistella, situm omnem regionis; Euboeam; res sociorum; jsta kunnioittamalla, ihmettelemällä katsoa jkhn, jkn puoleen, quem magis; ja katsoa rohkiasti jkta silmiin, quem in acie. *b)* werr. paikoista puh.: katsahtaa jhnkin päin, maata jhnkin päin l. jtakin kohden, olla jhnkin päin, vineas. *c)* kuw. iskeä silmänsä jhnkin, katsella, miettiä, mieltää, ajatella, tarkastaa, quid; aspice, quantum aggrediare nefas, malta mielesi, kuinka suuren jne., run.; eritt.: lucem (katsella päiwän walkeutta, s. o. elää); jsta pitää lukua jstakin, ottaa warteen jtakin, si genus aspicitur, run. 2) hawaita, huomata, keksiä, äkätä, nähdä, quem t. quid; kuw.: lucem (s. o. syntyä).

aspīrātio (adsp.), ōnis, *f.* (seur.), henkiminen l. puhaltaminen (päälle, puoleen), aëris; werr. höyryminen, huo'unta, höyry, terrarum. 2) kieli-opissa: sanan ääntäminen h:lla, henkäys, in vocali aspiratione uti.

a-spīro (adsp.), I, hengittää puoleen, jhnkin, henkiä, huokua, puhaltaa, tuulla päälle, puoleen, päin, jhnkin, pulmones se contrahunt aspirantes (hengittäissä ulos ilmaa); aspirant aurae in noctem (nousewat yöpuoleen), run.; run.: amaracus aspirans (tuoksuwa, hajahtawa), ja tibia aspirat choro (toistaa, säistää, puoltaa); kuw. olla ehtoisa, lempisä, mieluisa, suosiokas, auttaa, cui t. cui rei, run. *b)* lähetä, liketä, pyrkiä, in curiam; ad pecuniam cujus (sulloa, kajota jkn rahaseikkoihin); equis Achillis (tawotella, pyytää), run.; kuw.: bellica laude ad quem; ad laudem; ad spem; quo vita non aspirat beata (ei rohkene astua, ei tohdi). 2) *trans.* puhaltaa, löyhyttää, ventos eunti (myötäistä tuulta), run.; kuw.: amorem (wuodattaa l. juoksuttaa sydämmeen), run.

aspis, idis, *f.* myrkyllinen kärme, kyy, aspidem admovere ad corpus.

Aspis, is, *m.* Kataonian hallitsia toisen Artaxerxeen aikoina.

asportātio, ōnis, *f.* (seur.), poiswieminen, signorum.

as-porto, I, (abs-porto), kantaa pois, wiedä, kuljettaa, toimittaa pois, tiehensä, quid; quid secum (ottaa mukaansa); sua omnia Troezena.

asprētum, i, *n.* (asper), epätasainen, louhiperä paikka, räsälikkö.

Assaracus, i, *m.* Phrygian kuningas, Tros nimisen kuninkaan poika, Ankiseen iso-isä, Ganymedeen ja Iloon weli, jsta Assaraci proles, gens, s. o. Romalaiset, run.

assecla ja **assecula** (ads.), ae, *m.* (assequor), saattelia, seuralainen, palwelia, a. praetoris esse (apulaisena olla Praetorin seuruetta); taw. häntyri, norkko, nurkkawilppa.

assectātio (ads.), ōnis, *f.* (assector), (palwelias ja kunnioittawa) saatteleminen, seuraaminen.

assectātor (ads.), ōris, *m.* (seur.), saattelia, seuralainen, kerallinen; eritt. jkn opin t. opettajan harrastaja, noudattaja, tawottaja.

as-sector (ads.), I, kaikkialla, ahkeraan, halulla jne. saatella, seurata, kaimata,

noudattaa jtta, olla jkn ſeuraeſa l. pariſa, quem.

assensio (ads.), ōnis, *f.* (assentio), ſuoſtunta, mieltymyſ, hywäkſyminen, popularis; a rebus incertis assensionem cohibere.

assensor (ads.), ōris, *m.* (assentio), ſuoſtuja, hywäkſyjä.

assensus (ads.), us, *m.* (assentio), ſuoſtumus, myöntymyſ, mieltymyſ, hywäkſyminen, ſuoſio, mielihywä, omnium assensu comprobata oratio; assensum cohibere a rebus certis; cum ingenti assensu exponere quid y. m.; werr.: nemorum, cornuum (kaikku), run.

assentātio (ads.), ōnis, *f.* (assentor), mielinkielinen ſuoſtumus, ſiewiſteliäs mieltymyſ, liehakoitſewa hywäkſyminen, mielinkielintä, imarteleminen, ad nimiam a. eruditi; inflatus assentationibus; jōta **assentātiuncula** (ads.), ae, *f.* imartelemus, ſiewiſtelemyſ.

assentātor (ads.), ōris, *m.* (assentor), mielinkielitſiä, ſiewiſteliä, hywäſteliä, imartelia, assentatoribus patefacere aures suas.

assentātōrie (ads.), *Adv.* (ed.), mielinkielin, ſiewiſteliän tawoin.

as-sentio (ads.), sensi, sensum, IV, ja taw. *dep.* **assentior**, sensus, IV, ſuoſtua jkn puoleen, myöntyä jkn puoleen, pitää jkn ajatuſta l. mieltä, ſuoſtua, mieltyä jhnkin, hywäkſyä jtakin, de Vennonianis rebus tibi assentior; in quo te Dicaearcho a. negas; illud a. Theophrasto, cetera a. Crasso (myönnyttää tuo Theophraſtoolle, tuoſa pitää yhtä Theophraſtoon kanſa jne.); orationi; precibus (ſallia rukouſſet), run.; temporibus (noudattaa aikoja, mukauta aikoja myöden); *pass.*: Bibulo assensum est (ſuoſtuttiin Bibuluſſen tuumaan).

assentor (ads.), I, (ed.), täydelliſeſti ſuoſtua jkn puoleen, kaikiſa myöntyä jkn puoleen l. pitää yhtä jkn kanſa, puhua myötäkielin l. mieltä myöden, mielinkielitä, liehakoita, ſiewiſtellä, imarrella, cui; ut nihil nobis assentati esse videamur (ei mieſäkään); werr.: Bajae tibi assentantur (miellyttelee, ſuoſittelee ſinua).

as-sequor (ads.), cūtus l. quutus, III, alkp. ſeurata, ajaa takaa, jōta 2) ſaawuttaa, ſauttaa, yllättää, ennättää, ſaada kiinni jku, quem; nondum assecuta parte suorum (tulla ſaapuwille, päästä perille); kuw. *a)* ylim. ſaawuttaa, käſittää, ſaada jtakin, ehtiä, ennättää, päästä jhnkin, gradum honoris, magistratum; illud, ut - - (aikaanſaattaa ſe, että - -). *b)* tulla jkn rinnalle l. äärelle, wetää wertoja jlle, ſaawuttaa, quem; cujus merita, prudentiam. *c)* käſittää, tajuta, älytä, ymmärtää, cogitationem; conjecturā quid, arwata jtakin.

asser, eris, *m.* (assero), ruode, paalu, karanko, ſaikka, laahko.

as-sero (ads.), sēvi, situm, III, kylwää l. istuttaa wiereen.

as-sero (ads.), serui, sertum, III, alkp. liittää l. ottaa puoleenſa, *a)* quem in servitutem, käden päällelaskemalla juliſtaa jku orjakſi; werr.: quid cui (sibi), omiſtaa, anaſtaa, omakſi juliſtaa, sibi nomen sapientis; me assere coelo (juliſta minun olewan taiwaalliſta ſukuperää), run.; jōta ylim. wakuuttaa, wäittää, kertoa. *b)* a. quem manu, in libertatem l. ykſ. asserere quem, käden päällelaskemalla juliſtaa jku wapaaksi, laskea wapaaksi; jōta werr. päästää, wapauttaa, warjella, puoluſtaa, quem a qua re; libertatem.

assertor (ads.), ōris, *m.* (ed.), jonkun wapauden eduſmies l. puoluſtaja; ylim. wapauttaja, pelaſtaja, ſuojelia, puoluſtaja. *b)* orjantilaan pania, orjakſi juliſtaja, puellae.

as-servio (ads.), IV, liſäkſi auttaa, ediſtyttää, kartuttaa, contentioni vocis.

as-servo (ads.), I, ſäilyttää, tallittaa, pitää korjuſſa, takawaarikoſſa, wartioita, tabulas; portas, exitus, oram; praedam, run.; quem. *b)* pitää ſilmällä jku, pitää waari jkſta, acerrime quem.

assessio (ads.), ōnis, *f.* (assideo), iſtunta jkn äärcſä, wiereſä (lohdutamiſta warten).

assessor (ads.), ōris, *m.* (assideo), iſtuja-kerallinen, iſtuntomies, apumies oikeuden toimiſſa t. muiſſa.

asseveranter (ads.), *Adv.* wakawaśti, loqui cum quo.

asseverātio (ads.), ōnis, *f.* (seur.), yksitotinen, wakawa wäitös, wakuuttaminen, takaileminen, omni assev. affirmare cui (täydestä todesta wakuuttaa); werr. yksitotisuus, yksiwakaisuus, kowuus.

as-severo (ads.), I. (severus), toden teolla menetellä, täydellä todella astoita; jsta wakawaśti, warmaan wäittää, wakuuttaa, penätä, takailla, quid, de qua re, *acc. c. inf.*

as-sideo (ads.), sēdi, sessum, II, (sedeo), istua wieresså, luona, läsellä, cui; run.: parcus assidet insano (on jotenkin wähämielen kaltainen); eritt. lohduttain, neuwoen, auttain, hoittain istua wieresså, seisoa ääresså, cui; in carcere: jsta myös: olla kerallisena, kerallis-istujana oikeudessa. *b)* olesfella, asuksennella jllakin paikalla, sen luona l. likellä, urbis ruinis; usein: olla asettuneena luona, pitää asentoa ääresså, piirittää, prope moenia; *dat.* kera: Casilino, muris; *acc.*: muros. run.

as-sīdo (ads.), sēdi, sessum, III, istua jhnkin, istahtaa, panna istualle, laskeuta istumaan, asettua istumaan, in bibliotheca, in schola; super aspidem; *acc.* kera: dexterā quem (istua jkn oikialle puolelle); assidamus si videtur.

assidue (ads.), *Adv.* yhtäpäätä, yhä, yhtenänsä, alinomaa, herkeämättä, ehtimiseen, canere, audire.

assiduitas (ads.), ātis, *f.* (seur.), ainainen läsnä-olo, alinomainen terweisillä kaynti t. saattaminen, medici (herkeämätöin hoitto); quotidiana amicorum a. et frequentia: praeceptum, fructus assiduitatis: assiduitatem praebere cui (melkein yhtäpäätä olla jkn seurassa). *b)* bellittamättömyys, ahkeruus, assiduitate quid consequi, perficere: t. yhtämittaisuus, alinomaisuus, kestäwäisyys, pitkällisyys, herkeämättömyys, bellorum: epistolarum (keskenmatöin kirjewaihto).

assiduus (ads.), 3, 'assideo', yhtämittaa olewa jsśakin, alinomaa olesfelewa jsśakin, yha läsnä-olewa, Romae, in praediis; cum quo; werr. hellittämätöin, heittämätöin, ahkera, ahuisa, harras, tanakka, upera, uuttera, hostis, agricola, accusator; t. yhtämittainen, alinomainen, ainainen, kestäwä, pitkittäwä, herkeämätöin, labor, bella, imbres, lacrimae y. m.

assiduus, i, *m.* (as-do), weronmaksaja, weronalainen (waralliśempain porwariluokkain nimi Serv. Tulliukśen aikana, Proletarein suhteen).

assignātio (ads.), ōnis, *f.* (seur.), omakśi antaminen l. jakaminen, omakśi määrääminen, taw. maitten jakamisesta kolonisteille puh., agrorum; jsta Sullanae assignationes (Sullan maalahjoituksset).

as-signo (ads.), I, osottaa jlle jtakin, jsta antaa, jakaa, määrätä, agros, ordinem cui; eritt. antaa, jättää, uskoa jkn säilytettäwäksi, jkn hoimiin j. m. s., quibus deportanda Romam Juno assignata erat; kuw. päättää jtakin jkn syyksi, lykätä syy jkn päähän, syyttää jsta jhnkin, päättää jtakin jkn ansiokśi, quid non homini, sed tempori; civitati unius amentiam; prospera consilio cujus.

as-silio (ads.), silui, sultum, IV, (salio), karata luokśi, puoleen, hyppätä, töywätä, hyökätä puoleen, päälle, moenibus, run.; werr. laineista puh.: wierähdellä l. läikkyä puoleen; kuw. puhessa syökśähtää l. laikahtaa jhnkin, ad aliud genus orationis.

as-similis (ads.), e, jkn kaltainen, jkn luontoinen l. tapainen, jkn kuwainen, muotoinen, näköinen, yhtäläinen, enimitten run., *gen.* ja *dat.* kera.

assimulātio (ads.), ōnis, *f.* (seur.), puhelian tecskenneltu lähestyminen kuuliain ajatuksen puoleen.

as-simulo (ads.), I, tehdä jtakin jnkin kaltaiseksi, tehdä yhdenmuotoiseksi, yhtäläisyyttää, literae lituraeque omnes assimulatae; jsta mukailla, kuwailla, osotella, jälitellä, tecskennellä, anum (ruweta wanhan waimon näköiseksi), run.; castrorum consuetudinem; odium cum conjuge, run.; furere (tehdä itsensä heikkomieleksi, olla olewanansa hullu), run.; jsta assimulatus, tecskenneltu, teko-, walhe-, warjo-, virtus (kiilto-awu); alia vera,

alia assimulata; werr. pitää yhdenkaltaisena, werrata, rinnakſuttaa, convivia freto *(dat.)*, grandia parvis (werrata pidot mereen jne.), run.; *abs.:* naturam.

assis, f. axis, lauta.

as-sisto (ads.), stiti, III, ſeiſottaita l. aſettauta jhnkin, aſtua luokſi, puoleen, eſiin, ad fores; contra omnes hostium copias; in publico (näkyä julkiſalla); propter aquilam; ante aras, run. 2) ſeiſoa jſakin, ääreſſä, wiereſſä, talus rectus assistit (ſeiſoo pyſtyſſä); lecto, divinis *(dat.)*, run.; kuw. auttaa, puolustaa.

asso, I, paistaa, paahtaa.

as-soleo (ads.), II, olla jtn tapana, olla tawallinen, tawalliſesti tapahtua, quum multa assoleat veritas praebere vestigia sui (totuuden on tapa tarita, totuus tawalliſesti taritſee); ubi assolent (*sc.* comitia fieri), kuſſa tawalliſestikin (nim. kokouksia pidetään); ut assolet, tawanmukaiſesti.

as-sono (ads.), I, kaikua waſtaan, kaikuin toiſtaa.

assuē-facio (ads.), fēci, factum, III, (assuetus), totuttaa jhnkin, aaduttaa, taiwuttaa, harjottaa jhnkin, quem puro sermone, moribus, genere pugnae; quem operi; plebem ad supplicia; *inf.* kera: imperio parere, equos remanere (totuttaa tottelemaan jne.); *Pass.:* assuefacti superari (tottuneet häwiämään).

as-suesco (ads.), ēvi, ētum, III, totuttaa jhnkin, aaduttaa, taiwuttaa jhnkin, pluribus *(dat.)* mentem, run.; taw. 2) *intrans.* totuttaa itſenſä jhnkin, tottua, aatua, taipua, harjauntua, opaſtua, oleuntua, talttua jhnkin, *perf.* assuevi, olen tottunut jne., genere pugnae (tappelon laatuun), humori ac frigori, ad homines, in omnia jura; run. *acc.* kera: ne tanta animis assuescite bella (älkäät ſydämmiſſänne totutelko teitänne niin hirmuiſiin ſotiin); *inf.* kera: fremitum voce vincere (woittamaan); uſein *Partcp.* assuetus, tottunut, harjauntunut, taw. *abl.*, *dat.*, ad l. in *acc.* kera, *inf.*; *gen.:* Gallici tumultūs, ja *acc.:* invia ac devia (tottunut metsäliin, tiettömiin jne.); jsta assuetus, 3, *PA.* totuttu, tunnettu, tawallinen, portula, regio; longius assueto (tawallista kauemmaksi), run.

assuētūdo (ads.), inis, *f.* (cb.), tottuminen, tapa, mali (pahaan tottuminen); cujus (yhteys jtn kanssa).

assuētus, 3, l. assuesco.

assultus (ads.), us, *m.* (assilio), päälleskarkaus, töyräys, hyökkäys, rynnäkkö.

as-sum (ads.), affui, adesse, olla läsnä, luona, saapuwilla, saatawilla, kasilla, jſakin, ad portam, in senatu; comitiis, olla kokouksessa; pugnae; portae, sacris, run.; omnibus periculis (ottaa osa waaroihin); turbae (olla joukossa), run.; ducibus Latiis, seurata, saatella päälliköitä, olla niitten kerallinen, laakeripuusta puh., ja samoin: dolentibus, cypressipuusta puh., run.; vim affore verbo crediderat (oli luullut woiman asuwan sanassa), run.; usus adest (tarpeellinen on); hac mihi semper adest (on kyllikſi l. kosolta tarjona, warana), run.; non adesse (puuttua), run.; coram adesse (itse olla paikalla); qui adsunt l. aderant (läsnäoliat); ajasta puh.: olla läsnä, olla tullunna, aderat judicio dies; vesper adest (ilta joutuu, yrittää, kakeää), run.; quum partus adesset (läheskyi), run.; kuw.: a. animo, tähdätä, tarkata, ottaa waari, t. olla pikaneuwoinen, t. myös: olla pelotoin, rohkaista mielensä. 2) toimellaan, neuwollaan, awullaan olla jtn läsnä, olla jtn apuna l. tukena, auttaa, tukea, turwata, holhoa, suojella, puolustaa, cui; cui in consilio; rebus cujus; in magnis rebus; cui contra quem (jutunkantajana); eritt. jumalia awukſi huudettaissa: assis, adeste jne. *b)* todistajana olla läsnä, jsta scribendo a., kirjoitettaissa olla läsnä todistajana. 3) tulla saapuwille, tulla, ilmauntua, laheskyä, ex Africa; ad imperandum vel ad parendum; per dumos, urbi, patribus, run.; ajasta puh.: affore tempus, run.; eritt. tulla saapuwille lakiin l. oikeuteen, ad judicium l. ykſ. adesse.

as-sūmo (ads.), sumpsi, sumptum, III, ottaa puoleensa l. luokſensa, ottaa,

sibi quid; sacra Cereris de Graecia; quem in societatem consilii, armorum, wetää; socius et administer omnium consiliorum assumitur Scaurus (tehdään osallisekſi jne.); dignos (ystäwikſi walita mahdollisia), run.; pedes et pennas, alimenta a ventis, saada, run.; robora (wäkeytyä), run.; kuw.: voluptatem (tawottaa); laudem sibi ex qua re (saattaa); pugnae amorem (mielistyä tappeloon), run.; artes propter se (käyttää); tractationem orationis, reprehensionem (edustaa l. waatia itselleen); neque mihi quidquam assumo ja si id mihi assumo, omistaa; patrem (walheellisesti sanoa omakseen), run. 2) ottaa lisäksi, legiones, socios; kuw.: aliam quoque artem sibi, dicendi copiam (lisäksi oppia); nihil nostrae laudi assumptum arbitramur (ett'ei maineemme siitä ensinkään ole karttunut); eritt. ajatus-opissa: panna alalause päätösjohdelmaan, ja kieli-opissa: assumpta verba, lisasanat.

assumptio (ads.), ōnis, *f.* (ed.), hywäksywä ottaminen, hywäksyminen; eritt. ajatus-opissa: alalause.

assumptīvus (ads.), 3, (assumo), alkp. lisäksi ottawa, causa (joka ulkonaisesta syystä asian puollustuksen johdattaa).

as-suo (ads.), sui, sūtum, III, neuloa l. ommella jhnkin, neuloa liittää jhnkin.

as-surgo (ads.), surrexi, surrectum, III, nosta yles, pystyyn, seisaalle, istualta, kaatuneista, parantuwista (a. e morbo), istuwista puh., eritt.: a. cui, jkn kunniaksi, jkn edessä nosta seisaalle, jsta kuw.: vinis (myönnyttää wiina etuisammaksi, olla sille wertoja wetämättä), run.; run.: assurgere dextrā (s. o. nostaa kätensä). *b)* werr. paikoista, rakennoista, tähdistä j. m. s. puh.: kohota, nosta, yletä, inde colles assurgunt; septem in ulnas (röyköttyä seitsemän kyynärän korkuiseksi, maasta puh.), run.; non assurgunt turres, run.; assurgens Orion, run. 2) kuw. kohota, querelis (pakahtua, puhjeta walituksiin), run.; irae assurgunt (wiha yltyy, paisuu, kiihtyy), run.

assus, 3, paahdettu, paistettu; jsta *subst.* assum, i, *n.* vitulinum, wasikanpaisti, ja assa, orum, *n.* paistinliha. 2) werr. kuiwa, sol (päiwänpaisteen nautinto ilman kylpemättä ja ihoansa woitelematta); jsta *subst.* assa, orum, *n.* hioshuone, löylykammio.

Assyria, ae, *f.* Aasian maakuntia, eritt. Assyrian waltakunta (taw. Syria); jsta **Assyrius**, 3, assyrialainen, run. eritt. medialainen, phoinikialainen, palestinalainen, phrygialainen, indialainen, *subst.* Assyrii, orum, *m.* Assyrialaiset.

ast, k. at.

Asta, ae, *f.* Hispania Baetica:n kpgeita; jsta **Astensis**, e, astalainen.

Astapa, ae, *f.* Hispania Baetica:n kaupungeita.

Astarte, es, *f.* Phoinikiassa ja Syriassa palweltu kuujumalatar.

Asteria, ae, l. -e, es, *f.* Coeuksen ja Phoiben tytär. 2) naisnimi.

a-sterno (adst.), III, hajoittaa, lewittää, wiskata jhnkin; *Pass.* asterni, nakkauta pitkakseen jhnkin, maata pitkänä, wennä jssakin, sepulcro, run.

astipulātor (adst.), ōris, *m.* (scur.), todistaja l. apumies laissa, joka ynnä toisen kanssa jtakin lupaa. *b)* werr. hywäksyjä, noudattaja, tawottaja, Stoicorum astipulator Antiochus.

a-stipulor (adst.), I, suostua l. myöntyä jkn puoleen, pitää yhtä jkn kanssa, cui irato.

a-stituo (adst.), stitui, stitūtum, III, (statuo), asettaa l. sijoittaa jhnkin, quem ad lectum cujus.

a-sto (adst.), stiti, I, seisoa luona, läsnä, wieressä, ääressä, ad tumulum, in conspectu cujus; ante oculos, supra caput, run.; *dat.* kera: portis, seisoa portilla, run.; kuw.: astante ope barbarica (wielä ollessa, pysyissä, kestäissä), run. 2) seisoa pystyssä, squamae astantes (pöyristyneet, torrollansa), run.

Astraea, ae, *f.* oikeuden jumalatar.

Astraeus, i, *m.* eräs Titani, Auroran puoliso, tuulten isä, jsta fratres Astraei, s. o. tuulet, run.

a-strepo (adstr.), strepui, strepitum, III, meluta, hälistä, sohista jnkin ohessa, jhnkin, diversis incitamentis; cui,

remoten huutaa ſuoſiotanſa jtlle. 2) *trans.* remoten hywäkſyä; ja myös: huumata, aures precibus.

astricte (adstr.), *Adv.* piukasti; kuw. ſuppiasti, lyhykäiſesti, a. numerosa oratio (tiukasti).

astrictus (adstr.), 3, *PA.* pingoitettu, wedettu piukkaan l. kiinni, piukka, tiukka, limen (ſuljettu), run.; aquae (jäätynyt), run.; werr.: non a. soccus (kiintiästi liittymätöin, lotka, epähuoliſesta kirjoitustawasta puh.), run.; kuw. *a)* näpiä, niukka, tiiwis, mos (elanto). *b)* ſupistettu, ſuppia, lyhykainen, eloquentia, verborum comprehensio; numeris astrictior poeta (enemmän ſidottu).

a-stringo (adstr.), strinxi, strictum, III, wetää piukkaan (jnkin ääreen, jhnkin), wetää kiinni, ſitoa piukkaan, piukoittaa, tiukentaa, kiristää, kutiſtaa, quem ad statuam (ſitoa kiinni kuwapatſaaſen); vincula, run.; hederä astringitur ilex (kietolas kiertyy tammen ympäri), run.; corpus (jähmiſtyttää, kohmetuttaa, kylmätä, pakkaſesta puh.). 2) kuw. ſitoa, welwoittaa, fidem, servitutem, kiinnittää, lujittaa, wahwiſtaa; orationem numeris; voluptatibus astrictum esse (olla hekumaan taſkertunut); quem conditionibus; lege astringi: sacris astringi (olla welkapää uhrit woimaſſa pitämään); jota se scelere, ſaattaa itſenſä ſyylliſeſſi rikokſeen, tehdä rikos. *b)* puheesta puh.: ſupiſtaa, lyhyeltä käſittää, argumenta.

astrologia, ae, *f.* tähtitiede.

astrologus, i. *m.* tähtitiedustaja, tähtitutkija. 2) tähtitaikuri, tähtiſelittäjä.

astrum, i. *n.* tähti, tähtye, tähtiſiferö, tähdistö; run. korkeus, eſim. turris educta sub astra (rakettu tähtihin l. jarin korkialle kohoawakſi); mons petit astra (tähttää taiwaalle). *b)* kuw. *plur.* astra, tähdet, taiwas, ſ. o. ikuinen maine, laudes eujus in astra tollere: ferre ad astra, educere in astra (tähtihin, taiwaiſin koroittaa l. yliſtää, erinomaiſen ſuuresti kiittää), run.; sic itur ad astra (noin ſaawutetaan ikuinen maine), run.; ex astris decidere (kadottaa ſuuren kunnianſa).

a-struo (adstr.), struxi, structum, III, liittää l. rakentaa ääreen, wiereen; ylim. liittää, panna liſäkſi jhnkin, formae animum, run. 2) waruſtaa jllakin, contignationem latereulo (peittää); kuw. ſyyttää, quem falsis criminibus.

astu (asty), *n. indecl.* kaupunki, eritt. Athenan kaupunki, astu venire, accedere.

a-stupeo (adst.), stupui, II, hämmäſtyä, oukkamuſtua, kummaſtua jtakin, sibi, run.

Astura, ae, *m.* 1) eräs Latiumin joki, ja *b) f.* tuon joen ſuuſſa oluwa ſaari ynnä kyki, jonka lähellä yksi Ciceron maataloja. 2) Hispania Tarraconensi:n jokiloita.

Astur, is, *m.* Aſturialainen, t. *adj.* aſturialainen, taw. *plur.* **Astures**, um, *m.* Aſturialaiſet, joitten aſuinmaa oli **Asturia**, ae, *f.* Aſturia, Hiſpanian maakuntia; jöta *a)* **Asturicus**, 3, aſturialainen. *b)* Asturco, ōnis, *m.* aſturialainen hewo.

astus, us, *m.* wiekkaus, wiiſaus, juoni, koukku.

astūte, *Adv.* wiekkaasti, ſukkelasti, wilapaasti.

astūtia, ae, *f.* (ſeur.), wiekkaus, ſukkeluus, oweluus, confidens: *plur.:* astutias tollere (wiekkaat juonet, pahat keinot j. m. ſ.).

astūtus, 3, wiekas, kiewas, ſukkela, wilappa, owela, wiiſas, homo; ratio.

asty, k. astu.

Astyanax, actis, *m.* Hektorin ja Andromaken poika. 2) eräs murheteeskeliä, Ciceron aikuiſia.

Astypalaea, ae, *f.* Kretan lähinen ſaari Sporadein joukkoa, kuſſa ſamanniminen kyki; jöta *a)* **Astypalaeenses**, ium. *m.* Aſtypalaialaiſet. *b)* **Astypalēius**, 3, aſtypalaialainen.

asȳlum, i. *n.* (julkinen) turwapaikka, pakoſija, asylum aperire; in asylum confugere.

at [wanhantapaiſesti ja run. **ast**], *Conjunct.*, liittää edelliſeen ajatukſeen toiſen peräti waſtakakaiſen t. waan erinkaltaiſen, mutta, waan, waſtoin, päintoiſin, mutta waſtoin, waan kuitenkin, ainakin toki, edes, kumminkin, toki, toiſelta puolin, muutoin.

Atābulus, i, *m.* polttawan Sirocco-tuulen nimi Apuliaſſa.

Atalanta, ae, *f.* kuningas Schoeneuksen tytär Boiotiasta, kuuluisa ketteräjalkaisuudeltaan. 2) Jasioon tytär, mainio metsänkäwiätär.

Atalanta, ae, *f.* Euboian lähisiä saaria.

atavus, i, *m.* (avus), iso-isä wiidennessä polwessa, ukon-ukon isä; run. *plur.* ylim. suku-, kanto-, esi-isät, sukuperä.

Ategua, ae, *f.* Hispania Baetica:n kaupungeita.

Atella, ae, *f.* periwanha Oskilaisten kyki Kampaniassa; josta *a)* **Atellānus**, 3, atellalainen, fabula, fabella A. ja yks. Atellana, Atellasta Romaan istutettu laji leikillisiä teoskelmiä, eritt. Roman nuorisolta hywäilty; *subst.* Atellānus, i, *m.* Atellaniteoskeliä, ja Atellani, orum, *m.* Atellan asukkaat, Atellalaiset. *b)* **Atellānicus** ja **Atellānius**, 3, Atellanperäisiä teoskelmiä koskewa, atellaninen.

āter, atra, atrum, musta, nokimusta, alba et atra discernere non poterat; a. filius (murjaani), run.; ylim. tumma, pimiä, häperä, jylhä, synkkä, color, nemus, spelunca, nebula, tempestas, run.; mare (myllyttу, myrskyinen), run.; werr. mustapukuinen l. -waatteinen, lictores, run. *b)* kuw. musta, sumia, ilotoin, sulotoin, kolkka, surullinen, onnetoin, kauhia, hirwiä, cupressus, Styx, serpens, run.; cura, timor, run.; eritt.: a. dies, onnetoin päiwä, turmiopäiwä, jona jku kommelus on waltakuntaa kohdannut; josta pahansuopa, häijynilkinen, myrkyllinen, versus, dens, run.

Aternius, 3, romal. sukunimi; *adj.* aterninen, Aterniuksen.

Aternus, i, *m.* eräs Samniumin joki, ja **Aternum**, i, *n.* kyki tuon joen suussa.

Athamānes, um, *m.* Athamanialaiset, joitten asuinsijana oli **Athamānia**, ae, *f.* Epeiron maakuntia. Siitä: **Athamānis**, idis, *f.* Athamanian nainen.

Athamas, antis, *m.* Orkomenoon kuningas, Aioloon poika, jolle Nephele synnytti Phrixoon ja Hellen, mutta Ino (Leucothea, Matuta) Melikertan (Palaemon, Portunus) ja Learkoon. Siitä: *a)* **Athamantēus**, 3, athamantinen, Athamaan. *b)* **Athamantiades**, ae, *m.* Athamantiadi, Athamaan poika, Palaimon. *c)* **Athamantis**, idis, *f.* Athamaan tytär, Helle.

Athanagia, ae, *f.* Hispania Tarraconensis:n kpgeita.

Athēnae, arum, *f.* Attikan pääkyki; josta **Athēniensis**, e, athenalainen, *subst.* Athenalainen.

Athēnaeum, i, *n.* Athenen l. Minerwan temppeli Athenassa, jossa runosepät ja tiedemiehet kuultawaksi lukiwat teoksiaan. 2) Athamanian linnoja.

Athōnis, ōnis, *m.* orjain päällysmies Sikeliassa toisessa orjakapinassa.

Athēnodōrus, i, *m.* stoalainen philosophi Tarsosta, Poseidonioon oppilaista.

athoos, i, *m.* jumalankieltäjä, Diagoras.

Athesis, is, *m.* eräs Yli-Italian joki, nykyään Etsch nimeltään.

athlēta, ae, *m.* woittelia, kilpataistelia, kisätaistelia, eritt. julkileikeissä; josta **athlēticus**, 3, athletillinen, kilpataistelian.

Athōs, *dat.* Atho, *acc.* Atho ja Athon, l. **Atho**, **Athon**, ōnis, *m.* eräs Kalkidiken wuori.

Atil-, k. Attil-.

Atīna, ae, *f.* Latiumin kpgeita; josta **Atīnas**, ātis, *f.* atinalainen, *subst.*: in Atinati, Atinan aluskunnassa, ja Atīnātes, um, *m.* Atinalaiset.

Atīnius, k. Attinius.

Atintānia, ae, *f.* Atintanialaisten (Atintanes) asuinmaa Epeirossa.

Atius, k. Attius.

Atlas, antis, *m.* eräs Titani, Mauretanian kuningas, Japetoon ja Klymenen poika, Plejadein ja Hyadein isä, jonka Perseus muutti samannimiseksi Mauretanian wuoreksi, kun ei Atlas ottanut häntä kestittääksensä. Siitä: *a)* **Atlantēus**, 3, Atlasta koskewa, Atlaan, Pleiades, run.; t. länsi-afrikalainen, libyalainen, finis, run., ja samoin *b)* **Atlantiacus**, 3, litus, run. *c)* **Atlanticus**, 3, atlantinen, länsiafrikalainen, libyalainen, mare, Atlantin meri. *d)* **Atlantiades**, ae, *m.* Atlantiadi, Atlaan miehenpuolinen fiktiö (eritt. lapsenlapsensa Merkuri ja lapsenlapsen lapsensa Hermaphroditos). *e)* **Atlantis**, idis, *f.* Atlantidi, Atlaan naispuolinen fiktiö, esim. Maia, Elektra, Kalypso; *plur.* Plejadit ja Hyadit.

atomus, i, *f.* oſimatoin peri-aine, joſta Demokritoon opin mukaan kaikki on tehty, oſitoin kappale, oſapuute, perusoſanen, atomi.

atque l. (ainoaſti conſonanttein edellä käytettäwä) **ac**, *Conjunct.*, (alkp. adque), yhdiſtää 1) yksityiſiä ſanoja: ja ſen oheſſa, ja ſiinä ſuhuſſa, ja myöskin, ja, natura loci ac vallo tutari; genus hominum liberum atque solutum; spargere me ac disseminare arbitrabar; tranquille atque moderate; joſta wäliſti: ſekä - - että, niin - - kun, eſim. omnia honesta atque inhonesta; caloris ac frigoris patientia par; uſein liittäwä edelliſeen ſanaan toiſen oikaiſewan t. tähdelliſemmän: ja pikemmin, tai oikiaſtaan, ja -pa (-pä), ja -kin, ja yksin -kin, jopa, wieläpä, ja erittäin, rem difficilem atque omnium difficillimam; si hoc dissuadere est ac non disturbare ac pervertere; duabus missis subsidio cohortibus atque his primis legionum duarum; magna diis habenda gratia atque huic ipsi Jovi Statori; ne Virginio commeatum dent atque etiam in custodia habeant (waan ennemmin pitäwät); atque adeo, taikka pikemmin, ja yksin -kin, ja wielä päälliſeksi. Critt. wertaelmiſſa: kun, aeque, simul, idem, par, similis, totidem, aliter, alius, secus j. m. ſ. atque; artius atque hederā procera adstringitur ilex, run. 2) koko lauſeita: ja, ja niin, ja ſamoin; wastahakaiſta lauſetta edelliſeen liitettäiſſä: kuitenkin, kumminkin, yhtäkaikki; ja ylim. jtakin kertomaa t. ajatusjuoksua jatkettaiſſa: nyt, mutta, waan, ja niin, ſiis, joſta puheen päätöksiſäkin. Critt. *a)* wertaelmiſſa: atque ut - - sic, ac velut - - sic j. m. ſ., ja niin kun - - niin, eniten run. *b)* ajankohdaſtoin yhdiſtyksſeſſä: ja niin, ja nyt, ja heti jälkeen; simul atque l. ac, heti kun.

at-qui, *Conjunct.*, (qui = quo), käytetään ylim. wastahakaiſen wäitöksen aloittamiſeksi, mutta, waan, waan kuitenkin; olkoon, mutta; kyllä, mutta; wastoin; joſta wäliſti: yhtäkaikki, kuitenkin, t. epäilemättä, kaiketi. Critt. alalauſeen aſettamiſeksi päätösjohdelmaan: mutta, waan.

Atrac-, ſ. **Atrax**.

atrāmentum, i, *n.* (ater), musta neste, sepiae; critt. kirjoitusmusta, läkki, a. temperare; a. sutorium, ſuutarin musta, ſortta, waskiwihtrilli.

atrātus, 3, (ater), mustapukuinen, murhewaatteinen.

Atrātus, i, *m.* Roman lähiſiä jokiloita.

Atrax, acis, *f.* Theſſalian kygeita; joſta *a)* **Atracius**, 3, atraxilainen, run. theſſalialainen. *b)* **Atracides**, ae, *m.* Atrakidi, Theſſalialainen (Kaineus). *c)* **Atracis**, idis, *f.* Atrakidi, Theſſalian nainen (Hippodameia).

Atrebates, um, *m.* Gallia Belgica:n kanſakuntia; *sing.* Atrebas, atis, Atrebatilainen.

Atreus, ei, *m.* Pelopſin ja Hippodameian poika, Agamemnonin ja Menelaoon iſä, Argon ja Mykenan kuningas; joſta **Atrīdes** ja **-a**, ae, *m.* Atridi, *plur.* Atridit (Agam. ja Menel.).

atriensis, is, *m.* (atrium), huoneenhaltia, -wartia, -katſoja, diligens.

atriolum, i, *n.* (ſeur.), eſihuonehut.

atrium, ii, *n.* eſihuone, etuhuone, eteisſali, eſikko, joſſa Romalaiſilla eſi-iſäin rintakuwat oliwat aſetettuina, joſſa perheen-emäntä istui ynnä piikainſa kanſſa työssä, joſſa wieraita wastustettiin j. m. ſ.; joſta temppelinkin eſikko (ſ. o. ſalit ja pylwäsrahat ſen edeſſä), in atrio Libertatis; a. auctionarium, huutokauppa-pylwäikkö; run. *plur.* yhdeſtä eſikoſta puh.: atria longa patescunt, ja werr. itſe huone, aſunto, atria prodigiosa.

atrōcitas, ātis, *f.* (atrox), synkkämuotoiſuus, joſta julmuus, hirweys, hirmuiſuus, kauheus, rei, facti, sceleris. *b)* werr. tuimuus, rajuiſuus, ankaruus, kowuus, animi; joſta myös: tyrmeys, jäykkyys, kylmäkiskoiſuus, a. ista quomodo in veterem Academiam irruperit nescio.

atrōciter, *Adv.* kowaſti, julmaſti, hirwiäſti, tuimaſti, rajuſti, ankaraſti, minitari cui, dicere, agere: in quem saevire; quid accipere (myrkkämielin).

atrox, ōcis, (ater), muſtan= l. tumman=muotoinen, ſynkkä, julma, hirwiä, hir=muinen, kauhia, kauhiſtawa, res, facinus, caedes, responsum, imperium y. m.; bellum, pugna, certamen, werinen. *b)* werr. ſynkkä, tuima, raju, ankara, tormiä, ynſiä, jyrkkä, jäykkä, jänkiä, jämiä, ihmiſiſtä puh.; animus Catonis, run.; puheesta puh.: kiiwas, ankara, kiihtynyt, genus orationis.

att-, ſana=yhdiſtyksiſsä = adt-.

Atta, ae, *m.* romal. liikanimi; eritt. C. Quintius Atta, eräs pilateeskelmöitſiä.

attagen, ōnis, *m.* pyy.

Attalenses, ium, *m.* Pamphylian kygin Attalian aſukkaat.

Attalus, i, *m.* uſiamman Pergamin kuninkaan nimi; jota *a)* **Attalicus**, 3, attalinen, Attaloon, urbes (pergamilaiſet), vestes (kullankirjaiſet, Attalos Philometorin kekſimällä keinolla kudotut), run.; jota conditiones (komiat, ſuuret tawarat), run. *b)* **Attalis**, idis, *f.* Attaloon mukaan nimitetty attikalainen wäkikunta.

at-tamen, *Conjunct.* waan kuitenkin, yhtakaikki.

at-tāmino (adt.), I, (runko tag, tango), koſkea l. kajota jhnkin; jota häwäistä.

at-tendo (adt.), tendi, tentum, III, alkv. wirittää l. jännittää jhnkin päin, eſim. joutſi, jota ylim. ſuunnata, oſottaa, kääntää, ſaattaa jhnkin, signum ad quid (liittää); kuw.: a. animum l. *abs.* attendere, tarkoittaa mieli, huomio jhnkin, wirittää tarkkuutenſa jnkin puoleen, tähdätä, tarkata, ajatella jtakin, ottaa waari, pitää waari jotakin, animum ad cavendum (toden teolla aſettaa mieleenſä waroillaan oleminen); attendite animos ad ea, quae consequuntur; diligenter attendite; att. primum versum, stuporem hominis; quem studiose att.; quum attendo, qua prudentia sit Hortensius; quum de necessitate attendemus; jota eloquentiae att. (ahkeroita, harraſtaa puheliaiſuutta).

attente (adt.), *Adv.* wiritetyllä tarkkuudella, waarinotteliaaſti, huomiokkaaſti, tarkaſti, tyyſkäſti, tiiwiiſen, audire. legere, cogitare.

attentio (adt.), ōnis, *f.* (attendo), alkv. pingoitus, jännitys, a. animi l. *abs.* attentio, wiritetty tarkkuus, waarinotteliaiſuus, huomaawaiſuus, maltti.

at-tento (adt.), I, alkv. koſketella jtakin, kajota jhnkin, jota wihollisena käydä päälle l. kimppuun, karata l. täyttää päälle, puoleen, kimppuun, quem, run. *b)* kuw. kokea, koetella, yrittää, käetä jtakin, ruweta jhnkin, consensus attentatae defectionis; inimicos (ongiskella riitaweljein ajatuksia); urbem, classem (houkutella luopumaan); jura (ahdiſtaa, hätyyttää), run.

attentus (adt.), 3, *PA.* wiritetty, waarinottelias, tyyſkäwaarinen, huomiokas, tarkka, animus, cogitatio; judex, auditor; jota huolta pitäwä jotakin, pyöriwä jnkin perään, huolikas, eritt. omaiſuuden ſuhteen, omaiſuutta l. woittoa ahkeroiwa, omaiſuuden karttamista tarkoittawa, wiriä, quaesitis (*dat.*), run.; paterfamilias; vita.

attenuāte (adt.), *Adv.* koruttomaſti, kaunettomaſti, dicere.

attenuātio (adt.), ōnis, *f.* (attenuo), wähentäminen. *b)* verborum, korutoin puhe.

attenuātus (adt.), 3, *PA.* wienonnettu, ohennettu, ſ. o. *a)* lyhennetty, lyhykäinen, multa habere attenuata, puheesta puh.; jota laiha, korutoin, kaunetoin, oratio. *b)* heikonnettu, heikko, vox, acclamatio; jota wähäinen, fortuna, t. bieno, hentuwakſi ſepitetty, perin ſiiſtikäs, oratio cujus.

at-tenuo (adt.), I, pienentää, ohentaa, hintelöitä, laihduttaa; werr. ja kuw. heikontaa, huonontaa, uuwuttaa, wähentää, waimentaa, corpus, run.; attenuatus amore (riutunut), run.; sortes attenuatae (kooltaan wähemmäkſi menneet); legio proeliis attenuata (huwennut); vires (raukaiſta, lamata); bellum; curas, run.; quem (alentaa, halwentaa), run.

at-tero (adt.), trīvi, trītum, III, hiwuttaa l. kihnuttaa jhnkin, rikki, ylim. hintelöitä, kuluttaa, heikontaa, raanata, caudam (lierittää puoleen), run.; herbas (ſotkea l. tallata ruupuſſi), run.; manus opere, run. *b)* kuw. heikontaa, huwentaa, raukaiſta, riuduttaa, häwittää, tuhota, kuolettaa, opes, le-

auctiōnārius, 3, (ed.), huutokauppaa koskewa, huutokauppa-, awisioni-, atria; tabulae (myytäwäin tawarain luettelot).

auctiōnor, I, (auctio), pitää huutokauppa.

auctito ja **aucto**, I, (augeo), wahwasti lisätä.

auctor, ōris, *m.* ja *f.* (augeo), jkn esineen tuottaja t. edistyttäjä, s. o. 1) synnyttäjä, isä, suku-isä, kanto- l. walta-isä, nobilitatis; generis, sanguinis, run.; perustaja, rakentaja, Trojae, run.; templi (kohentaja); keksijä, miettijä, equi, run.; ja ylim. synnyttäjä, aikaansaaja, suorittaja, toimittaja, toimeenpania, laatija, tekiä, rerum; facti, run.; run.: teli, jaculi (nakkaaja, työntäjä), vulneris, plagae (lyöjä), muneris (antaja). *b)* tutkija, tutkistelia, perustelia, naturae verique, run.; jsta opettaja, Cratippo auctore (Kratippoon johdattaissa). Eritt. kirjatekiä, kirjasepittäjä, kirjoittaja, quos nunc lectito auctores; ja wars. a. rerum l. *abs.* auctor, historioitsia; jsta ylim kertoja, ilmoittaja, sanoja, se id certis auctoribus comperisse; auctorem esse, jutella, kertoa, laatia, *acc. c. inf.* 2) aikaansaattaja, kehoittaja, neuwoja, edistyttäjä, caedis; Cadmeae oppugnandae (syypää Kadmeian walloittamiseen); transeundi Alpes; senatui auctor pacis fui (neuwoin senatia rauhaan); mihique ut absim, vehementer auctor est (ahkerasti neuwoo minua jäämään pois); me, te, eo auctore, minun, sinun jne. toimesta, neuwosta, käskystä; a. viae (opas), run.; grates agere dis auctoribus horum (carminum), menestyttäjä, run.; jsta a. senatūs, consilii publici, johdattaja, ohjaaja; a. legis, ehdolle asettaja, ehdoittelia, t. puolesta puhuja, puollustelia, t. wahwistaja, kiinnittäjä, ja tuosta: auctores fieri, hywäksyä jtakin lakia, katsoa se kelwolliseksi, siihen suostua, kiinnittää jku päätös. *b)* esikuwa, esimerkki, Cato omnium virtutum auctor; unum cedo auctorem tui facti (s. o. joka on samoin tehnyt). *c)* asiamies, asian-ajaja, edusmies, puollustaja, civitatis suae, societatum, salutis. *d)* puolesta wastaaja, takaaja, takausmies, todistaja, levis, nec satis fidus; magnae rei; nuncii; auctorem rumorem habere. *e)* lakikielessä: myyjä (joka takaa omistus-oikeutensa ja sen siirtää ostajan haltuun), fundi; a malo auctore emere; t. edusmies, holhoja (naisten ja ala-ikäisten), rem agere sine auctore; t. kihlauksissa: auctores, todistajat, wieraat miehet, jotka awioliittokirjan allekirjoittawat, nullis auctoribus.

auctōrāmentum, i, *n.* (auctoro), käsiraha, pesti, palkka (tehtäwän palweluksen), a. servitutis; ja myös: wälikirja, suostumus.

auctōritas, ātis, *f.* (auctor), 1) tuotanto, synnytys, keksintö, syy, a. facti et inventio; poetis dare auctoritatem. 2) arwelo, ajatus, mieli, mielenpito, lausuma, de Q. Catuli auctoritate et sententia dicere. *b)* neuwo, kehoitus, kiihdytys, cujus cum valuisset auctoritas; auctoritate Orgetorigis permoti; per auctoritatem civitatium earum (wälitys, puolesta puhuminen); a. amicissimi hominis, lohdutus. *c)* mieli, tahto, käsky, päätös, verba servire hominum consiliis et auctoritatibus; legio auctoritatem Caesaris persecuta est; ad Caesaris auctoritatem se conferre (ylipäällikkyys); jsta senatūs auctoritas, senatin tahto, contra senatus auctoritatem, taw. senatinpäätös, sine senatus auctoritate, ex auctoritate senatus, ja wälisti: rahwaantribuneilta wastusteltu senatinpäätös, s. o. senatin mietelmä l. arwelo, si quis intercedat senatusconsulto, auctoritate se fore contentum; auctoritas populi, kansan tahto l. päätös, populi universi auctoritati parendum; auctoritas collegii pontificum, mietelmä. *d)* ehto, wapaa ehto, walta, täysiwaltaisuus, waltuu, a. peccandi; a. legum dandarum; mittere legatos cum auctoritate. *e)* woima, woimallisuus, mahti, mahtawuus, arwo, arwoisuus, auctoritatem habere, afferre; auctoritatem facere, tuottaa kunnioitusta (muitten puolelta); auctoritatem im-

minuere, levare; summa a. est in quo; magnam auctoritatem sibi constituere (perustaa pyſywäinen maine); auctoritate valere, posse, vincere, anteire y. m.; jsta werr. tähdelliſyys, ſuurenarwoiſuus, aimous, ankaruus, woima, arwo, loci (kunnioitettawa paikka); totius rei, honestatis. 3) eſikuwa, eſimerkki, omnium superiorum; valuit auctoritas. *b*) takaus jkn tapahtuman, waitöksen j. m. ſ. perustamiſekſi, uskottawaiſuus, todenlaiſuus, a. est in eo testimonio; jsta aſian wahwistukſekſi tarpeelliſet: todistuskirja, kirjanne, aſiakirja, cum publicis auctoritatibus, ja takaawan nimi, auctoritates principum conjurationis (ſalaliiton päämiesten arwoiſat nimet), eritt.: auctoritates praescriptae, ſenatinpäätöksen alkupäähän kirjoitetut nimet (päätöksen tehdeſsä läsnäoliat). 4) omistusoikeus, a. fundi.

auctōro, I, (auctor), palkalla welwoittaa jhnkin, palkata, a. se l. *Pass.* auctorari, palkkautua, pestauntua, eritt. miekkamiehistä puh.; werr. sitoa, welwoittaa, pignore velut auctoratus cui (ikäänkun myyty jlle).

auctumnālis, e, (seur.), syksyinen, syys-, aequinoctium (syyspäiwäntaſaus).

auctumnus, i, *m.* (augeo), kyllyyden wuoden-aika, ſ. o. syksy, syys; run. wuosi, septem auctumni, ja myös: syyshedelmät.

auctumnus, 3, (ed.), syksyinen, syys-, frigus, run.

auctus, 3, *PA.*, *comp.* auctior, suurempi.

auctus, us, *m.* (augeo), enennys, kartutus, hyötymys, lisäys, bonis auctibus augere (oiwalla menestyttämiſellä edentää).

aucupium, ii, *n.* (auceps), linnustus, linnunpyynti l. -ajo; kuw. käſitteleminen, otatteleminen, tawotteleminen, pyrintö perään, etsintö, delectationis (hauskutus-, miellytyshalu l. -kiihko); verborum (sana-ongitteleminen).

aucupor, I, (auceps), linnustaa, kuw. käſitellä, otatella, tawotella, hawitella, hapuilla, pyöriä perään, hawoitella, etsiä, verba, gratiam; tempus, wäijyä, waania, wahdiskella.

audācia, ae, *f.* (audax), rohkeus, joko uskaliaiſuus, uljuus, urheus, rintawuus, t. hurjuus, huimapäiſyys, tokinaiſuus, julkeus, röyhkeys; *plur.* hurjat työt.

audāciter l. taw. **audaster**, *Adv.* rohkiasti, uljaasti, reimakkaasti, sydämmikkäästi, t. hurjasti, tokinaiſesti, julkiasti.

audax, ācis, (audeo), uskalias, tohtelias, rohkia, ujakka, urhakka, pelotoin, sydämmikäs, t. hurja, huimapäinen, ohwatta, hullun rohkia, tokinainen, tokiryömäinen, julkia, röyhkiä, homo; viribus, juventä (wäkeensä, nuoruuteensa uskaltawa, haastelewa), run.; negotium, consilium y. m.

audens, tis, *PA.* uskaltawainen, rohkia, sydämmikäs.

audentia, ae, *f.* (ed.), uskaltawaiſuus, rohkeus, urheus.

audeo, ausus, II, uskaltaa, tohtia, hirwetä, rohjeta, rohjeta tehdä, yrittää, taw. *inf.* kera, eſim. quantum numquam est ausus optare; sapere aude (päätä), run.; *acc.* kera: capitalem fraudem; *Pass.:* multa dolo audebantur; run.: in proelia (rohjeta tappeloon). — *Perf.* wanhantapaiſesti ausi, jsta wälisti tawattawa *conjunct. syncop.* ausim, ausis, ausit ja ausint, uskaltanen, tohtinen jne.

audiens, tis, *PA.* kuuliainen, dicto (*dat.*) audientem esse, kuulla l. noudattaa käskyä, totella; dicto audientem esse cui, jussis cujus, olla jkllе kuuliainen, totella jkta, jkn käskyjä. *b*) *subst.* kuulia, kuuntelia, animos audientium permovere.

audientia, ae, *f.* (seur.), kuuntelemus, waarin-otto, tarkkaaminen, kuulo, audientiam facere sibi, orationi.

audio, audīvi ja audii, audītum, IV, kuulla, kuulemalla ſaada tietää, quid; a. a quo, ex quo, de quo, kuulla jkltа, jkn kautta, jkn suusta; a. de quo ja de qua re, kuulla jksta, jstakin, eſim. de quibus audivi et legi; de ejus adventu est auditum (ſaatiin tieto); a. in quem, kuulla pahoja jksta; *Partcp.* kera: quem querentem (omin korwin, itse läsnäoliana kuulla jkn walittawan), ja *acc. c. inf.* kera: Caesar oppidum vacuum esse ab defen-

soribus audiebat (kuuli, nim. muilta); *Pass.:* Caesar a Gergovia discessisse audiebatur (Cæſarin kuultiin l. Cæſari kuului lähteneen); auditum praedicare quid (korwankuuloſta kertoa); run.: auditi, joiſta on paljon kuuluunut, kuuluiſat, ja auditi coelestes, kuullut, korwankuuloſta tunnetut (ei nähdyt); *abl. abs.:* audito, tiedon tultua, audito, Q. Marcium in Ciliciam tendere. 2) kuunnella, kuullella, quem; oppilaiſiſta puh.: kuullella jkta, nauttia jkn opetuſta, Cratippum; tuomariſta puh.: kuuleſkella, kuuluſtella, de ambitu (pitää lukua, tutkia); dolos, run.; aliis audientibus judicibus; kuw.: de pace (huolia); jſta kuulla, ottaa korwiinſa, preces; puellas, kuulla naiſten rukouſ, run. *b)* a. quem, quid, ſuoſtua jkn puoleen, mieltyä jkn puoleen, pitää jkn ajatuſta, hywäkſyä jtakin, ſuoſtua, myöntyä jhnkin, eſim. Homerum; tum id audirem; jſta audio, hywä! ſitäpä ſopii kuulla, ſen myönnytän, ja non audio, ſiihen en ſuoſtu. *c)* kuulla, olla kuuliainen, totella, noudattaa, quem; sapientiam; run. werr.: neque audit currus habenas. *d)* kuulla itſeänſä jotenkuten mainittawan, nimitettää, ſanottaa jkſikin, käydä jkſta l. jkna, rexque paterque audisti, run.; jſta bene, male audire, olla hywäſſä, pahaſſa huudoſſa, hywäſſä, pahaſſa nimeſſä, kiitettää, laitettaa, bene audire a parentibus; insuetus male audiendi.

audītio, ōnis, *f.* (ed.), kuuleminen, kuunteleminen, fabellarum. *b)* korwankuulo, *concr.* juttu, huhu, hoku, kulkupuhe, auditione expetere, accipere quid; auditionem levem pro re comperta habere.

audītor, ōris, *m.* (audio), kuulia, kuuntelia, praebere se attentum auditorem cui; eritt. oppilas, oppilapſi, Zenonis.

audītōrium, ii, *n.* (auditor), kuulentoſali l. -huone, kuulemo; *concr.* kuuliat, kuunteliaſto.

audītus, us, *m.* (audio), kuulo, kuuloaiſti, a. semper patet. *b)* kuuleminen, kuunteleminen, *concr.* huhu, hoku.

aufero, abstuli, ablātum, auferre, (abfero), kantaa poiſ, wiedä, korjata, ſaattaa, toimittaa poiſ, tiehenſä, multa domum; quem e l. de convivio; se a., lähteä poiſ, ex oculis, run.; laineiſta, tuuliſta j. m. ſ. puh.: kantaa poiſ, wiedä, temmata, ſiepata poiſ, e conspectu terrae auferri (poiſtua); in silvam, in scopulos auferri, run.; fugax aufertur (kiitää matkaanſa, rienyttää pakoanſa), run.; kuw. wiehättää (poiſ), wietellä, ne te auferant aliorum consilia; quem velut de spatio (mutkaunnuttaa, poikkeuttaa warſinaiſeſta aineeſta). *b)* ottaa poiſ, kaapata, wiedä, waraſtaa, ryöſtää, riiſtää, poiſtuttaa j. m. ſ., cui quid, jkta jtakin; vasa a quo; pecuniam de aerario; pecuniam in ventre (hotkaiſta, tuhlata); mordicus auriculam (purra poiſ); cui caput (lyödä l. ſiwaltaa jkta pää poikki); cui vitam (ottaa henki jkſta); imperium indignis (riiſua hallitus kelwottomilta); ludi dies quindecim auferent (wiewät, anaſtawat); spem victoriae, voluntatem defensionis, fervorem et audaciam, purkaa, luowuttaa; metus, curas (haihduttaa), run.; jſta myös: temmata poiſ, häwittää, kukiſtaa, kadottaa, kuolettaa, mors Achillem, Ardeam ignis abstulit, run.; quicquid communis Mars belli aufert (tuhoaa). *c)* poiſtuttaa jku toimituſ, puhe j. m. ſ., ſ. o. heittää, jättää jtakin, lakata jſtakin, aufer me vultu terrere (berkeä peljättämäſtä), run. *d)* ſaada, periä, käſittää, decretum; paucos dies a quo; responsum a quo; ut in foro statuerent, abstulisti (aikaanſaatit); *acc. c. inf.:* a. hoc ex priore actione, omnia scelera aequari posse (ymmärtää).

Aufidēna, ae, *f.* Samniumin kpgeita.

Aufidius, 3, romal. ſukunimi, eritt. 1) Cn. Auf., rahwaantribuni ja Praetori, yhden Kreikan hiſtorian kirjoittaja. 2) T. Auf., romal. puhelia. 3) Sext. Auf., romal. ritari; jſta **Aufidiānus,** 3, aufidianinen, nomen (Aufidiukſen welka). 4) Auf. Luscus, kuulu ahmatti.

Aufidus, i, *m.* Apulian jokia.

aufugio, fūgi, III, (ab-fugio), paeta poiſ,

lähteä l. turwata pakoon, pingota tiehensä, aliquantum spatii ex quo loco.

Auge, es, l. **Augēa**, ae, *f.* Telephoon äiti.

Augēas, ł. Augias.

augeo, auxi, auctum, II, alkp. kaswattaa, synnyttää, tuottaa; jsta taw. suurentaa, enentää, lisätä, kartuttaa, wahwistaa, edentää, edistyttää, menestyttää, ylentää, koroittaa, opes, possessiones, numerum, rempublicam, urbem; amnis nimbis auctus (koštunut), run.; run.: aras donis (kunnioittaa alttareita antimilla, niillä uhrata antimet); kuw. *a*) ylim. kartuttaa, koroittaa, animum, benevolentiam, opinionem, timorem, dolorem (paisuttaa, yllyttää, kiihdyttää); formam (parantaa, somentaa), run.; jsta puhumalla tehdä ankaraksi, jalouttaa, ylistää, kaunistaa, vim hostium (tehdä suuremmaksi, pahemmaksi); munus suum; rem laudando. *b*) runsaasti, kosolta warustaa jllakin, yllöttää jllakin, lahjoittaa jlle jtakin, rikastuttaa, onnellisuuttaa jllakin, quem scientiā, honore, divitiis; *abs.* auttaa l. toimittaa jku arwoon, kunniaan, auctus adjutusque a Demosthene (koroitettu). 2) harw. *intrans.* kaswaa, enetä, karttua.

augesco, III, (cd.), ruweta kaswamaan, eneta, lisäytyä, karttua, kostua, paisua, yltyä, augescunt semina, res hostium; kuw.: augescit cui animus.

Augīas ja **Augēas**, ae, *m.* Elin maiseman kuningas, jonka karjetan Herkules puhtaaksi korjasi.

augur, uris, *m.* ennusmies, linnuitsia, Auguri, Augurein papiskunnan jäsen, jotka salamoista, lintuin lennosta, lintuin äänestä ja pyhäin kanain syönnistä sekä muistakin ilmaumista ennusteliwat tulewaisia. *b*) run. ylim. aawistaja, ennustaja, tietäjä, Apollo; a. Argivus (ſ. o. Amphiaraos); *f.*: aquae augur cornix.

augurālis, e, (cd.), Auguria koskewa, Augurin, augurali-, libri, jus, insignia; coena (jonka Auguri wirkaan ruwetesja piti); jsta augurale, is, *n. a*) sotapäällikön teltasta oikialla käsin olewa paikka, kusja augurioita pidettiin; jsta itse päällikön telta. *b*) Augurinsauwa = lituus.

augurātus, us, *m.* Augurinwirka l. -arwo.

augurium, ii, *n.* (augur), ennusmerkkein, eritt. ennuslintuin tarkastus ja selitys, auguriumi, a. agere (pitää); a. accipere (pitää ennusmerkkinä); *concr.* ennustus- l. aawistustaito, -lahja, ł. itse ennusmerkki, aawe, enne, eritt. lintuin antama. 2) ylim. ennustus, verissima auguria rerum futurarum; conjugis augurio Titania mota est (selitys), run.; werr. ounastus, aawistus, tunto, a. seculorum futurorum.

augurius, 3, (augur), Auguria koskewa, Augurin.

auguro, I, (augur), pitää augurioita, aawiloita, vineta virgetaque et salutem populi, wiinapuistoin jne. tähden; *Pass.:* res, locus auguratur, wihitään augurioilla; jsta augurato, augurioita pidettyä, aawelintuja kysyttyä, ſ. o. jumalain suostumuksella. *b*) ylim. ennustaa; werr. auguro *etc.*, minua aawistaa, ounastelen, arwaan, si quid veri mens augurat, run.

auguror, I, (augur), pitää augurioita, aawiloita, ennusmerkkejä tarkata ja selittää, ennustaa, belli Trojani annos; ex alitis involatu cui. 2) ylim. ennustaa, edeltä ilmoittaa, cui mortem; werr. auguror *etc.*, minua aawistaa, ounastelen, aawehdin, luulostelen, arwaan, quantum auguror conjecturā l. opinione; *acc. c. inf.*

auguste, *Adv.* kunnioittawasti, deos a. sancteque venerari.

augustus, 3, (augeo), alkp. pyhitetty, pyhättу, wihitty, pyhä, templum, Eleusis, locus; tectum, moenia, run. *b*) werr. kunnioitettawa, kunnianarwoinen, ylhäinen, jalo, majesteetillinen, vestis, species, forma, conspectus; mens, gravitas, run.; ihmisistäkin pub.

Augustus, i, *m.* Octavianin liikanimi yksiwaltaisuudesta alkain ja hänen jälkeensä kaikkein Roman keisarein; jsta *adj.* Augustus, 3, Augustusta koskewa, Augustuksen.

aula, ae, *f.* piha, kartano, kodis, talontanner, etupiha, kreikalaisista rakennoista puh., janitor aulae (ſ. o. Ker-

beroš), run.; jšta tarha, karjapiha, latrare in aula, run.; ja myös = atrium, siſempi piha, eteisſali, eſikko. 2) howi, linna, palatſi, ylhäisten aſunto, Priami, run.; Orci (ſ. o. Tuonela), run.; run. mehiläiskenno; jšta werr. ruhtinallinen, kuninkaallinen woima, mahti, arwo, auctoritas aulae; invidenda (howi-elämä), run.

aulaeum, i, *n.* ſomaſti kudottu l. neulottu waate, peite, kate, wuoteilla, kammioin katoiſſa j. m. ſ.; eritt. näkymön eſirippu l. etehinen, joka teeskelmän aluſſa laſkettiin alas (premitur l. mittitur) ja lopuſſa wedettiin yleš (tollitur), tawalliſeſti koristettu ſiihen kudotuilla kuwilla.

Aulerci, orum, *m.* eräs Gallia Celtica:n kanſakunta, jaettu kolmeen lahkoon: A. Brannovices, Cenomani ja Eburovices.

Aulēstes, ae, *m.* huilunſoittaja, yhden Ptolemaioon iikanimi.

aulicus, 3, (aula), ruhtinallinen, ruhtinaſta l. waltiaſta koſkewa, howi-; *subst.* aulici, orum, *m.* howilaiſet, howikot, howipalweliat.

Aulis, idis, *f.* Boiotian kpgeita.

auloedus, i, *m.* huilunſoittaja.

Aulon, ōnis, *m.* wiinawuori Kalabriaſſa.

Aulus, i, *m.* romal. eſinimi.

aura, ae, *f.* ilman hiwaus l. hönkä, tuulen henki l. hyöky, tuulen wiima, tuulahus, löyhäys, puuska, huhina, nocturnā aurā uti; jšta ylim. tuuli, ventosi murmuris aurae, run.; aurae vela vocant, run. *b*) ilma, eritt. elinilma, auras vitales carpere, vesci aurā, hengittää l. lainota elin-ilmaa, run.; captare naribus auras (hahmia), run. *c*) etherin ſees ilma, werr. taiwas, ilmat, korkeus, assurgere in auras, tendere, se agere ad auras, run.; jšta ylämailma (Tuonelan ſuhteen), venire superas ad auras, run., ja ylim. julkiſuus, päiwän walkeus, ferre sub auras (wetää ilmoihin, julkaiſta, ilmoittaa), reddere ad auras (tuoda ilmaan, laſkea ulos), fugere auras (karttaa walkeutta), run. *d*) run. tuokſu, haju, höyry, dulcis, ja myös: loiſte, hohde, heiſkuna, auri. 2) kuw. löyhäys, puuskaus, tuuli, dum flavit velis a. secunda meis (niin kauan kun olin onnelliſena), run.; parva a. rumoris (wieno huhu l. hoku); honoris (houkutus, kiihoitus); voluntatis (ſuoſion merkki); a. popularis, a. favoris popularis, kanſan ſuoſio, ja ſamoin yks. aura, eſim. aurā, non consilio ferri; omnis a. spei (jokainen wiehättelewä toiwon löyhäys); a. libertatis (jokainen wapauden toiwo); a. fallax (rakkaus), run.

aurātus, 3, (alkp. *PA.*, auro, aurum), kullattu, kullalla ſilattu l. päällystetty, kullalla koritettu l. huoliteltu, kultakirjainen, tecta; currus, bos; milites (kultakilpiſet); tempora (kultakypärällä werhotut), sinus (kultaſolkinen), vestis, run. 2) = aureus, kultainen, lyra, run.

Aurēlius, 3, romal. ſukunimi, eritt. C. Aur. Cotta, puhelia ja philoſophi, ja ſen weli L. Aur. Cotta, Praetori w. 70 e. K.; *adj.* aurelinen, Aureliuksen, eſim. *a*) Aurelia via, erään Aureliuksen rakentama, Romaſta Piſaan ja jälkeenpäin Arelateen juokſewa tie. *b*) forum Aurelium, Etrurian kpgeita tuon tien warrella. *c*) Aurelium tribunal, Roman torilla. *d*) Aurelia lex, mainitun Praetorin laki tuomarinwiraſta.

aureolus, 3, (ſeur.), kultainen; kuw. jalo, ankara, oiwallinen, kaunis, libellus, oratiuncula.

aureus, 3, (aurum), kultainen, kullaſta, fibula, virga, run.; corona (ſotaurheuden kunniamerkkinä); numus a. l. *abs.* aureus, kultaraha (25 denarin l. 100 ſeſtertin arwoinen); run.: vis (woima kaikkein kullakſi muuttamiſeen). 2) = auratus, kullattu, kultaan rakettu, kullalla koritettu l. huoliteltu, kultakirjainen, sella; cingula, run.; Pactolus (kultahietaa juokſuttawa), run. 3) kullankarwainen, -loiſtoinen, -helewä, kultainen, sidus, caesaries, mala, run.; Apollo, Venus (kultaſuortuwainen), run. 4) kuw. kultainen, jalo, oiwallinen, ſuloinen, ihana, ihaſtuttawa, aetas, secula, gens (kultainen aikakauſi), run.; mores, mediocritas, run.; puella, run.

auricomus, 3, (aurum-coma), kultahiuk-

ſinen, kultaſuorituwainen; werr. kultalehtinen.

auricula, ae, *f.* (auris), korwanlehti, ylim. korwa.

aurifer, era, erum, (aurum-fero), kultaa kantawa, kultaa ſynnyttäwä l. juoksuttawa, arbor (kulta-omenainen puu Hesperidein tarhaſſa), amnis (ſ. o. Paktolos), run.

aurifex, ficis, *m.* (aurum-facio), kultaſeppä.

auriga, ae, *c.* (muinoisſana aurea, ohja, ſuitſi, ja ago), alkp. ohjashaltia, ohjillinen, jota waunu-ajaja l. -ohjaaja, ajomies; *f.*: a. soror (ajaja ſiſar), run.; eritt. kilwan-ajaja; run. werr. peränpitäjä, perämies. 2) Auriga, Ajomies, tähtiſikeröitä.

Aurigena, ae, *m.* (aurum-gigno), kullankannetuinen, kullanſyntyinen, Perſeuſen liikanimi (Jupiterin kultaſadetta tarkoittawa, joſta Danae kohtuiſeſſi käwi).

auriger, era, erum, (aurum-gero), kultaa kantawa, taurus (kultaſarwi, kullatuilla ſarwilla), run.

auris, is, *f.* korwa, kuulo, aures adhibere, admovere, erigere; aures praebere, dare l. dedere (ottaa korwiinſa, kuunnella); ad aures pervenire (korwiin); auribus accipere j. m. ſ.; auribus dare l. servire, puhua mieliſſi, myötäkielin, mielinkielin; aurem vellere (nykäistä korwaſta muiſtutuksekſi), run.; in l. ad aurem dicere, admonere *etc.*, kuiskata korwaan, ſanoa hiljaan, waiwihkaan, ſalaa; plures admovere aures (ſ. o. uſiampi kuuntelia), run.; *abstr.* kuulo, aures teretes (tarkka korwa, kuulo, äly); aures offendere; werr. auran ſiipi l. hajoitin, multuri.

auritulus, i, *m.* (ſeur.), pitkäkorwa.

auritus, 3, (auris), korwilla waruſtettu, korwallinen, eritt. pitkäkorwainen, lepus, asellus, run. *b*) kuw. kurokorwainen, kuuntelewainen, waarinotteliaš, quercus, run.

aurōra, ae, *f.* aamuruſko, päiwänkoitto, ad primam auroram somno excitus; eritt. jumalattarena: Aurora, Ruſotar, Hyperionin tytär, Tithonoon puoliſo; werr. itämaa, itä.

aurum, i, *n.* kulta, auri venas abditas invenire; jota 2) werr. kullaſta ſepitetyt kapineet, kultakalu, kultakoritus, caelatum; auro et argento abundare; eritt. kultapikari, paterae et a. (kultamaljat), run.; kultakuolaimet, -ratſuštimet, -waljaat; kultainen hiuspalmikko, hiuspihma; kultakäädyt l. -witjat, kultaſolki l. -naſta, kultainen kaulaſomuš l. kaulakoru; kultaſormuš; kultataſja; kultahedelmä, omena; warſ. rahakſi lyöty kulta, kultaraha, vide, quaeso, ne qua lacuna sit in auro; auri sacra fames, run. *b*) kullankarwa, -loiše, -heiškuna, spicae nitido flaventes auro, run.; cristis praesignis et auro (kultaiſella harjalla), run. *c*) kultainen aikakauſi, a. priscum, run.

Aurunci, orum, *m.* muinoisitalialainen kanſakunta Latiumiſſa; joſta **Auruncus**, 3, aurunkilainen.

auscultātor, ōris, *m.* (ſeur.), kuulia, kuuntelia.

auscultō, I, (aurculto, auriculito, auricula), kuullella (tarkoin), korwailla, ottaa waari, ſalaa kuunnella; palweliasta puh.: owella wahtia, ſeiſoa käškettäwänä. *b*) kuulla, olla kuuliainen, totella, cui.

Ausētāni, orum, *m.* Hispania Tarraconensi:n kanſakuntia; joſta **Ausētānus**, 3, auſetanilainen.

ausim, k. audeo.

Ausones, um, *m.* Auſonilaiſet, Keski- ja Ala-Italian peri-aſukkaat; joſta *a*) **Ausona**, ae, *f.* Auſonilaisten ikiwanhoja kpeita Minturnan lähellä. *b*) **Ausonia**, ae, *f.* Auſonilaisten maa, Auſonia, Ala-Italia, run. ylim. Italia. *c*) **Ausonidae**, arum, *m.* Auſonian, run. Italian aſukkaat. *d*) **Ausonis**, idis, *f.* auſonilainen, run. ylim. italialainen. *e*) **Ausonius**, 3, auſonilainen, run. ylim. italialainen, romalainen; *subst.* Ausonii, orum, *m.* Auſonilaiſet.

auspex, spicis, *m.* (avispex, avis-specio), lintukatſelia, joka lintuin lennoſta, ääneſtä t. ſyönniſtä ottaa waarin ja niin ennuſtaa tulewaiſia, a. legis curiatae (joka pitää lain ſäättämiſeſſi tarpeelliſen lintukatſelon); werr. aikaanſaattaja, ſynnyttäjä, peruſtaja, johdattaja, ſuoſija, auttaja, ſuojelia,

turwaaja, coeptorum, run.; auspice Teucro, auspicibus diis, run.; nuptiarum a. l. *abs.* auspex, awiontoimittaja, puhemies.

auspicātus, 3, *PA.* ſoma=enteinen, hywäaaweinen, hywää ennuſtawa, onnellinen.

auspicium, ii, *n.* (auspex), lintukatſelo, ennuslintuin tarkaſtus, waarin=otto aawelinnuiſta, pullarium in a. mittit; eritt. oikeus lintukatſelon pitämiſeen, auspicia habere, non habere; jſta auspicia ponere, luoda l. jättää jku julkinen wirka (jota mainittu oikeus rauhan aikoina ſeuraſi). *b)* werr. korkein walta, ylin johdatus l. ohjo, ylin ſotahallinto, ylipäällikkyys (kun ſotawäeſsä ylimmän päämiehen ykſiſtään oli lintukatſelon oikeus), imperio l. ductu et auspicio; meis auspiciis; tuis, illius auspiciis, run.; ja ylim. walta, woima, ehto, tahto, mieli, paribus a. regere populum, suis a. ducere vitam, run.; jſta alku, ſen wuokſi että pidettiin lintukatſelo ennen miehinkään aimo aſiaan ruwettua, exitus auspicio gravior, run.; auspicia regni coepisse a qua re (aloittaa hallinto jllakin). 2) ennusmerkki, aawe, enne, a. optimum; felix; infaustum, run.; a. facere (antaa); run.: a. facere cui (antaa merkki jlle, ſ. o. ſaattaa toiſeen päähän, päätöſeen).

auspico, I, (auspex), lintukatſeloita, pitää auspicioita l. lintukatſeloa; jſta uſein *abl. abs.* auspicato, auspicioita pidettyä, condere urbem, instruere aciem, ja *Partcp.* auspicatus, auspicioilla l. lintukatſeloimalla pyhitetty, pyhätty, wihitty, locus, comitia.

auspicor, I, (auspex), lintukatſeloita, pitää auspicioita l. lintukatſeloa. 2) hywäkſi enteekſi ottaa käſille l. alkaa jtakin, jſta ylim. aloittaa jtakin, ruweta jhnkin.

auster, austri, *m.* etelätuuli, ſuwi=, meri=tuuli; werr. etelä, etelänpuoli.

austēre, *Adv.* ykſiwakaiſeſti, jäykäſti, ankaraſti, agere cum quo.

austēritas, ātis, *f.* (ſeur.), winkeryys, karkeus, karmeus; ſuw. ykſiwakaiſuus, jäykkyys.

austērus, 3, kimpura, winkerä, karkia, karmias, mukka, vinum; hajuſta puh.: äkkiä; ja wäristä: himiä, tumma. 2) ſuw. ykſiwakainen, wakawa, jäykkä, kowa, ankara, homo; mos ac modus; puheeſta puh.: suavitas, karkia. *b)* ykſitotinen, juro, ſynkkä, walju, kolkka; labor, waikia, tukala, run.

austrālis, e, (auster), etelä=, etelä=regio; cingulus l. ora (kuuma maanwyöhyke).

austrīnus, 3, (auster), eteläinen.

ausum, i, *n.* (audeo), uskaltama, uhkateos, yritys.

aut, *Conjunct.* tahi, taikka, tai, nisi Alcibiadem vivum a. mortuum tradidisset; aut - - aut, joko - - taikka, taikka - - taikka, omne enunciatum a. verum est a. falsum; kieltolauſeiſſa uſein aut - - aut tawalliſen neque - - neque:n werosta, ei - - eikä, nemo a. miles a. eques ad Pompejum transierat, ei ykſikään ſotamies eikä ratſus jne. *b)* tahi pikemmin, tahi oikiaſtaan, tahi tarkoilleen puhuen, de hominum genere a. omnino de animalium loquor. *c)* tahi kuitenkin, tahi ainakin, tahi edes, cuncti a. magna pars; submersas obrue puppes a. age diversas, run. *d)* muutoin, ilman.

autem, *Conjunct.* liittää edeltäwään ajatukſeen toiſen ſiitä eriäwän (ſekä peräti waſtahakaiſen että waan erinkaltaiſenkin), waan, mutta, waſtoin, päintoiſin, toiſelta puolen. *b)* keskeytettyyn ajatusjakſoon palattaeſſa, ſelityſtä liſää pantaeſſa j. m. ſ.: waan, ſanon, paitſi ſitä, ſillä, nimittäin. *c)* alalauſeen aſettamiſeksi päätösjohdelmaan: waan, mutta. *d)* oikaiſewaſſa kyſymyksesſä: ſanon, eſim. num quis testis Postumum appellavit? testis autem? num accusator?

authepsa, ae, *f.* itſekeittäjä, eräs keittokoneen laji.

Autolycus, i, *m.* Merkurin poika, Antiklean iſä, Odyſſeen äidin=iſä.

Automedon, ontis, *m.* Dioreen poika, Akilleen waunu=ajaja; werr. ylim. taitawa waunu=ajaja.

Autonoe, es, *f.* Kadmoon tytär, Aktaionin äiti; jſta **Autonoëius**, 3, autonoeinen, Autonoen, heros (ſ. o. Aktaion), run.

autumn-, ſ. auctumn-.

autumo, I, wäittää, ſanoa, arwella, luulla. *b)* mainita, nimittää.

auxiliāris, e, (auxilium), auttawa, apua antawa l. tekewä, apuna l. awukſi olewa, apu-, dea (ſ. o. Lucina), carmen (loihtoluku, Jaſonin awukſi), aera (maljoja, torwia, kattiloita j. m. ſ., joitten pärinällä muinoin luuliwat woiwanſa poiſtuttaa kuun pimenemiſen), run.; eritt.: cohortes a. l. *abs.* auxiliares, apujoukot, apuwäki, -miehiſtö; jöta aes a. l. stipendia a., apuwäen palkka.

auxiliārius, 3, (auxilium), awukſi olewa, apu-, cohors, milites, apuwäki, -joukot; pedites, equites.

auxilior, I, (ſeur.), auttaa, tehdä apua, cui.

auxilium, ii, *n.* apu, cujus auxilio (jkn awulla); auxilio esse cui (olla jkn apuna, auttaa jkta); auxilio venire, mittere quem cui (tulla, työntää jkn awukſi, apuun); a. rogare, postulare, petere, implorare a quo (pyytää, anoa apua jklta); a. ferre cui (contra quem); eritt. *a)* apukeino, apuneuwo, -wara, -lähde, pelaäte, extremum; ei rei keino ſiihen aſiaan, ſitä aſiaa waſtaan); magna, ultima. *b) plur.* auxilia, apujoukot, apuwäki, -miehiſtö, -ſotioſto, auxilia equitum ac peditum; a. a quo petere, promittere (contra quem), comparare, colligere, exspectare, habere, accipere (contra quem), arcessere, cui t. in Galliam mittere, in mediam aciem conjicere, subministrare cui; wäliſti ylim. ſotawoima, a. infirma.

Auximum, i, *n.* Picenumin kpgeita; jöta **Auximātes**, um, *m.* Aurimilaiſet.

avāre, *Adv.* ahneesti, woitonhimoiſesti.

Avaricum, i, *n.* Biturigilaisten kpgeita Aquitaniaſsa; jöta **Avaricensis**, e, avaricilainen, praemia (Avaricin luona luwatut).

avāritia, ae, *f.* (ſeur.), ahneus, tawarankiihko, woitonpyyntö; *plur.*: omnes a., kaikki ahneuden l. omahyötyiſyyden laadut; werr. ylim. täytymätöin pyyntö l. halu.

avārus, 3, (aveo), ahne, tawarankiihkoinen, rahannälkäinen, woitonpyyntöinen, homo; run. werr.: litus (ahneiten aſukasten haltuinen), Troja (Laomedonin petolliſuuden ja ahneuden wuokſi), venter, mare, Acheron (ahnas, ahwatta, kylläymätöin, täytymätöin). *b)* pyytäwä, ahkeroiwa, harraſtawa jtakin, nullius praeter laudem a. (yksiſtänſä kunniaa), run.; agricola (runſaſta tuloa etſiwä), run.

ā-veho, vexi, vectum, III, wiedä pois, kuljettaa, wetää, ajaa, ſaattaa pois, tiehenſä, dona domos, equites Aegyptum; sacra in urbes; frumentum navibus; run. yks. *acc.*: quem alias oras (ajaa rannoille); *Pass.* avehi, lähteä pois, matkata tiehenſä, ratſaſtaa l. ajaa pois, ex proelio, ab suis.

Avella, f. Abella.

ā-vello, velli ja vulsi, vulsum, III, nykäistä pois, kiskoa, kiskaista, temmata, rytkäistä, riuhkaista pois, ulos, irti, irroittaa, poma ex arboribus (noukkia); frondes (riipiä), run.; humeris (*abl.*) caput, run.; spiculum cui (wetää ulos jkſta); kuw.: inveterata (kitkeä pois, juurittaa). *b)* ottaa pois, wiedä l. ryöstää pois, pretium, templo Palladium, run. *c)* wäkinäiſesti eroittaa, poiſtuttaa, luowuttaa, quem de complexu l. run. yks. complexu cujus (rytkäistä jkn ſyliſtä); *Pass.* avelli, eritä, poiſtua, run.; kuw.: quem ab errore (temmata, wapauttaa).

avēna, ae, *f.* kaura; eritt. rikkaruohona: hukkakaura, ukonkaura. 2) werr. kauran olki l. korſi, fistula disparibus paullatim surgit avenis, run.; jöta run. ſorapilli, paimenpilli, tenuis (yksiolkinen); avenae structae (järjeſtetyt oljet, ſ. o. Paninhuilu, paimenhuilu).

Aventīnus, i, *m.* 1) myös: Aventīnum, i, *n.* Aventinin wuori, yksi Roman ſeitſemästä kukkulaſta; jöta **Aventīnus**, 3, aventinilainen, Aventinin, mons, collis; jugum, run.; Diana (Aventinin kukkulalla palweltu periwanhaaſa ja kuuluiſaaſa temppeliſsä), run. 2) eräs Alban tarunaikainen kuningas, jonka hautapaikaſta mainittu kukkula ſanottiin nimenſä ſaaneen.

aveo l. **haveo**, II, halata, himota, pyytää, kiihkeillä, hapoitella, pyrkiä perään, l. aveo *etc.*, mieleni tekee, mi-

nua haluttaa, quid; valde aveo scire quid agas.

aveo l. **haveo**, II, olla terwe, woida hywin, jsta ainoasti *imperat.* ja *inf.* terwetys- ja hywästijättösanana, ave, aveto, avete, hywää päiwää, terwetultua, t. hywästi, jää hywästi, jää terweeksi, woikaat hywin.

Avernus, 3, linnutoin, loca, joilla wahingollisen usman wuoksi ei mikään lintu woi asuskella, run.; — eritt.: Avernus lacus l. Averni lacus l. *abs.* Avernus, i, *m.* Kuman lähellä Kampaniassa olewa, myrkyllistä usmaa huokuwa järwi, jonka waiheilla Kuman Sibyllan luola sekä paikka, mistä sanottiin Manalaan päästäwän; jsta *a)* **Avernus**, 3, Avernus-järweä koskewa, avernilainen, Avernus-järwen, lucus, run.; freta (Avernus-järwi), run.; t. Manalaa, Tuonelaa koskewa, Manalan, Juno (s. o. Proserpina), run.; *subst.* Averna, orum, *n.* Avernus-järwen seutu, ja myös: Manala. *b)* **Avernālis**, 3, avernilainen, Avernus-järwen, aquae, nymphae, run.

ā-verrunco, I, poistaa, häätää, luowuttaa, pakennuttaa jtakin pahaa, eritt. jumalista puh., deorum iram; dii averruncent (jumalat warjelkoon).

āversio, ōnis, *f.* (averto), poiskääntäminen, ex a., selin, takaa; kuw. kuuntelian mielen johdattaminen warsinaisesta tutkinto-aineesta.

āversor, I, (averto), kääntää itsensä pois, kääntyä pois, haerere homo, aversari, rubere. 2) quem, quid, poistuttaa puolestansa, tyköänsä, lykätä pois tyköään, hyljätä jtakin, olla huolimatta jstakin, inhota jtakin, extemplo filium aversatus (työntää pois tyköään); preces (olla kuulematta, olla korwiin ottamatta); rogantem (olla wastaamatta), run.

āversor, ōris, *m.* (averto), wiejä, kaappaaja, sieppari, pecuniae publicae.

āversus, 3, *PA.* poiskäännetty, poiskääntynyt, kääntynyt selin päin, selin, perin, takaa, takaapäin, takapuolelta, takana, takapuolella, hostis (pakenewa); aversos boves trahere (wetää selittäin, taappäin); aversum transfixit (takaapäin); aversa vulnera (selässä); run.: averso tramite ferre passus (palata); *subst.* aversa, orum, *n.* takapuoli, peräpuoli, wastapäinen puoli, urbis, insulae. *b)* kuw. poiskääntynyt, a proelio aversi (s. o. tappelosta herjenneet). Eritt. nuria jllekin, wierauntunut jstakin, mieltymätöin jhnkin, suosiotoin, wastainen, wihainen jllekin, a. a Musis, a vero; a. animo esse a quo (olla wihamielinen jklle); *dat.:* aversus mercaturis, halutoin kaupanharjotukseen, run.; *abs.:* amicus, mens, voluntas, run.; animus.

ā-verto, verti, versum, III, kääntää pois, puolesta, wääntää, ohjata, johdattaa pois, puolesta, poistuttaa, se totum; vaginam, falces; flumen (juoksuttaa toisaalle); puppes (pyöräyttää laiwat, paeta laiwoinensa); quid ab oculis; barbaros a vallo (karkottaa); iter ab Arari, ab Helvetiis (s. o. poistua); se ab itinere (laskea toiselle tielle); regem Italiā (estää), run.; ab hominibus ad deos preces; a ceteris omnium in se oculos (wetää puoleensa); equos in castra (ajaa), run.; classem in fugam, syöstä pakoon, ja samoin *abs.:* a. hostem primo impetu, mille acies, sysätä pakoon, pakennuttaa; run. yks. *acc.:* regnum Libycas oras (siirtää Libyan rannoille). Run.: avertere = a. se, kääntyä (pois), esim. prora avertit; avertens refulsit. *Pass.* averti, kääntyä (pois); run.: equus fontes avertitur (ei huoli lähteistä). *b)* salaisesti saattaa käsiinsä, warkain ottaa, wiedä, siepata, kaapata, emätä, anastaa,; pecuniam publicam, hereditatem; praedam omnem domum, stipendium (kaalata taaksensa, omistaa); tauros a stabulis (warastaa), run. 2) kuw. ylim. poistaa, poistuttaa, häätää, torjua, luowuttaa, pestem a quo; animum, mentem, opinionem cujus a qua re; quem ab incepto; conatum cujus; omen; dolorem, sensus, curas, casum, run.; causam in quem (ajaa l. panna jkn päähän). *b)* luowuttaa, wieroittaa, langettaa puolesta, nurjuuttaa, quem a quo; civitates ab amicitia cujus; se ab amicitia cujus (hyljätä jkn ys-

täwyys); legiones, popularium animos; animi a quo avertuntur (kääntywät jkn puolesta).

avis, ae, *f.* (avus), iso-äiti, eukko.

aviārium, ii, *n.* (avis), lintuhuone, linnutto; run. ylim. metsälintuin olemo l. asuntosija.

avide, *Adv.* halukkaasti, kiihkoisesti, kärkkäästi, hettaasti, ahwatasti, arripere, exspectare quid.

aviditas, ātis, *f.* (seur.), halullisuus, halu, himo, ihta, kiihko, mielenteko, pyyntö, pecuniae, sermonis, gloriae, legendi; triumphi rapiendi; eritt. ahneus, rahannälkä, mendicitas aviditate conjuncta.

avidus, 3, (aveo), halukas, himokas, mielitehtoinen, kiihkoinen, kärkäs, hetas, perso, närwä, gloriae, victoriae, voluptatis, potentiae, kunnian jne. haluinen, pyyntöinen; rerum novarum l. in novas res; belli gerendi, properandi (sotaa käymään jne.); run. *inf.* kera, esim. avidi committere pugnam; ad pugnam, in direptiones (sota-intoinen, roswomainen l. ryösteliäs); run.: cursus (pikainen, ripiä juoksu); jsta eritt. ahne, rahannälkäinen, animi avidi signa; manus heredis, run.; t. ruanhaluinen, nälkäinen, kylläymätöin, täytymätöin, avidos aegros exanimare (ahwatta, syöläs), run.; convivae, mare, run.; ignis (kaikki häwittäwä), run.; t. sota-intoinen, Vulcanus, run.

avis, is, *f.* lintu, *collect.* siiwekkäät. *b)* eritt. ennuslintu, aawelintu, ja ylim. ennusmerkki, enne, aawe, jsta secundis avibus, hywillä, somilla ennuksilla; samoin: bonis avibus, run.; **mala**, sinistra, adversa avi, pahalla enteellä, onnettomalla hetkellä, run.

avītus, 3, (avus), iso-isää l. ukkoa koskewa, iso-isältä l. ylim. esi-isiltä tullut, perinnöksi jäänyt, saatu j. m. s., iso-isällinen, iso-isän, ikiwanha, periwanha, possessiones, bona, philosophia; solium, monumenta, run.; virtus (sukuperäinen), run.

ā-vius, 3, (via), tiestä kaukana olewa, kaukainen, etäinen, taka-eräinen, harwoin käyty l. astuttu, loca; nemora, montes, run.; itinera (syrjäretket, siwumatkat); run. werr.: in montes avius se abdidit (tiestä poikkeawa, l. yksinäisille wuorille); *subst.* avium, ii, *n.* syrjätie, erakko, erämaa, taw. *plur.*

āvocātio, ōnis, *f.* (seur.), poiskutsuminen, a cogitanda molestia (sielun luowuttaminen l. poistuttaminen waikeuden ajatuksista); jsta hauskutus, huwitus.

ā-voco, I, kutsua pois, käskeä pois, quem ad bellum, in arcem; arma (tehdä l. heittää temppu miekkasilla ollessa); kuw. wetää pois, saattaa pois, poistuttaa, luowuttaa, pidättää, eroittaa, estää, philosophiam a rebus occultis; quem a certamine, a rebus gerendis, a foedissimis factis; quem a bello (kieltää). Eritt. häiritä, t. myös: hauskuttaa, huwittaa.

ā-volo, I, lentää pois; werr. rientää, kiitää, samota pois, citatis equis; hinc (tästä mailmasta, kuolewista puh.); voluptas prona quaeque avolat (wälttyy, katoaa).

avunculus, i, *m.* (seur.), eno, magnus, iso-eno, s. o. iso-äidin weli.

avus, i, *m.* iso-isä, ukko; jsta ylim. suku-, kanto-, esi-isä.

Axenus, wieraatoin, kestitsemätöin, Pontus, Musta meri; perästäpäin Pontus Euxinus nimeltään.

axilla, ae, *f.* (ala), kainalo, kainalokuoppa.

axis, is, *m.* akseli l. napa, esim. rattaan, rotarum; run. werr. waunut, wälisti *plur.* *b)* maan-akseli, taiwaan-akseli; jsta run. pohjoisnapa, ja ylim. taiwas, gelidi sub aetheris axe (etherin laen l. kannen alla), nudo sub aetheris axe (taiwasalla), t. myös: taiwaankulma, boreus, hesperius, pohja, länsi. 2) lauta, laahko.

Axius, ii, *m.* Makedonian jokia.

Axona, ae, *f.* Gallia Belgica:n jokia.

B.

Babylon, ōnis, *f.* Babylonian waltakunnan pääkpki; jsta *a)* **Babylōnia**, ae, *f.* Aasian maakuntia Euphrati- ja Tigriswirtain waiheella. *b)* **Babylōnicus** ja taw. **Babylōnius**, 3, Baby-

lonin kykia t. Babylonian maakuntaa koskewa, babylonilainen, numeri Babylonii, ennustaminen tähtien johdosta, kun oli Babyloni tähtitieteen ja tähtitaikauden peripesä, run.; *subst.* Babylonius, Babylonilainen, Babylonia, Babylonin nainen, Babylonii orum, *m.* Babylonilaiset.

bāca l. **bacca**, ae, *f.* marja, eritt. öljypuun marja, öljymarja, ylim. puunhedelmä; werr. helmi, simpsukan jywä l. kiwi; jösta **bācātus** l. **baccātus**, 3, helmitetty, simpsukan jywillä koritettu, helminen, helmi-, monile, run.

bācātus (bacc.), k. baca.

baccar, aris, *n.* l. **baccaris**, is, *f.* kaswi hywänhajuiselta juurella, ehkä metsänardus.

Baccha, ae, *f.* Bakchantinna, Bakchoon haltiokas palweliatar, Bakchoon papitar; Bacchis initiare quem (wihkiä Bakchoon palwelukseen).

bacchābundus, 3, (bacchor), Bakchantinnain tawalla riehuwa.

Bacchānal, ālis, *n.* (Bacchus), Bakchoonjuhlan paikka, Bakchoonjuhlan pitämö l. wiettämö; taw. *plur.* Bacchanalia, ium ja iorum, *n.* Bakchoonjuhla, joka kolmas wuosi Romassa aiwan irstaiseksi wietettyy, kunnes w. 186 e. K. peräti kiellettiin; jösta **Bacchānālis**, e, Bakchosta koskewa, Bakchoon.

bacchar, k. baccar.

bacchātio, ōnis, *f.* (bacchor), Bakchantinnain tapainen riehunta.

Bacche-, Bacchi-, k. Bacchus.

Bacchiadae, arum, *m.* Bakchis nimisen Herakleidin jälkipolwi, joka kauan aikaa wallitsi Korinthossa.

bacchor, I, (seur.), wiettää Bakchoonjuhlaa, jösta bacchantes, Bakchantinnat; werr. *a)* Bakchantinnain tawalla hurjailla, riehua, rajuta, olla burmauntuneena, innostuneena, wimmattuna (ilosta, rakkaudesta j. m. s.), in voluptate; jösta riehuen kaahatella l. häilyä ympäri, wimmassa liikkua, kuljeksia, juosta ympäri, per urbem, in antro, run. *b)* run. tuulesta puh.: myrskytä, rajuta, ja hokupuheestakin: fama bacchatur per urbem (ankaran nopiasti lewiää). 2) *trans. a)* haltiokkaana runoilla l. sepitellä, carmen, run. *b)* huutaa mäikyttää Bakchoonhuutoa, evoe, run.; jösta *pass.* paikoista puh.: kaikkua Bakchoonjuhlan kohinasta, Taygeta virginibus bacchata Lacaenis (Lakedaimonin impien hyörimä Taygetus-wuori), run.

Bacchus, i, *m.* Jupiterin ja Semelen poika, wiinan jumala ja innokasten runoiliainkin; Baccho audito, Bakchoonhuudon (Io Bacche!) kuuluissa, run.; werr. wiinapuu, -köynnös, ja ylim. wiina, run.; jösta *a)* **Bacchēus** ja **-ēius**, **Bacchicus** ja **-ius**, 3, bakchoinen, Bakchoon, sacra, ululatus (s. o. Bakchoonjuhlana), dona Baccheia (s. o. wiina), run. *b)* **Bacchis**, idis, *f.* = Baccha.

baccifer, era, erum, (bacca-fero), öljymarjoja kantawa.

Bacēnis, is, *f.* suuri metsä Germaniassa, ehkä Thyringer-metsän länsipuoli.

bacillum, i, *n.* (baculum), sauwanen, sauwakko, walkuin, eritt. Liktorinsauwa.

Bactra, orum, *n.* Baktrianan maakunnan pääkyki, ja itse tuo maakuntakin; jösta *a)* **Bactri**, orum, *m.* Baktran t. Baktrianan asukkaat, Baktrilaiset. *b)* **Bactriānus**, 3, Baktran kykia t. Baktrianan maakuntaa koskewa, baktrilainen, regio l. terra B., Baktrianan maakunta, Persian wallan alueita; *subst.* Bactriāni, orum, *m.* Baktran t. Baktrianan asukkaat, Baktrilaiset. *c)* **Bactrius**, 3, baktrilainen.

Bactrus, i, *m.* Baktran lähinen wirta.

baculum, i, *n.* [barw. baculus, i, *m.*], sauwa, sauwakko, keppi, kaares, walkuin, paalikka.

Baebius, ii, *m.* romal. sukunimi; *adj.* baebinen, Baebiuksen, lex.

Baecula, ae, *f.* Hispania Baetican kygeita.

Baetis, is, *m.* Hispanian eteläpuolisia wirtoja; jösta *a)* **Baeticus**, 3, baetilainen, provincia, Baetikan maakunta Hispaniassa; *subst.* Baetici, orum, *m.* Baetikalaiset. *b)* **Baetigena** ja **Baeticola**, ae, *c.* Baetis-wirran wieremillä syntynyt t. asuwa. *c)* **Baetūria**, ae, *f.* Baetikan luoteinen osa.

Bagōas, ae, ja **Bagōus**, i, *m.* kuohilaa l.

ſalwikko Perſian kuninkaan howiſſa; jöta waimonwartia.

Bagrada, ae, *m.* Zeugitanan jokia Afrikaſſa.

Bājae, arum, *f.* työki ja kylpypaikka Kampaniaſſa; ylim. kylpypaikka, kylpemö; jöta **Bajānus**, 3, bajalainen, Bajan.

bājulo, I, (ſeur.), kantaa (eritt. jtakin taakkaa, jtakin raskasta).

bājulus, i, *m.* taakankantaja, kantaja, päiwämies, työmies.

bālaena, ae, *f.* walaskala.

balanus, i, *f.* terho, tammen-omena; jöta eräs woiteekſi käytetty balſamihedelmä.

balatro, ōnis, *m.* (blatero), alkp. loruilia, kielenpiekſiä, jöta wäikylä, lieru, huippari, kujeilia, ilweiliä. 2) **Balatro**, liikanimenä, eſim. **Servilius B.**

bālātus, us, *m.* (balo), määkynä.

balbus, 3, änkkä, äkittäwä, kampelakielinen, ſopero, ſokalakielinen, ſongertawa. 2) Balbus, romal. liikanimi.

balbūtio, IV, (eb.), änkätä, äkittää, tawotella, ſopertaa, ſokeltaa, ſongertaa; kuw. häkeltää, olla ſuoraan l. ſelkästi puhumatta, käſittämättömästi haastella, de natura deorum. 2) *trans.* ſokeltain, pehmiäkieliſesti (hellästi) ſanoa, quem Scaurum, run.; kuw.: perpauca (epäſelwästi puhua).

Baleāres insulae l. Baleares, ium, *f.* Balearein ſaaret Wälimereſſä, joitten aſukkaat oliwat mainiot linkomiehet; jöta *a)* **Baleāris**, e, balearilainen, funditor; *subst.* Baleāres, ium, *m.* Balearilaiſet. *b)* **Baleāricus**, 3, balearilainen, funda, run.; *subst.* Balearicus, Q. Caecil. Metelluksen liikanimi.

balineum ja **balneum**, i, *n.*, *plur.* balinea ja balnea, taw. **balneae**, arum, *f.* kylpemö, kylpykammio, kylpyhuone.

Ballista, ae, *f.* Ligurialaisten linnoja.

ballista, ae, *f.* nakinkone, liwitin-, heitinkone.

balneae, l. balineum.

balneārius, 3, (balneum), kylpyä koskewa, kylpy-; jöta balnearium, ii, *n.* kylpyhuone, ſauna.

balneātor, ōris, *m.* (balneum), kylwettäjä.

balneum, l. balineum.

bālo, I, määkyä; run.: balantes, lampaat.

balsamum, i, *n.* balſamipuun hywänhajuinen pihka, balſami; ja myös: balſamipuu.

balteus, i, *m.* ja -um, i, *n.* wyö, eritt. miekan kannike, hankkilus, olus.

Bambalio, ōnis, *m.* alkp. änkkä, romal. liikanimi, eſim. M. Fulvius B., Antoniuksen appi-iſä.

Bandusia, ae, *f.* Venuſian lähinen lähde.

Bantia, ae, *f.* Apulian kpgeita; jöta **Bantīnus**, 3, bantialainen.

barathrum, i, *n.* ſywyys, ſywänne, kuilu, nielu, eritt. Tuonela, Manala; werr.: b. macelli (ſ. o. täytymätöin ihminen, ahmankarpio), run.; kuw.: barathro donare (ſ. o. tuhlata, hurwittaa), run.

barba, ae, *f.* parta, ſekä ihmisten että eläinten.

Barbāna, ae, *f.* Illyrian jokia.

barbare, *Adv.* ulkomaiſesti, muukalaiſesti; kuw. ſiwistymättömästi, taidottomasti, raa'asti, loqui (puhua wirheellisesti, tehdä kielirikeitä); laedere oscula (aſuttomasti, tuimasti), run.

barbaria, ae, ja -es, ei, *f.* (barbarus), ulkomaa, wieras maa, Kreikan ja Roman ſuhteen, eſim. Perſia, Gallia jne.; kuw. *a)* ſiwistymättömyys, taidottomuus, tyhmyys, forensis; jöta wirheellisyys, wirheellinen lauſetapa, domestica. *b)* aſuttomuus, raakuus, törkeys, tuimuus, ſäädyttömyys, inveterata.

barbaricus, 3, (barbarus), ulkomainen, muukalainen, wieras (Kreikan ja Roman ſuhteen); eritt. phrygialainen, aurum, run.; ope barbarica, run.

barbarismus, i, *m.* kielirikeitä.

barbarus, 3, ulkomainen, muukalainen, wieras (Kreikalaisten ſuuſſa kaikista, mikä ei ollut kreikalaista, mutta Romalaiſilla niistä puh., jotka ei olleet romalaista eikä kreikalaista), servi; lingua; eritt. phrygialainen, carmen, tegmina, run., ja troialainen, prora, ignis, run.; *subst.* barbarus, i, *m.* ulkomaalainen, muukalainen, warſ. Perſialainen, *plur.* muukalaiſet, wie-

raat kanſat, eritt. Gallialaiſet ja Germanialaiſet, Maurilaiſet, Hiſpanialaiſet j. m. ſ., warſ. Perſialaiſet; kuw. *a)* ſiwiſtymätöin, taitamatoin, inhumanus ac barbarus. *b)* aſutoin, raaka, törkiä, tuima, julma, kauhia, hirmuinen, linguā et natione; domina, run.; consuetudo.

barbātulus, 3, (ſeur.), wähäpartainen, pienipartainen, juvenis (liemenparta, muihkari, teiſkari).

barbātus, 3, (barba), parrallinen, partainen, ihmiſiſtä ja eläimiſtä puh.; *subst.* partaſuu, täyſikaswuinen, eritt. muinoiſajan Romalaiſiſta puh. (jotka eiwät wielä ajaneet partaanſa). 2) Barbatus, i, *m.* romal. liikanimi.

barbitos, i, *c.* eräs ſoittoneuwon laji, lyra, kantele.

barbula, ae, *f.* (barba), partanen, wähäinen parta. 2) Barbula, ae, *m.* romal. liikanimi.

barbus, i, *m.* (barba), partatoutain l. partaſeipi.

Barcaei, ſ. Barce.

Barcas, ae, *m.* alkp. leimaus, Hamilkarin ja Hannibalin ſu'un kanto-iſä; jäſta **Barcīnus**, 3, Barkaſta koſkewa, barcininen, Barkaan, familia, factio; *subst.* Barcīni, orum, *m.* Barkaan huonekunta l. lahkokunta.

Barce, es, *f.* Kyrenaikan kpgeita; jäſta **Barcaei**, orum, *m.* Barkelaiſet.

Barcīnus, ſ. Barcas.

bardus, 3, tylſäjärkinen, tyhmä, typerä, yksinkertainen.

Bargūsii, orum, *m.* eräs Hiſpanian kanſakunta.

Bargylae, arum, *f.* ja **Bargyla**, orum, *n.* eräs Karian kpki; jäſta *a)* **Bargylētae**, arum, *m.* Bargylialaiſet. *b)* **Bargylētĭcus**, 3, bargylialainen.

barītus, us, *m.* ſotahuuto l. tappolaulu, -riekuna Germanialaiſilla.

Barium, ii, *n.* Apulian ſatamakpgeita.

bāro, ōnis, *m.* tolwana, tollero, ääliö, humpelo, hölmö.

barrus, i, *m.* elehwantti, norſu.

basilica, ſ. basilicus.

basilicus, 3, kuninkaallinen, ruhtinallinen, jalo; *subst.* basilicus, i, *m.* kuninkaanheitto (kuutionnakkeloſſa); ja **basilica**, ae, *f.* kakſinkertaiſilla pylwäskäytäwillä koritettu julkirakennus, joſſa lakia istuttiin ja kauppa-aſioita toimitettiin.

bāsio, I, (basium), ſuudella, antaa ſuuta.

basis, is, *f.* alus, peruste, pohja, kanta; eritt. jalka, jalake, statuae; alusmuuri, villae; kantaſiwu, trianguli.

bāsium, ii, *n.* ſuutelo, ſuun-anto, käſiſuukkonen.

Bassānia, ae, *f.* Illyrian kpgeita; jäſta **Bassanītae**, arum, *m.* Baſſanialaiſet.

Bassareus, i, *m.* Bakchoon liikanimiä; jäſta **Bassaricus**, 3, bakchoinen, ja **Bassaris**, idis, *f.* = Baccha.

Bassus, i, *m.* romal. liikanimi.

Bastarnae ja **-ernae**, arum, *m.* germanialainen kanſakunta pitkinpuolin Karpathein wuoria.

Batāvi, orum, *m.* keltiläinen kanſakunta, jonka aſuinſijana oli Rheinin, Waalin, Maaſin ja waltameren rajoittama ſaari, Batavorum insula nimeltään; jäſta **Batāvus**, 3, batavilainen.

batillum, i, *n.* lapio, luodin, lasta. *b)* hiili- l. ſuitſutuspannu.

Battus, i, *m.* Kyrenen perustaja; jäſta **Battiades**, ae, *m.* Battoon ſikiö, *plur.* Kyreneläiſet.

Batulum, i, *n.* Kampanian kpgeita.

bātuo, ui, III, lyödä, piekſää, kolhia. 2) *intrans.* tapella, taistella, miekkailla.

Baucis, idis, *f.* Philemonin waimo.

Bavius, ii, *m.* eräs kunnotoin runoilia Virgiliuksen aikoina.

bdellium, ii, *n.* wiinapalmupuu.

bĕāte, *Adv.* autuaasti, autuaallisesti, onnellisesti, vivere.

bĕātitas, ātis, ja **bĕātitūdo**, inis, *f.* (ſeur.), autuus, autuaallisuus, onnellisuus.

bĕātus, 3, *PA.* autuas, autuaallinen, onnellinen, lykyllinen, sine virtute nemo beatus esse potest; beatissima vita; *subst.* beatum, i, *n.* autuaallisuus, onnelias elämä; eritt. *a)* waltallinen, tawarainen, elokas, rikas, äweriäs, woipa, homo; civitas; jäſta *b)* run. runſas, jalo, oiwa, uhkia, wilſawa, hedelmikäs j. m. ſ., gazae, arces, rus.

Bēbrўces, um, *m.* Bithynian kanſakuntia; jäſta *a)* **Bēbrўcius**, ae, *f.* Bebrykialaiſten maa Wähä-Aſiaſſa. *b)*

Bebrycius, 3, bebrykialainen, gens (ſ. o. bithynialainen), run.

Belgae, arum, *m.* Gallian pohjoispuoliſia kanſakuntia; *sing.* **Belga**, ae, *m.* Belgalainen; jäſta *a)* **Belgicus**, 3, belgalainen, Gallia B. I. *abs.* **Belgica**, Gallian pohjoispuoli. *b)* **Belgium**, ii, *n.* Moſeli-joen kummallakin puolella olewa Gallia Belgica:n oſa.

Beli-, ſ. Belus.

bellātria, orum, *n.* (bellus), päätösruoka, jäliſte, ſuuliſte, ruanhippeet, makiaiſet.

bellātor, ōris, *m.* (bello), ſoturi, ſotilas, ſota-uros; *adj.* ſotaiſa, ſotakuntoinen, ſotakelpoinen, urhia, uljas, reimakas, Turnus, run.; deus (ſodanjumala, Marš), equus (ſota-, wainohepo), run.

bellātrix, īcis, *f.* (ed.), ſoturitar, ſotanainen; *adj.* ſotaiſa, ſotakuntoinen, ſotakelpoinen, kuw.: iracundia.

belle, *Adv.* ſomaſti, ſoriaſti, kauniiſti, ſulokkaaſti, ihanaſti, ſiewäſti, ſiiſtikkääſti, navigare, scribere; negare ſäädylliſeſti, ſuuntewaſti, loukkaamatta); b. (se) habere, b. esse, olla rowciſſaan, woida hywin.

Bellerophon, ontis, ja **-ontes**, ae, *m.* Glaukoon poika, Siſyphoon pojanpoika, Kimairan ſurmaaja; jäſta **Bellerophontēus**, 3, bellerophonteinen, Bellerophonin.

bellicōsus, 3, (ſcur.), ſotaiſa, ſotakelpoinen, homo, gens, provincia; annus (ſodikas, ſotainen); quod multo bellicosius *etc.* (joka oli järin jalompi urotyö).

bellicus, 3, (bellum), ſotaa koskewa, ſodallinen, ſodaſta lähtewä l. ſyntywä, ſodaſſa ſaatu, ſota-, wainolaus (ſotamaine); res (ſotamenosto l. -aſiaſto); disciplina (ſotataito); mors, virtus (ſodaſſa); pactiones (ſodaſſa wiholliſen kanſſa ſowitut); ignis (wainotuli, wihollisen ſytyttämä); run. ſotaiſa, ſotakuntoinen, dea, virgo (ſ. o. Minerva), deus (ſ. o. Romulus). *b) subst.* bellicum, i, *n.* (*sc.* signum), ſotamerkki, tappelomerkki (tuballa l. ſotatorwella), b. canere, antaa merkki tappeloon, räikyttää ſotatorwea; jäſta kuw.: iidem me bellicum cecinisse dicunt (ſanowat minun kiiwaſtuttaneen); canit quodammodo b. (ikäänkun puhaltaa kaikuttaa ſotatorwea).

belliger, era, erum, (bellum-gero), ſotaiſa, ſotakuntoinen, gens, manus, ensis, run.

belligero, I, (bellum-gero), käydä ſotaa, ſotia, taiſtella.

belli-potens, tis, (bellum), ſotamahtawa; *subst.* ſodanjumala, Marš.

bello, I, (bellum), käydä ſotaa, pitää ſotaa, ſotia, taiſtella, cum quo, adversus quem, pro quo adversus quem; hoc bellum a consulibus bellatum (toimitettiin); quoad bellatum esset (kunnes ſota päättynee, ſodan aikana).

Bellocassi, orum, *m.* Gallian kanſakuntia.

Bellōna, ae, *f.* (bellum), ſodanjumalatar.

Bellovaci, orum, *m.* Gallia Belgica:n kanſakuntia.

bellua-, **bellui-**, ſ. belua.

bellum, i, *n.* (duo, alkp. duellum, kahdentappelo), ſota, waino, wiha, bellum parare, apparare, comparare (hankkia), denunciare, indicere (juliſtaa), inferre cui (ſodittaa jkta), facere (aloittaa), agere (toimittaa), administrare (ylipäälliſkönä johdattaa), gerere cum quo, in quem (johdata, pitää), trahere, ducere (pitkittää), conficere, componere (päättää wihollisen woimain kuoletta malla, ſopimalla), profligare, patrare j. m. ſ.; b. Helvetiorum, Helvetiläisten kanſſa, Helvetiläisiä wastaan, ja samoin: b. Corcyraeum (Korkyran kanſſa, Korkyraa wastaan). Crit.: in bello, ſodaſſa (määräämättä miſſä), ja ykſ. *abl.*, eſim. bello Punico secundo, Vejenti bello, bello Romanorum; belli domique, belli domoque, domi bellique, vel domi vel belli, ſodaſſa ja rauhaſſa, rauhaſſa ja wainoſſa, sota- ja waltiotoimiſſa. *b)* kuw. taiſtelo, riita, tribunicium (Tribunein kanſſa); b. aeternum suscipere cum improbis (ikuinen ſota). 2) tappelo, kapelu, enimitten run.

bellus, 3, (alkp. benulus, benus = bonus), imarta, ſoria, ſoma, ſulokas, ihana, ſiewä, näpiä, ſiiſtikäs, ſäädyllinen, homo, locus, epistola; bellum est, *inf.* kera; jäſta leppiäs, iloi-

nen, fronte ac vultu bellis; t. terwe, roweiſa, fac bellus revertare.

bēlua ja **bellua**, ae, *f.* ſuuri ja willi eläin, peto, hirmu-otus, eſim. jalopeura, ſarwikuono, walaskala j. m. ſ.; uſein: elehwantti l. norſu; wäliſti ylim. eläin; werr. ihmiſiſtä puh.: immanis, inutilis, impura b. (peto, eläwä, elukka).

bēluōsus (bell.), 3, (ed.), eläimikäs, eläwikäs, Oceanus, run.

Bēlus, i, *m.* 1) Babylonian waltakunnan perustaja. 2) Egyptin kuningas, Danaoon ja Aigyptoon iſä; jota *a)* **Bēlīdes**, ae, *m.* Belidi, Beloon ſikiö, Palamedes (jonka iſo-äiti Amymone oli Beloon pojantytär). *b)* **Bēlis**, idis, *f.* taw. *plur.* = Danaides, Beloon lapſenlapſet, Danaoon tyttäret. 3) Indian jumalia. 4) Phoinikian jokiloita.

Bēnācus, i, *m.* Garda-järwi Yli-Italiaſſa.

bene, *Adv.* [*comp.* melius, *superl.* optime], (benus = bonus), hywin, ſomasti, oikein, kunnokkaasti, kelwolliſesti, oiwalailla, jalosti, kauniisti, ſuloiſesti j. m. ſ., vivere, colere agrum; habitare, ſiewästi, mukawasti; emere (hywällä l. halwalla hintaa, helpolla); vendere (hywään l. kalliiſen hintaan); administrare provinciam, onneliaasti, lykylliſesti, kiitettäwästi; pugnare (onnikkaasti); polliceri (luwata kaikkia hywiä, tehdä runſaita lupauksia); sperare (pitää hywää toiwoa); praedicare (ilmoittaa hywää) jne.; eritt. *a)* b. dicere, hywin, järkewästi, oikein, säännönmukaiſesti haastella, qui optime dicunt (puheliaimmat, puhekunnokkaimmat); jota bene dicere cui, puhua hywiä jksta, yliſtää, kiittää jkta. *b)* b. facere, hywin, oikein tehdä l. toimittaa, jsſakin hywin tehdä l. menetellä; jota b. facta, hywät, jalot, ankarat, kiitettäwät työt l. toimituſet, urotcot, anſiot; b. facere cui, tehdä hywää, hywiä jkle, oſottaa hywää jkle; jota harw. ja run.: b. facta, hywät työt. *c)* bene est cui, jku jakſaa hywästi, jkn käypi hywin, jku on onnellinen; jota *abl.* kera, eſim. bene erat piscibus (woi hywin kalain äärcsſä, puuhotti kalain waraſsa), run.; b. est, b. habet, hywä on, hywin on laita, hywin käypi, mieleni on hywä. *d)* ſaaſtettaiſsa: b. te, vos (nim. valere jubeo), b. vobis *etc.* (*sc.* sit), ſinun, teidän onneſi, run. 2) ynnä *Adj.* ja *Adv.* kanſsa: hywin, kowin, ſangen, aiwan, iban, taki, ratki, ylen, järin, perin, b. magnus, robustus; b. penitus; b. mane (ſangen warhain aamulla); b. ante lucem (aikaa ennen); non l. vix bene, tuskin, ei wielä täydelliſesti l. kokonaan, run.

bene-dīco, dixi, dictum, III, ſ. bene.

bene-facio, fēci, factum, III, ſ. bene.

beneficentia, ae, *f.* (beneficus), hywäntekewäiſyys.

beneficiārius, 3, (ſeur.), hywää työtä koſkewa, hywätyöllinen; jota **beneficiārii**, orum, *m.* wapaaſotiot (jotka oliwat raskaista, alhaiſempain ſotamiesten tehtäwistä töistä wapautetut).

beneficium, ii, *n.* (ſeur.), hywä työ, hywä teko, mielinoude, ſuoſio-oſotus, palwelus, beneficium collocare apud quem, dare cui, conferre in quem, beneficio quem afficere, complecti, ornare (oſottaa hywää jkle); eritt.: beneficio, ſuoſiosta, wälityksestä, awulla, decorum, sortium, consulatūs. *b)* werr. waltio-elämäsſä: jalostus, hywityys, ſuoſinta, ſuoſio, koroitus, puoleſta puhuminen, populi; dictatorum; in beneficiis ad aerarium delatus (waltiowarain wiraſtolle jätettäwäsſä tilinteosſa kirjoitettu ſuoſitawien luokkaan).

bene-ficus, 3, [*comp.* beneficentior, *superl.* beneficentissimus], (facio), hywäntekewäinen, palwelias.

Beneventum, i, *n.* Hirpiniläisten kpgeita Samniumissa; jota **Beneventānus**, 3, beneventiläinen.

benevole, *Adv.* hywäntahtoiſesti, hywänſuowasti, hywänmieliſesti, ehtoiſasti, armaasti.

benevolentia, ae, *f.* (ſeur.), hywäntahtoiſuus, hywänſuonti, armaus, lempeys, ſuoſio, ystäwyys, b. in l. erga quem; benevolentiam habere erga quem, praestare cui, conferre erga quem (pitää, oſottaa); benevolentiam comparare, sibi adjungere, consequi (hankkia, saawuttaa); jota myös: mieli-

ſuoſion todiſtus, talem b. lacrimans accepit.

bene-volus, 3, [*comp.* benevolentior, *superl.* benevolentissimus], (volo), hywäntahtoinen, hywänſuopa, hywänaikeinen, ehtoiſa, mieluiſa, lempiſä, ſuoſiollinen, b. cui; domino (wilpittömäſti uſkollinen).

benigne, *Adv.* hywänmieliſeſti, hywänſuowaſti, yſtäwälliſeſti, ſuoſiolliſeſti, hywänlaitaiſeſti, mielellänſä, mieluilliſeſti, mieliſuoſin, audire; arma capere; habere quem (kohteliaaſti olettella); eritt.: b. dicis l. yks. b., ſuuri kiitoſta, jtakin hywäkſyttäiſſä t. ewättäiſſä. 2) hywäntekewäiſeſti, antiaaſti, runſaaſti, ololliſeſti, b. facere cui (tehdä hywin jkle); commeatus advehere, praedam ostentare.

benignitas, ātis, *f.* (ſcur.), hywänluontoiſuus, hywänlaitaiſuus ſekä mielenalaſſa ja käytökſiſſä etta töiſſäkin, ſ. o. 1) hywänmieliſyys, hywänſuonti, armaus, yſtäwälliſyys, ſuopeus, lempeys, summa; cujus in audiendo; in benignitate haberi (pidettää hywänſuonnin todiſteena l. waikutuksena). 2) hywäntekewäiſyys, hywyys, palweliaiſuus, major; amicorum.

benignus, 3, (benigenus, bonus-genus), hywänlainen, hywänluontoinen, hywänlaitainen, ſekä mielen ja käytöksen että töittenkin puolesta, ſ. o. 1) hywanmielinen, hywänſuopa, ehtoiſa, armas, yſtäwällinen, ſuopia, lempiä, homo; vultus, oratio; numen, mens, run. 2) hywäntekewäinen, palwelias, antias, antokerno, nunc mihi, nunc alii, run.; benigno uti quo; run.: vini somnique (wiinan ja unen haltuinen l. wointeinen); werr. runſasantoinen, yltäkylläinen, ololinen, wiljawa, ager, terra, run.; ingenii vena, run.

beo, I, autuuttaa, onnelliſuuttaa, rikaſtuttaa jku jllakin, lahjoittaa jkle jtakin, quem qua re, run.

Berecyntius, 3, berekyntiläinen, Berekyntiläiſten kanſakuntaa Phrygiaſſa koskewa, jöta phrygialainen, mater l. *abs.* Berecyntia, Kybele, ja ſiitä myös: Kybelettä koskewa, heros (ſ. o. Kybelen poika Midas), tibia (käyristetty phrygialainen huilu, alkp. Kybelen juhlina käytetty), run.

Berenīce, es, *f.* 1) naisnimi, eſim. kuningas Ptolemaios Euergeteen puoliſo, jonka hiukſet pantiin tähdeksi taiwaalle. 2) uſiamman kpgin nimi, joista mainioin Kyrenaikaſſa.

Bergomum, i, *n.* Gallia Cisalpina:n kpgeita.

Beroea, ae, *f.* Makedonian kpgeita; jöta **Beroeaeus**, i, *m.* Beroialainen.

Bērōnes, um, *m.* Hiſpanian kanſakuntia.

Bērytus, i, *f.* Phoinikian ſatamakaupungeita.

bes, bessis, *m.* (be-as = binae partes assis), kakſi kolmannesta aſsia, kakſi kolmatta oſaa aſsia (ſillä muotoa = 8 unciae); eritt. aſsi-rahasta puh., eſim. fenus ex triente factum erat bessibus, rahankaswu nousi kolmanneſſeſta kahteen kolmanneſſeen kuukaudelta elikkä nykyiſen laskutawan mukaan neljästä procentista kahdekſaan.

Bessi, orum, *m.* Thrakian kanſakuntia; jöta **Bessicus**, 3, beſsiläinen.

bestia, ae, *f.* eläin, otus, luontokappale, järjettömänä olentona (ihmiſen waſtikkona); eritt. julkiſeen petotappeloon miekkailiain t. pahantekiäin kanſsa aiottu villi-eläwä l. peto, jöta ad bestias mittere (työntää taiſtelemaan petoin kanſsa). 2) **Bestia**, ae, *m.* romal. liikanimi.

bestiārius, 3, (ed.), petoja koskewa, peto-, ludus (petotappelo); *subst.* bestiarius, ii, *m.* villi-eläwäin kera taiſtelia, petotaiſtelia.

bestiola, ae, *f.* (bestia), wähäinen eläin l. otus.

bēta, ae, *f.* punajuurikka.

betula, ae, *f.* koiwu.

Bias, antis, *m.* philoſophi Prieneſtä, Kreikan ſeitſemän wiiſaan joukkoa.

Bibāculus, i, *m.* romal. liikanimi.

bibliopōla, ae, *m.* kirjakauppias.

bibliothēca, ae, *f.* bibliotheki, ſ. o. ſekä kirjatto l. kirjaſäily, kirjapide, -kaappi, -huone, että kirjaſto.

biblus, i, *f.* Egyptiſsä kaswawa papyros-penſas.

bibo, bibi, III, juoda, quid; e gemma l. yks. gemmä (kalliskiwiſestä pikariſta), run.; bibere dare cui (antaa

jklle juoda l. juotawaa), bibere ministrare cui (olla jkn juomalaskiana); popula (juoda, appaa, kallistaa pikareita wiinaa), uvam (wiinarypäleen nestettä), run.; aut bibat aut abeat, juokoon tai menköön, juo tahi mene matkaasi; Graeco more, saastaa; flumen, asuskella l. olekfia wirran wieremillä, run. *b)* werr. wetää, lappaa, imeä (sisällensä), sat prata biberunt (owat kyllin kastetut), run.; arcus bibit (ukonkaari imee wettä), run.; kuw.: sanguinem; longum amorem (pitkäänsä imeä sydämmeensä rakkautta), quid aure, auribus (hartaasti kuunnella), run.

Bibracte, is, *n.* Aeduilaisten pääkpki.

Bibrax, actis, *f.* Remiläisten kpgeita Gallia Belgica:ssa.

Bibroci, orum, *m.* Britannian kansakuntia.

bibulus, 3, (bibo), juoskelias, mielellään l. haluisesti juowa, Falerni (Falernin wiinaa), run.; werr. märkyttä wetäwä l. lappaawa l. imewä, lana, nubes, arena, run.; talaria (kastuneet), run.; kuw.: aures (kuunteliaat), run. 2) **Bibulus**, i, *m.* romal. liikanimi, eritt. M. Calpurnius Bib., Caesarin wirkaweli 59 e. K., jäljemmin Syrian Prokonsuli ja kansalaissodassa Pompejuksen lahkoa.

biceps, cipitis, (bis-caput), kaksipäinen, puer, puella; werr. kaksihuippuinen, Parnassus, run.; kuw. lahkountunut.

bi-color, ōris, (bis), kaksiwärinen, -karwainen, equus (tiplokas, papurikko, kailia), run.

Bicorniger, 3, (bis-corniger), kaksisarwinen, Bakchoon liikanimiä.

bicornis, e, (bis-cornu), kaksisarwinen, caper, Faunus, run.; werr. kaksikärkinen, furca, run.; kaksikantainen, uusikuusta puh.; kaksisuinen, wirroista puh.

bicorpor, oris, (bis-corpus), kaksiruumiinen.

bi-dens, tis, (bis), kaksihampainen, -kärkinen; *subst. m.* kaksihampainen kuokka; *f.* uhriteuras, jolla jo on molemmat hammasjabat, ylim. lammas.

bidental, ālis, *n.* (ed.), ukkosen iskemä paikka, joka uhrilla (bidens) puhdistettiin ja pyhitettiin.

Bidis, is, *f.* Sikelian kpgeita; jsta *a)* **Bidensis**, e, bidiläinen. *b)* **Bidini**, orum, *m.* Bidiläiset.

biduus, 3, (bis-dies), kaksipäiwäinen, tempus; jsta *subst.* biduum, i, *n.* (*sc.* tempus), päiwäkaksinen, kahden päiwän aika, kaksi päiwää; biduo, kahtena päiwänä, kahden päiwän päästä.

biennium, ii, *n.* (bis-annus), wuosikaksinen, kahden wuoden aika, kaksi ajast'aikaa.

bifarius, 3, (bis-for), kaksinainen, harw.; jsta bifariam, *Adv.* (alkp. *acc. f.*, *sc.* partem), kaksinaisesti, kahteen osaan, kahtia, kahtiaksi, kahtialle, kahtaalla, kahdesti j. m. s.

bifer, era, erum, (bis-fero), kaksi kertaa kantawa, kahdesti kaswawa.

bifidus, 3, (bis-findo), kaksihalkoinen, kaksijakoinen, kahtia jaettu.

biforis, e, (bis-foris), kaksi-owinen, valvae (puolisko-owet), run.; run. werr. kaksiläppyinen, cantus, phrygialaisen pariuilun kahdesta lämpöstä lähtewä, s. o. waihettelewa, milloin heliä-, milloin matala-ääninen.

biformātus, 3, ja **biformis**, e, (bis-forma), kaksimuotoinen, -kuwainen, -hahmoinen, biformato impetu Centaurus (s. o. biformatus Centaurus impetu), run.; biformis proles, monstrum (Minotauros), natus (Hermaphroditos) j. m. s., run.; kuw. runoiliasta puh.: ihmisenä ja joutsenena, run.

bi-frons, tis, (bis), kaksi-otsainen, Janus (kaksikasuwainen), run.

bifurcus, 3, (bis-furca), kaksikärkinen, -haarainen, valli.

bīgae, arum, sittemmin **bīga**, ae, *f.* (alkp. bijugae), pariwaljakko, kaksiwaljakko; jsta **bīgātus**, 3, kaksiwaljakon kuwalla warustettu, kaksiwaljakon merkkinen, argentum; *subst.* bigatus, i, *m.* (*sc.* numus), hopiaraha, johon on painettu kaksiwaljakon kuwa, romal. hopiadenari.

Bigerra, ae, *f.* Hispanian kpgeita.

Bigerriones, um, *m.* Aquitanian kansakuntia.

bijugis, e, (bis-jugum), kaksiwaljainen, pari-, equi, run.

bijugus, 3, (bis-jugum), kaksiwaljainen, pari-, leones, run.; certamen (kaksi-

waljakolla), run.; *subst.* bijugi, orum, m. (*sc.* equi), hewospari, parihewoset, kaksiwaljakko.

Bilbilis, is, *f.* eräs Hispania Tarraconensis:n työki ja sen lähinen joki.

bi-libra, ae, *f.* (bis), naulakaksinen, kaksi naulaa, farris.

bilibris, e, (ed.), kaksinaulainen, kahden naulan painoinen, t. kahden naulan mahduttawa l. wetoinen.

bilinguis, e, (bis-lingua), kaksikielinen; werr. kahta kieltä haastawa; jota kuw. teeskeliäs, wilpillinen, kawala, Tyrii, run.

bilis, is, *f.* sappi; kuw. wiha, kiukku, nyrkkämieli, bilem commovere. *b)* atra l. nigra b., musta sappi, s. o. raskasmielisyys, alakuloisuus, ja myös: wimma, raiwo, mielettömyys.

bilix, īcis, (bis-licium), kaksilankainen, -saikinen, lorica (kahdenkertainen), run.

bilustris, e, (bis-lustrum), kymmenwuotinen.

bimaris, e, (bis-mare), kaksimerinen, kahden meren ääreinen, kahden meren rannalla olewa.

bi-marītus, i, *m.* (bis), kahden waimon mies.

bimātris, e, (bis-mater), kaksi-äitinen, kaksi-emoinen, Bakchoosta puh., jolla oli kaksi kantajaa (nim. äitinsä Semele ja Jupiterin lanne).

bimembris, e, (bis-membrum), kaksijäseninen, -ruumiinen, taw. Kentaureista puh.; *subst.* bimembres, Kentaurit.

bimestris, e, (bis-mensis), kaksikuinen, kahden kuukauden.

bimus, 3, (bis), kaksiwuotinen, -ajastainen, merum, run.; sententia (kaksiwuotisen maaherrauden ehdoitus).

bīni, ae, a, (bis), kaksi eräältänsä, kaksi kukin (kutakin päälle, kullekin, kultakin), kaksin, kaksittain, venationes binae per dies quinque (s. o. kaksi päiwäänsä). *b)* sanain kera, joitten yksistään *plur.* taw. käytetään t. joitten *plur.* merkitsee muuta kun *sing.*, kaksi, esim. b. castra (kaksi leiriä), literae (kirjettä), copiae (sotajoukkoa). *c)* toisiinsa koskewiesta kappaleista puh.: pari, kaksi yhteensä l. kerrallaan, b. scyphi (pari samanmuotoisia pikareita); frena, hastilia, run.

binōminis, e, (bis-nomen), kaksiniminen.

Bion l. **Bio**, ōnis, *m.* sukkela-älyisyydeltään kuuluisa philosophi, Theophrastoon oppilaita, noin 300 e. K.; jota Biōnēus, 3, bioninen, Bionin, sermones (hilpiä-älyiset, pistäwät, purewat), run.

bipalmis, e, (bis-palmus), kaksiwaaksainen, kahden waaksan pituinen t. lewyinen, spiculum.

bi-partio, īvi, ītum, IV, (bis), jakaa l. eroittaa kahtia, kahteen osaan, kaksittaa, puoliskoita, eritt. bipartitus, kahtia jaettu, kaksinainen; jota bipartito, *Adv.* kaksi-osaisesti, kaksijakoisesti, kaksinaisesti, kahtia, kahtialle, classem distribuere; signa inferre (kahdappäin); collocare insidias (kahdakäsin); b. esse (olla kahtiana, kahtaalla, kahtia jaettuna); id fit bipartito (tapahtuu kahdella tawalla).

bi-patens, entis, (bis), kahden awattawa, kaksi-owinen, portae, tecta, run.

bi-pedālis, e, (bis), kahden jalan pituinen t. lewyinen, trabes, tigna.

bipennifer, era, erum, (bipennis-fero), kaksiteräistä kirwestä kantawa, kaksiterä-tapparan kantaja.

bipennis, e, (bis-pinna), kaksiteräinen, ferrum, run.; taw. *subst.* bipennis, is, *f.* (*sc.* securis), kaksiteräinen kirwes, kaksiterä-tappara.

bi-pes, pedis, (bis), kaksijalkainen; *subst. plur.* kaksijalat, halwellen ihmisistä puh.

birēmis, e, (bis-remus), kaksi-airoinen, lembus; scapha, run. *b)* *subst.* biremis, is, *f.* kaksisoutio, kaksisoutio haaksi, s. o. warustettu kahdella soutoteljo-riwillä.

bis, *Adv.* (alkp. duis, duo), kahdesti, kaksi kertaa l. erää, kaksinaisesti, kahdenlaisesti, b. consul, kahdesti Konsulina ollut; bis in die, mense, anno *etc.*, kahdesti yhtenä päiwänä, yhtenä kuukautena jne., kahdesti päiwän, kuukauden jne. kuluissa; bis die, mense, anno *etc.*, kahdesti päiwäänsä jne.; bis bina (kaksi kertaa kaksi); bis quinos dies (kymmenen päiwää), run.; bis millies j. m. s.; run.: bis quinque viri, b. quinque labores, bis centum annos j. m. s. (kymmenen mies-

tä jne.); bis tantum (kaksi sen wertaa), run.; sanalask.: b. ad eundem (*sc.* lapidem offendi), kahdesti tehdä sama wika.

Bisaltae, arum, *m.* eräs Thrakian kansakunta Strymonin warrella; josta **Bisaltica** l. **Bisaltia**, ae, *f.* Bisaltalaisten maa.

Bisaltis, idis, *f.* Bisalteen tytär (Theophane).

Bisanthe, es, *f.* Thrakian kpgeita Hellesponton partaalla.

Bistones, um, *m.* Thrakian kansakuntia; josta *a)* **Bistonis**, idis, *f.* bistonilainen, thrakialainen, *subst.* Thrakian nainen. *b)* **Bistonius**, 3, bistonilainen, ylim. thrakialainen.

bi-sulcus, 3, (bis), kahtia halkaistu, kaksihalkoinen, kaksijakoinen.

Bithynia, ae, *f.* Wähä-Aasian maakuntia; josta *a)* **Bithyni**, orum, *m.* Bithynialaiset. *b)* **Bithynicus**, 3, bithynialainen, *subst.* Q. Pompejuksen liikanimi. *c)* **Bithynus** ja **-ius**, 3, bithynialainen. *d)* **Bithynis**, idis, *f.* Bithynian nainen, Bithyniatar.

Bito l. **-on**, ōnis, *m.* Argon papittaren Kydippen poika, Kleobiin weli.

bitūmen, inis, *n.* maapihka, wuoripiki; josta **bitūmineus**, 3, maapihkainen, vires b. = bitumen, run.

Bituriges, um, *m.* Aquitanian kansakuntia; *sing.* Biturix, Biturigilainen.

bivius, a, um, (bis-via), kaksiteinen; josta *subst.* bivium, ii, *n.* tienhaara, tienjakain.

blaesus, 3, pehmiäkielinen, sammalkielinen, sako-, sokalakielinen, lupsu, sopero. 2) Blaesus, i, *m.* romal. liikanimi.

Blandae, arum, *f.* Lukanian kpgeita.

blande, *Adv.* imarteliaasti, hywäilewäisesti, siewisteliäästi, suositteliaasti, lempiästi, rogare, appellare.

blandiloquens, tis. (blandus-loquor), imarrellen, siewistellen puhuwa; josta **blandiloquentia**, ae, *f.* mielinkielisyys, hywityspuhe.

blandīmentum, i, *n.* (seur.), imarrus, mairittelemus, siewistelö, miellytin, suostutin, taw. *plur.*; werr. himarre, wiehätys, sulo.

blandior, IV, (blandus), imarrella, hywäillä, ihannella, armastella, kuihkoa, hiemailla, ylim. mairitella, kaunistella, siewistellä, miellytellä, liehakoita, cui; werr. himarrella, suositella, wiehättää, voluptas sensibus blanditur.

blanditia, ae, *f.* (seur.), imarteliaisuus, hywäily, armastelo, hewellys, mairitus, suostutus, liehakoitsemus; *plur.* imarrukset, kuihkoset, miellytykset, siewistelöt, mielinkieliset sanat; werr. himarrus, wiehätys, sulo, voluptatum.

blandus, 3, imartelias, hywäiliäs, ihantelias, hiemailias, mairitteliaas, siewisteliäs, miellytteliäs, suostuttelias, liekartelias, liehakoitsewainen, amicus; canes (ailakoitsewainen), run.; werr. himarteliaas, miellytteliäs, suositteliaas, ystäwällinen, ihastuttawa, armas, suloinen, voluptas, otium; preces, verba, dicta, laudes, labor, gaudia, run.

blatero, I, hölpöttää, löpötellä, hopista, jaaritella, lawerrella, piestä kieltä; josta **blatero**, ōnis, *m.* hulpakko, hato, lörpäkieli, kielenpieksiä, laweri, loruseppä.

blatta, ae, *f.* koi, rusakka, torakka.

Blaudēnius, 3, Blaudos nimisestä Suuri-Phrygian kpgista syntyperää.

boārius, 3, (bos), naudallinen, forum, karjatori, härkätori.

Bocchus, i, *m.* Mauretanian kuninkaita.

Boebe, es, *f.* eräs Thessalian kylä ja järwi; josta *a)* **Boebēis**, idis, *f.* Boiben järwi. *b)* **Boebēius**, 3, boibelainen, thessalialainen.

Boeōtarches, ae, *m.* Boiotian ylimpiä esiwaltalaisia.

Boeōti, orum, *m.* Boiotialaiset, joitten asuinsija oli **Boeōtia**, ae, *f.* Hellan maakuntia; josta *a)* **Boeōtius**, 3, boiotialainen, Bacis; moenia (s. o. Thebae), run.; *subst.* Boeōtii, orum, *m.* Boiotialaiset. *b)* **Boeōtus**, 3, boiotialainen.

Boēthus, i, *m.* eräs stoalainen philosophi. 2) kuulu kuwaweistäjä ja piirtäjä.

Bōji, orum, *m.* keltilainen kansakunta Galliassa, Yli-Italiassa ja Saksassa; josta **Boja**, ae, *f.* Bojilaisten maa, perästäpäin **Bochēmum** l. **Boichēmum**, i, *n.* nimeltään.

Bōla, ae, l. **Bōlae**, arum, *f.* Aequiläisten kpgeita Latiumissa; josta **Bōlā-**

nus, 3, bolalainen, *subst.* **Bōlāni**, orum, *m.* Bolalaiset.

bombyx, ȳcis, *m.* silkkiäinen, silkkimato.

Bomilcar, aris, *m.* Karthagolaisten päällysmiehiä (noin 310 e. K). 2) eräs Jugurthan uskotuisia.

Bona Dea, siweyden jumalatar, jota Roman naiset erinäisessä temppelissä palweliwat.

bonitas, ātis, *f.* (bonus), hywyys, hywä laatu l. luonto, oiwallisuus, agrorum, praediorum, vocis; naturae, ingenii, verborum; causae (oikia, suora, hywä asia). *b)* hywyys, hywänawuisuus, hywänsuuntaisuus, hurskaus, rehellisyys, t. hywänlaitaisuus, ystäwällisyys, hywänsuonti; eritt. isällinen rakkaus l. helleys.

Bonōnia, ae, *f.* Gallia Cisalpina:n kaupungeita; jsta **Bonōniensis**, e, bononialainen. 2) Belgian kpgeita.

bonum, i, *n.* hywä, jsta *a) plur.* bona, orum, *n.* hywyys, omaisuus, tawara, riista, rikkaus, aarteet, aliena, imbecilla; coeli, terrae, maris, run.; b. assequi, publicare, vendere, diripere; in bonis esse (olla omaisuuden haltiana). *b)* bonum, hywä, hyöty, etu, woitto, palkka, publicum; in b. quid vertere; bono esse cui (olla l. koitua jkle hywäksi, olla jkle hyödyllinen); jsta cui bono fuerit (kenen hyödyksi oli), L. Cassius Pedianuksen tawallinen lause laintoimituksissa. *c)* hywä, hywyys, lahja, hywä awu, bona animi et corporis, mentis; multa alia ab natura habuit bona; nihil quidquam melius homini a diis datum (ei suurempaa hywää); summum b. (ylin, korkein hywä); bona aut mala.

bonus, 3, *comp.* melior, *superl.* optimus, hywä, soma, kaunis, otollinen, aimollinen, winhiä, kelwollinen, aika-, uhkia j. m. s., vires; valetudo (terweys); aetas (nuoruus); numi, oikiat; pars sermonis, melkoinen, runsas; copia (olollinen wara), run.; nomen (hywä nimikirjoitus, s. o. hywä welanottaja); dies (onnellinen päiwä), run.; bonae res, onnellinen tila l. kanta, onni, t. myös: herkut, hentuset; omnibus optimis rebus usus est (hänen oli taloutensa asetettu aiwan mukawalle kannalle); jsta boni viri, rikkaat, waralliset, elokkaat. 2) hywä, osaawa, kunnokas, aimollinen, ankara, oiwa, jalo, hywänawuinen, hywänsuuntainen, hurskas, rehellinen, kunniallinen j. m. s., auctor, augur, poeta, gubernator, civis; amicus (uskollinen); bonae artes (jalot awut); bono animo esse l. bonum animum habere, olla hywällä mielellä, roweellaan, olla turwallisna, lewossa, huoletta, pelkäämättä; bono animo esse in quem (olla jkle l. jkta kohtaan hywänmielinen, hywänaikeinen); cum b. veniā (pahaksi panematta, hywänmielisellä suostumuksella, luwalla); bona dicta (kokkapuheet, sukkelat puheet); eritt.: bonus vir, kelpomies, kunnon-, kunnianmies, t. waltion suhteen: wilpitöin, lainmukainen kansalainen, isänmaan ystäwä, usein *plur.;* wälisti su'un t. arwosijan puolesta: ylhäinen, suurisukuinen, korkiasäätyinen, arwossa pidetty, jsta boni, ylimykset, optimatit. Urheuden suhteen: urhollinen, uljas, reimakas, boni atque ignavi; optimus quisque. *b)* muita kohtaan: hywä, armias, armollinen, suosiollinen, ehtoisa, lempisä, mieluisa, in quem; cui, run.; dii; divi, Manes, Juno, run.; Jupiter Optimus Maximus; jsta hywä-enteinen, hywä-aaweinen, somatietoinen, onnellinen, dicere bona verba, run.; quod bonum, faustum *etc.* sit (johon jumalat suokoon siunauksensa); aves, omen, run. Eritt. jkta puhuteltaissa: bone, o bone, armas, run., ja pilkatenkin: bone custos provinciae (hywä). *c)* kelwollinen, sowelias, siewä, sukawa, hyödyllinen, pecori alendo; bello, frumentis, vinetis, run.; jsta optimum est ynnä seur. *inf.* kera.

boo, are, lujasti huutaa, riekua, raikkua, pauhata.

Boōtes, ae l. is, *m.* Karhunwartia, tähtisikeröin joukkoa.

Bora, ae, *f.* Makedonian wuoria.

boreās, ae, *m.* pohjatuuli, pohjanen, vento b. (pohjatuulella); werr. pohja, pohjanpuoli; jsta **borēus**, 3, pohjainen. 2) **Boreas**, jokijumala Strymonin poika, Orithyian ryöstäjä.

Borni, orum, *m.* linna Thrakian saarennossa.

Borysthenes, is, *m.* Sarmatian wirtoja; jsta *a)* **Borysthenidae**, arum, *m.* Borystheneen lähiset asukkaat. *b)* **Borysthenius**, 3, Borystheneen, amnis, run.

bos, bovis, *c.* nauta, raawas, härkä, lehmä; sanalask.: bovi clitellas imponere (s. o. antaa jkn toimitettawaksi asia, jota hän ei saa aikaan).

Bosporus, i, *m.* alkp. raawas-uitto, *a)* Thracius, nykyään Konstantinopelin salmi. *b)* Cimmerius, nyt Kaffan salmi. Siitä: *a)* **Bosporānus**, 3, bosporilainen; *subst.* Bosporāni, orum, *m.* Bosporus Cimmerius salmen lähiset asukkaat. *b)* **Bosporius** ja **-icus**, 3, bosporilainen.

Boviānum, i, *n.* Pentriläisten kpgeita Samniumissa.

Bovillae, arum, *f.* Latiumin kpgeita; jsta **Bovillānus**, 3, bovillalainen, Bovillan, vicinitas, pugna. 2) eräs paikka Arpinin seuduilla; jsta **Bovillānus**, 3, bovillalainen, fundus.

bovillus, 3, (bos), nauta-, raawas-, grex.

brācae (braccae), arum, *f.* [*sing.* braca, harw.], housut, ruokkeet, eräs laji pitkiä roimahousuja l. höllöttimiä, jommoisia alkp ainoasti Persialaiset, Gallialaiset ja Germanialaiset pitiwät, waan jälestäpäin Romalaisetkin; jsta **brācātus**, 3, housuinen, housuilla waatetettu, ylim. ulkomainen, muukalainen, hentounut, hempeynyt; eritt. Gallia Bracata = Transalpina, Narbonensis, jsta bracatae cognationis dedecus (sukulaisuus Gallia Bracatalaisten kanssa).

brāchium, ii, *n.* kyynäräwarsi (jota wastoin lacertus olkawarsi), ylim. käsiwarsi, brachium frangere; run.: movere, ducere brachia, s. o. hypätä, tanssia (kätten siewän liikunnon wuoksi); kuw.: brachia praebere sceleri (olla rikokseen awullinen), run.; sanalask.: levi brachio agere quid (päällisin puolin, huolettomasti, lewäperäisesti toimittaa), molli brachio objurgare quem (lientiästi moittia). *b)* werr. rawun kynsi, ja samoin Rawun ja Skorpionin tähtyettenkin kynsi. 2) käsiwarren kaltaisuuden tähden: puun haara l. oksa, joen t. meren haara, purjeen raaka l. salko, kaaren sakara, harpin reisi; warustus- ja saartolaitoksista puh.: siwuwallike, wallin haara. Siitä: *a)* **brāchiālis**, e, käsiwartta koskewa, käsiwarren. *b)* **brāchiolum**, i, *n.* käsiwarrut, pienoinen käsiwarsi.

bractea, ae, *f.* ohut metallilewy l. -wiipale, eritt. kultalewy, kultalehtyinen; jsta **bracteātus**, 3, kultalewyinen, werr. kullankeltainen; kuw. ulkoloistoinen.

Brannovices, k. Aulerci.

brassica, ae, *f.* kaali.

Bratuspantium, ii, *n.* Gallia Belgicaan kpgeita.

Brennus, i, *m.* Gallialaisten päällysmies, joka Romalaiset Allian joen warrella woitti.

Breuni, orum, *m.* Rhaetian kansakuntia.

breviārium, ii, *n.* (brevis), lyhyt, ylimalkainen luettelo, lyhyt kertomus.

breviloquens, tis, (brevis-loquor), lyhytpuheinen, wähäpuheinen; jsta **breviloquentia**, ae, *f.* lyhytpuheisuus.

brevis, e, lyhyt, lyhykäinen, wähäinen, pieni, matala, kaita, soukka, judex brevior ipse quam testis (lyhytkaswuisempi, wähäläntäisempi, kynyrämpi); vipera, run.; pleraque Alpium breviora; b. vada, run., l. yks. brevia, matalikot, säikät, hiekkariutat, hietakarit; via, iter; cursus, run.; scopulus, aqua, run.; in breve cogere (kääriä piukkaan kokoon), run. 2) ajasta ja aikaa koskewista puh.: lyhyt, wähä, tärkkä, täpärä, lyhytaikainen, joudukas, nopiasti wiettywä, dolor (pian ohitse menewä); trajectus; noctes, vita, aevum; dies, run.; rosa (wälehen kukkansa heittäwä), coena (kohtuullinen), dominus (lyhytikäinen), run.; brevi tempore, brevi spatio, brevi, lyhyellä ajalla, wähällä aikaa, ennen pitkää, yreltä aikaa, pian, wähää l. pikkuista (ennen t. jälkeen); brevi cunctari (hiukan aikaa), run. Eritt. *b)* tawuista ja puheesta: lyhytarwoinen, lyhyt, suppiamainen, syllaba, narratio; jsta brevi, lyhyesti, lyhyeltä sanoen, wähältä puhuen, b. comprehendere, percurrere, explicare; breve faciam (tahdon

lyhyeltä haastella); **in breve cogere causas** (lyhyeltä käsittää); t. puheliaasta: lyhytpuheinen, brevior jam in scribendo incipio fieri.

brevitas, ātis, *f.* (ed.), lyhyys, spatii; **br. nostra** (wähäläntäisyytemme, mastala puumiinwartemme). 2) ajasta ja aikaa koskewista puh.: lyhyys, tärkeys, kerkeys, temporis, diei. Eritt. *b)* tawusta ja puheesta puh.: lyhytarwoisuus, lyhyys, suppiamatsuus, lyhytpuheisuus, syllabarum, pedum; respondendi (wastaukisisa); brevitatis causā, lyhyeltä l. wähältä puhuaksesi.

breviter, *Adv.* lyhyesti, *comp.* brevius, ahtaammin, compellere (wähemmissä piireissä), run.; eritt. tawuista ja puheesta puh.: lyhyesti, lyhyeltä sanoen, wähältä puhuen, päällimitten, dicere, exponere, describere.

Briareus, ei, *m.* eräs satakäsinen jätti.

Briniātes, um, *m.* Ligurian kansakuntia.

Brīsēis, idos, *f.* Briseen tytär: Hippodameia.

Britanni, orum, *m.* Britannian asukkaat; jsta *a)* **Britannia**, ae, *f.* Suuri-Britannia t. ylf. Britannia, Englanti ja Skottlanti. *b)* **Britannicus** ja (run.) **Britannus**, 3, britannialainen, Britannian.

Britomartis, is, *f.* kretalainen puolijumalatar, Dianan seuraa, jsta itse Diana.

Brixellum, i, *n.* Gallia Cisalpina:n kaupungeita.

Brixia, ae, *f.* Gallia Cisalpina:n kaupungeita; jsta **Brixiānus**, 3, brixialainen.

Brochus, i, *m.* romal. liikanimi.

Bromius, ii, *m.* remuawa, meluawa, Bakchoon liikanimiä.

Bructeri, orum, *m.* eräs Germanian kansakunta Emsin ja Lippen äärillä.

brūma, ae, *f.* (brevima, breuma = brevissima), wuoden lyhyin päiwä, talwipäiwän palaus l. seisaus, auringon pesillänsä olo; jsta ylim. talwi, talwinen aika, ja run. ajastaika.

brūmālis, e, (ed.), talwipäiwän palausta koskewa, talwipäiwän seisauksen, signum (Kauris), dies (lyhyin päiwä); ylim. talwinen, talwen, tempus, run.; horae (lyhyet talwihetket), run.

Brundisium, ii, *n.* Kalabrian kpgeita; jsta **Brundisīnus**, 3, brundisilainen, *subst.* Brundisīni, orum, *m.* Brundisilaiset.

Bruttii, orum, *m.* Bruttilaiset, Italian eteläpään asukkaat, in Bruttiis, Bruttilaisten maasa l. alueesa; jsta **Bruttiānus** ja taw. **Bruttius**, 3, bruttilainen.

brūtus, 3, raskas, jykiä, jänkiä, liikkumatoin, tellus, run.; kuw. typerä, tyhmä, aistitoin, tunnotoin, älytöin, järjetöin, ihmisistä puh. ja eritt. eläimistä. 2) **Brūtus**, i, *m.* romal. liikanimi; jsta **Brūtiānus** ja **Brūtīnus**, 3, brutinen, Brutuksen.

Būbassus, i, *f.* Karian kpgeita; jsta **Būbasis**, idis, *f.* bubaasilainen.

būbīle, is, *n.* (bos), nauta-, härkänawetto, -pihatto.

būbo, ōnis, *m.* [run. *f.*], huhkapöllö, huhkaja, hauppo, hyyppiö.

bubulcus, i, *m.* (bos), härillä kyntäjä. 2) härkäpaimen, nautapaimen.

būbulus, 3, (bos), nautaa l. raawasta koskewa, nauta-, raawaan, härän, lehmän, fimus.

bucca, ae, *f.* poski, fluentes (rippuwat); buccas inflare, pullistaa poskensa (wihasta), run.; sanalask.: quidquid in buccam venit dicere l. scribere (mitä suuhun tulee, mitä mieleen joukahtaa); werr. pauhaaja, lawertelia.

buccin-, l. bucin-.

buccula, ae, *f.* (bucca), poski, suu; werr. poskiwaru, suuta ja poskia werhowa kyrärän osa.

Būcephalas, ae, l. **-us**, i, *m.* suuren Aleranderin henkihepo, jonka kunniaksi hän perusti **Būcephalon**, i, *n.* l. **-lia**, ae, l. **-le**, es, *f.* nimisen kpgin Hydaspen wirralle.

būcerus, 3, naudansarwinen, häränsarwinen, sarwinen, armenta (nautakarjat), run.

būcina (bucc.), ae, *f.* kierotorwi, paimenen torwi l. sarwi, eritt. sotatorwi, kierotyyttö, jolla annettiin merkki matkalle lähtöön seka nöwartiain päästäntöön, jsta ad tertiam buccinam (kolmanneksi nöwartioksi); run. werr.

Tritonin kuorikko l. se raakku, jota Triton kaw. puhaltaa.

būcinātor (bucc.), ōris, *m.* (**bucino**, bucina), torwenpuhuja l. -soittaja, torwettaja; kuw. torwettaja, huutelia, julistaja, existimationis cujus.

būcolicus, 3, paimenia koskewa, maamiehinen, maaseutuinen; jota bucolica, orum, *n.* paimenrunot l. -laulut.

būcula, ae, *f.* (bos), nuori lehmä, hieho, hehko, lähtemä.

būfo, ōnis, *m.* konna, sammakko.

bulbus, i, *m.* sipuli, laukka.

būleutērion, ii, *n.* = curia, raastupa.

bulla, ae, *f.* (bullo), pulliſtuwa l. kohoawa ja niin ympyriäiſekſi muodoſtuwa eſine, jota *a)* weſikupla, weſikuula, -rakko, -kello, -pore, -helmi. *b)* kupura, puka, nasta, nyppylä, owiſſa, wöiſſä j. m. f.; critt. lumous- l. taikakaluna: kupukka l. kotelo, jota ſuuriſukuiſten lapſet kaulaſſa kantoiwat lailliſeen ikäänſä asti, kaw. ſydämmen kuwainen ja kullasta ſepitetty.

bullio, ſ. bullo.

Bullis, idis, *f.* Illyrian kpgeita; jota **Bullidenses** ja **Bullienses**, ium, l. **Bulliōnes**, um, l. **Bullīni**, orum, *m.* Bullilaiſet.

bullo, are, ja **bullio**, IV, kuohua, puriſta, porehtia, kuplia.

būmastus, i, *f.* eräs laji ſuuri-marjaiſta wiinapuuta.

Būpalus, i, *m.* kuwaweiſtäjä Kiosta, Hipponax nimiſen runoilian wihapito.

būris, is, *f.* auran jalka l. peräpuu.

Būsīris, idis, *m.* Egyptin muinoisaikaiſia kuninkaita.

bustuārius, 3, (ſeur.), ruumiin polttopaikkaa l. ruumispolttamoa koskewa, gladiator (joka ruumispolttamolla wainajan kunniakſi taistelee).

bustum, i. *n.* (buro = uroi, ruumiin polttopaikka, ruumispolttamo, jota hautakumpu, -warjo, -ſuojus, hauta; kuw.: b. nati (Tercukſesta puh., kun poikanſa söi-, rum.; b. legum omnium ac religionum, reipublicae (kukiſtaja, häwittäjä).

Būthrōtum, i, *n.* l. **-os**, i, *f.* eräs Epeiron rantakpki; jota **Būthrōtius**, 3, buthrotilainen, *subst.* Būthrotii, orum, *m.* Buthrotilaiſet.

Butrōtus, i, *m.* Bruttiumin jokia.

Buxentum, i, *n.* Lukanian kpgeita.

buxus, i, *f.* ja (harw.) **buxum**, i, *n.* puuſtpuu; run. puuſtpuinen huilu, hyrrä, kampa.

Byblus, i, *f.* Phoinikian kpgeita.

Byllis, ſ. Bullis.

Byrsa, ae, *f.* Karthagon linna.

Byzācium, ii, *n.* Afrikan pohjoispuoliſia maakuntia; jota **Byzācius** ja **Byzacēnus**, 3, byzacilainen.

Byzantium, ii, *n.* eräs Thrakian kpki, nykpään Konstantinopeli; jota **Byzantius**, 3, byzantilainen, *subst.* Byzantii, orum, *m.* Byzantilaiſet.

C.

C. lyhennyksenä = Cajus; = Condemno (oikeudenmenoisſa); lukumerkkinä = 100.

caballus, i, *m.* ſelkähewonen, ajohewonen, ajokas, caballo vectari, run.

Cabillōnum, i, *n.* Aeduilaisten kpgeita.

cachinnātio, ōnis, *f.* (ſeur.), hekottaminen, hohottaminen, kikottaminen.

cachinno, I, nauraa iſoon ääneen, hekottaa, hohottaa, reikottaa, kikottaa, hiljua; jota **cachinno**, ōnis, *m.* irwihammas, pilkkakirwes.

cachinnus, i, *m.* iſo nauru, hekotus, kikotus, cachinnum tollere (hahahtaa, iſoon nauruun purskahtaa l. remahtaa); cachinnos commovere.

caco, I, tehdä tarpeenſa, ſittua, ſontia.

cacūmen, inis, *n.* pää, nenä, latwa, huippu, huikku, huitti, ramorum; arboris, montis, run.

cacūmino, I, (ed.), kärjentää, tehdä ſuipokſi.

Cācus, i, *m.* Wulkanin poika, roswo Italiaſſa, jonka Herkules kuoliakſi löi.

cadāver, eris, *n.* (cado), kuolio, ruumis, ihmiſistä puh.; raato, haaska, hauska, rauska, eläimistä puh.; ſoimuſanana: hylky, heittiö, ilkiö.

Cadme- l. **Cadmi-**, ſ. Cadmus.

Cadmus, i, *m.* Phoinikian kuninkaan Agenorin poika, Europan weli, Theban linnan perustaja, puustawilliſen kirjoituslaadun keksijä; jota *a)* **Cad-**

mēus ja -ēius, 3, Kadmoſta koſkewa, kadmeinen; eritt. *subst.* **Cadmēa** f. -ēa, ae, *f.* Theban linna. *b)* **Cadmēis**, idis, *f.* kadmeinen, Kadmoon, run. thebalainen, *subst.* Kadmotar, eſim. Semele ja Ino.

cado, cecidi, cāsum, III, pudota alaſ, langeta, kirwota, kariſta, walahtua, ſyöſtyä, painua, waipua alaſ, kaatua, mennä l. keikahtaa kumoon, ſortua, kohahtaa l. kopſahtaa alaſ, kumoon, mukſahtaa, mätkähtää, luſahtaa alaſ, kumoon, maahan, apes praecipites cadunt, rum.; ex equo; gregibus lanae cadunt (lähtewät, wariſewat), run.; tristis Orion cadit, ja ntin muiſtakin tähdiſtä puh.: laſkeuta, aleta, kadota, mennä alaſ, mailleen, jöta jam cadente die (päiwän jo liitolle lipuiſſa), run.; in sinum maris cadere (laſkea); velut si prolapsus cecidisset; qui cadit in plano, run.; kpgeiſtä puh.: raueta porokſi, kukiſtua, run. *b)* kaatua, ſortua, kuolla, eritt. ſodaſſa, in acie cadere; pauci de nostris cadunt; run.: a quo, jkn käden kautta; ubritcuraiſta puh.: teuraſtettaa, uhrattaa. 2) kuw. langeta, joutua, ſattua, tulla jhnkin, joutua jkn aſian alaiſekſi, in conspectum, sub oculos, sub sensum; in morbum, in servitutem, in suspicionem; in offensionem cujus (ſuututtaa, paheittaa, loukata jkta). *b)* koſkea, ſopia jhnkin, cadit ergo in bonum virum mentiri? (käykö l. ſyntyykö hurſkaan walehteleminen?); non cadit in hos mores ista suspicio; jöta ſattua jhnkin aikaan, in alienissimum tempus; makſoiſta puh.: olla makſettawana, in eam diem. *c)* epi cadere, tulla jkn oſakſi l. omakſi, jkllc, puuttua jkllc, jkn eteen, kohdata jkta, tapahtua jkllc, yhtyä jhn, mihi omnia semper honesta et jucunda cecideruut; hoc cecidit mihi peropportune, quod *etc.* Ulſein *abs.*, käydä, ſattua, johtua, ſukauta, paneuta, päätyä, **aliter**, praeter opinionem res cecidit; jöta in (ad) irritum cadere, mennä l. raueta tyhjään, turhaan, labota; non omnia cadunt secunda (ei kaikki käy onnelliſeſti käteen); labores male cadunt; vota cadunt (toteutuwat), run. *d)* heikota, wähetä, jöta taw. häwitä, ſortua, kukiſtua, raueta, riutua, kadota, haihtua, herjetä, tauota, pretia militiae casura (halwenewat); privatim cadere; tua laus pariter cum republica cecidit; non tibi ira cecidit? Quod cladibus ceciderant animi; eritt.: c. animis (waipua alakuloiſuuteen, lantua); c. causā (kadottaa aſianſa); venti vis omnis cecidit, ja niin uſein tuuleſta puh.: heiketä, hälwetä, laantua, tyyntyä, hiljetä, waimeta, aſettua; cadit Eurus, run.; vota cadunt (jäämät toteen käymättä), vocabula cadunt (jätetään käyttämättä), fabula cadit (menee alaperään, ei katſota hywäkſi), run. *e)* ſanoiſta ja lauſeiſta puh.: päättyä, in syllabas longiores; similiter, numerose.

cādūceātor, ōris, *m.* (ſeur.), juliſtaja, ſananſaattaja, wälimies.

cādūceum, i, *n.* l. **-eus**, i, *m.* juliſtajan ſauwa, rauhanſauwa.

cādūcifer, era, erum, (caduceus-fero), juliſtajan ſauwaa kantawa, Merkurin liikanimiä.

cadūcus, 3, (cado), putoawa, lankeawa, wariſewa, kariſewa, wieriwä, l. pudonnut, langennut jne., folia, frondes, aqua, lacrimae, run.; fulmen (paiſkattu), lignum c. in domini caput (ſyöſtywä), run.; bello (ſodaſſa kaatunut l. ſortunut), run.; *abs.*: juvenis (kuolemaan määrätty), run.; werr.: hereditas, iſännätöin, haltiatoin, ja ſamoin kuw.: prudentiae possessio. 2) herkkä l. walmis putoamaan, kaatumaan, lakaſtuwa, ſurkaſtuwa, vitis; flos, run.; jöta kuw. marras, ſärkywäinen, raukeawa, katoawainen, pyſymätöin, keſtämätöin, tyhjäntäpöinen, turha, mitätöin, corpus, res; spes, preces, run.

Cadurci, orum, *m.* Aquitanian kanſakuntia; jöta **Cadurcus**, 3, kadurkilainen.

cadus, i, *m.* aſtia, kuſſa wetewiä aineita ſäilytettiin, eritt. wiinaa, jöta wiina-aſtia, -ruukku, -pullikka, -pullo, ja run. werr. itſe wiina; run. myöſkin = urna, tuhkaſäily.

Cadūsii, orum, *m.* Kaspian meren äärisiä kansakuntia.

Caecilius, 3, roman. sukunimi; *adj.* caecilinen, Caeciliuksen; josta **Caecilĭānus**, 3, caecilianinen, Caeciliuksen.

Caecĭna, ae, *m.* Etruriasta kotoperää olewan gens Licinian liikanimi.

caecĭtas, ātis, *f.* (caecus), sokeus; kuw.: mentis, libidinis.

caeco, I, (caecus), sokentaa, huikaista, häikäistä, sol caecat, run.; kuw. sokentaa, willitä, mentem largitione, terrore; caecati libidinibus (hurmauntuneet, riiwatut). *b)* pimittää, synkeyttää, kuw.: oratio caecata.

Caecŭbum, i, *n.* oiwaa wiinapuuta kaswawa maisema Latiumin eteläpuolessa; josta **Caecŭbus**, 3, caecubilainen, vinum C. l. ykf. Caecubum, i, *n.* Caecubin wiina.

Caeculus, i, *m.* kuningas Latinuksen poika, Praenestен perustaja.

caecus, 3, sokia, näkemätöin, Appius; catuli; corpus c. (selkä); sanalask.: apparet id etiam caeco (sokiakin sen näkee). *b)* kuw. sokia, sokennettu, silmätöin, c. atque amens tribunus; mater caeca crudelitate (hurmauntunut, wimmattu, riiwattu julmuudesta); c. ad artes belli (sokia sotajuonten suhteen, niitä hoksaamatoin); josta animi cupiditas, impetus, avaritia, timor y. m., sokianpäihin l. umpisilmin menettelewä j. m. s. 2) *pass.* näkymätöin, salattu, peitetty, salainen, salaus, vallum (salapaaluinen, peittopaaluinen); fores, spiramenta, run.; stimuli (sisällinen, salainen raiwo), tabes, run.; ictus (selänpuolinen, takaapäin); samoin: vulnus (selkähaawa), run.; manus (sywälle pistetty), run.; werr.: murmur (kolia, humuinen), run. *b)* kuw.: res; fata, sors, run. 3) pimiä, himiä, synkkä, domus; iter, nox, tenebrae, run.; acervus (sekasortoinen), Mars (työllinen tappelo), run. *b)* kuw. epätietoinen, tietämätöin, epäwakainen, eventus, run.; undae (tuntematoin, outo meri), latebrae (arwuuttawa salaisuus), run.; exspectatio; crimen (syytös, jota ei woida todeksi näyttää); josta exsecrationes (mitättömät, turhat); ignes (tehottomat), run.

caedes, is, *f.* (seur.), poikkihakkaaminen, poikkileikkaaminen, karw.; kaw. maahan lyöminen l. kaataminen, tuhoaminen, tappaminen, murhaaminen, murha, surma, eritt. sodassa: tappo, werenwuodatus, werilöyly, caedem cujus facere, surmata jku, wuodattaa jkn weri, ja samoin: caedem in quem facere; caedem edere, perpetrare; uhriteuraista puh.: teurastaminen, wiimeistäminen; metsänwiljasta: kaataminen. *b)* werr. surmattu ihminen, caedis acervi, run.; ja myös: wuodatettu weri, fraterna, run.

caedo, cecīdi, caesum, III, (cado), hakata, kaataa, langettaa, sortaa, hakata l. laskea poikki, hakata rikki, arbores, silvas; tiliam, run.; materia caesa est; latius quam caederetur (murus) ruebat (särjettiin); humida vina securibus (työstää jäätynyttä wiinaa), run.; sanalask.: vineta sua caedere (s. o. hywästä ehdosta itseään wahingoittaa). *b)* ylim. lyödä, iskeä, hakata, mukuroita, ruhtoa, runtata, mätkiä, tölmiä, kolhia, puida, piestä, suomia, huimia, hutkia, hosua, januam saxis; silicem rostro (tokkia); quem virgis; kuw.: testibus caedi (ahdistettaa). *c)* lyödä kuoliaksi, tappaa, surmata, murhata, eritt. sodassa: kaataa, lyödä maahan, työstä l. sortaa maahan, tuhota, perin woittaa, quem; hostem, legiones; consulem exercitumque caesum; run.: caesus sanguis (kaadetuin weri); eläimistä, eritt. uhrattawista puh.: teurastaa, lopettaa, wiimeistää, uhrata, greges; hostias; caprum Baccho, bidentes, boves, run.

caelāmen, inis, *n.* (caelo), kuwakoroite, pintakuwaelma.

caelātor, ōris, *m.* (caelo), pintakuwain seppä, kaiwertaja, piirtäjä.

caelātūra, ae, *f.* (caelo), kuwakoroitetten leikkaaminen, pintakuwain piirrantö, piirtotaide; josta werr. itse kuwakoroitteet, pintakuwat.

caelebs (coel.), ibis, naimatoin, waimotoin, awiotoin; vita, lectus, run.; werr.: platanus (wiinawäänneliätöin, johonka ei wiinapuun köynnöstä sidota), run.

caelestis, k. coelestis.

caelibātus, us, *m.* (caelebs), naimattomuus, naimottomuus.

Caelius, l. Coelius.

caelo, I, (seur.), metalliin t. norsunluuhun piirtää kuwakoroitteita, tehdä l. leikata pintakuwia, koristaa pintakuwilla, kaiwertaa, piirtää, quid auro, argento; in auro, run.; vasa caelata (pintakuwalliset); caelatum aurum, argentum; puu- ja sawikapineistakin puh.: caelatum opus ja caelatus argillä crater, run.; werr.: caelatum novem Musis opus (Runottarilta taiten sommiteltu), run.

caelum, i, *n.* (caedo), weistin, taltta, kaiwinrauta, piirtorauta, piirustin.

caelum, taiwas, l. coelum.

caementum, i, *n.* (caedimentum, caedo), kiwilohkare, muurikiwi.

caena *etc.*, l. coena.

Caeneus, ei, *m.* ensin pojaksi ja wiimein linnuksi muuttunut tyttö, Caenis nimeltään, Elatoon tytär.

Caenīna, ae, *f.* Latiumin kpgeita; jästa *a)* **Caenīnenses**, ium, *m.* Caeninalaiset. *b)* **Caenīnus**, 3, caeninalainen.

Caenis, idis, *f.* l. Caeneus.

caepa (cēpa), ae, *f.* ja **caepe**, is, *n.* laukka, sipuli.

Caepio, ōnis, *m.* romal. liikanimi.

Caere, *n.* l. **Caeres**, itis, *f.* kyki Etruriassa, aikaisemmin Agylla nimeltään; jästa *a)* **Caeres**, itis ja ētis, caerelainen, *subst.* Caerites l. Caerētes, um, *m.* Caerelaiset, Caeren asukkaat, joilla oli romal. porwarin-oikeus, kuitenkin ilman huuto- l. äänteló-oikeutta; jästa tabulae Caerites l. Caeritum, äänteló-ttömäin Roman porwarein luettelo, in tabulas C. referri, kadottaa huutooikeutensa, alennettaa; Caerite cerä digni (häwäistyksen ansainneet), run. *b)* **Caerētānus**, 3, caerelainen.

caerimon-, l. cerimon-.

Caerites, l. Caere.

caeruleātus, 3, (seur.), merensininen.

caeruleus ja run. **caerulus**, 3, tummankawainen, tummansininen, mustansininen, sinerwä, taiwaasta, mereltä, merijumalista, wirroista, kärmeistä, silmistä ja niihin koskewista puh.; jästa Germanorum c. pubes (sinisilmäinen), run.; *subst.* caerula, orum, *n.* meren sinitanteret, merk. run.; wälisti myös: mustanwihēriä, arbor Palladis, run., ja ylim. mustantumma, musta, mustanharmaa, puppis (Charontis), vitta, imber, nubes, run.

Caesar, aris, *m.* gens Julia:n liikanimiä; eritt. C. Julius Caesar, tuo kuuluisa sotapäällikkö, woltion [illegible] ja kirjatekiä. *b)* Hadrianuksen jälkeen: wallanperijä, jota wastoin Augustus = hallitsewa keisari. Siitä: **Caesarēus**, **-iānus** ja **-īnus**, 3, Caesaria koskewa, caesarinen, caesarianinen, Caesarin, bellum Caesarianum, Caesarin ja Pompejuksen keskinäinen sota; *subst.* Caesariāni, orum, *m.* Caesarilaiset, Caesarin lahkolaiset.

Caesarēa, ae, *f.* 1) eräs Palestinan meri- ja satamakpk. 2) Mauritanian kpgeita. 3) Kappadokian pääkpk.

caesaries, ei, *f.* hiukset, tukka, promissa; run.: barbae longae (karwat).

Caesēna, ae, *f.* Gallia Cispadana:n kpgeita.

Caesennius, 3, romal. heimonimi.

caesim, *Adv.* (caedo), hakaten, lyöden; kuw. katkonaisesti, poikkinaisesti, lyhytlauseisesti, dicere.

caesius, 3, harmaansininen, haaliansininen, sinihallawa, silmistä puh.; jästa harmaansilmäinen, ihmisistä ja eläimistä puh.

Caeso l. **Kaeso**, ōnis, *m.* gens Fabia:n liikanimiä.

Caesōnius, a, romal. heimonimi.

caespes (cesp.), itis, *m.* (caedo), turwe; werr. turpeista rakettu alttari, turpeilla peitetty maja l. hökkeli. *b)* ylim. ruohokamara, keto, tanner, nurmikko.

caestus (cest.), us, *m.* (caedo), taistelokäsine, taistukädyn, rusikoitsiain rautat. lyijykupulilla warustettu, nahkainen taistuhihna.

caet-, **Caeu-**, **Caey-**, l. ce-, Ce-.

Caīcus, i, *m.* Suuri-Mysian jokia.

Cājēta, ae, l. -e, es, *f.* eräs Latiumin kpki, johonka tarun mukaan Aineiaan samanniminen imettäjä haudattiin; jästa **Cājētānus**, 3, kaietalainen, Kaietan.

Cājus, a, romal. esinimi.

Calabria, ae, *f.* Ala-Italian maakuntia; jästa **Calaber**, bra, brum, kalabrialai-

nen, **Kalabrian**, saltus, run. Pieridos (Enniuksen runoelmat), run.; *subst.* Calabri, orum, *m.* Kalabrialaiset.

Calacta, ae, *f.* Sikelian kpgeita; jsta **Calactīnus**, 3, kalaktalainen, *subst.* Calactīni, orum, *m.* Kalaktalaiset.

Calagūris, is, *f.* Hispanian kpgeita; jsta **Calagūritāni**, orum. *m.* Kalagurilaiset.

Calais, idis, *m.* Boreaan poika, Zeteen weli.

Calamis, idis, *m.* Phidiaan aikuista kuwawuolivita.

calamister, stri, *m.* ja **-strum**, i, *n.* (calamus), poltinrauta hiusten kahertamiseksi, hiuskäherrin, hiuspihti; kuw. liika koritus puhecssa, calamistros adhibere; jsta **calamistrātus**, 3, poltinraudalla kaherrettu, poltettu, kähertetty, coma; saltator.

calamitas, ātis, *f.* (calamus), wahinko, pilla, haitta, wiljan l. hedelmäin juhteen, fructuum c. (katokaswo). *b)* kuw. ylim. onnettomuus, onnetoin kohta l. tapaus, kommelus, tuho, turmio, hukka, wahinko, tappio, häwiö, calamitatem maximam capere; in calamitate esse; calamitatem perferre, tolerare, ferre; calamitate prohibere quem y. m.; critt. sodassa: kommelus, onnetoin tappelo, häwiö, magnam calamitatem accipere; calamitatem inferre cui y. m.

calamitōse, *Adv.* onnettomasti, polonalaisesti.

calamitōsus, 3, (calamitas), wahingollinen, pilaawainen, turmainen, tuhoinen, tempestas; ylim.: incendium, bellum. 2) *pass.* wahinkoa kärsiwä, wahingon alainen, agri vectigal coelo ac loco c.; ylim. onnetoin, kowaosainen, polonalainen, kurja, surkia, homines fortunä magis quam culpä c.; otium.

calamus, i, *m.* ruoko, ryti, sarpa; werr. ruokovilli l. -huilu, ruokonuoli, kirjoitusruoko, onkiwarsi l. -wapa; ylim. korsi, warsi.

calathus, i, *m.* palmikoittu kori, koppa, wasu, kesseli, critt. kukkapoiminti, willakopsa j. m. s.; werr. kippa, malja; jsta **calathiscus**, i, *m.* niwottu korinen.

Calatia, ae, *f.* Kampanian kpgeita; jsta **Calatīnus**, 3, kalatialainen, *subst.* **Calatinus**, M. Attiliuksen liikanimi, *ptur.* Kalatialaiset.

calātor, ōris, *m.* (calo, alkp. julistaja palwelia, jsta ylim.) palwelia.

Calaurēa l. **-ia**, ae, *f.* saari Argolin itäpuolisen rannan lähellä.

calcāneum, i, *n.* (calx), kantapää.

calcar, āris, *n.* (calx), kannus, concitare l. incendere equum calcaribus; equo calcaria subdere; calcaribus subditis (täyttä karkua, täyttä riiwiä); kuw. kiihdyke, sytyke, kehoitus, c. admovere; c. addere cui, run.; calcaria adhibere cui.

calceāmentum, i, *n.* (seur.), jalkine, jalkawerho.

calceo, I, (calceus), kengillä warustaa, kengillä werhota, kengittää; jsta **calceātus**, us, *m.* jalkine.

calceolus, i, *m.* (seur.), wähäinen kenkä l. puoliskaapas.

calceus, i, *m.* (calx), kenkä, puoliskaapas, habiles et apti ad pedem; calceos poscere, nosta pöydästä (Romalaisten oli, näet, tapana riisua kengät jalastaan ennen rualle ruwettuansa); calceos mutare, tulla l. päästä senatoriksi (kun senatorit kärwiwät omituisella kengän lajilla).

Calchas, antis, *m.* Thestorin poika, mainio ennusmies Kreikalaisten joukossa Troian sodassa.

calcitro, I, (calx), potkia; run. kuoleman kielissä olewasta puh.: potkitella, kellerehtää; kuw. ponnistaa l. pyrkiä wastaan, wetää wastakynttä, olla wastahakoinen.

calco, I, (calx), polkea, tallata, sotkea, morientum acervos, viscera, run.; vipera calcata, run.; agrum et undas (likistää yhteen), run.; kuw. *a)* polkea, jaloillaan tallata, lannistaa, sortaa, libertas calcatur. *b)* pilkata, solwaista, häwäistä, ossa cujus, run. 2) paikoista puh.: panna jalkansa jhnkin, kaydä jossakin, tallata, astua, kulkea jtakin, viam, run.; werr.: cruorem, juosta wereessä (hewosista puh.), run.

calculus, i, *m.* (calx), kiwonen, pieni kiwi; run. myös: somerokiwi; critt. *a)* pelikiwi (käytetty duodecim scripta nimisessä pelissä); jsta kuw.: calcu-

lum reducere (ottaa takaiſin, peräyttää ſtakin); ad illos calculos reverti (niihin neuvoihin, keinoihin). *b)* lukua l. laskukiwi, lukua laskettaiſa, jota lasku, luku, calculum subducere (lukea yhteen, laskea); vocare quem ad calculos (tehdä tili jkn kanſſa); vocare quid ad calculos (ſaattaa tarkan laskun alaiſekſi). *c)* huutokiwi, ääni-, ääntelökiwi, nim. albus, wapaaksi, ja ater, ſyyn-laiſekſi tuomitſewa; jota kuw.: album calculum adjicere cui rei (ſuoſtua, myöntyä jhnkin). *d)* rakkokiwi, taudin tekemä.

calda, l. calidus.

caldus, l. calidus. 2) Caldus, i, *m.* romal. liikanimi.

Calēdonia, ae, *f.* Skottlannin ylämaa.

calefacio (calf.), fēci, factum, III, (calidus-facio), lämmittää, wariſtaa, kuumentaa, corpus, balineum; kuw. *a)* ſytyttää tuleen, kiihdyttää, kiiwaſtuttaa, corda tumultu, run. *b)* löylyttää, antaa jkn poutaa, lewotuuttaa, ahdiſtaa, quem. *c)* ahkeraan harjottaa, forum aleatorium (innokkaaſti pelata).

calefacto, I, (ed.), kowin lämmittää, kuumentaa.

Calendae (Kal.), arum, *f.* (calo), kuukauden enſimäinen päiwä, Calendis Januariis, Tammikuun enſimäiſenä; tristes C. (ſen wuokſi että kuukauden enſimäiſenä päiwänä oli korkorahat ſuoritettawat), run.; ad C. Graecas solvere, ſ. o. ei ikinä (kun Kreikalaiſilla oli perati toinen ajanlasku); werr. ylim. kuukauſi, kuu.

Calēnus, l. Cales.

caleo, calui, II, olla lämpöinen, wari, kuuma, hehkua, ignis calet; ture calent arae, run.; kuw. *a)* hehkua, olla barraſtuneena, kiiwaſtuneena, kiihtyneenä, innoſtuneena, ab recenti pugna; calere mero, desiderio, amore, cupidine laudis y. m., run.; aliā femina (olla ihaſtuneena, rakaſtuneena naiſeen), run.; jota hikoilla, olla lewotoinna, te jam calere puto. *b)* kiiwaaſti, innokkaaſti, ankaraſti toimitettaa l. harjotettaa, nundinae calebant; satis calet res (on toimeen pantawaksi walmiſtunut l. ehtinyt); rumores caluerunt (eiwät olleet wielä haihtuneet).

Cales, is l. taw. ium, *f.* Kampanian kyseitä, josta **Calēnus**, 3, kalelainen.

calesco, calui, III, (caleo), lämmetä, wariſtua, kuumeta, calescit senectus, anima y. m.; kuw. hehkauntua, kiihtyä, innoſtua.

calfacio, l. calefacio.

Calidae Aquae, kylpemö Zeugitanaſſa.

calide, *Adv.* palawaſti, intoiſeſti.

calidus, 3, (caleo), lämmin, wari, kuuma; jota *subst.* calida l. calda, ae, *f.* (*sc.* aqua), lämmin weſi; kuw. innokas, harras, ankara, kiihkiä, kiiwas, tulinen, pikainen, äkkimäinen, maltitoin, equus (ſiro, raima), redemptor (hyötiäinen), run.; animis, juventā, run.; consilium. 2) Calidus, i, *m.* romal. liikanimi.

caliendrum, i, *n.* korkia hiushanke l. pääkoritus naiſilla.

caliga, ae, *f.* puoliſaapas, ſotionſaapas; werr. ſotapalweluš.

cālīginōsus, 3, (caligo), utuinen, usmainen, ſumuinen, ſamaska, ſumupeitteinen, ſynkkä, pimiä, coelum, stella; kuw.: nox (tietämätöin tulewaiſuuš), run.

cālīgo, inis, *f.* utu, huuru, ſakia ſumu l. usma, ſaiwu, densa caligo occaecaverat diem; sole orto caligo est discussa; picea, run. 2) werr. ylim. ſynkeys, pimiä, pimeys, tetris tenebris et caligine; oculis caliginem offundere (heidyttää, pyörryttää); videre l. cernere quasi per caliginem (ikäänkun peitteen läpi). *b)* kuw. pimeys, ab animo tanquam ab oculis caliginem dispulit; josta ſumeus, ſurkeus, waikeus, temporum (ſumiat, muſtat ajat); bonorum (ſurkia tila).

cālīgo, I, (ed.), alky. uduta, huuruta, ſumuta, josta olla pimiän peittecsſä, olla ſynkkä, jylhä, lucus caligat, run. 2) *trans.* himmentää, pimentää, hämätä.

Caligula, ae, *m.* (caliga), keiſari Cajuſen liikanimi.

calix, icis, *m.* pikari, kolpakko, pokali, kalkki, josta run. werr. wiina. 2) ylim. aſtia, wati.

Callaecus, Callaicus, l. Gallaecia.

calleo, callui, II, (callum), olla kanſſa-

tynyt, känsäinen, olla paksunahkainen; kuv. *a)* olla tunnotoin. *b)* olla harjaantunut, warttunut, oppinut, taitawa, osaawa jsstakin, ymmärtäwä re; jsta *trans.* tietää, tuntea, osata, taitaa, ymmärtää, quid, esim. jura, urbanas rusticasque res; *inf.* kera: callet pauperiem pati, run.

Callicula, ae, *f.* Kampanian wuoria.

callide, *Adv.* osaawasti, taitawasti, ymmärtäwäisesti, älykkäästi, dicere, cogitare, agere, versari; t. sukkelasti, owelasti, wilapasti, wiekkaasti, occultare vitia sua.

calliditas, ātis, *f.* (seur.), sukewuus, taitawaisuus, kunto, ymmärtäwäisyys, älyllisyys, c. et celeritas ingenii; t. sukkeluus, oweluus, wiekkaus.

callidus, 3, (calleo), kokenut, harjaantunut, oppinut, osaawa, taitawa, ymmärtäwä, älykäs, agitator; naturā nihil potest esse callidius; artificium, inventum; t. sukkela, okkela, owela, ovimas, wilappa, keppo, kiewas, wiekas, homo; ad fraudem callidi; audacia, juris interpretatio; liberalitas (itsekäs).

Callifae, arum, *f.* Hirpinilästen kygeita.

Callimachus, i, *m.* kreikalainen runoseppä, Kyrenestä kotoperää.

Calliope, es, *f.* [run. myös: Calliopēa, ae], yhdeksästä Runottaresta yksi, eritt. sankarirunomusta holhowa (jsta itse sankarirunomus); run. ylim. Runotar.

Callipolis, is, *f.* kyki *a)* Thrakian, *b)* Taurilaisten saarennossa.

Callirrhoē, es, *f.* Akeloo'on tytär. 2) Athenan lähinen lähde.

callis, is, *m.* [wälisti *f.*], jalkatie, polku, ura, tola, rata, palas, metsätie, soukka tie.

Callisto, us, *f.* Arkadian kuninkaan Lykaonin tytär, jonka Juno muutti karhuksi ja Jupiter sitten pani Helice l. Ursa major nimiseksi tähtisikeröksi taiwaalle.

callōsus, 3, (seur.), känsäinen, kowa- l. paksunahkainen; werr. paksukuorinen.

callum, i, *n.* harw. **callus**, i, *m.* känsä, kamara, kowa l. paksu nahka; kuv. kowuus, tunnottomuus, labor quasi callum quoddam obducit dolori (kowentaa, kestyttää kipua wastaan).

calo (kalo), I, huutaa, huutaa julistaa, kutsua kokoon, comitia calata (uskonnollisia seikkoja warten kokoon kutsuttu kansankokous).

callo, ōnis, *m.* kuormamies, kuormastolainen sotawäessä; ylim. palwelia.

calor, ōris, *m.* (caleo), lämmin, lämpö, kuumuus, hehku, auringon, tulen, weden, ilman j. m. s.; eritt. elinlämpö, a. vitalis l. *abs.*; t. kesähelle, kesäwari, jsta mediis caloribus, sydänsuwena; t. myös: taudin polte. *b)* kuv. into, hartaus, kiihko, kiiwaus; eritt. palawa rakkaus, rakkauden tuli l. hehku.

Calpe, es, *f.* Hispanian niemi wastapäätä Afrikan Abyla nimistä nientä.

Calpurnius, 3, romal. sukunimi; *adj.* calpurniun, Calpurniuksen; jsta **Calpurniānus**, 3, calpurnianinen, Calpurniuksen.

caltha, ae, *f.* kultakukka.

calumnia, ae, *f.* (calumnior), juonitus, juoni, kompele, koukku, kuri, retki, keikkine, wäänteleminen, paueorum (panetteleminen, parjaus); religionis (uskonnosta saatu tekosyy); calumniā dicendi tempus eximere (tahallaan haastella kunnes aika wälttyy); Academicorum calumniae, wiisastelemiset; kuv. wiisastelemisesta syntynyt huolellisuus, timoris. *b)* eritt. oikeuden kiewotus l. määritys, määrä kanne, litium; jsta tuommoista juonitusta koskewa oikeuden-asia, calumniam afferre ad pontifices; calumniam ferre (julistettaa määrätyn päällekantajaksi); calumniam jurare, wannoa määrytelemyswala, wannomalla kieltää syytöksensä häijyistä juonista tapahtuwan.

calumniātor, ōris, *m.* (seur.), juonikko, oikeuden kiewottaja l. määryttelijä, lainwäänteliä, määrä l. häijynjuoninen päällekantaja.

calumnior, I, (alkp. calvuminor sanasta calvor, i, juonitella, pettää), konnanjuonisesti, häijynilkisesti ahdistaa, herjata, parjata, panetella, moittia; eritt. laisa: juonitella, kuriella, koukutella, heittää temppuja, rakennella pahoja keinoja, niwoa häijyjä neuwoja; kuv. perättömistä huolista

tuskailla, aatkeloita, olla syдämmen ahdistuksessa.
calva, ae, *f.* (calvus), päätallo, kallonkupu, raiwa.
calveo, II, (calvus), olla kalju l. paljas, jota **calvesco**, III, käydä kaljuksi, paljaaksi.
Calvisius, ii, *m.* romal. sukunimi.
calvities, ei, *f.* (calvus), kaljupäisyys.
calvitium, ii, *n.* (calvus), pään kaljain, kaljupäisyys, paljaspäisyys.
calvus, 3, kalju, paljaspäinen, silopäinen, hiuksetoin.
calx, cis, *f.* kanta, kantapää, uti pugnis et calcibus; certare pugnis, calcibus, unguibus; c. ferrata (s. o. kannus), run.; eläimistäkin puh.: calces remittere (potkia); run. ylim. jalka.
calx, cis, *f.* kiwi, eritt. kalkkikiwi, kalkki; werr. juoksutarhan määrä (muinoin merkittу kalkilla), jota kuw. määrä, määräpää, loppu, ad calcem pervenire, decurrere (ennättää määräpäähän, päästä perille); ad carceres a calce revocari (palata lopusta alkuun).
Calycadnus, i, *m.* niemi ja joki Kilikiassa.
Calydon, ōnis, *f.* Aitolian periwanha pääkyki, Meleagerin ja Deianeiran isän, Oineuksen walta-asema; jota *a)* **Calydōnis**, idis, *f.* kalydonilainen, *subst.* Kalydonitar. *b)* **Calydōnius**, 3, kalydonilainen, heros (s. o. Meleager), amnis (s. o. Akeloos), regna (s. o. Diomedeen waltakunta Italiassa, Daunia), Tydidae hasta (s. o. Diomedeen), run.
Calymne, es, *f.* Arkipelagin saaria.
Calypso, us (harw. ōnis), *f.* Ogygian saarta hallitsewa puolijumalatar, Atlaan tytär.
camara, l. camera.
Camarīna, ae, *f.* Sikelian kpgeita.
Cambūnii montes, Thessalian ja Makedonian wäliset rajawuoret.
Cambўses, is, *m.* Mandanen puoliso, wanhemman Kyroon isä. 2) wanhemman Kyroon poika ja wallanperijä.
camella, ae, *f.* juoma-astia, pikari.
camēlus, i, *m.* kameli.
Camēna, ae, *f.* (alkp. canimena l. carmena, cano), laulutar, weisutar, s. o. Runotar; jota werr. laulu, runo, runoelma.
camera (-ăra), ae, *f.* kuulema, holwikatto, kaarikatto, kupia laki.
Cameria, ae, *f.* l. **Camerium**, ii, *n.* wanha kyki Latiumissa; jota **Camerīnus**, 3, kamerialainen, *subst.* **Camerīnus**, i, *m.* gens Sulpicia:n liikanimiä, ja **Camerini**, orum, *m.* Kamerialaiset.
Camerīnum, i, *n.* Umbrian kpgeita; jota *a)* **Camers**, tis, camerinilainen, **Camerinin**, ager; *subst.* **Camertes**, ium ja um, *m.* Camerinilaiset. *b)* **Camertīnus**, 3, camerinilainen.
Camillus, i, *m.* romal. liikanimi, eritt. M. Furius Cam., Diktatori, Bejin walloittaja ja Roman pelastaja Gallialaisten orjuudesta.
camīnus, i, *m.* tulisija, totto, pesä, uuni, sulatus- ja lämmitys-uuni; run. myös: ahjo; werr. tuli, walkia, luculentus; sanalask.: oleum addere camino, kaataa öljyä tuleen (s. o. tehdä paha pahemmaksi).
Camīrus, i, *m.* Rhodon kpgeita.
Camoena, l. Camena.
Campānia, ae, *f.* Keski-Italian maakuntia; jota *a)* **Campānus**, 3, kampanialainen, ager, colonia; urbs (s. o. Kapua), pons (Kapuan luona Savon joen poikki Sinuessaan johdattawa), morbus (laji nystermiä l. syyliä kaswoissa), run.; *subst.* Campāni, orum, *m.* Kampanialaiset. *b)* **Campānicus**, 3, kampanialainen.
campester, stris, stre, (seur.), aukia, lakia, tasainen, kedollinen, tasamaalla l. -tanterella olewa, asuwa, tapahtuwa, loca, oppidum, barbari, iter; hostis (lakialla, wäljällä taistelewa). 2) Marsin tannerta koskewa, Marsin tanteren, Marsin tanterinen, ludus; arma, run.; *subst.* campestre, is, *n.* (*sc.* velamen), taistelowyöhyt, eteinen (jolla taisteliat werhoisiwat häpyseutunsa). *b)* Marsin tanterella pidettyitä kansankokouksia koskewa, Marsin tanterinen, certamen, gratia, quaestus.
campus, i, *m.* aukio, aawikko, lakia, tasamaa, tanner, kenttä, keto, campos et montes peragrare; in campo (au-

kialla, wäljällä, lakialla); eritt. tappo- l. sotatanner; run. werr. meren tasatanner, kallion laaka, esim. liquentes, salis, ja campus attollitur. 2) warſ. Campus Martius l. yks. Campus, Marſin tanner, awoin, Marſille pyhitetty keto Tiberin warrella, jolle Roman kanſa keräytyi comitia centuriata kokouksiin; jsta werr. itse kanſankokoukset, fors domina campi. Tuo tanner oli myöskin Romalaisten leikki-, harjotus- ja huwituspaikka, sotawäen rillaketo j. m. ſ. *b)* kuw. jkn toimituksen wapaa liikkumo, tila, ala, woittelotanner, eritt. puhelian, magnus in re publica; aequitatis; rhetorum (pää-aine).

camurus, 3, koukeroinen, kouruinen, kiukura.

Canace, es, *f.* Aioloon tytär.

Canae, arum, *f.* Aiolin kpgeita.

canālis, is, *m.* [harw. *f.*], torwi, kouru, eritt. wesitorwi, wesikouru, -kuurna, -tori, -juotti, kaiwanto, kanali.

Canastraeum promontorium, Pallenen saarennon kaakkoinen nokka.

cancelli, orum, *m.* (runko cancer, hilusta), hila-aita, hilusta, häkki, ristikko, este- l. pidätys-aita, aidake; kuw. pidätteet, rajat, si extra hos cancellos egredi conabor, quos mihi ipse circumdedi; certarum rerum forensibus cancellis circumscripta scientia.

cancer, cri, *m.* rapu, raki, äyriäinen; tautina: ruumiin- l. tuonenmato, syöpä. 2) Cancer, Rapu, tähtisikeröin joukkoa; jsta run. etelä, äkiä lämmin.

Candāvia, ae, *f.* wuoriseutu Illyriassa.

candēla, ae, *f.* (candeo), wahakynttilä, talikynttilä l. raswatuohus; werr. wahattu nauha l. paula.

candēlābrum, i, *n.* (ed.), kynttiläjalka, tuohuskanta.

candeo, candui, II, olla hohtawan walkoinen, hohtaa, kiiltää, wälkkyä, läiköttää, heiskua; eritt. candens, walkianhohtawa, elephantus (norsunluu), ortus (aamurusko), humeri y. m., run.; werr. hiilua, hehkua, hohkua, olla tulinen, tulikuuma.

candesco, III, (ed.), käydä hohtawan walkoiseksi, ruweta hohtamaan, loistamaan, wälöttämään; werr. hehkauntua.

candidātōrius, 3, (seur.), wiranhakiaa koskewa, wiranhakian, munus.

candidātus, 3, (candidus), walkiawaatteinen, walkiapukuinen. *b)* eritt. *subst.* candidatus, i, *m.* wiranhakia, wiranpyytäjä (Romassa puettu walkoiseen togaan), consularis (Konsulinwiran hakia).

candide, *Adv.* walkoisesti; kuw. totisesti, wilpittömästi.

candidulus, 3, (seur.), hohtawan walkoinen, harw.

candidus, 3, (candeo), hohtawan l. häikäisewän walkoinen, walkianhohtawa, loistawa, heiskuwa, luna, anser, aries, Soracte, run.; run.: sententia (walkoinen huuto- l. ääntelökiwi), Favonii (pilwiä karkottawat, seestyttäwät, poutaiset), turba, walkoisiin waatetettu, walkiapukuinen; eritt. jumalista ja jumaloituista puh.: Daphnis (kirkkaasti loistawa), run.; ja ihmisistäkin, esim. Dido, puer, puella, kaunis, suloinen, ihana, run. *b)* kuw. puhdas, kirkas, heliä, vox; t. selwä, suora, teeskelemätöin, dicendi genus; t. iloisa, myötäinen, onnellinen, convivia, fatum, omen, natalis, run.; t. eritt. luonnon puolesta: puhdas, wakawa, totinen, wilpitöin, rehellinen, judex, ingenium pauperis, run.

candor, ōris, *m.* (candeo), hohtawa walkoisuus, hohde, heleys, kirkkaus, loiste, wälke, heiskuna, solis, coeli, tunicarum; kauneuden merkkinä: c. et proceritas. *b)* kuw. puheen loiste, fucatus; t. mielenlaadun puhtaus, wilpittömyys, rehellisyys, animi, run.

cāneo, ui, II, olla harmaa, waalianharmaa, halewa; jsta canens, harmaa, harmaahtawa, haliahka.

canēphoros, i, *f.* korinkantajatar, *plur.* Canephoroe, Athenan kpgin neitsyjä, jotka Athenen, Demeterin ja Bakchoon juhlina kantoiwat niwotuita uhrikoreja päänsä päällä. Noita kuwailiwat usein Kreikan kaidemiehet.

cānesco, III, (caneo), käydä harmaaksi, halewaksi, waalianharmaaksi; werr. wanheta, iästyä; kuw. harmauntua, quum oratio nostra canesceret.

canīcula, ae, *f.* (canis), koiranen, tiistinen; kuutionnakkelossa: koiranheitto,

huonoin heitto. Critt. b) Koiran-tähti, = Sirius.

Caninius, ii, *m.* romal. sukunimi; josta **Caninianus**, 3, caninianinen, Caniniukseen.

caninus, 3, (seur.), koiraa koskewa, koiran, lac, far, run.; dentes (kulmahampaat); carn.: prandium c. (wiinatoin); litera c. (R), run.; facundia l. eloquentia (haukkuwa).

canis, is, *c.* koira, venaticus (metsäkoira, hurtta); Gallicus (wainokoira), tergeminus l. Echidnea (s. o. Kerberos), run.; sanalask.: canis a corio nunquam absterrebitur uncto (s. o. wähitellen pahuuteen totutaan); run. Skyllan koirista puh.; usein soimusanana ihmisistä puh.; halpelemalla ikn nälkäisistä joukkolaisista: norkko, kärkkywieras, häntyri, kätyri; kuutionnakkelossa: koiranheitto, huonoin heitto. b) critt. Koira tähtisikerönä, c. major, Iso Koira, c. minor l. antecanis, Wähä Koira.

canistrum, i, *n.* ruokokori l. -kesseli: leipäkori, hedelmäkori, kukkapoiminki j. m. s., taw. yks. *plur.*

cānities, ei, *f.* (canus), harmaus, harmaa wäri, halewa l. waalianharmaa wäri l. karwa, critt. hiusten; werr. harmaat hiukset, harmaa pää, wanhuus.

canna, ae, *f.* ruoko, rimpi, ryti, pilliheinä; josta ruokopilli.

cannabis, is, *f.* l. **-bus**, i, *m.* hamppu.

Cannae, arum, *f.* Apulian kpgeita; josta **Cannensis**, e. kannelainen, Kannen, calamitas, clades, pugna.

cano, cecini, cantum, III. äännellä, säwellellä, laulaa, weisata, soittaa, puhaltaa, vel voce vel fidibus; ad tibicinem; absurde; fidibus, lituo j. m. s. :soittaa kannelta, puhaltaa torwea); arundine, run.; puhe-opissa: weisu-äänellä haastella. Usein linnuista puh.: laulaa, wierctellä, wiserrellä, riekua; critt. kukosta: laulaa; kaarneesta, warikseesta j. m. s.: ronkkua, waakua, rääkyä. b) werr. soittoneuwoin äänestä puh.: soida, kumista, wankauta, jonkua, räikkyä, kaikkua, helätä, joluta, symphonia canit; classicum cecinit; tubae, signa canunt. 2) *trans.* kaikuttaa, helkyttää, kalkutella, laskeiella, laulaa, soittaa, sepitellä l. runoilla, laulain esitellä l. kuwailla, laulain ylistää; carmen, carmina; verba ad certos modos, run.; querelam (sammakoista puh.), run.; ad tibiam clarorum virorum laudes atque virtutes; arma virumque, wieretellä, run.; deos regesve, run.; sanalask.: canere quid surdis auribus (saarnata kuuroille). b) sotamenoissa: puhaltaa, kaikuttaa, räikyttää, soittaa, bellicum, classicum, signa (antaa merkki). Critt.: c. receptui, puhaltaa peräytymään l. takaisin, sotamerkin soittamalla palauttaa; *impers.*: nisi receptui cecinisset (jollei olisi peräytymään puhallettu); kuw.: receptui c. (a qua re). c) ennustelmista ja ennustajista puh.: ennustaa, ilmoittaa, quid t. *acc. c. inf.*; josta ylim. ennustaa, Cicero, quae nunc usu veniunt, cecinit ut vates; samoin: tuba canit commissos (esse) ludos juliostaa leikit aloitetuiksi), run.

Canōpus, i, *m.* Ala-Egyptin kpgeita; run. Ala-Egypti ja ylim. Egypti; josta **Canōpēus** ja **-icus**, 3, kanopilainen, *subst.* **Canōpītae**, arum, *m.* Kanopilaiset.

canor, ōris, *m.* (cano), ääni, sointo, laulanto, kumina.

canōrus, 3, (cd.), suloisointoinen, suloääninen, soinnokas, sopu-, soma-, soriasointoinen, -ääninen, -säwelinen, helkkeinen, äänikäs, **vox**, orator; modi, fides, aes, aves, run.; Triton, Aeolides (heliästi puhaltawa), run.; pahassa merkityksessä: weisaawa, **vox**; nugae (lorukilinä, tyhjäntapöinen liirutus), run.

Cantabria, ae, *f.* Hispanian pohjoispuolisia maakuntia; josta *a)* **Cantaber**, bra, brum, kantabrialainen; *subst.* Cantaber, bri, *m.* Kantabrialainen. *b)* **Cantabricus**, 3, kantabrialainen, Kantabrian.

cantāmen, inis, *n.* (canto), loihtoluku.

canterius (canth.), ii, *m.* ruuna, wallakka, ylim. hepo; sanalask.: minime sis cantherium in fossam (*sc.* dejice), älähän ruunaa ojaan (s. o. älä suotta waaraan mene).

cantharis, idis, *f.* eräs monenlaatuinen kuoriaisſuku; eritt. tuo myrkyllinen Eſpanjan kärpänen.

cantharus, i, *m.* korwilla warustettu juoma-aſtia, hanho, kannu, ſuuri pikari.

canthus, i, *m.* pyöränkenkä l. -wanne, ylim. pyörä.

cantĭcum, i, *n.* (cantus), laulu, laulelma, wirſi, weiſu; puhelian weiſaawa ääntelötapa; eritt. *b*) teeſkelmäſſä: yhden weiſattawa laulu, ykſitwislaulu.

cantĭlēna, ae, *f.* (cantillo, laulaa, canto), loru, remputus, wanha wirſi, matkittu juoru.

cantio, ōnis, *f.* (cano), laulu, wirſi; eritt. loihtoluku.

cantito, I, (canto), laulella, ſoitella.

Cantium, ii, *n.* Britannian niemiä.

cantiuncula, ae, *f.* (cantio), laulunen, wiehättelewä weiſu.

canto, I, (cano), äännellä, laulaa, weiſata, ſoittaa, puhaltaa, ad chordarum sonum (kanteleen ſoiton mukaan laulaa); tibiis (puhaltaa huilua); avenis, run.; ad manum histrioni (ſ. o. teeſkeliän hyppyn l. liikennetten mukaan laulaa l. puhaltaa); cantando victus (wuorolaulannoſſa), run.; linnuiſta, eritt. kukoſta puh.: laulaa; werr. ſoittoneuwoiſta: ſoida, kumiſta, kaikua, helätä, buccina, tibia cantat, run. 2) *trans.* helkyttää, kalkutella, laſketella, laulaa, runoilla, laulain eſitellä l. kuwailla, laulain ylиſtää, carmina, verba, run.; deum, amicam, conviviа, wieretellä, run.; jota ylim. kiittää, ylиſtää, Caesarem; ennuſtelmiſta puh: ennuſtaa, ilmoittaa, quid fati provida cantet avis, run. *b*) lukea loihteita, loihtia, lumota, noitua, welhoa, cantatum carmen (loihtoruno), cantatae herbae (loihto-yrtit), run.

cantor, ōris, *m.* (cano), laulaja, ſoittotaitio, eritt. tekokuwaukſiſſa: laulajiſtolainen, kuorilaulaja; halpelemalla puh.: c. formularum, weiſaaja, joikuja; c. Euphorionis, matkittelia, tawottelia.

cantus, us, *m.* (cano), laulanto, ääni, ſäwel, nuotti, ſointo, laulu, laulelma, weiſu, wirſi, runoelma; uſein lintuin, eritt. kukon laulusta puh.; ja ſoittoneuwoiſtat ääni, kaikuna, kumina, räikkinä, helke, tibiae aut fidium, tibiarum nervorumque, huilun- ja kantelenſoitanto; symphoniae, buccinarum, tubarum. *b*) run. loihtoruno l. -luku, ja myös: ennuſtelma, ennuslauſe.

Canulējus, i, *m.* romal. ſukunimi.

cānus, 3, harmaa, tu[illegible]harmaa, waalianharmaa, hallawa, eritt. hiukſiſta puh.; *subst.* cani, orum, *m.* (*sc.* capilli), harmaat hiukſet; jota harmaa, harmaapää, wanha, perinwanha.

Canusium, ii, *n.* Apulian kyyeitä; jota **Canusīnus**, 3, kanuſilainen, Kanuſium; *subst.* Canusīni, orum, *m.* Kanuſilaiſet, ja **Canusīna**, ae, *f.* (*sc.* vestis), kanuſilaiſiſta willoiſta tehty waate, jota **Canusīnātus**, 3, puettu tuommoiſeen waatteeſen.

capācitas, ātis, *f.* (capax), tilawuus, ontewuus, awaruus.

Capaneus, ei l. eos, *m.* yksi noiſta Theban ſodan ſeitſemäſtä ruhtinaſta; jota **Capanēus** ja **-ĭus**, 3, kapaneinen, Kapaneukſen.

capax, ācis, (capio), paljon käſittäwä, paljon mahduttawa, wetäwä, ontewa, awara, warawa, tilawa, ſijawa, alawa, wäljä, urna, scyphus, puteus, urbs, run.; *gen.* kera: circus capax populi (kanſan mentäwä, kanſan mahduttawa, kuhun kanſa mahtuu), run.; cibi vinique capacissimus (mitä jakſawimpia ruan ja juoman puoleſta, joka ſallii enemmän ruokaa ja juomaa kun kukaan muu); kuw. ſiewäſti käſittäwä, käſitteliäs, kuntoinen, kelwollinen, jhnkin pyſtywäinen, aures; ad praecepta, run.; *gen.* kera: mentis altae (korkian mielen kuntoinen), run.

capēdo, inis, *f.* (capis), uhri-aſtia, uhrimalja l. -kuoru; jota **capēduncula**, ae, *f.* uhrimaljanen.

capella, ae, *f.* (capra), wohla, kili, kilo, wuohi, kuttu. *b*) tähti Ajomiehen tähtiſiferöſſä.

Capēna, ae, *f.* Etrurian kyyeitä; jota *a*) **Capēnas**, ātis, kapenalainen; in agro C. l. yks. in Capenate, Kapenan aluskunnaſſa; *subst.* Capēnātes, um, *m.* Kapenalaiſet. *b*) **Capēnus**, 3, kape-

nalainen, porta C., eräs Roman portti, Coelius mons kukkulan juurella.

caper, capri, *m.* kauris, pukki; werr. pukinhaju, kisumainen haju kainalo-kuopaasa.

capesso, īvi (ii), ītum, III, (capio), kiihkiästi l. pikaisesti haapata, siepata, napata, siwuta, tawata itakin, tarttua, puuttua jhnkin, cibum; arma, run. *b)* eritt. paikoista puh.: pyrkiä, juuntia, kokea, pyytää päästä jhnkin, tawottaa itakin, lähteä jhnkin, medium locum, superiora, Melitam; Italiam, run.; kuw.: quem corde (saawuttaa, kelpiä), run. 2) innolla ruweta, ryhtyä, tarttua, sattua, käydä käsiksi jhnkin, ottaa päällensä l. huolekseensa, toimittaa itakin, fugam (painaa l. piittää pakoon); spectaculum oculis (hankkia itselleen); libertatem; rempublicam (ruweta waltion johdantoon, ottaa osa sen hoittoon, laskea toimensa, työnsä sen asioihin l. hyötyyn, paneuta waltiotoimiin); bellum, pugnam; jussa, run.

Caphāreus, ei, *m.* Euboian eteläinen niemi; josta **Caphārēus**, 3, tuota nientä koskewa, Kaphareus-niemen.

capillātus, 3, (seur.), tukkainen, hiuksikas, adolescens bene capillatus (kaunotukkainen).

capillus, i, *m.* tukka, hiukset, hapset, compositus et delibutus, horridus, promissus; longo capillo esse (olla pitkatukkainen); wäliäti *plur.*, esim. capilli efferaverant speciem oris (hiussuortuwat). *b)* werr. parran karwoista puh.: adurere sibi capillum (parta); ja eläinten: mollior cuniculi capillo, run.

capio, cēpi, captum, capere, ottaa, siwuta, tawata, haapata, siepata itakin, tarttua, käydä jhnkin, arma; saxa manu, ensem, baculum, run.; cibum (ottaa l. nauttia ruokaa, syödä). *b)* eritt. wihollisena, wäkisin ottaa l. saada kiinni, wangiksi, wangita, käsittää, tawottaa, quem; pisces (pyytämällä saada); josta *subst.* captus, wanki, sotaotto; quem vinculis (panna kahleisin), run.; t. walloittaa, wallata, woittaa, anastaa, saattaa haltuunsa, sotamiehittää, montem, urbem, castra, oppida; naves, classem; rempublicam (kaapata puoleensa hallinto); magnas praedas (työstää, kiskoa); locum extra urbem editum. *c)* jllakin aikeella ottaa, walikoita, walita, loca; anfractum longiorem viae; locum oculis, run.; eritt. uskonnollisissa menoissa: walita, quem flaminem (jku erispapiksi); Jovis sacerdotem; ad inaugurandum templa capiunt. *d)* paikoista puh.: päästä, ennättää, ehtiä, tulla, periytyä jhnkin, locum, insulam, portum; werr.: otii portum; josta c. montes proximos fugā (paeten pyrkiä, kokea, rientää wuorille). *e)* ottaa, saada, l. capio *etc.*, minulle tulee, capit ille ex suis praediis sexcenta sestertia (hänellä on kuusisataa sestertiä tuloa l. saalista); vectigal ex agro (koota); stipendium jure belli (maksattaa itselleen); praemia (periä), run.; ex hereditate nihil; de republica nihil capit (ei ota mitäkään palkintoa waltiolta); pecuniae captae arcessere quem (kantaa jkn päälle lahjarahan otosta). *f)* käsittää, ottaa wastaan, sisältää, terra feras cepit, plenos capit alveus amnes, run.; josta kieltosanan kera, esim. quum una domo jam capi non possint (kun heidän on mahdotointa mahtua yhteen huoneesen); vix capit exercitum planities (tuskin on sotawäellä tilaa, waraa, alaa lakialla); non tuus hoc capiet venter plus ac meus (ei wedä sen wuoksi sinun mahasi enempää kun minunkaan), run.; werr.: nec te Troja capit (on suuruudelleen liian wähäinen), run. 2) kuw. ylim. ottaa itakin, tarttua, ruweta jhnkin, documentum ex qua re; initium (alkaa); fugam (lähteä, painaa pakoon); consilium (tehdä päätös, yhtyä tuumaan, päättää); consilia (niwoa neuwoja); poenas pro quo (kostaa jkn puolesta); locum (asettua l. sijoittua paikalleen), run.; run.: orgia (wiettää). *b)* käsittää, tajuta, taamuta, älytä, ymmärtää, quod mentes eorum capere possent; josta kieltosanan kera: olla käsittämättä itakin, olla kunnotoin jhnkin, olla pystymättä jhnkin, non capiunt angustiae pectoris tui tantam personam (ei woi käsittää). *c)* ottaa l.

wiedä jkta ruumiin, järjen t. tahdon woimain wapaa käytäntö, ſ. o. ruumiin ſuhteen: tehdä kykenemättömäkſi, ainoaſti *Pass.* capi, käydä kykenemättömäkſi, ſaattamattomakſi, hermottomakſi, rampauntua, lamauta, heikontua, altero oculo (tulla ſokiakſi toiſelta ſilmältä); oculis et auribus captus (näkemätöin ja kuulematoin); membris omnibus; pedibus; oculis capti talpae (heikkonäköiſet), run.; järjen ſuhteen: mente captus, wimmattu, hurja-, heikkomielinen, -päinen, houru-, nöyräpäinen, hullu, ja mens capta, mielettömyys, heikkopäiſyys; tahdon ſuhteen: miellyttää, ſuoſittaa, keſyttää, ihastuttaa, wiehättää, wetää puoleenſa, houkutella, wietellä, hurmata, willitä, wiekoitella, pettää, animum cujus; quem oratione, sua humanitate, admiratione; capi voluptate, amore, consuetudine y. m.; captus misericordia (woitu, waikutettu ſääliwäiſyydeltä l. ykſ. ſääliwäiſyydeſtä); capere quem consilio, perfidiä, kietoa, paulota; dolo, dolis capitur (ſaadaan wauloihin l. ſaarrokſiin). *d)* ruweta, ryhtyä, käydä käſikſi jkn toimeen, wirkaan, ottaa päällenſä, ottaa l. ſaada haltuunſa, consulatum, honores; summos magistratus (ehtiä korkeimpiin waltiowirkoihin); jöta ylim. käſittää, tawata, ſaada, ſaawuttaa, fructum, fructus, utilitates, gloriam, laudem; nomen ex qua re; fructum oculis ex qua re (huwitella ſilmiänſä jllakin); detrimentum, kärſiä; infamiam de qua re. *e)* tuntoon koſketwiſta puh.: tuntea, ſ. o. nauttia t. kärſiä, laetitiam, desiderium ex qua re; dolorem ex qua re capio (ſydäntäni kiwiſtää, mieleni on haikia jötakin); dolores ex curatione capere; quietem capere (lewätä). Sanotaan myöskin: amor, metus, luctus, cupido *etc.* capit quem, rakkaus, pelko jne. käſittää, tapaa, ſaawuttaa jkn, paneiſſe jkn ſydämmelle, lankeaa jkn päälle, tulee jkhn.

capis, idis, *f.* uhri-aſtia, -malja.

capistro, I, (ſeur.), päistää.

capistrum, i, *n.* päähinen, päitſet, panta.

capital, ālis, *n.* (caput), hengenrikos.

capitālis, e, (caput), päätä koſkewa; jöta henkeä koſkewa, hengellinen, hengen, kuoleman, eritt. lakikieleſſä: reus, accusatus, manifestus, condemnatus rei capitalis (hengenrikokſeſta); poena c. (hengellinen rankaiſtus, kuoleman-rankaiſtus); werr., perin waarallinen, ſurmainen, tuoninen, tuhoinen, turmiokas, hostis, odium (päämihollinen, weriwihollinen, weriwiha); oratio, pestis. *b)* ylimäinen, erinomainen, pää-, ingenium, run.; Philistus c. (pääkirjoittaja).

Capitīnus, 3, Sikelian Capitium nimiſtä kylkia koſkewa, Capitiumin, civitas.

capito, ōnis, *m.* (caput), pääkkö, ſuuripää. 2) Capito, romal. liikanimi.

Capitōlium, ii, *n.* (capitulum), mons Tarpejus nimiſellä Roman kukkulalla olewa Jupiterin temppeli, jota wastapäätä Arx niminen linna; jöta koko tuo kukkula temppelineniſä linnanenſa. Siitä: **Capitōlīnus**, 3, Kapitolia koſkewa, kapitolinen, Kapitolin, clivus, Jupiter; *subst.* M. Manliuksen liikanimi; eritt.: ludi, kapitoliſen Jupiterin kunniakſi pidetyt leikit; jöta Capitolini, orum, *m.* kapitoliſten leikkiſöin toimittajat.

capitulātim, *Adv.* (ſeur.), pää-aſiain johtoon, päältä iskein, päällimitten, ylimalkaan, lyhyeltä.

capitulum, i, *n.* (caput), päähyt.

căpo, ōnis, *m.* ſalwokukko.

Cappadocia, ae, *f.* Wähä-Aſian maakuntia; jöta **Cappadox**, ocis, *m.* Kappadokialainen, taw. *plur.* Kappadokialaiſet.

capra, ae, *f.* (caper), wuohi, kilo, kuttu; run. rietas haju kainalokuopaſſa, pukinhaju. 2) Capra, ae, *f.* tähti Ajomiehen tähtiſikeröſſä; Caprae palus, paikka Marſin tanterella, jöta Romulus katoſi.

caprea, ae, *f.* (ed.), metſäwuohi, metſäkauris; ſanalaſk.: jungere capreas lupis, luonnottomiſta, mahdottomiſta puh.

Capreae, arum, *f.* ſaari Kampanian rannan lähellä; jöta **Capreensis**, e, kaprealainen.

capreolus, i, *m.* (caper), metſäkauris, mäkiwuohi; werr. capreoli, tuet, tyngöt, pönkät.

capricornus, i, *m.* (caper-cornu), Kauris, tähtiſikeröitä.

capri-fīcus, i, *f.* (caper), metſäwiikunapuu ja ſen hedelmä, metſäwiikuna.

caprigenus, 3, (caper-gigno), wuohenkannetuinen, wuohesta ſtinnyt, pecus (wuohikarja), run.

caprīnus, 3, (capra), wuohta koskewa, wuohi-, wuohen, grex, pellis; ſanalask.: de lana caprina rixari (ſ. o. joutawiesta riidellä).

capri-pes, pedis, (caper), wuohenjalkainen.

capsa, ae, *f.* ſäilyttö, lipas, arkkunen, kirstu, eritt. kirjain pitämiſekſi.

Capsa, ae, *f.* Byzacenen kygeita; josta **Capsenses**, ium, *m.* Kapſalaiſet.

capsula, ae, *f.* (capsa), arkkunen, watkanen, laatikko, rasia, kotelo.

captātio, ōnis, *f.* (capto), otattelemiſnen, tawottaminen, peräileminen, verborum (ſana-ongitteleminen).

captātor, ōris, *m.* (capto), otattelia, tawottelia, hawittelia, hapottelia, aurae popularis; eritt. perinnöitä hahmiwasta puh.: perintöjuonittelia, -haalija.

Captiāni, orum, *m.* eräs Aaſian kanſakunta.

captio, ōnis, *f.* (capio), petos, in parvula re captionis aliquid vereri; eritt. ſanain pahamutkaiſuus, wäärä päätelmä, wiiſaſtelma, järjelmä, dialecticae; induere se in captiones; captiones discutere, explicare, refellere.

captiōse, *Adv.* pahamutkaiſesti, interrogare.

captiōsus, 3, (captio), petollinen, societas; eritt. pahamutkainen, kiewokſinen, wiiſaſtelias, interrogatio (kiedotus- l. ſaarroskyſymys); josta *subst.* captiosa, orum, *n.* wäärät päätelmät, solvere.

captiuncula, ae, *f.* (captio), pahamutkaiſuus, kiedotus.

captīvitas, ātis, *f.* (ſeur.), wankeus, wankina olo; t. walloitus (jkn kygin).

captīvus, 3, (capio), ſodanwangituinen, ſota-ottoinen, eritt. *subst.* ſotawanki, ſota-otto, corpora (ihmis- ja karjaſaaliis); captivos reddere y. m.; run.: sanguis, lacerti (ſ. o. wankein weri jne.); eläimiestä puh.: pyytämällä ſaatu, pyydetty, pisces, run. *b)* walloitettu, ſaaliiksi ſaatu, woitettu, naves, pecunia, arma, argentum, solum.

capto, I, (capio), otatella, tawotella, tapailla, taamuta, haappoa, hahmia, kahmuilla, käſitellä, ajella, pyydellä, flumina fugientia, auras naribus, feras laqueis, run. *b)* kuw. tawotella, hawitella, hahmia, hapuilla, hainota, pyrkiä, halata, pyytää, etsiä jtakin, ottaa waari jstakin, incerta pro certis; assensionem, misericordiam, plausus, voluptatem; occasionem, tempestates; tempus (waroittaa aika); aure admota, quid (kuunnella, korwailla); testamenta (juonitella itſelleen perinnöitä), run.; eritt. kokea käſittää, kokea paulota, kietoa, ſaada wauloihin l. ſaarrokſiin jku, kokea ſuostuttaa, mielyttää jku, insidiis hostem; Boeotorum gentem.

captūra, ae, *f.* (capio), pyynti, ſaanti, ſaalis; werr. woitto, palkka.

captus, us, *m.* (capio), otto, haappaus; kuw. taju, taamu, ymmärrys, käſitys, ut captus est Germanorum (mikäli Germanialaiſet ajattelewat, Germanialaisten mieleste).

Capua, ae, *f.* Kampanian pääkpi.

capulus, i, *m.* (capio), kädenſija, pidin; eritt. miekankahwa, -ponſi, -pää. 2) ruumiin-arkku.

caput, capitis, *n.* pää, capite operto, involuto (peittopäin, hupuſsa päin); caput aperire, demittere, extollere; nec caput nec pedes (ei päätä eikä perää); werr. *a)* ihminen, eläjä, henki, liberum; run.: humanum (ſ. o. homo), meum (ſ. o. me), Augustum (ſ. o. Augustus), a hywäilyppuheesſa: carum (kallis pää); eritt. luettaisſa, jaettaisſa: henki, mies, in capita, henkeä päällä, miestä päälle, hengeltä, hengittäin; josta exactio capitum, henkiraha, ja capite censi, omaiſuutta wajaawa rahwas, jonka ainoasti henget luettiin (Roman kanſan wiimeinen luokka Serwius Tulliuksen jaon mukaan), ylim. alhaiſet ihmiſet; eläimistä puh.: kappale, bina boum capita, triginta capitum fetus, run. *b)* pää, nenäke, huippu, kukka, latwa, papaveris, tignorum; jecoris (liuska, li-

puffa); piniferum, asperum, run.; querceus, run.; wirroista puh.: syntyy, alkupää, läbde, c. Caici amnis, t. suu, multis capitibus in Oceanum influit (Rhenus); wiinapuista puh.: köynnös, wäänneliäs, capitum jugatio. 2) kuw. henki, elämä, capitis poena (kuolemanrankaistus); periculum, dimicatio (hengenwaara, -kauppa, päänwaara); causa capitis, hengenrikos l. -asia; causam capitis dicere (wastata l. puollustaita hengen-asiassa); judicium capitis (hengenrikosten oikeus, hengenrikoksen juttu); capitis damnare (tuomita hengeltä); capitis accusare (syyttää hengenrikoksesta); capitis arcessere quem (haastaa lakiin hengenrikoksesta); capitis absolvere (tuomita wapaaksi kuolemanrankaistuksesta); capite poenas solvit (lasketaan päältä, mestataan). — Eritt. porwarillinen elo, kansalaisolo, s. o. kaikki wapaan kansanjäsenen edut ja oikeudet yhteensä, joitten hukkaaminen (capitis deminutio) oli kolmenlainen, nim. capitis deminutio maxima, jos wapaus, media, jos kansalais- l. porwarin-oikeus (jus civitatis), ja minima, jos perheenoikeus kadotettiin; jästa capitis damnare (tuomita jku kansalais-oikeuksiltaan). *b)* run. pää järjen olosijana, järki, äly, ymmärrys, incolumi capite esse (olla täydellä älyllä). *c)* pää, ensimäinen l. ylimäinen, aikaansaattaja l. synnyttäjä, päämies, t. pääasia, pääseikka, capita conjurationis; caput rerum (pääjohdattaja, ja myös: pää-asia, pääkohta); c. literarum (päällsältö); c. coenae (pääruoka); c. Epicuri (pää-ajatus, perustus-oppi); c. Graeciae (ensimäinen kyki); c. Thessaliae, pääkaupunki, Pariisasta puh.; jästa kirjoissa: pääkappale, pääjakso, pykälä, luku, legis; rahaseikoissa: pääsumma, pääraha, pää-oma, de capite demere, deducere.

Capys, yos, *m.* Ankiseen isä. 2) eräs Troialainen, Aineiaan kumppaneita. 3) Alban kahdeksas kuningas.

Car, t. Caria.

Caralis, is, l. **Carales**, um, *f.* Sardinian pääkyki; jästa **Caralitānus**, 3, karalilainen, *subst.* **Caralitāni**, orum, *m.* Karalilaiset.

carbaseus, 3, (seur.), hienosta liinasta l. palttinasta tehty, hienoliinainen, vela.

carbasus, i, *f. plur.* carbasa, orum, *n.* hieno Hispanian pellawa; werr. tuosta tudottu kangas, hieno liina l. palttina, eritt. hienoliinainen waatteus, waate, purje j. m. s.

carbo, ōnis, *m.* hiili, liehko, syfi; kuw.: carbone notare (mustalla merkitä), run.; sanalask.: carbonem pro thesauro invenire (s. o. pettyä toiwossaan). 2) Carbo, romal. liikanimi.

carbunculus, i, *m.* (ed.), hiilonen. 2) werr. punertawan loistawa kallis kiwi.

Carcaso, ōnis, *f.* Gallia Narbonensi:n kpgeita.

carcer, eris, *m.* alkp. aitaus, tarhaus, jästa wankihuone, wankipide, wangitto, kääkänä, conjici, duci, mitti in carcerem (wankeuteen); emitti e carcere (wankeudesta); kuw. ruumiista puh.: qui ex corporum vinculis tamquam e carcere evolaverunt; werr. wangituista pahantekijöistä: in me carcerem effudistis. 2) taw. *plur.* kiistämön aidatkeet, joista lähdettiin kilwan-asolle, exire l. emitti e carceribus; kuw. alku, ad carceres a calce revocari.

carchēsium, ii, *n.* korkiakorwainen, keskeltä suppia pikari.

Cardaces, um, *m.* laji Persian sotawäkeä.

Cardia, ae, *f.* Thrakian saarennon kaupungeita; jästa **Cardiānus**, 3, kardialainen, Kardiasta syntyperää.

cardiacus, 3, watsantautinen, mahantautinen.

cardo, inis, *m.* saranakoukku, versare cardinem (awata owi), run. 2) kiertopaikka, kääntöpaikka, coeli (pohjoisnapa); mundi (taiwaankulma, ilmanpieli); jästa etelästä pohjaseen päin wedetty linja l. rajalaita, intra eum cardinem. *b)* kuw. pää-asia, pääkohta, asiain kanta, rerum (ratkaisewa l. päätöksen tekewä ajankohta), run.

Cardo, ōnis, *f.* Keltiberialaisten kpgeita Hispaniassa.

carduus, i, *m.* ohdake, karhiainen.

cāre, *Adv.* kalliisti; kuw. korkiasti, aestimare.

cārectum, i, *n.* (carex), sarawikko, sarakko.

careo, carui, II, olla tyhjä jotakin, olla paljas, puhdas, wapaa jotakin, olla ilman jotakin, l. careo *etc.*, ei minulla ole, frumento, febri, dolore, malo, lubidinibus, suspicione; ambitione (olla wapaa kunnianhalusta, olla kunnianhalutoin), morte (olla kuolematoin), run.; non caret suspicione (hän on epäluulon alainen, häntä epäillään). *b)* hywällä ehdolla olla ilman jotakin, pidättää itsensä jotakin, olla jotakin nauttimatta, käytämättä, cibo (olla syömättä); muneribus, amicorum facultatibus; josta pysyä kaukana jotakin, olla menemättä johnkin, olla poisjotakin, foro, senatu, publico, karttaa toria jne. 2) wajata jotakin, olla jotakin wailla, jotakin paitsi, jnkin puutteessa, uupua jotakin, l. careo *etc.*, minulta puuttuu, consuetudine amicorum, voluptatibus, commodis omnibus; libertate, run. 3; kaiwata, carere significat egere eo, quod habere velis.

cărex, icis, *f.* sara, wihwilä.

Căria, ae, *f.* Wäha-Aasian maakuntia; josta *a)* **Car**, ăris, *m.* Karian asukas, taw. *plur.* Cares, ium, Karialaiset. *b)* **Căricus**, 3, karialainen, *subst.* Carica, ae, *f.* (*sc.* ficus), eräs laji kuiwatuita wiikunoita, ylim. kuiwattu wiikuna.

caries, em, e, *f.* lahous, mahous, pehkaisuus, perstaisuus.

carina, ae, *f.* hahden antura l. emäpuu, köli, navis carinam ponere (laskea köli, aloittaa rakennus); navis figit carinam vadis; werr. laiwa, alus, haaksi. *b)* **Carinae**, arum, *f.* Coeliuse ja Esquilinuskukkulain waiheella olewa paikka, jolla komioita rakennuksia.

cariōsus, 3, (caries), laho, mahia, pehkainen, perstainen, rosoinen, mädännyt; kuw.: senectus (marras), run.

cāritas, ātis, *f.* (carus), kalleus, kallis hinta l. arwo, kallis aika, annonae, rei frumentariae; numorum (rahanahtaus, -pula); alter annus in summa caritate fuit (toisena wuonna oli kowin kallis aika); in caritate (kalliisa ajassa); kuw. arwossa pidäntö, suurena l. paljona pidäntö, kunnioitus l. arwonpano, rakkaus, lempi, helleys, adipisci caritatem; quem caritate amplecti; patriae (isänmaan rakkaus, rakkaus isänmaahan); civium (kansalaisten suosio); *plur.*: omnium caritates (rakkauden l. armaatuksen esineet).

carmen, inis, *n.* (alky. canimen l. casmen, cano), laulu, weisu, wirsi, carmina canere; lintuinkin lauluista ja huudoista puh.; soittoneuwoista puh.: soitto, nuotti. *b)* laulu, runo, runoelma, carmina fundere, condere, contexere; carmina pangere, fingere, componere, run.; josta runomittaan sepitetty päällekirjoitus l. piirros; orakellause, ennustelma, aawistelma; loihtoluku; lauselma, säätyt sanat, kaawasanat, kaawio, eritt. uskonnon t. lain, carmen magistri (kaawakirja); jurare diro quodam carmine; lex horrendi carminis (hirwiäsanainen).

Carmentis, is, ja **Carmenta**, ae, *f.* (ed.), ennustajatar, Evanderin äiti, joka hänen kerallansa tuli Arkadiasta Latiumiin, jälkeenpäin jumalattarena palweltu; josta **Carmentālis**, e, Carmentaa koskewa, carmentalinen, Carmentan, porta (Carmentan temppelin lähinen); *subst.* Carmentalia, ium, *n.* Carmentanjuhla.

Carmōna, ae, *f.* Hispania Baeticassa kpgeita; josta **Carmōnenses**, ium, *m.* Karmonalaiset.

Carneades, is, *m.* Kyrenestä kotoperäisin olewa philosophi, noin 160 e. K., uudemman Akademian perustaja; josta **Carneadēus** ja **-īus**, 3, karneadeinen, Karneadeen.

Carni, orum, *m.* eräs keltiläinen kansakunta.

carnifex, ficis, *m.* (caro-facio), teloittaja, pyöweli; soimusanana: konna, korwettawa; kuw. waiwaaja, kiusaaja, werenjuoja.

carnificīna, ae, *f.* (ed.), teloittajanwirka. *b)* kidutushuone; werr. kidutus, kiusaus, waiwaus, quamvis carnificinam subire; kuw. kipulawitsa, kiwutus, piina, carnificina aegritudo est.

carnifico, I. (carnifex), teloittaa, mestata, laskea päältä; josta hostes jacentes (pilkota).

Carnuntum, i, *n.* Ylis-Pannonian kpgeita.

Carnütes, um, *m.* eräs Gallia Celtica:n kanſakunta.
cāro, carnis, *f.* liha, ſerina; herjaſanana: c. putida (raato, hylky).
Carpathus, i, *f.* Kreetan ja Rhodon wälinen ſaari; jöta **Carpathius**, 3, karpatholainen, Karpathon, mare, gurges (ſ. o. Arkipelagi), run.
carpentum, i, *n.* kaksipyöräiſet waunut naisten tarpeekſi, kattowaunut, koruwaunut.
Carpētāni ja **Carpēsii**, orum, *m.* Karpetanialaiſet, joilla aſuinmaana oli **Carpētānia**, ae, *f.* Hiſpanian maakuntia.
Carpi, orum, *m.* Dakian kanſakuntia.
carpo, carpsi, carptum, III, poimia, noukkia, nykkiä, noppia, riipiä, pätkiä, rahoa, kitkeä, nyhtää, kiskoa, poma, violas, rosam, frondes, run.; flores ab arbore, uvam de palmite, setas inter cornua, coronas ex collo, run.; vellera (watwoa), pensum (kehrätä), run. Critt. eläimistä puh.: noukkia l. näykkiä, purra, syödä, alia animalia sugunt, alia carpunt *etc.*; gramen, herbam, run.; thyma (imeä, mehiläiſistä puh.), run.; jecur (liuboa syödäkſeen), alimenta (nauttia), oscula (ſuikkailla ſuuta), run. *b)* ofitella, jaella, in multas parvasque partes exercitum; multifariam vires Romanas (hajoitella); fluvium tjuokſuttaa kaiwantoihin); kuw.: orationem membris minutioribus. *c)* ſodaſſa: ehtimiſeen hätyyttelemällä tehdä haittaa, heikontaa, kiuſata, agmen, extrema agminis, novissimos. 2) kuw. poimia, ſ. o. walikoita, walita itſelleen, flosculos; paucos ad ignominiam. Run.: somnos, quietem, aetatis breve ver, nauttia; vitales auras (hengittää, ſ. o. elää, olla täſſä ilmaſſa); diem, aetatem (wiettää, menettää, elellä). *b)* paikoista puh.: poimetella, astua, käydä, kulkea, liikkua, matkata, iter, viam (poimetella l. käwellä tietä), litora (liikkua rannoilla), curru litora (ajaa karauttaa rantoja), mare (liipoitella meren yli), aëra alis, aethera (lentää läpi ilman), supremum iter (ſ. o. mennä tuonelaan), carpitur trames per *etc.* (tie käy läpi jne.), run. *c)* halwentaa, ſolwaista, panetella, lommata, kaunata, hylkiä, ſoimata, herjata, quem maledico dente, sermonibus; militum vocibus carpi. *d)* ylim. heikontaa, wähentää, hiwuttaa, näiwettää, woiwuttaa, kuolettaa, riuduttaa, vires; carpi igni, invidiä, run.
carptim, *Adv.* kappalittain, oſittain, res gestas perscribere (walitſemalla). *b)* eri paikoilla, eri tahoilla, uſiammalla puolin, eri tahoilta, lacessere, aggredi hostem. *c)* eritellen, eri aikoina, ei yhdellä haawaa l. kertaa, ei yhſin tein, seu carptim partes, seu universi mallent.
Carrae, arum, *f.* Meſopotamian kpgeita.
carrūca, ae, *f.* matkawaunut.
Carrūca, ae, *f.* Hispania Baetica:n kpgeita.
carrus, i, *m.* ja **carrum**, i, *n.* nelipyöräiſet kuormarattaat, kuormawaunut, wankkurit.
Carseoli, orum, *m.* eräs Latiumin kpki; jöta **Carseolānus**, 3, karſeolilainen.
Cartēja, ae, *f.* Hispania Baetica:n kpgeita; jöta **Cartējensis**, e. karteja-lainen. 2) Hispania Tarraconensi:n kpgeita.
Carthaea, ae, *f.* Keoſt kpgeita; jöta **Carthaeus** ja **Carthēius**, 3, karthaialainen.
Carthāgo (Karth.), inis, *f.* kauppakpki Afrikan pohjoisrannalla; Carthagini. Karthagoſſa; jöta **Carthāginiensis**, e. karthagolainen, *subst.* Carthāginienses, ium, *m.* Karthagolaiſet. 2) Carthago, Hispania Tarraconensi:n kaupungeita, taw. Nova liikanimeltään.
cartilāgo, inis, *f.* työtö, rusto, rousko.
caruncula, ae, *f.* (caro), lihapalanen.
cārus, 3, kallis, tyyris, kallishintainen, annona; kuw. kallis, arwoſſa pidetty, paljona pidetty, rakaſtettu, rakas, arwas, parentes, liberi, propinqui, familiares; carissimum esse cui (olla kaikkein enimmän rakaſtettu jkllä, olla jkn' armahimpana); carum habere (pitää arwoſſa, rakkaana); societas.
Carventāna arx, Carventum nimiſen Latiumin kpgin linna.
Caryae, arum, *f.* eräs Lakonian kylä, kuſſa Dianalla temppeli.
Carystos, i, *f.* Euboian kpgeita; jöta

Carystēus ja **-ius**, 3, karystolainen, *subst.* **Carystii**, orum, *m.* Karystolaiset. 2) Ligurian kpgeita.

casa, ae, *f.* maja, huonehut, mökki, hökkeli, sotionsuojus l. -koju, puutarhanhuone l. lystihuone j. m. s.

Casca, ae, *m.* gens Servilia:n liikanimiä, eritt. Publ. ja C. Serv. Casca, Caesarin murhamiehiä.

cascus, 3, ikiwanha, periwanha.

cāseus, i. *m.* juusto; josta **cāseolus**, i, *m.* juustonen.

cāsia l. **cassia**, ae, *f.* willikaneli. 2) hywänhajuinen näsiä.

Casilīnum, i, *n.* Kampanian kpgeita; josta *a)* **Casilīnātes**, um, ja **Casilīnenses**, ium, *m.* Kasilinilaiset. *b)* **Casilīnus**, 3, kasilinilainen.

Casīnum, i, *n.* Latiumin kpgeita; josta **Casīnas**, ātis, kasinilainen.

Casperia, ae, *f.* Sabinilaisten kpgeita.

Caspium mare l. pelagus ja **Caspius** Oceanus, Kaspian meri; josta *a)* **Caspius**, 3, Kaspian merta koskewa, mons (Armenian ja Median wälinen wuori, josta kuulu ahdinko C. pylae l. yks. Caspiae l. C. via, C. claustra); regna (Kaspian meren ääreinen maa), run. *b)* **Caspiadae**, arum, ja **Caspiāni**, orum, *m.* Kaspian meren rantalaiset

Cassandra, ae, *f.* Priamoon tyttäriä.

Cassandrēa l. **-īa**, ae, *f.* eräs Makedonian kpki, aikaisemmin Potidaia nimeltään; josta *a)* **Cassandrenses**, ium, *m.* Kassandrealaiset. *b)* **Cassandreus**, ei, *m.* Kassandrealainen (s. o. Apollodoros, Kassandrean wallikko).

casse, *Adv.* tyhjään, turhaan, hukkaan, tempus terere.

Cassi, orum. *m.* Britannian eteläpuolisia kansakuntia.

cassia, l. casia.

cassida, ae, *f.* kypärä (metallista).

Cassiope, es, *f.* eräs Korkyran kpki ja niemi.

Cassiope, es, *f.* Kepheuksen puoliso, Andromedan aiti.

cassis, idis, *f.* kypärä, sotalakki (metallista).

cassis, is, taw. *plur.* casses, ium, *m.* metsämiehen paulat, metsäwerkko; run. werr. hämmähäkin kina l. werkko, seitti; kuw. paulat, waulat, tendere cui (wirittää), run.

Cassius, 3, romal. sukunimi; josta **Cassiānus**, 3, cassianinen, Cassiuksen.

cassus, 3, tyhjä, onsi, nux, run.; canna (hedelmätöin), run.; taw. *abl.* kera, tyhjä jotakin, jtakin paitsi l. wailla, ilman jtakin, wajaawa jtakin, sanguine (weretöin), lumine l. aethere (kuollut), run. *b)* kuw. tyhjä, tyhjäntäpöinen, tyhjänkuntainen, turha, mitätöin, joutawa, pyrymätöin, id illi cassum quiddam esse dicunt; vota, run.; eritt. *subst.* in cassum l. incassum, tyhjään, turhaan, turhinpäin, hukkaan, suotta, tehottomasti, jactare tela, mittere preces.

Castalia, ae, *f.* Runottarille ja Apollolle pyhitetty lähde Parnasson juurella; josta **Castalius**, 3, kastalialainen, antrum (Delphin orakeliluola), umbra (laakeripuun), run.

castanea, ae, *f.* kastanipuu. 2) kastanipähkinä, kastani, wälisti myös: nux castanea, run.

caste, *Adv.* puhtaasti, saastattomasti, wilpittömästi, o. et integre vivere; eritt. *a)* wiattomasti, siiwosti, kainosti, virginem tueri. *b)* hurskaasti, pyhästi, herkkätuntoisesti, colere deos.

castellānus, 3, (castellum), kastellia l. linnasta koskewa, triumphi (linnasten walloittamisesta); *subst.* castellani, orum, *m.* kastellilaiset, linnalaiset, linnasen asukkaat.

castellātim, *Adv.* linnasittain, dissipati (eri linnasiin).

castellum, i, *n.* (castrum), warustettu paikka: kastelli, linnanen, linnoitelmas; *plur.* castella usein: saartowallin piiristä ulkonewat warusteet, kulmawarusteet; run. werr. wuorille raketut karjatalot. *b)* kuw. turwa, suoja, pakosija, forensis latrocinii, scelerum.

castīgātio, ōnis, *f.* (castigo), nuhteleminen, kurittaminen, rankaiseminen, nuhde, tore, afficere quem castigationibus; verborum.

castīgātor, ōris, *m.* (seur.), nuhtelija, toruja, moittija, kurittaja, lacrimarum et inertium querelarum.

castīgo, I, (castum-ago), nuhdella, torua, kurittaa, rankaista, verbis, literis quem;

pueros non verbis solum, sed etiam verberibus, kowiſtaa; graviter, leniter; morantes, segniores; segnitiem, animiam lenitatem (moittia); run. parantaa, ojentaa, carmen. *b)* ſuiſtaa, taltuttaa, hillitä, häkäyttää, equum tenacem frenis asperioribus; kuw.: dolorem.

castimōnia, ae, *f.* (castus), puhtaus, ſuunnalliſuus, jommoiſta pyhiin toimitukſiin waaditaan; werr. puhdastapaiſuus, ſiſtitapaiſuus.

castĭtas, ātis, *f.* (castus), (tapain) puhtaus, ſiweys.

castor, oris, *m.* majawa.

Castor, oris, *m.* Spartan kuninkaan Tyndaroon ja Ledan poika, Helenan ja Polluxin weli, jonka wiimemainitun kera hän kaſoiſtähtenä oli merimatkalaiſten johdattaja.

castoreum, i, *n.* (castor), majawanhaju.

castra, f. castrum.

castrensis, e, (castra), leiriä koſkewa, leirillinen, leiri-, ratio, latrocinium, consilium; triumphus (leiriſſä pidetty).

castro, I, kuohita, ſalwea, leikata; kuw. wähentää, heikontaa.

castrum, i, *n.* waruſtettu l. linnoitettu paikka: kaſtelli, linna, linnoitus; uſein kpgeiſta j. m. ſ. puh., eſim. Castrum Album, Hiſpanian, C. Inui l. *abs.* Castrum, Latiumin kpgeitä; C. novum, Romalaiſten peruſtama kpki Etruriaſſa, ſekä Picenumin kpgeita. Critt. 2) *plur.* **castra**, orum, *n.* ſotaleiri, leiri, c. stativa, aestiva, hiberna (aſema-, keſä-, talwileiri); c. navalia l. nautica (laiwaleiri, rannalle rakettu laiwain ſuojakſi); locum castris capere; castra metari, facere, ponere, munire; castris se tenere; castra movere (ſiirtää, ſ. o. lähteä l. ſaada matkalle, matkata tiehenſä); c. promovere, movere retro, removere; c. habere contra quem (käydä ſotaa jkta waſtaan); in c. proficisci (lähteä ſotaan); c. cujus sequi (tehdä ſotapalweluſta jkn alla); run.: castra cerea (mehiläiſpatſaat); werr. päiwän matka, päiwäys, tertiis, quintis castris (kolmena, wiitenä päiwänä); t. ſotapalweluſ, castris est vobis utendum, non palaestra; magnum in castris usum habere (ſotakäynniſſä, -ſeikoiſſa); kuw.: in Epicuri nos castra conjecimus. Paikoiſta puh., eſim. C. Corneliana l. Cornelia, Utican lähinen ſatama, jonka äärelle Scipio Africanus keräſi enſimäiſen leirinſä; C. Postumiana, eräs Hispania Baetican kpki.

Castulo, ōnis, *m.* Hispania Tarraconensin kpgeita; jöta **Castalōnensis**, e, kaſtulolainen, Kaſtulon, saltus.

castus, 3, puhdas, ſaaſtatoin, wiatoin, homo; res familiaris casta a cruore civili; mens, vita; eritt. *a)* puhdas, ſiwiä, kaino, häweliäs, femina matronarum castissima. *b)* hurſkas, pyhä, Aeneas, sacerdos, lucus, taeda, run.; donum. *c)* ſuunnallinen, itſepuoletoin, hyötyään etſimätöin, homo.

cāsus, us, *m.* (cado), putoamus, lankeamus, raukeamus, nivis (lumiſade, -pyry); graviore casu decidunt turres (luſahdus, roiskaus), run. *b)* kaatumus, ſortumus, kukiſtus, ad casum dare (ſyöstä kumoon, maahan), run.; urbis, loci, run.; run. werr. loppu, sub casum hiemis. 2) kuw. lankeamus, kompaſtus, horjaus, erhetys, ingredi sine casu. *b)* ſattumus, oſaus, kohtaus, tapaus, quod temere fit cacco casu; casus novi, adversi, secundi; jöta *abl.* casu, ſattumiſesta, ſattumoiſilta, tapaturmaſta, sive casu, sive consilio deorum; casu Staienus ipse non aderat (ei ſattunut olemaan, ei oſannut l. tawannut olla läsnä); jöta myös: tilaiſuus, navigandi, victoriae, facinoris. *c)* kommelus, kowa onni, onnettomuus, waſtus, cujus casum lacrimare, -lugere; civitatis casum dolens; casibus fractus; jöta kuolema, ſurma, Saturnini atque Gracchorum casus; Bomilcaris. *d)* kieliopiſſa: caſus, ſija, polwi, rectus; conversi (*i. e.* obliqui).

Catabathmos, i, *m.* lakſo Egyptin ja Libyan wäliſſä.

Catadūpa, orum. *n.* Nili-wirran putoukſet Aithiopian rajoilla.

Catamītus, i. *m.* rumakſi latinoitettu Ganymedeen nimi; werr. hento, hempulainen.

Catana, f. Catina.

Cataonia, ae, *f.* Wähä-Aſian maakuntia; jöta **Cataones**, um, *m.* Kataonialaiſet.

cataphractes, ae, *m.* rautaſuomukſilla warustettu haarniska l. ſotiſopa, ſuomushaarniska; jsta **cataphractus**, 3, haarniskoittu.

cataplus, i, *m.* maalle laskeminen, jsta rantautuwa laiwa.

catapulta, ae, *f.* nakinkone, nakkuri.

cataracta (catarr.), ae, *f.* ja **-ctes**, ae, *m.* weden putous, koski, köngäs, eritt. Nili-wirran putouksista Egyptin rajalla puh.; werr. pudotus-owi, pudotuskiwikko, c. magno sonitu cecidit.

catascopium, ii, *n.* ja **catascopus**, i, *m.* wakojahaaksi.

catasta, ae, *f.* näyttelölawa, jolle myytäwät orjat asetettiin.

cate, *Adv.* järkewästi, taiten.

catója, ae, *f.* heittokeihäs, heittonuija.

catellus, i, *m.* ja **catella**, ae, *f.* (catulus, catula, canis), koiranen, pentunen.

catellus, i, *m.* ja taw. **catella**, ae, *f.* (seur.), pienet kahleet, käätyset, witjaset.

catēna, ae, *f.* kahle, side, catenis vincire quem; catenas injicere cui l. in catenas conjicere quem (panna jku kahleisin); in catenis quem Romam mittere (kahleissa, kahletettuna); in catenis tenere l. habere quem; catenas cui exsolvere; kuw. side, pide, kytky, pakko, legum.

catēnātus, 3, (ed.), kahletettu, kahleisin pantu, wangittu.

caterva, ae, *f.* parwi, joukko, ryhmä, lauma, mieskunta, paarma, rywäs, ihmisistä ja eläimistä puh.

catervātim, *Adv.* parwittain, joukoittain, laumoittain.

cathedra, ae, *f.* istuin, tuoli, eritt. nojatuoli l. nojatto; jsta oppisija, -tuoli.

Catiānus, k. Catius.

Catilīna, ae, *m.* romal. liikanimi, eritt. L. Sergius Cat., kapina-yrityksiltään kuulu Romalainen; jsta **Catilīnārius**, 3, Catilinaa koskewa, catilinarinen, Catilinan.

catillus, i. *m.* (catinus), kulhonen, watinen.

Cātillus ja **Cātilus**, i, *m.* Amphiaraoon poika, joka ynnä weljeinsä kanssa perusti Tiburin kpgin.

Catina, ae, *f.* Sikelian kpgeita; jsta **Catinensis**, e, katinalainen, *subst.* **Catinenses**, ium, *m.* Katinalaiset.

catīnus, i, *m.* kulho, kuoru, malja, pöytyri, wati.

Catius, ii, *m.* eräs philosophi Epikurin oppikuntaa; jsta **Catiānus**, 3, catianinen, Catiuksen.

Cato, ōnis, *m.* romalainen liikanimi, eritt. M. Porcius C., *a)* wanhempi, Censorina mainio wankkatapaisuudeltaan ja rehellisyydeltään, jsta Censorius lisänimeltä. Siitä: **Catōniānus**, 3, Catoa koskewa, catonianinen, Caton, familia. *b)* nuorempi, edellisen pojanpojan poika, Caesarin wastustaja, joka Thapson tappelon jälkeen lopetti itsensä Uticassa, minkä wuoksi Uticensis lisänimeltään. Siitä: **Catōnīni**, orum, *m.* Caton ystäwät l. puolenpitäjät, Catolaiset.

catōnium, ii, *n.* Manala, Tuonela.

catula, ae, *f.* (catulus), narttunen.

Catullus, i, *m.* romal. liikanimi.

catulus, i, *m.* (canis), koiranen, tiistinen, koiranpentu; ylim. penikka, poika, sikiö, esim. suden, karhun, kärmeen. 2) Catulus, romal. liikanimi.

Caturiges, um, *m.* eräs Gallia Narbonensi:n kansakunta.

catus, 3, ymmärtäwäinen, älykäs, mielewä, taitawa; run. *inf.* kera: c. jaculari (ammunnassa osaawa); wälisti myös: wiekäs, sukkela, wilappa.

Caucasus, i, *m.* Asian wuoriseläkkeitä; jsta **Caucasius**, 3, kaukasolainen, Kaukason.

cauda, ae, *f.* häntä, pyrstö; sanalask.: caudam trahere (kantaa narrinpukua, olla löyhkö, houkkio); pilapuheisesti: sanan pääte, c. Verris.

caudex, icis, *m.* puunrunko, puunwarsi, hirsi; werr. haaksi; jsta **caudicārius**, 3, hirsinen.

Caudium, ii, *n.* Samniumin kpgeita; jsta **Caudīnus**, 3, caudiumilainen, *subst.* Caudīni, orum, *m.* Caudiumilaiset.

caulae, arum, *f.* kolo, komo, kaalo, aukko; werr. lammastarha l. -pihatto.

caulis, is, *m.* kaswin warsi; eritt. kaalinwarsi, kaali.

Caulon, ōnis, *m.* ja **Caulōnia**, ae, *f.* eräs Bruttiumin kpki.

Caunus, i, *f.* Karian kpgeita; jsta **Cauneus** ja **-ius**, 3, kaunolainen, *subst.*

Caunii, orum, *m.* Kaunolaiset, ja Cauneae l. Caunae, arum, *f.* (*sc.* ficus), Kaunon kygin wiikunat.

caupo, ōnis, *m.* kauppuri, kaupustelia, wiinalan isäntä, majari.

caupōna, ae, *f.* (ed.), wiinala, juomahuone, poikettawa, wierasmaja l. -howi, majatalo.

caupōnius, 3, (caupo), kaupusteliaa l. wiinalan isäntää koskewa, artes c. exercere, pitää juomahuonetta.

caupōnor, I, (caupo), kaupustella, bellum (käydä sotaa woiton l. hyödyn tähden), run.

caupōnula, ae, *f.* (caupona), juomahuonehut.

caurus l. **cōrus,** i, *m.* luodetuuli.

causa l. **caussa,** ae, *f.* syy, peruste, aihe, aine, alku, tilaisuus, rei, rerum, bellorum, conjurandi, moriendi; quam ob causam, ob eam causam, quas ob causas (sentähden l. -takia, sen waralla, sitä wasten, siitä syystä, sen johdatuksesta, siksi); jsta *abl.* causa ynnä edeltäwän *gen.* kera: tähden, tautta, takeen, warten, wuoksi, -ksi, esim. honoris, commeatūs, auxilii causā; reipublicae conservandae causā (waltakunnan säilyttämiseksi), dejiciendi operis c. (työtä kukistaaksensa), legatos pacis petendae c. mittunt (rauhaa pyytämään), meā, tuā, suā causā (minun, sinun, hänen tähden). Eritt. *b)* hywä l. kyllällinen syy, täysi oikeus, oikia l. suora asia, facere cum c.; cum causa accedere ad accusandum; armis inferiores, non causā fuissent. *c)* tekosyy, walhesyy, warjo, estelys, weruke, hywite l. kauniste, causam inferre, interserere, interponere y. m.; causam accipere; usein: per causam, warjolla, esteellä, per causam exercendorum remigum (soutomiesten harjottamisen warjolla). 2) lakikielessä: lain-asia, oikeuden-asia l. -seikka, juttu, riita, causae publicae, privatae, capitis aut famae; causam agere, constituere, perorare, perdere, obtinere; causā cadere; causam dicere, laissa wastata (asiaansa) t. (puheliana) puollustaa l. ajaa asiaa; causam capitis dicere (wastata hengenasiassa, olla hengenrikoksesta kaiwattuna); jsta lahko, lahkokunta, puoli, in illa causa; causam complecti, sequi. *b)* tila, ala, olo, kanta, kohta, in eadem c. esse; in meliore c.; eritt. ystäwyyden wäli l. side, ratio et c. cum Caesare; causae et necessitudines. *c)* asia, työ, toimitus, dare cui publice causam; super tali causa missus. 3) puhetaiteessa: aine, tutkelmus. 4) lääkitys-opissa: kipu, tauti.

causārius, 3, (ed.), kiwulloinen, potilas; eritt. kiwulloisuuden wuoksi sotapalweluksesta eroitettu, sotiokulu.

causidicus, i, *m.* (causa-dico), puollus- l. edusmies laissa, jutunpuollustaja, juttumies.

causor, I, (causa), sanoa l. tehdä jtakin syyksi, hokea syyksi, syytellä jtakin, quid t. *acc. c. inf.; abs.:* causando (estelemällä, werukkeita wetelemällä), run.

causula, ae, *f.* (causa), wähäinen lainasia, juttunen. 2) wähäinen syy.

caute, *Adv.* waruisasti; eritt. takauksen panemalla.

cautes, is, *f.* kallio, kari.

cautio, ōnis, *f.* (caveo), warominen, karttamus, warowaisuus, mea c. est (siitä on minun huolta pitäminen); multas cautiones habet (waatii paljon warowaisuutta); quae cautionem non habent (s. o. joita ei waromalla saa wältettyä); adhibere cautionem cui rei (waruisasti toimittaa jtakin); eritt. takaus, pecuniarum (welkakirja); kuw. suullinen takaaminen, wakuuttaminen.

cautor, ōris, *m.* (caveo), takaaja, takausmies.

cautus, 3, *PA.* waruisa, waarinpitäwäinen, kawahtawainen, karttawainen, arka, in periculis, in scribendo; ad l. adversus quid; consilia; *inf.* kera: c. assumere (waruisa walitsemaan), run.; jsta myös: wiekas, sukkela, wilappa, vulpes, run. 2) taattu, res (omaisuus, raha); numi, run.; kuw. turwallinen, waaratoin, pars.

cavaedium, ii, *n.* (cavum aedium), sisapiha.

cavea, ae, *f.* (cavus), ontelo, kolo, kaalo; eritt. *a)* tarha, pihatto, linnunhäkki, linnutto, ja myös: mehiläispatsas l.

pölhö. *b)* theaterin katſonki, katſelmo, istuinriwi, istuimisto; jsta werr. theateri l. katſola, ja myös: katſeliasto.

caveo, cāvi, cautum, II, olla waroillanſa, pitää waranſa, waroa, katſoa itſenſä, pitää waari itſestään, kawahtaa (itſenſä), karttaa, wälttää, quum animum attendisset ad cavendum; ab homine impuro, a veneno, ab insidiis c. (kawahtaa itſenſä ihmiſestä, olla waroillaan ihmistä wastaan, karttaa ihmistä jne.); cavere, ne - - (pitää waari, waroa, ett'ei - -), eſim. cavendum est, ne extra modum prodeas; caveret ne iret (waroiſi menemästä); cave putes (äläös luulko, älä ſuinkaan luule); cavere, ut - - (pitää huolta ſiitä, että - -), eſim. caveamus, ut ea moderata sint; omnia, vallum fossasque, quem c. (kawahtaa l. karttaa kaikkia jne.), jsta *Pass.*: cavenda etiam gloriae cupiditas (kunnianhimoa on warominen, kunnianpyyntö on karttawa); *inf.* kera: c. petere (kawahtaa itſenſä l. waroa pyytämästä); eritt.: c. a quo, toimittaa itſelleen takaus jltä. 2) cavere cui, pitää l. kantaa huolta, murhetta jksta, ſuojella l. warjella jku jstakin, poistaa l. häätää jksta jtakin; eritt. *a)* antaa takaus, praediis populo; obsidibus de pecunia c. (panttiwankein antamalla taata rahat makſettawikſi l. antaa panttimiehet rahan takaukſeksi). *b)* lailliſesti, kirjalliſesti säättää, määrätä, aſettaa, cui t. cui rei (jksta warten, jstakin); cautum est in lege de re t. ne - -.

caverna, ae, *f.* (cavus), ontelo, onkalo, kolo, komo, kaalo, luola, kamano, lokero, reikä; laiwaſta puh.: laiwanruuma.

cavillātio, ōnis, *f.* (cavillor), komppiminen, pisteleminen, werutteleminen, häikisteleminen, ilkasteleminen; jsta wiiſasteleminen.

cavillātor, ōris, *m.* (ſeur.), komppija, pistelijä, häikistelijä, ilkkuja; jsta wiiſasteliа.

cavillor, I, (cavilla, ilkunta, cavus), komppia, pistellä, werutella, nenitellä, jarrailla, häikistellä, kiuſatella, ilkastella, pilkkailla, oum quo (komppia jksta); togam praetextam cujus; milites Romanos. *b)* wiiſastella, kierrellä, koukutella, heittää temppuja.

cavo, I, (ſeur.), onſia l. ontiſtaa, kaiwaa ontewaksi, kowertaa, kaiwattaa, naves ex arboribus; run.: parmam gladio (ſyöstä miekka kilwen puhki), tegmina capitum (ſepitellä kypäriä); jsta cavatus, kowerrettu, ontewa, cortices, rupes, run.

cavus, 3, onſi, ontelo, ontewa, honto, komo, awoiſiſuinen, tyhjäiſiſuinen, kowera, kupuwa, kaarewa, concha, testudo, caverna, run.; vena (onſiſuoni); trabs (ſ. o. baakſi), flumen (ſywäurainen), umbra, nubes (kaikki huokiasti werhowa), run.; *subst.* cavum, i, *n.* kolo, komo, kaalo, reikä.

Caystros l. -us, i, *m.* joutſeniltaan kuuluiſa Jonian joki; jsta **Caystrius**, 3, kaystrolainen.

Cēa ja **Cīa**, ae, l. **Ceos** [*acc.* Ceo], *f.* ſaari Kykladein joukoſſa; jsta **Cēus**, 3, cealainen, *subst.* Cēi, orum, *m.* Cealaiſet.

Cebenna l. **Cevenna**, ae, *m.* Gallian wuoriſelänkeita.

Cēbrēn, ēnis, *m.* eräs Troan wirtajumalia, Hesperien iſä; jsta **Cēbrēnis**, idos, *f.* ſ. o. Hesperie.

Cēcrops, opis, *m.* periwanha Attikan kuningas, tarun mukaan puoleksi ihminen ja puoleksi kärme (geminus); jsta *a)* **Cēcropides**, ae, *m.* Kekropidi; *plur.* Athenalaiſet. *b)* **Cēcropis**, idis, *f.* Kekropitar, eritt. Kekropſin tytär Aglauros, *plur.* Pandionin tyttäret Prokne ja Philomela; *adj.* attikalainen. *c)* **Cēcropius**, 3, kekropinen, Kekropſin, arx C. l. ykſ. **Cēcropia**, ae, *f.* Kekropſin perustama Athenan linna; run. taw. athenalainen, attikalainen, thymus, apes (ſ. o. Hymetton), cothurnus (ſ. o. Attikan kotoiſen murheteeskelmän).

cēdo, cessi, cessum, III, käydä, liikkua, kulkea, astua, per ora, run. Eritt. mennä pois, lähteä, matkata pois, tiehensä, poistua, luopua, poiketa, patriā, civitate, Italiā; loco. luopua paikastaan, heittää aſemanſa, ſotamenoiſſa; de oppidis; e patria, ex

loco, ex acie; vitä l. e vita (eritä elämästä, kuolla). Ufein *abs.* cedere, eritt. tappelossa, peräytyä, paeta; jsta cedentes, pakenewat, essm. cedentes violari vetuit. *b)* c. bonis l. possessionibus (cui), luopua omaisuudestaan, antaa alttiiksi, jättää omaisuus (jklle); jsta *trans.*: cui quid, myönnyttää, hellittää, jättää, quid amicitiae; currum cui; multa multis de jure suo; plebs cessit patribus, ut tribuni militum crearentur (ssalli). 2) kuw. käydä, käydä käteen, sattua, sukauta, paneuta, päätyä, bene, prospere, male j. m. s.; quae prospere ei cesserunt (jotka yrityksset häneltä menestyiwät, luonnistuiwat, hywin käwiwät junkaan l. warteen, hywin synnyiwät, häntä onnistiwat); quod male cesserat illi (tuon oli käynyt pahoin, onnettomasti), run. *b)* mennä tieltä, peräytyä (edestä), paeta (edestä), wälttää (jtakin), olla pitämättä l. wertoja wetämättä (jklle), olla (jkta) huonompi, mukauta, myöntyä, taipua, säätyä (jkn tahtoon, jkn t. jnkin alaisekssi, jtakin myöden, jhnkin), ille vero eidem tempori, cui nos, eidem furori, eisdem consulibus, eisdem minis, insidiis, periculis cessit; hosti; fortunae, nocti, loco; auctoritati majorum natu (noudattaa); cui virtute, cui in qua re, olla pitämättä jklle urheudessa, olla jkta huonompi jssakin; auctoritati amplissimi viri; precibus; cessit tibi blandienti Cerberus, run. *c)* tulla jklle, päätyä jkn omaksi, omistua jklle, quaestus cedit cui; captiva corpora Romanis cessere; pars regnorum cedit Heleno, Andromache marito, victoria Turno, run. *d)* käydä, kääntyä, muuttua, tekeytä jksikin, aurum in paucorum praedam cessit; poena in vicem fidei cesserat (rankaistus tuli tydyttimeksi); jsta myös: epulae pro stipendio cedunt (käywät palkasta, owat palkan weroiset). *e)* ylim. mennä, kulua, wiettyä, wälttyä, kadota, horae cedunt; furor, gloria, fiducia cedit (cui), run.; memoriä (haihtua muistosta, unhottua).

cedo, tänne se, tänne, annappas, tuoppas, c. puerum, dextram, aquam manibus, run.; eritt. sanoppas, annappas kuulla, unum c. auctorem tui facti (nimitäs minulle); ja myös: katsoppas, otappas, c. mihi leges Atinias; c. orationes.

cedrus, i, *f.* cederipuu; werr. cederi-öljy, joka esti mätänemistä.

Celaenae, arum, *f.* eräs Suuri-Phrygian tyki; jsta **Celaenaeus**, 3, kelainalainen.

Celaeno, us, *f.* Atlaan tytär. 2) yksi Harpyiain joukosta.

celeber, bris, bre, wahwasti käyty, usein, monilukuisesti etsitty, locus, forum, portus, oraculum; ja wäkäs, kansakas, runsaswäkinen, urbs; partes urbis; run.: celeberrima fontibus Ide (aiwan lähtehikäs); jsta *a)* suurilla kokoukssilla, saatokssilla j. m. s. juhlallisesti pidetty l. wietetty, juhlallinen, triumphus; populi gratulatio. *b)* monesti mainittu, ylistetty, kiitetty, kehuttu, kuuluisa, mainio, res; fama (lewinnyt); nomen; celebres nominibus; c. famä, ingenio artis, run.; Diana, run.; viri celeberrimi.

celebrātio, önis, *f.* (celebro), monilukuinen kokous, monilukuinen etsinkö, hominum celebrationes; c. quotidiana; jsta juhlallinen wiettäminen l. pitäminen, ludorum.

celebrātus, 3, *PA.* usein käytetty, tawallinen, res celebratissimae omnium sermone. 2) juhlallinen, julkinen, jalo, dies, supplicatio.

celebritas, ātis, *f.* (celeber), suuri luku, paljous, monilukuinen, wäkäs kokous l. seura, ahkera etsinkö l. jssakin käynti, kansantunko, judiciorum; virorum ac mulierum; viae (wahwasti kulssettu tie); Graeciae; eritt. Roman häliswästä elämästä puh.; jsta *a)* juhlallinen wiettäminen, juhlallisuus, supremi diei (juhlallinen ruumiinsaatos); ludis celebritatem addere (kohottaa leikkein juhlallisuutta). *b)* ylistys, kuulu, maine, famae (lawialta lewinnyt maine); c. sermonis hominum; causa celebritatis et nominis.

celebro, I, (celeber), wahwasti käydä jssakin t. jkn luona, usein etsiä jkta paikkaa t. ihmistä, monilukuisesti, usein tulla jhnkin, domum cujus; viam

(wahwaśti kulkea); silvas, tecta, stagna, run.; me magistrum, run. 2) werr. uſein tehdä, uſein toimittaa, harjottaa, ſanoa, käyttää, wiljellä, kertoa j. m. ſ. jtakin, artes, cognitionem exercitationemque; seria ac jocos; legem omnibus concionibus; jöta ikäänkun täyttää jllakin, cantorum convicio conciones suas; juvenes multo sermone (paljon haaśtella nuorukaiśten kanśſa), run. *b)* juhlalliſeśti wiettää, juhlamenoilla pitää, festos dies, convivium omnium sermone, nuptias; *abs.*: tota Sicilia celebrante (koko Sikelian juhlalliſeśti ſaattaiśſa). *c)* yliśtää, jalouttaa, kunnioittaa, kiittää, kehua, critt. runoillen yliśtää, populares potestatem lege populari, nomen cujus scriptis, poetarum carminibus quid; in majus quid (ylenmäärin yliśtää); virum, heroa lyrä, run.; jöta myös ylim. julkaiśta, ilmoittaa, rem.

Celelātes, um, *m.* Ligurian kanſakuntia.

Celenna, ae, *f.* Kampanian kyyeita.

celer, celeris, celere, (runko cello), nopia, kerkiä, ripiä, hilpiä, rawakka, ryöpiä, kiwakka, kiukka, wikewä, winhiä, Mercurius, equus, navis, sagitta, pennae, turbo, venti y. m., run.; werr.: mens, oratio; animus (wilkkaaśti ajattelewa), run.; motus, receptus, victoria, rumor; remedia (wäleen waikuttawa l. tehottawa); run.: fata celerrima (pikaiſin kuolema). Wäliśti: liian kiukka, rutto, äkkinäinen, äkkipikainen, äkkipäätteinen, maltitoin, consilia.

Celeres, um, *m.* alkp. Romulin ratſaśbenkiwartiośto, jöta ylim. Roman ritarein wanha nimi.

celeripes, pedis, (celer-pes), jalkawa, ketteräjalkainen.

celeritas, ātis, *f.* (celer), nopeus, kerkeys, ripeys, työpeys, wikewyys, pikaiſuus, equorum, navis, peditum; werr.: veneni (pikainen waikutus); consilii (pikaneuwoiſuus, ruttotuumaiſuus); animorum, ingenii (wilppaus, wirkeys, hilpeys); celeritate uti (wäleen, joudukkaaśti käydä työhön käſiſſi); celeritati studere.

celeriter, *Adv.* nopiaśti, ripiäśti, rutośti, jouturiſaśti, ſiewään, kerkiään, kiukkaan, rikeneeśti, wäleen; celerius opinione (luultua pikemmin); quam celerrime, mitä pikaiſimmin, kiiruumman kautta.

celeriuscule, *Adv.* nopiahkommin, nopiallaiſemmin.

celero, I, (celer), nopeuttaa, kiiruhtaa, jouduttaa, riennyttää, gradum, fugam, iter, run. 2) *intr.* rientää, joutua, kiitää.

Celeus, i, *m.* Eleuſin kuningas, Triptolemoon iſä.

cella, ae, *f.* ſäilyttö, pitotila, aitta, kellari, eläimiä ja hedelmiä warten, anserum; olearia, vinaria; penaria (riiśta-aitta); run. mehiläiśkennośta pub.; jöta dare, emere, imperare quid in cellam, antaa, ośtaa, waatia jtakin kotitarpeekſi, keittiöön. 2) werr. huonehut, kammio, tupanen, critt. palweliain ja orjain aſuttawa; jöta myös: pyhähuonehut, pyhättö l. ſe temppelin oſa, kuśſa jumalan kuwa ſeiſoi, c. Concordiae, Jovis.

cello, käyttämätöin runko, josta celer, celsus, antecello, excello j. m. ſ. johdetaan, liikuttaa, ajaa.

cēlo, I, ſalata, pitää ſalaśſa, peitellä, quem quid, jkltä jtakin, eſim. non te celavi sermonem (en ole ſalannut puhetta ſinulta); harw.: c. quem de qua re (ſalata jkltä jtakin), eſim. Bassus me de hoc libro celavit (B. on minulta ſalannut ſen kirjan); *Pass.*: celor de re (aſia ſalataan minulta, minä jätetään aſian tietämättömäkſi), eſim. non est de illo veneno celata mater (ei tuota myrkytyśtä ſalattu äidiltä); harw.: mihi res celatur (aſia ſalataan minulta), eſim. id Alcibiadi celari non potuit (tuota ei ſaatu ſalattua Alkibiadeelta). *b)* ſalata, peittää, kätkeä, piilottaa, sententiam, arma; manibus uterum, vultus, run.; celati ignes (ſalaiſet liekit), run.; c. quem, piilottaa l. lymyttää jku, eſim. plerosque; t. c. quem, ſalata jkltä, eſim. c. Jovis hospitalis numen; jöta celor (minulta ſalataan, ei minulle ilmoiteta).

celox, ōcis, *f.* (celer, cello), pikapurjehtija, jahti, jahtilaiwa.

celsitūdo, inis, *f.* (ſeur.), ſorewuus.

celsus, 3, (alkp. *PA.*, cello), pyöstyinen, kohoawa, korkia, ylhäinen, homo; corpore (ſorewa); status; turris, puppis, urbs, run.; cervus c. in cornua (korkiaſarwinen), run. *b)* kuw. ylhäinen, ſuuri, jalo, c. et erectus; sedes honoris, korkia; jöta myös: kenokas, iſoinen, uljamoinen, kopia, ylpiä, upia, erectum et celsum vagari toto foro; Ramnes, run.; celsi et spe haud dubia feroces.

Celtae, arum, *m.* Gallian eteläpuolen aſukkaat; jöta **Celticus**, 3, keltiläinen.

Celtibēri, orum, *m.* toiſihinſa hämmentyneistä Keltiläiſiſtä ja Iberialaiſiſta alkunſa ſaanut kanſakunta, jolla aſuinſijana oli **Celtibēria**, ae, *f.* Hiſpanian maakuntia; jöta **Celtibēricus**, 3, keltiberialainen.

cena *etc.*, k. coena *etc.*

Cēnaeum, i, *n.* Euboian luoteinen niemi; jöta **Cēnaeus**, 3, tuota nientä koskewa.

Cenchreae, arum, *f.* Korinthon ſatamia.

Cenomāni, k. Aulerci.

censeo, censui, censum, II, arwata, hinnoittaa, rem; eritt. Cenſoriſta puh., joka kirjaan pani kanſalaiſten nimet, iän, ſäädyn, omaiſuuden j. m. ſ., hengille panna, takſeerata, quinto quoque anno Sicilia tota censetur; ne absens censeare; milia octoginta civium censa dicuntur; jöta capite censi, alhaiſin ja köyhin kanſalaisluokka (k. caput); censendi formula, takſeeraukſen kaawa; legem censui censendo dicere, määrätä pidettäwän takſeeraukſen kaawa; esse censui censendo, olla ſoweliaš Cenſorinluetteloon otettawakſi; itſe takſeerattawaſta hengeſtäkin puh.: takſeerauttaa, antaa ilmi omaiſuutenſa, ilmoittaa, praedia, ja ſamoin wäliſti: censeor, census, II, ilmoittaa Cenſorille, servos. 2) kuw. arwata iſſällinen arwo, arwoſtella; jöta *Pass.* censeri qua re, pidettää arwoiſſa, paljona, ſuurena jkn aſian tähden. *b)* arwella, päättää, luulla, ja myös: katſoa oikiakſi l. kohtuulliſeksi, pitää ſoweliaana, *acc. c. inf.*; tibi igitur hoc censeo. *c)* julkiſiſſa menoiſſa: arwella, pitää jtakin luuloa, ſanoa mielenſä, tav. ut t. *acc. c. inf.*, eſim. plerique censebant, ut noctu iter faceret; captivos reddendos in senatu non censuit; yhſ. *acc.*: deditionem, hywäkſyä; eritt. ſenatiſta puh.: päättää, määrätä, ſäättää, quae patres censuerunt; bellum cui; senatus censuit, ut - -; *acc. c. inf.*

censor, ōris, *m.* (cd.), Cenſori, Roman wirkamiehiä, kakſi lukuaan, jotka toimittiwat wäen henkipanon, pitiwät ſen yhteiſeſtä ja erityiſeſtä elämäſtä waaria, wuorofiwat waltion ſaatawat, kantoiwat huolta julkiſiſta rakennukſiſta j. m. ſ.; wer. tapain tuomari, tutkija, moittija.

Censōrīnus, i, *m.* romal. liikanimi.

censōrius, 3, (censor), Cenſoria koskewa, cenſorillinen, severitas, animadversio atque auctoritas, nota, Cenſorin; lex, wälikirja l. ſuoſtuma rakennusten t. waltiotuloin wuoroamiſeſta, ylim. Cenſorin ſääntö l. aſetus; opus, rikoš, jota Cenſorin rankaiſtuš ſeuraa; homo, entinen Cenſori, Cenſorina ollut. *b)* kuw. ankara, kowa, gravitas.

censūra, ae, *f.* (censor), Cenſorinwirka l. -arwo; werr. arwoſtelemuš.

census, us, *m.* (censeo), Roman kanſalaiſten nimien, iän, ſäädyn, omaiſuuden j. m. ſ. kirjoituš, henkikirjoituš l. -pano, takſeerauš, censum habere (pitää); censu prohibere l. excludere (kieltää jkltа nimen ottamiſta kanſalaiſluetteloon). 2) werr. Cenſorinluettelo omaiſuudeſta jne., kanſalaisluettelo l. -nimiſtö, irrepere in censum. *b)* ylim. omaiſuuš, tawara, tenuis, exiguus, run.; homo sine censu.

Centaurus, i, *m.* Theſſalian wuorilla aſuſkelewa, ratſahin ſotiwa kanſanlaji; tarun mukaan kahdenmuotoiſia (ylipuolelta ihmiſen, alipuolelta hewon kaltaiſia) hirwiöitä Theſſaliaſſa, Irionin ja Junon ſikiöitä, C. nobilis (ſ. o. Chiron), run.; jöta **Centaurēus**, 3, kentaurilainen, Kentaurein. 2) erään tähtiſikerön nimi. 3) *f.* (*sc.* navis), laiwannimi.

centēni, ae, a, (centum), ſata eräkänſä, ſata kukin (kutakin päälle, kullekin, kultakin), ſadoin; run. myös *sing.*

Centēnius, ii, *m.* romal. liikanimi.

centēsimus, 3, (centum), ſadas; jöta *subst.* centesima, ae, *f.* (*sc.* pars),

ſadaſ oſa, ſadannes, ſ. o. rahakaſwuiſta puh.: yhſi ſadalta kuukauteenſa, niinmuodoin kakſitoiſta ſadalta wuoteenſa, kakſitoiſta procenttia, jota binae centesimae, kaki procenttia kuukaudelta.

centiceps, cipitis, (centum-caput), ſatapäinen, belua (ſ. o. Kerberos), run.

centies, *Adv.* ſata kertaa, ſadaſti, c. sestertium (kymmenen miljonaa ſeſtertiä).

centimanus, 3, (centum-manus), ſatakäſinen.

cento, ōnis, *m.* uſiammiſta erinäiſiſtä tilkuiſta l. ſiepaleiſta kurottu waate, rypſytakki, rypſypeitto.

Centrōnes, um, *m.* eräs kanſakunta *a)* Gallia Narbonensis:ſa ja *b)* Gallia Belgica:ſſa.

centum, ſata; werr. aiwan moni.

centum-geminus, 3, ſatakertainen, ſ. o. ſatakäſinen, Briareus, run.

centum-vir, i, *m.* taw. *plur.* centumviri, ſatamiehet, tuomarikunta perintö-, holhous- ja muita erityisſeikkoja warten; jota **centumvirālis**, e, ſatamiehiä koſkewa, ſatamiehinen, ſatamiesten, causa, judicium.

centunculus, i, *m.* (cento), tilkkunen, rääſynen, ſatulapeite (hewos-aaſin).

centuria, ae, *f.* (centum), alkp. ſadaſto, ſatakunta, critt. ſotawäen oſaſkeena: centuria, komppania (joſſa alkp. oli ſata, jälkeenpäin kuuſikymmentä miesta.. *b)* Roman kanſasta puh.: oſakunta, oſake, joita Servius Tulliuksen jaon mukaan oli 193 lukua.

centuriātim, *Adv.* centurioittain, komppanioittain.

centuriātus, us, *m.* (ſeur.), centuriajako. 2) (centurio), Centurionwirka l. -arwo.

centurio, I, (centuria), centurioittaa, komppanioittaa, jakaa centurioihin, juventutem, libertinos; centuriati pedites conjurabant (ſatakunnittain, ſadottain); *abs.:* centuriat Capuae (pitää ſotiokatſelua Kapuaſſa). *b)* kanſasta neuwokokouksiſſa puh.: centurioittaa, jota comitia centuriata, joiſſa centurioittain äännettiin; lex, centuriatkomitioiſſa päätetty.

centurio, ōnis, *m.* (centuria), Centurio, ſ. o. centurian päällikkö.

Centuripae, arum, *f.* l. **Centuripīna**, orum, *n.* eräs Sikelian kyki; jota **Centuripīnus**, 3, centuripalainen, *subst.* Centuripīni, orum, *m.* Centuripalaiſet.

Ceos, l. Cea.

cēpa, l. caepa.

Cephalēnia (Cephall.), ae, *f.* Jonian meren ſaaria; jota **Cephalēnes**, um, *m.* Kephalenialaiſet.

Cephaloedis, is, *f.* Sikelian kygeita; jota **Cephaloeditānus**, 3, kephaloidilainen, *subst.* Cephaloeditāni, orum, *m.* Kephaloidilaiſet.

Cēphēis, -ēius, l. Cepheus.

Cēphēnes, um, *m.* eräs Aithiopian kanſakunta.

Cēpheus, ei ja eos, *m.* eräs Aithiopian kuningas, Kaſſiopen puoliſo, Andromedan iſä; jota *a)* **Cēphēius** ja **-ēus**, 3, Kepheuſta koſkewa, kepheinen, Kepheuſſen, ylim. aithiopialainen. *b)* **Cēphēis**, idis, *f.* = Andromeda.

Cēphīsus (Cēphissus), i, *m.* 1) eräs Phokin ja Boiotian joki; wirtajumalana: Narkiſſoon iſä; jota *a)* **Cēphīsius**, ii, *m.* = Narcissus. *b)* **Cēphīsis**, idis, *f.* kephiſolainen, Kephiſon, undae, run. 2) Attikan jokia; jota **Cēphīsias**, adis, *f.* kephiſolainen, Kephiſon, ora, run.

cēra, ae, *f.* waha, wakſi; run. *plur.* mehiläiskennot. 2) werr. wahattu kirjoitustaulu eri tarpeiſin; vacua (kirjoittamatoin), plena literarum (täyteen kirjoitettu), correcta (waſta ſilitetty), run.; committere cerae (uſkoa kirjeelle), run.; jota kirjan, kirjoituksen ſiwu l. lehti, codicis extrema. *b)* wahaſinetti. *c)* wahakuwa.

Ceramīcus, i, *m.* kahden ulko- ja ſiſäpuolella Athenaa olewan paikan nimi.

cērārium, ii, *n.* (cera), wakſiraha, finettiwero.

Cerastae, arum, *m.* tarun mainima kanſakunta Kypron ſaaresſa.

cerastes, i, *f.* kirſipuu.

Ceraunus, i, *m.* ſalama, enſimäiſen Ptolemaioon wanhimman pojan liikanimi; jota **Ceraunius**, 3, ſalamaa koſkewa, ſalamainen, **Ceraunii montes**, *m.* l. **Ceraunia**, orum, *n.* Epeiron ja Illyrian wälinen wuoriſeläke, joka työntyy ulos Acroceraunia nimiſeen, ukonilmoilta kuuluiſaan niemeen.

Cerberus, i, *m.* Manalan kolmipäinen

koira; jsta **Cerbereus**, 3, Kerberosta koskewa, Kerberoon.

Cercetius, ii, *m.* mons, Thessalian wuoria.

Cercīna, ae, *f.* Afrikan lähisiä saaria, wähemmän Syrtin kohdalla; jsta **Cercīnātes**, um, *m.* Kerkinalaiset.

Cercōpes, um, *m.* Pithekusan saaren asukkaita.

cercūrus, i, *m.* jonkunlainen merikala. 2) eräs pikapurjehtijan laji.

Cercyo, onis, *m.* pahanmaineinen roswo Attikassa; jsta **Cercyonēus**, 3, kerkyoninen.

Cereālis, *f.* Ceres.

cerebrōsus, 3, (seur.), raiwo-ajuinen, raiwo-, wimmapäinen, hullu; *subst.* äksy-, kiukkupää.

cerebrum, i, *n.* aju, aiwo; werr. järki, ymmärrys, t. wiha, kiukku.

Ceres, Cereris, *f.* Saturnin tytär, Jupiterin ja Plutonin sisar, Proserpinan äiti, maanwiljelystä holhowa jumalatar; werr. wilja, riista, jywät, hedelmä, ruoka j. m. s.; jsta **Cereālis**, e, Cerestä t. ylim. wiljaa koskewa, cerealinen, Cereen, wilja-, papaver (kun Ceres taw. kuwattiin unikukka käteen), munera (leipä), solum (alainen l. alus leiwästä), herba (elo), run.; *subst.* Cerealia, ium, *n.* Cereen Huhtikuulla wietetty juhla, jona myös leikkilöitä lyötiin, jsta Cerealia ludi.

cēreus, 3, (cera), wahainen, waksinen; *subst.* cereus, i, *m.* wahakynttilä, wahatuohus; werr. wahankarwainen, wahakeltainen, pruna, run.; wahahieno, wahalauhkia, brachia, run.; kuw. herkkä, taipuwainen, myöntywäinen, in vitium flecti, run.

cērimōnia (caerim.), ae, *f.* (Ceres t. Caere), pyhänluontoisuus, pyhänlaatuisuus, pyhyys, legationis. *b)* pyhä pelko l. kunnioitus, palwelus, arwonpano, summā c. colere locum (pitää aiwan pyhänä). *c)* pyhä toimitus, pyhä meno l. tapa, uskontomeno, juhlakäytös, taw. *plur.*, sepulcrorum; fetiales, gravissimae.

cērintha, ae, l. -e, es, *f.* wahakukka.

cerno, crēvi, crētum, III, eroittaa, eritellä, seuloa, sihdata, per cribrum, cribro quid. 2) werr. ja kuw. silmillä t. järjellä eroittaa l. selwittää, s. o. selwälleen, tarkoilleen nähdä, keksiä, hawaita, oiwaltaa, nerota, älytä, tuntea, oculis c. l. yks. cernere quid; coram (itse, omin silmin); quem procul, clipeos, vulnera, run.; *acc. c. inf.*; cerne quam tenui vos parte contingat; animo, mentis acie, mente quid; usein *Pass.*: cerni qua re l. in qua re, näkyä, tulla ilmi, ilmauntua, tunnettaa, fortis animus et magnus duabus rebus maxime cernitur; hae virtutes cernuntur in agendo. *b)* eritt. riidanalaisista puh.: päättää, ratkaista, tuomita, quid; priusquam id sors cerneret; jsta taistelemalla ratkaista, taistella, pro patria; vitam (hengestä), run.; *abs.*: ferro, run. *c)* tehdä jku päätös, päättää jtakin; eritt. perinnöstä puh.: cernere hereditatem, päättää ottaa haltuunsa perintö, t. ilmoittaa tahtowansa ottaa perintö, t. ottaa perintö haltuunsa; kuw.: amorem cum reliqua hereditate; falsam hereditatem alienae gloriae (anastaa).

cernuus, 3, (ed.), silmilleen lankeawa, päin päätimysten syöstywä, suutamaisilleen.

cēro, I, (cera), wahata, wahalla päällistää l. warustaa.

cerrītus, 3, (alkp. cerebritus, cerebrum), raiwopäinen, wimma- l. hourupäinen, heikkomielinen.

certāmen, inis, *n.* (certo), woittelo, kiista, kilpataistelo, kilpa, weikka, in certamen descendere; certamen bijugum, cursus, disci, run.; kuw.: c. honestum (Stoicorum et Peripateticorum); honoris et gloriae, kilwoitus arwosta ja kunniasta; laboris ac periculi, bonae artis ac virtutis, conferendi y. m. (kilwoitus waiwaan ja waaraan menossa, hywässä taidossa ja awussa jne.); verborum linguaeque (sanakiista, jaukka); run.: certamina ponere, toimittaa l. rakentaa woittelo. *b)* eritt. sodassa: taistelo, tappelo, kapelu, kähmä, c. pugnae; fit proelium acri certamine (tuima tappelo nousee); c. navale; in certamine ipso; c. conserere, contrahere, inire y. m.

certātim, *Adv.* kilwan, kilwoin, kilwoi-

tellen, kiisten, ennättäin, weikaten, hawilla, kiihkiästi.

certātio, ōnis, *f.* (certo), woittelo, kiistelö, kilwoitus, kiista, weikka; werr.: mulctae (julkinen neuwoittelo määrättäwästä rankaistuksesta); omittere mulctae certationem (antaa päätöksen sakosta lahota).

certe, *Adv.* warmaan, taatusti, tosin, todella, totisesti, todesti, kaiketi, niinkin, epäilemättä, c. evenire, fieri; quae c. vera sunt; c. scio, tiedän warmaan, = certum est me scire. *b)* warmaan kuitenkin, ainakin, toki, edes, kumminkin, ut mortem vel optare incipiant, vel c. timere desistant; mihi c. in mentem venire non potest (ei minun mieleeni suinkaan woi johtua); c. ego (minä kai).

certo, *Adv.* warmaan, wakaasti, taatusti, lujasti, todesti, nihil ita exspectare quasi c. futurum; c. scio, warmaan tiedän, = certum est quod scio.

certo, I, taistella, tapella, kamppailla, woitella, kiistellä, armis cum quo; proelio, bello; acie, toto corpore, run.; cum quo de qua re; pro patria, pro salute: verbis, oratione, odiis; animis iniquis (wihasydämmin), run.; laissa: inter se jure c., riidellä, certandae multae dies (päiwä, jona asioitaan määrättäwästä rankaistuksesta); cum usuris fructibus praediorum c. (maataloin tuloilla taistella korkoraboja wastaan, s. o. turhaan kokea taloin tuloilla suorittaa intressit); run. *Pass.:* certata lite deorum Ambracia (jonka hallinnosta jumalat riitelewät). *b)* woitella, kiistailla, kilwata, weikata, ennakoita, inter se; officiis inter se; vitiis ja dicacitate cum quo; cum civibus de virtute; pro sua potentia; run.: c. cui (jkn kera); jsta ylim. kilwoitella, hawitella, pyytää, pyrkiä, koettaa, ahkeroita, puuhailla, superare, vincere quem, tollere honoribus quem, eruere quercum, run.

certus, 3, (alkp. *Partcp.*, cerno), päätetty, ainoasti lauseessa: certum est (mihi), on päätetty l. aiottu, päätökseni on, aikomukseni, tahtoni on, c. atque decretum est non dare signum; certissimum ei fuit, concionem habere (jäykimitten, lujimitten oli päättänyt, wahwimitten aikonut pitää jne.); werr. siitä puh., joka on päättänyt tehdä jtakin, jonka on jku päätös l. aikomus mielessä, Aeneas jam certus eundi (A., lähtöpäätös jo wankkana mielessä), run.; *inf.* kera: certa mori (kuolemanpäätökseen yhtynyt), run. *b)* määrätty, wissi, dies, tempus, numerus, naves, locus; jsta wissi, eräs, muuan, habet certos sui studiosos. *c)* semmoisista puh., joihin woipi luottaa, warma, wankka, wakawa, luja, luotettawa, uskottawa, taattu, totinen, homo; paterfamilias (järjestystä rakastawa, toimellinen); res, subsidia, indicium; hasta, sagitta (tarkoin osaawa), run.; *subst.* certus, taattu l. uskottu ihminen. *d) subj.* warma, wissi, tietty, tosi, epäilemätöin, certum habere (warmaan tietää); pro certo habere, scire, dicere, polliceri, credere, affirmare (warmaan tietää jne.); incerta pro certis mutare, malle; certius cognoscere de qua re (saada warmempi l. tyyskempi tieto); usein werr. siitä puh., joka saapi jkn tiedon, wissi jstakin, warmaan tietäwä jtakin, critt. certiorem facere quem, antaa jkn tietää, de qua re l. cujus rei, jku asia, ilmoittaa jklle jtakin, t. *acc. c. inf.;* run.: certum facere quem, tiedyttää jku; usein *Pass.:* certior fio (saan tiedon, saan tietää) de qua re t. *acc. c. inf.*

cērula, ae, *f.* (cera), wahankappale, c. miniata (punakiwenpuikko l. -piirustin, jolla wirheellisiä paikkoja kirjoissa merkittiin); jsta miniatulae tuae c., jkn tarkoista muistutuksista puh.

cērussa, ae, *f.* lyijymuta l. -jauho, lyijykalkki, lyywitti; jsta **cērussātus**, 3, lyijykalkittu, lyijykalkilla siwuttu, ylim. walkoiseksi maalattu, walkaistu, buccae.

cerva, ae, *f.* (cervus), emähirwi, hirwenlehmä; run. ylim. hirwi.

cervīcula, ae, *f.* (cervix), niskanen.

cervīnus, 3, (cervus), hirweä koskewa, hirwen, vellera, pellis, run.

cervix, īcis, *f.* niska, kaula, taw. *plur.*, ut impenderet (gladius) illius cervi-

cibus; frangere cervices; cervices securi subjicere; run.: c. plurima (tukewa niska); kuw.: imponere quid cervicibus l. in cervicibus cujus; cervicibus suis quid sustinere; quid in cervicibus cujus collocare; a cervicibus cujus repellere l. depellere quem t. quid; in cervicibus cujus esse, olla jkn niskoisa, olla jkn kintereillä, rastittaa, uhata jkta; dare cervices crudelitati, hiljamielisesti kärsiä julmuutta; cujus jugum rigida cervice subire, niskuroiten, kankiakaulaisesti, wastahakoisesti käydä jkn ikeesen; qui tantis erunt cervicibus *etc.*? kenessä semmoinen jäykkyys, woima, rohkeus on olewa?

cervus, i, *m.* hirwi; werr. hirwensarwen muotoinen hakulipaalu l. wallipaalu.

cessātio, ōnis, *f.* (cesso), joutilaisuus, työttömyys, tyhjäntoimitus, laiminlyönti, lepo.

cessātor, ōris, *m.* (cesso), siekailia, kählö, bituri.

cessim, *Adv.* takaperin.

cessio, ōnis, *f.* (cedo), laillinen jättäminen l. luopuminen, in jure.

cesso, I, (cedo), hidastella, witkistellä, kählästellä, nuhkeroita, siekailla, aikailla, hellittää, lyödä laimin, t. ylim. herjetä, tauota, peräytyä, lakata, a ja in qua re t. ypf. *abl.*, esim. a proeliis, in studio, nusquam ullo officio; usein *inf.* kera: c. detrahere de nobis (lakata solwaisemasta); mori (wiippyä kuolemasta), run.; run.: cessas in vota precesque (= cessas facere vota)? wiiwytkö lupauksia ja rukouksia tekemästä? *Pass.*: cessata tempora (laiminlyöty aika), cessata arva (kesannoksi jätetyt, karkiaan lasketut), quidquid cessatum est (mitä ikään on pitkitelty), run. 2) werr. olla jouten, joutilaana, työtöinnä, toimetoinna, pitää joutoa, lewätä, per hibernorum tempus; elottomista puh.: lewätä, olla alallansa l. seisauksissa, olla harjottamatta, wiljelemättä, kylmillä j. m. s., cessat ira deae; grave opus cesset, run.; novales cessant (owat joutomaina, kesantona, kesällä), cessasse ferunt aras (jääneen käymättä) p. m., run. *b*) puuttua, uupua, harw., cessat voluntas? run.; jästa olla lakiin tulematta. *c*) haihtua oikialta tieltä, hairahtua, erehtyä, harw., qui multum cessat, run.

cestrosphendone, es, *f.* heitinkone, nakinkeino, jolla kiwiä wiipattiin menemään.

cētārius, ii, *m.* (cetus), kalakauppias, ja **cētārium**, ii, *n.* kalasäilyttö l. -allikko.

cēte, k. cetus.

cēterōqui l. **-quin**, *Adv.* muutoin, muuten.

cēterum, *Adv.* muissa kohden, muutoin, muuten; usein: mutta, waan, kuitenkin, wastoin, yhtäkaikki.

cēterus, 3, muu, toinen, taw. *plur.*, ceterum exercitum in subsidiis locat; c. jurisdictio, classis; c. omne: Aeduos ceterosque amicos populi Rom. defenderet; et cetera, harw. ykf. cetera, ja niin edespäin; eritt.: cetera, muutoin.

Cethēgus, i, *m.* romal. liikanimi, eritt. *a*) C. Ceth., Catilinan kapinaweljiä. *b*) M. Corn. Ceth., mainio puhelia.

cētra, ae, *f.* lyhyt ja köykäinen kilpi nahasta Hispanialaisilla ja Afrikalaisilla; jästa **cētrātus**, 3, kewytkilpinen, c. cohors; *subst.* cetrati, orum, *m.* kilpikantajat, kewytkilwekkäät.

cētus, i, *m.*, ja **cetos**, *n.* jästa *plur.* taw. cete, ylim. suuri meri-eläin, eritt. walaskala, hai, merisika j. m. s.

ceu, *Adv.* kuten, kuin, niinkun, ikäänkun, samoin kun, juuri kun, enimitten run., c. quondam petiere ratis; tenuis fugit c. fumus in auras; c. quum, niinkun koska; wälisti ehdoitellen: niinkun olisi, ikäänkun, jästa *conjunct.* kera.

Cēus, k. Cea.

Cēyx, ycis, *m.* eräs Trachinin kuningas, Alkyonen puoliso.

Chaerōnēa, ae, *f.* Boiotian kpgeita; jästa **Chaerōnensis**, e, chaeronealainen.

Chalcēdon, onis, *f.* Bithynian kpgeita; jästa **Chalcēdonius**, 3, kalkedonilainen.

Chalcidensis ja **-dicus**, k. Chalcis.

Chalcioecos, i, *f.* s. o. waskihuoneinen, Minervan liikanimiä; myös: Minervan temppeli Lakedaimonissa.

Chalciope, es, *f.* Aieteen tytär, Medeian sisar.

Chalcis, idis, *f.* Euboian kygeita; jöta *a)* **Chalcidensis**, e, Chalkiöta syntyisin olewa, *subst.* Chalcidenses, ium, *m.* Chalkilaiset t. ylim. Euboian Jonilaiset. *b)* **Chalcidicus**, 3, chalkilainen, ja myös: kumalainen (Kuman kyki oli, näet, Chalkilaisten perustama), **versus** (s. o. Chalkiöta kotoisin olewan runoilian Euphorionin), **arx** (s. o. Kuman kyki), run.

Chaldaei, orum, *m.* Babylonian lounaispuolen (Kaldaian) asukkaat, kuuluisat tähti- ja aawistustaidoltaan, jöta ylim. tähtitaikurit l. -selittäjät, ennusmiehet. Siitä: **Chaldaicus** ja **Chaldaeus**, 3, kaldaialainen, rationes (s. o. tähtitaikaus).

chalybēius, 3, teräksinen.

Chalybes, um, *m.* kansakunta *a)* Pontos nimisessä Wähä-Aasian maakunnassa, mainioita wuorimiehiä ja terässeppiä. *b)* Keltiberiassa, **Chalybs**, ybis, *m.* nimisen wirran warrella.

chalybs, ybis, *m.* teräsrauta, teräs.

Chāones, um, *m.* eräs Epeiron kansakunta; jöta *a)* **Chāonia**, ae, *f.* Epeiron luoteissa maakuntia. *b)* **Chāonius**, 3, kaonialainen, run. epeirolainen, eritt. dodonalainen, campi (s. o. Kaonia), portus (Buthrotin satama Epeirossa), glans (Jupiterille pyhitetty ja sentähden kuuluisa), pater (s. o. Jupiter, jonka orakeli Dodonassa), columbae (jotka Dodonassa enteitä antoiwat), run. *c)* **Chāonis**, idis, *f.* kaonialainen, arbos (*i. e.* quercus), run.

chaos, *abl.* chao, *n.* ääretöin, tyhjä tila l. awaruus ennen kaikkein kappalten ilmaumista, t. myöhempäin ajatusten mukaan sekanainen, muodoton mailman perusaine, jöta myös: jumalain ja ihmisten alkuperä l. perijuuri; eritt. Manala, Tuonela.

chara, ae, *f.* outo, syötäwä juuri, ehkä willikaali t. kumina.

Charax, acis, *f.* waruštettu paikka Temven lakjossa.

Charis, itos. taw. *plur.* Charites, um, *f.* Sulottaret, Jhanattaret, Gracit (Aglaia, Euphrosyne ja Thalia).

charistia, orum, *n.* sopu- l. suosiojuhla, Helmikuun 22:nä p:nä wietetty.

Charon, ontis, *m.* Manalan lautturi l. luotusmies.

charta, ae, *f.* paperilehti, paperi, tehty Egyptissä kaswawan papyroskahilan niinistä; jöta lehti, kirje, kirja, runo, kirjoitus j. m. s. *b)* werr. mikin lewy, laatta, laaka, plumbea.

chartula, ae, *f.* (ed.), lehtinen, paperinen, kirjehyt, kirjeilemä.

Charybdis, is, *f.* waarallinen merennapa l. -kuilu Messinan salmessa, wastapäätä Skyllaa. *b)* kuw. ja run. jötakin waaralliseta, turmiollisesta puh.

Chauci ja **Chauchi**, orum, *m.* eräs Ala-Germanian kansakunta.

Chēlae, arum, *f.* tähtitieteessä: alkp. Skorpionin kynnet, jotka ylettywät Waa'an tähtisikerön ylipuolelle, jöta run. werr. Waaka tähtisikerönä.

Chelidonium promontorium, Lykian niemiä.

chelȳdrus, i, *m.* pahanhajuinen, enimitten wedessä elämä kärme.

chelys, *acc.* yn, *voc.* y, *f.* alkp. kilpikonna; jöta werr. = testudo, kantele, lyra.

cheragra, f. chiragra.

Cherronēsus (Cherson.), i, *f.* alkp. saarento, eritt. Thrakian saarento; jöta **Cherronenses** (Cherson.), ium, *m.* Kersoneselaiset.

Cherusci, orum, *m.* eräs Germanian kansakunta Harzin tienoilla, sekä germanialainen liittokunta Weserin ja Lippen molemmilla puolilla.

Chīliarchus, i, l. -a, ae, *m.* tuhannen l. tuhatkunnan päällikkö. *b)* Persialaisilla: ylin wirkamies, joka kuninkaalle kaikki esitteli, waltiokansleri.

Chimaera, ae, *f.* taruin mainima hirwiö Lykiassa, edestä jalopeura, takaa lohikärme ja keskeltä wuohi, Bellerophonilta surmattu; jöta **Chimaerifer**, 3, Kimairan synnyttäjä.

Chione, es, *f.* Daidalionin tytär, Autolykoon äiti. 2) Boreaan tytär, Eumolpoon äiti; jöta **Chīonides**, ae, *m.* s. o. Eumolpos.

Chios l. **Chius**, i, *f.* eräs Jonian rannan lähinen Arkipelagin saari; jöta **Chīus**, 3, kiolainen, vinum l. yks. Chium, ii, *n.* Kion wiina; *subst.* Chii, orum, *m.* Kiolaiset.

chīragra (cher.), ae, *f.* kädenkolottaja, luuwalo käsissä.

chīrographum, i, *n.* käsikirjoitus, käsi, imitari ch. cujus. *b)* werr. omin käsin l. omakätisesti kirjoittama, käsikirjoittama; eritt. omakätinen welkakirja.

Chīron, ōnis, *m.* lääkintä-, soitanto- ja ennustustaidoltaan kuuluisa Kentauri, Saturnin ja Phillyran poika.

chīrurgia, ae, *f.* haawaparannustaide; kuw. asetten walta.

Chius, k. Chios.

chlamys, ydis, *f.* wäljä, willainen waippa l. wiitta; jsta **chlamydātus**, 3, waippaan l. wiittaan puettu.

Chlōris, idis, *f.* = Flora.

Choaspes, is, *m.* joki *a)* Susianassa. *b)* Indiassa.

chorāgium, ii, *n.* tekokuwauksen ulkonainen hankitseminen l. toimeen paneminen; werr. hanke, neuwo, keino.

chorda, ae, *f.* suoli, eritt. suolikieli, kieli, äännin, intenta (wiritetty).

chorēa, ae, *f.* piirihyppy, rinkihyppy.

chorēus l. **chorīus**, i, *m.* = trochaeus.

chorus, i, *m.* piirihyppy, rinkihyppy; jsta *concr.* laulawa ja hyppäämä joukko, laulaja- ja hyppääjäparwi, kuori, laulajisto, comissationis Antonianae; Dryadum, Nereidum, run.; Phoebi, s. o. Runottaret, run.; run. somasti liikkuwasta tähtijoukostakin puh.: Plejadum. *b)* ylim. parwi, lauma, joukko, juventutis, philosophorum, virtutum.

Christiānus, 3, kristillinen; *subst.* Christiāni, orum, *m.* Kristityt.

Chrȳsas, ae, *m.* Sikelian jokiloita.

Chrȳses, ae, *m.* Apollon pappi, Astynomen isä; jsta **Chrȳsēis**, idis, *f.* Kryseen tytär, s. o. Astynome.

Chrȳsippus, i, *m.* stoalainen philosophi Kilikiasta (279—207 e. K.); jsta **Chrȳsippēus**, 3, krysippinen, Krysippoon.

chrȳsolithus, i, *c.* läpikuultawa kallis kiwi, ehkä topasi.

Cīāni, k. Cios.

cibārius, 3, (cibus), ruokaa l. rawintoa koskewa; *subst.* cibaria, orum, *n.* ruoka, eläke, ruoka-, elontarpeet, -aineet, -neuwot, ruanpuoli, muona, syötäwä, sekä rehu, kontu, appeet, decem dierum (ruokawara kymmeneksi päiwäksi). *b)* werr. järkinäinen, tawallinen, panis (järki- l. perheleipä).

cibo, I, (cibus), apattaa, syöttää, ruokia, pulli cibari nolunt (eiwät tahdo syödä, eiwät ota syödäksensä).

cibōrium, ii, *n.* alkp. jkn egyptiläisen pawunkaswin siemenkotti, jsta sen muotoinen juomapikari, juomakolpakko.

cibus, i, *m.* ruoka, rawinto, eläke, muona, syötäwä, sekä rehu, kontu, appeet, gravis, suavissimus et idem facillimus ad concoquendum; cibum sumere; tantum cibi et potionis adhibendum; quem cibo juvare; quis cibus erat caro ferina; fallax (syötti, sätä, täky kalanpyynnissä), run.; harw. kuw. eläke, humanitatis.

Cibyra, ae, *f.* Phrygian kygeita; jsta *a)* **Cibyrāta**, ae, *c.* Kibyralainen, Kibyrasta. *b)* **Cibyrāticus**, 3, kibyralainen.

cicāda, ae, *f.* sirkka.

cicātrix, īcis, *f.* arpi, päärme, naarma, adversae (etupuoliset, rinnassa, ja siis kunnialliset); cicatrix ducitur (haawa tekee rupea, ruwettuu, kaswaa umpeen); kuw.: refricare obductam jam reipublicae cicatricem; werr. huolema l. haawan merkki puussa.

cicer, eris, *n.* eräs herneen l. pawun laji, wirna, hiirenkaura.

Cicero, ōnis, *m.* 1) M. Tullius C., Roman suurin puhelia ja kirjatekiä, Arpinin kyginsta; jsta **Ciceriānus**, 3, ciceronianinen, ciceronillinen, Ciceron. 2) Q. Tullius C., tuon weli, Praetori 63 e. K., sittemmin Caesarin Legati Galliassa.

cichorēum, i, *n.* endiwia-yrtti, maksanohdake.

Cicones, um, *m.* Thrakian kansakuntia.

ciconia, ae, *f.* storkki.

cicur, uris, aljo, kesy, cicurum vel ferarum bestiarum.

cicūta, ae, *f.* keiso, katko, iso-yrtti, myrkkyputki; werr. katkon putki l. warsi ja siitä tehty pilli l. huilu.

cidaris, is, *f.* Persian kuninkaan päässomus, waltapäähyke.

cieo, cīvi, citum, II, ja harw. **cio**, cīre, liikuttaa, saattaa kulkeelle, panna liikkeelle, omnia, orbem; mare (kuohuille

kohottaa); aequora imo fundo (myllytä), coelum tonitru (järkyttää, wapistuttaa), run.; werr. lakiseikoissa: c. erctum, panna liikkeelle, s. o. jakaa perintö. *b*) käytäyttää l. kutsua luoksi, jhnkin, quem ad arma; aere viros (waatia l. kehoittaa tappeloon), run.; jsta huutaa awuksi, rukoilla, Alecto, Manes, run.; ja ylim. huutaa, mainita, nimittää, triumphum nomine; supremum magna voce, run.; nomina singulorum l. singulos nomine; eritt.: patrem, nimittää l. ilmoittaa isänsä (wapaata sukuansa todistaaksensa). *c*) kuw. nostaa, tuottaa, synnyttää, sytyttää, aikaansaattaa, waikuttaa, tehdä, alkaa, varios motus, ingentem molem irarum, bellum, proelium; Martem, run.; gemitus, mugitus, lacrimas (päästää, laskettaa, wuodattaa), murmur (pitää), tinnitus aere (kilistellä waskella), stragem, belli simulacra, run.

Cilicia, ae, *f.* Wähä-Aasian maakuntia; jsta *a*) **Cilix**, icis, kilikialainen; *subst. plur.* Cilices, um, *m.* Kilikian asukkaat; run. **Cilissa**, ae, *f.* kilikialainen, spica (s. o. sahrami). *b*) **Cilicius**, 3, kilikialainen; *subst.* cilicium, ii, *n.* kilikialaisista wuohenkarwoista tehty, sota- ja merimiehiltä pidetty peitto, karwapeitto, karwamatto. *c*) **Ciliciensis**, e, kilikialainen.

Cilla l. **Cylla**, ae, *f.* Aiolin kpgeita.

Cilnius, 3, kuulun etrurialaisen su'un nimi, eritt. Arretiumissa, jota sukua Maecenaskin oli.

Cimbri, orum, *m.* eräs Pohjois-Germanian kansakunta; *sing.* Cimber, romal. liikanimi, esim. L. Tullius Cimber, Caesarin surmaajia, ja *adj.* kimbriläinen; jsta **Cimbricus**, 3, kimbriläinen.

cīmex, icis, *m.* lude.

Ciminus, i, *m.* eräs Etrurian järwi, jonka lähitteellä Ciminius mons l. saltus, Ciminii saltus, Ciminia silva niminen wuorimetsä.

Cimmerii, orum, *m.* thrakialainen kansakunta nykyisessä Krimissä; jsta **Cimmerius**, 3, kimmeriläinen. *b*) tarun mainima kansa lännen äärimäisillä seuduilla, Okeanon wieremillä; jsta *adj.*: **Cimmerii lacus**, s. o. Tuonela, run.

Cimōlus, i, *f.* Kykladein saaria.

cincinnātus, 3, (seur.), käherähiuksinen, hiukset käherretyt l. suortuwiin rakennetut, hiuskiehkurainen, hiussuikkoinen. 2) Cincinnatus, i, *m.* romal. liikanimi, eritt. mainio Diktatori L. Quinctius Cinc.

cincinnus, i, *m.* käherretty tukka, (tehty) hiussuortuwa, -suikko, -kiehkura; kuw. liikanainen, ylellinen koritus, teeskelemys puheessa.

Cincius, 3, romal. sukunimi, eritt. M. Cinc. Alimentus, rahwaantribuni 204 e. K., jsta lex Cincia, tuon ehdoittelema laki de donis et muneribus (s. o. lahjain otosta jutun ajamisessa l. puollustamisessa).

cinctus, us, *m.* (cingo), wyötäntö, wyötös, c. Gabinus, erinäinen togan sonnustamisen laatu, kun sen toinen liewe nakattiin wasemman olan ylitse ja wedettiin ympäri oikian käden alta rintaan asti. *b*) wyö.

cinctūtus, 3, (ed.), wyötetty, Cethegi (s. o. wanhat), run.

Cinga, ae, *f.* Hispanis. Tarraconensi:n jokiloita.

cingo, cinxi, cinctum, III, wyöttää, latus ense, run.; eritt. *Pass.* cingi, wyötteleitä jllakin, panna l. sitoa wyöllensä l. ympärillensä jtakin, olla wyötetty jllakin, *abl.* kera, Hispano cingitur gladio; armis, telis, pellibus, run.; run. *acc.* kera: cingitur ferrum (sitoo l. wyöttää wyöllensä miekan); *abs.* wyötteleitä, warustautua, hankkia, in proelia cingi, run.; alte cinctus (korkialta sonnustettu, työssä ollessa), run.; kuw. walmistauta, laatiuta, cingitur, run. *b*) seppelöittää, kiehkuroittaa, tempora lauro, myrto, ramis, frontem baccare, caput nubibus (kiehkuroittaa ohimensa laakerilla l. kiertää, kiemata laakeri ympäri päänsä jne.), run. 2) paikoista puh.: ympäröitä, piirittää, kehittää, tarhata, kiertää jtakin, kaarittaa l. pyörtää ympäri, flumen oppidum cingit; urbe portus cingitur; quod moenibus cingebatur; run.: aethera, pilwistä puh., peittää, ja polum coetu, joutsenista puh., jotka parwittain kiitelewät ympäri ilmassa. *b*) eritt.

ſotawehkeiſſä: piirittää, ſaartaa, hiberna vallo et fossa; urbem obsidione, run.; copias multitudine; kuw.: multis undique periculis Siciliam. 3) ympäröitä jſta, ſeurata, ſaattaa, latus cui, run.

cingulum, i, *n.* l. **-us**, i, *m.* ja **-a**, ae, *f.* (ed.), wyö, ſuolikko; jſta cingulus werr. myös: maanwyöhyke.

Cingulum, i, *n.* Picenumin kyqeita.

cinifio, önis, *m.* (cinis-flo), tukankäheröjä.

cinis, eris, *m.* tuhka, poro; eritt. *a)* poltetun ruumiin tuhka, inurere dolorem cineri cujus atque ossibus; dare poenas cineri atque ossibus cujus; obsecrare per cujus cinerem; run.: Troja virûm et virtutum c. (ſ. o. hauta), dummodo absolvar cinis (ſ. o. kuolemani jälkeen), post cinerem (ſ. o. ruumiin poltettua). *b)* häwitettyin kyteen tuhka, tähteet, rauniot, patriae. *c)* kuw. häwiö, turmio, in cinerem vertere (häwittää), in fumum et cinerem vertere (raiskata, tuhlata), run.

Cinna, ae, *m.* romal. liikanimi, eritt. 1) L. Cornelius C., Mariuksen puolenpitäjä Sullaa wastaan; jſta **Cinnânus**, 3, cinnaninen, cinnallinen, Cinnan, partes (Cinnan puoli l. lahkokunta); tumultus (kanſalliſet metelit Cinnan aikana). 2) C. Helvius C., romal. runoſeppä, Catullin yſtäwiä, Virgilin aikuiſia.

cinnamômum l. **cinnamum**, i, *n.* kaneli.

Cinyps, ypis, *m.* eräs Libyan joki itää päin ſuuresta Syrtistä; jſta **Cinyphius**, 3, Kinypſin warrella olewa, kinypſiläinen, run. yl̈im. libyalainen, afrikalainen.

Cinyras, ae, *m.* eräs Aſſyrian kuningas, Adoniin ja Myrrhan iſä; jſta **Cinyrëius**, 3, Kinyraſta koſkewa, Kinyraan, juvenis (ſ. o. Adonis), virgo (ſ. o. Myrrha), run.

cio, cire, k. cieo.

Cios ja **Chius**, ii, *f.* eräs Bithynian kyki; jſta **Ciäni**, orum, *m.* Kiolaiſet.

cippus, i, *m.* paalu, pylwäs, patſas; jſta hautakiwi; ſotawehkeistä puh.: cippi, teroitetuista paaluista rakettu ſotawaruſte, paaluwaruſte.

circa, I) *Adv.* ympäri, yli-ympäri, ympärillä, ympäristöllä, gramen erat c., run.; jſta circa esse, olla ympäristöllä, ſeuduilla, lähimailla, likellä, ex montibus, qui c. sunt, cursum deflexisse; quod c. muri erat; uſein ainoasti circa, eſim. multarum c. civitatum irritatis animis (likiſeutuiſten, lähitienoiſten); ii, qui c. erant, hänen ſeuralaiſenſa l. yſtäwänſä; — circa undique ja circa omnia, yltäympäri, kaikki yli-ympäri, nam et c. omnia defecerunt. II) *Praepos.*, waatii *acc.*, käytetään 1) paikasta puh., jonka ympärillä t. jonka lähellä jtakin on t. tapahtuu, *a)* ympäri, ympäriltä, ympärillä, ligna contulerunt c. casam; quem circa tigres jacent, run.; jſta ympäri -ſsa (-ſsä) l. -lla (-llä), ympäri -h-n, ympäri - - luokſi, ympäri -lle, c. omnia fana deûm supplicaverunt (kaikiſſa temppeleiſſä ympäri); legatos c. vicinas gentes misit; custodes c. omnes portas missi; c. fora proficisci (kulkea keräjäpaikkoja ympäri, niitä kiertää); kuw. ſuhteen, wuokſi, puoleſta, c. victum indifferens. *b)* lähipaikoilla, -mailla, likiſeuduilla, tienoilla, kintereillä, kohdalla, ſaatawilla, lähitteillä, lähellä, likellä, plena templa c. forum; jſta myös = in, eſim. c. virentes campos est animus juvencae, run. *c)* niiſtä puh., jotka ſaattajina, puolenpitäjinä, yſtäwinä j. m. ſ. owat jkn ympärillä l. jkn joukoſſa, ympärillä, ſeuraſſa, habere quem c. se; jſta circa aliquem. jkn ſeura, yſtäwät j. m. ſ. 2) ajaſta puh., jonka tienoilla jtakin tapahtuu, waiheilla, tienoilla, ſeuduilla, aikoina, c. eandem horam. 3) lukumääräſtä puh.: likimain, likimäärin, -pitäin, waiheilla, lähes, noin, ea fuere oppida c. septuaginta; c. quingentos Romanorum.

Circe, es ja ae, *f.* Helioon tytär, Aieteen ſiſar, joka Kolchiſta paettuaan majoittui Circejin kpgin ſeuduille, mainio loihtotaidoltaan; jſta **Circaeus**, 3, Kirkettä koſkewa, kirkeinen, Kirken, terra (ſ. o. Circejin maa), jugum l. litus (ſ. o. Circejin niemi), moenia (ſ. o. Tusculum, joka kyki oli Kirken pojan Telegonoon perustama), run.;

kuw. noidanomainen, loihdollinen, poculum.

Circēji, orum, *m.* eräs Latiumin niemi, kuusa samanniminen kylä; josta **Circējensis**, e, circejilainen, *subst.* Circējenses, ium, *m.* Circejilaiset.

Circensis, ł. Circus.

circino, I, (seur.), kirkkilöitä, ympyrtää, run.: auras easdem (kiertää, kierrellen kiitää l. lentää läpi).

circinus, i, *m.* kirkkilä, harppi.

circiter, *Adv.* 1) paikasta puh.: ylitsenympäri, lähellä. 2) ajasta puh.: waiheilla, tienoilla, seuduilla, aikoina, diebus c. quindecim ad fines Belgarum pervenit (noin wiitenätoista päiwänä); horā diei c. quartā (kello kymmenen aikaa); c. meridiem, Kalendas Junias. 3) lukumäärästä puh.: liikemain, -määrin, -pitäin, paikoilla, arwiolta, noin, c. pars quarta erat armis instructa; c. duum milium intervallo; c. parte tertia celata; hic locus ab hoste c. passus sexcentos aberat (kuudensadan askelen werran).

circueo, ł. circumeo.

circuitio, ōnis, *f.* (circumeo), ympärikäynti; josta sotamenoissa: wartiakatselo, wahtisilmäys; kuw. kierrelmä, mutka, koukku, käänne, quid opus est circuitione et amfractu? Circuitione quadam (epäsuoralla tawalla).

circuitus, us, *m.* (circumeo), ympärikäynti, -juoksu, -pyörintä, kierto, solis; josta *concr.* ympäryys, kierre, piiri, kehä, magnus, minor; magnitudo circuitūs; in circuitu (yli-ympäri); kuw. *a)* periodi, lauseisto, lausejakso, verborum, orationis. *b)* kierrelmä, koukku, temppu.

circulor, I, (seur.), kerätä joukko ihmisiä ympärilleen, t. kokoutua joukkoihin, joukkoilla, parweilla.

circulus, i, *m.* piiri, pyörö, ympyrä, kehä, duae formae praestantes - -, ex planis c. aut orbis; c. muri exterior; c. orbem solis ambiit (tarha); eritt. kiertorata, juoksupiiri, stellae circulos suos orbesque conficiunt celeritate mirabili; c. ultimus (napapiiri), run. 2) werr. wanne, waula, panta, perustin, kytkyt, rengas, käädyt j. m. ſ., esim. c. auri (kultawitjat), run. *b)* seura, joukko, kokous.

circum, *Adv.* ympäri, yli-ympäri, ympärillä, ympäristöllä, quae c. essent; c. undique, kaikialta ympäri, kaikilla puolin ympäri, yltä-ympäri, circum undique convenere, run. 2) *Praepos.*, waatii *acc.*, käytetään paikkaa määrätessä, jonka ympärillä t. jonka lähellä jtakin on t. tapahtuu, *a)* ympäri, yli-ympäri, ympärille, ympärillä, terra c. axem se convertit; sarmentis c. cornua deligatis; c. caput deposuit radios (pään ympäriltä), run.; josta ympäri -ssa (-ssä) l. -lla (-llä), ympäri -h-n, ympäri - - luokse, ympäri -lle, c. villulas nostras errare (liikkua talojamme ympäri, kierrellä talojamme); praetorem c. omnia fora sectari; pueros c. amicos dimittit; legatio c. insulas missa. *b)* lähipaikoilla, lähimailla, seuduilla, tienoilla, kintereillä, saatawilla, lähitteillä, lähellä, likellä, c. haec loca commorabor; quae (templa) c. forum sunt; quae (urbes) c. Capuam sunt. *c)* niistä puh., jotka saattajina, ystäwinä, puolenpitäjinä j. m. ſ. owat jkn ympärillä l. jkn joukossa, ympärillä, seuassa, flagitiorum c. se tanquam stipatorum catervas habebat; josta qui c. quem sunt (jkn saattajat, ystäwät jne.).

circum-ago, ēgi, actum, III, wiedä ympäri, kuljettaa l. käyttää ympäri, kiertää, wääntää, pyörittää, wierittää (ympäri, yli-ympäri); kuw. ajasta puh.: circumagere se l. *Pass.* circumagi, wieriä päähän kiertojuoksunsa, kulua, wälttyä, wiettyä, mennä, loppua, annus circumagit se l. circumagitur; aestas se circumegit; circumacto induciarum tempore; circumacto anno (wuoden päästä). 2) kääntää, pyöräyttää, equos frenis; se ad dissonos clamores (kääntyä); signa, aciem; werr.: circumagente se vento (tuulen kääntyessä, toisaalle wiskauteessa); kuw. saattaa toiselle mielelle. 3) ajaa l. juoksuttaa ympäri, huc illuc; nil opus est te circumagi (ei sinun tarwitse kuljeksia l. kierrellä ympäri kansani), run.; kuw. muutella jkn mieltä, alieni animi momentis circumagi

(kääntyä toiſeſta ajatukſeſta toiſeen); circumagi rumoribus vulgi (mielipidoltaan muuttua huhuiſta).

circum-aro, I, kyntää ympäri, agrum.

circum-cīdo, cīdi, cīsum, III, (caedo), leikata ympäri, leikata, caespitem gladiis; jäſta circumcisus, luokſipääſötöin, jyrkkä, äkkinen, vuoſtawa, saxum; ex omni parte; Enna ab omni aditu circumcisa. 2) kuw. warwentaa, ſupiſtaa, kawentaa, wähentää, multitudinem, sumptus. *b)* puheeſta puh.: lyhentää, jäſta oratio circumcisa (lyhykäinen).

circum-circa, *Adv.* ylis-ympäri.

circum-clūdo, clūsi, clūsum, III, (claudo), ſulkea ylis-ympäri, ympäriltä, ſaartaa ympäriltä, piirittää, kiertää, exercitu quem; werr.: cornua ab labris argento (helata ſarwein kyrjät hopialla); kuw.: Catilina consiliis meis circumclusus.

circum-colo, ere, aſua ympäri, ylis-ympäri l. kierteellä, sinum maris, paluaem.

circum-do, dedi, datum, dare, 1) quid (cui rei), panna jtakin jnkin ympäri, laskea, aſettaa, ſijoittaa, rakentaa jtakin jnkin ympäri, ympäriille, exercitum castris, concioni satellites; tectis ac moenibus ignes, fossam lecto; brachia collo (kaäriä kaulan ympäri), run.; ilman *dat.*: ligna et sarmenta c. (latoa puita ja riſuja ympäriille), custodias (tiloittaa ympäri), ja murus circumdatus (ympärirakettu); paikka merkitſewän *abl.* kera: c. munitiones toto oppido (rakentaa ſotawarustukſia koko kygin ympäri). *Pass.* circumdari, aſettua ympäriille, ympäröitä, ſaattaa, hinc patre, hinc Catulo lateri circumdatis (ſ. o. iſän käydeſſä toiſella ja Catulukſen toiſella puolen häntä). Kuw: cancellos sibi circumdare; vincula et necessitates cui c. 2) quem t. quid (qua re), ympäröittää, piirittää, ſaartaa, kehittää, tarhoittaa, aidata jkta jllakin, aciem rhedis, moenia vallo et fossa; portum moenibus; waatteiſta puh.: werhota, tempora vittis, run. *Pass.* circumdari, piiritettää, olla ſaarrettu, kierrettu, equitatu; a peditibus; insulis, flumine; eritt. waatteiſta puh.: olla waatetettu, puettu, werhottu, duplici amiculo circumdatus; run. *acc.* kera: circumdatus ohlamydem (puettu waippaan), faciem nimbo (kaſuwat peitetyt pilwellä), frontem uvis (wiinaryppäleillä ſeppeliöitty). Kuw.: c. munus oratoris exiguis finibus.

circum-dūco, duxi, ductum, III, wiedä ympäri, kuljettaa l. wetää l. käytättää ympäri, c. cohortes longiore itinere; alas ad latus Samnitium; agmen per invia circa *etc.*; pars devio saltu circumducta; *abs.*: circumducit praeter castra hostium (kulkee ympäri, kiertää); kahden *acc.* kera: quem praesidia (wiedä jku wartioſtoja ympäri l. wartioſtoſta wartioſtoon); — aratrum (ajaa ympäri aura, kuten kykia peruſtaiſſa ainakin); ut circino (flumen) circumductum (wedetty ympäri, piirretty).

circum-eo ja **circueo**, īvi l. ii, itum, IV, käydä ympäri, kulkea, aſtua, waeltaa, matkata j. m. ſ. ympäri, kierrellä, praedia, oram maris, oppida; Camillam jaculo (luikertaa ympäri, kiehtoa), trunci modum (hyppätä ympäri), run.; *Pass.*: circumitis hostium castris (ajettua leirin ympäri). *b)* piirittää, ſaartaa, kehittää, tarhoittaa, kiertää, aciem a latere aperto; uſein *Pass.*: circumiri muro turribusque, multitudine, ab hostibus; acies erat circumita; wedeſtäkin puh.: nunc freta circumeunt (wieriwät ympäri), run.; run.: extremas oras oleis c. (äärimäiſiä reunoja ympäri kirjata öljypuun oksia), run. *c)* käydä l. kulkea ympäri toiſen luota toiſen luo, toiſeſta toiſeen, veteranos, ordines, aciem, hyytäin, kehoittain j. m. ſ. puhutella; equo (ratſastaa ympäri); vigilias (ratſeloita); omnes fores (käydä kaikilla owilla); jäſta ylim. kulkea, matkata, katſaſtella, ſilmätä, circuitis omnibus hibernis (käytyä kaikiſſa talwileireiſſä, talwileirit tarkaſtettua). 2) kuw. piirittää, ſaartaa, fluctibus belli circumiri.

circum-equito, I, ratſaſtaa ympäri, ratſahin ajaa ympäri, moenia.

circum-fero, tuli, lātum, ferre, kantaa ympäri, ylim. liikuttaa l. käytättää

ympäri, codicem; sanguinem in pateris (tarita ympäri); poculum idem circumferetur (on käywä ympäri, on kiertäwä); o. acies huc atque huc (silmillä silmiänsä edestakaisin, kaikille puolin), run.; oculos (luoda, iskeä silmänsä ympäri); run.: ter secum aerato circumfert tegmine silvam (s. o. kääntää ympäri keihäästetyn kilwen); *Pass.*: sol circumfertur (liikkuu l. pyörii ympäri). *b)* eritt. uskonnollisissa menoissa: puhdistaa jku t. jtakin pyhäin esinetten (esim. uhrin) ympärikantamalla, jsta circumferre socios purā undā (s. o. puram undam ferre circum socios, kantaa puhdasta wettä seuraweljeinsä ympäri, heitä puhdistaaksensa), run. 2) kuw. lewittää yli-ympäri, bellum, arma (kääntää kaikkialle); clamorem (kaikilta puolin nostaa). *b)* suullisesti lewittää, circumfert, se esse Corinnam, run.

circum-flecto, flexi, flexum, III, taiwuttaa ympäri, kääntää l. mutkistaa l. wemmeltää ympäri.

circum-flo, I, puhaltaa ympäri, tuulla ympäri; kuw.: ab omnibus ventis invidiae circumflari.

circum-fluo, fluxi, fluxum, III, wuotaa ympäri, juosta l. wieriä ympäri, wierien ympäröitä, kiertää, pyörtää ympäri, utrumque latus circumfluit unda, spuma pestiferos circumfluit rictus, run.; werr. ylim. piirittää, saartaa. 2) kuw. wuotaa ylitse, olla runsaasti l. kosolta tarjona l. warana; jsta eritt.: c. qua re, olla ylenpaltisesti, yltäkyllin, wiljoin, olohkalta warustettu jllakin, olla rikas jstakin, esim. omnibus copiis, gloriā; pubecsta puh.: circumfluens oratio (tulwiwa, uhkuwa).

circumfluus, 3, (ed.), *act.* ympärijuoksuinen, ympäri wieriwä l. wirtailewa, humor, amnis, run. 2) *pass.* wedeltä piiritetty l. kehitetty, weden kiertämä, insula, run.

circum-foräneus, 3, (forum), torinympärinen, torillinen, aes (torilla olewista rahawaihtomajoista lainattu, s. o. welka). 2) ympäri toreja kuljeksiwa, toreja kiertäwä, pharmacopola.

circum-fundo, fūdi, fūsum, III, wuodattaa jtakin jnkin ympäri, juoksuttaa ympäri, jsta circumfusus, juoksewa l. wieriwä ympäri, pyörtäwä ympäri, kiertäwä, circumfusum mare urbi (kygin ympäri kaarittawa l. kykia kiertäwä meri); aër (ympäriwirtailewa), nubes (werhowa, peittäwä), run.; — c. quem t. quid qua re, walaa jkta ympäri jllakin, ympäröittää, kehittää jkta jllakin, quem cerā; terra circumfusa illo mari (piiritetty); terram (ilmasta puh.). 2) werr.: circumfundi, kosolta lewitä ympäri, kaikkialta lonsata l. wirrata lnokki, puoleen, työntyä puoleen, tunkea puoleen, toto undique muro; ab utraque parte; circumfunduntur ex reliquis hostes partibus (wihollliset hyöriwät ympäri muiltakin tahoilta); *dat.* kera siitä puh., jonka ympärille tungetaan, circumfundebantur obviis sciscitantes; jsta quos circumfusos sic est affata (ympäri kokouneet), run.; run. yhdestä ainoastakin puh.: pistäytyä l. luikahtaa jkn puoleen, juveni; collo patris (halata l. sepäillä isää). Kuw.: circumfusae undique molestiae, voluptates. *b)* circumfundere, piirittää, saartaa, kiertää, kehittää, praefectum castrorum; circumfusus hostium concursu; circumfusus multis libris (ympäröitty); kuw.: circumfusum esse caligine, tenebris, luce.

circum-gemo, ere, öristä l. myristä ympäri.

circum-gesto, āre, kannella ympäri, epistolam.

circum-gredior, gressus, III, (gradior), piirittää, kiertää.

circum-injicio, ere, luoda ympäri, vallum.

circumitio, **-itus**, f. circuit-.

circum-jaceo, ēre, maata ympäri, olla l. asua ympäri, *dat.* kera, esim. Europae.

circumjectus, us, *m.* (scur.), kehitys, piiritys, ympäristö.

circum-jicio, jēci, jectum, III, (jacio), luoda ympäri, asettaa l. sijoittaa ympäri, vallum, fossam (rakentaa, laatia, kaiwaa yli-ympäri); multitudinem moenibus; levis armaturae quod erat cornibus circumjectum; *Pass.*: quod anguis vectem circumjectus

fuisset (oli kietoutunut, kääriytynyt ympäri); jsta circumjectus, ympäröiwä, ympäristöllä l. ympärillä olewa, ympäriseutuinen, aedificia muris, silvae itineri (muurein jne. ympäriset); oppida, tecta. 2) quid qua re, piirittää, kehittää jtakin jllakin.

circum-ligo, I, quid cui rei, sitoa jtakin jnkin ympäri, natam mediae hastae (sitoa keskelle wartta), run. 2) quid qua re, sitoa jtakin ympäriltä jllakin, kääriä l. kiertää jnkin ympäri jtakin, ferrum stuppā; circumligatus angui (kärmeeltä kiedottu).

circum-lino, litum, III, quid cui rei, siwellä jtakin jnkin ympäri, tartuttaa l. ryhdyttää jtakin jnkin ympäri, sulphura taedis, run.; quid qua re, woidella, siwellä, siwuta, silata, rawata jtakin ympäriltä jllakin, mortui cerā circumliti; run. ylim. ympäröitä, werhota, circumlita saxa museo.

circum-luo, ere, walella l. wiruttaa l. huhtoa ympäri, ympäriltä, pars arcis circumluitur mari.

circumluvio, ōnis, *f.* (ed.), saarentunut maankappale, saarentuma.

circum-mitto, mīsi, missum, III, lähettää l. työntää yli-ympäri, ympäri, legationes in omnes partes, praecones, senatores, milites, scaphas.

circum-mūnio, īvi ja ii, ītum, IV, muurittaa ympäri l. ympäriltä, muuriwarusteilla saartaa jkta, aidata ympäri, warustaa l. lujittaa ympäri, quos ut feras; hostes crebris castellis; oppidum vallo.

circummūnītio, ōnis, *f.* (ed.), ympäri-muuritus, ympäriwallitus, saarto.

circum-padānus, 3, Po-wirran ympärinen, Pon äärеinen l. seutuinen.

circum-pendeo, ēre, rippua yli-ympäri.

circum-plaudo, ere, yli-ympäri ottaa wastaan kätten taputuksilla.

circum-plector, plexus, III, kietouta ympäri, syletä, käsittää, kehittää, tarhata, piirittää, ympäröitä, quid ja quid qua re.

circum-plico, I, kääriä l. kiertää l. kietoa ympäri, ympäriltä, si anguem vectis circumplicavisset (olisi kietounut kärmeen ympäri); belua circumplicata serpentibus.

circum-pōno, posui, positum, III, panna ympäri, laskea l. sijoittaa ympäri, piper catillis (*dat.*), run.

circum-quāque, *Adv.* yltä-ympäri.

circum-rētio, retītum, IV, paulota l. kietoa l. kiertää ympäri, ruw.: circumretitus populi frequentiā.

circum-rōdo, rōsi, rōsum, III, kalwata l. järsiä ympäri, ympäriltä, escam. *b)* ruw.: dudum enim circumrodo, quod devorandum est (tawallisesti kauan pureskelen ennen kun nielen, s. o. emmin l. epäröitsen kohtapäätä sanoa jtakin waستenmielistä); dente quem, kalwata, s. o. kaunata, herjata, run.

circum-scindo, ere, kiskoa l. repiä pois (waatteet) ympäriltä l. päältä.

circum-scribo, scripsi, scriptum, III, wetää piiri (jkn ympäri) l. piirillä ympäröittää, orbem; stantem virgulā. 2) ruw. ikäänkun kehätä, s. o. rajoittaa, atwata, määrätä, jus terminis; locum habitandi, curriculum vitae cui; mente sententiam (ajatella l. tarkkarajaisesti käsittää). *b)* sulkea ahtaisin l. oikoihin rajoihin, supistaa, pitää aisoissa, estää wapaasta toiminnasta, uno genere genus hoc aratorum (supistaa yhteen lajiin); adolescentem; critt. suistaa esiwaltalainen, hillitä l. wähentää sen waltaa, esim. praetorem, tribunos plebis. *c)* paulota, saada saarroksiin, kiedota, pettää, interrogationibus quem; jsta tehdä määräyttä jlle, peijaten wiedä jkta jtakin, saattaa jku jtakin (esim. rahaa) paitsi, adolescentulos. *d)* julistaa kelwottomaksi l. mitättömäksi, epuuttaa, kuolettaa, purkaa, poistuttaa, kiertää, sententias, tempus.

circumscripte, *Adv.* tarkkarajaisesti, complecti res singulas; dicere, siewälaisesti, somajakoisesti.

circumscriptio, ōnis, *f.* (circumscribo), piirin wetäminen jkn ympäri, jsta *concr.* itse piiri, ex circumscriptione excedere; ruw. *a)* periodi l. lausejakso, verborum ja *abs.* *b)* kehäys, ympäryys, piiri, rajoitus, rajat, ääret, terrae, temporis. *c)* peijaus, petos, määräys, aperta.

circumscriptor, ōris, *m.* (circumscribo), petturi, peijari, määrintekiä.

circumscriptus, 3, *PA.* tarkkarajainen, tiewälauſeinen, ſomajakſoinen, ambitus verborum.

circum-seco, sectum, I, leikata ympäri, ympäriltä, quid serrulâ (ſahata reikä jhnkin).

circum-sedeo, sēdi, sessum, II, istua ympäri, quem; eritt. piirittää, ſaartaa, Mutinam; quem in castello; castra, oppidum; fuw.: a lacrimis omnium, ab invidia et odio finitimorum, muliebribus blanditiis circumsederi (ympäröittää, ahdistettaa, käytää kimppuun j. m. ſ.).

circum-sēpio, septum, IV, aidata ympäri l. ympäriltä, ympäröitä, ſuojella, corpus armatis.

circumsessio, ōnis, *f.* (circumsedeo), piirittäminen, ſaartaminen.

circum-sīdo, ere, (wihollisena) istahtaa ympäri, aſettua l. tiloittua ympäri, piirittää, quem t. quid.

circum-sisto, steti, III, aſettua jkn t. jnkin ympäri, ſijoittua l. tiloittua ympäri, kiertää, piirittää, eritt. wihamielin, quem; naves, curiam; circumsisti a quo.

circum-sono, sonui, sonitum, I, kumista ympäri, jymytä l. kaikkua ympäri jstakin, vocibus, ululatibus cantuque. 2) *trans.* kaikuttaa ympäri, jymiſyttää ympäri, yli-ympäri täyttää äänellä l. kumulla, jymyten ympäröitä, hostes; murum armis, run.

circum-sonus, 3, ympärikumuinen, ympärikaikkuinen, turba canum (ympäri-haukkuwa), run.

circumspectio, ōnis, *f.* (circumspicio), warowaiſuus, ajattelewaiſuus, arwelewaiſuus.

circum-specto, I, tarkalleen l. waruiſasti katſella yli-ympäri, tähystää l. ſilmätä ympäri, ſilmin etſiä, in pastu; omnia, ora principum; alius alium circumspectant. *b)* fuw. tutkiſtella ympäri, katſoa eteenſä, arwella, puheesta puh.; eritt. wahdiskella, wartoa, defectionis tempus.

circumspectus, 3, *PA.* waruiſasti mielletty, ajateltu, maltikas, verba, run.; fuw. itſenſä katſowa, waarinpitäwäinen, ajattelias, waruiſa.

circumspectus, us, *m.* (ſeur.), ympäri-katſanto, ympärikatſahdus, ympäri-ſilmäys, facilis, in omnes partes; fuw. tarkastus, ajatteleminen, rerum aliarum.

circum-spicio, spexi, spectum, III, (specio), katſoa ympärinſä, ſilmätä l. tähystää ympärillenſä, nec suspicit, nec circumspicit; diversi circumspiciunt (luowat ſilmänſä ympäriłleen mikä minnekin), run. *b)* fuw. katſoa itſenſä, pitää waranſa, waroa, circumspiciendum diligenter, ut - -. 2) *trans.* katſoa yli-ympäri, tarkoin katſella, katſastella, ſilmäillä, katſella yltä-yli, kauttaaltanſa, päästä päähän j. m. ſ., situm urbis, cornua sua; oculis agmina, Oriona, run.; saxum ingens, Athin, ympärikatſelleesſa nähdä l. äkätä, run.; eritt. halunalaiſena: ſilmin etſiä, aiheilla, työriä perään, tawottaa, hakea, externa auxilia; alium (arietem), run. *b)* fuw. mieleesſään tarkastella, miettiä, mieltää, ajatella, pericula, omnia; animo consilia cujus; se (katſoa itſe puoleenſa).

circum-sto, steti, I, ſeiſoa ympäri, yli-ympäri, ſeiſoen ympäröitä, piirittää, senatum, sellam; *abs.:* silvae circumstantes, run.; eritt. wihollisena piirittää, kiertää, saartaa, quem; tribunal praetoris, urbem Romanam. *b)* fuw. ympäröitä, piirittää, quum omnia nos fata circumstent; quum tanti terrores circumstarent; at me circumstetit horror (käſitti), run.

circum-tero, ere, hieroa l. tahkoa ympäri, run. tunkea ympäri, taajaan ympäröitä.

circum-textus, 3, (texo), ympärikudottu, -kirjattu, -reunustettu, velamen, run.

circum-tono, tonui, I, jyliſtä ympäri, jymytä, kumista, kohista, pauhata ympäri, jymyten ympäröitä, mereſtä puh.; fuw.: hunc circumtonuit Bellona (on jyliſtänyt huumeiſin), run.

circum-vādo, vāsi, III, kiertää, piirittää, yli-ympäriltä täyttää päälle l. ruweta kimppuun, naves; fuw.: terror circumvadit aciem, barbaros, urbem (pelko käſittää, tapaa, lankeaa päälle).

circum-vagus, 3, ympäriliikkuwa, -wieriwä, -wirtailewa, (maata) kiertäwä, Oceanus, run.

circum-valle,.I, wallittaa ympäri, wallilla kehittää l. aidata, sulkea, piirittää, saartaa, oppidum, castra, hostes, Pompejum.

circumvectio, ōnis, *f.* (circumveho), ympärikuljetus (kauppakaluin). *b)* kierto, juoksupiiri, solis.

circum-vector, I, kulkea ympäri, matkata, ajaa, laskea, purjehtia ympäri, oram; kuw.: singula (kuwailla l. selitellä päästä päähän), run.

circum-vehor, vectus, III, kulkea ympäri, matkata ympäri, laskea l. purjehtia ympäri, navibus; classe ad Rom. agrum; Peloponnesum, promontorium; ab urbe ad aversa insulae; t. ratsastaa l. ratsahin ajaa ympäri, c. equo l. yks. circumvehi, esim. c. castra jubet.

circum-vēlo, I, werhota ympäri, amictu, run.

circum-venio, vēni, ventum, IV, alkutulla ympäri, jsta ympäröitä, pyörtää l. kaarittaa ympäri, juosta l. wieriä ympäri, kehittää, Rhenus insulas circumveniens; planities locis superioribus circumventa; eritt. wihollisena kiertää, piirittää, saartaa, sulkea, quem a tergo, insidiis l. per insidias; montem opere; moenia exercitu, vallo fossāque; in medio circumventi hostes j. m. s. *b)* kuw. piirittää, paulota, kietoa, ahdistaa, hätyyttää, langettaa, testes; quem judicio, per arbitrum; insontes (wäijyä); *Pass.:* circumveniri a quo; circumveniri falsis criminibus (olla wääräin syytösten uhrina), omnibus necessitudinibus, difficultatibus (ahdistettaa); jsta pettää, peijata, quem pecuniā, fenore.

circum-verto, ere, kääntää l. kiertää ympäri; *Pass.* wieriä l. pyöriä ympäri, axem (akselin), run.

circum-vestio, īre, werhota l. peittää yli-ympäri; kuw.: se dictis (suojeleita), run.

circum-volito, I, lennellä ympäri, kiidellä l. liipotella ympäri.

circum-volo, I, lentää ympäri, kiidellä, liihytellä, liehua ympäri, praedam, run.; spem (toiwottua saalista), run.; run. yöstä ja kuolemasta puh.

circum-volvo, volūtum, ere, wierittää ympäri, wyöryttää, pyörittää, kiertää ympäri; run.: sol circumvolvitur annum (aurinko täyttää ympäripyörinnällään l. kiertojuoksullaan ajastajan).

circus, i, *m.* piiri (tähtitieteessä), candens, lacteus (linnunrata, talwenselkä). 2) pyöriähkö paikka leikkilöitä, kansankokouksia j. m. s. warten, kilpatanner, kiistämö; eritt. *a)* Circus Maximus l. yks. Circus, soikian pyöriä kiistämö, jonka Tarquinius Priscus rakensi Romaan Aventinin ja Palatinin kukkulain wäliin; jsta **Circensis**, e, Circusta koskewa, circensinen, ludi, ludicrum, Circus Maximus kiistämöllä pidetyt kilpaleikkilöt. *b)* Circus Flaminius, kiistämö Roman kygin ulkopuolella, Prata Flaminia nimisellä paikalla.

cīris, is, *f.* eräs merilintu.

cirrus, i, *m.* kihara tukka, hiuskäherä, hiussuortuwa l. -suikko; werr. waatteen helttu l. betule.

Cirta, ae, *f.* Numidian kygeita; jsta **Cirtenses**, ium, *m.* Cirtalaiset.

cis, *Praepos.*, waatii *acc.*, tällä puolella, tällä puolen, tälle puolelle l. puolen, cis Padum ultraque; cis Tiberim redeundum est.

Cis-alpīnus, 3, Alpein täänpuolinen, tällä puolen Alpeja olewa, cisalpinlainen.

cisium, ii, *n.* köykäiset, kaksipyöräiset waunut, kääsyt.

Cis-rhēnānus, 3, Rheinin täänpuolinen, Rheinin tällä puolella olewa.

Cisseus, i, *m.* Thrakian kuninkaita; jsta **Cissēis**, idis, *f.* Kisseuksen tytär, s. o. Hekuba.

cista, ae, *f.* kirstu, arkkunen, lossero, lipas, laatikko.

cistophorus, i, *m.* (kirstunkantaja), aasialainen raha, kirstun kuwalla warustettu, neljän drachman weroinen.

citātim, *Adv.* ripiästi, nopiasti, rutosti, kiukkaan, kiiruisasti, hopusti.

citātus, 3, *PA.* riennytetty, kiidätetty, hätytetty, joudukas, ripiä, kiwakka, wikewä, pikainen, nopia, Rhenus c. fertur (wierii kiihkiänä, rapiana, työpiänä); citato equo (täytta neljää, täyttä hokkia); citato gradu (rientoaskelta).

citer, era, erum, (cis), tämänpuolinen, taw. *a) comp.* **citerior, ius,** tämänpuolinen, Hispania (tällä puolen Ebroa olewa); Gallia = G. Cisalpina; provincia (*i. e.* Gallia Cisalpina); werr. tännempi, täkempi, likempi, lähempi, ut ad haec citeriora veniam; animi tranquillitate humana et citeriora considerare (maallisia). *b) superl.* **citimus** l. **citumus,** 3, likin, lähin, stella citima terris.

Cithaeron, ōnis, *m.* wuori Attikan ja Boiotian wälillä.

cithara, ae, *f.* kithara, kanteleen lajia; werr. kitharanſoitto, kanteleenſoitanto, ja kitharanſoiton taito.

citharista, ae, *m.* kitharanſoittaja, kanteleenſoittaja.

citharīzo, āre, ſoittaa kitharaa l. kanteletta.

citharoedus, i, *m.* joka ſoittaa kitharaa ja ſen oheſſa laulaa, kitharalaulaja; jöta **citharoedicus,** 3, kitharalaulajaa koskewa, kitharalaulajan.

citimus, l. citer.

Citium, ii, *n.* Kypron kpgeita; jöta *a)* **Citiensis,** e, kitionilainen. *b)* **Citiēus,** 3, kitionilainen, *subst.* Citiēi, orum, *m.* Kitionilaiſet. 2) Makedonian kpgeita.

cito, *Adv., comp.* citius, *superl.* citissime, (citus), pikaiſesti, joutuiſasti, nopiasti, ſiewään, ruttoon, kiukkaan, ſabakkään, pian, rikenecesti, wäleen, cito quid discere; citius dicto (pikemmin kun ſanoa ſaattaa), serius aut citius (aikaiſemmin tai myöhemmin), run.; non cito, ei hopulla, ei liiwin, ei hawilla, ei namin, ei helposti, ei pian, non tam cito dixisses; citius diceres, pikemmin, ennemmin.

cito, I, (cieo), wahwasti liikuttaa, ajaa, tuottaa j. m. ſ.; kuw.: quum is motus (animi) aut boni aut mali opinione citetur (ſynnytetään, aikaanſaatetaan). 2) tuottaa l. käytättää luokſi, eſiin, kutſua l. käskeä luokſi, ſaapuwille, eſiin, jhnkin, haastaa luokſi, eſiin, senatum; patres in curiam; judices; nominatim juniores (huutaa, ſotawäen-otoesſa); eritt. oikeudenmenoisſa: huutaa, huutain nimittää aſianomaiſet, c. reum, accusatorem; jöta reum citare, kantaa päälle, ſyyttää, omnes ab te rei capitis citantur; — todiſtajaſta puh.: in hanc rem te testem citabo (huudan l. waadin todiſtajakſi); jöta ylim.: testem, auctorem citare, mainita todiſtajakſi, takaajakſi, quem testem rerum gestarum; quamvis citetur Salamis clarissimae testis victoriae; libros linteos citat auctores. *b)* nimeltä mainita, nimittää, viatorem (juliſtaa woittajakſi); Graeci, qui hoc anapaesto citantur; paeanem (laulaa); io Bacche (huutaa), run.

citra, I) *Adv.* tällä puolen, tälle puolen, nec c. mota nec ultra (ei ſinne eikä tänne), run.; werr.: paucis c. milibus lignatores ei occurrunt (tännempänä); saepe etiam c. licet (likempää); c. quam debuit, wähemmin kun, run. II) *Praepos.*, waatii *acc.*, tällä puolella, tällä puolen, tälle puolelle l. puolen, quicquid est terrarum c. Tauri juga; ut omnes c. flumen eliceret. 2) werr. tännempänä, tännemmäkſi, ennen, alla, tela hostium c. cadebant (ſ. o. eiwät kerinneet Romalaiſiin asti); c. tertiam syllabam (tännempänä l. ennen kolmatta tawua); nec virtus c. genus est (ei ole urhollisuus ſu'un alla, ſ. o. urhollisuus on ſu'un weroinen), run.; c. Trojana tempora, ennen Troian aikoja, run.; c. juventam (ennen nuoruuden ikää), run. *b)* ilman, paitſi.

citreus, 3, (citrus). citrus-puinen, citrus-puusta tehty, mensa.

citro, *Adv.* tännepäin, aina yhdeſſä ultro:n kanſsa: ultro citroque, ultro et citro, ultro ac citro, ultro citro, ſinne tänne, edeſtakaiſin, molemmin puolin, keskinäiſesti.

citrus, i, *f.* citrus-puu, hywänhajuinen, Afrikaſsa kaswawa puu, joſta tehtiin huonekaluja, eritt. pöytiä.

citus, 3, *PA.* (cieo), pikainen, ripiä, rutto, liwakka, wikewä, winhiä, joudukas, ſiewä, nopia, vox, incessus, via; eques (ratſastawa ſananjuoksuttaja); run. uſein = cito, eſim. citi solvite vela (wäleen), ite citi (rientäkäät).

cīvicus, 3, (civis), porwarillinen, kanſallinen, kanſalais-, corona, porwarinruunu, tammenlehdistä niwottu ſeppeli ſen kunnianmerkiksi, joka tappe-

losſa kanſalaiſen hengen pelaſti. *b)* Roman waltakuntaa koſkewa, romalainen, stirps.

cīvĭlis, e, (civis), porwarillinen, kunnastollinen, kanſakunnallinen, kanſallinen, kanſalais-, porwarin, porwarein, societas, mos; bellum, dissensio, discordia, kanſalaisſota, kanſankeſkinen eripuraiſuus; victoria, woitto kanſalais-ſodaſſa, kanſalaiſista ſaatu; jus, waltio-oikeus (jus naturale l. jus gentium oikeuden waſtikkona), t. myös: privati-oikeus (crityis-oikeus), civili-oikeus (keſkuus-oikeus), jus publicum oikeuden waſtikkona; jura civilia (porwarin oikeudet), run.; actio, controversia, toiſen porwarin toiſta waſtaan, porwarein wälinen; robur (omain porwarein woima); run.: quercus (porwarinruunu). 2) werr. waltiota l. ylim. julki-elämää koſkewa, waltiollinen, julkinen, scientia l. rerum civilium cognitio (waltiotieto, waltiotaito); oratio (waltiopuhe). *b)* kohteliaſs, ſuuntewa, lempiä, alentauwainen, sermo; quid enim civilius illo? run.

cīvĭlĭtas, ātis, *f.* (cd.), kohteliaiſuus, lempeys, alehtiwaiſuus.

cīvĭlĭter, *Adv.* porwarilliſesti, porwarintapaiſesti, kanſalaiſen tawalla; kuw. lempiästi, alentauwaiſesti.

cīvis, is, *c.* porwari, kunnastolainen, kanſakuntalainen, kanſalainen, maamies, porwaritar, kunnastotar, kanſatar, c. Romanus, Romana; c. meus, tuus, suus *etc.*; defende cives tuas senex, run.

cīvĭtas, ātis, *f.* (cd.), porwaruus, kunnastolaiſuus, kanſalaiſuus, porwarinoikeus, kanſalais-oikeus. 2) *concr.* porwarikunta, porwariſto, aſujamiſto, kunnaſto, waltakunta, waltio. *b)* harw. kaupunki.

clădes, is, *f.* pilaus, hukkaus, kadotus, menetys, dextrae manus; ylim. waſinko, pilla, haitta, tuho, onnettomuus, kommelus, eritt. ſodaſſa: tappio, häwiö.

clam, *Adv.* ſalaa, ſalaiſesti, ſalakättä, -kahmäſſä, -myhkään, -piten, warkain. 2) *Praepos.*, waatii *acc.* ja *abl.*, eſim. clam patrem, c. vobis, ſalaa iſältä, teiltä, l. iſän, teidän tietämättä.

clāmātor, ōris, *m.* (clamo), huutaja, riekuja, kirkuja, pauhaaja.

clāmito, I, (ſeur.), lujaſti, rajuſti, täyttä kurkkua huutaa, räikätä, riekua, pauhata, quid t. *acc. c. inf.*; werr. ſelwäſti ilmoittaa l. oſottaa, callliditatem.

clāmo, I, huutaa, ääntää, raikahuttaa, räikäiſtä, riekua, pauhata, mäikkiä, kirkua, parkua, uilottaa j. m. ſ.; de qua re, iſolla äänellä walittaa jtakin. 2) *trans.* huutaa, huutaa luoſſi, awuſſi j. m. ſ., morientem nomine, fidem hominum, run.; Saturnalia (juliſtaa); se causam malorum (lujaſti mainita), run.; *acc. c. inf.* t. ut; werr. ſelwäſti ilmoittaa, oſottaa, näyttää, veritas, virtus clamat.

clāmor, ōris, *m.* (cd.), huuto, huikkaus, riahdus, riekuna, pauhina, luihkina, mäikkinä, kiljuna, kirkuna, clamorem tollere, edere, profundere; eritt. ſotariekuna, ja ſuoſiohuuto l. -remo; werr. kumina, jymiuä, töminä, ryske, roiske, tohina.

clāmōsus, 3, (cd.), huudokas, ſ. o. huutawa, riekuwa, t. huudolla täytettu.

clanculum, *Adv.* (clam), ſalaa, ſalawihkaa.

clandestīnus, 3, (clam), ſalainen, consilia, colloquia, fuga v. m.

clango, ere, helkyä, kaikkua.

clangor, ōris, *m.* (cd.), helke, helinä, kumina, jyry, räikkinä, pauhina, tubarum, run. *b)* riekuna, kirkuna, kiaus, huuto, räiskinä, huhina, kohina, lintuin äänestä ja lennosta puh.

Clanius, ii, *m.* Kampanian jokiloita.

clāre, *Adv.* kirkkaasti, heliästi, kiliästi, ſelwästi, lujaſti, ääneen, oculis videre, fulgere, run.; gemere; c., ut milites exaudirent, inquit; kuw. loiſtoiſaſti, jaloſti, c. exsplendescere.

clāreo, ēre, (clarus), olla kirkas, heloittaa, wälkkyä, heiskua; kuw. loiſtaa, olla kuuluiſa l. mainio.

clārēsco, clarui, III, (cd.), kirkaſtua; ääneſtä puh.: ſelwetä, lujeta, raikaſtua, ruweta heliästi kuulumaan. 2) kuw. tulla näkywiin, ſelwästi l. ilmeiſesti näkyä; t. tulla loiſtoiſaſſi, kuuluiſaſſi, mainioſſi.

clārigātio, ōnis, *f.* (ſeur.), juhlallinen

hywityksen waadinto. 2) semmoisen ihmisen takawaarikkoon l. pantiksi ottaminen, joka tawataan kielletyllä paikalla, usque ad mille pondo c. cujus est, jtn tulee maksaa tuhannen naulaa waskea panttisakkoa.

clārigo, āre, (clarus), juhlallisesti waatia hywitystä wihollisilta, fetialista puh.

clāri-sonus, 3, (clarus), heliä-ääninen, -kaikuinen.

clāritas, ātis, *f.* ja **clāritūdo**, inis, *f.* (clarus), kirkkaus, helewyys, selwyys; kuw. kuuluisuus, kuulu, maine, jalous, arwo, kunnia.

clāro, I, (clarus), kirkastaa; kuw. mainiouttaa, kuuluisuuttaa, jalouttaa.

Claros, i, *f.* eräs Jonian kyki, kusa kuuluisa Apollon temppeli ja orakeli; josta **Clarius**, 3, klarolainen, *subst.* Apollon liikanimiä.

clārus, 3, kirkas, heliä, heläkkä, hemiä, selkiä, waloisa, heloittawa, loistawa, hohtawa, lux, color, dies y. m., sun.; stella, gemma, locus; clarissima mundi lumina (s. o. aurinko ja kuu), run.; run.: aquilo (seesyttäwä, poutainen); t. heliä, kiliä, selkiä, luja, raikas, voce clara; tuba (kimiä, räikkä-, run. 2) kuw. selkiä, nähtäwä, ymmärrettäwä, ilmeinen, res; luce clariora consilia; dicta sole clariora. *b)* mainio, mainehikas, jalo, erinomainen, kuuluisa, kiitetty, yllistetty, viri; reges ducesque; clara pollensque facundia; clarus gloriā; josta harw. vahaa merkiten: huudoksa olewa, pahamaineinen, tunnettu, luxuriā superbiāque.

classiārius, 3, (classis), laiwastoa koskewa; eritt. *subst.* classiarii, orum, *m.* *a)* (*sc.* milites), laiwasotiot, merisotiot. *b)* (*sc.* nautae), soutosotiot, merimiehet.

classicula, ae, *f.* (classis), laiwastoinen, wähäinen laiwasto.

classicus, 3, (classis), kansanluokkia koskewa, eritt. ensiluokkainen; josta 2) sotawäkeä seka maalla että merellä koskewa, ainoasti *subst.* classicum, i, *n.* (*sc.* signum), torwella soitettu sotamerkki, signali, c. canere; run. sotatorwi, classicum inflare. *b)* eritt. laiwastoa koskewa, laiwasto-, meri-, milites (merisotiot); *subst.* classici, orum, *m.* merisotiot t. merimiehet.

classis, is, *f.* alky. kokoonkutsuttu wäki, josta kansanluokka l. kansan-osake Romassa, jommoisia Servius Tulliuksen jakamisesta oli kuusi (tai ainoasti wiisi, jos weronalaiset kansalaiset yksistään luetaan); kuw.: qui (philosophi) quintae classis videntur (näyttäwät olewan alhaisinta arwoluokkaa); eritt. sotamenoisa: *a)* maasotiosto, maawäki, -joukot, Hortinae classes (ratsuspanwet), run.; taw. *b)* laiwasto ynnä sillä olewat sotajoukot, classes (classem) aedificare, facere, comparare, ornare, instruere, reficere y. m.; josta classe, laiwoin, merisin, navigare; classe proficisci (laskea merelle, lähteä purjehtia).

Clastidium, ii, *n.* ja **Claterna**, ae, *f.* kumpikin Gallia Cispadana:n kpgeita.

clāthri, orum, *m.* ristikko, häkki.

claudeo, ēre, l. **claudo**, clausum, ere, (claudus), ontua, nilkuttaa, liikata; taw. kuw. horjua, olla heikko, puuttenalainen.

Claudiānus, k. Claudius.

claudicātio, ōnis, *f.* (seur.), ontuminen, liikkaaminen.

claudico, I, (claudeo), ontua, liikata, lyyhätä, nilkuttaa, lonkata, rammita, olla rampa; kuw. ontua, horjua, olla epäwakainen, puuttuwainen, wajanainen, claudicat res, amicitia; c. in officio; si quid in oratione claudicat.

Claudius ja **Clōdius**, 3, kahden kuuluisan romalaisu'un nimi (joista toinen patricinen, toinen plebejinen); *adj.* claudinen, Claudiuksen, Clodiuksen, tribus Claudia (tuolla puolen Aniojokea); leges Clodiae (rahwaantribuni Clodiuksen toimeensaamat); josta **Claudiānus** ja **Clōdiānus**, 3, claudianinen, clodianinen.

claudo, clausi, clausum, III, sulkea, panna kiinni l. umpeen, ummistaa, tukkia, forem cubiculi, omnes aditus, tabernas, pupulas; lumina, fontes, run. *b)* kuw. sulkea, aures ad voces (tukkia korwansa ääniltä); hostibus fugam (katkaista pako wihollisilta); cui iter (teljetä jkta tie), run.; vocem

cujus (ſalwata); run.: animam laqueo, vitales vias et respiramina (lopettaa, tukauttaa); — aliud clausum habere pectore (pitää ſuljettuna ſydämmeſſään, ſalata); clausa habere consilia (pitää ſalaiſia, peitellä). 2) werr. ſulkea, tarhata, aidata, kehittää, ympäröittää, kiertää, piirittää, ſaartaa, quem in curia; pecudes in antro, armenta stabulis, run.; forum porticibus tabernisque; oppidum portu clauditur; portus custodiä; urbem obsidione, operibus; adversarios locorum angustiis; locum ducto vallo, run.; kuw.: difficultatibus quem (ahdiſtaa, piukoittaa); eritt. puheeſta puh.: sententias numeris (rajoittaa, päättää); verba pedibus (ſulkea, ſowittaa), run. *b)* päättää, opus, epistolam, run.; sinistrum cornu oppido claudebatur (ſuojeltiin); eritt.: c. agmen (päättää l. päiſtää ſotakulkue, olla ſotajoukon peräſtönä, matkata ſen perimäiſenä); ajaſta puh.: c. lustrum, run.

claudo, ere, ſ. claudeo.

claudus, 3, ontuwa, liikkaawa, lyyhä, nilkku, rampa, deus; altero pede (nilkku toiſelta jalalta, liippajalka); ſanalaſk.: iste claudus pilam (ſiitä puh., joka ei kykene jtakin oikein käyttämään); werr.: nuvis (jonka on toiſelta puolelta airot järjetyt, airopuoli). *b)* kuw. ontuwa, horjuwa, puuttuwainen, wajanainen, epäwakainen, c. carmina alterno versu, ſ. o. elegiat, ſururunot (joiſſa joka toinen wärſy on jalkaa lyhyempi kun enſimäinen), run.; pars officii, run.

claustrum, i, *n.* taw. *plur.* (claudo), lukko, telki, ſalpa, claustra revellere; claustra laxare, relaxare, rumpere, run.; kuw. ſalpa, ſide, pidäte, obstantia (kuten kiiſtämönkin), run. *b)* ylim. ſuljin, portti, ſäilyttö, pato ſ. m. ſ., urbis, run.; claustra angusti Pelori (kaita rauma, ahdinko), run.; claustris retentae ferae (häkeiſſä); claustra addita Lucrino, run.; eritt. ſotamenoiſſa: awain, eſiturwa, ſuoja, rajalinna, walli, ſuojapato j. m. ſ., locorum, imperii, Aegypti; kuw.: nobilitatis (eſiturwa).

clausula, ae, *f.* (claudo), päätös, pää, loppu, epistolae, edicti; eritt. periodin l. lauſejakſon päätös l. päätöslauſe.

clausum, i, *n. PSbst.* ſuljettu paikka, ſuljettu ſäilyttö.

clāva, ae, *f.* (clavus), ryhmyinen oksa, nuija, kalikka, walkuin.

clāvicula, ae, *f.* (clavis), wiinapuun wäänneliäs, l. haarunen, jolla wiinakäwi ſalkoin ympäri kietoutuu.

clāviger, eri, *m.* (clava-gero), nuijankantaja.

clāviger, eri, *m.* (clavis-gero), awaimenkantaja.

clāvis, is, *f.* awain, adulterina (tiirikka); claves uxori adimere (ſ. o. erkauta waimoſtaan); jota myös: lukko, telki, alias claves imponere portis.

clāvus, i, *m.* naula, waarna, clavis ferreis confixa transtra; clavis religare tigna (nauloilla naapata); clavum figere l. pangere, ſiitä tawaſta puh., jonka mukaan muinoiſilla Romalaiſilla ajaſtaikain lu'un tunnuſtähdekſi ylin wirkamies wuoſittain nakkaſi naulan Jupiterin temppelin ſeinään, jota kuw.: ex hoc die clavum anni movebis (ſ. o. täſtä päiwäſtä lue wuoden alku); ſanalaſk.: trabali clavo figere beneficium (ſ. o. lujaſti wahwiſtaa l. kiinnittää). 2) werr. peräſimen warſi, peräpuikko, helmari, jota itſe peräſin, peränpidin, wiiletin, ruori; kuw.: clavum imperii tenere (pitää waltakunnan perää, waltiota hallita). *b)* purpurapaarre, purpurareunus Roman miesten tunikaſſa, ſenatoreilla lewiä (latus), ritareilla kaita (angustus); jota c. latus, ſenatorinarwo, angustus, ritarinſääty; run. ylim. lewiä t. kaitapaarteinen tunika.

Clāzomenae, arum, *f.* eräs Jonian kyki; jota **Clāzomenius**, 3, Klazomenalainen, Klazomenaſta, *subst.* Clāzomenii, orum, *m.* Klazomenalaiſet.

Cleanthes, is, *m.* ſtoalainen philoſophi, Zenon oppilaiſia, Aſoſta ſyntyiſin.

clēmens, tis, wieno, mieto, lientiä, liewä, leuto, luohtia, ſoipia, weſiſtä, tuuliſta, ſäiſtä j. m. ſ. puh. 2) kuw. mielen puoleſta wieno, wienomielinen, laimia-, tyyni-, hiljamielinen, hiljainen, lauhkia, leppiäs, ſuopia, ſäwykäs,

clementibus accolarum ingeniis; cupio me esse clementem; clemens in disputando. *b)* eritt. toisten wikoja kohtaan: lempiä, sääliwäinen, armias, laupias, judex, interpres legis; sententia, castigatio, lientiä; rumor (liioittelematoin).

clēmenter, *Adv.* wienosti, miedosti, liewästi. *b)* kuw. wienosti, wienomielisesti, tyyni-, hiljamielisesti, suopiasti, säwykkäästi, lempiästi, lientiästi, sääliwästi, armiaasti, laupiaasti, ferre quid; c. et moderate jus dicere; c. a consule accepti; c. ductis militibus (s. o. rauhallisesti, ryöstämättä).

clēmentia, ae, *f.* (clemens), wienous, mietous, liewyys. *b)* kuw. lempeys, lienteys, lauhkeus, sääliwäisyys, armiaisuus, laupeus.

Cleobis, is, *m.* k. Bito.

Cleōnae, arum, *f.* Argolin kpgeita; jsta **Cleōnaeus**, 3, kleonalainen.

Cleopātra, ae, *f.* 1) Makedonian kuninkaan Philippoon tytär. 2) Egyptin hywin tunnettu kuninkaanna. 3) Mithridateen tytär.

clepo, clepsi, cleptum, III, salaa wiedä, warastaa, harw., cui quid (jklta jtakin).

clepsydra, ae, *f.* wesikello, wesitiimari l. -uuri, eritt. ajanmääriönä julkisissa esityksissä, oikeudenmenoissa, rhetorein kouluissa j. m. s.

cliens, tis, *m.* (alkp. cluens, clueo), kuulio, turwanalainen, turwatti, klientti, jolla Roman lakiloin mukaan aina oli turwaajansa (patronus). 2) werr. turwatti, suojatti, luottilas, läänimies, wasalli l. aluskuntalainen (Galliassa ja Germaniassa); jsta myös ylim. puolenpitäjä. *b)* kansakunnista puh.: liittoweljet, liittolaiset, jotka owat mahtawamman kansan turwiin heittäyneet.

clienta, ae, *f.* (ed.), turwanalainen nainen, klientinna.

clientēla, ae, *f.* (cliens), *a)* Romassa: turwanalaisuus; *plur.* taw. *concr.* turwatit, klientit. *b)* Galliassa: turwakumppanuus, liittoweljeys.

clīnātus, 3, *PA.* kallistunut, nojaawa, painuwa.

clīno, āre, runko, josta acclino y. m., nojatuttaa, kallistaa.

Clīo, us, *f.* historian holhoaja Runotar.

clipeātus, 3, (seur.), kilwitetty, kilwellinen; *subst.* clipeati, orum, *m.* kilwekkäät, kilpikantajat.

clipeus (clup., clyp.), i, *m.* ja harw. **clipeum**, i, *n.* kilpi, ympyriäinen ja waskinen; sanalask.: clipeum post vulnera sumere (s. o. liian myöhään tehdä jtakin); werr. *a)* auringon terä l. kehrä. *b)* kuwa kilwenmuotoisella pohjalla, rintakuwa.

clītellae, arum, *f.* kuormasatula, säkkisatula.

Cliternum, i, *n.* Aequiläisten kpgeita; jsta **Cliternīnus**, 3, cliterniläinen.

Clītor, oris, *m.* ja **Clītorium**, ii, *n.* eräs Arkadian kpki; jsta **Clītorius**, 3, klitorilainen.

Clītumnus, i, *m.* Umbrian jokiloita.

clīvōsus, 3, (seur.), ahteinen, mäkinen, törmäinen, jyrkällinen, jyrkkä, rus, trames, run.

clīvus, i, *m.* (runko clino), kallas, wiery, rinne, paltta, ahde, mäki, törmä, töykkä; kuw. wuori, wastus.

cloāca, ae, *f.* loattó, lokawiemäri, maanalainen rojuwietto l. -uitti.

Clod- t. **clod-**, k. Claud- t. claud-.

Cloelius l. **Cluilius**, 3, erään albalaisen, sittemmin romalaisen su'un nimi.

Clōtho, us, *f.* kehrääjätär, kolmen Osattaren (Parcae) joukosta yksi.

clueo, ēre, kuulla itseänsä mainittawan jotenkuten, nimitettää, sanottaa.

clūnis, is, *f.* [ja myös *m.*], peräwieri, peräpuoli, peräpakara, lautanen.

Clupea, ae, ja **Clupeae**, arum, *f.* eräs Zeugitanan kpki.

Clūsium, ii, *n.* Etrurian kpgeita; jsta **Clūsīnus**, 3, clusiumilainen, Clusiumin, *subst.* Clūsīni, orum, *m.* Clusiumilaiset.

Clūsius, ii, *m.* (cludo = claudo), sulkia, Januksen liikanimiä.

Cluvia, ae, *f.* Samniumin kpgeita; jsta **Cluviānus**, 3, cluvialainen.

Clymene, es, *f.* Okeanoon tytär, Phaethonin äiti; jsta **Clymenēius**, 3, klymeneinen, Klymenen, proles, s. o. Phaethon, run.

Clymenus, i, *m.* kuuluisa, Plutonin liikanimiä.

Clypea, k. Clupea.

clyp-, k. clip-.

Clytaemnestra, ae, *f.* Tyndaroon ja Ledan tytär, Helenan, Kastorin ja Polluxin sisar, Agamemnonin puoliso, Orestеen, Elektran ja Iphigeneian äiti.
Clytie, es, *f.* Okeanoon tyttäriä.
Cn. = **Cnaeus** l. **Cnēus**, i, *m.* romal. etunimi.
Cnidus l. **Gnidus**, i, *f.* eräs Karian meritygeita; josta **Cnidius**, 3, Knidolainen, *subst.* Cnidii, orum, *m.* Knidolaiset.
Cnōsus, l. Gnosus.
co-, sana-yhdistyksissä = con-.
coacervātio, ōnis, *f.* (seur.), todistusten kasaaminen l. kosolta kokoaminen.
co-acervo, 1, läjätä kokoon, röykätä, kasata, tukuta, joukota, mättää kokoon, yhteen, kosolta koota, pecunias, cadavera, multitudinem civium; kuw.: verisimilia.
co-acesco, acui, III, järin, perin hapata l. muieta; kuw. karmistua, käydä yrjäkši, säädyttömäksi, willikši.
coactor, ōris, *m.* (cogo), ottomies, maksattaja, raha-ajelia.
coactum, i, *n.* (cogo), pakšukši wanutettu peitto, matraši.
coactus, us, *m.* (cogo), pakoitus, waatimus, coactu meo, tuo, civitatis, ja niin yks. *abl. sing.* käytettäwä.
co-adūno, 1, yhdistää.
co-aedifico, 1, rakennoittaa, asuttaa, campum Martium, locum.
co-aequāles, ium, *m.* ikätowerit.
co-aequo, 1, yhtäläisyyttää, tasoittaa, montes. *b)* kuw. yhtäläisyyttää, asettaa tasakannalle, omnia (purkaa kaikki eroitus); gratiam omnium; coaequari dignitate.
coagmentātio, ōnis, *f.* (seur.), yhteenliitos, yhdistys.
coagmento, 1, (seur.), liittää yhteen l. kokoon, puuttaa, jamata, saumata, tarttuttaa, liimata yhteen, kokoon, yhdistää, trabes; kuw.: verba; pacem (liimata l. kitata kokoon, ikäänkun liimaamalla saada aikaan).
coagmentum, i, *n.* (cogo), liitos, liite, jame, sauma, lapidum.
coāgulum, i, *n.* (cogo), juoksutin (maidon).
co-alesco, alui, alitum, III, (alo), kaswaa yhteen, lujasti kiintyä yhteen, vulnus coalescit (paranee umpeen). *b)* werr. jhnkin muuhun yhdistyen: juurtua, kaswaa, ilex coaluerat inter saxa (oli kallioin wälistä kaswaa nosnut). 2) kuw. lujasti liittyä yhteen, yhdistyä, yhtyä, sulata yhteen, in populi unius corpus; cum patribus; *abs.*: tantā concordiā, ut *etc.* *b)* wauraistua, warmistua, wäkeytyä.
co-angusto, I, ahtauttaa, sulloa l. tunkea yhteen l. kokoon; kuw.: legem (supistaa).
coaret-, l. coart-.
co-arguo, argui, argūtum, III, alkp. usiammilta puolin ahdistaa ankarilla syillä; josta kumoamattomilla todistuksilla kantaa jkn päälle l. syyttää jkta jstakin, näyttää jku syylliseksi, todistuttaa syypääksi jhnkin, quem; quem avaritiae (*gen.*), syyttää jkta ahneudesta. *b)* kieltämättömästi, kumoamattomasti näyttää todeksi, osottaa l. saattaa todeksi, toteuttaa, ilmeisyyttää, näyttää, perfidiam, mendacium; sin fuga laboris desidiam coarguit (ilmoittaa); quam (legem) usus coarguit (näyttää mitättömäksi, käyttämättömäksi).
coartātio, ōnis, *f.* (seur.), supistaminen, yhteentunkeminen, plurium in angusto tendentium.
co-arto, 1, ahtauttaa, piukoittaa, supistaa, kutistaa, sulloa l. tunkea yhteen, iter; *Pass.*: portis angustis coartari (tungeksia). *b)* kuw. puheesta puh.: supistaa, quae coartavit, dilatet; josta ylim. lyhentää, nox coartat iter, run.
Cōcalus, i, *m.* tarun mainima Sikelian kuningas, joka otti Daidaloon turwiinsa Minosta wastaan.
coccum, i, *n.* tulipunatammen (Quercus coccifera Linn.) marja; josta tulipunawäri, tulipunakarwa.
cochlea, ae, *f.* kodus, kotelo, torškunkenkä, kommanpää.
Cocles, itis, *m.* silmäpuoli, Horatiuksen liikanimi, joka yksinään Porsennaa wastaan suojeli Tiberin sillan.
Cocosātes, ium, *m.* Aquitanian kansakuntia.
coctilis, e, (coquo), poltettu, laterculus; murus (poltetuista kiwistä), run.
cocus, l. coquus.

Cōcytus, i, *m.* Manalan joki; jōsta **Cōcytius**, 3, kokytolainen, **Kokyton**, virgo (ſ. o. Alekto), run.

cōdex, icis, *m.* (alkp. caudex), puunrunko, puunwarſi; jōsta kirja, kirjoitus, kun muinoisaikoina wahatuille puutauluille kirjoittiwat, multos codices implevit earum rerum, in quibus *etc.*; eritt.: c. accepti et expensi l. yks. codex, tulokki- ja menekkikirja, in codicem referre (panna kirjaan).

cōdicillus, i, *m.* (cd.), puunrunkonen, harw.; taw. *plur.* codicilli, orum, *m.* puusta tehty, wahattu kirjoitustaulu; jōsta kirjeilemä, käſikirjaus, kirje, kirjelippu, anokirja j. m. ſ.

Codrus, i, *m.* Athenan wiimeinen kuningas. 2) kehno, Virgiliukſelle wihainen runoſeppä.

coĕgi, k. cogo.

Coelē Syria l. **Coelēsyria**, ae, *f.* Libanonin ja Antilibanonin wälinen maakunta.

coelebs, k. caelebs.

coeles, itis, (coelum), taiwaallinen; *subst.* taiwaalainen, jumala, taw. *plur.* taiwaalaiſet, taiwaan aſukkaat, jumalat.

coelestis, e, (coelum), taiwaallinen, taiwainen, prodigium (taiwaanmerkki); aquae (ſadeweſi). 2) werr. jumalallinen, jumalain, irae; eritt. *plur. subst.* coelestes, ium, *m.* taiwaalaiſet, taiwaan aſukkaat, jumalat. *b)* ylim. jumalallinen, jumalankaltainen, jalon jalo, oiwa, ankara, legiones; ingenium, run.

Coeliānus, k. Coelius.

coelicola, ae, *m.* (coelum-colo), taiwaan aſukas, jumala.

Coeliculus, k. Coeliolus.

coelifer, era, erum, (coelum-fero), taiwasta kantawa.

Coelimontium, ii, *n.* (Coelius-mons), toinen Roman kygin ſeutukunniſta (regio); jōsta **Coelimontānus**, 3, coelimontilainen, Coelimontiumin.

Coelĭolus ja **Coeliculus**, i, *m.* (ſeur.), oſa Coelius mons kukkulaa.

Coelius (Cael.), 3, romal. ſukunimi; jōsta **Coelĭānus**, 3, coelianinen, Coeliukſen. 2) **Coelius mons**, Roman kukkuloita, etelää päin Palatinin ja itää päin Aventiinin kukkuloiſta.

coelum (cael.), i, *n.* taiwas, taiwaanlaki, taiwaankanſi, ex omni parte patens, rotundum; de coelo tangi, percuti l. e coelo ici, ſatutettaa, iſkettää, ammuttaa ukonnuolella; de coelo servare, tarkata taiwaanmerkkejä l. ilmiöitä (Augurista puh.); run. ylämailma (Manalan wastikkona), falsa ad coelum mittunt insomnia Manes; jōsta *a)* taiwaan- l. ilmanranta, -reuna, näkö-ala, taiwaankulma, particula coeli; hoc coelum, sub quo natus educatusque essem. *b)* ilma, ilmasto, ilmakehä, ilmanala, ilmanlaatu, ſää, c. pingue et concretum, tenue, salubre, palustre; serenum, dubium, run.; coeli temperatio, intemperies. *c)* päiwäisaika, päiwä, vesperascente coelo. *d)* korkeus, eſim. exiit ad coelum arbos, nouſi taiwaalle, ilmoille, ilmaan, kotkialle, run. 2) taiwas jumalain aſuinſijana, manus ad c. tendere; ſanalask.: de coelo delabi, erinomaiſista miehistä puh.; jōsta kuw. jumalallinen kunnia, kuolemattomuus, coelo beare, run.; sperare c. (jumalallista kunnioitusta l. palwelusta), run.; t. onnen, maineen j. m. ſ. huippu l. korkein kohta, ylin onni l. maine, taiwas, tollere l. ferre quem in l. ad c., jumaloita jkta; in coelo esse, olla kun taiwaassa, olla perin onnellinen; detrahere quem de coelo, wiedä jkta jalo maine.

Coelus, i, *m.* Aetherin ja Päiwän poika, Saturnin iſä.

co-emo, ēmi, emptum, III, ostaa kokoon, ostaa paljon, koolta, ſummalta, tukulta, magnum numerum equorum, frumentum y. m.

coemptio, ōnis, *f.* (cd.), alkp. kokoon- l. yhteen-osto, jōsta keskinäiſellä kaupalla rakettu awioliitto, kauppa-awio, t. uſein ainoasti näkö-awio l. walheenaiminen, coemptionem facere, ruweta kauppa-awioon (naiſista puh.); jōsta **coemptiōnālis**, e, näkönaimiſta koskewa, senex, näkönaimiſen rakentamiſeksi käytetty, ſ. o. waiwainen, huono.

coena (caena, cēna), ae, *f.* Romalaisten pää-ateria (kello kolmelta t. neljältä

ſ. p. p.), ylim. ateria, ſyöminki, kemu, wieraspito, pöytä, ruoka, coenas facere; sic coena ei coquebatur; ad coenam vocare, devocare, invitare quem; coenam dare cui; venire ad coenam, itare ad coenas, obire coenas; redire a coena; inter coenam (rualla ollessa, pöydässä).

coenāculum, i, *n.* (cd.), alkp. ylikerrassa olewa ruokahuone; jösta huoneen ylikerta, ylikerros, ylinen, ylistupa l. -kammio, kokko.

coenito, āre, (ſeur.), ſyöskellä, usein l. tawalliſesti syödä, foris, apud quem.

coeno, I, (coena), ateriöita, ruokailla, olla rualla, ſyödä (puolipäiwäistä), päiwällistää, melius, foris; apud quem; cum quo, run.; *depon.:* quum jam coenatus esset, kun jo oli syönyt; jösta coenatus, ateriöinnut, rualta pääsnyt, pöydästä nosnut, ruan jälkeen. 2) *trans.* syödä, aprum, run.

coenula, ae, *f.* (coena), ruoka-ateriainen.

coenum (caen.), i, *n.* lika, rapa, loka, roju, lima, saasta, törkkä, rietta; werr.: plebejum, alhaisuus; herjasananakin ilkiöistä, kelwottomista ihmisistä pub.

co-eo, ii (harw. īvi), itum, īre, tulla kokoon, tulla yhteen, yhtyä, kokountua, keräytyä, ad solitum locum, run.; in quem locum; critt. wihollisista pub.: astua yhteen, ottaa yhteen, tulla yhdelmyksen, stupet ipse Latinus ingentes -- inter se coiisse viros, run. 2) kokonaiseksi yhdistyä, yhtyä, liittyä yhteen, unā, inter se, in unum; in orbem; run.: virtus sociūm coit in unum (miesten woima tunkee yhtäälle); jösta lihalliſesti yhteytyä, *abs.* t. cum *abl.* kera. *b*) werr. yhdistyä, yhtyä, ummeta, mennä umpeen, cocunt membra, digiti, vulnera y. m., run.; coit (murus) in artiorem velut cuneum (supistuu); ut placidis (*dat.*) coeant immitia (sekoitetaan yhteen tuimat ja wienot), run.; wetewistä aineista pub.: juosta, hyytyä, jähmettyä, sanguis coit formidine (suupuu, seisahtuu), run. *c*) kuw. mielen, päätöksen j. m. ſ. puolesta yhdistyä, yhtyä, liittountua, sopia, suostua, duodecim adolescentuli coierunt (wannouiwat yhteen); cum quo de qua re; in amicitiam (ruweta ystäwyhteen), run.; run.: coeant in foedera dextrae (yhtyköön kädet liitoksi); — jösta *trans.:* c. societatem, tehdä l. rakentaa liitto, cum quo t. *abs.;* c. societatem sceleris; *Pass.:* societas coitur.

coepi, coeptum, coepisse, (co-apio), ruweta, saada, lähteä (jhnkin), alkaa, yrittää (jtakin, jhnkin), 1) *trans.*, harw. *acc.* kera, esim. cursum, run.; taw. *inf.* kera: orare, obsecrare, lacessere hostes (ruweta pyytämään jne.); alia hujuscemodi fieri coepere (muita senkaltaisia rupesi tapahtumaan); paupertas probro haberi coepit (köyhyyttä ruwettiin häpiänä pitämään). *b*) *Pass.* taw. *inf. Pass.* kera: lapides jaci coepti sunt (rupesiwat kiwiä -nakkelemaan); desiderari coepta est Epaminondae diligentia (ruwettiin walppautta kaipaamaan); consuli coepti sumus (meiltä on ruwettu neuwoa kysymään); jösta coeptus, aljettu, aloitettu, bellum cum Antiocho; carmen, turres, run.; animalia (seksi-eräiset), mors (aiottu), run.; *subst.* coeptum, i, *plur.* coepta, orum, *n.* alkama, aikomus, käkeys, yritys, wehke, hanke. 2) *intrans.:* ubi silentium coepit, alkoi; ubi dies coepit (koitti); quibus ex virtute nobilitas coepit.

coepto, I, (cd.), innolla, kiiwaasti ruweta, yrittyä (jhnkin), alkaa (jtakin), quid; *inf.* kera: appetere quid.

coeptum, ſ. coepi.

coeptus, us, *m.* (coepi), aloitus, aikomus, yritys. Ainoasti *plur.*

co-erceo, ercui, ercitum, II, (arceo), (usiammilta t. kaikilta puolin) sulkea, pitää koossa l. yhdessä, sulkein ympäröitä l. kehittää, critt. estyttää, pitää aisoissa, kytkeä, pysyttää, pidättää, omnia complexu suo; solidum orbem, capillos, vestem, run.; exsultantem (kiinnittää, pitää kiinni), run.; (amnis) nullis coercitus ripis; intra muros hostem (teljetä); vitem (pitää siiwolla, kurissa); levem turbam virgā aureā, run.; run.: spumantia ora (suistaa), postrema (pitää koolla, ſ. o. johdattaa, päälliköitä), carmen (karsia pois laulun liikawesat, siewentää laulu). *b*) kuw. pitää aisoissa, pitää kurissa,

ſuiſtaa, taltuttaa, hälläyttää, takaiſta, tyrettää, lanniſtaa, maſentaa, pibättää, hillitä, cives, milites; juventutem; cupiditates, temeritatem, improbitatem, rabiem gentis, procacitatem manibus; foenus (eſtyttää, tauottaa); seditionem (aſettaa, waimentaa, tukauttaa); jöta rankaiſta, kurittaa, civem l. cives multā, vinclis verberibusque.

coercitio, ōnis, *f.* (ed.), kuritus, rankaiſtus, pakoite.

coercitor, ōris, *m.* (coerceo), joka pitää jtakin ſäällänſä, ſäntillänſä, laibalanſa.

coetus, us, *m.* (coeo), kootus, kokous, ſeura, yhdiſtyys, parwi, hominum, matronarum; noctvrni, nefarii; cingunt polum aves coetu, run.

Coeus, i, *m.* eräs Titani, Latonan iſä.

cōgitāte, *Adv.* ajatellen, miettimällä, arweluſ=alla, scribere.

cōgitātio, ōnis, *f.* (ſeur.), ajatteleminen, mieltäminen, mietintö, c. in se ipsā vertitur; cogitatione quid comprehendere, percipere (tajuta, käſittää, ajatella jtakin); ponere tempus in acerrima et attentissima cogitatione; in cogitationibus defixum esse (olla mietintöön waipununna); c. periculi, officii, hominum excellentium (waaran jne. ajatteleminen); habere cogitationem argenti (tarkoittaa ajatukſenſa hopiaan). 2) werr. ajatus, miete, mieli, päätös, aikomus, tuuma, conferre curas cogitationesque in rempublicam; suscipere cogitationem de qua re; omni cogitatione ferri ad quid (täydätä kaikki ajatukſenſa jhnkin). *b)* ajatukſen taito l. lahja, aisti, äly, ja myös: mielikuwailo.

cōgito, I, (co-agito), ajatella, miettiä, mieltää, pääsſänſä pidellä, *abs.* t. *acc.* t. de *abl.* kera t. relativilauſe, eſim. cui (homini) vivere est cogitare; quid cum animis suis, omnia animo; insulam Britanniam (tarkoittaa l. täydätä ajatukſenſa ſaareen, ſaaren puoleen); de claris viris (muiſtella miehiä); toto animo de quo ac de cujus ornamentis et commodis; toto pectore de qua re; cogitare, quam id honestum sit; jöta cogitatum, i, *n.* ajatelma, ajatus, miete, taw. *plur.*, cogitata mentis eloqui; cogitata sapientum. Critt. *b)* juokſuttaa mieleſſään, miettiä, tuumia, tarkoitella, mieliä, aikoa, käetä, ainehtia, wehkeillä, päättää, *acc.* t. de *abl.* kera t. *inf.*, eſim. proscriptiones, dictaturas; de bello, de salute; adoriri; jöta cogitata, orum, *n.* aikeet, aikomukſet, tuumat, cogitata patefacere, perficere. *c)* olla jotenkuten mieltynyt, pitää jtakin mieltä, eſim. si amabiliter in me cogitare vis (jos tahdot olla lempewästi mieltynyt, lempewänmielinen kohtaani); si quid amice de Romanis cogitabis (jos kannat ystäwällistä mieltä Romalaiſia kohtaan).

cognātio, ōnis, *f.* (ſeur.), weriheimoiſuus, werelliſyys, ſukulaiſuus, propinqua (likinen ſuku); *concr.* weriheimoſto, ſuku, ſukulaiſet, cognationis magnae homo (ſuuriſukuinen, laajalajinen mies); kuw. ſamaſukuiſuus, yhteys, ſopu, yhdenkaltaiſuus, numerus non habebat cognationem cum oratione; studiorum et artium.

co-gnātus, 3, (natus-nascor), yksiſyntyinen, ſamaſukuinen, yksiwerinen, weriheimoinen, *subst.* werellinen, weriheimolainen, ſukulainen, omainen; run.: sanguis (ſukulaiſuus), urbes (heimokuntaiſten kanſain tygit), latus, pectora (ſukulaiſen), exempla (ſukulaiſten). *b)* kuw. ſamaſukuinen, yhdiſtynyt, yhteenſopiwa, ſamanluontoinen, forma; imponens cognata vocabula rebus, run.

cognitio, ōnis, *f.* (cognosco), oppiminen, tunteminen, tietäminen, tieto, aditum patefacere ad cognitionem cujus; quem cognitione dignum habere; c. urbis (katſeleminen, etſintö); juris, rerum; *concr.* tieto, käſitys, tajuelma, innatae cognitiones. 2) eritt. laillinen tutkinto, de qua re; rerum capitalium.

cognitor, ōris, *m.* (cognosco), joka tuntee jonkun ja laiſa takaa ſamaksi, todiſtaja. 2) edusmies, waltamies, aſianwalwoja l. -ajaja, jutunkantaja (ſemmoiſten aſianomaiſten, jotka itſe aikaiſemmin oliwat laiſa ſaapuwilla olleet).

cognitus, 3, *PA.* tunnettu, tuttu, tietty, koetettu, res; virtus.

cognōmen, inis, *n.* (nomen), liikanimi, heimonimi, huonekuntaa osottawa, esim. Cicero, Scipio; ja myös: lisänimi, mainioista töistä j. m. s. saatu, esim. Africanus, Asiaticus; run. ylim. nimi.

cognōmentum, i, *n.* (ed.), liikanimi, lisänimi.

cognōminis, e, (cognomen), yhdennimінen, samanniminen.

cognōmino, I, (cognomen), liikanimittää, antaa liikanimi, ja myös ylim. nimittää. *b)* cognominata verba, yhtäpitäwät l. yhtäweroiset sanat.

co-gnosco, nōvi, nitum, III, (nosco), kaikilta puolin oppia tuntemaan jtakin, aistein kautta t. hengellisesti, huomata, hawaita, äkätä, oiwaltaa, keksiä, nähdä, kuulla, saada tietää, älytä, *perf.* ja *plusquamp.* tuntea, tietää, iter, regiones, insidias; cujus studium, fidem *etc.*; quos poenam tulisse cognoverat; cognovit montem a suis teneri; id socordiane an casu acciderit, parum cognovi; c. quid a l. ex quo (saada tietää jtakin jkltä); ex literis multorum et nunciis c. quid; quid a Gallicis armis atque insignibus (hawaita jtakin aseista jne.); deditio per nuncios cognita; c. quem fortem (tuntea jku urhiaksi); cognitum est, nähtiin, näkyi, ilmauntui, ynnä seur. *acc. c. inf.* kera; ex quo cognosci potest, *acc. c. inf.* kera, josta woipi keksiä, hawaita, nähdä; adventu cognito (tiedon tultua saapumisesta, saapumisen tultua tietywiin); hoc responso cognito (tuon waastauksen kuultua l. tultua kuuluwiin); cognita morte (jos kuolema tuliši tiettäwäksi, tietoihin); his (quibus) rebus cognitis (tuon tiedon, sanoman j. m. s. tultua l. saatua); *abs.*: cognito (tiedon tultua, kuultua), *acc. c. inf.* kera, esim. cognito, vivere Ptolemaeum; de quo ja de qua re, saada tieto jksta, jstakin, saada tietää jtakin, esim. de Bruto, de Clodii caede. 2) tiedustella, tutkistella, hankkia itselleen tietoja, rem tantam (perustella); causas; quid cum quo (neuwoitella jkn kanssa jstakin); eritt. *a)* lakitieleesä: tutkistella, tutkia, pitää tutkinto, causam; de agro Campano, de Caesaris actis; causä cognitä (lailliſen tutkinnon jälkeen); jsta päättää, ratkaista, de postulatis. *b)* sotamenoissa: tutkia, tiedustella, wakoilla, qualis esset natura montis, qui cognoscerent, misit; t. ylim. tutkia, tarkastella, numerum militum. *c)* tyyskästi lukea, päästä pääpäin lukea, librum; Demosthenem totum. 3) tuntea (jälleen jo ennen tunnettuita), quem t. quid.

cōgo, coēgi, coactum, III, (co-ago), ajaa kokoon, koota l. kerätä yhteen, hankkia l. tuottaa kokoon, yhteen, yhdistää, pecus, oves stabulis, run.; mella, kerätä, run.; pecuniam j. m. s., koota, ajella; ad judicium omnem suam familiam; multitudinem hominum ex agris; in portum navim, ajaa; eritt. sotawäestä pub.: tuottaa l. käytäntää kokoon, joukota yhteen, milites, manum; exercitum l. copias in unum locum; multitudinem in unum; naves, ingentem vim navium (toimittaa kokoon); run.: Hesperiam sub arma (yhdistää ase käsiin); senatista pub.: koota, kutsua kokoon, yhteen, senatum; senatum in curiam; senatus cogitur (kokountuu); yhdeästäkin senatorista pub.: quid erat causae, cur in senatum cogerer? (haastettiin l. käskettiin senatiin). *b)* tunkea yhteen, ahtaampaan tilaan, ahtauttaa, kawentaa, supistaa, pitää koossa, koolla, yhdessä, in artissimas ripas cogitur amnis (supistuu); saltus in artas coactus fauces; run.: verba in alternos pedes (kirjoittaa elegian l. sururunon mittaan); usein sotajoukosta pub.: agmen, alkp. pitää koolla matkue, s. o. päättää l. päistää matkue, olla sen wastästönä; jsta coacto agmine procedere (astua edelleen miehistö taajajanaisena); cuneis coactis (taajariwisissä nalkeissa l. waajanmuotoisissa tappojanastoissa, mutta myös: sissälle nakatuilla waajoilla), run.; run.: aer in nubem cogitur (ilma sakenee pilwekši). Eritt. wetewistä aineista pub.: sakentaa, paksuntaa, juoksuttaa, mella frigore (jähmettyttää, hyydyttää), run.; lac coactum (juustoksi juoksutettu), run.; tellus cogitur (taajenee, ikään-

kun juoksee), run. 2) kuw. ajan suhteen ikäänkun ahtauttaa, supistaa, quem in semihorae curriculum; potestatem intra sex mensium et anni spatium. *b)* eritt. ajaa l. saattaa jku jhnkin, s. o. pakoittaa, waatia, täydyttää, tunkea, poukottaa, plerasque ad officium redire coegit (pakoitti palaamaan); neque cogi pugnare poterat; Eumolpidas coactos, ut se devoverent; c. quem ad defectionem, ad depugnandum; siquidem cogi aliquid consules possent (johonkin); quod natura cogeret (kuhun); si res coget; eritt.: coactus hac necessitate, metu, difficultate, odio ingratae civitatis j. m. s.; jsta lacrimae coactae (pakoitetut, s. o. teeskellyt), run. *c)* philosophian kielessä: päättää, tehdä l. johdattaa jku päätös, ex quibus id, quod volumus, efficitur et cogitur; quid esse.

cohaerentia, ae, *f.* (seur.), yhtenäisyys, samajaksoisuus, sopuliitteisyys, mundi.

co-haereo, haesi, haesum, II, rippua yhdessä kiinni, rippua toisissaan, olla likeisesti yhdistettynä l. yhtynynnä toisiinsa t. jhnkin, olla kiintynynnä l. tarttuneena toisissaan t. jssakin, rippua kiinni jssakin, *abs.* t. cum *abl.* kera. 2) kuw. rippua yhdessä kiinni, olla likeisesti yhdistettynä l. liittynynnä toisiinsa t. jhnkin, vix cohaerebat oratio (oli yhtäjuonteinen, yhtäjuoksuinen, sopuliitteinen, sopujaksoinen, yhtenäinen); cum causa, cum re; inter se, pitää yhtä, sopia. *b)* pysyä koossa, s. o. kestää, pysyä, olla woimassa, olla, qui ruunt nec cohaerere possunt; virtutes sine beata vita cohaerere non possunt; jsta *abl.* kera: olla tehty l. rakettu jstakin, olla jstakin.

cohaeresco, haesi, III, (ed.), rippua yhdessä kiinni, rippua toisissaan, olla likeisesti yhdistettynä toisiinsa, inter se.

co-hēres, ēdis, *c.* kanssaperillinen, perijäkumppani.

co-hibeo, ui, itum, II, (habeo), pitää koossa, yhdessä, kiinni, pitää suljettuna l. sisältää, sulkea, käsittää, crines nodo (koota l. sitoa yhteen solmulle), run.; brachium togā (kääriä toga käden ympäri); werr.: universa natura omnes naturas cohibet; c. semen occaecatum; in se efficientiam naturalem. 2) pitää kiinni, pidättää, Scyllam latebris (tallittaa, asuttaa), ventos carcere l. in antris (pysyttää), cervos arcu (s. o. panna hengeltä, kaataa), run.; Stygia cohibebor unda y. m., run.; ab effusa praedandi licentia hostem cohibendum. *b)* kuw. pidättää, pitää aisoissa, hillitä, estää, ehkäistä, tyrettää, suistaa, takaista, taltuttaa, häkäyttää, furorem cujus, conatus cujus; iracundiam, motus animi; iras, run.; bellum (wiiwyttää, hidastuttaa); se c. (malttaa itsensä, mielensä); *inf.* kera: cum deo pugnare cohibet (estää taistelemasta); jsta quid a qua re t. a quo, pitää kaukana, pidättää, poistaa, manus, oculos, animum ab auro; assensionem a rebus incertis; libidines a liberis et a conjugibus cujus.

co-honesto, I, yhdessä, yhteisesti, suuresti kunnioittaa, jalouttaa, quem; exsequias (osottaa l. tehdä wiimeinen kunnia); statuas; victoriam; virtute quid (urheudella kunnioituttaa l. tehdä kunniakkaaksi).

co-horresco, horrui, III, kowin, perin kauhistua, kammouta, peljästyä, l. cohorresco *etc.*, kowin wäristyttää minua, kowin kammottaa minua.

cohors, tis, *f.* alkp. tarha, aitaus, piha, eritt. karjaa warten; jsta 2) werr. (tarhattu) joukko, paljous, parwi, ryhmä, kihermä, lauma, seura, vaga, run.; gigantum, fratrum, run.; werr.: febrium, run.; c. praetoria, Praetorin seura l. saattokunta woittomaassa. *b)* eritt. sotawäen joukko l. osake, mieskunta, kohortti, joita oli kymmenen lukua legiossa, legionaria (jalkamiehinen); c. praetoria, päällikön henkiwartiosto.

cohortātio, ōnis, *f.* (cohortor), kehoitus, wiritys, manaus.

cohorticula, ae, *f.* (cohors), kohorttinen.

co-hortor, I, wankalla puheella kehoittaa, wirittää, innoituttaa, harrastuttaa, kiiwastuttaa, kiihdyttää, manata, milites; quem ad virtutis studium, ad libertatem recuperandam, ad pacem; milites cohortatur, ut praedae

velint esse participes; cohortatur, ne labori succumbant.

co-inquino, I, perin tahrata, kuw. saastuttaa.

coitio, ōnis, *f.* (coeo), yhdistys, salaliitto, coitionem facere, dirimere.

coitus, us, *m.* (coeo), yhdistys, yhteentymys.

Colchis, idis, *f.* Pontos Euxeinon itäpuolisia maakuntia; jösta *a)* **Colchis**, idis, *f.* kolchilainen; *subst.* Kolchin nainen, Kolchitar. *b)* **Colchus**, 3, kolchilainen; *subst.* Colchus, i, *m.* Kolchin asukas, kaw. *plur. c)* **Colchicus**, 3, kolchilainen.

cōleus, i, *m.* tyrä, kellukka, pohjukka.

coll-, sana-yhdistyksissä = conl-.

col-labefacto (conl.), I, wawauttaa, horjuttaa.

col-labefio (conl.), factus, fieri, horjuttaa, luhistua l. raueta kokoon, yhteen; kuw. langetettaa, a Themistocle collabefactus.

col-lābor (conl.), lapsus, III, raueta kokoon, luhistua, lytistyä, ryhmistyä, lusahtaa kokoon, kukistua, häwitä, rapistua, rotkistua, subito collapsa (moenia) ruina sunt; succisis asseribus collapsus pons; eritt. ihmisistä puh.: waipua kokoon, painua kokoon, riutua, näantyä, hiueta, taintua, uupua kuolemaan, kuolla.

collacrimātio (conl.), ōnis, *f.* (seur.), kanssa-itkeminen.

col-lacrimo (conl.), I, yhdessä, jkn kanssa, suuresti itkeä; *trans.:* casum cujus.

collātātus (conl.), 3, (con-latus), lawennettu, awaroittu.

Collātia, ae, *f.* Sabinilaisten kyaeita; jösta **Collātīnus**, 3, kollatialainen, *subst.* Kollatialainen, L. Tarquiniuksen liikanimi, ja *plur.* Kollatialaiset.

collātio (conl.), ōnis, *f.* (confero), kokoontuotanto, yhdistys, esim. signorum, sotamerkkein yhdyttäminen tappeloon ruweteessa, s. o. keskinäinen päällekarkaus; eritt. rahain kokoaminen, keruu, stipis aut decimae; tributo collatio facta. *b)* wertaaminen, rinnastuksteleminen, rationum; collatione reliquarum legionum (muitten rinnalla, suhteen); eritt. puheessa: wertaus.

collātus (conl.), us, *m.* (confero), kokoontuonti l. -wienti, armorum (päällekarkaus).

collaudātio (conl.), ōnis, *f.* (seur.), kiittäminen, ylistäminen.

col-laudo (conl.), I, kaikissa, suuresti kiittää, kehua, ylistää, quem; virtutem cujus.

collecta (conl.), ae, *f.* (colligo), keräämä, raha-apu, collectam a conviva exigere.

collectīcius (conl.), 3, (colligo), kokoonhaalittu, kokoonkahmittu, exercitus.

collectio (conl.), ōnis, *f.* (colligo), kokoonpoimiminen, kokoaminen, keräaminen, membrorum (Absyrti); werr. puhetaiteessa: lyhyt kertominen l. toistaminen, pää-asiain yhteenkasitys puheen lopulla.

col-lēga (conl.), ae, *m.* (lego), alkp. yhdessä jkn kera walittu, kanssawalituinen, jösta wirkaweli, wirkakumppani, c. in censura; quum haberet collegam in praetura Sophoclem; collegam dare cui quem.

collēgium (conl.), ii, *n.* (ed.), wirkawelisyys, wirkakumppanuus, prioris anni; concors; per tot collegia expertus, niin monessa yhteisessä wiranhallinnossa l. -toiminnassa koetettu. 2) *concr.* wirkakunta, wirkakumppanisto, jäsenistö, weljestö, yhdyskunta, yhdystö, seura, -kunta, tribunorum plebis, praetorum, augurum, pontificum, mercatorum; pro collegio, ex collegii sententia, wirkakunnan puolesta, wirkakunnallisen päätöksen mukaan; c. coit (kokountuu).

col-libet (conl.) l. **collubet** (conl.), buit ja bitum est, II, haluttaa, on mieleinen, simulac mihi collibitum est (heti kun minua haluttaa l. mieleni tekee).

col-līdo (conl.), līsi, līsum, III, (laedo), loukkauttaa yhteen, fatuttaa yhteen, syösätä, lyödä, iskeä, tölmätä, kolhaista, lytistää, rutistaa yhteen, ut facile humor premi collidique possit; vasa collisa. *b)* kuw. fatuttaa wihanalaisena yhteen, keskenänsä riitaunnuttaa; *Pass.* collidi, sattua yhteen, wihamielin tulla yhteen, wihoissa yhtyä, keskenään riitauntua.

colligātio (conl.), ōnis, *f.* (ſeur.), yhdiſtyſ; kuw.: naturalis, artior; caussarum.

col-ligo (conl.), I, ſitoa yhteen, ſitoa kiinni, kiinnittää, puuttaa, manus (ſitoa ſelän taa, Liktoriſta puh.); scutis uno ictu pilorum colligatis (toiſiinſa takiſtuneet). 2) kuw. yhdiſtää, yhdyttää, homines sermonis vinculo; res inter se; sententias verbis (pitää kooſſa, kokonaiſekſi liittää); annorum septingentorum memoriam uno libro. käſittää yhteen kirjaan. *b)* ſitoa kiinni, pidättää, Brutum in Graecia (käskeä l. määrätä jäämään); se cum multis (takertua monen pariin ja niin itſenſä kytkeä); impetum cujus (ehkäiſtä, tyrettää).

col-ligo (conl.), lēgi, lectum, III, (lego), noukkia kokoon, poimia, hankkia, panna kokoon, yhteen, koota, kerätä, tukuta, sarmenta, venenatas serpentes; fructus, flores, uvas, run.; humorem; pecuniam, run.; stipem a tyrannis (kerjätä); sarcinas (kaſata yhteen); vasa, korjata kamſut, ſääliä matkalle, ſotamenoiſta puh.; arma (kääriä kokoon purjeet), capillos ja crinem in nodum (ſolmeta l. palmikoita yhteen), sinus fluentes in nodum (ſonnuſtaa), run.; run.: pulverem Olympicum (tuokſuttaa pölyä Olympian kiiſtämöllä, ſ. o. olla kilwan-ajajain joukoſſa Olympian leikkilöiſſä), revertentes ignes (kerätä palajawa walkia, ſ. o. ruweta paiſtamaan, kuuſta puh.). Eritt. koota, tuottaa kokoon, käytäyttää, haalia, kutſua kokoon, yhteen joukko ihmiſiä, warſ. ſodaſſa, joukota yhteen, de pagis omnibus bonos viros; ex urbe, ex agris numerum hominum; exercitus collectus ex senibus desperatis; milites, manum, reliquos ex fuga y. m.; se c., tulla kokoon, koolle, yhteen, kokountua; *Pass.*: colligi in aestuaria. keräytyä, yhdeſſä pacta rämeikköihin. *b)* wetää yhteen, ahtauttaa, ſupiſtaa, kutiſtaa, breviore spatio orbem (aſettua taajempaan l. ahtaampaan piiriin); se in arma (hytiſtyä, kyykiſtyä kokoon kilwen taa l. turwaan, kilwellä werhouta), se in spiram (hyypyä, kärmeeſtä puh.), in unum apicem colligi (työntyä yhteen nippuun), run. 2) kuw. koota, tuottaa kokoon, käſittää yhteen, monumenta antiquitatis, facete dicta, sententias, caussas; bella civilia (puhuen aſettaa l. laatia eteen); vitia in quem (ſanoa jkn omakſi); jöta lukea, laskea, harw. *b)* koota, kartuttaa, ſaawuttaa, ſaada, tuottaa, itſelleen hankkia, auctoritatem, existimationem, rumorem bonum; dignitatem ex hoc labore; invidiam crudelitatis ex eo; benevolentiam civium (ikäänkun kerjätä); famam clementiae (tulla huutoon lempeydeſtä); run.: sitim (ſaattaa janoa, ajaa janolle, t. ruweta janottamaan, janoſtua), rabiem (yltyä l. noſta raiwoon, t. myös: ſyttyä werinälkäiſekſi). *c)* mieleſſään aſetella yhteen, miettiä, mieltää, ajatella, civitatum calamitates animo; jöta päättää, tehdä l. johdattaa jku päätöš, ex eo colligere potes, quanta occupatione distinear; bene colligit, haec pueris esse grata; c. paucitatem hostium (päättää wihollinen wähälukuiſekſi). *d)* se c., malttaa mielenſä, tointua, wirkiſtyä, uljaſtua, ex timore (pelostaan); ſamoin: animum, animos, mentem colligere.

col-līneo (conl.), I, ſuunnata ſuoralinjaiſesti jhnkin, tarkoittaa, tähdätä, oſatella, pahkua jhnkin, hastam aliquo aut sagittam. 2) *intrans.* oſata (pahkuun l. määrään).

col-lino (conl.), lēvi, litum, III, ſiwellä, woidella, crines pulvere (tahrata), run.

collīnus, 3, (collis), kukkulallinen, mäki-, eritt.: porta, eräš Roman portti Quirinalin kukkulan lähellä.

col-liquefactus (conl.), 3, (liquefio), ſulatettu, venenum.

collis, is, *m.* (cello), kukkula, mäki, töykämä, kunnaš.

collīsio (conl.), ōnis, *f.* (collido), yhteenloukkauš, rymiſtyš.

collocātio (conl.), ōnis, *f.* (ſeur.), ſijoituš; eritt.: filiae, tiloituš, naittamuš.

col-loco (conl.), I, ſijoittaa jhnkin, tiloittaa, aſettaa, laskea, panna, rakentaa jhnkin, *abs.* t. taw. in *abl.* (harw. *acc.*) kera, impedimenta (kaſata ſijalleen, ſaattaa tilalleen); tabulas et

signa propalam (eſiin, näkywiin); insidias cui (wirittää lymywäijö); quem in cubili, in navi, in custodia et tanquam in specula, in sede ac domo atque in republica, in solitudine; tabulas in bono lumine, saxa et trabes in muro; turrim in muros (muurein juurelle l. muureja waſtaan); run. ainoaſti *abl.* kera: oculos pennis. Eritt. ſijoittaa, tiloittaa, aſemoittaa, ſeiſottaa, riwittää, latoa ſotajoukko t. ſen oſia jhnkin, exercitum in hibernis, auxilia in colle, legiones pro vallo t. ante aciem, impedimenta post legiones y. m.; jöta comites apud ceteros hospites, majoittaa; multitudinem in agris (lewittää, tiluſtaa, aſuttaa ſiirtowäki maalle); se Athenis (aſeuntua, oleuntua). *b)* tiloittaa, naittaa, antaa awioſſi, huolettaa, filiam; filiam filio, matrem homini nobilissimo; sororis filiam in matrimonium; propinquas nuptum in alias civitates (awioliittouttaa toiſiin kanſakuntiin). *c)* ſijoittaa, tiloittaa raha j. m. ſ. jhnkin, dotem in fundo, pecunias magnas in provincia; jöta panna, käyttää, kuluttaa jhnkin, patrimonium in reipublicae salute; werr.: beneficium apud bonos (ikäänkun panna kaſwoille). 2) kuw. panna, laſkea jhnkin, judicium in auribus; totos se in statu exquirendo c. (kokonaan paneutua tilan tutkintoon); totum se in cognitione et scientia (tykkönään lyöttäytyä, ruweta tieteille, niitä harjottaa); sese palam in meretricia vita (heittäytyä, jättäytyä); omne studium in doctrina ac sapientia (käyttää); adolescentiam in voluptatibus (menettää, wiettää). Eritt. aſetella, rakentaa aſemilleen l. kohdalleen, laittaa laadulleen, ſäälleen, ſäntilleen, järjeſtyttää, res; nuptias (hankkia), run.

col-locuplēto (conl.), I, kowin rikaſtuttaa; kuw. ſomiſtuttaa, jalouttaa, rem.

collocūtio (conl.), ōnis, *f.* (colloquor), kanſſapuhe, haaſtelo, venire cum quo in collocutionem.

colloquium (conl.), ii, *n.* (ſeur.), kanſſapuhe, puhewaihtelo, haaſtelo, lauſuttelo, puhuttelo, puhe, pakina, keſkuſtelo, ad l. in c. venire; colloquia occulta habere cum quo, secreta serere cum quo; amicorum absentium (kirjeellinen yhteys).

col-loquor (conl.), loquutus l. locūtus, III, puhella jkn kanſſa, olla toiſtenſa puheilla l. pakinoilla, puhutella l. haaſtatella jkta, toinen toiſtaan, jutella keſkenään, lauſutella, keſkuſtella, cum quo (de qua re), cum quo per internuncios t. per literas, inter se (de qua re); utrum colloqui malis an per literas agere; harw. *acc.* kera: quas (res) tecum colloqui volo (joita l. joista tahdon haaſtella).

col-lūceo (conl.), ēre, kaikkialta walota, paiſtaa, loiſtaa, heloittaa, hohtaa, wälkkyä, olla kokonaan walaiſtu l. waloiſa, kirkas, *abs.* t. *abl.* kera, eſim. sol in immenso mundo longe lateque collucet; fulgore, flammis, luminibus; ignibus, veste atque armis, run.; jöta myös: quā (mare) a sole collucet (kimaltelee); kuw.: vidi collucere omnia furtis tuis.

col-lūdo (conl.), lūsi, lūsum, III, leikitellä jkn kanſſa, lyödä l. laskea leikkiä, hilaſtella jkn kera, paribus (*dat.*), run.; run.: summā nantes in aquā colludere plumas (leikiten liikkua); eritt. ſalaiſeſti pitää yhtä, wetää yhtä hankaa jkn kanſſa.

collum, i, *n.* kaula, ihmiſten ja eläinten, procerum et tenue; invadere in collum cujus (kiepſahtaa l. langeta jkn kaulaan), inserere c. in laqueum y. m.; c. torquere, kaulaan tarttuen wiedä jku oikeuteen t. wankeuteen; columbae. *b)* werr. pullon kurkku, unikukan warſi, run.

col-luo (conl.), lui, lūtum, III, tyynni, kokonanſa wiruttaa l. walaa; run.: ora, kaſtaa (janon ſammutukſekſi).

collūsio (conl.), ōnis, *f.* (colludo), ſalainen yhtäpidäntö, cum quo.

collūsor (conl.), ōris, *m.* (colludo), leikkitoweri, pelikumppani.

col-lustro (conl.), 1, waloittaa, walaiſta, kirkaſtuttaa, sol omnia clarissima luce collustrans; werr.: collustrata in picturis (helewä, loiſtawa wäriſäwy). *b)* kuw. katſaſtaa, ſilmäillä, tarkaſtaa, omnia oculis.

colluvies (conl.), ei, ja taw. **colluvio**,

ōnis, *f.* (colluo), kokoonwiruma lika, jäta *b)* kuw. moska, solkku, sekasotku, suhjo, suoku, roju, c. gentium (sukukuntain saastainen sekaannus l. hämmennys); c. Drusi (Drusuksen puolenpitäjä roska- l. roistowäki, ruparahwas); c. rerum, omnium scelerum.

collyrium, ii, *n.* jonkunlainen silmäwoide l. -wesi.

colo, colui, cultum, III, wiljellä, raataa, rakentaa, korjata, ruokota, hoittaa, kaswattaa, agros, praedia; rura, hortos, rum.; vitem; arbores, fruges, run.; jäta *subst.* culta, orum, *n.* wiljelömaat, wiljamaat, pellot, istutit, pinguia, nitentia, run. *b)* werr. oleskella, olla, asuskella, asua, majailla jäsakin, prope Oceanum, circa utramque ripam Rhodani; usiammin *trans., acc.* kera: urbem, terras, loca; run. elämistäkin puh. 2) kuw. huolitella jtakin, pitää huolta l. murhetta jstakin, huolikkaasti toimittaa, hoittaa, holhoa, pitää, wiljellä, harjottaa jtakin, terras (siunata, onnistuttaa, jumalista puh.), Carthaginem (hywäillä, suosia), run.; Tulliam; milites arte (pitää naralla); hominum genus (siwistää, jalouttaa), formam augere colendo (somistamalla, korittamalla, siroittamalla), run.; totius generis hominum conciliationem; bonos mores (noudattaa); amicitiam, justitiam, liberalitatem, virtutem, studium philosophiae, aequabile orationis genus y. m. *b)* pitää pyhänä, pitää kunniassa l. arwossa, palwella, kunnioittaa, kunnioilla kohdella, osottaa kunniaa, deos, Mercurium; numina, penates, run.; sacrarium, sacellum, aras; amicos; donis, literis quem c. (lahjoilla, kirjeillä kunnioittaa jkta).

colocāsium, ii, *n.* Indian wesiruusu.

colōna, ae, *f.* (colonus), talonpojatar, talonpojan nainen.

Colōnae, arum, *f.* Troan kypeita.

Colōnēus, 3, Attikan Kolonos nimistä seutukuntaa koskewa, siitä syntyisin olewa, kolonolainen, Oedipus.

colōnia, ae, *f.* (colonus), uutispaikka, uutistila l. -asunto, asuttama, istutelma, uutis- l. tytärkaupunki, kolonia, colonos deducere in colonias; in coloniam homines mittere; coloniam collocare idoneis in locis; werr. kolonia, siirtokunta, uutisasukkaat, siirtolaiset, muutokkaat, coloniam deducere, mittere aliquo.

colōnicus, 3, (seur.), kolonioita koskewa, koloniallinen, cohortes (kolonioista sotapalwelukseen kirjoitetut).

colōnus, i, *m.* (colo), maanwiljeliä, peltomies, maanwouraaja, wuoromies. *b)* uutisasukas, siirtolainen, muutokas, kolonialainen, kolonisti; run. ylim. asukas, elokas.

Colophon, ōnis, *f.* Jonian kypeita; jäta **Colophōnius,** 3, kolophonilainen, *subst.* Colophōnii, orum, *m.* Kolophonilaiset.

color, ōris, *m.* wäri, karwa, paine, flores mille colorum, colores Tyrios mirari y. m., run.; run.: colorem ducere (wärittyä). *b)* eritt. kaswoin wäri, pinta, iho, hipiä, weri, c. suavis (ihana iho); coloris bonitas, mutatio; colorem mutat, perdit, heittää wärinsä, muuttuu kaswoiltaan, muuntelee, sawynsä säikähtää, kaswonsa lentää l. läimähtää l. sawähtää waaliakki t. punaiseksi (pelosta, häpiästä j. m. s.), run.; run. wälisti: werewyys, soriamuotoisuus, ihanuus, kauneus. 2) kuw. ulkonainen luonto l. laatu, muoto, näkö, tila, olo, civitatis; vitae, run.; omnis Aristippum decuit c. (s. o. taiten tiesi A. menetellä kussakin tilassa), run. *b)* puheen yleinen luonne, wäri, sawy, lausekeino, esityksparsi, orationis; tragicus, run.; jäta myös: puheen kaunistus l. koristus, quamvis claris sit coloribus picta (vel poesis vel oratio).

colōrātus, 3, *PA.* wäritetty, wärikäs, kirjawa, arcus; Indi (ruskettuneet), run.

colōro, I, (color), wärittää, wärjätä, painaa, corpora; lineas testä tritä; eritt. punata, ruskettuttaa, päiwettyttää. *b)* kuw.: se c. l. *Pass.* colorari, wäritetyä, saada wäri (puheesta puh.).

coluber, bri, *m.* ja **colubra,** ae, *f.* kärme, kyy.

colubrifer, era, erum, (coluber-fero), kärmeitä kantawa, kyykantaja, monstrum, s. o. Medusa, run.

cōlum, i, *n.* siiwilä, siili.

columba, ae, *f.* kyhky, kyhkynen.

columbīnus, 3, (ed.), kyhkyä koskewa, kyhkyn, kyhkysen, pulli.
columbus, i, *m.* uroskyhky, ylim. kyhky.
columella, ae, *f.* (columna), patsahainen, pylwähäinen, pieli.
columen, inis, *n.* (cello), huippu, harja, päätö; kuw. huippu, ylin, korkein, paras j. m. s., c. amicorum (ylin ystäwä). 2) pylwäs, patsas; kuw. tuki, kannatus, wahwike, wara, familiae, reipublicae, imperii Romani, libertatis; rerum mearum, run.
columna, ae. *f.* (ed.), patsas, pylwäs, pilari, paalu; c. Maenia l. yks. columna, Roman torilla olewa häpiäpatsas l. kaakki, jonka ääressä orjia, warkaita ja petollisia rahanlainaajia tuomittiin ja rankaistiin; eritt. tunnetun mailman wiimeisten äärten merkinnöksi: columnae Protei, s. o. Egyptin rajat, run.; kuw. tuki, kannatus.
columnārius, 3, (ed.), patsaita l. pylwäitä koskewa; *subst. a)* **columnārius**, ii, *m.* columna Maenia:n ääressä tuomittu, s. o. pahantekiä, t. rahanlainaaja, welan-ottaja. *b)* **columnārium**, ii, *n.* patsaswero, pylwäsraha.
colurnus, 3, (alkp. corulnus, corylus), pähkinäpuinen.
colus, i ja us, *f.* rukki, seiwi, tortti.
com-, sana-yhdistyksissä = cum.
coma, ae, *f.* hiukset, tukka; werr. lammasten willasta, puitten ja kukkain lehdestä ja warresta, ruohosta puh.
Cōmagēne, k. Commagene.
Comāna, orum, *n.* kpki *a)* Kappadokian alusmaassa Kataoniassa. *b)* Pontossa (C. Pontica); jsta **Comāni**, orum, *m.* Komanalaiset.
comans, tis, (coma), hiuksellinen, hiuksikas, lehdellinen, colla equorum (harjakkaat), galea (jouhiheiluinen, jouhitöyhtöinen), stella (pyrstötähti), sera narcissus (myöhälehtinen), run.
com-bibo, bibi, bibitum, III, perin juoda, tyynni, tykkönään imeä, wetää, lappaa (sisälle), niellä, succos, venenum, run.; jsta combibi (kuilaistaa, wirrasta puh.), run.; run. werr.: maculas c. (saada). *b)* kuw. imeä mieleensä, artes.
combibo, ōnis, *m.* (ed.), wiinaweli, juomatoweri.
com-būro, ussi, ustum, III, (buro = uro), perin, tykkönään polttaa, annales, naves, frumentum; quem vivum (jku eläwältä); kuw.: quem judicio (perin kukistaa, päänänsä syöstä turmioon).
com-edo, ēdi, ēsum l. estum, III, perin, kokonaan syödä; werr. ahmustamalla tuhlata, raiskata, hurwittaa, panna menemään, ahmustaa suoleensa, patrimonium, bona, numos, rem (familiarem); cantherium (s. o. myydystä walakasta saatu raha); kuw.: se, hiwua, riutua. Supistettuina comessem ja comesse = comederem ja comedere.
com-es, itis, *c.* (eo), seurakumppani, toweri, matkaweli, matkakaima, kerallinen, osaweli, osasisar, comes meus fuit illo miserrimo tempore; fugae (paossa l. pakosalla seuraaja), victoriae, furoris, virtutis y. m. (woittoon, woitossa, woiton jne. osallinen); werr. elottomista puh.: mortis comes gloria; pacis comes otiique socia eloquentia; exanimatio quasi comes pavoris. 2) eritt. pojan katsoja, opettaja, kaswattaja. *b)* saattaja, seuralainen, matkustawan ylimyksen; jsta usein *plur.* comites, magistratilaisen seura l. saattokunta woittomaassa.
comess-, k. comiss-.
comētes, ae, *m.* pyrstötähti, kometi.
cōmice, *Adv.* komedian tawalla, komillisesti, pilakuwallisesti.
cōmicus, 3, komediaa l. pilateeskelmää koskewa, komediallinen, komillinen, pilateeskelmällinen, pilakuwallinen, poeta (komedioitsia, pilateeskelmöitsiä); artificium; res (s. o. aine), run.; senex, adolescens (komediassa kuwattu); *subst.* comicus, i, *m.* pilateeskelmöitsiä, pilakuwausten sepittäjä.
Cominium, ii, *n.* Hirpiniläisten kpgeita.
cō-minus l. **com-minus**, *Adv.* (manus), likellä, lähellä, likeltä, läheltä, mies miestä wastaan, sotamenoissa, esim. c. gladiis uti, pugnare, instare, conferre signa; ylim.: aspicere quem, run.; kuw.: agere, ad quem accedere, käydä (jkn) kimppuun; c. arva insequi (kuokka kädessä muokata), run.
cōmis, e, (com-mitis), kohtelias, palwelias, suuntewa, hywänsälyinen, ystäwällinen, lempiä, leppiäs, hywänlai-

tainen, alehtiwainen, dominus; hospitium, ingenium; in amicitiis tuendis; erga quem.

cōmissābundus, 3, (comissor), reijulla kulkewa, riehuwa.

cōmissātio, ōnis, *f.* (comissor), reijulla kulku, ympäririehunta, reuhaawa öitsilö, mässääminen.

cōmissātor, ōris, *m.* (seur.), reijulla kulkia, pötyri, pöjalassa juoksia, mässääjä; halpelemalla puh.: c. conjurationis (osaweli kapinawehkeessä).

cōmissor, I, reijailla ympäri, riehua ympäri, reijaillen liikkua ympäri, reuhaten kuljeksia, eritt. pöliestä aikaa, nuoresta wäestä puh., joka wierashitoa jatkaaksensa soitellen, hyppien ja kaikenmoisia konnan juonia jaellen kuljeksi ympäri kunnes jkn towerin luokse poikkesi toistamiseen syömään ja juomaan.

cōmitas, ātis, *f.* (comis), kohteliaisuus, palweliaisuus, säädyllisyys, hywänsälyisyys, ystäwällisyys, lempeys, leppeys, hywänlaitaisuus.

comitātus, us, *m.* (comitor), seuraamus, saatto, johto, saatto- l. johtowäki, -joukko, -kunta, seurue, seura, ancillarum puerorumque, equitum; kuw.: virtutum. *b)* johtowartioston turwissa liikkuwa tuormue, kulkue, matkue, joukko, miehkunta.

cōmiter, *Adv.* kohteliaasti, palweliaasti, lempisästi, leppiästi, ystäwällisesti.

comitiālis, e, (comitia), komitioita l. kansankokouksia koskewa, dies, mensis (jona komitioita pidetään).

comitiātus, us, *m.* (seur.), kansankokous (komitioissa).

com-itium, ii, *n.* (eoeo), kansan yhtymö l. neuwonpitämö Roman torilla; werr. muuallisista neuwoituspaikoista puh., esim. Ephoreion nimisestä Spartassa, ut si privatus in comitio esset Spartae. *b) plur.* comitia, orum, *n.* kansankokous Romassa (lakilaatimusta, walinnoita j. m. s. warten), komitiat, taw. c. centuriata (parhaasta päästä Marsin tanterella pidetyt), tributa (enimitten Forumilla) ja curiata (comitiumilla), sitä myöden kun centurioittain, tribus-kunnittain t. curioittain kansa noissa äänteli; comitia habere; c. consularia, praetoria, tribunicia, c. censorum j. m. s. (Konsulein jne. walinnoksi pidetyt); c. ferendae legis; c. regi creando.

comito, I, = comitor, run.; eritt. comitatus, saatettu, kaimattu, seurattu, bene, parum com.; alienis viris comitata; puero ut uno esset comitatior.

comitor, I, (comes), seurata, käydä kanssa l. keralla, kaimata, saattaa, johdattaa, taw. *acc.* kera, esim. quem, currum cujus; *abs.:* magna comitante caterva (suuren parwen seuratessa, kanssa), run.; run.: iter cujus (seurata jkta matkalla); wälisti *dat.* kera, ainoasti werr., olla jkn seurakumppanina, ruweta pariin, liittyä l. yhtyä jhnkin, injusto domino prospera fortuna comitata est; tardis mentibus virtus non facile comitatur; werr. *abs.:* etiam si nulla comitetur infamia. *b)* eritt. saattaa jku hautaan, comitante toto exercitu; juvenem vano honore (turhalla komeudella), run.; run.: supremum honorem (saattamalla osottaa wiimeinen kunnia).

com-maculo, I, kaikkialta, kowin piskuittaa, tahria, sokaista, saastuttaa, manus sanguine, run.; kuw.: se infinito ambitu; se cum pessimo omnium miscendo (häwäistä itsensä).

Commāgēne, es, *f.* Syrian maisemia; jsta **Commāgēnus**, 3, kommagenelainen.

commeātus, us, *m.* (commeo), edestakaisin käynti l. kulku; jsta 2) werr. lupa ajaksi jättää määrätty paikka, pääsölupa, pääsöwalta, permissioni, eritt. sodassa, commeatum petere, sumere, cui dare; in commeatu esse (olla pääsöluwalla, -waralla); secum eum ad signa sine ullo commeatu fuisse. *b)* edestakaisin kulkiat, seurue, matkue, kuormue, laiwue, duobus commeatibus reportare exercitum. *c)* tarwetuonti, ruokawarat, muona, sekä *sing.* että *plur.*, commeatu prohibere, intercludere quem; commeatum subvehere; commeatu convecto; commeatus maritimi, advecti, ex montibus invecti.

com-meditor, I, tarkalleen, wisusti pyssyttää l. istuttaa mieleensä.

com-memini, isse, tarkoilleen, täydellisesti muistaa, quem probe.

commemorābilis, e, (commemoro), mainittawa, muiſtettawa.

commemorātio, ōnis, *f.* (ſeur.), muiſtanta, mieleen johdattaminen, muiſtuttaminen, maininta, nominis nostri, antiquitatis.

com-memoro, I, tyyſkästi palauttaa muiſtiinſa, johdattaa l. juoksuttaa mieleenſä, muiſtella, jälleen ajatella itſeſſeen, quid quoque die dixerim *etc.*, commemoro vesperi. 2) johdattaa muitten mieleen jtakin, muiſtuttaa jstakin, amicitiam, beneficia; jsta mainita, puhua, jutella, haastella, kertoa, ladella, quid, eſim. humanam societatem, causas; *acc. c. inf.*; de quo ja de qua re.

commendābilis, e, (commendo), ſuoſioitettawa, kiitettäwä, kehuttawa.

commendātīcius, 3, (commendo), ſuoſioittamista koskewa, literae, tabellae (ſuoſiokirjoitus); commendaticias literas ad quem mittere.

commendātio, ōnis, *f.* (commendo), ſuoſioittaminen, puolesta puhuminen, scio enim quantam ponderis mea c. sit habitura; kuw.: oculorum, naturae. *b)* ſuoſioittawaiſuus, miellyttäwäiſyys, wiehättäwäiſyys, oiwalliſuus, eſim. oris atque orationis, ſuoſioittawa l. jhaſtuttawa äänne ja puhe; c. ingenii y. m.

commendātrix, īcis, *f.* (commendator, commendo), ſuoſioittaja, puolesta puhuja, lex c. virtutum.

commendātus, 3, *PA.* ſuoſioitettu, ſuoſioon jätetty, puolesta puhuttu, quae commendatior erit (res) memoriae hominum sempiternae (mikä aſia on mahdolliſempi jäämään ihmisten ikuiſeen muistiin); ceteris rebus habeas eos a me commendatissimos.

com-mendo, I, (mando), jättää l. panna l. antaa jkn haltuun, taa, talteen, huomaan, huostaan, uskoa jkllc, quem ja se cui; quid cui; quem fidei cujus; fidei, virtuti *etc.* cujus provinciam; quid memoriae (panna mieleenſä). *b)* ſuoſioittaa, jättää ſuoſioon, puhua puolesta, tehdä ſuotuiſaksi l. mieluiſaksi, otolliſuuttaa, erinomaiſuuttaa, quem ja quid (cui).

commentāriolum, i, *n.* (ſeur.), kirjoitelmas, kirjeilemä, muiſtokirjanen.

commentārius, ii, *m.* (*sc.* liber), ja **commentārium**, ii, *n.* (*sc.* volumen), (commentor), alkv. tietokirja, muiſtokirja; jsta lyhyeltä ja taitectomasti ſepitelty kirjoitus, warſ. hiſtoriallista ſiſältöä, kyhäkirjoitelmas, kyhäelmäs, ſuunnitelmas, muiſtelma, kommentari, taw. *plur.*, commentarii Caesaris. *b)* lakikieleſſä: pöytäkirja, protokolla.

commentātio, ōnis, *f.* (commentor), tyyſkä, ahkera ajatteleminen, mieltäminen, peruſteleminen, tutkiſtelemus, huoliſas walmiſtus; kuw.: mortis (kuoleman walmiſtus l. mietintö).

commentīcius, 3, (comminiscor), mietitty, ounastettu, päästä ſuettu, ſ. o. *a)* keksitty, uusi, nomina. *b)* mieliſkuwailolla ſepitetty, olewaksi ajateltu, ideallinen l. aatteellinen, civitas Platonis; jsta myös: walheelliſesti kokoonniwottu, formesta imetty, walheteltu, wäärä, crimen.

commentor, I, (comminiscor), kaikilta puolin, tarkoilleen ajatella, miettiä, mieltää, peruſtella, quid; ut commentemur inter nos, qua ratione *etc.*; de populi Rom. libertate; jsta *pass.* commentatus, ajateltu jne. 2) werr. miettiä, ounastaa, keksiä; jsta *b)* kirjalliſesti aſettaa eteen, kyhäillä, ſuunnitella, ſepitellä, mimos; quid in reum.

commentor, ōris, *m.* (comminiscor), mietijä, keksijä, uvac, run.

commentum, i, *n.* (comminiscor), jtakin formesta imettyä, walheelliſesti kokonniwottu aſia, walhemietelmä, onkerus, walhe, opinionum; miraculi (kokoonpantu l. »kierretty ihme, walheteltu ihme). *b)* ounastama, keksimä. *c)* aikomus, tuuma.

com-meo, I, kulkea edestakaiſin, liikkua, waeltaa, matkata edestakaiſin, ultro citroque; (siderum genus) ab ortu ad occasum commeans; inter Vejos Romamque nuncios commeare; quā viā omnes commeabant (jota tietä kaikki kulkiwat). *b)* uſein mennä jhnkin, uſein tulla l. matkata jhnkin, ehtimiſeen käydä jkſsa paikaſsa l. ſitä etsiä, insula Delos, quo omnes cum mercibus commeabant; ad quem c.; kuw.:

cujus in hortos libidines omnium commearent.

com-mercium, ii, *n.* (merx), kauppa-yhteys, kauppaliike, kaupankäynti, -teko, kauppa, commercia prohibere. *b)* kauppa-oikeus, myynti- ja osto-oikeus, eritt. c. est cui, esim. in eo agro, istarum rerum, salis, denorum equorum. 2) wer. kanssakäyminen, yhteys, keskuus, plebis (läheneminen porwarissäädyn puoleen); agrorum aedificiorumque inter se; linguae (kieli-yhteys, samakielisyys, kielen osaaminen); sermonis (keskinäinen haastelo); cum Musis; cum virtute; commercia belli (sodan liitot, s. o. oikeus sotawankein lunastamiseen), run.

com-mercor, I, ostaa kokoon, summalta ostaa, ostamalla hankkia, arma, tela.

com-mereo, merui, meritum, II, ansaita, aestimationem (poenae). *b)* tehdä, syyttää.

com-mētior, mensus, IV, mitata, siderum ambitus; kuw. werrata, quid cum qua re (jtakin jhnkin).

com-migro, I, pärtönen päiwincen, myöhrina muuttaa, siirtää, lähteä jhnkin, in domum suam; Romam.

com-mīlitium, ii, *n.* (militia), sotatoweruus, sotakumppanuus; kuw. yhteys, studiorum, run.

com-mīlito, ōnis, *m.* (miles), sotatoweri, sotakumppani, -kaima.

comminātio, ōnis, *f.* (comminor), uhkaus, orationis tamquam armorum; comminationes Hannibalis.

com-mingo, minxi, mictum, III, tahria, sokaista.

com-miniscor, mentus, III, (runko men, josta mens, memini), miettiä, ounastaa, ajattelemalla synnyttää, päätäntsä sueta, keksiä, vectigal; jsta mielikuwailon awulla sepitellä l. sommitella, olewaksi ajatella, deos; ja kuw. imeä sormesta, puhua umpiaisesta, walheellisesti niwoa l. onkia kokoon, walhetella, quid; *pass.* commentus, walheellisesti mietitty l. kokoonpantu, -kierretty, sormesta imetty, walheteltu, crimen; funera, sacra, run.

com-minor, I, uhata, pugnam, obsidionem; inter se (heittää uhkapuheita keskenään).

com-minuo, minui, minūtum, III, paloitella, murskata, rauskoa, rikkoa, luskoa, pirstoa, lyödä luhoksi l. sämäksi, hakata sipaleiksi l. rikki, rusentaa, murentaa, rouhia, hienontaa, quid, esim. statuam, scalas, anulum; fabas, run. 2) pienentää, wähentää, huwentaa, argenti pondus, run.; opes illius civitatis; re familiari comminuti sumus (häwinneet). *b)* kuw. särkeä, heikontaa, uuwuttaa, lamata, raukaista, riuduttaa, vires ingenii (kuolettaa), run.; officium; quem (sortaa jkn woima, kukistaa jku); lacrimis quem (helleyttää, liennyttää), run.

comminus, k. cominus.

com-misceo, miscui, mistum ja mixtum, II, sekoittaa yhteen, sekoittaa, hämmentää, läkertää, quid cum re l. qua re; clamor commixtus (sekanainen), run.; run.: ceu fumus in auras commixtus (ilmaan hämmentywän sawun kaltaisena); kuw.: jus accusatoris cum juro testimonii.

commiserātio, ōnis, *f.* (seur.), säälitwäisyyttä syyttäwä puhe, helleyttäminen, cujus (jkn hywäksi); *abs.*

com-miseror, I, surkutella, wahoitella, walittaa, fortunam Graeciae. *b)* puheliasta puh.: syyttää säälitwäisyyttä, helleyttää.

commissio, ōnis, *f.* (committo), woittelo, kiista. *b)* korupuhe.

commissum, i, *n.* (committo), jkllе uskottu asia, uskoma-asia, salainen asia, kuw. *plur.*, commissa enuntiare, celare (uskotuita). *b)* takawaarikoiminen, takawaarikoittu omaisuus. *c)* rikos, paha teko, paha työ, audacius.

commissūra, ae, *f.* (seur.), liitos, yhdistys, jame, digitorum; pluteorum atque aggeris.

com-mitto, mīsi, missum, III, alkp. lähettää l. työntää yhteen, s. o. liittää yhteen, yhdistää, yhdyttää, malos (pitkiä hirsiä); munimenta inter se; commissa moenia (kokoon kudotut, raketut), commissa crura in unum (yhteen kiintyneet), vir equo commissus (kaswanut yhteen l. yhdistynyt hewon kanssa), run.; qua naris fronti committitur (liittäytyy otsaan), run.; delphinum caudas utero commissa

luporum (yhdistäwä delphinein pyrstöjä sutten mahaan), run. Eritt. *b)* taistelokſi, kiistakſi j. m. ſ. käytäyttää yhteen, toistensa partiin l. kimppuun, tuottaa yhteen, laskea l. päästää yhteen, pugiles Latinos cum Graecis; jsta *c)* werr.: c. proelium, bellum *etc.*, alkaa tappelo jne., yhtyä l. ruweta tappeloon jne., t. yleensä: pitää tappelo, pitää sotaa, tapella tappelo, käydä l. sotia sota; ludos (aloittaa), run.; quo die ludi committebantur (wietettiin); run.: manum Teucris (käydä käsin Teukrilaisiin, taistella heitä wastaan). Siitä: *d)* ylim. alkaa, toimittaa, pitää, judicium; — eritt. tehdä, harjottaa, syyttää jtakin luwatointa, pahaa j. m. ſ., olla syypää siihen, nihil; delictum majus, facinora; quid adversus l. in quem; neque commissum a se (esse), quare *etc.*, eikä (sanonut) häneltänsä olewan mitäkään syytettyä l. tehtyä, jonka tähden jne.; *abs.*: nemo enim committeret (tekisi wastaan, rikkoisi); usein committere, ut - -, olla syynä siihen, että - -, antaa aihetta siihen, että - -, aikaansaattaa, että - -, antaa l. sallia, että - -, ego nolo quemquam civem committere, ut morte multandus sit; non committam, ut tibi ipse insanire videar; samoin: committere, cur - -; run. *inf.* kera: repelli (antaa itsensä hyljätä, mennä epäyksen saannin waaraan); jsta sälyttää l. saattaa päällensä, saawuttaa itselleen, multam, poenam; ja myös: rikkoa, menettää, kadottaa, esim. hereditas Veneri commissa est (perintö on rikottu ja omistuu Venerille, perintö on menetetty Venerin omaksi). 2) jättää, antaa (jkn talteen, haltuun, hoimeen, huomaan j. m. ſ.), uskoa, antaa l. heittää alttiiksi l. alaiseksi, quid (quem, se) cui, esim. literas, epistolam cui; salutem suam, fortunas, liberos cui; summum imperium potestatemque omnium rerum cui; exercitum fidei cujus; se populo (jättäytä l. heittäytä kansan haltuun); se itineri infesto (tohtia matkalle); quem pugnae (heittää jku tappelon waarain alaiseksi), crus laqueis (takerruttaa), run.; rem proelio (antaa tappelon ratkaista asia); l. quid (quem, se) in quid, esim. c. se in conspectum populi, in senatum, rohjeta kansan näkywiin jne.; duos filios in aleam casūs; rempublicam in discrimen.

commode, *Adv.* asianmukaisesti, laadullisesti, laillensa, oikein, kohdalleen, hywin, oiwasti, luontewasti, osaawasti, rempublicam administrare; saltare (siewästi, näpiästi); audire, dicere. *b)* werr. mukawasti, soweliaasti, somasti, huokiasti, c. navigare; jsta eritt. ajasta puh.: juuri parhaaksen aikaan, juuri, ikään, c. adduci; emerseram c. ex Antiati in Appiam, cum in me incurrit *etc.*

commoditas, ātis, *f.* (commodus), täysimääräisyys, tasamäärä, oikia luonto, corporis (ruumiin pidännöstä puh.); kuw.: c. orationis l. yks. commoditas, esitystsen asianmukaisuus, soweliaus lauseheino. *b)* werr. mukawuus, sukewuus, somuus, otolliſuus, soweliaisuus, sopiwa tilaisuus, hyöty, etu, domus, vitae; c. ad faciendum idonea; commoditatem percipere ex qua re; plurimas et maximas commoditates continere; jsta run. myöntywäisyys, hywänsäwyisyys, hempeys.

commodo, I, (commodus), asianomaisesti laittaa l. rakentaa, tehdä soweliaaksi, suorittaa; jsta 2) antaa l. jättää jtakin jkn käytettäwäksi, lainata, antaa lainaksi, aurum Coelio; vires suas aliis; nomen suum cui; testes signatoresque falsos (hankkia, toimittaa). *b)* olla l. tehdä jkn mieliksi, olla palweliaš, palwella, cui qua re l. in qua re ja *abs.*

commodum, *Adv.* sopiwalla l. otolliſella aikaa, aikananſa, ajallansa, hywään aikaan, juuri parhaasen aikaan, juuri, ikään, c. enim egeram diligentissime; c. discesseras, quum Trebatius venit.

commodum, i, *n.* (seur.), mukawa tila l. kohta, otollinen aika, soweliaisuus, quum erit tuum commodum (kun sinun niin sopii); *adv.*: commodo meo, tuo *etc.*, per commodum, minuani jne. waiwaamatta, minulle jne. wastukseksi olematta, kun minun jne. sowistuu, mukawasti, somasti. 2)

hyöty, hyödykki, etu, woitto, hywä, sui commodi causā; usein *plur.*, esim. commoda pacis, potentiae, vitae, populi; carere commodis; consulere cujus commodis; inservire suis commodis; officere et obstare cujus commodis y. m.; *adv.:* commodo l. per commodum reipublicae (waltiota wahingoittamatta). *b)* palkka, palkinto waltakunnalle tehdystä palweluksesta, c. tribunatūs. *c)* lainatawara, lainaksi annettu omaisuus, c. hospitum.

com-modus, 3, alkp. täysimääräinen; jsta täysinäinen, täydellinen, asianmukainen, laadullinen, oikia, minus c. valetudo (ei juuri wahwa terweys). 2) sowelias, mukawa, kohdenkuwainen, parahultainen, sukewa, alkia, soma, luontewa, omainen, otollinen, status, transjectus, iter; anni tempus; curationi omnia commodiora; commodissimum esse statuit ynnä seur. *acc. c. inf.* (katsoi parhaaksi); jsta commodum est, mieli tekee, haluttaa. *b)* myöntywäinen, noutelias, hywänsäwyinen, ystäwällinen, kohtelias, mihi c. uni (palwelias), run.; Apronius - - isti uni commodus ac disertus; mores (lempiät).

com-mōlior, IV, panna liikkeelle, yrittää, ottaa eteen.

commone-facio, fēci, factum, III, (seur.), lujasti, wankasti muistuttaa jkta jstakin, jklle jtakin, johdattaa jkn mieleen jtakin, quem; quem cujus rei l. quid (jstakin, jtakin); illi eum commonefaciunt, ut - -; commonefacit, quae in concilio sint dicta; *Pass.* muistutettaa, nemo est, quin tui sceleris commonefiat.

com-moneo, monui, monitum, II, lujasti, wankasti muistuttaa jkta jstakin, jklle jtakin, juoksuttaa jkn muistiin jtakin, johdattaa jkn mieleen jtakin, quem; quem cujus rei, de qua re, quid (jstakin, jtakin).

com-monstro, I, tarkoilleen, selwästi osottaa, näyttää, viam; aurum cui.

commorātio, ōnis, *f.* (commoror), wiipymys, cujus; eritt. puhelian wiipymys tähdellisessä kohdassa l. aineessa.

com-morior, mortuus, III, kuolla yhdessä jkn kanssa, cum quo l. cui.

com-moror, I, wiipyä, oleskella, asuskella, Romae, ad Helorum, apud quem, in tam misera vita; kuw.: in armis civilibus, ja puheliasta puh.: haereat in eadem commoreturque sententia.

commōtio, ōnis, *f.* (commoveo), liikuttaminen; jsta kuw. nostanta, sytytys, suavis jucunditatis in corpore (tunto); t. liikutus, kiihdytys, c. animi l. yks. commotio, mielenliikunto, into.

commōtiuncula, ae, *f.* (ed.), pahoinwointi, raihnastelo.

commōtus, 3, *PA.* liikutettu, jsta *a)* horjuwa, häilywä, epäwakainen. *b)* innoittunut, kiihtynyt, kiiwastunut, genus (dicendi) in agendo; animus; commotius ad omnia turbanda consilium (kaikkein meuruamiseen wielä tenhoisampi tuuma).

com-moveo, mōvi, mōtum, II, kokonaan, lujasti panna liikkeelle, liikuttaa paikastaan, saattaa asemaltaan, siirtää, poistuttaa, t. häälyttää, rymistää, järkyttää, columnas; castra; se ex loco (lähteä liikkeelle); hostem (sysätä takaperin, paetuttaa); cervum, columbam (ajaa l. säikyttää liikkeelle), run.; numum (panna liikkeelle, kulkeelle); sacra (kantaa ympäri pyhät esineet), run.; alas (liputtaa, lekuttaa), run.; se (liikkua). 2) kuw. liikuttaa paikastaan, panna liikkeelle, quae commoveri non possunt; cornua disputationis (paetuttaa); memoriam (uudistaa); eritt. saattaa jku tasasuhdaltaan, wiedä tasalaidoiltaan, *a)* ruumiillisesti ja hengellisesti: rapaista, raihnauttaa, kipeynnyttää, sairastuttaa, perleviter commoveri (raihnastua); commoveri mente, mennä mieleltään l. älyltään, jsta commotus, mieletöin, hullu, ja commota mens, mielettömyys, hourupäisyys, run. *b)* mielen-alan suhteen: liikuttaa, sykäyttää jkta, iskeä jkn mieltä, salwata jkn sydämmeen, pystyä jkhn, wirittää, innoittaa, kiihdyttää, helleyttää, lewotuuttaa jkta, quem; animum cujuspiam aut oculos; usein *Pass.* commoveri qua re, esim. amore fraterno, desiderio suorum, repentino adventu, metu; nova re commoti (lewottomat, hämmästyneet); graviter commotus (kowin wihastunut), run.; jsta nostaa, sytyttää, synnyttää, idät-

tää, tuottaa, aikaanſaattaa, tumultum aut bellum (noſtaa, tehdä, alkaa); misericordiam, dolorem cui; invidiam, odium in quem; cui bilem (ſapittaa jkta); multorum discendi studia.

commūnicātio, ōnis, *f.* (ſeur.), yhteiſyyttäminen, jakaminen, oſalliſuuttaminen, civitatis, utilitatum, consilii; sermonis (puhewaihto, haaſtelo); eritt. puhetaiteeſſa.

commūnico, I, (communis), yhteiſyyttää jkllе jtakin, jakaa jkllе jtakin, antaa jkllе oſa jſtakin l. jhnkin, oſalliſuuttaa jku jhnkin, jakaa keſkenänſä, taw. quid cum quo, eſim. hostium spolia et praemia laudis, furta, civitatem cum quo; consilia cum quo (ruweta yhſiin tuumiin, pitää yhtä neuwoa, ſuoſtua); *abs.*: consilia communicant (yhteiſyyttäwät tuumanſa, rupeawat yhtä pitämään); uſein puheeſta puh.: c. quid cum quo, de quo t. de qua re cum quo, quid inter se, c. cum quo, antaa jkn tietää jtakin, haaſtella, keſkuſtella, neuwoitella; werr.: tantas (pecunias) ex suis bonis cum dotibus communicant, yhdiſtäwät läkſiäis-antimiin ſaman werran rahaa omiſta tawaroiſtaan. *b)* jakaa jkn kanſſa jtakin, ottaa jkn kera oſa jſtakin l. jhnkin, olla jnkin l. jhnkin oſallinen, quid cum quo, eſim. inimicitias cum quo (pitää jkn wihamiehet omina wihamiehinänſä); sibi communicatum cum illo imperium esse (hänellä olewan päällikkömallan yhteen l. yhteiſenä tuon kanſſa).

com-mūnio, īvi ja ii, ītum, IV, kaikkialta, wahwaſti waruſtaa, lujittaa, ſaarroittaa, wallittaa, aidata, castella, tumulum, locum, hibernacula; kuw.: auctoritatem.

commūnio, ōnis, *f.* (ſeur.), yhteiſyys, yhteys, oſalliſuus, legis, juris; literarum et vocum (kirjoituksen ja kielen); sanguinis (weriheimoiſuus).

com-mūnis, e, (munus), yhteinen, ynnäinen, yleinen, affinis; utilitas, libertas, salus, consensus, periculum; classis (yhdiſtetty); communis vitae ignarus (käytös-älyä wajaawa); loca, yhteiſet l. julkiſet paikat; loci, yhteiskohdat, yleiſet lauſelmat, yleiſet miettielmät; amicorum esse communia omnia; omnia ei cum amicis fuisse communia (kaikki hänellä olleen yhteen l. yhteiſenä yſtäwäin kanſſa); *subst.* commune, is, *n.* yhteistö, yhteiskunta, kunnaſto, waltio, Milyadum, Siciliae; gentis Pelasgae (Kreikan kanſat, yhdiſtynyt woima), run.; magnum (waltiotawaraſto), run.; jſta in commune, yhteistarpeekſi, yhteishyödyksi, yhteiſeſti, conferre; in c. vocare honores (ſ. o jakaa taſan Patricein ja Plebejein keſken); t. ylimalkaan, yleiſeen, t. jtakin löydettäiſsä: puolikſi. *b)* kuw. aleuntuwainen, hywänlaitainen, yſtäwällinen, cui (jſta kohtaan).

commūnitas, ātis, *f.* (ed.), yhteiſyys, yhteys, oſalliſuus, nulla cum deo homini (keſkuus); conditionis, aequitatis cum hoc gladiatore; inter quos; humana; vitae (atque victus), yhdeſſä eläminen; jſta myös: ihmiſten ſeuralliſuus, yhteiselämän halu. 2) alehtiwaiſuus, hywänlaitaiſuus, yſtäwälliſyys.

commūniter, *Adv.* yhteiſeſti, yhſin neuwoin, c. possidere omnia cum quo (yhdeſſä); quaerere quid; c. cum iis diem delegerunt ad - -; jſta ylimalkaan, yleiſeen.

com-murmuror, 1, mutiſta l. mökiſtä itſekſenſä.

commūtābilis, e, (commuto), muuttuwainen, muutteen- l. waiheenalainen, waihtelewainen, cera, vitae ratio, animus.

commūtāte, *Adv.* toiſella laatua, toiſin.

commūtātio, ōnis, *f.* (ſeur.), muutos, muute, waihetus, waihtelo, loci, temporum, rerum, morum aut studiorum; aestuum (luode ja wuokſi); eritt. puhetaiteeſſa: keſkinäinen waſtakſutteleminen.

com-mūto, I, perin, tykkönään muuttaa, toiſenlaiſuuttaa, signa rerum, frontem et vultum, iter; *Pass.*: quae commutantur (muuttuwat); kuw.: consilium, jura, animos; *Pass.*: commutari animo (muuttua); commutatus est totus. *b)* waihettaa, waihtaa jtakin jhnkin, quid (cum) qua re, eſim. gloriam constantiae cum caritate patriae (panna iſänmaan rakkaus alt-

tiikſi jämeyden kunnian tähden); studium belli gerendi agricultură; fidem suam pecuniă (myydä); *abs.*: captivos.

cōmo, compsi, comptum, III, alkp. huolitella, korjata, ſiiwota, eritt. hiukſiſta pub.: kammata, ſuorittaa, laittaa laadulleen, ſiwellä, ſilittää, ſiewiſtää, ſomiſtaa, korittaa, kauniſtaa, capillos; caput, run.; werr.: pueri praecincti et compti, run.; ylim.: rami vittä compti (rihmoilla ympärinſä kierretyt l. kiematut), run.

cōmoedia, ae, *f.* pilateeskelmä, pilakuwaus, komedia.

cōmoedus, i, *m.* pilateeskeliä, komillinen teeskeliä.

comōsus, 3, (coma), hiukſikas.

com-paciscor (peciscor), pactus (pectus), III, tehdä ſuoſtuma l. wälipuhe, ſopia, yhtyä jotakin jkn kanssa; jota *subst.* compactum, i, *n.* ſuoſtuma, wälipuhe; compacto, ſuoſtumasta, ſuoſtuman mukaan, puhetta myöden.

compactio, ōnis, *f.* (compingo), yhteenliitäntö, membrorum.

compactum, i, *n.* l. compaciscor.

compactus, 3, *PA.* l. compingo.

compāges, is, *f.* (compingo), liitos, liite, yhdiſtyys, jame, ſauma, rakennus, laterum, lapidum, run.; *concr.* myös: telki, ſalpa, run.; kuw.: sumus in his inclusi compagibus corporis (ſuljetut ruumiimme ahtaaſen majaan).

compāgo, inis, *f.* (compingo), liitin, ſide.

com-par, paris, yhtäläinen, ſamankaltainen, connubium (ſopuſuhtainen); *dat.* kera: consilium consilio c. (neuwon luontoinen l. laatuinen); *subst.* toweri, kumppani.

comparābilis, e, (comparo), werrattawa, rinnatuſten pantawa, mors trium virorum.

comparāte, *Adv.* werraten, wertaamalla.

comparātio, ōnis, *f.* (com-paro), hankinta, hanke, walmiſtus, warustus, laadinta, ſuoritus, rakennus, belli; veneni. *b)* hankinta, laitos, toimitus, testium; criminis (ſ. o. kaikkein kanteen todiſtinten); voluptatis (ſaawuttaminen).

comparātio, ōnis, *f.* (comparo), yhteenaſettaminen, yhtäläinen ſuhta l. kohta; jota kuw. wertaaminen, rinnakſuttelominen, majorum, minorum, parium; orationis suae cum scriptis alienis (puheen wertaaminen muitten kirjoituksiin); ja myös: ſopiminen, ſuoſtumus, sine comparatione.

comparātīvus, 3, (comparo), wertailewa, judicatio.

com-pāreo, pārui, II, tulla näkywiin, ilmeſtyä, ilmauntua, näkyä, tulla ſaapuwille, qui (servi) non comparebant; ornamenta comparent ɣ. m.; jota olla näkywiſsä, paikalla, ſaapuwilla, ſaatawilla, signa et dona comparere omnia.

com-paro, I, innolla, huolikkaasti hankkia, ſääliä, walmiſtaa, warustaa, laatia, ſuorittaa, rakentaa, laittaa, aſettaa, convivium; se; se ad respondendum; se ad iter, se ad eruptionem atque omnes casus; insidias cui per quem; accusatorem filio suo (tuottaa eſiin poikaanſa wastaan); fugam; iter ad regem (hankkia matkaan, aſetella lähtemään); uſein ſotahankkioiſta puh.: bellum; arma, milites, classem; manum, exercitum (koota, panna jalkeille), equitatum et auxilia, nautas (noſtaa) ɣ. m.; *abs.*: tempus ad comparandum (aika tarpeellisten keinoin toimeen panemiſeen, warustamiſen aika); *inf.* kera: urere tecta, run.; kuw.: quae legibus comparata sunt (owat aſetetut, ſäätyt, määrätyt); ita comparatum more majorum erat, ne - -; comparaverunt, ut considerate fieret; sic fuimus semper comparati, ut - - (aina olimme ſiinä tilaſsa jne.). 2) hankkia, laittaa, toimittaa, oſtaa, ſaawuttaa, domicilium, victum; discipulum; auctoritatem sibi, laudes, gloriam; jota kuw.: tribunos ad intercessionem (ſuoſtuttaa l. ſaada puolellenſa).

comparo, I, (compar), parittaa yhteen, yhdyttää pariksi, yhdiſtää, ne male comparati sitis (wirkawelſiksi yhdiſtetyt); eritt. woitteloa warten: käyttäyttää yhteen, laskea yhteen, aſettaa wastatusten, wastatutella, quem cum quo; ad supremum certamen comparati duces. 2) kuw. panna l. aſettaa taſalle, taſakannalle, rinnalle, äärelle, wieriſtyksin, wetää werroille, arwata l. katſoa aiwan yhtäläiſeksi, jkn kal-

taiſeſti, arwoiſeſti, weroiſeſti j. m. ſ., quem cum quo l. cui. *b)* werraten rinnakſutella, ſuutaſutella, waſtatutella, jhnkin t. jkſikin werrata, majora, minora, paria; res numero, specie; quem t. quid cum quo t. cum qua re; quem t. quid cui t. cui rei; res inter se; jſta myös: wertailemalla näyttää, comparat, quanto plures deleti sint homines. *c)* comp. inter se, wirkawelſiſtä pub.: ſopia, yhtyä, ſuoſtua jſtakin, provincias inter se (ſ. o. ſuoſtua woittomaitten hallitukſeſta); inter se compararent Claudius Fulviusque, utri obsidenda Capua; (consules) comparant inter se ut *etc.*

com-pasco, pävi, pastum, III, yhdeſſä laiduntaa, yhdeſſä ſyöttää l. paimentaa.

com-pascuus, 3, yhteislaitumeksi määrätty, ager.

compellātio, ōnis, *f.* (ſeur.), puhuttelеminen; eritt. toruminen, äikiſtäminen, parjaaminen.

compello, I, puhutella, haaſtatella, quem voce, verbis, dictis, run.; quem nomine (mainita); jſta eritt. ärjentää, hänkäiſtä, äikiſtää, torua, ſättiä, ſulmia, parjata, herjata, quem fratricidam impiumque; quem pro cunctatore segnem; ja myös: waatia oikeuteen waſtaamaan, ſyyttää, kantaa päälle, judicem; crimine compellari.

com-pello, puli, pulsum, III, ajaa kokoon, yhteen, koota, joukota yhteen, pecus; pecora ex agris in silvas; homines unum in locum; uſein: wäkiwoimalla tunkea yhteen, ſyſätä, kiidättää, ſamottaa, ſyöstä, adversarios intra moenia; hostem in naves; naves (hostium) in portum; jſta bellum Medulliam (käytäyttää l. wieräyttää ſota Medullian puoleen). 2) kuw. ſaattaa kokoon, tunkea yhteen, orationem in angustias (ſulloa, ſupiſtaa). *b)* ajaa, tunkea, ſaattaa, myödyttää, waatia, pakoittaa, ad bellum quem, run.; ad pacem; in eundem metum; quem eo c., ut - -; eritt. *Pass.:* compulsus angustiis rei frumentariae, injuriis, terrore y. m.

compendiārius, 3, (ſeur.), ſäästöksi lyhennetty, lyhyt, via (oikotie).

compendium, ii, *n.* (com-pendo), alky. yhteenpunnitſema; jſta ſäästö, eritt. ſäästämällä ſaawutettu woitto, etu, hyöty, privatum, ex bonis direptis. *b)* werr. lyhennys, c. viae l. yks. compendium, lyhyempi l. likempi tie, oikotie, ojelmus.

compensātio, ōnis, *f.* (ſeur.), waſtatusten punnitſeminen, ſuutaſutteleminen, mercium (waihtokauppa). *b)* kuw. taſoittaminen, waſtakſutteleminen, waſtaaminen, palkitſeminen, incommoda commodorum compensatione lenire.

com-penso, I, punnita uſiampia keſkenänſä, punnita waſtatusten, ſuutaſutella; jſta taw. kuw. taſoittaa, waſtakſutella, waſtata, korwata, hywittää, palkita, quid cum qua re l. yks. qua re, eſim. cum curis et laboribus voluptatem (oſtaa); vitium vel facultate vel copia.

comperendinātus, us, *m.* (ſeur.), ylihuomiſuuttaminen, ſ. o. tuomion lykkäämінen ylihuomiſeksi t. tuonnemmakſikin.

comperendino, I, (com-perendinus), ylihuomiſuuttaa, haaſtaa kanteenalainen toiſeksi määrä-ajaksi, joko ylihuomeneksi tahi tuonnemmakſikin, quem. 2) ehdoitella ylihuomiſuuttamiſta, waatia tuomion jättämiſtä kolmanneksi päiwäksi.

com-perio, peri, pertum, IV, (runko pario l. perio, joſta peritus y. m.), warmaan, tarkoilleen ſaada tietää, kuulla, hawaita jtakin, ſaada warma, tyhjä tieto jſtakin, *abs.*, ex quo l. per quem, *acc.* (eſim. facinus), de *abl.* kera (eſim. de rebus actis, de scelere), ja uſein *acc. c. inf.*; eritt. *Pass.:* compertum est periculo atque negotiis (opittiin tuntemaan); haec res parum comperta est (ſiitä aſiaſta on meillä liian wähä warmaa tietoa); si compertum est (jos aſiaſſa on perää l. alkua); compertum mihi est quid ja compertum habeo quid l. de qua re (minulla on wakaa tieto, warſin warmaan tiedän); habere quid pro re comperta (pitää perustettuna aſiana l. tietona, täytenä totena); comperta et explorata afferre (täydelliſesti tietoihin tulleet, wakawat,

wiēſit); *abl. abs.:* comperto (warman tiedon tultua l. ſaatua); jōta compertus, tullut ilmi jōtakin, tawattu jōſakin, todiſtettu l. näytetty ſyyppääkſi, ſyylliſekſi jhnkin, sacrilegii, probri.

com-pes, pedis, *f.* jalkapihti, jalkarauta, ylim. kahle, fide; werr.: nivalis c. (wirran jäāstä puh.), run.; kuw.: in compedibus corporis esse.

compesco, pescui, III, (eb.), pitää aiſoiſſa, pitää kuriſſa, ſuiſtaa, taltuttaa, maſentaa, häkäyttää, hillitä, ſupiſtaa, ſekä alkp. että kuw., equum, run.; ramos (leikata, warwentaa), ja ſamoin: brachia (liikaweſoja), run.; ignes (hāātää, waimentaa), sitim undā (ſammuttaa), run.; culpam ferro (raudalla häwittää wamma, ſ. o. tappaa kipiä lammas), run.; animam frenis et catena, run.

competītor, ōris, *m.* (competo), hakukumppani, hakiakerallinen, joka ynnä toiſen kanſſa wirkaa hakee.

competītrix, īcis, *f.* (eb.), hakuſiſar.

com-peto, petīvi l. petii, petītum, III, yhdeſſä hakea, yhdeſſä tawotella jtakin l. pyrkiä jhnkin. 2) *intrans.* yhtyä, tulla l. ſattua yhteen; jōta kuw. olla kelwollinen, kunnollinen, ſowelias jhnkin, pyſtyä, kyetä jhnkin, vix ad arma capienda competit animus.

compīlātio, ōnis, *f.* (ſeur.), kokoonraappaaminen, roswoaminen; jōta halpelemalla puh. kaikialta yhteenhaalitusta kirjauskokouksesta.

com-pīlo, I, ryöstää, roswota, consulem, fana, oppidum; c. quid qua re, raapata kokoon, riistää, kiskoa jōtakin jtakin, riiſua paljaaksi l. tyhjäksi jōtakin, eſim. templa omnibus ornamentis compilata (kaikki koritukſet riiſtetyt temppeleistä, temppelit wiedyt putipuhtaaksi koritukſiſta); kuw.: sapientiam cujus; scrinia Crispini, run.

com-pingo, pēgi, pactum, III, (pango), työdä kokoon, yhteen, liittää, puuttaa, jamata, kiinnittää kokoon, yhteen, yhdiſtää, quid; compactus, yhteenliitetty, jōta jänterä, wantera, wāhkyrä, tukewa, pakſu. *b)* ſulloa, tunkea, työntää, ſyſätä, ſulkea, piſtää, piilottaa, lymyttää, quem in carcerem, run.; se in Apuliam (puikkia tiehenſä Apuliaan); kuw.: oratorem in judicia et conciunculas.

compitālis, e, (ſeur.), tie-yhtymötä koskewa, riſtiteinen, lares (tienriſtoksiin aſetetut); *subst.* Compitalia, ium ja iorum, *n.* Larein l. turwajumalain kunniaksi riſtiteillä wietettu juhla; jōta compitālicius, 3, Compitalia-juhlaa koskewa, ludi, dies; ambulationes (Compitalia-juhlana).

compitum, i, *n.* (competo), tie-yhtymö, tienjakain, tienriſtaus, riſtitie; werr. riſtiteillä ajelehtiwa rahwas, run.

com-plāno, I, taſoittaa, domum, opera (taſoittaa tanterekſi, kukiſtaa l. ſaottaa maahan).

com-plector, plexus, III, alkp. kietountua ympäri, kääriytyä, kiertyä, wääntyä ympäri, jōta yletä, yleillä, ſepäillä, ylim. ympäröittää, kehittää, tarhata, piirittää, ſulkea, käſittää, quem ja quid, eſim. puellam; hostem, run.; inter se (halata toiſiaan yōtäwinä t. yleillä toiſiaan wihollisina); dextram cujus, caput (tarttua käteen, päähän), ossa gremio (koota, kätkeä), ruris aliquantum aratro (kyntää ympäri), run.; spatium (atwata ympäri ſotawehkeitä warten); orbis (coelestis) extimus, qui reliquos omnes complectitur; werr. uneſta puh.: yleillä, walloittaa, käſittää, sopor complectitur artus, run.; me arctior somnus complexus est (waiwuin l. raukeſin uneen). 2) kuw. käſittää, ſiſältää, orbem terrarum; omnes omnium caritates; *pass.:* quo uno maleficio scelera omnia complexa esse videantur (näyttäwät olewan ſiſälletyn). *b)* hengelliſeſti käſittää, taamuta, tajuta, älytä, ymmärtää, *abs.* t. cogitatione, mente, animo, memoriā quid. *c)* ſuulliſeſti t. kirjalliſeſti käſittää yhteen, ſommitella yhteen, ſelittää, aſettaa eteen, ladella, oratione, libro quid; jōta myōs: tehdä johtopäätōs, päättää. *d)* rakkaudella kohdella, rakaſtaa, ſuoſia, pitää arwoſſa, kunniaſſa, kunnioittaa, holhoa, hoittaa, huolitella, quem omni comitate, omnes caritate; quem honoribus (auttaa kunniaan); quem beneficiis (oſottaa hywää jkllе); quos fortuna complexa est; philosophiam

(harjottaa); causam eam, kääntyä aſian puoleen, aſiaan ruweta l. yhtyä; otium (lyöttäytä, kiintyä lepoon). *e)* ottaa l. ſaattaa haltuunſa, käſitinſä, walloittaa, ſaawuttaa, ſaada, omnium partes; naturam idoneam; facultatem.

complēmentum, i, *n.* (ſeur.), täyte, täytin, numerorum (inania quaedam verba).

com-pleo, plēvi, plētum, II, (runko pleo, joſta suppleo, plenus), kaikilta puolin, kokonaan täyttää, täpätä, panna l. aſaa täyteen, amphoras plumbo, statuas pecuniā, fossam sarmentis; omnia armis, cadaveribus; montem hominibus, loca multitudine, murum, panettaa, wäettää; navigia militibus, naves colonis, classem Rom. sociis navalibus, miehittää; exercitum omni copia (runſaaſti waruſtaa, hankkia, rakentaa); se conchis (rawita); *gen.* kera: cum completus jam mercatorum carcer esset (oli kauppiaiſta täytetynyt, oli tullut kauppiaita täyteen); navigia (yllättää, liiaſti laſtata); paginam (kirjoittaa täyteen); run.: Aulida (ſ. o. kokountua Aulin ſatamaan); jota completus, täytetty jllakin, täynnä jtakin. *b)* täyſilukuiſuuttaa, täyſimääräiſyyttää, kokonaiſuuttaa, legiones, cohortes. 2) kuw. täyttää, quem gaudio, bona spe; omnia clamore, luctu, terrore; run.: vox agmina complet (wierii joukkoja myöden). *b)* täyſinäiſyyttää, kokonaiſuuttaa, täydelliſyyttää, käyttää päähän, päättää, lustrationem annuam menstruo spatio; beatam l. beatissimam vitam; summam promissi, täyttää; his rebus completis; jota completus, täyſinäinen, täydellinen, verborum ambitus; ajaſta puh.: elää päähän aſti, täyttää, centum et septem annos; secula vitae, run.

complexio, ōnis, *f.* (complector), kietomus, yhdiſtyſ, atomorum; cumulata bonorum (täydelliſin l. runſahin yhteenkäſityſ). *b)* puheeſta puh.: ſanallinen yhteenkäſityſ, brevis (lyhyt kertomus); mira verborum (kummanlainen yhteenſowitus); longissima verborum (lauſejakſo, periodi); puhetaiteeſſa: ſaman ſanan kertominen kyſymyſkſeſſä ja waſtauksſeſſa. *c)* johtopäätös, ja myös: kakſoispäätös l. dilemma.

complexus, us, *m.* (complector), käſityſ, kietomus, ſyleämyſ, ſyleilyſ, ſepäilyſ, halaus, qui (mundus) omnia complexu suo coercet et continet; avellere quem de matris complexu; de complexu ejus ac sinu (ſ. o. hellikoitanſa l. lemmityiſiään ja helma-yſtäwiänſä); jota lempiwä ſyleämyſ, lempi, rakkaus, totius complexu gentis humanae; run.: complexibus ambire quercum (ſyleillä). Kritt. taiſtelosta puh.: armorum (käſikähmä); venire in complexum cujus (tulla jkn kanſſa käſihamuun l. käſityſyyn).

com-plico, I, laſkoſtaa kokoon, taittaa yhteen, kääriä kokoon, epistolam; kuw.: notio complicata (yhteenſykertynyt, hämmentynyt tajuelma).

complōrātio, ōnis, *f.* ja **complōrātus**, us, *m.* (ſeur.), yhteinen, iſo, kowa itkeminen, poru, walitus, kujerrus, uikutus, woiwotus, mulierum, familiarum; *gen.* kera: sui patriaeque comploratio (itſeänſä ja iſänmaata itkeminen l. ſurkuttelеminen).

com-plōro, I, yhdeſſä, ääneen, kowin itkeä, porata, walittaa, kujerrella, woiwottaa, ſurkutella, pahoitella, fortunam gentis; cum vivi mortuique complorarentur.

com-plūres, a ja ia, uſiampi, uſiammat, uſiat, hywin moni, aiwan monta, ſangen monet.

com-pōno, posui, positum, III, [compostus = compositus], panna kokoon, yhteen, aſettaa, ſijoittaa, ſaattaa, tuottaa kokoon, yhteen, jota eritt. liittää yhteen, yhdiſtää, yhdyttää, ja yhteenliittämällä kuwata, ſynnyttää, tehdä, in quo (loco) erant ea composita; lignum aridum (koota), run.; manus manibus, ora oribus, run.; genus indocile (kerätä yhteen), run.; woitteliioiſta l. kiiſtailioiſta puh.: gladiatores, käytäyttää l. laſkea toiſtenſa pariin l. kimppuun, toiſianſa waſtaan; urbem, templa (peruſtaa), tumulos, torum (laatia), run.; *Pass.*: compositum esse ex qua re (olla yhteenliitetty, rakettu jotakin). *b)* ſuo-

rittaa järjeſtyksſeen, laittaa laadulleen, panna laidalleen, ſäälleen, ſäntilleen, kohdentaa, ſijoitella, järjeſtää, ſäätſiä, aſettaa, capillum; crines, run.; togam (laillenſa laskoſtaa), run.; exercitum in hibernis; (equites) in turmas (jaſkaa), run.; pugna composita (taajajanaiſeſti tapahtuwa, taajariwinen); omnibus rebus compositis; defessa membra (laskea lewolle), feros vultus (lempeyttää julma katſanto), fluctus (aſettaa, heikentää, laimentaa), mare compositum (tywen, wieno meri), run.; se spondā, thalamis (laskeuta, aſettua, panna maata), run.; *abs.*: c. se (ſiiwota, korittaa, ſiroittaa), run. Critt. ſiewistää kuolleen ruumis, jsta panna ruumis nähtäwäſſi, näyttää, ja ylim. haudata, panna hautaan l. maahan, mortuam toro, run.; componi eodem tumulo, run.; composito Scirone (ſaatettu lepoon, ſ. o. ſurmattu), run.; run.: diem (wiedä lewolle, käyttää päähän, päättää). Wälisti: korjata, tallittaa, condo et compono quae mox depromere possim, run. 2) kuw. panna kokoon, rakennella l. ſowitella kokoon, puheista, kirjateokſiſta j. m. ſ. puh., ſommitella, ſepittää, ſuorittaa, tehdä, laatia, kirjoittaa, librum, judiciorum formulas, actiones; artes (puhetaiteita); literas; carmina (laskea, labella, kalkutella), run.; verba (puhetaiteelliſeſti, oſaawaſti laskea, laatia, istuttaa, ſijoitella ſanat); jsta mieleſsään panna l. niwoa kokoon, kiertää kokoon, imeä ſormeſta, miettiä, crimen, dolum. *b)* yhteiſeſti, yhdeſsä, keskenänſä puhua, puhua yhteen, ſopia, ſuoſtua, määrätä, quid; leges, run.; pacem, foedus (tehdä, iskeä, rakentaa), run.; dies composita gerendae rei; jsta ex composito, puhetta myöden, ſuoſtuman mukaan, ſuoſtumukſeſta, harw. ainoaſti composito. *c)* ſäännellä, aſettaa, ſowittaa, ratkaista, res turbatas; bellum (ſopia pois, ſopimalla päättää); controversias; lites, run.; *Pass.*: ut componeretur (ſ. o. että rauha palautettiin); ihmiſiſtä puh.: rauhoitella, wiihyttää, lepyttää, amicos, run.; jsta *Pass.* componi, yhdiſtyä, ſopia. *d)* wertaillen waſtakſutella, rinnakſutella, jhnkin werrata, dicta cum factis; dignitati cujus suam. *e)* mukauttaa jhnkin, tehdä ſoweliaakſi jhnkin, quid ad l. in quid l. cui rei.

com-perto, I, kantaa kokoon, toimittaa, tuoda, tuottaa kokoon, yhteen, koota, res; frumentum ex agris in loca tuta; arma in templum Castoris.

com-pos, potis, (potis), hallitſewa jtakin, jnkin warainen l. oſallinen, jhnkin l. jsſakin oſallinen, mentis, sui (laidalaan l. älyllään olewa, itſeään malttawa); vix suae mentis compos (melkein ſuunniltaan l. mieleltään mennyt), run.; scientiae, rationis et consilii (tiedon jne. kuntoinen l. kykyinen, tietoon jne. pystywä); bellicae laudis; voti (toiwonſa perille päässyt, jonka toiwo on toteutunut l. täytetty); spei conceptae compotem quem facere (täyttää jkn kantama toiwo); quem compotem patriae facere (antaa jkn palata iſänmaahan); harw. *abl.* rea: corpore atque animo (itſeään malttawa); ingenti praeda.

composite, *Adv.* laatuiſaſti, ſätkälleen, ſäntilleen, ſäännölliſeſti, taitehikkaaſti, dicere, eloqui.

compositio, ōnis, *f.* (compono), kokoonpano, yhteenliittämys, yhdiſtys, laitos, unguentorum, membrorum; magistratuum; gladiatorum (ſ. o. mielkailiaparein luettelo); anni (ſäätös). 2) kuw. yhdiſtys, yhtenäiſyys, ſopuliitteiſyys, ſopujakſoiſuus, disciplinae. *b)* kirjallinen ſuoritus l. ſepitys, juris pontificalis; jsta ſanain oikia ſommittelo, yhteenſowitus, -ſijoitus, -laskemus, apta; verborum. *c)* ſowitus, ſowinto, compositionis auctor; de compositione agere.

compositor, ōris, *m.* (compono), ſuorittaja, ſääntelijä, järjeſtäjä, laatija, tekijä, inventor aut c.; anni; operum, run.

compositus, 3, *PA.* kokoonpantu, yhteenliitetty, yhdiſtetty, liittoinen, jsta kuw. mietitty, formeſta imetty, walheelliſeſti kokoonniwottu, walheeltu, crimen. 2) laillenſa ſuoritettu, laatuiſa, ſäädyllinen, hywin rakennettu l. ſommiteltu, walmiſtettu, taitehikas, pugna, literae, orator. *b)* ſowelias jhnkin, *dat.* t. ad quid.

com-pōtātio, ōnis, *f.* yhdeſſä juonti, juominki.

com-pōtor, ōris, *m.* wiinaweli, ryyppy-kumppani.

com-pransor, ōris, *m.* ruokakumppani, pöytä-, kemukumppani.

comprecātio, ōnis, *f.* (ſeur.), juhlallinen rukoileminen, deorum.

com-precor, I, juhlalliſeſti rukoilla.

com-prehendo, prehendi, prehensum, ja comprendo, prendi, prensum, III, käſittää yhteen, tawottaa, haapata, ottaa jtakin, tarttua jhnkin, naves (ſitoa toiſiinſa, yhteen); utrumque (ſepäillä, halata); naves comprehensae (tuotetut kokoon, takawaarikoitut); casae celeriter ignem comprehenderunt (ottiwat walkian, ſyttyiwät tuleen); ignis robora comprehendit (rupeaa warſiin), run.; *Pass.* comprehendi flammā l. *abs.*, ſyttyä tuleen; run. kuusta puh.: aëra (koota puoleenſa utuſa, himmentyä). *b)* wihollisena käſittää, ottaa l. ſaada kiinni, wangiksi, wangita, quem; equos, signa y. m.; quem in fuga; eritt. tawata jku jöſakin rikoksessa, in furto, t. ſaada ilmi, hawaita itſe rikos, nefandum adulterium. 2) kuw. käſittää, taamuta, tajuta, ymmärtää, älytä, quid mente, animo, animis et cogitatione; quid memoriä, scientiä (pitää mielessä l. muistaa, oppia l. tietää). *b)* ſuulliſeſti t. kirjalliſesti käſittää yhteen, ſelittää, aſettaa eteen, ladella, kirjoittaa, kertoa, quid brevi, breviter, verbis j. m. ſ.; omnes formas, run.; jöta run.: quid numero (lukea jtakin). *c)* rakkaudella kohdata, yöstäwyttää, kiitolliſuuttaa, multos amicitiä; quem humanitate sua.

comprehensibilis, e, (ed.), käſitettäwä, kuw. järjen käſitettäwä, tajuttawa, nywellinen, ymmärrettäwä, visum.

comprehensio, ōnis, *f.* (comprehendo), käſittäminen, käſillä tawottaminen; jöta kiinni-ottaminen, wangitſeminen, sontium. 2) kuw. käſittäminen, tajuaminen, ymmärtäminen, ja *concr.* käſitys, tajuelma. *b)* puheen yhteenkäſitys, yhteenliittämys, lauſekeino, orationis; jöta eritt. lauſejakſo l. periodi, verborum l. *abs.*

compresse, *Adv.* ſuppiaſti, lyhyesti, loqui.

compressio, ōnis, *f.* (comprimo), kokoonpuſertaminen, yhteenlyhtiſtäminen; kuw. yhteentunkeminen, ſupiſtettu eſitys, rerum.

compressus, us, *m.* (ſeur.), kokoonpuſerrus, yhteenliſtys.

com-primo, pressi, pressum, III, (premo), painaa kokoon, yhteen, puſertaa, puriſtaa, liſtää, lyhtiſtää, nyhtiſtää, tunkea, ſulloa, ſupiſtaa kokoon, yhteen, digitos; ora (ſulkea), linguam forcipe (tawottaa), run.; ordines compressi (taajennetut, yhteentyönnetyt); ſanalaſt.: compressis manibus sedere, iſtua käbet ristiſsä, joutilaana. Wäliſti: pitää, maata, lannuttaa, raiskata, vi compressa Vestalis. *b)* pidättää, takaiſta, pyſäyttää, eſtyttää, hostes; gressum (ſeiſahtaa), run.; jöta pitää takananſa, kaalata taakſenſa, ſalata, olla käſiſtään jättämättä, frumentum, annonam. 2) kuw. pidättää, eſtyttää, ehkäiſtä, tyreyttää, tukauttaa, häkäyttää, maſentaa, waikentaa, hillitä, cupiditatem, furores, seditionem, motus, plausum, exsultantem laetitiam; murmura voce manuque (aſettaa, tauottaa), run.; conscientiam (wiihyttää). *b)* ſäkeä, ſalata, pitää ſalaſſa, famam cujus rei; delicta.

comprobātio, ōnis, *f.* (comprobo), tayſi hywäkſyminen.

comprobātor, ōris, *m.* (ſeur.), hywäkſyjä.

com-probo, I, kaikiſſa, perin, kokonanſa hywäkſyä, katſoa l. arwata hywäksi, kelwolliſeksi, oikiaksi, otolliſeksi jtakin, mieliſtyä l. ſuoſtua jhnkin, myönnyttää oikiaksi, todelliſeksi, legem, orationem, factum, tabulas, deorum numen. 2) näyttää l. oſottaa todeksi, hywäksi, oiwaksi j. m. ſ., toteuttaa, todiſtaa, wahwiſtaa, dictum, consilium cujus; quid vitä et factis, testimonio.

com-prōmitto, mīsi, missum, III, lakikieleſsä: keſkenään luwata jättää juttunſa arwiotuomarin ratkaiſtawaksi; jöta **comprōmissum**, i, *n.* tuo keſkinäinen lupaus l. ſuoſtumus.

Compsa, ae, *f.* Hirpiniläisten kyyeita; jöta **Compsānus**, 3, compſalainen, *subst.* Compſalainen.

comptus, 3, *PA.* kaunistettu, siewistetty, sievä, siistikäs, soma, oratio.

com-pungo, punxi, punctum, III, kaikilta puolin pistellä, pistellen satuttaa, pistelemällä merkitä, notis quem (ihopiirrokſilla ja maalauksilla koristaa, tatueerata); kuw.: se suis acuminibus (haawoittaa).

com-puto, I, laskea l. lukea yhteen, kokoon, laskea, tehdä laskuja.

Cōmum, i, *n.* Gallia Cisalpina:n kygeita; josta **Cōmensis**, e, comumilainen, Comumin, *subst.* Cōmenses, ium, *m.* Comumilaiset.

con, sana-yhdistyksissä = cum.

cōnāmen, inis, *n.* (conor), ponnistus, jännitys, wäinästys, yritys, koe, magno conamine misit, run.; c. sumere a qua re (ottaa wauhtia, liwittää itsensä jllakin), run.; c. mortis (itsensä lopettamisen hanke), run.

cōnātum, t. conor.

cōnātus, us, *m.* (conor), koe, koetus, aihe, kaahe, käkeys, yritys, hanke, wehke, aikomus, a quo conatu repelli, a conatu resistendi deterreri; conatu desistere; in ipso conatu gerendi belli; frustra capere conatus (tehdä yrityksiä, koettaa); conatus cujus vindicare, comprimere y. m.; josta eritt. ponnistus, jännitys, wäinästys, puujaus, into, hartaus, kiiwaus, magno t. majore conatu; conatum habere ad quid (halu l. taipumus).

con-caco, I, sokaista, riwastaa.

con-calefacio, fēci, factum, III, *Pass.* **concalefio**, fieri, perin lämmittää, kuumentaa, waristaa, brachium; concursio corporum (*i. e.* atomorum) concalefacta (lämpimänluontoinen).

con-calesco, calui, III, perin lämmetä, kuumeta, waristua, corpora nostra ardore animi concalescunt.

con-callesco, callui, III, (calleo), känsittyä, kuw. *a)* perin harjauntua, älystyä, wiisastua, usu. *b)* tylsentyä, käydä tunnottomaksi.

Concani, orum, *m.* eräs Kantabrian kansakunta, *collect. sing.* Concanus.

concavo, I, (cauus), perin onsia, kowettaa, brachia in arcus (koukistaa), run.

con-cavus, 3, perin ontewa, kowera, kouruinen, kaarewa, koukistettu, altitudines speluncarum, jugula.

con-cēdo, cessi, cessum, III, käydä pois, astua, mennä, sukauta, lähteä pois, jhnkin, poistua jstakin, jhnkin, ab eorum oculis aliquo; in quem locum, esim. in hiberna; in delubrum (paeta, turwata); Argos habitatum; run.: ab superis oris (s. o. kuolla), concedite, silvae (jääkäät hywästi), irae deūm concessere (owat haihtuneet). *b)* kuw. poiketa tieltä, edestä, peräytyä edestä, wäistyä l. paeta edestä, olla wastustamatta, mukauta l. soweltua l. säätyä jhnkin, jtakin myöden, jnkin alaisekſi, ut magnitudini medicinae doloris magnitudo concederet; bellum ac tumultum paci atque otio concessurum; temporibus reipublicae; injuriae; naturae (säätyä luonnon lain alle, s. o. kuolla); aut hostibus aut civibus de victoria concedendum esse (woitto myönnettäwä joko wihollisille jne.); t. jättää etupolku l. etukaari, olla pitämättä l. wertoja wetämättä jkle, olla jkta huonompi, cui; aetati; non l. vix concedere cui qua re l. in qua re (jossakin); t. myöntyä jkn tahtoon, taipua sitä myöden, suostua jhnkin, noudattaa, postulationi cujus; jurisconsultis; josta myöntyä jhnkin, antaa anteeksi jkle, veris, run.; nobis concedit. Eritt. mennä, käydä, langeta, painua, ruweta jhnkin, heittäytä l. waipua jnkin alaisekſi j. m. s., in gentem nomenque imperantium (s. o. yhtyä walloittajain nimeen ja kansakuntaan); in sententiam cujus; in conditiones, in deditionem, in ditionem y. m. 2) *trans.:* quid cui, myönnyttää, myöntää, jättää, antaa, suoda, sallia, suwaita jkle jtakin, esim. principatum cui; libertatem cui in qua re; oppidum militibus ad diripiendum; peccata cui, antaa anteeksi; vitam cui (lahjoittaa), run.; vitam (heittää); *inf.* kera: de republica loqui non conceditur; *acc. c. inf.:* culpam inesse concedam; ut *conjunct.* kera: concedo tibi, ut praetereas; run.: Calydonem in iras Dianae (panna alttiiksi), me consortem nati concede sepulchro (suo minulle ynnä pojalleni

yhteen haudan lepo), ja *Pass.*: numquam concessa moveri Camarina (jota ei ole sallittu koskaan muuttaa). *b)* jtn mielikſi jättää jtakin, luopua l. hellittää jstakin, antaa anteeksi jtakin, • petitionem cui; peccata liberum parentum misericordiae (säälimiſen nouteeksi); quem cui, jkn mielikſi armoittaa l. wapauttaa jku.

con-celebro, I, uſein käydä jssakin, convivia (pitoloissa); jsta *a)* ahkeraan toimittaa l. harjottaa jtakin, harrastaa, uutteroita, studia. *b)* juhlalliſesti pitää, menettää, wiettää, spectaculum, funus. *c)* kaikialle julistaa, lewittää, fama et literis ejus diei victoriam (torwettaa); jsta ylistää, genium ludis, run.

concentio, ōnis, *f.* (concino), yhteinen laulanto l. weiſaaminen.

concentus, us, *m.* (concino), yhteenſointumus, yhteen-ääntymys, ſopuſointoinen laulanto, ſopuſointo, avium; vocis lyraeque, run.; tubarum ac cornuum, lumina, kaikkuna; kuw. ſopuſointo, ſopu, yhteentajoamus, yhtäpitäwäiſyys, actionum, doctrinarum.

conceptio, ōnis, *f.* (concipio), yhteenkäſitys, jsta myös: ſiitäntö. *b)* kuw. ſommittelo, ſuoritus, kirjoitus, privatorum judiciorum.

conceptus, us, *m.* (concipio), yhteenkäſitys; jsta ſiitäntö, hominum pecudumve.

con-cerpo, cerpsi, cerptum, III, (carpo), noukkia rikki, repiä rikki, epistolas; kuw. moittia, herjata.

concertātio, ōnis, *f.* (concerto), ſanakiista, kiistelö, wäittelö, riita, concertationis studio; c. jejuna verborum; magistratuum.

concertātōrius, 3, (ſeur.), kiistallinen, wäittelöllinen, riidallinen, genus dicendi.

con-certo, I, innokkaasti, kiiwaasti kiistailla, woitella, taistella, proelio; eritt. kiistellä, wäitellä, riidellä, cum quo (de qua re).

concessio, ōnis, *f.* (concedo), myönnyttys, ſallinta, ſuostunta, lupa, agrorum; competitorum; eritt. puhetaiteesſa.

concessus, us, *m.* (concedo), myönnyttys, ſuostumus, lupa, ainoasti *abl. sing.* käytettäwä, esim. concessu omnium.

concha, ae, *f.* kuorikko, näkinkenkä, -kynſi, -kota, karinkaukalo, simpukka, ja raakku l. näkinkengän kuori, kuorikon koppa; werr. kierukainen torwi, esim. Tritonin, ja kuorikonmuotoinen astia l. pulonen. 2) purpurakuorikko, purpurakodus, Sidonis, run.

conchȳliātus, 3, (ſeur.), purpurainen, purpurankarwainen, -punainen.

conchȳlium, ii, *n.* kuorikko, eritt. ruokasimpukka, ostrea. 2) purpurakodus; jsta purpurawäri, -karwa, -puna, purpura.

con-cīdo, cīdi, cīsum, III, (caedo), hakata rikki, pilkota, rauskoa, särkeä rikki, palaſikſi, nervos; naves; itinera aestuariis concisa (uurretut, leikatut, katkotut); eritt. *a)* kowin puida, pieskä, hutkia, ſuomia, hoſua, quem virgis. *b)* tappelosſa: ruhtoa maahan, kaataa maahan, tuhota, ſurmata, tappaa, panna hengeltä, quem; magnam multitudinem eorum fugientium. 2) kuw. paiskata maahan, langettaa, ſortaa, kukistaa, häwittää, Antonium; Timocratem (näyttää erhettyneekſi); ceteri conciduntur (ſ. o. tuomitaan ſyyllikſi); auctoritatem cujus. *b)* puheesta puh.: paloitella, heikontaa, sententias.

con-cido, cidi, III, (cado), luhistua kokoon, yhteen, maahan, lätistyä, luſahtaa, raueta, ryhmistyä, rutkahtaa kokoon, yhteen, ſortua, ſyöstyä, langeta, kallistua maahan, kumoon, concidit conclave, omne coelum; sub onere (waipua maahan, näantyä); in fimo, run.; eritt. tappelosſa ſortua, kaatua, in proelio; uhriteuraista puh.: teurastettaa, langeta. 2) kuw. käydä perin woimattomaksi, tehottomaksi, arwottomaksi j. m. ſ., häwitä, kukistua, kumoutua, mennä alaperään, alapäin, turmioon, häwiöön, ſortua, langetettaa, raueta, riutua, kadota, haihtua, tauota, herjetä, venti concidunt (äkkiä laantuwat, heikenewät, waikenewat), run.; concidit auguris Argivi domus, Ilia tellus, run.; concidit Phocion maxime uno crimine; concidit fides, senatus auctoritas, imperii majestas, omnis ferocia p. m.;

eritt. uskallukſesta puh.: lantua, painua maahan, concidit animus; hostes concidunt animis (wihollisilta waipuu rohkeus, wiholliset käywät alamielisekſi); ſamoin yks. concidere (waipua alakuloiſuuteen).

con-cieo, civi, citum, II, ja concio, cītum, IV, ylim. panna liikkeelle, jsta käytäyttää kokoon, luokſi, tuottaa l. kutſua kokoon, yhteen, joukota yhteen, koota, homines miraculo rei novae; exercitum ex tota insula; multitudinem ad se. *b*) kowin liikuttaa, nostattaa, kuohuttaa, järkyttää, häälyttää, concionibus plebem (häiritä, kapinoittaa); uſein concitus, eſim. freta (myllytyt, mylleröityt), flumina (wäkewät, rapiat), imbribus amnis (paiſunut, yltynyt), sagitta cornu, moles nervo (liipaistu menemään), saxa tormento (liwitetyt, kiidätetyt), puppis velo l. yks. navis concita (nopia, wikewä), run. 2) kuw. kiihdyttää, kiihoittaa, kiiwastuttaa, innoituttaa, accusatorem; uſein concitus, eſim. a numine, motu divino, run.; concitus irā (kiiwastunut wihasta, wihastunut), run.; jsta nostaa, tuottaa, ſynnyttää, ſytyttää, aikaanſaattaa, simultates, bellum.

conciliābulum, i, *n.* (concilium), kokouspaikka, julkinen paikka, eritt. markkinapaikka, tori, laki- l. keräjäpaikka.

conciliātio, ōnis, *f.* (concilio), yhdistys, hominum. *b*) kuw. ystäwyttäminen, miellyttäminen, ſuoſittaminen, taiwuttaminen, conciliationis causā; jsta philoſophian kieleſſä: pyrintö, taipumus, halu jhnkin, prima est conciliatio hominis ad ea, quae sunt secundum naturam. 2) hankinto, kuw.: gratiae (ſaawuttaminen).

conciliātor, ōris, *m.* (concilio), aikaanſaattaja, ſynnyttäjä, perustaja, rakentaja, toimittaja, wälittäjä, proditionis, nuptiarum.

conciliātrīcula, ae, *f.* (ſeur.), wälittäjätär.

conciliātrix, īcis, *f.* (conciliator), yhdistäjätär, wälittäjätär, blanda; t. ſynnyttäjätär, perustajatar, societatis, amicitiae.

conciliātus, 3, *PA.* rakastettu, cui (jklta).

concilio, I, (ſeur.), yhdistää, yhdyttää; eritt. kuw. ystäwyttää, miellyttää, ſuostuttaa, ſuoſittaa, taiwuttaa, quos inter se; legiones sibi pecuniā (puolellenſa, puoleenſa); homines sibi; eam civitatem Arvernis (liittouttaa Arvernilaisten kanſſa); animos hominum (wetää puoleenſa); run.: artes dictis (otolliſuuttaa). 2) hankkia, toimittaa, laittaa, pecunias; werr. ja kuw. hankkia, tuottaa, aikaanſaattaa, rakentaa, ſynnyttää, otium toti insulae; otii nomine servitutem; nuptias; pacem; cui regnum; cui amicitiam cum quo; famam clementiae, sibi amorem ab omnibus, ſaawuttaa.

concilium, ii, *n.* (concieo), kokoontulo, kokous, yhdistys, ſeura, joukko, parwi, pastorum, deorum; animorum; Cyclopum, ferarum, run. Eritt. *b*) neuwoittelewa kokous, neuwoittelo, neuwokunta, neuwosto, neuwoe, neuwo, c. convocare, dimittere, habere y. m.

concinne, *Adv.* ſirosti, ſiistikkäästi, ſiewästi, ſomasti, näpiästi, luontewasti, älykkäästi, dicere.

concinnitas, ātis, *f.*, harw. **concinnitūdo**, inis, *f.* (concinnus), taitehikas yhdistys, ſiewäliitteiſyys, taiteellinen muoto l. puku, eritt. ſanain ja lauſetten.

concinno, I, (ſeur.), laillenſa, oikein liittää kokoon, ſuorittaa, ylim. tehdä.

concinnus, 3, laillenſa, taitehikkaasti kokoonliitetty, hywin laitettu l. rakennettu, ſiro, näſy, nästi, ſoma, koria, tectorium; heluo; eritt. puheesta ja puheliasta puh.: ſiewäliitteinen, ſiewä, ſiistikäs, ſoma, näpiä, luontewa, oſaawa, oratio, sententiae; c. in brevitate respondendi. 2) concinnus cui, noutelias, kohtelias, run.

con-cino, cinui, III, (cano), yhdeſſä, yhteen ääneen laulaa, ſoida, kumista, kaikkua, helkkyä, concinunt signa, tubae (puhalletaan päällekarkaukſeen); kuw. ſopia yhteen, ſoweltua l. tajouta yhteen, pitää yhtä, mukauta, cum quo; inter se. 2) *trans.* yhdeſſä kaikuttaa, helkyttää, äännyttää, laulaa, wieretellä, haec quum concinuntur; run.: Caesarem, laetos dies, ylistää; harw. ennuslinnuista puh.: ennustain weiſata, ennustaa, tristia omina, run.

concio (contio), ōnis, *f.* (concio l. con-

cieo), yhteenkutſuttu kokous, jota ylim. kokous, kanſan t. ſotajoukon, advocare concionem, concionem populi t. militum, populum in concionem; advocare ad concionem; plebem ad concionem vocare; convocare quem in concionem cujus; dicere quid in concione; jota pro concione, kokouſſen, joukon edeſſä l. kuullen. *b)* kokouſſeſſa pidetty eſitys, puhe, concionem liberam et moderatam habuit; concionem habere apud milites; habere graves conciones in quem; jota harw. puhumo, haaſtamo, puhelawa, ascendere in concionem.

conciōnābundus, 3, (concionor), kokouſſeſſa puhelewa l. haaſtelewa.

conciōnālis, e, (concio), kanſankokouſta koſkewa, ſiinä tawallinen, ſiihen ſopiwa, clamor; senex (kanſankokouſſiſſa ajelehtawa l. liikkuwa, kokouſſiſſa kanſaa häiritſewä).

conciōnārius, 3, (concio), kanſankokouſta koſkewa, kokoukſiſſa käywä, populus.

conciōnātor, ōris, *m.* (ſeur.), kanſanpuhelia, rahwaanhaaſtelia, kanſanhäiritſiä l. -yllyttäjä.

conciōnor, ātus, I, (concio), olla kanſankokouksſeſſa, olla yhdiſtettynä kokouksſeſſi; jota taw. kokouksſeſſa pitää eſitys l. puhe, eſitellä, puhella, haaſtella, ex turri alta, e superiore loco; apud milites; ylim. julkiſeſti, ääneenſä eſitellä l. lauſua.

con-cipio, cēpi, ceptum, III, (capio), kaikilta puolin, kokonanſa käſittää, ottaa jtakin, laskea l. wetää ſiſällenſä, puoleenſa j. m. ſ., aquas (lappaa, taiwaankaareſta puh.), pabula (imeä, maaſta puh.), run.; pars (animae) concipitur cordis parte quadam (keräytyy yhteen oſaan); auras (koota), run.; ignem, flammam (ottaa walkia, ſyttyä tuleen); ignem (kuumeta, kalkiſta puh.), run.; werr.: ignem, validos ignes, rakkaudeſta (kowin) hehkauntua, run.; — eritt. ſiittää, eſim. quem ex quo, l. *abs.* raskauntua, kohtuuttua, käydä kuormilliſeksi, tiineeksi; run.: concepta crimina portat (*i. e.* foetum per crimen conceptum). 2) kuw. hengelliſeſti käſittää, joko ajatellen aſettaa eteenſä, mieleſſään tuwailla, ajatella, arwella, tai käſittää, tajuta, älytä, ymmärmente, animo, animo ac ment l. ykſ. concipere quid; mente (aawiſtaa), run.; jota imeä mi ſydämmeenſä, laskettaa l. juo mieleenſä, aſettaa mieleenſä, n taa ſydämmeenſä, pitää, kanta tea, vitia, inimicitias; mente animo iras, run.; vires, ſaad mia, wäkeytyä, run.; spem, quid spe (toiwoa jtakin); pect bur, run.; auribus cupiditatem tuumia, miettiä jtakin pahaa, tää päällenſä, ſaattaa pä animo nefas (aiotella), run.; aut scelus; flagitium cum qu lus in se (kuormata päällenſä ſuutta, ſaawuttaa itſelleen ſy ſuutta). *b)* ſanoihin käſittää, ſelittää, eritt. määräſanoihin tella l. liitellä, kaawaſanoikſi quid verbis, verba, jusjurandur dus, run.; preces, vota (tehdä, lauſua), run.; jota juliſtaa, kuu määrätä, Latinas (ferias), aus

concīsio, ōnis, *f.* (concido), pal minen (lauſetten).

concīsus, 3, *PA.* paloiteltu, po nen, lyhennetty, ſupiſtettu, l nen, lyhytlauſeinen, puheesta heliaſta puh., eſim. disputa Thrasymachus.

concitātio, ōnis, *f.* (concito), liikutus, remorum; kuw. *a)* häirityſ, kapinaliitto, meteli, contra patres. *b)* kiihdytyſ, tus, innoitus, liikunto, animi tis; concitationem animorum gere (wiha).

concitātor, ōris, *m.* (concito), n ſynnyttäjä, ſytyttäjä, aikaanſe seditionis, belli; jota yllyttäj ritſiä, multitudinis.

concitātus, 3, *PA.* wahwaſti l pantu, wikewä, winhiä, kiukka, k rutto, joutuiſa, nopia, cursu versio coeli. *b)* kuw. kiihtyn noittunut, kiiwas, tuima, raji concio; clamor.

concito, I, (concieo), wahwaſti, liikuttaa, panna kowaan l. wi liikuntoon, nopiaſti pyrittää,

tää, jouduttaa, equum, m calcaribus (karauttaa hepoa); equo concitato ä, täyttä lentoa, täyttä ä neljää); tela (lujasti li- ata, nakata); feras (ajella), ugam (syöksähtää pakoon, on, kiukasti painaa pa- hostem (hyökätä l. täyt- uoleen); se alis in Teu- löyhäyttää), run.; conci- (täyttä kynttä juosten). dyttää, kiihoittaa, kehoit- a, harrastuttaa, kiiwas- tää, yllyttää, quem irā, quem ad studium cogno- atis; Galliam ad nostrum multitudinem ad arma; lversus regem; run. *inf.* ı, suos; servitia, multi- iiritä. *b)* nostaa, tuot- ää, sytyttää, aikaansaat- , tumultum; misericor- ı, invidiam, risum.

, *m.* (concieo), nostaja, kaansaattaja, belli; jsta iritsiä, vulgi.

ncieo.

e, *f.* (concio), wähäinen e.

nis, *f.* (seur.), yhteinen, iemuhuuto.

yhdessä, yhteen ääneen, utaa, ääntää, huudahtaa, *acc. c. inf.*, ut *conjunct.* *onjunct.;* victoriam (huu- ı; laetum paeana (wirittää ttolaulu), run.; eritt.: ad ıa l. kutsua aseisin, antaa ksen merkki; vasa, antaa nerkki, antaa käsky läh- n myös yks. conclamare. l. kutsua kokoon, awuksi, tes, run. 2) ääneen, isosti, aa, huudahtaa, äikähtää, iam (huudahtaa: Italia!), conclamat, run.; concla- l ad se venirent; eritt.: uum), huutaa nimeltä ja ta, walittaa l. kaikerrella

ı. (clavis), lukittawa kam- ıe.

con-clūdo, clūsi, clūsum, III, (claudo), sulkea yhteen, sulkea (sisälle), ummistaa, bestias; animum in corpore; locum sulco, run.; conclusum mare (umpinai- nen, umpirantainen). 2) kuw. sulkea, käsittää yhteen, artibus quid (suorittaa l. sommitella järjestöön, systemiin); jus civile in angustum locum; oratorem in quid; vitam complurium virorum uno volumine (käsittää yhteen kirjaan); jsta philosophian kielessä: päättää, tehdä johtopäätös, johdattaa päätös, argumentum, rationem; quid; quid ex rebus concessis; concludebas, sum- mum malum esse dolorem. *b)* puhe- taiteessa: rhythmillisesti päättää, sie- wentää, verborum ordinem, senten- tias. *c)* ylim. päättää, käyttää pää- hän, epistolam, facinus.

conclūse, *PAdv.* somapäätteisesti, sie- wästi, dicere.

conclūsio, ōnis, *f.* (concludo), sulkemi- nen, ummistaminen; jsta eritt. so- dassa: saarto, piiritys, diutina. 2) kuw. puheen päätös, orationis; t. lau- setten siewennys, lausejakso l. periodi, verborum, sententiarum; t. myös: johtopäätös, johtaus, päätös, ratio- nis, argumenti. *b)* ylim. päätös, pää, loppu, muneris ac negotii.

conclūsiuncula, ae, *f.* (ed.), johtopää- telmä.

con-coenātio, ōnis, *f.* (coeno), yhdessä syönti, yhteinen ateria.

con-color, ōris, saman-, yhdenwärinen, -karwainen.

con-coquo, coxi, coctum, III, keittää yhteen; werr. laillensa muokata, kyp- sentää, eritt. watsasta puh.: sulattaa, huwettaa, cibum; kuw. *a)* kärsiä, sie- tää, sallia, odia cujus; quem sena- torem non c. *b)* kauan, tarkoilleen mieltää, miettiä, niwoa kokoon, utrum - - an; consilia.

concordia, ae, *f.* (concors), yksimielisyys, yksineuwoisuus, sopu, sowinto, suo- sio, yhtäpitäwäisyys, sopusointo, quo- rum perpetua vitae c.; c. ordinum; concordiam confirmare cum quo; re- rum agendarum; eritt. ystäwällinen yhdistys, jsta run. itse ystäwistä puh.

Concordia, ae, *f.* sowun jumalatar, So- wutar, jonka wanhin temppeli Ro-

maſſa oli Kapitolin ja Forumin waiheilla.

concorditer, *Adv.* yksimieliſesti, ſopuiſasti, ſuoſiokkaasti.

concordo, I, (ſeur.), olla yksimielinen l. yksineuwoinen, ſopia yhteen, mukauta l. tajouta yhteen, pitää yhtä, ſopuſointua.

con-cors, cordis, (cor), yksimielinen, yksineuwoinen, ſopuiſa, ſuoſiollinen, yhtäpitäwäinen, yhteenſopiwa, yhteenmukauwa, ſopuſointoinen, cum concordissimis fratribus; ne secum quidem ipse concors; regnum, status civitatis, censura; sono (yksiääniſesti), run.

con-crēdo, crēdidi, crēditum, III, uskoa, antaa, jättää jkle, jkn haltuun, huomaan, käſtin, taakſi, quid cui.

con-cremo, I, perin, tykkönään polttaa, polttaa porokſi, tulettaa tuhakſi, panna tuhakſi, vivos igni, hostilia arma subdito igne, Satricum urbem igni, domos super se ipsos.

con-crepo, crepui, crepitum, I, kaliſta, kapiſta, ratiſta, rymytä, kumiſta, noſtaa l. tehdä jyry, kalſke, armis (ſälistää aſeita, kalkuttaa aſeita yhteen); c. gladiis ad scuta; digitis (napſauttaa ſormianſa). 2) *trans.* kumiſuttaa, kalkuttaa, päriſtää, aera, run.

con-cresco, crēvi, crētum, III, kaswaa yhteen, ſ. o. taajeta, kiintyä, lujeta, koweta, pakſuta, ſaeta, juoſta, jähmettyä, hyytyä, concrescunt in flumine crustae, run.; c. rigido rostro, saxo (jäykiſtyä l. piityä kowakſi nokakſi, kalliokſi), run.; concrescit lac, sanguis, run.; concrescit aqua; jäta taajeten l. pakſuten tekeytyä, kuwautua, muodoſtua, ſyntyä, kaswaa, indagatio initiorum unde omnia - - concreta sint; id, quod est concretum ex aliqua parte eorum (on kokonpantu l. yhdiſtetty); kuw.: illud animal ex civili cruore concretum; jäta uſein concretus, taajennut, kowennut, pakſuntunut, ſaennut, pakſu, ſakia, juoſnut, jähmettynyt, hyytynyt, jähmäkäs, tönkiä, nihil concretum; aër; lac, sanguis, run.; alte c. glacies (pakſu jää); zonae glacie c., run.; radix (kiintiä), run.; crines sanguine concreti (yhteen tahmauntuneet), run.; kuw.: multa concreta, ſ. o. monta (mieleen ryhtynyttä) wirhettä, ja c. labes, naattunut l. juurtunut turmelus, run.; dolor (kyyneletöin), run.

concrētio, ōnis, *f.* (cd.), taajeneminen, pakſuntuminen, corporum; *concr.:* c. mortalis, maallisten l. katoawaisten ſekoitus l. hämmennys, maallinen aine.

concrētus, us, *m.* (concresco), kiintyminen, tarttuminen.

concubina, ae, *f.* jalkawaimo, ja **concubinus**, i, *m.* (concubo), jalkamies.

concubitus, us, *m.* (concubo), yhdeſſä makuu, wuoteus, yhteyntymys, ryhtymys, lihallinen ſekaannus.

concubius, 3, (ſeur.), makaamiſta, makuu-aikaa koſkewa, c. nocte, enſi-unen aikana.

con-cubo, cubui, cubitum, I, maata jkn kera, taw. yhteyntyä, lihalliſesti ſekauntua.

con-culco, I, (calco), polkea l. ſotkea yhteen, riffi; kuw. *a)* polkea maahan, ſortaa, pahoin oletella, quem; Italiam. *b)* tallata jaloillanſa, ſ. o. pitää halpana, laſteella, wähänarwoiſena, laurcam.

con-cumbo, III, laſkeuta jkn ääreen, wiereen.

con-cupiens, tis, (cupio), ſuuresti halajawa l. pyrkiwä jtakin.

con-cupisco, cupīvi ja cupii, cupītum, III, (cupio), kowin, innokkaasti halata, himota, kiihkeillä, mieliä, tahtoa, pyytää, pyrkiä, pyöriä, hawita, hapoitella, hainota, harraſtaa, quid f. *inf.*

con-curro, curri (harw. cucurri), cursum, III, juoſta kokoon, yhteen, tulla kokoon, joukkouta yhteen, yhdeſſä l. miehiſſä lonſata, ſamota, rientää, läheä luokſi, jhnkin, multi concurrerant; tota Italia concurret; undique ex agris; ad quem, ad curiam, ad arma, ad non dubiam mortem; in navem regis (ryntätä l. tunkea laiwan puoleen); in arcem, run.; ad Perdiccam opprimendum (yhdiſtyä); kuw. ottaa pakkonſa, turwata jhnkin, quo. 2) wihamielin karata yhteen, toiſianſa waſtaan, hyökätä l. täyttää toiſianſa waſtaan, toiſtenſa päälle, puoleen,

kimppuun, syöstä l. töywätä yhteen, astua yhteen, ruweta tappeloon, taistella, otella, cum infestis signis; inter se; cum quo; viris, hosti (taistella miesten jne. kanssa), run.; jsta concurritur, astutaan yhteen, tohottawat yhteen, tappelo aljetaan; werr. sattua yhteen, loukahtaa l. töllähtää yhteen, työntyä yhteen, yhtyä, concurrit dextera laevae (oikia tapaa wasemman, s. o. paukutetaan suosiota), run.; ne prorā concurrerent (naves); aspere concurrunt literae; kuw. yhtyä, päätyä yhteen, yhdellä haawaa l. yhtä aikaa tapahtua, concurrunt res contrariae.

concursātio, ōnis, *f.* (concurso), kokoonjuokseminen, kokoonwierintä, kokoontulo (joukon); eritt. juokseminen edestakaisin, käyminen, liikkuminen, hyöriminen, kulkeminen, matkaaminen edestakaisin, sinne tänne, c. incerta nunc hos nunc illos sequentium; decemviralis (Decemvirein alusmaissa ympärimatkustaminen); wälistä: kahakka sodassa. 2) kuw. yhtyminen, yhteenmukauminen, yhtäpitäwäisyys, somniorum.

concursātor, ōris, *m.* (concurso), kahakoitsia, joka on harjotettu kahakoissa tappelemaan.

concursio, ōnis, *f.* (concurro), yhteensattuminen, yhteentuleminen, yhtyminen, atomorum, vocum, vocalium; puhetaiteessa: wiimeisten sanain kerronta.

con-curso, I, juoksennella edestakaisin, liikkua, häälyä, hyöriä, kierrellä, kulkea, matkata edestakaisin, sinne tänne, matkata ympäri, circum tabernas, toto foro, per viam j. m. s.; quum concursant ceteri praetores; eritt. sodassa: äkisti karkailla päälle, kahakoita. 2) *trans.* kulkea ympäri, käydä jssakin paikassa l. sitä etsiä, matkata jssakin, omnes domos (käydä huoneesta huoneesen); provinciam.

concursus, us, *m.* (concurro), kokoonjuoksu, yhteenwierintä, kokoontulo, yhteenjoukkouminen, kokous, wäen tunko, c. fiunt ex agris; magni domum concursus fiunt ad quem (koolta rientäwät kotiin jkn luokse); c. hominum in forum ex tota urbe fieret. 2) sotamenoista puh.: yhteenkarkaus, yhteenhyökkäys, yhteentöytäys, yhteen-astunta, yhdelmys, päällekarkaus, rynnäkkö, tappelo, kapelu, c. utriusque exercitus; proelii (tappelon melske); circumfusus hostium concursu (päällerynttääwiltä wihollisilta); werr. yhteensattuminen, yhteenloukahtaminen l. -töllähtäminen, yhteentöyntyminen, yhtyminen, yhdistys, atomorum, navium, verborum; kuw.: philosophorum, kimppuun käynti; calamitatum (päällesaanti); studiorum, yhdistys, yhteinen waikutus.

con-cutio, cussi, cussum, III, (quatio), kowin, rajusti pudistaa, rymistää, ryskyttää, sylkyttää, häilyttää, höykyttää, huojuttaa, järkyttää, tutistaa, järistää, täristyttää, caput, frena, quercum, run.; manum (iskeä yhteen), arma manu, tela lacertis (liwittää, paiskata, nakata), equos (hypitellä, kiihdyttää), run.; terra ingenti concussa motu est; munimenta arietibus. 2) kuw. järkyttää, horjuttaa, runnella, heikontaa, rempublicam; opes Lacedaemoniorum; Hannibalem. *b)* wawistaa, peljästyttää, säikäyttää, tuskauttaa, quem; urbem luctu, pectora vulgi, run.; run.: casu animum concussus amici (mieli kowin iskettu ystäwän kohtalosta). *c)* tunkea työhön, wirittää työhön, fecundum pectus (panna keinokas mielensä wireesen, miettiä juonia), run. *d)* se conc., hakewana pudistella itseänsä, s. o. tarkoin tutkia l. tunnustella itseänsä, run.

con-demno, I, (damno), tuomita, tuomiolla langettaa, tuomita l. julistaa syylliseksi, wikapääksi, rikolliseksi, quem; quem sibi (tuomita itselleen welanalaiseksi); quem cujus rei, de qua re (tuomita jstakin, jkn asian tähden); quem denis millibus aeris (panna kymmenen tuhannen assin sakkoon); werr.: ceteros causā incognitā (hylätä); factum (moittia, pahaksua); quem inertiae (soimata jkta hitaisuudesta); se summae iniquitatis (perin kohtuuttomasti l. määrin menetellä). *b)* puuhata jkn syylliseksi tuomitsemista, ai-

kaanſaattaa l. toimeen panna jkn langetuſ, quem hoc uno crimine.

con-densus, 3, tihiä, tihku, taaja, ſakia, taajaan tungettu l. riwitetty, taajaan ſijoitettu, taajariwinen, vallis arboribus (tihiäpuinen); acies.

con-dico, dixi, dictum, III, yhteiſesti, keskenänſä puhua l. ſeikkailla, puhua yhteen, ſopia, ſuoſtua, määrätä, cui (jkn kanſſa); tempus et locum. 2) ilmoittaa, c. coenam cui l. yks. condicere cui, tarjouta aterialle jkn luokſi, tarjouta jkn wieraakſi.

condīmentum, i, *n.* (ſeur.), mauſtin, höyſte, cibi; kuw. ſuloſtin, ihannin, amicitiae, sermonum.

condio, condīvi ja condii, condītum, IV, panna hedelmiä etikkaan, wiinaan, mauſtimiin j. m. ſ., hillota, ſäilytettäwäkſi walmiſtaa; werr. tehdä hywänhajuiſekſi, unguenta; jöta c. mortuos, balſamoita. *b)* huolikkaaſti laittaa, tehdä hywänmakuiſekſi, mauſtaa, höyſtää, herbas; kuw. fiewentää, ſuloſtaa, ihanoittaa, liennyttää, orationem; gravitatem comitate; tristitiam temporum hilaritate.

condiscipulātus, us, *m.* (ſeur.), oppikumppanuus, lukuweljeſs-aika.

con-discipulus, i, *m.* oppikumppani, luku- l. koulukumppani, luku- l. oppiweli.

con-disco, didici, III, huolikkaaſti, tarkoilleen oppia, opetella, harjotella, modos, run.; *inf.* kera: supplicare (rukoilemaan).

condītio, ōnis, *f.* (condio), hedelmäin hilloaminen, ſäilylle walmiſtaminen; jöta mauſtaminen, höyſtäminen, ciborum.

conditio, ōnis, *f.* (condo), alkp. peruſtaminen l. aſettaminen; jöta tila, ala, aſema, ſääty, arwoſija, kanta, laita, olo, kohta, t. aſioiſta puh.: kohta, kanta, retki, laatu, luonto, kuri, servorum; vitae, juris libertatisque, belli, vivendi; bona conditione confligere, hywillä eduilla l. aſianhaaroilla. *b)* ehdoitus, ehto, wälipuhe, eſipuhe l. eduſtus, tarjomus, waatimus, pacis; mortis (kuoleman kohtalo l. wuoro), run.; aequam conditionem versurae habere (ſaattaa lainata kohtuulliſilla ehdoilla); sub ea l. hac conditione, uſein ynnä ſeur. ut t. ne; yks. *abl.*: his conditionibus, nulla conditione j. m. ſ.; jöta eritt. naimiskauppa, naiminen, ja *concr.* morſian, ylkä, t. paikaſſa merkitykseſsä: lemmikki, hywäliä.

conditor, ōris, *m.* (condo), peruſtaja, rakentaja, laatija, tekiä, ſepittäjä, ſynnyttäjä, aikaanſaattaja, toimittaja, ſuorittaja, aſettaja, ſäättäjä, urbis; juris Romani; libertatis Romanae; totius negotii; convivii; omnis in civitate disciminis ordinisque.

conditor, ōris, *m.* (condio), mauſtaja.

con-do, didi, ditum, III, alkp. panna l. liittää kokoon, yhteen, jöta rakentaa, peruſtaa, ſynnyttää, ſuorittaa, laatia, tehdä, urbem, civitates; Romanam gentem, run., jöta conduntur Thybridis alveo (tiloittuwat), run.; aram; moenia (laskea), run.; eritt. kirjalliſesti ſommitella, ſepittää, tehdä, kirjoittaa, leges, carmina; poema Graecum; bella, Caesaris acta, kuwailla, ladella, wieretellä, run. *b)* werr. peruſtaa, laittaa, ſäättää, aſettaa, collegium; aurea saecula, nova fata, run. 2) panna l. aſettaa ſäälleen, korjuun, talteen, laskea tähdelle, piestää ſäilyyn, korjata, tallittaa, kaſata, ſäilyttää, kätkeä, pecuniam, frumentum, fructus, sortes; corna in liquida faece, hillota, ſäilytettäwäkſi walmiſtaa, run.; in carcerem, in custodiam, in vincula quem (panna l. työntää wankeuteen); literas publicas in aerario sanctiore; kuw.: sic in causis conditae sunt res futurae (ſiſälletään). Eritt. panna hautaan l. maahan, haudata, mortuos cera circumlitos; quem (in) sepulcro; quem humi, ossa cujus terrā, ripā, run.; jöta run. ajaſta puh.: käyttää l. kuluttaa pääbän, menettää, wiettää, elellä pääbän, diem; soles (ſ. o. päiwät) cantando. *b)* kätkeä, piilottaa, scuta, run.; enses (pistää tuppeen), run.; lunam condunt nubes (peittäwät, kaihtawat), run.; oculos (ſulkea, ummiſtaa), run.; vultus aequore, nube, run.; se lacu, fluvio, alveo, portu, per portus, silvis, run.; turmas equitum medio in saltu; condi in alvo (lymytä), in viscera

(ſ. o. niellettää), run.; jsta run. ſyöstä l. painaa ſywälle jhnkin, tohwaista, iskeä, pistää ſywältä jhnkin, ensem in pectus l. in pectore; telum jugulo; ferrum sub pectore; digitos in lumina; kuw.: stimulos caecos in pectore (ſ. o. mielettömyyden tutkaimet).

condoce-facio, fēci, factum, III, (ſeur.), opettaa, harjottaa, totuttaa, taiwuttaa, beluas; tirones; kuw.: animum.

con-doceo, docui, doctum, II, opettaa, harjottaa, totuttaa, (milites) equo uti frenato condocuerat.

con-dolesco, dolui, III, (doleo), kowin kiwuta, tuntea kowaa (ruumiin t. ſydämmen) kipua, l. condolesco *etc.*, minua (kylkeäni, jalkaani j. m. ſ.) särkee, kiwistää, pakoittaa, kolottaa, särmii, polttaa, t. mieltäni l. ſydäntäni kirwelee, muikaiſee, leikkaa, karwaستelee, wihawoittaa, minua ſurettaa, murhetuttaa, si pes condoluit, si dens, ferre non possumus; naturā hominem c. diceret.

condōnātio, ōnis, *f.* (ſeur.), lahjoitus, bonorum possessionumque.

con-dōno, I, lahjoittaa, antaa lahjaksi, kokonaan työntää, heittää, lykätä jkn haltuun l. käſiin, tuomita jkn omaksi, agros, pecunias, hereditatem cui; kuw. jättää, panna alttiiksi, altistaa, omistuttaa, uhrata, kantaa uhrikſi, judicio potestatique, potentiae cujus quid; se vitamque reipublicae; omnes inimicitias reipublicae. (Eritt. *b)* antaa anteeksi welka jklle, pyhkiä pois jklta, pecunias creditas debitoribus; — taw. kuw. antaa l. ſuoda anteeksi jku rikos, olla lukematta, crimen cui; scelus cui; t. jkn tähden, jkn mielikſi jättää rankaiſematta, antaa anteeksi, armahtaa, tehdä armoa, praeterita Divitiaco fratri; reipublicae injuriam et suum dolorem cujus voluntati ac precibus (jkn pyynnöstä ja rukouksista unhottaa ſekä wäärinteko waltiota wastaan että jne.); unum tot Claudiis deprecantibus.

Condrūsi, orum, *m.* Gallia Belgica:n kanſakuntia.

condūcibilis, e, (ſeur.), hyödyllinen.

con-dūco, duxi, ductum, III, wiedä kokoon, yhteen, kuljettaa, käytäyttää, tuottaa, joukota kokoon, yhteen, koota, exercitum in unum locum; milites in unum; eodem clientes; eo copias omnes; copias suas; virgines in unum locum; nubila, run.; jsta eritt. yhdistää, corticem, run.; kuw.: propositionem et assumptionem in unum. 2) wuorata, wuorota, hyyrätä, ottaa wuorolle l. arennille, palkata, domum, hortum; numos (ottaa welaksi), run.; vectigalia, portorium; mercede quem; jsta conductum, i, *n.* wuorattu huone, palkkahuone, ja conducti, orum, *m.* palkkalaiſet, palkkawäki, palkkaſotiot; eritt. urakalla l. ſummakaupalla ottaa tehdäkſensä, toimittaakſensa jtakin, urakoita, columnam faciendam; praebenda, quae ad exercitum opus essent (ottaa hankkiakſensa ſotatarpeet). II) *intrans.* hyödyttää, tehdä liſää, auttaa, olla edukſi, hywäksi, hyödyksi, olla hyödyllinen, ainoasti 3 perſona, *dat.* l. ad *acc.* kera, eſim. omnibus, reipublicae, saluti cujus, ad vitae commoditatem.

conductīcius, 3, (eb.), wourattu, palkattu, palkaſsa olewa, palkka-, exercitus; catervae (palkkajoukot, palkkalaiſet).

conductio, ōnis, *f.* (conduco), kokoonwetäminen, yhdiſtäminen. 2) wouraaminen, wuorolle l. arennille ottaminen, wouraus, palkkaus, fundi, vectigalium; c. tota renunciata est (lahjomuskauppa).

conductor, ōris, *m.* (conduco), wouraaja, wuorolle l. arennille ottaja, wuoromies; eritt.: c. operis, rakennuksen ſummakauppias l. urakoitſia.

conduplicātio, ōnis, *f.* (con-duplico, kahdiſtaa), ſaman ſanan kerronta ſeuraawan lauſejakſon alkupääsä.

con-farreo, I, (farreus, far), awioliittotuttaa leipä-uhrin (far) tekemällä Pontifex Maximus papin t. Flamen Dialiin ja kymmenen wieraanmiehen läsnä ollessa.

con-fātālis, e, ſallimukſen määräämä.

confectio, ōnis, *f.* (conficio), laadinta, tekeminen, walmiſtaminen, ſuorittaminen, rakentaminen, ſepittäminen, toimittaminen, päättäminen, päähän käyttäminen, libri, annalium, mate-

riae, belli; tributi, kokoaminen, ottaminen, ajaminen, makſattaminen. 2) riſkimuokkaaminen, hammaſten awulla: escarum (riſkipureskeleminen).

confector, ōris, *m.* (conficio), laatija, rakentaja, ſuorittaja, toimittaja, päättäjä, negotiorum; totius belli. 2) häwittäjä, kukiſtaja, c. omnium ignis.

con-fercio, fersi, fertum, IV, (farcio), tupata kokoon, yhteen, ſulloa, tunkea, tukuta kokoon, yhteen, taajaan, urbanos in arta tecta.

con-fero, contuli, collātum, conferre, kantaa kokoon, yhteen, tuoda, tuottaa, wiedä, toimittaa, joukota kokoon, yhteen, koota, frumentum, signa militaria; membra undique, run.; ligna circa casam; sarcinas in unum locum; dentes in corpore (yhdeſſä iſkeä hampaat ruumiiſen), run.; *abs.:* cur non confertis, ne sit connubium (miks'ette yhdeſſä ehdoittele ſemmoiſta lakia, ett'ei jne.); eritt. *a)* jhnkin aikeeſen koota rahaa j. m. ſ., kerätä, hankkia kokoon, kantaa eſtin, panna l. antaa apua, apurahaa, munera cui (kantaa lahjoja jklle); tributa quotannis ex censu (makſaa, ſuorittaa); in commune; sextantes in capita; jsta kuw. hyödyttää, tehdä liſää, auttaa, ainoaſti 3 perſona, ad, in *acc.* kera, *dat.* t. *abs.* *b)* liittää yhteen, yhdiſtää, yhdyttää, capita (kalliſtaa l. painaa yhteen); vires in unum; run.: gradum (läheſtyä, luonteleita); kuw. yhdeſſä, keſkenänſä haaſtella, keſkuſtella, neuwoitella, quid inter se; sermones cum quo (laſketella puheita jkn kera); sermones aut consilia cum quo (pitää); *abs.:* ibi conferentibus, quid - - esset. *c)* ſotamenoiſſa: käytäyttää yhteen, toiſianſa waſtaan, toiſtenſa kimppuun, ſatuttaa yhteen, laſkettaa yhteen, yhdyttää, castra castris, castra cum hoste, rakentaa leiri leiriä waſtaan, leirittyä waſtapäätä, aſettua kohdaſtaan wihollista päin; castra castris cujus (leirittyä l. majoittua yhteen l. ykſiin jkn kera); ferrum ac manus, signa, arma cum quo, signis collatis concurrere, ryhtyä aſeiſin jkta waſtaan, ruweta käſirypyyn, aſtua yhteen, mitellä miekkoja jkn kanſſa, pitää l. tapella täydellinen tappelo jkn kera; gradum cum quo (tulla yhdelmykſeen jkn kanſſa); pedem cum pede, ſijoittua jalka jalkaa waſtaan l. jalat waſtatuſten, ſ. o. taiſtella mies mieſtä waſtaan; pede collato (mies mieſtä waſtaan); signa in laevum cornu (aſtua l. ruweta waſemman ſiiwen kimppuun); signa ad quem (yhdiſtyä jkn kanſſa); pectora pectoribus (ponniſtaa waſtaan), run.; c. se cui (rinnuſtella jkn kanſſa), run.; *abs.:* mecum confer (kiiſtele), run.; run.: certamina inter se, lites (woitella, taiſtella, riidellä), ja collato Marte (liſkitappeloſſa); werr.: pedem, laiſſa riitelewiſtä puh. *d)* wertaillen waſtakſutella, rinnakſutella, panna rinnalle, äärelle, wetää werroille, werrata, vitam inter se utriusque; quem cum quo l. cui; quid cum qua re l. cui rei; quem; facta; faciem moresque, run. *e)* käſittää yhteen, ſupiſtaa, lyhentää, sua verba in duos versus, run. 2) (kiiruulla, ſuojakſi, työkönään) kantaa jhnkin, tuoda, wiedä, ſaattaa, toimittaa, kääntää, ſuunnata jhnkin, ja se c., lähteä, mennä, painua, ſaada, matkata, kääntyä jhnkin, se suaque omnia in oppidum (lähteä rentonanſa, myötyrinä, pärtöneen päiwineen); pecunias in privatam domum, frumentum in publicum; in naves quid; pabulum in loca munita; domum suam quid (pitää itſeänſä warten, omakſi warakſenſa jtakin); bellum collatum est circa Corinthum (wetäytyi Korinthon tienoille); iter eo, iter Brundisium versus (ſuorittaa matkanſa, ottaa uranſa); se ad quem, in fugam, Athenas; jsta run.: c. quem in quid, muuttaa, tehdä jkſikin, quem in saxum, corpus in volucrem; contulerat versos vultus in hanc (arborem), ſ. o. oli muuttainnut. — Kuw. ylim. ſaattaa, ſuunnata, kääntää jhnkin, ja se c., kääntyä, paneuta, lyöttäytä, ruweta jhnkin, suspicionem in Capitonem; se ad amicitiam cujus (etſiä jkn yſtäwyyttä); se ad studium scribendi, se ad studia literarum; eritt. *a)* käyttää jtakin jhnkin l. jkſikin, panna l. laſkea jtakin jhnkin, prae-

das in monumenta deorum; legem ad perniciem civitatis, tempus ad oblivionem belli; consilium, studium, curam atque operam ad quid, omnes curas cogitationesque in quid; jôta myôs: oſottaa, jakaa jtlle jtakin, officia, plurimum benignitatis in quem; ingenium in proximum quemque. *b)* ſanoa l. päättää jtakin jtn omakſi, ſyykſi, työkſi, ajaa jtakin jtn päähän, ſyyttää jkta jhnkin, panna l. lykätä ſyy jtn päähän, permulta in quem; invidiam mortis in quem; timorem suum in quid (ſanoa l. teottaa jtakin pelkonſa ſyykſi, ſyyttää jtakin pelkoonſa); sua vitia et suam culpam in senectutem; culpam, causam in quem; causam in tempus (ſyyttää aikaa). *c)* lykätä tuonnemmaksi, jättää waſtaiſekſi, wiiwyttää, omnia in mensem Martium; quid in longiorem diem.

confertim, *Adv.* taajaſti, tihiäſti, ſakiaſti, taajaſſa, taajariwiſeſti, tihiäjoukkoiſeſti, pugnare, sese recipere.

confertus, 3, *PA.* (confercio), taajaan tungettu, taaja, tihiä, ſakia, eritt. taajariwinen, taajajanainen, tihiäjoukkoinen, ordines, turba, acies, agmen; jôta *abl.* kera: tungettu l. ſullottu jtakin täyteen, täytettv jllakin, täynnä jtakin, rikas, runſas jôtakin, ingenti turba virorum; voluptatibus.

confervesco, ferbui, III, (con-ferveo), ruweta kiehumaan, hehkauntua, tuliſtua, kuw.: conferbuit ira, run.

confessio, ōnis, *f.* (confiteor), tunnuſtuſ, myönnytyſ, errati sui, facti, pecuniae captae; ea erat confessio caput rerum Romam esse.

con-festim, *Adv.* (festino), tuota pikaa, tuota hätää, ſamoten, päätäpahkaa, tuota päätä, kohtapikaan, kohta ſiltänſä, hetikohta, kohdaſtanſa.

conficiens, tis, *PA.* waikuttawa, aikaanſaattawa, causae; eorum (corporis bonorum) conficientia (ruumiilliſia hywiä tuottawat); civitas conficientissima literarum (kunnaſto, joka kaikki tarkoilleen kirjaan panee).

con-ficio, fēci, fectum, III, (facio), walmiſtaa, ſuorittaa, laatia, tehdä, ſaattaa aikaan, toimeen, junkaan, täytöſſeen, perille, panna toimeen, toimittaa, täyttää, päättää, käyttää päähän, anulum, pallium, soccos sua manu; vestem; tabulas literis Graecis, libros Graeco sermone, orationes, ſepittää; liber Graece confectus de consulatu; facinus, caedem; legitima quaedam (täyttää l. waariinottaa muutamat lailliſet menot l. mutkat); rem divinam (kantaa eſiin l. tehdä uhri, uhrata); pretium (määrätä); negotium, mandata; delectum; bellum, päättää, ikäänkun panna loppuun (wihollisen woimain kuolettamalla); proelium; quibus rebus confectis (muot tehtyä, noitten tapausten peräſtä); iter, tehdä matka päähän, taiwaltaa, aſtua, kulkea matka päähän, perille, ja ſamoin run.: immensum aequor; eritt. ſuoſia, ſuoſtua, ſopia, cum Apella Chio confice de columnis. — *Kuw. a)* ſynnyttää, tuottaa, waikuttaa, aikaanſaattaa, motus animorum (noſtaa, ſytyttää); reditum cui. *b)* ajaſta puh.: täyttää, käyttää päähän, laſkea lopulle, kuluttaa päähän, wiettää l. menettää päähän, loppuun aſti, centum annos; noctem, hiemem, vigiliam primam; biennio confecto (kahden wuoden kuluttua l. mentyä); annuum munus; vitae suae cursum in labore corporis atque in animi contentione (tykkönään laſkea ruumiilliſeen työhön jne.). *c)* philoſophian kieleſſä: johdattaa päätöſ jôtakin, päättää, quid ex qua re; jôta *Pass.* confici, ſeurata, lähteä, ex quo conficitur, ut - -. 2) ikäänkun muokata kokoon, yhteen, ſ. o. pienentää, wähentää, heikontaa, hiwuttaa, lamata, uuwuttaa, woiwuttaa, raanata, raukaiſta, hermotuuttaa, näännyttää, riuduttaa, kukiſtaa, häwittää, ſortaa, kuolettaa, tappaa, panna hengeltä, lopettaa, tuhota, morsu escas (ſ. o. hienontaa, pureſkella rikki); cibum (ſulattaa, huwettaa); patrimonium (raiſkata, hurwittaa, tuhlata); fame, frigore confici (nääntyä); confectus senectute, aetate, annis (ikäkulu, ikäloppu); confectus quum corporis morbo tum animi dolore, cruciatu maximorum dolorum, multis gravi-

busque vulneribus; populi vires se ipsae conficiunt: Athenienses, alamaiſuuttaa, perin woittaa, walloittaa, ja ſamoin: provinciam; incendio quem; me (sica illa) paene confecit; saucium; ibes maximam vim serpentium conficiunt (tekewät lopun ſuuresta joukosta); qui in fuga conficiuntur (kaadetaan maahan). 3) ylim. hankkien laatia, hankkia, toimittaa, laittaa, ſaada kokoon, koota (eritt. työllä, waiwalla), hortos sibi, centurias, pecuniam; exercitum, trecentos equites, armata milia centum (panna jalkeelle, rakentaa ſotatilalle); magnam multitudinem (serpentum).

confiētio, ōnis, *f.* (confingo), walheellinen kokoonniwominen, formesta imeminen, walhetteleminen, criminis.

confĭdens, tis, *PA.* itſeenſä uskaltawa l. luottawa, omaluottoinen, uskaliaś, rohkia; taw. pahaa merkitен: liian rohkia, hurjan rohkia, tokinainen, häwytöin, häpeämätöin, julkia.

confĭdenter, *Adv.* uskaliaasti, uljaasti, rohkiasti; jota hurjan rohkiasti, häwyttömästi, tokiryömäiſesti.

confĭdentĭa, ae, *f.* (confidens), oma uskallus l. luottamus, omaluotto, uskaliaiſuus, rohkeus; taw. pahaa merkiten: liika rohkeus, tokinaiſuus, tokiryömäiſyys, julkeus, häpeämättömyys.

con-fīdo, fīsus sum, III, lujasti, wakawasti uskaltaa, luottaa, nojata, turwata, panna turwanſa jhnkin, *dat.* ja uſiammin *abl.* kera, legioni, virtuti militum, fidei Romanae, naturā loci, celeritate navium, viribus, alio duce; sibi (uskaltaa itſeenſä, wäkeenſä, woimiinſa); de salute urbis; uſein ynnä ſeur. *acc. c. inf.* kera: wahwasti uskoa, warmaan toiwoa; harw. *abs.*, warmaan l. taiten tietää aſianſa.

con-fīgo, fixi, fixum, III, liittää kokoon, yhteen, puuttaa, jamata, kiinnittää, lyödä kokoon, yhteen, transtra clavis (naapata kiinni); turres (rakentaa). 2) ampua l. pistää läwitſe l. puhki, ſyöstä, ſurwaista, työntää, iskeä, laskea läpi, puhki, puhkaista, quem sagittis, telis j. m. ſ., l. ykſ. configere; parmam, run.; kuw.: ejus sententiis confixus (ſaatettu woimattomaksi, ehkäisty).

con-fĭndo, ere, kokonaan halkeilla, wiillellä rikki.

con-fingo, finxi, fictum, III, kuwata, walmistaa, rakentaa; kuw. panna l. niwoa kokoon walheellisia, kiertää kokoon, miettiä, onkia, imeä ſormestaan, walhetella, crimen; aliquam probabilem causam; *acc. c. inf.*

con-fīnis, e, yhdenrajainen, ääreinen, wiereinen, ohellinen, lähinen, likinen, ager; *dat.* kera: confines erant hi Senonibus (Senonilaisten ääreiſet); *subst.* confinia, um, *n.* rajat, lähistö; kuw. ſamanſukuinen l. sluontoinen, yhdenkaltainen.

confĭnium, ii, *n.* (ed.), raja-yhteys, ſamanrajaiſuus, rajalaita, raja; *plur.* rajaſeikat; werr.: confinia lucis, noctis (aamus-, iltahämy), run.; kuw. lähiſyys, likiſyys.

con-fĭo, fieri, toimeen ſaatettaa, tulla aikoiſekſi, käydä junkaan, tapahtua; eritt. rahasta puh.: koottaa, keräytyä.

confirmāte, *Adv.* woimakkaasti, wankasti.

confirmātio, ōnis, *f.* (confirmo), lujittaminen, kiinnittäminen, wahwistaminen, libertatis. *b)* wakaiſuuttaminen, lewoittaminen, rauhoittaminen, lohduttaminen, animi l. ykſ. conf. *c)* todiſtaminen, wakuuttaminen, takaaminen, cujus; jota puhetaiteeſſa: toteuttaminen.

confirmātor, ōris, *m.* (confirmo), takaaja, takausmies, pecuniae.

confirmātus, 3, *PA.* rohkia, urhia, uljas, reimakas, ſydämmikäs, animus; exercitus. *b)* uskottawa, luotettawa.

con-firmo, I, lujittaa, kiinnittää, jämeyttää, tukewuuttaa, kestyttää, wäkeyttää, wahwistaa, woimistaa, dentes; vires nervosque; valetudinem; opes factionis, societatem; pacem et amicitiam cum quo; suam manum; se transmarinis auxiliis; conjurationem; regnum Persarum; lege profectionem (ſäättää, määrätä); decreta (kiinnittää, wahwistaa); se (toipua, kostua, wauraśtua). 2) rohkaista, uskallottaa, urhoituttaa, uljaśtuttaa, kehoittaa, wirkiśtyttää, quem; animum, animos; suos ad dimicandum, mili-

tes, timentes, territos; se (rohkaiſta mielenſä l. ſydämmenſä, reimaſtua); quem libertati, uljaſtuttaa jkta (ſaatawaan) wapauteen, kehoittaa jkta töillänſä wapautta anſaitſemaan; jöta lujittaa uſkolliſuuteen, wakaiſuuttaa, wahwiſtuttaa, warmiſtaa uſkolliſuuteen l. uſkolliſekſi, bene animatas insulas; homines; jurejurando inter se (*sc.* se), wannomalla antaa toiſilleen wakuutukſia, walanteolla keſkenänſä ſitoutua. *b)* peruſtaa, toteuttaa, oſottaa l. näyttää todekſi, ſaada toteen l. täyteen, nostra argumentis ac rationibus; locum etiam atque etiam; testimoniis de qua re; jöta ylim. wäittää todekſi, lujakſi, warmakſi, waata todekſi, wakuuttaa, takailla, wannoilla, (cui) quid; c. jurejurando l. ykſ. confirmare ynnä ſeur. *acc. c. inf.* kera; de qua re.

con-fisco, I, (fiscus), kaſſaſſa l. rahawaraſtoſſa ſäilyttää; eritt. takawaarikoita.

confīsio, ōnis, *f.* (confido), uſkallus, luottamus, animi.

con-fiteor, fessus, II, (fateor), (waſtoin tahtoaan, wäkiſin) tunnuſtaa, omiſtaa, myöntää, peccatum; se (ilmoittaa itſenſä), deam (jumalattarena ilmauntua), run.; se victum; uſein *acc. c. inf.*; de se ja de qua re; run.: confessae manus (ſ. o. jotka tunnuſtawat itſenſä woitetuikſi); jöta confessus, wikanſa tunnuſtanut, ſyynalainen, de confessis supplicium sumere, t. *pass.* epäilemätöin, kieltämätöin, ilmeinen, res; werr. ilmoittaa, näyttää, oſottaa, vultibus iram, run.

con-flagro, 1. palaa loimuta tyhjään, näkymättömiin, roihtien häwitä, perin, tykkönään palaa, conflagrare terras a tantis ardoribus; incendio, flammis; kuw. palaa, t. riutua, kukiſtua, ſortua, amoris flammä (hehkua); invidiae incendio, invidiä. 2) harw. *trans.* tulella häwittää, polttaa tuhakſi, urbem.

conflictio, ōnis, *f.* (confligo), riita, ſota, kuw.: rerum contrariarum.

conflicto, I, (confligo), alkp. kowin, ankaraſti iskeä l. ruhtoa yhteen, toiſihinſa; jöta *Pass.* conflictari, taistella, cum adversa fortuna. 2) rajuſti paiſkata maahan, pahaſti häwittää, rempublicam; taw. *Pass.* conflictari, kowin ahdiſtettaa, rasitettaa, waiwattaa, kiuſattaa, kibutettaa, runneltaa, kärſiä j. m. ſ., duriore fortuna; gravi pestilentiä, gravi morbo, inopiä, multis incommodis.

conflictus, us, *m.* (seur.), yhteen-isku, yhteenloukkaus, -ſyſäys, -ſatutus, lapidum, nubium; corporum (taistelleſſa).

con-fligo, flixi, flictum, III, iskeä yhteen, loukkauttaa yhteen; werr. werraten waſtakſutella, rinnakſutella, factum cum scripto. 2) *intrans.* aſtua yhteen, ruweta yhdelmyksſeen, taiſtella, woitella, tapella, ſotia, cum quo; manu cum hoste; contra l. adversus quem; armis; classe (pitää l. tapella meritappelo); werr.: leviore actione (riidellä); causae confligunt inter se.

con-flo, I, puhaltaa kokoon, päälle, puhaltaa palamaan, jöta wirittää, ſytyttää, incendium (rakentaa, laatia); kuw. *a)* ſytyttää, noſtaa, bellum, tumultum, cui invidiam. *b)* ylim. aikaanſaattaa, toimeenſaattaa, ſaada kokoon, koota, ſynnyttää, tuottaa, toimittaa, hankkia, injuriam novo scelere; exercitum (panna jalkeelle); pecuniam; aes alienum grande (kartuttaa); mendacium, judicia (miettiä, niwoa kokoon); cui periculum, negotium; in se tantum crimen (ſälyttää päällenſä). 2) puhaltamalla (tulella) ſulattaa kokoon, aes; run.: falces in ensem (uudeſtaan kuwata miekoikſi); kuw.: conflatus, yhteenſulannut, consensus (mielenpito).

confluens, tis, *m. PSbst.* yhteenjuokſemo, joki-yhtymö, wirta-yhtymö, Mosae et Rheni; ad confluentes collocat castra (ſ. o. Anion ja Tiberin yhtymölle); jöta Confluentes, ium, *f.* Koblenzin kyki.

con-fluo, fluxi, fluxum, III, juoſta yhteen, walua l. wirrata yhteen, Fibrenus in unum confluit; werr. wirtana juoſta kokoon, koolta, ſummalta, ſakialta wieriä l. tulla kokoon, kokoutua, keräytyä, in urbem; ad quem; ad haec studia (koſolta lyöttäytyä,

kääntyä, ruweta); confluit ad ipsos laus, honos, dignitas (waluu l. karttuu heille itſelle); licet e toto sollertia confluat orbe (yhdiſtyköön), run.

con-fodio, fōdi, fossum, III, kauttaaltanſa kaiwaa, kaiwain muokata; werr. piſtää läwitſe, puhki, kuoliaſſi, ampua, ſyöſtä, ſurwaiſta, iſkeä läwitſe, puhki, kuoliaſſi, quem; confossus vulneribus, conjectu telorum; kuw.: tot judiciis confossus (perin kukiſtettu l. langetettu).

conformātio, ōnis, *f.* (ſeur.), mukawa, laatuiſa muodoſtus, luonto, rakennus, lineamentorum, oris et corporis; kuw.: vocis, verborum, fiewentäminen, ſomentaminen; c. animi l. yks. conformatio, käſitys, tajuelma, mielen kuwaus; doctrinae (opiſta ſyntywä fiwiſtys). *b)* puhetaiteeſſa: puhe- l. lauſemuodoſtelmas, -fiewiſtelmäs; eritt. Proſopopoeia.

con-formo, I, laillenſa, taitehikkaasti muodoſtaa, kuwata, rakentaa, laittaa, hominem, mundum; kuw. muodoſtaa, ſiwiſtää, fiewentää, ſomentaa, animum- et mentem, mores, vocem, orationem; se ad voluntatem cujus (mukautua jkn mieltä myöden).

con-fragōsus, 3, romeinen, koleinen, räſäkkä, ryhmyinen, röſöinen, loſoinen, epätaſainen, loca, via.

con-fremo, fremui, III, kowin, ääneen rymytä, ärjyä, hohiſta, mukiſta, joriſta.

con-fringo, frēgi, fractum, III, (frango), murtaa l. taittaa rikki, poikki, ſärkeä, digitos; kuw. tehdä l. ſaattaa turhakſi, mitättömäkſi, tyhjäkſi, consilia.

con-fugio, fūgi, fugitum, III, paeta jhnkin, lähteä l. painaa pakoon, ottaa pakonſa, turwata, luotteleita jhnkin, ad quem; in naves; in aram; kuw.: ad opem cujus, ad clementiam cujus; in fidem cujus; jöta myös: kierrellä, eſtellä jllakin, illuc, ut - - l. *inf.*

confugium, ii, *n.* (ed.), pako, pakoſija, turwapaikka, ſuoja.

con-fundo, fūdi, fūsum, III, wuodattaa yhteen, walaa, kaataa, luoda kokoon, yhteen, läkertää l. ſekoittaa yhteen, mel, acetum j. m. ſ.; se cum igne; ramo omnia (hyljäyttää, hiertää, liikuttaa), run.; (Alpheus) Siculis confunditur undis (*dat.*), ſekauntuu Sikelian aaltoihin, run.; kuw. *a)* ſekoittaa, hämmentää, yhdyttää, yhdiſtää, decorum cum virtute; vera cum falsis; sed jam - - in unum sermones confundi (käydä yleiſekſi); duo populi in unum confusi sunt; multitudinem (joukota yhteen); run.: cum Marte proelia (noſtaa, pitää); jöta eritt. *b)* hämmentää, häiritä, ſeuhtoa, ſolkata, meuruta, ſyytää ſekaiſin l. mullin mallin, mylleröitä, ſaattaa ſekaukſiin, signa et ordines; jura gentium; fas nefasque, run.; foedus (ſärkeä), in unum promissa *etc.* (ſyydellä l. laskea ſekaiſin l. yhtä haawaa lupauksia jne.), ora (rumentaa tuntemattomakſi), ossa (lyödä rikki), vultum lunae (tummentaa), run.; jöta hämmentää, hämmennyttää, ſaattaa hämille l. ymmälle, hämmäſtyttää, animos; quem. 2) kokonaan wuodattaa l. kaataa ulos jtakin, wuodattain lewittää, cibus in venam confunditur (lewiää); kuw.: quid in totam orationem (latoa l. futoa).

confūse, *PAdv.* hämmentyneesti, ſekaſortoiſeſti, ſekaſeuroin, ſekamälää, ſekawaſti, ſikiſoki, riſtin raſtin, loqui, agere.

confūsio, ōnis, *f.* (confundo), yhteenwuodattaminen, -walaminen, -kaataminen. *b)* kuw. ſekoitus, yhdiſtys, virtutum; eritt. hämmennys, ſekaannus, häiriö, hurmio, epäjärjeſtys, ſekaſeuraiſuus, ſekaſorto, ſekaſotku, vitae, temporum, religionum; suffragiorum (miehittäin eikä centurioittain tapahtuwa ääntelö).

confūsus, 3, *PA.* ſekaukſiin ſaatettu, kuw. *a)* ſekaſeurainen, ſekaſortoinen, -ſotkuinen, ſekanainen, ſekawa, oratio; verba, run.; suffragia (annetut miehittäin, ilman centurioiſta waaria pitämättä). *b)* hämmentynyt, hurmaantunut, huumahtunut, hämille l. ymmälle tullut, hämmäſtynyt, alakuloinen, c. animo l. yks. conf.; confusus moerore, ex recenti morsu animi j. m. ſ.

confūtātio, ōnis, *f.* (ſeur.), kumoaminen, wääräkſi näyttäminen.

con-fŭto, I, häkäyttää, laimentaa, aſettaa kiehuwaa, kuohuwaa wettä; jöta kuw. *a)* häkäyttää, lanniötaa, maſentaa, tukauttaa, tyreyttää, wiihyttää, waimentaa, dolores. *b)* näyttää wääräkſi, oſottaa todettomakſi, tehdä tyhjäkſi, kumota, opinionis levitatem; argumenta Stoicorum.

con-gelo, I, perin, tykkönään kylmätä, jäätää, jäädyttää, hyytää; werr. jäykiſtää, kowentaa, in lapidem (muuttaa kiwekſi), run. 2) *intr.* perin jäätyä, hyytyä; werr. koweta; kuw.: otio (käydä tuiki toimettomakſi).

con-gemino, I, kertoa, kerrata, ictus, run.; securim cui (toiſtamiſeen iſkeä kirweenſä jkhn), run.

con-gemo, gemui, III, kowin, ääneen huoata, ohkua, ahkailla, congemuit senatus frequens.

congeries, ei, *f.* (ſeur.), roukkio, kaſa, koko, läjä, joukko, paljous; eritt. polttolawa l. -rowio; werr. chaoosta l. mailman peri-aineesta puh.

con-gero, gessi, gestum, III, kantaa kokoon, yhteen, haalia kokoon, kaſata, röyköttä, koota, kerätä, undique quid; aggerem, magnam vim salis, viaticum; run.: congesta cubilia blattis (torakoilla täytetyt); grana tritici cui in os; viscera in alvum (niellä), run.; *abs.*: quo congessere palumbes (*sc.* nidum), kuhun peſiwät, run. *b)* kokoonkantain laatia, rakentaa, aram arboribus, oppida manu, run. 2) kuw. puheeſſa käſittää yhteen, luetella, mainita, in sermonem quid; operarios omnes. *b)* joukota l. kaſata jkn päälle, koota päälle, sälyttää päälle, tehdä l. päättää jkn omakſi, työkſi, -ſyyksi, ajaa l. panna päähän, in quem omnia ornamenta, jakaa jklle; quid in amicitiam (panna yhtäwyyteen); maledicta in quem; crimina in quem; causas cujus rei in quem.

congestĭcius, 3, (ed.), kokoonkannettu, -röyköttу.

congestus, us, *m.* (congero), kokoonkantaminen, yhteentuonti. *b) concr.* kaſa, roukkio.

congiārius, 3, (ſeur.), congius-mittaa koskewa; jöta congiarium, ii, *n.* (*sc.* donum), köyhemmän rahwaan keſken jaettu, congius-mittainen lahja, aikp. öljyä, ſuolaa, wiinaa j. m. ſ.; jälkemmin rahalahja ſotamiehille t. rahwaalle, multa congiaria habuerat (oli uſiammat erät jakanut rahaa rahwaalle lahjakſi).

congius, ii, *m.* eräs wetewäin ainetten mitta Romalaiſilla, kahdekſas oſa amphoraa l. kuuſi ſextariusta.

con-glacio, I, perin jäätyä, mennä jäähän, hyytyä; kuw. mennä työtöimä ohitſe.

conglobātio, ōnis, *f.* (ſeur.), yhteenjoukkoamus, yhteenryhmitys.

con-globo, I, pallota kokoon, pallonkuwaiſekſi ymmyrtää l. pyörentää; werr. joukota kokoon l. yhteen, tukuta, tunkea, ſulloa kokoon, yhteen, uti quosque fors conglobaverat (oli jouſkoittanut l. ryhmittänyt); eos Agathyrnam; se in unum; in ultimam castrorum partem conglobantur; kuw.: definitiones conglobatae.

conglūtinātio, ōnis, *f.* (ſeur.), kokoonliimaus, recens; kuw. yhteenliitäntö, yhteenſowitus, verborum.

con-glūtino, I, liimata kokoon, yhteen, tartuttaa, ryhdyttää, kiinnittää kokoon, yhteen; kuw. lujaſti liittää yhteen, kiintiäſti yhdiſtää, rem dissolutam divulsamque (*sc.* in oratione); amicitias (laatia yſtäwyyden liittoja); ex his (libidine, crudelitate *etc.*) totus conglutinatus est (on rakettu).

con-grātulor, I, yhdeſſä, miehiſſä onnitella l. toiwottaa onnea, *acc. c. inf.*

con-gredior, gressus, III, (gradior), tulla yhteen, kokoon, yhtyä, *abs.* t. cum quo; eritt. wihamielin aſtua yhteen, yhtyä tappeloon, ruweta kimppuun, taiſtella, tapella, mitellä miekkoja, (armis) cum quo; proelio c. (pitää tappelo); cum quo, contra quem; run.: cui (taiſtella l. woitella jkn kera).

congregābilis, e, (congrego), huokiaſti kokountuwa l. yhdiſtywä, ſeurallinen, ſeuranhaluinen, examina apium.

congregātio, ōnis, *f.* (ſeur.), yhdiſtys, ſeurallisuus, hominum.

con-grego, I, laumata yhteen, ajaa kokoon (laumakſi), oves; jöta *Pass.* congregari, liikkua yhdeſſä laumoittain l. parwittain, parweilla, elää yhdeſſä

l. seuralliſesti. *b)* werr. joukota yhteen, koota l. kerätä yhteen, yhdistää, dispersos l. dissipatos homines (in unum locum); se cum aequalibus.

congressio, ōnis, *f.* (congredior), yhteentuleminen, kokoontuleminen, yhtymінen, kokous; eritt. yhteen-astunta, päällekarkaus, taistelo.

congressus, us, *m.* (congredior), yhteentulo, kokoontulo, yhtymys, kokous, luokſipääſy, baastelo; eritt. wihamielinen yhteen-astunta, yhdelmys, päällekarkaus, päällehyökkäys, taistelo, tappelo.

congruens, tis, *PA.* yhteenſopiwa, yhteentajouwa jnkin kanſſa, luontuwa, ſowelias jhnkin, jnkin mukainen, jtakin waſtaawa, vita cum disciplina; actio menti; genus dicendi (luontewa, mukawa, ſoma, oſattu); jöta ſopuſuhtainen, t. ſopuſointoinen, yksiääninen, clamor.

congruenter, *Adv.* yhteenſopiwaſti, ſowelluwaiſesti, mukaiſesti, ad quid ja cui rei (jnkin mukaiſesti l. mukaan, jhnkin tajouwalla laadulla, jtakin waſtaawalla tawalla).

congruo, grui, III, (con-ruo), juosta yhteen, tulla yhteen; kuw. *a)* ſopia yhteen, ſoweltua l. tajouta yhteen (jnkin kanſſa), pitää yhtä (jnkin kanſſa), mukauta, luontua (jhnkin), olla jhnkin ſowelias l. jnkin mukainen, waſtata jtakin, inter se; cum qua re l. cui rei; jöta mielen ſuhteen: ſopia yhteen, olla yksimielinen, pitää yhtä, wetää yhtä hankaa, deorum sententiae; de qua re. *b)* ajan puolesta: ſopia yhteen, ſattua yhteen, yhtyä, cum solis lunaeque ratione; ad id ipsum.

congruus, 3, (ed.), ſowelias.

cōnifer, 3, (conus-fero), keilanmuotoista hedelmää kaswawa.

conjectio, ōnis, *f.* (conjicio), yhteenſijoitus, yhteenſommittelemus; kuw. päätäntö, arwaaminen, ſelwitys, somniorum. 2) nakkaaminen, heittäminen, paiskaaminen, telorum.

conjecto, I, (conjicio), nakata kokoon, yhteen, kantaa kokoon; jöta *b)* kuw. ſommitella yhteen, ſ. o. päätellä, arwella, arwata, älppiä, otakſia, quid; iter (arwioſta pitäin laskea tielle); quid eventu; *acc. c. inf.*; si ex eo - - quid sentiant conjectandum sit.

conjector, ōris, *m.* (conjicio), taikuri, unenſelwittäjä, tietäjä, ennuśmies, aawiśtaja.

conjectūra, ae, *f.* (conjicio), päätös, arwelo, arwaus, älppi, conjecturam facere l. capere ex re (päätellä, arwella); conjecturā assequi, consequi, judicare quid (arwata); conjecturā aberrare (wäärin arwata); eritt. tulewaiſuuden arwelomainen ſelwitys, unenſelwitys, aawiśtus, ennuśtus.

conjectūrālis, e, (ed.), arweloihin perustuwa, arweloiśta lähtewä, arwelonomainen, eritt. puhetaiteeſſa: causa y. m.

conjectus, us, *m.* (ſeur.), nakkaaminen, luominen, paiskaaminen, työntäminen, ſyöääminen, ampuminen puoleen, jhnkin, lapidum, telorum; venire ad teli conjectum (tulla ampu-alalle, ampurajoihin, ampumoille); kuw. tarkoittaminen, tähtääminen, kääntäminen puoleen, jhnkin, oculorum in quem (luominen l. iśkeminen jhn); animorum in quem.

con-jicio, jēci, jectum, III, (jacio), nakata kokoon, yhteen, luoda, kantaa, wiedä, tuoda kokoon, yhteen, koota, sarcinas in acervum, in medium. *b)* kuw. ſijoitella l. ſommitella yhteen (tapahtumia), jöta johdattaa l. tehdä jku päätös, päätellä, päättää, arwata, arwella, älppiä, quid ex qua re; ex oraculo de qua re; de futuris callidissime; *acc. c. inf.*; quod ex eo conjici poterit, quam carus suis fuerit; ſiitä: ennuśtaa jtakin t. ſelwittää jtakin, bene; *acc. c. inf.*; quid male, bene, praeclare. 2) (koolta, lujaśti, ankaraśti) luoda, heittää, wiśkata, liwittää, paiśkata, mättää, ſyytää, työntää, ſyſätä, ſyöśtä, kiidättää, ſammottaa, ajaa, ſaattaa, panna j. m. ſ. jhnkin, ja se c., rientäin, paeten lähteä l. painaa jhnkin, ſilwäiśtä, ſöfſähtää, töywätä, heittäytä, täyttää, kiitää jhnkin, pila, tela in quem; gladium in os (ſyöśtä, tohwaiśta); cultros in guttura (piśtää), run.; in carcerem, in custodiam, in vincula, in catenas quem (työntää, panna

wankeuteen, kahleiſin); forensem turbam in tribus (jakaa); auxilia in mediam aciem (ſijoittaa); mulieres in quem locum (joukota yhteen); hostes in fugam (ſyöstä pakoon, paetuttaa); serpentes vivas in vasa fictilia; sortem cujus (heittää l. lyödä jkn arpa); se in signa, in sacrarium, in templum Minervae (ſ. o. paeta); se in paludem; se in fugam; — anguem, facem cui, spolia igni, ferrum in gutture, jaculum inter ilia (ſinkauttaa jkn päälle, tuleen jne.), run. *b)* kuw. ſaattaa, tarkoittaa, kääntää jhnkin, hostes in terrorem ac tumultum; animos in terrorem; rempublicam in perturbationes (ſyöstä); legem in tabulam (latoa); se in noctem (ſyöksähtää yön ſylihin, rientää matkalle yön ſelkään); se in versum (innolla lyöttäytyä l. panouta runoteinolle); oculos in quem (luoda, iskeä ſilmänſä jhn); orationem in quem; pecuniam in quid (panna, kuluttaa jhnkin); culpam in quem (lykätä l. ajaa syy jkn päähän); crimina in tempora (aſettaa, ſanoa tapahtuneeksi); *Pass.:* conjici in noctem (myöhäistyä yöpuoleen); *abs.:* oculos (heittää, ſiirtää); petitiones (tähdätä l. oſottaa iskunſa); vocem in disputando (laskea ſuuntanſa).

conjugālis, e, (conjux), awiollinen, dii (awion ſuojeliat jumalat).

conjugātio, ōnis, *f.* (conjugo), ſanain ſukulaiſuus.

conjugiālis, e, (ſeur.), awioliittoa koskewa, awiollinen, foedus, jus, run.; festum (hääjuhla), run.

conjugium, ii, *n.* (ſeur.), yhdiſtys, eritt. awiollinen yhdiſtys, awioliitto, awio; werr. *a)* yhteyntymys. *b) concr.* awiopuoli, puoliſo.

con-jugo, I, ſitoa yhteen, yhdiſtää, amicitiam (rakentaa); verba conjugata (yksiſukuiſet).

conjunctē, *Adv.* yhdeſſä, toiſtenſa pariſſa, yhtä haawaa; jsta ehdolliſesti, ehdonalaiſesti, efferre quid. *b)* ystäwälliſesti, tutusti, omaiſesti, cum quo vivere.

conjunctim, *Adv.* yhteiſesti, yhdeſſä, yksin tuumin.

conjunctio, ōnis, *f.* (conjungo), yhdiſtys, hominum; eritt. *a)* awioliitto, ſukulaiſuus, ystäwyys. *b)* käſityksen l. tajuelmain yhdiſtys. *c)* kieli-opiſſa: ſideſana, wäliſana.

conjunctus, 3, *PA.* yhdiſtetty, jsta paikoista puh.: rajautuwa, ääriytywä, ſattuwa jhnkin, jnkin ääreinen l. läheinen, Paphlagonia c. Cappadociae, regio c. Oceano; kuw. *a)* yhdiſtetty, yhdiſtynyt, koskewa jhnkin, yhteenſopiwa l. yhteentajouwa jnkin kanſſa, mukauwa jhnkin, jnkin mukainen, ſamankaltainen, yhteinen, inter se; cum qua re l. cui rei; jsta conjunctum, i, *n.* puhetaitecſa: yhdiſtys. *b)* awioliittoutettu, naitu, digno viro, run.; uſein: ſukulaiſuuden t. ystäwyyden kautta yhdiſtetty, ſamaſukuinen, ystäwynyt, tuttu, likeinen, cum populo Rom. non solum societate atque amicitia, verum etiam cognatione conjuncti Segestani; vinculis propinquitatis cum quo; sanguine (weriheimolainen, werellinen); propinqua cognatione (warſin likiſukuinen); tam conjuncta populo Romano (*dat.*) civitas; intima familiaritate cui (jkn likimäinen ystäwä); *abs.:* conjunctum Pompejum non offendit (ſukulaiſtanſa); werr.: amicitia (kiintiä).

con-jungo, junxi, junctum, III, ſitoa yhteen, liittää yhteen, yhdiſtää, yhdyttää, epistolam cum altera; columellas inter se; castra muro oppidoque conjuncta (muuriin jne. rajautuwat, ääriytywät); dextram dextrae (lyödä l. laskea käſi kätehen), run.; calamos plures cerä, run. 2) kuw. ylim.: eas cohortes cum exercitu suo, yhdiſtää ſotawäkeenſä; cum deorum laude quem (panna jumalain rinnalle, werroille); religionem suam cum testibus (ſ. o. uskoa todiſtajia); imperii dedecus cum probro privato; noctem diei (matkata yötäkin); arma finitimis; se Macedonibus ullo consensu; vocales (ſupiſtaa); bellum (yhdeſſä, yhteiſesti käydä l pitää). *b)* eritt. awiolliſesti yhdiſtää, awioliittouttaa, feminam sibi matrimonio; nec te conjungere curas (ruweta awioliittoon), run.; connubia (aſettaa, ſäättää); jsta ſukulaiſuuden t. ystäwyy-

den kautta yhdistää, se cum quo affinitate; quos inter se; amicitiä sibi quem (ſuoſtuttaa l. miellyttää puoleenſa); quem cui (yſtäwyttää jku jhn); volentem quem (ottaa jku mielulliſena kumppanina pariinſa), run.; amicitiam, societatem (rakentaa).

conjūrātio, ōnis, *f.* (ſeur.), yhdeſſä wannominen, wannomalla rakettu yhdiſtyſ; jöta kanſan wannottaminen, yleinen wäennoſto (ſodan äkkinäiſeſti ſyttyiſſä), Acarnanica; taw. *b)* ſalaliitto, kapinaliitto, conjurationem facere; *concr.* ſalaliittokunta, ſalaparwi, ſalaliittolaiſet.

con-jūro, I, yhdeſſä, yhteiſeſti wannoa, wannoen yhdiſtyä; eritt. ſotamiehiſtä puh.: miehiſſä tehdä ſotio- l. lippuwala, wannomalla miehiſſä ſitoutua, yhteiſeſti wannotettaa, *abs.* t. ynnä ſeur. *acc. c. inf.* kera; conjuratum habere quem (ſ. o. wannotettu, walaliſeſti welwoitettu); run.: agmina conjurata (ſummalta yhtyneet), conjuratae rates (ſ. o. yhdiſtyneitten Kreikalaiſten hahdet), ja ylim. yhtyä, liittyä yhteen, amice. *b)* wannouta yhteen, ſalawannouta, ſalaliittouta, yhdiſtyä ſalaliittoon, rakentaa kapinaliitto, inter se; cum quo in omne flagitium; contra rempublicam; de interficiendo Pompejo; conjurarunt, ut urbem incenderent; *acc. c. inf.*; fratres conjurati rescindere coelum (taiwaan rynnäköimiſeen yhteen wannouneet weljekſet), run.; run.: conjuratus Ister (ſ. o. Donaun reunaiſet, toiſihinſa yhdiſtyneet kanſat); *subst.* conjurati, orum, *m.* ſalaliittolaiſet.

conjux ja **conjunx**, jugis, *c.* (conjugo), awiopuoli, awiokumppani, puoliſo, awiowaimo, ja run. myös: awiomies; run. kihlattu, morſian.

conl- ja **comm-**, ks. coll- ja comm-.

con-necto, nexui, nexum, III, niwoa yhteen, puuttaa, kiinnittää, ſolmeta yhteen, yhdiſtää, omnia inter se. *b)* kuw. niwoa yhteen, liittää yhteen, yhdiſtää, amicitiam cum voluptate; illud (genus) ex pluribus continuatis (verbis) connectitur; jöta connexus, yhdenjakſoinen, connexi his funeribus dies (ſ. o. ſeuraawat); eritt. päätellen riwittää, eſilauſeeſen liittää, jöta connexum, i, *n.* päätösjohdelma, päätösjakſo, päätelmä.

con-nītor, nīsus l. nixus, III, kaikeſta wäeſtä luottaa l. ponniſtaa, pyrkiä, koſea, toto corpore (ſ. o. woimanſa tieſtä, tarmon takaa), run.; in summum jugum (tunkea); kuw.: ratio connixa per se (nojaawa itſeenſä, itſeſtänſä pyöriällä pyſywä). 2) wäinäſtää wäkenſä, pingoittaa woimanſa, jännittää, puuhata, pyytää, kilwoitella, ahkeroita, harraſtaa, connituntur, ut sese erigant; c. ad surgendum; c. invadere hostem; *abs.*: quantum connitŋ animo potes; run. ſynnyttää, gemellos.

con-nīveo, nīvi l. nixi, II, (runko niveo ſanain nico ja nicto ſukua), ummiſtaa ſilmänſä, panna umpeen ſilmänſä, painaa l. puſertaa kiinni ſilmänſä, nuokkua, torkkua, räpyttää l. ripſuttaa ſilmiänſä, ja werr. itſe ſilmiſtä puh.: ummeta, mennä umpeen. *b)* kuw. hellittää innoſtanſa l. hartaudeſtaan, wäſähtyä, käydä hermottomaksi, quibus (blandimentis) sopita virtus conniveret; eritt. ummiſtaa ſilmänſä näkemäſtä jtakin, ſukoilla, olla lukematta jtakin, wäliä pitämättä jllakin, huolimatta jötakin, jättää rankaiſematta jtakin, l. conniveo *etc.*, en ole näkewinäni, paullisper; quibusdam in rebus.

connūbiālis, e, (ſeur.), awiollinen.

connūbium, ii, *n.* (nubo), naiminen, naimaliitto, awioliitto, awio; ja myös: naimis-oikeus.

cōnōpēum, i, ja **cōnōpium**, ii, *n.* jonkunlainen uudin, rankinen l. hyttyſtorjuke.

cōnor, I, ottaa eteen l. käſille, käydä käſiki, ſattua, ruweta, hankkia, yrittää, käetä, aikoa, koettaa, rohjeta, magnum opus; idem, quidquam; multa stulte (ryhtyä moneen typerään wehkeeſen); uſein *inf.* kera: koſea l. pyytää tehdä jtakin, yrittää tekemään jtakin; conati, si perrumpere possent (joſko, tokko); ne frustra dehortando conemini (ett'ette epäämällä turhaa waiwaa näe, ett'ette ſuotta koe luowutella minua

päätökſeſtäni); prius cogitare quam conari (rakentua l. ſaada yritykſeen); jöta conatum, i, *n.* yritys, hanke, wehke, koe, kaahe, taw. *plur.*

conquassātio, ōnis, *f.* (ſeur.), ankara rymiſtys, runnellus, valetudinis.

con-quasso, I, rajuſti, perin rymiſtää, wawiſtaa, täriſtää, järiſtyttää, Appuliam terrae motibus; kuw. runnella, häwittää, nationes.

con-queror, questus, III, iſosti walittaa, waikeroita, pahoitella, nurkua, kannella, quid; de qua re; cum quo (jkllä, jkn edeſsä, jkn kuullen); *acc. c. inf.*

conquestio, ōnis, *f.* ja **conquestus**, us, *m.* (ed.), kowa walitus, waikeroimus, nurku.

con-quiesco, quiēvi, quiētum, III, kyllin, tarpeekſi lewätä, huoata, olla jouten, ex omnibus molestiis; meridie (maata l. pitää etſonetta l. lounaa, lounehtia); ante iter confectum, noctu sub armis, lewähtää, pitää lepoa; werr. olla alallanſa, yhdellänſä, ſeiſaukſiſsa, tyreykſiſsä, tukauksiſsa, alaperäſsä, herjetä, olla ehkäistynä, olla rauhaaſsa, conquiescit navigatio, vectigal y. m.; si Italia a delectu numquam esset conquietura (jollei saiſi rauhaa ſotawäen otolta); kuw. päästä lepoon, ſaada l. tawata l. tuntea lepoa, hoiwaa, wirwoituſta, mieliſuoſiota, iloa, in studiis, in mutua benevolentia cujus.

con-quīro, quīsīvi, quīsītum, III, (quaero), hakea kokoon, hankkia, toimittaa, ajaa, kahmuta, tuottaa kokoon, koota, ea (*sc.* obsides, arma, servos); pecuniam; pecus ex agris; socios ad eum interficiendum; kuw. kaikkialta etſiä kokoon, urkkia kokoon, hahmia, hapuilla, tawotella, suavitates undique; voluptates; vetera (exempla). 2) ahkeraſti, huolikkaaſti, wiſuſti hakea, Diodorum tota provincia; kuw.: aliquid sceleris (pyytää tehdäkſenſä).

conquīsīte, *Adv.* huolikkaaſti.

conquīsītio, ōnis, *f.* (conquiro), kokoonhakeminen, toimittaminen, piaculorum; c. militum l. ykſ. conquisitio, ſotamiesten (wäkinäinen) kerääntö, otanto, wärwäys.

conquīsītor, ōris, *m.* (conquiro), ſotionkerääjä l. -ottaja, wärwäri.

conquīsītus, 3, *PA.* walittu, erinomainen, oiwallinen, aimollinen, epulae.

conr-, l. corr-.

consalūtātio, ōnis, *f.* (ſeur.), terwehdys.

con-salūto, I, yhdeſsä, miehiſsä terwehtää, inter se amicissime; quem regem (jkta kuninkaakſi).

con-sānesco, sānui, III, (sanus), perin parantua, terwehtyä.

con-sanguineus, 3, ykſiwerinen, ſamaſta wereſtä ſiinnyt, weriheimoinen, weriſukuinen, ſekä weljellinen ja ſiſarellinen että ylim. ſamaheimoinen, ſukua olewa; *subst.* consanguineus, i, *m.* werellinen, ſukulainen, heimolainen, uſein *plur.*, eritt. kanſoiſta puh., joilla on ſamankaltaiſet oikeudet, ja myös niitten kanſain kunnianimi, jotka oliwat Romalaiſtin liittouneet; run.: o. Leti Sopor (weli).

consanguinitas, ātis, *f.* (ed.), weriheimoiſuus, werelliſyys, t. ylim. ſukulaiſuus.

con-saucio, I, kowin haawoittaa.

conscelerātus, 3, *PA.* rikokſellinen, rikollinen, tihotöinen, konnamainen, häijy, pirata; werr.: vultus, mens, impetus j. m. ſ.; *subst.* pahantekiä, tihontekiä.

con-scelero, I, rikokſella ſaaſtuttaa, aures; oculos, run.

con-scendo, scendi, scensum, III, (scando), noſta l. aſtua jhnkin, vallum; equos (noſta hewoſille l. hewoſten ſelkään, ruweta ratſahille); antennas (kiiwetä, kawuta), run.; in equos, run.; run.: sol medium coeli conscenderat orbem, ſ. o. päiwä oli puolella; jöta eritt.: navem, in navem j. m. ſ., l. ykſ. conscendere, noſta l. aſtua laiwaan, laiwauta, laiwauntua, eſim. equites conscendere naves jussit; classem; aequor navibus (laſkea), run.; ab hortis in phaselum; *abs.*: in Siciliam.

conscensio, ōnis, *f.* (ed.), nouſeminen l. aſtuminen jhnkin, in naves.

conscientia, ae, *f.* (conscius), jkn aſian tietäminen ynnä muitten kanſſa, jkn aſian yhteinen tietäminen l. tuntemiſnen, kanſſatietoiſuus, tieto-yhteiſyys, tietokeralliſuus, omnium, plurium;

facinoris, facti; suam conscientiam metuere; *concr.* kanſſatietäjät, tietokeralliſet, in istius facti conscientia (ſ. o. tuon työn kanſſatietäjäin joukoſſa). *b)* oma tieto, itſeſſään l. ſydämmeſſään l. mieleſſään tietäminen l. tunteminen, tunto, tunne, virium, officii, benevolentiae, facinoris, facti, delicti, scelerum, peccatorum; ex nulla conscientia de culpa (minuſſani tietämättä mitäkään pahaa); jöta eritt. oma tunto, tunto, recta (hywä), mala (paha); uſein *abs.*: c. animi l. ykſ. conscientia, hywä t. taw. paha oma tunto, in conscientiam ducere modestiam (katſoa ſiiwolliſuus pahaksi omaksi tunnokſi).

con-scindo, scidi, scissum, III, kokonaan repiä rikki, epistolam; kuw. herjata, häwäistä, quem; sibilis quem.

con-scio, scīre, mieleſſään, tunnoſſaan tietää, nil sibi conscit (ei tiedä mitään wäärää ſydämmeſſään), run.

con-sciscо, scīvi, scītum, III, yhteiſeſti, yhtä haawaa hywäkſyä, katſoa hywäksi, ſuoſtua, päättää, bellum; werr. yhtyä, ykſimieliſtyä, pitää yhtä, in illo uno laudando. 2) quid sibi, in se l. *abs.*, alkp. omistaa itſelleen jtakin, jöta ſaattaa itſelleen, tuottaa l. wallata itſelleen jtakin, ruweta jhnkin, ſälyttää päällenſä jtakin, sibi mortem ja ykſ. mortem (lopettaa itſenſä, hukata henkenſä); fugam; facinus in se ac suos foedum.

con-scius, 3, (scio), ynnä toiſen kanſſa tietäwä l. tuntewa jtakin, jnkin kanſſatietoinen l. tietokerallinen, tiedonoſallinen, *subst.* kanſſatietäjä, näkiä, kuulia, uſkotuinen, oſallinen, studiorum et officiorum, injuriae, ante actae vitae; conjurationis (ſalaliittokumppani); cui facinoris (ynnä jkn kanſſa rikokſen tietäwä); tanto facinori; temeritati et mendacio cujus; in privatis omnibus rebus cui c.; his de rebus; multis consciis, quae (res) gereretur (monen tietäiſſä); *abs.*: sine ullo conscio; run.: sidera fati (ſallimukſen tietäjät), aether connubiis (awioliiton näkiä). *b)* itſeſſään tietäwä l. tuntewa, mieleſſään, ſydämmeſſään, tunnoſſaan tietäwä l. tuntewa jtakin, taw. sibi, mihi *etc.* c., eſim. sibi injuriae, culpae; sibi recti, run.; etsi mihi sum conscius, *acc. c. inf.* kera; run.: virtus (miehuuden tunto ſydämmeſſä); jöta pahatuntoinen, animus (paha oma tunto).

con-scribo, scripsi, scriptum, III, kirjoittaa kokoon, eritt. *a)* kirjoittaa ſotapalweluksen, ottaa, kerätä, wärwätä ſotawäkeä, milites (alkp. panna ſotamiesten nimet luetteloon); legiones. *b)* kirjoittaa määrättyyn kanſalaisluokkaan, walita, aſettaa, centurias tres equitum; jöta patres conscripti, walitut, kootut iſät (alkp. iſät ja waliot), jolla nimellä ſenatoreita puhuteltiin; yhdeſtäkin ſenatoriſta puh.: pater conscriptus factus est, ja run. ykſ. conscriptus: quod sit conscripti officium. Wäliſti niiſtä puh., jotka lahjomiſta warten kirjoittiwat portwareita wiſſiin luokkiin. *c)* kirjalliſeſti panna l. ſommitella kokoon, ſepittää, laatia, tehdä, kirjoittaa, librum de consulatu, legem, epistolam. 2) kirjoittaa täyteen, quid qua re, run.

conscriptio, ōnis, *f.* (cd.), kirjallinen ſommitteleminen, kirjoittaminen, falsae c. quaestionum, tutkintokirjain l. protokollain wäärentämiſet.

con-seco, secui, sectum, I, leikellä rikki, pilkota, paloitella, membra, run.

consecrātio, ōnis, *f.* (ſeur.), pyhittäminen, pyhäys, wihkimys.

con-secro, I, (sacro), pyhittää, pyhätä, (jumalille) wihkiä l. omiſtuttaa, candelabrum Jovi, manubias Martis Musis, Siciliam Cereri et Liberae, delubra Menti et Virtuti et Fidei; aras cui, Caesari statuam; locum, jöta locus consecratus, pyhitetty, pyhä paikka; consecro tuum caput sanguine hoc; veterem Carthaginem (juliſtaa wihityksi paikaksi); eritt. koroittaa l. juliſtaa jumalaksi, lukea jumalain joukkoon, jumaloita, Liberum; beluas deorum numero; Romulus consecratus est. *b)* kuw. wihkiä, pyhittää, omiſtuttaa, artem deorum inventioni (päättää l. ſanoa omaksi); certis quibusdam sententiis consecratus (pantu alttiiksi, jätetty haltuun); jöta memoriä et literis quid, memoriam nominis sui monumentis, ikuiſuuttaa,

tehdä katoamattomaksi, kuolemattomaksi, ikimuistettawaksi.

consectārius, 3, (consector), oikein päätetty l. johdatettu, sopuseurainen, *subst.* consectarium, ii, *n.* johtopäätös.

consectātrix, īcis, *f.* (consectator, consector), noudatteliatar, tawotteliatar, ystäwätär, voluptatis.

consectio, ōnis, *f.* (conseco), riikkileikkaaminen, pilkkoaminen, hakkaaminen, arborum.

con-sector, I, ahkeraan, hartaasti, yhtäpäätä seurata, noudattaa, käydä l. juosta peräsä, rivulos; eritt. wihamielin käsitellä, tapailla, ajaa takaa, ahdistella, wainota, hätyyttää, kiepata jälestä, polttaa perästä, quem, hostes, naves. *b)* kuw. kiiwaasti tawotella, pyrkiä l. pyöriä (perään), hawitella, hahmia, hainota, pyytää, tarkoitella, etsiä, ahkeroita, harrastaa, uurastaa, opes aut potentiam; verba (liian tyyskästi pitää kiinni sanoista l. niisä pysyä, rippua); imitando quid, vitium de industria (tawotella, noudattaa, jälitellä, mukailla).

consecūtio, ōnis, *f.* (consequor), seuraus, afferre consecutionem voluptatis (tuottaa huwi seuraukseksi); jota päätelmä, johtopäätös; ja puhetaiteessa: oikia järjestys l. yhdistys, verborum (sanasopu).

con-senesco, senui, III, wanheta, iästyä, harmauntua, alieno in agro (sotajoukosta puh.); circa Casilinum. *b)* werr. heikota, herwota, woipua, hiwua, raueta, wäsähtyä, kunehtua, riutua, kuoleuntua, häwitä, lahota, maerore et lacrimis; animus patris consenuit: consenescunt vires, leges; jota kadottaa arwonsa, illius partis auctores consenescere.

consensio, ōnis, *f.* (consentio), yhtäpitäminen, yhtäpitäwäisyys, samamielisyys, sopu, c. firma omnium; omni omnium gentium in re; libertatis vindicandae (samaneuwoisuus wapauden takaisin saamiseen); voluntatum, studiorum, sententiarum; werr.: naturae (sopusointo); jota salaliittominen, yhteenpuhuminen, yhdistys, scelerata; globus consensionis (salaliittolaisten parwi l. joukko).

consensus, us, *m.* (consentio), yhtäpidäntö, yhdyntä, samamielisyys, yksineuwoisuus, suostumus, yksimielinen hywäksyntä l. walinto, omnium, senatus, civitatis; quorum consensu praeerat classi; defectionis (osanotto luopumiseen); jota consensu, yksimielisesti, yhteisen mielen mukaan; kuw. yhteensoweltuminen l. -tajouminen, sopu, sopusointo, omnium doctrinarum; naturae.

consentāneus, 3, (consentio), yhtäpitäwäinen, yhteensopiwa, -soweltuwa, -tajouwa jnkin kanssa, sowelias, luontewa jhnkin, jnkin mukainen, jtakin waastaawa, cum qua re l. cui rei; jota consentaneum est, on järjenmukainen, on mukawa, sopii, käy laatuun, *inf.* t. *acc. c. inf.*

Consentia, ae, *f.* Bruttilaisten kpgeita; jota **Consentīnus**, 3, konsentialainen, *subst.* Consentīni, orum, *m.* Konsentialaiset.

con-sentio, sensi, sensum, IV, pitää yhtä, sopia yhteen, olla yksimielinen, yhtyä, yksimielisesti wäittää, yksineuwoisesti yhdistyä, de qua re; in qua re; cum quo de qua re; cum quo; sibi ipsum (sopuseuraisesti l. yhtämukaisesti menetellä, olla päätöksäännöistään hellittämättä); superioribus judiciis; *acc. c. inf.*; ad rempublicam conservandam; *acc.* kera, esim. bellum, t. ut *conjunct.* kera: yksimielisesti päättää; jota yksimielistyä jhnkin pahaan, yksituumaisesti yhdistyä, puhua yhteen, wannouta yhteen, salaliittouta, pitää yhtä, wetää yhtä hankaa, pitää jkn puolta, cum quo (de qua re); ad quem opprimendum; belli faciendi causa y. m. *b)* werr. sopia yhteen, soweltua l. mukauta l. tajouta yhteen, sopusointua, jhnkin luontua, jtakin waastata, inter se; cum qua re l. cui rei.

con-sĕpio, sepsi, septum, IV, kokonaan aidata, tarhata, conseptus ager; *subst.* conseptum, i, *n.* umpi-aita, aitaus, tarha.

consequens, tis, *PA.* järjenmukainen, sowelias, waastaawa; jota consequens est, on järjenmukainen, sopii, käy laatuun, ut *conjunct.* kera; eritt. oikein päätetty l. johdettu, sopuseurainen, *subst.* seuraus, johtopäätös.

consequentia, ae, *f.* (cd.), ſeuraus.

con-sequor, secūtus l. quutus, III, ikään-kun kintereillä l. kannoilla ſeurata, noudattaa, käydä perässä, ſaattaa, quem l. quid; eritt. wihamielin käſittää, ajaa takaa, ahdistaa, hätyyttää, kiepata jäleſtä, polttaa perästä, copias, reliquos; ja ajan puoleſta: ſeurata, tulla jälkeen, quem aetate; omnes anni consequentes; has tam prosperas res consecuta est subita commutatio; kuw. *a)* eſikuwaſta j. m. ſ. puh.: noudattaa, tawottaa, askella jälkiä, jälitellä, mukailla, Chrysippum; institutum, sententiam, morem y. m. *b)* waikutukſena ſeurata, lähteä, ſyntyä, pudorem rubor consequitur; quod dictum magna invidia consecuta est (lauſe tuotti wihan ſeurauſkeſki); ex quo illud naturā consequi, ut - -; jästa myös: johtopäätöksenä ſeurata. 2) werr. ſaawuttaa, ſauttaa, yllättää, ſaada kiinni, quem Leucade, impeditos milites, naves duas; run. keihäästä puh.: quem (noutaa jku, käydä jkhn); uſein *abs.*, kerjetä, interim reliqui legati sunt consecuti; kuw. *a)* ſaawuttaa, tawata jtakin, ehtiä, ennättää, päästä jhnkin, tulla jnkin perille, (pyrkimällä) ſaada jtakin, opes, magistratum, dignitatem et gloriam; multum in eo, quod - - (woittaa paljo ſen kautta, että - -); wäliſti: kohdata jkta, yhtyä jkhn, ſattua, oſauntua, omiſtua jklle, eſim. tanta prosperitas Caesarem est consecuta. *b)* ſaawuttaa jtkſa ominaiſuudeſſa, tulla jkn äärelle, rinnalle, werroille, majorem; verborum numerum sententiarum numero. *c)* hengelliſeſti: käſittää, tajuta, älytä, ymmärtää, conatus; similitudinem veri: conjecturā quid; omnia facta memoriā (johdattaa mieleenſä); jästa ſanain awulla täydelliſeſti ſelittää, kuwailla, ladella, laudes cujus verbis.

con-sero, sēvi (harw. serui), situm, III, panna kylwöön, kylwää, ſiementää, panettaa, iſtuttaa, agros; ager arbustis consitus. 2) kylwää, iſtuttaa, arborem.

con-sero, serui, sertum, III, riwittää yhteen, toiſiinſa, palmikoita, niwoa, liittää yhteen, toiſiinſa, yhdiſtää, *abl.* l. *dat.* kera, hamis loricam (limittää kokoon koukuiſta, kutoa renkaiſta), spinis tegumentum l. tegumen (panna kiinni, kiinnittää orjantappuroilla), run.; latus lateri, run.; kuw.: exodia fabellis Atellanis (ſowittaa yhteen atellalaiſten teoſkelmäin kanſſa); sermonem (waihdella ſanoja, keſkuſtella). *b)* eritt. tappeloa warten yhdyttää, käytäyttää l. laſkea yhteen, manum l. manus, käydä käſirynyyn, yhtyä käſitähmään, aſtua yhteen, taiſtella, mitellä miekkoja, pitää tappelo, eſim. c. manum cum quo, manus cum imparibus, manus inter se, ja ſamoin: pugnam, certamen, proelium, ruweta tappeloon; siculi conserta navis esset (*sc.* ad pugnam, heti kun laiwa kaſoſi tappeloon); *abs.*: cum levi armatura (ahdiſtaa kewytaſeiſia); werr.: ex jure manum (manu) consertum vocare quem (haaſtaa l. waatia jku lailliſeen omaiſuuden riitaan); kuw.: haud ignotas belli artes inter se conserebant (eiwät tuntemattomilla ſodan keinoilla aſtuneet waſtatuſten).

conserte, *Adv.* ſopuliitteiſeſti, yhdenjakſoiſeſti, yhtenäiſeſti.

conserva, ae, *f.* (conservus), orjaſiſar.

conservātio, ōnis, *f.* (conservo), ſäilytys, woimaſſa pito, waariin-otto, frugum; naturae, decoris, aequabilitatis.

conservātor, ōris, *m.* (ſeur.), ſäilyttäjä, woimaſſa pitäjä, warjelia, ſuojelia, hoimija, pelaſtaja, civitatis, patriae; jästa **conservātrix**, īcis, *f.* ſäilyttäjätär, warjeliatar.

con-servo, I, ſäilyttää, pitää woimaſſa, pitää kannallaan, pyſyttää, pitää korjuuſſa, pitää tähteellä l. tallella, warjella, ſuojella, pelaſtaa, jättää loukkaamatta, pitää, ottaa waariin, quem; Caesar sese eos conservaturum dixit, heittää henkiin, armoittaa, ſuoda henki ja wapaus; — rem familiarem diligentiā et parsimoniā; simulacra (ſäästää); ordinem; pristinum animum erga quem; inducias; jusjurandum; religionem (pitää wala yhänä); leges.

con-servus, i, *m.* orjaweli.

consessor, ōris, *m.* (consido), wiereſſä

istuja, lähekäs, äärellinen, ohellinen, sivullinen (esim. pöydässä), istujakerallinen (laissa).

consessus, us, *m.* (consido), yhdessäistuminen, *concr. a)* yhdessä istuwa seura, istumakunta, kokous, istunto. *b)* run. istuimisto, exstructus.

considerāte, *Adv.* tyyskämietteisesti, ajatteliaasti, ajatus-alta, maltikkaasti.

considerātio, ōnis, *f.* (considero), katseleminen, tutkisteleminen, miettiminen, ajatteleminen, naturae.

considerātus, 3, *PA.* hywin, tarkasti mietitty l. ajateltu, tyyskämietteinen, ajattelewainen, arwelias, malttelias, waruissa, factum, ratio; homo.

considere, I, kaikkialta, tarkoilleen katsella, tähyystellä, silmäillä, tarkastella, quem t. quid, esim. milites, candelabrum, argentum. *b)* kuw. wisusti, tyyskästi tarkastella, tutkistella, mietiä, mieltää, ajatella, quid; quid secum; de quo t. de qua re; considerate cum vestris animis vosmet ipsi, ecquem putetis *etc.*; consideres, quid agas, quo progrediare *etc.*; ut t. ne *conjunct.* kera: katsoa, pitää lukua l. huolta.

Considius, ii, *m.* romal. heimonimi.

con-sīdo, sēdi, sessum, III, istua yhnkin (eritt. miehissä), istahtaa, laskeuta istumaan, asettua istumaan, taw. in *abl.* kera, esim. certo in loco, in pratulo, in ara; run. ytk. *abl.*: transtris, tectis, t. sub, ante, inter j. m. s.; eritt. *a)* istua neuwoittelemaan t. lakia laskemaan, pitää istunto, kokountua, in theatro; in loco consecrato; ad jus dicendum. *b)* sotamenoissa: leirittyä, asettua, sijoittua, asemoittua, seisottaita, sub monte, in loco, in acie, ad ripas, trans flumen; contra quem (wastapäätä jkta). *c)* asettua jäämään, tiloittua, majoittua, asustua, oleuntua, in finibus Ubiorum; run. *abl.* kera: Latio, terrā Ausoniā, urbe Itala. *d)* laskeuta, aleta, painua maahan, lusuun, luhistua, laantua, terra in ingentem sinum consedit (wajosi, putosi, upposi); Alpes licet considant; run.: in ignes (raueta porokki); neque adhuc consederat ignis, run.; werr.: luctu (murheesen waipua), run. 2) kuw. asettua, tiloittua, in otio; in mente cujus (juurtua, kiintyä mieleen). *b)* laantua, heiketä, waimeta, tyyntyä, wiihtyä, hälwetä, hellittää, herjetä, tauota, loppua, consedit ardor animi, furor, terror; nomen in quaestura consedit (on unhottunut); puheesta puh.: päättyä, varie distincteque.

con-signo, I, panna sinettiin, warustaa sinetillä, lukita, tabulas signis, decretum; jsta todistuttaa, wahwistaa, taata, antiquitatem monumentis, auctoritatem. 2) merkitä, kirjoittaa, panna kirjaan, quid literis, commentariis; kuw.: quasi consignatae in animis notiones.

consiliārius, 3, (consilium), neuwoittelewa; jsta *subst.* **consiliārius**, ii, *m.* neuwon-antaja, neuwontyöntäjä, quo consiliario non imperitissimo uti; Jovis (jumalallisen tahdon selwittäjä); eritt. istujakerallinen oikeudessa.

consilior, I, (seur.), neuwoitella, tuumailla, pitää neuwoa, consiliandi causā; haec (näistä). 2) run. antaa l. jakaa neuwoja, neuwoa, amice.

consilium, ii, *n.* (runko conso, josta myöskin consul ja consulo), neuwoittelo, neuwonpidäntö, yhteinen tuuminta l. keskustelo, neuwo, publicum, nocturnum, arcanum, clandestinum; interius (salainen); esse consilii (magni, majoris), tarwita l. kaiwata neuwoitteloa; quasi consilii sit res (ikäänkun asia sallisi l. sietäisi neuwoitteloa); consilia cum quo conferre. 2) werr. neuwonpidännöllä tehty päätös, neuwo, tuuma, keino, hanke, tarkoitus, aikomus, aie, mieli, subitum, novum; pravum, nefarium; communi consilio agere; c. capere, inire, tehdä jku päätös, ruweta jhn keinoon, juoksuttaa mielessään jkta tuumaa, esim. consilium capere belli renovandi (päättää uudistaa sota); capit consilium non adesse; consilium cepi, ut exirem; iuire consilia reges tollere (aiotella kukistaatsensa); consilia patriae inimica cepit (niwoi neuwoja); futurum ut ceteri consilium sequerentur (s. o. esimerkki); uti consiliis cujus (noudattaa jkn neuwoja); suo privato

consilio, non publico (omaſta pääſtä l. itſeſaltanſa eikä ſenatinpäätökſeſtä); consilio decorum (jumalain tahdoſta); eo consilio, ſillä aikeella l. mielellä, ut *conjunct.* kera; ainoaſti consilio, tahalla, mieliltä mielin, hywäſtä ehdoſta; jſta eritt. ſotatuuma, ſotakeino, -juoni, -temppu, imperatorium; consilio vincere. *b)* mietintö, äly, nero, järki, ymmärrys, toimi, mielewyys, neuwolliſuus, pikatuumaiſuus, ſukkelaneuwoiſuus, vir maximi consilii (mitä neuwokkaimpia miehiä); c. non defuit; consilio agere; celeritas consilii (nopianeuwoiſuus). *c) concr.* neuwoittelewa kokous, neuwokunta, neuwoſto, neuwoe, orbis terrae (Roman ſenatiſta yuh.); publicum; ex senatu in hoc consilium delecti estis; eritt. ſotaneuwoe, militare, castrense, l. *abs.*: c. habere, convocare; pronunciare, agitare quid in consilio; referre quid ad consilium.

con-similis, e, kaikin päin; ihan yhtäläinen, jnkin kaltainen, luontoinen, tuntoinen, tapainen, muotoinen, *gen.* ja *dat.* kera.

con-sipio, sipui, III, (sapio), yſyä älyllään, järjellään, laidallaan, yſyä järjelliſenä.

con-sisto, stiti, stitum, III, ſeiſottaita, aſettua, ſijoittua, yſäynyä, yſätä, ſeiſattua (jhnkin), in muro, in loco; ad mensam; ante ,torum, run.; ad ramos (aſtua luokſi), run.; cum quo (jkn kanſſa haaſtelemaan); run. ainoaſti *abl.*: pontibus, arenā, vertice teli; constitit frigore unda (on puuttunut wieremäſtä, jäätynyt), consistit sanguis (pidättyy, tyrehtyy, läkähtyy), constitit jaculum spinae curvamine (tarttui, takiſtui) y. m., run. *b)* ſotamenoiſſa: ſeiſottaita, aſettua, rakentua, ſijoittua, aſemoittua, ſeiſahtaa, in acie, in vallo, in fluctibus, in locis superioribus, ad locum, sub muro, pro opere, pro castris, a fuga j. m. m.; naves nostris adversae constiterunt; jſta myös ylim. jäädä olemaan, tiloittua jhnkin, oleſkella jſſakin, negotiandi causā; run. yſ. *abl.*: patriā terrā, Latio, oris. 2) kuw. yſähtyä, ubi cetera maleficia consistunt (ſ. o. owat, löytywät); ibi poena consisteret (ſiihen ſupiſtuiſi, rajoittuiſi); ante oculos rectum pietasque pudorque constiterant (ſeiſoiwat), run.; cum quo (pitää yhtä, olla ykſimielinen). *b)* yſyä lujana, wakawana, ſeiſowaiſena, olla järkähtämätöin, pitää paikkanſa, puolenſa, kutinſa, ryhtinſä, keſtää, yſyä, mente (yſyä älyllään l. järjellään); neque mente neque lingua consistit (ei kykene ajattelemaan eikä puhumaan); in forensibus causis; in eo constitit (tuoſta piti kiinni, tuoſta ei hellittänyt); in aliis suspicio consistebat; hunc miserum tandem c. posse (pääſtä turwalliſeen tilaan); ylim. olla, ſattua, nonne cernimus -- oratores constitisse (ilmauntuneen); in te constitit idem exitus (ſinua kohtaſi), run.; eritt.: in qua re l. ykſ. qua re cons., olla jſſakin, jtakin, jſtakin, jllakin, olla rakettu jſtakin, peruſtua jhnkin, rippua jſſakin, eſim. major pars victus eorum in lacte consistit (eläkkeenſä on parhaaſta pääſtä maito l. maitoa); in quibus vita beata consistit (jotka owat onnelliſen elämän kantana); in studiis rei militaris, in virtute, in honestate y. m. *c)* ſeiſattua, ehkäiſtyä, olla alallaan, herjetä, tauota, omnis administratio belli consistit; ira constitit (lientyi), run.

consitio, ōnis, *f.* (consero), kylwäminen.

consitor, ōris, *m.* (consero), kylwäjä, iſtuttaja.

consitūra, ae, *f.* (consero), kylwö, iſtutuſ.

con-sōbrīnus, i, *m.* ja **-a**, ae, *f.* orpana, ſerkku; jota ylim. ſukulainen.

consociātio, ōnis, *f.* (consocio), yhdiſtyſ, hominum.

consociātus, 3, *PA.* yhdiſtetty, yksimielinen, yhtäpitäwäinen, voluntas.

con-socio, I, yhteiſnyttää, jakaa (ſille, jkn kanſſa), yhdiſtää, quid cum quo; rem inter se; regnum; umbram, run.; se in omnia belli consilia; res consociata (ſuoſtuttu, ſowittu, puhuttu).

consōlābilis, e, (consolor), lohdutettawa, dolor.

consōlātio, ōnis, *f.* (consolor), lohdutaminen, lohdutuſ, malorum; c. timo-

ris ja ykſ. consolatio, lewoitteleminen, wirkiſtäminen, rohkaiſeminen; werr. lohdutuspuhe, lohdutuskirja.

consōlātor, ōris, *m.* (consolor), lohduttaja.

consōlātōrius, 3, (ſeur.), lohduttawainen, literae (lohdutuskirja).

con-sōlor, I, lohduttaa, puhua lohdutuſta ſydämmeen, quem de miseriis communibus; quem in miseriis; se qua re (lohduttaa miellänſä jllakin); se, quod *etc.* (olla hywillä mielin); nolite vosmet ipsos consolari (älkäät juokſuttako l. mahduttako ſydämmiinne iloiſia toiwoja); officia consolantium; eritt. pelonalaiſta lewoitella, rohkaiſta, uljaſtuttaa, puhua rohkeutta mieleen, quem. *b)* werr. lohduttamalla liewittää, liennyttää, wiihyttää, waimentaa, huojentaa, helpoittaa, dolorem cujus; desiderium tui; incommodum; cladem domūs.

con-sono, sonui, I, yhtä haawaa, iſoſti, kowin kumiſta, jymytä, jytiſtä, kaikkua, raikkua, ääntää, consonans clamor (ykſi-ääninen huuto); run. paikoiſta puh., eſim. consonat nemus strepitu; jſta consonans, tis, *f.* (*sc.* litera), kera-ääntiö, kerake, liittiö, conſonantti.

con-sonus, 3, yhteenääntywä, -ſäweltywä, -tajouwa, ſopuſointoinen, clangor, fila lyrae, run.; kuw. yhtäpitäwäinen, yhteenſopiwa, ſoweliaš.

con-sōpio, IV, perin nukuttaa, uinuttaa, somno consopiri sempiterno (raueta uneen).

con-sors, sortis, ſama-oſainen, taſa-oſainen, ſ. o. *a)* ynnä jkn kanſſa hallitſewa jakamatointa perintöä, peſä-yhteydeſſä l. tawara-yhteiſyydeſſä eläwä, tres fratres c.; c. censoris (toiſen weljen, Cenſorin kanſſa); run. weljekſiä ja ſiſarukſia koſkewa, sanguis (ſ. o. weljen), pectora (ſ. o. ſiſarten), ja *subst.* weli t. ſiſar. *b)* werr. jkn kanſſa jakawa jtakin, jnkin l. jäſakin oſallinen, ja *subst.* oſan-ottaja, oſaweli, kumppani, toweri, laboris, temporum, mendacitatis; in lucris atque furtis; tori, thalami, ja *abs.*: Jovis, awiowaimo, puoliſo, run.; jäta run. yhteinen, tecta.

consortio, ōnis, *f.* ja **consortium**, ii, *n.* (cb.), oſalliſuus, yhteys, kumppanuus, consortio humana, sociabilis; in reipublicae consortio, taſa-oſaiſuus.

conspectus, 3, *PA.* näkywä, näkywiſſä l. näkyſällä olewa, tumulus hosti; via (kokonaan nähtäwä). *b)* ſilmään piſtäwä, huomauttawa, erinomainen, näkyiſä, julkinen, komia, plebes, mors, supplicium, virtus; juventus (aimollinen), pars (kaunis), run.; run.: in chlamyde, Tyrio in ostro (uljaſtelewa, komeilewa); efficere quem conspectum (erinomaiſuuttaa).

conspectus, us, *m.* (conspicio), katſanto, katſahdus, ſilmänluonti, ſilmäys, näkö, ſilmänkanto, ſilmänſiintö, näky-ala, jäta uſein werr. läsnä-olo, läheiſyys, patriae (katſanto iſänmaahan); c. est in Capitolium (Kapitolin woipi nähdä); conspectum reddere (antaa jälleen nähdä), run.; quo longissime conspectum oculi ferebant (niin kauas kun ſuinkin ſilmä kannatti); cadere in conspectum (olla ſilmin kekſittäwä, olla näkywäinen, pyſtyä ſilmiin); primo statim conspectu (heti enſikerran näkyiſä l. julkiſalle aſtuiſa); venire in conspectum cujus (tulla jkn ſilmiin, näkywiin, näkyſälle, lähelle, eteen); recedere ab l. abire, exire e conspectu cujus (jkn näkywiſtä, ſilmiſtä); in conspectu cujus, jkn ſilmiſſä, nähden, näkywiſſä, lähellä, läsnä olleſſa; run.: conspectu in medio (katſeliaston l. kokouksen keſkellä). 2) kuw. hengen ſilmät, katſanto, tarkaſtus, ſilmänluonti, animi; naturae (tutkinto); uno in conspectu (kerran ſilmäämällä); ne in conspectu quidem relinquitur (tuskin tarkataan, huomataan, hawaitaan).

con-spergo, spersi, spersum, III, (spargo), ſirotuttaa, piriſkotuttaa, kariſuttaa, kaſtella jtakin jllakin, piſkottaa, ripoittaa, riiſkuttaa jkta jtakin täyteen l. jhnkin jtakin, quem lacrimis; werr.: caput Tauri stellis (panettaa); kuw. puheen ſomukſiſta puh.: ſirotuttaa, orationem verborum sententiarumque floribus; hilaritate quadam (koſtutella).

conspiciendus, 3, *PA.* katſottawa, ſil-

mäiltäwä, huomattawa, näkyiſä, julkinen, komia, erinomainen, opus.

con-spicio, spexi, spectum, III, (specio), tarkaſti, tyynni katſoa (jhnkin, jtakin), katſella, tähyſtää, ſilmäillä, tarkaſtella jtakin, tähdätä ſilmänſä jhnkin, locum; oculis omnium conspici; eritt. *Pass.* conspici, piſtää l. pyöritä ſilmään, käännyttää puoleenſa (muitten) ſilmät l. ſilmänluonnit, hawauttaa, huomauttaa, olla erinomainen, maxime conspectus ipse est; ut in neutram partem conspici posset (supellex). *b)* kuw. tyyſkäſti tarkata, mieltiä, mieltää, c. quibus vitiis affectum esse necesse sit eum. 2) nähdä, keksiä, huomata, hawaita, äkätä, hokſata, quem; loca, lumina; quos laborantes, aliquos ex navi egredientes; quem flumen transire; alius flectere conspicitur, run.

conspicor, I, (ed.), nähdä, keksiä, huomata, hawaita, äkätä, quem t. quid; perterritos hostes; *acc. c. inf.*; conspicati, quae res gererentur.

conspicuus, 3, (conspicio), näkywä, nähtäwä, näkywiſſä olewa, vertex (ylpiästä puh.), run. *b)* kuw. huomauttawa, ſilmään piſtäwä, näkyiſä, julkinen, erinomainen, quem conspicuum facere; qua re.

conspīrāte, *Adv.* yksimieliſeſti.

conspīrātio, ōnis, *f.* (seur.), yhteenääntyminen, yhteentajouminen; kuw. yhtäpidäntö, yksimieliſyys, yksineuwoiſuus, ſopu, ſuoſio, ſopuſointo, hominum, bonorum omnium; virtutum; jöta myös: ſalaliitto, kapinaliitto, contra dignitatem cujus.

con-spīro, I, yhdeſſä, yhtä haawaa puhaltaa l. kumiſta l. räikkyä, cornua conspirant, run.; kuw. ſoweltua l. tajouta yhteen, ſopuſointua, rerum cognatio conspirans. 2) pitää yhtä, ſopia yhteen, olla yksimielinen l. neuwoinen, yhtyä, yhdiſtyä, cum quo; ad quid; eritt. ſalaliittouta, kapinaliittouta, wannouta yhteen, puhua yhteen, yhtyä ſalaliittoon, rakentaa kapinaliitto, in quid, eſim. in injuriam; jöta conspiratus, ſalaliittolainen.

con-spīro, I, (spira), kiekkuroittaa kokoon, kiertää l. ſykertää yhteen; werr. joukota kiekkuraan, tunkea taajaan.

con-spondeo, spondi, sponsum, II, keskinäiſeſti welwoittua.

con-sponsor, ōris, *m.* takauskumppani, takaajakerallinen.

con-spuo, spui, spūtum, III, ſylkeä täyteen; run. werr.: Alpes nive (peittää).

conspūto, I, (ed.), ſylkeä jtta, quem.

constans, tis, *PA.* ſeiſowainen, pyſywäinen, keſtäwäinen, wakinainen, luja, jäykkä, muuttumaton, järkähtämätöin, cursus, motus lunae, pax, vultus gradusque. *b)* yhtäpitäwä, yhteenſowelttuwa l. -tajouwa, ſopuſointoinen, oratio; parum c. memoria est (tiedoilta puuttuu yhtäpitäwäiſyyttä). 2) kuw. luja, wakaa, yksiwakainen, wankka, wämmiä, jämiä, lujaluonteinen, taſainen, luotettawa, amicus; fortuna, run.; inimicus (jäykkä, yksipintainen).

constanter, *Adv.* pyſywäiſeſti, jäykäſti, muuttumattomaſti, manere in statu, conficere vicissitudines. *b)* yhdenmoiſeſti, ſopuſeuraiſeſti, yhtäpitäwäſti, yhteenſopiwaſti, yhteenmukauwaſti, dicere, nunciare. 2) kuw. lujaſti, wakawaſti, wankaſti, wämmiäſti, jämiäſti, jäykäſti, tanakaſti, kiintiäſti, ferre dolorem, se gerere, deferre beneficia, pugnare.

constantia, ae, *f.* (constans), ſeiſowaiſuus, pyſywäiſyys, keſtäwäiſyys, lujuus, jäykkyys, muuttumattomuus, tähtein juoksusta puh., ja myös: vocis atque vultūs, dictorum conventorumque, promissi. *b)* yhtäpitäwäiſyys, yhteentajoamus, ſopuſointi, ſopuſeuraiſuus, yhtämukaiſuus, dictorum omnium atque factorum. 2) kuw. lujaluonteiſuus, lujuus, wakawuus, jämeys, wämmeys, taſaiſuus, järkähtämättömyys, kiinteys, cujus; animi, run.

Constantīnopolis, is, *f.* Byzantium:in jäljempi nimi.

consternātio, ōnis, *f.* (consterno), alky. maahan ſyökſeminen; jöta 2) häikähtyminen, wauhkountuminen, pillastuminen, quadrigarum. *b)* kuw. hämmennys, häiriö, hurmio, hämmästys, alakuloiſuus, lewottomuus; eritt. meteli, meure, melske, kapina.

con-sterno, strāvi, strātum, III, lewittyttää, panettaa, peittää, forum corporibus civium; quid cratibus, tabernacula caespitibus, omnia telis; paludem pontibus (ſilloittaa); frumentum vias omnes constraverat, oli ſtrotuttanut l. wariſtuttanut; naves constratae (katetut, kannelliſet laiwat, umpilaiwat). 2) wariſtaa maahan, wiſkata l. paiſkata maahan, signa; jſta ylim. lewittää, panna, laſkea, pontes; maria (taſoittaa, ſ. o. wuorten kukiſtamalla laatia).

consterno, I, (edelliſen ſukua), paiſkata l. runtata maahan; jſta taw. 2) ſäikäyttää, kammaſtuttaa, ariſtuttaa, wauhkouttaa, pillaſtuttaa, equos; *Pass.* wauhkounтua; werr.: pecorum in modum consternatos caedunt fugantque. *b)* ſuw. hämmentää, lewoſtuuttaa, hämmäſtyttää, peljäſtyttää, wimmata, ſaattaa ſuunniltaan, hostes; in fugam (ſäikäyttää pakoon, ſyöſtä huimaan pakoon); consternari animo (hämmäſtyä, wimmauntua, innoittua); eritt. kapinalliſeſti häiritä, noſtaa, ylſyttää, kiihdyttää, ad arma.

con-stĭpo, I, tunkea kokoon, yhteen, ſulloa, ſuputa, tukuta kokoon, yhteen, tantum numerum hominum in agrum Campanum; se sub vallo.

con-stĭtuo, stitui, stitūtum, III, (statuo), ſeiſottaa, aſettaa, ſijoittaa, pyſtyttää, panna, laſkea jhnkin, hominem ante pedes cujus; taurum ante aras, quercum tumulo, cupressos, viridem metam, run.; impedimenta (kohdalleen); ſuw.: senectutem sibi ante oculos. Eritt. *b)* ſotamenoiſſa: ſijoittaa, riwittää, rakentaa, järjeſtää, laittaa laadulleen, legionem; cohortes in fronte; legiones pro castris in acie; aciem intra silvas; naves (ankkuroittaa, panna ankkuriin, aſemoittaa) in alto, litore aperto, ad latus apertum; classem apud Salamina; aciem navium (ſowittaa laiwat ſotarintaan); jſta myös: ſeiſattaa, pyſättää, paullisper signa, agmen. 2) werr. rakentaa, perustaa, tehdä, laatia, walmiſtaa, hankkia, toimittaa, aſettaa, turres, castella, oppidum, urbem, portam, statuam, vineas; tumulum, aras, moenia, run.; hiberna in Belgis (tiloittaa); aerarium cui; ſuw.: conditionem, legem, judicium capitis, amicitiam, fidem ſ. m. ſ.; auctoritatem sibi; pacem (tehdä); accusatorem, testes (tuottaa eſiin). *b)* aſettaa, laittaa, ſuorittaa, ſäännellä, ſuunnittaa, ſaattaa ſäntille l. laidalle, järjeſtää, plebem in agris publicis; Helvetios quo loco (ſ. o. määrätä wakinainen aſuinſija); reges in civitate; quem regem (jku kuninkaaſſi); decemviralem potestatem in omnibus urbibus; curatores legibus agrariis; rempublicam, civitatem; Chersonesum; rem numariam; res summa aequitate; his constitutis rebus (noitten tointen jälkeen); ſuw.: inscitia constituenda prudentiä est (johdattaa); majestatis constituendae gratiä (kohentaa, luſittaa). *c)* aſettaa, ſäättää, määrätä, fines imperii singulis; pretium frumento; diem concilio, colloquio, pugnae; tempus ei rei; tempus in posterum diem; locum; jſta ſuoſia, ſopia, ſuoſtua, yhtyä jkn kanſſa jſtakin, määrätä, puhua, ſeikkailla, luwata, diem cum quo; c. cum quo, quo die praesto sit; Cincio constitui me curaturum; constituimus inter nos, ut - - conficeremus; vadimonia constituta; ſuw.: constituendum putarem, quis esset imperator (määrätä, määritellä); de qua re ja de quo, ratkaiſta jku aſia, päättää jſtä l. tuomita mitä jklle on tehtäwä. *d)* päättää, tehdä päätös, taw. *inf.* kera, a rege desciscere constituit; ut *conjunct.* kera: constitueram, ut Aquini manerem (olen päättänyt jäädä).

constĭtūtio, ōnis, *f.* (cb.), rakennus, luonto, laatu, laita, tila, olo, kohta, naturae; firma corporis (ruumiin hywä l. lewollinen olo, wankka terweys); causae (perustaminen). *b)* laitos, ſäätös, aſetus, religionum; boni (määrääminen).

constĭtūtum, i, *n.* (constituo), wälipuhe, puhe, ſuoſtumus, ſuoſima, yhtymä, ſowinto, facere, habere cum quo; ad c., ſuoſtuman mukaiſesti, puhetta myöden.

con-sto, stiti, stātum, stāre, ſeiſoa alal-

laan, yhdellään, liikkumatta; jsta taw. seisoa lujana, wakawana, wankkana, pysyä järkähtämättä, muuttumatta, wämmiänä, jämiänä, kestää, pysyä, jämittää, constat hostium acies (saapi wakawan jalansijan); nec pugna illis constare potuit (eiwät kyenneet tappelossa wahwalle kannalle pääsemään, tukewasti asemoittumaan); numerus legionum constat (pysyy samankaltaisena); ut non color, non vultus ei constaret (että säwynsä säikähti ja hän muuttui kaswoiltaan); ne auribus quidem constare poterant (eiwät woineet korwiansa uskoa); mente vix constare (tuskin pysyä älyllään l. pitää järkensä, melkein olla suunnillaan); run.: cuncta videt coelo c. sereno (näkee kaikki olewan säälleen ja tyynenä), summä omnia constant (osain pääluku pysyy aina samana); kuw.: in sententia (pysyä jämiänä ajatuksessa, siitä pitää kiinni l. olla hellittämättä); run.: sententia constat animo (wankka on päätös mielessä); — jsta c. cum qua re l. cui rei, pitää yhtä jnkin kanssa, sopia, soweltua, tajouta, mukauta yhteen jnkin kanssa, cum re aut secum (puheesta puh.); humanitati (olla lempeydestään luopumatta); c. sibi, olla yksimielinen itse kanssansa, pysyä kaltaisenansa l. yhtämukaisena, yhtämukaisesti ajatella l. menetellä; laskusta puh.: lyödä yhteen, sopia yhteen, yhtyä, ratio constat (on oikia, suora). *b)* pitää paikkansa l. yhtinsä, olla luja, wakawa, warma, epäilemätöin, wissi, quae quum constent; at constat (waan on ihan ilmeistä, nähtäwää, selwää); usein: constat, constabat *etc.*, on warma, on tunnettu, tiedetään, on tiedossa j. m. s., taw. ynnä seur. *acc. c. inf.* kanssa, omnibus constabat (ei kenkään epäillyt); constat inter omnes (yleisesti yhdytään, kaikki yhtywät l. yhdessä myöntäwät); inter augures. *c)* constat mihi, olen jäykästi l. lujasti päättänyt, minun on wahwa aikomus, mihi constat ferre; neque satis Bruto constabat quid agerent (s. o. Brutus epäröitsi, oli epäneuwoinen). 2) ylim. olla, quorum quidem scripta constant (joilta on kirjoituksia säilynyt); jsta *b)* c. ex, in *abl.* kera l. harw. yks. *abl.*, olla jtakin, jstakin, jssakin, olla tehty, rakettu, kokoonpantu jstakin, olla jllakin l. ryppua jssakin, perustua jhnkin, ex sacellis sepulcrisque (muureista puh.); ex animo et corpore (ihmisestä puh.); ex hominibus tuendis (hyweestä puh.); in cohortium virtute (woitosta); in misericordia (olla yksimielinen säälinwäisyydessä); non aedificio, sed silva (ihanuudesta puh.). *c)* maksaa, *abl.* ja *gen.* kera, sestertiüm sex milibus, dimidio minoris; gratis mihi constat (ei maksa minulle mitäkään); werr.: quot virorum morte necesse sit constare victoriam (kuinka woitto oli ostaminen jne.).

constrātum, i, *n.* (consterno), peite, kate, constrata pontium (lautaiset sillat).

con-stringo, strinxi, strictum, III, kiristää kokoon, yhteen, pinnistää, kutistaa, wetää, sitoa kokoon, yhteen; kuw. supistaa, käsittää lyhyeltä yhteen, sententiam verbis. 2) sitoa, kahlettaa, köyttää, panna köysiin l. nuoriin, corpora vinculis; quem laqueis (kiedottaa); kuw. sitoa, pitää aisoissa l. kurissa, masentaa, lannistaa, fidem religione, orbem terrarum novis legibus, scelus fraudemque supplicio y. m.

constructio, ōnis, *f.* (seur.), kokoonlaekenta, yhteenliitäntä, rakennus, hominis; kuw.: c. verborum l. yks. constructio, sanain mukawa sääntelö, sowelias yhdistys, sanasopu.

con-struo, struxi, structum, III, latoa l. kasata kokoon, yhteen, tukuta yhteen, koota, kosolta röykötä l. joukota, acervos numorum, pecuniam; copiam ornamentorum uno in loco. *b)* werr. laskea, kutoa, rakentaa, laatia, tehdä, walmistaa, mundum, aedificium, navem, nidum, saxo quadrato quid; pilam molibus, run.

constuprātor, ōris, *m.* (seur.), häwäisiä.

con-stupro, I, häwäistä, raiskata.

Consuālia, k. Consus.

consuāsor, ōris, *m.* (con-suadeo), neuwonantaja.

consuē-facio, fēci, factum, III, (con-

sueo), totuttaa, Gaetulos ordines habere (pyſymään riweisſä).

con-suesco, suēvi, suētum, III, totuttaa, aaduttaa, harjottaa; taw. 2) *intrans.* totuttaa itſenſä, tottua, opaſtua, oppia, taipua, uſein: consuevi, consueveram *etc.*, olen tottunut, minun on tapa l. tapana, minun on lajini, minä tawalliſesti - -, ynnä ſeur. *inf.* kera, eſim. consuescamus mori; quo (itinere) mercatores ire consuerant; sicuti fieri consuevit (kuten tawalliſesti tapahtuu l. käypi); eritt.: cum quo, elää yhtäwälliſesti, omaiſesti jkn kanſſa, pitää liikistä kanſſakäymistä, pitää yhtyyttä; jota consuetus, totuttu, tawallinen, lubido; a pueritia consueta duritia (kuhun ken nuoruudeſtanſa on tottunut l. harjauntunut); pericula consueta habere (olla waaroihin tottununna).

consuētūdo, inis, *f.* (cd.), tottumus, totuttu tapa, tapa, keino, meno, mahti, parſi, victūs, elinlaatu, ja ſamoin: c. et vita; itineris (matkajärjeſtys); c. loquendi, verborum, l. yks. consuetudo, kielenparſi; c. peccandi, hominum immolandorum; est consuetudo Germanorum resistere; c. est, tawalliſesti tapahtuu, tawalliſesti käypi niin, ut *conjunct.* kera; c. cujus fert (jkn tapa waatii l. ſallii); consuetudinis est (on tapana), eſim. non est meae consuetudinis, rationem reddere; se adducere in eam consuetudinem, ut - -, ruweta ſiihen tapaan, totuttaa itſenſä ſiihen, että - -; venire in consuetudinem (cujus rei), totuttaa itſenſä jhnkin, ottaa tawakſenſa jtakin, eſim. benignitatis, licentiae, t. myöskin: muuttua l. tulla tawakſi, eſim. venit quid ex utilitatis ratione in consuetudinem; ex l. pro consuetudine l. yks. consuetudine, tottumukſesta, wanhaa kaimoa myöden, wanhaa uulaa, totuttua tapaa, tapaſiaan, tawalliſuuden mukaan; ad nostram consuetudinem (meidän tapaimme ſuhteen l. werroilla); praeter consuetudinem (waſtatapaiſesti, tawattomaſti). *b)* eritt. ſeurallinen yhteys, ſeurallinen kohta, kanſſakäyminen, ſeuranpito, keſkuus, c. victūs cum multis (ſeurallinen yhdeſſä eläntö); est cui domesticus usus et c. cum quo; c. epistolarum (kirjewaihto); jota myös: liikinäinen, luwatoin yhteys, c. stupri (häwäiſewä yhteys).

consul, ulis, *m.* (runko conso, josta myöskin Consus, consulo, consilium, neuwoittelia), Konſuli, Roman wirkamiehiä, jotka, kaksi lukuaan walitut joka wuosi, ylimäiſinä ohjaſiwat hallinnon menoa, kutſuiwat ſenatin ja kanſan kokouksiin, eſimiehitſiwät noissa tiloissa, paniwat toimeen päätökset, rankaiſiwat muutamista rikoksista, ſekä ſodaſſa oliwat täyſiwaltaiſet ylipäälliköt. Ulſein ajastajan ilmaiſemiſekſi, eritt. *abl.* consule, consulibus (lyhennettynä: Cos., Coss.), eſim. M. Messala et M. Pisone Coss. (ſ. o. Meſſalan ja Piſon Konſulina ollessa l. Meſſalan ja Piſon Konſulein aikana); L. Pisone A. Gabinio Coss.; L. Aemilio Cos. (Aemiliukſen konſulatin aikana). Wälisti = proconsul.

consulāris, e, (cd.), Konſulia koskewa, konſularinen, Konſulin, provincia (Konſulin hallitſema); imperium, exercitus, fasces; comitia (Konſulin walinnoksi); aetas (Konſulinwirkaan tarpeellinen ikä); oratio c., res operosa ac minime c. (ſ. o. Konſulin arwon mukainen, Konſulille ſowelias); *subst.* consularis, is, *m.* Konſulina ollut, entinen Konſuli, Konſulari.

consulāriter, *Adv.* Konſulin arwon mukaiſesti, konſulinomaiſesti, miten Konſulin ſopii l. tulee.

consulātus, us, *m.* (consul), Konſulinwirka, Konſulin-arwo, konſulati, consulatum petere, appetere, mandare cui, adipisci, inire, obtinere, gerere; abdicare se consulatu.

consulo, sului, sultum, III, (runko conso, josta myöskin consul ja consilium), neuwoitella, pitää neuwoa l. tuumaa, tuumailla, keskustella, de salute suorum, de communibus negotiis, de Rhodiis; bene, male; in commune l. medium (pitää huolta yhteiſestä hywästä). Eritt. *dat.* kera: pitää neuwoa l. huolta jstakin, kantaa ſurua, nähdä murhetta jstakin, huolia jstakin, pitää wäliä jllakin, pitää mieleſſä jtakin, saluti militum, commodis cujus, fortunis suis, civitati;

parti civium; sibi (pitää neuwonſa); timori magis quam religioni (ennemmin tehdä mitä pelko mieleen lykkää kun mitä wala waatii); magis irae quam famae (enemmän pitää lukua wihaſta kun maineeſta); ut suae vitae consuleret, ſäästäiſi heidän henkenſä, mutta: suae vitae durius c., hukata henkenſä, lopettaa itſenſä; rebus suis (pyytää pelaſtaita); male patriae (paholn katſoa iſänmaan etua); miseris civibus (ottaa turwiinſa, hoimiinſa); manu militibus (omalla urheudella auttaa). *b)* tehdä päätös, päättää, menetellä, infestius de quo (pitää pahempia aikomukſia jkn ſuhteen); gravius de quo (ankarammin rankaiſta jkta); crudeliter in quem (julmaſti menetellä jkta); de uxore honestius potuit consuli (awioliiton kohdaſſa oliſi woinut kunniaanſa paremmin ajatella, enemmän ſiiwoutta noudattaa). 2) *trans.* ottaa jku neuwokſenſa, pyytää l. kyſyä neuwoa jklta, kyſyä jkta, neuwoitella jkn kanſa, quem; Apollinem, haruspicem, vates; sortes, exta, run.; sortibus de quo (lyödä arpaa jkſta); miserunt Delphos consultum, quidnam facerent; qui de jure civili consuli solent; jus; jota qui consuluntur, lainoppineet; — populum de morte cujus, senatum de foedere, de provinciis j. m. ſ. *b)* neuwoitella jtakin, jotakin, tuumailla, keſkuſtella jtakin, jotakin, rem; quid agant consulunt; jota neuwoa, antaa l. jakaa neuwoa, tanto impensius, run.

consultātio, ōnis, *f.* (consulto), mietintö, neuwoittelo, ea modo, qua irent, consultatio fuit (kyſymys); *plur.* myöskin neuwoittelon eſineet. *b)* neuwon kyſyminen.

consulte ja taw. **consulto,** *Adv.* ajatuſalta, mieliltä mielin, hywäſtä ehdoſta, tahdollanſa, taki tahallaan, hywin mielin, mielen taiten.

consulto, 1, (consulo), tyyſkäſti miettiä, mieltää, tuumailla, neuwoitella, de qua re; c. quid in illis statuamus; ad eam rem consultandam. *b)* cui cons., pitää l. kantaa huolta jkſta, eſim. reipublicae.

consultor, ōris, *m.* (consulo), neuwoja, neuwon-antaja, -työntäjä, -jakaja, c. et socius periculi; kuw.: cupidine et ira, pessimis consultoribus. *b)* neuwonkyſyjä, neuwonpyytäjä, joka lainoppineelta neuwoa tieduſtelee.

consultrix, īcis, *f.* (ed.), huolenpitäjätär.

consultum, i, *n.* (ſeur.), neuwoitelma, päätös, neuwo, tuuma, senatus c. l. senatusconsultum, ſenatinpäätös; dum consulta petis (orakeleita, ennuſtelmia), run.

consultus, 3, *PA.* kaikin päin, tyyſkäſti, hywin neuwoiteltu, mietitty, miellettу, ajateltu. 2) oſaawa, tietäwä, taitawa, tuntewa, critt. lainoppinut, ja *subst.* lakimies, juttumies, c. juris l. *abs.*

consultus, us, *m.* (consulo), mietintö, ymmärrys, äly. *b)* päätös.

con-summo, 1, (summa), laſkea l. lukea yhteen; kuw.: velut consummata ejus belli gloria (ikäänkun joukottu yhteen, yhdiſtettу). *b)* panna toimeen, toimittaa, ſaada aikaan, täyttää, rem.

con-sūmo, sumpsi, sumptum, III, kokonaan ottaa jtakin, ſ. o. ruaſta puh.: ottaa, syödä, nauttia, frumenta, pabulum; viscera morsu, mensas, run. Critt. werr. kuluttaa, häwittää, hukata, tuhlata, raiſkata, tehdä loppu, kadottaa, kukiſtaa, per luxuriam quid; omnes fortunas sociorum; omnia flammā; *abs.*: rapere, consumere (hurwittaa, ahmuſtaa ſuuhunſa); consumpta recessit in ventos (tulelta poltettuna hajoſi ilmaan, nuoleſta puh.), run. *b)* ajaſta puh.: kuluttaa, wiettää, menettää, horas multas sermone; biduum et noctes tres navigatione; dies decem in qua re; tres menses in morbo; precando tempora cum blandis verbis (rukoillen haaſkata aikaa ja ſanoja), preces (turhaan laſkea), run.; dies et labores (työjään menettää); multam orationem (ſuotta pitää paljon puhetta); run.: mare, terras (turhaan kiertää). *c)* lopettaa, tuhota, ſurmata, temmata pois, critt. *Pass.* consumi fame, siti, morbo (mienettyä, loppua); wäliſti: hiwuttaa, heikontaa, woiwuttaa, raukaiſta, näännyttää, riuduttaa, consumi inedia et purgationibus et vi ipsius morbi; con-

sumi lacrimis, senectâ, run. 2) panna jhnkin jtakin, laskea, kustantaa, kuluttaa, käyttää jhnkin jtakin, pecuniam in agrorum emptionibus, aurum in monumento; mille et ducenta talenta in oppugnanda Samo; ingenium in musicis; plurimum studii in armis; run.: tota ubera in dulces natos (kokonaan jakaa kannetuiſilleen utarettenſa täyden), run.

consumptio, ōnis, *f.* (cd.), kuluttaminen, hiwuttaminen, riuduttaminen. 2) käyttäminen, paneminen, operae.

consumptor, ōris, *m.* (consumo), kuluttaja, häwittäjä, kukistaja, c. omnium ignis.

con-surgo, surrexi, surrectum, III, (yhdeſsä, miehiſsä) nosta, nosta istualta, ſeiſaalle, pystyyn, yleś, kohota, consurrexit senatus ad unum; c. ex insidiis (kawahtaa pystyyn); consurgitur ex consilio; c. ad iterandum ictum; c. in ensem sublatum (kohota nostettu miekka kädeſsä), run.; toro tentat consurgere (kohentaita), run.; mare consurgit ad aethera (kuohuu yleś ilmaan), geminae quercus consurgunt (täyttäwät ilmoille, lykkääwät yleś, ylenewät) y. m., run. 2) nosta tehdäkſeen jtakin, ad bellum; in arma (tarttua aſeiſin), run.; kuw.: ad gloriam (kunnian tawottelemiſeen). *b)* nosta, ſyntyä, venti consurgunt, run.

consurrectio, ōnis, *f.* (cd.), kaikkein ſeiſaalle nouſeminen, yhteinen yleśnouſenta (kunnian t. ſuoſion oſotteekſi).

Consus, i, *m.* (runko conso, joſta consul), eräs periwanha Italian jumala, jonka hoimeſsa neuwonpidännöt ja ſalaiſet tuumat oliwat; jöta **Consuālia**, ium, *n.* Conſus jumalan kunniakſi wietetty juhla.

con-tăbesco, tăbui, III, hiueta, hipua, näiwettyä, kuihtua, riutua.

contabulātio, ōnis, *f.* (ſeur.), lautaliitos, laudoitus, lautalattia, -pohja.

con-tabulo, I, laudoittaa, laudoilla päällyſtää l. peittää, turres; murum ex omni parte turribus (ſ. o. yli-ympäri waruſtaa laudoitetuilla torneilla); mare, Hellespontum (ſilloittaa).

contactus, us, *m.* (contingo), koſketus, ſatutus, kajoamus, immundus, run.; jöta tartutus, tarttumus, ryhtymyś.

contāgio, ōnis, *f.* ja enimitten run. **contāgium**, ii, *n.* (contingo), koſketus, ſatutus, yhteyś, waikutus, contagio pulmonum, corporis y. m.; eritt. tartutus, tarttumus, ruohtumus, rutpeus, mättö, contagium pecoris, run. *b)* kuw. tartutus, ſaastutus, ryhtymyś, pahanſuuntainen yhteyś l. oſanotto j. m. ſ., tauti, contagio sceleris, furoris, conscientiae, criminis y. m.; uſein *abs.*

con-tămino, I, (runko tag, tango), alkp. koskettaa l. yhdyttää toiſiinſa, ſekoittaa yhteen, yhdiſtää; ſiitä: pilata, pahentaa, turmella, ſokaiſta, rywettää, ſaastuttaa, spiritum; kuw.: se sanguine cujus, humanis vitiis; mentem scelere; jöta contaminatus, ſaastutettu, ſaastainen.

con-tego, texi, tectum, III, peittää, kattaa, werhota, quid; coria centonibus; se corbe; veste contectus; caput amictu, run.; omnia nebulā. *b)* panna korjuun l. ſäilyyn, tallittaa, kätkeä, näkywiſtä peittää, ſalata, arma; milites in tecta (ſaada katoſalle); partes corporis; kuw.: libidines.

con-temero, I, ſaastuttaa.

con-temno, tempsi, temptum, III, pitää halpana, pitää polkuna, tyhjänä, wähäpätöiſenä, wähä-arwoiſena, pitää laſteella, halwella, halweksia, huonoksia, kaunata, hyljätä, l. contemno *etc.*, en pidä minään, en pane l. katſo miksikään, en pane tuokſenikaan, en ole ollakſeni, en ole minään, en pidä wäliä, en pelkää, quem, quid; se non contemnit (tietää itſeſsään miſtä käypi); run.: ventos contemnere (olla tuulia tottelematta, niiſtä huolimatta, puiſta puh.); jöta contemnendus, halweltawa, wähäpätöinen, mitätöin, non c. (ei hullumpi, awullinen, wälttäwä, joltinen, melkoinen, aimollinen).

contemplātio, ōnis, *f.* (contemplor), ahkera, tarkka katſeleminen, tarkaſtelemiſnen, tutkinto, coeli; kuw.: naturae.

contemplātor, ōris, *m.* (contemplor), katſelia, tarkaſtelia, tutkija, coeli ac deorum.

contemplātus, us, *m.* (ſeur.), tarkaſtus.

con-templor, I, (templum), tarkoilleen, tyynni katſella, ſilmäillä, tähyſtää, tarkaſtella, tarkkailla, tutkiſtella, tähdätä jtakin, ottaa wiſu waari jſtakin, oli ruumiin t. hengen ſilmillä, quem, quid; contemplatus myös *pass.*

contemptim, *Adv.* halwellen, kaunaten, laſteelliſeſti, loqui de quo.

contemptio, ōnis, *f.* (contemno), halpana pito, tyhjänä pito, laſteella pito, laſte, halpelemus, dolorum laborumque, pecuniae, deorum; in contemptionem venire cui (painua jkn halpelemiſen alaiſeksi, ſaawuttaa itſelleen jkn laſte).

contemptor, ōris, *m.* (contemno), halpana pitäjä, halpelia, huonoksija, laſtaaja, divitiarum, famae; divūm, run.; c. animus (ihmiſten halpelemus).

contemptrix, īcis, *f.* (ed.), halpelia, laſtaaja.

contemptus, 3, *PA.* halpana pidetty, halweltawa, kelwotoin, mitätöin, wähäpätöinen, homo, vita; res, run.; non c. orator (ei hullumpi, wälttäwä).

contemptus, us, *m.* (contemno), halpana pito, halpelemus, laſte, contemptui esse cui (näkyä jkſta halweltawakſi).

con-tendo, tendi, tentum, III, woimanſa tieſtä, tarmon takaa piukoittaa, wetää piukkaan, pingoittaa, kiinnittää, kiriſtää, arcum (ponniſtaa, jännittää, wirittää, kiſkaltaa, wetää), run.; tormenta; fides nervis (wirittää, ſäweltyttää); vincla, run.; jſta tarkoittaa, tähdätä, nakata, ampua, hastam, tela, telum in auras, run. 2) kuw. kiiwaaſti, innolla pingoittaa, jännittää, ponniſtaa, wäinäſtää (woimanſa, wäkenſä), tarkoittaa woimanſa jhnkin, ahkeraan puuhailla l. wehkeillä l. toimittaa jtakin, ahkeroita, harraſtaa jtakin, rehwaſtaa, reudota, tepaſtaa, ſähkiä, kilwoitella, pyrkiä l. pyöriä perään, omnes nervos aetatis industriaeque; contendit omnes nervos, ut persuadeat; id (toimittaa jännittää), omnia j. m. ſ.; fuga salutem petere, locum oppugnare ja ylim. *inf.* kera: innolla koettaa l. pyytää, innolla rakentua l. ſaada l. ruweta tekemään jtakin; ut t. ne *conjunct.* kera; critt. *a)* ſuunnata kulkunſa jhnkin, t. taw. ahkeraan pyrkiä, ſuuntia, kokea jhnkin, koettaa päästä, ehditellä, rientää, painaa, joudukkaasti astua l. lähteä j. m. ſ. jhnkin, tantum itineris (tehdä); ire cum legionibus (käydä rutiſtaa, ſamota); in Britanniam proficisci (kiiruhtaa lähtemään); in Italiam, in fines, in castra, ex eo loco ad flumen, ad Rhenum finesque, ad nostra castra, ad hostes, domum, Lacedaemonem; — ad ultimum animo; ad ea (magna) rectis studiis; ad summam laudem; ad salutem (kokea pelaſtaita). *b)* mitellä woimianſa jkn kera, tapella, taiſtella, rinnuſtella, woitella, kilwoitella, kiiſtailla, weikata, riidellä, cum quo; cum quo armis (mitellä miekkoja); cum quo bello, proeliis, copiis, dolis atque fallaciis, magis virtute quam dolo, verbis; cum quo de principatu, de honore regni; contra quem armis, contra vim gravitatemque morbi; inter se de potentatu; quoad stans complecti posset atque c.; inimica mente cum contendisse; si summo jure contenditur; huutokaupoiſſa: kilpailla, tiotella, cum quo. *c)* wertaillen rinnakſutella, waſtakſutella, werrata, *abs.*, quid cum qua re l. run. cui rei. *d)* ſaineeſti pyytää, puiſtaa, anoa, tahtoa, waatia, quid a quo; a quo, ut - -. *e)* kiiwaaſti, taaten wäittää, penätä, wakuuttaa, takailla, ynnä ſeur. *acc. c. inf.* kanſſa.

contente, *Adv.* woimia pingoittain, jännitellen, innokkaaſti, kiiwaaſti, ankaraſti, ahkeraan, dicere pro se (puhua jännittäen l. ponniſtaa); ambulare.

contentio, ōnis, *f.* (contendo), (woimain) pingoitus, jännityſ, ponniſtus, wirityſ, vocis (koroitus); disputationis, animi; c. sermonis l. yks. contentio (jäntewä, kiiwas, innokas puhe); jſta kiihkiä pyrintö, pyyntö, kilwoitus, harraſtus, ahkeroimus, honorum, rei privatae, libertatis dignitatisque. Critt. *b)* taiſtelo, woittelo, kiiſtelö, kiiſta, weikka, riita, belli, proeliorum; habere cum quo, remittere; de qua re; inter quos (de qua re). *c)* wertailewa rinnakſutteleminen l. waſtakſutteleminen, wertaileminen, hominum

ipsorum, fortunarum; jöta puhetaiteesſa: waſtakkaiſten ajatuſten ſuutaſſutteleminen.

contentus, 3, *PA.* (contendo), pingoitettu, ponniſtettu, piukka, kiintiä, corpus; cervix, funis, run.; jöta kuw. jännitetty, wiritetty, harras, innokas, kiiwas, ankara, vox, studium.

contentus, 3, *PA.* (contineo), tyttywä, tyttywäinen jhnkin, taw. *abl.* kera; c. eo, quod - -; c. esto irritare (tydy ſyttyttämään), run.

con-terminus, 3, yhdenrajainen, rajautuwa, äärityttywä jhnkin, jnkin äärein nen, wiereinen, lähinen, likinen, *dat.* kera.

con-tero, trīvi, trītum, III, hiertää l. hieroa rikki, murentaa, paloitella, pienentää, hienontaa, pabula, cornua cervi, run.; werr. hiwuttaa, kuluttaa, rähnätä, raanata, pitää rikki, tehdä loppu, librum legendo. *b)* kuw. perin, tyynni kuluttaa l. käyttää, heikontaa, riuduttaa, häwittää, ja ajasta puh.: wiettää, kuluttaa, menettää, panna, operam, run.; injurias oblivione (haihduttaa muiſtiſta); reliqua c. atque contemnere (tallata jalkainſa alle, pitää polkuna, halpana); tempus in studiis (laskea aikanſa harraſtukſiin); diei brevitatem conviviis; *abs.:* bonum otium qua re (tuhlata); eritt.: c. se l. conteri in qua re, yhtä mittaa nähdä waiwaa jnkin kimpuſſa, yhtä päätä harjotella l. toimitella jtakin.

con-terreo, terrui, territum, II, kowin peljättää, hämmäſtyttää, ſäikyttää, quem l. ingenium, animum cujus qua re; eritt. conterritus, peljäſtynyt, hämmäſtynyt, eſim. adspectu, run.

con-testor, I, huutaa l. ottaa todiſtajakſi, deos hominesque; coelum noctemque; deos, ut - - (rukoilla); eritt.: litem c., todiſtajain luokſikutſunnalla aloittaa riita, panna alkuun, panna juttuun, tuoda lain tutkittawakſi riita; *pass.:* lite contestata; kuw.: contestata virtus (taattu, koetettu).

con-texo, texui, textum, III, kutoa kokoon, yhteen, niwoa, palmikoita, liittää kokoon, yhteen, villos, vineas, opus, corpus navium viminibus; kuw.: extrema cum primis, yhdiſtää; carmen, interrupta (jatkaa, pitkittää, kiinnittää); historia contexta (yhtenäinen, yhdenjakſoinen, yhtäjuokſuinen). *b)* yhteenliittämällä laatia, ſuorittaa, rakentaa, oquum trabibus, run.; kuw.: crimen (niwoa l. panna kokoon, kiertää kokoon, imeä ſormeſta).

contexte, *Adv.* yhtenäiſeſti, yhdenjakſoiſeſti.

contextus, us, *m.* (contexo), yhdiſtyys, yhtenäiſyys, yhdenjakſoiſuus, ſopuliitteiſyys, kuw.: orationis, rerum.

con-ticeo, II, (taceo), olla waiti.

conticesco, ticui, III, (cd.), waieta, äimetä, mykäſtyä, repente conticuit; werr.: conticescit sermo p. m.; kuw. waieta, waimeta, laantua, aſettua, heiketä, ehkäiſtyä, ſeiſahtua, herjetä, tauota, conticescit tumultus, furor, studium; conticescunt literae, artes, judicia p. m.

contignātio, ōnis, *f.* (ſeur.), palkiliitos, hirſiliitos, parſi-, niska-, wuollekerta, huonekerta, kerros.

con-tigno, I, (tignum), palkeiſta l. hirſiſtä liittää kokoon, hirſillä waruſtaa l. päällyſtää.

contiguus, 3, (contingo), toiſiinſa koskewa, wierellinen, likinen, lähinen; run.: hastae (keihään noudettawa, ſaawutettawa, ſaapuwilla), run.

continens, tis, *PA.* yhtenäinen, yhdenjakſoinen, yhtäperäinen, ſ. o. *a)* rajautuwa, äärityttywä (jhnkin), (jnkin äärein nen, wiereinen, hyrjäinen, lähinen, likinen, aër c. mari, praedia c. fundo; quae (pars) cum Cilicia continens est (ſattuu yhteen); silvae ac paludes (laajat); ajan ſuhteen: ſeuraawa, continentibus diebus; kuw.: timori malum c. fuit (ſeuraſi kintereillä l. tuota päätä pelkoa). *b)* keskeymätöin, katkeamatoin, lomatoin, wälitöin, agmen; ruinae (peräſukaiſet raukeamukſet); pons (kiintiä); terra c. l. yſ. continens, entis, *f.* mannermaa, manner; ajasta puh.: yhtämittainen, yhtäpuhkuinen, herkeämätöin, hellittämätöin, yhä kestäwä, alinomainen, labor, impetus, bella. 2) malttelias, maltikas, hillikäs, ſiiwoſuuntainen, ſäädyllinen, kohtuullinen, c.

in qua re l. taw. yks. continens. 3) puhetaiteessa *subst.* continens, tis, *n.* pää-asia, pääkohta, causae.

continenter, *Adv.* yhtenänsä, yhtä perää l. päätä, yhtä mittaa, yhtä soittoa l. pukua, yhtä työnänsä, hellittämättä, heittämättä, herkeämättä, puuttumatta. 2) maltteliaasti, kohtuullisesti, vivere.

continentia, ae, *f.* (scur.), pidättäminen; taw. kuw. himoin hillitys, maltti, malteliaisuus, siivosuuntaisuus, säädyllisyys, kohtuullisuus.

con-tineo, tinui, tentum, II, (teneo), kaikilta puolin pitää itakin, pitää koossa l. yhdessä, käsittää yheen, yhdistää, omnia complexu suo; pons continet oppidum; *Pass.* paikoista puh.: kehitettää, ympäröittää, piiritettää, ummistettaa, sulsettaa, rajoitettaa, montibus, loci naturä, flumine; kuw.: artes quasi cognatione quadam inter se continentur (rippuwat toisissaan); qui ejus hospitio contineretur (oli kesti-ystäwyyden kautta hänen kansansa yhdistetty); non beneficiis mutuis, sed odio communi contineri. 2) pitää koossa, pitää kiinni l. kiintiänä, pysyttää, pitää woimassa, säilyttää, exercitum; kuw.: in exercitatione, in studiis, in armis quem; in officio quem (pysyttää kuuliaisuudessa); rempublicam. *b)* pidättää, pitää alallansa, pysyttää, sulkea, animam; milites sub pellibus; exercitum castris; copias in castris; suo se loco, sese oppido, sese intra silvas (pysyä); quam angustissime quem; run.: continuit gradum (hiljensi kulkunsa, seisahti), continet imber agricolam (pitää kotosalla); — kuw. pidättää, ehkäistä, estyttää, pitää aisoissa l. kurissa, suistaa, hillitä, suos a proelio; animum a consueta libidine; se ab exemplis; se in aliqua lubidine; risum, cupiditates, insolentiam; dicta (pitää takanansa, olla ilmoittamatta l. sanomatta); run.: male c. se (tuskin malttaa itsensä, mielensä). *c)* sisältää, käsittää, in se vim caloris; rem militarem; res gestas regum; reliquum spatium mons continet (peittää, täyttää); eritt. *Pass.* contineri qua re, sisällettää jossakin, olla jtakin, jotakin, tehty l. rakettu jotakin, olla jossakin, olla jllakin l. rippua jossakin, perustua, nojata jhnkin, venis et nervis; foedere Romano; doctrinä, conjecturä y. m.

con-tingo, tinxi, tinctum, III, kastella, piskotuttaa, riiskotuttaa, karisuttaa, corpus amurcä, lac sale, run.

con-tingo, tigi, tactum, III, (tango), kaikilta puolin koskettella, satuttaa, pidellä, siwellä jtakin, koskea, kajota, ryhtyä, ruweta jhnkin, cibum rostris; terram osculo; manu, manibus quid, undas pede, run.; dextram (tarttua käteen); eritt. *a)* syöden pidellä l. kajota, maistaa, nauttia, cibos ore, granum, run. *b)* ohellisena sattua, rajautua, ääriryhtyä jhnkin, olla jnkin ääreinen, wiereinen, likinen, lähellä, yletyä jhnkin asti, fines Arvernorum, vallum, murum, silvam, agrum; inter se. *c)* saawuttaa jtakin, ehtiä, ennättää, päästä, tulla jhnkin, yhdyttää, tawata jtakin, metam, Italiam, occasus, arcem, Creten, portus, Phasidos undas, fines Illyricos, run.; auras (tulla ilmaan), avem ferro (nuotaa lintu, osata lintuun), aures (tunkea, kerjetä korwiin), run. 2) kuw. ylim. satuttaa, sukaista, sykäyttää jtta, jtakin, salwata l. pystyä jhn, iskeä jhn mieltä, quos publicae (fortunae) contingebat cura; me libido contigit, run.; eritt. *a)* saastuttaa, taw. contactus, esim. contacti eo scelere, violatione templi j. m. m. *b)* olla yhdistetty l. yhteydessä jkn t. jnkin kanssa, koskea l. waarantaa jhn, quem propinquitate aut amicitia; regiam aut affinitate aut aliquibus ministeriis; deos propius, run.; belli societate contactus (takertunut); Romanos consultatio nihil contingit. *c)* saawuttaa, tawata, sui similem naturam; jsta tapahtumista puh.: kohdata l. tawata jkta, yhtyä jhn, puuttua, sattua, pätkähtää, tulla jklle, tulla jkn osaksi l. omaksi, omistua jklle, onnistua, ja *abs.* tapahtua, osuuntua, res, honor contingit cui; non cuivis homini contingit adire Corinthum (ei jokainen onnistu pääsemään), run.; utinam Caesari contigisset, ut esset - - ca-

rissimus (jospa Caesar onnekseen olisi sattunut olemaan jne.); magis adeo id facilitate quam alia ulla culpa mea contigit.

continuātio, ōnis, *f.* (continuo), yhtenäisyys, yhdenjaksoisuus, peräkäisyys, yhtämenoisuus, yhtämittaisuus, järjestyttäisyys, lomatoin sätkä, rerum; imbrium (puuttumattomat, yhä pitkittäwät l. kestäwät rankat sateet); causarum; eritt.: c. verborum l. *abs.*, periodi l. lausejakso.

continuo, *Adv.* samaa päätä, sitä l. tuota l. tätä päätä, oikopäätä, hetikohta, kohta siltänsä, kohtapäätä, kohdastaan, kohta, samalla; ja wälisti ynnä kieltosanan kanssa: ei (sentähden, sen wuoksi) kohta.

continuo, I, (seur.), liittää toisiinsa l. yhteen, janata l. sätkätä toisiinsa, yhteen, jota ylim. yhdistää, quid cui rei; domos (riwittää toisiinsa, wieristyksin rakentaa); fundos, agros (hanki a itselleen ääristyksin olewia maita, ostamalla kokonaisuuttaa); verba (periodiksi l. lausejaksoksi latoa, laskea); eritt. *Pass.* continuari *dat.* kera l. *abs.*, sattua, äärirytyä, rajoittua jhnkin, olla yhdessä kiinni jnkin kanssa. *b)* werr. yhtenäisyyttää, s. o. yhtä mittaa, peräkästyksin tehdä l. harjottaa jtakin, yhtä perää jatkaa, pitkittää, kiinnittää jtakin, tehdä tekemistänsä jtakin, iter nocte et die (matkata matkaamistaan l. matkata jonottaa yötä päiwää); opus; magistratum (pitää l. hallita eteenpäin); cont. cui magistratum, consulatum (pitentää); run.: saxa trabesque (yhtenänsä, ehtimiseen nakella); *Pass.*: paci externae continuatur discordia domi (rauhaan liittyy l. rauhaa seuraa wälittömästi eripuraisuus).

continuus, 3, (contineo), yhtenäinen, yhdenliitteinen, yhden- l. samanjaksoinen, riwinen, wieristyksin l. rinnastuksin olewa, katkeamatoin, yhtäjuoksuinen, yhtämenoinen, humus (mannermaa), Leucas (mannermaahan yhdistynyt), run.; jota proxima quaeque et deinceps continua (s. o. noihin sattuwat, noita seuraawat majat); kuw.: translationes. *b)* ajan puolesta: yhtäperäinen, peräsukainen, peräkäinen, jäljettäinen, yhtämittainen, lomatoin, keskeymätöin, puuttumatoin, herkeämätöin, dies continui quinque ex eo die (wiisi päiwää yhtä perää, yhtä päätä, perästyksin, järjestään, järkiään, peräkanasin, päästytysten, yhdytysten); bella, regna, incommoda.

contio *etc.*, l. concio *etc.*

con-torqueo, torsi, tortum, II, wääntää, kiertää, pyörtää, kääntää, membra, globum; proram ad laevas undas, run.; eritt. wiipottaa, wiipata, liwittää, kiidättää, paiskata, syssätä, sujauttaa, sinkauttaa, hastam, hastile, telum, spicula, phalaricam (in quem), run. *b)* kuw. wiipata, verba (s. o. työnnellä, lasketella, paiskia mahtipontisia sanoja); ad severitatem quem (kääntää, saattaa, pakoittaa).

contorte, *Adv.* wäänteisesti, kierteisesti, hämmentyneesti, sekasäisesti, dicere.

contortio, ōnis, *f.* (contorqueo), wiipaaminen, dextrae; kuw.: orationis, puheen kierteisyys, sykerrys, sekasäisyys.

contortulus, 3, (seur.), wähän wäänteinen l. kierteinen, kiewoksinen, conclusiunculae.

contortus, 3, *PA.* wiipattu, pohtikas, innokas, mahtipontinen, ankara, wankka, woimakas, oratio. 2) wäänteinen, kierteinen, kiewoksinen, sykertynyt, sekasäinen, res.

contrā, I) *Adv.* wastapäätä, wastaan, toisella puolella, c. circaque; c. intueri (katsoa suoraan kohden, katsoa silmiin). *b)* werr. toiselta puolen, toisin puolin, toisaalta päin, wastoin, takaisin, c. vociferari; c. ordiri, run.; jota wastoin, wastahakaan, päintoisin, toissapäin, toisin, päinwastoin, periwastoin, ut hi miseri, sic c. illi beati; utrumque c. accidit; c. atque (ac) l. quam, päintoisin kun; wihamielisestä wastaisuudesta puh.: wastaan, c. consistere (tehdä wastusta l. wastarintaa); c. dicere (puhua wastaan, ja myös: kantaa päälle); c. venire obviam (tunkea l. karata päälle); c. ferire. II) *Praepos.*, waatii *acc.*, paikasta puh.: wastapäätä, wastaan, kohdastansa päin, kohden, kohdalla,

quae (regiones) sunt contra Gallias; Britannia c. eas regiones posita; c. castra Romana, c. arcem j. m. ſ. *b)* werr. waſtaan, waſtoin, c. vim fluminis; contra opinionem, exspectationem, spem, decus regium; jſtä c. ea, ſitä waſtoin, waſtoin, päintoiſin; uſein wihamieli waſtaiſuudeſta puh.: waſtaan, c. populum Rom. conjurare, c. deos disputare; c. fortunam armatus, c. pericula et insidias firmissimus.

contractio, ōnis, *f.* (contraho), kokoonwetäminen, digitorum, brachii; superciliorum (kurttuun wetäminen, muriſtaminen); frontis (rypiſtäminen); werr. lyhentäminen, lyhyys, syllabae, orationis; kuw.: c. animi, mielen ahdiſtuminen l. lantuminen, tuskamieliſyys, alamieliſyys; jſtä contractiuncula, ae, *f.* animi, ſumiamieliſyyden kohtaus.

contractus, 3, *PA.* ſupiſtettu, ahdas, wähätilainen, wähäinen, locus, run.; jſtä tärkkä, lyhyt, noctes; oratio; kuw. ſoukka, tiukka, studia (wähämääräiſet); paupertas (niukka, wähäwaraiſen), run.

contrā-dīco, dixi, dictum, III, puhua waſtaan, panna waſtaan.

con-traho, traxi, tractum, III, wetää yhteen, kokoon, koolle, tuottaa l. käytäyttää kokoon, yhteen, joukota yhteen, koota, yhdiſtää, cohortes ex regionibus; copias Luceriam; exercitum in unum locum; omnem exercitum; naves; classem; ad colloquium (eos), wälittää keskinäinen haaſtelo. *b)* kuw. panna toimeen, toimittaa, ſaattaa, aikaanſaattaa, noſtaa, tehdä, tuottaa, ſynnyttää, negotium cui (ſäätyttää jkn päälle); bellum cui cum quo; aliquid damni; molestias liberalitate sua, ſaawuttaa l. wallata itſelleen; sibi poenam; aes alienum (kartuttaa); certamen, causam certaminis, plus periculi; amicitiam; — jſtä ſopia, ſuoſtua, yhtyä jſtakin jkn kanſſa, ſuoſimalla iſkeä jku aſia jkn kanſſa, rem, rationem cum quo; res contractae (ſuoſtumat); werr. pitää keſkuutta, kanſſakäymiſtä, yhteyttä, olla pariſſa, cum altero, nihil cum populo. 2) wetää kokoon, kutiſtaa, ſupiſtaa, lyhentää, wähentää, membra, pulmones; castra; vela, run.; frontem (wetää kurttuun, rypiſtää); kuw. ahdiſtuttaa, ahtauttaa, maſentaa, hillitä, animum (ahdiſtua, lantua, huoleſtua); contrahi incommodis amicorum (apeutua, käydä murheelliſeksi); appetitus; cupidinem, run.

contrārie, *Adv.* waſtapäiſesti, waſtaiſesti, waſtakkain, waſtahakaiſesti, waſtaſukaiſesti, c. relata verba.

contrārius, 3, (contra), waſtapäinen, waſtainen, waſtapäätä l. kohdaſtanſa päin olewa, toispuolinen, collis adversus huic et contrarius; tigna iis c.; contrario ictu; werr. *a)* waſtainen, waſtakkainen, periwaſtainen, waſtahakainen, waſtaſukainen, toisſapäinen, virtutis contraria est vitiositas; voluptas c. honestati; orationes inter se c.; versantur contrario motu atque coelum (toisſapäinen kun); si rex contraria vult (waſtaſukaiſia); disputandum est de omni re in contrarias partes (puoleſta ja waſtaan); vocare animum in contraria (wetää mieli eriſuunnille), run.; e l. ex contrario, waſtoin, päintoiſin, periwaſtoin. *b)* waſtainen, wihamielinen, wahingollinen, haitallinen.

contrectātio, ōnis, *f.* (ſeur.), pitelemінen, koſketteleminen.

con-trecto, I, (tracto), pidellä, tunnella, koſketella, librum manibus, run. *b)* kuw. ahferaan käytellä, muokkailla, wilſellä, miettiä, ajatella, divulsa et quasi discerpta; tota mente quid.

con-tremisco, tremui, III, wäriſtä, täriſtä, hytiſtä, wapiſta, tota mente atque omnibus artubus; metu; werr.: cujus numquam fides virtusque contremuit (ei milloinkaan järkähtänyt, horjunut, ollut epäwakainen). 2) *trans.* wapiſten peljätä, peljätä wäriſtä jtakin.

con-tremo, III, kowin wapiſta, järiſtä, järkyä.

con-tribuo, tribui, tribūtum, III, jakaen yhdiſtää jkhn, jkn kanſſa, jakaa, antaa omakſi l. oſakſi, cum Oscensibus erant contributi (oliwat liitetyt yhteen Oscenſilaisten kanſſa); Phocenses Lo-

crensesque his contribuerunt; in unam urbem contributi; urbes ad condendam Megalopolim contributae. 2) kerätä, yhdessä panna awukſi, aliquid, run.

con-tristo, I, (tristis), ſaattaa murheelliſeksi, murhetuttaa, huoleſtuttaa, quem; run.: laevo lumine coelum (Siriukſesta puh.), ſ. o. tuskauttaa ihmiſet, jotka näkewät tuon paha-enteiſenä tähtenä taiwaalla. *b)* werr. ſynkeyttää, ſumeuttaa, kolkoſtuttaa, coelum pluvio frigore, annum, run.

contrītus, 3, *PA.* raanakſi kulunut, joskaiſelta tunnettu, yhä matkittu, jokapäiwäinen, praecepta, proverbium.

contrōversia, ae, *f.* (controversus), riita, kiiſtelö, wäitös, ja myös: riitakyſymyſ l. riitakohta, riidankanta, vocare, adducere, deducere quid in controversiam (ſaattaa l. tehdä riidanalaiſeksi, riideltäwäksi, panna waſtaan); venire in controversiam (tulla l. joutua riidanalaiſeksi); esse, versari in controversia (olla riidanalainen); res facit controversiam (ſaattaa riidan, tuottaa riidan ainetta); controversiam inferre, intendere; controversias tollere; controversiam alere, dirimere, componere, sedare; c. est cui cum quo; controversiam habere cum quo de qua re; c. est inter scriptores; controversiam constituere; sine controversia (wäittämättömästi, kieltämättä).

contrōversiōsus, 3, (cb.), järin riidanalainen.

contrō-versus, 3, (contra), riidanalainen, riidelty, jus, res. *b)* riitaiſa, riiteliäs, naturä.

con-trucīdo, I, hakata l. ruhtoa palaſikſi, mähykſi, maahan, teloitella, tuhota, corpus; kuw.: rempublicam (pilkota, ſortaa).

con-trūdo, trūsi, trūsum, III, lykätä, työntää, ſyſätä, pistää jhnkin, quos in balneas.

contubernālis, is, *m.* (ſeur.), teltakumppani, teltatoweri, teltalainen; jota ſotapäällikön ſeurailia (ſotapalweluſſen oppimiſeksi), Pompejo. *b)* ylim. kumppani, toweri, kerallinen, illi c. t. meus c. in consulatu.

con-tubernium, ii, *n.* (taberna), teltayhteys, teltakumppanuus; eritt. ſotapäällikön ſeuraaminen l. ſaatanto (ſodan oppia warten). *b)* werr. yhdessä eläntö, kumppanuus, ſeuraaminen; eritt. orja-awio; jota myös: yhtäpidäntö, yhtys. 2) *concr.* yhteinen ſotatelta.

con-tueor, tuitus, II, kaikilta puolin, tarkaſti, tarkaſtella, ſilmäillä, tarkaſtella, totam terram p. m.

contumācia, ae, *f.* (contumax), ynſeys, jäykkys, uppiniskaiſuus, ykſipintaiſuus, waſtahakoiſuus, kowakorwaiſuus, röykkeys, uhkamieliſyys.

contumāciter, *Adv.* ynſiästi, jyrkästi, niskuriſti, waſtakalpiſesti.

con-tumax, ācis, (runko tem, josta temno, contemno, contumelia *etc.*), ynſiä, jäykkä, jyrkkä, uppiniskainen, ykſipintainen, kowakorwainen, waſtahakoinen, in quem; animus.

con-tumēlia, ae, *f.* (runko tem, josta temno, contemno), ſolwaiſtus, häwäiſtys, herjaus, pilkka, häpiä, paha menetys, contumelias dicere; contumeliam jacere in quem, imponere cui; accipere contumeliam; omnes indignitates contumeliasque perferre; c. verborum (ſolwaus-, herja-, ſoimuſanat, -puheet); werr. loukkaus, wioitus, contumeliam perferre, laiwoiſta puh.

contumēliōse, *Adv.* ſolwaiſewaiſesti, häwäiſewäiſesti, pilkalliſesti.

contumēliōsus, 3, (contumelia), ſolwaiſewainen, häwäiſewäinen, herjaawainen, pilkallinen, häpiällinen, in quem; voces, dicta (ſolwaus-, ſoimupuheet).

con-tumulo, I, haudata.

con-tundo, tudi, tūsum, III, ruhtoa l. ſurwoa rikki, pieneksi, ſämäksi, lyödä luhoksi, rohentaa, rouhia, murentaa, ſärkeä, ruſentaa, rutiſtaa l. muſertaa rikki, mähykſi j. m. ſ., arundinum radices; manus; nares (likiſtää ſiſälle), run.; run.: articulos (raukaiſta, hermotuuttaa); *Pass.:* contundi inter saxa, ihmiſiſtä puh.; contusa classis. *b)* kuw. ſärkeä, ſortaa, lanniſtaa, maſentaa, häwittää, kukiſtaa, ferocem victoriā Hannibalem; opes cujus; audaciam cujus; calumniam et stultitiam.

conturbātio, ōnis, *f.* (conturbo), hämmennys, häiriö, hurmio, hämmästys.
conturbātus, 3, *PA.* hämmentynyt, lewotoin.
con-turbo, I, häiritä, myllermöitä, mullistella, meuruta, seuhtoa, saattaa sekasortoon, sekaukſiin, hurmioon, ordines Romanorum, rempublicam; eritt.: c. rationem l. yks. conturbare, joutua pulaan, ahdinkoon, hämiöön, mennä wararikoſi. *b)* kuw. häiritä, hämmentää, lewotuuttaa, quem; animos.
contus, i, *m.* tanko, saikka, keksi, sauwoin, keihäs.
cōnus, i, *m.* keila, kukkura; werr. kyyräränkeila, -huikku.
con-valesco, valui, III, perin parantua, toipua, wirkistyä, kostua, wauraastua, woimistua, ex morbo; werr. tuleſta puh.: kiihtyä, yltyä; kuw. tointua, wahwistua, wäkeytyä, kaswaa, saada walta, lewitä, ut convalescere civitas posset; tanto hic (*sc.* Milo) magis convalescebat (ſitä enemmin paiſui l. karttui tämän woima ja arwo).
con-vallis, is, *f.* umpilakſo, yli-ympäri ſuljettu alanko.
convecto, I, (conveho), kuljettaa l. kantaa kokoon.
convector, ōris, *m.* (seur.), matkakumppani, -toweri, -weli.
con-veho, vexi, vectum, III, kuljettaa kokoon, ajaa, wetää, kantaa, tuoda, toimittaa kokoon, frumentum ex finitimis regionibus in urbem; aes grave plaustris ad aerarium; lintribus in insulam materiem.
con-vello, velli, vulsum, III, kiskoa ſijaltaan, temmata, nyhtää, nykäistä, rytkäistä, riuhtaista, rewäistä, ſiepata ſijaltaan, alaltaan, ulos, irti, pois, irroittaa, vectibus infima saxa turris (ſ. o. kangoittaa irti); repagula; munitiones; quid ex suis sedibus, e sacrario; silvam ab humo, run.; turrim altis sedibus (ſ. o. yläwiltä aſemiltaan irti), run.; eritt.: signa, nykäistä liput maasta, saada l. lähteä matkalle. *b)* kuw. järkyttää, wawistuttaa, horjuttaa, rytkäistä pois, hämittää, kukistaa, rempublicam, auxilia reipublicae, opinionem, instituta omnium; judicia, stipulationes *etc.* (purkaa, kumota); quem de pristino statu. 2) repiä rikki, riuhtaista l. riepſata rikki, palaſikſi, paloitella, dapes dente, run.; aequor remis rostrisque (wiillellä), run.; naves undis Euroque convulsae (runnotut l. särjetyt rikki), run.
convena, ae, *c.* (convenio), kokoontulewa, *subst.* convenae, arum, kokoutunut wäki l. joukko, keräytyneet muukalaiſet, kokoontulokkaat.
conveniens, tis, *PA.* yhteenſopiwa, yhtäpitäwä, yksimielinen, yksineuwoinen, ſopuſointoinen, amici, propinqui; constantia. *b)* ſopiwa, ſowelluwa, luontuwa, tajouwa jhnkin, jnkin mukainen l. jtakin wastaawa, ſowelias, laadullinen, cum qua re, cui rei, ad quid; inter se; *abs.:* toga, run.
convenienter, *Adv.* yhteenſopiwaſti, yhtäpitäwästi jnkin kanſſa, jhnkin tajouwaſti, jnkin mukaiſeſti, c. cum natura, c. naturae vivere (luonnon mukaan l. nouteeksi); c. sibi dicere (laſkea ſananſa ſopuſeuraiſeſti); c. ad praesentem statum loqui (tilaa wastaawalla tawalla).
convenientia, ae, *f.* (seur.), yhteenſopiminen, yhteenmukauminen l. -tajouminen, yhtäpitäwäiſyys, ſopu, ſopuſointo, naturae (cum qua re), temporum, rerum in amicitia y. m.
con-venio, vēni, ventum, IV, tulla kokoon, koolle, yhteen, yhtyä, kokountua, keräytyä, ex provincia; ex proximis hibernis et a Caesare; ad judicium; in consilium, in colloquium, in unum locum; ad quem; inter se; ad quem defendendum; c. gratulatum; elottomiſta puh.: quum multae causae convenisse unum in locum videntur. (Eritt. *b)* c. in forum, olla jtakin keräjäkuntaa, tehdä keräjäkunta. *c)* c. in manum, naiſeſta puh., tulla mieheu käſiin, mennä mieheu haltuun l. waltaan. *d) trans.* ſattumalta tawata l. yhdyttää jku, oſauntua yhteen jkn kanſſa, in itinere (nim. eos); taw. ehdollanſa, tahallaan kohdata jku, tulla l. mennä jkn luokſi, puhutella jkta, käydä jkn tykönä l. etſiä jkta, quem, tribunos plebis, adversarios cujus j. m. m.; Atilium spargentem

semen; habere potestatem cujus conveniendi (päästä jkn eteen, puheille); venire cujus conveniendi gratiâ (tulla tervehtimään jkta). 2) yhdistyä; eritt. *b)* tuw.: res convenit l. *impers.* convenit, yhdistytään, suostutaan, yksimieliśtytään jhnkin, yhdytään, sowitaan jstakin, pidetään yhtä l. ollaan yksineuwoisia jsstakin, puhutaan yhteen jtakin, yhteisesti päätetään jtakin, res convenit cui cum quo, inter quos t. *abs.*, esim. pax convenit cum quo (yhdytään l. yhtywät rauhasta jkn kanssa); quod tempus inter eos convenerat (jonka heiken oliwat keskenänsä määränneet); pax convenit in eas conditiones (keskinäinen rauha tuli aikoiseksi l. rakettiin jne.); conditiones non convenerunt (eiwät yksimieliśtyneet ehtoihin); convenit cui, cum quo, inter quos, *acc. c. inf.* t. *abs.*, esim. mihi cum Dejotaro convenit, ut - - esset (minä ja Dejotarus olemme tehneet sen wälipuheen, että jne.); inter consules conveniebat (Konsulit oliwat yksituumaiset); convenit, reliqua belli perfecta (yleiseen waiteteään); pacto convenit, ut - - (tehtiin liitto semmoinen, että - -); uti convenerat; jsta pax conventa (sowittu, iśkettu rauha). 3) sopia jhnkin, ad pedem apte; tuw. *b)* tuw. sopia, soweltua, mukauta, luontua, tajouta, somiśtua, mahtaa, käydä laatuun l. päisin, syntyä, olla sowelias, luontewa, omainen, laadullinen, in quem ea suspicio convenit (jonka pääh̄n sopii); vitia c. videntur in quemvis potius quam in istum; quae contumelia non convenit ad maximam partem civium; haec deliberatio non videtur c. cum oratione cujus; labor viris convenit; hoc non convenit virtuti meae; *impers.* convenit, esim. ad praetorem ire convenit; quo (tempore) maxime contendi conveniat (jona tuli woimia wäinästää); quī convenit, ut - -.

conventĭcium, ii, *n.* (cb.), rahapalkkio kansankokouksiin tulemisesta, kokousraha.

conventĭculum, i, *n.* (conventus), kokous, yhdistys, conventicula hominum.

conventio, ōnis, *f.* (convenio), kokous; tuw. suostumus, wälipuhe.

conventum, i, *n.* (convenio), sopima, suostumus, wälipuhe, puhe.

conventus, us, *m.* (convenio), kokous, seura, eritt. *a)* woittomaitten kpgeissa kaupanpitoa warten asuwaisten romalaisten porwarein: kunta, yhdystö, kauppakunta. *b)* keräjäkokous woittomaisa, keräjäpäiwä, agere, peragere (keräjöitä, pitää keräjät); jsta werr. keräjäkunta. 2) = conventum.

con-verbero, I, kowin piestä, lyödä rikki.

con-verro, verri, versum, III, lakaista kokoon, ulos; werr. haalia kokoon, hereditates omnium.

conversātio, ōnis, *f.* (converso), kanssakäyminen, seuranpito, yhteys.

conversio, ōnis, *f.* (converto), kääntö, pyöräbdys, pyörintä, kiepunta, coeli; conversiones coelestes (mailmantolaisten l. taiwaankappalten); mensium annorumque, ajottainen l. aikakausinen palajaminen. 2) tuw. muuttaminen, muutos, rerum. *b)* c. orationis l. yks. conversio, periodi, lausejakso. *c)* saman sanan kertominen lausetten lopussa, t. myös: sanelman toisinpäin laskenta.

converso, I, (seur.), pyörittää l. kieputtaa ympäri, animus se ipse conversans; jsta conversor, I, liikkua, olessella, elää, pitää kanssakäymistä.

con-verto, verti, versum, III, kääntää, kiertää, pyörtää, Herculem (s. o. pyöräyttää l. palauttaa); eritt.: signa, pyöräbtää, jsta signa conversa inferre, pyöräbtäneenä l. toisenkaltaisella esirinnalla tunkea edelleen; iter (laskea toisin, muuttaa retkensä); c. se l. converti, pyöriä, kieppua ympäri, circum axem (maasta puh.), in infimo orbe (kuusta); c. se myös: pyöräbtää, lähteä pakoon; terga (kääntyä selkä päin, paeta); tun.: fugam (s. o. palata pakosalta), terga conversa fugae dare (s. o. turwata l. painaa pakoon); jsta ylim. kääntää, suunnata, ohjata, naves in eam partem; materiam ad hostem, ora ad quem; tigna contra vim fluminis; ferrum in quem, lumina ad solem,

omen in quem, run.; se in Phrygiam (läbteä); aciem in fugam (syöstä l. sysätä pakoon); iter in provinciam (ottaa uransa, suorittaa matkansa); omnium ora in se, omnium oculos ad se (käännyttää, siirryttää, wetää puoleensa); run.: conversi inter se oculos tenebant (pitiwät silmänsä heitettyinä toinen toisensa puoleen); c. se ad quem, kääntyä jkta wastaan, mutta myös: luottamalla kääntyä jkn puoleen. *b)* kuw. kääntää, tarkoittaa, tähdätä, animos in l. ad quid; ingenium et studium ad quid; rationem in fraudem (panna, laskea, käyttää); partem coloris in herbas (saattaa, jakaa), run.; usein: se c. ad quem t. quid, esim. ad philosophos, ad voluntatem cujus, ad timorem j. m. m., kääntyä; run.: ferre quid conversum in unius exitium (antaa kääntyä yhden turmioksi). 2) muuttaa, toisenkaltaisuuttaa, sekä alkp. että kuw., rem; rempublicam (mullistella, myllermöitä, saattaa hurmioon); avaritia animum convertit; castra castris, waihetella leiri leiriin, s. o. edemmäksi siirtyen yhä rakentaa toisia leirejä; c. crimen in laudem; conversa subito fortuna est (pyörähti, waihtui); conversae sunt omnium mentes (mielet kääntyiwät l. muuttuiwat); eritt. *Pass.* converti, muuttua, tekeytä, in canem. *b)* kirjateoksista puh.: kääntää, e Graeco ja ex Atticis orationes; de Graecis aliqua; librum in Latinum. II) *intrans.* kääntyä, pyörähtää, palata, ad quem, ad pedites; in regnum suum; kuw. laikahtaa, paneuta, wääntyä, langeta, muuttua jksikin, hoc vitium huic uni in bonum convertebat; in superbiam dominationemque.

con-vestio, IV, waatettaa; werr. werhota, peittää, ympäröitä, omnia hederā.

convexus, 3, (conveho), kuwerias, kupera, kupia, kupuwa, kaarewa, kehkerä, coelum, pondus (mundi), foramina terrae, run.; *subst.* convexum, i, *n.* kaarrelma, c. nemorum (wehmaston suoja), run.; eritt. *plur.* convexa supera, coeli, taiwaanlaki, -kansi, taiwas, run. *b)* wiettäwä, luisu, jyrkkä, vertex c. ad aequora, iter, trames, run.

convīciātor, ōris, *m.* (seur.), panettelia, herjaaja, häwäisiä.

convīcior, I, (seur.), isosti soimata, sulmia, sättiä, parjata, herjata, panetella, moittia.

con-vīcium, ii, *n.* (vox), iso huuto, ääni, kirkuna, mäikkinä, riekuna, pauhina, meno, cantorum; convicia nemorum (s. o. lintuin säkätys, tirskuna metsissä), run.; konnain porskunastakin puh., run. *b)* räyskinä, tiuskina, ärjynä, riita, ankara waadinto, kowa wastustaminen; eritt. kowa soimaus, sulmaus, parjaus, herjaus, rääwäys, häwäistys, soimu-, herja-, haukku-, solwaussana l. -puhe; werr.: c. aurium (moite, nuhtelo); c. tacitum cogitationis (ajatuksissa).

convictio, ōnis, *f.* (convivo), seurallinen yhdessä eläntö, yhteys, kanssakäynti; *concr.:* convictiones domesticae (kotokumppanit).

convictor, ōris, *m.* (convivo), yhdessä eläjä, koti-ystäwä, seuranpitäjä, pöytäkumppani, jokapäiwäinen wieras.

convictus, us, *m.* (convivo), seurallinen yhdessä eläntö, alinomainen yhteys l. kanssakäynti, in convictu quem principem habere. 2) wieraspito, kemu.

con-vinco, vīci, victum, III, alkp. perin woittaa; jsta täydellisesti näyttää l. todistuttaa jku syylliseksi (jhnkin), syypääksi, wikapääksi (jhnkin), quem; quem summae negligentiae, levitatis et infirmitatis, facinoris; quem in pari peccato; *inf.* kera: ut qui dixisse quid aut fecisse convincerentur. *b)* kumoamattomasti näyttää l. ilmeisyyttää jtakin, osottaa todeksi t. walheeksi, toteuttaa, facinus; avaritiam; poetarum et pictorum portenta (näyttää walheeksi, wääräksi, tehdä tyhjäksi); errores Epicuri (kumota); convicta praedia (näytetyt wieraan omaksi, s. o. tuomitut jklta pois); cum eum ne liberum quidem esse ratio et veritas ipsa convincat.

con-vīso, III, tarkoin katsella; run. tähdistä puh.: walaista, kirkastaa.

con-vīva, ae, *m.* (vivo), pöytäwieras, pöytäkumppani, wieras, kutsuwieras, kutsunen.

convīvālis, e, (convivium), ateriallinen, kemullinen, pidollinen, pöytä-, oblectamenta.

convīvātor, ōris, *m.* (convivor), aterian tekiä, kemun pitäjä, kestittäjä, iſäntä.

con-vīvium, ii, *n.* (vivo), alkp. yhdeſſä eläntö, jöta yhteinen ateria, ſeura-ateria, ſyöminki, kemu, wieraspito, pidot, kutſut, kestit; *concr.* pöytä-wieraat.

con-vīvo, vixi, victum, III, elää t. aterioita yhdeſſä jkn kanſſa.

convīvor, I, (convivium), pitää yhteinen ateria, yhdeſſä aterioita, yhdeſſä kemuilla, yhdeſſä ſyödä ja juoda.

con-voco, I, kutſua kokoon, yhteen, käskeä t. käytäyttää koolle, yhteen, koota, homines ad l. in societatem vitae (yhdiſtää ſeuralliſeen elämään); principes ad se, praefectos equitum ad concilium; omnes in unum; senatum, centuriones, concilium; quem (kutſua jku ynnä toiſten kanſſa); omnes, qui arma ferre possent (noſtaa); c. et armare homines (joukota yhteen).

con-volo, I, ikäänkun lentäin, ſ. o. ſamoten, kiukkaan, nopiaſti tulla kokoon t. kokoutua, rientää t. juoſta kokoon, yhteen, luokſi, ad funus, ad sellas.

con-volvo, volvi, volūtum, III, wierittää kokoon, yhteen, wyöryttää, kiertää, käpertää, mykärtää, ſykertää kokoon, yhteen, terga (kymärtää kokoon, kärmeeſtä puh.), run. 2) pyörittää t. kierittää ympäri, se convolvens sol; jöta testudo convoluta omnibus rebus (ympärikäärittу, peitettу).

con-vomo, III, okſentaa täyteen, mensas.

con-vulnero, I, ſywältä haawoittaa.

co-operio, operui, opertum, IV, kokonaan peittää, quem lapidibus (kiwitää jku); kuw.: coopertus miseriis, sceleribus, flagitiis atque facinoribus, stupris (waiwoilla yllötettу, ſälytettу waiwoja jne. täyteen, waiwoihin jne. waipunut).

cooptātio, ōnis, *f.* (ſeur.), walintо, collegiorum; censoria; in patres (otanta t. laſkenta iſten joukkoon).

co-opto, I, (yhteiſeſti) walita (jhnkin wirkaan), ottaa t. laſkea (jhnkin luokſaan), senatores, senatum; magistrum equitum; quem in amplissimum ordinem, in collegium; inter patricios.

co-orior, ortus, IV, äkkiä noſta, kohota, ilmauntua, koitua, ſyntyä, ſyttyä, puhjeta, remahtaa liikkeelle, eſim. cooritur ignis (putkahtaa palamaan), certamen, bellum, tempestas, ventus ſ. m. ſ.; coortis doloribus; risus omnium coortus est (kaikki purskahtiwat nauramaan); eritt. wihamielin noſta, ſotamiehiſtä ſ. m. ſ. puh., in pugnam, ad bellum.

Coos l. **Cous**, i, ja **Cōs**, *abl.* Co, *f.* eräs Sporadein ſaariſta, wiinapuun hoidolta ja kutouſtaidoltaan aiwan mainio; jöta **Cōus**, 3, ko'olainen, Venus, kuuluiſa, Apelleen maalaama Venerin kuwa; artifex (ſ. o. Apelles), vestis (silkkinen ja kullankirjainen), run.; *subst.* Cōi, orum, *m.* Ko'olaiſet; Cōum, i, *n.* (*sc.* vinum), Ko'on wiina; Cōa, orum, *n.* Ko'on waatteet.

cōpa, ae, *f.* (copo = caupo), wiinalan emäntä.

Cōpae, arum, *f.* wanha kyki Boiotiaſſa; jöta **Cōpāis**, idis, *f.* paljus, Kopaisjärwi Boiotiaſſa.

cōpia, ae, *f.* (co-ops), täyſi l. runſaus wara, jöta runſaus, rikkaus, kyllyys, paljous, joukko, iſo luku l. määrä, virorum fortium, principum, remigum, latronum, tubicinum, necessariorum; frumenti, pabuli; lactis, run.; rerum; verborum l. *abs.*, ſanatulwa, lauſerunſaus; run.: narium, hywänhajuiſista kukiſta puh. Eritt. *b)* omaiſuus, tawara, rikkaus, waralliſuus, kaikenmoinen hywyys, riiſta, waruſta, kaikenlaiſet warat l. warakeinot, taw. *plur.*; jöta *plur.* myös: jywä- ja ruokawarat, muona, elintarpeet. *c)* ſotamenoiſſa: ſotawäeſtö, ſotalaumaſto, ſotajoukko, taw. *sing.*; taw. *plur.* miehiſtö, ſotajoukot, -laumat, -wäki, pedestres, peditum, armatorum. 2) kuw. apukeino, apuneuwo jnkin aikaanſaamiſeen, jöta wara, walta, woima, tila, tilaiſuus, loma, lupa, wapaus jhnkin, pugnae, Martis, mortis (tappeloon jne.), run.; pugnandi, memorandi, societatis conjungendae; est cui somni copia; copiam cujus habet (jku on hänen woimaſſaan l. wäeſſään); antequam sit tibi c. no-

stri (ennen kun minun mitäkään woit, minun käskiä saat), modo copia detur (jahka waan saan hänen haltuuni), run.; copiam facere l. dare cui, ynnä seur. *gen.*, esim. pugnae, pugnandi, antaa jkllle tilaisuus jhnkin; c. soceri data est (wara sallittiin päästä appiwisän eteen, puheille), facta est c. mundi (mailman awaruus aukeni hänelle), quae cuique est c. (kukin waraansa l. ettänsä myöden), run.; jota ex c., ex c. rerum, pro rei c. j. m. s., aistain johdon mukaan, aistan laadun l. retken mukaan, tilaa myöden. II) Copia, ae, *f.* runsauden jumalatar.

cōpiolae, arum, *f.* (ed.), wähälukuinen sotawäki.

cōpiōse, *Adv.* runsaswaraisesti, waraskaasti, runsaasti, koolta, kosolta, ololta, kyllältä, wiljalta, ähmäkältä, roimalta, proficisci, ornari, comparare pastum; eritt. sanakkaasti, runsaspuheisesti, puheliaasti, ainehikkaasti, lawialta, juurin jaarin, loqui, dicere, laudare j. m. s.

cōpiōsus, 3, (copia), kosolta warustettu jllakin, runsaswarainen jstakin, waraka, warallinen, elokas, woipa, rikas, äweriäs, *abl.* kera t. *abs.*, agris, aedificiis, argento, rebus omnibus c.; mulier; via; oppidum (warawäkewä); eritt. puheliasta ja puhecsta puh.: sanakas, runsaspuheinen, puhelias, ainehikas. *b)* harw. wiljoin saapuwilla l. tarjona olewa, wiljawa, ololinen, liquor, run.

copis, idis, *f.* wäärä persialainen miekka.

cōpula, ae, *f.* (co-apio), side, nuora, köysi, hihna, koirankahleet; laiwan iskukoukustakin puh. *b)* kuw. side, yhdistys, talium virorum.

cōpulātio, ōnis, *f.* (copulo), yhteenliitos, yhdistys, c. atomorum inter se, rerum; seuralliscsta yhdistyksestä puh.: primi congressus copulationesque.

cōpulātus, 3, *PA.* yhteenliitetty, yhdistetty, yhdessä.

cōpulo, 1, (co-apio), liittää yhteen, niwoa yhteen, yhdistää, quid cum qua re t. se cum quo, esim. honestatem cum voluptate, se cum inimico: t. ainoasti *acc.*: verba, voluntates; concordiam (lujittaa, kiinnittää).

coquo, coxi, coctum, III, keittää, paistaa, leipoa, keittämällä laatia, coenam, cibaria y. m.; aurum (sulattaa); rastra (takoa), run.; lateres (polttaa); werr. *a)* kuiwata, paahtaa, kowentaa, coquit glebas aestas maturis solibus, run.; robur (tulessa kowentaa, karaista), run. *b)* kypsentää, tuleuttaa, jouduttaa, walmistaa, poma cocta et matura; vos Austri coquite horum opsonia (mädäntäkäät), run.; cibum (muokata, kehittää, sulattaa). 2) kuw. muokkailla, miettiä, mieltää, juoksuttaa mielessään, aiotella, consilia secreto, bellum. *b)* ikäänkun polttain tuskauttaa, ahdistaa, lewotuuttaa, quae (cura) nunc te coquit, run.

coquus, i, *m.* (ed.), keittäjä, keitturi, kokki.

cor, cordis, *n.* sydän; run. *plur.* ihmiset, henget, miehet, corda aspera, fortissima; kuw. *a)* mieli, tunto, corde tremit, run.; cor tangere, run.; cordi est mihi, on huolenani, on mieleeni, on minulle mieluinen, suotuisa, otollinen, rakas, mieleni tekee jtakin, pidän jllakin wäliä j. m. s., wälistä ynnä seur. *inf.* t. *acc. c. inf.* kanssa, idque eo mihi magis est cordi, quod *etc.*; id votum diis cordi fuit (armollisesti hywäksyiwät jumalat tuota lupaamaa); credo, rem - - manere, diis cordi fuisse (luulen jumalain tahdon l. päätöksen olleen jne.). *b)* järki, äly, ymmärrys, cui cor sapiat; stupor cordis. 2) mahansuu, maha.

Cora, ae, *f.* Latiumin kpgeita.

coralium ja **curalium**, ii, *n.* punainen koralli.

Coralli, orum, *m.* eräs Mustan meren ääreinen kansakunta.

cōram, *Adv.* ja *Praepos.* (ikäänkun cooram, con ja os, ora), *a) Adv.* näkywiesä, näkywillä, näkösällä, silmin nähden, korwin kuullen, edessä, c. producere quem, näkywiin, esiin; venire c. (tulla jku itsen tienoille, pateille, puheille), run.; Manlius se ipse c. offert (tulee sotamiesten näkywiin); c. mecum disputet, edessänne, julkisesti; c. jungere oscula (s. o. kaikkein silmissä, julkisesti), run. *b) Praepos.*, waatii *abl.* (jkn) nähden, näkywissä,

ſilmiesſä, kuullen, läsnä ollesſa, edesſä, c. genero meo; c. frequentissimo legationum conventu; c. amicis et cognatis; Diomedonte c. 2) läsnä olewana, läsnä-oloiſesti, itſe, ſuin l. ſuuſanaſin, c. intueri, audire quid; c. loqui, adesse; c. perspicere quid (omin ſilmin); c. agnoscere (ſelwästi tuntea), run.

corbis, is, *f.* kori, koppa, poiminki, messoria.

corbīta, ae, *f.* (ed.), werkan liikkuwa kuormalaiwa, lihti.

Corbulo, ōnis, *m.* romal. liikanimi.

Corculum, i, *n.* (cor), ſydämmyt, Scipio Naſican liikanimi hänen järkewyytensä tähden.

Corcȳra, ae, *f.* Jonian meren ſaaria; jästa **Corcȳraeus**, 3, korkyralainen, *subst.* Corcȳraei, orum, *m.* Korkyralaiſet. 2) C. nigra, Illyrian rannan lähiſiä ſaaria.

cordātus, 3, (cor), järkewä, mielewä, älykäs, egregie c. (jalo-, oiwaſydämminen), run.

cordax, acis, *m.* wanhaasſa komediaſſa tawallinen hyppy l. tanſſi; werr. trochaeus nimiſestä runonjalasta puh., jolla on hyppääwä liikunto.

Corduba, ae, *f.* Hispania Baetica:n kpgeita; jästa **Cordubensis**, e, kordubalainen, *subst.* Cordubenses, ium, *m.* Korduballaiſet.

Corfīnium, ii, *n.* Peligniläisten pääkpki; jästa **Corfīniensis**, e, tuota kpkia koskewa.

Corinthus, i, *f.* mainio kauppakpki Peloponneſon kannakſella; jästa *a)* **Corinthius**, 3, korintholainen, aes, ſekametalli, kuſsa kultaa, hopiaa ja waskea; vasa Corinthia l. ykſ. Corinthia, Korinthon astiat; *subst.* Corinthii, orum, *m.* Korintholaiſet. *b)* **Corinthiacus**, 3, korintholainen.

Corioli, orum, *m.* eräs Latiumin kpki; jästa **Coriolānus**, 3, koriolilainen, Koriolin hämittäjän C. Marciuſsen liikanimi, *subst.* Coriolāni, orum, *m.* Koriolilaiſet.

corium, ii, *n.* talja, nuota, nahka.

Cornēlius, 3, kuulu romal. ſukunimi, eritt. Sullan, Scipioin, Gracchein j. m. m., jästa tres Cornelii, ſ. o. Sulla, Cinna ja Lentulus; *adj.* cornelinen, leges Corneliae (Sullan ſäättämät). Siitä: **Cornēliānus**, 3, Corneliusta koskewa, cornelianinen, oratio (Cicerolta erään C. Corneliuſsen puolesta pidetty puhe).

corneolus, 3, (ſeur.), ſarwimainen, introitus (kortwan).

corneus, 3, (cornu), ſarwinen, ſarwimainen, ſarwi-, rostrum.

corneus, 3, (cornus), kornellipuinen, kornellipuu-, kornelli-, virgulta, arous, run.

cornicen, cinis, *m.* (cornu-cano), ſarwenſoittaja l. -puhaltaja, ſarwettaja, torwettaja. 2) **Cornicen**, cinis, l. **Cornicinus**, i, *m.* romal. liikanimi.

cornicula, ae, *f.* (cornix), wähäinen wareš.

corniculum, i, *n.* (cornu), ſarwinen; werr. ſarwenmuotoinen kypäränkoritus urheuden palkkioksi, kunniaſarwi.

Corniculum, i, *n.* Latiumin kpgeita; jästa **Cornicūlānus**, 3, corniculilainen.

Cornificius, 3, romal. ſukunimi.

corniger, era, erum, (cornu-gero), ſarwia kantawa, ſarwipäinen, ſarwillinen.

corni-pes, pedis, (cornu), ſarwijalkainen, kawiojalka.

cornix, īcis, *f.* wareš, sinistra (kun kuulttiin wareſsen waakumiſen waſemmalta puolelta pahaa tietäwän), run.; ſanalask.: cornicum oculos configere l. ykſ. cornici oculum (puhkaista warekselta ſilmät, ſ. o. waruiſimmatkin pettää).

cornu, us (harw. u), ja wälisti **cornum**, i, *n.* ſarwi, ſonnin ja Häräntähtyeenkin, jäärän ja Dinaantähtyeen, pukin, hirwen; Cornu Copiae, Amalthean ſarwi, wiljawuuden ja runſauden kuwana; uſein kuw. woiman, wäen, mahdin merkkinä, eſim. cornua sumere (wäkeytyä, uljaštua), cornua addere cui (juokſuttaa rohkeutta ſydämmeen), run., jästa Bakchoskin rohkeuttajana kuwattiin ſarwilliſekſi. Werr. 2) ſarwimaiſista puh.: kawio, lintuin nokka. 3) ſarwiſistä l. ſarwesta tehdyistä puh.: *a)* ſarwi, kouru torwi. *b)* joutſi, kaari; eritt. *plur.* joutſen wekarat l. päät. *c)* wuodatin l. tratti. *d)* öljyppullo, -astia.

4) ſarwenmuotoiſista puh.: *a*) kuun kantaſ ſakara, nokka. *b*) joen haara l. pudas; jsta wirtajumalatkin kuwattiin ſarwipäiſiſſi. *c*) maankieli l. -nokka, niemi, kaitale. *d*) purjeraa'an nenä l. nokka. *e*) kyppäränharja l. -keila, kuhun kyppäränheilu piſtettiin; run.: cornua cristae (kakſi-, kolmetöyhtöinen heilu). *f*) kirjakapulan ponſi l. pää (kirjat, näet, kierrettiin pienen kapulan ympäri). *g*) kitharan ſarwenmuotoinen kylki, ehkä ääni- l. kumupohja. *h*) wuoren huippu l. kukku. *i*) jkn paikan pää, kulma, in cornu primus sedebat (etumaiſeſſa penkkiriwiſsä). *k*) ſotariwistön pää, ſotajoukon ſiipi, ſiipi-, kylkijoukko, -wäki; kuw.: cornua disputationis commovere (ſaattaa peräytymään).

cornum, i, *n.* (ſeur.), kornellinmarja. 2) = cornus, kornellipuu.

cornus, i, *f.* kornelli, kornellipuu; jsta werr. heittokeihäs kornellipuuſta, kornelikeihäs.

corollārium, ii, *n.* (corolla, ſeppelinen, corona), alkp. kukkaskiehkura l. -wannikko, jäljemmin kulta- ja hopiakuſkista niwottu ſeppeli, joka annettiin hywille teeſkelijöille, maja-yſtäwille j. m. ſ. lahjaksi; jsta ylim. lahja, hywäntekäiſet, päälliſet.

corōna, ae, *f.* ſeppeli, kiehkura, wannikko, wäätti, ruunu, honoris (kuniaruunu); clara auro gemmisque, run.; uſein ſotamiehille urheuden palkinnokſi, eſim. c. castrensis, muralis, navalis; — jsta sub corona vendere, myydä orjiſta l. orjiksi ſotawangit (jotka olliwat niinkun uhriteuraat ſeppelöityt), ja sub corona venire. *b*) tähtiſikerönä: pohjoispuolinen Ruunu, tarun mukaan Ariadnen taiwaalle pantu ruunu, jsta Gnossia stella Coronae ja Cressa Corona, run. 2) werr. ſeppelin- l. piirinmuotoiſista puh., eritt. ihmiskiehkura l. -kihermä, joukko, kokous, kuunteliaſto, katſeliaſto; jsta uſein jkn paikan ympäri aſetettu piirityksmiehistö, ſaartowäki, ſaartopiiri, urbem, muros j. m. ſ. coronā cingere, circumdare, oppugnare; paikan ſuojelemiſeksikin: coronā vallum defendere (puoltopiiri). *b*) c. valli, muri l. yks. corona, ympäryks, kehä, reunus, rintaſuojus, rintawastin.

Corōnaeus, 3, ſ. Coronea.

corōnārius, 3, (corona), ſeppeliä koskewa, ſeppeli-, aurum, rahalahja, jonka woittomaalaiſet woitokkaalle ſotapäällikölle kokoſiwat (alkp. kultaiſen ruunun hankinnakſi, jäljemmin mikſi tarpeekſi tahanſa).

Corōne, es, *f.* Meſſenian kpgeita.

Corōnēa, ae, *f.* Boiotian kpgeita; jsta *a*) **Corōnaeus**, 3, koroneialainen, *subst.* Corōnaei, orum, *m.* Koroneialaiſet. *b*) **Corōnensis**, e, koroneialainen.

Corōneus, ei, *m.* eräs Phokin kuningas, warekſeksi muutetun Koronen iſä.

Corōnis, idis, *f.* Theſſaliaſta ſyntyperäiſen Phlegyaan tytär, Aeskulapin äiti; jsta **Corōnides**, ae, *m.* Koronidi, ſ. o. Aeskulapi.

corōno, I, (corona), ſeppelöittää, kiehkuroittaa, ruunata, quem ja quid; vina (täyttää malja parraſtaſan), run.; run.: coronari magna Olympia *(acc. plur.)*, ſaada ſeppeli Olympian kiiſtaleikkiſöiſsä; werr. kehittää, tarhata, piirittää, ympäröittää, omnem abitum custode, run.

corporeus, 3, (ſeur.), ruumiillinen, omne quod natum est; eritt. lihainen, liha-, humerus, run.

corpus, oris, *n.* ylim. mikin aiſtien hawaittawa eſine, kappale, aine, eritt. ruumis, individua corpora (atomit l. oſapuutteet); animi voluptates et dolores nasci fatemur e corporis voluptatibus et doloribus; quaestum facere corpore (ſ. o. ruumiinſa kauppaamiſella), run.; jsta warſi, kaswanto, koko, homo maximi corporis (aimollinen l. tukewa warreltaan, ruumiin luonnoltaan, runnoltaan); corpore exiguo esse (olla wähäläntäinen, pieniwartinen, pienikokoinen). Eritt. ihminen, henki, yksilö, corpora nostra (me itſe); conjugum vestraque corpora servat (ſäilyttää waimonne ja itſe teidän); corpora delecta t. fortia virûm, lectissima matrum, run.; c. liberum, captivum; vile atque infame c.; run. eläimiſtäkin puh.: corpora phocarum, pantherarum, ſ. o.

phocae, pantherae; jöta eſim. librare corpus = l. se, liwittää itſenſä, run. *b)* liha ruumiiſſa, hipiä, iho, ossa subjecta corpori; c. amittere (mennä huonokſi, laihtua); c. facere (lihota); jöta myös: tyrä l. miehuus, run.; run.: corpora genitalia (ſiitös- l. periaineet). *c)* kuollut ruumis, kuolio, mortui c.; run. kuolleen hahmo l. ſielu. *d)* runko, wartalo; jöta myös: laiwanrunko, -wali, -taanio, -kehä, navium corpora. 2) werr. jäſeniſtö, yhtiö, yhdyſtö, yhdyſkunta, kokonaiſuus, in populi unius c. coalescere, in c. unum confundi; sui corporis rex, homines, ſ. o. heidän joukostanſa; corpori valido caput deerat (yhdiſtyneeltä joukolta puuttui päällikkö); c. civitatis, reipublicae, waltiojäſeniſtö; jöta totum c. coronā militum cingere (koko piirityslaitos, -rakennelma); kirjoiſta puh.: kokous, omnis Romani juris.

corpusculum, i, *n.* (ed.), kappalut, wähäinen kappale l. ruumis, taw. atomeiſta l. oſapuutteiſta puh.

cor-rādo (conr.), rāsi, rāsum, III, kaappia kokoon, yhteen, harota l. haalia kokoon.

correctio (conr.), ōnis, *f.* (corrigo), ojentaminen, parantaminen, nuhteleminen, philosophiae; correctionem adhibere; correctione gaudere. *b)* puhetaiteeſſa: lauſutun wäitökſen oikaiſeminen.

corrector (conr.), ōris, *m.* (corrigo), ojentaja, ſuorittaja, parantaja, civitatis, legum; jöta myös: nuhtelia, moittija, tapain ſaarnaaja.

cor-rēpo (conr.), repsi, reptum, III, (yhdeſſä) hiipiä, ryömiä, könttiä, rämpiä, hiipien lähteä jhnkin, in onerariam navem; kuw.: in dumeta (painua l. kadota ſekaſäiſiin l. rikkiwiiſaiſin wäitökſiin).

correpte (conr.), *Adv.* lyhyeltä.

correptio (conr.), ōnis, *f.* (corripio), lyhennys.

corrigia (conr.), ae, *f.* (ſeur.), kengännauha, -paula, ainekc.

cor-rigo (conr.), rexi, rectum, III, (rego), perin ojentaa, oikaiſta, ſuorentaa, kohdentaa, laadulleen laittaa, ſuuntaan ſowittaa, cursum (classis); kuw. ojentaa, ſuorittaa, taſoittaa, parantaa, mores, errorem, scriptum, dictum; ignominiam, delicta, temeritatem; se.

cor-ripio (conr.), ripui, reptum, III, (rapio), kaikilta puolin kahmaiſta kokoon, jöta temmata, kaapata, haapata, kiepata, ſiwaiſta, napata kiinni, nopiaſti tawata, tarttua, quem (ottaa l. ſiwuta kiinni jhn); fasces; arcum ja lora manu, run.; corpus (hykähtää l. kawahtaa pystyyn), se (ſyöksähtää yleš, joutuin ſuoria matkaanſa), run.; run.: gradum, viam (riennyttää, jouduttaa, kiiruhtaa askeliansa, kulkuansa), campum, spatia (samota, kiitää ketoa jne. edelleen); eritt. *a)* ryöstäin kaapata, ſiepata, kiskaiſta käſiinſä, walloittaa, anaštaa, kaalata taakſeen, wiebä, pecunias; omnium partes; sacram effigiem, run. *b)* tuleſta t. taudiſta puh.: ſatuttaa jtakin, tarttua, ruweta, puuttua jhnkin, jhn, rapaiſta, kohdata jkta, iskeä jhn, temmata (pois), tabulas, run.; corpora, run.; jöta imber corripit (segetes), pilaa, run. *c)* ſupiſtaa, lyhentää. 2) kuw. ankaraſti ſättiä, ſoimata, nuhdella, moittia, quem convicio; fletum sororis, run. *b)* ſykäyttää, innoittaa, wiehättää, correptus cupidine fratris, militiā (*i. e.* militiae studio), imagine eximiae formae (hurmattu), run.

cor-rōboro (conr.), I, wahwiſtaa, woimiſtaa, lujittaa, se (wahwiſtua, ſaada ſuuremmakſi, warttua, kaswaa); aetas corroborata (miehen ikä); kuw.: virtutem; ingenium (wakauttaa); conjurationem; audaciam.

cor-rōdo (conr.), rōsi, rōsum, III, kalwata rikki, närhiä, jyrſiä, ſyödä rikki, quid.

cor-rogo (conr.), I, pyytää l. anoa kokoon, kerjätä kokoon, pyytämällä koota, necessarios suos ab atriis; auxilia ab sociis; pecuniam ad quid; vela cum antennis (lainata kokoon).

cor-rūgo (conr.), I, rypiſtää, wetää ryttyyn l. kurttuun, nares (nirpiſtyttää nenä, ſ. o. inhoittaa, ilwoittaa, tyliſtyttää), run.

cor-rumpo (conr.), rūpi, ruptum, III, alkp. kokonaan särkeä rikki; jöta häwittää, kadottaa, hukata, kuriſtaa,

frumentum flumine atque incendio; domum et semet igni (ſ. o. polttaa porokſi); oppida deserta igni; vineas igni aut lapidibus; res familiares (kuluttaa, menettää omaiſuus, tehdä loppu ſiitä); kuw.: se suasque spes; opportunitates (päästää oiwimmat tilapäät käſiſtänſä wälttymään). 2) pilata, haaskata, wahingoittaa, wioittaa, wammata, huonontaa, aquam, aquarum fontes, coria; equos macie (laihduttaa); lacus, coeli tractum (ruttoiſuuttaa, tautiſuuttaa), run.; kuw. *a)* turmella, tärwellä, raiskata, pahentaa, wietellä, quem; aetatem imbecillam ambitione; centuriones uti transfugerent corrumpere; eritt. lahjoilla miellyttää l. ſuoſtuttaa puoleensa, lahjoilla wetää puoleensa, lahjoa, oſtaa, quem pecuniā, auro, pretio, largitione, donis l. *abs.*; run.: fidem nutricis, curam comitum. *b)* pahentaa, määrentää, heikontaa, mores (kehnontaa); tabulas l. literas publicas; nomen (wääntää, ſolkata, muukſennella); nobilitatem; res corrupta (huonoſti toimitettu).

cor-ruo (conr.), rui, III, ſyöstyä kokoon, muljahtaa, rotkahtaa, luſahtaa, luhiſtua, raueta, kukiſtua kokoon, yhteen, myttyyn, kumoon, maahan, langeta maahan, ſortua, waipua, painua maahan, corruit taberna, arbor; paene ille timore, ego risu corrui; in vulnus (ſyöstyä haawalle, ſ. o. ſilmilleen), run.; rostris inter se (hyökätä waſtukſin); kuw. kukiſtua, ſortua, raueta, lahota, riutua, corruit M. Atilius; corruerunt Lacedaemoniorum opes; Antiochia ista corruent universa (Antiokoon oppiſäännöstö on tykkönänſä kaatuwa kumoon).

corrupte (conr.), *Adv.* wirheelliſesti, wäärin, judicare (laskea lahjottu tuomio).

corruptēla (conr.), ae, *f.* (corrumpo), turmelus, pahennus, wiettely, lahjomus, quem corruptelarum illecebris irrotire; mulierum, servi.

corruptio (conr.), ōnis, *f.* (corrumpo), turmelus, pahennus, turmio, tärwiö, huono laita l. tila, totius corporis; opinionum (takaperäiſyys, hämmennys).

corruptor (conr.), ōris, *m.* (corrumpo), turmelia, raiskaaja, wietteliä, lahjoja, juventutis, tribūs.

corruptrix (conr.), icis, *f.* (ed.), turmeliatar; *adj.* turmelewainen, wietteleväinen.

corruptus (conr.), 3, *PA.* pilattu, pilaunut, pahentunut, iter (huono), run.; kuw. turmeltu, raiskattu, wietelty, quis c., quis perditus inveniri potest, qui - -?

Corsica, ae, *f.* Wälimeren ſaaria; ſöta **Corsus** ja **Corsicus**, 3, korſikalainen, *subst.* Corsi, orum, *m.* Korſikalaiſet.

cortex, icis, *m.* ja run. wäliſti *f.* kuori, kärnä; eritt. korkkikaarna l. -pullo, korkki, ſöta ſanalask.: sine cortice nare (olla katſomiſta kaipaamatta, olla kaitſemiſta tarwitſematta), ja levior cortice (karppua köykäiſempi, huikentelewaſta puh.).

cortīna, ae, *f.* kattila, eritt. Apollon kattilanmuotoinen kolmijalka.

Cortōna, ae, *f.* Etrurian kpgeita; ſöta **Cortōnensis**, e, kortonalainen, *subst.* Cortōnenses, ium, *m.* Kortonalaiſet.

corulus, f. corylus.

cōrus, f. caurus.

coruscō, I, hälwäistä l. toukata ſarwillaan, puskea; werr. *a) trans.* kiukkaan häilyttää, heiluttaa, ſäihäyttää, wiipottaa, hastam, telum (ſylkytellä), linguas (kärmeistä puh.), run. *b) intrans.* pyrsten liikkua, wärwyä, coruscant apes pennis (liepſuttawat ſiipiään), run.; werr. wilkkua, wälkkyä, leimahtaa.

coruscus, 3, (ed.), häilywä, heiluwa, huojuwa, wäräjäwä; werr. wilkkuwa, wälkkywä, läikkywä, leimuawa, heiskuwa.

Corvīnus l. **Corvus**, i, *m.* gens Valerian liikanimiä.

corvus, i, *m.* kaarne, korppi; ſanalask.: in cruce corvos paseere (hirtettää); werr. kaarneen nokan muotoinen iskukoukku, muurinſärkiä.

Corybas, antis, *m.* taw. *plur.* Kybelen papit, jotka raju-intoiſina jumalanpalwelustaan wiettiwät raikkywällä ſoitannolla ja hurjilla hyppyillä; ſöta **Corybantius**, 3, korybantinen, Korybantein, aera, run.

Cōrycius, 3, Korykion nimiſtä Parnas-

ſon, luolaa koskewa, koryktolainen, Korykionin, jöta **Cōrycides** nymphae, Pleistoon tyttäret. 2) k. Corycos.

Cōrycos l. **-us**, i, *m.* eräs Kilikian satamakyki, mainio läheiſeltä luolalta ſekä ſahramikaswin wiljelyltä; jöta **Cōrycius**, 3, korykolainen, crocum, run.; ylim. kilikialainen, senex, run. 2) eräs Jonian niemi, kuusa ſamanniminen ſatama.

corylētum, i, *n.* (ſeur.), pähkinäpuisto.

corylus, i, *f.* pähkinäpuu l. -raita.

corymbifer, 3, (corymbus-foro), ſeiniläänſeppelinen.

corymbus, i, *m.* ryppäle, ryhmäs, terttu, eritt. ſeinilään l. kietolaan.

coryphaeus, i, *m.* ylin, ylimäinen, enſimäinen, pää, eſimies (lahko- l. oppikunnan), c. Epicureorum Zeno.

Corythus, i, 1) *f.* eräs Etrurian kyki, jäljemmin Cortona nimeltään. 2) *m.* tuon kpgin tarunomainen perustaja.

corȳtus, i, *m.* wiini, nuolikotelo.

cos, cōtis, *f.* (ſupistettu ſanasta cōtes = cautes), mikin kowa kiwi, kuutilo l. piikiwi, *plur.* kalliot; eritt. ſiera, harsti, hierta, kowaiſin.

Cos, Co, k. Coos.

Cos., k. consul.

Cosa l. **Cossa**, ae, *f.* ja run. **Cossae**, arum, *f.* eräs Etrurian kyki ſamannimiſeösä niemeösä ynnä ſamannimiſen ſataman kansa; jöta **Cosānus**, 3, koſalainen, *subst.* Cosānum, i, *n.* Koſan aluskunta, ja Cosāni, orum, *m.* Koſalaiſet. 2) = Compsa, Lukanian kpgeita; jöta **Cosānus**, 3, koſalainen, municeps.

cosmoe, orum, *m.* kymmenjäſeninen wirkakunta Kretalaiſilla.

Cos., k. consul.

Cossa, k. Cosa.

Cossȳra ja **Cossūra**, ae, *f.* eräs Sikelian ja Afrikan wälinen ſaari.

costa, ae, *f.* kylkiluu; werr. kylki, ſiwu, aheni, run.

costum, i, *n.* ja **costus**, i, *f.* eräs itämainen ryytikaswi.

Cosūra ja **Cosȳra**, k. Cossyra.

cothurnātus, 3, (ſeur.), kothurnia koskewa, ylhäinen, ylawä, tragillinen.

cothurnus, i, *m.* korkia, koko jalan peittawä, Kretalaiſilla tawallinen jahtiſaapas, eräſaapas; jöta ylim. korkia kenkä. 2) kothurni, murhetecskeliäin pakſu-anturainen kenkä; jöta werr. murhekuwaus ja ylhäinen, tragillinen lauſekeino.

cotid-, k. quotid-.

Cotōneus ja **-ius**, k. Cydonius.

Cotta, ae, *m.* gens Aurelia:n liikanimiä.

Cottius, ii, *m.* kahden Pohjois-Italiaſſa hallitſewan kuninkaan nimi, iſän poikinenſa, joista kottilaiſet Alpit ſaiwat nimenſä; jöta **Cottiānus**, 3, cottianinen, Alpes Cottiae ja Cottianae (kottilaiſet).

coturnix, īcis, *f.* peltokana.

Cotus, i, ja **Cotys**, yis, *m.* uſiamman Thrakian kuninkaan nimi.

Cotytto, us, *f.* alkp. Thrakiaſſa, jälkeenpäin Athenaſſa, Korinthoſſa ja Romaſſakin irstaiſilla menoilla palweltu jumalatar; jöta **Cotyttia**, orum, *n.* Kotytton juhla.

Cous, k. Coos.

coxa, ae, ja **coxendix**, icis, *f.* lonkka, ronkka, ja myös: lonkkaluu l. ſarweno.

Crabra aqua l. **Crabra**, ae, *f.* weſijohto Tuskuliſta Tiberiin asti.

crābro, ōnis, *m.* herhiläinen, hörhiäinen.

Cragus, i, *m.* Lykian wuoria.

crambē, ēs, *f.* kaali.

Cranii, orum, *m.* Kephallenian kpgeita.

Crānon (Crannon), ōnis, *f.* Theſſalian kpgeita; jöta **Crānōnius**, 3, krannonilainen.

Crantor, oris, *m.* Peleukſen aſekantaja. 2) wanhemman Akademian philoſopheja.

crāpula, ae, *f.* päisſänſä olo, kohmelo, tuhe.

crās, *Adv.* huomenna, c. mane (huomen aamulla); ylim. waſta, waſtapäin, waſt'edeš.

crasse, *Adv.* pakſulta; kuw. jyrkiäſti, törkiäſti.

crassitūdo, inis, *f.* (ſeur.), pakſuus, sakeus, parietum, aëris; digiti pollicis crassitudine (peukalon pakſuinen).

crassus, 3, pakſu, ſakia, tykkä, ſankia, lihawa, wantera, jänterä, tukewa, römiä, jyrkiä, karkia, järkiä, unguentum, cruor, run.; aër, coelum, tenebrae; ager; homo, run.; filum; toga,

run.; kuw.: crassa Minerva (siewentämätöin, suora wiisaus), run.

Crassus, i, *m.* gens Licinia:n liikanimiä; jsta Crassiānus, 3, crassianinen, Crassuksen.

crastinus, 3, (cras), huominen, huomeninen, dies; in crastinum, huomiseksi.

Crataeis, idis, *f.* Skyllan äiti.

crāter, ēris, *m.* ja crātēra, ae, *f.* sekomalja, sekoitus-astia, kussa wiinaan wettä sekoitettiin; werr. *a)* ölly-astia l. -ruukku. *b)* aukko maassa. 2) Crater, Pikari, tähtisikeröitä.

Craterus ja -es, i, *m.* suuren Alexanderin sotapäälliköitä. 2) Ciceron aikuisia lääkäreitä.

crātes, -is, *f.* niwos, niwelmäs, palmikoimas, esim. niwottu aita l. tarha, niwottu äes l. astuwa; eritt. sotamenoissa: risukimppu, warpukimppu, ja myös: suojusseinä, -katto; werr.: c. favorum (mesikakku), c. pectoris (kehä), spinae (liitos), laterum (kylkiluut), run.

Crāthis, idis, *m.* Lukanian ja Bruttiumin wälinen joki.

Cratīnus, i, *m.* kuulu pilateeskelmöitsiä, Kreikasta syntyisin.

creātio, ōnis, *f.* (creo), walinto, waali, magistratuum.

creātor, ōris, *m.* (creo), luoja, aikaansaattaja, synnyttäjä, perustaja, deūm (isä), run.; urbis.

creātrix, īcis, *f.* (ed.), synnyttäjä, siittäjä, kantaja, äiti.

crēber, bra, brum, taaja, tihiä, tunkoinen, likittäinen, monilukuinen, arbores, rami, aedificia, vigiliae, ignes; crebri cecidere coelo lapides, sakialta. *b)* werr. runsaasti warustettu jllakin, runsaswarainen jstakin, jtakin täynnä, runsas, rikas jstakin, arundinibus, run.; procellis (myrskyisä), run.; kuw.: rerum frequentiā, sententiis (runsasaineinen, ajatuksista wiljawa). 2) ajan puolesta: taaja, usia, wähäwälinen, palan ajan takainen, ehtimiseen (olewa, tapahtuwa), yhtäperäinen, literae, sermo, rumores; exploratores; impetus, excursiones; Auster (winhiä), run.; jsta run. crebra = crebro, taajaan. *b)* werr. ehtimiseen l. monitellen tekewä jtakin, in eo creber fuisti (tuota olet yhtä päätä matkinut); c. pulsat (pui ehtimiseen, pui puimistaan), run.

crēbresco (crebesco), crebrui (crebui), III, (ed.), taajeta, useuntua, enetä, karttua, wäkeytyä, paisua, kiihtyä, yltyä, lewitä, laajeta.

crēbritas, ātis, *f.* (creber), taajuus, wähäwälisyys, useus, paljous, literarum, officiorum; sententiarum (runsaus).

crēbro, *Adv.* taajaan, wähäwälisesti, ehtimiseen, tawan takaa, palan ajan takaa, yhtä perää, yhtenänsä, aiwan usein, mittere literas.

crēdibilis, e, (credo), uskottawa, narratio.

crēdibiliter, *Adv.* uskottawasti.

crēditor, ōris, *m.* (seur.), welkoja, welkamies, lainan-antaja, saamamies.

crēdo, crēdidi, crēditum, III, lainata, antaa lainaksi l. welaksi, cui pecuniam; pecuniae l. res creditae l. creditum, i, *n.* laina, welka. 2) werr. uskoa jkle jtakin, panna jkn taa jtakin, antaa l. jättää l. heittää jkn talteen, käsiin, haltuun, huomaan jtakin, arma cui; custodiam cui; se suaque omnia cui; quem fidei potestatique cujus; arcana libris, run.; se pugnae (rohjeta tappeloon), run.; jsta run.: crede te mecum aequo solo, rohkene kerallani (s. o. taistele kanssani) tasakentälle. *b)* uskoa jkhn, jhnkin, uskaltaa, luottaa, turwata, panna uskonsa, turwansa jkhn, jhnkin, cui; virtuti suorum, praesenti fortunae; hastae, run.; consules magis non confidere quam non c. suis militibus (s. o. epäiliwät enemmän sotamiesten uskollisuudesta kun urhollisuudesta). *c)* uskoa jkta, cui; usein wakuutuslauseena: mihi crede l. crede mihi, usko minua, usko sanojani; *Pass.* credor, minua uskotaan, ja creditus, uskottu, esim. creditus accepit herbas (s. o. kun Medeia oli häntä uskonut jne.), run.; — jsta uskoa jtakin, uskoa todeksi, pitää totena, omnia; libenter homines id, quod volunt, credunt; vix est credendum, tuskin woi uskoa, tuskin saapi uskottua; ja ylim. luulla, arwella, katsoa, päättää (jksi-

kin), pitää (jnakin), quem opportunum, idoneum (luulla kelwollisekſi, pitää laadulliſena); taw. ynnä ſeur. *acc. c. inf.* kanſſa, eſim. credo ego vos mirari; victos crederes (oliſi luullut woitetuikſi); *Pass.:* quem peperisse Limnate creditur, run.; eritt. piſtettynä puheen lomaan: credo, luulteni, luullakſeni, arwatakſeni, luulen mä, kaiketi, kyllä kai, epäilemättä, eſim. attigit quoque poeticen, credimus, ne ejus expers esset suavitatis; diem mihi, credo, dixerat.

crēdulitas, ātis, *f.* (ſeur.), hetaſuskoiſuus, herkkä- l. pika-uskoiſuus.

crēdulus, 3, (credo), hetaſuskoinen, herkkä-uskoinen, pika-, hywä-uskoinen, homppamainen, auditor; cui (hetaſ uskomaan jkta), run.

Cremera, ae, *f.* eräs Etrurian joki, mainio Fabiusten ſankarikuolemalta.

cremo, I, polttaa, polttaa porokſi, tulettaa tuhakſi, tulella häwittää, quid, quem; cremari igni (tulella poltettaa, waltiopetturin rankaistus Gallialaiſilla); eritt. ruumiin polttamiſesta puh., ja wälisti: polttain uhrata, spolia hostium Jovi Victori.

Cremōna, ae, *f.* Yli-Italian kpgeita; jsta **Cremōnensis**, e, kremonalainen.

Cremōnis jugum, Alppi-tunturein oſia.

cremor, ōris, *m.* pakſu neste, liiwa.

creo, I, luoda, ſueta, tehdä, ſynnyttää, genus humanum, run.; is Aenean Silviam creat; run. creatus ynnä ſeur. *abl.* kera, ſyntynyt, ſiinnyt jksta, jkn kannetuinen, ſikiö, poika, Vulcani stirpe, Alcmenā, Majā j. m. ſ.; kuw. tuottaa, aikaanſaattaa, errorem, luxuriam. *b)* eritt. walita jhnkin wirkaan, consules, magistratus, dictatorem, reges; quem praetorem (jku Praetorikſi); nec quis primum dictator creatus sit satis constat.

Creo ja **Creon**, ontis, *m.* Korinthon kuningas, Kreuſan iſä.

crepida, ae, *f.* jonkunlainen jalkine, antura, anturus, pohjakenkä, warwakas.

crepidātus, 3, (ed.), anturukſiin puettu, anturukſilla, warwakkailla.

crepīdo, inis, *f.* alus, pohja, kanta, jalka; kuw. perustus. 2) koroitettu kehäke, korkia uloke l. ääreke, reuna, ſuojapato, ranta j. m. ſ., crepidines urbis y. m.

crepito, I, (crepo), kaliſta, kapiſta, rapiſta, napſaa, narskua, lotiſta, ratiſta, raskua, helskyä, ſäliſtä, kalskua, raſata, ritiſtä, riuskia.

crepitus, us, *m.* (ſeur.), kalina, kalkku, lotina, kapſina, ratina, raskuna, rouskina, narina, kitinä, rytinä, ſälinä, kalske, kaiske, riuske, jyske j. m. ſ., dentium, alarum, plagarum, armorum y. m.; jsta o. ventris l. *abs.*, romaus.

crepo, crepui, crepitum, I, kaliſta, koliſta, kalkkaa, kapiſta, kopiſta, napſaa, nariſta, lotiſta, ratiſta, ritiſtä, raskua, rouskia, rytiſtä, ſäliſtä, kalskua, kaiskua, ryskiä; jsta rauskua rikki, rauskuen ſärkyä, remi crepuere, run. 2) kalkuttaa, raikuttaa, sonum, run.; kuw. iſosti, yliſtäin ilmoittaa jtakin, uſein haastella, jutella (jstakin), hoeskella, hopiſta, quid veri, run.; dicta (lasketella), run.; gravem militiam, sulcos et vineta, run.

crepundia, orum, *n.* (ed.), kalkkara, kaliſtin, eritt. lasten.

crepusculum, i, *n.* (creper, hämyinen), hämy, hämärä, eritt. iltahämy; jsta ylim. ſynkeys, pimeys.

Cres, k. Creta.

cresco, crēvi, crētum, III, (creo), kaswaa, tulla ilmaan, ilmauntua, koitua, ſyntyä; eritt. run. cretus, ſyntynyt, ſiinnyt, lähtenyt, Electrā, Alcanore, Trojano a sanguine, ab origine eadem. 2) kaswaa, nosta, yletä, warttua, hyötyä, kostua, ſuurentua, crescunt fruges, animantes, run.; crescunt ostrea; cresce puer, run.; Liger ex nivibus creverat, oli paiſunut, yltynyt; in ramos, in ungues (kaswaa, muuttua okſikſi jne.), run.; werr. lu'un puolesta karttua, liſäytyä. *b)* kuw. kaswaa, waurastua, karttua, enetä, paiſua, yltyä, kiihtyä, crescunt opes, vires, animi; crescit regnum, potentia, inopia, licentia, cupido y. m.; quum famā tum opibus (Alkibiadeesta puh.); in tantas opes (edistyä); populi Romani opibus (woimistua, Rhodon waltakunnasta puh.); eritt. arwossa, maineessa j. m. ſ. yletä, kohota,

korkeuntua, ſuurentua, ex quo; per quem; ex invidia cujus; de quo (ſ. o. jkn ſortumaſta).

Crēta, ae, ja harw. **Crētē**, es, *f.* eräs Wälimeren ſaari; jsta *a)* **Cres**, ētis, *m.* ja **Cressa**, ae, *f.* kretalainen, Epimenides; Cressa pharetra, run.; *subst.* Kretan aſukas. *b)* **Crētensis**, e, kretalainen, homo, judex, sagittarii; *subst.* Crētenses, ium, *m.* Kretalaiſet. *c)* **Crēticus**, 3, kretalainen; *subst.* Q. Metelluksen liikanimi. *d)* **Crēsius** ja **Crētaeus**, 3, kretalainen. *e)* **Crētis**, idis, *f.* kretalainen.

crēta, ae, *f.* Kretan maa l. ſawi, liitu (maaliksi, ſinetiksi j. m. ſ. käpteity); kuw. hywän merkitſemiſeksi (kuten walkoinen ainakin), run.

Crētaeus, k. Creta.

crētātus, 3, (creta), liiduttu.

Crētensis ja **Crēticus**, k. Creta.

crētio, ōnis, *f.* (cerno), juhlallinen perinnön haltuun ottaminen.

Crētis, k. Creta.

crētula, ae, *f.* (creta), walkoinen ſinettiſawi.

crētus, 3, *Partcp.* k. cerno t. cresco.

Creūsa, ae, *f.* Korinthon kuninkaan Kreonin tytär, Jaſonin puoliſo. 2) Priamoon tytär, Aineiaan puoliſo. 3) Boiotian ſatamakpgeita.

crībrum, i, *n.* (runko cer, joſta cerno), ſihti, ſeula, wälppä.

crīmen, inis, *n.* (= cernimen, cerno), alky. tuomiopäätös; jsta taw. werr. ſyytös, kanne, kaipaus, ſoimaus, eritt. walheenperäinen: panettelo, kielittelö, falsum; crimina adversariorum; c. sceleris, facinoris, maleficii y. m.; hoc crimine absens proditionis est damnatus (tuosta ſyytöksestä); crimini dare cui quid t. ynnä ſeur. quod kansſa (ſoimata jkta jstakin); vocare in crimen (haastaa jkn lakiin waastaamaan, kaiwata jkn päälle); Pario crimine est accusatus (ſyytettiin tahallanſa jättäneen Paron walloittamatta); esse in crimine (ſyytettää); c. offerre, inferre, in quem intendere; c. propulsare, defendere, diluere; run.: sero crimina belli (ſyy); *concr.* ſoimauksen eſine, perpetuae c. posteritatis, run. *b)* ſyy, wika, rikos, haec causa est omnium horum scelerum atque criminum; *concr.:* se causam clamat crimonque caputque malorum (ſ. o. ſyy- l. wikapää), signare sua crimina (ſ. o. rikoksen ſiſältäwä l. ſelittäwä kirje), pictae vestes, coelestia crimina (ſ. o. kangas, kuhun jumalain pahat työt oliwat kirjatut), run.

crīminātio, ōnis, *f.* (ſeur.), ſyytös, kanne, kaipaus, panettelemus.

crīminor, I, (crimen), ſyyttää, kannella päälle, panetella, ſoimata, moittia, quem apud populum; potentiam cujus, res gestas; *acc. c. inf.*; harw. *pass.* ſyytettää.

crīminōse, *Adv.* ſyyttehikkäästi, moittehikkaasti, ſolwaiſewasti, panettelewasti, dicere (quid); interrogare, loqui; agere rem.

crīminōsus, 3, (crimen), ſyytöksikäs, moittehikas, ſoimaawainen, ſolwaiſewainen, panettelias, häijy, homo; orationes, nomen; cui ja in quem (kääntywä jkn ſoimauksekſi); jambi (herjausrunot), run.

Crīmissus, i, *m.* Sikelian jokia.

crīnālis, e, (ſeur.), hiukſia koskewa, hius-, vitta (hiusrihma), aurum (kulta hiukſiosa), run.; *subst.* crinale, is, *n.* hiusneula.

crīnis, is, *m.* (runko cer, joſta myös cerno, creo, cresco), hius, hiukſet, tukka, taw. *plur.*; werr. pyrstötähden pyrstö.

crīnītus, 3, (cd.), hiukſellinen, hiuksikas, eritt. pitkähiuksinen, -tukkainen, -ſuortuwainen, lopas, run.; werr.: stella cr., pyrstötähti, kometi; cr. galea triplici juba (kolminaiſella jouhitöyhdöllä l. -heilulla warustettu), run.

crispisulcans, tis, (crispus-sulco), kicmuroiten wiiltelewä, winkkuroiwa, polweilewa.

crispo, 1, (ſeur.), kähertää. 2) häilyttää, wiipottaa, ſaihäyttää, hastilia manu, run.

crispus, 3, kähärä, kahara, kiherä, kiukura, kiemura, käiwärä, niwala, ryppyinen. 2) Crispus, i, *m.* romal. liikanimi.

crista, ae, *f.* harja, höyhentupſu l. -töyhtö, eſim. tukon, hyyppän; werr. kypäräntöyhtö, kypäränheilu, höyhentöyhto

cristātus, 3, (cd.), harjalla l. höyhentupsulla warustettu; werr. kypäräntöyhtöön rakettu, höyhentöyhdöllä warustettu l. koritettu, höyhenheiluinen, galea; cassis, Achillos, run.

Crithōte, es, *f.* Hellesponton ääriſiä kpgeita.

Critias, ae, *m.* julmaluontoiſin Athenan kolmeſta kymmeneſtä tyranniſta.

criticus, i, *m.* taide-arwoſtelia.

Critolāus, i, *m.* 1) peripatetilainen philoſophi, Phaſeliſta ſyntyperää, Ariſtoteleen oppikuntaa, ynnä Karneadeen ja Diogeneen kera Athenalaiſten lähettiläänä Romaſſa. 2) Akajalaiſten ſotapäällykſiä.

crocĕus, 3, (crocus), ſahramia koſkewa, ſahramiſta lähtewä, ſahramin, odores, run.; werr. ſahraminkarwainen l. -wärinen, kullankeltainen, flores, cubile, chlamys, run.

crocodīlus, i, *m.* krokotiili.

crocōta, ae, ja **crocōtula**, ae, *f.* ſahraminkarwainen koruwaate naiswäellä.

crocus, i, *m.* ja **crocum**, i, *n.* ſahrami (ruan ja hajuneſtetten laitokſiſſa käytetty); werr. ſahramikarwa l. -wäri. 2) Crocus, i, *m.* ſahramikukaſſi muuttunut nuorukainen.

Croesus, i, *m.* Lydian mainion rikas kuningas; run. ylim. upporikas.

Crommyuācris, idis, *f.* Kypron niemiä.

Cromyon, ōnis, *m.* Megarin kyliä.

crotalum, i, *n.* kalkkara, kalistin, helistin.

Croto (Croton), ōnis, *c.* ja **Crotōna**, ae, *f.* eräs Bruttiumin kpki; jöta *a)* **Crotōniātes**, ae, *m.* Krotolainen. *b)* **Crotōniensis**, e, krotolainen, *subst.* Crotōnienses, ium, *m.* Krotolaiſet.

cruciābilis, e, (crucio), kiwukas, tuskainen, ſurkia; jöta **cruciābiliter**, *Adv.* kiwukkaasti.

cruciāmentum, i, *n.* (crucio), kidutus, tuska, cruciamenta morborum.

cruciātus, us, *m.* (ſeur.), kidutus, kiwutus, kiuſaus, rääkkäys, waiwa, tuska, kiwukas rankaistus t. teloitus j. m. ſ.

crucio, I, (crux), alky. ristiin naulita; jöta ylim. kiduttaa, kiwuttaa, kiuſata, rääkätä, piinata, waiwata, tuskauttaa, ſekä ruumiilliſeſti että hengelliſeſti, eſim. omnibus suppliciis cruciatos occidere; officii me deliberatio cruciat cruciavitque adhuc.

crūdēlis, e, (crudus), raaka, tunnotoin, kowa, ankara, tyly, armotoin, tawatoin, julma, hirmuinen, hirwiä, homo, bellum.

crūdēlitas, ātis, *f.* (cd.), kowuus, armottomuus, julmuus.

crūdēliter, *Adv.* kowaſti, armottomaſti, julmaſti.

crūdesco, crūdui, III, (crudus), kowentua, tuimiſtua, kiihtyä, yltyä, ärtyä.

crūditas, ātis, *f.* (ſeur.), watſan ſuuwus l. ſuuwukſiſſa olo, mahan tärwiö.

crūdus, 3, (alky. cruidus, cruor), werinen, werta wuotawa, werta waluwa l. noruwa; jöta werr. wereš, raaka, keittämätöin (lihaöta puh.), ſulamatoin, huwettamatoin (ruaöta puh.), kypſyttöin, joutumatoin, walmiſtumatoin (hedelmiöta puh., jöta myös: puella, liian nuori, ei wielä miehkuntainen, equa, ei wielä täyſiwoimainen, run.), muokkaamatoin j. m. ſ., eſim. c. cestus (hiertämättömäöta, hankaamattomaöta nahaöta tehty), ja cortice crudo hasta (kuorimatoin), run.; uſein fiitä puh., joka ei ole huwettanut l. joſſa ei ruoka ole ſulannut, jonka watſaa wääntelee, täyſiwatſainen, kipiäwatſainen, crudique se rursus ingurgitant; inimicum ludere crudis, run.; — c. homo (käriä- l. ſähiääninen); c. sonectus (karski, kelkkiä), run. *b)* kuw. raaka, tunnotoin, kowa, tuima, julma, hirmuinen, homo, ensis, run.

cruente, *Adv.* weriſesti, julmaſti.

cruento, I, (ſeur.), weriſyyttää, weriſtää, werellä rywettää l. tahrata, werellä ſaaſtuttaa, werin panna, punaſtaa, manus ja mensam sanguine cujus; gladium; tela, run.; kuw. puheeſta puh.: weriſtää, iſkeä werihaawoja.

cruentus, 3, (cruor), werinen, wereſſä olewa, wereen tahraunut, werellä ſaaſtutettu, werta noruwa l. waluwa, c. sanguine civium; c. vehiculum; c. victoria; run.: gaudens Bellona cruentis (werenwuodatukſeen mieltynyt); werr. weripunainen, weriruskia, myrtum, run. *b)* kuw. werenjanoinen,

werivoimainen, tuima, julma, armoton, hirmuinen, hostia, ira, run.
crumēna, ae, *f.* rahakukkaro; werr. raha.
cruor, ōris, *m.* hurme, tyrmä, weri (haawasta juoksewa t. juosnut), werivirta; run. werr. werenwuodatus, surmaaminen, tuhoaminen.
crus, crūris, *n.* sääri, säärilihu, koipi, piipotin.
crusta, ae, *f.* kuori, koppa, kärnä, kerma, kamara, rehne, rupi; run.: fluminis (ritte, jääpeite); eritt. pintakoritus, kuwakoroite, pintakuwaus, stukaturi, mosaiki.
crustum l. **crustulum**, i, *n.* (ed.), leiwos, leiwokset, kakkuset, hentuset, makiaiset.
Crustumeria, ae, *f.* l. -ium, ii, *n.* ja run.
Crustumerii, orum, *m.* eräs Sabinilaisten perinwanha kyki; josta *a)* **Crustumīnus**, 3, krustumerialainen; *subst.* Crustumīnum, i, *n.* Krustumerian alue, ja Crustumīni, orum, *m.* Krustumerialaiset. *b)* run. **Crustumius**, 3, krustumerialainen.
crux, crucis, *f.* risti, suffigere cruci, cruce affigere, tollere l. agere in crucem quem (ristiin naulita jku); kuw. waiwa, tuska, rasitus, tuho, turmio, josta i, abi in (malam) crucem l. pkf. in malam crucem, mene hitolle, mene hiiteen l. hornaan, run.
crystallīnus, 3, (seur.), kristallinen, kiteinen.
crystallum, i, *n.* ja jäljemmin **crystallus**, i, *m.* kristalli, wuorikristalli, kide.
Ctēsiphon, ontis, 1) *m.* eräs Athenan waltiomuksista, Demostheneelta puolustettu. 2) *f.* kyki Tigrin warrella.
cubicŭlāris, e, ja **cubicŭlārius**, 3, (seur.), makaushuonetta l. lepokammiota koskewa, lectus cubicularis (pöllinen wuode, ja myös: makuukammio); *subst.* cubicularius, ii, *m.* kamaripalwelia.
cubiculum, i, *n.* (cubo), makaushuone l. -maja, makuu-, lepokammio, minister cubiculi (kamaripalwelia).
cubīle, is, *n.* (cubo), makuusija, fija, wuode, makaamo, lepäämö, pesä, seka ihmisten että eläinten; eritt. awiowuode; run.: solis (auringon maille menemö); kuw.: avaritiae, pecuniae (s. o. olosija, asema).
cubital, ālis, *n.* (cubo), nojanötyyny, käden-alus.
cubitālis, e, (cubitum), kyynärän pituinen.
cubito, I, (cubo), makailla.
cubitum, i, *n.* ja **cubitus**, i, *m.* (cubo), kyynäräpää, käsikynkkä; werr. mittana: kyynärä.
cubo, cubui (harw. cubāvi), cubitum, I, maata, olla makoolla, in lectica; eritt. lewätä, cubitum ire (mennä maata, käydä lewolle); t. maata pöydässä, olla rualla asettuneena, quo loco; t. sairaista puh.: maata wuoteen omana, olla kipiänä, trans Tiberim, run.; werr. paikoista puh.: aleta, wiertää, olla loiwa l. kaltawa, Ustica cubans, run.
cubīlum, i, *m.* käki; herjaussanana: pöllö, loitio, hituri.
cucumis, eris, *m.* kurkku (kaswi).
cucurbīta, ae, *f.* kurbitsi; werr. kuppurin sarwi.
cūdo, di, sum, III, hakata, tölkyttää, kalkuttaa; werr. takoa, sepittää.
cuicuimodi, (alkp. cujuscujusmodi), mitä laatua hywänänsä, minkä laatuinen itänänsä, minkä laitainen l. kaltainen tahtonsa.
cūjas, ātis, (seur.), mikäläinen? mistä syntyisin, sukuisin, kotoisin, kotoperää, sukuperää? minkä maan miehiä? mistä?
cūjus, 3, 1) *Pron. interrog.* (quis), kenen? kenen oma? kunka l. minkä oma? cuja res; cujum pecus, run. 2) *Pron. relat.* (qui), jonka oma, kunka, minkä.
cūjusce-modi, (quis, ce ja modus), mitä laatua tahansa, minkä kaltainen itänänsä.
cūjus-modi, (quis-modus), mitä laatua, minkä laatuinen l. kaltainen.
cūjusque-modi, (quisque-modus), joka laatua, kutakin lajia, jokalaatuinen.
culcita, ae, *f.* (calco), tyyny, patja, matrassi, polstari.
cūleus (cull.), i, *m.* nahkasäkki (wetewäin ainetten säilyttämiseksi).
culex, icis, *m.* hyttynen, sääksi.
culīna, ae, *f.* keittiö, keittohuone, kyökki; werr. ruoka, syötäwä.
culleus, l. culeus.
culmen, inis, *n.* (columen), ylin pää l.

oſa, huippu, laki, pään laki, Alpium; hominis; eritt. harja, päätö, katto, templi; tecti, delubri, run.; run.: hominum deorumque (ſ. o. huonetten ja temppelein); run. werr. pawun warſi; kuw. huippu, korkeus, ylin kohta, ruit alta a culmine Troja, run.; fortunae.

culmus, i, *m.* olki, korſi, warſi.

culpa, ae, *f.* ſyy, wika, wirhi, erhetys, rikos, delicti, rikoksen tuottama ſyyllisyys l. ſyynalaiſuus; culpam in quem conferre l. transferre (lykätä l. ajaa ſyy jkn päähän); culpae cujus, culpae suae tribuere quid (teoittaa jkn ſyyksi jtakin, ſyyttää itſeänſä jhnkin); culpam non modo derivare in quem, sed communicare cum altero; eritt. haureuden ſaattama ſyyllisyys, lankeamus. *b)* run. werr. wirheellinen eſine, wamma, turma, culpam (*sc.* ovem aegram) ferro compesce.

culpātus, 3, *PA.* moitittawa, Paris, run.

culpo, I, (culpa), moittia, laittaa, pahakſua. 2) ſyyttää, walittaa.

culte, *Adv.* ſiiſtiſti, ſirosti, ſiewäſti.

cultellus, i, *m.* (ſeur.), weitſonen, weitſyt.

culter, tri, *m.* (colo), alkp. ruodin, wiuhka, wiilirauta; jota *b)* ylim. weitſi; kuw.: linquere quem sub cultro (jättää jku pahempaan kun pulaan), run.

cultio, ōnis, *f.* (colo), wiljeleminen, agri (maanraade, -wiljelys).

cultor, ōris, *m.* (colo), wiljeliä, raataja, hoittaja, kaswattaja, iſtuttaja, agri, terrae, pecoris, vitis; jota eritt. maanwiljeliä, maamies; werr. aſukas, elokas, ejus terrae, collis ejus; kuw. huolittelia, wiljeliä, harjottaja, ystäwä, kunnioittaja, palwelia, veritatis; bonorum; religionum; deorum, run.

cultrix, īcis, *f.* (ed.), wiljeliätär; hoitajatar; werr. aſujatar.

cultūra, ae, *f.* (colo), wiljelys, ruokko, korju, hoitto, agri, vitis; jota eritt. maanraade, maanwiljelys l. -pito; kuw. wiljelys, harjotus, ſiewennys, ſiwiſtys, c. animi; culturae commodare aurem, run.; potentis amici (kunnioitus), run.

cultus, 3, *PA.* wiljelty, ruokottu, hoitettu, ager cultissimus (parhaimman ruokkoinen, perin hywänkorjuinen); jota **cultа**, orum, *n.* wiljelömaat, iſtutit; kuw. koritettu, ſiroitettu, ſiiſtikäs, ſiewennetty.

cultus, us, *m.* (colo), wiljelys, raade, ruokko, korju, hoitto, agrorum; pecoris, run.; corporis. *b)* kuw. hoitto, harjotus, ſiewennys, kaswatus, malus; eodem cultu habere quem (kaswattaa ſamalla tapaa); c. pueritiae (kaswatuswarat); uſein: kunnioitus, palwelus, deorum. 2) werr. elämänrakennus l. -ſäätös, elämänparſi l. -laatu, ſiiſteys, ſiwiſtys, humanus, liberalis, rusticus; domesticus (ſuunnallinen huoneen- l. talonpito, -hallitus); regio victu atque cultu aetatem agere; animi; jota ylelliſyys, hekuma, cultus ac desidia imperatoris; libido ceteri cultūs. *b)* waatteus, puku, aſu, korcus, komeus, Gabinus, militaris, regius.

culullus, i, *m.* ſuurenmoinen juomaaſtia, pokali, pikari.

cum, *Conjunct.*, ſ. quum.

cum, *Praepos.*, waatii *abl.*, merkitſee ylim. yhdeſſä oloa, kanſſa, kera, keralla, ynnä - - kanſſa, yhdeſſä - - kanſſa, myötä, muaſſa, pariſſa, ſeuraſſa, -ne, -ine, eſim. vivere, esse, agere c. quo, elää jkn kanſſa, olla jkn luona jne.; vagamur c. conjugibus et liberis (waimoinemme lapſinemme); sequi c. carris, venire c. impedimentis; cum copiis, c. exercitu, c. militibus transire, mare trajicere j. m. ſ.; est mihi cum quo quid t. nihil (minun on jtakin t. ei minun ole mitäkään hänen kanſſanſa tekemiſtä); quid mihi cum re? (mitä minun ſiihen aſiaan tulee? mitä ſe aſia minuun koskee l. waarantaa?); ajaſta puh.: c. prima luce venire (kohta päiwän koitoſſa); c. ortu, occasu solis (auringon noſtoſſa, laskuſſa); jota c. nuntio (yhtä haawaa ſanoman kanſſa, ſ. o. heti ſanan ſaatua); c. his (heti tämän jälkeen, ſamaa päätä). Eritt.: conjungere, consentire c. quo, facere c. quo (ſ. o. pitää jkn puolta), stare c. quo (olla jkn puolella, auttaa jkta) j. m. ſ.; bellum gerere c. quo, jkn kanſſa yhdiſtyneenä, jkn liittolaiſena käydä ſota, mutta uſiammin wihamieliſiſtä puh.:

bellum gerere, pugnare, certare, dimicare, bellare, confligere c. quo, ſotia jkn keralla, ſ. o. jtta waſtaan, ja ſamoin: dissentire, differre, discrepare c. quo, olla yhtä yitämättä jkn kanſſa, eritä jſtä. *b)* warustettu jllakin, hankittu jllakin, puettu jhnkin, jnkin alainen, jtakin yllä l. päällä, jtakin myötä l. muaſſa, -lla (-llä), -ſſa (-ſſä), onerariae naves c. commeatu; fiscos c. pecunia Siciliensi (ſäkilliſet ſikelialaiſta rahaa); sedere c. tunica (istua tunikalla, tunika yllä); c. telo esse (olla aſe muaſſa, kantaa aſetta); c. sica deprehendi; cum gladiis collocati (miekka käteſſä); c. elephanti capite natus; c. febri Romam venire, kuumetaudin alaiſena, kuumetaudiſſa; jſtä c. imperio esse, toimittaa ylipäällikön wirkaa (niistä puh., jotka Roman waltio ſotajoukon päämiehinä woittomaahan lähetti) ja c. potestate esse, toimittaa jtakin hallintowirkaa; quem c. imperio apud exercitum habere (pitää jku ſotawäen päämiehenä). *c)* awuſta ja wälikappaleeſta puh.: kanſſa, -lla (-llä), c. dis volentibus, run., l. bene juvantibus (jumalain awulla); c. suo gurgite accepit venientem (fluvius), run. *d)* cum octavo, c. decimo *etc.*, ſadoſta puh., kahdekſankertaiſeſti, kymmenkertaiſeſti, ager efficit cum octavo (kaſwaa kahdekſankertaiſen jywän). 2) jkn työn kerallisiſta kohdiſta l. aſtanhaaroiſta, ſen laaduſta puh.: -lla (-llä), magna c. cura et diligentia scribere; admirabili c. celeritate moveri; c. ira nihil recte fieri potest; magnis cum portoriis (ei ilman ſuuria weroja makſamatta); multis c. lacrimis (wiljawat wedet ſilmiſtä); c. animo reputare, deliberare j. m. ſ., itſe kanſſanſa tuumailla (mutta: secum reputare, cogitare *etc.*, itſekſeen hiljaiſuudeſſa miettiä); risus c. hilaritate (iloinen nauru); summa c. contumelia (häpiällimmällä tawalla); c. gloria (kunniakkaaſti); c. cura (huoliſtaaſti); c. silentio (ſalaiſeſti, waiwihkaa, ja myös: waſtaamatta); c. bona venia (ſ. o. benigne), c. fide (ſ. o. fideliter), c. studio (ſ. o. studiose), c. turpitudine (ſ. o. turpiter) j. m. ſ.; eritt.: cum eo quod l. ut (ne), ſen ſeikan ohesſa, ſillä ehdolla, että. *b)* waikutuksesta ja seurauksesta puh.: -ksi, magno c. periculo, magna c. offensione, c. magna calamitate civitatis j. m. m.

Cūmae, arum, *f.* eräs Kampanian kyki; jöta *a)* **Cūmānus**, a, kumalainen, Kuman, ager; *subst.* **Cūmānum**, i, *n.* eräs Ciceron maatalo Kuman seudulla, ja **Cūmāni**, orum, *m.* Kumalaiſet. *b)* run. **Cūmaeus**, a, kumalainen, Kuman, urbs (ſ. o. Kuma); dux, virgo (ſ. o. Sibylla); carmen (ſ. o. Sibyllan ennustukſet).

cumbo (cubo), runko, jöta accumbo, concumbo j. m. ſ.

cumera, ae, *f.* jywäſäilyttö, jywättö.

cumīnum, i, *n.* kumina (kaswi).

cum-primis, *Adv.* enſimäisten joukoſſa l. ſeaſſa, ennen kaikkia muita, warſinkin, ſemmenkin, erittäin.

cumque l. **cunque**, *Adv.* (quum-que), kuinka t. koska hywänänſä l. tähänänſä l. tahtonſa l. wälinſä, liitetään taw. Pronominoihin ja Adverbeihin, eſim. quicumque (kuka hywänänſä), ubicumque (miſſä tahanſa); harwoin yksinänſä, eſim. mihi c. salve rite vocanti (milloin tähänänſä l. waikka koska puoleeſi huudan), run.

cumulāte, *Adv.* täyſin määrin, runſaaſti, läämältä, koſolta, yltäkyllin, täydelliſeſti.

cumulātus, 3, *PA.* kukkuroittu, kukkurapäinen, enetty, liſätty, ſuuri, mensura; gloria, gratia. *b)* täpötäytetty, täyſi, täyſinäinen, täydellinen, amor, virtus; veniam cumulatam morte remittere (kuolemalla runſaaſti palkita mielinoude), run.

cumulo, I, (ſeur.), kukkuroita, röykötä, kaſata, läjätä, joukota, latoa, arma in ingentem acervum. 2) kukkuroita, liſätä, enentää, ſuurentaa, kartuttaa, paiſuttaa, aliud super aliud familiae funus; aes alienum usuris; alio scelere hoc scelus; eloquentiā bellicam gloriam (kauniſtaa); invidiam. *b)* täyttää, täpätä, panna l. latoa täyteen, täpötäyttää, yllöttää, altaria donis, aras lauribus, quem muneribus,

run.; **aras honore, donis**; locum qua re (korkialta täyttää l. peittää); **in fossam compulsos ruinā** (haudata); fig. täyttää, täydelliſyyttää, gaudium; **critt.** *Puss.* cumulari gaudio, voluptatibus y. m.; omni laude cumulatus (runſaaſti waruſtettu kaikilla kiitettäwillä awuilla).

cumulus, i, *m.* kukkura, kokopää, roukkio, kaſa, läjä, joukko, paljous, hostium, corporum caesorum, armorum; run. ſuuresta weſiroukkioſta puh.: cumulo ferri, insequi; fig.: legum. 2) kukkura, kukku, harja, päälliſet, enennys, liſä, dierum; mercedis; **accedit c.** (cujus rei) ad quid (ex qua re *etc.*), päälle päätteekſi tulee jhnkin, jokin nouſee korkeimmalleen; **accedere in cumulum** (ſ. o. päälliſikſi); eloquentia) aliquem cumulum illorum artibus afferre videatur (kauniſtus).

cūnābula, orum, *n.* (ſeur.), kätkyt, kehto; nuorten eläintenkin oloſijaſta puh.: intima sese in cunabula condent, run.; werr. kotoperä, aikuiſin elinmaa l. aſuinpaikka, peripeſä, gentis, run., t. ſyntymä, ſynty, ſukuperä, qui non in cunabulis sed in campo sunt consules facti.

cūnae, arum, *f.* kätkyt, kehto; run.: cunarum mearum labor est superare *etc.* (ſ. o. jo kätkyeſſä, jo kehtolapſena olen woittanut). *b)* werr. aikuiſin elinaika.

cunctābundus, 3, (cunctor), hidaſteliaš, witkallinen, kähmiäš.

cunctans, antis, *PA.* hidaſtelewainen, arweliaš, witkallinen; run. fitkiä, wintiä, taipuwainen, notkia.

cunctanter, *Adv.* hidaſtellen, witkaan, haud c. (arwelematta, wiipymättä).

cunctātio, ōnis, *f.* (cunctor), hidaſteleminen, witkiſteleminen, ſiekailеminen, wiipyminen, arweleminen, Sabini; invadendi; abjecta omni cunctatione; sine cunctatione.

cunctātor, ōris, *m.* (ſeur.), hidaſtelia, bituri, ähriö, kählö, arweliaš. *b)* Cunctator, Q. Fabius Maximin liikanimi.

cunctor (contor), I, hidaſtella, witkiſtellä, kählästellä, nuhkeroita, ſiekailla, aikailla, kotwitella, wiipyä, arwella, epäröitä, *abs.*, *inf.*, relativilauſe, eſim. cunctamini, quid faciatis.

cunctus, 3, (ſupiſtettu ſanaſta conjunctus), kaikki, ynnällinen, koko, senatus, plebes, civitas, Gallia; *plur.* kaikki yhdeſſä, kaikki yhteen, kaikki tyynni, kaikki, cuncti fidem mutavissent; c. cives, maria terraeque; run. *gen.* fera: cuncti hominum, cuncta terrarum.

cuneātim, *Adv.* nalkinmuotoiſeſti, consistere (taajajoukkoiſeſti).

cuneātus, 3, *PA.* nalkinmuotoiſekſi kärjennettу, nalkinmuotoiſeſti ſuippenewa, nalkinmuotoinen, jugum, forma scuti.

cuneo, I, (cuneus), alkp. telkkiä l. tulpata ſiſälle; werr. nalkinmuotoiſekſi kärjentää.

cuneolus, i, *m.* (ſeur.), nalkkinen.

cuneus, i, *m.* nalkki, waaja, wawia, jämſi, telkin, kiila; jsta run.: labant cunei (navis), pulkot l. waarnat, jotka laiwan aliosat koossa pitäwät, t. laiwan alipuolen laudoitus; werr. *a)* nalkinmuotoinen tapporiwiſtö, nalkkiriwiſtö, nalkki, cuneum dare, run., ja cuneum facere (rakentaa, tehdä). *b)* nalkinmuotoinen iſtuinriwiſtö theateriſſa, iſtuinnalkki; jsta katſeliat, ut vero cuneis notuit res omnibus (kaikiſſa katſongeiſſa), run.

cunīculus, i, *m.* alkp. pieni kani l. kanini; werr. *a)* maanalainen käytäwä, kaiwos, kanali j. m. ſ. *b)* ſotameno iſſä: miina, cuniculos agere (kaiwaa); kuw.: res occulte cuniculis oppugnatur.

cunnus, i, *m.* kannikka; werr. irſtas nainen, aatta, lautta.

cunque, ſ. cumque.

cūpa, ae, *f.* amme, ſammio, tynnyri.

cupēdia, ae, *f.* (cupio-edo), herkulliſuus, hentousten himo.

cupide, *Adv.* himokkaaſti, halukkaaſti, kiihkiäſti, kiiwaaſti, innokkaaſti, ja myös: puoltapitäwäiſeſti. *b)* mieluiſaſti, kernaaſti.

Cupīdineus, 3, (Cupido), Cupidoa l. Lempeä koſkewa, Cupidon.

cupiditas, ātis, *f.* (cupidus), himoiſuus, halunalaiſuus, himo, halu, mielenteko, pyyntö, pyrintö, harraſtus, ihta,

ahku, kihko, triumphi, regni, imitandi, veri videndi; pugnandi, bellandi (tappelo-, sota-into); temeritas cupiditasque militum (suunnatoin tappelo-into, kiiwaus); imperii (wallanhimo); tyrannidis, praedae, pecuniae; cupiditate flagrare, ardere; coercere omnes cupiditates; eritt. *a)* ahneus, rahannälkä. *b)* puolenpito, puoltomieliſyys.

cupīdo, inis, *f.* ja run. *m.* (ſeur.), himoamus, halajamus, himo, halu, mielenteko, pyyntö, ahku, kihko, gloriae; c. cepit Romulum urbis condendae (Romulin rupeſi mieli tekemään perustaa työ); honoris; oppidi potiundi, difficilia faciundi; novae fortunae; immodica (earum rerum); eritt. *a)* rakkauden kiihko, rakkaus; jota Cupido, inis, *m.* lemmenjumala, Cupido, Lempi, Venerin poika; *plur.* Lemmet-ſet. *b)* ahneus, rahannälkä, sordidus, run.

cupĭdus, 3, (cupio), himokas, halukas, halunalainen, mielitehtoinen (jhnkin), (jnkin) pyyntöinen, (jtakin) rakastawa, (jhnkin) närwä, kärkäs, kiihkiä, (jnkin) kiihkoinen, taw. *gen.* kera, eſim. bellandi, halullinen ſotimaan, ſodanhaluinen; audiendi, spectandi; contentionis cupidiores quam veritatis (enemmän wäittelyä kun jne. rakastawat); cupidissimus literarum (järin harras tiedetten yötäwä), cupidissimus nostri (meihin perin yötäwyryt); pecuniae (rahannälkäinen); rerum novarum (mullkaukſiin, kapinaan hetaſ l. taipuwainen); imperii; run. *inf.* kera; eritt. *a)* rakkauden kiihkoinen, ſytöwä, rakastawa, cupidum detinere, run.; werr.: manus, run. *b)* ahne, ahwatti, rahannälkäinen. *c)* ſuoſiwainen, puoltapitäwäinen, testis, judex y. m.

cupiens, tis, *PA.* jnkin himoinen l. haluinen, halukas, *gen.* kera t. *abs.*

cupio, cupīvi ja cupii, cupītum, III, himota, halata, kiihkeillä, mieliä, toiwoa, mielellään tahtoa, pyytää, pyrkiä, harrastaa, l. cupio *etc.*, minua himoittaa l. haluttaa, minun on halu, mieleni tekee l. palaa, mieleni hehkuu j. m. ſ., *acc.* kera; taw. *inf.* kera; wäliötti ynnä ſeur. *acc. c. inf.* kandſa t. *abs.* *b)* ſuoda hywää jklle, olla hywänmielinen, mieluiſa, ehtoiſa, armas, ſuoſiokas jklle, pitää wäliä jklla, *dat.* kera, eſim. Helvetiis, ja myös: cujus causā (jklle); jota kohteliaasti: cupio omnia quae vis (mieleſi nouteekſi, altis mieltäſi noutamaan), run.

cupressētum, i, *n.* (cupressus), cypreſſimetſä l. -puisto.

cupresseus, 3, (cupressus), cypreſſinen, cypreſſipuinen, cypreſſi-, signa.

cupressifer, 3, (cupressus-fero), cypreſſiä kantawa l. kaswawa.

cupressus, i, *f.* cypreſſipuu, cypreſſi, Plutonille pyhitetty; werr. cypreſſipuinen lipas, cypreſſiwarkka.

cuprum, i, *n.* kupari, waski.

cur, *Adv.* (ſupiſtettu ſanoista cui-rei t. qua-re), miksi, mitä, mintähden, jonka t. minkä tähden, jota t. mitä warten, josta t. mistä ſyystä, *relative* ja *interrogative*, eſim. non fuit causa, cur tantum laborem caperes; causa nulla est cur; quae causa est cur *etc.*? Quid est causae, cur *etc.*? Id esse argumentum dixisti, cur confiteremur; quid est cur? Quid commisisset, cur duceretur; cur senatum cogor reprehendere?

cūra, ae, *f.* (quaero), huoli, huolenpito, lu'unpito, tarkkuus, toimi, ahkeroimus, puujaus, harraſtus, quod in rebus honestis operae curaeque ponetur; haec tam acrem curam diligentiamque desiderant; omnes curas cogitationesque in rempublicam conferre; eo majore cura rempubl. administrari; jota res curae est cui, aſia on jkn huolena, jku pitää l. kantaa huolta, pitää neuwoa l. lukua aſiaſta, pitää wäliä aſialla, pitää mieleſſään, ei lyö laimin, ahkeroitſee, harraſtaa aſiaa, ja ſamoin: curae est cui. de qua re; curae habere quem (huolia jkſta), run.; curae (sibi) habere quid (pitää huolta jotakin); agere curam cujus, de quo (kantaa murhetta jkſta). *b)* huolitteleminen, huolenpito, toimenpito, korju, ruokko, holhous, hoiminta, katſanto, johdanto, hallinto, hoitto, rerum, belli, civium, rerum publicarum; deorum (ſ. o. jumalan-

palweluksen); run. katsoja, kaitsia, harae. *c)* werr. huolikkaasti laadittu kirjateos. 2) huoli, murhe, suru, lewottomuus, mielala, magna; de republica; sine c., non sine c.; curae metusque; run.: Curae ultrices (tehtyin pahain töitten kostajattaret, tunnon waiwat); eritt. rakkauden huoli l. tuska, lempi, run. *b)* run. huolen esine, lemmityinen, turwatti, hellikko, armas.

curālium, k. coralium.

cūrātio, ōnis, *f.* (curo), huolitteleminen, huolenpito, huoli, toimitus, ruokko, korju, waalinta, hoitto, rerum, corporis, frumenti; corporum (kostuttaminen, wahwistaminen); eritt. *a)* waltiotoimen johdanto, toimitus, hoitto, wirka, negotii publici j. m. s. *b)* parantaminen, parannus, lääkitys, periculosa et difficilis l. anceps; curationem ad quem admovere, morbis adhibere y. m.

cūrātor, ōris, *m.* (curo), huolittelia, huolenpitäjä, toimittaja, hoittaja, katsoja, kaitsia, urbis, viae, negotiorum; reipublicae (lähettiläs, edusmies); *dat.* kera: muris reficiendis. *b)* edusmies, holhoja, haltia (ala-ikäisen, mielipuolen, tuhlarin j. m. s.).

cūrātus, 3, *PA.* huolikas, harras.

curculio, ōnis, *m.* jywämato.

Cures, ium, *f.* Sabinilaisten periwanha pääkyki; run. Curen asukkaat; jsta **Curensis,** e, curelainen.

Cūrētes, um, *m.* Kretan saaren wanhimmat asukkaat, Jupiterin pappeja, jotka meluawalla soitolla ja asehyppyillä jumalanpalwelustaan wiettiwät, Curetum orae (s. o. Kreta), run.; jsta **Cūrētis,** idis, *f.* ja **-tĭcus,** 3, kuretilainen, run. kretalainen.

cūria, ae, *f.* (Quiris sanan sukua), curia, Roman kansan osakuntia, joita Romulin ja'annosta oli kolmekymmentä. 2) werr. rakennus, kuhun curiat kokountuwat yhteisesti keskustelemaan; jsta ylim. huone keskustelewia kokouksia warten, eritt. *a)* c. Saliorum, Palatinin kukkulalla, Salii pappein wirkahuone. *b)* c. Hostilia l. yks. curia, senatin neuwoitushuone, senatinhuone, raastupa; jsta usein senatinkokous, senati, frequens; dies curiae (s. o. juhlallinen päiwä, kun senatinhuone oli juhlallisen neuwoittelon paikka); oikeuden ja laillisuuden kuwanakin: stante urbe et curia. *c)* ulkomaisten wirkakuntain neuwoitushuone, neuwola, esim. Salamin, Syrakusan j. m. m.; Trojae (haltialinna), run.

cūriālis, e, (ed.), yhtä curiaa l. kansanosaketta olewa, *subst.* curialainen, kuntalainen, kansalainen.

Curiānus, k. Curius.

Curiatii, orum, *m.* Albasta kotoperäinen, Romaan muuttanut suku.

cūriātim, *Adv.* curioittain.

cūriātus, 3, (curia), curiaa koskewa, curiallinen, comitia, kansankokous, kusta curioittain äännettiin; lex (curiatcomitioisa säätetty).

cūrio, ōnis, *m.* (curia), curian pappi, maximus, ylin Curio, joka kaikkein curiain yhyistä menoista waaria piti.

Curio, ōnis, *m.* gens Scribonia:n liikanimiä.

cūriōse, *Adv.* tutkisteliaasti, tietokärkäästi, uteliaasti.

cūriōsitas, ātis, *f.* (curiosus), tutkisteliaisuus, tiedon-ahneus, tietokärkäys, uteliaisuus.

Curiosolĭtae, arum, *m.* Gallia Lugdunensi:n kansakuntia.

cūriōsus, 3, (cura), huolikas, tarkka, wisu, tyyskä, ahkera, harras, in qua re; ad investigandum; eritt. tutkistelias, tiedusteliias, tiedonhaluinen, tietokärkäs, utelias, uusille hetas, homo; oculus; patere me esse curiosum.

curis, is, *f.* heittokeihäs.

Curius, 3, romal. sukunimi, eritt. M'. Cur. Dentatus, kohtuullisuudeltaan mainio Samnitilaisten ja Pyrrhoon woittaja; run. *appellat.* urhia ja suunnallinen mies; jsta **Curiānus,** 3, curianinen, Curiuksen.

cūro, I, (cura), huolitella jtakin, pitää huolta, nähdä murhetta, pitää neuwoa, tointa jstakin, toimittaa, holhoa, hoimia, korjata, ruokota, katsoa, waalia, hoittaa jtakin, pitää wäliä jllakin, pitää lukua, huolia jstakin, omnia studiosissime ac diligentissime; res, negotia; mandatum, praeceptum (täs-

mälleen ajaa, panna toimeen); signa cui (hankkia, ostaa); corpus cujus, haudata, mutta enimitten: c. corpus l. (usiammista puh.) corpora, koštuttaa, mehuttaa, wahwištaa ruumištansa, itseänsä, rawita itseänsä; samoin: c. membra, pelliculam, run.; cutem (elää puhottaa), run.; se (wirwoittaa itseänsä); curari cibo et vino (s. o. apatettaa, keštitettää, hywitettää); vitem, vineam; sociorum injurias (laskea syndämmelle); prodigia (pyhillä menoilla sowittaa l. haihduttaa); quem; praeter animum nihil curant; *acc.* ja gerundivin kanssa: antaa tehdä jtakin, toimittaa, laittaa, saattaa jtakin tehtäwäksi, pitää tointa l. neuwoa jnkin tekemisestä, -ttaa (-ttää), esim. pontem in Arari faciendum (antaa tehdä, s. o. teettää silta Ararin poikki); legem ferendam (toimittaa laki säätettäwäksi l. säätetyksi); per haruspicem fratrem interficiendum curavit (tapatti l. surmautti weljensä uhritietäjällä); muros reficiendos curavit (laitti muurit kohennetuiksi, piti tointa muurein kohentamisesta); c. ynnä ut, ne *conjunct.* kera t. yks. *conjunct.*, pitää huolta, toimittaa, laittaa, ahkeroita, harrastaa, jsta kirjeen loppulause: cura ut valeas (s. o. woi hywin); *inf.* kera ja niin taw. yhdessä kieltosanan kanssa: non c., olla huolimatta, wiitsimättä, tahtomatta. 2) eritt. parantaa, terweyttää, tehdä terweeksi, lääkitä, quem, aegrum, corpora, vulnus. *b)* huolitella jkta waltiotoimitusta, toimittaa, johdattaa, hoittaa j. m. s., bellum maritimum; usein sotamenoissa: esimiehitä, päälliköitä, cohortes, exercitum, t. *abs.*, esim. in sinistra parte, in postremo cum equitibus j. m. s. *c)* rahaseikoissa: toimittaa, suorittaa, maksaa, cui pro qua re pecuniam; me, cui jussisset, curaturum (olen maksawa määräyksensä mukaan).

curriculum, i, *n.* (curro), juoksu, run.: noctis; eritt. kilwanjuoksu, kiistakarkuu, kiista, sine curriculo; equorum. 2) werr. juoksemo, kiistämö, juoksutarha, kiista- l. kilpakenttä, rata, exercere se in curriculo; usein kuw.: vitae, mentis, industriae, gloriae p. m. *b)* kilpawaunut, ja ylim. waunut.

curro, cucurri, cursum, III, juosta, karata, koiwella, nopiasti l. ripiästi liikkua, wieriä, samota, kiitää, rientää, litua, jalkasin, laiwoin j. m. s., per totum conclave, trans mare, run.; curritur ad praetorium; harw. *acc.* kera, esim. stadium (jalata kiistakenttää); aequor (wiiletellä merta), run.; sanalask.: currentem incitare (juoksewaa häkyttää, s. o. tunkea työhön työssä jo olewaa); werr.: amnes in aequora currunt, run.; currente rotā (pyörän pyöriessä, kieriessä), run.; cucurrit rubor per ora (lensi kaswoin yli), run.; kuw.: proclivi currit oratio (sujuu); currit ferox aetas (menee menoansa, wälttyy, kuluu), run.; eosdem cursus c. (ryhtyä samoihin keinoihin).

currus, us, *m.* (cb.), waunut, rattaat, eritt. triumphiwaunut, woitonwaunut, jsta itse triumphi l. woittoretki; run.: currum lavare aequore, auringosta puh., s. o. laskea. *b)* run. werr. waunuhewoset, waljakko, ja myös: kyntöwaunut l. pyörä-aura.

cursim, *Adv.* juosten, juoksujaloin, samoten, rientäin, joutuin, kiukkaan, rutosti, pikaisesti, nopiasti, agmen agere; arripere quid; dicere quid.

curso ja **cursito**, I, (curro), edestakaisin juoksella l. juoksennella l. pyöriä, ultro citro, per foros cursare.

cursor, ōris, *m.* (curro), juoksia, juoksuri, eritt. kilwanjuoksia, kiistakarkelia, kilpailia, ja myös: sananjuoksuttaja, sananlennättäjä. 2) Cursor, S. Papiriuksen liikanimi.

cursus, us, *m.* (curro), juoksu, kulku, marssi, matka, retki, ura, tie, omnium cursus est ad vos (kaikki rientäwät luoksenne); deformis (s. o. ratsastuslaatu); equester (kilwan-ajo), run.; cursu, juosten, samoten, juoksujaloin, riento-askelta; cursu magno (täysin koiwin, täyttä kynttä, täyttä pohtia); quam l. quanto maximo cursu poterat (mitä kiwakkaimmin waan karata jaksoi); mihi cursus in Graeciam per provinciam tuam; tantos cursus conficere; cursum direxit, quo tendebat

(ſuoritti matkanſa, otti uranſa, ſäädytteli ſäätynſä); cursum dirigere (lento, kyhkyſistä puh.), run.; cursum tenere, pyſyä laiballaan l. ſuunnallaan, pitää oikiaa ſuuntaa; cursum exspectare (odottaa hywää tuulta); werr.: stellarum, lunae, navium, lacūs j. m. ſ. 2) kuw. juokſu, meno, kulku; ſuunta, vitae, vivendi, rerum, temporum; c. vocis per omnes sonos (wierintä); verborum (wiekki, ſujuminen); teneat eum cursum, quem poterit; in eodem cursu esse (olla samaſſa tilaſſa); jästa in cursu esse (kestää), fortuna domusque in cursu est (ſ. o. kukoistaa), run.

Curtius, 3, romal. ſukunimi; *adj.*: C. lacus, Curtiuksen järwi Roman torilla, jälkeenpäin umpeen täytetty.

curto, 1, (ſeur.), lyhentää, typistää, wähentää.

curtus, 3, lyhennetty, typistetty, typäkkä, nykeräinen, liian lyhyt l. pieni, mulus, equus (töpö- l. typpyhäntäinen), Judaeus (ympärileikattu), run.; kuw. puuttuwainen, waillinainen, wajanainen, res, run.; sententia; puheesta puh.

currŭlis, e, (currus), waunuja koskewa, waunu-, equi c. (circenſisten leikkilöin tarpeekſi waltiowaroilla hankittu neliwaljakko); eritt.: sella c., norſunluulla koritettu Konſulin, Praetorin ja curulisten Aedilein wirka-istuin l. kunniatuoli; run.: ebur c.

currāmen, inis, *n.* (curvo), käyrä, kymärryš, koukero, notkelma, kiemura, mutka, kaarrelma, spinae, ripae, run.; clipei (kuwerrelmaš), run.

currātūra, ae, *f.* (ſeur.), koukkura, kaarrelma, rotae (pyörän kehä), run.

curvo, I, (ſeur.), käyristää, wääristää, koukistaa, kouristaa, mutkistaa, notkistaa, taiwuttaa, wemmeltää, kaarittaa, brachia, cornua, arcum, capita (joutſen), Calabros sinus, run.; nec curvarent Aeacon anni (ei kymärtäiſi, kyyriſtyttäiſi), run.; *Pass.* curvari, käyriſtyä jne., in ungues (kowertua), run.; in montis faciem l. speciem, kuwertua, pulliſtua, kohota (aalloiſta puh.), run.; jästa curvatus gurges, run. *b)* kuw. taiwuttaa, kääntää l. muuttaa mieli.

curvus, 3, käyrä, wäärä, koukkuwa, kiukura, kouruinen, kaarewa, aratrum, falx, lyra, ratis, run.; unguis (kowera), crinale (kierteinen), litora (kaarteiſet, mutkaiſet), flumen (koukeroinen, polwikas, ſuikertelewa), mare (kuwertuwa, kohoawa), alvus equi (pullakka, ympyriäinen), run.; arator (kymärä, köyryſelkäinen), membra (kyyriſtyneet), run. *b)* kuw.: curvo dignoscere rectum, eroittaa ſuora wäärästä, ſ. o. hywä pahasta, run.

cuspis, idis, *f.* kärki, tutkain, ota, piſtin; jästa *a)* heittokeihäs, keihäs, peitſi. *b)* Neptunin kolmikärki l. -haara.

custōdia, ae, *f.* (custos), wartioimus, wahdinpito, kaitſemus, ſuojelus, warjelus, katſanto, waarinpito, huoma, hoimi, huosta, dura matrum, run.; ñda canum; navium, ignis, urbis; memoriae, libertatis (ſäilytyskeino). *b)* werr. wartiolla olewat ſotiot, wahtimiehistö, wartiosto, wahdisto, wahti, wahtiposti, taw. *plur.*, custodias disponere j. m. m.; run. *sing.*, eſim. cernis c. qualis vestibulo sedeat (wartiatar, Tiſiphoneesta puh.), anser c. (ſ. o. custos); jästa myös: wartiopaikka, wahtimo, wahti-aſema, in hac c., tanquam in specula; habere quem in custodiis. 2) wartioimus, wahtaamus, takawaarikko, custodiam cujus cui credere; libera (kotiwankeus); kuw.: (eloquentiam) septam liberali custodia (waarinpito); jästa uſein: wankihuone, wangitto, wankeus, publica; in custodiam dare, tradere, conjicere, includere quem; in custodiis teneri; esse in custodia; e custodia educere, emittere, eripere quem.

custōdio, IV, (ſeur.), wartioita, wahdata, ſuojella, warjella, turwata, holhoa, hoimia, pitää waaria, katſoa, kaita, quem; corpus domumque cujus; provinciam; maritimam oram viginti navibus longis; quid a quo, eſim. templum ab Hannibale (wahdata Hannibalilta); eritt.: se (ottaa waari itſeſtään, pitää waranſa); kuw.: quid memoriā, dicta literis (ſäilyttää). 2) tallettaa, ſäilyttää, pitää takananſa, pidättää, librum, orationem; eritt. pitää

takawaarikoesa, pitää wankina, wankeudessa, duoem praedonum; quem custodiendum tradere cui (jättää jku jkn wartioittawaksi).

custos, ōdis, *c.* wartia, wahti, waarinpitäjä, kaitsia, suojelia, holhoja, hoimija, katsoja, seuraaja, wartiatar jne., corporis custos, henkiwartio, corp. custodes, henkiwartiosto; portae, fani, provinciae, pontis; ovium; gregis, run.; voluptatum (wartioitsia); dii custodes conservatoresque hujus urbis; custode remoto (johdattaja), run.; eritt. julkimenoissa: äänteldtaulu-astian wartio; werr. ja kuw.: telorum, turis (säily, s. o. wiini, suitsutuslipas), run.; sapientia c. et procuratrix totius hominis; malus custos diuturnitatis metus.

cutis, is, *f.* nahka (ihmisten ja eläinten); sanalask.: cutem curare (kosttuttaa nahkaansa, ruumistansa).

Cyane, es, *f.* Syrakusan seutuinen lähde; tarun mukaan puolisumalatar, joka Proserpinan ryöstämisestä mielihaikeissaan muuttui tuoksi lähteeksi.

Cyaneae, arum, *f.* kaksi riuttaa Mustan meren suussa, aikaisemmin Symplegades nimeltään.

Cyanee, es, *f.* Maianderin tytär.

cyathus, i, *m.* pikari. 2) mittana: kahdestoista osa sextarius:ta.

cybaeus, 3, kupuwa, navis c. l. yks. cybaea, jonkunlainen lihti l. kuljetajalaiwa.

Cybelē l. **Cybēbē**, es ja ae, *f.* alkp. phrygialainen jumalatar, jälkeenpäin Romassakin Ops l. Mater magna nimisenä palweltu; jota **Cybelēius**, 3, kybeleinen, Kybelen, Attis (Kybelen lemmityinen), frena (s. o. Kybelen waunuin eteen waljastettuin jalopeurain), run. 2) Phrygian wuoria.

Cybistra, orum, *n.* eräs Kataonian kyki.

Cyclas, adis, *f.* Kykladi; taw. *plur.* Kykladit, Deloa piirittäwä saaristo Arkipelagin meressä.

cyclicus, 3, pyörön- l. piirinmuotoinen; werr.: c. scriptor, kyklinen runoilia, niitten sankarirunoiliain luokkaa, jotka suorittiwat yhteen jaksoon kaikki tarut hamasta mailman alusta Telegonoosen, Odysseuksen poikaan asti, run.

Cyclops, ōpis, *m.* alkp. pyöröfilmä, Kyklopi, taw. *plur.* tarunaikainen, yksifilmäinen, jättimäinen, laitoin paimenkansa, Kyklopinmuurein rakentajat, takomisen keinon keksijät, Vulkanin apumiehet; *sing.* erittäin Polyphemoosta pub.; jota **Cyclōpius**, 3, kyklopinen, Kyklopein, saxa (s. o. Sikelian lähisiä riuttoja), run.

Cycn-, **cycn-**, k. Cygn-, cygn-.

Cydnos l. **-us**, i, *m.* eräs Kilikian joki.

Cydōnia, ae, ja myös: **Cydon**, ōnis, *f.* kyki Kretan pohjoisrannalla; jota *a)* **Cydōnius**, harw. **-ōus**, 3, kydonialainen, run. ylim. kretalainen, esim. spicula, arcus. *b)* **Cydon**, ōnis, *m.* Kydonialainen, run., ja samoin: **Cydōniātes**, ae, *m.*

Cygnēius (Cycn.), 3, Boiotiasta kotoisin olewaa Kyknosta, Hyrien poikaa koskewa, Kyknoon.

cygnēus (cycn.), 3, (seur.), joutsenta koskewa, joutsenen, vox (joutsenlaulu, lähtö- l. kuolinlaulu).

cygnus (cycn.), i, *m.* joutsen, Apollolle pyhitetty ja weisultaan, eritt. kuolinlaulultaan mainio; jota werr.: c. Dircaeus (s. o. Pindaros), run. 2) Cygnus (Cycn.), joutsenekši muuttunut *a)* Ligurian kuningas, Stheneloon poika. *b)* Neptunin poika, Teneen isä.

cylindrus, i, *m.* tela, kieri; jota junka, pölkky, rahnu.

Cyllēne, es ja ae, *f.* eräs Arkadian wuori, Merkurin syntymäsija; jota *a)* **Cyllēnius** l. **-ēus**, 3, kylleneläinen, eritt. Merkuria koskewa, Merkurin, proles l. yks. Cyllenius, s. o. Merkuri, run.; ignis (s. o. Merkurin tähti), fides (Merkurin keksimä kantele), run. *b)* **Cyllēnis**, idis, *f.* kylleneläinen, eritt. Merkuria koskewa, Merkurin, harpe (Merkurin antama), run. 2) Elin satamakyaeita.

Cymaeus, 3, k. Cyme.

cymba, ae, *f.* wenhe, purssi.

cymbalum, i, *n.* cymbali, kilkka, ontewa maljanmuotoinen soittoneuwo, taw. *plur.* kun aina kaksi tuommoista lyötiin päin yhteen. Käytettiin warsinkin Kybelen ja Bakchoon juhlina.

cymbium, ii, *n.* wenheenmuotoinen juomaastia.

Cyme, es, *f.* eräs Aiolian kpki; jösta **Cymaeus**, 3, kymeläinen, *subst.* Cymaei, orum, *m.* Kymeläiset.

cynicus, i, *m.* (koirallinen), kynikolainen philosophi, Kynikolainen, warf. Diogeneesta puh.

cynocephalus, i, *m.* koiranpäinen apina.

Cynosarges, is, *n.* Herkuleelle pyhitetty gymnasiumi Athenan ulkopuolella.

Cynoscephalae, arum, *f.* (koiranpäät), kaksi kukkulaa Skotusan kpgin seudulla Thessaliassa.

Cynosūra, ae, *f.* (koiranhäntä), Wähä Otawa, pohjannawan seutuinen tähtikerö; jösta **Cynosūris**, idis, *f.* Kynosuraa koskewa, **ursa**, s. o. Wähä Otawa, run.

Cynosūrae, arum, *f.* eräs Attikan niemi.

Cynthus, i, *m.* eräs Delon wuori, Apollon ja Dianan syntymäsija; jösta **Cynthius**, a, kyntholainen, Apollo, Diana, ja Cynthia ylim. tytönnimi.

Cynus, i, *f.* eräs opuntilaisen Lokrin niemi ja satamakpki.

cyparissus, i, *f.* = cupressus.

Cyparissus, i, *m.* eräs cypressiksi muuttunut nuorukainen.

Cyprius vicus, eräs katu Romassa.

Cyprus l. **-os**, i, *f.* eräs Wälimeren idänpuoliksista saaresta, Aphroditen (Venerin) palwelukseen pääasema; jösta **Cyprius** ja harw. **Cypriacus**, 3, kyprolainen, C. acs l. Cyprium, ii, *n.* kupari, waski; *subst.* Cyprii, orum, *m.* Kyprolaiset.

Cypselus, i, *m.* kuuluisa Korinthon tyranni; jösta **Cypselides**, ae, *m.* Kypseloon sikiö, s. o. Periander.

Cyrēa, k. Cyrus.

Cyrēne, es, ja **Cyrēnae**, arum, *f.* Kyrenaikan päätkpki Afrikan pohjoisrannalla; jösta *a)* **Cyrēnaeus**, 3, kyreneläinen, *subst.* Cyrēnaei, orum, *m.* Kyreneläiset, s. o. Kyrenen asukkaat, ja myös: Aristippoon oppikuntalaiset. *b)* **Cyrēnaicus**, 3, kyreneläinen, provincia (s. o. Kyrenen aluskunta); eritt.: philosophia, Kyrenestä kotoperäisen Aristippoon philosophin perustama oppikunta, jösta *subst.* Cyrēnaici, orum, *m.* Aristippoon oppilahkolaiset. *c)* **Cyrēnensis**, e, kyreneläinen, *subst.* Cyrēnenses, ium, *m.* Kyreneläiset. 2) Cyrēne, es, *f.* Peneioon pojan Hypseukseu tytär, Aristaioon äiti.

Cyrnos, i, *f.* Korsikan saaren kreikalainen nimi; jösta **Cyrnēus**, 3, kyrnolainen, korsikalainen.

Cyrtaei ja **Cyrtii**, orum, *m.* eräs Perfin ja Median kansakunta.

Cyrus, i, *m.* 1) Perfian waltakunnan perustaja. 2) nuorempi, joka welsensä Artaxerxes Mnemonin kanssa wallasta taistelessa kaatui Kunaxan tappotanterella. 3) eräs Ciceron aikuinen rakennusmestari; jösta **Cyrēa**, orum, *n.* Cyruksen rakentamat. 4) erään nuorukaisen nimi.

Cythēra, orum, *n.* Lakonikasta etelään päin olewa saari, kuuluisa Aphroditen (Venerin) palwelukselta, jota merenwahdpsta syntynynnä tuon saaren rannalle ensin nousi; jösta *a)* **Cytherēa**, ae, ja **-ēis**, idis, *f.* kytheralainen, Venerin liikanimiä. *b)* **Cytherēius** ja **-thēriacus**, 3, sekä **Cytherēias**, adis, *f.* kytheralainen, Veneriä koskewa, Venerille pyhitetty, heros (s. o. Aineias), mensis (s. o. Huhtikuu), run.; *subst.* Cythereia, ae, *f.* s. o. Venus.

cytisus, i, *c.* pensaan- l. puunkaltainen apilanlaji, puumailanen.

Cytōrus, i, *m.* pukspuuta kaswawa Paphlagonian wuori; jösta **Cytōriacus**, 3, kytorolainen, pecten(pukspuinen), run.

Cyzicus l. **-os**, i, *f.* ja **Cyzicum**, i, *n.* Propontin ääreinen Mysian kpki; jösta **Cyzicēnus**, 3, kyzikolainen, *subst.* Cyzicēni, orum, *m.* Kyzikolaiset.

D.

D. = Decimus; lukumerkkinä: 500; **a. d.** = ante diem.

Dāci, orum, *m.* Dakialaiset, sotilas kansakunta, jonka asuinmaa oli **Dācia**, ae, *f.* Dakia, s. o. Yli-Unkari, Siebenbürgi, Moldau ja Wallakia.

dactylicus, 3, daktylinen, alkupitkä, numerus.

dactylus, i, *m.* alkp. formi; jösta runonjalka — ⏑ ⏑.

Daedala, orum, *n.* linnoitettu paikka Kariassa.

Daedalion, ōnis, *m.* Luciferin poika, Keyxin weli, haukaksi muutettu.

Daedalus, i, *m.* kuuluisa kreikalainen taitio, Athenasta kotoperäisin, Ikaroon isä, Kretan Labyrinthin rakentaja, Minoon aikuisia; jsta **Daedalēus**, 3, daidalinen, Daidaloon.

daedalus, 3, taiten tehty, näppärätekoinen, taide-, sirotekoinen, tectum (mehiläisten), run. *b)* taidokas, keinokas, konehikas, Circe (wiekas, juonikas), run.

Dāhae, arum, *m.* skythialainen kansakunta Kaspian meren äärellä.

Dalmatae, arum, *m.* Dalmatialaiset, joitten asuinmaa oli **Dalmatia**, ae, *f.* Adrian meren itärantaisia maakuntia; jsta **Dalmaticus**, 3, dalmatialainen.

dāma, ae, *m.* ja *f.* wuoriwuohi, mäkiwuohi; hirwenwasikka, metsäkauris, metsäwuohi.

Damascus l. -os, i, *f.* Coelesyrian pääkpki.

damnātio, ōnis, *f.* (damno), tuomitseminen, langetus, ambitūs (wiranjuonittelemuksesta l. -juonittelemuksen tähden).

damnātōrius, 3, (damnator, damno), tuomitsemista koskewa, tuomitsewainen, langettawainen, judicium.

damnātus, 3, *PA.* kelwotoin, rikollinen.

damno, I, (damnum), tuomita, tuomiolla langettaa, tuomita l. päättää syylliseksi, julistaa syylliseksi, syy- l. wikapääksi, damnarent an absolverent; damnatus per arbitrum; pecuarios (sakoittaa); quem furti, ambitūs, peculatūs, rei capitalis, nomine sceleris, eo crimine, de vi et de majestate, tuomita warkaudesta, warkauden tähden, warkauteen syypääksi jne.; quem octupli, tuomita kahdeksankertaiseen palkintoon; quem capitis, capite, tuomita kuolemanrankaistukseen l. sen alaiseksi, tuomita hengeltä. — Päällekantajasta puh.: puuhata jkn syylliseksi tuomitsemista, aikaansaattaa jkn langetus, damnari decem milibus aeris a quo (jkn toimesta). *b)* testamentillä welwoittaa jku jhnkin, *inf.* kera, run. 2) lakiin koskematta: welwoittaa, tehdä welkapääksi jhnkin, eritt.: quem voti, welwoittaa jku lupaamansa suorittamiseen, s. o. täyttää jkn toiwo l. pyyntö, jsta voti damnatum esse, alkp. olla tuomittu lupaamansa suorittamiseen, s. o. saada toiwonsa l. pyyntönsä täytetyksi, päästä toiwonsa perille (jota warten lupaus tehtiinkin); damnabis tu quoque votis, run. *b)* omistuttaa, panna alttiiksi, wihkiä, caput Orco, run.; quem damnet labor (wihinnee l. määrännee kuolemaan), run. *c)* tuomita jhnkin, rankaista jllakin, lumina aeterna nocte (sokeuttaa), run. *d)* päättää pahaksi, pahaksua, hyljätä, heittää, amores, moras, visa y. m., run.

damnōse, *Adv.* wahingoksi, bibere, isännän, s. o. kelpolailla, aikatawalla, run.

damnōsus, 3, (seur.), wahingokas, wahingoittawa, wahingollinen, haitallinen, turmainen, tuhoinen, res, bellum; ihmisistäkin puh.

damnum, i, *n.* tappio, häwiö, wahinko, haitta, si in maximis lucris paullum aliquid damni contraxerit (mercatura); duarum cohortium, kadotus, menetys, kadoksiin l. hukkaan meno; damna coelestia (aikain wälttyminen l. kuluminen), run.; damnum naturae (synnyntöwika); speciosum (loistoisa kurjuus l. paha, Midaasta puh.), run.; d. facere, kärsiä wahinko; samoin: d. accipere, ferre, run.; run. *plur.* usein *concr.* kadotetuista l. kadonneista (eritt. lapsista) puh., ja myös *sing.*, esim. vestigia damni (s. o. kadonneen tyttären). *b)* sakko, rahasakko, rankaistus, damno coercere quem.

Dāmon, ōnis, *m.* Phintiaan kuulu ystäwä, Pythagoraan oppikuntalaisia. 2) mainio soittotaitio Athenasta.

Danaē, ēs, *f.* Akrisioon tytär, Perseuksen äiti; jsta **Danaēius**, 3, danaeinen, Danaen, heros (s. o. Perseus), run.

Danaus, i, *m.* Beloon poika, Aigyptoon weli, Argon kpgin perustaja, wiidenkymmenen tyttären isä, jotka, paitsi Hypermnestraa, hänen käskystänsä surmasiwat miehensä, jsta Danai puellae, genus infame, proles, run. Siitä: *a)* **Danaus**, 3, Danaosta koskewa, run. kreikalainen, res, classes, run.; *subst.* Danai, orum, *m.* Danaoon alamaiset, run. ylim. Kreikalaiset (eritt. Troian edustalla).

Dānubius, ii, *m.* Donau-kymi.

Daphne, ēs, *f.* Peneioon tytär, laakeripuuksi muuttunut. 2) kylä Antiokian seuduilla Syriassa; josta **Daphnenses**, ium, *m.* Daphnelaiset.

Daphnis, idis, *m.* Merkurin poika, ihanamuotoinen paimen Sikeliassa, paimenlaulannon keksijä.

dapa, **dapis**, *f.* komia juhla-ateria, uhriateria; werr. ylim. ateria, ruoka, rawinne.

Dardani, orum, *m.* Yli-Moesian kansakuntia.

Dardanus, i, *m.* Jupiterin ja Elektran poika Arkadiasta, Dardanian kyginperustaja, Troian kuningasten kantoisä ja sillä lukua Aineiaästä syntyperäisten Romalaistenkin; josta *a)* **Dardanus** ja usiammin **Dardanius**, 3, dardaninen, run. troialainen, dux (Aineias), vates (Helenos), Julus (Aineiaan poika), advena (Paris), senex (Priamos), run.; *abs.*: crudelis Dardanus, Aineiaasta puh., run.; *subst.* Dardania, ae, *f.* Dardanoon perustama kyki Hellesponton äärellä, usiammin run. Troia (Troian kyki ja maa). *b)* **Dardanis**, idis, *f.* Dardanitar, run. Troiatar, troialainen, matres, run.; *abs.* Kreusasta puh. *c)* **Dardanides**, ae, *m.* Dardanidi, s. o. Dardanoon sikiö, eritt. Aineias; *plur.* Dardanidae, run. Troialaiset, josta *adj.*: pastores Dardanidae (troialaiset), run.

Dārēus ja **Dārīus**, i, *m.* usiamman Persian kuninkaan nimi.

datio, ōnis, *f.* (do), antaminen, legum (lakisäätäntö, -laatimus); werr. oikeus omaisuutensa antamiseen l. lahjoittamiseen, anto-oikeus.

dator, ōris, *m.* (do), antaja, jakaja, laetitiae (Bakchoosta puh.), run.

Daulis, idis, *f.* Phokin kygeita; josta *a)* **Daulius**, 3, daulilainen. *b)* **Daulias**, adis, *f.* daulilainen, ales (s. o. Prokne), run.

Daunus, i, *m.* Pilumnin ja Danaen poika, Turnuksen isä, Diomedeen appi-isä, tarun mukaan kuningas Apuliassa; josta **Daunius**, 3, dauninen, heros (s. o. Turnus), gens (s. o. Turnuksen hallitsemat Rutulilaiset), dea (s. o. Turnuksen sisar Juturna), run.; caedes (s. o. Romalaisten weri), Camena (s. o. romalainen), run. *b)* **Daunias**, adis, *f.* Daunian maakunta Apuliassa, run. ylim. Apulia.

dē, *Praepos.*, waatii *abl.*, merkitsee ittaumista, eriämistä, lähtemistä jostakin, 1) paikan suhteen: -sta (-stä), -lta (-ltä), -sta l. -lta pois, -sta l. -lta alas, decedere de parte agri; exire de finibus; discedere de foro; procedere de castris; ferrum de manu extorquere; nomen de tabula tollere; jacere l. dejicere se de muro; dicere de vehiculo; josta otantaa, kysyntää, kuulentaa j. m. s. osottawain verbain kansa, esim. de quo supplicium sumere, ottaa jksta kuolemanrankaistus, s. o. mestauttaa jku; emere domum de quo, jklta; quaerere de quo, kysyä jklta, jkta; audire quid de patre suo (isältään, isänsä suusta); intelligere quid de gestu (käytöksestä). *b)* jkn tawallisesta olosijasta ja tuw. syntyperästä puh.: -sta (-stä), -lta (-ltä), -ta (-tä), declamator aliqui de ludo aut rabula de foro; caupo de via Latina; genitrix Priami de gente, run. *c)* werr. määrätessä miltä puolelta l. mistä päin mikä tapahtuu: -sta (-stä), -lta (-ltä), -sta l. -lta alas, esim. nihil de insidiis agit (ei tee mitään wäijyksistä, s. o. salakawalasti); haec agebantur de sella (näitä asioittiin Praetorin istuimelta, s. o. Praetorin istuimellaan istuissa); laeva de parte (s. o. wasemmalla puolella l. kädellä), run.; de viri collo pependit onus, run.; eritt.: servare de coelo (ottaa waari taiwaalle ilmaunturista merkeistä). 2) ajan suhteen: -sta (-stä), heti jälkeen, de auctione venire (huutokaupasta, s. o. tuota päätä huutokaupan perästä); josta diem de die, päiwästä päiwään, päiwä päiwältä, diem de die differre. *b)* usiammin de nocte, de vigilia *etc.* toimituksesta puh., joka tapahtuu ikäänkun yölewolta, s. o. yölewon keskeyttämällä, yön l. yöwartion kuluissa, yöllä, yöwartiona, esim. in comitium de nocte venit (yöllä); surgunt de nocte latrones (yöllä, yötistä aikaa, öisin), run.; multa de nocte (aikaisin l. myö-

hään yöllä); de media nocte (keskellä yötä, syvän-yönä, puoli-yöstä); de tertia vigilia (kolmannen yövartion kuluissa, kolmantena yövartiona); de die, päivällä, walkialla l. isolla päivällä; de medio die (syvän-päivänä, puolipäivästä), run.; de mense decembri (Joulukuulla). 3) muissa kohdin, *a)* määrätessä mistä kokonaisesta mikä osana otetaan j. m. s., -sta (-stä), -ta (-tä), joukosta, joukoa, alter de duobus; pauci de nostris; quidam de exercitu; homo de plebe (Plebeji); malus poeta de populo (kehno runoilia alhaisempaa luokkaa, rahwaan joukoa). *b)* määrätessä kenenkä waroista, omaisuudesta, tawarasta jhnkin tarpeelliset kulut otetaan, esim. de vestro (teidän waroistanne jne.); de publico (yhteisistä waroista, waltiowaroilla). *c)* aineesta puh., mistä mikä tehdään, -sta (-stä), ponere templum de marmore, stare levi de marmore, run.; de duro ferro est ultima aetas (kowaa rautaa), run.; de templo carcerem fieri; jsta järin usein werr. siitä aineesta puh., joka on jkn hengellisen toiminnan (ajattelemisen, neuwoittelemisen, päättämisen j. m. s.; haastelemisen, kertomisen, epäilemisen j. m. m.) perusteena, -sta (-stä), -ta (-tä), esim. cogitare, agere, statuere, dicere, scribere, dubitare de *etc.* *d)* syystä puh.: -sta (-stä), tähden, wuoksi, warten, gravi t. eadem de causa; omnibus de causis; languere de via; mittere de pace; de qua re fiere (itkeä jtakin). *e)* suhteen, puolesta, mitä (jhnkin) tulee, fidem servare de numero dierum; satisfacere de injuriis; quidnam facerent de rebus suis; nihil mutare de vestitu; spes de qua re, conscientia de culpa; sperare de quo; refert quid de his fieri placeat (mitä päätettänee niille olewan tehtäwän). *f)* mukaan, myöden, de meo, tuo consilio; de consilii sententia; de mea voluntate; de more vetusto, solito, run. *g) adv.:* de integro, uudestansa; de improviso, äkillisesti, odottamatta, huomaamatta; de transverso (äkkiä, odottamatta, waston luuloa).

dea, ae, *f.* (deus), jumalatar, diis deabusque; bellica (s. o. Minerva), venatrix l. silvarum (s. o. Diana), deae triplices (s. o. Waiheettaret, Parcae), poenarum deae triplices (s. o. Kostottaret, Furiae), deae novem (s. o. Runottaret), run.

de-albo, I, (albus), walkaista, siwuta walkoiseksi, kipsillä silata, columnas.

de-ambulo, I, (wäsyksiin) käwellä, astuilla, jaloitella.

de-armo, I, aseetuuttaa, exercitum spoliis (riisua sotajoukolta aseet).

dē-bacchor, I, wäsyksiin elamoita l. hurjailla, jsta kuw. rajusti riehua, rajuta, raiwota.

dēbellātor, ōris, *m.* (seur.), woittaja.

dē-bello, I, käyttää päähän sota, panna loppuun l. päättää sota, sotia päähän asti l. perille, cum quo; debellato, sodan päätettyä. 2) *trans. a)* taistella l. tapella päähän asti, rixam, run. *b)* perin woittaa, gentem, superbos, run.

dēbeo, debui, debitum, II, (de-habeo, alkp. siis: minulla on jkta jtakin), olla welkaa, olla welassa, olla welallinen, welanalainen, l. debeo *etc.*, minulla on welkaa, minun on (jkllе) welkaa, esim. pecuniam cui debeo, olen welkaa rahaa jklle, olen jklle rahan welassa, minun on jkllе welkaa rahaa; grandem pecuniam debeo (olen äärettömässä welassa, minulla on summatoin welka); talenta CC; ut illi quam plurimi deberent; qui se debere fateantur; *Pass.* deberi, olla maksettawa l. suoritettawa, pecunia, frumentum (cui) debetur; jsta debita pecunia ja debitum, i, *n.* welka, maksettawa welka, debitum solvere; debita consectari; werr.: naturae debitum reddere (sowittaa welkansa luonnolle, s. o. kuolla luonnollinen kuolema). 2) kuw. olla welkapää l. welwollinen jhnkin, gratiam cui (kiitollisuuteen jkta kohtaan); patriae poenas (ansaita isänmaan rankaistus), debent mihi Turnum haec sacra (tämä liitto l. liitto-uhri welwoittaa minun taistelemaan Turnuksen kera), Turnum natoque patrique quam (dextram) debere vides (joka oikia käsi on, kuten ymmärrät, Turnuksen welkaa isälle ja pojalle, s. o

welwollinen uhraamaan Turnus iſälle ja pojalle), debes mihi, nata, nepotes (olet welkaa lapſenlapſia minulle, ſ. o. olet welkapää lapſenlapſia ſynnyttämään), run.; uſein *inf.* kera: olla welwollinen tekemään jtakin, l. debeo *etc.*, minun tulee l. tarwitſee (tehdä jku työ), minun pitää (tehdä l. tekemän jku työ), num Viscellinum amici debuerunt juvare? Omnibus eum contumeliis onerasti, quem patris loco colere debebas, si *etc.* (ſ. o. jota ſinun oliſi pitänyt kunnioittaa niinkun iſää); summae se iniquitatis condemnari debere, si *etc.* (hän piti tuomittaman jne.). — *Pass.* deberi, tulla l. pitää (jklle), eſim. quanta his (*sc.* diis) gratia debeatur (kuinka ſuureen kiitolliſuuteen jumalia kohtaan ollaan welkapäänä, kuinka ſuuri kiitolliſuus jumalille tulee l. pitää); jota debitus, jklle tulewa, ſopiwa, ſowelias, jkn ſaatawa, laudes, honores; praemia, run.; poena (anſaittu), run.; harw. *subst.* debitum, i, *n.* welwolliſuus. *b)* olla ſalliman t. luonnonlain kautta welwoitettu l. määrätty jhnkin, enimitten run., urbem cerno Phrygios d. nepotes (ſ. o. näen määrätyiſſi rakentamaan kygin), run.; taw. *Pass.* deberi ynnä ſeur. *dat.* kanſſa t. *abs.*, olla ſalliman kautta määrätty, olla jkn oma, cui regnum Italiae *etc.* debentur (on ſallittu), run.; omnia debemur vobis (kaikki olemme teidän omaa), debemur morti nos nostraque, run.; debitus morti destinatusque; fatis debitus (kuolemaan wihitty, kuoleman oma l. altis), debita moenia (ſallimukſen lupaamat), Pergama debita (perikatoon määrätty l. wihitty), tempora debita (ſäätyt ajat), run.; *subst.*: haec debita, tuo luowuttamatoin kohtalo, run.; jota debere ludibrium ventis (olla tuulten leikkuna, tuulten ajeltawana), run. *c)* olla jklle kiitolliſuuden welaſſa jotakin, olla jkn wellwollinen jotakin, beneficium cui; cui plurimum pro beneficiis; se cui (hengeſtään, pelaſtukſeſtaan), run.; *abs.*: bonis omnibus.

dēbilis, e, (de-habilis), hermoton, ſaamatoin, wialloinen, raihnas, rutia, woimatoin, wähäwäkinen, wähäkuntoinen, heikko, huono, raukia, senex; equus; manus, run.; ferrum (tehotoin), run.; kuw.: eos infirmos sine illo ac debiles fore putabam; hac parte animi (*sc.* memoriä); praectura ỹ. m.

dēbilitas, ātis, *f.* (eb.), hermottomuus, ſaamattomuus, wialloiſuus, woimattomuus, wäettömyys, heikkous, membrorum; kuw.: animi.

dēbilitātio, ōnis, *f.* (ſeur.), raukaiſeminen, lanniſtaminen, animi.

dēbilito, I, (debilis), hermotuuttaa, rammata, lamauttaa, raukaiſta, woiwuttaa, uuwuttaa, huonontaa, heikontaa, ſortaa, quem; membra; opes; vires (kuolettaa), run.; run.: mare. *b)* kuw.: quem, alamieliſyyttää; debilitatus (lantunut, alamielinen); debilitati a jure cognoscendo (peloitetut); civium invidiä debilitari (ehkäiſtää l. eſtytettää toimiſſaan); animum cujus, lanniſtaa, ſortaa, alakuloiſuuttaa; dolor fortitudinem, magnitudinem animi debilitat.

dēbitio, ōnis, *f.* (debeo), welaſſa oleminen, welka, pecuniae; gratiae.

dēbitor, ōris, *m.* (debeo), welallinen, welanalainen, welan-ottaja, lainanſaaja; kuw.: vitae, animae (hengeſtään kiitolliſuuden welaſſa olewa), run.

dēbitum, i, *n.* ſ. debeo.

dē-canto, I, weiſata, laulaa, laulain eſitellä, elegos (wieretellä), run.; eritt. weiſaten laſketella, hoka, matkia, jätkyttää, kertoa, dictata, praecepta. 2) herjetä weiſaamaſta, jam decantaverant (ſ. o. heidän murhelaulunſa oli jo waiennut).

dē-cēdo, cessi, cessum, III, käydä pois, mennä l. lähteä pois, tiehenſä, ſuoria matkaanſa, poiſtua, de, ex *abl.* kera l. ykſ. *abl.*, eſim. d. de altera parte (agri), in Cariam ex nostra provincia, Italiä, Numidiä, pugnä, praesidio; cursu suo (hairahtua laidaltaan, ekſyä, laiwoiſta pub.); eritt. *a)* ſotawäeſtä pub.: aſtua pois, retkiä, matkata, marſſia pois, ex his regionibus, de vallo, de colle j. m. ſ. *b)* woittomaitten eſiwaltalaiſiſta: lähteä, palata, de l. ex provincia; ex Africa; provinciä. *c)* de vita l. ykſ.

decedere, erota elämäſtä, ſättää elämä, kuolla. *d)* cui (de) vilä, cui, l. yhſ. decedere, kunnioittain t. kammoen mennä l. poiketa jkn tieltä, ſyrjäytyä jkn edeſtä, karttaa jkta; run.: nocti, calori, välttää yökylmää, hellettä, ſ. o. ennen noitten tultua palata kotia. 2) werr. ajaſta puh.: mennä, kulua, wiettyä, run.; tähdiſtä ja webeſtä: laſkeuta, aleta, sol decedens, run.; decedit aqua; taudiſta: helpottaa, herjetä, subito febris decessit. 3) kuw. kadota, välittyä, hälwetä, haihtua, cura decessit de quo l. cui; decedit quaestioni materia, de causa nihil (puuttua); id suis decedere opibus credebant (luulitwat poiſtuwan l. wailenewan mahdiſtaan); decedit invidia; eritt. *a)* omaiſuudeſta, oikeudeſta ſ. m. ſ. luopua, hellittää, peräytyä, de suis bonis (jättää omaiſuutenſa); de possessione, de civitate, de jure, de officio l. yhſ. jure, officio; de via (poiketa, mutkauttua oikiaſta tieſtä); de sententia; fide; harw. a *abl.* kera, eſim. a superioribus decretis. *b)* cui, mukauta, ſoweltua jkta l. jkn tahtoa myöden, ſäätyä jkn mieltä myöden, l. jättää etupolku, etukaari jklle, olla wertoja wetämättä jklle, olla jkta huonompi, peritis, run.; ubi non Hymetto mella decedunt, run.

Decelēa l. **-ia**, ae, *f.* kylä ja linna Attikaſſa.

decem, kymmenen, hominum milia decem; fundos decem et tres reliquit; milia passuum decem novem; decem primi l. decemprimi, orum, *m.* kymmenen ylintä ſenatoria municipioiſſa ja colonioiſſa.

december, bris, *m.* (decem), kymmenes kuukauſi (Maaliskuusta lukien), Joulukuu; *adj.* Joulukuun, Kalendae, Idus decembres; run.: libertas (ſ. o. Saturnalia-juhlan); werr. (mennyt) wuoſi, hic tertius d., ex quo - -, run.

decem-peda, ae, *f.* (pes), kymmenen jalan pituinen mittapuu l. -riuku.

decempedātor, ōris, *m.* (ed.), maamittari.

decem-plex, plicis, (plico), kymmenkertainen, kymmenen ſen wertaa ſuurempi, numerus.

decemprīmi, ſ. decem.

decem-scalmus, a, kymmenairoinen.

decem-vir, viri, taw. *plur.* decemviri, orum, *m.* kymmenyömiehet, Decemvirit, kymmenjäſeninen hallinto- l. wirkakunta Romaſſa eri tarpeiſſi: *a)* legibus scribendis, lakiſäätännöſſi (451—449 e. K.), kahdentoiſta taulun lakien toimittajat. *b)* stlitibus (ſ. o. litibus) judicandis, tuomiokunta muutamain eritpiſſuttuin ratkaiſemiſeſſi. *c)* agris dividendis, waltiomaitten jakamiſeſſi koloniſtein teſken. *d)* sacris faciundis l. sacrorum, papiſkunta Sibyllan kirjain ſäilyttämiſtä ja ſelwittämiſtä warten.

decemvirālis, e, (ed.), Decemvirejä l. kymmennyömiehiä koſkewa, kymmenyömiesten, leges (ſ. o. kahdentoiſta taulun lait); potestas, collegium.

decemvirātus, us, *m.* (decemvir), kymmenyömiehen arwo l. wirka, kymmenyömiehyys, decemvirati.

decens, tis, *PA.* ſopiwainen, ſoweliaš, laadullinen, mukawa, ſoma, ſiewä, ſiiſtikäš, amictus, motus, run.; jäta ſoria, jalo, firo, kaunis, ſuloinen, Juno, Gratiae, Venus, facies, run.

decenter, *Adv.* ſoweliaasti, laadulliſesti, mukawaſti, ſiewäſti, ſiiſtikkäaſti.

decentia, ae, *f.* (decens), ſoweliaiſuus, laadulliſuus, ſiiſteys.

deceo, taw. *impers.* decet, decuit, II, kauniſtaa, juliſtaa, ſomiſtaa, ſiewiſtää, jäta myöskin: ſopii, käy laatuun, ſyntyy, on ſoweliaš, laadullinen, mukawa, ſoma, id quemque decet; experiri, quam se aliena deceant; quid deceat, videre; oratorem irasci minime decet (ei puhelian ſowi l. ſynny wihaſtua, ei puhelia mahda wihaſtua, ei puhelialta wihaſtuminen käy päiſin, ei puhelian auta wihaſtumaan); exemplis grandioribus decuit uti (hänen oliſi pitänyt); minus severe quam decuit.

dē-cerno, crēvi, crētum, III, ratkaiſta, tehdä l. laſkea päätös, päätöslauſuma, tuomio, tuomita, määrätä, ſäättää, päättää, katſoa hywäkſi, arwella, Druides, si caedes facta, decernunt; ferocius (hywäkſyä kowempia keinoja); tempus ad quid, diem colloquio, stipendium, genus poenae, delectum,

quaestionem, bellum; legatos (ehdoitella); ut *conjunct.* kera; *acc. c. inf.*; eritt.: quid cui, päättää, myönnyttää, ſallia, ſuoda, eſim. triumphum, statuas, honores, jota jättää l. työntää toimitettawakſi, hallittawakſi, cui bellum; provincias privatis. *b)* werr. ratkaiſta, päättää, rem dubiam; quod in me ipso satis esse consilii decreras (arwelit, luulit). 2) taiſtelemalla ratkaiſta, taiſtella, tapella, ſotia, certamen ferro; pugnam; armis, ferro; cursibus (woitella, kiiſtailla), run.; acie; classe (pitää meritappelo); cum quo; de ja pro qua re; werr. taiſtella, riidellä, criminibus, eritt. laiſja: pro sua fama fortunisque ẏ. m. 3) päättää (tehdä jtakin), *inf.*, eſim. Caesar Rhenum transire decreverat (mieli, aikoi); *acc. c. inf.*, eſim. illud tempus exspectandum decreverunt.

dē-cerpo, cerpsi, cerptum, III, (carpo), poimia, noukkia, riipiä, taittaa l. katkaiſta poiš, jotakin, florem, herbas, run.; fetus arbore, run.; werr.: fructum ex re, ſ. o. nauttia, run. *b)* kuw. ottaa jotakin, animus humanus decerptus ex mente divina (ulonnut, lähtenyt jumalalliſeſta hengeſtä); quid de gravitate, nihil ex laude.

dēcertātio, ōnis, *f.* (ſeur.), ratkaiſeminen (taiſtelon kautta).

dē-certo, I, pitää ratkaiſewa tappelo, päätökſiin, pääḥän asti, perille taiſtella l. woitella, proelio, pugnā; armis cum quo; cum toto exercitu; run. tuuliſta puh., *dat.* kera, Aquilonibus (ſotia pohjatuulten kanſſa); werr. taiſtella, riidellä, kiiſtellä, kilwoitella, erat non jure decertandum; cum quo, inter se; duo genera decertandi (ratkaiſta riita).

dēcessio, ōnis, *f.* (decedo), poiſmeneminen, lähtö, ero, eritt. magiſtratilaiſen lähtö woittomaaſta. *b)* kuw. meno, ſ. o. wäheneminen, katoaminen, decessionem facere de summa (ottaa l. wetää poiš, waillentaa ſummaſta).

dēcessor, ōris, *m.* (decedo), edeltäjä l. edellinen (wiraſja).

dēcessus, us, *m.* (decedo), poiſmeno, lähtö, ero, poiſtunta; eritt. magiſtratilaiſen lähtö woittomaaſta; jota *a)* wäheneminen, laſkeminen, aestūs (ſ. o. wuokſi). *b)* kuolema, amicorum.

decet, t. deceo.

Decetia, ae, *f.* Gallia Celtica:n kpgeita.

Deciānus, t. Decius.

dē-cīdo, cīdi, cīsum, III, (caedo), hakata poiš, poikki, kyödä, laſkea, hilpaiſta, leikata poiš, poikki, dextram, ramos, pennas, run. *b)* kuw. ratkaiſta (jtakin riidanalaiſta), käyttää pääḥän, päättää, jota ſopia, tehdä ſuoſtumuš, yhtyä, rem; negotia, run.; de qua re; cum quo.

dē-cido, cidi, III, (cado) pudota alaš, langeta, kirwota, kariſta, wariſta, mukſahtaa, rupſahtaa, mättähtää, kohahtaa, lierya, wieriä, walahtua alaš, maahan, decidunt poma ex arboribus; equo l. ex equo; decidunt guttae e flore, run.; decidunt turres (kaatuwat l. raukeawat maahan), comae (lähtewät), run.; in puteum (ſyöštyä, ſuiſtua), in turbam praedonum (ſattua), run.; decidit ad pedes tunica; jota kuollen ſortua, riutua, waipua waineeſen, kuolla. *b)* kuw. langeta, painua, ſortua, a spe (pettyä toiwoſſaan); in fraudem (yhtyä, puuttua); non virtute hostium sed amicorum perfidiā (joutua onnettomuuteen).

decies, *Adv.* kymmeneſti, kymmenen kertaa, d. centena (l. centum) milia passuum; HS d. centena l. taw. yhſ. decies, miljona ſeſtertejä.

decima, t. decimus.

decimānus l. **decumānus**, 3, (decimus), kymmeneſtä koſkewa, ager (jota kymmeneš weroſſi makſetaan); frumentum (kymmeneš- l. tihuntijywät); jota decimanus, i, *m.* kymmeneſſen l. tihunnin wuoroaja, tihunnoitſia; (mulier) decumana, tihunnoitſian waimo. Eritt. *b)* kymmenettä legiota olewa, miles; *plur.* taw. decimani. *c)* kymmenettä kohorttia olewa, porta, romalaiſen leirin toinen pääportti, jonka läḥellä legioin kymmenennet kohortit oliwat tiloitettuina, leirin takaportti. 2) run. werr. melkoinen, ſuuri, hirmuinen.

decimo l. **decumo**, I, (ſeur.), kymmenöitä, ottaa joka kymmeneš rankaiſtawakſi, cohortes t. *abs.*

decimus l. **decumus**, 3, (decem), kym-

menes, hora, legio; decimum, *Adv.* kymmenennesti, kymmenennen kerran; run. werr. melkoinen, järin suuri, hirmuinen, unda; *subst.* decima, ae, *f.* (*sc.* pars), kymmenes, tihunti, joko uhrina, tai wirkamiehiltä kanſalle annettuna lahjana, tai maan werona, hordei; decumas exigere (ottaa).

Decimus, i, *m.* romal. eſinimi.

dē-cipio, cēpi, ceptum, III, (capio), alkp. ſiepata, näpätä, kiemata jku eläin lennosta, juoksusta j. m. ſ.; jästa kuw. paulota, kietouttaa, ſaada wauloihin, wiekoitella, wiepottaa, houkutella, kawaltaa, hiiata, peijata, pettää, quem; in prima spe decipi (pettyä); decepti ordine atque vestitu; run.: decipi laborum dulci sono (ſuloiſelta laululta olla tuntematta l. unhottaa waiwojaan); exspectationem; diem, noctem (huomaamatta wiettää l. menettää), run.

dēcīsio, ōnis, *f.* (decido), ratkaiſu, ſowinto, ſuostumus, de aequitate; decisionem facere.

Decius, 3, romal. ſukunimi, eritt. P. Dec. Mus, iſä ja poika, jotka kumpikin heittäytyiwät wapaa-ehtoiſen kuoleman alttiiksi, toinen Latinalais- ja toinen Samnitilaisſodaſſa; jästa **Deciānus**, 3, decianinen, Deciuksen.

dēclāmātio, ōnis, *f.* (declamo), puheelliſen eſittelyn harjotus, puheharjotus, quotidiana. *b*) kiiwas, ankara pakina l. puhe, mekuaminen, pauhina.

dēclāmātor, ōris, *m.* (declamo), puhetaiteen harjottelia, puheharjottelia, puhetaitio.

dēclāmātōrius, 3, (ed.), puhetaitiollinen, puhetaitiota l. puheharjotusta koskewa, opus; genus dicendi.

dēclāmito, I, (ſeur.), (ahkeraan, innolla) harjotella puheellista eſittelyä, pitää puheharjotukſia. *b*) kiiwaasti puhella, puhua paahtaa, pauhata, de quo (jkta wastaan). 2) *trans.*: causas, harjotukſekſi ahkeraan pitää puheita lakiaſioista.

dē-clāmo, I, harjotella puheellista eſittelyä, pitää eſitys, ad fluctum ajunt declamare solitum Demosthenem. *b*) pahaſſa merkityksessä: puheliana kiiwaasti, innokkaasti haastella, kiiwaastella, rasuta, puhua paahtaa, pauhata, contra ja in quem. 2) *trans.* eſitellä, lauſua, quid ex alia oratione.

dēclārātio, ōnis, *f.* (ſeur.), ilmoitus, ſelwitys, näytös, osotus, animi; amoris (todistus).

dē-clāro, I, ilmeiſyyttää, ilmaista, tehdä nähtäwäksi, näyttää, praesentiam suam (jumalista puh.); navem ducis sui. *b*) juliſtaa, kuuluttaa jku jksikin (Konſuliksi j. m. ſ.), quem consulem; declaratus rex Numa; quem victorem, run. 2) kuw. ilmoittaa, ſelwittää, antaa tietää, osottaa, näyttää, summam benevolentiam; propriam cujusque (generis juris civilis) vim definitione; quid cui per nuntios; *acc. c. inf.*; qui declaravit, quanti me faceret; utrum - - neone; jästa ſelwälleen aſettaa eteen, kuwailla, kertoa, ladella, imaginem vitae; res breviter.

dēclīnātio, ōnis, *f.* (declino), poikkeuttaminen, mutkauttaminen, poiswäänäminen l. -taiwuttaminen, parva; jästa winoon laskeuminen, wiisto ſuunta, atomorum. 2) kuw. wälttäminen, karttaminen, naturalis; laboris. *b*) lyhyt poikkeamus l. haaraileminus puheaineesta; eritt. kieli-opiſsa: mikin ſanan taiwuttaminen l. muutanto, eſim. declinationi (ſijoitteleminen), conjugationi (käytteleminen) jne.

dēclīnātus, us, *m.* (ſeur.), wälttämys, karttamus.

dē-clīno, I, poikkeuttaa (ſuorasta tiestä), ſyrjäyttää, mutkauttaa, johdattaa l. ohjata pois, wääntää l. kääntää pois (ſuorasta tiestä l. ſuunnasta), agmen, ictūs; run. ſilmistä puh.: ummistaa, lumina somno. *b*) *intrans.* poiketa, mutkauntua, kääntyä pois l. ſyrjään, ſyrjäytyä, haarailla, ad dexteram de via; atomeistakin puh.: winosti l. wiistoon laskeuta; kuw.: de via, de statu suo; a religione officii; a malis (karttaa pahoja); a proposito; quantum in Italiam declinaverat belli; unde huc declinavit oratio; run.: in quam (kallistua puoleen, taipua, rakastua). 2) werr. wäistää, wääjätä, wälttää, karttaa, kaartaa, kiertää, impetum, vitia, urbem, judicii laqueos.

dē-clīvis, e, (clivus), myötärinteinen,

myötäwieruinen l. -mainen, myötä- l. alaśmäkinen, -ahteinen, wiettomainen, kaltto, loiwa, luiśu, wiettäwä, wiertäwä, wiistoinen, collis; locus leniter d. (loittomäkinen); *subst.*: per declive (myötämäkeä, alaś-ahdetta), ja **declivia**, *n.* rinteet, paltat, wierut. *b*) kuw. alenewa, loppuun päin kalliśtuwa, iter senectae, run.

dēclīvitas, ātis, *f.* (ed.), myötämäkiśyyś, wiistoiśuuś, kallaś, luiśu, wieru, rinne, paltta.

dēcoctor, ōris, *m.* (decoquo), tuhlari, häwerikki.

dē-collo, I, (collum), katkaista kaula, laśkea päältä.

dē-color, ōris, oikian, luonnolliśen wärinśä kadottanut, epäwärinen, rumawärinen l. -karwainen, rumentunut, **sanguis**, Rhenus, run.; Indus (ruśkoittunut, muśtanruśkia), run.; kuw. ruma, pahentunut, turmeltunut, aetas, run.

dēcolōrātio, ōnis, *f.* (śeur.), wärin rumennuś.

dē-colōro, I, wiedä luonnollinen wäri, rumentaa, śaaśtuttaa.

dē-coquo, coxi, coctum, III, kieḫuttaa kokoon, keittämällä wähentää, quid **ad tertias**, ad quartas; metalleista puh.: decoqui, mennä kuonakśi, kuonana śulata pois. *b*) kuw. kuluttaa; eritt. menettää, tuhlata, raiśkata oma t. muitten omaiśuuś, mennä häwerikiśi. 2) keittää kypśäkśi, olus, run.; kuw.: **suavitas** decocta (wetelähkö).

decor, ōris, *m.* (deceo), śiisteyś, śiisti, śomuuś, śiewyyś, śulo; eritt. śoreuś, ihanuuś, kauneuś.

decōre, *Adv.* śopiwaiśeśti, laadulliśeśti, mukawaśti, śiistikkääśti, facere, loqui p. m. *b*) kauniśti, śirośti, śoriaśti, ihanaśti.

decoro, I, (decus), kauniśtaa, korittaa, śiroittaa, śiewiśtää, śomittaa, quem t. quid qua re; designatorem lictoribus (ympäröittää), run.; kuw. jalouttaa, kunnioittaa, quem praemiis; clementiam laude (mainiouttaa, yliśtää); domos suas gloriä (julkiśuuttaa).

decōrus, 3, (decor), śopiwainen, śoweliaś, laadullinen, śäädyllinen, śiewä, **śoma**, śiistikäś, nisi quod honestum decorumque sit; cui, paci, virginitati; ad ornatum; jōta *subst.* decorum, i, *n.* śopiwaiśuuś, śiisteyś, śiisti, śiiwouś, śiwiänkaunoiśuuś. *b*) kaunis, koritettu, śiro, śoria, ihana, śuloinen, arma, facies; aedes, membra, oculi, os, run.; palaestra (jalo), run.; *abl.* kera: jllakin koritettu, jōśakin hohtawa, arcu, auro, run.; formāque armisque, muodolta ja aśeilta komia, run.

dē-crepitus, 3, (crepo, alkp. kapśeetoin), śangen wanha, eläḫtynyt, ikäkulu, ikäloppu, senex (karilaś), run.; aetas (iśoin ikä), eläimiśtä puh.

dē-cresco, crēvi, crētum, III, wähetä, wäśäytyä, aleta, laśkeuta, kuuśta, weśiśtä j. m. ś. puh.; jōta myös: kadota, ḫäwitä, cornua decrescunt, run.

dēcrētum, i, *n.* (decerno), päätöślauśuma, tuomio, päätöś, śääntö, hoc decreto (senatūs); decreto stare (noudattaa l. totella päätöstä); jōta myös: peruś-ajatuś l. -oppi.

decumānus, ś. decimanus.

dē-cumbo, cubui, III, laśkeuta, aśettua, eśim. pöytään; eritt. woitetuśta miekkailiaśta puh.: langeta maahan, waipua l. śortua maahan.

decumo, **decumus**, ś. decim-.

decuria, ae, *f.* (decem), kymmenikkö, kymmenkunta, jōta *b*) ylim. ośakunta, ośake, luokka, eritt. tuomarein, judicum, senatoria; scribarum, wirkakunta.

decuriātio, ōnis, *f.* ja **decuriātus**, us, *m.* (śeur.), decurioittaminen, kymmenittäminen, kymmenikköjako.

decurio, I, (decuria), decurioittaa, kymmenikköittää, kymmenittää, kymmenittäin jakaa.

decurio, ōnis, *m.* (decuria), decurian l. kymmenikön päämieś, Decurio. *b*) śenatori l. neuwośmieś municipioiśśa ja colonioiśśa.

decuriōnātus, us, *m.* (ed.), Decurionarwo.

dē-curro, cucurri ja curri, cursum, III, juośta alaśpäin, alaś, kiitää, rientää, laśkea, purjehtia, wieriä j. m. ś. alaś, de tribunali; ab arce l. ylś. arce, run.; ad naves, ad mare; ex alto in portum (laiwoiśta puh.); in mare

(kaatua), media urbe, wirroiſta puh.; quam si in spatio decurreret, kipakoita, hewoſeſta puh.; *impers.*: quum ad calcem decursum sit (on päästy). Critt. ſotamenoiſta puh.: tehdä kaikenlaiſia liikenteitä l. pyöräihdyksiä, liikehtiä alempaan paikkaan, putkahtaa alas, kimppuun, ſamota, karata, töywätä, painaa, ſyöksähtää, rutosti astua (alas, kimppuun), ex montibus in vallem, ex Capitolio in hostem; ex omnibus partibus; ex superiore loco; ab arce; inde (*sc.* a Janiculo); ad flumen; uſein uinoasti harjotuksekſi: in armis ja *abs.*; werr. juhlalliſiſsa tiloiſsa (kaw. hautajaiſiſsa): pitää aſekarkelo, in funere Gracchi tradunt exercitum decucurrisse; ter circum rogos, run. *b)* kuw. juoſta, per vestigia paternae virtutis (ſ. o. noudattaa eſimerkkiä); eritt. turwata, painua, ſaada, ruweta, kääntyä jhnkin, ad extrema et inimicissima jura; ad preces, run.; ad extremum senatūs consultum; ad ultima auxilia, ad leniorem sententiam; uſein: decurritur eo, ut - -. 2) *trans.* juoſta päähän, perille, kulkea l. matkata päähän, spatium (kilpakenttä); septingenta milia passuum. *b)* kuw. täyttää, aetatem (elää päähän); laborem (käyttää päähän, walmiſtaa), run.; quae abs te breviter de arte decursa sunt (lyhyeltä ſelitetyt l. laadellut).

dēcursio, ōnis, *f.* (ed.), liikehtiminen, wainollinen karkaus l. hyökkäys jhnkin.

dēcursus, us, *m.* (decurro), alaſjuokſu, alaswierintä, ex collibus (alaſtöywääminen); aquarum (laskeminen), rapidus amnium (alaſſyöksyntä), run.; werr. aleneminen, planitiei. — Critt. ſotamenoiſta puh.: liikehdys, ſotapyöräihdyksten teko, wainollinen karkaus l. hyökkäys; jsta juhlalliſiſsa tiloiſsa: aſekarkelo. *b)* kuw. meno, päähän juokſu, mei temporis; honorum (ſ. o. kaikkein wirkain toimitus).

dē-curto, I, lyhentää, typiſtää, kuw.: mutila et quasi decurtata, puheen oſiſta puh.

decus, oris, *n.* (deceo), kauniſtus, koritus, ſomus, jalous, maine, kunnia, arwo, decora fanorum; d. senectutis, hoseinis, civitatis; d. imperii (Pompejus); d. muliebre (ſ. o. puhtaus, ſiweys); eritt. ruumiin kauneus, ihanuus, ſulo, formae, oris, run.; jsta decori esse, olla kauniſtukſeksi, kunniaksi. *b)* ſiſteys, ſiwiänkaunoiſuus, ſiweydellinen arwo l. jalous, kunniallisuus, ſiweys, hywe, hywänne, honestatem et decus conservare; in decore, id est, in honestate; decus atque pudicitia.

decussis, is, *m.* (decem-as), kymmenikkö; jsta kahden linjan riſtiin käynti (kymmenen merkki oli, näet, X).

decusso, I, (ed.), riſtikſyttää, riſtiin jakaa.

dē-cutio, cussi, cussum, III, (quatio), pudiſtaa alas, pois, kariſtaa, wariſtaa, rapiſtaa, lyödä, paiſkata, ſyöstä, ſyſätä, kukiſtaa alas, maahan, honorem (ſ. o. lehti) silvis, mella foliis, run.; capita papaverum baculo (hapſia maahan); in aede Concordiae Victoria fulmine icta decussaque; muros ariete; werr.: praesidium (karkottaa l. kidättää pois); kuw.: aetate decuti, wariſta pois, poiſtua.

dē-deceo, taw. *impers.* dedecet, decuit, II, ei kauniſta, ei juliſta, ei ſomiſta l. ſiewiſtä, ei ſowi, käy laatuun, ſynny, ei ole ſowelias, laadullinen, mukawa, ſoma j. m. ſ., neque te dedecet myrtus (hywin kauniſtaa ſinua), run.; si quid dedeceat; oratorem simulare non dedecet (hywin ſopii puhelian teeſkellä, hywin käy puhelialta teeſkeleminen laatuun); ut ne dedeceat.

dē-decor, oris, ruma, häpiällinen.

dē-decoro, I, rumentaa, häwäiſtä, ſaastuttaa, urbis auctoritatem; se flagitiis.

dē-decorōsus ja **dē-decōrus**, 3, häwäiſewä, häpiällinen, harw.

dē-decus, oris, *n.* epäkunnia, epä-arwio, häpiä, häwäiſtyys, cum ignominia et dedecore; per dedecus amittere; in dedecora incurrere; dedecori esse (cui), häpiäkſi; *concr.* häwäiſtyys, häpiän tuottaja eſine. *b)* häpiällinen työ, pahe, pahuus, paha työ, admittere (tehdä, ſälyttää päällenſä); per dedecora (häpiälliſillä retkillä); jsta dedecora militiae (onnettomat yritykſ-

ſet, kommelukſet); run. haureus, irötaiſuus.

dēdicātio, ōnis, *f.* (ſeur.), wihkiminen, pyhitys, aedis.

dē-dico, I, ylim. ilmoittaa jtakin, praedia in censu, antaa ilmi. *b)* taw. wihkiä, pyhittää jtakin jumalalle, jumaloitulle j. m. ſ., templum, aedem deo; simulacrum, delubrum, aedem cujus; *acc.* kera, eſim. Junonem, Mentem, Fidem, ſ. o. temppelillä kunnioittaa Junoa jne., wihkiä temppeli Junolle jne.; jöta werr. ylim. omiöstuttaa, librum cui.

dē-dignor, I, (mahdottomaksi l. epäwaroiſeksi katſoen) hyljätä, halweksia, huonoksia, olla tahtomatta, quem, run.; *inf.* kera.

dē-disco, didici, III, unhottaa jtakin opittua, wierauntua jötakin, multa, disciplinam; *inf.* kera: loqui.

dēdĭtīcius l. **-tius**, 3, (ſeur.), uſein *subst.*, ehdottomaöti jkn haltuun jättäynyt, armoin alle heittäynyt, pakkoſowintolainen; jöta deditícii, woitetut, alamaiſet, wallanalaiſet.

dēdĭtio, ōnis, *f.* (dedo), jkn l. jkn haltuun jättäyminen, pakkoſowinto, ad quem; facere deditionem ja venire in deditionem l. subire ded., jättäytä haltuiſeksi, tehdä pakkoſowinto; accipere l. recipere quem in deditionem, ſuoötua jkn pakkoſowintoon.

dēdĭtus, 3, *PA.* mieltynyt, yöstäwynyt, rakaötunut, ſuoötunut, taipunut, laökewa halunſa jhnkin, ahkeroiwa, harraötawa, uutteroiwa, palwelewa jtakin, cui, equestri ordini; cujus voluntati et gratiae (noudattawa); studiis, artibus; lanae (willankehruuta harjottawa); quaestui atque sumptui; libidini, vitiis; corporis gaudiis (ſuoſittelewa); somno, ventri j. m. ſ.; jöta deditä operä, ajatuö-alta, mieliltä mielin, tahallaan, ehdollaan, wartawaöten.

dē-do, didi, ditum, III, tykkönään antaa, jättää, heittää jtakin jkle (ikäänkun omaksi), quem cui ad supplicium; quem ad necem; quem in cruciatum; quem telis militum (hyljätä aſetten alaiſeksi). Eritt. wiholliſelle antaa, wiholliſen käſiin jättää l. työntää, ja d. se, ehdottomaöti jättäytä jkle, jkn haltuun, heittäytä armoin alle, painua pakkoſowintoon, tehdä pakkoſowinto, quem (cui); Cirtam; se suaque omnia cui (myötyrinä työntyä jkn armoin alle); se atque oppidum Caesari; se cui; sese dedere constituunt; jöta deditus, pakkoſowintolainen, alamaiſeksi ſäätynyt. *b)* kuw. antaa, jättää, heittää alttiiksi, panna, omiöstuttaa, aures suas poetis (kääntää korwanſa runoiliain puoleen, niitä mielellään kuunnella); animum sacris (panna, laökea, tarkoittaa ajatukſenſa jumalanpalwelukſeen); filiam libidini cujus; se totum cui (kokonaan liittyä l. kiintyä, perin yöstäwyä jhn); eritt.: dedere se, heittäytä, lyöttäytä, paneuta, ruweta jhnkin, doctrinae, studio, literis, moestitiae, desidiae, libidinibus; reipublicae; amicitiae cujus; se totum, toto animo, penitus j. m. m.; se ad audiendum, legendum scribendumque.

dē-doceo, II, ſaattaa jkn unhottamaan jtakin, quem geometriam; populum falsis dedocet uti vocibus (taiwuttaa l. totuttaa käyttämäöstä), run.; a dolore dedoctus est (ſ. o. oppi kiwulta peräti toiöta); aut docendus is est aut dedocendus (ſ. o. luowutettawa l. wieroitettawa entiſeöstä luuloötaan); ut coercendi magis quam dedocendi esse videantur (opettamalla parannettawat).

dē-doleo, dolui, II, päästä kiwuöta, päättää ſurunſa.

dē-dūco, duxi, ductum, III, wiebä pois, alaöpäin, alaö, jhnkin, kuljettaa, johdattaa, käytäyttää, wetää, siirtää, saattaa, toimittaa pois, tiehenſä, alaö, jhnkin, atomos de via (poikkeuttaa); quem de rostris; suos ex agris; quem ex ultimis gentibus (tuottaa ſaapuwille); lunam coelo (noitua l. lohtia alaö taiwaalta), carbasa (malo), alaöpäöstäin hajoittaa, wirittää, febres corpore, poiöstuttaa, run.; pecora (laittaa korjuun); aquam Albanam, juoſuttaa pois, laökea; Jovem (langettaa l. wierittää alaö), run.; crines pectine (hiipoa, ſuorittaa), caesariem barbae dextrā (ſiwellä), run.; quem ad quem;

impedimenta in proximum collem; quem in conspectum, in arcem, in carcerem; exercitum in ea loca (houkutella). Critt. *b)* ſotajoukoiſta puh.: wiedä, johdattaa, wetää, laskeſtaa, matkauttaa, käytäyttää pois, jälkiin, jhnkin, panna, aſettaa, tiloittaa jhnkin, milites l. exercitum j. m. ſ. de vallo, ex his regionibus, ab opere *etc.*; exercitum Orico, finibus Attali; praesidia (wetää l. ottaa pois wartioſtot); milites ad quem; copias ex locis superioribus in campum; legiones in Galliam, in Menapios, in hiberna in Sequanos; ordines in locum aequum. *c)* wiedä ſiirtolaiſia jhnkin, peruſtaa kolonia l. uutiſtila jhnkin, colonos Capuam; coloniam in quem locum; *abs.*: qui initio deduxerant (nim. coloniam). *d)* ſaattaa jkta kotoa, ſaatella, johdattaa, ſeurata (kunnian oſotteekſi), quem de domo, ad forum; jälta d. quam cui l. ad quem, wiedä morſian (iſän huoneeſta) miehen kotiin, juohtaa, johtaa; d. quem ad quem, wiedä l. panna jku jkn tykö oppianſa kartuttamaan; d. mulierem triumpho, nähtäwäkſi kuljettaa, run. *e)* ottaa mukaanſa l. matkaanſa (wirkamiesten matkakumppaneiſta puh.), Q. Ennium poetam; quem secum. *f)* karkottaa l. ſyſätä pois jku omaiſuudeſtaan, ſaattaa jku jtakin paitſi, ex possessione quem; jälta lakikieleſſä: d. quem de fundo, wieraſmiesten läsnä olleſſa wiedä jku riidanalaiſeſta omaiſuudeſta (ainoaſti näön tähden, hankkiakſenſa tuolle walitukſen oikeutta). *g)* laiwoiſta puh.: wetää warwiſta, navem ex navalibus; uſiammin: laskettaa l. työnnyttää laiwa tekemöiltään, lykätä weſille, naves a Meloduno; classem; naves litore, run.; run.: carinas in freta l. freto; harw. wetää ſatamaan (= subducere), in portum. *h)* kutojiſta puh.: lappaa lankaa, kehrätä, filum pollice, run.; jälta werr. kutoa, vetus argumentum in tela (kuwata), run. *i)* wetää l. ottaa pois, waillentaa, wähentää, ut centum numi deducerentur; de capite quid. 2) kuw. johdattaa jälkiin, nomen ab Anco, genus a quo, run.; mos unde deductus, run. *b)* taitehikkaaſti ſuorittaa, ſepittää, laatia kirjateoſ, poemata tenui filo, kehrätä, run.; versus, carmen, run. *c)* luowuttaa, wieroittaa, langettaa, poiſtuttaa jälkiin, quem de animi pravitate, de sententia, a tristitia, ab humanitate j. m. ſ.; uſein: ſaattaa, myödyttää, taiwuttaa jhnkin, quem ad fletum misericordiamque; quem ad sententiam, ad iniquam pugnandi conditionem; rem ad otium (kääntää rauhaan), ad arma (ſaattaa aſetten ratkaiſtawakſi); quem in amplitudinem (koroittaa woimaan ja arwoon); quem t. quid in periculum (ſaattaa l. ſyöſtä waaraan); deduci in casum (ſurkiaan tilaan joutua); rem huc l. eo, ut - -, ſaattaa aſia ſiihen tilaan l. niikſi, että - -, aikaanſaattaa ſe, että - -. *d)* ſaattaa, taiwuttaa, houkutella jhnkin, Seuthen deducere, ut depelleret; adolescentibus praemio deductis.

dēductio, ōnis, *f.* (ed.), poiswieminen, poiskuljettaminen, poisjohdattaminen, Albanae aquae, poisjuoksuttaminen, laskeminen. Critt. *b)* ſotamiesten ſijoittaminen, tiloittaminen, majoittaminen, in oppida militum crudelis deductio. *c)* kolonian wienti l. peruſtaminen, kolonioittaminen, quae erit in istos agros deductio? *d)* omaiſuudeſta karkottaminen (näön tähden). *e)* wähentäwä ottaminen jälkiin, pois-otto, poiswето, waillennus, ex qua (pecunia) ne qua deductio fieret. 2) kuw. eteenpäin johdattaminen, rationis (ſ. o. toteuttaminen).

dēductor, ōris, *m.* (deduco), ſaattelia, ſeuraaja (wiranhakian kunniakſi).

dēductus, 3, *PA.* pieni, hieno, heikko, werr.: carmen (hilja-ääninen, matala laulu), run.

de-erro, I, haihtua oikiaſta tieſtä, erhettyä, ekſyä, hairahtua, harhata, in itinere.

dēfatīgātio, ōnis, *f.* (ſeur.), uuwutus, wäſytys, uupumus, woipumus.

dē-fatīgo, I, uuwuttaa, woiwuttaa, wäſyttää, raanata, raukaiſta, näännyttää, quem; defatigari, uupua, wäſyä;

jöta defatigatus, uupunut, woipunut, wäſynyt.

dēfectio, ōnis, *f.* (deficio), luopuminen, luopumus, lankeamus, wilpiſtyŋ, defectionem attentare, moliri, inire, facere; esse in defectione (olla luopununna); subita defectio Pompeji; fuw.: intemperantia, quae est a tota mente et a recta ratione defectio. 2) wäheneminen, hupeneminen, loppuminen, puuttuminen, katoaminen, virium; solis, lunae, aurinqon-, kuunpimennyŋ; animi (alamieliſyyŋ).

dē-fectus, 3, *PA.* heikko, woimatoin, woipunut.

dēfectus, us, *m.* (deficio), wähenemінen, loppuminen, puuttuminen, lunae (kuunhaawauŋ l. -pimennyŋ).

dēfendo, fendi, fensum, III, (de ja runko fendo), ſyſätä pois, torjua, häätää, hänkiä, hälwiä, pidättää, eſtyttää, poiſtuttaa, bellum, ictus, ignis jactus et lapides, ardores solis, vim, injuriam, pericula; imperatoris sui *etc.* injurias (koſtaa); crimen (luowuttaa, tehdä tyhjäkſi); run. *dat.* kera: solstitium pecori, aestatem capellis (karjan jne. puolesta). 2) werr. puolluſtaa, ſuojella, warjella, turwata, hoimia, Aeduos; se armis, manu, loco superiore (tehdä waſtuſta, waſtuſtella, pitää puoltanſa); castra, oppidum; quem (de ambitu, contra iniquos); causam (puolluſtaa, ajaa); scelus, justitiam, communem salutem; locum (pitää, ſäilyttää); vicem (toimittaa), run.; uſein quem t. quid a quo t. a qua re (jklta, jötakin, jkta t. jtakin waſtaan), eſim. Italiam ab hostibus; Galliam t. quem ab injuria; vitam a telis; se a cetratis; se a multitudine gladio; existimationem cujus ab inimicis y. m.; wäliſti yks. a quo ja *abs.* *b)* wäittämällä puolluſtaa, wäitellä, kiiſtää, taiſtella puolesta, puolluſtukſekſi tuoda eſiin l. laatia eteen, quid; id, ut - -; *acc. c. inf.*

dēfensio, ōnis, *f.* (ed.), torjuminen, häätäminen, poiſtaminen, luowuttaminen, criminis, sceleris; werr. puolluſtus, urbium, dignitatis.

dēfensito, I, (ſcur.), uſein l. tawalliſesti puolluſtaa, puolluſtella, causas (ajaa oikeuden-aſioita).

dēfenso, I, (defendo), innolla, kiiwaaſti puolluſtaa, warjella, ſuojella, moenia; quem ab hostibus (wihollisilta).

dēfensor, ōris, *m.* (defendo), torjuja, häätäjä, poiſtaja, luowuttaja, necis, periculi. 2) puolluſtaja, warjelia, ſuojelia, turwaaja, murus defensoribus nudatus; juris et libertatis; cujus; jöta myös: turwapaalu.

dē-fero, tuli, lätum, ferre, kantaa alas, jhnkin, wiedä, tuoda, kuljettaa, toimittaa, ſaattaa alas, jhnkin, quid tecto, run.; literas, epistolam, mandata ad quem; literas in Hispaniam; munera cui; quid in aerarium; aedes in planum (ſiirtää alas); quid sub aequora (upottaa), run.; in praeceps deferri (ſyöstyä l. pudota alas); ad castra Romanorum delati (ehdottomaſti l. tahtomatta tulleet); eritt. *Pass.* deferri, uſein laiwoiſta ja purjehtijoiſta puh., tulla, ſaapua, periytyä jhnkin, warſ. ajettaa jhnkin, luotaa l. paiſkattaa laidaltaan, in Ciliciam; paulo infra; Oricum; aestu; *Act.:* aestus defert naves in terram; quem quum tempestas in desertum litus detulisset. 2) fuw. ſaattaa jhnkin, rationes, nomina judicum ad aerarium (panna talteen); quem ad aerarium in beneficiis l. yks. quem, ilmoittaa ſuoſittawakſi, muiſtettawakſi, palkittawakſi. Eritt. *b)* antaa, työntää, jättää, käteyttää, uſkoa, tarita jklle (jkn toimitettawakſi, hoitettawakſi) jtakin, eſim. wirkoja, kunniaſijoja j. m. ſ., imperium, summam belli l. rerum (ylin päällikkövalta) ad quem; causam, omnia ad quem; primas ad quem (myönnyttää); regnum civitatis cui; pacem hostibus; quod delatum accipere noluissem (ſ. o. tarjottu lahja). *c)* ſuulliſesti t. kirjalliſesti ilmoittaa, kertoa, jutella, laatia, antaa ilmi, quid ad quem; de qua re; *Pass.* deferri per quem ja a quo; eritt.: nomen cujus de ambitu j. m. ſ., antaa ilmi jku, kantaa jkn päälle, kaiwata jkta. *d)* tuoda jkn eteen ratkaiſtawakſi, jättää l. lykätä jkn tuo-

tawakſi l. päätettäwäkſi, rem ad ami-
, causas ad quem; rem ad consilium
ſettaa ſotaneuwoſton eteen); critt.:
m ad senatum l. senatui, itſe-altaan
ertoa ſenatille, laatia ſenatin eteen.
fervesco, fervi ja ferbui, III, kiehua
päähän, walmiiksi; fuw. kuohua pää-
hän, riehua l. rajuta päähän, leppuun,
herjetä riehumaſta, defervescit ira;
quasi deferverat oratio; defervescunt
cupiditates, studia (laimenewat).

dēfessus, f. defetiscor.

dē-fetiscor, fessus, III, (fatiscor), woi-
pua, uupua; jäta uſein defessus,
woipunut, uupunut, wäſynyt, raa-
naunut, lantunut, raukia, woimatoin,
diuturnitate pugnae, vulneribus, cultu
agrorum j. m. ſ., t. *abs.*; werr.: accu-
satio (heikonnut).

dē-ficio, fēci, fectum, III, (facio), ir-
tauta jäſtäkin, tyhjä, tyhjentää, ku-
poiſ, peräytyä, wieraunta, wilpiſtyä
(jäſtäkin), pettää (jtakin), ab Aedui,
a rege, a republica, ab amicitia cu-
jus; (a quo) ad quem (mennä jtn puo-
lelle); *abs.*: ne cuncta Gallia defice-
ret; fuw.: a virtute. 2) loppua, hu-
weta, wähetä, puuttua, häwitä, ka-
dota, deficit materia, frumentum, co-
pia, fructus ex arboribus, tempus
anni ad bellum gerendum; deficiunt
vox viresque; deficit memoria; quum
non solum vires sed etiam tela nostris
sol, luna (pimenee); jäta *a*) woipua,
(*dat.*, meikäläiſiltä) deficerent; deficit
riutua, quod multi Gallicis tot bel-
lis defeceränt; deficere mente (mennä
mieleltään, ſuunniltaan), run. *b*) d.
animo l. vtſ. deficere, lantua, täydä
alamielisekſi, päästää mieleniä wai-
pumaan; pugnando deficere, hellittää,
helpoittaa, weltoštua taiſtelemaſta.
c) legibus deficere, laiminlyödä, ſol-
waiſta, rikkoa ehdot. II) *trans.* jät-
tää jku, mennä, poiſtua, katketa, puut-
tua jkta, quem sanguis viresque de-
ficiunt (jolta weri ja woimat tunch-
tuwat); deficit quem res, fides, vox,
tempus, oratio p. m.; critt. *Pass.* de-
fici, jätettää (jtakin), olla (jnkin) puut-
teeſsa, olla (jtakin) paitſi l. wailla,
eſim. consilio, a viribus; jäta defectus
vigore (hermotoin), sanguine (werenjä
menettänyt), populo (woimatoin), tuw.;
fuw.: defectus defensor (lantunut);
run.: defectus amor (lakaſtunut).

dē-fīgo, fixi, fixum, III, lyödä ſiſälle,
alaš, iškeä, piſtää, ſyſätä, ranata,
iſtuttaa, tartuttaa, liittää, pyſyttää,
kiinnittää ſiſälle, alaš, jhnkin, asseres
in terra; crucem in campo; colu-
mellas in qua re; sudes sub aqua;
tigna, trabes; sicam in corpore; gla-
dium jugulo (*abl.*, ſyöštä kurkkuun);
arborem terrae, run. 2) fuw. kiin-
nittää, lujaſti, ahkeraan tarkoittaa,
tähdätä, kääntää jhnkin, virtus est
una altissimis defixa radicibus; occu-
los in quid; mentem orationemque
t. curas in qua re. *b*) tehdä liikku-
mattomaſti, lumoa paikkaanſa kiinni,
tyrmiſtyttää, ällistyttää, hämmäſtyt-
tää, peljäſtyttää, quem; animum cu-
jus; defixus silentio l. *abs.*, tyrmiſ-
tynyt, hämmäſtynyt; defixis oculis
(ſilroittawilla ſilmillä), run. *c*) ki-
rota (kun kirottawan kuwa t. hänen
wahaan kirjoitettu nimenſä piſtettiin
neulalla puhki).

dē-fingo, finxi, fictum, III, fuwata,
muodoštaa; pilapuheiſeſti: luteum
caput Rheni (huonolla runokuwauk-
ſella rumentaa), run.

dē-fīnio, IV, rajoittaa, rajoilla käſittää
l. ſulkea, ääritää, fundi extremam
partem; aspectum nostrum; orbem
terrarum. 2) fuw. tyyškäſti merkitä,
määrittää, ſelwittää, määrätä, rem
verbis, genus universum, decorum;
acc. c. inf.; ut verbis quid sit quid-
que definiam; tempus adeundi; con-
sulatum in annos; potestatem in quin-
quennium (jäättää). *b*) pitää mää-
rätyisiä rajoiſia, rajoittaa, ſupiſtaa,
orationem; amicitiam. *c*) päättää,
orationem, extrema.

dēfīnīte, *Adv.* määrätyšti, määrälli
ſeſti, ſelwäšti, dicere.

dēfīnītio, ōnis, *f.* (definio), tarkka r
joituš, määrityš, määräyš, ſelwitt
hominum et temporum; judicior
aequorum; omnis, quae ratione su
pitur de aliqua re institutio, d
a definitione proficisci.

dēfīnītīvus, 3, (definio), määräävä
wittäwä, causa.

dēfīnītus, 3, *PA.* määrätty, määrällinen, ſelwä, locus, quaestio.

dē-flo, flāre, puuttua.

dēflāgrātio, ōnis, *f.* (ſeur.), palaminen, palo, terrarum omnium; kuw. turmio, perikato.

dē-flāgro, I, palaa maahan, tuhakſi, porokſi, domus deflagravit; Phaethon ictu fulminis deflagravit; kuw. häwitä, kukiſtua, raueta, communi incendio. *b*) *trans.* polttaa maahan, tulettaa tuhakſi, fana flammā, run.; kuw. häwittää, kukiſtaa, imperium. 2) herjetä palamaſta; kuw. riehua l. rajuta päähän, loppuun, laimeta, deflagrant irae.

dē-flecto, flexi, flexum, III, taiwuttaa pois, ſiwulle, alaš, poikkeuttaa, syrjäyttää, mutkauttaa, wääntää pois, amnes in alium cursum; tela, run.; lumina (ſiirtää pois), run.; novam viam (rakentaa toiſta ſuuntaa); kuw.: quem de via, se de curriculo; rem ad verba (muodoſtaa ſanain mukaan). 2) *intrans.* kääntyä pois, poiketa, mutkauntua, viä; kuw.: de spatio curriculoque; de via; a veritate; ab amicitiis perfectorum hominum ad leves amicitias (haarailla).

dē-fleo, flēvi, flētum, II, itkeä, walittaa jtakin, Numam, run.; mortem cujus, impendentes casus; run.: haec ubi deflevit (ſ. o. kyynelſilmin oli lauſunut). 2) *intrans.* kowin itkeä.

dē-flōresco, florui, III, kukoiſtaa loppuun, heittää l. luoda kukkanſa; kuw. riutua, raueta, ſortua, häwitä, kadota, quem deflorescentem cognoscere; deflorescunt deliciae, res, animi.

dē-fluo, fluxi, fluxum, III, juoſta alaš, pois, wuotaa, walua, nirua, lorua alaš, pois, a *abl.* kera l. yks. *abl.*; werr. walua alaš, ſolua, lieryä, wieriä, waipua, kulkea alaš, laskeuta, defluunt coronae; pedes vestis defluxit ad imos, run.; toga defluit (pahaſti rippuu, roikkuu), run.; ad terram (pudota hewoſen ſeläſtä); medio amni; aries secundo defluit amni (ui alaš), run.; relictis equis ad terram (hyppätä maahan ratſahilta), in latus (painua), run.; run.: multa merces tibi defluat (karttukoon ſinulle). *b*) kuw. tulla, ſaapua, e sophistarum fontibus in forum; a necessariis artificiis ad elegantiora (wierimiſtään wieriä, hipumiſtaan hipua, wähitellen ſaada); in terram (läikkyä maahan, hukkauntua). 2) juoſta kuiwiin, herjetä juoſſemaſta, dum defluat amnis, run.; werr. hiukſiſta puh.: lähteä; kuw. loppua, häwitä, kadota, haihtua, unus me absente defluxit (on luopunut, wilpiſtynyt); ubi salutatio defluxit (on mennyt ohitſe); vires, tempus, ingenium defluxere.

dē-fodio, fōdi, fossum, III, kaiwaa sywään, sywältä, kaiwaa, specus, terram, run. 2) kaiwaa alaš, maahan, haudata, kuopata, quid sub lecto, in comitio; signum in terram; aurum, talenta, run.; quem alta humo, run.

dēfore, f. desum.

dēformātio, ōnis, *f.* (deformo), rumentaminen, tantae majestatis (ſolwaiſeminen).

dē-formis, e, (forma), epämuotoinen, epäkuwainen, epäluontoinen, julkka, ruma, pahannäköinen, jolſia, ilkiä, rietaš, törkiä, häpiällinen, homo; species civitatis, solum patriae, agmen, aspectus, motus statusve, res, oratio y. m. 2) muodotoin, animae, run.

dēformitas, ātis, *f.* (ed.), epämuotoiſuus, epäluontoiſuus, rumuus, pahannäköiſyys, ilkeys, törkeys, corporis; afferre deformitatem cui (rumentaa jtk); animi.

dē-formo, I, kuwata, muodoſtaa, haamuſtaa, aſettaa eteen, kuw.: quem.

dē-formo, I, (forma), epämuotoiſuuttaa, rumentaa, corpore quem; parietes, fastigium valvasque; kuw. rumentaa, häwäiſtä, quem (halwentaa); multa bona uno vitio; victoriam clade.

dē-fraudo, I, pettää, quem qua re, wiedä jtkn jtakin; aures.

dē-frēnātus, 3, (freno), ohjatoin, hillimätöin.

dē-frico, fricui, fricātum ja frictum, I, tahkoa, hieroa; kuw. ankaraſti moittia.

dē-fringo, frēgi, fractum, III, (frango), murtaa, taittaa poikki, katkaiſta, ramum arboris.

dēfrutum, i, *n.* (alkp. defervitum, *sc.*

de-ferveo), kokoon kiehunut, ...namehu, mehuneste.
...fūgi, III, paeta pois, pai...koon, in ripam Tiberis; eritt. ..., wääjätä, wäistää, kaartaa, ..., patriam; auctoritatem (s. o. ...laisuutta); aditum cujus; proe...

...tus, k. defungor.
...ado, fūdi, fūsum, III, wuodattaa ...walaa l. kaataa alas, sisälle, ulos, ...skea, vinum, run.; run. werr.: fru...ges (syydellä). 2) juoma-uhriksi wuo...dattaa, merum pateris, run.
...-fungor, functus, III, purkaa pääl...tänsä, käyttää päähän, päättää, panna toimeen, täyttää jtakin, päästä jllakin, jstakin, honoribus (toimittaa kaikki kunniawirat); imperio regis, proelio, bello; periculis, woittaa waarat, ja run. yks. defunctae (carinae), waarain woitettua; plurimorum morbis, per...paucis funeribus; tribus decumis pro una; levi poena (selitä helpolla ran...kaistuksella); run.: vitā, temporibus, terrā, kuolla, mennä manalaan.
dē-gener, is, (genus), epäsukuinen, su'usta wierauntunut, sukuhunsa tulematoin, epälajinen, epä-oikia, Neoptolemus, run.; Afer: *gen.* kera, esim. artis (kei...non puolesta l. suhteen), run.; werr. pahantapainen, pahansuuntainen, huo...no, kelwotoin, animus, run.
dēgenero, I, (ed.), epäsu'ustua, su'usta poiketa l. wierauntua, olla sukuhunsa tulematta, epälajistua, muuttua, pa...hentua, huonontua, ihmisistä, kas...wuista, hedelmistä jne. puh., qui (sc. frater) a vobis nihil degenerat; poma degenerant, run.; kuw.: a parentibus, a gravitate paterna, a virtute majo...rum. 2) *trans.* epäsukuisuuttaa, epä...lajistuttaa, pahentaa, pilata, *subst.*: degeneratum in aliis (s. o. pahan...tapaisuus, pahansuuntaisuus); jsta saastuttaa, häwäistä, quem, palmas, run.
dē-glūbo, glupsi, gluptum, III, kuoria, walkaista, nylkea.
dēgo, degi, III, (de-ago), wiettää, me...nettaa, kuluttaa, elellä, vitam, aeta...omne tempus aetatis, diem j. ... wiettää aikansa, elaä.

dē-grandinat, herkeää raehtimasta, lak...kaa jäitä satamasta.
dē-gravo, I, painaa l. nutistaa alas, maahan, prope circumventum cornu; kuw. painastaa, rasittaa, waiwata, haitata, peritos nandi lassitudo et vulnera et pavor degravant.
dē-gredior, gressus, III, (gradior), as...kella alas, astua, painua, käydä, mars...sia alas, ex arce; templo, monte, colle; in campum; ad pedes (astua maa...han, lähteä ratsahilta, ratsuksista puh.).
dē-grunnio, īre, röhkiä (loppuun).
dē-gusto, I, maistaa jtakin, quid; run. werr. lipaista, nirhaista, riipaista, keihäästä puh., corpus. *b*) kuw. mais...taa, s. o. koettaa jtakin, hankkia itsel...leen tietoa jstakin, eandem vitam; quid ex sermone cujus (oppia tunte...maan); convivam (tutkailla, tutkis...tella).
de-hinc, *Adv.* tästä, siitä, sen jälkeen. 2) werr. ajasta puh.: tästä alkain l. lähtein, tästälähin, tästä-edes, tästä puolen, tämän l. sen jälkeen l. perästä, sitten, wasta. *b*) luettelemisissa: tätä lähin, sitä likin.
de-hisco, ere, aueta, haljeta, paota, raota, rewetä, irwistyä, dehiscit terra, unda, cymba y. m., run.; jsta dehiscat mihi tellus (nielköön minun), run.; dehi...scit acies (on eroitettuna).
de-honesto, I, solwaista, häwäistä, fa...mam.
de-hortor, I, neuwoen pidättää l. luo...wuttaa jstakin, kieltää, ewätä jstakin, quem (a qua re); *inf.*
Dēianīra, ae, *f.* Dineuksen tytär, Ty...deuksen sisar, Herkuleen puoliso.
dein, k. deinde.
dein-ceps, *Adv.* (capio), perästyksin, jäl...jettäin, peräkanaa, peräsukaa, järjes...tänsä, yhdytysten, yhtä juonta, yhtä perää, yhtä menoa, sitä likin, ja nii... edespäin.
deinde ja **dein**, *Adv.* (de-inde), täs... siitä, tuosta, tämän jälkeen. 2) w... ajasta puh.: tämän l. sen jälkee... perästä, perästäpäin, jälkeenpäin... ten. *b*) luettelemisissa: tämän jä... tätä lähin, sitä likin, sitten, wi...
Dēionides, ae, *m.* Deionen ja Y... poika, s. o. Miletos.

Dēiopēa, ae, *f.* kaunis puolijumalatar, jonka Juno Aioloolle lupasi.

Dēiphobē, es, *f.* Glaukoon tytär.

Dēiphobus, i, *m.* Priamoon ja Hekuban poikia.

dējectio, ōnis, *f.* (dejicio), omaisuudesta pois karkottaminen l. syrjääminen.

dējectus, 3, *PA.* alenewa, wiettäwä, kaltto, loca; kuw. lantunut, alamielinen.

dējectus, us, *m.* (dejicio), alasheittäminen, alassyökseminen, arborum (kaadetut puut); gravis (Penei), putous, run.; werr. alento, myötämaisuus, wieru, jyrkänyt, collis.

dejer-, k. dejur-.

dē-jicio, jēci, jectum, III, (jacio), nakata alas, maahan, kumoon, heittää, wiskata, wätkätä, mättää, paiskata, syöstä, kaataa alas, maahan, kumoon, quem de ponte in Tiberim; quem de saxo; se de muro, de superiore parte aedium; quem equo; jugum servile a cervicibus; quem in locum inferiorem; se in mare; quem per munitiones (warustinten ylitse); securim in caput (iskeä); equum in cavam viam (ajaa alas); fulmine, telo (s. o. ukonnuolella), runtata maahan, run.; statuas, signa, turrim, kumota, kukistaa, mullistaa maahan; caput ictu (sinwaltaa poikki), run.; libellos (repiä alas); sortes (luoda arwat urnaan l. arpa-astiaan); *Pass.:* naves ad inferiorem partem insulae dejiciuntur (ajetaan laidaltaan); saxi vertice dejici (syöksähtää l. hypätä alas), run. Eritt. *b)* syrjätä l. karkottaa wihollinen asemaltaan, kaywistaa kannaltaan, syöstä l. työntää pakoon, pakennuttaa, praesidium ex saltu; nostros loco; hostes muro turribusque. *c)* karkottaa l. änkäistä jku omaisuudestaan, quem de agro communi; quem de possessione imperii. *d)* paiskata l. wäntätä kuoliaksi maahan, sortaa l. kaataa maahan, tuhota, surmata, panna hengeltä, paucis dejectis; avem ab alto coelo (ampua alas), run. 2) werr. luoda l. painaa alas, vultum (in quid), silmänsä, run.; dejectus oculos (silmät alakuloisina, silmät alaspäin l. maasta), run.; t. heittää pois, kääntää l. siirtää pois jstakin, oculos de isto nunquam; oculos a republica. 3) kuw. poistuttaa, luowuttaa jstakin, ängätä pois jstakin, saattaa jku jtakin paitsi, ottaa jklta jtakin, quantum mali de humana conditione dejeceris (olet purkanut l. wierittänyt pois); vitia a se ratione; cruciatum a corpore; quem de sententia; de statu l. de gradu dejici (langeta asemaltaan, tulla hämille, hämmentyä); quem de honore l. yks. honore, praeturā, principatu; dejici opinione trium legionum (nähdä toiwonsa kolmesta legiosta menewän turhaan); ea spe dejecti (jääneet sitä toiwoa peräti waille); dejecta conjuge tanto (jäänyt niin jalosta miehestä leskeksi), run.

Dējotarus, i, *m.* eräs Galatian Tetrarki (nelsännyshruhtinas), jälkeenpäin Wähä-Armenian kuningas, jonka puolesta Cicero piti puheen kun häntä surma-yrityksistä Caesaria wastaan syytettiin.

dē-jūro ja **dējero**, I, tehdä wala, wannoa.

dē-lābor, lapsus, III, wieriä alas, maahan, wyöryä, lieryä, walua, solua, lipua, waipua, painua, laskeuta, pudota, langeta, kirwota alas, maahan, de coelo, de manibus, ab lateribus, ex equo; in scrobes (suistua); in mare (kaatua, joesta pub.), medios in hostes (joutua, päätyä), run.; coelo, Olympo, ab aethere, per auras, laskeuta alas, liihytellä, lentää, astua alas, maahan, run.; capiti, kirwota päästä (seppelistä pub.), run.; kuw. *a)* lähteä l. syntyä jstakin, genera ab his delapsa plura. *b)* haihtua l. mutkauntua jstakin, t. joutua, sattua, osauntua, yhtyä jhnkin, a sapientium familiaritatibus ad vulgares amicitias oratio delabitur; a majoribus ad minora (astua alas); in idem genus morbi, in vitium, in sermonem, in difficultates; eo, ut - -; ad aequitatem.

dē-lāmentor, I, woiwottaa, kaikerrella.

dē-lasso, I, wäsyttää, uuwuttaa, rauhoista.

dēlātio, ōnis, *f.* (defero), ilmi-antaminen, päällekantaminen, kaipaaminen, nominis l. *abs.*

dēlātor, ōris, *m.* (defero), päällekantaja, kaipaaja.

dēlectāmentum, i, *n.* (delecto), huwite, ihanne.

dēlectātio, ōnis, *f.* (ſeur.), huwitus, hauſkuus, hupaiſuus, ſulo, mielihywä.

dēlecto, I, (de-licio, lacio), alkp. houkuttelemalla poikkeuttaa oikiaſta tieſtä, wietellä; jſtä werr. huwittaa, mieliyttää, iloittaa, ilahuttaa, ihaſtuttaa, quem; *inf.* kera: aedificare casas si quem delectet, run.; uſein delectari qua re, huwitella jllakin, iloita, ihaſtella jſtakin, olla mieltynynnä jhnkin, hywäſyä jtakin, tawata mieliſuoſiota, mielihywää, iloa jſakin, mielellään tehdä jtakin j. m. ſ.

dēlectus, us, *m.* (deligo), walikoiminen, walinto, eroitteleminen, eroitus, verborum; judicum; hominum et dignitatum; sine ullo delectu; critt. ſotionotto, ſotiokſi l. ſotapalwelukſeen kirjoitus, wärwäys, delectum habere (pitää).

dēlēgātio, ōnis, *f.* (ſeur.), makſonmääräys l. ſoſotus.

dē-lēgo, I, lähettää, työntää, panna, lykätä, neuwoa jhnkin, quem in Tullianum; ad senatum; quem ad illud volumen; t. antaa, jättää, uskoa, laborem cui; obsidione delegata in curam collegae; critt. määrätä makſettawakſi, cui (quid); kuw. ajaa l. panna jkn päähän, tehdä l. päättää jkn omakſi, työkſi, anſiokſi, quid cui l. ad quem.

dēlēnīmentum (delin.), i, *n.* (ſeur.), liennytin, wiihdyke, animis objicere; t. miellyke, ſuoſtuke, wiehätys.

dē-lēnio (delin.), IV, liennyttää, lempeyttää, wiihdyttää, ſuoſittaa, ſuoſtuttaa, miellyttää, wiehättää, ihaſtuttaa, burmata, quem qua re; animum cujus.

dēlēnītor (delin.), ōris, *m.* (ed.), wiihdyttäjä, ſuoſtuttelia.

dēleo, lēvi, lētum. II, (de ja olo = alo, alkp. kaswuſſa ehkäistä, jsta) häwittää, kukiſtaa, kadottaa, hukuttaa, juurittaa, pyhkiä pois, poiſtuttaa, purkaa, kuolettaa, urbem, aedificia; incendio astu (polttaa porokſi); magnam Graeciam; Volscum nomen; digito legata (kirjoituksesta puh.); bellum (kokonaan päättää); memoriam discordiarum oblivione sempiterna; maculam, veritatem, improbitatem y. m.; suspicionem ex animo; turpitudinem fugae virtute, haihduttaa. *b)* ihmiſistä puh.: perin häwittää, tuhota, exercitum, equitatum, hostes.

dēlētrix, īcis, *f.* (ed.), häwittäjätär.

Dēlia, Dēliacus, ſ. Delos.

dēlīberābundus, 3, (delibero), tarkoilleen miettiwä l. neuwoittelewa, ajatukſiin waipunut.

dēlīberātio, ōnis, *f.* (delibero), mieltäminen, mietintö, neuwoittelo, keſkuſtelo, habere deliberationes de qua re (pitää neuwoitukſia); res habet deliberationem (tarwitſee neuwonpitoa); res cadit in deliberationem (aſiaſta tuumaillaan, aſia on neuwoitukſen alainen).

dēlīberātīvus, 3, (delibero), neuwonpitoa koskewa, neuwoittelewa, genus, causa.

dēlīberātor, ōris, *m.* (delibero), mieltäjä, ajattelia, neuwoittelia, keſkuſtelia.

dēlīberātus, 3, *PA.* päätetty, wakawa, neque illi quidquam deliberatius fuit, quam me - - evertere.

dē-lībero, I, (libra), mieleſsä punnita jtakin, tarkoilleen, tyyskästi mieltää, miettiä, ajatella, tuumailla, neuwoitella, pitää neuwoa, keſkuſtella, quid; de qua re; utrum - - an; spatium deliberandi (arwelu-, mietintötila l. -aika, ajatuswuoro); de qua re cum quo; critt. kysyä neuwoa orakelilta, Delphos deliberatum missi sunt; deliberantibus Pythia respondit. *b)* werr. ajattelemiſen t. neuwoittelemiſen seuraukſeſsi: päättää jtakin, tehdä päätös, statuerat ac deliberaverat non adesse; deliberatum est mihi l. deliberatum habeo cum animo, olen päättänyt, olen aſettanut eteeni l. mieleeni.

dē-lībo, I, ottaa (wähä) jstakin, ottaa pois, maistaa, nauttia, quid; — kuw.: flosculos (riipiä, walikoita); flos delibatus populi (walittu), run.; animi delibati ex mente divina (ulonneet, lähteneet); novum honorem; oscula (lipaista l. suihkata suuta, suudella),

run.; jôta wähentää, waillentaa, quid de laude, de gloria.

dē-libro, I, (liber), kuoria, walkaista, cacumina (arborum).

dēlibuo, libui, libūtum, III, ſiwellä, ſiwuta (jkllä neôteellä), woidella, neôtyttää, koſtuttaa, kaſtella; taw. delibutus, *abl.* kera t. *abs.*, multis medicamentis; capillus.

dēlicāte, *Adv.* ſulokkaaſti, hekumalliſeſti, hempiäſti, vivere; multa facere (ſiewäſti).

dēlicātus, 3, (ſeur.), imarteliaſ, mielly-teliäſ, imarta, imanne, ihana, ſulokaſ, walittu, hekumallinen, litus; ancillarum puerorumque comitatus, hentuwa; convivium (uhkia); voluptates; jôta myôs: hieno, aqua. 2) hekumaan menewä, hekumallinen, hempiä, juventus. *b)* hemmoiteltu, ja herſku, nirſo, koria, adolescens (pahankuriſekſi lelliteltv); fastidium.

dēliciae, arum, *f.* (de-licio, lacio, alkp. *adj.*, *sc.* res, aiôteja ſuoſittelewat l. imartelewat, niinmuoboin) himarteet, ihanteet, ſulo, huwituſ, hekuma, koreuſ, t. ihailemuſ, mielenteko, mielihalu, hywänä pito j. m. ſ., multarum deliciarum comes est extrema saltatio; homines deliciis diffluentes; excussis deliciis (ſ. o. kalliit kappaleet); cujus studia ac delicias perferre; esse in deliciis cui (olla perirakaſ jkllc, jkn hellikko); habere quem in deliciis (olla jkhn mieltynynnä). *b)* werr. ihmiſiſtä puh.: ſulo, ilo, armaſ, hellikko, hentunen, lemmikki, amores ac deliciae tuae Roscius. Siitä: **dēliciolae**, arum, *f.* armaſ, lemmityinen, d. nostrae Tulliola.

dēliciolae, ſ. deliciae.

dēlictum, i, *n.* (delinquo), erhetyſ, hairauſ, harhauſ, horjauſ, rikoſ, wika, d. committere.

dē-ligo, I, ſitoa, ſitoa kiinni, kiinnittää, navem ad terram (kytkeä); naves ad ancoras erant deligatae (olimat ankkuriſſa); epistolam ad amentum; quem ad palum; quem in statua; sarmenta in cornibus juvencorum; saucios (tukoittaa).

dē-ligo, lēgi, lectum, III, (lego), walita, walikoita, ottaa (mikä uſiammiſta on mihinkin aikeeſen kelwolliſin), quem ex civitate, ex legionibus; quem comitem (kumppanikſi). run.; quem ad eas res conficiendas, huic rei; dictatorem exercendis quaestionibus (johdattamaan tutkintoja); locum domicilio (aſuinſijakſi); quem ex senatu in consilium; *subst.*: delecti Aetolorum, waliokuntalaiſet, ylin neuwokunta. Eritt. ſotamenoiſſa: locum castris, defensores oppido; centuriarum robora ex toto exercitu; duces sibi; pedites ex omni copia, eroitella; decem milia ex omnibus copiis; jôta delectus, walittu, legio; manus (waliomiehiôtö); equites, pedites; *subst.* delecti, orum, *m.* waliot, waliomiehet. Run. walitten poimia, melimela, rosam. *b*) eroittaa poiſ joukoôta, poiſtuttaa, senes ac matres, run.

dē-linquo, līqui, lictum, III, welwolliſuudeſſaan erhettyä, hairahtaa, harhata, rikkoa, in vita, in bello; adversus quem; *acc.* kera: tehdä pahoin l. wäärin jtakin, si quid deliquero; quae deliquisset.

dē-liquesco, licui, III, ſulata hajalle, poiſ, riutua, eſim. lumeôta puh., run.; Hyrie flendo delicuit (ſulata riutui l. raukeſi kyyneliin), run.; kuw. kadota, menettyä.

dēlīrātio, ōnis, *f.* (ſeur.), alkp. waoôta poikkeaminen; kuw. kouhotteleminen, höperöiminen, haôſumaiſuuſ, heikkopäiſyyſ.

dē-līro, I, alkp. poiketa waoôta; kuw. kouhotella, höpelöitä, huppeloita, olla hourupäinen, heikkopäinen, hullu, mieletöin, olla wimmaôſa, wauhkotella, hurjailla.

dēlīrus, 3, (ed.), kouho, höpelö, haôſu, löyhkämielinen, hourupäinen, heikkopäinen, hullu, hurja.

dē-litesco, litui, III, (latesco), lymytä, piilota, mennä piiloon l. piiloſalle, kätkeytä, in cubilibus, in silvis; sub praesepibus, run.; ykſ. *abl.*: silva, run. *b)* kuw. piôtäytä jnkin taa, peittäytä jllakin, in auctoritate cujus, in calumnia, in dolo.

dē-lītigo, I, (wäſykſiin) riidellä, torella, rajuta.

Dēlos ja **Dēlus**, i, *f.* eräs Kykladein ſaa-

riſta Arkipelagin mereſſä, Apollon ja Dianan ſyntymäſija; jöſta *a)* **Dēlius**, 3, delolainen, vates l. yks. Delius, ſ. o. Apollo, ja dea l. yks. Delia, ſ. o. Diana, run.; **Dēlium**, ii, *n.* Tanagran alueeſſa Boiotiaſja olewa kyki, kuſſa ſuuri Apollon temppeli. *b)* **Dēliacus**, 3, delolainen.

Delphi, orum, *m.* eräs Phokin kyki Parnaſſon juurella, kuulu Apollon ſikäläiſeltä orakelilta; jöſta Delphos corrumpere est conatus (ſ. o. Delphin orakeli). Siitä: *a)* **Delphi**, orum, *m.* Delphin aſukkaat. *b)* **Delphicus**, 3, delphiläinen, oracula; deus (ſ. o. Apollo); mensae (Delphin kolmijalan muotoiſet marmoripöydät).

delphīnus, i, ja **delphin**, īnis, *m.* delphini, meriſika, walaskalan lajia. *b)* werr. eräs tähtiſikerö.

Delta, *n.* Egyptin alainen oſa, Kreikan Delta nimiſen kirjaimen muotoinen.

deltōton, i, *n.* Kolmikanta, tähtiſikeröitä.

dēlūbrum, i, *n.* (de-luo, alkp. puhdiſtuspaikka), temppeli, pyhähuone, ex delubro; taw. *plur.*, eſim. constructa a patribus delubra.

dē-lūdo, lūsi, lūsum, III, pilkata, peijata, pettää, quem.

dē-lumbis, e, (lumbus), lanteilta rampa.

dē-lumbo, I, (lumbus), rammata lanteilta, lannuttaa; kuw. hermotuuttaa, heikontaa, sententias.

Dēlus, f. Delos.

Dēmādes, is, *m.* kuulu puhelia ja waltiomuš Athenaſſa, Demoſthenecn aikuiſia.

dē-madesco, madui, III, kokonaan koſtua l. kaſtua.

dē-mando, I, uſkoa, antaa, jättää jkllc jtakin, työntää jkn hoimiin jtakin, quem curae cujus; curam eorum legatis.

dē-mens, tis, epämielinen, epäjärkinen, hairamielinen, järjetöin, mieletöin, älytöin, hullu, ajattelematoin, maltitoin, hurja, homo; temeritas, ratio; discordia, run.

dēmenter, *Adv.* epämieliſeſti, järjettömäſti, hullunomaiſeſti, maltittomaſti.

dēmentia, ae, *f.* (demens), epämieliſyys, hairamieliſyys, järjettömyys, mieletömyys, älyttömyys, hulluus, maltittomuus, hurjuus.

dē-mereo, merui, **meritum**, II, ja **dēmereor**, meritus, II, welwoittaa jku kiitolliſuuteen, kiitolliſuuttaa jku.

dē-mergo, mersi, mersum, III, upottaa, wajottaa, laſkea l. painaa alaš, naves; plebem in fossas exhaurieudas; rostra, run.; run.: dapes in alvum l. yks. viscera (niellä, hotkaiſta, ahmaiſta); *Pass.* demergi, upota, wajota, waipua, in palude. *b)* kuw. painaa alaš, quem (langettaa, alentaa); plebs aere alieno demersa (sywältä uupunut welkaan); patriam demersam extuli (ſortunut); leges demersae (poljetut, lamatut).

dē-mētior, mensus, IV, mitata, punnita, werr.: verba.

dē-meto, messui, messum, III, niittää l. leikata, fructus, agros; frumentum (tehdä elo); run.: florem pollice (poimia), ense caput (lyödä l. hilpaiſta poikki).

Dēmētrium, ii, *n.* eräs Phthiotin kyki, kuſſa Demeterin temppeli.

Dēmētrius, ii, *m.* 1) Phalereus, kuulu puhelia ja philoſophi, Theophraſtoon oppilaita. 2) Poliorcetes, Antigoonon poika, Makedonian kuninkaita. 3) Magnes, philoſophi, Ciceron aikuiſia.

dēmigrātio, ōnis, *f.* (ſeur.), muuttaminen (maaſta).

dē-migro, I, muuttaa pois, ſiirtyä, matkata, lähteä pois, de oppidis; ex aedificiis, ex agris; in illa loca, in urbem; ad virum optimum; werr.: hinc, ex hominum vita, mennä l. eritä elämäſtä, kuolla. *b)* kuw. luopua, poiketa, peräytyä, de suo statu; strumae ab ore demigrarunt.

dē-minuo, minui, minūtum, III, wähentää, waillentaa, huwentaa, heikontaa, quid de exiguo tempore; copias, numerum copiarum, vires militum; eritt.: praedia, de bonis, myydä. *b)* kuw. wähentää, quid de jure aut de legibus (halwentaa l. polkea oikeuden jne. arwoa); quid de libertate; quid ex regia potestate; potentiam (alentaa); studia cui (laimentaa jkn into); eritt.: capite se deminuere l. deminui, kadottaa kanſalais-oikeutenſa.

dēminūtio, ōnis, *f.* (ed.), wähennys, wail-

lennus, wähenemінen, civium, vectigalium; de bonis privatorum; luminis; fuw.: libertatis (wapauden kadotus); capitis (kanſalais-oikeutten hukkaaminen).

dē-mīror, I, kummaſtella, ſuureſti ihmetellä, panna ihmeekſeen, quid t. *acc. c. inf.*

dēmisse, *Adv.* alhaalla, volare (matalalta), run.; fuw. alhaiſeſti, nöyräſti, ſiiwoſti, alamieliſeſti, exponere; sentire.

dēmissio, ōnis, *f.* (demitto), alaslaſkeminen, alaſripuſtaminen, storiarum (alaſripuſtetut matot); fuw. lanniſtaminen, animi (lantuminen, alakuloiſuus, alamieliſyys).

dēmissus, 3, *PA.* alaslaſkettu, alaspainettu, capite demisso (alla päin); vultus (maahan luotu, lanniſtunut); run.: vultum demissa (ſilmät alaspäin, maaſſa); aures, terga pantherae (ſ. o. pantterin talja), alaſrippuwa, run.; puppis (ſywältä juokſewa), run. Eritt. paikoiſta puh.: alawa, lanſia, matala, loca; run. werr.: si demissior ibis (jos liian matalalta lennät). 2) fuw. matala, hiljainen, vox, run. *b)* kaino, nöyrä, ſiiwo, homo. *c)* lantunut, ſortunut, alakuloinen, alamielinen, nulo, animus; Sulla. *d)* ulkonaiſen tilan puoleſta: alhainen, waratoin. *e)* run. ſukuperäſtä puh.: lähtenyt, ſyntynyt, ſiinnyt, polweunut, ab alto demissum genus Aenea; nomen demissum ab Iulo (peritty).

dē-mītigo, I, lempeyttää; *Pass.* hellittää kowuudeſta.

dē-mitto, mīsi, missum, III, lähettää alas, työntää, laſkea, laſkettaa, painaa, ſaattaa j. m. ſ. alas, maahan, ancilia coelo; imbrem coelo (langettaa), run.; latum clavum pectore, laenam ex humeris, ripuſtaa, run.; quem ab alto, run.; — puteum alte (ſywältä kaiwaa), run.; fasces; aures (lerputtaa, panna lotollenſa), caput (kalliſtaa), crinem, funem (pääſtää alas), run.; tunicae demissae (maata laahaawa l. wetäwä), run.; lacrimas (wuodattaa), run.; jugum molli clivo (alentaa loiwakſi rinteekſi), run.; — equum in flumen; equos a campo in cavam viam (ratſaſtaa alas); quem in carcerem; quem ad Manes (työſtä Manalaan), run.; ferrum, gladium in ilia, in armos j. m. ſ., työſtä, työſtä, run.; sublicas in terram, lyödä l. wajottaa maahan; huc caementa (upottaa), run.; numum in loculos (piſtää), calculum in urnam (nakata), cibum in alvum (niellä, ahmata), run.; caput ad fornicem (notkiſtaa alas); purpuram usque ad talos; naves quo (luottaa, rantauttaa), run.; navem secundo amni Scodram (laſkea); — corpora Stygiae nocti (ſ. o. ſurmata jku), quem neci, morti, Orco (paiſkata kuoleman omaſſi, tohwata Tuonelaan), run.; ferrum lacubus (kaſtaa), run.; — se d. l. demitti, laſkeuta alas, kalliſtua, kumartua, painua alas, se in Ciliciam (lähteä); se ad aurem cujus; demitti de muris per manus; demitti per tegulas (kiiwetä alas); ſanalaſk.: demitti de coelo, taiwaaſta pudota, ſ. o. epäluontoiſeſti ſaada alkunſa. *b)* ſotamenoiſta puh.: laſkettaa alas, käytäyttää alas, agmen in vallem, equites in inferiorem campum j. m. ſ.; levem armaturam; se, laſkeuta l. aſtua alas. 2) fuw. laſkea alas, jhnkin, ſaattaa, oculos in terram, vultus (luoda maahan l. alaspäin, lanniſtaa); quid in pectus (pectora), ſywältä painaa l. pyſyttää mieleenſä; se in causam (lyöttäytä l. kajota aſiaan); eritt.: animum l. se animo, lantua, pääſtää mielenſä waipumaan l. ſortumaan, käydä alakuloiſeksi, alamieliſeksi.

dēmiurgus, i, *m.* ylin eſiwaltalainen muutamiſſa Kreikan waltakunniſſa.

dēmo, dempsi, demptum, III, (de-emo), ottaa pois, quid de qua re, eſim. secures de fascibus, clipea de columnis; ainoaſti *abl.*: fetus arbore (poimia puuſta), ja *dat.* kera: vincula cui, riiſua jkta, run.; epistolam; run.: robora postis (ſiwuta, tarttua); eritt. kokonaiſeſta waillentaa, koko ſummaſta ottaa l. wetää pois, medimna de capite, aera de stipendio. *b)* fuw. poiſtuttaa, luowuttaa, purkaa, haihduttaa jtakin, pääſtää jstakin, onus cui (purkaa kuorma jtn päältä); solli-

citudinem t. necessitudinem cui; furto silentia (ſ. o. ilmoittaa warkaus), run.; curas dictis, run.; ex dignitate; de vi magistratus; dempto auctore (ilman aikaanſaattajattakin); dempto fine (päättömästi), run.

Dēmocritus, i, *m.* kuuluiſa philoſophi Abderaſta, elealaista lahkoa, atomein opin perustaja; jsta **Dēmocritēus** l. **-īus**, 3, Demokritoſta koskewa, Demokritoon; *subst.* Democritei, orum, *m.* Demokritoon opin noudattajat, Demokritolaiſet, ja Democritea, orum, *n.* Demokritoon opit l. opetukſet.

dē-mōlior, IV, mullistaa alas, hajoittaa, jaottaa, purkaa, kukistaa, kumota alas, maahan, häwittää, statuas, domum, templa; tectum (riistää katto); kuw.: Bacchanalia, jus.

dēmōlītio, ōnis, *f.* (ed.), alasmullistaminen, maahan purkaminen l. kukistaminen.

dēmonstrātio, ōnis, *f.* (demonstro), tarkka oſottaminen, näyttäminen, eſittelemінen, ſelittäminen, hujus generis. Eritt. *b)* puhetaiteeſsa: yliſtäwä, komia, epideiktinen puheenlaji, t. ilmeiſyyttäwä eſitys.

dēmonstrātīvus, 3, (demonstro), oſottawa, näyttäwä; eritt. puhetaiteeſsa: komia, koria, yliſtäwä, epideiktinen, genus (orationis), causa.

dēmonstrātor, ōris, *m.* (ſeur.), oſottaja, ilmoittaja, uniuscujusque sepeliendi.

dē-monstro, I, tyhjäksi oſottaa, tarkoittaa, näyttää, itinera; quem t. quid digito; demonstrabant, quid ubique esset; jsta lakikieleſsä: fines cui (jättää omaiſuus jkn haltuun l. käſtin). *b)* kuw. ſuulliſesti t. kirjalliſesti oſottaa, näyttää, ilmoittaa, aſettaa l. laatia eteen, kertoa, ſelittää, kirjoittaa, mainita, quid; *acc. c. inf.*; quanta facultas daretur, demonstraverunt; *abs.*

dē-morior, mortuus, III, kuolla jouksta, kuoleman kautta eritä joukosta, kuolla pois, ex veterum numero t. *abs.*

dē-moror, I, pidättää, wiiwyttää, hiiata, estyttää, quem; agmen, eruptiones; iter (tukkia tie); run.: Teucros armis (pidättää tappelosta), annos, wiiwyttellä (loppuun wieriwiä) wuoſia, ſ. o. olla elosſa, austros fando (haastelemalla wiiwyttää jkta myötäiſen tuulen puhaltaiſsa), mortalia arma (ſ. o. odottaa).

Dēmosthenes, is, *m.* Kreikalaisten ſuurin puhelia.

dē-moveo, mōvi, mōtum, II, ſiirtää pois, työntää, ſyſätä, karkottaa pois, luowuttaa, poistuttaa, quem de loco; quem de suis possessionibus (ahdistaa pois); hostes gradu (kukistaa aſemaltaan l. kannaltaan); sacra statu suo (muuttaa); demoveri facti praejudicio (pakoitettaa peräytymään); kuw.: animum loco et certo de statu (ſaattaa kohdaltaan, laidaltaan, hämille); quem de sententia; odium a nobis (häätää puolestamme).

dē-mūgītus, 3, (mugio), mylwinällä täytetty.

dē-mulceo, mulsi, mulsum, II, ſilitellä, ſiwellä, dorsum (hieroa).

dēmum, *Adv.* juuri, waſta, nunc d., juuri nyt, waſta nyt; tum d., waſta ſilloin, waſta nyt; decimo d. anno, run.; his d. exactis, run. 2) juuri, ikään, eritoten, ſemmenkin, liiatenkin, todesti, id d.; eo d.; ea d. firma amicitia est.

dē-murmuro, I, muriſta, carmen (lauſua joriſta), run.

dēmūtātio, ōnis, *f.* (ſeur.), muutos.

dē-mūto, I, muuttaa.

dēnārius, ii, *m.* (deni), ja denarius numus, denari, romal. hopiaraha, joka enſin oli kymmenen, jälkeenpäin kahdekſantoiſta aſin weroinen.

dē-narro, I, ſätkälleen, ſäntilleen, juurin jaarin jutella, ladella, kertoa.

dē-nato, I, uida alas.

dē-nego, I, kieltää, ewätä, ehkäistä, empiä, cui quid (jklta jtakin), eſim. praemium cui; quid, eſim. colloquia; *inf.* kera: olla tahtomatta, run.

dēni, ae, a, (decem), kymmenen erältänſä, kukin (kutakin päälle, kullekin, kultakin) kymmenen, kymmenin, kymmenittäin; werr. ylim. kymmenen, bis deni, run.

dē-nicālis, e, (nex), kuolemaa koskewa, feriae, kuolin- l. ruumiinjuhla.

dēnique, *Adv.* (dein-que), alkp. ajaſta puh.: ja tämän jälkeen, ſitten, d. ei

rei constituit diem; jŏta wiimein, wiimeiſeltä, lopukſi, lopulta, lopulliſeſti, mori me d. coges, run.; wäliſti = tandem, wihdoin, ego diu ignorans ex tuis literis d. cognovi; ja myŏs = demum, waſta, juuri, nunc d.; tum d.; octavo d. mense; mortuo d. (waſta tuon kuoltua); is d. honos mihi videri solet, qui *etc.* 2) werr. luetteloiſſa: ſitä lähin, ſitä likin, paitſi ſitä, omnes urbes, agri, regna d., postremo etiam vectigalia vestra venierunt; jŏta taw. wiimeiſeſti, lopukſi, päälliſeſti, päälle päätteeſti, mathematici, poetae, musici, medici d.; minime libidinosus, non luxuriosus, non avarus, nullius d. rei cupidus; cur etiam secundo proelio aliquos amitteret, cur vulnerari pateretur - - milites, cur d. fortunam periclitaretur? *b)* edeltäwän tajuelman koroittamiſeſti t. yhteenkaſittämiſeſti: jopa, wieläpä, ylimalkaan, ſanalla ſanoen, wähältä ſanottu, lyhyeſti ſanoen, lyhyeltä, qui non civium, non d. hominum numero essent (ei ihmiſtenkään); haec in homines alienissimos, d. inimicissimos viri boni faciunt; quod malum majus, seu tantum d. (taikka edeš)? Nostros praesidia deducturos aut d. indiligentius servaturos (taikka ainakin l. wähintänſäkin); d. haec fuit altera persona Thebis.

dēnōminātio, ōnis, *f.* (ſcur.), nimen l. nimitykſen waihetus, metonymia.

dē-nōmino, I, nimittää.

dē-normo, I, (norma), epäkulmaiſuuttaa, epäſäännöiſyyttää, epämuotoiſuuttaa.

dē-noto, I, merkitä, oſottaa, quid colore, cretä; una significatione literarum cives Rom. necandos (määrätä ſurmattawakſi); Icilios (tarkoittaa). *b)* ſelwäsŧi eroittaa, keſkiä, oiwaltaa.

dens, dentis, *m.* hammas, adversi, genuini; karjusta puh.: torahammas; Indus, norſunhammas, norſunluu, run. *b)* werr. hammas, purin, pii, piikki j. m. ſ., serrae, pectinis, run.; ancorae (koukku), uncus (wiuhkan wäärä kärki), Saturni (weſuri, kasſara), run. 2) kuw. kateus, pahanſuonti, maledicus; invidus, ater, run.

dense, *Adv.* taajaan, uſein, yhtä mittaa.

denseo, densui, II, (densus), taajentaa, tihentää, hastilia (ſ. o. taajaan, ehtimiſeen nakata), run.; *Pass.* denseri, taajeta, tihetä, ſaeta, t. ſynkiſtyä.

denso, I, (ſcur.), taajentaa, tihentää, ordines; catervas, run.; scuta (aſettaa likittäiſin); *Pass.* taajeta, tihetä.

densus, 3, taaja, tihiä, tihu, ſakia, silva, sepes; nubila, agmen, run.; flamma (wäkewä); litus (kowa), nox (ſynkkä), run.; run. *abl.* kera: taajaan kaswawa jtakin, peitettŷ l. täytettŷ jllakin, täynnä jtakin, virgis ac vimine, trabibus (ſ. o. arboribus), setis, lampadibus (runſaasti warustettu), ja yhſ. ulmus (tuuhialehtinen). *b)* werr. tihiäjoukkoinen, tunkoinen, likittäinen, taajariwinen, hostes, ministri, run.; dens (*sc.* pectinis, taaja kampa), run.; castra; densa serere (istuttaa taajajanaiſeſti), run.; ajaſtakin puh.: taaja, uſia, yhtämittainen, yhtäperäinen, ictus, plagae, amores, run.

dentālia, ium, *n.* (dens), wannaan l. ſahranterän puu.

dentātus, 3, (dens), hampaallinen, hampainen, male dentata (puella), run.; werr.: serrula d. 2) hampaalla ſilitettŷ, charta. II) Dentatus, romal. liikanimi.

dē-nūbo, nupsi, nuptum, III, huolla, mennä naimiſiin.

dē-nūdo, I, paljaſtaa, alaſtaa, quem a pectore; kuw.: consilium cui, judicia sua, ilmoittaa. 2) riiſua paljaakſi (jŏtakin), ryöſtää tyhjäkſi (jŏtakin), cives Romanos; kuw.: juris civilis scientiam ornatu suo.

dēnunciātio, ōnis, *f.* (ſcur.), ilmoittaminen, ilmoitus, juliſtus, uhkaus, calamitatum; belli (ſodanjuliſtus); testimonii (todiſtajakſi haaſtamiſen uhkaus); periculi, terroris.

dē-nuncio, I, ilmoittaa, juliſtaa, kuuluttaa, tehdä tiettäwäkſi, wankasti ja jämiästi ſanoa, uhata, quid cui; *acc. c. inf.*; cui testimonium (waatia jku todiſtajakſi); ut, ne *conjunct.* kera t. yhſ. *conjunct.*, käskeä.

dēnuo, *Adv.* (de-novo), uudeſtanſa, toiſtamiſeen, jälleen, taas, recitare, rebellare.

Dēōis, idis, *f.* Deon (Cereen) tytär, ſ. o. Proſerpina; ja **Dēōius**, 3, Deolle pyhitetty.

de-onero, I, purkaa; kuw.: quid ex invidia cujus (luowuttaa, poiſtuttaa).

deorsum, *Adv.* (de-vorsum, verto), alaspäin, alaskäſin, alas; sursum d., ylös alas.

dē-paciscor (depec.), **pactus** (pect.), III, ehdoitella, edustaa, pyhittää, quid sibi; quid cum quo t. cum quo, ut - -, ſuoſia jkn kanſſa jstakin, ſopia ſiitä, että - -; *abs.*: ad conditiones cujus (ſuostua).

dē-pasco, pāvi, pastum, III, ſyöttää paljaaksi, puhtaaksi, pois, luxuriem segetum, run.; eläimistä puh.: syödä paljaaksi, purra, noukkia, agros; run.: altaria (ſ. o. nauttia alttarilla olewia, kärmeestä puh.), sepes salicti florem depasta apibus (paju-aita, jonka kukkia mehiläiſet rawinnoſseen etſiwät); kuw.: luxuriem orationis stilo (poistaa).

dē-pascor, pastus, III, syödä paljaaksi, kalwaa, artus morsu (raadella), run.; kuw. hiwuttaa, riuduttaa, artus, run.

dēpeciscor, ſ. depaciscor.

dē-pecto, pexi, pexum, III, kammata pois, alas.

dēpecūlātor, ōris, *m.* (ſeur.), ryöstäjä, aerarii.

dē-pecūlor, I, (peculium), riistää t. riiſua paljaaksi, waraštaa, ryöstää, fana; kuw.: laudem honoremque cujus (wähentää).

dē-pello, puli, pulsum, III, ſyſätä pois, ajaa, karkottaa, ſamottaa, kiidättää, syöstä, wätkätä pois, matkaanſa, alas, quem de loco, de provincia; ab aris et focis ferrum flammamque; vincula a singulis vobis; ignem classibus, taedas ratibus (torjua, estyttää laiwastosta jne.), run.; famem sitimque, morbum (poistaa); simulacra deorum (kukistaa maahan). Critt. *b)* syöstä wihollinen aſemaltaan, kapistaa, karkottaa, pakennuttaa, hostem loco, defensores vallo; praesidia ex his regionibus; jsta werr. kukistaa t ahdistaa jku jstakin, quem gradu, aſemaltaan t. kannaltaan (ſ. o. ſaattaa jku etuanſa waille); quem loco. *c)* wieroittaa, equum ab ubere matris, agnum a lacte, run. 2) kuw. luowuttaa, poiſtuttaa, purkaa, haibduttaa, quem de causa suscepta; quem de spe t. ykſ. spe; quem sententiā; quem a superioribus consiliis; suspicionem a se; servitutem a quo (wapauttaa jku orjuudestä); depelli a qua re (estettää jstä tuumasta); pericula amici (häätää); omnes molestias.

dē-pendeo, II, rippua t. killua alas, nodo ex humeris (waatteesta puh.), run.; laqueo. *b)* kuw. johdatettaa, polweuta jstakin, origine verbi, run.; t. rippua jsſakin, olla jllakin, peruštua jhnkin, a die, run.

dē-pendo, pendi, pensum, III, alkp. punnita; jsta maksaa, suorittaa, quid; kuw.: poenas reipublicae (kärsiä rankaistus waltiolta).

dē-perdo, perdidi, perditum, III, syöstä turmioon, häwittää, inopia deperditus (perin köyhtynyt), run. 2) kadottaa, menettää, hukata, jäädä jtakin paitsi, bona, honestatem, nihil sui, tantum ejus opinionis; paucos ex suis; nihil de jure civitatis.

dē-pereo, perii, perītum, IV, mennä turmioon t. perikatoon, mennä menneeksi, hukkauntua, hukkua, häwitä, kadota, menettyä, nonnullae deperierant naves; magna pars (exercitūs) deperiit; critt.: amore cujus, kiihkiästi, innokkaasti rakastaa jkta.

dē-pingo, pinxi, pictum, III, maalata, kirjata, maalaten kuwailla, pugnam Marathoniam. *b)* kuw. kuwailla, laatia t. aſettaa eteen, mielessä t. ſanoilla, rempublicam sibi; vitam cujus (kertoa); cogitatione quid (ajatella jtakin); *subst.* depicta, liian konstikkaasti ryhmitetyt lauſe-oſakkeet.

dē-plango, planxi, planctum, III, kowin walittaa, woiwottaa, kaikerrella.

dē-plōro, I, porata, kallottaa, uikata, kujerrella, walittaa, de *abl.* kera t. *abs.* 2) *trans.* kowin itkeä, waikeroita, walittaa, päiwitellä, paboilla, ſurkutella, quem t. quid; werr. pitää menneenä t. kadonneena, jättää menneeksi, heittää, agros; spem (hyljätä).

dē-pōno, posui, positum, III, laskea pois, alas, panna, aſettaa, ſijoittaa pois, alas, maahan, quid de mani-

bus; uſein in *abl.* kera, eſim. arma in contubernio, mentum in gremio cujus; corpora sub ramis (heittäytä pitkäkſeen), run.; onus, purkaa; onera jumentis; arma (laskea työkäänſä, luoda); anulos aureos (herjetä pitämästä); coronam in aram; exercitum in terram l. yks. legiones (panna maihin); plantas sulcis, painaa l. istuttaa waſkoihin, run.; run.: vitulam, panna waſikka wetoa, määrätä woittopalkkioksi. Wälistä: laskea wastа kuollut maan päälle, jsta depositus, loppua tekewä, kuoleman kielisſä olewa, t. kuollut, parens, run.; jam prope depositus, run.; werr.: prope deposita reipublicae pars (pelastumatoin). *b)* panna (jkn) talteen, panna jkn taa, antaa jkn huostaan, jättää ſailyyn, pecuniam apud quem; obsides apud quem; amphoras in templo Dianae; praedam in silvis; HS sexagies in publicum; liberos suaque omnia in silvas (korjata, tallittaa); saucios (toimittaa katoſalle). 2) kuw. panna pois, purkaa, luoda, heittää, jättää, luowuttaa, hyljätä, poistuttaa, tauottaa jtakin, luopua, hellittää, ottaa ero jstakin, quid ex memoria (langettaa l. haihduttaa muistista); memoriam cujus rei (unhottaa jtakin); curas doloresque, personam accusatoris, contentionem; bellum, päättää; amicitias, invidiam, simultates, spem, consilium; provinciam (olla tahtomatta); imperium; animam (heittää henkensä, kuolla); sitim in unda (lakauttaa, ſammuttaa), run. *b)* panna talteen, uskoa, jättää, jus in fide ac religione cujus; quid in aure, tutis auribus, run.

dēpopulātio, ōnis, *f.* (depopulor), häwittäminen, raihnaaminen, ryöstäminen.

dēpopulātor, ōris, *m.* (ſeur.), häwittäjä, ryöstäjä.

dē-populor, I, häwittää, raastaa, paljaaksi ryöstää, tyhjäksi riistää, agros, regionem, fines, domos, fana; *Act.:* agros depopulavit; *pass.:* depopulatä Galliä, depopulatis agris j. m. ſ.

dē-porto, I, kantaa alas, pois, tuoda, wiedä, toimittaa, kuljettaa alas, pois, ossa ejus in Cappadociam ad matrem; frumentum in castra; quae (navis) ad eum deportandum erat missa; omnia (laiwoin); eritt. woittomaasta tuoda pois, tuoda kotiin, muaſsaan, victorem exercitum; exercitum e Graecia; quid domum suam; kuw.: triumphum ex *etc.*, benevolentiam de provincia, cognomen Athenis, flagitium ac dedecus ex Asia, tuoda myötänſä, periä, ſaada. *b)* äkſi matkauttaa maasta pois, elinkaudeksi työntää maankulkeuteen.

dē-posco, poposci, III, wankasti, kiihkiästi, kiiwaasti waatia, puistaa, quem t. quid; eritt. *a)* waatia toimitettawakſeen, pyytää, tahtoa, itſelleen ehdoitella l. edustaa, sibi id muneris, sibi partes istas j. m. ſ.; asperrima ad laborem. *b)* waatia jku käſiinſä, waltaanſa, rankaistawakſi, auctorem culpae; quem ad mortem, ad supplicium (waatia jkn kuolemaa); quem in poenam. *c)* quem sibi, haastaa jku taisteloon kerallenſa.

dēpositum, i, *n.* (depono), talteen pantu l. ſäilyyn jätettу kalu, taltikalu, talletawara, uskomatawara, reddere; run. kylwetyistä ſiemeneistä puh.: d. fallere (ſ. o. olla peltomiehen odottamaa hedelmää kaswamatta).

dē-postulo, I, kiihkiästi waatia.

dē-praedor, I, riistää l. ryöstää paljaaksi, puhtaaksi.

dēprāvāte, *Adv.* wäärin.

dēprāvātio, ōnis, *f.* (ſeur.), wääristämінen, rumentaminen, oris (weulotus); kuw. pahennus, turmellus, animi, consuetudinum.

dē-prāvo, I, (pravus), wääristää, epäluontoiſuuttaa, rumentaa; kuw. pahentaa, pilata, turmella, wietellä, mores cujus (qua re); quem.

dēprecātio, ōnis, *f.* (deprecor), rukoilemalla poistaminen l. häätäminen, puollusrukous l. wälittäjärukous, periculi t. *abs.*; aequitatis (kohtuullinen puollusrukous); deorum, jumalain puoleen huutaminen kiroukſilla. *b)* anteeksi pyytö, anteeksi anomus, facti; inertiae (hitaiſuudesta ſyntywä esteltyä).

dēprecātor, ōris, *m.* (ſeur.), rukoilemalla poistaja, rukouksilla luowuttaja, puo-

leſta rukoilia, puolluſrukoilia, puolluſpuhuja, puoltaja, wälittäjä, periculi; sui; eo deprecatore (hänen wälityksellänsä).

dē-precor, I, rukoillen poiſtaa jtakin (itſenſä t. muitten puoleſta), rukouksilla luowuttaa l. häätää jtakin, pyytää pääſtä jſtakin, t. anoa pahan poiſtantoa, tehdä wälittäjärukouſ l. rukoilla puoleſta, pyytää anteekſi, calamitatem ab sese; mortem (ſ. o. anoa henkeänſä); pericula, ignominiam, poenam, inimici imperium et cruciatus corporis; quem, rukoilla, pyytää, ja ſamoin: quem, ne - -; *acc. c. inf.*: regem lapsum deprecati sunt (anteekſi anoen ilmoittiwat); ne *conjunct.* fera; non deprecor, quominus l. quin - -; *abs.*: pro quo; deprecandi causā. *b)* rukoilla wapaakſi jtakin waaraſſa olewaa, pyytää l. anoa itſelleen, vitam a quo; quem a quo (pyytää jklle armoa l. ſäälitä jklta); pacem; *abs.*: nec deprecor (enkä rukoile armoa), run.

dē-prehendo (-prendo), di, sum, III, tawottaa, käſittää, kaapata, ſiepata, ottaa kiinni, ottaa poiſ, quem in vado, ex itinere; quem; naves, literas; run. *Pass.* deprendi, purjehtijoiſta puh., jotka haapataan, äkkiä yllätetään tuulelta, mari t. *abs.*; flamina deprensa silvis (ſ. o. pidätetyt, ſuljetut), run. *b)* tawata (eritt. luwattomaſſa työſſä), löytää, quem in manifesto scelere l. facinore; hostes sine duce, äkkiä yhtyä wihollſiin l. tulla niitten pariin; quem in luce, run.; venenum (ſaada ilmi). 2) kuw. panna pinteeſen, ſaattaa ahdinkoon, eritt. *Pass.*, eſim. deprehensum me video (joutuneen pahaan pulaan). *b)* käſittää, tajuta, älytä, oiwaltaa, hawaita, facinora cujus suspicione; res magnas in minimis rebus.

dēprehensio, ōnis, *f.* (ed.), tapaaminen, löytäminen, veneni (ilmi ſaanti).

dēpressus, 3, *PA.* alawa, lanſia, ſywä, domus; convallis, run.; kuw. matala, vox.

dē-primo, pressi, pressum, III, (premo), painaa l. laſkea alaſ, terram et maria; vitiis contaminatos deprimi in tenebras; aratrum (painaa maahan), run.; eritt.: naves (run. carinam), classem, lenunculos, upottaa, ſyöſtä l. ampua upokſiin; jſta ylim. wajottaa, ſywentää, kaiwaa ſywältä, locus humi depressus (kaiwettu ſywältä maahan); vallis in altitudinem depressa (ſ. o. ſywä, lanſia); fossam. *b)* kuw. ſortaa, lamata, woiwuttaa, polkea, älwäistä, tukauttaa, fortunam cujus; veritatem; jus ac libertatem aliorum; alium; hostem (lanniſtaa, alakuloiſuuttaa); preces (waikentaa).

dē-proelior, I, ankaraſti taiſtella, rajuta.

dē-prōmo, prompsi, promptum, III, ottaa eſiin, käſille, tuoda, noutaa, hankia, wetää jſtakin (eritt. ſäilyſtä) eſiin, käſille, pecuniam ex arca, ex aerario; yks. *abl.*: tela pharetrā, run.; merum Sabina diota (laſkea), run.; kuw.: orationem ex jure civili, argumenta e locis; quid de jure civili, de libris.

dē-propero, āre, rientää. 2) *trans.* jouduttaa, coronam (riennyttää kokoon, joutuin niwoa), run.

depso, depsui, depstum, III, watkata, wanuttaa, ſotkea, talpoa, waiwata.

dē-pudet, puduit, II, kowin häwettää. 2) herjetä häpeämäſtä, olla häpeämättä.

dē-pugno, I, ankaraſti, päätökſiin, ſurmikſi taiſtella, tapella, woitella, cum quo, acie (instructa), certamine ambiguo t. *abs.*; cogi ad depugnandum (ratkaiſewaan tappeloon); kuw.: cum honestate.

dēpulsio, ōnis, *f.* (depello), poiskarkottaminen, häätäminen, poiſtaminen, luowuttaminen, purkaminen, mali, servitutis, doloris; puhetaiteeſſa: ſyyn poiſtanto.

dēpulsor, ōris, *m.* (depello), karkottaja, poiſtaja, dominatūs.

dē-puto, I, warwentaa, karſia, leikata poikki. II) arwata, pitää, luulla.

dē-pygis, e, (pyga), lanteetoin, pieni-lanteinen.

dēque, *Adv.* alaſpäin, yks. susque deque, t. susque.

Derbe, es, *f.* Lykaonian kyyeita; jſta **Derbētes**, is, *m.* Derbeläinen.

Dercetis, is, ja **Derceto**, us, *f.* eräs Syrian jumalatar, Aphroditeen werrattu.

dērectus, 3, (rego), ſuoraan alaspäin käynnä, päittäinen, pystöpystyn.
dērelictio, ōnis, *f.* (derelinquo), jättäminen, kuv. laiminlyönti, utilitatis.
dērelictus, 3, *PA.* kylmille jätetty, ihmisistä tyhjä, autio, solum.
dē-relinquo, līqui, lictum, III, kokonaan jättää, heittää, hyljätä jtakin, luopua jstakin, totas arationes; navis ab aestu derelicta (ſ. o. hiedalle joutunut); derelinqui ab amicis; spe derelicti; kuv.: communem causam; res, laiminlyödä.
dē-repente, *Adv.* yht'äkkiä, äkkiseltä, äkkipäätä.
dē-rēpo, repsi, III, hiipiä alas.
dē-rīdeo, rīsi, rīsum, II, nauraa, wirnistellä, irwistellä, ilkamoita, ilkkua, iwata, pilkata, quem, quid.
dērīdiculus, 3, (cd.), perin naurettawa, aiwan naurunalainen.
dē-rigesco, rigui, III, kokonaan jähmettyä, tyrmistyä, kangistua.
dē-ripio, ripui, reptum, III, (rapio), temmata pois, alas, ryntäistä, riuhtaista, kiskoa, raapata, siepata pois, irti, alas, quem de ara, run.; quid de manu; hostem ab equo, run.; ensem vaginā (siwaltaa, wedältää), run.; cothurnos (joutuin riisua), run.; tergora costis (kettää), spolia cui (jkltä), amphoram horreo (nopiasti tuoda alas), cola tectis (ottaa alas), run.; run.: dextram ense (hilpaista poikki). *b)* kuv. kiskoa l. luowuttaa jstakin, quid de auctoritate cujus.
dērīsor, ōris, *m.* (derideo), pilkkakirwes, irwihammas, iwari, ilkkuja; critt. huipari, kujehtelia, ilweilijä.
dērīsus, us, *m.* (derideo), iwaus, pilkka.
dērīvātio, ōnis, *f.* (ſeur.), juoksuttaminen, laskeminen, derivationes fluminum (kaiwannot l. kanalit); lacūs.
dē-rīvo, I, (rivus), juoksuttaa pois, toisaalle, jhnkin, laskea, johdattaa jhnkin, aquam ex flumine; flumen nullam in partem. *b)* kuv. poikkeuttaa, syrjäyttää, luowuttaa, toisaalle johdattaa, toisaalle l. jhnkin saattaa l. kääntää, crimen; nihil in domum suam; culpam in quem (ajaa l. panna jkn päähän).
dērogātio, ōnis, *f.* (ſeur.), jkn lain supistaminen l. osittainen purkaminen.
dē-rogo, I, epuuttaa osa jstä laistä, osaksi kuolettaa l. purkaa laki, muuttaa, supistaa laki, quid de l. ex lege; kuv. ottaa pois l. luowuttaa jtakin jstä t. jstakin, kieltää jtkn olewan jtakin, quid de magnificentia, ex aequitate; quid sibi, fidem cui.
dē-rōsus, 3, *Partcp.* (rodo), kalwettu, närhittyn, syrsittyn, a muribus.
Dertōna, ae, *f.* Ligurian tyrgeita.
dē-ruo, rui, rutum, III, syöstä alas, kuv.: cumulum de laudibus cujus (melkoisesti waillentaa l. wähentää).
dē-ruptus, 3, (rumpo), syrkkä, äkkinen, wiettäwä, kaltto, ripae, angustiae; *subst.* derupta, orum, *n.* syrkät paikat, syrkäykset.
dē-saevio, saevii, IV, kowin, ankarasti raiwota, rajuta, riehua.
dē-scendo, scendi, scensum, III, (scando), astua alas, painua, käydä, mieriä, työntyä, laskeuta alas, maahan, de templo, de rostris, de coelo; ex equo (astua maahan ratsahilta); ab Janiculo; yks. *abl.*: coelo, monte, run.; in campos, in inferiorem ambulationem; in undas, sukeltaa laineisin, Plejadista puh., mutta hahdesta (pinus) puh.: juosta weistämöiltään, run.; run.: ad Manes (ſ. o. kuolla). Critt. matalampaan paikkaan: ad ja in forum, painua, käydä, mennä, tulla (Roman) torille, wälistä *abs.*, esim. hodie non descendit Antonius; werr.: in causam (ottaa osa); usein sotajoukoista puh.: astua alas, askettaa, marssia, wetäytä, laskeuta alas laskialle, ex superioribus locis in planitiem; in aequum (locum), in campum, ad Alexandriam j. m. ſ.; jsta werr.: in aciem, in certamen. *b)* tunkea l. mennä sywältä jhnkin, in corpus, miekasta puh.; toto corpore (lewitä, hawittäwästä tulesta puh.), run. 2) kuv. alentauta, saada, käydä, rakentua, ruweta, ryhtyä, suostua jhnkin, in preces, run.; ad ejusmodi consilium, ad sententiam cujus, ad inimicitias, ad verborum contumelias, ad supplicia innocentium; ad vim atque ad arma; ad omnia (suopua l. myöntyä kaikkiin). *b)* salwata, pystyä jhnkin, altius in pectus verbum descendit; cura descendit in animos, metus deorum ad animos.

dēscensus, us, *m.* (cd.), alaš-aštunta, qua illi d. erat (joštа tuon oli alaš aštuminen); *concr.* alaspäin wietwä tie, alaš-aštumo, praeruptus.

dē-scisco, scīvi ja scii, scītum, III, luopua, langeta pois, peräytyä, a quo; *abs.*; ad quem, mennä jkn puolelle. *b)* werr. luopua, wierauntua, poiketa, mutkauntua, poištua, ab antiqua institutione, a veritate; a vita (irroittauta, eritä elämästä, kuolla); non d. a se (elinsäännöisšään pyšyä); ad quid, kääntyä jhnkin.

dē-scrībo, scripsi, scriptum, III, kirjoittaa jälkeillä, kopioita, librum a quo; jus ab Aequiculis; epistolam; run. ylim. kirjoittaa, carmina in foliis, in cortice fagi. 2) werr. kirjoittaa wiiwata, piirtää, haamuta, formas in arena, in pulvere; coeli meatus, totum orbem radio, run.; jošta kuw. kirjata, laatia l. asettaa eteen, kuwailla, näyttää, selittää, kertoa, hominum sermones moresque; breviter rem; mulierem; quem latronem (tehdä roswokši); versibus facta cujus; jus civile (sommitella). *b)* jakaa, osittaa, populum in tribus tres; libertinos in quatuor urbanas tribus; civitates in provincias; annum in duodecim menses; duodena jugera in singulos homines; classes centuriasque ex censu; jošta kirjoittaa l. määrätä jkn osakši (wäliši: jkn maksettawakši, toimitettawakši j. m. š.), jakaa, määrätä, asettaa, säättää, pecuniarum summas ja vecturas frumenti civitatibus; jura (cui); cantum ad tibicinem; officia; descriptae vices (kunkin runonlajin omituinen ala), run.

dēscripte, *Adv.* šätkälleen, kohdalleen, šuunnalleen.

dēscriptio, ōnis, *f.* (describo), kirjoitus, haamuilema, piirros, tabularum, coeli; *plur.* descriptiones, mittaus-opin piirtiöt; — jošta kuw. kirjaus, kuwaus, näytös, selitys, kertomus, nominis; puhetaitees šakin. *b)* jako, ositus, ylim. šääntö, järjestys, laitos, populi, possessionum, magistratuum, civitatis.

dēscriptus, 3, *PA.* määrätty, šäännelty, järjestetty, oikein laitettu.

dē-seco, secui, sectum, I, leikata pois, poikki, hilpaišta pois, laškea poikki, spicas fascibus; hordeum, pabulum; segetem (niittää pois); aures; cervicem (katkaišta); prooemium; desectum gramen (heinä), run.

dē-sero, serui, sertum, III, alkp. irroittauta jkn yhteydestä; jošta hyljätä, heittää, jättää, critt. petollisesti, pahanaikeisesti: wilpistyä, luopua jošta, agros; socios, exercitum ducesque; *abs.*: qui deseruerant (oliwat langenneet pois); usein *Pass.* deseri a quo, jošta nonnullos desertos praelio excedere (ilman päämiehiä jääneet). *b)* werr.: lucerna deserit quem (on loppumallanša l. šammumallanša jkltä); tibi deserit Hesperus Oetam, šinun tähteši Hesperos nosteesšaan jättää Oitan (jonka yli ensin näkyy), deserta (flamma) deseret ignes (š. o. on šammuwa wirikkeen puutteesša), run.; fama deserit quem (waijeten jättää); tempus quam res maturius me deseret (ennen on minulta aikaa kun ainetta puuttuwa); facundia deserit quem (katkeaa jkltä), run.; *Pass.* deseri a *abl.* kera, esim. ab duce et a fortuna; a mente (mennä mieleltään, jäädä älyä waille, kadottaa järkenšä); run. ykš. *abl.*: desertus viribus (woimatoin). 2) kuw. hyljätä, heittää, jättää jtakin, luopua l. hellittää jštakin, laiminlyödä jtakin, non d. sese (pyšyä kaltaisenansa); vitam, causam, officium; publica sacra, cultum deorum; eritt.: vadimonium, vades deserere, laiminlyödä määrä-aika laisša.

dēsertio, ōnis, *f.* (cd.), laiminlyönti, halpeleminen, juris.

dēsertor, ōris, *m.* (desero), hylkääjä, jättäjä, wilpistelijä, utilitatis; amicorum. *b)* šotamenoisša: karkuri, jošta werr. ylim. pakolainen.

dēsertus, 3, *PA.* hyljätty, kylmille jätetty, ykšinäinen, autio, urbes, via; d. loca l. run. ykš. deserta, orum, *n.* autiot, erämaat.

dē-servio, IV, ahkeraši palwella, olla uškollinen, alamainen, cui; corpori (pitää huolta ruumiišta).

dēses, idis, (seur.), laiška, weltto, työtöin, toimetoin, sedemus desides domi; res Romana.

dē-sīdeo, sēdi, II, (sedeo), istua jonottaa, istua jämittää, istua laiskana.

dēsīderābilis, e, (desidero), halattawa, ikäwöittäwä, mielittäwä, toiwottawa, efficere quem desiderabilem; nihil.

dēsīderātio, ōnis, *f.* (desidero), halajaminen, kaipaaminen, voluptatum.

dēsīderium, ii, *n.* (seur.), halu, ikäwä, mielenteko, toiwo, kaipuu, urbis (ikäwä kaupunkiin), Scipionis (ikäwä l. haiku Scipion perään); esse in desiderio rerum carissimarum, olla kalliimpia paitsi, mutta: esse in desiderio civitatis, olla waltiolta ikäwöitty; desiderio confici y. m. *b)* werr. tarwe, naturale cibi potionisque.

dēsīdero, I, halata, ikäwöitä, mielitellä, pyytää, waatia, quem, quid; quid a quo (odottaa); quid in quo; *acc. c. inf.* *b)* kaiwata, waiteloita, quid in oratione cujus; jsta kadottaa, hukata, *Pass.* mennä kadoksiin, hukkauntua, puuttua, non amplius CC milites desideravit; navis desideratur.

dēsīdia, ae, *f.* (desideo), laiskana istunta, laiskuus, työttömyys, toimettomuus, desidiae minuendae causā.

dēsīdiōsus, 3, (ed.), aiwan laiska, weltto, työtöin. 2) joutilaisuutta synnyttäwä, welttouttawa, delectatio, illecebrae, otium.

dē-sīdo, sēdi, III, aleta, laskea, painua alas, wajota, terra caverna ingenti desederat (oli luhistunut, pudonnut, rauennut onkaloksi); kuw. sortua, paheta, desidentes mores.

dēsignātio, ōnis, *f.* (designo), merkitys, kirjaus, osotus, selitys, ilmoitus, personarum et temporum. *b)* werr. laitos, asettelo, säätäntö, totius operis.

dēsignātor, ōris, *m.* (seur.), laittaja, asettelia, säänteliä, *a)* peijaistoimittaja, hautajaispalwelia. *b)* woittelotuomari, palkkiontuomari.

dē-signo, I, merkitä, rajoittaa, fines templo Jovis, locum circo (*dat.*), wiitoittaa, atwata; urbem aratro, moenia fossā, run.; jsta kirjaten, kutoen kuwailla, Europen, run. *b)* werr. jkllä merkillä määrätä, oculis unumquemque ad caedem. 2) kuw. puheella, lauseilla j. m. s. merkitä, osottaa, näyttää, selittää, wihjata, ilmoittaa, verbis quid; quem oratione (tarkoittaa); quem notā ignaviae (panettaa); mundum deum (jumalakfi); turpitudinem aliquam, nimiam luxuriam. *b)* laittaa, asettaa, säännellä, quid; run. aikaansaattaa, quid non ebrietas designat? *c)* määrätä jkn wirkaan, asettaa, quem; eritt. designatus, wirkaan walitusta puh. ennen wirkaan rupeamista, esim. consul, ensiwuotiseksi Konsuliksi määrättv.

dē-silio, silui, sultum, IV, (salio), hypätä alas, karata l. syöksähtää alas, maahan, de rheda, de navibus; ex equis, ex essedis, ex navi; run. ainoasti *abl.*, esim. curru, bijugis, altis turribus; ad pedes, hypätä ratsahilta (maahan); in undas, run.; kuw.: in artum (mennä ahdinkoon), run.

dē-sino, sīvi ja sii, situm, III, herjetä jstakin, tauota, lakata, hellittää, luopua jstakin, jättäs, heittää jtakin, taw. *inf.* kera, esim. mirari, loqui (herjetä ihmettelemästä, jättää puhumatta); *acc.* kera: artem (lakata pois kunosta, jättää se, olla sitä enää harjottamatta); versus, run.; plura (s. o. heittää enempää haastelemasta, olla puheitaan pitkittämättä), run.; harw. *abl.* kera: communibus locis; run. *gen.* kera: desine querelarum; *Pass.*: orationes a plerisque legi sunt desitae (usiammat owat herjenneet puheita lukemasta, puheet owat jääneet usiammalta lukematta); desitum est disputari (on tauottu wäittelemästä). 2) *intrans.* herjetä, loppua, päättyä, desinit bellum; in piscem, run.; puhetaiteesfakin lausejakson lopusta puh.

dē-sipio, sipui, III, (sapio), olla wähäjärkinen, älytöin, mieletöin, houruinen, hullu, mielettömästi menetellä, höynähdellä, hupsutella, hupakoita, licet me desipere dicatis; in loco (riehua), run.; desipiens, wähäjärkinen, mieletöin.

dē-sisto, stiti, stitum, III, alkv. seisottaita pois jstakin, jsta luopua, peräytyä, hellittää, herjetä, tauota, lakata jstakin, de sententia, de illa mente; ab oppugnatione, a defensione; conatu, consilio, negotio, sententiā, bello; *dat.* kera: pugnae (tap-

pelosta), run.; *inf.* kera: pecuniam polliceri (herjetä lupaamasta), causas agere, mortem timere ÿ. m.; *abs.*

dē-sōlo, I, (solus), yksinäisyyttää, heittää yksinänsä (olemaan), jättää, agros (panna autioksi), run.; desolatae terrae (kylmille jääneet, asujamisesta tyhjät), run.; desolati manipli (nim. a ducibus), run.

dēspecto, I, (despicio), ylhäältä katsella jtakin, katsella alas jhnkin l. jnkin puoleen, silmäillä alas jnkin puoleen, terras, humum, flammas, run.; werr.: regionem despectat oppidum (katsahtaa alas seudun puoleen).

dēspectus, us, *m.* (despicio), alaskatsanto, ex oppido in campum; in mare; *plur.* korkopaikat, kukkulat; kuv. halveksiminen.

dēspĕranter, *Adv.* toivottomasti.

dēspĕrātio, ōnis, *f.* (despero), toivottomuus, epätoivo, *gen.* kera, esim. victoriae (voitosta), t. *abs.*

dēspĕrātus, 3, *PA.* epätoivon alainen, menneeksi katsottu l. heitetty, perin paha, homo; respublica, pecuniae, morbi ÿ. m.

dē-spĕro, I, olla toivotoin, olla jtakin toivomatta, olla epätoivoosa, epäyksissä jstakin, epäillä jstakin, hylsätä toivo jstakin, katsoa l. heittää jtakin menneeksi, de pugna, de republica, de regno, de officio imperatoris, de salute; saluti, sibi, fortunis suis (epäillä pelastuksestaan); — *trans.*: pacem, honorem, deditionem; ista esse vera; *Pass.*: desperor (ei olla pelastukseni toivossakaan); desperatur res, asiasta epäillään l. ollaan epätoivoosa; eritt.: desperatis rebus, tuossa toivottomassa tilassa, pitäissään asian hukanalaisena, perin hylsätessä toivonsa; desperatis generi rebus (katsoissaan wäwynsä hukan omaksi); jsta desperati homines (epätoivoiset, wimmauntuneet, hurjat).

dēspĭcātio, ōnis, *f.* (despicor), halveksiminen.

dēspĭcātus, 3, *PA.* halweltu, halweltawa, kehno, homo.

dēspĭcātus, us, *m.* (despicor), halveksimus, ainoasti *dat.*, despicatui ducere quem (pitää jku wähäarwoisena).

dēspĭciēntia, ae, *f.* (seur.), halveksimus.

dē-spĭcio, spexi, spectum, III, (specio), katsoa alas jhnkin l. jnkin puoleen, katsella, tähystää, silmätillä, de vertice montis in valles, a summo coelo in aequora, run.; quā despici poterat, mistä saatti katsella alas (Romalaisten leiriin); *trans.*: summo ab aethere terras, run.; varias gentes et urbes. Harw. katsahtaa pois, siirtää silmänsä pois, simul atque ille despexerit. *b)* kuv. halwellen, ylpiästi katsella alas jnkin puoleen, pitää lasteella, pitää halpana, polkuna, wähäarwoisena, halwella, huonoksua, hylsätä jtakin, olla huolimatta jstakin, quem; divitias, legionem, paucitatem; laborem aut munus; rei familiaris fructum.

dēspĭcor, I, (ob.), halwella.

dē-spolio, I, riisua, riistää, ryöstää, quem armis (jkltä aseet, aseetuuttaa jku); templum Dianae; werr.: quem triumpho.

dē-spondeo, spondi, sponsum, II, juhlallisesti luwata, cui quid; sibi quid (ehdoitella l. edustaa itselleen); eritt. tihlata, antaa morsiamekši, filiam cui; kuw.: spes despondetur anno (toiwo pannaan wuoteen); d. animos (käydä tuiki alamieliseksi, waipua epätoiwoon).

dē-sponso, I, (sponsus), tihlata.

dē-spūmo, I, wahdotuuttaa, undam trepidi aëni foliis (s. o. kuiwalla lehdellä kuoria pois kattilasta kiehuwan mehun wahto), run.

dē-spuo, spui, spūtum, III, sylkeä ulos.

dē-stillo, I, tippua l. tiukua alas; werr. wuotaa jtakin, nardo, run.

dēstinātio, ōnis, *f.* (destino), määräaminen, määräys.

dēstinātus, 3, *PA.* määrätty, hora mortis; opinio (wahwa luulo); sententiae (alati kiintiät, muuttumattomat arwelot l. ajatukset); jsta *subst.* destinatum, i, *n.* ampumäärä, pahku, petere; werr. aikomus.

dēstino, I, kiinnittää, sitoa kiinni, antennas ad malos; rates ancoris; falces (laqueis), käsittää. 2) kuw. määrätä, päättää, lujasti asettaa mieleensä, panna päähänsä, aikoa, diem necis cui; quem operi (määrätä työhön); quem ad mortem, tempus lo-

cumque ad certamen; quem ducem parem cui, auctorem caedis, pitää jtu - - päällikkönä, arwella jtta - - aikaanſaattajakſi; omnium consensu quem, walita (Konſulikſi); agere quid, praeoccupare Macedoniam. *b)* panna ampumääräkſi l. pahukſi, tarkoittaa, tähdätä, locum oris. *c)* sibi quid, mieliä oëtaa jtakin.

dē-stituo, stitui, stitūtum, III, (statuo), ſeiſottaa, ſijoittaa, aſettaa jhnkin (alkp. pois työänſä l. puoleſtanſa), quem in convivio; quem ante tribunal; cohortes extra vallum. *b)* werr. jättää, antaa alttiikſi, hyljätä, heittää waaraan l. pulaan, pettää jtakin, luopua l. wilpiſtyä jëtakin, tehdä tyhjäkſi jtakin, quem; spem; run.: deos mercede pacta (pettää ſowittu palkka jumaliilta); prospero cursu vectum destituit ventus (loppui purjehtineelta); destitutus ab *abl.* kera l. ykſ. *abl.*, jtakin wailla l. paitſi, jnkin puutteeſſa, a spe l. spe, consiliis, promissis; *abs.*: si is destituat, si destituat spes (pettää); funditores destituti (hyljätyt, awuttomat).

dēstitūtio, ōnis, *f.* (ed.), hyljääminen, jättäminen, pettäminen.

dē-stringo, strinxi, strictum, III, wetää pois, riipiä, plantas, run.; eritt. wetää, ſiwaltaa, paljaſtaa aſe, gladium; securim. 2) ſipaiſta, pyhkäiſtä, lipaiſta, wähän ſatuttaa, riipaiſta, nirhaiſta, aequora alis, pectus arundine, run.; kuw. moittia, kaunata, quem mordaci carmine, run.

dē-struo, struxi, structum, III, hajoittaa alaš, maahan, jaottaa, purkaa, kukiſtaa alaš, maahan, navem, aedificium; moenia, run. *b)* kuw. kukiſtaa, kumota, häwittää, kuolettaa, jus.

dē-subito, *Adv.* äkkiä, äkkipäätä.

dē-sūdo, I, kowin hikoilla; kuw. wäſykſiin, ahkeraan puuhailla, in qua re.

dēsuē-facio, fēci, factum, III, (de-sueo), wieroittaa, multitudo desuefacta a concionibus.

dē-suesco, suēvi, suētum, III, totuttaa pois, wieroittaa, luowuttaa, ſaattaa pois tawoiſta, res desueta, outo; desueta sidera (joitten näky on minulle outoa), run. *b)* *intrans.* tottua pois, wierauntua, desuetus bello, triumphis (*dat.*), ſodaſta jne. wierauntunut, run.; *inf.* kera: desuetus pati quid (tottumatoin ſietämään); *abs.*: desueta corda (rakkaudeſta wieraunut), run.

dēsuētūdo, inis, *f.* (ed.), wierauntuminen, tottumattomuus, armorum (aſeiſta wierauntuminen); desuetudine tardi, run.

dēsultor, ōris, *m.* (desilio), hyppäri, waihtoratſus, taitoratſain (joka ſilwan-ajoëſa hyppää toiſelta hewoſelta toiſen ſelkään); kuw. huikentelia, höyhenkenkä.

dēsultōrius, 3, (ed.), hyppäriä koſkewa, taitoratſainen; *subst.* hyppäri.

dē-sum, fui, esse, olla pois, olla ſaatawilta, puuttua, omnia deerant, quae *etc.*, kaikkia puuttui, ei ollut mitäkään; verba desunt cui, fortuna deest cui (puuttuu jkllta); quantum alteri sententiae deesset animi, tantum *etc.* (minkä werta - - ajatukſeſta puuttui); hoc unum deest cui ad quid; d. in quo (puuttua jkllta); convivio, bello (*dat.*), olla pois pidoiſta jne., olla oſaa ottamatta niihin; si qua res major acta est, non defuit (oli ſaapuwilla, ei jäänyt pois); duas sibi res, quominus in foro diceret, defuisse. *b)* olla auttamatta l. palwelematta jkta, jtakin, kieltää l. pidättää apunſa jkltä, jltakin, olla huolimatta, lukua pitämättä jkſta, jëtakin, laiminlyödä jtakin, *dat.* kera t. *abs.*, amicis operä, consilio, labore; cui de fama dimicanti; senatui reique publicae, communi saluti, negotio, officio, occasioni, tempori; d. sibi (laiminlyödä oma etunſa, tehdä itſelleen wahinkoa); *abs.*: nos consules desumus (me emme tee tehtäwäämme).

dē-sūmo, sumpsi, sumptum, III, alkp. ottaa joukoſta itſelleen; jëta walita itſelleen, ottaa päällenſä l. toimeenſenſa, hostes sibi; consules asservandos sibi.

dē-super, *Adv.* ylhäältä, ylhäältäpäin, ylhäältäkäſin, päältäpäin, ylhäällä, yläpuolella.

dē-surgo, surrexi, surrectum, III, kohota, noſta (pöydäſtä, rualta).

dē-tego, texi, tectum, III, peitotuuttaa, katotuuttaa, werhotuuttaa, paljaštaa, näkywiin ſaattaa, aedem Junonis (ſ. o. riiſtää katto temppeliſtä); aedes Jovis detecta (hajakattoinen); corpora mortuorum; juga montium (ſuoltuwaſta ſumuſta puh.); run.: detectus caput (awopäinen). *b)* kuw. ilmoittaa, ilmaiſta, antaa ilmi, cladem, insidias, consilium; latentem culpam, run.

dē-tendo, tendi, tensum, III, päästää wireeſtä l. auki, tabernacula (purkaa).

dē-tergeo, tersi, tersum, II, pyhkiä l. hiwaiſta poiſ, lacrimas (kuiwata), run.; cloacas, puhdiſtaa; run.: nubila (karkottaa, kiidättää poiſ); rahaſta puh.: kaalaiſta kukkaroon. *b)* ſiwaltaa poiſ, poikki, katkaiſta, rutkaiſta poikki, ſärkeä, remos.

dēterior, ius, *superl.* deterrimus, huonompi, kehnompi, heikompi, wähempi, deter. res, vectigalia; deterrim. genus, finis; peditatu deterior; homo deterrime et impudentissime (kelwottomin); jſta *adv.* deterius, huonommin, wähemmin.

dēterminātio, ōnis, *f.* (ſeur.), raja, ääri, loppu, mundi, orationis.

dē-termino, I, rajoittaa, määrätä, regiones; kuw. päättää, id quod dicit spiritu non arte determinat.

dē-tero, trīvi, trītum, III, hiwuttaa, kuluttaa; kuw. wähentää, heikontaa.

dē-terreo, terrui, territum, II, peljättää poiſ, jſtakin, kammottaa, luowuttaa, poiſtuttaa, pidättää, ehkäiſtä, eſtää jſtakin, quem de ja kuw. a qua re; animos a cupiditate; homines caedibus et victu foedo, run.; quem, ne, quin, quominus *conjunct.* kera, eſim. hominem deterret, ne auctionetur (eſtää huutokauppaa pitämäſtä); neque te deterreo, quominus id disputes; yhſ. quem; *Pass.:* deterreor commemorare quid. *b)* torjua, häätää, poiſtaa, vim a censoribus; nefas, run.

dētestābilis, e, (detestor), manattawa, kirottawa, kammottawa, inhottawa, turkainen, kauhia, törkiä, ilkiä, homo; omen, scelus, exemplum ỹ. m.

dētestātio, ōnis, *f.* (ſeur.), manaaminen, ſadattaminen, kiroaminen, kammoaminen; sceleram (ſowitus).

dē-testor, I, (jumalain rukoilemalla) manata, ſadatella, kirota, kammota, kauhiſtua, inhota, quem; familiam; exitum belli; quid in caput cujus, toiwotella lankeawakſi jkn päälle; *pass.* detestatus, kirottu, kammottu, inhottu, omnia ejusmodi; bella matribus, run. *b)* werr. luowuttaa, häätää, torjua, poiſtaa, querimoniam patriae a se; omen.

dē-texo, texui, textum, III, kutoa päähän, loppuun, walmiikſi, telam, run.; werr. niwoa l. palmikoita walmiikſi, quid junco, run.; kuw. walmiſtaa, päättää, päähän käyttää, detexta retexere.

dē-tineo, tinui, tentum, II, (teneo), pidättää, ehkäiſtä, eſtää, hiiata, wiiwyttää, quem a qua re; quem; quem qua re (jllakin); naves tempestatibus detinebantur; diem loquendo, run.; kuw. pitää kiinni, työſſä, puuhauttaa, aſkaroittaa, in alienis negotiis detineantur; animum studiis, run.

dē-tondeo, tondi, tonsum, II, keritä, leikata, crines, run.; werr.: frondes detonsae frigore (wariſneet), run.

dē-tono, tonui, I, jyrytä alaš. 2) herjetä rymyämäſtä l. rajuamaſta.

dē-torqueo, torsi, tortum, II, wääntää poiſ, jhnkin, kiertää, kääntää, ſuunnata poiſ, jhnkin, ponticulum; lumen a quo (ſiirtää), run.; vulnus (häätää, torjua), run.; quid in dextram partem; proram ad undas, run.; kuw.: animum a virtute, poiſtuttaa; voluntatem testium, poikkeuttaa; se alio (ſ. o. langeta toiſeen wikaan), run. *b)* wääriſtää, wenkailla, käyriſtää, partes corporis; kuw. wäännellä, käännellä, wääriſtellä.

dētractio, ōnis, *f.* (ſeur.), poiswetäminen, poiſ-ottaminen, kieltominen, luowuttaminen, alieni; doloris; eritt. uloſtus, huollutus, cibi.

dē-traho, traxi, tractum, III, wetää poiſ, alaš, maahan, ottaa, kiſkoa, temmata poiſ, tiehenſä, quem de curru; inimicum ex Gallia, poiſtuttaa; Hannibalem ex Italia (luowuttaa); naves de scopulis; stramenta e mulis; tegi-

menta scutis (*dat.*), wetää peitteet kilwiſtä l. kilpien päältä; amiculum cui, riiſua jkta; frenos equis; virum equo (*abl.*, hewoſen ſeläſtä); vestem; insignia imperatoris; signum (riikoa, awata); quem in judicium, ſaattaa oikeuteen, kantaa päälle; quem ad accusationem, pakoittaa; quem ad aequum certamen (houkutella lakialla taiſtelemaan). *b)* luowuttaa jkta jtakin, kiſkaiſta, työſtää, riiſtää, ſiepata, ottaa jkta jtakin, auxilia cui; coronam capiti (päästä); scutum militi, omnes equos Gallis equitibus; eritt. ottaa pois jstakin, waillentaa, wähentää jstakin, ex tertia acie singulas cohortes; detractis cohortibus duabus (kaksi kohorttia lähetettyä erinänſä pois); quid ex summa; nihil de vivo; multae novem partes (helpoittaa, jättää antceksi). 2) kuw. wetää alas, alentaa, majestatem ab summo fastigio ad medium; ja uſiammin: halwentaa, tummentaa, ſolwaiſta, wähentää arwoa, de gloria cujus (himmentää jkn kunniaa); de fama, de rebus gestis cujus; de quo (ſolwaiſta jkta); multum ei detraxit, quod *etc.* (hänelle oli ſuureksi haitaksi, että jne.); *abs.:* detrahendi causä (ſulmimiſta, parjaamiſta, panettelemiſta warten). *b)* luowuttaa jkta t. jstakin jtakin, ottaa, sensus de homine; quantum ex studio; honorem debitum cui (pidättää l. kieltää jkta); dignitatem (wiedä).

dētrectātio, ōnis, *f.* (detrecto), poiſtuttaminen, empiminen, hyljääminen, militiae.

dētrectātor, ōris, *m.* (ſeur.), halwentaja, ſolwaiſia, laudum suarum.

dē-trecto (detracto), I, poiſtuttaa l. luowuttaa puoleſtaan, kokea wälttää, empiä, hyljätä, militiam, pugnam. *b)* halwentaa, tummentaa, himmentää, ſolwaiſta, bonos; virtutes; laudes, run.

dētrimentōsus, 3, (ſeur.), wahingokas, aiwan haitallinen.

dētrimentum, i, *n.* (detero), alkp. poiſhiwutus; jota taw. werr. häwiö, turmio, tuho, pilla, wahinko, haitta, d. **afferre**, inferre, importare (tehdä, aiſkaanſaattaa); d. capere, accipere, facere (kärſiä, ſaada wahinko, tulla wahinkoon); d. acceptum sarcire; d. reconcinnare, in bonum vertere; eritt. ſodaſſa: häwiö, kommeluš.

dē-trūdo, trūsi, trūsum, III, työntää pois, alas, kykätä, tyrkätä, tohwaiſta, työntää, työſtä, tunkea pois, alas, quem; in pistrinum; quem Stygias ad undas, corpus sub Tartara, run.; naves scopulo, run.; hostem, ahdiſtaa pois aſemaltaan, työntää l. kukiſtaa alas, pakennuttaa; eritt.: quem de agro communi, ex praedio, ängätä l. karkottaa pois. *b)* kuw. luowuttaa jstakin, ſaattaa jstakin, jhnkin, pakoittaa jhnkin, quem de sententia; quem ex quanto regno ad quam fortunam (työſtä, langettaa); quem ad id, quod facere possit; comitia in adventum cujus, kykätä, wiiwyttää (waſtoin lakia).

dē-trunco, I, hakata l. laskea poikki, arbores; caput, run.; werr. typiſtää, corpora.

dē-turbo, I, työſtä pois, alas, työſätä, työlwätä, työntää, kiidättää, karkottaa, kapiſtaa, kukiſtaa, paiſkata pois, tiehenſä, alas, maahan, eritt. ſotamenoiſta puh., quem ex vallo, lapidibus de vallo; Macedones ex praesidiis; hostes; quem de tribunali; quem de fortunis omnibus (ahdiſtaa pois); quem certa re et possessione; quem a puppi in mare, run.; aedificium (purkaa); statuam (kumota maahan); run.: caput terrae (*dat.*), ſiwaltaa pää maahan. *b)* kuw. luowuttaa, quem de sanitate ac mente (wiedä järki jkn päästä); deturbari ex magna spe l. ykſ. spe.

Deucalion, ōnis, *m.* Phthian kuninkaan Prometheukſen poika, Pyrrhan puoliſo; jota **Deucalionēus**, 3, deukalioninen, Deukalionin.

de-unx, uncis, *m.* (uncia), ykſitoiſta kakſitoiſtaneſta, heres ex deunce et semuncia (kolmenkolmatta nelikolmattaneksen perillinen).

de-ūro, ussi, ustum, III, polttaa porokſi, pluteos turrium; vicum; werr. wioittaa, pilata, eritt. pakkaſeſta puh., arbores (palelluttaa).

deus, dei, *m. [voc. deus; nom. plur.* dei, dii ja dī, *gen.* deorum ja deūm, *dat.* ja *abl.* deis, diis ja dīs], jumala, jumalallinen olento, supremus; di boni l. immortales, huudahukſiſſa; di faciant, ut, ne *etc.* (jumalat tehköot, ſuokoot, että, ett'ei, warjelkoot, että); diis volentibus l. juvantibus, još jumalat tahtowat, jumala ſuo, jumalan awulla; ſamoin: si diis placet l. si dii volent, run.; si diis placet myöškin: waštoin kaikkein luuloa, kumma kyllä, ihme kumma; dii meliora, jumala warjelkoon; per deos, jumalain kautta l. wuokſi, jumal' auta; di hominesque, ſ. o. koko maailma. *b)* werr. järin jaloišta, onnelliſišta, mahtawišta puh., eſim. puhelioišta, wiiſaišta j. m. ſ., te in dicendo semper putavi deum; d. ille magister (jumalallinen, jumalankaltainen opettaja), run.; deos quoniam propius contingis (olet yhäišten yhteydeſſä, ſ. o. Auguſtuksen ja Maecenaan), run. 2) run. wäliſti: naisjumala, jumalatar.

de-ūtor, ūsus, III, pahoin menetellä l. pitää, victo.

dē-vasto, I, panna perin autioksi, tyhjönään häwittää, fines; Marsos (ſ. o. Marſilaisten alue); agmina ferro (tuhota), run.

dē-veho, vexi, vectum, III, kuljettaa poiš, jhnkin, wetää, ajaa, kantaa, wiedä, tuoda, tuottaa, toimittaa poiš, jhnkin, fruges ex quo loco; frumentum in Graeciam; naves carris junctis; legionem equis (ratſahin tuoda myötään); *Pass.* devehi, matkata, laskea, purjehtia jhnkin, Veliam, Corinthum.

dē-vello, velli, vulsum, III, nykäistä poiš, irti, kiskoa, temmata, riepſata poiš, irti.

dē-vēlo, I, werhotuuttaa, paljaštaa.

dē-veneror, I, kunnioittaa, palwella, ruskoilla, deos, run.; werr. rukoilemalla luowuttaa l. poistaa, somnia, run.

dē-venio, vēni, ventum, IV, tulla alas, jhnkin, ſaapua, ſattua, päätyä, oſauta, johtua jhnkin, in locum; in victoris manus; ad legionem; run. yhſ. *acc.*: locos, speluncam. *b)* kuw. joutua, yhtyä, kääntyä jhnkin, in certamen atque discrimen; in quem (jkn pariin); ad hanc rationem; ad juris studium (heittäytä, ruweta).

dē-versor, I, tieltä poikennunna l. ylim. wieraana oleškella, aſuštaa, pitää majaa, majailla jošakin, apud quem; in domo cujus; parum laute.

dēversor, ōris, *m.* (deverto), majailia, wieraš.

dēversōriolum, i, *n.* (ſeur.), wierašmajanen, korſu.

dēversōrium, ii, *n.* (deversor), poikettawa, wierašmaja, oltawa; kuw.: studiorum (aſema, ſija); flagitiorum (peſä, piilo).

dēverticulum, i, *n.* (ſeur.), okſatie, ſyrjä-, retkitie; kuw. mutkaus, haaraus, poikkamus ainecšta, puhecšta j. m. ſ., deverticula amoena quaerere. *b)* poikettawa, wierašmaja, kortteeri; kuw. pakoſija, peſä, piilo, fraudis et insidiarum.

dē-verto, verti, versum, III, kääntää poiš, taw. *intrans.* ſamoin kun *Pass.* deverti, kääntyä poiš, tieltä, jhnkin, lähteä, painua, ajaa, poiketa poiš, tieltä, jhnkin, viä; Cobiomacho (vico); ad quem in Albanum; ad l. in villam; Thasum; ad cauponem (poiketa majailemaan, mennä kortteeriin). *b)* kuw. kääntyä, ruweta, turwata jhnkin, ad artes (magicas), run.; eritt. mutkauta, haarailla puhecšta.

dēvexus, 3, (deveho), alaspäin menewä l. painuwa, alenewa, wiettäwä, luiſu, kaltto, lucus; loca; brachium in mare d.; amnis (wieriwä alaš), run.; tähdiſtä puh.: laskeuwa, Orion, run.; kuw. kalliſtuwa, aetas a laboribus devexa ad otium.

dē-vincio, vinxi, vinctum, IV, ſitoa kiinni, kääriä ympäri, quem fasciis; opercula plumbo (kiinnittää). 2) kuw. kiintiäšti, lujašti, likiſešti yhdiſtää, yhdyttää, homines benevolentia et caritate; se affinitate cum quo; puhecšta puh.: liittää yhteen, tunkea l. ſulloa yhteen, verba. *b)* ſitoa, kytkeä, welwoittaa, welwolliſuuttaa, kiitolliſuuttaa, ystäwyttää, ſuoſtuttaa, nationes legibus, jure certo *etc.*; se scelere (takertua rikokſeen, tehdä rikoš); urbem praesidiis (pitää kuuliaiſuu-

deśſa); quem jurejurando; animos pignore; quem praemiis; virum sibi liberalitate; quem consuetudine sua sibi; *Pass.*: beneficiis devinctum esse cui (olla hywiśtä töistä kiitolliſuuden welaśſa).

dē-vinco, vīci, victum, III, perin, tykkönään woittaa, quem classe, proelio l. ykſ. gentes, exercitus, Galliam j. m. ſ.; run.: devicta bella (woitolliſśśti pidetyt tappelot, woitokkaat aſeet); kuw.: bonum publicum privatā gratiā devictum (alttiikſi annettu l. laiminlyöty ſuoſion tähden).

dēvinctus, 3, *PA.* ystäwynyt, mieltynyt, rakaśtunut jhnkin, studiis.

dēvītātio, ōnis, *f.* (ſeur.), wäistäminen, wälttäminen.

dē-vīto, I, wäistää, wääjätä, karttaa, wälttää, dolorem; procellam temporis.

dē-vius, 3, (via), syrjäteinen, siwuretkinen, taka-eräinen, syrjäinen, eräinen, kaukainen, callis, saltus, oppidum; iter (okſatie, syrjäretki); werr.: gens, montani y. m.; mihi devio, ykſinäiſillä paikoilla liikkuwa, retketöinnä kiertelewä, ja ſamoin: uxores d. (ſ. o. capellae), run.; kuw. harhateinen, epäwakainen, muuttuwainen, homo.

dē-voco, I, kutſua pois, alaś, jhnkin, käśkeä l. huutaa pois, alaś, jhnkin, quem de provincia ad gloriam; suos ab tumulo; omnes ex praesidiis; Jovem ad auxilium (Kapitoliśta alaś); *abs.*: omnes (kutſua luokſenſa, wieraaſſi); werr.: philosophiam e coelo (tuottaa alaś). *b)* kuw. poikkeuttaa, houkutella, ſaattaa jhnkin, quem ad praedam; fortunas in dubium (heittää waaran alttiikſi).

dē-volo, I, lentää alaś, kiitää l. wiilettelä alaś, per coelum devolat Iris, run.; de coelo in sinum (woitosta puh.); werr. rientää alaś, syökſähtää l. täyttää alaś, de tribunali; in forum; ad florentem amicitiam (käänty).

dē-volvo, volvi, volūtum, III, wierittää alaś, pyörittää l. kierittää alaś, cupas de muro; saxa in musculum; run.: fusis pensa (kehrätä); *Pass.* devolvi, wieriä alaś, wyöryä l. syöśtyä alaś, monte devolutus torrens; jumenta cum oneribus devolvebantur. *b)* kuw. wierittää, verba per dithyrambos, run.; eritt. *Pass.* devolvi, painua l. waipua alaś, kääntyä jhnkin, retro ad stirpem (ſortua takaiſin ſukuperänſä alhaiſuuteen); ad spem inanem.

dē-voro, I, hotkaiśta, haweltaa, litkoa, niellä, quid; werr.: lacrimas obortas (tukauttaa, tauottaa), run.; omnem pecuniam publicam (kaapata, taaksenſa kaalata); rem recentem, häwittää, raiśkata, tuhlata. *b)* kuw. ahmata, hahmia, niellä, hereditatem spe (ſiepata puoleenſa); orationem (käſittämättä kuulla); libros (halukkaaśti, ahneeśti lukea); ineptias ac stultitias, molestiam, lewolliſeśti kärſiä l. keśtää.

dēvōtio, ōnis, *f.* (devoveo), juhlallinen lupaaminen, wihkiminen (ſowinto-uhriksi), uhraaminen, vitae; Deciorum (hengen alttiiksi anto). 2) kirous, panna, pilae, in quibus d. fuerat scripta; devotionis exemplum.

dēvōto, I, (devoveo), wihkiä uhriksi Manalan jumalille, wihkiä kuolemaan, quem.

dēvōtus, 3, *PA.* wihitty, ſ. o. lujaśti ystäwynyt, perin uskollinen, luopumatoin; *subst.* devoti, (elämäśſä ja kuolemaśſa) uskolliſet. 2) kirottu, arbor, sanguis, run.

dē-voveo, vōvi, vōtum, II, luwata uhriksi, wihkiä l. määrätä uhriksi (jumalalle), quem t. quid Dianae, Marti; eritt.: se diis l. ykſ. se (pro republica j. m. ſ.) ja myöśkin: corpora d., wihkiytä kuolemaan, panna henkenſä alttiiksi, ubrata itſenſä, ſowinto-uhrina kuolla; sicam, wihkiä ſurmantekoon (Manalan jumalille). *b)* werr. wihkiä, pyhittää, omiśtuttaa, antaa alttiiksi, animam cui, pectora morti, annos suos cui, run.; quem pesti, run.; se amicitiae cujus (heittäytä, ruweta jkn ystäwyyteen). 2) kirota, pannata, arma, artes, run.; quem. *b)* woitua, quem carminibus, run.

dextans, antis, *m.* (de-sextans), kymmenen kakſitoiśtaneśta l. wiiſi kuudenneśta kaikkiota.

dextella, ae, *f.* (dextra), oikia kätönen, kuw.: cujus.

dexter, tera, terum ja tra, trum, *comp.*

dexterior, ius, *superl.* **dextimus**, oikia, oikialla puolella l. kädellä oleva, oikianpuolinen, manus, humerus, oculus; pars, cornu; Janus (oikialla kädellä seisova); dexterior rota, liikkä oikialle puolelle (menevä), run.; *subst.*: apud dextimos curare, päälliköitä oikialla äärellä; run.: d. abis, menet oikialle kädelle. 2) kuv. soma-enteinen, hywä-enteinen, onnea ennustawa l. tuottawa, onnikas, myötäinen, suosiokas, armollinen, lempisä, sidera, fortuna, run.; Apollo, run.; d. adi sacra, run. *b)* kätewä, näppärä, osaawa, sietwä, sukewa, sowelias, rem ita d. egit; modus, tempus, run.

dextera ja **dextra**, ae, *f.* (ed., *sc.* manus), oikia käsi, werr. oikia puoli, jsta ad dextram, a dextra l. ykf. dextrā, oikialle kädelle, oikialta puolelta, oikialla puolella. *b)* ystäwyyden, wakuutuksen, urhollisuuden, woiman j. m. s. merkkinä, esim. dextras conjungere (antaa toinen toisensa kättä), dextram jungere foedere (kädenlyönnillä laatia l. wahwistaa liitto), run.; datā dextrā l. ykf. dextrā, kädenlyönnillä; suā urbs haec periret dexterā, run.

dextere ja **dextre**, *Adv.* kätewästi, osaawasti, sietwästi, sukewasti.

dexteritas, ātis, *f.* (dexter), osaawaisuus, sietwyys, sukewuus, sietwä käytäntö.

dextimus, k. dexter.

dextrorsum ja **-us**, *Adv.* (dexter-versus), oikialle kädelle l. puolelle, pergere.

di-, sana-yhdistyksissä, k. dis.

dī, **dīs**, k. deus.

Dia, ae, *f.* Naxon saaren wanha nimi.

Diablintes, um, *m.* eräs Aulerkilaisten sukulahko Gallia Celtica:ssa.

diadēma, atis, *n.* side l. wirwe Persian kuninkaan turbanin (tiara) ympäri, diadema, jsta ylim. kuninkaallinen ruunu l. arwo.

diaeta, ae, *f.* (lääkärin säättämä) elinlaatu, elinjärjestys, terweyden hoitto.

dialectice, *Adv.* wäitännöllisesti, wäitöstaitioin tawalla.

dialecticus, 3, wäittelemistä koskewa, wäitännöllinen; *subst. a)* dialecticus, i, *m.* wäittelemiseen harjaantunut, wäitöstaitio. *b)* dialectica, ae, *f.* (*sc.* ars), ajatus-oppi, wäitöstaide. *c)* dialectica, orum, *n.* wäitännölliset tutkinnot.

Diālis, e, (Dis, k. Diespiter), Jupiteria koskewa, Jupiterin, flamen; apex, s. o. Jupiterin papin lakki.

dialogus, i, *m.* wuorohaastelo, puhewaihtelo, kansapuhe (eritt. philosophiallisista aineista).

Diāna, ae, *f.* Jupiterin ja Latonan tytär, Apollon sisar, metsänkäynnin jumalatar (jommoisna joutsella ja wiinellä warustettu), neitsyin ja synnytärten suojelia (Lucina), sekä kuun (Luna) ja pöllisten noitawehkeittenkin jumalatar (jommoisna Artemiin tawoin kolmihahmoinen); werr. kuu, nocturnae formae Dianae, run.; jsta **Diānius**, 3, Dianaa, metsänkäyntiä koskewa; *subst.* Dianium, ii, *n. a)* eräs Dianan temppeli. *b)* Hispanian niemiä.

diārium, ii, *n.* (dies), jokapäiwäinen muona l. ruoka, päiwäpalkka.

dibaphus, i, *f.* kahdesti wärjätty purpurawaate, jommoista isowirkaiset, esim. Augurit, pitiwät.

dica, ae, *f.* oikeuden-asia, riita, juttu, kanne, dicam scribere cui (säännön-mukaisesti, laissa kantaa jkn päälle); d. sortiri (arwanlyönnillä määrätä riitaseikan tuomarit).

dicācitas, ātis, *f.* (dicax), pistäwä kokkapuheisuus, pistosanaisuus.

dicātio, ōnis, *f.* (dico), toisen waltion porwariksi rupeaminen.

dicax, ācis, (dico), pilkkapuheinen, iwapuheinen, kokkapuheinen, komppisanainen, pisteliäs.

dichorēus, i, *m.* kahdenkertainen trochaeus.

dicis, *gen.*, ainoasti dicis causā l. gratiā, lain muodon nouteekši, muodoksi, näöksi, näön tähden.

dico, I, (scur.), ilmoittaa; jsta tav. julistaa omaksi, wihkiä, pyhittää jtakin jlle jumalalle, jumaloitulle jne., aram cui; donum Jovi; cygni Apollini dicati. *b)* kuv. wihkiä, panna alttiiksi, omistuttaa, totum diem cui; studium suum laudi cujus; se cui (jättäytä

ſtn omakſi, johdatettawakſi); se civitati l. in civitatem, ruweta (toiſen) waltion porwariksi; se in clientelam cujus, in servitutem cui, heittäytä jtn turwiin, mennä jtn palwelukſeen (orjakſi); quam propriam (määrätä pyſywäiſekſi omakſi), run.

dico, dixi, dictum, III, ſanoa, wirkkaa, lauſua, laatia, ladella, jutella, mainita, quid; *acc. c. inf.*; quem; *Pass.*: dicitur, dicebatur, dictum est, *impers.* ynnä ſeur. *acc. c. inf.*, ſanotaan, kerrotaan, ilmoitetaan, l. ſanowat, kertowat jne., eſim. dicitur eo tempore matrem Pausaniae vixisse; dicor, diceris, dicitur ynnä *nom. c. inf.*, minun, ſinun jne. ſanotaan, hoetaan, kuuluu, eſim. diceris vir probus esse (ſinun ſanotaan olewan kunnon miehen); qui, quae, quod dicitur, eſim. vestra, quae dicitur, vita mors est, teidän elämäkſi ſanottunne, teidän elämän nimelliſenne, teidän niin kutſuttu elämä on kuolema; dicto citius (lauſumaa pikemmin, ſanan kääntteeſſä, tuota pikaa); critt. *a*) wäittää (todekſi), wakuuttaa, quem esse negas, eundem esse dicis. *b*) pitää l. lauſua puhe, eſitellä, puhua, puhella, orationem; sententiam de scripto (lukea); causam, pitää puoltopuhe, joko ſyytteenalaiſena waſtata l. puollustaita, tai jutunkantajana puollustaa; causas (in foro), jutunkantajana ajaa l. toimittaa oikeuden-aſioita; jus, laſkea lakia, tuomita; *abs.*: ars dicendi (puhetaide); dicendo excellere; contra quem pro quo (laiſa ajaa l. puollustaa jtn aſiaa). *c*) kirjalliſeſti aſettaa eteen, laadella, kuwailla, wieritellä, ſepitellä, facta cujus, run.; bella; Dianam, run.; quem carmine (ylistää), run.; carmen, versus, run.; jota ennuſtaa, cursum, fata, run. *d*) ääntää, ſanoa, rho. *e*) ſanoa jkſikin, mainita, nimittää jkſikin, omnes dicuntur tyranni, qui - -. *f*) määrätä, aſettaa, walita jhnkin wirkaan, quem dictatorem, magistrum equitum, consulem y. m. (Diktatorikſi jne.); dictatorem. *g*) määrätä, ſäättää, pecuniam omnem suam doti; diem operi; locum colloquio (haaſtelopaikka); leges pacis; leges victis; data est Eumeni Cappadocia sive potius dicta (luwattiin). *h*) d. cui, waroittaa, uhata jtta, ja ſamoin: Aoen misit, qui diceret, ne ab exercitu discederet (lähetti kieltämään häntä lähtemäſtä). *i*) d. sacramentum l. sacramento, tehdä l. wannoa wala. 2) werr. ennemmin ſanotulla tarkoittaa jtakin, wälisti = nimittäin, Hilarum dico; haec duo, vocis dico moderationem et verborum conclusionem.

dierotus, 3, kahdella ſoutotelſoriwillä waruſtettu; *subst.* dicrota, ae, *f.* (*sc.* navis), ja dicrotum, i, *n.* (*sc.* navigium), kakſiſoutto, airolaiwa.

Dictaeus, 3, l. Dicte.

dictamnus, i, *f.* eräs Dikten ja Idan wuorilla kaswawa yrtti.

dictāta, orum, *n.* (dicto), opettajan eteenſanelmat, oppilauſeet, lukumäärät, läkſyt.

dictātor, ōris, *m.* (dicto), alkp. käskiä, määrääjä; jota epäjärkinäinen wirkamies Romaſſa, joka ainoaſti pahkopäiwinä walittiin täyſiwaltaiſeksi hallitſiakſi, dictatorem dicere, legere, creare, facere; werr. ylin hallintomies muiſſa kpgeiſſa, eſim. Lanuwiumiſſa ja Albaſſa.

dictātōrius, 3, (ed.), Diktatoria koskewa, diktatorillinen, Diktatorin, gladius, majestas y. m.; juvenis (ſ. o. Diktatorin poika).

dictātūra, ae, *f.* (dictator), Diktatorinwirka l. -arwo.

Dicte, es, *f.* Kretan wuoria; jota **Dictaeus**, 3, diktelläinen, Dikten, run. ylim. kretalainen.

dictio, ōnis, *f.* (dico), ſanominen, wirkkaminen, lauſuminen, puhuminen, sententiae; causae, waſtaaminen l. puollustus laiſſa; multae, määräämineu. Critt. *b*) puheharjotus, puheenpito, eſittely, dictioni operam dare; jota *plur.* dictiones, eſitykſen l. puheen lajit, oratoriae, subitae. *c*) puheenlaatu, lauſekeino, lauſeparſi, populares. *d*) ennuslauſe, ennuſtelma, orakelilauſe.

dictito, I, (ſeur.), uſein, ehtimiſeen, wankasti ſanoa, hoka, wäitellä, ilmoittaa,

quid t. *acc. c. inf.*; causas (uſein ajaa oikeuden-aſioita). *b)* walheelliſesti ſanoa l. tuoda eſiin, ſyytellä, tehdä ſyykſi l. esteekſi.

dicto, I, (dico), ſanella, lauſuskella, eſittää, ilmoittaa, orationem; nomina, run. Critt. 2) ſanella eteen, ſanastaa jtakin kirjoitettawakſi, cui quid; jsta myöskin: kirjoittaa, ſepittää, ſuorittaa, laatia, versus, carmina, run. *b)* määrätä, käskeä, neuwoa, opettaa j. m. ſ.

dictum, i, *n.* (dico), ſanelma, lauſelma, lauſe, ſana, puhe, minimum; tristia (walitukſet), run.; dicta dare l. edere (wirkkaa), run.; jsta myöskin: mietelauſe, Catonis; juttu, kertomus, convivia dictis implere, run.; opetus, instructo pectore dictis, run.; käsky, ſääntö, määräys, tyranni, run.; contra d.; dicta dare; dicto parere, audientem esse; ennuſtelma, dicta reportare, run.; ſana, puhe, lupuus, non dicto, sed secunda fortuna adversariorum capti. *b)* älylauſe, kokkapuhe, ſanan puuskaus, dicta dicere in quem.

Dictynna, ae, *f.* liikanimi, jota Artemis metſänkäynnin jumalattarena kantoi; jsta **Dictynnaeum** (-ēum), i, *n.* Diktynnalle pyhitetty paikka Spartan lähellä.

Dīdo, us ja ōnis, *f.* Tyron kuninkaan Beloon tytär, Sichaeukſen puoliſo, Pygmalionin ſiſar, Karthagon perustajatar.

dī-do, dīdidi, diditum, III, jakaa, munia (cui), run.; *Pass.* kuw. hajota, lewitä, huhusta puh., per agmina, terris, run.

dī-dūco, duxi, ductum, III, wetää l. panna hajallenſa, erillenſä, toiſistanſa, awata, (yhdestä) eroittaa, pugnum; nodos, rictum, run.; humum, arva et urbes, run.; terram (kehittää, löyhdyttää, lieventää), run. Critt. ſotawoimiſta puh.: eroittaa, ſ. o. lewittää, naves, copias, t. uſtammin: hajoittaa, oſittaa, copias, milites j. m. ſ. *b)* kuw. eroittaa, quem a quo; assem in partes centum (jakaa), run.; animus varietato rerum diductus (hairittu); diduci in curas animo ((jakaa mielenſä eri murheiſiin), run.

diēcula, ae, *f.* (ſeur.), lyhyt päiwä, lyhyt aika.

dies, ēi, *m.* [wäliſti *f.*, critt. määrätyſtä päiwäſtä puh.; *plur. m.*] päiwä, ylim. ajanjakſona, eo die, postero die, in posterum diem j. m. ſ.; festus, natalis (juhla-, ſyntymäpäiwä); pridie, postridie ejus diei, päiwää ennen t. jälkeen ſitä päiwää; uno die (yhtenä päiwänä, yhden päiwän kuluiſſa); in dies ja harw. in diem, päiwäſtä päiwään, päiwä päiwältä, joka päiwä, päiwittäin; diem de l. ex die, päiwäſtä päiwään; multo die, päiwää pitkältä kuluttua. Critt. *b)* päiwä yön ſuhteen, die - - noctibus (päiwällä - - öiſin); die et nocte (päiwän ja yön kuluiſſa); diem noctemque, yön ja päiwän, uſiammin: yötä päiwää, yöt päiwät, ſ. o. yhtä mittaa, yhtä päätä, herkeämättä, taw. *plur.* dies noctesque, dies et noctes j. m. ſ.; cum die (päiwän koitoſſa), run.; de die, (iſolla) päiwällä; run. päiwänwalo l. -walkeus. *c)* määrätty päiwä, määräpäiwä l. -aika, certus ja certa, constitutus ja constituta, praestitutus ja praestituta, dicta j. m. ſ.; d. colloquendi (keskuſtelemiſeen aiottu päiwä); emere in diem (oſtaa maksettawakſi määrättynä päiwänä); jsta d. supremus l. yks. dies, kuolinpäiwä, diem supremum l. diem suum obire, nähdä wiimeinen päiwänſä, kuolla. 2) werr. aika, induciarum; messis, run.; longa dies (ajan pituus), run.; in diem vivere, elää yksin päiwin, waſtaiſeſta ajasta huolimatta, murheetoinna. *b)* jkna päiwänä tapahtuneiſta puh.: tapahtuma, kohtalo, teko j. m. ſ., Sullanus; Alliensis (ſ. o. Allian turmiopäiwä). *c)* päiwäys, dierum plus triginta patere. *d)* run. päiwän askareet l. työt, diem exercero (toimitella päiwän töitä).

Diespiter, tris, *m.* (Dies l. Dis ja pater), Jupiterin nimiä.

diff-, ſana-yhdiſtyksiſsä = disſ-.

dif-fāmo, I, (fama), paholla huudoilla lewittää, huhuta, ſaattaa pahaan huutoon.

differentia, ae, *f.* (ſeur.), eroitus, wäli, erinäiſyys, erinkaltaiſuus, naturarum; in principiis naturalibus.

dif-fero, distuli, dilātum, differre, kantaa

hajalle, erilleen, wiedä, ajaa, wiskata hajalle, erillensä, erittahoille, jaella, sirottaa, hajoittaa, eroittaa, eritt. tuulesta puh., ignem (in quem locum); nubila, remos, run.; ulmos in versum (istuttaa riwittäin), Metium in diversa (kiskaltaa l. riepsata palasiksi), run. Eritt. *b)* werr. hokupuheilla lewittää l. hajoittaa, huhuta ympäri, saattaa pahaan huutoon, quid sermonibus; rumorem; quem rumoribus. *c)* ajan puolesta: jättää l. lykätä tuonnemmaksi, toistaiseksi, wiwyttää, quid in posterum diem, in crastinum, in aliud tempus; rem, tempus, diem; *inf.* kera: ad arma ire (wiipyä aseisin tarttumasta); nihil dilaturi, quin facerent; *abs.*: differendo, wiiwyttelemällä; jsta d. quem, odotuttaa, pyytellä, in tempus aliud, in spem, ad novos magistratus j. m. s.; run.: anum vivacem (pitää hengissä). 2) *intrans.* eritä, poiketa, olla erinäinen, erinkaltainen, eriluontoinen, erilainen, illi naturis differunt; aetates vestrae, et illorum, nihil aut non multum differunt (teidän ja niitten iällä ei ole ensinkään taikka ei suurta eroitusta l. wäliä); nec quidquam differt ja quid differt, ynnä seur. utrumne - - an l. ne - - an, yhtä kaikki on, mikä on eroitus jne., run.; a quo; inter se; inter se qua re; harw.: cum qua re ja run. cui rei (eritä jstakin); jsta differens, erinäinen, erinkaltainen.

dif-fertus, 3, (farcio), tupattu l. sullottu jtakin täyteen, täytetty, täpätty jllakin, täpöisen täynnä jtakin, *abl.* kera, exactoribus.

difficile, *Adv.* waikiasti, työllänsä.

dif-ficilis, e, (facilis), waikia, työläs, hankala, tukala, waiwaloinen, waiwanalainen, waarallinen, wastainen, ahdas, raskas j. m. s., iter, aditus, ascensus, tempus anni, tempestates; reipublicae tempus (waarallinen, onnetoin tila); res; palus (hankalakulkuinen); locus aditu d. (waikiapääsyinen); janua, causa (paha löytää, woittaa), terrae (niukkahedelmäinen), run.; in difficili esse (olla tukala); difficile factu, dictu, waikia tehdä jne., ad eloquendum, ad fidem, työläs selittää, warmuuden suhteen, ja usein *inf.*, esim. adversas res ferre difficile esset, difficile est obsistere. *b)* werr. paha oletella l. tyhyttää, kurmo, kärtyisä, jäykkä, jyrkkä, pyhiä, närä, yksipäinen, senex; in quem, eni, tyly, run.; natura.

difficiliter, *Adv.*, *comp.* difficilius, *superl.* difficillime, waikiasti, työläästi, hankalasti, tukalasti, ahtaasti, pahasesti, työllänsä, waiwalla, waiwoin.

difficultas, ātis, *f.* (difficilis), waikeus, työläisyys, hankaluus, tukaluus, työ, waiwa, waiwannäkö, uho, wastus, nyhkärepää, ahtaus, pula, hätä, vecturae, viarum, loci; rerum; rei frumentariae (puute); navigandi, dicendi, discendi j. m. s.; numaria (rahanahdinko l. -tiero); *abs.*: difficultatem habere, (ad quid) afferre; res est in magna difficultate l. magnis difficultatibus (cui), jkn tila on aiwan tukala, jku on pahassa pinteessä, kowassa pöläkässä, pahemmissa kun päiwissä. *b)* werr. jurous, pyhyys, yksipäisyys.

difficulter, *Adv.* l. difficiliter.

diffidens, tis, *PA.* epä-uskaltawa, tuskanalainen.

diffidenter, *PAdv.* epäilewäisesti, itseensä uskaltamatta, tuskanomaisesti.

diffidentia, ae, *f.* (seur.), epä-uskallus, epäluottamus, epä-uskomus, epäilys, taw. *gen.* kera.

dif-fīdo, fisus sum, III, olla uskaltamatta l. luottamatta jhn, jhnkin, olla uskomatta jtakin, olla toiwoa jstakin pitämättä, epäillä jstakin, jtakin, oui t. cui rei; harw. *abl.* kera; *acc. c. inf.*; *abs.*

dif-findo, fidi, fissum, III, halkaista, laskea halki, jakaa, semen, saxum; tempora plumbo (ampua ruti), run.; run.: portas muneribus, awata. *b)* d. diem, lykätä l. jättää laillinen toimitus toistaiseksi.

dif-fingo, III, uudestaan, toisin kuwata l. muodostaa, ferrum incude (uudestaan takoa), run.; kuw. muuttaa, t. tehdä tyhjäksi, kumota.

diffīsus, f. diffido; **diffissus**, f. diffindo.

dif-fiteor, II, (fateor), kieltää.

dif-fluo, fluxi, fluxum, III, juosta hajalle, wuotaa, wirrata, wieriä hajalle, erillenſä, juosten jakauta, in plures partes; werr.: extra ripas (lewitä, haarailla); sudore (walua hikeä), run.; quod fuerit diffluens ac solutum (hajallinen, lawia), puheesta puh. *b)* kuw. riutua, raueta, kadota jhnkin, perin, päänään heittäytä jhnkin, luxuriä, deliciis, otio.

dif-fugio, fūgi, fugitum, III, paeta toiſiſtaan, rientää toiſiſtaan, erilleen, ſinne tänne, hajota, in vicos; ad sua praesidia; ad naves, run.; werr. kadota, häwitä, haihtua.

dif-fundo, fūdi, fūsum, III, wuodattaa erillenſä, ſinne tänne, walaa, kaataa, juokſuttaa, lewittää, sanguinem per venas in omne corpus; venenum in quem, run.; vina (laskea), run.; werr.: dederatque comam diffundere ventis (oli antanut tuulen hajoitella), signa (*i. e.* astra) coelo (ſirottaa), equitem campis (jaella lakialle), run.; *Pass.*: rami quam late diffunduntur, lewitä, lautua; luce diffusa p. m. 2) kuw. wuodattaa, hajoittaa, lewittää, vim suam longe lateque; bella in aevum, run.; iram, dolorem fleudo (ſ. o. liennyttää, liewittää, haihduttaa), animam cruore (puuskaista ulos henkenſä ynnä weren kanſſa), run.; *Pass.*: diffundi a quo (haarota, polweuta, olla ſyntyperää jksta), run.; error longe lateque diffusus; laus late longeque diffusa. *b)* kehittää, ſ. o. ilahuttaa, huwittaa, vultus, animos, run.; *Pass.*: bonis diffundi (iloittua).

diffūse, *PAdv.* lewialtä; kuw. aawalta, laajalta, pitkältä, dicere quid.

diffūsus, 3, *PA.* lewinnyt, lautunut, lewiäwä, laaja, platanus diffusa ramis; kuw.: jus civile (lawia).

digamma, atis, *n.* kakſoisgamma (F); pilalla: tuum d. videram (tulokkikirja, jonka nimi oli Fundorum reditus).

Digentia, ae, *f.* puro Sabinilaisten aluskunnaſſa.

dī-gero, gessi, gestum, III, kantaa l. wiedä hajalle, yhdeſtä, toiſiſtaan, erilleen, eroittaa, oſittaa, jakaa, Nilus in septem cornua digestus (jakauntunut), run. *b)* werr. järjeſtäin eroitella l. jakaa, järjeſtää, ſijoittaa, ſäännellä, ſuorittaa, laittaa laadulle, panna ſäntilleen, (arborem) per agros, arborum segetem, iſtuttaa, muuttaa, run.; accepti tabulas; nomina in codicem (järjeſtänſä kirjoittaa); jus civile in genera; mandata cujus; carmina in numerum (lu'un mukaan ſowittaa ſijallenſa), run.; poenam in omnes (ſaattaa rankaiſtus kaikkein päälle), omina (ſelittää), novem volucres in belli annos (ſ. o. ſelittää yhdekſän lintua yhdekſäkſi wainowuodekſi), run.

dīgestio, ōnis, *f.* (ed.), jakaminen, jako, järjeſtyſ; puhetaiteeſſa: erikohtain luetteleminen.

digitulus, i, *m.* (ſeur.), ſormut, ſorminen.

digitus, i, *m.* ſormi; digito coelum attingere (olla järin onnellinen); tangere l. attingere digito, extremis digitis (ſormella, ſormenpäällä, ſ. o. hiukan ſatuttaa l. nauttia); tollere digitum l. liceri digito (ſormen noſtamalla tarjota l. huutaa huutokaupoiſſa); novi tuos digitos (taitoſi lu'unlaſkennoſſa); intendere digitum ad quid (ſormellaan oſottaa jhnkin); digito monstrari (yleiſeen kiitettää), run.; ne digitum quidem porrigit (ei rahtuakaan waiwaa näe). *b)* warwas, in digitos arrectus, run. 2) werr. mittana: tuuma (kuudeſtoista oſa jalkaa); ſanalask.: digitum transversum non discedere a qua re (ſormen werta).

Digitus, i, *m.* kuw. *plur.* Digiti Idaei, Kybelen pappeja.

dī-gladior, 1, (gladius), ſurmikſi, kiwaaeti, ankaraeti miekkailla, taistella, kiistellä, wäitellä, aſeilla ja ſanoilla, inter se; cum quo; inter se de qua re.

dignātio, ōnis, *f.* (dignor), arwoſſa l. kunniaſſa pidäntö, kunnioittaminen. 2) arwo, honoris; in principum dignationem pervenire (ehtiä ylimyksten arwoiſekſi l. weroiſekſi).

digne, *Adv.* arwonmukaiſeesti, ſoweliaaeti, kelwolliſeesti.

dignitas, ātis, *f.* (dignus), mahdolliſuus, kelwolliſuus, anſio, honos dignitate impetratus; d. consularis (mahdolliſuus Konſulinwirkaan); quem pro dignitate laudare; jsta kuw. 2) arwo, arwoiſuus, kunnia, arwotila, korkia-

sijaisuus, ylhäisyys, ad personarum dignitatem referre omnia; dignitatem in rebus asperis retinere (jalous); res non habet dignitatem (ei sowi kunnian kanssa yhteen); cum dignitate vivere (pidettää suuressa arwossa); pro dignitate cujus, jkn säätyä myöden; gradus, locus dignitatis; suae dignitatis esse (olla ylhäisyyden mukainen); eritt. wirallinen arwo, wirka, populi Romani. *b)* jalonmuotoisuus, jalo käytäntö, jalo ruumiin pidäntö, ja elottomista puh.: julkeus, komeus, uhkeus, honesta; corporis (pulskeus, kauneus); vitae; portūs, urbis y. m.

digno, I, (dignus), arwata mahdollisekſi jhnkin l. jnkin ansainneekſi.

dignor, I, (dignus), katsoa mahdollisekſi jhnkin l. jnkin ansainneekſi, kunnioittaa jllakin, quem honore, mensā, run. *b)* pitää soweliaana, arwonmukaisena, kunniallisena, tahtoa, *inf.* kera; quem virum (pitää soweliaana l. mahdollisena miehekſi), run.

di-gnosco, gnōvi, gnōtum, III, (nosco), tuntea eriäwäkſi, eroittaa, selittää, quid a qua re l. qua re.

dignus, 3, jkn t. jnkin arwoinen l. weroinen, jklle soweliaſ, (jhnkin) mahdollinen, kelwollinen, jtakin ansaitsewa l. ansainnut, jkn arwon t. jnkin mukainen, jtakin wastaawa, patre, avo, majoribus suis; memoriā, laude, poenā, muistettawa, kiitettäwä, rankaistawa; amicitiā; tribuere id cuique, quod sit quoque dignum; digna mihi res cum omnium cognitione tum nostra familiaritate visa est; — harw. *gen.* kera: carmina digna deae, run.; — qui modeste paret, videtur, qui aliquando imperet, dignus esse (näyttää olewan mahdollisen hallitsemaan); homines dignos, quibuscum disseratur, putant (luulewat ansaitsewan l. katsowat sen arwoisikſi, että heidän kanssansa haastellaan); — wälisti ut *conjunct.* kera; — *inf.* kera: amari, rakastettawa, rakkautta ansaitsewa, run.; quibus dignius credi est (jotka owat uskottawammat); — *abs.:* qui dignus habetur patronus consularium (joka pidetään mahdollisena jutunkantajakſi); causa digna (wakawa); poena digna, ansaittu, oikia (rikosta wastaawa) rankaistus; ex mala conscientia digna timere (s. o. ansaittu kosto); non digna ferre (ansaitsemattomia kärsiä), run.; usein: dignum est, sopii, on sowelias, kohtuullinen, *inf.* t. *acc. c. inf.*

dī-gredior, gressus, III, (gradior), astua toisistaan, yhdestä, pois, käydä, mennä, lähteä toisistaan, erilleen, pois, poiketa, poistua, eritä, a quo; a colloquio cujus; ex quo loco; viā; in castra. *b)* kuw. poistua, luopua, eritt. puheessa haarailla, poiketa, mutkauntua, de ja a causa.

dīgressio, ōnis, *f.* (ed.), erilleen lähtö, poismeno, eriäminen, ero. *b)* kuw. puheessa: haaraileminen, poikkeaminen, mutkauntuminen, a proposita oratione ja *abs.*

dīgressus, us, *m.* (digredior), yhdestä l. toisistaan lähtö, poismeno, poistunta, ero.

dījūdicātio, ōnis, *f.* (seur.), tuomitseminen, päättäminen, ratkaiseminen.

dī-jūdico, I, ratkaisten tuomita, arwostella, päättää, ratkaista, causam, controversiam; uter utri anteferendus videretur. 2) (arwostellen) eroittaa, vera et falsa; vera a falsis; inter has sententias.

dī-lābor, lapsus, III, wieriä hajalle, mennä hajalle, rikki, erilleen, hajota, riutua, sulata, dilabitur glacies, nix; dilabitur nebula (suoltuu); in ungues (jakauntua, eritä), run.; run.: in aquas (riutua wedekſi, Proteuksesta puh.). *b)* juosta toisistaan, erilleen, karata tiehensä, hajountua, eritt. sotamiehistä puh., ab signis, a stationibus; ex quo loco; in oppida, in tecta; ad praedam. *c)* rapistua, rotkistua, häwitä, sortua, pilauntua, dilabitur aedes, navis; dilapsa in cineres fax, run.; dilapsa cadavera tabo, run. 2) kuw. hajota, purkauta, lahota, kukistua, raueta, häwitä, riutua, kadota, haihtua, dilabitur respublica, res familiaris, vis corporis; dilabuntur divitiae, res maximae; dilabuntur vectigalia negligentiā (joutuwat sekasortoon); dilabitur invidia (hälwenee),

tempus (ſulaa, kuluu, menee); memoriä (langeta mieleſtä).

dĭ-lacero, I, raadella palaſiksi, liuhoa, repiä, pilkota palaſiksi, quem, run.; kuw.: rempublicam (haaskata, perin häwittää).

dĭ-lanio, I, riſata palaſiksi, ratjaſtaa, haaskata, pilkota palaſiksi, cadaver cujus.

dĭ-largior, IV, runſaasti, awaralta, koſolta lahjoittaa l. jakaa, omnia cui.

dĭlātio, ōnis, *f.* (differo), toiſtaaksi lykkääminen, tuonnemmaksi jättäminen, wiiwyttäminen, comitiorum, foederis y. m.

dĭlāto, I, (dis-latus), lewittää, lawentaa, laajentaa, wäljentää, awaroita, manum, fundum, aciem, castra; kuw.: orationem (laajentaa, pitentää); literas (wenyttää); gloriam; legem in quem (ulottuttaa).

dĭlātor, ōris, *m.* (differo), wiiwyttelijä, hidaſtelia.

dĭ-laudo, I, kaikin päin, ylenmäärin kiittää l. kehua.

dĭlectus, 3, *PA.* walittu, rakaſtettu, rakas, armas, kallis.

dĭligens, tis, *PA.* alkp. kunnioittawa, rakaſtawa jtakin; jöta ahkeroiwa l. harraſtawa jtakin, huolikas, lu'unpitäwäinen, waarin-ottoinen, tarkka, työskä (jöſakin), in rebus omnibus; ad custodiendum; officii (welwolliſuudeſſa, welwolliſuuden ſuhteen); veritatis (totuuden rakaſtawa); imperii (työskä päällikön toimiſſa); werr.: d. scriptura (huolikkaasti ſepitetty). Critt. *b*) talouttanſa hoittawa l. katſowa, työskä, ſäästeliäs, homo frugi ac d.; pater.

dĭligenter, *Adv.* huolikkaasti, täsmälleen, tammelikkoon, tarkasti, tarkoilleen, työskästi, tiiwiiſen, työnni, wiſusti, waruiſasti.

dĭligentia, ae, *f.* (diligens), huolenpito, lu'unpito, waarin-ottoiſuus, tarkkuus, työskyys, tiiweys, ahkeruus; critt. ſäästeliäiſyys.

dĭ-ligo, lexi, lectum, III, (lego), alkp. eroittaa l. walita joukosta; jöta kunnioittaa, pitää kunniaſſa, arwoſſa, pitää ſuurena, paljona, hywänä, rakkaana, armaana, rakaſtaa.

dĭ-lĭrĭco, I, repiä l. kiskoa l. wetää erilleen, auki, tunicam.

dĭ-lĭteo, luxi, II, olla waloiſa, kuw. olla ilmeinen, ſelwä, ſelwästi nähyä, tulla ilmi, ſelwetä, dilucere fraus coepit.

dĭlŭcesco, luxi, III, (eb.), walkenee, waalaſtaa, koittaa, kajuaa, päiwänee; werr.: diluxit (on ſelwennyt).

dĭlūcide, *Adv.* waloiſasti; kuw. ſelwästi, explicare, dicere.

dĭlūcido, I, (ſeur.), ſelwittää.

dĭlūcidus, 3, (diluceo), waloiſa, kirkas; kuw. ſelwä, oratio, verba.

dĭlūculum, i, *n.* (diluceo), päiwänkoitto, päiwänkaje l. -kaimo, aamuhämärä.

dĭ-lūdium, ii, *n.* (ludus), lepo- l. huokaus-aika miekkailiain leikkilöin wälillä, leikkiloma; werr. wilpy.

dĭ-luo, lui, lūtum, III, wiruttaa hajalle, poiš, lioittaa hajalle, rikki, ohentaa, ſulattaa, liuentaa, lateres; pluvia sata diluit (holwaiſee poiš), run.; favos lacte, mella Falerno, run.; venenum, walmiſtaa. *b*) kuw. heikontaa, kuolettaa, purkaa, luowuttaa, poiſtaa, haihduttaa, kumota, tehdä tyhjäksi, confirmationem, molestias, crimen.

dĭlūtus, 3, *PA.* lioitettu, ohennettu, ohut, heikko.

dĭluvies, ei, *f.* ja **dĭluvium**, ii, *n.* (diluo), wedenpaiſunto, tulwa; diluvium werr. häwityš, turmio, tuho.

dimachae, arum, *m.* jalkaſin ja ratſahin taiſtelewa ſotio.

dĭ-māno, I, lewitä.

dĭmensio, ōnis, *f.* (ſeur.), mittaaminen, quadrati.

dĭ-mētior, mensus, IV, mitata, quid; *pass.*: dimensa tigna, mitatut; dimensum opus (atwattu leirinſija).

dĭ-mēto ja **dīmētor**, I, (kaikin päin) mitata, atwata, rajoittaa, locum castris; signa.

dīmicātio, ōnis, *f.* (ſeur.), ottelo, taiſtelo, tappelo (critt. innokas, kiiwas), woittelo, kiiſta, vitae l. capitis (hengenwaarainen); universae rei ja d. universa (pää-yhdelmyš, päätappelo).

dĭ-mico, I, (aſetta wälähyttellen l. ſäihäyttäin) otella, taiſtella, tapella, ſotia, woitella, mitellä miekkoja, armis, armis cum quo, ferro pro patria,

acie cum quo, in acie, proelio, equitatu, adversus quem exiguis copiis, pro legibus, pro libertate, pro patria ja *abs. b)* werr. taistella, tappaa, rehwaastaa, puuhata, ahkeroita, inter dimicantes competitores; ut *conjunct.* kera; eritt.: d. de quo t. de qua re, taistella puolesta t. tähden, ſ. o. olla waaraſſa kadottaa ſtakin, panna alttiikſi t. kaupalle, heittää waaran alaiſekſi ſtakin, de vita, de capite, de liberis, de honore et gloria; de repulsa (olla epäyksen waaran alainen); de fama dimicans (jonka hywä nimi on kaupalla).

dīmidiātus, 3, (dimidio, dimidius), puoliskoittu, puolikſi, puoliwälistä, puolitestä, puoli, puolinainen, mensis.

dīmidius, 3, (dis-medius), puoli, pars, puoli, eſim. d. pars terrae (puoli maata), d. pars Eburonum (puolet Eburonilaiſet); dimidium spatium; dimidius patrum, dimidius plebis, puolekſi Patricein joukkoa, puolekſi Plebejein; *subst.* dimidium, ii, *n.* puoli, pecuniae, militum (puoli rahaa, ſotamiehiä, puolet ſotamiehet); *abl.* dimidio ynnä *comp.* kera, puolta, d. plus, minor.

dī-minuo, minui, minūtum, III, paloitella, muroſkata.

dīmissio, ōnis, *f.* (feur.), lähettäminen t. työntäminen erilleen, pois, libertorum ad quid. 2) wiraſta, palweluksesta laskeminen t. päästäminen, propugnatorum atque remigum.

dī-mitto, mīsi, missum, III, lähettää t. työntää erilleen, eritahoille, ulos t. tyköänſä, ympäri, panna t. laittaa eritahoille, ympäri, pueros circum amicos, literas circum municipia; nuncios per agros, in omnes partes, ad Centrones; (omnem ab se) equitatum; per provincias; aciem (*i. e.* oculos) in omnes partes (luoda ſilmänſä kunnekin), nimbos ex coelo, imbres coelo (laskettaa alas), flagella ex omni parte (kaikkialle lewittää haarottimenſa), run.; kuw.: animum in artes ignotas, tarkoittaa t. tähdätä keinoihin, ſ. o. juokſuttaa mieleſsään keinoja, run. *b)* ylim. lähettää pois tyköään, laskea t. päästää pois, menemään, irti, quem ab se; quem incolumem, impunitum; quem saucium ac fugatum, neminem nisi victum (päästää tiehenſä, käſtetään); hostem e manibus; Demosthenem e manibus; milites in oppidum; uxorem (hyljätä); equos (päästää matkoihinſa). Eritt. laskea hajalle t. erilleen jku joukko, eroituttaa, käytäyttää erilleen, laskea tyköänſä, palweluksesta, senatum, concilium, conventum; convivium (tauottaa); plures manus (työntää erinänſä); exercitum. 2) werr. jättää jtakin, luopua jstakin, locum, Italiam, ripas, signa; provinciam, patrimonium; praedam e manibus (päästää); fortunas morte (kuolemaſsa menettää onnen riistat). *b)* kuw. jättää, heittää, hyljätä jtakin, luopua, hellittää jstakin, libertatem, amicitias, jus; spem, conditiones; oppugnationem (lakauttaa); fugam (tauottaa), cursus, iter (pysäyttää, lahottaa), run.; occasionem, facultatem, tempus (päästää wälttymään, laiminlyödä, menettää); vitam (kadottaa); iracundiam suam reipublicae (waltion hywäksi luowuttaa, waltiolle alttiiksi panna); curam (purkaa, poistuttaa), run.

dī-moveo, mōvi, mōtum, II, ſaattaa erilleen, laskea t. lykätä erilleen, toiſistaan, hajalle, yhdeſtä eroittaa, jakaa, terram. glebas aratro (wiiltää halki, wakoilla, kyntää), undas, auras, aëra (halkaiſta), os (awata), run. 2) werr. hajoittaa, karkottaa, poiſtaa, umbram coelo, propinquos, run. *b)* eroittaa, wieroittaa, luowuttaa, quem a plebe; kuw.: numquam (eum) dimoveas, ut - - (ſaattaa pois ſiihen, että - -), run.

Dindymus, i, *m.* ja **Dindyma**, orum, *n.* eräs Phrygian wuori, Kybelelle pyhitetty; jsta **Dindymēne**, es, *f.* Kybelen liikanimiä.

dīnumerātio, ōnis, *f.* (feur.), luetteleminen, lukeminen, noctium ac dierum; eritt. puhetaiteesſa: erikohtain t. -oſain luetteleminen.

dī-numero, I, järjeſtänſä luetella, lukea, laskea, stellas, syllabas, annos.

Diocharēs, is, *m.* eräs Caeſarin wapauttettu; jsta **Diocharīnus**, 3, Diokareſta koskewa, Diokareen.

dioecēsis, is, *f.* lakikunta, keräjäkunta, piirikunta.

dioecētes, ae, *m.* rahanhoittaja l. -haltia.

Diogenes, is, *m.* 1) mainio ionialainen philoſophi, Apolloniaſta Kretan ſaaresta ſyntyperää. 2) kuuluiſa Kynikolainen Sinopeſta. 3) eräs Stoalainen, Karneadeen ja Laeliuksen opettaja. 4) M. Coelius Rufuksen ystäwiä.

Diomēdes, is, *m.* Aitolian kuninkaan Tydeuksen poika, Adraſtoon wallan perijä Argoſſa, Troian ſodan urholliſimpia ſankareita, Arpi nimiſen Italian kygin perustaja, Diomedis urbs (ſ. o. Arpi), run.; Diomedis campus, Arpin seutuinen lakia, jota Cannae:kin oli; jäta **Diomēdēus** l. **-ius**, 3, diomedeinen, Diomedeen.

Diōnē, ēs, ja **-a**, ae, *f.* Venerin äiti ja myöskin itſe Venus; jäta **Diōnaeus**, 3, Dionetta koskewa, Dionen, antrum, run.; mater (ſ. o. Venus, Aineiaan äiti), Caesar (Aineiaan pojaſta Juluksesta ja niinmuodoin Veneriſtä ſiinnyt), run.

Dionȳsius, ii, *m.* 1) kahden Syrakuſan tyrannin nimi, iſän ja pojan. 2) D. Heracleotes, Zenon oppilaiſia. 3) D. Magnes, eräs aaſialainen puhelia, Ciceron aikuiſia. 4) eräs Stoalainen Ciceron aikoina. 5) eräs kitharanſoittaja, Epaminondaan opettaja. 6) uſiamman orjan ja wapautetun nimi.

Dionȳsus l. **-os**, i, *m.* Bakchoon kreikalainen nimi.

diōta, ae, *f.* kaksikorwainen wiina-aſtia, wiinaruukku.

Diphilus, i, *m.* kuuluiſa kreikalainen pilateoskelmöitſiä, Sinopeſta ſyntyperää. 2) eräs rakennustaitio Romaſſa.

diplōma, atis, *n.* waltion ſuoſiokirja l. ſuoſelus-, matkakirja woittomaahan matkaawalle.

Dipylon, i, *n.* ſ. o. kaksoisportti, eräs Athenan porteiſta.

dīrae, f. dirus.

Dircē, ēs, ja **Dirca**, ae, *f.* Theban kuninkaan Lykoon puoliſo. 2) Theban lähinen lähde; jäta **Dircaeus**, 3, dirkeläinen, ylim. thebalainen, boiotialainen, cygnus D. (ſ. o. Pindaros), run.

dīrecte, *Adv.* ſuoraſti, oijeten, gubernare (ſ. o. tarkoin); kuw. ſuoraan, dicere.

dīrecto, *Adv.* ſuoraſti, ſuoraan, ſuoraſtanſa, oijeti, päätä päin, päätä ſuoraa, kohdaſtanſa, deorsum ferri; kuw. ſuoraan, mutkittelematta, ad ſidem spectare.

dīrectus, 3, *PA.* ſuoraan (weſipintaan t. pystypyn, päittäiſin) aſetettu l. rakennettu l. täytwä, ſuora, oikia, oikoinen, pystyinen, jyrkkä, trabes, latera, cornu, iter, ordo; crates (ſuoraan pystyssä ſeiſowat); praeruptus locus utraque ex parte d. (molemmin puolin ſuoraan alaspäin wiertywä). *b)* kuw. ſuora, mutkatoin, kiertelemätöin, beate vivendi via; ratio (ankara); senex (jyrkkä).

diremptus, us, *m.* (dirimo), ratkominen, eroittaminen.

dīreptio, ōnis, *f.* (diripio), ryöstäminen, roswoaminen.

dīreptor, ōris, *m.* (diripio), ryöstäjä.

dīribeo, ui, itum, II, (dis-habeo), alkp. pitää erinänſä; jäta toiſistaan eroittaa ja niin jakaa, eritt. ääntötauluſet, tabellas.

dīribitio, ōnis, *f.* (eb.), ääntötaulusten jakaminen.

dīribitor, ōris, *m.* (diribeo), ääntötauluin jakaja.

dī-rigo, rexi, rectum, III, (rego), ſuoraan ſuunnata, ſuoraan, ſuoraſuuntaiſesti aſettaa l. rakentaa l. ſijoittaa, tigna ad perpendiculum; naves ante portum (riwittää), in pugnam (latoa ſotarintaan); regiones lituo (merkitä); vicos; fines (järjeſtää); opera (ſuunnata ſaartolaitokſet kykia päin); eritt.: aciem, rakentaa ſotajoukko tapporiwiſtöön; jäta uſein: ſuunnata jhnkin, ohjata, ojentaa, oſattaa, kääntää jhnkin, vela ad castra, cursum ad litora; equum in consulem; hastam in quem, oſottaa, tarkoittaa päin, run.; navem quo, laskea; run. *dat.* kera: hastam cui (ſ. o. jkta päin); spicula, hastile, tela, tähdäten ampua l. nakata, run.; run.: vulnera (oſastella haawoittawia nuolia). *b)* kuw. tarkoittaa, tähdätä, ohjata, cogitationem, orationem ad quid; *abs.*: ad

veritatem (johdattaa); vitam ad certam rationis normam, omnia voluptate, utilitatem honestate j. m. ſ., ſ. o. ſäädyttellä, rakentaa, määrätä mukaan l. myöden.

dirimo, ēmi, emptum, III, (dis-emo), alkp. ottaa erilleen, toiſiſtaan; ſ. o. jakaa, (yhdeſtä) eroittaa, castra, acies; urbs flumine dirempta (wiilletty halki); corpus; tabellas (eritellä ja luetea). *b)* kuw. keskeyttää, katkaiſta, lakauttaa, tauottaa, tyreyttää, ehkäiſtä, häiritä, purkaa, kumota, kukiſtaa, tehdä tyhjäkſi, turhaksi, proelium, pugnam, bellum; controversiam (ratkaiſta); conjunctionem civium, societatem, pacem; colloquium, comitia; consilium (lahottaa).

dī-ripio, ripui, reptum, III, (rapio), temmata erilleen, riepſata, kiskaltaa, repiä erilleen, palaſiksi, Hippolytum, membra, run.; werr. uſein ſotamenoiſſa: hawittää, raaſtaa, ryöſtää, riiſtää, roswota, provincias, patriam, civitates, oppidum, castra, impedimenta, Eburones j. m. ſ. 2) ſiepata l. kaapata pois.

dīritas, ātis, *f.* (dirus), hirmuiſuus, hirweä onnettomuus. 2) julmuus, tuimuus.

dī-rumpo (disr.), rūpi, ruptum, III, repäistä toiſiſtaan, erilleen, rikki, halkaiſta, färkeä, tenuissimam partem (nubis); homo diruptus (tyräkäs). *b)* kuw. katkoa, purkaa, amicitias, societatem; jöta d. se l. dirumpi, haljeta, pakahtua, katketa (kateudeſta, liiasta työstä j. m. ſ.).

dī-ruo, rui, rutum, III, kukiſtaa, purkaa, hajoittaa, jaottaa, hawittää, urbem, muros; nova (uudet rakennukſet); werr.: agmina (ſyöstä hajalle, firottaa), run.; omnia Bacchanalia (epuuttaa); aere dirui, wararikkouta, hawitä, joutua omaiſuudeltaan (alkp. ſotamiehiſtä puh., jotka rankaiſtukſeksi jätettiin palkkaanſa paitſi), jöta homo dirutus, wararikoinen, hawinnyt.

dīrus, 3, paha-enteinen, häijy-aaweinen, onnettomuutta ennuſtawa l. tuottawa, turmiokas, kauhia, exta; omen, run.; exsecrationes; religio (kammottawa), run.; sorores (ſ. o. Koſtottaret), run.; *subst.* dirae, arum, *f.* (sc. res), pahat enteet, onnettomat ennukſet, tt (sc. preces) kirouksset, ja Dirae, arum, *f.* Koſtottaret, Waiwiottaret (Furiae). *b)* werr. kauhia, hirwiä, hirwittäwä, peljättäwä, hirmuttawa, kauhiſtawa, julma, hirmuinen, Hannibal, Ulixes, run.; hydra, serpens, venena (tuhoinen, wahingollinen), run.; cupido (anfara), run.; run.: dira fremere (hornan lailla kirſkua).

dis, dītis, *c.*, dite, *n.*, *comp.* ditior, *superl.* ditissimus, rikas, hostis; in diti domo; terra (kaswuiſa, wiljawa), run.; *abl.* kera: auro, donis (rikas kullasta, lahjoiſta), ja *gen.* kera: agri, run.

Dis, Dītis, ja **Dītis**, is, *m.* alkp. jumalallinen olento ylim., eritt. Jupiter; jöta taw. Manalan jumala, Pluton; werr. Manala, Tuonela, janua Ditis, run.; domina Ditis, ſ. o. Proſerpina, run.

dis, eriämätöin partikeli l. awukko, joka ſemmoiſena t. muuttuneena (di, dif, dir) käytetty ſanain eſitawuna, ylim. eroitusta oſottawa, hajalle, erilleen, yhdeſtä, irti, halki.

dis-cēdo, cessi, cessum, III, käydä l. mennä erilleen, toiſiſtaan, hajota, jakauntua, eritä, discedit terra, coelum (maa halkeaa l. repeää, taiwas aukenee); discedit populus; in duas partes (lahkouta); longe inter se (leirittyä kauas toinen toiſeſtaan); run.: medium video d. coelum (näen menewän ſäkeiſin, ſeeſtywän); jöta iroittauta jkſta, erkauntua jkſta, hyljätä jku, poiketa, langeta, luopua jkſta, ab amicis, a nobis, a Perseo. Eritt. *b)* mennä pois, lähteä pois, poiſtua, luopua jöstakin, jättää, heittää jku (jtakin), ab suis, ab exercitu, a senis latere, ab loco, a litore; ex concione; de foro; de colloquio discessum; in civitates, in castra, domum, domos suas j. m. ſ., lähteä pois, painua; run.: scena versis discedit frontibus (näkymö muuttuu etupuolten pyöräyttämällä). Uſein *c)* ſotawäeſtä puh.: aſtua pois, marſſia, matkata, retkiä pois, a mari, ab

Zama; ex ea parte vici, ex hibernis, ex eo loco j. m. ſ.; ab signis, jättää liput l. ſotarinta; ab armis, luoda aſeenſa; a bello (poiſtua ſotatanterelta); jäta aſtua tappelosta, ſaada l. päästä tappelosta (woitollisena, häwinnynnä j. m. ſ.), discedit superior, pyſyy woitolla, on woimukſen l. puolen ſaanunna, on woittaja, tulee l. pääſee woittajakſi; victum discedere (woitettaa); discedit graviter vulneratus, pääſee pahoin haawoitettuna; aequo l. pari proelio, aequa manu d., aſtua tappelosta taſa-onnella, taſawoitolla; werr: päästä, ſelitä, eritt. oikeudesta, superiorem, liberatum discedere; a judicio cupitis; injuria cujus impunita discedit (menee menoanſa). 2) kuw. eritä, ex l. a vita; a re (puheesſa haarailla pää-aſiasta); eritt. hellittää, herjetä, poiketa, mutkauntua, peräytyä, luopua jostakin, hyljätä l. jättää jtakin, ab oppugnatione, a judiciis causisque; ab officio, a voluptate, a fide justitiaque, a sententia sua; a se (wieräuntua l. wilpiſtyä itſeſtään, mennä älyltään); jäta in sententiam cujus, ruweta jkn arweloon, ſiihen ſuoſtua, ja ſamoin: in opinionem; in alia omnia, pitää peräti waſtapäistä ajatuſta, ennemmin hywäkſyä kaikkia muita; quo nunquam ante discessum est (johon tuumaan ei ennen milloinkaan käyty). Uſein: a quo, a qua re, olla lukematta jkta, olla lukua pitämättä jostakin, quum a vobis discesserim, paitſi teitä; a fraterno amore. *b)* kadota, häwitä, haihtua, numquam ex animo meo discedit illius viri memoria; hostibus *(dat.,* wihollisilta) spes potiundi oppidi discessit.

disceptātio, ōnis, *f.* (discepto), kiistelö, riita, wäittelö, keskuſtelo, tutkinto.

disceptātor, ōris, *m.* (discepto), ratkaiſia, arwiotuomari.

disceptātrix, īcis, *f.* (ed.), ratkaiſiatar, veri et falsi (dialectica).

discepto, I, (dis-capio), alkp. tarttuen eroittaa taistelewia; jäta ratkaista, tuomita, päättää, res juste sapienterque, controversias. 2) riidellä, kiiſtellä, otella, taistella, wäitellä, keskuſtella, de jure publico; de controversiis jure potius quam armis; de conditionibus, de cunctis negotiis.

dis-cerno, crēvi, crētum, III, eroittaa, urbes, ordines; fines (määrätä); septem discretus in ostia Nilus (jakauntunut), run.; discretae sedes piorum (etäiſet, kaukaiſet), run. *b)* kuw. eroittaa, alba et atra (ſelittää walkoinen mustasta); quem a quo; quid a qua re; suos; pecuniae an famae minus parceret, haud facile discerneres.

dis-cerpo, cerpsi, cerptum, III, (carpo), repiä rikki, palaſikſi, kiskoa l. riſata rikki, palaſikſi, raadella, paloitella, quem t. quid; run. tuulesta puh.: haſoittaa, tehdä turhakſi, tyhjäkſi. *b)* werr. puheesſa: paloitella, quid in membra.

discessio, ōnis, *f.* (discedo), ſenatorein meneminen toiſelle tai toiſelle puolelle, jkn puolelle rupeaminen äänteloisſä, per discessionem facere senatusconsultum; jäta discessionem facere, aikaanſaattaa äänteld.

discessus, us, *m.* (discedo), erilleen l. yhdestä meneminen, jakauminen, eriäminen, coeli (ſalamoiminen); partium. 2) poismeno, poisiähtö, poistunta; eritt. *a)* ſotawäen poismarsſinta, poismatkaaminen l. -retkiminen. *b)* maankulkeuteen meno.

discidium, ii, *n.* (discindo), erilleen, toiſiſtaan kiskominen l. jakaminen. *b)* eroitus, eriäminen, ero, affinitatum, conjugis, amicorum; publicorum foederum (särkyminen).

discinctus, 3, *PA.* rentomainen, irstas, huoletoin.

dī-scindo, scidi, scissum, III, repiä erilleen, auki, rikki, kiskoa l. riepſata yhdestä, toiſiſtaan, auki, rikki, pilkota, halkaista, tunicam; amictus manu, artus, run.; cotem novaculä; nivem (luoda tieltä); kuw.: amicitiam, äkkinäiſesti katkaista l. purkaa.

dis-cingo, cinxi, cinctum, III, wyötyntää, riiſua l. päästää wyö, centuriones discinctos destituit (wyöttöminä); discincti Afri (ſonnustamattomat), run.; kuw.: neque ego discingor (ſ. o. en lyö laimin).

disciplina, ae, *f.* (discipulina, discipulus), opetus, opastus, oppi, puerilis; disciplinae causā concurrere; in disciplinam convenire; tradere filium cui in disciplinam; *plur.* oppilaitoſ=ſet, pueritiae. 2) werr. oppi, taito, tieto, tiede, kuri j. m. ſ., juris civilis, dicendi; militiae, militaris, bellica, ſotataito; d. militaris ja yks. disciplina myöskin: ſotakuri; reipublicae, civitatis, waltio=oppi, waltiorakennus l. =ſäännöstö; d. philosophiae ja yks. disciplina, philoſophiallinen oppi, philoſophiallinen ſystemi l. oppirakennus, =järjestö. *b)* tapa, tottumus, elinlaatu.

discipula, ae, *f.* (ſeur.), oppilapſi, oppityttär.

discipulus, i, *m.* (disco), oppilapſi, oppilas, oppilainen.

dis-clūdo, clūsi, clūsum, III, (claudo), ſulkea toiſistaan, erilleen, eroittaa, qui (mons) Arvernos ab Helviis discludit; tigna (aſettaa yhtä kauas toiſistansa); Nerea ponto (mereen ſulkea ennen erillään olewat wedet), run.; morsus roboris (awata), run.; werr.: partes (animi), iras libidinesque.

disco, didici, III, oppia, opetella, opastua, ottaa oppia, oppia tuntemaan, saada tietää, hawaita, älytä, literas Graecas, artes; quid a quo l. apud quem; quod disci potuit de jure; ex hoc facillime disci arbitrabatur; rapere et clepere, latine loqui (oppia työstämään jne.); discit Litavicum profectum; discent, quemadmodum haec fiant: a quo; discendi causā; fidibus (*sc.* canere, opetella ſoitantoa); werr.: lana discit mentiri colores, run.

dis-color, ōris, eriwärinen, erikarwainen, kirjawa; werr. erilaatuinen, erinkaltainen, toiſenlainen.

dis-convenio, īre. olla yhtä pitämättä, olla mukaumatta; *impers.*: disconvenit inter nos (olemme erimieliſet), run.

discordia, ae, *f.* (discors), eripuraiſuus, erineuwoiſuus, ſekamieli, epäſopu, riita. 2) Discordia, eripuraiſuuden jumalatar.

discordiōsus, 3, (ed.), eripuraiſuutta täynnä, järin riitaiſa.

discordo, I, (ſeur.), olla eripurainen l. pahanſopuinen, elää riidoin, olla yhteen ſopimatta, olla yhtä pitämättä, olla mukaumatta, inter se; cum quo; *abs.*; werr. olla erinkaltainen, discordat parcus avaro (*dat.*), eriää ahkeesta, run.

dis-cors, cordis, (cor), eripurainen, erineuwoinen, ſekamielinen, pahanſopuinen, ſopimatoin, riitainen, homines; civitas secum ipsa discors; responsa inter se discordia (mukaumattomat, tajoumattomat, yhteen ſoweltumattomat); arma, bella, venti, run. *b)* werr. erinkaltainen, erilaatuinen, erinäinen, fetus (ihmisruumiinen ja ſonninpäinen, Minotauroosta puh.), run.; ora discordia sono (äänen puolesta eriäwä kieli), run.

discrepantia, ae, *f.* (discrepo), epäſointo, tajoumattomuus, mukaumattomuus, erinkaltaiſuus, erinäiſyys.

discrepātio, ōnis, *f.* (ſeur.), eripuraiſuus, erineuwoiſuus.

dis-crepo, crepāvi ja crepui, I, hajaääniſesti ſoida, olla tajoumatta, ut in fidibus aut in tibiis, quamvis paullum discrepent, tamen *etc.* *b)* kuw. olla yhteen ſopimatta, olla yhtä pitämättä, olla ſekamielinen, eripurainen, olla erinkaltainen, olla mukaumatta, eritä, poiketa, inter se; cum quo l. cum qua re; a qua re; sibi; id quod haud discrepat, jota ei epäillä; eritt. *impers.* discrepat, ollaan erimieliſiä, riidellään, ei ſowita, ei yhdytä, on riidanalainen, inter auctores l. scriptores; de quo (jkn ſuhteen); non l. haud discrepat, quin - -.

discrīmen, inis, *n.* (alkp. discerimen, discerno), wälipaikka, wälimatka, wäli, eroitus, pertenue; run.: septem discrimina vocum, ſ. o. ſeitſenkielinen kantele; parvum leti, wähäinen matka kuolemasta, ſ. o. likinen hengenwaara, ja myöskin: kuoleman lyhyt wiipy, run. 2) kuw. eroitus, wäli, erinkaltaiſuus, omni discrimine remoto; in vulgo non est d. (eroitus=äly); haud in magno ponam discrimine (en pidä järin ſuurta wäliä); d. inter gratiosos cives atque fortes; omisso sui alienique discrimine; run.: tenues

parvi discriminis umbrae (hienot warjoihukſet tuškin hawaittawilla wäriwierähdyksillä). Critt. *b)* ratkaiſukohta, päätöshetki, ratkaiſewa l. päätöksen tekewä tila, ratkaiſeminen, res in discrimen adducta est, in discrimine versatur, belli; jota waaralliſnen tila, pula, suurin waara, in summo res est discrimine; quem in discrimen capitis adducere; committere rem in discrimen y. m.

discrimino, I, (cb.), eroittaa, Etruriam discriminat Cassia (käypi halki Etrurian).

dis-crucio, I, kowin kiduttaa, kowin kiusata l. waiwata, quem; *Pass.* discruciari, olla tuskiſsaan, harmiſsaan.

dis-cumbo, cubui, cubitum, III, laskeuta l. aſettua rualle, pöytään, harw. lewolle (uſiammasta puh., tai erityiſestäkin uſiamman joukoſsa).

dis-curro, cucurri ja curri, cursum, III, juosta erilleen, ſinne tänne, ſamota, kiitää, rientää erilleen, eri tahoille, ſinne tänne, ympäri, pyöriä ympäri, hajota, in muris; circa delubra; circa vias (ratſastaa ympäri); ad portas, ad arma; ad suffragium ferendum in tribus discursum est; per silvas, run.; septem in ora (jakauta), run.

discursus, us, *m.* (cb.), ſinne tänne juokſeminen, ympärijuokſeminen, pyörimiſnen, hajoaminen, militum.

discus, i, *m.* kiekka, kiekara, heittokierikka, woimistelusſa käytetty harjotuskapine.

dis-cutio, cussi, cussum, III, (quatio), lyödä erilleen, hajalle, rikki, ruhtoa l. lyöstää hajalle, ſämärſi, rikki, ſärkeä, latericium; aliquantum muri; columnam; jubas capiti, ſ. o. waristaa päästä (kypäästä) alas, run. 2) werr. hajoittaa, erilleen jakaa, karkottaa, caliginem; umbras, run.; tenebras (ſalamasta puh.), run.; nivem (luoda tieltä); coetus, concilium Boeoticum, ſyöstä hajalle, purkaa. *b)* kuw. poistaa, luowuttaa, lahottaa, tehdä tyhjäksi, periculum, rem; disceptationem (tauottaa).

diserte, *Adv.* ſomapuheiſesti, haasteliaasti, ſelwästi, kohdalleen, ſäntilleen, tarkoilleen.

disertus, 3, *PA.* (dissero), tarkoilleen ja ſelwälleen puhuwa, ſomapuheinen, haastelias, puhelias. 2) ſelwä, juurinjaarinen, oratio, historia, literae.

disjectus, 3, *PA.* hajoitettu, hajallinen, manus.

dis-jicio, jēci, jectum, III, (jacio), wiskata erilleen, hajalle, luoda, paiskata, lyytää, ajaa erilleen, toiſiſtaan, hajalle, firottaa, hajoittaa, erilleen jakaa, naves, classem; corpora ponto, nubila, run.; frontem securi (halkaista), run.; moenia disjecta (eritahoille jakaunturwat l. juokſewat); critt. lyöstä l. lyſätä hajalle wihollisjoukko, hostium phalangem, copias barbarorum; ſamoin: consensionis globum, hajoittaa ſalaliittolaisten parwi; jota myöskin: häwittää, jaottaa, kukistaa, moenia, arcem, apparatum et munitiones; statuam (kapistaa maahan); werr. omaiſuudesta puh.: haaskata, tuhlata. *b)* kuw. purkaa, lahottaa, tehdä tyhjäksi, ſaattaa turhaksi, pacem, run.; consilium, rem.

disjuncte l. **dijuncte**, *Adv.* erinäiſesti.

disjunctio, ōnis, *f.* (disjungo), eroitus, amicorum; jota myöskin: erinäiſyys, erinkaltaiſuus, poikkeamus, animorum. (Critt. *b)* ajatus-opiſsa: wäitelmäin waastakſuttaminen l. waastatusten paneminen; puhe-opiſsa: lauſetten eroittaminen kunkin omalla tehdiköllä.

disjunctus, 3, *PA.* eroitettu, kaukainen, etäinen, erinäinen, eriäwä, poikkeawa, loca; kuw.: doctores; vita maxime d. a cupiditate y. m. (Critt. *b)* ajatus-opiſsa: waastakkainen, waastapäinen; puhe-opiſsa: poikkinainen.

dis-jungo (dij.), junxi, junctum, III, irroittaa, kirwottaa, jumenta, ſ. o. laskea l. päästää waljaista, aſeiſta; jota ylim. eroittaa, fontem a mari; regnum; disjungi intervallo locorum et temporum. *b)* kuw. eroittaa, poistuttaa, quem a quo; quem ab amicitia cujus; nos a corporibus (luowuttaa, wieroittaa); honesta a commodis, insaniam a furore, (arwostellen) eroittaa.

dis-pālor, I, liikkua l. hyöriä ympäri kaikkialla, hajauntua kaikkialle.

dis-par, paris, erilainen, erilaatuinen,

eriluontoinen, erinkaltainen, erikokoinen, erinäinen, color, habitus, genus, fortuna, opes, mores, studia; proelium (jalkamiesten ja ratsusten); cicutae, calami, avenae (eripituiset), run.; d. cui t. cui rei (jstakin, jnkin suhteen), inter se; quidquam dispar sui.

dis-parilis, e, erilainen, erinäinen.

dis-paro, I, toimittaa l. saattaa erilleen, toisistaan, jakaa erilleen, eroittaa; jstk *subst.* disparatum, i, *n.* suoratkieltoinen lause.

dispartio, k. dispertio.

dis-pello, puli, pulsum, III, syöstä erilleen, hajalle, samottaa, kiidättää, ajaa erilleen, toisistaan, hajalle, sirottaa, hajoittaa, karkottaa, pecudes; quos aequore, umbras, run.; kuv.: caliginem ab animo tanquam ab oculis.

dispendium, ii, *n.* (dis-pendo), kulutus, häviö, tappio; werr.: dispendia morae (ajan menekki l. hukka), run.

dispensātio, ōnis, *f.* (dispenso), punnitseminen, jstk *a)* tasan jakaminen, inopiae (wähäisen wiljawaran). *b)* hallinto, hoitto, huolenpito, toimenpito, aerarii, pecuniae, annonae; eritt. rahawartianwirka, regia (kuninkaan palweluksessa).

dispensātor, ōris, *m.* (seur.), huoneenhaltia, toimenpitäjä, hoittaja.

dis-penso, I, alkp. punniten jakaa rahaa, maksaa; jstk ylim. hoittaa l. toimittaa l. huolitella rahaseikkoja, res domesticas, pecuniam. 2) werr. jakaa, järjestää, säännellä, oscula per natos (jaella), run.; annum mensibus intercalaribus; kuv.: laetitiam (wähitellen jakaa); victoriam; inventa.

disperditio, ōnis, *f.* (seur.), häwittäminen, kukistaminen, urbis.

dis-perdo, perdidi, perditum, III, perin hawittää, haaskata, kukistaa, tuhota, kadottaa, possessiones; carmen (pilata, kelwottomasti laskea), run.; quem.

dis-pereo, perii, perīre, perin mennä turmioon, häviöön, hukkaan, kadoksiin, hukkauntua, häwitä, menettyä; jstk dispeream, jurma wiekööm, run.

di-spergo, spersi, spersum, III, (spargo), sirottaa erilleen, sinne tänne, hajalle, piroittaa, waristaa, sinkoitella, haiskata erilleen, hajalle, hajoittaa, corpus per agros, run.; usein dispersus, hajauntunut, lewinnyt, hajonnut, erillinen, hajallinen, eritt. sotawäestä puh., multitudo, equitum ala; dispersos adoriri; dispersi in omnes partes, per agros, a suis j. m. s.; run.: rorem late (karistaa), ossa (särkeä sämäksi). *b)* werr. ja kuv. lewittää, hajoittaa, jakaa, bellum longe lateque dispersum; vim plebis; duo millia tota acie; in mille curias rem publicam; vitam in auras (puuskahtaa henkensä ilmoille), partem (voti) in auras (ilmoille jaella, s. o. jättää täyttämätä), run.

disperse, *PAdv.* haiskin, siellä täällä, paikoittain.

dispersus, us, *m.* (dispergo), hajoitus.

dis-pertio, IV, (partio), osittaa, jakaa, secundam mensam servis, pecuniam judicibus; funditores inter manipulos; exercitum per oppida; equites in utrumque latus; kuv.: in membra orationem; tempora voluptatis laborisque y. m.; *depon.*: administrationem inter se dispertiri.

di-spicio, spexi, spectum, III, (specio), awata silmänsä, luoda auki silmänsä, tirkistää, tähystää, katsahtaa yleen, jstk myös: selittää, nähdä, catuli, qui jam dispecturi sunt; acie mentis; *trans.*: Thule dispecta est. *b)* kuv. tarkoilleen l. selwälleen nähdä, hawaita, ymmärtää, älytä, verum; non dispicio, quid velit; jstk myöskin: katsella, tarkastella, miettiä, ajatella, res Romanas; dispice insidiatorem.

dis-pliceo, plicui, plicitum, II, (placeo), olla kelpaamatta, olla wastoin mieltä, olla miellyttämättä, l. displiceo *etc.*, en ole mieleen, en ole mieluinen, suotuisa, otollinen j. m. s., cui t. ykk. displicere; non mihi displicet adhibere; sibi, olla itsehensä suuttunut, t. ylim. olla pahoilla mielin, olla pahalla päällä l. tuulella.

dis-plōdo, plōsi, plōsum, III, läjähyttää l. pärähyttää rikki, halkaista.

di-spolio, I, riisua paljaaksi, ryöstää.

dis-pōno, posui, positum, III, panna l. laskea erilleen, eri paikkoihin, sinne tänne, asettaa (eri paikkoihin), sijoit-

taa, tiloittaa, jakaa, signa; eippos in quincunœm; eritt. ſotamenoiſſa: stationes, cohortes, equos j. m. ſ.; milites in praesidiis, naves in litore, tormenta in muris, sudes in opere, classem omni ora maritima, praesidia ad ripas, cis Rhenum, equites per oram. *b)* panna ſijalleen, laittaa laadulleen, ſuorittaa, järjeſtää, ſäännellä, laillenſa jakaa, libros Homeri; consilia; eritt. puheeſta puh.: insignia et lumina (ſinne tänne ſowittaa); verbă ita disponunt ut pictores varietatem colorum.

dispoſite, *Adv.* laillenſa, laaduin, laadulleen, laidalleen, kohdalleen, ſuunnalleen, ſäätäälleen.

dispoſitio, ōnis, *f.* (dispono), taiteenmukainen ja'anto, laadinta, ſääntelö puheeſſa.

dispoſitus, 3, *PA.* laillenſa, ſoweliaasti järjeſtetty, ſäännelty, rakennettu, studia ad honorem.

diſputātio, ōnis, *f.* (diſputo), alkp. laſkenta, harkinta; jöta tutkiſtelemuſ (riitaiſeſta aſiaſta), wäittely, haaſtelo, ja myös: (kirjallinen) tutkinto.

diſputātor, ōris, *m.* (ſeur.), joka wuoropuheiſeſti jtakin ſelittelee, wäitteliä, tutkiſtelia, subtilis (tarkka kirjoittaja).

dis-puto, I, alkp. tyҳäſti laſkea rahaſumma; jöta werr. tutkiſtella (riitaiſta aſiaa), ſelitellä, ſuoritella, wäitellä, haaſtella, puhella, jutella, quid; de qua re; in utramque partem (puoleſta ja waſtaan).

dis-quiro, ere, (quaero), tieduſtella, tutkia.

diſquiſītio, ōnis, *f.* (cd.), tutkinto (laiſſa).

diſrumpo, ĕ. dirumpo.

dis-sēmino, I, kylwää; kuw. ſirottaa, lewittää, quid in orbis terrae memoriam; malum.

dissensio, ōnis, *f.* (dissentio), erimieliſyyš, erineuwoiſuuš, eripuraiſuuš, epäſopu, riita, orta est inter quos d.; civilis; werr.: utilium cum honestis.

dissensus, us, *m.* (dissentio), erimieliſyyš, epäſopu, riita.

dissentāneus, 3, (ſeur.), yhteen ſopimatoin l. mukaumatoin, cui rei (jkn aſian kanſſa).

dis-sentio, sensi, sensum, IV, olla yhtä pitämättä, yhteen ſopimatta (jkn kanſſa), olla yhtymättä (jkn kanſſa, jhnkin), pitää erimiellä, olla erineuwoinen, eritä l. poiketa (jkſta, jötakin), olla riiboin, riidellä (jkn kanſſa), a quo; a qua re; cum quo; inter se; gravissime; werr. olla yhteen ſoweltumatta (jnkin kanſſa), olla mukaumatta l. tajoumatta (jhnkin), a se ipso (ſotia itſeänſä waſtaan, olla itſe kanſſanſa riitainen).

dis-sēpio, sepsi, septum, IV, ikäänkun aitaamalla rajoittaa, eroittaa, omnia limitibus, run.; kuw.: quid tenui muro.

dis-serēnascit, serenāvit, III, (sereno), ſelkenee, taiwaſtelee, taiwaa ſeeſtyy l. kajoſtaa, taiwaš menee ſäkeiſin.

dis-serō, serui, sertum, III, alkp. ſowittaa l. panna erilleen, tuo tuohon, taleas; jöta kuw. puhumalla ſelittää, ſuorittaa, haaſtella, jutella, puhella, quid; taw. de qua re; *acc. c. inf.*; *abs.*

dis-sīdeo, sēdi, sessum, II, (sedeo), iötua erinänſä, ſ. o. olla eroitettu, olla kaukana, run., quae (terra) libera sceptris nostris dissidet (ei ole waltamme alainen); toga dissidet impar (rippuu winoſti l. pahoin). Eritt. *b)* kuw. mielen puoleſta olla erinnyt, olla erimielinen, pahanſopuinen, eripurainen, olla riiboin, olla yhtä pitämättä, yhteen ſopimatta, a quo; cum quo; *dat.*: plebi, run.; inter se; werr. olla erinkaltainen, erinäinen, eritä, poiketa, dissidet scriptum a sententia.

dissidium, ii, *n.* (cd.), erimieliſyyš, erineuwoiſuuš, eripuraiſuuš, riita.

dis-silio, silui, sultum, IV, (salio), lentää erilleen, pärähtää, karahtaa, mennä erilleen, rikki, särkyä, haljeta, paota, rewetä; kuw. purkautua.

dis-similis, e, erinkaltainen, eriluontoinen, erilaatuinen, erilainen, eritapainen, erinäinen, *gen.* ja *dat.* kera (jötakin, jnkin ſuhteen); d. ac, atque, et (toiſenlainen kuin); inter se; *abs.*

dissimiliter, *Adv.* erinkaltaiſeſti, erilailla, eritawoin.

dissimilitūdo, inis, *f.* (dissimilis), erinkaltaiſuuš, eriluontoiſuuš, eritapaiſuuš, erinäiſyyš.

dissimulanter, *Adv.* ſalaiſeſti, ſalakättä,

salamyhkään (s. o. toisen huomaamatta), facere quid; asservare quem.
dissimulantia, ae, *f.* (dissimulo), salailewaisuus.
dissimulātio, ōnis, *f.* (dissimulo), salailewaisuus, peittelewäisyys.
dissimulātor, ōris, *m.* (seur.), (ajatustensa, mielensä) salailia, peitteliä.
dissimulo, I, (dissimilis), erinkaltaisuuttaa, erimuotoisuuttaa, tuntemattomaksi tehdä, s. o. salata, capillos (peittää), natum cultu (waatteella), deam (s. o. jumaluutensa), se (ruweta toisenmuotoiseksi), run. Eritt. *b)* tahallaan salata, peitellä, olla ilmoittamatta, pitää salassa l. takanansa, toisentaa itsensä, quid; *acc. c. inf.; abs.;* de conjuratione dissimulat, ei ole tietäwinään.
dissipābilis, e, (dissipo), herkästi lewiäwä l. wenywä.
dissipātio, ōnis, *f.* (seur.), hajoitus, ympäriliikkuminen, ympärihyörintä, civium; jsta myöskin: häwitys, kukistus, kadotus. *b)* erilleen paneminen l. jakaminen, praedae (myynti); puhetaiteessa: käsityksen l. tajuelman ositteleminen.
dis-sipo, I, (runko sipo l. supo = jacio), wiskata l. waristaa erilleen, hajalle, sinne tänne, sirottaa, hajoittaa, lewittää, jakaa, membra in quo loco; aliud alio; homines; se d., lewitä, tuiskua ympäri, tulesta puh. *b)* werr. ja kuw. hajoittaa, lewittää, famam, sermones; bellum passim dissipatum (moniaalle jakauntunut); curas (karkottaa), run.; eritt. dissipatus, hajallinen, hajaliitteinen, siteetöin, sekasortoinen, puheesta ja puheliasta puh. 2) sotamenoissa: syöstä hajalle, sysätä, syytää, ajaa hajalle, erilleen, phalangem, hostes j. m. s.; jsta exercitūs ex dissipata passim fuga reliquiae (sirotetun sotalauman pakosalta kokountuneet jäännökset); colligere ex dissipato cursu milites (kerätä hajauntuneet sotamiehet). *b)* hajoittaa, jaottaa, purkaa, kukistaa, häwittää, tecta, statuam, cuncta; possessiones, rem familiarem, patrimonium, reliquias reipublicae, raiskata, haaskata, hukata, tuhlata.
dissociābilis, e, (seur.), eroittawa.
dis-socio, I, yhdestä eroittaa, montes valle, run.; kuw. mielen puolesta eroittaa, erimielisyyttää, eripuraisuuttaa, riitaunnuttaa, luowuttaa, amicitias (purkaa); homines antea dissociati (epäseuralliset); animos civium (lahkounnuttaa); disertos a doctis.
dissolūbilis, e, (dissolvo), purjettawa, hajoawa, erilleen lähtewä, eriäwä.
dissolūte, *Adv.* hajallisesti, werr. siteettömästi, dicere; kuw. weltosti, jäntittömästi, kewytmielisesti, facere, scribere, vendere quid j. m. s.
dissolūtio, ōnis, *f.* (dissolvo), purkaus, häwitys, naturae (s. o. kuolema). *b)* kuw. kukistus, kuoletus, epuutus, legum omnium; jsta syytöksen kumous, criminum. 2) hajallisuus, werr. siteettömyys puheessa, sidesanain puute. *b)* kuw. welttous, jäntittömyys, löyhyys, lewäperäisyys, animi; judiciorum.
dissolūtus, 3, *PA.* hajallinen, werr. siteetöin, höllä, siewentämätöin, oratio; jsta *subst.* dissolutum, i, *n.* siteettömyys puheessa; kuw. *a)* weltto, pehmiä, jäntitöin, lewäperäinen, huolimatoin, lu'unpitämätöin. *b)* löyhämäinen, kewytmielinen, wallatoin, hillitöin, irstas.
dis-solvo, solvi, solūtum, III, purkaa, kehittää, yhdestä eroittaa, liuduttaa, liuottaa, jaottaa, hajoittaa, clypeum, navigium, pontem; animus dissolvetur (raukeaa, riutuu). *b)* suorittaa, sowittaa, maksaa, aes alienum, pecuniam j. m. s.; jsta *Pass.* dissolvi, kirwottaa itsensä, welastaan päästä. 2) kuw. purkaa, häwittää, kukistaa, epuuttaa, kuolettaa, societatem, amicitiam, rempublicam, regiam potestatem; mortem cuncta mala dissolvere (tauottaa); plerosque senectus dissolvit (s. o. wanhuudesta useimmat kuolemaan raukeawat); jsta myöskin: kumota, tehdä tyhjäksi, näyttää wääräksi, criminationem.
dis-sonus, 3, hajasointoinen, epäsointoinen, paha-ääninen, sekanainen, clamores. *b)* kuw. yhtymätöin, mukaumatoin, erinkaltainen, eriäwä, sermone moribusque; ab Romana re.

dis-sors, sortis, eriosainen, joka ei kenenkään kanssa ja'a (esim. perintöä), werr. ei yhteinen, dissors a quo gloria (jtn kanssa), run.

dis-suādeo, suāsi, suāsum, II, neuwoa waståan, ewätä, kieltää, quid t. *abs.*

dissuāsio, ōnis, *f.* (ed.), epääminen, kieltäminen.

dissuāsor, ōris, *m.*, (dissuadeo), epääjä, kieltäjä.

dis-suāvior, āri, aikalailla suudella.

dissulto, āre, (dissilio), lentää erilleen, halketa, paota.

dis-suo, sui, sūtum, III, ratkoa, riistää, sinum (awata), run.; kuw.: amicitiam, wähitellen riistää.

distantia, ae, *f.* (disto), wäli, kuw. eroitus, erinäisyys, morum studiorumque.

dis-tendo, tendi, tentum ja tensum, III, wenyttää erilleen, hajalle, haroittaa, pingoittaa, hajoittaa, lewittää, quem in currus; aciem (pitentää); hostium copias, hostes ab apertiore loco, pitää erinänsä, eroittaa; brachia, run.; jsta täyttää, täpätä, pullistuttaa, ubera cytiso ja lacte, cellas nectare, run.; denso pingui (saada 'hankaan), run.; distentae lacte capellae (maitoa uhkuwat), run. *b)* kuw. jakaa, curas hominum in quid; animum cujus (s. o. estää jkta wakawaan päätöksen pääsemästä).

distentus, 3, *PA.* 1) t. distendo. 2) (distineo), monelta työltä, eri toimilta pidätetty l. hallittu, askaroittu.

dis-termino, I, rajoittaa, eroittaa.

distincte, *Adv.* oikialla eroitukselta, selwälleen, tarkoilleen, tyyskästi, säntillеen, kohdalleen, dicere, scribere.

distinctio, ōnis, *f.* (distinguo), eroittaminen, määrääminen, veri a falso; ingenui et illiberalis joci; harum rerum; jsta eroitus, causarum. *b)* puhetaitecssa: lewäyskohta, pysähdys, t. myöskin: saman sanan kertominen eri merkityksellä. 2) kaunistus, kauneus, koreus, hohde, loiste, siderum.

distinctus, 3, *PA.* eroitettu, erinäinen, moninainen, waihettelewa, urbs, dignitatis gradus, acies. Eritt. puheesta ja puheliasta puh.: selwä, tarkka.

dis-tineo, tinui, tentum, II, (teneo), pitää erinänsä, toisistaan, kaukana, eroittaa, sibulis quid; legiones (joesta puh.). Eritt. sotamenoissa: pitää erinänsä l. hajalla, eri paikoilla puuhauttaa, estää yhdistymästä, hajoittaa, jakaa, manus, copias; quem ad omnia tuenda; werr.: senatum (eroittaa, erimielisyyttää). *b)* kuw. pidättää, estää, ehkäistä, wiiwyttää, pacem, victoriam; eritt. *Puss.* distineri, olla monelta työltä, eri toimilta pidätetty l. häiritty, olla moninaisesti askaroittu l. puuhautettu, novis legibus; litibus (olla moneen oikeudenasiaan takertunut); distineor dolore (sydämmeni halkeaa).

di-stinguo, stinxi, stinctum, III, (stinguo, pistää), eroittaa (alkp. pisteillä t. muilla merkeillä), osittaa, jakaa, onus inclusum (s. o. maa) numero (nim. senarum), run.; werr.: in partes voces. *b)* kuw. eroittaa, servos numero, oratorum genera aetatibus; artificem ab inscio, vera somnia a falsis, voluntatem a facto. 2) korittaa, siroittaa, somistaa, kaunistaa, racemos purpureo colore, kirjata, run.; eritt. distinctus, esim. gemmis, astris j. m. f.; kuw.: orationem; opus varietatibus (tehdä historiallinen kertomus waihettelewaksi).

di-sto, āre, seisoa erinänsä, toisistaan, olla erinänsä, olla eroitettu, olla kaukana, matkan päässä, summa labra distabant; inter se, esim. quae (turres) pedes LXXX inter se distarent (joitten wäliä oli 80 jalkaa); (manipuli) distantes inter se modicum spatium (kohtuullisen matkan päässä toinen toisestaan); a qua re, esim. castra non longo spatio ab castris distabant; run. ykf. *abl.*; harw. ajasta puh., esim. quantum distet ab Inacho Codrus (paljonko lienee ajan puolesta Inachoon ja Kodroon wäliä), run. *b)* kuw. eritä, olla erinkaltainen, erinäinen, a qua re, esim. quum a veris falsa non distent (ei todella ja walheella ole wäliä l. eroitusta); multum inter se j. m. f.; run. ykf. *abl.*; *impers.*: distat, sumasne pudenter an rapias (wäli l. eroitus on), run.

dis-torqueo, torsi, tortum, II, wäännellä, wääristellä, weulottaa.

distortio, ōnis, *f.* (ed.), wääriſtyys, membrorum.

distortus, 3, *PA.* wääriſtettу, weulo, wäärä, rujon= l. ruman=omainen, homo; crura, run.; kuw. pahanwäänteinen, pahankierteinen, genus enunciandi.

distractio, ōnis, *f.* (ſeur.), erilleen wetäminen, eroittaminen, oſitteleminen, animorum. *b)* kuw. riitawäliſyys, erimieliſyys, epäſopu.

dis-traho, traxi, tractum, III, wetää erilleen, toiſiſtaan, riuhtaiſta, ryſkäiſtä, repiä, kiſkoa erilleen, hajalle, rikki, hajoittaa, eroittaa, corpus; corpus passim distrahendum dare (antaa jaottaa itſenſä palaſikſi); materiam, vallum; inter se complexos; *Pass.* distrahi, jakauta erilleen (tapporiwiſtä puh.); jſta wähitellen myydä, agros; werr.: voces (jättää yhtywät vocalit l. ääntiöt poisheittämättä, ſallia vocali=yhtymyſ). *b)* kuw. wetää eritahoille, eriſuunnille, eroittaa, jakaa, naturā cohaerentia opinione; oratoris industriam in plura studia; distrahi in contrarias partes, in contrarias sententias; animus distrahitur (mieli jakauntuu); distrahi cum quo (riitauntua jkn kanſſa); jſta purkaa, häwittää, kukiſtaa, lahottaa, omnem societatem civitatis; concilium; controversias (ratkaiſta, ſowittaa); rem (eſtää, tehdä tyhjäkſi). 2) temmata irti, eroittaa, poiſtuttaa, luowuttaa, wieroittaa, quem a complexu suorum l. a quo; kuw.: quid a voluptate.

dis-tribuo, tribui, tribūtum, III, jakaa, oſitella, jakaen panna l. aſettaa l. tiloittaa, partes Italiae; latius exercitum (hajoittaa); populum in quinque classes; copias in tres partes; familias Capuam; eritt. jakaa uſiamman keſken, uſiammalle, jakaen antaa, naves quaestori, legatis *etc.*; pecunias exercitui; pecuniam in judices; frumentum civitatibus (jakaa kunnaſtoin toimitettawakſi); werr. jakaa, järjeſtää, causam.

distribūte, *Adv.* oikiajakoiſeſti, ſäälleen, ſäntilleen, ſuunnalleen, scribere, tractare.

distribūtio, ōnis, *f.* (distribuo), jakaminen, coeli, criminum; puhetaiteeſakin.

districtus, 3, *PA.* eri toimilta, monelta työltä, moninaiſeſti ſidottu, eſtetty, pidätetty, häirittу, askaroittu, puuhautettu, a causis; qua re, eſim. bellis (ſotiin takertunut).

di-stringo, strinxi, strictum, III, wetää l. wenyttää erilleen, hajalle, lewittää hajalle, harittaa, pingoittaa, radiis rotarum districtus, run.; eritt. ſotamenoiſſa: uſiammilta kohdin pidättää, ehkäiſtä, häiritä, askaroittaa, puuhauttaa, copias regias; kuw.: districtus enim mihi videris esse (näytät olewan itſe kanſſaſi riitainen, epäneuwoinen).

disturbātio, ōnis, *f.* (ſeur.), kukiſtus, häwityſ.

dis-turbo, I, työſtä l. ſyiwätä erilleen, hajalle, hajoittaa, panna huiſkin haiſkin, ſaattaa hurmioon, concionem gladiis; sortes; werr. jaottaa, kukiſtaa, häwittää, domum, opera; kuw. purkaa, ſortaa, kumota, kuolettaa, lahottaa, societatem, legem.

dīte, ſ. dis.

dītesco, ere, (dis = dives), rikaſtua, äwertyä.

dīthyrambus, i, *m.* dithyrambi, laji jalointoiſta runomuſta, alkp. Bakchoon kunniakſi ſepitettу; jſta **dīthyrambicus**, 3, dithyrambinen.

ditio, ōnis, *f.* (dare, alkp. = deditio, jſta ſen ſuhteen, jolle ken jättäyy) walta, hallinto, haltu, agrum suae ditionis facere (panna waltanſa alle, tehdä haltuiſekſenſa, alamaiſuuttaa); omnia in ditionem populi Rom. dedere; civitates in ditionem potestatemque populi Rom., Galliam in ditionem cujus redigere; urbes sub imperium populi Rom. ditionemque subjungere; in ditionem concedere, venire; in cujus regno ac ditione esse; sub cujus ditione atque imperio esse; kuw.: quem in sua potestate ac ditione tenere y. m.

dītior, **dītissimus**, ſ. dis.

dīto, I, (dis = dives), rikaſtuttaa, quem.

diu, *Adv.* (dies), päiwällä, yks. noctu diuque. Uſein *b)* ajan, kappaleen aikaa, kotwan, taw. kauan, kauan aikaa,

pitkältä, pitkän l. iſon aikaa; *comp.* diutius wäliſti: pitemmän ajan (kun mitä odottaiſi j. m. ſ., ilman wertauſta tekemättä); *superl.* diutissime, hywin l. aiwan kauan, kuinka kauan, ajat ja erät. *c)* aikaa, aika päiwiä, ammon aikaa.

diurnus, 3, (dies), päiwää koſkewa, ſ. o. *a)* päiwäinen, päiwäkautinen, jokapäiwäinen, cibus (päiwämuona); merces (päiwäpalkka), run. *b)* päiwällinen, päiwällä, päiwä-, päiwän, diurnum nocturnumve spatium (päiwäkauſi l. -kunta); labores diurni nocturnique; iter; lumen, run.

dius, 3, run. yhtä kun divus, jumalallinen, ylim. jalo, oiwa, ankara, wankka.

diūtinus, 3, (diu), kauan l. pitkältä keſtäwä, pitkittäwä, pitkällinen, pitkä, labor, bellum, militia y. m.

diūtius, diūtissime, ks. diu.

diuturnitas, ātis, *f.* (ſeur.), keſtäwäiſyys, aikawuus, pitkälliſyys, ajan pituus, reipublicae, imperii, belli, pacis, temporis y. m.

diuturnus, 3, (diu), kauan keſtäwä l. pyſywä, aikawa, pitkällinen, pitkä, gloria, status reipublicae, respublica, bellum, labor, usus, pax; rex (iſoaikainen); hic - - vellem diuturnior esset, pitkäikäiſempi, run.; werr.: non potes esse diuturnus (keſtää kauan, nim. woimaſſa ja arwoſſa).

dī-vāricō, 1, harittaa l. hajoittaa toiſiſtaan, erilleen, pingoittaa (hajalle), quem in statua.

dī-vello, velli ja vulsi, vulsum, III, temmata erilleen, hajalle, rikki, kiskoa, repiä, riſata, riepſata, riuhtaiſta erilleen, toiſiſtaan, rikki, palaſiksi, wäkinäiſeſti yhdeſtä eroittaa, res a natura copulatas; corpus, artus j. m. ſ., run.; run.: remis undam (wiiltää halki, rikki). *b)* kuw. rytkäiſtä erilleen, eroittaa, hajoittaa, purkaa, häwittää, commoda civium; affinitatem; somnum (katkaiſta, häiritä), run.; jota divellor dolore (ſydämmeni pakahtuu). 2) temmata l. rytkäiſtä irti, pois, irroittaa, eroittaa, poiſtuttaa, luowuttaa, membra t. quem a quo; liberos a parentium complexu; ramum trunco, run.; kuw.: divelli a voluptate; servatorem a quo (wieroittaa).

dī-vendo, vendidi, venditum, III, jaellen, eritellen, wähitellen myydä, bona.

dī-verbero, I, pieksää l. lyödä erilleen, rikki, jakaa, eroittaa, umbras ferro (hoſua), auras, umbras noctis (wiiltää halki), run.

dī-verbium, ii, *n.* (verbum), jaettu puhe, ſ. o. wuoroha astelo, wuorolaulanto.

dīverse, *Adv.* eri taholle, eri paikoilla, hajalliſeſti, ſiellä täällä; kuw. erinäiſeſti, eri lailla.

dīversitas, ātis, *f.* (ſeur.), waſtahakaiſuus, waſtaſukaiſuus. *b)* erinkaltaiſuus, eroitus.

dīversus, 3, *PA.* waſtaſuuntaiſeſti kääntynyt l. käywä, waſtaſuuntainen, waſtapäinen, waſtakkainen, regio ab flumine; iter a proposito; iter; acies; cinguli inter se; run. *subst.* diversum, i, *n.* waſtainen puoli, eſim. diversa petere (pyrkiä waſtaiſta ſuuntaa) ja ex diverso coeli; jota ylim. kaukainen, etäinen, pars regionis; litus, pascua, exilia, hostis, run. *b)* kuw. waſtahakainen, waſtakälkäinen, waſtaſukainen, naturae studia; mala, vitia, res, consilia; reges (waſtaiſta tietä noudattawat); jota myöſkin mielen puoleſta: wastainen, wihamielinen, a quo (jkllе); regio diversa a quo. 2) eriſuuntaiſeſti kääntynyt l. käywä, eriſuuntainen, toiſiſtaan eroitettu, hajallinen, erinäinen, eri taholle, erinänſä, ſiellä täällä, mikä miſſä, loca, itinera; proelium (eripaikkainen); diversa signa statuere (ſijoittaa wäkenſä kahdappäin ſotarintaiſeſſi); diversi t. diversa agmina discedunt (lähtewät eri ſuuntaa menemään toiſiſtaan); diversi fugiunt, pugnant, oppugnant j. m. ſ.; quo d. abis? (kuhun ſyrjäſtyt?), run.; diversi agunt (kukin itſekſenſä); quae a diversis emebantur (erinäiſiltä, eritwiſiltä); jota *subst.* diversum, i, *n.* eri puoli, ex diverso, run.; diversa petere (lahteä eri taholle), run. *b)* kuw. erinkaltainen, eriluontoinen, erilaatuinen, toiſenlainen, erinäinen, eriäwä, genera bellorum, disputationes, studia; longe diversae ab his literae; diversum

est ab ea fama (eriää hokemaëta); in diversum trahere quid t. utrum - - an, epäillä, olla erimielinen.

dīverticulum, i, *n.* (ſeur.), ſyrjätie, okſatie; kuv. pako, pääſö.

dī-verto, verti, versum, III, kääntyä toiſiëtaan, lähteä toiſiëtaan, erilleen, eritä.

dīves, divitis, *compar.* divitior, *superl.* divitissimus, rikas, *abs.* t. *abl.* kera, eſim. copiis (rikas waroiëta, waraka, warallinen); run. *gen.* kera, eſim. pecoris, opum, artium. *b)* werr. rikas, runſas, woimallinen, mahtawa, komia, kalliš j. m. ſ., animus hominis; lingua (puheliaš), spes (monia lupaawa), ager, terra (kaswuiſa, ſatoiſa, wiljawa), Capua ɣ. m., run.; cultus (jalon koriat waatteet), run.; *abl.* kera: templum donis dives (runſaaëti antimilla warattu).

dī-vexo, I, repiä l. kiëkoa erilleen, toiſiëtaan, hajalle, reliquias (corporis), run.; kuv. pahoin menetellä, hämittää, omnia, agros.

dī-vido, vīsi, vīsum, III, (runko vido, jëta vidua, video *etc.*), yhdeëtä eroittaa, oſia, oſittaa, lohkoa, jakaa, animal, aërem; Galliam in partes tres, civitatem in quatuor pagos; populum unum in duas partes, lahkouttaa; insulam (jakaa kahtia l. kahteen puolikkaan, puoliëkoita, wiiltää halki, joeëta puh.); frontem ferro (halkaiëta, laëkea halki), muros (jaottaa, särkeä), run.; jëta jakaen antaa, jakaa uſiamman keëken, uſiammalle, bona viritim; agros civibus, praedam militibus; bona inter se; ja ſamoin: equitatum in omnes partes, exercitum in civitates, in hiberna j. m. ſ., jakaen aſettaa, jakaen ſijoittaa l. tiloittaa, hajoittaa; run.: carmina grata feminis citharā (ſ. o. millä laululla milloinkin ihaëtuttaa). *b)* kuv. jakaa, ſäännellä, genus in species, bona tripartito; ambigua; rationem belli; animum nunc huc nunc illuc (juokſuttaa mieleëſään milloin tuota tuumaa milloin tätä), run.; eritt.: d. sententiam (aſettaa arwelon eri kohdat eri äänten alaiſikſi); concentum, purkaa, hämittää, run. 2) jëtakin eroittaa, seniores a junioribus; Gallos ab Aquitanis; Macedoniam a Thessalia; jëta poiëtuttaa, pitää kaukana, Italiam, parentem, run.; werr. koritaa, kauniëtaa, ſiroittaa, aurum, run. *b)* kuv. eroittaa, legem bonam a mala.

dīviduus, 3, (ed.), jakautwainen, animal. 2) jaettu, puoli.

dīvīnātio, ōnis, *f.* (divino), ennuëtuš l. aawiëtuswoima, -lahja, -mahti, tietäjänlahja l. -taito, aawiëtus, ounaëtus. 2) tutkinto ja määrääminen, ken uſiammiëta tarjouwiëta parhain kelwannee päällekantajakſi.

dīvīne, *Adv.* jumalalliſeëti, ſ. o. jumalalliſeëta innoitukſeëta, aawiëtus-tawoin, ennuëteliaaëti; werr. jaloëti, oiwaëti, perin hywin.

dīvīnitas, ātis, *f.* (divinus), jumaluus, jumalallinen luonto, jumalankaltaiſuus, jëta myöëkin: ennuëtuslahja, tietäjänlahja; werr. jalous, aimolliſuus, oiwakuntoiſuus.

dīvīnitus, *Adv.* jumalan kautta, jumalan antamaëta l. ſallimaëta, accidere; deferri ad quem; jëta myöëkin: jumalalliſeëta innoitukſeëta, aawiëteliaaëti, ennuëteliaaëti; werr. jumalalliſeëti, jaloëti, oiwaëti, dicere, loqui, scribere j. m. ſ.

dīvīno, I, (ſeur.), (jumalalta innoitettuna) edeltäpäin tietää l. arwata tulewaiſia, ounaëtaa, aawiëtaa, ennuëtaa, quid; de exitu; *acc. c. inf.*; *abs.*

dīvīnus, 3, (divus), jumalallinen, ſ. o. jumalain, jumalan, jumaliëta lähtenyt l. ulonnut, taiwaaëta lähetetty, jumalia koëkewa j. m. ſ., numen; sine ope divina; origo; animos hominum esse divinos (jumalalliëta alkuperää); scelera (jumalia waëtaan); res divina, pyhä toimitus, jumalanpalwelus, uhri; res divinae, ylim. uëkontoimiëto, uëkoumenot, uëkonnolliſet ſeikat, eritt. uhri. Uſein divinus ja humanus toiëtenſa pariſa kaikiëta kappaleiëta yhteensä puh., jëta divina atque humana, jumalalliſet ja inhimilliſet, jumalalliſet ja inhimilliſet welwolliſuudet l. tehtäwät j. m. ſ.; divina atque humana jura, luonnollinen ja ſäätty oikeus; ſamoin myöëkin: divinae res, luonnon laki; eritt.: res divinae ja res humanae rinnaëtukſin, luonnon

eſineet, luonnon-oppi, phyſika, ja ihmiſten keſkinäiſet kohdat ja welwolliſuudet, tapain oppi, morali l. ethika. 2) werr. jumalalta innoitettu, innokas, tietäjäntapainen, aawiſtawainen, ennuſteliaſ, ennuſtawa, animus; ille divinus; vates (jumalan-intoinen), run.; avis d. imbrium, run.; *subst.* ennuſtaja, tietäjä. *b*) ylim. jumallallinen, jumalankaltainen, taiwaallinen, järin ſuuri, kaunis, ylhäinen, jalo, oiwa, ankara, erinomainen, homo, vir, senatus, ingenium, fides, memoria j. m. ſ.; Alcimedon, rus, carmen, run.

divīsio, ōnis, *f.* (divido), jakaminen, jako, eritt. philoſophiaſſa ja rhetorikaſſa.

divīsor, ōris, *m.* (divido), jakaja, eſim. maitten, Italiae. 2) rahajakaja, ſalalahjoja, joka wiranhakian puolesta walitſioille rahoja jakelee.

divīsus, us, *m.* (divido), jakaminen, jako, facilis-divisui (huokia jakaa); divisui est (jaetaan).

divitiae, arum, *f.* (dives), rikkaus, tawara, elo, ſuuri omaiſuus; werr.: templum inclytum divitiis (kuulu kalliilta kaluiltaan); kuw.: ingenii (runſaus).

divortium, ii, *n.* (diverto), eriäminen, ero, eritt. awion-ero, awioliiton ero. *b*) tien, joen j. m. ſ. jakain, haara, itinerum, aquarum; nota (oksatiet, ſiwuretket), run.; kuw.: doctrinarum (eriäminen).

divulgātus, 3, *PA.* laajalta lewikettu, yleiſeen lewinnyt, magistratus (halpa-arwoinen).

dī-vulgo, I, ſaattaa kanſaan l. ihmiſiin, lewittää, bajoittaa, julkaiſta, tehdä tunnetukſi, librum, consilium; rem sermonibus.

dīvus, 3, jumalallinen, jumalainen, jumalaſta ſyntynyt j. m. ſ., parens, creatrix, run. *b*) werr. jumaloittu, jumalankaltainen, jumalallinen, diva (urbs Roma); Augustus, run.; eritt. kuolleitten keiſarein kunnianimenä: jumaloittu. Uſein 2) *subst.* divus, i, *m.* jumala, ja diva, ae, *f.* jumalatar. *b*) divum, i, *n.* taiwas, sub divo, ilman alla, taiwaſalla.

do, dedi, datum, dare, antaa, jakaa, ſuoda, ſallia, myöntää, ſättää, heittää, uskoa haltuun, ſaada käſiin, lahjoittaa, tarjota, obsides, imperia, merita, consilium, praecepta, causas suspicionum; agros cui; facultatem cui, libertatem populo; tempus ad quid ja tempus cui, ut - -; quid cui muneri (lahjaksi); cervices cui p. m.; manus, tunnuſtaa itſenſä woitetuksi (kättensä ojentamalla), jäta ylim. myöntyä, mukautua, peräytyä, ja ſamoin: si se dant (taipuwat, näkywät ſuoſtuwaksi); verba (cui), antaa tyhjiä ſanoja, ſ. o. pettää, kawaltaa (jku); aditum cui (laſkea jku tienoillenſa l. puheillenſa); senatum cui (laſkea jku ſenatin eteen); veniam (ſuwaita, antaa lupa, noudattaa mieltä, t. antaa anteeksi); jusjurandum (tehdä); nomen l. nomina (kirjoituttaa nimenſä ſotapalwelukſeen, ſihen ruweta); terga (käänty ſelkä päin, paeta); foras (tehdä tunnetuksi, julkaiſta); calculum (ſiirtää); operam, ahkeroita, harraſtaa, pyrkiä, pyytää, *dat.* kera t. ut *conjunct.* kera; tempus literis, panna l. laſkea aikanſa kirjalliſuuteen; poenam l. poenas, alkp. ſuorittaa lunaſtusraha, jota kärſiä rankaiſtus, rankaiſtaa; vela (ventis), uskoa purjeet tuulille, ſ. o. purjehtia; filiam in matrimonium (l. nuptum) cui, antaa awioksi, naittaa; literas ad quem (kirjoittaa jkll); literas cui, ſaada jkn käſiin kirje perille toimitettawaksi (kirjoittajaſta puh.), t. jättää kirje jkll (kirjeenſaattajaſta puh.); prout tempus ac res se daret (ſikäli kun ajan ja aſian laita lienee); melius se d. (paremmin menestyä, luoniſtua), run.; corpus distrahendum, librum legendum (rewittäwäksi, luettawaksi); run. *inf.* kera, eſim. di tibi dent classem reducere (antakoot ſinun palauttaa), dextrae jungere dextram non datur, ei ſaa. *b*) antaa jhnkin, ſaattaa, työntää jhnkin, quem in custodiam, ad supplicium (panna l. heittää wankeuteen, meſtauttaa); quem ad terram (mättää l. paiskata maahan); hostes in fugam (työntä paloon); hostem in conspectum (tuoda näkywiin, näyttää); vela in altum,

laskea merelle, jsta kuw.: dare vela ad quid, suuntia, ottaa uransa jhnkin; — wälisti: d. quid cui (rei), panna alttiiksi, uhrata, l. esim. quem populo, laskea wapaaksi l. armoittaa jku kansan tähden, kansan mieliksi. Usein: d. se, lähteä, mennä, painua jhnkin, se fugae l. in fugam, in viam, quamcumque in partem j. m. s.; se jactu in aequor (syöksähtää mereen), run.; jsta perin, kokonaan heittäytä, lyöttäytä, paneuta, ruweta jhnkin, se reipublicae (hallitustoimiin, waltion palwelukseen); se jucunditati; se sermonibus vulgi (noudattaa); se cui, jättäytä jkn haltuun l. turwiin, palwella jkta, ruweta jkn puolelle; se populo (tulla näkywiin). *c)* antaa, s. o. aikaansaattaa, nostaa, tehdä, dolorem cui; fabulam (toimittaa l. tuottaa näkymölle teeskelmä); ludos (laatia, pitää); run.: cuneum (tehdä), locum (tehdä tilaa), ruinam (hyökätä wastuksin, t. myöskin: raueta), finem loquendi (herjetä puhumasta), saltum (hypätä), cursum (rientää). *d)* päästää, laskea, laskettaa, luoda, prolem partu (synnyttää), lacrimas (wuodattaa), gemitum (huoata), clamorem, sonum, responsa, run.; cantus (alkaa), run.; ore voces, dicta, puhua, haastella, run.; jsta ilmoittaa, mainita, sanoa, kertoa, unum ex oratoribus; da nobis, run. *e)* määrätä, tempus, diem et tempus; sortem cui; diem cui; judicem; t. ratkaista, litem secundum tabulas. *f)* lukea, päättää, quid cui vitio, laudi (jtakin jklle wiaksi, kunniaksi); quid cui crimini (soimata jkta jstakin).

doceo, docui, doctum, II, opettaa, opastaa, neuwoa, jsta ylim. tiedyttää, antaa tietää, osottaa, näyttää, selwittää, ilmoittaa, kertoa, quem literas (opettaa jklle puustawit); quem tacere (opettaa jkta olemaan waiti); quem equo, armis (*abl.*), opettaa jkta hewoselle, aseille, jkta ratsastamaan, miekkailemaan, jklle ratsastus-, taistelokeinoa; cantare doctus est a Dionysio (Dionysioolta oppi laulamaan); quem de qua re; doceant eum, qui vir S. Roscius fuerit; quem; quid; *acc. c. inf.; abs.*, olla opettajana, apud quem, mercede. *b)* fabulam, toimittaa l. laskettaa näkymölle teeskelmä.

dochmius, ii, *m.* dochminen runonjalka (⏑ — — ⏑ —).

docilis, e, (doceo), oppelias, hywäoppinen, siewä-oppinen, judex, belua, ingenium; ad disciplinam; run. *gen.* kera: pravi, modorum (pahaan jne.).

docilitas, ātis, *f.* (ed.), oppeliaisuus, hywä oppi, siewä-oppisuus, ingenii (pystywä pää); werr. hywänsäwyisyys.

docte, *Adv.* oppineesti, taitawasti, osaawasti, doctissime eruditus (mitä tarkimmin opetettu).

doctor, ōris, *m.* (doceo), opettaja, opastaja, oppi-isä.

doctrīna, ae, *f.* (doceo), opetus, opastus, oppi, non aliquā mihi doctrinā tradita, sed in rerum usu causisque tractata; werr. *a)* tieto, oppi, tiede, opillisuus, opillinen siwistys, literis ac studiis doctrinae dediti; Graecis doctrinis eruditus; liberalis; dicendi (s. o. rhetorika); deos spernens. *b)* opetuksesta lähtenyt elinsääntö, neque id fecit naturā solum, sed etiam doctrinā.

doctus, 3, *PA.* opetettu, oppinut, siwistynyt, taitawa, tietäwä, osaawa, kokenut, wiisas, *abs.* t. *abl.* kera, esim. literis Graecis; *gen.* kera: fandi (puheen laskennassa), *acc.:* sermones (puhekeinoissa), *inf.:* tendere sagittas (ampumaan oppinut l. tottunut), run.; eritt. *plur.* docti homines l. viri l. *subst.* docti, oppineet, siwistyneet; werr.: frontes, carmina, run.; manus (harjauntunut, näppärä), run.

documentum, i, *n.* (doceo), oppi, esikuwa, esimerkki, osote, näyte, todistus, waroitus, taw. *gen.* kera, esim. virtutis, fidei; humanorum casuum (Perseus); documentum sui dat (näyttää, mistä käy l. mistä on kotoisin); d. adversus superbiam; quantum fortuna posset ipsi essent documento; documentum l. documento esse, ne - -; *abs.:* documento esse (cui), olla waroituksekſi l. waroituksena jne.

Dōdōna, ae, *f.* eräs Epeiron kpki, periwanha orakeli-asema, kuuluisa temp-

peliltään ja tammipuiſtoltaan Tomaron wuorella; jöta Dodonan orakelin papeiſta ja run. ylim. tammipuiſtoiſta puh. Siitä: *a)* **Dödönaeus**, 3, dodonalainen, ylim. epeirolainen. *b)* **Dödönis**, idis, *f.* dodonalainen.

dodrans, tis, *m.* (de-quadrans), kolme neljättä oſaa l. kolme neljänneſtä kaikiota (aſſia), heredem facere ex dodrante (kolmen neljänneſſen perilliſeksi).

dodrantārius, 3, (ed.), kolmea neljänneſtä koſkewa, tabulae, welkakirjat (Valeriuſſen lain johdoſta).

dogma, atis, *n.* opinki, oppimiete, peruſoppi l. -miete.

Dolābella, ae, *m.* romal. liikanimi, eritt. P. Cornelius Dol., Ciceron wäwy.

dolābra, ae, *f.* (dolo), kuokka, ſärkäkirwes.

dolenter, *Adv.* mielihaikialla, mielipahalla, haikiaſti, helleyttäwäſti, dicere, deplorare quid.

doleo, ui, itum, II, kiwuta, tuntea kipua, waluilla, l. doleo *etc.*, minua kiwiſtää, ſärkee, pakoittaa, polttaa, porottaa, kolottaa, juumottaa, ſärmii, raiſtaa, minua kirmoilee, minun tekee kipiätä j. m. ſ., dolet pes, caput (jalkaa jne. ſärkee); dolent oculi, latera, pulmones. 2) mielihaikialla tuntea, mielikarwaudella, mielipahalla tuntea l. katſella, ſurkutella, ſurra, olla pahoilla mielin, l. doleo *etc.*, ſydäntäni kiwiſtää, ſydäntäni karwaſtelee, kirwelee, wihawoitſee, muikaiſee, leikkaa, kaiwelee, ſydämmeni kuolee, mieltäni pahoittaa, apiakſeni painuu, minun tulee ſurkia j. m. ſ., casum, vicem cujus; inferiores non dolere (debent), se a suis superari; laude aliena, clade accepta; wäliſti: de, ex quo t. qua re; pro gloria imperii (olla huoliſſaan kunnian tähden); quod, quia, si; jöta myöskin aſioiſta puh.: tehdä haikiata, ſukaiſta ſydäntä, nihil cuiquam doluit (ei yhdenkään tehnyt haikiata l. ollut haiku).

dōliolum, i, *n.* (ſeur.), tynnyrinen.

dōlium, ii, *n.* tynnyri, wiina-aſtia.

dolo, I, weiſtää (kirweellä), robur; werr.: quem fuste (ſiwellä l. pielſää hywänpäiwäiſeksi), run.; kuw.: historiam (ſiiwota).

dolo l. **dōlon**, ōnis, *m.* rautapäinen ſaikka, jonkunlainen peitſi; werr. kärpäſen piſtin. 2) etupurje.

Dolopes, um, *m.* Theſſalian kanſakuntia; jöta **Dolopia**, ae, *f.* Dolopialaiſten maa.

dolor, ōris, *m.* (doleo), kipu, walo, ſärky, kiwiſtys, pakoitus, kolotus, *gen.* kera, eſim. pedum, articulorum, t. *abs.* *b)* mielihaikia, mielipaha, mielikarwaus, ſydämmen kiwiſtys, ſuru, nyrkkämieli, harmi, ſuuttumus, närkäſtys, wiha, injuriae, repulsae; dolorem capere ex *etc.* (ſaada jötakin), accipere ex l. yhſ. qua re (tuntea jötakin, jnkin tähden), percipere ex *etc.* j. m. ſ.; si cadit in quem animi dolor; in dolore esse; dolorem cui facere, efficere, dare, afferre, commovere; magno dolore affici; dolorem abjicere, deponere; hoc est mihi dolori; quo dolore incensus (kiuſaſta); jöta puhetaiteeſſa: helleyttäminen, helleyttäwä l. innokas lauſeparſi.

dolōse, *Adv.* wilpilliſeſti, petolliſeſti.

dolōsus, 3, (ſeur.), juonikas, koukkuinen, häijynrettinen, wilpillinen, petollinen, wiettelewäinen.

dolus, i, *m.* juoni, keikkine, temppu, häijy keino, wilppi, petos, malus; dolum nectere; per dolum ac proditionem; run.: fabricator doli (ſ. o. Troian hewon) ja doli tecti (ſ. o. harhakäytäwät).

domābilis, e, (domo), keſywä, maſenewa.

domesticus, 3, (domus), huoneellinen, kotoinen, parietes (huoneen); vestis (koto-, pito-); domesticis rebus interesse (huoneelliſet, talolliſet ſeikat); run.: d. otior (ſ. o. kotona, kodiſſa). *b)* huonekunnallinen, huonekuntaa koſkewa, perheellinen, huoneellinen, kotoinen, koti-, ja myöskin: yhſiheimoinen, omainen; likimäinen, luctus, usus et consuetudo, mala; homo d.; jöta *subst.* domestici, perheenjäſenet, huonekuntalaiſet. 2) werr. oma, kotoinen, kotimainen, omamainen, iſänmainen, erityinen, judicium; Furiae (omaſſa poweſſa riehuwat); d. rebus minus robustum esse (omilta, omantakeiſilta woimilta); copiae, opes; mos, hostes, insidiae; bellum (ſiſallinen, kanſalaiſſota); domestico summo genere esse

(kotimaasſanſa olla ſuurta ſukua); res, literae y. m.

domicilium, ii, *n.* (domus), aſunto, aſuinmaja, aſuinſija, -paikka, -tila, oloſija, koto; *plur.* domicilia myös: tilukſet. *b)* kuv. aſema, peſä, imperii, gloriae, superbiae j. m. ſ.

domina, ae, *f.* (dominus), emäntä, perheen-emäntä; jöta ylim. waltianna, haltiatar, eſim. jumalattariſta puh. *b)* kuv. haltiatar, hallitſia, eſim. fors d. campi; voluptates blandissimae dominae.

dominātio, ōnis, *f.* (dominor), hallinto, walta, eritt. rajatoin walta, yliwalta, ylkſiwaltaiſuus, ehdonwalta; kuv.: rationis in quid; in judiciis.

dominātor, ōris, *m.* (dominor), hallitſia, haltia.

dominātrix, īcis, *f.* (ed.), haltiatar.

dominātus, us, *m.* (dominor), hallinto, walta, eritt. rajatoin walta, yliwalta, ehdonwalta, dominatum imperio tenere (täyſiwaltaiſeſti hallita); kuv.: animi; cupiditatum j. m. ſ.

dominium, ii, *n.* (dominus), wieraspito, keſtinki.

dominor, I. (ſeur.), olla herrana, wallita, hallita, in *abl.* t. *acc.* kera; inter quos; *abs.*; *pass.*: dispari domino (olla iſännän halluſſa, huoneeſta puh.), run.; — werr.: inter culta (ſaada walta, rikkaruohoiſta puh.), run.; dominatur libido, consilium, fortuna y. m.

dominus, i, *m.* (domus), iſäntä, herra, haltia, rerum suarum, navium; *abs.* 2) ylim. herra, ſ. o. päämies, pää, päällikkö, eſimies, waltamies, hallitſia, wallitſia, ehdonwaltias, wäkiwaltias, omnium gentium; legum, judiciorum, belli, pacis, foederum, capitis, pecuniae j. m. ſ.; populi (ſ. o. tyranni); umbrarum (ſ. o. Pluton), run.; kuv.: liberati gravissimis dominis, terrore et metu. *b)* toimittaja, pitäjä, eſim. julkileikkilöin; convivii, epuli (iſäntä).

domiporta, ae, *f.* (domus-porto), huoneenkantaja (kotelosta l. torskunkengästä puh.).

Domitius, 3, romal. ſukunimi; *adj.* yhtä kun **Domitiānus**, 3, domitianinen, Domitiukſen.

domito, āre, (domo), keſyttää, boves, run.; run.: currus (ohjata).

domitor, ōris, *m.* (domo), keſyttäjä, equorum; run.: maris (ſ. o. Neptuni). *b)* werr. lanniſtaja, woittaja, armorum, Persarum, Hispaniae Galliaeque.

domitrix, īcis, *f.* (ed.), keſyttäjätär.

domitus, us, *m.* (ſeur.), keſytys, quadrupedum.

domo, domui, domitum, I, keſyttää, beluas; jöta domitus, keſy, pecus. 2) werr. maſentaa, taltuttaa, lanniſtaa, woittaa, alamaiſuuttaa, eritt. ſodaſſa, bello, armis; nationes; vim fluminis; run.: uvam praelo (ſ. o. puſertaa), quid ferventibus undis (ſ. o. pehmiäkſi keittää); libidines (hillitä).

domuitio, ōnis, *f.* (domus-itio), kotiin palajaminen.

domus, us ja i, *f.* huone, aſunto, aſuinmaja l. -kartano, koto; run. werr. kaikenlainen rakennus, aſuinpaikka, oloſija, oltawa, ſuoja, eſim. Labyrinthiſtä, jumalain, tuulten, eläinten aſumiſta puh.; jöta *a)* huone, ſ. o. huonekunta, perhekunta, perhe, ſuku; wäliſti: philoſophiallinen oppi- l. lahkokunta; ja myös: huoneenhallitus, talous, talonpito, regere domum. *b)* kotimaa, ſyntymä- l. iſänmaa. 2) *adv.*: domi, kotona, kodiſſa, kotoſalla, huoneeſſa, kotimaaſſa, kotiſijoilla, kotiperillä; domi meae, tuae jne., alienae, domi Caesaris (minun jne., Caeſarin huoneeſſa); uſein: et domi et militiae, domi (domique) militiaeque, domi bellique, domi vel belli, in pace et domi, waltio- ja ſotatoimiſſa l. -ſeikoiſſa, rauhaſſa ja wainoſſa; domi est mihi l. habeo (minulla on omaſta takaa); — domum, kotiin, kotia, kotoſalle, huoneeſen, kotimaahan, kotiperille; domum meam, tuam jne., domum Roscii (minun jne., Roſciuſſen huoneeſen), ja uſiammiſta puh.: ut domos suas discederent; — domo, kotoa, kodoſta, kotimaaſta.

dōnārium, ii, *n.* (donum), pyhälahjain ſäilytyspaikka; jöta 2) pyhähuone, temppeli, alttari. *b)* itſe jumalille pyhitetty lahja, pyhälahja l. -annin.

dōnātio, ōnis, *f.* (dono), lahjoitus.

dōnec, *Conjunct.* (ſeur.), ſiksi kun, ſiihen asti kun, kunnes, *indicat.* ja *conjunct.*

kera. 2) niin kauan kun, sillä aikaa kun, sillä wälillä kun, *indicat.* ja *conjunct.* kera. *b)* kieltolausetten jälkeen: ennen kun.

dōnicum, *Conjunct.* = donec.

dōno, I, (seur.), quid (quem) cui, lahjoittaa jtakin jklle, antaa (lahjaksi), suoda, jättää jtakin jklle, esim. munera civibus, praedam militibus; run.: nubibus irrita (mandata), s. o. jakaa turhiksi pilwille, ja loricam habere (lahjoittaa pidettäwäksi, omaksi); jsta kuw. panna alttiiksi, luowuttaa, uhrata, amicitias reipublicae. *b)* antaa anteeksi, esim. welka, mercedes habitationum conductoribus; kuw. jkn mieliksi, jkn tähden jättää rankaisematta, armoittaa, donatur populo Romano (tuomitaan wapaaksi Roman kansan mieliksi). 2) quem qua re, lahjoittaa jklle jtakin, esim. cohortem militaribus donis; quem civitate; quem magnis muneribus (s. o. awaralta, kosolta lahjoittaa jkta).

dōnum, i, n. (do), wapaa-ehtoinen annin, lahja; militare (sodassa tawallinen palkinto); run.: ultima l. suprema (wiimeinen kunnian-osotus, hautaus), coelestia (s. o. Vulkanin sepittämät), Cerealia l. Cereris (s. o. jywät l. leipä). *b)* jumalille kannettu annin, pyhä-, uhri-annin l. -lahja, uhri, quae (cratera) donum Apollini portaretur; feralia (kuolin-uhri), run.

Donūsa, ae, *f.* Arkipelagin meren saaria.

Dōres, um, *m.* yksi Hellan kansan päälahkoja, sadun mukaan Hellenin pojasta Doroosta syntyperää. Siitä: **Dōricus,** 3, dorilainen, run. kreikalainen, ja samoin: **Dōrius,** 3, ja **Dōris,** idis, *f.; subst.* Dōrici, orum, ja **Dōrienses,** ium, *m.* Dorilaiset, *adv.* Dorice, Dorilaisten kielenparren mukaan.

Dōris, idis, *f.* Okeanoon tytär, Nereuksen puoliso; jsta run. meri, amara. 2) wanhemman Dionysioon puoliso.

dormio, IV, nukkua, maata; kuw. olla joutilaana t. huoletoinna.

dormīto, I, (ed.), olla unissansa, nukkua l. waipua uneen; kuw. olla joutilaana, uneksia.

dorsum, i, *n.* selkä, ihmisten ja eläinten. *b)* werr. selkä, seläke, harja, harjanne, montis; jugi (s. o. wuorenpaltta, -rinne, -kuwe); jsta myöskin: kallionhuippu, kallio, t. hiekkariutta l. säikkä.

Dorylaeum, i, *n.* Phrygian kpgeita; jsta **Dorylenses,** ium, *m.* Dorylaeumin asukkaat.

doryphorus, i, *m.* keihäänkantaja, kuuluisa Polykleitoon weistämä kuwa.

dos, dōtis, *f.* (do), myötäjäiset, läksiäiset, läksiäis-anti, morseuslahja, naimatawara; werr.: verborum, hanke; kuw. ylim. lahja, omaisuus, corporis (luonto), oris (taito), formae (kauneus), run.

dōtālis, e, (ed.), läksiäis-antia l. morseuslahjaa koskewa, myötäjäis-.

dōtātus, 3, *PA.* hywin, rikkaasti hankittu l. warustettu; werr.: formā (kauneudella), run.

dōto, I, (dos), warustaa myötäjäisillä, hankkia; run.: dotari sanguine Trojano (s. o. saada Troialaisten werta morseuslahjaksi) ja funeribus (haudattaa komiamenoisesti).

drachma, ae, *f.* kreikalainen raha, romalaisen denarin werdinen.

draco, ōnis, *m.* suuri kärme, lohikärme; werr. eräs tähtisikerö.

dracōnigena, ae, *c.* (draco-gigno), kärmeenkantama l. -synnyttämä, urbs (s. o. Theban kpki), run.

Drepana, orum, ja **Drepanum,** i, *n.* eräs Sikelian kpki; jsta **Drepanitānus,** 3, drepanalainen, *subst.* Drepanitāni, orum, *m.* Drepanalaiset.

dromas, adis, *m.* pikajuoksuinen, camelus, s. o. dromedari.

Dromos, i, *m.* Spartan lähinen juoksemo l. kilpakenttä.

Druentia, ae, *f.* Gallia Narbonensi:n jokiloita.

Druidae, arum, ja **Druides,** um, *m.* Druidit, muinoisten Keltiläisten papit ja wiisaat.

Drūsus, i, *m.* romal. liikanimi.

Dryas, adis, *f.* puun- l. metsänneito l. -impi, puutar, metsätär, taw. *plur.*

Dryopes, um, *m.* pelasgilaisia kansakuntia.

dubie, *Adv.* epäilewäisesti, epätietoisesti; non l. haud dubie, epäilemättä, epäämättä, wäittämättä, warmaan, ilmeisesti.

Dūbis, is, *m.* Gallia Lugdunensi:n joki.
dubitābilis, e, (dubito), epäiltäwä, epäilyksen alainen (josta epäillään).
dubitanter, *Adv.* epäilewäisesti, dicere quid. 2) epäröiten, empien, hidastellen, recipere; non d. (arwelematta).
dubitātio, ōnis, *f.* (seur.), epäileminen, epäilyksisä l. epätiedossa oleminen, epätieto, epäilys, dubitationem afferre; sine ulla dubitatione (s. o. aiwan warmaan, juuri wissiin, toden todesti); juris (s. o. kenen puolella oikeus lienee), adventūs (tulosta); de omnibus rebus; si quando dubitatio accidit, quale sit id *etc.*; quum hic locus nihil habeat dubitationis, quin *etc.*; josta mietintö, tutkinto. 2) epäröiminen, empiminen, epäneuwoisuus, laksimielisyys, hidasteleminen, sine (ulla) dubitatione l. nulla interposita dubitatione (warsin arwelematta, hiukkaakaan wiipymättä).
dubito, I, (runko dubo, duo), horjua kahtaalle l. sinne tänne (ajatuksen suhteen), olla epätietoinen, olla epäilyksisä jostakin, epäillä jotakin, jtakin, de qua re, esim. de fide cujus, de indicando; hoc, illud, haec, quod j. m. s.; dubito, quid de republica sentias; non dubito, quid nobis agendum putes; dubito, quemadmodum exponam (en tiedä miten kerronnen); desinite dubitare, utrum sit utilius *etc.* - - an *etc.*; honestumne factu sit an turpe dubitant; dubito, num idem tibi suadere, quod mihi debeam; dubito an hunc primum ponam (en tiedä, enkö asettane jne., s. o. ehkä lienee minun pitäminen häntä ensimäisenä); *Pass.*: dubitor, an dea sim (epäillään, tokko lienen jumalatar), run.; non dubito (en epäile, s. o. warmaan tiedän) ynnä seur. quin (että) t. *acc. c. inf.*, esim. non dubitari debet, quin fuerint ante Homerum poetae; non dubito, fore plerosque; siwulausetta kiellettäissä: non dubito, quin offensionem negligentiae vitare atque effugere non possim, s. o. luulen, ett'en woi jne.; werr. olla epäwakainen, fortuna dubitat. *b)* miettiä, mieltää, tutkia, percipe, quid dubitem, run.; restat, ut hoc dubitemus, uter - - occiderit. 2) horjua l. huojua sinne tänne (päätöksen suhteen), olla epäneuwoinen, olla kahden waiheella, kahdella päällä, epäyksisä, epäröitä, empiä, epäillä, arwella, hidastella, taw. *inf.* kera t. *abs.*; wälisti: non dubito, quin - -.
dubius, 3, (duo), kahtaalle liikkuwa, kahtaastelewa, sinne tänne häilywä, fluctus. 2) kuw. epäilewä, epäilyksen alainen, epäilyksisä olewa, epätietoinen, ja wälisti: epäneuwoinen, laksimielinen, animum cujus dubium facere (epäyttää); equites visi ab dubiis, quinam essent; non l. haud dubius ynnä seur. quin t. *acc. c. inf.*, warmaan tietäwä, että; d. sententiae (horjuwa mieleissään); d. salutis (pelastuksesta epäilewä), run.; sententia, voluntas; hostes. *b)* epäiltäwä, epäilyksen alainen, kahdenwaiheinen, ratkaisematoin, epätietoinen, tietämätöin, epämääräinen, määräämätöin, victoria, praeda, laus, salus; coelum (s. o. sumia, pilwinen), lux, nox (aamu-, iltahämärä), run.; haud d. rex, dux, consul, praetor, hostis, epäilemätöin, tietty, ilmeinen; haud dubii Galli (warmat, puhtaat, sukuhunsa olewaiset). Critt.: dubium esse, olla epäiltäwä, epätietoinen, ja in dubio ponere, päättää tietämättömäksi, ynnä seur. ne l. utrum - - an. Usein: haud (non) dubium esse, ynnä seur. quin t. *acc. c. inf.*; dubium habere, in dubium vocare (epäillä, pitää epäiltäwänä); sine dubio (harw. procul dubio), epäilemättä, kieltämättä, waittamattä, wissiin, warmaan. *c)* arweluttawa, waarallinen, hätäinen, pulainen, hankala, res; loca; josta in dubio esse, olla waarassa, kaupalla; in dubium devocare l. revocare quid (heittää waaran alttiiksi l. alaiseksi, panna kaupalle). 3) moninainen, coena (runsas), run.
ducēni, ae, a, kaksisataa erältänsä, kaksisataa kukin (kutakin päälle, kullekin, kultakin), kaksinsadoin.
ducentēsimus, 3, (seur.), kahdessadas.
ducenti, ae, a, (duo-centum), kaksisataa.
ducenties, *Adv.* (ed.), kaksisataa kertaa.
dūco, duxi, ductum, III, wiedä, käyttää,

taluttaa, kuljettaa, johdattaa, saattaa, principes secum; quem in Hispaniam, Delphos j. m. ſ.; quem vinctum ad regem l. pyſ. quem, feram bestiam; quem in triumpho; natum per singula (wiedä ympäri), run.; classem in oram; aquam per fundum cujus (juoksuttaa); navem per undas, run.; vix quä singuli carri ducerentur (ſ. o. pääſi kulkemaan); run.: duci rerum ordine (ſ. o. kertoa tapahtumat järjeſtänſä, ſätkälleen); ducit via ad undas, iter ad urbem j. m. ſ., wiedä, wetää, johdattaa, run.; se d., lähteä pois, a Gadibus; jöta ylim. ottaa mukaanſa, tuoda myötänſä, quem secum, eſim. mulierculas suas, multitudinem j. m. ſ.; uxorem in convivium; praemia sua (ſaada käteenſä), run.; diem, noctem, tuottaa (tähdiſtä puh.), run.; — kuw.: vota bonos ad exitus, johdattaa, ſaattaa, run. Critt. *b*) uxorem, wiedä waimo kotiin, ſ. o. naida, ja ſamoin: d. quam, filiam cujus, in matrimonium filiam cujus, ottaa waimokſenſa l. awiokſenſa; uxorem cui (tuoda waimo jkle), run. *c*) wiedä (pois) oikeuteen j. m. ſ., quem in jus (haaſtaa lakiin); quem in carcerem, in vincula; quem ad mortem, wiedä kuolemaan, meſtauttaa. *d*) ſotapäällikkönä wiebä, käytäyttää, matkauttaa, laskettaa ſotajoukko (jhnkin), exercitum locis apertis, ab Allobrogibus in Segusianos, in fines Suessionum; cohortes ad munitiones, copias contra quem; harw. kuljettaa edellä l. etupääſſä, sex legiones expeditas; *Pass.* duci, askella, kulkea, quam in partem ducerentur; uſein *abs.* ducere, astua, marsſia, retkiä, matkata, painaa, (Mettus) ducit, quam proxime ad hostem potest; imis montibus, inter hostium agmen j. m. ſ. ducere. Siitä ylim. johdattaa, eſimiehitä, päämiehitä, päälliköitä, komentaa, exercitum; primum pilum, johdattaa Triarein enſimäiſen manippelin enſimäiſtä centuriaa, ſ. o. olla enſimäiſen arwoſijan Centurio; ordinem (toimittaa Centurionwirkaa, olla Centurion arwoinen); werr. johdattaa, päämiehitä, olla etupääſſä l. etunenäſſä, enſimäiſenä, familiam, olla jkn joukkion päänä, ja myöskin jöta perus-opiſta puh.: olla ylinnä oppirakennukſeſſa; funus (johdattaa ruumiinſaatto, pitää l. laatia hautajaiſet); pompas (johdata juhlaretkiä), choros, choreas (johdattaa, rakennella), run. *e*) johdattaa, polweuttaa, juontaa jötakin, progeniem a sanguine Trojano, ortum ab Elide, genus Olympo, run.; nomen, initium, principium ex, ab *abl.* kera, honestum ab iis rebus j. m. ſ., johdattaa; jöta ductus, polweuwa, ſtinnyt, ſyntyperää, ab Agenore, run. 2) wetää, aërem l. animam spiritu (hengittämällä lainota, hengittää); vitam et spiritum (elää ja hengittää); succos neotaris, Liberum, poculа (täyſin ſiemyin wetää, juoda, appaa, kaataa), run.; ferrum vaginä, mucronem (ſiwaltaa), run.; sortem, wetää (ulos) arpa, jöta werr.: quem sorte, arwanlyönnillä walita; remos (ſoutaa), alterna brachia (meloilla toiſella ja toiſella kädellä), lanas (lappaa, kehrätä), ubera (ſ. o. lypſää), frena manu (hallita), ilia (tuhoſtua), crinem, wetää peräſänſä (tähdiſtä puh.), run.; os (weulottaa); run.: de pectore gemitus (huoata ſydämmen pohjaſta). *b*) wetää yhteen juoneen j. m. ſ., ſ. o. rakentaa, laatia, kuwata, ſynnyttää, ſuorittaa, parietem; vallum ex castris ad aquam; fossam (luoda, kaiwaa, kaiwattaa); vallum fossamque per tantum spatii; murum (laskea); arcum (ex) pumice et tophis, run.; orbem (wetää piiri); literam in pulvere (piirtää, kirjata), vivos vultus de marmore, run.; run.: epos, carmen; alapam cui (jukaiſta jkta korwalle), run.; *Pass.* duci haawoiſta puh., jotka umpeawat ja tekewät rupea, jöta cicatrix ducitur (haawa tekee rupea). Siitä: *c*) kuw. pitkittää, wenyttää, wiiwyttää, bellum (longius, in hiemem), rem (longius, prope in noctem) j. m. ſ.; tempus; diem ex die (lykätä määräaika päiwästä päiwään); quem, pyſytellä, odotuttaa jkta, t. run. pitää pilkkana, pettää jku; jöta ylim. wiettää, kuluttaa, menettää, elellä, aetatem in literis; noctem ludo, horas flendo,

run.; somnos, nauttia, run. *d)* wetää puoleenſa, carmine silvas, run.; *abs.*: sibi quisque d. (haalia puoleenſa, omiſtaa itſelleen); werr. ottaa, ſaada, formam (muodoſtua), colorem (wärittyä), pallorem (kalwettua), rimam (tehdä rako, paota, haljeta), nomina, notam (kantaa), run.; jöta kuw. wetää puoleen, houkutella, wiehättää, mielyttää, taiwuttaa, waikuttaa, ſaattaa, quā (virgā) somnos ducit et arcet, run.; in errorem, run.; taw. *Pass.*, eſim. duci auditione fabellarum; duci errore ad credendum; imagine tauri duci (wieteltää, petettää), run.; uſein ductus, johdatettu, wiehätetty, non magis amore quam more; caritate patriae ductus (woitu iſänmaan rakkaudelta l. yhſ. iſänmaan rakkaudeſta). *e)* laskea, lukea, laskea yhteen, nonaginta medimnūm milia; werr.: cujus rei rationem ducere, pitää lukua jötakin, ajatella jtakin, eſim. salutis suae, officii; suam rationem (ajatella omaa etuanſa); jöta lukea, quid in malis (pahain ſekaan); quem in numero hostium (wihollisten joukkoon) l. yhſ. deorum numero (ilman in ſanaa); barw.: in locum affinium (lukea heimolaiſtenſa luokkaan). Uſein ylim. arwata (jotenkuten, jkſikin), pitää (jnakin), katſoa, päättää, arwella, luulla (jkſikin), quid parvi, pluris (pitää polkuna l. tyhjänä, ſuurempana); quid minoris (pitää wähänarwoiſempana); quid pro nihilo ducit (ei pidä minäkään, ei pane mikſikään); innocentiam pro malevolentia, ea pro falsis; quid laudi (lukea kiitokſekſi); quem despicatui (halwella jkta); quem tantā poenā dignum (katſoa jku rankaiſtukſen anſainneekſi); quem idoneum; victoriam praeclaram; quid flagitium; quid satius (pitää jtakin parempana); omnia bello potiora (katſoa mikä tila tahanſa ſotaa paremmakſi); *acc. c. inf.*

ducto, I, (ed.), wiedä, kuljettaa, käytäntää, johdattaa, eſimiehitä, päämiehitä, exercitum per loca; exercitum in Asia; equites in exercitu.

ductor, ōris, *m.* (duco), johtaja, kuljettaja, johtomies, itineris (tien-opas); eritt. johdattaja, päämies, ſotapäällikkö, ordinum j. m. ſ., t. *abs.*

ductus, us, *m.* (duco), johto, weto, aquarum (weſijohto); muri (käynti); oris (kaswoin murteet l. muoto); eritt. johdatus, johdanto, päämiehitys, ſotahallinto, komento.

dūdum, *Adv.* (diu-dum), äsken, äskettäin, wasta-ikään, äsken-ikään, hetki aikaa, wähä aika takaperin, ennen. *b)* jam dudum, jo aikaa, jo kauan aikaa, jo kotwa l. tuokio aikaa, jo hetki aikaa; t. heti, kohta, wiipymättä, run.

Duellius (Duīlius, Duillius), ii, *m.* C., romal. ſotapäällikkö, joka ſai enſimäiſen meriwoiton Karthagolaiſista.

duellum, i, *n.* = bellum.

duim, duis, duint, yhtä kun dem, des, dent.

dulce, *Adv.* makiasti, ſuloiſesti.

dulcēdo, inis, *f.* (dulcis), makeus; jöta *b)* kuw. ſulo, ſuloiſuus, ihanuus, hiſmarrus, armaus, orationis, gloriae, irae j. m. ſ.; ja myös: wiehätys, mielenteko, halu, potestatis, praedandi, plebejos creandi.

dulcesco, ere, (dulcis), maeta, käydä makiakſi.

dulciculus, 3, (ſeur.), makianmoinen, imakka, potio.

dulcis, e, makia, imanne, animal sentit et dulcia et amara; poma, vinum, olivum, sapor ỹ. m., run.; *subst.* dulce, is, *n.* makujuoma. *b)* kuw. makia, metinen, imarta, ſuloinen, mieluiſa, wiehättäwä, ihana, orator; nomen libertatis; os (mielellään kuultu), run.; eritt. ystäwyyden l. rakkauden kohdiſta puh.: ſimaſukainen, ystäwällinen, hywänlaitainen, ſuloinen, herttainen, armas, rakas, kultainen, kallis, amicus; amicitia; conjux, nata, run.; optime et dulcissime frater.

dulciter, *Adv.* makiasti, ſuloiſesti.

dulcitūdo, inis, *f.* (dulcis), makeus.

Dūlichium, ii, *n.* eräs Jonian meren ſaari, Ithakasta etelää päin, Odyſſeen waltakuntaa; jöta **Dūlichius**, 3, Dulichiumin ſaarta ja run. Odyſſeſta koskewa, dux (ſ. o. Odyſſeus), rates, manus (ſ. o. Odyſſeen), run.

dum, *Conjunct.* ſillä aikaa kun, ſillä wälillä kun, kun, niin kauan kun, taw.

indicat. kera, me, dum disputo, attente audiatis (haastellesſani); dum haec in colloquio geruntur, Caesari nuntiatum est; quae divina res dum conficiebatur, quaesivit a me *etc.* (tuota pyhää toimitusta tehtäiſsä); dum Alexandri similis esse voluit, Crassorum inventus est dissimillimus (tahtoiſsaan olla Alexanderin kaltaiſena); ne consul Catilina fieret, dum tu accusationem comparares (ſillä wälillä kun); — hinc abite, dum est facultas (niin kauan kun); haec civitas dum erit, laetabitur; d. sine periculo liceret, excederet Gadibus. *b)* kieltoſanain keralla: wielä, nondum (ei wielä), nec l. neque d. (eikä wielä), vix d. (tuskin wielä, tuskin waſta), nullus d. (ei kukaan l. mikään wielä), nihil d. (ei mitäkään wielä); nedum (ſaati, ſaatikka). Wälisti imperativeihin liitettynä: nyt, nyt ſiis, -han (-hän), -pa (-pä), eſim. agedum, agitedum. 2) ſiksi kun, kunnes, taw. *conjunct.* kera, eſim. exspecta, dum Atticum conveniam; differant in tempus aliud, dum defervescat ira; ut spatium intercedere posset, dum milites convenirent; harw. *indicat.* kera: ego opperior, dum ista cognosco; dum redeo, pasce capellas, run. *b)* ſaati, ſaatikka, jahka, ſaati waan, joſ waan, kun waan, aina *conjunct.* kera, eſim. dum res maneant, verba fingant arbitratu suo; taw. wahwiſtettuna: dummodo; jöta dum ne ja dummodo ne, ſaati waan ei.

dūmētum, i, *n.* (dumus), tappurapenſahikko, tappuriſto; kuw. turhiſta tutkinnoiſta, wiiſaſtelemukſiſta j. m. ſ. puh., Stoicorum.

dum-modo, *Conjunct.* ſaati, ſaatikka, jahka, ſaati waan, ja d. ne, ſaati waan ei, kun waan ei, *conjunct.* kera.

dūmōsus, 3, (dumus), tappurapenſainen, tappurainen.

dumtaxat (dunt.), *Adv.* (dum-taxo), alkp. kun tarkoin arwaa (aſian), tyyſkäsi pannen, joko *a)* ei enemmin kun oikia määrä, ſ. o. ainoaſtanſa, yksiſtänſä, waan, itaque corpus d. suum ad id tempus apud eos fuisse; tai *b)* ei wähemmin kun oikia määrä, ſ. o. wähintänſäkin, ainakin, ni te exspectari viderem d. ad prid. Non. Mai.; coluntur tamen simulatione d. ad tempus. 2) mikäli, mini, mitä - - tulee, quod ipsum etsi non iniquum est in tuo d. periculo.

dūmus, i, *m.* tappurapenſaš.

duo, ae, o, *[neutr.* wanhantapaiſesti dua; *gen.* wäliſti: duūm; *acc.* duo ja duos], kakſi, d. triumphi, collegae, bella j. m. ſ.; kahdeſta tietyſtä puh.: nuot kakſi (mainittua), molemmat, d. consules, d. veteres imperatores.

duodecies, *Adv.* (ſeur.), kakſitoiſta kertaa.

duodecim, (duo-decem), kakſitoiſta; d. (XII) tabulae l. yſ. duodecim, kahdentoiſta taulun laki.

duodecimus, 3, (ed.), kahdeſtoiſta.

duo-dēni, ae, a, kakſitoiſta eräkäntänſä, kakſitoiſta kukin (kullekin, kutakin pääle, kultakin), t. kakſitoiſta yhteenſä.

duo-dē-quadrāgēsimus, 3, kahdekſaasneljättä, ja **duo-dē-quadrāginta**, kahdekſanneljättä.

duo-dē-quinquāgēsimus, 3, kahdekſaswiidettä, ja **duo-dē-quinquāginta**, kahdekſanwiidettä.

duo-dē-trīciens, *Adv.* kahdekſankolmatta kertaa.

duo-dē-trīginta, kahdekſankolmatta.

duo-dē-vīcēni, ae, a, kahdekſantoiſta eräkäntänſä l. kukin (kutakin pääle).

duo-dē-vīcēsimus, 3, kahdekſaſtoiſta, ja **duo-dē-vīginti**, kahdekſantoiſta.

duplex, icis, (duo-plico), alkp. kakſilaskuinen, jöta kahdenkertainen, kakſinainen, murus, fossa, vallum, cursus. *b)* werr. puoliskoittu, halkaiſtu, kakſijakoinen, ficus, run.; molemmat, palmae, manus, run.; wahwa, pakſu, jyrkiä, amiculum; pannus, run. 2) kuw. kakſikielinen, kakſimielinen, wiekaš, kawala, Ulixes, run.

duplicārius, ii, *m.* (ed.), kahdenkertaiſen palkan ſaaja ſotamies.

dupliciter, *Adv.* kahdenkertaiſesti.

duplico, 1, (duplex), kahdiſtaa, kakſikerroittaa, tehdä kahdenkertaiſeksi, numerum; modum hastae; exercitum; verba, kertoa, t. myöskin: tehdä kakſiosainen ſana, yhdiſtää; werr. ſuurentaa, enentää, kartuttaa, umbras, run. *b)* run. taittaa yhteen, wääriſtää l. lyömiſtää yhteen, poplitem, virum.

duplus, 3, (duplex), kaksiwertainen, kahtamoinen, kahdenkertainen, kahta suurempi, kahta wertaa l. kertaa suurempi, enempi, pitempi j. m. s., pars, pecunia; *subst.* duplum, i, *n.* kaksi sen wertaa, poenam dupli subire l. in duplum ire, s. o. maksaa riitakappaleen kaksiwertainen arwo.

dupondius, ii, *m.* (duo-pondo), kaksi asia (rahana), d. tuus (kaksi asia sinun omaisuuttasi).

dūrābilis, e, (duro), kestäwä.

dūre ja **dūriter**, *Adv.* kowasti, raskaasti. Eritt. 2) kuw. karkiasti, jyrkiästi, köhmiästi, jähmäkästi, kankiasti, taitamattomasti. *b)* kowasti, kowankurisesti, tylysti, waljusti, ankarasti, jyrkästi, consulere in quem; durius consulere vitae suae (lopettaa itsensä).

dūresco, durui, III, (durus), koweta, karjeta, piintyä, kilsottua, durescit humor; durescit campus, limus, run.

dūritas, ātis, *f.* (durus), kowuus, jyrkyys, karkeus, orationis.

dūriter, *Adv.* k. dure.

dūritia, ae, *f.* (durus), kowuus, karkeus, ferri, saxi, run. 2) kuw. kestyttäwä, kowankurinen elinlaatu, kowankurisuus, kestäwäisyys, virilis; a pueritia consueta; duritiae studere, se dedere (ahkeroita kestäwäisyyttä, lyöttäytä kowankuriselle elämälle). *b)* kowa, tyrmiä mieli, tunnottomuus, armottomuus, tylyys.

dūrius l. **dūrĕus**, 3, puinen.

dūro, 1, (durus), kowentaa, caementa calce, scutale crebris suturis; terram (piinnyttää, auringosta puh.), ossa in scopulos (kallioiksi), run.; uvam fumo (kuiwata), run.; kuw. *a)* kestyttää, karaista, terästää, piidyttää, raskaasen työhön totuttaa, wahwistaa, se labore; humeros ad vulnera, natos gelu, run.; eritt. *Pass.* durari, kestyä, piityä, malis, bellis, usu armorum j. m. s., adversus omnia humana mala; jäta tehdä tunnottomaksi, saecula, run. *b)* kestää, sietää, laborem, run.; aequor, run. 2) *intrans.* koweta, karjeta, maasta puh., run.; kuw. *a)* kärsiä, kestää, durate, run.; sub pellibus; extra tecta (tarjeta). *b)* kestää, pysyä, pitkittää, olla.

Dūrocortorum, i, *n.* Remiläisten pääkyki Gallia Belgica:ssa.

dūrus, 3, kowa, karkia, luja, ferrum, silex, aratrum, run.; cutis (kuiwettunut), run.; werr. äänen puolesta: sujumatoin, ja maun: kalsia, karmia. 2) kuw. kestynyt, kestäwä, karaistu, terästynyt, piitynyt, kowankuriseen elinlaatuun tottunut, jäta myös: woimakas, tarmokas, wahwa, Spartiatae; genus in armis (s. o. sotaisa); Dardanidae, Aeneadae, gens, messor, ilia messorum, run.; juvenci, run. *b)* karkia, jyrkiä, törkiä, raaka, siwistymätöin, epäsiisti, epäsiewä, ut vitä sic oratione, t. et oratione et moribus; poeta; doctrina; os (häpiämätöin); jäta eritt. kowa, tyly, walju, jyrkkä, tyrmiä, jäykkä, ja myös: tunnotoin, armotoin, ankara, tuima, homo, judex; animus, virtus; Ulixes, Mars, Dis, run.; pater, pectus, jussa, vultus j. m. s., run. *c)* kowa, kolkka, rasittawa, waikia, waiwaloinen, työläs, tukala, pulainen, ahdas, wastainen, anni tempus, tempestates, subvectio; servitus, conditio, nomen, verbum; si quid erat durius (jos oli pahempaa mitäkin peljättäwänä, jos liian kowin ahdistettiin); jäta *subst.* dura, orum, *n.* waiwat, wastukset.

duumvir, viri, *m.* (duo-vir), taw. *plur.* duumviri, Duumwirit, kahdennusmiehet, s. o. kaksijäseninen wirkakunta Romassa, asetettu *a)* waltiorikoksen tutkimiseksi ja tuomitsemiseksi, d. perduellionis. *b)* Sibyllan kirjain säilyttämiseksi, sacrorum l. sacris faciundis. *c)* temppelirakennusten teettämiseksi, tilaamiseksi ja wihkimiseksi, aedi faciendae, locandae, dedicandae. *d)* sotalaiwain hankkimiseksi ja johdattamiseksi, navales. 2) ylimmät wirkamiehet municipioissa.

dux, ducis, *c.* (duco), johdattaja, johtaja, johtomies, tienopas, locorum; run.: gregis, pecoris (*i. e.* aries), armenti (*i. e.* taurus); jäta ylim. johdattaja, esimies, pää, regendae civitatis; adversariae factionis; diis ducibus (jumalain johdossa l. huomassa); me duce (minun johdattaissani), Achate duce (Akateen seurassa), run.;

f.: sequi naturam, optimam bene vivendi ducem (johdattaja hywään elämään). Critt. *b)* sotamenoisa: johdattaja, sotajohtaja, sotapäällikkö, ja wälisti: alapäällikkö, päämies, Helvetiorum; ducem esse mari; adolescentulo duce (nuorukaisen päämiehitesä, nuorukaisen johdossa).

Dȳmae, arum, *f.* Akajan rantakpgeita; josta **Dȳmaeus**, 3, dymalainen, *subst.* Dymaei, orum, *m.* Dymalaiset.

Dymas, antis, *m.* Hekuban isä, Thrakian kuninkaita; josta **Dymantis**, idis, *f.* Dymaan tytär, Hekuba.

dynastes, ae, *m.* hallitsia, haltia, wallanpitäjä, aluskunnan ruhtinas, maaherra.

Dyrrachium, ii, *n.* eräs Kreikan Illyrian rantakpki, Italiasta tulewain walkamasija, aikaisemmin Epidamnos nimeltään; josta **Dyrrachīnus**, 3, Dyrrachiumin kpkia koskewa, *subst.* Dyrrachīni, orum, *m.* Dyrrachiumilaiset.

E.

E (ainoasti consonanttein edellä) l. **ex** (vocalein ja consonanttein edellä), *Praepos.*, waatii *abl.*, merkitsee lähtemistä jnkin sisältä ulos l. jostakin ulos, 1) paikasta puh.: -sta (-stä), ja myöskin: -lta (-ltä), exire ex urbe, ex finibus (kpgista jne.); pellere e foro (torilta, torilta pois); pendere ex arbore, decurrere ex montibus, desilire ex equis, puusta (alas), wuorilta alas, ratsahilta maahan; globus terrae eminens e mari, collis ex planitie editus, mereltä yles, lakialta yles; run. werr.: corripere e somno corpus (kawahtaa pystypyn unesta). — Werr.: pendere ex qua re, esim. ex fortuna, t. ex quo (rippua jstakin, jsakusa). *b)* paikasta puh., mistä päin t. mistä alas mikä tehdään l. tapahtuu, -lta (-ltä), -sta (-stä), pugnare ex muro, ex corporibus; colloqui ex equis; ex vinculis causam dicere, kahleista wastata, s. o. kahleissa ollen, kahletettuna; josta ex itinere, tieltä, matkalla, kesken matkaa; ex fuga, pakosalta, paossa; e regione, kohdastansa päin, wastapäätä. 2) aineesta puh., mistä mikä on tehty l. rakettu, -sta (-stä), statua ex aere facta, scuta ex cortice facta; poculum ex auro (kultapikari, kultainen pikari); constare, compositum esse ex *etc.*; josta myöskin rahawarpoista puh., joilla jnkin maksot suoritetaan, ex praeda (hostium), ex manubiis ornare, restituere quid j. m. s., saaliilla. *b)* joukosta puh., mistä mikä otetaan l. mitä mikä on osa, -sta (-stä), -ta (-tä), -ssa (-ssä), joukosta jne., ex civitate in senatum delecti; homo ex numero disertorum; unus e multis, aliquis ex vobis; ecquis est ex tanto populo, qui *etc.*? Maxima pars ex nobilitate; legiones ex omni copia; acerrimus ex omnibus sensibus j. m. s. 3) syntyp. t. kotiperästä t. ylim. syntä puh.: -sta (-stä), -lta (-ltä), kautta, tähden, warten j. m. s., nasci ex matre, ex patre; negotiator ex Africa (Afrikasta kotoa, kotoperää, kotoisin, syntyisin); ex India elephanti (indialaiset, Indian); redire ex metallis; nomen capere ex qua re; laborare ex renibus, perire ex vulneribus (olla munaskuiltaan kipiänä, kuolla haawoistaan); audire, cognoscere ex quo (jltä); vir ex doctrina nobilis et clarus; insanire ex injuria (kärsityn wäärpyden tähden); ex te nos afficit sollicitudo; ex metu, ex percunctatione (pelosta jne.); josta qua ex causa, qua ex re, josta syystä; ex quo, josta, sentähden, sitä warten; ex eo quod *etc.*; ja myöskin: triumphare, triumphum agere ex Macedonia, ex Volscis j. m. s. (triumpheerata Makedonian jne. tähden l. Makedonian jne. woittamasta); victoriam ferre ex Etrusca civitate (saada woitto Etrurian waltiosta). *b)* yhtämukaisuudesta puh.: mukaan, myöden, jälkeen, johdosta, nouteeksi, ex lege l. legibus; ex jure; ex senatus consulto; ex consuetudine; ex literis; ex foedere, ex pacto; ex sententia cujus, jkn mielen l. arwelon mukaan, jkn päätöksen johdosta, ja myös: jkn mieltä myöden; aestimare, judicare ja metiri quid ex qua re, myöden,

ſuhteen; e re publica, waltion hyödyksi l. edukſi; ex usu, hyödyksi, ex usu esse (olla etuiſa); ex injuria cujus (jkn wahingoksi). c) *adv.*: e vestigio (kohta ſiltänſä); ex parte (oſakſi); e contrario (päinwastoin); ex improviso (äkkiä); ex occulto (ſalakättä); ex ordine (järjeſtänſä). 4) ajasta puh.: -ēta (-ētä), -ēta (-ētä) pitäin l. alkain, ex eo tempore l. die; ex aeterno tempore; ex adolescentia; ex ea die ad hanc diem; run.: ex Metello consule (Metellin konſulatiſta ſaaden); jsta heti perästä, kohta jälkeen, perästä, ex consulatu, ex praetura; tanta vilitas ex summa inopia consecuta est; ex maximo bello otium insulae conciliavit; ex magnis rupibus nactus planitiem (ſ. o. heti päästyä ſuurten kallioin yli); diem ex die exspectare, ducere, päiwästä päiwään; aliud ex alio (toinen toiſen perästä); ja myöskin ajasta puh., minä mikä on tapahtuwa, eſim. ex Kal. Jan. non judicabunt, ſ. o. Tammikuun enſimäiſestä päiwästä. b) muuttumiſesta puh.: -ēta (-ētä), ex oratore arator factus (ſ. o. puheliana oltuanſa); duas ex una civitate facere.

ēā, *Adv.* (*sc.* viā, parte), ſiinä, ſitä kietä, ſiltä puolen.

eādem, *Adv.* (*sc.* viā), ſamaa kietä.

eā-tenus, *Adv.* (is), ſini, ſiſäli, ſiinä määräſſä, ynnä ſeuraawa quoad ja ut.

ebenus, i, *m.* ebeni-puu, mustapuu.

ē-bibo, ere, perille, tyynni juoda l. imeä, poculum, ubera, run.; amnes (wetää l. lappaa ſiſällenſä, kuilaista), run.; fig. panna menemään, tuhlata, quid, run.

ē-blandior, IV, imarrella itſelleen jtakin, ſiewistelemällä aikaanſaattaa, mielinkielimällä ſaada jtakin, quid; *pass.*: eblandita suffragia.

ēbrietas, ātis, *f.* (ebrius), juowuksiſsa olo, päihtymys.

ēbriōsitas, ātis, *f.* (ſeur.), juoppous, juopumus.

ēbriōsus, 3, (ſeur.), juoppouteen taipunut, juolas; *subst.* juoppo, juomari.

ēbrius, 3, juopunut, päihtynyt, päissänsä; run.: verba (liian rohkiat); fig.: fortuna (wimmattu, hurjauntunut), run.

ē-bullio, IV, kuohua yles, pulppua, kummuta, huokua yles. 2) *trans.* kuohuttaa l. uhuttaa yles, ulos, eſiin; fig.: virtutes (awuilla pohwata, niitä kerskuen mainita).

ebulum, i, *n.* ja **-us**, i, *m.* eräs ſeljakaswin laji.

ebur, oris, *n.* norſunluu, elehwantinluu; werr. norſunluinen kuwapatſas, huilu, miekantuppi, ja myös: istuin (ſ. o. sella curulis), run.

eburneolus, 3, (ſeur.), norſunluinen.

eburneus, ja run. **eburnus**, 3, (ebur), norſunluinen, dens (norſun l. elehwantin hammas); signum; ensis (norſunluun kahwainen), run. b) werr. norſunluun walkeuinen, colla, terga, run.

Eburōnes, um, *m.* eräs Gallia Belgica:n kanſakunta.

Eburovīces, ĭ. Aulerci.

Ebūsus l. **-os**, i, *f.* eräs Hiſpanian läheiſtä ſaaria, nykyään Iwiza.

ecce, *Interj.* tuoſſapa, tuoſſaban, täſſäpä, kas tuoſſa, kas, katſoppas, taw. *nom.* kera, e. tuae literae; e. tibi nuncius; e. autem aliud minus dubium; e. autem ex improviso Jugurtha - - fecit; run. *acc.* kera.

ecdicus, i, *m.* waltio-edusmies, waltiopuolusmies.

echidna, ae, *f.* kärme, kyy, Lernaea (ſ. o. Herkuleen tappama Lernan-newan kärme), run.

Echidna, ae, *f.* eräs Manalan hirwiöitä, puoleksi neito, puoleksi kärme, Kerberoon äiti; jsta **Echidnaeus**, 3, echidneinen, Echidnan, canis, ſ. o. Kerberos, run.

Echīnades, um, *f.* saariſto Jonian mereſſä.

echīnus, i, *m.* eräs kotelo-eläin, meriiili. 2) peſo- l. wirutusmalja, -astia.

Echīon, onis, *m.* eräs Kadmoon kylwämiestä kärmeenhampaista syntyneitä uroita, Pentheuksen isä, Agaven puoliſo; jsta a) **Echīonides**, ae, *m.* Echionidi (Pentheuſsesta puh.). b) **Echīonius**, 3, echioninen, Echionin, ylim. kadmeinen, thebalainen (kun Echion autti Kadmosta Theban perustamiſessa). 2) Merkurin poika; jsta **Echīonius**, 3, echioninen, Echionin. 3)

kuuluisa kreikalainen maalari (noin 350 e. K.).

ēcho, us, *f.* kajaus, kaikku.

eclipsis, is, *f.* alkp. poisjääminen, solis ja lunae, auringon ja kuun pimennys.

ecloga, ae, *f.* kirjateoksesta walittu kappale; eritt. mikin laji wähempiä runoelmia, esim. Virgilin paimenlaulut.

eclogārii, orum, *m.* (ed.), kirjateoksesta walitut kappaleet (eteen luettawiksi).

ec-quando, *Adv.* tokko koskaan, -ko (-kö) milloinkaan.

ec-qui ja **ecquis**, quae l. qua, quod, tokko kukaan, tokko l. -ko (-kö) yksikään l. mikään.

ec-quis, quid, tokko kenkään, tokko l. -ko (-kö) kukaan l. mikään; jsta *a)* **ecquid**, tokko, -kohan (-köhän); harwoin: miksi, minkätähden. *b)* **ecquo**, tokko mihinkään.

eculeus, k. equuleus.

edācitas, ātis, *f.* (seur.), syöläys, ahmantapaisuus.

edax, ācis, (edo), syöläs, ahwatta, ahmantapainen. *b)* run. werr. häwittäwä, pilaawa, kadottawa, ignis, vetustas; curae (kalwawat); *gen.* kera: rerum.

edera jne., k. hedera.

Edessa, ae, *f.* Makedonian kpgeita; jsta **Edessaeus**, 3, edessalainen. 2) Mesopotamian kpgeita.

ē-dīco, dixi, dictum, III, sanoa (suustansa, julki), antaa tietää, antaa ilmi, ilmoittaa, määrätä, quid; si prius quid reprehendere solitus sit edixero y. m. Eritt. *b)* wirkakunnista t. -miehistä puh.: julistaa, julkaista, kuuluttaa, tehdä tiettäwäksi, säättää, asettaa, määrätä, käskeä, non proscripta neque edicta die; diem comitiis; diem exercitui ad conveniendum; justitium (julistaa pidettäwäksi); comitia, delectum; senatum in diem posterum (määrätä senati kokoon); supplicationem populo; praedam militibus (luwata); *acc. c. inf.;* usein ut, ne *conjunct.* kera t. yks. *conjunct.*

ēdictum, i, *n.* (ed.), julkinen ilmoitus, julistus, kuulutus, laillinen sääntö l. asetus, esim. Diktatorein, Konsulein, Prokonsulein, Aedilein j. m. s.; eritt. Praetorin julkinen ilmoitus, jossa hän wirkaan ruwetessa lateli mitä perusmääräyksiä oli toimituksessaan noudattawa; jsta myös: res novas in e. addere, lisätä uusia määräyksiä (Censorein) aikaisempiin asetuksiin.

ē-disco, didici, III, oppia ulkoa, ulkoapäin, ulkomuistilta, pysyttää muistiin, istuttaa päähän, kiinnittää mieleen, libellum ad verbum; poetas, Hesiodum; magnum numerum versuum. *b)* ylim. (perinpohjin, tyyskästi) oppia, opetella, oppia tuntemaan, opiskella, lueskella, harjotella, artem (juris); run. kuulla, saaba tietää.

ē-dissero, disserui, dissertum, III, ja harw. **ēdisserto**, I, perinpohjin selitellä, tyyskästi, juurin jaarin ilmoittaa, laatia, ladella, kertoa, edissereo res gestas y. m.

ēditīcius, 3, (edo), ilmoitettu, ehdoiteltu, judex (päällekantajan ehdoittelema l. walitsema).

ēditio, ōnis, *f.* (edo), ilmoitus, s. o. tiedon-anto l. kertomus, discrepans; eritt.: tribuum, päällekantajan tekemä neljän ruodin ehdoitus, että kolmesta kanteenalainen tuomarinsa walitkoon.

ēditus, 3, *PA.* kohonnut, ylennyt, korkenewa, ylhäinen, korkia, locus, collis, mons; in conclavi edito (ylikerrassa olewa); kuw.: viribus editior (wakewämpi), run.

edo, ēdi, ēsum, ēdere ja esse, syödä, sacratis de mensis; sanalask.: multos modios salis simul (koetetusta ystäwyydestä puh.), ja de patella (s. o. pitää uskonto lasteella); ardor edendi (nälkätauti), penuria edendi (ruan puute), run. 2) werr. kalwaa, hiwuttaa, riuduttaa, pilata, häwittää, culmos (ruosteesta puh.), carinas (tulesta puh.), run.; jsta kuw. kalwaa, animum, quem, run.

ē-do, didi, ditum, III, tuottaa l. työntää ulos, esiin, laskea, laskettaa, luoda, syytää, syydähtää (sisältänsä, ulos, esiin), päästää, wieretellä, sputa tussi, run.; animam, extremum vitae spiritum, vitam, huoata l. puuskata ulos henkensä, lähdettää l. heittää henkensä, kuolla; clamorem, risus, voces; gemitus, latratus, hinnitus, run.; verba, quid ore ja *abs.* (wirkkaa, puhua,

lla), run.; cuniculus armatos
e edidit (ſuokſutti uloſ l. eſiin);
edi, wirroiſta puh., kaatua,
ita, in sinum maris, in amnem.
b) tuoda ilmaan l. ilmoille, tuot-
ynnyttää, partum, ſynnyttää, ja
ätä puh.: poikia, kantaa; quem
ja uſein *abs.*, ſynnyttää, eſim.
m, Electram, geminos, run.; jäta
litus, ſyntynyt, ſiinnyt, ylennyt,
ra; werr.: alios Carthaginienses,
a (maaſta puh.). Siitä ylim.
a, tehdä, aikaanſaattaa, noſtaa,
ttaa, toimeen panna, rakentaa,
taa, fructum, ruinas, scelus,
am, caedem; munus gladiato-
omnia exempla cruciatusque in
(peljättäwäſti eſimerkiſti käyttää
; rankaiſtuksia jkta waſtaan).
taa uloſ, julkiſalle toimittaa,
uttaa kirjateokſia, librum, li-
annales; orationem scriptam;
entarios; hactenus edita haec
is sunt (nämät tähän aſtiſet
irjoittanut); jäta ylim. kirjalli-
ſuulliſeſti antaa tietää, ilmaiſta,
taa, julkaiſta, ſanoa j. m. ſ.,
ui; oraculum; edant quid ges-
; auctorem doctrinae cujus Py-
an (hoka opettajakſi); opinio-
n vulgus (lewittää); in vulgus
a kulkupuheeksi liikkeelle rahwaa-
acc. c. inf. kera; consilia ho-
(antaa ilmi). Uſein lakikieleſſä:
ta, ilmoittaa, panna eteen, mää-
ſäättää, aſettaa, judicium; so-
sibi quem (ſanoa kumppanik-
tribus, ehdoitella ruodit, joiſta
rit walitaan (causa sodalicio-
utuuſſa oli, näet, päällekantajan
panna neljä ruotia ehdolle,
kanteenalainen ei ſaanut hyl-
nuuta kun yhden); jäta tehdä
äkſi, käskeä, iis editis imperiis;
(consul) quid fieri velit; run.
orum, *n.* käskyt.
docui, doctum, II, ulkoa opet-
o. täydelliſeſti, tyhjäksi opet-
neuwoa, antaa (jkn) tarkoin
(jtakin), wiſuuſti tiedyttää (jkta
), antaa tarkka tieto (jstakin),
taa, kertoa, quem quid, eſim.
mala facinora (opettaa jklle pa-
hoja töitä); quos ille edocuerat, quae
dici vellet; omnia ordine; *Pass.:*
edoctus cuncta, belli artes (tiedon
ſaanut kaikiſta, opaſtunut ſodankei-
noihin), ja edoceri a quo, cladibus, in
disciplina; werr.: fama edocuerat, viam
tantum Alpes esse; edocuit ratio - -
ut videremus *etc.* (on johdattanut ſii-
hen tietoon, että ſne.).

ē-dolo, I, weiſtää kirweellä; kuw. wal-
miſtaa, ſuorittaa.

ē-domo, domui, domitum, I, perin
maſentaa l. lanniſtaa, orbem, run.;
werr.: naturam.

Edōni, orum, *m.* eräs Thrakian kanſa-
kunta Strymonin reunoilla, kuuluiſat
Bakchoonpalweliat; jäta **Edōnus**, 3, ja
Edōnis, idis, *f.* edonilainen, run. ylim.
thrakialainen, juga, run.; Boreas
(Thrakiaſta puhaltawa), run.; Edoni-
des matres (ſ. o. Bakchantinnat), run.

ē-dormio, IV, nukkua l. maata tarpeeksi;
trans.: crapulam (maata päänſä ſel-
wäksi); run.: Ilionam, ſ. o. nukkuwaa
Ilionaa kuwailleſanſa todeſti nukkua.

ēducātio, ōnis, *f.* (educo), kaswatus,
opaſto.

ēducātor, ōris, *m.* (educo), kaswattaja,
elättäjä.

ēducātrix, īcis, *f.* (ed.), kaswattajatar.

ēduco, I, (ſeur.), kaswattaa, opaſtaa,
elättää, hoittaa, quem; werr.: herbas
humus educat j. m. ſ., run.; *Pass.*
wälisti: kaswaa; kuw.: educata hu-
jus (*sc.* epidictici generis) nutrimen-
tis eloquentia.

ē-dūco, duxi, ductum, III, wiedä uloſ,
ottaa myötänſä, mukaanſa, mulierem
secum ab domo; quem de senatu,
secum, in provinciam, rus; lacum
(johdattaa l. juokſuttaa pois). Critt.
b) haaſtaa oikeuteen, quem in jus,
ad consules; yks. quem. *c)* ſotame-
noiſſa: laskettaa uloſ, käytäyttää,
matkauttaa, marsſittaa uloſ, cohor-
tes ex urbe; copias e castris l. yks.
castris; exercitum ab urbe; copias e
navibus (panna maihin); cohortes;
exercitum in expeditionem, copias
in aciem; impedimenta ex castris
(kuljettaa l. toimittaa uloſ); jäta wä-
listi *abs.* educere, lähteä uloſ, aſtua
uloſ, ex hibernis; tribus simul por-

tis; in aciem. *d)* laiwoista puh.: laskettaa l. juoksuttaa ulos, naves ex portu. 2) wetää ulos, gladium (e vagina); telum (corpore), quid forcipe, run.; sortem, josta quem ex urna, tribūs. *b)* linnuista puh.: hautoen tuottaa, panna, pullos, run.; josta werr. ihmisistä: kaswattaa, in domo a parvo eductus; ylim. synnyttää, quem cui, run. 3) wetää yles, nostaa yles, quem sub auras, run.; signa (näkymön eteisestä puh.), run.; kuw.: quid in astra (koroittaa, ylistää), run.; werr.: turrim sub astra, rakentaa, run.; aram ja molem coelo (laatien ylentää), run.; moenia educta caminis Cyclopum (s. o. taotut Kyklopein tehtaassa), run.

edūlis, e, (edo), syötäwä.

ē-dūro, I, kestää, pysyä.

ē-dūrus, 3, sangen kowa.

Eetion, ōnis, *m.* Andromaken isä, kuningas Theban kpgissa Kilikiassa; josta

Eetiōnēus, 3, eetioneinen, Eetionin.

eff-, sana-yhdistyksissä = exf-.

ef-farcio, farsi, fartum, IV, tupata l. sulloa täyteen, täyttää, intervalla saxis.

effātum, i, *n.* (effor), lausuma, lauselma, sanelma, ennustus, philosophiassa ja ennustaiteessa.

effectio, ōnis, *f.* (efficio), harjotus, toiminta, teentö, artis; recta; ja myös: perussyy.

effector, ōris, *m.* (efficio), tekiä, synnyttäjä, toimeenpania, aikaansaattaja; josta **effectrix**, īcis, *f.* synnyttäjätär, tuottajatar.

effectus, us, *m.* (efficio), toimitus, toimeenpano, aikaansaanti, teentö, consiliorum, operis; spei (toteuttaminen); ad effectum adducere (saada äntiin); in effectu esse, olla työssä, ja myös: harjotettaa. *b)* waikutus, tenho, herbarum, eloquentiae; sine ullo effectu.

effēminātē, *Adv.* akkamaisesti, miehuuttomasti, hentuwasti.

effēminātus, 3, *PA.* akoittunut, akkamainen, naismainen, miehuutoin, hentounut, hentuwa, hempiä, homo; opinio.

ef-fēmino, I, (femina), tehdä naiseksi; kuw. tehdä naismaiseksi, akkamaiseksi, miehuuttomaksi, akoituttaa, hempeyttää, hentouttaa, heikontaa, homines, corpus animumque, animos.

efferātus, 3, *PA.* willittynyt, willimäinen, julma, tuima, ajutoin, gens; mores.

efferitas, ātis, *f.* (efferus), willimäisyys.

ef-fero, I, (ferus), tehdä williksi, willittää, julmistuttaa, homines non patiuntur terram immanitate belluarum efferari (jylhöistyä, kolkostua); speciem oris. *b)* willittyttää, tunnottuttaa, militem natura et moribus immitem; animos assuetudine mali, militiā; eritt. julmistuttaa, tuimistuttaa, quem ad odium cujus, odio iräque.

ef-fero, extuli, ēlātum, efferre, kantaa ulos, pois, tuoda, wiedä, toimittaa, saattaa ulos, pois, tela *etc.* ex aedibus Cethegi; de templo quem; frumentum ab Ilerda (ottaa myötänsä); cibaria sibi domo (ottaa kotoa mukaansa); mucronem; vexilla e castris, arma extra fines j. m. s. (käytäyttää); pedem (paeta), run.; pedem portā (käydä ulkona portista); josta efferri, lähteä pois, mennä pois, tectis j. m. s., run.; efferri ad novissimam aciem (tulla); cursus effert quem longius (jku ratsastaa liian kauas); run. ylim. saattaa, tuoda, diem cui, lucem; Gorgonis ora (wetää esiin, näyttää). Eritt. *b)* kantaa hautaan, wiedä maahan, saattaa hautaan, haudata, quem (funere); efferri publice, amplo funere (yhteisillä waroilla, komiasti); werr.: efferri, wajota hautaan, sortua, meo unius funere elata esset respublica. *c)* maasta puh.: tehdä, kaswaa, tuottaa, synnyttää, uberiores fruges; cum decimo (tuottaa kymmenkertainen sato); werr.: quid ex sese; run.: genus aere virūm (Italiasta puh.). *d)* nostaa yles, kohottaa yles, quem in murum; turrim in altitudinem (koroittaa); caput undā l. undis, se undis, run.; ensem dextrā (ylentää), run.; dextram in jugulum (kurkkua wastaan), run.; brachia, palmas coelo (nostaa taiwasta kohden), run.; josta efferri, kohota, nosta, corvus e conspectu elatus; pulvis elatus (yles tuoksunut). Run.: flammas (pistää yles l. näkywiin waliötimet); werr.: ora (nostaa päänsä, astua esiin);

caput inter alias urbes (olla muita yliämpi). 2) kuw. wiebä ulos, ſ. o. julkaiſta, ilmoittaa, tehdä tunnetukſi, lewittää, eritt. juokſuttaa kuuluwiin, juoruta ſalaiſia, quid in vulgus; quid foras; ineptias cujus, clandestina consilia j. m. ſ.; res elata defertur ad quem (tulee ilmi ja kannellaan jkllе); jsta myöskin: lauſua, wirkkaa, ſelittää, aſettaa eteen, sententias inconditis verbis. *b)* wiehättää, innoittaa, kiihoittaa, kiihdyttää, quem ad gloriam; eritt. *Pass.* efferri, eſim. laetitiä (riemaſtua ſuunniltaan), gaudio, cupiditate, studio j. m. ſ. *c)* yleutää, koroittaa, quorum animi altius se extulerunt; quem ad summum imperium per omnes honorum gradus; quem extulerat fortuna; quem pecuniä aut honore (palkita); patriam demersam (noſtaa l. auttaa yleš); eritt.: quem t. quid verbis, laudibus, versibus j. m. ſ., t. ykſ. quid, yliſtää, kiittää, kehua. Uſein e. se, yletä, tulla näkywiin, ilmauntua, (virtus) quum se extulit; qua in urbe primum se orator extulit; jsta e. se ja *Pass.* efferri, iſotella, ſuurennella, pöhwata, rehennellä, pöyhiſtellä, röyhkäillä, kopeilla, ylpeillä, upeilla, audaciä, scelere atque superbiä; fastidio et contumaciä; eritt. elatus, pöyhkiä, puuhkia, röyhkiä, ylpiä, upia, spe victoriae, gloriä, arrogantiä, opibus ſ. m. ſ. *d)* harw. ja run. kantaa l. kestää päähän aſti, malum, laborem.

ef-ferus, 3, järin, aiwan willimäinen, tuima, julma.

ef-fervesco, fervi ja ferbui, III, kiehauntua (yleš), kuohuantua (yleš), effervescunt aquae subditis ignibus; run.: sidera coeperunt e. coelo (ruſeſiwat behkumaan, wälöttämään). *b)* kuw. kuohuille kohota, riehauntua, innoſtua, kiihtyä, kiiwaſtua, tuliſtua, eſim. kanſankokouksesta, puheesta ja puheliaſta puh.

ef-fervo, fervere, kuohuille kohota, kuobuen walua, in agros, run. *b)* kiehiſtä l. hyöriä ulos, eſiin, mehiläiſiſtä puh.

ef-fētus, 3, alkp. ſynnyttänyt, kantanut, poikia t. munia pannut. *b)* ſynnytämiſeſtä heikonnut, ja taw. ylim. woipunut, uupunut, woimatoin, raukia, heikko, sicut effeta parentum (*gen.*), ikäänkun nääntynyt, hedelmätöin äiti (waltioſta puh.); vinitor (wäſynyt), run.; corpus; run.: veri effeta senectus (toteen kykenemätöin).

efficācitas, ātis, *f.* (efficax), toiminta, teentö, waikutus.

efficāciter, *Adv.* ſalwakkaaſti, tehokkaaſti.

efficax, ācis, (efficio), toimikas, ſalwakas, ankara, waikuttawa, tehokas, tardus et parum e.; scientia, run.; preces ad muliebre ingenium.

efficiens, tis, *PA.* waikuttawa, tekewä, aikaanſaattawa, res, causae; *gen.* kera, eſim. utilitatis, voluptatis.

efficienter, *Adv.* waikuttawaſti.

efficientia, ae, *f.* (efficiens), waikutus, woima.

ef-ficio, fēci, fectum, III, (facio), panna toimeen, toimittaa, tehdä, ſuorittaa, aikaanſaattaa, ſaada toimeen, warteen, junkaan, äntiin, ſaada tehdyksi, walmiiksi, walmiſtaa, täyttää, waikuttaa j. m. ſ., opus; pontem, turres, castella, sphaeram y. m.; panem ex qua re (laatia); insulam (muodoſtaa); unum consilium totius Galliae (miellyttää koko Gallia yhteen neuwoon); homines immani magnitudine (kaſwattaa rajun ſuuria ihmiſiä); plus timoris quam periculi (lewittää); hostilem metum (ſynnyttää pelkoa wainotuumiſta); varios concentus, magnas rerum commutationes, tantos progressus; clamores et admirationes (noſtaa); mandata, jussa (toimittaa); quid a quo (hankkia l. ſaada); kahden *acc.* kera: milites alacriores, montem arcem, tehdä ſotiot uljaammaksi, wuorі linnaksi; animum cujus sollicitum (huoleſtuttaa mieltä); quem consulem (auttaa jku Konſulinwirkaan); quem dictatorem; quem inopem (tehdä kerjäläiſeksi); memoriam sui longam (pitentää muiſtoanſa); uſein ut *conjunct.* kera (aikaanſaattaa). Eritt. *b)* ſodaſſa: ſaada toimeen, jalkeelle, kokoon, koota, cohortes, legiones, classem; ad duo milia boum. *c)* peltoin eräſtä j. m. ſ. puh.: tuottaa, antaa, pluri-

mum; cum octavo (kahdeksankertaisesti). *d)* lu'uista: tehdä, ea vix, in fenus quod satis sit, efficiunt. *e)* philosophiassa: näyttää todeksi, toteuttaa, todistuttaa, quid; *acc. c. inf.*, esim. animos esse mortales; *Pass.* efficitur, lähtee, seuraa, *acc. c. inf.*; ut, ne *conjunct.* kera; quid igitur efficitur?

effictio, ōnis, *f.* (effingo), kuwaileminen (puhetaiteessa).

effigies, ei, *f.* (seur.), mukaelmas, kuwa, deus e. hominis et imago; jsta myöskin: warjokuwa, haamu, hominum. Usein kuw.: virtutum, humanitatis et probitatis j. m. s. *b)* run. kuwateos, kuwapatsas, kuwa, divūm, avorum.

ef-fingo, finxi, fictum, III, kuwata, mukailla, muodostella, haamuta, pulchritudinem cujus; oris lineamenta; casus in auro, run.; run.: gressus cuntis (jälitellä). *b)* kuw. kuwailla, näyttää, asettaa eteen, mores cujus; quid animo (ajatella kuwiksi). 2) pyhkiä pois, e foro sanguinem spongiis.

efflāgitātio, ōnis, *f.* ja **efflāgitātus,** us, *m.* (seur.), kiihkiä waadinta.

ef-flāgito, I, kiihkiästi waatia, puistaa, tahtoa, pyytää, quid; a quo, ut - -.

ef-flīgo, flixi, flictum, III, lyödä kuoliaksi, panna hengeltä, surmata.

ef-flo, I, puhaltaa ulos, henkiä, huokua, puuskata ulos, ignes faucibus l. ore, lucem naribus j. m. s., run.; eritt.: animam, huoata ulos henkensä, laskea l. heittää henkensä, kuolla; samoin: extremum halitum, run.

ef-flōresco, flōrui, III, kukoistua, loistua, kaswaa, yletä, nosta, koitua, kuw.: ingenii laudibus; utilitas efflorescit ex amicitia.

ef-fluo, fluxi, fluxum, III, wuotaa ulos, pois, walua, juosta, wieriä, wirrata ulos, pois, una cum sanguine vitam; in mare (laskea, kaatua), run.; jsta wälisti: tulwailla, puheesta puh.; kuw. tulla tietywiin l. kuuluwiin. *b)* pudota l. päästä ulos, pois, manibus (helletä, waipua), run.; jsta ylim. lähteä, kadota, kuw. wälttyä, wiettyä, kulua, haihtua, de pectore caedis effluxere notae, run.; effluit aestas, aetas j. m. s.; e. ex animo cujus ja *abs.* effluere, langeta l. haihtua mielestä, mennä mielestä, unhottua.

ef-fodio, fōdi, fossum, III, kaiwaa ulos, yles, kaiwaa, aes, ferrum; signum; oculos, kaiwaa l. puhkaista; wälisti: pengastaa, puurtaa, peustata, kupastaa, kuhnia, domos; sepulcra (myljätä), run. *b)* kaiwamalla laatia l. tehdä, kaiwaa, portum, latebras, run.

effoetus, k. effetus.

ef-for, fātus, I, laskea suustansa, puhua, lausua, saattaa sanoiksi, wirkkaa sanoiksi, celanda; *pass.* effatus, lausuttu. Ajatus-opissa: asettaa eteen l. tehdä lauselma, lauselmaan käsittää. *b)* rukouksilla ja wihkiyssanoilla määrätä, wihkiä, templum; jsta *pass.* effatus, määrätty, rajoitettu, locus templo effatus.

effrēnāte, *Adv.* ohjattomasti, hillittömästi, huimasti.

effrēnātio, ōnis, *f.* (effreno), ohjattomuus, hillittömyys, puolettomuus, animi.

effrēnātus, 3, *PA.* ohjatoin, aisatoin, hillitöin, puoletoin, wallatoin, huima, homo, populus; mens; libido, cupiditas, ferocia, violentia j. m. s.

ef-frēno, I, suitsetuuttaa, riisua suitset, effrenatus equus (suitsetoin).

ef-frēnus, 3, (frenum), suitsetoin, equus; kuw. riihatoin, hillitöin, puoletoin, gens, amor, run.

ef-fringo, frēgi, fractum, III, (frango), murtaa auki, kiskoa auki, kangoittaa auki, januam, fores, portam, clausa; run.: cerebrum (särkeä, rutaista, lyödä luhoksi).

ef-fugio, fūgi, fugitum, III, paeta pois, puikkia tiehensä, päästä pakoon, karkuun, matkaansa, tiehensä, päästä, e praelio, e carcere, e manibus; a ludis; *abs.* 2) *trans.* karttaa, wälttää, wäistää jtakin, päästä jstakin, quem; vituperationem, periculum, mortem j. m. s.; werr.: res (me) effugit, asia jää minulta tähtäämättä, en hoksaa l. huomaa asiaa.

effugium, ii, *n.* (ed.), pakeneminen, pako, effugium dare cui (pelastaa jku); mortis (wälte). *b)* werr. pakenemisen keino l. wara, pääsin, pennarum.

ef-fulgeo, fulsi, II, loiſtaa eſiin, hohtaa, heloittaa, läikkyä, wälkkyä, wilkahtaa eſiin, effulget lumen, sol y. m.; werr.: effulgebant Philippus ac Magnus Alexander.

ef-fultus, 3, (fulcio), nojaawa jhnkin, makaawa jllakin, tergo, foliis, run.

ef-fundo, fūdi, fūsum, III, wuodattaa ulos, kaataa, walaa, juokſuttaa, ajaa ulos, lewittää ulos j. m. ſ., lacrimas (wuodattaa); run.: largos fletus (wuodattaa kyynelwirtoja); procella imbrem effuderat (oli langettanut); saccos numorum (purkaa), run.; jſta e. se l: effundi, purkauta, wälisti: yltyä tulwille, weſistä puh. Eritt. 2) werr. ja kuw. ylim. ſyytää, luoda, työntää, mättää, wiskata, ſyſätä ulos, puoleſtanſa, tyhjään, tela, run.; telorum omnis generis ingentem vim in quem; auxilium cui castris (lähettää ulos), jubam cervice equina (aalloittaa kaulaſta, ſ. o. muuttaita hewokſi), quem in aequor (ſyöſtä ulos), run.; equitem, regem, paiskata ſeläſtä (hewoſeſta puh.); currum (kumota, kukiſtaa), quem arenā, solo, sub portis (wäntätä maahan, runtata l. ſortaa maahan), run.; habenas manibus, höllittää, helpoittaa, run., ja habenas irarum, päästää wihanſa wallalle l. rajuamaan, run.; jſta e. se l. effundi, wieriä ulos, lonſata, ſylwähtää, lykätä, töywätä, langeta, lähteä ulos, lewitä ulos, sese carcere l. carceribus, täyttää ulos (waunuiſta puh.), run.; se in agros, in publicum; omnibus portis effunduntur j. m. ſ. *b)* waluttaa l. juokſuttaa ulos, runſaaſti l. koſolta tehdä l. kaswaa l. tuottaa, fruges; copiam (oratorum); eritt. ſyytää, laskea, luoda, wieritää (ulos, eſiin) ſanoja j. m. ſ., vocem; voces, dicta, questus pectore, questus in aëra, run.; gratiam (menettää); odium injuriarum (luowuttaa); wälisti: spiritum extremum, huoata ulos, laskea; ſamoin: animam, run. *c)* haaskata, raiskata, hurwittaa, tuhlata, patrimonium, aerarium j. m. ſ.; jſta ylim. tyhjään, turhaan käyttää, auxilium, vires. *d)* ſyytää l. purkaa ulos, effudi vobis omnia, quae sentiebam (olen laatinut eteenne); iram in quem; odium. *e) Pass.* effundi, ja myös: effundere se, perin heittäytä l. lyöttäytä jhnkin, se in qua libidine (olla hillitöin); in licentiam socordiamque, in venerem.

effūse, *Adv.* laajalta, lawialta, awaralta, kaukana toiſiſtaan, hajalliſeſti, praedari, vastare agros, persequi, ire. *b)* warawalta, koſolta, wiljoin, runſaaſti, tuhlaawaiſeſti, hauskaſti, afluere, donare, vivere. *c)* ſuunnattomaſti, puolettomaſti, ylenmääräiſeſti, exsultare.

effūsio, ōnis, *f.* (effundo), uloswuodatus, aquae (waluminen); werr.: effusiones hominum ex oppidis (wierinnät l. lähdennät). *b)* rahan haaskaaminen, tuhlaaminen, in alios. *c)* ſuunnattomuus, animi (in laetitia).

effūsus, 3, *PA.* laskettu l. päästettu irroille, wallalle, habenae (höllät); effuso cursu (täyttä juokſua); run.: effusa caesariem (hiukſet hajalla l. liehuwina); jſta paikoiſta puh.: awaralle, laajalle lewinnyt l. ylettywä, wäljä, aawa, mare, run.; ja myös: caedes, incendium; eritt. ſotawäeſtä puh.: hajallinen, ſekaſortoinen, hostes, agmen, exercitus; werr.: fuga (huima). *b)* tuhlaawainen, hurwitteliaš, hauska, in largitione. *c)* ſuunnatoin, puoletoin, ylenmääräinen, ylellinen, sumptus; licentia, laetitia; honores, largitiones.

ef-fūtio, futīvi, futītum, IV, juoruta, lawertaa, jaaritella, jaahata, koruilla, hokea, quid, de qua re ja *abs.*

ē-gelidus, 3, halia, huupia, penſiä, t. myöskin: aiwan kylmä.

egens, tis, *PA.* puutetta näkewä, tarwitſewa, ſangen köyhä.

egēnus, 3, (ſeur.), jnkin puutteeſsa olewa, jtakin paitſi olewa, puutteenalainen, omnium; res, ſ. o. ahdas, näpiä, hätäinen, pulainen, run.

egeo, egui, II, nähdä puutetta, olla puutteeſsa l. tarpeeſsa, tarwita, taw. *abl.* kera, eſim. quibus (*sc.* rebus) egemus (joitten puutteeſsa olemme, joita l. joitten meidän on tarwe, joita tarwitſemme), ja *gen.*, eſim. auxilii. Werr. *b)* olla ilman jtakin, olla jtakin wailla l. paitſi, wajata jtakin,

auctoritate. *c)* halata, pyytää, tahtoa, pane, plausoris, tantuli, run.

Egeria, ae, *f.* eräs puolijumalatar, Numan puoliso, jonka lehto ja lähde Arician seuduilla.

ē-gero, gessi, gestum, III, kantaa ulos, wiedä l. toimittaa ulos, pois, syytää l. laskea ulos (sisältään), praedam ex tectis, pecuniam ex aerario; humanas opes a Vejis; tantum nivis; dapes (oksentaa), run.; run.: egesto sanguine (weren l. elinwoiman juostua kuiwiin); kuw.: dolorem (karkottaa), run.; noctem metu (wiettää).

egestas, ātis, *f.* (egeo), puutteenalaisuus, tarwitsewaisuus, waiwaisuus, suuri köyhyys, hätä, vitam in egestate degere; kuw.: animi (mielen köyhyys). *b) gen.* kera: puute, tarwe, pabuli; est cui e. curae mortalis (jku tarwitsee l. kaipaa ihmishoittoa), run.

Egnātius, ii, *m.* romal. sukunimi.

ego, minä, jsta egomet, minäpä, minä itse, minä puolestani l. kohdastani.

ē-gredior, gressus, III, (gradior), astua ulos, käydä, mennä, lähteä, tulla ulos, ex urbe, ex oppido, ex castris, e curia; portis, curiā, provinciā; extra munitiones, extra vineas; per medias stationes; ad portam; in vadum; kuw. poiketa, haarailla, mutkauta, a proposito. Eritt. sotawäestä puh.: astua ulos, askeltaa, painua, retkiä, marssia ulos, e castris l. yks. castris; in pacata; ad proelium, ad oppugnandum; purjehtijoista puh.: astua maalle, lähteä l. mennä maihin, ex navi l. yks. navi, in terram, *abs.;* e portu (purjehtia matkaansa). Wälisti *b)* astua l. nosta yles, scalis (kiiwetä yles); ad summum montis; in altitudinem; altius (korkiammalle kohota), run. 2) *trans.* astua ulkopuolelle jtakin l. jnkin yli, käydä jnkin yli, jättää jtakin, fines, munitiones, flumen, urbem; kuw. nosta l. päästä yli, woittaa

ēgregie, *Adv.* oiwasti, oiwalailla, jalosti, aimollisesti, pingere, loqui; vincere, absolvi (kunniakkaasti); *adj.* kera: peräti, ankarasti, armottomasti, esim. e. bonus imperator (erinomaisen l. werrattoman hywä); e. munitum oppidum.

ē-gregius, 3, (grex), walittu (joukosta), walio, erinomainen, oiwa, jalo, aimollinen, ankara, wankka, winhiä, uhkia, soma, julkinen, civis, poeta; virtus, fides, voluntas; corpus (kauniin kaunis), run.; color; in aliis artibus; bello; pietate et armis, run.; run. *gen.* kera, esim. animi, formae (mieleltään reima, sorianmuotoinen).

ēgressus, us, *m.* (egredior), uloskäynti, meno, lähtö; eritt. maalle astunta, maihin meno; werr. joen suu.

eheu, *Interj.* woi! oi! ah!

ēia l. **hēia**, *Interj.* hei! kah! noh!

ē-jaculor, I, wiipata ulos, sujauttaa, työntää, ruiskata, puuskata ulos, aquas foramine, run.; se, lykätä ulos, puhaltaa l. purskua ulos, esiin (werestä puh.), run.

ējectāmentum, i, *n.* (ejecto), meren ajo l. hylky, rytä, ryönä, ärjenne.

ējectio, ōnis, *f.* (ejicio), maasta sysääminen, maankulkeuteen työntäminen.

ējecto, I, (ejicio), wiskata ulos, syytää, syöstä, ajaa ulos, yles; werr. kuwoa, oksentaa.

ējero, k. ejuro.

ē-jicio, jēci, jectum, III, (jacio), heittää ulos, sysätä, työntää, lykätä, syöstä, ängätä, karkottaa, ajaa ulos, pois, syytää l. luoda ulos, quem ex oppido; quem ex l. de senatu; quem urbe, finibus; quem in viam; run.: ejectoque incumbit equus (syöstyy ratsahilta l. selästä paiskatun päälle); quid in ignem (nakata ulos tuleen); sanguinem (oksentaa); linguam (laskea l. pistää ulos); corpus l. cadaver (heittää hautaamatta). Usein e. se, syöksähtää ulos, sylwähtää, puikahtaa, töywätä, täyttää, rientää, samota ulos, e navi, ex silvis, ex oppido, ex castris; in agros, foras. Kuw. karkottaa l. samottaa ulos, pois, poistuttaa, luowuttaa, haihduttaa, amorem ex animo (purkaa); memoriam ex animo (kuolettaa); superstitionis stirpes (häwittää); ja myöskin: voluptates se ejiciunt (hyökkääwät esiin). Eritt. *b)* karkottaa maasta, sysätä l. työntää maasta, maankulkeuteen, quem e civitate; quem a diis penatibus, domo, in exsilium; *abs. c)* wiheltää ulos,

pellolle, pois, näkymöltä, soittaa l. kiidättää tiehensä, näkymöltä, esim. teeskeliä; jsta kuw. heittää, hyljätä, sententias Pyrrhonis, Cynicorum rationem totam. *d)* laiwoista puh.: laskea l. luottaa maalle, rantaan, maaduttaa, rantauttaa, navem l. naves (ad litora), in terram; naves ad Chium; usein *Pass.* ejici, paiskattaa maalle, haaksirikoksi rantautua, in litore; in litora; ad Baleares; ihmisistä puh.: ejectus litore, rannalle luotu, ja yks. ejectus, haaksirikkoinen.

ējulātio, ōnis, *f.* ja **ējulātus**, us, *m.* (seur.), aihkaileminen, woiwotus, uikutus, ujellus, ällötys, poru.

ējulo, I, (hei, heu), aikahdella, aihkailla, woiwottaa, oihkailla, uikata, ujeltaa, ällöttää, porata.

ē-jūro (ējero), I, wannoa pois, wannoen lykätä pois, tyköään, wannoen poistuttaa puolestaan, wannoen hyljätä, *a)* forum t. judicem iniquum sibi, wannomalla polkea l. estyttää oikeus t. tuomari kohtuuttomasta wastaansa. *b)* magistratum, jättää l. lakauttaa wirkansa, wirastansa erota (wannoen sen toimitetuksi lakien mukaan); jsta werr. perin hyljätä l. kieltää. *c)* bonam copiam, wannomalla ilmoittaa itsensä woimattomaksi maksamaan.

ējusdem-modi, samaa laatua, samanlaatuinen.

ējus-modi, sitä laatua, senlaatuinen, senluontoinen; e. ut - -, niin, sillä tapaa.

ē-lābor, lapsus, III, walua ulos, walahtaa, solua, wieriä, lipua, luikahtaa, luikertaa, puikeltaa, lyypähtää, liepsahtaa, lähteä, helletä, kirwota, pudota ulos, alas, pois, anguis ex columna lignea elapsus; jumentum e manibus curantium elapsum; fastigio (lieryä katolta alas); animi corporibus elapsi (erinneet); quum sol elaberetur et abiret; elapsa est sica; super galeam, trans cervicem equi (luiskahtaa, keihäästä puh.); run.: frondes in altas, pujahtaa yles (tulesta puh.). *b)* päästä pakoon, karkuun, matkaansa, paeten päästä pois, ex proelio, e soceri manibus; inter tumultum; de caede, telis cujus, medjis Achivis, run. 2) kuw. joukahtaa (pois), wälttyä (pois), päästä, selitä, e l. de manibus; causa mihi elapsa est (minulta, käsistäni); in servitutem (joutua, päätyä orjuuteen); eritt. oikeudesta, laillisesta rankaistuksesta: ex criminibus, ex judicio, omni suspicione, ja *abs.;* jsta ylim. haihtua, kadota, häwitä, mennä, assensio elabitur; memoriā (langeta mielestä).

ēlabōrātio, ōnis, *f.* (seur.), muokkaaminen.

ē-labōro, I, (tehokkaasti, aikaan saadakseen) rehwastaa, uhmata, puuhata, pyrkiä, kilwoitella, harrastaa, ahkeroita, in qua re (laskea l. panna waiwaa, työtä jhnkin); ut *conjunct.* kera. 2) *trans.* muokata, suorittaa, rakentaa, saattaa toimeen, toimittaa, laatia, taw. *Pass.*, esim. haec est a Graecis elaborata dicendi vis atque copia; *Act.:* saporem (hankkia), run.; eritt. elaboratus, huolikkaasti, taiten sepitetty l. walmistettu, causa, versus, ja myös: liiaksi siistitty, s. o. liiaksi tawoteltu, konstillinen, concinnitas.

ē-lāmentābilis, e, woikerrehtawa, perin waikia l. surkia.

ē-languesco, langui, III, welttoutua.

ēlāte, *PAdv.* ylhäisesti, jalosti, loqui, dicere; t. ylpiästi, se gerere.

Elatēius, 3, Elatosta koskewa, Caeneus, s. o. Elatoon poika, proles, s. o. Elatoon tytär, run.

ēlātio, ōnis, *f.* (effero), uloskantaminen, t. ylesnostaminen, ylentäminen; kuw. *a)* wiehätys, suunniltaan lähtö, laidaltaan meno, innostus, animi voluptaria. *b)* ylhäisyys, ylewyys, jalous, animi (jalomielisyys); orationis (jalo juoksu).

ē-lātro, āre, (ikäänkun haukkuen) huutaa.

ēlātus, 3, *PA.* ylhäinen, korkia, kuw.: animus, verba, ylewä, jalo; k. effero.

Elaver, eris, *n.* Gallian jokia.

Elea, ae, *f.* eräs Ala-Italian kpgeita (Velia Latinan kielin); jsta *a)* **Eleātes**, ae, *m.* Elealainen, Zenosta puh., joka elealaisen oppikunnan perusti. *b)* **Eleāticus**, 3, elealainen.

ēlecte, *Adv.* waliten.

ēlectio, ōnis, *f.* (eligo), walitseminen, walikoiminen, verborum.

ēlector, ōris, *m.* (eligo), walitsia.

Electra, ae, *f.* Atlaan tytär, Dardanoon äiti. 2) Agamemnonin tytär, Pyladeen puoliso, Oresteen ja Iphigeneian sisar.

electrum, i, *n.* bernsteini l. kultapihka, merenkulta, merikiwi; werr. kultapihkapallonen. 2) kultapihkan näköinen sekametalli (jossa kultaa ja wiidesosa hopiata).

electus, a, *PA.* walittu, oiwa, viri electissimi oivitatis; verba.

Electus, us, *m.* (eligo), walinto.

elegans, tis, (eligens, eligo), walitsewainen, koria, herkku. Critt. *b)* älykäs, sistikäs, näpiä, nästi, siewä, luontewa, laatuwa, soma, scriptor, poeta; in judicio, in dicendo; genus jocandi, artes.

elegánter, *Adv.* waliten, sistikkäästi, näpiästi, siewästi, luontewasti, somasti, dicere, scribere, facere; loca capere (taitawasti); vitam agere (kunniallisesti).

elegantia, ae, *f.* (elegans), tarkka-älyisyys, sistеys, näpeys, siewyys, luontewuus, somuus, scriptorum; doctrinae, verborum Latinorum; *abs.*

elegi, orum, *m.* murherunon wärsyt, murhe- l. walitsruno.

elegīa, ae, *f.* walitsruno l. murheruno, ylim. distichoihin (s. o. pariwärsyisesti, kuusimitta- ja wiisimittawärsyillä) sepitetty laulu.

Eleleus, ei, *m.* Bakchoon liikanimiä; josta **Eleleides**, um, *f.* Bakchantinnat.

elementum, i, *n.* taw. *plur.* elementa, peri-aineet, alku-aineet, alkeet. *b)* werr. puustawit l. kirjaimet, aapisto; josta taw. tiedetten ja taidetten alkeet, perustiedot ja -taidot, opinperusteet, puerorum; prima, kirjanlu'un ja lu'unlaskun, run.; tradere elementa loquendi; ylim. alku, syntу, cupidinis, run.

elephantus, i, *c.* ja **elephas**, antis, *m.* elehwantti, norsu; josta run. norsunluu.

Elēus, 3, k. Elis.

Eleusin, īnis, *f.* eräs Attikan kylä, kusa salamenoisella palweluksella kunnioitetun Cereen temppeli; josta **Eleusīnius** ja **Eleusīnus**, 3, eleusilainen, Eleusin, mater (s. o. Ceres), run.

Eleutherocilices, um, *m.* wapaat Kilikialaiset, eräs kansakunta Kilikiassa.

ē-levo, 1, nostaa ylös, ylentää, contabulationem. 2) taw. huojentaa, helpottaa, lievittää, aegritudinem; taw. wähentää, heikontaa, alentaa, halwentaa, polkea, causas suspicionum; noxam multitudinis (liennyttää); adversarium; auctoritatem, res gestas y. m.

Elias, k. Elis.

ē-licio, licui, licitum, III, (lacio), houkutella ulos, esiin, saattaa l. tuottaa ulos, esiin, synnyttää, quem ex paludibus, in suum locum, ad pugnam, ad colloquium, citra flumen j. m. s.; ferrum e terrae cavernis (tuoda l. wetää ilmiin); ignem lapidum conflictu; undam supercilio tramitis (juoksuttaa alas), sanguinem (waluttaa ulos), run.; critt. loihtimalla kutsua l. manata esiin, saapuwille, noitua saapuwille, alas, inferorum animas; Manes, Jovem y. m., run. *b)* taw. saattaa l. tuottaa ulos, esiin, heruttaa (ulos) j. m. s., vócem; veram vocem (pusertaa ulos); voces et querelas, sermonem; verbum ex quo de qua re (saada jkn suusta); sonos; lacrimas cui (siristää wedet jkn silmistä), run.; misericordiam (nostaa); sententiam cujus (ongiskella, tiedustella); arcana cujus; literas a quo (kiristää jklta, pakoittaa jkn kirjoittamaan); verbosiores epistolas; comiter sciscitando elicuit, ut fateretur (herutteli hänestä tunnustuksen, sai hänen tunnustamaan).

Elicius, ii, *m.* (ed.), Jupiterin liikanimi, kun häneltä taiwaanmerkkejä aneltiin.

ē-līdo, līsi, līsum, III, (laedo), lyödä ulos, iskeä, loukkauttaa, sysätä, tölmätä, ajaa ulos, aurigam e curru; vina prelis (pusertaa ulos), run.; spuma elisa (parskuwa wahto), run.; run.: angere elisos oculos (rutistaa jkta että silmät pullistuwat l. puhkeawat päästä); werr.: morbum (karkottaa), run. 2) lyödä l. ruhtoa rikki, ruti, särkeä, rauskoa, rusentaa l. musertaa rikki, rutaista rikki, naves; caput pecudis saxo; quem; fauces (kuristaa), angues (nikistää) y. m., run.; taw. särkeä, sortaa, häwittää, nervos virtutis; aegritudine elidi (sortua).

ē-ligo, lēgi, lectum, III, (lego), poimia

ulos, walita, walikoita (ylim. uſiammiſta), herbas (kitkeä l. perata pois); fig.: stirpes (nyhtää ulos); quem de tribus; minima ex malis.

ē-limino, I, (limen), ajaa huoneesta; werr.: dicta foras (juoksuttaa ulos, juoruta), run.

ē-limo, I, wiilata, hiwuttaa, silittää, catenas, run.; werr. taiten sepittää l. laatia.

ē-linguis, e, (lingua), kieletöin, puhumatoin; werr. puhekunnotoin, somapuheetoin.

ē-liquo, I, selittää, siiwilöitä.

Elis, idis, *f.* Peloponneson länsinen maakunta, kuusa samanniminen pääkyki, jonka lähellä Olympia; josta *a)* **Elēus** ja **Elius**, 3, elilāinen, Elin, run. olympialainen, campus (s. o. Olympian laki), run.; *subst.* Eleī ja Elii, orum, *m.* Elilāiset. *b)* **Elias**, adis, *f.* elilāinen, run. olympialainen, equa (s. o. kilpahepo Olympian leikkilöisā), run.

Elissa (Elīsa), ae, *f.* Karthagon kuninkaannan Didon toinen nimi.

Elius, ks. Elis.

ē-lixus, 3, (lix, tuhka), wedesā keitetty.

elleb-, ks. helleb-.

ē-loco, I, wuorota, antaa l. panna wuorolle, arennille, fundum; werr.: gens elocata (jonka werot owat wuorotut, weronalainen).

ēlocūtio, ōnis, *f.* (eloquor), lauseparsi, lausekeino, lauselaskenta, sanajuoksu.

ēlogium, ii, *n.* (logos), lauselma, sanelma, eritt. *a)* lyhyt mietelauselma. *b)* taw. päällekirjoitus, piirtokirjaus, esim. hautakirjaus l. -piirros. *c)* lyhyt ilmoitus (testamentisā).

ēloquens, tis, *PA.* puheliās, kaunopuheinen, jalopuheinen, suloſuinen.

ēloquentia, ae, *f.* (ed.), puhetaide, puhelahja, puheliaisuus.

ēloquium, ii, *n.* (seur.), puheliaisuus, kaunopuheisuus.

ē-loquor, loquutus l. locūtus, III, sanoa suustansa, sanoiksi saattaa, sanoilla toimittaa, selittää, wirkkaa, quid; eritt. puheliaasti esitellä, puhua, laskea puhetta, copiose, composite, ornate.

Elōrus (Hel.), i, *m.* Sikelian joki; josta *a)* **Elōrius**, 3, elorilainen. *b)* **Elōrini**, orum, *m.* Elorilaiset.

Elpēnor, oris, *m.* Odyseen matkakumppaneita.

ē-lūceo, luxi, II, walota esiin, hohtaa, heloittaa, heiskua, wälkyä, inter flammas (linnunradasta puh.). *b)* fig. loistaa esiin, näkyä, ilmauntua, hengellisistä awuista j. m. s. puh., in puero, ex quo, inter aequales; virtutibus (olla jaloilta awuilta erinomainen).

ē-luctor, I, waiwoin tunkea esiin. 2) *trans.* rinnustellen pujottautua l. kiertyä josta kin, taistellen woittaa, validas manus.

ē-lūcubro ja **-or**, I, walkialla, yöllä, työllä sepittää l. suorittaa l. laatia.

ē-lūdo, lūsi, lūsum, III, wieräbdellä l. läikkyillä puoleen, meren aallosta puh., litoribus. 2) *trans.* pelisā woittaa jkta jtakin. Eritt. *b)* miekkailioista puh.: wäistää, wääjätä sāwäys; werr.: quasi rudibus ejus eludit oratio; josta wälttää, peijata, pettää, häikistää l. kiusatella, tehdä turhaksi, quem; pugnam (leikiten taistella); miraculis fidem (pilkkaamalla tehdä tyhjäksi); usein ylim. pilkata, iwata, pitää iwana, ilkamoita, quem; artem, gloriam cujus y. m.

ē-lūgeo, luxi, II, murhettia tarpeeksi l. pääbän aästi, patriam.

ē-luo, lui, lūtum, III, wiruttaa ulos, pois, walaa l. huhtoa ulos, pois, puhtaaksi, pestä; kuw. pestä pois, purkaa, haihduttaa, poistuttaa, luowuttaa, maculas furtorum, amicitias.

Elusātes, ium, *m.* eräs Aquitanian kansakunta.

ēlūtus, 3, *PA.* uutettu, mehutoin, wäetöin, woimatoin.

ēluvies, ēi, *f.* (eluo), tulwiminen, tulwille nousu, tulwa; kuw.: civitatis (turmio). *b)* werr. weden syömä sywänne.

ēluvio, ōnis, *f.* (eluo), tulwiminen, tulwa.

Elymaei, orum, *m.* eräs Persian kansakunta; josta **Elymāis**, idis, *f.* Elymaelaisten maa.

Elysium, ii, *n.* autuasten olosija Manalassa, Sulola, Jhantola; josta **Elysius**, 3, Elysiumin.

ē-mancipo (emancupo), I, laskea l. päästää poika isällisestä wallasta, juliš-

taa omawaltaiſekſi; jöta ylim. antaa l. jättää omaſta halluſtaan toiſen haltuun, filium in adoptionem; werr. perin heittää l. työntää jkn waltaan, haltuun, ehdon alaiſekſi, kokonaan jättää, myydä, (senectus) si nemini emancipata est (jollei ole kenenkään omakſi orjan tawoin heittäynyt); tribunatum.

ē-māno, I, walua uloš, wuotaa l. juoša uloš. Critt. *b)* kuw. walua, herua, lähteä, ſyntyä, ilmauntua, koitua, ſaada alkunſa, ex qua re; hinc, istinc; jöta ylim. lewitä, juoša mieroon, tulla tietywiin, kuuluwiin, tunnetukſi; *impers.* emanat, näkyy, on ilmeinen, *acc. c. inf.*

Emathia, ae, *f.* Makedonian maakuntia; run. Makedonia ja Theſſaliakin; jöta *a)* **Emathius**, 3, emathialainen, run. ylim. makedonialainen, theſſalialainen. *b)* **Emathis**, idis, *f.* emathialainen; *plur.* Emathides, um, *f.* Pieridit, Makedonian kuninkaan Pieroon tyttäret.

ē-mātūresco, maturui, III, perin kypſyä l. walmiſtua; kuw. lientyä.

emax, ācis, (emo), oſteliaš, oſtohaluinen.

emblēma, atis, *n.* ſiſäyttämäkoriluš l. -kuwauš, moſaiki. 2) pintakoriluš l. -kuwauš.

embolium, ii, *n.* wäliteeškelmä.

ēmendābilis, e, (emendo), parannettawa, error.

ēmendāte, *Adv.* wirheettömäſti, oikein, loqui, scribere.

ēmendātio, ōnis, *f.* (emendo), parantaminen, philosophiae.

ēmendātor, ōris, *m.* (emendo), parantaja, civitatis, sermonis.

ēmendātrix, īcis, *f.* (ed.), parantajatar, vitiorum (laiſta puh.); vitae (runotaiteeſta puh.).

ēmendātus, 3, *PA.* wirheetöin, täydelliſen, moitteetoin, nuhteetoin, puhdaš, locutio, mores.

ē-mendo, I, (mendum), tehdä wirheettömäkſi, puhdiſtaa wirheiſtä, parantaa, korjata, tarkiſtaa, oikaiſta, civitatem; consuetudinem vitiosam; vitia magnis virtutibus (taſoittaa, palkita); annales cujus, antiquitatem.

ē-mentior, IV, walheelliſeſti miettiä, walheelliſeſti niwoa l. panna kokoon, imeä ſormeſta, walheitella, walheelliſeſti ſanoa l. tuoda eſiin, ſyytellä j. m. ſ., quid t. *acc. c. inf.*; *pass.*: ementita auspicia.

ē-mereo, merui, meritum, II, ja **emereor**, meritus, II, palwelemalla ſaada l. hankkia jtakin, anſaita, run. *inf.* kera; jöta e. quem, welwoittaa jku kiitolliſuuteen, run. 2) palwella päähän aſti, palwella aikanſa, päättää, täyttää, stipendia; tempus, annuas operas; homines emeritis stipendiis (aikanſa palwelleet ſotiot); jöta emeritus, aikanſa palwellut, wanha, kelpaamatoin, equi, aratrum, run.

ē-mergo, mersi, mersum, III, alkp. ſukelluttaa yleš, kohotuttaa ſukellukſiſta, ſywäſtä, yleš; taw. e. se l. *Pass.* emergi, uſein myöš *intrans.* emergere, ſukeltaa yleš, kohota ſukellukſiſta, pullahtaa yleš, noſta l. tulla yleš, eſiin, näkywiin, ilmauntua, e flumine, e palude, e vadis, de paludibus, sub glebis; e quibus (vaginis) quum emersit (viriditas), putkahtaa uloš, eſiin; in lucem suam, jälleen ſaada walonſa (kuuſta puh.); run.: emersae noctes (ikäänkun mereſtä kohonneet), yrittäwäſtä yöſtä puh.; werr.: in apertos campos, pääſtä matkaanſa l. pelaſtaita aukioille. *b)* kuw. kohota, noſta, yletä, ſelittäitä, kirwouta, ſuoriutua, emergere e naufragiis prioris culpae cladisque, ex naturae sordibus, ex mendicitate, ex judicio peculatūs, ex saevitia fortunae j. m. ſ.; ex illo mari bella emerserunt (owat noſneet, owat remahtaneet ilmiin); emerserunt civitates (owat wauraſtuneet), nunc emergit amor (puhkeaa uloš) y. m.; se ex malis (pääſtä, pelaſtua); emergi ab admiratione; jöta emergit ex qua re, jöſtakin näkyy, ſelwenee, tulee ilmiin, ex quo magis emergit, quale sit decorum illud *etc.*

emetica, ae, *f.* okſetin, kuwotin, emeticam facere (ottaa).

ē-mētior, mensus, IV, mitata, spatium oculis, run. *b)* werr. mitata päähän jku paikka, kulkea l. matkata päähän, spatium ingens, longum iter, totam

longitudinem Italiae; terras (mitellä), run.; — *pass.* emensus, käyty l. matkattu päähän, perille, pars itineris emensa; ajasta puh.: emensis annis (päästyä l. elettyä ajastaikain päähän), run. 2) mitata jkle, ſ. o. jakaa, antaa, quid cui.

ē-meto, ere, leikata, niittää.

ē-mico, micui, micātum, I, ſuikahtaa l. tuikahtaa ulos, eſiin, putkahtaa, ſäwähtää, lykätä, poukahtaa, ſinkahdella ulos, eſiin, wilahtaa, äkkiä tulla eſiin, näkywiin, emicat e corpore sanguis (puhaltaa pillinänſä ulos, ſoittaa l. puréfuu ulos), run.; emicant scaturigines (kuohahtawat l. kumpuawat ilmi); emicant saxa tormento; ihmiſiſtä puh.: ſyökſähtää l. karata l. rientää ulos, eſiin, carcere, in litus, run. *b*) kuw. wiwahtaa eſiin, loiſtaa, emicat verbum, run. 2) täyttää yleš, piſkaiſeſti kohota, yletä, saltu in currum (hyppätä), run.; in superos ignes, run.

ē-migro, I, muuttaa ulos, pois, ſiirtää l. lähteä ulos, pois, domo ja e domo; werr.: e vita (eritä).

ēminens, tis, *PA.* eſiytywä, eſiin l. yleš työntywä l. piſtäwä, ulkonewa, kohoawa, korkia, trabes, saxa, promontoria, genae ym. m.; kuw. yliä, jalo, erinomainen.

ēminentia, ae, *f.* (ed.), eſiytymä, kohoama, habere eminentiam (ruumiilliſeſti eſiytyä); eritt. maalauksiſsa: eſiytywät oſat, walokohdat.

ē-mineo, minui, II, työntyä eſiin, yleš, piſtää l. lykätä eſiin, yleš, kohota, yletä, eſiytyä, ex terra, e mari; ab ramis (ſ. o. oksia myöden); per costas, ſojottaa ulos, tunkea ulos; in mare, ylettyä l. ulota mereen; eritt. walokohtain eſiytymiſeſtä maalauksiſsa puh. 2) kuw. eſiytyä, astua eſiin, tulla näkywiin, näkyä, ilmauntua, animus eminebit foras (pyrkii ulos); eminet audacia cujus (puhkaa ilmi); eminent studia j. m. ſ.; vox eminet una (ſelwästi kuuluu), run. *b*) olla yliä, olla etukaareſsa, olla jalo, mainio, erinomainen, Demosthenes unus eminet inter omnes in omni genere dicendi; tantum eminebat peregrina virtus.

ē-minus, *Adv.* (manus), kaukaa, etäältä, loittoa, matkan päästä, pugnare, mittere tela, sauciari j. m. ſ.; jacere faces in aggerem.

ē-miror, I, hämmästyä, kummastella.

ēmissārium, ii, *n.* (emitto), wiemäri, wietto- l. laskuoja, uitti.

ēmissārius, ii, *m.* (emitto), tiedustelia, tutkailia, ſalakuuntelia, wakoja.

ēmissio, ōnis, *f.* (ſeur.), uloslaskeminen, irti l. pois päästäminen, anguis. 2) wiippaus- l. liwityswoima.

ē-mitto, mīsi, missum, III, lähettää ulos, pois, työntää, käytäyttää, panna, laskea, laskettaa ulos, pois, laskea (irti), päästää j. m. ſ., quem de ja e carcere, e custodia, ex vinculis, de ja e manibus l. yks. manibus; scutum manu (hellittää pois); ufein sotamenoisſa: milites, cohortes ex silvis, ex statione; equites in hostem; quem per vallum; quem pabulatum y. m.; wäliſti: ſyöstä ulos, pois, ſyſätä, karkottaa, matkauttaa pois, quem ex domo, ex urbe; ammunnasta puh.: nakata, paiskata, ſiwauttaa, ſinkauttaa, liwittää, hastam in fines, saxa in naves; jacula eminus, tormentis; pila; kirjateokſiſta puh.: julkiſuuttaa, toimittaa julkiſalle, quid nomine cujus dignum; elegos, run.; jsta myös: lacum, aquam ex lacu (laskea, juoksuttaa pois); lacrimas (wuodattaa, wierittää), run.; animam (lähdettää l. heittää henkensä, kuolla); se e., purkauta (ukonpilwestä puh.); ja äänestä puh.: vox coelo emissa (kuulunut); vocem (ſuustansa päästää, wirkkaa sana, hiisſahtaa). *b*) manu e. quem, laskea jku wallastansa, laskea wapaaksi, wapauttaa. 2) kuw. päästää, emissa de manibus res est (wälttyi käſiſtä); facetum dictum, rationem (luoda, liwittää, wiipata); maledictum (ſuustansa ſyytää l. pöyhäyttää).

emo, ēmi, emptum, III, alkp. ottaa, eritt. maksamalla; jsta ostaa, ja myös: (huutokaupoisſa) huutaa, quid de quo; bene l. parvo (ostaa l. saada hywällä hintaa, halwalla, halpaan hintaan); male l. magno (kalliisti, kalliilla hintaa); minoris aut pluris (helpommalla tai kalliimmalla hintaa); tanti, quanti

etc.; duobus milibus numūm; quid in publicum, in diem, waltion tarpeeksi, maksettawaksi määrättynä päiwänä; jöta *subst.*: ex emto, oston l. ostosuostuman mukaan. *b*) werr. ostaa, lahjoa, wetää l. suostuttaa puoleensa, hankkia, saada, judices, judicium, sententias; generum sibi, run.; honorem vitä (ostaa kunnia hengellänsä), run.; run.: intactum Pallanta magno (kalliisti lunastaa Pallaan henki).

ē-moderor, I, wähentää, liewentää.

ē-modulor, I, laulella, wieretellä.

ēmōlīmentum, i, *n.* (seur.), puuhaus, kaahe, waiwannäkö, waiwa, wastus.

ē-mōlior, IV, waiwannäöllä saada aikaan.

ē-mollio, IV, pehmittää, kundas (laapastuttaa). *b*) kuw. lauhduttaa, lienyttää, mores, run.; ja myös: hentouttaa, hempeyttää, weltostuttaa, exercitum.

ēmolumentum, i, *n.* (e-molo). alkp. woitto jauhannasta; jöta ylim. hyöty, etu, woitto, hywä; wälisti: aikaansaanti l. teho.

ē-moneo, ēre, kehoittaa.

ē-morior, mortuus, mori, kokonaan kuolla, kuolla pois, kuollen menettyä l. hukkua; werr. perin kuoleuntua; kuw. kadota, haihtua, loppua, quorum laus emori non potest.

ē-moveo, mōvi, mōtum, II, työntää ulos, pois, siirtää, syrjätä, saattaa, laskea, toimittaa ulos, pois, poistuttaa, multitudinem e foro; plebem de medio; quem senatu (lykätä pois senatista); quem ultra montem, cis flumen; jöta myös: cardine postes (nostaa), fundamenta tridenti (järkyttää, wawistaa), run. *b*) kuw. luowuttaa, purkaa, karkottaa, haihduttaa, pestilentiam ex agro Rom.; curas dictis, run.

Empedocles, is, *m.* kreikalainen philosophi Agrigentista, Pythagoraan oppikuntalaisia; jöta **Empedoclēus,** 3, empedokleinen, Empedokleen, sanguis, weri Empedokleen ajatusten mukaan; *subst.* Empedoclea, orum, *n.* Empedokleen opetukset.

empīrici, orum, *m.* kokeman noudattajat lääkärit.

emporium, ii, *n.* kauppapaikka, kauppakaupunki.

emptio, ōnis, *f.* (emo), ostaminen, osto, kauppa; awistoniösakin: huutaminen; jöta *concr.* ostos, ostama.

emptor, ōris, *m.* (emo), ostaja, kaupantekiä; awistoniösakin: huutaja.

ē-mungo, munxi, munctum, III, niistää, se (nenänsä); werr.: quem, pettää, peijata, run.; kuw.: homo emunctae naris (tarkkanenäinen, tarkkälyinen), run.

ē-mūnio, IV, laillensa warustaa, wahwistaa, lujittaa, locum, murum.

en, *Interj.* kah, kas tuosta, katsokaat tuosta, tuosapa, täsähän, tuosta on, enimitten *nom.*, harw. *acc.* kera, en causa ja en causam; en Priamus, en aras, run.; *imperat.* kera: en aspice, en accipe, noh, run.; jöta kysymyksistä: -han (-hän), -kohan (-köhän), taw. en unquam, tokkohan koskaan.

ēnarrābilis, e, (enarro), kerrottawa, non e. (selittämätöin).

ēnarrātio, ōnis, *f.* (seur.), selittäminen.

ē-narro, I, sätkälleen, tarkoilleen, juurin jaarin jutella, kertoa, selittää, asettaa l. laatia eteen, quid (cui).

ē-nascor, nātus, III, kaswaa ulos, esiin, nosta, syntyä, ilmauntua, in area, in aede.

ē-nato, I, uida ulos, uiden päästä l. pelastaita; kuw. pujottauta ulos, selittäitä hädästä, woittaa wastukset.

ē-nāvigo, I, purjehtia ulos, pois, laskea merelle; werr.: e quibus tanquam e scruposis cotibus enavigavit oratio (on selinnyt, suoriutunut). 2) purjehtia l. laskea päähän asti, mitata päähän, unda omnibus enaviganda, run.

Enceladus, i, *m.* erään Gigantin nimi.

endo l. **indu,** wanhanaikainen *Praepos.*, = in, esim. e. coelo; eritt. sanayhdistyksissä, esim. endoperator l. induperator (s. o. imperator), ja endogredi (s. o. ingredi).

Endymion, ōnis, *m.* ihananmuotoinen nuorukainen Latmon wuorella Kariassa, jonka Jupiter uuwutti iäiseen uneen sen wuoksi että tuo Junoa rakasti. Noin makaawana Endymion ihastutti Lunan itsehensä. Siitä: Endymionis somnus, iäinen uni.

eni, nectum, I, tykkönään, kuolettaa, tappaa, panna werr. perin woiwuttaa, lamata, näännyttää, eritt. enem. fame, frigore, ja myös rs animi.
s, *PA.* hermotoin, jäntitöin, in, wäetöin, heikko, hentoupiä, miehuutoin, philosophus, oratio, sententia.
, (nervus), hermotoin, weltto. eb.), hermotuuttaa, werr. jänä, tehdä woimattomaksi, uuheikontaa, hempeyttää, henquem; corpora animosque; a compositione verborum; m belli (heikentää).
polwilla makaaja, eräs tähti-

i, *n.* Sikelian kpgeita; jösta s, 3, engyonilainen, *subst.* orum, *m.* Engyonilaiset.
junct. (asetettawa yhden t. n sanan jälkeen), 1) syytä l. n ilmoitettaisya: sillä, ja jatäisä: näet, nimittäin. 2) wahwistamiseksi: ainakin, , epäilemättä, todesti, totieti, -han (-bän); at e., mutta, ytäös, waan täsä on tarsed enim, waan -pa (-pä), keti.
Adv. todesti, totisesti, toiseti.
I. eos, *m.* eräs Thessalian iesa jokijumalaksikin ajateltu. nixus ja enitor.
ui, II, kiiltää, loistaa, hohyä, heiskua, heloittaa; kuw. quod in eis orationibus eniemosthenes; in eo bello et fortuna enituit Tullii.
itui, III, ruweta kiiltämään, wälkkyä; kuw. loistaa, ubi itescere posset.
us ja nixus, III, ponnistaa s, yleš, pyrkiä yleš, kokea, awuta, kämpiä, nosta yleš, sos fluctus ingenti labore; manu ad quid; in ascensu; ibus furcarum (pujottauta) ylim. ponnistaa, pingoitansa aikaan saadakseen jtakin, puuhata, tepastaa, harrastaa, ahkeroita, pyrkiä, kilwoitella, koettaa, että - -, jännittämällä saada toimeen, että - -, in qua re; ad dicendum; ut t. ne *conjunct.* kera; tantum, ut - -; harw. *inf.* kera; *pass.:* ab iisdem enisum, ne tale decretum fieret (puujattiin). 2) *trans.* ponnistain tuottaa, s. o. tuoda ilmaan, ilmoille, synnyttää, plures partus; servitio (orjuudesya synnyttää poika), rua.
ēnixe, *Adv.* hartaasti, ankarasti, kiiwaasti, lujasti, wankasti, suscipere causam, obedire, operam dare ȳ. m.
ēnixus, 3, *PA.* ponnistawa, jännittäwä, puuhaawa, harras, studium, virtus.
Enna (**Henna**), ae, *f.* Sikelian kpgeita; josta *a)* **Ennensis**, e, ennalainen, *subst.* **Ennenses**, ium, *m.* Ennalaiset. *b)* **Ennaeus**, 3, ennalainen, run.
Ennius, ii, *m.* eräs Roman wanhimpia runoilioita (239—169 e. K.), Rudian kpgista Kalabriasta syntyisin.
ē-no, I, uida ulos, pois, uiden päästä l. pelastaita, e concha, in terram; run.: per iter insuetum ad arctos (lentää lekuttaa).
ēnōdāte, *Adv.* selkiästi, narrare.
ēnōdātio, ōnis, *f.* (enodo), kehittäminen, selittäminen.
ē-nōdis, e, (nodus), ryhmytöin, oksatoin, siliä.
ē-nōdo, I, awata l. päästää solmusta, purkaa solmu; kuw. kehittää, selittää, nomina, praecepta.
ē-normis, e, (norma), säännötöin. *b)* ylenmääräinen, ääretöin, hirmuinen, aiwan suuri.
ensifer, 3, (ensis-fero), ja **ensiger**, 3, (ensis-gero), miekankantaja.
ensis, is, *m.* miekka, kalpa.
Entella, ae, *f.* Sikelian kpgeita; josta **Entellīnus**, 3, entellalainen, *subst.* Entellīni, orum, *m.* Entellalaiset.
enthȳmēma, atis, *n.* alkp. ajatus, miete, josta todistuttaminen t. wastahakaisista johdettu päätös.
ē-nūbo, nupsi, nuptum, III, huolla ulos säädystänsä, huolla säädystänsä mennen muuhun säätyyn, e patribus; ja myös ylim. huolla, mennä naimisiin l. miehelle.

ēnucleāte, *PAdv.* puhtaasti, suoraan, tarkoilleen, selkiästi, koruttomasti.

ēnucleātus, 3, *PA.* puhdas, pelkä, väärentämätöin, suffragia (julasta mielivakuudesta annetut). 2) puhdas, suora, mutkatoin, tarkka, selkiä, korutoin, genus dicendi.

ē-nucleo, I, (nucleus), tumehdella, tumasta l. syдämmestä puhdistaa; kuw. ilmeisyyttää, selittää.

ēnumerātio, ōnis, *f.* (seur.), luetteleminen, argumentorum, oratorum; eritt. pää-asiain (toistamiseen) kerronta.

ē-numero, I, laskea, lukea, dies; pretium (maksaa). *b)* werr. luetella, ladella, laatia, multitudinem beneficiorum, stipendia; plura de eodem; prolem (kertoa), run.

ēnunciātio, ōnis, *f.* (enuncio), lausuma, sanelma, selitys.

ēnunciātum, i, *n.* (seur.), lausuma.

ē-nuncio, I, lewitellen kertoa, lewitellä, juoksuttaa kuuluwiin l. tietywiin, juoruta, jutella, antaa ilmi, ilmoittaa (eritt. salattawia), mysteria; consilia hostibus; rem per indicium cui. 2) lausua, saattaa sanoiksi, selittää, sententias breviter, verbis quid.

ēnuptio, ōnis, *f.* (enubo), huoleminen ulos säädystä, huoleminen säädystänsä menemisellä, gentis (wapautetun huoleminen turwaajansa säädyn l. huonekunnan jättämisellä).

ē-nūtrio, IV, elättäin kaswattaa, elättää.

eo, īvi ja ii, itum, īre, käydä, mennä, kulkea, waeltaa, matkata, ajaa, ratsastaa, purjehtia, laskea, wieriä, liikkua j. m. s., ad quem, in colloquium ad quem; ad coenam, ad flumen; in Pompejanum, lähteä; in provinciam, palata; yks. *acc.:* Afros, Italiam (Afrikaan jne.), run.; per fines, per Italiam; obviam, mennä t. tulla wastaan; in sinus (luikahtaa), in rogos, in arma (syöksähtää), per auras (juosta), procul (poistua), run.; in jus, mennä lakiin (päällekantajana); subsidio cui, tulla jkn awuksi; cum quo (seurata jtk); viä, itinere; viam, iter, run.; cubitum, mennä maata; lusum (mennä leikkiä lyömään), run.; pedibus (jalkasin, maisin, maata myöden); curru; equis ja run. *abs.*, ajaa ratsahin, ratsastaa; cum classe Pisas (laskea laiwastolla); ventos adspirat eunti (lentäwälle), run.; — it sudor per artus (wierii, waluu), sanguis it in succos (muuttuu, tekeyy), run. *b)* wihollisena käydä l. astua päälle, puoleen, wastaan, kimppuun, ad, adversus l. contra hostem; in quem; in Capitolium (s. o. hätyyttää, rynnäköitä Kapitolia); eundi studium (ajaa takaa), run.; jöta myös: ad arma, ad saga, hankkia taisteloon, sotaan. 2) kuw. ylim. käydä, saada, rakentua, ruweta, ryhtyä, heittäytä j. m. s., in alteram causam; in dubiam imperii servitiique aleam; infitias (kieltää); in poenas (rankaista), in lacrimas (turwata kyynelihin), in nomen (periä nimi), pietate supra homines (woittaa, olla yliämpi), dictis contra dicta (wastata toisen sanoihin), per exempla, exemplis (noudattaa, jälitellä), per laudes (kiittää), run.; per oppida facti rumor it, juoksee, wierii, lewiää, kuuluu, run.; clamor it ad aethera (nousee), run.; eritt. *a)* pedibus ire l. yks. ire in quam sententiam, suostua l. mieltyä jhnkin arweloon, hywäksyä jtakin tuumaa, ja ire in alia omnia, pitää perin wastaista mieltä. *b)* ajasta puh.: mennä (ohitse), kulua, wiettyä, walttyä, haihtua, anni euntes, run. *c)* käydä, käydä warteen l. junkaan, paneuta, päätyä, incipit res melius ire. *d)* käydä, yrittää, aikoa, mieliä, spectatum ludos, praemia ereptum; usein: perditum ire = perdere, ultum ire = ulcisci j. m. s.; jöta esim. non servitum ibo, en ole palwelewa, run., ja reus videbatur damnatum iri, näkyi tulewan rankaistuksi. *e)* i, ito, eas, eat *etc.*, noh, yleis, ja myös pilkaten, suuttuin sanottu: mene nyt, mene waan.

eo, *Adv.* (is), 1) wanha *dat.:* sinne, tuonne, siihen, eo pervenire; eo imponere milites (s. o. istuttaa ratsabille), eo imponit vasa (s. o. sälyttää karjan päälle l. selkään) j. m. s.; werr. *a)* siihen, niihin, siihen kohtaan, siihen määrään l. mittaan, eo rem adducere; usein *gen.* kera, esim. eo ma-

gnitudinis procedere, edistyä siihen suuruuden määrään, siihen suuruuteen. *b)* siihen, accedere. *c)* eo usque, siihen asti, hamaan siihen määrään, niin kowin, usque eo despicere, ut - -; t. ajasta puh.: (hamaan) siksi, usque eo, dum, donec, quoad - - (kun - -). 2) *abl.:* siellä, tuolla, eo legiones habere; jsta res erat et causa nostra eo jam loci, sillä kannalla; werr. *a) comparat.* kera: sitä, eo magis j. m. s.; eo gravior est dolor, quo culpa major (sitä - - mitä). *b)* siksi, silti, sentähden, sitä warten, non eo dico, quo - - (siksi, että - -); eo valet quid (sitä tarkoittaa); eo natus sum; eo vereor; eo, quod - -.

eōdem, *Adv.* (idem), 1) wanha *dat.:* samaan paikkaan, sinne myöskin, siihen myöskin, samaan, se recipere; werr.: pertinere. 2) *abl.:* samassa paikassa, siellä myöskin; werr.: res eodem est loci (samalla kannalla).

Ēōs, *f.* aamurusko, = Aurora. Siitä: **Ēōus**, 3, aamuinen, warhainen, Atlantides (kun aamulla laskeuwat), run.; taw. itäinen, itämainen; *subst.* Eous, i, *m. a)* aamutähti, jsta primo Eoo (aamutähden yletessä), run. *b)* Itäläinen, Itämaalainen.

Epēus l. **-ĕos**, i, *m.* Panopeuksen poika, Troian hewon rakentaja.

ephēbus, i, *m.* mieskuntainen nuorukainen, miehukainen (18:stä 20:teen wuoteen).

ephēmeris, idis, *f.* päiwäkirja, menekkikirja.

Ephesus, i, *f.* eräs Jonian kpki Wähä-Asiassa, kuulu Dianan temppelistään; jsta **Ephesius**, 3, ephesolainen, *subst.* Ephesii, orum, *m.* Ephesolaiset.

ephippiātus, 3, (seur.), hewospeitolla warustettu, satulanpitäjä.

ephippium, ii, *n.* hewospeitto, loimi, satulawaate, satula; sanalask.: optat ephippia bos piger, optat arare caballus (s. o. kukin kadehtii toisen tilaa).

ephorus, i, *m.* katsoja, Ephori, Spartan ylimpiä wirkamiehiä.

Ephorus, i, *m.* kreikalainen historioitsia, Isokrateen oppilaisia.

Ephyra, ae, ja **-e**, es, *f.* Korinthon entinen nimi; jsta **Ephyrēius** ja **-aeus**, 3, korintholainen. 2) eräs merineito.

epibata, ae, *m.* merisotio.

Epicharmus, i, *m.* kuuluisa philosophi Pythagoraan oppikuntaa sekä runoilia, Ko'on saaresta syntyjänsä.

epicōpos, on, airollinen, airo-.

Epicrates, is, *m.* woimallinen, woitokas, Pompejuksesta puh. 2) eräs philosophi ja rhetori.

Epicūrus, i, *m.* kuulu kreikalainen philosophi Gargettosta Attikasta, epikureisen oppikunnan perustaja; jsta **Epicūrēus**, 3, epikureinen, Epikurin, *subst.* Epicūrēi, orum, *m.* Epikurilaiset, Epikurin oppikuntalaiset.

epicus, 3, kertomarunollinen, sankarirunollinen, sankarillinen, poeta (sankarirunoilia), poema (sankariruno).

Epidaurus, i, *f.* kpki 1) Argolin maakunnassa, kusa kuulu Aeskulapin temppeli; jsta **Epidaurius**, 3, epidaurolainen, deus (s. o. Aeskulapi), nutrix (s. o. Beroe), tellus (Epidauron alue), run. 2) Dalmatiassa.

epidictĭcus, 3, korupuheinen.

Epigoni, orum, *m.* jälkisyntyiset, jälkeiset, eritt. noitten seitsemän Thebaa wastaan yhdistyneen sankarin pojat, jsta myös yhden Aeschylin sepittämän murheteeksekmän nimi.

epigramma, atis, *n.* piirtokirjaus, päällekirjoitus, kirjoitus, esim. yhtä-antimissa, kuwissa j. m. s.; eritt. sanaus l. lyhyt, mielekäs runoelma.

epilogus, i, *m.* loppupuhe, puheen loppupuoli l. pää.

Epimētheus, i, *m.* Japetoon poika, Prometheuksen weli; jsta **Epimēthis**, idis, *f.* Epimetheuksen tytär (Pyrrha).

Epiphanēa, ae, *f.* Kilikian kpgeita.

epiphora, ae, *f.* nuha (tauti).

Ēpīrus, i, *f.* Kreikan pohjoispuolisia maakuntia; jsta *a)* **Epīrōtes**, ae, *m.* Epeirolainen. *b)* **Epīrōticus**, 3, ja **Epīrensis**, e, epeirolainen.

epistola, ae, *f.* lähetyskirja, kirjaus, kirje.

epitaphius, ii, *m.* hautapuhe, murhe-, kuolinpuhe.

epitome, ēs, *f.* lyhyt ote.

epops, opis, *m.* hyyppä.

epos, *n.* [yks. *nom.* ja *acc.*], kertomaruno, sankariruno.

ē-pōto, pōtāvi, pōtum, I, juoda poiš, tyynni l. perille juoda, taw. ykſ. *Partcp.* epotus, venenum, poculum. *b)* run. werr. imeä, kuilaišta, niellä.

epulae, arum, *f.* (ehkä alkp. edipulae, edo), ſyötäwät, ruat, herkut, mensae conquisitissimis epulis exstruebantur (ladottiin ruokia täyteen); vino et epulis onerati; run.: blattarum (ruoka). Eritt. *b)* komia ateria, ſyöminki, kemu, pidot; kuw.: bonarum cogitationum.

epulāris, e, (ed.), ateriallinen, ſyöminkiä l. kemua koškewa, ſiinä tawallinen, accubitio (yhdeſſä iſtunta rualla); sacrificium (ynnä aterian kera tehtäwä).

epulo, ōnis, *m.* (epulum), atrioitſia; eritt.: Triumviri l. Septemviri Epulones, uhri-ateriain hankkijat, eräs papiškunta Romaſſa.

epulor, I, (ſeur.), atrioita, ſyödä, ruokailla, kemuilla; harw. *trans.:* quem epulandum ponere, panna jku eteen ſyötäwäkſi, run.

epulum, i, *n.* (ehkä alkp. edipulum, edo), (runſas, komia, julkinen) ateria, julkiateria, juhla-, kunnia-ateria, ſyöminki, kemu.

equa, ae, *f.* (equus), tamma.

eques, itis, *m.* (equus), ratſastaja, ratſahin ajaja, eritt. ſotawäeſſä: ratſasmies, hewošmies, ratſuš, ratſain; *plur.* ratſaswäki, hewoswäki, ratſaimiſto, ja ſamoin *sing. collect.;* magister equitum, ratſaimiſton päällikkö. 2) ritari, taw. *plur.* equites, ritarit, ritariſto, Roman ritarinſääty (arwonſa puoleſta senatus ja plebs ſäätyin wälinen).

equester, stris, stre, (ed.), ratſasmieſtä l. hewoswäkeä koškewa, ratſas-, ratſuš-, statua; proelium (ratſuſtappelo); terror (ratſaswäen noštama). 2) ritaria l. ritarinſäätyä koškewa, ritarillinen, ritarinſäätyinen, ordo, locus, ritarinſääty; anulus, ſ. o. kultainen (jommoinen ritarinſäädyn ainakin), run.

e-quidem, *Adv.* totiſesti, todesti, toſin, totta, kyllä, kai, kaiketi; nihil equidem novi (en minä ſuinkaan); wäliſti: puoleſtani, kohdaſtani.

equīle, is, *n.* (equus), hewoshuone, hewotto.

equīnus, 3, (equus), hepoa koškewa, hewon, hewoš-, seta (jouhi); crista (hewonhäntäinen, jouhinen), nervus hewoſen jänne (ſoutſeſſa), run.: ope equina fidere (luottaa hewosjalkain nopeuteen), run.

equīria, orum, *n.* (equus), kilwan-ajo Romaſſa Marſin kunniakſi.

equitābilis, e, (equito), ratſaštettawa, ratſaswäelle mukawa.

equitātus, us, *m.* (ſeur.), ratſaštaminen; taw. *concr.* ratſaswäki, hewoswäki, ratſaimiſto. 2) harw. ritarikunta, ritarinſäätyn.

equito, I, (eques), ratſaštaa, ratſahin ajaa; run. werr. tuuleſta puh.: rajuta, myrskytä.

equuleus (eculeus), ei, *m.* (equus), warſa; werr. hewonmuotoinen, puinen kidutin l. kipukone.

equulus, i, *m.* (ſeur.), warſa.

equus, i, *m.* hepo, hewonen, militaris; equo circumire (ratſahin ajaa ympäri); in equum ascendere (nošta hewoſen ſelkään, ratſahille); ex equo descendere, desilire; ad equum rescribere quem (tehdä ratſasmiehekſi); *plur.* hewoswalſakko, ſotawaunut, quadrijugi, juncti ja *abs.*, run.; equi virique, hewoš- ja jalkawäki; jšta ſanalaſk.: equis virisque l. viris equisque l. equis viris, hewoſin miehin, ſ. o. kaikeſta wäeſtä, kaikin newoin, woimanſa tieſtä, hengen peräſtä, još jollakin; werr. *a)* equus bipes, meri-hepo, run. *b)* Troian hepo, Trojanus l. *abs.:* kuw. ſalaliitoſta puh. *c)* eräs tähtiſikerö, Pegaſos.

Equus Tuticus, i, *m.* Ala-Italian kyœita.

ē-rādīco, I, (radix), juurinenſa ryhkäistä uloš; werr. perin kukiſtaa.

ē-rādo, rāsi, rāsum, III, raappia l. kaappia uloš, poiš; kuw. häwittää, juurittaa.

Erana, ae, *f.* Kilikian kyœita.

Erasīnus, i, *m.* Argolin joki.

Eratō, us, *f.* laulu- ja lempirunomukſen Runotar; jšta ylim. Runotar.

ercisco (herc.), III, (erctum-cieo), jakaa perintö, erciscunda familia, perintöjako.

erctum (herct.), i, *n.* perintö, e. ciere (jakaa l. oſia perintö).

Erebus, i, *m.* maanpinnan ja Hadeen wälinen pimiä paikka, ylim. Manala, Tuonela; jästa **Erebēus**, 3, Manalan. *b)* pimeyden jumala, Chaoon poika ja Yön weli.

Erechtheus, ei, *m.* eräs Attikan kuningas, jonka tyttäret Prokris, Kreusa ja Orithyia paniwat isänmaan tähden henkensä alttiiksi; jästa *a)* **Erechthēus**, 3, erechtheinen, Erechtheuksen, run. athenalainen, domus, arces (ſ. o. Athena), run. *b)* **Erechthis**, idos, *f.* Erechtheuksen tytär, Prokris t. Orithyia. *c)* **Erechthīdae**, arum, *m.* Erechtheuksen jälkeiset, ſ. o. Athenalaiset.

ērectus, 3, *PA.* pystyinen, ylespäinen, ylös kohoawa, korkia, homo; status; prorae. 2) kuw. ylhäinen, ylewä, jalo, homo; animus; jästa pahassa merkityksessä: pysty l. suora ruumiin pidännöltä, rehewä, orator. *b)* wirkistynyt, rohkia, urhia, animus; multo sum erectior. *c)* wiritetty, tarkistunut, huomiokas, waarinotteliaš, kiihtynyt, wirkiä, judices; studium.

ē-rēpo, repsi, reptum, III, hiipiä ulos, esiin, työmiä l. köntiä ulos, esiin, *trans.:* montes numquam erepsemus (= erepsissemus), kiiwetä wuorille, nosta hiwutella wuorille, run.

ēreptio, ōnis, *f.* (eripio), työstäminen, riistäminen.

ēreptor, ōris, *m.* (eripio), työstäjä, bonorum, libertatis.

ēreptus, t. eripio.

Eretria, ae, *f.* kyki 1) Euboian saaresſa, philoſophin Menedemoon ſyntymäſija; jästa *a)* **Eretricus** ja **-iacus**, 3, eretrialainen, eritt. Eretrici ja -iaci, orum, *m.* Menedemoon oppilaat l. lahkolaiset. *b)* **Eretriensis**, e, eretrialainen, *subst.* Eretrienses, ium, *m.* Eretrialaiset. 2) Theſſaliaasſa Pharſalon lähellä.

Erētum, i, *n.* Sabinilaisten kygeita Tiberin warrella.

erga, *Praepos.*, waatii *acc.*, kohtaan, esim. studium, fides, voluntas e. quem; fides ac benevolentia e. salutem cujus (suhteen); wäliäti: wastaan, esim. odium e. quem.

ergastulum, i, *n.* työhuone, furitushuone (orjia, welanalaisia j. m. ſ. warten); werr. *plur.* työwangit, solvere.

ergō, *Praepos., gen.* jälkeen asetettawa, tähden, wuoksi, warten, legis, virtutis, honoris e. 2) *Conjunct.* sentähden, sen wuoksi, sitä warten, sitsi, silti, sillä lukua, siis, niinmuodoin.

Erichthonius, ii, *m.* Vulkanin poika, Athenan kuninkaita. 2) Dardanoon poika, Troian kuninkaita. Siitä: **Erichthonius**, 3, erichthoninen, ſ. o. athenalainen t. troialainen.

ēricius, ii, *m.* iiliskotti l. siili; werr. sotamenoisesa: rautapiikkinen palkki.

Eridanus, i, *m.* Po-wirran kreikalainen nimi. 2) eräs tähtisikerö.

ē-rigo, rexi, rectum, III, (rego), pystyttää, seisottaa, nostaa l. asettaa ylös, pystyyn, pystyälle, seisaalle, arborem, hastas; scalas ad moenia; manu malum, run.; hominem (pystyisekši kuwata); turres, rakentaa, laatia; viam in arcem (tehdä ylös); oculos (run. vultus), luoda auki; aciem in collem, agmen in adversum clivum, käytäytää ylös, rakentaa, sijoittaa; run.: scopulos, syytää ulos (Etnasta puh.), alnos solo (kaswattaa lepikši). Eritt.: e. se, nosta ylös, pystyyn, seisaalle; *Pass.* erigi, yletä, kohota, paikoistakin puh., taw. run. 2) kuw. pystyttää, ylentää, koroittaa, mentes aureque (ſ. o. wirittää l. awata); animum ad audiendum; senatum exspectatione certaminis (wirittää, huomauttaa); aculeos severitatis in rem (tarkoittaa); libertas se erigere debebat; paullulum se erexit Antipater. Eritt. *b)* kohentaa, kohottaa, wirkistää, rohkaista, urhoituttaa, rempublicam ex gravi casu; populos ad cupidinem novae fortunae; se in spem legis; quem t. animum cujus; *abs.:* e. se, rohkaista mielensä, wirkistyä, uljastua.

Erigone, es, *f.* Ikaroon tytär, Virgo nimisenä asetettu tähtien joukkoon; jästa **Erigonēius**, 3, erigoneinen, Erigonen.

Erinnys (Erīnys), yos, *f.* Furia l. Kostotar. 2) werr. Helenasta puh.: Trojae, Waiwiotar, witsa, run. *b) appellat.* kosto, wimma, raiwo, tristis, run.

Eriphyla, ae, ja **-e**, es, *f.* Talaoon tytär, joka kultaisen kaulasepelen tähden Polyneikeelle ilmoitti puolisonsa Amphiaraoon olosijan, josta syystä poikansa Alkmaion hänen surmasi.

ē-ripio, ripui, reptum, III, (rapio), temmata ulos, pois, ryttäistä, kiskaista, sievata, kaapata, ottaa ulos, pois, jstk ryöstää, ja myös: wapauttaa, pelastaa, vela, armamenta; telum subalare cujus (kiepata); ensem vaginā (raapata, sivaltaa), pellem juvenco (nylkeä), run.; quem ex equo (vetää alas); quem e manibus hostium, ex media morte, ex periculo, a morte, de severitate cujus; quem t. quid cui (ottaa jklta pois) j. m. s.; *abs.*: reos (pelastaa). Eritt.: se e., irroittauta, pelastaita, selittäitä, päästä, se a miseria, ex manibus militum; se sequentibus (*dat.*, päästä takaa ajaawilta karkuun); wälisti: kiukkaan suoria tiehensä, paeta. 2) kuw. temmata pois, ottaa, ryöstää, riistää, wiedä, luowuttaa, usein quid cui, jklta l. jksta jtakin, esim. potestatem cui; errorem, timorem cui; licentiam, victoriam cui; imperium; lucem; omnem fidem cui (peräti kieltää jku uskottawaksi), run.; run.: fugam eripere (nopiasti lähteä pakoon), posse loqui eripitur (puheen woima otetaan jklta).

ērogātio, ōnis, *f.* (seur.), maksaminen, pecuniae.

ē-rogo, I, alkp. ottaa ulos, eritt. rahasumma waltiowarastosta kansaa kysyttyänsä, ylim. antaa (ulos), jakaa, matsaa, panna (ulos), pecuniam ex aerario, in classem; pecuniam in sumptus l. yks. argentum j. m. s.; werr. ylim.: in sumptum.

errābundus, 3, (erro), harhailewa, haihattelewa, kiertelewä, sinne tänne kulkewa l. liikkuwa.

errāticus, 3, (erro), haihattelewa, kiertelewä, ympäri liikkuwa; werr. suikertelewa, mutkiwa.

errātio, ōnis, *f.* (erro), harhaileminen, haihatteleminen, erhettyminen.

errātum, i, *n.* (erro), harhaus, hairaus, häiriö, erhetys, horjaus.

errātus, us, *m.* (seur.), haihatteleminen, kierteleminen.

erro, I, harhailla, hairastella, haihatella, käydä harhaa, kierrellä, sinne tänne kulkea l. liikkua, wieriä l. juosta sinne tänne, ympäri, ihmisistä, eläimistä, tähdistä y. m. puh.; tardis flexibus (suikerrella, joesta puh.), pulmonibus errat ignis (lewiää, riesuu), nec fraxinus errat (s. o. käy, sattuu), run.; run. *trans.* haihatellen kulkea, litora. *b)* kuw. häilyä, horjua, olla epäwakainen, errat oratio, sententia, opinio. 2) eksyä, joutua eksyksiin, harhauttua, viä (haihtua oikiasta tiestä), run.; werr.: natura errans in alienos fetus. *b)* kuw. erhettyä, hairahtua, häirähtyä, olla erhetyksissä l. haihdoksissa, in qua re; vehementer, valde; procul (s. o. kowin, suuresti); errare eos dicunt, si - - sperent; run.: tempora *(acc.)*, ajan suhteen, ajanlaskusa; *Pass.*: si erratur in nomine; cui, errato, nulla venia (jonka, jos häiriö l. wirhi tulee, ei ole armoa odottamista); wälisti: erhettyen rikkoa, horjahtaa.

erro, ōnis, *m.* (ed.), kulkiain, juoksiain, maanjuoksia l. -käypä.

error, ōris, *m.* (erro), harhailemus, haihattelemus, kiertelemys, sinne tänne kuljeksiminen l. liikkuminen, hairakulku, harhamatka, civium; jokiloin suikertelemuksista, Labyrinthin sokeloista l. harhakäytäwistä puh., run. *b)* kuw. horjunta, epätieto, epäilys, viarum (tietämättömyys); errorem facere (epäyttää). 2) eksyntä, harhauttuminen; kuw. erhetys, haihdos, harhaus, hairaus, häiräys, hullu l. määrä luulo, pete, errore duci, falli; in errorem rapi; in errorem inducere quem; errorem deponere, tollere, cui eripere j. m. s.; mentis (mielen häiriö l. hurmio, heikkopäisyys); wälisti: petos. *b)* erhetys, horjaus, wirhi, cujus errore eo esset deducta illa multitudo militum (wika).

ē-rubesco, rubui, III, punehtua, punastua, lentää punaiseksi, eritt. häpiästä, häwetä, in qua re l. yks. qua re; *inf.* kera: erubescunt loqui de pudicitia; run.: jura fidemque supplicis (s. o. kunnioittaa); josta erubescendus, häwettäwä.

ĕrūca, ae, *f.* kaalimato. 2) laji kaalia.

ē-ructo, I, röyhiä ulos, ryökiä, oksentaa, puuskata ulos, saniem, run.; werr.: caedem (päihdyksissä baastella surmaamisesta). *b)* ylim. laskea ulos, sisältänsä, luoda l. syytää sisältänsä, scopulos (Etnasta puh.), run.; arenam Cocyto (juoksuttaa l. wierittää hietaa Kokytoon), run.

ē-rudio, IV, (rudis), alkv. päästää l. auttaa raakuudesta, jsta sivistää, opastaa, opettaa, harjottaa, quem; quem artibus, doctrinis; quem in jure civili; kirjoituksin puh.: quem de qua re (antaa tietää).

ērudīte, *PAdv.* oppineesti.

ērudītio, ōnis, *f.* (erudio), opettaminen, opastus. 2) oppi, tieto.

ērudītus, 3, *PA.* opetettu, oppinut, tietäwä, taitawa, osaawa, sivistynyt, sivistynyt, siisteynyt, waloistunut, qua re t. *abs.*; tempora, oratio, animus.

ē-rumpo, rūpi, ruptum, III, putkauttaa l. päästää ulos, esiin, taw. se, putkahtaa ulos, esiin, syöksähtää l. lykätä ulos, esiin, esim. portis se foras erumpunt; run.: nubem (s. o. puhkaisemalla lähteä l. painua ulos pilwestä). *b)* kuw. syytää l. puuskata ulos, stomachum, iram diu coercitam in quem (purkaa sappeansa, kauan pidätettyä wihaansa jkn päälle). 2) *intrans.* syöksähtää ulos, esiin, pohahtaa, pällähtää, pemahtaa, rynnätä, töywätä, täyttää, karata, hyökätä, tunkea ulos, esiin, ex castris; quo loco; portis, a porta, inter tela hostium; ad quem, in quem; per hos, qui inordinati *etc.* (tunkea lähwitse); qui (ignes) ex Aetnae vertice erumpunt (suihkuwat); erupit fistula per lumbos (puhkesi lanteista). *b)* kuw. putkahtaa l. puikahtaa ulos, esiin, puhjeta, pakahtua, puroksahtaa, remahtaa, riehahtaa, huowahtaa, päästä ulos, esiin, ilmiin, wallalle, ilmestyä, conjuratio ex tenebris erupit; erumpit risus, vera vox, furor; erumpunt odia in fortunas optimi cujusque, vitia in amicos, omnia in hoc tempus; jsta myös: paneuta, päätyä, in omnium perniciem; ad ultimum seditionis.

ē-ruo, rui, rutum, III, luoda ulos, esiin, kaiwaa, kölsätä, touria, rytkäistä, nyhtää, temmata ulos, yleis, aurum terrā, run.; mortuum; segetem, quercum, pinum j. m. s., run.; oculum (kaiwaa, puhkaista); latus (syöstä puhki), run.; werr.: quem (ajaa piilosta, löytää); eritt.: urbem a sedibus, Argos, ja werr.: opes et regnum, perin myljätä, mullistaa, kukistaa, häwittää, run. *b)* kuw. temmata ulos, wetää, ottaa, tuoda ulos, esiin, ilmiin, quem difficultate numaria (päästää); argumenta ex quibus (locis); memoriam rei ex annalium vetustate; quid ex tenebris; memoriam exercitatione (harjottamisella wäkisin synnyttää muistin woima); neque hoc mihi erui potest (tuosta ei päätäni saada kääntymään).

ēruptio, ōnis, *f.* (erumpo), uloshyökkäys, ulosryntäys l. -karkaus, eritt. sotamenoissa, omnibus copiis repente ex oppido eruptionem fecerunt (hyökkäsiwät ulos).

ervum, i, *n.* laji wirweliä.

Erycīnus, Erycus, s. Eryx.

Erymanthus (-os), i, *m.* Arkadian, Akajan ja Elin rajainen wuori, jolla Herkules kuulun metsäkarjun tappoi; jsta *a)* **Erymanthius**, 3, erymantholainen, aper, belua. *b)* **Erymanthis**, idis, *f.* erymantholainen, ursa (s. o. Kallisto), run. 2) rajajoki Arkadian ja Elin wälissä.

Erysichthon, onis, *m.* Thessalian kuninkaan Triopaan poika.

Erythēa, ae, *f.* Gaden lahdessa olewa saari, kussa Geryon majaili; jsta **Erythēis**, idis, *f.* erythealainen, boves l. praeda, s. o. naudat, jotka Herkules Erytheasta tiehensä wei.

Erythrae, arum, *f.* kpl 1) Boiotiassa. 2) Joniassa, edellisen tytärkpl; jsta **Erythraeus**, 3, erythralainen, terra; *subst.* Erythraea, ae, *f.* Erythran alue, ja Erythraei, orum, *m.* Erythralaiset. 3) Aitoliassa.

erythraeus, 3, punainen, eritt. mare, s. o. Afrikan itärannasta Indiaan asti ylettywä meri ynnä Arabian ja Persian lahtien kanssa.

Eryx, ycis, *m.* Sikelian länsirannalla olewa wuori, jolla kuuluisa Venerin temppeli ja samanniminen kpl; wuori nimeltään myös **Erycus**, i, *m.*; jsta

Erycīnus, 3, eryrilainen, Venus; *subst.* **Erycina, ae,** *f.* Venerin liikanimiä. 2) **Buteen** ja Venerin poika, josta **mainittu** wuori nimensä sai, Erycis **sedes,** s. ☞ Eryxin kpki, run.

esca, ae, *f.* (edo), syötäwä, syöminen, **ruoka, ape;** eritt. syötti, sättä, täky, **ottonen,** jsta kuw. miellyke, kiihdyke, **malorum.**

ē-scendo, scendi, scensum, III, (scando), nosta l. astua yles, pyrkiä yles, in rotam (pyörälle, pyöräkiduttimelle); in rostra, in concionem; in malum (kiiwetä purjepieleen); jsta myös: matkata yläwämpään paikkakuntaan, Pergamum. Eritt. *b)* astua laiwasta maalle, maatua maalle, lähteä maihin, Delphos.

escit, wanhantapaisesti = erit, **escunt,** = erunt.

esculentus, 3, (esca), syömistä l. ruokaa **koskewa,** syötäwä, frusta (ruanpalat); *subst.* **esculenta,** orum, *n.* syötäwät, **ruat.**

esculētum, k. aesculetum.

Esquiliae (Exquiliae), arum, *f.* Esquiliain **kukkula,** Roman seitsemästä suurin, Servius Tulliukselta kpkiin yhdistetty, köyhäin ja orjain hautuumaa, pahantekiäin teloitussija; jsta **Esquilīnus,** harw. **Esquiliārius** ja run. **Esquilius, 3,** Esquiliain kukkulaa koskewa, esquilialainen, *subst.* Esquilina, ae, *f.* (*sc.* porta), Esquilina-portti.

essedārius, ii, *m.* (seur.), waunusotija.

essedum, i, *n.* Gallialaisten ja Britannialaisten kaksipyöräiset sotawaunut, Romalaisiltakin julkileikeissä ja matkawaunuiksi käytetyt.

Esubii l. **Esuvii,** orum, *m.* eräs Gallia Lugdunensi:n kansakunta.

ēsuries, ei, *f.* (seur.), nälkä.

ēsurio, īre, (edo), halata syödä, olla nälissänsä, nälistyksissä, nälkäinen, nähdä nälkää, l. esurio *etc.*, minun on nälkä, minua nälittää; kuw. isota.

et, *Conjunct.* ja, esim. pueris et mulierculis et servis; de quo praeclare et multa praecipiuntur; quoad possem et liceret; eritt. *a)* ja -pa (-pä), ja pikemmin l. oikiammin, ja erittäin, ja ylimalkaan, esim. te enim appello, et ea voce, ut me exaudire possis; haec nostra ut exigua et minima contemnimus; si te ipse et tuas cogitationes et studia perspexeris; quum Virginius maxime et tribuni de lege agerent j. m. s. *b)* aeque, par, idem, similis, alius *etc.* et, kun, ja, esim. Clodius eadem hora Interamnae fuerat et Romae (C. oli samalla hetkellä ollut Interamnassa kun l. ja Romassa). *c)* kahden ajankohdan yhdistyksesi: kun, esim. vix prima inceperat aestas et pater Anchises - - jubebat, run. *d)* wälisti: niin, esim. dic quibus in terris, et eris mihi magnus Apollo, run. *e)* waan, mutta, esim. nulla societas nobis cum tyrannis, et potius summa distractio est; päätelmissäkin. *f)* ja yhtäkaikki, esim. et quisquam dubitabit, quin huic hoc tantum bellum transmittendum sit. *g)* ja warmaan, ja totisesti, ja todesti, esim. et sunt illa sapientis. *h)* ja samoin myös, ja myös l. -kin, ja siihen lisäksi l. sen ohessa, ja paitsi sitä; jsta myös, -kin, esim. haec ipsa mihi sunt voluptati: et erant illa Torquatis; et ille, et ipse; et nunc (wielä nytkin); nam et, at et, sed et; non modo - - sed et; itaque et. *i)* et non, ja ei, eikä, eikä ainoasti, eikä oikiammin. *k)* et - - et, sekä - - että (myös l. -kin), sekä - - jotta, niin - - kuin -kin, ei ainoasti - - waan myös; wälisti samoin: et - - que, harwemmin que - - et; et - - neque, toiselta puolen - - toiselta puolen ei; neque - - et, toisin puolin ei - - toisin puolin.

et-enim, *Conjunct.*, käytetään wahwistus- t. perustuslausetta likemmin edelliseen liitettäissä, ja tosin, ja todesti, sillä, näet, nimittäin.

Eteocles, is ja eos, *m.* Oedipin poika, Polyneikeen weli, Theban kuninkaita.

etēsiae, arum, *m.* wuosittain mätäkuulla palajawa, neljäkymmentä päiwää puhaltawa tuuli, wuotuistuuli, passatituuli.

ēthologus, i, *m.* joka muitten tapoja, käytöksiä, olentoa j. m. s. piloillaan osottelee l. kuwailee.

et-iam, *Conjunct.* myös, myöskin, -kin, wielä l. paitsi sitä, atque alias etiam dicendi quasi virtutes sequetur; multa etiam sunt in nostris institutis ducta

ab illis; critt.: non modo (solum) - - sed (verum) etiam, ei ainoaſti - - waan myös l. -kin, tenebat non modo auctoritatem, sed etiam imperium in suos; ſtä *a)* jopa -kin, ykſin -kin, -kin, quae omnes docti summa, quidam etiam sola bona esse dixerunt; uſein kieltäwäin lauſetten jälkeen yhtä kun immo, potius (päinwaſtoin, pikemmin), eſim. quid, si ne dives quidem? quid, si pauper etiam? ſtä quin etiam, jopa -kin, wieläpä -kin. Uſein *comparat.* kera: wielä, existunt majores etiam varietates; dic, dic etiam clarius. *b)* niin, ratki l. aiwan niin, niin kohdaſtanſa, kyllä, kaiketi, totta, toſin, todeſti, aut etiam aut non respondere; etiam, inquit, beatam, sed non beatissimam (vitam). *c)* wielä, quum iste etiam cubaret; vixdum etiam, tuskin wielä. *d)* etiam atque etiam, yhä, yhtä mittaa, yhtä päätä, yhtä työnänſä, herkeämättä, heittämättä, ehtimiſeen, lujaſti, ankaraſti, considerare, videre, monere, rogare j. m. ſ.

etiam-num ja **etiam-nunc**, *Adv.* nyt wielä, wielä nyt, wielä nytkin, wielä; non et., ei wielä nytkään; nullus et., ei wielä mikään.

etiam-si, *Conjunct.* jos -kin, jos kohta -kin, waikka.

etiam-tum ja **etiam-tunc**, *Adv.* ſilloin wielä, ſilloinkin wielä, wielä; quum et., kun wielä.

Etrūria, ae, *f.* Italian maakuntia; ſtä **Etruscus**, 3, etrurialainen, *subst.* **Etrusci**, orum, *m.* Etrurialaiſet.

et-si, *Conjunct.* jos -kin, waikka, ehkä, ehkä kyllä, waan, kuitenkin.

etymologia, ae, *f.* ſanaſelittelö.

Euboea, ae, *f.* Arkipelagin ſaaria; ſtä **Euboicus**, 3, euboialainen, cultor aquarum (ſ. o. Glaukos), urbs (ſ. o. Euboian iſtuttama Kuman kyki Italiaſſa), run.

Euclīdes, is, *m.* philoſophi Megaraſta, Sokrateen oppilaiſia, Megaran oppikunnan perustaja. 2) ſuuretieteen tutkija Alexandriaſta.

Eumenides, um, *f.* alkp. hywänmieliſet, laupiaat, Koſtotarten (Furiae) kauniſtusnimi.

Eumolpus, i, *m.* kuningas ja laulaja Thrakiaſta, tarun mukaan Eleuſin ſalamenoiſen jumalanpalweluksen perustaja; ſtä **Eumolpidae**, arum, *m.* Eumolpoon jälkeiſet, eräs papiſſuku Athenaſſa.

eunūchus, i, *m.* ſalwikko, kuohilas.

Euphorbus, i, *m.* eräs Troialainen, jonka hengen Pythagoras ſanoi henkiwaelluksen kautta perineenſä.

Euphrātes, is, *m.* Aſian kymiä; run. Euphraten lähiſiſtä aſujamiſta ja ylim. Aſian kanſoiſta puh.

Eupolis, idis, *m.* wanhan kreikalaiſen komedian runoilioita, Aristophaneen aikuiſia.

Eurīpides, is, *m.* kuulu kreikalainen murheteeſkelmöitſiä; ſtä **Eurīpidēus**, 3, euripideinen, Euripideen.

eurīpus, i, *m.* rauma, ſalmi; critt. Euripos niminen ſalmi Boiotian ja Euboian wäliſſä. 2) werr. weſijohto, kaiwanto.

Eurōpa, ae, ja -e, es, *f.* Phoinikian kuninkaan Agenorin tytär, Minoon äiti; ſtä **Eurōpaeus**, 3, Euroopan ſynnyttämä, dux (ſ. o. Minos), run. 2) tuoſta Agenorin tyttäreſtä nimenſä ſaanut Euroopan maan-oſa; ſtä **Eurōpaeus**, 3, europalainen.

Eurōtas, ae, *m.* Lakonian pääjoki.

eurōus, 3, (ſeur.), itäinen, itämainen.

eurus, i, *m.* kakotuuli; run. ylim. tuuli.

Eurydice, es, *f.* Orpheukſen puoliſo, jonka kärmeen purema Manalaan wei, kuſta awiopuolenſa oliſi hänen palauttanut, jollei oliſi tiellä taaksenſa hänen puoleenſa katſonut. 2) Makedonian kuninkaan Amyntaſ toiſen leski, Perdikkaan ja Philippoon äiti.

Eurymides, ae, *m.* Eyrymoon poika (Telemos).

Eurynome, es, *f.* Okeanoon tytär, Leukothoen äiti.

Eurypylus, i, *m.* Herkuleen poika, Ko'on ſaaren kuningaſ. 2) Euaimonin poika Theſſaliaſta, Troian waſtaiſia ſotapäälliköitä.

Eurystheus, ei, *m.* Stheneloon poika, Mykenan kuningaſ, joka Herkuleen pani nuot kakſitoiſta työtä toimittamaan.

Eurytus, i, *m.* Oichalian kuningaſ, Jolen

ja Dryopen iſä; jöta **Eurytis**, idis, *f.* Eurytoon tytär (Jole).

Euterpe, es, *f.* ſoittotaiteen Runotar.

euxīnus, 3, wieraanwarainen, Pontus Euxinus l. yks. Euxinus, Musta meri.

Evadne, es, *f.* Iphiin tytär, Kapaneukſen puoliſo.

ē-vādo, väsi, vāsum, III, käydä ulos, eſiin, ulota, astua ulos, eſiin, palnua l. tulla ulos, eſiin, ex balneis; oppido (lähteä l. syökſähtää ulos); jöta myös in, ad *acc.* kera, astua yleš, nosta, kiiwetä, kawuta yleš, in loca, in muros, in moenia, in jugum j. m. ſ.; scaphis in terram, astua l. laskea maalle, maatua; ad fastigia, ad auras, run. Critt. werr. päästä, päästä pakoon, karkuun, matkaansa, tiehensä, pelastaita, e morbo, ex insidiis, e manibus hostium, e periculo l. yks. periculo; ex fuga (pakoſalla); extra vallum, per tela; run.: pugnae *(dat.*, tappelosta). *b)* kuw. ylim. käydä ulos, päästä, ex hoc aëre (ſelittäitä); ex corpore (critä); ab iis, qui se judicum numero haberi volunt; jöta critt. tulla, käydä, saada, syntyä, koitua, yletä, ja sattua, ſukauta, paneuta, päätyä, ex fucosis firmi suffragatores evadunt; evasit Epicureus, juvenis indolis regiae (hänestä tuli Epikurilainen, hän sai nuorukaiſeksi l. hänestä kaswoi nuorukainen); molles evadunt mentes (käywät araksi, aristuwat); vereor, ne haec laetitia vana evadat (menee hukkaan); haec quorsum evaderent, timebat; huccine beneficia tua evasere, ut *etc.* (tähänkö hywät työsi owat kääntyneet, että jne.); aliquando id, quod somniarimus, evadere (toteutua). 2) *trans.* käydä ylitse, kulkea l. matkata ylitse, läwitse, perille, päähän asti, media castra; viam, spatium, run.; urbes (ohitse), run.; ardua (kawuta ahteita yleš); gradus altos (nosta astuttawia yleš), run. *b)* werr. wälttää jtakin, päästä jötakin, manus, flammam, run.; angustias.

ē-vagor, I, haihatella ulos, liikahdella l. häilähdellä ulos, kierrellä ulkona, laajalta lewitä, eſim. ſotawäeſtä puh. (wieräbdellä ſiwulle päin, tehdä temppuja l. liikenteitä ſyrjälle päin); kuw.: qui appetitus longius evagantur (menewät aiſoistaan); late evagata est vis morbi (liikkui, rieſui, rajuſi). 2) harw. *trans.* käydä ylitſe, ordinem (jättää), run.

ē-valesco, valui, III, kaswaen wahwiſtua, waurastua, woimistua; werr. *perf.*, kyetä, woida, saattaa, *inf.* kera, run.; kuw. ſanasta l. lauſeesta puh.: päästä waltaan, tulla erittäin tawalliſeksi.

Evan, eräs Bakchoon liikanimi (Bakchantinnain riemuhuudosta saatu); jöta **evans**, tis, evan huutawa, riemuilewa, iloilewa, orgia (evan-huudoilla Bakchoonjuhlaa wiettäwä), run.

Evander, dri, ja **-drus**, dri, *m.* Hermeen ja Carmentan poika Arkadiasta, erään kpgin_perustaja Palatinin kukkulalle; jöta **Evandrius**, 3, evandrinen, Evanderin, ensis (ſ. o. Evanderin pojan Pallaan miekka), run.

ē-vānesco, vänni, III, mennä tyhjään, kadota, hälwetä, menettyä, in tenuem evanuit auram (Apollo), run.; evanescunt vinum et salsamentum vetustate (wäljähtywät, laimistuwat). *b)* kuw. kadota, häwitä, haihtua, raueta, lahota, riutua, ſammua, waieta, evanescit memoria, oratio, ingenium, spes, rumor.

ēvānidus, 3, (ed.), katoawainen, riutuwa.

ē-vasto, I, tykkönään panna autioksi, perin raihnata l. häwittää, agrum, culta.

ē-veho, vexi, vectum, III, kuljettaa ulos, eſiin, wetää, ajaa, kantaa, wiedä, toimittaa ulos, eſiin, quid plaustris ex fanis; aquas ex planis locis (juokſuttaa pois); classes in altum (ſaattaa); se (täyttää l. syökſähtää ulos); *Pass.* evehi, kulkea ulos, eſiin, ajaa, ratſastaa, laskea, purjehtia ulos, eſiin, yleš, calcaribus subditis (ajaa ſujauttaa eſiin); in altum, ad portum; in ancoras (laskea ankkureita waſtaan); in collem; werr.: e Piraeeo evehi, poistua, jättää (puheliaiſuudesta puh.). *b)* kuw. kohottaa, ylentää, koroittaa, quem ad aethera, ad deos, run.; *Pass.* evehi, wiehättyä,

inconsultius (mennä malttamattomiin, puhteesſa); **spe** vana evectus (pöyhkiä).

ē-vello, velli, vulsum, III, nykäiſtä ulos, kitkeä, nyhtää, temmata, rytkäiſtä, kiſkoa ulos, linguam cui (jkltä, jkn ſuuſta); **ferrum**, arborem. *b)* kuw. temmata ulos, juurittaa, häwittää, kadottaa, kuolettaa, luowuttaa, consules ex fastis, **ex memoria**; **scrupulum** ex animo.

Evenīnus, ī, ſ. Evenus.

ē-venio, vēni, ventum, IV, tulla ulos, eſiin, pulchrior evenit (mari), run. 2) kuw. ilmauntua, koitua, tapahtua, ſattua, olla, timebam ne evenirent **ea**; **quod** ferme evenit; evenit alia **tempestas** Romae; ubi pax evenerat (oli tullut aikaan, aikoiſeſſi); forte **evenit**, ut in Privernati essemus (oſaſimme l. tapaſimme olla, jouduimme olemaan); uſein *dat.* kera: tulla jkſle, jkn oſakſi l. omakſi, omiſtua l. puuttua jkſle, yhtyä jkhn, ſaawuttaa, kohdata jkta, quum mihi nihil improviso evenisset; provincia evenit cui (sorte); cui Gallicum bellum evenerat (joka oli ſodan johdannon oſakſeen ſaanut). Crītt. *b)* tulla l. ſeurata jstakin, käydä, ſattua, johtua, ſukauta, paneuta, päätyä jotenkuten, quaeri solet quid ex quaque re evenerit; si cetera prospera evenissent (onnelliſeſti); si adversa pugna evenisset; bene ac feliciter, prospere (ſyntyä, meneſtyä) j. m. ſ.

ēventum, i, *n.* (ēd.), tapahtuma, tapaus; jsta päätymyš, ſeuraus, taw. *plur.*, eſim. consilia eventis ponderare.

ēventus, us, *m.* (evenio), tapaus, ſattumus, kohtalo, rerum; militum, navium, patriae. *b)* päätymyš, ſeuraus, päätös, loppu, hominum consilia ex eventu probari solent; rei eventum experiri (ſ. o. koettaa onnea); orationis, diei, belli, pugnae ỳ. m.

Evēnus, i, *m.* kuningas Aitoliaſſa ja ſamanniminen joki; jsta **Evenīnus**, 3, Evenos-jokea koſkewa, evenolainen.

ē-verbero, I, lyödä (ulos), iskeä, puida, piekſää, räpſyttää (ulos).

ē-vergo, ere, kääntää ulos, eſiin, työntää ulos, rivos (juokſuttaa l. kuohuttaa ulos).

ēverriculum, i, *n.* (ſeur.), nuotta, wataunuotta, waturi; — kuw.: malitiarum omnium (kaiken pahanilkiſyyden poiſtaja); Verreesta puh.: puhtaaksi pania, tyhjäksi ryöstäjä.

ē-verro, verri, versum, III,' lakaiſta l. käwäistä ulos, korjata; kuw.: fanum eversum, puhtaaksi lakaistu, ſ. o. paljaaksi pantu, tyhjäksi ryöstettu.

ēversio, ōnis, *f.* (everto), kaataminen, kumoaminen, columnae; kuw. mulliſtus, kukiſtus, häwityš, kadotus, reipublicae; vitae.

ēversor, ōris, *m.* (everto), kukiſtaja, häwittäjä, regnorum Priami, run.; kuw.: civitatis, imperii.

ēversus, ſ. everro ja everto.

ē-verto, verti, versum, III, kääntää ulos, eſiin, ſaattaa, ajaa, työstä ulos, eſiin, aequora ventis (myllytä, myllermöitä), run.; eritt. *a)* mulliſtaa alaltaan, kumota, ſyſätä kumoon, kaataa, navem; arborem, run.; nemora (hakata maahan), run.; tecta in dominum (langettaa), run.; jsta kukiſtaa, häwittää, urbes; castellum, run. *b)* karkottaa l. ſyſätä jku omaiſuudeſtaan, quem bonis, fortunis (panna jku tyhjäksi l. paljaaksi tawaraſta, ryöſtää jklta tawara). 2) kuw. langettaa, ſortaa, quem vi atque impressione. *b)* perin kukiſtaa, häwittää, kadottaa, kumota, ſaattaa l. teḧdä turhaksi, tyhjäksi, aratores; civitates, amicitiam, virtutem; leges, testamenta (purkaa, lahottaa, kuolettaa); temere coepta; definitionem j. m. ſ.

ē-vestīgātus, 3, (vestigo), ſaatu ilmi, keksitty.

Evias, adis, *f.* Bakchantinna.

ē-videns, tis, (video), alkp. näkywä (ulos, eſiin); jsta ſilmin nähtäwä, ilmeinen, julkinen, ſelwä, res, causa ỳ. m.

ēvidenter, *Adv.* ſilmin nähtäwästi, ilmeiſeſti, julkiſeſti.

ēvidentia, ae, *f.* (evidens), ſelwyyš, ſelwä puheen laadinta.

ē-vigilo, I, herätä, hawata; kuw. walwoa, walwoa jämittää, ſ. o. walwoen pyrkiä l. pyytää jtakin, in quo evigilaverunt curae. 2) *trans.* walwoa päähän aſti, walwoen wiettää, noctem, run.; jsta werr. walwoen, ſ. o. yöllä ſuorittaa l. ſepittää, libros, run.;

kuw.: consilia, tarkoin, tyyskästi ajatella l. miettiä; evigilatum est cui (jku on puolestansa huolensa huolehtinut).

ē-vincio, vinxi, vinctum, IV, sitoa ympäri, kiertää, kääriä, kiemata ympäri, usein evinctus, esim. viridi evinctus oliva (seppelöitty), palmae (s. o. taistelohihnoilla waruštetut), run.

ē-vinco, vīci, victum, III, perin woittaa (jtakin), saada puoli l. woitto, ottaa woitto, waiwalla päästä (jstakin), omnia; evicit miseratio superbiam; ulmos (sortaa, ahdistaa pois), gurgite moles (työntyä l. tunkea suojapaloin läpi), fretum (laskea läpi), Charybdin remis (soutaa läpi), run.; *abs.:* haec evicit sententia (pääsi woitolle, tuli aikaan, aikoiseksi); *Pass.* evinci, taiwutettaa, myöntyä, heltyä, lacrimis, run.; evicta dolore (woitu), run. *b)* werr. saawuttaa, saada aikaan, aikaansaattaa, panna toimeen, evincunt, ut - -; wälisti: (kumoamattomasti) näyttää todeksi, osottaa, *acc. c. inf.*, run.

ē-viscero, I, (viscus), raamastaa, ottaa ulos sisällykset; run. ylim. repiä, risata rikki, raadella.

ēvītābilis, e, (seur.), wältettäwä, wäistettäwä.

ē-vīto, I, wälttää, wääjätä, wäistää, kiertää, karttaa, päästä, metam rotis, run.; tempestatem, periculum, continuatos pedes, dolorem y. m.

ē-vĭto, I, (vita), ottaa l. wiedä henki, harw., vitam cui, jksta, run.

Evius l. **-os**, ii, *m.* Bakchoon liikanimiä.

ēvocātio, ōnis, *f.* (evoco), uloskutsuminen, esiin käytäyttäminen. *b)* haastaminen, eritt. sotapalwelukseen käskeminen, nostaminen.

ēvocātor, ōris, *m.* (seur.), nostaja, ylityttäjä, servorum.

ē-voco, I, kutsua l. saatattaa ulos, esiin, luokse, quem e curia, ad se, ad spem praedae, literis y. m. s; animos Orco (Manalasta), run.; quem ad pugnam (haastaa); eritt. sotapäällikköstä puh.: e. deos, kutsua ulos, pois saarretusta kygistä, toista temppeliä luwaten. Usein *b)* haastaa luokseusa, esiin, käskeä l. käytäyttää luokseusa, esiin (esiwaltalaisista ja muista ylhäisistä puh.), magistratus et decemprimos ad se; senatum, principes civitatis ad se; senatores; eritt. käskeä sotapalwelukseen, määrätä, waatia, nostaa sotapalwelukseen (warsinkin semmoisia, jotka eiwät enään olleet welkapäät palwelemaan), quem ad bellum; legiones ex hibernis; multos undique spe praemiorum y. m. s.; jsta evocati, nostetut wapaa-ehtoiset (aikansa palwelleita sotamiehiä, jotka omasta ehdosta uudestansa rupeawat palwelukseen). 2) kuw. tuottaa l. saattaa esiin, nostaa, idättää, synnytellä, cogitationes tacitas in medium; probitatem praemiorum mercedibus, misericordiam oratione cujus; quem ad honorem (kutsua kunniasijaan l. -wirkaan).

ēvoe, Bakchantinnain riemuhuuto.

ē-volo, I, lentää ulos, esiin, yles, lentoon lehahtaa l. pyrähtää, ex quercu; werr. pemahtaa ulos, esiin, putkahtaa, pohahtaa, töyhätä, täyttää, rientää, samota, karata ulos, esiin, ex urbe, e senatu, e vinculis; ex omnibus partibus; e conspectu (kiitää matkaansa l. liepsahtaa pois näkywistä); ex poena, ex severitate, päästä. *b)* kuw. lehahtaa yles, kohota, yletä, korkeuntua, ex corporum vinculis tamquam e carcere ja spretis corporibus foras (sielusta puh.); e., non excurrere (lentäin ennättää määräpäähän); sic evolavit oratio; kunniaan ja waltaan pääsewistäkin puh.

ēvolūtio, ōnis, *f.* (seur.), kirjan awaaminen, jsta lukeminen, poetarum.

ē-volvo, volvi, volūtum, III, wierittää ulos, esiin, auki, wyörytää, pyöritää, kierittää, kerittää ulos, esiin, auki, montes corpore (purkaa päältänsä), run.; vestes, run.; quae postquam evolvit (oli suorittanut, laittanut laadulleen), run.; prorutam terram in mare (juoksuttaa); jsta se evolvere ja *Pass.* evolvi, wieriä ulos, esiin, wyörytä l. työntyä ulos, esiin, in mare (joesta puh.), run.; repente (luikahtaa pois, kärmeestä puh.); per humum (kieritellä esiin). Eritt. kiwertää auki l. awata kirja, ja werr. lukea, volumen epistolarum; librum, poetas. Run. werr.: fusos, s. o. kehrätä lop-

puun elämän lanka (Oſſattariſta puh.), quod nolim nostris evoluisse deos, kehrätä, ſ. o. määrätä. 2) kuw. (wäkiſin) ſaattaa poiſ jäſtä tilaſta, wäkiſin ſyſätä l. karkottaa jäſtakin, työstää l. ottaa jkltä jtakin, quem ex praeda; jäſta evolvi integumentis dissimulationis (riiſua yltänſä peitteet). *b)* keritää, kehittää, ſuorittaa, tehdä ſelwäkſi, animi sui notionem complicatam; exitum (criminis); jäſta eritt. ſelittää, näyttää, aſettaa l. laatia eteen, ladella, kertoa, naturam rerum omnium; deliberationem accuratius; haec, run.

ē-vomo, vomui, vomitum, III, okſentaa l. kuwoa ulos, conchas; werr. työstä l. luoda ſiſältänſä, ulos, juokſuttaa ulos, pestem (Catilinaſta puh.). *b)* kuw. ſyytää ulos, laskettaa, ajaa, puuskata ulos, ſiſältään, in quem orationem ex ore impurissimo; apud quem virus acerbitatis (purkaa).

ē-vulgo, I, juokſuttaa tietywiin, julkiſuuttaa, julkaiſta, tehdä tunnetuksi, civile jus.

ēvulsio, önis, *f.* (evello), ulosnykäiſeminen, ulosnyhtääminen l. -kiskaiſeminen, dentis.

ēvulsus, l. evello.

ex, l. e.

ex-acerbo, I, karwastuttaa, muikaiſta, wihoittaa, ſuututtaa, nyrkäyttää, äkäyttää, pahoittaa, haikeuttaa, animum cujus; quem.

exactio, önis, *f.* (exigo), ulos- l. poiskarkottaminen, -ſyſääminen, regum. 2) waatiminen; kuw. (rahan, welan) ajeleminen, kokoaminen, otanto, kiskominen, welkominen, pecuniarum; jäſta myös: wero, makſo, capitum et ostiorum (henki- ja owiwero).

exactor, öris, *m.* (exigo), karkottaja, regum. 2) waatija, operis (katſoja); supplicii (toimeenpania); eritt. weroin ajelia l. kokoaja, weroin ottaja, ottomies, makſattaja, welkoja.

exactus, 3, *PA.* tarkka, wiſu, tyyskä, numerus; run. *gen.* kera: morum, artis (tawoisſa jne).

ex-acuo, acui, acūtum, III, kowin, tykkönään teroittaa, kärjentää, vallos, run.; spicula rostris, run.; dentes (bioa), run.; werr.: mucronem tribunicium. *b)* kuw. teroittaa, yhtyttää, harjottaa, ut oculorum, sic ingenii aciem (kuten ruumiillista silmää, ſiten hengellistäkin); eritt. teroittaa, kiihoittaa, kiihdyttää, kiwaſtuttaa, wirittää, harraſtuttaa, innoituttaa, quem; animos in bella, run.; exacui irā (ſ. o. perin tuimiſtua).

ex-adversum ja **-us**, *Praepos.*, waatii *acc.*, waſtapäätä, kohden, ex. Athenas; kuw. waſtaan, quum ex. Thrasybulum pugnaret.

exaedificātio, önis, *f.* (ſeur.), rakentaminen, kuw.: historiae.

ex-aedifico, I, rakentaa (walmiiksi), walmiſtaa, Capitolium, oppidum, navem, mundum; kuw. täyttää, päättää, opus.

exaequātio, önis, *f.* (ſeur.), taſoittaminen; kuw. yhtäläiſyyttäminen, yhdenkaltaiſuus.

ex-aequo, I, perin taſoittaa, yhtäläiſyyttää, tehdä jtakin jnkin kaltaiſekſi, tumulos tumulis (*dat.*). *b)* kuw. yhtäläiſyyttää, aſettaa l. panna taſalle, taſakannalle, rinnalle, äärelle, werroille, libertatem; laborem cum imperatore, periculum, taſan jakaa; se cum quo; neminem secum dignitate exaequari volebat (wetäytä hänen werroilleen); quem cui, panna jku jkn rinnalle, katſoa jku jkn weroiſekſi, arwoiſekſi; facta dictis (hiſtoriallisella totuudella laatia tapaukſet juuri niin kun owat tapahtuneet). 2) *intrans.* tulla jkn rinnalle l. äärelle, olla jkn kaltainen, ſaawuttaa, quem ja quid.

ex-aestuo, I, kuohua yleš, hyökyä, aallota, tyrskyä yleš, exaestuat mare (nouſee); exaestuat Aetna fundo imo (ſuihkuu), run. *b)* kuw. kuohua, riehua, hehkua, irā, run.; exaestuat ignis (amoris), run.

exaggerātio, önis, *f.* (ſeur.), koroittaminen, kuw. ylentäminen, animi.

ex-aggero, I, wallikkeella koroittaa, luoda yleš, kokoon, täyttää; werr. kartuttaa, enentää, rem familiarem; mortem morti (kaſata ſurma ſurman päälle). *b)* kuw. koroittaa, ylentää, kohottaa, ſuurentaa, ylistää, orationem; animum virtutibus; beneficium verbis, artem oratione.

exagitātor, ōris, *m.* (ſeur.), moittija, morkkaaja.

ex-agito, I, ajaa l. ſyſätä ulos tilaltaan, aſemaltaan, leporem (karkottaa liikkeelle), run. 2) kuw. ſäikyttää liikkeelle, häiritä, lewotuuttaa, ahdiſtaa, ajella, wainota, waiwata, raſittaa, kiuſata, quem qua re t. *abs.*; rempublicam seditionibus (myllytä, meuruta); res vulgi rumoribus exagitata, jahkittu, hoettu, juteltu; eritt. *a)* herjata, parjata, fättiä, moittia, pilkata, ja myös: hyljätä, pahaksua, quem; omnes fraudes atque fallacias cujus. *b)* kiihdyttää, kiiwaſtuttaa, yllyttää, ärryttää, plebem, vulgum; vim hominis; jäſta noſtaa, ſytyttää, moerorem.

ex-albesco, albui, III, kalwettua, waaliſtua, waljeta, peloſta j. m. ſ.

exămen, inis, *n.* (exagmen, exagimen, ex-ago), uloslähtewä l. -lentäwä parwi, paarma, eritt. mehiläisten, apium; werr. ylim. mikin parwi, päntä, rywäs, ryhmä, kihermä, lauma, joukko, loeustarum; juvenum, run. 2) tutkimiſeen tarwittawa, tarkaſtin, jäſta waa'an kieli, aequatum (ſ. o. pytöpyöſtyinen), run. *b)* kuw. tutkinto, tarkaſtus, legum servare (ahkeraan harjottaa lakiloin tutkintoa), run.

exămino, I, (ed.), parweilla. 2) *trans.* waa'ata, punnita, quid trutinā, pondere, ad certum pondus. *b)* kuw. punnita, tutkia, tarkaſtaa, omnia verborum momentis, non rerum ponderibus; diligenter quid.

ex-amplexor, I, ſepäillä, ſyleillä.

ex-anclo, I, palwellen kantaa l. toimittaa ulos; jäſta ammentaa l. luoda ulos. *b)* kuw. kantaa, keſtää, labores.

exanimātio, ōnis, *f.* (exanimo), alkp. hengiſtyttäminen, tukauttaminen; jäſta kuw. puolikuollukſiin meno (peloſta), tyrmiſtyys, tajultaan l. ſuunniltaan meno, peljäſtys, ſäikähdys, alamieliſyys.

ex-animis, e, ja **ex-animus**, 3, (anima), kuollut, kuolia, hengetöin, Scipio; corpus; run. werr. puolikuollukſiin mennyt (peloſta), tyrmiſtynyt, ſäikähtynyt.

ex-animo, I, alkp. ilmatuuttaa, tuuletuuttaa; jäſta taw. hengetyyttää, panna hengeltä, kuolettaa, tappaa jku, ottaa l. wiedä henki jkſta, se taxo (hukata henkenſä, lopettaa itſenſä); *Pass.* exanimari, heittää henkenſä, kuolla, gravi vulnere; exanimatum corpus (kuollut, hengetöin). *b)* werr. waiwata, kiuſata, quem querelis, run.; eritt. *Pass.* exanimari, hengiſtyä, tuhoſtua, wäſyä, uupua, woipua, nääntyä, cursu ac lassitudine; verba exiliter exanimata (ulos henkäiſtyt, ſ. o. raukiat, woimattomat). *c)* kuw. wiedä puolikuollukſiin, wiedä tajultaan, ſuunniltaan, peljäſtyttää, lewotuuttaa, ahdiſtaa, tuskauttaa, alakuloiſuuttaa j. m. ſ., quem.

exanimus, k. exanimis.

exantlo, k. exanclo.

ex-ardesco, arsi, arsum, III, leimahtaa tuleen, ſyttyä l. wiretä tuleen, hehkauntua, materies facilis ad exardescendum (herkkä ottamaan tulta); exarsit limus (kuumeni, nim. päiwänpaiſteeſta), run. *b)* kuw. ſyttyä (tuleen), leimahtaa l. remahtaa tuleen, ilmiin, wallalleen, noſta, tuliſtua, hehkauntua, riehauntua, kiiwaſtua, yltyä, innoſtua, kiihtyä, iracundiā, dolore, animis; ad ja in quid, eſim. ad spem, in seditionem j. m. ſ.; in omni genere amplificationis (ſ. o. innokkaaſti puhellen ryhtyä kaikkiin aſian kohottamiſen keinoihin); graviter, infestius; exardescit bellum, proelium, amor, ira, ambitio y. m.; altercatio in contentionem animorum exarsit.

ex-āresco, ārui, III, perin kuiwua, kuiwettua, kuneh̄tua, exarescunt fontes, amnes, lacrimae; kuw.: exaruit flos veteris ubertatis, opinio, vetus urbanitas, on kadonnut, riutunut, haihtunut.

ex-armo, I, aſeetuuttaa; kuw. heikontaa.

ex-aro, I, kyntää l. kaiwaa ulos, yleš, maaſta, deum, puerum; sepulcra. 2) werr. kyntämällä, maanraateella ſaada l. tuottaa, frumentum; jäſta ylim. kyntää, wiljellä, muokata, run.: frontem rugis (waota). *b)* piiruſtimella piirtää wahatauluun, ſuunnitella l. kyhäillä, kirjoittaa, harum (literarum) exemplum in codicillis (nim. jälkeenpäin kopioittawakſi); hoc literularum, novum prooemium.

ex-aspero, I, karkentaa, epätaſaiſuuttaa,

mare fluctibus (ſ. o. myllyttä, myllermöitä). 2) kuw. karkentaa, kolkoſtuttaa, tuimiſtuttaa, kiiwaſtuttaa, karmiſtuttaa, nyrkäyttää, äkkiittää, ſuuttuttaa, wihoittaa, exasperatos accepit terra (willittyneet); animos; Ligures.

ex-auctōro, I, laskea l. päästää palwelukſeſta, eroittaa palwelukſeſta jku, antaa ero jklle (eritt. ſotamiehille, ſotionwalaſta wapauttamalla), milites exauctorati; se (jättää palwelukſenſa, ſiitä luopua).

ex-audio, IV, kaukaa, etäältä, ſelwästi kuulla, clamorem, sonum, sonitum, voces, ploratum j. m. ſ.; jota ylim. kuulla, ja myös: ſaada tietää. *b)* kuulla, ottaa korwiinſa, diras; vota, preces, run.; monitor non exauditus (kuunneltu, toteltu), run.

exaugurātio, ōnis, *f.* (ſeur.), pyhätyttäminen, pyhyyden purkaminen.

ex-auguro, I, pyhätyttää, ſ. o. tehdä wihitty eſine pyhättömäkſi, ottaa ſe tawalliſeen käytäntöön, fana sacellaque.

ex-caeco, I, ſokeuttaa, ſokentaa, quem; werr. tukkia, flumina, run.

ex-calceo, I, kengätyyttää, riiſua kengät.

exeandescentia, ae, *f.* (ſeur.), tuliſtuminen, kiiwaſtuminen, pikaſtuminen, kiukuſtuminen.

ex-candesco, candui, III, kuumeta, hehkauntua; kuw. hehkauntua, tuliſtua, ſyttyä, innoſtua, kiihtyä, tuimiſtua, nisi irā excanduit fortitudo; *abs.*

ex-canto, I, noitua l. loihtia ulos, alas.

ex-carnifico, I, kiduttaa kuoliaſkſi, quem.

ex-cavo, I, kowertaa, onkia, trullam.

ex-cēdo, cessi, cessum, III, käydä l. mennä ulos, pois, aſtua, lähteä, matkata ulos, pois, ulota, poiſtua joſtakin, jättää jtakin, ex urbe, ex civitate, ex pugna, t. oppido, provinciis, pugnā j. m. ſ.; agro hostium in Boeotiam excessit (painui). *b)* werr. ja kuw.: e, de l. a vita ja yks. vitä, eritä elämäſtä, mennä l. wieriä tuonelaan, kuolla; ex pueris, jättää lapſuuden ikä; e memoria, langeta l. haihtua mieleſtä, muiſtiſta, unhottua; palmā, luopua woittopalkinnoſta, run.; *abs.*: quum cupiditatum dominatus excesit, on kadonnut, häwinnyt. Critt. mennä ulos wiſſiſtä rajaſta l. määräſtä, mennä l. käydä rajan yli, ja myös ylim. ehtiä l. ennättää wiſſiin kohtaan, paullulum ad enarrandum, poiketa, haarata; res excessit ad publicam querimoniam, in magnum certamen (nouſi, paiſui, yltyi); in altercationem (laikahtaa, päätyä); in annum sequentem (tapahtua waſta ſeuraawana wuonna); in eum annum, quo *etc.* (ulottua, piſtäytä). 2) *trans.* jättää jku paikka, urbem, curiam. *b)* kuw. mennä yli, käydä l. noſta yli määrätyn rajan l. wiſſin määrän, tempus finitum; summam octoginta milium; modum; fidem (olla tuſkin uſkottawa, olla arwaamatoin), run.

excellens, tis, *PA.* ylenewä, korkia, loca. *b)* kuw. yliä, erinomainen, jalo, aimollinen, ankara, oiwa, uhkia, komia, (in) qua re; scientia, providentia, studium; cygnus, run.

excellenter, *Adv.* jaloſti, oiwalliſeſti.

excellentia, ae, *f.* (excellens), yleyš, jalous, oiwalliſuus, animi; animantium reliquarum (erinomaiſuus muiſta eläimiſtä l. etuiſuus ennen muita eläimiä); *plur.*: excellentiae (jalot edut).

ex-cello, cellui, III, ylentää, jota ainoaſti *PA.* excelsus. 2) *intrans.* yletä; kuw. yletä muitten joukoſta, jalona kohota joukoſta, olla yliä, olla erinomainen, etukaareſſa, mainio, jalo, aimollinen, dignitate, animi magnitudine, ingenio, virtute, ja myös: in qua re, eſim. in arte, in parte orationis; *dat.* rera: dignitate principibus, olla enſimäiſiſtä l. enſimäiſten joukoſta yliä jne., woittaa enſimäiſet; ſamoin: inter omnes, super ceteros; harw. pahaſſa merkitykſeſſä, eſim. vitiis.

excelse, *Adv.* ylewäſti, ylhäiſeſti, kuw.: dicere.

excelsitas, ātis, *f.* (ſeur.), ylewyys, kuw. ylhäiſyys, jalous, animi.

excelsus, 3, *PA.* ylewä, kohoawa, korkia, locus, mons, porticus, cornu; *subst.* excelsum, i, *n.* korkia paikka, korkeus, collocare l. ponere quid in excelso (korkialle). *b)* kuw. ylewä, ylhäinen, jalo, locus; animus; homo;

orator; *subst.* excelsum, i, *n.* korkia kanta l. aſema, in excelso aetatem agere (aſuskella korkialla kannalla, ylhäiſillä ſijoilla); excelsa et alta (ylhäiſet ja korkiat, ſuuri kunnia ja arvo).

exceptio, ōnis, *f.* (excipio), paitſeuttaminen, eroitus, poikkeus, rajoitus l. ſupistus, sunt in tota lege exceptiones duae; sine ulla exceptione (aiwan ilman eroitukſetta jne.); cum exceptione. 2) laiſja: ſyytetyn waſtapuhe l. kohtauspuhe.

excepto, I, (excipio), ottaa ulos, mullos de piscina (wedellä). *b)* ottaa yleſ, quem (wetää yleſ); run.: auras (henkiä).

ex-cerno, crēvi, crētum, III, eroittaa, eritt. excretus, eſim. turba, ex captorum numero.

ex-cerpo, cerpsi, cerptum, III, (carpo), poimia ulos, noukkia, nykkiä, ottaa ulos, semina pomis, run.; kuw. *a)* walita, walikoita, quid ex qua re; ja myös: ottaa kirjoiſta, wetää ulos, quid. *b)* eroittaa, jättää pois, ſulkea pois, quid de numero; se numero, run.

excessus, us, *m.* (excedo), eriäminen, eritt. elämästä: täältä meno, poislähtö, kuolema, exc. e vita l. vitä l. vitae l. yks. excessus.

excetra, ae, *f.* kärme; werr. juonikkaasta naiſesta puh.

excidium, ii, *n.* (alkp. exscidium, exscindo), häwityš, kukistus, kadotus, urbis; meorum, run.; excidia Trojae (rauniot), run.

ex-cido, cidi, III, (cado), pudota ulos, alas, pois, kirwota, wariſta, walahtua, pötkähtää ulos, alas, pois, e mundo; de manibus (waipua); arce, puppi, run.; run.: vinculis (putkahtaa tiehenſä ſiteiſtä); in flumen (ſyöstyä, nim. lautoilta); eritt. arwaſta puh.: langeta, tulla ulos, wedettää, ut cujusque sors exciderat, jota werr.: quod primum sorte nomen excidit. 2) kuw. lähteä (ulos), lieyſahtaa, poukahtaa, ſinkahtaa, joukahtaa, wieräbtää, päästä (huomaamatta l. ehdottomasti ulos, pois), ex ore cujus (ſanaſta puh.); quod verbum tibi non excidit fortuito (ei ole ſuuſtaſi pääsnyt l. howahtanut); qui (libellus) me imprudente et invito excidit (lyypäbti l. luikahti käſiſtä, matkaanſa); run.: in vitium libertas excidit (paheten painui, laikahti, päätyi). *b)* kadota, hukkauntua, häwitä, haihtua, riutua, excidit memoria: eritt. langeta l. kadota mieleſtä, wälittyä l. mennä mieleſtä, muiſtiſta, unhottua, mennä unhotukſiin, de memoria, ex animis; at mihi ista exciderant (mieleſtäni, minulta); excidit, ut peterem (unhotin, en muiſtanut l. hokſannut pyytää), run. *c)* excidere (ex) qua re, jäädä jtakin paitſi l. waille, kadottaa l. menettää jtakin, ausis (ſortua yritykſiltä, olla niiſsä onniſtumatta, niitä aikaan ſaamatta), run.

ex-cīdo, cīdi, cīsum, III, (caedo), hakata l. leikata ulos, poitki, pois, lapides e terra; linguam cui (jkltä); ericium; arbores (kaataa); latus rupis in antrum (onſia l. kowertaa luolakſi), run.; portas (ruhtoa auki, särkeä); trabem (pilkota), run.; jsta ylim. kukiſtaa, häwittää, domos, Numantiam. *b)* kuw. juurittaa, poiſtuttaa, luowuttaa, tristissimum tempus ex animo.

ex-cieo, cīvi, citum, II, ja **ex-cio**, cīvi, cītum, IV, kutſua ulos, eſiin, ſaattaa, ſaatattaa, tuottaa, matkauttaa, käytäntää, käskeä ulos, eſiin, ſaarnawille, consulem ab urbe; homines sedibus (ajaa liikkeelle); suem latebris (kaikottaa l. säikyttää liikkeelle), run.; opificum vulgus et sellularii - - exciti (ad militiam) dicuntur (ſanotaan noſtetun); hostem ad dimicandum acie (pakoittaa); principes coloniae Romam (haaſtaa). *b)* werr. ja kuw. wirittää, kiihdyttää, noſtaa, aikaanſaattaa, juventutem largitionibus, houkutella; quem clamore ad quid; molem (*i. e.* tempestatem) in undis, run.; tumultum, terrorem (ſytyttää, ſynnyttää); quem ex somno, herättää, jsta excitus, herännyt, hawannut, uneſta kawahtawa; excitus sonitu, peljäſtynyt, ſäikähtynyt; excita mens (kiihtynyt); run.: excita tellus (wawahtunut, järkytetty).

ex-cipio, cēpi, ceptum, III, (capio), ottaa l. wetää ulos, quem e mari;

laticem (ammentaa), run.; werr.: quem servitute (wapauttaa, pelastaa); run.: clipeum sorti (jättää, arwanalaiseksi panematta). Eritt. *b)* kuw. paitseuttaa, eroittaa, ottaa l. sulkea pois, quem t. quid; de antiquis praeter Xenophanem neminem; in laudibus cujus unam iracundiam; wälistä ut t. ne *conjunct.* kera (lain eroittamista, ehdoittamista, säättämistä puh.); *abl. abs.:* duobus exceptis, paitsi kahta; samoin: excepto, quod - -, run. 2) ottaa puoleensa, ottaa wastaan, sanguinem paterā, koota; labentem, ottaa käsiinsä; se in pedes (seisottaita jaloillensa); spiritum cujus ore suo; tela; ictus galeā (s. o. estyttää), run. Eritt. wihollisena sitepata l. kaapata pois, käsiinsä, haltuunsa, ottaa kiinni, käsittää, ätkiä hyökätä päälle (tav. wäijykksistä), multos ex fuga dispersos; servos in pabulatione; exercitum; quem succiso poplite (panna hengeltä), run.; run.: quem in latus (haawoittaa); uros parvulos (pyytää); kuw.: non homines modo, sed deos etiam (ikäänkun otatella liittoonsa); voluntates hominum (tawotella, wetää puoleensa). *b)* ottaa wastaan, eritt. pahaa, s. o. kestää, kannattaa, vulnera; impetum; vada ac decessum aestūs (laiwoista puh.); vim fluminis (wastustaa, hillitä, paaluista puh.); jota kuw. ottaa päällensä, sälyttää päällensä, heittäytä alaiseksi, saada, dolores, labores, pericula, bellum; invidiam (saattaa itselleen); hywäsä merkityksessä: laudem ex qua re (saawuttaa, periä). *c)* kuulolla sitepata l. näpätä puoleensa, itselleen, huomahtaa, laskea korwiinsa, kuulla, kuunnella, quid; clamorem; vocem consulis; eritt. ahkeraan, salamitten onkia, kuulustella, rumores, voces, sermonem. 3) ottaa wastaan, quem clamore, benigno vultu; campus eos excepit (s. o. tuliwat l. päässeet lakialle); jota myös: laskea luokseen, majaansa, kestittää, quem in timore et fuga; terra excipit quem; werr. ja kuw. odottaa jkta, olla jkn tarjona l. edessä, eventus quem excipit (kohtaa); bellum quem excipit. *b)* yksijakseisuuden ja ajan suhteen: seurata jtakin, liittyä jhnkin, linguam excipit stomachus; inde excipere loca aspera; alios alii excipiunt (astuwat toistensa sijaan); pugnam (wuorostansa astua l. ryhtyä tappeloon); run.: Arcton (maata pohjaa päin); Herculis vitam immortalitas excepisse dicitur; hiemem aestas excipit; puheessakin, s. o. puhua l. haastella jkn perästä, quem; usein *abs.*, seurata, annus excepit; clamor, luctus excipit; jota myös: jatkaa, pitkittää, memoriam illius viri excipient anni consequentes; exceptus clamor ab aliis (kerrottiin).

excīsio, ōnis, *f.* (excido), häwitys, kukistus, tectorum.

excitātus, 3, *PA.* raju, wäkewä, luja, kowa, äkiä, wirkiä, sonus, clamor.

excito, I, (excieo), ajaa ulos, esiin, ylös, saattaa l. käytäyttää ulos, esiin, ylös, liikkeelle, herättää, hawauttaa, kutsua ylös l. esiin, quem e somno l. yks. somno, ab inferis, a mortuis; quem clamore; nuncio quem; sonitu flammae; reum, käskeä nosta ylös; testes (s. o. mainita); eritt. metsänriistasta puh.: kaikottaa l. säikyttää liikkeelle, feras. Usein *b)* rakentaa, laatia, amplius e lapide (sepulcrum); turres, moenia, aggeres; aras, run.; jota ylim. nostaa, vapores; arenam (tuoksuttaa); sarmenta (kaswattaa); incendium, ignem (sytyttää); run.: Herculeis sopitas ignibus aras (s. o. uudestaan puhua ilmiin Herkuleen alttarilla wielä kytewä tuli). 2) kuw. pystyttää, wirkistää, wirittää, harastuttaa, kiihdyttää, kehoittaa, uhittaa, yllyttää, kiihoittaa, fortuna excitata (pystyinen, ylenewä); amici jacentem animum; quem; quem t. animum cujus ad quid, esim. ad studium, ad laborem, ad bellum, ad virtutem, ad laudem, ad laetitiam j. m. s.; viros, urbes, sotaan innoittaa (Marsistа puh.), run.; memoriam (uudistaa); hominum studia. *b)* nostaa, tuottaa, synnyttää, sytyttää, aikaansaattaa, plausum, risus, amorem, dolorem; suspicionem cui; bellum, certamen.

excitus, l. excieo.

exclāmātio, onis, *f.* (ſeur.), huudahtaminen, huudahus, äännähys, riahus, vocis (riekuwa ääni); eritt. puhetaiteesſa.

ex-clāmo, I, täyttä kurkkua, kowaſti huutaa l. riekua, huutaa raikkahuttaa, huutaa heiahuttaa, huudahtaa, äännähtää, riahtaa, äikähtää, lujaan huutoon pakahtua l. äſähtää; eritt. lujaſti huutaa ſuoſiotanſa. 2) *trans.* ääneen huudahtaa, huutaa, mainita, quem; ut *conjunct.* kera (käskein huutaa).

ex-clūdo, clūsi, clūsum, III, (claudo), ſulkea ulos, pois, teljetä l. ſalwata ulos, pois, olla laskematta l. eſtää pääſemästä luokſi, jhnkin, poiſtuttaa, eroittaa jstakin, quem a portu; quem moenibus; deum (työntää l. käskeä luotanſa), run.; ex parte aedium, quod satis est loci; eritt. ſodaſſa: quem ab re frumentaria, ab acie, ex provincia, t. yks. Capuā, orā; urbem commeatibus; run.: ictus solis (häätää, torjua). Wäliſti werr. linnuiſta puh.: puhkaiſta (ulos munaſta), panna, pullos ex ovis l. yks. pullos. *b)* kuw. ſulkea pois, paitſeuttaa, jättää pois, eroittaa, luowuttaa, poiſtuttaa, pidättää, eſtää, quem; quem a qua re l. yks. qua re, eſim. a republica, ab omni doctrina, a navigatione, reditu; amicitias (ſaattaa mahdottomakſi); consuetudinem libere dicendi (ehkäiſtä); excludi tempore, diei tempore j. m. ſ.

excōgitātio, ōnis, *f.* (ſeur.), mietintö, ounaſtus, kekſintö, jsta excogitationem non habent difficilem (ei niitä ole järjen työläs ſynnyttää).

ex-cōgito, I, miettiä, päästänſä ſiittää, ajattelemalla ſynnyttää, ounaſtaa, kekſiä, quid; quid ad ornatum portarum.

ex-colo, colui, cultum, III, huolikkaaſti muokata, wiljellä, ruokota; jsta werr. korittaa, kauniſtaa, ſomentaa. Taw. 2) kuw. ſiewentää, ſiiſteyttää, ſiwiſtää, opettaa, jalouttaa, täydelliſyyttää, animos doctrinā, se philosophiā j. m. ſ.; excultus omni vitā atque victu, ad humanitatem; aetas jam exculta y. m. *b)* run. kunnioittaa, palwella, quem; deos.

ex-coquo, coxi, coctum, III, keittää l. ſulattaa ulos, vitium metallis, run.; ſamoin: omne vitium terris (poiſtuttaa kaikki paha maiſta), run.; terram (kuuwattaa, tuulettaa), ferrum (karaiſta), run.

ex-cors, cordis, (cor), järjetöin, ymmärtämätöin, älytöin, mieletöin, tyhmä.

excrēmentum, i, *n.* (excerno), eriämä, lähtemä, uloſtuma, eſim. oris (ſylki), narium (natta).

excreo, k. exscreo.

ex-cresco, crēvi, crētum, III, kaſwaa ulos, eſiin, yleš, noſta, yletä, kohota; kuw. kaſwaa, enetä, paiſua, yltyä.

excrētus, 3, *PA.* täyſikaſwuinen, ſuuri, hoedi, run. 2) *Partcp.* k. excerno.

ex-crucio, I, ylenmäärin, kowin kiduttaa, räätätä, kiuſata, piinata, waiwata, quem omni supplicio, igni et tormentis, fame vinculisque t. yks. quem. *b)* kuw. kiwuttaa, waiwata, ahdiſtaa, tuskauttaa, quem; animum.

excubiae, arum, *f.* (excubo), ulkona l. poiš kotoa makaaminen; eritt. wartiolla olo, wahdinpito, wartioitſemus, wahdinta; run.: aeternae divūm, ainaiſeſta tuleſta puh., ſ. o. jonka wireellä pitämiſekſi alati oli walwominen.

excubitor, ōris, *m.* (excubo), wartia, wahti, wahtimies.

excubitus, us, *m.* (ſeur.), wartiolla olo, wartioimus.

ex-cubo, cubui, cubitum, I, maata ulkona, pois kotoa, kotoſalta, in agro. 2) olla wartiolla l. wahdiſſa, ſeiſoa wartioſſa, pitää wahtia, wartioita, wahtia, pro castris, ad mare, ad munitionem j. m. ſ.; in armis (aſehankkeeſſa, tappowalmiina); run.: in genis (wäijyillä, aſuſkella). *b)* kuw. walwoa, pitää huolta, ad opus, in navibus; pro quo; sapiens semper animo excubat (on waroillaan).

ex-cūdo, cūdi, cūsum, III, lyödä ulos, ſaattaa l. pakoittaa ulos, scintillam silici, iskeä limſiöstä, run. 2) werr. kalkutellen laatia, kalkutella, takoa, ſepittää, aera, run.; ylim. taitehikkaaſti rakentaa, ſuorittaa, walmiſtaa, ceras, run.; kuw.: quid.

ex-culco, I, (calco), tallata l. polkea lujaan, kiintiäkſi.

excultus, k. excolo.

ex-curro, cucurri l. curri, cursum, III, juosta ulos, eſiin, rientää, kiitää, ſamota ulos, eſiin, joutuin tulla eſiin, ad quem; in publicum; in Pompejanum (piſtäytä, piſtäymällä käydä). Eritt. wihollisena karata ulos, eſiin, hyökätä, täyttää, töywätä ulos, eſiin, ex Africa; omnibus portis; in fines Romanos (syöksähtää l. rynnättää Roman alueeſen). *b)* werr. juosta ulos, jo'iſta, kasweista j. m. ſ. puh.; foras (siirtyä, ſielusta puh.); eritt. paikoista: lähteä l. työntyä ulos, piſtää ulos, ulota, ab intimo sinu; in altum. *c)* kuw. lewitä, ilmauntua, in quo (campo) excurrere virtus posset; *abs.*: evolare, non excurrere (juoſten ennättää määräpäähän); puheesta puh.: pariter cum sententia (liikkua taſaaskelta, ſujua rinnattain), longius (haarailla), immoderatius (ulota, lykätä eſiin).

excursio, ōnis, *f.* (eb.), eſiinjuokſu, moderata, puhelian eſiin-astunta kuuntelioita päin; eritt. wihollisen uloskarkaus, uloshyökkäys l. -ryntäys, maahan karkaus l. tulo, ryöstöretki, partiolla käynti, partioretki, päällekarkaus, crebras ex oppido excursiones faciebant; fines suos ab excursionibus hostium tueri. *b)* kuw. alku, prima orationis.

excursor, ōris, *m.* (excurro), wakoja.

excursus, us, *m.* (excurro), uloſjuokſu, breves, peſästä lennot (mehiläiſistä puh.), run.; eritt. wihollisen uloskarkaus, maahan hyökkäys, ryöstöretki, päälleryntäys.

excūsābilis, e, (excuso), anteeksi annettawa.

excūsātio, ōnis, *f.* (ſeur.), syyttömäksi teko, puhdistus, puollustus, kaunistus, eſtelys, este, nulla est e. peccati (ei mitenkään käy rikosta kaunistelleminen); Pompeji (Pompejukſen tekemä); aetatis (iästä ſaatu); excusationem cujus accipere; exc., cur, quominus, *acc. c. inf.*

ex-cūso, I, (causa), tehdä syyttömäksi, puhdistaa syyſtä, puollustella, kaunistella, eſtellä, quem ja quid; quem cui l. apud quem (jkn edeſsä); se de qua re; quid cui; *Pass.*: judex excusatur Areopagites esse (eſteletkſe ſillä että on jne.). 2) quid, tehdä eſteekſi, puollustukſekſi, kaunistukſekſi jtakin, ſanoa l. tuoda eſiin eſteekſi jne. jtakin, eſteleitä jllakin, propinquitatem, inopiam, aetatem.

ex-cutio, cussi, cussum, III, (quatio), pudiſtaa ulos, alas, wariſtaa, paiſkata, luoda, syytää, lyödä, ſyſätä ulos, alas, quid in terram; quod in sinu est; equitem (heittää ſelästä); quem equo, curru, run.; ancora excussa e nave sua; ignem de crinibus, run.; rudentes (kerittää, wirittää), cervice toros (nakella harjaa ympäri niskaanſa), cristas vertice (kawauttaa alas), poma (kariſtaa maahan), run.; ignes (ſ. o. ukontulet), glandes, ſinkauttaa, liwittää, run.; agnam ore lupi (temmata pois), facinus (ſ. o. myrkkyjuoma) ab ore (tyrkätä pois), run.; quem scopulo (kiwellä paiſkata maahan), run.; manibus excuti (pudota, kirwota käſiſtä), run.; se sibi (herätä unesta, wirwota), run.; excuti somno (kawahtaa unesta), run.; jsta ylim. pudiſtella, heilutella, wiipata, caesariem, run.; pennas (liepſuttaa, löyhyttää), habenas (rytkyttää), run.; brachia, run. Eritt. *b)* pudiſtaa l. hakea tyynni, wiſusti, pallium, run.; quem (katſeloita, tarkaſtella). *c)* ajaa ulos, ſiriſtää l. puſertaa ulos, sudorem; risum (wäkiſinkin ſynnyttää), run. *d)* syöstä pois, kapiſtaa, ſamottaa, karkottaa pois, Teucros vallo, quem patriā, run.; cursu (paiſkata laibaltaan), run.; si flava excutitur Chloe (työnnetään pois, ſ. o. ei enään rakasteta), run. 2) kuw. ikäänkun wariſtaa mieleſtänſä, purkaa, run.: pectore magnum deum (ſ. o. häätää puoleſtanſa mahtawan jumalan innoitus), Junonem pectore (ſ. o. Junon antama neuwo); jsta ylim. poiſtuttaa, temmata pois, luowuttaa, studia de manibus (wäntätä, wääntää käſiſtä); delicias, aculeos, severitatem, opinionem radicitus; cui verborum jactationem (ottaa jkta); foedus (särkeä), navem magistro (ryöstää laiwalta perämies), flammas e pectore, ignes, amores, metum

(ſyſätä poiſ, wieroittaa), run. *b)* tutkia, tarkaſtella, verbum j. m. ſ.

ex-edo, ēdi, ēsum, III, ſyödä, järſiä, kaiwaa, onſia; jöta ylim. häwittää, raiſkata, kadottaa, urbem, run.; exesae partes versiculorum (ajan hampaan pilaamat, murenneet). *b)* kuw. kalwaa, riuduttaa, hiwuttaa, quem; animum cujus.

exedra, ae, *f.* iſtuimilla waruſtettu haaſtelohuone, ſali; ja **exedrium,** ii, *n.* haaſtelohuonehut.

exemplar, āris, *n.* (ſeur.), eſikuwa, eſimerkki, sine ullo certo exemplari formaque reipublicae; Falcula ex. antiquae religionis. 2) ylim. jälkeilemä l. jälkikirjoitus, kopia. *b)* kuw. kuwa, mukaelmaš, sui.

exemplum, i, *n.* (eximo), alkv. mikä jouſkosta näytteekſi otetaan l. walitaan, näyttö- l. tunnuš-ote l. -kappale, näyte, oſote, tritici. *b)* mukaelmaš, kuwa, pingere, run.; t. jälkeilemä, jälkikirjoitus, kopia, literarum, epistolae. 2) eſikuwa, mallikuwa, malli, meiſti, muotti, kaawa, eſimerkki, noudatukſekſi, opikſi, todiſtukſekſi, animale, naturae et veritatis; proponere cui exempla ad imitandum; exposita ad ex. nostra republica; ille vir ex. innocentiae; eum virum, unde pudoris pudicitiaeque exempla peterentur; exemplo Pompilii; exemplo nostrae civitatis usus sum (olen eſimerkikſi aſettanut waltiomme); divinare morientes illo exemplo confirmat, quo *etc.*, tapauš; casuum humanorum; exempli causä l. gratiä, eſimerkikſi; eritt. waroittawa eſimerkki, rankaiſtuš, statuere; in quem omnia exempla cruciatusque edere. *b)* ylim. menetyſparſi, laatu, luonto, more et exemplo populi Romani; contra omnia vetustatis exempla (waſtoin kaikkia wanhoja tapoja); quaestionem habere eodem exemplo, quo *etc.* (ſ. o. aiwan ſamoin kun jne.); jöta uſein: kirjateokſen ſommituš, ſiſältö, ſiſäpito, literae hoc exemplo (tätä ſiſältäwä, tämän ſiſältöinen, tätä ſiſäpitoa).

exentero, I, raamaſtaa, ſiſällykſiſtä tyhjentää.

ex-eo, ii (harw. īvi), itum, īre, käydä ulos, poiš, mennä, lähteä, kulkea, matkata ulos, pois, poiſtua, luopua jöſtakin, jättää jku paikka, ex urbe, e patria; de trielinio, de balneis; ab urbe; domo j. m. ſ.; qui numerus domo exisset (oli muuttanut kotoa); de l. ex navi, noſta maalle; puppibus (aſtua ulos), portubus (laſkea l. purjehtia ulos), ulvis palustribus, silvis (hyökätä l. ſyökſähtää eſiin), run.; extra vallum; in solitudinem; in provinciam; in terram (maatua maalle, mennä maihin); werr.: de l. e vita, wieriä elämäſtä, kuolla. Eritt. ſotamenoiſſa: aſtua ulos, painua, marſſia, retkiä ulos, lähteä l. ſaada liikkeelle, matkalle, ſotaan, in aciem; ad pugnam; castris; ex Italia ad bellum civile. Wälisti: jotenkuten ulota, lähteä ulos, eſiin, e ludo, tamquam ex equo Trojano (puheliöiſta puh.); currente rota cur urceus exit? (ſyntyy), run.; libri ita exierunt, ut *etc.* (owat onniſtuneet); jöta uſein: tulla eſiin, ilmiin, ilmauntua, sors, nomen exit (tulee l. lankeaa ulos, wedetään ulos); primus locus cujus exit (jkn arpa ſuikahtaa enſimäiſekſi ulos), run.; kaſwuiſta puh.: putkahtaa (ulos), noſta, taimia, ab stirpibus imis, run.; puiſta: yletä, täyttää l. lykätä yles, ad coelum, run. Run. huoneeſta puh.: kohota; ſuliſta: puhjeta, per ungues; tähdiſtä: noſta; wirroiſta: kummuta ilmiin, t. tulwia l. paiſua, t. myös: kaatua l. laſkea; wereſtä: wuotaa; nuoliſta: lentää poukahtaa, ab arcu. *b)* kuw. mennä l. lähteä (ulos), exisse ex l. de potestate, olla ſuunniltaan l. älyltään (mennynnä); aere alieno (päästä, ſelitä); memoriä (kadota l. haihtua mieleſtä, muiſtiſta, unhottua). Eritt. ſanoiſta, huhuiſta j. m. ſ. puh.: lähteä l. wieräbtää ulos, lewitä, tulla tunnetukſi l. tiettäwäkſi, nihil insolens ex ore ejus exiit; fama exiit de qua re; exit oratio; e. in turbam, tulla wäen ſorwiin, kuuluwiin, tietoihin, *acc. c. inf.* Uſein ajaſta puh.: mennä ohitſe, kulua, wiettyä, wälttyä, loppua, päättyä, indutiarum dies exierat; quinto anno exeunte; in mensem, ſattua (tapahtumiſta puh.),

run. 2) *trans.* mennä l. käydä ylitse, valles (matkata päähän asti), run.; kuv.: modum, run. *b)* wälttää, wäistää, tela corpore atque oculis, vim viribus, run.

exequiae, exequor *etc.*, ks. exsequ-.

ex-ereo, ercui, ercitum, II, (arceo, alkp. tarhasta käytäyttää, ajella, josta) yhtä mittaa ja ahkerasti panna liikkeelle t. työhön, herkeämättä liikuttaa, pitää työssä, puuhauttaa, askaroittaa, equos aequore campi (hypitellä, keikutella), apes (lennätellä l. löyhyttellä ympäri), turbinem (juoksuttaa ympäri), manus, brachia (wiriästi wiipata), famulas penso, tauros (puuhauttaa), cura salicti exercet (pajunsaannin huoli työntää maamiehen töille), run.; run.: indomitas undas (myllytä, kuohuille kohottaa, piestä, etelätuulesta puh.), incertas aquas (puuttumatta wieritellä), diem (toimittaa päiwällinen työnsä); *Pass.:* exerceri agris, hyöriä ympäri (mehiläisistä puh.), run.; run.: flumina cursu exercita (yhtenänsä l. nopiasti edelleen wyöryilewät). Siitä: *b)* muokata, raataa, wiljellä, tellurem, terram, humum, pinguia culta, solum sub vomere, run.; ferrum (uhmaasti takoa), run. 2) werr. ja kuv. puuhauttaa, askaroittaa, pitää työssä, harjottaa, juventutem; copias (rillauttaa); quem in genere belli; in hoc genere pueri exercentur (tähän l. tässä harjotetaan, tähän totutetaan pojat, tätä opetetaan pojille); vocem et vires suas in qua re; quem ad quid; corpus, ingenium, memoriam; josta se e. l. *Pass.* exerceri, harjotella, harjotteleita, harjauntua, in qua re t. yks. *abl.* t. *abs.*, esim. se in hoc solo, se genere pugnae (yksistään tätä harjotella, tappelon laatuun harjauntua); in munitionibus exerceri (rehwastaa waruštusten kimpussa) y. m. *b)* ylim. laskea l. panna toimensa ja woimansa jhnkin, harjottaa, toimittaa, hallita, hoittaa, askaroita, asioita jtakin, työkšennellä jssakin, käyttää jtakin j. m. s., arma, spicula (harjotella asetten käytäntöä, ammuntaa), choros (rakennella, asetella), cantus (laulaa), balatum (määkiä), poenas malorum (rankaista pahat), vices (wuoroitellen toimittaa wirkaa), labores in cassum (turhaan tehdä työtä), run.; medicinam, negotia; artem, run.; judicium (ohjata, johdattaa); quaestionem, pitää; legem (panna toimeen); vectigalia (hoittaa, koota, ottaa); crudelitatem in vivo (jakaa l. osottaa julmuutta elämän suhteen, elämää waastaan); inimicitias ja simultates cum quo (pitää wireissä); facilitatem et lenitudinem animi (harjottaa); avaritiam in socios; foede victoriam in captis (hirwiästi käyttää woitto wankeja waastaan); pacem (pitää), run. *c)* rasittaa, ahdistaa, lewottuttaa, waiwata, kiusata, quem; animos hominum; odiis, poenis quem, run.; *Pass.:* exerceri de qua re; josta exercitus, koeteltu, tuskauntunut, omnibus iniquitatibus; fatis, curis, run.

exercitātio, ōnis, *f.* (exercito), harjottaminen, harjotus; juventutis, in armis, juris civilis, dicendi t. *abs.*; virtutum, scelerum.

exercitātus, 3, *PA.* oiwalailla, hywin harjotettu l. harjauntunut, ja myös: oppinut, osaawa, taitawa, in armis, in re militari; proeliis; glebis subigendis (maan muokkaamiseen tottunut, sillä askaroittu); in arithmeticis; ad bene promerendum. *b)* kowin ahdistettu, koeteltu, waiwattu, curis, bellis; Syrtes exercitatae Noto (piestyt), run.

exercitium, ii, *n.* (exerceo), harjotus.

exercito, I, (exerceo), oiwalailla harjotta, corpus atque ingenium.

exercitus, 3, *PA.* wastukšissa harjotettu, kowin koeteltu, waiwanalainen; josta waiwaloinen, tuskaloinen.

exercitus, us, *m.* (exerceo), harjotus. *b)* werr. harjotettu sotamiehistö, sotawäki, -joukko, -lauma, -laumasto, -wäestö, exercitum conscribere, comparare, conficere, conflare, cogere, contrahere, ducere y. m.; wälistä: jalkawäki (hewoswäen suhteen), ja myös: maajoukko (laiwaston suhteen); run. ylim. joukko, parwi, paarma, Phorci; corvorum.

exēsus, ks. exedo.

exhālātio, ōnis, *f.* (ſeur.), höyryäminen, höyry, huuru, terrae.

ex-hālo, I, huokua (ulos), höyrytä, huuruta, tuoksuttaa, suitsuttaa, tupruttaa ulos, nebulam, fumos, flammam, run.; crapulam, vinum (haihduttaa päästänsä); e. vitam l. animam l. yks. exhalare (huoata ulos henkensä, heittää henkensä, kuolla), run.

ex-haurio, hausi, haustum, IV, ammentaa ulos, tyhjäksi, luoda, ajaa, syytää ulos, perille, tyhjäksi, ammentain tyhjentää, sentinam, fossas cloacasque; poculum, vinum (juoda perille, appaa); exhaustus fons (tyhjentynyt). *b)* werr. ammentaa, ottaa ulos, tyhjentää, terram (ammuilla, koota); humum (kaiwaa), run.; praedam ex agris (kiskoa); pecuniam ex aerario; aerarium, purkaa tyhjäksi, panna tyhjäksi, häwittää; samoin: provinciam t. homines sumptibus, sumptu; tecta (työstää paljaaksi); facultates patriae (perin, tyynni kuluttaa). 2) kuw. ottaa (pois), luowuttaa, poistuttaa, vitam sibi (ottaa henki itsestään, hukata henkensä); dolorem cui (jksta); aliquam partem ex laudibus cujus; vim aeris alieni, kuolettaa. *b)* raanata, raukaista, näännyttää, uuwuttaa, heikontaa, quem casibus, run.; *abs.:* exhaustae apes, run. *c)* tyhjentää, panna loppuun, käyttää päähän, täyttää, kestää, woittaa, nähdä, sermone quid (päästä päähän haastella); actionem; exhaustus est sermo hominum (on loppunut); mandata, panna toimeen; poenarum exhaustum satis est (on kyllikſi harjotettu), run.; labores, tantum laboris, pericula; dura et aspera belli (kantaa); bello quid (kärsiä), run.

exhērēdo, I, (ſeur.), tehdä perinnöttömäksi, perityyttää, quem.

ex-hēres, hērēdis, perinnötöin, peritöin, wälisti *gen.* kera, esim. paternorum bonorum (isän omaisuutta perimätöin, isänperintöön osatoin).

ex-hibeo, hibui, hibitum, II, (habeo), alk. ulottaa; jota tuottaa l. laskea ulos, esiin, takaansa, antaa l. tuoda esiin, takaansa, toimittaa saatawille, saattaa j. m. s., librarium; cui omnia integra; fratres (käytäyttää esiin); vias tutas (tehdä), sonos (laskeiella, syydellä), run. Werr. *b)* näyttää, ilmaista, osottaa, asettaa eteen, tempora, notam linguae baccis, run.; linguam paternam (pitää, mukailla), run.; philosophiam populo Romano (laatia eteen); se non solum auctorem salutis *etc.* (osottaita puollustajaksi, ilmauntua puollustajana); Pallada (ilmeistyä Pallaana), run. *c)* elättää, alimentis Scythas. 2) kuw. tuottaa esiin, tarjota, osottaa, käyttää, tehdä, aikaansaattaa, vocis fidem (pitää puheensa), fidem (toteutua), run.; horam; molestiam, negotium cui.

ex-hilaro, I, iloittaa, ilauttaa, huwittaa, servitutem.

ex-horresco, horrui, III, kauhistua, kammaistua, peljästyä, metu; exhorruit aequoris instar (häntä wäristytti, hänen käwi ihollensa), run. 2) *trans.* kauhistukſissa peljätä, wapista, tristia edicta (dictatoris).

exhortātio, ōnis, *f.* (ſeur.), kehoittaminen.

ex-hortor, I, kehoittaa, kiihoittaa, kiihdyttää, wirittää, yllyttää, trepidos, se in arma, tauros in quem y. m., run.

ex-igo, ēgi, actum, III, (ago), ajaa ulos, esiin, pois, karkottaa, samottaa, lennättää, kiidättää, syöstä, sysätä, saattaa ulos, esiin, pois, quem ex civitate; hostem e campo; quem domo, quadrigas campo; exactis regibus (maasta pois); uxorem (ajaa kotoa, hyljätä); ensem (wetää ulos), run.; ensem per juvenem, per costas j. m. s., perin surwaista, työntää, iskeä, ryntätä, run.; jota hasta cervice, sagitta jugulo exacta est, työntyi l. tunki läpi, puhki, run. *b)* werr. kauppakalusta puh.: wiedä maasta, myydä, fructus agrorum. 2) waatien ajella, welkoa, kiristää, kiskoa, ottaa, koota, pecunias, tributa, portorium; pecunias a civitatibus; nomina sua; mercedem (periä). *b)* ylim. waatia, puistaa, peditum numerum t. obsides a quo; viam (s. o. tien teko l. rakennus); sarta tecta, pitää huolta siitä, että rakennukset hywässä kunnossa pysywät, ja samoin: opus

publicum (huolitella); binas tunicas in militem. Uſein kuw. waatia, puiſtaa, eſim. veritatem t. promissum a quo; voluptatem ex qua re; piacula a quo (rankaiſta jku); poenam, poenas de quo l. cui (rankaiſta jku), poenas de vulnere (haawan tähden), run.; opus (ſ. o. määrätä, jakaa), run.; ut *conjunct.* kera. 3) paikoiſta puh.: käydä l. kulkea l. laſkea ylitſe, ohitſe, päähän, enimitten run.; kuw. ajaſta puh.: päästä päähän, täyttää, kuluttaa päähän, menettää, wiettää (päähän aſti), aevum, run.; exacta aetate (iſolla iällä, elämänſä lopulla); jota myös ylim. käyttää päähän, walmiſtaa, ſuorittaa, täyttää, monumentum, opus, run. 4) jllakin määrityksenwolla tyyſkäſti mitata, punnita, columnas ad perpendiculum. *b)* kuw. punnita, tutkia, tarkaſtella, arwoſtella, jus ad summam veritatem; quid ad suas leges atque instituta; wäliſti: aſioita, keſkuſtella, neuwoitella, tuumailla, quid; quid secum (mieleſſään miettiä), run.

exigue, *Adv.* rahtuiſeſti, niukaſti, wähäwaraiſeſti, ruikalta, tärkältä, nimis e. (liian tyyſkäſti); frumentum e. dierum triginta (näpiſti, täpäräſti, tuskin); e. dicere, scribere (wähältä, lyhyeltä).

exiguitas, ātis, *f.* (ſeur.), wähyys, wähäpätöiſyys, harwalukuiſuus, pellium, castrorum; voluptatum; copiarum; ajaſta puh.: lyhyys, tärkkyys, täperyys, temporis.

exiguus, 3, (exigo, alkp. mitattu, tyyskä, jota) wähäinen, wähäpätöinen, ruikka, rahtuinen, hiukkainen, pieni, pikkuinen, tiukka, niukka, nupia, näpiä, heikko j. m. ſ., cor; corpore exiguo fuit (oli ruikkamoinen, färwi, kaiturainen wartaloltaan); me corporis exigui *etc.* (wähäläntä, matalawarſinen, narikka), run.; mus (näwiä, kaiſkera, ſuikia), run.; fines, ahtaat; civitas, pars terrae, castra, aedificia; numerus oratorum, harwa; copiae, facultates, fructus; significatio voluntatis, laus; ajaſta puh.: lyhyt, tärkkä, täpärä, tempus, dies, vita; *subst.* exiguum, i, n. wähä, rahtu, hiukka, spatii, campi; assuetus exiguo (tohtuullinen), run.; exiguum temporis (hiukka aikaa, pikkuinen aika).

exilis, e, (alkp. exigilis, exigo), pieni, hintelä, hiewukka, ruikkamoinen, nerkko, näwiä, kaiſkera, kaiturainen, näiwerä, kälpiä, laiha, kuiwa, heikko, wähäwäkinen j. m. ſ., cor, jecur; femur, artus, run.; solum (mehutoin); domus (köyhä), run.; res (wähät warat, ahdas tila); domus Plutonia (ilotoin), run.; kuw.: genus sermonis, oratio, kuiwa, nesteetöin, woimatoin, tyhjä.

exilitas, ātis, *f.* (ed.), hintelyys, laihuus, heikkous; kuw. kuiwuus, mehuttomuus, woimattomuus, eritt. puhelian ja puheen.

exiliter, *Adv.* hintelästi, laihaſti, woimattomaſti, verba e. exanimata (wingeltäwällä äänellä); kuw.: dicere, disputare, kuiwaſti, nesteettömäſti, koruttomaſti.

exilium, ſ. exsilium.

eximie, *Adv.* erinomaiſeſti, jaloſti, oiwaſti.

eximius, 3, (ſeur.), eroitettu (joukoſta) l. paitſeutettu, tu unus eximius es. 2) erinomainen, jalo, oiwa, ankara, honoribus atque virtutibus; facies, ingenium, virtus, belli gloria, opinio y. m.

ex-imo, ēmi, emptum, III, (emo), ottaa ulos, pois, ſulkea pois, paitſeuttaa, eroittaa, poiſtuttaa, diem ex mense; quid caeco acervo; quem de l. ex reis (ſ. o. juliſtaa wapaaksi, syyttömäksi); quem de proscriptorum numero (yhkäiſtä luetteloſta); jota eritt. päästää, kirwottaa, kerittää, wapauttaa, quem e vinculis, ex obsidione; cives de nervo (ſ. o. ſiteiſtä); castella obsidione; agrum de vectigalibus. 2) kuw. ottaa pois, luowuttaa, poiſtaa, purkaa, quid ex rerum natura; cui curas (jkta, jkn mieleſtä), run.; religionem; eritt. päästää, wapauttaa, quem ex culpa; reum crimine; cives servitio *(abl.)*; quem noxae (wapauttaa rankaiſtuksesta). *b)* ajaſta puh.: turhaan, hukkaan kuluttaa, menettää, wiiwyttää, diem dicendo; tempus dicendi calumniä; yks. diem (wiebä).

exin, ſ. exinde.

ex-inānio, IV, tyhjentää, purkaa, navem; jäta *b)* panna tyhjäkſi, työtää, riiſtää, riiſua tyhjäkſi, putipuhtaakſi, ripattomakſi, agros, domos, civitates, reges atque gentes.

ex-inde ja **exin.** *Adv.* ſiitä, ſieltä; werr. ſiitä, täſtä, tämän peräſtä, ſitten. *b)* ajaſta puh.: ſen peräſtä, tämän jälkeen, peräſtäpäin, ſitten; werr. ſitten, ſitä lähin, ſitä likin, wielä l. paitſi ſitä.

existimātio, ōnis, *f.* (existimo), arwoſtelo, päätös, arwelo, luulo, mieli, tacita; omnium existimatione y. m. *b)* werr. hyuto, nimi, maine, kunnia, arwo, bona, turpis; homo sine existimatione; existimationem offendere, oppugnare, perdere; debitorum, welallisten luottamus l. frediti, ſ. o. uſko welallisten kunniallisuuteen.

existimātor, ōris, *m.* (ſeur.), arwoſtelia, alieni artificii; doctus et intelligens.

ex-istimo (existumo), I, (aestimo), arwoſtella, päättää, katſoa, arwella, luulla (jkſtkin), pitää (jnkin), quem avarum; quem sui similem (pitää wertananſa); *Pass.:* apud nos mercenarii scribae existimantur; *acc. c. inf.* kera: ego sic existimo, hos oratores fuisse maximos; *Pass.:* complures minores insulae objectae existimantur; e. utrum - - an, arwata, päättää, tuomita, ratkaiſta, ja ſamoin: de quo, de qua re; male de quo (luulla pahaa jkſta, pitää pahaa luuloa jkſta).

existo, ſ. exsisto.

exitiābilis, e, (exitium), tuhoinen, turmainen, bellum, tyrannus.

exitiālis, e, (exitium), tuhoa tuottawa, tuhoinen, turmiokas, exitus, literae; donum, run.

exitiōsus, 3, (ſeur.), turmiokas, tuhoiſa, ſurmainen, conjuratio.

exitium, ii, *n.* (exeo), perimeno, ikimeno, perikato, häwiö, turmio, tuho, hukka, dignum moribus factisque suis exitium vitae invenit (loppu); urbis; exitio esse cui; *plur.:* crudelissima exitia (rankaiſtukſet) y. m.

exitus, us, *m.* (exeo), uloſmeno, poiſlähtö, uloſkäynti, calamitosus; intercludere quem exitu; difficilia ad exitus loca (hankalat maalle noſta). *b) concr.* uloskäytäwä, uloſmenemö l. -lähtemö, angustus; aedificii, portarum; portūs (uloslaskemo). 2) kuw. loppu, pää, päätös, määrä, määräpää, orationis, argumenti; adducta ad exitum quaestio est; ad exitum pervenire, perille; anni, vitae y. m.; *plur.:* plurimos exitus dare ad quid (pääſemöt, pääſemykſet, ſyyt); jäſta myös: elämän loppu, humanus; Vejentium, Cassii Maeliique (ikimeno, perikato, turmio); *plur.:* bonos exitus habent boni. *b)* päätymys, ſeuraus, kohtalo, rerum, victoriae, fortunarum; futuri temporis, run.; *plur.:* haec omnia meliores habebunt exitus.

ex-lex, lēgis, laiſta wapaa, laitoin, exlegem quem putare.

exodium, ii, *n.* jälkiteoskelmä, päätösteoskelmä l. -kuwaelma (Atellaneihin liitetty).

ex-olesco, olēvi, olētum, III, (oleo), kaswaa täydeksi, ſaada l. päästä täyſikaswuiſeksi, täyſiwarſiſeksi; jäſta exoletus, täyſikaswuinen, mieskuntainen, *subst.* exoleti, haureuteen alttiit nuorukaiſet. 2) herjetä kaswamaſta; kuw. kadota, wanheta, tauota, häwitä, haihtua, riutua, exolescit favor; exoletum vetustate odium (hälwennyt).

ex-onero, I, purkaa, navem; run.: plenas colos (tyhjentää, perille kehrätä); werr. toimittaa pois, poiſtuttaa, luowuttaa, plebem; se, purkauta, laskea (wirraſta pub.), run. *b)* kuw. päästää, kirwottaa, wapauttaa, quem parte curae, vano metu; fidem suam (päästää ſydämmenſä kuormaſta, huojentaa omaa tuntoanſa).

exoptātus, 3, *PA.* toiwottu, ſuotuiſa, nuncius y. m.

ex-opto, I, kiihkiäſti, kowin toiwoa, mielitellä, ſuoda, quid; pestem cui (toiwottaa); *inf.:* ut *conjunct.* kera.

exōrābilis, e, (exoro), helpiä helleyttää, herkäſti helleyttywä, herkäſti lientywä l. taipuwa, leppyinen, in se expertus est illum esse minus exorabilem; iracundiae.

ex-ordior, orsus, IV, luoda, kehiä, aloittaa kangas, kuw.: pertexe quod exorsus es. *b)* werr. ylim. aloittaa, alkaa

ſtakin, ſaada, lähteä, ruweta ſhnkin, orationem, bellum; tunc dicere exorsus est; ab ipsa re, a veritate, a dignitate; — ſöta *pass.* exorsus, aloitettu, *subst.* exorsa, orum, *n.* alku, aloitus, yritys.

exordium, ii, *n.* (ed.), alkp. kankaan luonnos l. aloitus. *b)* werr. aloitus, alku, mali, reipublicae, vitae; a quibus temporibus scribendi capiat exordium (alkanee kirjoittamaan); eritt. puheen alku, alkupuhe, johdanto, dicendi; uti quo exordio.

ex-orior, ortus, IV, tulla eſiin, ilmiin, näkywiin, nosta, yletä, koitua, tähdistä pub., eſim. Canicula exoritur; werr. nosta, kohota, ilmestyä, astua eſiin, ilmiin, pälähtää ilmiin, exortus est servus, qui *etc.*; kuw.: exoritur Antipatri ratio; paulum exorior (wirkistyn). *b)* nosta, koitua, syntyä, alkaa, tulla, ilmauntua j. m. ſ., Sulla nobis exoritur (hänestä tulee Sulla, hän rupeaa Sullaksi); rex exortus est Lydiae (helähti l. pääsi kuninkaaksi); kuw.: honestum, quod ex virtutibus exoritur (lähtee); exoritur bellum, amor, syttyy; exoritur perturbatio, aliqua offensio; de defectione fama exorta est (pullahti ilmiin).

exornātio, ōnis, *f.* (exorno), korittaminen, kaunistaminen, siewistäminen, eritt. puheen koristus.

exornātor, ōris, *m.* (seur.), kaunistaja, siewistäjä, rerum (ſomalauſeinen hiſtorioitſia).

ex-orno, I, laillenſa warustaa, warata, hankkia, rakentaa, laatia, ſuorittaa, vicinitatem armis; convivium; aciem (ſijoittaa l. riwittää ſotawäki tapporintaan, järjeſtää tapporiwit); *abs.*: satis providenter (pitää tointa, keinotella). *b)* korittaa, kaunistaa, ſiroittaa, ſomistaa, siewistää, domum; quid statuarum copiā, aedificiis; kuw.: Graeciam artibus; philosophiam falsā gloriā; orationem; philosophiam (yliſtää).

ex-ōro, I, kiihkiästi, ahkeraſti pyytää, anoa, rukoilla, quem, ut - -; pacem divūm, run.; ſöta exoratus, rukoiltu, opem exorata fero, run. Eritt. *b)* pyytäin myödyttää l. ſuoſtuttaa, pyytäin taiwuttaa l. ſaattaa, t. pyytäin ſaawuttaa l. ſaada, quem, ut - -; deos (lepyttää), run.; veniam, run.; *Pass.* exorari, *abs.* t. ut - -, helleytyä, taipua; ſöta exoratus, rukoukſiſta lientynyt, exoratae aurae, run.

exorsus, us, *m.* (exordior), alku, is est e. orationis meae (ſiitäpä lähtee puheeni).

exortus, us, *m.* (exorior), nouſu, solis.

exostra, ae, *f.* wääntökone theaterilla, jonka awulla näkymön tausta katſeliain eteen awettiin, ſöta werr.: in e. (julkiſalla).

ex-ōsus, 3, (odi), kowin wihaawa, quem, bella, run.

ex-pallesco, pallui, III, kowin kalwettua, waljehtua, waalistua; run. *acc.* kera: ſäikähtyä jtakin.

ex-pavesco, pāvi, III, kowin peljästyä, kammastua, säikähtää, ad quid; ensem, run.

expecto *etc.*, l. exspecto *etc.*

ex-pectoro, I, (pectus), karkottaa rinnasta, säikyttää l. poistuttaa ſydämmestä.

ex-pedio, pedīvi ja pedii, pedītum, IV, (pes), alkp. jalkoinenſa wetää ulos pauloista; ſöta ylim. kehittää, kerittää, kirwottaa, irroittaa, päästää, se ex laqueis; sese; caput mortis laqueis, run.; eritt. tehdä esteettömäksi, aditum (taſoittaa, rakentaa); locum sibi (tehdä tilaa); rem frumentariam (pitää huolta wiljantuonnista). *b)* werr. ottaa ulos, eſiin, käſille, wetää l. tuoda eſiin, käſille, toimittaa ſaatawille, panna ſäntilleen, laittaa laadulleen, walmiſtaa, ſuorittaa, hankkia, virgas securesque; Cererem canistris (latoa koreista), run.; arma (pitää walmiina aſeet, warustaita tappohankkeiſeksi); ferrum (tarttua miekkaan); naves; e. se proelio l. ad proelium l. yhſ. se (run.: manus) säälliä tappohankkeiſeksi, laatiuta l. ſuoriuta tappowalmiiksi; run.: discum, jaculum, ſiewästi työntää matkoihinſa, huokiaſti nakata l. liwittää. 2) kuw. kerittää, kirwottaa, ſelittää, päästää, wapauttaa, pelastaa pahasta, wastukſiſta y. m., quem t. se; se ab omni occupatione; nodum (purkaa); rempublicam; salu-

tem (waaraſta wapauttaa, puolluſ-taa); iter fugae (woida löytää); per acuta belli (auttaa), run.; expediri inter flammam et hostes (ſelitä l. päästä wäliſtä), run. *b)* panna l. aſettaa ſäälleen, laidalleen, kohdentaa, järjeſtää, panna toimeen, toimittaa, alkaanſaattaa, ſuorittaa, rem, res, negotia; nomina (makſaa); exitum institutae orationis; jſta laatia eteen, ladella, kertoa, jutella, initium rei (aloittaa tapahtuman kertomuſ); pauca e multis dictis, famam y. m., run. *c) abs.:* expedit quid l. *impers.* expedit, on etuiſa, on hyödyllinen, hyödyttää, tekee liſää, on edukſi l. hywäkſi, auttaa, non idem ipsis expedire et multitudini; omnibus bonis expedit salvam esse rempublicam; si ita expedit.

expedīte, *PAdv.* eſteettömäſti, alttiiſti, huokiaſti, ripiäſti, ſiewäſti, navigare, explicare y. m.

expedītio, ōnis, *f.* (expedio), waino-yritys, ſotaretki, retki, educere exercitum, mittere milites, ire in expeditionem j. m. ſ. *b)* puhetaiteeſſa: päättäwä haaſtelo, t. myös: poiſtyöntäminen.

expedītus, 3, *PA.* eſteetöin (wapaan liikunnon ſuhteen), wapaa (kaikiſta ſiteiſtä, ſ. o. eſteiſtä), Clodius (wähäwaatteinen, kewythankkeinen l. -aſuinen, kamſutoin); Sagana (ſonnuſtettu), run.; eritt. ſotamiehiſtä puh., jotka riipittöminä l. ſälyttöminä ainoaſti aſeitanſa kantawat, ſälytöin, kewytaſeinen, tappohankkeinen, tappowalmiis, legiones; classis (kewytaſeiſtilla miehitettty); in expedito habere copias (tappowalmiina, waruſtettuina); jſta ylim. walmiis, altiis, käpäs, ſukewa, reipas, ripiä, ſiewä, expedito nobis homine opus est; exp. ad caedem, ad dicendum, ad pronunciandum. *b)* eſteetöin, waſtukſiſta wapaa, locus, iter, via, alkia, mukawa, huokia; motus, res frumentaria; victoria (warma); fides (wakaa); oratio, dicendi celeritas (ripiä, ſiewä).

ex-pello, puli, pulsum, III, ſyſätä ulos, pois, ſyöſtä, työntää, karkottaa, ajaa ulos, pois, matkaanſa, quem ex urbe, ex agris; quem a patria; naves ab litore in altum (lykätä l. juokſuttaa ulos ſelälle); quem agris, castris, regno; humiliores possessionibus (änkätä pois); Collatinum innocentem, Tarquinium (maaſta pois, maankulkeuteen); quem in exsilium; portā Esquilinā pecus. Werr.: quem vitā (panna jku hengeltä); quem potestate (riiſtää walta jkltä). Run.: arcu sagittam (liipoiſta l. ampua menemään), animam (riiſtäättää tiehenſä, ſ. o. ottaa henki), se in auras (työntyä l. ajaita ilmoille, tulla ilmaan, walkeuteen, mailmaan), expulsa sublime seges (ilmaan l. korkialle lennätetty). *b)* kuw. karkottaa pois, pakennuttaa, luowuttaa, poiſtuttaa, wiedä, quietem, somnum, run.; memoriam beneficiorum; dubitationem adventūs (purkaa).

ex-pendo, pendi, pensum, III, punnita, waa'ata; jſta *b)* kuw. punnita, arwata, arwoſtella, tutkia, miettiä, mieltää, cives (tarkata kanſalaiſten arwoa); testem (tutkia todiſtajan uſkottawaiſuuſ); argumenta, voluptates; haec arte aliqua; omnes casus, run.; quid quisque habeat sui. 2) punnita raha makſokſi, makſaa, ſuorittaa, panna ulos, auri pondo centum; jſta ferre cui expensum l. pecuniam expensam, kirjoittaa (jklle) makſetukſi, kirjoittaa (jklle) menneekſi, panna jkn räkninkiin l. tilikirjaan, eſim. si his expensum non ferres *etc.* ja haec pecunia necesse est aut data aut expensa - - sit, ylim. makſaa, lainata, eſim. qui L. Antonio mille nummūm ferret expensum ja quibus sine fenore pecunias expensas tulisset; expensum sumtui ferre (panna huoneenpidon kuluina menekkilukuun l. -luokkaan); werr.: expensam ferre legionem cui, antaa, jättää jklle. *b)* kuw. kärſiä jtakin, ſaada rankaiſtuſ jſtakin, poenas scelerum, run.; poenas cui (kärſiä rankaiſtuſ jkltä), scelus (kärſiä rikoſſen tähden), run.

expergē-facio, fēci, factum, III, (expergo), herättää, ſaattaa hereelle, hawauttaa, e somno t. *abs.* *b)* werr. wirittää, panna liikkeelle, se (herätä, wirwota); Italiam.

expergiscor, perrectus, III, (ſeur.), he-

rätä, hawata, huomata, walweta, walpauntua; werr. herätä, wirwota, wiretä, wirkistyä.

ex-pergo, pergi, pergitum, III, herättää.

experiens, tis, *PA.* paljon kokenut, yritteliäs, toimelias, wiriä, työteliäs, homo, vir, arator; run. *gen.* kera, esim. laborum (waiwoja kestäwä).

experientia, ae, *f.* (experior), koetus, kokemus, koe, wälisti *gen.* kera, esim. exp. patrimonii amplificandi. *b)* kokemasta saatu tieto l. taito, kokemus, koettelemus, harjotus.

experimentum, i, *n.* (seur.), koetus, koe, todistin, veritus ne primus ipse veneni e. esset (että ensimäiseksi hänen suhteensa myrkkyä koeteltaisiin); hoc maximum est e., quum constet *etc.*

ex-perior, pertus, IV, (runko perior, josta periculum, peritus), koettaa, koetella, ja myös: tutkistella, tiedustella, oppia tuntemaan, vim veneni in quo (koetella jkn suhteen); amorem, taciturnitatem cujus; belli fortunam; rei eventum (wartoa); amicos; quem fortem inimicum (oppia tuntemaan wihamiehekši); procos priores (pyytää), run.; in me ipso experior, ut exalbescam *etc.* Ulsein expertus sum *etc.*, olen oppinut tuntemaan, olen hawainnut, olen nähnyt, olen kokenut, *abs.*, quid, *acc. c. inf.* Critt. *b)* wihollisena koetella jkta, mitellä woimia l. miekkoja jkn kanssa, lähteä woittelolle jkn kera, Romanos; *abs.*: si iterum experiri velint. *c)* mennä oikeuteen, käydä lakia, walittaa, riidellä, cum quo; de injuriis; gravi judicio; summo jure. 2) koettaa, kokea, yrittää, käyttää, omnia; omnia de pace; extrema omnia; libertatem (nauttia); imperium, heittää alttiiksi, panna waaraan l. kaupalle; run.: amores amaros (tuntea); primum experiri voluit, ut - -. Critt. *b)* laisa walwoa waatimuksiansa, jus; legibus quid, laillista tietä hakea jtakin, etsiä oikeutta jksakin; judicium populi Romani (jättää asia Roman kansan ratkaistawaksi).

ex-pers, pertis, (pars), osatoin, osaa ottamatoin, *gen.* kera, esim. consilii, imperii, praedae, certaminis, sceleris (neuwoittelosa osatoin, rikoksen osatoin); omnes expertes sui consilii relinquebat (jätti kaikki tietämättömiksi päätöksestään); run.: aequoris (s. o. mereen sukeltamatoin, laskeumatoin), viri (naimatoin). *b)* ylim. tyhjä l. paljas jstakin, jtakin wajaawa, jnkin puutteessa, wapaa l. kuitti jstakin, jtakin wailla l. paitsi, ilman jtakin, -toin (-töin), eruditionis, veritatis, humanitatis, suavitatis; negotii publici; turpitudinis; literarum Graecarum (Kreikan kirjallisuuden tuntematoin); harw. *abl.* kera, esim. fama atque fortunis.

expertus, 3, *PA.* kokenut (jtakin), kokemuksesta tietäwä l. tuntewa (jtakin), *gen.* kera, esim. servitudinis, t. *abs.*; josta harjaantunut, tottunut, oppinut jhnkin, koetettu jksakin, belli, run. *b)* koetettu, koeteltu, virtus, libertatis dulcedo; per omnia expertus.

ex-peto, petīvi, petītum, III, pyytää, waatia, tahtoa, mielitellä, halata, hainota, hapotella, harrastaa, pyrkiä, pyöriä, tawotella j. m. s., auxilium a quo; jus, poenas, supplicium (a quo); clades belli in quem (waatia sodan turmio ikäänkun rankaistuksena jkta, s. o. wyöryttää sodan turmio jkn päälle); studiose, cupide quid; divitias; vitam (tarkoitella, wäijyä); mare medium terrae locum expetens (pyrkiwä keskuksen puoleen); run. *inf.* kera.

expiātio, ōnis, *f.* (expio), sowitus l. puhdistus, foederis, scelerum.

expīlātio, ōnis, *f.* (expilo), tyhjäksi työstäminen, ripattomaksi riisuminen, paljaaksi paneminen, sociorum.

expīlātor, ōris, *m.* (seur.), työstäjä.

ex-pīlo, I, työstää tyhjäksi, riisua, riistää, kiskoa, roswota, panna tyhjäksi, paljaaksi, pubtaaksi, socios; fana, aerarium, thesauros; kuw.: a quibus expilati sumus.

ex-pingo, pinxi, pictum, III, maalata; kuw. tarkoin kuwata, tyystästi laadella.

ex-pio, I, sowittaa l. lepyttää, eritt. jumalia, wiihyttää jumalain wiha, kokea häätää l. luowuttaa jumalain lähettämät pahat enteet, poenis manes

mortuorum; prodigia, vocem nocturnam. *b)* ſowittaa, tehdä ſynnittömäſſi, puhdiſtaa ſaaſtutettua, ſilum pecuniä publicä; forum (a sceleris vestigiis); — t. ſowittaa rikoſ, scelus (supplicio); scelera cujus in milites (koſtaa ſotamiehille); werr.: superioris aetatis exempla casibus Graecchorum, legatorum injurias, jäta ylim. taſoittaa l. palkita, incommodum virtute; dolorem (waimentaa).

ex-piscor, I, onkia (uloſ), kuw. ongiſkella, urkkia, tutkailla, udella, kyſellä, waaditella, quid (a quo).

explānāte, *Adv.* ſelwäſti.

explānātio, ōnis, *f.* (explano), ſelwittäminen, oſottaminen, näyttäminen, interpretum; aequitatis; eritt. puhetaiteeſſa.

explānātor, ōris, *m.* (explano), ſelwittäjä.

explānātus, 3, *PA.* ſelwä, vocum expressio.

ex-plāno, I, alkv. lewittää; jäta *b)* kuw. ſelwittää, näyttää, aſettaa l. laatia eteen, ſuorittaa, kehittää, conjecturä, interpretando, definiendo quid; rem; pauca de moribus cujus (lyhyeltä ladella jkn luonteeſta).

ex-pleo, plēvi, plētum, II, täyttää, panna l. ajaa täyteen, täpätä, fossam aggere, paludem cratibus; rimas; bovem frondibus, tulputtaa l. mäntätä lehtiä täyteen, ſyöttää, rawita lehdillä, run.; werr.: locum, omnem munitionem, täydelliſeſti, kokonaan wäettää l. miehittää. Eritt. *b)* täyſinäiſyyttää, ſaada aikaan, toimeen, justam muri altitudinem. *c)* täyſilukuiſuuttaa, täyſimääräiſyyttää, täyttää, kokonaiſuuttaa, taſoittaa, numerum; aurum, quod summam talenti expleret, tehdä; cohortes numero, legiones (supplemento); quod defuit, quod deperierat; damna (palkita); centurias, tribus (ſaada oikia, laillinen ääniſ l. huutoluku); run. werr.: quinque orbes cursu (wiiſi kertaa kiertää kenttä), triginta orbes imperio (hallitſewana täyttää kolmekymmentä ajaſtaikaa), opus (toiſen ſijaſta toimittaa). 2) kuw. täyſinäiſyyttää, täydelliſyyttää, täyttää, vitam beatam, sententias, damnationem. *b)* yllätyttää jku jllakin, joukota jku päälle jtakin, quem divitiis, muneribus. *c)* tydyttää, rawita, kyllittää, lewoittaa, sitim; cupiditates, libidinem (ſuoſitella); desiderium, odium; avaritiam pecuniä; quem praedä; se caede (tydyttää koſtonſa). Run.: animum flammae ultricis (tydyttää ſydämmenſä koſton liekeillä) ja poenas patriae sanguine explere (werellänſä ſowittaa iſän kirous), expleri tuendo (kyllikſenſä katſella). *d)* täyttää, toimittaa, munus amicitiae; officium scribendi. *e)* ajaſta puh.: täyttää, käyttää päähän, päättää, annum.

explētio, ōnis, *f.* (ed.), täyttäminen, tydyttäminen, naturae.

explētus, 3, *PA.* täyſinäinen, täydellinen, rerum comprehensio, forma honestatis y. m.

explicāte, *Adv.* ſelwäſti, dicere.

explicātio, ōnis, *f.* (explico), kehittäminen, rudentis. Eritt. *b)* kuw. ſuorittaminen, ſelwittäminen, fabularum, naturae y. m.; in disserendo (ſelwyys).

explicātor, ōris, *m.* (explico), ſelwittäjä, rerum.

explicātrix, īcis, *f.* (ed.), ſuorittajatar, eſitteliätär, orationis perpetuae (puhetaiteeſta puh.).

explicātus, 3, *PA.* lewiäwä, laajenewa, Capua planissimo in loco explicata. 2) kuw. järjeſtynyt, ſuora, ſelwä, causa, memoria; ratio salutis (wakawa).

explicātus, us, *m.* (explico), ſelwitys, difficilis.

explicitus, 3, *PA.* alkv. järjeſtettv, jäta eſteetöin, huokia, helpiä, consilium explicitius.

ex-plico, plicāvi ja plicui, plicātum ja plicitum, āre, päästää laſkuiſta l. kääreeſtä, kehittää, kerittää, kierittää auki l. hajalle, irroittaa j. m. ſ., velum, hajoittaa, run.; vestem, lewittää; volumen, awata; confusum agmen (ſuorittaa, järjeſtää); orbes, kiwertää auki kiekkuranſa, wieriä ſykkyräſtänſä (kärmeeſtä puh.), frondes (ſiiroituttaa, heriſtää), frontem (ſilittää ryppyiſtä, kirkaſtuttaa l. leppeyttää), run.; se ex laqueis (pujottaita). *b)* werr. laajen-

taa, wäljentää, ulotuttaa, forum usque ad atrium; eritt. ſotamenoiſſa: lewittää, kehittää, riwittää, ſotarintaiſeksi aſettaa l. ſijoittaa, aciem, ordines, legiones; equitatum; multitudinem navium. 2) kuw. kehittää, kiwottaa, intelligentiam suam; Siciliam cinctam periculis (wapauttaa, pelaſtaa); captiones (purkaa); se (ſelwittäitä, pääſtä); eritt. *a)* ſuorittaa, järjeſtää, ſäännellä, laittaa l. rakentaa laadulleen, ſäntilleen, kohdalleen, mahtiin, kuntoon, tehdä eſteettömäſſi l. waſtuſſiſta wapaaksi, panna toimeen, toimittaa, aikaanſaattaa, täyttää, negotia; rationem cujus rei; rem frumentariam, huojentaa, auttaa; nomen (matkaa welkaa); mandata, praecepta, consilium, res, rem j. m. ſ.; plus (ſaada aikaan), run. *b)* ſuullisesti t. kirjalliſesti ſelwittää, ſuorittaa, keritellä, laadella, aſettaa l. laatia eteen, näyttää, kuwata, verbum, philosophiam, causas rerum, sententiam, cogitationes suas; vitam cujus; orationes Graecas, kääntää; funera fando (ladella, kertoa), run.; de qua re (haaſtella jotakin, tutkia jtakin); oratorem, ſ. o. puhelian luonto, ja ſamoin: Romanorum imperatores, ſ. o. Romalaisten ſotapäällikköin elämä; jota tieduſtella, kuuluſtella jkta, koska ſaada tietoja jkſta, illos Verrutios; t. kekſiä, ut explicarem, quid esset optimum factu.

ex-plōdo, plōsi, plōsum, III, (plaudo), kätten kalkuttamalla t. jalkain tömiſtämällä karkottaa tiehenſä, eritt. pauſkuttaa l. tömiſtää näkymöltä, ſamottaa teeſkeliä j. m. ſ. ulos, pellolle, näkymöltä, histrionem, comoedum; jota ylim. ſyſätä matkoihinſa, heittää, hyljätä, sententiam, genus divinationis; quem.

explōrāte, *PAdv.* luotettawaſti, taatuſti, warmaan, wakaaſti, navigare, scribere ỳ. m.

explōrātio, ōnis, *f.* (exploro), tiedusteleminen, tutkiſteleminen.

explōrātor, ōris, *m.* (exploro), wakoja, tiedusteliа.

explōrātus, 3, *PA.* perusteltu, taattu, luotettawa, wankka, luja, wakawa, warma, wiſſi, victoria, spes ỳ. m.; exploratum habere (warmaan tietää); mihi exploratum est (de qua re t. *acc. c. inf.*), olen warma, warmaan tiedän; pro explorato habere (pitää warmana).

ex-plōro, I, tiedusteella, kuuluſtella, katſaſtella, katſaſtellen etſiä, tutkiſtella, tutkia jtakin, koſka ſaada ſelkoa jöstakin, rem totam; fugam cujus (ſ. o. tilaiſuutta pakoon); caecum iter (kopeloita), run.; locum castris idoneum; locum; de voluntate cujus; omnia explorata habeo de qua re (olen kaikki wiſuſti tutkaillut); tuus quid optes explorare labor (ajatella, mieltää), run. Eritt. *b)* ſodaſſa: wakoa, kuuluſtella, tutkiſtella, tietoilla, tiedusteella, locum, hostium iter, consilium hostium; explorat, quo itinere transire possit; *abs.:* explorato, tietoja ſaatua, tietoin tultua. *c)* koettaa, koetella, robora (puun lujuutta), run.; regis animum.

explōsio, ōnis, *f.* (explodo), näkymöltä paukuttaminen l. tömiſtäminen, näkymöltä karkottaminen.

ex-polio, IV, ſilittää, ſiiwota, hiwuttaa. *b)* kuw. harjottaa, opettaa, ſiiſteyttää, ſiewentää, quem omnibus doctrinis, vita atque victu; eritt. puheeſta: ſommitella l. ſuoritella ſiewäksi, ſomaksi, korittaa, inventum, partitiones.

expolītio, ōnis, *f.* (ed.), ſilittäminen, ſiiwoaminen, urbana (kaupungin talon maalaaminen); kuw. ſiewentäminen, ſomiſtaminen, korittaminen, puheen.

ex-pōno, posui, positum, III, panna ulos, eſiin, aſettaa l. tuottaa ulos, eſiin, nähtäwäksi, vasa; commeatus (ſ. o. kygeiſta toimittaa määrätylle paikalle); copias in collibus, ſijoittaa, riwittää; *Pass.* wäliſti paikoiſta puh., jotka makaawat aukioina (wihollisten tulolle j. m. ſ.). Eritt. *b)* lapſiſta puh.: heittää (nim. hunningoille, ſurman ſaatawaksi), quem ad Tiberim; pueros in proxima alluvie. *c)* panna l. laskea maalle, maihin, maaduttaa (maalle), rantauttaa, käytäyttää maihin, purkaa, milites ex navibus; quem in terram ja in terra; armatos in litora; exercitum in Africa; quibus regionibus exercitum; ibi Themisto-

clem exponit; copias; tegulas de navibus; frumentum; run.: os cujus arenis, luoda maalle. *d)* e. pecuniam, aſettaa alttiikſi, luwata makſaa. *e)* werr. antaa alttiikſi, jättää l. heittää alttiikſi, alaiſekſi, waltaan, rupes ponto, Lilybaeum zephyris, run.; domum cupiditati et voluptatibus. 2) kuw. panna l. aſettaa eteen, ſilmiin, praemia cui, latoa l. rakentaa jkn eteen; causam ante oculos; vitam in oculis conspectuque omnium; vitam suam ad imitandum cui; quid ad exemplum; factum (noudatettawakſi); orationem (julkaiſta). *b)* ſuulliſeſti t. kirjalliſeſti ſelittää, aſettaa eteen, laatia l. tuoda eteen, eſitellä, kuwailla, ladella, kertoa, oſottaa, näyttää, rem pluribus verbis, breviter; rationem cujus operis, beneficia cujus, virtutes cujus, artes rhetoricas, Africae situm; mandata in senatu; sententias ejus disputationis hoc libro; disputationem cui; de causa, de virtutibus cujus; expone igitur animos remanere post mortem; exponant, quid in magistratu gesserint.

ex-porrigo, rexi, rectum, III, lewittää, ulotuttaa.

exportātio, ōnis, *f.* (ſeur.), uloswienti, maaſta wienti.

ex-porto, I, kantaa ulos, pois, toimittaa l. korjata ulos, pois, signa ex fanis; sua omnia. Critt. *b)* laiwoin, meriſin wiedä l. kuljettaa l. laſkettaa ulos, pois, maaſta, laiwattaa ulos, maaſta, aurum ex Italia Hierosolyma; frumentum; in ultimas terras quem, ſyöſtä pois maaſta, matkauttaa tiehenſä.

ex-posco, poposci, III, kiihkiäſti, kiiwaaſti waatia, puiſtaa, ängertää, tahtoa, pyytää, hartaaſti anoa, rukoilla, signum proelii, stipendium, misericordiam; opem a quo; victoriam a diis; pacem precibus; deos; quid deos (jtakin jumalilta); run.: opes (tarwita); ut *conjunct.* kera t. ykſ. *conjunct.*; run. *inf.* kera. Critt. *b)* waatia jku rankaiſtawakſeen, wangiſſi j. m. ſ., waatia käſiinſä l. waltaanſa (toiſen hallusta), quem.

expositio, ōnis, *f.* (expono), heittäminen, lapſen. *b)* kuw. ſelittäminen, eteen-aſettaminen l. -laatiminen, lateleminen, näyttäminen.

expositus, 3, *PA.* aukia, awoin, altis, luokſipääſyinen, paikoiſta puh.

expostulātio, ōnis, *f.* (ſeur.), kiiwaš waadinto; critt. tilin waadinto, walituš, riita.

ex-postulo, I, kiiwaaſti, kowin waatia, puiſtaa, quid a quo. Critt. *b)* riidellä jkn kanſſa jötakin, waatia tiliä jkltä jötakin, walittaa, moittia, cum quo, de qua re; cum quo quid t. quem (jukin t. jku tähden); *acc. c. inf.*

expresse, *PAdv.* ſelwäkuwaiſeſti, tarkkakuwaiſeſti, ſelwäſti.

expressio, ōnis, *f.* (exprimo), ulospuſertaminen, explanata vocum e. (ſanaliſen ääntämyksen kyky).

expressus, 3, *PA.* kuwanomainen, ſelwäkuwainen, tarkkakuwainen, ilmeinen, nähtäwä, ſelwä, nihil expressi (ei mitään tarkoin muodoſtunutta); signa virtutum (täydelliſet, todelliſet); res, effigies, vestigium p. m.; ääntämiſeſtä puh.: liian teräwäſti äännetty, literae.

ex-primo, pressi, pressum, III, (premo), puſertaa ulos, puriſtaa, ſiriſtää, kuriſtaa, rutiſtaa, ajaa, ſaattaa ulos, succum e semine, flore, radici; werr.: literas, laſkettaa ſuuſta, ääntää; turres, ajaa l. työnnyttää yleſpäin, noſtaa, koroittaa; rahaſta puh.: kiriſtää l. kiſkoa, aliquid numulorum a quo; pecuniam vi. *b)* kuw. puſertaa ulos, wäkiſin tuottaa l. ottaa (ulos, jötakin), eſim. legem ex natura ipsa (ikäänkun puſertaa l. imeä, omiſtaa); vocem (ſaada ſanan l. wastaukſen lähtemään jkn ſuuſta); coronam; expressa est Romanis necessitas obsides dandi (Romalaiſiſta kiriſtettiin täytymyš panttiwankein antoon, ſ. o. pakoitettuina täytyi Romalaisten antaa panttiwankeja); confessionem cui (ſ. o. pakoittaa jkn tunnuſtamaan); expr., ut - -, (pakoittain) aikaanſaattaa. 2) kuwata, muodoſtaa, vultus per ahenea signa, ungues, run.; werr. mukailla, oratorem imitando. *b)* kuw. kuwailla, ilmeiſenä laatia eteen, näh-

tämäkſi aſettaa eteen, näyttää, ſelittää, labella, vitam patris magnitudine animi; vitia imitatione ex quo; mores cujus oratione; versibus quid; imagines fortissimorum virorum (ilmeiſeksi ſepittää); imaginem consuetudinis atque vitae cujus; bellum; eritt. kääntää, verbum e verbo; ad verbum de Graecis quid; Latine quid (Latinan kielin ſelittää, Latinaksi kääntää).

exprobrātio, ōnis, *f.* (ſeur.), ſoimaus, äikiſtyys, veteris fortunae cuiquam (*sc.* facta).

ex-probro, I, (probrum), ſoimata jkta jſtakin, äikiſtellä, laittaa, ſulmia, ſättiä, moittia jkta jſtakin, quid cui; de muliere cui; *acc. c. inf.*

ex-prōmo, prompsi, promptum, III, ottaa ulos, eſiin, wetää, noutaa, toimittaa ulos, eſiin, käſille, omnem apparatum supplicii; voces (laskea, laskettella), run. *b)* kuw. tuoda ilmi, ilmaiſta, näyttää, oſottaa, odium; crudelitatem in quo (purkaa jkn päälle); vim eloquentiae in qua causa. Eritt. ſanalliſesti tuoda eſiin, ſaattaa ſanoiksi, ſanoa ſuuſtanſa, wirkkaa, ilmoittaa, aſettaa l. laatia eteen, leges; causas et ordinem belli; expromerent, quid sentirent.

expugnābilis, e, (expugno), walloitettawa, woitettawa, urbs.

expugnans, antis, *PA.* ſalwakas, woimallinen.

expugnātio, ōnis, *f.* (expugno), walloittaminen, waltaaminen, woittaminen (wäkirynnäköllä), urbis, castrorum.

expugnātor, ōris, *m.* (ſeur.), walloittaja, woittaja, urbis, coloniae; kuw.: pudicitiae (ryöſtäjä, häwäiſiä).

ex-pugno, I, walloittaa, wallata, rynnäköitä käſiinſä l. haltuunſa, wäkirynnäköllä ottaa, panna allenſa, woittaa, oppidum, urbes, loca multa; villas (wäkiſin tunkea taloihin); naves; regnum (kukiſtaa); Philippum et Nabin (alamaiſuuttaa); werr.: obsessos, pakoittaa jättäymään wihollisten haltuun (näläſtä pub.). 2) kuw. woittaa, lanniſtaa, ſortaa, animum, pertinaciam cujus; pudicitiam, decus muliebre (rynnäköitä, häwäiſtä, raiskata); quaestiones, fenus (kumota, tauottaa). *b)* taiſtella l. ſotia käſiinſä, haltuunſa, waltaanſa jtakin, wäkiſin ottaa l. ſaada, legationem sibi; quid pecuniä; coepta (ponniſtamalla käyttää päähän), run.; ut *conjunct.* kera, ſähkien l. tepaſtain panna toimeen, waiwannäöllä aikaanſaattaa.

expulsio, ōnis, *f.* (expello), poiſſyöksyminen, poiſ-äntääminen, karkottaminen, vicinorum.

expulsor, ōris, *m.* (expello), poiſſyöksijä, poiſſyyääjä, karkottaja, tyranni.

expultrix, īcis, *f.* (expello), karkottajatar, vitiorum.

ex-pungo, punxi, punctum, III, piſtää ulos, poiſ, ſ. o. piſteen panemalla pyhkäiſtä poiſ, purkaa, laskea palwelukſeſta.

ex-purgo, I, puhdiſtaa, korjata, ſiiwota; run. werr.: quem, parantaa runoilianpoltteesta. *b)* kuw. puhdiſtaa, ſiiſtiä, sermonem; eritt.: se, näyttäitä ſyyttömäkſi, eſtellä.

ex-puto, I, alkp. leikata, warwentaa; kuw. käſittää, älytä.

Exquiliae, ſ. Esquiliae.

ex-quīro, quīsīvi, quīsītum, III, (quaero), tyynni, wiſuſti urkkia, tyyſkäſti tutkailla, tutkiſtella, tieduſtella, kuuluſtella, udella, kyſellä, quid ex quo t. yks. quid, eſim. sententiam cujus; e. de quo (jkn ſuhteen, mitä jkhn tulee); matrem, terras, vallem (etſiä), run.; secum, quid peccatum sit (tutkien peruſtella); omnia terra marique (tyynni hakea); iter per quem (ſaada tietoa tieſtä); duces multitudinum; verum, veritatem (tutkia); facta cujus ad quid (tutkia, tarkaſtella jnkin ſuhteen l. jnkin mitalla); verba ad sonum (waalita); honores singulares cui (miettiä, kekſiä); quid a quo (odottaa, pyytää, waatia); sententias per saturam (hurinkurin, ilman eroituksetta äännätellä); equum (kaiwata), run.; run.: pacem per aras (rukoilla).

exquīsīte, *PAdv.* huolikkaaſti, tyyſkäſti, tarkoin, perinpohjin, disputare.

exquīsītus, 3, *PA.* huolikkaaſti mietitty, tyyſkäſti peruſteltu, tarkkamietteinen, walittu, erinomainen, oiwallinen, ara,

sententiae, rationes, doctrina, judicium y. m.; jsta myös: tawoteltu, munditia.

ex-sacrifico, āre, uhrata.

ex-saevio, īre, raiwota loppuun, herjetä rajuamasta.

ex-sanguis, e, weretöin, umbrae, animae, run.; ipsum prope exsanguem relinquunt (weri kuiwiin wuotanunna); werr. *a)* kalmia, kalmakka, puolikuollut, kalwettunut, waljehtunut, waalistunut, kalwia, waalia, extremo spiritu e. et confectus; corpora mortuorum; color; jsta myös: woimatoin, hermotoin, raukia, exsangues tot acceptis vulneribus esse (nääntyneet); orationis genus (maitilainen). *b) act.* kalwistawa, waalewoittawa, cuminum, run.

ex-sarcio, sarsi, sartum, IV, parsia, werr. parantaa, palkita, tasoittaa, quid qua re.

ex-satio, I, täydeksi, kylliksi rawita, cibo vinoque; kuw. perin tydyttää, saevitiam cujus; exsatiari morte cujus.

exsaturābilis, e, (seur.), rawittawa, nec e. pectus (tytymätöin, kylläymätöin kostonhimo), run.

ex-saturo, I, täydeksi rawita, kyllyttää, beluam, run.; libidinem (täyttää), run.; kuw. tydyttää, animum cruciatu cujus.

exscensio, ōnis, *f.* (escendo), maalle nousu, maihin meno, maatuminen, rantauminen, exscensionem facere (astua maalle, lähteä maihin).

ex-scindo, scidi, scissum, III, kiskoa l. rytkäistä ulos, jsta ylim. kukistaa, häwittää, kadottaa, urbes, fines; Pergama, run.; gentem (tuhota, juurittaa), run.

ex-screo, I, hökiä l. rykiä ulos, yles.

ex-scrībo, scripsi, scriptum, III, kirjoittaa ulos, kirjoittaa jälkeillä, kopioita, tabulas.

ex-sculpo, sculpsi, sculptum, III, kaiwaa ulos, kaiwamalla laatia, leikata, weistää, quid e quercu. *b)* kaiwaa l. raappia pois, versus.

ex-seco, secui, sectum, I, leikata ulos, wiiltää l. hilpaista ulos, poikki, pois, linguam, nervos; run.: mercedes capiti (ottaa l. wetää pois kaswurahat pääwelasta); eritt. salwea, kuohita, quem.

exsecrābilis, e, (exsecror), kirottawa, turkainen, dies, nomen, fortuna; odium (kauhia, raju). 2) *act.* kiroawa, carmen (kirousluku l. -sanat).

exsecrātio, ōnis, *f.* (exsecror), kiroaminen, kirous, sadatus, manaus, eritt. juhlallinen wannomus l. wala (tehty kiroukfilla rikkomisen suhteen).

exsecrātus, 3, *PA.* kirottu, sadateltu, kammottu, kironalainen.

ex-secror, I, (sacer), kirota, sadatella, manata, kiroukfia lasketella l. syydellä, quem; quid; in se hostesque, in se ac suum ipsius caput; ut *conjunct.* kera. *b)* kiroten wannoa, exsecrata civitas, run.

exsectio, ōnis, *f.* (exseco), ulos-, poisleikkaaminen, -wiiltäminen, linguae, fundi.

exsectus, k. exseco.

exsecūtio, ōnis, *f.* (exsequor), toimittaminen, täyttäminen.

exsecūtor, ōris, *m.* (exsequor), toimittaja, toimeenpania, suorittaja.

exsequiae, arum, *f.* (exsequor), ruumiinsaatto, hautaan saattajaiset, hautakulkue, hautajaiset, exsequias cohonestare, e. funeris prosequi y. m.

exsequiālis, e, (ed.), ruumiinsaattoa koskewa, carmen (hautalaulu), run.

ex-sequor, secūtus l. sequutus, III, seurata päähän asti; eritt. saattaa hautaan, haudata, quem, run., ja myös: wainota, quem ferro, igni. 2) kuw. seurata, noudattaa, heittäytä alttiiksi l. alaiseksi, suam spem, sua consilia; cladem fugamque. *b)* työllisesti noudattaa l. kiinnittää, s. o. toimittaa, suorittaa, panna toimeen, käyttää päähän, saada junkaan l. änttiin, aikaansaattaa, täyttää, quid usque ad extremum, jatkaa; incepta, mandata, officia, negotia, munus, omnes res y. m.; annua vota et pompas (lupauksilla ja juhlaretkillä wiettää wuotinen juhla), run.; hoc unum exsequere mihi (yksistänsä tämä tee mieleni nouteeksi), run.; armis jus suum, hakea l. puollustaa oikeuttansa; jsta myös: wihamielin, lain awulla pitää kiinni jstakin, s. o. rankaista, kostaa, rem atro-

cem, violata jura, dolorem. *c)* ajattelemalla t. kyſelemällä tiedustella, koſkea ſaada ſelkoa, t. ſaada tietää, cogitando, quaerendo, inquirendo, sciscitando, percunctando j. m. ſ. *d)* ſuullisesti t. kirjallisesti ſuorittaa, päästä päähän tutkia l. selittää, laatia eteen, haastella, jutella, ladella, quid; numerum subtiliter (tarkoin, tyhjästi ilmaista).

ex-sero, serui, sertum, III, pistää ulos, esiin, ulottaa, linguam; brachia aquis, caput ponto, ojentaa, nostaa, run.; se (tulla ilmaan), run.; werr. paljastaa, alastaa, humerum; run.: exserta unum latus (peitteetöin toiselta rinnalta, toinen rinta awoinna); kuw. näyttää, osottaa.

exserto, āre, (ed.), pistää ulos, esiin, ulottaa.

ex-sībilo, I, wiheltää ulos, pois näkymöltä, soittaa näkymöiltä, histrionem.

ex-sicco, I, perin kuiwata, kuiwetuttaa, arborem; kuw.: exsiccatum orationis genus, kuiwa, korutoin. *b)* perille juoda, tyhjentää, lagenas; vina, run.

ex-signo, I, kirjoittaa.

ex-silio, silui (silii), sultum, IV, (salio), hyppätä ulos, esiin, yleš, karata, kapsahtaa, ryöpsähtää, kawahtaa, hykähtää, pohahtaa, poukahtaa, kimmahtaa, sirahtaa, sinkahtaa ulos, esiin, yleš, de sella; stratis, gremio, run.; gaudio exs.; in siccum, run.; exsiliunt - - ignes, run.; oculi exsiluere (pullistuiwat päästä), run.

exsilium, ii, *n.* (exsul), alkp. ulkona isänmaasta oleskeleminen; taw. maasta syrjäyš, maasta tuominta, maankulkeus, maanpako, quem exsilio afficere l. mulctare; agere, exigere, expellere, pellere, ejicere quem in exsilium (syrjätä, syöstä maankulkeuteen); ire, pergere, proficisci in exsilium; esse in exsilio; de exsilio reducere; revocare de exsilio; run. werr. pakosija, turwapaikka.

ex-sisto, stiti, III, astua l. tulla ulos, esiin, näkywiin, ilmoihin, ulota, esiytyä, ilmauntua, e latebris; ex pavimento, yletä, kaiwaa (puusta puh.); ab inferis, ab ara; a media fronte inter aures, nosta, kohota (sarwesta puh.); spelunca; hoc occultum malum - - non modo non exsistit *etc.*; sotamenoisesa: pohahtaa l. töywätä esiin, e loco; subito. Critt. *b)* nosta, putkahtaa, puhjeta, syntyä, koittua, ilmestyä, ilmauntua, lähteä, tulla, exsistit ex rege dominus, ex luxuria avaritia; ex amicis inimici exsistunt; exsistit quaestio, controversia, poeta bonus y. m.; critt.: ex quo exsistit (illud), ut - -, josta seuraa, että - -. 2) werr. ilmauntua, näkyä, olla, in animis exsistunt varietates; si exstitisset in rege fides; nisi Ilias illa exstitisset; ego huic causae patronus exstiti (olen astunut esiin l. ruwennut tämän jutun kantajaksi); sic insulsi exstiterunt, ut *etc.*

ex-solvo, solvi, solūtum, III, kehittää, irroittaa (toisistansa), awata, purkaa, pugionem a latere (riisua); werr.: nodum erroris. Critt. *b)* kirwottaa, laskea irti l. wallalleen, quem vinculis; werr.: legum vinculis; run.: se corpore (taistellen kirwountua ruumiin siteistä). *c)* maksaa, sowittaa, toimittaa, nomina; pecuniam cui; multiplicem sortem. 2) kuw. purkaa, kukistaa, kumota, luowuttaa, poistuttaa, legis nexus. Critt. *b)* kerittää, päästää, wapauttaa, animos t. populum religione; se occupationibus, selitä; quem aere alieno; quem curis, run. *c)* suorittaa, täyttää, praemia, poenas cui (jakaa); gratiam recte factis cujus (palkita jkn ansiot); fidem (tehdä, täyttää welwollisuutensa, pitää puheensa); jus jurandum, vota.

ex-somnis, e, (somnus), unetoin, walpas, walwowa.

ex-sorbeo, sorbui, II, tyhjentä, perille särpää, kuilia, litkoa, imeä, lappaa, sanguinem civilem (pitkin hiemyin wetää suoleensa); kuw.: difficultatem (niellä, kärsiä harmi); praedas (hotkaista).

ex-sors, sortis, arwatoin, exsortem ducere honores, run.; equus (josta ei arpaa nakata, erinäinen), run. *b)* osatoin, amicitiae (ystäwyyteen, ystäwyydessä); culpae (syytöin); exs. (cos) ipsa secandi (yhdistymätöin), run.

ex-spatior, I, lähteä pois tiestä, poiketa

l. haarailla juoksemoiltaan, hewosista puh.; run. werr.: equis (mutkauta liian kauaksi määräpäästä), run. *b)* ylim. lewitä, lautua, ja wirroista puh.: paisua tulwille, tulwia.

exspectātio, ōnis, *f.* (exspecto), odottaminen, wuottaminen, wartomus, odotus, kokotus, ikäwöitsemys, halu, kärkäys, *gen.* kera odottawaisista ja odotettawista puh.; movere cui exspectationem de qua re; me e. tenet, quibusnam rationibus - - comparetur; praeter ja contra exspectationem.

exspectātus, 3, *PA.* odotettu, halattu, toiwottu, suotuisa, mieluinen, ad amplissimam dignitatem (jota odotetaan ehtiwäksi korkeimpiin kunniasijoihin); adventus; run. *subst.:* ante exspectatum, ennen kun luultiinkaan, odottamatta, äkkiä.

ex-specto, I, alkp. huolikaasti, halaten katsahdella ulos; jota odottaa, wuottaa, warrota, kokottaa, malttaa, tärtää, kotwittaa, quem; quid, esim. injurias; transitum tempestatis (pitää säätä); adventum cujus, eventum pugnae y. m.; quid hostes consilii caperent, exspectabat; e. dum (kunnes), si (josko l. tokko) ja ut *conjunct.* kera; *abs.:* ad portam; werr.: me tranquilla senectus exspectat (on tarjonani), run. 2) odottaa, kokottaa, toiwoa, peljätä, halata, ikäwöitä, tahtoa j. m. s., virum; recens aliquid, reditum, epistolas, testamenta; majorem Galliae motum (waroa) j. m. s.; quid a (harw. ex) quo (harw. qua re); run. werr. waatia, kaiwata, tarwita, oleae falcem exspectant.

ex-spergo, spersi, spersum, III, (spargo), sirottaa ulos, hajalle, piskottaa täytteen, sanie exspersa limina (riiskutettu l. parskunut werimiswaa täytteen), run.

ex-spes, toiwotoin, fractis enatat e. navibus, run.

exspīrātio, ōnis, *f.* (seur.), höyryäminen, höyry, huuru, terrae.

ex-spīro, I, henkiä ulos, puhaltaa, puuskata, huokua, höyrytä ulos, flammas pectore, run.; animam l. auras (animas), s. o. kuolla, run. 2) *intrans.* tulla puhaltaa ulos, esiin, puuskahtaa l. pohahtaa ulos, esiin, esim. tuuleta puh. Critt. *b)* huokata ulos henkensä, heittää henkensä, kuolla, inter primam curationem; kuw. häwitä, riutua, loppua, mecum exspiratura res publica erat.

ex-splendesco, splendui, III, wälöttää, laikottää, heiskua; kuw. loistaa, olla etukaareesa, clarius.

ex-spolio, I, riisua paljaaksi l. ripattomaksi, kiskoa, riistää, ryöstää paljaaksi, puhtaaksi, tyhjäksi (jotakin), fana atque domos; sese (panna itsensä tyhjäksi); kuw.: quem qua re, ryöstää l. ottaa jkltä jtakin, esim. quem auxilio; honorem et dignitatem cujus (riisua jklta kaikki kunnia ja arwo).

ex-sterno, I, saattaa suunniltaan, wiedä älyltään, säikyttää, kowin peljättää.

ex-stimulo, I, pistää pistimellä; kuw. kiihdyttää, kiihoittaa, yllyttää, wirittää, fata cessantia (s. o. jouduttaa kuolemaa), run.

exstinctio, ōnis, *f.* (exstinguo), kadottaminen, hukuttaminen, häwittäminen.

exstinctor, ōris, *m.* (seur.), sammuttaja, incendii; werr. kadottaja, häwittäjä, kukistaja, patriae; conjurationis.

ex-stinguo, stinxi, stinctum, III, sammuttaa, kadottaa, incendium; faces; ignem, cinerem, run.; ut ea, quae antea scripserat, plane exstingueret; *Pass.* exstingui, sammua, mennä sammuksiin, exstinguitur ignis, lumen, calor; werr. *a)* kuolettaa, tappaa, surmata, panna hengeltä, tuhota, juvenem; gentem a stirpe l. cum stirpe; multos ferro aut fugä; *Pass.* exstingui, riutua l. raueta kuolemaan, menettyä, loppua, kuolla, vir egregius alienissimo reipublicae tempore exstinctus. *b)* aquam rivis, kuiwata; sitim (asettaa, lakauttaa), run. 2) kuw. sammuttaa, kadottaa, hukuttaa, kuolettaa, häwittää, kukistaa, perin sortaa, pilata, purkaa, lahottaa, tauottaa, haihduttaa j. m. s., ignem (sodasta puh.); amicitias, potentiam, improbitatem, leges; sensus animorum atque motus (waimentaa); sermo oblivione posteritatis exstinguitur (perin waikenee);

rumores (ſäetä); veritatem (tykkönään tukauttaa); salutem cujus, nomen populi Rom., gloriam rei militaris, memoriam publicam, gratiam, familiaritates, invidiam, infamiam; contumeliam, ſaattaa unhotukſiin.

ex-stirpo, I, (stirps), nyhtää l. rytkäistä ulos (tywin, juurinenſa warſinenſa); kuw. juurittaa, perin l. ſukupuuttoon häwittää, vitia; humanitatem ex animo; perturbationes.

ex-sto, āre, ſeiſoa ulos, eſiin, ſojottaa, torroittaa, piſtää ulos, eſiin, ulota, eſiytyä, yletä, kohota, solo capite ex aqua (ainoaſti päätä myöden ulottua wedeſtä), ja ſamoin *abs.*: humeris; ab aqua l. yk. aquā; de pectore, super aequora, run.; run.: crater altis exstans signis (leikatuilla kuwilla koristettu); kuw. maalauſen walokohdiſta puh. *b)* werr. olla näkywiſsä, ilmi, olla ſaatawilla, tallella, tähteellä, olla, näkyä, quia non exstat alius; exstant vestigia, epistolae, leges; exstat officium, meritum; studium nostrum exstabit *etc.* (on ilmauntuwa); si fides exstet (jos luwaukſet toteuntuwat); jästa *impers.* exstat ynnä *acc. c. inf.* kera.

exstructio, ōnis, *f.* (ſeur.), rakentaminen, rakennus, tectorum.

ex-struo, struxi, structum, III, kaſata eſiin, yleš, korkialle, latoa, litoa, röykötä, joukota yleš, korkialle, acervum librorum; divitias in altum, run.; run.: exstructus altis tapetibus (ſ. o. lepäämä). Siitä: korkialle, kukkuralle, runſaaſti panettaa l. waruſtaa, mensas epulis l. dapibus ja yk. mensas; canistra, kukku päälle täyttää työtäwillä, run. Critt. *b)* laskea, rakentaa, laatia, sepulcrum, aedificium, tumulos; aggerem (luoda); turres, rogum y. m.; mare (rakennukſilla täyttää); quum satis altitudo muri exstructa videretur (kun muuri näkyi kyllin korkiakſi rakennetun); kuw.: verba ad numerum (ladella, liitellä); altitudinem virtutum animo; disciplinam.

ex-sūdo, I, hiota ulos, hioten ſiriſtä ulos, exsudat humor, run. 2) *trans.* hioten ſiriſtää l. ajaa ulos; kuw. hiellä, waiwannäöllä toimittaa l. keſtää jtakin, hikoilla jnkin tähden, certamen.

ex-sūgo, suxi, suctum, III, imeä ulos, tyhjäkſi, uuttaa.

ex-sul, sulis, *c.* (solum), maaſta ſyſätty l. tuomittu, maaſta työſty l. karkotettu, iſänmaatoin, maankulkia, maanpakolainen, maaſta muuttanut, ſiirtolainen, exsulem restituere, reducere; run. *gen.* kera: patriae (iſänmaaſta kululla); kuw.: mentis (älyltään mennyt, mieletöin), run.

exsulo, I, (ed.), oleskella ulkona kotimaaſta, olla iſänmaatoinna l. maankulkiana, elää maankulkeudeſſa, Romae; exsulatum ire l. abire (lähteä maankulkeuteen); ad Protei columnas, per oras (koditoinna liikkua l. kiertellä), run.; werr.: meo discessu exsulasse rempublicam putant.

exsultābundus, 3, (exsulto), iloſta riehuwa.

exsultātio, ōnis, *f.* (exsulto), hyppiminen; kuw. riehuminen, riemuitſeminen.

exsultim, *Adv.* hyppien.

exsulto, I, (exsilio), hypellä yleš, hyppiä, poukkoilla, equi ferocitate exsultantes (pyſtyyn kawahtelewat, riihattomat); loligines exsultantes (ſankoilewat); exsultant latices, vada (kohoilewat, kuohuwat l. tyrſkywät yleš), run.; exsultat medicamen (kiehuu), run. 2) kuw. wapaaſti liikkua, in campo, puheeſta puh.; in reliquis, verborum audaciā, puheliaſta puh. Critt. *b)* riehua, olla huima, hilliöin, wallatoin, ſuunnatoin, ilakoita, riemuita, korkeilla, upeilla, insolentiā, laetitiā, gaudio, victoriā, in ruinis alterius.

exsuperābilis, e, (exsupero), woitettawa.

exsuperantia, ae, *f.* (exsupero), yleys, etewyys, virtutis.

exsuperātio, ōnis, *f.* (ſeur.), liioitteleminen, puhetaiteeſſa.

ex-supero, I, yletä, ulota, piſtää l. lykätä yleš, ulos, eſiin, exsuperant flammae (tuiskahtawat, leiskahtawat ulos, yleš), run. *b)* kuw. olla yliä, olla etewä, etukaareſſa, erinomainen, virtute, run.; exsuperat magis violentia (yltyy, paiſuu), run.; critt. päästä

woitolle, ſaada woitto tappelosſa. 2) *trans.* kohota jukin ylitſe, undas, run.; eritt. nosta ylitſe, astua, käydä, kulkea ylitſe, ohitſe j. m. ſ., jugum, run.; angustias (päästä ahdingoista); solum Helori, laskea ſiwuitſe, ympäri, run.; kuw. *a)* nosta ylitſe, woittaa, quem superbiā; laudes cujus; omnium ingenia (ſ. o. ajatus- l. käſityswoima). *b)* woittaa, consilium, moras, run.; omnem sensum damni.

ex-surdo, I, (surdus), kuuroituttaa; werr.: palatum (tylſentää maisti, wiedä tarkkuus ſiltä), run.

ex-surgo, surrexi, surrectum, III, nosta yleš, nosta istualta, makoolta, ſeiſaalle, pystyyn, kohota, ex insidiis; paullisper exsurge; werr.: aedificiis (enentyä, suurentua, Romasta puh.). *b)* kuw. kohota, tointua, kostua, waurastua, wäkeytyä, waltiosta y. m. puh.; wäliſti myös: nosta (wihamielin), t. rohjentua.

exsuscitātio, ōnis, *f.* (seur.), hawauttaminen, puhetaiteesſa.

ex-suscito, I, nostattaa l. herättää uneſta, hawauttaa, quem; werr. wirittää, ſytyttää, incendium; kuw. walweuttaa, wirittää, kehoittaa, kiihdyttää, harraſtuttaa, animos.

exta, orum, *n.* ſiſällykſet, ſiſukſet, eritt. jalommat: ſydämmykſet, ruitot (eſim. ſydän, keuhko ja makſa), joita wielä wereſſinä uhrikatſelosſa ennuſtukſia warten tarkasteltiin, e. dare (uhrikſi kantaa); myöskin ikäänkun eſi-uhrikſi ſyödyt, adesa.

ex-tābesco, tābui, III, tykkönään, menneekſi hiwua l. riutua l. raueta; kuw. haihtua, kadota, extabescunt opiniones.

extemplo, *Adv.* (alkp. ex-tempulo, tempulum, tempus), ſilmänräpäykſellä, ſamalla hetkellä, ſillä haawaa, ſamaa päätä, ſamalla, kohta ſiltään, kohta pikaan, järkiään, heti, kohta.

ex-tendo, tendi, tensum ja tentum, III, wirittää, pingoittaa, wenyttää, ojentaa, ulotuttaa, lewittää, awaroita, brachium; digitos (harittaa); pennas, hajoittaa, run.; quem moribundum arenā (laskettaa pitkäkſensä, langettaa l. wätkätä pitkäkſeen), run.; run.: sementem (ſ. o. kylwää); agros, campos (lawentaa, wäljentää), run.; *Pass.* extendi, lewitä, lautua, antro (maata pitkänä, wirua l. lojua pitkänä), run.; ignis extenditur per campos (rieſuu), run.; ſanalask.: per extentum funem ire, käydä wiritetyllä l. piukoitetulla köydellä, ſ. o. saada aikaan waikia työ. *b)* werr. ajan ſuhteen: pitkittää, pitentää, jatkaa, antaa kestää, pugnam ad noctem; curas in annum, run. 2) kuw. pingoittaa, ponniſtaa, jännittää, se magnis itineribus (rientomarsſeilla ryöſtä edelleen); iter (tehdä wahwa marsſi); avidos cursus (täyttä karkua rientää, lujasti juosta), run.; omnes imperii vires; se supra vires (tepaſtella). *b)* ulotuttaa, lewittää, laajentaa, ſuurentaa, spem in Africam; cupiditatem gloriae; famam factis, run.

extensus ja **extentus**, 3, *PA.* lawia, laaja, wälja, vallis.

extenuātio, ōnis, *f.* (extenuo), halwentaminen, puhetaiteesſa.

extenuātus, 3, *PA.* ohennut, ohut; kuw. huwennut, wähennyt, heikko, copiolae; ratio.

ex-tenuo, I, ohentaa, hienontaa, pienentää, hoikentaa, aërem; cibum; aciem, agmen (pitkälle wenyttää, pitentää); extenuari in aquas (riutua, sulata), run.; extenuatae sortes (wähenneet). *b)* werr. ja kuw. wähentää, heikontaa, sumptus, spem, crimen; aciem, vires, famam belli. Eritt. ſanoilla halwentaa l. alentaa, munus suum verbis j. m. ſ.

exter ja **exterus**, 3, (ex), ulkoinen, ulkonainen, ulkomainen, muukalainen, wieraš, nationes, gentes, civitates; *comp.* **exterior**, ius, ulompi, ulkoinen, ulkopuolinen, ulko-, orbis, collis, hostis; exteriorem comitem cui ire (jkn waſemmalla puolella), run.; *superl.* 1) **extrēmus**, 3, ulkoiſin, uloin, äärimäinen, perimäinen, wiimeinen, oppidum, agmen, fines; Indi, itaiſimmat, kaukaiſimmat, run.; in extrema fere parte epistolae; in extremo libro, kirjan wiimeiſeſſä oſaſſa, kirjan loppupuoleſſa, päässä, lopuſſa; in extremo ponte turrim constituit (rakenſi ſillan

pääһän); extremis digitis attingere (ſatuttaa ſormenpäillä); *subst.* extremum, i, *n.* äärimäinen l. wiimeinen (oſa), loppupuoli, pää, perä, ääri, raja, loppu, mundi, montis, provinciae; extrema agminis (peräjoukko, peräſtö); hastile cetera teres, praeterquam ad e., pääſtä; — ſyn. *a)* wiimeinen, perimäinen, mensis, finis vitae; aetas (iſoin ikä); manus (ſ. o. ſilitys); extremo tempore (wiimeiſeltä); extremum illud est, ut te orem; extrema hieme, loppupuolella talwea, talwen lopulla; extremo anno (loppuwuodesta, lopulta wuotta); extremo bello (ſodan lopulla); *subst.* extremum, i, *n.* loppu, pää, diei e. erat (oli loppupuoli päiwää); e. aestatis (ſyyſuwi); extremo anni (lopuſta wuotta); ad extremum, pääһän asti, wiimein, wiimeiſeltä, wiimeiſtä lukua, lopulla; jſta *adv.*: extremum, lopulliſeſti, wihdoin, wiimeiſen kerran, run.; extremo, wiimeiſeltä. *b)* perimäinen, wiimeinen, korkein, ſuurin, extremum bonorum; senatus consultum (johon һätä waatii); jus; ratio belli; ad extremum perditus (ſuurimmaſſa määräſſä, perin, tuiki, nihki); jſta waaralliſin, tuhoiſin, kowin, pahin, tempora (kowin һätä); extremae res, extremus casus, ſuurin waara; fames, dementia; per omnia extrema (kaikkinaiſiſſa waiwoiſſa), run.; extrema pati. *c)* wiimeinen, kehnoin, huonoin, halwin, ingenium. 2) harw. extimus, 3, äärimäinen, wihowiimeinen, orbis.

ex-terebro, I, näwertää ulos, näwertämällä kaiwaa ulos, aurum.

ex-tergeo, tersi, tersum, II, pyһkiä, hiwaiſta, tahkoa; werr.: fanum extersum (puһtaaкſi, paljaaкſi korjattu l. työſtetty).

exterior, ſ. exter; **exterius**, ſ. extra.

ex-termino, I, (terminus), ſyſätä ulos (rajoiſta), pois, ajaa, karkottaa, työntää, työſtä, toimittaa ulos, pois, quem ex urbe, de civitate, a diis penatibus; quem urbe atque agro; yкſ. quem; ſyn.: auctoritatem, quaestiones, luowuttaa, poiſtuttaa, heittää.

externus, 3, (exter), ulkonainen, ulkopuolinen, ulko-, tepor, visio, res y. m.; *subst.* externa, orum, *n.*, eſim. illa externa cum multis cognovimus (ulkonaiſet һywät). Eritt. *b)* ulkonainen, ulkomainen, muukalainen, wieras, hostis, populus; auxilia, religio, motus y. m.; timor, terror (ſ. o. pelko ulkonaiſiſta wiholliſiſta), odium (ſ. o. wiha ulkonaiſiin wiholliſiin); *subst.* externus, i, *m.* muukalainen, wieras, outo, odium in externos; externa, orum, *n.*, eſim. externa libentius quam domestica recordor (ulkomaiſet eſimerkit).

ex-tero, trīvi, trītum, III, һiwuttaa ulos, pois, kihnuttaa, taһkoa ulos, pois, ſotkea ulos, rikki j. m. ſ.

ex-terreo, terrui, territum, II, ſäpſäyttää, ſäikäyttää, kammauttaa, peljättää, peljäſtyttää; *Pass.* ſäpſähtyä jne.; uſein exterritus, ſäikähtynyt, peljäſtynyt, һämmäſtynyt, qua re; ales timuit e. pennis (räpſytti l. iski peljäſtykſiſſä ſiipiänſä), run.; run.: anguis exterritus aestu (hurjiſtunut, raiwountunut).

exterus, ſ. exter.

ex-timesco, timui, III, kowin, ſuuresti peljätä, ſäikkyä, olla pelon һalluſſa, peljäten odottaa, quid, eſim. adventum cujus, necessitatem, periculum; de qua re; ne *conjunct.* kera.

extimus, ſ. exter.

extispex, icis, *m.* (exta-specio), ſiſällyksкatſelia, ennuſmies, joka uhriteuraſten ſiſällyкſiſtä ſaapi johtoa ennuſtelmiinſa.

ex-tollo, ere, noſtaa ulos, yleſ, pyſtyyn, kohottaa, pyſtyttää, pedem domo, run.; pugionem alte; *abs.* 2) kuw. noſtaa, koroittaa, ylentää, caput (waapaudeſta puh.); malos (ſ. o. wirkoihin ja kunniaan); fortunam cujus; animos (paiſuttaa); jſta myös: pyſtyttää, wirkiſtää, rohkaiſta, animum; jacentem; quem secunda oratione. *b)* ſanoilla koroittaa, yliſtää, kiittää, kehua, quem in l. ad coelum laudibus; quem l. quid verbis; quid oratione; semet.

ex-torqueo, torsi, tortum, II, wääntää ulos, kiertää ulos, arma e manibus; cui sicam de manibus (wäntätä jkn käſiſtä); eritt. wääntää ſijaltaan, niwellyttää, nyrjäyttää, wääriſtää, ki-

duttamallakin, jsta kiduttaa, rääkätä, kiusata. *b)* kuw. wäkisin ottaa, kiristää, kiskoa, riistää, ryöstää, temmata, rytkäistä, luowuttaa (pois, jklta jtakin), pecuniam cui (jklta); nihil a miseris; honorarium; obsides; imperium cui; jsta myös: sententias de manibus judicum; cognitiones ex animis; errorem cui; humanitatem, veritatem, opinionem j. m. s.; extorsisti, ut faterer (olet pakoittanut minun tunnustamaan).

extorris, e, (ex-terra), maasta sysätty, kotoa ajettu l. syösty, karkotettu, patriā, domo, agro Romano; hinc extorres profugerunt; agere quem extorrem ab solo patrio in hostium urbem (syöstä, karkottaa).

extrā, *Adv.* (alkp. exterā, *sc.* parte), ulkopuolin, ulkopuolella, ulkoa, ulkona, e. et intus; quae e. sunt (ulkonaiset); e. excedere, ulkopuolle, ulos; *comp.:* exterius sitae (urbes), ulkopuolla olewat, run.; werr.: extra quam si - -, paitsi jos - -. 2) *Praepos.*, waatii *acc.*, ulkopuolella, ulkopuolin, ulkona, ulkopuolelle, ulos, e. portam, provinciam; e. ostium relinqui (owen taa); e. cancellos egredi; jsta ulkona, ilman, kaukana, koskematta, erinänsä, wastoin, yli j. m. s., esim. e. noxam (syytöin), ruinam (turmiosta wapaa, turmioon joutumatta), conjurationem (kapinaliittoon osatoin), jocum (pilaa puhumatta), causam, contentionem certamenque, e. ordinem (epäjärkinäisesti), consuetudinem, numerum, e. modum (ylenmäärin) y. m.; e. modum prodire, mennä yli määrän, suunnasta pois. *b)* werr. paitsi, e. ducem, tumultum Gallicum.

ex-traho, traxi, tractum, III, wetää ulos, esiin, kiskoa, jatustaa, laahata, kuljettaa, wiedä ulos, esiin, telum e corpore; ferrum; quem velut ab inferis; quem domo; copias ex hibernaculis (käytäyttää); hostes in aciem (saattaa); quem in publicum (wäkisin tuoda). *b)* kuw. wetää l. temmata ulos, pois, urbem ex periculis, wapauttaa, pelastaa; consulatum ex coeno plebejo; se incolumem (wammattomana suorittaita, selittäitä, päästä tiehensä); religionem ex animis (s. o. ottaa, luowuttaa, häwittää, kuolettaa); quem ad honorem (auttaa, koroittaa, ylentää); scelera in lucem (tuottaa ilmoihin, ilmaunnuttaa). 2) ajan suhteen: wenyttää, pitkittää, wiiwyttää, kuluttaa, menettää, rem calumniis; certamen usque ad noctem; bellum in tertium annum; dies dicendi morā, triduum disputationibus; tempus noctis, aestatem; quem, pysytellä, odotuttaa.

extrāneus, 3, (extra), ulkonainen, ulkopuolinen, causa; eritt. wieras, sukua olematoin.

extrā-ordinārius, 3, ulkona järjestyksestä l. wastoin järjestystä olewa t. tapahtuwa, epäjärkinäinen, epätawallinen, imperium, munus, honor; cohortes, equites, walitut; porta, s. o. praetoria; pecunia l. pecuniae, syrjä-, siwutulot (taw. wääryydellä saadut); cupiditates (tawattomat, suunnattomat).

extrārius, 3, (extra), ulkonainen, ulkoinen, ulkoa tulewa, res.

extrēmitas, ātis, *f.* (extremus), ääri, piiri, raja, loppu, regionum, mundi; ja myös: pinta.

extrēmus, 3, k. exter.

ex-trīco, I, (tricae), kehittää, kerittää, suorittaa, selwittää, cervam plagis, run.; werr.: mercedem aut numos, waiwannäöllä kiertää l. hankkia, run. *b)* kuw. saada selkoa, saada aikaan, nihil.

extrin-secus, *Adv.* (extra), ulkoa, cernere, quaerere quid y. m.; columna e. inaurata, ulkopuolelta.

ex-trūdo, trūsi, trūsum, III, työntää ulos, esiin, pois, sysätä, syöstä, syytää, ajaa, karkottaa ulos, pois, quem domo; quem in viam; is tamquam extruderetur a senatu in Macedoniam; werr.: mare aggere (taannuttaa, estyttää); merces (saada ero kaluista, saada kalut kaupoiksi menemään), run.

ex-tundo, tudi, tūsum, III, hakata l. lyödä ulos, jsta kalkuttain sepittää, pintaan kuwata, quid, run.; kuw. hankkia, toimittaa, aikaansaattaa, artem cui, run. 2) sysätä l. karkottaa ulos, pois; kuw. luowuttaa, fastidia, run.

ex-turbo, I, ſyöstä ulos, pois, ſyſätä, ſylwätä, ſyytää, työntää, karkottaa, ängätä ulos, pois, quem e civitate, e possessionibus; quem provinciä; quem fortunis omnibus (työstää jkltä tawarat). *b)* kuw. karkottaa l. ſamottaa pois, spem pacis (purkaa, kumota); mentem cujus (hämmentää).

ex-übero, I, (uber), uhuta l. tulwia jtakin, alte spumis (kohota wahdota korkialle), run.; jsta olla runſas jstakin, olla ylenpaltiſesti warustettu jllakin, pomis, run. Siitä ylim. runſaasti, koſolta ilmauntua, wiljoin näkyä.

exul, k. exsul.

ex-ulcero, I, ajaa märille, quid. *b)* kuw. pahentaa, res, gratiam; t. pahoittaa, kiihdyttää, nyrkäyttää, wihoittaa, animum.

exulo, k. exsulo.

ex-ululo, I, ulwoa, ujeltaa; jsta exululatus, ujeltanut t. ujeltamalla huudettu, run.

ex-undo, I, wuotaa ylitſe, tulwia, paiſua tulwille, in adversa litora, lainehtia (kultapihkasta puh.).

exuo, ui, ütum, III, wetää ulos, pois, ottaa ulos, pois, riiſua, luoda, vincula sibi, kiskoa päältänſä, yltänſä, run.; alas, run.; pellibus *(abl.)* membra (heittää jäſeniſtä nahat), palmas vinclis (kirwottaa l. päästää ſiteiſtä), artus, paljaſtaa, alaſtaa, run.; run.: hominem pinu (ihmiſestä muuttua männyksi); *Pass.:* cornua exuitur (luo pois ſarwet), unum exuta pedem vinclis (riiſununna nauhat l. kengän yhdeſtä jalaſta), run. *b)* werr. panna paljaaksi jstakin, riiſua, riistää, kiskoa paljaaksi, puhtaaksi, tyhjäksi jstakin, wiedä jkltä jtakin, ottaa l. työstää jkltä jtakin, hostem armis (aſeetuuttaa wihollinen); quem impedimentis, castris, agro paterno. *c)* kuw. wetää ulos, luoda, luowuttaa, purkaa, wieroittaa, poiſtuttaa, panna l. jättää pois, se jugo l. yks. jugum (purkaa l. wariſtaa päältänſä ies); se ex laqueis (ſuorittaa, ſelittää); hominem ex homine, humanitatem (perin heittää l. kieltää ihmisluonto, perin luopua ihmiſyydeſtä); mores antiquos; jsta mihi ex animo exui non potest, esse deos, ei minun päästäni ſitä luuloa ſaada, että jne.

ex-üro, ussi, ustum, III, perin, tykkönään polttaa, panna porokſi l. tuhille, tulettaa tuhakſi, vicos; classem Argivum, run.; vivum quem (eläwältä); jsta werr. perin kuiwata, kuiwetuttaa, loca exusta solis ardoribus; agrum, paludem, run. *b)* kuw. riuduttaa, häwittää, kadottaa, florem veteris ubertatis; scelus igni (ikäänkun polttaa pois), run.

exustio, önis, *f.* (ed.), polttaminen, exustiones terrarum (maan tulella häwittämiſet).

exütus, k. exuo.

exuviae, arum, *f.* (exuo), ylim. päältä riiſuma, waatteus, aſepuku, aſeet j. m. ſ. Critt. *b)* luotu t. ketiſtettu nahka, talja, wuota, eſim. kärmeen, jalopeuran. *c)* wihalliſen yltä l. wihalliſelta riiſuttu ſaalis, otto-erä, (ſaaliiksi) otettu aſepuku l. warusto, aſeet, militum, imperatorum; nauticae (otetut haahdenkärjet).

F.

faba, ae, *f.* eräs pawun laji, härkäpapu.

fabālis, e, (ed.), pawun.

Fabaris, is, *m.* eräs Tiberin liſäjoki Sabinilaisten aluskunnaſſa.

fābella, ae, *f.* (fabula), wähäinen kertomus l. juttu, jutelma, tarunen, ſatunen. *b)* wähäinen teeskelmä.

faber, bri, *m. [gen. plur.* uſein fabrūm], mikin puu-, kiwi- t. metallitöitten tekiä, käſitaitio, taituri, ſeppä, eſim. k. tignarius l. yks. faber, ſalwomies; marmoris, eboris, aeris (marmoriſeppä jne.), run.; critt. *plur.* fabri, käſitaitiot, työntekiät, työmiehet, työwäki, ſotawäeſſä eri joukkona, jolla praefectus fabrum niminen päällikkö.

faber, bra, brum, (ed.), taidollinen, näppärä.

Fabius, 3, romal. ſukunimi; jsta **Fabius** ja **Fabiānus**, 3, fabinen, fabianinen, Fabiukſen, fornix (Q. Fab. Maximus Allobrogicus Cenſorilta Via Sacra:lle rakettu).

Fabrātēria, ae, *f.* Wolſkilaisten kpgeitä

Latiumiſſa; jöta **Fabrāterni, orum,** *m.* Fabraterialaiſet.

fabre-facio, fēci, factum, III, (faber), ſepästi laatia, taidokkaasti ſuorittaa l. rakentaa, näppärästi ſepittää, navigia, argentum et aes.

fabrica, ae, *f.* (faber), tehdas, tekemö, työhuone, eritt. paja. 2) werr. käſityö, käſiteko, käſikeino, taito, eritt. rakennustaito l. -mahti; jöta ylim. taidokas ſuoritus, taidokas laitos l. rakennus, aeris et ferri (ſepitys); membrorum; naturae.

fabricātio, ōnis, *f.* (fabricor), taidokas ſuorittaminen, näppärä rakennus l. kuwaus, hominis; werr. temppu, in verbo.

fabricātor, ōris, *m.* (fabricor), tekiämeſtari, ſuorittaja, rakentaja, kuwaaja, tekiä, opusculorum; mundi (luoja, perustaja).

Fabricius, 3, romal. ſukunimi; jöta **Fabricius ja Fabriciānus,** 3, fabricinen, fabricianinen, Fabriciuſsen.

fabrico, I, (fabrica), laatia, ſepittää, kuwata, cratera, run.; pocula fago fabricata (leikatut), run.

fabricor, I, (fabrica), puusta, kiwestä, metalliſta j. m. ſ. laatia, tehdä, ſuorittaa, muokata, weistää, takoa, ſepittää, signa, gladium y. m.; werr. ylim. ſuorittaa, walmiſtaa, rakentaa, kuwata, hominem, verba.

fabrīlis, e, (faber), käſitaitiota koskewa, käſitöition, taiturin, työ-, scalprum; follis (ſepän); erratum (ſ. o. kuwaweistäjän); *subst.* fabrilia, käſitöokſet, run.

fābula, ae, *f.* (fari), kertomus, jutelma, mainelma, juttu, loru, boku, ſanokki, fabulam esse (olla kaikkein juttuna, olla jokaiſen ſuuſſa), run. 2) mielenſyntyinen l. formesta imetty kertomus, juttu, ſatu, taru, ficta, poetica, Graeca. Eritt. *b)* teoskelmäruno, teoskelmä, teko- l. näyttöfuwaus, fabulam docere, dare, peragere; werr.: f. composita Volsci belli (Wolskilaisten ſota oli yhteen puhuttu kujehdelma). *c)* ſatu erinaiſenä runonlajina, eläinſatu.

fābulor, I, (ed.), jutella, baastella, jaaritella, lawerrella, lorutella, quid.

fābulōsus, 3, (fabula), ſatuiſa, tatuiſa, ſadunomainen, ſadun mainima l. kuulu.

facesso, facessīvi, facessītum, III, (facio), ahkeraan tehdä, toimittaa, ſuorittaa, panna toimeen, jussa, praecepta, run. Eritt. *b)* tehdä, puuhailla, wehkeillä, laittaa, tuottaa, aikaanſaattaa, negotium cui; periculum cui. 2) *intrans.* ſuoria tiehenſä, mennä, lähteä, pyrkiä, pytkiä tiehenſä, pois, matkoihinſa, korjata luunſa, poistua, ex urbe, ab ore atque oculis cujus; urbe finibusque; Tarquinios aut Corinthum; ab omni societate reipublicae (pyſyä pois).

facēte, *Adv.* näpiästi, ſukkelasti, ſiewästi, leikilliſesti, dicere j. m. ſ.

facētiae, arum, *f.* (ſeur.), ſukkelapuheiſuus, näpiäpuheiſuus, ſiewäſanaiſuus, ſukkeluus, leikkipuheet, pila-, kokkapuheet, kompit.

facētus, 3, näpiä, ſiro, ſoma; kuw. *a)* käytökſestä puh.: ſiistikäs, oſaawa, kohtelias. *b)* ſukkela, nokkela, näpiä, ſiewä, lyhtillinen, leikillinen, ilkkuinen, puheesta ja puheliaſta puh., eſim. sermo, dictum, narrator, poeta.

facies, ei, *f.* (facio), habmo, muoto, näkö, kuwa, kuoſi, warſi, kaswanto, faciem ejus quum intuerentur (ulkonäkö, ruumiinluonto); montis in faciem (niinkun wuori), run.; maris, armorum j. m. ſ., run.; jöta eritt. kaswot l. muoto, terribilis, decora, praeclara; quam (virtutem) tu ne de facie quidem nosti (ei muodoltakaan). 2) kuw. muoto, kuwa, luonto, laatu, näkö, katſanto, ulkonainen ilmauntuma, civitatis, urbis; scelerum, run.; unam in faciem (ſamalla muotoa), run.; honesti.

facile, *Adv.* huokiasti, helpösti, kewiästi, herkästi, liwakasti, ſiewästi, pian, ilman waiwatta; non f., ei nawin, ei liiwin, ei hopulla, ei hawilla, ei nalkalla, ſ. o. waiwoin, tuskin, työllänſä; jöta wäittämättä, kieltämättä, warmaan, taatusti, f. primus, doctissimus, princeps; f. vincere, superare j. m. ſ.; huic hereditas f. ad HS. tricies venit (burskaasti, rohkiasti). *b)* kernaasti, mielellä, mieluiſasti, f. pati. *c)* hywin, non f. diduci (turwalliſesti).

facilis, e, (facio), huokia, helppo, kewiä, liewä, waiwatoin, alkia, ſukawa, facile ad credendum (helppo uskoa); materies ad exardescendum facilis, herkkä l. tärkiä ottamaan tulta; facile dictu, intellectu; quod illis prohibere erat facile; campus operi f. (mukawa l. ſoweliaś ſaartolaitoŝten rakentamiſeen), homines bello faciles (käppäät, hettaat, kerkiät ſotaan); res meliores facilioresque erunt (myötäſukaiſemmat, myötäiſemmät, iloiſemmat); favor (helpoŝti ſaatawa); jactura (kewiä kantaa); remedium (lientiä); f. victu (huokiaŝti, waiwatoinna eläwä, kaikiŝta elokſiŝta runſaswarainen), non f. visu (ſ. o. kauhia, hirwiä nähdä), cera (helpoŝti taipuwa), oculi (wilkkaat), tornus (näppärä), saevitia (pian lanniŝtettu), run.; facilia ex difficillimis redigere (tehdä työläimmät huokioikſi, woittaa ſuurimmat waŝtukſet); jŝta *adv.*: in facili, huokia. 2) werr. helpiä, ſiewä, nopſas toimiŝſa, ad dicendum. (Fritt. *b)* altiś, kernaś, mieluiſa, myöntywäinen, noutelias, hempiä, hywänlaitainen, helpiä, yŝtäwällinen j. m. ſ., homines; f. ad concedendum, in hominibus admittendis, impetrandae veniae; amicitiä, palweliaś; mores, lempiä olento.

facilitas, ātis, *f.* (ed.), helpeyś l. ſiewyyś toimiŝſa, jŝta taipumuś. *b)* alttiuś, mieluiſuuś, noutelialſuuś, hempeyś, hywänſalyiſyyś, hywänlaitaiſuuś, yŝtäwälliſyyś, helpeyś, lempeyś, palweliaiſuuś j. m. ſ.

facinorōsus, 3, (ſeur.), pahateokaś, tuhotöinen, pahanrekkinen, -tapainen, civis; vita.

facinus, oris, *n.* (ſeur.), teko, työ, toimituś, pulcherrimum, mirabile, praeclarum, nefarium, crudele, pessimum; ingenii egregia facinora j. m. ſ. (Fritt. *b)* kehno l. törkiä työ, paha teko, paha työ, tuhotyö, rikoś, facinus facere, obire, committere, in se admittere, patrare; talia facinora impune suscepisse y. m.; run. *concr.* rikoŝta waikuttawa eſine, myrkkyikariŝta puh.

facio, fēci, factum, III, tehdä, laatia, ſueta, kuwata, ſuorittaa, rakentaa, walmiŝtaa, toimittaa, ſaattaa (aikaan), ſynnyttää, tuottaa j. m. ſ., materiam, aedem, pontem, castra, classem, ignem; poema (ſepittää), epigramma (ſommitella); caedem, fraudem, scelus, facinus, bona; societatem, conjurationem; controversiam, pudorem; ludos, mysteria, pitää, wiettää; pecuniam, hankkia, haalia, anſaita, itſelleen keinotella, ſaada kokoon, koota, kerätä, ja ſamoin: pecunias ex metallis, praedam (a quo), tributum, cohortes, manum (käytäntää kokoon, panna jalkeelle, noŝtaa), stipendia (ſotamiehenä anſaita palkka, ſ. o. tehdä ſotapalweluŝta); iter (matkata, kulkea, aŝtua, marŝſia); admirationem cujus rei cui, animum cui, audaciam cui (luoda jkn mieleen, lykätä l. juokſuttaa jkn mieleen, ſydämmeen); arbitrium de quo (laskettaa tuomio), run.; arbitrium cui in qua re (jättää päätöś jkn haltuun); auctoritatem (kartuttaa); bellum, noŝtaa, alkaa, yrittää; bellum cui, aloittaa ſotaa jkta waŝtaan, takerruttaa jku ſotaan, ſodittaa jkta; clamores (noŝtaa); cognomen cui (antaa); consilia cui (ſaattaa); damnum, detrimentum, kärſiä, ſaada; naufragium (joutua haakſirikkoon, haakſirikkountua); desiderium cujus rei cui (ſyntyttää jkn); dolorem cui; fastidium (waikuttaa); favorem cui (tuottaa); fidem cui (ſaada jkn uskomaan); gradum (aŝtua); gratiam cujus rei (antaa anteekſi jtakin); impetum in hostem (ſ. o. karata l. töywätä wihollisen päälle); incursionem (ſ. o. hyökätä l. ſamota jhnkin); initium (alkaa); finem (päättää, herjetä); insidias cui (wirittää lymywäijö jkle, wäijytä jkta); imperata (panna toimeen); modum irae (panna); pacem, inducias (laatia, iŝteä rauha jne., ſiihen yhtyä, ſuoŝtua); potestatem (antaa lupa, ſallia); potestatem sui (laskea pariinſa l. kimppuunſa); proelium, pugnam (pitää tappelo, tapella tappelo); promissum, postulata (täyttää); ratum (kiinnittää); significationem ignibus (ſytyttää ilmoituŝtulia, tulimerkeillä ilmoittaa); verbum, verba (laskea ſanoja, puhua); viam sibi (tehdä, puhkaiŝta); vim cui l. in quem, har-

jottaa; *gen.* kera: tehdä jkn omaksi, quid potestatis l. ditionis suae facere (walloittaa allensa, panna waltansa alaiseksi), ja omnia arbitrii sui (heittää mieliwallalleen alttiiksi); f. ut, ne, quin *conjunct.* kera t. yks. *conjunct.*, toimittaa, pitää huolta, facito ut sciam (pidä murhetta että tiedän, anna minun tietää, tiedytä minua), fac mittas (lähetä); fac, ne quid aliud cures (älä mistään muusta lukua pidä); facere non possum, quin ad te mittam, en saa oltua lähettämättä, en woi olla, en malta olla l. jättää lähettämättä, minun täytyy lähettää; harw. *inf.* kera, esim. nati me cernere letum fecisti, olet saattanut näkemään, run.; critt. *a)* kahden *acc.* kera: f. quem consulem, tehdä l. asettaa jku konsuliksi; quem heredem (panna, määrätä, säättää jku perilliseksi); quem imperatorem (walita); quem testem (ottaa); quem reum (kantaa l. kaiwata jkn päälle); vectigalia deteriora (saattaa wähemmiksi, wähentää tulot) j. m. s. *b)* pitää jnakin, arwata, panna jksikin, quem plurimi (pitää jku aiwan suurenarwoisena, pitää sangen paljon jksta); voluptatem virtus minimi facit (pitää perin polkuna l. tyhjänä); nihili, parvi, tanti y. m. *c)* asettaa eteen, laskea eteen, ilmoittaa, sanoa, f. Socratem disputantem; oratio, qua Plato Socratem usum facit (s. o. jonka Plato kertoo Sokrateen pitäneen); Plato construi a deo mundum facit (P. wäittää mailman jumalalta rakenteksi). *d)* tehdä, teeskellä, olla olewinansa, facio me alias res agere (olen ajawinani); se unum ex iis *etc.*; jsta ehtolauseissa *imperat.* fac, ajattele (tapahtuneeksi l. mahdolliseksi), otaksi, annappas, appa jos, myönnettyä, olkoon, fac animos non remanere post mortem. *e)* tehdä, toimittaa, pitää, harjottaa, argentariam, mercaturas. *f)* toimittaa jku yhä toimitus, lyylittää, uhrata, res divinas, sacra; *abs.*: cui, esim. Junoni Sospitae; *abl.* kera: vitulä (uhrata waksika), run. *g)* erinäisissä puheenparsissa: quid hoc homine facias? ja quid tu huic homini facias? mitä teet sinä tämmöisen ihmisen? **Miserunt consultum, quidnam facerent de rebus suis** (s. o. mikä heidän piti neuwoksi tilassansa); *abs.*: quid faciat Philomela? (mikä Philomelan tulee tuumaksi?), quid facerem? (mitä minun autti?), run. 2) *intrans.* tehdä, menetellä, toimia, asioita, bene, male, amice, humaniter, imperite; bene reipublicae. *b)* f. cum l. a quo, pitää jkn puolta, olla jkn puolella, puolustaa jkta, puhua jkn puolesta, wetää yhtä hankaa jkn kanssa; adversus quem, olla jkta wastaan, pitää l. seisoa jkta wastaan. *c)* ad quid, cui l. *abs.*, tehdä hywää, hyödyttää, sopia, olla kelwollinen.

factio, ōnis, *f.* (ed.), tekeminen, suorittaminen, testamenti (testamentin teon oikeus). 2) yhdistys, yhdyskunta, lahko, puolue, joukko, seura, sine factione (salaliitto, lahkomielisyys).

factiōsus, 3, (ed.), lahkowarainen t. lahkoa itselleen puuhaawa, mahtawa, waltawa, woimallinen, wallanhimoinen, kapinawehkeinen, homo.

factito, I, (facio), ahkeraan, usein, tawallisesti tehdä l. laatia, suoritella, toimitella, harjotella, quid; quem heredem (ilmoittaa perilliseksi).

factum, i, *n.* (seur.), tekemä, tapahtuma, teko, työ, toimitus, menetys, sorte, praeclarum, egregium, turpe; Adverbin kera: bene, recte facta (hywät l. kelwolliset työt).

factus, 3, *PA.* taiten sepitetty, argentum; werr.: oratio (taidetekoinen, taiteenmukainen); ihmisistä pub.: tehty, luotu, syntynyt, oma jhnkin, t. kaswatettu, opetettu, ad quid; domi.

facultas, ātis, *f.* (facilis), kunto, kyky, saatto, taito, mahti, woima, mahdollisuus, walta, wara, tila, tilaisuus, tilapää, loma, lupa, dicendi l. *abs.*, puhelianlahja; ingenii (hengellinen awu, luonnonlahja); manendi, maleficii suscipiendi, itineris, fugae; ad dicendum, ad bellum ducendum; oblatam sibi facultatem putavit, ut *etc.*; facultas ex ceteris rebus comparata; res mihi videtur esse facultate (harjotus, käytäntö, praxis) praeclara, arte (theoria) mediocris; hinc abite,

dum est facultas (niin kauan kun pääſette). *b)* riittäwä, ſuuri luku l. määrä, joukko, paljous, wara, omnium rerum, navium; jöta *plur.* woimat, apukeinot, apuneuwot, Italiae, omnium rerum, exiguae, ja eritt. omaiſuus, tawara, taha, warat, si quas habuimus facultates; rerum (tarpeellisiin menoihin).

fācunde, *Adv.* ſulaſanaiſesti, ſiewäpuheiſesti, alloqui.

fācundia, ae, *f.* (ſeur.), ſulaſanaiſuus, noriakieliſyys, ſiewäpuheiſuus, puheliaiſuus, Graeca.

fācundus, 3, (fari), ſulaſanainen, herkäkielinen, noria-, kerkiäkielinen, ſiewäpuheinen, ſulopuheinen, puhelias, haaſtelias, Sulla; ingenia; oratio (ſujuwa).

faecula, ae, *f.* (faex), wiinakiwen-ſuola.

Faesulae, arum, *f.* eräs Etrurian kyki; jöta **Faesulānus**, 3, faeſulalainen, *subst.* Faeſulalainen.

faex, faecis, *f.* ſako, ſakka, uppo, rahka, poro, rupa; werr. liemi, hillo, ja myös: wiinakiwen-ſuola. *b)* kuw. alhaiſin l. huonoin luokka, ſuoſku, rohjo, moska, populi, plebis y. m.

fāgineus ja **fāginus**, 3, (ſeur.), pyökkinen, pyökki-.

fāgus, i, *f.* pyökki, ſakſantammi.

falārica (phal.), ae, *f.* heitto-aſe, keihäs; eritt. rohtimiin ja pikeen rakennettu: tulikeihäs.

falcārius, ii, *m.* (falx), ſirppiſeppä, wikateſeppä, inter falcarios (ſ. o. pitkin wikateſeppäin katua).

falcātus, 3, (falx), wikatteilla warustettu, wikate-, currus. *b)* ſirpinkaltainen, wikatteenmuotoinen.

Falcidius, 3, romal. ſukunimi; jöta **Falcidiānus**, 3, falcidianinen, Falcidiuksen.

falcifer, 3, (falx-fero), ſirppiä kantawa.

Falēri, orum, *m.* Faliskilaisten pääkyki Etruriaſsa.

Falerīnus, 3, = Falernus.

Falernus ager, Falernin alue l. maiſema Kampaniaſsa, oiwalta wiinaltaan kuuluiſa; jöta **Falernus**, 3, falerniläinen, vinum; *subst.* Falernum, i, *n.* (*sc.* vinum), Falernin wiina, (*sc.* praedium), eräs Pompejuksen maatalo.

Falisci, orum, *m.* eräs Etrurian kanſakunta; jöta **Faliscus**, 3, faliskilainen, ager l. yks. Faliscum, i, *n.* Faliskilaisten alue.

fallācia, ae, *f.* (fallax), petos, juonittelemus, koukuttelemus, juoni, keikkine, kuje, temppu, retki.

fallāciloquus, 3, (fallax-loquor), petospuheinen.

fallāciter, *Adv.* petolliſesti, wilpilliſesti, juonikkaasti.

fallax, ācis, (ſeur.), petollinen, kawala, wilpillinen, homo; sensus, spes, interrogationes, merces; herbae non fallaces (menestywä oras).

fallo, fefelli, falsum, III, pettää, peijata, kawaltaa, hiiata, liipata, erhetyttää, hairauttaa, quem; volucrem (paulota), run.; opinionem, spem cujus; fidem (lyödä laimin l. syödä ſananſa, helittää lupauksestaan, olla puhettanſa pitämättä); run.: signa sequendi (hämmentää), faciem cujus (pettäin kuwailla l. mukailla); depositum (työstää, pidättää taltikalu), mandata (kiertää, jättää toimittamatta), run.; nisi me forte fallo, nisi me fallit animus (jollen erhety, jollen haihdoksiisa ole); spes, tempus, dies fallit quem (jku pettyy l. hairahtuu toiwoſsaan, ajan jne. ſuhteen); haec res eum fefellit (täsſä tuli pettiöön); *Pass.* falli, pettyä, olla wäärässä, hairahtua, spe; illi falsi sunt (niisſä on wäärypy); quem falsum habere (pettää jku); *abs.*: de induciis fallendo impetrare (ſ. o. petoksella ſaada ſotilakko); quia fallere (eum) nequibat (wilpistyä, luopua); f. nescia vita (wilpittömästi edelleen menewä elämä), run.; *impers.*: fallit (me), petyn, erhetyn; eritt. *a)* wannoisſa: si (sciens) fallo, si falleret j. m. ſ., jos wäärin wannon, jos ſanani liipotan jne. *b)* olla ſalattu (jklta), olla peitetty, peitteesſä, kätketty (jklta), tuntematoin (jklle), jäädä ſalatuksi, ſalaan, jäädä huomaamatta, hokſaamatta, hawaitſematta (jklta), olla (jkn) mieleen tulematta, *acc.* kera, esim. custodes (päästä wartioilta huomaamatta); *abs.*: qui (speculator) per biennium fefellerat (ei ollut tullunna kiinni); run.: longe fallens sagitta (etäältä lentäwä ja äkkäämättä noutawa l. oſaawa nuoli).

Uſein Participin kera, eſim. fallit hostis ad urbem incedens, ſ. o. tulee hokſaamatta, huomaamatta, ſalaa; nec fefellit veniens ducem, ſ. o. päämies näki hänen tulewan. Siitä: fallit me, on minulta ſalattu l. minulle tuntematoin, jää minulta ſalaan, en tiedä, *acc. c. inf.* kera; me non fallit (hywin tiedän), *acc. c. inf.*, harw. quin (että) - -. *c)* tehdä hawaitſemattomaksi, furta (ſalata), discrimina (tehdä ſelittämättömäksi), run.; jäta huomaamatta kuluttaa l. wiettää, hauskuttaa, wiihyttää, waimentaa, lienyttää, liewittää, huojentaa, sermonibus horas, run.; curam, laborem, run.

false, *Adv.* wäärin.

falso, *Adv.* wäärin, walheelliſesti, todettomaſti, erhettyen, insimulare quem, nunciari; queri (ſuotta, ſyyttömäſti); wäliſti yksiſtänſä falso, mutta tuoſapa pettyi (pettyiwät).

falsus, 3, *PA.* wäärä, walheellinen, walheenomainen, walheenperäinen, walheteltu, petollinen, todetoin, epätotinen, epäoikia, mukailtu, testis; vates, mortalis (toden puhumatoin, teeskeliäs); rumores, suspicio, crimen, fama j. m. ſ., perätöin; spes (petollinen, turha, tyhjä); literae (wilppitekoinen); opprobrium (ſyytöin), run.; cervus (walhe- l. tekohirwi), Simois, run.; *subst.* falsum, i, *n.* walhe, epätoſi.

falx, falcis, *f.* ſirppi, wikate; werr. weſuri, kaſara; eritt.: falces murales l. yks. falces, pitkät ſaikat, ſirpinmuotoinen koukku pääsſä, joilla muureja t. muureilla ſeiſowia wihollisia maahan raakſittiin, muuriha'at.

fāma, ae, *f.* ihmisten puhe l. juttu, maine, kulkupuhe, hoku, ſanoma, ſanokki, fama venit, manat; famä afferri, notum esse; fama de qua re perfertur ad quem; fama nunciat, fert, est (kuuluu, hoctaan), exit, percrebrescit (ſanoma lewiää), *acc. c. inf.*; ad aures meas istius suspicionis fama pervenit; famam istam fascium dissipaverunt. *b)* arwoſtelewa puhe, yleinen ajatus l. arwelo, maine, huuto, omnium, hominum; popularis (kanſan ääni l. mieli, kanſanſuoſio); sapientiae, inconstantiae; bona, mala, turpis; eritt. hywä huuto, hywä ſanoma, hywä nimi, maine, kiitos, famam ante collectam conservare, famae consulere, de fama cujus detrahere, magnam sui famam relinquere j. m. ſ.; t. harw. paha huuto, paha ſanoma.

fāmātus, 3, (ed.), pahahuutoinen, jaarituinen.

fames, is, *f.* nälkä, ruan tarwe, famem sitimque depellere; famem tolerare, sustentare; avis fame enecta; werr. nälkä, nälän pakko l. hätä; kuw. *a)* iſoanta, halu, himo, hyllyämättömyys, auri, argenti, run. *b)* köyhyys, laihuus puheessa.

familia, ae, *f. [gen.* myös: familias, yhdiſtywä ſanoihin pater, mater, filius ja filia], (famulus), perhe, perhekunta, perheen- l. talonwäki, palweliakunta, palweliaſto, palweliat, orjat, usus est familia optima, vix mediocri; jäta jku mahtawan alamaiſet, elinomaiſet (orjat). Eritt. *b)* joukkio, parwi, eſim. miekkailiain; jäta ducere familiam, olla etupääsſä, olla enſimäiſenä l. päänä. 2) koko omaiſuus, talous, huone, erciscundae familiae causam agere; pater, mater familias l. familiae, talonmies, perheenhaltia, iſäntä, perheen-emäntä; filii familiarum, kotopojat (wielä iſänſä haltuiſet). 3) huonekunta, heimokunta, heimo, ſukuhaara, ſukukunnan (gens) oſana, nobilissima, Laeliorum y. m.; werr. oppikunta, oppilahko, ſeura, Peripateticorum j. m. ſ.

familiāris, e, (ed.), palweliaſtoa koskewa, ainoaſti *subst.* familiaris, is, *m.* palwelia, orja. 2) taloutta, huonetta, huonekuntaa koskewa, talollinen, huoneellinen, perheellinen, kotoinen, heimollinen, talouden, koti-, heimo-, res, talous, ja myös: omaiſuus, warat; Lar: funus (ſ. o. heimolaiſen). Siitä: *b)* ystäwyyty, ystäwällinen, likinen, omainen, tunnettu, tuttu, tutunomainen, ja usein *subst.* familiaris, is, *m.* likinen ystäwä l. tuttawa, koti-ystäwä, likimäinen, videmus Aemilium C. Luscino familiarem fuisse; sermones; jura (ſ. o. ystäwyyden l. ystäwäin); signum (tawallinen); Antonii fami-

liares; familiarissimus meus (ylin ystäwä); eritt. oma, kotimainen, ainoaßti uhrikatſeloßſa, pars, ſ. o. kotimaiſia ſeikkoja tarkoittawa ſiſällyßten oſa.

familiāritas, ātis, *f.* (ed.), ystäwälliſyyß, tutunomaiſuus, ystäwyyß, likinen kanßakäynti, likinen tuttawuus, summa mihi cum quo familiaritas est l. intercedit; familiaritatem frequentiorem reddere; in familiaritatem cujus venire, intrare, se insinuare, sese dare; in intima familiaritate cujus versari.

familiāriter, *Adv.* ystäwälliſesti, tutunomaiſesti, tutuſti, omaiſesti, likiſesti, loqui cum quo, vivere cum quo, quo uti.

fāmōsus, 3, (fama), huudokas, *a)* mainehikas, mainio, mainittawa, kuuluiſa, kiitetty, kehuttu, mors, run. *b)* pahahuutoinen, pahamaineinen, pahanimiinen, largitio; si qua erat famosa; jsta myös: kunniaa loukkaawa, herjaawa, carmen (herja-, ſolwauß-, pilkkalaulu), run.

famula, f. famulus.

famulāris, e, (famulus), palweliaa koßkewa, palweliallinen, vestis (orjanaſu); run.: famularia jura dare (ſäättää orjan lait, alamaiſuuttaa).

famulātus, us, *m.* (famulor), palweluß, in famulatu esse; kuw.: miser virtutis famulatus servientis voluptati.

famulor, I, (ſeur.), olla palweliana, palwella, olla palwelukſeßſa.

famulus, i, *m.* ja **famula**, ae, *f.* palwelia, palweliatar, käskyläinen; kuw.: virtus famula fortunae. 2) run. *adj.* famulus, 3, palwelewa, aqua.

fānāticus, 3, (fanum), jkltä jumalalta innoitettu, haltiokas, innokas, riehuwainen, Galli; carmen. *b)* werr. wimmapäinen, raiwokas, hurja, philosophi; cursus, jactatio corporis.

Fannius, 3, romal. ſukunimi; jsta **Fanniānus**, 3, fannianinen, Fanniuksen.

fānum, i, *n.* (fari), jkllc jumalalle eroitettu ja wihitty paikka, pyhäſija, pyhäaſema; jsta myös: temppeli l. pyhähuone tarhanenſa.

Fānum, i, *n.* Umbrian kyßeita.

fār, farris, *n.* ylim. wilja, riiſta, jywät, eritt. laji niſua l. wehnää, tattari. *b)* jauho, uhrijauhot.

farcio, farsi, fartum, IV, tupata täyteen, täpätä täyteen, tulputtaa täyteen, ſulloa l. tunkea täyteen, perin täyttää, quid qua re.

farīna, ae, *f.* (far), jauho.

farrāgo, inis, *f.* (far), ſekali, ſekaappect.

fartor, ōris, *m.* (farcio), makkarantekiä.

fas, *n. indecl.* (fari), uskonnollinen lauſuma, jumalallinen oikeus, jumalallinen käsky l. laki, jota wastaan jus, ihmiſellinen oikeus l. laki, eſim. jus ac fas omne delere; jsta myös: jumalain laki l. tahto, jumalain ſallima, fas obstat, run. *b)* pyhä welwolliſuus, pyhä oikeus, luonnon oikeus l. laki, fas ja nefas yhdeßſä (oikeus ja wääryyß); eritt. jumalalliſen ja niinmuodoin myös luonnon lain mukainen, ylim. oikia, kohtuullinen, ſowcliaß, luwallinen, ſallittu, ſuotu, mahdollinen, uſein f. est, eſim. si hoc fas est dictu; ut contra intueri fas esset; si eos hoc nomine appellari fas est.

fascia, ae, *f.* ſide, wirwe, nauha, rihma, wyö.

fasciculus, i, *m.* (fascis), kimppunen, wihkonen, tukkunen, myttynen, epistolarum; fasciculum ad nares admovere, kukkakiehkura.

fascino, I, ſilmitä, tenhota, noitua, agnos, run.

fascinum, i, *n.* = penis.

fasciola, ae, *f.* (fascia), wähäinen ſide l. rihma.

fascis, is, *m.* ſidoin, kimppu, kerppu, wihko, kieppi, käärp, tukku, myttp, sarmentorum; ſotaſälyistä ja muuſtakin taakasta puh. 2) eritt. *plur.* fasces, Roman ylimpäin wirkamieſten edellä Liktoreilta kannetut, päästä pistäywällä kirweellä waruſtetut witſakimput, ut sibi lictores cum fascibus anteire liceret; fasces praeferre cui; fasces summittere l. demittere (populo), painaa alas kanſan edeßſä (kunnian oſotukſekſi); kuw.: summittere f. cui (jättää etupolku, olla wertoja wetämättä). *b)* werr. hallintowalta, fasces corripere; run. ylim.

korkia kunniasija, waltiowirka, eritt. Konsulinwirka, populi.

faselus, i. phaselus.

fasti, i. fastus.

fastidio, IV, (fastidium), inhota jtakin, i. fastidio *etc.*, minua inhoittaa, ilwoittaa, tympäisee, syöntäni tylkkii, runsin, olen huolimatta, quid. *b)* kuw. olla wastamielinen i. halutoin jhnkin, ylpiästi hyljätä jtakin, lykätä työänsä, halwella, huonoksia jtakin, amicitiam cujus, preces cujus; genus; quem, run.; *inf.*; *acc. c. inf.*; in recte factis (wiskellä wihojansa, wihoitella, olla suutuksissa).

fastidiose, *Adv.* inhokkaasti, inhoawasti, koriasti, kowin tarkoin i. perin wisusti, ja myös: koreilewasti, suurentelewasti.

fastidiosus, 3, (seur.), inhokas, inhoawa, koria, hersku i. nirso; kuw. perin wastamielinen i. halutoin, kyllästynyt, tyrtynyt, esim. literarum Latinarum (kirjallisuuteen), t. kuwatoin, häjy työytää, t. myös: koreilewa, isoittelewa, upeilewa, kopia, röykkiä, halpelewa. 2) inhokas, inhoittawa, tympiä, ilkiä, copia, segrimonia, run.

fastidium, ii, *n.* (fastus taedium), inho, inhoitus, ilwoitus, tyrtymys, cibi. 2) kuw. inho, wastamielisyys, halutomuus, ikäwyys, ja wälisti: moitteliaisuus, laitteliaisuus, rerum domesticarum, audiendi t. *abs.* *b)* koreileminen, isoitteleminen, suurentelemisnen, upeileminen, röykkeys, kopeus, ylpiä halpeleminen.

fastigium, ii, *n.* kalta, luisu, wiery, paltta, kalttous, winous, wiistous, tenue (soukka), angustius ad infimum (kapiampi i. suppiampi alaskäsin), molle; e fastigio (wiettoisesti). *b)* huippu, korkeus, pää, ylin osa, altitudinis y. m.; eritt. rakennuksissa: päätty, päätö, katto-kolmikko, otsikko, Capitolii; fastigia templorum; harw. alin osa, sywyys, scrobibus quae sint fastigia, run. 2) kuw. huippu i. korkeus, s. o. suuri arwo, korkein arwosija, ylin poras, t. ylim. arwo, arwosija, walta, kanta, asema, dictaturae; ejusdem fastigii cives; in summo fastigio esse; pari fastigio stare in utraque fortuna (kummassakin tilassa yhtä samalla kannalla). *b)* päätohta, pääseikka, -asia, harw., rerum, run.

fastigo, I, (suipentaa, ylentää nuistoon yhdistywäksi; eritt. fastigatus, *a)* suippenewa, wiistoisesti ylenewä, in acutum cacumen; testudo; *abs.*: ita fastigato (kun katto oli noin nuistoon rakettu). *b)* alaspäin wiettäwä, kaltawasti alenewa, collis; tigna (luisut).

fastus, us, *m.* kopeus, upeus, röykkeys, rehenteleminen, isoitteleminen, ylpiä halpeleminen, ynseys, kuw. run.

fastus, 3, (fari), yhdessä dies sanan kanssa: dies fasti i. yks. fasti, alkv. päiwät, joina haastella sai, s. o. joina Praetorin oli lupa lakia laskea, oikeudenpäiwät, laki- i. keräjäpäiwät. Kauan aikaa yksistänsä Pontificein hallussa oltua noitten luettelo w. 304 e. K. Cn. Flaviuksella julkaistiin. Siitä eritt. *b)* fasti, orum, *m.* kaikkein wuoden päiwäin, juhlain, wirkamiesten, tapausten j. m. s. luettelo, kalenderi, ajantieto, aika-, wuosikirjat. *c)* fasti consulares i. Capitolini, Konsulein ja muitten esiwaltalaisten ynnä tähdellisinten tapahtumainkin luettelo (Roman Kapitoliossa säilytettyihin tauluihin piirretty).

fatalis, e, (fatum), sallimanmukainen, sallimanomainen, sallimuksen määräämä i. tuottama, sallittu, luotu, nähty, t. sallimaa määräawä, sallimusta i. kohtauksia sisältäwä, päätöksen tekewä, kohtauksikas, necessitas, summa, casus; arva (sallimuksen lupaamat), run.; juvenis (sallimuksen walitsema); consulatus ad salutem reipublicae fatalis; deae (s. o. Ossattaret), Palladium, run.; libri (s. o. Sibyllan); bellum y. m. *b)* turmiokas, tuhoinen, surmainen, tuoninen, judex, machina, equus, telum y. m., run.

fataliter, *Adv.* sallimanmukaisesti.

fateor, fassus, II, tunnustaa, ilmoittaa, olla kieltämättä, myöntää, quid, esim. verum; de qua re, esim. de facto turpi; kuw. *acc. c. inf.*; *pass.*: qui (ager) publicus esse fateatur. *b)* werr. ylim. ilmaista, näyttää, animum, iram, run.

faticanus ja **faticinus**, 3, (fatum-cano), ennustelias.

fātidicus, 3, (fatum-dico), ſallimanlauſeinen, ennuſteliaſ, aawiſtelewainen, anus; *subst.* ennuſtaja.

fātifer, 3, (fatum-fero), ſurmainen, tuoninen, arcus, ensis, run.

fatīgātio, ōnis, *f.* (ſeur.), wäſyttyſ, uupumuſ, nääntymyſ, equorum atque hominum.

fatīgo, I, (fatis-ago, alky. kyllikſi ajaa), wäſykſiin ajaa, uuwukſiin puuhauttaa l. askaroittaa, wäſyttää, uuwuttaa, raanata, raukaiſta, raſittaa, näännyttää, waiwata, equos, cervos, run.; se atroci pugna; quem dolis; silvas (ehtimiſeen metſiä käyskellä, wahwaſti metſäſtää), fluctus (woimanſa tieſtä waſtuſtella tyrskywiä aaltoja, laiwaſta puh.), terga juvencūm hastā (juſkittaa, tokuttaa), socios (häkyttää, hoputtaa, jouduttaa), noctem diemque remigio (herkeämättä kuluttaa ſoudolla, lakkaamatta ſoutaa), run. Eritt. *Pass.* fatigari, eſim. magno aestu, multo labore, epulis, verberibus, tormentis, igni, diu multumque y. m., wäſyä jne. 2) werr. raſittaa, näännyttää, kiuſata, ahdiſtaa, waiwata, tuskauttaa, lewotuuttaa, quem verbis (ſ. o. nuhdella); quem precibus, suppliciis j. m. ſ., l. *abs.*, ahkeraan pyytää, käydä kimppuun, kärhentää; animum; triticeas messes (älwäiſtä, ehkäiſtä), os rabidum (talttuttaa), Martem (kiiwaaſti waatia ſotaa), run.; *Pass.*: ut concederet, fatigatus a fratre (ahkeraan pyydetty että jne.).

fātiloquus, 3, (fatum-loquor), ſallimanpuheinen, ennuſtawainen; *subst.* ennuſtaja, ennuſtajatar.

fatis, ſanarunko, kyllä, jöta fatim, *Adv.* kyllin.

fatisco, ere, pakahtua, paota, raota, retwetä, aueta, auriſtua, rawiſtua, haljeta, halkeilla, hajota, maankamaraſta, laiwoiſta y. m. puh.; kuw. heikota, wäſähtyä.

fatuitas, ātis, *f.* (fatuus), tyhmyyſ, ykſinkertaiſuuſ.

fātum, i, *n.* (fari), lauſuma, eritt. ennuslauſe, ennuſſanelma, ennuſtelma, orakelin lupaamat waiheet, Sibyllina, scripta; fata implere; oblitus fatorum, run.; Jovis, divūm, tahto, päätös, run. 2) luonnon ikuiſten lakiloin määräämä muuttumatoin mailman järjeſtyſ l. menoſto, omnia fato fieri; jöta ſallima, ſallimuſ, luoma, si fatum tibi est convalescere (joſ ſinun on ſallittu parantua, joſ on luotuſi parantua); fata flectere; caeca, fera, kohtaukſet, run.; wäliſti: elinmäärä, elämän määräpää, fato cedere (eritä elämäſtä); fata proferre (pitentää elämä), run. Eritt. *b)* kowa onni, paha onni, kommeluſ, onnettomuuſ, tuho, perikato, fatum suum queri; fati dies; jöta uſein: kuolinwuoro, kuolema, praeter naturam praeterque fatum; werr. pahikko, duo illa reipublicae paene fata.

fātuor, āri, (fatuus), olla innoſſanſa, haltioiſſanſa, harw.

fatuus, 3, hölmö, tolwana, tollero, kopiopäinen, tyhmä, ykſinkertainen.

fātuus, 3, (fari), ennuſtawainen, *subst.* ennuſtaja, ennuſtajatar, jöta **Fātuus**, i, *m.* Faunukſen tarunomainen nimi, ja ſamoin **Fātua**, ae, *f.* Faunukſen puoliſon t. tyttären Faunan toinen nimi.

fauces, f. faux.

Faunus, i, *m.* eräs Latiumin tarunaikainen kuningaſ, Saturnin pojan poika, pellonruokon ja karjanhoiton peruſtaja, kuoltuanſa palweltu maanwilſelyn ja paimenten turwaajana ſekä ennuſjumalanakin. Myöhemmin ajateltiin Faunuſ ja Pan yhdekſi jumalakſi, jöta Fauni yhtä kun Panes, metſäjumalat.

fauste, *Adv.* onnelliſeſti, hywin.

Faustitas, ātis, *f.* (ſeur.), onnelliſuuſ; jöta wiljaiſuuſ l. hedelmälliſyyſ jumalattarena.

faustus, 3, (faveo), ſoma-enteinen, hywäaaweinen, hywä-onninen, onnea tuottawa, onnellinen, omen; o nox illa fausta huic urbi!

Faustus, a, romal. liikanimi.

fautor, ōris, *m.* (faveo), ſuoſija, ſuoſittelia, hywittäjä, puoltaja, turwaaja, holhoja, edentäjä, auttaja.

fautrix, īcis, *f.* (ed.), ſuoſiollinen, ehtoiſa, mieluiſa, *subst.* ſuoſiſatar, ſuojeliatar, natura; voluptatum.

faux, faucis, *f.* taw. *plur.* fauces, ium, nielun ylinen oſa, ylim. nielu, nie-

laiſin, kurkku, kerukſet, ardentes siti; jöta kita, eſim. ſuden; kuw.: inexplebiles populi (kurkku); quum faucibus premeretur (kun häntä kiriſtettiin kurkuſta, ſ. o. kun oli pinteesſä, pahaſſa pulaſſa, pääſemättömiſſä); premere f. defensionis (tukauttaa, ſaattaa mahdottomakſi puollustus); eripere quem t. quid ex (ore et) faucibus cujus (wäkiwoimalla temmata kidaſta l. kieliſtä, ſ. o. wallaſta, käſiſtä); in faucibus urgere (olla niſkoiſſa). 2) werr. ſywänne, rotko, kuilu, terrae; Taenariae, Averni, run. *b)* ylim. kurkku, ahdas l. kapia luokſipääſemö, onkalotie, ſolake, ahdinko, ahermus, Graecise, Etruriae, macelli, portae; portus (ſoukka ſuu l. ſiſällelaſkemo); eritt. meren raumoiſta l. ſalmiſta, ja Korinthon kannakſeſtakin puh.

Faventia, ae, *f.* Gallia Cisalpina:n kyseita.

faveo, fāvi, fautum, II, olla ſuoſiollinen, olla ehtoiſa, mieluiſa, hywänſuopa, lempiſä, armollinen (jllekin), ſuoſia, ſuoſitella, hywitellä, auttaa, edentää, puoltaa, turwata, holhoa (jtakin), *dat.* kera, cui, rebus cujus, sententiae y. m.; suis verbis (iloita ſanoiſtaan), operi (ahkeraan toimittaa), run. *b)* huutaa ſuoſiota, kalkuttaa l. paukuttaa ſuoſiota, taputtaa käſiänſä ſuoſion oſotukſekſi, ex insperato; jöta precibus, hywäkſyä rukouksia, niihin mieltyä, run.; honoribus cujus (ſuoſtua). *c)* pyhisſä toimitukſiesa: f. linguis, harw. linguä, ore *etc.*, pitää waari puheiſtanſa, ſ. o. joko laſkea hywiä puheita, tai karttaa pahoja puheita, paha-enteiſiä ſanoja, jöta hartaaſti waieta, olla waiti, äänetti, hiljaa; linguis animisque (hartahin ſuin ſydämmin waieta), run.

favilla, ae, *f.* kywen, nöbtä, höytytuhka, tuhka, eritt. ruumiintuhka.

Favōnius, ii, *m.* länſituuli. 2) romal. nimi.

favor, ōris, *m.* (faveo), ſuoſio, hywänſuonti, hywitys, puolenpito, lempi, armo, amplecti quem favore; in favorem cujus venire; nominis (ſ. o. ſuotuiſa nimi); eritt. ſuoſiohuuto, ſuoſiokalkutus l. -taputus, hywäkſyntä.

favus, i, *m.* meſikakko, wahakakku; run. meſi.

fax, facis, *f.* waliſtin, ſoitto, tuliſoitto (taw. hongan ſaleiſta tehty, eri tiloiſſa, eſim. häiſſä ja hautajaiſiſſa); werr. *a)* run. awioliitto, häät. *b)* tähtien walo, eſim. kuutamaſta puh.; eritt. tuli-ilmiö ilmaſſa, tulimerkki taiwaalla, raanatuli, tulipallo, tulinuoli, tähtilento, coelestis, coeli ja *abs.* 2) kuw. tuli, ſytty, yllyke, kiihdyke, kiihoitus, dicendi faces (rieſuwa, innokas puheliaiſuus); corporis; invidiae; dolorum faces (tuliſet, tuimat poltteet, kiwut); ja ihmiſiſtä puh.: ſytyttäjä, ſynnyttäjä, aikaanſaattaja, noſtaja, incendiorum, belli.

faxim, faxo, yhtä kun fecerim, fecero.

febricula, ae, *f.* (feur.), helppo kuumetauti, kuumeenniukkaus.

febris, is, *f.* kuumetauti, kuume, poltto- l. lämmintauti, waritauſka, waritauti, habere febrem (olla kuumetaudiſſa, ſairaſtaa polttotautia); cum febri domum rediit (polttotaudiſſa, -tautiſena); f. accedit, decedit (tulee, helpoittaa); tamquam in febri; Romaſſa jumalattarena palweltu.

Februārius mensis l. yks. **Februārius**, ii, *m.* (feur.), puhdiſtuskuu, Helmikuu, Decemvirein aikoihin aösti Roman wuoden wiimeinen kuukauſi.

februum, i, *n.* puhdiſtuskeino, puhdiſtin; jöta *plur.* Februa, orum, *n.* Romalaiſten puhdiſtusjuhla Helmikuun 15:nä p:nä.

fēcunditas, ātis, *f.* (fecundus), hedelmällisyys, ſikiäwäiſyys, wiljawuus, mulieris, terrarum, agrorum; kuw. mielen hedelmällisyys, runſaömielisyys.

fēcundo, I, (feur.), hedelmöittää.

fēcundus, 3, (runko feo, josta fetus, femina, fenus), hedelmällinen, ſikiökäs, ſikiäwä, kaswuiſa, wiljawa, ſatoiſa, sus; terra; wälisti *gen.* t. *abl.* kera (jstakin); run.: fecunda poenis viscera (rankaiſtukſekſi kaswawat ſiſällykſet); werr. ja kuw. hedelmällinen, runſas, rikas, täyſinäinen. *b)* *act.* hedelmöittäwä, imber, aurum, run.

fel, fellis, *n.* ſappirakko, ſappi; run. ylim. neste, veneni, eritt. kärmeen-

myrkky, kärmeenkatkelma, vipereum. *b)* kuw. wiha, kiukku, run.

fēles ja **fēlis**, is, *f.* kiisa, katti.

fēlīcitas, ātis, *f.* (felix), hedelmällisyys; taw. *b)* kuw. onnellisuus, onni, menestys; jumalattarenakin Romassa palweltu.

fēlīciter, *Adv.* hedelmällisesti, satoisasti, illic veniunt felicius uvae, run. *b)* kuw. onnellisesti, onneliaasti, lykyllisesti, jsta toiwotuksena: onneksi olkoon! onnea waan! hywää onnea!

fēlix, īcis, (runko feo, josta fetus, fecundus y. m.), hedelmää kaswawa, hedelmällinen, arbor; kuw. *a)* onnea tuottawa, onnistuttawa, soma-enteinen, hywä-aaweinen, quod bonum faustum felix fortunatumque sit; sis felix (dea), suosiollinen, ehtoisa, armollinen, run.; hostia, auspicia y. m., run.; jsta malum (s. o. terweellinen), run. *b)* onnellinen, onneliaa, lykyllinen, miekkoinen, menestywä; run. *gen.* kera (jnkin juhteen), ja *inf.* kera, esim. f. unguere tela (salwakas woitelemaan); wälisti run. rikas, woipa.

femen, k. femur.

fēmina, ae, *f.* (runko feo, josta fetus, fecundus, felix, alky. siis: hedelmää tekewä), nainen, waimo-ihminen, waimonpuoli, waimo; eläimistä puh.: naaras, naaranen, eminen, emakko, imisä; werr. naismaisista miehistä puh.

fēmināta, 3, (ed.), hentounut, heikonnut, run.

fēmineus, 3, (femina), naista l. waimoa koskewa, naispuolinen, waimollinen, waimoin, nais-; werr. naismainen, akkamainen, hempiä, miehuutoin.

femur, oris ja inis (jonka *nom.* femen käyttämätöin), *n.* reisi.

fendo, ere, perisana, josta defendo, offendo y. m. johdetaan, loukkauttaa.

fēnebris, e, (fenus), kaswuja l. korkorahoja koskewa, kaswu-, lex (rahakaswinlaki); res (karttuwista kaswuista syntynyt welka).

fēnerātio, ōnis, *f.* (fenero), kaswittaminen, rahan kaswulle paneminen; wälisti: woitosteleminen l. liikakoron ottaminen.

fēnerātor, ōris, *m.* (seur.), rahankaswittaja, rahanlainaaja, rahamies; wälisti: woitostelia, korkomus, koronkisturi, liikakoron ottaja.

fēnero, I, (fenus), kaswittaa, lainata kaswulle, ja myös: panna liikakaswulle, woitostella, ne fenerare liceret.

fēneror, I, (fenus), kaswittaa, panna kaswulle rahaa, lainata koron waralle l. korkoa wastaan, antaa welaksi koron ehdolla, pecunias; binis centesimis (ottaa kaksi sadalta kuukauteensa, niinmuodoin 24 procenttia wuodelta); *abs.*, woitostella, kiskoa liikakorkoa; werr.: provincias, woitostelemalla niljoa, uuttaa, nylkeä; kuw.: beneficium, woitostella hywällä työllä, panna hywä työ liikakaswulle.

Fenestella, ae, *f.* Roman portteja.

fenestra, ae, *f.* akkuna-aukko, akkuna, per fenestras gladium dedit (akkunasta); fenestrae ad tormenta mittenda (s. o. ampu-aukot); fenestram dare (tehdä aukko, reikä), run.; werr.: animi.

fēneus, 3, (fenum), heinäinen, heinä-.

fēniculārius, 3, (feniculum, wänkooli, fenum). wänkooli-, campus, maisema Hispania Tarraconensis:sa.

fēnīle, is, *n.* (fenum), heinäparwi, -lato.

fēnum, i, *n.* heinä; pilapuheisesti: f. esse (olla ilmetty härkä); sanalask.: f. habere in cornu, olla waarallinen ihminen (kun wihaisen sonnin sarwiin tawallisesti sidottiin heiniä).

fēnus, oris, *n.* (runko feo), alky. sato, tulo, erä; eritt. welaksi annetun rahan kaswu, korko, kaswu- l. korkoraha, rahakaswi, pecuniam cui dare fenori l. cui occupare fenore, pecuniam a quo accipere fenore, lainata (jklle, jklta) kaswulle, kaswua wastaan, kaswun waralle, koron ehdolla; fenus ex triente factum erat bessibus; iniquissimo fenore versuram facere; jsta wälisti: liikakorko, ja myös ylim. woitto, majore cum fenore reddere quid. *b)* werr. korkorahoista karttuwa welka, welkataakka, fenore obrui, laborare; fenus levare; harw. pää-oma, kapitali.

fera, ae, k. ferus.

ferāciter, *Adv.* hedelmällisesti.

fērālis, e, kuolleita t. kuolinjuhlaa koskewa, ruumiin, kuolin-, carmen (ruu-

miin-, kalmanlaulu), cupressus (murhecypressi), run.; dies, run., l. taw. *subst.* feralia, ium, *n.* kuolinjuhla, Romassa Helmikuun 19:nä p:nä wietetty. *b)* werr. tuoninen, surmainen, tuhoinen, turmiokas, donum, papilio, run.

ferax, ācis, (fero), kaswuisa, wiljawa, hedelmällinen, satoisa, ager; *gen.* ja *abl.* kera (jstakin); kuw.: nullus feracior in philosophia locus, ainehikas; nihil feracius ingeniis, wiljawa; prolis f. lex, sikiöstöstä runsas, run.

ferculum, i, *n.* (alkp. fericulum, fero), kannin, kantimet, purilaat, paaret. *b)* ruokawati l. pöytyri, ruokalaji, ruoka.

ferē, *Adv.* (fero), lähes, melkein, melkein määrin, heri, milt'ei, liki, likimain, likimäärin l. -pitäin, likimitten, pian, enimitten, parhaasta päästä, arwiolta, umpi-arwolta, umpimäärin j. m. s., quintā f. horā, wiidennen hetken waiheilla, tienoilla, aikaan; tertiā f. vigiliā; meus f. aequalis; totius f. Galliae legati; omnes f.; semper f.; haec f. 2) kokonaan, tykkönään, perin, warsin, aiwan, ratki, juuri, ikään, ornatus f. militaris; circa hanc f. consultationem; tum f.; eritt. *a)* kieltosanain kera: ei juuri, ei nawin, ei liiwin, ei hopussa, ei pialta, ei paljon j. m. s., nihil aut non f. multum; quod non f. contingit; quo erat nemo f. senior. *b)* melkein aina, tawallisesti, tawastaan, aimostansa, enimitten, yleiseen, yleisesti, f. fit, f. fieri solet; f. libenter homines id, quod volunt, credunt; nihil f. intelligit (tawallisesti ei, harwoin).

ferentārius, ii, *m.* (fero), heittomies, nakkelia, laji kewytaseisia sotamiehiä.

Ferentīnum, i, *n.* Hernikiläisten kygeita Latiumissa; jsta *a)* **Ferentīnus**, 3, ferentiniläinen, caput aquae F. l. caput Ferentinum, Ferentinin lähisen joen lähde; *subst.* Ferentina, ae, *f.* Ferentiniläisten jumalattaria. *b)* **Ferentīnas**, ātis, ferentiniläinen; *plur.* Ferentiniläiset.

Feretrius, ii, *m.* (ferio t. fero), Jupiterin liikanimi, kun häntä ajateltiin wihollisten woittajaksi ja hänelle sentähden spolia opima nimiset aseet uhriksi kannettiin.

feretrum, i, *n.* (fero), kannin, kantimet, eritt. ruumiin paaret.

fēriae, arum, *f.* lepopäiwät, joutopäiwät, juhlapäiwät, Latinae; run.: longae (lepo, rauha).

fēriātus, 3, *PA.* lepopäiwäinen, jouten olewa, joutoa pitäwä, joutilas, työtöin.

ferīnus, 3, (fera), willi-eläintä l. metsäneläintä koskewa, metsän-eläimen, lac, caedes, run.; vultus, pedollinen, eläiminen muoto, run.; caro f. l. yks. ferina, ae, *f.* metsän-eläimen liha, metsänwilja, -riista, -erä, -anti.

ferio, īre, loukkauttaa, satuttaa, tölmiä, tölmätä, toukata, tokaista, iskeä, lyödä, ruhtoa, kolhia, puida, rawata, paiskata, hakata, murum arietibus (jyskyttää, järkyttää); parietem (koputtaa); frontem; adversarium; ferire quem nolueris (osata kuhun jne.); pectora, run.; mare, pieksää merta, rajusti soutaa, run.; *abs.:* cornū (pukata, pökäistä, hälwäistä), run. Eritt. aseella pistää, haawoittaa, syöstä l. surwaista puhki, tappaa, quem securi (laskea päältä, mestata); quem ense, hastā, telo, run.; retinacula ferro (rapsia poikki), run.; usein *abs.*, iskeä kuoliaksi, kaataa, tuhota, surmata, hostem; feras (panna hengeltä); colla boum (siwaltaa l. ripaista poikki), run.; eritt. lopettaa, teurastaa, uhrata uhriteuras, porcum; agnam, vaccam, run.; jsta f. foedus, iskeä liitto, tehdä liitto (kun liiton teossa uhri-eläin, wars. sika, teurastettiin). *b)* syydellä, lasketella, verba palato, run. 2) werr. satuttaa, loukata, tawata, koskea, oculos (pystyä silmiin); cacumina radiis (auringosta puh.), summos montes (sattua, ampua, ukonnuolista puh.), quodcumque minabitur (sattua l. käydä kuhun ikänänsä, noutaa kuta jne., joutsesta puh.), aethera, sidera (wawistuttaa, tunkea - - asti, huudosta puh.), sidera vertice (ylettyä tähtihin saakka), run. *b)* iskeä, puuttua, yhtyä (jkhn), kohdata, saawuttaa (jkta), quae fortuna feriat. *c)* osata, noudattaa, medium (keskisuuntaa).

fērior, I, (feriae), pitää lepopäiwää, olla

jouten, lewätä, male feriatos Troas falleret (ajan ajattomalla juhlailewat, juhlia wiettäwät), run.

feritas, ātis, *f.* (ferus), williys, willi luonto, metsällisyys, kesyttömyys, asuttomuus, raakuus.

fermē, *Adv.* (fere), lähes, waiheilla, melkein, milt'ei, likimain, likipitäin, enimitten, parhaasta päästä, umpi-arwolta, umpimäärin. 2) perin, aiwan, juuri; eritt. *a)* kieltosanain kera: ei juuri, ei pialta, ei hopussa, ei paljon. *b)* melkein aina, tawallisesti, aimostaan, yleiseen.

fermento, I, (seur.), nostuttaa, pöhistyttää, käyttää, hapattaa, esim. taikina; *Pass.* nosta, pöhistyä jne.

fermentum, i, *n.* (alkp. fervimentum, ferveo), nostin, käytin, hapatin, keritys; jsta werr. käynyt ohrajuoma, olu.

fero, tuli, lātum, ferre, kantaa, tuoda, wiedä, arma ferre posse (olla asekykyinen); quem ex proelio; huc vina et unguenta, run.; faces in Capitolium (s. o. sytyttää Kapitoli tuleen); lecticā latus per oppidum est; sanalask.: ferre quem in oculis l. yks. oculis, pitää kun silmänsä terää, äärettömästi rakastaa; eritt. *a)* panna liikkeelle l. käytäyttää jhnkin päin, wars. pikaisesti kantaa, wiedä, saattaa, kuljettaa, ajaa, coelo manus, ja myös muutoin: nostaa, ylentää, run.; signa, panna liikkeelle sotaliput, s. o. saada matkalle, lähteä liikkeelle, marssia, jsta myös: signa f. in hostem (astua wastaan, kimppuun); arma f. contra, adversus ja in quem, sotia, taistella, lähteä taistelolle jkta wastaan; pedem, gradus (s. o. käydä, askeltaa, mennä), run.; gressus in castra, suunnata, kääntää, ohjata, ja samoin: iter per mare, run.; *abs.:* quo ventus ferebat (ajeli, kannatteli), ja ad portum f., wetää, johdattaa, tiestä puh.; jsta se ferre l. *Pass.* ferri, nopiasti, rutosti liikkua, kulkea, tulla, mennä, rientää, samota, kiitää, lentää, wiiletellä, täyttää, painaa, laskea j. m. s., se obviam cui; captivo in auro se (käydä puettuna), run.; ad quem ferri; aliique aliam in partem ferebantur (syöksähtiwät, kytäisiwät tiehensä, piittiwät pakoon); saltu supra venabula ferri (hypätä poukahtaa), run.; in hostes, in arma, run.; tenui penna (liihätellä), run.; vitis ad terram fertur, putoaa, lankeaa, waipuu, painuu; in eam (*sc.* tellurem) feruntur omnia pondera; Rhenus citatus fertur, wierii, juoksee; equo ferri (ajaa siwauttaa, ajaa karauttaa), mons fertur in abruptum (kierii sywänteesen), classis fertur (purjehtii tietänsä), run. *b)* wäkiwallalla, ryöstäin kantaa pois, tiehensä, wiedä pois, ottaa l. siepata pois, Pergama, run.; postquam te fata tulerunt, temmata pois, run.; usein: ferre et agere, k. agere. *c)* tuottaa, tehdä, kaswaa hedelmää, fruges. *d)* kantaa kohtua, olla kohtuisena, tiineenä, ventrem (s. o. kantaa lasta, olla kohdulla, kuormillisena, raskaana). *e)* kantaa l. tuoda esiin, antaa lahjaksi, uhriksi, sacra divis, liba Baccho, crinem Diti, uhrata, pyhittää, run.; suprema cineri (osottaa jkille wiimeinen kunnia), run.; jsta myös: f. tributum cui, tehdä, maksaa. *f)* saada, saawuttaa, tawata, periä, käsittää jtakin woitoksi, palkaksi, omaksi j. m. s., fructus ex republica; partem praedae a quo. 2) kuw. ylim. kantaa, wiedä, tuoda, tuottaa, saattaa j. m. s., quae vetustatem ferunt (joilla on ikää, jotka owat wanhaksi ehtineet, wiinoista puh.); nomen cujus; alienam personam (osotella toisen oloa, liikkua walhe- l. tekohahmossa); auxilium, opem, subsidium cui (tehdä apua jkille, tulla jkn apuun, auttaa jkta); conditionem cui, esitellä, asettaa l. panna eteen, tarjota; complexum cui (aikoa syleillä jkta); fidem operi (s. o. uskoa), finem laborum (s. o. lakauttaa, tauottaa waiwat), run.; vim (uhata, tehdä, koettaa), run.; perniciem, aikaansaattaa; eritt. *a)* wiedä, saattaa, ajaa, ylentää, koroittaa, suurentaa, quod eo, quo intendas, ferat (johdattaa); quem in coelum; quem ja quid laudibus (s. o. kehua, kiittää, ylistää); quid supra quam fieri potest; in majus vero res (kohottaa asiat todellista suuremmiksi); *Pass.:* omni

[illegible] ferri ad quid (tarkoittaa haluta ajatuksensa jhnkin); avaritiä ferri, miettyä, wiehätettää, riehua; [illegible] magno sonituque ferri (wieriä ääellisen, puheliaisuudesta puh.). *b)* matkoihinsa, hävittää, omnia fert aetas, run. *c)* synnyttää, tuottaa, haec aetas prima oratorem tulit. *d)* saada, saavuttaa, primas (olla etusijaresssa); victoriam ex quo; responsum a quo; repulsam (a populo); centuriam, tribus (s. o. niitten äänet l. huudot); laudem; impune quid, rankaisematta päästä; ne id quidem ab Turno tulisse tacitum (s. o. ei tuonkaan suhteen Turnus ollut waiennunna). *e)* kantaa, kannattaa, kestää, kärsiä, sietää, sallia, quid, quem, esim. jugum, impetum, vultum, laborem, injurias, contumaciam, optimates; modice ac sapienter quid; aegre, moleste, graviter, indigne quid, panna l. ottaa pahaksensa, ottaa mielensä pahaksi, pahaksua, olla pahoilla mielin j. m. s.; quid aequo l. iniquo animo; *acc. c. inf.* *f)* asettaa nähtäwäksi, ilmoittaa, näyttää, dolorem, laetitiam; obscure, clam quid (pitää salaisa); jsta prae se f., näyttää, quid l. *acc. c. inf.* *g)* kantaa l. juoksuttaa ympäri (puhetta), pitää suusa l. puheena, lewittää, tehdä tunnetuksi, ilmoittaa, jutella, ladella, lausua j. m. s., quid omnibus sermonibus; jsta ferunt, fertur, feruntur *etc.*, juttelewat, hokewat, puhutaan, sanotaan, kerrotaan, huetaan, kuuluu, Xenocratem ferunt respondisse; qui dixisse fertur; sicut fertur; ja myös: sanoa olewan, sanoa iksikin, hokea l. tehdä iksikin, kehua, mainita, quem inventorem artium; cujus scripta quaedam feruntur. *h)* julkisisa ja laillisisa menoisa: f. suffragium l. sententiam, ilmoittaa l. laatia äänensä, mielensä, antaa äänensä l. huutonsa, äntää, de quo l. qua re; — f. legem (privilegium, rogationem) ad populum l. *abs.*, esitellä, ehdoitella, panna ehdolle, de quo privilegium ferre, ut - -; ad populum ferre, ut - -; ut ferret ad plebem, vellentne de ea re quaeri; nihil de judicio ferebat; — f. judicem, päällekantajasta puh., ehdoitella tuomari, quem judicem cui (jku tuomariksi); jsta ylim.: judicem cui, haastaa jku oikeuteen, kantaa jkn päälle. *i)* panna l. kirjoittaa kirjaan, tilikirjaan, l. accipio ja expendo. *j)* tuoda myötänsä, waatia, määrätä, sallia, suwaita, ut aetas illa fert (niinkun tuon iän on tapana); si vestra voluntas feret; ut mea fert opinio (s. o. minun mielestäni, minun luullakseni); quid res, quid causa, quid tempus ferat, perspicies; natura fert, ut - -; jsta animus fert, mieleni tekee, minun on halu, *inf.* fera, run.

ferōcia, ae, *f.* (ferox), tuimuus, tuima urheus, raju rohkeus, juvenum (rajuluontoisuus, rotewuus); animi; eritt. huimuus, hillittömyys, ynseys, jyrkkys.

ferōcitas, ātis, *f.* (ferox), tuima urheus, raju uljuus, ankara rohkeus, animi; eritt. huimuus, hillittömyys, puoletomuus, yllapäisyys, röyhkeys.

ferōciter, *Adv.* urhiasti, uljaasti, reimakkaasti, sydämmikkäästi; eritt. tuimasti, röyhkiästi, yllapäisesti.

ferōculus, 3, (ferox), rajullainen.

Ferōnia, ae, *f.* eräs muinoisitalialainen jumalatar, kaswuin ja wapauttuin orjain suojeliatar, jonka päätemppeli Kapenan lähellä Etruriassa.

ferox, ocis, (ferus, fero), raju, ankara, s. o. *a)* urhokas, uljas, rohkia, reimakas, rotewa, sotaisa, tuima, juvenis; gens, civitas; animus; naturä; ad bellandum. *b)* huima, ubkamielinen, röyhkiä, ynsiä, yllapainen, puoletoin, wallatoin, hillitöin, elephantus; bellum, Mars, fauhia, run.; aetas animusque; secundis rebus; viribus suis, woimiinsa haastawainen.

ferrāmentum, i, *n.* (ferrum), rautakalu, rautakapine l. -asc, esim. sirppi, kuokka, kirwes j. m. s.

ferrārius, 3, (ferrum), rautaa koskewa, rauta-, officina (paja); *subst.* ferraria, ae, *f.* (*sc.* fodina), rautakaiwamo.

ferrātus, 3, (ferrum), raudoitettu, raudalla warustettu, rautaan rakettu, rautainen, hasta; calx, orbes, sudes, postes, run.; agmina (s. o. aseelliset, haarniskoitut), run.

ferreus, 3, (ferrum), rautainen, raudaſta, rauta-, clavus, hamus, talea; run.: ager (rauta-aſeinen); kuw. *a)* luja, wahwa, tyrmiä, jäykkä, jämiä, keſtäwä, pyſywä, järkkymätöin, ferrei prope corporis animique; vox, run.; somnus (ſ. o. kuolema), sors (raſittawa), decretum (muuttumatoin), run. *b)* kowa, tunnotoin, armotoin, tylp, julma, ferreus essem; scriptor (karkialauſeinen), run.; os (häwytöin).

ferrūgineus, 3, (ſeur.), raudanruoſteen karwainen, tummankarwainen, tummanwiheriäinen, tumma, tymperä, cymba (Charonin), hyacinthus (tummanſininen), run.

ferrūgo, inis, *f.* (ſeur.), raudanruoſte; werr. raudanruoſteen karwa, tumman l. ſinerwänwihriä wäri, tumma wäri, tymperä karwa, Ibera, peregrina, ſ. o. purpura, run.

ferrum, i, *n.* rauta; run. uſein jäykkyyden, kowuuden, tunnottomuuden kuwana, jöta myös rautaiſeſta aikakaudeſta puh. *b)* werr. rautakalu, rautakapine, rauta-aſe, eſim. kirweſ, auranterä, weitſi, heittokeihäs l. peitſi, nuoli, nuolenkärki, piirtorauta, hiuskäherrin; critt. miekka, ferro tollere quem; cum ferro invadere in quem; ferro interire; huic urbi ferro ignique minitantur, tuli ja miekka; jöta myös: aſewoima, aſekaſi, ſota, taiſtelo, ferro decernere j. m. ſ.

fertilis, e, (fero), hedelmää tekewä, hedelmällinen, wiljainen, ſatoiſa, tuloiſa, annikas, karttuiſa, ager, regio, loca; seges; *gen.* kera, eſim. fructuum, hominum frugumque (hedelmiſtä jne. runſas); run.: f. juvencis (ſ. o. härillä wiljelemiſeſtä); kuw.: pectus, run. 2) *act.* hedelmöittäwä, dea (ſ. o. Ceres), run.

fertilitas, ātis, *f.* (ed.), hedelmällisyys, wiljawuus, ſatoiſuus, antoiſuus, agrorum, loci; barbara (ſiltiäwäiſyys), run.

fertus, 3, (fero), runſas, hedelmällinen.

ferula, ae, *f.* eräs korkia, ytewawarſinen kaswi, wirpipenſas; jöta wirpi, warpu, witſa, raippa, lasten ja orjain kurittamiſeksi ja muutkſikin tarpeekſi.

ferus, 3, willi, keſytöin, metſällinen, metſän, wiljelemätöin, belua, bestia; fructus, itſanainen, run.; mons, silva, kolkka, jylhä, run.; jöta *subst.* ferus, i, *m.* willi-eläin, run.; taw. fera, ae, *f.* willi-eläin, metſän-eläin, metſinkäinen, peto, keſytöin eläin. *b)* kuw. willinomainen, aſutoin, raaka, törkiä, ſiistymätöin, ſiwiſtymätöin, tunnotoin, tuima, kowa, julma, tawatoin, hirmuinen, gens, homo; vita, animus, mores; hiems, diluvies y. m., run.

fervē-facio, fēci, factum, III, (ferveo), kiehuttaa, wariſtaa, kuumentaa, tuliſtaa.

fervens, tis, *PA.* kiehuwa, wari, tulikuuma, tulinen, hehkuwa, polttawa, aqua, glans; vulnus (lämmin, wielä huuruwa), torrens, stagnum (kuohuwa, tyrskywä), run. *b)* kuw. tulinen, kiiwas, pikainen, kuohuwa, animus.

ferventer, *Adv.* tuimaſti, kiiwaaſti, ankaraſti, loqui; concerpere quem.

ferveo, ferbui, II, ja run. fervo, fervi III, kiehua, kuohua, olla tulikuuma; run. werr. *a)* kowin liikkua, tyrskyä, omnia videbis fervere. *b)* kiehua, kuohua, kihiſtä, wiliſtä, wilskua, häälyä, hyöriä j. m. ſ., opere semita fervet; examina fervent de bove. 2) kuw. hehkua, palaa, kuohua, riehua, rajuta, avaritiä; opus fervet (ſ. o. jäykkien, pyörien tehdään työtä), run.

fervesco, ere, (ed.), kiehauntua, hehkauntua.

fervidus, 3, (fervor), tulikuuma, tulinen, wari, polttawa, palawa, hehkuwa, kiehuwa, kuohuwa, pars mundi; aestus, aequor y. m., run. *b)* kuw. hehkuwa, tulinen, kuohuwa, riehuwa, innokas, ankara, kiiwas, kiihkiä, tuima, pikainen, animus, ingenium, oratio, genus dicendi; ingenio, run.; juvenis, run.; puer (*i. e.* Cupido), run.

fervo, ſ. ferveo.

fervor, ōris, *m.* (ferveo), tulikuumuus, kuume, palawuus, polte, hehku, kiehunta, kuohunta, mundi; oceani; run.: medii fervores (ſydänpäiwän helle). *b)* kuw. kuohunta, riehunta, tuli, into, hehku, kiiwaus, animi, mentis, aetatis; maris (lewottomuus, turwattomuus).

Fescennia, ae, *f.* Etrurian kpgeita Ti-

berin warrella; jöta **Fescennīnus**, 3, feſcennialainen, acies, run.; eritt.: verſus Fescennini, laji pila- ja ilkkupuheiſia lauluja, Feſcenniasta alkuperää.

fessus, 3, (fatis, fatigo, fatisco), woipunut, wäſynyt, uupunut, raanaunut, rajauntunut, lamaunut, pintynyt, kuuntunut, hiuennut, raukia, hermotoin, woimatoin, wäetöin, heikko, de via; inedia fluctibusque, populationibus, plorando ỳ. m.; run. *gen.* kera, eſim. rerum (tapaukſista, kommelukſista woipunut); werr.: corpus; artus corporis (nääntynyt, kipiä), run.; run.: naves (mädänneet); jöta res feſſae (polot, hätätila), run.

festīnanter, *Adv.* hätäiſesti, hopuſti, kiiruuſti, rientäin, ſamoten, joutuin, kerkiään.

festīnātio, ōnis, *f.* (feur.), hätiminen, hätä, hoppu, kiiru, riento, joutu, pikaiſuus; jöta myös: halu, jolla ken työhönſä rientää.

festīno, 1, (fero), hättä, tehdä hoppua, olla kiiruiſſaan, kiiruhtaa, rientää, kiitää, ſamota, ad portas; ad singulare factum festinat oratio; festina lente (hihdä hiljain). 2) *trans.* hoputtaa, kiiruhtaa, riennyttää, jouduttaa, joutuin toimittaa, quid; nec virgines feſtinantur (ſ. o. ei naiteta aikaiſin); uſein *inf.* kera, eſim. abire (hätiä lähtemään, kiiruhtaa lähtöänſä).

festīnus, 3, (ed.), hätäinen, hoppuinen, kiiruiſa, joutuiſa, kerkiä.

festīve, *Adv.* ſomaſti, näpiäſti, ſiewäſti, lyſtilliſeſti, ſukkelaſti.

festīvitas, ātis, *f.* (feur.), juhlariemu, ilo; werr. puheeſta puh.: lyſtilliſyys, leikilliſyys, iloinen pilapuheiſuus l. ſukkelapuheiſuus, *plur.* leikkipuheet, älyleikkilöt.

festīvus, 3, (feur.), alkp. juhlallinen; jöta riemullinen, iloinen; werr. *a)* ſuloinen, ſoria, ſoma, ſiiſtikäs, näpiä, ſiewä, ſiro, ſukkewa, copia librorum; puer. *b)* lyſtillinen, leikillinen, pilallinen, ſiewä, ſukkela, sermo, oratio, poema.

festus, 3, pyhitetty, juhlallinen, juhla-, dies; frons, chorus, run.; run. *subst.* festum, i, *n.* juhla, juhlapäiwä, juhlateria.

fētiāles, ium, *m.* eräs romal. papiskunta, joka tehdyt liitot kiinnitti ja ennen ſodanjuliſtuſta waati waltionſa puoleſta wihollifelta hywityſtä; jöta **fētiālis**, e, Fetialeja l. liittopappeja koſkewa, fetialillinen, Fetialein, jus, ceremoniae; legatus (ſ. o. Fetialipappi).

fētūra, ae, *f.* (feur.), ſynnyttäminen, kantaminen, poikiminen; jöta *concr.* ſikiöt, pojat, ſikiöstö, poikue.

fētus, us, *m.* (runko feo, jöſta myös fecundus, femina ỳ. m.), ſynnyttäminen, kantaminen, poikiminen, labor (bestiarum) in fetu; werr. kaſwuiſta puh.: hedelmän kaſwaminen l. tekeminen, kaſwinwoima, terrae (hedelmälliſyys). 2) *concr.* kohdun hedelmä, ſikiö, erä, tuoma, kantamoinen, pojat, penikat, poikue, ſikiöstö, fetus procreare; suis (porſas), ovium (karitſa, wuona), cervae (hirwenwaſikka) j. m. ſ., run. *b)* werr. kaſwuiſta puh.: hedelmä, kantamoinen, fetus edere (erät, pellosta puh.); arborei, croceus, run.; nucis (nuori pähkinäpuu), run. *c)* kuw. kaſwanto, menestyš, oratorum; animi (hedelmä).

fētus, 3, (runko feo, jöſta fecundus, femina, felix ỳ. m.), alkp. hedelmöitetty, jöta kuormillinen, tiine, kantawa, pecus, vulpes, run. *b)* werr. hedelmällinen, wiljawa, terra feta frugibus, hedelmiä tekewä l. kaſwawa; run. ylim. jllakin täytetty, jtakin täynnä, armis, austris. 2) kantanut, poikinut, penikoinnut, vacca, lupa, ursa, run.

fibra, ae, *f.* ſäije, ſyy kaſwuiſſa, ſiſälykſiſſä ỳ. m.; werr. ylim. ſiſällykſet, ſiſukſet, run.

Fibrēnus, i, *m.* Latiumin jokiloita.

fībula, ae, *f.* (alkp. figibula, figo), mikin liitin l. kiinnitin, eſim. neula, hakanen, ſolki, naſta, pankku, malju, ſinkilä j. m. ſ.

Ficāna, ae, *f.* Latiumin kpgeita.

fīcte, *Adv.* walheenomaiſeſti, muodokſi, näön tähden.

fictilis, e, (fingo), ſawinen, ſawi-, vasa, figurae; *subst.* fictile, is, *n.* ſawi-aſtia.

fictio, ōnis, *f.* (fingo), kuwaaminen, kuwauš, muodoſtus.

fictor, ōris, *m.* (fingo), kuwaaja, kuwa-

ſeppä, kuwaweistäjä; eritt. uhrikakkain leipoja. *b)* kuw. miettijä, walhetten niwoja, fandi (pettäwän puheen osaaja), run.

fictrix, īcis, *f.* (ed.), kuwaajatar, materiae.

fictus, 3, *PA.* mietitty, formesta imetty, umpiaiſesta tehty, walheteltu, walheellinen; werr. teeskeliäs, kawala; *subst.* fictum, i, *n.* walhe, petos, run.

Ficulea, ae, *f.* Sabinilaisten kpgeita; jöta **Ficulensis**, e, ficulealainen, *subst.* Fīculense, is, *n.* Ficulean läheinen maakartano, ja Fīculenses, ium, *m.* Ficulealaiſet.

ficulneus ja **ficulnus**, 3, (ficula, wähäinen wiikuna, ficus), wiikunapuinen, wiikuna-.

ficus, i ja us, *f.* wiikunapuu; werr. wiikunapuun hedelmä, wiikuna, run.: ficus prima (ſ. o. ſykſyn alku).

fidēlia, ae, *f.* ſawi-aästia; eritt. filaus- l. ſiwallus-aätia, jöta ſanalask.: duo parietes de eadem f. dealbare (ſ. o. yhdeſſä tieſſä ajaa kakſi aſiaa).

fidēlis, e, (fides), uskollinen, wilpitöin, rehellinen, ykſiwakainen, wakawa, uskottawa, luotettawa, amicus, socius; consilium, opera; *dat.* kera; wäliſti in *acc.* kera, eſim. animo fideli in dominum; *subst.* fidelis, is, *m.* uskotuinen, uskottu. *b)* werr. luotettawa, wakawa, wankka, turwallinen, luja, keſtäwä, pitäwä, navis; lorica, run.

fidēlitas, ātis, *f.* (ed.), uskolliſuus, wilpittömyys, rehelliſyys.

fidēliter, *Adv.* uskolliſesti, wilpittömäſti, rehelliſeſti, wakawaſti, luotettawaſti, ja myös: turwalliſeſti.

Fidēnae, arum, ja -a, ae, *f.* eräs Latiumin kpki Tiberin warrella; jöta **Fidēnas**, ātis, fidenalainen, *subst.* Fidēnātes, ium, *m.* Fidenalaiſet.

fidens, tis, *PA.* uskalias, rohkia, urhia, pelotoin, turwallinen, ſydämmikäs, qui fortis est, idem est fidens; animus (uskallus); *gen.* kera: animi (rohkialla mielin), run.

fidenter, *Adv.* uskaliaaſti, turwalliſeſti, rohkiaſti.

fidentia, ae, *f.* (fidens), uskallus, turwalliſuus, omaluotto, luottamus.

Fidentia, ae, *f.* Gallia Cisalpinan kpgeita.

fides, ei, *f.* (fido), uskomus, usko, uskallus, luottamus, fidem habere cui ja cui rei (panna usko l. luottamus jhn, jhnkin, uskoa jtta, jtakin, luottaa jhn, jhnkin); res habuit fidem (aſiaa uskottiin), run.; fidem facere, ſynnyttää l. tuottaa uskoa, luottamusta, ſaada uskomaan, wakuuttaa, *abs.* t. *acc. c. inf.*; fidem tribuere l. adjungere cui rei (uskoa jtakin); fidem afferre orationi; fidem abrogare cui ja cui rei; fidem ferre operi, run.; eritt. luottamus, hywä nimi, krediti, eſim. taha-aſioiſſa, angusta (ſupiſtunut); f. concidit, sublata est; pecuniam sua fide sumere mutuam; res ja f. yhdeſſä, omaiſuus ja luottamus, talo ja tawara, etu ja elämä; run.: segetis (ſato, erä); jöta werr. *a)* luotettawaiſuus, wakawuus, uskolliſuus, wilpittömyys, omatuntoiſuus, kunnialliſuus, rehelliſyys, egregia, spectata, cognita, sincera, antiqua; fides Aeduorum erga populum Rom.; fidem praestare, laedere, quaerere, experiri; in fide esse, manere (olla, pyſyä uskolliſena); fidem reportare (ſ. o. warma tieto l. ſanoma), run.; eritt.: f. bona, totinen tahto, ex fide bona l. bona fide, omatuntoiſeſti, wilpittömäſti, kunnian takeilla; f. mala, petolliſuus, petos. *b)* (wakuuttawa) ſana, wakaus, wakuutus, takaus, puhe, lupaus, fidem dare cui, servare, conservare, exsolvere, mutare, fallere, violare, prodere j. m. ſ.; fide confirmare (walalla wahwiſtaa); fidem facere cui jurejurando (antaa walallinen wakuutus); fidem dare et accipere (tehdä ja ſaada wakaamus); fidem et jusjurandum inter se dare (keskenänſä waihettaa walallinen wakuutus); jöta ſuojeluksen l. turwan lupaus, ja ſiitä ylim. ſuojelus, warjelus, ſuoja, turwa, haltu, huoma, hoimi, apu, fidem publicam cui dare, luwata julkinen ſuojelus l. turwa; fidem postulare, accipere, interponere; conferro se in fidem cujus, fidem cujus sequi (mennä l. jättäytä jkn turwiin); tradere se in fidem cujus, tr. quem fidei cujus; in fidem atque potestatem cujus venire l. se permittere,

heittäytä jkn turwan ja wallan alaiſeksi; in fidem recipere (ottää turwiinſa); fidem cujus orare atque obsecrare; deūm atque hominum fidem implorare; eritt.: pro deorum (deūm) atque hominum (hominumque) fidem! jumalain ja ihmiſten awun kautta! jumalat ja ihmiſet auttakoon! totiſesti! *c)* luotettawaiſuus, taattawaiſuus, uskottawaiſuus, wakuus, warmuus, todenperäiſyys, totuus, fidem tabularum resignare; jätä warma todiſtus, todiſtin, manifesta; criminum; in ja ad fidem cujus rei; t. täytöſſeen l. toteen käynti, toteutuminen, promissa, rum.; fidem exhibere, rum. 2) uskolliſuus l. rehelliſyys jumalattarena.

fides, is, taw. *plur.* fides, ium, *f.* ſuolikieli, kieli, äännin; jästa werr. kieliſoitin (eritt. kithara, lyra), ja myös: kieliſoitanto, canere, discere, docere fidibus.

fidicen, inis, *m.* (fides-cano), kitharanſoittaja; run. werr. laulurunoilia, lyrae.

fidicula, ae, taw. *plur.* fidiculae, arum, *f.* (fides), wähäinen kieliſoitin l. kithara.

Fidius, ii, *m.* (fides), Jupiterin liikanimiä, taw. medius fidius, mediusfidius, jumal' auta! tottakoon! toden totta! totiſesti!

fido, fīsus sum, III, uskaltaa, luottaa, nojata, turwata, panna turwanſa jhnkin, uskoa, olla warma, *dat.* ja *abl.* kera, eſim. sibi, suis rebus; victoriā; exercitu egregio, Marte, animo et viribus; *acc. c. inf.*; run. *inf.* kera: pugnam committere (ſ. o. uskaltaa, tohtia).

fidūcia, ae, *f.* (ed.), warma uskomus l. usko, uskalluš, luottamuš, turwa, cujus, loci, rerum suarum, salutis (jkhn, paikkaan jne.); humanis quae sit f. rebus (kuinka paljon lienee ihmiſelliſiin luottamista), run.; eritt. omaluotto, turwalliſuus, rohkeus, urheus, fiduciae plenus; fiduciam cui afferre t. augere. *b)* werr. omaiſuuden jättäminen jkn haltuun kunnian takeilla, myynminen (takaiſin ſaannin ehdolla), ratio l. formula fiduciae l. ỹkſ. f.; judicium fiduciae (uskotun omaiſuuden pidättämiſestä); ja myös ỹlim. uskottu omaiſuus, pantti, waſtike, fiduciam accipere.

fidūciārius, 3, (ed.), wäli-ajakſi jkn haltuun jätetty, takaiſin annettawa; werr. uskottu, opera (uskomawirka).

fidus, 3, (fido), uskollinen, wilpitöin, rehellinen, uskottawa, luotettawa, taattawa, wakawa, wankka, luja, warma, amicus, uxor; animus, pax, annonae subsidium; statio male fida carinis, turwallinen, rum.; quem fidissimum sibi facere; *gen.* kera: tui (ſinua kohtaan), run.

fīgo, fixi, fixum, III, liittää, kiinnittää, tartuttaa, istuttaa, ſiſälle l. jhnkin lyödä, iskeä, painaa, pistää j. m. ſ., mucrones in cive; crucem (pystyttää maahan, rakentaa); tabulam, legem (naulata julkiſesti luettawakſi l. tutkittawakſi, lyödä julki l. julkiſalle, julkaista, julkiſuuttaa); arma in parietibus, scuta sublime j. m. ſ., ripustaa; dona Laurenti divo (wihkiä, pyhittää), run.; virus in venas (purkata), run.; telum, hastile, jaculum j. m. ſ., nakata, paiskata, työntää, ſyſätä, liwittää, run.; fixam refert sagittam, ſattunut, tarttunut, run.; oscula (laskea, huulille painaa), vestigia (astua askelia, askeltaa), vultus l. oculos in virgine, oculos solo, terrā (tähtää, iskeä, luoda ſilmät neitſyn puoleen, neitſyyn, maahan), run. *b)* werr. pistää lapi, puhki, ſyöstä, furwaista, laskea, ampua läpi, puhki, puhkaista, panna kengeltä, quem telo, pectus, columbam, cervos ỹ. m., run. 2) kuw. kiinnittää, pyſyttää, mentem in qua re (tarkoittaa jhnkin); beneficium trabali clavo; dicta animis (lujasti painaa mieleen), modum nequitiae (panna määrä, ſ. o. tauottaa), run. *b)* puheellanſa pistellä, moittia, laitella, quem maledictis; adversarios.

figulus, i, *m.* (fingo), ſawenwalaja.

figūra, ae, *f.* (fingo), hahmo, haamu, muodostuma, muoto, kuwa, hominis, humana; cervi, navium; run. fuolleitten haamu, aawe, haamukuwa. 2) kuw. hahmo, muoto, luonto, laatu, quasi forma figuraque dicendi (puhe-

liaiſuuden hahmo, juuri- l. perikuwa); orationis, negotii. *b)* puhe- l. lauſemuodoſtelmaſ, -ſowitelmaſ, -ſiewiſtelmäſ.

figūro, I, (ed.), haamuta, muodoſtaa, kuwata, mundum; kuw. luonnutella, ſiewentää, harjottaa, os pueri, run.

fīlia, ae, *f.* *[dat.* ja *abl. plur.* **filiabus** ja **filiis]**, (filius), tytär, tyttölapſi, f. virgo (naimatoin tytär); run. ylim. naiſpuolinen ſikiö, weſa ſ. m. ſ.

filiōlus, 3, (filix), ſanajaloilla l. ſanajalkain kuwilla koritettu, härkylöitty, patera.

fīliola, ae, *f.* (filia), tyttäryt; werr. naismaiſeſta ihmiſeſtä puh.: duce filiolā Curionis *(i. e.* C. Curione C. F.).

fīliolus, i, *m.* (ſeur.), poiut, poikanen.

fīlius, ii, *m.* poika, poikalapſi; werr.: terrae (ſ. o. outo, halpa ihminen); f. fortunae (onnen kantamoinen), run.

filix, icis, *f.* ſanajalka, härkylä.

fīlum, i, *n.* lanka, ſiima; eritt. papin pääripa l. pääſide, papinſide l. -päähine (alky. Flamen papin lakin yliоſan ympäri kierretty willalanka); run.: lyrae (jänne, kieli); ſanalask.: tenui pendēre filo (rippua hienoſſa langaſſa, olla waaran lieppeellä). *b)* werr. elämänlanka, jota Cſattaret kehrääwät, taw. *plur.*, atra trium sororum, run.; jōta extrema fila legere (kehrätä wiimeiſtä lankaa), run. 2) kuw. puheen- l. haaſtelonparſi, -muoto, -laatu, lauſekeino, laji, crassum, uberius, tenue; aliud quoddam f. orationis tuae (järin ainehikkaampi l. runſaſmietteiſempi on ſinun puheeſi).

fimbria, ae, *f.* taw. *plur.* fimbriae, hepſut, heltut, riippeet; werr.: cincinnorum (kiharat pää).

Fimbria, ae, *m.* gens Flavia:n liikanimiä.

fimus, i, *m.* lanta, höyſtö, tade, ſonta; run. rapa, roju, lika.

findo, fidi, fissum, III, halkaiſta, halkeilla, lyödä l. laskea halki, jakaa, laikkoa, lohkoa, piröstoa, pilkota, oſia, terram rostris, agros sarculo, statuas, run.; viam cuneis in solidum (halkaiſten awata), run.; inane (nim. alis), aëra, wiillellä, ſ. o. wiiletellä l. lentää halki, nebulas, rientää puhki, run.; jōta *Pass.* findi, jakauntua, jo'iſta puh., ja myös: halješta, pakahtua. *b)* kuw. jakaa, harw., mensem Aprilem, run.

fingo, finxi, fictum, III, kuwata, haamuta, muodoſtaa, ſueta, rakentaa, ſepittää, ſuorittaa, laatia, tehdä, quae (vis) finxerit hominem; corpus (luoda); nidos, favos; faciem, vultum, sonum; pecora prona; e cera (tehdä l. walaa wahakuwia); quid in ceris; quem ex argilla et luto; Alexander a Lysippo fingi volebat; ars fingendi (kuwaweiſton taide); ficta imago (kuwapatſas); — kuw.: natura fingit homines, kuwata; mentem ac voluntates, muodoſtaa; animos; se ad cujus arbitrium, luonnutella, muata, ſäädyttellä; se ex qua re (käyttäitä, menetellä jnkin mukaan); vitam subito flecti fingique posse (muodoſtua); vocem, orationem; carmina, versus (ſepitellä), run.; fortunam (walmiſtaa); quem magnum hominem (luoda ſuureкſi); quem miserum, nobilem y. m., run.; eritt. *a)* mieleſſä t. puheeſſa kuwailla, ajatella, päättää olewaкſi, otakſia, aſettaa eteen, laatia eteen, haamuta, animo, animis, cogitatione quid l. ykſ. f.; ex sua natura ceteros (ſ. o. tuomita, arwoſtella); amicitias; oratorem (kuwata, haamuta, ſuunnitella); finge, aliquem nunc fieri sapientem, ajattele jonkun käywän wiiſaaкſi, otaкſi l. annappaſ joku käy wiiſaaкſi; ne finge (älä luulekaan), run. *b)* miettiä, päästänſä ſynnyttää l. ſueta, imeä formeſta, puhua umpiaiſeſta, niwoa l. panna kokoon, onkia, walhetella, novas sibi religiones; crimina in quem; primo fingere alia (tehdä kaikenlaiſia kierteitä l. koukkuja); se pavidum (tehdä itſenſä, olla olewinaan), run.; *acc. c. inf.* 2) laittaa laadulleen, ſuorittaa, ſiistiä, ſiiwota, kauniſtaa, se, crinem, run.; corpora linguā (nuolla puhtaakſi), run.; vitem putando, run.; manus aegras manibus (koſketella), run.; werr.: vultum, teeſkellen muuttaa kaſwantonſa, kantaa walhemuotoa, ja run. myös: rakenteleita lehko-, lempiäſilmäiſeкſi. *b)* kuw. ſiewentää, opettaa, opaſtaa, fingitur artibus, run.; ad

rectum (johdattaa), run.; equum (harjottaa), run.

finiens, tis, *m. PSbst.* taiwaanranja, reuna.

finio, IV, (seur.), rajoittaa, rajoilla määrätä, äärittää, sulkea, imperium populi Romani; signum animo; linguam dentibus; run.: cavernas (ummistaa). *b)* kuw. rajoittaa, supistaa, tyreyttää, masentaa, wähentää, cupiditates, libidinem muliebrem, modum cibi, censurae spatium temporis, imperium, potestatem. 2) ylim. tarkoin määrätä, tyydästi ilmaista l. selwittää, locum, tempus, diem, spatium temporis, latitudinem silvae; decem vades; f., ne - - (säättää). *b)* päättää, käyttää päähän, lasfea lopulle, panna loppuun, lakauttaa, tauottaa, lopettaa, bellum; dolores, metum, run.; errorem, vitam y. m.; *Pass.* päättyä, loppua, ut sententiae verbis finiantur; jsta eritt. tulla l. päästä puheen päähän, herjetä puhumasta, tauota, finierat Paean, run.

finis, is, *m.* [wäliści *f.*], raja, äări, loci, Ligurum, Campanus, Romanus; ad finem praesto esse; quem ad finem (kuinka kauas); run. kiistämön pää, perät, määräpää; *adv.:* fine l. fini, asti, saakka, pectoris (rintaan asti). Eritt. *b) plur.* rajat, ufein: alue, aluskunta, maa, fines terminare, proferre, propagare; Tolosatium, Bellovacorum; fines populari y. m.; run. laiwain asemasijat (mistä kiistalle lasketaan). 2) werr. ja kuw. raja, määrä, ingenii sui finibus quid describere; finem et modum transire. Eritt. *b)* loppu, päätös, pää, vitae, falsae infamiae; finem facere *gen.* ja harw. *dat.* kera, tehdä loppu jstakin, päättää, lakauttaa, tauottaa jtakin, esim. tyrannidis, injuriis; loquendi, disputandi (herjetä puhumasta jne.); ad finem venire (tulla päähän, aikoiseksi); ad finem adducere sermonem (perille); (usque) ad eum finem, sen werran, siksi; quem ad finem, mihin asti, kuinka kauan; sine fine, herkeämättä, run.; jsta myös: loppu, kuolema, finem cui dare, run. *c)* määrä, päämäärä, tarkoitus, domûs, consilii; jsta perimäinen, korkein, ylin, suurin, täydellisin, pää-, bonorum t. malorum, suurimmat l. ylimmät hywät t. pahat, suurin hywä t. paha; sperandi, dicendi (korkein toiwo, täydellisin puheliaisuus); honorum (korkein kunniawirka).

finite, *Adv.* wähämääräisesti, kohtuullisesti.

finitimus, 3, (finis), rajautuwa, äärityttywä (jhnkin), (jnkin) rajainen, äärreinen, wiereinen, ohellinen, läheinen, *dat.* kera t. *abs.*; bellum (lähikansain kera l. niitä wastaan); *subst.* finitimi, orum, *m.* rajakot, lähekkäät. *b)* kuw. lähinen, likinen, likisukuinen, *dat.* kera t. *abs.*

finitor, öris, *m.* (finio), rajamääräjä, maamittari.

finitus, 3, *PA.* lailleen päättywä, oikiapäätteinen, puhetaiteessa.

fio, factus sum, fieri, tehtää, laadittaa, suoritettaa, rakennettaa, walmistettaa, toimitettaa, carinae fiebant ex levi materia; ignis fit (sytytetään), opus fit (puuhataan), judicium fit (oikeutta pidetään); hi consules facti sunt, asetettiin, pantiin, walittiin Konsuleiksi. Eritt. *b)* uhrattaa, pro populo; diis. 2) tulla, syntyä, ilmauntua, koitua, nihil admirabilius fieri potest; clamor, proelium fit j. m. s., nosta, sytyä, alkaa. 3) tapahtua, quod multo fit aliter in Graecia; quid me *(abl.)*, mihi, de me fiet? (kuinka on minun käywä l. tapahtuwa, mitä minun tehdään, kuhunka joutunen?); si quid eo factum esset (jos paha mikä sattuisi l. yhtyisi häneen); ut fit l. ut fieri solet, kuten tawallisesti käypi, mikä on tawallinen; fieri potest, on mahdollista, suittaa, woipi, tohtii, saattaa, esim. potest fieri, ut iratus dixerit (on suittanut wihapäisfään sanoa); fieri non potest, quin - - (on wälttämätöintä, että - -); ita fit, ut - - (seuraa); quo factum est, ut - - (tuli); factum est ejus aequitate, ut - -; quo facto l. quibus factis (jonka jälkeen, sen perästä). 4) tulla jksikin, mennä, käydä, saada, kääntyä, muuttua, painua, wetäytä, tekeytä, päätyä, ruweta, päästä jksikin, ex pulcherrima respublica pessima facta est; alacrio-

rem fieri, rohkaistua. Critt. *b)* käydä jkn omaksi, omistua jklle, Thebae populi Romani factae sunt. *c)* arwattaa, pluris (pidettää suuremmassa arwossa, käydä enemmästä).

firmämen, inis, *n.* (firmo), kiinnitin, tuki, run.

firmämentum, i, *n.* (firmo), lujite, kiinnitin, wahwike, tuki; kuw.: rei publicae, imperii, stabilitatis y. m.; critt. puhetaiteessa: päätodistus.

Firmänus, 3, k. Firmum.

firme, *Adv.* lujasti, wakawasti, wankasti.

firmitas, ātis, *f.* (firmus), lujuus, kiinteys, wahwuus, tukewuus, pitäwäisyys, corporis, materiae. *b)* kuw. lujuus, wakawuus, wämmeys, kestäwäisyys, woima, sapientis, animi.

firmiter, *Adv.* kiintiästi, wahwasti, wakawasti, insistere (päästä tukewalle kannalle).

firmitūdo, inis, *f.* (firmus), lujuus, kiinteys, wahwuus, pitäwäisyys, operis. *b)* kuw. wakawuus, wämmeys, jämeys, wankka- l. lujamielisyys, woima, ahimi; minus habere firmitudinis.

firmo, I, (firmus), lujittaa, tukewuuttaa, wahwistaa, corpus labore; corpus cibo (koštuttaa, wirwoittaa); urbis moenia (kestäwäisekši rakentaa), run. 2) kuw. ylim. lujittaa, kiinnittää, wahwistaa, woimistaa, wäkeyttää, rem publicam, civitatem, pacem amicitiamque; locum munitionibus, turres praesidiis; multitudinem qua re (tukea); vocem, opes, imperium y. m.; firmata aetas (wakauntunut). Critt. *b)* rohkaista, uljastuttaa, urhoituttaa, quem. *c)* warmistaa uskolliseksi, civitates obsidibus. *d)* wahwistaa, toteuttaa, näyttää todeksi, wakuuttaa, quid jurejurando; quid ex qua re; *acc. c. inf.*

Firmum, i, *n.* eräs Piceniläisten kyki; jästa **Firmänus**, 3, tuota kykia koskewa, *subst.* Firmáni, orum, *m.* sen asukkaat.

firmus, 3, luja, kiintiä, häälymätöin, tukewa, pitäwä, wahwa, jämiä, nawia, woimallinen, robora, arbor y. m., run.; area (pettämätöin); vina (kauan säilywä), run.; corpus, vires; remiges. *b)* kuw. luja, wankka, wakawa, wämmiä, jämiä, jäykkä, kestäwä, pysywä, horjumatoin, järkähtämätöin, muuttumatoin, luotettawa, warma, tanakka, aimollinen, wäkewä, woimakas, amicus, socius, accusator, senatus; animus; amicitia; opinio, assensio; spes, jästa werr.: firmior candidatus (suurita toiwoisempi walintonsa suhteen); literae, warmatietoinen; in causa, in sententia; contra pericula, adversus famam; cohortes f. ad dimicandum, exercitus f. ad bellum, kelwollinen, kunnollinen, pätewä; praesidium, populus, civitas.

fiscella, ae, *f.* (fiscus), niwottu korinen l. kopsanen.

fiscina, ae, *f.* (feur.), niwottu kori, kopsa, wasu, esim. juustokehäkši.

fiscus, i, *m.* niwottu kori, wasu. Critt. *b)* rahakopsa, rahasäkki, -pussi; jästa waltiorahasto, waltiokassa.

fissilis, e, (findo), halkaistawa, huokiasti halkeiltu.

fissio, ōnis, *f.* (findo), halkaiseminen, halki wiiltäminen, glebarum.

fissum, i, *n.* (findo), halkio, malo, critt. maksassa (ennustustaitoa harjotettaissa).

fistūca, ae, *f.* rana, waajapahkuri, paalunuija, wäkikurikka.

fistula, ae, *f.* putki, critt. wesitorwi l. -kynä. 2) werr. ruoko- l. paimenpilli, -huilu. *b)* putki-ajos l. -haawa, putkenkaltainen paisuin.

fistulātor, ōris, *m.* (ed.), pillin-, huilunsoittaja, -puhaltaja.

fīsus, k. fido.

fixus, 3, *PA.* kiintiä, pysywä, liikkumatoin, muuttumatoin.

flābellum, i, *n.* (flabrum), wiuhka, löyhytin, liehutin; kuw.: seditionis.

flābilis, e, (flo), hengitettäwä, ilmankaltainen, ilmanluontoinen.

flābrum, i, *n.* (flo), puhaltaminen; run. *plur.* puhaltawat tuulet, tuulenpuuskat.

flaccео, ēre, (flaccus), olla lakastunut, olla herwotoin; kuw. olla lerppumainen, weltto, innotoin.

flaccesco, flaccui, III, (ed.), lakastua, pelehtyä, nuutua, nuiwistua, näiwettyä, weltostua; kuw. herwota, raueta, kuoleuntua, flaccescebat oratio.

flaccidus ja **flaccus**, 3, lakaſtunut, nuutunut, nuiwiſtunut, näiwettynyt, lerpullanſa olewa, weltto, herwotoin; jäſta flaccidus, kuw. raukia, woimatoin; flaccus, werr. luppakorwainen, lerppukorwainen.

Flaccus, i, *m.* romal. liikanimi, eſim. gens Valeria:ſſa ja Horatia:ſſa.

flagello, I, (ſeur.), ruoſkia, ſuomia, hutkia, hoſua, pieſtä, puida.

flagellum, i, *n.* (flagrum), ruoſka, piiſka; werr. heittokeihään nauha, nuori wiinawäänneliään weſa l. okſa, meripolyppin haarotin.

flăgitātio, ōnis, *f.* (flagito), kiihkiä waatiminen, puiſtaminen.

flăgitātor, ōris, *m.* (flagito), puiſtaja, waatija.

flăgitiōse, *Adv.* häpiälliſeſti, ilkiäſti.

flăgitiōsus, 3, (ſeur.), häpiällinen, rietas, ilkiä, pahantapainen, homo, vita, facinus, socordia y. m.; genus jocandi (riwo).

flăgitium, ii, *n.* (flagito, alkp. palawa l. tulinen kiihko, jäſta) häpiätyö, herjateko, häpiällinen työ, ilkiä l. rietas työ, häpiällinen erhetys, häpiällinen wäitös j. m. ſ., flagitiis se inquinare; flagitium concipere, suscipere, committere, admittere, facere y. m.; flagitia Democriti. *b)* werr. häpiä, epäkunnia, redire cum flagitio.

flăgito, I, (runko flag, jäſta flagro), innokkaaſti, kiihkiäſti, kiiwaaſti waatia, puiſtaa, tahtoa, pyytää, quid ja quem; quum stipendium ab legionibus flagitaretur (legiot ängerſiwät l. periwät palkkaanſa, käiwiwät kimppuun palkaſtaan); quid ja quem a quo; quem quid (jkltа jtkin); ut *conjunct.* kera; eritt. tahtoa tietää, crimen; werr.: quae tempus flagitat; quid studia a te flagitant.

flagrans, tis, *PA.* palawa, liekkiwä, loimuawa, hiiluwa, hiehkaawa, tulinen, kuuma, telum (ſ. o ukonnuoli), genae, oscula, run.; aestus; werr. hohtawa, wälkkywä, loiſtawa, clipeo, run. *b)* kuw. riehuwa, hehkuwa, innoſtunut, kiihtynyt, wirkiä, homo; cupiditas.

flagrantia, ae, *f.* (ſeur.), palaminen, hiilunta, hehku, oculorum.

flagro, I, (runko flag, jäſta flagito ja flagitium), ilmituleſſa liehua, palaa liputtaa, liekitä, loimotella, rehottaa, roihtia, ſuihkia, palaa, onerariae flagrantes. 2) kuw. riehua, palaa, hehkua, olla ſyttyneenä, tuliſtuneena, innoſtuneena, kiihtyneenä, studio, cupiditate, desiderio, amore, odio; bello flagrans Italia; vitia flagrant; studium cujusque ex aetate flagrat (ikää myöden remahtaa ilmiin); jäſta olla raſitettuna l. waiwattuna, infamiä; malo rumore (olla perin pahaſſa huudoſſa), run.

flăgrum, i, *n.* ruoſka, piiſka.

flāmen, inis, *m.* (alkp. flamen, flum), erityiſen, määrätyn Roman jumalan t. jumalattaren pappi (willaiſella päärivalla waruſtettu), eriſpappi, eſim. Jupiterin (fl. Dialis), Marſin (fl. Martialis), Quirinin (fl. Quirinalis) y. m.

flāmen, inis, *n.* (flo), puhaltaminen, puhallus, eritt. tuulen, tibiae (ſoitanto), run. 2) werr. tuuli.

flāminica, ae, *f.* (flamen), Flamen papin waimo.

Flāminīnus, i, *m.* gens Quintia:n liikanimiä, eſim. T. Quintius Fl., Makedonian kuninkaan Philippoon woittaja.

flāminius, 3, (flamen), Flamen pappia koskewa; *subst.* flaminium, ii, *n.* (*sc.* munus), Flamen papin wirka, eriſpapin wirka l. arwo.

Flāminius, 3, romal. ſukunimi, eſim. C. Fl. Nepos, jonka Hannibal Traſimenin äärellä woitti; jäſta Flaminius ja **Flāminiānus**, 3, flaminen, flaminianinen.

flamma, ae, *f.* (yhtä ſukua kun flagro), liekki, leimu, hohku, roihu, roſo, lieska, ſuihkiwa l. leiſkuwa tuli, ilmituli, ilmiwalkia, flammam concipere, comprehendere (remahtaa l. ſyttyä tuleen); flammam opprimere; polo fixae flammae, läikkywät tähdet, f. Jovis (ukonnuoli), flammam tenebat (ſoitto, waliötin), run. *b)* werr. tuli, stant lumina flammä (ſilmät palawat tulena, walawat walkiata, hiiluwat), run.; rubra (tulipuna), run.; kyyrän hohteeſtakin pub. 2) kuw. liekki, tuli, hehku, oratoris (puhelian into); ultrix (palawa koſtonhimo), run.; eritt. rakkauden tuli l. hehku, amoris turpissimi.

b) (hämittämä) liekki, waara, waiwa, civilis discordiae, belli, invidiae; se eripere flammä; gulae (werinen näläkä), run.

flammeus, 3, (ed.), liekkiſä, leimukas, tulinen, stella (tulenluontoinen); werr. hohtawan punainen, tulipunainen.

flammifer, 3, (flamma-fero), liekkiſä, leimukas, palawa, tulinen.

flammo, I, (flamma), liekitä, leimuta, loimotella, läikkyä, rehottaa, roihtia, hohkua, palaa, flammantia lumina torquens (anguis), run. 2) *trans.* ſytyttää tuleen; kuw. innoſtuttaa, kiihdyttää, flammato corde (tuliſtuneella, wihaſta riehuwalla mielellä), run.

flammula, ae, *f.* (flamma), liekkonen.

flātus, us, *m.* (flo), puhaltaminen, puhallus, jöta ylim. tuuli; huilun ſoitannoſtakin puh. *b)* henkiminen, eritt. hewoſten lääähöttäminen, puhkaaminen, puuskaaminen. 2) kuw. löyhäys, puuſkaus, fortunae. *b)* pöyhkeys, ylpeys, kopeus, enimitten *plur.*

flāveo, ēre, (flavus), olla kullankeltainen, olla kullankarwainen, keltaiſenwoipa, waalakka, run.: flavens malas prima lanugine (enſikaswuinen, kellahtawa liemenparta poskilla).

flāvesco, ere, (ed.), käydä kullankeltaiſekſi, kellaſtua.

Flāvīna, ae, *f.* Etrurian kygeita; jöta **Flāvīnius**, 3, flavinalainen.

Flāvius, 3, romal. ſukunimi.

flāvus, 3, kullankeltainen, punerwankeltainen, keltaiſenwoipa, waaliankeltainen, keltainen, waalakka, aurum, arva, crinis, run.; Chloe, walkianwerewä, run.

flēbilis, e, (fleo), itkettäwä, ſurkuteltawa, walitettawa, ſurkia, kurja, species, vigiliae. 2) *act.* itkuttawa, kyyneleitä ſiriſtäwä. *b)* itkewä, itkullinen, walittawa, kaikertelewa, waikia, gemitus, aegritudo; sponsa, modi, run.

flēbiliter, *Adv.* itkulliſeſti, kujeroiſeſti, ſurkiaſti, waikiaſti, canere, respondere.

flecto, flexi, flexum, III, taiwuttaa, taittaa, notkiſtaa, mutkata, koukiſtaa, wääntää, kääntää, membrum, ilicem, currum, carpentum; equos, ohjata; arcus (wirittää, jännittää), crates (niwoa, palmikoita), run.; iter, poikkeuttaa matkanſa, mutkauta tieſtä, laſkea toiſelle tielle l. ſuunnalle, kääntyä; promontorium, Leucatam, kulkea l. purjehtia ympäri, kiertää; viam velis (ſyrjäyttää l. muuttaa ſuunta), acies, lumina (ſiirtää, luoda, heittää ſilmänſä), run.; se sinistrorsus (wetäytä, työntyä, metſäſtä puh.); *Pass.*: flecti in gyrum (lentää kiertää ympäri), in anguem (ſykertyä kärmeekſi), in multas facies, taipua (wahaſta puh.), run. Wälisti *intrans.* kääntyä, poiketa, lähteä, aſtua jhnkin, ex Gabino in Tusculanos colles; ad Oceanum; laevo limite (ſ. o. waſemmalle kädelle), run. *b)* werr.: vocem, sonum, ſ. o. koroittaa ja mataloittaa, tajutella, ſujutella (laulaiſſa). *c)* kuw. taiwuttaa, ohjata, johdattaa, kääntää, muuttaa, ja myöhyttää, mukauttaa, miellyttää, helleyttää y. m., teneros et rudes; imbecillitatem animorum, vitam; quem oratione; animos (ohjata, ſuoſtuttaa, ja myös: liennyttää l. lepyttää mielet, ſydämmet); ingenium cujus (kääntää jkn pää, muuttaa jkn mieli); quem a proposito, poikkeuttaa, luowuttaa, wieroittaa, ja ſamoin: mentem a studio ad imperium.

fleo, flēvi, flētum, II, itkeä, illittää, tihutella, weſitellä. 2) *trans.* itkeä, itkein walittaa, quem t. quid, run.; jöta flendus, itkettäwä, fletus, itketty, run.

flētus, us, *m.* (ed.), itku, tihutus, kyyneleet, fletum reprimere, populo movere y. m.

flexanimus, 3, (flecto-animus), ſydämmiä taiwuttawa l. ohjaawa; *pass.* ſydämmeſſään liikutettu.

flexibilis, e, (flecto), taipuwainen, notkia, noria, materia rerum. *b)* kuw. taipuwa, ſujuwa, ſulia, mukauwainen, nöyrä, vocis genus, oratio; ja myös: muuttuwainen, huikelewa, quid potest esse tam flexibile, tam devium?

flexilis, e, (flecto), taipuwainen, notkia; ja myös: taiwutettu, koukiſtettu.

flexiloquus, 3, (flexus-loquor), koukkupuheinen, umpiſanainen, kakſipuolinen, pimiä, oraculum.

flexio, ōnis, *f.* (flecto), taiwuttaminen,

taittaminen, mutkistus, notkistus, wääntö, laterum; werr. äänestä puh.: tajuttelemus, sujuttelemus, wierettelemys, waihettelo, vocis, modorum, in cantu; kuw. *plur.* koukut, mutkat, kierrot.

flexi-pes, pedis, (flexus, flecto), wäärä- l. kampurajalkainen.

flexuōsus, 3, (seur.), mutkainen, koukkuinen, käänteinen, kierteinen, kiemurainen, iter (korwasta puh.).

flexus, us, *m.* (flecto), käänne, taiwe, wäänne, notkelma, mutka, koukero, kiemura, kierre, polwi, viae y. m.; kuw. kääntökohta (alkp. kiistämöllä kilpailewista puh., jotka ehdityn määrän ympäri kiertäwät), käännähdys, toiseen tilaan wierähtäminen l. laikahtaminen, aetatis.

flictus, us, *m.* (seur.), satutus, loukkaus, isku, yhteen lyönti, toisihinsa sysäys.

flīgo, ere, lyödä, iskeä.

flo, I, puhaltaa, puhua, tuulla, Corus ventus in his locis flare consuevit (käydä); huilusta puh.: soida, helkkyä. 2) *trans.* puhaltaa (ulos, puoleen), pulverem (tuoksuttaa, lennättää); tibiam (soittaa), run. *b)* werr. lietsoen walaa, walmistaa.

floccus, i, *m.* höyty, höytäle, hiude, hilpa, hatu, nukka, untuwa, helwe; jsta werr. mitättömän pienistä, wähäpätöisistä puh.: non flocci facere, pitää polkuna l. tyhjänä, katsoa äyrin arwoiseksi.

Flōra, ae, *f.* (flos), kukkain ja kewään jumalatar, Kukatar; jsta **Flōrālis**, e, Floraa koskewa, sacrum, Floran juhla Huhtikuun 28:nä p:nä, run.

flōrens, tis, *PA.* kukoistawa, kukkia, loistawa, wihanta, onnellinen, woimallinen, mahtawa, arwokas, kaunis, erinomainen, aetate, opibus, honoribus *etc.;* adolescens; pars (wallassa olewa); respublica, civitas, res, fortuna y. m.

flōreo, florui, II, (flos), kukkia, kukoistaa, olla kukalla, olla kukoistuksessa, heitiä, hedelmöitä, floret arbor, terra; florent segetes, run.; werr. *a)* hohtaa, wälkkyä, florent catervae aere, run. *b)* wahdota, vina florent, run. 2) kuw. kukoistaa, loistaa, puhottaa, rehottaa, wihannella, menestyä, olla kukkialla kannalla, onnellisessa tilassa, olla uhkia, woimakas, mahtawa, kunnioitettu, arwossa pidetty, mainio, erinomainen, etukaaressa j. m. s., virtutibus, gloriā, gratiā, auctoritate; in Graecia musici floruerunt; in omni actione; Graecia opibus, imperio *etc.* floruit; familia viris fortissimis floruit; floret auctoritas.

flōresco, ere, (ed.), kukoistua, ruweta kukalle, tulla kukalle, tehdä kukkaa, florescit puleium. *b)* kuw. kukoistua, wihantua, päästä onnelliseen tilaan, tulla arwoon, hoc (Hortensio) florescente.

flōreus, 3, (flos), kukkasista, kukoistawa, kukkaisa.

flōridus, 3, (flos), kukkaisa, kukkia, kukilla kaunistettu, kukoistawa, prata, run.; serta (kukkaskiehkurat), run.; *subst.:* florida et varia (kirjawa kukasto); kuw.: Galatea floridior prato, run.; Demetrius Phalereus est floridior quam Hyperides.

flōrilegus, 3, (flos-lego), kukkia kerääwä.

flos, flōris, *m.* kukka, kukkanen, kukoistus, florum varietas; werr. *a)* mehiläisten imemä kukkas- l. mesineste, hunaja, run. *b)* ylim. paras osa, paras laji; t. ylin osa, jsta run. liemen, untuwa, parran utu- l. ternikarwoista puh. 2) kuw. kukka, kukoistus, onnellinen tila, ylin kanta, woima, menestys, loiste, maine, aetatis l. juventae, iän heide, nuoruuden wäki l. hilpeys, jsta werr.: f. aetatis, nuoruuden wiattomuus; virium (täydet woimat); Graeciae; vitae. *b)* paras l. woimakkain osa, sydän l. ydin, ruunu, kunnia, kaunistus, nobilitatis ac juventutis, Italiae; eritt. puheen kaunistus, koritus, somus, verborum sententiarumque, eloquentiae y. m.

flosculus, i, *m.* (flos), kukkanen; kuw. puheen kaunistus, siroitus, koritus, somus, omnes undique flosculos carpere atque delibare.

fluctuātio, ōnis, *f.* (seur.), häilyntä, horjunta; kuw.: animorum (epäneuwoisuus).

fluctuo ja **fluctuor**, I, (seur.), aallota,

welloa, läikkyä, hyökyä, heilua, häilyä, sinne tänne ajella, aalloista, laiwoista p. m. puh.; run.: aere, wälkkyä, heiskua ajeista; werr. huojua, horjua, acies fluctuans. 2) kuw. olla lewotoin, epätietoinen, epäneuwoinen, epäilyksissä, kahdella päällä, epäröitä, häilyä, horjua, fluctuat irarum aestu ja *abs.*: ira fluctuat, kuohua, run.; animo l. animis, inter spem metumque, in suo decreto; sententia fluctuans.

fluctus, us, *m.* (fluo), wirtaaminen, aaltoaminen. *b)* werr. wirtaus, läikky, wellowa wesi, laine, eritt. meren aalto, aallokko, hyöky, wierrin, kuw. *plur.*, esim. hiemi sese fluctibusque committere; run. meri, Jonii, Sicani. 2) kuw. aalto, kuohu, pyörre, meure, rauhattomuus, meleke, waskus, waara, irarum, run.; concionum (myrskyiset kokoukset), civiles (kansankeskiset meureet l. metelit) p. m.

fluentum, i, *n.* (fluo), wirtaus, wieriwä wesi, wiertimet, aallot, laineet, kuw. *plur.*

fluidus, 3, (fluo), juoksewa, wieriwä, waluwa, sula, liquor, cruor, run.; *act.*: calor, sulattawa, run. *b)* kuw. wetelä, weltto, herwotoin, pehmiä, hentuwa, corpus; lacerti (lerppuiset), run.

fluito, I, (fluo), ajella wesillä, uida, navis fluitans in alto; werr. aallota, läikkyä, heilua, häilyä, liehua, löyhyä; kuw. horjua, olla epätietoinen, epäwakainen, spe dubiae horae, run.

flūmen, inis, *n.* (fluo), wirtaus, wierintä, juoksu, jsta juoksewa wesi, wierrin, wirta, montanum, run.; vivum (juoksewa wesi, jokiwesi); flumine secundo, adverso (myötä-, waskawirtaa); run.: flumina Nili (s. o. haarat, suut). Eritt. *b)* wirta, kymi, joki, flumen Dubis paene totum oppidum cingit; run.: largum (kynnelwirta), calidum (weriwirta); kuw. wirta, juoksu, orationis; verborum (tulwa).

Flūmentāna porta, eräs Roman portti Tiberin warrella.

flūmineus, 3, (flumen), wirtaa koskewa, wirrassa olewa, wirrallinen, wirran, joki-, aqua, run.; avis, volucris, joutsen, run.

fluo, fluxi, fluxum, III, juosta, wirrata, wieriä, wuotaa, Helvetiorum inter fines et Allobrogum Rhodanus fluit; fluit de corpore sudor, run.; fluit ignibus aurum (sulaa), run.; eritt. *abl.* kera: tulwia jtakin, walua, norua, tiukkua jtakin, sanguine; tabo, cruore, Baccho, run.; buccae fluentes (woiteita heruwat). 2) werr. wierien l. aalloten liikkua, aallota, häilyä, liehua, löyhyä, wieriä j. m. s., vestis fluens (helmoittelewa), run.; comae fluentes, run.; rami fluentes (laajalta hajoawat, lautuwat), run.; ad terram, waipua, painua, fortua, run.; castris, langeta, lonsata, samota, run.; jsta kirwota, warista, lähteä, pudota, kadota, häwitä, de manibus (helletä, päästä, aseista puh.); cuncta fluunt (muuttuu), run.; buccae fluentes (ripuwat). 3) kuw. walua, kulkea, sujua, sulata, kummuta, ex ejus lingua melle dulcior fluebat oratio; oratio libere fluebat; jsta fluens oratio, tasaisesti wieriwä, tyyni- l. wienojuoksuinen; — t. wuotaa, lähteä, tulla, syntyä, a luna; ex eodem fonte; ab isto capite; ja myös: wähitellen lewitä, longe lateque (Pythagoraan opista puh.); de libris; — t. käydä, käydä käteen l. junkaan, menestyä, ad voluntatem (mieltä myöden); ja myös: paneuta, kääntyä, päätyä, ad interregnum; — eritt. *a)* häilyä, haihatella, haarailla, ajella ympäri, ne fluat oratio: jsta fluens oratio, hajanainen, pyrkyksiä wajaawa. *b)* riutua, wetelöittyä, weltostua, herwota, raueta, membra fluunt sudore et lassitudine (nääntywät); mollitiä (perin heittäytä hentouteen); jsta myös: lahota, kulua, wälttyä, kadota, haihtua, mennä, fluit voluptas; fluunt tempora, run.

fluviālis, e, (fluvius), jokea koskewa, joellinen, joki-, wirran, unda, run.; arundo (joen ääreinen), run.

fluviātilis, e, (seur.), jokea koskewa, joessa eläwä t. olewa, joellinen, wirrallinen, joki-, testudines, naves.

fluvius, ii, *m.* (fluo), joki, kymi, wirta; werr. ylim. juoksewa wesi, recens, run.

fluxio, ōnis, *f.* (fluo), juoksu, aquarum, wedentulwa.

fluxus, 3, *PA.* juoksewa, wuotawa, sula, wetelä; werr. löyhä, höllä, habena. 2) kuw. weltto, henkuwa, animus aetate. *b)* riutuwa, lahoawa, raukeawa, katoawa, menewä, pyhymätön, kestämätöin, muuttuwainen, horjakka, res humanae; gloria, fides.

fōcāle, is, *n.* (alkp. faucale, fauces), kaulaliina l. -waate, kaatti.

foculus, i, *m.* (feur.), tulisijanen, tulisäilyttö, lietonen, hiilipannu.

focus, i, *m.* tulisija, walkiatila, lieſi, takka; run. alttari, ja myös: polttolawa l. -rowio. *b)* werr. huone, maja, koti, omaisuus, talo ja tawara; jota sawu l. perhekunta.

fodico, āre, (fodio), pistää, latus (nyhjätä tykseen), run.; kuw. kaiwella, kirwellä, kiwuttaa, waiwata.

fodīna, ae, *f.* (feur.), kaiwamo, kaiwos.

fodio, fōdi, fossum, III, kaiwaa, kaiwaa ulos, yleš, ilmiin, argentum t. *abs.*; eritt. kaiwamalla tehdä, luoda, scrobes, puteum, fossam; humum, arva, muokata, run.; murum (kaiwaa muurin perustukset alta pois), run. 2) syšätä, pistää, ora hastis; equi armos calcaribus (isketellä), run.; eritt. pistää puhki, syöstä l. laskea puhki, läpi, guttura cultro, run.; lumina (puhkaista päästä), run. *b)* kuw. pistää, työntää läpi, tuikaisti waiwata l. kiusata, stimulis quem; kiwustakin puh.

foecund-, f. fecund-.

foede, *Adv.* riettaasti, hirwiästi, häpiällisesti, ilkiästi.

foederātus, 3, (foedus), liittounut, liiton tehnyt, liitollinen, liitto-, civitas, populus; solum; *abs.*: ut beneficiorum expertes faciat foederatos, liittolaiset.

foedifragus, 3, (foedus-frango), liiton särkewä, liittorikkoinen, Poeni.

foeditas, ātis, *f.* (foedus), riettaus, tympeys, hirweys, julmuus, rumuus, ilkeys, inhoittawaisuus, odoris, spectaculi; Alpium (kolkkous); kuw.: animi.

foedo, I, (feur.), riettauttaa, saastuttaa, tahrata, sokaista, rumentaa, omnia contactu, run.; agros, häwittää; quem perenni miseria (kiduttaa ikuisella kurjundella), ferro volucres, haawoittaa, panna hengeltä, run. *b)* kuw. rumentaa, häwäistä, Romam ipsam; multiplici clade foedatus annus (moninaiselta tuholta surkia wuosi).

foedus, 3, rietas, julma, hirwiä, kauhia, katala, kolkka, ruma, törkiä, turkainen, häpiällinen, ilkiä, inhoittawa, monstrum, facies, locus, tempestas, incendium; oculi (tuimat, tuikiat); pestilentia foeda homini, tuhoinen, turmiokas; kuw.: homo (paha); luxuria, bellum, servitus, facinus h. m.

foedus, eris, *n.* liitto, suostumus, f. facere, icere, ferire, jungere, tehdä l. iskeä liitto; f. violare, frangere, rumpere, särkeä l. rikkoa liitto; ex foedere, liitonmukaisesti. 2) werr. ylim. liitto, yhdistys, suostumus, civile; thalami, lecti (awioliitto), run.; scelerum; contra data foedera (wastoin puhetta), run. *b)* sääntö, laki, käsky, certum, run.; Parcarum, naturae, run.

foen-, f. fen-.

foeteo, ēre, haista pahalta, löyhkätä, katkuta.

foetidus, 3, (ed.), pahalta haisewa, pahalle tulewa, pahanhajuinen, löyhkäinen, katkuinen, os.

foetor, ōris, *m.* (foeteo), paha haju, haisu, löyhkä, katku.

folium, ii, *n.* lehti.

folliculus, i, *m.* (feur.), nahkasäkkinen, -haawonen, -pussi.

follis, is, *m.* nahkasäkki, nahkahaawo. *b)* pale, lietsin.

fōmentum, i, *n.* (alkp. fovimentum, foveo), lämmitin, lämmin kääre, haude; kuw. *a)* liennyke, liewityš, huojennus, dolorum; fortitudinis; ingrata (lohduttimet), run. *b)* run. eläke, koetuke, curarum.

fōmes, itis, *m.* (foveo), taula, tuhnio, sytytin.

fons, fontis, *m.* lähde, weksilmä, hete; run. werr. lähdeweksi, weksi. *b)* kuw. lähde, s. o. syntyperilähde, alku, alkuperä, alkupää, syy, maledicti, mali; philosophorum fons Socrates; philosophiae fontes aperire; ut ea a fontibus hauriant; ex eodem fonte fluere h. m.

fontānus, 3, (ed.), lähdettä koskewa, lähde-.

Fontējus, 3, romal. ſukunimi, eſim. M. Font., Gallia Narbonensi:n Propraetori, jonka puolluſtukſeſſi Cicero piti puheen; jöta **Fontējānus**, 3, fontejaninen.

fonticulus, i, *m.* (fons), lähteheyt.

fontinālis, e, (fons), lähde-, porta (ſ. o. porta Capena).

for, fātus, I, puhua, puhella, jutella, haaſtella, wirkkaa, ſanoa, ad quem; quid, run.; fando, hokeman kautta, korwankuuloöta; eritt. ennuſtaa; jöta fandus, mikä ſaadaan lauſua, oikia, *subst.* fandum, i, *n.* oikeus.

forābilis, e, (foro), läwiöttettäwä, puhkaiſtawa, läpi piſtettäwä, puhki ſyöötäwä.

forāmen, inis, *n.* (foro), aukko, reikä, läpi.

foras, *Adv.* ulos, ulkoſalle, ulospäin, uloskäſin, portis se f. erumpunt; f. efferre (juokſuttaa mieroon, kuuluwiin, tietywiin), f. dare (toimittaa julkiſalle, julkaiſta), f. eminere ɣ. m.

forceps, cipis, *c.* pihti.

fordus, 3, (fero), kantawa, tiine; *subst.* forda, ae, *f.* tiine lehmä.

forem, (= fuerem, runko fuo), yhtä kun essem, fuissem; *inf.* fore, yhtä kun esse l. futurum, am, um esse.

forensis, e, (forum), toria koskewa, julkiſuutta l. julkiselämää koskewa, toriſlinen, julkimenoinen, tori-, jöta lainkayntöinen, oikeuden, oratio (torilla pidetty); res, negotia; vestitus (julkipuku); turba, factio (torijoukkio, torilahko); Mars (ſ. o. julkinen puheliaiſuus), run.; causa; opera (puolluſtus oikeudeſſa).

Forentum, i, *n.* Apulian kpgeita; jöta **Forentāni**, orum, *m.* Forentilaiſet.

forfex, icis, *f.* ſakſet, leikkimet, ja myös: rawunkynſi.

foris, is, *f.* owi, ukſi, cubiculi; taw. *plur.* fores, ium, owipuoliskot, puoliowet, pari-owet, effringere; kuw.: quasi amicitiae fores aperire. *b)* werr. ylim. aukko, ſiſällekäytäwä, equi aenei.

foris, *Adv.* ulkona, ulkoſalla, ulkopuolella, intra vallum et foris; f. coenare (kotoſalta); grave bellum f. - - seditio domi (ſ. o. ulkopuolla Roma); non impediunt f. (julkimenoiſſa, julkielämäſſä, julkiſalla); egere. f. esse (olla ihmiſten käſiſſä, ſ. o. olla welkauntunut). *b)* ulkoa, assumere, petere quid; flagitare telum.

forma, ae, *f.* kuwa, hahmo, muoto, kaswanto, näky, katſanto, corporis, navium, cornuum, animantium, hominis, humana, muliebris ɣ. m.; run.: forma dei, formae luporum j. m. ſ., yhtä kun deus, lupi; eritt. ſoria warſi, ihana muoto, kauneus, ja myös: malli, meisti, kaawa, kuwaſin, leöta. *b)* kuw. kuwa, muoto, hahmo, kehäys, ſuunnitelma, luonto, laatu, reipublicae, officii ɣ. m.; scelerum, run.; eritt. philoſophian kieleſſä: laji, generis.

Formiae, arum, *f.* Aurunkilaisten kpgeita Latiumiſſa; jöta **Formiānus**, 3, formialainen, *subst.* Formiāni, orum, *m.* Formialaiſet, ja Formiānum, i, *n.* Formian ſeutuinen maatalo.

formīca, ae, *f.* muurainen, wiholainen, kuſiainen.

formīdābilis, e, (ſeur.), kauhiſtawa, kauhia, hirwiä, hirmuinen, peljättäwä.

formīdo, I, kauhiſtua, olla kauhiſtukſiſſa, peljästyksiſſä, pelon hallusſa, kowin peljätä, kammota, l. formido etc., minua kauhiſtaa, hirwittää, hirmuttaa, quid; satietas formidanda est (on kartettawa); fures, run.

formīdo, inis, *f.* (ed.), kauhiſtus, kauhu, hirmu, pelonalaiſuus, arkuus, pelko, ſäikky, formidinem cui injicere; mortis; eritt. yhä kammo, nöyrä palwelus, saevi Martis, run. *b)* werr. hirwiö, hirmukuwa, quibus formidini essemus; nigra (hirwittäwä jylhyys l. ſynkeys, metſäſtä puh.), run.; eritt. peloitus, eſim. linnun.

formīdolōse, *Adv.* kauhiſtawaiſeſti, peloittawalla tawalla.

formīdolōsus, 3, (formido), kauhiſtawa, hirwittäwä, kaubia, hirwiä, hirmuinen, julma, peljättäwä, locus, tempus, bellum ɣ. m. *b)* pelkäämä, pelonalainen, pelonhaltuinen, harw.

formo, I, (forma), kuwata, muodoſtaa, haamuta, ſueta, materiam; classem (rakentaa), run.; run. werr.: personam novam (aſettaa l. laſkettaa eteen näkymölle). 2) kuw. kuwata, muodoſtaa, ſepittää, ſuorittaa, ſäännellä, orationem; verba sicut mollissimam ceram; omnia ad

belli et pacis usus; animos (tajutella); jëta opettaa, harjottaa, totuttaa, quem dictis, run.; militem ad militarem disciplinam; se in mores cujus, luonnutella, mukauttaa.

formōsitas, ātis, *f.* (feur.), foriakuwaisuus, foreus, somuus, kauneus.

formōsus, 3, (forma), foriakuwainen, siewäwarsinen, soria, soma, kaunis, virgo; forma.

formula, ae, *f.* (forma), kuwa, eritt. soria kuwa l. warsi, kauneus. 2) kuw. muoto, laitos, asetelma, provinciae; dicendi, luonto, laatu. *b)* sääntö, perus-ajatus, perusmääräys, ohje, consuetudinis, disciplinae; formula quaedam constituenda est; jëta asetus, eritt. liitonsäännelmä, liitto l. suostumus, antiqua, sociorum; ex formula. *c)* oikeudenkäynnisså: kaawio, säännelmä, määrälauseet, sanat, postulationum, sponsionis, testamentorum, stipulationum et judiciorum y. m.

fornācālis, e, (feur.), uunia koskewa, uuni-, dea, leiwin-uunein jumalatar; jëta fornācālia, ium, *n.* tuon jumalattaren juhla.

fornax, ācis, *f.* uuni, pesä, pätsi; run. werr. tuliwuoren aukosta l. holosta puh. *b)* leiwin-uunein jumalatar.

fornicātus, 3, (feur.), holwitettu, kaaritettu, kaarewa, kupia, via (kaarikatu Romassa, Marsin tanterelle johdattawa).

fornix, icis, *m.* holwi, kuulema, kieras, kaari, enimitten *plur.*, parietis; lapidei; run.: saxi (kallion holo, onteswa kallio); eritt. *a)* Fornix Fabii, Q. Fabius Maximukselta Via sacra:lle rakennettu woittokaari, nimeltään myös Fornix Fabius l. Fabianus. *b)* holwiportti l. -aukko, josta wihollisten päälle hyökätään. *c)* katettu tie. *d)* maanalainen porttola.

foro, I, lawistää, puhkaista.

fors, *f.* [yks. *nom.* ja *abl.*], (fero), sattumus, sattuma, kohtaus, tapaus, tammous, sed haec, ut fors tulerit; sed haec fors viderit; jëta fors fortuna, hywä onni; *adv.*: *a) nom.* fors (alkp. fors sit, suittaisi tapahtua), ehkä, kukatietää, kentiesi, run.; si fors, jos ehkä, run.; fors et, ehkä myöskin, fors et vota facit (suittaa lupauksiakin laatia), run. *b) abl.* forte, sattumisesta, sattumalta, tapaturmasta t. onnenhuomaan, juuri, ikään, erat forte brumae tempus, sattui l. päätyi l. joutui olemaan, osasi olla, oli juuri wuoden lyhyimmän päiwän aika; jëta si, nisi, ne, num forte, jos jne. ehkä, kentiesi, mitämaks; samoin plum.: in uno illo aut forte in liberis ejus manet gratia; si forte myös: jos hywin käypi, ja nisi forte wälistä: jollei muutoin, taikka kentiesi. 2) jumalattarena: Fors, sattuma; eritt.: Fors Fortuna, onnellinen sattuma.

fors-an (alkp. fors sit an), **forsit** (alkp. fors sit), **forsitan** (alkp. fors sit an), ja harw. **fortan** (alkp. forte-an), *Adv.* ehkä, kukatietää, kentiesi, mitämaks, l. esim. longiorem orationem causa forsitan postulat, suittaa, taitaa, woipi, tohtii juttu waatia jne.

fortasse ja harw. **fortassis**, *Adv.* (forte-an), ehkä, kentiesi, mitämaks, l. esim. requiretur fortasse nunc, taitaan l. tohditaan nyt kysyä, fortasse dixerit quispiam, suittaa joku sanoa; lu'unmäärinnöisså: likipitäin, arwiolta, waiheilla.

forte, k. fors.

forticulus, 3, (feur.), kestäwähkö, jokseenkin miehuullinen.

fortis, e, (fero), wahwa, kestäwä, pitäwä, woimakas, wäkewä, lignum; equus, taurus y. m., run. 2) kuw. reimakas, rotewa, wankka, uhkia, urhia, urhollinen, miehuullinen, uljas, rintawa, rohkia, ankara, aimollinen, vir; animus; senectus, sententia, oratio, factum y. m.

fortiter, *Adv.* wahwasti, aimollisesti, wäkewästi, venari (olla karski metsästäjä); haerere asello (lujasti), run. *b)* reimakkaasti, wankasti, uhkiasti, urhokkaasti, miehuullisesti, uljaasti, rohkiasti, ankarasti, pugnare, resistere y. m.

fortitūdo, inis, *f.* (fortis), wahwuus, woima, harw.; taw. urheus, urhollisuus, miehuus, wankkuus, uhkeus, uljuus, rohkeus, ankaruus, aimollisuus; *plur.* fortitudines (urotyöt, aimotyöt).

fortuitus, 3, (forte), satunnainen, umpipäinen, umpimähkäinen, tilapäällinen, onnenhuomainen t. tapaturmainen, res; oratio (mielihawillinen, walmistelematta lasketeltu); jsta *adv.*: fortuito, sattumisesta, sattumoisilta, onnenhuomaan t. tapaturmasta.

fortūna, ae, *f.* (fors), sattumus, kohtaus, tapaus, onnenhuoma t. tapaturma, kohtalo, osa, hywä t. kowa onni, lykky, myötyri t. kommelus, onnettomuus, volubilitas, temeritas fortunae; se fortunae committere; belli fortunam tentare; f. secunda, prospera, adversa j. m. s.; a fortuna deseri; arte emendaturus fortunam, run.; jumalattarena: Onnetar, Osatar. Eritt. *b)* tila, ala, asema, kanta, olo, laita, servorum, generis hominum, infima y. m.; run.: locorum (luonto, laatu). *c)* onnen suoma l. onnen riista, tawara, omaisuus, hywyys, etu ja elämä, taw. *plur.*

fortūnāte, *PAdv.* onnellisesti.

fortūnātus, 3, *PA.* onnellinen, hywäonninen, soma-osainen, homo; res publica; run.: f. laborum (waiwoissa); eritt. somatilainen, tawarikas, warallinen, woipa, äweriäs, homo.

fortūno, I, (fortuna), onnellisuuttaa, onnistuttaa, onneksi kääntää, cui quid (suoda onnea jkle jhnkin, onneksi sallia jkle jtakin).

Foruli, orum, *m.* Sabinilaisten kpgeita.

forum, i, *n.* (fero), alkp. ulospäin wiewä paikka, ulkopuolinen paikka, jsta hautarakennuksen edusta l. etehinen. Eritt. 2) julkinen paikka, tori, turku, markkinapaikka, osittain kaupanteoksi ja raha-asiain ajamiseksi, osittain kansankokouksiksi ja esiwaltalaisten juhlallisiksi toimituksiksi, oikeuden istunnoiksi j. m. s., rerum venalium (s. o. kauppapaikka); wars. Roman tori, f. Romanum l. yks. forum, Palatinin ja Kapitolin kukkulain waiheilla, pylwähitöillä ja rahawaihtomajoilla ympäröitty, julkisen elämän keskus, jsta puheenparret: versari in foro (puuhailla kauppa-askareilla); ratio pecuniarum, quae in foro versatur (rahain kohta, jommoisena torilla ilmauntuu); fidem de foro tollere (kukistaa julkinen l. yhteinen luottamus); nos hunc in foro non haberemus (s. o. hän olisi häwinnyt, wararikoksi mennyt); verba arripere de foro (siepata yhteiselämästä, ikäänkun kadulta); decedere de foro (jättää julki-elämä); attingere f. (ruweta waltiotoimituksiin); in foro esse (harjotella waltiomiehekſi); ut forum et juris dictionem cum ferro et armis conferatis, torilla tapahtuwasta lainlaskennasta puh.; eritt. woittomaan l. aluskunnan keräjä- l. piirikpgista puh.: f. agere, pitää oikeutta l. keräjiä, keräjöitä, laskea lakia; convenire in f. (kokountua keräjäpaikkaan, olla jtakin keräjäkuntaa); extra f. promittere quid (keräjäkunta); run.: f. indicere (määrätä pidettäwäin lakiistuntain paikka ja aika); jsta myös kpkein nimenä, esim. **Forum Appii**; **F. Cornelii** (Gallia Cispadana:n kpgeita); **F. Julii** l. **Julium** ja **F. Voconii** (Gallia Narbonensi:n kpgeita).

forus, i, *m.* (fero), taw. *plur.* fori, orum, *m.* laiwankäytäwät, laiwankansi l. -silta. *b)* istuinriwit l. -jaksot Circus kiistämöllä. *c)* mehiläisten kennot.

fossa, ae, *f.* (fodio), kaiwos, kaiwanto, oja, sekä suoja- l. turwakaiwos että wiemäri, usein sotamenoissa: fossam ducere.

fossio, ōnis, *f.* (fodio), kaiwaminen, fossiones agri (ojittamiset).

fossor, ōris, *m.* (fodio), kaiwaja, esim. wiinamäen.

fovea, ae, *f.* kuoppa, hauta, eritt. metsän-eläwäin pyytämiseksi: rita.

foveo, fōvi, fōtum, II, lämmittää, pitää lämpimänä, pullos pennis, hautoa; run.: ignibus aras (sytyttää tuli alttarille); jsta hautoa, kylwettää, pestä (wahwistukseksi, wirwoitukseksi jne.), waalia, vulnus lymphā, artus, run.; werr.: dolores (liennyttää). *b)* run. jotenkuten ruumiillisesti tukea, hoittaa, hoinnella j. m. s., (quem) gremio (pitää, hempiä helmoissaan); quem sinu (ottaa sylihinsä); quem amplexu molli (hempiästi syleillä); collapsum (kannatella); colla (nojata, puuta wastaan pystytellä); eritt. paikoista puh.: mielellään ja usein oleskella, asuskella jssakin, humum (maassa, kärmeestä

puh.); castra (hywäillä leiriä, yhä pyſyä leiriſſä); larem sub terra (pitää maan alla oloſijanſa); werr.: hiemem luxu (ylelliſyydeſſä hekumoita talwi, wiettää talwi). 2) kuw. holhoa, hoimia, armaſtella, pitää hywänä, rakaſtaa, puolluſtaa, auttaa, hywitellä, ſuoſitella, quem; quem certa spe (innoituttaa, kiihdyttää); voluntatem cujus; sensus cujus (imarrella); vota animo (pitää, kantaa), run.

fractus, 3, *PA.* ſärjetty, ſortunut, lantunut, woimatoin, wäetöin, heikko, raukia, animo (alamielinen); animus, spes.

fraeno, fraenum *etc.*, ſ. **fren-**.

fragilis, e, (frango), ſärkywäinen, rikkuwainen, hauras, rutia, muria, rapia, ramus, calamus, ratis, run.; terra; run. werr.: lauri (rätiſewät), cera (taipuiſa). *b)* kuw. ſärkywä, marras, häwiäwä, raukeawa, katoawa, menewä, yhyſymätöin, keſtämätöin, corpus, res humanae, fortuna, gloria y. m.; anni (woimattomat), run.

fragilitas, ātis, *f.* (ed.), ſärkywäiſyys; kuw. martaus, raukeawaiſuus, katoawaiſuus, keſtämättömyys, generis humani, naturae communis.

fragmen, inis, run., ja **fragmentum**, i, *n.* (frango), lohkare, lohjennainen, pälkäre, pirsta, kappale, palanen, kaikale, kämpäle, hyrkäle, jänkkä, ſäikäle, jäännös, fragmentum lapidis; fragmenta septorum, tegularum, ramorum.

fragor, ōris, *m.* (frango), rytinä, räikkinä, ryske, rauskina, jyske, jäske, riuske, jyry, jymy, tohu, rupti pontis y. m.

fragōsus, 3, (ed.), murtoinen, murennettu; jota epätaſainen, roſoinen; werr. riuskiwa, tohiſewa.

frāgro, I, kowin, hywin hajuta, lemuta, tohuta, tuoksua.

frāgum, i, *n.* manſikka.

framea, ae, *f.* keihäs Germanialaiſilla.

frango, frēgi, fractum, III, särkeä, rikkoa, rauskoa, lyödä rikki, ruti, luhoksi, ſämäksi, ruſentaa rikki, rutiſtaa l. muſertaa rikki, mähyksi, murtaa, taittaa (poikki) j. m. ſ., ova, anulum, naves, brachium, cervices y. m.; gulam laqueo (ſ. o. kuriſtaa jku); corpora ad saxum, cerebrum, crus, ruin.; quem (repiä, raadella), run.; glebas rastris l. bidentibus, fruges saxo, ruhtoa rikki, murſkata, murentaa, pienentää, run.; glandem (syödä rouskia), run.; *Pass.* frangi, muttua, aalloiſta puh.; fracta volubilitas capitis, särkyi, rikkountui, halkeſi, run. *b)* werr. paloitella, puheesta puh.; run.: diem mero (lyhentää). 2) kuw. särkeä, ſortaa, lanniſtaa, taiwuttaa, heikontaa, raukaiſta, woiwuttaa, lamata, näännyttää, kuolettaa, lahottaa, t. hellyttää, liennyttää j. m. ſ., quem; Ti. Graechum patientiā (langettaa); nationes, nöyriſtää, kukiſtaa, walloittaa; frangi meta, cupiditate, woitettaa; frangi dolore, pudore; quae contumelia non fregit eum, sed erexit (ei painanut maahan, ei alakuloiſuuttanut, alamieliſyyttänyt); frangi animo, lantua t. heltyä; frangor misericordiā (ſydämmeni kuolee); quem ipsa auctoritate, kääntää l. muuttaa jkn mieli, järkyttää jkn ajatus, myödyttää puoleensa; — nec animus tantis se laboribus frangeret (raanata); — animum cujus; bellum proeliis; audaciam cujus; furorem et petulantiam cujus; libidines (maſentaa, tauottaa); sententiam cujus (purkaa, kumota, tehdä tyhjäkſi); consilium cujus; fidem, foedus, särkeä, ſolwaiſta; mandata (jättää täydelliſesti toimittamatta), run.; dum se calor frangat (kunnes heikenee).

frāter, tris, *m.* weli, weikko; werr. weikko, yſtäwä, eritt. Roman liittokanſain kunnianimenä; *plur.* myös: weli ja ſiſar. *b)* ylim. likinen ſukulainen, orpana, lanko l. ſiſaren mies; run. ſamankaltaiſiſta kappaliſta (eſim. kirjoiſta) puh.: weljekſet.

frāterculus, i, *m.* (ed.), weljyt, weikkonen.

frāterne, *Adv.* weljelliſesti, weikkoiſesti; werr. helläsi, ſydämmelliſesti.

frāternus, 3, (frater), weljellinen, weikkoinen, weljen, sanguis, amor, nomen; hereditas (weljen jälkeinen); lyra (ſ. o. Merkurin lahjoittama), undae (ſ. o. Neptunin), run.; werr. ſydämmellinen, yſtäwällinen, amor. *b)* ylim. ſukulaiſia koskewa, ſamaſukuinen, yhſiheimoinen, orpanallinen, Eryx, litora,

run.; *subst.:* **fraterna** peto (orpanan Akilleen omia), run.; run.: mors (uskolliſen towerin kuolema, härkäpäristä puh.).

frātricīda, ae, *m.* (frater-caedo), weljenſurmaaja, weljenmurhaaja.

fraudātio, ōnis, *f.* (fraudo), pettäminen, petos, peijaus.

fraudātor, ōris, *m.* (ſeur.), pettäjä, peijari.

fraudo, I, (fraus), pettää, peijata jku, jklta jtakin, ottaa l. wiebä jklta jtakin, ryöstää jklta jtakin, ſaattaa jku jtakin paitſi, quem; quem qua re, eſim. quem pecuniā, quem cibo victuque, milites praedā; se victoriae fructu (luopua); quid nomine suo; werr. (warkain) ſiepata poiś, luowuttaa, pidättää, stipendium equitum; fraudata restituere.

fraudulentus, 3, (ſeur.), pettäwä, petollinen, wilpillinen.

fraus, fraudis, *f.* petos, peijaus, wilppi, juoni, sine fraude (wilpittömästi, kunniallisesti, rehelliſesti); fraudem facere legi (kiertää, petolliſesti wältää lakí); eritt. pettiö, pete, erhetyś, hairaus, häiriö, in fraudem incidere, delabi; in fraudem quem impellere; wälistí: petoksen t. pettiön tuottama wahinko, haitta, onnettomuus, fraudem cui ferre; fraudi esse cui; sine fraude. *b)* werr. paha teko, rikos, impia; fraudem capitalem admittere; fraus suscepta.

fraxineus ja **fraxinus**, 3, (ſeur.), ſaarninen, ſarapuinen.

fraxinus, i, *f.* ſaarni, ſarapuu; run. ſaarninen heittokeihäs, ſaarnikeihäs.

Fregellae, arum, *f.* Wolskilaisten kpgeita Latiumiśa; jóta **Fregellānus**, 3, fregellalainen, *subst.* Fregellāni, orum, *m.* Fregellalaiſet.

Fregēnae, arum, *f.* Etrurian kpgeita.

fremebundus, 3, (fremo), kohiſewa, puuskuwa, puhiſewa, muriſewa.

fremitus, us, *m.* (ſeur.), ryminä, kohina, tohu, pauhu, humina, jytinä, rönky, melu, murina, mukina, jorina, ſohina, puuskuminen, korskuminen, maris, terrae; egentium; virūm (ſuoſioremo), run.; equorum (pärskynä, hirnunta); apum (hyrinä), run.

fremo, fremui, fremitum, III, rymytä, kohiśta, pauhata, humiśta, rönkyä, monkua, hyrśkyä, meluta, päriśtä, muriśta, ſohiśta, kaikkua, fremunt venti, run.; fremunt viae laetitiā ludisque, run.; ore (hywäkſyen remota), magno clamore (iſosti kaikerrellen walittaa), animis, kiukuśta puuśkua, puhiśta, tirskua, run.; acerba *(adv.)*, tuśkaśta kirśkua, run.; fremant omnes licet, joriśta, mukiśta, nupiśta; jalopeuroiśta puh.: kiljua, ärjyä; ſuſiśta: ulwoa; hewoſiśta: pärskyä, korśkua, hirnua. 2) *trans.* remoten t. muriśten ſanoa, remota, mutiśta, mökiśtä, jupiśta, juriśta, mojuta, äyhkiä, tiuśkia, walittaa j. m. ſ., eadem, run.; arma (aſeita mönkyä, riekua, touhata, aſeita tahtoa), run.; *acc. c. inf.*

fremor, ōris, *m.* (ed.), = fremitus, run.

frendo l. **frendeo**, frēsum l. fressum, ere l. ēre, kirśkuttaa l. tirśkuttaa hampaitanſa, kiriśtää l. purra hampaitanſa, ihmiſiśtä ja eläimiśtä puh.

frēni, orum, *m.* l. frenum.

frēno (fraeno), I, (frenum), ſuitſittaa, ratſuśtaa, equos j. m. ſ.; equites frenati (ſuitſiſuu hewoilla waruśtetut). *b)* werr. ſuiśtaa, pidättää, ehkäiśtä, hillitä, tyreyttää, häkäyttää, lanniśtaa, cursus aquarum, run.; kuw.: furorem cujus; quem timore (eśtää).

Frentāni, orum, *m.* Samnitilaisten ſukulaikoja kaakkoiſeśſa Italiaśſa; jóta **Frentānus**, 3, frentanilainen.

frēnum (fraen.), i, *n.*, *plur.* frena ja freni, kuolain, päitſin, ſuitſi, ratſuśtin, ohjaś, taw. *plur.*, equa, quae frena recipere solet; ſanalaśk.: frenum mordere (hammaśtella, ſ. o. tehdä tenkkää, piśtää waśtaan). *b)* werr. ohjaś, ſ. o. ohjain, pidätin, hillitin, frenos adhibere cui, imponere animo cujus (ſuiśtaa, pidättää jku jne.); dare frenos cui (laśkea jku walloillenſa); non solum frenis, sed etiam jugo accepto; frenum accipere (ottaa waśtaan walta, ruweta alamaiſekſi), run.

frequens, tis, monilukuinen, ſuurilukuinen, iſojoukkoinen, ſakia, ſakialta, koolta, ſummalta, miehiśſä, ſuureśſa määräśſä, läämältä, legatio, legationum conventus, senatus; cives atque

socii; frequentes fuimus, frequentes veniant. *b)* paikoista puh.: wahwasti käyty, runsaswäkinen, wäekäs, kansakas, theatrum, municipium, emporium; jsta *abl.* kera: täytetty jllakin, täpöisen täynnä jtakin, kosolta l. wiljoin warustettu jllakin, runsas jstakin, tectis; aedificiis, vicis (asunnokas, kyläkäs); cultoribus; frequens acies armatis (taajaan riwitetty). 2) usein l. ehtimiseen olewa l. käywä jssakin, melkein aina tulewa jhnkin l. tawattawa jssakin, t. usein tekewä jtakin, ahkera, erat Romae frequens; eum quo frequentem esse (usein olla jtn seurassa l. parissa); auditor yh. m. *b)* usia, monittainen, tawantakainen, taaja, tawallinen, poecula, honores, familiaritas, fama yh. m.

frequentātio, ōnis, *f.* (frequento), taaja käytös, kasaaminen, verborum; eritt. kertowa eri kohtain kokoanta.

frequentātus, 3, *PA.* wiljoin warustettu jllakin, runsas jstakin.

frequenter, *Adv.* suurilukuisesti, isojoukkoisesti, sakialta, koolta, suuressa määräss. *b)* usein, monesti, ehtimiseen, taajaan.

frequentia, ae, *f.* (frequens), suurilukuinen kokous, isojoukkoinen läsnä-olo t. saatto, suuri luku l. määrä, joukko, paljous, useus, civium, vulgi, epistolarum yh. m.

frequento, I, (frequens), suurilukuisesti koota, suuress määräss, summalta kerätä, kutsua kokoon, scribas ad aerarium, populum; werr.: multa acervatim (käsittää l. kasata yhteen monia). 2) isojoukkoisesti, wahwasti, usein käydä jssakin l. etsiä jtakin l. tulla jhnkin, domum, loca; Marium (joukoittain juosta Mariuksen tykönä, Mariusta ympäröitä). *b)* waestää, kansoittaa, asuttaa, urbes; solitudinem Italiae; werr.: orationem luminibus, runsaasti panettaa l. warustaa. *c)* miehiss pitää, juhlallisesti menettää l. wiettää, ferias, dies, triumphum. 3) usein l. ehtimiseen käyttää, verbi translationem; exempla (useuttaa).

frēsus, k. frendo.

fretensis, e, (seur.), merenraumaa koskewa, mare (s. o. Sikelian rauma).

fretum, i, *n.* ja **fretus**, us, *m.* rauma, salmi, nostri maris et Oceani (s. o. Gibraltarin salmi); Siciliense; eritt. Sikelian rauma; run. ylim. meri, ja samoin *plur.*

frētus, 3, luottawa jhnkin, turwaawa, uskaltawa, nojaawa jhnkin, ja myös: haastawa jhnkin l. röyhkiä jstakin, *abl.* kera, esim. vobis, intelligentiā, amicitiā yh. m.; juventā, run.

fretus, us, *m.* k. fretum.

friceo, fricui, fricātum ja frictum, I, (frio), hieroa, tahkoa, hiwuttaa, kahnuttaa, syhrytellä.

frīgeo, ēre, olla kylmästä jähmettynyt l. jäykistynyt, olla kylmän kankia, olla kohmettunut l. köntistynyt, olla kylmä; jsta *subst.* frigens, kuollut, run. 2) kuw. olla weltto, toimetoin, työtöin, olla seisaukissa, in hibernis; laillisista tutkinnoista puh., jotka uneliaasti toimitetaan. *b)* kalpiasti, waljusti, nuriasti wastaan otettaa, kylmäkiskoisesti kohdeltaa, olla epäsuosioon joutununna, friget patronus Antonius; jsta jäädä tarkkaamatta, olla tehotoin, itaque frigebat (oratio); frigent consilia.

frīgesco, frixi, III, (ed.), kylmetä, jähmettyä, kohmettua; kuw. weltostua, wäsahtyä.

frīgide, *Adv.* kylmästi; kuw. innottomasti, weltosti, woimattomasti.

frīgidulus, 3, (seur.), kylmähkö.

frīgidus, 3, (frigeo), kylmä, wiluinen, kalpia, walju, kolkka, wiiliä, wilpas, flumen, locus; vesper, run.; frigidas noctes agere (toweritoin, yksinäinen), run.; eritt. kuolewa, kuollut, jsta werr.: mors, horror, kylmä, run.; kuw. *a)* innotoin, kylmäkiskoinen, kalpia, walju, pensiä, weltto, halutoin, raukia, tehotoin, accusator; in dicendo; literae; tecta (kylmät mehiläispesät, s. o. tyhjät, työttömät), run. *b)* woimatoin, kaljamainen, äitelä, älytöin, nerotoin, kunnotoin, verba, calumnia.

frīgo, frixi, frixum ja frictum, III, paahtaa, paistaa, kärwentää.

frīgus, oris, *n.* kylmä, kylmyys, halla, wilu, wiileys, wilwoitus, esse in frigore; intolerabile; opacum, run.; *plur.* kylmät, kylmät ilmat, tecta, quibus

frigorum vis pellitur; eritt. talwi-kylmä, pakkanen, talwi, t. kuoleman kahu, t. kylmä kauhistus, run.; werr. kylmä maiſema, non habitabile, run.; kuw. *a)* työttömyys, toimettomuus, welttous. *b)* kalpeus, waljuus, kylmäkiskoiſuus, epäſuoſio.

frio, I, hieroa rikki, murentaa.

frivolus, 3, (ed.), muria, ſ. o. wähäpätöinen, arwotoin; kuw. kaljamainen, äitelä, älytöin, typerä, kunnotoin, kelwotoin, sermo.

frondātor, ōris, *m.* (frons), lehtijä, lehtiriipijä, warwentaja.

frondeo, frondui, II, (frons), olla lehdellä, olla lehtinen, lehoittaa, wihannella, wiheriöitä; frondens, lehtewä, wihanta.

frondesco, ere, (ed.), lehdittyä, tulla lehdelle, wihantua, puhjeta.

frondeus, 3, (frons), lehtinen, lehtewä, lehti-, nemora, run.; run.: tecta (lehtewät puut).

frondōsus, 3, (ſeur.), lehdekäs, lehtewä.

frons, frondis, *f.* lehti, lehdes, lehwä; run. werr. lehtikiehkura l. -ſeppeli, funerea (ſ. o. cypreſſi-okſa l. -wäätti).

frons, frontis, *f.* otſa, frontem contrahere (wetää ryttyyn); frontem explicare, run.; frontem ferire l. percutere; tranquilla, serena ŋ. m. 2) werr. etupuoli, etuſiwu, otſikko, castrorum, munimentorum, collis, pontis ŋ. m.; eritt. ſotajoukon päähystä, eſirinta, etupää, etunenä, octo cohortes in fronte constituit; aequa fronte ad pugnam procedere; arcta, inaequalis; prima (enſimäinen tapporiwi l. -jana); jsta a fronte, etupuolesta, -päästä, etupuolelta, -puolella. *b)* kitjakääryn syrjä. *c)* peltomittaukſiſsa: leweys, in fronte (poikittain), run. *d)* kuw. ulkopuoli, ulkonainen luonto, muoto, näky, utrum fronte an mente, dubitatur.

frontāle, is, *n.* (ed.), hewosten otſakorite l. -ſomus.

fronto, ōnis, *m.* (frons), otſo, lewiäotſa. 2) Fronto, romal. liikanimi.

fructuārius, 3, (fructus), hedelmää kaswawa, hedelmällinen, ager (hedelmäweroa tekewä).

fructuōsus, 3, (ſeur.), hedelmikäs, hedelmällinen, wiljawa, ſatoiſa, tuloiſa, annikas, etuiſa, woitollinen, hyödyllinen, ager, insula, locus; res rustica, arationes; kuw.: philosophia, virtus.

fructus, us, *m.* (fruor), nautitſeminen, nautinto; kuw.: ad animi mei fructum (hengellinen nautinto, mielihywä); fructum capere oculis ex qua re (huwittaa ſilmiänſä jllakin). 2) werr. hedelmä, erä, wilja, tulo, lähtö, anti, tuonti, tuoma, ſaalis, praediorum, agrorum, metallorum; pecuniae (kaswu, korko); fructum percipere ex qua re, edere ex se; fructus serere, demetere, percipere, condere; fructum cui ferre ŋ. m. *b)* kuw. hedelmä, hyöty, etu, woitto, hywä, ilo, palkka, ſeuraus, waikutus, divitiarum, voluptatum, virtutis, lenitatis, jucunditatis; vitae (nautinto, ſulo); cui fructum pietatis suae neque ex me neque a populo Rom. ferre licuit; fructum capere ex qua re ŋ. m.

frūgālis, e, (frux), hedelmiä koskewa. 2) ſäästeliäs, kohtuullinen, ſäädyllinen, kelwollinen, kunnollinen, rehtelä, rehellinen, yks. *compar.* ja *superl.*

frūgālitas, ātis, *f.* (ed.), ſäästeliäisyys, kohtuulliſuus, ſäädylliſyys, ſuuntewuus, kelwolliſuus, kunnolliſuus, rehelliſyys.

frūgāliter, *Adv.* kohtuulliſesti, ſäädylliſesti, kelwolliſesti, kunnolliſesti.

frūges ja **frūgi**, l. frux.

frūgifer, 3, (frux-fero), hedelmää tekewä, hedelmää kaswawa, hedelmällinen, hedelmikäs, wiljawa, agri, terra; numen (ſ. o. Ceres), run.; kuw.: philosophia.

frūgilegus, 3, (frux-lego), hedelmiä keräwä.

frūmentārius, 3, (frumentum), wiljaa l. jywiä koskewa, eritt. muonaa koskewa, wilja-, muona-, res (jywätoimisto, muona, ruokawarat); provinciae, loca, wiljaiſet; lex (jywälaki, wiljan jakamista halwempiin hintoihin koskewa); navis (muonalaiwa); *subst.* frumentarius, ii, *m.* jywäkauppias, jywätoimittaja, eritt. ſotamenoiſſa: muonastelia.

frūmentātio, ōnis, *f.* (frumentor), wil-

jaſtaminen, wiljantuonti, ruaſtaminen, eritt. ſotamenoiſſa.

frūmentātor, ōris, *m.* (ſeur.), jywäſtäjä, ruaſtaja ſotawäeſſä.

frūmentor, I, (ſeur.), wiljaſtaa, jywäſtää, muonaſtaa, ruaſtaa, ewäſtää, ſotamenoiſſa.

frūmentum, i, *n.* (alkp. frugimentum, fruges, frux), wilja, riiſta, jywät, elot, ut in itinere copia frumenti suppeteret; frumenta in agris matura non erant.

fruor, fructus ja fruitus sum, frui, nauttia jtakin, iloita, ihaſtella jötakin, tawata l. ſaawuttaa mieliſuoſio l. huwitus jötakin, mieliſyywällä l. ſulomielin käyttää jtakin, *abl.* kera, eſim. bonis suis, commodis in vita, vitä, pace, luce, usu cujus et moribus, voluptate y. m.; amicitiae recordatione (ilomielin muiſtaa yötäwyyttä); res fruenda oculis (ſilmän ſuloinen katſella, ilauttawa katſella); f. quo (olla jkn ſeuraſſa l. pariſſa). *b*) nautinto- l. pito-oikeudella hallita (jtakin), certis fundis; agrum fruendum locare.

Frusino, ōnis, *m.* Latiumin kyytä; jöta **Frusinas**, ātis, fruſinolainen, *subst.* Frusinātes, um, *m.* Fruſinolaiſet.

frustrā, *Adv.* (fraus ſanan ſukua), petolliſeſti t. petteelliſeſti, harhaiſeſti, f. esse (erhettyä), run. 2) werr. turhaan, tyhjään, hukkaan, hyödyttömäſti, tehottomaſti, ſuotta, jouten, tarpeettomaſti, f. esse (olla turhaan, olla meneſtymättä); f. tempus contero.

frustrātio, ōnis, *f.* (ſeur.), hiiaus, petos.

frustro ja **frustror**, I, (frustra), hiiata, peijata, pettää, quem; werr.: ictus (tehdä turhakſi).

frustum, i, *n.* (fruor), palanen, muru, ſipale, kappale, kántti, möhkäle, könäle, wänkäle, esculentum.

frutex, icis, *m.* penſas.

frutictum, i, *n.* (cd.), penſahikko, penſaſto, warhe, weſakko.

frutico ja **fruticor**, I, (frutex), lykätä l. ajaa okſaa, puhjeta, penſaſtua.

frutiōsus, 3, (frutex), penſainen, penſaſtoinen.

frux, frūgis, taw. *plur.* fruges, um, *f.* (fruor), (nautittawa) ketohedelmä, maahedelmä, palkohedelmä, wäliſti ylim. hedelmä (jywät, puunhedelmä j. m. ſ.), terra feta frugibus; perceptio, duloedo frugum; run.: saisae (ſuolaiſet jauhot), medicatae (loihto-yrtit). 2) kuw. hedelmä, ſ. o. ſeuraus, hyöty, industriae, libertatis; run.: agitant expertia frugis (mitättömiä, arwottomia); wäliſti: kelwolliſuus, kunnolliſuus, jöta ad bonam frugem se recipere (tulla jälleen järkeenſä, parantua). Eritt. *b*) frugi (alkp. *dat.*: hedelmäkſi kelpaawa, jöta) kelwollinen, kunnollinen, ſäädyllinen, rehtelä, rehellinen, hywänawuinen, kelpo-, ſuunta-, aimo-, laatu-, laitta-, kunnon-, homo, servus frugi; vita frugi; permodestus ac bonae frugi (aiwan ſuuntewa).

fūcātus, 3, *PA.* walhekauniſteella maalattu, kauniſteltu, ſiewennetty, walhekaunoinen, tekoſiiſti, wäärä, nitor.

Fūcinus, i, *m.* järwi Marſilaiſten maaſſa Latiumiſſa.

fūco, I, (fucus), wärjätä, painaa; eritt. ihokauniſteella maalata, kauniſtella.

fūcōsus, 3, (ſeur.), walhekauniſteella maalattu, kuw. kauniſteltu, ſiewennetty, walhekaunoinen, tekoſiiſti, mukailtu, wäärennetty, teeſkelty, walhekarwainen j. m. ſ., merx; amicitia.

fūcus, i, *m.* eräs punaamiſekſi käytetty hautera l. kiwenkarwe: orſelji-lewä; jöta werr. punawäri, purpurapuna, eritt. ruſe, ihokauniſte; run. mehiläispihka. 2) kuw. walhe- l. kiiltokauniſtus, -koriſtus, tekokauniſtus, wäärennys, teeſkelmys, petos, color fuco illitus; fucum facere.

fūcus, i, *m.* urosmehiläinen, koirasmehiläinen.

Fūfidius, 3, romal. ſukunimi; jöta **Fūfidiānus**, 3, fuſidianinen, Fuſidiukſen.

Fūfius, 3, romal. ſukunimi; *adj.* fuſinen, Fuſiukſen.

fuga, ae, *f.* pako, pakeneminen, karkaus, karku, ex fuga (pakoſalta); hostes in fugam convertere, vertere, dare, impellere, conjicere (ſyöstä pakoon); fugam capere l. petere, in fugam se dare, se conferre, se conjicere, fugae se mandare (lähteä l. painaa pakoon); fugam facere, mennä pakoon, pacta, t. aikaanſaattaa pako, ja myös: ſy-

ſätä pakoon; fugam dant nubila coelo (rientäwät matkoihinſa), run.; fugam reprimere (eſtää); esse in fuga (olla paoſſa, pakoſalla); run. *plur.:* fugas servorum ridet; *concr.:* fuga agrestium (pakenewa maawäki); wälistï: pakenemiſen keino l. tila, pääſemys, fugam claudere cui, explicare; fugam reperire, run. Critt. *b)* pako iſänmaaſta, maanpakolaiſuus, maankulkeus, Metelli. 2) werr. wikewä juoksu, wahwa kulku, kiukka meno, pohti, rienta, nopeus, equorum, run.; fugam exspectare (myötyri, purjetuuli), run.; (Neptunus) fugam dedit (antoi aika wauhtia), run.; temporum, run.; morbi (pikainen luopuminen), run. *b)* kuw. karttaminen, wieromînen, kammo, literae; laborum et dolorum, turpitudinis.

fugāciter, *Adv.* herkkäpakoiſesti.

fugax, ācis, (fugio), herkkäpakoinen, kerkiä- l. nopiapakoinen, pakenewa, rientäwä, joudukas, hostis; caprea, arka, run.; lympha (liwakas), run. *b)* kuw. pikamenoinen, menewä, katoawa, pyſymätöin, fugacia, caduca; anni, run.; *gen.* kera: karttawa, kawahtawa jtakin, rerum, ambitionis, run.

fugiens, entis, *PA.* pakenewa, karttawa, wierowa, laboris (työtä).

fugio, fūgi, fugitum, III, paeta, kaikota, karkauta, lähteä pakoon, turwata l. painaa pakoon, mennä karkuun, karata l. juoſta matkoihinſa, puikkia tiehenſä, pääſtä tiehenſä, ex proelio, ex caede, oppido, *abs. b)* werr. kiukkaan, nopiaſti rientää, kiitää, lentää, wiiletellä, liihätellä, wirraſta, laiwaſta, keihäästä y. m. puh., per undas, super amnem, aethere j. m. ſ., run.; jöta kadota, häwitä, haihtua, mennä, kulua, wäistyä, fugiunt de corpore setae, run.; fugit tempus; vinum fugiens (laimiſtuwa); oculi fugientes (lakaſtuwat), run. *c)* kuw.: ab omni, quod abhorret ab oculorum auriumque approbatione, fugiamus. 2) *trans.* paeta, karttaa, kawahtaa, kaihtia, wieroa, kammota, conspectum cujus, conventus hominum; quem judicem; kuw.: recordationes, judicium, ignominiam y. m.; jöta jättää, heittää, patriam, Salamina patremque, run.; fugit vox quem (wilpiſtyy jkſta), run.; run. *inf.* kera, eſim. fuge quaerere (älä kyſy). *b)* päästä (jstakin), wälttää (jtakin), olla joutumatta (jhnkin), Acheronta, insidiatorem, run.; kuw.: scientiam cujus (olla jkſta tuntematta); aciem (jäädä näkymättä); multa fugiunt quem (on jkn mieleſtä langennut, on jkſta unhottunut), cura fugit quem (on jkſle outoa), vigilantia fugit viros (ſ. o. puuttuu miehiltä), run.; uſein: fugit quem quid, jää jkſta hokſaamatta l. tarkkaamatta, on jkſle outo l. tuntematoin, ei tule jkn mieleen, joku ei äkkää, ei muiſta, nisi quae me forte fugiunt; hoc me non fugit (ſen tiedän aiwan hywin); fugit me ad te scribere (en ole muiſtanut kirjoittaa).

fugitīvus, 3, (id.), paonalainen, pakoſalla l. karuſſa olewa, pakoon l. karkuun mennyt, karannut, servus; f. a dominis, ab jure; *subst.* pakolainen, kulkas, karkuri, karkuri-orja, karkuriſotio.

fugito, I, (fugio), rientäin paeta, karttaa, wierota, quaestionem.

fugo, I, (fugio), pakennuttaa, työstä pakoon, karkottaa, kaikottaa, työtä matkoihinſa, kidättää tiehenſä, ſamottaa l. ajaa tiehenſä, pois, poiſtuttaa, quem, hostes, equitatum; noctem, stellas, nubes y. m., run.; kuw.: amorem, timorem morte, run.

fulcīmen, inis, *n.* (ſcur.), tuki, pylwäs, patſas.

fulcio, fulsi, fultum, IV, tukea, pönkittää, tynkiä, porticum, vitem; run. kantaa, kannattaa, coelum vertice, caput Pallantis; werr. kiinnittää, lujittaa, wahwiſtaa, januam serā, run. *b)* kuw. tukea, kannattaa, pitää pystyällä, pitää kannallaan l. woimaſſa, auttaa, rempublicam; amicum; his fultus societatibus (noitten liittoin nojaſſa l. waraſſa).

fulcrum, i, *n.* (fulcio), tuki, kannatus, jalka, eſim. ſängyn.

Fulfulae, arum, *f.* Sammitilaisten kaupungeita.

fulgens, tis, *PA.* loiſtawa, kuw. mainio, erinomainen.

fulgeo, fulsi, II, [run. myös: fulgo, ere], leimuta, ſalamoita, iſkeä tulta, lyödä walkiata, paiſkella ukontulia,

si fulserit; Jove fulgente; werr. Periklestä puh. *b)* ylim. leiskua, wälkyä, wälöttää, läikättää, wilkkua, hohtaa, paistaa, kumottaa, kiiltää, kimaltaa, sätenöitä, purpuraста, kullaста, silmistä, tähdistä y. m. puh.; kuw. loistaa, olla mainio l. erinomainen.

Fulginia, ae, *f.* Umbrian kypeita; jästa **Fulginas**, ātis, fulginialainen.

fulgo, k. fulgeo.

fulgor, ōris, *m.* (fulgeo), leimaus, salama; werr. wälkkynä, heiskuna, hohde, kiilto, heloitus, tähtein, metallin y. m.; kuw. loiste, maine, nominis Romani.

fulgur, uris, *n.* (fulgeo), leimaus, ukontuli, salama, fulguribus perstringentibus aciem oculorum; werr. ukonnuoli, run.

fulgurālis, e, (eb.), salamaa koskewa, libri (salamain merkityksestä).

fulgurātor, ōris, *m.* (fulguro), salamankatselia l. -selittäjä.

fulguro, I, (fulgur), leimuta, salamoita, iskeä tulta.

fulica, ae, ja run. **fulix**, icis, *f.* eräs weslintu, notkana.

fūligo, inis, *f.* noki, karsta.

fullo, ōnis, *m.* waatteenwanuttaja.

fulmen, inis, *n.* (alky. fulgimen, fulgeo), ukontuli, ukonnuoli, ukonnalkki l. -waaja, fulmen jacere in medium mare, emittere y. m.; fulmine ictus, percussus. *b)* kuw. waskustamattomasta, maahan sortawasta woimasta, kowasta jyskäytksestä l. kolauksesta, pahasta paukauksesta j. m. s. puh., verborum, fortunae y. m.; duo fulmina imperii nostri (kaksi leimausta, kaksi woittamatointa sotasankaria, molemmista Scipioista puh.).

fulmineus, 3, (eb.), ukontulta koskewa, ukontulen, ukonnuolen, ignis (pitkäisen tuli), ictus (ukontäräys), run.; kuw. rutaisewa, surmainen, tuhoinen, Mnestheus, rictus, ensis, run.

fulmino, I, (fulmen), leimuta, lyödä walkiata, paiskella ukonnuolia; run. werr.: fulminat Aeneas armis (leimusten uhkaa), Caesar fulminat bello (wiskoo sodan tulia).

fultūra, ae, *f.* (fulcio), kannatus; werr. wahwistus.

Fulvius, 3, romal. sukunimi; jäte **Fulvianus**, stri, *m.* Fulwiuksen mukailia.

fulvus, 3, tummankeltainen, ruskian- l. punaisenkeltainen, kellerwä.

fūmeus, 3, (fumus), sawuinen, suitsewa.

fūmidus, 3, (fumus), sawuinen, suitsewa, höyrypäwä.

fūmifer, 3, (fumus-fero), sawua tuottawa, sawuawa, höyrypäwä.

fūmifico, 3, (fumus-facio), sawua tekewä, suitsewa, höyrypäwä, höyrypä puuskaawa.

fūmigo, I, (fumus-ago), sawuttaa.

fūmo, I, (fumus), sawuta, suitsea, höyrytä, huuroa.

fūmōsus, 3, (seur.), sawukas, sawuawa, sawuinen, sawutettu, imagines (sawuttuneet, nokiset, karstaiset); perna (palwattu), run.

fūmus, i, *m.* sawu, höyry; sanalask.: in fumum et cinerem vertere (s. o. panna menemään, tuhlata).

fūnālis, e, (funis), köysinen, köydellinen, nuorainen, equus (siwuhewonen); jäte **fūnāle**, is, *n.* *a)* nauha l. riihma lingon hihnasta. *b)* wahasta tehty waliötin, wahawaliötin l. -soitto; run. kynttiläruunu.

fūnambulus, i, *m.* (funis-ambulo), köysikiekko, köytyri.

functio, ōnis, *f.* (fungor), toimittaminen, suoritus, teko, muneris.

funda, ae, *f.* (fundo), linko; werr. käsiwerkko, käes.

fundāmen, inis, *n.* (fundo), perustus.

fundāmentum, i, *n.* (fundo), perustus, perus, alusta, pohja, fundamenta jacere l. agere (laskea, panna); a fundamentis (perinpohjin, juurinensa päiwinensä); kuw.: fundamentum justitiae, eloquentiae, philosophiae (perustus, kanta); fundamenta libertatis, defensionis y. m.

Fundānus, 3, k. Fundi.

fundātor, ōris, *m.* (fundo), perustaja, alustaja, rakentaja, urbis, run.

fundātus, 3, *PA.* lujasti perustettu, kuw. wahwaperusteinen.

Fundi, orum, *m.* Latiumin rantakypeita; jästa **Fundānus**, 3, fundilainen, *subst.* Fundāni, orum, *m.* Fundilaiset.

funditor, ōris, *m.* (funda), linkoja, linkomies.

funditus, *Adv.* (fundus), perinpohjin, kuw. perinjuurin, juurta jaksain, juurinensa päiwinensä, perin, tywin, tykkönään, solkenaan, tuiki, supi, nihki, ratki, iki, lopen, juuri.

fundo, I, (fundus), pohjittaa, perustaa, alustaa, puppim carinä, run.; sedes cui; arces, run.; werr.: dente tenaci ancora fundabat naves, kiinnitti, pysytti, pidätti, run. *b)* kuw. perustaa, lujittaa, wahwistaa, rempublicam, imperium, disciplinam, opes; pecunia fundata villis (makawasti tiloitettu l. pantu maataloihin), run.

fundo, fūdi, fūsum, III, wuodattaa, walaa, kaataa, laskea, juoksuttaa, sanguinem e patera; lacrimas, fletus, run.; run.: latices radice (puusertaa); *Pass.* fundi, walua, imber fusus (lankeawa). Critt. *b)* waluttaa, sulattaa, aes; glandes, walaa. 2) werr. ja kuw. *a)* walella, holwata, kastella, tempora mero (kostuttaa), run. *b)* laskea pitkälle, panna pitkäksi, usein fusus, pitkäksensä laskenut, pitkänä makaawa, wenywä, wiruwa, asettunut, humi, per herbam l. in herba j. m. s., run.; eritt. wihamielin paiskata maahan, sortaa l. syöstä maahan, kaataa l. langettaa maahan, nobilitatem; corpora humi, quem resupinum, run.; jästa sodassa: syöstä pakoon, lennättää pakoon, sylwätä hajalle, hajoittaa, sirottaa, woittaa, hostes, copias hostium y. m.; de jugis, a delubris, kapistaa alas, samottaa tiehensä, karkottaa. *c)* läämältä syytää, lewittää, luoda, mättää, ajaa, wiskata, paiskia, segetem in Tiberim; picem; nuces, waristaa; tela (wiljoin nakella, työnnellä), vitam cum sanguine (puuskata ulos, lähdettää), run.; luna se fundebat per fenestras (tunki akkunoista), run.; armatos fundit equus, juoksuttaa sisältään, run.; eritt. äänistä t. sanoista puh.: syndellä, luoda, laskeella, laskea, wierittää, laatia, päästää, verba, vocem, sonum; versus hexametros ex tempore; jocularia versibus; ore loquelas (haastella), preces (rukoilla), convicia in quem (purkaa suutansa), run. *Pass.* fundi, lewitä, lautua, hajota, vitis in omnes partes funditur; homines fusi per agros; fusi crines l. capilli (hajalliset, liehuwat), run.; fusus propexam barbam (antain parran wyöryä l. rippua alas), run.; virtutes et vitia fundi quodammodo et quasi dilatari (lewitä); puhecsta puh.: wieriä, laajeta, funditur numerose et volubiliter oratio; samoin: tum se latius fundet orator (laajemmalta liikkua). Ulsein se f. l. *Pass.* fundi, koolta, saklalta wieriä, lonsata, lykätä, wirtana juosta, ihmisistä ja eläimistä puh., portis (porteista), undique circum, circum lilia, run. *d)* kosolta tuottaa, tehdä, kaswaa, fetum, fruges j. m. s.; quem Maja fudit, synnytti, run.

fundus, i, *m.* pohja, alusta, perä, armarii, dolii, collis; werr.: fundum non habet, ei pohjaa, ei sillä ole päätä eikä määrää; vertere quid fundo (perinpohjin), run.; kuw.: populus f. factus est, kansa on itsenäisenä perustajana suostunut l. päättänyt. *b)* maa ja mantu, maa, maatila, maatilus, maatalo.

fūnebris, e, (funus), hautajaisia l. ruumista koskewa, hautaus-, hauta-, kalma-, ruumiin, vestimentum, murhewaate; epulum (peijaiset, hautausateria); ludi, kuolinleikkilöt; justa funebria (kuolinjuhla, juhlalliset maahanpaniaiset). *b)* werr. tuoninen, surmainen, tuhoinen, turmiollinen, bellum, run.; sacra (s. o. ihmis-uhri), run.

fūnereus, 3, (funus), hautajaisia koskewa, hautaus-, hauta-, ruumiin, faces (kuolinwalistimet), run. *b)* werr. surmainen, tuhoinen, paha-enteinen, torris, bubo, run.

fūnero, I, (funus), juhlallisesti haudata; werr. kuolettaa, surmata, tuhota.

fūnesto, I, (feur.), murhalla saastuttaa, häwäistä, riiwata, curiam, aras.

fūnestus, 3, (funus), kuolleen ruumiin tähden l. kuoleman tapauksesta murhetta saanut l. murheesen joutunut, jästa surkia, onnetoin, familia; annales (murhettiwaiset, murheenhaltuiset); litera (kuolemaa muistuttawa), run.; funestum est a forti viro jugulari. *b)* kuolemaa, turmiota ja siitä myös murhetta tuottawa l. saattawa, tuoninen, surmainen, murhallinen, tuhoi-

nen, kuolettawa, turmiokas, murheellinen, pestis, fax, tribunatus, dies y. m.

fungor, functus, III, toimittaa, pitää, hallita, hoittaa, suorittaa, tehdä, täyttää, päättää jtakin, woittaa jtakin l. päästä jstakin, taw. *abl.*, harw. *acc.* fera, munere, aedilitate, honoribus, militiä, officio; more (ottaa waariin, noudattaa); (juventus) octavo stipendio functa (kahdeksan wuotta sodassa palwellut, kahdeksannen sotaretken tehnyt); mandatis (panna toimeen); epulis (käyttää päähän ateria), virtute (osottaa uskuutta), vice cotis (tehdä kowaisimen wirkaa), dapibus (nauttia), aevo (elää päästä päähän), parte laboris (ottaa osa työhön), laboribus (nähdä waiwoja), morte (kuolla), fato (kohdata kuolemansa), sepulcro functus (haudattu), run.; militare munus; muneris fungendi gratiä; ad suum munus fungendum.

fungus, i, *m.* sieni, tatti; werr. kynttilän köyhtä l. tuhka, run.

fūniculus, i, *m.* (fcut.), pieni köysi, nuoranen.

fūnis, is, *m.* köysi, touwi, nuora; sanalask.: funem ducere (hallita), sequi (palwella).

fūnus, eris, *n.* (cd.), alkp. jono; jsta hautakulkue, hautajaiset, maahanpaniaiset, ducere l. facere cui (pitää, toimittaa); funere efferri (juhlallisesti haudattaa); f. cujus videre (nähdä jkn kuolema); run. ruumis, kuolio. *b)* werr. kuolema, eritt. surma, murha, acerbum, run.; sub ipsum funus (haudan kallalla), run.; funera edere (jaella surmia), in funera agi (töywätä surmatöihin), run.; kuw. turmio, häwiö, hukka, perikato, tuho, reipublicae; ihmisistäkin puh.: paene funera reipublicae (kadottajat, hukuttajat).

fuo, fui l. füvi, III, *[perf.* on sum tehdikön aikoja], olla.

für, füris, *c.* waras; werr. orjain herjaussanana: konna, weijari.

fūrāciter, *Adv.* warkaantapaisesti, warasteliaasti.

fūrax, ācis, (furor), warkaallinen, warkaantapainen, warkaansekainen, warastelias, homo, manus.

furca, ae, *f.* (kaksihaarainen) hanko, haaru, haarukka; sanalask.: naturam expellere furcā (s. o. kowuudella ja häpiällä); werr. *a)* hangonkaltainen tuki l. kannatus. *b)* hangonmuotoinen kidutuskone, hankopuu, hankorisiti, servus sub furca caesus; jsta run.: ire sub furcam (joutua häpiällisimpään orjuuteen).

furcifer, eri, *m.* (furca-fero), hankorisitin kantaja, hirtehinen, konna, herjaussanana orjista puh.

furcilla, ae, *f.* (furca), hankilo, haarunen.

furcula, ae, *f.* (furca), hangonkaltainen tuki l. kannatus; werr. ahdas wuoren sola, ahdinko, ahermus.

furenter, *Adv.* raiwokkaasti, hurjapäisesti.

furfur, uris, *m.* liistin, seule, liiwit, kaunat.

furia, ae, *f.* (furo), raiwo, rajupäisyys, hurjuus, wimma, ylk. *plur.*, justae (hurskas wiha), run.; concipere furias (nosta raiwohon), run.; eritt. haltiot, into, esim. Bakchantinnan; t. myös: kiihko, kiima. Usein 2) jumalattarena, taw. *plur.* Furiae, arum, *f.* kosto jumalattaret, Kostottaret (Alecto, Megaera ja Tisiphone), jotka ihmisten rikoksia rankaisewat taikka rikollista mieltä riiwaawat ja sitä tuhotyöstä tuhotyöhön kiihdyttäwät, sororis ac viri (sisaren ja miehen lähettämät); fraternae (weliwainon kostottaret); muliebres (s. o. yllyttäwät l. kiihdyttäwät puheet). *b)* werr. ylim. waiwiotar, paha henki, pahikko, kiusaaja, Clodiuksestakin puh.

furiālis, e, (cd.), Furioita l. Kostottaria koskewa, furiallinen, furiankaltainen, furiamainen, hirwiä, kaubia, peljättäwä, raiwokas, hurjapäinen, vox, carmen, incessus y. m.; caedes (wimmapäisen tekemä), arma (s. o. Bakchantinnain), run.; jsta harw. *act.* raiwouttawa, vestis, run.

furiāliter, *Adv.* raiwokkaasti, hurjasti.

Furiāni, k. Furius.

furibundus, 3, (furo), raiwokerta, rajupäinen, wimma- l. huimapäinen, hurja, homo; impetus. *b)* haltiokas, innokas, praedictiones.

Furīna, ae, *f.* Roman jumalattaria.

furio, I, (furiae), raiwouttaa, wimmas-

tuttaa, hurjistuttaa, quem, run.; jsta **furiatus,** raiwountunut, raju, huima, mens, run.

furiōse, *Adv.* raju-, wimma-, hurjapäisesti.

furiōsus, 3, (furiae), raiwokas, raju- l. wimmapäinen, hurja, huima, mieletöin, heikkopäinen, hullu, homo; cupiditas, genus dicendi, inceptum; tibia (haltioittawa, innoituttawa), run.

Fūrius, 3, romal. sukunimi; *adj.* furinen, Furiuksen; jsta **Fūriāni,** orum, *m.* Furius Camilluksen sotamiehet.

furnus, i, *m.* pesä, pätsi, uuni, leiwinuuni.

furo, furui, III, raiwota, rajuta, wiltöitä, olla raiwoissa, wimmaissa, olla rajupäinen, hurja, huima, mieletöin, elämöitä, riehua, hurjailla, **valetudinis vitio,** luotu; quā (hehkua ralkaudesta jkn), run.; furorem (rajuta raiwonsa loppuun), run.; id (s. o. siitä); furebat se - - vexatum (oli ankaresti wihoissaan); sponsa furens (haltiokas), furens animi (raju-intoinen), run.; werr. mereste, myrskystä, tulesta y. m. puh.

furor, ōris, *m.* (ed.), raiwo, wimma, wiltiö, huimuus, hurjuus, riehunta, mielettömyys, hulluus; ralkauden wimma l. hehku, run.; ennusmiesten ja runoilain into l. haltiot; werr. myrskyn rajuamisesta j. m. s. puh.

fūror, I, (fur), warastaa, warkain wiedä, quid; quid cui (jtakin jklta); a quo; in furando (warkaissa ollessa l. käydessä); werr.: civitatem, warkain sicpata itselleen, juonitella itselleen; oculos labori (luowuttaa l. pidättää työstä), run.

furtim, *Adv.* (furtum), warkain, salaa, salaisesti, salakättä, salamyhkään, -mutua, -kähmässä, waiwihkaa, kenenkään hawaitsematta.

furtīve, *Adv.* salaisesti.

furtīvus, 3, (seur.), warastettu, tanquam furtiva (nim. signa aurea, marmorea *etc.*), ikäänkun warkaankalu l. -tawara. *b)* werr. salainen, iter.

furtum, i, *n.* (fur), warkaus, warastus, facere (s. o. warastaa); in furto comprehensus (warkaissa tawattu); *concr. plur.* warastamat, warkaankalu, warkaankappaleet. *b)* werr. salaisuus, salainen petos, salamutka, juoni j. m. s., insidiarum; belli (lymyäisyö), run.; jsta furto, salaa, salakättä, salakähmässä; — eritt. salainen, kielletty rakkaus, salalempi.

fūrunculus, i, *m.* (fur), wähäinen waras, worokka, konnanen.

furvus, 3, tumma, himiä, umia, pimiä, synkkä, musta, antra (s. o. Manala), Proserpina (Manalan kuninkaanna), run.

fuscina, ae, *f.* kolmikärki, kolmihaara.

fusco, I, (seur.), ruskeuttaa, tummentaa, himmentää, pimentää, mustuttaa, run.

fuscus, 3, tumma, himiä, mustanpuuhuwa, mustanwoipa, -werinen, -pintainen, mustahtawa, tymperä, maksankarwainen, ruskianmuotwa, tummanruskia; werr. äänestä puh.: kolia, römiä, käriä.

fūse, *Adv.* laajalta, lawialta, aawalta, pitkältä, juurin jaarin.

fūsilis, e, (fundo), walettu, sulatettu, sulannut, sula, argilla; aurum, run.

fūsio, ōnis, *f.* (fundo), wuodatus, walounta, animi.

Fūsius, I. Furius.

fustis, is, *m.* ryhmysauwa, karanko, walkuin, kalikka, paalikka, saikka, kapula, keppi.

fustuārium, ii, *n.* (ed.), kuoliaksi kalikoiminen, kuoliaksi kepitys (warsk. karkurin rankaistuksexsi sotawäessä).

fūsus, 3, *PA.* lewitetty, hajonnut, lautunut, lewiä, lawia, laaja, wäljä, aër; campi, run.; werr.: corpora (lihawat, täysinäiset); kuw. sulawa, sujuwa, pitkäpuheinen, sanaisa, puheesta ja puheliasta puh.

fūsus, i, *m.* wärttinä, kehräwarsi, tainta, eritt. Osatarten.

fūtilis, e, (fundo), alky. huokia wuodattaa; jsta werr. herkästi laskewa l. päästäwä, pitämätöin, glacies (hauras, särkywä), run. *b)* kuw. epästaattawa, epäluotettawa, joutawa, turha, tyhjäntäpöinen, mitätöin, arwollainen, haruspex; alacritas; sententia.

fūtilitas, ātis, *f.* (ed.), tyhjä, joutawa juttu, jaahaus, jaaritus, lörpötys.

futuo, ui, ūtum, III, maata, pitää.

futūrus, 3, *Partcp.* (fuo), tulewa, waſtainen, etinen; *subst.* futurum, i, *n.* l. *plur.* futura, tulewaiſuus, waſtaiſuus, etiſet, waſtaiſet.

G.

Gabali, orum, *m.* Aquitanian kanſakuntia.

Gabii, orum, *m.* Latiumin ikiwanhoja kyseitä; jöta **Gabīnus**, 3, gabiilainen, *subst.* Gabīni, orum, *m.* Gabiilaiſet.

Gabīnius, 3, romal. ſukunimi; *adj.* gabiininen, Gabiniukſen, lex; jöta **Gabīniānus**, 3, gabinianinen, Gabiniukſen, milites.

Gabīnus, 3, k. Gabii.

Gādes, ium, *f.* Hispania Baetican kyseitä; jöta **Gāditānus**, 3, gadelainen, *subst.* Gāditāni, orum, *m.* Gadelaiſet.

gaesum, i, *n.* (keltiläinen ſana), pitkä, raskas heittokeihäs l. peitſi Gallialaiſilla.

Gaetūli, orum, *m.* luoteiſen Afrikan kanſakuntia; jöta **Gaetūlus**, 3, gaetulilainen, ylim. libyalainen, afrikalainen.

Gajus, k. Cajus.

Galaesus, i, *m.* Ala-Italian joki.

Galatae, arum, *m.* kolmannella wuoſiſadalla e. K. Phrygiaan aſettunut keltiläinen kanſakunta; jöta **Galatia**, ae, *f.* Galatia, Galatialaisten maakunta Wähä-Aaſiaſſa.

Galba, ae, *m.* romal. liikanimi. 2) eräs Sueſſionilaisten ruhtinoita.

galbaneus, 3, (ſeur.), galbanin.

galbanum, i, *n.* galbani, erään ſyrialaiſen kaswin pihka.

galbanus, 3, wiheriänkeltainen.

galea, ae, *f.* kypärä, ſotalakki (taw. nahkainen), kapio.

galeo, I, (ed.), kypäröittää, ſotalakilla waruſtaa l. peittää, galeata Minerva.

Galeōtae, arum, *m.* eräs ennuſmiehen l. tietäjän laji Sikeliaſſa.

galērus, i, *m.* ja **-um**, i, *n.* (galea), lakki, lumkko, kapio, hytyrä, hattu.

galla, ae, *f.* kalleppeli.

Galla, k. Galli.

Gallaeci (Callaeci ja Callaici), orum, *m.* Gallicialaiſet, Hispania Tarraconensin kanſakuntia; jöta **Gallaecus** (Gallaicus, Callaicus), 3, gallicialainen, ja **Gallaecia**, ae, *f.* Gallicialaisten maa.

Galli, orum, *m.* Gallialaiſet, laaja keltiläinen kanſa ſekä Rheinin ja Garonnen wäliſeſſä maaſſa että Yli-Italiaſſa ja jälkeenpäin Phrygiaſſakin (jöta = Gallograeci); *sing.* Gallus, Gallialainen, Gallian mies, Galla, Galliatar, Gallian nainen. Siitä: *a)* **Gallia**, ae, *f.* Gallialaisten maa, Romalaisten aikoina joko Gallia Cisalpina l. Citerior l. Togata (Yli-Italia), taikka Gallia Transalpina l. Ulterior l. Comata (Ranskan maa). Wiimeſſä mainitun oſat olivat: Gallia Narbonensis l. Braccata l. Provincia l. Romana provincia (tätä nykyä Languedoc ja Provence), Aquitania (etelää päin Loiren ja Pyreneitten wäliſſä), Gallia Lugdunensis (Loiren, Seinen, Marnen ja Saonen wäliſſä), Gallia Belgica (alky. ulottuwa Marneſta Rheinin wirralle, ſittemmin Auguſtukſelta etelää käſin liſätty). *b)* **Gallicus**, 3, gallialainen, Gallian, lingua, arma, naves y. m.; ager (oſa Umbrian maakuntaa); *subst.* Gallica, ae, *f.* eräs kengän laji. *c)* **Gallicānus**, 3, Romalaisten woittomaata Galliaa (Yli-Italiaſſa) koskewa, legiones, res.

Gallicānus, **Gallicus**, k. Galli ja Gallus.

gallīna, ae, *f.* (gallus), kana.

gallīnāceus ja **gallīnārius**, 3, (ed.), kanoja koskewa, kana-, kanan, gallus gallinaceus (kukko); *subst.* gallinarius, ii, *m.* kanawartia, kanakaitſia.

Gallograecia, ae, *f.* = Galatia; jöta **Gallograecus**, 3, galatialainen, *subst.* Gallograeci, orum, *m.* Galatialaiſet.

gallus, i, *m.* kukko.

Gallus, k. Galli.

Gallus, i, *m.* eräs Phrygian joki, jonka weſi ſaatti juojanſa wimmapaiſtki; jöta *a)* **Gallus**, i, *m.* Kybelen pappi. *b)* **Gallicus**, 3, gallilainen, joko Gallus jokea koskewa, run. ylim. phrygialainen; tai Kybelen pappeja koskewa.

Gallus, i, *m.* romal. liikanimi.

Gamēlion, ōnis, *m.* attikalaiſen ajastajan ſeitſemäs kuukauſi.

gănea, ae, *f.* ja **găneum**, i, *n.* ruokala, juomala, korſu, porttola.

găneo, ōnis, *m.* (ed.), mäsſäri, ahmuſtelia, irſtailia.

gangaba, ae, *m.* (perſialainen ſana), taaskankantaja.

Gangaridae, arum, *m.* Indian kanſakuntia Ganges wirran wieremillä.

Ganges, is, *m.* Indian pääwirtoja; jöſta **Gangĕticus**, 3, ja **Gangĕtis**, idis, *f.* Ganges-wirtaa koskewa, ſen lähinen j. m. ſ.

gannio, īre, luſkutella, rääkyä, haukkua; werr. ihmiſiſtä puh.: riekua.

gannītus, us, *m.* (ed.), luſkutus, haukkuna.

Ganymēdes, is, *m.* Tros nimiſen Troian kuninkaan poika, Jupiterin hellikko ja juomalaskia; tähtiſiferönä: Weſimies.

Garamantes, um, *m.* Afrikan ſydänmaiſia kanſakuntia; jöſta **Garamanticus**, 3, ja **Garamantis**, idis, *f.* garamantilainen, run. ylim. afrikalainen.

Gargānus, i, *m.* wuorenhaara Apuliaſſa; *adj.* Garganus, 3, garganilainen, Garganin.

Gargaphie, es, *f.* Dianalle pyhitetty lakſo ja lähde Plataian ſeuduilla Boiotiaſſa.

Gargara, orum, *n.* Myſiaſſa olewan Ida-wuoren ylin huippu.

Gargettus, i, *m.* paikkakunta Attikaſſa, Epikurin ſyntymäſija; jöſta **Gargettius**, ii, *m.* Gargettolainen, Epikurin liikanimi.

Garītes, um, *m.* Aquitanian kanſakuntia.

garrio, IV, pakista, lopertaa, larutella, lawerrella, jaaritella, loruilla, rupattaa, paapottaa, paahkuroita, quid t. *abs.*

garrulĭtas, ātis, *f.* (ſeur.), kielewyys, höpläkäiſyys.

garrŭlus, 3, (garrio), kielas, loruinen, juoruinen, lawertelias, ſokertelewa; jöſta werr. liwertäwä, wiruawa, liriſewä, ſoiwa j. m. ſ., linnuiſta, puroiſta y. m. puh.

garum l. **garon**, i, *n.* pieniſtä kaloiſta tehty liemi l. lekki, kalanliemi.

Garumna, ae, *m.* Gallian jokia; jöſta **Garumni**, orum, *m.* Garumnalaiſet.

gaudeo, gāvisus, II, olla iloinen, iloita, ihaſtella, olla iloiſſanſa, iloita mielin, hywällä mielellä, hywillä mielin, hywiſſänſä, mieliſſänſä, hywäkſyä, tuntea iloa, mieliſuoſiota j. m. ſ., taw. *abl.* kera, eſim. correctione, aequitate; uſein gaudere, quod l. *acc. c. inf.*, eſim. gaudeo, quod te interpellavi, quos sibi oblatos (esse) gavisus est; *inf.* kera: laedere gaudes (iloitſet ſolwaiſemiſeſta), run.; gaudent scribentes (kirjoittawat warſin mielellänſä), run.; eritt.: in sinu gaudere, itſeſſenſä, hiljaiſuudeſſa, ſalamyhkään iloita; gaudere referre cui, ſanoa l. wiedä terweiſiä jkle, run. *b)* werr. mielellään pitää, rakaſtaa jtakin, eſim. gaudet Phoebo rupes, cognomine terra, run.; quibus (laudibus) gaudent militum animi.

gaudium, ii, *n.* (ed.), ilo, ihaſtus, mieliſyywä, mieliſuoſio, gaudium atque laetitiam agitare; gaudio quem afficere; gaudio efferri; gaudiis exsultare; gaudia agitabantur (ilomielen tunnot oliwat wallaſſa); jöſta hekumallinen ilo, hekuma, ſulotunne, pestiferum; corporis. *b)* werr. ilo, iloke, iloa tuottawiſta puh.

Gaurus, i, *m.* Kampanian wuoria.

gausape, is, *n.* ja **-a**, ae, *f.* l. **gausapum**, i, *n.* ja **-es**, is, *m.* nuuhainen willakangas, nukka- l. hatukangas, -waate, -peitto.

gāvīsus, l. gaudeo.

gāza, ae, *f.* Perſian kuninkaan tawara-huone, tawara-aitta, waraſto, rahaſto; werr. ylim. aartehiſto, aarre, tawara, wara, omaiſuus, hywyys.

Gāza, ae, *f.* Paleſtinan kpgeita.

Gebenna, l. Cebenna.

Gedrōsi, orum, *m.* aaſialainen kanſakunta nykyiſeſſä Mekraniſſa; jöſta **Gedrōsia**, ae, *f.* Gedroſialaisten maa.

Gedusānus ager, Aaſian alueita.

Geidūni, orum, *m.* Nerwiläisten turwiſſa elelewä Gallian kanſakunta.

Gela, ae, *f.* Sikelian kpgeita; jöſta *a)* **Gelenses**, ium, *m.* Gelalaiſet. *b)* **Gelōus**, 3, gelalainen, Gelan.

Gelas, ae, *m.* Sikelian jokia.

gelide, *Adv.* kylmäſti, ſ. o. innottomaſti, raukiaſti.

gelidus, 3, (gelu), jäinen, kylmän kylmä, kowin, aiwan kylmä l. wilu, hallainen, aqua, flumen, hiems, montium

juga ỿ. m.; tyrannus (ſ. o. Boreas), run.; *subst.* gelida, ae, *f.* (*sc.* aqua), jäinen weſi, run. *b)* werr. kylmä, kalpia, kankia, tyrmiä, artus, metus, tremor, mors ỿ. m., run.

Gellius, 3, romal. ſukunimi.

gelo, I, (gelu), kylmätä, jäädyttää; *Pass.* kylmetä, jähmettyä, tyrmiſtyä.

Gelōni, orum, *m.* ſkythialainen kanſa Boryſthenen äärillä; *collect. sing.* Gelonus.

Gelōus, ſ. Gela.

gelu, us, ſ. **gelum**, i, *n.* ſ. **gelus**, us, *m.* hyytäwä l. jäätäwä kylmä, halla, pakkanen; werr. kylmyys, kankeus.

gemebundus, 3, (gemo), ohkuwa.

gemellipara, ae, *f.* (gemellus-pario), kakſoiſia ſynnyttäwä.

gemellus, 3, (geminus), kakſoisſyntyinen, kakſoiskannetuinen, kakſois-; jäta *subst.* gemelli, kakſoiſet, ihmiſiſtä ja eläimiſtä puh.; werr. *a)* kahdenkertainen, legio (kahdeſta legioſta kokoon ſaatu). *b)* warſin yhdenkaltainen, ſamanluontoinen, amore, run.

geminātio, ōnis, *f.* (geur.), kahdiſtaminen, kertaaminen, verborum.

gemino, I, (geur.), kahdiſtaa, kerrata, kertoa, toiſtaa, verba; facinus, run.; aestum, kartuttaa, paiſuttaa, enentää, run.; eritt. geminatus, kahdiſtettu, kahdenkertainen, victoria. 2) werr. parittaa yhteen, yhdiſtää, agnos tigribus, run.; aera (kalkuttaa l. iſkeä yhteen), run.; geminata cacumina montium (ſ. o. ſamankorkoiſet).

geminus, 3, kakſoisſyntyinen, kakſoiskannetuinen, kakſois-, fratres l. yks. gemini, kakſoiswelješket, kakſoiſet; Pollux t. Castor, ſ. o. Kaſtor ja Pollux, run. 2) werr. kakſiluontoinen, kakſikuwainen l. -hahmoinen, Cecrops (puoleltaan ihminen ja puoleltaan kärme, t. puoleltaan uros ja puoleltaan nainen, t. myös: puoleltaan Egyptiläinen ja puoleltaan Kreikalainen), Chiron (puoleltaan ihminen ja puoleltaan hewonen), run.; jäta kakſinainen, kahdenkertainen, lumen, nomen, voragines, victoria; run. ylim. kakſi, pari, molemmat, acies, tempora, nares, cornua ỿ. m., ſilmäpari, molemmat ſilmät jne. *b)* aiwan yhdenkaltainen, warſin yhdenlaatuinen, ihan yhtäläinen, par in scelere (kakſoispari); audacia, societas; illud geminum consiliis Catilinae et Lentuli (yhteinen).

gemitus, us, *m.* (gemo), huokaaminen, ohkuminen, huokaus, vulnerum (ſ. o. ſaatuin haawain tähden); gemitus fit; gemitum dare, ducere, agere (laskettaa l. wetää huokaus, huoahtaa), run.; run. myös: ſydämmen kipu, mielikarwaus. *b)* run. werr. kohina, paubu, tohu, humu, kitkuna, pelagi; gemitum dare, jyriſtä, tömiſtä; gemitum facere (kilkahtaa).

gemma, ae, *f.* kaiwien ſilmä l. ſilmikko; run. riikinkukon pyrstön ſilmä. 2) werr. (ſilmikon kiillon olleeſa wälikäſityksenä) kalliis kiwi, eritt. juweli; jäta kalliskiwiſiſtä puh., eſim. kalliskiwinen juoma-aſtia, pikari, ſinettiſormus.

gemmeus, 3, (ed.), kalliskiwinen, kalliilla kiwillä waruſtettu l. koritettu, trulla.

gemmo, I, (gemma), ſilmikoita, tehdä ſilmää, gemmat vitis. 2) kalliilla kiwillä panettaa l. korittaa, eritt. gemmatus, eſim. anulus; run. *intrans.* gemmans, kalliista kiwistä loiſtawa.

gemo, gemui, gemitum, III, huoata, ohkua, wohkua, öhkyä, ahkailla; eläimiſtäkin puh., eſim. kyhkyſeſtä, hyhkyä, kuhertaa, kuikuttaa; run. werr. elottomiſta puh.: kohiſta, tohiſta, ryökyä, rytiſtä, ratiſta, kitkua, nariſta. 2) *trans.* huoata jtakin, jahkailla, woihkata, walittaa jtakin, statum; run. *inf.* kera.

gena, ae, *f.* ſaſupää, poſkipää, ſaſu, poſki, taw. *plur.*; run. ſilmät.

Gēnabum, i, *n.* Carnutilaisten kpgeita Galliaſſa; jäta **Gēnabensis**, e, genabilainen, *subst.* Gēnabenses, ium, *m.* Genabilaiſet.

Genauni, orum, *m.* Rhaetian kanſakuntia.

geneālogus, i, *m.* ſukuluettelia, ſukuluetteloin l. polwilukuin tekiä.

gener, eri, *m.* wäwy, tyttärenmies; run. tyttären ſulho l. ylkä, ja myös: tyttären ſalalempijä.

generālis, e, (genus), ſukua l. laatua koskewa, constitutio. 2) yleinen, ylityinen, ylimalkainen, decorum quoddam.

generāliter, *Adv.* yleiſeen, ylimalkaan.

generātim, *Adv.* (genus), ſu'uttain, laaduittain, luokittain, copias consti-

tuere, kanſoittain, kanſakunnittain; **gratias agere** (lajittain, eri lajeja myöden, ſ. o. anſion mukaan). *b)* yleiſeen, ylimalkaan, päältä iskein, loqui; **amplecti quid** (käſittää yhteen).

generātor, ōris, *m.* (ſeur.), ſiittäjä, ſynnyttäjä, ſuku- l. kanto-iſä.

genero, I, (genus), ſiittää, ſynnyttää, tuottaa, tehdä, luoda, *Pass.* ſiitä, syntyä, lähteä, ulota, polweuta, olla syntyiſin, olla ſukuperää, ſekä eläwäiſiſtä että elottomiſta puh.

generōse, *Adv.* jaloſti, uljamoiſeſti.

generōsus, 3, (genus), hywäſukuinen, jalo- l. ſuuriſukuinen, ſuuri, korkia, jalo, virgo; stirps; ortus amicitiae; werr. oiwalaatuinen, oiwallinen, aimollinen, uhkia, pecus, vinum, run.; **insula generosa metallis** (metallikaiwamoilta erinomainen), run. *b)* kuw. jalo, jalomielinen, ylhäinen, ylewä, hywänſuuntainen, rex, virtus y. m.

genesta, f. genista.

genetrix, īcis, *f.* (genitor), kantaja, ſynnyttäjä, emo, äiti, magna deūm (ſ. o. Kybele), run.; werr. tuottaja, aikaanſaattaja, frugum (ſ. o. Ceres), run.

Genēva, ae, *f.* Allobrogilaisten kpgeita Galliaſſa.

geniālis, e, (genius), ſynnyttää koſkewa, awioliittoinen, awio-, hää-, lectus, torus. *b)* hupaiſa, hurwittawa, hauſka, iloinen, ſuloinen, ihana, hiems, uva, platanus, run.; serta (juhalliſet), run.

geniāliter, *Adv.* iloiſaſti, ſuloiſeſti.

geniculātus, 3, (ſeur.), polwinen, ſolmuinen.

geniculum, i, *n.* (genu), polwi, ſolmu (olkikorreſſa).

genista, ae, *f.* helakukka.

genitālis, e, (geno, gigno), ſynnytyſtä koſkewa, ſynnytys-, ſynnyttäwä, ſiittäwä, hedelmöittäwä, semen, run.; dies (ſyntymäpäiwä); *subst.* Genitalis, is, *f.* Dianan liikanimi, jota hän ſynnynnän ſuojeliattarena kantoi.

genitīvus, 3, (genitus, gigno), ſyntyperäinen, alkuperäinen, imago, run.; nomina (ſukunimet), run.

genitor, ōris, *m.* (gigno), ſynnyttäjä, iſä, Pelopis (ſ. o. Tantalos), deūm (ſ. o. Jupiter), profundi (ſ. o. Neptuni), run.; werr. tuottaja, aikaanſaattaja.

genitrix, īcis, *f.* l. genetrix.

genitūra, ae, *f.* (gigno), ſynty; werr. tähtitaikauſeſſa: ſyntymätähti, -täh-diſtö.

genitus, l. gigno.

genius, ii, *m.* (gigno, alkp. kuſſakin eſineeſſä ſyntyperäinen, parempi, jumalallinen luonto, hengelliſyys, henki, jöta) Geniuš (näkymätöin olento, ihmiſen, paikan j. m. ſ. turwaajana), ſuojeliahenki, holhojahenki, onnenhaltia, haltia. Walan teoſſa haltiaa huudettiin todiſtajakſi. Iloiſella elämän nautinnolla luuliwat häntä ihaſtuttawanſa, jöta *b)* ſulo-elämä, hauſka elämä, ilo j. m. ſ.

geno, genui, genitum, III, wanha ſanan-muoto, yhtä kun gigno.

gens, gentis, *f.* (eb.), ſuku, ſukukunta, lajikunta, patricia, Cornelia, Tarquiniorum; gentes cognationesque hominum; jura gentium; patricii majorum et minorum gentium (enſimäiſtä ja toiſta arwoluokkaa, edelliſet Romulin ja jälkimäiſet Tarquiniukſen aſettamiſta ſenatoreiſta lähteneet); werr. *a)* dii majorum ja minorum gentium, ylhäiſemmät ja alhaiſemmat jumalat; majorum gentium Stoicus (enſiluokkainen). *b)* run. yhdeſtä puh.: ſiki, deūm (ſ. o. Aineias). *c)* eläimiſtä puh.: ſuku, laatu, kanta, run. 2) pääkanſa, kantokanſa, perikanſa, kanſalahko, kanſa, kanſakunta; wäliſti: kunnaſto, aſujamiſto, harw. maiſema, maakunta; eritt.: **ubinam gentium**, miſſä mailman äärisſä, miſſä mailmattomaaſſa, miſſä hulluſſa, miſſä ainakin; **longe gentium**, herran wiidaſſa; **minime gentium**, ei milläkään muotoa, run. *b)* werr.: gentes, wieraat kanſat, muukalaiſet.

gentīlicius, 3, (ſeur.), ſukukunnallinen, ſuku-, sacrificia, sacra.

gentīlis, e, (gens), ykſiſukuinen, ſamaſukuinen, ſamakantainen; *subst.* ſukukuntalainen. 2) ſamakanſainen, maanmiehillinen, iſänmainen.

gentīlitas, ātis, *f.* (eb.), ſukukuntalaiſuus.

genu, us, *n.* [harw. **genus**, us, *m.*], polwi, genibus cujus accidere l. se advolvere; **genibus minor** (ſ. o. polwia notkiſtawa, rukoilewa), run.

Genua, ae, *f.* Ligurian rantakpgeita.
genuāle, is, *n.* (genu), polwirihma, polwinauha.
genuīnus, 3, (geno, gigno), ſyntyperäinen, ſukuperäinen, luontoperäinen, luonnollinen, oma, genuinae domesticaeque virtutes.
genuīnus, 3, (gena), poſkia koſkewa, poſki-, dentes (ſyömä- l. ſeinähampaat).
genus, generis, *n.* ſynty, ſynty- l. ſukuperä, ſuku- l. perijuuri, kanta, ja myös: ſuku, ſukukunta, lajikunta, qui nobili genere nati sunt; regium, malum, honestum, amplissimum; materno, paterno genere (äidin, iſän puolelta); wäliſti: jalo ſuku, ſuuri ſuku, ydeſſä divitiae, fortuna, virtus j. m. ſ. ſanain kanſſa; run. ſikiö, weſa, poika, jälkeinen, deorum; Veneris (ſ. o. Ainias), divi (Caeſarin, ſ. o. Auguſtus), Jovis (Perſeukſeſta pub.) j. m. ſ.; neglectum, ſikiöſtö, run. Critt. *b)* kanſalahko, kanſalaji, kanſa, kanſakunta, ferox, bellicosum, Macedonum p. m. 2) ſuku, ſukukunta, laatu, luokka, ſääty, humanum, hominum (ihmiskunta); genus aliud tyrannorum; cujus generis (*sc.* colonorum) quum magnus numerus esset; bestiarum; patricium, plebejum, Patricein, Plebejein ſääty, ſäätykunta; hominum agreste (ſiwiötymätöin ihmislaji); critt. luonnollinen puoli (yhtä kun sexus), muliebre; virorum. *b)* laatu, laji, laita, luonto, vitae, aetatis, imperii, civitatis; pugnae, armorum, cibi, munitionis; poenae, exercitationum, scripturae, orationis, dicendi; omne genus vitae (kukin elämän kanta, tila); munera cujusque generis; aliquid id genus (jotakin ſenkaltaiſta); quod genus virtus est, jota laatua, jonka lainen, jommoinen; critt.: militare, ſotamiehet, agreste, maawäki, ja ſamoin: omne genus virtutis, kaikenlainen hywe (jonka ſijaſta odottaiſi virtus omnis generis). Siitä ylim. aſia, kohta, ſuhde, in omni genere, kaikiſſa, kaikin päin; in aliquo genere, joſſakin, miſſäkin; hoc vicinitatis genere, mitä naapuruuteen tulee, naapuruuden puolesta. *c)* philoſophian kieleſſä: laatu.
genus, us, *f.* genu.
Genusus, i, *m.* Kreikan Illyrian jokia.
geōgraphia, ae, *f.* maantiede, maanoyaš.
geōmetres, ae, *m.* mittauksen oſaaja, maamittari.
geōmetria, ae, *f.* mittaustaide, mittausoppi.
geōmetricus, 3, mittaustaidetta koſkewa, mittaustaiteellinen, formae, rationes; *subst.* geometrica, orum, *n.* mittausopilliſet kyſymykſet l. määräykſet.
georgicus, 3, maanwiljelystä koſkewa; *subst.* georgica, orum, *n.* runoilema maanwiljelyksestä.
Geraesticus portus, Jonian haminoita.
Geraestus, i, *m.* eräs Euboian niemi ja kpki.
Gergovia, ae, *f.* 1) Arwernilaisten kpgeita Aquitaniaſſa. 2) Bojilaisten kpgeita, Ligeristä itää päin.
Germalus, i, *m.* Palatinin kukkulan aliſen oſan kulmia.
germāne, *Adv.* totiſesti, wilpittömästi.
Germāni, orum, *m.* keltiläinen kanſa Rheinin, Donaun, Weichſelin ja Pohjaſeltä Itämeren wäliſſä; jöta *a)* **Germānus**, 3, germanialainen, run. *b)* Germānia, ae, *f.* Germania, ſuurin oſa nykyistä Saksanmaata ſekä Tanskan maa. *c)* **Germānicus**, 3, germanialainen, Germanialaisten.
germānitas, atis, *f.* (ſeur.), weljeys, ſiſaruus; werr. ſiſarkaupunkein liikinen ſukulaiſuus.
germānus, 3, lihallinen, wiljainen, täyſi, oikia (weljistä ja ſiſaristä pub., joilla on ſamat wanhemmat t. kuitenkin ſama iſä), frater, soror; jöta *subst.* germanus ja -a, wiljainen l. täyſi weli t. ſiſar, harw.; werr. *a)* weljellinen, ſiſarellinen. *b)* oikia, totinen, todellinen, todenperäinen, warma, warſinainen, puhdas, pelkä, patria, justitia; magister; germanos se putant esse Thucydidas (ilmetty).
Germānus, k. Germani.
germen, inis, *n.* taimi, weſa, itu, ſilmikko, ſilmä; run. ſikiö, generosum.
gero, gessi, gestum, III. kantaa, pitää, l. gero *etc.*, minulla on (yllänі, päällänі, muaſſani, omanani), vestem; galeam venatoriam in capite, clavam

dextra manu; ramum, serta, vincla, run.; **tecta terga (peittää selkänsä), run.; cornua fronte, uber,** run.; eritt. *a)* kantaa luokſi, jhnkin, wiedä l. tuoda jhnkin, harw., **saxa in muros; terram.** *b)* kaſwaa, tuottaa, tehdä, **malos, lucos, arbores,** run. 2) ſuw. kantaa, pitää, oſottaa, l. **gero** *etc.*, **minuſa (mieleſſäni, ſydämmeſſäni) on, minun on, minulla on, fortem animum; mixtum gaudio ac metu animum; nomen decusque,** run.; **personam cujus** (jkna toimia, tawotella jkn oloa, käydä jkn aſemesta, olla jkn ſijaſſa); **amicitiam,** pitää wireiſſä; **inimicitias cum quo; odium in quem; curam pro quo, run.;** *abs.:* **animo gerere** (juokſuttaa mieleſſään, ajatella); eritt. *a)* **se gerere,** käyttää itſenſä, menetellä, oleskella, elää, **honeste, moderate, liberius, perdite** y. m.; **se pro cive** (ſ. o. käyttää kanſalaiſen oikeuksia); **se et quem, oletella; harw.:** quem, noudattaa jkn tapoja. *b)* **prae se gerere quid,** ilmaista, näyttää jtakin. *c)* ottaa päällenſä, toimittaa, panna l. ſaattaa toimeen, ſuorittaa, muokata, tehdä, aſioita, **quid; dum haec (ea) geruntur; quid in colloquio** (keskustella, ſeikkailla); **morem gerere cui** (noudattaa jkn mieltä); **negotium, rem bene** t. **male gerit,** han toimittaa l. ajaa aſianſa hywin t. pahoin, han menestyy t. hanen käppi wastoin, warſ. ſota-yrityksiſsä; eritt.: **rem gerere,** ſodaſſa paalliköitä l. eſimiehitä, ja myös: pitaa taloutta; **rem gladio** (miekalla ratkaista aſia); **jſta** *Pass.* **geri,** eſim. **bene, male** j. m. ſ., toimitettaa, käydä, päätyä, paneuta, mennä, tapahtua; **res gestae, waltiotapaukſet, tapahtumat, teot,** urotyöt, eritt. ſotatyöt, ſotatoimet, wäliſti: laitokſet, ſäännökſet. *d)* ottaa haltuunſa, toimittaa, hallita, hoittaa, eſim. julkinen wirka, **magistratum, honores, potestatem, consulatum; imperium** (pitää ylin päälliköwalta, olla ylimpänä paamiehenä); **rem publicam, objata,** johdata, hallita waltiota, ja myös: tehdä ſotapalweluſta **waltion puolesta, puollustaa waltiota; uſein: bellum,** käydä ſotaa, joko päälliköſtä puh.: johdattaa ſotaa, tai kanſaſta l. ruhtinoiſta puh.: pitää ſotaa, harjottaa ſotaa l. wainotöitä, olla ſodaſſa, **eum quo** (jkta waſtaan). *e)* ajaſta puh.: wiettää, menettää, kuluttaa, **aetatem cum quo.**

Gerönium, ii, *n.* Ala-Italian kypeitä.

gerulus, i, *m.* (gero), kantaja.

Gēryon, onis, ja **Gēryones,** ae, *m.* Hiſpanian ſaaren Erytheian kolmeruumiinen kuningas, jonka härät Herkules wei.

gessi, f. gero.

gestāmen, inis, *n.* (gesto), kantama, kannelmas, pidetty ſomus l. korite. *b)* kannin.

gestio, ōnis, *f.* (gero), toimittaminen, ſuorittaminen, negotii.

gestio, IV, (gestus), wilkkailla ruumiin liikenteillä ilmoittaa tuntojanſa, warſ. iloanſa, liikennellä, iloſta ailahdella, ilakoita, riennuilla, riuhkailla, riehua, riehakoita, olla ſuunnatoin, puoletoin, ylläpäinen, laetitia, voluptate, secundis rebus, otio; laetitia gestiens (ſuunnatoin ilo). *b)* kiihkiäſti, innolliſeſti halata, pyytää, tahtoa, olla halunalainen, kärkäs, *inf.* kera, eſim. agere quid.

gesto, I, (gero), kantaa, pitää, l. **gesto** *etc.*, minulla on, **caput in pilo; arma humeris;** ſuw.: **gestamus pectora,** meiſſä on, run.

gestus, us, *m.* (gero), ruumiin t. jkn jäſenen liikuttaminen, liikenne, käytös, olo, pito, eritt. puhelian ja teeſkeliän.

Getae, arum, *m.* eräs Thrakian kanſakunta Donaun warrella; *sing.* **Geta** l. **Getes,** ae, Getalainen, Geta myöskin romal. liikanimi; jſta *a)* **Getes,** ae, *m.* getalainen. *b)* **Getĭcus,** 3, getalainen, run. ylim. thrakialainen; *adv.* **Getice,** Getalaiſten tawalla.

gibbus, i, *m.* kyhmy, kupula, ryhä.

Gigas, antis, *m.* taw. *plur.* Gigantes, tarun mukaan Maan ja Tartaroon pojat, kärmejalkaiſia jättejä, jotka Jupiter nuolillaan tuhoſi ja Etnan alle hautaſi; jſta **Gigantēus,** 3, jättejä koſkewa, jättiläis-, jättein, bellum, run.; run.: lacertus (jättin l. hiidenkaltainen).

gigno, genui, genitum, III, (geno),

ſiittää, ſynnyttää, tehdä, ſaada, kantaa, tuottaa, kaſwattaa, ſaattaa, Herculem Jupiter genuit; Hecuba Alexandrum genuit; pisces ova genuerunt (owat panneet); quae terra gignit; natura nos genuit ad majora quaedam; deus animum ex sua mente genuit; kuw.: amicitiam, dicendi copiam; *subst.* gignentia, ium, *n.* hedelmälliſet, elolliſet, kaſwit. *Pass.* gigni, ſiitä, ſyntyä, kaſwaa, lähteä, koitua, ilmaantua, quae in terris gignuntur; kuw.: ex libertate tyrannis gignitur; eritt. genitus *abl.* kera, eſim. pellice; genitus Maiä (Maian poika), dis (jumalain ſikiö), ja myös: ex l. de quo, run.

gilvus, 3, waaliankeltainen, waalas, woikko, equus, run.

glaber, bra, brum, hiukſetoin, karwatoin, nilkonainen, paljas, kaljakka, kierä.

glaciālis, e, (ſeur.), jäinen, jää-.

glacies, ēi, *f.* jää, lubrica (kierä l. kalju jää, iljanko).

glacio, I, (ed.), jäätää, jäädyttää, kylmetyttää.

gladiātor, ōris, *m.* (gladius), miekkailia, miekkamies julkiſiſsa woitteloiſiſsa, enimitten orjia, ſotawankeja t. pahantekiöitä, toiſinaan wapaitakin palkkaa (auctoramentum) waſtaan, jota auctorati nimeltään; wälisti herjaſanana. *b)* werr. miekkaſet, miekkaleikkilöt, miekkailialeikit, gladiatores dare.

gladiātōrius, 3, (ed.), miekkailioita koſkewa, miekkailiain, miekkailia-, familia (-joukko, -parwi); ludus (-koulu); munus l. spectaculum (-leikki, miekkaſet); locus, consessus (paikka, kokous miekkasten katſelemiſeksi); jota *subst.* gladiatorium, ii, *n.* miekkailianpalkka, wapaitten käſiraha, kun he woitteloiſiin rupeſiwat.

gladius, ii, *m.* miekka, gladium stringere, destringere, educere (wetää, ſiwaltaa); gladium educere e vagina, recondere in vaginam; ſanalask.: scrutari ignem gladio (mielettömästä yritykſeſtä puh.), plumbeo gladio jugulari (wähällä waiwalla ſylliſeksi tuomittaa); werr. murha, ſurma, gladiorum impunitas (tuhotöitten).

glaeba, f. gleba.

glandifer, 3, (glans-fero), terhoja kaswawa, quercus.

glans, dis, *f.* terho, tammen omena, ylim. mikin terhonmuotoinen hedelmä (eſim. kaſtani). 2) werr. linkomiesten käyttämä, ſaweſta t. lyijyſtä walettu pallonen, kuppelo, kuula.

glārea, ae, *f.* ſomero, ſora.

glāreōsus, 3, (ed.), ſomeroinen, ſorainen.

Glaucia, ae, *m.* romal. liikanimi.

glaucus, 3, kiiltäwä, wälkkywä, wilkkuwa, wilottelewa, läikkywä, ſinerwänharmaa, ſiniſenharmaa, wiheriänharmaa.

Glaucus, i, *m.* kalaſtaja Anthedoniſta, joka muuttui ennuſtajakſi merijumalakſi, jota Glauci chorus (ſ. o. Nereittäret), run. 2) Siſyphoon poika, jonka omat hewoſet kuoliakſi repiwät.

glēba (glaeba), ae, *f.* maapaakio, maakokkare, -pallikka, -tönkki, -töylä; run.: uber glebae (maan l. pellon wiljawuus). *b)* werr. mikin toukki, nokare, kimpale, kötkäle, hyrkäle, liikiö, kappale, sevi ac picis.

glēsum l. **glessum**, i, *n.* (germanialainen ſana: glaſ, Suomeksi laſi), kultapihka l. merenkulta Germanialaiſilla.

glis, iris, *m.* pähkinärotta.

glisco, ere, kaswaa, noſta, turpua, koſtua, ſyttyä tuleen j. m. ſ.; kuw. kyteä, lewitä, enetä, karttua, yltyä, paiſua, kiihtyä, kiintyä, äityä, gliscit seditio, invidia y. m.

globo, I, (globus), pallota, ymmyrtää. 2) joukota yhteen.

globōsus, 3, (ſeur.), pallonmuotoinen, palleroinen, ympyriäinen, terra, saxum.

globus, i, *m.* pallo, pallero, kyörä, kerä, terrae. 2) werr. pallonmuotoinen tönkäle, jänkkä, kötkäle, törstö, flammarum, sanguinis, run. *b)* ihmiſiſtä puh.: joukko, parwi, kootus, yhdyskunta, lahko, circa quem; mulierum; nobilitatis, consensionis; juvenum.

glomero, I, (ſeur.), keriä, kääriä l. mykärtää yhteen keräkſi, ſykertää kokoon, ymmyrtää, pallota, lanam in orbes, run.; saxa sub auras (wiskata pyöritää ilmaan), run.; superbos gressus (upiaſti juoſta rawia, hölkätä), run. *b)* werr. koota, kerätä, joukota, tukuta, tunkea yhteen l. kokoon, agmina fuga

(pakoſalla ſulloa yhteen parwiin), run.; se g. l. *Pass.* glomerari, keräytä, joukkouta, tunkea yhteen. 2) kuw.: annus glomerans, wuoden kiertojuokſu, run.; seclis glomerata olades, wuoſiſatoja kiertäwä, ſ. o. wuoſiſatoja pitkitettỳ, run.

glomus, eris, *n.* kerä, ſommelo.

glōria, ae, *f.* maine, hywä huuto, kiitos, kunnia, arwo, fortitudinis gloriam consequi; gloria rei militaris exstincta; bellicae virtutis gloria carere; rerum gestarum gloriā florere; in summam gloriam venire; gloriam capere, acquirere, sequi, habere; sit in aeterna gloria Marius; run.: Trojanae gloria gentis (Procas), kunnia, ja taurus, armenti gloria, kaunistus. *b)* werr. kunnianhimo, kunnianpyyntö, ylpeys, kerskaus, quod genus tandem est istuc ostentationis et gloriae? jösta *gen.* kera: generandi mellis (halu), run.

glōriātio, ōnis, *f.* (glorior), kehuminen, kerskaaminen.

glōriola, ae, *f.* (gloria), kunnianrahtu.

glōrior, l, (gloria), kehua (itseänsä), kerskata, korskua, kohua, pohwata, öyhkäillä, röyhkäillä, iſotella, weikailla (jöstakin), pitää kunnianansa l. katſoa kunniakſenſa jtakin, *abl.* kera ja de l. in qua re; *acc.* kera, eſim. idem, aliquid, haec j. m. ſ. (kerskata ſamasta l. ſamaa, kehua itſestänsä jtakin, pöyhkien haastella näitä), jösta myös: beata vita glorianda (kehuttawa); *acc. c. inf.*: se omnes magistratus assecutum esse, se alterum fore Sullam.

glōriōse, *Adv.* mainehikkaasti, kunniakkaasti, triumphare. *b)* kehukkaasti, kerskaawasti, korskiasti, mentiri.

glōriōsus, 3, (gloria), mainehikas, kiitettäwä, yliſtettäwä, kehuttawa, kunniakas, mors, factum, honores. *b)* kehukas, kehuwainen, kerskaawainen, iſo- l. pöyhkiäpuheinen, korskia, kunnianpyyntöinen, miles, ostentatio, philosophia y. m.

glos, glōris, *f.* nato.

glūbo, glupsi, gluptum, III, kuoria.

glūten, inis, l. **glūtinum**, i, *n.* liima, tymä, jälä, ſitku, isku; mehiläisvihkastakin puh.

glūtinātor, ōris, *m.* (ſeur.), liimaaja, kirjannitoja.

glūtino, I, (gluten), liimata, yhteen jäletyttää.

glūtinōsus, 3, (gluten), jäläinen, ſitkiä.

Gnaeus, i, *m.* romal. eſinimi, lyhennettynä: Cn.

gnārus, 3, tietäwä, tuntewa, ymmärtäwä, oſaawa, oppinut, *gen.* kera, eſim. reipublicae; *acc. c. inf.*; Pericles gnarus fuit, quibus orationis modis quaeque animorum partes pellerentur.

Gnātia, ae, *f.* eräs Apulian ſatamakpki, täydelliſeltä nimeltä Egnatia.

gnātus, l. nascor.

gnav-, l. nav-.

Gnidus, l. Cnidus.

Gnōsus l. **-os** (Cnos.), i, *f.* wanha Kretan kpki, Minoon walta-aſema, kuuluiſa Labyrinthiltaan; jösta *a)* **Gnōsius** ja **Gnōsiacus**, 3, knoſolainen, run. ylim. kretalainen, tellus, regna, run.; rex (ſ. o. Minos), castra (Minoon), run.; stella coronae, Ariadnen ruunu (tähtiſikerönä), run.; *subst.* Gnōsii (Cnos.), orum, *m.* Knoſolaiſet, mainioita joutſimiehiä. *b)* **Gnōsias**, adis, ja **Gnōsis**, idis, *f.* knoſolainen, run. kretalainen, *subst.* Kretan nainen, Ariadneśta puh.

gōbius, ii, ja **gōbio**, ōnis, *m.* ſimppu.

Gomphi, ōrum, *m.* Theſſalian kpgeita Peneion warrella; jösta **Gomphensis**, e, gomphilainen, *subst.* Gomphenses, ium, *m.* Gomphilaiſet.

Gordium, ii, *n.* Phrygian kpgeita.

Gorgias, ae, *m.* kreikalainen ſophisti Leontiniśta, Sokrateen aikuiſia.

Gorgo l. **-on**, onis, *f.* Phorkoon kärmehiukſinen tytär, nimeltään myöskin Medusa, jonka näky kiwetytti, Perſeukſelta ſurmattu; pää liitettiin Pallaan kilpeen, wereśtä ſyntyi ſiipihepo Pegaſos, Gorgonis os, ſ. o. Meduſan pää; *plur.* Gorgones, Meduſa ynnä ſiſarenſa Euryale ja Stheno; jösta **Gorgoneus**, 3, Gorgoa, ſ. o. Meduſaa koskewa, gorgollinen, Gorgon, Meduſan, venena (ſ. o. myrkylliſet kärmehiukſet), crinis (Meduſan), run.

Gortyna, ae, ja **-e**, es, *f.* periwanha Kretan kpki; jösta *a)* **Gortynius**, 3, gortynalainen, run. ylim. kretalainen;

subst. Gortynii, orum, *m.* Gortynalaiſet. *b)* **Gortȳniacus**, 3, run. kretalainen.

grabātus, i, *m.* matala makuuſija l. ſänky, rawatti.

Gracchus, i, *m.* gens Sempronian liikanimiä; jöta **Gracchānus**, 3, gracchinen, Gracchin.

gracilis, e, hoikka, ſolia, ſolewa, ſuikia, kewelä, heikukka, ribwakka, näwiä, kaihokas, hintelä, kaiskera, kaiturainen, ruikkamoinen, pieni, särwi, siruinen, näiwerä, nerkko, puer, capella, hibiscus ỳ. m., run.; equi hominesque; catena (hentu), stamen (hieno), cacumen (ſuippo), run. *b)* kuw. ſuora, yksinkertainen, korittamatoin.

gracilitas, ātis, *f.* (ed.), hoikkuus, kewelyys, hintelyys, kaiskeruus, kaiturainſuus, laihuus.

graculus, i, *m.* naakka, haakinen.

gradātim, *Adv.* (gradus), askelittain, askel askelelta, wähittäin.

gradātio, ōnis, *f.* (gradus), koroittaminen, pubetaitecesſa.

gradior, gressus, III, askella, astua, käydä, ad mortem; *abs.*

Gradīvus, i, *m.* (gradior), askeltaja, Marſin liikanimiä, Mars Gr.; pater, rex Gr. l. *abs.*, run.

gradus, us, *m.* (gradior), askel, gradum facere (astua askel); pleno gradu (täyttä l. lujaa askelta, wahwaa pohtia); kuw. askel, yritys, imperii (wallan lewittämiſeksi); capessendae rei publicae (hallitustoimiin); ex aedilitate ad censuram (harppaus); spondeus habet stabilem quendam gradum (kulku). Critt. *b)* taistelewaiſen aſebus, aſento, jalkatana, jalka, kanta, gradu demovere hostem ỳ. m.; jöta kuw. aſema, telat, tila, depellere quem gradu (syöstä jku kannaltaan l. teloiltaan, saattaa jku etujanſa waille); dejici de gradu (menná ſuunniltaan, laidaltaan, älyltään, hämille). 2) astuin, astin, astuttawa, polkuin, tikapuitten ponſi l. noppula, kaw. *plur.*, templi, scalarum. *b)* werr. aste, askelma, kanta, polwi, mitta, määrä, sonorum, aetatis, dignitatis, honorum, temporum, officiorum j. m. ſ.; jöta arwoſija, kunniaſija, arwo, eodem gradu esse.

Graeci, orum, *m.* Kreikalaiſet; *sing.* Graecus, i, *m.* Kreikalainen. Siitä: *a)* **Graecus**, 3, kreikalainen, res, literae; lingua; homines (Kreikan peräiſet ihmiſet, Kreikalaiſet); *subst.* Graecum, i, ja *plur.* Graeca, orum, *n.* Kreikan kieli l. kirjalliſuus; *adv.* Graece, Kreikaſſi, Kreikan kielin, loqui; legere quid, scribere historiam. *b)* **Graecia**, ae, *f.* Kreikka, Kreikan maa; magna Graecia l. yks. Graecia, Suuri-Kreikka, Kreikalaisten asuma Ala-Italia. *c)* **Graeculus**, 3, kreikalainen, halpaſemalla puh., ſ. o. epätaattawa, kewytmielinen j. m. ſ.; *subst.* Graeculus, i, *m.* Kreikalainen.

graecor, I, (ed.), kreikaſtella, Kreikalaiſia jälitellä, Kreikalaisten tawoin elää.

Graecostasis, is, *f.* Kreikalais-pyſäämö, erinäinen rakennus Romaſa Curian lähellä, Kreikalaisten ja muittenkin kanſain lähetyömiesten oltawa.

Graeculus, **Graecus**, ks. Graeci.

Grāji, orum, *m.* Kreikalaiſet, enimitten run.; *sing.* Grajus, i, *m.* Kreikalainen; jöta **Grājus**, 3, kreikalainen.

Grajoceli, orum, *m.* Gallia Transpadanan kanſoja.

Grājugena, ae, *m.* (Grajus-gigno), Kreikalainen ſyntyänſä, Kreikalainen, run.

Grājus, ks. Graji.

grāmen, inis, *n.* ruoho, graminis herba (ruohonkorſi, -warſi); werr. kaswi, yrtti, ruoko.

grāmineus, 3, (ed.), ruohosta, ruoholnen, ruoholtettu, corona (ſaarroksesta pelaštajalle annettu); campus (nurmikenttä), run.; arae (turpeista), run.; critt. Indian ruo'osta, bamburuokoinen, hasta.

grammaticus, 3, kielitieteellinen, kieliopillinen, kielitiedettä l. kirjatekiäin ſelittämistä koskewa, ars; tribus (kielitaitioin), run.; jöta *subst. a)* grammaticus, i, *m.* kielitaitio, kieli-oſaaja, kielitutkija, oppinut. *b)* grammatica, ae, *f.* kielitiede, kielitutkinto, kielitaito, kieli-oppi; ſamoin: grammatica, orum, *n.* kielitieteelliſet, kieli-oppi.

grānārium, ii, *n.* (granum), jywätto, jywä-aitta.

grandaevus, 3, (grandis-aevum), iſoikäinen, iakas, wanha.

grandesco, ere, (grandis), ſuureta, enetä, kaswaa.

grandiloquus, 3, (grandis-loquor), korkiapuheinen, ylewä- l. jalopuheinen, juhlallinen; jöta myös: iſopuheinen, uhkiapuheinen, *subst.* öykkäri.

grandinat, āre, (grando), raehtii, ſataa rakeita l. jäitä.

grandis, e, iſokaswuinen, kookas, jänterä, kaſia, iſo, ſuuri; täyſinäinen, runſas, raskas j. m. ſ., fetus agri, uhkia; ilex, epistola, liber, litera, tumulus, saxum, vas, concha; rhombus, run.; pecunia, aes alienum (melkoinen, aimollinen); pondus; elementa (tihkiät), run. *b)* ihmiſistä iän ſuhteen puh.: täyſikaswuinen, aikaiſe, iſo, jöta iſo-ikäinen, iäkäs, wanha, puer; aetas; grandis natu; grandior natu; quum plane grandis esset. 2) kuw. iſo, ſuuri, luja, wahwa, wäkewä, korkia, vox (komia, kowa); vitium, exemplum; res, ſuurenarwoinen, ankara, tähdellinen; certamen, munus y. m., run. Critt. *b)* korkia, jalo, ylhäinen, ylewä, juhlallinen, oratio, orator.

granditas, ātis, *f.* (ed.), korkeus, jalous, ylhäiſyys (puheen).

granditer, *Adv.* ſuuresti, jalosti, ylhäiſesti.

grando, inis, *f.* rae, raeſade, raeſää l. -ilma, rakeet, jääkiwet.

Grānicus, i, *m.* Wähä-Aſian joki.

grānifer, 3, (granum-fero), jywiä kantawa.

grānum, i, *n.* jywä, ſiemen, ſydän, tuma; jöta rae, hiukka, muru j. m. ſ.

graphium, ii, *n.* kirjoitin, piirustin.

grassātor, ōris, *m.* (ſeur.), häilyri, hurjailia, hyörijä, kulkuri, roswo.

grassor, I, (gradior), käydä, käyskellä, astella, kulkea ympäri; critt. *a)* mieliwaltaiſesti kierrellä ympäri, häilyä, reijailla, hurjailla ympäri, in Subura. *b)* wihollisena hyöriä ympäri, kaahia l. kuljeſkia ympäri. 2) kuw. ylim. käydä, waeltaa, liikkua, keinotella, menetellä, ubi animus ad gloriam virtutis viä grassatur (askeltaa, käydä ponnistaa, pyrkii); jure non vi; consilio (käyttää); obsequio (oſoittaa kuuliaiſuutta, nöyrästi ſeurata), run. Critt. *b)* wihamielin käydä kimppuun, hätyyttää, wihalliſesti menetellä, raiwota, rajuta, riehua, in quem; in possessionem agri publici (ſ. o. roswonkaltaiſesti tawotella omistusta); *abs.*: cupidine atque irā (hurmauntua kunnianhimosta ja wihasta).

grātes, *f. plur.* [taw. yks. *nom.* ja *acc.*], (gratus), kiitos, kiitokſet, critt. jumalille, cui gr. agere (kantaa); gr. dicere (ſanoa kiitokſia), referre l. persolvere (töillä oſottaa kiitolliſuutta), run.; piötopuheiſesti: persolvere grates, ſ. o. rankaista, run.

grātia, ae, *f.* (gratus), ſuoſio, mieliſuoſio, lempi, armo, lempeys, ehtoiſuus, rakkaus, hywänmieliſyys, hywänſuonti, ystäwyys, in gratia l. magnā gratiā esse apud quem (olla jkn ſuoſiossa); gratiam cujus sibi conciliare; gratiam inire a quo l. apud (ad) quem (ſaawuttaa jkn ſuoſio l. mieliwywä, mieliyttää jku, käydä jklle otolliſeksi), ja ſamoin: in gratiam cujus venire; gratiam cujus velle, sequi (halata, tawotella jkn ystäwyyttä); ponere quem in gratia l. in gratiam; in gratiam recipere; in gratiam quem restituere, reducere; in gratiam redire cum quo (ſopia jkn kanssa, taas ruweta jkn ystäwäksi); uſein: otolliſuus, arwo, mahti, waikutuswoima, gratiä valere, plurimum posse (apud quem); *plur.* gratiae, ſuoſion-oſotukſet. *b)* werr. ſulo, ſuloiſuus, ihanuus, kauneus, ſoreus, armaus, formae, dictorum, run.; jöta *plur.* **Grātiae**, arum, *f.* Sulottaret, Ihanattaret (Aglaia, Euphroſyne ja Thalia), Jupiterin ja Eurynomen tyttäret. 2) ſuoſio, ſuoſion-oſotus, ſuoſiotyö, palwelus, mieliwoude, hywityys, beneficii gratiaeque causā; gratiam facere cui omnium, delicti (antaa jklle anteeksi kaikki jne.); jöta in gratiam cujus, jkn mieliksi, mielihywiksi, mielinouteeksi; *abl.* gratiä edeltäwän *gen.* kera, alkp. mieliksi, hyödyksi, jöta ylim. tähden, takia, tautta, warten, wuoksi, hominum, negotii, probri g.; exempli l. verbi gratiä, esimerkiksi; tentandi, servandi

gratiã, koetellakſenſa jne.; meã, tuã gratiã, minun tähteni jne.; eã gratiã, ſitä warten, ſikſi. Eritt. *b)* kiitos, kiitolliſuus, gratias agere (ſanoa kiitoksia, kantaa, lukea, laatia kiitoksia, ſuulliſesti t. kirjalliſesti), eſim. ei amplissimis verbis gratias egimus, rem publicam municipio gratias agere posse, quod *etc.*; gratiam referre (run. rependere) cui, ja myöskin: reddere (ſuorittaa l. töillä oſottaa kiitolliſuutta, teoillaan kiittää, palkita, koſtaa); gratiam habere (cui), kantaa l. pitää mieleſsään, ſydämmeſsään, itſeſsään kiitolliſuutta (jkta kohtaan); in gratiam habere (olla kiitollinen jotakin); run.: dis gratia (kiitos jumalain), nulla g. est terrae (maa on kiittämätöin, ſ. o. hyödyn tuottamatoin); jota eritt. *abl. plur.* gratiis, taw. gratis, paljaan kiitoksen tähden, ſ. o. ilman, ilman mitään, ilmaſeksi, iltiksi, ilman maksotta.

grātificātio, ōnis, *f.* (ſeur.), mielen noudanto, hywityš, ſuoſion-oſotus.

grātificor, I, (gratus-facio), menetellä jkn mielikſi, toimia jkn mieltä myöden, noudattaa jkn mieltä, olla jkn mielikſi, cui; pro quo; hoc, aliquid j. m. ſ. (ſ. o. täsſä jne.); de qua re (kernaasti jakaa jotakin). 2) mielellään antaa l. kantaa, mielihywällä lahjoittaa, heittää, panna alttiiksi, uhrata jtakin, populo aliena et sua; decus atque libertatem potentiae paucorum.

grātiis, ſ. gratia.

grātiōsus, 3, (gratia), ſuoſiokas, ſuoſiota oſottawa, hywitteliäs, kohtelias, scriba in qua re. *b)* ſuoſiota nauttiwa, ſuoſittu, hywitetty, rakaſtettu, hywänä pidetty, ſulokas, mieluinen, mielenmukainen, ſuotuiſa, otollinen, cui l. apud quem; harw. aſioista puh., eſim. causae; missio (armoſta ſuotu, ſuoſioſta annettu).

grātis, *Adv.* ſ. gratia.

grātor, I, (gratus), ilmoittaa iloanſa, ſ. o. toiwottaa onnea, onnitella, cui, run.; invicem inter se; gratatur reduces (terwetulettelee palanneita), run.; jota *b)* riemuiten kiittää.

grātuito, *Adv.* maksottomasti, hyödyttömästi, eduttomasti, ilman mitään, ilman, ilman syytä, ſuotta.

grātuitus, 3, (gratiis, gratia), maksotoin, palkatoin, hyödytöin, edutoin, ilmanmitäinen, wapaa, hywä-ehtoinen, amicitia, probitas, comitas, spes ꝙ. m.; furor (itſe-altainen); parricidium (turha); suffragia (ostamattomat).

grātulābundus, 3, (gratulor), onnittelewa.

grātulātio, ōnis, *f.* (gratulor), ilonilmoitus, onnen toiwotus, onnitelma, onnistus. Eritt. *b)* julkinen kiitosjuhla, riemujuhla, conservatae reipublicae (pelaſtuksen tähden).

grātulātor, ōris, *m.* (ſeur.), onnittelia.

grātulor, I, (gratus), ilmoittaa iloanſa, ſ. o. *a)* toiwottaa onnea jlle (jotakin, jhnkin, jnkin tähden), onnitella jkta (jotakin, jnkin tähden), cui; (cui) de qua re l. *acc.*, harw. (cui) in qua re l. yks. qua re, eſim. cui de filia, de judicio, victoriam, celebritatem illius diei, recuperatam libertatem, in hoc, affinitate viri optimi; g., quod ja *acc. c. inf.*; sibi, iloita, riemuita. *b)* iloiſesti kiittää, cui.

grātus, 3, armas, ſuloinen, ihana, imarta, herttainen, hupa, hauska, ſuotuiſa, otollinen, mielenmukainen, mieleinen, mieluiſa, veritas, actio, fides ꝙ. m.; munus, kiitettäwä; Antium, antrum, dies, hora, carmina, run.; gratum cui facere (noudattaa jkn mieltä, tehdä jkn mielikſi, oſottaa jklle mielinoude); gratum l. gratissimum est, quod t. *acc. c. inf.*; ihmiſistä puh.: armas, ihana, rakaſtettu, ſuoſittu, kallis. *b)* kiitollinen, homo; animus, memoria; erga quem; quam sit beneficio gratum - -, kiitosta tuottawa.

gravāte ja **gravātim,** *Adv.* (gravor), waſtahakoiſesti, waſtakalpiſesti, wäkinäiſesti, näiwäkäsi, kankiasti, ylenmielin.

gravēdinōsus, 3, (ſeur.), nuhainen, nenäntukkoinen, waiwattu.

gravēdo, inis, *f.* (gravis), nuha, nenäntukko.

graveolens, tis, (gravis-oleo), wäkewänhajuinen, lemaawa; eritt. pahanhajuinen, löyhkäawä.

gravesco, ere, (gravis), raskauntua, run.: fetu, kaswaa hedelmää täyteen.

graviditas, ātis, *f.* (gravidus), raskaus, kohtuisuus, kuormillisen tila.

gravido, 1, (seur.), raskauttaa, kohtuuttaa, werr.: seminibus terram, hedelmöittää.

gravidus, 3, (gravis), raskas, kohtuinen, kuormillinen, mahakas, wahwa, kantawainen, tiine. *b)* run. werr. täpätty, täytetty, täysinäinen, runsas, ubkuwa, arista, uber y. m.; messis (tuloisa); *gen.* ja *abl.* kera.

gravis, e, raskas, painawa, jykiä, amiculum, navigium, onus; aes, k. aes, *c);* tellus (tomsakka, lihawa), run.; cibus (näkylä, hidaskulkuinen, werkka sulaamaan); josta *abl.* kera: kuormattu, sälytetty, sepustettu jllakin l. jtakin täyteen, yllätytty l. täytetty jllakin, jtakin täynnä, spoliis, armis, praedä; imbre nubes (sateesta runsaat, sadetta uhkuwat, sateikkaat); equus (aseellisilla täpätty), run.; run. myöskin: kohtuinen, kuormillinen, wahwa, Marte. *b)* werr. äänestä puh.: matala, jymiä, kolia, karkia, järiä, sonus, vox; — hajusta puh.: wäkewä, ilkiän= l. pahanhajuinen, löyhkäämä, elleborus, chelydrus, hircus, run.; — ruumiin olon suhteen: rasittawa, taudillinen, wahingollinen, auctumnus, anni tempus; animae, aurae (rutonsekaiset), run.; paikoistakin puh.: locus, loca; josta rasitettu, waiwattu, raukia, woimatoin, woipunut, annis; aetate et viribus gravior (tönkiämpi, kankiampi, kömpsäkämpi); vino et somno (juuttunut l. rauennut wiinaan ja uneen, wiinan= ja unenwointeinen l. =haltuinen); oculi; morbo (kipiä), run.; aevo, iso=ikäinen, run. 2) kuw. raskas, waikia, työläs, tukala, hankala, waiwaloinen, tuskaloinen, rasittawa, kipusa, haikusa, tuima, tuikka, raju, kiihkiä, äkiä, kowa, ankara, surkia, sulotoin, onnetoin, onus officii; senectus, aetas, vita, fortuna; morbus, vulnus; proelium (tulinen, werinen); bellum; procella (waarallinen); poena, supplicium; senatusconsultum, edictum; aliquid gravius statuere in quem (liian ankarasti menetellä jkta); casus; grave est homini pudenti petere aliquid magnum (kaikinon on waikia pyytää); ihmisistäkin puh.: adversarius, hostis (ankara, wäkewä); g. adolescentibus, popularibus (ikäwä, kiusallinen). *b)* mahtawa, tähdellinen, tärkiä, suurenarwoinen, suuri, ankara, aimollinen, jämiä, woimallinen, luja, salwakas, korkia, res, causa, sententia, oratio, auctoritas; civitas; liber multis verbis (ainehikas); critt. ihmisistä puh.: arwokas, kunnianarwoinen, rehewänkunniainen, kunnioitettawa, jämiä, wakawa, juhlallinen, homo, vir, Stoicus; historicus, auctor (uskottawa, taattawa); tum graves sumus tum subtiles (ylewät, puheesa); samoin: aetas, wakauntunut, ajattelias, esim. omnes aetatis gravioris.

Graviscae, arum, ja **Gravisca,** ae, *f.* eräs Etrurian kpgeita.

gravitas, ātis, *f.* (gravis), raskaus, paino, jykeys, armorum, navium; run. kohtuisuus, kuormillisuus. *b)* werr. ruumiin olon suhteen: rasittawaisuus, taudillisuus, kowuus, tuimuus, coeli; coeli aquarumque (terweydelle wahingollinen, märkä wuoden=aika); loci; morbi; soporis (sikeys), run.; josta raukeus, woimattomuus, hermottomuus, nuuteus, raihnaisuus, kipiänwoittoisuus, corporis, membrorum. 2) kuw. hankaluus, tukaluus, rasitus, waiwa, linguae (kampeluus, kankeus); belli. *b)* mahtawuus, suurenarwoisuus, suuruus, korkeus, ankaruus, aimous, wankkuus, lujuus, salwaawaisuus, woima, ylewyys, arwo, civitatis, imperii, orationis, sententiarum y. m.; josta arwo, kunnianarwoisuus, jämeys, wakawuus, tasaisuus, jalo käytös, arwonmukainen, sowelias, miehuullinen ajatus= ja menetysparsi, personae; viri; erat in illo viro comitate condita gravitas; gravitate mixtus lepos; Lacedaemoniorum (warowaisuus); pahasa merkityksessä: crudelitatem gravitati addere (kowuus, tylyys).

graviter, *Adv.* raskaasti, painawasti, cadere, run. *b)* werr. matalasti, jymiästi, koliasti, järiästi, sonare; t. lujasti, wäkewästi, huikiasti, rajusti, quem ferire, run.; gravissime afflictae

naves. 2) kuw. kowin, äkiästi, julmasti, pahoin, suuresti, tuimasti, ankarasti, kowankuriſesti, aegrotare, terreri, angi, dolere, judicare, vindicare, agere cum quo y. m.; jsta ferre quid, mielipahalla, -karwaalla, -haikialla, nyrkämielin, ylenmielin kantaa l. kärsiä jtakin, panna pahakſenſa jtakin, loukkauntua jstakin, ja samoin: acceipere quid; gravius justo habere quid (ottaa liian pahakſi jtakin). *b)* mahtawasti, ſalwakkaasti, woimakkaasti, wankasti, aimolliſesti, jämiästi, wakawasti, arwokkaasti, dicere, tractare, narrare quid; agere quid (arwonmukaiſesti, jalontapaiſesti, ſoweliaasti).

gravo, I, (gravis), raskauttaa, painaa, membra gravabat onus, run. *b)* werr. rasittaa, painastaa, läylentää, raukaista, ahdistaa, waiwata, pahentaa, quem, run.; caput (waimaltaa, ilmanlaadusta puh.); fortunam, run.; eritt. gravatus, rasitettu jne., cibo vinoque (läkkäyntynyt), vino somnoque (wiinaan ja uneen rauennut l. uupunut, wiinalta ja unelta woitu, wiinan- ja unenhaltuinen), vulneribus, militiä, senore.

gravor, I, (gravis), wastahakoiſesti ruweta jhnkin, wastamieliſesti, näiwäkästi ryhtyä l. ſattua jhnkin, pitää kiuſallisena, hakailla, teniä, näiwistellä, arwella, empiä, *inf.* kera t. *abs.*; run. *acc.* kera: Bellerophontem (ylenmielin kantaa, luoda ſelästänſä), voce quid (ewätä, kieltää).

gregālis, e, (grex), laumallinen, laumanomainen; werr. joukonomainen, ſuurta joukkoa olewa, tawallinen, sagulum, ſ. o. rahwaanluokkaiſen, tawalliſen, albaiſen ſotamiehen; *subst.* gregales, ium, *m.* towerit, kumppanit, joukkolaiſet.

gregārius, 3, (grex), laumallinen, laumanomainen; werr. joukonomainen, ſuurta joukkoa olewa, miles, rahwaanluokkainen, tawallinen, albainen, enimitten palpelemalla puh.

gregātim, *Adv.* (grex), laumoittain, parwittain, joukoittain, ryhmältä; werr.: cives Romani gr. conjecti in lautumias.

grego, I, (grex), laumata l. joukota yhteen.

gremium, ii, *n.* helma, ſyli, parma, matris, Fortunae; werr.: terrae, powi; Graecine (ſydän-Kreikka); consulatus, patriae; fratris; in vestris pono gremiis (ſ. o. käſiinne, haltuunne), run.

gressus, us, *m.* (gradior), askellus, astunta, käynti, kulku, askel, gressum tendere, ferre j. m. ſ., ſuuntia, käydä, run.; werr. (laiwan) juoksu.

grex, gregis, *m.* lauma, karja, armentorum reliquique pecoris, equarum; avium, run.; pikkukarjasta puh.: non hic armenta gregesve, run. *b)* werr. ſeura, joukko, parwi, hominum, juvenum; philosophorum greges (lahwot); grege facto (taajajoukkoiſena, miehiſsä); jsta wälisti palpelemalla: suuri joukko, alhainen joukko, in grege annumerari; indocilis, run.

Grudii, orum, *m.* Gallia Belgica:n kanſoja.

gruis, ſ. grus.

grūmus, i, *m.* mätäs, tupas, töylä, nystyrä, köykkä, typpyrä.

Grunium, ii, *n.* Phrygian linnoja.

grunnio, IV, röhkiä, rönkyä.

grunnītus, us, *m.* (ed.), röhkinä, rönky.

grus, gruis, *f.* kurki.

Grȳnīa, ae, *f.* ja **Grȳnium**, ii, *n.* eräs Aiolin kygeita; jsta **Grȳnēus**, 3, grynialainen.

gryps, grȳphis, ja **grȳphus**, i, *m.* ſadunomainen nelijalkainen lintu, birmulintu.

grȳpus, i, *m.* könönenä, kyömä- l. konkonenä, liikanimenä.

gubernāculum, i, *n.* (guberno), peräſin, peränpidin, perämela, wiiletin, ruori, ad g. accedere. *b)* kuw. ohjaus, johdanto, hallinto, gubernacula reipubl. tractare; ad gubernacula reipubl. sedere; repelli a gubernaculis civitatum.

gubernātio, ōnis, *f.* (guberno), peränpitäminen, wiilettäminen, laskeminen; kuw. ohjaaminen, johdattaminen, hoittaminen, hallitſeminen, imperii, civitatis, tantarum rerum; consilii.

gubernātor, ōris, *m.* (ſeur.), peränpitäjä, perämies, melamies, wiilettäjä; kuw. ohjaaja, johdattaja, hallitſija, wallanpitäjä, wallanwartia, reipublicae, civitatis; jsta **gubernātrix**, īcis, *f.*

ianna, g. civitatum

aiwan perää, ohjata, , melata laiwaa; fa= re e terra (turwalli= ettaa waaraſſa ole= a, johdattaa, hoittaa, ıltaa, vitam, petitio= ım y. m.
urkku, emätin, nielu, queo frangere (kuriſ= ıma gulae (werinen . ahmiwaiſuus, ſyö= herkulliſuus, insulsa; e.
rkuttelia, imantelia,

rimuſ, kuilu, kiehde, pyörre, wedennapa, werr. weſi, wirta, ıs, altus, run. *b)* kuw. ahauta, hurwio, ah= tuſtelia, libidinum, aonii; gurges atque

höffeli, korſu, poi=

eur.), maiſto, gusta= eorum, quibus vesci= bet; t. maku, pomo= rerae laudis, mainecn ı l. taipumus ſiihen. takin, nauttia hiukka t. ſyödä eine, haukata iſtaa, nauttia, oppia, ı jtakin, olla mieliſ= partem voluptatis, ia literarum: quem jkn oppipuheita). maistaminen, maku. nore, nolppa, tiukku, , tilkka, markä; werr. ıe, täplä, tipla, tappä

unſuu, kurkku, nielu; uſ, ſyölävs. ta), ahdaskurkkuinen wät aineet tiukuttain

ıdein ſaaria. räs ſatakäſinen jätti,

. 1) eräs ſatakäſinen jätti, = Gyas. 2) Lydian kuninkaita. 3) kaunis nuorukainen Knidosta.

gymnasiarches, ae, ja **-ohus**, i, *m.* gym= naſiumin eſimies.

gymnasium, ii, *n.* julkinen ruumiinhar= joitusten oppila Kreikaſſa; werr. jul= kinen oppila, opisto, koulu Kreika= laiſilla.

gymnicus, 3, ruumiinharjotukſia l. woi= misteloa koskewa, woimistelollinen, ludus, ruumiinharjotusten woittelo l. kiista.

gynaecēum l. **-īum**, i, *n.* ja **gynaecō= nītis**, idis, *f.* nais=aſunto, naistupa, naiſela, huoneen ſiſempi oſa Kreika= laiſilla.

gypso, I, (ſeur.), kipſitä, kipſillä silata, **gypsatus pes**, walkiakſi siwuttu jalka (myytäwäin orjain tunnustimena), run.; **gypsatissimae manus**, tykkönään kipſityt kädet (jommoiſet naisten aſe= mesta näkymöille astuwilla).

gypsum, i, *n.* kipſi.

gȳrus, i, *m.* piiri, ympyrä, kierre, gyros trahere (tehdä kiekkuroita l. kiemuroita, karmeestä puh.), gyrum carpere (oppia piirijuoksulle), gyros dare (piiriſsä hy= pitellä hewosta), run.; werr. juoksu= piiri, interior, run. *b)* kuw. kierto= piiri, kiistämö, ala, rationis et do= ctrinae; exiguus.

Gythēum l. **-īum**, i, *n.* Lakonian ſata= makpgeita.

H.

habēna, ae, *f.* (ſeur.), pidin, hihna, eſim. lingonnauha, piiskanſiima, jäta run. linko, ruoska. Eritt. *b)* ohjas, ſuitſi, taw. *plur.*, eſim. effusissimis habenis (täyttä riiwiä, täyttä lentoa); werr. ohjas, ja myös: ohjaus, johdanto, hallinto, classi immittere habenas (täyſin purjehin juoksuttaa laiwasto merelle), laxas dare habenas (höllittää ohjakſet, laskea walloillensa), aërii cursus habenas supprimere (taxottaa ilmaista lentoansa, herjetä lentämäs= tä), immissis habenis furere (ſ. o. hilli= mattömin woimin, ohjattomasti, hur= jasti), run.; commodissimum est quam laxissimas habenas habere amicitiae,

quas vel adducas - - vel remittas; neque sapientis esse accipere habenas (kajota hallintoon); rerum (waltion), populi, run.

habeo, habui, habitum, II, pitää l. hallita jtakin, olla jnkin haltia l. iſäntä, l. ylim. habeo *etc.*, minulla on jtakin, minuſsa on, minun on, halluſsani l. käſiſsäni on, takanani on j. m. ſ., eſim. habeo uxorem, fratrem, patrem (minulla on waimo jne.); habere quam in matrimonio, reges; habere arma, kantaa; classes, naves, fundum, pecuniam; provinciam; Romam, Africam, aſua Romaaſsa, Afrikaaſsa; quem secum, circum se, ad manum; potestatem, prudentiam, virtutem, usum belli; annos sexaginta (olla kuudenkymmenen wanha); vitam in obscuro, adolescentiam, kuluttaa, menettää, wiettää; sententiam deorum, ſaada; invidiam (olla wihan alainen, olla wihattu); habet suspicionem (häntä epäillään); spem, iram, odium, pitää, kantaa; quid in animo (juokſuttaa); spem in quo (panna l. laskea toiwonſa jhn); fidem cui; honorem cui, oſottaa kunnia; medico honorem (antaa hywäntekiäiſet); neque modum neque modestiam (pitää, noudattaa, ottaa waariin); — locus nihil habet religionis; domicilium libertas habet; avaritia pecuniae studium habet, ahneus käſittää l. ſiſältää rahanhimoa, on rahanhimoon yhdiſtetty l. yhtynyt, tuopi myötänſä rahanhimoa, ahneutta ſeuraa rahanhimo; pons magnum circuitum habebat (tuotti, waati); thalamus, pontus habet quem, jku on, oleskelee makuuhuoneeſsa, on meren waraſsa, ora habet quem (kätkee), terror pectora habet, somnus habet quem (pelko jne. on käſittänyt, tawannut, ſaawuttanut, walloittanut), run.; — eritt. 1) habeo *etc.*, minulla on tawaraa, omaiſuutta, waroja, maita, in numis, in praediis (olen warallinen rahoiſta, taloiſta); in Brutiis; amor habendi (ahneus), run.; jſta minulla on keinoja, minuſsa on kunto, taito, ſ. o. woin, kykenen, pyſtyn, ſaatan, taidan, oſaan, ymmärrän, tiedän, dicere, affirmare; nec quid faceret habebat; quid huic responderet, non habebat; non habeo, quo me recipiam, en tiedä, kunne turwannen; mutta: nihil habeo quod scribam, ei minulla ole mitään kirjoittamiſta. 2) pitää, käyttää, wiljellä, harw., honeste divitias. 3) pitää kiinni, pitää, olettaa jkſsa tilaſsa, jſſakin, jotenkuten, quem in obsidione, in vinculis, in custodia; habitus in custodiam (pidätetty wankeuteen, ſ. o. ſaatettu wankeuteen ja ſiinä pidetty); quem in bello (takertaa, ſykerryttää ſotaan); milites in stativis castris, inter hiberna; quem in otio, magno in honore; quem in animo (pitää mieleſsä, muiſtaa); jſta *b)* pitää jnakin, l. eſim. habeo quem collegam, civitates stipendiarias, quem t. quid cognitum, minulla on jku wirkaweljenä, pidän l. hallitſen waltakunnat weronalaiſina, tunnen jkn t. jtakin; habere quem sollicitum, praecepta percepta, pericula consueta (yhtä mittaa huolettaa jkta, perin tuntea ſäännöt, olla waaroihin tottununna); quae collecta habent Stoici (joita Stoalaiſet owat koonneet, joita Stoalaiſilla on kerättynä); bellum habet susceptum cum quo (hän on alkanut ja käypi ſotaa jkn kera). *c)* pitää, pidellä, menetellä, oletella, kohdella, male agmen (ſ. o. kiuſata, ahdiſtaa); liberaliter quem. *d)* habere se, wäliſti: haberi ja myöskin: habere, olla (jkſsa) tilaſsa l. oloſsa, olla (jklla) kannalla, alalla, aſemalla, jäljellä, olla (jonkun) laatuinen, (jonkun) kaltainen, luontoinen, olla, l. habeo me *etc.*, laitani on, laatuni, kohtani, kantani, retkeni on (jotenkuten, jonkunmoinen) j. m. ſ., eſim. quaesivit, quemadmodum se haberet (woi l. jakſoi); praeclare te habes (oiwästi on laitaſi, oiwalla kannalla olet); praeclare, male, ita, sic se res habet (peräti hywin päin on aſia, aiwan hywin, pahoin, niin on aſian laita); ut se tota res habeat, demonstrabitur (kuſsa aſuſsa, millä teloilla, minkälaatuinen aſia lienee); virtus clara aeternaque habetur (on l. pyſyy jalona jne.); bene habet (hywin on laita). *e)* pitää (jnakin),

katſoa, arwata, arwella, luulla, uskoa, päättää (jkſikin), deos aeternos; quem deum, superiorem, peritissimum; maximam illam voluptatem, quae *etc.*; ut is ejus haberetur filius; ut simus ii, qui haberi velimus, joiſta tahdomme käydä; quid magni, pitää ſuureſſa arwoſſa l. ſuurena, panna paljokſi; quem pro hoste, pro amico (pitää wihollisena, katſoa yſtäwäkſi); Pompejum pro certo habemus proficisci; jſta in numero, in loco l. ykſ. numero *gen.* kera, lukea jkn joukkoon l. pariin, arwata jkn weroiſekſi, eſim. quem in numero deorum t. hostium, numero impiorum; hoc in maximis rebus habeas; quid religioni (pitää tunnon aſiana, panna omalle tunnollenſa), quid honori, probro (arwata kunniakſi, häpiäkſi); graviter, aegre quid, ottaa l. panna pahakſeen; egestas facile habetur sine damno (kannetaan); satis, olla tytywäiſenä, hywillä mielin, tytyä; parum, olla tytymättä; sic habeto l. sic habeas quid l. *acc. c. inf.*, täſtä päätä niin [illegible]maan tiedä ſe, usko ſe; ſamoin [illegible]tum habeto, civem egregium esse. 4) tuntea, tietää, regis (Anci) matrem; habes consilia nostra (tuoſſahan tuumani owat); cujus sermonem. 5) habeo, minun on tapa, laji, ominaiſuus, habebat hoc Caesar - -; habet hoc virtus, ut - -. 6) pitää, ſ. o. toimittaa, ſuorittaa, tehdä, laatia, ſynnyttää, ſaattaa, iter (ſ. o. ſuorittaa matkanſa, matkata); comitia, concilia, senatum, delectum; quaestionem de quo; disputationem, orationem, pitää, lauſua; verba (laſkea); latrocinia nullam habent infamiam; misericordiam, aikaanſaattaa, waikuttaa, ſytyttää. 7) habeo in animo l. ykſ. animo, minun on mieli l. aikomus, mielin, aion, käkeän, quem exheredare, bello invadere. 8) habere sibi l. secum quid, pitää takananſa, itſeänſä warten, itſekſeen, sibi hereditatem; res suas sibi (awion-eroiſſa, ſ. o. elää itſekſenſä, eroitettuna); verum haec tu tecum habeto (älä kellenkään ſano). 9) miekkaſilla olleſſa, haawoitetuſta puh., hoc habet, ſiinä (nim. iſkuſſa) on hänellä, ſiinä hän ſai, ſe ſalwaſi, run.

habilis, e, (ed.), ſiewäpitoinen, huokiapitoinen, ſiewä, luonnikas, mukawa, ſowelias, ſukawa, ſoma, otollinen, laadullinen, kelwollinen, omainen, köykäinen, kiepſiä, ripiä, nopſas, calcei, gladii; ensis, arcus, currus, run.; equis habiles (hywin oppineet ratſaſtamaan), gladius ad propiorem habilis pugnam j. m. ſ.; run.: vigor (helpiäkſi, notkiakſi tekewä); kuw.: in iisdem rebus habiles; ingenium ad res diversissimas habile.

habilitas, ātis, *f.* (ed.), taipuwaiſuus.

habiliter, *Adv.* ſiewäſti, mukawaſti, huokiaſti, ferre quid.

habitābilis, e, (habito), aſuttawa.

habitātio, ōnis, *f.* (habito), aſunto, aſuinſija, -huone, -maja, -kammio, merces habitationis (aſuntoraha, huoneenwuoro).

habitātor, ōris, *m.* (ſeur.), aſujain, aſukas, elokas.

habito, I, (habeo), hallita (jkta paikkaa), olla (jkn paikan) haltiana, iſäntänä, aſukkaana, aſua (jſſakin), olla aſuntoa, elää (jſſakin), urbes, silvas, casas, run.; pars urbis habitatur (kpgin oſaſſa aſutaan); apud quem, cum quo; in via, in Sicilia; sub terra; duabus urbibus; habitari in luna (kuuſſa olewan aſukkaita); quibus (*sc.* vicis) frequenter habitabatur. Eritt. *b)* werr. oleſkella, aſuſkella, yhä olla, in foro, in oculis; in bonis, pyſyä; in ratione tractanda (parhaaſta päästä aſkaroita), in eo genere (erinomattain harjottaa ſitä laatua); quorum in vultu habitant oculi mei (wiipywät); qui potest habitare in beata vita mali metus?

habitūdo, inis, *f.* (habeo), ruumiin luonto l. warſi.

habitus, us, *m.* (habeo), ruumiin luonto, laita, tila, muoto, näky, warſi, kaswanto, pito, pidäntö, olo, ulko-olo, viri, corporis, oris, humanus, virginalis; eritt. waatteus, waatteenparſi, puku, aſu, hanke, pastorum, pastoralis; solennis. *b)* werr. luonto, laatu, laita, tila, ala, kohta, kanta, armorum, Italiae, pecuniarum, temporum;

orationis (muoto); animi, naturae, rationis; eritt. mielenlaatu, mielenala, mielenpito, mieli, praeteritus.

hâc, *Adv.* (alkp. hac parte l. via), tällä puolen, tältä puolen, tätä tietä, tämän kautta, täkäli, täällä, täsſä, tästä.

hac-tenus, *Adv.* tänne ſaakka, tähän aſti, näin kauas, paikasta puh. Eritt. *b)* tähän kohtaan, tähän aſti, näin pitkältä, puheen t. puheenjakſon rajaſta puh., uſein: sed (haec) h., l. yks. haec h., tämän werta näistä. *c)* ſiinä mitaſsa, ſiinä määräſsä, ſen werran, ſikäli, ſini, ynnä ſeur. quoad, ut ja ne. 2) ajaſta puh.: tähän aſti, näihin aſti, näin kauan, harw.

Hadria (Adria), ae, *f.* 1) Picenumin kpgeita; jsta **Hadriânus**, 3, hadrialainen, ager; *subst.* **Hadriâni**, orum, *m.* Hadrialaiſet. 2) eräs Pohjois-Italian kpgeita, Etruskilaisten aſuttama; jsta *a)* **Hadrias** l. **Hadria**, ae, *m.* Adrian meri, run. *b)* **Hadriânus** ja **Hadriâticus**, 3, hadrialainen, mare, Adrian meri; run. **Hadriacus**, 3, hadrialainen, undae.

Hadrumêtum, i, *n.* Byzacene:n maakunnan pääkpki Afrikaſsa; jsta **Hadrumêtini**, orum, *m.* Hadrumetilaiſet.

haedilia, ium, *n.* (haedus), wuohetto, wuohipihatto.

haedinus, 3, (haedus), wohlan, pukin, pellicula.

Haedui, l. Aedui.

haedulea, ae, *f.* (ſeur.), wohlanen, kilinen.

haedus, i, *m.* wohla, kili, nuori kauris l. pukki; werr. kakſoistähtye Ajomiehen kädeſsä.

Haemonia, ae, *f.* Theſſalian wanhempi ja runollinen nimi; jsta *a)* **Haemonius**, 3, haemonialainen, theſſalialainen, urbs (ſ. o. Trachin), puppis (Argolaiwa), juvenis (Jaſon), heros l. puer (Akilles), equi (Akilleen), artes (taikatemput, noidankeinot), arcus, tähtiſikerö Joutſimies (kun alkp. oli theſſalialainen Kentauri Chiron), run. *b)* **Haemonis**, idis, *f.* Theſſaliatar.

Haemus, i, *m.* Thrakian pääwuori.

haerêditas, l. hereditas.

haereo, haesi, haesum, II, rippua kiinni l. pyſyä kiinni jsſakin, rippua jsſakin, istua, olla tarttumunna l. liittynynnä, tarttua, juuttua, puuttua, jahmata, säkehtyä, takertua, takistua jhnkin, *abl.*, in *abl.* kera, *abs.*, radicibus, ima sede; in scuto; in arcto; in equo (pyſyä hewon ſeläsſä); lateri, run.; amplexibus *(abl.)* h. ja yks. haerere, luſasti pitää ſyliſsään, ſepällä, in vultibus patris (wakawasti katſoa), run.; äänestä puh.: ſuupua, tukkeuta, tyrehtyä, vox faucibus haesit, run. 2) kuw. ylim. rippua, olla kiinni, olla kiintyneenä, painuneena, likiſesti yhtyneenä, olla pystyneenä, ryhtyneenä, juurtua, pyſyä, in animis; in visceribus, in medullis (olla ſydämmtin, mieliin luſasti istutettu); in oculis (olla läsnä, saapuwilla); in sermonibus ac mentibus; in eadem sententia, in incepto (jämittää, pitää kiinni, olla hellittämättä); hic terminus haeret (on määrätty), run.; peccatum potest haerere homini; in poenis (käpertyä, ſ. o. joutua); eritt. *a)* olla jkn keralla [illegible]ariſsa, ruweta jkn pariin, seurata [illegible] eui, eſim. Evandro, run.; jsta [illegible]terga h., rippua jkn niskoisſa, ſ. o. aſtua jkn kintereille, polttaa l. kepata perästä, ahdistaa; in turba h., olla wihowiimeiſenä, olla liitokſena. *b)* kauan olla, oleskella, aſuskella, wiipyä, pyſyä, in jure ac praetorum tribulibus; in bonis suis. *c)* takeltua, säkehtyä, olla pääſemättömiſsä, olla pulaſsa, olla neuwotoinna, hämmennellä, olla epätietoinen, horjua, in *abl.* kera; aliquo loco; aspectu conterritus haesit (pyſähtyi, takahtui, kammahtui), run.; jsta estyä, ehkäistyä, pidättyä, victoria haesit, run.

haeresco, ere, (eb.), ripustua, tarttua, puuttua, istua.

haeresis, is, *f.* oppilahko, oppikunta, lahko, lahkokunta, eriſcura.

haesitantia, ae, *f.* (haesito), tankkoaminen, änkytys, linguae.

haesitâtio, ônis, *f.* (ſeur.), takeltelemiſen, häkeltäminen, hämmenteleminen, verborum. *b)* epätieto, epäneuwo, horjunta.

haesito, I, (haereo), ripustua, puuttua, juuttua, tarttua, takistua, istua, säkehtyä jhnkin, in vadis; werr.: linguâ,

häkeltää, tankota, änkätä. *b)* takellella, olla epätietoinen, olla epäneuwoinen, kakſimielinen, olla kahdella päällä, epäyksiſsä, ymmällä, epäröitä, arwella, hämmennellä, horjua, in qua re t. *abs.*

Halcyone, hälee *etc.*, ſ. Alcyone, alec.

Halēsa, ae, *f.* Sikelian kpgeita; jästa **Halēsīnus**, 3, haleſalainen, *subst.* Haleſalainen.

Halēsus, i, *m.* Agamemnonin poika, Turnukſen liittoweli.

Haliacmon, onis, *m.* Makedonian jokia.

haliaeetos, i, *m.* kalaſääski, ſääskeläinen.

Haliartus, i, *f.* Boiotian kpgeita; jästa **Haliartii**, orum, *m.* Haliartolaiſet.

Halicarnassos (-us), i, *f.* Karian kpgeita; jästa *a)* **Halicarnassenses**, ium, *m.* Halikarnaſſolaiſet. *b)* **Halicarnasseus**, ei, *m.* Halikarnaſſolainen, Halikarnaſſosta.

Halicyae, arum, *f.* Sikelian kpgeita; jästa **Halicyensis**, e, halikyalainen, Halikyasta, *subst.* Halicyenses, ium, *m.* Halikyalaiſet.

halieuticus, 3, kalastusta koskewa; *subst.* **Halieutica**, orum, *n.* kirja kalastuksesta.

hālitus, us, *m.* (halo), huoku, henkäys, puuskaus, henki, utu, höyry.

halluc-, ſ. aluc-.

hālo, I, huokua, henkiä, tuoksua, tohuta, höyrytä, hajuta, floribus, sertis, run.

haluc-, ſ. aluc-.

Halys, yos, *m.* Paphlagonian jokia.

Hamādryas, adis, *f.* puutar, puun-impi l. -neito.

hāmātus, 3, (hamus), hakainen, koukkuinen, koukunmuotoinen, ungues (kowerat), arundo (wäkäinen), sentes (piikiſet), run.; werr. koukeroinen, käyrä, wäärä, corpus.

Hamm-, ſ. Amm-.

hāmus, i, *m.* haka, koukku, ferreus; lorica conserta hamis, rengas, run.; werr. haukan kynsistä puh. Critt. *b)* ongenkoukku, kalankoukku, onki; werr. koukku, ſ. o. wiehdäke, houkutus, wäijymys j. m. ſ.

hara, ae, *f.* eläimettö, eläinhuone l. -säily, karjetta, pihatto; critt. sikaläätti.

hariolātio, ōnis, *f.* (seur.), ennustus, aawistus.

hariolor, I, (seur.), ennustella, aawistella.

hariolus, i, *m.* tietäjä, ennusmies, aawistaja.

harmonia, ae, *f.* yhteen-ääntymys, äänten tajoamus, sopusointo.

Harmonia, ae, l. -e, es, *f.* Marsin ja Venerin tytär, Kadmoon puoliso.

harpago, ōnis, *m.* haka, keksi, iskukoukku, kiskaisin.

harpe, es, *f.* wikatteenmuotoinen miekka, wikatemiekka.

Harpȳia, ae, *f.* taw. *plur.* Harpyiae, tarun mainimia, immenmuotoisia työstö- l. raastolintuja.

Harūdes, um, *m.* Germanian kansoja.

haruspex, icis, *m.* uhriteuraitten sisälystен tarkastelia ja selwittäjä, sisuskatselia, uhrikatselia l. -selwittäjä, uhritietäjä; run. ylim. ennusmies, aawistaja.

haruspicīnus, 3, (ed.), uhrikatseloa koskewa, liber; *subst.* **haruspicīna**, ae, *f.* (*sc.* ars), uhrikatselon taide, uhrikatselo.

hasta, ae, *f.* ylim. saikka, salko, sauwa, graminea; run. Bakchantinnain thyrsos-sauwasta puh.: pampinea, lenta. Critt. *b)* keihäs, peitsi sodassa, quem hastā transfigere; hastas torquere, vibrare, jactare; kuw.: hastas abjicere (painua perin pahoille mielin, käydä aiwan alakuloiseksi). *c)* maahan pistetty keihäs kussa julkinen huutokauppa pidettiin (alkp. sotasaaliin tai esiwallan merkkinä), awistonikeihäs, hastam ponere; vendere sub hasta; jästa julkinen huutokauppa, huutokaupalla myynti, infinita; ad hastam publicam nunquam accedere. *d)* wäkäinen keihäs morsiamen hiusten jakamiseksi.

hastātus, 3, (ed.), keihästetty, keihäällä warustettu, keihäänwarainen, *subst.* keihäällinen, keihäänkantaja. Critt. *b)* hastati, orum, *m.* romalaisen taporiwistön ensimäinen jana l. jakso (jonka takana Principes ja Triarii). Hastatit jaettiin kymmeneen komppaniaan l. joukkoon (ordines), jästa primus, secundus *etc.* (ordo) hastatus, Hastatein ensimäinen, toinen jne. komppania.

hastile, is, *n.* (hasta), keihään warsi; werr. *a)* ylim. keihäs, peitsi, run. *b)* warrenmuotoinen puu, esim. puunoksa, kannatuspaalu, tuki, run.

haud, *Adv.* ei; en, et, ei jne.; jota totisesti ei, warmaan ei, ei suinkaan, ei mitenkään, ei ollenkaan l. enſinkään, t. minun luulteni ei, ei juuri, ei ikään, ei warsin, tosin ei, esim. h. scio, dubito, postulo, metuo, pudet j. m. ſ.; h. mediocris, iniquus (ſ. o. aequus), satis, dubie (epäilemättä) jne.; h. quisquam, ullus, unquam y. m.

haud-dum, *Adv.* ei wielä.

haud-quaquam, *Adv.* ei millään muotoa, ei mitenkään, ei suinkaan, ei ollenkaan, ei lainkaan, ei enſinkään.

haurio, hausi, haustum, IV, ammentaa, kokea, aquam de puteo; de dolio; ſanalaſk.: de faece (ſ. o. walita l. mainita kehnoimmatkin joukosta); werr. *a)* juoda t. wuodattaa, pateram, oratera, (appaa, kaataa, kulauttaa, siemaista, lotkaista, panna perille l. tyhjäkſi), run.; poculum; alveus haurit aquas (lappaa), run.; sanguinem, iskunkun juoksuttaa l. laskea, ſ. o. wuodattaa. *b)* ylim. wetää ulos, wetää, ottaa puoleensa, ottaa, kuluttaa, niellä, hotkaista, täyttää j. m. ſ., terram (raastaa auki, yleš, kaiwaa), run.; femur rostro, hilpaista l. wiiltää auki, halki, latus gladio, pectora ferro, työntää puhki, syöstä puhki, surwaista l. pistää puhki, läpi, puhkaista, run.; ventrem atque inguina ictu; lumen (puhkaista silmä), run.; pulverem, cinerem, ammennella, haalia, koota, run.; sumptum ex aerario (ottaa, saada); coelum (nähdä), lucem (nähdä walkeus, ſ. o. syntyä), suspiratus (ſ. o. haikaſti huoata), run.; gurges, incendium, flamma haurit quem, quid, kuilaista, temmata pois, hawittää, tuhota j. m. ſ.; hauriri flammis, in praerapidum gurgitem; limo hausti sunt (päänänſä uppoſiwat); arbores in profundum haustae (syöstyä); opes (ahmata, tuhlata); pectore ignes (imeä, lainota sydämmeen), medium orbem (juosta päähän, auringosta puh.), corda (näännyttää, waiwuttaa), run. 2) kuw. ammentaa, luoda, ottaa, käsittää, wetää puoleensa j. m. ſ., ceterarum artium studia abditis e fontibus hauriuntur (tuodaan, noudetaan, peritään); fonte, a fontibus quid; cogitatione quid (mahduttaa ajatuksiinsa, ajatella); animo (tarkata, laskea sydämmelle), run.; spem animo (juoksuttaa toiwoa mieleensä), run.; nimis avide libertatem (appaa, liikoa); voluptates (hahmia, nauttia); dolorem, luctum (tuntea); calamitates, kärsiä täydeſsä määräſsä l. päähän asti; samoin: supplicia, run.; oculis auribusque quid (silmin korwin hahmia, ſ. o. halukkaasti katſella ja kuulla jtakin).

haustus, us, *m.* (eb.), ammentaminen, aquae, weden ammentamiſen oikeus. *b)* werr. juominen, appaminen, nielaiſeminen, wetäminen, ja *concr.* siemy, siemaus, kulaus, ryyppäys, liikaus, nielaus, weto, exigui, run.; aquae, Bacchi, run.; aquarum (ſ. o. ryyppätty weſi), sanguinis (wuoto), run.; aetherii (ſ. o. henget), run.; coeli (hengityš); arenae (ſ. o. kourallinen, piwollinen), run.; kuw.: Pindarici fontis (ſ. o. Pindaroon runonlaadun tawotteleminen), run.

have, **haveo**, ſ. aveo.

hebdomas, adis, *f.* ſeitſemikkö, ſeitſeminen, esim. ſeitſemän päiwää, ſ. o. wiikko; critt. taudin ſeitſemäs (waarallinen) päiwä.

Hebe, es, *f.* nuoruuden jumalatar, Jupiterin tytär, jumalain juomalaskia, Herkuleen puoliſo.

hebeo, ēre, (ſeur.), olla tylsä l. kalsia, ferrum hebet. *b)* kuw. olla terätöin, raukia, työtöin; wereſtä puh.: nihkiästi liikkua, run.

hebes, etis, tylsä, kalsia, tylppä, terätöin, pystymätöin, tela. *b)* werr. tylsä, raukia, heikko, oculi (himiät), aures (raskas kuulo); os (ruanhalua wajaawa), color (tumma); run. 2) kuw. tylsä- l. pehmiäpäinen, -järkinen, tylsä, pystymätöin, ſalwaamatoin, aistitoin, turpia, tökerömäinen, typerä, tyhmä, heikko, homo, ingenium; exercitus (harjottamatoin).

hebesco, ere, (hebeo), tylsyä, terätyä, typertyä, raueta, heikota, riutua, kuw.:

mentis acies, virtus hebescit; illi hebescunt.

hebeto, I, (hebes), tylsentää, raukaista, heikontaa, hastas; werr.: visus cui (himmentää), sidera (waaliștuttaa), flammas (waimentaa), run.; kuw.: pectora, run.

Hebrus, i, *m.* Thrakian jokia.

Hecate, ēs, *f.* Perseen ja Asterian tytär, Latonan siſar, noitumukſen ſuojelia; uſein Dianakſi t. Lunakſi ajateltu ja ſentähden kolmipäiſekſi kuwattu; ſ̈sta **Hecatēius**, 3, ja run. **Hecatēis**, idos, *f.* hekateinen, run. noidankeinoinen, welhonomainen, carmina (loihtolu'ut), herba (loihto-yrtti), run.

Hector, oris, *m.* Priamoon ja Hekuban poika, Andromaken puoliſo, urhollisin Troian ſankareiſta, Akilleella ſurmattu; ſ̈sta **Hectoreus**, 3, hektoreinen, Hektorin, conjux (ſ. o. Andromake), Mars (ſ. o. taiſtelewa Hektor), run.; run. troialainen, gens, amnes.

Hecuba, ae, ja **-e**, es, *f.* Priamoon puoliſo, Troian häwityksen jälkeen Penelopen orja, raiwomieleſtä koiraksi muuttunut.

hedera, ae, *f.* muratti, ſeiniläs, kietolas (kaswi).

hēdychrum, i, *n.* ihon kauniſtin, hajuwoide, balſami.

hei, *Interj.* ah! woi! oi!

hēia, k. eia.

Helena, ae, l. **-e**, es, *f.* Jupiterin ja Ledan tytär, Menelaoon puoliſo, Kaſtorin ja Polluxin ſiſar, Troian ſodan ſyy.

Helenus, i, *m.* Priamoon ja Hekuban poika, mainio ennuſmies.

Hēliades, um, *f.* Helioon ja Klymenen tyttäret, Phaethonin ſiſaret, jotka itſe muuttuiwat poppeleiksi, waan heidän wuodattamat kyyneleensä merenkullaksi, ſ̈sta nemus Heliadum (poppeliſuiſto), lacrimae Heliadum (merenkulta l. kultapiſka), run.

Helice, es, *f.* Akajan merikpgeita. 2) Otawan tähdiſtö.

Helicon, ōnis, *m.* Apollolle ja Runottarille pyhitetty Boiotian wuori; ſ̈sta **Helicōnius**, 3, helikonilainen, Helikonin.

Hēliopolis, is, *f.* Ala-Egyptin kpgeita.

Helle, es, *f.* Athamaan ja Nephelen tytär, Phrixoon ſiſar, joka hukkui mukaanſa Hellespontokſi nimitettyyn merenſalmeen.

helleborus, i, *m.* ja **-rum**, i, *n.* aiwastuſjuuri (kaswi).

Hellespontus, i, *m.* (alkp. Hellen meri), Hellesponto, Dardanellein ſalmi, ja myös ſen ääreinen maiſema; ſ̈sta **Hellespontius** ja **-iacus**, 3, hellespontolainen, *subst.* Hellespontius, Hellespontolainen, Hellesponton lähekäs.

Hēlōtae ja **Ilōtae**, arum, *m.* l. **Hēlōtes**, um, *m.* Helotit, alkp. Lakonian kpgin Helon aſukkaat, jälkeenpäin Spartalaisten orjat.

hēluātio, ōnis, *f.* (heluor), mäſſääminen, ahmuſtaminen.

hēluo, ōnis, *m.* mäſſäri, ahmatti, huminahauta, tuhlari, hurwio.

hēluor, I, (ed.), mäſſätä, ahmuſtaa, irſtailla, hurjailla, cum quo; werr.: libris. *b) trans.* tuhlata.

helvella, ae, *f.* mikin pieni keitinkaswi l. -yrtti.

Helvētii, orum, *m.* eräs Gallian kanſoja, Schweitzin muinoiſet aſukkaat; ſ̈sta **Helvētius** ja **-icus**, 3, helvetiläinen.

Helvii, orum, *m.* Gallia Narbonensi:n kanſoja.

hem, *Interj.* hei! kah! ohhoh! woi!

hēmerodromus, i, *m.* päiwäkauden juoksia, ſananjuoksuttaja l. -lennättäjä.

hēmicillus, i, *m.* puoli-aaſi, herjaſanana.

hēmicyclium, ii, *n.* puolipyöriä istuin l. nojatto.

hēmīna, ae, *f.* eräs kuiwain ja wetewäin aineitten mitta, puoli ſextariusta.

Heneti, k. Veneti.

Hēniochi, orum, *m.* Aaſian Sarmatian kanſoja; ſ̈sta **Hēniochus**, 3, heniochilainen.

Henna, k. Enna.

heptēris, is, *f.* ſeitſemällä airoriwillä warustettu laiwa, ſeitſenairoinen laiwa, ſeitſenſoutio.

hera, ae, *f.* (herus), emäntä, perheenemäntä; ſ̈sta werr. ylim. haltiatar, waltianna.

Hēra, ae, *f.* eräs Kreikan jumalattaria, Romalaisten Juno; ſ̈sta **Hēraea**, orum, *n.* Heranjuhla.

Hēraclēa (-lia), ae, *f.* Herakleen l. Herkuleen kyki, uſiamman, warſ. kreikkalaiſen kygin nimi, 1) Ala-Italiaſſa, Tarentilaiſten aſuttamia. 2) Theſſaliaſſa Thermopylan lähellä. 3) Bithyniaſſa Muſtan meren äärellä, jota Pontica. 4) Sikeliaſſa, Kretalaiſten aſuttamia. 5) Makedoniaſſa. Siitä: **Hēraclēenses**, ium, l. **Hēraclēōtae**, arum, *m.* Heraklealaiſet, ja **Hēraclēōticus**, 3, heraklealainen.

Hēraclēum, i, *n.* Makedonian kygeltä.

Hēraclēus, 3, Heraklean kykiä Lydiaſſa koſkewa, heraklealainen, lapis, magnetiſta l. rautawetäimeſtä puh.

Hēraclīdes, ae, *m.* Herakleen (Herkuleen) poika l. jälkeinen, Herakleidi.

Hēra, ae, ſ. Hera.

Hēraea, ae, *f.* Arkadian kygeltä.

herba, ae, *f.* nuori, hieno ruoho, maaſta putkahtawat wiheriät päät l. taimet, in herba recumbere, se abjicere. 2) miſtä wihanta warſi, korſi. Eritt. *b*) oras l. laiho, frumenti, rum.; herbae non fallaces. *c*) yrtti, kettinkaswi, veneni (myrkkykaswain), rum.; herbas condire.

herbesco, ere, (ed.), tulla l. putkahtaa taimelle, noſta oraalle.

herbidus, 3, (herba), ruohoinen, ruohoiſa, yrttiſä, campus.

herbifer, 3, (herba-fero), = herbidus.

herbigradus, 3, (herba-gradior), ruohoſſa liikkuwa.

Herbita, ae, *f.* Sikelian kygeltä; jota **Herbitensis**, e, herbitalainen, *subst.* Herbitenses, ium, *m.* Herbitalaiſet.

herbōsus, 3, (herba), ruohokas, yrtikäs.

herbula, ae, *f.* (herba), ruohonen, yrttinen.

Hercēus, i, *m.* huoneenhaltian l. -ſuojelian Jupiterin liikanimi.

hercisco, **herctum**, k. ercisco, erctum.

Hercle, k. Hercules.

Herculāneum, i, *n.* Kampanian rantakygeltä; jota **Herculāneus**, 3, ja **Herculānensis**, e, herculanilainen, via, fundus; in Herculanensi, Herculanin alueella.

Hercules, is ja i, *m.* Jupiterin ja Alkmenan poika, Deianeiran ja jumaloittuna Heben puoliſo, woiman jumala, tawarain ſuojelia; eritt.: Hercule, mehercule, ja myös: Hercules, mehercules, Hercle, mehercle, wannomukſen, wakuutukſen ſanana, Herkules auta! tottakoon! totiſesti! Siitä: **Herculeus**, 3, Herkuleſta koſkewa, Herkuleen, sacrum (Herkuleen kunniaksi aſetettu), Tarentum, Trachin (Herkuleen perustama), urbs (ſ. o. Herculaneum), gens (ſ. o. Fabiusten), hospes (ſ. o. Kroton, Herkuleen kestitſiä), corona (poppelipuun oksiſta, kun poppeli oli Herkulelle pyhitetty), rum.

Hercynia silva, Herkynian metſä, Donaun lähteiltä alkain Dakian rajoille ſaakka.

here, k. heri.

hērēditārius, 3, (ſeur.), perintöä koſkewa, perinnöllinen, perittäwä, peritty, perintö-, auctio, cognomen.

hērēditas, ātis, *f.* (heres), periminen, perimys, hereditate possidere; *concr.* perintö, perintö-oſa, -tawara, -omaiſuus, hereditas cui l. ad quem venit; hereditatem cernere, adire, obire, a quo capere, cui tradere; kuw.: cupiditatum, gloriae y. m.

hērēdium, ii, *n.* (heres), perintötalo, -tila, peritty maatalo.

Herennius, 3, romal. ſukunimi.

hēres, ēdis, *m.* perillinen, perijä, quem heredem facere, scribere, instituere (tehdä, panna, määrätä jku perilliſekſi); quem heredem ex dodrante facere (kolmen neljänneksen perilliſekſi); heres est cui (jkn), cujus bonis (jkn omaiſuuden); h. secundus, toinen, likimäinen perillinen, kun enſimäinen l. oikia perillinen on kuollut tai ei ota perintöä haltuunſa; werr. jälkikaswuiſiſta puh.: odelma, weſa, geminus, Lernan kärmeen päistä, rum.; kuw. perijä, ſeuraaja, Academiae.

heri l. here, *Adv.* eilen.

herīlis, e, (herus), iſäntää, perheenhaltiaa k. emäntää, haltiannaa koſkewa, iſännällinen, emännällinen, iſännän, emännän.

Hērillus, i, *m.* ſtoalainen philoſophi Kalkedoniſta; jota **Hērillii**, orum, *m.* Herilloon oppilaiſet.

Hermaeum, i, *n.* Boiotian kyliä.

hermaphrodītus, i, *m.* kakſineuwokko, tarun mukaan Hermeen ja Aphroditen poika.

Hermathēna, ae, *f.* Merkurin ja Minervan kaksoiskuwa.
Hermēracles, is, *m.* Merkurin ja Herkuleen kaksoiskuwa.
Hermes l. **Herma**, ae, *m.* (Hermes, Merkuri, jsta werr.) Hermespatsas, Hermeskuwa, pää neliskulmaisella jalkapatsaalla, jommoisia eritt. Athenassa julkisilla paikoilla ja erityishuonettenkin edessä.
Hermione, es, l. **-a**, ae, *f.* Menelaoon ja Helenan tytär, Oresteen puoliso. 2) Argolin kygeita; jsta **Hermionicus**, 3, hermionalainen.
Hermus, i, *m.* Lydian jokia.
Hernici, orum, *m.* Latiumin kansoja; jsta **Hernicus**, 3, hernikiläinen.
Hēro, ūs, *f.* eräs Aphroditen naispappi Sestossa, Leanderin armahainen.
hērōicus, 3, sankareita koskewa, sankariaikainen, sankarillinen, sankarein, personae, tempora, aetates.
hērōis, idis, *f.* puolijumalatar, sankaritar.
hēros, ōis, *m.* puolijumala, jumalain sikiö, sankari; werr. jaloista miehistä puh.
hērōus, 3, sankarillinen, sankarirunon, versus, pes.
herus, i, *m.* isäntä, perheenhaltia, werr. ylim. hallitsia.
Hēsiodus, i, *m.* kreikalainen sankarirunoilia, wanhin Homeroon jälkeisistä; jsta **Hēsiodēus** (-īus), 3, hesiodeinen, Hesiodoon.
Hēsione, es, l. **-a**, ae, *f.* Laomedonin tytär, jonka Herkules pelasti eräästä meripedosta ja antoi Telamonille puolisoksi.
Hesperia, k. Hesperius.
Hesperis, idis, *f.* länsinen, länsimainen, aquae, s. o. italialainen, run. Eritt. *plur.* **Hesperides**, um, *f.* Hesperidit, Yön tyttäret, jotka, maan äärimmäisellä länsireunalla asuwina, Atlaan tuolla puolen olewassa saaressa kultaomenaista puutarhaa hallitsiwat.
Hesperius, 3, länsinen, länsipuolinen, länsimainen, lännettä kohden l. päin olewa, fretum (Länsimeri), litus (Atlantin meri), axis (länsi, länsimaat), run.; Latium, s. o. italialainen, run.; terra l. taw. yks. **Hesperia**, ae, *f.* Länsimaa, Italia, Hispania, run.
Hesperus l. **-os**, i, *m.* iltatähti, ehtootähti.
hesternus, 3, (heri), eilinen, dies, sermo; Lar (jolle päiwää ennen oli uhrattu), run.
hetaerice, es, *f.* aatelistosta tehty ratsas-henkiwartiosto Makedonian sotawäessä.
Hetrur-, k. Etrur-.
heu, *Interj.* ah! oi! woi! h. me miserum! woi kurja minua!
heus, *Interj.* kuuleppas! kuuletkos! kuuletteko! hoi!
hexameter, tri, *m.* kuusimittainen, kuusijalkainen, -polwinen, versus, kuusimitta.
hexapylon, i, *n.* kuudella läpikäytäwällä warustettu Syrakusan portti.
hexēris, is, *f.* kuudella airoriwillä warustettu laiwa, kuusisoutio.
hiātus, us, *m.* (hio), ammotus, aukeama, halkeama, pakoama, aukko, malo, rotko, oris, terrarum; run. kita, esim. kärmeen. Eritt. *b)* kahden vocalin l. ääntiön yhteensattuminen, ääntiöaukko. 2) kuw. pöyhkäilemys, isopuheisuus, run.
Hibēria *etc.*, k. Iberia *etc.*
hīberna, orum, *n.* k. hibernus.
hībernāculum, i, *n.* (hiberno), talwioltawa, talwi-asunto. Eritt. *b) plur.* hibernacula, orum, *n.* sotamiehistä puh., talwileirin teltat, talwiteltat, talwimajat, talwikortteerit.
Hibernia, ae, *f.* Irlannin saari.
hīberno, I, (seur.), talwitella, pitää talwea l. talwikortteeria, olla talwimajoilla, eritt. sotamenoissa.
hībernus, 3, (hiems), talwinen, talwi-, kylmä, tempus, mensis; pulvis (kuiwa talwi), run.; run. myrskyinen, rajutuulinen, jölsiä, cori, undae, nox. 2) *subst.* hiberna, orum, *n.* talwisaika, talwi, terna, run. *b)* talwileiri, talwi-asema, talwikortteerit, ja myös: talwi-aitat, talwiwaratot l. -makasiinit.
Hibērus, k. Iberus.
hibiscum, i, *n.* ibis-juuri, eräs katinnauriin laji.
hibrida, ae, *c.* kahtaissyntyinen, kahdenlaista perijuurta, kun isä on Romalainen t. wapaa, äiti ulkomaalainen t. orja.

hic, haec, hoc, *Pron. demonstr.* 1) osottawa likisiä, läsnä l. käsillä olewia, t. semmoisiksi ajateltuja: tämä, tää, taa; wahwistettuna ce liitteellä: hicce, haecce, hocce, tämä tää, tämäpä; kysymysliitteellä: hiccine, haeccine, hoccine, tämäkö; hic idem, juuri sama, ihan sama; ille ja iste sanain parissa hic osottaa (sanajärjestyksen t. ajatuksen suhteen) likempää esinettä: tämä, jälkimäinen, wälisti myös: tuo, edellinen, ensimäinen; hoc copiarum (nämät sotajoukot); hoc = huc, harw., run.; hic, hic homo, = ego, hunc hominem, = me j. m. s., run.; — ajan suhteen: nykyinen, nyky-aikainen, tämän-aikainen, meidän aikainen, tämä, opus, negligentia, tempora; hae (proximae) Nonae (wiimeksi kulunut, mennyt, wiimeinen); ante hos sex menses (kuusi kuukautta tästä takaperin), run.; Cato. 2) wiittaawa wasta seuraawaan ajatukseen: tämä, se, hic - - qui; unum hoc definio, tantam esse necessitatem virtutis *etc.;* haec dixit t. scripsit, in hanc sententiam locutus est j. m. s., seuraawa; quaesierat, quidnam sentirem de hoc, quod - - constaret; nostri hoc superari, quod - -, siinä, sentähden, sen wuoksi, sen kautta, että - -; id hoc facilius eis persuasit, quod - - continentur, sitä huokiammin, kun jne.; quod hoc etiam mirabilius debet videri, quia *etc.* (sitä); neque hac nos patria lege genuit, ut - - exspectaret; si sensum hunc haberet, ut - - putaret (semmoinen); jsta hoc est, se on, nimittäin; hoc erat quod me eripis - -? siksikö l. sentähdenkö minun pelastit? run.

hīc, *Adv.* tässä, täällä, tässä paikassa, tällä paikalla; hic - - illic, täällä - - tuolla, run. *b)* werr. tässä asiassa, tässä tilassa, tässä, siinä. 2) ajasta puh.: nyt, sitten, sen jälkeen, tämän perästä.

hicce, hiccine, k. hic.

hiemālis, e, (hiems), talwinen, talwi-, ylim. myrskyinen, rajutuulinen, tempus, vis, navigatio; aquae (talwisateet).

hiemo, I, (seur.), talwitella, pitää talwea l. talwikortteeria, olla talwimajoilla, eritt. sotamiehistä puh. *b)* [illegible], olla talwinen, talwimainen, myrskyinen, rajutuulinen.

hiems, hiemis, *f.* talwi, talwinen aika, talwisaika, sade-aika, gelida et nivem, gravissima, summa; hiems appropinquabat; inita hieme; jam prope hieme confecta; ante exactam hiemem; hiems jam praecipitaverat; hieme (talwella); hieme et aestate campos peragrare (suwin talwia); *plur.:* maturae sunt hiemes; run.: certae hiemes, ajastajat. 2) werr. sateinen, myrskyinen sää, sade-ilma, raju-ilma, sateenkuuro, myrsky j. m. s., navem ex hieme servare; aquosa y. m., run. *b)* kylmyys, kahu, letalis, run.

Hiera Come, *f.* Karian kyliä.

Hiero, ōnis, *m.* kahden Syrakusan kuninkaan nimi; jsta **Hierōnicus,** 3, Hieron.

hierophanta l. -tes, ae, *m.* uhrimenoin l. jumalanpalweluksen opettaja, pilpappi.

Hierosolyma, orum, *n.* Judaean pääkyki, Jerusalem; jsta pilapuheisesti: **Hierosolymārius,** ii, *m.* Jerusalemin walloittaja, Pompejuksesta puh.

hilare, *Adv.* iloisesti.

hilaris, e, ja **hilarus,** 3, ilomielinen, ihamielinen, iloinen, helakka, leppiäs, conviva; vita, animus, vultus y. m.

hilaritas, ātis, *f.* (ed.), ilomielisyys, ihamielisyys, iloisuus, iloinen olo, leppeys; risus cum hilaritate (iloinen nauru).

hilariter, *Adv.* iloisesti.

hilaro, I, (hilaris), iloisuuttaa, iloittaa, ihastuttaa, leppeyttää, sensum; Athenas; terra hilarata (kirkastunut, ilahtunut).

hilarulus, 3, (hilarus), jotenkin iloinen.

hilla, ae, *f.* eräs makkaran laji.

hīlum, i, *n.* hius, s. o. nihiä, riporihma, hitu, neque h., ei nihiääkään, hituakaan, rahtuakaan, nuohaakaan, hipalettakaan, aanaakaan j. m. s., run.

Himella, ae, *f.* jokonen Sabinilaisten maassa.

Himera, ae, 1) *m.* kahden Sikelian joen nimi. 2) *f.* Sikelian pohjoisrannan kpgeita; samoin: **Himera,** orum, *n.* run.

hinc, *Adv.* (hic), täältä, tästä, sieltä;

eritt. werr. tältä puolen, tällä puolen, täällä, taw. hinc - - illinc, tältä l. tällä puolen - - tuolta l. tuolla puolen, täältä l. täällä - - tuolta l. tuolla, ja ſamoin: hinc - - hinc; hinc atque hinc, molemmin puolin, run. *b)* ajaſta puh.: tämän peräſtä, ſen jälkeen. *c)* alkuperäſtä, ſyyſtä j. m. ſ. puh.: täſtä, ſiitä, ſentähden, ſen kautta.

hinnio, īre, hirnua, hiljua, iukua.

hinnītus, us, *m.* (eb.), hirnunta, hiljuna.

hinnuleus, i, *m.* (hinnus, hewoſ-aaſi), nuori hirwi, metſäkauris.

hio, I, ammotella, olla ammollanſa, kahdallanſa, ſelällänſä, awauta, haljeta, paota, olla auenneena, olla auki, concha hians; kuw. puheesta puh.: olla katkonainen, olla awoliitteinen, hajal. heikkoliitteinen, jättää ääntiö-aukko, hiantia loqui. Eritt. *b)* haukkoa, awata ſuunſa, aukoa kitanſa, lonkoittaa leukanſa, ihmiſiſtä ja eläimiſtä puh.; kuw. ammotella, innolla hahmia, halata, himota, hainota, hapotella, pyytää, pyöriä, ja run. myös: ſeiſoa awoſuin, älliſtellä, hämmäſtyä.

hippagōgos, i, *f.* laiwa hewosten kuljettamiſekſi, hewoskuljettaja laiwa.

Hippo, ōnis, *m.* 1) kaksi Afrikan kykiä, *a)* H. diarrhytus, Karthagon aluskunnaſſa Utican ſeuduilla. *b)* H. regius, Numidiaſſa. 2) Hispania Tarraconensi:n kpgeita.

hippocentaurus, i, *m.* ſadunomainen olento: puoleksi hewonen, puoleksi ihminen.

Hippōcrēne, es, *f.* Runottarille pyhitetty Helikonin lähde.

Hippodame, es, ja -īa, ae, *f.* Elin kuninkaan Oinomaoon tytär, Pelopſin puoliſo. 2) Adraſtoon tytär, Peirithoʻoon puoliſo.

hippodromos, i, *m.* hewosjuokſemo, hewoskiiſtämö, hewosten kilpatarha, kilwan-ajamo.

Hippolyte, es, l. -a, ae, *f.* Amazonein kuninkaanna, Theſeukſen puoliſo. 2) Akaſtoon puoliſo, joka Peleuſta ſaaſtaiſiſta aikeiſta ſyytti, kun ei woinut tätä itſeenſä miellyttää.

Hippolytus, i, *m.* Theſeukſen ja Hippolyten poika, äitipuoleltaan Phaidralta wainottu, hewoſiltaan kuoliakſi rewitty, Aeskulapilta taas henkiin palautettu ja Virbius nimiſenä Arician läheiſeen lehtoon Dianalta ſaatettu.

hippomanes, is, *n.* hewoskiihko l. -wimma, kiihkonäljä, kiihkotalma.

Hippomenes, ae l. is, *m.* Megareukſen poika, Atalantan woittaja kilwanjuokſuſſa ja ſiitä puoliſo.

Hippōnax, actis, *m.* kuuluiſa jambiſepittäjä Epheſoſta, purewalta ilkkupuheiſuudeltaan mainio; jöta **Hippōnactēus**, 3, hipponakteinen, Hipponaxin, *subst.* Hipponacteus, i, *m.* (*sc.* versus), Hipponaxin kekſimä jambillinen wärſynlaji.

Hippotades, ae, *m.* Hippoteen ſikiö l. jälkeinen, ſ. o. Aiolos (joka oli Hippoteen tyttärenpoika), Hippotadae regnum (ſ. o. Aiolian l. Liparein ſaaret), run.

hippotoxota, ae, *m.* ratſaſtawa joutſimies, ratſas-ampuja.

hir, *indecl. n.* käſi, muinoisaikainen, Kreikaſta ſaatu ſana.

hircīnus, 3, (hircus), pukiſta, pukin.

hirculus, i, *m.* (ſeur.), pukkinen.

hircus, i, *m.* kauris, pukki; werr. karppi l. pukinhaju kainalokuopiſſa.

hirnula, ae, *f.* (hirnea, kannu), kannunen, toppunen.

Hirpīni, orum, *m.* eräs Ala-Italian kanſa, ja myös ſen aluskunta; jöta **Hirpīnus**, 3, hirpiniläinen.

hirsūtus, 3, tihukaswuinen, hatuinen, karhia, kankia-, kalſia-, karkia-, tuuhiakarwainen, -ſukainen, -piikkinen, -okainen; werr. kaunistamatoin, koruton, run.

Hirtius, 3, romal. ſukunimi; jöta **Hirtīnus**, 3, hirtininen, Hirtiukſen.

hirtus, 3, tihukaswuinen, karwainen, tuuhiakarwainen, pöyryinen, turrikas; kuw. törkiä, ſiewentämätöin, run.

hirūdo, inis, *f.* iili, iilismato, imimato, weren-imiä; kuw.: aerarii.

hirundo, inis, *f.* pääſkynen.

hisco, ere, (hio), aueta, paota, haljeta; eritt. awata ſuunſa, hiiskua, tikahtaa, kurahtaa, mukahtaa, non hiscere audebat; raris vocibus hisco (ſ. o. ſanon häkellän jonkuſen ſanan), run. 2) *trans.* ſuulliſeſti laatia eteen, puhua, haaſtaa, quicquam, run.

Hispalis, is, *f.* Hispania Baetica:n kygeita.

Hispāni, orum, *m.* Hiſpanialaiſet; jöta *a)* **Hispānus**, 3, Hiſpanialaiſta koſkewa, hiſpanialainen, populi, equites, cohortes, gladius. *b)* **Hispānia**, ae, *f.* Hiſpanialaiſten maa, tätä nykyä Eſpanja ja Portugali, Caeſarin aikoina kahti-oſainen: citerior l. jälſemmin Tarraconensis (tällä puolen Ebroa l. itäinen oſa) ja ulterior l. jälj. Lusitania ja Baetica (tuolla puolen Ebroa l. länſinen ja eteläinen oſa), jöta *plur.* Hispaniae, molemmat Hiſpaniat. *c)* **Hispāniensis**, e, Hiſpaniata koſkewa, Hiſpaniaſſa olewa, hiſpanialainen, legatus (romal. lähettiläs Hiſpaniaſſa), bellum (Pompejuksen jota Hiſpaniaſſa), iter (Hiſpaniaan).

hispidus, 3, tihukaswuinen, wahwakarwainen, kalſia-, kankia-, pörhökarwainen, takkuinen, ſuortuwinen, hoſſinen, karhia; werr.: ager, ryöttäinen, lokainen, run.

hister, f. histrio.

Hister, f. Ister.

historia, ae, *f.* tietäminen, si quid in ea epistola fuit historiā dignum; jöta kertomus, juttu, taru, amarae, run., t. taw. tapahtumain taattu kertomus, historia, hiſtorioiminen, hiſtorian-kirjoitus l. -ſepitys, historiam scribere; obscura, Italici belli j. m. ſ.; *plur.*: historiae Graecae; wäliſti: hiſtoriallinen teos, historias scribere instituit.

historicus, 3, hiſtoriaa koſkewa, hiſtoriallinen, genus, sermo; homo h. l. *subst.* historicus, i, *m.* hiſtorian oſaaja, hiſtorian tutkija, hiſtorian kirjoittaja, hiſtorioitſia.

histrio, ōnis, *m.* (etruſkilainen ſana, alkp. hister), teeſkeliä, teko- l. näyttökuwailia, aktöri.

hiulce, *Adv.* ammottelewaſti, loqui, yhä awoſuin (kuten ääntiöin uſein ſattuiſſa yhteen).

hiulcus, 3, (hio), ammottelewa, haljennut, paonnut, aukein, arva, run.; kuw. puheeſta puh.: ammottelewa, hajaliitteinen, ääntiö-aukon tekewä, concursus verborum, voces.

hoc, *Adv.* (alkp. *abl.* ſanaſta hic), tänne, run.

hodie, *Adv.* (alkp. hoc die), tänä päiwänä, tänäpänä. *b)* hamaan tähän päiwään aſti, wielä tänäpänä, nyt, nykypäiwänä, nyky-aikana, tätä nykyä, nykyjään, tähän aikaan; hodie quoque, wielä nyt; hodieque, ja wielä tänäpänä, wielä nyt.

hodiernus, 3, (ed.), tämänpäiwäinen, t. ylim. nykyinen, tämän-aikainen, nyky-, edictum, dies.

hoed-, f. haed-.

Homērus, i, *m.* Kreikan wanhin ja kuuluiſin ſankarirunoilia; jöta **Homēricus**, 3, homerinen, Homeroon.

homicīda, ae, *m.* (homo-caedo), ihmiſſurmaaja, tappaja, murhamies; harw. *f.* murhanainen, murhaajanainen l. -waimo. 2) hywäſſä merkitykſeſſä: mieſtuhoaja, Hector, run.

homicīdium, ii, *n.* (ed.), ihmiſſurma, -tappo, murha.

homo, inis, *m.* ihminen, mies, *plur.* ihmiſet, miehet, wäki, jöta inter homines esse, olla ihmiſten pariſſa, ylim. olla eläwäin joukoſſa, elosſa, elää; paucorum hominum esse, pitää harwain kanſſa ſeuraa; ſanalask.: quot homines, tot sententiae (niin monta mieltä kun päätä); eritt. *a)* erinäiſen ominaiſuuden ſuhteen: tunnon-ihminen, järki-ihminen, kunnonmies j. m. ſ., tai myös: ihminen heikkona, kuolewaiſena, wirhetten alaiſena olentona. *b)* eri toimiſta ja oloiſta puh.: perheenhaltia, iſäntä; kaupungin aſukas; orja, palwelia; *plur.* wäliſti heimolaiſet, omaiſet, abesse ab hominibus suis, ja harw. jalkamiehet, jalkawäki (ratſuwäen ſuhteen). 2) werr. wäliſti yhtä kun hic, is, tämä, tuo, ſe, ſama, hän, eſim. valde hominem diligo; hic homo (minä), run.

Homole, es, *f.* Theſſalian wuoria.

homullus, i, *m.* (homo), ihmiſrukka, ihmiſparka.

homuncio, ōnis, ja **homunculus**, i, *m.* (homo), heikko ihminen, ihmiſrukka, ihmisraukka.

honestāmentum, i, *n.* (honesto), kauniſtus, ſomus.

honestas, ātis, *f.* (honestus), kunnia,

osta käynti; *plur.* hone-
ioitukset, esim. quem ho-
privare, ja *concr.:* hone-
tis, arwonmiehet, kunnioi-
) kunnianomaisuus, kun-
jalous, hywänawuisuus,
s, sopiwaisuus; werr. kau-
us, in rebus ipsis.
kunnialliseśti, hywänawui-
ti, siistikkääśti, sopiwaśti,
iakkaaśti, vivere, se gerere
m h. habet quid (ei pidä
unniassa).
eur.), kunnioituttaa, kun-
taa l. warustaa, tuottaa
arwoa, kunnioittaa, kau-
nentaa, jalouttaa, quem
ide; quem honore (koroit-
m l. kunniasijoihin); do-

honos), kunniassa pidetty,
suurena pidetty, kunnioi-
akas, suuri-arwoinen, kor-
suurisukuinen, jalo, homo,
ia; eques, adolescens; ho-
natus (hywää l. kunnial-
, jalosukuinen); honestae
nukaiset). *b)* kunniaa tuot-
saitsewa, kunniakas, kun-
kunniallinen, jalo, arwoi-
wuinen, siwiä, siistikäs,
omo, vita, convivium y.
(kunnialla kootut); jsta
, *n.* kunniallisuus, hywän-
ywe, siwiän hywä, siweys;
inhonesta (kunnia ja hä-
ilo, kaunis, soria, soma,
lo ja julkinen ulkomuoto);
y. m., run.
s, ōris, *m.* kunnia, kun-
nnian-osotus, habere ho-
l. in honore quem (osot-
nnia); magno honore esse
(olla suuresti kunnioitet-
esse in honore apud quem;
mo esse cui (koitua kun-
iore quem afficere; hono-
issimis decorari; honoris
iaa warten, kaikella kun-
ere l. praefari honorem,
ia, lausua: luwalla sanoen
nan tähden); run.: dicere
ui (laulaa jkn kiitosta),

multo honore compellare quem (kun-
nioittawilla sanoilla puhutella); jsta
wälisti: kunnia, annettu esim. tieteille,
arwonpano, arwossa pito, arwo, phy-
sicae honorem tribuere; ascendit in
tantum honorem eloquentia. Eritt.
b) kunniasija, kunniatila, kunniawirka,
julkinen l. wirallinen arwo, tribuni-
cius, extraordinarius y. m.; honoris
gradus (kunniankanta); ascendere l.
pervenire ad honores; maximis ho-
noribus uti, amplissimis perfungi;
agere honorem; petere honores; ho-
nores cui mandare j. m. s.; secundae
res, honores, imperia, victoriae *etc.*,
menestys, esiwalta-wirat, päällikön-
wirat jne. *c)* kunniaa tuottawa omi-
naisuus: kaunistus, koritus, somus,
sulo, soreus, kauneus, ihanuus, sil-
vis Aquilo decussit honorem (s. o.
lehti), run.; cinctus honore caput, s.
o. seppeli, ruris honores, s. o. hedel-
mät, lacti honores (ihastuttawa sulo),
run. 2) werr. kunnialahja, palkinto,
palkka, hywäntekiäiset, woittopalkkio
j. m. s., medico honorem habere; ad
eundem summus honos perveniret
(perintö); militaris (kunnianimi); ge-
minum pugnae proponit honorem,
run.; honos medius, keskimäinen tri-
umphi, s. o. ovationi; veterum obli-
tus honorum (saadut woitot), run.
b) annin jumalain kunniaksi, uhri-
lahja, uhri, jumalain kunnioitus l.
palwelus alttareilla, temppeleillä y. m.,
arae - - honore, donis cumulantur;
Lenaeus (uhriwiina), laticum (pyhä-
wiina), turis (pyhäsawu), run.; ma-
ctare meritos honores (jumalille tule-
wat uhrit l. pyhäteuraat), run.; jsta
kunniajuhla, kiitosjuhla, celebrare ho-
norem, indicere honorem templis,
run.; eritt. kuolin-uhri, ruumiinjuhla,
mortis, run.; comitari supremum
honorem (tehdä wiimeinen kunnia-
saatos), run. 3) Honor, kunnian
jumala.

honōrābilis, e, (honoro), kunniallinen,
kunniakas, kunniaa tuottawa.

honōrārius, 3, (honos), kunniaa koskewa,
kunnian tähden l. kunniaksi tapah-
tuwa l. annettu l. walittu, kunnia-,
frumentum; arbiter; delectare hono-

rarium est (tapahtuu kuuliain kunniakſi, wapaa-ehtoiſeſti).

honōrāte, *Adv.* kunnialliſeſti.

honōrātus, 3, *PA.* kunnioitettu, kunniaſſa pidetty, arwoſſa l. ſuurena pidetty, ſuuri-arwoinen, kunniakas, vir; decretum, militia; apud quem; run.: rus (kunnialahjaksi annettu), cani (kunnianarwoiſet, ſ. o. harmaat hiukſet). Critt. *b)* kunniawirkaa toimittawa t. toimittanut, kunniawirkainen, iſowirkainen.

honōrifice, *Adv.* kunnialla, kunniatawalla, kunnioittawaſti, kunniakkaaſti.

honōrificus, 3, *[comp.* honorificentior, *superl.* honorificentissimus], (honos-facio), kunniaa ja arwoa tuottawa, kunnioittawa, kunniakas, mentio, verba y. m.

honōro, 1, (honos), kunnioittaa, oſottaa kunniaa, kauniſtaa, jalouttaa, quem; quem gloriā; quem coronā (lahjoittaa ruunu jkllc); virtutem; mortem cujus monumento; diem; honoratum diem habere (juhlalliſeſti wiettää), run.

honōrus, 3, (honos), kunniaa tuottawa, kunnioittawa, kunniakas.

honos, ſ. honor.

hōra, ae, *f.* aika, ajanjakſo, wuodenaika, crastina (huomiſpäiwä), verni temporis y. m., run.; taw. *b)* tiima, tunti, hetki, prima (kello 6—7), quarta (9—10), septima (12—1), octava (1—2), nona (2—3) jne.; horae legitimae (puhelialle ſallittu aika); unā horā l. in hora, yhtenä hetkenä; in horas (joka hetki), run.; ſanalask.: in horam vivere (elää ſilmänräpäyksen elämää, olla tulewaiſiſta huolimatta). *c)* werr. *plur.* horae, arum, kello, hetkikello, mittere ad horas (kelloa katſomaan); moveri horas. 2) **Hōrae**, arum, *f.* Jupiterin ja Themiin tyttäret (Eunomia, Dike ja Irene), taiwaan owenwartiat, ajanwaihetten jumalattaret.

Hora, ae, *f.* Romulin jumaloitun puoliſon Herſilian nimi.

Horātius, 3, romal. ſukunimi.

hordeum, i, *n.* ohra.

hornōtinus, 3, (ſeur.), tämänwuotinen, frumentum.

hornus, 3, (hora), tämänwuotinen.

hōrologium, ii, *n.* hetkimittari l. -näytäri, kello, hetkikello (ſekä tiimapatſas että weſikello).

horrendus, 3, *PA.* kauhia, kauhiſtawa, kammokas, hirwiä, hirmuinen, julma, jyömä, kolkka, peljättäwä, silva, carmen; *adv.:* horrendum stridere, sonare y. m., kauhiaſti, hirwiäſti, run. 2) ihmeteltäwä, hämmäſtyttäwä, rehewänkunniainen, kunnioitettawa, virgo, Sibylla, tectum, run.

horreo, ēre, torroittaa, töröittää, haarittaa, olla torrollanſa, harillanſa, pörröllänſä, olla pöyriſtyneenä, pöyhiſtyneenä, olla karkia l. ryhmyinen, phalanx horrens hastis (keihäinenſä); mucronibus, aristis, setis, squamis y. m., run.; setae, capilli horrent, run.; horrentes hastae, rubi, run. Critt. *b)* kylmäſtä ryntyä, olla routainen, rouſteinen, kylmä, eſim. maasta puh. 2) werr. wäriſtä, hytiſtellä (wilusta), run.; jöta *b)* pelosta, tuskasta wäriſtä, kauhiſtua, ja uſeimmin *trans.* horreo *etc.* quid, minua pöyhiſtyttää, kauhiſtaa, hirmuttaa, hirwittää, kammottaa, karwoilleni l. iholleni käypi, pintaani karſii, minä kauhiſtun l. pelkään, animo; dolorem, judicium, crimen, tela, crudelitatem cujus; vanos strepitus (säikähtää), run.; horreo dicere; quemadmodum accepturi sitis, horreo; horreo, ne nos ceperint; quae horrere soleo, ihmettelemiſeſtä hämmäſtyä; — jöta horrens, kauhia, hirwiä, umbra y. m., run.

horresco, horrui, III, (ed.), torroittua, noſta torrolle l. harille, pöyriſtyä, pöyhiſtyä, ſeiſoa töröittää, ensibus, setis, villis, run.; mare coepit horrescere, wäreillä, wyöryillä; segetes horrescunt flabris (aaltoilewat), run. 2) werr. kauhiſtua, l. horresco *etc.*, minua kauhiſtaa, kammottaa, hirwittää, iholleni käypi, pintaani karſii, minä pelkään, *abl.* ja run. *acc.* kera.

horreum, i, *n.* warahuone, waratto, aitta, riiſta-aitta, critt. jywä-aitta, constituere, ponere (rakentaa); run. mehiläisten ja muurahaisten warahuoneiſta puh.

horribilis, e, (horreo), kauhiſtawa, kammottawa, hirwittäwä, kauhia, hirwiä,

hirmuinen, julma, pestis, species, spectaculum y. m.; celeritas (hämmästyttäwä, kummastuttawa).

horride, *Adv.* koruttomasti, vivere; dicere, karkiasti, sulottomasti.

horridulus, 3, (seur.), karkia, werr. korutoin, kaunistamatoin, siewentämätöin, oratio.

horridus, 3, (horreo), torroittawa, töröittäwä, karhia, pörröinen, pöyryinen, hossakka, hatuinen, suortuwinen, piikkinen, barba; sus (pöyrysukainen), myrtus y. m., run. *b)* werr. karkia, rösöinen, ruokotoin, korjutoin, kolkka, jylhä, jysmä, julma, jecur; pastor (pahanruokkoinen, pahanpäiwäinen), run.; ager; silva, run.; bruma (raakia, jölsiä), run.; miles, hirwiännäköinen. *c)* kuw. karkia, kolkka, juro, ankara, kowa, tuima, asutoin, siwistymätöin, siewentämätöin, siistitöin, korutoin, ut vitā sic oratione; juventus, gens, run.; vita (kowankurinen); verba, oratio; numerus (säännötöin), run. 2) hirwittäwä, hirwiä, kauhia, hirmuinen, julma, aspectus; grando, acies, castra, fata, jussa y. m., run.

horrifer, 3, (horror-fero), wärisyttäwä, hytisyttäwä, Aquilonis stridor, Boreas, run. *b)* hirwiä, kauhia, aegis, run.

horrifico, I, (seur.), wärisyttää, kauhistuttaa, hirwittää.

horrificus, 3, (horror-facio), kauhistawa, hirwittäwä, hirwiä, hirmuinen, kauhia.

horrisonus, 3, (horreo-sonus), hirwiän- l. kauhianääninen, -jymyinen, -kajuinen, -kohuinen.

horror, ōris, *m.* (horreo), torroitus, pöyristys, comarum, run. 2) werr. wärinä, wapina, tremulus, oksista puh., run.; eritt. *a)* wäreet, wäristys, hytinä, pudistus, wilusta, kylmästä, sine horrore esse; frigidus, run. *b)* pöyhistys, kauhistus, kauhu, hirmu, hirwitys, pelko, säikky, horror me perfudit. *c)* hämmästys, ihmetys, pyhä kammo l. pelko, horrore perfusus; animos horrore imbuere.

Horta, ae, *f.* Etrurian kpgeita; jsta **Hortīnus,** 3, hortalainen.

hortāmen, inis, ja **hortāmentum,** i, *n.* (hortor), kehoitin, kehoitus, kiihdytys, wiritys, ingens hortamen ad omnia audenda; hortamento cui esse.

hortātio, ōnis, *f.* (hortor), kehoitus, kiihoitus, kiihdytys, wiritys, manaus, clamor permixtus hortatione.

hortātor, ōris, *m.* (hortor), kehoittaja, kiihoittaja, kiihdyttäjä, manaaja, studii (*i. e.* ad studium); ad quid; hortatore egere.

hortātus, us, *m.* (hortor), kehoitus, waatimus, manaus, hortatu cujus.

Hortensius, 3, romal. sukunimi, eritt. Q. Hort. Hortalus, kuuluisa puhelia Ciceron aikoina; *adj.* hortensinen; jsta **Hortensiānus,** 3, hortensianinen, *subst.* Hortensiana, orum, *n.* Hortensius niminen kirja.

Hortīnus, k. Horta.

hortor, I, kiihdyttää, kiihoittaa, kehoittaa, manata, harrastuttaa, innoittaa, wirittää, yllyttää, ripeyttää, uljastaa, urhoituttaa, rohkaista, quem; milites; equos (häkäyttää, hoputtaa), vitulos (tokuttaa, torkottaa), run.; quem ad l. in quid, esim. ad laudem, ad virtutem, in amicitiam; quem de qua re; ut, ne *conjunct.* kera t. yks. *conjunct.;* quem quid t. yks. quid (jhnkin); hortatur sequi, run.; multis hortantibus; multae res hortabantur j. m. s., waatia, käskeä, neuwoa.

hortulus, i, *m.* (seur.), puutarhanen, wiljapuistonen; *plur.* maatalonen.

hortus, i, *m.* puutarha, kaswitarha, wiljapuisto; usein *plur.* horti, huwitarhat, huwimetsistö, puisto. *b)* run. werr. yrttitarhan kaswakset.

hospes, itis, *m.* wieras, käwiännys, holhowieras l. kesti-ystäwä, maja-ystäwä, kesti, ystäwä, hospitem recipere, accipere. *b)* werr. muukalainen, outo, äkkinäinen, urbis (kpgissa); in agendo; jsta outoa puhuteltaissa: wieras. 2) kestitsiä, wierastaja, majan-antaja, kesti-ystäwä, isäntä, devertere ad hospitem.

hospita, k. hospitus.

hospitālis, e, (hospes), wierasta koskewa, kesti-ystäwyyttä koskewa, kestillinen, kesti-, sedes (kussa ken kestinä oleskelee); jus, munus, invitatio; caedes (kesti-ystäwän murhaaminen); cubiculum (wierasten huone); Jupiter

(kesti-oikeuden turwaaja). *b)* ylim. kestillinen, kestitſewäinen, kestitteliäs, wieraanwarainen, wieraanholhoja l. -ottaja, homo.

hospitālitas, ātis, *f.* (cd.), kestilliſyys, kesti-ystäwyys, kestitſewäiſyys, wieraanwaraiſuus.

hospitāliter, *Adv.* kestilliſesti, wieras-holhoiſesti, ystäwälliſesti.

hospitium, ii, *n.* (hospes), kesti-ystäwyys, maja-ystäwyys, holhowieraus, kesti-oikeus, hospitio cujus uti, contineri (olla kesti-ystäwyydeſsä jkn kanſsa); hospitium facere cum quo, renunciare, jungere; hospitium mihi est cum quo, mihi intercedit cum quo; quod adversus jus hospitii esset y. m.; jsta *a)* kestillinen maja-anto l. waſtaan-otto, kestitys, wieraſtus, hospitio quem accipere, excipere, recipere, kestilliſesti l. wieraanwaraiſesti ottaa l. laskea majaanſa jku, kestittää jkta. *b)* kestillinen oltawa, aſunto, wieraſmaja, kortteeri, wieraſten kammio l. huone, hospitium cui parare, cui renuntiare; adducti in publicum hospitium legati; run.: arenae (kestillinen ranta); werr. eläinten oltawa, run.

hospitus, 3, [ainoaſti *fem. sing.* ja *neutr. plur.*], (hospes), wieras, aequora, run.; *subst.* hospita, ae, *f.* wieras, kesti. *b)* kestillinen, terra, run.; run.: unda plaustris (jäätynynnä waunuja kantawa); *subst.* kestitſiä, emäntä.

hostia, ae, *f.* (hostio, iskeä, teuraſtaa), teuraſ-uhri, pyhäteuras, uhriteuras, uhri-eläin, uhri, eritt. ſowinto-uhri, lepytys-uhri, per hostias diis supplicare (kantaa jumalille kiitos-uhri); hostias immolare; hostiis immolare, rem divinam facere, sacrificare; humanis hostiis deorum aras funestare.

hosticus, 3, (hostis), wihollinen haltuinen, wihollinen, ager; *subst.* hosticum, i, *n.* wihollinen maa l. aluskunta.

hostīlis, e, (hostis), wihollista koskewa, wihollinen haltuinen, wihamielinen, wihollinen, wihollisten, terra, cadavera; conditiones (wihollisten wäliset); metus (pelko wihollisista). *b)* wihollinen tapainen l. luontoinen, wihallinen, wihamielinen, wainollinen, ſuoſiotoin, modus, odium; jsta *subst.* hostilia, ium, *n.* wihatyöt, wainotyöt, wainolliſet, audere, facere.

hostīliter, *Adv.* wihollinen tawoin, wihalliſesti, wainolliſesti.

Hostīlius, 3, romal. ſukunimi, eritt. Tullus Host., Roman kuninkaita; *adj.* hostilinen, Hostiliuksen, curia (Tullus Hostiliuksen rakentama).

hostis, is, *c.* wieras, muukalainen, ulkomaalainen; taw. 2) werr. wihollinen, julkiwihollinen, hostes prostravit, fudit, occidit; cum hoste conflixit; horum omnium h.; *dat.* kera: wihollinen, wihamielinen jlle, jkta waſtaan, eſim. diis hominibusque, populo Romano.

H. S. k. sestertius.

huc, *Adv.* (hic), tänne, tähän, tälle paikalle, tähän paikkaan, ſinne, ſihen; h. illuc, h. et (atque) illuc, ſinne tänne. 2) werr. tähän, h. parare se, addere, accedere y. m. *b)* ſihen, ſihen kohtaan, ſille kannalle, rem h. deduxi, ut - -.

hucine, *Adv.* tähänkö? ſihenkö?

hui, *Interj.* hoh! hei!

hujusce-modi ja **hujus-modi,** tätä laatua, tämmöinen, tälläinen, tämän-, ſenkaltainen, -laatuinen.

hūmāne, *Adv.* inhimilliſesti, ihmisten tawoin, ihmistuntoiſesti, ihmistapaiſesti, facere quid; intervalla h. commoda (perätikin ſiewät), run. *b)* lempiästi, leppiäsi, ystäwälliſesti, hywänſälyiſesti, facere.

hūmānitas, ātis, *f.* (humanus), ihmiſyys, ihmilliſyys, ſ. o. ihmisluontoiſuus, ihmistuntoiſuus, ihmisluonto, ihmistunto, ihmiſen taipumus j. m. ſ.; jsta *a)* ihmisrakkaus, lempeys, lepeys, ystäwälliſyys, hywänlaitaiſuus, hywänſälyiſyys, ſuoſiolliſuus, kohteliaiſuus. *b)* jalo ſiwistys, ſiisteys.

hūmāniter, *Adv.* inhimilliſesti, ihmilliſesti, ihmisten tawoin, kuten ihmiſen ſopii, ferre quid; jsta *a)* lempiäsi, leppiäsi, ystäwälliſesti. *b)* ſiistikkäsi, ſiewämenoiſesti.

hūmānitus, *Adv.* ihmisten tawoin, si quid mihi h. accidisset (ſ. o. jos oliſin henkeni menettänyt).

hūmānus, 3, (homo), inhimillinen, imehnollinen, ihmillinen, ihmiſen, ihmiſten, ihmiſ-, species et figura, simulacrum, corpus, genus, natura, vita, virtus; cultus (ihmiſmukainen, ihmiſten tapainen, ihmiſelle ſopiwa); casus (ihmiſ-elämäſſä); hostia (ihmiſ-uhri); scelus (ihmiſiä waſtaan tehty); res humanae ja *subst.* humana, orum, *n.* inhimilliſet, inhimilliſet aſiat, ſeikat, kohdat, waiheet j. m. ſ., k. myöſkin divinus; jöta *a)* lempiä, leppiäs, yötäwällinen, hywänlaitainen, hywänſälyinen, erga quem; homo, ingenium y. m. *b)* jaloſti ſiwiſtynyt, ſiiſtikäs, gens, homo; sermo.

humātio, ōnis, *f.* (humo), multaaminen, hautaaminen, maahan paneminen.

hūmecto, I, (humectus, koſtia, humeo), koſtuttaa, neſtyttää, kaſtella.

hūmeo, ēre, olla koſtia, märkä, wetewä, neitiä; humens, koſtia, märkä.

humerus, i, *m.* hartia, olka, olkapää, sagittae pendebant ab humero; humeris sustinere bovem vivum; quem in humeros suos efferre; eläimiſtä puh.: lapa; — kuw.: humeris suis sustinere comitia, rempublicam. *b)* werr. keſkus, harte, harju.

hūmesco, ere, (humeo), koſtua, märjetä.

humi, k. humus.

hūmidulus, 3, (ſeur.), koſtianmoinen.

hūmidus, 3, (humeo), koſtia, märkä, wetewä, tuore, neſteinen, kaſewa, neitiä, nuoſkia, rännötiä, lignum, materia; solstitia, nubila y. m., run.; run.: mella (ſula), caedunt securibus vina (äsken ſula, nyt jäätynyt).

hūmifer, 3, (humor-fero), koſtia.

humilis, e, (humus), alkp. maan likeinen, jöta matala, alawa, pieni, turris, navis; statura (lyhyt); Forentum (lakiaſijainen), Myconos (alankopaikkainen), Troia (tanterekſi taſoitettu), Cleonae (wähäinen), run.; avis humilis volat (matalalta, alhaalta, alaattain), run. Eritt. 2) kuw. ſu'un, ſäädyn, arwon j. m. ſ. puoleſta alhainen, halpa, wähäwarainen, wähäarwoinen, wähäkuntoinen, wähäpätöinen, parentes, homines; locus (ſääty); civitas; ortus amicitiae, res; jöta kehnonpuolinen, huono, jokapäiwäinen, vestitus, ars; eritt. puheeſta puh.: alhainen, innotoin, raukia, verbum, sermo, oratio. *b)* mielen, luonnon puoleſta alhainen, kehno, lantunut, alamielinen, alakuloinen, heikkoſydämminen, alamainen, nöyrä, apparitor, animus, mens, oratio.

humilitas, ātis, *f.* (eb.), mataluus, alawuus, animalium; navium (matala rakennus); arborum (lyhyys). 2) kuw. ſu'un, ſäädyn j. m. ſ. alhaiſuus, halpuus, wähäarwoiſuus, wähäkuntoiſuus, wähäpätöiſyys, generis; objicere humilitatem cui y. m. *b)* mielen alhaiſuus, kehnous, alamieliſyys, alakuloiſuus, alamaiſuus, nöyryys, habet humilitatem metus (pelko lannuttaa).

humiliter, *Adv.* alhaiſesti, kehnosti, lantuneesti, alamieliſesti, alamaiſesti, nöyrästi, sentire, servire.

humo, I, (humus), mullata, haudata, panna maahan, corpus; quem.

hūmor, ōris, *m.* koſte, neſte, neide, kaſi, kaste, märkyys, weſi; run.: circumfluus (meri), mobilis coeli (ſade), gelidus (lumi), Bacchi (wiina), lacteus (maito).

humus, i, *f.* maa, mantu, maa-emä, maanpinta l. -kerkä, multa, humi pabulum, yrtit, juuret, ruoho jne.; run. maiſema, maa, Punica, Pontica; jöta *adv. a) gen.* humi, maan päällä, maaſſa, maahan, requiescere, jacēre; sternere, prosternere. *b)* humo, maan päällä, maaſſa, maaſta, sedere, tollere, run.

Hyacinthus (-os), i, *m.* ihana ſpartalainen nuorukainen, Apollolta rakaſtettu ja kiekolla tapaturmaſta ſurmattu; wereſtä lähti ſamanniminen kukka kaswamaan; jöta **Hyacinthia**, orum, *n.* Hyakinthoon juhla Spartaſſa. 2) werr. hyacinthus (-os), i, *m.* hyakinthos-kukka, joko kurjen- l. wuohenmiekka, tai kukonkannus.

Hyades, um, *f.* Hyadit (ſatawaiſet), Sadetähtye, Seitſentähtye, ſeitſemän tähteä Härän pääſſä, tarun mukaan Atlaan ja Aithran tyttäret, pluviae, tristes (kun noitten nouſua Toukokuulla ſade taw. ſeuraſi), run.

hyaena, ae, *f.* hyena.

hyalus, i, *m.* lasi, color hyali (lasiwihriäinen paine), run.
Hyampolis, is, *f.* Phokin kygeita.
Hyantes, um, *m.* Boiotian perikansoja; josta **Hyantēus** ja **Hyantius**, 3, hyantilainen, boiotialainen, *subst.* Hyantius, ii, *m.* s. o. Aktaion (Boiotian kuninkaan Kadmoon lapsenlapsi).
Hyas, antis, *m.* Atlaan poika, Hyadein isä t. weli.
Hybla, ae, l. **-e**, es, *f.* kukkaisa, mehiläisistä rikas Sikelian wuori; josta **Hyblaeus**, 3, hyblalainen. 2) kolmen Sikelian kygin nimi; josta **Hyblenses**, ium, *m.* Hyblalaiset.
hybrida, l. hibrida.
Hydaspes, is, *m.* Indian wirtoja.
hydra, ae, *f.* wesikyy, wesikärme, wesu; h. lernaea l. yks. h., monipäinen, Lernan järwessä asuskelewa, Herkuleen tappama kärme, Typhonin ja Echidnan sikiö. *b)* wiisikymmen-päinen kärmehirwiö, Manalan esipihan wartiatar. 2) werr. tähdistönä: Wesikärme.
hydraulus, i, *m.* wesi-urut.
hydria, ae, *f.* wesiruukku, ylim. ruukku, toppu, arpa-astia l. arwatto.
hydrōpicus, 3, wesitautinen, ajotautinen.
hydrops, ōpis, *m.* wesitauti, ajotauti, wesipöhö.
hydrus (-os), i, *m.* wesikyy, wesu, ja ylim. kärme.
Hydrus, untis, *f.* ja **Hydruntum**, i, *n.* eräs Kalabrian kygeita.
Hylas, ae, *m.* Thiodamaan poika, Herkuleen matkakumppani Argonauttain retkellä.
Hyllus, i, *m.* Herkuleen poika, Jolen puoliso.
Hymen, enis, *m.* häitten jumala, hääjumala; josta werr. häälaulu.
Hymenaeus (-os), i, *m.* häälaulu; werr. *a)* häät, pacti, inconcessi y. m., run.; elämistä puh.: yhteyntymys. *b)* hääjumala, = Hymen.
Hymettus (-os), i, *m.* medeltä ja marmorilta kuuluisa Attikan wuori; josta **Hymettius**, 3, hymettolainen.
Hypaepa, orum, *n.* Lydian kygeita.
Hypanis, is, *m.* Sarmatian jokia.
Hypasis (Hyphasis), is, *m.* Indian wirtoja.
Hypata, ae, *f.* Thessalian kygeita; josta *a)* **Hypataeus**, 3, hypatalainen, *subst.* Hypataei, orum, *m.* Hypatalaiset. *b)* **Hypatensis**, e, hypatalainen.
Hyperborei, orum, *m.* sadun mainima, pohjan perillä asuwa kansa; josta **Hyperboreus**, 3, hyperboreilainen, pohjanperäinen, pohjanpuolinen, pohjainen.
Hyperīon, onis, *m.* Uranoon ja Gaian poika, Helioon (Auringon), Selenen ja Eoon isä. *b)* auringon jumala, itse aurinko, Hyperionis urbs (s. o. Heliopolis), ja aedes (Auringon temppeli Heliopolissa), run.; josta **Hyperīonis**, idis, *f.* Hyperionitar (Aurora).
Hypermnestra, ae, *f.* ainoa Danaoon tyttäristä, joka jätti puolisonsa Lynkeuksen henkiin.
Hyphasis, l. Hypasis.
hypodidascalus, i, *m.* ala-opettaja.
hypomnēma, atis, *n.* kirjallinen muistutus l. waarin-ote.
hypothēca, ae, *f.* wastike, pantti.
Hypsipyle, es, l. **-a**, ae, *f.* Thoaan tytär, Lemnon kuninkaanna, Jasonin puoliso; josta **Hypsipylēus**, 3, hypsipyleinen, Hypsipylen.
Hyrcāni, orum, *m.* Hyrkanialaiset, joitten asuinsija oli **Hyrcānia**, ae, *f.* Median, Parthian ja Kaspian meren wälinen maakunta; josta **Hyrcānus** ja **Hyrcānius**, 3, hyrkanialainen.
Hyrie, es, *f.* kyki ja järwi Boiotiassa.
Hyrieus, ei, *m.* Orionin isä; josta **Hyriēus**, 3, Hyrieuksen.
Hyrtacides, ae, *m.* Hyrtakoon poika (Nisos).
Hystaspes, is ja i, *m.* Dareioon isä.

I.

I lukumerkkinä = unus l. primus.
Iacchus, i, *m.* Bakchoon runollisia nimiä; run. werr. wiina.
iambēus, 3, jambillinen, jambijalkainen.
iambus, i, *m.* jambi, eräs runonjalka (⏑ —); josta werr. jambillinen laulu, jambijalkainen runo.
Iapetus, i, *m.* eräs Titani, Atlaan, Prometheuksen ja Epimetheuksen isä; josta **Iapetīonides**, ae, *m.* Japetoon poika.

Iāpydes, um, *m.* Illyrian kanſoja; jöta *a)* **Iāpys**, ydis, japydialainen. *b)* **Iāpydia**, ae, *f.* Japydia.

Iāpyx, ygis, *m.* Daidaloon poika, joka tiloittui etelänpuoliſeen Italiaan aſumaan, Iapygis arva (ſ. o. Apulia), run.; jöta *a)* **Iāpygia**, ae, *f.* maakunta eteläiſeſſä Italiaſſa (Apulia t. Kalabria). *b)* **Iāpyx**, ygis, japygialainen, equus, Garganus, ſ. o. apulialainen, run. 2) luodeläinſi, Brunduſiumiöta Kreikaan matkaawille myötäinen tuuli.

Iarba ja **-as**, ae, *m.* Mauretanian kuningas; jöta **Iarbīta**, ae, *m.* Mauretanialainen.

Iardanis, idis, *f.* Jardanoon tytär (Omphale).

Iasides, ae, *m.* Jaſioon poika t. jälkeinen.

Iasion, ōnis, ja **Iasius**, ii, *m.* Jupiterin ja Elektran poika, Dardanoon weli, Cereen lemmityinen.

Iāson, onis, *m.* Aiſonin poika, Argonauttain johdattaja; jöta **Iāsonius**, 3, iaſoninen, Jaſonin, remex (ſ. o. Argonautta), run. 2) tyranni Theſſalian Pheraſſa.

iaspis, idis, *f.* jaſpis-kiwi, wihriäinen kalliš kiwi.

Iassus, i, *f.* Karian kygeita; jöta **Iassenses**, ium, *m.* Jaſſolaiſet.

Iāzyges, um, *m.* ſarmatialainen kanſakunta Donaun äärellä; run.: **Iāzyx**, ygis, jazygilainen.

Ibēria, ae, *f.* 1) Hiſpanian itäpuoli Herkuleen patſaiſta Pyreneiſin aöti; jöta *a)* **Ibēres**, um, ja **Ibēri**, orum, *m.* Iberialaiſet, ylim. Hiſpanialaiſet; *sing.* Iber, ēris, *m.* Iberialainen, Hiſpanialainen. *b)* **Ibērus** ja **Ibēricus**, 3, iberialainen, hiſpanialainen, gurges (ſ. o. länſinen waltameri), piscis (*i. e.* scomber), pastor (ſ. o. Geryon), boves (ſ. o. Geryonin), run. 2) Kaukaſon ſeutuinen maakunta, nykyjään Georgia.

Ibērus, i, *m.* eräš Hiſpanian joki, nykyänſä Ebro.

Ibērus, 3, k. Iberia.

ibi, *Adv.* (is), ſiellä, ſiinä; werr. ſiinä, niiſſä, ſiinä tapauksſeſſa, ſiinä tilaſſa j. m. ſ. 2) ajaſta puh.: nyt, ſilloin.

ibīdem, *Adv.* ſamalla paikalla, ſamaſſa paikaſſa, hic i., juuri tällä paikalla; werr. ſamaſſa, ſamalla.

Ibis, is ja idis, *f.* ibis, eräš Egyptiläiſillä pyhänä pidetty lintu.

Icarius, ii, *m.* Oibaloon poika, Penelopen iſä; jöta **Icariōtis**, idis, *f.* Ikarioon tytär (Penelope), *adj.*: tela, ſ. o. Penelopen, run.

Icarus, i, *m.* 1) eräš Athenalainen, Erigonen iſä, jonka Bakchos aſetti Bootes l. Arkturos nimiſekſi tähtyeekſi taiwaalle; jöta **Icarius**, 3, ikarinen, Ikaroon, canis (Koirantähtye), run. 2) Daidaloon poika, joka Kretaſta paeteſſaan mereen hukkui; jöta **Icarius**, 3, ikarinen, Ikaroon, mare l. yhſ. Icarium, Arkipelagin meren kaakkoinen puoli, ja Icaria, ae, *f.* Kykladein ſaaria.

iccirco, k. idcirco.

Icelos, i, *m.* Morpheuksen weli.

Iceni, orum, *m.* Britannian kanſoja.

ichneumon, onis, *m.* Pharaonrotta.

Ico, īci, ictum, īcere, iškeä, lyödä, kawauttaa, paiškata, nakata, ſurwaišta, piståä, ſatuttaa, oſata, eritt. ictus, ammuttu, loukattu, kohdattu, rapaištu, noudettu, iškettу jne., e coelo (ukonnuolelta); lapide, fulmine j. m. ſ. ictus; i. vulnere l. yhſ. ictus, haawoitettu; aër (liikutettu), run.; run.: ictum caput (wiinalta huimaištu); werr.: foedus icere, iškeä l. tehdä liitto (jommoiſeeſſa tilaſſa taw. uhri-eläin iškettiin l. teuraštettiin). 2) kuw. iškeä, eritt. ictus, iškettу, tawattu, ahdištunut, tuškauntunut, hämmäštynyt, lewotoin, metu, conscientiā, rebellione, nova re; adverso proelio (ſortunut).

Iconium, ii, *n.* Lykaonian kygeita.

ictus, us, *m.* (ico), iški, lyömä, huimaus, ſärwäys, rapaus, kuhmaus, kolhaus, tölmäys, jyškäys, pistämä, paiškaus, nakkaus, gladiatoris, scorpionis, pilorum; fulminis (ukonnuolen iški); pollicis (näppäys, ſ. o. kanteleen ſoitanto), run.; uno ictu (yhtä pohtia); run. auringon ſäteistä, kärmeen puremaſta, weden ſuihkuſta y. m. puh.; jöta eritt. ſoitannoſſa ja runotaiteeſſa: polku. *b)* kuw.: calamitatis, kohtaus, kolaus, jyškäys, loukkaus; voluptas non habet ictum (kiihdyke).

Ida, ae, l. **-s**, ēs, *f.* korkia, Troian läheinen wuori Phrygiaſſa, Kybelen pal-

welukselta kuuluisa; jsta **Idaeus**, 3, idalainen, parens deûm (s. o. Kybele), urbes (s. o. phrygialaiset), naves (s. o. troialaiset), judex, hospes (s. o. Paris), run. 2) korkia Kretan saaren wuori, Jupiterin kaswatussijä; jsta **Idaeus**, 3, idalainen.

Idalium, ii, *n.* eräs Kypron saaren niemi ja kyki, kussa Venerille pyhitetty temppeli ja lehto; jsta **Idalius**, 3, idalilainen, *subst.* Idalia, ae, *f.* Idaliumin seutu, ja Idalie, es, *f.* Venerin liikanimiä.

idcirco, *Adv.* (id-circa), sentähden, sen wuoksi, sen puolesta, sen takia, sitä warten, siksi, silti.

Idem, eadem, idem, (is-dem), sama, samainen, yksi, alter idem (toinen itse); hic id. (aiwan sama, ihan sama); idem ille (juuri sama); wertaussanana: idem - - et, ac, que, ut, qui (quae, quod), quam, quasi, cum ja run. *dat.*, sama l. yksi - - kun, esim. idem interitus est animorum et corporum, Gallorum eadem atque Belgarum oppugnatio est haec, servi moribus iisdem erant, quibus dominus, in eadem mecum Africa geniti; invitum qui servat, idem facit occidenti (tekee saman kun tappaja), run.; *neutr.* idem *subst.* ynnä *gen.* kera: idem juris (sama oikeus); usein yhtä kun: „myöskin, samoin, sen ohessa, siinä siwussa", esim. quidquid honestum est, idem est utile (on hyödyllistäkin); tu idem multa graviter ornateque dixisti; praeclare apud eundem est Platonem; suavissimus et idem facillimus cibus; cum Academico et eodem rhetore; vir innocentissimus idemque doctissimus; idem multo plura bona feci; wälisti: yhtäkaikki, sentään, esim. atque iidem etiam vota suscipi dicitis oportere.

identidem, *Adv.* (idem-idem), usiammat kerrat, usein, tawantakaa, ehtimiseen.

ideo, *Adv.* (id-eo), sentähden, sen wuoksi, sitä warten, siitä, siksi, silti.

idiōta, ae, *m.* epä-oppinen, tietämätöin, taitamatoin, täkälä.

Idmon, onis, *m.* Arachnen isä; jsta **Idmonius**, 3, idmoninen, Idmonin.

Idomeneus, ei ja eos, *m.* Deukalionin poika, Kretan kuningas ja Kretalaisten päämies Troian sodassa.

idōnee, *Adv.* mukawasti, sowelaasti.

idōneus, 3, kelwollinen, pätewä, omainen, luonnikas, laadullinen, winhiä, otollinen, woitawa, alkia, mukawa, sowelias, sukewa, soma, *dat.* kera, ad *acc.* kera, esim. locus castris id.; ad amicitiam id.; animus ad audiendum idoneus; locus ad aciem instruendam id.; qui *conjunct.* kera: idoneus non est, qui impetret; res idonea, de qua quaeratur; *abs.:* locus, tempus, causa, verba y. m. Eritt. *b)* luotettawa, uskottawa, taattu, ja myös: ansainnut, mahdollinen, auctor (täysi-arwoinen); homines indigentes.

Idūmaea, ae, *f.* Palestinan maakuntia; jsta **Idūmaeus**, 3, idumealainen, run. palestinalainen.

Idus, uum, *f.* (etruskilainen sana iduo, āre, = dividere), Idus, Maalis-, Touko-, Heinä- ja Lokakuun wiidestoista, toisten kuukautten kolmastoista päiwä, taw. rahakaswuin maksopäiwä, Apriles, Martiae jne.

Idȳia, ae, *f.* Medeian äiti.

Igilium, ii, *n.* Tyrrhenian meren saaria.

igitur, *Adv.* siis, sillä lukua, niinmuodoin, taw. asetettu yhden t. usiamman sanan jälkeiseksi; katkaistua ajatusta yhteen sidottaissa: siis, sanon; edeltäwää ajatusjaksoa yhteen käsitettäissä: siis, lyhyesti, wähältä sanottu, sanalla sanoen.

ignārus, 3, (in-gnarus), tietämätöin, epätuntewa, taitamatoin, taidotoin, wähätietoinen, osaamatoin, oppimatoin, outo, äkkinäinen, physicae rationis, urbis; non sumus ignari multos esse dicturos; ignari, quid gravitas valeret; *abs.:* me ignaro (minun tietämättä); werr.: ante malorum (muistamatoin), run. 2) *pass.* tuntematoin, tietämätöin, outo, hostibus; *abs.:* lingua.

ignāve ja harw. **ignāviter**, *Adv.* weltosti, wedäperoisesti, kähmiästi, woimattomasti; jsta pelonomaisesti, sydämmettömästi.

ignāvia, ae, *f.* (seur.), welttous, wetkomaisuus, lötkömäisyys, wedäperoisuus, kähmeys, tehkeys, jäntittömyys,

haluttomuus, toimettomuus, kelwottomuus; jösta pelkoisuus, arkuus, sydämmettömyys.

ignāvus, 3, (in-gnavus, navus), weltto, lerppumainen, wetkomainen, lötkömäinen, wedäperoinen, kähmiä, tehkäinen, halutoin, toimetoin, laiska, hontelo, kelwotoin, homo, senectus; ad quid; eritt. pelokas, pelkurinluontoinen, arka, sydämmetöin, homo, hostis. *b)* werr. werkka, työtöin, tehotoin, hedelmätöin j. m. s., gravitas (liikkumatoin), hiems ignava colono (lewokši määrätty), run.; preces, nemus, run. 2) welttouttawa, ratio; genus interrogationis; frigus (köntistäwä), run.

ignesco, ere, (ignis), tulehtua, syttyä tuleen; kuw. tulistua, syttyä, hehkauntua, kiihtyä, Rutulo ignescunt irae, run.

igneus, 3, (ignis), tulinen, palawa, polttawa, tulikuuma, sidera; vis (puhdas l. silkka tuli peri-aineena); celeritas, motus (tulen); kuw. tulinen, hehkuwa, innokas, tuima.

igniculus, i, *m.* (ignis), tulonen, liekkonen, tulisoronen; kuw. *a)* kipinä, aihe, alkunen, virtutum. *b)* hehku, tuimuus, desiderii (haikia ikäwä).

ignifer, 3, (ignis-fero), tulinen.

Ignigena, ae, *m.* (ignis-gigno), tulenkannetuinen, Bakchoon liikanimiä.

ignipes, pedis, (ignis-pes), tulenjalkainen, raima, wirma.

Ignipotens, tis, *m.* (ignis-potens), tulen haltia, Wulkanin liikanimiä.

ignis, is, *m.* tuli, walkia, ignem concipere l. comprehendere (syttyä tuleen), facere (tehdä walkia); ignem ab igne capere (ottaa l. lainata); ignem operibus inferre; eritt. *plur.* wartiotulet, ilmoitintulet, tulipalo; run. soitto l. waliötin, jösta socii ignes (häämaliötimet, häät), usein: leimaus l. ukontuli, tähti, ja myös: tulen rätinä l. ryskinä. *b)* werr. tuli, s. o. loiste, kiilto, paiste, wälkkynä, heiskuna, silmäin, tähtein; poskein: puna. *c)* kuw. tuli, liekki, quem ille obrutum ignem reliquerit, eum se exstincturum, sodasta puh.; nisi orientem illum ignem (*i. e.* **Masinissam**) oppressissent; t. tuli, hehku, into, kiihko, novum ignem subjicere, wihasta puh.; usein rakkauden tuli jne., jösta run. myös: lemmityinen, armas, helikko. 2) tautina: sacer ignis, ruusu t. ruusunkaltainen tuleus l. lämmin.

ignōbilis, e, (in-nobilis), tuntematoin, maineetoin, non ignobilis dicendi magister; eritt. halpasukuinen, alhaissukuinen, alhainen, familia; jösta ylim. halpa, alhainen, wähä-arwoinen, wähäpätöinen, huono, civitas, agmen y. m.

ignōbilitas, ātis, *f.* (eb.), tuntemattomuus, maineettomuus; eritt. halpasukuisuus, alhaisuus, paterna; generis.

ignōminia, ae, *f.* (in-nomen), hywän nimen luowutus l. otto, kunnian kadotus, ylim. häwäistys, häpiä, epäkunnia, quos ad ignominiam sortiri; signiferos ignominiä notare (julistaa kunniattomaksi); ignominiam cui inurere; ignominiä quem afficere; amissarum navium (häpiällinen menetys); familiae (huonekuntaa kohtaawa).

ignōminiōsus, 3, (eb.), häpiällinen, dominatio, fuga.

ignōrābilis, e, (ignoro), tuntematoin, outo.

ignōrantia, ae, *f.* (ignoro), tietämättömyys, tuntemisen puute, outous, äkkinäisyys, lectorum; loci; bonarum rerum (herkkuin suhteen).

ignōrātio, ōnis, *f.* (seur.), epätuntemisen, tietämättömyys, ymmärtämättömyys, outous, locorum, sui, stirpis et generis, decori, causarum j. m. s.

ignōro, I, (ignarus), olla tuntematta, olla tietämättä, olla ymmärtämättä, olla tietämätöin, wäliötі: wäärin tuntea l. wäärin tuomita, non ign., aiwan hywin, tyynni tuntea l. tietää, quem t. quid; *acc. c. inf.*; ignorante rege, uter esset Orestes; harw. de *abl.* kera: ignorat etiam de filio; id vos ignorare nolui (sitä en tahtonut teiltä salata); non ignorans eventus (*gen.*) belli, warsin hywin tietäwä; *Pass.* ignorari, olla tuntematoin; ignoratus, tuntematoin, tietämätöin, äkkäämätöin.

ignosco, nōvi, nōtum, III, (in-gnosco, nosco, alkp. en tiedä, en tahdo tietää, en tutki, jösta) antaa anteeksi,

ſuoda anteeſſi, armoittaa, armahtaa, tehdä armoa, olla lukematta, cui; cui quid, quod - -, si - -; adolescentiae cujus (nuoruuden wuoksi antaa jkle anteeksi).

ignōtus, 3, (in-gnotus, notus), tuntematoin, outo, wieraš, äkkinäinen, homo, gens; jus applicationis, ratio; non i., hywin tunnettu l. tietty; eritt. alhaiš- l. halpaſukuinen, -ſäätyinen, alhainen, mainetoin, mater, Achivi, nomen, run. 2) *act.* epätuntewa, tietämätöin, outo, ignoti faciem ejus quum intuerentur.

Iguvium, ii, *n.* Umbrian kyyeita; jöta **Iguvīni**, orum, ja **Iguvīnātes**, um, *m.* Iguviumilaiſet.

Ile, is, *n.* taw. *plur.* **ilia**, ium, ohimet, kupeet, wyötäiſet, ſapſo, watſan-alus, mahanpohja, ducere (wetää lanteita peräſsään, hewoſiſta puh.), rumpere (ſ. o. haljeta, pakahtua, kateeſta puh.), run. *b)* ſiſällykſet, ſuolet, run.

Ilercaonenses, ium, l. **Ilergāones**, um, **Illurgavonenses**, ium, *m.* eräš Hispania Tarraconensi:n kanſoja; jöta cohors Illurgavonensis.

Ilerda, ae, *f.* Ilergetiläisten pääkyki Hispania Tarraconensi:sſa.

Ilergētes, um, *m.* Hispania Tarraconensi:n kanſoja.

ĭlex, icis, *f.* eräš tammen laji, piſtiäis- l. rautatammi.

ĭlia, f. ile.

Ilia, ae, *f.* Numitorin tyttären, Romulin ja Remukſen äidin Rhea Silvian runollinen nimi (kun tuo oli Ilionista ſukuperää); jöta **Iliades**, ae, *m.* Ilian poika l. ſiköä, fratres (ſ. o. Romulus ja Remus), run.

Iliacus, **Ilias**, f. Ilion.

Iliades, f. Ilia ja Ilion.

ĭlicet, *Adv.* (ire-licet, alky. ſaapi mennä, jöta) ſamaa päätä, ſitä päätä, heti, kohtapäätä, kohtapikaan, kohta ſiltään.

Iliensis, f. Ilion.

ĭlignus, 3, (ilex), tamminen.

Ilion l. **Ilium**, ii, *n.* ja **Ilios**, ii, *f.* Troian runollinen nimi (kun tuo oli Iloon perustama); jöta *a)* **Iliacus** ja **Ilius**, 3, troialainen, Ilionin, gens, arx, classis, fata j. m. ſ., run.; carmen (Troian ſodaſta, ſ. o. Homeroon Iliadi), run. *b)* **Ilias**, adis, *f.* troialainen, *subst.* Troiatar, Troian nainen, ja myös: Homeroon ſankariruno, Iliadi. *c)* **Iliensis**, e, Ilionia koſkewa, *subst.* Ilienses, ium, *m.* Ilionilaiſet. *d)* **Iliades**, ae, *m.* Iloon ſikiö, Troialainen, Ganymedeeſta puh.

Ilĭona, ae, ja **-e**, es, *f.* Priamoon tytär, Polymneſtorin puoliſo. — Yhden Pacuviukſen tekemän komedian nimi.

Ilioneus, ei, *m.* Nioben nuorin poika. 2) eräš Troialainen.

Ilios, f. Ilion.

Ilithyia, ae, *f.* Junon liikanimi, kun hän ſynnyttäriä autti.

Ilium, **Ilius**, f. Ilion.

il-labefactus (inl.), 3, järkkymätöin, luja.

il-lăbor (inl.), lapsus, III, langeta jhnkin, ſiſälle, juoſta, walua, ſolua, pujahtaa jhnkin, ſiſälle, in quid; si fractus illabatur orbis (raukeaa, luhiſtuu), run. *b)* kuw. luikahtaa jhnkin, puikeltaa, ſukeltaa, ſujua, wieriä jhnkin, in animos civium; ad sensus; run. *dat.* kera: animis (painua mieliin, waliſtaa mielet).

il-labōro (inl.), I, laskea työtä jhnkin, domibus (rakentaa muokata huoneita).

illāc, *Adv.* tuolla puolella, tuolla, werr.: i. facere (pitää tuota puolta). 2) tuonne.

il-lacrimābilis (inl.), e, itkemätöin, itkutoin, jota ei itketä, run. 2) kyyneliin lientymätöin l. kyyneliöstä hellettymätöin, heltymätöin, run.

il-lacrimo (inl.), I, ja **illacrimor** (inl.), I, itkeä jtakin, wuodattaa kyyneliä jötakin, *dat.* kera, eſim. morti cujus, sorti humanae, t. *abs.* *b)* run. werr. kyyneliöitä, tihuttaa, tiukkua, illacrimat ebur.

il-laesus (inl.), 3, (laedo), loukkaamatoin, ſattumatoin, wikaumatoin, wammatoin, wahingotoin, ehiä, terwe.

il-laetābilis (inl.), e, ilotoin, ſulotoin, murheellinen, ſurkia, waikia.

il-laqueo (inl.), I, (laqueus), paulota, kietoa, kuw.: quem, run.

illātus (inl.), f. infero.

il-laudātus (inl.), 3, mainetoin; jöta run. kiitosta anſaitſematoin, ilkiä, turkainen.

ille, illa, illud, tuo, ſe, hän, hic - - ille, tämä - - tuo, jälkimäinen - - edellinen, wäliſtä: tuo l. edellinen - - tämä l. jälkimäinen; hic i., i. ipse, i. idem, juuri tämä, aiwan ſama; ille aut ille, tuo taikka tuo, ſe taikka ſe; hic et ille, joku, muutama; ille quidem - - sed (autem *etc.*), (tuo) kyllä l. toſin - - waan; *subst.:* illud Catonis (tuo ſana, tuo lauſe); ex illo, ſiitä ajaſta, ſiitä ſaaden, run.; eritt. tunnetuiſta, kuuluiſta puh.: tuo hywin tunnettu l. tietty, tuo mainio, tuo kuuluiſa l. jalo j. m. ſ.

illecebra (inl.), ae, *f.* (illicio), houkutus, wiettelys, wiehätys, wiekoitus, himarre, mielly̆ke, kiihdy̆ke, kiihoitus, illitys, yllytys, kiuſaus, juventutis; turpitudinis, peccandi; voluptatis.

illectus (inl.), 3, *Partcp.* ſ. illicio.

il-lectus (inl.), 3, lukematoin.

illepide (inl.), *Adv.* ſiiſtittömäſti, törkiätapaiſeſti, älyttömäſti.

il-lepidus (inl.), 3, ſuoſiotoin, ſäädytöin, ſiiſtitöin, törkiätapainen, ſulotoin, tylkiä, älytöin.

il-lĭbātus (inl.), 3, wähentämätöin, waillenematoin, loukkaamatoin, ehiä, imperium; divitiae (hupenemattomat); vires (wäſäymättömät).

il-lĭberālis (inl.), e, wapaan miehen arwoa alentawa, epäjalo, huono, ſopimatoin, ſiiſtitöin, alhainen, quaestus, labor, jocandi genus; res ad cognoscendum non illiberalis; eritt. ſuoſiotoin, kitſas, ſaitamainen, in quem; adjectio.

illĭberālitas (inl.), ātis, *f.* (ed.), epäjalous; eritt. ſuoſiottomuus, auttamattomuus, ſaitamaiſuus, itaruus.

illĭberāliter (inl.), *Adv.* epäjaloſti, huonoſti; eritt. ſuoſiottomaſti, kitſaaſti, itaraſti.

illic, *Adv.* tuolla, ſiellä; werr. ſen luona, ſiinä.

il-licio (inl.), lexi, lectum, III, (lacio), houkutella, wietellä, wiekoitella, wiepottaa, mielly̆ttää, kiihoittaa, illitä, houkutellen paulota l. ſaada wauloihin, quem ad l. in quid; quem praemio, lucro.

il-licitātor (inl.), ōris, *m.* (licitor), joka huutokaupoiſſa näön wuokſi ynnä toiſten kanſſa tarjoo, walhe- l. tekotarjoja, -oštaja.

il-licitus (inl.), 3, luwatoin.

illico, *Adv.* (in-loco), paikalla; jöta ſamaa päätä, ſitä päätä, ſamalla haawaa, kohta, kohdaſtanſa, kohtapäätä, kohtapikaan, kohta ſiltänſä.

il-līdo (inl.), līsi, līsum, III, (laedo), loukauttaa jhnkin, iſkeä, kawauttaa, komauttaa, tokaiſta, ſyöſtä, ſyſätä, paiſkata, työntää, ajaa jhnkin, caestus in ossa, repagula ossibus, naves vadis, run.; manus ad vulnus (kädellä ſatuttaa haawaa), run. 2) lyödä mähyksi, luſkoa, rutaiſta ſämäkſi.

il-ligo (inl.), I, ſitoa jhnkin, liittää, puuttaa, kiinnittää jhnkin, literas in jaculo; quem in currus; manus post tergum; emblemata in poculis; errantium (stellarum) motus in sphaeram (laatia, ſuorittaa). Eritt. *b)* pidättää, eſtää, ehkäiſtä, inque ligatus (ſ. o. illigatus), run. 2) kuw. iſtuttaa jhnkin, aſettaa, ſowittaa, ſommitella, yhdiſtää jhnkin, paeonem in solutam orationem; lepores in oratione (kutoa); sententiam verbis. *b)* ſitoa, welwoittaa, kytkeä, takertaa, ſykertää, kietoa, quid t. se conditioni; quem pignoribus, amicitiā; se foedere cum quo; illigari bello, disputationibus.

illim, *Adv.* = illinc.

il-līmis (inl.), e, (limus), mudatoin, limatoin, puhdas.

illinc, *Adv.* (ille), tuolta, tuosta, ſieltä; werr. tuosta, ſitä, tuolta puolen, tuolla puolen.

il-lino (inl.), lēvi, litum, III, ſiwellä päälle, woidella l. wetää päälle, jhnkin, iſtuttaa l. ryhdyttää jhnkin, *dat.* fera, collyria oculis, run.; run.: quid chartis (ſ. o. kirjoittaa), nives agris (lewittää). *b)* ill. quid qua re, ſiwuta, ſiwaltaa, ſilata, rawata, holwailla jtakin jllakin, eſim. limo, pice; kuw.: fuco, veneno quid.

il-liquefactus (inl.), 3, (liquefacio), ſulatettu, ſula, voluptates.

il-lĭterātus (inl.), 3, epä-oppinen, wähäoppinen, wähätietoinen, taitamatoin, tieteiſſä harjaumatoin, tieteetöin, vir; multa.

ille, *Adv.* tuonne, ſinne, ſihen; werr.: eodem i. pertinere (tarkoittaa juuri yhtä, ainoaſti ſitä).

il-lōtus (inl.), 3, peſemätöin, puhdiſtamatoin, ruokotoin, likainen.

illuc, *Adv.* (ille), tuonne, tuohon, ſinne, ſihen; werr. tuohon, ſihen.

il-lūcesco (inl.) l. **illūcisco** (inl.), luxi, III, walſeta, koittaa, kaſota, kaimota, ruweta paiſtamaan, illucescet dies; quum sol illuxisset. *b)* kuw. ilmauntua, tulla näkywiin. 2) *impers.* illucescit, päiwä koittaa, päiwänee.

il-lūdo (inl.), lūsi, lūsum, III, leikitä, lyödä leikkiä, chartis (ſ. o. huwikſi, ajankulukſi kirjoittaa), run. Critt. *b)* laskea leikkiä, heittää naljaa, naljailla, ſuottailla, tehdä pilkkaa, ilkkua, iwailla, *dat.* kera t. in quem, eſim. fortunis et dignitati cujus, in Albutium. *c)* turmellen leikitellä jnkin kanſſa, pilata, raiſkata, häwittää, frondi ja *abs.*, run. 2) *trans.* leikiten tehdä, vestes auro (kultalangalla kutoa l. kirjata), run. Critt. *b)* pitää iwana, pitää nauruna, ilkamoita, iwailla, pilkata, miseros, artem, praecepta. *c)* pilata, turmella, häwittää, illusi pedes (horjuwat, hoipertelewat), run.

illūmināte (inl.), *Adv.* waloiſaſti, loiſtoiſaſti, dicere.

il-lūmino (inl.), I, (lumen), walaiſta, waliſtaa, luna illuminata a sole. *b)* werr. ja kuw. walaiſta, waloittaa, kirkaſtaa, kauniſtaa, ſomentaa, collocationem verborum; orationem sententiis.

Illurgavonenses, ſ. Ilercaonenses.

illūsio (inl.), ōnis, *f.* (illudo), iwauſ, ilkunta.

illustris (inl.), e, (in-lustro), heliänwaloinen, heliä, kirkas, walkia, waloiſa, loiſtawa, heiſkuwa, locus, candor, stella. 2) kuw. waloiſa, ſ. o. ſelkiä, ilmeinen, nähtäwä, res, factum, oratio; ad cognoscendum. *b)* loiſtoiſa, ſuuri-arwoinen, ſuuri, korkia, yläinen, jalo, vir, adolescens; locus; causa, legatio; jota erinomainen, mainio, kuuluiſa, kiitetty, yliſtetty, homo, persona, orator; nomen; res (merkillinen).

illustrius (inl.), *Adv. compar.* ſelkiämmin.

illustro (inl.), I, (illustris), waläiſta, waliſtaa, kirkaſtaa, sol cuncta sua luce illustrat. Critt. 2) kuw. waläiſta, waloittaa, tuoda walkeuteen, wetää ilmoihin, ſaattaa ilmi, ilmaiſta, ilmeiſyyttää, näyttää, ſelittää, consilia, jus, philosophiam; orationem, tehdä waloiſaksi, loiſtoiſaksi, kauniſtaa, ſiroittaa. *b)* jalouttaa, mainiouttaa, kiittää, yliſtää, kirkaſtaa, quem laudibus; amplitudinem cujus.

illuvies (inl.), ei, *f.* (in-luo), tulwa; jota lika, ſaasta, tahro, karna, rietta.

Illyrii, orum, *m.* Illyrialaiſet, Adrian meren äärifiä kanſoja; jota *a)* **Illyrius**, 3, illyrialainen; *subst.* Illyria, ae, *f.* Illyrian maakunta, run. *b)* **Illyricus**, 3, illyrialainen; *subst.* Illyricum, i, n. Illyrian maakunta. *c)* **Illyris**, idis, *f.* illyrialainen, ja *subst.* Illyrian maakunta, run.

Ilotae, arum, *m.* l. Helotae.

Ilus, i, *m.* Troon poika, Laomedonin iſä, Ilionin perustaja. 2) Aſcaniuksen liikanimi.

Ilva, ae, *f.* Etrurian läheinen saari.

Imachara, ae, *f.* Sikelian kpgeita; jota **Imacharensis**, e, imacharalainen, *subst.* Imacharenses, ium, *m.* Imacharalaiſet.

imāgināˈrius, 3, (ſeur.), mielen kuwailema, muodokſi l. näön wuokſi olewa, hahmoinen, walhe-, teko-, fasces.

imāgo, inis, *f.* kuwa, kuwaus, muodoſtelmas, hahmo, picta (ſ. o. maalaus, maalikuwa), ficta (ſ. o. wartalokuwa, kuwapatſas); mortuorum ja run. *abs.*, kuolleitten hahmosta pub.; Turni venientis (näky, ilmauma), plurima mortis imago (tuhatmuotoinen kuolema), run.; critt. *plur.* imagines, wahaſta tehdyt eſi-iſäin kuwat (jommoiſia ne yksiſtänſä ſaiwat buoneittenſa atriumiin aſettaa, joitten eſi-iſät oliwat curuliſta wirkaa toimittaneet), harw. *sing.*, imagines majorum, familiae y. m.; nullae sunt imagines (ſ. o. en ole ſuurta ſukuperää, jaloa lajiperää, ei minulla ole wapaaſäätyiſiä eſi-iſiä); vir honoratissimae imaginis, homo multarum imaginum (ſuuri-arwoiſta huonekuntaa, wanhaa aatelia). *b)* werr. kaikku, kaikunnainen, vocis, jocosa, run. 2) kuw. mieleſſä ajateltu

kuwa, kuwaus, ajatus, aate l. idea, Scipionis, antiquitatis, vitae, naturae y. m. Critt. *b)* puhetaiteesſa: kuwallinen eſittely, kuwaus, wertaus. *c)* paljas l. tyhjä kuwa, walhekuwa, warjokuwa, warjo, hahmo, muoto, adumbrata; juris, artis, equitis Romani, judiciorum, reipublicae.

imbēcillitas (inb.), ātis, *f.* (imbecillus), woimattomuus, wäettömyys, raihnaiſuus, huonous, heikkous, corporis, valetudinis, virium; Niciae; materiae; werr. warattomuus, wähäkuntoiſuus, kykenemättömyys, ſaamattomuus, humani generis. *b)* kuw. hengellinen heikkous, consilii, animi; magistratuum.

imbēcillius (inb.), *Adv. compar.* heikommin, horrere dolorem (liian wähällä wankkamieliſyydellä).

imbēcillus (inb.), 3, woimatoin, wäetöin, wähäwäkinen, wähäkuntoinen, kykenemätöin, ſaamatoin, woipunut, raihnas, heikko, huono, lapſiſta, wanhoiſta j. m. ſ. puh.; medicina (tehotoin); werr.: regnum. *b)* kuw. heikko, animus; accusator; vel animo vel fortunā (alakuloinen ja wähäwarainen); aetas (kokematoin nuoruus).

imbellis (inb.), e, (in-bellum), ſodatoin, rauhallinen, lewollinen, tywen, annus, triennium. 2) ſotakunnotoin, ſotaan harjottamatoin l. tottumatoin, ſotaan kykenemätöin l. kelwotoin, turwatoin, heikko, hostes; exercitus; res Romana; Asia (hempiä, hentuwa); multitudo, turba (joſſa waimoja, lapſia j. m. ſ. owat kooſſa); critt. miehuutoin, pelkurimainen, arka, huonoſydämminen, imbelles timidique; res (miehuuttomat työt). *b)* run. rauhallinen, cervus, columba; lyra; telum (woimatoin, tehotoin).

imber, imbris, *m.* rapia ſade, rankka l. raſkas ſade, kuuroſade, roppa-, räppäſade, ſadekuuro; werr. *a)* paha ilma l. ſää, caeruleus (ſynkät pilwet), run. *b)* weſi, ja ylim. mikin neste l. märkyys, amicus, inimicus j. m. ſ., run. *c)* taajaſta joukoſta puh.: ferreus (rautakuuro, roppaus rauta-aſeita), run.

imberbis (inb.), e, (in-barba), parratoin.

im-bibo (inb.), bibi, III, juoda ſiſällenſä, lappaa l. wetää ſiſällenſä. *b)* kuw. imeä (mieleenſä), lainota l. mahduttaa mieleenſä, opinionem animo, certamen animis; critt.: quid t. in*f.*, aſettaa mieleenſä, panna, päähänſä, päättää, aikoa.

imbrex, icis, *f.* (imber), kourutiili, kouruinen kattotiili.

imbrifer, 3, (imber-fero), ſadetta tuottawa, ſateinen.

Imbrus, i, *f.* Helleſponton läheiſtä ſaaria; jäſta **Imbrius**, 3, imbrolainen.

imbuo (inb.), bui, būtum, III, kaſtaa, koſtuttaa, neſtyttää, märjäntää, imbuti sanguine gladii. 2) kuw. täyttää jllakin, taw. ſaaſtuttaa, ſokaiſta, tahroittaa, tartuttaa, ryhdyttää, pectora pietate; quem crudelitate; quid scelere l. maculā sceleris; animum quasi malis venenis; superstitione imbutus (taika-uſkon haltuinen). *b)* aikaiſin totuttaa, harjottaa, taiwuttaa, mieliſtyttää, opaſtuttaa, opettaa, quem religione, vitiis, turpissimis cupiditatibus; animum opinionibus; se studiis; critt. niistä puh., jotka owat ſaawuttaneet ainoaſti wähäiſen, pintapuoliſen tiedon, taidon jäſakin, imbutus dialecticis; jäſta run. ylim. ikäänkun wihkiä l. alkaa jllakin, bellum sanguine; terram vomere (ſ. o. enſin kyntää).

imitābilis, e, (imitor), mukailtawa, jäliteltäwä, orationis subtilitas.

imitāmen, inis, *n.* (imitor), mukaus, jälitys, mukaelma, kuwa.

imitātio, ōnis, *f.* (imitor), mukaileminen, jälittelemys, noudattaminen, ad imitationem sui vocare alios; exempli.

imitātor, ōris, *m.* (imitor), mukailia, jäliittäjä, oſottelia, noudattaja, principum; facinorum.

imitātrix, īcis, *f.* (ed.), mukailiatar, jäliittäjätär, boni (voluptas).

imitor, I, mukailla, kuwailla, kaawailla, jälitellä, tawottaa, noudattaa, jkn tawoin menetellä, tehdä mukaan, summum luctum penicillo; Coae Veneris pulchritudinem; chirographum cujus, oſotella; aere capillos (muodoſtaa), run.; antiquitatem; carmina (liikenteillä aſettaa eteen); gaudia falsa

(teeskellä), run.; run.: hoc (solum) imitamur arando (tämän kaltaiseksi muokkaamme maan), ja ylim.: quid qua re, käyttää jnkin werosta l. asemesta jtakin, palkita l. wastata jtakin jllakin; quem; factum, consuetudinem; elottomista puh.: olla kaltainen l. muotoinen. *Partcp.* imitatus wäliśti *pass.*, mukailtu jne.

im-madesco (inm.), madui, III, kastua, koštua, nestyä, märjätä, wettyä.

immäne, *Adv.* hirmuisesti, hirwiästi, kauhiasti, julmasti.

immänis (inm.), e, suuri suunnatoin, suuri summatoin, armottoman suuri, mahdottoman l. kamalan suuri, kuwatoin, tawatoin, hirmuinen, kauhia, ääretöin, määrätöin, magnitudo, praeda, pecunia, poculum; spelunca, antrum, cete, run.; avaritia; immane quantum (s. o. äärettömästi), run. *b)* kuw. hirmuinen, hirwiä, kauhia, kauhistawa, julma, tuima, raju, raiwokas, asutoin, willi, hostis, gens, belua, consuetudo, natura.

immänitas, ātis, *f.* (ed.), ääretöin suuruus, tawatoin paljous, vitiorum. *b)* kuw. hirmuisuus, hirweys, kauheus, julmuus, tunnottomuus, raakuus, williys, gentium, naturae, facinoris.

im-mansuētus (inm.), 3, kesytöin, asutoin, hillitöin, raju, raiwokas.

immātūritas (inm.), ātis, *f.* (seur.), ajatoin puuhaaminen, hätä, hoppu.

im-mātūrus (inm.), 3, kypsytöin, raaka, tuleumatoin, walmistumatoin, joutumatoin, ennättämätöin, puoli-eräinen, ajatoin, esim. kasweista puh.; werr.: mors, interitus, warhainen, ennenaikainen; consilium y. m.

im-medicābilis (inm.), e, parantamatoin, telum (surmansuinen, jonka haawaa ei saa parantumaan), run.

im-memor (inm.), oris, muistamatoin, heikkomuistoinen, ajattelematoin, huolimatoin, lukua pitämätöin, mieleństänsä kadottawa, unhottawa, unhottanut, *abs.* t. taw. *gen.* kera, praedae, libertatis, difficultatum, mandati, rerum gestarum; critt. kiittämätöin, run.

im-memorātus (inm.), 3, mainimatoin, wielä kertomatoin, uusi.

immensitas (inm.), ātis, *f.* (seur.), äärettömyys, määrätöin suuruus, latitudinum *etc.*; immensitates camporum.

im-mensus (inm.), 3, alkp. mittaamatoin; jota taw. ääretöin, äärettömän suuri, mahdottoman l. armottoman suuri, määrätöin, silmäämätöin, magnitudo regionum, aër, campus, mare, fines ingenii; argenti pondus (summatoin); tempus; fletus (loppumatoin), run.; cupiditates; usein *subst.* immensum, i, *n.* ääretöin, hirmuinen, silmän kantamatoin suuruus l. laajuus l. awaruus l. ala, loci; in immensum editus, pertinens, äärettömän korkia, silmän siintämättömiin ylettywä; ad immensum (suunnattomiin); jota *adv.*: immensum (äärettömästi, erinomaisesti).

im-merens (inm.), tis, (mereo), ansaitsematoin, wiatoin, syytöin.

im-mergo (inm.), mersi, mersum, III, upottaa sisälle, jhnkin, wajottaa, kastaa, pistää, painaa, laskea sisälle, jhnkin, immersus in flumen; run. *dat.* ja *abl.* kera: quem pelago, spumosā undā (hukuttaa); kuw.: se in consuetudinem cujus (sukeltaa, kiintiästi asettua jkn likimäiseen yhteyteen).

im-meritus (inm.), 3, ansaitsematoin, wiatoin, syytöin; *adv.*: immerito, ansaitsematta, syyttömästi. 2) *pass.* ansaitsematoin, laudes.

im-mersābilis (inm.), e, (merso), upottamatoin, uppoamatoin, adversis rerum undis, hukkumatoin, s. o. woittamatoin, run.

im-mētātus (inm.), 3, (meto), mittaamatoin.

im-migro (inm.), I, muuttaa l. siirtää jhnkin, in domum; kuw.: in rempublicam (tulla, luikahtaa, ahneudesta puh.); verba in suum locum immigrarunt (asettuiwat oikialle sijalle).

im-mineo (inm.), ēre, työntyä yli, puoleen, kohota, nosta, pistää, ulottua, rippua, kallistua, waarua yli, puoleen, päin, *dat.* kera, esim. imminens prope ipsis moenibus tumulus; luna imminente (kuun taiwaalta kumottaisa), run.; jota critt. paikoista puh.: sattua jhnkin, ääriyty, rajautua jhnkin, carcer imminens foro (torin äreinen); imminentia muro

aedificia (muurin likeiſet). *b)* werr. kumartua l. kääntyä puoleen, kohden, in ore cujus (jkn kaswoin puoleen); gestus imminens (herittäwä). 2) kuw. olla likellä, eritt. wihollisesta puh.: olla kintereillä, hätyyttää, ahdistaa, uhata, uſein *dat.* kera, eſim. toti Asiae, rebus populi Rom.; kuolemasta, sodasta j. m. ſ. puh.: tarjota l. olla tarjona, tulemallanſa, olla lähellä, yrittää, käetä. *b)* innolla, kiihkiästi tawottaa, tarkoittaa, halata, ahnettia, hapotella, hainota, pyytää, pyrkiä l. pyöriä perään, imperio, potestati, donis, triumpho; ad caedem; in fortunas, in victoriam, in occasionem.

im-minuo (inm.), minui, minūtum, III, wähentää, waillentaa, copias. 2) kuw. ylim. wähentää, ſupistaa, aliquid de voluptate; tempus; verbum (lyhentää). Eritt. *b)* heikontaa, halwentaa, alentaa, ſolwaista, ſortaa, häwittää, kukistaa, kumota, bellum, cupiditatem, laudem, auctoritatem, jus, libertatem, pacem y. m.

imminūtio (inm.), ōnis, *f.* (ed.), wähentäminen, heikontaminen, corporis (työpistyö); kuw.: dignitatis (halwentaminen).

im-misceo (inm.), miscui, mixtum l. mistum, II, ſekoittaa jhnkin, joukkoon, hämmentää jhnkin, ſekaan, joukkoon, panna ſekaan, joukkoon, se peditibus (ſekauntua jalkamiesten joukkoon, painua l. yhtyä niitten joukkoon); manus manibus (takertaa kädet käſihin), run.; immixtae nives coelo (pilwein puhki kohoawat); se nocti l. nubi atrae (hajota, haihtua yön, pilwein pimiään), run. *b)* werr. ſekoittaa, yhdistää, sortem fortunae regnique cum rebus Romanis; se colloquiis cujus (ſ. o. ruweta); se bello (kajota, ryhtyä ſotaan); immisceri casibus, affinitatibus.

im-miserābilis (inm.), e, walittamatoin, waikeroimatoin, jota ei ſurkutella.

im-misericors (inm.), dis, armotoin, ſäälimätöin.

immissio (inm.), ōnis, *f.* (immitto), kaswulle lasku, kaswulle jättö, sarmentorum.

im-mītis (inm.), e, karkia, karmia, uva, run. *b)* kuw. kowa, tyly, tuima, ankara, äkiä, jyrkkä, walju, kolkka, säälimätöin, armotoin, julma, kauhia, hirwiä, naturā, naturā et moribus; caedes; animus; run.: ara (ihmisuhrein wuoksi), sanguis (ſ. o. kauhian wihollisen wuodattama), nidi (pääskyösten, kun nuot mehiläisiä pojillensa syöttäwät).

im-mitto (inm.), mīsi, missum, III, lähettää ſiſälle, puoleen, jhnkin, työntää, panna, ſaattaa, laittaa, käyttäytää, laskea l. panna menemään, päästää, laskea, laskettaa, nakata, paiskata, syſätä ſiſälle, puoleen, päälle, jhnkin, eo servos ad spoliandum fanum; gladiatores in forum; equitatum (in agmen hostium); quem flammis *(dat.)*, run.; naves in classem, navem in terram (laskea irti, juoksuttaa); equum in quem (ajaa karauttaa); pila in hostes; tela; aquam (johdattaa päälle); tigna, trabes (wajottaa ſiſälle, liittää l. ſowittaa ſiſälle); plantas (istuttaa, tartuttaa), run.; filis aurum (lykätä l. kutoa lankain wäliin), run.; jsta se imm., hyökätä puoleen, jhnkin, töywätä, täyttää, tunkea puoleen, päälle, in medios hostes, in hostium manum; se equo in hostes (ajaa syöksähtää). Eritt. *b)* ſalaa, wihamielin asettaa l. toimittaa (wastaan), quem. *c)* laskea walloillensa, höllittää, classi habenas, run.; immissis frenis (ſ. o. täyttä pohtia), run.; laxos funes, velis rudentes (päästää purjeen jalustimet pitemmiksi, kulkea täyſin purjehin), run.; wälistä: antaa wapaasti kaswaa, rami alii in alios immissi (pahoin kaswaneet kiinni toiſtinſa); immissus laxis habenis (palmes), esteettömästi lykkääwä l. täyttäwä yles, run.; jsta immissus, pitkä, pitkältä ripuwa, barba, capilli, run. *d)* quem in bona cujus, asettaa, haltiaksi laskea. 2) kuw.: injuriam in quem (tarkoittaa, tähdätä); immittit senarium (hän päästää senarin suustanſa, häneltä joukahtuu senari); fugam cui, lykätä mieleen, aikaanſaattaa, tuottaa, synnyttää, run.

immo, ſ. imo.

im-mōbilis (inm.), e, liikuttamatoin, liikkumatoin, häälymätöin, täkähtämätöin, terra. *b)* kuw. alallinen, järkähtämätöin, jäykkä, heltymätöin, muuttumatoin, Ausonia (tywen, lewollinen), run.

immōbilitas (inm.), ātis, *f.* (ed.), liikkumattomuus.

immoderāte (inm.), *Adv.* määrättömästi, sekasorroin, sännöttömästi, moveri, profundere vocem. *b)* werr. suunnattomasti, säädyttömästi, puolettomasti, hillittömästi, vivere, ferre quid.

immoderātio (inm.), ōnis, *f.* (seur.), suunnattomuus, muodottomuus, verborum.

im-moderātus (inm.), 3, määrätöin, ääretöin, aether. *b)* werr. suunnatoin, säädytöin, hillitöin, ohjatoin, muodotoin, puoletoin, wallatoin, homo; intemperantia, licentia; incendium, tempestas; oratio (säännötöin).

immodeste (inm.), *Adv.* suunnattomasti, säädyttömästi, siiwottomasti.

immodestia (inm.), ae, *f.* (seur.), suunnattomuus, säädyttömyys, siiwottomuus, pahantapaisuus, eritt. wallattomuus, kurittomuus, tottelemattomuus.

im-modestus (inm.), 3, suunnatoin, säädytöin, tawatoin, siiwotoin, kohtuutoin, wallatoin, genus jocandi.

immodice (inm.), *Adv.* kohtuuttomasti, suunnattomasti, muodottomasti.

im-modicus (inm.), 3, ylenmääräinen, liikamääräinen, rostrum (melkein liian pitkä), tuber (liian paksu), frigus (liian äkiä), run. *b)* werr. kohtuutoin, suhdatoin, suunnatoin, säädytöin, muodotoin, aisatoin, ohjatoin, puoletoin, in numero augendo; linguā; imperia.

im-modulātus (inm.), 3, pahasointoinen.

immolātio (inm.), ōnis, *f.* (immolo), uhraaminen.

immolātor (inm.), ōris, *m.* (immolo), uhraaja, lyylittäjä.

immōlītus (inm.), 3, (in-molior), rakennettu, tehty.

immolo (inm.), I, (in-mola), alkp. uhrijauhoilla riiskotuttaa pyhäteuras; taw. 2) werr. uhrata, lyylittää, bovem Dianae; quibus hostiis *(abl.)* immolandum cuique deo (mitä teuraita uhraaminen); hostias, animalia; homines pro victimis (uhrina, uhrin weroisina teurastaa); (juvenes) inferias umbris (lopettaa kuolin-uhriksi hahmoille), run. *b)* ylim. uhrata, panna hengeltä, quem vulnere, run.

im-morior (inm.), mortuus, mori, kuolla l. loppua päällä, ääressä, jhnkin, sorori (s. o. henkimeneyksissä waipua sisaren päälle), aquis, run.; kuw.: studiis (riutua, menettyä), run.

immorsus (inm.), 3, (in-mordeo), purtu; jsta werr. kirpiänesteinen, tuikianesteinen, kiihdytetty.

im-mortālis (inm.), e, kuolematoin, dii, animi, corpus, natura. *b)* werr. katoamatoin, loppumatoin, ainainen, pysywä, ikuinen, ikimuistettawa, memoria, gloria, opus; nemo ignaviā immortalis factus est.

immortālitas (inm.), ātis, *f.* (ed.), kuolemattomuus, animorum. *b)* werr. katoamattomuus, ainaisuus, ikuisuus, loppumatoin maine, gloriae; Socratis ingenium immortalitati scriptis suis Plato tradidit.

immortāliter (inm.), *Adv.* loppumatta, äärettömästi.

im-mōtus (inm.), 3, liikuttamatoin, liikkumatoin, täkähtämätöin, alallinen, arbor, run. *b)* kuw. jämiä, wankka, luja, jäykkä, järkähtämätöin, heltymätöin, muuttumatoin.

im-mūgio (inm.), mugii, IV, ammoa (jhnkin), mylwiä, mönkyä, kaikkua, wohkua (jhnkin).

im-mulgeo (inm.), ēre, lypsää l. waluttaa sisälle, jhnkin.

im-mundus (inm.), 3, siistitöin, likainen, ryöttäinen, saastainen, pahansiiwoinen, törkyinen, rietas; kuw.: dicta (ruokottomat, riwot), run.

immūnis (inm.), e, (in-munus), wapaa welwollisuudesta, wapaa palweluksesta j. m. s., palwelotoin, werotoin, maksotoin, piratae; civitates, agri; militiā (sotapalwelusta tekemätöin); portoriorum (tullia maksamatoin). *b)* werr. wapaa jksta hankkimuksesta, warsin apua panematoin, ihan auttamatoin, aiwan antamatoin, virtus (työtöin, toimetoin); fucus (joutilas), run.; immunem placere cui (lahja-

toin, lahjoja kantamatoin), run.; bos imm. aratri (auraſta wapaa), run. 2) kuw. oſatoin jhnkin, jöſakin, wapaa, wapautettu, puhdas jöſtakin, raſittamatoin jſtakin, belli (ſodalta ſäilynyt), aequoris (ſ. o. laskeumatoin, Otawaſta puh.), run.; a dolore; *abs.*: manus (ſaaſtatoin), run.

immūnitas (inm.), ātis, *f.* (cd.), wapaus julkiſiſta palweluksiſta, hankkimuksiſta j. m. ſ., wapaus makſoista, werottomuus, wäliſti *gen.* kera, eſim. omnium rerum; kuw. wapaus jöſtakin, magni muneris.

im-mūnĭtus (inm.), 3, warustamatoin, linnoittamatoin, aukia, awoin, oppida castellaque; via (korjaamatoin, aitaamatoin).

im-murmuro (inm.), āre, muriſta jhnkin, jöſakin, mutiſta, hohiſta, ſohiſta jhnkin, jöſakin, silvis, run.

im-mūtābilis (inm.), e, muuttumatoin, res; concordi populo nihil esse immutabilius.

immūtābilitas (inm.), ātis, *f.* (cd.), muuttumattomuus.

immūtātio (inm.), ōnis, *f.* (immuto), muutanto, waihetus puheeſſa, eritt. Metonymia (l. nimiwaihto), ordinis, verborum; immutationes nusquam crebriores.

im-mūtātus (inm.), 3, muuttamatoin.

im-mūto (inm.), I, muuttaa, toiſintaa, kääntää toiſinpäin, quem cui (*i. e.* erga quem); ordinem verborum; quid de institutis priorum. Eritt. *b)* puheeſſa waihettaa, nimiwaihtoiſeſti käyttää, Africam pro Afris; jöſta immutata oratio (ſ. o. Allegoria).

Imo l. **immo**, *Adv.* wastauſſanana: päin wastoin, päin toiſin, wastapäin, ei ſuinkaan, eikö mitä, taikka, jopa, t. kyllä, kaiketi, toſin j. m. ſ. 2) werr. wieläpä, jopa.

im-pācātus (inp.), 3, rauhatoin, lewotoin, Iberi (ſotaiſat, roswonſekaiſet), run.

im-par (inp.), paris, erilainen, joko erikukuinen, erimääräinen, paritoin, paripuoli, epätaſainen, tai erinkaltainen, erilaatuinen, eriluontoinen, erinäinen, numerus, clamor; modi impares (ſ. o. kuuſi- ja wiiſimitta), coloribus impar (ſ. o. kirjawa), run.; kuw.: benevolentia. Eritt. *b)* werkoja wetämätöin jkke, pitämätöin jkke, keſtämätöin, heikompi, alhaiſempi, tibi miles impar, run.; viribus, virium parte, consilio, imperio j. m. ſ.; quod juncta impari esset (ſ. o. halpaſäätyiſempi). 2) run. werr. epätaſainen, eriwoimainen, ſiitä puh., jota ei woimat keſtä, certamen, pugna.

im-parātus (inp.), 3, walmiſtamatoin, hankkimatoin, warustamatoin, imparatus aggredi ad dicendum videbatur; a militibus, a pecunia; imparatissimus omnibus rebus (aiwan ilman walmiſtukſitta).

impariter (inp.), *Adv.* erilaiſeſti, erinkaltaiſeſti, wersibus i. junctis (ſ. o. kuuſi- ja wiiſimittaiſeſti), run.

impartio, f. impertio.

im-pastus (inp.), 3, ſyömätöin, näläkäinen.

im-patibilis (inp.), e, mahdotoin kärſiä, mahdotoin keſtää l. ſietää, perin waikia, dolor.

im-patiens (inp.), tis, kärſimätöin, keſtämätöin, ſietämätöin, ſallimatoin, kärtyinen, närkäs, halutoin, *gen.* kera t. *abs.*, solis, pulveris; Nympharum (karttawa, wierowa, pakenewa Nymphejä), run.; irae (maltitoin l. ſuunnatoin wihaſſa, tulikiukkuinen), run.

impavide (inp.), *Adv.* pelkäämättä, rohkiaſti, reimakkaaſti.

im-pavidus (inp.), 3, pelkäämätöin, ſäikkymätöin, rohkia, reimakas, ſydämmikäs, vir, run.; pectora.

impedīmentum (inp.), i, *n.* (ſeur.), eſte, wastus, haitta, pulma, puutto, nyhkärepää, telkkäpää, kommelus, tenkelmys, hämmennys, häiriö, wiiwytys, pidätys, facere l. inferre (tehdä, laskea eteen); impedimenta naturae superare; esse impedimento cui (olla eſteellinen, hänkälä); esse impedimenti loco (olla eſteenä). Eritt. *b)* *plur.* impedimenta, matkakamſut, matkakapineet, jöſta ſotawäen kuormaſto, kalusto (ynnä kuormamieſten, waunuin ja juhtain kanſſa), nullis impedimentis; impedimenta collocare, constituere, in unum locum conferre, diripere p. m.; magnum numerum

impedimentorum ex castris produci jubet (ſ. o. joukko kuormajuhtia).

impedio (inp.), IV, (in-pes), alkp. takerruttaa jalat, jsta kietoa, takertaa, takistaa, paulota, ſitoa, pidättää, pitää kiinni j. m. ſ., crura visceribus, run. Werr. *b)* kiertää ympäri, kääriä, kiemata, wääntää ympäri, ympäröittää, quem amplexu (ſ. o. ſyleillä), run.; equos frenis (ſuitſettaa), run.; caput myrto (käärytellä myrttiä pään ympäri, ympäröittää pää myrtillä), crus pellibus, cornua sertis, run.; alternos orbes orbibus (ajaa hypitellä toiſiinſa waihtuwia piirijuokſuja), septenos orbes orbibus (liittää ſeitſemän laikkaa päällistykſin toiſihinſa), run. *c)* tehdä hankalakſi, matkattomakſi, magnopere locum; saltum. 2) kuw. takertaa, ſykertää, hämmentää, se; mentem dolore; omnium impeditis animis (kun oli itſekullakin mielellä ajateltawanſa). *b)* estää, ehkäistä, ewätä, häiritä, hämmentää, haitata, pidättää, häätää, estyttää, tenkätä, wastustaa, kangertaa, tyreyttää, quem; equitatum, iter, celeritatem cujus, res magnas j. m. ſ.; quem a qua re, eſim. a munere suo; impediri ad propulsanda pericula (ſ. o. ahdistettua puollustamasta); ne, quin, quominus *conjunct.* kera; *inf.*

impedītio (inp.), ōnis, *f.* (ed.), este, hämmennys, animus liber omni impeditione curarum.

impedītus (inp.), 3, *PA.* estetty, takertunut, ſykertynyt, raſitettu, malis domesticis; eritt. ſotamiehistä puh.: estetty, ſälyin alainen, tappohankkeetoin, hostes, agmen. *b)* hankala, tukala, waiwaloinen, työläs, iter; locus, loca, silvae j. m. ſ., waikiakulkuinen, waikiapääſöinen, matkatoin, tietöin; navigatio; tempora reipublicae (ahdas, pahanpulainen tila); animus (häiritty, työnhaltuinen); disceptatio; quid horum non impeditissimum (aiwan esteellinen)?

im-pello (inp.), puli, pulsum, III, ſyſätä (jhnkin, wastaan), tölmäistä l. tökäistä (jhnkin, wastaan), ſyſäten lyödä, tawata, ſatuttaa j. m. ſ., montem in latus, run.; marmor (ſ. o. mare) l. aequora remis (airoilla piekſää, ſ. o. ſoutaa), pollice chordas, palmis tympana (näppäillä, paukuttaa), lintea (pullistuttaa), auras mugitibus (järiſyttää), aures (käydä l. kuulua korwiin), run. Eritt. *b)* työntää, työnnyttää, juokſuttaa, wierettää, panna liikkeelle, nakata j. m. ſ., biremem vectibus; ratem (turjutella, tuulesta puh.), navem, run.; sagittam manu, nervo (ampua l. liipaista menemään), arma (ryminällä liikuttaa l. wiipata), remos (häälyttää), saxa (wyöryttää, kierittää), in penates ferrum flammasque (ſinkauttaa, paiskata), folia (lennättää, pyöritellä), run.; praecipitantem (wäntätä maahan); hostem, aciem (perin pakennuttaa, ſaattaa peräytymään); quem in fugam (ſamottaa), in hunc casum (ſyöstä). 2) kuw. ajaa, ſaattaa, waikuttaa, kehoittaa, kiihoittaa, kiihdyttää, yllyttää, wiettää, miellyttää, myödyttää, taiwuttaa, ſuostuttaa, pakoittaa, tunkea, waatia, quem in eam mentem, ut - - (lykätä jkn mieleen ſe, että - -); taw.: quem in l. ad quid, eſim. in fraudem, in sermonem, ad facinus, ad bellum, ad credendum; quem ynnä ſeur. ut *conjunct.* kera; *inf.*, enimitten run.; quem quovis sermone (häiritä), run.; uſein impulsus, ſaatettu, woitu, waikutettu jne., furore atque amentia; impulsus irā (ſ. o. wihasta), auctoritate cujus (jkn neuwosta). *b)* lyödä maahan, järkyttää, perin kukistaa, animum labantem (ſ. o. perin woittaa), run.

im-pendeo (inp.), ēre, rippua ylitſe, wäikkyä, heilua, killua ylitſe, *dat.* kera, eſim. cervicibus, Tantalo; montes impendentes. *b)* kuw. uhaten rippua ylitſe, tarjota l. olla tarjona, olla edessä, tulossa, lässä, yrittää, käetä, uhata, in quem l. cui; bellum impendet a Parthis; impendentem evitare tempestatem.

impendium (inp.), ii, *n.* (ſeur.), kulutus, kustannus, rahanmeno, quaestum instituere sine impendio; eritt. korkoraha, kaswu, i. recusare, werr.: impendiis augere largitatem muneris cujus; jsta wälisti: häwiö, wahinko. *b) abl.* impendio, *Adv.* runſaasti,

oiwalta, äijän, järin, impendio magis, paljoa enemmin.

im-pendo (inp.), pendi, pensum, III, punnita jhnkin, kustantaa, kuluttaa, käyttää, menettää, panna jhnkin, pecuniam in quid; sumptum; werr.: laborem, curam in quid l. in qua re (laskea jhnkin).

im-penetrābilis (inp.), e, läpäisemätöin, läpilaskematoin, läpitunkematoin, silex.

impensa (inp.), ae, *f.* (impendo, josta impensa, *sc.* pecunia), kulu, kulutus, kustannus, maksо, impensam facere in quid; nullā impensā; sine impensa; werr.: cruoris (menetys, alttiiksi anto), operum (käyttäminen, liikkeelle pano), run.; officiorum (paneminen).

impense (inp.), *PAdv.* kalliisti, tyyriisti; werr. ahkeraasti, hartaasti, kiiwaasti, kiihkiästi, kowin, suuresti, agere gratias, facere quid; retinere milites (liian ankaraasti); impensius modo (erinomaisen usein, ehtimiseen, t. wielä enemmän waan).

impensus (inp.), 3, *PA.* alky. kosolta kustannettu, josta runsas, melkoinen, aimollinen, ſ. o. *a)* kallis, tyyris, impenso pretio (kallishintaisesti, aikahinnalla). *b)* werr. harras, innokas, kiiwas, suuri, voluntas.

imperātor (inp.), ōris, *m.* (impero), sotajohtaja, sotapäällikkö, ylipäällikkö, päällikkö, johdattaja, ylin johtaja, bonus ac fortis; eritt. suurenarwoisen woiton saaneelle sotapäällikölle annettu kunnianimi, asetettu oikian nimen jälkeen, esim. M. Tullius Cicero Imperator. 2) ylim. päämies, esimies, haltia, hallitsia, wallanpitajä, herra, esim. Konsuleista puh.; jälemmin Roman keisarein kunnianimi (seisowa edellä, esim. Imperator Tiberius Nero), josta keisari; — werr.: animus dux et i. vitae. *b)* Jupiterin liikanimi.

imperātōrius (inp.), 3, (ed.), sotajohtajaa koskewa, päällikköllinen, sotajohtajan, jus, laus, labor, partes, manubiae. *b)* keisarillinen.

imperātrix (inp.), īcis, *f.* (imperator), johtajatar, haltiatar.

imperātum (inp.), i, *n.* ſ. impero.

im-perceptus (inp.), 3, (percipio), kelsimätöin, hawaitsematoin, ilmi tulematoin.

im-percussus (inp.), 3, kolahtamatoin.

im-perditus (inp.), 3, (perdo), tuhoamatoin, surmaamatoin, Grajis (ſ. o. Kreikalaisilta tuhoamatta jäänyt), run.

im-perfectus (inp.), 3, (perficio), täyttämätöin, kesken-eräinen, keskoinen, puolitekoinen, puoliwälinen, puolimääräinen, waillinainen, wajanainen, puuttuwainen, pons.

im-perfossus (inp.), 3, (perfodio), puhkaisematoin, puhki-, läpipistämätöin, -työntämätöin.

imperiālis (inp.), e, (imperium), keisarillinen.

imperiōsus (inp.), 3, (imperium), hallitsewa, waltias, mahtawa, woimakas, populus; urbes; dictatura; sibi (itseänsä malttawa), run. *b)* röyhkiäkäskyinen, wallanhimoinen, ankara, hirmuwaltainen, domina, philosophus; familia; aequor, run.

imperīte (inp.), *Adv.* taitamattomasti, osaamattomasti, wähätietoisesti, kunnottomasti, täkäläisesti, hullusti.

imperītia (inp.), ae, *f.* (imperitus), kokemattomuus, taidottomuus, osaamattomuus, wähätietoisuus, outous, äkkinäisyys, kunnottomuus.

imperito (inp.), I, (impero), käskeä, quid, run. 2) *intrans.* olla haltiana l. herrana, hallita, wallita, päämiehitä, populo, Africae, oppido; legionibus, run.

im-perītus (inp.), 3, kokematoin, harjauntumatoin, taitamatoin, osaamatoin, tietämätöin, wähätietoinen, epätuntewa, outo, äkkinäinen, täkäläinen, kunnotoin, *gen.* kera, esim. juris, consuetudinis j. m. ſ., t. *abs.*

imperium (inp.), ii, *n.* (impero), käsky, sääntö, määräys, imperium negligere, imperio parēre l. obtemperare, contra i. j. m. ſ.; imperia administrare (jakaa käskyjä). 2) werr. käskemisen oikeus l. woima, walta, waarinpito, katsanta, johdatus, imperium in suos tenere; domesticum (kotokuri); custodiae, belli; terra numquam recusat imperium (agricolae). Eritt. *b)* waltiomahti, ylin walta, yliwalta,

hallituswalta, hallitus, hallinto, wallitus, singulare (yksiwaltaisuus); populi Rom., provinciae, civitatis j. m. s.; pro imperio l. yks. imperio (hallitusmahdin woimasta, wiran woimasta, käskiäntapaisesti); dominatum imperio tenere (olla täysiwaltainen hallitsia); summa l. summae (res) imperii (ylin hallituswalta); *plur.* imperia, päällikönsijat, päällikönwirat, waltiowirat, multum in imperiis magistratibusque versatus (arwowirat sodassa ja rauhassa); cepi et gessi maxima imperia; wälisti *concr.* imperia, s. o. wirkamiehet. *c)* ylipäällikkyys, ylin päällikköwalta, ylikomento, summum; summa imperii (ylin päämiehityys); werr.: i. judiciorum tenere velle (tahtoa mieliwaltaisesti hallita tuomio-istuimet); jsta *concr.* imperia, sotapäälliköt, komentajat. *d)* walta, waltio, waltakunta, hallituskunta, eritt. Roman, hoc, nostrum jne.

impermissus (inp.), 3, (in-permitto), luwatoin, kiellettu.

impero (inp.), I, (in-paro), säättää, asettaa, käskeä, määrätä, antaa l. työntää käsky, quid; (cui), ut t. ne *conjunct.* kera; *acc. c. inf.*; jsta *b)* hallita, wallita, pitää waltaa, päämiehitä, päällöitä, komentaa, olla haltiana, päällikkönä j. m. s., *dat.* kera, cui invito, gentibus, omni Numidiae; ad imperandum vocari (käskettäwäksi); werr.: arvis (s. o. pakoittaa hedelmän tekoon, muokata), run.; kuw.: sibi ipsi, cupiditatibus, hallita, malttaa, hillitä, suistaa, lannistaa; parti animi; imperare animo nequivi, quin - - scirem (en ole saanut oltua tietämättä, en ole woinut olla tiedustelematta). 2) määrätä (jtakin jkn) toimitettawaksi, panna (jtakin jkn) hankittawaksi, käskeä (jkn) toimittaa (jtakin), waatia (jklta jtakin), coenam cui; equites ja obsides civitatibus; arma, pecuniam; frumentum sibi in cellam; jsta *subst.* imperatum, i, *n.* käskemä, käsky, määräys, imperatum t. imperata facere (tehdä, noudattaa); ad imperatum venire (käskyllä, käskyn mukaan).

im-perterritus (inp.), 3, pelkäämätöin, säikkymätöin.

impertio (inp.), IV, (in-partio), jakaa, antaa osa, antaa, panna, omistuttaa, taw. cui quid, esim. partem oneris, potestatis aliquid; dolorem suum cui (antaa jkn tietää); salutem cui (lähettää); se talem cui (osottaa); — indigentibus de re familiari; — quibus (doctrinis, *abl.*) puerilis aetas impertiri debet (joita tulee poikuudelle opettaa); — tantum temporis huic studio, laborem suum hominum periculis sublevandis (panna l. laskea sen werta aikaa tähän toimeen jne.); — viro forti laus impertitur; pro his impertitis (s. o. näistä lahjoista, hywistä töistä).

imperturbātus (inp.), 3, (in-perturbo), häiritsemätöin, rauhallinen.

im-pervius (inp.), 3, mahdotoin kulkea, poikkipääsemätöin.

impes (inp.), etis, *m.* yhtä kun impetus, run.

impetibilis (inp.), k. impatibilis.

impetrābilis (inp.), e, (impetro), huokia saada, helposti saatawa, pian saatu, saawutettawa, triumphus, pax, venia j. m. s.

impetrātio (inp.), ōnis, *f.* (impetro), saaminen.

impetrio (inp.), IV, (seuraawan sanan siwumuoto), somain ennusten awulla saawuttaa jtakin, etsiä hywiä enteitä.

impetro (inp.), I, (in-patro), saattaa toimeen, panna toimeen, saada äntiin, aikaan, junkaan, saada, saawuttaa, quid; quid a quo; de indueiis (saada sotilakko); a quo de salute (saada armo); a quo, ut - -, hankkia l. saada jklta suostumus, myöntymys; ab animo impetrare, ut - - (malttaa, raksia); impetrato (toimeen saatua), ut - -.

impetus (inp.), us, *m.* (impeto, ere, hyökätä päälle, in-peto), hyökkäys, hyömy, päällekarkaus, päälletöywäys, päällesyöksy, ryntö, wäkirynnäkkö, impetum facere in l. ad quem, in hostes, in agros; impetum dare in quem; impetum excipere, ferre, sustinere, propulsare j. m. s. *b)* werr. ylim. pohti, poukka, wauhti, raju liikunto,

ankaruus, myrsky, woima j. m. ſ., capere impetum; coeli (pyörintä); maris, ventorum. 2) kuw. into, lyyli, taipumus, kiihkiä halu, divinus (innoitus); animi; Romam petendi; quae (animalia) habent suos impetus (aisto, luonnonwietyys); ſsta impetus est, *inf.* kera, mieli tekee, run. *b)* puuska, wimma, raiwous, rerum (raju wiekki); impetu magis quam consilio; multitudinis; wälisti: rohkia päätös, occidendi regis.

impexus (inp.), 3, (in-pecto), kampaamatoin, ſukimatoin, ſuortamatoin.

impie (inp.), *Adv.* jumalattomasti, tunnottomasti.

impietas (inp.), ätis, *f.* (impius), jumalattomuus, tiholaiſuus, tunnottomuus, eritt. kiittämättömyys.

im-piger (inp.), gra, grum, wäſymätöin, ſuuttumatoin, ahkera, ahuiſa, uhmas, rotewa, reipas, ripiä, in qua re, ad quid; ingenium.

impigre (inp.), *Adv.* wäſymättömästi, ahkeraasti, rotewasti, ripiästi.

impigritas (inp.), ätis, *f.* (impiger), karskeus, rotewuus, wäſymättömyys.

im-pingo (inp.), pēgi, pactum, III, (pango), ſyſätä jhnkin, wastaan, työntää, tölmätä, loukkauttaa, lyödä, iskeä, nakata jhnkin, päälle, wastaan, fustem cui (lyödä jkta sauwalla); lapidem cui (paiskata jkta kiwellä), run. 2) werr. tunkea, tyrkyttää, ſulloa, quid cui. *b)* ſyöstä jhnkin, päin, ſamottaa, kiibättää, karkottaa, ajaa jhnkin, päin, hostem in aciem superstantem; agmina muris, run.

im-pius (inp.), 3, jumalaa, wanhempia, iſänmaata j. m. ſ. kunnioittamatoin, niitä pelkäämätöin l. rakastamatoin, jumalatoin, tiholainen, turkainen, konnamainen, häijyn ilkiä, julma, tunnotoin, civis; werr.: manus, bellum y. m.

im-plācābilis (inpl.), e, ſopimatoin, lepyymätöin, lientymätöin, heltymätöin, frater; cui l. in quem; odium.

im-plācātus (inpl.), 3, ſowittamatoin, kauhia, hirwiä, Charybdis, run.; gula (aſettamatoin), run.

im-placidus (inpl.), 3, lemmetöin, tyly, tuima, raju.

im-plecto (inpl.), plexi, plexum, III, palmikoita ſiſälle, jhnkin, niwoa, kiertää, kietoa ſiſälle, jhnkin, implexae crinibus angues *(acc.)* Eumenides (joitten hiukſiin kärmeet owat ſykertyneet), run.

im-pleo (inpl.), plēvi, plētum, II, täyttää, täpätä, panna täyteen, ajaa l. laskea täyteen, quid qua re, eſim. gremium frustis; quid cujus rei, eſim. ollam denariorum; volumina l. libros de qua re (laatia koko kirjoja jstakin); run.: manum pinu (ſ. o. tarttua walistimeen), scyphus implevit dextram (ſ. o. rupeſi pikariin käſin), vela ventis l. yks. sinus secundos (pulliſtuttaa purjeet), errore vias (rakentaa monta harhatietä), gemmis caudam (panettaa). Werr.: urbem lamentis (ſ. o. aikaanſaattaa woiwotuksia kaikialla kygisſa); maria terrasque fugā, mare famā nominis sui; modis saturas (ſ. o. kokonaan säwelyttää teoskelmät); *Pass.* impleri wälisti: tartutettaa l. saastutettaa rutolta, urbs impletur. Eritt. *b)* täyttää rualla j. m. ſ., rawita, venas cibis vinoque; impleri veteris Bacchi (rawita itſenſä wiinalla), run.; ſsta turwuttaa, kostuttaa, lihoittaa, tehdä täyſinäiseksi, jäsewäksi, conchylia, run.; wälisti: kohtuuttaa, raskauttaa, run. *c)* lu'un, määrän ſuhteen: tehdä täyſilukuiseksi, täyſimääräiseksi, tehdä, täyttää, impleta ut essent sex milia (että tuli l. tekiwät kuuſituhatta täyteen); ulnas quinque ter, run.; orbem junctis cornibus (ſarwien yhdiſtämällä kokonaiſuuttaa kehrä, ſ. o. muuttua täyſikuuksi), run. 2) kuw. täyttää, urbem tumultu, multitudinem exspectatione; quem religionis, spei animorumque, fugae et formidinis; nuntius implet quem (ſ. o. wiiltää jkn läwitſe, lewotuuttaa jkta), run. *b)* rawita, kyllyttää, sese sociorum sanguine; ſsta tydyttää, aures cujus. *c)* täyttää, elää päähän asti l. perille, annum, quater undenos decembres, run.; diem sermonibus, convivia dictis, kuluttaa, wiettää, päättää, run. *d)* täyttää, ſ. o. käyttää päähän, toimittaa, panna toimeen, ne id profiteri videar, quod

non possim implere; fata; partes assensibus (ſuoſtumalla teḫdä teḫtäwänſä), run.

implicātio (inpl.), ōnis, *f.* (implico), palmikoiminen, kutous, nervorum; werr.: locorum communium (puḫeeſen ſommitteleminen l. latominen); rei familiaris, tawaraſeikkain ḫämmennyś l. ſekaſorto.

implicātus (inpl.), 3, *PA.* ſykerrettyy, ḫämmentynyt, kiewokſinen, ſekaſäinen, ſekaſurwoinen, ſekanainen, puḫeesta puh.

implicite (inpl.), *Adv.* kierteiſeſti, ſekaſäiſeſti.

im-plico (inpl.), plicāvi, plicātum, l. plicui, plicitum, āre, kääriä ſiſälle, jhnkin, kiertää, kietoa, niwoa, ſykertää ſiſälle, jhnkin, ympäri, käſittää, orbes nunc huc inde huc (winkkuroiten juoſta l. teḫdä toinen koukku toiſeen), se dextrae (liitteleitä käden waraan), materno brachia collo (panna äidin kaulan ympäri, ſ. o. ſepäillä äitiä), comam laevā (ſ. o. tarttua waſemmalla tukkaan), tempora ramo (wääntää okſa ohimoiſten ympäri, ſeppelöittää päänſä okſalla), crinem auro (ſ. o. palmikoita kultaa ḫiukſiin), pedes (kipertää jalat ympäri), acies inter se (ſekoittaa keſkenänſä), run.; aciem (ḫämmentää), ordines inter se (ſommitella toiſiḫinſa); ossibus ignem (ſ. o. lykätä l. juokſuttaa ſydämmeen), run.; implicata viperis crines (ſ. o. jonka ḫiukſiſſa kärmeet kiemuroiwat), run. 2) kuw. kiertää, kietoa, takertaa, ſykertää, paulota, ſitoa, ḫämmentää, ſekoittaa jhnkin, vim suam naturis hominum (ſ. o. panna, laśkea, wuodattaa); quem occupationibus, responsis j. m. ſ.; inconstantia levitate implicata, kewiämieliſyyteen takiſtunut l. yḫtynyt; implicata inscientiā impudentia est; quae quatuor quamquam inter se colligata atque implicata sunt, palmikoitut l. kudotut toiſiinſa; uſein *Pass.* implicari, takertua jne., joutua, ryḫtyä, kajota jhnkin, alienis rebus; utraque tyrannide implicitus; implicari morbo, harw. in morbum, ḫämmentyä l. langeta tautiin, saawuttaa itſelleen tauti. Eritt. *b)* kiintiäśti ſitoa l. liittää, *Pass.* yḫtyä, yḫdiśtyä, yśtäwyä, se societate omnium mortalium; multarum aetatum oratoribus implicari (ſattua yḫteen puḫeliain kanśa, joutua niitten pariin); familiaritatibus implicari.

implōrātio (inpl.), ōnis, *f.* (ſeur.), awukſi ḫuutaminen, awunḫuuto.

im-plōro (inpl.), I, itkien ḫuutaa awukſi, rukoilla, rukoillen pyytää, nöyräśti ja ḫartaaśti anoa, quem, eſim. deos; quem, ut t. ne *conjunct.* kera; fidem, auxilium cujus; nomen cujus (itkien ḫuudaḫtaa); exercitum ducemque a quo; auxilium a quo.

implūmis (inpl.), e, (in-pluma), ḫöyḫenetöin, niſkonainen.

im-pluo (inpl.), plui, III, ſataa (ſiſälle, päälle); *trans.* wiḫmoittaa, uduśtaa, tuḫuttaa, kariſuttaa, summas silvas, run.

impluvium (inpl.), ii, n. (ed.), katotoin, awonainen ſija l. piha romalaiſen ḫuonerakennuksen keśkellä, ſateelikko.

impŏlīte (inp.), *Adv.* koruttomaśti, ſiewiśtämättä, dicere.

im-polītus (inp.), 3, ſilittämätöin, röſöinen; kuw. ſiewentämätöin, ſomentamatoin, ḫarjottamatoin, epäſiiśti, jyrkiä, forma ingenii; genus hoc hebes atque impolitum (wäḫä-oppinen, -tietoinen); res (ſ. o. toimittamatoin).

im-pōno (inp.), posui, positum, III, panna ſiſälle, jhnkin, laśkea, aſettaa, ſijoittaa, iśtuttaa, tiloittaa, wiedä, ſaattaa ſiſälle, päälle, jhnkin, taw. in *acc.* (ḫarw. *abl.*) kera l. *dat.*, eſim. quem in rogum, in equum; coloniam in Samnitium agro; tegumenta galeis; pecori vasa (ſälyttää päälle, ſelkään); coronam cui (ſeppelöittää jku); sagittam nervo l. yḫſ. calamum (liittää jänteelle), run.; Pelion Olympo, arces montibus, ingenti mole sepulcrum (latoa, rakentaa), dona aris (uḫrata), run.; praesidium (aſemoittaa); telum (piśtää, kätkeä); fata (panna kuolin-arwat waa'alle), run.; unam portam (nim. muro), laatia. Eritt. *b)* latoa laiwaan, aśtuttaa laiwaan, laiwaunnuttaa, quem t. quid in naves ja *abs.* 2) kuw. panna päälle, sälyttää päälle, ſepuśtaa l. kuormata

päälle, ſaattaa, antaa, panna, onus, negotium, labores cui; vulnus, plagam reipublicae (iſkeä haawa waltioon); injuriam, vim cui, tehdä; belli invidiam cui (lykätä l. ajaa ſodan wihanalainen ſyy jkn päähän, teoittaa wihanalainen ſota jkn ſyyſſi); leges cui (määrätä); morem pacis, sollemnia (ſäättää), run.; nomen cui; finem spei (toteuttaa toiwo); modum (panna pää ja määrä); extremam manum bello (wiimiſtellä ſotaa), run. Critt. *b)* aſettaa jkn wirkaan, quem villicum (tehdä talonhoittajakſi); triginta viros Atheniensibus; quem in regnum cujus; custodem in eis (*sc.* hortis); quasi nullo imposito (ikäänkun ei ketään oliſi johdattajakſi pantu). *c)* panna l. laskea (jkn) päälle (jtakin), panna l. määrätä (jtakin jkn) toimitettawakſi, makſettawakſi j. m. ſ., waatia (jklta jtakin), stipendium victis; tributum in capita; muletam in civitates; frumentum. *d)* imponere cui, pettää, peijata, kawaltaa jku.

importātīcius (inp.), 3, (ſeur.), (ulkomailta) maahan tuotu.

im-porto (inp.), I, tuoda ſiſälle, maahan, kuljettaa, ſaattaa, toimittaa ſiſälle, maahan, ulkomailta, tuoda ulkomailta, commeatus in oppidum; vinum ad quem; quid; werr.: artes, mores (ulkomailta juokſuttaa). *b)* kuw. ſaattaa, aikaanſaattaa, waikuttaa, tuottaa, calamitatem cui; aegritudines.

importūne (inp.), *Adv.* tawattomaſti, jyrkäſti, tuimaſti.

importūnitas (inp.), ātis, *f.* (ſeur.), tawattomuus, törkeys, ſiiſtymättömyys, ſäädyttömyys, julkeus, häwyttömyys, kohtelemattomuus, jurous, rajuluontoiſuus, tuimuus, julmuus, matris, animi, scelerum.

importūnus (inp.), 3, (in-portus), ſopimatoin, epäſomainen, hankala, locus machinationibus; werr.: tempus (ajatoin). 2) critt. waiwaloinen, tukala, waikia, epäſuotuinen, ſulotoin, raskas, waarallinen j. m. ſ., pauperies, run.; Caphareus (ſ. o. myrskyinen), run. *b)* tawatoin, törkiä, ſiiſtymätöin, ſäädytöin, julkia, häwytöin, ynſiä, juro, jyrkkä, tuikka, tuima, raju, tyly, julma, ankara, tyrannus, decemviri; natura, libido; *subst.:* canere importuna (waſtukſia), run.

im-portuōsus (inp.), 3, ſatamatoin, haminatoin, mare.

im-potens (inp.), tis, mahditoin, woimatoin, wäetöin, ſaamatoin, heikko, homo; critt. kykenemätöin l. hyödytömätöin itſeänſä y. m. hallitſemaan, malttamatoin, rerum suarum; equi regendi (kunnotoin hewoiſta ſuiſtamaan); laetitiae, irae; run. *inf.* kera: sperare (määrästä tietämätöin toiwoeſa). *b)* ylim. puoletoin, ohjatoin, aiſatoin, hillitöin, ſuunnatoin, riihatoin, wallatoin, huima, hurja, wimmanhaltuinen, raju, tuima, ylläpäinen, wallanhimoinen, homo, tyrannus; animus, laetitia, rabies, injuria, dominatus; postulatum (häwytöin); dominatio (ääretöin wallanhimo).

impotenter (inp.), *Adv.* woimattomaſti, heikoſti, impotentius regi (ſ. o. tuskin enään, waiwoin); critt. puolettomaſti, ſuunnattomaſti, itſewaltaiſeſti.

impotentia (inp.), ae, *f.* (impotens), puolettomuus, ohjattomuus, hillittömyys, huimuus, wimma, animi; run.: nullius astri aestuosa impotentia (ſ. o. raju helle).

impraesentiārum (inpr.), (ſ. o. in praesentia rerum), aſiain nykyiſellä kannalla l. laidalla, aſiain nykytilaſſa, nykyjänſä, tätä nykyä, nyt.

im-pransus (inpr.), 3, joka ei ole ſuuruſtanut, einehtimätöin, ſyömätöin.

im-precor (inpr.), I, toiwottaa (pahaa) jlle.

impressio (inpr.), ōnis, *f.* (imprimo), ſiſälle painaminen, pystyminen, waikutus, visorum. Critt. *b)* wihollisen ſiſälle l. päälle tunkemus, maahan ſamoamus, päällekarkaus, hyökkäys, hyöminä, impressionem in fines cujus facere. 2) kuw. puhetaiteeſſa: jako, polkujako. *b)* ſelwä merkitys, äänтämys, vocum.

imprīmis (inpr.), *Adv.* (in-primus), enſimäisten joukoſſa, ennen kaikkia muita, jota ylim. ennen kaikkia, erinomattain, aiwan, järin, perin, warſinkin, etenkin, parhaaſta päästä.

im-primo (inpr.), pressi, pressum, III, (premo), painaa ſiſälle, päälle, jhnkin, liſtstää, liittää, kaiwaa, piirtää, pistää ſiſälle, jhnkin, sigilla in cera; vestigium in quo loco; humi literam; signum pecori, os toro, run.; aratrum muris (ſ. o. ajaa muurein yhtiſe), genu (nojata wastaan), run.; sulcus altius impressus (ſywemmältä maahan wiilletty); fig.: reipublicae dedecus (aikaanſaattaa), memoriam tabulis publicis (panna). Figur. *b)* philoſophian kieleſſä: painaa jhnkin, pystyttää, istuttaa, kiinnittää jhnkin, quid in animis, in animo atque mente, in ipso oratore, nobis, menti j. m. ſ. 2) quid (qua re), painotella, panettaa, kaiwattaa, merkitä, animus imprimitur quasi cera (ſieluun jääpi painelmat ikäänkun wahaan); tabellas signo (lukita ſinetillä); crater impressus signis (piirretyillä kuwilla koritettu), run.; fig.: vestigiis flagitiorum i. municipia (jättää häpiätöitten jälkiä municipioihin).

improbātio (inpr.), ōnis, *f.* (improbo), pahaksuminen, ſyymääminen, polkeminen, hylkiminen, moite.

improbe (inpr.), *Adv.* kelwottomasti, pahasti, häijysti, pahansuuntaiſesti, häijynilkiſesti, epähurskaasti, wilpilliſesti, wäärin, häwyttömästi, facere multa, dicere de quo, respondere j. m. ſ.

improbitas (inpr.), ātis, *f.* (improbus), kelwottomuus, kehnous, pahuus, häijyys, ilkeys, pahansuuntaiſuus, häijynilkiſyys, epähurskaus, wäärys, wilpilliſyys.

im-probo (inpr.), I, pahaksua, katſoa l. päättää pahaksi, kelwottomaksi, wääräksi, olla mieltymättä l. ſuostumatta, ſyymätä, hyljätä, polkea, runſia, moittia, morkata, studia, consilium y. m.; frumentum (olla wastaan ottamatta); judicium (kukistaa, kumota, kuoletaa).

im-probus (inpr.), 3, kelwoton, kehno, huono, merces, run.; defensio. Figur. *b)* kuw. kelwoton, ilkimielinen, paha, pahansuuntainen, pahanretkinen, ilkiä, häijy, häijynilkinen, häijynkurinen, wilpillinen, wäärä, jumalaton, tunnoton j. m. ſ., homo, milites y. m.; vulgus (ſ. o. kiittämätöin); lex; testamentum (laiton); oratio (rikollinen); *subst.* improbi, pahansuowat, pahanilkiſet waltion jäſenet. 2) ſuunnaton, ylenmääräinen, ſ. o. mahdottoman ſuuri, armoton, tawaton, kauhia j. m. ſ., mons (hirmuinen), labor (jumalaton, ääretön, lakkaamaton), rabies ventris (täytymätöin), ora (hirwiä), verba (haureliaš), puer (häpeämätöin, kauhia), eques (wäſymätöin), anguis, anser (ahnas, syöläs, kyllämätöin), cornix (hämytöin, kieliwäiſyytenſä wuoksi), run.

im-promptus (inpr.), 3, hidas, nihkiä, kankia, linguä.

im-properātus (inpr.), 3, rientämätöin, joutumaton, hidas, witkainen.

im-prosper (inpr.), 3, onnetoin, wastainen.

improvide (inpr.), *Adv.* warattomasti, silmättömästi, waromatta.

im-prōvidus (inpr.), 3, edeltä näkemätöin, edeltä hawaitſematoin, improvidos incautosque hostes opprimere (aiwan luulematoin l. tietämätöin); *gen.* kera: certaminis (tappeloa odottamatta); taw. *b)* eteenſä katſomatoin, huoletoin, waromatoin, waratoin, silmätöin, ajattelematoin, wähämielinen, senex; aetas, mens, festinatio.

improvīsus (inpr.), 3, (in-provideo), edeltä näkymätöin, ennalta tietämätöin, odottamatoin, tapaturmainen, äkillinen, pikainen, res, amor, impetus; *adv.*: de l. ex improviso l. yks. improviso, tietämättä, huomaamatta, odottamatta, uuta päätä, tapaturmaiſesti, äkkiä, äkkiſeltä.

im-prūdens (inpr.), tis, edeltä näkemätöin, edeltä hawaitſematoin, luulematoin, ajattelematoin, huomaamatoin, walmiſtamatoin, waromatoin, quem imprudentem opprimere, aggredi (huomaamatta, aawiſtamatta); numquam imprudentibus imber obfuit (maamiesten taitamatta eteenſä katſoa l. waraanſa pitää), run.; uſein: imprudente quo, jkn odottamatta, jkn luulematta, jkn tietämättä. *b)* tietämätöin, epätuntewa, taitamatoin, taidoton, outo, äkkinäinen, legis; maris

(meritoimiin outo); run.: laborum, waſtuſſa, ſ. o. wahingollista ilmaa keſtämätöin (wiinapuusta puh.).

imprūdenter (inpr.), *Adv.* tietämättömäſti, tiedon puutteeſta, huomaamatta, eritt. älyttömäſti, toimettomaſti, warattomaſti, waromatta.

imprūdentia (inpr.), ae, *f.* (imprudens), tietämättömyys, wähätietoiſuus, epätunteminen, per imprudentiam (huomaamatta, tapaturmaa); eritt. waromattomuus, älyttömyys, järjettömyys, wähämieliſyys, ajattelemattomuus, malttamattomuus j. m. ſ., impr. teli emissi (keihään nakkaamiſeſſa); per imprudentiam (älyttömyydeſtä).

im-pūbes (inp.), eris, ja **impūbis**, e, miesſkunnatoin, nuori, filius; malae (parrattomat), corpus (pienoinen), run.; *subst.* impuberes, lapſet. *b)* naimatoin, puhdas.

im-pudens (inp.), tis, häpeämätöin, häwytöin, ruokotoin, julkia, in facto; literae, largitio, mendacium.

impudenter (inp.), *Adv.* häwyttömäſti, ruokottomaſti, julkiaſti.

impudentia (inp.), ae, *f.* (impudens), häpeämättömyys, häwyttömyys, julkeus.

impudīce (inp.), *Adv.* irſtaiſeſti, riettaaſti.

impudīcitia (inp.), ae, *f.* (ſeur.), haureus, irſtaiſuus, riettaus.

im-pudīcus (inp.), 3, haureilas, irſtainen, aljuntapainen, rietas, ſiiwotoin.

impugnātio (inp.), ōnis, *f.* (ſeur.), ryntäköiminen.

im-pugno (inp.), I, taiſtellen tunkea ſiſſälle l. puoleen, käydä l. karata päälle, puoleen, hyökätä l. täyttää puoleen, waſtaan, kimppuun, ſotia waſtaan, terga hostium; *abs.*: acrius. *b)* werr. ſotia l. taiſtella waſtaan, waſtuſtella, ahdiſtaa, hätyyttää, regem; dignitatem cujus.

impulsio (inp.), ōnis, *f.* (impello), ſalwaaminen, waikutus, vehemens. *b)* kuw. kiihdyttyš, into, lyyli, äkkinen oikka, impulsione aliquid factum esse; eritt.: imp. ad hilaritatem, iloiſuuteen kehoitus, ilomieleen ſaattaminen.

impulsor (inp.), ōris, *m.* (impello), kehoittaja, kiihdyttäjä, yllyttäjä, waatija, aikaanſaattaja, profectionis (*i. e.* ad profectionem); Caesare impulsore (Caeſarin toimeſta).

impulsus (inp.), us, *m.* (impello), (puoleen l. waſtaan) ſyöšyš, tölmäyš, tökäyš, scutorum; alienus. *b)* kuw. into, lyyli, miclen puuſkaus l. pohti, äkkinen oikka, qui simili impulsu aliquid commiserint; eritt. kehoitus, kiihoitus, kiihdyttyš, wirityš, yllytyš, waatimus, manaus, neuwo, impulsu patrum; impulsu libidinum.

impūne (inp.), *Adv.* rankaiſematta, koſtamatta, wapaaſti, eſteettömäſti, ilman waaratta, ilman wahingotta, facere; ferre quid (rankaiſematta pääſtä l. ſelitä jätakin); in otio esse.

impūnis (inp.), e, (in-poena), rankaiſematoin.

impūnitas (inp.), ātis, *f.* (eb.), rankaiſemattomuus, rankaiſematta pääſeminen l. jääminen, wapaus, impunitatem consequi, cui dare; peccatorum; quorum i. fuit a judicio. *b)* werr. ohjattomuus, hilliittömyys, flagitiorum; juvenilis.

im-pūnītus (inp.), 3, rankaiſematoin, wapaa, injuria, scelera, libido. *b)* werr. ohjatoin, hillitöin, libertas, mendacium.

impūre (inp.), *Adv.* ſaaſtaiſeſti, riettaaſti, ilkiäſti.

impūritas (inp.), ātis, *f.* (ſeur.), ſaaſtaiſuus, riettaus, ilkeys.

im-pūrus (inp.), 3, ſokainen, likainen, tahroinen; kuw. ſaaſtainen, ruokotoin, ſiiwotoin, rietas, pahanſuuntainen, pahantapainen, ilkiä, törkiä, persona, adversarius; animus.

imputātus (inp.), 3, (in-puto), leikkaamatoin, warwentamatoin, ruokkoamatoin, korjaamatoin.

im-puto (inp.), I, laskea, ottaa laskuun l. lukuun; kuw. lukea l. päättää jtakin jkn anſiokſi t. ſyyksi, panna jtakin jkn anſiokſi, tehdä jtakin jkn syyksi, syyttää jkta jhnkin, cui natum (tehdä pojan perikato jkn työkſi l. syyksi), run.

īmus, 3, *k.* infer.

in, *Praepos.*, oſottawa *abl.* kera miſſä l. minkä ſiſällä mikä ompi ja *acc.* kera mihin l. minkä ſiſälle mikä menee, 1) *abl.* kera, paikaſta puh.: -ssa

in patriam, impietas in deos, odium in quem; impetum facere in quem (hyökätä jkn päälle, puoleen, waſtaan); — ſuhteen, una (definitio) in omnes valet; — -lle, -lta (-ltä), patere in longitudinem, in latitudinem; — -lla (-llä), mukaan, myöden, jälkeen, servilem in modum; in rem esse (ſ. o. olla hyödyllinen, edullinen), jöta in duas res magnas id usui fore (oli tuottawa kaksi ſuurta etua); senatusconsultum in haec verba factum; loqui in eandem sententiam (ſamaan mielen johtoon); jurare in verba cujus (wannoa jkn ſanoihin); — päälle, päällä, describere censores binos in singulas civitates; quaternos denarios in singulas amphoras exigere; conferre quid in capita, hengeltä, hengittäin, henkeä päällä. — Erinäiſiä lauſeita: in universum, yleiſeen, yleenſä, ylimalkaan, päältä iskein; in incertum, umpipäin; in tantum, niin kowin, niin ſuuresti. — Esse ja habere ſanain pariſſa wäliſti in *acc.* kera, eſim. esse in potestatem cujus, olla annettuna l. jätettynä jkn waltaan, joutua jkn haltuun; esse in usum, olla tarpeeſen, käytettää; adesse in senatum, tulla ſaapuwille ſenatiin; quem in custodiam habere (ſaattaa jku wankeuteen ja ſiinä pitää).

in-, eriämätöin eſitawu kieltäwällä merkityksellä, ei, -toin (-töin), eſim. innocens, wiatoin.

in-accessus, 3, käymätöin, aſtumatoin, luokſipääſötöin, lucus, run.

in-acesco, acui, III, muieta; kuw. pistää wihaksi, harmittaa.

Inachus, i, *m.* Argon enſimäinen kuningas, Jon iſä, jokijumala, jöta ſamanniminen joki Argoliſſa. Siitä: *a)* **Inachius**, 3, inachinen, Inachoon, Argi (ſ. o. Inachoon peruſtama), juvenca (ſ. o. Jo), run.; run. ylim. argolainen, kreikalainen, urbes. *b)* **Inachis**, idis, *f.* inachinen, ripa (Inachoon joen); *subst.* Inachoon (naiöpuoli) ſiköö. *c)* **Inachides**, ae, *m.* Inachoon (miespuoli) ſiköö, eſim. Epaphos (Jon poika), Perſeus.

inade-, ſ. inacc-.

inadp-, ſ. inapp-.

inadse-, ſ. inasc-.

inadsp-, ſ. inasp-.

inads-, ſ. inass-.

inadt-, ſ. inatt-.

in-adustus, 3, polttamatoin.

in-aedifico, I, rakentaa jhnkin, päälle, laskea l. laatia jhnkin, päälle, moenia paene in muris (rakentaa wallinſa melkein kygin muureille); loriculam coronis (rakentaa rintaſuojus ſaartoſeinän yliſyrjälle); quid in loca publica. *b)* rakentaa l. panna tukkeeſen, umpeen, ummiſtaa, tukkia, vioos plateasque, sacella, portas.

in-aequābilis, e, epätaſainen, erinkaltainen, erilaatuinen, solum; varietas.

in-aequālis, e, epätaſainen, erikokoinen, erinkaltainen, erilaatuinen, -luontoinen, -tapainen, epämukainen, erinäinen, toiſellainen; wäliſti: huikentelewa, muuttelewa, waihettelewa, riitainen, eſim. ſää. *b)* run. epätaſaiſeſti tekewä, tonsor (ſ. o. epätaſaiſeſti keritſewä); procellae (ſ. o. merta myllyäwät l. kuohuttawat).

inaequāliter, *Adv.* epätaſaiſeſti, eri tawalla, erilaatuiſeſti, epämukaiſeſti.

in-aequātus, 3, erinkaltainen.

in-aequo, I, taſoittaa, quid terrā.

in-aestimābilis, e, arwaamatoin, ſ. o. *a)* määräämätöin, punnitſematoin, mahdotoin arwoſtella. *b)* määrättömän kallis l. arwoinen, werratoin, erinomainen. 2) arwaamiſta anſaitſematoin, arwotoin, mitätöin.

in-aestuo, I, kuohua l. tyrskyä jöſakin.

In-alpīni, orum, *m.* Alppilaiſet.

in-amābilis, e, ſulotoin, kolkka, ikäwä, inhoittawa, kammottawa, wierottu.

in-amāresco, ere, (amarus), katkeroittua, käydä karwaaksi.

in-ambitiōsus, 3, kunnianhimotoin, komeilematoin.

inambulātio, ōnis, *f.* (ſeur.), edeſtakaiſin käwely, edeſtakaiſin aſkeltaminen.

in-ambulo, I, käwellä l. aſtella jöſakin, edeſtakaiſin aſkeltaa, jaloitella, in porticu, in gymnasio; per muros (muureilla).

in-amoenus, 3, ſulotoin, ikäwä, ilotoin, regna (Manalaſta puh.), run.

in-animātus, 3, hengetöin, elotoin.

inanimus, 3, (in-anima), ſielutoin, hengetöin, elotoin.
inānio, IV, (ſeur.), tyhjentää.
inānis, e, tyhjä, vas, domus; navis (laſtaamatoin, laſtitoin); equus (ilman ratſuſta); galea (ilman päätä), tumulus, sepulcrum (ilman ruumiſta), run.; corpus (hengetöin); umbra, imago, vulgus j. m. ſ., ruumiitoin, hahmoinen, run., jöta regna Ditis, Tartara (hahmojen maat, Manala), run.; run.: lumina (ſokia), paleae, nubila, venti (tyhjä, köykäinen); wälistä *abl.* ja *gen.* kera, tyhjä jöſtakin, wajaawa jtakin, ilman jtakin, aliqua re utili (kirjeestä puh.), verborum, prudentiae; *abs.*: literae (ſiſältöä puuttuwa, aineetoin); *subst.* inane, tyhjyys, tyhjä paikka, eritt. ilman autio, *plur.* inania, ilma. 2) werr. ja kuw. tyhjin käſin, mitäkään ſaamatta, tyhjin toimin l. ſamalla hywällä, illi inanes revertuntur; jöta paljas, waratoin, köyhä, civitas; run. ſyömättömästä puh.: siccus, inanis sperne cibum (tyhjäwatſainen). *b)* tyhjä, tyhjäntäpöinen, arwotoin, arwollainen, wähäpätöinen, turha, joutawa, mitätöin, hyödytöin, sonus, voces, elocutio, crimen, contentiones, cogitationes, spes, res; causae, munera y. m., run.; tempus (jouto-aika), run. *c)* turhamainen, keräkaawainen, pöyhkiä, kopia, homo; animus, ingenium.
inānitas, ātis, *f.* (ed.), tyhjyys, tyhjä paikka; kuw. tyhjyys, mitättömyys, turhuus.
ināniter, *Adv.* tyhjänperäiſesti, ilman ſyyttä, jouten, turhaan, turhinpäin, tyhjään.
in-apparātio, ōnis, *f.* warustamattomuus.
in-arātus, 3, kyntämätöin, wiljelemätöin, muokkaamatoin, joutilas, keſanto, tellus, terra, run.
in-ardesco, arsi, III, syttyä jöſakin, palaen tarttua jhnkin, humeris, run.; eritt. tulentua, tulipunaſtua, ruskoittua, radiis, run.; kuw. hehkauntua, specie, run.
in-āresco, āruī, III, kuiwua, kunehtua.
Inarime, es, *f.* Kampanian rannan läheinen ſaari.
in-aro, I, kyntää ſiſälle, jhnkin; werr. ylim. wiljellä.
in-assuētus, 3, tottumatoin, kiukkamainen.
in-attenuātus, 3, wähentämätöin, heikontamatoin, fames (ſ. o. aſettamatoin), run.
in-audax, ācis, pelonhaluinen, pelonalainen, pelkurimainen, huonoſydämminen.
in-audio, IV, (ſalamyhkään, waiwihkaan) kuulla, ſaada tietää, quid de quo; ex quo de qua re; re inaudita (aſian tietoon tultua).
in-audītus, 3, kuulumatoin, tuskin kuultu, jota ei wielä ole kuultu, crimen, magnitudo animi, gravitas y. m. 2) jota ei kuuluſtella, kuuluſtelematta.
in-auguro, I, kyſyä ennuslintuja, pitää augurioita, ennuſtella, jöta inaugurato, ennuslintuja kyſyttyä, augurioita pidettyä, augurioitten laatimalla. 2) augurioitten pitämällä wihkiä, yhätä, aſettaa wirkaan, templum, locum, flaminem.
inauro, I, (in-aurum), kullata, kullalla ſilata, eritt. inauratus, kullattu, signum, statua, Romulus (ſ. o. Romulin kuwa), templum; vestis (kullalla kudottu, kullankirjainen), run. *b)* werr. rikaſtuttaa.
in-auspicātus, 3, joſſa ei auspicioita l. lintukatſeloita ole pidetty, ilman lintukatſeloitta hywäkſi katſottu, auspiciotoin, lex; jöta inauspicato, ilman auspicioitta.
in-ausus, 3, tohtimatta jäänyt, yrittämättä jätetty, koettamatoin.
inb-, k. imb-.
in-caeduus, 3, (in-caedo), hakkaamatoin, kaatamatoin.
in-calesco, calui, III, lämmetä, kuumeta, tuliſtua, incalescente sole; werr.: vino (kiiwaſtua). *b)* kuw. syttyä, hehkauntua, innoittua, kiihtyä, eritt. rakaudeſta.
in-calfacio, ere, lämmittää, wariſtaa.
incallide, *Adv.* kunnottomaſti, non i. (ſ. o. ſiewäſti).
in-callidus, 3, taitamatoin, kunnotoin, älytöin, servus non i. (ſ. o. wiiſas).
in-candesco, candui, III, hehkauntua, tuliſtua, kuumeta, syttyä.

in-cānesco, cānui, III, käydä walkoiſekſi l. harmaakſi, harmauntua.
in-canto, I, loihtoilu'uilla wihkiä, loihtia, vincula (lemmenſiteet), run.
in-cānus, 3, warſin harmaa, aiwan walkoinen.
incassum, ſ. cassus.
in-castīgātus, 3, kurittamatoin, moittimatoin.
incaute, *Adv.* waromattomaſti, waratomaſti, huolettomaſti.
in-cautus, 3, waromatoin, waratoin, epäwaruiſa, waranſa pitämätöin, waroillaan olematoin, kawahtamatoin, waarinottamatoin, ajattelematoin, huolimatoin, huoletoin, toimetoin, murheetoin, homo; ab secundis rebus (ſ. o. aſiain meneſtyiſſä), a fraude (petokſen ſuhteen, petoſta waſtaan); run. *gen.* kera: futuri (tulewaiſuuden ſuhteen); pavor ad credendum (pelko, joka waromatta muita uſkoo). 2) *pass.* ſuojaamatoin, turwaamatoin, wartioimatoin, waarallinen. *b)* edeltä hawaitſematoin, odottamatoin.
in-cēdo, cessi, cessum, III, aſtua eſiin, aſkeltaa, käydä, kulkea eſiin, jhnkin, eſityä, liikkua, incedunt (*sc.* equis) pueri (ſ. o. ratſaſtawat eſiin), run.; quācunque, viä; per urbem; per ora cujus (jkn ſilmiſſä); quem decoratum ovantemque victoriä incedentem vidistis, näyttäytä; magnifice (heiſkaroita, rehennellä); incedis superbus meo malo (kenottelet, teiwaſtelet), quae divüm regina incedo (joka kuninkaanna olen), qui jaculo incedit melior (joka on ylimäinen keibään nakkuun), run. *b)* ſotamenoiſſa: lähteä liikkeelle, aſtua eſiin, puoleen, waſtaan, käydä kimppuun, matkata, retkiä, marſſia, paullatim; usque ad portas; in perculsos, in aciem hostium (tunkea päälle). 2) kuw. ylim. käydä, ad quid (ruweta, ryhtyä). Critt. *b)* tulla jkhn, kohdata, tawata, ſaawuttaa, käſittää jku, ruweta, yhtyä, iskeä jkhn, ſaada walta (jkſſa), ilmauntua, cura patribus incessit; incessit quem indignatio, cupido, timor; vis morbi in castra incessit; incessit superbia, religio y. m.
incendium, ii, *n.* (ſeur.), ſytytetty tuli, palo, tulipalo, wahinkotuli, walkianwaara, facere, excitare, restinguere; run. kekäle, tuliſoitto; kuw. *a)* palo, tuli, ſ. o. ſuuri waara, turmio, tuho, belli civilis; civitatis; invidiae; popularе (langettawa tuomio). *b)* tuli, into, kiihko, hehku, animorum; cupiditatum.
in-cendo, cendi, censum, III, (candeo), ſytyttää, wirittää, piſtää palamaan, polttamalla häwittää, panna tuhille, polttaa, cupas, tus et odores, naves, classem, oppida, aedificia; incensi aestus (polttotaudin tulinen kuumuus), run.; altaria (tehdä walkia alttarille, uhrata), aras votis (alttareilla polttaa luwatut uhrit), run. *b)* wert. walaiſta, kirkaſtaa, loiſtuttaa, luna incensa radiis solis; run.: maculosus fulgor incendit squamam auro (ſuomuiſta kimaltelewat kultaiſet pilkut). 2) kuw. ſytyttää, wirittää, tuliſtuttaa, hehottaa, innoittaa, riehoittaa, uhittaa, kehoittaa, kiihoittaa, kiihdyttää, kiiwaſtuttaa, yllyttää, äidyttää, äköittää, wihoittaa, quem; animum cujus; ad quid, eſim. ad facinora, ja qua re, eſim. pollicitando; quem cupiditate (täyttää palawalla himolla); quem querelis (kiuſata, tuskauttaa), run.; cupiditatem, odia (noſtaa); jöta *Pass.* incendi, ſytytettää, ſyttyä, wiritä, riemaſtua, hehkauntua, riehauntua, innoſtua, amore, desiderio; ad studia gloriä; quae (mens) possit incendi; incensus odio, studio; incensus irä ja yk. incensus, tuliſtunut, tuimiſtunut; incensus calcaribus equus (kiidätetty). *b)* enentää, paiſuttaa, kartuttaa, luctus, vires, run. *c)* kokonaan täyttää, coelum t. urbem clamore, run.
incensio, ōnis, *f.* (eb.), ſytytys, polttaminen, palo, Capitolii.
in-census, 3, (censeo), joka ei ole antanut takſeerata itſeänſä, hengille panematoin, weroittamatoin, homo.
incensus, 3, *Partcp.* ſ. incendo.
inceptio, ōnis, *f.* (incipio), alkaminen, käſille otanto, operis.
incepto, I, (incipio), alkaa.
inceptum, i, *n.* (incipio), aloitus, alkama, yritys, hanke, wehke, kaahe, quem

ab incepto detinere, trahere; incepto absistere; inceptum perficere; cupidus incepta patrandi.

inceptus, us, *m.* (incipio), yritys.

in-certus, 3, epäwakainen, epämääräinen l. määräämätöin, huikelewa, pyſymätöin, epäluotettawa, epätaattawa, epäwarainen, löyhä, wapera, horjuwainen, aetas, dominatus, tempestas, spes, status y. m.; iter (turwatoin); sedes (waihtelewa); proles (Patricein ja Plebejein naimiſiſta ſiinnyt); incertis temporibus (ei aina ſamaan aikaan, mihin milloinkin aikaan); signa haud incerta (ſ. o. wankat, warmat), run.; sol (wuoroittelewa, toiſinaan paiſtawa, toiſinaan pilwiin menewä, kewät-auringoſta puh.), soles caeca caligine (ſumiat päiwät), luna (himiä, walotoin), securis, sagitta (tarkaſti ſattumatoin, tapaamatoin, käymätöin), medicamen (tuntematoin, ſalainen), run.; vultus (hämmentynyt katſanto); *subst.*: auctor in incerto est (on ſalattu, näkymätöin), run. 2) epäwarma, tietämätöin, määräämätöin, epämääräinen, epäiltäwä, clamor (ſeka-ääninen, ſelittämätöin); os (ymmärtämätöin), run.; exitus pugnarum; incertos, socii an hostes essent (ſ. o. joiſta ei Hannibal tietänyt, tokko jne.); incerti, quidnam esset (ſ. o. jättiwät l. tekiwät epätietoiſeksi); moriendum certe est, et id incertum, an hoc ipso die (ſ. o. ja ehkä l. kenties juuri tänä päiwänä); Alexander, incertum qua fide culturus - - pacem fecit (ſ. o. epäwaraan l. tietämättömiin l. ſikſenſä jääden); *abl. abs.*: incerto (*i. e.* quum incertum esset); jsta *subst.* incertum, i, *n.* epäwarmuus, tietämättömyys, epämääräiſyys, in incerto esse (olla tietämätöin); in incerto habere (olla warmaan tietämättä, epäillä); ad l. in incertum revocare (ſaattaa epäwarmakſi); in incertum creatus (epämääräiſekſi ajakſi); incerta casuum, belli (ſ. o. waiheet, muuttuwaiſuus). *b)* werr. epätietoinen, epäneuwoinen, epäröiwä, horjakka, epäilewä, plebs; quum incertus essem, ubi esses; incerti, quid facerent; sententiae (ſ. o. kakſimielinen), veri (todeſta epäilewä); de fide sociorum.

incesso, cessīvi ja cessi, III, (incedo), tunkea päälle, töywätä, karata, täyttää päälle, puoleen, waſtaan, käydä kimppuun, hätyyttää, quem lapidibus telisque; muros (rynnäköitä), run. *b)* werr. ahdiſtaa, hätyyttää, moittia, herjata, quid perjurio (waſtuſtella); quem dictis, run.

incessus, us, *m.* (incedo), astunta, askellus, käynti, rarus, citus, tardus y. m.

inceste, *Adv.* ſaastaiſeſti, ſyntiſeſti, ſiwottomaſti, riettaaſti.

incesto, I, (seur.), ſaaſtuttaa, häwäiſtä.

incestus, 3, (in-castus), ſaaſtainen, ſyntinen, rikollinen, jumalatoin, os. Critt. *b)* rietas, haurelias, ſiwotoin, sermo; *subst.* incestum, i, *n.* haureus, haureuden työ, ſukurutſaus.

incestus, us, *m.* (ed.), haureuden rikos, ſukurutſaus, ſukuruhto.

inchoo, I, arimoita, aunioita, panna kyhillenſä, haamuta, kehätä, täyſtää, peruſtaa, aluſtaa, aloittaa, alkaa, signum, opus, naves, proelium y. m.; mentionem affinitatis (edeltäpäin l. ohitſe mennen mainita). Critt. *b)* rakentaa, templum; aras Stygio regi (ſ. o. ruweta uhraamaan), run. *c)* puheiſſa t. kirjoitukſiſſa aloitella jtakin, käetä l. yritellä ſelittämään, näyttämään, oſailla peruſtamaan, res versibus (lähteä kertomaan); quod inchoasti de oratoribus; oratorem; philosophiam; jsta inchoatus, ſuunniteltu, orailtu, laiſtettu, puolitekoinen, puolimääräinen, keſki-eräinen, waillinainen, wajanainen, puuttuwainen, cognitio; inchoatum quid relinquere.

incido, cidi, cāsum, III, (in-cado), pudota ſiſälle, päälle, jhnkin, kirwota, langeta, kaatua, pötkähtää, puuskahtaa, wieriä, ſyöstyä, ſuiſtua, joutua ſiſälle, päälle, jhnkin, in foveam, in crura; capitibus, flumini; in segetem (tuiskahtaa, tuleſta puh.), undis (ſ. o. laskeuta, auringoſta puh.), run.; *abs.*: tela incidentia; fuw.: animo (painua mieleen, innoituttaa, ſodanjumalaſta puh.), run. *b)* täyttää l. ſyliwähtää ſiſälle, päälle, jhnkin, ſyök-

ſähtää, töywätä, karata, hyökätä, tunkea, rynnättää päälle, puoleen, kimppuun, in vallum portasque, portis, castris; in hostem, ultimis; navigiis (myrskytä l. rajuta laiwoja waſtaan, tuuleſta puh.), run. 2) joutua, johtua, joukahtua, ehtyä, ſattua, oljeta, oſauta, päätyä, yhtyä jhnkin, in insidias, in manus cujus; inter catervas armatorum; in morbum (langeta); in furorem et insaniam, in invidiam; in quem l. cui, tawata, yhdyttää, kohdata jku, eſim. C. Valerius Procillus in ipsum Caesarem incidit, homini improviso incidi. *b)* ajan ſuhteen: ſattua, päätyä, in hunc diem, in ea tempora j. m. ſ. 3) joutua, oſata, ſattua, ſaapua, yhtyä jhnkin, in id reipublicae tempus; in mentionem cujus rei (tulla aſiaſta maininneekſi); in eum sermonem; in memoriam; in amicitias; in gloriae cupiditatem (wiskauta); incidit cui in mentem, jkn joutuu mieleen, jkn juoſſee, juolahtaa, jylkähtää mieleen, oſaapi aiwoon, piſtää l. kaljahtaa päähän; mentio incidit de quo (tuli jkſta puheeksi). 4) äkkiä ruweta, puuttua, ſaawuttaa, yllättää, in urbem agrosque (iſkeä kyliin jne., rutoſta puh.); exercitui (langeta päälle, pelosta puh.); jöta ylim. äkkiä tulla, koitua, ilmauntua, tapahtua, ſattua, kohdata, incidunt tempora, casus, causae; incidit obtrectatio inter quos; bellum incidit; (ita) incidit, ut t. ne *conjunct.* kera, eſim. incidit, ut - - amitteremus (tulimme menettäneekſi, ſatuimme menettämään).

incīdo, cīdi, cīsum, III, (in-caedo), leikata (ſiſälle), pyältää, uurtaa, piirtää, arborem (pykiä puuta, wetää urcita puuhun); pinnas, typiſtää; ſamoin: vites falce, run.; tabula his incisa literis fuit (taulu oli kaiwatettu tällä kirjoituksella, tauluun oli tämä kirjoitus kaiwettu); run.: dentes (ſahan), leikkaamalla tehdä, leikata, ja ſamoin: faces (kiſkoa waliſtinſoittoja). *b)* piirtää jhnkin, kaiwaa, kirjata, kirjoittaa jhnkin, quid in aes t. in aere, in basi, in tabula j. m. ſ.; amores arboribus (*dat.*), run.; leges. 2) leikata auki, wiiltää l. hilpaiſta auki, rikki, halki, linum; pulmonem (halkaiſta); funem (hakata l. laskea poikki), run.; kuw. *a)* katkaiſta, ſeiſauttaa, tyreyttää, eſtyttää, lakauttaa, tauottaa, deliberationem, sermonem; genus vocis incidens (keskeyttelewä); novas lites (karttaa), run. *b)* lyhentää, wiedä, ottaa, poiſtaa, media; spem (kumota, lahottaa, kuolettaa).

incīle, is, *n.* laskuoja, wiemäri.

in-cingo, cinxi, cinctum, III, wyöttää, kiertää ympäri, käärytää ympäri, ympäröittää, qua re.

incipio, cēpi, ceptum, III, (in-capio), alkp. tarttua jhnkin, jöta alkaa, aloittaa, aluſtaa, panna alkuun, ottaa käſille jtakin, käydä käſikſi, ryhtyä, ruweta, ſaada, lähteä jhnkin, quid t. *inf.*; wäliſti ykſ. incipere = ruweta haaſtelemaan, laulamaan. 2) *intrans.* alkaa, ruweta, incipit ver, febricula; a quo.

incīse l. **incīsim**, *Adv.* lyhyin lauſehin, lyhytjakſoiſeſti.

incīsio, ōnis, *f.* ja **incīsum**, i, *n.* (incīdo), jako, jakſo, oſake, wähäinen lauſeen polwi l. niwel.

incitāmentum, i, *n.* (incito), kiihdyke, yllyke, ſytyke, wirike, miellyke, mielikäänne, kehoitus, periculorum et laborum (waaroihin jne.).

incitāte, *Adv.* wikewäſti, ripiäſti, rutoſti, kiwakaſti, nopiaſti.

incitātio, ōnis, *f.* (incito), kehoitus, kiihoitus, kiihdytys, innoitus, wirityſ, populi. *b)* wikewä liikunto, poukka, pohti, sol tanta fertur incitatione, ut - -; werr.: orationis (wiekki), animi l. mentis (into).

incitātus, 3, *PA.* riennytetty, kiidätetty, joutuiſa, kiiruiſa, nopia, kerkiä, ripiä, wikewä, kiwakka, pikainen, incitato cursu; incitato equo (täyttä neljää, täyttä hokkia, täyttä karkua l. lentoa); kuw. puheesta puh.: Thucydides incitatior fertur; cursus in oratione incitatior.

in-cito, I, panna wikewään liikuntoon, hoputtaa, kipuuttaa, häkyttää, jouduttaa, juokſuttaa, riennyttää, kiidättää, equos (karauttaa); naves remis (ſ. o. wahwaſti, rajuſti ſoutaa); jöta

inc. se l. incitari, rientää, kiitää, ſamota, pikaiſeſti kulkea l. liikkua, täyttää, aestus ex alto se incitat, tunkee eſiin, puoleen; se ex castris (ſ. o. ſyöksähtää, pälähtää); se in quem (nopiaſti laskea waſtaan, laiwoista puh.); cursu (kiwakaſti juoſta); stellarum motus incitantur (ripeyntywät). *b)* kuw. kehoittaa, kiihoittaa, kiihdyttää, innoittaa, wirittää, waatia, tunkea, mentes, animos; studium; quem ad studium; quem imitandi cupiditate (halulla l. haluun); studio incitari; eritt. innoſtuttaa, haltioittaa, Pythiam; quasi mente incitati; jöta uſein: yllyttää, kiiwaſtuttaa, äidyttää, äköittää, närkäſtyttää, ſuututtaa, wihoittaa, tuimiſtuttaa, quem ad bellum, in quem; milites, civitatem. 2) ajaa ylenemään, hyödyttää, koſtuttaa, paiſuttaa, amnis incitatus pluviis; kuw. kartuttaa, parantaa, enentää, eloquendi celeritatem.

in-citus, 3, lujaan liikuntoon pantu, nopia, kerkiä, joutuiſa, wikewä, hasta, run.

in-clāmo, I, huutaa, quem ja cui; quem nomine; eritt. *a)* huutaa puoleen, huutaa apuun. *b)* ärjäiſtä, räikäistä, ſoimata, quem, cui.

in-clārēsco, ere, tulla mainiokſi, kuuluiſakſi.

in-clēmens, tis, armotoin, säälimätöin, kowaſydämminen, jyrkkä, kowa, tyly, äkiä, dictator, verbum.

inclēmenter, *Adv.* jyrkäsi, ankaraſti, tuimaſti, äkiäſti.

inclēmentia, ae, *f.* (inclemens), armottomuus, säälimättömyys, kowuus, tuimuus, julmuus, divūm, mortis, run.

inclīnātio, ōnis, *f.* (inclino), kalliſtaminen, taiwutus, notkiſtus, kumarrus, corporis; werr. käänne, muutos, waihetus, waihe, vocis (säwelen), rerum, temporum (waltion ſeikkain). *b)* kuw. taipumus, ad meliorem spem; eritt. mieltymys, ſuoſio, hywänmieliſyys, hywänſuonti, voluntatis, animorum.

inclīnātus, 3, *PA.* taiwutettu, vox, alennettu, matala ääni; kuw. taipuwa, mieltynyt, altis, ad Poenos; ad pacem.

in-clīno, I, kalliſtaa, taiwuttaa, notkiſtaa, mutkiſtaa, koukiſtaa, malos (purjepielet); genua arenis (keikiſtää), run.; se in unum locum (kääntyä, ponniſtaa); fretum aestu inclinatur (meri palajaa ſelältä takaiſin maata waſtaan); kuw. tehdä päätös, ratkaiſta, inclinandam fortunae rem dare; omnia (heittää waaranalaiſekſi); res inclinata est (on päättymäiſillänſä). *b)* ſotariwiſtä puh.: se inclinare l. yks. inclinare l. myöskin: inclinari, järkähtyä, horjahtaa, peräytyä, taantua, paeta, työntyä pakoon, in neutram partem, in fugam t. *abs.*; werr.: timore inclinari (horjua). Uſein kuw. waipua, pahanpuoliſeksi painua l. langeta, paneuta pahoin päin, mennä alapäin, wiskauta waſtaiſeksi, muuttua, fortuna se inclinat l. yks. inclinat; jöta inclinatus, waipunut, waaruwa, ſortuwa, alaperään mennyt, heikonnut, fortuna, res; inclinata domus, run.; oppida inclinata (hukkuneet), run. *c)* auringoſta puh.: kalliſtua, painua (lännen puoleen), sol se inclinavit (päiwä lipui liitolle); ſamoin: dies inclinatur in postmeridianum tempus; meridies inclinat (rupeaa laskemaan), run. 2) ohjata l. juokſuttaa päin, puoleen, jhnkin, aquas ad litora, run. *b)* kuw. ohjata, kääntää, wääntää, taiwuttaa, mielyttää, culpam in quem (ajaa jkn päähän); rem in causam plebis; animum, ut - -; animum ad credendum; animos in sententiam (myödyttää, ſuoſtuttaa mielet jkhn arweloon); jöta kalliſtua jkn puoleen, eſim. raſitukſeſta puh., in dites, in primores civitatis; ja uſein incl. se l. yks. inclinare, mielipidon suhteen kalliſtua, waartaa, kääntyä, taipua, mieltyä, ad l. in quem, eſim. ad Stoicos, ad Romanos; favor inclinat in quem; sententia cujus inclinat ad quid; sententia inclinat eo, ut - - t. *inf.*; animus inclinat, ut - - (olen altis).

inclitus, f. inclutus.

inclūdo, clūsi, clūsum, III, (in-clando), ſulkea ſiſälle, jhnkin, ſalwata, teljetä, ahdiſtaa, panna ſiſälle, jhnkin, quem in cella, in carcere, in custodias, in

carcerem, carcere; se Heracleam ja Heracleae; avis inclusa in cavea; run. *dat.* kera: corpora virūm lateri, regem urbi; werr.: quem in consilii societatem tanquam in equum Trojanum; inclusus angustiis temporis (ſupiſtettu, kytketty). Eritt. *b)* ſulkea, piirittää, kehittää, ympäröittää, peittää, castra minora majoribus; angustias saltibus; quem coronā, suras auro, run.; jöta ſiſäyttää jhnkin, liittää, ſowittaa, kiinnittää jhnkin, emblemata in scyphis; run.: fata diamante (hakata timanttiin), germen (tartuttaa, ympätä). Uſein werr. ja kuw. ſulkea, quid in juris consultorum formulis, opinationem in definitiones (käſittää); versu verba (rakentaa l. ſommitella wärsſyyn); tempora fastis (kirjoittaa), run.; orationem in epistolam t. quid orationi (piſtää, latoa); orationem libro (panna, laatia kirjaan); postremo inclusum (nim. decreto), liitetty liſäkſi. 2) ſulkemalla pidättää, eſtyttää, ſalwata, tukkia, viam; werr.: vocem (tyreyttää, waikentaa); spiritum; run.: vocis iter et vitam sanguine (ummiſtaa). *b)* ajan ſuhteen: päättää, lopettaa, inclusus piscibus annus (kun aurinko wuoden loppuiſſa menee tuohon tähdiſtöön), run.

inclūsio, ōnis, *f.* (ed.), ſiſälleſulkeminen, wangitſeminen.

inclutus (inclyt., inclit.), 3, (in-cluco), kuuluiſa, kaikkuiſa, mainio, kehuttu, kiitetty, yliſtetty, Ulixes, run.; justitia Numae; famā, run.

in-coenātus, 3, ſyömätöin, nälkäinen.

in-cōgito, I, miettiä, tuumailla.

in-cognitus, 3, tuntematoin, tietämätöin, outo, äkkinäinen, res, vocabula; omnia Gallis incognita; i., qualis futurus esset (joſta en tietänyt, kummoinen jne.); oculis (näkymätöin), run.; *subst.* incognita, omiſtamatta jääneet, kaluiſta puh., joitten omiſtajia ei tiedetä; *adv.:* incognito, tietämättä. *b)* tutkimatoin, tarkaſtamatoin, incognita re judicare (aſiaa tutkimatta); incognitā causā condemnare (kuuluſtelematta).

incola, ae, *c.* (ſeur.), aſukas, aſujain, elokas, insulae, mundi; werr.: aquarum incolae (weſi-eläimiſtä puh.); incolae Aquilones (maaſſa rajuawat), run. *b)* porwarikuntaa olematoin elokas (jota waſtaan civis = porwari, waltion jäſen), peregrini atque incolae officium; jöta incolae paene nostri (melkein maanmiehemme, Pythagoraan oppikuntalaiſiſtä puh.).

in-colo, colui, cultum, III, aſujana hallita jtakin paikkaa, olla ſen aſujamena, quem locum, eſim. urbem, unam partem Galliae, Alpes, I. *intrans.* aſua jöſakin, cis t. trans Rhenum; inter mare Alpesque; uno in loco.

in-columis, e, loukkaamatoin, ſattumatoin, wioittamatoin, wikaumatoin, pilaumatoin, wahingotoin, wammatoin, haitatoin, terwe, ehiä, ſäilynyt, woittamatoin, civis, exercitus, animal; navis, res, arx y. m.; eritt. ahdiſtamatoin, porwarilliſen wapauden ja oikeuden warainen.

incolumitas, ātis, *f.* (ed.), wahingottomuus, haitatoin tila, ſäilyminen, waarattomuus, turwallinen rauha, onni, incolumitatem retinere; inc. polliceri (armo, armoitus); pervenire ad inc. (päästä rauhan ſatamaan).

in-comitātus, 3, ſeuratoin, ykſinäinen, ykſinänſä.

in-commendātus, 3, alainen, altis, tellus ventis, run.

incommode, *Adv.* ſopimattomaſti, epäſomaiſeſti, ajattomaſti, pahoin, onnettomaſti.

incommoditas, ātis, *f.* (incommodus), ſopimattomuus, epäſomaiſuus, kiuſalliſuus, waſtaiſuus.

incommodo, I, (ſeur.), haitata, waiwata, olla haitaksi l. waſtukſeksi, olla waikia, ſaattaa waiwaa, raſittaa, cui.

in-commodus, 3, ſopimatoin, ſomatoin, hankala, kiuſallinen, haitallinen, epäſuotuinen, waſtainen, colloquium, severitas morum, res; valetudo (huono); vox (jyrkkä, tuikka, kowa, paha ſana); ihmiſiſtä puh.: riſtiſä, raſittawainen, nurja; *subst.* incommodum, i, *n.* waſtus, waiwa, kiuſa, raſitus, haitta, pulma, wahinko, kommelus, häwiö, tappio, onnettomuus, cui incommodum afferre l. importare; in-

commodum capere, accipere; incommodo affici.

in-commūtābilis, e, muuttumatoin, status reipublicae.

in-compertus, 3, tuntematтomiin l. tietämättömiin jäänyt, tuntematoin, cetera.

incomposite, *Adv.* ſekaſeuroin, ſekariwiſesti, hurinkurin, ſäännöttömästi.

in-compositus, 3, järjeſtämätöin, ſijoittamatoin, riwittämätöin, ſekaſeurainen, ſekariwinen, hurinkurinen, ſäännötöin, agmen, hostes; versus; motus (temputoin), run.

in-comptus, 3, ſuorimatoin, kauniſtamatoin, ſiiſtimätöin, capilli, run. *b)* kuw. ſiewentämätöin, ſomentamatoin, korutoin, taiteetoin, oratio; versus (yksyiittinen, yksinkertainen), run.

in-concessus, 3, luwatoin, kielletty.

in-concinnus, 3, pahaliitteinen, epäſiewä, näſytöin, ſopimatoin, homo; asperitas, run.

incondite, *Adv.* ſekaſortoiſesti, ſekaſäiſesti, ſäännöttömästi.

in-conditus, 3, järjeſtämätöin, riwittämätöin, aſettamatoin, ſekaſeurainen, ſekariwinen, =ſortoinen, =ſäinen, hurinkurinen, ſäätſimätöin, ſäännötöin, ſiewentämätöin, multitudo, turba, exercitus, acies; jus civile, verba, dicendi genus; libertas; carmina, taiteetoin, yksyiittinen; barbaria (ſiwiſtymätöin, raaka).

in-consequens, tis, riitaſeurainen.

inconsīderantia, ae, *f.* (in-considero), ajattelemattomuus, wähämieliſyys, malttamattomuus, epähuomio.

inconsīderāte, *Adv.* ajattelemattomaſti, wähämieliſesti, hölpäſti, malttamattomaſti, agere.

in-consīderātus, 3, ajattelematoin, mieltämätöin, wähämielinen, malttamatoin, in secunda fortuna. *b) pass.* mieltämätöin, pikainen, äkkinäinen, cupiditas, temeritas.

in-consōlābilis, e, paranematoin, vulnus, run.

in-constans, tis, yhtäläiſenä pyſymätöin, epäwakainen, häilywä, horjuwa, huikelewa, muuttuwainen, mihi ea visus esse inconstans; literae.

inconstanter, *Adv.* epäwakaiſesti, horjuwaiſesti, alamieliſesti. 2) ſäännöttömästi, riitaſeuraiſesti, ſoweltumattomaſti, loqui j. m. ſ.

inconstantia, ae, *f.* (inconstans), pyſymättömyys, epäwakaiſuus, huikentelewaiſuus, horjuwaiſuus, muuttuwaiſuus, famam inconstantiae pertimescere; mentis.

inconsulte, *Adv.* ajattelemattomaſti, malttamattomaſti, waromattomaſti.

inconsulto, *Adv.* malttamatta.

in-consultus, 3, kyſymättä jätetty, inconsulto senatu (ſenatia kyſymättä, ſenatilta neuwoa pyytämättä). *b)* neuwotoin, neuwon ſaamatoin, inconsulti abeunt, run. *c)* ajattelematoin, mieltämätöin, malttamatoin, äkkinäinen, homo, ratio, largitio; certamen (pikamielinen).

in-consumptus, 3, wähenemätöin, kulumatoin, pilaumatoin, ehiä, pars turis, run.; juventas (ikuinen), run.

in-contāminātus, 3, ſaaſtatoin, tahrotoin, puhdas.

in-contentus, 3, jännittämätöin, wirittämätöin, fides.

in-continens, tis, maltitoin, hillitöin, ſuunnatoin, ſäädyttöin, kohtuutoin, tytymätöin, homo, manus, run.

incontinenter, *Adv.* maltittomaſti, ſuunnattomaſti, kohtuuttomaſti, facere.

incontinentia, ae, *f.* (incontinens), maltittomuus, hillittömyys, ſuunnattomuus, tytymättömyys, omahyötyiſyys l. oman woiton pyyntö.

in-conveniens, tis, mukaumatoin, ſoweltumatoin, erinkaltainen.

in-coquo, coxi, coctum, III, keittää (jäſäkin, jhnkin, kokoon), kiehuttaa, eſim. radices Baccho (*abl.*, wiinaſſa), cruorem herbis (*dat.*, yrteihin), run. *b)* werr. kaſtaa, painaa, wärjätä, vellera Tyrios incocta rubores (painetut Tyron purpuralla), run.

in-correctus, 3, parantamatoin, opus, run.

incorrupte, *Adv.* puhtaaſti, ſuoraſti, wakawaſti, oikein, judicare.

in-corruptus, 3, turmelematoin, pahentamatoin, wikaumatoin, ehiä, sucus et sanguis (raikas); templum (häwittämätöin); pro incorruptis restituere (ſ. o. entiſeſſä ehiäſſä tilaſſa). *b)* kuw. tärwelemätöin, turmeumatoin, pilau-

matoin, raiskaamatoin, wammatoin, terwe, warma, wääristämätöin, lahjomatoin, wankka, nuhteetoin, puhdas, oikia, testis, virgo; animus, fides, judicium p. m.

in-crēbresco, brui, ja **incrēbesco**, crebui, III, taajeta, wahweta, enetä, karttua, kihtyä, paisua, yltyä, saada walta, päästä waltaan, lewitä, increbrescit ventus, fama, numerus, consuetudo p. m.; proverbio increbuit (on tullut sanalaskuksi).

in-crēdibilis, e, uskomatoin, mahdotoin uskoa, tuskin uskottawa, sanomatoin, äärettömästi, armottomasti, erinomainen, werratoin, dictu, auditu, memoratu; vis ingenii, furor, virtus, lenitas, felicitas p. m.

incrēdibiliter, *Adv.* sanomattomasti, äärettömästi, armottomasti, erinomaisesti, delectari, pertimescere.

in-crēdulus, 3, uskotoin, epäuskoinen.

incrēmentum, i, *n.* (incresco), kaswanto, kaswu, koste, edistys, enennys, karttumus, hyöty, lisä, vitium incrementa; fig.: summo bono afferre i. *b)* werr. siemen, dentes populi incrementa futuri, run., ja sikiö, Jovis, run.

increpito, I, (freq.), lujasti huutaa ja niin kehoittaa, dedit increpitans, run. 2) *trans.* sanoilla kolkata, räikätä, ankarasti, kowin moittia, parjata, sulmia, sättiä, herjata, quem vocibus, verbis t. *abs.*; aestatem seram (häikistellä), run.; jsta esim. pertinaciam cujus, soimata jkta ylpeyntaisuudesta.

in-crepo, crepui, crepitum, barw. āvi, ātum, I, kapista, kamhta, meluta, kalkkua, helskää, kolista, jytistä, simul ut discus increpuit; clipeo (kalistaa kilpeä), malis (lyödä rauskaista leukansa yhteen), run. *b)* werr. kuulua, tulla korwiin, tietoihin, tietywiin, increpuit suspicio tumultūs; quidquid increpuerit (oli waikka pieninkin napsaus l. rapsaus). 2) *trans.* roiskuttaa, solistain pickää, increpuit unda latus, run. *b)* kaikuttaa, räikyttää, helkyttää, jymistää, sonitum (f. o. päristain wierettää l. lähettää, torwesta puh.), lyram, nubes, run. Fritt. moittien laskettella, morkaten lausua, quid in quem; *acc. c. inf.*; ad concionem advocatam civitatem, quod - -, nuhdella. *c)* lujasti huutaa, quem nomine, clara voce; quem lyrä (waroittaa), run. *d)* sanoilla kolkata, hänkäistä, ärjentää, torua, moittia, parjata, sulmia, sättiä, herjata, quem verbis ferocioribus, probris, maledictis j. m. f.; cunctantes; run.: morantes (kehoittaa), equos (hoputtaa), pectus (wärisyttää); jsta soimata jkta jstakin, esim. cujus fugam (jkta paostansa); arrogantiam cujus versibus (laittaa jkn rohkeutta).

in-cresco, crēvi, III, kaswaa jssakin, jhnkin, *dat.* ja *abl.* kera, cuti, membris, run.; run.: ferrea seges increvit jaculis acutis (f. o. terämäin keihästen rautainen touko lähti ruumiistani kaswamaan). *b)* ylim. kaswaa, kostua, karttua, paisua, kihtyä, äityä, yltyä, lisäyntyä, enetä, esim. kuumuudesta, wedestä j. m. f. puh., kuw. tappelosta, rohkeudesta p. m.

in-crētus, 3, (cerno), seulomatoin. *b)* sekoitettu, hämmennetty.

in-cruentātus, 3, weretöin, wäristämätöin.

in-cruentus, 3, weretöin, ilman werenwuodatuksetta, victoria, proelium; incruento milite (sotamiehen wertänsä wuodattamatta, sotamiehiä menettämättä); exercitu incruento (sotawäkeä hukkaamatta).

in-crusto, I, (crusta), kuorruttaa, kermoittaa, vas sincerum (siwuta l. silata tuhruttaa), run.

in-cubo, cubui, cubitum (barw. āvi, ātum), I, maata jssakin, jllakin, päällä, wenyä, wirua, lojua jssakin, jllakin, päällä, *dat.* kera, caetris suppositis, cortici; run.: ponto (olla laskeununa, yöstä puh.); eritt. lewätä yhässä paikassa, jumalilta tietoja saadaksensa, in fano; pellibus, run. Werr. *b)* hautoa munia, ova; nidis, run.; kuw. ahkeraasti, laittaasti, huolikkaasti wartioita l. kaita (eritt. tawaroita ahneudesta), pecuniae, publicis thesauris. *c)* oleskella l. asuskella jssakin, Erymantho, run.

in-cūdo, cūdi, cūsum, III, takoa, sepittää, lapis incusus (walmiiksi hakattu myllynkiwi), run.

inculco, I, (in-calco), polkea sisälle,

kiinni, tallata, sotkea, likistää sisälle, jhnkin, kiinni; kuw. *a)* sulloa l. tupata sisälle, lomaan, pistää, sekoittaa, kylwää sisälle, jhnkin, lomaan, wäliin, joukkoon, esim. puheesen, verba graeca; leviora. *b)* painaa mieleen, istuttaa l. pysyttää mieleen, päähän. *c)* tunkea, tyrkyttää, sulloa, imagines oculis; se auribus cujus (kaikilla mokomin tahtoa tulla kuunnellukſi).

in-culpātus, 3, moittimatoin, laittamatoin, nuhteetoin.

inculte, *Adv.* pahanruokkoisesti, pahansiiwoisesti, koruttomasti, siistittömästi, näsyttömästi, epäsiewästi, taiteettomasti, vivere; agitare (willintapaisesti); dicere.

in-cultus, 3, wiljelemätöin, muokkaamatoin, kylmä, raaka, autio, ager, regio, solum; via (raiwaamatoin); salictum (hoittamatta kaswawa), run.; *subst.* inculta, orum, *n.* autiomaat. *b)* werr. ja kuw. korjaamatoin, pahanruokkoinen, pahansiiwoinen, siwistymätöin, harjottamatoin, siewentämätöin, näsytöin, siistitöin, törkiä, comae, run.; homo ut vitā sic oratione durus, incultus, horridus; Laestrygones (säädyttömät, raa'at, willit), run.; ingenium, versus, run.; mores.

in-cultus, us, *m.* epäkorju, epäruokko, pahansiiwoisuus, rappiolle päästö. *b)* kuw. wiljelyksen l. siwistyksen puute, ingenium incultu torpescere sinunt.

in-cumbo, cubui, cubitum, III, laskeuta päälle, puoleen, jhnkin, painua, nojata, luottaa, kumartua, waarua, kallistua päälle, puoleen, jhnkin, olivae (seisoa öljypuisen sauwan nojalla), toro, palmae, run.; corporibus (waipua), remis (s. o. woimansa tiestä, tarmonsa takaa soutaa, soutaa ponnistaa), run.; in quem, in scuta (nojata); ad quem, run.; werr.: arae (yletä aiwan alttarin juurelta l. äärelta, puusta puh.), ad amnem (olla kallellansa l. kääntyä päin, kalliosta puh.), run.; in gladium (iskeytä miekkaansa). Eritt. *b)* syöksähtää l. täyttää päälle, jhnkin, ejecto (equiti), syöstyä l. suistua päälle, run.; pelago, run.; usein: wihollisena hyökätä päälle, puoleen, töywätä, hyömätä, ryntätä, karata, samota, tunkea päälle, puoleen, jhnkin, in hostem, in Macedoniam; run.: incubuit terris cohors febrium, langeta l. työntyä päälle. 2) kuw. lyöttäytä jhnkin, heittäytä, ruweta jhnkin, paneuta jklle työlle, laskea woimansa, halunsa, huolensa jhnkin, pingoittaa woimansa jhnkin, puuhata, harrastaa, ahkeroita, uurastaa, uutteroita, koettaa, pyrkiä, pyytää, pyöriä jtakin, in studium, in bellum, ad laudem, ad ulciscendas injurias, ad id unum; ut *conjunct.* kera; *inf.:* sarcire ruinas, run.; t. kallistua puoleen, jhnkin, taipua l. kääntyä puoleen, jhnkin, eodem; ad voluntatem perferendae legis; in cupiditatem; voluntatum inclinatio incubuit ad virum bonum; unum in locum (waarasta puh.); judici jam inclinato (rynnistää päälle, puheesta puh.). *b)* riennyttää, jouduttaa, fato (sallimusta), run.

in-cūnābula, orum, *n.* kapalot, lapsen lappeet. *b)* werr. kehto, syntymä-, synty-, peripaikka, -sija, kotoperä, alkupesä, aikuisin asuin- l. olosija, ab incunabulis (lapsuudesta asti, pienestä pikkuisesta); ad incunabula nostra pergam; kuw. alku, alkupää, -perä, perisynty, -juuri, doctrinae, oratoris.

in-cūrātus, 3, parantamatoin, parantamatta jäänyt.

incūria, ae, *f.* (in-cura), huolettomuus, murheettomuus, huolimattomuus, ruokottomuus, paha ruokko, epäkorju, cujus rei (asiassa); aedes vetustate atque incuriā detecta; jsta kewiämielisyys.

incūriōse, *Adv.* huolimattomasti.

in-cūriōsus, 3, huoletoin, murheetoin, surutoin, huolimatoin, halutoin, toimetoin, lewäperäinen.

in-curro, curri (cucurri), cursum, III, juosta sisälle, puoleen, wastaan, jhnkin, tohottaa l. töywätä puoleen, wastaan, in columnas; armentis *(dat.)*, run.; eritt. karata wihollisen päälle, paasata, hyökätä, ryntätä, täyttää, syöksähtää päälle, puoleen, wastaan, kimppuun, in hostes, Mauris, levi armaturae; *abs.:* suos jam incurrentes tubā revocavit; wälisti: karata maahan, sa-

mota maahan, in agrum, in Macedoniam. *b)* kuw. ruweta jkn kimppuun, kannella jkn päälle, in tribunos militares. 2) osauta jkn pariin, jkta waſtaan, yhtyä jkhn, in quem; jästa in oculos, kohdata ſilmiä, ihmiſiästä puh. *b)* werr. paikoiſta puh.: piſtää ſiſälle, jhnkin, ylettyä jhnkin, in agrum Campanum; ajaſta puh.: tapahtua, päätyä, in diem; *abs.*: tempora incurrunt (ilmauntua). *c)* kuw. puhecsſa j. m. ſ. yhtyä jkhn, joukahtua l. ſaapua jhnkin, in quem, in quid. Eritt. töllähtää waſtaan, loukata, nusquam; in quem bene meritum, in alterius domum atque famam, ſolwaiſta jkta jne. Siitä: langeta jhnkin, jnkin alaiſekſi, joutua, ſattua, ſuiſtua jhnkin, in morbum, in odia, in fraudem j. m. ſ.; incurrit nostra laurus in oculos, in oculas malevolorum (joutuu ſilmäin jne. alaiſekſi); in quem, puuttua jkhn, tawata l. ſaawuttaa jku, incurrit in quem casus.

incursio, ōnis, *f.* (cd.), puoleen l. waſtaan karkaus, puoleen tunkemus, atomorum. Eritt. *b)* wihollisen päälletöywäys, päälleryntäys, maahan karkaus, maahan byökkäys l. ſamous, partioretki, armatorum; hostium; incursionem facere in fines.

incurso, I, (incurro), juoſta ſiſälle, waſtaan, jhnkin, tohottaa, yhtyä, joutua, ſattua waſtaan, jhnkin, ramis, rupibus, run. Eritt. *b)* wihollisena karata päälle, kimppuun, byökätä, rynnätä, töywätä, täyttää, tunkea päälle, puoleen, waſtaan, kimppuun, jhnkin, in hostem, in latera; agros (karata l. ſamota alueeſen); agmen incursatum ab equitibus (hatyytetty, ahdiſtettu); kuw. kohdata, puuttua, incursabit in te dolor meus (kääntyy ſinua waſtaan); in omnes amicos atque inimicos (ruweta kimppuun).

incursus, us, *m.* (incurro), puoleen l. waſtaan tohotus, puoleen tunkemus; eritt. puoleen l. waſtaan töywäys, päälleryntäys, päällehyökkäys, päällekarkaus, equitum, navium y. m.; kuw.: incursus animus habet (johtumus, joukahdus), run.

incurvisco, ere, (incurvus), wääriſtyä, koukiſtua, lyykiſtyä, kymärtyä.

incurvo, I, (ſeur.), käyriſtää, koukiſtaa, mutkiſtaa, notkiſtaa, wääriſtää, painaa, bacillum; arcum, run.

in-curvus, 3, (ſiſälle päin) käyrä, kymärä, kowera, koukeroinen, wäärä.

incus, cūdis, *f.* (incudo), alaiſin; ſanalask.: eandem incudem tundere (ſ. o. yhtä mittaa tehdä ſamaa työtä); kuw.: versus incudi reddere (perin uudeſtanſa ſepitellä), run.

incūsātio, ōnis, *f.* (ſeur.), ſyytös, moite.

incūso, I, (in-causa), ſyyttää jkta jästakin, walittaa (jkn päälle jästakin), nuhdella, moittia, ſoimata, ſättiä, parjata, herjata (jkta jästakin), quem t. quid; quod; *acc. c. inf.*

in-custōdītus, 3, wartioimatoin, kaitſematoin.

incutio, cussi, cussum, III, (in-quatio), lyödä ſiſälle, päälle, waſtaan, jhnkin, kamauttaa, iskeä, ſyſätä, työstä, tölmäistä, tökäistä waſtaan, jhnkin, scipionem in caput; eritt. nakata, paiskata, saxa. *b)* kuw. lykätä jkn mieleen, luoda jkn ſydämmeen, noſtaa, ſynnyttää, ſaattaa, timorem cui; metum, admirationem, religionem cui l. animo cujus; foedum nuncium cui (ſanomalla järkyttää jkta); vim ventis (työntää l. panna woimaa tuuliin), run.

indāgātio, ōnis, *f.* (indago), ilmiin etſintä, tiedusteleminen, tutkiſtelemінen, veri.

indāgātrix, īcis, *f.* (indagator, indago), tiedusteliatar, tutkijatar, virtutis (philosophia).

indāgo, I, wainuta, canis natus ad indagandum. *b)* kuw. ſaada wainu, päästä jälille, hakea ilmi, tiedustella, tutkiſtella, indicia, vias.

indāgo, inis, *f.* kierros, jahtipiiritys, pauloitus, metſäwerkko.

inde, *Adv.* (is), ſieltä, ſiitä, ſiitä paikasta, i. literas dedi; i. se consul devoveret, ſillä puolella, ſiltä puolen; uſein werr. ſiitä, niistä, eſim. i. omnia scelera gignuntur (ſ. o. julkeudeſta), rege i. sumpto (ſ. o. Sabiniſlaiſista). 2) ajaſta puh.: ſiitä, ſen jälkeen, tämän peräſtä, ſitten, i. quum

omnes degustavissent. *b)* ſiitä ajaſta, ſiitä myöden, ſiitä ſaaden, i. usque (ſiitä aſti), i. ab initio l. principio (aluſta aſti).

in-dēbitus, 3, ſopimatoin, tulematoin, i. fatis (ſallimuſſen kieltämä), run.

in-dēclīnātus, 3, muuttumatoin, wankka, luja, homo, amicitia, run.

indecōre, *Adv.* ſopimattomaſti, ſiiſtittömäſti, epäſomaſti, facere.

indecoris, e, (indecorus), ſopimatoin, kunniatoin, indecores genus (alhaiſſukuiſet), i. esse cui (olla jkllk häpiäkſi), run.

in-decoro, I, häwäiſtä, rumentaa.

in-decōrus, 3, ſopimatoin, ſiiſtitöin, epäſoma, ſiiwotoin, rietas, ruma, nihil malum, nisi quod turpe, inhonestum, indecorum *etc.*; motus.

in-dēfensus, 3, puolluſtamatoin, turwaamatoin, ſuojaamatoin.

in-dēfessus, 3, wäſymätöin, uupumatoin.

in-dēflētus, 3, itkun ſaamatoin.

in-dējectus, 3, kukiſtamatoin, ſortamatoin.

indēlēbilis, 3, (in-deleo), katoamatoin, pyſywäinen, ikuinen.

in-dēlībātus, 3, pitelemätöin, loukkaamatoin, pahentamatoin.

indemnātus, 3, (in-damno), tuomitſematoin, civis.

indemnis, e, (in-damnum), wahingotoin.

in-dēplōrātus, 3, itkun ſaamatoin.

in-dēprensus, 3, hawaitſematoin, äkkäämätöin.

in-dēsertus, 3, jättämätöin.

in-dēstrictus, 3, loukkaamatoin, wammatoin.

in-dētonsus, 3, leikkaamatoin, keritſemätöin.

in-dēvītātus, 3, wäiſtämätöin, karttamatoin, telum (ſ. o. tarkoin käywä), run.

index, icis, *c.* (indico, I,), ilmoittaja, julkaiſia, ilmi-antaja, haec omnia indices detulerunt; pacis bellique (Janus jumalaſta puh.); eritt. pahaſja merkitykſeſſä: ilmi-antaja, ſalakuuntelia, armatus, falsus. 2) elottomiſta puh.: ilmaiſia, oſottaja, näyttäjä, ilmoitus, tuntomerkki, tunnus, continere vocem, indicem stultitiae; digitus i., etuſormi, run. *b)* nimi, päällekirjoitus, ulkokirjoitus, piirtokirjaus, kirjan, kuwan j. m. ſ. *c)* koetinkiwi.

India, ae, *f.* eräs Aaſian maakunta, Indus-wirraſta Kiinaan aſti ulottuwa; jſta *a)* **Indi**, orum, *m.* Indialaiſet, run. Aithiopialaiſiſta ja Arabialaiſiſta puh.; *sing.* Indus, i, *m.* Indialainen, eritt. norſun-ajaja. *b)* **Indus** ja **Indicus**, 3, indialainen, dens (ſ. o. norſunluu), run.

in-dīcens, tis, joka ei ſano, me indicente (minun ſanomatta).

indicium, ii, *n.* (index), ilmoitus, julkaiſtus, ilmi-anto, ilmituonti, i. rei cujus afferre ad quem; convictus indicio cujus; i. profiteri, tehdä ilmoitus (laiſſa, rankaiſtukſeſta päätäkſenſä); werr. ilmoitukſen lupa, i. postulare, ja myös: ilmoituspalkkio. *b)* ylim. oſotus, tuntomerkki, tunnuſtähti, merkki, tunnus, todiſtus, benevolentiae, veneni, sceleris; indicio esse, olla todiſtukſena, todiſtukſeksi, todiſtaa, cui rei; quam vere foret judicatum, oratio indicio fuit.

in-dico, I, ilmoittaa, antaa ilmi, tuoda ilmiin, ilmaiſta, julkaiſta, näyttää, oſottaa, quem; quid cui l. de qua re cui; quid qua re; quid; de qua re ja de quo, antaa tietoja; vultus indicat mores; quae res indicabat, populares esse. Eritt. *b)* määrätä hinta, hinnoittaa, arwata, fundum cui.

in-dīco, dixi, dictum, III, juliſtaa, kuuluttaa, ilmoittaa, käskeä, määrätä, aſettaa, ſäättää, panna päälle, concilium totius Galliae in diem certam; supplicationem, justitium, diem concilii; diem comitiis; bellum cui, juliſtaa; exercitum ad portam, in quem locum, käskettää; tributum, panna makſettawakſi, waatia.

in-dictus, 3, ſanomatta jätetty, ei ſanottu, lauſumatoin, ut indicta sint; carminibus (lauluin yliſtämätöin), run.; indictā causā, puolluſtamatta, kuuluſtelematta, aſiaa tutkimatta, ilman tutkinnotta ja tuomiotta.

Indicus, ſ. India.

indidem, *Adv.* (inde-idem), ſamaſta paikaſta, i. Thebis, ſamoin Thebaſta, hän myöſkin Thebaſta, hänkin The-

rr. samasta kohdasta, sa-
sta, samasta.
lo.
tis, jolla ei ole wäliä, yhtä-
yhtätekewäinen, keskiwäli-

, c. (indu-gigno), maassa
kotisyntyinen, kotoinen, koti-
mamainen; *subst.* kotisyn-
maalainen.
e, *f.* (seur.), tarwe, tarwitse-
2) tytymättömyys, kylläy-
.
i, II, (indu-egeo), wajata
a jtakin wailla, olla jnkin
, l. indigeo *etc.*, minulta
esim. indiget pecuniā (hä-
ttuu rahaa); bona existi-
2) tarwita, kaiwata jtakin,
tarpeessa, indigeo tui con-
itsen l. minun on tarwe
; alterius; artis, waatia tai-
indigens, tarwitsewa, ali-
pum, *subst.* tarwitsewainen,
ainen. *b)* kaiwata, halata,
ri (kultaa) y. m.
, *m.* (indu-gigno), kotisyn-
oinen, kotimainen, Jupiter,
uoleman jälkeen jumaloittu
en esi-isä l. sankari, Aeneas,

(indigeo), tarwitsewainen.
3, järjestämätöin, sekasor-
anainen.
us, 3, (indignor), äkäynty-
istynyt, nureissaan l. suu-
olewa.
is, wihoittelewa, suuttunut,
t.
nis, *f.* (indignor), suuttu-
kästys, mielipaha, nyrkkä-
rkumieli, nure, harmi, in-
m movere; werr. suututta-
hetaiteessa.
v. epä-arwoisesti, ansaitse-
nniattomasti, häpiällisesti,
2) mielipahalla, nyrkkämie-
l. pati, panna pahaksi, pa-
däntyä, olla nureissaan.
itis, *f.* (indignus), mahdot-
lwottomuus, kehnous, huo-
asatoris; asioista puh.: epä-
, häpiällisyys, rei; cala-
mitatis (kauheus). Eritt. *b)* epä-
arwoinen, sopimatoin menetys l. käy-
tös, häwäistys, sopimattomuus, ilkeys,
rei adjecta indignitas est; omnes in-
dignitates perferre; jsta sopimatto-
man menetyksen saattama mielipaha,
suuttumus, närkästys, tacita.
in-dignor, I, pitää jtakin epä-arwoisena
l. sopimattomana, olla suuttunut, när-
kästynyt, harmistunut, olla pahoil-
lansa, suutuksissaan, nureissaan, wi-
hoissaan jstakin, sydäntyä, pahaksua,
panna pahaksi jtakin, l. indignor *etc.*,
minun käypi ähmiksi, minun syöpi l.
nostelee sydäntäni, pistää wihakseni,
minua nyrkästyttää, äkäyttää, quid,
esim. vicem suam; quod, *acc. c. inf.*,
yks. *inf.*; run.: pontem (olla sallimatta, kärsimättä, wäkewästä wirrasta
puh.); jsta indignandus, suuttumusta
ansaitsewa, vestis non i. lecto sali-
gno (pajulawan weroinen), run.
in-dignus, 3, mahdotoin, kelwotoin, an-
saitsematoin, *abl.* ja run. *gen.* kera,
esim. honore, avorum; indigni, qui
impetrarent (saamaan); indigni, ut
redimeremur; *inf.* kera: rumpere, run.;
abs.: quamvis indignus. *b)* werr. epä-
arwoinen, epäweroinen, wasta-arwoi-
nen, arwoa alentawa, ansaitsematoin,
sopimatoin, häpiällinen, kowa, kauhia
j. m. s., quod ipsis esset indignum
(mikä olisi heidän arwoansa alenta-
nut); vox superioribus victoriis in-
digna; indignum in modum; mors,
run.; lacerti (syyttömät, wiattomat),
run.; indigna relatu, fabula non in-
digna referri, run.; hiems (kolkka,
äkiä), run.; indigna pati, perpeti,
kunniattomia, häpiällisiä; digna in-
digna pati, oikeutta ja wääryyttä,
hywiä ja pahoja, run.; eritt.: indi-
gnum est, sopimatoin on, häpiälli-
nen on, *inf.* kera; non indignum vi-
detur - - memorare (epäsoma); jsta
subst. indignum kiihtosanana, woi
häpiää, run.
indigus, 3, (indigeo), tarwitsewa, *gen.*
kera (jtakin).
in-dīligens, tis, huolimatoin, lu'un pitä-
mätöin, lewäperäinen, non i., huo-
likas.
indīligenter, *Adv.* huolettomasti.

indiligentia, ae, *f.* (indiligens), huolimattomuus, lu'uttomuus, lewäperäiſyys.
indipiscor, eptus, III, (indu-apiscor), ſaawuttaa, ſaada kiinni, tawottaa, navem.
in-discrētus, 3, eroittamatoin; werr.: proles (waikia eroittaa), run.
indiserte, *Adv.* huonopuheiſesti.
in-disertus, 3, huonopuheinen, ſomaſanatoin, wähälauſeinen, homo, prudentia.
in-dissolūbilis, e, kehittämätöin, purkamatoin, häwiämätöin.
in-dīviduus, 3, oſimatoin, jakamatoin, corpora (atomit); jsta individuum, i, *n.* atomi, oſapuute.
in-do, didi, ditum, III, panna ſiſälle, päälle, jhnkin, pistää, laskea, liittää ſiſälle, päälle, jhnkin, digitos amentis, run. 2) kuw. tuottaa ſiſälle, novos ritus. *b)* lykätä ſydämmeen, aikaanſaattaa, panna, antaa, pavorem cui; puero Egerio inditum nomen (pojan pantiin Egeriuš nimekſi).
in-docilis, e, oppimatoin, kowaoppinen, kankia-, jäykkäoppinen, kowapäinen, tylſä-, huonopäinen, homo; run. *inf.* kera; jsta epäoppinen, wähäoppinen, opin ſaamatoin, taitamatoin, tietämätöin, ſiwistymätöin, ſiewentämätöin, raaka, genus, numerus, run. 2) opettamatoin, mahdotoin opettaa, disciplina.
indocte, *Adv.* epäoppiſesti, wähätietoiſesti, taidottomasti.
in-doctus, 3, epäoppinen, wähäoppinen, oppimatoin, opin ſaamatoin l. käymätöin, wähätietoinen, ſiwistymätöin, taitamatoin, taidotoin, harjaumatoin, outo, kiukkamainen, oſaamatoin, homo; run. *gen.* ja *inf.* kera (jhnkin).
indolentia, ae, *f.* (in-doleo), kiwuttomuus, tuskattomuus.
indoles, is, *f.* (indu-oleo), luonnollinen laatu, ſyntyperäinen laji l. laita, luonto, frugum pecudumque. Gritt. *b)* ihmiſen ſyntyperäinen omaiſuus l. luotu ominaiſuus, luoma, luonto, luonnonlahja, awu, kyky, taipumus, bona indole praeditus (ſ. o. hywänawuinen, -luotteinen, -wiitteinen, -luontoinen, -laatuinen j. m. ſ.); virtutis l. ad virtutem; animi ingenii-que, virtutum atque vitiorum.
indolesco, dolui, III, (in-doleo), kiwuta, waluilla, kirwellä. *b)* kuw. tuntea mielihaikiata, ſurra, l. indolesco *etc.*, mieleni hellettyy, ſydäntäni kiwistää, karwastelee, muikaiſee, wihawoitſee, minua huolettaa, *acc. c. inf.*; quod, quia, *abl.*, *acc.*, run.
in-domitus, 3, keſyttämätöin, maſentamatoin, ſuistamatoin, lannistamatoin, woittamatoin, hillimätöin, huima, hurja, wallatoin, riibatoin, raju, tuima, equus; kuw.: pastores, raaka, asutoin, willi; dextra, mors, run.; cupiditas, libido, ingenium; ira, ignis (lemmen tuli), run.
in-dormio, IV, nukkua päällä, jllakin, jäſakin, maata l. lewätä päällä, jllakin, jäſakin, ostro, saccis, cubilibus, run. *b)* kuw. torkkua jäſakin, huolimattomasti, lewäperäiſesti toimittaa jtakin, olla huoletoin jäſakin, *dat.* kera, eſim. causae; in homine colendo.
in-dōtātus, 3, lahjatoin, lahjäis-annitoin, hankkimatoin, soror, run.; werr.: corpora (tawalliſia kuolin-antimia ſaamattomat), run. *b)* kuw. hankkimatoin, kauniſtamatoin, köyhänpuolinen, ars.
indu, *f.* endo.
in-dubito, I, epäillä, *dat.* kera (jstakin), run.
indūciae, *f.* indutiae.
in-dūco, duxi, ductum, III, wiedä ſiſälle, jhnkin, kuljettaa, ſaattaa, käytäyttää, matkauttaa, johdattaa jhnkin, quem in regiam, exercitum in agrum, cohortem in medios hostes j. m. ſ.; quem in insidias (houkutella); run. *dat.* kera, eſim. fluvium satis (juoksuttaa); *abs.*: turmas, johdata, päämiehitä, run. Gritt. laskettaa eſiin, julkiſalle, käytäyttää, astuttaa, toimittaa eſiin, julkiſalle, kiistämölle, näkymölle, par gladiatorum, juvenes armatos; thiasos Bacchi (laittaa), run. *b)* kuw. ſaattaa l. johdattaa jhnkin, discordiam in civitatem, tuottaa; morem in rempublicam, verbum in linguam (panna alkuun, liikkeelle, istuttaa); quem in errorem (ſ. o. erhetyttää, hairauttaa); amici animum in

ogitationemque meliorem (ſy-
ypstäwäsſä paremmat toiwot
tukſet); animum l. in animum
ättää, yhtyä jhn päätökſeen l.
ſeen, aſettaa mieleenſä, panna
nſä, juljeta, hennoa, mieliä, ai-
käetä, *inf.* kera t. ut *conjunct.*
Siitä ylim. ſaattaa, ſaada, wai-
, taiwuttaa, myödyttää, ſuos-
, miellyttää, wietellä, houkutella,
ad misericordiam; quem ad bel-
quem, ut - -; *abs.*, wiekoitella,
, peijata, quem; uſein inductus,
, yllytetty, wiehätetty, pakoitettu,
hu jne., spe salutis, cupiditate
praemio, necessitate. Critt. laſ-
l. aſettaa eſiin (jku haaſtelewana),
eſiin, ilmoittaa, mainita, per-
, Gygen; Tiresiam deploran-
kertoa Tireſiaan walittaneen);
nem, aloittaa; rationem cujus,
studinem y. m. 2) wetää jnkin
jtakin, päälliſtää, peittää, wer-
jtakin jllakin, coria super late-
cuta pellibus *(abl.)*; run.: te-
s orbi (lewittää pimeyttä), hu-
n formam membris (pukea jäſe-
miſen muotoon), summis indu-
est aequor arenis (ſ. o. ainoaſti
nitten peitti weſi hiedan), victima
nca inducta cornibus aurum
kullatuilla ſarwilla; waatteiſta
pukea, werhota, caestus mani-
ruettaa taiſtelohihnat käteenſä),
tunica inducitur artus (ſ. o. piſ-
mikan yllenſä), run. *b)* werr.
wetämällä taſoittaa, solum; eritt.
i poiſ (wahataululla kirjoitettua),
a; jöta ylim. kuolettaa, kukiſ-
urkaa, kumota, senatus consul-
locationem. *c)* kuw. panna tu-
ja menekkikirjaan, pecuniam in
em; cui agros pecuniä ingenti
ttaa pellot jkn welkomuslaskuun
attoman kalliiksi).

, ōnis, *f.* (ed.), ſiſälle l. jhnkin
nen l. kuljettaminen, ſiſälle, puo-
jhnkin johdattaminen l. juokſut-
en, aquarum; eritt. eſiin laſket-
en, eſiin käytäyttäminen l. aſet-
en, eſim. kiistämölle, näkymölle,
um armatorum; ficta persona-
b) kuw.: i. animi, taipumus,
päätös, aikomus; eritt. ajatus-opiſſa:
toſituslaatu, jolla erityiſistä johdetaan yleiſiä käſittäwä päätös, ja puhetaiteeſſa: i. erroris, erhetyttäminen.

inductus, us, *m.* (induco), kehoitus, yllytys, neuwo, inductu cujus ja alieno.

indulgens, tis, hempiä, hieno, pehmiä, laimia, myötäinen, noutelias, ſukoilewa, ſäälliwä, armias, lempiä, hywä, hellä, peccatis *(dat.)*; in quem; irarum (wihaa ſuoſittelewa); pater.

indulgenter, *Adv.* hempiäſti, hienoſti, myötäiſeſti, lempiäſti, helläſti.

indulgentia, ae, *f.* (indulgens), hempeys, hienous, pehmeys, laimeus, myötäiſyys, lempeys, ſäälliwä rakkaus, helleys, hywyys; run.: coeli (lientiä taiwas).

indulgeo, dulsi, dultum, II, olla hempiä, olla hieno, pehmiä, myötäinen, noutelias, hemmoitella, hellitellä, maikailla, imarrella, ſukoilla, armoitella, araſtaa, ſääliä, hywitellä, ſuoſitella, noudattaa mieltä, myöntyä, civitati; irae, licentiae militum, ardori; sibi (hillitſemättä noudattaa halujanſa l. mielentekojanſa, omin walloin menetellä); run.: ordinibus (awaroita riwien tila); *abs.*: hactenus indulsisse vacat (ſallia), run. Critt. *b)* heittäytä jhnkin, työttäytä, paneuta jhnkin, jättäytä jnkin haltuun, olla taipuwa, menewä, närwä jhnkin, liian ahkerasti toimittaa jtakin, amicitiis, dolori; odio (pitää jkn wihaa wireisſä); valetudini, hoittaa; hospitio (harjottaa kesti-ystäwyyttä), labori insano (yrittää ankaraa työtä), vino y. m., run. 2) ſallia, ſuwaita, myönnyttää.

induo, dui, dūtum, III, pukea päälle, ylle, jhnkin, puettaa, panna, pistää, wetää jtakin jkn päälle l. ylle, jtakin jhnkin, waruſtaa jtakin jkn warrelle, waatettaa l. werhota jku jllakin, tunicam cui, arma cui, torquem sibi; soleas pedibus (pistää kengät jalkaan); anulum (pistää ſormeen); galeam (panna päähän); run.: induere scalas (kantaa tikapuita, pää pistettyä kahden pienan wälistä); jöta *Pass.* indui, pukeuta, puettaa itſenſä jhnkin, jllakin, ſuoriita jhnkin, werhouta jllakin, loricam, pallam, galeam (ſoti-

ſopaan jne.), aures aselli (ſaada aaſin korvat), run.; soccis indutus (kengät jalaſſa); indutus vestem (waate yllä); werr. *a)* werhota jllakin, hankkia, ſuorittaa, waruſtaa (jllakin), rakentaa jhnkin, dii induti specie humana; cui speciem latronis (tehdä jku roſwoksi); run.: homines in vultus ferarum (muuttaa), se in florem, werhouta kukalla, ja se possis, peittyä hedelmällä (puuſta puh.), sua ilia fractae (*sc.* orno), puettaa ſiſällyksenſä puuhun, ſ. o. rewäistä ruumiinſa halki puuhun, lacertos toris (piſtää kätensä säkeiſin, käſin tarttua säkeiſin); kuw. ottaa, ottaa päällensä, omakſeen, omiſtaa, imaginem mortis, rakentua kuwaan; personam judicis, ruweta tuomarin wirkaan l. aſemeen; simulationem cujus (painua teeſkentelemiſeen); sibi cognomen. *b)* i. se in quid l. cui rei, takertua jhnkin, joutua, langeta, työſtyä jhnkin, eſim. se in nubem (tuuliſta puh.); se vallis, stimulis, hastis; se mucrone (iſkeytä miekkaanſa), run.; kuw.: se (in laqueos, in captiones), kiertyä, kietouta, ſykertyä; indui confessione sua (käpertyä tunnuſtuksenſa pauloihin).

in-düresco, dürui, III, koweta, karjeta, lujeta, piintyä.

in-düro, I, kowentaa, piidyttää, jäykiſtyttää; kuw. karaiſta, teräſtää, keſtyttää, timorem hostium (ſ. o. teräſtää wihollisen mieli pelkoa waſtaan).

Indus, 3, f. India.

Indus, i, *m.* Indian wirtoja. 2) eräs Phrygian ja Karian joki.

industria, ae, *f.* toimeliaiſuus, työteliäiſyys, työntoimi, ankaruus, winheys, uutteruus, ahkeruus, ingenium industriä alitur; in agendo; industriam in qua re ponere; magnä industriä bellum apparavit; de l. ex industria, hankkioſta, tahalla, mieliltämielin, hywällä ehdolla, waſetin.

industrie, *Adv.* uhmaſti, rotewaſti, wäſymättömäſti, ahkeraſti, uuraaſti.

industrius, 3, (industria), uhma, toimelias, työteliäs, ankara, rotewa, winhiä, ahuiſa, uuttera, uuras, vir acer et industrius in rebus gerendis.

indūtiae, arum, *f.* ſotilakko, wäliſowinto, wälirauha, i. biennii; indutias facere, cum quo paciſci, agitare, conservare, tollere p. m.; per indutias (ſotilakon keſtäeſſä).

inēbrio, 1, (in-ebrius), juowuttaa, päihdyttää.

inedia, ae, *f.* (in-edo), työmättömyys, ruattomuus, nälkä.

in-ēditus, 3, tuntematoin.

in-ēlegans, tis, epäkoria, epäſiewä, epäſoma, ſiiſtitöin, näſytöin, älytöin, orationis non i. copia.

inēlegānter, *Adv.* epäkoriaſti, epäſomaſti, epätaiteiſeſti, älyttömäſti.

inēluctābilis, e, (in-eluctor), pääſemätöin, jöta kuw. wälttämätöin, kuwuttamatoin.

in-ēmorior, mori, kuolla l. menettyä jhnkin.

in-ēmptus, 3, oſtamatoin, i. corpus reddere (ilman lunnahitta), run.

inēnarrābilis, e, kertomatoin, ſanomatoin, labor.

inēnarrābiliter, *Adv.* ſelittämättömäſti.

inēnōdābilis, e, (in-enodo), kehittämätöin, kerittämätöin, ſelittämätöin, kuw.: res.

in-eo, ii (harw. īvi), itum, īre, käydä ſiſälle, jhnkin, mennä l. astua ſiſälle, jhnkin, ſiſäytyä jhnkin, käydä l. kulkea jöſakin, taw. *trans.* acc. kera, in urbem; domum, urbem, agrum, convivia; viam, iter (lähteä matkalle); eritt. yhteyntyä, polkea, astua, tiineyttää, vaccam. *b)* werr. rakentua jhnkin, ſaada, työntyä, painua, ruweta, ryhtyä jhnkin, alkaa jtakin, magistratum, consulatum; munus (ottaa päällensä, toimittaakſensa), run.; proelium, certamen, bellum; certamina, pugnas j. m. ſ., run.; run.: somnum (waipua uneen, mennä unen wienoon); jöta ylim. alkaa, taw. *intrans.*, initä aestate, hieme, keſän, talwen alusta, alkuſuwesta, talwen ſuuſſa; iniens aetas, adolescentia, nuoruuden alku (wiiden-, kuudentoista wuoden waiheilla), eritt. ineunte adolescentiä, ab ineunte aetate; decus hoc aevi inibit (on koittawa), run. 2) kuw. *trans.* käydä l. kulkea jhnkin, ſ. o. ajatella, yrittää, laatia, eſim. numerum (laskea luku, lukea, määrätä luku, ſanoa luku); rationem cujus rei,

de qua re, ut, quemadmodum j. m. ſ., laskea, mieltää, tutkia, miettiä, tuumia, pitää tointa, ſattua l. tarttua jhn keinoon; suffragia (ſ. o. äännellä); viam (kekſiä keino); societatem, foedus (tehdä, iskeä); consilium (de qua re, cujus rei, quemadmodum, harw. *inf.*), tehdä päätös, yhtyä jhn tuumaan l. neuwoon, tuumailla, neuwoitella; gratiam a quo l. apud quem (ſaawuttaa jkn ſuoſio, anſaita jkn kiitos).

inepte, *Adv.* ſopimattomasti, epäſiewästi, kunnottomasti, älyttömästi, dicere.

ineptia, ae, *f.* (ſeur.), epäſiewyys, kuw. *plur.* ſopimattomat l. älyttömät aſiat, puheet, luulot j. m. ſ., hullutukſet.

ineptus, 3, (in-aptus), ſopimatoin, ſomatoin, epäſiewä, kunnotoin, luonnotoin, näſytöin, nenätöin, älytöin, höpelömäinen, homo; negotium, nihil; charta (kelwotoin, mitätöin), run.

inermis, e, harw. **inermus,** 3, (in-arma), aſeetoin, warutoin, ſuojatoin, turwatoin, miles, eques j. m. ſ.; pes, ager; kuw.: in philosophia, warustamatoin.

in-errans, tis, kulkematoin, liikkumatoin, stella, kiintötähti.

iners, ertis, (in-ars), taiteetoin, taideälytöin, taitamatoin, kunnotoin, poeta j. m. ſ. 2) ylim. työtöin, toimetoin, hidas, kähläs, wetko, röhmiä, hontelo, kelwotoin, kykenemätöin, ſaamatoin, homo; jästa pelkuri, pelokas, ſydämmetöin. *b)* werr. toimetoin, ſalwaamatoin, tehotoin, woimatoin, hidas, senectus, otium, censoria nota; querelae, joutawa, mitätöin; versus (raukia), corda (lantunut, alakuloinen), letum (mainectoin), glebae (hedelmätöin), pondus (hyödytöin), aqua, Styx (werkalleen juokſewa, ſeiſoilewa), terra (raskas, liikkumatoin), horae, tempus (joutilas), stomachus (huwettamatoin), caro (mautoin), vita (murhectoin, lewollinen), frigus (jähmistyttäwä, kangistuttawa), run.

inertia, ae, *f.* (ed.), taidottomuus, epätaito; taw. työttömyys, toimettomuus, hitaiſuus, wetkomaiſuus, haluttomuus, kunnottomuus, kelwottomuus, ſaamattomuus, laboris (kankeus työhön).

in-erudītus, 3, epäoppinen, opin ſaamatoin, tietämätöin, taitamatoin, taidotoin, Epicurus; illud.

inesco, I, (in-esca), ſyötillä l. täyllä houkutella; kuw. houkutella, wiekoitella, pettää, specie parvi beneficii inescamur.

in-ēvītābilis, e, wältämätöin, wääjäämätöin, wälttämätöin.

in-excŏlus, 3, lewollinen, rauhallinen, tywen.

in-excūsābilis, e, anteekſi ſaamatoin, estetöin, estelötöin, estelemiſeen kykenemätöin.

in-exercitātus, 3, harjaumatoin, tottumatoin, äkkinäinen, miles, homo; ad dicendum.

in-exhaustus, 3, tyhjentämätöin, metalla, run.; kuw.: aviditas legendi (kylläymätöin); pubertas (täyſiwoimainen).

in-exōrābilis, e, rukouksiin myöntymätöin, taipumatoin, heltymätöin, lientymätöin, in l. adversus quem; res; fatum (luowuttamatoin), odium (lepymätöin), run.

in-experrectus, 3, heräämätöin, hawahtumatoin.

in-expertus, 3, kokematoin, harjaumatoin, outo, äkkinäinen, kiukkamainen, opaštumatoin. *b) pass.* koettamatoin, tuntematoin, fides; ad contumeliam (häpiään tottumatoin).

inexpiābilis, e, (in-expio), ſowittamatoin, uhrilla ſuorittamatoin, purkaamatoin, kuolettamatoin, religio (pyhkimätöin synninwelka); fraus (anteekſi ſaamatoin). 2) ſopimatoin, lepympätöin, lientymätöin, yksipintainen, jäykkä, homo; bellum, odium.

inexplēbilis, e, (in-expleo), täytymätöin, tytymätöin, kylläymätöin; kuw.: cupiditas, virtus.

in-explētus, 3, täytymätöin, kylläymätöin, werr.: lumen (ſ. o. ſilmä), run.; — *adv.*: inexpletum, yhtenänſä, herkeämättä, lacrimari, run.

in-explicābilis, e, kehittämätöin, kirwottamatoin, purkaamatoin; werr.: via (matkatoin, mahdotoin kulkea). *b)* kuw. kerittämätöin, ſuorittamatoin, ſelwittämätöin, res; legatio (toimittamatoin); facilitas (päätökſeen pääſemätöin, josta ei mitään tule).

in-explōrātus, 3, tutkimatoin, tunteneetoin, vada; jōta *adv.*: inexplorato, edeltäpäin tutkimatta, ennalta tiedustelematta, tietoja hankkimatta.

in-expugnābilis, e, woittamatoin, walloittamatoin, sortumatoin, urbs, arx; via (matkatoin, kulkematoin); run.: gramen (juurittamatoin, häwiämätöin); tuw.: homo.

in-exspectātus, 3, odottamatoin, äkkinäinen, hostis, run.; vis.

in-exstinctus, 3, sammumatoin, ignis, run.; tuw.: nomen (katoamatoin, ikuinen), libido (täytymätöin, kyllästymätöin), run.

in-exsuperābilis, e, ylipääsemätöin, aitumatoin, kulkematoin, matkatoin, Alpes, ripa; tuw. woittamatoin, vis fati (päätämätöin, poistamatoin).

inextrīcābilis, e, (in-extricō), kehittämätöin, suorittamatoin, selwittämätöin, error (pääsemätöin sokelo), run.

in-fabre, *Adv.* taidottomasti, tätäläisesti.

in-fabricātus, 3, weistämätöin.

infacēte, *Adv.* epäsiististi, tökerömäisesti, älyttömästi.

in-facētus ja **infacētus**, 3, epäsiewä, epäsiisti, tökerömäinen, älytöin, homo non infacetus (sukkela mies); non infacetum mendacium (soma walhe).

in-fācundus, 3, nihkiäkielinen, tölppäkielinen, kankiapuheinen, tribunus plebis.

infāmia, ae, *f.* (seur.), paha huuto, pahamaineisuus, kunniattomuus, häpiä, infamiä adspergi (tulla pahaan huutoon l. nimeen), flagrare (olla pahasa huudossa); infamiam capere (saada); habere; inferre, movere (saattaa); sarcire (parantaa); rei; duarum legionum (noitten kahden legion suhteen l. wuoksi); run. pahaan huutoon saattawiesta puh.: häpiä, nostri i. saecli.

infāmis, e, (in-fama), pahahuutoinen, pahamaineinen, kunniatoin, häpiällinen, homo, familia, vita j. m. s. *b)* pahan huudon tuottawa, häwäisewä, quae omnia apud nos infamia ponuntur.

infāmo, I, (ed.), saattaa pahaan huutoon, häwäistä, solwaista, quem, quid; jōta saattaa epäluulon alaiseksi, syyttää, rem.

infandus, 3, (in-for), sanomatoin, hirmuinen, hirwiä, kauhia, ilkiä, turkainen, luonnotoin, onnetoin, surkia j. m. s., res, corpus, epulae; merces, häpiällinen; dolor, labor, dies, mors y. m., run.; jōta *adv.*: infandum, woi häpiää, woi hirmua, ja infanda furens, sulmasti, tawattomasti, run.

infans, fantis, (in-for), puhumaan kykenemätöin, mykkä, filius Croesi; werr.: status, run. Eritt. *b)* lapsiōta puh.: wielä puhumatoin, pikkuinen, pieni, wakawa, nuori, filius, puer; run.: ossa, pectora, manus, umbrae, s. o. lapsen t. lasten, os (lapsen tawoin lallattelewa); jōta lapsillinen, lapsimainen, omnia fuere infantia; usein *subst.* infans (*m.* ja *f.*), pieni lapsi. *c)* puhelahjatoin, kankia-, nihkiäkielinen, -puheinen, nihil Lentulo infantius; historia (somasanaisuutta wasaawa); run.: pudor (lawertelematoin).

infantia, ae, *f.* (ed.), puhetaidottomuus, puhekyvyn puute. Eritt. *b)* lapsuus. *c)* puhelahjattomuus, kankiakielisyys.

in-farcio (infercio), farsi, fartum, IV, tupata l. sulloa sisälle, jhnkin, werr.: verba.

infatuo, I, (in-fatuus), hulluttaa, willitä, quem.

in-faustus, 3, onnetoin, katala.

infector, ōris, *m.* (inficio), wärjäri, painaja.

infectus, 3, (in-facio), sepittämätöin, aurum, argentum (puhdas). Eritt. *b)* tekemätöin, toimittamatoin, tapahtumatoin, päättämätöin, täyttämätöin, infecta re, asiansa perille pääsemättä, samalla hywällä, tyhjin toimin, ja samoin: infectis rebus, infecto negotio; iis infectis, niitä aikaan saamatta jne.; pax (wielä laatimatoin l. isekmätöin); infectā victoriā (woittoa saamatta); infecto bello (sotaa päähän käyttämättä); reddere infectum (peräyttää, perin laskea), run.; pro infecto habere; facta atque infecta canere, s. o. tosia ja walheita, run. *c)* mahdotoin, nihil infectum Metello credens.

in-fēcundus, 3, kaswamatoin, hedelmää

tekemätöin, arbori (puuta kaswamatoin).

infēlīcitas, ātis, *f.* (infelix), onnettomuus, kowa onni.

infēlīciter, *Adv.* onnettomasti.

in-fēlix, fēlīcis, kaswamatoin, wiljatoin, hedelmätöin, maasta ja kasweistä puh., run. *b)* werr. onnetoin, kowa-onninen, kowa-osainen, katala, homo; animi (sydämmesään), run.; forma; patria, fama, run.; eritt. *act.* onnetoin jkllе, onnettomuutta tuottawa t. ennustawa, tuhon saattawa, turmiokas, reipublicae; thalamus, run.; arbor, surmapuu (tummilla, Manalan jumalille wihityillä hedelmillä), jöta suspendere quem arbori infelici, s. o. hirsipuuhun ripustaa.

infense, *Adv.* kiukkuisesti, wihamielisesti.

infenso, āre, (seur.), wihamielisesti menetellä, hätyyttää.

infensus, 3, (in ja runko fendo), tuimistunut, wihastunut, närkästynyt, äkäytnynyt, äkäinen, kiukkuinen, wihamielinen, wihainen, hostis; irä; animus; *dat.* kera, esim. crudelitati; Turno, run.

infer ja **inferus**, 3, alainen, alinen, aluinen, alapuolinen, alla l. alapuolella olewa, alhaalla olewa, limen, run.; mare (Etrurian meri); *subst.:* infera lumborum, mahanpohja. Eritt. *b)* Manalaa koskewa, maanalainen, dii; flumina, run.; taw. *subst. plur.* inferi, orum, *m.* Manalaiset, Tuonelan asukkaat, kuolleet, ikimenneet, Tuonela, Manala, ab inferis exsistere (kuolleista nosta); ab inferis quem excitare, revocare (kuolleista herättää); apud l. ad inferos (Manalaisilla, Tuonelassa). 2) *compar.* **inferior**, alempi, alaisempi, alempana l. alemmalla olewa, alinen, ala-, ali-, locus, pars; ex inferiore loco dicere, alhaalta (ei tribunalilta); *subst.:* in inferius, alaspäin, run.; kuw. *a)* lu'un ja järjestyksen suhteen: numero, copiis, wähämääräisempi, harwalukuisempi, heikompi; versus, s. o. wiisimitta, run. *b)* ajan suhteen: jälsempi, myöhempi, nuorempi, aetate; aetas. *c)* su'un, arwosijan, ominaisuuden suhteen: alhaisempi, halwempi, huonompi, wähäarwoisempi, wähämahtisempi, -wäkisempi, -tuntoisempi, wertoja wetämätöin, allapäin olewa, allakäden l. alaperässä olewa, dignitate, auctoritate; animo (s. o. alamielinen, lantunut); humanos casus virtute inferiores esse (olla alakädellä hywäin arwuin suhteen); in jure civili non inferior, quam magister; inferiores extollere; ordines; causa (heikompi); inferiora sequi (walita kehnompia), run. 3) *superl.* *a)* **infimus**, 3, alin, alimainen, alinna olewa, jälkimäinen, wiimeinen, radices montis; ad infimos montes (wuorten juurella); ab infima ara (ihan alttarin alta); *abs.:* ab infimo, alhaalta, alhaaltapäin, ja ad infimum, alaskäsin; collis infimā apertus (alapuolelta, juurelta); jöta kuw. su'un, arwon, ominaisuuden suhteen: alhaisin, halwin, huonoin, faex populi, conditio j. m. s.; servi; preces (alamaiset, nöyrimmät); *subst.* infimi, halpasäätyisimmät, ut communis infimis, par principibus videretur. *b)* **īmus**, 3, alin, alimainen, sywin, sedes; radix, run.; vox (järein, karkein), conviva (alimpana istuwa), run.; ab imis unguibus (warwasten päästä); ima aequora petere (mennä sywälle wetten alle), ab imo pectore (sydämmen pohjasta), run.; *abs.:* ab imo, alhaalta; kuw. arwon suhteen: halwin, huonoin, faber, run., ja ajan suhteen: wiimeinen, mensis, run.; jöta ad imum, loppuun asti, t. wiimein, wiimeistä lukua, run.

infercio, k. infarcio.

inferi, k. infer.

inferiae, arum, *f.* (inferi), kuolleille kannettu uhri, kuolin-uhri, inferias cui afferre.

inferior, k. infer.

inferius, k. infra.

infernus, 3, (infer), alainen, alapuolinen, alla l. alhaalla olewa, stagna. Eritt. *b)* Manalaa koskewa, maanalainen, Tuonelan, dii; palus (s. o. Styx), rex (Pluton), Juno (Proserpina), run.

in-fero, intuli, illātum, inferre, kantaa sisälle, jhnkin, wiedä, tuoda, kuljettaa, laittaa, luoda, nakata, panna, asettaa

sisälle, päälle, jhnkin, taw. in, ad quid t. *dat.*, esim. quid in ignem; scalas ad moenia; ignes tectis (pistää asunnot tuleen); quem in equum (nostaa l. istuttaa hewoselle); quem in scopulum (syssätä, rajusti ajaa); nihil pati vini *etc.* inferri (maahan tuoda); quem l. corpus mortui, haudata, panna maahan; vallum usque ad stationem (työnnyttää); run.: latices (noutaa wettä), cymbia et pateras, honores, piacula cui (kantaa uhriksi, uhrata), astris (siirtää tähtien joukkoon). *b)* panna kirjaan, kirjoittaa jkn maksettawaksi l. jkn welkomuslaskuun, rationes; sumptum civibus. *c)* sotamenoissa: signa in quem l. cui, kantaa sotaliput jkta wastaan, s. o. käydä jkn kimppuun, astua l. karata jkn päälle, puoleen, kimppuun, ruweta jkhn, esim. in hostes, in urbem, trepidantibus j. m. s.; samoin: hostilia arma in agrum (wihollisena hyökätä maahan) ja arma Italiae (tehdä wainoretki Italiaa wastaan); jsta usein: bellum, *dat.* kera, in l. contra *acc.* kera, ahdistaa jkta sodalla, käydä sotaa jkta wastaan, sodittaa jkta, esim. finitimis, Scythis, Italiae, patriae, in Italiam, contra patriam; ylim.: manus cui, ja samoin: vim cui, käsin kajota l. ryhtyä jkhn, tehdä wäkiwaltaa jkle. *d)* pedem i., panna jalkansa jhnkin, mennä sisälle, jhnkin; run.: gressus (askeltaa esiin); eritt. wihamielin: i. pedem, gradum, karata l. rynnättää esiin, kimppuun, ja samoin: pugnam. *e)* se i. l. *Pass.* inferri, mennä sisälle, jhnkin, lähteä l. painua sisälle, jhnkin, taw. täyttää sisälle, jhnkin, töywätä, tohottaa, syöksähtää, tunkea sisälle, puoleen, jhnkin, in circulos, in mediam concionem, inter tela volantia; urbem; urbi, mari, hostibus; se foribus (ajaita owesta sisälle), se cui (lähestyä jkta), se socium (towerina liittyä l. yhtyä pariin, joukkoon), run.; werr. sulloa pariin, kutsumattomana tulla. 2) kuw. saattaa l. syöstä jhnkin, se in periculum capitis (heittäytä). *b)* tuoda esiin, asettaa esiin, sermonem, crimina, causam, mentionem; *abs.*, päättää, johdattaa päätös. *c)* saattaa, tuottaa, tehdä, aikaansaattaa, synnyttää, nostaa, mala in domum cujus; injurias in quem l. cui; vulnus cui (iskeä jkhn); terrorem, metum (lykätä l. juoksuttaa pelko sydämmeen, säikäyttää); controversiam, certamen (karhoa, alkaa); moram; invidiam, misericordiam, cui spem (sytyttää).

inferus, k. infer.

in-fervesco, ferbui, III, kiehua, keittyä.

infesto, *Adv.* wihallisesti, wainollisesti.

infesto, I, (seur.), lewotuuttaa, ahdistaa, hätyyttää.

infestus, 3, (alkp. infensitus, in ja runko fendo), *pass.* lewotoin, rauhatoin, epäwakainen, epäturwainen, waratoin, waarallinen, pars Ciliciae, iter, ora, ager; civitas (pahansopuinen, riitainen); incursionibus, serpentibus j. m. s.; regio infesta ab Samnitibus erat (maisema rasitettiin, waiwattiin siihen hyökkäilewiltä Samnitilaisilta); jsta infestum facere, efficere, reddere, habere, lewotuuttaa; werr.: salus, senectus. *b) act.* lewotuuttawa, ahdistawa, uhkaawa, wihamielinen, närkästynyt, wihainen, wihallinen, wainollinen, homo, familia, exercitus, pestis, tempus anni, clamor; oculus, animus, ira, bellum; quum ei fuisset infestissimus; infestis signis impetum facere, ad quem ire, wihallisesti karata päälle, kimppuun, täyttää l. hyökätä päälle, puoleen, kimppuun; infestis cuspidibus, cum infestis signis concurrere, wihamielin, tuimasti töywätä l. rynnättää wastuksin; infestis pilis procurrere (ojennetuilla keihäillä).

inficet-, k. infacet-.

inficiae, k. infitiae.

inficio, fēci, fectum, III, (in-facio), panettaa jtakin jllakin l. sekoittaa jhnkin jtakin, quid qua re, esim. dictamno amnem fusum labris splendentibus (kiiltäwään maljaan wuodatettuun wetehen sekoittaa diktamnus-yrttiä, wedelle jakaa diktamnus-yrtin woimaa), run. Eritt. kastaa jhnkin, kastella, märjäntää, wärjätä, painaa jllakin, se vitro (maalata itsensä morsingolla); humum sanguine; arma sanguine

(piskottaa werellä), run.; jsta ylim. wärittää, esim. diem (pimentää, sawusta puh.), lapidem (mustata), run.; ora pallor albus inficit (peittää), run. *b)* panettaa wahingolliſilla, myrkyttää, ruttoiſuuttaa, pilata jtakin jllakin, ryhdyttää l. tartuttaa jhnkin jtakin, quid qua re, esim. pocula (nim. veneno), pabula tabo, quem tabe, run. 2) kuw. opettaa, opaſtaa, harjottaa, quem artibus. *b)* ſaaſtuttaa, myrkyttää, turmella, pahentaa, animum umbris, deliciis *etc.*; infici opinionum pravitate (perin mieltyä, piintyä takaperäiſiin arweloihin); vitiis infici solet civitas (wiat ryhtywät, tarttuwat, rupeawat waltioon, waltio iſtauntuu wikoihin); scelus infectum (tarttunut, naattunut rikolliſuus), run.

inficior, f. infitior.

in-fidēlis, e, epä-uskollinen, wilpillinen, epäwakainen, epä-uskottawa, Bellovaci.

infidēlitas, ātis, *f.* (ed.), epä-uskolliſuus, wilpilliſyys, epäwakaiſuus.

in-fīdus, 3, wilpillinen, epäwakainen, epätaattawa, epä-uskottawa, epäluotettawa, amicus, civitas Rhodiorum, pax y. m.

in-fīgo, fixi, fixum, III, liittää ſiſälle, jhnkin, puuttaa, lyödä, iskeä, syöstä, syſätä, ſurwaista, tohwaista, työntää ſiſälle, jhnkin, hamos; gladium hosti in pectus; pila in terga; quem scopulo (paiskata, luoda kalliolle), vulnus (pistää), run.; *Pass.* infigi, puuttua jhnkin, tarttua, ſattua jhnkin, arbore, portae, run.; werr.: vultus infixi pectore (tähdätty), run. *b)* kuw. kiinnittää jhnkin, istuttaa, pystyttää, teroittaa, painaa jhnkin, mieleen, infixum esse animo, memoriae, in hominum sensibus; animus infixus est in qua re (on lujasti tarkoitettu jhnkin).

infimus, 3, l. infer.

in-findo, fidi, fissum, III, leikata ſiſälle, jhnkin, piirtää l. wiiltää jhnkin, sulcos telluri, run.; sulcos mari (ſ. o. laskea merta, ſoutaa), run.

infīnitas, ātis, *f.* (infinitus), rajattomuus, äärettömyys, locorum; in infinitatem omnem peregrinari (koko äärettöin mailma).

infīnīte, *Adv.* rajattomaſti, äärettömäſti, concupiscere (ylenmäärin); jsta loppumatta, yhtä mittaa, yhtenänſä.

infīnītio, ōnis, *f.* (ſeur.), äärettömyys.

in-fīnītus, 3, rajatoin, äärettöin, imperium, potestas. 2) werr. äärettöin, määrätöin, päätöin, peritöin, loppumatoin, ſummatoin, epälukuinen, aiwan monilukuinen, ſangen ſuuri, multitudo, altitudo, spes, odium, labor, tempus j. m. ſ.; si cui nimis infinitum videtur (näyttää liian laajalta). *b)* epämääräinen, res, quaestio.

infirmātio, ōnis, *f.* (infirmo), heikontaminen, kumoaminen, purkaminen, peruuttaminen, epuuttaminen, kukiſtaminen.

infirme, *Adv.* heikosti, ei kowin.

infirmitas, ātis, *f.* (infirmus), heikkous, huonous, woimattomuus, wäettömyys, wienous, wähäwaraiſuus, wähäkuntoiſuus, puerorum, virium, naturae; *concr.* heikko ſuku l. puoli, heikot naiſet. *b)* kuw. heikkous, löyhäluontoiſuus, animi (alamieliſyys); eritt. huikentelewaiſuus, epäwakaiſuus, Gallorum.

in-firmo, I, heikontaa, huonontaa, woiwuttaa, raanata. *b)* kuw. heikontaa, tehdä tyhjäkſi, kumota, fidem cujus, res leves j. m. ſ.; legem (kuolettaa, kukiſtaa); quem (ſortaa jkn mieli).

in-firmus, 3, kestämätöin, heikko, huono, woimatoin, wäetöin, waratoin, raukia, wähäwäkinen, wähäkuntoinen, homo ad resistendum; valetudo, vires, navis, arbor, classis; civitas; eritt. raihnainen, waihlo, epäwoipa; werr. heikko, mitätöin, wähä-arwoinen, vinculum (yhtäwyyden), res. *b)* kuw. heikko, huonoſyhämminen, arkaluontoinen, epäneuwoinen, animus; quorum concursu terrentur infirmiores.

infit, (in-fio), alkaa, rupeaa, *inf.* kera, esim. fari, run. *b)* rupeaa puhelemaan, lähtee l. ſaapi haaſtelemaan, ottaa puheekſi, his vocibus, talibus, run.; tum ita infit.

infitiae, arum, *f.* (infitior), kieltäminen, ainoaſti infitias ire, kieltää, ajaa walheekſi, quid, *acc. c. inf.*

infitiālis, e, (ed.) kieltäwä, quaestio.

infitiātio, ōnis, *f.* (infitior), kieltäminen.

inflitiator, ōris, *m.* (ſeur.), kieltäjä, eritt. ſaadun rahan; lentua, huono maksaja.
inflitior, I, (in-fateor), olla tunnuſtamatta, kieltää, ajaa walheeksi, tehdä tyhjäksi, quid t. *acc. c. inf.*; praemium (olla palkintoon ſuoſtumatta), run.; non est inflitiandum, *acc. c. inf.* (täytyy myönnyttää). Eritt. *b)* kieltää pois ſaatu l. uſkottu raha.
inflammātio, ōnis, *f.* (ſeur.), ſytyttäminen, palo; ſuw. into, tuli, animorum.
in-flammo, I, ſytyttää, wirittää, pistää tuleen, polttaa, taedas, urbem, classem, tecta. *b)* ſuw. rakentaa liekkiin l. tuleen, ſytyttää, innoittaa, kiihoſtuttaa, kiihoittaa, kiihdyttää, yllyttää, rem (innokkaaſti puhella aſiaſta); sensus animorum atque motus; populum in improbos; cupiditates; *Pass.* inflammari, tuliſtua, riehauntua, hekkauntua, riemaſtua, kiihtyä j. m. ſ., furore, irā, amore, ad gloriam.
inflāte, *Adv.* pöyhkiäſti, röyhkiäſti, ylpiäſti, ſuurelliſeſti.
inflātio, ōnis, *f.* (inflo), pulliſtus, puhiſtus.
inflātus, 3, *PA.* pulliſtunut, pullakka, puhiſtunut, kohiſtunut, pöhiſtynyt, pöhökäs, pöhläkkä, paiſunut, collum; amnes (yltyneet); capilli (hajalliſet), run. *b)* ſuw. pöyhiſtynyt, pöyhkiä, pohwa, röyhkiä, ylpiä, kopia, ſuurellinen, upia, ylimielinen, qua re t. *abs.*; eritt. närkäſtynyt, wihaſtunut, animus; vano nuncio j. m. ſ.; puheeſta ja puheliaſta puh.: puuhkia, turpiaſanainen.
inflātus, us, *m.* (inflo), puhaltaminen, ääni, tibicinis; inflatum non recipiunt (aures); ſuw.: divinus (innoiſtus).
in-flecto, flexi, flexum, III, taiwuttaa (ſiſällepäin), taittaa (ſiſällepäin), notkiſtaa, mutkiſtaa, koukiſtaa, wääriſtää, bacillum; aratrum inflexum (käyrä), run. *b)* werr. taiwuttain muuttaa l. poikkeuttaa, vestigium cursūs; oculos cujus (wetää l. ſiirryttää jkn ſilmät, huomio puoleenſa); eritt. tajutella, wieretellä, waihetella ääntä, vocem; inflexa vox (wieno, ſortunut); sonus inflexus (keſki-ääni l. -ſäwel). *c)* ſuw. taiwuttaa, kääntää, ſuoſtuttaa, helleyttää, orationem (ſujuttaa); jus gratiā (wääntää); sensus, run.; inflectere precibus (ſydämmeſt helityſtön), run.
in-flētus, 3, itkun ſaamatoin, itkemättä jätetty.
inflexio, ōnis, *f.* (inflecto), taiwuttaminen, taittaminen, notkiſtaminen, laterum (ruumiinkäytöſſ l. -liikunto).
in-fligo, fixi, fixum, III, iſkeä waſtaan, jhnkin, lyödä, ſyſätä, paiſkata jhnkin, securim cui (kalpaiſta jkta kirweellä); puppis inflicta vadis (karille tökſähtänyt), run.; ſuw. puheeſſa: aliquid in eum ipsum, qui lacessivit (liwittää, lennättää). 2) werr. iſkeä, iſkemällä tehdä, vulnera reipublicae, plagam; ylim. tehdä, ſaattaa, cui tarpitudinem.
in-flo, I, puhaltaa ſiſälle, jhnkin, puhaltaa l. puhua pulliſtukſiin, pulliſtaa, puhiſtaa, carbasum, buccas, run.; run.: inflatus venas Iaccho (ſuonet wiinaſta pullillanſa l. turpuneet). *b)* puhaltaa l. ſoittaa (pilliä, torwea j. m. ſ.), i. tibias l. ykſ. inflare; calamos, ebur, cornu, run. *c)* puhaltamalla ilmoittaa, sonum; verba (puhaltain laſkea l. ſyytää). 2) ſuw. pöyhiſtyttää, kohotuttaa, paiſuttaa, ylveyttää, röyhiſtyttää, tehdä upiakſi, animos (ad quid); spem cujus ja quem spe y. m.
in-fluo, fluxi, fluxum, III, juoſta ſiſälle, jhnkin, wirrata, wieriä, laskea jhnkin, in Pontum, in Oceanum, in flumen; werr. ihmiſiſtä puh.: in Italiam (ſamota, töywätä, hyökätä). *b)* ſuw. huokiaſti tunkea jhnkin, pyſtyä, ſalwata, ſukeltaa, luikahtaa, painua, wuotaa, walua jhnkin, in animos, in aures y. m.
in-fodio, fōdi, fossum, III, kaiwaa ſiſälle, jhnkin, kuopata l. haudata jhnkin, maahan, taleas in terram; hominem (panna maahan).
informātio, ōnis, *f.* (informo), mielikuwaus, tajuelma, käſitys, rei; in animo insita dei; verbi (ſelitys).
informis, e, (in-forma), kuwatoin, muodotoin, tecta, alveus; monstrum, run. *b)* ruma, julma, kolkka, ilkiä, ryöttäi-

nen, törkiä, kauhia, ursus, cadaver, letum ym. m., run.

in-formo, I, haamuſtella, muodoſtaa, kuwata, ſueta, laatia, clipeum, fulmen, run. 2) kuw. haamuta jnkin kuwa, ſuunnitella jnkin perikuwa, mieleſſä kuwailla, ajatella, aſettaa eteen, quem conjecturā; virtutem; oratorem; adumbratum judicium cujus (täydelliſyyttää). *b)* opettamalla muodoſtaa l. ſiewentää, aetatem ad humanitatem (tajuttaa, luonnutella, harjottaa, johdattaa jaloon ſiwiſtykſeen, ſiwiſtyttää); animus a natura bene informatus (luonnoſta hywänawuinen).

in-fortūnātus, 3, onnetoin, katala, kurja.

infortūnium, ii, *n.* (in-fortuna), onnettomuus, i. habet (hänen käypi paſkoin l. huonoſti).

infrā, (alky. inferā, *sc.* parte), 1) *Adv.* alapuolella, alla, alhaalla, alapuolelle, alle, i. nihil est; i. deferri (alemmakſi, ſ. o. lännemmäkſi, laiwoiſta puh.); i. admitti (alaš, maahan), run.; i., quam solet esse, fuit (matalampana), run.; *abs.*: non seges est infra (ſ. o. Manalaſſa), run. *b) comp.* inferius, alempana, alemma, alemmalla, alemmalta, alempaa, liian alhaalta. 2) *Praepos.*, waatii *acc.*, *a)* paikaſta puh.: alapuolella, alla, alle, ala, i. oppidum, locum; i. quem accubare (alipuolla, waſemmalla puolla jkta). *b)* werr. ajaſta puh.: jälkeen, i. Lycurgum; ſuuruudeſta, arwoſta j. m. ſ. puh.: alla, magnitudine paullo i. elephantos, ſ. o. pikuiſta wähemmät kun norſut; omnia humana i. se ducere, res humanas i. se positas arbitrari, mieleſſään kohota inhimilliſten waihetten ylitſe.

infractio, ōnis, *f.* (infringo), särkemyš; kuw.: animi (mielen ſortumuš).

infractus, ſ. infringo.

in-fragilis, e, wahwa, wankka, vox, run.

in-fremo, fremui, III, ärjyä, kiljua, kiroſkua, puhkua.

in-frēnātus, 3, ſuitſitoin, equites (ſ. o. ſuitſittomilla hewoilla).

in-frendeo, ēre, ja **in-frendo**, ere, kiroſkuttaa, tiroſkuttaa, kiriſtää, dentibus (hampaita), run.

infrēnis, e, ja **infrēnus**, 3, (in-frenum), ſuitſitoin, equus, run.; Numidae (ſ. o. ſuitſittomilla hewoilla, ſuitſia pitämättömät), run.

in-frēno, I, ſuitſittaa, equos; werr.: currum (waljaſtaa hewot waunuihin), run.; kuw. ſuiſtaa, hillitä, maſentaa.

infrēnus, ſ. infrenis.

in-frequens, tis, 1) paikan ſuhteen: harwalukuinen, wähälukuinen, wähäjoukkoinen, wähämääräinen, wajamääräinen, copiae, exercitus, agmen; senatus (wajalukuinen). *b)* wähälukuiſeſti l. harwaſti käyty t. aſuttu t. rakettu, wähäwäkinen, helkoſti miehitetty, wähäwarainen jſtakin, pars urbis infr. aedificiis erat (ſ. o. harwaſaſuntoinen); statio, signa; infrequentissima urbis (harwimmaſti aſutut kpgin oſat); causa (jota ei monta ole kuulemaſſa, harwoille kuulioille ſelitettäwä, wähäarwoinen). 2) werr. ajan ſuhteen: harwoin olewa jöſakin, harwakſelta tekewä jtakin, Romae; deorum cultor (weltto), run.

infrequentia, ae, *f.* (ed.), harwalukuiſuus, wähä- l. wajalukuiſuus, wähä-, wajamääräiſyyš, senatūs.

in-frico, fricui, frictum ja fricātum, I, hieroa l. tahkoa ſiſälle, jhnkin.

infringo, frēgi, fractum, III, (in-frango), taittaa (poikki, rikki), murtaa, särkeä, rikkoa, rauſkoa rikki, ruſentaa rikki, lilia, run.; remum, hastas; run.: vestes (repiä), latus liminibus (maata nilelle), cratera cui, iſkeä jkn l. lyödä ſämäkſi jkn. *b)* kuw. särkeä, heikontaa, estyttää, tehdä turhakſi, fortaa, lanniſtaa, kuolettaa, kukiſtaa, häwittää, kumota, numerum, ambitum verborum, latkaiſta; vim militum; conatus adversariorum; florem dignitatis, gloriam, animum, spem ym. m.; quem; jöta infractus, fortunut, lantunut, woipunut, heikko, raukia, animus, oratio; vires, fama, Latini, run.; ira (lientynyt), run.; infracta loqui (katkonaiſeſti, pahaliitteiſeſti).

in-frons, frondis, lehdetöin, puutoin.

in-fūcātus, 3, maalattu, walhekaunoinen, vitia.

infula, ae, *f.* ſide, nauha, wirwe, in infulis quid depingere. Fritt. *b)* walkoinen willainen pääſide, pääribma l. pinteli, papilliſen arwon ja uhriteuraš-

ten merkki, armoa ja turwaa rukoilewiltakin pidetty; kuw. pyhistä ja loukkaamattomista esineistä puh.: imperii Romani, ikäänkun juhlallinen kaunistus l. somus (waltiomaista puh.).

infundibulum, i, *n.* (seur.), wuodatin, suppilo, tratti.

in-fundo, fūdi, fūsum, III, wuodattaa sisälle, jhnkin, walaa, kaataa, laskea, juoksuttaa, ajaa, luoda, syytää sisälle, päälle, jhnkin, quid in vas; venenum cui; rores humeris, run.; nimbum desuper cui (langettaa alas jtn päälle), poculum cui (kaataa, täyttää), run.; infusus pontus (tulwille nosnut), run. 2) werr. ikäänkun walauttaa jhnkin, wenyttää l. panettaa jhnkin, jsta infundi, paneuta pitkäksenjä, painua, waipua jhnkin, gremio cujus (lewätä), collo cujus (langeta kaulaan), run.; infusa humeris capillos (tukka wyöryilewänä l. löyhywänä hartioilla), run.; ihmisjoukoista puh.: infundi, lykätä jhnkin, sylwähtää, wieriä, tunkea jhnkin, populus circo infusus, run.; jsta infusus ignis (sisälle waristettu tuli); sole infuso (päiwän koitossa), run. *b)* kuw. juoksuttaa jhnkin, laskettaa l. painaa jhnkin, ylim. lewittää, saattaa jhnkin, orationem in aures; vitia in civitatem; in alienum genus infundi (sekauntua, hämmentyä); quod semel infusum est (animo), mitä on mieleen painunut l. istunut.

in-fusco, I, tummentaa, himmentää, pimeyttää, mustuttaa, ruskoittaa, vellera l. arenam qua re, run. *b)* kuw. saastuttaa, pahentaa, rumentaa, quem; vicinitatem malevolentiä.

Ingauni, orum, *m.* Liguriassa asuwa kansa, jonka päähyki nimitettiin Albingaunum, jsta **Albingauni** Ligures, tuon hpgin asukkaat.

in-gemino, I, kahdistaa, kerrata, kertoa, toistaa, monitella, terrorem (nostaa kahta suuremmaksi), run. *b) intrans.* kertouta, enetä, paisua, ingeminant curae, run.; plausu (s. o. monitellen taputtaa käsiänsä), hastis (s. o. ehtimiseen paiskella keihäitä), run.

in-gemisco, gemui, III, pakahtua huokauksiin jstakin, huoata jhnkin, jtakin, in qua re; conditioni; *acc. c. inf.*

in-gemo, gemui, III, huoata (jhnkin, jtakin), huokailla, ahkailla, ohkua, öhkyä (jhnkin, jtakin), in qua re, cui rei; run. *acc.* kera.

in-genero, I, siittää jhnkin, istuttaa l. juurruttaa jhnkin (esim. luontoon, mieleen), mores hominibus; ingenerata familiae frugalitas; yks. quid, esim. amorem in quem (jkta kohtaan). *b)* werr. luoda, synnyttää, kaswattaa, animum; societatem.

ingeniōse, *Adv.* nerokkaasti, teräwäjärkisesti, hilpiämielisesti, sukkelasti.

ingeniōsus, 3, (ingenium), nerokas, älykäs, innokas, ajukas, tarkka-, teräwä-, jalo-älyinen, -järkinen, hilpiämielinen, sukkela, vir, homo; ad quid, in quid, run.; res est ingeniosa dare (järkeä waatii antaminen), run. *b)* werr. luontewa, mukawa, sowelias, ager ad segetes, terra colenti, run.

ingenitus, k. ingigno.

ingenium, ii, *n.* (in-geno l. gigno), syntyperäinen laatu, luontoperä laji, luonto, arvorum, run. 2) into, s. o. *a)* mielenlaatu, luonnonlaatu, mieli, elki, luonto, luonne, ajatusparsi, taipumus j. m. s., inverecundum, antiquum, bonum, integrum y. m.; ingenio suo vivere; mobile (horjuwaisuus). *b)* syntyperä kunto l. kyky, oppi, luonnonlahja, taidonlahja, nero, äly, järki, pää, mieli, tardum, acutum aut retusum, magnum, eximium, illustre j. m. s.; ingenii acies, lumen, vis; vir acerrimo ingenio; ingenio divino, hebeti esse; ingenii docilitas (hywä oppi); scriptorum ingenia, nerokkaat kirjatekiät; critt. mietintäwoima, keksintäwoima, hilpiämielisyys, teräwä-, tarkkajärkisyys, celeritas ingenii; ingenio abundare y. m.

ingens, gentis, (in-genus, gens), kuwattoman suuri, tawattoman, werrattoman, rajun suuri, perin, järin, aiwan suuri l. iso, hirmuinen, hapia, ankara, erinomainen, campus, insula, aquae; praeda, pecunia, magnitudo, numerus; clamor; vis morbi, gloria j. m. s.; viribus (runsaswoimainen); kuw.: ingentis spiritus vir, jalo, ylpäinen.

ingenue, *Adv.* kuten wapaasukuisen sopii, jalosti, suorasti, wakawasti, educari; agere, confiteri y. m.

ingenuitas, ātis, *f.* (seur.), wapaaſukuiſen ſäätỵ, wapaa l. hỵwä ſuku, jus, ornamenta ingenuitatis. *b)* werr. wakawuus, ỵkſiwakaiſuus, rehellisỵỵs, jalomielisỵỵs, ingenuitatem prae se ferre, praestare.

ingenuus, 3, (in-geno, ingigno), maaſa ſỵntỵnỵt, kotimainen. 2) wapaaſukuinen, civis, puer; *subst.* ingenui, wapaaſukuiſet. Critt. *b)* werr. wapaaſukuiſelle ſowelias, ſäädỵnmukainen, ſiistikäs, jalo, vita, studia, ars, animus, dolor ỵ. m.; jsta wakawa, ỵkſiwakainen, wilpitöin, rehellinen, ſuora, jalo, homo, fastidium; wäliſti: hentounut, hempiä, heikko, vires, run.

in-gero, gessi, gestum, III, kantaa ſiſälle, jhnkin, wiedä, laittaa, panna, pistää, nakata, paiskata, mättää, luoda, ſỵỵtää, ajaa, walaa, wuobattaa ſiſälle, päälle, jhnkin, saxa in quem l. ỵkſ. lapides, tela, sagittas; hastas fugientibus in tergum, run.; ligna foco *(dat.)*, run.; aquam in urnam, run.; se (mennä jhnkin). 2) kuw. ſuin ſỵỵtää l. laskettaa, tuoda eſiin, probra cui l. in quem; verba et crimina in quem; convicia cui, run.; praeterita (mainita). *b)* tỵrkỵttää, tunkea, ſulloa, toimittaa, quem (jku aſianomaisten tuomarikſi).

in-gigno, genui, genitum, III, ſiittää jhnkin, ſynnỵttää, luoda, istuttaa jhnkin (eſim. luontoon, mieleen, ſydämmeen), cupiditatem homini, custodiam sui conservandi animantibus; jsta ingenitus, ſỵntỵperäinen, luonnollinen, caritas liberūm.

inglōrius, 3, (in-gloria), mainetoin, tuntematoin, kiitokſen ſaamatoin, ylistỵkſen l. kunnian ſaamatoin, homo, vita; run. mehiläiſistä puh.: wähäarwoinen.

ingluvies, ei, *f.* kupu, ſummu, närä, kurkku, nielu; werr. ahmiwaiſuus, ahmantapaiſuus.

ingrāte, *Adv.* ſulottomasti. 2) kiittämättömästi.

ingrātia, ae, *f.* (ingratus), kiittämättömỵỵs, ỵkſ. *abl. plur.* ingratiis l. ingratis, ilman kiitokſeta, ſ. o. wastoin tahtoa, wastoin mieltä, ylenmielin, wastoinmielin, wäkinäiſesti.

ingrātificus, 3, (ingratus-facio), kiittämätöin.

ingrātis, ſ. ingratia.

in-grātus, 3, wastollinen, mielenwastainen, paha, äitelä, ſulotoin, huwitoin, ikäwä, kolkka, walju, katala, ilkiä, tylkiä, oratio; labor (tukala); vita, otium, run.; cui. 2) kiittämätöin, in quem; animus (kiittämättömỵỵs); salutis (pelastukſestaan kiittämätöin), run. *b)* waiwan makſamatoin, hỵödỵtöin, edutoin j. m. ſ., pericla, run.; labor (mitätöin), run.; ingluvies (täỵtỵmätöin, nautituita muistamatoin), run.

in-gravesco, ere, raskauntua, corpora defatigatione ingravescunt (rasiuntuwat, sortuwat). *b)* werr. enetä, suureta, kaswaa, karttua, paisua, yltyä, äitỵä, kiihtỵä, eritt. käydä raskaammaksi l. waiwaloiſemmaksi, ingravescit malum, fenus, annona, morbus, studium; ingravescit aetas (painastaa, rasittaa); Caesar ingravescit (käy pahemmaksi).

in-gravo, I, raskauttaa, rasittaa; werr. tehdä ſuuremmaksi, pahentaa, quid, run.

ingredior, gressus, III, (in-gradior), askeltaa ſiſälle, jhnkin, astua, käydä, mennä ſiſälle, jhnkin, wihollisenakin: tunkea l. astua ſiſälle, jhnkin, in fundum, in urbem, in fines hostium; Numidiam, domum; intra fines, intra munitiones; *dat.* kera: castris (leiriin), run. *b)* kuw. käydä jhnkin, työntỵä, rakentua, ryhtỵä jhnkin, in orationem, in sermonem, in bellum, in causam. 2) *trans. acc.* kera, astua l. painua jhnkin, ja wihollisena: tunkea l. ryntätä jhnkin, päälle, kimpuun, pontem (ſillalle); viam, mare (laskea tielle, merelle); flumen, hostium fines; quem; run.: aëra curru (ajaa ilman halki), aethera pennis (lentää halki). *b)* werr. ruweta jhnkin, laatiuta, lähteä, saada jhnkin, alkaa jtakin, iter pedibus; magistratum; causam (aloittaa asia); kuw.: vestigia patris (käydä l. askella iſän jälkiä); pericula (heittäytä waarain alttiikſi); orationem, rationem, vitam honestam j. m. ſ.; *inf.* kera: scribere l. descri-

bere, facere quid; *abs.:* sic contra est ingressa Venus (rupesi haastelemaan), run. 3) käwellä, kulkea, liikkua, astua esiin, tardius; i. vix posse; solo, run.; donis (lahjoilla), run.; vestigiis (lähteä jälkiä polkemaan); kuw.: vestigiis patris (noudattaa isän jälkiä).

ingressio, ōnis, *f.* ja **ingressus,** us, *m.* (ed.), sisälle-astunta, sisällekäynti, l. ylim. askellus, käynti, ab ingressione fori quem propulsare (ehkäistä torille pääsemästä); prohiberi ingressu (estettää wapaasti liikkumasta); ingressum instabilem praebere; werr.: ingressio moderata, juoksu, kulku, puheesta puh.; kuw. alku, prima ingressio e media philosophia repetita; ingressus capere (saada alkunsa), run.

ingruo, grui, III, (in-ruo), töywätä sisälle, päälle, jhnkin, täyttää, hyökätä, ryntätä päälle, wastaan, kimppuun, ingruit Aeneas Italis, run. *b)* werr. syöksähtää l. tunkea päälle, puoleen, ruweta, ampua, iskeä, kohdata, taudeista ja muista pahoista puh., in quem; periculum ingruens.

inguen, inis, *n.* kuwe, pallio, sapso, masmalo, rauhasimet, watsan-alus, mahanpohja; jsta synnytysneuwot.

ingurgito, I, (in-gurges), upottaa, jsta yllöttää, ylellisesti täyttää, se, ylellisesti syödä ja juoda. *b)* kuw. syöksähtää l. heittäytä jhnkin, se in copias cujus (ikäänkun tawaran wirtaan, s. o. anastaa jkn tawara); se in flagitia (paheisin wajota).

in-gustātus, 3, maistamatoin.

in-habilis, e, pahapitoinen, pahakäyttöinen, waikia-, hankalapitoinen, -käyttöinen, -ohjoinen, käyttämätöin, wengas, wänkelä, konkelo, tönkiä, röhmiä, magnitudo, telum, navium genus. *b)* kuw. kelwotoin, kunnotoin, kykenemätöin, ad consensum.

in-habitābilis, e, asuttawaksi sopimatoin, asumuksekſi kelpaamatoin, tuskin asuttawa, regio.

in-habito, I, asujana hallita, asua.

in-haereo, haesi, haesum, II, (kiintiästi, lujasti) rippua jssakin, istua jssakin, olla tarttuneena, puuttuneena, takistuneena, liittyneenä j. m. s. jhnkin, sedibus suis (kiintötähdistä puh.), visceribus; ad saxa; in visceribus, in rei natura; *abs.:* lingua inhaeret (on kaswanut kiinni); inhaesuro similis (tawottawa), run. *b)* kuw. olla istuneena jhnkin, olla pystyneenä, kiintyneenä, juurtuneena, sywältä painuneena, yhtyneenä jhnkin, asua jssakin, in mentibus; voluptatibus; pectoribus cujus, run.

in-haeresco, haesi, haesum, III, ripustua jhnkin, istua, puuttua, tarttua, säkehtyä jhnkin, in sordibus tanquam in visco. *b)* kuw. istua, kiintyä, juurtua jhnkin, in mentibus.

in-hālo, I, hengittää l. läähöttää päälle, jhnkin, cui popinam (keittolan löyhkää jkn puoleen l. jkta päin).

inhibeo, hibui, hibitum, II, (in-habeo), pidättää, hillitä, estyttää, estää, ehkäistä, takaista, tukauttaa, tyrettää, tela, frenos; equos, run.; impetum cujus; quem (luowuttaa päätöksestään), run.; cruorem, run.; eritt.: navem retro inh. l. inh. remis l. yks. inhibere, huowata. 2) harjottaa, panna toimeen, toimittaa, käyttää, imperium in deditos; supplicia cui (saatattaa jklle); damnum; modum (panna määrä l. raja).

inhibitio, ōnis, *f.* (ed.), pidättäminen, remigum (s. o. huopaaminen).

in-hio, I, ammotella, awata suunsa, kummastuksissa, inhians turba (ällistelewä), run. *b)* hahmia, kahmuta, tapailla, uberibus; run. werr. ahneesti pyytää, hapoitella, hawita, silmäillä, pectoribus pecudum (halulla tarkastella l. tutkia sydämmiä).

inhoneste, *Adv.* häpiällisesti.

in-honesto, I, häwäistä.

in-honestus, 3, häpiällinen, kunniatoin, homo; cupiditas, vita, mors; vulnus (kauhia), run.; inhonesta vela parare (s. o. hankkia häpiälliseen pakoon), run.

in-honōrātus, 3, kunnioittamatta jäänyt, kunnioitusta wajaawa, kunnianpuutteinen, arwonpuutteinen, wähä-arwoinen, vita, triumphus; dea (pyhäsawua ja uhria saamatoin), run.; ihmisistä puh.: kunniawiratoin, kunniatilatoin. *b)* lahjoittamatoin, palkitsematoin, lahjoja t. palkkiota paitsi jäänyt.

in-horreo, ēre, torroittaa, töröittää, ſeiſoa harittaa, ſeiſoa torrollanſa.

in-horresco, horrui, III, torroittua, noſta torrolle l. harille, pöyriſtyä, spicea jam campis messis inhorruit, run.; aper inhorruit armos (pöyriſtyttі harjakſikkaan ſelkänſä), inhorruit unda tenebris (wyöryili, kuohuille kohoili), run. *b)* werr. wäriſtä, hytiſtä, inhorruit aër, run.; mobilibus veris adventus inhorruit foliis, run.; jöta wapiſta, kauhiſtua, severitatem cujus.

in-hospitālis, e, epäkeſtillinen, keſtitſemätöin, wieraille kolkka, kylmä, aſumatoin.

inhospitālitas, ātis, *f.* (ed.), epäkeſtilliſyys, keſtitſemättömyys.

in-hospitus, 3, epäkeſtillinen, keſtitſemätöin, wieraſtamatoin, aſumatoin.

inhūmāne, *Adv.* waſtoin ihmiſen luontoa t. welwolliſuutta, tunnottomaſti, lemmettömäſti.

inhūmānitas, ātis, *f.* (inhumanus), tawattomuus, tunnottomuus, julmuus, raakuus. (Critt. *b)* ſiwiſtymättömyys, ſäädyttömyys, palwelemattomuus, ſuoſiottomuus, törkiätapaiſuus, jyrkätapaiſuus, juromaiſuus, nurjuus, yrheys. *c)* itaruus, ſaituus.

inhūmāniter, *Adv.* ſäädyttömäſti, epäkohteliaaſti, törkiätapaiſeſti.

in-hūmānus, 3, inhimillitöin, ihmisluontotoin, ihmiſelle ſopimatoin, tunnotoin, raaka, julma, jumalatoin, armotoin, tawatoin, birmuinen, kauhia, petomainen j. m. ſ., homo; vox, scelus, crudelitas y. m.; testamentum (waſtoin ihmiſyyttä l. kohtuutta ſotiwa). (Critt. *b)* walju, nurja, yrhiä, juromainen, ſuoſiotoin, epäkohtelias, törkiätapainen, ſäädytöin, ſiistitöin, senex y. m. *c)* ſiwiſtymätöin, wähäoppinen.

in-hūmātus, 3, multaamatoin, hautaamatoin.

in-ibi, *Adv.* ſiellä, juuri ſiellä, ſamaſſa paikaſſa. *b)* werr. ajaſta puh.: inibi esse, olla aiwan lahellä, olla tulemallanſa.

inimīce, *Adv.* wihamieliſeſti, wihalliſeſti, ſuoſiottomaſti.

inimīcitia, ae, *f.* (inimicus), epäſuoſio, wihamieli, wiha, taw. *plur.*, eſim. suscipere inimicitias graves; intercedunt l. sunt mihi inimicitiae cum quo; inimicitias insitas habere et gerere cum quo; inimicitias exercere cum quo; inimicitias subire, deponere, extinguere y. m.

inimīco, I, (ſeur.), wihamieliſyyttää, riitaunnuttaa.

inimīcus, 3, (in-amicus), wihamielinen, wihanhaltuinen, wihallinen, wihainen, ſuoſiotoin, nurja, ja myös ylim. wahingollinen, haitallinen, inimicus cui; consilia quum patriae tum sibi inimica; animus, motus animi, natura, vox, tempora y. m.; uſein *subst.* wihamies, wihaaja, jöta *superl.* inimicissimus, tuimin l. pahin wihamies, weriwihollinen, suus, t. *gen.* kera, eſim. Sthenii, domūs y. m. *b)* run. = hostilis, wihalliſen haltuinen, wihamiehinen, wihalliſen, terra; tela (wainolliſet); insigne (ſurmatun wihalliſen ſaalis).

inīque, *Adv.* epätaſaiſeſti, taw. kuw. kohtuuttomaſti, wäärin, wäärynydellä, inique an jure accepissent, t. epämukaiſeſti, ſopimattomaſti, comparare quem cum quo.

inīquitas, ātis, *f.* (ſeur.), epätaſaiſuus, hankaluus, loci, locorum. 2) kuw. waiwaloiſuus, tukaluus, epäſomuus, waſtaiſuus, hätätila, pula, rerum, temporum. *b)* kohtuuttomuus, kohtuutoin kowuus t. waadinto, wääryys, hominum, praetoris, deūm; summa.

inīquus, 3, (in-aequus), epätaſainen, locus, ascensus, via; eritt. oikian määrän pitämätöin, liian ſuuri t. liian pieni, pondus (liian raſkas), sol (liian kuuma), run. 2) werr. hankala, epäſoma, waſtainen, tukala, waiwaloinen, wahingollinen, haitallinen, locus, aditus, defensio y. m.; casus, sors, run.; certamen, eriwoimainen; ſamoin: pugna, run.; tempus, tempora, ſopimatoin. *b)* kohtuutoin, kowa, wäärä, judex, run.; conditio; lex, pax, cursus y. m., run.; jöta iniquum est, *inf.* kera. *c)* wihamielinen, wihainen, nurja, cui; animo iniquo audire quid; *subst.* wihamies, wihollinen. *d)* waſtamielinen, waſtahakoi-

nen, iniquo animo ferre quid (panna peräti pahaksensa); iniquissimo animo mori (tuiki wastamielisesti).

initio, I, (seur.), wihkiä salaiseen jumalanpalwelukseen (eritt. Cereen), quem Cereri; quem Bacchis (Bakchoon salapalwelukseen).

initium, ii, *n.* (ineo), alku. sisällekäyntö; josta alku, aloitus, initio accusationis; initio anni (wuoden alusta, alkuwuodesta); initium capere, dicendi sumere, confligendi facere, caedis a quo facere; ab initio, alusta, päästä pitäin; male ponere initia; josta *adv.*: initio, alussa, alusta, alkaisia; eritt. taw. *plur.* *a)* peri-alut, peri-aineet, alkeet. *b)* perus-opit, alkeet, artificiorum, mathematicorum. *c)* peri-ajatus, initium cognoscendi. 2) *plur.* salainen jumalanpalwelus, salapalwelus, esim. Cereen ja Bakchoon.

initus, us, *m.* (ineo), yhteyntymys.

injicio, jēci, jectum, III, (in-jacio), nakata sisälle, päälle, jhnkin, luoda, wiskata, syytää, paiskata, siwauttaa, syöstä, syöstä, pistää, panna, laskea sisälle, päälle, jhnkin, ignes (nim. in domum), sytyttää tuleen (huone), ja samoin: ignem castris (leiri); pallium cui, heittää jkn ylle, pukea l. warustaa jkn ylle, päälle, warrelle; pontem flumini (rakentaa joen ylitse); catenas cui (panna jku kahleisin); brachia collo (kiertää kaulan ympäri), brachia coelo (käsin kajota, nim. rynnäköitessä), run.; manum foculo; materiam; pellem (lewittää päälle); capilli humeris injecti (s. o. hartioille wyörylewät hiukset), run.; werr.: securim l. plagam petitioni (iskeä haawa anomukseen, antaa sille kolaus); — **josta i. se, syöksähtää jhnkin, puuskahtaa, töywätä, heittäytä jhnkin, in medios hostes; se morti (kuolemaan), per ignem saltu** (s. o. hyppätä), run. Eritt. *b)* **i. manum l. manus cui, käsin tarttua jkn, werr. pysäyttää, seisauttaa jku, mihi veritas manum injecit; taw. omistus-oikeuden merkkinä: omistaa, walloittaa, ottaa haltuunsa, virgini venienti.** 2) kuw.: **i. se, työntyä l. ruweta jhnkin, in quid, fieluśta puh., painua jhnkin, ajatella, mieltää jtakin.** *b)* **luoda jkn l. jtn mieleen, lykätä l. juoksuttaa jkn, jtn mieleen, syödämmeen, saattaa, tuottaa, nostaa, synnyttää, aikaansaattaa, waikuttaa, formidinem cui; terrorem, spem, admirationem, suspicionem, mentem cui; studium pugnandi exercitui, tumultum civitati; cunctationem; certamen** (sytyttää). *c)* **lausua, sanoa, mainita, cui quid; i. cui de qua re** ja yks. injicere.

injūcunde, *Adv.* kolkasti, jyrkästi.

injūcunditas, ātis, *f.* (seur.), sulottomuus, tylkeys.

in-jūcundus, 3, huwitoin, sulotoin, ilotoin, ikäwä, rumor, labor.

in-jungo, junxi, junctum, III, liittää sisälle, jhnkin, puuttaa, istuttaa, kiinnittää, yhdistää jhnkin, tignos in asseres (sowittaa); vineas et aggerem muro. 2) kuw. tehdä, saattaa, injuriam t. ignominiam cui; detrimentum cui. *b)* sälyttää l. kuormata jkn selkään, jkn päälle, laskea l. panna jkn päälle, onus cui; munus, servitutem, laborem, leges cui.

in-jūrātus, 3, wannottamatoin, wannomatoin.

injūria, ae, *f.* (injurius), wäärydys, laittomuus, wäkiwalta, ylläkkö, wäärydys, wäärinteko, oikeuden l. kohtuuden rikkominen, loukkaus, solwaus, häwäistys, sekä *act.* että *pass.*, esim. i. amicorum (ystäwäin tekemä l. harjottama), i. patriae (isänmaan kärsimä, isänmaata wastaan); injuriam cui inferre, imponere, facere, in quem immittere l. jacere, tehdä jkle wäärydyttä, yltäistä, liikaa; injuriam accipere a quo (kärsiä jklta); injuriam propulsare, defendere, repellere (häätää, torjua); **actio injuriarum; josta injuriä, wäärin, syyttömästi, perättömästi; per injuriam, wäärydellä, lainwastaisesti; werr.** *a)* **laittomasti otettu, laitoin omistama, injuriam obtinere.** *b)* **kärsityn wäärydyden kosto, rankaistus, justa consulis; caedis, run.**

injūriōse, *Adv.* wäärin, lainwastaisesti, injuriosius tractare quem (s. o. pahoin menetellä).

injūriōsus, 3, (injuria), wäärydyteen tai-

punut, wäärintekewä, wäärä, lainwastainen, tihotöinen, in quem; vita; werr.: ventus, pes (wäkiwaltainen), run.

injūrius, 3, (in-jus), wäärä, lainwastainen, kohtuutoin, injurium est.

in-jussus, 3, käskemätöin, omasehtoinen, itsealtansa.

in-jussus, us, *m.*, yks. *abl.* injussu, käskemättä, populi, Caesaris, meo, suo y. m.

injuste, *Adv.* wäärin, kohtuuttomasti, facere; i. facta (wäärinteot).

in-justitia, ae, *f.* epähurskaus, wääryys.

in-justus, 3, epähurskas, wäärä, oikeutta rikkowa, lainwastainen, kohtuutoin, vir; noverca, kowa, tyly, run.; arma; iracundia; regna (laittomasti saatu), run. *b)* werr. sopimatoin, rasittawa, raskas, onus, fenus; fascis, run.

inl- ja **inm-**, k. ill- ja imm-.

innābilis, e, (in-no), uimatoin, jota ei saata uida, unda, run.

in-nascor, nātus, III, syntyä l. kaswaa jssakin, jhnkin, päälle, filix innascitur agris, run. *b)* werr. syntyä jssakin, jhnkin, luontoon, ilmauntua, koitua, yletä jssakin, jhnkin, luontoon, mieleen, in qua re; cui; cupiditas belli gerendi innata est (*sc.* iis), nousi heissä l. heihin, käsitti heidän.

in-nato, I, uida sisälle, jhnkin, jssakin, päällä, in concham; stomacho (uissennella päälläpäin watsassa), undam (heilua laineella), run. *b)* werr. juosta l. wieriä jhnkin, freto, run.

innātus, 3, *PA.* syntyperäinen, luotu, luonnollinen, cupiditas.

in-nāvigābilis, e, laiwoin laskematoin, haaksikulutoin, Tiberis.

in-necto, nexui, nexum, III, niwoa jhnkin jtakin l. jnkin ympäri jtakin, solmeta, sitoa, kiertää, kääriä, wääntää, puettaa jhnkin jtakin l. jnkin ympäri jtakin, quid cui rei, esim. palmas armis, tempora sertis, run.; run.: quis (*i. e.* quibus vinculis) innexa pedem (joihin oli jalasta kiedottu), crinem vittis innexa cruentis (s. o. hiukset werisillä siteillä palmikoitut); kuw.: causas morandi, niwoa l. sommitella syitä, tuoda essin toinen syy toisen perästä, run.; fraudem cui (tehdä petosta), run.

in-nītor, nixus ja nīsus, III, nojata päälle, puoleen, jhnkin, luottaa jhnkin, in cubitum; scutis innixi (kilpien nojassa l. warassa); hastā, cuspide parmāque; hastae, moli, run.; run.: alis (s. o. lentää); kuw.: vix haec in omnium nostris humeris innixa cohaerebunt (makaawa).

in-no, I, uida jssakin, päällä, aquae (yyspä weden päällä); run. *acc.* kera: fluvium (uida jokea). *b)* purjehtia, laskea, matkata, run. *acc.* kera, Stygios lacus. *c)* juosta l. wieriä jssakin, litoribus Maricae (s. o. wirrata Minturnan alueen halki), run.

in-nocens, tis, wahinkoa l. pahaa tekemätöin, wahingoittamatoin, haittamatoin, innocentis pocula Lesbii, run.; epistola; jsta werr. *a)* wiatoin, hurskas, wakainen, nuhteetoin, vir. *b)* omahyödyttöin l. omapuoletoin, lahjomatoin, rehellinen, praetor.

innocenter, *Adv.* hurskaasti, nuhteettomasti.

innocentia, ae, *f.* (innocens), wiattomuus, hurskaus, nuhteettomuus, rigidae innocentiae Cato erat; eritt. omahyödyttömyys, lahjomattomuus, rehellisyys, quantā innocentiā debent esse imperatores.

innocue, *Adv.* nuhteettomasti.

in-nocuus, 3, wahinkoa saattamatoin, pahaa tekemätöin, haittamatoin, litus, turwallinen, run.; jsta werr. wiatoin, nuhteetoin, viximus innocuae, run.; causae (s. o. syyttömäin), run. 2) wikaumatoin, wahingotoin, wammatoin, carinae, run.

in-nōtesco, nōtui, III, tulla tunnetuksi.

in-novo, I, uudistaa, werr.: se ad suam intemperantiam (uudestansa palata, heittäytä, painua pahantapaisuuteensa).

in-noxius, 3, wahinkoa tekemätöin, wahingoittamatoin, haittamatoin, anguis, flamma, verba, run.; tela; jsta werr. pahaa tekemätöin, wiatoin, innoxium plecti; crimine (syyttömästi kanteenalainen). 2) wikaumatoin, pilaumatoin, loukkaamatoin, wahingotoin, turwallinen, magistratus.

in-nūbo, nupsi, nuptum, III, huolla jhnkin, huolemalla mennä jhnkin, ea, quae innupsisset (olot, joihin oli nai-

miſellaan ruwennut); thalamis cujus (ottaa haltuunſa entiſen puoliſon kammio, puoliſona tulla jkn huoneeſen), run.

innubus, 3, (in-nubo), huolematoin, naimatoin, awiotoin; werr.: laurus, neitſyllinen (ſitſi muuttuneen Daphnen wuokſi), run.

in-numerābilis, e, lukematoin, tutkutoin, ſummatoin, homines, pecunia ỿ. m.

innumerābilitas, ātis, *f.* (cd.), lukemattomuus, ſummatoin joukko, mundorum, atomorum.

innumerābiliter, *Adv.* lukemattomat kerrat.

in-numerus, 3, epälukuinen, ſummatoin, gentes, run.

in-nuo, nui, nūtum, III, wiitata, wihjaiſta.

in-nuptus, 3, huolematoin, naimatoin, neitſyllinen, puella, Minerva, run.; werr.: innuptae nuptiae, awiotoin awio, ſ. o. onnetoin awio, run.; *subst.* innupta, ae, *f.* neitſy, impi, run.

in-nūtrio, IV, rawita l. kaswattaa jöſakin.

Ino, us, *f.* Kadmoon tytär, joka raiwopäiſeltä puoliſoltaan Athamaalta hätyytettynä ſyökſähti ynnä poikanſa Melikertan kanſſa mereen, jälkeenpäin palweltu Leukothea nimiſenä merijumalattarena; jöta **Inōus**, 3, inoinen, Inon.

inoblītus, 3, (in-obliviscor), muiſtawa, mens, run.

in-obrutus, 3, hautaamatoin, upottamatoin, nielemätöin.

in-observātus, 3, tähtäämättä jäänyt, tarkkaamatoin, ſilmäämätöin.

in-offensus, 3, loukkaamatoin, ſattumatoin, wikaumatoin, wammatoin, pes, run. *b)* werr. ja kuw. esteetöin, wapaa, waiwatoin, mare, run.; vita (onnellinen), run.

in-officiōsus, 3, welwollisuutta noutamatoin, welwollisuuden waatainen, testamentum (joſſa ei mitään lasten ja omaisten hywäkſi määrätä). 2) palwelematoin, jyrkkätapainen, nurja, in quem.

in-olesco, olēvi, III, kaswaa ſiſälle, jhnkin, libro (nilaan), run. *b)* werr. ja kuw. istauntua l. kiintyä jhnkin, luontoon, mieleen, painua mieleen, ỿdämmeen.

inōminātus, 3, (in-omen), kirottu, onnetoin.

inopia, ae, *f.* (inops), puute, paitſiuš, wajauš, kaipauš, tarwe, poukka, omnium rerum, loci, frumenti, pecuniae, cibi; criminum; publica (waltion rahanpula l. -ahdinko). 2) eritt. tarwittawain puute, warattomuus, wähäwaraiſuus, hätä, inopiam tolerare, vitare; inopiä interire, urgeri j. m. ſ. *b)* kuw. puute, consilii (neuwottomuus); *abs.*: inopiae praesidio esse, neuwottomuus, awunpuute, awuttomuus; puheesta puh.: köyhyys, tyhjyys.

in-opīnans, tis, luulematoin, jkn luulematta l. ajattelematta, jkn odottamatta, waatoin jkn ajatusta, quem inopinantem aggredi, opprimere; inopinante Curione (waatoin Curion luuloa).

in-opīnātus, 3, odottamatoin, äkillinen, malum; *subst.*: nihil inopinati, non inopinatum, ei mitään odottamatointa; *adv.*: ex inopinato l. yks. inopinato, odottamatta, äkiſeltä, uuta päätä.

inopīnus, 3, (in-opinor), odottamatoin.

in-opportūnus, 3, ſopimatoin, epäſoma, sedes; sermoni.

in-ops, opis, awutoin, awunpuutteinen, woimatoin, mahditoin, neuwotoin, inopes relicti a duce; ab amicis (puolesta). *b)* kuw. köyhä, ytimetöin, laiha, wähäſanainen, inops verbis; disciplina, lingua ỿ. m. 2) eritt. waratoin, wähäwarainen, puutteenalainen, köyhä, inops atque privatus; aerarium (rahatoin); urbs ab longinqua obsidione (muonatoin piiritykſen wuokſi); uſein *gen.* kera: köyhä jotakin, wajaawa jtakin, jtakin wailla l. paitſi, eſim. amicorum, aquarum, humanitatis, auxilii; somni cibique (unetoin ja ruatoin), run.; kuw.: animus, run.

in-ōrātus, 3, ſäännölliſesti l. laillenſa eſittämätöin, re inorata (aſiaa ſäännölliſesti eſittelemättä).

in-ordinātus, 3, järjeſtämätöin, ſäänteleмätöin, ſekaſeurainen, ſekawinen, hurinkurinen, milites.

inornāte, *Adv.* koruttomaſti.

in-ornātus, 3, korittamatoin, ſiroittamatoin, hemmutoin, ilman kauniſtukſia, mulieres. 2) kuw. koruton, ſuora,

Lysias (puhelia); verba, run. *b)* kiitosta paitsi jäänyt, ylistämätöin.

Inōus, 3, k. Ino.

inp-, k. imp-.

inquam, k. inquio.

in-quies, ētis, lewotoin.

in-quiētus, 3, lewotoin, rauhatoin, homo; animus; nox.

inquilīnus, i, *m.* (incolinus, incolo), omistus-oikeutta wajaawa asukas, wouramies, majamies, hyyryllinen, loisi, civis urbis Romae, wieras, muualta kotoisin olewa porwari (Ciceroста puh., kun hän oli Arpinin kpgista syntyperää).

inquināte, *Adv.* sokaisesti, loqui, sokasanaisesti, sanoja walitsematta.

inquinātus, 3, *PA.* tahroinen, likainen, sokainen, aqua. *b)* kuw. saastutettu, saastainen, ryöttäinen, rietas, ilkiä, pahansiiwoinen, homo; vita, ratio, sermo; verbum, versus (epäpuhdas, ruma).

inquino, I, tahrata, liata, sokaista, ryönätä, tolata, aquas venenis, run. *b)* kuw. saastuttaa, rywettää, ryöttää, amicitiam nomine criminoso; senatum; famam alterius; se vitiis atque flagitiis; aere tempus aureum (sekoittaa, pahentaa), run.

inquio, taw. inquam, *verb. defect.* III, sanoa, wirkkaa, nimetä, lausua, asetetaan lausejaksoon yhden t. usiamman sanan jälkeen, käytetään jtn puhetta suorasti esiteltäisä, omia sanoja kerrottaisa, wälilausetten peräsä; wälisti wastauksisa l. kohtauspuheisa: inquit, sanotaan, kuuluu.

inquīro, quīsīvi, quīsītum, III, (inquaero), hakea (ilmiin, esiin), etsiä, corpus cujus; werr.: honestatem. (Critt. *b)* tarkoin, ahkeraan tutkia, tutkistella, tarkastella, halkeilla, perustella, kuulustella, kysellä, tiedustella, udella, taw. in quid ja in quem (jtakin, jkta); de iis (*sc.* sermonibus); ordine omnia; quid quamque rem sequatur. *c)* laillista kannetta warten laatia tutkisteloita jkta wastaan, urkkia tietoja l. todisteita jkta wastaan, in quem.

inquīsītio, ōnis, *f.* (ed.), hakeminen, etsiminen; critt. *a)* tarkka, wisu tutkisteleminen, tarkasteleminen, perusteleminen, veri. *b)* kanteesen tarwittawain tietoin ja todisteitten etsintä, laillinen tutkinto, candidati (wiranhakian laatima).

inquīsītor, ōris, *m.* (inquiro), hakia, etsijä; werr. tutkija, tarkastelia, perustelia, rerum. (Critt. *b)* kanteesen tarwittawain tietoin ja todisteitten kokoilia, tutkailia, Achaicus.

inquīsītus, 3, k. inquiro.

inr-, k. irr-.

in-salūbris, e, terweydelle wahingollinen, tautinen.

in-salūtātus, 3, jäähywäisiä saamatoin, hywästijättämättä.

in-sānābilis, e, paranematoin, parantamatoin, morbus; kuw.: ingenium; contumelia (sowittamatoin).

insāne, *Adv.* mielettömästi, hullusti, hurjapäisesti.

insānia, ae, *f.* (insanus), heikkomielisyys mielettömyys, heikkopäisyys, houru, wimmapäisyys, hulluus, hurjuus, raiwous. *b)* runoilian into, haltious. *c)* rajuus, suunnattomuus, ylenmääräisyys, raju suuruus, villarum, libidinum; puheesta puh.: orationis (hulluus).

insānio, IV, (insanus), olla mieleltään, olla järjeltään mennynnä, olla laidaltaan, suunniltaan, olla riiwokkaisa, wimmaisa, olla heikkopäinen l. hullu, mielettömästi menetellä, hurjailla, raiwota, rajuta, insanire tibi videris; ex injuria; similem errorem (s. o. olla hulluna samalla muotoa), solemnia (tawan mukaan), in libertinas (tuhlata omaisuutensa), run.

insānitas, ātis, *f.* (seur.), terweettömyys, sairaus.

in-sānus, 3, sairasmielinen, heikkomielinen, heikko-, nöyräpäinen, mielipuoli, mieletöin. (Critt. *b)* hullu, hurja, wimmapäinen, raiwokas, homo, concio; run. innokas, haltiokas, vates; *act.* mielen wiewä, hulluttawa, aqua, run. *c)* werr. raju, s. o. hirmuinen, summatoin, kauhia, mahdottoman suuri, armottoman korkia, ylen ankara j. m. s., fluctus, rajuawa, wankka, run.; moles, montes, trepidatio, cupiditas.

insatiābilis, e, (in-satio), täytymätöin,

kylläymätöin, pohjatoin, crudelitas, cupiditas, avaritia, amor unius regni; animus humanus (tyhymätöin). *b)* kylläyttämätöin, johon et kylläynny l. ikäwyöty, erinomainen, pulchritudo, varietas florum, species.

insaturābilis, e, (in-saturo), täytymätöin, pohjatoin, abdomen.

insaturābiliter, *Adv.* täytymättömästi.

inscendo, scendi, scensum, III, (in-scando), noista l. astua sisälle, päälle, jhnkin.

in-sciens, tis, tietämätöin, tietämättä, insciente eo (hänen tietämättä).

inscienter, *Adv.* taitamattomasti, tyhmästi, facere.

inscientia, ae, *f.* (insciens), tietämättömyys, tiedottomuus, epätaito, outous, cujus; belli, locorum (sodasta, paikoista, sodan t. paikkain suhteen), usus lini (käyttämisessä), dicendi v. m. 2) philosophian kielessä: tietämättömyys, joka kehoittaa wisummin tutkimaan.

inscīte, *Adv.* älyttömästi, typerästi, hulusti, taidottomasti, tökerösti, comparare; i. facta navis.

inscītia, ae, *f.* (scur.), tiedottomuus, taidottomuus, taitamattomuus, äkkinäisyys, osaamattomuus, epätaito, ja myös: älyttömyys, ajattelemattomuus, cujus; rerum (asioissa).

in-scītus, 3, tietämätöin, taitamatoin, osaamatoin, älytöin, typerä, tyhmä.

in-scius, 3, (in-scio), tietämätöin, tiedotoin, homo; non sum inscius (aiwan hywin, selwälleen tiedän); omnibus insciis (kenenkään tietämättä, salaa); omnium rerum; culpae (wiasta wapaa), run.; inscii, quid in Aeduis gereretur.

in-scrībo, scripsi, scriptum, III, kirjoittaa jhnkin, päälle, quid in basi, in monumento, in statua; in periculo (panna, pistää juttu- l. tuomiokirjaan); nomen foribus *(dat.)*, libris nomen suum; run. werr. piirtää merkki jhnkin, esim. pulverem wersä hastä (waota, wiiltää) ja inscriptus nomina regum (merkitty kuningasten nimillä). *b)* warustaa kirjoituksella, päälle- l. ulkokirjoituksella, nimittää, panna jllekin nimi, statuas; libros inscripsi rhetoricos; epistolam cui (kirjoittaa jlle tulewaksi l. annettawaksi); liber inscribitur Oeconomicus (kirjan nimi on Oeconomicus); run.: sua quemque deorum inscribit facies (osottaa, ilmaista). 2) kuw. istuttaa jhnkin, juurruttaa, pyhyttää, kiinnittää, painaa jhnkin, orationem in animo; quid in fronte cujus. *b)* panna l. päättää jkn omaksi, työksi, syyksi, nomen sibi (omistaa); run.: deos sceleri (teoittaa jumalat rikoksen syyksi), dextera mea leto tuo inscribenda est (kuolemasi on minun käteni työnä pidettäwä).

inscriptio, ōnis, *f.* (ed.), jhnkin kirjoittaminen, kirjoitus, päällekirjoitus, ulkokirjoitus, piirtokirjaus, tituli, nimi, nominis; plenior.

in-sculpo, sculpsi, sculptum, III, kaiwaa sisälle, jhnkin, hakata, piirtää, pyältää, leikata jhnkin, sortes in robore, foedus columnä aeneä, titulum literis *(dat.)*. *b)* kuw. painaa jhnkin, pystyttää, istuttaa, juurruttaa jhnkin, quid in animo, in mente.

in-seco, secui, sectum, I, leikata l. wiiltää sisälle, jhnkin, rikki.

insectātio, ōnis, *f.* (insector), wainoaminen, takaa-ajaminen, ahdistaminen, hostis; kuw. hätyyttäminen, pilkkaaminen, solwaiseminen, principum.

insectātor, ōris, *m.* (scur.), wainoaja, wihamies, plebis.

in-sector, I, wainota, ajaa takaa, ajella, käsitellä, ahdistaa, tunkea päälle, impios, aves; run.: herbam rastris (kokea häwittää riikaruoho); *pass.* insectatus, ahdistettu. *b)* kuw. hätyyttää, pilkata, ilkamoita, solwaista, moittia, quem; injuriam cujus.

insectus, 3, k. inseco.

in-senesco, senui, III, wanheta l. iäätyä jssakin, libris (harmauntua kirjain ääressä), run.

in-sepelio, sepelii, sepultum, IV, haudata (jhnkin); kuw. salata, virtus oblivione insepulta.

in-sepultus, 3, hautaamatoin, multaamatoin, acervi civium; sepultura, haudatoin hautaus (tawallisten hautausmenoin jättämällä tapahtunut).

in-sequor, secūtus l. sequutus, III, seurata,

ſeurata peräwilkkaa, ſeurata kintereillä peräſtä, kohdaſtanſa jälkeen, käydä kintereillä, jäliſtä, aſtua kintuille, noudattaa, quem; pinum lumine (ſilmällä ſaatella l. katſella haahta), run.; nisi vocalis insequebatur; eritt. ajan ſuhteen: ſeurata, Pisistratum; annus, nox, consul insequens j. m. ſ. 2) wihollisena kiepata l. polttaa peräſtä, ajaa takaa, wainota, ahdiſtaa, kiuſata, quem clamore ac minis; quem gladio; agmen; run.: arva jacto semine comminus (aſkel aſkeleita muokata), ora manibus (iſkeä), crimen (rankaiſta); werr.: quem irridendo (ſ. o. pilkata, ilkamoita); turpitudinem vitae, häpyytää jkta ſaaſtaiſen elämän tähden; *abs.*, ahdiſtella kyſymyksillä, itaque insequebatur. *b)* ſaawuttaa, yllättää, tawottaa, mors insequitur quem; run.: quem propioribus spatiis (likemmillä aſkeliila ſauttaa, iäſtä puh.). *c)* kuw. eſitelleſſä pitkittää l. jatkaa, longius; eritt. mieliä, aikoa, pyytää, non te insequor ut erudiam (en aio opettaa); run. *inf.* kera: yrittää, puuhata, convellere vimen insequor.

in-sero, sēvi, situm, III, kylwää jhnkin, iſtuttaa, tartuttaa, panna jhnkin, plura genera in unam arborem; eritt. waruſtaa ſiitös- l. pano-oksſalla, oksaſtaa, ympätä, mala, run.; arbutum nucis fetu (ſ. o. ympätä ſianwarteen pähkinän hedelmä), run.; werr.: in Calatinos Attilios insitus (otettu l. laſkettu joukkoon). 2) kuw. iſtuttaa l. juurruttaa jhnkin, luontoon, mieleen, novas opiniones; corpora animis (yhdiſtää); jota insitus, luontoon l. mieleen iſtutettu, luontoon, mieleen, syhämmeen painunut l. kiintynyt, ſyntyperäinen, luotu, luonnollinen, insitus menti cognitionis amor; virtus; notiones rerum; mos, cura, studium, libido.

in-sero, serui, sertum, III, piſtää ſiſälle, jhnkin, puettaa, liittää, iſtuttaa, tartuttaa, panna jhnkin, collum in laqueum, caput in tentoria; cibum cui in os (tulyuttaa); falces longuriis *(dat.)*; se bellis, ſekauntua, ryhtyä, kajota; fenestras (laittaa l. jättää aukkoja), fissa cortice virgam (ympätä), run.; oculos in pectora (painaa ſywältä), run. *b)* werr. ja kuw. iſtuttaa jhnkin, luontoon, mieleen, lomaan, ſekoittaa, ſowittaa, ſommitella, latoa, laſkea jhnkin, lomaan, wäliin, joukkoon, quod quaedam innata vis inseruit; deos minimis rebus; fabulam cui loco; querelas; quem vatibus (lukea runoiliain joukkoon), run.; stellis (aſettaa tähtein joukkoon), run.

inserto, I, (ed.), piſtää l. ſowittaa ſiſälle, jhnkin.

in-servio, IV, olla palweliaſ, awuliaſ, nouteliaſ, noutaa jkn mieltä, olla l. tehdä jkn mieliſi, palwella, o[illegible]; plebi; temporibus (noudattaa aikoja, mukauta, ſoweltua, ſäätyä aikoihin, aikoja myöden, eritiloihin, olla kuten käyttää olla). *b)* laſkea l. panna halunſa, mielenſä, toimenſa, työnſä jhnkin, ahkeroita, harraſtaa, uuraſtaa, tarkoitella, harjottaa jtakin, huolia, pitää lukua jſtakin, artibus, honoribus, communi commodo, voluptati; studiis cujus; magis firmitati corporis quam ingenii acumini; omnibus rebus, ut - - (koſea l. käyttää jos jotakin).

in-sĭbilo, āre, wiheltää ſiſälle, jhnkin, wihiſtä, wiuhua, winkua, wuhiſta, hawiſta, hohiſta ſiſälle, jhnkin.

insideo, sēdi, sessum, II, (in-sedeo), iſtua jſakin, jllakin, päällä, olla iſtualla jſakin, jllakin, *dat.* kera, eſim. equo (hewoſen ſelääſä); jugis Etruscis (tiloittua, ſijoittua), run.; werr.: semen in locis insedit (tarttua); vapor insedit Apuliae (laſkeuta ylitſe), run. *b)* kuw. iſtua jſakin, jhnkin, olla jſakin, olla puuttuneena, kiintyneenä, juurtuneena, ſywältä painuneena jſakin, jhnkin, pyſtyä, ſalwata jhnkin, in animo, in mente, in memoria, in venis; animo, animis; insedit cui suspicio (on tunkenut jkn mieleen). 2) *trans.* ottaa l. ſaattaa haltuunſa, ſotamiehittää, ſotawäettää, pitää halluſſaan, hallita, locum, arcem, viam y. m.; cineres patriae (aſettua tuhille), run.

insidiae, arum, *f.* (ed.), ſalawahti, wäijykſet, wäijytys, lymywäijö, ſekä wäijyjäjoukko l. -parwi että wäijymöt l. wäijytyspaikka, **sustinere primos im-**

petus insidiarum (ſ. o. wäijyjäin); signa aenea in insidiis ponere, milites in insidiis collocare. *b)* kuw. wäijytykset, paulat, ſalajuonet, kompeleet, kawallus, petos j. m. ſ., insidias facere l. ponere vitae cujus, facere cui, ponere contra quem, parare cui, tendere, collocare, comparare, struere, rakentaa l. laskea wäijytyksiä (eteen), wirittää pauloja (eteen), wäijyä (jtakin); jöta per insidias, ex insidiis l. yks. insidiis, wäijylliſesti, kawalasti, ſalamurhaiſesti.

insidiātor, ōris, *m.* (seur.), ſalawahtaaja, wäijyjäſoturi; werr. wäijyjä, ſalajuonittelia, ſalamurhaaja.

insidior, I, (insidiae), wäijymöistä wahdata jkta, wäijyä, wäijyttää, wainota jkta, rakentaa wäijytyksiä, wirittää pauloja, laskea juonia jkn eteen, cui; Piraeo; *abs.* *b)* werr. wahdiskella jtakin, pitää waari jöstakin, somno maritorum; tempori (warottaa aika).

insidiōse, *Adv.* wäijylliſesti, kawalasti, juonikkaasti, petolliſesti, tractare quem.

insidiōsus, 3, (insidiae), wäijyllinen, kawala, juonikas, mutkainen, pahanjuoninen, pahanretkinen, häijynilkinen, koiranparinen, konnankurinen, konnankoukkuinen, petollinen, wiekoittelewa, waarallinen, homo; bellum, simulatio, clementia.

in-sīdo, sēdi, sessum, III, istua jhnkin, jllekin, päälle, istahtaa, paneuta, laskeuta, aſettua, tiloittua jhnkin, jllekin, päälle, *dat.* kera, floribus, run.; miserae (raukan ſyliin), run.; digitos insidere membris (painua, jättää kunne l. jälki), run.

insigne, is, *n.* ſ. insignis.

insignio, IV, (seur.), tuntomerkillä waruſtaa, merkitä, tehdä muista tunnettawaksi, kauniſtaa, korittaa, erinomaiſuuttaa, clipeum auro, run.; kuw.: nulla tristi nota insignitus est.

insignis, e, (in-signum), tuntomerkillä waruſtettu, tunnettawa, ſilmään pistäwä, erinomainen, merkillinen, mainio, ankara, jalo, oiwa, werratoin, auro et argento; ad deformitatem puer (merkilliſen ruma); vestis; werr.: vis, virtus, improbitas, calamitas, contumelia; notis turpitudinis (pahamaineinen, häwäistŷ). Siitä *subst.* **insigne,** is, *n.* *a)* tuntomerkki, tunnuſtähti, tunnus, oſotin, näytin, ilmoitin, nocturnum (ſignali); quae (navis) ex insigni facile agnosci poterat (ſ. o. lipuſta); werr.: fortunae; i. est, *acc. c. inf.* (oſottaa). *b)* kunnianmerkki, arwonmerkki, kunniapuku l. -koru, kauniſtus, korite, ſomus, uſein *plur.*, julkiwirkain kunnianmerkeistä, ſotamiesten kilpien ja kypäräin koriteksiſta puh., regium, dignitatis, potestatis, auguratus, imperatoris, magistratuum; armorum; ylim. merkki, maeroris (murhewaatteista puh.), pacis et otii (togasta puh.); kuw. taw. *plur.*, kunnianmerkit, kunnioitukſet l. edunſuonnit, kauniſtukſet, virtutis, laudis, orationis y. m.

insignīte, *Adv.* erinomaiſesti, mainiosti, ſelwästi, improbus (werrattoman, tawattoman); laudare et vituperare quem.

insigniter, *Adv.* erinomaiſesti, mainiosti, jalosti, oiwasti, quem diligere; insignius ornari.

insignītus, 3, *PA.* tunnettawa, ſelwä, imago; jöta ſilmään pistäwä, erinomainen, merkillinen, mainio, ignominia; lacūs nomen (tunnettu).

insilio, silui ja silii, sultum, IV, (insalio), hyppätä ſiſälle, päälle, jhnkin, kaapſahtaa, karata, ſyöksähtää, töywätä ſiſälle, päälle, jhnkin, in equum (hewoſen ſelkään); in phalangas; yks. *acc.*: Aetnam, undas, run.; *dat.*: ramis, tergo, run.

insimulātio, ōnis, *f.* (seur.), ſyytös, kanne, probrorum, criminis.

in-simulo, I, (ſyyttäin) tuoda eſiin, ſanoa, wäittää, quid; *acc. c. inf.*; eritt. ſyyttää l. ſoimata jkta jöstakin, kannella jkn päälle jöstakin, falso quem; quem flagitii, peccati, proditionis, proditionis crimine; neque aliud insimulari potest.

in-sincērus, 3, pilaunut, pahentunut.

insinuātio, ōnis, *f.* (seur.), mielten ſuoſtuttamista tarkoittawa puheen alku.

in-sinuo, I, alkp. pistää poween, loikeruttaa l. koukerruttaa jhnkin, ylim. laskettaa ſiſälle, jhnkin, työnnyttää

l. ſyſäyttää ſiſälle, jhnkin, ordines. Critt. 2) se i. l. *abs.*, pujottauta ſiſälle, jhnkin, puikeltaa, tunkea, tulla ſiſälle, jhnkin, se inter turmas equitum; se inter corpus et arma; viä; flumen inter valles se insinuat (ſuikertelee). *b)* kuw. tungehtia jhnkin (ſalaa ja wähitellen), ſukeltaa, piöstäytä, luikahtaa jhnkin, liikaroiten tunkea, heweltäin, hiemaillen tunkea l. pyrkiä jhnkin, jkn ſuoſioon, pälyä, miellytellä, se, harw. *abs.*, se in antiquam philosophiam, se in familiaritatem cujus, se in consuetudinem cujus, se in familiarem usum; familiariter se in sermonem cujus (ruweta yſtäwälliſiin haaſteloihin jkn kanſſa); penitus in causam (ſ. o. perinpohjin oppia tuntemaan); cui (ſuoſtutella jkta); insinuaverat suspicio animis (oli mieliin painunut).

insipiens, tis, (in-sapiens), älytöin, järjetöin, ymmärtämätöin, wähämielinen, typerä, tyhmä, sermo insipientium.

insipienter, *Adv.* älyttömästi, wähämieliſesti, tyhmästi.

insipientia, ae, *f.* (insipiens), epäwiiſaus, älyttömyys, järjettömyys, typeryys.

in-sisto, stiti, III, ſeiſottaita päälle, jhnkin, aſettauta, ſijoitteleita, aſtua päälle, eſiin, jhnkin, taw. in *abl.* kera, *dat.* t. *abs.*, in jugo, in cingulo terrae; jacentibus (kaatuneitten päälle); aequo loco; rotis (pyörille), digitis (warpaille), alarum remis (heilua), run.; werr.: vestigiis cujus (aſkeltaa l. noudattaa jkn jälkiä, ſeurata jkta perämilkkaa); *abs.*: firmiter (ſaada wankawa jalanſija); jöta ylim. tiloittua l. laſkeuta jhnkin, castris, ramis (iötahtaa) y. m., run. *b)* ſeiſoa jöſakin, olla kiinnitettynä jöſakin, in manu Cereris (kuwaſta puh.); kuw.: in tanta gloria (ſeiſoa niin kunniakkaalla kannalla). *c) trans. acc.* kera, aſtua jhnkin, panna jalkanſa jhnkin, iter (ottaa l. walita tie, laſkea tielle); limen, run.; pedum vestigia plantis primis (käwellen aſtua enſimäiſet jäljet, enſin alkaa käwelemään), run.; werr. ja kuw.: viam domandi, run.; rationem pugnae, ruweta tappelonlaatuun. *d)* aſtua jkn kintereille, polttaa peräſtä, kiiwaaſti ajaa takaa, kowin ahdiſtaa, hätyyttää, tunkea l. täyttää pääle, *dat.* kera, effusis (hostibus), referentibus pedem; filio, ut - - (käydä kimppuun); moenibus (uhata, ſodaſta puh.); kuw. tarkoittaa kaikki mielenſä ja työnſä jhnkin, ahkeraſti, innolla yrittää l. puuhata jtakin, et mente et animo in bellum (tähdätä mieli ja ajatukſet ſotaan); munus (toimittaa); rei; run.: sic ore, alkaa (haaſtella). 2) ſeiſauta, pyſäytä, pidättyä, herjetä, tauota, stellae insistunt; exercitus insistet; paulum, puheeſſa; circuitus ille (orationis) insistit. *b)* kuw. pyſäytä, wiipyä, singulis peccatorum gradibus; in reliquis rebus, epäillä; jöta kiinnittää, pitkittää jtakin, jämittää, pyſyä jöſakin, pitää kiinni, olla hellittämättä jöſtakin, institit tueri (kiinnitti ſuojella, ei heittänyt turwailemaſta, turwaili turwailemiſtaan).

insitio, ōnis, *f.* (insero), okſaſtaminen, ſiitös-okſan paneminen, ymppääminen.

insitīvus, 3, (insero), ympätty, pira, run.; werr. wäärä, walheniminen, Gracchus.

in-sociābilis, e, yhdiſtymätöin, ſoweltumatoin, yſtäwymätöin, homines.

insōlābiliter, *Adv.* (in-solor), lohduttomaſti.

insolens, tis, (in-soleo), tottumatoin, harjaumatoin, outo, äkkinäinen, kiukkamainen, *gen.* kera (jhnkin), infamiae, belli; in dicendo; run.: insolens emirabitur (oudokſuen). *b)* ylenmääräinen, ſuunnatoin, ylellinen, liiallinen, liian ſuuri, alacritas; laetitia, run. 2) outo, epätawallinen, epäjärkinäinen, harwinainen, harwoin käytetty, verbum. Critt. *b)* ylläpäinen, mieliwaltainen, röyhkiä, ylpiä, kopia, pönäkkä, ynſiä, in re nota, in pecunia; victoriä; victoria; jöta myöskin: tuhlaawainen, in aliena re.

insolenter, *Adv.* epätawalliſesti, waſtoin tapaa, liialliſesti, liian uſein, ylenmäärin, ſuunnattomaſti, evenire; abuti qua re. *b)* ylläpäiſesti, röyhkiäſti, ylpiäſti, se efferre, gloriari.

insolentia, ae, *f.* (insolens), tottumattomuus, outous, äkkinäiſyys, kiukka-

maiſuus, loci, fori, itineris, disputationis (paikan jne. ſuhteen). *b)* ylelliſyys, ſuunnattomuus, hujus saeculi. 2) kuw. puheen epätawalliſuus, oudonluontoiſuus, outoſanaiſuus, verborum; peregrina. *b)* yllätäiſyys, ylimieliſyys, mieliwalta, röykkeys, ylpeys, kopeus, julkeus, insolentiam suam continere.

insolesco, ere, (in-soleo), ylwetä, mieliwaltaiſeksi yltyä, röykkiäksi paiſua, per licentiam.

in-solidus, 3, heikko, hieno, hentuwa.

in-solitus, 3, tottumatoin, outo, äkkinäinen, *gen.* kera (jhnkin), eſim. rerum bellicarum, tumultüs, l. ad *acc.* kera, eſim. ad laborem; *abs.*: feminae insolitae, waſtoin tottumuſtanſa, waſtoin totuttua tapaanſa; phocae (waſtoin luontoanſa), run. 2) outo, epätawallinen, epäjärkinäinen, harwinainen, uuſi, gloria, verbum; insolita cui loquacitas.

insomnia, ae, *f.* (insomnis), unettomuus; *plur.* unettomat yöt.

insomnis, e, (in-somnus), unetoin.

insomnium, ii, *n.* (in-somnus), uni, unennäkö, unelma, taw. *plur.*

in-sono, sonui, sonitum, I, ſoida, kaikkua, kumiſta, jymiſtä, kohiſta. *b)* run. kaikuttaa, äännyttää, calamis (ſoittaa, puhaltaa); flagello (nauskauttaa ruoskalla); verbera (heläyttää ruoskaa).

in-sons, sontis, syytöin, wiatoin, syy- l. wikapäänä olematoin, consilii (neuwoon); run. wahingoittamatoin, pahaa tekemätöin, Cerberus.

in-sōpītus, 3, unetoin, walwaš.

inspecto, I, (inspicio), katſella, quid; inspectante quo (jkn nähden, ſilmiſſä, läsnä olleſſa).

in-spērans, tis, toiwoa pitämätöin, waſtoin toiwoa, waſtoin luuloa l. ajatuſta, insperanti mihi cecidit.

in-spērātus, 3, toiwomatoin, odottamatoin, praesidium; malum; ex insperato, odottamatta.

inspergo, spersi, spersum, III, (in-spargo), ſirottaa päälle, jhnkin, piſkottaa l. riuſkottaa päälle, jhnkin, molam et vinum; wert.: naevos corpore, run.

inspicio, spexi, spectum, III, (in-specio), katſoa ſiſälle, jhnkin, jtakin, katſahtaa, katſella, tähyſtellä, ſilmäillä, hortos, praedium (ostajaſta); leges (ſ. o. lukea); jäta ylim. katſaſtella, katſeloita, tutkiſtella, arma militis; viros, equos (myyſtäröitä). *b)* kuw. katſaſtella, tarkaſtella, tutkia, oppia tuntemaan, res sociorum (tieduſtella); quem a puero.

in-spīco, āre, teroittaa, kärjentää.

in-spīro, I, puhaltaa ſiſälle, päälle, jhnkin, conchae (ſ. o. näkinkenkää), run. Gritt. 2) *trans.* puhaltaa jtakin ſiſälle, jhnkin, puuskata l. henkäiſtä jtakin jhnkin, venenum morsibus, run.; — kuw.: mentem animumque cui, ignem, juoksuttaa jkn mieleen, luoda, lykätä, noſtaa jkn mieleen, ſydämmeen, run.; jäta innoittaa.

in-spoliātus, 3, ryöſtämätöin, riiſumatoin.

in-stabilis, e, lujana ſeiſomatoin, wahwalla kannalla olematoin, aſemanſa pitämätöin, alallaan pyſymätöin, epäwakainen, wapera, horjakka, häilywä, liikkuwa, pedes (jalkamies), acies; hostis (paikkanſa pitämätöin); ingressus; aures, run.; werr. wakawaa jalanſijaa antamatoin, ſeiſottawakſi kelpaamatoin, tellus, run. *b)* kuw. epäwakainen, kiekkamainen, huikentelewa, motus (ſäännötöin); animus, run.

instans, tis, *PA.* yrittäwä, tuloa tekewä, lähellinen, nykyinen, nyky-aikainen, paraikainen; *subst.* instantia, ium, *n.* nykyiſet, nyky-olot, nykyſeikat j. m. ſ.

instantia, ae, *f.* (ed.), lähelliſyys, nykyiſyys.

instar, *n. indecl.* kuwa, perusſiirros, ſuunnitelma, kyhäys, warjo, parvum i. eorum, quae - -; — laatu, jäta *gen.* kera: laadulla, luonnolla, kun, kuten, niinkun, ikäänkun, i. muri (kiwiſeinän luonnolla, kun kiwiſeinä); i. montis (wuoren ſuuruinen l. kokoinen), run.; t. lukumääräſtä puh.: likipitäin, waiheilla, i. septuaginta; — bahmo, muoto, näkö, quantum i. in ipso! run.; terra quasi puncti i. obtinet (on melkein pisteen muotoinen, näyttää melkein pisteeltä); — arwo, omnia - - vix minimi momenti i.

habent; Plato mihi i. est omnium (käppi kaikkein werosta, on kaikkein weroinen, yhtä hywä kun kaikki); mortis i. putare quid (pitää furmana).

instaurātio, ōnis, *f.* (instauro), uudiſtaminen, kertominen, ludorum.

instaurātīvus, 3, (ſeur.), uudiſtettu, ludi.

instauro, I, uudiſtaa, kertoa, toiſtaa, uudeſtaan, toiſtamiſeen aſettaa, tehdä, wiettää, pitää j. m. ſ., caedem, scelus, bellum, ludos, Latinas; animos (wirkiſtää), quid cui (koſtaa), run. *b)* ylim. rakentaa, laatia, ſuorittaa, choros, epulas, run.; diem donis (uhrilla yhdittää), run.

in-sterno, strāvi, strātum, III, lewittää l. hajoittaa jhnkin jtakin, jnkin päälle l. ylitſe jtakin, peittää jtakin jllakin, quid qua re; equum (ſatuloita); run.: pontem (laatia), pulpita modicis tignis *(dat.)*, rakentaa näkymö kohden korkeille aluſhirſille; *Pass.:* insterni pelle leonis (werhouta), run.

instīgātio, ōnis, *f.* (ſeur.), kiihdytys, wirityš.

instīgo, I, yllyttää, ärryttää, äköittää, kiihdyttää, kiiwaſtuttaa, quem (in quem); instigante te (ſinun toimeſtaſi).

in-stillo, I, tiputtaa l. wuodattaa ſiſälle, jhnkin, oleum lumini; saxa, noruttaa, neidyttää, run.; kuw. juokſuttaa jhnkin, mieleen, quid auriculis (kuiskaista korwaan), run.

instimulātor, ōris, *m.* (ſeur.), yllyttäjä, noſtaja.

in-stimulo, I, yllyttää, kiihdyttää.

instinctus, us, *m.* (ſeur.), kiihoitus, innoitus, divinus.

in-stinguo, stinxi, stinctum, III, kiihdyttää, wirittää, kehoittaa; taw. instinctus, kiihtynyt, äitynyt, yllytetty, wiritetty, innoitettu, furore, divino spiritu.

instita, ae, *f.* (insisto), helmuš, liepeyš, paltehiſto romalaiſen wallaſnaiſen hameeſa; jota run. wallaſnainen.

institio, ōnis, *f.* (insisto), ſeiſauš, pyſäyš, stellarum.

institor, ōris, *m.* (insisto), kauppaaſioitſia, kauppapalwelia, kaupuſtelia, kulkukauppias, tuppiſakſa.

instituo, stitui, stitūtum, III, (in-statuo), panna l. ſijoittaa ſiſälle, eſiin, jhnkin, jota laatia, tehdä, peruſtaa, aſettaa, rakentaa, ſuorittaa, walmiſtaa, waruſtaa, toimittaa, hankkia, vestigia (aſtua eſiin), nuda vestigia pedis sinistri (ſeiſoa tappeloſſa, waſen jalka paljaana), run.; vineas, portorium vini, mercatum; officinas armorum, metalla; aciem duplicem (riwittää); muralium pilorum numerum, naves, turres, pontem; remiges ex provincia; sermonem, delectum, pitää. 2) kuw. aſettaa, ſäättää, laittaa, määrätä, quem heredem (jku perilliſekſi); populum R. tutorem cujus orbitati; magistratum; censum (panna alkuun, toimeen); dies festos; ut quotannis facere instituerat (oli tottunut tekemään); instituit, ut ipsi dicerent; — ottaa päällenſä, certamen sibi cum quo; — ottaa eſiin l. käſille, yrittää, ruweta, alkaa, quaedam, viam, diligentiam; institui Topica conscribere; — jakaa, järjeſtää, actionem (ſäännellä); — toimittaa, hankkia, sibi quaestum, amicos; — mieliä, aikoa, käetä, päättää, tempus cujus interficiendi quaerere; historias scribere; — opettaa, opaſtaa, harjottaa, kaswattaa, quem ad dicendum; adolescentes.

institūtio, ōnis, *f.* (ed.), laitos, rakennus, ſäätös, rerum; jota tottumus, tapa. *b)* opetus, opaſtus, puerilis (lapſuudeſſa, lapſuuden iällä); *plur. concr.:* Graecae, kreikalaiſet opettajat.

institūtum, i, *n.* (instituo), laitos, rakennus, aſetus, ſäätös, tottumus, tapa, majorum, patriae y. m.; meretricium (wirka); vitae (elämän peruſſuunta); eritt. leges ſanan rinnalla: instituta, laitokſet ja menot, joita aika on yhdittänyt, että heitä lain weroiſina waaditaan otetaan. *b)* yritys, aikomus, tuuma, hanke; eritt.: ex instituto, ſuoſtuman mukaan, puhetta myöden. *c)* opetus, opetuslaatu, -parſi, -ſeino, praecepta institutaque philosophiae (philoſophialliſet peruſ-ajatukſet ſekä harjotukſet niitten ſowittelemiſeſſä l. wiljelemiſeſſä).

in-sto, stiti, I, ſeiſoa jhſakin, päällä, jugis *(dat.*, ſeiſauta, pyſäytä), run. Eritt. 2) olla lähellä, läsnä, tarjona,

käſiſſä, edeſſä, tuloſſa, tehdä tuloa, lähetä, liketä, tarjota, käetä, yrittää, rientyä, uhata, instat nox, hiems, tempus, poena, agmen, bellum, periculum. *b)* astua kintereille, seurata peräwilkkaa, tunkea l. täyttää päälle, ahdistaa, hätyyttää, kowin ajaa takaa, hosti, cedenti; hostes: ferro, acriter j. m. ſ. 2) kuw. häkyttää, herkeämättä toimittaa l. puuhata, ahkeraſti pyöriä l. pyrkiä, tepaſtella, cui; operi (kiiruhtaa työtä), currum Marti (tehdä ruhtoa), run.; de indutiis (pitää kiinni); *inf.* kera: kiinnittää, jämittää, instat poscere (kiinnittää puiſtaa, ei hellitä l. heitä puiſtamaſta, puiſtaa puiſtamiſtanſa). *b)* käydä kimppuun, kiihkäſti waatia l. tahtoa, hoka, te instante; ut *conjunct.* kera.

in-strātus, 3, peittämätöin, pahnatoin.

instrātus, 3, *Partcp.* ſ. insterno.

in-strepo, strepui, strepitum, III, narſkua, ratiſta, rymytä.

instructe, *Adv.* ſuurihankkeiſeſti, komiaſti, uhkiaſti.

instructio, ōnis, *f.* (instruo), aſettaminen, ſijoittaminen, järjeſtäminen, signorum.

instructor, ōris, *m.* (instruo), ſuorittaja, walmiſtaja, convivii.

instructus, 3, *PA.* warattu, waruſtettu, hankittu, qua re; domus, navis (kaikilla tarpeilla warattu, täyſihankkeinen); dimicationi (taiſteloon). *b)* kuw. waruſtettu, opetettu, harjotettu, res scite i. (ſäännetyt); ad dicendum, ad mortem contemnendam, ad exilium; in jure civili; omnibus ingenuis artibus; a qua re (jkn aſian puoleſta l. ſuhteen), eſim. a philosophia, a jure civili.

instructus, us, *m.* (instruo), waruſtus, hanke, puheeſta puh.

instrūmentum, i, *n.* (ſeur.), kone, kalu, kapine, aſe, rekule, kaluſto, kamſu, militare (aſekaluſto); belli (ſotatarpeet); critt. huonekalut, peltokalut; t. waate, instrumenta animi (ämmän hanke), run.; t. koru, kauniſtus, ornent instrumenta libellos, run. *b)* werr. ja kuw. warusta, oratoris; causarum; critt. keino, wälikappale, apukeino, apuneuwo, virtutis, luxuriae; ad quid.

in-struo, struxi, structum, III, rakentaa ſiſälle, jhnkin, ſalwaa l. liittää ſiſälle, jhnkin, contabulationem in parietes. Uſein ylim. rakentaa, tehdä, laatia, laskea, ſuorittaa, walmiſtaa, muros, aggeres; mensas, run.; critt.: insidias (panna lymywäijy, wäijyttää); kuw.: insidias cui (wirittää pauloja jkn eteen), fraudem (wehkeillä petoſta). *b)* aſettaa, ſijoittaa, järjeſtää, riwittää, ſotarintaan ſäättää l. ſowittaa, latoa tapporiwiſtöön, aciem, exercitum; elephantos; jöta instructus, riwitettu, tappowalmis, ſotarintainen, exercitus, acies; werr. ſäännellä puhe, instruendo dissipatus. *c)* kaikilla tarpeilla warata, waruſtaa, hankkia, domum (huonekaluilla waruſtaa, kaluttaa); convivium; agrum (ſaattaa kuntoon l. mahtiin); vias copiis (miehittää); classem omnibus rebus; hortum instructum emere (kaluinenſa päiwinenſä); kuw.: quem dolis et arte, se irä, run. *d)* pitää tarpeellista tointa jötakin, laittaa jtakin, panna toimeen l. alkuun, accusationem; testes (neuwoa, ulottuwilla todiſteilla waruſtaa); quem ad caedem (tilata); i. se ad quid, eſim. ad judicium, l. *abs.*, laillenſa walmiſtaa itſenſä, laadulleen ſäätä; jöta critt. opettaa, opaſtaa, harjottaa, artibus instrui ad usum forensem.

in-suāvis, e, ſulotoin, ikäwä, inhoittawa, vita; litera.

Insuber, bris, ja *plur.* Insubres, ium, *m.* eräs gallialainen kanſa Po-wirran äärellä; *adj.* inſubrilainen.

in-sūdo, āre, hiota jöſakin, jnkin ääreſſä.

insuēfactus, 3, (in-sueo-facio), totutettu, harjotettu, opetettu, equus.

in-suesco, suēvi, suētum, III, totuttaa itſenſä jhnkin, tottua, harjaantua, opaſtua jhnkin, *inf.* kera, eſim. largiri. 2) totuttaa jku jhnkin, insuevit pater hoc me (tähän), run.; insuetos esse a pueris (lapſuudeſta).

in-suētus, 3, tottumatoin, outo, äkkinäinen, kiukkamainen, harjaumatoin, *gen.* l. *dat.* l. ad *acc.* kera (jhnkin), eſim.

laboris, contumeliae, navigandi, male audiendi; moribus Romanis; ad onera portanda, ad tale spectaculum, ad pugnam j. m. ſ.; *inf.* kera, eſim. vera audire, vinci. 2) outo, epätawallinen, epäjärkinäinen, harwinainen, solitudo; iter, nemus, run.; fetus (epäluontoinen); *adv.:* insueta *(neutr. plur.)*, oudoſti, tawattomaſti, run.

insula, ae, *f.* ſaari, luoto, mereſſä t. joeſſa; werr. eſipihaa ja kylkirakennuksſia wajaawa huone, joſſa uſiampia köyhempiä perhekuntia wuorolla aſui, wuorohuone. 2) eräs kaupungin oſa Syrakuſaaſſa.

insulānus, i, *m.* (eb.), ſaarelainen, luotolainen.

insulse, *Adv.* älyttömäſti, typeräſti, äitelääſti, non i. interpretari (ei hullummin).

insulsitas, ātis, *f.* (ſeur.), älyttömyys, aiſtittomuus, äitelyys, villae (ruma rakennuslaatu); Graecorum ỳ. m.

insulsus, 3, (in-salsus), ſuolatoin, tuima, mautoin. *b)* kuw. älytöin, aiſtitoin, typerä, tylkiä, äitelä, inhoittawa, homo non i. (ſukkela mies); genus ridiculi.

insulto, I, (insilio), hyppätä l. karata jöſakin, päälle, ympäri, hyppiä, solo (keikutella), busto, floribus (ſotkea rikki kukat), nemora (karella metſiä), run.; *abs.:* insultans sonipes (hyppiskelewä), run. *b)* kuw. oſottaa loukkaawaa röyhkeyttä jkllе, jakaa ilkiwaltaiſuuttanſa jkn ſuhteen, pilkata, iwata, ilkkua, pitää iwana, pilkkana, nauruna, cui in calamitate; in omnes, in rempublicam.

in-sum, fui, esse, olla jöſakin, päällä j. m. ſ., in *abl.* kera t. *dat. b)* kuw. olla jöſakin, aſua l. löytyä jöſakin, in senectute, in moribus, in superstitione; in uno homine; genti, duci, animo; *abs.*, olla.

in-sūmo, sumpsi, sumptum, III, ottaa jhnkin, kuluttaa, kuſtantaa, panna jhnkin, quid in quem t. in rem; *abs.*, käyttää, operam (nähdä waiwaa).

in-suo, sui, sūtum, III. neuloa l. ommella ſiſälle, jhnkin, quem in culeum; femori, pelle, run.; aurum vestibus (kutoa waatteeſen), run.; plumbum, run.; werr. panna päälle.

in-super, *Adv.* päällä, päälle, päällepäin, päällepäin, yli, yläpuolella, yläpuolelle, ylhäällä, päältä, ylhäältä. *b)* werr. päälliſekſi, wielä päälliſekſi, päälle päätteekſi, päälliſten päätteekſi, ſiihen liſäkſi, paitſi ſitä.

in-superābilis, e, ylipääſemätöin, jalan aſtumatoin, matkatoin, transitus, via. *b)* kuw. woittamatoin, bello, run.; fatum (wälttämätöin), run.

in-surgo, surrexi, surrectum, III, noſta pyſtyyn l. ſeiſaalle, noſta, kohota, yletä, remis (ſ. o. ſoutaa ponniſtaa), run.; werr. pölypilwiſtä, tuuliſta, paikoiſta ỳ. m. puh., run.; kuw.: regnis (noſta waſtaan, ahdiſtamaan), run.

in-susurro, I, kuiſkata ſiſälle, korwaan, wiſkuttaa, kuhiſta, ſupiſta ſiſälle, jhnkin, korwaan, cui (quid); ad aurem, in aures; werr. länſituuleſta puh.: huhua, muiſtuttaa, *acc. c. inf.*

in-tābesco, tābui, III, ſulata, werr. riutua, hiueta, raueta, ſortua, menettyä, morbo.

in-tactus, 3, rupeamatoin, kajoamatoin, pitelemätöin, loukkaamatoin, wikaumatoin, pilaumatoin, wammatoin, wahingotoin, haitatoin, ehiä, terwe, nix (jalan aſtumatoin l. polkematoin); Pallas, neitſyllinen, puhdas, run.; juventus (täyſiwoimainen), Britannus (woittamatoin), run.; exorcitus; nemo intactus profugit; intactis assidere muris (muureihin koſkematta l. kajoamatta); bellum i. trahere (pitkittää ſotaa ſemmoiſenaan, tappeloon yhtymättä); a *abl.* kera l. yks. *abl.*, wapaa jöſtakin, ab omni vexatione; religione, cupiditate pugnae. 2) koettamatoin, yrittämätöin, nihil intactum pati; saltus (ſ. o. joſta ei wielä ole laulettu, laulamatta jäänyt), carmen, run.

intāminātus, 3, (in ja tamino, wertaa contamino), ſaaſtuttamatoin, tahrotoin, puhdas.

integellus, 3, (ſeur.), ehiähkö, integellum quem praestare (kunnialla ſelwittää ſeikaſta).

integer, tegra, tegrum, (in ja tago = tango), loukkaamatoin, ſ. o. pilaumatoin, wikaumatoin, rikkumatoin, kokonainen, jyrkiä, täyſinäinen, ehiä

terwe, wahingotoin, wammatoin, haawatoin, signa, lituus, sublicarum pars, fines; annus; opes (hupenematoin), run.; partim integri procumbunt (haawoja saamatta). *b)* woimilta sortumatoin l. uupumatoin, raanaumatoin, wäsymätöin, täysiwoimainen, woimakas, tarmokas, wauras, ramokas, tärmällinen, terwe, turmeumatoin, milites, vires, corpus; exercitus; valetudo (täysi); a labore; integer aevi l. annis (hilpiä-ikäinen, iän heiteellä, helpeimmällänsä), sanguis integer aevi (nuoruuden raikas weri), run.; jota woittamatoin, integros superare; wälisti sielun suhteen: raitis. *c)* raiskaamatoin, puhdas, conjuges. *d)* hywäsä kunnossa l. asussa olewa, res (mahti); locus (waroista tyhjentämätöin); werr.: integerrima omnia ad pacem sunt (kaikki on wielä rauhan tekoon mukawaa). *e)* muuttumatoin, entisellään olewa, täydellinen, fames; bellum (uusi); *subst.* integrum, entinen tila, jota restituere in integrum quem t. quid, palauttaa entiselleen, jälleen saattaa entiseen tilaan, entiseen oikeuteen l. omaisuuteen, entiselle kannalle; usein *adv.:* de, ex l. ab integro, warsin uudestansa, taas, jälleen. *f)* pahentamatoin, sekoittamatoin, puhdas, fons (kirkas), sapor, run. 2) kuw. jonka ei ole mitään tehty, kajoamatoin, päättämätöin, ratkaisematoin, sillänsä, causa; consulta (muuttumatoin); re integra, asian wielä ollessa kajoamatta, alkuperäisellä kannalla, auki; causam integram relinquere cui (jättää asia sillisenä jkn ratkaistawaksi); jota integrum est cui, jkn on walta, woima, ehto, de qua re, *inf.*, ut -- -; integrum dare (antaa wapaa ehto). *b)* wasta-alkawainen, outo, äkkinäinen, discipulus. *c)* turmelematoin, wankka, wiatoin, hurskas, wakawa, wilpitöin, rehellinen, uskollinen, nuhteetoin, puhdas, homines, testes; vita; run. *gen.* kera, esim. vitae (elämässä, elämän suhteen). *d)* kiihkotoin l. innoista wapaa, luulotoin, suora, tasawälinen, judex; mens, run.; run. *gen.* kera, esim. animi (laidallaan, täysijärkinen).

in-tego, texi, tectum, III, peittää, kattaa, werhota, päällistää jtakin jllakin, wetää jnkin päälle jtakin, quid qua re, esim. rates terrā, turres coriis.

integre, *Adv.* ehjästi, s. o. *a)* puhtaasti, oikein, dicere. *b)* suorasti, tasawälisesti, judicare. *c)* nuhteettomasti, hurskaasti, rehellisesti, omahyödyttömästi, in privatorum periculis versari.

integritas, ātis, *f.* (integer), wammattomuus, ehewys, terweys, corporis; valetudinis (turmeumatoin, täysi terweys); werr.: sermonis Latini, puhtaus, wirheettömyys. 2) kuw. hengellinen raittius, wireys. *b)* nuhteettomuus, hurskaus, rehellisyys, wakawuus, wiattomuus, omatuntoisuus, omahyödyttömyys, lahjomattomuus; eritt. waimollinen siweys.

integro, I, (integer), uudistaa, uudestansa l. toistamiseen aloittaa, pugnam, lacrimas, seditionem. *b)* kuw. wirkistää, animum.

integumentum, i, *n.* (intego), peite, kate, werho; kuw.: dissimulationis, flagitiorum y. m.

intellectio, ōnis, *f.* (intelligo), ymmärtäminen, puhetaiteessa: Synekdoche.

intellectus, us, *m.* (intelligo), oiwaltaminen, huomaaminen, jota tunteminen, aistaitseminen. *b)* kuw. käsitys, ymmärrys, äly.

intelligens, tis, *PA.* ymmärtäwäinen, älykäs, mielewä, ajukas, tiedokas, taidokas, tuntewa, vir; judicium; *gen.* kera, esim. cujusvis generis; *subst.* tuntia, älykäs arwostelia; homo ingeniosus atque i. (s. o. tarkka-älyinen tuntia).

intelligenter, *Adv.* älykkäästi.

intelligentia, ae, *f.* (seur.), ymmärtäminen, tunteminen, tieto, taito, animi, juris; *plur.:* rerum omnium quasi adumbratae intelligentiae (käsitykset, tajuelmat, aatteet, ideat). *b)* ymmärrys, äly, mieli, taju, taamu, käsitys, id honestum, quod in nostram intelligentiam cadit; communis, popularis (tawallinen ihmis-äly l. -järki); eritt. kauneuden, taiteen tuntemus, tuntian-äly.

intelligo, lexi, lectum, III, (inter-lego),

ymmärtää, älytä, käsittää, tajuta, tuntea, tietää, quid; *acc. c. inf.*; corpus quid sit, intelligo; *abs.*: acriter y. m.; difficile intellectu (työläs päättää); eritt. tarkoilleen, työskästi tuntea l. ymmärtää jku taide, tiede j. m. s., olla niitten tuntia; wäliści ylim. ajatella. 2) oiwaltaa, huomata, hawaita, hoksata, äkätä, keksiä, nähdä, quid; *acc. c. inf.*; quid qua re (hawaita l. tuntea jstakin); intelligitur ex qua re (jstakin nähdään, näkyy, on selwä); hoc, illud unum intelligi volo (tahdon osottaa l. wihjata, tahdon ymmärretyksi). *b)* tuntea, aistaita, ignes, run.

Intemelii, orum, *m.* eräs ligurialainen kansalahko Alppein itäpuolella.

in-temerātus, 3, saastuttamatoin, pilaumatoin, rikkomatoin, saastatoin, puhdas, fides, munera, run.

in-temperans, tis, itsensä malttamatoin, maltitoin, suhdatoin, hillitöin, kohtuutoin, säälimätöin, surkeilematoin, ankara, kiiwas, in rei cupiditate; animus; militaris gloria; eritt. suunnatoin l. säädytöin hekumassa, irstas, hurjailewa, vir; adolescentia.

intemperanter, *Adv.* maltittomasti, hillittömästi, suunnattomasti, kiiwaasti.

intemperantia, ae, *f.* (intemperans), maltittomuus, suhdattomuus, hillittömyys, kohtuuttomuus, moderata, immoderata; eritt. suunnattomuus hekumassa, säädyttömyys, ohjattomuus, ylellisyys, libidinum, vini. *b)* mieliwalta, ylläpäisyys, ylpeys, röyhkeys, ja myös: julkeus, wallattomuus, totelemattomuus, epäkuuliaisuus.

intemperātе, *Adv.* suunnattomasti, säädyttömästi, vivere.

in-temperātus, 3, kohtuutoin, suhdatoin, suunnatoin, benevolentia.

in-temperies, ei, *f.* kohtuuttomuus, suhdattomuus, eritt. ilman, raju-ilma, taudillinen sää, coeli; aquarum (ylelliset sateet, tulwawedet). *b)* kuw. suunnattomuus, mieliwalta, röyhkeys, amici.

intempestīve, *Adv.* ajattomasti, sopimattomalla aikaa, pahaan aikaan, adire ad quem.

in-tempestīvus, 3, ajatoin, ajan suhteen sopimatoin, epistola, amicitia; Minerva (s. o. kudonta ja kehruu), run.

intempestus, 3, (in-tempestas), ajatoin, nox, pimiä, synkkä yö, yön myöhä, sydän-yö, ja myös: kolkka yö, jylhä l. kammokas yö. *b)* taudillinen, pahasäinen, paha-ilmainen, Graviscae, run.

in-tendo, tendi, tensum ja tentum, III, pingoittaa, ojentaa, kokottaa, dextram t. digitum ad quid; arcum in quem (jännittää, kiskaista); chordas (soinnuttaa, säwelyttää); manus; brachia, palmas, run.; vela (wetää, lewittää), brachia remis (ulottaa kätensä airoihin, tarttua airoihin), vincula collo (panna l. sitoa kaulaan), coronas postibus (ripustaa), run.; werr.: numeros nervis (wiritetyillä kielillä wieretellä suloisointoisia ääniä), run. Eritt. pingoittaa, piukoittaa, ponnistaa, wäsästää, jännittää ruumista t. sen osia, corpus, latera, fauces, linguam; run.: vocem cornu (parantaa). Siitä: pingoituttaa jllakin, tabernacula velis (s. o. rakentaa); duro brachia tergo (s. o. wetää kowat hihnat piukkaan kätten ympäri), locum sertis (ympäröittää), run. *b)* tarkoittaa, tähdätä, osatella, tela in patriam t. jugulis civitatis; sagittam (ampua), run.; telum (siwaltaa mielkä); werr.: oculos; aciem acrem in omnes partes (tarkasti iskeä l. luoda silmänsä kaikille tahoille). *c)* lewittää, paisuttaa, kartuttaa, enentää, tenebris se intendentibus; nox interdiu visa intendi (näytti tulewan); pugnam in omnes partes. 2) kuw. jännittää, wirittää, animum, ingenium; sensus ad quid; quem ad cavendi t. custodiae curam, kehoittaa, kiihdyttää; se ad firmitatem (wahwistua uusiin woimiin). Eritt. *b)* suuntia l. kokottaa jhnkin, ut eo, quo intendit, mature perveniat; jsta int. iter, säädytellä säätynsä, ottaa uransa, suunnata matkansa jhnkin, laskea tielle, mennä jhnkin, esim. in Italiam, a porta ad praetorem; usein: se i. l. *abs.*, kääntyä jhnkin, lähteä kulkemaan, saada matkalle jhnkin; werr.: eodem, tawottaa samaa (sanoista puh.). *c)* tarkoittaa l. tähdätä mieli, ajatukset jne. jhnkin, oculos

mentesque ad quid; animum ad l. in quid; cogitationes ad quid; considerationem in quid; curam in quid; animum studiis, run.; wälišti: se i. l. *abs.*, tarkata jtakin, panna huomionsa jhnkin, jšta ylim. innolla puuhata l. toimittaa jtakin, rakentua l. laatiuta jhnkin, pyrkiä jhnkin, yrittää, mieliä, aikoa, käetä, tarkoittaa, quid, esim. fugam, bellum; officia (kahta ahkerammin täyttää); quo, quocunque; *inf.* kera, esim. fugā salutem petere, capere locum. *d)* uhata jklle jtakin, kokea tehdä l. saattaa jklle jtakin, periculum cui l. in quem (pyytää syöštäksensä jku waaraan); crimen in quem (s. o. syyttää jkta); cui actionem perduellionis (jkta waštaan panna toimeen l. tuoda esiin waltiorikoksen kanne); litem cui (ruweta laišsa riitelemään jkn kanssa).

in-tentātus, 3, koettamatoin, rupeamatoin, kajoamatoin.

intente, *Adv.* ponništamalla, jännittämällä, ankarašti, tarkašti, woimansa tiestä.

intentio, onis, *f.* (intendo), pingoittaminen, wiritys, ponništus, corporis; kuw. *a)* jännitys, animi, cogitationum. *b)* mielen tähtääminen jhnkin, jkn asian tarkkaaminen, lusus. *c)* syytös, kanne.

intento, I, (intendo), ojentaa waštaan, puoleen, ulottaa l. kokottaa waštaan, päin, puoleen, eritt. uhaten l. wihamielin pitää l. osottaa waštaan, päin, herittää, manus in quem; virgas et secures cui; sicam, gladium cui (tarkoittaa jkn puoleen, wetää jkta waštaan); ardentes faces (hepäistä soitoilla); werr.: Romanum imperium (peljätyksekši wetää esiin). *b)* kuw. uhata jklle jtakin, arma cui (sotaa jklle); mortem cui, run.; *abs.*, laissa ruweta jkn kimppuun, kannella päälle.

intentus, 3, *PA.* (intendo), pingoitettu, jännitetty, s. o. werr. ankara, kowa. 2) kuw. wiritetty, odottawainen, tyyškäwaarinen, animus: jsta tarkkauntunut jhnkin, waarinpitäwä jštakin, wartoawa jtakin, tarkoittawa huomionsa jhnkin, wisusti tähtääwä l. tarkkaawa jtakin, ad l. in quem t. quid; adversus quem; sive - - sive: intenti, quam mox signum daretur; eritt. *abs.*, tarkka, waarin-otteliaš, waroillaan, tappowalmiš, oculi, Romani, exercitus y. m. *b)* ahkerašti toimittawa l. puuhaawa jtakin, askaroittu jllakin, mielessään pitäwä, ajattelewa jtakin, harraštunut jhnkin, in qua re; qua re; cui rei. *c)* tarkka, huolikaš, wisu, tyyskä, cura, custodia, conquisitio y. m. *d)* jäntewä, kiiwas, sermo.

intentus, us, *m.* (intendo), ojentaminen, kokottaminen, *plur.:* palmarum intentus (nyrkkein heritykset).

in-tepeo, tepui, II, olla halewa, lämmin.

intepesco, tepui, III, (ed.), halištua, lämmetä.

inter, *Praepos.*, waatii *acc.*, 1) paikašta puh.: keškellä, wälillä, wälissa, waiheella, kehässä, lomassa, sowussa, raossa, joukossa, seassa, kesken, -ssa (-ssä), -lla (-llä), keškelle, wälille jne., i. Sequanos et Helvetios; i. urbem ac Tiberim; i. Taurum montem atque Hellespontum; i. currus rotasque; i. aras, templa, lucos j. m. s.; i. stationes hostium emissi: ihmišten asuin-, olosijasta puh.: i. falcarios venire (tulla pitkin wikateseppain katua), porticum i. lignarios facere (puukadun warrelle); jsta ylim.: i. homines esse (ihmišten parissa, ihmisissä); i. Belgas, oratores, multos saucios; i. patres legi, isamiesten luokkaan, lukuun, parween; samoin: i. socios, hostes, primores. *b)* erinäisissa puheenparsissa, esim. i. manus auferre, käsissa, kasillä, kasin kantaa pois; kuw.: i. manus esse, olla kasin pideltäwä, s. o. silmin nähtäwä, run.; — i. viam, tiella, matkalla; — i. sicarios accusare, defendere j. m. s., salamurhaajain joukkoa olewana, s. o. salamurhasta, salamurhan tähden. 2) ajasta puh.: -na (-na), aikana, kuluissa, wieriessä, i. tot annos: i. annos quatuordecim; i. pugnae tempus; i. noctem, yön seutuna, yöllä; usein itse tapahtumista puh.: kestäissä, ollessa, aikana, kesken, -lla (-llä), -ssa (-ssä) j. m. s., i. tumultum, seditionem: i. coenam; i. agen-

dum, ajaiſſa, run.; jôta i. haec, i. quae, ſillä ajalla, ſill'aikaa, ſillä wälillä. 3) werr. eroitukſiſta puh.: wälillä, sit hoc discrimen i. gratiosos cives atque fortes; l. eſim. i. optime valere et gravissime aegrotare nihil prorsus interest, ei parhaammalla terweydellä ja kowimmalla ſairaudella ole enſinkään wäliä l. eroitusta. *b)* kohdiſta ja tiloiſta puh.: -ſſa (-ſſä), alla, oheſſa, wuokſi, huolimatta, i. has turbas ỵ. m. *c)* kanſakäymiſeſtä, keſkinäiſyydeſtä puh.: wälillä, waiheella, wälille, keſken, quae i. me et Scipionem disserebantur; amicitia, contentio i. quos; placide modesteque i. se rempublicam tractare (ſ. o. keſkinäiſellä ſuoſiolla ja ſuunnalliſuudella); eritt. uſein i. se, vos, nos, ipsos, keſkenänſä, keſkenänne jne., toinen toiſta, toinen toiſeenſa, toinen toiſtanſa kohtaan t. waſtaan, toinen toiſenſa kanſa j. m. ſ., eſim. omnes virtutes i. se nexae et jugatae sunt; pueri amant i. se (rakaſtawat toiſianſa, toinen toiſtanſa); hoc animo i. se esse; gerere bellum i. se ỵ. m. *d)* arwoſta puh.: keſken, -ſta (-ſtä), i. suos nobiles; i. suos honestissimus; t. ennen, eſim. i. cetera (ennen kaikkia, nimin-omin); i. pauca (erittäin).

interamenta, orum, *n.* (ed.), ſotalaiwain ali- ja keſki-oſaan tarwittawa ainepuu.

Interamna, ae, *f.* (inter-amnis, alkp. jokien wälinen), kyki *a)* Umbriaſſa. *b)* Latiumiſſa; jôta **Interamnas**, ātis, interamnalainen, *subst.* Interamnātes, ium, *m.* Interamnalaiſet.

inter-āresco, ere, kuiwua, kuw. kuiwettua, kunehtua, kadota.

intercalāris, e, (intercalo), karkaus-, dies, mensis; Calendae, karkauskuun enſimäinen päiwä.

intercalārius, 3, (ed.), karkaus-, mensis l. *abs.*, karkauskuu.

inter-calo, I, huutaa julkiſtaa, että jtakin wälityteään, jôta wälityttää, pidättää wäliin l. lomaan, ſowittaa päiwä t. kuukauſi liſäkſi tawallisten joukkoon. Pontifices pappein tuli määrätä tuommoisten karkauspäiwäin luku ja muut niihin koſkewat toimet. *b)* werr. lykätä toiſtaiſekſi, wiiwyttää, poenam.

intercapēdo, inis, *f.* (inter-capio), wäliaika, waihe-aika, loma, loma- l. wälipää, kuuro, wäli, ſeiſaus, intercapedinem scribendi facere (pitää wäliä kirjoittamiſeſſa); molestiae.

inter-cēdo, cessi, cessum, III, käydä l. aſtua wäliin; werr. ajaſta puh.: wälillä kulua, mennä ohitſe, wiettyä, una nox intercesserat; kuw. *a)* eſtäwänä aſtua wäliin, eſtää, ehkäiſtä; eritt. rahwaantribuneiſta puh.: panna waſtaan, wäittää l. riidellä waſtaan, waſtuſtaa, legi, rogationi, praetori; quo minus *conjunct.* kera. *b)* taata, mennä takaukſeen, pro quo; magnam pecuniam pro quo. 2) tulla wäliin, wäliytyä, etsi nemo intercedebat; — kuw.: nisi qua in re major ipsius cupiditas intercesserat; ylim. tapahtua, ſattua, ilmauntua, intercedunt magni casus, res ỵ. m.; senatus auctoritas intercessit (tehtiin). 3) olla wäliſſä, intercedit palus; intercedunt silvae inter quos. *b)* kuw. ylim. olla, intercedit quid (cui) cum quo, quid inter quos, eſim. consuetudo, hospitium, controversia, inimicitia, bellum intercedit cui cum quo; inter nos vetus usus intercedit; *abs.*: ut nulla intercederet obtrectatio.

interceptio, ōnis, *f.* (intercipio), poisottaminen (ſalainen), poculi.

interceptor, ōris, *m.* (intercipio), anaſtaja, kaappaaja, ſieppari, ottaja, ryöſtäjä, praedae; litis alienae (joka pyytää kaalata taakſenſa riidanalaiſen eſineen).

intercessio, ōnis, *f.* (intercedo), wäliin tuleminen, wälityminen; kuw. *a)* waſtaan pano, waſtaan wäittäminen l. inttäminen, waſtuſtus, rahwaantribunein t. ylim. *b)* wälityſ; eritt. takaaminen.

intercessor, ōris, *m.* (intercedo), wäliin aſtuja; kuw. *a)* waſtaan pania, waſtaan riiteliä, waſtuſtelia, legis; ylim. eſtäjä, ehkäiſiä, rei malae. *b)* wälittäjä; eritt. takaaja, takauſmies.

intercīdo, cīdi, cīsum, III, (inter-caedo), leikata toiſiſtaan, rikki, laſka l. wiitää toiſiſtanſa, halki, poikki, rikki,

venas fontis cuniculis; werr.: montem (puhkaista); pontem (hajoittaa); jugum valle a castris intercisum (eroitettu).

intercido, cidi, III, (inter-cado), pudota l. langeta wäliin, wälille, wälillä, intercidit telum inter arma corporaque, in mari; quod intercidit (kirpoſi l. wariſi maahan). 2) kuw. wäliytyä, tapahtua, ſattua. *b)* langeta, kadota, häwitä, memoriä, muiſtiſta, ſ. o. unhottua; ſamoin: cui (mennä jku mieleſtä), run. *c)* hukkauntua, mennä l. joutua hukkaan, kadoksiin, intercidunt literae; jsta hukkua, ſortua, menettyä, dum inimici intercidant, run.

intercino, ere, (inter-cano), laulaa l. weiſata wäliin, wälillä.

intercipio, cēpi, ceptum, III, (intercapio), ottaa pois wäliltä, wäliſtä, colla intercepta videntur (näyttää wäliſtä puuttuwan), run.; werr.: medium iter, tukkia, ſulkea, ſalwata, eſtää; run.: quem neci (temmata ſurman käſiſtä). 2) (wälillä) ſiepata jtakin, äkkiä, odottamatta napata jtakin (ennen kun ſe määräpäähän ehtii), pila; hastam intercipit, ſaapi keihään, ſ. o. tawataan l. ammutaan keihäältä, run. *b)* (wälillä, keſken, huomaamatta) kaapata pois, ottaa pois, käſittää, opportuna loca (edeltäpäin ſaattaa haltuunſa, ennalta miehittää); moram Lacedaemoniorum (häwittää); venenum; literas; magnum numerum jumentorum atque hominum; quem. *c)* kiſkaiſta pois, wiedä, ryöſtää, riiſtää, luowuttaa, anaſtaa, omiſtaa, honorem (ſiepata); quid a quo; quid cui, run.; jsta myös: tuhota, kuolettaa, Cererem, spem anni, run.

intercīse, *Adv.* katkonaiſeſti, poikkinaiſeſti, hurinkurin.

intercludo, clūsi, clūsum, III, (interclaudo), ſulkea, tukkia, ſalwata, katkaiſta, eſtää (jkta jtakin), aditum, fugam, reditum cui; viam; kuw.: omnes vias seditionum (ummiſtuttaa). *b)* teljetä jku jstakin, eſtää l. eroittaa jku jstakin, quem ab exercitu, a praesidio, ab oppido; quem commeatibus, pabulatione, itinere. *c)* ſulkea ſiſälle, jhnkin, teljetä l. ſalwata ſiſälle, jhnkin, angustiis, in insidiis intercludi; vocem, animam, tukauttaa, läkäyttää. 2) kuw. eſtää, ehkäiſtä, intercludor dolore, quominus ad te scribam.

interclūsio, ōnis, *f.* (cd.), tyretyŏ, animae.

intercolumnium, ii, *n.* (inter-columna), pylwäs-, pilariwäli, -loma.

inter-curro, cucurri ja curri, cursum, III, juoſta wäliin, wäliſſä; jsta *b)* wälillä rientää jhnkin, wäli-aikana lähteä jhnkin, Vejos. 2) kuw. ſekautua l. wäliytyä jhnkin, exercitationibus dolor intercurrit. *b)* wälittää.

intercurso, I, (cd.), karata wäliin, juoſta l. tunkea wäliin, pyöriä wäliſſä.

intercursus, us, *m.* (intercurro), pikainen wäliin tulo, wäliytyminen, consulum.

intercus, cutis, (inter-cutis), nahanalainen, aqua, ſ. o. weſi- l. ajotauti.

inter-dīco, dixi, dictum, III, ſanoa l. wirkkaa wäliin, lomaan, cui (panna l. wäittää jkta waſtaan); jsta muun puheen lomaan, muun ohceſſa muiſtuttaa, quid. 2) ewätä, ehkäiſtä, haaſtaa, kieltää, taw. ne, ut ne *conjunct.* kera ja myös yks. *conjunct.*; uſein: cui qua re, harw. cui quid, kieltää jkta jtakin, ſulkea jku pois jstakin, juventuti amoribus, omni Galliä Romanis, patribus commercio plebis; cui orbem, run.; *Pass.*: interdici non poterat socero gener (ei taidettu kieltää wäwyä olemaſta appinſa pariſſa l. ſeuraſſa); eritt. *a)* i. cui aquā et igni, kieltää jkta wettä ja tulta, ſ. o. tuomita maankulkeuteen, ſyſätä l. ajaa maaſta, maanpakolaiſuuteen; sacrificiis i. (nim. cui), ſulkea pois jumalanpalweluksiſta, panna pannaan. *b)* Praetoriſta pub.: tehdä l. laskea tuomiopäätös, päätöslauſuma, tehdä ennakkoſääntö, de quo; de qua re; ut - -.

interdictio, ōnis, *f.* (cd.), kieltäminen, epääminen, finium; aquae et ignis (maaſta tuomitſeminen).

interdictum, i, *n.* (interdico), kielto, deorum (epäämä ennuſ). *b)* Praetorin tekemä tuomiopäätös, ennakkoſääntö, wäliſääntö.

inter-diu, *Adv.* päiwällä, nec nocte nec i. (ei öin eikä päiwin).

inter-ductus, us, *m.* wälimerkki, eroitusmerkki.

inter-dum, *Adv.* wälisti, wälipäin, waihecsta, aikalomasta, milloin, toisinansa, ajoittain, jolloin kulloin, silloin tällöin.

inter-eä, *Adv.* sillä ajalla, sillä wälillä; werr. kuitenkin, yhtäkaikki.

inter-eo, ii, itum, īre, mennä menneeksi, kadota, interit magnitudine maris stilla muriae. *b)* werr. ja kuw. häwitä, mennä kadoksiin, joutua hukkaan, hukkua, sortua, raueta, menettyä, loppua, kuolla, corpora intereunt; usus tormentorum interit (on turha, mitätöin); intereunt segetes (menewät pilalle), run.; interit pecunia (tyynni kulutetaan); interiit salus urbis (on perin kukistunut); naves naufragio intereunt; fame aut ferro; inteream, si - - (surma wieköön minun), run.

inter-equito, I, ratsastaa wäliin, ratsahin ajaa wäliin, wälisjä, wälistä, wäliä, ordines (riwien wälisjä).

interfātio, ōnis, *f.* (interfor), kesken puhuminen, puheen keskeyttäminen.

interfector, ōris, *m.* (seur.), tappaja, murhaaja, kuoliaksi lyöjä.

interficio, fēci, fectum, III, (inter-facio), menettää menneeksi, kadottaa, häwittää, pilata, herbas; messes, run. Eritt. *b)* tuhota, kuolettaa, tappaa, surmata, panna hengeltä, exercitum (perin kukistaa); quem.

inter-fluo, fluxi, fluxum, III, juosta wäliin, wälisjä, wirrata l. wieriä wäliin, wälisjä, wälistä, Naupactum et Patras.

inter-for, I, puhua wäliin, kesken, katkaista l. temmata jkn puhe, wäliytyä jkn sanoihin, keskeyttää jku, quem.

inter-fulgeo, ēre, wälkkyä wälistä, läikkyä l. hohtaa wälistä, lähwitse, cumulo *(dat.)*.

inter-fundo, fūdi, fūsum, III, wuodattaa wäliin, walaa l. kaataa wäliin; *Pass.* juosta wälisjä, wieriä l. walua wälisjä, wälistä, Styx interfusa, run.; maculis interfusa genas (posket paikkuja täyteen wierinynnä), run.

interim, *Adv.* sillä aikaa, sillä wälin; wälisti: kuitenkin, yhtäkaikki.

interimo, ēmi, emptum, III, (inter-emo), alkp. ottaa pois wälistä, josta kukistaa, kumota, häwittää, sacra (purkaa). Eritt. *b)* panna hengeltä, lopettaa, tappaa, kuolettaa, tuhota, quem. *c)* kuw. wiedä henki jksta, tuskauttaa jkta kuolemaan, täyttää kuolemantuskalla, quem.

interior, ius, *compar.* sisempi, sisällisempi, sisällinen, sisäinen, sisäpuolinen, sisä-, nihil est interius mente; pars aedium, fossa; interiore epistola (edempänä kirjeessä); torus (seinemmpi), run.; interiorem ire (oikialla puolella), run.; eritt. kiistämöstä ja kilpailioista puh.: määräpatsasta lähempänä olewa, sisemmälle päin, wasemmalla kädellä, wasenpuolinen, interior radit iter, run.; *subst.*: interiores fossas explent (kaupunkiin suljetut, piiritetyt); interiora, um, *n.* sisälöt, regni. *b)* werr. keskusta lähempänä olewa, s. o. lyhyempi, wähempi, gyrus, cursus, run. 2) sisäläpäin olewa, eritt. merestä etäinen, ylimaisja olewa, maasydämmessä olewa l. asuwa, ylimainen, sydänmainen, nationes, pars Britanniae y. m.; josta interiorem ictibus tormentorum esse (olla sisäpuolella ampurajaa, s. o. iskuin, nakkausten tapaamatoin l. lyömätöin); werr.: i. periculo vulneris, waarasta wapaa (ollen liian likellä wihollista); run.: interior nota Falerni, tampana kellarisja säilytetty, s. o. wanhempi ja jalompi laji. *b)* kuw. ahtaampi, s. o. likisempi, ystäwällisempi, hellempi, societas; amicitia (kiintiämpi, wahwempi); josta myös: salattu, salainen, sywempi, consilia; literae; timor (sywemmältä tunkewa). *B) superl.* intimus, 3, sisin, sisimäinen, sisällisin, sacrarium; praecordia (sydämmen pohja), run.; kuw. *a)* sisin, sisimäinen, salaisin, sensus, cogitationes, consilia. *b)* sywin, tarkinta tutkintoa waativa, disputatio, artificium; philosophia (philosophian sisin ala); disputatio est artis intimae (koskee taiteen sisimäisin). *c)* tehollisin, salwakkain, vis. *d)* läimäinen, ystäwällisin, sydämmellisin, hellin, hartain, intimus cui; familia-

ritas, amicitia; *subst.* likimäinen, uskotuinen, likin ystäwä, tuttawin, regis.

interitio, ōnis, *f.* (intereo), häwintö, aratorum.

interitus, us, *m.* (intereo), häwiäminen, häwintö, katoaminen, perikato, hukka, ikimeno, kuolema, rerum; exercitūs, tuho; legum (kukistus); pravitatis (loppu); consulum; voluntarius (hengen heite).

interius, k. interior ja intra.

inter-jaceo, ēre, olla wälissä, campus interjacens Tiberi ac moenibus Romanis (Tiberin ja Roman muurein wälinen).

interjacio, k. interjicio.

interjectio, ōnis, *f.* (interjicio), wäliin, lomaan asettaminen l. pistäminen, verborum.

interjectus, us, *m.* (seur.), wäliytyminen, wäliin tulo, terrae.

interjicio, jēci, jectum, III, (inter-jacio), nakata wäliin, lomaan, luoda, sysätä, pistää, panna, asettaa, sijoittaa wäliin, lomaan, saxa, rubos sentesque; aërem inter mare et coelum; nasum quasi murum oculis (*dat.*, silmäin wäliin); eritt. sodassa: sagittarios inter equites; legionarias cohortes; jsta interjectus, asetettu l. sijoitettu wäliin, wälissä olewa, wälinen, solitudines, portus, regio y. m.; interjecti inter philosophos et eos, qui *etc.*; usein ajasta puh.: interjectis aliquot diebus, interjecto brevi spatio, nullo intervallo, muutaman päiwän jne. kuluttua, mentyä, perästä, päästä. 2) sekoittaa (puheen) lomaan, suspiciones.

inter-jungo, junxi, junctum, III, yhdistää l. liittää keskenänsä, toisihinsa, dextras (kätellä toisiansa, antaa toinen toisensa kättä).

inter-lābor, lapsus, III, walua wälissä, wälistä, solua l. wieriä wälistä.

inter-lego, ere, poimia wälistä, taittaa pois wälistä.

inter-lino, levi, litum, III, siwuta wälistä, siwaltaa l. silata wälistä, quid qua re. 2) wälistä pyhkiä pois, erinäisten sanain pyhkimällä wäärentää, tabulas, testamentum.

inter-lūceo, luxi, II, walota (wälistä), paistaa, heloittaa (wälistä), noctu; jsta paistaa läwitse, näkyä läwitse (harwuuden tähden), interlucet corona, run.; werr. olla näkywissä, ilmauntua, distincte; kuw.: quibus inter gradus dignitatis fortunaeque aliquid interlucet (eroitus näkyy wälillä).

interlūnium, ii, *n.* (inter-luna), ehta, uusikuu.

inter-luo, lui, III, juosta wälissä, wieriä l. wirrata wälistä.

intermenstruum, i, *n.* (inter-menstruus), uusikuu.

in-terminātus, 3, rajatoin, ääretöin, määrätöin, magnitudo regionum.

inter-mino ja **inter-minor**, I, uhata. 2) uhkaamalla kieltää, haastaa.

inter-misceo, miscui, mixtum l. mistum, II, sekoittaa l. hämmentää jhnkin, panna sekaan, pistää joukkoon, undam, run.; turbam indignorum dignis (*dat.*), toimittaa parwi kelwottomia kelwollisten joukkoon.

intermissio, ōnis, *f.* (seur.), ajaksi jättäminen, keskeyttäminen, seisaus, pysäys, pidatys, loma, hellitys, laiminlyöntö, forensis operae: sine ulla intermissione (aiwan berkeämättä, yhtä työnänsä); intermissionem officii facere (laiminlyödä welwollisuutensa).

inter-mitto, misi, missum, III, ajaksi jättää jtakin, heittää, keskeyttää, seisauttaa, tauottaa, laiminlyödä jtakin, hellittää, helpoittaa, herjetä, pitaa lomaa l. wäliä jstakin, opus, proelium, iter, studia doctrinae: *inf.* kera: obsides dare (jättää antamatta); jsta intermissus, pitkittämätöin, wälipäinen, lomapäinen, wälipaikkainen, keskeytetty, poikkinainen, katkonainen j. m. s., ventus, flamma (laantunut, heikennyt); libertas; planities collibus; pars oppidi a flumine et a palude intermissa (joen ja suon kiertämätöin l. kehittämätöin); custodiis loca (miehittämättä l. wartioittamatta jääneet.); moenia (s. o. aukkoja muureissa); trabes spatiis (eroitetut toisistaan); vallis (wälissä olewa, wälinen); non certis spatiis intermissis (jättämättä waleja waiheelle); intermissis passibus

quadringentis (neljän ſadan aſkelen päästä l. päähän). *b)* ajasta puh.: päästää wälttymään l. kulumaan, laskea ohitſe, lewähtää, pitää kuuroa, neque diem neque noctem; tempus ab opere l. a labore; tempus ad laborem (ſ. o. työn ſuhteen, työn kimpusta); nullum diem, quin - -; dies intermissus unus (yhden päiwän wäliaika, waihe, loma); jsta intermisso brevi tempore, triduo, intermissa nocte, wähän ajan jne. kuluttua, päästä, peräſtä j. m. ſ. *c)* jättää kyſymättä, ſulkea pois, intermissis magistratibus. 2) jättää wälipaikka, tauota, lakata, pyſähtyä, quā flumen intermittit; gallos sic canere coepisse, ut nihil intermitterent.

inter-morior, mortuus, III, kuoleuntua, riutua kuolemaan, loppua; jsta *b)* kuw. häwitä, ſortua, raueta, kukistua, intermoritur civitas; intermortuae reliquiae Catilinae, conjurationis (puolikuolleet, raukiat, woimattomat); intermortuae conciones (tehottomat, ſalwaamattomat); intermortua memoria (riutunut, kadonnut, haihtunut). 2) langeta tainnioksi, mennä tainnoksiin, miemoksiin, tarmoksiin.

intermundia, orum, *n.* (inter-mundus), mailmain wälit l. lomat, wälimailmat.

inter-mūrālis, e, muurein wälinen, amnis.

inter-nascor, nātus, III, kaswaa wäliſä, wäliſtä.

internecīnus, k. internecivus.

internecio l. internicio, ōnis, *f.* (interneco), perinjuurinen tuhoamus l. häwitys, werenwuodatus, peritappio, -häwiö, -hukka, perikato, ſukupuutto, civium; ad internecionem redigere, adducere j. m. ſ., ſukupuuttoon kukistaa, tykkönään juurittaa; ad internecionem caedi, deleri, yhdettömäksi, kannattomaksi, nihki, ſupi lyötää l. häwitettää.

internecīvus l. -necīnus, 3, (ed.), perikatoa tarkoittawa, ſurmainen, tuoninen, tuhoinen, turmiokas, häwittäwä, bellum (ſurmiksi käytty, kadotuksſota).

inter-neeto, III, ſolmeta, yhdistää.

inter-niteo, nitui, II, loistaa wälistä, wälkkyä l. heikkua wäliſtä, fieltä täältä.

internōdium, ii, *n.* (inter-nodus), ſolmuwäli, jäſenwäli.

inter-nosco, nōvi, nōtum, III, tuntea toinen toiſeſtanſa, eroittaa, geminos; quem a quo; quid a qua re.

inter-nuncio, I, keskenänſä, toiſillenſa, molemmin puolin lähettää ſananſaattajia.

inter-nuncius, ii, *m.* wälipuhuja, wälilähetti, wälittäjä, internuncios ultro citroque mittere; *f.:* internuncius (aves), ennuslinnuista puh.

internus, 3, ſiſäinen, ſiſällinen.

in-tero, trīvi, trītum, III, hieroa ſiſälle, jhnkin, hienontaa, pienentää, muroittaa ſiſälle, jhnkin.

interpellātio, ōnis, *f.* (interpello), (toiſen puheen) keskeyttäminen, katkaiſeminen, lomapuhe; ylim. häirityš, hämmennyš, este.

interpellātor, ōris, *m.* (seur.), puheenkeskeyttäjä, puheenkatkaiſia l. -tempaaja; ylim. häiritſiä.

interpello, I, puhua l. haastaa wäliin, lomaan, kesken, katkaista l. temmata jkn puhe, keskeytyä l. wäliytyä jkn ſanoihin, keskeyttää jku, quem; eritt. wastapuheeksi, wastawäitökſeksi käyttää l. tuoda eſiin, quod interpellavit Hortensius. *b)* häiritä, hämmentää, ehkäistä, estää, quem in jure suo; comitia, stuprum; interpellari adventu, bello; quem, ne - -; run. *inf.* kera. *c)* rukouksilla, kyſymyksillä j. m. ſ. käydä kimppuun.

interpolo, I, toiſin kuwata, toiſin muodoſtaa, laittaa toiſenkaltaiſeksi, korjata, ſiewentää, ſiistiä, togam praetextam. *b)* kuw. turmella, pilata, muuttaa, wääräntää, tabulas.

inter-pōno, posui, positum, III, panna wäliin, aſettaa l. ſijoittaa wäliin, inter *acc.* kera, *dat.*, *abs.*, eſim. Numidas inter eos, equitatui praesidia levis armaturae, elephantos; eritt. wäliyttää, pistää l. ſowittaa wäliin, lomaan, menses intercalares; versus (ſommitella wäliin); hoc loco libet interponere, quantae *etc.* (liittää l. laatia lomaan muistutus); werr. ajasta puh.: laskea wälillä kulumaan,

antaa wälillä mennä, spatium ad recreandos animos (jättää aikaa); spatio interposito (ajan kuluttua, ajan takaa); interposita nox (wäliyönyt, wäliin tullut yö); rum.: gaudia curis (waihetuttaa); kuw. *a)* laskea wäliin, pitää, käyttää, nullam moram interponit insequendi quem (ei silmänräpäystäkään, ei hiwaustakaan wiiwy ahdistamasta); tridui moram (saada kolme päiwää aikaa); nulla interposita dubitatione (warsin wiiwyttelemättä, samaa päätä); operam, laborem, studium (panna matkaan, liikkeelle, alttiiksi, panna). *b)* saattaa l. panna wäliin, tuoda esiin, asettaa, tehdä, causam (tehdä l. hoksa syyksi, syytellä); interpositä causâ (tehdystä syystä); verbum; edicta, decreta; judicium nullum (laskea ratkaisewa päätöst); suspicionem, synnyttää epäluuloa, jota neque ulla belli suspicione interposita (ilman sodan epäluuloa ensinkään wäliytymättä l. wälillä ilmauntumatta); critt.: fidem cui ja in quid, panna sananja, kunniansa pantiksi l. wakuutuksekst jkllc, jnkin puolesta, taata jtakin; fidem publicam (luwata); jusjurandum (wannomalla antaa wakaamus, tehdä waitiolon wala). *c)* käytäyttää l. laskettaa esiin, tuottaa esiin wälittäjäksi j. m. s., deos immortales; accusatorem (toimittaa esiin, wäliin); jota se interp. in quid, cui rei, *abs.*, wäliytyä, sekautua, kajota, ruweta, ryhtyä jhnkin, asettua jtakin wastaan, esim. se in pacificationem, se bello, se audaciae; semper se interposuit (meni wäliin, rupesi wälittäjäksi, autti); rahwaantribuneista puh.: panna wastaan, wäittää wastaan, se interp., quominus - -. *d)* pistää (wäärä oikian) sijaan, wäärentää, rationes.

interpositio, ōnis, *f.* (ed.), wäliin, lomaan asettaminen l. paneminen, personarum; critt. sanain lomaan pistäntö, wäliyttämä.

interpositus, us, *m.* (interpono), wäliytyminen, wäliin tulo, terrae.

interpres, pretis, *c.* wälittäjä, wälimies, waihemies, wälipuhuja, lähetti, pacis, judicii corrumpendi; divûm (s. o. Merkuri), harum curarum (tämän rakkauden wälittäjä l. tuottaja, s. o. Juno awioliiton asettajana), rum. *b)* selwittäjä, juris, poetarum; coeli (s. o. tähtitutkija); portentorum (s. o. taikuri); Jovis (Augureista puh.); comitiorum (uhrikatselioista puh., jotka woiwat selwittää, owatko komitiat oikiat wai ei); veridica deûm (ennustajatar, tietäjätär); i. est mentis oratio; critt. tulkki, kääntäjä, audire quem cum interprete; literae lectae per interpretem sunt.

interpretātio, ōnis, *f.* (seur.), selwittäminen, juris, ostentorum; facilis; critt. käännös, foederis.

interpretor, I, (interpres), selwittää, jus, somnia, prodigia, religiones y. m.; *acc. c. inf.;* jota kääntää, epistolam totidem fere verbis; Panaetium; quam interpretamur modestiam (kääntäin sanomme suunnalliſuudeksi); — *pass.* interpretatus, selwitetty, käännetty, male interpretata; haec ex Graeco carmine interpretata recitavit. *b)* werr. selwittää, joinkin päin kääntää, katsoa jksikin, arwostella, panna hywäksi t. pahaksi, ymmärtää, päätellä, päättää, ita de qua re; quid in mitiorem partem (kääntää lientiämmin päin); quid grato animo (ilomielin myönnyttää); male bene dicta; voluntatem cujus, recte sententiam cujus, käsittää; eam sapientiam, quam *etc.*, ymmärtää wiisaudella sitä, mitä jne.; quid ex qua re (päättelemällä johdattaa); *acc. c. inf.;* jota ratkaista, neque, recte an perperam, interpretor (s. o. en pyydä päättää l. taaten sanoa, jätän kahtawaiheelle l. epäwaraan).

interpunctio, ōnis, *f.* (interpungo), sanain pisteillä eroittaminen l. jakaminen, interpunctiones verborum.

interpunctum, i, *n.* (seur.), sanain pisteillä eroittaminen, interpuncta verborum.

inter-pungo, punxi, punctum, III, pisteillä eroittaa l. jakaa sanat; jota interpunctus, jactu, hywäjakoinen, lepokohtainen l. lepowälinen, narratio, clausula.

inter-queror, questus, III, walittaa wäliin, lomaan, jhnkin.

inter-quiesco, quiēvi, quiētum, III, lewätä wäliin, wälillä, lewähtää, pyſätä, tauota wäliin, wälillä, keſken, cum haec dixissem et paululum interquievissem.

inter-regnum, i, *n.* wälihallinto, wäliwalta, res ad i. venit, redit (wälihallinto alkaa); i. inire (ruweta wälihallintoon).

inter-rex, rēgis, *m.* wälikuningas, ſijakuningas, wälihallitſia, interregem prodere, creare (juliſtaa, aſettaa).

in-territus, 3, pelkäämätöin, ſäikkymätöin, pelotoin, *gen.* kera: mens leti (kuolemaa pelkäämätöin), run.; run.: classis (turwallinen, ilman kommelukſetta).

interrogātio, ōnis, *f.* (interrogo), kyſeleminen, kuuluſtelemus, tutkinto oikeudeſſa. 2) kyſymys puhetaiteeſſa. *b)* päätelmä.

interrogātiuncula, ae, *f.* (ed.), kyſelmä, päätelmä.

inter-rogo, I, kyſyä, kyſellä, tutkailla, quem quid (jkta jtakin), eſim. pusionem quendam quaedam geometrica; quem de qua re; interrogas me, num - - (minulta); sententias; interrogatus sententiam (kyſytty arweloſtaan); *subst.* interrogatum, i, *n.* kyſymys, ad interrogata respondere. (Eritt. *b)* oikeudeſſa kyſellä, kuuluſtella, tutkia, testem; jsta haastaa lakiin, kantaa päälle, quem lege l. legibus. *c)* päätellä.

inter-rumpo, rūpi, ruptum, III, repiä toiſiſtaan, hajalle, rikki, riiſtää, rytkäiſtä, katkaiſta toiſiſtaan, erilleen, hajalle, rikki, rikkoa, hajoittaa, purkaa, wäkinäiſesti eroittaa, pontem; aciem; werr.: interruptae voces (katkonaiſet äänet); interrupti ignes (ykſinäiſet, harwaeſa, ſiellä täällä), run. *b)* kuw. ylim. katkaiſta, keskeyttää, tauottaa, ſeiſauttaa, häiritä, iter, colloquium, orationem.

interrupte, *Adv.* poikkinaiſesti, katkonaiſesti.

inter-scindo, scidi, scissum, III, kiskoa l. repiä toiſiſtaan, erilleen, hajalle, rikki, hajoittaa, pontem; aggerem (katkaiſta); werr. eroittaa, freto.

inter-seco, secui, sectum, I, leikata toiſiſtaan, eroittaa; kuw. pyſtyttää l. iſtuttaa mieleen, ſydämmeen, res pronunciatione.

inter-sēpio, sepsi, septum, IV, aidata, tarhata, kehittää, ſulkea, tukia, ſalwata, teljetä, foramina; quaedam operibus. *b)* werr. eroittaa, katkaiſta, urbem vallo ab arce; conspectum exercitūs cui (ehkäiſtä, wiedä jklta).

inter-sero, serui, sertum, III, liittää wäliin, oscula · verbis, run.; kuw.: causam (tehdä l. hoka ſyykſi, ſyytellä).

interspīrātio, ōnis, *f.* (inter-spiro), hengityš puhelleſſa, *plur.* hengityškohdat.

inter-strepo, ere, rieſkua wäliin, wäliſſä, rääkyä l. äännellä wäliin, wäliſſä.

inter-sum, fui, esse, olla wäliſſä, wälillä, waiheella, ut Tiberis inter eos interesset; ut inter hostium agmen et nostrum non amplius quinis milibus passuum interesset (ei wihollisten joukon ja meidän wäliä ollut enempää kun wiiſituhatta askelta); via interest perangusta; — ajaſta puh.: wälillä kulua, wälillä mennä l. wiettyä, inter primum et sextum consulatum. 2) werr. olla erinäinen, erinkaltainen, erilainen, eritä, a qua re; myöſkin *gen.* ja run. *dat.* kera (jstakin); tantum id interest, veneritne - - (ykſiſtänſä ſiitä ollaan erimieliſiä, tokko - -); tempus interest (aika eroittaa); l. interest *etc.*, wäli on, eroitus l. raja on, eſim. ut inter eos ne minimum quidem intersit (ei niillä ole enſinkään wäliä l. eroitusta); inter hominem et beluam hoc maxime interest, quod, ſiinä ihminen ja eläin enimmäsi eriää, että, ihmiſellä ja eläimellä ſe on ſuurin eroitus, että; in his rebus nihil omnino interest. *b) impers.* interest *etc.*, wäli on, tärkiä on, ſuurenarwoinen, hyödyllinen, tarpeellinen on, koſke, puuttuu, eſim. reipublicae, meä, tuä, suä, nosträ, weträ interest (waltion, minun jne. on wäli, tärkiä, minuun, ſinuun jne. koſkee l. ſattuu); kuinka paljo jkn on jllakin wäliä: multum, quantopere, magni, parvi j. m. ſ.; aſiasta puh., jolla on wäliä, joka on hyödyllinen, *inf.*, *acc. c. inf.*, ut, ne, t. eſim. non

tam interest, quo animo scribatur (ei niin ole ſen lukua, millä ſne.); quid illius interest, ubi sis (mitä hänen ſiihen tulee, kuſſas olet)? 3) olla läsnä, ſaapuwilla, jossakin, ottaa oſa jhnkin, negotiis, sermoni, proelio, pugnae, rebus publicis; in convivio, in testamento faciendo.

inter-texo, texui, textum, III, kutoa wäliin, ſiſälle, jhnkin, ehlamys auro *(abl.)* intertexta (kullalla kirjailtu), run.; flores hederis *(dat.)*, run.

intertrīmentum, i, *n.* (inter-tero), kuluma, hiwuma, hupenema, argenti. *b)* kuw. wahinko, haitta (molemmin puolin).

interturbātio, ōnis, *f.* (inter-turbo), lewottomuus, hämmennyš, animi (alamielisyys).

intervallum, i, *n.* (inter-vallus), wäli (alky. kahden wallipaalun), loma, wälipaikka, lomapää, matka, duorum pedum; locorum et temporum, sonorum; pari intervallo consistere (ſeiſauta yhtä suuren wälin l. matkan päähän); ex intervallo (kaukaa, etäältä); kuw. eroitus, erinkaltaiſuus, i. interjectum inter consilia et dementiam, inter te et illum. *b)* wäli-aika, wälipää, lomapää, loma, aika, wiipy-aika, pyſäys, ſeiſaus, dolor dat intervalla (ſ. o. wälpähtelee, tuo tuostakin helpottelee); literarum (kirjewaihdoſſa); intervallo dicere (pyſäyksillä, pyſäillen); ex tanto intervallo (niin iſo aika ſitten); tanto intervallo (niin pitkän ajan takaa).

inter-venio, vēni, ventum, IV, tulla wäliin, kesken, jhnkin, ſaada, ſaapua, ilmaantua wäliin, kesken, jhnkin, jtakin tehtäisſä, orationi (kesken puheen, puhetta pidettäisſä); *abs.* Critt. *b)* wäliytyä, ſekaantua, kajota, eštää, quiritanti cui (tulla waikiasti huutawan apuun); ne *conjunct.* kera. 2) werr. tulla l. juosta wäliin, intervenit fluvius; critt. ajasta puh.: päätyä l. ſattua wäliin, kesken, jhnkin, keskeyttää, yöstä, wuoden-ajasta j. m. ſ. puh., *dat.* kera, proelio, rebus gerendis; dicenti (yllättää), run. *b)* kuw. wäliytyä, (wälillä) kohdata, tapahtua, intervenit cogitationibus malum avitum, yhtyi aikomukſiin; coeptis (ſeiſauttaa yritykſet); fortuna exigua intervenit sapienti (ſ. o. ei wiiſaaſen onni paljon waikuta); critt. ehkäistä, waſtuštaa, pidättää j. m. ſ.

interventor, ōris, *m.* (id.), keskeyttäjä, häiritſewä etſijä l. wierailia.

interventus, us, *m.* (intervenio), wäliytyminen, wäliin l. kesken tulo, tulo, cujus; noctis.

inter-verto, verti, versum, III, kääntää l. ſuunnata toiſaalle; jota kaalata taakſensa, pidättää, kaapata, ſiepata, wiedä, ottaa, donum regale.

inter-vīso, vīsi, vīsum, III, wälistä, tuo tuostakin katſoa, quid. *b)* käydä jkn luona, käydä wieraiſilla jkn tykönä, etſiä jkta, quem.

inter-volito, I, lennellä ympäri wäliſsä.

inter-volo, I, lentää wäliſsä.

in-testābilis, e, (in-testor), todiſtajakſi t. teſtamentin tekijäkſi kelpaamatoin. *b)* kunniatoin, kirottu, turkainen, kauhia, ilkiä, homo; perjurium.

in-testātus, 3, joka ei ennen kuoltuanſa ole teſtamenttiä tehnyt, teſtamentin tekemätöin; jota intestato *(abl.)*, teſtamenttiä tekemättä, perinnöstä säättämättä.

intestīnus, 3, (intus), ſiſäpuolinen, ſiſällinen, ſiſäinen; jota *subst.* intestinum, i, *n.* ſuoli, medium (ſ. o. haima l. ſuolipalle), *plur.* instestina, ſuolet, ſiſällykſet, laborare ex intestinis (olla watſanwääntеisſä). *b)* ſiſällinen, keſkinäinen, kotimainen, waltiosſa j. m. ſ., bellum (kanſalaisſota).

in-texo[1], texui, textum, III, kutoa ſiſälle, jhnkin, aurum vestibus *(dat.)*, run.; jota intextus, ſiſälle, jhnkin kudottu l. neulottu, Britanni (eſirippuun), run.; werr. liittää l. ſowittaa ſiſälle, jhnkin, venae toto corpore intextae; run.: facta chartis (kirjoittaa, ſelittää). *b)* kuw. puheeſsa kutoa jhnkin, puettaa l. ſommitella jhnkin, obscura dilucidis; quid in causa. 2) kutoa (päältä), werr. päälliſtää, quid qua re, eſim. chlamys coloribus intexta (kirjattu); scuta viminibus, pajunokſiſta palmikoita; quid coriis (peittää); opus tribus tauris (päälliſtää kilpi kolmenkertaiſella wuodalla), run.

3) niwoa jnkin ympäri jtakin, kiertää, kääriä, wääntää jnkin ympäri jtakin, ympäröittää jtakin jllakin, hastas foliis, run.; hederae solent intexere truncos (kietouta ympäri), run.

intime, *Adv.* ſiſimmäſti, ſiſimäiſeſti; kuw. *a)* likimäiſeſti, omaiſimmin, ſangen yſtäwälliſeſti l. tutuſti, uti quo (pitää yſtäwälliſintä yhteyttä jkn kanſſa). *b)* hartaimmin, kiihkeimmin, commendari.

intimus, ſ. interior.

in-tingo, tinxi, tinctum, III, kaſtaa, quid qua re (jtakin jhnkin).

in-tolerābilis, e, mahdotoin keſtää, ſietämätöin, jota ei woi keſtää, perin waikia, tuskin kärſittäwä, frigus, odor, dolor, vitium, verba; homo.

in-tolerandus, 3, mahdotoin keſtää, ſietämätöin, tuskin kärſittäwä, res; hiems; tyrannus.

in-tolerans, tis, keſtämätöin, kantamatoin, kärſimätöin, keſtämään kykenemätöin, joka ei woi keſtää l. kantaa, laboris, secundarum rerum y. m.

intoleranter, *Adv.* ſietämättömäſti, yleensäärin, ſuunnattomaſti, gloriari, se jactare; dolere (kärſimättömäſti, keſtämättä); intolerantius insequi (liian rajuſti).

intolerantia, ae, *f.* (intolerans), ſietämättömyys, tuskin kärſittäwä röyhkeys j. m. ſ., regis.

in-tono, tonui, I, jyliſtä, jyriſtä; werr. pauhata, hölätä, riekua, ärjyä, ääneen huutaa, lujaſti kuulua, intonuit vox tribuni. *b)* ylim. jymiſtä, jytiſtä, jyſkyä, tömiſtä, tohiſta, ääntää, metſiſtä y. m. puh., run. 2) *trans.* pauhata, räikätä, pauhaten, rajuſti, ſuuriääniſeſti puhua l. ſanoa, quid; jſta run.: hiems intonata fluctibus (kowalla kohinalla noſnut myrſky).

in-tonsus, 3, keritſemätöin, deus (ſ. o. Apollo), capilli (leikkaamattomat), ora (nuorekkaat), comas (ſ. o. pitkähiukſinen), run.; wanhan ajan Romalaiſiſta puh.: partainen, Cato, avi, run.; kuw. ſiwiſtymätöin, ſiiſtymätöin, törkiätapainen, raaka, homines. *b)* werr. metſäinen, penſainen, montes, run.; capita, lehtiſet latwat, run.

in-torqueo, torsi, tortum, II, wääntää, kiertää, pyörtää, kääriä, kääntää, paludamentum circum brachium; mentum in dicendo (weulottaa); oculos (muliſtella, ſiirtellä, heitellä), run.; talum (niukauttaa, nyrwäyttää); jſta intortus, kierretty, punottu. *b)* wiipata jhnkin, liwittää, ſinkauttaa, paiſkata, nakata, ſyſätä jhnkin, telum in quem; jaculum clamanti, hastam tergo, run.; kuw.: gravissimas contumelias (paiſkia, ſyydellä herjaukſia).

intra, (alkp. interā, *sc.* parte), 1) *Adv.* ſiſäpuolella, ſiſältä, *comp.* interius, ſiſemmällä; werr.: ne insistat interius (ſ. o. olla liian lyhyt). 2) *Praepos.*, waatii *acc.*, ſiſällä, ſiſäpuolella, tehäsſä, piiriſsä, -ssa (-ssä), ſiſälle jne., i. parietes meos, i. aedem, i. silvas, i. extraque munitiones; i. eos terminos; i. montem, i. Oceanum, ja niin wäliſti rajoiſta ja paikoiſta puh.: -h-n - - aſti l. kaaſſa, tällä puolen; i. Oceanum magis (lähempänä waltamerta); ingredi, se recipere i. finem t. fines; venire l. intrare i. praesidia; compellere quem i. moenia. *b)* ajaſta puh.: -na (-nä), kuluiſsa, ennen - - kuluttua, i. quatuordecim annos; i. decimum diem, quam Pheras venerat (ennen kymmenen päiwän kuluttua ſiitä, kun jne.). *c)* lu'uiſta puh.: alla, ſ. o. wähemmin kun, i. centum; werr.: i. legem epulari (wähemmin kun laki määrää).

intrābilis, e, (intro), ſiſälle pääſtäwä, joſta pääſee ſiſälle, os amnis (ſiſälle laſkettawa).

in-tractābilis, e, tuskin pideltäwä l. käyteltäwä, hillimätöin, raju, huima, genus bello (woittamatoin), bruma (kolkka), run.

in-tractātus, 3, pitelemätöin, koettamatoin, equus (opettamatoin); scelus, run.

in-tremisco ja **in-tremo**, tremui, III, wäriſtä, wapiſta.

intrepide, *Adv.* pelottomaſti.

in-trepidus, 3, wäriſemätöin, wapiſematoin, pelkäämätöin, ſäikkymätöin, pelotoin.

in-trico, I, (tricae), hämmentää, ſekoittaa, takertaa, ſykertää.

intrinsecus, *Adv.* (intra-secus), ſiſältä, ſiſäpuolelta.

in-trītus, 3, (tero), hiwuttamatoin, raanaumatoin, uupumatoin.
intrītus, *Partcp.* ſ. intero.
intrō, *Adv.* (alkp. intero, *sc.* loco), ſiſälle, i. quem vocare.
intro, I, (cd.), aštua ſiſälle, jhnkin, käydä, mennä, tulla, laškea, painua, tunkea ſiſälle, jhnkin, panna jalkanſa jhnkin, ſiſäytyä jhnkin, taw. yks. *acc.*, limen, urbem, domum, fines, regnum, castra, portum, flumen ẏ. m.; intra praesidia; in Capitolium; litora carinä (laškea maalle), run. *b)* kuw. tunkea jhnkin, in rērum naturam, in familiaritatem cujus; in mentem cujus (yẏštyä).
intrō-dūco, duxi, ductum, III, wiedä ſiſälle, jhnkin, kuljettaa, käytäyttää, johdattaa, ſaattaa, laškea ſiſälle, jhnkin, copias, exercitum in urbem, in fines; quem in senatum; naves eo; quem. *b)* kuw. ſaattaa jhnkin, alkuun, tawakſi, juokſuttaa l. tuottaa jhnkin, philosophiam in domos, ambitionem in senatum; consuetudinem, exemplum (panna alkuun l. liikkeelle, ſaattaa waltaan, tehdä tawakſi); critt. puheeſsa tuoda eſiin, wäittää, natum mundum; *acc. c. inf.*
intrōductio, ōnis, *f.* (cd.), ſiſällewienti l. -laškenta.
intrō-eo, īvi ja ii, itum, īre, käydä ſiſälle, jhnkin, mennä, tulla, aštua, painua, tunkea ſiſälle, jhnkin, in urbem, in tabernaculum, in Thraciam; ad Ciceronem; domum, Syracusas; portä (portišta); kuw.: ut prius introieram, *sc.* in vitam.
intrō-fero, tuli, lātum, ferre, kantaa ſiſälle, jhnkin, quem lecticä in urbem.
intrō-gredior, gressus, III, (gradior), aškeltaa l. aštua ſiſälle, jhnkin.
introitus, us, *m.* (introeo), ſiſällekäynti, ſiſällemeno, -tulo, -aštunta, in urbem; Smyrnam; militum; quem introitu prohibere. *b) concr.* läpikäytäwä, ſiſällepääſemö, portüs; introitus praeclusi; werr. aukko, eſim. korwain. 2) kuw. alku, defensionis; in causam.
intrō-mitto, mīsi, missum, III, lähettää ſiſälle, jhnkin, työntää, panna menemään, käytäyttää, päästää, laškea ſiſälle, jhnkin, legiones, centuriones et milites (*sc.* in oppidum); sex milia peditum Nolam; milites, equites; adolescentes.
introrsum l. **-sus**, *Adv.* (alkp. introversum), ſiſällepäin, ſiſällekäſin, ſiſälle. *b)* ſiſällä, ſiſäpuolella, ſiſälliſesti.
intrō-rumpo, rūpi, ruptum, III, tunkea ſiſälle, jhnkin, ryntätä l. töyhätä ſiſälle, jhnkin.
intrōspicio, spexi, spectum, III, (introspecio), kaiſoa ſiſälle, jhnkin, tähyštää, kurkiſtaa, tirkiſtää ſiſälle, jhnkin, domum cujus. Critt. *b)* kuw. teräwäſti, tarkaſtellen luoda l. iskeä ſilmänſä jhnkin, työškäſti, wiſuſti katſella, ſilmäillä, tutkiſtella jtakin, penitus in omnes reipubl. partes; in mentem suam; ceterorum mentes.
intrō-voco, I, huutaa ſiſälle, jhnkin, kutſua l. käskeä ſiſälle, jhnkin, filiam ad quem.
in-trūdo, III, ſyöſätä l. lykätä ſiſälle, jhnkin, se, tunkea l. ſulloa pariin, ſeuraan, joukkoon.
intubus, i, *c.* ja **-um**, i, *n.* endivia-yrtti, ſikuri, makſan-ohdake.
in-tueor, tuitus, II, tarkoin, teräwäſti katſoa jtakin, jnkin puoleen, jhnkin, katſella, tähyštää, ſilmäillä jtakin, jhnkin, luoda l. iskeä ſilmänſä jhnkin, solem, terram; quem; huc atque illuc; in quem; in hostiam. *b)* kuw. katſella (jtakin, jnkin puoleen), tarkaſtella, tarkkailla, tähdätä (jtakin), tarkoittaa ſilmänſä (jhnkin), pitää ſilmiſsänſä (jtakin), pitää lukua (jöstakin) l. wäliä (jllakin), ajatella (jtakin), quem; quo; quid.
in-tumeseo, tumui, III, paiſua, koštua, turpua, pöhöttyä, kohota. *b)* kuw. pöyhiſtyä, rehennellä, jöta myös: ſydäntyä, ſuuttua.
in-tumulātus, 3, hautaamatoin.
intuor, III, = intueor, katſella, ſilmäillä jtakin, alienam opulentiam fortunam.
intus, *Adv.* ſiſäpuolella, ſiſällä, ſiſälliſesti, quod i. est (ſ. o. huoneeſsamme ja perhekunnaſsamme); i. in corpore, in aede; i. templo, run.; i. cellam (pyhätöſsä); i. canere, ſ. Aspendos; i. agere equos (ajaa liikemmältä määrätpatſaſta), run.; kuw.: i. in animis. 2) ſiſälle, ire; duci, run.
in-tūtus, 3, turwaamatoin, ſuojaamatoin,

warjelematoin, ſuojatoin, turwatoin, urbs, castra.

inula, ae, *f.* hirwenjuuri, aalanninjuuri.

in-ultus, 3, koſtamatoin, koſton ſaamatoin, imperatores; mors; preces (kuulematta jääneet kiroukſet), run. *b)* rankaiſematoin, rex; injuriae; jöta ylim. wahingotoin, waaratoin, turwallinen, ferae, run.

in-umbro, I, warjoittaa.

inundātio, ōnis, *f.* (ſeur.), tulwaaminen.

in-undo, I, tulwilla peittää, laskea tulwan alle, terram (aallota ylitſe); agros; agri inundati (tulwille tulleet); campis inundantes imbres (lakiat weden waltaan panewat); fluvius inundaverat, paiſua tulwille, yltyä tulwille; werr.: sanguine Enna inundabitur (on werta tulwiwa); sanguis inundat guttur (kaſtaa), run.; densi Troes inundant (laämältä wieriwät l. töywääwät eſiin), run.; inundant sanguine fossae (werta waluwat), run.

in-ungo, unxi, unctum, III, ſiwellä, ſiwaltaa, woidella.

inurbāne, *Adv.* epäſiiſtiſti, näſyttömäſti, non i., ei älyttömäſti, ſ. o. ſukkelaſti.

in-urbānus, 3, epäſiiſti, epäſiewä, näſyttöin, ſiwiſtymätöin, ſaadytöin, epäkohtelias, jorkkatapainen, habitus orationis non i. (ſ. o. ſiiwokas); homo; wäliſti: älytöin puheeſja.

in-ūro, ussi, ustum, III, polttaa ſiſälle, jhnkin, polttamalla panna l. merkitä, notas et nomina, run.; werr.: quid calamistris (laillenſa kahertää jtakin). *b)* kuw. polttaa jhnkin, pyſyttää, juurruttaa, kiinnittää, painaa, istuttaa, tartuttaa, ryhdyttää jhnkin jtakin, tehdä l. ſaattaa jkllc jtakin, legem cui (ſulloa l. tunkea jkllc); summam superbiae famam cui (häwäiſtä jku pahimmalla ylpeyden huudolla); acerbissimum cui dolorem, pyſyttää jhn, jkn mieleen l. ſydämmeen; maculam genti Claudiae; plurima mala reipublicae; quem censoriae severitatis notā (häwäiſtykſeſſi panettaa). 2) polttaa, sanguinem vulnere, run.

inūsitāte, *Adv.* oudoſti, oudonluontoiſeſti, epätawalliſeſti, dicere, scribere.

in-ūsitātus, 3, outo, harwakäyttöinen, epäjärkinäinen, epätawallinen, harwinainen, tawatoin, mahdotoin, via, verba, ratio belli, forma, magnitudo; lepor, clementia v. m.

in-ūtilis, e, käyttämätöin, kelpaamatoin, kelwotoin, kunnotoin, awutoin, epäpätöinen, arwollainen, arwotoin, mitätöin, edutoin, hyödytöin, joutawa, turha, *dat.* kera, ad *acc.* kera, eſim. bello, ad pugnam, ad navigandum. *b)* waarallinen, wahingollinen, inutile putare; oratio; civis.

inūtilitas, ātis, *f.* (ed.), wahingolliſuus.

inūtiliter, *Adv.* mitättömäſti, joutawaſti, eduttomaſti, wahingolliſeſti.

Inuus, i, *m.* (ineo), Pan niminen jumala karjain ſiköittäjänä.

in-vādo, vāsi, vāsum, III, käydä ſiſälle, jhnkin, mennä, aſtua, joukahtaa, ſattua ſiſälle, jhnkin, quocumque ignis invasit; run.: viam (lähteä l. ſaada tielle). *b)* karata puoleen, päälle, ſiſälle, jhnkin, painaa, täyttää, töywätä, ryntätä, hyökätä, ſamota, työntyä, tunkea puoleen, päälle, kimppuun, ſiſälle, jhnkin, in collum (kiepſahtaa kaulaan); in Galliam; in urbes vi cum exercitu; cum ferro in quem; resistentes; castra, Europam. 2) kuw. ryhtyä, kajota jhnkin, kaapata puoleensa, kiskoa l. ryöstää puoleensa, taakſensa, haltuunsa, emätä, anaſtaa, walloittaa, ottaa, in pecunias cujus (kaalata taakſensa jkn rahat); in praedia cujus; regnum. *b)* ruweta, yhtwä, puuttua, iskeä jhn, jhnkin, tawata, kohdata, ſaawuttaa, käſittää jku, jtakin, langeta jkn päalle, ſaada walta, lewitä (jkſſa, jöſakin), taudiſta, pelosta ynnä muiſta pahoiſta puh., in vitam hominum, in rempublicam, in corpus, in animos; quem; *abs.* *c)* käydä jkhn toimeen käſiſſi, rakentua jkſle työlle, yrittää jtakin, run., aliquid magnum; Martem clypeis, aloittaa. *d)* ärjentää, hänkäistä, ankaraſti puhutella, run., continuo invadit.

in-valesco, valui, III, woimiſtua, wäkeytyä, mahtawakſi kohota, opibus.

in-validus, 3, kykenemätöin, woimatoin, wäetöin, wähäkuntoinen, wähäwaraiſen, heikko, raihnainen, kipiänwoitto, sairas, milites; statio (wähäwäkinen).

invectio, ōnis, *f.* (ſeur.), ſiſälle tuonti, maahan tuonti. 2) herjaaminen.

in-veho, vexi, vectum, III, tuoda ſiſälle, maahan, jhnkin, kuljettaa, toimittaa, tuottaa, ſaattaa, juokſuttaa ſiſälle, maahan, jhnkin, pecuniam in aerarium; vinum in Galliam; ylim.: mare fluminibus (ajaa jokihin), jöta se i., virroiſta puh., työntyä l. tunkea ſiſälle, jhnkin; werr.: divitiae avaritiam invexere, tuottaa (myötänſä), panna alkuun, ſaattaa tawaſſi l. waltaan, aikaanſaattaa; quae (mala) tibi casus invexerit. 2) *Pass.* invehi, ajaa (ſiſälle, jhnkin), ratſaſtaa, matkata, kulkea, purjehtia, laskea (ſiſälle, jhnkin), tulla jhnkin, curru, equo, nave y. m., t. *abs.*, eſim. carpento in forum, corpori patris vehiculo, in Capitolium, urbem; quācunque equo invectus est; invehens belua (ratſaſtawa l. iſtuwa hirmu-eläinten ſeläſſä); nave ad ostium portūs; flumine; litori; ex alto in portum y. m.; angues invectae (lentäwät). *b)* se invehere l. *Pass.* invehi, wihollisesta puh., tunkea ſiſälle, jhnkin, ryntätä, töywätä, täyttää ſiſälle, eſiin, jhnkin, utrinque. Eritt. kuw.: invehi in quem, käydä jkn päälle, ſoimata, herjata, parjata, ſulmia jkta, acerbius, inclementius, ferociter j. m. ſ.; multa (ſ. o. kowin); nonnulla in quem (ſ. o. laskea muutamia herjauksia).

in-venio, vēni, ventum, IV, tawata, löytää, yhdyttää, ſaawuttaa, kohdata, quem; lintres, naves, vadum; locum, argenti venas penitus abditas (etſimällä löytää l. keksiä); exitum vitae; *Pass.* uſein: olla, philosophi inventi sunt, qui summum malum dolorem dicerent. *b)* ſattua ſaamaan, ſaawuttaa, käſittää, ſaada, itſelleen hankkia, cognomen; gloriam; aditum sibi ad quem. 2) werr. keksiä, miettiä, ounaſtaa, ajattelemalla ſynnyttää, multa; nihil in eis causis. *b)* ſaada tietää, ſaada ilmi, nähdä, hawaita, conjurationem; certum; ex captivis; apud auctores l. in annalibus (nähdä kirjoitetuſſi); ipsis durior inventus est; *acc. c. inf.* *c)* keksiä keino, ille quomodo crimen confirmaret, non inveniebat. *d)* laittaa, toimittaa, peruštaa, auspicia, salutem. *e)* se invenire, ilmauntua, dolor se invenit, run.

inventio, ōnis, *f.* (ed.), keksintö, mietintö, mietintöwoima.

inventor, ōris, *m.* (invenio), keksijä, miettijä, peruštaja, aikaanſaattaja, ſynnyttäjä, olivae, veritatis, verborum, artium, legis y. m.

inventrix, īcis, *f.* (ed.), keksijätär, miettijätär, tuottajatar, legum, belli.

inventum, i, *n.* (invenio), keksimä, miettimä, philosophorum, Minervae.

in-venustus, 3, ſulotoin, epäſoma, kolkka, jolſia, actor.

in-verēcundus, 3, kainoštelematoin, häwytöin, ingenium.

in-vergo, ere, kaataa puoleen, päälle, jhnkin, wuodattaa l. walaa päälle, jhnkin.

inversio, ōnis, *f.* (ſeur.), toiſin päin kääntäminen, verborum (Ironia).

in-verto, verti, versum, III, kääntää toiſin päin, nurin, yleš-alaiſin j. m. ſ., kääntää, pyörtää, anulum in locum, kiertää l. wääntää ſijallenſa; alveos navium; terram vomere, solum (mulliſtaa, kyntää), mare (myllytä), vinaria (kaataa alaſſuin, ſ. o. tyhjentää), run.; inversus annus (ſ. o. perin mennyt), run. *b)* kuw. kääntää, muuttaa, ordinem; mores (kukiſtaa), run. Eritt. toiſin (paholn) päin ſelittää l. kääntää, virtutes, run.; verba (panna toinen ymmärrys ſanoihin, ironialliſesti käyttää).

in-vesperascit, ere, hämyttää, ehtoutuu, päiwä illaštuu.

investīgātio, ōnis, *f.* (investigo), jälille pyrintö, etſiminen, ilmi ſaanti, ſelon ſaanti, tutkiminen, veri, rerum.

investīgātor, ōris, *m.* (ſeur.), ilmi ſaaja, tutkija.

in-vestīgo, I, wainuta (ilmiin), koiriſta puh.; kuw. pääſtä jälille, ſaada ilmi, ſaada ſelko, keksiä, ſaada tietää, tutkia, tutkiſtella, tieduſtella, conjurationem, conatus, verum, hominem y. m.

inveterasco, veterävi, III, (invetero), wanheta, wanhentua, iäſtyä, in Gallia, ſotawäeſtä puh., perhettyä l. ole-

ett; quibus quisque in
inveteravit (kuan on
it aſemoitettuna); bello;
es alienum (jää kuan
— res literarum monu-
rescent (keſtyä). *b)* werr.
pä, pintyä, naattua, ſaa-
veterascit opinio, con-
; jota inveteravit, ut - -,
n. 2) unhottua, si (res)

is, *f.* (ſeur.), juurtunut
wolla.
nhennuttaa, keſtyttää;
nveterari, wanheta, keſ-
tur opinio; usu belli;
tus, wanha, iäſtynyt,
intynyt, naattunut, ta-
mut, totuttu, amicitia,
, servitus, licentia y. m.
(vicis), wuoroin, wuo-
ckellen, keſkinäiſeſti, toi-
t. toiſtanſa t. toiſellenſa,
ſſa, in armis esse (wuo-
nronſa); requiescere, di-
lutare, run.; his i. ser-
illä keſkinäiſillä l. wäli-
lla). 2) toiſella puolen,
populationum i. ultor;
talia, uratur i. Africa

inco), woittamatta jää-
itöin, woittamatoin, for-
miſtumatoin, a labore,
a cupiditatibus; Campa-
ſpiens, imperator, Ger-
orem (työn ſuhteen); ad
haawoittamatoin), run.;
aſehin); cursu, viribus,
defensio (kumoamatoin);
matoin); adamas (ſärky-

PA. kadehdittawa, kate-
, aula, postes, run.
f. (ſeur.), kadehtiminen,
, kadeſekaiſuus.
visum, II, katſoa kar-
, kaiheesti, nurin ſilmin,
akin, jnkin puoleen, flo-
, run. Siitä taw. ka-
ſua, kaunata, karſaſtella
ntaa kateutta ſitta waſ-
n ſtakin, *dat.* ſera, eſim.
paribus aut inferioribus; honori cu-
jus; virtuti, labori; l. uſein: kadehtia jotta ſtakin, olla ſuomatta jotkut ſtakin, ja myös: kateesti kiettää jotta ſtakin, estää, olla tahtomatta, taw. cui quid, eſim. laudes suas mulieribus; cui in qua re (kadehtia jotta jotakin); cui cujus rei, run.; *inf.*, run.; *acc. c. inf.*: plurima, quae invideant apparere rem (ehkäiſeväät näkymästä), run.; — *Pass.*: invidetur cui t. cui rei, jotta t. jotakin kadehdittaan; run.: cur ego invideor (minua kadehditaan)?

invidia, ae, *f.* (invidus), kateus, kaunaus, kaihelma, pahanſuonti, t. *pass.* wiha, äty, wihanalaiſuus, (muitten) wihamieliſyys l. nyrkkö, nurkamieliſyys ſtakin waſtaan, tytymättömyys jonkin, panettelo, parjaus, ducum; invidiae incendium; digna imitatione, non invidia, virtus est; *pass.*: foederis, largitionis, facti, divitiarum (ſ. o. liiton ym. tähden, wuokſi); fraterna (weljeä waſtaan); habere invidiam (noſtaa, ſaawuttaa itſelleen wihaa, olla wihattuna); invidia minore esse (olla wähemmin kadehdittuna l. wihanalaiſena); invidiae esse cui (ſaattaa, tuottaa jkle wihaa); in invidia esse; in invidiam venire; invidiam cui facere, conflare; invidiam sedare, lenire, exstinguere; ſanalask.: abeat invidia verbo (kehumatta puhuen); eritt. wiha waltiomiehiin, julkinen wiha, kanſanwiha, partium, apud plebem; Ciceronis (Ciceroa waſtaan); crimen invidiae (wihaſta, wihanalaiſuudeſta lähtewä syytös). *b)* wihanalainen aſia, summam invidiae aggravare.

invidiōse, *Adv.* kateesti, wihanalaiſeſti, dicere.

invidiōsus, 3, (invidia), kade, pahanſuopa, vetustas, run. Eritt. *b)* kateuden alainen, kateutta noſtawa, kadehdittawa, spes, run.; non i. voluptas, pecunia; herba non i., ſ. o. wähäinen, run.; cui, jkn kadehtima, run. . *c)* wihamieliſyyttä tuottawa, nyrkkämieliſyyttä l. pahaſuumiſta ſaattawa, pahaöſa huudoſſa l. nimeöſä olewa, wihattu, wihanalainen, homo, agri, possessio, nomen, crimen.

invidus, 3, (invideo), kade, kateellinen, kadeſekainen, kaihe, kieroſilmäinen, nuria; *gen.* ja *dat.* kera: kadehtiwa, kaihekſuwa jtakin, eſim. laudis, potentiae; *subst.* kadehtija, cujus; run. elottomistakin puh.: aetas, cura; nox (waſtainen).

in-vigilo, I, walwoa jöſakin, jnkin äärestä, tähden j. m. ſ. *b)* kuw. walwoa, ajatella jtakin, panna huolenſa jhnkin, venatu (ſ. o. venatui), ahkeraan harjottaa metſänkäyntiä, run.; victu (victui), pitää huolta elätteestä, run.

in-violābilis, e, loukkaamatoin, pyhä, pignus, run.

inviolāte, *Adv.* loukkaamatta, pahentamatta, servare memoriam.

in-violātus, 3, loukkaamatoin, rikkomatoin, pahentamatoin, pilaamatoin, wahingotoin, wammatoin, ehiä, homo, amicitia, fides publica; fama (nuhteetoin); tribunus plebis, templum, solum, jota ei ſaa loukata, pyhä.

in-vīsitātus, 3, näkemättä jäänyt, tuskin nähty, etſimätöin, outo, Galli; gens; formae hominum.

in-vīso, vīsi, vīsum, III, katſoa, ſilmäillä, quid, eſim. domum, res rusticas; werr.: mulierum ingenium (oppia tuntemaan); kuw.: urbis curam (walita), run. *b)* käydä jkn luona, etſiä jkta, käydä jöſakin, quem; Delon, run.

invīsus, 3, (in-video), näkemättä jäänyt, ſalattu, ſalainen, res.

invīsus, 3, *PA.* (invideo), wihattu, wihanalainen, persona; oratio, singularis potentia; cui (wihattu jklta).

invītāmentum, i, *n.* (invito), wiehätys, miellytys, kihoitus, naturae; ad quid.

invītātio, ōnis, *f.* (invito), kutſuminen, kutſu, pyyntö, in Epirum; benigna (kestitys, kestinki). *b)* ylim. kehoitus, waadinto, ad dolendum; i. fit, ut - -.

invītātus, us, *m.* (invito), kutſuminen, invitatu tuo.

invīte, *Adv.* ylenmieliſesti, waſtoin tahtoa, wäkinäiſesti.

invīto, I, kutſua (wieraaksi), käskeä, pyytää, haaſtaa wieraaksi, wieraaſen, pitoihin j. m. ſ., ottaa waſtaan, kestittää, apattaa, quem ad coenam, ad consulem, in hospitium, domum, hospitio (kestillisen waſtaan-oton tarjoamiſella), tecto ac domo (kattonſa alle ja huoneeſenſa); invito eum, ut apud me deversetur; hospitaliter per domos invitati; *abs.*: quem; invitandi causā. *b)* werr. kutſua, käskeä, kehoittaa, waatia, quem in legationem; hostem ad deditionem; Aenean solio (ſ. o. iſtumaan iſtuimelle), run.; ut *conjunct.* kera; *inf.* kera, run. 2) kuw. kehoittaa, kiihoittaa, miellyttää, wiehättää, houkutella, quem praemiis ad quid, jucunditate ad legendum; quem praedā; quid, kehoittaa jne. jhnkin, tuottaa, aikaanſaattaa jtakin, eſim. assentationem (idätellä); somnos, run.; appetitum animi (wirittää, kiihdyttää); invitat hiems, run.

invītus, 3, ylenmielinen, tahtomatoin, waſtatahtoinen, waſtamielinen, ylenmielin, wäkinäiſesti, tahdotta, sapiens nihil facit invitus; Fannium invitum dicere cogo; me, te, se *etc.* invito, waſtoin minun, ſinun jne. tahtoa; me invitissimo (perin l. tuiki mieltäni waſtaan); invita in hoc loco versatur oratio. *b)* werr. wäkinäinen, ehdotoin, invita ope, run.

invius, 3, (in-via), tietöin, matkatoin, käymätöin, waikiakulkuinen, saltus; ja myös: luokſipääſötöin, ſuljettu, maria, regna, run.; *subst.* invia, orum, *n.* tiettömät paikat.

in-vocātus, 3, kutſumatoin, pyytämätöin, käskemätöin, ut quos invocatos vidisset in foro, omnes devocaret; imagines rerum.

invocātus, 3, *Partcp.* k. invoco.

in-voco, I, huutaa puoleen, huutaa awuksi, huutaa l. rukoilla jkta apuun, auttajaksi, todiſtajaksi, koſtajaksi, quem in qua re l. ad quid; deos testes (todiſtajiksi); werr.: fidem, opem cujus, huutaa jkta awuksi. *b)* nimittää, quem Jovem, run.

involātus, us, *m.* (involo), lento.

in-volito, I, liehua, löyhyä, liepſua, eſim. humeris *(dat.)*, hartioilla, run.

in-volo, I, lentää ſiſälle, jhnkin, in *acc.* kera. *b)* werr. karata päälle, ſyöksähtää, täyttää, löywätä, ryntätä, hyökätä päälle, puoleen, kimppuun, ad

quem; quem, run.; jôta in possessionem (anaôtaa, työôtää omaiſuuô).

involucrum, i, *n.* (involvo), kääre, peite, kate, kotelo, clipei; kuw. peite, ingenii, simulationum.

involūtus, 3, *PA.* ſykertynyt, kibertynyt, kiewokſinen, ſekaſäinen, ſekanainen, epäſelwä, res.

in-volvo, volvi, volūtum, III, wierittää jhnkin, päälle, wyöryttää, pyörittää, kierittää jhnkin, päälle, cupas; montes monti, run.; involvitur in caput (keikahtaa päällenſä), run.; run. ryhkäiſtä myötänſä, riuhkaiſta l. temmata myötänſä, quid secum. 2) kääriä jnkin ympäri jtakin, ſykertää l. kiertää jnkin ympäri jtakin, kietoa jtakin jhnkin, takertaa l. kääriä jtakin jhnkin, werhota, peittää (jtakin jllakin), quid qua re, eſim. sinistras sagis; nemus flammis, run.; manum ad digitos usque; caput; involvi lumine, fumo, werhouta, peittyä, run.; kuw.: se literis (waipua, painua, perin harraôtua); se sua virtute (werhouta), run.; bellum pacis nomine involutum (ſalattu).

in-vulgo, I, ilmoittaa.

in-vulnerātus, 3, haawatoin, wammatoin, homo.

iô, *Interj.* hei! oi! woi!

Io, us ja ōnis, *f.* Argon kuninkaan Inachoon tytär, Junon tähden lehmäkſi muutettu, wiimein Iſiô nimiſenä jumalattarena Egyptiſſä palweltu.

Iolāus, i, *m.* Iphikloon poika ja Herkuleen ainainen kumppani.

Iolcos l. **-us**, i, *f.* eräs Theſſalian kyki, Argonauttain lähtöpaikka; jôta **Iolciacus**, 3, iolkolainen.

Iolē, ēs, *f.* Oichalian kuninkaan Eurytoon tytär.

Iōnes, um, *m.* Jonilaiſet, Hellan kanſan päälahkoja, jaljemmin eritoten Wähä-Aſiaan aſettuneet Jonialaiſet; jôta *a)* **Iōnius**, 3, ionialainen, mare, Italian, Sikelian ja Kreikan wälinen meri, run. ykſ. Ionium, ii, *n.*; *subst.* **Iōnia**, ae, *f.* Karian ja Aiolin wälinen maakunta Wähä-Aſiaſſa. *b)* **Iōnicus** ja **Iōniacus**, 3, ionialainen.

iôta, *n. indecl.* eräs Kreikan kielen puuôtawi (i).

Iphias, adis, *f.* Iphiin tytär (Evadne).

Iphigenia, ae, *f.* Agamemnonin ja Klytaimneôtran tytär.

ipse, ipsa, ipsum, itſe, juuri; lukua ja aikaa määrättäiſſä: juuri, ikään, täômällä; wäliôti: ykſin -kin, jo; wäliôti: itſeôtänſä, itſe-altanſa; wäliôti: oma, eſim. fraudem vestra ipsi virtute vitastis (ſ. o. teidän omalla); uſein: minä itſe, ſinä itſe, hän itſe, itſe hän, ſama, hän, ſe, jôta myöôkin tuo Pythagoralaiôten lauſe: ipse dixit, hän (ſ. o. meôtari) on ſen ſanonut; et ipse, häntin, puoleôtanſa, myöôkin, ſamoin; ipse per se l. ykſ. ipse, itſe luonnoôſaan, itſeôſään, itſeôtänſä, itſekſeen, kohdaôtaan, ykſiôtään; wäliôti = sui, sibi, se, eſim. Jugurtha legatos mittit, qui ipsi liberisque vitam peterent, ſ. o. hänelle.

Ira, ae, *f.* wiha, kiukku, närkäôtyô, koôtonhimo, facere quid per iram (wihoiôſa, wihan wäeôſä, wihapäiôſä, kiukuôpäiten); irā incensus, commotus; irae indulgere; ira defervescit, deflagrat; irae esse cui (noôtaa jkn wiha), run.; ira deūm (rankaiôtuô, Harpyioiôta puh.), run.; fugae (paon tähden), paterna (iſää waôtaan); *plur.* wihan ilmoitukſet, ubkaukſet. *b)* werr. elottomiôta puh.: iras temperare, tuulten raiwo, run.

Irācunde, *Adv.* kiukkuiſeôti, nyrkäôti, yrhiäôti, äyhkiäôti, tuimaôti.

Irācundia, ae, *f.* (ſeur.), pikawihaiſuus, tuittupäiſyyô, kiukkupäiſyyô, äkäiſyyô, tuikianluontoiſuus, yrheyô, äyhkeyô, tuimuuô, kowa wiha, koôtonhimo, esse summā iracundiā; iracundiā exardescere, inflammari; iracundiam remittere.

Irācundus, 3, (ira), närkäô, nyrkkä, äriä, ärhökkä, äkäinen, tuikka, kiukkuiſa, äkſypäinen, äyhky-, kiukku-, tuittupäinen, tuitukaô, kirpakaô, tulinen, tuima, pikainen, pikawihainen, äkkinäinen, homo; fulmina, run.; in quem.

Irascor, irātus, III, (ira), wihaôtua, kiukuôtua, nyrkäôtyä, närkaôtyä, äkäyntyä, ſuuttua, ſydäntyä, tuimiôtua, cui, jhn, jlle, eſim. hominibus, inimicis; patriae; nostram vicem (ſ. o. meihin, meidän tähden); run.: in cornua (ſar-

willanſa kiukutella, taiſtella); *abs.:* numquam sapiens irascitur.

īrāte, *Adv.* wihaiſeſti.

īrātus, 3, *PA.* wihainen, wihaſtunut, närkäſtynyt, ſuuttunut, tuimiſtunut, cui, jkſle, jkhn; de judicio; animus; run.: mare (kuohuwa, myrskyiſä), venter (nälkäinen).

Īris, is ja idis, *f.* Thaumaan tytär, jumalain ſananſaattaja ja taiwaankaaren jumalatar.

īrōnīa, ae, *f.* teeskelemys puheessa, tekopuheiſuus, eritt. teeskelty tietämättömyys, älykäs pilanlasku.

irr-, ſana-yhdiſtyksiſsä = inr-.

irraucesco, rausi, III, (in-raucus), käristyä, l. irraucesco *etc.*, ääneni ſortuu l. lankeaa.

ir-religātus, 3, ſitomatoin.

ir-religiōsus, 3, waſtoin uskontoa, jumalatoin, irreligiosum ratus (synnitinen).

ir-remeābilis, e, (in-remeo), joſta ei palajamaan pääſe, paluumatkatoin, takaiſin käymätöin.

ir-reparābilis, e, palauttamatoin, palkitſematoin, tempus, run.

ir-repertus, 3, löytämätöin, keksimätöin, ilmi ſaamatoin, aurum (maasta kaiwamatoin), run.

ir-rēpo, repsi, reptum, III, hiipiä ſiſälle, päälle, jhnkin, köntiä l. läkärtää ſiſälle, jhnkin. *b)* kuw. wähitellen l. ſalakättä tunkea ſiſälle, jhnkin, ſukeltaa, ſuikertaa, luikahtaa, ſalamyhkään piſtäytä jhnkin, in tabulas, in testamenta; in sensus, in mentes hominum.

ir-reprehensus, 3, moittimatoin, laittamatoin, moitteetoin, nuhteetoin, probitas, run.; responsum (toſi, walheetoin), run.

ir-requiētus, 3, lewotoin, lomatoin, herkeämätöin.

ir-resectus, 3, leikkaamatoin.

ir-resolūtus, 3, kehittämätöin.

ir-rētio, IV, (rete), werkolla kiertää l. käſittää, paulota, kietouttaa, kiherrytää, takerruttaa, quem tacentem; kuw.: quem illecebris, interrogationum laqueis j. m. ſ.

ir-retortus, 3, takaiſin kääntämätöin, takaiſin ſiirtämätöin, oculo irretorto (ilman wielä kertaa takaiſin ſilmäiſemättä), run.

ir-revocābilis, e, peruuttamatoin, palauttamatoin, pyörtämätöin, peräymätöin, muuttumatoin, casus; aetas, verbum, run.

ir-revocātus, 3, käskemätöin, waatimatoin, toiſtamiſeen pyytämättä, run. 2) takaumatoin, jota ei ſaa pidätetyksi.

ir-rīdeo, rīsi, rīsum, II, nauraa jhnkin, tehdä pilkkaa jstakin. *b) trans.* nauraa jkta, jtakin, pilkata, äikistellä, ilkamoita, ilkkua, iwata jkta, jtakin, quem ja quid.

ir-rīdicule, *Adv.* älyttömästi, non irr. dicere, hilpiä-älyiſesti, ſukkelasti lauſua.

irrigātio, ōnis, *f.* (ſeur.), wetyttäminen, kasteleminen.

ir-rigo, I, juoksuttaa l. johdattaa märkyyttä jhnkin, imbres (nim. plantis), run.; werr.: quietem per membra cui (wuodattaa, tihuttaa), run. *b)* ylim. wetyttää, kastella, Aegyptum; jsta tulwalla peittää, panna weden waltaan, circus Tiberi irrigatus; werr.: hortulos suos (nestyttää, Epikuriſta puh.); run.: fessos artus (koſtuttaa, wirwoittaa).

ir-riguus, 3, wettynyt, kasteltu, stagna aestibus; hortus, run.; werr.: corpus mero (koſtutettu, nestynyt), run. 2) kastelewa, hedelmöittäwä, fons, aqua, run.

irrīsio, ōnis, *f.* (irrideo), nauru, ilkunta, iwaus, irwistys, pilkka.

irrīsor, ōris, *m.* (irrideo), ilkkuja, iwari, irwiſuu, pilkkakirwes.

irrīsus, us, *m.* (irrideo), nauru, pilkka, iwaus, ilkku, irrisui esse (olla naurona); ab irrisu (pilkoillaan, iwoillaan).

irrītābilis, e, (irrito), pian ärtywä, närkäs, kärhäkkä, niipollinen, kirpakka, animus; genus vatum (arka), run.

irrītāmen, inis, *n.* run., ja **irrītāmentum,** i, *n.* (irrito), kiihdyke, yllyke, sytty, wiehdäke, himarre, quibuscumque irritamentis poterat, iras accubat; irritamentum certaminum, gulae.

irrītātio, ōnis, *f.* (ſeur.), kiihdytys, kihoitus, yllytys, ärrytys, animorum.

irrīto, I, kiihdyttää, kiihoittaa, wirittää, yllyttää, innoittaa, kiiwaſtuttaa, noſtaa, quem ad certamen; animos ad quid; iram et odium, feritatem cujus; sibi simultates, ſaattaa; eritt. ärryttää, härnyttää, hytyttää, karhoa, äköittää, wihoittaa, ſuututtaa, närkäſtyttää, tuimiſtuttaa, vi quem; quem telis, run.; run.: amnes (paiſuttaa).

irritus, 3, (in-ratus), mitätöin, woimatoin, lailliſesta käymätöin, testamentum facere irritum. Eritt. *b)* turha, joutawa, tyhjä, hyödytöin, tehotoin, inceptum; dona, tela, run.; ad irritum cadere (raueta tyhjäkſi, mennä tyhjään); ad irr. redigere quid (kumota, kuolettaa, lahottaa); — werr. ihmiſiſtä puh.: ſalwaamatoin, aikaan ſaamatoin, turhaan, irritus urget, run.; *gen.* kera: hukkaan tekewä l. pitäwä itakin.

irrogātio, ōnis, *f.* (ſeur.), määrääminen, tuomitſeminen, mulctae.

ir-rogo, I, ehdoitella itakin ikta waſtaan, eſitellä l. toimeenſaattaa (kanſankokouksesſa) itakin ikta waſtaan, privilegium cui; multam (kanſaa kyſymällä waatia ikta ſakonalaiſeksi); ylim. panna päälle, määrätä, tuomita, ſaattaa, poenam.

ir-rōro, I, kasteella märjäntää, kaſittaa, kaſtella, terras, run.; crinem aquis (*abl.*, neſtyttää wedellä), liquores capiti (riiſkuttaa, wuodattaa pään päälle), run.; *intrans.*: foliis (*dat.*, ſirua, tihkua lehdille, kyyneliſtä puh.), run.

ir-rumpo, rūpi, ruptum, III, tunkea ſiſälle, maahan, jhnkin, ſulloa, ryntätä, täyttää, hyökätä, karata, ſamota ſiſälle, maahan, jhnkin, in Asiam, in castra, medios in hostes; ad quem; oppidum, domum cujus; portam (portiſta ſiſälle); run. *dat.* kera: thalamo; werr.: in patrimonium cujus (ſ. o. walloittaa, anaſtaa jkn perintö). *b)* kuw. tunkea l. tulla ſiſälle, jhnkin, in Academiam, in animos; in fletum cujus (wäkiſin katkaiſta l. keskeyttää itku).

ir-ruo, rui, III, ſyöksähtää ſiſälle, päälle, jhnkin, pällähtää, ſylwähtää, häyhätää, hyökätä, töytäiſtä, töywätä, ryntätä, tohottaa, tunkea ſiſälle, päälle, puoleen, jhnkin, in aciem; Aeneas irruit, run.; jsta werr. walloittaa, anaſtaa, ryöſtää haltuunſa, eſim. in alienas possessiones, omaiſuus; ſamoin: in alienum locum; kuw.: in odium offensionemque cujus (ikäänkun ſokianpäin tohottaa wihaan jne., wäkiſin l. mieliltämielin ſaattaa itſelleen wiha jne.); ne quo irruas (ett'et mene puuſkahda päin jotakin, ſ. o. ett'et joſſakin hairahda).

irruptio, ōnis, *f.* (irrumpo), ſiſälle tunkeminen, ſiſälle, maahan hyökkäys l. karkaus, irruptionem facere.

ir-ruptus, 3, katkaiſematoin.

Irus, i, *m.* erään kerjäläiſen nimi Ithakaſsa; ſanalask. ylim. kerjäläinen.

is, ea, id, hän, ſe, tuo; et is, isque, atque is, ja ſepä, ja ſekin, ja ſiihen liſäkſi, ja wielä päälliſekſi; nec is, eikäpä, eikä paitſi ſitä; — *subst.*: id muneris (tämä toimitus); id (*acc.*) temporis (ſiihen aikaan, ſitä aikaa), id aetatis filius (ſillä iällä, ſen ikäinen); ad id loci (tälle paikalle); ad id locorum (ſiihen ſaakka, tähän aſti, ajaſta puh.); ad id (*sc.* tempus), tähän aſti; in id (ſiihen, ſentähden, ſitſi); ex eo (ſiitä); cum eo, ut - -, ſillä ehdolla, että - -; in eo l. yhſ. eo, ſitä warten; cum jam in eo esset, ut oppido potiretur, kun jo oli kpgin ottamaiſillaan l. ottamallaan, kun oli (wähällä) kpgin ottaa, yritti ottamaan; in eo est, on ſiinä, on ſillä; id est, ſe on; ob ea (ſen tautta); contra ea (waſtoin, päintoiſin). 2) ſemmoinen, ſellainen, ſenkaltainen, -luontoinen, -mielinen, neque enim tu is es, qui, quid sis, nescias (ſemmoinen, ett'et tiedä jne.); ego is in illum sum, quem tu me esse vis (ſemmoinen, jommoiſekſi minua tahdot); non sumus ii, quibus nihil verum esse videatur, sed ii, qui - - dicamus; is locus amicitiae, ea indulgentia, ea sagacitas j. m. ſ.

Isara, ae, *f.* Gallian jokia.

Isauria, ae, *f.* Wähä-Aſian eteläpuoliſia maakuntia; jsta *a)* **Isauri**, orum, *m.* Iſaurialaiſet. *b)* **Isaurieus** ja run. **Isaurus**, 3, iſaurialainen.

Isis, is ja idis, *f.* eräs Egyptiläisten jumalatar, Oſiriin puoliſo, jäljemmin

Romaſſakin palweltu; jöta **Isiacus**, 3, Iſiöſtä koſkewa, Iſiin.

Ismaros l. **-us**, i, *m.* ja run. **Ismara**, orum, *n.* eräs Thrakian wuori, jolla ſamanniminen kyki; jöta **Ismarius**, 3, iſmarolainen, ylim. thrakialainen, rex (ſ. o. Polymneſtor), fluvii (ſ. o. Hebros ja Strymon), gentes (ſ. o. Thrakialaiſet), run.

Ismēnos l. **-us**, i, *m.* Theban läheinen joki Boiotiaſſa; jöta *a)* **Ismēnis**, idis, *f.* Iſmenon ääreinen, Thebatar. *b)* **Ismēnius**, 3, iſmenolainen, thebalainen.

Isocrates, is, *m.* kuulu puhelia ja rhetori Athenaſta, Gorgiaan oppilaiſia, Platonin yſtäwiä; jöta **Isocratēus**, 3, iſokrateinen, Iſokrateen, ratio, mos.

Issa, ae, *f.* Adrian meren ſaaria; jöta **Issensis**, e, ja **Issaeus** l. **-aicus**, 3, iſſalainen, *subst.* Issenses l. Issaei, Iſſalaiſet.

Issus l. **-os**, i, *f.* kyki Kilikiaſſa.

iste, ista, istud, tuo, toi, taa, tämä, ſe, hän; wälistä: tuommoinen, ſellainen; uſein halpelemalla jötakin puhuttaiſſa.

Ister l. **Hister**, stri, *m.* Donau-wirta, Romalaiſten puheeſſa taw. wirran alinen oſa.

Isthmus l. **-os**, i, *m.* kannas, taipale, haikka, eritt. Korinthon kannas; jöta **Isthmius**, 3, iſthmolainen, *subst.* Isthmia, orum, *n.* Iſthmon woitteloiſet.

istic l. **isthic**, istaec, istoc l. istuc, (istehic), tuo, taa, tämä, ſama.

istic l. **isthic**, *Adv.* tuolla, tuoſſa, ſiellä, taaſſa, täällä, täſſä. *b)* werr. täſſä, täſſä aſiaſſa, eritt. i. esse (korwat kurolla kuunnella); ihmiſiötäkin puh.: i. est ignavia, ſ. o. ſinuſſa.

istim, *Adv.* tuonne, ſinne.

istinc l. **isthinc**, *Adv.* tuolta, ſieltä.

istĭus-modi, tuommoinen, ſellainen, ſenkaltainen, ſenlaatuinen.

isto, *Adv.* tuonne, ſinne; werr. tuohon, ſiihen, admiscere quem (ſiihen luokkaan).

Istria, ae, *f.* Adrian mereen työntywä ſaarento; jöta *a)* **Istri**, orum, *m.* Iſtrialaiſet. *b)* **Istricus**, 3, iſtrialainen.

ita, *Adv.* (is), niin, noin, ſiten, niin tawoin, ſillä luontoa l. laatua, ſillä muotoa l. tapaa, ſillä lailla; — werraukſiſſa: yhdeſſä waſtaawain ut (sicut), quomodo, quemadmodum, quasi j. m. ſ. ſanain kanſſa, eſim. ut optasti, ita est; jöta eſim. ut quisque est vir optimus, ita difficillime esse alios improbos suspicatur, ſ. o. jota parempi ken on, ſitä työläämmin jne.; ut quisque gradu proximus erat, ita ignominiae objectus, ſ. o. järjeſtänſä, toinen toiſenſa peräſtä; — waſtaukſiſſa: ita prorsus, ita profecto y. m., l. yks. ita, niin täydellenſä, niin kohdaſtanſa l. warſinkin, niin totta, aiwan niin, niin j. m. ſ.; non ita (ei ſuinkaan), run.; — kyſymyksiſſä: itane (vero)? waanko niin? niinkö todeſti? todeſta? quid ita? miksi niin? mintähdenpä? — toiwotukſiſſa, wannomukſiſſa: ita - - ut, niin totta - - kun, niin totta kun toiwon että - - (niin totta), eſim. ita mihi salva republica perfrui liceat, ut ego non atrocitate animi moveor; ita vivam, niin totta kun elän l. wielä toiwon elää; ita me dii juvent, niin totta jumalat minua auttakoot; — tarkemmalla määrityksellä, eſim. jkn rajoituksen, ehdon y. m. eteen aſettamiſekſi: niin kuitenkin, ainoaſti ſikäli, ainoaſti ſen werran l. ſiinä määräſſä, ſillä määräyksellä l. rajoituksella, ſillä ehdolla, ſillä aikeella, ſikſi, ſillä ſeuraukſella j. m. ſ., eſim. ita probanda est mansuetudo, ut adhibeatur severitas; ita proficisci, ut *etc.* (ſemmoiſeſſa aſiain tilaſſa); ita se recipere, ut *etc.* (ſemmoiſella mielellä); jöta wälistä: ita - - ut (tamen), kyllä - - waan (kuitenkin), waikka - - yhtäkaikki; ita - - ne (tamen) l. ut ne, kyllä - - waan ei kumminkaan, kyllä - - waan ſillä ehdolla, ett'ei; ita - - si, ſillä ehdolla - - että, ſikäli - - kun; — päätännöiſſä: niinmuodoin, ſiis, ſillä lukua; — ſeuraawan lauſeen ilmoittamiſekſi, ſuoran puheen aloittamiſekſi: niin, näin, tällä tawoin, ſeuraawalla tawalla; — non (haud l. nec) ita, ei juuri, ei erittäin, ei järin, ei perin, eſim. non ita multi; haud ita magna manu; non ita multum l. multo; non (neque, haud) ita multo post (ante).

Italia, ae, *f.* Italian maa; jšta *a)* **Italicus**, 3, italialainen, bellum, ſ. o. liittolaisſota; *subst.* Italici, orum, *m.* liittolaisſodaſſa Romaa waſtaan yhdiſtyneet italialaiſet kanſakunnat. *b)* **Italis**, idis, *f.* italialainen, *subst.* Italiatar. *c)* **Italus**, 3, italialainen, gens, terra, run.; *subst.* Itali, orum, *m.* Italialaiſet.

Italica, ae, *f.* Hispania Baetica:n kpgeita; jšta **Italicensis**, e, italicalainen, *subst.* Italicenses, ium, *m.* Italicalaiſet.

ita-que, *Adv.* ja niin, ja niin tawoin. 2) ſiis, ſiitä ſyyſtä, ſentähden, ſitä warten, ſilti. *b)* itaque ergo, ja niin tawoin ſiis.

item, *Adv.* (is), ſamoin, ſamalla tapaa l. luontoa, ſamalla lailla, niin ſamoin, niin ikään, yhdäti, myöskin; itemque, atque item (ſamaten myös, kuin myöskin, ja -kin); eritt. yhdeſſä waſtaawain ut, sicut, quemadmodum j. m. ſ. ſanain kanſſa: ſiten, niin myös, ſamoin jne.; wäliſti: non item, waan ei.

iter, itineris, *n.* (ire, itum), käynti, kulku, tie, matka, retki, aſtunta, marſſi, in itinere (tiellä, matkalla); ex itinere (matkalta, matkalla, keſken matkaa); hoc itinere (tällä retkellä); committere se• itineri periculoso; iter ingredi pedibus, conficere pulverulentā viā; iter mihi est Lanuvium (minun on matka tekeminen); iter facere (matkata, matkuſtaa, retkiä, aſtua, marſſia); iter habere ad legiones, in Aegyptum (olla matkalla); iter contendere, maturare; iter intendere, convertere in quem locum; iter comparare; iter continuare die ac nocte; itinere desistere, quem prohibere; ex itinere redire, revertere; iter tutum cui praestare; jšta myös: oikeus käydä jštakin, lupa kulkea l. marſſia jštakin, jnkin kautta, läpikäynti, läpikulku, iter dare cui per provinciam; jura itinerum; — eritt. mittana: matka, iter unius diei, päiwän matka, päiwäys; magna itinera (rientomarſſit, wahwat l. aimolliſet päiwäykſet); justum iter diei (kohtuulliſen pitkä päiwäys). *b)* polku, rata, tie, käytäwä, katu, facile, angustum et difficile; iter facere; patefacere cui iter in quem locum; iter ferro aperire; eodem itinere, itinere diverso; deviis itineribus (ſyrjäteillä); itinera urbis y. m. 2) werr. tie, juokſu, meno, tapa, menetyſparſi, keino, amoris et officii, sermonis, disputationis; ire nostris itineribus; salutis, run.

iterātio, ōnis, *f.* (itero), toiſtaminen, kertominen, verborum.

iterāto, *Adv.* toiſtamiſeen.

itero, I, toiſtamiſeen tehdä, toiſtaa, kertoa, uudiſtaa, ictum, verba, pugnam; agrum (toiſtaa, kerrata); run.: jactata semina (ſ. o. wielä kerta wiſkata), lanam (kahdeſti wärjätä l. painaa), januam (jälleen löytää), aequor (jälleen laſkea l. kulkea), mella (taas, uudeſtanſa laulella).

iterum, *Adv.* toiſtamiſeen, taas, jälleen, toiſen kerran l. erän, wielä kerta; semel atque i., semel iterumque (run.: iterum iterumque), toinen kerta toiſen peräſtä, kerran toiſenkin, tuo tuoſtakin, monitellen, uſiammat erät; primo - - iterum - - tertio, toiſekſi. 2) toiſelta puolin, päintoiſin, waſtoin.

Ithaca, ae, ja run. **Ithace**, es, *f.* Jonian meren ſaaria; jšta *a)* **Ithacensis**, e, ithakalainen. *b)* **Ithacus**, 3, ithakalainen, *subst.* Ithakan aſukas, eritt. Ithakalainen (Odyſſeus).

itidem, *Adv.* (ita), niin ſamoin, juuri ſamalla tapaa, aiwan yhdäti.

itiner, wanha *nom.* = iter.

itio, ōnis, *f.* (eo), käyminen, käynti, meno, kulku, obviam, domum.

Itius (Iccius) portus, Gallia Belgica:n ſatamakpgeita.

ito, āre, (eo), käyskellä, käydä.

Itōne, es, *f.* ja **Itōnus**, i, *m.* eräs Theſſalian kyki; jšta **Itōnius**, 3, itonelainen.

Itūraei l. **Ityrsi**, orum, *m.* eräs Syrian kanſa, mainioita joutſimiehiä; jšta **Itūraeus**, 3, iturealainen, arcus, run.; *subst.* Ituraea, ae, *f.* Iturealaiſten maa.

itus, us, *m.* (eo), käynti, kulku, meno, lähtö.

Itys, yos, *m.* Tereuksen ja Prokneen poika.

Iūlus, i, *m.* Aineiaan poika, nimeltään myös Ascanius. Siitä: **Iūlīus**, 3, julinen, *a)* Julukſeſta nimenſä peri-

nyt. *b)* Jul. Caeſaria ja ſen huonekuntaa koskewa, Calendae, ſ. o. enſimäinen Heinäkuuta, run. 2) Iul. Antonius, Antonius Triumwirin (kolmannuſmiehen) poika.

Ixīon, onis, *m.* Phlegyaan poika, Lapithein kuningas Theſſaliaſſa, Peirithoʻoon iſä, Kentaurein ſukuiſä, yritti Junoon ryhtyä, josta ſyystä iäti kieriwään pyörään Manalaſſa ſidottiin, Ixione natus (ſ. o. Peirithoos), Ixione nati (ſ. o. Kentaurit), run.; jōta *a)* **Ixīonius,** 3, ixioninen, Ixionin, orbis, run. *b)* **Ixīonides,** ae, *m.* Ixionidi (Peirithoos).

J.

jaceo, jacui, jacitum, II, maata, humi; ad pedes cujus; in limine; in gramine, wenyä, wirua, run. Eritt. joutilaana oleskella, lojotella, kauan wiipyä jſſakin, Brundisii; — olla makoilla, lewätä, in lecto; niistäkin puh., jotka owat aſettuneina pöytään l. rualle, run.; — maata wuoteen omana, ſairaana, ſairaſtaa; — maata (maaſſa) woitettuna, haawoitettuna, kuoliana, pitkänä, olla kuollut, jōta jacens, haawoitettu, kuollut, kaatunut, eſim. hunc jacentem transgressus (astunut tämän ruumiille); — maata tuhottuna, eritt. kuolleista puh.: jäädä hautaamatta makaamaan, run. *b)* paikoista puh.: olla, (portus) jacens inter Cyrenas et Aegyptum; kanſoista: quae gens jacet supra Ciliciam (aſuskelee). Eritt. olla lewinneenä, laajeta, wäljetä, hanc super planities ignota jacet, run.; ja myös: olla alawa, matala, terrae jacentes, run.; — olla l. maata kukistuneena, häwinneenä, raunioina, jacet Ilion ingens, run.; — waatteista puh.: wetää maata, laahata maaſſa, run.; ohjakſista: höllällänſä l. löyhinä lepsua hewoſen kaulalla, olla käſistä ſuljahtaneina, run.; hiukſista: riippua, per colla, humeris, run.; — ſilmistä puh.: olla alaspäin, maahan heitettynä, painua, waipua, lanniſtua, lakaſtua, jacentes vix oculos tollens (lauhallaan l. ſippuraſſa olewat, uniſet), run.; vultus attolle jacentes (kuolewasta puh.), run. 2) kuw. olla waipuneena l. wajonneena jhnkin, in moerore, in oblivione ſ. m. ſ. *b)* olla ſortuneena, woimatoinna, mahditoinna, wähäkunniaiſena, arwotoinna, korkenematta, toiwotoinna, in alienis terris, in pace; septimum annum post praeturam (jäädä Konſulinwirkaan ylenemättä) ſ. m. ſ.; wälistä: olla alakuloiſena, alamieliſenä, lantuneena, totus jacet; animum jacentem excitare; jōta olla alakädellä, alaperäſſä, lamaſſa, olla kukistuneena, rauenneena, kumoon langenneena, tyrehtyneenä, laiminlyötynä, herſenneenä, ſeiſaukſiſſa, perin tauota, jacent judicia; jacet justitia, omnis ratio Peripateticorum; jacent virtutes y. m.; — olla halpana, wähäiſenä, jacent pretia praediorum; — olla ilmauntumatta, maata jouten, wiljelemättä, käyttämätöinnä, nomen jacet in adversariis; pecunia jacet; — olla tarjona l. altiina, olla ſaatawilla, verba jacentia tollere e medio.

Jacetāni, orum, *m.* Hispania Tarraconensi:n kanſoja.

jacio, jēci, jactum, III, nakata, heittää, paiſkata, mättää, wätkätä, wiskata, kidättää, liwittää, wiipata, ſiwauttaa, ſuikauttaa, ſinkauttaa, ſyſätä, ſyöstä, fulmen in medium mare; in quem scyphum de manu; materiam de muro in aggerem; se in profundum, ſyökſähtää ſywyyteen; lapides, talum y. m.; ancoram (ſ. o. ankkuroita); semen, flores, ſirottaa, kylwää, run.; werr.: poma (tuottaa, kaswattaa), run.; igniculos (tuiskia, lewitellä). *b)* kuw. wiskata, ſiwauttaa, lennättää, injuriam t. contumeliam in quem. Eritt. puhuen, ſuuſtanſa luoda, ſuuſtanſa päästää l. ſyytää, ſyydellä, laſketella, luoda eſiin, pöyhäyttää, puhua, lauſua, mainita, minas; versum temere alternis (ſ. o. konſtittomaſti wuoroitella); ridiculum, vera, vana, contumeliam, crimen, suspicionem y. m.; *acc. c. inf.; abs.:* de qua re. 2) luoda, ſ. o. rakentaa, laatia, peruſtaa, aggerem, vallum; muros, run.; fundamenta urbi, laſkea, panna. *b)* kuw.

panna, laskea, fundamenta pacis; gradum atque aditum ad quid; salutem in arte (keinoon), run.

jactans, tis, *PA.* kehuwainen, kerskailias, öyhkiä, pohwa.

jactātio, ōnis, *f.* (jacto), ſinne tänne nakkaaminen, häilytys, heilutus, hulſutus, höykytys, rytkytys, navis; maritima; vulneris; corporis, liikenteleminen, puheliasta puh. 2) raju liikunto, animorum. *b)* julkinen eſiytyminen, jactationem habere in populo, eſiytyä, astua eſiin, tulla näkywiin; popularis, rahwaanſuoſion pyytäminen l. hawitteleminen; eritt. kehuminen, kerskaileminen, öyhkäileminen, korskeileminen.

jactātus, us, *m.* (jacto), häilytys, heilutus, pudistus.

jactito, I, (ſeur.), julkiſesti eſitellä l. laatia eteen, ridicula (laskettella).

jacto, I, (jacio), (monitellen, kiwakasti, ankarasti) nakata, heittää, mättää, runtata, paiskia, wiskata, liwittää, ſiwauttaa, hastas, fulmina; faces in tecta; vestem de muro; arma, luoda tiehensä; materiam (puuskata ulos), run.; run.: corpus t. vultus in sanguine (kierittää), vulnera inter se (iskeä toiſiinſa haawoja), late odorem (laajalta lewittää). *b)* kuw. ſuuſtanſa luoda l. päästää, ſuin ſyytää, ſyydellä, laskettella, lauſua, ladella, tuoda eſiin, minas; probra in quem; versus; terrorem (ſ. o. puhella pelkoa); rem in concione; rem ad populum (toimitella); eritt. panna paljon ſanoja l. pitää paljon puhetta jstakin, paljon, laajalta haastella l. keskustella, hokea, jahkia, uſiammat erät mainita l. puheekſi ſaattaa, rem pluribus praesentibus; rem sermonibus, rumoribus in senatu j. m. ſ. Siitä: kehuen mainita l. jutella, kehua jtakin, kerskata, kohua, pohwata, öyhkätä jstakin, haastaa jhnkin, gratiam urbanam; genus et nomen, run.; *acc. c. inf.*; jsta quem beatum (kiittää, ylistää onnelliſeksi), run. 2) edestakaiſin, ſinne tänne nakella, wiipata, häilyttää, heiluttaa, keikuttaa, ſylkyttää, edestakaiſin liikuttaa, cerviculam, brachium; jactatur in turbā, domi suae (ſinne tänne nyhitään, lyhitään, ſyſitään); robora (huojuttaa), bidentes (ſ. o. ankarasti muokata kakſikärki kuokilla), ja hiulſista puh. *Pass.* jactari, ſinne tänne löyhyä, tuokſua, hepſua, run.; eritt.: se, liikennellen wiipata ruumistanſa edestakaiſin, puheliasta puh. Uſein myrskystä ja pahasta ſäästä (merellä) puh., enimitten *Pass.* jactari, ſinne tänne, ympäri paiskittaa l. työnneltää, ryöpytettää, turjuteltaa, tuuditeltaa, ajeltaa, ajelehtaa, ajella, tempestate, ventis j. m. ſ., t. *abs.*; jsta myös: jactati tempestate pugnae; aestu febrique jactari (pudistelehtaa); jactare se (kitkeroita, tuskasta). *b)* werr. ja kuw. edestakaiſin liikuttaa, curas pectore (kannella, juokſuttaa), run. Siitä eritt.: se jactare l. *Pass.* jactari, uſein, ahkerasti puuhata jtkſa työssä, pyöriä, hääriä, tepastella jſſakin, toimitella jtakin, laskea toimenſa, työnſä, halunſa jhnkin, in causis centumviralibus; forensi labore; actionibus tribuniciis; t. myöskin: ſinne tänne horjua, jactantibus se opinionibus (ristiin käydä); rahasta puh.: jactabatur numus (ſ. o. rahan arwo oli epäwakainen l. muuttuwainen); — quem, lewotuuttaa, ahdistaa, kiuſata, waiwata, eſim. quem omni ratione; jactari clamore convicioque; — se, kerskua, korskailla, röyhkäillä, kopeilla, weikailla, pöyhistellä, rehennellä, uljastella, reimisteleitä, se intolerantius, magnificentissime; se in qua re; lucus, quo se plus jactet Apollo, run.; jsta se in pecuniis, säästämättä pitää l. käyttää rahaa, tuhlaten elää rahan kanſsa.

jactūra, ae, *f.* (jacio), nakkaaminen, pois wiskaaminen, eritt. lastin laiwasta luominen (kewennyksekſi myrskyſsä), mereen heitto, in mari jacturam facere (mättää laiwasta tawaraa). *b)* werr. alttiiksi pano, menetys, häwintö, haitta, wahinko, jacturam cujus rei facere (menettää, kadottaa jtakin), eſim. rei familiaris; jsta kulutus, kuſtannus, lahjoitus, magnam jacturam facere; magnis jacturis sibi quorundam animos conciliare. 2) kuw. menetys, häwintö,

tappio, hukka, jacturam cujus rei facere, haitata, waillentaa, menettää, hukata jtakin, panna alttiiksi jtakin, esim. causae, dignitatis, temporis, honoris, criminum (ſ. o. waikenemalla jättää ſyytökſet, heittää ne mainitſematta); jacturam accipere (tulla tappioon).

jactus, us, *m.* (jacio), nakkaus, paiskaus, liwitys, ſyſäys, heitto, fulminum, tesserarum; intra teli jactum (ampu-alalla, ampumoilla), run.; jactu se dare in aequor (syöksähtää mereen), run.

jaculābilis, e, (jaculor), nakattawa, wiipattawa.

jaculātor, ōris, *m.* (jaculor), wiippaaja, paiskija, ſyſääjä; eritt. keihäännakkija, keihokas.

jaculātrix, īcis, *f.* (ed.), nakkeliatar, Diana, metſänkäwiätär, run.

jaculor, I, (ſeur.), wiipata, nakata, heittää, liwittää, kiidättää, runtata, mättää, wätkätä, ſinkauttaa, ſiwauttaa, ignes, saxa, fulmina, run.; run. paiskata l. ampua jtakin, arces (ukonnuolella järkyttää), cervos; kuw.: multa brevi aevo, tarkoittaa, tawottaa, kilwoitella, pyöriä, run. Eritt. *b) abs.*, ampua joutſella, nakata keihästä, taiſtella keihäällä.

jaculum, i, *n.* (ſeur.), heittokeihäs, peitſi.

jaculus, 3, (jacio), mikä heitetään, heitettäwä, rete l. yks. jaculum, i, *n.* kalawerkko.

jam, *Adv.* nyt, tällä haawaa, paraikaa, juuri, jo; j. non l. non j., ei enää; j. nihil (ei mitään enää); j. nemo (ei kukaan enää). 2) werr. jo, menneistä puh.; j. non (ei wielä). *b)* heti, kohta, tällä haawaa, tuota pätä, pian, wäleen, ennen pitkää, tulewaiſista puh. *c)* jam - - jam, milloin - - milloin, muuna - - muuna, wäliſti - - wäliſti. *d)* lauſetten yhdiſtimenä: wielä, paitſi ſitä, ſitä likin, muutoin, wiimein; ſiis; waan, no y. m.

jam-diu, *Adv.* jo aikaa, jo ammon aikaa.

jam-dūdum, *Adv.* k. dudum.

jam-jam (jam jam) ja **jam jamque**, *Adv.* jo, juuri jo, t. juuri nyt, heti kohta, kohta ſiltänſä, tuoſta paikkaa, ſillä haawaa, tällä haawaa.

Jāniculum, i, *n.* (Janus), yksi Roman ſeitſemän kukkulan joukoſta, jolla tarun mukaan Janukſen rakentama linna.

Jānigena, ae, *f.* (Janus-gigno), Janukſen ſikiö l. tytär.

jānitor, ōris, *m.* (ſeur.), owenwartia, owen- l. portinwahti, carceris; run.: ingens (ſ. o. Kerberos).

jānua, ae, *f.* owi, januam effringere et revellere. *b)* werr. ja kuw. ſiſälle- l. läpikäytäwä, aukko, luokſipääſemö, portti, tie, Ditis, run.; j. praeclusa leti (ſ. o. kuoleman mahdottomuus), run.; quā nolui januā sum ingressus in causam.

Jānuārius, 3, (ſeur.), Janusta koskewa, mensis l. yks. Januarius, ii, *m.* Tammikuu, Calendae Januariae, enſimäinen, Idus Januarii, kolmaſtoiſta päiwä Tammikuuta.

Jānus, i, *m.* muinoisitalialainen auringonjumala, tarun mukaan wanha kuningas Latiumiſſa, Janiculin linnan perustaja, kaksikaſuwainen, kaiken alun hoimija, palweltu kaksi-owiſeſſa tempeliſſä, joka rauhan aikana pidettiin kiinni, waan ſodan aikana auki; werr. *a)* kattowarainen läpikäytäwä, kaarikäytäwä. *b)* run. Tammikuu (kun tuo kuu oli Janukſelle yhdiſtetty). Siitä: **Jānālis** ja **Jānuālis**, e, Janusta koskewa, janinen.

jecur, jecoris l. jecinoris l. jocinoris, *n.* maksa; run. eritt. tuntojen ja intohimojen aſemana.

jecusculum, i, *n.* (ed.), maksanen.

jējūne, *Adv.* laihasti, ytimettömästi, kuiwasti, koruttomasti, disputare, dicere.

jējūnitas, ātis, *f.* (jejunus), tyhjäwatſaiſuus; jota kuw. *a)* wähätietoiſuus, outous, bonarum artium. *b)* laihuus, mehuttomuus, kuiwuus, koruttomuus, puheesta puh.

jējūnium, ii, *n.* (ſeur.), paastoaminen, paasto, j. Cereri instituere; werr. *a)* nälkä, jejunia satiare, sedare j. m. ſ., run. *b)* laihuus, huonous.

jējūnus, 3, tyhjäwatſainen, ſekä einehtimätöin, ſyömätöin, että juomatoin, ita jejunus, ut ne aquam quidem gustarim; corpus. *b)* werr. nälkäi-

nen, plebecula; jsta laiha, huono, nesteetöin, kuiwaperäinen, ager; glarea, run.; sanies, wähä, hiukka, run. 2) kuw. wajaawa jtakin, jstakin tietämätöin, tottumatoin jhnkin, *gen.* kera, jejunae multiplicis orationis aures. *b)* tyhjä, wähäjärkinen, älytöin, typerä, wähäpätöinen, kurja, katala, kehno, woimatoin, hedelmätöin, animus, calumnia, cognitio ɣ. m.; critt. laiha, ytimetöin, mehutoin, wäetöin, kuiwa, raukia, innotoin, oratio, concertatio verborum; Antonius.

jentăculum, i, *n.* (jento, einehtiä, suurustella), eine, aamiainen.

jocātio, ōnis, *f.* (jcur.), naljaileminen, naljan heitto, pilan lasku.

jocor, I, (jocus), naljailla, heittää naljaa, juottailla, jaalata, puhua l. tehdä leikkiä, laskea leikkiä, pilaa, pilapuheita, panna hulluja, wiisastella, cum quo de qua re; in quid (naljaillen tarkoittaa jtakin). *b)* juottaillen janoa l. laatia, quid.

jocōse, *Adv.* naljakkaasti, pilansekaisesti, leikispäiten.

jocōsus, 3, (jocus), naljakas, leikillinen, pilapuheinen, pilanpäinen, narrinpärinen, lipperoinen, ilkoinen, kujeellinen, lystillinen, juhkela, Maecenas, run.; res; furtum, verba, run.

joculāris, e, (joculus, jocus), juhkela, lystillinen, naurullinen, licentia; *subst.* jocularia, ium, *n.* pilat, leikkipuheet, fundere.

joculātor, ōris, *m.* (jcur.), naljuri, pila, hulluin laskia.

joculor, I, (joculus, jocus), naljailla, juottaillen laatia, incondita quaedam (laskea yksipiitisiä pilapuheita).

jocus, i, *m.* nalja, pila, pilapuhe, leikki, kuje, hullutus; *plur.* joci, pilat, leikkipuheet, ja joca, naljan heitto, pilan lasku; joci causā (pilan wuoksi); joca atque seria cum humillimis agere (laskea l. puhua pilaa ja totta); joco l. per jocum, piloilla, leikillä, pilanpäiten, wälisti: pilkallisesti; extra jocum l. remoto joco, pila sikseen, leikkiä puhumatta. *b)* werr. leikkiasia, pieni asia, ludus et j.

Jovis, is, *m.* wanha *nom.* = Jupiter.

juba, ae, *f.* harja (hewosen, jalopeuran); run. kärmeenkin harjasta puh.; werr. kypärän heilu l. töyhtö.

jubar, aris, *n.* (cd.), taiwaankappaleen ja tulenkin sätewalo, loiste, päiwänpaiste j. m. s.; jsta hanc animam fac jubar (s. o. tähdeksi), run.

jubātus, 3, (juba), harjallinen.

jubeo, jussi, jussum, II, ilmoittaa tahtonsa l. janoa, että mikä tapahtukoon l. tehtäköön, käskeä, määrätä, -ttaa (-ttää), collegas suos jussit proficisci; sperare nos amici jubent (kehoittaa, suoda); castra munire jubet (*sc.* milites); duces tota acie pronunciare jusserunt (s. o. julistuttiwat, nim. julistajamiehellä); lex recte facere jubet; pontem jubet rescindi (käskee l. antaa hajoittaa sillan); generum arcessi jussit (käytäytti, tuotti, kutsutti saapuwille wäwyn); duci se ad consules jubet (käskee wiemään itseänsä jne.); pontem ab his muniri jussit (s. o. warustutti heillä sillan); literae, non quae te aliquid juberent; — ut t. ne *conjunct.* kera, t. yks. *conjunct.*; — *Pass.* jubeor *etc.*, minua (minun) käsketään, minä saan käskyn, minun pitää, minun on määrä, quod (facere) jussi sunt, faciunt, tekewät, mitä heidän on käsketty (tehdä); consules jubentur scribere exercitum; jussus es renunciari consul, käskettiin (l. hän kästi) sinua Konsuliksi julistamaan. 2) käskeä, määrätä, panna päälle, asian *acc.* kera, tributum cui; jsta jussa poena, run. Critt. *b)* päättää, asettaa, säättää, määrätä, hywäksyä, katsoa hywäksi l. kelwolliseksi jtakin, suostua jhnkin, ut *conjunct.* kera; *acc. c. inf.*; yks. *acc.*, esim. legem, foedus, bellum; regem, walita; provinciam cui, määrätä jkle; bellum cui (s. o. jkta waastaan).

jūcunde, *Adv.* ihanasti, suloisesti, iloisasti, hupaisesti, hauskasti, vivere, narrare; j. esse (olla iloisella mielellä, hywällä päällä); jucundius bibere (juoda makiampaan suuhun).

jūcunditas, ātis, *f.* (jcur.), ihanuus, suloisuus, armaus, iloisuus, hupaisuus, hauskuus, huwitus, agri, vitae; epistola plena jucunditatis (aiwan suotuisa l. mieluisa kirje); jucunditate

perfundi; dare se jucunditati; ea est in homine jucunditas (ilomielisyys, hyötiliſyys); *plur.* mieluiſat palweluſket.

jūcundus, 3, (alkp. juvicundus, juvo), ihana, ſuloinen, mieluiſa, ſuotuiſa, herttainen, ilauttawa, iloiſa, hyötiliinen, huwittawa, hupainen, hauska, comes cui jucundus; verba ad audiendum jucunda; ager, odor, amor, voluntas y. m.

Jūdaea, ae, *f.* Juutalaisten maa, Paleſtina; jöta *a)* **Jūdaeus,** i, *m.* Juutalainen. *b)* **Jūdaicus,** 3, juutalainen.

jūdex, icis, *m.* (judico), tuomari, lainlaskia, verissimus; nequam et levis; sanctissimus et justissimus plurimarum rerum; severissimi atque integerrimi judices; apud judicem causam agere; habere quem judicem de re quapiam; sedere judicem in quem; esse judicem de re pecuniaria; aequum se judicem rei cui praebere; judicem ferre cui, ehdoitella jkke tuomari, haastaa jku tuomarin eteen, päällekantajasta puh.; judicem dicere, sanoa l. määrätä tuomari, tuomarin kuullen todistuttaa, painua kanteen alaiſeksi, syytetyistä puh.; judicem dare, antaa l. aſettaa tuomari, Praetoriста puh. *b)* werr. tuomari, ratkaiſia, arwostelia, studiorum y. m.; me judice (minun arwioni mukaan, minun mieleſtäni), run.

jūdicātio, ōnis, *f.* (judico), laillinen tutkinto; jöta ylim. arweleminen, päättäminen, päätös.

jūdicātum, i, *n.* (judico), päätetty aſia.

jūdicātus, us, *m.* (judico), tuominto, tuomarinwirka.

jūdiciālis, e, (judicium), oikeutta l. lakia koskewa, lainkäyntöinen, lainlaskuinen, genus (dicendi); consuetudo, laiſsa l. oikeudeſsa (julkiſiſsa puheiſsa) noudatettu tapa; annus (jona Pompejus aſetti uuden lainkäynnin järjeſtyksen); jus (lainkäynnin oikeus).

jūdiciārius, 3, (seur.), oikeutta l. tuomareita koskewa, lainkäyntöinen, lex (tuomio-istuimista säätty); controversia (riita, minkä säädyn haltuun tuomiolaitokſet owat jätettäwät).

jūdicium, ii, *n.* (judex), laillinen l. tuomarillinen tutkinto, oikeus, laki, lainlasku, tuomiolaitos l. -istuin, dare, myönnyttää l. ſallia walitus, antaa laillisen tutkinnon lupa; accipere (myöntyä l. taipua tutkintoon); reddere in quem, laatia laillinen tutkinto jöta l. jkta wastaan, ja committere, panna alkuun l. toimeen; exercere (toimittaa, ohjata, johdattaa tutkintoa); vocare quem in judicium, judicio quem arcessere, haastaa oikeuteen l. lakiin; adducere quem t. rem in judicium; judicio quid defendere (laiſsa); j. de qua re, cujus rei, cujus (jötakin, jöta, jnkin t. jkn tähden); jöta *a)* lain-asia, riita, juttu, j. habere, laiſsa käydä aſiaa, prope omnium fortunarum, joka koskee melkein etuun ja elämään; j. vincere; j. nullum habuit (ei hänen päällensä ikänä laiſsa kannettu); eritt. rikosaſia, hengen-asia l. -rikos, j. capitis l. ytſ. judicium. *b)* tuomionwalta, tuomarinwirka, summum; ja myös: tuomarit, j. sortiri, implorare; judicio damnatus. *c)* lakilaskemo, lakiistumo, tuomio- l. lakipaikka, tuomioistuin, in j. venire. 2) tuomio, päätös, ratkaistus, tuomio- l. päätöslauſuma, päälauſuma, arwelo, luulo, ajatus, mieli, ſekä laiſsa että muutoinkin, injustum; censorum; senatüs (mietelmä); j. facere de qua re l. quo, tuomita, tehdä tuomio, laatia tuomiolauſuma, päättää; j. optimum facere de quo (laskea perin hywä päätös l. arwelo jöta); si pauca de judicio meo dixero (aineeni walinnoista), ja samoin: j. voluntatis (wapaa-ehtoinen walinto); meum semper judicium fuit, omnia nostros invenisse; uſein meo judicio, ex judicio l. ytſ. judicio cujus, luullakſeni, mieleſtäni, minusta jne.; jöta *a)* päätöstaito, harine, järki, ymmärrys, äly, maisto, judicio minus firmo praeditus; intelligens y. m.; res est mei judicii, minä kykenen aſiasta päättämään l. aſiasta (oikiaa) päätöstä tekemään, minä woin aſian arwata l. arwostella. *b)* mieli, tuuma, aikomus, judicio quid facere, ſ. o. mieliltämielin, hankkiosta, hywällä ehdolla, ajatellen,

päätösſääntöin johdosta; (vir) sui judicii, omaa mieltänſä pitäwä, omia päätösſääntöjä noudattawa.

jūdico, I, (jus-dico), lailliſesti tutkia, laskea lakia, olla tuomarina, recte et ordine. 2) tehdä tuomio, laatia päätös- l. tuomiolauſuma, päättää, ratkaista, tuomita, quid contra quem (jōſakin jkta wastaan); perduellionem cui (tuomita jkta waltiorikoksesta); rem; gravius de quo; cui capitis vel pecuniae, tuomita jku hengeltä tai ſakon alaiſeksi; *acc. c. inf.*: deberi dotem; judicatus pecuniae, tuomittu l. langetettu welasta; judicata res (päätetty, ratkaistu aſia, tuomiopäätös); lainkäynniſtä puhumatta: tuomita, päättää, tehdä päätös, määrätä, sibi ipsi (omin päin); de qua re; judicatum est (päätetty, wakawa); ylim. *a)* arwata, arwoſtella, päättää, de quo; de qua re; quid qua re, eſim. sensu oculorum, non numero sed pondere; jōsta myöskin: hawaita (todeksi jtakin), ja teoillaan ilmeiſyyttää (päätöksenſä jōstakin), näyttää. *b)* arwella, luulla, katſoa (jtakin jkſikin), pitää (jtakin jnakin), quid pulcherrimum, opportunissimum, leve; *acc. c. inf.* *c)* juliſtaa, quem hostem; quem sapientissimum.

jugālis, e, (jugum), iceſtä koskewa, ieſtettäwä, waljaistettawa, ieſ-, equi; *subst.* jugales, waljakko, gemini (kakſoiswaljakko), run. *b)* kuw. awiolliſinen, vinculum, run.; jura (welwolliſuudet), sacra (hääjuhla), lux (hääpäiwä), taeda (hääſoitto l. -walistin), ignes (Pariiſta puh., joka oli syyſänmaanſa häwiöön), run.

jugātio, ōnis, *f.* (jugo), poikkipienoihin ſtominen.

jūgerum, i ja eris, *n.* (jugum), päiwänkynnös, päiwän kyntö-ala, auran-ala, aura maata (240 jalkaa pitkinpäin, 120 poikittain).

jūgis, e, yhteenliitetty, yhteen-ieſtetty l. -waljaſtettu, auspicium. *b)* ainainen, alinomainen, eritt. alati wuotawa, alati kumpuawa, yhä juoksewa, kunehtumatoin, aqua, puteus.

jūglans, dis, *f.* (Jovis glans), ſakſanpähkinä.

jugo, I, (jugum), ſitoa poikkipienoihin l. poikkipuihin, eritt. wiinawäänneliäitä; werr. naittaa, huolettaa, quam cui, run. *b)* kuw. liittää yhteen, yhdiſtää, virtutes inter se.

jugōsus, 3, (jugum), wuorinen.

jugulātio, ōnis, *f.* (ſeur.), ſurmaaminen, tappaminen.

jugulo, I, (ſeur.), leikata l. laskea kurkku poikki, warſ. eläinten, suem, piſtää, teuraſtaa, wiimeiſtää; eritt. uhriteuraista puh.: pecudes in flammam, lopettaa ja wuodattaa weri tuleen, run.; ylim. piſtää kuoliaſi, tappaa, ſurmata, panna hengeltä, civem p. m. 2) kuw. tuhota, kuolettaa, ſortaa, kukiſtaa, langettaa, perin ſyöstä turmioon, quem factis decretisque; jugulari sua confessione; quem plumbeo gladio (ſ. o. wähällä waiwalla saada ſyynalaiſeksi).

jugulum, i, *n.* (ſeur.), ſolisluu, olkawitſa; jōsta kuoppa ſolisluitten wäliſsä kurkun kohdalla, taw. kurkku, kaula, jugula concava; werr.: j. dare cui (tarjota kaulanſa jkn katkaistawakſi).

jugum, i, *n.* (jungo), ies, länget, ſilat, juga imponere bestiis; ad jugum accedere; in jugo insistere; jōsta *plur.* juga, waljakko, pari härkiä, hewoſta jne., minus multis jugis arare, ja run. waunut, juga deseris; — werr. pari, jugum impiorum. *b)* kuw. ies, ſ. o. raſitus, walta, orjuus, hätä, waiwa j. m. ſ., cujus a cervicibus j. servile dejecerant; j. exuere; jugo premere arva (alamaiſuuttaa), run.; j. ferre, awion-ikeestä puh., run.; ferre j. pariter (ſ. o. onnettomuudeſsakin yhtä rakkaasti rippua yöstäwäsä), run. 2) ikenkaltaiſiſta puh., eritt. tuo kahdesta pyſtyyn piſtetyſtä ja kolmannesta niitten yläpäähän poikittain liitetyſtä keihäästä rakettu ies, jonka alta woitetut wihollisset käytäytettiin, jōsta sub jugum mittere, abire; werr.: sub jugum (run. juga) mittere, panna ikeen alle, ſortaa. *b)* poikkipuu l. -piena kahden pyſtyiſen paalun wäliſsä, johon wiinawäänneliäät ſidotaan. *c)* waa'an orſi, wipu, jōsta itſe waaka tähtiſikerönä, in jugo esse,

olla Waa'an tähdistössä (kuusta puh.). *d)* wedätti, aisan kiinnike waunuissa. *e)* piitta, tuhto, teljo, run. *f)* käärinpuu, suhakko, run. *g)* wuorenharju, -harjanne, -selänne, -sätkä, wuorenlaki, kukkula.

Jugurtha, ae, *m.* Numidian kuninkaita; josta **Jugurthīnus**, 3, Jugurthaa koskewa, jugurthininen, Jugurthan.

Jūlius, 3, romal. sukunimi, eritt. C. Jul. Caesar ja hänen ottopoikansa C. Jul. Caesar (Octavianus) Augustus; josta *a) adj.* **Jūlius**, 3, julinen, Jul. Caesaria ja hänen sukuansa koskewa, lex (Jul. Caesarin säättämä laki, esim. Kampanian siirtolaisille jakamisesta); sidus (s. o. jumalain joukkoon asetettu Jul. Caesar), unda (s. o. satama Puteolin lahdessa), edicta (Augustuksen käskyt ja lait), run.; mensis l. yks. Julius, s. o. Heinäkuu, joka Caesarin kunniaksi sai tuon nimen (ennen sitä Quintilis), run. *b)* **Jūliānus**, 3, julianinen, Julius Caesaria koskewa.

jūmentum, i, *n.* (alkp. jugumentum, jungo), juhta, vectus jumentis junctis (ajawa parijuhdilla).

junceus, 3, (juncus), wihwiläinen.

juncōsus, 3, (juncus), wihwiläkäs.

junctio, ōnis, *f.* (jungo), yhdistys, yhteys.

junctūra, ae, *f.* (jungo), yhdistys, liitos, jame, waro, sauma, tignorum (wäli); laterum (s. o. wyön molemmat, yhteen liittywät päät), genuum (polwiniwel), run.; werr. sanan yhdistys, callida, run.; kuw.: generis (sukulaisuus), run.

junctus, 3, *PA.* yhteenliitetty, yhdistetty, yhtynyt, causa junctior cum exitu. *b)* werr. puheesta puh.: hywin sommiteltu, somaliitteinen, tasasuhtainen, sujuwa, oratio.

juncus, i, *m.* wihwilä, arpaheinä, sarpa.

jungo, junxi, junctum, III, ieštää, waljastaa, hihnustaa, panna l. pistää waljaisiin, aseisin, asettaa, equos ad currum; equos curru (*i. e.* currui), run.; equos, carros j. m. s.; josta rheda equis juncta, vehiculum junctum (*sc.* equis); jumenta juncta (juhtapari, parijuhdat). *b)* kuw. jo'ista, salmista j. m. s. puh.: silloittaa joki jne., rakentaa silta joen poikki, Ticinum ponte, flumen ratibus. 2) liittää yhteen, jamata, puuttaa, sommitella, kutoa yhteen, toisiinsa, yhdistää, yhdyttää, alkp. ja kuw., taw. quid cum qua re ja quid cui rei; yks. *abl.:* eloquentiae vis magis probitate jungenda; res, tigna inter se; dextram dextrae l. yks. dextras, manus, antaa toinen toisensa kättä, kätellä toisiaan, run.; naves (sitoa toisiinsa); dextras hospitio (kesti-oikeuden mukaan, wanhaan tapaan lyödä toinen toisensa kättä), oscula (s. o. suudella toisiansa), run.; josta se jungere l. *Pass.* jungi, *dat.* kera l. *abs.*, yhdistyä, yhtyä jhnkin, ja paikoista puh.: rajautua, äärityä, sattua jhnkin; verba juncta, yhdistetyt sanat, yhdyssanat. Eritt. *b)* awioliitolla yhdistää, awioliittouttaa, naittaa, huolettaa, quam secum matrimonio; quam connubio, run.; se j., huolla, cui (jklle, mennä jklle mieheksi), run., ja samoin: jungi cum quo. *c)* ystäwyyden, sukulaisuuden kautta yhdistää, liittää, se ad quem (ruweta jkn pariin); foedere jungi cui (sopia liittoon jkn kanssa); josta rakentaa, perustaa, laatia, tehdä ystäwyyttä, liittoa j. m. s. jkn kanssa, cum hominibus consuetudines, amicitias, res rationesque; affinitatem cum quo; foedera (iskeä). *d)* liittämällä rakentaa, tehdä, pontem, run.

jūnior, k. juvenis.

jūniperus, i, *f.* kataja.

Jūnius, 3, romal. sukunimi; josta *a) adj.* **Jūnius**, 3, juninen, mensis J. l. yks. Junius, Kesäkuu. *b)* **Jūniānus**, 3, junianinen, Juniuksen.

Jūno, ōnis, *f.* Kronoon l. Saturnin ja Rhean tytär, Jupiterin sisar ja puoliso, awioliiton suojeliatar; Juno infernа, Averna = Proserpina, run.; urbs Junonis (s. o. Argos), run.; josta *a)* **Jūnōnius**, 3, Junoa koskewa, junollinen, Junon, hospitia (s. o. Aineiaalle tuossa Junon suojimassa Karthagon kygisä osotettu kesti-ystäwyys), custos (s. o. Argus), mensis (s. o. Kesäkuu), ales (s. o. riikinkukko), run. *b)* **Jūnōnālis**, e, Junoa koskewa, tempus (s. o. Kesäkuu), run. *c)* **Jūnōnicola**, ae, *c.* (Juno-colo),

Junon palwelia, run. *d)* **Jūnōnigena**, ae, *m.* (Juno-gigno), Junon kannetuinen, ſ. o. Vulkani.

Juppiter l. **Jūpiter**, Jovis, *m.* (Jovispater), Saturnin (Kronoon) ja Rhean poika, Neptunin ja Plutonin weli, Junon weli ja puoliſo, Romalaisten ylijumala, Kreikalaisten Zeus jumalaa waſtaawa; Jupiter Stygius = Pluto, run.; Jovis satelles, kotkaſta puh.; taiwaan jumalana uſein run. yhtä kun taiwas, ilma, eſim. sub Jove, taiwaſalla, ja Jupiter metuendus (ſ. o. paha ſää, ſade-ilma).

Jūra, ae, *m.* Jura-wuori, Rhonen rannoilta Rheini-wirtaan aſti ylettywä.

jūrātus, 3, *PA.* wannonut, wannotettu.

jūreconsultus, l. jurisconsultus.

jūrejūro, I, (jus-juro), wannoa, tehdä wala.

jūreperītus, l. jurisperitus.

jurgium, ii, *n.* (ſeur.), ſanakiiſta, kiiſtelö, kinaſtus, jaukka, jukka, jupakka, tora, riita, ſolwaus, in jurgio respondere; jurgio lacessere quem.

jurgo, I, (jure ago), kiiſtellä, kinaſtaa, tioittaa, torella, riidellä, ſanailla, inter se; *trans.* ſoimaten puhua, haec jurgans.

jūridiciālis, e, (jus-dico), oikeutta l. lainlaſkua koſkewa, constitutio.

jūris-consultus, i, *m.* lainoppinut, laintietäjä.

jūris-dictio, ōnis, *f.* oikeuden laſkenta, lain laſkenta, keräjöiminen, tuominta, eritt. oikeuden toimittaminen l. holhominen erityiſten aſioiſſa, tuomionwalta, oikeuden hoitto.

jūris-perītus, 3, lainoppinut, lain-oſaaja, lakimies.

jūro, I, (jus), wannoa, tehdä wala, per Jovem, Jupiterin kautta, per deos, jumalain kautta; in verba cujus, wannoa jkn ſanoihin, jkn walaſanain mukaan; in verba magistri (matkia ſanoja), run.; in legem, in leges, wannoa lakia noudattaakſenſa; in litem, walalla wahwiſtaa riidanalainen aſia; quid in se, wannoa jtakin itſe waſtaanſa; run.: jurantia verba (walan ſanat). *b)* wäliſti: wannouta yhteen, in quem, in facinus, run. 2) *trans.* wannoa, wannomalla luwata, walalla, walalliſesti luwata l. wakuuttaa, taw. *acc. c. inf.*; vere, falsum; morbum (wannoa tauti eſteekſi). *b)* huutaa jkta t. jtakin walan todiſtajakſi, wannoa jkn t. jnkin kautta, deos, numen, maria, terram, run.; Jovem lapidem (Jupiterin kiwipatſaan kautta); jſta jurata numina (joitten kautta l. nimeen on wannottu), dīs juranda palus (ſ. o. Styx), run. *c)* wannomalla kieltää, wannoa pois, calumniam jurat (wannoo wääryttelemyswalan, wannoo, ett'ei wääryttelykſenſä kanna jkn päälle).

jūror, I, = juro, wannoa, quid; *acc. c. inf.*; in legem; jurato mihi crede (uſko minua wannonutta l. minua walaſtani).

jūs, jūris, *n.* lekki, liemi, ſoppa, jus nigrum (muſta rokka Spartalaiſilla).

jūs, jūris, *n.* (jubeo), oikeus, laki, principia juris; jus gentium, civile, pontificium, praetorium j. m. ſ.; uſein jus ja fas yhdeſſä: oikeus ja welwolliſuus, inhimilliſet ja jumalalliſet lait; jus tenere, obtinere; de jure cui respondere; jura dare, condere, statuere; — jus summum (korkein, kowin oikeus); jus dicere, reddere, laſkea lakia; — jure, ſyystä; jure optimo, peräti oikein. 2) werr. lakiſtumo, tuomio-iſtuin, oikeus, laki, in jus vocare (haaſtaa lakiin); in jus ire l. adire (mennä oikeuteen); in jus duci, cogi, rapi. *b)* oikia aſia, oikeus, ſuoruus, causae. *c)* oikeus, etu-oikeus, lupa, walta, woima, legationis; jure suo (täydellä oikeudella); j. agendi cum plebe; in jus ditionemque recipere quem; patrium (walta laſten elämään ja kuolemaan); sui juris esse (olla omawaltainen, omanhaltuinen, itſenäinen, wapaa).

jus-jūrandum, *gen.* juris jurandi, *n.* (juro), wala, j. jurare; j. dare cui (tehdä), accipere (antaa wannoa itſellenſä), servare l. conservare (pitää), violare (rikkoa); adigere quem (ad) jusjurandum; jurejurando civitatem obstringere (wannottaa waltio); jurejurando teneri.

jussum, i, *n.* (jubeo), käsky, ſääntö, jussa efficere. Eritt. *b)* kanſan päätös.

jussus, us, *m.* (jubeo), käsky, yks. *abl.*, esim. jussu vestro.

juste, *Adv.* huroskaasti, oikein, syystä, kohtuullisesti, laillensa.

justitia, ae, *f.* (justus), hurskaus, oikeus, kohtuullisuus.

justitium, ii, *n.* (juris stitium, jus-sisto), lakilakko, lainlaskennan seisaus, oikeuden jouto, edicere, servare; remittere (tauottaa); werr.: omnium rerum (seisaus, pysäys).

justus, 3, (jus), hurskas, hurskautta harjottawa, rehellinen, wakawa, suora, oikeutta rakastawa, lakia noudattawa, vir; in quem. *b)* oikianomainen, lainmukainen, laillinen, oikia, sowelias, kohtuullinen, dux, magistratus; uxor (laillisesti naitu); supplicium, imperium, bellum; justissima causa faciendi quid (pääsyy); jota *subst.* justum, i, *n.* hurskaus, oikeus, colere y. m.; *plur.* justa, oikeus, justa praebere servis (orjille jakaa heille tulewat, heidän saatawansa), t. usein: asianmukaiset, soweliaat käytökset l. keinot l. menot, juhlamenot, militaria, ludorum, ja eritt. juhlalliset hautausmenot, wiimeinen kunnia, facere cui, tehdä l. osottaa jklle. 2) oikianluontoinen, oikianlaatuinen, oikia, laadullinen, warsinainen, täysi, täydellinen, kyllöinen, iter (tawallisen pitkä, yhtenä päiwänä tehtäwä matka); bellum (säännöllinen, jota tawallisten temppuin toimitettua käydään); exercitus (täysilukuinen, täysimääräinen); pugna, proelium; muri altitudo; justo jure (peräti oikein); jota justo *compar.* kera: kun mikä oikein on, liian, ylenmäärin, cultus justo mundior (liian siewä); plus justo (liiaksi). 3) kohtuullinen, suopia, lientiä, justiore uti quo.

Jūturna, ae, *f.* eräs lähde Latiumissa, jota myös wedenneito, Turnuksen sisar.

juvenālis, e, (juvenis), nuorellinen, nuorekas, nuorenomainen, nuorten, nuoruuden, certamen.

juvencus, 3, (juvencus, juvenis), nuori; eritt. *subst. a)* juvencus, i, *m.* (*sc.* homo), nuorukainen, run.; usiammin: (*sc.* bos), mulli, mullikas, kalpi, joutain, nuori härkä t. sonni. *b)* juvenca, ae, *f.* (*sc.* femina), nuori tyttö l. nainen, run.; usiammin: (*sc.* bos), hehko, hieho, lähtemä, joutain, nuori.

juvenesco, juvenui, III, (juvenis), saawuttaa nuoruuden ikä, kaswaa, karttua. *b)* nuortua, jälleen tulla nuorekst.

juvenīlis, e, (juvenis), nuorellinen, nuorekas, nuorenomainen, nuorenluontoinen, nuoruuden, redundantia, dicendi licentia, ludus.

juvenīliter, *Adv.* nuorellisesti, nuorekkaasti, nuorten tawalla, nuoruuden innolla.

juvenis, is, *c.* (juvo), nuori, nuorellinen, nuoruuden, deus, anni, run.; *compar.* junior, esim. juniores patrum. 2) *subst.* juvenis, is, *m.* nuorukainen, nuori mies, miehukainen (20—40 wuoden waiheilla iältään); eritt.: juniores, aseisin l. sotapalwelukseen pystywät, asekykyiset. *b) f.* nuori tyttö.

juvenor, āri, (ed.), nuorten tawalla, mieliwaltaisesti toimiskella l. menetellä.

juventa, ae, *f.* (juvenis), nuoruuden ikä l. aika, nuoruus; run. *concr.* nuori wäki, nuoriso.

juventas, ātis, *f.* (juvenis), nuoruuden ikä, nuoruus; jota myös: nuoruuden jumalatar, muutoin Hebe nimeltään.

juventus, ūtis, *f.* (juvenis), nuoruus, nuoruuden ikä (20:sta 40:teen wuoteen). 2) werr. *concr.* nuoriso, nuori wäki l. miehistö, aseisin l. sotapalwelukseen pystywä miehistö, asekykyinen miehistö; princeps juventutis, ensimäinen ritarein joukosta. *b)* run. nuori sikiöstö l. poikue, mehiläisistä puh.

juvo, jūvi, jūtum, I, auttaa, hyödyttää, edentää, quem qua re, esim. auxilio, cibo, frumento; quem in qua re, esim. in petitione; quem; juvari a quo; disciplinam vitae; ad summam victoriae (tehdä lisää); diis (bene) juvantibus, deo juvante, jumalan awulla. *b)* huwittaa, hauskuttaa, ilauttaa jkta, olla jkn mieleen, jkllc mieluinen, suotuinen, quem; eritt. *impers.* juvat quem l. yks. juvat, *acc. c. inf.* t. yks. *inf.*

juxta, 1) *Adv.* wiereſsä, ääreſsä, äärellä, ſyrjällä, oheſsa, aiwan lähellä l. lähellä, wiereen, ääreen jne., j. accubare, run.; j. posita recens statua; legio, quae j. constiterat. Eritt. *b)* werr. ſamalla tapaa l. muotoa, ſamalla luontoa, ſamoin, yhdäti, j. insons (yhtä ſyytöin); j. aestimare (panna rinnatuſten, arwata yhden weroiſekſi); *dat.* kera, eſim. res parva ac j. magnis difficilis (ja yhtä waikia kun arwoiſat); eritt. ynnä ſeuraawain ac, atque, et, que, cum ſanain kanſsa: niin kun, ſamoin kun, yhtä hywin kun, eſim. j. bonos et malos interficere; j. mecum omnes intelligitis (yhtä hywin kun minä). 2) *Praepos.*, waatii *acc.*, wiereſsä, ääreſsä, oheſsa, juureſsa, kupeella, korwalla, ſiwulla, poſkella, kyljellä, rinnalla, warrella, luona, aiwan lähellä, wiereen, ääreen jne., j. murum, j. viam Appiam, j. Cappadociam; j. quem. *b)* kuw. lähinnä, apud quos j. divinas religiones fides humana colitur; — melkein niinkun, ſamoin kun, j. se vexari conjuges; — j. vicinitatem, naapuruuden tähden, wuokſi.

K.

K. = Kaeso, ſ. Caeso.
Kalendae, ſ. Calendae.
Karthāginiensis, Karthāgo, ſ. Carth-.

L.

L. = Lucius. 2) L lukumerkkinä = quinquaginta.
labasco, ere, (labo), olla kukiſtumallanſa.
Labeātes, ium, *m.* Illyriaſta itää päin aſuwa kanſa; jöta **Labeātis,** idis, *f.* Labeatilaiſten kanſaa koſkewa, Labeatilaiſten, terra.
lābēcula, ae, *f.* (labes), täppänen, tölppänen, kuw. wähäinen ſaaſte, häpiä, aspergere cui (ryhdyttää jkhn, ſ. o. halwentaa jkn arwoa).
labefacio, fēci, factum, III, *Pass.* labefīo, factus, fieri, (labo-facio), järkäyttää, järkyttää, rotkuttaa, horjuttaa, häälyttää, langettaa, kukiſtaa, labefacta magna parte muri. *b)* kuw. järkyttää, horjuttaa mielen-alan, uſkolliſuuden ſuhteen, quem; run.: labefactus animum amore (lewotoin mieleſsään).
labefacto, I, (ed.), kowin järkyttää, rotkuttaa, häälyttää, signum veotibus. *b)* kuw. järkyttää, horjuttaa, kukiſtaa, kumota, tehdä tyhjäkſi, langettaa, ſortaa, pilata, heikontaa, quem; leges ac jura, fidem, dignitatem, conspirationem, orationem y. m.
labellum, i, *n.* (labrum), huulonen, pieni huuli.
labellum, i, *n.* (labrum), pieni weſi-aſtia, ammehut, wannanen.
Labeo, ōnis, *m.* romal. liikanimi.
Laberius, 3, romal. ſukunimi.
lābes, is, *f.* (lābor), putous, lankeamus, luhiſtus, eritt. maantaukeamus, maan wieremä, l. terrae, agri ja ykſ. labes. 2) werr. kukiſtus, kadotus, turmio, häwiö, hukka, onnettomuus, innocentiae; mali (kommelus); wäliſti ihmiſiſtä puh.: pahikko, provinciae. *b)* täppä, läntti, tölppä, ſoka, ſaaſte, tahro, tractata notam labemque relinquunt atramenta, run.; victima labe carens (wirhi), run.; — eritt. kuw. ſaaſte, häpiänmerkki, häpiä, häwäiſtyys, animi, conscientiae, civitatis, saeculi; labem dignitati cujus aspergere, cui inferre l. imponere; jöta myös: ilkiö, hylky, kelwotoin.
Labīci, orum, *m.* kyki Latiumiſsa, ja run. myös: Labicin aſukkaat; jöta **Labīcānus,** 3, labicilainen, *subst.* **Labīcāni,** orum, *m.* Labicilaiſet, ja **Labicanum,** i, *n.* Labicin alue.
Labiēnus, i, *m.* eräs Caeſarin alapäällikköitä; jöta **Labiēniānus,** 3, labieniainen, Labienukſen.
labium, ii, *n.* huuli.
lābo, I, järkähtää, järkyä, waarua, waapahtaa, onnahtaa, hyämähtää, rotkua, horjua, hetkua, häälyä, tahtoa langeta, ruweta waipumaan, olla kaatumallanſa, kukiſtumaiſillanſa, illud (signum) nulla lababat ex parte. 2) werr. järkyä, horjua, olla epäwakainen, epätaattawa, epäluotettawa, labat homo, consilium, fides sociorum;

memoria labat (riutuu, wilpiſtyy). *b)* waipua, ſortua, raueta, häwitä, reipublicae partes labantes confirmare; sustinere labantem populi Rom. fortunam.

läbor, lapsus, III, lipua, liukkua, luikailla, luikutella, luikahtaa, ſujua, ſoĺua, ſuljahtaa, puikeltaa, walua, lieryä, wieriä, langeta, kaatua, waipua, painua, liipotella, wäikkyä (alas), ad, in, per, super, de, ex j. m. ſ., t. *abs.*, eläwiſtä ja elottomiſta puh.; circum tempora (kiertyä), pennis (liihyttellä, lentää), amne, undis, fluctu (kulkea, juosta, joluta, uida jokea jne.), sinistrā ripā (wirrata l. ſyöstyä rannalle), per ungues (hawaitſematta lewitä), run.; werr.: in cineres (mennä tuhaſſi), run.; labuntur lumina (ummiſtuwat, lakaſtuwat), run. 2) kuw. lipua, painua, mennä, joutua, res ad perniciem labitur; ad quem (taipua jkn puoleen); civitatum mores lapsi sunt ad mollitiem; jäta myös: in vitium, langeta, run. *b)* lipua l. wieriä (pois), wiettyä, wälttyä, kulua, joutua, mennä (menoanſa), labitur tempus, dies, aetas, run.; jäta ylim. raueta, ſortua, kukiſtua, häwitä, eo citius lapsa res est; mores lapsi sunt; lapsis rebus (onnettomuudeſſa, ahdinkoa waſtaan), run. *c)* puheeſſa joutua, päätyä, oſauntua, yhtyä jhnkin, ad orationis ornamenta (wieräbtää, laikahtaa); ad opinionem; longius (liian kauas mutkauntua l. haarailla). *d)* ſanoiſta j. m. ſ. puh.: putoilla, ſulata, ſujua, juosta, proclivius y. m.; harw. kilpiſtyä, jäädä kuulumatta, ne voces laberentur. *e)* horjahtaa, hairahtaa, harhata, erhettyä, haihtua, per errorem; ambitione, opinione; propter imprudentiam; in minimis rebus; spe, pettyä toiwoſſaan.

labor, ōris, *m.* työ, työnteko, puujaus, reutoamus, muokkaus, tepaſtus, puuha, waiwa, waiwannäkö, (woimain) ponniſtus l. jännitys, omnem vitae cursum in labore corporis transigere; magnus dicendi labor; ad labores belli impiger; cum labore; sine ullo labore; laborem sibi sumere et alteri imponere, insumere in quid, impendere ad quid, consumere in qua re, capere, excipere, suscipere, subire, sustinere, ferre; se in magnis laboribus exercere; frangere se laboribus; multis variisque laboribus perfungi; nec animi neque corporis laboribus defatigari; laborem levare cui; ex labore se reficere; summi esse laboris (keſtää raskahinta työtä, hewoſiſta puh.); res est magni laboris (waatii ankaraa työtä); labor tuus (*sc.* est), ſinun aſiaſi on, ſinun ſopii, run.; labor rei militaris (toimet l. anſiot ſotamenoiſſa); run. erityiſiſtä taisteloiſta ja teoiſta puh. *b)* waiwa, waſtus, uho, ahdinko, pula, hätä, raſitus, onnettomuus j. m. ſ., in labore meo; labores obire; belli labores y. m., run.; run.: labores solis, lunae (auringon, kuun pimennykſet), Lucinae (kiwut, tuskat). 2) teos, tekemä, operum (taitehikas työ), run.; Iliadum, run.; eritt. wilſamaiſta puh.: muokkaama, raade, hominum boumque, run.

labōrifer, fera, ferum, (labor-fero), työtä l. waiwoja kestäwä.

labōriōse, *Adv.* ſuurella työllä l. waiwalla, waiwaloiſesti, työläästi, huolelliſesti.

labōriōsus, 3, (labor), töiſewä, työläs, waiwaloinen, waikia, tukala, exercitatio; opus. 2) werr. töiſewä, työteliäs, tekewäinen, uuttera, uuras, ahkera, homo. *b)* waiwanalainen, waiwoja näkewä, waiwattu, raſitettu, homo.

labōro, I, (labor), tehdä työtä, työkſennellä, puuhata, uhmata, raataa, reudota, nähdä waiwaa, ponniſtaa l. jännittää woimanſa, laskea l. panna jhnkin työnſä, toimenſa, pitää huolta l. nähdä murhetta jstakin, tepaſtella, kilwoitella, ahkeroita, sibi; in qua re; pro qua re; id, hoc, quid j. m. ſ.; ut, ne *conjunct.* kera; *inf.*: quaerere (waiwata itſeänſä tutkiſtelemiſella). Eritt. *b)* huolia jstakin, pitää lukua jstakin, pitää wäliä jllakin, de qua re; yks. *abl.*: alienis malis; non laboro (en tottele, ei minun ole wäliä, minun on yhtä kaikki, yhtä minun tekee). *c)* nähdä waiwaa, olla wai-

woissa, pulassa, poukassa, olla waiwattuna, kiusattuna, olla wointeessa, rasitettaa, kiwuta, tuntea waiwaa l. kipua, morbo; ex pedibus, ex renibus, ex aere alieno; a re frumentaria; utero (olla synnyntuskissa), run.; ex invidia l., odio l. (s. o. olla wihattuna); prorsus, olla kowin kipiä; artus laborant (jäseniä särkee); eritt. taistelewista puh.: nähdä uhoa, olla uhossa, hädässä, pinteessä, ahdingossa, olla piukkaan joutununna, ahdistettuna, waarassa, suis laborantibus succurrere; elottomistakin puh.: ut vehementissime laborarent (triremes), oliwat pahemmissa kun päiwissä, hullummassa kun pulassa; luna laborat (pimenee); jsta myös: olla menestymättä, olla päihinsä l. laatuun käymättä, waikeutua, ehkäistyä, estyä, häirittyä, digitorum contractio nullo in motu laborat; veritas laborat (himmentyy). 2) *trans.* tehdä, laatia, suorittaa, muokata, antrum (rakentaa), vestes auro (kutoa), run.; dona laboratae Cereris (kakuiksi leiwottu wilja), run.; frumenta patientius (suuremmalla waiwannäöllä wiljellä).

labos, ōris, *m.* = labor.

labrum, i, *n.* (lambo), huuli, superius (ylähuuli); sanalask.: primis (primoribus) labris gustare l. attingere quid (s. o. päällimitten oppia tuntemaan jtakin). *b)* werr. parras, reuna, ääri, syrjä, cornuum, fossae.

labrum, i, *n.* (lavo), malja, wanna, sammio, amme.

labrusca, ae, *f.* metsä-wiinapuu, willi wiinapuu.

labyrinthus, i, *m.* Labyrinthi, eksynki, monella harhakäytäwällä warustettu rakennus, eritt. Daidaloon rakentama Kretan saaressa.

lac, lactis, *n.* maito, cum lacte nutricis errorem sugere; lacte vivere; werr. *a)* kaswien maitoneste, veneni (myrkyllinen neste), run. *b)* maidonkarwa, run.

Lacaena, ae, *f.* lakedaimonilainen, spartalainen; *subst.* Lakedaimonitar, Spartan nainen, eritt. Helena.

Lacedaemon, onis, *f.* [*abl.* Lacedaemone ja -i], kpki Peloponnesossa, muutoin Sparta nimeltään; jsta **Lacedaemonius**, 3, lakedaimonilainen, spartalainen, Tarentum (Spartalaisten perustama), run.; *subst.* Lacedaemonius, ii, *m.* Lakedaimonilainen, Spartalainen.

lacer, 3, risattu, raadeltu, rahnattu, rewitty, rikkein, corpus; currus (pirstauntunut), arces (raukeawat), run. *b) act.* raatelewa, morsus, run.

lacerātio, ōnis, *f.* (lacero), risaaminen, raateleminen, rahnaaminen, raastaminen, corporis; muliebres lacerationes genarum (raappimiset).

lacerna, ae, *f.* waippa, wiitta, päällystakki, jota togan päällä pidettiin pahassa säässä, matkoilla jne.

lacero, I, (lacer), risata, raadella, rahnata, ratjastaa, liuhoa, reudota, repiä, raastaa, pilkota, quem t. quid; quem tormentis; tergum virgis (hakata rikki); proram, classem, pirstata, rikkoa, hajoittaa. 2) werr. kiusata, waiwata, rasittaa, sortaa, lacerat quem maeror; aegritudo lacerat; haec te lacerat oratio. *b)* sanoilla hilpoa, kowin herjata, parjata, sulmia, sättiä, häwäistä, halwennella, quem orationibus, probris, jurgiis, maledictis y. m.; famam cujus, solwaista. *c)* perin häwittää, plebem Romanam, patriam; eritt. haaskata, raiskata, tuhlata, pecuniam, bona patria.

lacerta, ae, *f.* sisilisko.

lacertōsus, 3, (seur.), jäntäreinen, jänttärä, tanakka, ramukas, wahwa, centurio.

lacertus, i, *m.* haukeinen l. hauisliha, käden jäntäreinen yli-osa, olkawarsi, ylim. käsi (jäntäretten ja woiman suhteen); run. werr. mehiläisistä puh.: aptant lacertos, ja myös joen haarasta l. putaasta. *b)* kuw. puheen jäntewyys, woima, wäki, ankaruus, in Lysia sunt lacerti; oratoris. 2) = lacerta, run. 3) eräs merikala, jonkunlainen makrilli.

lacesso, lacessīvi ja ii, lacessītum, III, (lacio), härsyttää, härnyttää, ärryttää, waatia, kiusata, ahdistaa, hätyyttää, käydä kimppuun, quem ferro, proelio, bello, injuriā, jurgiis y. m.; quem scripto l. ad scribendum (pakoittaa

takaisin kirjoittamaan); cursu ictuque, juoksulla jne. haastella toinen toistansa kilpaan, run. 2) werr. kiihdyttää, liikuttaa, saattaa j. m. s., manibus pectora plausa (taputtaa paukuttaa hewosta rintapäihin, niitä uljastuttaakseusa), pelagus carinä (laskea), quid deos (rukoilla jumalilta jtakin), run.; aera fulgent sole lacessita (auringolta kosketeltuina, päiwän paisteessa), run. *b)* quid, kehoittaa l. yllyttää jhnkin, synnyttää, nostaa, aloittaa, yrittää, koettaa jtakin, sermones (aikaansaattaa); pugnam, bella, run.; run.: ferro regna (miekalla sotia wastaan).

Lacetāni, orum, *m.* Hispania Tarraconensis:in kansoja; josta **Lacetānia**, ae, *f.* Lacetanialaisten maa.

Lachesis, is, *f.* alkp. osa l. kohtalo, josta yksi noista kolmesta Osattaresta (Parcae).

Laciades, ae, *m.* Lakialainen, Lakian kyläkunnasta Attikassa kotoisin oleua.

lacinia, ae, *f.* liewe, helma, ripasin, hepale, reekale, nippu; kuw.: laciniä (waiwoin, töin tuskin).

Lacīnium, ii, *n.* eräs Bruttiumin niemi, kuosa Junolle pyhitetty temppeli; josta **Lacīnius**, 3, lacinilainen, Laciniumin, Juno; diva (s. o. Junon temppeli), run.

lacio, III, houkutella, wanha runko, josta lacesso, allicio *etc.*

Laco l. **Lacon**, ōnis, *m.* Lakonialainen, Lakedaimonilainen, Spartalainen; warsk. Lysanderista ja Agesilaoosta puh.; fulvus L., lakonialainen koira, joka koiranlaji oli woimiltaan ja walppaudeltaan mainio, run.; *plur.* **Lacōnes**, um, *m.* Lakonialaiset, Lakedaimonilaiset. Siitä: *a)* **Lacōnicus**, 3, lakedaimonilainen; *subst.* Laconica, ae, l. -ē, ēs, *f.* Lakonian maakunta Peloponnesossa; Laconicum, i, *n. (sc.* balneum), hiotuesauna. *b)* **Lacōnis**, idis, *f.* lakonialainen, lakedaimonilainen.

lacrima l. **lacruma**, **lacryma**, ae, *f.* kyynel, itkupisara, itkunkarpale, lacrimas effundere, profundere, non tenere; tradere se lacrimis; prae lacrimis loqui non possum (kyyneliltä); multis cum lacrimis obsecrare (wiljawat wedet silmiesä).

lacrimābilis, e, (lacrimo), itkettäwä, kyynelikäs, surkia, bellum, run.; gemitus (waikia), run.

lacrimābundus, 3, (seur.), itkuun purskahtawa, kyynelöitsewä.

lacrimo ja **lacrimor**, 1, (lacrima), kyynelöitä, wuodattaa kyyneliä, wetistellä, itkeä; *acc.* kera: itkeä, surkutella, esim. casum cujus; werr.: lacrimatas cortice myrrhas (tihkunut, sirkoillut, pisoillut), run.; ebur lacrimavit (itki, hioittui), run.

lacrimōsus, 3, (lacrima), kyynelikäs, itkullinen, kyynelyttäwä, waikia, kurja, surkia, lumina, voces, funera, bellum y. m., run.

lacrimula, ae, *f.* (lacrima), kyynelyt, kyynönen.

lacteo, ēre, (lac), imeä (maitoa), taw. lactens, imewäinen, imikkö, imilapsi, nisälapsi, eritt. eläimistä puh., jotka ei wielä ole wieroitetut; run.: lactens annus (nuori wuosi). 2) sisältää maitoa, neštettä, olla maitoinen, nestemäinen, uber lactens, lypsäwä; frumenta lactentia, run.

lactesco, ere, (ed.), maitountua, tekeytä maidoksi.

lacteus, 3, (lac), maitoinen, maitoisa, humor (s. o. maito), ubera, run. *b)* maidonwalkeuinen, maidonkarwainen, cervix, run.; orbis, linnunrata, talwenselkä; samoin: via, run.

lacto, I, (lac), sisältää maitoa, imettää.

lacto, I, (lacio), houkutella, wiekoitella, pettää, pitää pilkkana.

lactūca, ae, *f.* (lac), wuohenkaali, sallatti.

lacūna, ae, *f.* (lacus), kuoppa, lätäkkö, kulju, lammikko, allikko, liemo; Neptuniae (s. o. meri). *b)* ylim. sywänne, kolo, lowi, loma, aukko, wako j. m. s. 2) kuw. loma, lowaus, häwiö, wahinko, puute, lacunam rei familiaris explere.

lacūnar, āris, *n.* (ed.), liistakatto, ruutu- l. kehikkokatto, korukatto.

lacūno, I, (lacuna), liistoittaa, ruutuihin jakaa.

lacūnōsus, 3, (lacuna), lomainen, lowinen, aukkoinen, wälipäinen, nihil l. (ei mitään sywännettä).

lacus, us, *m.* alkp. mikin sywänne, josta 1) kookas astia wetewiä warten, saawi,

korwo, sammio, amme, eritt. wiinan teossa; kuw.: oratio quasi de musto ac lacu fervida (wiina-ammeesta laskettu, s. o. wielä nuori, wielä käywä l. kuohuwa). 2) järwi, wesi, lampi, lammikko; run. lähteistä ja jo'ista puh. 3) wesisäily, wesityty l. -salwo, wesittö, eritt. pajan ruuhi.

Lādon, ōnis, *m.* Arkadian jokia.

Laeca, ae, *m.* romal. liikanimi.

laedo, laesi, laesum, III, kowin loukkauttaa, kolhaista, töllöyttää jhnkin; jsta taw. loukata, satuttaa, wammata, wioittaa, haitata, wahingoittaa, aristas cursu, robur cuspide, pecus j. m. s., run.; collum (s. o. hirttää itsensä), run.; werr.: laedere quatenus ipsum non poterat *etc.* (pilata, muuttaa muoto), run. 2) kuw. särkeä, rikkoa, solwaista, sortaa, fidem, pietatem; foedus, run.; famam cujus. *b)* loukata, pahoittaa, solwaista, lannistaa, quem; eritt. sanoilla: käydä jkn kimppuun, injuste quem; wälisti: sukaista l. kiwistää sydäntä, surettaa, tua me infortunia laedent, run.

Laelius, 3, romal. sukunimi; jsta **Laeliānus**, 3, laelianinen.

laena, ae, *f.* wuorilla warustettu päällystakki, wiitta, waippa.

Lāertes l. **-a**, ae, *m.* Akrisioon poika, Odysseen isä, Ithakan ruhtinas; jsta *a)* **Lāertius**, 3, laertinen, heros (s. o. Odysses), regna (s. o. Ithaka), run. *b)* **Lāertiades**, ae, *m.* Laerteen poika (Odysses).

laesio, ōnis, *f.* (laedo), päällekäynti (sanoilla).

Laestrȳgon, onis, taw. *plur.* **Laestrȳgones**, um, *m.* tarun mainima willi jättiläiskansa Sikeliassa, joka alkp. asui Formian tienoilla Kampaniassa; jsta **Laestrȳgonius**, 3, lestrygonilainen, amphora (s. o. kampanialainen), run.

laetābilis, e, (laetor), riemullinen, iloisa, quid habet ista res aut laetabile aut gloriosum?

laetātio, ōnis, *f.* (laetor), riemuitseminen.

laete, *Adv.* riemuisasti, ilokkaasti.

laetifico, I, (seur.), riemuittaa, iloittaa, ilahuttaa, terram (auringosta puh.). *b)* werr. höystyttää, hedelmöittää, agros.

laetificus, 3, (laetus-facio), ilahuttawa, riemua l. iloa jakawa.

laetitia, ae, *f.* (laetus), riemu, riemastus, ihastus, ihantelemus, ilo, efferri laetitiā (riemastua suunniltansa); laetitiā perfrui, quem afficere; laetitiam dare cui (tehdä); laetitiam capere oculis (nauttia). *b)* werr. hyötywäisyys, wiljawuus.

laetor, I, (laetus), riemuita, ihannella, ihailla, iloilla, iloita, olla iloissansa, tuntea l. saawuttaa riemua, iloa, mielisuosiota, qua re, de l. ex qua re ja wälisti yks. *acc.*, esim. hoc, illud j. m. s., jstakin, jnkin tähden; in qua re; in hoc, quod - - (siitä l. sen tähden, että - -); usein *acc. c. inf.*

Laetōrius, 3, romal. sukunimi.

laetus, 3, riemastunut, ihastunut, ilahtunut, riemuilewa, ihantelewa, ilokas, iloinen, hywillänsä, riemuisa, homo, civitas, vultus, oratio, vox; equino sanguine (werestä iloitsewa), laborum (työstänsä iloissaan), run. *b)* ilolla, mielihywällä, mielisuosin, mielellään, kernaasti (tekewä jtakin), mieluisa, laetum facere quid. 2) ihastuttawa, ilahuttawa, iloisa, hupainen, pax; omnia erant facta laetiora; umbrae (*gen.*, hauska tuuhialta warjolta), run.; eritt. soma-enteinen, hywä-aaweinen, hywää tietäwä, onnea ennustawa, nomen; omen, run. *b)* ihana, suloinen, kaunis, puhottelewa, segetes (werewät), fruges, genus vitis (loistoisa, hyötyinen), run.; armenta, sues (pulskat, hywin syötetyt, hywässä hangassa), run.; jsta kaswuisa, wiljawa, lihawa, arva, tellus, run.; flumina (runsaat), run.; kuw.: genus verborum (uhkia).

laeve, *Adv.* takaperäisesti, hullusti, typerästi.

laevigātio, **-igo**, **-is**, **-o**, **-or**, k. lev-.

laevus, 3, wasen, manus; *subst.* laeva, ae, *f.* (*sc.* manus t. pars), wasen käsi t. puoli, laevam petere (laskea wasemmalle puolelle), run., jsta usein *adv.*: laevā, wasemmalta puolta, wasemmalla puolen; *plur.* laeva, orum, *n.* (*sc.* loca), wasen puoli, tenere,

run. 2) kuw. nurinkurinen, hullunkurinen, typerä, tyhmä, älytöin, mens, run.; o ego laevus, qui *etc.*, run. *b)* onnetoin, waſtainen, paha, picus, run.; tempus, ſopimatoin, run. Critt. *c)* ennuſtaja puh.: onnellinen, onnea ennuſtawa, ſoma-enteinen, hywäaaweinen, numina (ſuoſiokkaat, ehtoiſat), run.; *adv.*: laevum intonuit (waſemmalta puolen), run.

laganum, i, *n.* jauhoiſta ja öljyſtä leiwottu kakku.

lagēna, ae, *f.* pullo, puteli (pönkiämähainen, hoikkakaulainen ja korwalliſnen).

lagēos, 3, vitis l. yks. lageos, i, *f.* jäniswiina (wäriſtä ſikſi nimitetty).

lagōis, idis, *f.* eräs lintu, riekko, t. pyy, teiri.

Lāius l. **Lājus**, i, *m.* Labdakoon poika, Theban kuningas, Oedipin iſä; jäſta **Lāiades**, ae, *m.* Laiadi (Oedipus).

lāma, ae, *f.* kulju, lätäkkö, lammikko, liemo.

lambo, lambi, lambitum, III, lakkia, läpyttää, lipaſtella, nuolla, quid. *b)* werr. ſatuttaa, koſketella, tectum (ruweta, tuleſta puh.), run.; loca (waſella, huuhdella, joeſta puh.), run.

lāmentābilis, e, (lamentor), itkettäwä, ſurkuteltawa, walitettawa, kurja, ſurkia, waikia, regnum, tributum, run.; gemitus, vox.

lāmentātio, ōnis, *f.* (ſeur.), waikeroitſeminen, woiwottaminen, uikuttaminen, ujeltaminen, parku, poru, lugubris; virginis; funeris; plangore et lamentatione complere forum; inutili lamentatione complorare fortunam suam; lamentationem sedare.

lāmentor, I, waikeroita, woiwottaa, woihkata, uikata, ukiſta, parkua, kallottaa, porata, flebiliter. 2) *trans.* itkeä, ſurkutella, walittaa, vitam, caecitatem, calamitatem.

lāmentum, i, *n.* woiwotus, ujellus, kujerrus, ruikutus, ukina, parku, poru, yks. *plur.*

lamia, ae, *f.* pörön- l. kouonluontoinen olento, jonka ſanottiin lapſiſta weren imewän, welhowaimo, noita-akka.

Lamia, ae, *m.* gens Aelia:n liikanimiä; jäſta **Lamiānus**, 3, lamianinen.

Lamia, ae, *f.* Theſſalian kpgeita.

lāmina ja **lamna**, ae, *f.* lewy, laaka, laatta, laikka, talla, kiſko, pelti, pytkö, wiukale, wuoleke (rautaa, kultaa, marmoria, puuta j. m. ſ.); serrae (ſahanterä l. -puukko), fulva (ſ. o. kulta), run.; *abs.*, kulta- t. hopialewy, -kanki, jäta ylim. raha, inimicus lamnae, run.; — fracta dissiliit lamina, mieſkanterä, ſäilä, run.; — laminae ardentes, tuliſet, tulikuumat rautalewyt, kidutin-aſeina.

lampas, padis, *f.* lyhty, waliſtin l. ſoitto, kynttilä. *b)* run. werr. auringon ſäde, heloitus, walo, paiſte, Phoebea (päiwänterä l. -kehrä, aurinko), prima.

Lampsacum, i, *n.* ja **-us**, i, *f.* eräs Myſian kpgeita Hellesponton äärellä; jäſta **Lampsacēnus**, 3, lampſakolainen, *subst.* Lapsacēni, orum, *m.* Lampſakolaiſet.

Lamus, i, *m.* Leſtrygonilaiſten kuningas, Formian perustaja.

lamyrus, i, *m.* eräs merikala.

lāna, ae, *f.* willa, lanam ducere (kehrätä), run.; werr. willankehruu, lanam facere (ſ. o. kehrätä), run.; lanae dedita. Critt. *b)* willa, hatu, hapena, untuwa, utu j. m. ſ., mollis (puuwilla), run.; ſanalask.: caprina (ſ. o. turha, wähäpätöinen aſia); run.: vellera tenuia lanae (ohukaiſet pilwen nuohat, pilwen haituwat, liemingat).

lānātus, 3, (ed.), willalla waruſtettu, willaa kantawa, willainen.

lancea, ae, *f.* keihäs, peitſi, lanceä infestä medium femur ejus transjicit.

lāneus, 3, (lana), willainen, pallium.

languefacio, fēci, factum, III, (langueo-facio), raukaiſta, wäſyttää, uneen uuwuttaa, lewoitella, excitatos.

langueo, langui, II, olla raukia, olla woiwukſiſsä, wäſyksiſsä, olla uupunut, rajauntunut, ryytynyt, olla nuutia, waihlo, hermotoin, de via; morbo (kujua), run. *b)* kuw. olla hermotoin, weltto, wetko, wedäperoinen, työtöin, lötkäillä, jähmyſtellä, laapaſtua, raueta, languet juventus, solitudo; (in) otio; languet amor, run.; jäta languens, tis, raukia, jäntitöin, heikko, woimatoin, toimetoin, vox; senatus; hyacinthus (lakaſtuwa), run.; pelagus (tywen), run.

languesco, langui, III, (ed.), woipua, uupua, kuuntua, heikota, hiueta, ryytyä, nuutua, lahastua, raueta, riutua, sortua, corpore; senectute; **languescit flos** (lakastuu, surkastuu), run.; werr.: **Bacchus languescit in amphora** (lauhkeuntuu, lientyy, käy malkiaksi), run. *b)* kuw. welttoutua, laapastua, wäsähtyä, hellittää, si nos languescimus; languescit industria (heikkenee).

languide, *Adv.* raukiasti, kankiasti, lewäperäisesti, hitaasti, werkallensa; kuw. miehuuttomasti.

languidulus, 3, (seur.), lakastunut, kuihtunut.

languidus, 3, (langueo), raukia, woipunut, uupunut, nuutunut, nuopia, hermotoin, heikko, tehkiä, nuhkuinen, wetko, wedäperoinen, pitkäweteinen, werkka, vino, labore et aestu; pecus; aqua, hitaasti, witkaan, tyweneesti juoksewa; ventus (wieno), vinum (malkia, mieto, lientiä), run. *b)* kuw. raukia, hermotoin, jäntitöin, wetelä, welto, woimatoin, halutoin, toimetoin, philosophus (miehuutoin); senectus; studium, animus; nihil languidi pati (olla nuhkeroimista sietämättä); voluptates (hentouttawat).

languor, ōris, *m.* (langueo), raukeus, hermottomuus, wäsymys, uupumus, kuuntumus, heikkous, corporis; languore fessus; eritt. taudinomainen woimattomuus, raihnaisuus, heikkohermoisuus, aquosus, wesitaudista puh., run. *b)* kuw. welttous, wetelyys, uneliaisuus, työttömyys, toimettomuus, languorem afferre; languori se dedere; run. raskasmielisyys, alakuloisuus.

laniātus, us, *m.* (lanio), raateleminen, liuhominen, repiminen, ferarum.

lānicium, ii, *n.* (lana), willa.

lānicīna, ae, *f.* (lanius), lihapuoti, lihamyyntiö.

lānificus, 3, (lana-facio), willatöitä tekewä, willoista työksentelewä, kehräwä, kutowa, ars (kehruu- ja kutoustaito), run.

lāniger, 3, (lana-gero), willaa kantawa, willapeitteinen, willainen, oves, pecudes, greges j. m. ſ., lampaat, run.; *subst.* **laniger, eri**, *m.* (*sc.* agnus t. aries), karitsa, jäärä, run.

lanio, I, raadella, risata, repiä, haaskata, pilkota, raastaa, quem; viscera; run.: laniatus manu crines, genas (käsin repiwä hiuksianſa, raamiwa l. raappiwa poskianſa); vestem (kiskoa); classem (rikkoa, sämäkſi särkeä), run.; werr.: mundum (hajoittaa), run.

lanista, ae, *m.* miekkailiain opettaja, miekkataidon opettaja, gladiatorikoulun esimies; jota werr. siitä puh., joka taisteloon, kapinaan kiihoittaa, yllyttäjä, kapinoittaja, ja ylim. päämurhaaja.

lānitium, ſ. lanic-.

lanius, ii, *m.* (lanio), teurastaja.

lanterna, ſ. laterna.

lānūgo, inis, *f.* (lana), willa, hatu, hapena, untuwa kasweisſa, hedelmisſä; eritt. parran utu, utukarwa, terni- l. ihokarwa, liemen.

Lānuvium, ii, *n.* wanha kyki Latiumisſa, Via Appia:n warrella; jota **Lānuvīnus**, 3, lanuvilainen, ager; *subst.* Lānuvīnum, i, *n.* Lanuviumin seutuinen maatalo, ja Lānuvīni, orum, *m.* Lanuvilaiſet.

lanx, lancis, *f.* wati, kulho, malja; werr. waakakuppi, in lancem imponere quid.

Lāocoon, ontis, *m.* Neptunin pappi Troiasſa, jonka ynnä hänen molempain poikainſa kanssa kakſi kärmettä tappoi alttarin juureen.

Lāodamīa, ae, *f.* Akastoon tytär, Protesilaon puoliso.

Lāodicēa, ae, *f.* kyki 1) Suuri-Phryygiasſa; jota *a)* **Lāodicensis**, e, laodikeialainen, civitas. *b)* **Lāodicēni**, orum, *m.* Laodikeialaiſet. 2) Syriasſa.

Lāomedon, ontis, *m.* Priamoon iſä, Troian kuninkaita; jota *a)* **Lāomedontius** l. **Lāomedontēus**, 3, laomedontinen, Laomedonin, run. ylim. troialainen, heros (ſ. o. Aineias), pubes (Troiasta lähtenyt nuoriſo), arva (Troian alue), run. *b)* **Lāomedontiades**, ae, *m.* Laomedontiadi (Priamoosta puh.); run. *plur.* Troialaiſet.

lapathum, i, *n.* ja **-thus**, i, *f.* hierakka, ſuolahierakka, ſuolake.

lapicīda, ae, *m.* (lapis-caedo), kiwenwuolia l. -hakkaaja.

lapicīdīna, ae, *f.* (lapis-caedo), kiwilohkimo.

lapidātio, ōnis, *f.* (lapido), kiwien paiskinta, kiwittäminen, kiwisade, sit magna lapidatio.

lapidātor, ōris, *m.* (lapido), kiwittäjä.

lapideus, 3, (lapis), kiwinen, kivestä, kiwi-, donum, murus; Niobe (kiwettynyt, kiweksi muuttunut); imber (kiwisade).

lapido, I, (lapis), nakella kiwiä, paiskia kiwillä, kiwittää, quem. 2) *impers.* lapidat, kiwiä sataa, kiwisade lankeaa, de coelo; imbri; *Pass.:* lapidatum de coelo.

lapidōsus, 3, (lapis), kiwikäs, kiwinen, louheinen; werr. kiwikowa, kiwenkaltainen.

lapillus, i, *m.* (seur.), kiwyt, kiwonen; eritt. *b)* mikin wuoltu, silitetty kiwonen, Libyci, lohkoset Numidian marmoria, run.; josta kallis kiwi, nivei viridesque, helmet l. simpukan jywät ja smaragdit, run.

lapis, lapidis, *m.* kiwi, lapides jacere; lapide percuti; bibulus (sera-, lohkakiwi), run.; wälisti kallisarwoisista kiwistä puh.: Parius, Phrygius, s. o. marmori, run.; albus, walkoinen marmoripöytä, run.; gemmae et lapides, helmet, simpukan jywät, run. Eritt. *b)* penikulmankiwi, jommoisia waltateitten warrella joka askel-tuhannen päässä, ad lapidem octavum viae (Appiae) pervenire, kahdeksannelle penikulmankiwelle (Roman Forumista lukien, jolla ensimäinen seisoi); ad quintum lapidem (wiisi penikulmaa Romasta). *c)* rajakiwi. *d)* kiwi l. kiwilawa, jolla julistajamies seisoi, kun orjia myytiin, josta duo de lapide empti tribuni (huutokaupan pitämöltä ostettu). *e)* wihitty l. pyhänä palweltu kiwi, eritt. kiwinen kuwa, kiwipatsas, sacer; Jovem lapidem jurare (wannoa Jupiterin kiwikuwan kautta). 2) werr. kowasta, tunnottomasta ja tyhmästäkin ihmisestä puh.

Lapitha, ae, c. ja **Lapithes**, ae, *m.* taw. *plur.* Lapithae, arum, Lapithit, raaka wuorikansa Olympolla ja Pelionilla Thessaliassa, kuuluisa taisteloltaan Kentaurein keralla Peirithoon häissä; josta **Lapithaeus** ja **Lapithēius**, 3, lapithilainen.

lappa, ae, *f.* takkiainen, porriainen.

lapsio, ōnis, *f.* (lābor), lankeaminen; kuw. menewäisyys, taipumus.

lapso, āre, (lābor), waapahtaa, kompastua, kuupistua, liukastua, langeta.

lapsus, us, *m.* (lābor), lipuminen, luikaileminen, luikertaminen, puikeltaminen, soluminen, waluminen, juoksuminen, wieriminen, uiminen, lentäminen, lento, juoksu, tähdistä, wedestä, kärmeistä, linnuista y. m. puh.; multiplici lapsu et erratico serpere (moninaisilla wäännöksillä kierrellä ja suikerrella ympäri); run.: l. rotarum (nopiasti kieriwät pyörät). 2) lankeaminen, lankeamus, putous, kaatumus, raukeamus, sustinere se a lapsu; equi (hewoselta syöstyminen), run.; terrae. *b)* kuw. horjaus, hairaus, harhaus, häiriö, erhetys, wirhi, a omni lapsu continere temeritatem; populares multi variique lapsus sunt (kansan suhteen l. edessä woi usein ja moninaisesti hairahtua).

laquear, āris, *n.* (laqueus), kattoliista, taw. *plur.* liistakatto, ruutukatto, korukatto.

laqueātus, 3, (ed.), liistoitettu, ruutuihin jaettu, korukattoinen.

laqueus, i, *m.* köysi, nuora, eritt. paula, ansa, lämsä, laqueum injicere; collum in laqueum inserere; laqueo gulam cui frangere; laqueis falces avertere; laqueis captare feras, run. *b)* werr. paula, juoni, salainen waara, judicii, legum; eritt. philosophein j. m. s. petollisista päätelmistä, kierros- l. mutkapuheista, wiisastelmista puh., laquei Stoicorum; laqueis disputationum atque interrogationum quem irretitum tenere.

Lār l. **Lars**, Lartis, *m.* ruhtinasten ja kansan päämiesten kunnianimi Etrurialaisilla, josta esinimenä, esim. Lar Tolumnius.

Lār, Laris, *m.* taw. *plur.* Lares, um ja ium, Larit, eräs laji turwa- l. holhojajumalia, haltioita Etrurialaisilla ja Romalaisilla, eritt. huoneen turwajumalat, huoneenjumalat, kotohaltiat

(domestici l. familiares), jäljemmin merimatkalaiſtenkin ſuojeliajumalat (permarini). Uſein *b)* werr. lieſi, tulet, huone, maja, aſunto, familiaris (kotoiſet tulet, kotimaja); recipere quem lare; run. linnun peſästä puh.

Lara, ae, *f.* erään puolijumalattaren nimi.

lardum, ſ. laridum.

Lārentālia, ium, *n.* juhla Acca Larentian kunniakſi.

Lārentia, ſ. Acca L.

Lares, ium, *f.* Numidian kpgeita.

large, *Adv.* runſaasti, ololla, läämältä, awaralta, wiljoin, roimalta, koſolta, dare, donare y. m.; largius uti suo (olla liian hauska omaiſuudellenſa, elää hurwitellen tawaranſa kanssa).

largifluus, 3, (largus-fluo), runſaasti, wiljoin wuotawa l. juokſewa, runſasjuokſuinen.

largior, IV, (largus), runſaasti antaa l. lahjoittaa, koſolta, wiljoin jakaa, quid cui; eritt. jaella rahoja l. lahjoja, lahjoa, de alieno. *b)* werr. antaa, lahjoittaa, ſuoda, ſallia, myöntää, libertatem ja civitatem cui; pluscŭlum amori; quid inertiae (ſäästää hitaiſuus jstakin); ut *conjunct.* kera.

largitas, ātis, *f.* (largus), runſaus, wiljawuus, runſasantoiſuus, auleus, muneris; terra fruges cum maxima largitate fundit.

largiter, *Adv.* paljon, ſuuresti, kowin, äijän, posse (olla ſangen mahtawa).

largītio, ōnis, *f.* (largior), runſas antaminen, lahjoittaminen, jakaminen, ſuominen, myöntäminen, oſottaminen, runſasantoiſuus, largitione redimere voluntates; maximas largitiones facere (jaella aiwan ſuuria l. awaroita lahjoja); civitatis, aequitatis; sanalask.: largitio fundum non habet. Eritt. *b)* lahjominen, turpis; magistratuum.

largītor, ōris, *m.* (largior), runſas antaja, lahjoittaja, jakelia, praedae, pecuniae; eritt. lahjoja, tribūs.

largus, 3, runſas, wiljawa, ololka, yltäkyllläinen, paljo, lux, vinum; imber (kaſewa), run.; run. *gen.* kera: rikas jstakin, eſim. opum. Eritt. *b)* koſolta l. läämältä antawa, runſasantoinen, awara-antoinen, roimakäſinen, auli, runtelias, homo; run. *inf.* kera.

Largus, i, *m.* romal. liikanimi.

lāridum ja **lardum**, i, *n.* ſilawa, läski, ſianliha.

Lārīnum, i, *n.* Frentanilaisten kpgeita Ala-Italiaſsa; josta **Lārīnas**, ātis, larinilainen, *subst.* **Lārīnātes**, ium, *m.* Larinilaiſet.

Lārissa, ae, *f.* kpti Pelasgiotiſsa Theſſaliaſsa; josta **Lārissaeus**, 3, lariſſalainen, Achilles, ſ. o. theſſalialainen, run.; *subst.* Lārissaei, orum, *m.* Lariſſalaiſet, ja samoin: **Lārissenses**, ium, *m.* 2) L. Cremaste, kpti Phthiotiſsa Theſſaliaſsa. 3) Argon kpgin linnoja.

Lārius, ii, *m.* Yli-Italian järwiä.

larva, ae, *f.* (lar), aawe, liekkiö. 2) maski, naamari, walhenaama.

lasanum, i, *n.* keitto-astia.

lascīvia, ae, *f.* (lascivus), wallattomuus, riekkomaiſuus, riehakka lystinpito, leikinlaſku. *b)* ohjattomuus, irstaiſuus, hekumalliſuus.

lascīvio, ii, ītum, IV, (ſeur.), olla wallatoin, räpäköitä, riekkomaiſesti hyppiä t. karata, lasciviunt pisces (ſankoilewat, keloilewat, lyöwät leikkiä); lascivit plebs (on ilkiwaltainen).

lascīvus, 3, wallatoin, riekko, räpäkkö, hepakka, lewahko, ilkoinen, kujeellinen, leikillinen, pilantapainen, puella, capella, run.; hedera (puuhkiasti wäännelöitſewä), run.; verba, run. *b)* ohjatoin, ylimielinen, hekumallinen, irstas, haureias.

lassitūdo, inis, *f.* (lassus), jäntittömyys, hermottomuus, raukeus, wäſymys, uupumus, woiwukſiſsa olo, lassitudine confici.

lasso, I, (lassus), wäſyttää, uuwuttaa, waiwuttaa, raanata, alas, run.

lassus, 3, jäntitöin, hermotoin, raukia, wäſynyt, uupunut, woipunut, raanaunut, qua re; *gen.* kera (jstakin), run.; werr.: collum (painunut, unikukaſta puh.), run.

lāte, *Adv.* lewiästi, lewiältä, laajalta, lawialta, awaralta, aawalta, aawalle, laajalle jne., longe lateque, late longeque (ſ. o. lakialta, alawalta j. m. ſ.);

l. patere, vagari, serpere; run.: populus l. rex (laajawaltainen), latius opibus uti (runſaammin, hauſkemmin). *b)* aawalta, laajalta, juurin jaarin, l. loqui, perscribere.

latebra, ae, *f.* (lateo), piilo, lymy, kuuru, loukko, peſä, ſalapaikka, ſalainen turwapaikka l. pakoſuoja, uſein *plur.*, eſim. latebris se occultare; run.: latebra uteri (mahan onkalo, Troian hewoſta puh.), teli (nuolen iſtunta- l. pyſtyntäpaikka), animae (hengen oloſija). *b)* kuw. piilo, pako, turwa, conjuratio ex latebris erupit; latebrae suspicionum; latebrae in animis hominum sunt (ſalainen ſoppi); latebra obscuritatis (koukku); eritt. eſtelyä, kierrelmyä, puolluſtuſ, kauniſtuſ, latebram habere, perjurio quaerere.

latebrōsus, 3, (ed.), piilokaſ, lymykäs, ſalainen, via, locus; run.: pumex (läwillinen, huokoinen).

latenter, *Adv.* ſalaa, ſalakättä.

lateo, latui, II, olla l. maata ſalattuna, kätkettynä, peitettynä, olla piilossa l. lymyſſä, piilellä, lymyillä, in silvis; in tenebris, in occulto, in animis hominum; abdite; sub nomine pacis bellum latet; telum latebat; quodammodo latebat (hän taantui, häntä ei juuri huomattukaan ylipäälliköksi); run.: latet sub classibus aequor (on laiwialta laiwoilla peitettu), ipse (*sc.* portus) latet (on tuulilta ſuojaſſa). *b)* tahallanſa piiloitella, olla piiloſſalla, fraudationis causā (jäädäkſenſä oikeuteen tulematta); ſanalask.: bene qui latuit, bene vixit (joka on hiljaiſuudeſſa, wiratoinna oleskellut jne.). 2) kuw. olla kätkettynä, olla turwalliſena, sub umbra amicitiae. *b)* latet quem quid, on jkltä ſalattu, ſaläſſa, tuntematoin, tietämätöin, jääpi jkltä ſalaan, nec latuere doli fratrem, run.; *abs.:* id qua ratione consecutus sit, latet (ei tiedetä); jota latens, ſalattu, ſalainen, saxa, run.; res (tuntematoin); causa, run.

later, eris, *m.* tiili, tiilikiwi, lateres, qui super musculo struantur.

laterculus, i, *m.* (ed.), tiilikiwi.

Laterensis, is, *m.* gens Juventia:n liikanimiä.

latericius, 3, (later), tiilinen, tiilikiwiſtä rakettu, tiili-, turris, murus; *subst.* latericium, ii, *n.* (*sc.* opus), tiiliteos.

lāterna l. **lanterna**, ae, *f.* lyhty, lamppu.

lāternārius (lant.), ii, *m.* (ed.), lyhdynkantaja, kuw.: Catilinae (ſuoſikki).

latesco, ere, (lateo), piilota, kätkeytä.

latex, icis, *m.* mikin neste l. märkyys, eſim. weſi, calidus, wiina, Lenaeus, Lyaeus, laticum honor (ſ. o. jumalain kunniakſi wuodatettu wiina), öljy, Palladii, run.

Latiālis, -āris, ſ. Latium.

latibulum, i, *n.* (lateo), piilo, lymy, kuuru, peſä, hyylä, lokero, luola, ferae latibulis se tegunt; werr.: occultorum locorum; kuw.: doloris.

lāticlāvius, 3, (latus-clavus), lewäpaarteinen, lewäreunainen, lewiällä purpurareunukſella waruſtettu.

lātifundium, ii, *n.* (latus-fundus), ſuuri maatalo l. -kartano.

latīne, *Adv.* latinaiſeſti, latinalaiſeſti, latinankieliſeſti, exclamare, Latinan kielin; loqui (puhua Latinaa, Latinakſi, Latinan kielin); scire (ymmärtää Latinaa); reddere (kääntää Latinakſi, latinoittaa); eritt.: l. loqui, haaſtaa hywää l. ſomaa Latinaa, haaſtaa oikein, hywin, ſomaſti, ſiewäſti. *b)* puhtaaſti, ymmärrettäwäſti, ſelwäſti, liioittelematta, loqui.

Latīniensis, ſ. Latium.

Latīnitas, ātis, *f.* (Latinus), Latinan kieli, eritt. puhdas latinainen puhekeino, oikia romalainen lauſumaparſi. *b)* latinalainen oikeus, nimeltään myöskin jus Latii.

Latīnus, 3, ſ. Latium.

Latīnus, i, *m.* Laurentilaiſten kuningas, joka tyttärenſä Lavinian Aineiaalle naitti.

lātio, ōnis, *f.* (fero), kantaminen, tuominen, ſaattaminen, auxilii (awunteko l. -anto). Eritt. *b)* legis, lain ehdoitus l. eſitys; suffragii, äänteln, huuto-oikeus, ääntö-oikeus.

latito, I, (lateo), olla ſalattuna, olla piiloſſalla, piilellä, piiloitella, lymyillä, eritt. jäädäkſenſä oikeuteen tulematta; res latitantes (ſalatut, peitetyt, ſalaiſet).

lātitūdo, inis, *f.* (latus), leweys, fossae; in latitudinem patere; wäliſti

ylim. laweus, laajuus, suuruus, declivis (ala); possessionum; werr.: verborum, lewiä ääntäminen.

Latium, ii, *n.* Tiberin ja Kampanian wälinen Italian maakunta, kussa Roma pääkpkina; jsta *a)* **Latius**, 3, Latiumia koskewa, latinalainen, romalainen, gens, dux, forum, matres, run. *b)* **Latīnus**, 3, Latiumia koskewa, Latiumin, latinalainen, latinainen, lingua; feriae L. l. yks. Latinae, Latinalaisten liittojuhla, Jupiter Latiari:n kunniaksi Albanus-wuorella wietetty; via, porta Latina:sta alkawa; nomen, s. o. latinalainen kansalais-oikeus t. ylim. Latinalaiset; *subst.* Latīni, orum, *m.* Latiumin asukkaat, Latinalaiset. *c)* **Latīniensis**, e, latinalainen, ager; *subst.* Latīnienses, ium, *m.* Latinalaiset. *d)* **Latiāris** l. **Latiālis**, e, Latiumia koskewa, latinalainen, Jupiter, wanhan Latinalaisliiton turwajumala, jolle Albanus-wuorella uhrattiin; jsta Latiar, āris, *n.* Jupiter Latiari:n juhla.

Latmus l. **-os**, i, *m.* eräs Karian wuoria; jsta **Latmius**, 3, latmolainen.

Lāto, us, *f.* yhtä kun Latona.

Latobrīgi, orum, *m.* eräs Gallian kansoja.

lātomia, k. lautumia.

Lātōna, ae, *f.* Koioon (l. Coeuksen) ja Phoiben tytär, Apollon ja Dianan äiti; jsta *a)* **Lātōnius** ja **Lātōius**, l. **Lētōius**, **Lātōus**, 3, Latonaa koskewa, latoninen, Latonan, virgo l. yks. Latonia, s. o. Diana, run.; Delos (kun tuossa Latona lapsensa synnytti), run.; *subst.* Lātōius ja Lātōus, i, *m.* Apollo, run. *b)* **Lātōis** l. **Lētōis**, idis l. idos, *f.* Latonaa koskewa, latoninen, *subst.* Diana. *c)* **Lātōnigena**, ae, *c.* (Latonagigno), Latonan kannetuinen l. sikiö; *plur.* Latonigenae, s. o. Apollo ja Diana.

lātor, ōris, *m.* (fero), ehdoittelia, ehdolle asettaja, esitteliä, legis, rogationis, plebisciti.

Lātōus, 3, k. Latona.

latrātor, ōris, *m.* (latro), haukkuja, s. o. koira; Anubis (kun koiranpäiseksi kuwattiin), run.

latrātus, us, *m.* (seur.), haukunta.

latro, I, haukkua, luce quoque canes latrant; run.: latrans, haukkuja, koira. *b)* werr. ihmisistä, eritt. puhelioista puh., räikätä, mäikkiä, riekua, pauhata, latrant oratores; run.: stomachus latrans (winkuwa, nälkäinen), ja aalloista puh.: tohista, kuohua, roiskia. 2) *trans.* haukkua, quem; jsta sättiä, sulmia.

latro, ōnis, *m.* palkollinen, palkkalainen, palkattu sotamies; werr. *a)* sissi, roswo, woro, ryöwäri; run. metsänkäwiä, metsämies. *b)* sotamiestä kuwailewa kiwi lautapelissä.

Latro, ōnis, *m.* romal. liikanimi.

latrōcinium, ii, *n.* (seur.), roswoamus, woroamus, ryöwäys, roswosota l. -tappelo, apertum; maritimum (merirannikkoin ryöstäminen); *concr.* roswojoukko, tantum. *b)* ylim. petos, konnantyö, konnankoukku l. -kuri, juoni, per latrocinia. 2) lautapeli.

latrōcinor, I, (latro), (työksensä) roswota, käydä roswoamassa, woroilla, ryöwäillä, harjottaa roswoamista, impune.

latrunculus, i, *m.* (latro), roswo, woro, ryöwäri.

lātus, 3, *Partcp.* k. fero.

lātus, 3, lewiä, lawia, laaja, laukia, wäljä, aawa, alawa, suuri, fossa, via, flumen, ager, regio, regnum y. m.; humeri (lappiat), run.; fossae quindecim pedes latae; run. werr.: latus ut in circo spatiere (kädet kupeessa l. puuskassa, pöyhkiänä). 2) kuw. lewiä, lewiästi äännetty, verba. *b)* laaja, aawa, juurinjaarinen, ainehikas, oratio; quaestio, disputatio.

latus, eris, *n.* siwu, kylki (ihmisen t. eläimen), lateris dolor (pistos siwussa); jsta usein yhdessä olosta, likinäisestä yhdistyksestä puh., esim. numquam discedere ab latere cujus, yhtä mittaa olla jkn parissa, seurassa, keralla, olla jkn wierestä liikahtamatta, ja samoin: lateri circumfusum esse; ab latere tyranni (s. o. uskotuista ystäwistä, likimäisistä); l. tegere cui (s. o. saatellen käydä jkn siwulla), run.; adhaerere lateri (olla niskoissa, uhata). Eritt. *b)* kylki woimain olosijana, jsta rinta, keuhko, woima, es nobilitatus

ex lateribus et lacertis tuis; legem voce magna et bonis lateribus suasi; run. ylim. ruumiš, latus fessum longa militiä. 2) ſiwu, kylki, kuwe, laita, ſyrjä, tahko, poški, puoli, collis, insulae, castelli, castrorum y. m. Gritt. *b)* ſotajoukon ſiwu, kylki, ääripuoli, equites ad latera disponit; ad latus apertum hostium constitui; latere aperto aggredi quem; ab latere, a lateribus, ex lateribus (ſiwulta, ääripuolilta, kyljellä, kylkipuolilla).

laudābilis, e, (laudo), kiitettäwä, kehuttawa, yliſtettäwä, orator; vita.

laudābiliter, *Adv.* kiitettäwäſti, kehuttawaſti.

laudātio, ōnis, *f.* (laudo), kiittäminen, kehuminen, kiitos- l. yliſtyspuhe; eritt. *a)* ruumiinpuhe, kuolin-, muiſto-, kunniapuhe, ſunebris; matronarum (wallaswaimoiſta). *b)* puoltawa todiſtus laiſſa, ja myös: woittomaan aſukkailta tehty kiitoslauſuma maaherran hallitukſeſta.

laudātor, ōris, *m.* (laudo), kiittäjä, kehuja, yliſtäjä, pacis, voluptatis; eritt. *a)* ruumiinpuhelia, muiſtopuhelia, in utroque (ſ. o. kummankin). *b)* laiſſa kaiwattun kiitteliä, puoltawa todiſtaja.

laudātrix, īcis, *f.* (ed.), kiitteliätär, yliſtäjätär, vitiorum l. fama popularis.

laudātus, 3, *PA.* kiitettäwä, kehuttu, yliſtetty, oiwa, vir; artes; vultus (kaunis), run.

laudo, I, (laus), kiittää, kehua, yliſtää, kiittäin hywäkſyä, quem t. quid; auctorem, auctores, mainita; — eritt. julkiſeſti kiittää, wainajaa, ſ. o. pitää ruumiinpuhe, lauſua kuolin-, muiſto-, kunniapuhe jkſta, quem; laudavit pater scripto meo; t. laiſſa kaiwattua, ſ. o. tehdä puoltawa todiſtus jkſta. *b)* kiittää onnelliſeksi, kadehtia, agricolam laudat juris peritus, run.

laurea, f. laureus.

laureātus, 3, (laurea), laakeroittu, laakerilla ſeppelöitty, laakerin-oksalla l. laakeriſeppelillä warustettu l. kauniſtettu, imago, fasces; lictores; literae (woitonſanomat).

Laurentum, i, *n.* Latiumin kpgcita; jsta *a)* **Laurens**, tis, laurentilainen, tyrannus (ſ. o. Latinus), divus (ſ. o. Faunus), arx (ſ. o. Laurentum), run.; *subst.* Laurentes, ium l. um, *m.* Laurentilaiſet. *b)* **Laurentīnus** ja run. **Laurentius**, 3, laurentilainen.

laureola, ae, *f.* (laurea), laakerin-oksa, laakeriſeppeli, eritt. triumphatorin kunniammerkkinä, jsta triumphi l. woittoretki; ſanalask.: laureolam in mustaceo quaerere (ſ. o. mitättömistä etſiä kunniaa l. mainetta).

laureus, 3, (laurus), laakeripuinen, laakeri-, corona; jsta *subst.* **laurea**, ae, *f.* *a)* (*sc.* arbor), laakeripuu. *b)* (*sc.* corona), laakerin-oksa, laakeriſeppeli, Apollon, runoiliain, eſi-iſäin kuwain, triumphatorein, woitonſanomain kauniſtuſena; werr. woittoretki, woitto.

lauriger, 3, (laurus-gero), laakerilla ſeppelöitty l. kauniſtettu.

laurus, i ja us, *f.* laakeripuu, laakeri, Apollolle pyhitetty; jsta laakerin-oksa, laakeriſeppeli, runoſeppäin, eſi-iſäin kuwain, triumphatorein j. m. ſ. kauniſtuſena; werr. triumphi l. woittoretki.

laus, laudis, *f.* kiitos, yliſtys, maine, kunnia, bellica, rei militaris (ſotamaine l. -kunnia); oratoria (puheliaiſuudella ſaawutettu); laudem ferre (ſaada kiitos); laudi esse l. duci (olla kiitokſeſki, kunniaksi, kunniana); in summa laude esse (olla aiwan kiitetty); magnis in laudibus esse (tuottaa ſuuri yliſtys, olla järin kunniakaſta); laudem habere (olla kiitettäwä); frugi hominem dici non multum habet laudis in rege (ei pidetä järin ſuureſti kiitettäwänä mitä kuninkaaſen tulee); laudibus quem ferre, efferre, extollere, ornare; laude quem afficere; laudem cui tribuere; laudem ex qua re sibi parere; hoc in tua laude pono; dare cui quid laudi; laudes gratesque agere diis (kantaa kiitos ja kunnia); wäliſti: kiitos- l. yliſtyspuhe, kunniapuhe, laudes habere de quo; funebres. Gritt. *b)* kiitettäwä työ, cujus laudis ut memoria maneret (mainio työ); abundans bellicis laudibus (mainehikkaat ſotatoimet); ylim. anſio, kiitettäwä awu,

hywä awu l. lahja, omni laude cumulatus; regiae.

Laus, Laudis, *f.* Gallia Cisalpinan kygeita.

laute, *Adv.* siistikkäästi, komiasti, muhkiasti, pulskasti, aimolliſesti, oiwalliſesti, aedificare, vivere; lautius res domesticas tueri (puhtaammin, ſiiwommin).

lautia, orum, *n.* ulkomaan lähettilästen taikka muitten ylhäisten wieraitten kunniakeſtityš Romaſſa.

lautitia, ae, *f.* (lautus), komeus, koreus elannoſſa, aſunnoſſa j. m. ſ.

Lautulae, arum, *f.* eräs Bolſkilaisten kyliä Latiumiſſa.

lautumia l. **lātomia**, ae, *f.* kiwilohkimo; jota *b)* kiween hakattu wangitto, in lautumias conjici.

lautus, 3, *PA.* (lavo), ſiistikäs, komia, muhkia, uhkia, pulska, julkinen, jalon koria, hohtawa, loiſtoiſa, supellex; jota ſuurellinen, ſuuri, ylhäinen, korkia, homines. *b)* aimollinen, rikas, patrimonium, civitas. 2) kuw. kunniakas, jalo, ſoweliaš, kiitettäwä, liberalitas.

lavātio, ōnis, *f.* (lavo), peſeminen, peſo, kylwetyš, kylpy. *b) concr.* kylpykaluſto.

Laverna, ae, *f.* (oikian tai wäärän) anſion l. woiton jumalatar, jota myös warkaitten ja petturein jumalatar.

Lavic-, k. Labic-.

Lāvīnia, ae, *f.* Latinukſen tytär, Aineiaan puoliſo.

Lāvīnium, ii, *n.* kyki Latiumiſſa, Aineiaalta perustettu ja hänen puoliſonſa Lavinian nimellä nimitetty; jota **Lāvīnius**, 3, lavinilainen, Laviniumin.

lavo, lāvi, lavātum, lautum l. lōtum, lavāre ja lavere, peštä, kylwettää, saunoittaa, manus; *Pass.* lavari ja *intrans.* lavare, kylpeä, keſoilla, uida. *b)* werr. kastella, kostuttaa, riuškuttaa, walella, huhtoa, vultum lacrimis, ſavillam vino, ora, arenas, run.; cruorem (wiruttaa pois), run. 2) kuw. peštä pois, karkottaa, haihduttaa, mala vino, run.

laxāmentum, i, *n.* (laxo), wäljennyš; kuw. helpoitus, hellityš, huojennus, hoiwa, wirwoitus, liewennyš, lienuštyš, a qua re; ad quid; pusillum, minus laxamenti; nihil laxamenti habere (hellityš, ſääli).

laxe, *Adv.* wäljäšti, tilawašti, awaralta, habitare; werr.: laxius, pitemmälle, tuonnemmakſi, wähitellen. 2) löyhäšti, helpošti, höllääšti, vincire quem; kuw. weltošti, lewäperäiſeſti, wapaašti, omawaltaiſeſti, vivere.

laxitas, ātis, *f.* (laxus), wäljyyš, awaruus, tilawuus, ſijawuus.

laxo, I, (ſeur.), wäljentää, awaroita, lawentaa, forum; foros, foramina, run.; manipulos (laajentaa, lewittää, toiſiſtaan käytäyttää); custodias (ykſittää, erittää); run.: sinus (luoda auki ſylinſä). *b)* löyhentää, höllentää, hellittää, kehittää, irroittaa, päästää, awata, vincula epistolae; pedem a stricto nodo; arcum (laukaiſta), excussos rudentes (kerittää toiſiſtaan ja pingoittaa ſäällenſä), claustra, run.; via vocis vix laxata est dolore (kiwulta tuškin ſai puhutukſi), run. 2) kuw. helpoittaa, wähentää, annonam, ja *abs.*: annona laxaverat (*sc.* se), jywäin hinta oli kelwennyt, halwennut; laborem; pugnam (keskeyttää, tauottaa); re laxata (kun oliwat lewoittuneet). *b)* alentaa, waikentaa, modos. *c)* liewittää, huojentaa, toiwuttaa, hoiwauttaa, wirwoittaa, wapauttaa, animos curamque; judicum animos (liennyttää); animum ab assiduis laboribus; artus (hermotuuttaa), run.; membra quiete, curas somno, run.; libidinum vinculis, curis laxati (kirwotetut, wapaat).

laxus, 3, wälja, awara, tilawa, ſijawa, waraawa, roima, spatium; casses, calceus, run.; werr.: laxior negligentiae locus (lawiampi tila, enempi tilaiſuutta), ja ajasta puh.: dies satis laxa t. laxior (jokſikin laaja t. pitempi määrä-aika). 2) löyhä, lotka, helppo, heltiäinen, höllä, habenae; arcus (wireetöin, weteestä päästetty), funis, run.; werr. awoin, compages, run. *b)* kuw. laapakka, liewä, weltto, lewäperäinen, imperium (ſ. o. kuri); annona (huokia, halpa jywäin hinta).

lea, ae, *f.* (leo), naaras leijona, emäleijona, leijoninna, run.

leaena, ae, *f.* naaraš leijona, naaraš jalopeura, leijoninna.
Lēander, dri, *m.* nuorukainen Abydosta, Heron lempijä.
Learchus, i, *m.* Athamaan ja Inon poika; jšta **Learchēus**, 3, learcheinen.
Lebadia, ae, *f.* Boiotian kpgeita.
Lebedus, i, *f.* Jonian kpgeita.
lebes, ētis, *m.* kattila, kattilankaltainen aštia l. malja, eſim. peſomalja.
Lechaeum, i, *n.* Korintholaisten ſatamakpki Korinthon lahden rannalla.
lectīca, ae, *f.* (lectus), kantowuode, paariwuode, lecticā octophoro ferebatur.
lectīcārius, ii, *m.* (cd.), paariwuoteen kantaja.
lectīcula, ae, *f.* (lectica), paariwuotehut, kantowuotehuinen, lecticulā in curiam esse delatum; lecticulā in aciem illatus; critt. ruumiinpaaret, elatus est in lecticula.
lectio, ōnis, *f.* (lego), poiminta, kokoaminen, kerääminen; jšta walitſeminen, walinto, judicum. 2) lukeminen, eteenlukeminen, librorum. Critt. *b)* l. senatus, ſenatorein julkinen luetteleminen (Cenſoreilta tapahtuwa).
lectisternium, ii, *n.* (lectus-sterno), jumalain ateria, jumalain kunniakſi tehty kemu (joſſa niitten kuwat aſetettiin tyynyille ruokaſain pöytäin ympäri).
lectito, 1, (lego), uſein, hartaaſti, tarkoin lukea, libros, auctores, Platonem.
lectiuncula, ae, *f.* (lectio), lukeminen.
lector, ōris, *m.* (lego), lukia, nihil est aptius ad delectationem lectoris, quam *etc.*; critt. eteenlukia.
lectulus, i, *m.* (lectus), wuode, ſija, in suo lectulo mori. Critt. *b)* pöytäſohwa, stravit pelliculis hoedinis lectulos Punicanos.
lectus, 3, *PA.* walittu, pueri, verba; werr. oiwallinen, adolescens.
lectus, i, *m.* (lego), makuuſija, wuode, ſija, ſänky, in lecto esse (olla makoolla); lecto teneri (olla wuoteen oma); genialis (awiowuode). Critt. *b)* pöytäſohwa, ja myös: kuolinwuode, näyttölawa.
Lēda, ae, l. **Lēdē**, es, *f.* Spartan kuninkaan Tyndaroon puoliſo, Helenan, Klytaimneſtran ja Dioskurein äiti; jšta **Lēdaeus**, 3, Ledaa koſkewa, ledallinen, Ledan, Helena (Ledan tytär), Hermione (Ledan tyttärentytär), dii (ſ. o. Kaſtor ja Pollux), rum.
lēgātio, ōnis, *f.* (lēgo), lähettiläiswirka, lähetin-, airuenwirka l. -toimitus, lähetyš, legationem suscipere, obire, administrare; legationis officium conficere; in legationem proficisci; libera (wapaa lähetyš, ſ. o. lupa, jonka ſenatori ſai lähetin nimiſenä ja arwoiſena omilla aſioillaan matkuštaa woittomaiſſa); wäliši: lähetyštointen ſiſältö ja waštauš ſiihen, jšta legationem renunciare l. referre (tehdä kertomuš lähetyksestänſä, tuoda waštauš l. tieto). *b) concr.* lähetyškunta, lähetyšmiehiſtö, lähettiläät, legationem mittere, audire; legationi respondere j. m. ſ. 2) Legatinwirka ſotawäeſſä t. woittomaaſſa.
lēgātōrius, 3, (legatus), Legatia koſkewa, legatillinen.
lēgātum, i, *n.* (lēgo), teſtamentiſſä ſäätty lahjoitus.
lēgātus, i, *m.* (lēgo), lähettiläš, lähetti, airut, quum ad senatum legatos de suis maximis rebus mitterent; legatos mittere ad indicendum bellum. 2) Legati, ylimmän ſotapäällikön apumiehenä l. ſijaiſena: alapäällikkö, l. pro praetore (Propraetorin weroinen); legatum esse cui; t. maaherran apulaiſena l. ſijaiſena: Legati, waramaaherra.
lēgifer, 3, (lex-fero), lakeja antawa, lakiſäättäjä.
legio, ōnis, *f.* (lego), legio, romalainen ſotawäen oſake, 10 kohorttiin jaettu, 4200—6000 miehinen paitſi 300 ratſuſta. *b)* werr. ſuuremmiſta ſotioſakkeiſta muiſſakin kanſoiſſa puh., eſim. Karthagolaiſiſſa jne.; run. ylim. joukko, parwi, Aeneadum, Ausonidum.
legiōnārius, 3, (cd.), legiollinen, legionomainen, legio-, miles, cohortes, equites.
lēgitime, *Adv.* lainmukaiſeſti, lailliſeſti.
lēgitimus, 3, (lex), lainmäärätyinen, lainſäätöinen, -mukainen, -omainen, laillinen, dies, tempus, aetas, poena, controversia, imperium, potestas, impedimentum; hostis (jonka ahdiſta-

miſta lait ſallitwat); liberi (lailliſeſta awioſta lähteneet); *subst.:* legitima quaedam, muutamat lain ſäättämät menot l. temput. *b)* oikia, aſianmukainen, ſowelias, laadullinen, numerus; sonus, verba, poema, run.

legiuncula, ae, *f.* (legio), legionen, wähäinen legio.

lēgo, I, (lex, alkp. laillista tietä tehdä jtakin), tehdä jku lähettilääkſi, työntää jku lähettiläänä l. airuen wirkaiſena, lähettää, panna, quem; quem ad quem, in Africam. *b)* tehdä jku Legatikſi, määrätä l. walita Legatikſi, ſ. o. alapäällikökſi t. waramaaherrakſi, quem; quem cui; quem sibi (ottaa Legatikſenſa); legari a quo. 2) teſtamentillä ſäättää, teſtamenteerata, (jälkeenſä) jättää, perittäwäkſi eroittaa, pecuniam cui; quid cui a filio (määrätä jtakin jkn perittäwäkſi l. ſaatawakſi pojan omaiſuudeſta), ja nihil ab secundo herede (olla jälkiperillistä welwoittamatta eriſäättämän makſamiſeen).

lego, lēgi, lectum, III, poimia, kerätä, koota, kantaa kokoon, joukota, tukuta, nuces, cochleas, spolia; poma, mäla, flores, fraga, run.; serta (noukkia kukkaſia kiehkuraan), run.; jöta ylim. panna kokoon, kiertää, keriä, vela (wetää l. kääriä kokoon, korjata), extrema fila (kehrätä), run.; run.: ore extremum halitum (imeä wiimeinen hengenhiwaus ſuuhunſa). Eritt. *b)* ottaa, warſ. waliten, hakea joukoſta, walikoita, walita, loca pacata ad quid; supplementum in alias legiones; judices, dictatorem ɣ. m.; milites (ottaa, tehdä, wärwätä); quem in senatum, in patres; jöta warkain ottaa, warkain wiedä l. ſiepata, waraſtaa, sacrum; sacra divūm, run.; quem (työſtellä jkta), run. *c)* käydä, kuljeſkia, waeltaa, matkata, juoſta jkta paikaa, saltus, orbes, run.; freta, pontum (kierrellä, laſkea), run.; eritt. laſkea ſiwuitſe, purjehtia l. matkata ſiwuitſe, ohitſe, wieritſe, ſiwuttaa, oram; litora, Capreas ɣ. m., run.; werr.: oram litoris primi (liikkua pyhäkäistä pitkin rantoja, ſ. o. tarkaſtella ainoaſti pääaſioita), run.; run.: vestigia cujus, aſtella jkn jälkiä, aſtua jkn kintereille, ſeurata jkta, ja omnes adversos, katſella. 2) lukea, librum; sepulcra (ſ. o. hautakirjoitukſia); legi apud Clitomachum, Albinum jocantem dixisse *etc.* *b)* lukea eteen, luetella, magnum volumen ja orationes cui; quid arcano cui; eritt.: senatum, luetella ſenatorit; quem principem (panna jku enſimäiſekſi ſenatorein luetteloon).

lēgulējus, i, *m.* (lex), kehno aſianwalwoja l. jutunkantaja, joka ei muuta kun lain ſanoja halkeilee ja niiſtä kiinni pitää.

legūmen, inis, *n.* (lego), palkokaswi.

Leleges, um, *m.* pelasgilainen kanſakunta Wähä-Aaſiaſſa ja Kreikaſſa; jöta **Lelegēius**, 3, ja **Lelegēis**, idis, *f.* lelegiläinen, moenia, litora (ſ. o. megaralaiſet, Megaran), run.

Lemannus l. **Lemānus**, i, *m.* eräs Schweitzin järwi, nykyjään Genferjärwi.

lembus, i, *m.* pieni ſuippokeulainen haakſi, kutteri, purſi, wenhe.

Lemniacus, **Lemniae**, **Lemnicola**, ſ. Lemnos.

lemniscātus, 3, (ſeur.), wirweillä l. rippuwilla rihmoilla koritettu; werr.: palma (komein, periparas woittopalkinto).

lemniscus, i, *m.* wirwe, rippuwa rihma l. nauha woitonſeppeliſſä, kunnianmerkikſi annettu.

Lemnos l. **-us**, i, *f.* eräs Arkipelagin ſaari, Wulkanin oloſija; jöta *a)* **Lemnius**, 3, lemnolainen, furtum (ſ. o. Prometheukſen, joka Lemnon ſaareſſa Wulkanilta tulen wei); *subst.* Lemnii, orum, *m.* Lemnolaiſet. *b)* **Lemnias**, adis, *f.* Lemnotar. *c)* **Lemnicola**, ae, *m.* (Lemnus-colo), Lemnon aſukas (Wulkani); jöta Lemnicolae stirps, ſ. o. Erichthonios, run.

Lemonia tribus, eräs maaſeutuinen tribus Via Latina:n warrella.

Lemōnum, i, *n.* l. **Limo**, ōnis, *m.* kyki Aquitaniaſſa.

Lemovīces, um, *m.* Aquitanian kanſoja.

Lemures, um, *m.* kuolleitten ſielut, hahmot, joiſta hywiä kotohaltioina (lares) palweltiin, kun pahat aaweina, liekkiöinä, kyöpeleinä, peikkoina (larvae)

liikkuiwat; jota **Lemūria**, orum, *n.* aaweitten sowittamiseksi wietettyjuhla.

lēna, ae, *f.* (leno), porttoin emäntä; werr. houkuttelia, wietteliä, natura quasi sui lena.

Lēnaeus, 3, lenaioinen, Bakchoon liikanimiä, pater l. *abs.*, s. o. Bakchos, run.; honor, latices (s. o. wiina), run.

lēne, *Adv.* hienosti, wienosti.

lēnīmen, inis, *n.* (seur.), liennytin, lieweunnys, huojennus, hoiwa, run.

lēnio, IV, (seur.), hienontaa, helpoittaa, huojentaa, liewentää, lauhduttaa, lempeyttää, leppytää, liennyttää, taltuttaa, waimentaa, wiihyttää, hiljentää, heikentää, clamorem y. m., run.; werr. ja kuw.: inopiam frumenti; quem l. animum cujus; se consolatione; invidiam, seditionem, iras.

lēnis, e, hieno, lahia, lauhtia, mieto, leuto, wieno, hiljainen, werkkainen, sensus judicat lene, asperum; vocis genera permulta, canorum fuscum, lene asperum *etc.*; venenum, ventus, gradus y. m.; fastigium, clivus (wähitellen, loiwasti kohoawa). *b)* lientä, leppiäs, lempiä, suopia, laimia, ingenium, verba, sententia, oratio y. m.; in quem.

lēnitas, ātis, *f.* (ed.), hienous, lauhkeus, werkkaisuus, vocis; Arar in Rhodanum influit incredibili lenitate. *b)* lienteys, suopeus, lempeys, animi; legum; dare se ad lenitatem; eritt. puheen ja puhelian hiljaisuus, laimeus.

lēniter, *Adv.* hienosti, hiljaisesti, wähitellen, acclivis, editus, declivis (loiwasti). *b)* lientiästi, lempiästi, lausaasti, tyweneesti, laimiasti, werkkaisesti, witkaisesti, arridere, queri; agere (suopiasti t. myös: weltosti, wedäperoisesti); dicere, agere versum.

lēnitūdo, inis, *f.* (lenis), hienous, pehmeys, lienteys, nimia in quem.

lēno, ōnis, *m.* (lenio), porttoin isäntä, porttokauppias, wietteliä, improbus. *b)* werr. asian-ajaja, wälittäjä (häpiällisesä asiasa).

lēnōcinium, ii, *n.* (ed.), porttokauppiaan wirka, porttokauppa. *b)* werr. houkutin, houkutus, wiehätys, kiihdyke, cupiditatum; eritt. liiallinen kaunistus, tekosomistus, corporis.

lēnōcinor, 1, (leno), pitää porttokauppaa; werr. kehnosti, kelwottomasti (porttokauppiaan tawalla) liikarrella, kokonaan olla jtn mieliksi, noudattaa jtn mieltä, cui.

lens, lentis, *f.* wirwilä.

lente, *Adv.* sitkiästi, werkalleen, witkaan, witkoin, hiljaisensa, pitkäänsä, wähitellen, procedere, subsequi; ajasta pub.: pitkältä, trahi. *b)* werr. innottomasti, wänkiästi, lewollisesti, laimiasti, pensiästi, kylmäkiskoisesti, dicere, agere, ferre, respondere; disputare (pitkäweteisesti, ikäwästi); probare (malttawaisesti, ajatteliaasti).

lentesco, ere, (lentus), sitkistyä, tahmistua. *b)* werr. helpoittaa.

lentiscifer, 3, (lentiscus-fero), mastiripuuta kaswawa.

lentiscus, i, *f.* ja **-um**, i, *n.* mastiripuu, muuraispuu.

lentitūdo, inis, *f.* (lentus), werkkaisuus, witkaisuus, hitaisuus. *b)* werr. laimeus, pensteys, kylmäkiskoisuus, pitkämielispys.

lento, 1, (lentus), notkistaa, remos (s. o. soutaa), run.

lentulus, 3, (lentus), witkamainen (maksamaan).

Lentulus, i, *m.* gens Cornelia:n liikanimiä; jota **Lentulitas**, ātis, *f.* Lentulin huonekunnan wanha wapaasäätyispys.

lentus, 3, sitkiä, wetkä, wenykäinen, nabkia, notkia, noria, sujuwa, jamakka, tahmia, vitis, argentum, ramus, vimen, brachium, gluten, run.; Nais (hoikka, suikia), run.; werr.: lentior salicis virgis, run.; fastus (itsepintainen, myöntymätöin), run. *b)* kaallinen, kauan kestäwä, wiikkoinen, aikawa, amor, militia, run. 2) werkkainen, hiljainen, pitkällinen, marmor (s. o. tywen, wieno meri), run.; passus, ignis, run.; spes (pitkäänsä toteen käywä); lentiorem spem facere (werkastuttaa toiwoman toteutumista); bellum spe lentius; amor (waimennut), run.; eritt. nihkiäkielinen, in dicendo. *b)* lewollinen, huoletoin, wetko, lentus in umbra, run.; jota pitkäweteinen, wänkiä, kähmiä, hidas toimitukseesa, judex j. m. s.; eritt. mak-

ſuiſſa: inſtiator, näiwäkkä, kankia, witkainen welanmakſaja; wälisti luonteesta puh.: laimia, innotoin, wentomielinen, pitkämielinen, penſiä, kylmäkiskoinen, nihil est illo homine lentius; genus ridiculi patientis ac lenti.

lēnunculus, i, *m.* (alkp. lembunculus, lembus), haakſonen, parkka, wenhe.

leo, ōnis, *m.* leijona, jalopeura; werr. Leijonan tähtiſikerö.

Leōcorion, ii, *n.* temppeli Athenaſſa, Leoon tyttärille pyhitetty, jotka iſänmaan hywäkſi henkenſä uhraſiwat.

Leōides, um, *f.* Leoon tyttäret.

Leon, ontis, *m.* Syrakuſan ſeutuinen kylä.

Leontīni, orum, *m.* eräs Sikelian kyki; jöta **Leontīnus**, 3, leontinilainen, *subst.* Leontīni, orum, *m.* Leontinilaiſet.

lepide, *Adv.* ſulokkaasti, ſiewästi, ſiistikkäästi, ſukkelasti, ſoriasti, ludere.

lepidus, 3, (lepos), ſuloinen, ſiewä, ſiistikäs, näpiä, nästi, ſukkela, ſoria; eritt. hempiä, hentuwa.

Lepidus, i, *m.* gens Aemilia:n liikanimiä.

Lepontii, orum, *m.* Gallia Cisalpina:n kanſoja.

lepor l. **lepos**, ōris, *m.* ſulo, ſuloiſuus, ſiewyys, ſiisteys, näpeys, ſukkeluus, leikilliſyys, affluens (homo) omni lepore ac venustate; facetiarum, dicendi; inusitatum nostris oratoribus leporem quendam et salem est consecutus; in quo omnes verborum, omnes sententiarum illigantur lepores; non scurrilis.

Leptis, is, *f.* 1) Afrikaſſa: magna, kyki ſuuren Syrtin ääreſſä, minor, kyki Byzaciumiſſa; jöta **Leptitāni**, orum, *m.* Leptiläiſet. 2) Hispania Baetica:n kygeita.

lepus, oris, *m.* jänes; werr. Jänes tähtiſikerönä.

lepusculus, i, *m.* (ed.), jänönen.

Lerna, ae, l. **Lerne**, es, *f.* järwi, joki ja metſä Argon ſeuduilla Peloponneſoſſa, Herkulcen tappaman hydran oloſija; jöta **Lernaeus**, 3, lernalainen.

Lesbos (-us), i, *f.* eräs Arkipelagin ſaari; jöta *a)* **Lesbius**, barw. **Lesbōus**, 3, leſbolainen, civis (ſ. o. Alkaios), vates (ſ. o. Sappho), plectrum (ſ. o. Alkaioon), pes (ſ. o. laulurunollinen), run. *b)* **Lesbis**, idis, ja **Lesbias**, adis, *f.* leſbolainen, lyra (ſ. o. Arionin), run.; *subst.* Leſbotar, eritt. Sapphoſta puh. *c)* **Lesbiaeus**, 3, leſbolainen, libri (Dikaiarchoolta Leſboſſa kuolemattomuutta waſtaan pidetyt haaſtelot).

lessus, i l. us, *m.* ſuru- l. kuolinparku, -ujellus, -uikutus, -walitus.

lētālis, e, (letum), ſurmainen, tuoninen, tuhoinen, kuolettawa, wulnus, run.; sonus (kuollonenteinen l. kuolemaa ennuſtawa ääni), run.

Lēthaeus, l. Lethe.

lēthargia, ae, *f.* unitauti; jöta **lēthargicus**, i, *m.* unitautinen.

lēthargus, i, *m.* unitauti.

Lēthe, es, *f.* alkp. unhotus, Manalaſſa wieriwä wirta, jonka wedeſtä hahmot tapahtuneitten unhotusta joiwat; jöta **Lēthaeus**, 3, letheläinen, Lethen, ratis (Charonin haakſi), run.; vincula abrumpere oui (ſ. o. palauttaa jku Tuonelaſta elämään), run.; run. unhotuttawa, nukuttawa, somnus, ros, sucus.

lētifer, 3, (letum-fero), kuolemaa tuottawa, kuolettawa, ſurmainen, tuhoinen.

lēto, āre, (letum), ſurmata, tuhota.

Lētōis, -ius, l. Latona.

lētum, i, *n.* kuolema, ſurma, quem leto dare (panna jku hengeltä, ſurmata jku); turpi leto perire; leto affici (tapettaa); letum sibi parere manu (ſueta ſurma itſelleen, lopettaa itſenſä), run.; l. ferre (ſaattaa kuolema), run. *b)* ylim. hukka, perikato, res leto eripere, run.

Leucadia, ae, ja run. **Leucas**, adis, *f.* Jonian mereſſä waſtapäätä Akarnaniaa olewa ſaari, kuſſa kuuluiſa Apollon temppeli ja pääkpkina **Leucas**, adis, *f.*; jöta **Leucadius**, 3, leukadialainen, deus (ſ. o. Apollo), run.; *subst.* Leucadia, ae, *f.* eräs Turpiliuksen kirjoittama näyttökuwaus, ja Leucadii, orum, *m.* Leukadialaiſet.

Leucas, l. Leucadia ja Leucata.

leucaspis, idis, *f.* walkokilpinen.

Leucāta l. **-es**, ae, *m.* ja **Leucas**, adis, *f.* eräs Leukadian ſaaren niemiä.

Leuce, es, *f.* Lakonikan kygeita.

Leuci, orum, *m.* Gallia Belgica:n kanſoja.

Leucippus, i, *m.* Phoiben ja Hilairan isä; jsta **Leucippis**, idis, *f.* Leukippoon tytär. 2) kreikalainen philosophi, Zenon oppilaita.

Leucopetra, ae, *f.* Bruttiumin niemiä.

Leucōsia, ae, *f.* Paestumin lähisiä saaria.

Leucosyri, orum, *m.* walkoiset Syrialaiset, Kappadokiassa asuwa kansa.

Leucothea, ae, l. **-thee**, es, *f.* Kadmoon tyttären Inon nimi, kun hän oli merijumalattareksi muuttunut.

Leuctra, orum, *n.* Boiotian kpgeita; jsta **Leuctricus**, 3, leuktralainen, Leuktran, pugna.

Levaci, orum, *m.* Gallia Belgica:n kansoja.

levāmen, inis, ja **levāmentum**, i, *n.* (levo), kewitys, huojennus, liewennys, helpoitus, id (levamen) esset in te uno; run.: levamen omnis curae (joka huolessa lohduttaja, Ankiseesta puh.); levamentum miseriarum; mihi illam rem fore levamento.

levātio, ōnis, *f.* (levo), nostanto, jsta kuw. *a)* huojennus, liewennys, helpoitus, hoiwa, aegritudinis. *b)* wähennys, vitiorum.

leviculus, 3, (levis), kewiähkö, kewiä- l. turhamielinen, Demosthenes.

levidensis, e, (levis-densus), ohukainen; kuw. wähäpätöinen, halpa, huono, munusculum.

lēvigo, I, (levis), silittää.

levipes, pedis, (levis-pes), kewiäjalkainen.

lēvis, e, siliä, silitetty, wuolas, tasainen, sulia, corpuscula, locus; coma, marmor, run.; non l. tophus (s. o. karhia), run.; sanguis (niljakka, liwakka), run.; usein: kirkas, kiiltäwä, wälkkywä, pocula, pharetra, ocreae, run. *b)* ihosta puh.: paljas, karwatoin, hiuksetoin, eritt. parratoin, ora, juventas, run.; senex (kaljupää), run.; jsta nuorekas, hieno, kaunis, pectus, humeri, colla, run. 2) werr. yhtenäinen, siewäjuoksuinen, sujuwa, oratio, concursus verborum.

levis, e, kewiä, köykäinen, huokia, stipula, palea, jaculum, run.; eritt. kewytaseinen, miles; armatura, kewiä sotahanke l. asepuku, ja myös: kewytaseinen sotawäki; l. ense nudo (yksistänsä miekalla warustettu), run.; wälisti maasta puh.: kewiä, laiha, terra, run. *b)* huokia l. helppo kantaa, painamatoin, rasittamatoin, wieno, hieno, terra, somnus, run.; werr.: reprehensio; imperium (lempiä hallinto); nomen (lientiä); syötäwistä puh.: liewä, hupaasti sulaawa, malvae, run. 2) helpiä, herkkä, nopia, joutuisa, pikainen, ripiä, kiepsiä, wikkelä, kerkiä, liukas, siewä, ventus, pollex, saltus, currus, cervus, Parthi, run.; hora (pikamenoinen, liwakas), run.; ad motus concursusque leviores (nopsaammat, ketterämmät). *b)* kiekkumainen, liehakka, huikentelewainen, kewiämielinen, löyhämielinen, epäwakainen, epätaattawa, walheellinen j. m. s., homo, judex, auctor; amicitia; spes (joutawa), run. *c)* wähäpätöinen, wähänarwoinen, arwollainen, halpa, pieni, wähäinen, mitätöin, turha, dolor, proelium, periculum, genus scripturae, meritum, praesidium, causa; auditio (löyhä); pecunia (halweltawa); persona, wähämahtinen; run.: susurrus, strepitus, tactus (hiljainen), musa, carmen (suottailewa). *d)* huokia l. helppo tehdä, waiwatoin, quod levissimum videbatur; *inf.:* leviora tolli Pergama (s. o. huokiammin, pikemmin häwitetty), run.

lēvitas, ātis, *f.* (levis), sileys, tasaisuus, suljuus, speculorum.

levitas, ātis, *f.* (levis), keweys, köykäisyys, huokeus, armorum. 2) herkkäliikkeisyys, nopeus, siewyys; jsta run. muuttelewaisuus paikan suhteen. *b)* kiekkumaisuus, hepakkuus, comicae (s. o. jommoisena pilakuwauksissa ilmauntuu); amatoriae; eritt. kewiämielisyys, löyhyys, huikentelewaisuus, epäwakaisuus, horjuwaisuus, heikkous, vulgi, animi, ingeniorum; judiciorum (lewäperäisyys). *c)* tyhjänperäisyys, perättömyys, mitättömyys, joutawuus, turhuus, opinionis.

leviter, *Adv.* kewiästi, köykäisesti, armatus; werr. wähäpainoisesti, heikosti, hienosti, levius casura pila. 2) herkästi, nopiasti, siewästi. *b)* wähän, hiukan, pikkuisen, helläwaraisesti, inflexus, saucius; aegrotare, dissidere, eminere; dicere (hiljalleen), run.;

ut levissime dicam (lienteimmästi ſanoakſeni). *c)* huokiasti, helposti, waiwattomasti, haitattomasti, ferre; levius cadere (ſ. o. onnelliſemmin).

lēvo, I, (levis), filittää, hiwuttaa, ferrum, run.; werr.: nimis aspera (puheesſa), run.

levo, I, (levis), kewittää, kewentää, huojentaa, membra cubito (kannattaa), run.; levari *(sc.* partu), päästä lapſen kuormasta, run.; run. werr.: fessos artus (Apollosta puh.), terras coelumque (ſ. o. jättää, Koſtottaresta puh.), ictum dextrā, ſ. o. torjua, poistuttaa, wäistyttää, ja ſamoin: omen; kuw. heikontaa, halwentaa, fidem, run.; auctoritatem. *b)* ottaa pois, päästää, kirwottaa, wapauttaa, taw. quem t. quid qua re, eſim. quem fasce, run.; corpora veste (riiſua waatteet), run.; colla serpentum *(sc.* jugo), laskea kärmeet waljaista, ſ. o. pyſäytä, astua kärmewaunuista, run.; manicas cui, riistää jkltä, run., ja ſamoin: decus superpositum capiti (wiedä); werr.: quem onere (purkaa taakka jkn päältä l. niskoilta); quem metu; se aere alieno (kerittää itſenſä welasta); animum religione; quem obsidione, run. *c)* wähentää, waimentaa, huojentaa, liewittää, helpoittaa, tauottaa, vim morbi, aegrum corpus; sitim fonte (aſettaa), run.; fenus, ignominiam, dedecus, calamitatem, inopiam, injurias; curam et angorem animi, molestias; viam sermone (haastelolla lyhentää), run.; jota ylim. hoiwauttaa, auttaa, tukea, timidos manu; quem auxilio, run.; werr.: quem t. innocentiam cujus; *Pass.:* levari hibernis (ſaada helppo). 2) nostaa, kohottaa, se de caespite, nosta, kohota, ja ſamoin wälisti *Pass.* levari, run.; levari cubito, baculis (nojata, luottaa), run.; eritt. linnuista puh.: se, yletä, lentää yles, eſim. se pennis, run.; wälisti: nostamalla ottaa, terga suis (katosta alas), run. *b)* kuw. ylentää, kohentaa, wirwoittaa, ilahuttaa, wahwistaa, perditas civitates; animum exercitatione; levari luctu cujus (iloilla), run.

lex, lēgis, *f.* (lego), laki-ehdoitus, ſääntö-, käsky-ehdoitus, -eſitys, ehdoitelma, legem ferre (tehdä laki-ehdoitus, ehdoitella laki, aſettaa laki kanſan ehdolle); legem rogare, promulgare, perferre, figere, legem sciscere l. jubere de qua re, sancire, repudiare, antiquare j. m. ſ. 2) werr. laki, ſääntö, aſetus, legem constituere cui, imponere cui; legem negligere, evertere, perfringere, perrumpere; leges ac jura labefactare; legem condere; leges duodecim tabularum; leges libertasque (wapaus elää omain lakien waraſsa); suis legibus uti (pitää omaa waltioſäännöstöänſä); lege, legibus, lakia myöden, lakien mukaan, lainmukaiſesti; eritt.: lege agere, menetellä lain jälkeen, Liktoriста puh., joka tuomion toimeen panee, ja lailliſesti kaiwata, käydä oikeutta. *b)* ylim. laki, ſääntö, määräys, ohje, järjestys, muoto, laatu, hanc ad legem formanda oratio est; sine lege, ſäännöttömästi, hurinkurin, wapaasti, run.; verae amicitiae; loci, run. *c)* määräſanat, kaawaſanat, venalium vendendorum. *d)* ſuostuma, ſopima, wälipuhe, wälikirja, censoria; mancipii (kauppakirja); jota ehto, pacem dare in has leges; constituere pacem his legibus; l. vitae; homines ea lege natos.

lexis, is, *f.* ſana.

Lexobii l. **-vii**, orum, *m.* Gallia Lugdunensis:n kanſoja.

lībāmen, inis, *n.* (libo), uhriwuodatus, uhririiskoitus, uhri, run.; jota kuw. wähennys, run.

lībāmentum, i, *n.* (libo), mikä uhrateſsa jumalain kunniaksi wuodatettiin t. riiskoitettiin, uhriwuodatus, uhri, sacrificiorum libamenta (juhlalliſet uhrit).

Libanus, i, *m.* wuori etelänpuoliaiſesſa Syriaſsa.

lībātio, ōnis, *f.* (libo), wuodatus-uhri, juoma-uhri.

lībella, ae, *f.* (libra), aſsi, wähäinen hopiaraha, kymmenes oſa denaria; — ylim. äyri, ropo, libellam dare cui; jota ad libellam, äyriin asti, ſ. o. tarkoilleen. *b)* werr. koko perintö, koko perittäwä omaiſuus, fecit te heredem ex libella (kokoperilliſeksi).

libellus, i, *m.* (liber), kirjanen, kirjelmä,

scripsisse in libello; libellis operam dare (ſ. o. laſkea halunſa ja työnſä kreikalaiſiin kirjoihin, Kreikan kirjalliſuuteen); critt. *a)* muiſtokirja, väiwäkirja, luetelma, referre quid in libellum; mandatorum. *b)* anomus- l. rukouskirja, libellum composuit. *c)* kuſſuntokirja, gladiatorum libelli. *d)* juliſtus, kuulutus, ilmoitus, dejicere libellos (huutokaupan ilmoituſket). *e)* pieni kirje.

libens l. **lubens**, tis, *PA.* mieluinen, mieluiſa, mielitehtoinen, halullinen, kernaas, altis, mielellänſä, me, te *etc.* ja animo libente l. libenti, minun jne. mielihywiſſi, ei minuſta jne. kieltoa, mielihywällä, mieliſuoſiolla, aiwan kernaasti.

libenter l. **lubenter**, *Adv.* mieluiſaſti, kernaasti, mielellänſä, mielihywällä, mieliſuoſin, mielitehtoiſeſti, hywällä mielellä, halulliſeſti, hawilla, audire; libentius coenare (maukkaammin).

Libentīna (Lub.), ae, *f.* (libens), Venerin liikanimiä.

līber, era, erum, (libet), wapaa porwarilliſelta kannalta, joka ei ole orja, *subst.* wapaa, wapaaſukuinen, in jure civili, qui est matre libera, liber est; assentatio non modo amico, sed ne libero quidem digna est (wapaa ihminen); run.: vestis, toga (wapaaſäätyiſen waate, mieben toga); jota wapaa waltioliſelta kannalta, itſenäinen, omawaltainen, populus; Gallia, civitas, possessio; vir liber ac fortis (kanſawaltainen, taſawaltainen, wapauden yſtäwä); corpus (ſ. o. oma wapaus). *b)* werr. wapaa, ſ. o. mitenkä wapaan ſopii, uljas, jalo, wapaamielinen, ſuora, taſawälinen, homo; literae, vox, animus y. m. 2) wapaa, ſ. o. wapautettu, kirwotettu, päästnyt jotakin (critt. pahasta), raſittamatoin, kuitti, ſelwä, ilman, joutilas, ab omni sumptu, a delictis, a dominatione cujus; loca ab arbitris libera; curā, omni metu, religione; run. *gen.* kera, eſim. laborum; equus, colla, irtain, waltoin, run.; agri, civitas, werotoin, makſotoin, palwelotoin; aedes, aſujatoin, altis, joutohuone, wapaa huone (johon ulkomaan lähettiläitä majoitettiin); lectulus (ſ. o. naimattomuus); critt. welatoin, rei familiaris liberum quidquam est. *b)* ſitectöin, kytkyetöin, rajatoin, eätectöin, pakotoin, wapaawaltainen, itſenäinen, custodia, kotowankeus, ja ſamoin: conclave; fenus (lailta määräämätöin); mandata (täyſiſupainen waltuu); pars quaestionis (eri ihmiſiin koſkematoin); adolescentia, tempus, judicium, comitium, intercessio y. m.; campus, spatium (aukia); sanguis (waatimatta wuodatettu), run.; oratio (laaja); libera fide exsequi quid (olematta lupauksen ſidottuna); verborum licentiā liberior (poeta); critt. ſiitä puh., mitä wallasſamme on, haltuinen, ehdon l. tahdon alainen, altis, mora, patientia, run.; consulatum unum liberum habere; liberum habere quid ad l. in quid (ſaattaa mieltä myöden käyttää jhnkin); libero mendacio abuti (mielinmäärin walhetella); liberum est mihi (minun on walta l. ehto, minun on woimasſani, ehdosſani, altisna), *inf.* kera. 3) wapaa ſiweydelliſeltä kannalta, nisi sapientem liberum esse neminem; jota myös: liikaſi wapaa, wallatoin, ohjatoin, irſtainen, turba temulentorum; genus hominum; convivia.

liber, bri, *m.* niini, niila, obducuntur libro trunci. — Niinelle muinoin kirjoittiwatkin, jota *b)* werr. kirjoitus (uſiamman lehtinen), kynä-ala, kirja (joko koko kirjateos tai kirjateoksen oſa), kirje, luettelo, nimiſtö, liber de concordia; quas sententias hoc libro exposui; dixi in eo libro, quem de rebus rusticis scripsi; librum evolvere, legere, edere, conficere; decemviris adire libros jussis, ſ. o. Sibyllan kirjat; sermo in novem libros distributus; librum gravem multis verbis conscripsit; literarum allatarum libri.

līber, eri, *m.* lapſi, ykſ. *plur.*, k. liberi.

Līber, eri, *m.* muinoisitalialainen ſiittämiſen ja istuttamiſen jumala, jälkeenpäin Bakchoon liikanimiä; run. werr. wiina; jota **Līberālia**, ium, *n.* Bakchoonjuhla, jona pojat mieben togan ſaiwat.

Lībera, ae, *f.* Proſerpina, Cereen tytär,

Liberin ſiſar. 2) Ariadne, Bakchoon puoliſo.

Liberalia, k. Liber.

liberalis, e, (liber), wapaaſukuiſta koſkewa, wapautta l. wapaaſäätyä koſkewa, causa (juttu wapaus-oikeukſiſta). 2) wapaaſukuiſen arwon mukainen, wapaaſäätyiſelle ſopelias, wapaanomainen, ſiistikäs, jalo, jalomielinen, artes, doctrinae l. studia, jalot, wapaat taiteet ja tieteet (eritt. runomus, puheliaiſuus, hiſtoria, kielitaito, philoſophia); mens; responsum, voluntas, ehtoiſa, hywänmielinen, hywänſuopa, ystäwällinen; non liberalis arbitrabatur polliceri, quod etc. (hywänlaitainen, palwelias); liberalior victus, militia (parempi), fortuna (korkiampi, ylhäiſempi, arwokkaampi tila). Eritt. b) antelias, antias, antokerno, omahyödytöin, homo; wälisti gen. kera, eſim. pecuniae; werr. runſas, viaticum.

liberalitas, ātis, f. (ed.), wapaanomainen l. jalo ajatus- ja menetyspärſi, jalomieliſyys, hywäntahtoiſuus, hywänlaitaiſuus, ystäwälliſyys. Eritt. b) anteliaiſuus, antokernous, liberalitate uti; in sorores.

liberaliter, Adv. kuten wapaaſukuiſen ſopii, niitenkä wapaaſäätyiſen tulee, wapaanomaiſesti, ſopeliaasti, ſiistikkäästi, jalosti, vivere, educari, erudiri. Eritt. b) hywänmieliſesti, ehtoiſasti, leppiästi, ystäwälliſesti, hywänſälyiſesti, kohteliaasti, polliceri, respondere, oratione prosequi j. m. ſ. c) anteliaasti, antokernosti, invitare quem; l. habere quem (kestilliſesti oletella jkta, t. hempiästi pitää jkta, antaa elää hurskaasti); jota runſaasti, instructus (wiljoin kaikilla warusteltu); liberalius vivere (paremmin, reimakkaammin).

liberātio, ōnis, f. (libero), wapauttaminen l. wapautuminen, wapahdus, kirwotus, pelastus, pääſemys, culpae (ſyystä); eritt. oikeudeſſa: wapaaksi l. ſyyttömäksi tuomitſeminen, päästö.

liberātor, ōris, m. (libero), wapauttaja, pelastaja, kirwottaja, patriae, urbis, cujus; werr.: l. animus.

libere, Adv. wapaasti, esteettömästi, ſolkenaan, alttiisti, omawaltaiſesti, respirare, aquari, vagari; disputare, causam dicere, ſitettömästi, lawiasti. Wälisti pahaſta merkityksessä: irstaiſesti, vivere; — jota a) uljaasti, rohkiasti, wapaamieliſesti, ſuoraan, dicere, loqui, profiteri. b) ehtoiſasti, itſe-altanſa, ipsaque tellus omnia liberius ferebat, run.

liberi, orum (ja myös: liberūm), m. (liber, wapaa), lapſet (wanhempainſa ſuhteen, ei iän eikä lu'un ſuhteen), vagamur egentes cum conjugibus et liberis; ex C. Fadii filia liberos habere; liberos procreare; susceperas liberos non solum tibi, sed etiam patriae; wälisti yhdeſtäkin lapſesta puh.

libero, I, (liber), wapauttaa, tehdä wapaaksi, laskea l. päästää wapaaksi, wallalleen, irralleen, irti, irroittaa, pelastaa, päästää, kirwottaa, kehittää, kerittää, ſelwittää (orjuudesta, ylim. rasitukſesta, welasta j. m. ſ.), quem, servos; patriam, Graeciam, Thebas; quem a quo; animum a corpore; quem obsidione, metu, periculo; se aere alieno; publica (loca), agros, Byzantios, wapauttaa maksoiſta, weroiſta, Buthrotios, peltojaosta, Volusium, welwolliſuudesta, templa, temppelit kaihtawiſta rakennuksiſta, ſ. o. pitää temppelit aukinäkyiſinä; obsidionem (peräyttää, tauottaa); promissa (purkaa, kumota, päättää mitättömäksi); fidem (pitää puheenſa, täyttää lupauksenſa); nomina (ſuorittaa welat). Eritt. b) laiſsa wapauttaa, tuomita l. juliſtaa wapaaksi, ſyyttömäksi, quem crimine; bis condemnatum.

liberta, ae, f. k. libertus.

libertas, ātis, f. (liber), wapaus, orjuuden periwastikkona, Scaevae libertas data est; libertati studere; kuw.: quem in libertatem vindicare; uſein käſittäwä romalaiſen porwarin oikeudet ja edukſet, eritt. ääntö-oikeudesta puh.: libertatem usurpare, imminuere, eripere; jota kanſan ja waltion omawaltaiſuus, itſenäiſyys, populi Romani est propria libertas; leges libertatemque civitatibus reddere; libertatem retinere, recuperare; werr. a) wapaus, wapaa ehto, lupa, walta,

wara, woima, vivendi, loquendi; dat populo eam libertatem, ut, quod velint, faciant; omnium rerum. *b)* ſiteettömyys, ohjattomuus, aiſattomuus, wallattomuus, irtaiſuus, nimia. *c)* uljaamieliſyys, rohkeus, ſäikkymättömyys, patrum; ingenii (wapaamieliſyys, wapauden into). 2) wapauden jumalatar, jolla temppeli Forumilla ja Aventinin kukkulalla Romaſſa.

lībertīnus, 3, (ſeur.), wapautettuin ſäätyä koſkewa, wapautetun ſäätyinen, ordo, wapautettuin; civis; homo, mulier, ſ. o. wapautettu; eritt. *subst.* wapautettu orja t. orjatar (ſäädyn ſuhteen).

lībertus, i, *m.* (liber), wapautettu orja (wapauttajan herranſa ſuhteen), ja

lībertа, ae, *f.* wapautettu orjatar.

libet l. **lubet**, libuit ja libitum est, II, (jkn) mieli tekee, (jkn) mieli pitää l. laatii, (jkta) haluttaa, himoittaa, (jkn) on halu l. himo, (jkſta) on mieluinen, tahdon, eſim. non libet mihi deplorare vitam (ei minun tee mieleni l. en tahdo elämää ſurkutella); de quo genere libitum est mihi plura dicere; non libet augurari; sin tibi id minus libebit; si libet j. m. ſ.

Lībēthrum, i, *n.* eräs Theſſalian kylä, jonka ſeuduilla Runottarille pyhitetty, Libethra (-thros) niminen lähde; jöſta

Lībēthris, idis, *f.* libethralainen, nymphae (ſ. o. Runottaret), run.

libīdinōse, *Adv.* himokkaaſti, itſemieliſeſti, oikulliſeſti, ehdonwaltaiſeſti, mieliwaltaiſeſti, facere.

libīdinōsus, 3, (ſeur.), himokas, himojanſa l. omaa mieltänſä noudattawa, oma- l. itſemielinen, ehdonwaltainen, mieliwaltainen, kiihkoiſa, hekumallinen, hempiä, irſtainen, hillitöin, ilkiätapainen, homo; caper (kiimainen, pärskyiſä), run.; adolescentia; liberatio, voluptas y. m.

libīdo, inis, *f.* (libet), halu, himo, mielenteko, mielihalu, ihta, ahku, in libidine esse; libidinem habere in qua re (ſaawuttaa mieliſuoſiota jöſtakin); libido eundi plerosque invaserat; uti cujusque libido erat (kuten kunkin mieli teki, kutakin halutti). Eritt. *b)* hillitöin halu, ohjattomuus, omamieli, ehdonwalta, mieliwalta, kiihko, oikku, älli, judicum; fortunae (elki); ad libidinem, ex libidine l. yhſ. libidine, mieltä myöden; jöſta *plur.* libidines, pahat himot. *c)* lihallinen himo, kiihko, hehku, hekuma, irſtaiſuus, procreandi; mala; libidine accendi y. m.; jöſta *plur.* wäliöti: riwot kuwaukſet.

Lībitīna, ae, *f.* kuolinjumalatar, jonka temppeliöſtä ſai oſtaa t. lainata kaikki hautauſtarpeet; jöſta werr. *a)* hautauſtarpeet l. -neuwot. *b)* run. kuolema.

lībo, I, ottaa päältäpäin poiſ; werr. ottaa, lainata, ex omnibus; leporem ex omni genere urbanitatis; aliena; liquores (ammentaa), run.; animos a natura deorum libatos habere (ulonneet, lähteneet). *b)* maiſtaa, nauttia, t. koſketella, ſatuttaa, dapes, amnem, run.; jecur (ſyödä makſaa, kärmeeſtä puh.); summa flumina (jokien pinnalla juoſkella), run.; cibos digitis, run.; arenam pede (ſipaiſta), altaria pateris (neſtyttää, kaſtella), run.; oscula natae (lipaiſta tyttären ſuukoſta, ſuihkata tyttären ſuuta, ſuudella tytärtä), run. *c)* ottamalla wähentää, heikontaa, virginitatem (raiſkata), run.; vires (pilata). 2) ottaa uhriſi, eritt. tiputtaa jkta neſtettä, warſ. jumalain kunniaſſi wuodattaa, ripoittaa, piroittaa (wiinaa j. m. ſ.), laticum honorem in mensam, Lenaeum honorem cui, pocula Bacchi, run.; libato (uhriwuodatukſen peräſtä), run.; ylim. uhrata, pyhittää, wihkiä, omiſtuttaa, diis dapes; dapes cineri, run.; werr.: lacrimas cui, run.

Libo, ōnis, *m.* romal. liikanimi.

lībra, ae, *f.* waaka; librä et aere (puhtaalla l. ſelwällä rahalla, oikialla tawalla). Eritt. *b)* watupaſſi, luotilauta, ad libram, taſakorolla, ſamankorkoiſeſti, taſapainoiſeſti. *c)* tähtiſikeränä: Waaka. 2) naula, naulanpaino, taw. yhdeſſä pondo:n kanſſa, eſim. corona aurea libram pondo, paterae aureae libras ferme omnes pondo (ſ. o. naulanpainoinen, naulan painawat).

lībrāmen, inis, *n.* (libro), wiippauswoima.

lībrāmentum, i, *n.* (libro), paino, plumbi. *b)* taſapinta, taſakorkoinen pinta.

librāriolus, i, *m.* (feur.), kirjakopioitſia, kirjoittaja. *b)* kirjakauppias.
librārius, 3, (liber), kirjoja koskewa, kirja-, taberna (kirjakauppa l. -puoti); scriptor (kirjakopioitſia), run.; *subst. a)* **librārius**, ii, *m.* kirjakopioitſia, kirjoittaja, ſihteeri. *b)* **librārium**, ii, *n.* kirjaſäily, kirjatto.
lībrātus, 3, *PA.* wiipattu, wäkewästi l. kowin ſattuwa l. koskewa, glans, ictus.
lībrīlis, e, (libra), naulanpainoinen, jöta *subst.* librilia, ium, *n.* naulanpainoiſet kiwet, t. raskaita kiwiä paiskiwat heittokoneet.
lībro, I, (libra), waa'ata, eritt. watupaſſilla: taſailla. 2) pitää taſapainoſſa, taſallanſa, terram ponderibus. *b)* pitää rumpuſiſſa, aſemillanſa, vela librantur ab aura (liehutetaan ſinne tänne), run. *c)* wiipata, beiluttaa, ſäihäyttää, liwittää, ſinkauttaa, paiskata, telum, hastam, caestus, run.; corpus in alas (noſtaa keikahuttaa), corpus in herba (heittäytä l. laskeuta pitkäkſenſä), se per nubila (lentää löyhäyttää, lentää löyhytellä l. liihytellä), run.
lībum, i, *n.* pieni leiwänmuotoinen kakku, kakkara, eritt. uhrikakku.
Liburnia, ae, *f.* Illyrian maakuntia; jöta *a)* **Liburnus**, 3, liburnialainen, *subst.* Liburni, orum, *m.* Liburnialaiſet, ja Liburna, ae, *f.* Liburnian haakſi, wähäinen pikapurjehtija laiwa. *b)* **Liburnicus**, 3, liburnialainen.
Libya, ae, ja -e, es, *f.* afrikalainen maakunta Egyptiſtä Atlantin mereen ſaakka, eritt. Egyptin ja Syrttein wälinen, run. werr. ylim. Afrika; jöta *a)* **Libycus**, 3, libyalainen, afrikalainen, fera (leijoninna), cursus (kulku Libyan merellä), lapilli (Numidian marmori), run. *b)* **Libys**, yos, libyalainen, *subst.* Libyes, um, *m.* Libyalaiſet. *c)* **Libystis**, idis, *f.* libyalainen.
Libyphoenīces, um, *m.* Phoinikialaiſiſta ſukuperää olewa libyalainen kanſakunta Byzaciumiſſa.
licens, tis, *PA.* wapaa, ſiteetöin, kytkyetöin, itſewaltainen, dithyrambus.
licenter, *Adv.* wapaaſti, mieltä myöden, t. ſiteettömäſti, kytkyettömäſti, ohjattomaſti, wallattomaſti, mieliwaltaiſeſti, rohkiaſti, julkiaſti, vivere cum quo; rem gerere (esteettömäſti); licentius esse (hillittömämmin); werr.: errare (ſäännöttömäſti haihatella, puheesta puh.).
licentia, ae, *f.* (licens), wapaus, lupa, walta, ſiteettömyys, pueris ludendi licentiam dare; belli componendi, täyſi waltuu; eritt. *a)* jkn itſen ottama wapaus, ehdonwalta, mieliwalta, scribendi; dicendi; poetarum. *b)* itſewaltaiſuus, ilkiwaltaiſuus, puolettomuus, ohjattomuus, hillittömyys, wallattomuus, omnium rerum; concionum, militum; sempiterna; werr.: ponti, run.
liceo, licui, licitum, II, olla kaupan, olla kauppana, myytäwänä, altiſna, tarjona, arwattaa, quanti licuisse scribis hortos.
liceor, licitus, II, oſtajana tarjota (kaluſta jtakin), huutaa (kalua), licetur Aebutius; usque adeo, quoad *etc.*; contra l. (tarjota kilwan, enemmän, tioitella); hortos (huutaa puutarhoja).
licet, licuit ja licitum est, II, on luwallinen, on ſallittu, ſuwaittu, ſuotu, on lupa, walta, wara, wapaus, ehto, on altiſna, ſaa, ſaattaa, taitaa, pääſee, cui (jkn, jkle on luwallinen, jkn on lupa, jfu ſaa); — quid liceat; id ut liceret ceteris; ne reliquae nationes sibi idem licere arbitrarentur; — licet rogare, videre, intelligi, cognosci; licet mirari (täytyy); id mihi licet facere; licuit esse otioso Themistocli (Themiſtokleen oli walta wältää julkiſelämä); mihi negligenti esse non licet; licere illis incolumibus ex hibernis discedere; non licet me isto tanto bono frui (ei minun ole luwalliſta jne.); per leges ei consulem fieri licet; civi Romano licet esse Gaditanum; per me licet (minun puoleſtani); si per suos esset licitum (jos oliſi omiltaan ſaanut); quoad licitum est; — fremant omnes licet (kaikki nuriſkoot); sequatur licebit (ſeuratkoon). Siitä: 2) licet, myöntäwän wälilauſeen aloittamiſeſſi: olkoonkin, että - -, waikka, ehkä, *conjunct.* kera.
Lichas, ae, *m.* Herkuleen palwelia.

Licinius, 3, romal. sukunimi; *adj.* licininen, Liciniuksen.
licitātio, ōnis, *f.* (seur.), tarjoaminen, huutaminen huutokaupoissa, l. facere (pitää huutokauppa).
licitor, I, (liceor), tarjota jstakin, huutaa jtakin.
licitus, 3, (licet), luwallinen, sallittu, suwaittu, sermo (rauhassa pidetty, häiritsemätöin), run.
līcium, ii, *n.* kankaan tutkain; werr. ylim. lanka.
lictor, ōris, *m.* (ligo), Liktori, *plur.* Liktorit, Roman ylimpäin wirkamiesten julkiset palweliat (Diktatorilla 24, Konsulilla 12, Praetorilla 6 lukua), jotka, fasces nimiset witsakimput olalla, heidän edellänsä käweliwät, tehdäksensä tilaa kaduilla ja kohtaawia kunnianosotukseen huomauttaaksensa. Paitsi sitä Liktorit paniwat määrätyn rankaistuksen toimeen, sitoiwat pahantekiät paaluun, hosuiwat niitä sekä niiltä kaulan katkasiwat.
lien, ēnis, ja **liēnis**, is, *m.* perna.
ligāmen, inis, ja **ligāmentum**, i, *n.* (ligo), nauha, rihma, side, tukko.
Ligārius, 3, romal. sukunimi; jsta **Ligāriānus**, 3, ligarianinen, oratio l. yks. Ligariana.
Ligēa, ae, *f.* eräs metsän-impi.
Liger, eris, *m.* Gallian kymiä.
lignārius, 3, (lignum), puuta koskewa, puu-; jsta *subst.* lignarius, ii, *m.* puuseppä, puukauppias, inter lignarios, puukatu (Romassa).
lignātio, ōnis, *f.* (lignor), puunhakkuu, -kaataminen, -noutaminen, puuntuonti.
lignātor, ōris, *m* (lignor), puunhakkaaja, puunnoutaja (sotamies).
ligneolus, 3, (seur.), puinen.
ligneus, 3, (lignum), puinen, puusta, puu-, materia, ponticulus, turris, murus, vasa.
lignor, I, (seur.), noutaa puita, tuoda puita.
lignum, i, *n.* puu (taw. kuollut, hakattu), *plur.* eritt. polttopuut, halot, ignem ex lignis viridibus in loco angusto fieri jussit; sanalask.: ligna ferre in silvam. *b)* run. puusta sepitetty kalu, eritt. keihään warsi; Troian hewostakin puh. 2) = arbor (eläwä puu), run.
ligo, I, sitoa, rihmoa, nuorata, köyttää, niwoa, solmeta, mulam, run.; turpiter quem (kahlettaa), guttura laqueo (kuristaa), pedes radice (kiinnittää), ligatus in glacie (kylmettynyt), run. *b)* kääriä, kiertää, ympäröitä, digitos, run.; vulnera veste (tukoittaa, kattaa), pedes ab utraque parte (werhota), spiris ingentibus quem (kietoa), run.; werr. yhdistää, dissociata pace, run.; vinclo propiore cum quo ligari, run.
ligo, ōnis, *m.* kuokka, lapio.
ligula l. **lingula**, ae, *f.* (lingua), kielonen, kielukainen; werr. maankieli, maannokka, niemi, ketwele, oppida posita in extremis lingulis.
ligūrio l. **ligurrio**, IV, (lig, lingo), nuolla, pisces tepidumque jus (lipoa), run.; werr.: furta (salaa maistella), run. *b)* kuw. olla halukas, närwä jhnkin, kärkkyä, persotella, haluilla jtakin, lucra.
ligūrītio, ōnis, *f.* (ed.), imanteliaisuus, herkullisuus.
Ligus, uris, taw. *plur.* Ligures, um, *m.* kansakunta länsipuolisessa Yli-Italiassa ja myös itse Ligurialaisten maa l. aluskunta; jsta *a)* **Ligus**, uris, ligurialainen. *b)* **Liguria**, ae, *f.* Ligurian maakunta. *c)* **Ligustīnus**, 3, ligurialainen, ager.
ligustrum, i, *n.* ligusteri (kaswi).
līlium, ii, *n.* lilja, lemmenkukka; werr. lemmenkukan muotoinen kuoppa, jonka keskeltä teroitettu paalu ylenee.
Lilybaeum, i, *n.* eräs Sikelian niemi, jolla samanniminen kpki; jsta **Lilybaetānus**, 3, run. **Lilybēius**, 3, lilybaeilainen.
līma, ae, *f.* wiila; kuw. (kirjateoksen) siiwoaminen, siewentäminen, siistiminen, wisu sepittäminen.
līmāte, *Adv.* siistikkäästi, näpiästi, wisusti, tarkasti.
līmātulus, 3, (seur.), näpiähkö, judicium.
līmātus, 3, *PA.* siewä, siiwottu, siistikäs, näpiä, wisu, tyyskä, tarkka, vir oratione maxime limatus; dicendi genus.
limbus, i, *m.* reunus, paarre, päärme, palle, ranne, hulpio, wirwanto.
līmen, inis, *n.* kynnys, kamana; jsta werr. *a)* sisällekäytäwä, owi, asunto,

huone, oloſija, kammio, ja myös: temppeli; contineri limine (ſ. o. kotona). *b)* lähtemö, lähtö-aidake (kiiſtämöllä), run.; jöta raja, Appuliae, run.

līmes, itis, *m.* poikkitie, riſtipolku, pyörtänö, piennar; jöta werr. *a)* rajalaita, raja, ja myös ylim. rajamerkki. *b)* rajawalli, maanſuojus. *c)* mikin tie, käytäwä, polku, retki, latu, rata, latus et patens, transversus; aquae, fluminis, ura, run.; spatiosus, longus, walojuonne, run.; sectus in obliquum (wiisto juokſutarha), run.; myös: bene meritis de patria quasi limes ad coeli aditum patet. 2) kuw. eroitus, ja myöskin: keino, run.

līmo, I, (lima), wiilata, wiilata pois, gemmas, plumbum; cornu ad quid, hiwuttaa, tahkoa. *b)* werr. ottaa pois, luowuttaa, quid de natura cujus, de altero; commoda cujus (wähentää), run. 2) kuw. wiilata, ſilittää, ſiiwota, ſiewentää, ſiistiä, huolikkaasti l. wiſusti ſepittää, puheesſa, taiteesſa jne., quae a me limantur politius; jöta se ad quid (harjottaa). *b)* tarkoin, tyynni tutkia, perustella, veritatem in disputatione.

Limo, f. Lemonum.

līmōsus, 3, (limus), mutainen, limainen, lietteinen, ruoppainen, rutainen, wetelä, planities.

limpidus, 3, ſelwä, kirkas, puhdas.

līmus, 3, wino, kampela, karſas, kiero.

līmus, i, *m.* (ed.), purpurajuonteinen wyöliina l. eſiwaate uhripapeilla.

līmus, i, *m.* muta, mura, ſuotta, lima, liete, ruoja, ruoppa, ruta, kura, lika.

Limyra, orum, *n.* l. run. **Limyre**, es, *f.* eräs Lykian kyki.

Lindus l. **-os**, i, *f.* Rhodon kygeita.

līnea, ae, *f.* (linum), liinainen lanka, riihma, nauha, paula. Eritt. *b)* työmiesten j. m. ſ. ſiima, ojennus- l. mittanuora, lineä uti; ferri deorsum ad lineam (ſuoraan alas, päittäiſin alas); jöta ylim. *c)* linja, juonne, recta. 2) wiiwa, piiru, juowa, kirjoittaisſa, piirtäisſä j. m. ſ. *b)* kalkilla täytetty juowa l. wana juokſun rajamerkkinä kiistämön kummasſakin päässä, jöta kuw.: lineas transilire (mennä rajain yli); werr. määrä, pää, loppu, mors ultima l. rerum est, run. *c)* aidake istuinten eroittamiſekſi theateriſsa.

līneāmentum, i, *n.* (linea), wiiwa, piiru, piirto, linja; jöta peruspiirros, ſuunnitelma, lineamenta operum; werr.: lineamenta Catonis (kyhäelmäät, kyhäkirjoitukſet); extrema l. afferre orationi (wetää wiimeiſet wiirut). Eritt. *b)* kaswoin juonne l. murre, conformatio lineamentorum; lineamenta hospitae, oris, corporis, muoto; werr.: animi lineamenta.

līneo, I, (linea), ſiimata, ojennusnuoran jälkeen rakentaa.

līneus, 3, (linum), pellawainen, liinainen.

lingo, linxi, linctum, III, nuolla.

Lingones, um, *m.* Gallia Celtica:n kansakuntia.

lingua, ae, *f.* kieli (ihmisten ja eläinten), in ore sita lingua est; linguam exserere (pistellä kieltä, pilkatakſensa). Werr. 2) kieli, puhe, commercium linguae; linguam continere (hillitä kieli); linguam tenere (ſ. o. olla ääneti), run.; quidam operarii linguā celeri et exercitatā; linguā promptus; vitare linguas hominum, jutut, hopinat, jaahaukſet, juorut; si Aetolorum linguas retundere vellent (tukkia ſuu); mala (ſ. o. loihtiminen), run.; run. myöskin: puhelahja; jöta *a)* jkn kansan kieli, Graeca, Latina; Gallicae linguae scientia; utraque lingua (ſ. o. Kreika ja Latina), run.; linguā uti (oſata kieltä); wälisti myöskin: puheenparſi, puhekeino, kielimurre. *b)* ääni, särwel, laulu, linguae volucrum, run. 3) kielenmuotoiſista puh., eſim. maankieli, niemi.

lingula, f. ligula.

līniger, 3, (linum-gero), liinawaatteinen, liinaiſiin waatteiſin puetettu.

lino, līvi ja lēvi, litum, III, ſiwellä, ſiwuta, ſiwaltaa, woidella, ſilata, rawata, quid pice; conditum (vinum), ſ. o. pietä, run.; eritt. wahataulusta pyhkiä, run.; wälisti: tahria, ſokaista, ora luto, run., jöta kuw.: splendida facta carmine foedo, run. *b)* ylim. päälliſtää, peittää, corpora lita guttis (pilkuilla merkityt, tiplokkaat), run.

linquo, līqui, lictum, III, jättää, heittää, hyljätä, terram, naturam y. m.; linquitur animo l. animus linquit quem, menee tainnoksiin l. miemoksiin, pyörtyy. *b)* jättää jtakin, luopua l. hellittää jstakin, quid; severa, run.

linteātus, 3, (linteum), palttinawaatteinen, liinaan puettu, legio (liinalegio).

linter, tris, *f.* ruuhi, karpaso, wenhe; werr. kaukalo, allas.

linteus, 3, (linum), liinainen, palttinainen, vestis, thorax, tunica; liber (s. o. liinalle kirjoitettu); jsta *subst.* linteum, i, *n.* palttina, liina, liinanen, liinainen huiwi l. peite j. m. s.; run. purje.

lintriculus, i, *m.* (linter), wenhonen.

līnum, i, *n.* pellawa, liina. 2) werr. palttina, liina, liinanen, liinainen waate, tenuissimum; run. *plur.* purjeet. *b)* lanka, rihma, nauha, linum incidere; ja myös: ongensiima, köysi, nuora, run. *c)* werkko, nuotta, metsästäjän ja kalastajan, run.

Linus l. **Linos**, i, *m.* Apollon ja Terpsichoren poika, Orpheuksen ja Herkuleen opettaja.

Lipara, ae, ja **-ē**, ēs, *f.* eräs Aiolian saaria, pohjoispuolella Sikeliaa; *plur.* Liparit l. Aiolian saaret; jsta **Liparensis**, e, ja **Liparaeus**, 3, liparalainen, *subst.* Liparenses, ium, *m.* Liparalaiset.

lippio, IV, (lippus), hätäröitä, tihmellä, tihruta, leviter.

lippitūdo, inis, *f.* (seur.), hätäräsilmäisyys, tihrusilmäisyys, tihmaska, silmäin tuleus.

lippus, 3, hätärä, tihrusilmäinen, tihma- l. kyynysilmäinen, wetisiltä silmiltä t. ylim. silmäin tuleukselta waiwattu.

liquefacio, fēci, factum, III, *Pass.* liquefio, factus, fieri, (liqueo-facio), sulattaa, kiehittää, räywyttää, liquefacta legum aera, glacies; werr.: liquefactae medullae, liuennut, liquefacta viscera, mädäntyneet, liquefacta unda, selwä, kirkas, kuulakka, run. *b)* kuw. sulauttaa, riuduttaa, raukaista, jännetyyttää, heikontaa, quem voluptatibus.

liqueo, līqui l. licui, II, olla sula, olla wetelä, olla kirkas l. kuulakka, juosta, yks. *Partcp.* liquens, vina, mella, campi (s. o. meren-aukiot), run. *b)* olla selwä, nähtäwä, cui; *acc. c. inf.*; eritt.: non liquet (tuomarin ilmoitus ääntötauluselle, ett'ei hän wielä taitanut asiaa ratkaista).

liquesco, licui, III, (ed.), sulata, räpetä, rawahtua, liquescit nix; liquescit chalybs, cera, run.; werr. mädäntyä, liqueseunt corpora, run., ja myös: selwetä, kirkastua. *b)* kuw. riutua, raueta, hempeytyä, hentoutua, voluptate.

liquet, **ĭ**, liqueo.

liquide, *Adv.* selwästi, kirkkaasti; kuw. luotettawasti, wakawasti, warmaan, arwelematta.

liquidus, 3, (liqueo), sula, wetelä, juoksewa, odores (s. o. woiteet), sorores (s. o. Lähteettäret, Joettaret), run.; *subst.* liquidum, i, *n.* märkyys, neste, wesi j. m. s., run. 2) werr. sujuwa, keskeymättä lipuwa, genus sermonis. *b)* selwä, puhdas, kuulakka, sees, kirkas, heliä, fons, ignis, aër, aestas, nox, vox, run.; Bajae (puhdasilmainen), iter (s. o. ilman halki), run.; kuw. puhdas, pelkkä, silkka, oratio, voluptas. *c)* selwä, luotettawa; *subst.* liquidum, i, *n.* warmuus, wakuus, jsta *adv.* liquido, perin warmasti, aiwan wakaasti, aiwan taaten, ollenkaan arwelematta, confirmare y. m.

liquo, I, sulattaa; jsta werr. selwittää, puhdistaa, siiwilöitä, vinum, run.

liquor, ōris, *m.* (liqueo), suluus, sulanluontoisuus, wetelyys, esim. weden; jsta werr. sula aine, märkyys, neste, eritt. wesi, liquores amnium; run. wiinasta, merestä j. m. s. puh.; fluidus (waluwa näljä l. lökä), run.

līquor, liqui, (liqueo), olla sula, sulata, juosta; jsta liquens, sula, kirkas, flumina, mella, run. *b)* kuw. riutua, raueta.

līra, ae, *f.* wakowäli, wakowälys, waonharja, ja myös: wako, ura.

Līriope, es, *f.* Narkissoon äiti.

Līris, is, *m.* Latiumin ja Kampanian wälinen joki.

līro, I, (lira), waota l. äestää siemenet maahan, mullata.

lis, lītis, *f.* riita, jupakka, jäminä, aetatem in litibus conterere. Eritt. *b)*

riita oikeudeſſa, lain-aſia, juttu, litem cui intendere, inferre in quem, obtinere aut amittere ɥ. m.; litium calumnia (juttujuonet, petollinen l. wäärä kanne); litem dare (päättää, ratkaiſta); litem suam facere (jutunajajaſta puh., joka unhottaa turwattinſa aſian ja itſeänſä puollustaa); uſein: riidanalainen eſine, riita-aſia, riitakappale, eſim. in suam rem litem vertere; eritt. riita-aſian arwo, wahinkoa waſtaawa rahaſumma, wahingonpalkkio, ſakko, jota litem aestimare (ſ. o. lailliſeſti määrätä).

Lissus, i, *f.* l. **Lissum**, i, *n.* eräs Dalmatian kpgeita.

Litāna (silva), ae, *f.* metſä Gallia Cisalpina:ſſa.

litātio, ōnis, *f.* (lito), hywä-enteinen l. ſoma-aaweinen uhraaminen, hostiae majores sine litatione caesae.

lītera l. **littera**, ae, *f.* (lino), kirjain, puuſtawi, grandibus literis nomen erat incisum; lenis appellatio literarum; literis Graecis confectae tabulae (kirjoitus); literam facere (kirjoittaa puuſtawi); l. tristis (C., ſ. o. condemno), salutaris (A, ſ. o. absolvo); literae legis, jota sine literis (ilman kirjalliſetta laitta); non parum continere literarum (ſ. o. olla aiwan laajaſanainen, aiwan lawia); literis mandare (ſ. o. kirjoittaa). *b)* kirjoituſtapa, käſi, manus Alexidis accedebat ad similitudinem tuae literae. *c)* ſana, rati, riwi, ad me literam nunquam misit. 2) *plur.* literae, kirjoituksſet, paperit, publicae (julkiſet kirjat, kirjanteet); ja myös: luettelo, publicanorum. Eritt. *b)* kirje, literas dare cui ad quem, mittere cui l. ad quem, reddere cui, accipere, remittere, exarare; invitare quem per literas (kirjalliſeſti); literae missae, menneet, allatae, tulleet kirjeet; run. wäliſti ſamoin *sing.*; — wirallinen kirjoitus, kertomus; — laskukirjat, tulokki- ja menekkikirjat; — ſääntö, aſetus, praetoris. *c)* kirjateokſet, kirjalliſet muiſtot, kirjalliſuus, Persarum; Graecae de philosophia literae (philoſophiallinen kirjalliſuus); genus scriptionis nondum Latinis literis illustratum; quod literis exstet (miſkäli kirjoiſta näkyy, kirjalliſeſti tunnetaan); eritt. hiſtoria, cupidissimus literarum fuit; jota kirjailemus, kirjanteko l. -ſepitys, non nihil temporis tribuit literis. *d)* tieteet, kirjalliſet harjotukſet, kirjataitoiſuus, oppi, tiedot, literarum studium, scientia, cognitio ɥ. m.; erant in eo plurimae literae; homo communium literarum non expers; homo sine ingenio, sine literis; nescire literas (olla tietoja, kirjalliſta oppia wailla).

lītērāte, *Adv.* ſelwäſti, ſelwillä kirjaimilla, perscribere quid; werr. ſanaſta ſanaan, respondere. *b)* oppineeſti, älykkääſti, dicta; loqui (tieteen ſääntöin mukaan, oikein); scriptorum peritus (perin oppinut tuntia).

lītērātor, ōris, *m.* (litera), kielitaitio, kielitutkija.

lītērātūra, ae, *f.* (literae), puuſtawikirjoitus. *b)* oppi.

lītērātus, 3, (literae), kirjaimilla waruſtettu l. merkitty. *b)* lukenut, oppinut, tieteiſſä harjaantunut, kirjallinen, eritt. kielitaitoinen, homo, puer; werr.: otium (tieteille pyhitetty).

Līternum, i, *n.* kyki Kampaniaſſa Liternus joen äärellä; jota **Līternus** ja **Līternīnus**, 3, liternilainen, *subst.* Literninum, i, *n.* Liternin ſeutuinen maatalo.

līterula, ae, *f.* (litera), wähäinen kirjain, vacillantes, compositissimae. 2) *plur.* literulae, kirjeyhinen, wähäinen kirje. *b)* kielitaito, tieteelliſet l. kirjalliſet harjotukſet, kirjatieto, l. meae oblanguerunt.

lītigiōsus, 3, (litigium, riita, litigo), riitaiſa, kinakas, disputatio; werr. riidanalainen, praediolum. *b)* riidan- l. jutunhaluinen, toraiſa, homo.

lītigo, I, (litem ago), riidellä, jupakoita, pitää jäminää, acerrime cum quo; eritt. käydä lakia jkn kanſſa.

lito, I, ſoma-enteiſeſti l. hywillä enteillä uhrata, hywä-aaweiſeſti lyylittää, saada ſomat ennukſet, *abl.* kera uhriſta ja *dat.* kera jumalaſta puh., eſim. proximā hostiā, diis; kuw. uhrilla lepyttää l. tydyttää jku, kantaa ſowinto-uhri jkſſe, Lentulo. *b)* werr.

uhrista puh.: luwata onnea, antaa soma ennustus, victima nulla litat, run. 2) *trans.* hywä-enteisesti uhrata, sacra, run.; *abl. abs.:* litato, soma-enteisesti uhrattua; kuw. sowittaa, kostaa, quid poenā.

lītorālis, e, ja **lītoreus**, 3, (litus), rannallinen, rannalla olewa t. asuskelewa, ranta-.

littera, littus ja niistä johdetut, k. lit-.

litūra, ae, *f.* (lino), poispyhkiminen, parannus, oikaisu, eritt. wahataululle kirjoitetun, nominis; jsta *concr.* pyhitty l. oikaistu paikka, esse in litura. *b)* werr. läntti, paikku, run.

lītus (littus), oris, *n.* (lino), meren ranta, weden wieremä; sanalask.: litus arare, arenas in litus fundere (turhasta, joutawasta työstä puh.); werr. *a)* joen ranta l. äyräs. *b)* ranne, rannikko.

lituus, i, *m.* koukkupää Augurinsauwa, Augurin koukkusauwa. 2) werr. käyrä soittoneuwo sodassa, koukerotorwi. *b)* kuw. kiihdytys taisteloon, ja myös: kehoittaja, aikaansaattaja.

līvens, tis, *PA.* lyijynkarwainen, lyijynwärinen, sinerwä, pruna, plumbum, run.

līveo, ēre, olla lyijynkarwainen, olla sinerwä, sinertää; kuw. olla kade.

Līviānus, 3, k. Livius.

līvidus, 3, (liveo), lyijynkarwainen, lyijynwärinen, sinerwä, sininen, racemi, run.; vada (mustanpuuhuwat wedet), run.; livida armis brachia, run. *b)* kuw. kade, pahansuopa, homo; oblivio (kun ansiolta kiitoksen luowuttaa), run.

Līvius, 3, romal. sukunimi; *adj.* livinen; jsta **Līviānus**, 3, livianinen, Liviuksen.

līvor, ōris, *m.* (liveo), sinerwä wäri, lyijynmuotoinen wäri l. karwa, siniwäri, eritt. sinelmä, sinimarja, mustelma. *b)* kuw. kowa kateus, pahansuonti.

lixa, ae, *m.* sotawäkeä seuraawa ruanmyyskeliä, sotarawinnoitsia; *plur.* sotakuormasto.

locātio, ōnis, *f.* (loco), wouraaminen, wuoroaminen, arennille t. tingalle pano, tilaaminen, praediorum; quae (porticus) consulum locatione reficiebatur; werr. wourakirja.

locātor, ōris, *m.* (seur.), wouraaja, tilaaja; jsta **locātōrius**, 3, wourallinen.

loco, 1, (locus), sijoittaa, tiloittaa, asemoittaa, asettaa, panna, laskea, rakentaa, taw. in *abl.* kera (jhnkin), hominem in insidiis, exercitum in subsidiis; insidias circa iter; crates adversas; castra; urbem (perustaa), cornua in arbore (sitoa purjepieleen), se mediam (s. o. laskeuta keskelle), membra tergo (s. o. istua hewon selkään), run. Siitä kuw. sijoittaa, istuttaa, laskea, saattaa, koroittaa, quem in amplissimo gradu dignitatis; quem in parte regni, coeli (antaa jkn saada osa wallassa, taiwaassa), run.; ita virtutem, ut *etc.* (arwon suhteen asettaa); studia, operam in qua re (panna, käyttää jhnkin); quaestio, prudentia locata est in *etc.* (perustautuu, on jne.). Eritt. *b)* quam in matrimonio, tiloittaa, naittaa, huolettaa. 2) wourata, wuorota, panna wuorolle l. arennille, fundum, vectigalia; agrum frumento (s. o. wiljantuontia wastaan); *subst.* locatum, i, *n.* wouraus, wuorous. *b)* antaa l. panna tingalle, urakalle, summakaupalle, tingata, tilata jkn työn tekeminen, rakennuttaa, teettää j. m. s., opus, funus; templum, vestimenta cui; statuam faciendam. *c)* lainata, panna kaswulle, se (s. o. tuottaa kaswua).

Locri, orum, *m.* eräs Kreikan kansalahkoja; jsta *b)* **Locris**, idis, *f.* Kreikan maakuntia, ja **Locrenses**, ium, *m.* Lokrilaiset. 2) eräs Ala-Italian kpki Bruttiumin alueessa, Kreikan kolonioita; jsta **Locri** ja **Locrenses**, Lokrilaiset.

loculus, i, *m.* (locus), paikkanen, sijanen. Eritt. *b)* ruumiin-arkku. *c) plur.* loculi, hyllyillä, laatikoilla j. m. s. warustettu säily, kaappinen, komero, lippahainen.

locuples, ētis, (locus-plenus), tiluksikas, maista rikas, ylim. woipa, warallinen, äweriäs, rikas, ja myös: olollisesti l. kosolta warustettu, runsaswarainen, runsas, homo, mulier; domus, regio, provincia; munus (aimollinen); werr.: Lysias oratione locuples; oratio, lingua, natura. *b)* kuw. uskottawa,

luotettawa, wakawa, kelwollinen, täyſiarwoinen, auctor, testis; reus (joka woi lupaukſenſa taata l. täyttää).

locuplēto, I, (ed.), runſaasti, koſolta waruſtaa, rikaſtuttaa, äwerryttää, homines fortunis; Africam equis, armis, viris, pecuniā; kuw.: sapientem; eloquentiam graviorum artium instrumento.

locus, i, *m. [plur.* loca, orum, *n.* yhteniſet paikat, paikkakunta, maiſema, jota waſtaan loci, orum, *m.* erityiſet paikat, kirjoiſakin], paikka, ſija, tila, ala, aſema, in unum locum convenire; qui ea loca incolerent; Romae per omnes locos; eo t. eodem loci; multis (in) locis; in loco, suo loco l. yks. loco (ſijallanſa jne., ſ. o. kohdallanſa, ſäällänſä, ſäntillänſä, laidallanſa, laillenſa j. m. ſ.), eſim. ponere; — eritt.: princeps; oratorum; locum obtinere, tenere; secundum locum tenere (ſ. o. ſaada toinen woittopalkkio), run.; locum amicitiae tenere apud quem (elää jkn yſtäwyydeſſä); eo loco habere (niin arwata); eodem loco habere (ſamoin oletella); in cohortis praet. loco habere (pitää henkiwartioſtonanſa); primus exit locus cujus (ſ. o. arpa), run.; wäliſti loco *gen.* kera, ſijaſſa, ſijaſta, aſemaſta, niinkuin, filii, obsidum, praedae loco, eſim. esse, habere; jäta ſija, tila, arwoſija, arwo, wirka, senatorius, equestris, summus civitatis j. m. ſ., ja myös: ſuku, ſukuperä, ſukujuuri, ſyntyl. lajiperä, ſääty, inferior, illustrior, honestus; summo loco nata. *b)* loci ja loca, ſynnyttimet, ſiittämöt. 2) werr. paikka, oſa, kappale, oppi- l. tiedelauſe, aine, eſine, kohta, kirjoiſta, tieteiſtä j. m. ſ. puh.; wäliſti: pää-oppi, pääkappale, philosophiae; eritt.: loci, todiſtimet, todiſtuslähteet. *b)* ylim. kohta, aſia, est uno loco conditio melior externae victoriae (yhdeſſä kohdaſſa, yhden aſian puoleſta l. ſuhteen); multis locis (moneſſa kohden, monelta puolin, t. moneſta ſyyſtä). 3) ſija, tila, wara, loma, tilapää, tilaiſuus, aika, gaudendi, nocendi; locum dare, relinquere (jättää tila, ſallia), eſim. consilio, suspicioni, admonitionibus; locum habere; Homero est locus in poetis; nihil loci est cui rei (ei ole jkn aſian tilaa); locum nancisci; ad locum (paikalla, kohta, heti); ad id locorum (ſiihen aikaan aſti, tähän ſaakka); loco, in loco (ajallanſa). *b)* tila, olo, aſu, kanta, laita, is enim si eo loco esset; quo loco res essent; in eo loco res sunt nostrae.

lōcusta, ae, *f.* heinäſirkka.

locūtio l. **loquutio**, ōnis, *f.* (loquor), haaſtaminen, puhuminen, pakinoiminen, puhe, quotidiana; eritt. ääntö, Latina.

Locūtius, ſ. Ajus.

logēum, ei, *n.* arkiſto.

logice, es, *f.* aatoš-oppi.

logicus, 3, aatokſellinen, ajatelmallinen, aatoš-opillinen; *subst.* logica, orum, *n.* aatoš-oppi.

logos l. **-us**, i, *m.* ſana; eritt. pila-, leikkipuhe, -ſana.

lōligo, inis, *f.* läkki- l. muſtekala.

lolium, ii, *n.* luſte.

Lollius, 3, romal. ſukunimi.

lōmentum, i, *n.* (lavo), peſin, peſukeino.

longaevus, 3, (longus-aevum), iſo-ikäinen, ikäs; *subst.* wanhus.

longe, *Adv.* pitkältä, kaukana, etäällä, loittona, kauas, kaukaa jne., l. abesse; quam l. est hinc in saltum Gallicanum; l. procedere, videre; l. gradi (aſtua pitkiä, ſuuria aſkelia), l. audire, run.; l. lateque (ſ. o. lakialta, alawalta); l. a Tiberi ad Caicum; locum castris delegit ab Avarico l. milia passuum XVI (walitſi leiriſijan 16000 aſkelen päähän); werr.: l. abesse a qua re, eſim. a vero, ab humanitate; l. abesse (run. esse) cui, olla jkta auttamatta, hyödyttämättä; longius abire (ſ. o. kauempaa, edempää noutaa eſimerkkejä); l. repetere quid; l. recusare (ſ. o tykkänään), run. Eritt. *b)* äijän, paljon, paljoa, oiwalta, järin, werrattoman, werrattomaſti, kaikkein, peri, praestare, antecellere, anteponere; l. dissentire; l. alius, diversus, dispar, aliter; l. princeps; l. melior, potentior, run.; l. nobilissimus, generosissimus yl. m. *c)* pitkältä, aawalta, laajalta, lawialta, kyllältä, dicere. 2) ajaſta puh.: pitkältä, kauas,

l. ante; nec l. Cissea dejecit leto (eikä aikaakaan kun jne.), run.; aetate longius provehi; longius vitam producere (tuonnemmaksi); longius tolerare quid, debere (kauemmin).

longinquitas, ātis, *f.* (seur.), pituus, jöta kaukaisuus, etäisyys, loci. 2) ajan pituus, pitkä-aikaisuus, pitkällisyys, kauallisuus, temporum, bellorum, morbi.

longinquus, 3, (longus), pitkä, wäljä, jöta taw. kaukainen, etäinen, pitkämatkainen, locus, loca, civitas, natio, hostis; cura (ſ. o. etäisistä aſioista); wäliöti: kaukana aſuwa l. eläwä, ulkomainen, muukalainen, wieras, homo, hostis, auxilia y. m. 2) ajasta puh.: pitkä, aikawa, pitkä-aikainen, kauan kestäwä, pitkittäwä, pitkällinen, kaallinen, wiikollinen, tempus, oppugnatio, consuetudo, dolor, morbus.

Longīnus, i, *m.* romal. liikanimi.

longitūdo, inis, *f.* (longus), pituus, agminis, Italiae, itineris; in longitudinem (pitkittäin). 2) ajasta puh.: pituus, pitkällisyys, pitkä kestäntö, noctis; orationis.

longiusculus, 3, (longior), wähää pitempi.

Longula, ae, *f.* Volskilaisten kpgeita.

longulus, 3, (longus), pitkähkö, pitkälantäinen, iter.

longurius, ii, *m.* (seur.), pitkä tanko, ſalko, lehteri.

longus, 3, pitkä, mittawa, intervallum, epistola, spatium, agmen; hasta (wartewa), run.; navis (linja- l. ſotalaiwa); mitan määräämiſekſi *acc.* kera, eſim. pedes novem, tres pedes; run. ylim. tilawa, ſijawa, alawa, wäljä, ſuuri, porticus, pontus, fluctus, aequor y. m. *b)* werr. pitkäpuheinen, aawa- l. laajapuheinen, l. esse. 2) ajan puolesta pitkä, aikawa, kauan kestäwä, pitkittäwä, pitkällinen, kauallinen, wiikollinen, hora, mensis, mora; longo post tempore (iſon ajan päästä, monen ajan takaa), run.; oratio, morbus, memoria y. m.; anni (iſo ikä), spes (pitkältä ulottuwa), run.; *acc.* kera, eſim. quadraginta quinque dies; run.: longus spe (bidas toiwomaan); in longiorem diem l. in longum differre (kauemmaksi, tuonnemmaksi); longius facere (pitemmälle wenyttää); ne longum fiat l. ne l. faciam (wähältä l. lyhyeltä ſanoakſeni); nihil cui longius est, quam ut *etc.* (ſ. o. jku ſaa tuskin odotettua, jku malttaa tuskin odottaa ſitä, kun jne.); longum est, liian kauan kestäiſi, liian laajaa oliſi, aikaa weiſi, pitkäksi wetää, *inf.* kera; jöta longum, pitkä aika, in longum (kauaksi, kotwaksi), ex longo (ſ. o. aikaa), run., ja *adv.* longum (kauan), run.

loquācitas, ātis, *f.* (loquax), haasteliaisuus, ſaneliaisuus, lawerteliaisuus.

loquāciter, *Adv.* haasteliaasti, kielewästi, ſaneliaasti.

loquax, ācis, (loquor), haastelias, jutteliaš, kielewä, puheliaš, ſaneliaš, loruinen, homo, senectus; werr.: rana (poršku wa), nidus (täynnä titiſewiä poikia), lymphae (liriſewä), stagna (kuriſewa, ſammakkoin täyden), run.

loquēla, ae, *f.* (seur.), haastelo, pakina, puhe, ſana, loquelas ore fundere, run.; Graja (kieli), run.

loquor, locūtus (loquutus), III, haastella, jutella, pakinoita, puhella, panna l. laskea ſanoja, cum quo, apud quem, de qua re; pro quo (jkn puolesta); bene, male, vere ac libere, pure et latine; Graecā linguā loquens (Kreikan kieltä l. Kreikaksi haastawa, ſ. o. Kreikalainen); — werr.: res ipsa loquitur; run. huhista, hawiſta, kohiſta, pinus loquentes. 2) *trans.* haastella, jutella, wirkkaa, ſanoa, pugnantia, pauca; *acc. c. inf.*; magna (kehua), run.; eritt. hopiſta, hokea, jahkia, Catilinam, merum bellum, mera scelera. *b)* ſanoa, lauſua, mainita, ilmoittaa, nomen suum, run.; singulas urbes; furta, run.; werr. ſilmiſtä puh.: ſelwästi näyttää.

lōrīca, ae, *f.* (lorum), haarniska, pantſari, ſotiſopa, cum lorica ambulare; ſuw.: libros mutare loricis (kirjat aſeiſin), run. 2) werr. rintawaštin, rintaſuojus l. -warjo wallilla j. m. ſ.

lōrīco, I, (ed.), haarniskoita, statua loricata, equites loricati j. m. ſ.

lōrīcula, ae, *f.* (lorica), wähäinen rintawaštin l. rintaſuojus.

lōrum, i, *n.* hihna, remeli, räimä, nauha; werr. *a)* ſuitſi, ohjaſ, loris ducere equos. *b)* ruoſka, piiſka, patukka, loris caedere quem.

Lōtophagi, orum, *m.* afrikalainen kanſakunta wähän Syrtin äärellä.

lōtos l. **-us**, i, *f.* Afrikan pohjoisrannalla kaſwawa lotospuu ja ſen hedelmä; werr. lotospuuſta tehty huilu. 2) Italian lotospuu. 3) maite, meſikkä.

lōtus, 3, ſ. lavo.

Lua, ae, *f.* (luo), jumalatar, jolle ſodaſſa ſaaliikſi ſaadut aſeet polttamalla pyhättiin.

lubet, lubīdo *etc.*, ſ. libet, libido jne.

lūbricus, 3, niljakas, liukas, lipakainen, hilas, iljä, ſulja, fastigium, glacies; anguis (lietukainen, nilkoinen, nuljakka), conchylia (näljäkäs), run.; *subst.* lubricum, i, *n.* kaljamikko, lipakka, nilppu paikka; kuw. liukas, wapera, epäwakainen, horjakka, pulainen, waarallinen, via vitae; viae adolescentiae; aetas puerilis, defensionis ratio, cupiditas dominandi; run. *inf.* kera; *subst.*: in lubrico versari. *b)* liwakka, nopiakulkuinen, ſiewä, amnis, run.; oculi (herkäliikkeinen); kuw. lipiä, wiekas, petollinen, run.

Lūca, ae, *f.* Etrurian kpgeita; jota **Lūcensis**, e, lucalainen.

Lūcāni, orum, *m.* Ala-Italiaſſa aſuwa kanſa ja ſen aluſkunta; jota *a)* **Lūcānus**, 3, lukanialainen. *b)* **Lūcānia**, ae, *f.* Lukanian maakunta. *c)* **Lūcānicus**, 3, lukanialainen, *subst.* lucanica, ae, *f.* eräs makkaran laji.

lucellum, i, *n.* (lucrum), woittonen, hyötynen, facere aliquid lucelli.

lūceo, luxi, II, (lux), walota, waloſtaa, heloittaa, loiſtaa, paiſtaa, kimaltaa, lkikkyä, wälkkyä, hohtaa, lucet stella; lucent sagulis, run.; lucent oculi, run.; *impers.* lucet, on walkoinen, on päiwä, nondum lucebat. *b)* kuw. loiſtaa, piſtää ſilmään, olla ilmeinen, nähtäwä, ſelwä, lucet virtus, res argumentis.

Lūceres, um, *m.* yksi noiſta kolmeſta wanhaſta wäkikunnaſta (tribus) Romaſſa, etruſkilaiſta ſukuperää, ſ. Ramnes ja Tities; jota myös: yksi Romulin kolmeſta ratſuscenturiaſta.

Lūceria, ae, *f.* Apulian kpgeita; jota **Lūcerīnus**, 3, lucerialainen, *subst.* Lūcerīni, orum, *m.* Lucerialaiſet.

lucerna, ae, *f.* (luceo), palawa kynttilä, lamppu, öljylamppu, in sole lucernam adhibere; lucerna deserit quem; vino et lucernis Medus acinaces - - discrepat (yöllinen wieraspito), run.; numerus accedit lucernis (juopuneiſta puh., joitten ſilmiſſä kaikki kahtena), run.

lucesco l. **lucisco**, ere, (luceo), ruweta loiſtamaan l. paiſtamaan, auringoſta puh.; eritt. waljeta, koittaa, päiwätä, jam lucescebat.

lūci = luce, päiwällä.

lūcide, *Adv.* waloiſaſti, ſelwäſti.

lūcidus, 3, (lux), waloiſa, heliä, kirkas, sidera, gemma, run.; amnis (kuulakka), run.; werr. hohtawan kauniſ, läpinähtäwä, heliänwalkoinen; kuw. waloiſa, ſelwä, ordo, run.

lūcifer, 3, (lux-fero), waloa tuowa, walontuoja; *subst.* Lucifer, eri, *m.* Kointähti, tarun mukaan Auroran ja Kephaloon poika; run. werr. päiwä. 2) walkeuteen, ilmoille tuottawa l. ſaattawa, Diana.

lūcifugus, 3, (lux-fugio), walonpakoinen, walonpelkoinen l. -kammoinen, walkeutta karttawa, blatta, run.; kuw.: homo.

Lūcīlius, 3, romal. ſukunimi.

Lūcīna, ae, *f.* (luceo), Walotar, Dianan ja Junon liikanimiä, jotka ſyntyjumalattarina ihmiſen walkeuteen, ilmoille ſaattiwat; run. werr. ſynnytyſ, kantaminen.

lucisco, ſ. lucesco.

Lūcius, ii, *m.* (lux), romal. eſinimi, eſim. L. Sulla.

Lūcrētilis, is, *m.* wuori Sabinilaiſten maaſſa; jota **Lūcrētīnus**, 3, Lucretilin ſeutuinen.

Lūcrētius, 3, romal. ſukunimi.

lucrifacio, fēci, factum, III, *Pass.* lucrifio, factus, fieri, (lucrum-facio), woittaa, ſaada woitokſi, pecuniam; werr.: maleficium (rankaiſematta harjottaa).

Lucrīnus, i, *m.* Lucrinus-järwi Kampanian rantamaaſſa; jota **Lucrīnus**, 3, ja **Lucrīnensis**, e, lucrinilainen.

lucror, I, (lucrum), woittaa, hyötyä,

käyttää l. saada hywäksensä, hyödyksensä, quid; kuw.: nomen (periä), run.; lucretur indicia infamiae (s. o. jääköot mainitsematta).

lucrōsus, 3, (seur.), woitokas, hyötyisä, etuisa, tuloisa.

lucrum, i, *n.* (luo), woitto, hyöty, etu, facere (s. o. woittaa, hyötyä); revocare quid ad l. (kääntää hywäksensä); in lucris ponere quid; lucri facere quid, woittaa jtakin, ja myös: kääntää hyödyksensä jtakin; de lucro vivit (hänen on hengeströnsä toisen armoa kiittäminen); werr. *a)* woitonhimo, ahneus. *b)* rikkaus.

luctāmen, inis, *n.* (luctor), puujaus, rehwastus, ponnistus, jähkinä.

luctātio, ōnis, *f.* (luctor), painelo, paininlyönti l. -heitto, sylipaini, sine adversario nulla l. est; werr. ylim. puujaus, rehwastus, tepastus, kaabe, jähkinä, tetra. *b)* kuw. taistelo, ottelo, wäittelö, cum Academicis incerta l. est.

luctātor, ōris, *m.* (luctor), paineskelia, paininlyöjä.

luctificus, 3, (luctus-facio), murhetta tuottawa, murhetuttawa, surkia, waikia.

luctisonus, 3, (luctus-sonus), surkiaääninen, waikia.

luctor, I, paineskella, lyödä l. heittää sylipainia, kimpustella, rinnustella, luctabitur Olympiis Milo. *b)* werr. pingoittaa woimansa, ponnistella, reudota, puuhailla, puujata, ruhjata, tepastaa, rehwastaa jähkiä, in arido solo; in turba, run.; run. *inf.* kera, esim. telum eripere. 2) kuw. taistella, woitella, otella, cum quo.

luctuōse, *Adv.* suruisasti.

luctuōsus, 3, (seur.), suruisa, surumielinen, murheellinen, huolellinen, Hesperia, run. 2) murhetuttawa, surullinen, surkia, kurja, waikia, dies, bellum, exilium y. m.

luctus, us, *m.* (lugeo), murhe, suru, mielihaikia, huoli (eritt. käytöksissä ja murhewaatteissa ilmauntuwa), in luctu vivere; quem luctu afficere; in maximos luctus incidere; luctum deponere, finire.

lūcubrātio, ōnis, *f.* (seur.), yöllä l. walkialla työskenteleminen, yöllinen työ, yö-istunta, yöluenta; *coner.* walkialla tehty työ, yöteos.

lūcubro, I, (lux), yöllä, kynttilän ääressä, walkialla työskennellä; *trans.* yöllä tehdä, walkialla suorittaa l. sepittää, opusculum.

lūculente ja **lūculenter**, *Adv.* oiwallisesti, oiwalailla, kelpolailla, uhkiasti, somasti, hywin, esim. dicere, scribere.

lūculentus, 3, (lux), waloisa, kirkas, caminus. *b)* werr. oiwa, jalo, kaunis, ihana, uhkia, ankara, aimollinen, verba, oratio; scriptor; factum; plaga (hywänpäiwäinen, aika-); patrimonium; jota uskottawa, auctor.

Lūcullus, i, *m.* gens Licinia:n liikanimiä.

Lucumo, ōnis, *m.* [etrurialainen sana], ruhtinasten, pappein, päämiesten nimitys Etruriassa.

lūcus, i, *m.* lehto, horho, wehmasto, jtkn jumalalle pyhitetty metsä; run. ylim. metsä.

lūdibrium, ii, *n.* (ludo), pilkka, pila, iwa, ilkunta, ludibrio cui esse (olla jkn pilkkana); per l., pilkalla; ad l. superbiae; ludibrio fratris; corporum, raiskaus; jota *a)* kuje, ilweily, ludibria ventis (ajelufset), run.; haec ludibria fortunae (s. o. maalliset tawarat). *b)* leikki, leikkikalu, is l. verius quam comes; l. oculorum, walhekuwaus.

lūdibundus, 3, (ludo), leikillinen, kujeellinen, pilallinen, pilapuheinen, ludibundi rediere. *b)* huolasti, waarattomasti, conficere quid.

lūdicer ja **lūdicrus**, 3, (ludus), leikin- l. kujeenomainen, -sekainen, ajanwietteinen, rattoisa, lystillinen, huwittawa, hauskuttawa, exercitatio, sermo; ars (teoskeliän- l. näytteliäntaide); praemia (kilpataistelon woittopalkkiot), run.; *subst.* ludicrum, i, *n.* kilpataistelu, woitteloiset, näytelmä, Olympiorum y. m.

lūdificātio, ōnis, *f.* (seur.), pilkkaaminen, iwaaminen, narraaminen.

lūdifico ja **lūdificor**, I, (ludus-facio), pitää pilkkana, pitää iwana l. nauruna, tehdä pilaa l. leikkiä, pilkkailla, iwata, häikistellä, narrata, pettää,

quem; quid; wäliſti: juonilla, koneilla tehdä turhakſi, kumota, kukiſtaa, hämittää, locationem; ea, quae hostes agerent.

lūdimagister, stri, *m.* (ludus-magister), koulumeſtari, koulun-opettaja, kouluttaja.

lūdio, ōnis, ja **lūdius**, ii, *m.* (ſeur.), teeſkeliä, näyttеliä, ilweiliä, pantomimiſti l. oſotteliahyppäri.

lūdo, lūsi, lūsum, III, leikitä, lyödä leikkiä, täydä leikkiä, pelata, huwitteleita jkllа pelillä, alcа (olla noppaſilla, heittää arpakuutiota, nakella kuutiota), pilä (olla palliſilla, lyödä l. täydä palloa); ludis Circensibus (aſtua eſiin, näkywiin); ylim. leikiten, huwikſi aſkarella l. harjotella jtakin, ad ludendum arma sumere; palaestrā, run.; in numerum (ſ. o. hyppätä, tanſia), versibus incomptis (laſkea leikkiä), run. *b)* leikitellä, kiſailla, kirmata, hilaſtella, ihmiſiſtä ja eläimiſtä puh.; run.: cymba ludit in lacu (heiluu), jubae ludunt (löyhyy). 2) *trans.* leikitä, pelata, alcam, par impar, run.; ylim. leikiten, huwikſi tehdä, toimitella, harjottaa jtakin, carmina, run.; causam disputationemque (ſ. o. pilapuheiſeſti ſuorittaa l. tutkia aſia). *b)* leikiten kuwailla, bonum civem. *c)* pilkata jkta, jtakin, tehdä pilaa l. leikkiä jkſta, jſtakin, iwata, pitää iwana l. nauruna, häikiſtellä, ilkkua jkta, jtakin, quem jocose; orationem, verba; jſta pettää, quem falsis imaginibus, vana spe, run.

lūdus, i, *m.* (cd.), leikki, peli, ajanwiete, ratto, huwitus, hauſkutus, dare ludum cui. Crit. *b) plur.* ludi, julkileikit, juhlaleikkilöt, julkiſet näytelmät, circenses, scenici, magni; ludi Consualia, Cerealia; ludos facere (toimittaa, pitää), committere (aloittaa); ludis (leikkein aikana). *c)* koulu, oppila, gladiatorius l. *abs.*, miekkailiankoulu; militaris, ſotakoulu; literarum, discendi; ludum aperire, habere; e ludo cujus exire; ludi magister. 2) werr. leikki, ſ. o. leikki-aſia, pieni aſia, wähäinen l. huokia aſia, oratio ludus est cui; illa perdiscere ludus esset; per ludum (helpoſti, waiwatomaſti). *b)* leikki, pila, iwa, amoto ludo, run.; per ludum et jocum (piloilla, ajankulukſi); dare ludum amori (ſ. o. ſuoſitella, noudattaa rakkautta), run. *c)* erään Naeviukſelta tehdyn näyttökuwaukſen nimi, ut est in Naevii Ludo.

lues, is, *f.* tauti, rutto, kulkutauti; werr. turmio, wahingolliſiſta ihmiſiſtäkin puh.

Lugdūnum, i, *n.* Gallia Lugdunensi:n kyqeita.

lūgeo, luxi, luctum, II, murhettia, kantaa murhewaatteita, luget senatus; run.: lugentes campi (murheenlakiat). 2) *trans.* murhettia, ſurra, ſurkutella, walittaa, quem; dominum; vitam hominum, occasum reipublicae; *acc. c. inf.*

lūgubris, e, (cd.), murhetta koſkewa, murheellinen, ſurullinen, murhe-, lamentatio, ejulatio, murhe-, kuolinwalitus; domus (murheeſen ſaatettu, murheeſſa olewa); genitor, run.; *subst.* lugubria, ium, *n.* murhewaatteet, induere, run.; werr.: sagum (huono, likainen), run. 2) murhetuttawa, turmiokas, tuhoinen, paha-enteinen, bellum, ales, run.; jſta *adv.*: lugubre rubere, hirmu-enteiſeſti, run. *b)* ſurulliſeſti walittawa, ſurkia, waikia, verba, vox, run.

lumbus, i, *m.* lanne.

lūmen, inis, *n.* (alkp. lucimen, luceo), waloſin, walkeus, walo, solis, lunae; lucernae; tabulas collocare in bono lumine; jſta *b)* kynttilä, tuohus, lamppu, lyhty, ſoitto, l. apponere; lumini oleum instillare; sub lumina prima, iltapäiwäſti (walkiata otettaiſſa), run. 2) päiwänwalo, päiwä, obscurum (hämy); luminibus cujus obstruere (rakentamalla eſtää päiwän walkeus jkltа); werr.: Catonis luminibus obstruxit posteriorum quasi exaggerata altius oratio (jälkeiſempäin puheliain ikäänkun korkiampi rakennus wei Caton akkunoiſta walon, ſ. o. himmenſi hänen maineenſa); run. päiwä (ajanjakſona), quartum; supremum (kuolinpäiwä). *b)* elinwalkeus, elämä, henki, adimere, run.; lumine casus, lumine spoliari, run.

c) huojennuskeino, l. afferre memoriae; ihmisistä puh.: auttaja, pelastaja, gentium; l. esse rebus dubiis. 3) walo, hohde, loiste, argenti, aquae, run.; juventae (werewyys), run. Critt. kuw. *b)* walo, loiste, kauneus, koritus, lumina civitatis, etewimmät miehet, mainiot, ylhäiset, suuret miehet; lumina ducum (jaloimmat, oiwimmat sankarit), run.; l. totius Graeciae (ylin Kreikan kpgeita, Korinthosta puh.); l. eloquentiae; lumina dicendi (walokohdat). *c)* loiste, maine, kauneus, kirkkaus, selwyys j. m. s., animi, virtutis, ingenii, librorum Latinorum; oratio adhibere lumen rebus debet. 4) silmäin walkeus, silmä, taw. *plur.*, caecitas luminis; lumina amittere, näkö; luminibus captum esse; l. glaucum, ingens, torvum y. m., run. 5) walo-aukko, akkuna.

lūminar, āris, *n.* (cd.), akkunalauta, luukku.

lūminōsus, 3, (lumen), waloisa; kuw. loistoisa, etewä, pars orationis.

lūna, ae, *f.* (lucina, luceo), kuu, plena (täysikuu); lunae defectus; per lunam (kuutamella), lunae ordine sequentes (s. o. kuutaman kujeet), run. 2) Luna, Kuutar, tarun mukaan Latonan tytär ja Sol'in sisar.

Lūna, ae, *f.* Ligurian ja Etrurian rajainen kpki; josta **Lūnensis**, e, lunalainen.

lūnāris, e, (luna), kuuta koskewa, kuun, cursus. 2) kuunmuotoinen.

lūno, 1, (luna), kuun- l. sirpinmuotoiseksi koukentaa, arcum, run.; josta lunatus, puolikuukko, puolikuunkaltainen, sirpinmuotoinen, kuutawa, pelta, run.

luo, lui, luitum l. lūtum, III, peštä, walaa, huhtoa, wiruttaa. 2) werr. ja kuw. (rankaistuksen kärsimisellä) puhdistaita rikoksen syyllisyydestä l. purkaa syyllisyys, sowittaa, suorittaa, palkita, tasoittaa jtakin, kärsiä jstakin, jnkin tähden, stuprum morte, noxam pecuniä; sponsionem; delicta majorum, commissa, run.; pericula publica, kärsityllä rankaistuksella häätää l. poistuttaa. *b)* kärsiä, poenas peccati, parricidii; supplicium, run. *c)* maksaa, aes alienum.

lupa, ae, *f.* (lupus), naarassusi, emäsusi. 2) portto, alju, rietas nainen; josta **lupānar**, āris, *n.* porttola.

lupātus, 3, (lupus), sudenhampailla (s. o. rautapiikellä) warustettu, frena, run.; *subst. (sc.* freni l. frena) lupati, orum, *m.* l. lupata, orum, *n.* piikkisuitset.

Lupercal, ālis, *n.* (seur.), ludicrum l. *plur.* Lupercalia, ium, *n.* Lupercus jumalan juhla Helmikuulla. 2) Lupercus jumalalle pyhitetty luola Palatinin wuoressa.

Lupercus, i, *m.* lykaiolaisen Panin roomal. nimi. 2) lykaiolaisen Panin pappi, Lupercus-pappi.

Lupia, ae, *m.* Lippe-joki.

lupīnus, 3, (lupus), sutta koskewa, suden, ubera (emäsuden).

lupīnus, i, *m.* ja **lupīnum**, i, *n.* karwaspapu. Lapset ja näyttökuwailiat pitiwät karwaspapuja rahain werosta, josta quid distent aera lupinis, run.

lupus, i, *m.* susi; sanalask.: lupus in fabula (siinä susi kun mainitaan, sanotaan jonkun tulessa, josta paraikaa puhutaan); hac urget lupus, hac canis angit (s. o. suo siellä, wetelä täällä); lupus ultro fugiat oves (mahdottomista puh.); lupus videt quem prior, s. o. jku tulee mykäksi (kun luultiin siltä äänen katoawan, jonka susi ensiksi näki); lupus non curat numerum (ei susi kysy, owatko lampaat luetut). Werr. *b)* eräs kalan laji, ehkä hauki. *c)* piikkisuitsi. *d)* nosto- l. sieppauskoukku, -haka, in alios lupi ferrei injecti. 2) **Lupus**, i, *m.* romal. liikanimi.

lūra, ae, *f.* säkin suu; josta werr. sisäkunta.

lūridus, 3, waaliankeltainen, keltaisenwaljakka, kalwia, kalmekas, kalmakeltainen, kellertäwä, pellis, dens, run.; werr.: horror, aconita, kalwistawa, waaleistuttawa, surmainen, run.

luscinia, ae, *f.* (luscus-cano, hämärän laulaja), satakielikerttu, satakielinen, ilolintu.

luscus, 3, silmäpuoli, yksisilmäinen.

lūsio, ōnis, *f.* (ludo), leikitseminen, leikinlyönti, leikinkäynti, pelaaminen, pilae (pallon nakkuu l. lyönti).

Lūsitānia, ae, *f.* Hiſpanian länſipuoli, arwiolta nykyinen Portugali; ſtä **Lūsitānus**, 3, luſitanialainen, *subst.* Lūsitāni, orum, *m.* Luſitanialaiſet.

Lūsius, ii, *m.* Arkadian jokia.

lūsor, ōris, *m.* (ludo), leikitſiä, leikinlaſkia l. -käwiä, pallonlyöjä. 2) leikillinen kirjoittaja, amorum, run.

lūsōrius, 3, (eb.), leikillinen, ſtä ajanwietteinen, lyſtillinen.

lustrālis, e, (lustrum), puhdiſtus-, ſowinto-, pyhityks-, wihkiyks-, sacrificium; aqua, run.; exta (pyhät), run.

lustrātio, ōnis, *f.* (ſeur.), uhrilla puhdiſtaminen, lustrationis sacro peracto. 2) (jkn paikan, päästä päähän, ympäri) käyminen, kulkeminen, matkaaminen, matkuſtaminen, municipiorum; silvestres (liikunnot l. wierinnät metſiſſä); solis (juokſu).

lustro, I, (lustrum, luceo), waloittaa, walaiſta, waliſtaa, terras flammis t. lampade, run. *b)* katſella, katſaſtella, ſilmäillä, tähyſtää, pitää ſilmällä, tarkaſtella, corpus, muros, montem y. m., run.; vestigia cujus (ottaa waari jäljiſtä), run.; kuw.: omnia ratione animoque, tutkiſtella, ajatella. *c)* katſaſtella, ſ. o. käydä, kulkea, waeltaa, matkata, matkuſtaa (jku paikka, päästä päähän, ympäri), Aegyptum; aequor navibus (laſkea), curru agros (ajaa), run.; eritt. ympäröittää, ignem aquis, run.; rogum, castra, signa (lentää ympäri), run.; quem choreis, choro (hyppiä ympäri, hyppien kierrellä ympäri), run.; run.: vestigia (noudattaa), pericula (nähdä, kestää). 2) kirkaſtuttaa, ſ. o. puhdiſtaa, eritt. uhraamalla, ſowinto-uhrilla puhdiſtaa, ſowinto-uhrilla ſynnityyttää l. pyhittää, populum, exercitum, urbem, coloniam; viros, run.; lustrari Jovi (puhdiſtaita Jupiterin kunniakſi, ſ. o. kantaa Jupiterille puhdiſtus-uhri), run. Eritt. *b)* ſotamenoiſſa: katſeloita, ſilmäillä, myntaröitä (kun ſotapäällikkö ennen ſotawäen ſilmäilemiſtään teki puhdiſtus-uhrin), exercitum.

lustrum, i, *n.* (luo, lavo), lätäkkö, rapakko, allikko, lammikko; werr. *a)* metſän-eläwän oltawa, luola, olopaikka, wierimäſija, ferarum, run.; jöta metſä, run. *b)* porttola, riettauden peſä; jöta irötaö, pahantapainen elanto, vino lustrisque confectus.

lustrum, i, *n.* (luceo), puhdiſtus- l. ſowinto-uhri (joka wiideö wuoſi Cenſoreilta tehty), condere, toimittaa, tehdä. 2) werr. mikin ſowinto-uhri, sacrificare. *b)* wiiſiwuotinen ajanjakſo, wuoſiwiitinen, wuoſiwiiſiſkko, hoc lustro nihil solverant; jöta ylim. uſiamman wuoden ajanjakſo, lustris labentibus (ajaötaikain wieriesſä), run.

lūsus, us, *m.* (ludo), leikitſeminen, leikinlyönti, leikki, peli; werr. leikinteko, pilanlaſku.

Lutātius, 3, romal. ſukunimi, eritt. Q. Lut. Catulus, Konſuli 241 e. K. ja Karthagolaiſten woittaja Aegatein ſaarten lähellä.

lūteolus, 3, (luteus), keltaiſenwoipa, kellahtawa, kellertäwä.

Lutētia (ae, *f.*) **Parisiorum**, Gallia Lugdunensi:n kyeita.

lūteus, 3, (lūtum), kellahtawa, ſahraminl. kullankeltainen, -karwainen, Aurora, run.

luteus, 3, (lutum), kurainen, ſawinen, caput Rheni, run. *b)* kuw. kehno, huono, mitätöin, ei minkään weroinen, homo; negotium.

lutulentus, 3, (lutum), kurainen, ſawinen, limainen, likainen, humus. *b)* kuw. ryöttäinen, ſaaſtainen, ruma, ilkiä, persona, vitia; jöta törkiälauſeinen, quum flueret l., Luciliuksesta puh., run.

lūtum, i, *n.* eräs wärikaswin laji, keltaheinä; jöta werr. keltainen wäri, kelta.

lutum, i, *n.* kura, rapa, lima, loka, lika, volutari in luto; herjauösananakin käytetty. *b)* werr. ſawi.

lux, lūcis, *f.* (luceo), walo, walkeus, taiwaankappalten, eritt. auringon ja kuun, quum id solis luce videatur clarius; aestiva (ſ. o. keſä), brumalis (ſ. o. talwisaika), maligna (kuun paisteesta puh.), run.; lucis adventus (ſ. o. auringon nouſu). *b)* walkia, walo, lychnorum; jöta loiste, hohde, wälke, luce coruscus ahena, run. 2) päiwänwalo, päiwäsnäkö, päiwä, vixdum certa (ſ. o. hämy); lux appetit, oritur j. m. ſ.; prima luce (päiwän-

koitoessa); ante lucem (ennen päiwäsnäköä); sub lucem (läheš päiwänkoittoa, aamupuoleen, aamu-yöstä); luce, luci, päiwällä, päiwäsnäöllä, päiwäsaikana; werr. päiwä (ajanjakson), centesima; crastina, tertia, run.; natalis (syntypäiwä), jugalis (hääpäiwä), run. *b)* elinwalkeus, olemінen, aeterna (s. o. kuolemattomuus), run.; lucem aspicere, intueri; luce privare; lucem videre (elää), run.; jsta elo, elämä, henki, lucem propriam accipere; finis hujus lucis; luce carere; luce frui, run.; eritt. hywäilyssanana: l. mea (henkeni). *c)* kaikkein näkywät l. nähtäwät, ilmeisyys, julkisuus, benefacta in luce se collocari volunt (tulla näkywiin, ilmiin); in luce atque in oculis civium (julkisalla); luce forensi carere (olla oikeuden menoihin julkisesti ryhtymättä); lucem non aspicere (elää hiljaisuudessa, seuratoinna, julki-elämään rupeamatta); res occultas in lucem proferre (tuottaa walkeuteen, ilmoille); familiam e tenebris in lucem vocare (saattaa arwoon). Paikoista puh., ikäänkun etunäkymö, esim. in Asiae luce versari (s. o. Aasian enimmästi käydyssä maisemassa); in Italiae luce cognosceris (Gallia Cisalpina:sta puh.); urbs, lux orbis terrarum, ikäänkun aurinko, kaunistus j. m. s. *d)* walo, walistus, selwitys, veritatis (walistin, soitto); sententiae auctoris lucem desiderant. *e)* walkeus, s. o. uusi elämä, ilo, toiwo, lohdutus, onni, apu, pelastus j. m. s., lucem afferre reipublicae; lucem ingenii porrigere civibus; lux affulget cui; werr.: Dardaniae (Hektoristа puh.), run. 3) silmä, näkö, damnum lucis ademtae, run.

luxuria, ae, ja **-es**, ēi, *f.* (luxus), liikahyötyisyys, liikakaswuisuus, liikamehuisuus, puuhkiakaswuisuus, in oratione, ut in herbis, est luxuries. *b)* kuw. ylellisyys, hekumallisuus, koreilewaisuus, luxuria pullulat; diffluere luxuriā; res ad luxuriam pertinentes; privata.

luxurio ja **luxurior**, I, (ed.), olla liikahyötyisä, olla liikakaswuisa, kasweista ja maasta puh.; werr. olla puuhakas, puuhottaa, uhkua, paisua, kostua, luxuriatque toris pectus, run.; membraque luxuriant, run.; jsta myöskin eläimistä puh.: hyppiä, kipakoita, kiistella, räpäköitä j. m. s., luxuriat equus, run. *b)* kuw. olla liikarunsas, luxuriantia compescet, run.; jsta ylim. olla wallatoin, puoletoin, ylellinen, riehakoita, hekumoita, *abl.* kera.

luxuriōse, *Adv.* ylellisesti, roimasti, riesewästi, hekumallisesti, vivere, epulari.

luxuriōsus, 3, (luxuria), liikahyötyisä, liika-uhkia l. -kaswuisa, puuhkiakaswuinen, frumenta. *b)* kuw. ylenmääräinen, liikarunsas, otium; laetitia (puoletoin); jsta eritt. ylellinen, roima, hekumallinen, irstainen, homo.

luxus, us, *m.* ylellisyys, hekuma, irstailemus, liika koreus, ylenmääräinen runtuus l. hurwitus, in vino ac luxu; luxu atque desidia corrupta civitas; per luxum et ignaviam aetatem agere; wälisti ylim. koreus, komeus, regalis, regificus, run.

Lyaeus, i, *m.* kirwottaja, murheenliewittäjä, Bakchoon liikanimiä; run. werr. wiina, uda Lyaeo tempora, ja samoin *adj.*: latex Lyaeus.

Lycaeus, i, *m.* Arkadian wuoria; jsta **Lycaeus**, 3, lykaiolainen.

Lycambes, ae, *m.* erään Thebalaisen nimi; jsta **Lycambēus**, 3, lykambeinen, Lykambeen.

Lycāon, onis, *m.* kuningas Arkadiassa, Kallisto:n isä, jonka Jupiter muutti sudeksi. *b)* Lykaonin lapsenlapsi, Kallisto:n poika, tähtisikerönä. *c)* **Lycāonis**, idis, *f.* Lykaonitar, Kallisto. *d)* **Lycāonius**, 3, lykaoninen, Lykaonin, parens (s. o. Kallisto), aretos (s. o. Kallisto tähtisikerönä), axis (pohjanpuoli tuon tähtisikerön lähellä), run.

Lycāones, um, *m.* Lykaonialaiset, Wähä-Aasian kansakuntia; jsta *a)* **Lycāonius**, 3, lykaonialainen. *b)* **Lycāonia**, ae, *f.* Lykaonian maakunta.

Lycāonis, f. Lycaon.

Lycēum (-īum), i, *n.* gymnasiumi Athenan kygin ulkopuolella, Aristoteleen opetussija; werr. gymnasiumi Ciceron Tuskulanissa.

lychnūchus, i, *m.* kynttiäjalka.

lychnus, i, *m.* lyhty, lamppu, kynttilä.

Lycia, ae, *f.* Wähä-Aſian maakuntia; jöta **Lycius**, 3, lykialainen, sortes (Apollon orakeli Lykian Pataraſſa), run.; *subst.* Lycii, orum, *m.* Lykialaiſet.

Lycissa, ae, l. -e, es, *f.* koirannimi.

Lycomēdes, is, *m.* kuningas Skyron ſaareſſa, jonka luona Akilles oleskeli.

Lycōrias, adis, *f.* eräs wedenneito, Nereukſen ja Doriin tytär.

Lycōris, idis, *f.* ſenatori Volumniukſen wapautettu orjatar, Cornelius Gallukſen lemmityinen.

Lycormas, ae, *m.* Aitolian jokia.

Lycius, i, *f.* Kretan kypeita; jöta **Lycius**, 3, lyktolainen, run. kretalainen.

Lycurgus, i, *m.* Dryaan poika, Edonilaiſten kuningas Thrakiaſſa. 2) Spartalaiſten mainio laintekiä. 3) kowa ja tuima puhelia Athenaſſa, Demoſtheneen aikuiſia; jöta **Lycurgēi**, orum, *m.* Lykurgoon noudattajat, ſ. o. ankarat moittijat.

Lycus, i, *m.* joki *a)* Paphlagoniaſſa. *b)* Suuri-Phrygiaſſa, Maianderiin laskewa.

Lydia, ae, *f.* eräs Wähä-Aſian maakunta, kuſſa Sardes pääkylkinä, tarun mukaan Etrurialaiſten perikoto; jöta *a)* **Lydius**, 3, lydialainen, haruspex; run. etrurialainen, gens, Thybris. *b)* **Lydus**, 3, lydialainen, servus; *subst.* Lydus, i, *m.* Lydialainen, run. Etrurialainen.

lympha, ae, *f.* (kirkas) weſi, eritt. jokil. lähdeweſi, run.

lymphāticus, 3, (ed.), ikäänkun Nympheiltä hurmattu, jöta heikkopäinen, mieletöin, hurja, pavor (panillinen, äkillinen peljäſtyš).

lympho, I, (lympha), heikkomieliſyyttää, tehdä hourupäiſeksi; jöta lymphatus, wimmattu, heikkopäinen, mieletöin, älyltään mennyt, ſuunniltanſa, laidoiltanſa, mens, run.; veluti lymphati (panilliſelta, äkilliſeltä pelolta tawatut).

Lyncestae, arum, *m.* kanſakunta lounanpuoliaiſeſſa Makedoniaſſa; jöta **Lyncestius**, 3, lynkeſtalainen.

Lynceus, ei ja eos, *m.* eräs Meſſenialainen, Argonauttain joukkoa, teräwiltä ſilmiltään kuuluiſa; jöta *a)* **Lynceus**, 3, lynkeinen, Lynkeukſen; werr. teräwä- l. tarkkanäköinen, -ſilmäinen. *b)* **Lyncides**, ae, *m.* Lynkeukſen ſikiö. 2) Aigyptoon poika, Hypermneſtran puoliſo.

Lyncus, i, *m.* Skythian kuninkaita. 2) *f.* Lynkeſtalaiſten pääkylkä.

lynx, cis, *c.* ilwes.

lyra, ae, *f.* lyra, eräs kanteleen laji; jöta run. werr. laulu, lyrallinen runotaide, laulurunomus. 2) eräs tähtiſikerö.

Lyrcēus, i, *m.* lähde Peloponneſoſſa; jöta **Lyrcēus**, 3, lyrkeiläinen.

lyricus, 3, (lyra), lyrallinen, lyranſoittoa koſkewa, soni (lyran), vates, lyrallinen runoilia, laulurunoilia, run.; *subst.* lyrici, orum, *m.* lyralaiſet, laulurunoiliat.

Lyrnēsus l. **Lyrnessus**, i, *f.* eräs Troan kypeita; jöta *a)* **Lyrnēsis**, idis, *f.* lyrneſolainen, *subst.* Lyrneſotar (ſ. o. Briſeis). *b)* **Lyrnēsius**, 3, lyrneſolainen.

Lysimachia, ae, *f.* Thrakian kypeita; jöta **Lysimachienses**, ium, *m.* Lyſimachialaiſet.

Lysis, is, *m.* Wähä-Aſian jokia. 2) eräs philoſophi Tarentiſta, Epaminondaan opettajia.

M.

M. = Marcus; **M'.** = Manius. 2) M lukumerkkinä = 1000.

Macareus, ei ja eos, *m.* Aioloon poika; jöta **Macarēis**, idis, *f.* Makareukſen tytär (Jöſe).

Macedonia, ae, *f.* Theſſalian ja Thrakian wälinen maakunta; libera, länſipuoliaiſin, Illyriaan ja Epeiroon rajautuwa oſa; jöta *a)* **Macedo**, onis, *m.* Makedonialainen, vir (ſ. o. Philippos), run. *b)* **Macedonicus** ja **Macedonius**, 3, makedonialainen.

macellum, i, *n.* lihatori, ruokatori.

maceo, ēre, (macer), olla laiha.

macer, cra, crum, laiha, kälypä, huono, taurus, run.; solum; kuw. laiha, mieliſapasta kuihtunut.

Macer, cri, *m.* romal. liikanimi.

māceria, ae, *f.* kiwi-aita, kiwiſeinä, muuri, ſawi- l. multaſeinä, -walli.

mācero, I, pehmittää, lioittaa, wetyttää,

b) kuw. ruumiillisesti heikontaa, woimuttaa, uuwuttaa, lamauttaa, raanata, näännyttää, quem fame; t. hengellisesti kiusata, waiwata, hiwuttaa, quem desiderio.

machaera, ae, *f.* miekka; jota **machaerophorus**, i, *m.* miekankantaja, wartiapalwelia.

Machāon, onis, *m.* Aeskulapin poika, kuuluisa Kreikalaisten haawalääkäri Troian edustalla; jota **Machāonius**, 3, machaoninen.

māchina, ae, *f.* kone, koneilaitos, jolla siirretään, kaadetaan j. m. s. Critt. *b)* sotakone, esim. torni, suuri nakkuri y. m. *c)* lawa l. näkymö, jolla myytäwät orjat seisoiwat. 2) werr. kone, keino, keikkine, kompele, juoni, temppu, mutka, koukku.

māchināmentum, i, *n.* (machinor), kone.

māchinātio, ōnis, *f.* (machinor), konstillinen, konehikas laitos l. rakennus, konehisto, konerakennus; jota kone, koneilaitos sodassa jne. *b)* werr. keikkine, koukku, mutka, juoni.

māchinātor, ōris, *m.* (seur.), koneseppä, koneilaitio, rakennustaitio, bellicorum tormentorum operumque. *b)* kuw. aikaansaattaja, synnyttäjä, nostaja, alkaja, juonittelia, scelerum, belli.

māchinor, I, (machina), konstillisesti miettiä, ounastaa, keksiä, konstikkaasti suorittaa l. rakentaa, opus, versum. *b)* kuw. juoksuttaa mielessänsä, mietiä, tuumia, aiotella, wehkeillä, kompailla, juonitella, pestem in quem; perniciem cui; *pass.*: indicium machinatum (kokoon niwottu).

macies, ei, *f.* (maceo), laihuus, huonous, kälpeys, kuiwuus, homo vegrandi macie torridus; equi macie corrupti; seges macie deficit, run.

Macra, ae, *m.* Ligurian ja Etrurian wälinen joki Italiassa. 2) M. come, *f.* Lokrin kyliä.

macresco, macrui, III, (macer), laihtua, kälwehtyä, kuihtua.

Macri Campi, orum, *m.* pitkät lakiat, paikkakunta Gallia Cispadana:ssa.

Macrochir, *m.* pitkäkäsi, ensimäisen Artaxerxeen liikanimi.

macrocōlum, i, *n.* suurikokoinen paperi.

macte, macti, k. **mactus.**

macto, I, (runko mag, magis, magnus, etc.), alkp. suurentaa, jota uhrilla yliötää, palwella, sowittaa, tydyttää, puerorum extis deos manes; werr. yliötää, kunnioittaa, lahjoittaa, quem qua re; — ylim. uhrata, lyylittää, jumalain kunniaksi teurastaa, hostiam, run.; werr. *a)* antaa alttiiksi, omistuttaa, wihkiä, quem Orco. *b)* kuolettaa, panna hengeltä, quem summo supplicio; t. lopettaa, syöstä turmioon, kukistaa, kumota, testimonio quem; jus civitatis.

mactus, 3, (alkp. *PA.*, mago, josta macto), suurennettu, yliötetty; jota onnentoiwotuksena *voc.* macte ja macti, terwe sinä! terwe teille! onneksi olkoon! macte virtute, terwe sinulle hywänteestäsi! onnellinen sinä uljuutesi tähden! kiitetty sinä uljuudestasi! hywä! oikein!

macula, ae, *f.* tähne, pilkku, paikku, pieku, tipla, täplä, critt. rumentawa pilkku, täppä, läntti j. m. s. *b)* kuw. saaste, häpiänmerkki, häpiä, maculā quid afficere; vitae splendorem aspergere maculis; maculam concipere, eluere, delere y. m. 2) silmus, silmä, esim. werkon.

maculo, I, (cd.), pilkoittaa, pieküittaa, tahria, sokaista, quid qua re, run. *b)* kuw. saastuttaa, häwäistä, quem ja quid qua re.

maculōsus, 3, (macula), tähneellinen, pilkullinen, paikullinen, tiplokas, kirjawa, lynx, fulgor, run. Critt. *b)* läntikäs, tahroinen, sokainen, vestis; kuw. saastutettu, häwäistyy, saastainen, pahamaineinen, senatores; nefas (epäluonnollinen, kauhia), run.

madefacio, fēci, factum, III, *Pass.* madefio, factus, fieri, (madeo-facio), märjentää, kastella, nestyttää, wetyttää, kostuttaa, lioittaa, quid (qua re); run.: terram odore (täyttää).

madeo, madui, II, olla märkä, olla wetewä, kostia, nestynyt, tippua, norua, walua, juosta, madebant parietes (*sc.* vino); sanguine terra madet, run.; jota madens, märkä, kostia, tiukkuwa, coma, run.; nix (sulaawa), run. Critt. *b)* olla wiinoissa, olla juopunut. *c)* pehmetä, kypsyä, igni exiguo, run.

2) werr. olla täynnä jtakin, herua, wuotaa, walua jtakin, olla ylenpaltiſesti warustettu jllakin, sermonibus madet Socratieis (on perin oppinut), run.

madesco, madui, III, (cd.), märjetä, kastua, nestyä, wettyä, kostua, tiukkua.

madidus, 3, (madeo), märkä, ſuomärkä, kastunut, wettynyt, nesteinen, kostia, tiukkuwa, waluwa, fasciculus (epistolarum) aquā madidus; fossa, wetewä, run.

Maeander, dri, ja **-dros**, dri, *m.* joki Joniaſſa ja Phrygiaſſa, monilta notkelmiltaan kuuluiſa, tarun mukaan Kyanen iſä; jöta **Maeandrius**, 3, maiandrolainen, juvenis (ſ. o. Kaunos, Kyanen poika), run. *b)* werr. ſuikertelewa korupaarre, koruwäänneliäs waatteisſa, duplex, run.; ja myös: tien mutka, kiemura, kierros.

Maecēnas, ātis, *m.* erään romalaiſen, alkp. etrurialaiſen ſu'un nimi, eritt. C. Cilnius Maec., romal. ritari, Augustuksen ystäwä ja uskotuinen, Horatiuksen ja Virgiliuksen suosija.

Maecius, 3, romal. ſukunimi. 2) eräs paikkakunta Latiumisſa.

Maedi, orum, *m.* eräs Thrakian kansakunnista; jöta **Maedicus**, 3, maediläinen, *subst.* Maedica, ae, *f.* (*sc.* terra l. regio), Maediläisten alue.

Maelius, 3, romal. ſukunimi; jöta **Maeliānus**, 3, maelianinen, Maeliuksen, *subst.* Maeliani, orum, *m.* Maeliuksen puolenpitäjät l. ystäwät.

maena l. **mēna**, ae, *f.* jonkunlainen pieni merikala.

Maenades, ſ. Maenas.

Maenalus, i, *m.* ja **-la**, orum, *n.* Panille pyhitetty Arkadian wuori, jolla ſamanniminen kyki; jöta *a)* **Maenalius**, 3, maenalilainen, run. arkadialainen, deus (Pan), Arctos (ſ. o. Kallisto), versus (arkadialaiſet paimenlaulut), run. *b)* **Maenalis**, idis, maenalilainen, ursa (ſ. o. Kallisto), run.

Maenas, adis, *f.* hurja, haltiokas, eritt. Bakchoolta innoitettu, Bakchantinna, Bakchoon palweliatar l. papitar.

Maenius, 3, romal. ſukunimi; columna M., ſ. columna; jöta **Maeniānus**, 3, maenianinen, Maeniuksen; *subst.* Maenianum, i, *n.* ſola, ulkoparwi, alttani.

Maeonia, ae, *f.* eräs Lydian maakunta, run. Lydia ja Etruriakin (kun Etrurialaisten hoettiin olewan Lydialaiſista ſukuperää); jöta *a)* **Maeonius**, 3, maeonialainen, run. lydialainen, ripa (Paktolos-wirran), deus (ſ. o. Lydian wiina), senex, vates (ſ. o. Homeros), carmen (Homeroon tapainen, ſankarillinen), ja etrurialainen, **nautae**. *b)* **Maeonis**, idis, *f.* Lydiatar (Arachne, Omphale). *c)* **Maeonides**, ae, *m.* Lydialainen (eritt. Homeroosta puh.), run. Etrurialainen.

Maeōtis, idis ja idos, maeotilainen, Maeotilaisten ſkythialaista kanſakuntaa koskewa, lacus l. palus (Aſowin meri); ylim. ſkythialainen, hiems, run.

Maeōtius, 3, maeotilainen.

maereo, ēre, olla ſurullinen, olla suruiſſanſa l. murheiſſanſa, olla huolellinen, alakuloinen, aatteloita, ſurra, murhettia, waikeroita, kaikerrella, kujerrella, walittaa; jöta **maerens**, ſurewa, murheellinen, alakuloinen, kaikertelewa, kujeroinen. 2) *trans.* ſurra, ſurkutella, walittaa, pahoitella, quid; *acc. c. inf.*; talia (walittain lauſua), run.

maeror, ōris, *m.* (cd.), ſuru, murhe, huoli, mielimurre, mielihaikia, kaikerrus, kujerrus, waikeroitſemus, jacere, versari in maerore; animum maerori dare; meus me maeror lacerat et conficit; deponere maerorem atque luctum; a maerore recreari.

Maesia silva, metſä Wejin ſeuduilla Etrurian rajalla.

maeste, *Adv.* surullisti.

maestitia, ae, *f.* (ſeur.), surulliſuus, ſurunalaiſuus, huolenomaiſuus, raskas- l. ſynkkämieliſyys, alamieliſyys, alakuloiſuus, maestitiam inferre, ex animis pellere; resistere maestitiae; in maestitia esse; incessit maestitia animos; werr. suruiſa muoto, ſumialuontoiſuus, orationis.

maestus, 3, ſurullinen, murheellinen, huolenomainen, apia, aatkela, haikiamielinen, raskas- l. alamielinen, alakuloinen. 2) werr. ſynkkä, juro, Onytes, run. *b)* ſurettawa, ſurua ennustawa t. ſaattawa, onnetoin, ara, run.; tectum (waarallinen), run.

maga, ae, *f.* (magus), loihtijatar, noitawaimo, welhonainen.
măgălia, ium, *n.* majaſet, hökkelit, paimen- l. ſiirtoſuojukſet.
mage, = magis, run.
magicus, 3., noidallinen, welhonomainen, taikainen, artes, run.; lingua (loihtoja oſaawa), run.
magis, idis, *f.* wati, pöytyri, kulho.
magis, *Adv.* enemmän, enemmin, ſuuremmaſſa määräſſä, korkiammaſſa mitaſſa, ſuurimääräiſemmin, m. honorem tribuere quam salutem accipere; m. placere, assentiri; m. virtute quam dolo contendere; m. aedilis fieri non potuisset (paremmin); magna m. quam firma corpora; m. solito; m. verisimile (todennäköiſempi); m. audacter; eritt.: non (neque) magis - - quam, yhtä paljon - - kun, yhden werran - - kun, ei yhtäänſä - - waan myöskin, t. yhtä wähän - - kun, t. ei niin ſuuresti - - kun waſtoin, ei juuri - - waan pikemmin, wähemmin - - kun pikemmin l. waſtoin; tam m. - - quam m., mitä enemmän - - ſitä enemmän, run.; eo m., ſitä enemmän, ſen enemmän, ſaatikka, warſ. eo m., quod *etc.* (olletikin kun, ſemminkin kun jne.); neque eo m., ja yhtä wähän, eikä kuitenkaan; multo m., äijän l. järin enemmän, paljoa enemmän; nihilo m., yhtä wähän; m. etiam, wielä enemmän; magis et magis, magis magisque, yhä enemmän, l. eſim. quum magis magisque minarentur (kun uhkaſiwat uhkaamiſtaan); quotidie l. in dies m., päiwäſtä päiwään yhä enemmän. 2) ennemmin, pikemmin, m. est quod (ut) - - quam quod (ut), ennemmin on ſyytä ſiihen, että - - kun että jne. II) *superl.* **maxime**, enimmän, enimmäſti, ſuurimmaſſa määräſſä, werrattoman, perin, järin, taki, ratki, ſangen, aiwan, ſuuresti, parhaiten, eritäin, erinomattain, etenkin, warſinkin, quae m. vellemus, juuri, ennen kaikkia; in republica m. conservanda sunt jura belli; m. naturalis amicitia (ſ. o. luonnolliſin); eritt.: unus m., omnium m., unus omnium m., multo m., ennen kaikkia, peräti, l. eſim. omnium m. tempestivo munere (kaikkein ſoma-aikaiſimmalla hywätyöllä); vel m., kaikkein enimmän; quam m., mitä enimmän, l. eſim. memoriam quam m. longam efficere (ſ. o. mitä pitkimmäkſi); quam qui m. l. ut qui m., kun ikänänſä joku muu; ut quisque m. - - ita m., mitä enemmän - - ſitä enemmän; ut quisque m. - - ita minime, kuta enemmän - - ſitä wähemmän. 2) eritoten, erinomattain, etenkin, ſemminkin, liioitenkin, parhaasta päästä, poetas, maximeque Homerum impulit, ut *etc.*; scribe aliquid et m. si - -; m. quod - -; m. scilicet nostrae civitatis; quum - - tum m.; nuper m. (ikään); jota quum m., (kun) juuri, (kun) parhaallanſa l. paraikaa; nunc quum m., juuri nyt, erittäin nyt; ut quum m., kuten milloin ikänänſä. *b)* ylimalkaan, hoc m. modo. *c)* kaikkein ennemmin, jos ſuinkin mahdollista, ut Jugurtham m. vivum - - sibi traderent. *d)* wastaukſiſſa: kyllä, imo m., taikka mar.
magister, stri, *m.* eſimies, päämies, päällikkö, johdattaja, objaaja, johtaja, hallitſia, toimittaja, katſoja, kaitſia, mestari, herra, populi (Diktatori wanhempina aikoina); equitum; morum (Cenſoriſta pub.); sacrorum; societatis, in societate; scripturae l. in scriptura, in portu et scr., laidun- ja tullituloin eſimies; auctionis; convivii; gladiatorum; pecoris (yli-, pääpaimen); m. ovium, lampuri, ja myös yks. magister, paimen, run.; navis, laiwanbaltia, kapteini, ja run. peränpitäjä. Eritt. 2) opettaja, opaſtaja, pueri apud magistros exercentur; artium, virtutis; werr.: stylus optimus dicendi magister; kuw. neuwoja, aikaanſaattaja, ad quid, eſim. ad despoliandum templum.
magisterium, ii, *n.* (ed.), eſimiehen wirka, päällikön, johtajan, katſojan j. m. ſ. wirka l. arwo, morum (Cenſorinwirka).
magistra, ae, *f.* (magister), päällyksnainen, johtajanainen; kuw. johdattajatar, objaajatar, opettajatar, vitae, parsimoniae, justitiae; arte magistra (taidon awulla), run.
magistrātus, us, *m.* (magister), eſiwalta-

wirka, waltiowirka, hallintowirka, magistratum petere, mandare, dare, committere, habere, gerere, obtinere, inire, ingredi, deponere; magistratu abire; in magistratu mancre, esse, gerere quid. Waltiowirat oliwat Romaſsa kahta lajia, nim. magistratus extraordinarii (eſim. Diktatorin) ja ordinarii (eſim. Konſulin wirka), jotka jälkimäiſet jakauntuiwat kahtia: magistratus majores (Konſulin, Praetorin ja Cenſorin wirat, centuriatkomitioiſsa annetut) ja minores (Aedilein, Quaestorein, rahwaantribunein jne. wirat, tributkomitioiſsa annetut). Paitſi näitä oli magistratus patricii (alkuanſa Patricein hallusſa) ja plebeji (porwarikunnalle awoimet). Magistratus curules oliwat niitten wirat, jotka ſaiwat sella curulis tuolilla istua, kuten Konſulit, Cenſorit, Praetorit ja curuliſet Aedilit. Magistratus ja imperia yhdeſsä oſottawat eſiwaltawirkoja Romaſsa ja hallintowirkoja woittomaiſsa, t. civiliwirkoja ja ſotapäällikönwirkoja. *b)* werr. eſiwaltalainen, maistratilainen, hallintomies, magistratus creare; t. eſiwalta, hallitus.

magnanimitas, ātis, *f.* (ſeur.), jalomieliſyys, uljamoiſuus.

magnanimus, 3, (magnus-animus), jalomielinen, aimomielinen, fuuriſydämminen, uljas, uljamoinen, urhokas, vir.

Magnēsia, ae, *f.* Theſſalian maakuntia; jöta *a)* **Magnes**, ētis, magneſialainen, lapis t. yks. magnes, ētis, *m.* magnetikiwi, rautawetäin; *subst.* Magnētes, um, *m.* Magneſialaiſet. *b)* **Magnessa**, ae, *f.* Magneſiatar. *c)* **Magnētarches**, ae, *m.* ylin eſiwaltalainen Magneſiasſa. *d)* **Magnētis**, idis, *f.* magneſialainen, Argo (Pagaſan kygiſsa Magneſiasſa rakettu), run. 2) kyki Wähä-Aſiasſa Maianderin warrella. 3) Lydian kaupungeita.

Magni campi, orum, *m.* paikka Afrikasſa Utican ſeuduilla.

magnifice, *Adv.* [*comp.* -centius, *superl.* -centissime], aimolliſesti, jalosti, jalon koriasti, komiasti, julkiſesti, puliskasti, uhkiasti, vivere, habitare, donare quem, ornare convivium ſ. m. ſ. *b)* oiwalliſesti, mainehikkaasti, kuniakkaasti, eſim. consulatum gerere, vincere. *c)* koriasti, muhkiasti, loiſtoiſasti, ylewästi, laudare, collaudare, dicere; jöta korskiasti, puuhkiasti, öyhkiästi, reimakkaasti, upiasti, loqui, incedere. *d)* ankarasti, wahwasti, kiihkiästi, kowin, appetere quid.

magnificentia, ae, *f.* (ſeur.), aimolliſuus, jalous, jalomieliſyys, ylewyys, magnificentiam adhibere. *b)* koreus, komeus, julkiſuus, uhkeus, koreilewaiſuus, auleus, epularum, villarum, funerum, ludorum, liberalitatis; publica. *c)* ylhäiſyys, loistoiſuus, verborum.

magnificus, 3, [*comp.* -contior, *superl.* -centissimus], (magnus-facio), aimollinen, jalon ſuuri, jalo, ylewä, animus. *b)* koreilias, komeilewa, in suppliciis (jumalain palwelukſesſa); ja komia, julkinen, hohtawa, jalon koria, pulska, uhkia, ankara, oiwallinen, ryömiä, villa, apparatus, ornatus, funus y. m. *c)* loistoiſa, mainehikas, kuniakas, vir factis m.; aedilitas, factum. *d)* puheesta puh.: ylhäinen, dicendi genus; jöta korskia, kerskuwa, öyhkiä, adhortator; *subst.* magnifica, orum, *n.* puuhkiat l. suurelliſet puheet.

magniloquentia, ae, *f.* (ſeur.), jalo- l. ylewäpuheiſuus, -ſanaiſuus, Homeri; t. myöskin: öyhkiäpuheiſuus, kerskunta.

magniloquus, 3, (magnus-loquor), kehuwainen, kerskuwainen, öyhkiä, ſuupaltti.

magnitūdo, inis, *f.* (magnus), ſuuruus, iſous, laajuus, koko, mundi, maris Aegaei, fluminis, voluminis, corporum; tiestä puh.: pituus, ja weſistä: ſuuri korkeus. *b)* ſuuri- l. iſolukuiſuus, -määräiſyys, paljous, joukko, copiarum, fructuum, pecuniae. *c)* wäkewyys, wahwuus, kylmästä puh. 2) kuw. ſuuruus, jalous, aimolliſuus, ankaruus, ſuuri-arwoiſuus, mahtawuus, periculi, rerum gestarum, doloris, amoris, odii; imperatoria y. m.; eritt.: m. animi (jalo- l. ylewämieliſyys t. ſuuri uljuus).

magnopere l. magno opere, *Adv.* (magnus-opus), ſuuresti, lujaſti, ankaraſti, wankaſti, ahkeraſti, kiihkiäſti, kowin, paljon, ſuuresſa määräſſä, erinomattain, erittäin, evocare, desiderare; nulla m. clade accepta (mainiolliſeen tappioon joutumatta, häwiötäkään juuri kärſimättä); nulla m. exſpectatio est (ei mikään järin ſuuri odotus); nec aliud m. fecisse Romanos (eiwät olleet Romalaiſet juuri mitään muuta mainiota tehneet); *superl.:* maximopere indigne ferens (aiwan kowin, perin pahaksuwa).

magnus, 3, *[comp.* major, *superl.* maximus], ſuuri, iſo, kookas, laaja, korkia j. m. ſ., oppidum, domus, turris; aquae (tulwa). *b)* ajan puolesta: pitkä, iſo, magno post tempore; eritt. iästä puh.: aikainen, iſo, major patria; magno natu, iſo-ikäinen, iäkäs; natu l. annis major, maximus, ja yks. major, maximus, wanhempi, wanhin; majores natu, wanhat, eritt. ſenatiſta puh.; ſamoin yks. majores, wanhat, run.; aikakaudesta puh.: majores, majores natu, eſi-iſät. *c)* lu'un, joukon, painon puolesta: ſuuri, uhallinen, aikamoinen, melkoinen, paljo, ſuuri- l. runſaslukuinen, -määräinen, numerus frumenti, copia pabuli, multitudo peditatūs, divitiae, pondus auri y. m.; magna parte, ſuurelti oſaſſi, maxima parte, ſuurimmaksi l. enimmäkſi oſaſſi, enimmältään; arwon puolesta: korkia, kallis, jota magni ja magno, korkiaſti, kalliiſti, korkeintaiſeſti, majoris, kalliimmin, maximi, aiwan korkiaſti l. kalliiſti, eſim. magni interesse (olla ſangen, warſin, hywin tärkiä); magno emere, vendere; magno aestimare (pitää ſuurena l. paljona, panna paljoksi); magni esse (olla ſuuri-arwoinen). *d)* woiman ſuhteen: wäkewä, wahwa, kowa, luja, clamor, vox. 2) kuw. ſuuri, jalo, kunnokas, jalomielinen, ylhäinen, korkia, aimollinen, ankara, tärkiä, tähdellinen, arwokas, ſuuri-arwoinen, mahtawa, korkiaſijainen, woimakas, äweriäs j. m. ſ., vir; magistratus maximus (korkein, ylin, ylimäinen); virtus, infamia, eloquentia, gravitas, studium, alacritas, causa, opus y. m.; magnum est efficere, ut - -, waikia l. hankala työ on jne.; quod majus est (mikä wielä enemmän makſaa, mikä järin tärkiämpi on); in majus, tarpeellista l. todenperäistä ſuuremmin, ylenmäärin, liialliſesti, extollere, ferre (liioitella); wäliſti: koreikia, kerskuwainen, öyhkiä, magna loqui, run.

magus, 3, noidallinen, welhonomainen, taikainen, loihtoinen; *subst.* magus, i, *m.* Perſialaisten wiiſas l. pappi; jota noita, welho, loihtija.

Māja, ae, *f.* Atlaan ja Plejonen tytär, Merkurin äiti, jota Maja genitus, natus, creatus, ſ. o. Merkuri, run.

mājālis, is, *m.* oraſa, oraš- l. ſalwioſika.

mājestas, ātis, *f.* (majus), ſuuruus, jalous, korkeus, ylhäiſyys, arwo, majeſteetti, dii non censent esse suae majestatis praesignificare *etc.;* hoc alienum ducunt (dii) majestate sua; consulis, judicum, senatūs, patria, regia; eritt. Roman waltion l. kanſan korkeus, majestatem minuere (ſolwaiſta); crimen majestatis, kanſan korkeuden loukkaus, waltiorikos; lex majestatis (majeſteetin ſolwaukſiin koskewa); majestatis condemnatus (waltiorikokſeſta). *b)* werr. arwo, jalous, komeus, matronarum; loci; in oratione (ylewyys).

mājor, ks. magnus.

Mājus, 3, Toukokuuta koskewa, Toukokuun, mensis l. yks. M., Toukokuu.

mājusculus, 3, (major), ſuurehko, ſuurenmoinen, iſohko, cura.

māla, ae, *f.* (mando), leukapieli, leukaluu, kaswonluu, kuonoluu, kaw. *plur.* malae (leuat); werr. ſaſu, poski.

malacia, ae, *f.* tywen merellä, tywentö, laimi, malacia subito exstitit.

male, *Adv. [comp.* pējus, *superl.* pessime], pahoin, pahaſti, huonoſti, kehnoſti, kelwottomaſti, ilkiäſti, häijyſti, wäärin, takaperäiſeſti j. m. ſ., olere, vestitum esse; m. facere cui (tehdä l. ſaattaa jkllе pahaa); m. accipere quem (pahoin waſtuſtella, verbis, t. pahanpäiwäiſeksi löylyttää, ſodaſſa); m. habere quem (waiwata, kiuſatella,

rafittaa, ahdiſtaa); pessime agitur cum quo (jku on hullummaſſa kun pulaſſa); Antonio m. sit (pahaſti käyköön l. lempo perikööN Antoniukſen); loqui, agere y. m. *b)* pahaſti, hulluſti, nolosti, onnettomaſti, koſtoon, waſtukſekſi, wahingokſi, haitakſi, tuhokſi, alaperään, alapäin, rem gerere, pugnare, cadere y. m.; kalliiſti t. halpaan, emere, vendere; run. turhaan, ter m. sublato ense. *c)* määrällä paikkaa, määrällä l. ſopimattomalla aikaa, ajattomaſti, cui m. si palpere, m. sedulus, run. *d)* mielen puoleſta: kehnoſti, pahanſuuntaiſeſti, petolliſeſti, cogitare (juokſuttaa pahaa mieleſſään). 2) werr. aikatawalla, kelpolailla, pahaſti, wahwaſti, ankaraſti, rajuſti, julmaſti, kowin, odisse, mulcare; m. raucus, run.; — eritt. liian, laxus, run.; t. ei oikein, ei tarpeekſi, ei kyllin, ei järin, tuskin, l. eſim. m. sanus, mieletöin, hourupäinen; m. plenus, wajalukuinen; m. gratus, kiittämätöin, fidus, luottamatoin, epäluottawa, digitus m. pertinax (näön wuokſi) j. m. ſ., run.; m. sustinere arma (waiwoin).

Malea ja **Malēa**, ae, *f.* Lakonian kaakkoinen niemi.

maledīce, *Adv.* pahanpuheiſeſti, herjaawaiſeſti, herjaſ. l. ſoimuſanaiſeſti, dicere, loqui.

maledīcens, tis, *PA.* pahanpuheinen, ſulmiwainen, herjaawainen, herjauspaluinen.

male-dīco, dixi, dictum, III, herjata, ſulmia, parjata, pilkata, ſättiä, räätätä jkta, puhella pahoja jksta, cui.

maledictio, ōnis, *f.* (ed.), herjaaminen, ſulmiminen, ſättiminen.

maledictum, i, *n.* (maledico), paha puhe, herjaus, parjaus, herjaſana, ſolwausſoimuſ., haukkuſana, maledicta in quem dicere, conferre; maledicta in vitam cujus conjicere; maledictis figere quem.

maledīcus, 3, *[comp.* -centior, *superl.* -centissimus], (maledico), pahanpuheinen, ſulmiwainen, herjaſanainen, herjaushaluinen, conviciator; civitas.

male-facio, fēci, factum, III, tehdä l. ſaattaa pahaa jkle, cui.

malefactum, i, *n.* (ed.), paha teko, paha työ.

malefīcium, ii, *n.* (ſeur.), paha teko, paha työ, rikos, tihotyö, committere, admittere (tehdä); eritt. wahingonteko, wahingoitſeminen, wainotyö, sine m.

malefīcus, 3, (malefacio), pahantekoinen, kehnotöinen, häijyſ. l. tihotöinen, jumalatoin, konnamainen, rikollinen, homo; *subst.* pahantekiä. *b)* werr. wahingollinen, turmainen, tuhoinen, animalia malefici generis; natura (nurja, pahanſuopa).

malesuādus, 3, (male-suadeo), pahaſ. l. kehnoneuwoinen, wiettelewä, wiekoittelewa.

Maleventum, i, *n.* Hirpiniläisten kpgeita Samniumiſſa (jälkeenpäin Beneventum).

malevolens (maliv.), tis, (male-volens), pahantahtoinen, pahanaikeinen, nurja.

malevolentia (maliv.), ae, *f.* (ed.), pahantahtoiſuus, pahanaikeiſuus, pahanſuonti, nurjuus, wihamieliſyys, kateus, vicinitas non infuscata malevolentiā; animus nullā in ceteros malevolentiā suffusus; jsta myös: wahingonilo.

malevolus (maliv.), 3, *[comp.* -volentior, *superl.* -volentissimus], (male-volo), pahantahtoinen, pahanmielinen l. -aikeinen, pahanſuopa, nurja, wihakas, kade, cui l. in quem; sermones; *subst.* pahanſuopa, wihamies, kadehtija.

Māliacus sinus, merenlahti lounaiſeſſa Theſſaliaſſa; jsta **Māliensis**, e, ja **Mālius**, 3, malialainen.

mālifer, 3, (malum-fero), omenaa kaswawa, omenikas.

maligne, *Adv.* pahanluontoiſeſti, häijyſti, ilkiäſti, kateenomaiſeſti, loqui. Eritt. *b)* wiſuſti, niukaſti, tiukalta, wähämääräiſeſti, ager divisus.

malignitas, ātis, *f.* (ſeur.), pahanluontoiſuus, pahankiskoiſuus, häijyys, ilkeys, pahanſuonti, kateus, pudor malignitatem vicit. *b)* wiſuus, itaruus, tiukkamääräiſyys, conferendi ex privato.

malignus, 3, (alkp. maligenus), pahanluontoinen, pahanſiſuinen, pahankiskoinen, pahanſuopa, nurja, häijy, ilkiä, ilkimielinen, kade, caupones, oculi y. m., run. Eritt. *b)* wiſu, itara, ſaitamai-

nen; maasta puh.: karu, wähäwiljainen, colles, run.; ylim. tiukka- l. wähämääräinen, niukka, wähäinen, hiukka, soukka, lux, aditus, run.; werr. paha, wahingollinen, turmainen, tuhoinen, run.

malitia, ae, *f.* (malus), pahuus, häijynilkisyys, pahan- l. häijynjuonisuus, -retkisyys, -mutkaisuus, koirankurisuus, koiruus, konnamaisuus, kawalteleminen, per summam fraudem et malitiam; ad omnem malitiam et fraudem versare mentem suam; hywäsjä merkityksessä: tamen a malitia non discedis (ilkamaisuus).

malitiōse, *Adv.* pahanjuonisesti, häijynilkisesti, häijynkurisesti, kawalasti, petollisesti.

malitiōsus, 3, (malitia), pahan- l. häijynjuoninen, -ilkinen, -kurinen, -retkinen, -mutkainen, koirankurinen, konnankoukkuinen, ilkipintainen, kawalkas, petollinen, homo; juris interpretatio. 2) Silva Malitiosa, metsä Sabinilaisten alueessa.

maliv-, k. malov-.

malleolus, i, *m.* (seur.), wasarainen, pieni wasara; werr. *a)* istutuswesa l. -oksa. *b)* sotamenoissa: tulinuoli, palonuoli.

malleus, i, *m.* wasara, kurikka, iskuri.

Mallius, ii, *m.* romal. sukunimi.

Malloea, ae, *f.* Thessalian kpgeita.

Mallos, i, *f.* Kilikian kpgeita.

mālo, mālui, malle, (magis-volo), ennemmin tahtoa, ennen, mieluummin, haluisemmin tahtoa, quem t. quid; *inf.*, esim. rem obtinere malebat, jam servire quam pugnare mavult; *acc. c. inf.*, esim. malo me vinci quam vincere, scripta nostra nusquam malo esse quam apud te; nullos his *(abl.)* mallem ludos spectasse (ennemmin kun näitä), run.; *conjunct.*, esim. malo te hostis metuat, quam cives laudent; eritt.: omnia cui, ennemmin suoda, t. yks. cui, olla suosiollisempi, ehtoisampi.

mālobathron l. **-um**, i, *n.* eräs indialainen kaswi, willikaneli t. beteli; werr. tuosta tehty woide-öljy.

malum, i, *n.* k. malus.

mālum, i, *n.* omena; sanalask.: ab ovo usque ad mala, aterian alusta haamaan loppuun asti (kun tawallisesti hedelmiä wiimeiseksi syötiin).

malus, 3, *[comp.* pējor, *superl.* pessimus*]*, paha, huono, kehno, ilkiä, häijy, rasittawa, waikia, wahingollinen, waarallinen, turmainen, tuhoinen, onnetoin, wastainen j. m. s., ihmisistä, kappaleista, tiloista puh.; muodon puolesta: pahainen, ruma, crus (ruikamoinen), run. *b)* wähäpätöinen, kelwotoin, kunnotoin, mitätöin, heikko; t. paha, kehno, häijy, ilkiä, häijynilkinen, ilkipintainen, pahansuuntainen, pahantapainen, jumalatoin, tunnotoin; eritt. waltiollisissa asioissa: pahanaikeinen, ilkimielinen, jsta mali, rahwaanwiekoittajat l. -häiritsijät. 2) *subst.* malum, i, *n.* paha, waiwa, joko kipu, wamma, wirhi, wika, tai rankaistus, kommelus, wastus, hätä, ahdinko, pula, onnettomuus, tuho, sota; eritt. huudahduksena: htiisi wie, lempo wie, hitto wiekön.

mālus, i, *f.* omenapuu. 2) *m.* werr. purjepieli, purjepuu, haahdenpieli, masto, mastopuu, malos scandere. *b)* pytöpystyinen hirsi, turrium. *c)* paalu l. tanko, johon Circus-kilpailijain ja theaterin yli pingoitetut waatteet kiinnitettiin.

malva, ae, *f.* katinnauris, katinjuusto.

Mārmercus, i, *m.* romal. liikanimi.

Mārmertīni, orum, *m.* (osk. Mämers = Mars), Sikelian kpgin Messanan asukkaat (sotatöistänsä noin nimitetyt); jsta **Mārmertīnus**, 3, marmertilainen, messanalainen, civitas.

Mamilius, 3, romal. sukunimi; *adj.* mamilinen, Mamiliuksen.

mamilla, ae, *f.* (seur.), nisä.

mamma, ae, *f.* rinta, taw. waimo-ihmisen: nisä, nännä, ja eläintenkin nisistä puh.

Māmurius, ii, *m.* Veturius, alkuperäisen ancile kilwen muotoiseksi tehtyin yhdentoista kilwen sepittäjä.

Māmurra, ae, *m.* äweriäs romalainen ritari Formiasta, jsta urbs Mamurrarum, *i. e.* Formiae, run.

manceps, cipis, *m.* (manus-capio), joka julkisissa huutokaupoissa jtakin haltuunsa saattaa, ostaja, wouraaja, wuorooja, urakkamies j. m. s.

Mancīnus, i, *m.* romal. liikanimi.

mancipium l. **mancupium**, ii, *n.* (manceps), laillinen, säännöllinen osto l. kauppa, in mancipio (kauppaa tehdessä); lex mancipii, kauppakirja; jus mancipii, osto- l. omistus-oikeus; mancipio dare ja accipere, säännöllisesti myydä, ja säännöllisellä kaupalla saattaa haltuunsa. 2) omistus-oikeus, hallinto, omaisuus, res mancipii l. mancipi, kappaleet, joita omistus-oikeudella hallitaan, omaisuus; sui mancipii esse (olla oma herransa). *b) concr.* orja t. orjatar; kuw. palwelia.

mancipo l. **mancupo**, I, (manceps), antaa l. jättää omaisuudeksi, omaksi.

manceps, 3, riwiö, rainas, raajarikko, rujo, saattamatoin, hantela, wiakas, wialloinen, wirheellinen, jäseniltä, eritt. käsiltä, Q. Scaevola. *b)* kuw. wiakas, heikko, wajanainen, puuttuwainen, virtus, praetura, contemplatio naturae.

mandātum, i, *n.* (mando), käteyttämä, toimitettawa, asioittawa, toimituskäsky, toimituspyyntö, käsky, dare cui mandata ad quem ja cui mandata, ut *etc.*; mandata accipere a quo; mandata persequi, exsequi, perficere, efficere, conficere, cujus exhaurire; mandata habere a quo ad quem, deferre ad quem, edere, referre; venire cum mandatis; eritt. lakikielessä: m. procurare, negligere; judicium mandati (toimituskäskyn laiminlyönnistä).

mandātus, us, *m.* (mando), toimituskäsky l. -pyyntö, yks. *abl.*

Mandēla, ae, *f.* kylä Sabinilaisten alueessa.

mando, I, (alky. manu l. manui do), käteyttää jklle jtakin, antaa t. panna jtakin jkn toimitettawaksi, ajettawaksi, huolekši, pyytää t. määrätä toimittamaan jtakin, määrätä, käskeä, cui quid; cui de qua re; res mandata; ut, ne *conjunct.* kera t. yks. *conjunct.*; ad quem (panna sanomaan). 2) werr. jättää, antaa, uskoa, käsin l. haltuun antaa l. työntää, quid cui, esim. cui magistratum, honores; quem aeternis tenebris; se fugae (turwata pakoon, painua pakosalle, pötkiä pakoon); fruges vetustati (wanhaksi säilyttää); corpus humo (s. o. haudata), hordea sulcis (s. o. kylwää), run.; kuw.: quid mentibus (istuttaa, pysyttää), memoriae (panna mieleen l. muistoon, oppia ulkoa), literis, scriptis j. m. s. (panna kirjaan l. paperille, kirjoittaa, kirjallisesti sommitella).

mando, mandi, mansum, III, purekšia, pureskella, hampahin musertaa rikki, animalia alia sugunt, - - alia mandunt; *subst.* mansa, orum, *n.* purut. *b)* werr. möyhyttää, jätkyttää, syödä, lora; pecus (raadella), run.; run.: humum (purra tantereen, kaatua).

Mandūbii, orum, *m.* Gallia Celtican kansakuntia.

Manduria, ae, *f.* Salentinilaisten kpgeita Ala-Italiassa.

mane, *n. indecl.* aamu, huomen, novum, run.; multo mane (aikahuomenessa, aiwan aikaisin). 2) *Adv.* aamulla, aamuna, huomeneltain, aamulla warhain, aamulla aikaisin, bene m. (aamulla ani warhain); hodie m., hesterno die m. j. m. s.

maneo, mansi, mansum, II, jäädä l. pysäytä jhnkin, pysyä, olla alallansa, oleskella, wiipyä jssakin, in quo loco; uno loco; ad exercitum; domi; jsta myös: jäädä yökši, yötyä, yötellä, pitää yötä, apud quem; sub Jove frigido, run. Siitä werr. ja kuw. *b)* pysyä, jämiltää (jssakin), pitää kiinni (jstakin), olla hellittämättä, jätkähtämättä (jstakin), olla heittämättä (jtakin), in voluntate, in amicitia, in fide, in officio; in veritate (olla totuudesta mutkauntumatta l. wilpistymättä); in conditione (täyttää ehto); in pactione (pitää suostuma); *abs.*: maneat, lujana l. totena pysyköön, paikkansa pitäköön, seisokoon, esim. maneat ergo, id numquam esse utile. *c)* pysyä, kestää, seisoa, olla woimassa, säilyä, suo statu; munitiones integrae manent; monumenta manserunt; manent ingenia senibus. *d)* odottaa, jsta olla tarjona, cujus fatum tibi manet; praemia manent, run. 2) *trans.* odottaa, wuottaa, wartoa, quem t. quid; werr. odottaa jkta, olla jkn edessä l. tarjona, manet quid quem.

mānes, ium, *m.* kuolleitten ſielut, wainajain henget, Manalan hahmot, m. expiare; yhdenkin ſieluſta l. hahmoſta puh.: Virginiae; Anchisae, conjugis, run. 2) werr. Tuonela, Manala, run., imi, profundi. *b)* rankaiſtuš Manalaſſa, run., suos pati manes (Manalaſſa kärſiä rikoſtenſa rankaiſtuš). *c)* ruumiš, omnium mudatos manes.

mango, ōnis, *m.* kauppias, joka wilpillisillä keinoilla kaluanſa ſiistikſi laittelee, critt. orjakauppias.

manica, ae, *f.* (manus), pitkä hia tunikaſſa, jota myös: käſine, hanſikas; werr. käſirauta, käſipide.

manicātus, 3, (ed.), pitkähiainen, tunica.

manifesto, *Adv.* käſin pidellen, ilmeiſesti, nähtäwäsi.

manifesto, I, (ſeur.), ilmoittaa, ilmaiſta, ſaattaa ilmi, näyttää.

manifestus, 3, (manus ja runko fendo), käſin pideltäwä l. tunnettawa, ilmeinen, julkinen, ſilmin nähtäwä, nähtäwä, ſelkiä, res, scelus, peccatum; penates multo manifesti lumine, run.; manifesta videre (ſelwäsi nähdä kaikki), run. 2) critt. ilmeinen, todiſtettu ſyylliſeksi l. ſaatu ſyypääksi (jhnkin), tawattu (jhſakin), näyttäwä l. ilmoittawa (jtakin), latro; quem manifestum habere (kokea ſaada ſelkoa jkstä); nondum sibi manifesta est (ei tiedä ſelwälleen omaa mieltänſä), run.; sceleris, rerum capitalium; doloris, run.

Mānlius, 3, romal. ſukunimi; *adj.* manilinen, Maniliukſen; jota **Mānlĭānus,** 3, manilianinen.

manipulāris, e, (manipulus), manippelin omainen, miles l. yks. manipularis, manippelilainen, lippukuntalainen, wäenluokkainen l. alhainen ſotamies; judices (tawallisista ſotamiehistä walitut).

manipulātim, *Adv.* manippelittain, lippukunnittain, structa acies.

manipulus, i, *m.* (manus ja runko pleo), piwollinen, kourallinen, wihko, tukko, ſidoin. 2) werr. määrätty luku jalkaſotioita, manippeli, lippue, lippukunta (kun Romulin aikana heinämyttyy lipun werosta kannettiin ſotamiesten edellä), kakſi centuriaa käſittäwä ja ſiis kolmas oſa kohorttia.

Manlius, 3, romal. ſukunimi; *adj.* manlinen; jota **Manliānus,** 3, manlianinen, Manliukſen, *subst.* Manlianum, i, *n.* Ciceron maakartanoita.

mannus, i, *m.* (keltiläinen ſana), gallialainen hewonen, waunuhewonen, nopeutenſa tähden arwoſſa pidetty.

māno, I, walua, wuotaa, juoſta, wirrata, wieriä, tiukkua, piſota, herua, norua, manant ex arbore guttae, run.; sudore, sanguine (hikeä jne.); werr. wirrata, wirraten lewitä, per maria (ilmaſta puh.); kuw. *a)* lähteä, tulla, ſyntyä, koitua, ſaada alkunſa, a luna, a Socrate, ex vitiis j. m. ſ. *b)* lewitä, lautua, ulottua, per Italiam (wirua, pahaſta puh.); manat tota urbe rumor (hajoaa koko kylkin); latissime (käſittää aiwan laaja ala, lauſeeſta puh.); jota tulla tunnetuksi (kirjoituksesta puh.). *c)* langeta pois, unhottua, haihtua, pleno de pectore, run. 2) *trans.* wuodattaa, juoſſuttaa, lacrimas, run.; kuw.: mella poetica (waluttaa, kummuta runollista mettä), run.

mansio, ōnis, *f.* (maneo), jääminen (jhnkin), pyſyminen, wiipyminen, oleskeleminen, olo (jöſakin), m. et decessio tua; in vita.

mansuēfacio, fēci, factum, III, *Pass.* mansuefio, factus, fieri, (mansues l. mansuetus ja facio), keſyttää, aaduttaa, uri mansuefieri non possunt. *b)* kuw. maſentaa, taltuttaa, taiwuttaa, liennyttää, ſäädyſtää, ihmiſtyttää, plebem; homines.

mansuesco, suēvi, suētum, III, (mansuesco), totuttaa käteen, keſyttää, aaduttaa. 2) *intrans.* keſyä, aatua; kuw. maſentua, talttua, lientyä, heltyä.

mansuēte, *Adv.* maſiaſti, lempiäſti, ſuopiaſti, ſäwykkäästi, hiljaiſesti, laimiaſti, tyweneſti.

mansuētūdo, inis, *f.* (ſeur.), keſynä olo, lakeus; jota *b)* kuw. lempeys, hywyys, hywänſäwyiſyys, hiljaiſuus, ſuopeus, yſtäwällisyys, uti clementia ac mansuetudine in quem; imperii, morum, animorum.

mansuētus, 3, (mansuesco), keſytetty,

kesy, aatunut, lakia, sus. *b)* kuw. masia, lientiä, lempiä, ystäwällinen, suopia, säwykäs, säysiä, rauhallinen, hiljainen, tywen, homo; malum (wieno).

mantēle (mantīle), is, *n.* (manus), käsiliina, pyhjin, ruokaliina.

mantica, ae, *f.* (manus), kapusäkki, matkalaukku.

Mantinēa, ae, *f.* Arkadian kpgeita.

Manto, ūs, *f.* eräs tietäjänainen, Teiresiaan tytär, Mopsoon äiti. 2) ennustaitoinen puolijumalatar Italiassa, Oknoon äiti.

Mantua, ae, *f.* Yli-Italian kpgeita.

manuālis, e, (manus), kättä koskewa, käden täyttäwä, käsi-.

manubiae, arum, *f.* (manus), sotasaalis, taw. myydystä sotasaaliista saadut rahat, eritt. sotapäällikön osa saaliissa l. rahoissa; werr. saalis, woitto.

manūbrium, ii, *n.* (manus), kädensija, pidin, kahwa, korwa, warsi, pää.

manūmissio, ōnis, *f.* (seur.), orjan wapauttaminen.

manūmitto, mīsi, missum, III, (manusmitto), laskea wallastansa orja, laskea wapaaksi l. wapauttaa orja, lahjoittaa wapaus orjalle, quem.

manupretium (manipr.), ii, *n.* ja usein manus pretium, työpalkka, tekopalkka; kuw. palkka, eversae civitatis.

manus, us, *f.* käsi, vas in manus sumere; pyxidem in manu tenere; de manu deponere, extorquere; e manibus dimittere; in manibus esse, olla jokaisen kädessä, hywin tunnettu, t. olla käsillä, tekeillä, t. olla likellä, läsnä, t. olla käsissä, paraikaa tapahtua; inter manus esse, olla käsin pideltäwä, ilmeinen, nähtäwä, run.; inter manus myöskin: käsissä, käsillä, e convivio auferri; dare manus (tunnustaa itsensä woitetuksi, peräytyä); manus tendere ad quem, cui (ojentaa jkn puoleen, jklle, awun anomisen merkiksi); manum non vertit (ei rupea wähimpäänkään waiwaan, ei pidä ollenkaan wäliä); manu tenere (warmaan tietää); manibus teneri (olla käsin tunnettawa, olla ilmeinen); habere in manibus quem (kannella jkta käsissään); ad manum (käsillä, saapuwilla, läsnä, luona); de manu (omakätisesti); per manus, käsillä, käsin, trahere, t. kädestä käteen, suusta suuhun, suullisesti, tradere, t. wäkiwoimalla, libertatem retinere; manibus aequis (tasa-onnella); plena manu (täysin käsin, runsaasti). 2) työ, kätten työ, ihmistyö, taide, manu sata (ihmiskädellä); oppidum manu munitum. Eritt. *b)* walta, haltu, woima, haec non sunt in nostra manu; usein: wäkiwalta, käsikähmä, tappelo, ad manum venire, accedere (yhtyä l. ruweta käsihamuun); ad l. in manus venire; manum conferre, conserere; eritt. itsenomainen urheus, manu fortis (urhiakäsinen); manu confligere cum hoste (itse nyskiä wihollisten kimpussa); manu capere urbes (ase kädessä); run.: manum ferre in proelia (taistella), committere manum Teucris (yhtyä käsirysyyn). 3) työ, työnteko, manus pretium; manus extrema non accessit ejus operibus (ei hänen teoksiansa ole wiimistelty, warsin walmiiksi silitetty l. siewennetty). *b)* käsikirjoitus, käsi, alia; taition käsi-ala, teos, teko, suorittama, artificum, run. 4) norsun kärsä, kärsätorwi. *b)* manus ferrea, iskukoukku. 5) osake, joukko, mieskunta sotawäkeä, miehistö, magnam manum conducere; jsta ylim. joukko, parwi, lauma, manum facere; satellitum; run. työmiehet, nos aera, manus, navalia demus.

mapāle, is, *n.* (punilainen sana), telta, maja, hökkeli Afrikan paimenkansoilla; jsta mapalia, kylät Afrikassa.

mappa, ae, *f.* ruokaliina, aterialiina. 2) waate, jolla kiistailioille lähtömerkki annettiin, ilmoitinliina.

Marathon, ōnis, *m.* ja *f.* wähäinen kpki Attikassa; jsta **Marathōnius**, 3, marathonilainen.

Marathos, i, *f.* phoinikialainen kpki; jsta **Marathēnus**, 3, maratholainen.

marathrus, i, *m.* l. **-um**, i, *n.* wänkooli, saksankumina.

Marcellus, i, *m.* romal. liikanimi; jsta **Marcellīa**, orum, *n.* Marcellein juhla.

marceo, marcui, II, olla surkastunut, kuihtunut, pelehtynyt. *b)* werr. ja kuw. olla lahastunut, näiwehtynyt,

nuutunut, hiukunut, riutunut, laapaſtunut, raukia, woimatoin, marcent luxuria, vino *etc.* confecti; jöſta marcens, raukia, weltto, woimatoin.

marcesco, ere, (ed.), ſurkaſtua, rohiſtua, kiteytä, kuihtua, lakaſtua, pelehtyä; kuw. lahaſtua, näiwehtyä, weltoſtua, käydä raukiakſi, woimattomakſi, laapakakſi, riutua, equitem marcescere desidiā.

marcidus, 3, (marceo), ſurkaſtunut, rohiſtunut, kuihtunut, lakaſtunut, marras, laho; kuw. raukia, woimatoin.

Marcius, 3, romal. ſukunimi; *adj.* marcinen, Marciukſen, saltus (Liguriaösa); jöſta **Marciānus**, 3, marcianinen.

Marcomanni, orum, *m.* ſueviläinen kanſakunta Germaniaösa.

Marcus, i, *m.* romal. eſinimi.

mare, is, *n.* meri, vastum atque apertum, profundum et immensum; nostrum, Romalaiſten ymmärryksöſä, ſ. o. Wälimeri; superum (Adrian ja Jonian meri), inferum (Etrurian meri); run.: maris pontus (meren ſywyys); terrā marique (maiſin ja meriſin, maalla ja merellä); mare ingredi, transire; mare coelo miscere (ſ. o. noſtaa hirmuinen myrsky), run.; ſanalask.: maria et montes polliceri (luwata yhdeksän hywää ja kahdeksan kauniſta), in mare fundere aquas (kantaa wettä mereen). *b)* kuw. kowaſydämmiſyyden kuwana, run. 2) meriwesi, Chium maris expers (sekoittamatoin, pelkkä Kion wiina), run.

Marea l. **Mareōta**, ae, *f.* järwi ja kyki Ala-Egyptiösä; jöta *a)* **Mareōtis**, idis ja idos, *f.* mareotalainen, palus; vitis, run. *b)* **Mareōticus**, 3, mareotalainen, *subst.* Mareoticum (*sc.* vinum, Mareotan wiina), run.

margarīta, ae, *f.* helmi, simpukan jywä l. kiwi.

margino, I, (ſeur.), reunoittaa, syrjittää, äärittää, viam.

margo, inis, *m.* ja *f.* reuna, parras, syrjä, laita, ääri, wieri, penger.

Mariānus, 3, l. Marius.

Marīca, ae, *f.* eräs puolijumalatar Minturnan ſeuduilla Liris joen warrella, jolle tammipuiſto (lucus Maricae nimeltään) oli pyhitetty; palus Maricae l. yks. Marica, Marican järwi Minturnan lähellä.

marīnus, 3, (mare), merta koskewa, mereösä olewa, merinen, meri-, meren, humores, aestus; Venus (mereöstä noosnut l. syntynyt, merenſyntyinen), ros (rosmarini), run.

marīta, ae, *f.* k. maritus.

marītālis, e, (maritus), awiollinen, awio-.

maritimus, 3, (mare), merellä olewa, merenrannalla olewa, merellinen, merenrantainen, merenääreinen, meri-, ranta-, homines, loci, urbes, civitas; res maritimae (meritoimisto); imperium (päällikköwalta merellä, merikomento); *subst.* maritima, orum, *n.* merimaat.

marīto, I, (ſeur.), awioittaa, naittaa; werr. ſitoa wiinaköynnöksiä puihin.

marītus, 3, (mas), awiollinen, awio-, naitu, lex, foedus n. m., run.; per maritas domos (ſ. o. naituin ihmisten); *subst. a)* maritus, i, *m.* awomies, puoliſo, quam optimae mulieris; sororis; run. werr. koſija, ſulho, ylkä, ja eläimistäkin puh.: maritus olens (kauris). *b)* marita, ae, *f.* awowaimo, puoliſo.

Marius, 3, romal. ſukunimi; *adj.* marinen, Mariukſen; jöta **Mariānus**, 3, marianinen, Mariukſen.

Marmarides, ae, *m.* Marmarikalainen, joka Pohjois-Afrikan maakunnaösa Marmarikaösa aſuu.

marmor, oris, *n.* marmori, marmorikiwi; werr. *a)* marmoriteoö, incisa notis marmora publicis (marmorikuwat, marmoriſet muistomerkit), run. *b)* loistoiſa merenkalwo, ylim. merenlakia l. -aukio, meri, infidum, run.

marmoreus, 3, (ed.), marmorinen, marmorikiwinen, marmoriſta, signum, tecta, solum. *b)* werr. marmorinkaltainen, heliänwalkoinen, walkian hohtawa, loistawa, cervix j. m. ſ., run.; aequor (marmorinſiloinen), run.

Maro, ōnis, *m.* romal. liikanimi.

Marōnēa l. -īa, ae, *f.* kyki *a)* Italiaösa, Samniumin alueeösa. *b)* Thrakiaösa; jöta **Marōnēus**, 3, maronealainen, ja **Marōnītes**, ae, *m.* Maronealainen.

Marpēsus, i, *m.* wuori Paron ſaaresſa, marmoritohtimoiltaan kuuluiſa; jöta **Marpēsius**, 3, marpeſolainen.

Marrubium, ii, *n.* Latiumin kpgeita; jöta **Marrubius**, 3, marrubilainen.

Marrūcīni, orum, *m.* kanſakunta Samniumiſſa Italian itärannalla; jöta **Marrūcīnus**, 3, marrucinilainen.

Mars, Martis, *m.* ſoban, maanwiljelyksen, paimenten ja tietäjäin jumala, Romulin iſä ja Roman kanſan ſukuiſä. Werr. *b)* tappelo, ſota, taiſtelo, kapelu, tappomelske, novus, run.; apertus (aukiakenttäinen), collatus (likeinen), Hectoreus (Hektorin keralla), run.; Marte togaque (ſodaſſa ja rauhaſſa), run.; Martem accendere (innoittaa taiſteloon), Martem invadere (aloittaa tappelo), run.; run.: forensis (jupakka oikeudeſſa). *c)* ſoban-onni, taiſtelon päätös l. päätymys, belli communis; aequo l. aequato Marte dimicare j. m. ſ., taſa-onnella; anceps. *d)* taiſtelonlaatu, suo Marte pugnare, ratſukſiſta puh., jotka hewoſilla ja ſotiwat, ja suo alienoque, ratſukſiſta puh., omalla ja muitten tappelontawalla (jalkaſotioinakin). *e)* ſotainto, ſiſu, uljuus, urheus, patrius, run.; jöta ylim. woima, Marte suo, omin neuwoin, omin waroin l. wäin, ilman wieraan auttamatta. Siitä: 2) **Martius**, 3, Marſia koskewa, Marſista lähtenyt, Marſinomainen, martinen, Marſin, gens, legio; proles (ſ. o. Romulus ja Remus), miles (ſ. o. romalainen), run.; lupus, Marſille pyhitetty; ſamoin: anguis, run.; mensis, Maaliskuu, Calendae, Idus, Maaliskuun; campus, Marſin tanner Roman ja Tiberin wäliſsä, k. campus; run.: gramine Martio (ſ. o. Marſin tanterella). Uſein run. ſodallinen, ſotaiſa, ſoban, wainо-, tela; vulnera (ſodaſſa); Penthesilea; canor aeris. *b)* **Martiālis**, e, Marſia koskewa, martialinen, Marſin, flamen ja *plur.* yks. Martiales, Marſin papit; lupi (Marſille pyhitetyt), run.; milites, legio Martiа:n ſotamiehet. 3) Mars kiertotähtenä; jöta **Martius**, 3, Marſin, fulgor.

Marsi, orum. *m.* eräs Latiumin kanſakunta, kuuluja noitia, eritt. kärmeenlumoajia; jöta *a)* **Marsus**, 3, marſilainen, nenia, voces (noita-, loihtoluku), run.; *subst.* Marſilainen. *b)* **Marsicus**, 3, marſilainen, bellum (liittolaisſota).

marsūpium, ii, *n.* rahakukkaro.

Marsyas ja **-ya**, ae, *m.* Olympoon poika, Satyri, kuulu huilunſoittaja. 2) Suuri-Phrygian jokia.

Martiālis, e, k. Mars.

Martigena, ae, *c.* (Mars-gigno), Marſin ſikiö.

Martius, 3, k. Mars.

mas, maris, *m.* urospuolinen, miehen-, ukon-, koiraspuolinen, uros-, koiras-, homo, run.; anguis; vitellus, run.; *subst.* uros, koiras, miespuoli, miesihminen, poika, prima congressio maris et feminae; et mares deos et feminas esse dicitis; (bestiarum) aliae mares, aliae feminae sunt; kasweiskatkin puh. *b)* kuw. urhollinen, miehuullinen, Curii, animi, run.

masculīnus, 3, (seur.), urospuolinen, koiraspuolinen.

masculus, 3, (mas), urospuolinen, miehenpuolinen, koiras-, genus, tura, run.; libido (miesten tapainen), run.; *subst.* uros, miespuoli, mies. *b)* kuw. urhollinen, miehuullinen, rotewa, sydämmikäs, uljas.

massa, ae, *f.* taikina, ainejoukko, harkko, möhkä, tönkki, wenkale, picis, run.; lactis coacti (ſ. o. juusto), run.; *abs.* chaoosta ja kultajärkäleestäkin puh., run.

Massaesȳli (Masaes.), orum, *m.* Numidian kanſoja.

Massagetae, arum, *m.* ſkythialainen kanſakunta Kaspian meren itäpuolella.

Massicus, i, *m.* Latiumin ja Kampanian wälinen wuori, oiwilta wiinapuilltaan kuuluiſa; jöta **Massicus**, 3, maſſikolainen, *subst.* Massicum, i, *n.* (*sc.* vinum), Maſſikon wiina, ja Massica, orum, *n.* Maſſikon wiinawat seudut.

Massilia, ae, *f.* kuuluiſa kpki Gallia Narbonensi:ssa, Phokaialaisten perustama, kreikalaiſen ſiwistyksen aſemia; jöta **Massiliensis**, e, maſſilialainen, *subst.* Massilienses, ium, *m.* Maſſilialaiset.

Massȳli, orum, *m.* kanſakunta Numidian

itäpuolessa; jsta **Massȳlus**, 3, massylilainen, run. ylim. afrikalainen.
mastrūca l. **mastrūga**, ae, *f.* (sardinialainen sana), lammasnahat, lammasnahkainen turkki; jsta **mastrūcātus**, 3, lammasnahoilla waatetettu.
matara, f. materis.
matellio, ōnis, *m.* (matula), yö-astia.
māter, tris, *f.* äiti, emo, emä, ihmisistä, jumalattarista, eläimistä puh.; t. myös ylim. nainen, waimo, awiopuoli; run. äidillisestä rakkaudesta, puh. Siitä: *a)* esim. imettäjän nimenä, lambere matrem, run. *b)* magna mater l. mater deūm l. yks. mater, s. o. Kybele; m. florum (s. o. Flora), Cupidinum (Venus), run. *c)* kaikkein kantajasta maasta puh. 2) werr. ylim. synnyttäjä, jsta *b)* kygista puh.: emäkaupunki. *c)* puista: emäwarsi. *d)* jo'ista: lähde; kuw. lähde, juuri, synty, alku, syy, bonarum artium, justitiae, avaritiae.
mātercula, ae, *f.* (ed.), äitinen, emonen.
māteria, ae, ja **māteries**, ei, *f.* (mater), aine, kanta, wirikkeestä, ruoka-aineesta, syötäwistä, ruokawaroista, puusta, kiwistä, kalkista, rakennustarpeista l. -neuwoista j. m. s. puh.; eritt. rakennuspuu, aine-, kone-, tarwepuu, ylim. puu; kuw. *a)* aine, esine, sermonum; artis; ad jocandum; loquendi, run.; ficti (wara), run.; pro materia (asian mukaan), run. *b)* syy, aihe, aine, alku, lähde, synty, sytyke, wirike, gloriae, decoris, omnium malorum; materiam invidiae t. bonitati dare. *c)* syntyperä kyky, taipumus, luonnonlahja, ad audaciam; in animis humanis; Catonis; run. luonto.
māterio, I, (ed.), rakentaa puusta, aedes male materiatae (huonoista aineista laadittu).
māterior, āri, (materia), kaataa l. noutaa puita.
materis l. **mataris**, is, l. **matara**, ae, *f.* (keltiläinen sana), heittokeihäs, peitsi.
māternus, 3, (mater), äidillinen, äidin, sanguis, nomen; arma (jotka äiti Venus oli Vulkanilta Aineiaalle toimittanut), aves (Venerille pyhitetyt), Delus (Apollon suhteen, s. o. missä äiti Latona oli hänen synnyttänyt), myrtus (s. o. Venerin, Aineiaan äidin), tempora (synnyntä-aika), run. *b)* äidillinen, äidinpuolinen, avus (s. o. Atlas, Merkurin äidin Maian isä), nobilitas, run.; patria.
mātertera, ae, *f.* (mater), äidinsisar, täti.
mathēmaticus, 3, suure-opillinen; *subst.* suure-opin tutkija.
Matīnus, i, *m.* eräs wuori Apuliassa; jsta **Matīnus**, 3, matinilainen.
Matisco, ōnis, *f.* Gallia Lugdunensi:n kygeita.
Matius, 3, romal. sukunimi.
Mātrālia, ium, *n.* Mater Matuta:n juhla Kesäkuun 11:nä p:nä.
mātricīda, ae, *c.* (mater-caedo), äidinmurhaaja, äidinsurmaaja.
mātricīdium, ii, *n.* (ed.), äidinmurha.
mātrimōnium, ii, *n.* (mater), awiolitto, dare in matrimonium filiam cui, collocare quam in matrimonium, locare in matrimonio (stabili) j. m. s., antaa awioksi, waimoksi, naimisiin, naittaa, huolettaa; in matrimonium ducere quam (naida); habere quam in matrimonio (olla naituna jkn kanssa); habere, tenere matrimonium cujus (olla jkn naimisissa, jkn awiowaimona).
mātrīmus, 3, (mater), äidillinen, jonka on äiti wielä elossa.
mātrix, īcis, *f.* (mater), emä.
mātrōna, ae, *f.* (mater), wallaswaimo, wallasnainen, rouwa (siwiä, arwoisa, hywänniminen); harw. ylim. waimo, awiopuoli.
Mātrona, ae, *m.* Gallia Lugdunensi:n jokia.
mātrōnālis, e, (matrona), wallaswaimollinen, wallasnaisellinen, waimon, decus; *subst.* matronalia, ium, *n.* juhla, jonka wallasnaiset Junon kunniaksi wiettiwät.
mātruēlis, is, *m.* (mater), enon poika.
matta, ae, *f.* matto, jyrkiä peitto.
matula, ae, *f.* astia wetewäin ainetten pitämiseksi.
mātūrāte, *Adv.* joutuisasti, kiiruusti.
mātūrātio, ōnis, *f.* (maturo), kiiruhtaminen.
mātūre, *Adv.* aikanansa, ajallansa, hetkellänsä, hywään aikaan, occurrere, sentire. *b)* aikaisin, warhain, joutui-

ſaſti, kerkiään, kiiruuſti, pian, proficisci, venire; ja myös: ennen aikaanſa, liian aikaiſin, m. decessit.

mātūresco, maturui, III, (maturus), kypſyä, walmiſtua, tuleuntua, joutua, kerjetä, frumenta maturescere incipiebant. *b)* werr. walmiſtua, ehtiä täyſikokoiſekſi, maturescunt partus; nubilibus annis (walmiſtua naimawuoſille), run.; kuw. laillenſa wäkewyä, warmiſtua, warttua, maturescit virtus.

mātūritas, ātis, *f.* (maturus), kypſyys, walmeus, walmiſtus, tuleuntumus, joutumus, frugum, frumentorum. 2) werr. walmeus, oikia luonto l. laatu, täyſiwoimaiſuus, täyſimahtiſuus, täydelliſyys, aetatis ad prudentiam; kuw.: orationis, audaciae, virtutis; maturitates temporum, wuoden-aikain oikiat laadut, mutta: maturitas temporum, elon ajallanſa tuleuntuminen; jöta oikia l. ſoweliaš aika, rei; gignendi.

mātūro, I. (ſcur.), kypſentää, kypſyttää, walmiſtaa, tuleunnuttaa, jouduttaa, ja *Pass.* maturari, kypſnä, tuleuntua, uva maturata dulcescit; werr. *a)* aikananſa, hetkellänſä, hywään aikaan toimittaa l. laatia, run., multa m. datur. *b)* jouduttaa, kiiruhtaa, nopeuttaa, riennyttää, coepta, iter; cui mortem, insidias; *inf.* kera: kiiruhtaa, rientää jtakin tekemään, ciim. exercitum transducere, ab urbe proficisci, ja myös: hätiä, ajattomalla aikaa l. malttamatta tehdä jtakin, signum dare. 2) *intrans.* kypſyä. *b)* werr. rientää, joutua, ehditellä, maturavit Romanus, ne - -; maturato opus est (rientäminen on).

mātūrus, 3. kypſä, kypſynyt, walmis, tuleuntunut, joutunut, ehtinyt, poma, seges, frumenta; werr. *a)* walmis, walmiikſi kerjennyt, täyſi-aikainen, täyſikaswuinen, täyſiwoimainen, -kuntoinen, oikia, laadullinen, kelwollinen j. m. ſ., partus, venter, mulier, run.; soles (wäkewä), run.; aetas, run.; virgo matura viro (ſ. o. naitawa), run.; progenies matura militiae; jöta naitilaš, mieskuntainen, virgo, aetas, run.; ja myös: iäkäš, iſo-ikäinen, aevi l. aevo (wanha, eläkynyt), run.; mors (korkialla iällä); kuw.: ipse Thucydides - - multo maturior fuisset (oliſi järin täydelliſemmäkſi ennättänyt); animi l. animo (ymmärtäwäinen, wiiſas), run.; seditio (täyſimahtinen); tempus, ſoweliaš, alkia, mukawa; maturum jam videbatur, repeti patriam (jo näytti aika olewan). *b)* aikainen, warhainen, joudukaš, nopia, hiemes; honores, run.; victoria, judicium; sum maturior illo (olen ennemmin tullunna), run.

Mātūta, ae, *f.* aamutar, eräš muinois-italialainen jumalatar, kuw. Mater Matuta.

mātūtīnus, 3, aamuinen, aamullinen, huomeninen, aikainen, warhainen, aamu-, tempora (aamukaudet, -hetket, -puhteet, aamuſet); nebula; radii (aamu-auringon ſäteet), equi (ſ. o. Auroran), run.; run.: matutinos pectens capillos (ſ. o. aikaiſin), Aeneas se m. agebat (oli warhain jalkeella, liikkeellä), pater (aamulla warhain rukoiltu, ſ. o. Janus).

Mauri, orum, *m.* Maurilaiſet, Mauritanian aſukkaat; jöta *a)* **Maurus**, 3, maurilainen, mauritanialainen, run. ylim. afrikalainen, punilainen. *b)* **Maurītānia** (Maurētānia), ae, *f.* maakunta luoteiſeöſa Afrikaöſa.

Maurūsia, ae, *f.* = Mauritania Kreikalaiſten puheeöſa; jöta **Maurūsius**, 3, mauritanialainen, ylim. afrikalainen, *subst.* Maurūsii, orum, *m.* Mauruſialaiſet, Mauritanialaiſet.

Māvors, tis, *m.* wanhanaikaiſeöti ja run. = Mars, urbs Mavortis, *i. e.* Roma, run.; jöta **Māvortius**, 3, mavortinen, martinen, Marſiöta lähtenyt l. ſyntynyt, Marſinomainen, -ſukuinen, Marſin, moenia (Roma), tellus (Thrakia), proles (Thebalaiſet), run.; eritt. *subst.* Mavortius, Marſin poika Meleager.

maxilla, ae, *f.* (mala), leukaluu, kuonoluu.

maxime l. **maxume**, k. magis.

maximopere, k. magnopere.

maximus l. **maxumus**, k. magnus.

Māzaca, ae, *f.* Kappadokian pääkpki.

mazonomus, i, *m.* ruokawati, pöntyri.

meātus, us. *m.* (meo), kulku, käynti,

juoksu, lento. *b)* werr. kulkemo, juoksemo, wieremö, wirran pudas l. haara.

meddix l. **medix**, icis, *m.* maistratilainen l. esiwaltalainen Oskilaisilla, jsta **medixtuticus**, ylin esiwaltalainen Kapuassa.

Mēdēa, ae, *f.* Kolchin kuninkaan Aieteen tytär, Absyrtoon sisar, kuuluisa welho; jsta **Mēdēis**, idis, *f.* medeiallinen, noidallinen.

medēla, ae, *f.* (seur.), lääke.

medeor, ēri, parantaa, lääkitä, auttaa, taw. *dat.* kera; jsta *subst.* medens, tis, *m.* parantaja, lääkäri, run. *b)* kuw. auttaa, parantaa, tulla awuksi, tehdä apua, kohentaa, (auttamalla) poistaa l. estyttää, stultis; malo, incommodis omnium, reipublicae afflictae, inopiae y. m.

Mēdi, orum, *m.* Medialaiset, run. myöskin: Persialaiset, Assyrialaiset, Parthialaiset; *sing.* Medialainen, Persialainen; jsta *a)* **Mēdia**, ae, *f.* Aasian maakuntia. *b)* **Mēdicus** ja **Mēdus**, 3, medialainen, ylim. persialainen, assyrialainen, Medicus vestis; Medum flumen (s. o. Euphrat), run.

mediastīnus, i, *m.* (medius), apuri, palwelia, orja, jonka oli kaikenlaisia huonompia töitä toimittaminen.

Mēdica, ae, *f.* Median apilas, kylwömailanen.

medicābilis, e, (medicor), parannettawa, lääkittäwä.

medicāmen, inis, *n.* (medicor), lääke, paranne, rohto, woide; kuw. apu, keino. 2) werr. myrkky, myrkkyjuoma; eritt. run. noidan-aine, loihtojuoma. *b)* wärineste, wäri, paine; eritt. kaunistin, somistin. *c)* ylim. mikin paranne.

medicāmentum, i, *n.* (medicor), lääke, lääkitys, paranne, koste, rohto, woide, cui dare ad aquam intercutem; salubre; multis medicamentis delibutus. *b)* kuw. paranne, lääkitys, apuneuwo, laborum, doloris. 2) werr. myrkky, myrkkyjuoma, medicamenta coquere. *b)* wärineste, wäri, paine; eritt. ihon kaunistin, jsta kuw. kaunistin, somistin, fucati medicamenta candoris et ruboris.

medicātus, us, *m.* (medicor), noidan-aine.

medicīnus, 3, (medicus), lääkitystä koskewa; jsta 2) *subst.* medicina, ae, *f.* (*sc.* ars), lääkitystaide, parannustaide, medicinam exercere. *b)* (*sc.* res), lääkitys, lääke, paranne, medicinam dare, adhibere; medicinā non indigere; kuw. apukeino, apuneuwo, lääkitys, liewitys, singulis medicinam consilii atque orationis meae afferam; periculorum, laboris, calamitatis; m. quaerere (lohdutus).

medico, I, (medicus), lääkitä, parantaa. 2) werr. parantaa, sekoittaa, panettaa, kostuttaa, kastella, pirskotuttaa j. m. s., semina (lioittaa), run.; occulte medicans (lääkityswoimilla warustawa), run.; medicatae sedes (yrttein nesteillä riuskotetut), run.; somnus medicatus (nesteillä l. noitumisella aikaansaatettu), run.; jsta myös: wärjätä, lanam, run.

medicor, I, (seur.), parantaa, lääkitä, cui, quid, run.

medicus, 3, (medeor), parantawa, lääkitsewä, parannus-, manus, ars, run.; digitus m. l. yks. medicus (nimetöin sormi); *subst.* medicus, i, *m.* lääkäri, parantaja, haawalääkäri, haawuri, in morbis corporis, ut quisque est difficillimus, ita medicus nobilissimus atque optimus quaeritur; medicum ad aegros adducere, m. adhibere; medici proficiunt y. m.

medie, *Adv.* kohtuullisesti.

medietas, ātis, *f.* (medius), keskisyys, keskusta.

medimnum, i, *n.* ja **-us**, i, *m.* kreikalainen jywämitta, kuuden romalaisen modius mitan weroinen.

mediocris, e, (medius), keskulainen, kohtalainen, kohtuullinen, keskinkertainen, tawallinen, wähäpätöinen, wähä-arwoinen, wähällinen, huono, ei erinomainen, orator, vir, homo; spatium; malum, ingenium, eloquentia y. m.; mediocria gerere (arwollaisia); non (haud) m. (ei wähäinen, s. o. suuri, aimollinen) vir, diligentia; non m. animus (s. o. korkialle pyrkiwä).

mediocritas, ātis, *f.* (ed.), keskulaisuus, kohtalaisuus, keskisuunta, kohtuullisuus, kohtuus, suhta, aurea, run.; dicendi; in dicendo; mediocritatem tenere; *plur.:* mediocritates (pertur-

bationum animi), suunnalliset innostukset. *b)* keskinkertaisuus, wähäpätöisyys, ingenii.

mediocriter, *Adv.* keskulaisesti, kohtalaisesti, keskinkertaisesti, wähäpätöisesti, ei erittäin, *m.* aeger, disertus. *b)* kohtuudella, suunnallisesti, laimiamielisesti, hiljaisesti, non m. ferre quid.

Mediōlānum, i, *n.* Insubrilaisten pääkpi Gallia Cisalpina:ssa; josta **Mediōlānensis**, e, mediolanilainen, *subst.* Mediōlānenses, ium, *m.* Mediolanilaiset.

Mediōmatrici, orum, *m.* Gallia Belgica:n kansoja.

Mediōn, ōnis, *f.* Akarnanian kpgeita; josta **Mediōnii**, orum, *m.* Mediolanilaiset.

meditātio, ōnis, *f.* (meditor), ajatteleminen, futuri mali; eritt. miettiminen, tutkisteleminen, walmistus, walmistawa harjotus, multa commentatio atque m.; obeundi sui muneris; nulla meditationis suspicio.

meditātus, 3, *PA.* mietitty, walmistettu, ajateltu, tuumittu, sceelus, verbum.

mediterrāneus, 3, (medius-terra), maankeskellinen, keski- l. sydänmainen, ylimainen, mereste kaukainen, regio; homo; *subst.* mediterranea, orum, *n.* keski- l. sydänmaat, ylimaat.

meditor, I, miettiä, mieltää, ajatella, ongelmoita, tutkistella, pääsänsä pidellä, mielessään juoksuttaa, tuumia, aiotella, aikoa, mieliä, käetä jtakin, walmistaita jhnkin, harjotella jhnkin, jtakin, quid; ad quid; de qua re; *inf.*; meditabor, quomodo cum illo loquar; meditandi aut discendi causā.

medium, ii, *n.* k. medius.

medius, 3, keskinen, keskimäinen, keskikohtainen, keskiwälinen, keski-, puoli-, keskellä, mundi locus; pars; sermonem medium abrumpere (kesken, puolitiessä), run.; aestus (sydänpäiwän), run.; ne medius ex tribus foret; in medio foro, keskellä toria, in vinea media, wiinamäen keskellä, per mediam aciem hostium, keskitse tapporiwistöä j. m. ſ.; quum inter bellum et pacem medium nihil sit; *gen.* kera: locus medius regionum (*i. e.* inter regiones); medius omnium rex erat. Siitä *subst.* medium, ii, *n.* keskus, keskusta, keskikohta, -paikka, -wäli, (in) medio aedium; sotawäestä puh.: keskirinta, keskistö, sydämmistö, in medio adesse; werr. julkisuus, yleisö, yhteistö, in medio esse (olla kaikkein nähtäwänä l. saatawilla, kaikille awoin); rem in medio ponere l. proponere (kaikkein tarjoksi, kaikkein kuullen, julkisesti asettaa eteen); — in medium proferre quid (julkaista, ilmoittaa); — vocare in medium (saattaa julkisalle, kansan eteen, oikeuteen); — in medio relinquere (jättää yleisölle, sillensä, epäwaraan); — pellere e medio (syrjätä l. työntää pois, matkoihinsa); e medio tollere verba (ottaa haltuunsa tawallisia, tunnetuita, kansansuisia sanoja); — tollere de medio, toimittaa tiehensä, näkymättömiin, esim. literas; t. panna hengeltä, tappaa, quem; — recedere de medio (mennä l. wäistyä pois tieltä, syrjään); — in medium venire l. procedere (ilmauntua, tulla näkywiin, astua esiin, ilmiin); — in medium, yleisölle, yhteistölle, kaikille yhteen, communes utilitates in m. afferre; in m. consulere (yhteisestä hywästä), in m. quaerere, dare (yhteiseksi tarpeeksi), run. *b)* ajasta puh.: keskinen, wäli-aikainen, wälillä kulunut, keski-, wäli-, sydän-, puoli-, keskellä, tempus; dies (sydänpäiwä, puolipäiwä, ja myös: etelä), run.; mediis diebus (wälipäiwinä); media aestate (keskellä suwea, sydänsuwena, suwisydännä); josta medio sermone (kesken puheen); *subst.* medium, ii, *n.* keski-aika, diei (puolipäiwän aika). 2) kuw. ylim. keskikohtainen, keskiwälinen, keskisuuntainen, aetas (keskiikä); oratio, libertas, kohtuullinen, suunnallinen; via consilii; homo. *b)* puolta pitämätöin, tasawälinen, sotaan l. riitaan kajoamatoin, medium se gerere; t. epäwertainen, kaksipuolinen, kahdenwaiheinen, umpisanainen, responsum. *c)* kohtalainen, keskinkertainen, wähäinen, tawallinen j. m. ſ., bellum; nihil. *d)* kahtaastelewa, kumpaankin taipuwa l. kykenewä, ingenium: pacis eras mediusque belli, run.; josta myös: wälittäwä, medium se offert (wälittäjä), run.

medius fidius, = me deus fidius (*sc.* juvet), l. Fidius.

medix, medixtuticus, l. meddix.

Medon, ontis, *m.* kuningas Kodroon poika, Athenan enſimäinen Arkontti; jöta **Medontidae**, arum, *m.* Medonin jälkeiſet.

medulla, ae, *f.* (medius), ydin, ſäſy, lyly, ſydän, manto. 2) kuv. ydin, ſydän, ſiſus, ſiſimmäſtä, oivimmaſta puh., haerere in medullis; est (edit) flamma medullas, run.; m. suadae (puheliaiſuuden ydin), run.

Medullia, ae, *f.* Latiumin kpgeita; jöta **Medullīnus**, 3, medullialainen, Medulliaſta, romal. liikanimi.

Mēdus, i, *m.* l. Medi.

Mēdus, i, *m.* Perſian jokia. 2) Medeian poika.

Medūsa, ae, *f.* Phorkoon tytär, Pegaſoon äiti, Gorgonein joukkoa; jöta **Medūsaeus**, 3, Meduſaa koskewa, meduſallinen, os (Meduſan), fons (Pegaſoon kawion-iskuſta ſyntynyt Hippokrenen lähde), monstrum (Kerberos, jonka äiti Echidna oli Meduſan tytär), run.

Megaera, ae, *f.* yksi Koſtottariſta (Furiae).

Megale, es, *f.* ſuuri, ylbäinen, Kybelen l. Magna Materin liikanimiä, jöta **Megalensis**, e, Kybelettä koskewa, *subst.* Megalensia, ium, l. Megalēsia, ium, *n.* Megaleſia-juhla, Kybelen kunniakſi wuoſittain Huhtikuun 4:nä p:nä wietetty.

Megalopolis, is, *f.* Arkadian kpgeita; jöta *a)* **Megalopolītae**, arum, *m.* Megalopolilaiſet. *b)* **Megalopolītānus**, 3, megalopolilainen, *subst.* Megalopolitāni, orum, *m.* Megalopolilaiſet.

Megara, ae, *f.* kuv. **Megara**, orum, *n.* kpki Megarin maakunnaſa. Siitä: *a)* **Megarēus**, 3, megaralainen, *subst.* Megarea, orum, *n.* Megaran kentät. *b)* **Megareus**, ei ja eos, *m.* Megaralainen, Megaraſta. *c)* **Megaricus**, 3, megaralainen, *subst.* Megarici, orum, *m.* Megaraſta ſyntyiſin olewan Eukliden lahkolaiſet. *d)* **Megarus**, 3, megaralainen, run. 2) Sikelian kpgeita.

Megareus, eos, *m.* l. Megara. 2) Neptunin poika, Hippomenecn iſä; jöta **Megarēius**, 3, megareinen.

Megaris, idis, *f.* Hellaan maakuntia. 2) kpki Sikeliaſſa (nimeltään myös Megara).

Megarus, 3, l. Megara.

mehercule, l. Hercules.

mējo, ere, laskea wettänſä.

mel, mellis, *n.* meſi, ſima, hunaja; kuv.: poetica mella (ſulo), hoc juvat et melli est (on ſuloiſta), run.

Melae, arum, *f.* ja **Meles**, ium, *f.* kpki Samniumiſſa.

Melampus, podis, *m.* Amythaonin poika, kuuluiſa lääkäri ja ennuomies.

melancholicus, 3, muſtaſappinen, raskasmielinen, homo.

Melanippe, ēs, *f.* Amazonein kuninkaannan Antiopen ſisar. 2) Aioloon l. Desmonteen tytär.

Melanippus, i, *m.* Akaſtoon poika, eräs Thebalainen. 2) eräs Acciuksen kirjoittama murhekuwaus.

Melanthius, ii, *m.* Odyſſeen wuohipaimen.

Melantho, us, *f.* eräs merineito, Deukalionin tytär.

Melanthus, i, *m.* Sarmatian jokia. 2) kuningas Eliſſä, Kodroon iſä.

melanūrus, i, *m.* muſtahäntä, jonkunlainen merikala.

Melas, anis l. ae, *m.* uſiamman joen nimi, eſim. Theſſaliaſſa, Thrakiaſſa, Boiotiaſſa.

Meldi, orum, *m.* Gallia Celtica:n kanſakuntia.

Meleāger ja **Meleāgros**, i, *m.* Kalydonin kuninkaan Oineukſen ja Althaian poika; jöta **Meleāgrides**, um, *f.* Meleagerin ſiſaret.

Meliboea, ae, *f.* Theſſalian kpgeita; jöta **Meliboeus**, 3, meliboialainen, dux (ſ. o. Philoktetes), run.

Melicerta l. -tes, ae, *m.* Inon ja Athamaan poika.

melicus, 3, laulullinen, ſoitannollinen; eritt. lyrallinen l. laulurunollinen, poema.

melilōtos, i, *f.* ja -ton, i, *n.* meſikkä, uśmanruoho.

melior, l. bonus.

melisphyllum, i, *n.* meſilehti, eräs mehiläiſille otollinen yrtti, meliſſi.

Melita, ae, ja -ē, ēs, *f.* Sikelian ja Afrikan wälinen saari, kussa samanniminen kpki; jsta **Melitensis**, e, melitalainen, Melitasta. 2) erään merineidon nimi.

melius, k. bene ja bonus.

meliuscule, *Adv.* wähä paremmin, jotenkin hywin.

meliusculus, 3, (melior), wähä parempi, paremmanlainen.

Mella ja **Mēla**, ae, *m.* joki Yli-Italiassa.

mellifer, 3, (mel-fero), mettä kantawa l. tuottawa.

mellītus, 3, (mel), mesinen, simainen, meden makeuinen, placenta (mesikakku), run. *b)* werr. suloinen, kultainen.

Melodūnum, i, *n.* Gallia Celtica:n kpgeita.

melos, *n.* laulu, runoelma.

Mēlos, i, *f.* Sporadein saaria; jsta **Mēlius**, 3, melolainen.

Melpomene, es, *f.* tragillisen ja lyrallisen runomuksen Runotar.

membrāna, ae, *f.* (membrum), nahka, kalwo, kelmu; run. kärmeen ketto. *b)* werr. kirjoitusnahka, pärmä, pergamentti.

membrānula, ae, *f.* (ed.), kalwonen; werr. pergamentti.

membrātim, *Adv.* jäsenittäin; werr. kappalittain, wähitellen, eritt. puheesta puh.: wähin jaksoin, wähin lausehin.

membrum, i, *n.* jäsen, raaja, ihmisen t. eläimen ruumiissa. *b)* werr. jäsen, osa, philosophiae; eritt. niwel l. jakso lauseessa.

memet, k. ego.

memini, isse, muistaa, säilyttää l. pitää muistissansa, mielessänsä, ajatella jtakin, l. esim. meminit, ei ole wielä unhottanunna, *gen.* kera: vivorum; praeteritorum; nec m. viae (olla oikein tietämättä), run.; — *acc.* kera: omnia, beneficia, dicta; Paullum; Cinnam memini (olen Cinnan aikuisia ollut); — de *abl.* kera: de Herode; de omnibus; — meministi, quanta hominum esset admiratio; — memini, quum mihi desipere videbare; — *acc. c. inf.:* memini, incidere illum in eum sermonem (muistan, kuinka hän joutui); meministis, me ita distribuisse initio causam. 2) werr. mainita, puhua, de exsulibus.

Memmius, 3, romal. sukunimi; jsta **Memmiānus**, 3, memmianinen, Memmiuksen.

Memnon, onis, *m.* kuningas Aithiopiassa, Tithonoon ja Auroran poika; jsta **Memnonius**, 3, memnoninen, werr. itämainen, color (musta), run.

memor, oris, (memini), muistawa, unhottamatoin, *gen.* kera, esim. generis, facti; vox memor libertatis; eritt. *a)* hywän työn muistawa, kiitollinen; t. loukkauksen muistawa, jsta kostoa puuskuwa, kostawa. *b)* huoliwa, lukua pitäwä jstakin, waariin ottawa jtakin, jnkin mukainen, legum humanarum. *c)* muistokas, hywämuistoinen, homo. 2) run. werr. muistuttawa jstakin, nota; indicii memor poena.

memorābilis, e, (memoro), muistettawa, mainittawa, merkillinen, mainio, kiitetty, vir; virtus.

memoria, ae, *f.* (memor), muisto, muisti, mieli, pää, bona; memoriā tantā fuit; in memoria cujus penitus insidere; memoriae mandare, infigere; in memoriam redigere l. reducere (palauttaa mieleen); memoriā comprehendere, tenere, custodire (pitää, säilyttää mielessä, muistaa); hoc est mihi in memoria; deponere quid ex memoria (unhottaa); e memoria excedere; ex memoria exponere (ulkomuistilta, ulkoa). *b)* muisto, muistanta, mieleen johdatus, rerum; in memoriam cujus redire; adhibere memoriam cujus rei (ajatella jtakin); memoriam renovare, redintegrare, repetere, revocare, conservare, deponere, abjicere; memoria cujus rei abiit, abolevit; memoriā dignus (muistettawa); memoriae prodere l. tradere (kirjoittaa, kertoa); wälisti myös tulewain suhteen: ajatus, mieltäminen, periculi. 2) werr. aika, jota muistetaan, philosophi hujus memoriae (nyky-ajan); nostrā memoriā; usque ad nostram memoriam; in omni memoria; post hominum memoriam (ihmismuistossa, ihmisten muisto-aikana); jsta myös: tapahtuma, tapaus, veteris cujusdam me-

moriae recordatio. *b)* historiallinen tieto, kertomus, historia, de Magonis interitu duplex m. prodita est.

memoriola, ae, *f.* (ed.), muisti.

memoriter, *Adv.* ulkomuistilta, ulkoa. 2) muistin awulla.

memoro, I, (memor), mainita, kertoa, jutella, puhua, sanoa, quid; cujus conditor Hercules memorabatur; de qua re; *acc. c. inf.*; josta memorandus, mainittawa, muistettawa, merkillinen, kuuluisa, juvenis, run.

Memphis, is l. idis, *f.* kyki Keski-Egyptissä, Egyptin kuninkaitten kuuluja asuntosijoja; josta *a)* **Memphītes**, ae, *m.* memphiläinen, run. egyptiläinen, bos (s. o. Apis), run. *b)* **Memphītĭcus**, 3, ja **Memphītis**, idis, *f.* memphiläinen, run. egyptiläinen.

Menae, arum, *f.* Sikelian kpgeita; josta **Menaeni**, orum, *m.* Menalaiset.

Menalippus, i, *m.* = Melanippus.

Menander ja **-drus**, i, *m.* kuuluisa kreikalainen pilateeskelmöitsijä, Terentiuksen esikuwa. 2) orjannimi.

Menapii, orum, *m.* Gallia Belgica:n kansakuntia.

menda, ae, *f.* wirhi, wamma, eritt. ruumiisa.

mendācium, ii, *n.* (mendax), walhe, epätosi, mendacio fallere; m. dicere.

mendāciunculum, i, *n.* (ed.), pieni walhe.

mendax, ācis, (mentior), walheellinen, walhetteliaš, homo; *subst.* walhettelia, sanapatto; werr. *a)* petollinen, visa; run.: fundus (hedelmän tekemätöin). *b)* todetoin, walheteltu, formesta imettyy, infamia, run. *c)* mukailtu, teko-, walhe-, pennae, run.

Mendes, ētis, *f.* Egyptin kpgeita; josta **Mendēsius** ja **Mendēsicus**, 3, mendesiläinen.

mendīcitas, ātis, *f.* (mendicus), kerjuntilaisuus, kerjäläistila l. -olo, kerjusauwa, suurin köyhyys, in summa mendicitate esse.

mendīco, I, (seur.), kerjätä, käydä kerjuulla, kerjäämäsšä; *trans.* kerjätä l. kärtellä jtakin.

mendīcus, 3, kerjunomainen l. -tilainen, tuiki köyhä, nibki waratoin, waiwainen, kurja, *subst.* kerjäläinen, pakkuja; mendici, mimae *etc.*, kybelen papeista puh., jotka almuja itsellensä kerätilewät, run. *b)* werr. waratoin, köyhä, instrumentum.

mendōse, *Adv.* wirheellisesti, wiakkaasti, wäärin, scribere.

mendōsus, 3, (seur.), wirheellinen, wiakas, historia; werr.: servus (kirjoituswirheitä tekewä).

mendum, i, *n.* wirhi, wamma, wika ruumiisa, kirjoitukisisa j. m. s., mendo facies caret, run.; monda librariorum tollere; m. corrigere; kuw.: m. continere (wika).

Menecles, is, *m.* eräs rhetori Alabandasta; josta **Meneclius**, 3, meneklinen.

Menelāus l. **-os**, i, *m.* Atreuksen poika, Agamemnonin weli, Helenan puoliso.

Menēnius, 3, romal. sukunimi; *adj.* meneninen; josta **Menēniānus**, 3, menenianinen, Meneniuksen.

Mēninx l. **Mēnix**, gis, *f.* eräs wähän Syrtin läheinen saari.

Menoeceus, ei ja eos, *m.* Theban kuninkaan Kreonin poika.

Menoetius, ii, *m.* Aktorin poika, Patrokloon isä; josta **Menoetiades**, ae, *m.* Menoitioon sikiö, s. o. Patrokles.

mens, mentis, *f.* mieli, mielenlaatu, -ala, -pito, ajatusparsi, pää, sisu, luonne, sydän, sielu, mala, integra, iniqua, run.; mentes hominum; mollis; josta eritt. 2) henki, järki, äly, taju, mieli, ymmärrys, mens, cui regnum totius animi (sielun) a natura tributum est; mentis suae esse, mentis compotem esse, olla laidallaan, järjellään, älyllään; mente captus, heikkomielinen, nöyräpäinen; mente comprehendere l. complecti, käsittää, tajuta; quae tanta mente fiunt; — into, rohkeus, uljuus, vobis dent mentem; mentem addere cui (rohkaista jkta), mentes demittere (waipua alakuloisuuteen), run.; — ajatus, mieli, mentem injicere l. dare; venit mihi in mentem quid, cujus rei t. *inf.* (joku asia juolahtaa, joukahtaa, muistuu mieleeni, pistää päähäni, osaa aiwooni); — arwelo, miete, ajatus, nostram accipe mentem, run.; eadem mente esse (pitää samaa mieltä); — mieli, aie, aikomus, tuuma, tarkoitus, hac mente; classem ea mente comparavit, ut --.

mensa, ae, *f.* pöytä, ruokapöytä, mensam tollere; mensas epulis exstruere. Critt. *b)* uhripöytä. *c)* waihtajan pöytä, pankki, publica (julkinen pankki, yhteisrahasto). 2) werr. ruoka, syötäwä, mittere cui de mensa; Syracusiae: secunda, jälisté, suuliste, päätösruoka, päättäjäiset, secundam mensam apponere.

mensārius, ii, *m.* (ed.), rahawaihtaja, rahoitsia; jsta julkiwaihtaja, waltarahoitsia, mensarii triumviri, quinqueviri, rahasuorittajat, joitten tuli welka-asiain järjestämisestä huolta pitää.

mensio, ōnis, *f.* (metior), mittaaminen, vocum.

mensis, is, *m.* kuukausi, kuu.

mensor, ōris, *m.* (metior), mittaaja, critt. maamittari.

menstruus, 3, (mensis), kuukautinen, jokakuinen, joka kuukausi tapahtuwa l. palajawa j. m. s., usura. 2) kuukauden kestäwä, kuukautinen, kuukauden, vita, spatium. 3) kuukaudeksi määrätty l. aiottu, cibaria; jsta *subst.* menstruum, i, *n.* kuukauden muona l. ruoka.

mensūra, ae, *f.* (metior), mittaaminen, mittaus, mensuram rei facere, run. *b)* kuw. mittaus, määräys, arwostelo, quicquid sub aurium mensuram aliquam cadit. 2) werr. mitta, majore mensura reddere; modus mensurae; mensurae ex aqua (wesikellot l. -tiimarit). *b)* suuruus, pituus, pakSuus, koko, ala, posterior (*i. e.* posteriorum pedum), ficti, nominis, run.

mensus, k. metior.

menta l. **mentha,** ae, *f.* minttu.

mentio, ōnis, *f.* (memini), mainitseminen, maininta, muistutus, in mentionem incidere cujus; mentionem facere cujus rei, de qua re t. de quo (s. o. mainita jtakin, jkta, puhua jtakin, jstakin, jksta); mentionem movere cujus rei (saattaa jku asia puheeksi); mentionem habere, agitare, inchoare: mentio illata a tribunis, ut liceret; mentiones serere (siellä täällä jutella). Critt. *b)* ehdoitus l. esitys, in senatu consules faciunt mentionem, placere statui, ne *etc.*

mentior, IV, walhetella, puhua l. panna walhetta, walaa walheita, panna omiansa, pettää, aperte; de qua re; in qua re; frons, oculi, vultus mentiuntur; *subst.* mentiens, walhepäätelmä; critt. *a)* päästänsä siittää, loruilla, run. *b)* olla puhettansa pitämättä, syödä l. laiminlyödä sanansa. 2) *trans.* walhetella, imeä sormesta, miettiä, niwoa l. panna kokoon, walheellisesti tuoda esiin j. m. s., quid; *acc. c. inf.*; jsta walheellisesti omistaa, mukailla, jälitellä, varios colores, run.; — *pass.* mentītus, walheteltu, umpiaisesta tehty, mukailtu, kuwailtu, tela, nomen, run.; figurae (walhe- l. tekohahmot), run.

Mentor, oris, *m.* mainio pintakuwain sepittäjä. *b)* run. werr. mentori-malja, taidokkaasti tehty juomamalja.

mentum, i, *n.* leuka.

meo, I, kulkea, käydä, waeltaa, retkiä.

mephītis, is, *f.* wahingollinen, rutonsekainen höyry l. utu maasta.

merācus, 3, (merus), pelkkä, sekoittamatoin, silkka, puhdas, vinum; kuw.: libertas.

mercābilis, e, (mercor), ostettawa, altis, kauppana.

mercātor, ōris, *m.* (mercor), kauppamies, kauppias, critt. uraka- l. tukkukauppias. *b)* werr. ostaja, provinciarum.

mercātūra, ae, *f.* (mercor), kaupanteko l. -pito, kauppa, tenuis, magna et copiosa, quaestuosa; mercaturam facere (tehdä, pitää, harjottaa kauppaa); kuw.: bonarum artium, ostanta.

mercātus, us, *m.* (mercor), kauppa, kaupanteko, osto ja myynti, domesticus. 2) werr. kauppapaikka, tori, markkinat, frequens; mercatum indicere, habere: ad m. proficisci.

mercēdula, ae, *f.* (merces), wähäinen palkka, mercedulā adducti. 2) tulo, praediorum.

mercēnārius, 3, (seur.), palkattu, maksettu, palkallinen, palkka-, miles, scriba, arma; testes, praetor, liberalitas, lahjottu; vincula (s. o. welwollisuus maksoa wastaan toimittaa Praecon wirkaa huutokaupoissa), run. *b) subst.* mercenarius, ii, *m.* palkkalainen, päiwämies, palkollinen.

merces, cēdis, *f.* (mereo), anſio, palkka, palkinto, palkkio, makſo, manuum mercede inopiam tolerare; operae; mercede arcessere l. conducere; mercede docere. *b)* lahjomus, magna mercede pacisci cum quo, lahjat; lingua adstricta mercede. 2) werr. hinta, palkka, rankaistus, kustannus, wahinko, haitta, ehto j. m. ſ., mercedem cujus rei constituere, cui proponere, exigere a quo; temeritatis; non sine magna mercede; non alia bibam mercede, run. *b)* wuoro, woura, hyyry, tulo, ſaalis, insularum; mercedes habitationum annuae (aſuntorahat); praediorum; capiti mercedes exsecare, rahakaswi, run.

mercor, I, (merx), oſtaa, quid de l. a quo; quid tantā pecuniā; equos; domos, tehdä talonkauppoja, run.; kuw.: officia.

Mercurius, ii, *m.* Jupiterin ja Maian poika, jumalain ſananſaattaja, lyran keksijä, kaupan ja kansſakäynnin, puhetaidon, woimistelon j. m. ſ. jumala, teitten ſuojelia, wainajain ſieluin Manalaan johdattaja; jsta Merkurin kuwa, Hermespatſas; werr. kiertotähti Mercurius. Siitä: **Mercuriālis**, e. merkurillinen, Merkurin, viri (oppineet ja runoſepät, eritt. laulurunoiliat), run.; *subst.* Mercuriales, ium, *m.* kauppamiehet.

merda, ae, *f.* ſitta, ſonta, jälki.

mereo, merui, meritum, ja **mereor**, meritus, II, anſaita, woida waatia, laudem, praemia; supplicium, exitium, run.; ut *conjunct.* kera; run.: scelus (ſ. o. anſaita rankaistus rikokſesta); jsta meritus, anſaittu, kohtuullinen, ſoweliaſ, oikia, dona; honores, mors, run.; iracundia; lingua (ſyynalainen), nihil meritus (ſyytöin), run. Eritt. *b)* anſaita, ſaada, ſaawuttaa, non amplius duodecim aeris; aera Sosiis (tuottaa rahaa), run.; jsta lucra merita; quid mereas (merearis) l. mereri velis, ut *etc.*, mitä tahtoiſit l. ottaiſit ſiitä, että jne.; quid arbitramini Rheginos merere velle, ut *etc.*, mitä luulette olewan Rhegiumilaiſille annettawan, että jne. *c)* ſotatoimista puh.: mereri ja merere stipendia l. yks. merere, palwella palkalla, palwella (ſotamiehenä), olla ſotawäesſä, tehdä ſotapalwelusta, (sub) quo imperatore; equo (equis), pedibus, palwella ratſahin, jalkaſin, hewos-, jalkamiehenä. *d)* kuormata päällenſä jtakin, ryhtyä jhnkin, tehdä jtakin, scelus y. m., run. 2) *intr.:* mereri de quo t. de qua re, anſioittaa itſenſä jkn t. jnkin ſuhteen, bene, optime, t. male, pessime j. m. ſ.; milites mirifice de republica meriti (erinomaiſesti anſioittuneet waltion ſuhteen); jsta meriti juvenci, ſ. o. hyödylliſet juhdat, run.

meretrīcius, 3, (meretrix), porton- l. aljunomainen, -tapainen, portollinen, irstas, quaestus, amores.

meretrīcula, ae, *f.* (ſeur.), julkiportto, yhteinen.

meretrix, īcis, *f.* (mereo), portto, alju, yhteinen.

merges, itis, *f.* lyhde, ſitoma.

mergo, mersi, mersum, III, kaſtaa jhnkin, upottaa l. wajottaa jhnkin, weteen laskettaa l. painaa, pullos in aquam; aves, quae se in mari mergunt (ſ. o. ſukeltawat mereen); aquā languidā mergi, hukutettaa; (sub) aequore, gurgite (mereen, pyörteeſen), run.; mersis fer opem rebus (wedenwaltainen, hukkunut mailma), run.; werr. *a)* wajottaa, painaa, pistää, tunkea, panna, capita in terram; rostra in corpore, run.; quid in sua viscera (niellä), run. *b)* kätkeä, ſalata, peittää, tehdä näkymättömäkſi, vultus in cortice, res terrā et caligine, run.; tähdistä puh.: mergi, laskeuta, run. 2) kuw. upottaa, wajottaa, ſyöstä, se in voluptates; mersus secundis rebus (onnella ylläytetty); vino somnoque mersus (waipunut, rauennut wiinaan ja uneen); quem acerbo funere (katkeraan kuolemaan), run.; jsta kuilaista, kuluttaa, häwittää, mergentibus sortem usuris.

mergus, i, *m.* (ed.), ſukeltaja, eräs weſilinnun laji, lokki, koskelo.

merīdiānus, 3, (meridies), puolipäiwäinen, ſydänpäiwäinen, ſydänpäiwänä, tempus. *b)* werr. etelapuolinen, eteläinen.

merīdiātio, ōnis, *f.* (meridio), etſone, louna, puolipäiwän lepo l. uni, meridiationibus uti.

merīdies, ei, *m.* (medius dies), puoli=päiwä, ſydän= l. keskipäiwä, puoli=päiwän aika, ante, post meridiem (puolipäiwän edellä t. jälkeen, edellä t. jälkeen puolen päiwää). *b)* werr. eteläpuoli, etelä, ad meridiem.

merīdio ja **merīdior**, I, (cd.), pitää l. maata etſonetta l. lounaa, lounahtaa.

Mēriones, ae, *m.* Idomeneukſen waunu=ajaja Kretaſta.

merito, āre, (mereo), anſaita, werr. tuottaa, sestertia dena.

merito, *Adv.* anſiosta, kohtuulliſesti, ſyyſtä, laudari ɣ. m.; *superl.* meritissimo, aiwan täydeſtä ſyyſtä.

meritōrius, 3, (mereo), josta rahaa makſetaan, palkka=, pueri (rahan tähden haureuteen alttiit).

meritum, i, *n.* (mereo), anſio, joko hywä työ, hywä teko, tai ſyy, rikos, paha teko, cujus in l. erga quem (ſ. o. jkn ſuhteen, jkta kohtaan); pro singulari eorum merito; in dandis recipiendisque meritis (palwelukſet); merito cujus (jkn anſion mukaan); non l. nullo meo merito, ilman minun anſaitſematta, minuſſa ſyytä olematta, minun aiwan ſyyttömänä olleſani. *b)* werr. arwo.

meritus, l. mereo.

Meroe, es, *f.* kuuluiſa ſaari Nilin wirraſſa Aithiopiaſſa.

Merope, es, *f.* Atlaan tytär, Siſyphoon puoliſo, Plejadein joukkoa.

Merops, opis, *m.* Aithiopialaisten kuningas, Klymenen puoliſo, Phaethonin nimi=iſä.

merops, opis, *m.* eräs mehiläisſyöjä lintu, mehiläishaukka.

merso, āre, (mergo), kastaa jhnkin, laskea weteen; kuw.: mersari civilibus undis (painua, syökſähtää), run.

merula, ae, *f.* mustarastas.

Merula, ae, *m.* romal. liikanimi.

merus, 3, pelkkä, puhdas, ſekoittamatoin, ſilkka, wento, undae, lac, run.; vinum l. *subst.* merum, i, *n.* pelkkä wiina (johon ei wettä ole ſekoitettu), run. *b)* werr. paljas, aiwa, ſula, wallan, ei muuta kun, yksiſtänſä, monstra; m. bellum loquitur. *c)* kuw. pelkkä, puhdas, oikia, warſinainen, libertas.

merx, mercis, *f.* kauppakalu, fallaces et fucosae; femineae (naiſille ſopiwat rihkamat, naiſellinen kauppatawara), run.; merces mutare (käydä l. tehdä waihtokauppaa), run.

Mesembria, ae, *f.* Thrakian kpgeita; josta **Mesembriacus**, 3, meſembrialainen.

Mesopotamia, ae, *f.* Euphratin ja Tigrin wälinen maakunta Aſiaſſa.

Messāla l. **Messalla**, ae, *m.* gens Valeria:n liikanimiä.

Messāna, ae, *f.* Sikelian kpgeita. 2) run. = Messene, josta **Messānius**, 3, meſſenalainen.

Messāpia, ae, *f.* yhden Ala=Italian oſan muinoinen nimi; josta **Messāpius**, 3, meſſapialainen, apulialainen t. kalabrialainen, *subst.* Messāpii, orum, *m.* Meſſapialaiſet.

Messāpus, i, *m.* eräs ruhtinas Apuliaſſa t. Kalabriaſſa.

Messēne, es, l. **-a**, ae, *f.* Meſſenian maakunnan pääkpki Peloponneſoſſa; josta **Messēnius**, 3, meſſenalainen, *subst.* Messēnii, orum, *m.* Meſſenalaiſet.

messis, is, *f.* (meto), hedelmäin leikkaaminen ja kokoaminen, leikkaus, elonniitto, elonteko, wiljankorju, messem amittere (olla elontekoon pääſemättä); messem facere; run. meden otto l. kerääs, duo tempora messis; werr. laiho, touko, t. elot, jywät, wilja, riiſta, ja myöskin: elon= l. leikkuuaika, eniten run.; kuw.: m. temporis Sullani (Sullan aikainen ihmistappo).

messor, ōris, *m.* (meto), leikkaaja, elonniittäjä l. =tekiä, wiljankorjaaja.

messōrius, 3, (cd.), leikkaajaa koskewa, elontekiän, corbis.

met, perſonal= ja poſſeſſiivpronominoihin pantu liitoſtawu, -pa (-pä), itſe, oma.

mēta, ae, *f.* mikin keilanmuotoinen l. ſuippenewa kuwa, keila= l. kukkurakuwa, pyramidi, ipse collis est in modum metae fastigatus. Fritt. 2) Circus kiiſtämön kummaſſakin päässä olewa kääntö= l. määräpatſas, jonka ympäri kilpailian piti ſeitſemän kertaa ajaman, meta evitata rotis, run.; kuw.: haerere ad metas (ſ. o. tulla piloille); werr. *a)* kääntämö, kiertämö, kääntökohta, metae Pachyni (Pachynos=niemen pää l. kärki), run.; solis. *b)* määrä, määräpää, pää, loppu, raja,

vitae, aevi, mortis, rerum, run.; sol ex aequo metā distabat utrāque (ſ. o. päiwä oli puolella), run.; media coeli, rata, run.

metallum, i, *n.* metalli, eſim. kulta, hopia, rauta jne., auri, run.; potiore metallis libertate caret (ſ. o. kulta ja hopia), run.; jöta eritt. *plur.* metalla, metallikaiwamot, wuoriraateet, metalla vetera intermissa recoluit, et nova multis locis instituit; pecunia publica, quae ex metallis redibat.

Metapontum, i, *n.* Lukanian kpgeita; jöta **Metapontīnus**, 3, metapontilainen, *subst.* Metapontīni, orum, *m.* Metapontilaiſet.

mētātor, ōris, *m.* (metor), atwaaja, ſauwoittaja, teikittäjä, mittari, castrorum.

Metaurus, i, *m.* Umbrian jokia; *adj.*: Metaurum flumen, run.

Metellus, 3, gens Caecilia:n liikanimiä; jöta **Metellīnus**, 3, metellininen.

Mēthymna, ae, *f.* Lesbon kpgeita; jöta *a)* **Mēthymnaeus**, 3, methymnalainen, *subst.* Mēthymnaei, orum, *m.* Methymnalaiſet. *b)* **Mēthymnias**, adis, *f.* methymnalainen.

Metilius, 3, romal. liikanimi.

mētior, mensus, IV, mitata, agrum, frumentum; pedes syllabis (tawuittain); annum (oſittaa), run.; *pass.*: mensa spatia (mitatut, tarkkamittaiſet); jöta mitaten antaa, jakaa, militibus frumentum; vina, run. *b)* werr. mitata (päästä päähän), waeltaa, kulkea, matkata, laskea, purjehtia (päästä päähän, perille) jku paikka, sacram viam (mitellä, astua ponnistella katua), aequor curru, aquas, run.; ajasta puh.: duas partes lucis (*i. e.* diei), run. 2) kuw. mitata, punnita, arwata, arwostella, quid qua re, eſim. omnia voluptate, pericula metu; quid auribus.

Metius l. **Mettius**, ii, *m.* Albalaisten ylipäälliköö, eritt. Metius Fuffetius, jonka kuningas Tullus hengeltä panetti.

meto, messui, messum, III, leikata, niittää, korjata wiljaa, tehdä eloa, herbas falcibus, farra, run.; in metendo occupatus; postremus metito (ſ. o. kokoa wiinamarjat), run.; ſanalask.: ut sementem feceris, ita et metes (ſ. o. taaksenſa panee, edestänsä löytää); werr. mehiläiſistä puh.: flores (ſ. o. imeä), run. *b)* ylim. laskea l. lyödä poikki, poimia, kiskoa pois, lilia virgā, run.; werr. kaataa maahan, langettaa l. lyödä maahan, tuhota, hawittää, proxima quaeque gladio, primos et extremos, grandia cum parvis, run.

Meto, ōnis, *m.* kuuluiſa tähtitutkija Athenasta.

mētor, I, (meta), mitata, atwata, ſauwoittaa, teikittää, rajoittaa, coelum, run.; castra, agrum, regiones; *pass.*: castris eo loco metatis, mitattu.

Mētrodōrus, i, *m.* eräs Epikurin oppilas Athenasta, kaw. Lampsacenus liikanimeltään. 2) rhetori ja philoſophi Skepſistä, jota Scepsius nimeltään, Karneadeen oppilaita.

Mētropolis, is, *f.* Theſſalian kpgeita; jöta *a)* **Mētropolītae**, arum, *m.* Metropolilaiſet. *b)* **Mētropolītānus**, 3, metropolilainen.

Mettius, ſ. Metius.

metuens, tis, *PA.* pelkääwä, warowa, pelonalainen, pelonhaltuinen, kunnioittawa, *gen.* kera (jtakin, jnkin ſuhteen), eſim. legum, decorum.

metuo, metui, metūtum, III, (ſeur.), waroa, peljätä, olla pelonalaiſena, de quo t. de qua re; a quo (peljätä jkn puolelta jtakin, peljätä jkta); *dat.* kera, eſim. senectae (peljätä wanhuuden ikää), run. 2) *trans.* waroa, peljätä, kalwota, penkoa, quem, quid; insidias a quo; periculum ex quo; ne *conjunct.* kera, peljätä että, t. ut l. ne non *conjunct.* kera, ett'ei; *inf.* kera: peljätä, epäröitä, olla tohtimatta, uskaltamatta. Eritt. *b)* werr. waroa jtakin, kawahtaa itſenſä jtakin, koka karttaa jtakin, Austrum, run.; *inf.* kera: olla halutoin, taipumatoin jhnkin, olla jtakin tahtomatta, reddere, run.

metus, us, *m.* pelko, waromus, tuska, in metu esse (olla pelon hallusſa, t. olla peljättynä); metum capere (ruweta pelkäämään); metum habere (peljätä, t. run. peloittaa); metum cui injicere, incutere, inferre, afferre, objicere (luoda l. ſynnyttää pelkoa jkn mieleen, ſydämmeen); metu terri-

tare (säikyttää pelonalaiseksi); metu exonerare, liberare (päästää pelon kuormasta, kirwottaa pelosta); metum removere, abstergere, tollere, depellere (poistuttaa); solvere (purkaa, haihduttaa), run.; vulnerum, hostium (haawain pelko, pelko haawoista, wihollisista); m. a, propter, de j. m. s. Eritt. *b)* pyhä pelko l. kammo, kunnioitus, metu servare quid, run.

meus, 3, minun, -ni, omani, animus, commendatio, factum, milites jne.; meus est, wallassani, hallussani, run.; jsta *subst.* meus, i, *m.* omaiseni, ystäwäni, armaani, rakkaani, *plur.* omaiset; meum, i, *n.* omani, omaisuuteni, esim. nihil addo de meo (omasta takaa), omnia mea mecum porto (kaikki mitä minulla on, etuni ja elämäni). Eritt. *b)* älylläni, laidallani, suunnillani, vix meus, run. *c)* itsenäinen, kuw. omawarainen, omamietteinen kirjoittaissa. *d)* minun, tekemäni, minusta lähtenyt l. alkuansa, mea est descriptio. *e)* meum est *inf.* kera: minun on wirka, minun tulee. *f)* minulle tapahtuwa, minua wastaan j. m. s., injuria mea, crimina mea.

Mēvānia, ae, *f.* Umbrian kpgeita.

Mēzentius, ii, *m.* Caeressä l. Agyllassa wallitsewa ruhtinas.

mīca, ae, *f.* hipale, murunen, kipinä, palanen, m. saliens, s. o. suolarae, run.

mico, micui, āre, wärähdellä, wäwähdellä, wärwyä, liikkua wäristä, sykähdellä, sykkiä, tykyttää, venae et arteriae micare non desinunt; micat (equus) auribus (kipsauttelee, pystyttää, wilkuttaa korwiansa), linguis micat ore trisulcis (kidastansa wiippaa l. heiluttaa kieliänsä), run.; corda timore micant, run.; eritt.: micare (digitis), pikaisesti ojentaa sormiansa ja antaa toisten arwata niitten lukua, jolla kurin myös epätietoisia asioita ratkautettiin, jsta sanalask.: dignus, quicum in tenebris mices, perin kunniallisesta ihmisestä puh. *b)* werr. wilkkua, wilkahdella, wälkkyä, pilkkiä, tuikkaa, sätenöitä, säihkyä, läikkyä, heiskua, leimahdella, kimaltaa, loistaa, micat ignibus aether y. m., run.; fulmina micabant; gladii micant; gladiis micare (wälkähytellä miekkoja); vultum hostis ardore animi micantem ferre non potuit (suihkia).

Midaion (Midaeum), i, *n.* Phrygian wanhoja kpgeita; jsta **Midaeenses**, ium, *m.* Midaeilaiset.

Midas, ae, *m.* Gordioon poika, Phrygian kuningas, jonka päähän Apollo kaswatti aasinkorwat rankaistukseksi siitä, että tuo oli katsonut Panin paremmaksi soittajaksi kun Apollon.

migrātio, ōnis, *f.* (seur.), muutanto, siirräntö, toisesta paikasta toiseen lähteminen, migrationem esse mortem in eas oras, quas *etc.;* kuw.: verbo migrationes (sunt) in alienum multae.

migro, I, muuttaa, muuttauta, siirtää, siirtyä, lähteä l. matkata toisesta paikasta toiseen, pois, jhnkin, in quem locum ex quo loco; Romam; ad quem. *b)* kuw. mennä pois, eritä, ex l. de vita (s. o. kuolla); equiti migravit ab aure voluptas ad oculos (on laikahtanut), run.; in varias figuras, muuttua, run. 2) *trans.* siirtää pois, korjata, kuljettaa, wiedä pois, difficilia migratu. *b)* käydä yli, kuw. rikkoa, jus civile.

Mīlanion, ōnis, *m.* Atalantan puoliso.

mīle, **mīlēsimus** *etc.*, k. mill-.

mīles, itis, *m.* (mile), sotamies, sotio, soturi, milites legere, scribere, deligere, mercede conducere, dimittere; päällikköin suhteen: wäenluokkainen l. paljas sotamies, militis et imperatoris officia simul exsequi; wälisti *sing.* yhtä kun milites, sotamiehet, hic miles magis placuit; eritt. jalkamies, jalkasotio ratsusten suhteen; werr. *a) f.* seuraajatar, saatteliatar, toweri, Phoebes, run. *b)* kiwi lautapelissä.

Mīlētus, i, 1) *m.* Kaunoon ja Bybliin isä. 2) *f.* kpki Kariassa. Siitä: *a)* **Mīlēsius**, 3, miletolainen, *subst.* Mīlēsii, orum, *m.* Miletolaiset. *b)* **Mīlētis**, idis, *f.* Miletoon tytär (Byblis), t. miletolainen, urbs (Tomi, Miletolaisten perustama), run.

mīlitāris, e, (miles), sotiollinen, sotamenollinen, sodanomainen, sodallinen, sotamiehen, sota-, res (sotatoimisto), mos (sodantapa), donum (sodassa ta-

wallinen palkinto), via (waltatie); institutum, usus, disciplina, labor, signa, ornatus, leges; tribunus; vir, juvenis j. m. s., sotaan tottunut, sotakuntoinen, urhokas; *abs.* militaris, soturi; *subst.* militaria, ium, *n.* sotaharjotukset. *b)* palwelukseen welwollinen, palwelonkykyinen, aetas (17 ja 46 wuoden wälillä).

mīlitāriter, *Adv.* sotiollisesti, sotamiehen tawalla.

mīlitia, ae, *f.* (miles), sotapalwelus, sub assidua militia esse; segni fungi militia; munus militiae sustinere; militiae vacatio; militiam detractare, subterfugere; domi militiaeque, et domi et militiae, wainossa ja rauhassa, kotona ja sodassa; magister militiae, sotapäällikkö; wälisti *concr.* sotamiehet, -miehistö, -wäki, militiam cogere. *b)* sota- l. wainoretki, run.: pars militiae (sotatoweri). 2) ylim. palwelus, toimitus, urbana.

mīlito, I, (miles), sotioita, olla sotamiehenä, olla sotawäessä, tehdä sotapalwelusta, palwella sotamiehenä, palwella, in exercitu cujus; sub quo; sub signis cujus; run.: bellum militabitur (sota soditaan l. käydään); — werr.: in silvis (ajella metsiä, koirasta puh.), run.; eritt. rakastawista puh.: palwella, taistella, non sine gloria, run.

milium, ii, *n.* eräs wiljan laji, hirssi.

mille (mīle), tuhannen, equites, passus y. m.; werr. lukematoin, m. nova consilia. 2) *subst.* mille, *n.* tuhannen, tuhatluku, tuhatmäärä, hominum, passuum j. m. s.; eritt. *plur.* millia (milia), ium, *n.* usiampi tuhannen l. tuhatluku, esim. sex millia colonorum, sexcenta millia mundorum, kuusi tuhatta siirtolaista jne.; sagittarios tria millia numero habebat.

millēsimus (mīlēs.), 3, (ed.), tuhannes.

milliārius (mīliār.), 3, (mille), tuhantinen, tuhatlukuinen; eritt. tuhataskelinen, jsta *subst.* milliarium, ii, *n.* penikulmankiwi, joka oli tuhannen askelen wälin, s. o. romalaisen penikulman merkkinä, ad tertium m.

millies, *Adv.* tuhannen kertaa, tuhannesti; werr. tuhansin kerroin, lukemattomat erät.

Milo, ōnis, *m.* kuuluisa athleti Krotonista. 2) gens Annia:n liikanimiä; jsta **Milōniānus,** 3, milonianinen, Milon.

milvīnus, 3, (milvus), sääskeä l. haukkaa koskewa; werr. ryösteliäs, warkaantapainen, pullus.

Milvius, 3, k. Mulvius.

milvus l. run. **mīluus,** i, *m.* sääski, ilmahaukka, kyhkyishaukka, haukka. 2) merisääski, jonkunlainen merikola. 3) eräs tähtisikerö.

Milyas, adis, *f.* eräs piirikunta Suuri-Phrygiassa, nimeltään myöskin Milyadum commune.

mīma, ae, *f.* (mimus), säwyiliätär, säwy- l. liikekuwailiatar.

Mimallonis, idis, *f.* Bakchantinna.

Mimas, antis, *m.* eräs Jonian wuori ja niemi. 2) erään Gigantin nimi.

mīmicus, 3, säwy- l. liikenäytteinen, mimillinen, mimintapainen, pilan- l. kujeenomainen, jocus (puoletoin, suunnatoin).

mīmula, ae, *f.* = mima.

mīmus, i, *m.* säwyiliä, säwy- l. liiketaitio, -kuwailia, mimikuwailia. 2) säwyteeskelmä, liikenäytelmä, mimikuwaus, pila- l. kujekuwaus, exitus mimi; mimos commentari.

mina, ae, *f.* kreikalainen paino l. naula, jossa oli sata Attikan drachmaa. 2) kreikalainen hopiaraha, sadan Attikan drachman l. Roman denarin weroinen.

mināciter, *Adv.* uhkaawaisesti, uhalla, uhkauksilla.

minae, arum, *f.* (mineo), esiin pistäwät hampaat l. sakarat muureissa, murorum, run. *b)* kuw. uhka, uhkaukset, minas jactare; run. eläimistä ja elottomistakin puh.

minanter, *Adv.* uhaten.

minātio, ōnis, *f.* (minor), uhkaaminen, uhkaus.

minax, ācis, (minor), esiin pistäwä, esiin l. ylitse työntywä l. lykkääwä, scopulus, run. *b)* kuw. uhkaawainen, uhakas, homo; literae.

Mincius, ii, *m.* Mantuan läheinen joki.

mineo, ēre, pistää esiin, työntyä l. lykätä esiin, yles.

Minerva, ae, *f.* romalainen jumalatar, sama kun Kreikalaisten Pallas Athene, Zeus jumalan tytär, wiisau-

den, ymmärryksen ja ajatuksen, taidetten ja tiedetten, runokeinon, kehruun ja kudonnan sekä älykkäästi toimitetun sodan jumalatar; sanalask.: sus Minervam (docet), tyhmä yrittää toimelliśta opettaa; pingui l. crassā Minervā, yksinkertaisesti, yksitokkoisesti, suorasti, suurta oppia käyttämättä; invitā Minervā, ilman taipumuksetta l. kunnotta, kykyä vailla, mielen pakolta, kunnottomasti; run. werr. kehruu, kudonta, käsityö. Siitä: *a)* **Minervium**, ii, *n.* kyki ja linna Kalabriasa, kusa Minervan temppeli, Salentinilaisten wanhin asuinsija; run.: Minervae arx. *b)* **Minervae promontorium**, eräs Kampanian niemi, Sirenein olopaikka.

mingo, minxi, minctum ja mictum, III, laskea wettänsä, wesitellä.

miniānus, 3, (minium), mönjällä maalattu l. siwuttu.

miniātulus, 3, (miniatus, minio), mönjällä punattu.

minime, l. parum.

minimus, l. parvus.

minio, I, (minium), mönjätä, mönjällä wärjätä; josta miniatus, mönjätty, punattu, punainen, cerula.

Minio, ōnis, *m.* Etrurian jokiloita.

minister, stra, strum, (manus), palwelewa, run.; josta 2) *subst.* minister, stri, *m.* palwelia, käskyläinen, käskynkuulia, apumies, pasari, totidem pares aetate ministri, run.; eritt. uhripalwelia, palweliapappi, Martis, ja alawiralline, imperii. *b)* ylim. palwelia, auttaja, puolustaja, apuri, kätyri, libidinis, sceleris, irarum; in maleficio; legum (hoittaja); regis (suosittelia); Calchante ministro (Kalchaan awulla), run.; m. fulminis, kotkasta puh., run.; anulus m. alienae voluntatis.

ministerium, ii, *n.* (ed.), palwelus, eritt. waltiopalwelus, waltiowirka, regia; werr.: aquila velut ministerio missa; *concr.* palweliasto, palweliakunta, scribarum (s. o. palwelusta tekewä kirjoittajakunta). *b)* ylim. palwelus, toimitus, wirka, nauticum; triste, run.; poenae capiendae; ministerio fungi; werr. elaimistä puh.: cameli jumentorum ministeriis funguntur.

ministra, ae, *f.* (minister), palweliatar, käskyläisnainen, apunainen; kuw. palweliatar, auttajatar, artes ministrae oratoris; virtutes voluptatum ministrae.

ministrātor, ōris, *m.* (ministro), palwelia, käskyläinen, pasari; werr. apumies, neuwon-antaja, juris.

ministrātrix, īcis, *f.* (ed.), palweliatar.

ministro, I, (minister), palwella jkta, olla jklle awullinen, cui; eritt. rualla oltaisśa: kantaa esiin syötäwät ja juotawat ja niitä jaella, pasśata, tarjota, pocula (pikareihin kaadella, niitä tarjoilla); Jovi bibere ministrare (olla Jupiterin juomalaskia); servi ministrant; *impers.:* maximis poculis ministratur; werr. *a)* hoittaa, huolitella, ohjata, hallita, johdattaa, ratem velis, run.; jussa mediocrum (suorittaa), run. *b)* antaa, toimittaa, hankkia, faces furiis Clodianis; furor arma ministrat, vinum verba ministrat, run.

minitābundus, 3, (seur.), uhkaawainen.

minitor, I, (minor), uhata, cui (jkta); cui quid (jklle jtakin), esim. mortem cui, malum cui; cui qua re (jklle jtakin), esim. urbi ferro ignique; cui gladio (herittää miekkaa jklle).

minium, ii, *n.* wuoricinnoberi, mönjä.

Mīnōis, **Mīnōius**, l. Minos.

minor, I, (minae), pistää yles, työntyä l. lykätä yles, ylitse, in coelum (täyttää taiwahalle), run. Eritt. *b)* kuw. uhata, uhotella, cui (jkta); cui quid (jklle jtakin), esim. crucem cui; *acc. c. inf.*; arbor minatur (on kaatumallansa), run.; — josta kerskuen luwata, kätä, multa, run.; werr.: quodcumque minabitur arcus (tarkoittaa), run.

minor, us, l. parvus.

Mīnos, ōis, *m.* Zeus jumalan ja Europan poika, Rhadamanthin weli, kuningas ja lakilaatia Kretasśa, kuoltuansa tuomari Manalasśa. 2) Lynkasteen poika, ensimäisen Minoon pojanpoika, kuningas Kretasśa, Pasiphaen puoliso, Deukalionin, Ariadnen ja Phaidran isä, Labyrinthin rakennuttaja. Siitä: *a)* **Mīnōis**, idis, *f.* Minoon tytär (Ariadne). *b)* **Mīnōius** ja **Mīnōus**, 3, minoinen, Minoon, run.

ylim. kretalainen. *c)* **Minōtaurus**, i, *m.* Paſiphaen ſhnnyttämä hirwiö, puoliſſi ihminen ja puoliſſi ſonni, jonka Theſeus Ariadnen awulla tappoi.

Minturnae, arum, *f.* Latiumin kyyeitä; jöta **Minturnensis**, e, minturnalainen, *subst.* Minturnenses, ium, *m.* Minturnalaiſet.

Minucius, 3, romal. ſukunimi; *adj.* minucinen, Minuciuſſen.

minume ja **-us**, k. parum ja parvus.

minuo, minui, minūtum, III, (minus), pienentää, pilkota, järkeä, hakata rikki, rouhia rikki, t. ylim. wähentää, ligna, ramalia, run.; quem in pila, run.; multitudinem. 2) werr. ja kuw. wähentää, alentaa, halwentaa, heikontaa, kawentaa, ſupiſtaa, sumptus; laborem (huojentaa, helpoittaa), run.; molestias vitae; cupiditates (heikentää, waimentaa); invidiam (lieunyttää); gloriam (tummentaa); spem; auctoritatem; censuram; *Pass.:* minuuntur corporis artus (pienenewät, heikkenewat, hupenewat, riutuwat), run.; consul vulnere minutus (lantunut, alakuloiſuuteen waipunut); *abs.:* minuente aestu (wähetesſä, aletesſa, laskeisſa). *b)* häwittää, kukistaa, kumota, kuolettaa, suspicionem, opinionem; controversias (ſowittaa). *c)* loukata, ſolwaista, rikkoa, polkea, majestatem populi; religionem.

minus, k. parum ja parvus.

minusculus, 3, (minor), wähähkö, pienehkö, pienenläinen.

minūtātim, *Adv.* kappalittain; werr. *a)* interrogare. *b)* wähitellen, addere quid.

minūte, *Adv.* pienoiſesti, pienekſi, palaſikſi; kuw. wähäpätöiſesti, huonosti, dicere.

Minutius, k. Minucius.

minūtus, 3, *PA.* pieni, wähäinen, fruges (ſ. o. palkokaswit); opuscula, res; kuw. wähäpätöinen, mitätöin, huono, kehno, imperatores, philosophi; animus (huonoſydämmiſyyſ); genus sermonis.

Minyas, ae, *m.* kuningas Orchomenoſsa, Argonauttain kanto-iſä; jöta *a)* **Minyae**, **arum**, *m.* **Minyalaiſet**, **Argonautat**. *b)* **Minyēias**, adis, *f.* ja **Minyēis**, idis, *f.* Minyaan tytär. *c)* **Minyēius**, 3, minyeinen, Minyaan.

mīrābilis, e, (miror), ihmeellinen, kummallinen, eriskummainen, oudokſuttawa, casus; mirabile, quam non differat; mirabile dictu. *b)* ihmeellinen, hämmästyttäwä, ihmeteltäwä, ihailtawa, erinomainen, järin suuri, mirabiliores quam Alexander; modus; cupiditas.

mīrābiliter, *Adv.* ihmeelliſesti, kummalliſesti, erinomaiſesti.

mīrābundus, 3, (miror), kummekſiwä, oudokſuwa, kummastukſiſsa, ihmeiſsä, plebs.

mīrāculum, i, *n.* (miror), ihme, kumma, ihmetapaus, ihme-asia j. m. ſ., miracula philosophorum (kummalliſet ajatukſet); miracula adjicere pugnae; miraculo esse (kummastuttaa); in miracula verti (kummalliſeen muotoon), run. *b)* eriskummaiſuus, ihmeelliſyys, erinomaiſuus, magnitudinis, audaciae, victoriae, gloriae.

mīrandus, 3, *PA.* ihmeteltäwä, ihmeellinen, altitudo (hämmästyttäwä); mirandum in modum (ihmeelliſesti, erinomaiſesti).

mīrātio, ōnis, *f.* (miror), kummekſiminen, ihmetteleminen, mirationem facere.

mīrātor, ōris, *m.* (miror), ihmettelià.

mīre, *Adv.* ihmeelliſesti, erinomaiſesti, favere cui; m. quam, ylenmäärin.

mīrifice, *Adv.* ihmeelliſesti, erinomaiſesti, aiwan suuresti, ylenmäärin, diligere, dolere.

mīrificus, 3, (mirus-facio), kummastuttawa, oudokſuttawa, ihmeellinen, erinomainen, homo; opus, fructus, studium.

mirmillo, ōnis, *m.* eräs miekkailian laji, jolla oli gallialaiſet aſeet ja kyyräin huipuſsa kalan kuwa.

mīror, I, kummastella, kummekſia, ihaltaa, oudokſua, kamaloita, panna kummaa, panna ihmeekſi, quem t. quid; *acc. c. inf.* t. quod; miror, si - - (minun on ihmeekſi l. kummaksi käywä, jos - -); ejus rei causa quae esset, miratus; neque id mirandum (eikä ihme). *b)* ihmetellen hämmästyä, ihmetellä, ihastella, kunnioittaa, pitää arwoſsa, quid; run.: quem justitiae (jkta hurskauden tähden).

mīrus, 3, kummallinen, eriſkummainen, ihala, outo, hämmäſtyttäwä, ihmeellinen, ihmeteltäwä, erinomainen, desiderium; mirum in modum; minime mirum, si ista res adhuc illustrata non est (ei enſinkään ihme); mirum quam l. quantum, ihme kuinka l. kuinka paljon (ſ. o. ihmeelliſeſti, erinomaiſeſti, ylenmäärin), eſim. id mirum quantum profuit; mirum ni, minun käwiſi ihmeekſeni, jos ei, ſ. o. aiwan todenmuotoiſeſti, wäittämättä.

misceo, miscui, mistum l. mixtum, II, ſekoittaa, hämmentää, läkertää, ſa'ata, panna l. laſkea joukkoon, ſekaan, quid cum qua re l. ykſ. qua re ja myös *dat.* (ſekoittaa jtakin jllakin, jhnkin jtakin, panna jnkin ſekaan jtakin); quid; jtta *b)* ſekoittaa juoma, ſekoittamalla laatia, walmiſtaa, cui mulsum; pocula (kaataa juotawaa pikareihin), run.; vina cum Styge miscenda bibes (ſ. o. ſinun on Manalaan meneminen), run. 2) ſekoittaa (toiſihinſa erinkaltaiſia), mulliſtaa ſekaiſin, pelmuuttaa, coelum ac terras (ſ. o. tehdä raju melske); mare coelo, run.; freta, pontum, myllytä, kuohuttaa, run.; miscent se maria (kuohuille kohoaa meri), run.; run.: se viris (painua miesten joukkoon); eritt. waltiosta j. m. ſ. puh.: ſeuhtoa, hämmentää, häiritä, meuruta, myllermöitä, rempublicam; summa imis; omnia; plura (noſtaa uſiampia meteleitä); plurima (aikaanſaattaa aiwan monet hurmiot); jtta ylim. täyttää jllakin, campum pulvere, domum gemitu, run.; omnia flammā ferroque. *b)* noſtaa, ſynnyttää, tuottaa, lewittää, incendia, murmura, run.; mala, motus animorum. *c)* taiſtelewiſta puh.: certamina, ruweta tappeloon, yhtyä käſikähmään; proelia (taiſtella), run.; vulnera inter se (iſkeä toinen toiſeenſa haawoja), run. 3) yhdiſtää, eritt. lihalliſeſta ſekaannukſeſta puh., corpus cum qua (ſ. o. ryhtyä jhn); se cui (yhteyntyä jhn), run.; mulier mixta deo (pidetty jumalalta), run.; sanguinem et genus cum quo (ſ. o. mennä naimiſiin jkn kanſſa); secum quem per connubia; mixtus matre Sabella (ſ. o. ſiinnyt ſabellilaiſeſta äidiſtä), run.; jtta run. *Pass.* misceri, yhtyä, kokountua, joukkountua, circa quem. *b)* kuw. ſekoittaa, yhdiſtää, animum cujus cum suo (juokſuttaa l. ſulattaa yhteen); gravitate mixtus lepos y. m.

misellus, 3, (miser), kurja, onnetoin, waiwainen, poloinen, katala, raukka, rukka, raiſka, parka, homo.

Misēnum, i, *n.* eräs Kampanian niemi ja kyki; run.: Misenus (*sc.* mons, niemeltä puh.).

Misēnus, i, *m.* Aioloon poika, Aineiaan torwettaja.

miser, era, erum, kurja, wiheliäinen, waiwainen, parka, raukkainen, poloinen, polonalainen, pätöinen, koito, katala, onnetoin, waikia, huono, ſurkia, ſäälittäwä, ſurkuteltawa, walitettawa, homo; fortuna, res, orbitas; carmen (pahanpäiwäinen), run.; amor ſ. o. liian kiihkiä, innollinen, run.; cultūs miser (liiallinen ruokon ſuhteen), run.; me miserum! minä raukka! miserum! ſurkiata työllä! oi ſurkeutta! run.

miserābilis, e, (miseror), ſurkuteltawa, walitettawa, ſäälittäwä, ſurkia, kurja, aspectus, caedes. 2) ſurkia, waikia, kujeroinen, vox; elegi, run.

miserābiliter, *Adv.* ſurkiaſti, kurjaſti, waikiaſti, walitukſilla, emori; scribere; deflere quid; laudare quem (pitää ſääliä noſtawa ruumiinpuhe jkſta).

miserātio, ōnis, *f.* (miseror), ſurkuttelewinen, walittaminen, ſääliminen. *b)* puhetaiteeſſa: ſääliä ſynnyttäwä puheenlaatu.

misere, *Adv.* kurjaſti, wiheliäiſeſti, katalaſti, ſurkiaſti, vivere; eritt. kowin, kiihkiäſti, innolliſeſti; m. nolle (olla enſinkään tahtomatta).

misereo, miserui, miseritum, ja **misereor**, miseritus, II, (miser), ſääliä, ſurkeilla, araſtaa, armahtaa, armoittaa, *gen.* kera, eſim. misereri sociorum, plebis, nominis Romani (liittolaiſia jne.); laborum, run.; *impers.* miseret l. (harwemmin) miseretur me cujus t. cujus rei, minun on l. tulee jkta t. jtakin ſääli, ſurku, ſurkia, armo, minun käypi jku aſia ſäälikſi, minua

ſäälittää jku aſia, eſim. eorum nos magis miseret, qui *etc.*; neque te mei tergi misereret, run.; cave, te fratrum misereatur.

miseresco, ere, (ed.), ſääliä, armahtaa, run., *gen.* kera (jtakin).

miseret, f. misereo.

miseria, ae, *f.* (miser), kurjuus, wiheliäiſyys, ſurkeus, polonalaiſuus, polo, hätä, onnettomuus, waikeus, waſtus, waiwa, in miseria esse; in miserias incidere; in miseriis versari.

misericordia, ae, *f.* (ſeur.), ſääliwäiſyys, ſääli, ſurku, hellämieliſyys, armeliaiſuus, armo, laupeus, misericordiä commoveri, captum esse; misericordiam cui commovere, populi concitare; misericordiam tribuere cui, adhibere (oſottaa); ad misericordiam inducere; misericordiam habere (noſtaa); magna cum misericordia fletuque (ſääliwä mieliſuoſio). *b)* werr. ſäälittäwä tila, kurjuus, ſurkeus.

misericors, dis, (misereo-cor), ſääliſä, armias, laupias, in quem; in quo; misericordem se praebere; animus; werr.: mendacium.

miseritus, f. misereor.

miseror, I, (miser), ſurkutella, walittaa, ſääliä, armahtaa, araſtaa, casum ja fortunam cujus; periculum; amicum, run.; m. animi l. animo (ſydämmeſtä ſääliä), run.; jöta miserandus, ſurkuteltawa, walitettawa, ſurkia, homo; miserandum in modum (kurjaſti).

missilis, e, (mitto), nakattawa, heitettäwä, lapis (linkokiwi); telum, ferrum, run., l. *subst.* yhſ. missile, is, *n.* heittoaſe, heittokeihäs.

missio, önis, *f.* (mitto), lähettäminen, työntäminen, literarum, legatorum. 2) irti laskeminen, wapaaksi l. walloillensa laskeminen, wapauttaminen, wangin; jöta palwelukſeſta pääſtö, wirkaero, ero, ſotamieſten, exercitum purgare missionibus turbulentorum hominum; gratiosa; eritt. miekkailioiſta puh.: taiſteloſta pääſtö, jöta sine missione, ilman armotta, kuolemaan aſti, munus gladiatorium dare (miekkailialeikki, kuſſa taiſteliat henkenſä menoon aſti ottelewat). *b)* tauotus, lakkaamus, ludorum.

missito, I, (mitto), lähetellä, auxilia.

missor, öris, *m.* (mitto), ampuja, ſoutſimies.

missus, us, *m.* (mitto), lähettäminen, työntäminen, missu cujus (jſlta lähetetty, jtn aſioiſſa); werr. nakkaaminen, nakkuu, heitto, pili.

mīte, *Adv.* lientäästi, lempiästi, ſuoſilliſesti.

mitella, ae, *f.* (mitra), pääſide, pääkääre, turbani l. käärelakki.

mītesco, ere, (mitis), lientyä, käydä naukiakſi, kypſyä, hedelmiſtä puh. 2) werr. lauhkeuntua, lauhtua, ſoiweta, huoweta, käydä miedokſi, leudokſi, leppiäkſi, mitescente hieme; frigora mitescunt, run.; ferae quaedam numquam mitescunt, maſeta, talttua, keſyä. *b)* kuw. lientyä, maltua, lempeytyä, heltyä, mitescit homo, run.; mitescunt discordiae, heikctä, waimeta, aſettua.

Mithras ja **Mithres**, ae, *m.* perſialainen jumala, taw. aurinkona pidetty.

Mithridātes, is, *m.* 1) Ponton mainio kuningas. 2) eräs todiſtaja Flaccuſta waſtaan. Siitä: **Mithridāticus**, 3, mithridatinen, Mithridateen.

mītifico, I, (mitificus, mitis-facio), hienontaa, pehmittää, ſulattaa, cibum.

mītigātio, önis, *f.* (ſeur.), liennyttäminen, lauhduttaminen, laimentaminen.

mītigo, I, (mitem ago), liennyttää, tehdä naukiakſi, malkaiſta, kypſentää, eſim. hedelmiä. 2) werr. hienontaa, pehmittää, cibum; agros, kehittää, tehdä möyhiäkſi, kaswuiſakſi; eläimiſtä puh.: maſentaa, aaduttaa. *b)* kuw. liennyttää, lempeyttää, hellyttää, laimentaa, wilyttää, lauhduttaa, liewittää, helpoittaa, huojentaa, quem t. animum cujus, tristitiam, labores.

mītis, e, lientiä, naukia, malkia, lauhkia, mieto, hieno, uva, poma, sucus, run. 2) werr. wieno, laimia, hiljainen, fluvius, run.; solum, möyhiä, leyhkiä, muhewa, kaswuiſa, run.; taurus, maſia, lakia, run. *b)* kuw. lientiä, lempiä, leppiäs, hellä, pehmiä, ſuoſillinen, ſuopia, ſäwykäs, liewä, helppo, homo; Thucydides maturior fuisset et mitior (nautittawampi); oratio; animus, doctrina, dolor.

mitra, ae, *f.* pääſide, pääripa l. -kääre, Aaſialaiſilla tawallinen pääpine, Kreikaſſa ja Romaſſa naiſilta ja hempumiehiltäkin pidetty.

mitto, mīsi, missum, III, (meo), käyttäyttää, lähettää, työntää, panna, laittaa, filium ad propinquum quendam ad coenam; legatos de qua re ad quem; Delphos consultum; cui quem auxilio, cui subsidium; misi qui hoc diceret; quos in coloniam, in expeditionem; quem ad mortem (panna hengeltä); m. nuncios, literas, l. yſſ. mittere, lähettää ſananſaattajat, kirje ſillä tiedolla, että jne., lähettää ſana, että jne., tiedyttää, ilmoittaa, antaa tietää, kertoa, kirjoittaa, *acc. c. inf.* t. ut *conjunct.* kera t. yſſ. *conjunct.*; eritt. tuottaa, hankkia, antaa, India mittit ebur, run.; kuw. ſaattaa, toimittaa j. m. ſ., quem in possessionem (aſettaa); se in foedera (ruweta, rakentua, yhtyä liittoon), Hesperiam sub juga (ſ. o. alamaiſuuttaa), mentem cui (lykätä jkn ſydämmeen), funera Teucris (tehdä), quem in jambos (wiehättää), run. *b)* itſeſtänſä juokſuttaa l. waluttaa, luna mittit lucem in terras; eritt. päästää, laskettaa, luoda, ſyytää ſuuſtanſa jku ääni, lauſua l. puhua jku ſana j. m. ſ., horrenda sibila, run.; vocem; haec oratio ex ipsius ore Pompeji mitti videbatur (lähteä); jstk signum timoris (näyttää). *c)* ſaattaa jhnkin tilaan, johdattaa, panna, heittää, animas sub Tartara, run.; (ad) Italos mittēre (olet tulewa), run.; talos in phimum, run.; eritt. ſyſätä, tyrkätä, ſyöstä, paiskata, se in aquas, quem ex arce, run.; ja nakata, liwittää, ſinkauttaa, ampua, eſim. pila. *d)* sanguinem mittere, laskea werta, iskeä l. awata ſuonta; kuw. uuttaa, nilkoa. 2) laskea, päästää, laskea l. päästää pois, tiehenſä, menemään, hellittää, pudottaa, quem; judices in consilium; quem in negotium (antaa jkn toimitella); se in quem (karata jkn kimppuun); e manibus hostem; cutem, rosam, run.; kuw. luowuttaa, poiſtuttaa, purkaa, odium; timorem, run.; jstk puheesſa jättää, mainitſematta heittää, quid; de qua re; quod; ſamoin: missum facere quid; ylim. jättää jtakin, olla huolimatta, lukua pitämättä jstakin, luopua jstakin, quid; ſamoin: missum facere quid. Eritt. *b)* kiistämöstä puh.: juokſuttaa liikkeelle, karauttaa l. kiidättää liikkeelle lähtö-aidakkeesta; *Pass.* lähteä kiitämään. *c)* kokoukſista puh.: laskea l. työntää erilleen, hajalle, menemään, eroituttaa, senatum; jstk ylim. laskea l. päästää irti, walloillenſa, wapaaksi, palweluksesta, wapauttaa, wangeista, wirkamiehistä, ſotamiehistä, kanteenalaiſista puh., m. quem, taw. missum facere quem.

mitulus, ſ. mytilus.

Mityl-, ſ. Mytil-.

mixt-, ſ. mist-.

Mnēmon, onis, hywämuiſtoinen, toiſen Artaxerxeen liikanimi.

Mnēmonides, um, *f.* Runottaret, Mnemoſynen tyttäret.

Mnēmosyne, es, *f.* muiſto, Runotarten äiti.

mōbilis, e, (alky. movibilis, moveo), liikkuwainen, herkkä- l. huokialiikkeinen, herkkä, turris, oculi y. m. 2) werr. notkia, taipuwainen, nopſa, kerkiä, pian kiihtywä, aetas, run.; fervor, ardor; ad cupiditatem. *b)* muuttuwainen, löyhämäinen, epäwakainen, huikentelewa, horjakka, oikullinen, populus; animus, voluntas, ingenium; res humanae; in qua re. *c)* kiepſiä, kiehkerä, wilkas, joudukas, rivi, venti, run.

mōbilitas, ātis, *f.* (ed.), liikkuwaiſuus, herkkäliikkeiſyys, linguae. 2) werr. muuttuwaiſuus, huikelewaiſuus, epäwakaiſuus, horjuwaiſuus, hominis; ingenii, animi; fortunae. *b)* nopeus, kerkeys, wikkelyys, ſiewyys, equitum.

mōbiliter, *Adv.* liikkuwaiſesti, herkästi, huokiaſti, nopiaſti, ſiewäſti.

moderābilis, e, (moderor), ſuunnallinen.

moderāmen, inis, *n.* (moderor), hallitſin, ohjain, peränpitimestä puh.; werr. ja kuw. hallitus, ohjaus.

moderāte, *Adv.* ſuunnalliſesti, kohtuulliſesti, kohtuudella, tyweneſti, hiljaiſesti.

moderātio, ōnis, *f.* (moderor), kohtuuttaminen, hillitſeminen, ſuiſtaminen, populi; cupiditatum; critt. ſupiſtaminen, rei familiaris; kuw. ohjaaminen, hallinto, mundi. 2) määränoude, ſuhdan= l. ſuunnanpito, ſäädyllisyys, kohtuullisuus, kohtuus, hilti, maltti, säweys, ſuopeus, käytöksessä, puheessa jne., moderationem tenere; animi; dicendi; kuumuudestakin puh.; ylim. laadullinen ſuoritus, säännöllinen rakennus l. laatu, numerorum.

moderātor, ōris, *m.* (moderor), ohjaaja, johdattaja, ſuorittaja, hoittaja, hallitſia, arundinis (ſ. o. kalastaja), run.; kuw.: operis, reipublicae.

moderātrix, īcis, *f.* (ed.), kohtuuttajatar, ohjaajatar, johdattajatar, hallitſiatar, commotionum, factorum, officii, materiae.

moderātus, 3, (modero, kohtuuttaa, modus), määränpitäwäinen, ſuhdanpitäwäinen, ſuunnallinen, oikiaſuhtainen, ſäädyllinen, kohtuullinen, ſiiwo, tywen, ſuopia, convivium, otium, oratio, doctrina; senex p. m.

moderor, I, (modus), panna määrä l. ſuhta jhnkin, kohtuuttaa, pitää aiſoissa l. kurissa, hillitä, ſuiſtaa, talttuttaa, maſentaa, häkättää, hilsentää, taw. *dat.* kera; kuw.: cui; animo et orationi, fortunae suae, irae; *acc.* kera: animos in secundis. *b)* werr. laillenſa ſuorittaa, järjeſtää, ohjata, hallita, määrätä, equos, navim; habenas, hoittaa, pitää, run.; res rusticas; officio consilia, ſäädytellä welwolliſuuden mukaan.

modeste, *Adv.* määränoutteiſesti, ſuunnalliſesti, ſäädyllisesti, kohtuudella, jota *a)* malttelias ti, tyweneſti, laimiaſti, ſäwykkäästi. *b)* ſiiwokkaaſti, kainoſti. *c)* ſiwiäſti, hywäntapaiſesti, ſiiſtikkäästi.

modestia, ae, *f.* (ſeur.), määränoutteiſuus, ſuunnalliſuus, ſuhdalliſuus, ſäädyllisyys, kohtuus, jota *a)* malttawaiſuus, laimeus, säweys, ſuopeus. *b)* ſiiwolliſuus, kainous, nöyryys; critt. ſotamiesten kuuliaiſuus, totteliaiſuus, hywänkuriſuus. *c)* ſiiwolliſuus, ſiweys, ſiiſteys, häweliäiſyys. *d)* Stoalaisten kieliparressa: ajanmukaiſuus.

modestus, 3, (modus), määränoutteinen, ſuunnallinen, ſäädyllinen, kohtuullinen, jota *a)* malttelias, hiljainen, laubkia, tywen, ſääwi, ſäwykäs, ſuopia. *b)* ſiiwokas, kaino, nöyrä. *c)* ſiiwo, ſiiwokas, ſiwiä, hywänawuinen, hywäntapainen, puhdas, ſiiſtikäs, laatuiſa.

modice, *Adv.* oikiamääräiſesti, ſuunnalliſesti, kohtuulliſesti, jota *a)* malteliaaſti, tyweneſti. *b)* wähän, ei juuri järin.

modicus, 3, (modus), oikiamääräinen, oikiaſuhtainen, ſuhdallinen, ſuunnallinen, ſäädyllinen, kohtuullinen, kohdenkuwainen, parahultainen; jota jotenkin ſuuri, melkoinen, t. keskinkertainen, ei järin ſuuri, wähämääräinen, wähäinen; werr. *a)* kohtuullinen, malteliaas, laimia, ſuopia. *b)* ſiiwo, ſiiwokas, kaino.

modifico, I, (modificus, modus-facio), oikein, laillenſa mitata t. ſowittaa, membra, verba.

modius, ii, *m.* romal. jywämitta, kuudentoista ſextarin weroinen; ſanalask.: pleno modio (täyſin määrin, koſolta, wiljoin).

modo, *Adv.* (modus), ainoaſti, ainoaſtanſa, aiwaſtanſa, ykſiſtänſä, waan, edes; kieltäwiſſä lauſeiſſa: non modo - - sed (verum) etiam (et t. ykſ. sed), ei ainoaſti l. ykſiſtänſä - - waan myös (myöskin, -kin) l. wielä -kin, non modo agendo, verum etiam cogitando; quae civitas est in Asia, quae non modo imperatoris, sed unius tribuni militum animos ac spiritus capere possit? joka woi tydyttää ſotapäällikön mielenteot ja röykkeyden, ſitä en pyydä ſanoakaan, mutta edes yhden ſotatribuninkin, l. joka woi tydyttää ſotatribuninkaan mielenteot jne., ſaatikka ſotapäällikön; — non modo - - sed (verum) ne . . . quidem, ei ainoaſti - - waan ei edes l. -kaan (-kään), t. eſim. assentatio non modo amico, sed ne libero quidem digna est, ei wapaaſukuiſellekaan, ſaati yſtäwälle ſowelias; — non modo - - sed vix, ei ainoaſti - - waan tuskin; — non modo non - - sed t. sed potius t. sed etiam, ei ainoaſti ei - -

waan t. waan pikemmin t. wielä -kin. *b)* ehtolauſeisſa: modo ut l. ykſ. modo *conjunct.* kera, jahka, joska, ſaanni, ſaaten, ſaatikka, ſaati waan, jos waan; modo ne, ſaanni ei, ſaati waan ei; qui modo *conjunct.* kera, ſaatikka waan; si modo, jos waan, jos muutoin; modo si, ſaati, run. 2) ajasta puh.: juuri, nyt ikään; wasta-ikään, äskenikään, äsken, äskettäin, wasta, juuri hiljakkoin, t. kohta jälkeen, hetikohta perästä; jösta modo - - modo, milloin - - milloin, wälisti - - wälisti; samoin: modo - - nunc j. m. ſ.; modo - - tum, enſin - - ſitten, kerran - - ſitten.

modulāte, *Adv.* oikiamittaiſesti, polunmukaiſesti, nuotikkaasti.

modulātio, ōnis, *f.* (modulor), polunmukaiſuus, rhythmi.

modulātor, ōris, *m.* (modulor), mittaaja, eritt. rhythmin noudattaja, jösta ſoittotaitio.

modulātus, 3, *PA.* oikiamittainen, tahdin- l. polunmukainen, nuotikas, ſulosointoinen, ſopuſointoinen.

modulor, I, (ſeur.), mitata; werr. laillenſa ſuorittaa. Eritt. *b)* tahdin l. polun mukaan mitata l. määrätä, sonum vocis pulsu pedum; vocem; jösta polunmukaiſesti ſoittaa t. laulaa, lyram, carmen, run.; *pass.:* barbitos modulatus cui (*i. e.* a quo), run.; verba modulata dolore, tajuteltu, run.

modulus, i, *m.* (ſeur.), mitta; ſanalaāſ.: metiri se suo modulo ac pede (ſ. o. tyttnä ſäätyynſä).

modus, i, *m.* mitta, millä mikä mitataan, ſuuruus, pituus, koko, ala, paljous, joukko, luku, määrä j. m. ſ., agri certus; hastae; humanarum virium. Eritt. *b)* oikia määrä, ſuhta, ſuunta, kohtuus, suus cuique (rei) modus est; modum cujus rei habere (pitää ſuhta jkſa aſiaasſa); extra l. praeter modum (ylenmäärin); sine modo. *c)* ſoitto- ja runotaiteeſsa: tahti l. polku, rhythmi, nuotti, runomitta, flebilibus modis concinere quid; saltare ad tibicinis modos (ſoitanto); Thebani modi, run. 2) werr. määrä, raja, päätös, loppu, modum cui rei facere; modum retinere, cui imponere, statuere cui rei, constituere j. m. ſ.; modum lugendi facere (lakauttaa murhettiminen). *b)* ſääntö, määräys, ohje, aliis modum pacis ac belli facere (laki). *c)* laatu, laji, laita, luonto, muoto, tapa, kuri, keino, parſi, unus, humanus; occidendi, concludendi; eritt.: modo, in modum l. ad modum *gen.* t. *adj.* kera, tawoin, tawalla, niinkun, ikäänkun, kuten, eſim. servorum modo, servilem in modum (orjain tawoin, orjain kaltaiſina, niinkun orjat); mirum in modum (ihmeellisellä tawalla); majorem in modum (suuresti); ad hunc modum (tällä tapaa l. luontoa, tällä kurin, tähän wuokaan, näin); tali modo; nullo modo (ei millään muotoa); omni modo (kaikin tawoin).

moecha, ae, *f.* (moechus), awionrikkojatar.

moechor, I, (ſeur.), rikkoa awioliitto, tehdä awionrikos.

moechus, i, *m.* awionrikkoja, wärttimies, ſalalempijä.

moenia, ium, *n.* (moenio, munio), turwa- l. ſuojamuurit, -ſeinät, -ſaarrat, muurit, kaupungin muurit, linnoitukset, warustukset, sub ipsis Numantiae moenibus. *b)* werr. kehä, ſeinät, coeli, navis, run.; jösta kaupungin rakennukset, kaupunki; run. Plutonin aſunnosta puh.

moereo, moeror *etc.*, ks. maer-.

Moesi, orum, *m.* kanſakunta Serwiasſa ja Bulgariasſa; jösta **Moesia,** ae, *f.* Moeſialaisten aſuma maakunta.

moeste, moestus *etc.*, ks. maest-.

mola, ae, *f.* (molo), myllynkiwi, jauhinkiwi, *plur.* mylly. *b)* werr. uhrijauhot, joita uhriteuraan päälle riiskutettiin, salsa (kun oli ſuoloja noihin ſekoitettu).

molāris, e, (ed.), myllyä koskewa, lapis l. ykſ. molaris, is, *m.* myllyn- l. jauhinkiwi, run. ylim. ſuuri kiwi, kiwimöhkäle.

mōles, is, *f.* (kuwatoin, ſuuri, raskas) ainejoukko, möhkä, tönkki, runto, chaos, rudis indigestaque moles, run.; vasta se mole movens (liikkuwa tawattoman ſuurena runnolta l. rungolta), run.; eritt. ſuuri rakennus, ſuojapato,

ſulku, työ, perustus j. m. ſ.; run. hautakummusta ja kallioriutastakin puh.; jästa m. belli, sota- l. ſaarto-koneet, -laitokſet, -hankkeet. *b)* joukko, paljous, tukku väkeä; run. aaltowenkale, myrsky-aalto. 2) werr. paino, taakka, kuorma, raskaus, ſuuruus, rasjuus, clypei, run.; kuw.: mali, invidiae, pugnae y. m. *b)* waiwa, waiwannäkö, uho, puuha, työ, waſtus, työläiſyys, tukaluus, haud magna mole; tantae molis erat (niin työläs oli), run.; jästa hätä, onnettomuus, major domi exorta m.

moleste, *Adv.* waiwalla, waikiasti, tuskaloiſesti, waſtenmieliſesti, m. ferre (olla pahoilla mielin, olla ſuutukſiſsa).

molestia, ae, *f.* (ſeur.), waiwa, waiwaloiſuus, tuskaloiſuus, waſtus, raſtus, kiuſa, harmi, nyrkkämieli, mielipaha, sine molestia tua (ſinuaſi waiwaamatta); fasces habent molestiam (tuottawat); habeo illam molestiam, quod *etc.* (minulla on); molestiam ex qua re trahere (olla pahoilla mielin), capere (ſuuttua); molestiam cui aspergere l. exhibere (ſaattaa); molestiis se laxare; eritt. puheesta puh.: ikäwä teeskelemys l. tawottelemus.

molestus, 3, (moles), waiwaloinen, waikia, tukala, tuskaloinen, kiuſallinen, waſtukſeksi, raskas, raſittawa, harmittawa, ikäwä, provincia, labor; cupidis molestum est carere; arrogantia ingenii molestissima; eritt. puheesta puh.: teeskennelty, tawoteltu ja ſen kautta loukkaawa l. ikäwöityttäwä, veritas.

mōlīmen, inis, ja **mōlīmentum,** i, *n.* (ſeur.), woimain pingoitus l. jännitys, ponniſtus, puuha, kaahe, aihe, yritys, hanke, wehke, res suo ipsa molimine gravis; adminicula parvi molimenti (wähäwoimaiſet koneet); eo minoris molimenti ea claustra esse (waatiwan ſitä wähemmin waiwaa).

mōlior, IV, (moles), woimain ponniſtukſella panna liikkeelle, liikuttaa ponniſtaa, liikuttaa rynniſtää, mulliſtaa paikaſtanſa, ſiirtää pois, ſaattaa l. laittaa pois, tiehenſä, irroittaa, nakata, paiſkata, ſiukauttaa, in vites bipennem (iſkeä), run.; ancoras (wiwuta yleš); terram (muokata, raataa, kyntää); corpora ex somno (noſtattaa, kirwottaa unen wointeesta l. wallasta); habenas (hallita, hoittaa), run.; montes sua sede; ignem, salmina, run. *b)* horjuttaa l. häälyttää, kangoittaa l. kiſkoa auki, särkeä, rikkoa, häwittää, eſim. portam; kuw.: fidem (tehdä luottamus epäwakaiſeksi). 2) werr. perustaa, laskea, laatia, ſuorittaa, rakentaa, muros, run.; viam (awata l. puhkaiſta itſelleen), run. *b)* puuhata, yrittää, käetä, ottaa eteen jtakin, käydä käſiksi, ruweta, hankkia jhnkin, juoksuttaa l. miettiä mieleſsään, tarkoittaa, tuumailla, aiotella, aikoa, mieliä jtakin, tepastaa, pyrkiä, pyytää jtakin, quid; iter (pitkittää, jatkaa), run.; quid cui (walmiſtaa); mundum efficere moliens (työntäiſsään tehdä). *c)* aikaanſaattaa, tuottaa, ſynnyttää, moram, morbos, run.; amorem, odium (ſytyttää). 2) *intrans.* lähteä liikkeelle, panna woimanſa matkaan, rehwaſtaa, t. liikkua paikaſtanſa, irtautua, ſaada matkalle, laskea merelle.

mōlītio, ōnis, *f.* (ed.), liikkeelle paneminen, poisilaittaminen, irroittaminen, valli (uloskiskominen); eritt. walmiſtus, hanke, laitos.

mōlītor, ōris, *m.* (molior), rakentaja, laatija, perustaja, aikaanſaattaja, mundi.

mollesco, ere, (mollis), pehmetä, liutua, hienota; kuw. *a)* lientyä, maltua, lauhtua. *b)* hentoutua, hempeytyä, käydä miehuuttomaksi.

mollio, IV, (mollis), norjentaa, notkiſtaa, taiwutella, pehmittää, lioittaa, nuorruttaa, hienontaa, artus oleo; lanam trahendo (ſ. o. kehrätä), run.; humorem; ceram pollice, Cererem in vino, ferrum, glebas, run.; agros (kehittää, löyhittää, tehdä möyhiäksi). 2) kuw. taltuttaa, maſentaa, häkäytää, heikentää, laimentaa, wiibyttää, lauhduttaa, liennyttää, quem exsultantem; animos; impetum, iras; opus, poenam, huojentaa, helpoittaa, liewittää, run.; clivum (ſ. o. wähentää ahteen jyrkkyys, kiertoja tekemällä); verba usu, translationem (ſ. o. tehdä kärſittäwämmäksi); fructus feros colendo

(tehdä lauhkiammaksi, malkiammaksi, naukiammaksi), run. *b)* hentouttaa, hempeyttää, welttouttaa, jännityttää, tehdä miehuuttomaksi, vocem, animos; legionem; jsta alamielisyyttää, quem.

mollipes, pedis, (mollis-pes), pehmiäjalkainen.

mollis, e, (movilis, moveo), herkkäliikkeinen, notkia, noria, wetkä, taipuwa, sujuwa, suikia, lauhkia, ylim. pehmiä, pehmoinen, hempiä, lientiä, wento, hentuwa, utuinen, lahia, hieno, wieno, hilsjainen, lewä, mieto, commissurae; juncus, aurum, crura, colla, run.; cera; arena, castaneae, lana, run.; pratum (ruohokas), feretrum (pehmytalainen), run.; genae, capilli, latus, run.; aestas, run.; pilentum (hilsjallensa liikkuwa), vinum (malkia), run.; Euphrates mollior undis (tywenempi), run.; jsta wähitellen, werkalleen, loikalta ylenewä l. kohoawa t. alenewa l. laskewa, loittawa, loiwa, laimakka, laakia, fastigium, litus; run.: aditus (mukawa, huokia). 2) kuw. hento, wieno, arka, herkkä, hempiä, sawykäs, homo; anni, run.; os (pian punastuwa), run.; animus; cor, pectus, run.; ja myös: liian hempiä l. pehmiä, laimia, jäntitöin, hieno, consul; sententia; voluntas (muuttuwainen, huikelewa); jsta hentounut, hentuwa, wento, hempiä, weltto, wetelä, miehuutoin, philosophus, disciplina, ratio; Sabaei, run.; wäliste: hekumallinen, viri. *b)* lientiä, lempiä, hellä, suopia, helppo, oratio; carmen, sermo, hellyttäwä; verba, jussa, run.; usein: suloinen, ihana, umbra, somnus, otium, run.; ajasta puh.: sowelias, alkia, otollinen, hora, tempus, run.

molliter, *Adv.* herkkäliikkeisesti, notkiasti, suikiasti, membra movere, run.; ylim. pehmiästi, lauhkiasti, utuisesti, hienosti, nidos substernere, recubare; run.: excudere aera (sujuwaisesti sepittää). 2) kuw. lientiästi, hiljaisesti, tywenesti, sawykkäästi, hempiästi, jäntittömästi, miehuuttomasti, ferre quid; abnuere; pati quid (arasti, heikosti); mollius consulere quid (liian myöntywäisesti). *b)* hentuwasti, wennosti, hempeisesti, hekumallisesti, vivere.

mollitia, ae, ja **-es**, ei, *f.* (mollis), liikkuwaisuus, notkeus, noreus, taipuwaisuus, lauhkeus, pehmeys, cervicum y. m. 2) kuw. wienous, arkuus, hellyys, herkkyys, animi, naturae. *b)* hentous, hempeys, jäntittömyys, miehuuttomuus, welttous, heikkous, animi; Niciae; jsta hekumallisuus, civitatum mores lapsi ad mollitiam.

mollitūdo, inis, *f.* (mollis), notkeus, taipuwaisuus, sujuwaisuus, pehmeys, lauhkeus, hienous, vocis y. m.; kuw. hellyys, herkkyys, humanitatis.

molo, molui, molitum, III, (mola), myllyttää, jauhoa, molita cibaria (jauhetut, jauhoiksi käytetyt jywät).

Molo, ōnis, *m.* kreikalaisen rhetorin Apolloniuksen liikanimi.

Molorchus, i, *m.* köyhä wiinapuiston hoittaja Nemean tienoilla, joka Herkulesta kestitti; run.: Molorchi luci (s. o. Nemean seutuiset lehdot); jsta **Molorchēus**, 3, Molorchoon.

Molossi, orum, *m.* kansakunta, jonka asuinsija oli **Molossis**, idis, *f.* maakunta itäpuolisessa Epeirossa; jsta **Molossus**, 3, molossilainen, canis l. *subst.* yks. Molossus, i, *m.* molossilainen koira, woimiltaan kuuluisa, run.

mōly, yos, *n.* walkokukkaisa ja mustajuurinen kaswi, jota noitumusta wastaan käytettiin.

mōmentum, i, *n.* (alky. movimentum, moveo), liikuntowoima, liikunto, astra sua momenta sustentant; paikasta puh.: wäli, matka, parvo momento antecedere; ajasta puh.: meno, kulku, juoksu, momento horae (hetken kuluessa l. wieähtäisessä), run.; jsta ajanosake, ajanjakso l. swaihe, parvis momentis (s. o. wähällä aikaa); ja myös: ajan rahtu, yrki aikaa, tuokio, momento (temporis), silmänräpäyksellä, samalla l. sillä hetkellä, samalla haawaa, samalla. *b)* kuw. häälyys, eritt. yhdelle puolelle: päätös, ratkaistus, muutos, magnarum rerum; m. facere in qua re; annonae. 2) liikutuswoima, jsta painaus, loukkaus, sysäys, tölmäys, tyrkkäys, arbores momento levi impulsae occiderunt; kuw. *a)* woi-

main pano, keinoin käytös. *b)* syy, peruste, kohta, paino, waikutus, woima, mahti, arwo, minimis momentis maximae inclinationes temporum fiunt; momenta parva, wähäpätöiset kohdat, asiat, seikat; unamquamque rem momento suo ponderare; magnum habere momentum, olla aiwan suurenarwoinen, ankara, tärkiä; adventus hoc momenti fecit, ut *etc.* (waikutti); magno ad persuadendum momento esse; momenta potentia (kehoittawat syyt), run.; praebere momenta saluti, s. o. edistää, auttaa, run.; nullius momenti est apud exercitum (ei ole minkään arwoinen); levi momento aestimare quid (pitää wähämweroisena); ihmisistäkin puh.: juvenis egregius, maximum momentum rerum ejus civitatis, in quamcumque venisset (perin suurenarwoinen sen waltakunnan mahdin suhteen, kuhun ikänänsä jne.).

Mona, ae, *f.* Britannian ja Irlannin wälisiä saaria.

Monaeses, is, *m.* Parthialaisten sotapäällikköitä.

monēdula, ae, *f.* naakka, hakkinen.

moneo, monui, monitum, II, muistuttaa jtta jstakin, jlle jtakin, johdattaa jkn mieleen jtakin, huomauttaa, hawauttaa, tarkastuttaa jtta jhnkin, penätä, waroittaa, neuwoa, opastaa, nuhdella, quem; quem de qua re; quod me mones; ea, quae monemur; *acc. c. inf. b)* neuwoa, manata, käskeä, kehoittaa, ut *conjunct.* kera l. yks. *conjunct.*; ne *conjunct.* kera, waroittaa, ewätä; *inf. c)* juokſuttaa jkn mieleen jtakin, innoittaa jtta, jstа opettaa jtta, sanoa jlle jtakin, esim. tu vatem tu, Diva, mone, run.; ja myös: ennustaa, multa horrenda, run.

monēris, is, *f.* yksisoutio.

Monēta, ae, *f.* (moneo), Runotarten äiti. 2) liikanimi, jolla Junoa Romassa palweltiin eräässä temppelissä, kussa rahaa lyötiin; jstа werr. **monēta**, ae, *f.* myntti, s. o. rahatto, rahanlyöntihuone, myynttäyshuone, t. raha.

monētālis, e, (moneta), myynttiä koskewa, myntti-, raha-; jstа monetalis, rahamies.

monīle, is, *n.* kaulaside, kaulasepeli, -kääryt, -korite.

monim-, t. monum-.

monitio, ōnis, *f.* (moneo), muistuttaminen, muistutus, manaus, waroitus, monitio acerbitate careat.

monitor, ōris, *m.* (moneo), muistuttaja, manaaja, waroittaja, officii; eritt. puhelian apumies oikeudessa, ja myös: nimien luettelia, nimittäjä (orja).

monitum, i, *n.* (moneo), muistutus, manaus, meas aures omnium praeceptis monitisque patuisse; eritt. ennustelma.

monitus, us, *m.* (moneo), muistutus, manaus, waroitus; eritt. wihjaus, ennustus, Fortunae; divūm, run.

Monoecus, i, *m.* yksin asuwa, Herkuleen liikanimiä; jstа Arx Monoeci, eräs Ligurian niemi ja satama.

monogrammos, on, paljaita wiiwoja l. kehapiirroksia olewa, dii, warjojumalat, ruumiittomat jumalat.

monopodium, ii, *n.* yksijalkainen pöytänen.

mons, montis, *m.* wuori, waara, kallio, impendentium montium altitudines; werr. *a)* kasa, joukko, paljous, aquae j. m. s., run. *b)* ylim. waha, kiwi, run.

monstrātor, ōris, *m.* (seur.), osottaja, opettaja, aratri (keksijä), run.

monstro, I, (moneo), osottaa, tarkoittaa, näyttää, opettaa, opastaa, wihjata, ilmoittaa, antaa tietää, quid digito; quid (cui); monstrari, näyttäytyä, ilmestyä, ilmauntua, run. Eritt. *b)* säättää, määrätä, aras, pinacula, run. *c)* neuwoa, kehoittaa, kiihdyttää, yllyttää, wihasta, rakkaudesta puh., run.

monstrum, i, *n.* (moneo), jumalain ennusmerkki, aawemerkki, enne (eritt. erinomainen, epäluonnollinen ja ruma luonnon-ilmiö, epäluoma l. epäsikiö, hirwiö), deūm, run. *b)* ylim. jtakin epäluonnollista ja kamalaa, hirwiö, kaubio, hirmu-elāwä, hirmu-otus, ihmisistä (muodon ja luonteen wuoksi), merihirwiöistä, mereстä, Troian bewoseста, tuhoisista töistä puh.; jstа monstra dicere, laskea mielettömiä, mahdottomia; monstra narrare, kertoa ihmeitä, kummia, tuskin uskottawia.

monstruōse, *Adv.* epäluonnolliſesti, kamalaſti, kummalliſesti.

monstruōsus (monstrōsus), 3, (monstrum), epäluonnollinen, kamala, kummallinen, eriſkummainen, ihala, erimutkainen, homines (käytöksesſä); bestia.

Montānus, i, *m.* romal. liikanimi.

montānus, 3, (mons), wuorellinen, wuorilla olewa t. aſuwa, wuori-, homines; flumen (wuoriwirta), cacumina (wuorten kukkulat), run.; *subst.* montani, orum, *m.* wuorelaiſet, wuoriwäki, -aſukkaat, ja montana, orum, *n.* wuoriſeudut, -maat. *b)* wuorinen, Dalmatia, run.

monticŏla, ae, *c.* (mons-colo), wuorelainen, wuori-aſukas.

montivăgus, 3, (mons-vagus), wuoria kuljeksiwa, wuoria kiertelewä, cursus (juoksu wuorilla).

montuōsus, 3, (mons), wuorikas, wuorinen, waarainen, regio.

monumentum (monim.), i, *n.* (moneo), muiſtomerkki, muiſtus, ylim. muiſtorakennus, -laitos, -patſas, eſim. temppeli, theateri, tie, hautawarjo, hauta j. m. ſ.; eritt. kirjallinen muiſtomerkki, monumenta rerum gestarum (ſ. o. hiſtoriakirjat, aikakirjat, hiſtoria); monumenta annalium (hiſtorian wuoſikirjat) j. m. ſ. *b)* werr. muiſtomerkki, muiſto, jälki, laudis, clementiae; amoris, run.; furtorum.

Mopsopius, 3, Mopſopiaa (joksi Attikaa muinoin nimitettiin) koskewa, mopſopialainen, jota attikalainen, athenalainen, juvenis (ſ. o. Triptolemos), muri (ſ. o. Athenan), urbs (Athena), run.

Mopsuhestia ja **Mopsuestia**, ae, *f.* kyli Kilikiaſsa.

Mopsus, i, *m.* 1) eräs tietäjämies *a)* Argoſsa, *b)* Theſſaliaſsa. 2) erään paimenen nimi.

mora, ae, *f.* wiipy, wiipymys, aikailemus, mora est mihi, habeo moram (minun täytyy wiipyä); res habet moram (ſictää wiipymystä); moram inferre cui rei l. ad quid (wiiwyttää jtakin); moram cujus rei afferre; moram facere delectui, dimicandi; moram interjicere, interponere (aikaanſaattaa wiipyä, aikailla); moram trahere (ſiekailla), run.; esse in mora, quominus - - (wiiwyttää, pidättää); nulla m. est (woihan tuo kohta tapahtua); nulla m. est dicere (ſanon kohta), run.; moram sentire (ſ. o. ikäwä), run.; sine mora l. nullā morā interpositā l. run. haud m., wiipymättä, kerkiämiſeen, ſamaa päätä, heti kohta, kohta ſiltänsä; wäliſti: wiiwykki, pidätys, este, restituendae Capuae; loricae, run. Eritt. *b)* pyſäys puheeſsa; jota myös ylim. lepo, spem nacti morae. *c)* ſeiſaus matkalla, lewäys, lewäyspäiwä. 2) ajan juokſu l. keſtäntö, ylim. aika, temporis (ajanjakſo), run.; finiri morā; morā (aikaa woittain, wähitellen), run.

mora, ae, *f.* oſake Spartan ſotawäkeä (300, 500 t. 700 miehinen).

mōrālis, e, (mores), tapoja koskewa, ethillinen, philosophia (ethika).

morātor, ōris, *m.* (moror), wiiwyttäjä, pidättäjä, estäjä, publici commodi. Eritt. *b)* ſotajoukon jälkeläinen l. peräſtöläinen, roswoſotto. *c)* laji kehnoja aſian-ajajia l. juttumiehiä, jotka oikeudeſsa ilmauntuiwat ainoaſti huoſkaamiſen aikaa pääſyyttäjille toimittaakſensa.

morātus, 3, *Partcp.* k. moror.

mōrātus, 3, (mos), tapainen, wiitteinen, kurinen, ſuuntainen, luontoinen, laatuinen, laitainen, lainen, eſim. bene, melius, optime, probe, egregie j. m. ſ., hywäntapainen l. laatuiſa, paremman luontoinen jne. 2) ihmiſten tapain l. luonteen mukainen, poema; fabula, run.

morbōsus, 3, (ſeur.), kipiä.

morbus, i, *m.* tauti, ſairaus, potu, kipu, gravis; in morbo esse (olla ſairaana); morbo affectum esse, laborare, conflictari; morbo implicari; in morbum cadere, incidere, delabi; morbo consumi, absumi, perire, mori, confici, opprimi; morbus ingravescit (yltyy); ex morbo convalescere, evadere; morbum depellere y. m.; coeli (tautinen l. wahingollinen ilma), run. *b)* ſielun tauti, mikin ankara himo, kiihko, animi; jota myös: pahe, wika.

mordācĭter, *Adv.* purewaſti.

mordax, ācis, (ſeur.), pureskeliaš, purimus, njuha, hammaſteliaš. *b)* werr.

piſtäwä, pyſtywä, kirpiä, äikiä, urtica, run.; ferrum (ſalwaawa, teräwä), run.; pumex, ſyöwyttäwä, run.; fel, run. 2) kuw. purewa, piſteliäs, tuikka, leikkaawa, loukkaawa, haikia, Cynicus, carmen, sollicitudo, run.

mordeo, momordi, morsum, II, purra, puteksia, haukata, canes mordent; hastile (iskeä hampaansa, hurmaista kiinni keihäässen, kärmeestä puh.), run.; ſanalask.: humum ore, purra tanteren, kuolewista puh. Werr. *b)* liittäwänä piſtäytä l. tunkea jhnkin, käſittää jtakin, vestem, ſoljeſta puh., run.; jsta run.: rura, koſketella, wieriä halki, joesta puh. *c)* wammaten ruweta jhnkin, wahingoittaa, wioittaa, polttaa, kylmästä ja lämpimästä puh., parum cautos, oleam, run. 2) kuw. *a)* quem dictis, ſättiä, komppia, werukella, run. *b)* piſtää, loukata, pahoittaa, tehdä haikiata, leikata l. muikaiſta ſydäntä, quem opprobriis, run.; valde me momorderunt epistolae (owat lewotuuttaneet, huoleſtuttaneet); morderi conscientiä (olla tunnonwaiwoiſsa); morderi dolore (kalwettaa), run.

mordicus, *Adv.* (ed.), purren, puremalla, haukaten, hampain, auferre quid (ſ. o. purra pois). *b)* kuw. lujaſti, m. tenet quid (ei millääkään muotoa hellitä l. luowu jstakin).

morētum, i, *n.* maawäellä tawallinen ruoka pienennetyistä yrteistä, etikasta, öljyſtä j. m. ſ.

moribundus, 3, (morior), kuolemaa tekewä, loppua tekewä, kuoleman kieliſsä, kuolewa, menewä, ante pedes imperatoris moribundus procubuit; werr.: membra (kuollonalaiſet l. -omaiſet), run.

mōrigeror, I, (mos-gero), olla jkn mieliſsi l. mieltä myöden, noutaa jkn mieltä, noudattaa jtakin, mukauta, säätyä, ſuopua jhnkin, adolescenti, run.; voluptati aurium.

Morini, orum, *m.* Gallia Belgica:n kanſakuntia.

morior, mortuus, III, kuolla, loppua, morbo; desiderio (ikäwään); ferro; in tormentis; moriar, si - - (ſurma ottakoon l. wieköön, jos - -); voces morientes, menewän; m. in qua re (kuolemaan asti, wiimeiſeen hengen kutkauſseen työkſennellä l. askaroita). *b)* werr. ja kuw. kuoleuntua, riutua, waicta, häwitä, kadota, haihtua, moritur sermo, memoria. — Siitä: **mortuus,** 3, kuollut, kuolia, mortuus concidit; *subst.* kuollut, ruumis, a mortuis excitare; amandare quem infra mortuos (Tuonelaan); mortuum inferre in domum cujus; werr. ja kuw. kuoleuntunut, kunehtunut, loppunut, rauennut, woimatoin, lacerti; leges.

mormyr, yris, *f.* jonkunlainen merikala.

moro, āre, = moror.

moror, I, (mora), wiipyä, olekſia, oleskella, wenyä, pyſyä, aikailla, kotwehtia, Brundisii, in quo loco, apud quem j. m. ſ.; auxilia morantur (jäämät tulematta); haud multa ja nec plura moratus (kauan wiipymättä, kauemmin l. pitemmältä wiipymättä), run.; ne multis morer (lyhyeltä puhuakſeni, wähältä ſanottu). 2) *trans.* wiiwyttää, hiiata, säkeyttää, pidättää, odottuttaa, estää, ehkäistä, quem; quem ad spem (toiwoſsa); quid, eſim. dextram cujus, iter, fugam, impetum, victoriam j. m. ſ.; lucem arte cui (pidättää jkn elämä), run.; *inf.* kera, eſim. inferre bellum; non moror, quominus - -; jsta run.: morari quem t. quid, pyſyttää waarin ottawana l. pitää tarkkana, huomauttaa, huwittaa, hauskuttaa, populum, aures. *b)* kuw.: nihil morari quem, laskea jkn menemään, päästää jku, olla jksta huolimatta; nihil morari quid, olla jstakin walittamatta, jllakin wäliä pitämättä, jtakin tahtomatta, eſim. vina, officium, run.; nihil moror, eos salvos esse, en pane waastaan, ei minulla ole mitään wastaan; nihil moror, quominus decemviratu abeam, en wiiwy luopumasta, tahdon kohta luopua.

mōrōse, *Adv.* näriästi, itſemieliſesti, itſepintaiſesti, turhan tarkasti.

mōrōsitas, ātis, *f.* (ſeur.), näreys, kärtyiſyys, myrrwiſyys, yrheys, itſepäiſyys, itſepintaiſuus, ällipäiſyys, in morositatem odiosam incidere. *b)* turhan tarkkuus, liika tyysкyys.

mōrōsus, 3, (mos), näriä, nyrkkä, nyry,

nyttyrä, kärrykäs, myrrpinen, yrhiä, juro, itsemielinen, itsepäinen, ällipäinen, kuwatoin, oikullinen, homo; canities, run.; werr.: morbus (yksipintainen), run. *b)* turhan tarkka.

Morpheus, ei l. eos, *m.* Unen poika, unennäköin jumala.

mors, mortis, *f.* (morior), kuolema, hengen meno, surma, tuoni, mortem sibi consciscere (s. o. lopettaa itsensä); mortem obire, occumbere, oppetere; mortem cui inferre; morte multare; mortis honor (hautajaiset), run.; in morte (kuolleesa t. kuoleman jälkeen), run.; *plur.* mortes, usiamman kuolema, kuolemantapaukset l. -kohtaukset, t. kuolemanlaadut, -muodot, -waarat. 2) werr. kuollut, ruumis, mortem ejus lacerari. *b)* surmatun weri, hurme, ensem multa morte recepit, run.

morsus, us, *m.* (mordeo), puremus, pure, pisto, avium, serpentis; mensarum, s. o. syönti, run. *b)* werr. pistäyminen l. tarttuminen jhnkin, ja *concr.* mikä jtakin käsittää, esim. uncus, käyrä hammas, purin, koukku, ankkurista puh., run.; roboris, puun rako, johon keihää on puuttunut, run.; *plur.* hampaat, vertere morsus in Cererem, run. 2) kuw. sanoilla pisteleminen, werukteleminen. *b)* loukkaus, pahoitus, sydämmen leikkaus l. kiwistys, harmi, mielihaikia, mielikarwaus, libertatis intermissae; doloris (pistos).

mortālis, e, (mors), kuolewainen, kuollonalainen, homo, animal; werr. katoawainen, menewä, haihtuwa, pyysymätöin, inimicitiae; *subst.* mortalis, is, *m.* ja usein *plur.* mortales, kuolewaiset, ihmiset. 2) kuollonomainen, maallinen, maanpäällinen, inhimillinen, ihmisestä lähtenyt, ihmisen, conditio vitae; opera; mucro, vulnus (ihmiskäden tekemä, iskemä), run.; nec mortale sonans (ihmisen äänellä puhuwa), run.; *subst.* mortalia, ium, *n.* inhimilliset (seikat, waiheet j. m. s.).

mortālitas, ātis, *f.* (ed.), kuolewaisuus, kuollonalaisuus, katoawaisuus, quasi non omne, quod ortum sit, mortalitas consequatur.

mortifĕro, 3, (mors-fero), kuoleman tuottawa, surman saattawa, kuolettawa, surmainen, morbus, vulnus.

mortŭus, 3, *Partcp.* l. morior.

mōrum, i, *n.* silkkiäismarja, ja myös: karhunwatukka.

mōrus, i, *f.* silkkiäispuu.

mos, mōris, *m.* tahto, omamieli, morem gerere cui (olla jkn mieltä myöden, noudattaa jkn mieltä, totella jkta, olla jklle kuuliainen). 2) tapa, menetys-l. toimitusparsi, -laatu, tottuma, meno, laji, keino, mahti, majorum; militaris (sodantapa); ut mos fuit regibus (kuten kuningasten oli tapana); mos est hominum, ut nolint *etc.*; moris est, ut - - (tapana on, että - -); m. ita rogandi; mos erat - - pronuntiare; terra supra morem densa (tawattoman), run.; in morem perducere, venire (saattaa, tulla tawalliseksi). Critt. *b)* tapa, käytös, menetys, elo, olo, usein *plur.* mores, tawat, eleet, eljet, wirmat, wiitteet, luotteet, luonne, feri, perditi, temperati, justi, suavissimi; cum moribus notis facilius se communicaturum consilia (miehen kera, jonka luonteen jo tuntee). 3) laatu, luonto, laita, laji, tapa, kuri, coeli, siderum, run.; Carneadeo, usitato, Graeco more, tawalla; apis more, in morem fluminis, mehiläisen jne. tawoin, niinkun, kuten mehiläinen jne., run. *b)* sääntö, asetus, laki, määräys, mores ponere cui, run.; sine more (säännöttömästi, suunnattomasti, hirmuisesti), run.; in morem (säännöllisesti, laadullisesti, laillensa, oikein), run.

Mosa, ae, *f.* Gallia Belgica:n jokia.

Mosella, ae, *m.* ja *f.* Gallia Belgica:n jokia.

mōtio, ōnis, *f.* (moveo), liikutus, liikunto, corporum; kuw.: animi.

mōto, āre, (moveo), liikuttaa edestakaisin, häälyttää, huojuttaa, heiluttaa.

mōtus, us, *m.* (seur.), liikunto, liike, versari contrario motu; m. terrae (maanjäristys); run.: futurus (lähtö, poismeno). Critt. *b)* taiteenmukainen liikunto, liikenteleiminen l. ruumiin käyttäminen, hyppy, käännähys, haud indecoros motus dare (s. o. aiwan

siewästi liikenteleitä); Jonici (keikahukset, tanssit), run.; dare motus Cereri (rakennella hyppyjä), run.; palaestrici; puhelian käytöksistä puh. ja sodanomaisistakin pyörähyksistä. 2) kuw. liikunto, toiminta, työksenteleminen, waikutus, into, animi; dulcem motum afferre sensibus, s. o. tunto; divino concita motu (innoitus), run. Eritt. *b)* waltiollinen liikunto, kapina, meteli, melske, sähinä, mulkkaus, lewottomuus, motum afferre reipublicae; populi, servilis y. m.

moveo, mōvi, mōtum, II, liikuttaa, panna liikkeelle, häälyttää, wawauttaa, wärwäyttää, rymistää, pudistaa, siirtää, muuttaa, pois l. tiehensä työntää l. saattaa l. toimittaa, poistuttaa, membra ad certos modos (keikuttaa), run.; matrona moveri jussa (käsketty hyppäämään l. tanssimaan), run.; moveri Cyclopa (hypäten, liikenteillä kuwata Kyklopia), run.; fila sonantia, citharam (näppäillä, soittaa), run.; arma (tarttua aseisin); cum signum non posset movere loco (ei saanut paikastansa liikkumaan); agrum (kyntää), mare (wakoilla, soutaa), limum e gurgite (myljätä), run.; testa moveri digna bono die (tuoda esiin), run.; res, quae moveri possunt, l. res moventes, irtaimet kalut, waltoin tawara; bidental (s. o. loukata), run.; urnam, run.; se movere l. *Pass.* moveri, liikkua, liikahtaa, päkähtää, tikahtaa, lähteä matkalle, pois, mennä pois, ex *abl.* kera l. yks. *abl.;* m. signa, castra j. m. s., l. yks. movere, ruweta matkalle, lähteä liikkeelle, matkata l. astua pois, edelleen; hostem statu, quem possessione (tyrkätä l. syöstä pois, pakennuttaa l. karkottaa pois, pakoittaa l. ängätä pois); heredes veros; tribu centurionem, quem senatu (lykätä pois, sysätä l. laskettaa pois); quem senatorio loco (eroittaa); consulem de sententia (luowuttaa, wieroittaa); literam (ottaa pois); werr. *a)* aikaansaattaa, saattaa, waikuttaa, synnyttää, tuottaa, tehdä, nostaa, aloittaa, alkaa, fletum populo (siristää wedet kansan silmistä); risum; cui exspectationem de qua re; indignationem, misericordiam, suspicionem (sytyttää); bellum; cantus, run.; — mentionem cujuspiam rei (saattaa puheeksi jku asia); — movere quid, yrittää meteliä, ruweta rauhattomuuteen, ne quid moveretur. *b)* järkäyttää, horjuttaa, muuttaa, sententiam cujus; fatum. *c)* lewotuuttaa, rasittaa, waiwata, corpora (lämpimästä puh.). *d)* kasweista puh.: ajaa, tehdä, kaswattaa, de palmite gemma movetur (s. o. lykkää, kaswaa), run. *e)* ilmaista, näyttää, movisse numen deos. 2) kuw. liikuttaa, sykäyttää (jkta, jtakin), waikuttaa (jkta, jkhn, jhnkin), dicta nihil moverunt quemquam (eiwät muuttaneet kenenkään mieltä); animos (kuohuttaa, nostella, paisuttaa, innoittaa j. m. s.); oculos (ihastuttaa); quae me causae moverint (saattaa, taiwuttaa, myödyttää, kehoittaa, pakoittaa); regionum consuetudine moveri (mukauntua); misericordiā moveri, heltyä, lientyä; quem ad bellum, yllyttää, kiihdyttää, kiiwastuttaa; numina Dianae (wihoittaa, suututtaa), run.; — multa animo (ajatella, miettiä), run.; animus Catilinae eadem illa movebat (juoksutti, piti samoja ajatuksia); — moverat plebem oratio (oli salwannut, pystynyt, sattunut kansan sydämmeen, iskenyt sen mieltä); moveor loci insolentiā (outo paikka lewotuuttaa, hämmentää minua); absiste moveri (herkeä pelkäämästä), run.; — quem thyrso, innoittaa, run. II) *intrans.* liikkua, terra movit (maa järisi).

mox, *Adv.* pian, kohtapikaan, tällä haawaa, piakkoin, kohdakkoin, hetimitten, ennen pitkää; mox ubi (kohta kun). *b)* heti jälkeen, sitä likin, sen l. tämän perästä, jälkeenpäin, sitten.

mucc-, k. muc-.

mūcidus, 3, (mucus), homeinen, kanakas.

Mūcius, 3, romal. sukunimi; jsta *a)* Mūcius, 3, mucinen, *subst.* Mucia, orum, *n.* (*sc.* festa), Muciuksen juhla. *b)* **Mūciānus**, 3, mucianinen, Muciuksen.

mūcor, ōris, *m.* (mucco, olla homeessa, mucus), home, kanakka.

mucro, ōnis, *m.* nirkko, kärki, tutkain, ota, eritt. miekankärki, jöta werr. miekka, tikari. *b)* kuw. kärki, terä, miekka, defensionis; tribunicius.

mūcus, i, *m.* (mungo), räkä, natta.

mugināor, I, nuhiſta, nuiſkia, puhkia, wihoitella.

mūgio, IV, ammoa, roinata, mölytä, mylwiä, pöyliä, myykiä, naudoiſta puh.; jöta run.: mugientes, naudat, raawaat. *b)* werr. räikkyä, raikkua, rönkyä, monkua, ryökyä, rytiſtä.

mūgītus, us, *m.* (ed.), ammonta, mylwinä, pöylinä, boum, run.; werr. rönky, monkuna, ryöke, terrae.

mūla, ae, *f.* (mulus), muulin tamma, hewoš-aaſin tamma.

mulceo, mulsi, mulsum, II, ſiwellä, ſilittää, taſoittaa, barbam, run.; colla (taputella), flores (ſuhiſten ſiwuta, pyhkäistä, kuihkoa, tuuleſta puh.), run.; jöta ylim. ſiwaltaa, koſkettaa, ſatuttaa, capillos virgā, run.; alternos (nuolla), run.; aethera pennis, liikuttaa, run. 2) werr. hywäillä, ſuoſitella, imarrella, huwittaa, iloittaa, ſuloſtuttaa, sensus, quem carmine, aëra cantu, run. *b)* heikentää, hiljentää, liennyttää, aſettaa, wiihyttää, waikentaa, laimentaa, tywentää, quem t. animos dictis, tigres, feras, iras, aquas, run. *c)* liewittää, helpoittaa, vulnera, run.; corda (wirwoittaa, uneſta puh.), run.

Mulciber, beris ja beri, *m.* (ed.), pehmittäjä, ſulattaja, Vulkanin liikanimiä; run. werr. tuli.

mulco, I, piekſää, mökſiä, mätkiä, tupiloita, mukkiloita, kohlia, pahoin pidellä l. menetellä, quem; naves malo m. (pahoin kolhia, pahoin ruhtoa l. runnella).

mulcta *etc.*, ſ. mult-.

mulctra, ae, *f.* ja **mulctrārium**, ii, *n.* ja **mulctrum**, i, *n.* (ſeur.), maito-aſtia, rainta, kehlo, lypſinkiulu.

mulgeo, mulsi, mulctum, II, lypſää, oves, run.; ſanalask.: m. hircos (mahdottomaſta aſiaſta puh.).

muliebris, e, (mulier), naiſellinen, waimollinen, waimoin, naiš-, vox, venustas, vestis; injuria (naiſta waſtaan); bellum (naiſen puolesta); certamen (naisten tähden, naiſiſta); *subst.:* muliebria pati (heittäytä naisten tawalla alttiikſi, naiſena pidettäwäkſi). *b)* naišmainen, akkamainen, miehuutoin, hentuwa, sententia.

muliebriter, *Adv.* naiſelliſeſti, waimoin tawalla; jöta akkamaiſeſti, hempiäſti, hentuwaſti, quid facere.

mulierārius, 3, (ed.), naiſellinen, manus (naiſelta palkattu joukko).

mulercula, ae, *f.* (mulier), waimonen, akkanen, heikko, herkkä, hienotuntoinen, hempiä nainen l. waimo.

mulierōsitas, ātis, *f.* (ſeur.), naišlemptŷ liiallinen rakkaus waimonpuoleen.

mulierōsus, 3, (mulier), naiškiihkoinen, liiakſi naiſiin mieltynyt.

mūlio, ōnis, *m.* (mulus), muulin ajaja, hewoš-aaſin ajuri, hewoš-aaſin kauppias.

mūliōnius, 3, (ed.), muulin ajajan, hewoš-aaſin ajurin, paenula.

mullulus, i, *m.* (ſeur.), punakalanen.

mullus, i, *m.* eräš merikala, punakala.

mulsus, 3, (mulceo), medellä ſekoitettu l. makeutettu; *subst.* mulsum, i, *n.* (*sc.* vinum), wiinaſima, meſijuoma.

multa l. **mulcta**, ae, *f.* rankaiſtus, joka koſkee omaiſuuteen, eritt. rahaſakko, ſakko, multam in civitates imponere; committere multam (anſaita ſakko); multam remittere; irrogare multam (kanſalle ehdoitella ſakon päättämiſtä); certare multam (ſ. o. de multa), molemmin puolin riidellä, lieneekö määrätty ſakko makſaminen.

multātīcius (mulct.), 3, (ed.), ſakko-, pecunia, argentum (ſakkoraha).

multātio (mulct.), ōnis, *f.* (multo), rankaiſtus, bonorum (omaiſuuden menettämiſtä ſaattawa).

multicavus, 3, (multus-cavus), monionſinen, monikoloinen l. -läpinen.

multīcius, 3, (multus-ico), tihiään lyöty, tihiään l. hienoſti kudottu; jöta *subst.* multicia, orum, *n.* hienoſti kudotut waatteet.

multifariam, *Adv.* (multifarius, moninainen), monella puolin, moneſſa kohden, moneſſa paikaſſa, moniaalla.

multifidus, 3, (multus-findo), moniaakſi halkeiltu, monihalkoinen.
multiformis, e, (multus-forma), monenkuwainen, -muotoinen, -hahmoinen, -näköinen, qualitas.
multiforus, 3, (multus-foris), moniaukkoinen, -reikäinen, -läpinen.
multijugus, 3, ja **-jugis**, e, (multus-jugum), moni-ikeinen, moniwaljainen, equi (monta yhteen waljaštettua hewošta). *b)* werr. monenkertainen, moninainen, literae.
multimodis, ſ. o. multis modis, *Adv.* monin tawoin, monenkaltaiſeſti, moninaiſeſti.
multiplex, plicis, (multus ja käyttämätöin plica), monenkertainen, ſ. o. monilaškuinen, -poimuinen, alvus; monikäänteinen, -kierteinen, -mutkainen, ja moniſolukſinen, -huoneinen, vitis serpens multiplici lapsu; domus (Babylonthi), run.; monenkerroksinen, lorica, run. *b)* lu'un puolešta: monenkertainen, monilukuinen, iſojoukkoinen, ſuurimäärainen, praesidium; *plur.* paljo, uſiat, monta, fetus. Critt. monta (ſen) wertaa ſuurempi, m. clades utrimque facta; multiplex quam pro numero damnum (monta kertaa ſuurempi); *subst.:* si multiplex alterius arbitrio accipiat (još ſaa monta ſen wertaa, još ſaa monta wertaa enemmän). 2) werr. moni-oſainen, ješta moninainen, monenlaatuinen, -kaltainen, -ſukuinen, erilainen, monenhaarainen, runſašaineinen, genus orationis, sermones y. m.; monenwaiheinen, monin tawoin ſelitettäwä, verborum potestates. *b)* ihmiſiſtä puh.: moninainen, monipuolinen, critt. luonteešta: waikia ymmärtää, naturae hominum, t. huikelewa, epäwakainen, muuttuwainen, animus j. m. ſ.
multiplicābilis, e, (ſeur.), monenkertainen, -kaltainen.
multiplico, I, (multiplex), monenkertaiſuuttaa, monitella, ſuurentaa, enentää, kartuttaa, aes alienum, usuras, regnum cujus, gloriam; domum (awaroita, laajentaa).
multitūdo, inis, *f.* (multus), paljous, ſuuri luku l. määrä, hominum, navium, beneficiorum; critt. *a)* ihmiſten paljous, wäkijoukko, iſo joukko l. lauma. *b)* joukko, yhteinen kanſa, rahwaš, alhaiſo, imperita.
multo (muloto), I, (multa), rankaišta, vitia hominum damnis, ignominiis, vinculis, verberibus, exsiliis, morte; populos stipendio (rankaištukſekſi weroittaa kanſat); quem exsilio, poenā. 2) rankaišta jku jkn aſian kadotukſella l. menetykſellä, rankaištukſekſi ottaa jkltä jtakin, ſakoittaa jhnkin, quem agris; exsules bonis; quem pecuniā (panna jku rahaſakkoon, ſakoittaa rahaan); *abs.:* hujus consilia esse multata.
multo ja **multum**, *Adv.* k. multus.
multus, 3, *[comp.* **plus**, plūris, *plur.* plures, plura, *gen.* plurium, *superl.* **plūrimus**], paljo, moni, uſia, monilukuinen, viri, verba, paljo miehiä, ſanoja, moni, uſia mieš, monet, uſiat miehet, monta mieštä, ſanaa; ager (melkoiſet maat); quam minime multa vestigia (ſ. o. mitä harwimmat jäljet); minime multi remiges (tuiki wähä ſoutomiehiä, ſuuri jokunen ſoutomieš); multae et graves cogitationes (monta ſuurenarwoišta ajatušta); multis verbis (aawalta, laajalta); quid multis moror? ja ne multa l. ne multis, wähältä ſanottu, ſanalla ſanoen, lyhyeltä; multi, monet, critt. enemmištö, joukko, yhteinen kanſa, tawalliſet ihmiſet, unus e multis; multa, paljo; *comp.* plures, uſiampi, uſiammat, enempi, enemmät, uſiat, monet, moni, monta, quos plures esse intelligo quam putaram; pluribus verbis (laajemmalta); quid plura? lyhyeltä ſanottu; *superl.* enin, uſein, aiwan paljo l. moni, taw. *plur.* enimmät, uſeimmat, aiwan monet; run. *collect.:* plurimus dicet (aiwan monta). *b)* aineen puolešta: paljo, caro, sudor, sanguis; supellex (liiallinen); plurima Aetna (ſuurin oſa Etnaa), run. *c)* ſuuri, wahwa, ankara, labor, cura, sermo; pueritiae cultus, aimollinen; multum est (on tärkiä, tekee paljon, hyödyttää ſuuresti), run.; plurimus sol (ſangen helteinen, rašittawa), silva (tihein metſä), coma (aiwan pakſu), run. *d)* ajaešta puh.:

ad multum diem (pitkältä päiwän päälle); multo die (päiwää pitkältä kuluttua); multa jam dies erat (päiwää oli paljon kulunut); multa nocte (myöhään yöllä); ad multam noctem (myöhään yöhön); multo mane (ani warahin). *e)* paikan puolesta: suuri, pars Europae; plurimus collis, run. *f)* werr. puheen suhteen: pitkäpuheinen, aawa- l. laajapuheinen, lawia, oratio; ne multus sim; työsentelemisen suhteen: hellittämätöin, herkeämätöin, ahkera, uuras, multus instare; ad vigilias multus adesse (ehtimiseen); legor plurimus in orbe, run.; multum est (sitä yhtä päätä kuulee); käytöksen suhteen: rasittawa, ikäwä, aut inconcinnus aut multus. Siitä: 2) *subst. nom.* ja *acc.* joko genitivin kera t. ilman, multum, paljo, suuri osa, esim. aestatis, temporis (kesää, aikaa); plus, enempi, suurempi osa, esim. plus doloris, virium, hostium, pecuniae; Albano non plus animi erat quam fidei (yhtä wähän rohkeutta kun uskolliſuutta); plurimum, aiwan paljo, esim. studii; quam plurimum (mitä enin l. enimmän); eritt. *gen.* arwon t. hinnan osottamiseksi, multi, korkiasti; pluris, korkiammin, kalliimmin, l. esim. ager multo pluris est (on järin suuremman arwoinen); pluris aestimare, putare, ducere j. m. s. (pitää suuremmasta arwossa, suuremman l. kalliimman arwoisena l. weroisena, suurempana, enempänä, arwata l. päättää kalliimmaksi); plurimi, aiwan korkiasti l. kalliisti, quem plurimi facere (pitää sangen suuressa arwossa); quod plurimi est (mikä on kalleimman arwoinen); *abl.* multo, paljoa, paljolta, järin, äijän, perin, oiwalta, m. pauciores oratores; m. praestare; m. maxima pars; m. aliter l. secus; eritt. ajasta puh.: aikaa, pitkältä, non multo post; multo ante, ante multo. 3) *adv.* multum, paljon, suuresti, kowin, järin, m. dispar; non m. confidere; samoin: multa, esim. multa invehi; multa gemens, run.; ajasta puh.: usein, monesti, multum mecum loquuntur. *b)* plus, su'un suhteen: enemmän, enemmin, koommalta, joko quam seuraasa t. ei, esim. plus quam decem dies abesse, quum plus annum aeger fuisset (enemmän kun wuoden); *abl.* kera, esim. alius alio plus habet virium (toisella on enemmän woimaa kun toisella); paullo plus (pikkuista enemmin); uno digito plus habere (yksi sormi liikaa); uno plus Etruscorum cecidisse (että Etrurialaisista on yksi mies enempi kaatunut); määrän suhteen: enemmän, eos plus quam sicarios esse; plus aequo; plus nimio (liian paljon), run.; plus plusque diligere (yhä enemmän rakastaa rakastaa rakastamistansa); plus minus (s. o. waiheilla, likipitäin). *c)* plurimum, ajan puolesta: enimitten, parhaasta päästä; jsta määrän suhteen: enimmän, enimmin, enimmästi, interesse, posse.

mūlus, i, *m.* muuli, hewos-aasi.

Mulvius (Milvius), 3, mulwinen, pons (Tiberin poikki Roman ylipuolella).

Mummius, 3, romal. sukunimi.

Munātius, 3, romal. sukunimi.

Munda, ae, *f.* Hispanian kpgeita; jsta **Mundensis**, e, mundalainen, *subst.* Mundenses, ium, *m.* Mundalaiset.

mundānus, i, *m.* (mundus), mailmalainen.

munditia, ae, ja **-es**, ēi, *f.* (seur.), puhtaus, siisteys, näpeys, siewyys, sirous, somuus, non odiosa neque exquisita nimis; urbanae (koria elinlaatu); kuw. puheesta puh.

mundus, 3, puhdas, siistikäs, näsy, hywänsiitwoinen, siewä, koria, siro, soma, supellex, coena, run.; werr.: homo; cultus; kuw.: verba, run.

mundus, i, *m.* (ed.), koritus, kaunistus, muliebris. 2) tähdillä kaunistettu taiwas, taiwaanlaki l. -kansi, taiwas, lucens; arduus, run.; werr. mailmanjärjestys l. -rakennus, mailmankaikkio, mailma, est mundus quasi communis deorum atque hominum domus; innumerabiles. *b)* mailma, s. o. maanpiiri, maa, ihmiset, run.

mūnero, I, (munus), lahjoittaa, quem qua re (jlle jtakin).

mūneror, I, (munus), lahjoittaa, cui quid; quem.

mungo, ere, runko, joëta mucus ỵ. m. johdetaan, niistää.

mūnia, ium, *n.* (munis), toimitukſet, työt, aſioimat, toimitettawat, tehtäwät, welwolliſuudet, eritt. wirkatoimitukſet, -puuhat, -welwolliſuudet, toimitus-ala, candidatorum; munia belli pacisque facere ỵ. m.

mūniceps, cipis, *c.* (munia-capio), municipilainen, municipi-kaupungin porwari l. aſukas; werr. ylim. kanſalainen, kanſanjäſen, maanmies, kanſatar.

mūnicipālis, e, (ſeur.), municipiumiſta kotoiſin olewa, municipi-kaupungin, municipalinen, homo; dolor (municipilaiſten).

mūnicipium, ii, *n.* (municeps), kaupunki, eritt. Italiaſſa, joka, omain lakienſa mukaan omilta maiſtratilaiſilta hallittuna, oli romalaiſeſſa kanſalais-oikeudeſſakin oſallinen.

mūnifice, *Adv.* anteliaaſti, auliiſti, hywäntekewäiſeſti.

mūnificentia, ae, *f.* (ſeur.), anteliaiſuus, hywäntekewäiſyyꝺ.

mūnificus, 3, [*comp.* -ficentior, *superl.* -ficentissimus], (munus-facio), lahjoittelias, anteliaꝺ, aulis, hywäntekewäinen, in dando munificum esse; quid tam munificum, quam *etc.*?

mūnīmen, inis, *n.* (munio), warustin, ſuojeluskeino, turwa.

mūnīmentum, i, *n.* (ſeur.), warustin, ſuojelus- l. warjeluskeino, ſuoja; kuw. tuki, turwa.

mūnio, IV, (moenia), muurittaa l. muurilla kehittää, wallittaa, aiꝺata, lujittaa, warustaa, laittaa warjeluskuntoon, locum muro, montem; castra (vallo ac fossä), ſaartaa l. tarhata wallilla ja kaiwokſella; arcem, moenia (rakentaa). Eritt. *b)* tehdä kuljettawakſi, perуstaa, rakentaa, tehdä, rupem; iter, viam; kuw.: viam ad consulatum, accusandi. 2) ylim. ſuojella, warjella, turwata, quem, se (qua re); urbem vigiliis; quid a qua re; spicam contra avium morsus; imperium (wahwiſtaa, kiinnittää); werr.: quid auctoritate cujus.

mūnis, e, (munus), palweliaꝺ.

mūnītio, ōnis, *f.* (munio), warustaminen, wallittaminen, militea munitione prohibere; munitio operis (ſ. o. warustuslaitos); *concr.* warustus- l. ſaartolaitos, -rakennus, linnoitus, wallitus, urbem operibus munitionibusque sepire. *b)* kuljettawakſi tekeminen, rakentaminen, viarum; kuw.: aditus ad causam et m. (tien teentö).

mūnīto, I, (munio), tehdä kuljettawakſi, rakentaa, viam.

mūnītor, ōris, *m.* (munio), muurittaja, warustaja, Trojae, run.; *plur.* munitores, wallintekiät, miinankaiwajat.

mūnītus, 3, *PA.* warustettu, lujitettu, luja, turwallinen.

mūnus, eris, *n.* palweluꝺ, wirka, ammatti, toimitus, tehtäwä, welwolliſuus, legationis, belli; militiae, militare, ſotapalweluꝺ, ja ſamoin *abs.*: munere vacare (ſotamiehen palweluꝺ); m. reipublicae l. yhſ. munus, waltiowirka; m. de jure respondendi sustinere; munus vigiliarum obire (toimittaa); omni civium munere fungi, ſuoritettawa, makſo j. m. ſ.; officii (harjotus); tuum hoc est m. j. m. ſ., ſinun on welwolliſuuteſi, ſinä olet welkapää, ſinun tulee. 2) werr. teos, työ, majorum vigiliarum m.; solitudinis (yksinäiſyyꝺeſſä ſepitetty kirja). *b)* palweluꝺ, ſuoſiotyö, mielinoude, ſuoſion-oſotus, ſuoſio, armo jne., infinita munera; sum tui muneris (ſ. o. minä olen klienttiſi), run.; sortis, Herculeum (hywä työ), nepotum, noctis (apu), run.; eritt. kuolleelle tehty wiimeinen palweluꝺ l. kunnia, hautajaiſet, suprema, run. *c)* lahja, annin, deorum; magnum; dare muneri quid cui (lahjoittaa jkllе jtakin, antaa lahjakſi); pecuniae (rahalahja); run.: Liberi, Bacchi (ſ. o. wiina), Cereris (leipä), terrae (hedelmät); eritt. uhrilahja jumalia warten, annin, uhri, kuolin-uhri, m. perficere, ferre templis j. m. ſ., run. *d)* julkinäytelmä, eritt. miekkailialeikki (joita Aedilit omilla waroillaan kanſalle toimittiwat), m. dare, praebere; declarare, ostendere (juliſtaa pidettäwäkſi, luwata). *e)* julkinen rakennus, ylim. rakennus, ja myös: mailmanrakennus.

mūnusculum, i, *n.* (ed.), lahjanen.

Mūnychia, ae, *f.* Athenan haminoita;

jsta **Münychius**, 3, munychialainen, run. ylim. athenalainen.
mūraena, ae, *f.* eräs merikala ankeriaan laatua.
Mūraena, f. Murena.
mūrālis, e, (murus), muuria koskewa, muuri-, corona (sen palkkioksi, joka ensimäisenä wihollisten muurille nousi).
Murcia, ae, *f.* eräs Venerin liikanimi (= Myrtea, Veneruille yhtitetystä myrtistä); ad Murciae (aram) l. ad Murciam, Palatinin ja Aventinin wälinen laksso.
Mūrēna, ae, *m.* gens Licinia:n liikanimiä.
mūrex, icis, *m.* purpurakotelo, purpurakodus, jonka kuori torwena Tritonilla ja luolain kaunistuksena; werr. *a)* purpuraneste, -wäri, -paine, purpura. *b)* m. acutus, teräwä kallio, waha, kari, run.; m. ferrei, jalkakolmikot.
Murgantia, ae, *f.* 1) Bruttilaisten kpgeita Samniumissa. 2) Sikelian kpgeita; jsta **Murgentīnus**, 3, murgantialainen, *subst.* Murgentīni, orum, *m.* Murgantialaiset.
muria, ae, *f.* suolawesi, laukka.
murīca, f. myrica.
mūrīnus, 3, (mus), hiiren; pelles (näädän, kärpän j. m. s. nahat).
murmur, uris, *n.* murina, morina, jorina, mutina, jupina, holina, solina, ramina, hyrinä, surina, pörinä, sobina, hohu, kohina, tohu, humu, jylinä, jytinä, töminä, wonkuna j. m. s.
murmuro, I, (ed.), muristа, joristа, mutistа, jupistа, holistа, kulistа, siristä, huristа, sohistа, kohistа, tohistа, pauhata j. m. s.
murra l. **murrha**, f. myrrha.
Mursa l. **Mursia**, ae, *f.* Pannonian kpgeita.
murtētum, f. myrtetum.
murteus, f. myrteus.
mūrus, i, *m.* muuri, kiwiseinä, kaupungin t. huonehuksen, muros instruere, diruere, restituere, reficere; quid muris sepire j. m. s.; run. muri, kaupunki; werr. multaseinä, -penger, -walli; kuw. suoja, turwa.
mūs, mūris, *c.* hiiri. 2) **Mūs**, Mūris, *m.* romal. liikanimi.
Mūsa, ae, *f.* laulannon, soitannon ja runotaiteen seká ylim. kaiken hengellisen huwituksen ja harjotuksen jumalatar, Runotar, joita oli yhdeksän luku: Calliope, Clio, Melpomene, Thalia, Euterpe, Erato, Urania, Polyhymnia, Terpsichore. 2) werr. laulu, runo, silvestris, procax, run.; jsta *plur.* ylim. tieteet, opilliset harjotukset, agrestiores.
Mūsaeus, i, *m.* eräs kreikalainen runoilia.
musca, ae, *f.* kärpänen.
muscōsus, 3, (muscus), sammalikas, sammaltunut.
musculus, i, *m.* (mus), hiironen, pieni hiiri; werr. *a)* jäntäre ruumiissa. *b)* sotakone, jonka suojassa piirittäjät työtänsä tekiwät, suojuskatto, turwakatto.
muscus, i, *m.* sammal.
mūsēum, i, *n.* Runotarten temppeli l. asema, ylim. mikin opillisten harjotusten sija, kirjasto, lukukammio, akademia j. m. s.
mūsica, ae, ja -e, es, *f.* soitanto, soittotaide, musiki, ylim. mikin ylhäisempi taiteellinen tai tieteellinen harjotus.
mūsicus, 3, musikia l. soitantoa koskewa, soitannollinen, leges; jsta *subst.* musicus, i, *m.* soittotaitio, soitonosaaja, ja musica, orum, *n.* soitanto.
mussito, āre, (seur.), mutista, potista, supista, wiskuttaa, hiiskua.
musso, āre, (mutio), mutista, mötistä, myhkiä, jupista, supista, wiskuttaa, hiiskua; mehiläisistä puh.: hyristä, surista; eritt. olla wirkkaamatta, pitää takanansa. *b)* werr. peljätä sanoaksensa t. tehdäksensä jtakin, arwella, epäröitä, olla epätietoinen.
mustāceum, i, *n.* l. **-eus**, i, *m.* juhlallinen kakku wiinamehusta ja laakerinlehdistä, eritt. häissä, hääkakku; sanalask.: laureolam in mustaceo quaerere (wähäpätöisistä).
mustēla l. **mustella**, ae, *f.* (mus), kärppä.
mustus, 3, nuori, uusi, weres, tuore; jsta 2) *subst.* mustum, i, *n.* nuori, käymätöin wiina, wiinamehu; run. *plur.* syksy, ter centum musta; — kuw.: oratio quasi de musto ac lacu fervida (wiinamehusta koottu).
Mūta, ae, *f.* mykkä, eräs puolijumalatar.
mūtābilis, e, (muto), muuttuwainen, muutteenalainen, waihettelewa, pysy-

mätöin, epäwakainen, huikentelewa, omne corpus; forma civitatis; animus vulgi.

mūtābilitas, ātis, *f.* (ed.), muuttuwaiſuus, waihettelewaiſuus, mentis.

mūtātio, ōnis, *f.* (muto), muuttaminen, toiſintaminen, consilii; mutationem cujus rei facere (muuttaa jku aſia); rerum (waltion mullkaus l. mulliſtus). *b)* waihettaminen, waihetus, officiorum (keſkinäinen oſotus).

mutilo, I, (ſeur.), typiſtää, typertää, työſätä, katkoa, aures, nasum, naves y. m.; werr. lyhentää, wähentää, exercitum.

mutilus, 3, typäkkä, typiſtetty, alces mutilae sunt cornibus (tylppä-, töpäkkä-, terſikkäſarwiſet); werr.: m. minitaris? (nupo- l. nuukepää), run. *b)* kuw. katkonainen, poikkinainen, liian lyhyt, mutila loqui.

mūtilus, l. mytilus.

Mutina, ae, *f.* Gallia Cispadana:n kpgeita; jöta **Mutinensis,** e, mutinalainen.

mūtio l. **muttio,** IV, hiiskua, mukahtaa, tikahtaa.

Mūtius, l. Mucius.

mūto, I, (alkp. movito, moveo), liikuttaa, paikaſtanſa ſiirtää, muuttaa pois, ne quis invitus civitate mutetur (ei ſyſätä l. karkoteta pois); se mutare ja *Pass.* mutari, poiſtua, päästä pois, quo loco, run.; puiſta puh.: mutari, toiſtamiſeen iſtutettaa, run. 2) werr. muuttaa, toiſintaa, iter, testamentum, consilium, mentem, judicium; in quo (tecto) nihil mutavit; nihil de victu, nihil de vitae consuetudine j. m. ſ.; fidem (ſ. o. luopua, wilpiſtyä); eritt. *Pass.* mutari, muuttua, waihtua, cibus mutatur et concoquitur; ex feminis mutari in mares; in avem, in florem (kääntyä, tekeytä linnukſi jne.), run.; alite (muuttua linnukſi), run.; faciem mutari (muuttua muodolta), run.; in adversa mutari (käydä waſtukſekſi, paneuta pahoin); ſamoin: mutare, muuttua, eſim. annona nihil mutavit; — jöta mutare vellera luto, wärjätä, painaa, run.; mutatum vinum, pahentunut, pilauntunut, happannut, run. *b)* waihettaa, waihtaa, muuttaa, mancipia vino cum quo (waihettaa jku kanſſa orjia wiinaan); res inter se (tehdä l. harjottaa waihtokauppaa); vellera magno (oſtaa kalliilla hinnalla), run.; bellum pace, pacem atque bellum, incerta pro certis; vestem (ſ. o. pukeuta murhewaatteiſin); locum (jättää jku paikka); solum (lähteä maaſta, maankulkeuteen); terras l. lares et urbem (matkata muille maille, toiſeen kpkiin), run.; orationem l. genus eloquendi (waihetella lauſuntapartta); verba mutata (kuwannolliſet, nimiwaihtoiſet).

mūto, ōnis, *m.* miehenkalu, run.

muttio, l. mutio.

mūtuātio, ōnis, *f.* (mutuor), lainaaminen, lainakſi l. welakſi ottaminen.

mūtue, *Adv.* keſkinäiſeſti, waſtoin, takaiſin.

mūtuo, *Adv.* keſkinäiſeſti, wälinäiſeſti, molemmin puolin, waſtoin, takaiſin.

mūtuor, I, (mutuus), lainata, ottaa lainakſi l. welakſi, pecunias ja *abs.*, a quo l. ykſ. m., lainata rahaa. *b)* werr. lainata, ottaa, subtilitatem ab Academia; nomen a viris; verbum a simili (ſ. o. puhella werrannolliſeſti).

mūtus, 3, mykkä, kieletöin, ſuutoin, puhumatoin, wai-olewa, äänetöin, hiljainen, bestiae, pecudes; satius est mutum esse; legem esse mutum magistratum; imago; artes, kuwailewat taiteet; werr.: forum, solitudo; tempus mutum a literis (aika, jona ei kirjoiteta); artes (wähämaineiſet, joiſta ei paljon puhuta), run.

mūtuus, 3, (muto), lainattu, lainakſi l. welakſi otettu, quid mutuum dare (antaa jtakin lainakſi); sumere a quo pecunias mutuas (ottaa jklta welakſi, lainakſi); quaerere pecunias mutuas fenore (hakea lainakſi korkoa waſtaan); pecunias m. exigere (waatia rahaa lainana), praecipere (edeltäpäin lainana ottaa). 2) keſkinäinen, wälinäinen, waſtattainen, molemmanpuolinen, officia; error (molemmin puolin); per mutua l. ykſ. mutua, keſkinäiſeſti, wälinäiſeſti, run.

Mutyce, ēs, *f.* Sikelian kpgeita; jöta **Mutycensis,** e, mutycelainen.

Mycale, es, *f.* Jonian niemiä.

Mycēnae, arum, *f.* ja **-a,** ae, *f.* kyki Argoliſſa; jöta *a)* **Mycēnaeus,** 3,

mycenalainen, dux (ſ. o. Mycenan kuningas Agamemnon), run. *b)* **Mycēnenses**, ium, *m.* Mycenalaiſet. *c)* **Mycēnis**, idis, *f.* Mycenatar (Agamemnonin tytär Iphigeneia).

Myconos l. -us, i, *f.* Kykladein ſaaria.

Mygdones, um, *m.* eräs thrakialainen kanſakunta; ſtä *a)* **Mygdonius**, 3, mygdonialainen, ſ. o. phrygialainen (kun oli Mygdonialaiſia Phrygiaan muuttanut). *b)* **Mygdonis**, idis, *f.* mygdonialainen, phrygialainen, lydialainen.

Mygdonides, ae, *m.* Mygdonidi (Phrygian kuninkaan Mygdonin poika).

Mylae, arum, *f.* kyki *a)* Sikeliaſſa. *b)* Theſſaliaſſa.

Mylasa, orum, *n.* Karian kpgeita; ſtä *a)* **Mylasenses**, ium, *m.* Mylaſalaiſet. *b)* **Mylasius**, 3, mylaſalainen. *c)* **Mylasēni**, orum, *m.* Mylaſalaiſet.

Myndus l. -os, i, *f.* Karian kpgeita; ſtä **Myndii**, orum, *m.* Myndolaiſet.

myoparo, ōnis, *m.* laji köykäiſiä ſiepparihaakſia l. kaappareita.

myrīcē, es. l. -a, ae, *f.* tamariſki (penſas).

Myrīna, ae, *f.* Aiolialaisten kpgeita Myſiaſſa.

Myrmēcides, ae, *m.* eräs kreikalainen kuvaveiſtäjä.

Myrmidones, um, *m.* Theſſalian kanſakuntia.

Myro, ōnis, *m.* kreikalainen kuvaveiſtäjä Eleutheraſta.

myrrha (murrha, murra), ae, *f.* myrrhapuu; taw. werr. myrrhaneste; ſtä **Myrrha**, Kinyraan tytär, joka myrrhapuuksi muuttui.

myrrheus, 3, (cd.), myrrhawoiteinen, myrrhalla koſtutettu.

myrtētum (murt.). i, *n.* (myrtus), myrtikkö, myrttipuiſto, -metſikkö, -lehto; *plur.* myrteta l. murteta, Bajan lähinen paikka, joſſa hioittawa höyry nouſi maaſta.

myrteus (murt.), 3, (myrtus), myrttinen, myrttipuinen, myrtiſtä, myrtti-.

Myrtilus, i, *m.* Merkurin poika, Oinomaoon waunu-ajaja.

Myrtos, i, *f.* Euboian lähiſiä ſaaria; ſtä **Myrtōus**, 3. myrtolainen, Myrton, mare (Kretan, Peloponneſon ja Euboian wälinen).

myrtum, i, *n.* myrtinhedelmä, myrtinmarja.

myrtus, i ja us, *f.* myrttipuu, myrtti; run. werr. myrttilehto ja myrttipuinen leihäs.

Myscelus, i, *m.* Alkmonin poika Akaiaſta, Krotonin perustaja.

Mysi, orum, *m.* Myſian aſukkaat Wähä-Aaſiaſſa, mainioita joutſimiehiä; ſtä *a)* **Mysius**, 3, myſialainen; *subst.* Mysia, ae, *f.* Wähä-Aaſian maakuntia. *b)* **Mysus**, 3, myſialainen, dux, juvenis, Telephos, Myſian kuningas, run.

mysta l. -es, ae, *m.* ſalaiſen jumalanpalwelukſen pappi.

mystagōgus, i, *m.* käytteliä, joka pyhiſtä, ſalaiſiſta paikoiſta johdattelee, näytellen, mitä niiſtä merkilliſtä on.

mystēria, orum, *n.* ſala-opit, ſalapalweluš, ſalainen jumalanpalwelus, m. facere; Romana (Bona Dea:n juhla). *b)* werr. ſala-aſiat, -temput, -keinot j. m. ſ., rhetorum aperire mysteria.

mysticus, 3, myſterioita koskewa, myſtillinen, ſalamenoinen, ſalamyhkäinen, ſalainen.

Mytilēnae, arum, ja -ē, ēs, *f.* Lesbon pääkpki; ſtä **Mytilēnaeus**, 3, mytilenalainen, *subst.* Mytilenan aſukas.

mytilus (mitylus, mitulus, mutulus), i, *m.* ſyötäwä näkinkenkä.

Myūs, ūntis, *f.* Karian kpgeita.

N.

N. lyhennyksenä = Numerius.

Nabataei, orum, *m.* eräs arabialainen kanſakunta; ſtä **Nabataeus**, 3, nabataeilainen, run. arabialainen, itämainen.

nablium l. **naulium**, ii, *n.* jonkunlainen kieliſoitin.

nactus, 3, *Partcp.* k. nanciscor.

nae l. **nē**, *Adv.* toſin, toden totta, todesti, toſiaſa, totiſesti, warmaan.

naenia, k. nenia.

Naevius, 3, romal. ſukunimi; *adj.* naevinen; ſtä **Naeviānus**, 3, naevianinen, Naeviukſen.

naevus, i, *m.* luomi, luomapilkku, ſynnynnäinen, ſynnyntäbti.

Nāias, adis, l. **Nāis**, idis ja idos, *f.* wedenneito, joenneito, aallotar, Najadi; run.: puellae l. sorores Naides; werr. ylim. Nymphi l. vuolijumalatar.

nam, *Conjunct.* ſillä, nimittäin, muka, näet, ſeiſoo lauſeen enſimäiſenä ſanana ja tuopi eſiin ſyyn t. ſelwitykſen edelliſeen ajatukſeen t. käſitykſeen. 2) werr. toki, mutta, waan, waſtoin, toſin, toſiaŋſa, ſen lauſeen olleesſa poiſ ſuljettuna, johon nam ſyyn ilmoittaa. *b)* kyſymyslauſeiſsa: ſtis, -pa (-pä), -han (-hän), eſim. quis nam, ubi nam.

nam-que, *Conjunct.* ſillä, ſillä juuri, ſillä toſin, nimittäin, muka, näet, ſeiſoo lauſeen alkupääſsä ja ilmoittaa edelliſen ajatukſen ſyyn t. ſitä muutoin ſelwittää.

nanciscor, nactus ja nanctus, III, ſaada, ſaawuttaa, käſittää, tawottaa, tawata, yllättää, yhdyttää jtakin, tulla, ehtiä, ennättää, yhtyä jhnkin, captivos, obsides, praedam, naviculam; spem, occasionem, tempestatem idoneam; beluas venando; morbum (joutua, langeta tautiin); castra intuta, locum y. m.

Nannētes l. **Namnētes**, um, *m.* Gallia Celtica:n kanſakuntia.

Nantuātes, um, *m.* Gallia Narbonenſi:n kanſoja.

napaeus, 3, korpinotkelmaa l. metſälakſoa koſkewa, nymphae l. ykſ. Napaeae, lakſottaret.

Nār, Näris, *m.* Tiberin ſyrjäjokia.

Narbo, ōnis, *m.* kyki, joſta Gallia Narbonenſi:n nimi. Siitä: **Narbōnensis**, e, narbolainen.

narcissus, i, *m.* narciſſi (kukka).

Narcissus, i, *m.* Kephiſoon ja Leiriopen poika, joka ſamannimiſekſi kukakſi muuttui.

nardus, i, *f.* ja **nardum**, i, *n.* narduſ (yrtti), eritt. Jndiaſsa kaſwawa; jöta werr. narduswoide, narduſ-öljy.

nāris, is, *f.* ſierain, ja *plur.* nares, ium, ſieramet, nenä, nokka, fasciculum ad nares admovere; copia narium (ſ. o. hywänhajuiſten kukkain), run.; werr.: homo obesae naris (turpianenäinen, hienoa haiſtoa wajaawa), emunctae naris (tarkkanenäinen, teräwällä hokſauſ-älyllä waruſtettu), run.; acutae nares (arka nenä), run.; naribus uti (nirpiſtää nenäänſä jötakin, pilkata jtakin), run.

Narnia, ae, *f.* Umbrian kyaeita; jöta **Narniensis**, e, narnialainen.

narrābilis, e, (narro), kerrottawa.

narrātio, ōnis, *f.* (narro), kertominen, lateleminen, kertomuſ, jutelma, narrationes credibiles, quotidiano sermone explicatae; verisimilis, aperta, brevis; narrationem exponere.

narrātor, ōris, *m.* (narro), kertoja, laatija, juttelia, facetus.

narrātus, us, *m.* (ſeur.), kertomuſ.

narro, 1, ſaattaa tietoihin l. tiettäwäkſi, antaa tietää, ilmoittaa, kertoa, ladella, jutella, haaſtella, hokea, ylim. ſanoa, quid cui; de qua re; *acc. c. inf.*; ut (kuinka), quomodo; bene, male narras (mielihywällä, mielipahalla kuulen); jöta wakuutuſsanana: narro tibi, todeſti, toden totta.

narthēcium, ii, *n.* lippahainen woidetten ja lääketten ſäilyttämiſekſi, woideraſia.

narus, 3, yhtä kun gnarus.

Nārycius, 3, naryſilainen, eräſtä Ozoli-Lokrilaisten kykia Naryria l. Narykionia koſkewa, Locri (Ala-Italiaſsa, Ozoleista lähteneitä ſiirtolaiſia), heros (ſ. o. Ajax Oileukſen poika, jonka johdattaiſsa Lokrilaisten kolonia Italiaan meni), Lelex (Lokrilaisten kuningaſ), run.; Narycia (nim. urbs), Lokrin kyki Ala-Italiaſsa, jöta pix, ſ. o. lokrilainen, run.

Nasamōnes, um, *m.* libyalainen kanſakunta Kyrenaikan lounaispuoleſta ſuureen Syrtiin ſaakka; jöta **Nasamōniacus**, 3, naſamonialainen.

nascor, nātus, III, ſyntyä, tulla ilmaan l. mailmaan, ex quo, ex qua l. ykſ. *abl.*; de quo, run.; post aliquanto natum esse (elää wähää jäljempänä); post homines natos (ſiitä aſti kun ihmiſiä on elänyt); in literis (kaſwaa); in miseriam sempiternam; jöta ylim. ſiitä, puhjeta, polweuta, lähteä, a quo; pulcra origine, run. Eritt. *b)* natus, 3, ſyntynyt, ſiinnyt, ex quo (jkn poika); ex eisdem parentibus soror (täyſiſiſar); eodem patre

soror (iſänpuolinen); amplissimo genere, honesto loco j. m. ſ., aiwan jaloa ſukua l. ſyntyperää, arwokaſta ſäätyä, ſangen ſuuriſukuinen, korkiaſäätyinen; ante Epaminondam natum (ennen Epaminondaan ſyntymää); *subst.* natus, i, *m.* poika, nata, ae, *f.* tytär, *plur.* nati, lapſet; jöta ajan accuſativin kera: wanha, eſim. quadraginta annos, neljänkymmenen wuoden wanha, ikäinen, iällä; annos natus major quadraginta (ſ. o. wiidennellä kymmenellä wuodella); werr. luotu, luonnolta määrätty, oma jhnkin, ad quid l. *dat.*, eſim. ad omnia, ad dicendum j. m. ſ.; imperio (hallitſemaan); in *acc.* kera, run.; eo natus, ut - -. 2) werr. ja kuw. ſyntyä, koitua, ilmauntua, kaswaa, ſaada alkunſa, aikaanſaatettaa, tulla, lähteä, nascitur ibi plumbum; a flumine, noſta, yletä, kohota (kukkulaſta puh.); nascitur Lucifer, luna, noſta, run.; nascitur mihi argumentum epistolae (ſaan ainetta); a proceris numeris, alkaa (puheesta puh.); profectio nata a timore (johon pelko oli ſyynä); ex quo uno haec omnia nata; ex hoc nascitur, ut - - (ſeuraa). Siitä: *b)* natus, 3, (jnkin) luontoinen, laatuinen, kaltainen, ita natus locus est (tämän luontoinen); pro re nata (aſiain nykytilaſſa l. nykykannalla, aſiain laitaa l. tilaa myöden).

nāsĭca, ae, (nasus), ſuuri- l. teräwänenäinen, oranenä. 2) Nasica, ae, *m.* liikanimi Scipioin huonekunnaſſa.

Nāsidius, 3, romal. ſukunimi; jöta **Nāsidiānus**, 3, naſidianinen, Naſidiukſen.

Nāso, ōnis, *m.* (nasus, ſuurinenä), romal. liikanimi.

Nāsos, i, *f.* eräs kaupungin oſa Syrakuſaſſa.

nassa, ae, *f.* tyſä, merta; werr. paulat, werkko, ex nassa exire.

nasturtium, ii, *n.* (nasitortium, nasustorqueo), laji kraſſia.

nāsus, i, *m.* nenä, nokka, naama; run.: nasus illis nullus erat (ſ. o. tarkka, arka nenä l. baisto), quem t. quid suspendere naso (wetää kurttuun l. nirpistää nenäänſä jkn tähden, jötakin, pilkata, iwailla jkta, jtakin).

nāsūtus, 3, (cd.), ſuurinenäinen, nokkawa. *b)* werr. pilkallinen, nenäkäs.

nāta, f. nascor.

nātālicius, 3, (ſeur.), ſyntymähetkeä l. ſyntypäiwää koskewa, praedicta (ſyntyhetken tähtien tutkinnoſta ſaadut ennuſtukſet); *subst.* natalicia, orum, *n.* ſyntyppäiwänpidot, dare in hortis.

nātālis, e, (natus), ſyntymyötä koskewa, ſyntymä-, ſynty-, dies. 2) *subst.* natalis, is, *m.* (*sc.* dies), ſyntymäpäiwä; jöta werr. *plur.* ſynty, ſukuperä, ſuku, ſäätу.

natātio, ōnis, *f.* (nato), uiminen, uimaharjotus.

natātor, ōris, *m.* (nato), uimari.

nates, f. natis.

nātio, ōnis, *f.* (nascor), ſyntymys, ſynty, jöta 2) werr. ſuku, laatu, laji, kanta, candidatorum (ſ. o. luokka, ſäätу); halpelemalla: n. Epicureorum (joukko- l. lahkokunta) ja n. optimatium (wäki); eläimiſtäkin puh. *b)* kanſa, kanſakunta, kanſalahko l. -heimo, kanſahaara.

natis, is, *f.* perämieri; *plur.* perä, takapuoli, -pää.

nātīvus, 3, (nascor), ſyntymiſellä alkunſa ſaanut, ſyntymällä ilmauntunut, ſyntynyt, dii. *b)* werr. ſyntyperäinen, luontoperäinen, ſynnynnäinen, luotu, luonnon, luonnollinen, luontainen, testa, praesidia, murus; sensus, lepos; critt.: nativa verba, peri-, kanta-, runkoſanat.

nato, I, (no), uida, in Oceano; run. *acc.* kera: freta (uida poikki); *subst.* natantes, kalat, run. 2) werr. wieriä, wirrata, lewitä, joeſta puh., run. *b)* juoſta jtakin, walua l. tulwia jtakin, olla täpitäynnä jtakin, olla tulwilla jötakin, natabant pavimenta vino; plenis rura natant fossis, run. *c)* liikkua ſinne tänne, heilua, häälyä, lainehtia, aallota, campi natantes (wiljamaiſta puh.), run.; jöta kuw. horjua, olla epätietoinen, in quo tu mihi natare visus es. *d)* (juopuneitten, loppua tekewäin) ſilmiſtä puh.: olla lauhallaan, olla rauennut, riutunut, laskstunut, run.

natrix, īcis, *f.* (no), weſoin, weſikyy, -färme.

nātūra, ae, *f.* (nascor), ſyntymys, ſyn-

tymä, ſyntỳ, naturä filius, frater. 2) werr. luonto, luonnollinen laatu l. ominaiſuus, olemus, luonnollinen muoto l. aſema l. tila l. liikunto ſ. m. ſ., n. propria animae; apium, run.; montis, loci, fluminis; jöta luonto, luonne, mielen- l. luonnonlaatu, mielen-ala l. -pito, varia multiplexque, difficillima ſ. m. ſ.; contra naturam suam; mihi benefacere jam in naturam vertit (on käynyt tawaksi, toiſeksi luonnoksi); wäliſti: luonnollinen tunto, luonnon taipumus, luonnon waatimus, naturä vinci. *b)* luonto näkywäiſen mailman lakina, mailman luonnollinen laitos l. säätös, mailman l. luonnon järjeſtys l. juoksu, luonnon laki, rerum t. *abs.*; mundi (rakennus); civitatum (tapausten juoksu l. meno waltioiſsa); naturae satisfacere l. concedere, ſ. o. kuolla; jöta myös: ſäännölliſyys, järjelliſyys, mundum naturä administrari. *c)* luonto koko luotuna mailmana, mailmanrakennus, mailmankaikkio, enimitten n. rerum; totius naturae mens atque animus (jumalasta puh.). *d)* woima, waikutus, rei; deorum. *e)* olento, kappale, alje, peri-aine, quinta quaedam; ex duabus naturis conflari. *f)* ſynnyttimet.

nātūrālis, e, (ed.), luonnollinen, ſ. o. *a)* ſyntymän kautta tullut, ſynnyllinen, lihallinen, oikia, täyſi, pater, filius. *b)* luonnon ſynnyttämä l. tuottama, luonnosta ſyntynyt l. lähtenyt, luontoperäinen, luonnon, ſyntyperäinen, moles; motus, sensus, notio, bonitas, bonum; amicitia, yleinen, luonnonmukainen. *c)* luontoa koskewa, quaestiones.

nātūrāliter, *Adv.* luonnonmukaiſesti, luonnolliſesti, luonnosta.

nātus, 3, f. nascor.

nātus, us, *m.* (nascor), ſyntymä, ſyntỳ, ikä, wuodet, ykſ. *abl.* natu, eſim. grandis natu (ſ. o. iſo-ikäinen, iäkäs), major n. (wanhempi), maximus n. (wanhin), minor n. (nuorempi) jne.; magno natu (iſo-ikäinen, ſangen wanha); maximo natu filius (wanhin poika).

naucum, i, *n.* ja **naucus**, i, *m.* nuoha, rahtu, raiska, wähän wähä, non nauci facere (ſ. o. pitää polkuna, aiwan wähäſsä arwoſsa), run.

naufragium, ii, *n.* (alkp. navifragium, navis-frango), haakſirikko, facere (tehdä haakſirikko, joutua haakſirikkoon, mennä haakſirikoſsi); naufragio perire, interire; werr. ſuuri tappio l. häwiö merellä, classes regiae fecerunt naufragium. 2) kuw. haakſirikko, ſuuri häwiö, wahinko, onnettomuus, kukiſtus, rei familiaris, patrimonii; tabula ex naufragio (pelaſtus-, lohdutuskeino). *b)* haakſirikon pirstat, pilaſteet, jäännöſset, Caesaris amicorum; reipublicae.

naufragus, 3, (alkp. navifragus, navis-frango), haakſirikkoinen, homo; corpora, puppis, run.; run. werr. haakſirikkoja ſaattawa, haakſia ſärkewä, mare. *b)* onnetoin, ſuuren häwiön kärſinyt, patrimonio l. *abs.*, omaiſuutensa hukannut, häwinnyt.

Naupactus, i, *f.* Aitolian kpgeita; jöta **Naupactōus**, 3, naupaktolainen.

Nauplius, ii, *m.* kuninqas Euboiaſsa, Palamedeen iſä; jöta **Naupliades**, ae, *m.* Nauplioon ſikiö (Palamedes).

nausea, ae, *f.* merikipu, navigare sine nausea; werr. ylim. ku'otus, kyllyſyys, okſetus.

nauseo, I, (ed.), olla merikiwuſsa, olla merikiwulta waiwattu; werr.: nauseo etc., minua ku'ottaa, eltoo, okſettaa, ſydäntäni katkoo, mieltäni kääntelee, rupean okſelle, modo ne nauseet; kuw.: quid, puhuen ſyytää ſiſältänſä, ſ. o. lawerrella mielettömiä.

nauseola, ae, *f.* (nausea), pieni ku'otuksen waiwa.

nauta, ae, *m.* f. navita.

nauticus, 3, laiwoja, laiwatoimiſtoa, laiwalaiſta koskewa, laiwa-, laiwalais-, meri-, res (meritoimiſto); castra, laiwaleiri (laiwain ja maalla käywän ſotawäen ſuojakſi); exuviae (ſaaliiksi otetut laiwankärjet); verbum (meriſana); clamor (merimiesten), run.; *subst.* nautici, orum, *m.* merimiehet, laiwamiehet, matroſit.

nāvālis, e, (navis), laiwoja koskewa, laiwallinen, hahdellinen, laiwa-, meri-, machinatio (laiwakone); materia (laiwakſet, laiwan-rakennustarpeet); pu-

gna, proelium (meritappelo); bellum (meriſota); praesidium (merimahti); castra (merileiri, maalle wedettyin laiwain ſuojakſi); disciplina; corona (laiwaruunu, merellä oſotetun urholiſuuden palkkiokſi), aes (walloitettuin laiwain), run.; socii, merimiehet, laiwamiehet, matroſit, meriwäki, ja wäliſti: meriſotiot. Eritt. *b) subst.* navale, is, *n.* laiwa-aſema, hamina, ſatama, run.; *plur.* navalia, paikka, joſſa laiwoja raketaan t. korjataan, warwi, laiwaweciſtämöt, -tekemöt, laiwalaittamot l. laiwatti; wäliſti: laiwanrakennus-ainect, takkinki, kalu.

nāvarchus, i, *m.* laiwanpäällikkö, laiwankapteini, hahdenhaltia.

nāvicula, ae, *f.* (navis), laiwanen, wenhe, paatti, naviculam conscendere.

nāviculārius, ii, *m.* (navicula), laiwaniſäntä, laiwanherra l. -omiſtaja, laiwailia, laiwanwouraaja.

nāvifragus, 3, (navis-frango), haakſirikkoja ſaattawa, haakſia ſärkewä l. häwittäwä, waarallinen, run.

nāvigābilis, e, (navigo), haakſikulkuinen, haakſin, laiwoin, purjehin laskettawa l. kuljettawa, mare, amnis.

nāvigātio, ōnis, *f.* (navigo), purjehdus, merikulku, navigationi se committere; kuw.: in portum ex longa navigatione venire (matkuſtus).

nāvigiolum, i, *n.* (ſeur.), laiwanen, wenhe, paatti.

nāvigium, ii, *n.* (ſeur.), laiwa, purſi, wenhe, dissolutum, probum; navigia facere.

nāvigo, I, (navis-ago), laiwoin kulkea, laiwoin laskea, purjehtia, in Asiam; Syracusas; in alto; idoneum tempus ad navigandum; laiwoiſtakin puh.: classis navigat; eritt. laskea merelle, tehdä meriretki; kuw.: belli impetus navigavit (ſota rientää töywäſi merta myöden). 2) *trans.* laiwoin laskea, purjehtia, matkata, terram; aequor, run. *b)* werr. merikululla anſaita.

nāvis, is, *f.* laiwa, alus, haakſi, purſi, longa, oneraria, praetoria; tecta, constrata, aperta; navem construere, aedificare, adornare, armare, reficere; navem deducere, deducere in aquam, moliri ab terra, ex portu educere, subducere, subducere in aridum; navem solvere; navem appellere ad quem locum, applicare terrae; navem gubernare et salvam in portu collocare; conscendere navem; in nave vehi; egredi (ex) navi; navibus venire (laiwoin, meriſin); ſanalask.: navibus et quadrigis, kaikella wäellä, woiman tiestä, kaikin tawoin; kuw. waltiosta puh.: una n. est bonorum omnium; n. reipublicae fluitans in alto tempestatibus seditionum.

nāvita ja nauta, ae, *m.* (navis), laiwuri, laiwaaja, laiwamies, haakſimies, merimies, matroſi.

nāvitas, ātis, *f.* (navus), wireys, hartaus, pyörintä, uutteruus, toimeliaiſuus.

nāviter, *Adv.* wiriästi, rotewaſti, uutteraſti, uuraaſti, ahkeraan, ehtimiſeen; werr. kokonanſa, tykkönään.

nāvo, I, (ſeur.), ahkeraan, hartaasti tehdä jtakin, tehdä hyöriä, tehdä puuhata, toimittaa uhmata, quid, eſim. opus; rempublicam (uutteraſti palwella); operam cui, wahwaſti panna palweluksenſa l. toimenſa alttiiksi jtlle, rotewaſti auttaa jtta; studium cui, benevolentiam in quem, oſottaa; aliam operam (olla toiſella tapaa awullinen); operam n., tehdä tehtäwänſä l. miehuulliſesti ponniſtaa woimianſa tappeloſſa, ja myös: hywin käyttää waiwanſa.

nāvus, 3, wiriä, hyöriäinen, ripſas, riwakka, uuttera, upera, ahkera, toimelias, homo.

naxa, f. nassa.

Naxos, i, *f.* ſuurin Kykladein ſaariſta.

nē, 1) *Adv.* ei, ne - - quidem, ei - - edes, ei - - -kaan (-kään), eſim. ne in oppidis quidem; ne cogitari quidem; numquam Scipionem ne minima quidem in re offendi (en koskaan edes wähimmäsjäkään aſiaſſa jne.); sed ne desideratio quidem, ne ea quidem quaeruntur y. m., ei myöskään; jota *b)* käskylauſeisſa, eſim. tu ne cede malis, ſinä älä ſorru waiwain alle,

run.; impius ne audeto placare donis iram deorum, jumalatoin älköön rohjetko; ne conferas culpam in me, älä aja syytä minun päähäni, run.; ne transieris Iberum, älköö laskeko Iberin toiselle puolelle; — toiwotuksissa ja wannoilemuksissa, esim. ne id Jupiter sineret, tuota älköön Jupiter salliko; utinam ne, jospa ei (sentään); ne sim salvus, si - - (pahoin minun käypöön, jos - -); ne vivam, si scio (surma wiekköön minun, jos tiedän); — myöntäwissä ja supistawissa lauseissa, esim. ne sit summum malum dolor, malum certe est, olkoon ett'ei, olkoonkin ett'ei, sen myönnettyä, ett'ei, sen todeksi päätettyä, ett'ei kipu ole suurin paha, olkoonkin kipu olematta suurin paha, waikk'ei l. ehk'ei kipu liene suurin paha; ne aequaveritis Hannibali Philippum, Pyrrho certe aequabitis; sint misericordes - -, ne illis sanguinem nostrum largiantur, olkoot säälisät - -, ainoastansa jättäköot wertamme noille lahjoittamatta, saatikka eiwät, jos waan l. jahka waan he ei lahjoita noille wertamme, ja samoin: dum ne, modo ne y. m. s.; jota = nedum, saatikka, paljoa wähemmin, esim. me vero nihil istorum ne juvenem quidem movit unquam, ne nunc senem, ei nuoruudenkaan tällä minuhun sattunut jne., saatikka wanhuuden; ne nunc ferant desiderium; — tarkoitussuhteissa: ut ne, ett'ei, jott'ei, esim. Themistocles collegis suis praedixit, ut ne prius legatos dimitterent. *c)* kysymyslauseissa: -në, -ko (-kö), -kohan (-köhän), tokko, tokkohan, josko, esim. videturne hoc tibi verum esse? Estne Sthenius is, qui omnes honores gessit? eikö; tene tibi partes istas depoposcisse, sinäkö waatinunna jne.; ut videamus, satis ne ista sit justa defectio; jota -ne - - an, -ko (-kö) l. tokko - - wai; -ne - - annon l. necne, -ko (-kö) l. tokko - - wai eikö; wälisti an sanan werosta, esim. ut in incerto fuerit, vicissent victine essent (oliwatko woitolla wai woitettuina); samoin harw.: ne - - ne (= an), josko - - waiko. 2) *Conjunct.* conjunctiwin kera, *a)* tarkoituslauseissa: ett'ei, jott'ei, esim. gallinae pennis fovent pullos, ne frigore laedantur; id egi, ne interessem; oravit omnes, ne id facerent; hortatur eos, ne animo deficiant; ne multa, ne plura (dicam), wähältä sanoakseni, lyhyeltä puhuen; ne nimium multi poenam capitis subirent, ideirco illa sortitio comparata est; — kieltämistä ja estämistä osottawain tehdikköin jälkeen usein yhtä kun että, esim. Regulus, sententiam ne diceret, recusavit, R. ei sanonut ääntään ilmoittawansa; quod potuisti prohibere, ne fieret, jota olet woinut estää tapahtumasta; — katsomista, mieltämistä, tutkintoa merkitsewäin tehdikköin jälkeen: eikö, eikö kentiesi, tokko ei, esim. vide, ne mea coniectura multo sit verior (s. o. waron että, warottawa on että jne.); videndum est, ne non satis sit (katsottawa on tokko l. josko, warottawa on ett'ei). *b)* pelkoa osottawissa lauseissa: että, esim. timebant, ne evenirent ea, quae acciderant; ne non, ett'ei, esim. timeo, ne non impetrem; non sum veritus, ne sustinere non possem. *c)* kawahtamista osottawain tehdikköin jälkeen: että, esim. cavete, ne nova proscriptio instaurata esse videatur.

nē, k. nae.

Neāpolis, is, *f.* Kampanian merikaupunki; josta **Neāpolītānus**, 3, neapolilainen, *subst.* Neāpolītānum, i, *n.* Neapolin seutuinen maatalo, ja Neāpolītāni, orum, *m.* Neapolilaiset. 2) eräs kaupungin osa Syrakusassa. 3) Zeugitanan kaupunki.

nebula, ae, *f.* utu, huuru, höyry, ume, usma, kaasu, sumu, sawu; run. pilwi; werr. hienoista l. ohuista, kuw. tyhjistä, turhista, katoawaisista pub., run.

nebulo, ōnis, *m.* (ed.), petturi, weijari, weitikka, konna, wekkuli, mäsäri, epäkelpo.

nebulōsus, 3, (nebula), utuinen, usmainen, sumuinen, samia, tumakka, pimiä, coelum.

nec ja **ne-que**, 1) *Adv.* ei, qui nec procul aberat. 2) *Conjunct.* eikä, ei myöskään, delubra esse in urbibus censeo, nec sequor magos, s. o. enkä;

quia non viderunt nec sciunt, ſ. o. eiwätkä, eikä; nuncii tristes nec varii venerant; nec ipse (ei itſekään, ei hänkään); wäliſti: ei edeš, ei -kaan (-kään); ei nimittäin l. näet, ſillä ei; ylimalkaan ei; eikä ſiiš; eikä ſamalla; eikä kuitenkaan, waan ei; — neque vero, eikä todeſti l. toſiaan; nec vero, mutta ei myöskään, waan ei -kaan (-kään); nec l. neque tamen, eikä kuitenkaan l. kumminkaan; nec l. neque enim, ſillä ei. Crit. *b)* neque (nec) - - neque (nec), ei - - eikä, nec meliores nec beatiores esse possumus, emme taida olla paremmat eikä onnelliſemmat; quum mors nec ad vivos pertineat nec ad mortuos; virtus nec eripi nec surripi potest umquam; non possum reliqua nec cogitaro nec scribere (en ſaata ei ajatella eikä kirjoittaa); nulla vitae pars neque publicis neque privatis neque forensibus neque domesticis in rebus vacare officio potest (ei yhteiſiſsä taikka erityiſiſsä eikä julkiſiſsa taikka kotoiſiſsa toimiſsa); neque - - neque vero, ei - - eikä myöskään, ei - - eikä liioin; — neque (nec) - - et, toiſelta puolen ei - - toiſelta puolen, oſittain ei - - oſittain, ei ainoaſtaan ei - - waan myös, toſin ei - - waan, eſim. id neque amoris mediocris et ingenii summi et sapientiae judico; et - - neque (nec), toiſin puolin - - toiſin puolin ei, oſittain - - oſittain ei, ei ainoaſti - - waan ei myöskään, kyllä - - mutta ei, eſim. patebat via et certa neque longa; neque - - que, ei - - ja waſtoin, ei ſuinkaan - - pikemmin l. waſtoin, eſim. Caesar neque satis militibus perterritis confidebat spatiumque interponendum putabat; — neque (nec) non ja necnon, ja todeſti, myöskin, ja; jota neque vero non, ja toſianſa, neque tamen non, ja yhtäkaikki, mutta kuitenkin; nec non et (ja -kin, niin myös), run.; — neque (nec) dum, eikä wielä, ei wielä; — necne, wai ei, wai eikö, waiko ei, kyſymyslauſeiſsa, eſim. quaero, potueritne Roscius - - necne; quaeritur, sintne dii necne sint; sunt haec tua verba, necne? — nec - - quidem, eikä edeš, nec viros quidem nec Romanos vos duceret (ei pitäiſi miehinäkään, ſaatikka Romalaiſina).

nec, eriämätöin kieltopartikeli ſanayhdiſtyksiſsä, = ne, eſim. necopinans.

nec-dum l. **neque-dum,** *Conjunct.* ſ. nec.

necessārie, *Adv.* wälttämättömäſti, ehdottomaſti.

necessārio, *Adv.* wälttämättömäſti, täytymyksestä, pakolliſesti, wäkinäiſesti, waſtoin tahtoa, necessario copias parat, woitu l. ſaatettu aſiain pakolta, ja ſamoin: n. cogi, pakoitettaa aſiain waatimukſelta.

necessārius, 3, (ſeur.), wälttämätöin, ehdotoin, pakollinen, muuttumatoin, tarpeellinen, tärkiä, casus, conclusio, rogatio, lex, usus, res; tempus (hädällinen, pahanpoukkainen tila); omnia quaecumque sunt ad vitam necessaria, anquirere; senatori necessarium est, nosse rempublicam (ſenatorin on tarpeellista, ſenatorin täytyy tuntea waltio, ſenatorin täytyy waltion tuntemista). 2) likeiſesti yhdiſtettv jkn kanssa, ſama- l. ykſiſukuinen, -heimoinen, ystäwynyt j. m. ſ., homo; taw. *subst.* omainen, ſukulainen, heimolainen, ystäwä, klientti j. m. ſ.

necesse, *adj. n.* (ne-cedo), wälttämätöin, tuiki tarpeellinen l. tärkiä, nihil fit, quod n. non fuerit; homini n. est mori, ihmiſen täytyy kuolla, pitää kuoleman, on kuoleminen; haec oratio nulla sit n. est, tämmöiſen puheen täytyy olla olematoin; sapiens sit mundus n. est, wälttämättömäſti on mailma wiiſas; boves vendat n. est, hänen on naudat myyminen, myytäwät; quod tibi n. minimum fuit, johon ſinun ei enſinkään pakkoa ollut; qui plurima mala in domum tuam intuli, quum mihi n. fuit, jolloin minun oli aſia l. täytymys; corpus mortale aliquo tempore interire n. est; eo minus habeo n. scribere, minun tarwitſee, minun on tarwe, katſon tarpeelliſeksi.

necessitas, ātis, *f.* (ed.), wälttämättömyys, ehdottomuus, muuttumattomuus, ſallimus, täytymys, pakko, tarwe, poukka, aſiain waatimus, fatalis; fati, naturae, temporis; necessitate

conctus, permotus, adductus j. m. ſ.; necessitati parere; necessitas ei fuit exeundi (hänen oli pakko l. aſia lähtemään); necessitatem cui afferre plura dicendi; necessitatem cui imponere cujus rei (pakoittaa jku jhnkin); necessitas mihi obvenit cujus rei; majores necessitates (pakollukſet). 2) werr. *a) plur.* tarpeet, suarum necessitatum causā. *b)* ſukulaiſuus, yſtäwyys. *c)* ſitowa woima, welwollisuus.

necessitūdo, inis, *f.* (necesse), wälttämättömyys, täytymys, waatimus, pakko, hätä, ahdinko, pula, eam necessitudinem imponere, ut *etc.*; n. cui impendet; omnibus necessitudinibus circumventus. 2) werr. liikinen yhdiſtys, ſukulaiſuus, yſtäwyys, nomina necessitudinum mutavit (ſukulaisſuhteen l. -kohtain); sunt mihi cum illo omnes amicitiae necessitudines; necessitudinem cum quo conjungere y. m.

necessum est, = necesse est.

necne ja **necnon**, ſ. nec.

neco, I, (nex), ſurmata, tappaa, kuoletta, quem fame, igni, ferro y. m.

nec-opīnans, antis, luulematoin, jkn luulematta l. arwaamatta, waſtoin ajatuſta, waſtatuumaiſeſti, Ariobarzanem necopinantem liberavi (waſtoin hänen luuloanſa l. toiwoanſa).

nec-opīnātus, 3, luulematoin, odottamatoin, bona; malum (tapaturmainen); adventus, gaudium; *adv.:* ex necopinato ja yhſ. **necopīnāto**, waſtoin ajatuſta, odottamatta, waſtatuumaiſeſti.

necopīnus, 3, odottamatoin, mors, run.

nectar, aris, *n.* nektari, jumalain juoma, taiwaanjuoma; run. werr. kaikiſta makoiſta, ſuloiſiſta puh. *b)* jumalain woide, run.

nectareus, 3, (ed.), nektari-nesteinen, jumalallinen.

necto, nexui ja nexi, nexum, III, niwoa, niwellä, niitää, ſitoa l. ſolmeta l. liittää yhteen, kokoon, jhnkin, palmikoita, kutoa, kiertää toiſiinſa l. ympäri, kiinnittää, coronam, run.; laqueum cui, talaria pedibus, run. Critt. *b)* ſitoa, kahlettaa, wangita, warſ. welan tähden, jättää jku orjakſi welkamiehelle, ob aes alienum, jöta nexi, welka-orjat. 2) kuw. ſitoa l. ſolmeta, quid ex qua re (jtakin jhnkin). *b)* niwoa yhteen, liittää yhteen, yhdiſtää, rerum causas alias ex aliis (toinen toiſeenſa); omnes virtutes inter se nexae sunt; dolum (ſommitella); causas inanes (tuoda eſiin), run.

nec-ubi, *Conjunct.* ne alicubi:n weroſta, ett'ei miſtäkään, jott'ei kuſtakaan.

nec-unde, *Conjunct.* ne alicunde:n weroſta, ett'ei miſtäkään, jott'ei kuſtakaan.

nē-dum, *Adv.* ei enſinkään, ei ſiis liikimaillekaan, paljoa wähemmin, ſaatikka, t. paljoa enemmin, ſaatikka, *conjunct.* kera, ja ſamoin: nedum ut *conjunct.* kera.

nefandus, 3, (ne-fari), jumalatoin, tihonomainen, tuhoinen, turkainen, törkiä, kauhia, ilkiä, scelus; vehiculum.

nefārie, *Adv.* jumalattomasti, tihonomaiſeſti, kauhiasti, ilkiäſti.

nefārius, 3, (ſeur.), jumalatoin, kirottu, tihonomainen, turkainen, törkiä, kauhia, homo; facinus; *subst.* nefarium, ii, *n.* tihotyö, ilkiä työ.

ne-fas, *n. indecl.* jumalalliſta oikeutta waſtaan ſotiwa, ſyntinen, luwatoin, wäärä, kohtuutoin, ſopimatoin, tihonomainen, turkainen, kauhia, quem (Mercurium) nefas habent nominare; n. dictu; mihi n. est oblivisci; dicere id sibi nefas esse; fas et nefas, oikeus ja wääryys; *subst.* ſynti, wäärys, tihotyö, törkiä työ; run. kehnoſta ihmiſeſtä puh.: ilkiö, herja, pahikko; wäliſti huudahduſſanana: woi hirmua, woi hirwiää, kauhiaa, ihmettä j. m. ſ. *b)* werr. mahdotoin, quicquid corrigere est nefas, run.

nefastus, 3, (ed.), jumalalliſia käskyjä waſtaan, epäpyhä, dies (jona ei saatu lakia iſtua). 2) werr. jumalatoin, tihonomainen, turkainen, kauhia. *b)* onnetoin, tuhoa tuottawa, turmiollinen, dies, run.; terra.

negantia, ae, *f.* (nego), kieltäminen.

negātio, ōnis, *f.* (nego), kieltäminen, eandem vim esse negationis hujus; facti (tyhjäkſi tekeminen).

negito, āre, (nego), jämiäſti, jäykäſti, lujaſti kieltää.

neglectio, ōnis, *f.* (negligo), laiminlyönti, amicorum.

neglectus, 3, *PA.* laiminlyöty, lewäperäinen, castra; ipsi inter nos abjecti neglectique (huolimattomat); t. polkuna pidetty, lasteella pidetty, halweltu, religio; dei, run.

negligens, tis, *PA.* huolimatoin, lu'unpitämätöin, wälin- l. waarinpitämätöin, homsu, hontalo, lewäperäinen, wedäperoinen, weltto, toimetoin, halutoin, pensiä (jksta asiasta, jkn asian suhteen), dux; natura; in amicis eligendis; legum, officii, reipublicae, sociorum atque amicorum. (Critt. *b)* tuhlaawainen, hurwittelias, hauska, adolescentia.

negligenter, *Adv.* huolimattomasti, lu'uttomasti, wäliä pitämättä, lewäperäisesti, suruttomasti.

negligentia, ae, *f.* (negligens), huolimattomuus, lu'uttomuus, waarinpitämättömyys, lewäperäisyys, wedäperoisuus, haluttomuus, pensevs, suruttomuus, laiminlyönti, lasteella pito, halpeleminen, in accusando; quae (munditia) fugiat agrestem et inhumanam negligentiam; epistolarum; institutorum; caerimoniarum auspiciorumque; deorum.

negligo (neglego), lexi, lectum, III, (nec-lego, alkp. olla poimimatta l. yleö ottamatta), lyödä laimin jtakin, olla huolimatta, olla huolta l. murhetta pitämättä, olla lukua l. waaria pitämättä, waaria ottamatta jstakin, heittää lewäperään l. hunningoille, olla toimittamatta, jättää, jättää tekemättä jtakin, quid t. *inf.*, esim. mandatum; rem familiarem (haaskata, tuhlata omaisuuttansa); diem edicti obire; de quo (olla huolimatoin jkn suhteen). Critt. *b)* olla arwoössa pitämättä, pitää tyhjänä, wähänarwoisena, polkuna, lasteella, halpana, halwella, l. negligo *etc.*, en pidä minäkään, en pane mikseenikään, tuokseenikaan jtakin, en ole ollakseni jstakin, en pidä wäliä jllakin, olen rankaisematta l. kostamatta jtakin, deos; periculum, legem, minas; imperium cujus; injurias (jättää sillensä); negligis fraudem committere (tuoksesi panematta teet rikoksen), run.

nego, I, (ne-ajo), sanoa ei, ewätä, kieltää, tehdä tyhjäksi l. walheeksi, olla tunnustamatta l. myöntämättä, esim. Diogenes ait, Antipater negat, k. ajo; quid; *acc. c. inf.*; non n., quin *conjunct.* kera. Critt. *b)* kieltää, s. o. sanoa, ett'ei, wakuuttaa, ilmoittaa, luwata, ett'ei, esim. nego in Sicilia tota ullum argenteum vas fuisse, minä wäitän, ett'ei koko Sikeliassa ole ollut yhtäkään hopia-astiaa; l. esim. negant quicquam esse bonum, eiwät sano minkään olewan hywän; fines eorum vastaturum negat, wakuuttaa, ett'ei hän ole heidän maatansa häwittäwä, lupaa jättää heidän maansa häwittämättä; jsta *Pass.* negor *etc.*, minun kielletään, sanotaan, ett'en, minun ei sanota, ibi vis facta negabitur. 2) ewätä, kieltää, ehkäistä, empiä (jkta jtakin), olla sallimatta, antamatta j. m. s. (jklle jtakin), quid cui; cui (työntää kieltäwä wastaus); non ego me vinclis nego (en pyydä wälttää siteitä), run.; run.: seges negat victum (s. o. ei tuota), negant (arenae) in sua ire posse loca (eiwät tahdo palata, eiwät ota palatakseusa).

negōtiālis, e, (negotium), toimitusta l. asiaa koskewa.

negōtiātio, ōnis, *f.* (negotior), tukkukauppa pito, urakka- l. joukkokauppa, rahoitsianwirka.

negōtiātor, ōris, *m.* (negotior), tukkukauppias, urakkakauppias, urakoitsia, rahoitsia.

negōtiolum, i, *n.* (negotium), pieni toimitus.

negōtior, I, (negotium), toimiskella, asioita, critt. harjottaa tukkukauppaa, pitää urakkakauppaa, urakoita; jsta negotians, tukkukauppias, rahoitsia. *b)* werr. ylim. tehdä kauppaa.

negōtiōsus, 3, (seur.), puuhakas, toimikas, hyöriäinen, uhma, töisewä, waiwaloinen, homo; provincia.

negōtium, ii, *n.* (nec-otium), toimitus, tekeminen, työ, yritys, askare, wirka, ajettawa asia, toimitettawa, tehtäwä, asia, seikka, nihil habere negotii; forensia negotia; n. procurare, suscipere, cui mandare; versari in negotio; emergere ex negotiis; transigere

negotium; negotio desistere, luopua yrityksestä, hankkeesta, webkeestä; est mihi n. cum quo, minun on jkn kanssa tekemistä. Critt. waltion juhteen: waltiotoimitus, keskustelemus l. wälitys j. m. s., negotii inopia (waltio-, hallintotointen puute); — talouden hoitosta puh.: negotium suum gerere (pitää huolta omista asioistaan, katsoa omia keinojaan); — kaupasta: kauppatoimitus, taw. *plur.* kauppa-, rahatoimet, -seikat, ampla et expedita habere. 2) werr. wastus, waiwa, puuha, työ, magnum; sine negotio, nullo negotio; quid negotii est - - convincere? (mikä waikia työ on jne.?); jsta kiusa, hätä, exhibere l. facessere cui (ahdistaa, hätyyttää jtta). *b)* asia, ineptum; ihmisistä puh.: olento, lentum, vulgare et notum.

Nēleus, ei, *m.* Nestorin isä, Pylon kuningas; jsta *a)* **Nēlēius** l. **Nēlēus**, 3, neleinen, Neleuksen, critt. Nestorista puh. *b)* **Nēlīdes**, ae, *m.* Neleuksen sikiö.

Nemea, ae, *f.* eräs Argolin kpi, jonka lähellä Herkules nemealaisen leijonan surmasi ja nemealaiset leikkilöt sääsi; jsta *a)* **Nemeaeus**, 3, nemealainen, *b)* **Nemea**, orum, *n.* Nemean leikkilöt l. woittelot.

Nemesis, is ja ios, *f.* oikeuden jumalatar. *b)* naisnimi.

Nemētes, um, *m.* Gallia Belgica:n kansakuntia.

Nemetocenna, ae, *f.* Gallia Belgica:n kpgeita.

nēmo, inis, *c.* (ne-homo), ei kenkään, ei kukaan, ei mikään, ei yksikään, omnium mortalium, militum (kaikista ihmisistä jne.); n. e decem, ex tanto numero, de iis; n. unus, ei yksikään ainoa; n. alius, ei kukaan muu; non nemo, moni, muutama, joku; nemo non, jokainen, kukin; *adj.:* n. homo, civis.

nemorālis, e, (nemus), lehtoa l. metsää koskewa, lehdossa olewa, lehdon, metsä-.

nemorōsus, 3, (nemus), metsikäs, metsäinen, Zacynthos, run.; silva (puisewa, puista tihiä), run.

nempe, *Conjunct.* (nam-pe), -han (-hän) toki, -han (-hän), niin, aiwan niin, ratki niin, juuri, tosin, todesti, epäilemättä, tietysti, kaiketi, muka; kysymyksissä: eikö niin? todesti? wai siis?

nemus, oris, *n.* metsälaidun, laitumikas puisto, metsistö, lehto, run. ylim. metsä; critt. Dianalle pyhitetty, temppelillä warustettu metsä Arician lähellä. 2) werr. istutti, wiinamäki, run.

nēnia (naenia), ae, *f.* ruumiinlaulu, kalmanlaulu, walituslaulu; werr. *a)* ylim. surulaulu. *b)* mikin laulu l. runo; jsta loihtoruno l. -luku.

neo, nēvi, nētum, II, kehrätä, tila, run.; werr. kutoa, tunicam auro, run.

Neocles, is, *m.* Themistokleen isä; jsta **Neoclīdes**, ae, *m.* Neokleen sikiö, Themistokleesta puh.

Neoptolemus, i, *m.* Akilleen poika, muutoin Pyrrhos nimeltään.

nepa, ae, *f.* skorpioni eläimenä ja tähtisikrönä. *b)* rapu, äyriäinen eläimenä ja tähtisikrönä.

Nepete, is, *n.* Etrurian kpgeita; jsta **Nepesīnus**, 3, nepeteläinen, *subst.* Nepesīni, orum, *m.* Nepeteläiset.

Nephele, es, *f.* Phryxoon ja Hellen äiti; jsta **Nephelēis**, idos, *f.* Nephelen tytär.

nepos, nepōtis, *m.* pojanpoika, tyttärenpoika, lapsenlapsi; run. ylim. jälkeinen, jälkisukuinen, jälkeentulewa. 2) tuhlari, hurwio, mäsäri, ahmatti, hekumoitsia.

Nepos, ōtis, *m.* romal. liikanimi.

neptis, is, *f.* (nepos), pojantytär, tyttärentytär, lapsenlapsi.

Neptūnus, i, *m.* meren ja muitten wetten jumala, Saturnin poika, Jupiterin weli, Amphitriten puoliso; run. werr. meri; jsta **Neptūnius**, 3, neptuninen, Neptunin, arva, s. o. meri, run.; heros (s. o. Theseus, Neptunin poika), dux (s. o. Sert. Pompejus, joka tahtoi käydä Neptunin ottopojasta), run.; aquae (Terracinan seutuinen lähde); Troja (Neptunilta muuritettu), run.

nēquam, *indecl.*, *comp.* nequior, *superl.* nequissimus, ei minkään weroinen l. arwoinen, kelwoton, epäkelpo, epäpätöinen, epatto, häijy, asikainen, mitätöin, hontalo, hyljynomainen, katala, kehno, huono, homo.

nē-quāquam, *Adv.* ei millään muotoa, ei suinkaan, ei mitenkään, ei enſinkään.

neque, nequedum, ſ. nec.

ne-queo, quīvi ja quii, quitum, īre, olla taitamatta, ſaattamatta, woimatta, *inf.* kera.

nē-quicquam l. **nēquidquam**, *Adv.* hukkaan, työjään, turhaan, tehottomaſti, hyödyttömäſti, ſuotta, ilman aſiatta l. työtä.

nēquior, nēquissimus, ſ. nequam.

nēquiter, *Adv., comp.* nequius, kelwottomaſti, kehnoſti, huonoſti, katalaſti, ilkiäſti.

nēquitia, ae, ja **-ies**, ei, *f.* (nequam), kehnous, huonous, kelwottomuus; welttous, wedäperoiſuus, lewäperäiſyys, toimettomuus; kewiä- l. löyhkämieliſyys; hurwitteliaiſuus, tuhlaawaiſuus; irſtaiſuus, ſäädyttömyys, hekumalliſuus; koiruus, koiranpariſuus, konnamaiſuus, häijyys, ilkeys.

Nēreus, ei ja eos, *m.* Okeanoon poika, Doriin puoliſo, merijumalia; run. werr. meri; jöta *a)* **Nēreis**, idis, *f.* Nereitär, Meretär, merineito. *b)* **Nērēius**, 3, nereinen, Nereuſſen, genitrix (ſ. o. Thetis), nepos (ſ. o. Akilles), run. *c)* **Nērīne**, es, *f.* Meretär.

Nēritos l. **-us**, i, *m.* Ithakan lähiſtä ſaaria; jöta **Nēritius**, 3, neritolainen, run. Odyſſeſta koſkewa, Odyſſeen.

Nero, ōnis, *m.* gens Claudia:n liikanimiä; jöta **Nerōniānus**, 3, neroniainen, Neron.

Nersae, arum, *f.* Latiumin kyyeita.

Nerulum, i, *n.* Lukanian kyyeita.

Nerva, ae, *m.* romal. liikanimi.

Nervii, orum, *m.* Gallia Belgica:n kansakuntia; jöta **Nervicus**, 3, nerwiläinen.

nervōse, *Adv.* jäntewäſti, woimakkaaſti, wankaſti, ſalwakkaaſti.

nervōsus, 3, (nervus), jäntewä, ſuonikas, hermokas, jäntäreinen. *b)* kuw. jäntewä, pontewa, woimallinen, wankka, ſalwakas, puheliaſta puh., quis Aristotele nervosior?

nervulus, i, *m.* (ſeur.), jänne, ponſi, woima puheeſſa.

nervus, i, *m.* jänne, liuta, lihaſuoni, jäntäreſide, hermo; jöta *b)* werr. miehenkalu, run.; t. joutſen jänne; t. ſuolikieli, äännin, *plur.* kieliſoitin; t. nuora, köyſi, ſide, kahle, in nervis teneri, eximere de nervo. 2) kuw. jänne, jäntti, hermo, woima, wäki, tarmo, mahti, wäkewyys, omnibus nervis contendere (ſ. o. wäinästää kaikki wäkenſä); nervi belli pecunia; vectigalia nervos esse reipublicae; inhaerentes loci in nervis causarum (likiſesti yhdiſtetyt juttuihin); nervi conjurationis (päämiehet). Critt. *b)* puheesta puh.: ponſi, into, woima, wankkuus, oratio non habet nervos.

ne-scio, IV, olla tietämättä, quid; *acc. c. inf.*; quid nobis agendum sit, nescio; *abs.*: certum nescio, en warmaan tiedä; nescitur, ei tiedetä. Critt.: nescio an, ſ. an; — nescio qui, nescio quis, en tiedä mikä l. kuka, tieſi mikä, jöta joku tuntematoin, joku, eräs, muuan, casu nescio quo; in oppidum nescio quod; Timonem nescio quem; tum illud nescio quid praeclarum solet exsistere, jotakin erinomaista; nescio quid turbatus esse mihi videris, näytät wähän hämmästyneeltä; — nescio quo modo, nescio quo pacto, en tiedä mitenkä, tieſi mitenkä, ihmeellistä kyllä, käſittämätöintä kyllä, ehdottomaſti, tawallanſa j. m. ſ., wäliſti: paha kyllä. 2) olla tuntematta, quem, run.; non n. hiemem (hywin tuntea, edeltä huomata), run. *b)* olla tietämättä, tuntematta, ymmärtämättä, oſaamatta, taitamatta, ſaattamatta, Latine (olla Latinaa oſaamatta); *inf.* kera, eſim. irasci, quiescere; run.: stare loco (hewoſeſta puh.), reverti (äänestä).

nescius, 3, (ed.), tietämätöin, taitamatoin, oſaamatoin, outo, *gen.* kera; non sum n., aiwan hywin tiedän, *acc. c. inf.*; run.: cedere (joka ei tunne myöntyä, ſ. o. taipumatoin), fallere (joka ei ymmärrä pettää, petokſeen oppimatoin, ſ. o. wilpitöin), vinci (ſ. o. woittamatoin). *b)* ajattelematoin, run. 2) *pass.* tuntematoin, causa, run.

Nēsis, idis, *f.* Neapolin lähiſtä ſaaria.

Nessus, i, *m.* eräs Kentauri, jonka Herkules kuoliakſi ampui, kun tuo Deianeiralle wäkiwaltaa yritti.

Nestor, oris, *m.* Neleuſſen poika, Pylon

kuningas, wilsaudeltaan, puheliaisuudeltaan sekä isolta iältään kuuluisa.

Nētum, i, *n.* Sikellan kpgeita; josta **Nētīni**, orum, ja **Nētīnenses**, ium, *m.* Netiniläiset.

neu, k. neve.

neuter, tra, trum, *gen.* neutrīus, *dat.* neutri, (ne-uter), ei kumpikaan, ei kumpainenkaan; eritt.: nomina, su'uttomat, kieli-opissa.

neutiquam, *Adv.* (ne-utiquam), ei ainakaan, ei suinkaan, ei mitenkään.

neutro, *Adv.* ei kummallekaan puolelle.

nēve ja **neu**, *Conjunct.* (ne-ve), eikä, legem tulit, ne quis ante aetarum rerum accusaretur neve muletaretur; ut earum rerum vis minueretur, neu ponti nocerent; hic ames dici pater atque princeps, neu sinas - - (älåkä anna), run.; neve (neu) - - neve (neu), ei - - eikä.

nex, necis, *f.* surma, murha, wäkiwaltainen kuolema, necem sibi consciscere (lopettaa itsensä); vitae necisque potestatem habere in quem (walta elämään ja kuolemaan); necem cui offerre, inferre j. m. s., surmata, tappaa jku; neci dare, dedere, mittere, demittere (panna hengeltä, tohwata tuonelaan), run. *b)* harw. luonnollinen kuolema. 2) werr. surmatun weri, run.

nexilis, e, (necto), yhteensolmettu l. -sidottu, plagae (kudotut), hederae (kiertelewät, wäännelöitsewät), run.

nexo, āre, (necto), niwoa yhteen, kiertää l. kietoa yhteen.

nexum, i, *n.* (necto), juhlallinen toimitus todistajain läsnä ollessa, jolla ken sai oikeuden jhn kappaleesen, kappaleen hänen olematta, esim. panttauksessa j. m. s., eritt. welanalaisen ruwetessa welkamiehen omaksi kunnes hän woi maksaa; myös yhtä kun nexus, 2).

nexus, us, *m.* (necto), sitomus, yhteen- l. ympäriniwomus, kietomus, kierros, kiemura. 2) laillinen welwollisuus, eritt. welka-orjuus, nexum inire, mennä welka-orjuuteen, ruweta welkamiehen omaksi kunnes tulee waroja maksaa; nexu vinci, annetut l. jätetyt welkamiehelle orjiksi; werr.: civilis, porwarillisen yhteyden lait.

nī, *Adv.* ei, quidni? miks'ei? 2) *Conjunct.* jos ei, jollei, ellei.

Nicaea, ae, *f.* Bithynian kpgeita; josta **Nicaeenses**, ium, *m.* Nicaealaiset. 2) kpki ja linna Lokrissa. 3) Indian kpgeita Hydaspen itäpuolella.

Nicomēdes, is, *m.* usiamman Bithynian kuninkaan nimi.

Nicomēdīa, ae, *f.* Bithynian pääkpki, josta **Nicomēdenses**, ium, *m.* Nikomedialaiset.

Nicopolis, is, *f.* kpki *a)* Akarnaniassa. *b)* Wähä-Armeniassa.

nicto, I, (nico, III, wiitata), räpyttää silmiänsä, ripsuttaa l. wilkuttaa silmiään, iskeä silmiään.

nictus, us, *m.* (ed.), silmäin räpytys l. isku.

nīdor, ōris, *m.* höyry, käry, karttu, koru, katku, löyhkä, haju, häyry, haiku, häkä, tiku, ganearum; foedus quidam nidor ex adusta pluma.

nīdulor, āri, (seur.), pesiä, pesitellä.

nīdulus, i, *m.* (seur.), pesänen.

nīdus, i, *m.* pesä, volucres videmus utilitatis causa fingere et construere nidos; sanalask.: majores pennas nido extendere (s. o. pyrkiä säätyänsä korkiammalle); werr. *a)* linnunpojat pesässä, run. *b)* asunto, asuinsija, huone, run.

niger, nigra, nigrum, musta, tummawa, tummankarwainen, jylhä, synkkä, quae alba sint, quae nigra, dicere; silva (warjokas), run.; auster, turbo j. m. s., pimiä, pimittäwä, himmentäwä, run.; *subst.* nigrum, i, *n.* mustukainen, musta pilkku. 2) werr. kaikista surunomaisista, hirwiöistä puh.: musta, sumia, kolkka j. m. s., hora (kuolinhetki), ignes (polttolawa), run.; halitus, tabum, venenum, wahingollinen, tuhoinen, turmiokas, run.; sol, onnetoin, run. *b)* paha, ilkiä, häijy, homo; candida de nigris facere, run.

Nigidius, ii, *m.* romal. sukunimi.

nigresco, nigrui, III, (nigreo, olla musta, niger), mustua, tummeta, himmentyä, pimetä, synkistyä.

nigro, I, (niger), olla musta; nigrans, musta, tumma, Aegis (s. o. pilwiä tuottawa), run.

nigror, ōris, *m.* (niger), mustuus.

nihil, supistettuna **nīl** enimitten run., *n. indecl.* (ne-hilum), ei mikään, ei mitäkään, ei mitään, ei yhtään, n. loqui, agere, timere; n. praemii (ei mitään palkintoa, ei mikään palkinto), n. periculi (ei mikään waara), n. rerum humanarum (ei mitään mailmassa); n. mali, n. reliqui, t. n. honestum, forte, atrox j. m. s.; wälisti ihmisistä puh., esim. n. illo est excellentius (ei kukaan ole häntä mainiompi). Eritt.: n. agere (olla mitäkään toimeen saamatta, turhaan tehdä työtä); n. ad me, ad rem (*sc.* pertinet, ei puutu, satu, waaranna minuun, ei koske asiaan, ei tee asiaan mitään); n. ad quem (ei mitään jkn suhteen, rinnalla, werroilla); n. est quod l. cur l. ut (ei ole yhtään syytä l. aihetta, mintähden l. että); n. mihi est cum quo (ei minun ole mitään tekemistä jkn kanssa), run.; n. est (ei auta), run.; n. non, kaikki, mutta: non n., jotakin, nonnihil temporis tribuit literis (pani jonkin aikaa kirjallisuuteen); n. aliud nisi, n. aliud quam, n. praeterquam, ei muuta kun, ei mitään muuta kun; n. quidquam, n. unum (ei yhtäkään mitään); n. minus (s. o. ei ollenkaan, ei ensinkään, ei lupiluonnainkaan); n. praetermisi, quin avocarem (en ole mitäkään jättänyt luowuttaakseni jne.). *b)* ei mitään, tyhjän werta, mitätöin, ei minkään arwoinen, n. es (et saa mitään änttiin, ei sinusta ole mitään j. m. s.); quem n. putare (olla minäkään pitämättä, katsoa wähänweroiseksi); n. dicere (puhua joutawia, perättömiä). 2) *adv.* ei, ei missäkään kohdassa l. miltäkään puolelta, ei mitenkään, cedere cui y. m.; non nihil, jotenkin; n. aliud quam, n. nisi, ei mistään muusta syystä kun.

nihil-dum, *Adv.* ei mitäkään wielä.

nihilum, i, *n.*, supistettuna **nīlum** run., (ne-hilum), ei mikään, ei mitäkään, ei mitään, ex nihilo oriri, de nihilo fieri, in nihilum occidere, interire, ad nihilum venire, recidere, syntyä l. tulla tyhjästä, raueta tyhjäksi, turhaan, mennä tyhjään; pro nihilo ducit, habet, putat, ei pidä minäkään, ei pane miksikään, pitää tyhjänä, tekee l. arwaa tyhjäksi, turhaksi; pro nihilo est, on tyhjän weroinen, ei käy mistäkään; nihili, ei minkään arwoinen, mitätöin, kelwotoin; de nihilo, ilman asiatta, ilman syyttä, suotta; non nihilo aestimare (joksikin arwata). Eritt. *b) abl.* nihilo, ei hituakaan, ei hiukkaakaan, ei rahtuakaan, *compar.* kera, n. benevolentior, melius; n. segnius, s. o. yhtä innokkaasti l. kiiwaasti, yhtä ahkeraan, yhtä rohkiasti; n. minus, n. secius, s. o. yhtäkaikki, sentäänkin; n. magis, yhtä wähän. 2) *adv.* ei, ei mitenkään, ei miltäkään puolelta j. m. s., nihilum deprecans, quin - -.

nīl, nīlum, k. nihil, nihilum.

Nīlus, i, *m.* Nili-wirta Egyptissä; jsta **Nīliacus**, 3, nililäinen, ylim. egyptiläinen. *b)* werr. wesijohto, wiemäri.

nimbifer, 3, (nimbus-fero), myrskyä tuottawa, myrskyinen.

nimbōsus, 3, (seur.), myrskyisä, raju-ilmainen, sateinen.

nimbus, i, *m.* raju sade, rapia, raskas, ankara sade, roimasade, rankka, jsta ylim. raju-ilma, kowa l. paha sää, myrsky; kuw. myrsky, onnettomuus. 2) pilwi, densus; usein: sadepilwi, myrskypilwi; eritt. pilwi, jolla jumalat werhoittawat itsensä maan päälle ilmestyissään. *b)* werr. pilwi, tihiästä, pilwenkaltaisesta joukosta puh., arenae, run.; in nimbo volitare favillam, run.; peditum (parwi), run.

nimio, k. nimius.

nīmīrum, *Adv.* (ne-mirum), epäilemättä, wäittämättä, warmaan, tosin, todesti, kaiketi, muka, näet.

nimis, *Adv.* liian, liiaksi, liialta, liian l. ylen paljon, ylen, ylenmäärin; non n. l. haud n., ei liiaksi, ei aiwan, ei kowin, ei järin, ei peräti, ei juuri, ei erittäin; *gen.* kera: n. insidiarum (liiaksi juonia).

nimius, 3, (ed.), liiallinen, ylellinen, liikamääräinen, ylenmääräinen, liian suuri, liian paljo, esim. vitis, celeritas; ihmisistä puh.: kohtuutoin, suunnatoin, suhdatoin, *abl.* ja *gen.* kera (jssakin, jnkin suhteen), esim. mero (s. o. juopunut), run.; animi (s. o. mielessään

kantawa liian korkeita ajatuksia); jästa ylim. fangen suuri, aiwan paljo, nimium quantum, mahdottomasti, armottomasti, erinomaisen paljon, suuresti; *subst.* nimium, liiallisuus, liika paljous, liian paljo, inter nimium et parum; n. boni, run. 2) *adv.* nimium, liian, liiaksi, ylen, liian paljon, n. multi; n. diu, liian kauan; paullo n., wähän liiaksi; non n., ei juuri, ei erittäin; jästa ylim. aiwan, perästi, warsin, n. fortunatus, run. *b)* nimio, liian, n. plus, alkv. liikaa enemmin, ſ. o. kowin, suuresti, erinomaisesti.

ningit, ninxit, III, lumittaa, lunta sataa, pyryttää.

Niobe, es, ja **-a**, ae, *f.* Tantaloon tytär, Amphionin puoliso; jästa **Niobēus**, 3, niobeinen, Nioben.

Niphātes, ae, *m.* Tauruś-wuoren haaroja.

Niptra, orum, *n.* peſuweſi, Pacuwiukſen murhekuwauksia.

Nīreus, ei l. eos, *m.* Charopoon poika, kauniin Kreikan ſankareista Troian ſodaſſa.

Nīsaeus, Nīsēius, ſ. Nisus.

nisi, *Conjunct.* (ni-si), jos ei, jollei, ellei, parvi sunt foris arma, nisi est consilium domi; memoria minuitur, nisi eam exerceas. *b)* waan, ainoasti, nescio: nisi hoc video; nihil mihi gratius facere potes: nisi tamen id erit mihi gratissimum. 2) kieltäwiſſä lauſeiſſa: paitſi, kun, t. yhteen kieltoſanan kera: ei muutoin kun, ainoastanſa, yksistänsä, eſim. negant quemquam esse virum bonum, n. sapientem, eiwät sano kenenkään, paitſi wiiſaan, olewan hywän miehen; nullum imperium est tutum, n. benevolentiā munitum; sentio n. in bonis amicitiam esse non posse, luulen yhtäwyyden hywiſſä yksistänsä aſuwan; ſamoin kieltomieliſiſſä kyſymyslauſeiſſa, eſim. quid est pietas n. voluntas grata in parentes? (ſ. o. ei lapſellinen uskolliſuus ole muuta kun jne.). *b)* nihil aliud nisi, kun, eſim. erat historia nihil aliud n. annalium confectio (ei mitään muuta l. enempää kun jne.). 3) nisi si, paitſi jos; n. quod, paitſi että, paitſi mitä ſihen tulee, että; n. vero, n. forte l. yks. nisi, jollei ehkä, jollei muutoin, taikka kentieſi j. m. ſ.

Nīsias, ſ. Nisus.

nīsus l. **nixus**, us, *m.* (nitor), ponnistus, jännitys, pingoitus, per saxa, kiipeäminen, nouſeminen; eritt. *a)* astunta, stat gravis nisuque immotus eodem (aſebus), run. *b)* lento, rapidus, run. *c)* ſynnyttäwän wäestys, ſynnytys. *d)* tähtien kiepunta l. pyörintä.

nīsus, i, *m.* warpuishaukka.

Nīsus, i, *m.* Pandionin poika, Megaran kuningas, Skyllan iſä, joka warpuishaukaksi muuttui; jästa *a)* **Nīsaeus** ja **Nīsēius**, 3, niſeinen, Niſoon, canes (ſ. o. Skyllan, Phorkoon tyttären, joka uſein waihetukſesta pannaan Niſoon tyttären ſijaan), virgo (ſ. o. Skylla, Niſoon tytär), run. *b)* **Nīsias**, adis, *f.* run. megaralainen.

nītēdula, ae, *f.* (nitor, kiiwetä), pähkinärotta.

nitens, tis, *PA.* kiiltäwä, loistawa, läikkywä, wälkkywä, kimaltawa, heiſtuwa, hohtawa, arma n. m. *b)* werr. eläimistä puh.: lihawa, ihokas, taurus, run.; ihmisistä: kaunis, ihana, ſoria, pulska, femina, run.; wiljamaista: rehottawa, uhkia, culta, run. 2) kuw. loistoiſa, mainio, etewä, gloriä; puheesta puh.: koria, firo, fiistikäs, oratio.

nītens, tis, *Partcp.* ſ. nitor.

niteo, nitui, II, kiiltää, paistaa, kumottaa, wälkkyä, wilkkua, heloittaa, kimaltaa, nitent unguentis; nitent colores, aera, run. *b)* werr. eläimistä puh.: olla hywäsſä lihaſſa l. hangaſſa, olla lihawa; ihmisistä: näyttää ihanalta, olla kauniinmuotoinen, olla koria, hohtaa; pelloista ja kaswuista: loistaa, rehottaa; runſaudesta: koſolta olla, wiljalta l. läämältä olla, vectigal in pace niteat. 2) kuw. puheesta puh.: loistaa, olla ſiewä, fiistikäs.

nitesco, ere, (ed.), ruweta kiiltämään, wälkkymään, kimaltamaan, loistaa, hohtaa. *b)* werr. tulla werewäksi, werewän kauniiksi. 2) kuw. kartuttaa loistoanſa, ſiewentyä.

nitidus, 3, (niteo), kiiltäwäinen, wälkkywäinen, läikkywäinen, kimmeltelewäinen, hohtawainen, kirkas, helewä, metalleista, norsunluusta y. m. puh. *b)* werr. lihawa, ihokas, siloinen, jumenta; pullakka, täyteläinen, werewä, pulska, robur; kaunis, sorianmuotoinen, puhdas, hywänsiitoinen, näsy, näpiä, hempiä, soma, siro, siistikäs, homo; villa, run.; rehottawainen, puhottawainen, wiljawa, uhkia, campi collesque. 2) kuw. loistoisa, sievennetty, siistikäs, genus verborum.

Nitiobriges, um, *m.* Aquitanian kansakuntia.

nītor, nīsus ja nixus, III, luottaa l. nojata jhnkin, *abl.* kera, esim. hastili, stirpibus (keihäästen, keihään waraan jne.); genibus (notkistaa polwiansa); mulierculā nixus; in hastam, run.; alternos cuspide gressus (ſ. o. tukea joka toista askelta keihäällä), run. *b)* werr. ponnistaa l. jännittää (woimansa), pingoittaa woimansa, rehwastaa, pyrkiä, esim. käydessä, liikkuissa: käydä, astua, nosta, kiiwetä, kawuta, kämpiä, kokea, lentää j. m. ſ., simulac n. possunt; saxis; gradibus sub postes, ad sidera, run.; paribus alis (laukoilla, liihotella), run.; ylim.: corporibus (rehkiä); niti modo ac statim concidere (koettaa nosta pystyyn, kohottaita seisaalle); nitebantur atque omnia vulnera sustinebant (pitiwät paikkansa l. puolensa); eritt. synnyttäwistä puh.: wäettää, synnyttää. 2) kuw. ponnistaa l. jännittää woimansa, wäinästää wäkensä, mahdatella, tepastaa, koettaa, harrastaa, ahkeroita, puuhata, pyytää saada toimeen l. aikaan, pro quo t. pro qua re; contra quem (käetä jtta wastaan); contra verum (wastustaa totuutta); ut, ne *conjunct.* kera; *inf.*; Miltiades maxime nitebatur, ut - - castra fierent (kiiwaasti toimitteli l. waati); jsta pyrkiä l. pyöriä jhnkin, kilwoitella, hawitella jtakin, ad gloriam; in vetitum, run. *b)* nojata, perustua jhnkin, non veritate solum, sed etiam famā, aequitate, judicio j. m. ſ.; in quo, in conjectura; jsta luottaa l. turwata jhnkin, insidiis, auctoritate, consilio y. m.

nitor, ōris, *m.* (niteo), kiilto, loiste, wälke, läikky, kimallus, hohde; werr. soria muoto, kauneus, ihanuus, pulskeus, t. koreus, komeus, sirous, julkisuus. *b)* kuw. loiste, kauneus, generis (jalous), run.; orationis.

nitrum, i, *n.* mineral-alkali, lipiäsuola, natroni; werr. puhdistin.

nivālis, e, (nix), lunta koskewa, luminen, lumi-, dies (jona lumittaa, pyryilmainen); run.: compes (ſ. o. jää). *b)* lumenkarwainen, lumiwalkia, candor, run.; Othrys (lumipeitteinen, lumelta peitetty), run.

niveus, 3, (nix), luminen, lumi-, agger (lumihanki, -kinos), run. *b)* lumenkarwainen, lumiwalkia, heliänwalkoinen, walkia.

nivōsus, 3, (seur.), lumikas, lumesta runsas, luminen, hiems, grando.

nix, nivis, *f.* lumi, pars terrarum obriguit nive pruinaque; *plur.* nives, lumisateet l. pyryt, luminietokset l. -kinokset, lumiwyörykkeet l. lawinit; run. werr.: nives capitis (harmaat l. walkoiset hiukset).

nixor, āri, (nitor), luottaa, nojata, ponnistaa.

nixus, 3, *Partcp.* ſ. nitor.

nixus, us, *m.* ſ. nisus.

no, I, uida; sanalask.: nare sine cortice (ſ. o. olla katsomista enään tarwitsematta); run. werr. purjehtia, cymbā Stygiā, ja mehiläisistä puh.: lentää.

Nōbilior, ōris, *m.* romal. liikanimi.

nōbilis, e, (alkp. noscibilis, nosco), tunnettawa, joka taitaan tuntea, jsta tunnettu, ylistetty, kiitetty, kehuttu, kuuluisa, mainio, rhetor, municipium, oppidum, gladiatorum par, exemplum; famā, ex qua re n.; wälisti: pahahuutoinen, pahamaineinen, taurus. 2) jalo, aatelinen, jalo- l. wapaasukuinen, -säätyinen, suurisukuinen, arwosukuinen, Romassa niistä puh., joitten perhekunnissa usiammat oliwat kolme ylintä maistratiwirkaa (nim. Aedilin, Praetorin ja Konsulin wirat) saawuttaneet ja joille sentähden jus imaginum oli suotuna, homo, mulier; nobili genere nati; dii (ſ. o. nuot kaksitoista korkiampaa jumalaa), run.; usein *subst. plur.* jaloimukset, aateli.

b) jaloa lasia, jalo, oiwallinen, aimollinen, uhkia, equae, run.; fundi (annikkaat, tuloisat).

nōbilitas, ātis, *f.* (ed.), kuuluisuus, maine, suuri huuto. 2) jalo sukuperä, aateliſuus, jalo-, wapaasukuisuus, -säätyisyys, suurisukuisuus, korkia säätö l. arwoſija, ad illustrandam nobilitatem suam; *concr.* aateli, aateliſto, aateliset, jaloſukuiset, jaloimuſet, n. omnis interiit. *b)* jalo luonto, jalous, oiwalliſuus, aimollisuus, diſcipulorum.

nōbiliter, *Adv.* jaloſti, mainioſti, kunniakkaaſti.

nōbilito, I, (nobilis), tehdä tunnetuksi l. kuuluiſaksi, kuuluiſuuttaa, mainiouttaa, yliſtää, kiittää, quem; quid; wäliſti: tehdä pahahuutoiſeksi, pahamaineiſeksi, crudelitatem.

nocens, tis, *PA.* wahingollinen, haitallinen, tuhoinen. 2) syyllinen, wikapää, rikollinen, *subst.* pahantekiä.

noceo, nocui, nocitum, II, wahingoittaa, ſaattaa wahinko, haitata, tehdä pahaa, cui (jkta, jklle); noxam (tehdä paha työ); nocetur cui (jku wahingoitetaan).

noctilūca, ae, *f.* (nox-luceo), yöllä loiſtawa, jöta kuu.

noctivagus, 3, (nox-vagor), yöllä liikkuwa, yöllä kiertelewä, yökulkuinen, currus, yöllinen (kuun), run.

noctu, *Adv.* (wanha *abl.* ſanasta noctus = nox), yöllä, yötiſtä aikaa, yön ſeutuna, öin, öiſin.

noctua, ae, *f.* (nox), pöllö, tarhapöllö, yölipakko, Minervalle pyhitetty.

noctuābundus, 3, (noctu), yöllä.

nocturnus, 3, (noctus = nox), yöllinen, öinen, yöllä, yö-, fur; horae, labor, iter j. m. f.; Diana (yöllä näkywä), ignes (tähdet), Bacchus (yöllä palweltu), run.; lupus n. obambulat, yöllä, yötiſtä aikaa, run.

nocuus, 3, (noceo), wahingollinen.

nōdo, I, (nodus), niwellä ſolmuun, panna ſolmuun, ſolmeta, ſitoa.

nōdōsus, 3, (ſeur.), ſolmukas, ryhmyinen, kuhmuinen, mukurainen, mahkurainen, stipes, robur, run.; lina, plagae, ſilmukkaiſet, run.; werr.: chiragra, run. *b)* kietowa, pauloitſewa, Cicuta (eräs koronkiskuri, joka oſaſi ſepittää lujaſti ſitowia welkakirjoja), run.

nōdus, i, *m.* ſolmu, nodum connectere, solvere, run.; in nodum complecti (ſyletä kietoa käſillänſä), run.; aenei (kahleet), run. *b)* werr. wyö, run.; nuttura, nykkärä, hiukſista puh.; luuſolmu l. -nikoma; pahka, ryhmy, kuhmu, mukura, oksa, polwi puuſsa, käswien haaroiſsa, käsweiſsä. 2) kuw. yhdiſtyſ, ſide, nodum amicitiae tollere. *b)* waſtuſ, kiherryſ, hämmekki, eſte, tenkkä, nodum expedire; n. pugnae, run.

Nōla, ae, *f.* Kampanian kyyeitä; jöta **Nōlānus,** 3, nolalainen, *subst.* Nolani, orum, *m.* Nolalaiſet.

nōlo, nōlui, nolle, (ne l. non volo), olla tahtomatta, quid, *inf., acc. c. inf.*; n. modestiam in quo (olla jklta waatimatta l. odottamatta); noli putare, älääpäs luule, nolite existimare, älkäät luulko; nolite mihi dare, älkäät huoliko antaa; non nolo (en ole halutoin, minun tekee mielen); neque ipsi nolunt (he itſekin ſuostuwat l. myöntywät); quod nolim, jota jumala warjelkoon; nollem, en ſoiſi; eritt.: cui, olla jklle nurja, ſuoda pahaa jklle.

Nomas, adis, *c.* karjanpaimentaja, *plur.* Nomades, paimenkanſat, paimentolaiſet, nomadit, eritt. Numidialaiſet.

nōmen, inis, *n.* (nosco), nimi, nimitys, nomen cui rei imponere l. ponere; appellare quem nomine; nomen capere (ex qua re), trahere (a quo), invenire, reperire, ſaada; nomine, nimeltä, niminen, eſim. quidam nomine Demaenetus (Demainetos nimeltä), ja habebat sororem nomine Elpinicen (Elpinike niminen); ei morbo nomen est avaritia, tämän taudin nimi on ahneus, tämä tauti nimitetään ahneudeksi; Clausus, cui postea Claudio fuit nomen, Clauſus, jonka jälkeenpäin oli Claudius nimenä; puero nomen Egerio est inditum, pojan pantiin Egerius nimeksi; n. pietatis, hurskauden nimi, ſana „hurskaus"; nomen dare, edere, profiteri, ad nomina respondere, ilmoittaa nimenſä ſotapalwelukſeen; n. accipere, panna

kirjaan nimi; eritt. ſukunimi (keſkimäinen wapaaſukuiſen Romalaiſen kolmeſta nimeſtä), wäliſti: eſinimi, liikanimi, liſänimi; ja myös: wirkanimi, kunnia-, arwonimi, tituli, imperatoris; werr. *a)* nomen cujus deferre, haaſtaa jku lakiin, kantaa jkn päälle, kaiwata jkta, de parricidio (ſyyttää jkta iſänmurhaſta); nomen recipere, ottaa waſtaan l. katſoa lainmukaiſeſti kanne. *b)* welkakirjoitus, welkakirja, rahaſumma, welkaſumma, (ſaatawa t. makſettawa) welka, certis nominibus pecuniam cui debere; nomina sua exigere (ajella l. welkomalla koota ſaatawanſa); n. solvere l. dissolvere (makſaa welka), expedire l. exsolvere (ſuorittaa); jäta nomen facere, panna kirjaan welkaſumma; ihmiſiſtä puh.: bonum nomen, hywä makſaja l. lainan-ottaja. *c)* ſukukunta, kanſakunta, kanſa, n. Latinum, Romanum. *d)* itſe nimitetty eſine, eſim. infaustum, Allian wirraſta puh., run.; nomina tanta (miehet), run.; n. vestrum = vos. 2) kuw. maine, huuto, nimi, arwo, kuuluiſuus, magnum; populi Romani, familiae; n. habere, olla kuuluiſa, mainio; ſamoin n. gerere, run.; plebs sine nomine (mainetoin, wähä-arwoinen), run.; run.: nec pomis sua nomina servat. *b)* walhe- l. tekonimi, -ſyy, näkö, warjo, nimi, ſyy, religionis fictae, supplementi, legis agrariae y. m.; honesto nomine; eritt.: nomine dotis j. m. ſ., myötäjäiſten nimellä, myötäjäiſinä; nomine meo, tuo *etc.*, minun, ſinun nimeſſä, puoleſta, kohdaſta, werolla, tähden, tautta; bellum populo Rom. suo nomine indixit (itſeyäällänſä); nomine reipublicae (waltion tähden); eo nomine (ſen wuokſi). *c)* paljas nimi, legionum; reges nomine magis quam imperio.

nōmenclātio, önis, *f.* (nomen-calo), nimittäminen, nimeltä mainitſeminen l. puhutteleminen.

nōmenclātor, öris, *m.* (nomen-calo), nimien mainitſia l. ſanelia, nimittäjä (orja, joka Romaſſa wiranhakian keralla käwi kyſiſſä ja ohitſe menewäin nimet hänelle mainitſi).

Nōmentum, i, *n.* kyki Sabinilaiſten maaſſa; jäta **Nōmentānus**, 3, nomentilainen, *subst.* Nōmentāni, orum, *m.* Nomentilaiſet, ja Nōmentānum, i, *n.* eräs Nomentin läheinen maatalo.

nōminātim, *Adv.* nimin-omin, nimin-omattain, nimityſten, nimeltä, nimittämällä, tammelikkoon, ſelwäſti, erittäin.

nōminātio, önis, *f.* (nomino), nimittäminen, nimen paneminen. Eritt. *b)* wirkaan määrääminen l. ſäättäminen, nominatio in locum ejus non est facta (ei määrättp ketään hänen ſijaanſa).

nōminātus, 3, *PA.* mainio, tunnettu, kuuluiſa.

nōmino, I, (nomen), nimittää, mainita l. ſanoa nimeltä, mainita, quem t. quid; amor, ex quo amicitia est nominata (on nimenſä ſaanut); insulae, quae Cyclades nominantur; jäta kunnialla puhua jäta, tehdä kuuluiſakſi, kiittää, yliſtää. Eritt. *b)* eſiwallalle antaa ilmi jkn nimi, kantaa jkn päälle, quem. *c)* ehdoitella jkta jhnkin wirkaan, ſäättää, määrätä, juliſtaa, quem augurem (jku Augurikſi); interregem (aſettaa).

nōn, *Adv.* (ne-oenum l. unum, ei yhtäkään), ei; en, et, ei jne., eſim. non paranda nobis solum sapientia, sed fruenda etiam; otii fructus est non contentio animi, sed relaxatio; non ergo erunt homines deliciis diffluentes audiendi; quum ea non utare (waikk'et ſitä wiljele); patior et non molesta fero (enkä); si quam injuriam suo nomine ac non impulsu tuo fecisset (eikä pikemmin, eikä waſtoin); latrant oratores, non loquuntur (mutta ei, waan ei); jäta non honestus, kunniatoin, non dignus, mahdotoin, non dicere, olla ſanomatta, jättää mainitſematta; non homo = nemo, run.; — non nolo, ſ. o. ſuon, tahdon, spes non dubia, ſ. o. warma toiwo, non defuit, *i. e.* affuit, j. m. ſ.; non nihil, jotakin, mutta: nihil non, kaikki; — *superl.* kera: ei juuri, ei ſuinkaan, ei mitenkään, non beatissimus, aptissimus; non imperitissimus (ſangen oppinut, hywin harjaantunut); — non quod, non quo, ei ſentähden että, ja

non quin, ei ſen wuokſi ett'ei; non possum quin *conjunct.* kera, non possum non *inf.* kera: minun täytyy; — non nisi, ainoaſti; — non vero, toſianſa ei; — non modo, non solum - - sed, sed etiam, ei ainoaſti l. ykſiſtänſä - - waan myöskin; — non modo (solum) non - - sed, sed etiam, sed ne . . . quidem, ei ainoaſti ei - - waan -kin, waan ei -kaan (-kään), ja ſamoin wäliſti: non modo - - sed ne . . . quidem (toiſen non jäädeſſä pois); — non ita, non tam, ei järin, ei peräti, ei aiwan, ei juuri, ei eritäin; — non si, ei jos -kin, eſim. injussu tuo numquam pugnaverim, non si certam victoriam videam, ei l. etyä jos nähnenkin jne.; — ſaaten, ſaatikka, vix servis suis, non vobis; — kyſymykſiſſä: eikö, eiköhän, non amentia est? — ne:n werosta, eſim. non sit, qui tollere curet, älköön olko, run.; — waſtausſanana: ei, aut etiam aut non respondere.

Non. lyhennettynä Nonae:n werosta.

Nōnācris, is, *f.* kyki Arkadiaſſa; jöta *a)* **Nōnācrius,** 3, nonakrilainen, run. ylim. arkadialainen, *subst.* Nonacria, ae, *f.* ſ. o. Atalanta. *b)* **Nōnācrīnus,** 3, nonakrilainen, run. arkadialainen, virgo Nonacrina, ſ. o. Kalliſto, run.

Nōnae, arum, *f.* (nonus), wiideš päiwä kaikiſſa wuoden kuiſſa, paitſi Maališ-, Touko-, Heinä- ja Lokakuuſſa, joiſſa ſeitſemäš: noin nimitetty ſentähden että oli yhdekſäš päiwä ennen Idušta, Nonis Februariis si Romae fuit (wiideš Helmikuuta); III Non. Sept., Syyskuun kolmantena; pridie Non. Jan., Tammikuun neljäntenä; a. d. tertium Non. Januar., Tammikuun kolmantena.

nōnāgēsimus, 3, (nonaginta), yhdekſäskymmenes.

nōnāgies, *Adv.* (nonaginta), yhdekſänkymmeneſti, yhdekſänkymmentä kertaa, sestertium, 9 miljonaa ſeſtertiä.

nōnāginta, yhdekſänkymmentä.

non-dum, *Adv.* ei wielä.

nongenti, ae, a, yhdekſänſataa.

Nōnius, 3, romal. ſukunimi.

non-ne, *Adv.* eikö? eiköhän? eſim. n. animadvertis? etkö huomaa? huomannethan? Te dejectum debeo intelligere, etiamsi tactus non fueris: nonne? eikö niin? Quaero, nonne id numerus effecerit.

nonnēmo, nonnihil, ſ. nemo, nihil.

non-nullus, 3, joku, muutama, *plur.* muutamat, monikahdat, moniaat, moni, nonnulla in re, nonnullo beneficio, nonnullis locis; eritt. *subst.* nonnulli.

non-numquam, *Adv.* jolloin kulloin, wäliſti, toiſinaan, muutamaſti.

nōnus, 3, (alkp. novenus, novem), yhdekſäš; *subst.* nona, ae, *f.* (*sc.* hora), yhdekſäs hetki (kello kolmen waiheilla jälkeen puolenpäiwän), jolloin pääateria syötiin.

Nōra, orum, *n.* kyki Sardiniaſſa; jöta **Nōrensis,** e, noralainen. 2) rajalinna Kappadokiaſſa.

Norba, ae, *f.* Latiumin kygeita; jöta **Norbānus,** 3, norbalainen, *subst.* Norbāni, orum, *m.* Norbalaiſet.

Nōrēja, ae, *f.* Noricumin kygeita.

Nōricum, i, *n.* Donaun ja Alppein wälinen maakunta; jöta **Nōricus,** 3, Noricumin, Noricumiſta, norikilainen.

norma, ae, *f.* winkkeli- l. kulmapuu, -haka, kulmatin. *b)* kuw. ojennuš-nuora, ohje, ſääntö, määräys, määrä, mitta, arwiomitta l. -kanta, rhythmicorum aut musicorum; vitam ad certam rationis normam dirigens; juris.

Nortia, ae, *f.* Waiheettaren l. Fortunan nimi Wolſinii nimiſeſſä kygiſſä.

nōs, me, ego:n *plur.* ja uſein ſen werosta (= minä). *b)* *gen.* nostri, eſim. amor nostri, rakkauš meihin, meitä kohtaan; miserere nostri, meitä; t. nostrum, eſim. nemo nostrum, ei kukaan meiſtä, emme kukaan; communis omnium nostrum parens, meidän kaikkein.

noscito, I, (ſeur.), tuntea, quem facie. *b)* huomata, hawaita, äkätä, kekſiä.

nosco, nōvi, nōtum, III, oppia tuntemaan jtakin, ſaawuttaa tieto jötakin, ſaada tietää jtakin, hawaita, huomata, hokſata, kekſiä jtakin, quem t. quid; ja myös: tutkia, res suas; eritt. *perf.* novi *etc.*, tuntea, tietää, ymmärtää, tajuta, älytä, quem t. quid; run.: sua

sidera norunt (heillä on omat täh-tensä). 2) ſuoſtua jhnkin, katſoa kel-wolliſekſi l. hywäkſi, antaa käydä täy-deſtä, causam; partem excusationis.

noster, stra, strum, (nos), meidän, -mme, eſim. patrum nostrorum memoria, (meidän) iſäimme aika; amor n. (rakkaus meihin, meitä kohtaan); nostrā causā, meidän tähtemme. Eritt. *b)* (meidän) omamme, yhtäwämme, meikäläinen, eſim. Furnius n.; yila-puheiſeſti noster = ego (meidän poika), run.; *plur.* meikäläiſet, (meidän) wä-kemme, ſotamiehemme, maanmiehem-me. *c)* (meille) mukawa, alkia, etuiſa, multitudo, ſuoſiollinen, puolellamme; haud numine nostro (jumalain olleſſa nurjina meille, jumalain tahtoa waſ-taan), run.; loca.

nostras, ātis, (cb.), meikäläinen, koti-mainen, omamainen, kotoinen, nostra-tes philosophi; verba nostratia.

nota, ae, *f.* (nosco), tunnus, tunnuſ-tähti l. -merkki, merkki, notae locorum y. m. Eritt. *b)* notae literarum, kir-jaimet, puuſtawit; jota run. werr. notae, kirje, kirjoitus, notas accipere; publicae (piirrokſet). *c)* eroitus- l. wälimerkki, notae librariorum. *d)* merkkikirjoitus, ſalakirjoitus, notas quasdam componere. *e)* kirjan reu-naan pistetty merkki, muiſtutusmerkki, notam apponere ad malum versum. *f)* merkki wiina-aſtiaſſa, jota werr. laji, laatu, ſortti, optimae notae vi-num; interior Falerni, run. *g)* poltin-merkki orjiſſa; jota myös: notis com-punctus, tatuerattu, ihopiirrokſilla ja -maalauksilla koritettu. *h)* pilkku, paikku, tähne, quā notam duxit (vi-tulus), run. 2) kuv. tunnus, tunto-merkki, osoitta, aana, merkki, scele-rum, virtutis y. m. *b)* Cenſorin muiſtutus jkn elämästä ja käytök-ſeſtä, Cenſorin moite l. rankaiſtus, motis senatu ascribere notas; n. cen-soria, censoriae severitatis; jota hä-piä, häwäisty, häpiänmerkki, nota turpitudinis inusta vitae tuae est; foedissimae turpitudinis notas sub-ire; turpis nota temporum.

notābilis, e, (noto), merkillinen, erinomai-nen, muiſtettawa, mainittawa, exitus.

notātio, ōnis, *f.* (noto), merkitſeminen, tabularum (äänitötauluin merkitſemi-nen eriwäriſellä wahalla). Eritt. *b)* Cenſorin muiſtutus, moite, rankaiſ-tus, censoria. *c)* tutkinto walitſemi-ſeſſa, walinto, judicum. *d)* huomaa-minen, oiwaltaminen, tarkkaileminen, tähtääminen, waarin-ottaminen, na-turae; temporum (eroittaminen). *e)* jkn ſanan käſityksen l. ſiſällön ſelit-telö: etymologia. *f)* kuwaileminen, luonteen ſelittäminen.

notātus, 3, *PA.* tunnettawa, nähtäwä.

nōtesco, nōtui, III, (notus), tutuſtua, tulla tunnetuksi l. tiettäwäksi.

nothus, 3, awiotoin, ſalawuoteinen, äpä-räinen; eläimistä puh.: ſekalikko, ſeka-ſikiö, ſekalainen.

nōtio, ōnis, *f.* (nosco), oppiminen, tie-duſtaminen; jota tutkinto, pontifi-cum, populi; censoria (tutkinto, ja myös: moite, rankaiſtus). 2) käſitys, tajuelma, ajatus, mielikuwaus, tieto, rerum, boni viri; de qua re; animi (ſieluſſa aſuwa); in omnium animis deorum notionem impressit natura; neque alia huic verbo - - subjecta notio est, ymmärrys, mieli, ſiſältö.

nōtitia, ae, *f.* (notus), tunnettuna ole-minen, tuttawuus, propter notitiam (koska oliwat tunnetut ihmiſet); plus notitiae dare (tehdä tutummaksi), run. 2) tuttawuus, cujus; eritt.: notitiam feminae habere (yhteys naiſen kanſſa). *b)* tunteminen, tieto, ajatus, käſitys, tajuelma, corporis sui; habere noti-tiam dei; notitiae rerum; notitiam aperire.

noto, I, (nota), merkitä, tehdä tunnetta-waksi, waruſtaa tunnuſtähdellä l. tun-tomerkillä jtakin, panna merkki jhnkin, tabellam cerā; loca diligenter; sum-ma tempora ferro (leikata oſa kar-woja pois oſſan ylipuoleſta), run.; werr. *a)* merkitä, oculis ad caedem unumquemque. *b)* kirjoittaa, verba t. *abs.*, run. 2) kuv. merkitä, oſottaa, näyttää, wiitata, res nominibus no-vis; turpitudinem aliquam; se indo-luisse notatam (tarkoittaa), run. *b)* muiſtokſi kirjoittaa, mainita, ladella, laatia, tuoda eſiin, legem; res; no-tans, qui, a quo ortus, quos honores

cepisset (muiſtuttaa); jöta huomata, hawaita, hokſata, oiwaltaa, tarkkailla, tähdätä jtakin, ottaa waari jötakin, numerum, cantus avium, sidera y. m. *c)* tehdä moitteenalaiſeksi, moitteella panettaa, eritt. Cenſoriſta puh., jöta rankaiſta, ja ylim. moittia, quos censores furti nomine notaverunt; quem armis, ignominiä; quem verbis; rem.

notos, k. notus.

nōtus, 3, *PA.* tunnettu, tuttu, tietty, tiettäwä, latro; res; virtus, koetettu; voces (yöstäwälliſet), run.; notus omnibus; facere quid cui notum; quid notum habere (tuntea, tietää jtakin); notum est (tiedoſſa on) *acc. c. inf.* kera; *gen.:* animi (mielipitonſa tähden tunnettu), run.; run. tawallinen, totuttu, cubile, sedes, ripae; — *subst.* notus, tuttawa, tuttu, yöstäwä. Eritt. *b)* huudoiſſa olewa, pahahuutoinen, pahamaineinen, mulier. 2) *act.* tuntewa, tietäwä jtakin.

notus l. **notos,** i, *m.* etelätuuli, ſuwituuli; run. *plur.* ylim. tuulet, puuſkat, ilmat.

novācula, ae, *f.* (novo), partaweitſi.

novālis, e, (novus), mikä enſikerta t. uudeſtaan kynnetään; jöta *subst.* novalis, is, *f.* (*sc.* terra), l. novale, is, *n.* (*sc.* solum), uutiſpelto, uutiſmaa, työſija, t. taw. keſäpelto, keſanto, mahomaa; run. werr. ylim. pelto, wiljamaa.

novātrix, īcis, *f.* (novator, uudiſtaja, novo), uudiſtajatar, muuttajatar.

nove, *Adv.* uudentapaiſeſti, uudenluontoiſeſti, oudoſti, oudonmutkaiſeſti. 2) *superl.* **novissime,** *a)* hiljakkoin, äſkettäin, nykyiſin. *b)* wiimeiſeksi, wiimeiſeltä, lopukſi.

novellus, 3, (novus), uuſi, nuori, oppida, arbor; Aquilejenses (hiljakkoin Aquilejaan tiloittuneet l. aſettuneet).

novem, yhdekſän.

November, bris, bre, (ed.), romalaiſen wuoden yhdekſättä kuukautta (Maaliskuuſta lukien) koſkewa, N. mensis l. yks. November, Marraskuu.

novendiālis, e, (novem-dies), yhdekſänpäiwäinen, saerum l. feriae (pahaenteiſen merkin ilmeſtyiſſä ſäätty). 2) yhdekſäntenä päiwänä tapahtuwa, pulveres (yhdekſäntenä päiwänä kuoleman jälkeen hautaan pantu ruumiin tuhka), run.

Novensides l. **Novensiles** dii, (novus-insideo), uudet jumalat, waſta myöhemmin jumalain joukkoon luetut.

novēnus, 3, (novem), yhdekſän eräſtänſä, yhdekſin.

noverca, ae, *f.* äitipuoli, emintimä.

nōvi, k. nosco.

novīcius, 3, (novus), uuſi, nuori; jöta alkulainen, hiljakkoin tullut, äſkettäin palwelukſeen ruwennut, orjiſta puh.

novies, *Adv.* yhdekſäſti, yhdekſän kertaa.

Noviodūnum, i, *n.* kyki *a)* Aeduilaiſten, Gallia Lugdunensiſſä. *b)* Bituriglaiſten, Aquitaniaſſa. *c)* Sueſſonilaiſten, Gallia Belgicaſſa.

novitas, ātis, *f.* (novus), uuteus, uutoſuus, uutukaiſuus, uudenluontoiſuus, rei; anni (wuoden alku), run.; *plur.:* novitates non sunt repudiandae (uudet yöstäwyyden kohdat l. wälit); eritt. *a)* uuſi aateliſuus, uutisaateluus, contemnere novitatem cujus. *b)* outous, erimutkaiſuus, epätawalliſuus, rerum, pugnae y. m.; ornatūs (eriskummainen puku).

Novius, ii, *m.* romal. ſukunimi.

novo, 1, (ſeur.), uudiſtaa, nuorentaa, laittaa l. panna entiſelle laadullenſa l. ſäällenſä, transtra, tecta, run.; membra (wirkiſtää), vulnus (jälleen repiä auki), run.; ardorem (jälleen kiihdyttää); agrum (keſätä, uudeſtaan kyntää l. muokata); run. muuttaa, tehdä muuſſi, corpus, faciem, formam y. m. ſ.; bis fata (kahdeſti muuttua). *b)* muuttaa, toiſintaa, toiſin rakentaa l. aſettaa, quid in legibus; naturam, run.; novato jure (uuſien luonnonlakien mukaan), run.; fidem (wilpiſtyä), run.; eritt.: n. res l. yks. novare, muuttaa woimaſſa olewa hallitusmuoto, kukiſtaa olewat olot, aikaanſaattaa l. yrittää mulliſtuksia, meureita, noſtaa meteleitä; ſamoin: omnia (mulliſtella); run. ylim. rohkiaſta yrityksiſtä puh.: aliquid novandum est (on koetettawa). *c)* ſepittää jtakin uutta, miettiä, keksiä, verba; tela, run.; verbum novatum (waſta ſepitetty).

novus, 3, uuſi, ei wanha, nuori, waſta

walittu, wasta tehty t. tapahtunut, civitas, exercitus, imperator, deditio; miles (sotion-alokas, rekryytti); Camillus, toinen; frumentum (uutinen); lac (rieska, tuore), ver, wasta-alkuinen, annus (wuoden alku), serpens (uudistunut, wasta nahkansa luonut), run.; Novae tabernae l. yks. Novae, rahawaihtopuodit pohjoispuolella Romanitoria, jotka erään tulipalon jälkeen oliwat uudestansa rakctut; novae tabulae, uudet laskut l. welkakirjat, joissa wanhat saatawat welat jätettiin pois t. wähennettiin; novus homo l. homo novus, wasta-aateloittu, joka ensimäisenä huonekunnastansa saawutti curulisen waltiowiran; novae res, uudet asiat, uusia, esim. multas res novas in edictum addidit (paljon uusia, monta uutta määräystä), t. taw. waltiolliset muutokset, mullkaukset, meureet, metelit, rebus novis studere, novarum rerum cupidi l. avidi j. m. s.; *subst.* novum, i, *n.* jtakin uutta, uusi kekšintö. (Critt. *b)* uusi, tähän asti tuntematoin, tuskin kuultu, odottamatoin, äkkäämätöin, erinomainen, outo, epätawallinen, erimutkainen, hostis, belli ratio, adventus, genus dicendi, consilium y. m. *c)* outo, äkkinäinen, tottumatoin, harjauntumatoin, equus. 2) *superl.* **novissimus**, 3, wiimeinen, perimäinen, jälkimäinen, histrio; agmen, perä- l. jälkijoukko, peräsrö; cauda (hännän pää), run.; *subst.* novissimi, jälkeläiset, perästöläiset; — ajastakin puh.: tempore novissimo.

nox, noctis, *f.* yö, yötisaika, cibus die et nocte concoquitur (yhtenä päiwänä ja yönä, päiwän ja yön kuluessa, yhtenä wuorokautena); media nocte (keski-yöllä, puoli-yöstä, syдän-yönä); nocte, yöllä, non nocte, non die cessare ab opere, ei öin eikä päiwin, noctibus scribere, öisin, yökausin; per noctem, yön seutuna, yön kuluessa; de nocte, yöllä, multa de nocte (warhain yöllä); prima nocte, ehtoo-yöstä; multa nocte, myöhään yöllä; ad multam noctem, myöhään yöhön; sub noctem, yöpuoleen, yön yrittäissä; diem noctemque, yötä päiwää; noctes et dies urgeri, yöt päiwät; *plur.* noctes, yön hetket. 2) werr. yöllä tapahtuwista puh.: yöllinen työ, yöllinen lepo, uni, nautinto. *b)* pimeys, yhyys, synkkyys, Erebi profunda nox, run.; critt. myrskyssä ja satecssa: imber noctem hiememque ferens, run. *c)* kuollon yö, kuolema, run. *d)* Tuonelan pimeys, Manala, profunda, run. *e)* sokeus; kuw. hengellinen sokeus, älyttömyys, wähämielisyys, animi, caeca, run. *f)* pimeys, epäselwyys, käsittämättömyys, noctem rebus offundere. *g)* hämmennys, häiriö, surkia tila, turmio, reipublicae; sempiterna. 3) yön jumalatar.

noxa, ae, *f.* (noceo), wahinko, haitta, lowaus, noxam nocere (tehdä wahinko); noxae esse; werr. *a)* wika, syy, rikos, paha teko, qui in ea noxa erant (jotka oliwat siihen syy- l. wikapäät); noxam merere (tehdä rikos); noxae reus. *b)* rankaistus, dedi noxae inimico (jätettää wihamiehen käsiin rankaistawaksi).

noxia, ae, *f.* (seur.), wahinko; werr. wika, syy, rikos, paha teko.

noxius, 3, (noxa), wahingollinen, tuhoinen, turmainen, civis; tela, crimina, run. 2) wikapää l. syypää rikokseen, syyllinen, rikollinen, rankaistawa, nobilitas j. m. s.; eodem n. crimine (saman syytöksen alainen).

nūbēcula, ae, *f.* (seur.), pilwyt, pilwen pilkku l. nuoha, pilwen lonka; kuw.: frontis (pilwikäs, synkkä otsa).

nūbes, is, *f.* pilwi, aër concretus in nubes cogitur; atram prorumpit nubem (Aetna), sawupilwi, run.; pulveris, pölypilwi; critt. pilwi, jolla jumalat itseänsä ja muita werhowat; run.: nubem objicere fraudibus, peitc. *b)* werr. pilwi, s. o. suuri, tihiä, sakia joukko l. parwi, paljous, locustarum, peditum equitumque, telorum; volucrum, run.; mehiläisten kin pilwenmuotoisista kihermistä puh., run. 2) kuw. pilwi, mitättömistä, turhista, tyhjäntäpöisistä puh., nubes et inania captare, run. *b)* sumia, synkkä, surpia muoto, suuri ykfitotisuus, deme supercilio nubem, run. *c)* surkia,

waikia tila, onnettomuus, reipublicae; belli, rasituus, run.

nūbifer, 3, (nubes-fero), pilwiä kantawa, Apenninus, ſ. o. korkia, run. *b)* pilwiä tuottawa, pilwestyttäwä, notus, run.

nūbigena, ae, *c.* (nubes-gigno), pilwien kantama, pilwenlapſi l. -ſikiö, Kentaureista puh. (koska nuot pilwestä ſyntyiwät, jota Ixion Junon werosta hywäili).

nūbilis, e, (nubo), naitawa, naittilas, miesſkuntainen, filia.

nūbilus, 3, (nubes), pilwinen, pilwikäs, ſumia, ſamia; *subst.* nubila, orum, *n.* pilwet, run.; werr. pimiä, jylhä, ſynkkä, Styx, umbra, silva, run.; kuw. ſurullinen, murheellinen, ſynkkä, kolkka, onnetoin, nuria ſ. m. ſ. 2) pilwiä tuottawa, pilwestyttäwä, auster, run.

nūbo, nupsi, nuptum, III, peittää, werhota. 2) eritt. morſiameſta puh.: nubere (cui), peittäytä l. linnikoita itſenſä ſulholle, ſ. o. huolla (jklle), mennä (jklle) michelle, ruweta (jkn) naimiſiin, ottaa (jku) awiokſenſa, tulla (jklta) naidukſi; in familiam n. (naimiſella yhtyä); nuptam esse cui l. eum quo, olla jkn naimiſiſſa, olla naituna jkn kanſſa; dare nuptum quam cui, antaa awiokſi; nuptum in alias civitates collocare quam, naittaa, tiloittaa, awioliittouttaa muihin kanſakuntiin; jota nuptus, naitu, filia; *subst.* nupta, ae, *f.* awiowaimo, puoliſo.

Nūceria, ae, *f.* Kampanian kpgeita; jota **Nūcerīnus**, 3, nucerialainen, *subst.* Nūcerīni, orum, *m.* Nucerialaiſet.

nucleus, i, *m.* (alkp. nuculeus, nux), tuma, tuumi, ſydän.

nūdius, = nunc dius (ſ. o. dies), nyt on - - päiwä, aina yhdeſſä järjeſtyſtä oſottawan laskuſanan kanſſa, eſim. n. tertius, nyt on kolmas päiwä, kolme päiwää ſitten l. takaperin, toiſſa päiwänä, entiſpäiwänä.

nūdo, I, (ſeur.), alaſtaa, alaſtuttaa, paljaſtaa, riiſua alaſti, werhotuuttaa, peitotuuttaa, ottaa pois jotakin waate, kate, kääre, peite j. m. ſ., quem; partem corporis; tectum (*sc.* tegulis); muros urbis tegulis (kiſkoa tiilet muureiſta); telum vaginā, wetää l. ſiwaltaa tupeſta; ſamoin: gladium; messes (ſ. o. puida eloja), run. Eritt. *b)* ſotamenoiſſa: paljaſtaa (jotakin), jättää ſuojattomakſi, turwattomakſi, puollottomakſi (jotakin), murum defensoribus, collem hominibus; castra; ripam (jättää miehittämättä, wartiattomakſi); omnia (heittää alttiiksi); terga fugā, run. *c)* (työſtäin) paljaſtaa (jku jotakin), työſtää l. riiſtää (jklta jtakin), riiſua l. panna paljaaksi, puhtaaksi, tyhjäksi, ripattomakſi (jotakin), quem praesidio (luowuttaa turwa jklta); patriam moenibus; quem alea nudat, run.; agros; omnia. 2) kuw. riiſua l. panna paljaaksi, tyhjäksi jotakin, vis ingenii scientiā juris nudata (ilman lain opitta); tribuniciam potestatem omnibus rebus. *b)* ilmaiſta, ilmoittaa, antaa ilmi, näyttää, consilium, animos, voluntates.

nūdus, 3, alaſtoin, paljas, waatteetoin, werhotoin, peitteetöin, ſula, homo; maxima pars corporis; capite nudo (awopäin); pedibus nudis (paljain jaloin, awojaloin); nudus membra, paljailla jäſenillä, run.; ensis, run.; silex (puutoin, ruohotoin), run.; glacies (kalju); n. jacēre in arena (ſ. o. hautaamatoin), run.; corpus, ſuojatoin; dextra (aſeetoin); subsellia (joutawat); wäliſti: kelteiſillään olewa, aiwan alaſillaan, ihowaatteilla, ylkiſillään, paljaalla tunikalla, inermes nudique; nudus ara, run. Eritt. *b)* paljas l. puhdas jotakin, tyhjä jotakin, wajaawa jtakin, ilman jtakin, jtakin paitſi l. wailla, *abl.* kera, praesidio; *gen.* kera: gignentium; a *abl.* kera: ab his rebus; a magistratibus, a propinquis. *c)* alaſtoin, anhitoin, waratoin, equites. 2) werr. paljas, pelkkä, ſilkka, ainoaſtanſa, veritas, ira, run.; nuda ista si ponas. *b)* ſuora, temputoin, luonnollinen, korittamatoin, commentarii Caesaris.

nūgae, arum, *f.* hullutukſet, pilat, jaaritukſet, lorut, löpötykſet, joutawat, turhat aſiat, pienet l. wähäiſet aſiat, nugis delectari; werr. kujehteliat, mitättömät ihmiſet, in comitatu nugarum nihil.

nūgātor, ōris, *m.* (nugor), laweri, laru, jaarittelia, loruilia, hölppähuuli, höperö.

nūgātōrie, *Adv.* kehnosti.

nūgātōrius, 3, (nugator), arwotoin, mitätöin, joutawa, tyhjäntäpöinen, res, accusatio.

nūgax, ācis, (seur.), arwollaisia toimittawa.

nūgor, I, (nugae), hullutella, laskea leikkiä, puhella hulluja l. turhia, lawerrella, jaaritella, loruilla.

nullus, 3, *gen.* nullius, *dat.* nulli (harw. *m.* nullo), (ne-ullus), ei kukaan, ei mikään, ei yksikään, ei kenkään, esim. n. persona, bellua, dies; haec oratio aut nulla sit necesse est, aut *etc.*, puheen täytyy olla olematoin, ei puhetta woi ajatella olewaksi; nullae lites sunt (ei ole yhtäkään riitaa, ei ole ensinkään l. laisinkaan riitoja); nulli vestrum deero (en ole teitä ketäkään auttamatta); ei de virtutibus nulla desit (ei yhtäkään awua); nullus dum, ei wielä mikään; n. unus, ei yksikään ainoa; n. non, kukin, jokainen, non n., k. nonnullus; nullo periculo, ordine ja niin usein *abl.*, ilman waaratta t. järjestyksettä, waarattomasti, mitäkään järjestystä noudattamatta; wälisti yhtä kun non, esim. Philotimus nullus venit, haec bona in tabulas publicas nulla redierunt; eritt.: n. sum, en enään ole, t. olen hukassa, olen menneeksi mennynnä; *subst.* nullus, ei kenkään, nemo:n werosta (taw. ainoasti genitivossa ja ablativossa), nullo praesente, cogente, kenenkään läsnä olematta, pakoittamatta; nullum, ei mitäkään, esim. nullius avarus, run.; *adv.* nullo (*sc.* loco), ei kussakaan. Eritt. *b)* wähänarwoinen, wähäpätöinen, wähällinen, arwotoin, tyhjänweroinen, mitätöin, huono, ei mistään käywä, argumentum, memoria; vita (ei oikia); pater (maineetoin); imperator, judex.

num, *Adv.* -ko (-kö), -kohan (-köhän), tokko, tokkohan, eihän toki, esim. num negare audes? tohditkos kieltää? ethän toki kieltää rohjenne? Samoin: numne ja numquid, esim. deum ipsum numne vidisti? (oletkohan nähnyt jne.?), numquid duas habetis patrias? (lieneeköhän teillä jne.?). Kaksoiskysymyksissä: num - - annon, num - - an. *b)* -ko (-kö), tokko, josko, quum me e sua villa num quid vellem rogasset.

Numantia, ae, *f.* Hispania Tarraconensi:n kpgeita; jsta **Numantīnus,** 3, numantialainen, *subst.* Numantīni, orum, *m.* Numantialaiset.

nūmārius, nūmātus, k. numm-.

nūmen, inis, *n.* (nuo), alkp. noikkaus, pään nyykkäys suostumuksen merkiksi; jsta wiittaus, tahto, käsky, eritt. mahtawain, esim. senatūs. 2) wars. jumalan tahto, jumalan käsky, sallimus, suoma, walta, woima, korkeus, majesteetti j. m. s., jumaluus, *concr.* jumalallinen olento, jumala t. jumalatar.

numerābilis, e, (numero), luettawa, calculus, run.; populus, helppo lukea, wähälukuinen, wähäinen, run.

Numerius, ii, *m.* romal. esi- ja sukunimi; jsta **Numeriānus,** 3, numerianinen, Numeriuksen.

numero, I, (numerus), lukea, laskea, laskea lukua, singulos in singulas civitates; improbos a se primum (pahoja luetellessa alkaa itsestänsä); originem libertatis inde; argumenta ex reis; pecus, run.; run.: multos numerabis amicos (sinulla on olewa). Eritt. *b)* rahasta puh.: suorittaa, maksaa, pecuniam de suo; stipendium cui; jsta numeratus, puhdas- l. selwärahainen, pecunia (walmis raha); dos; *subst.* numeratum, i, *n.* walmis l. puhdas raha. 2) kuw. lukea joukkoon l. luokkaan, esim. quem in primis, in vulgo patronorum; quid in bonis; quid in loco mercedis (lukea palkaksi); inter septem sapientes; jsta katsoa l. arwata jksikin, pitää jnakin, quem accusatorem suum; maleficium portenti simile; Thucydides numquam est numeratus orator; voluptatem nullo loco (pitää aiwan wähänarwoisena). *b)* luetella, ladella, mainita, si velim numerare, quibus bonis male evenerit.

numerōse, *Adv.* tahdin- l. polunmukaisesti, rhythmillisesti, sopusointoisesti, sonare; dicere.

numerōsus, 3, (seur.), lukuisa, suuri- l. monilukuinen, isojoukkoinen, paljo. 2) tahdin- l. polunmukainen, tarkkamittainen, rhythmillinen, sopusointoinen, sulosointoinen, oratio.

numerus, i, *m.* luku, lukumäärä, määrä, joukko, tukku, paljous, numerum inire, exsequi j. m. s., lukea, laskea; procedere in numerum (tulla yhteen lukuun); numero, lukua, yhdessä lu'ussa, yhteensä, kaikkinensa, kaikkiansa, esim. classis mille numero navium; ad numerum (oikia- l. täysilukuisesti, -määräisesti); ex nostro, ex civium numero (joukosta); militum, copiarum; frumenti; *plur.* numeri, määräystiede l. suure-oppi, tähtitiede, a quo numeros accipere (oppia); run.: nos numerus sumus (me olemme tyhjiötä, tyhjänweroisia, arwottomia). 2) kuw. riwi, arwosija, arwotila l. -ala, arwo, sija, in antiquorum hominum numero reponi; in deorum numero haberi; in numero amicorum esse (olla ystäwäin lu'ussa, luokassa, joukossa); homo nullo numero; obtinere aliquem numerum; quem in numero aliquo putare (pitää jossakin arwossa); quem in numero hostium habere, pitää wihollisena; eritt. numero ja in numero *gen.* kera, (jkn) asemesta l. werosta, niinkun (jku), l. esim. numero militis, paljaana sotamiehenä. *b)* osa, kappale, jäsen jstakin kokonaisesta, elegans omni numero poema; officium omnes numeros habet (on täydellinen); expletus omnibus suis numeris atque partibus. *c)* järjestys, digerit (carmina) in numerum, run. *d)* tahti l. polku, rhythmi, sopusointi, hyppyssä ja soitannossa (jsta run. säwel, nuotti) sekä puheessa, histrio si paulum se movet extra numerum; ut in musicis numeri et voces *etc.*; verbis solutis numeros adjunxit y. m.; — nil extra numerum facere (s. o. epäsiwästi, siistittömästi, sopimattomasti), run.; — jsta runonjalka, -polwi, -jäsen, run. ylim. wärsy.

Numīcius, ii, ja **Numīcus**, i, *m.* eräs Latiumin rantajokiloita.

Numida, ae, *m.* Numidialainen, jonka asuinsija oli **Numidia**, ae, *f.* Afrikan pohjoisyuolisia maakuntia; *adj.* numidialainen, Numidae jaculatores; jsta **Numidicus**, 3, numidialainen, equi; myöskin Q. Caecilius Metelluksen lisänimenä.

numisma l. **nom-**, atis, *n.* rahakappale, raha.

Numitor, ōris, *m.* Alban kuningas, Ilian isä, Romulin ja Remuksen isoisä.

nummārius, 3, (nummus), rahaa koskewa, raha-, difficultas (rahapula, -ahdinko); difficultas rei numariae (rahapula, -kiero); res numaria (rahatoimisto, -asiat); lex (määrää rahantekoa wastaan). 2) rahalla lahjottu, falalahjottu, judex, judicium.

nummātus, 3, (nummus), rahallinen, rikas, äweriäs, bene.

nummulus, i, *m.* (seur.), rahanrahtu, raha, numulorum aliquid exprimere.

nummus l. **nūmus**, i, *m.* rahakappale, raha, *plur.* raha, jactabatur nummus (kurōsi l. rahan waihto-arwo häilyi); adulterini nummi (wäärä raha); in nummis habere (walmista, puhdasta, selwää rahaa); in suis nummis est (hänellä on rahaa omasta takaa); eritt. eräs romal. hopiaraha, n. sestertius l. yks. nummus, sesterti, duo milia nummüm (s. o. nummorum) j. m. s. *b)* werr. yhtä kun äyri, ropo, peräti wähäisestä rahalu'usta, binnasta j. m. s. pub., ad nummum convenit (hyö l. mallaa yhteen juuri äyriin saakka); nummo cui addicere quid, lahjoittaa jkllе jtakin (kun lahjoittajalle annettiin yksi sesterti).

numne, k. num.

numquam, *Adv.* (ne-umquam), ei koskaan, ei milloinkaan, ei ikänänsä, ei ikinä, ei ikäpäiwinä, ei polwenaan, ei päiwinään; n. non, joka aika, aina; non n., wälisti, toisinaan; n. nisi, aina. *b)* ei, vi n. eo subiri potuit.

num-quid, *Adv.* k. num.

nūmus, k. nummus.

nunc, *Adv.* nyt, tätä nykyä, nykyjään, tällöin, tähän aikaan, nyky-aikoina, paraikaa, n. ipsum, juuri nyt; jam n. ja n. jam, jo nyt, wasta nyt, tällä haawaa; etiam n., wielä nyt; ut n. est, asiain nykytilassa, nykykannalla; nunc - - nunc, milloin - - milloin,

wälisti - - wälisti. 2) werr. mutta, waan, mutta nyt, taw. yhdeſſä autem ja vero ſanain kanſſa.

nuncia, ae, *f.* k. nuncius.

nunciātio, ōnis, *f.* (ſeur.), ilmoitus.

nuncio, I, (ſeur.), ilmoittaa, antaa tietää, ſaattaa ſanoma, jutella, ladella, laatia, kertoa, quid cui, per quem t. yks. quid; salutem cui (ſanoa terweiſiä); rem difficilem (tehdä aſia waikiakſi); de qua re; *acc. c. inf.*; equites adesse nunciabantur; ut t. ne *conjunct.* kera; *impers.*: ita Romam erat nunciatum, fugisse Antonium; nunciato, tiedon tultua l. ſaatua.

nuncius, 3, (novum-cio), ilmoittawa, latelewa, rumor; litera, run. 2) *subst.* **nuncius**, ii, *m.* ſananſaattaja, ilmoittaja, tiedyttäjä, airut, lähetti, nuncios mittere ad quem; facere quem certiorem per nuncium, quid actum sit; uſein: ſana, ſanoma, tieto, ilmoitus, käsky, nuncium cui afferre l. perferre, ad quem ferre; nuncium accipere; nuncio parere; jota nuncium cui remittere, lahettää erokirja jkllе, purkaa awioliitto jkn kanſſa, eritä jkſta; kuw.: n. remittere virtuti (irroittauta, luopua hyweeſtä). *b)* **nuncia**, ae, *f.* ſananſaattajatar, ilmoittajatar, historia n. vetustatis. *c)* **nuncium**, ii, *n.* ilmoittaja, oſottaja, verba nuncia animi, run.

nuncupātio, ōnis, *f.* (ſeur.), julkinen lauſunta l. mainінta, ilmoitus, votorum.

nuncupo, I, (nomine capio), nimittää, nimeltä mainita, res vocabulis; quid nomine dei; quae essent lingua nuncupata (nimin-omin, ſelwäsi mainitut); quem auctorem sui nominis; jota juhlalliſesti ſanoa, ilmoittaa, verba legitima dedentium urbes; *acc. c. inf.*: eritt.: vota, julkiſesti lauſua lupauksia, tehdä lupauksia, luwata.

nundinae, k. nundinus.

nundinātio, ōnis, *f.* (ſeur.), markkinoiminen, kauppa, kaupanpito, kaupitteleminen, osto ja myynti, juris et fortunarum.

nundinor, I, (nundinae), markkinoita, tehdä l. pitaa kauppaa, kaupitella; werr. ſummalta kokountua; kuw.: jus a quo, nomen, julkiſesti ostaa.

nundinus, 3, (novem dies), yhdeksää päiwää koskewa; jsta *a)* **nundinae**, arum, *f.* markkinapäiwä, toripäiwä, wiikkomarkkinat (joka yhdeksäs päiwä Romaſſa); werr. kauppa, myynti, reipublicae, agrorum y. m. *b)* **nundinum**, i, *n.* markkina-aika, trinum n., kolmen wiikkomarkkinan aika l. ſeitſemäntoiſta päiwää; in trinum n., kolmanneksi markkinapäiwäksi.

nunquam, k. numquam.

nunti-, k. nunci-.

nuo, ere, noikata, nyökätä, nyykäyttää päätänſä, käyttämätöin runko, josta numen y. m.

nūper, *Adv.* (noviper, novus), hiljakkoin, tuonain, taannoin, äskettäin, nykyiſin; n. maxime (juuri hiljakkoin, waſtaikään); nuperrime (aiwan wereſſeltä). *b)* aikaa, ammon aikaa, ennen.

nupta, ae, *f.* k. nubo.

nuptiae, arum, *f.* (nubo), häät, naiminen, awioliitto, nuptias conjungere, conciliare; nuptiarum expers (naimatoin), run.

nuptiālis, e, (eb.), häinen, häällinen, hää-, naimis-, donum; pactio (awioſuoſtuma, -liitto).

Nursia, ae, *f.* kyki Sabinilaisten aluskunnaſſa; jsta **Nursīnus**, 3, nurſialainen, *subst.* Nursīni, orum, *m.* Nurſialaiſet.

nurus, us, *f.* miniä; run. werr. ylim. nuori nainen, nuori waimo, awiowaimo.

nusquam, *Adv.* (ne-usquam), ei miſſäkään, ei miſſään, ei kuſſakaan, esse; wälisti: ei mihinkään, ei kunnekaan, n. se movere. 2) werr. ei miſſäkään, ſ. o. ei miſſäkään aſiaſſa, tilaſſa j. m. ſ.; wälisti: ei mihinkään, jsta n. alio, ei mihinkään muuhun. *b)* nusquam esse, olla olematta, run.

nūto, I, (nuo), noikkia, noikata, nyökätä, niekuttaa, nyykyttää päätänſä, nuokuttaa päätänſä. 2) ylim. notkua, kallistella, huojua, heilua, häälyä, torkkua, nutant galeae y. m. *b)* kuw. mieleſſään horjua, olla epätietoinen, in natura deorum.

nūtrīcius, 3, (nutrix), imettäwä, elättäwä, *subst.* nutricius, ii, *m.* kaswattaja, cujus.

nūtrīcor, I, (nutrix), imettää, elättää, kaswattaa, werr.: omnia.
nūtrīcula, ae, *f.* (nutrix), imettäjä; werr. elättäjä, waalija, holhoja, Gellius n. seditiosorum.
nūtrīmen, inis, *n.* (nutrio), eläke, ruu.
nūtrīmentum, i, *n.* (seur.), rawinne, eläke, elatus-aine, elatus, rawinto; ruu.: ignis (wirike); kuw. eläke, eloquentiae.
nūtrio, IV, imettää, elättää, rawita, ruokkia, syöttää, apattaa, kaswattaa, themistä ja eläimistä puh., quem (quare), ruu.; werr. elättää, pitää wireillä, woimassa, herbas, ignes, ruu.; kuw.: mentem, ruu. *b)* hoittaa, ruokota, waalia, corpora; damnum naturae in filio (parantaa); Graeciam (armaštella, hellitellä).
nūtrior, īri, = nutrio, ruu.
nūtrix, īcis, *f.* (nutrio), imettäjä, elättäjä, kaswattaja, hoittaja, cum lacte nutricis errorem sugere; werr.: Sicilia nutrix plebis Romanae; kuw.: oratoris (puheenlaadusta puh.).
nūtus, us, *m.* (nuo), noikkaus, nyökkäys, niekkaus, nyykkäys, wiittaus, wihjaus, nutu finire disceptationem. *b)* werr. alaspäin liikunto, keskusta kohden pyrintö, paino, terrena suopte nutu in terram feruntur; terra nutibus suis conglobata. 2) kuw. wiittaus, käsky, tahto, paratum esse ad nutum; deorum, legum; nutu ejus geruntur omnia; ja myös: mielinoude, suostumus, n. annuere.
nux, nucis, *f.* pähkinä; n. cassa (honto pähkinä, arwottomista, pienen pienistä puh.), ruu. 2) werr. kowakuorinen hedelmä, castaneae (kastanit), ruu. *b)* ruu. mantelipuu. *c)* pähkinäpuu.
Nyctelius, 3, yöllinen, N. pater l. yks. Nyctelius, eräs Bakchoon liikanimi, siitä tullut, että yöllä hänen palwelustansa pidettiin.
Nycteus, ei ja eos, *m.* Hyrieukseen poika, Antiopan isä; jota **Nyctēis**, idis ja idos, *f.* Nykteitär, s. o. Antiopa.
nympha, ae, *f.* mikin nuori l. naitawa tyttö, nuori nainen t. waimo, morsian, lemmityinen, ruu.
Nympha, ae, ja **Nymphē**, es, *f.* kaw. *plur.* Nymphae, puolijumalattaria, jotka meressä (Nereides), jo'issa, lähteissä (Naiades), metsissä (Dryades), puissa (Hamadryades) ja wuorilla (Oreades) asuntoa pitäwät, Nymphit; Runottaristakin puh., kun lähteitä noille oli yhdistetty.
Nymphaeum, i, *n.* eräs Illyrian niemi, kyki ja hamina.
Nȳsa, ae, *f.* kyki ja wuori Indiassa länsipuolella Indus-wirtaa; josta *a)* **Nȳsēis**, idis, ja **Nȳsias**, adis, *f.* nysalainen, nymphae, jotka Nysan seudulla Bakchoon kaswattiwat, ruu. *b)* **Nȳseus**, ei ja eos, *m.* Nysalainen, Bakchoon liikanimiä. *c)* **Nȳsius**, 3, nysalainen, *subst.* Bakchoon liikanimiä. 2) Karian kygeita; josta **Nȳsaei**, orum, *m.* Nysalaiset.

O.

O, yhennettynä lauseessa Juppiter O. M., s. o. Optimus Maximus.
ō, *Interj.* o! oi! woi! woiwoi! ah! oh! hoh! *voc.* ja *acc.* kera, esim. o paterni generis oblite, o me miserum; o si l. yks. o *conjunct.* kera toiwotuksissa, jospa, jahka, oi joska, oi jotta, ruu.
Oaxes, is, *m.* Kretan jokia.
ob, *Praepos. acc.* kera, kohti, kohden, päin, käsin, puoleen, luokse, tykö, cujus ob os ora obvertebant sua, ruu. *b)* edessä, ob oculos versari (silmissä). 2) werr. warten, wasten, tähden, takia, takeen, tautta, wuoksi, suhteen, -ksi, -sta (-stä), ob aliquod emolumentum; quam ob causam; ob eam causam, quod *etc.*; ob eam rem, ob eam causam, sitä warten, sentähden, siksi; quam ob rem, sen l. minkä wuoksi, silti, siitä syystä, sis; ob id, ob hoc, ob haec, ob ea, sen waralla, sen takia, näitten tähden j. m. s. *b)* mukaan, rem (s. o. hyödyksi).
ob-aerātus, 3, (ob-aes), welkauntunut, plebs; *subst.* obaerati, orum, *m.* welanalaiset, welalliset.
obambulātio, onis, *f.* (seur.), ympärikäwely.
ob-ambulo, 1, käwellä ohitse, ympäri, astuilla, waeltaa, liikkua ohitse, pit-

kin, edessä, edustalla, ympäri, muris (*dat.*, käyskellä edestakaisin muurein edustalla); Aetnam, run.; ante vallum; in teneris herbis, run.

ob-armo, I, aseestaa, warustaa.

ob-aro, I, kyntää kääntää, kyntää ratkoa, kyntää rikkoa.

obc-, *k.* occ-.

ob-do, didi, ditum, III, panna l. asettaa eteen, pistää eteen, fores (sulkea), run.; kuw.: latus apertum malo (jättää alttiiksi), run.

ob-dormio, IV, ja siitä: **obdormisco**, ere, nukkua, mennä nukuksiin, waipua uneen, in Latmo obdormire; in mediis vitae laboribus obdormiscere.

ob-dūco, duxi, ductum, III, wiedä eteen, esiin, tuoda, käytäyttää, saattaa eteen, esiin, quem (laskettaa jku esiin wiranhakiana); werr.: posterum diem (päälliseksi oleskella). 2) wetää eteen, ylitse, päälle, fossam (laatia, luoda); kuw.: tenebras rebus (s. o. himmentää, tehdä epäselwäksi); callum dolori. *b)* werr. wetää jnkin päälle jtakin, päällistää, peittää, ympäröittää jtakin jllakin, truncos libro aut cortice; obducta nocte (pimiässä, synkässä yössä); obducta cicatrix (kanteen mennyt, umpeen kaswanut haawa); luctus obducti (peittyneet), run.; dolor obductus (salattu), run.; frons obducta (synkkä, surullinen), run. 3) wetää sisällensä, lappaa l. särpää sisällensä, kuilaista, venenum (juoda).

obductio, ōnis, *f.* (ed.), peittäminen, werhominen, capitis.

ob-dūresco, durui, III, koweta, karjeta, piintyä; kuw. koweta, paatua, käydä tunnottomaksi, contra quid; nisi diuturna desperatione rerum obduruisset animus ad dolorem.

ob-dūro, I, kestää, obduretur hoc triduum.

obēdiens, tis, *PA.* kuuliainen, tottelewainen, nouteliaš, nöyrä, myötäinen, myösperä, palweliaš, *dat.* kera ja ad *acc.* kera; *subst.* alamainen.

obēdienter, *Adv.* totteliaasti, nöyrästi, kernaasti, alttiisti, mielellä, mieluisasti.

obēdientia, ae, *f.* (obediens), kuuliaisuus, tottelewaisuus, relinquere et abjicere obedientiam.

obēdio, IV, (ob-audio), kuunnella jkta, huolia jksta, cui (ottaa korwiinsa jkn sanoja, noudattaa jkn neuwoja). *b)* kuulla, olla kuuliainen, totella, noudattaa, mukauta, sääntyä, soweltua, *dat.* kera, esim. magistratibus, legi, praecepto, voluptatibus, tempori multorum.

ob-eo, īvi ja ii, itum, īre, käydä puoleen, luoksi, jhnkin, mennä l. tulla puoleen, kohden, luoksi, jhnkin, ad omnes hostium conatus (wastustaa); in infera loca, run. *b)* laskeuta, tähdistä, auringosta puh.; jsta kuolla, simul se cum illis obituros. 2) *trans.* käydä puoleen, luoksi, jhnkin, quantum flamma obire non potuisset (saawuttaa, tawottaa); kuw. käydä jkhn työhön käsiksi, rakentua jklle työlle, ruweta jhnkin, yrittää jtakin, ottaa päällensä l. haltuunsa, toimittaa, hoittaa, waalia jtakin, esim. negotium, hereditatem, facinus, judicia, consularia munera, munus vigiliarum, rem privatam t. publicam y. m.; pugnas (ottaa osa taisteloihin), run.; diem, pitää waari määräpäiwästä, silloin ilmauntua; jsta diem supremum, kuolla; samoin: mortem; *Pass.*: morte obita (kuoleman jälkeen). *b)* kulkea, matkata, waeltaa, tantas regiones pedibus; jsta käydä jssakin, villas, comitia, nundinas; werr.: visu quid (s. o. silmäillä, katsella), run.; oratione civitates (toinen toisensa perästä tutkistella). *c)* piirittää, kehittää, ympäröitä, peittää, clypeum pellis obit, run.; ora pallor obit, run.

ob-equito, I, ratsastaa l. ratsahin ajaa edessä, edustalla, pitkin, eteen, puoleen, luoksi, *dat.* kera, esim. castris, portis; Romanis (Romalaisia wastaan).

ob-erro, I, haihatella ympäri, kuljeksia, liikkua, kierrellä ympäri; kuw.: chordā eādem (erhettyä, hairahtua), run.

obēsus, 3, (ob-edo), kuiksensa syönyt, jsta lihawa, maihia, pullakka, turdus, run.; werr. paksu, pöhöttynyt, ajettunut, fauces, run. *b)* kuw. turpia, tölpiä, typerä, naris obesae (jolla ei ole tarkka nenä), run.

obex, obicis ja objicis, *c.* (objicio),

ſalpa, telki, puomi, pönkkä, ſulku, pato, walli, portas objice claudere, run.; maris (ranta), run. *b)* werr. pidätys, tenkelmys, este, viarum.

obſ-, k. **off-**.

ob-īrascor, i, wihastua, äkäyntyä; jota obiratus, ſuuttunut, nyrkästynyt, ſydäntynyt.

obīrātio, ōnis, *f.* (ed.), ſuuttumus.

ob-iter, *Adv.* matkalla, ohitſe menneſſä, ſiwuten j. m. ſ.

obitus, us, *m.* (obeo), alimeno, lasku, laskeuminen, siderum. *b)* ikimeno, kuolema, perikato, fortumus, häwiö, regis; post eorum (*sc.* Cimbrorum Teutonorumque) obitum; difficiles (waikia loppu l. hengen lähtö), run.

ob-jaceo, jacui, II, maata edeſſä, wieressä, lojua, kellettää, olla edeſſä, tiellä, wieressä, *dat.* kera, eſim. pedibus, t. *abs.*

objectātio, ōnis, *f.* (ſeur.), ſoimaus, moite.

objecto, I, (objicio), nakata eteen, wastaan, luoda, heittää, panna, asettaa eteen, wastaan, caput fretis (kastaa, pistää mereen), run.; kuw. *a)* syyttää jkta jstakin, ſoimata, moittia, laittaa jkta jstakin, famem cui; natum cui (ſ. o. pojan kuolemasta), run. *b)* panna alttiiksi, heittää l. jättää alttiiksi, saaliiksi, alaiſeksi, quem periculis; corpora bello, run. *c)* aikaansaattaa, moras, run.

objectus, 3, *PA.* edeſſä makaawa l. wenywä, edeſsä l. wastaisa olewa, kohden l. wastapäätä olewa, insula. *b)* kuw. altis, alainen, tarjona, fortunae; ad omnes casus.

objectus, us, *m.* (ſeur.), eteen, wastaan asettaminen l. paneminen, eteen työntyminen, edeſsä l. wastaisa oleminen, kohden oleminen. *b)* werr. eſine, ilmiö, näky, quo repentino objectu viso.

objicio, jēci, jectum, III, (ob-jacio), nakata wastaan, wiskata, asettaa, panna, ſijoittaa wastaan, se copiis; se telis hostium; werr. wäittää l. sanoa wastaan, wastata; kuw. *a)* panna alttiiksi, heittää l. jättää alttiiksi, saaliiksi, alaiſeksi, kaſſin, waltaan, quem morti, feris hominibus; consulatum concionibus seditiosorum; se in dimicationes. *b)* antaa, saattaa, jkn mieleen lykätä, luoda jkn ſydämmeen, tuottaa, aikaansaattaa, cui mentem; terrorem hosti; spem j. m. ſ.; jota *Pass.* tawata, kohdata, sattua, yhtyä, objicitur animo metus, judici error. 2) nakata eteen, heittää, saattaa, paiskata, siwauttaa eteen, corpus feris, quem bestiis ꝑ. m.; werr.: objicitur monstrum oculis, ilmauntuu, tulee näkywiin, run.; signo objecto. Gritt. *b)* luoda eteen, asettaa, panna, laskea, pistää, työntää, syöstä, rakentaa eteen, pitää edeſsä, puolustuksesi ja estämiseksi, vallum contra quid; carros pro vallo; navem faucibus portūs; nubem fraudibus (ſ. o. tehdä näkymättömäksi), run.; scutum; fores (sulkea). *c)* kuw. syyttää jkta jstakin, ſoimata, moittia, laittaa jkta jstakin, probra (laskettaa eteen l. wastaan); luxuriem cui; cui de quo t. de qua re; quod; *acc. c. inf.*; *subst.* objecta, orum, *n.* syytökset, ſoimaukset.

objurgātio, ōnis, *f.* (objurgo), moittiminen, ſoimaaminen, nuhteleminen, hänkäiſeminen, deliciarum; lenior; objurgatio habet acerbitatem; o. contumeliā careat.

objurgātor, ōris, *m.* (objurgo), moittija, ſoimaaja, objurgatores suos convincere.

objurgātōrius, 3, (ed.), ſoimaawa, parjaawa, ſoimaus-, epistola (nuhdekirje).

ob-jurgo, I, moittia, ſoimata, parjata, morkata, laittaa, nuhdella, torua, hänkäistä (jkta jstakin), quem in l. de qua re; quem t. quid; quod; ut *conjunct.* kera, moittien manata.

ob-languesco, langui, III, taueta woimattomaksi.

oblectāmen, inis, run., ja **oblectāmentum**, i, *n.* (oblecto), hauskutus, huwike, huwitus, iloke, oblectamentum senectutis, servitutis.

oblectātio, ōnis, *f.* (ſeur.), hauskutus, huwitus, ihastus, mieliſuoſio, animi, vitae; indagatio rerum habet oblectationem; requies plena oblectationis fuit.

oblecto, I, (ob-lacto), hauskuttaa, huwittaa, iloittaa, ſulostaa, senectu-

tem, se, se cum quo; se qua re; *Pass.* oblectari, hauſkutella, huwitteleita, qua re. 2) hauſkaſti kuluttaa l. wiettää, tempus studio, run.

oblīdo, lisi, lisum, III, (ob-laedo), painaa l. rutiſtaa yhteen, umpeen, kuriſtaa, collum digitulis duobus.

obligātio, ōnis, *f.* (obligo), ſiteiſſä olo; eritt. welwoitus, welwolliſuus.

obligātus, 3, *PA.* welwoitettu, welwollinen, kiitolliſuuden welaſſa olewa.

ob-ligo, I, ſitoa l. kiinnittää eteen, päälle, jhnkin, obligatus corio (ſäkkiin). *b)* ſitoa l. kääriä ympäri, kapaloita, kattaa, tukoittaa, vulnus; quem. 2) kuw. welwoittaa, welwolliſuuttaa, ſitoa, quem qua re, eſim. sponsione, militiae sacramento; vadem tribus millibus aeris (welwoittaa kolmen tuhannen aſſin makſamiſeen); se nexu; quem sibi liberalitate (welwoittaa kiitolliſuuteen, kiitolliſuuttaa, ystäwyttää); obligari foedere; obligor ipse tamen (olen kiitolliſuuden welaſſa), run.; run.: Prometheus obligatus aliti (jätetty alttiiksi, ſaaliiksi), obligatam reddere dapem (jkle tulewa, juhlalliſesti luwattu); obligor, ut - - (olen pakoitettu, minun täytyy), run.; eritt. *a)* ſaattaa l. tehdä ſyy- l. wikapääkſi jhnkin, quem scelere; *Pass.* ſaattaa itſenſä l. joutua ſyypääkſi jhnkin, tehdä jtakin, fraude impia. *b)* pantata, panna pantiksi, praedia obligata; jsta fidem suam, panna ſananſa pantiksi. *c)* ſitoa, kytkeä, estää, judicio obligatus.

oblīmo, I, (ob-limus), mudalla l. limalla peittää, liettää, agros. *b)* werr. ahmustaa ſuolenſa, mäsſäämällä menettää l. tuhlata, rem, run.

ob-lino, lēvi, litum, III, ſiwellä, ſiwaltaa, woidella, oblitus coeno, unguentis j. m. ſ. Eritt. *b)* koſolta peittää, yllättää, ylenpaltiſesti warustaa, täyttää, uctor oblitus divitiis, run.; facetiae oblitae Latio. 2) tahria, hölmätä, liata; jsta kuw. ſaastuttaa, ſokaista, vitam libidine; se externis moribus; oblitus parricidio; quem versibus atris (herjata), run.

oblīque, *Adv.* wiistoon, winoon, witahan, liuſuun, kallellenſa, kalſoin, ſiwuttain, wiistoſſa jne.

oblīquo, I, (ſeur.), wiistota, winota, kääntää l. ſuunnata wiistoon, winoon, ſyrjittäin, oculos, run.; sinus (velorum) in ventum (luowata), run.

oblīquus, 3, (ob ja käyttämätöin liquis), wiisto, wino, liuſu, kaltto, karſas, wiistoſſa olewa, nuistoſſa, kaniſſa, kallellanſa olewa, wiistoon jne. käywä, ſiwuttainen, ſyrjittäinen, motus corporis, ordines, sublicae, iter; obliquo oculo limat (kiero, kade), run.; colles (kuſſa on wiistoon käyminen); homines obliqui stant (ſiwuttain); ab obliquo ja per l. in obliquum, wiilten, witalikkoon, witeiſeen, run.

oblītero, I, (oblino), pyhkiä ylitſe, poiſ; kuw. purkaa, kuolettaa, muistiſta haihduttaa, unhotuttaa, offensionem; famam rei, memoriam; obliterari in animo (unhottua).

oblitesco, litui, III, (ob-latesco), piilota, lymytä, a nostro aspectu.

oblītus, 3, k. obliviscor.

oblitus, 3, k. oblino.

oblīvio, ōnis, *f.* (obliviscor), unhotus, laudem cujus ab oblivione vindicare; meritorum memoriam nulla delebit oblivio; adducere in oblivionem quid, quem in oblivionem rei; jacere in oblivione; dare quid oblivioni (jättää unhotukſiin); quid perpetua oblivione obruere; in oblivionem negotii venire (unhottaa); capit me oblivio cujus rei (unhotan jkn aſian).

oblīviōsus, 3, (ed.), huonomuistoinen, hatarapäinen, senes. 2) unhotusta tuottawa, unhotuttawa, run.

oblīviscor, lītus, III, unhottaa, muististaan l. mieleſtään kadottaa, *gen.* t. *acc.* kera, eſim. Epicuri, noctis, contumeliae, causam, nihil: *acc. c. inf.*; *inf.*, run.; run.: poma sucos oblita priores (kadottanect); *pass.*: nunc oblita mihi carmina (mieleſtäni menneet), run.; werr. unhottaa, ſ. o. laſkea mieleſtään jtakin, olla jstakin oikiaa lukua pitämättä, jnkin mukaan tekemättä, jtakin waariin ottamatta, consuetudinis, decoris y. m.; sui (unhottaa tapanſa), run.

oblīvium, ii, *n.* unhotus, oblivia cujus rei agere, ducere (unhottaa jtakin), run.

ob-longus, 3, ſoikia, pitkyläinen, pitkänomainen.

ob-loquor, loquutus l. locūtus, III, haaſtella waſtaan, puhua waſtaan, lomaan, keſken, ſanoa waſtaan, keſkeyttää puhe, cui t. *abs.* *b)* werr. laulaa t. ſoittaa oheſſa, ſäiſtää, numeris septem discrimina vocum (ſoittaa ſeitſenkieliſtä kanteletta laulun mukaan), run.

ob-luctor, I, rinnuſtella waſtaan, ſähkiä, tepaſtaa, rehwaſtaa, pyrkiä, ponniſtaa waſtaan.

ob-mōlior, IV, mulliſtaa eteen, työntää l. lykätä eteen; jota werr. tukkia.

ob-murmuro, I, muriſta waſtaan.

ob-mūtesco, mūtui, III, (mutus), mykiſtyä; werr. ylim. käydä äänettömäkſi l. puhumattomakſi, äimentyä, waieta, ipse obmutescam; obmutescet vetuſtas; kuw.: obmutescit studium, animi dolor (ſeiſahtuu, laantuu).

ob-nascor, nātus, III, kaſwaa edeſſä, ääreſſä, pitkin, ripis (*dat.*).

ob-nītor, nīsus l. nixus, III, luottaa l. nojata waſtaan, ponniſtaa waſtaan, trunco arboris, run.; obnixi urgebant; obnixo genu scuto (polwi kilwen nojaſſa). *b)* kuw. woimanſa tieſtä hangata waſtaan, kokea l. tepaſtaa waſtaan.

obnixe, *Adv.* kaikeſta wäeſtä, hartaaſti, kiiwaaſti.

obnixus, 3, *PA.* peräymätöin, järkähtämätöin, wämmiä, jämiä, tanakka, luja.

obnoxie, *Adv.* alamaiſeſti, orjantapaiſeſti, pelokkaaſti, sententias dicere.

obnoxius, 3, (ob-noxia), jnkin alainen, *a)* rankaiſtuksen: rankaiſtawa. *b)* ſyyn, rikoksen: ſyyppää, wikapää, ſyyllinen (jhnkin), neque delicto neque libidini; *gen.*: pecuniae debitae (welan tähden); *abs.*: obnoxia capita. 2) werr. jkn wallan l. ehdon alainen, jkn haltuinen, waltainen, alamainen, jklle knuliainen, noutelias, cui. *b)* jkn welwollinen, jklle yſtäwyngt, jklle kiitolliſuuden welaſſa olewa, cui; run.: luna radiis fratris obnoxia (walonſa lainannut ſäteiſtä). *c)* alainen, orjallinen, nöyrä, pelokas, homo; pax, orjantapainen, häpiällinen; jota jätetty l. heitetty jnkin alttiiksi, ſaaliiksi, omaksi, alaiſeksi, waltaan, *dat.* kera, arbitrio cujus; bello, run.

ob-nūbilus, 3, pilwinen, warjoitettu, pimiä, ſumia.

ob-nūbo, nupsi, nuptum, III, peittää, werhota, caput.

obnunciātio, ōnis, *f.* (ſeur.), pahain, eſtäwäin ennusmerkkein ilmoittaminen.

ob-nuncio, I, Augureiſta ja maiſtratilaiſiſta puh.: ilmoittaa paha ennusmerkki (jkn waltiotoimituksen eſtämiſekſi), cui t. *abs.*

ob-orior, ortus, IV, ilmauntua, ilmeſtyä, tulla näkywiin, koitua, ſyntyä, oboritur lux, bellum; tenebris obortis (pimiän tultua); obortae lacrimae (ſilmiin puhjenneet).

obp-, k. opp-.

ob-rēpo, repsi, reptum, III, madella puoleen, luokſi, kömpiä, ryömiä, luikertaa, hiperrellä puoleen, luokſi. 2) werr. hiipiä puoleen, liihentää puoleen, huomaamatta tulla l. yhtyä jkn pariin, kimppuun, puoleen, päälle, jkhn, yllättää, hokſaamatta, warkain tawata l. ſaawuttaa l. käſittää, senectus adolescentiae obrepit; mihi dies obrepebat; imagines obrepunt in animos; ad honores.

obrepto, I, (ed.), hiipiä puoleen, huomaamatta tulla, yllättää, cui.

ob-rigesco, rigui, III, kangiſtua, tönkiſtyä, jähmettyä, kohmettua, kõr tiſtyä, nive (kylmettyä); quum jam paene obriguisset.

Obrimas, ae, *m.* Maianderin ſyrjäjokia Phrygiaſſa.

ob-rogo, I, uudella laki-ehdoituksella kokonanſa t. oſittain kukiſtaa l. kuoletta, legi (laki); jota **obrogātio**, ōnis, *f.* laki-ehdoitus, jonka kautta toinen laki kumotaan t. muutetaan.

ob-ruo, rui, rutum, III, peittää, ſäetä jtakin yllakin, ſyytää l. mättää l. ajaa jtakin peitteeſen yllakin, kaiwaa jtakin jhnkin, alas, maahan, haudata, kuopata, wajottaa, upottaa jhnkin, se arenā; quem lapidibus (kiwittää jku); ignem (tukauttaa, waimentaa); thesaurum; puppes, run. Gräk. *b)* liiakſi, ylleliſeſti täyttää l. panna tapteen, se vino. 2) kuw. peittää, ſäetä,

tummentaa, ſaattaa unhotukſiin, adversa oblivione; nomen cujus; ea quae vetustas obruet? *b)* yllöttää, yllöttää, liiakſi l. ylenmäärin kuormata l. raſittaa, obrui copiā sententiarum ac verborum (ikäänkun painua tulwan alle); obrui ambitione et foro (uupua wiranhakemukſiin ja juttuihin), aere alieno (waipua ſywältä welkaan), fenore; vitiis obrutum esse (olla wikoihin wajonnunna). *c)* woittaa, testem (hämmentää); ilicet obruimur numero, run.

obrussa, ae, *f.* kullankoetin; kuw.: adhibenda tamquam obrussa ratio.

obsaepio, ſ. obsepio.

obscēne (obscaene, obscoene), *Adv.* ilkiäſti, rumaſti; jota eritt. riwoſti, riettaaſti, ſiiſtittömäſti, törkiäſti.

obscēnitas (obscaen., obscoen.), ātis, *f.* (ſeur.), rumuus; jota riwous, riettaus, ſiiwottomuus, törkeys, ryöttäiſyys, rerum, verborum.

obscēnus (obscaen., obscoen.), 3, (ikäänkun obscaevinus, ob-scaevus), paha- l. häijy-enteinen, -aaweinen, pahoja tietäwä, onnetoin, volucres (turmiolinnut), run.; canes, run.; anus (ſ. o. noita-, welho-akka), run. 2) werr. ilkiä, ruma, inha, volucres pelagi (ſ. o. Harpyiat), frons y. m., run.; foetus (epäluoma). Eritt. *b)* riwo, rietas, ſiiwotoin, ruokotoin, häwytöin, törkiä, ryöttäinen, genus jocandi, versus, voluptates y. m.; *subst.* obscena, orum, harw. *sing.* obscenum, i, *n.* häpyſeudut, häpyjäſen, häpy, ja myös: riwot laulut.

obscūrātio, ōnis, *f.* (obscuro), himmennys, tummennus, pimennys, pimitys, solis; kuw.: in quibus (voluptatibus) o. consequitur.

obscūre, *Adv.* häperäſti, himiäſti, ſekaiſeſti, cernere. 2) kuw. pimiäſti, epäſelwäſti, tolkuttomaſti. *b)* maineettomaſti, halpaſäätyiſeſti, alhaiſeſti. *c)* ſalaiſeſti, ſalaa, ſalaſſa, ſalamyhkään, -mutua, -kättä, kaihten, non o. ferre quid (olla ſalaamatta, näyttää).

obscūritas, atis, *f.* (obscurus), häperyys, himeys, pimeys. 2) kuw. pimeys, epäſelwyys, tolkuttomuus, epätietoiſuus, rerum; in ea obscuritate omnium. *b)* maineettomuus, alhaiſuus, halpaſäätyiſyys.

obscūro, I, (ſeur.), häperryttää, hämätä, himmentää, pimentää, pimittää, ſynkeyttää, regiones, lumen lucernae, coelum y. m. *b)* werr. ſalata, peittää, tehdä näkymättömäkſi, coetus tenebris; dolo obscurati; numus in Croesi divitiis obscuratur (katoaa). 2) kuw. pimittää, tehdä epäſelwäkſi, epäſelwäſti laatia eteen, nihil dicendo; literas (epäſelwäſti ääntää). *b)* tummentaa, tehdä maineettomaksi, res cunctas. *c)* peittää, tehdä tuntematomaksi, unhotuttaa, tehdä mitättömäksi, woimattomaksi, kuolettaa, periculi magnitudinem; consuetudinem; eorum memoria obscurata est (on riutunut); obscurata vocabula (wanhentuneet), run.

obscūrus, 3, häperä, himiä, tumma, pimiä, umia, walotoin, jylhä, jynkkä, ſynkkä, warjokas, locus, lux; nox, umbra, antrum, lucus j. m. ſ., run.; *subst.* obscurum, i, *n.* hämärä, pimeys, noctis, run.; werr.: ibant obscuri (hämäräſsä, pimiäſsä), run. 2) kuw. pimiä, epäſelwä, tolkutoin, käſittämätöin, res, jus y. m.; poeta, physicus; non obscurum est (ſelwäſti näkyy). *b)* tuntematoin, nomen; dictum; Pallas (toismuotoiſena ilmauntuwa), run.; eritt. arwoſijan ſuhteen: tuntematoin, maineetoin, halpa, alhainen, locus, majores y. m. *c)* ſalamielinen, umpimielinen, ſalainen, homo; odium.

obsecrātio, ōnis, *f.* (ſeur.), harras, kiihkiä pyytäminen l. rukoileminen, prece et obsecratione humili ac supplici uti; obsecrationem cujus repudiare; eritt. *a)* wakuuttaminen jumalan nimen kautta. *b)* juhlallinen rukous, julkinen rukouspäiwä, o. in unum diem populo indicta.

obsecro, I, (ob-sacro), jumalan tähden, hartaaſti, kiihkiäſti pyytää l. anoa l. rukoilla, quem; quem quid (jkltä jtakin); ut t. ne *conjunct.* kera; kohteliaiſuuden lauſeena: obsecro te, minä pyydän ſinua, ſanoppas, kuuleppas, hywäinen, armaani j. m. ſ.

ob-secundo, I, olla mieliksi, noudattaa

mieliä, mukauta, myöntyä, ſuopua, ſuoſia, cujus voluntatibus; obsecundando impetum mollire.

ob-sēpio (obsaepio), sepsi, septum, IV, aidata, ſulkea, tukkia, ummiſtaa, ſalwata, teljetä, iter; fuw.: cui adipiscendi viam (jkltä); plebi iter ad curules magistratus.

obsequēla, ae, *f.* (obsequor), myöntywäiſyys, orationis (mielin kielin l. mieliki puheleminen).

obsequens, tis, *PA.* myöntywäinen, myötäinen, nouteliaś, myöſperä, tottelewainen.

obsequenter, *Adv.* myötäiſeſti, nouteliaaſti, ſuopiaſti.

obsequentia, ae, *f.* (obsequens), myötäiſyys, nouteliaiſuus, ſuopuwaiſuus, nimia.

obsequium, ii, *n.* (obsequor), mielen noude, myöntywäiſyys, myötäiſyys, nouteliaiſuus, tottelewaiſuus, ſuopuwaiſuus, hywänſälyiſyys, ſäädylliſyys, palweliaiſuus, obsequio plebis indulgere; quum animus a corporis obsequio discesserit (alamaiſuus); obsequio cujus abuti; in quem; ventris (mahan ſuoſitteleminen, ahmuſteleminen), run.; eritt. rakkaudeſta puh.: ſuoſion-oſotus.

ob-sequor, sequutus l. secūtus, III, noudattaa jkn mieltä, olla l. tehdä jkn mielikſi, mukauta jkn mieltä myöden, ſoweltua l. myöntyä jkn mieltä myöden, jkn mukaan, noudattaa jtakin, cui; voluntati cujus. Eritt. *b)* heittäytä l. lyöttäytä jhnkin, harjottaa jtakin, ſäätyä l. ſuopua jnkin mukaan, jhnkin, studiis; fortunae.

obsequut-, k. obsecut-.

obsero, I, (ob-sera), teljetä, ſalwata, lukita, panna telkeen l. lukkuun, ſulkea, aedificium; werr.: aures (tukkia), run.

ob-sero, sēvi, situm, III, kylwää, ſiementää, istuttaa, panettaa, quid qua re, eſim. terram frugibus; jota obsitus, peitetty jllakin, täynnä jtakin, qua re, eſim. obsiti virgultis colles (penſaſtuneet, penſaſtoa kaswawat); vestis obsita squalore, legati obsiti squalore et sordibus y. m.

observans, tis, *PA.* kunniaſja l. arwoſſa pitäwä, mei (minua).

observantia, ae, *f.* (observans), waarin otanto, tarkkaileminen; fuw. kunnioitus, kunnian oſotus, arwoſſa pidäntö, in quem.

observātio, ōnis, *f.* (seur.), waarin otanto, tähyſtäminen, tähtääminen, tarkkaileminen, siderum; eritt. huoleliſuus, tarkkuus, työkyys, in bello movendo.

ob-servo, I, ottaa waari jſtakin, pitää waari jſtakin, pitää ſilmällä, ſilmäillä, tähyſtää, tähdätä, panna tähdelle, tarkkailla, tarkata jtakin, tarkoittaa ajatukſenſa jhnkin, warrota l. wäijyä jtakin, quid; observant, quomodo quisque se gerat; se (kowin waroa); jota eritt. *a)* katſoa, kaita, wartioita, greges, run. *b)* ottaa waariin jtakin, noudattaa, täyttää jtakin, pitää lukua, huolia jotakin, pitää jtakin, eſim. legem, praeceptum, imperium; ordines (pyſyä riweiſsä). *c)* hawaita, huomata, res ipsae observari animadvertique possunt. *d)* oſottaa kunniaa jkle, kunnioittaa jkta, pitää kunniaſsa l. arwoſſa jku, quem; quem ut patrem.

obses, sidis, *c.* (ob-sedeo), panttiwanki, obsides dare, cui imperare, accipere y. m. *b)* werr. takauśmies, takaus, seque ejus rei obsidem fore (taata, waśtata ſe aſia); dare obsides yunä *acc. c. inf.*; obsidem enim se animum ejus habere.

obsessio, ōnis, *f.* (obsideo), piiritys, ſaarroś, templorum, viae, hominum; obsessionem omittere.

obsessor, ōris, *m.* (seur.), jōſakin oleśkelia l. aſuśkelia, aquarum (weſiſsä), run.; taw. piirittäjä, ſaartaja, urbis.

obsideo, sēdi, sessum, II. (ob-sedeo), istua edeſsä, päällä, jōſakin, oleśkella l. aſuśkella jōſakin, umbilicum terrarum, run.; taw. ſotamenoiśta pub.: miehittää, pitää aſetten wallaśsa l. hallusſa, pitää ſuljettuna, ſulkea, ſaartaa, piirittää, aditus, vias, fores, urbem, homines y. m.; werr. ja fuw. *a)* hallita, täyttää, piirittää, ahtauttaa j. m. ſ., corporibus omnis obsidetur locus; palus obsessa salietis (täynnä pajuſtoja), run.; obsideri sudore (walua hikea); o. tempus (anaśtaa, wiedä); tribunatus obsessus; au-

ditor ab oratore obsessus est (wallоitettu, ſ. o. barraſtutettu). *b)* waania, wahdiſkella, wäijyä jtakin, quid.

obsidio, ōnis, *f.* (ed.), piirittäminen, ſulkeminen, ſaartaminen, piiritys, ſaarros, obsidione urbes capere; urbem obsidione claudere, in obsidione tenere; esse in obsidione; obsidione liberare, solvere, eximere. *b)* kuv. läheinen, raſittawa waara l. hätä, liberare rempublicam obsidione.

obsidiōnālis, e, (ed.), piirityks-, ſaarto-, corona (ſen palkkio, joka muita piirityksestä oli pelaſtanut).

ob-sīdo, sēdi, sessum, III, istua jhnkin, jöta miehittää, piirittää, ſulkea, ſaartaa, ſaattaa haltuunſa, anaſtaa, pontem y. m.

obsignātor, ōris, *m.* (ſeur.), ſinetittäjä, ſinetillä waruſtaja, literarum; testamenti.

ob-signo, I, panna ſinettiin, lukita ſinetillä, rakentaa ſinettiin, waruſtaa l. wahwiſtaa ſinetillä, lagenas, epistolam, tabellas, testamenta y. m.; eritt. panna ſinettiin kannekirja, cum quo contra quem literas (ſ. o. kantaa jkn päälle).

ob-sisto, stiti, stitum, III, ſeiſottaita eteen, aſtua l. ſijoittua eteen, tielle, ſulkea tie jltakin, cui abeunti. Eritt. *b)* aſettua waſtaan, panna, piſtää, tokaiſta waſtaan, pitää, ſeiſoa, hangata waſtaan, tehdä waſtarintaa, waſtuſtaa, teniä, wetää waſtakynttä, cui; consiliis cujus, dolori, odiis, vitiis; visis (olla myöntymättä); famae cujus (tummentaa, wähentää jkn mainc); ne res conficeretur, obstitit. 2) obstita, ukkoſen iſkemät l. ſatuttamat.

obsolefacio, fēci, factum, III, (obsoleo, olla häwinnyt, ja facio), kuluttaa, pilata, raiſkata, kuv. häwäiſtä.

obsolesco, olēvi, III, (obs-oleo), wähitellen häwitä, riutua, kulua, wanheta, tulla wanhanaikaiſeksi, tulla tawoiſta hyljätyksi, kadottaa arwonſa, mahtinſa, woimanſa, obsolescit vectigal (jää); obsolevit jam oratio y. m.

obsolēte, *Adv.* wanhaſti, kuluneesti, huonoſti, räſpiſeſti.

obsolētus, 3, (obsolesco), kulunut, raantunut, hiutunut, hiwunut, ramuinen, raniſtunut, wanhentunut, wanha, wanhantapainen, wanhan-aikainen, vestitus, vestis; homo (räſpiſillä waatteilla); tectum (rotkiſtunut, rappiolle joutunut), run.; verba; studia (jäänect, tawoiſta hyljätyt). 2) werr. jokapäiwäinen, järkinäinen, tawallinen, arwotoin, huono, kehno, gaudia, crimina, oratio; honores; paternis obsoleta sordibus (ſaaſtutettu, ſokaiſtu), run.

obsōnium, ii, *n.* ſärwin, taw. liha, eritt. kala.

obsōno ja **obsōnor**, I, oſtaa ſyötäwäkſi, oſtaa ruokakalua; kuv.: famem (oſtaa nälkää ſärpimekſi).

ob-sorbeo, sorbui, II, ſärpää ſiſällenſä, ryyſtää, kuilia, ryyppätä, aquam, run.; run.: placentas (litkaiſta, ahmaiſta).

obstetrix, īcis, *f.* (obsto), kätilöin, lasten päätäjä l. kirwottaja, lasten waimo.

obstināte, *Adv.* jämiäſti, jäykäſti, jyrkäſti, wankaſti, tyrmiäſti, ykſipintaiſeſti.

obstinātio, ōnis, *f.* (obstino), jämittäminen, jämeys, jäykkys, wämmeys, tyrmeys, lujuus, ykſi- l. itſepäiſyys, -pintaiſuus, sententiae; taciturna (ykſipintainen waiti-olo).

obstinātus, 3, *PA.* luja-aikeinen, wankka päätöſeſſä, jämiä, jäykkä, jyrkkä, wämmiä, jänkiä, tyrmiä, luja, animus; pudicitia; ad quid; *inf.* kera: mori, portas claudere (wahwaſti aikonut, jäykäſti päättänyt); jöta ykſipäinen, itſepäinen, ykſi- l. itſepintainen, jupikas, uppiniſkainen, ynſiä, waſtahakoinen, animus, voluntas; aures, run.

obstino, I, (obsto), jäykäſti panna päähänſä, jyrkäſti aſettaa mieleenſä l. päättää, jyrkiſtellä, obstinaverant animis aut vincere, aut mori.

obstīpus, 3, (ob-stipes), kallistunut l. painunut ſiwulle, eteenpäin.

ob-sto, stiti, stātum, I, ſeiſoa waſtaan, edeſſä, tiellä, eritt. wihamielin: panna waſtaan, pitää l. tokaiſta waſtaan, waſtuſtaa, tenkätä, pidättää, eſtää, cui, consiliis cujus j. m. ſ.; quin, quominus ja ne *conjunct.* kera; *impers.:* si non obstatur.

ob-strepo, strepui, strepitum, III, riuſkia waſtaan, ohesſa, räpätä, ſoliſta.

huliſta, nuriſta, remota, kamuta, temuta, touhata, tohiſta, räikkyä, kumiſta, ääntää waſtaan, oheſſa, obſtrepente pluviä; *dat.* kera: mare Bajis obſtrepens, run.; critt. hälinällä, riekkunalla keſkeyttää, hämmentää, alter alteri obſtrepere (mäikätä l. pauhata toinen toiſtanſa waſtaan); res obſtrepi clamore videntur. *b)* werr. häiritä, olla eſteekſi, waſtukſekſi, cui literis.

ob-ſtringo, ſtrinxi, ſtrictum, III, ſitoa l. kiinnittää eteen, ympäri, yhteen, jhnkin, t. ylim. ſitoa, kytkeä, ventos, run.; taw. kuw. *a)* ſitoa, welwoittaa, welwolliſuuttaa, yöstämyttää, quem jurejurando, legibus, fide, foedere; quem beneficio, officiis, ſaattaa kiitolliſuuden welkaan. *b)* kiedottaa, takerruttaa, ſaattaa ſyyppäkſi, quem t. ſe ſcelere (rikokſeen); ſe parricidio (tehdä); ſe perjurio.

obſtructio, ōnis, *f.* (ſeur.), eteenrakentaminen, ſulkeminen, eſtäminen; kuw. peittäminen, ſalaaminen.

ob-ſtruo, ſtruxi, ſtructum, III, rakentaa waſtaan, eteen, novum murum pro diruto; frontem (munitionum) auxiliis; obſtructa ſaxa (eteen ladotut, eteen laskетut, edeſſä l. tiellä ſeiſowat), run.; jota rakentamalla eſtää, luminibus cujus (päiwän walkeus, katſanto); werr. tukkia, panna tukkeeſen, ſulkea, ummiſtaa, ſalwata, quid (eſim. iter, portas) qua re t. ykſ. quid (eſim. valvas, vias). *b)* kuw. tukkia, teljetä, perfugia improborum; t. ehkäiſtä, olla eſteekſi, luminibus cujus.

ob-ſtupe-facio, fēci, factum, III, *Pass.* obſtupefīo, factus, fieri, hämmäſtyttää, älliſtyttää, tyhmiſtyttää, tyrmiſtyttää, huumata, ſaattaa taidoltanſa, tajultanſa, tunnoltanſa, quem; niſi metus maerorem obſtupefaceret (lumota, waimentaa); jota obſtupefactus, hämmäſtynyt, älliſtynyt, kummaſtunut, tyrmiſtynyt, huimertunut.

ob-ſtupeſco, ſtupui, III, huumahtua, huimertua, tyrmiſtyä, mennä tunnottomakſi. *b)* hämmäſtyä, älämöiſtyä, tyhmiſtyä, oukkamuſtua, kummahtua.

ob-ſum, fui, esse, olla waſtaſſa, edeſſä, tiellä; kuw. olla waſtaan, olla waſtukſekſi, eſteenä, haittana, olla eſteellinen, haitata, wahingoittaa, *dat.* kera.

ob-ſuo, ſui, ſūtum, III, neuloa l. ommella eteen, jhnkin. 2) neuloa yhteen, kiinni, umpeen, werr. ſulkea, tukkia, nares, run.

ob-ſurdeſco, ſurdui, III, (ſurdus), kuuroittua; kuw. olla korwiinſa ottamatta, olla kuulematta.

ob-tego, texi, tectum, III, peittää, werhota, quid qua re; quem armis, ſuojella, warjella. *b)* kuw. peittää, ſaetä, ſalata, vitia multis virtutibus obteta; turpitudinem adoleſcentiae obſcuritate.

obtemperātio, ōnis, *f.* (ſeur.), tottelеminen, legibus (*dat.*, lakien noudattaminen).

ob-tempero, I, olla mieliſſä l. mieltä myöden, noutaa mieltä, olla kuuliainen, kuulla, totella, noudattaa, käyttäitä mukaan, ſoweltua l. ſäätyä mukaan, mukauta myöden, cui; voluntati cujus, imperio cujus, legibus j. m. ſ.

ob-tendo, tendi, tentum, III, pingoittaa eteen, wirittää, wetää, ripuſtaa, lewittää, aſettaa eteen, nebulam pro viro, run.; obtenta nocte (ſ. o. pimiäſſä yöſſä), run. *b)* kuw. peittää, ſalata, velis naturam cujus.

obtento, I, (obtineo), pitää pyſtyällä, woimaſſa.

obtentus, us, *m.* (obtendo), eteen-aſettaminen l. -paneminen, eteenpiſtäminen, frondis, run.; kuw. eſte, warjo, kaniſtus.

ob-tero, trīvi, trītum, III, murentaa rikki, muſkata, muſertaa, rutaiſta, ruhjoa, ruſentaa, tallata, ſotkea, ſärkeä rikki, mähykſi, rujukſi, panna luhokſi, homines. *b)* kuw. ſortaa, tehdä l. ſaattaa tyhjäkſi, turhakſi, kukiſtaa, polkea, arwoa alentaa, calumniam, laudem; jura populi; quem verbis.

obteſtātio, ōnis, *f.* (ſeur.), jumalan kautta rukoileminen l. welwoittaminen, wannotus, tibicinis: legis; obteſtationem componere (wannotusſanat). *b)* werr. harras, kiihkiä rukoileminen.

ob-teſtor, I, huutaa todiſtajakſi, wakuuttaa l. wannoa jkn t. jnkin kautta,

deos; deum hominumque fidem. *b)* werr. jumalan kautta, hartaasti pyytää l. rukoilla, wannottaa, quem (per omnes deos); fidem cujus; quem, ut t. ne *conjunct.* kera.

ob-texo, texui, textum, III, kutoa eteen, jästa peittää, werhota, coelum umbrā, run.

obticeo, ticui, II, (ob-taceo), olla waiti, olla ääneti, pitää suunsa kiinni.

obtineo, tinui, tentum, II, (ob-teneo), pitää, hallita, pitää hallussaan l. wallassaan, pitää woimassa l. kannallansa, puollustaa, l. obtineo *etc.*, minulla on, domum suam, armis Galliam atque Italiam, provinciam cum imperio; magistratum, toimittaa, hoittaa; vitam et famam (säilyttää); auctoritatem suam; noctem caligo obtinuit (kesti yön); proverbii locum obtinet (on tullut sanalasku); parentis gravitatem; numerum deorum (olla jumalain joukossa). Eritt. *b)* puhees'a pub.: wäittää (todeksi), näyttää l. saattaa todeksi, todistuttaa, puollustaa, duas contrarias sententias; *acc. c. inf.* 2) saada haltuunsa, käsiinsä, omaksensa, saawuttaa, käsittää, woittaa, saada l. panna toimeen, saattaa aikaan, sapientiam, omnia; causam, litem, saada menestymään, woittaa; veritatem (toimittaa totuudelle woitto); rem (s. o. saada woitto); ut t. ne *conjunct.* kera. 3) pitää kiinni jästakin, olla hellittämättä l. luopumatta jästakin, tyyskästi ottaa waariin jtakin, lex obtinetur; jästa yks. obtinere, pysyä, säilyä, pysyä woimassa, käydä täysi-arwoisesta, fama obtinuit; pro vero (käydä todesta).

obtingo, tigi, III, (ob-tango), kohdata jkta, tapahtua, sattua jklle, puuttua jklle, jkn eteen, pötkähtää, omistua jklle, tulla l. päätyä jkn osaksi, jkn omaksi, jklle, osauntua jkn käsiin, si quid obtigerit (jos minuun mikä onnettomuus yhtyisi); cui.

ob-torpesco, torpui, III, turtauta, muuntua, puutua, kuoleuntua, herwota, si manus prae metu obtorpuerint. *b)* kuw. tyrmistyä, tainehtua, huumahtua, mennä tunnoltaan, taidoltaan, pavore.

ob-torqueo, torsi, tortum, II, kiertää, wääntää, obtorto collo ja obtortā gulā, kurkusta, s. o. wäkisin (kun joku oikeuden eteen wedettiin).

obtrectātio, ōnis, *f.* (obtrecto), kadehtsekainen halwentaminen l. solwaisseminen, kaunaaminen, kateus, domestica; gloriae alienae (kunnian kadehtiminen); res habet obtrectationem; obtrectatio intercedit inter quos.

obtrectātor, ōris, *m.* (seur.), halwentaja, solwaisia, panettelia, kadehtija, cujus; laudum.

obtrecto, I, (ob-tracto), (kateudesta) wastustella, olla wastaan, halwentaa jkta, jtakin, arwoa, alentaa l. tummentaa l. solwaista jkta, jtakin, arwoa, kaunata, panetella, parjata, tehdä wahinkoa l. haittaa, *dat.* kera, esim. alteri, gloriae t. laudibus cujus, legi atque causae; *acc.* kera: laudes cujus; inter se (kiistellä, kilpailla).

ob-trunco, I, hakata l. lyödä maahan, laskea kappalikši, teloittaa, tuhota, surmata, tappaa, quem.

ob-tundo, tudi, tūsum ja tunsum, III, lyödä wastaan, päälle, ruhtoa l. mätkiä wastaan, päälle, jhnkin. Eritt. 2) tylsentää, tylsyttää, telum, run.; werr. *a)* tylsentää, mentem, ingenia; aures cujus (huumata, saattaa huumeisin, kun jtakin liian usein sanoo t. liian kauan haastelee); jästa quem, rasittaa jkta, olla jklle waiwaksi, qua re, esim. longis epistolis. *b)* äänestä puh.: tehdä käriäksi; eritt. puheliasta ja teeskeliästä: noem, puhua äänensä kähiäksi, sahiaksi, sorruksiin. *c)* heikontaa, aegritudinem (lumota, waimentaa).

ob-turbo, I, hämmentää, häiritä; kuw.: solitudinem; quem (huumata jkta, s. o. lannistaa jkn mielihaikia).

obtūro, I, typpiä, tulpata, tukkia, panna tukkeesen, ummistaa, teljetä, werr.: partes (corporis); aures, run.

obtūsus, 3, *PA.* tylppä, tölppä, terästynyt, mölsä, kalsia, terätöin, vomer, run. *b)* werr. tylsä, pystymätöin, salwaamatoin, heikko, woimatoin, rauhka, acies (animi); aures (huumahtuneet, wäsyneet); pectora (tunnottomat), run.; vigor animi.

obtūtus, us, *m.* (ob-tueor), katſanto, tähyſtyſ, ſilmänluonti, ſilmäyſ, oculorum; obtutum aliquo figere, run.; malorum (ajatteleminen), run.

ob-umbro, I, warjota, ſiimeſtää, kalwehtia, templum, run.; werr. *a)* pimittää, ſynkeyttää, aethera telis, run. *b)* peittää; kuw. ſalata, kauniſtaa, crimen, run., t. ſuojella, reginae nomen obumbrat (eum), run.

ob-uncus, 3, kowera, koukeroinen, koukkuwa.

ob-ustus, 3, (uro), poltettu, torris, sudes, polttamalla, tulella kowennettu l. karaiſtu, run.; jäta myös: kylmältä wioitettu, gleba, run.

ob-vallo, I, wallittaa, ſaarroittaa; kuw.: locum.

ob-venio, vēni, ventum, IV, tulla waſtaan, kohdata, cui; werr. *a)* tulla jhnkin, pugnae. *b)* omiſtua jkſle, tulla l. päätyä jkn oſakſi, jkn omakſi, jkſle, oſauntua jkn käſiin, haltuun, hereditas cui obvenit; ei sorte provincia obvenit. *c)* kohdata jkta, ſattua, punttua jkſle, yhtyä jhn, tavahtua, vitium obvenit consuli p. m.

ob-versor, I, liikkua edeſtakaiſin jnkin edeſſä, käyskellä l. kuljeſkia ympäri, näyttäytä, näkyä, castris; in foro; kuw.: ante oculos, oculis, animo, lieĥua, liikkua (edeſſä).

ob-verto, verti, versum, III, kääntää päin, puoleen, wääntää, kiertää, ſuunnata päin, puoleen, kohden, ad t. in *acc.* kera t. *dat.*; *Pass.* obverti, kääntyä päin, puoleen.

ob-viam, *Adv.* waſtaan, kohti, kohden, kohtaan, tielle, o. cui ire, prodire, procedere, proficisci, se ferre, venire j. m. ſ.; o. cui fieri (kohdata jku, tulla jkta waſtaan, tulla yhteen l. waſtuſſin jkn kanſſa); werr.: obviam ire, mennä waſtaan, waſtuſtaa, eſim. periculis, cupiditati hominum, sceleri, injuriae, irae p. m.

obvius, 3, (ob-via), kohtaawa, waſtaan tulewa, waſtaſſa olewa, waſtaan, kohti, kohtaan, obvium mittere quid (lähettää waſtaan); obvium venire cui (tulla jkta waſtaan, kohdata jku); ſamoin: obvium se dare cui, obvium cui esse; quo in loco inter se obvii fuissent (oliwat toiſiinſa, toinen toiſtanſa waſtaan yhtyneet, oliwat waſtuſſin tulleet); esse in obvio cui (olla jkta waſtaſſa); gravissimis tempestatibus se obvium ferre (mennä waſtaan). *b)* werr. waſtaſſa olewa, waſtaan yhtywä, montes obvii itineri (tiellä eteen puuttuwat wuoret); t. edeſſä l. tiellä olewa, altis, alainen, tarjona, furiis ventorum, run.

ob-volvo, volvi, volūtum, III, kääriä peitteeſen, peittää, werhota, caput; os folliculo; kuw.: vitium verbis, peittää, kauniſtaa, run.

occ-, ſana-yhdiſtyksiſſä = obc-.

oc-caeco, I, ſokentaa, ſokeuttaa, hostem pulvere; werr.: artus (tyrmiſtyttää), run.; kuw. häikäiſtä, ſokeuttaa, animos; consilia; occaecatus cupiditate, burmattu, wimmattu, hullutettu, wilſitty. *b)* pimittää, himmentää, hämerryttää, diem; kuw. tehdä pimiäkſi, käſittämättömäkſi, orationem. *c)* peittää, jäta tehdä näkymättömäkſi, semen.

occallesco, callui, III, (ob-calleo), käydä pakſu- l. kowanahkaiſekſi, känſittyä; kuw. paatua tunnottomakſi.

occāsio, ōnis, *f.* (occido, alkp. tapahtuminen, jäta) tilaiſuus, tilapää, tila, loma, wara, praeclara; temporis (ſoma, alkia aika); non deesse occasioni (käyttää, ottaa waari); occasionis res est (on onnella, onnen waraſſa); occasionem amplam calumniae nanciscī; occasio cujus opprimendi fuit; occasionem sibi ad occupandam Asiam oblatam esse arbitratur; occasionem arripere, habere, dare, omittere, amittere, praetermittere; occasione data (kun ſowiſtuu); per occasionem (tilaiſuuden ilmeſtyeſſä, kun ſopii).

occāsus, us, *m.* (occido), laſkeuminen, laſku, aleneminen, alimeno, maille meno, tähtien, eſim. Majae, run.; solis. *b)* werr. päiwän l. auringon laſkemo, länſi, Aquitania spectat inter occasum solis et septentriones 2) kuw. ikimeno, ſortuminen, kukiſtus, perikato, häwiö, hukka, loppu, kuolema, reipublicae; urbis; post Aelii occasum.

occātio, ōnis, *f.* (occo), äestäminen, karhinto.

occento, I, (ob-canto), laulaa wastaan; jästa laulaa l. laskea soimu-, solwaus-, herja-, pilkkaruno, -laulu.

occidens, tis, *m. PSbst.* länsi, qui has nobiscum terras ab oriente ad occidentem colunt; jästa werr. länsimaa.

occīdio, ōnis, *f.* (seur.), perinjuurinen tuhoaminen l. häwittäminen, lopettaminen, kadottaminen, occidione occidere, perinjuurin kaataa maahan, tykönään häwittää, tuhoamalla tuhota.

occīdo, cīdi, cīsum, III, (ob-caedo), lyödä l. ruhtoa alas, maahan; eritt. lyödä kuoliaksi maahan, kaataa l. hakata maahan, tuhota, tappaa, surmata, filiam sua manu; copias hostium; ad unum omnes (lyödä yhdettömäksi, kannattomaksi). *b)* werr. kuolettaa, ottaa henki, kowin waiwata, quem legendo, rogando, run.

occido, cidi, cāsum, III, (ob-cado), pudota alas, maahan, langeta, syöstyä, rotkahtaa, mukahtaa, rupsahtaa, mätkähtää alas, maahan, alii super alios occiderent; occidunt arbores; eritt. *a)* aleta, laskea, laskeuta, koteuta, mennä alas, mailleen, nondum omnium dierum sol occidit (ei ole wielä kaikki päiwät ehtoolla); jästa sol occidens, auringon lasku, ilta, t. länsi. *b)* sortua (kuolemaan), waipua waineesen, menehtyä, hukkua, kuolla, refrigerato et exstincto calore, occidimus ipsi et exstinguimur; sunt qui censeant, unä animum et corpus occidere; eritt. tappeloässa: langeta, kaatua, in bello. 2) werr. kukistua, häwitä, kadota, joutua hukkaan, mennä menneekši, raueta tyhjään, riutua, sin plane occidimus; vita occidens y. m.

occiduus, 3, (cd.), alenewa, laskeuwa, sol, dies, run.; werr. länsinen, länsimainen, länsi-, sol, aquae, run. 2) sortuwa, riutuwa, kuoleman läheinen, senecta, tun.

occino, cinui, centum, III, (ob-cano), laulaa wastaan, ääntää wastaan, ronkkua wastaan.

occipio, cēpi, ceptum, III, (ob-capio), alkaa, aloittaa, ruweta, yrittää, magistratum; *inf.* kera: agere armentum.

occīsio, ōnis, *f.* (occīdo), tappo, surma. 2) perinjuurinen tuhoaminen, kadottaminen, occisione occidere copias, perinjuurin kaataa maahan, tykönään häwittää.

occlūdo, clūsi, clūsum, III, (ob-claudo), sulkea, panna kiinni, tabernas.

occo, I, äestää, karhita, segetem, run.

oc-cubo, cubui, cubitum, I, maata, lewätä, eritt. haudatuista puh., tumulo, haudassa, run.

occulco, I, (ob-calco), polkea alas, maahan, tallata l. sotkea alas, maahan.

occulo, cului, cultum, III, (ob-colo), peittää, kattaa, virgulta multā terrā, run. Eritt. *b)* peittää, salata, quem; classem sub rupe (piilottaa), run.; vulnera; fortunam suam, puncta argumentorum y. m.; feminae occuluntur parietum umbris (pidetään kätkössä).

occultātio, ōnis, *f.* (occulto), peittäminen, salaaminen, occultatione se tutari (lymyämällä, piilomalla, eläimistä puh.); cujus rei; kuw.: occultatione proposita (pahoista tawoista puh.).

occultātor, ōris, *m.* (occulto), salaaja, piilottaja, locus.

occulte, *Adv.* peitoitse, salaa, salaiseśti, salakättä, -myhkään, -kähmässä.

occulto, I, (occulo), peittää, salata, se latebris (lymyttää, piilottaa, kätkeä); fugam, flagitia y. m.; stellae occultantur (menewät peitteesen, näkywistä).

occultus, 3, *PA.* peitetty, salattu, salainen, res, cupiditas y. m.; jästa *subst.* occultum, i, *n.* salapaikka, piilo, t. salasasia, salaisuus; in l. ex occulto, salassa, salaiseśti, salakättä, salamyhkään. *b)* kuw. salamielinen, umpimielinen, homo.

oc-cumbo, cubui, cubitum, III, waipua l. sortua alas, maahan, eritt.: occ. mortem, morte l. yks. occumbere, waipua l. raueta kuolemaan, kuolla; samoin run.: morti, neci.

occupātio, ōnis, *f.* (occupo), walloittaminen, anastaminen, fori; vetus (haltuun saatanto, omistaminen); werr. *a)* ante occupatio, puhelian edeltäpäin tehty wastaus riitaweljen wäi-

tökſiin, ennakoiminen. *b)* toimitus, puuha, työ, aſkare, wehke, hanke, yritys, ab omni occupatione se expedire; nullis occupationibus implicatus; tantularum rerum (aſioiſſa l. aſiain kimpuſſa työkſentely, aſiain toimittaminen).

occupātus, 3, *PA.* aſkaroittu, työnalainen, toinen haltuinen, homo; animus (häiritty, moniaalle jakaantunut); tempora.

occupo, I, (ob-capio), walloittaa, wallata, anaſtaa, ſotamiehittää, ſotioittaa, työtää waltaanſa l. käſiinſä, ſaattaa haltuunſa, omakſenſa, panna allenſa, omiſtaa, Italiam praesidiis, locum, possessiones, urbes, regnum, tyrannidem; aditum (mennä ſiſälle), run.; run.: quem amplexu (ſyleillä jkta); werr. *a)* panettaa, ſ. o. täyttää jllakin, polum nube, run.; aream fundamentis; urbem (*sc.* aedificiis). *b)* hyökätä päälle, puoleen, waſtaan, karata, täyttää, käydä päälle, kimppuun, quem; quem gladio, morsu, run. *c)* ehtiä ennen (jkta) l. ediſtää (jku), rates, run.; eritt. ennalla, ennakolla, ennätykſeltä, ennen muita, enſinnä tehdä jtakin, eſim. murum (kaikkein muitten edellä kiiwetä muurille), run.; bellum facere (enſinnä aloittaa ſota); num quid vis? occupo, ennätän minä kyſyä, kyſyn minä enſinnä, run.; jota myös: nopiaſti tehdä jtakin, corpore currum (ripiäſti aſtua waunuihin), run. 2) kuw. walloittaa, käſittää, timor omnem exercitum occupavit; animos magnitudine rei. *b)* puuhauttaa, aſkaroittaa, pitää työſſä, occupat res cogitationes hominum; occupatum esse in qua re, työkſennellä jöſakin, jtakin, aſkaroita, toimittaa, wirkailla, puuhata, harjotella jtakin; pecuniam grandi fenore (lainata korkiaa kaſwua waſtaan); pecunias apud quem (lainata jlle).

oc-curro, curri (harw. cucurri), cursum, III, mennä t. tulla waſtaan, kohti, kohtaan, kohdata, yhtyä, cui; eritt. wihamielin aſtua waſtaan, karata l. täyttää waſtaan, päälle, puoleen, ruweta kimppuun, cui, eſim. legionibus, hostibus j. m. ſ.; werr. *a)* päätyä, oſauta, ſattua jhnkin, tawata jtakin, signis; silex ferro occurrebat (tuli eteen, tielle). *b)* tulla, ſaapua, läheä jhnkin, concilio (*dat.*); ad concilium; in aliam civitatem. *c)* yhtyä jhnkin, toimittaa, hoittaa jtakin, negotio, rei. 2) kuw. waſtuſtaa, ehkäiſtä, eſtää, consiliis cujus; rationi; jota auttaa, (auttamalla) poiſtuttaa l. eſtyttää, exspectationi, utrique rei. *b)* puhuen kohdata, waſtata, wäittää waſtaan, dictis cui, run.; occurritur nobis. *c)* kohdata, tulla näkywiin, ilmaantua, tulla tarjokſi, aſtua eſiin, yhtyä eteen, misericordia occurrit ipsa supplicibus; ipsi occurrent pedes orationi; species hominis occurrit cui; saepe enim (haec) occurrunt; eritt.: in mentem, ad animum, animo, cui, juoſta, johtua, joukahtaa, juolahtaa mieleen, päähän.

occursātio, ōnis, *f.* (ſeur.), waſtaan meneminen, kohtaaminen.

occurso, I, (occurro), mennä t. tulla waſtaan, kohti, kohdata, tawata, yhtyä, cui; eritt. *a)* wihamielin hyökätä waſtaan, päälle, töywätä, täyttää, karata waſtaan, puoleen, päälle, kimppuun, gladio (miekalla); jota kuw. pyrkiä l. panna waſtaan, tehdä tenää l. waſtarintaa, wetää waſtakynttä. *b)* tulla l. rientää puoleen, luokſi, jhnkin, portis (porteille).

occursus, us, *m.* (occurro), kohtaaminen, waſtaan meneminen t. tuleminen, yhtyminen, hominum; rota stipitis occursu fracta (kantoon ſattuminen), run.

Oceanus, i, *m.* maata kiertäwä waltameri, oceani, terra circumfusa est Oceano; quae civitates Oceanum attingunt, Atlantin meri; ostium Oceani, Herkuleen l. Gibraltarin ſalmi; ſamoin: freta Oceani; *adj.*: mare Oceanum; — tarun mukaan Tethyksen puoliſo; jota **Oceanītis**, idis, *f.* Okeanoon tytär.

ocellus, i, *m.* (oculus), ſilmyt, ſilmänen; kuw.: ocellos Italiae, villulas meas (kauniſtukſet).

Ocelum, i, *n.* Gallia Cisalpinan kyyeitä.

Ochus, i, *m.* Baktrian joki. 2) perſialainen nimi.

ōcior, ius, *compar.* pikaiſempi, nopiampi, joutuiſampi, kerkiämpi.

ōcĭter, *Adv.* pikaiſeſti, nopiaſti, kettorään, ſähäkkään, kiiruuſti, joutuiſaſti, rutoſti, rikeneeſti, ripiäſti; *compar.* ocius, pikaiſemmin jne., väliſti ylim. kiukkaan, kerkiään, wäleen, werr. aikaiſemmin, warhaimmin, ennemmin, serius ocius, ennemmin tai myöhemmin, run.; *superl.* ocissime.

Ocnus, i, *m.* Mantuan rakentaja.

ocrea, ae, *f.* ſääriwaru, ſäärine; jsta **ocreātus**, 3, ſääriwaruinen.

Ocriculum, i, *n.* Umbrian kpgeita; jsta **Ocriculānus**, 3, ocriculilainen, *subst.* Ocriculāni, orum, *m.* Ocriculilaiſet.

Octāvius, 3, romal. ſukunimi; jsta **Octāviānus**, 3, octavianinen, Octaviukſen, *subst.* Octavianus, i, *m.* Auguſtuksen liikanimi ſiitä ajaſta alkain, kun Caeſar hänen ottopojakſeen teki, ja Octaviani, orum, *m.* Pompejukſen laiwaſton päällikön, M. Octaviukſen ſotamiehet.

octāvus, 3, (octo), kahdekſas; *adv.* octavum, kahdekſanneſti, kahdekſaſ kerta; *subst.* octava, ae, *f.* (*sc.* pars), kahdekſaſ oſa, kahdekſannes.

octies, *Adv.* (octo), kahdekſaſti, kahdekſan kertaa.

octingentēsimus, 3, (ſeur.), kahdekſaſſadas.

octingenti, ae, a, (octo-centum), kahdekſanſataa.

octingenties, *Adv.* (ed.), kahdekſanſataa kertaa.

octipes, pedis, (octo-pes), kahdekſanjalkainen.

octo, *indecl.* kahdekſan.

Octŏber, bris, *m.* (octo), romalaiſen wuoden kahdekſas kuukauſi Maaliskuusta lukein, Lokakuu; *adj.*: Calendae Octobres, Lokakuun.

octōdecim, *indecl.* (octo-decem), kahdekſantoiſta.

Octōdūrus, i, *m.* kylä Gallia Narbonensis:ſa.

octōgēni, ae, a, (octo), kahdekſankymmentä eräältänſä l. kukin (kutakin päälle, kultakin), kahdekſankymmenin.

Octogēsa, ae, *f.* kyki Hispania Tarraconensis:ſa.

octōgēsimus, 3, (octoginta), kahdekſaskymmenes.

octōgies, *Adv.* kahdekſankymmentä kertaa, kahdekſankymmenesti.

octōginta, *indecl.* (octo), kahdekſankymmentä.

octojugis, e, (octo-jugum), kahdekſanwaljainen, werr. ylim. kahdekſanluinen.

octōni, ae, a, (octo), kahdekſan eräältänſä l. kukin (kutakin päälle, kultakin, kullekin), kahdekſittain; ja myös ylim. kahdekſan.

octŏphoros, on, kahdekſalta kannettu, lectica; *subst.* octophoron, i, *n.* kahdekſankanteinen paariwuode.

octuplĭcātus, 3, (ſeur.), kahdekſankerroitettu, kahdekſaſti enetty.

octuplus, 3, kahdekſanwertainen l. -kertainen; *subst.* octuplum, i, *n.* kahdekſan ſen wertaa, damnare quem octupli (tuomita kahdekſankertaiſeen waſingonpalkkioon).

octussis, is, *m.* (octo-as), kahdekſan aſſia.

oculātus, 3, (ſeur.), ſilmiin aſtuwa, ſilmään pistäwä, nähtäwä.

oculus, i, *m.* ſilmä, oculi acuti, venuſti, eminentes, perversi; oculos conjicere in quem (luoda jkn puoleen), adjicere cui rei (heittää jhnkin, mieliä jtakin, ſaada halu jhnkin), adjicere ad quid, de quo nusquam dejicere, dejicere a qua re; omnium oculos ad se convertere (käännyttää huomio puoleenſa); oculis cernere (ſilmin nähdä); oculos auferre spectanti (lumota); ponere sibi quid ante oculos (aſettaa ſilmiinſä); proponere oculis suis quid; esse ante oculos (olla ſilmin nähtäwä); res posita in oculis ja ante oculos (ſilmin nähtäwä, ilmeinen); — sub oculis cujus, in oculis cujus, jkn ſilmisſä, nähden, läsnä ollekſa; — esse in oculis, habitare in oculis (olla näkywisſä); — esse in oculis cujus l. cui (olla ſuuresti rakastettu, arwoſſa pidetty jkltä); in oculis ferre quem (pitää kun ſilmänterää, rakastaa). *b)* werr. näkö, oculum amittere; — tähdistä puh.: mundi oculus, taiwaanſilmä, aurinko, run.; — kasweista puh.: ſilmä, ſilmikko, oculos imponere (ſ. o.

ſilmikoittaa), run. 2) kuw. ſilmä, kauniſtus, oiwalliſista puh., hi duo illos oculos orae maritimae effoderunt (Karthago ja Korintho). *b)* ſielun ſilmä, mentis oculis videre quid; oculos pascere qua re (hauſkuttaa); fructum oculis capere ex qua re.

ōda, ae, l. **ōdē**, ēs, *f.* laulu, eritt. lyrallinen: lauluruno = carmen.

ōdēum, i, *n.* julkirakennus ſoitannollisten ja runollisten kiſtelöin pitämiſekſi: odeumi, odeioni.

ōdi, ōdisse, (wanhaſta odio, odīvi l. ōdi, ōsum, odīre), olla wihaſtuneena, wihata, quem acerbe et penitus; conditionem servitutis; *inf.*, eſim. servire. *b)* werr. ylim. olla ſuuttuneena, olla hywäkſymättä l. ſallimatta, pahakſua, Persicos apparatus, run.

ōdiōse, *Adv.* wihattawaſti, wihanalaiſeſti, inhoittawaſti, tylkiäſti, kiuſalliſeſti, harmilliſeſti.

ōdiōsus, 3, (ſeur.), wihanalainen, inhoittawa, tylkiä, loukkaawa, raſittawa, kiuſallinen, harmillinen, ikäwä, genus hominum, verbum, senectus; odiosum est carere.

odium, ii, *n.* (odi), wiha, wieromus, nurjuus, in odium cujus irruere; in odium venire cui l. in od. cujus pervenire (joutua jkn wihanpidokſi, ſaawuttaa itſelleen jkn wihan); esse cui odio l. in odio l. esse apud quem in odio (olla jklta wihattuna); odium cujus subire; habere od. cujus rei t. in quem (pitää l. kantaa wihaa jhnkin, jtkn); nihil odii habet (ei ole wihattu); magno odio in quem ferri (olla kowin nyrkästyneenä jkn, tuimaſti wihata jkta); magnum me cepit odium cujus rei (wihaan ſuuresti jtakin); odium est mihi cum quo (olen wihoin jkn kanſa); suscipere odium in l. erga quem (paneuta wihoille mielin, ruweta wihaan jkta waſtaan); suscipere odium cujus (ſaattaa päällenſä jkn wihan); odium saturare (tyydyttää), struere (aikaanſaattaa), concitare, incendere (noſtaa, ſytyttää), inflammare (kiihdyttää), lenire (lieunyttää), placare (lepyttää), restinguere (lakauttaa) y. m. 2) harmittawa, ikäwä, inhoittawa olento l. käytös, odio et strepitu senatūs coactus est perorare (ſuuttumukſen ilmoitus); odio qui posset vincere regem, run.

odor, ōris, *m.* haju, omnis odor ad supera fertur; eritt. *a)* hywä haju, lemu; jöta *concr. plur.* odores, hywänhajuiſiöta aineiöta puh., ſuitſutteet, rypticaineet, hajuwoiteet l. -wedet j. m. ſ. *b)* paha haju, haiſu, katku, löyhkä, jöta utu, huuru, höyry, kaaſu, tautinen ilma. 2) werr. haju, haimi, haika, wihi, luulo, tunto, aawiſtus, suspicionis, dictaturae, legum.

odōrātio, ōnis, *f.* (odoror), haiſtaminen, haiſto.

odōrātus, 3, *PA.* (odoro), hajuawa, haiſewa, eritt. hywältä hajahtawa, lemaawa, hywänhajuinen l. -tohuinen.

odōrātus, us, *m.* (odoror), haiſtaminen, haiſto, rei; jöta werr. haiſto, haiſti, aiſteiöta puh.

odōrifer, 3, (odor-fero), hywänhajuinen, lemaawa. 2) hywänhajuiſia aineita, eſim. ſuitſutukſia tuottawa, gens (ſ. o. Perſialaiſet), run.

odōro, I. (odor), hajuttaa, hajauttaa, tehdä hywänhajuiſekſi.

odōror, I. (odor), haiſtaa, haiſtella, nuuskia, wainuta, cibum, run. 2) kuw. pyytää jtakin, pyrkiä jnkin perään, decemviratum. *b)* tutkia, tiedustella, wainuta, urkkia, omnia (kuhnia); ex quo; ut odorer, quid sentiant (ſaada wainu l. ſelko); pecuniam.

odōrus, 3, (odor), hajukas, taw. lemuinen, hywänhajuinen l. -tohuinen. *b)* wainuawa, canum vis, run.

odos, ōris, *m.* = odor.

Odrysae, arum, *m.* Thrakian kanſakuntia; jöta **Odrysius**, 3, odryſalainen, run. thrakialainen, *subst.* Odrysii, orum, *m.* Odryſalaiſet.

Odyssēa, ae, *f.* Homeroon tunnettu runomus Odyſſeen harhamatkoiſta; O. Latina, eräs Livius Andronikoon ſepittämä runomus; Odysseae portus, Sikelian etelärannan uloimmainen kärki.

Oeāgrus, i, *m.* kuningas Thrakiaſſa, Orpheukſen iſä; jöta **Oeagrius**, 3, oiagrinen, run. thrakialainen.

Oebalia, ae, *f.* k. Oebalus.

Oebalus, i, *m.* kuningas Spartaſſa, Tyn-

daroon iſä, Helenan iſo-iſä. Siitä: *a)* **Oebalides**, ae, *m.* Dibaloon poika t. jälkiſukuinen, Spartalainen, *plur.* Kaſtoriſta ja Polluriſta puh. *b)* **Oebalis**, idis, *f.* Dibaloosta lähtenyt, oibalinen, ſpartalainen; ja myös: ſabinilainen (kun hoettiin Sabinilaisten olewan Spartaſta perijuurtanſa). *c)* **Oebalius**, 3, oibalinen, ſpartalainen, **vulnus** (Hyakinthoon), run.; ja myös: ſabinilainen; jöta **Oebalia**, ae, *f.* Tarentin nimi ſentähden että Spartalaiſet tuon kaupungin walloittiwat ja kanſoittiwat.

Oechalia, ae, *f.* Euboian kpgeita; jöta **Oechalis**, idis, *f.* Oichaliatar, Oichalian nainen.

Oeclides, ae, *m.* Oikleukſen poika (Amphiaraos).

oeconomicus, 3, huoneenhallitusta koskewa, huoneenpidollinen, *subst.* oeconomicus, i, *m.* Xenophonin kirja huoneenpidoſta l. taloudeſta.

Oedipus, i ja podis, *m.* kuningas Thebaſſa, Laioon ja Jokaſten poika, tappoi tietämättä iſänſä ja nai äitinſä, Eteokleen ja Polyneikeen, Jsmenen ja Antigonen iſä; jöta **Oedipodīonius**, 3, Oedipiä koskewa, Oedipin.

Oeneus, ei ja eos, *m.* Aitolian ja Kalydonin kuningas, Althaian puoliſo, Meleagerin, Tydeukſen, Deianeiran iſä; jöta *a)* **Oenēius** ja **Oenēus**, 3, oineinen, Oineukſen. *b)* **Oenīdes**, ae, *m.* Oineukſen poika t. jälkiſukuinen (eſim. Meleager ja Tydeukſen poika Diomedes).

Oenomaus, i. *m.* Elin ja Piſan kuningas, Hippodameian iſä, Pelopſin appiſä, Atreukſen iſo-iſä.

Oenōnē, ēs, *f.* Kebrenin tytär, phrygialainen puolijumalatar.

oenophorum, i, *n.* wiina-astia, wiinaſäily.

Oenopia, ae, *f.* Aiginan ſaaren wanhempi nimi; jöta **Oenopius**, 3, oinopialainen, aiginalainen.

Oenōtria, ae, *f.* maiſema Ala-Italiaſſa, nimitetty Sabinilaisten kuninkaan Oinotroon nimellä; jöta **Oenōtrius** ja **Oenōtrus**, 3, oinotrialainen, run. ylim. italialainen, romalainen.

oenus, 3, wanhanaikaiſesti = unus.

oestrus, i, *m.* parma.

oesus, i, *m.* wanhanaikaiſesti = usus.

oesypum, i, *n.* ihwi ja karna lampaan willaſſa, ihon kaunistimenakin käytetty.

Oeta, ae, ja **Oetē**, ēs, *f.* wuori Theſſalian eteläpuoleſſa; jöta **Oetaeus**, 3, oitalainen.

off-, ſana-yhdiſtyksiſſä = obf-.

offa, ae, *f.* pala, ſuupala; werr. pallikka, pallero, möykkynen, pultis.

offendo, fendi, fensum, III, (ob ja runko fendo), loukkauttaa (waſtaan, jhnkin), ſatuttaa, kolhaiſta, töllöyttää, tokaiſta, tölmätä, lyödä, loukata, ſattua (waſtaan, jhnkin), caput graviter, latus vehementer, pedem; dentem solido *(dat.)*, run.; puppis offendit in scopulis, jyſähtää, törſähtää, run.; scopulum; pes offensus (loukattu, ſattunut), run. *b)* werr. tawata jku, jtakin, yhdyttää, kohdata jku, yhtyä jkhn, ſattua l. oſauntua jkn pariin, quem imparatum; cum omnia aliter offendisset ac jusserat (löytää, nähdä, hawaita). 2) kuw. loukkauntua, in causis; nihil (ei mihinkään). *b)* kompaſtua, rikkoa, tehdä pahoin l. wäärin, horjahtua, hairahtua, erhettyä, in qua re; quid; apud quem de qua re (tehdä jkta waſtaan); in eo, quod - -; jöta loukata, ſuututtaa, olla waſtoin mieltä, quum nihil aliud offenderit. *c)* pahekſia, panna l. ottaa pahakſenſa, olla ſuuttuneena, tytymättömänä, nähdä jtakin moitittawaa, in quo; quid in quo. *d)* ſaada paha kolaus l. jyskäys, ſ. o. tulla l. joutua waaraan, wahinkoon, kowan onnen waraan l. omakſi, kommelukſen alaiſekſi, et terrā et mari; in redeundo; apud judices; *Pass.*: quoties culpā ducis esset offensum. *e)* loukata, pahoittaa, pahentaa l. rikkoa mieli, nyrkäyttää, quem; existimationem cujus; animum cujus y. m.; *Pass.* offendi, loukkauntua, pahoittua, närkäſtyä, in quo t. in qua re; multis rebus offendebatur animus; fidis medicis, run.

offensa, ae. *f.* (ed.), ſatuttaminen; kuw. *a)* epäſuoſio, wiha, magna in offensa esse apud quem. *b)* loukkaus, pahoitus.

offensio, ōnis, *f.* (offendo), loukkaaminen, ſatuttaminen, pedis. *b)* werr. loukkauskohta. 2) kuw. kompaſtus, wika, horjaus, erhetys; jota wiha, epäjuoſio, nurjuus, närkästys, ſuuttumus, offensionem vitare; in offensionem cujus incurrere, cadere y. m. *b)* mielipaha, kiuſa, kiuſaus, harmi, loukkaus, pahoitus, habere ad res aliquas offensionem atque fastidium (inho, wieromus); offensioni esse cui; sine ejus offensione animi (mieltänſä pahakſi ottamatta). *c)* waiwa, raſitus, waſtus, kommelus, corporum offensiones (taudin kohtaukſet, rapaukſet, iskut); offensiones belli, häwiöt, tappiot; aliqua offensione permotus (paha kolaus, kärſitty wahinko); offensionem timere (epäys wiranhauſja).

offensiuncula, ae, *f.* (ed.), loukkaus, pahoitus, mielipaha, kiuſa, harmi, kommelus, waſtus, animi; offensiunculam accipere.

offenso, āre, (offendo), loukkauttaa (waſtaan, jhnkin), ſatuttaa, tölmätä, tokaista (waſtaan, jhnkin), capita (päänſä ſeinään).

offensus, 3, *PA.* wihattu, wihanalainen, närkästykſen alainen, cui (jklta, jkn); ordo senatorius. *b)* loukkauntunut, pahoittunut, wihaſtunut, wihanhaltuinen, ſuuttunut, närkäſtynyt, nurja, cui; animus, voluntas.

of-fero, obtuli, oblātum, offerre, kantaa waſtaan, wiedä, tuoda, ſaattaa waſtaan, aſettaa eteen, näyttää, quid cui; se cui (tulla l. mennä waſtaan, kohdata, näyttäytä); poenam oculis deorum (panna toimeen jumalain ſilmiſsä); speciem; *Pass.* offerri, tulla näkywiin, ilmauntua, kohdata, tawata, yhtyä, auxilium ejus (numinis) oblatum est; metu oblato. 2) critt. aſettaa l. panna waſtaan, jättää l. heittää alttiikſi, omakſi, ſaaliikſi, alaiſekſi, se periculis, se morti, se ad mortem; vitam in discrimen; — crimina, laatia eteen, tuoda edeš. *b)* tarjota, tarita, oſottaa, antaa, tehdä, ſaattaa, aikaanſaattaa, suam operam; cui beneficium, stuprum, mortem; incendium, errorem; se offerre l. *Pass.* offerri, tarjouta, tulla tarjokſi.

officīna, ae, *f.* (alkp. opificina, opifex), tehdas, työhuone, teettiö, armorum (aſepajaeto); kuw.: nequitiae, dicendi, sapientiae (paja).

officio, fēci, fectum, III, (ob-facio), aštua l. aſettua waſtaan, eteen, tielle, olla eſteellinen, eſteekſi, tenkkänä, ſulkea, tukkia, ſalwata, cui aprieanti; umbra terrae soli officiens; auspiciis; itineri; luminibus, kaihtaa, jota werr.: mentis quasi luminibus officit altitudo fortunae (häikäiſee hengen ſilmät), ja horum concisis sententiis officit Theopompus altitudine orationis suae (himmentää). *b)* kuw. aštua waſtaan, olla tiellä, eſtää, ehkäistä, haitata, olla wahingollinen, wahingoittaa, commodis; pecuniae; consiliis cujus; nomini (*i. e.* famae) cujus; libertati; frugibus, run.

officiōse, *Adv.* palweliaasti, kohteliaasti.

officiōsus, 3, (ſeur.), palweliaš, awuliaš, kohteliaš, homo; amicitia; in quem. *b)* welwollinen, welwolliſuuden mukainen, dolor, labor.

officium, ii, *n.* (ob-facio), palweluš, awunteko, ſuoſiotyö, hywä työ, kohteliaiſuuden oſotus, officia cui praestare, in quem conferre y. m.; jota palweliaiſuus, kohteliaiſuus, summo officio praeditus homo (ſ. o. aiwan kohteliaš l. hywänlaitainen). Critt. *b)* kunnian-oſotus, terwehdys, onnentoiwotus, palweluš juhlalliſiſsa tiloiſsa, facere, run.; triste (wiimeinen kunnia), run. 2) welwolliſuus, tehtäwä, officium servare, exsequi, officio fungi, satisfacere, esse in officio j. m. ſ., tehdä l. täyttää welwolliſuutenſa, jota waſtaan officium deserere, discedere ab officio, deesse officio suo j. m. ſ., laiminlyöda; abducere quem ab officio; cessare, labi in officio; retinere quem in officio. Critt. *b)* kuuliaiſuus, alamaiſuus, in officio esse, continere; ad officium redire, reducere. 3) wirallinen palweluš, wirka, toimituš, askare, työ, officio maritimo praepositus (meripalwelus); confecto legationis officio; itineris (matkalla); servilia (orjanpalwelukſet).

of-fīgo, fixi, fixum, III, lyödä ſiſälle, jhnkin, kiinnittää, pyſyttää, ramos.

offirmātus, 3, *PA.* ſangen jäykkä, jyrkkä, yksipintainen, voluntas.
of-firmo, I, lujittaa, kiinnittää.
offula, ae, *f.* (offa), palanen, kimpale.
of-fulgeo, fulsi, II, välkkyä wastaan, läiköttää l. loistaa wastaan.
of-fundo, fūdi, fūsum, III, wuodattaa wastaan, eteen, syytää eteen. *b)* werr. ylim. lewittää eteen, lewittää, *Pass.* lewitä l. paneuta eteen, walua ympäri, lewitä, noctem rebus, ignem ob os, tenebras j. m. ſ.; caliginem oculis (pyörryttää jkta); aër nobis offunditur (ympäröitſee meitä); kuw.: caliginem animis; terrorem oculis, tuottaa; errorem cui (aikaanſaattaa). 2) holwata jtakin jllakin, peittää, lumen lucernae luce solis offunditur (himmennetään); kuw.: Marcellorum meum pectus memoria offudit (tulwana wieri ſydämmeeni, täytti ſydämmeni).
Ogulnius, ii, *m.* romal. liikanimi.
Ogyges, is, *m.* Theban rakentaja ja kuningas; jöta **Ogygius**, 3, ogygінen, run. thebalainen.
ohē, *Interj.* ſoh!
Oïleus, ei ja eos, *m.* Lokrin kuningas, jolla poika, Ajax Oileos l. Oilei l. Aj. Oileus nimeltään.
Olbia, ae, *f.* Sardinian kpgeita; jöta **Olbiensis**, e, olbialainen, Olbiasta.
olea, ae, *f.* oliwi, öljypuun marja, öljymarja. 2) öljypuu, oliwipuu.
oleāgineus ja **oleāginus** l. **oleāginius**, 3, (ed.), öljypuinen, öljypuun, oliwin.
oleārius, 3, (oleum), öljyä koskewa, öljy-, cella.
Olearos ja **Oliaros** l. **-us**, i, *f.* eräs Sporadein saaria.
oleaster, stri, *m.* (olea), itſanainen l. willi öljypuu, metſä-öljypuu.
Olenos, **Olenius**, k. Olenus.
olens, tis, *PA.* lemaawa, hywänhajuinen l. -tohuinen, t. löyhkääwä, pahanhajuinen.
Olenus l. **-os**, i, *f.* kahden kpgin nimi, joista toinen Akajaſſa, toinen Aitoliaſſa; jöta **Olenius**, 3, olenolainen, run. ylim. akajalainen, aitolialainen.
oleo, olui, ēre, hajuta, haista, ſekä hywältä että pahalta: hajahtaa, lemuta, t. löyhkätä, katkuta, bene; male, run.; *acc.* ja harwemmin *abl.* ſiitä puh., miltä l. mille mikä haiſee, eſim. ceram, crocum olere; sulphure olere, run. *b)* werr. haiskahtaa l. maistua jltakin, jllekin, tulla jllekin, kuulua jltakin, wetää jnkin tapaiſekſi, ilmaista jtakin, peregrinum, malitiam. 2) tuntua hajuſta, jöta non olet, unde sit? etkös huomaa l. äkkää?
oleo, ēre, (alo:n ſukua), kaswaa, runko, josta yhdistämällä ſaadaan aboleo, adoleo j. m. ſ.
oleosco, ere, (ed.), kaswaa.
oleum, i, *n.* öljy, oliwin-öljy, puun-öljy, instillare oleum lumini; werr. yölliſestä työstä l. lueskelemiſesta puh., jöta ſanalaſk.: oleum et operam perdere (hukata aikanſa ja waiwanſa); — genus verborum, palaestrae magis et olei, enemmin mukauwa kouluun opilliſiin puheharjotukſiin (kun palaeſtraſſa taisteliat öljyllä ruumiinſa woiteliwat).
olfacio, fēci, factum, III, (oleo-facio), haistaa, haistella, quid; kuw. wainuta jtakin, ſaada jnkin wainu, tulla haimiolle, hawaita, huomata, äkätä, numum.
olfactus, us, *m.* (ed.), haistaminen, haisto.
Oliaros, k. Olearos.
olidus, 3, (oleo), haiſewa, eritt. pahanhajuinen, löyhkääwä.
ōlim, *Adv.* (ollus), kerta, ennen, muinoin, ennen muinoin, ammon aikoina, muulloin, t. kerran, wasta, wastapäin. 2) joskus, jolloin, t. wälisti, toiſinnanſa, ſilloin tällöin, tawalliſesti.
olitor, ōris, *m.* (olus), keitinkaswein hoittaja, kaswitarhuri.
olitōrius, 3, (ed.), kaswitarhuria koskewa, keitin- l. ruokakaswejа koskewa, forum, kaalitori, keitinkaswi-tori.
oliva, ae, *f.* (olea), oliwi, öljymarja, öljypuun marja. 2) öljypuu, oliwipuu; run. werr. öljypuun oksa, oliwioksa, ja ſauwa öljypuuſta, oliwiſauwa.
olivētum, i, *n.* (ed.), öljypuiſto, -istutti, -tarha.
olivifer, 3, (oliva-fero), öljypuuta kaswawa.
olivum, i, *n.* (oliva), öljy, run.
olla, ae, *f.* pata, ruukku, toppu.
ollus, 3, wanhanaikaiſesti = ille.
olor, ōris, *m.* joutſen.

olōrīnus, 3, (ed.), joutſenia koskeva, joutſenen.
olus, eris, *n.* keitin- l. ruokakaswi, -yrtti, eſim. kaali, nauriit j. m. ſ.
olusculum, i, *n.* (ed.), ruokakaswinen, kaali.
Olympēni, k. Olympus.
Olympia, ae, *f.* Zeus jumalalle pyhitetty paikkakunta Eliſsä, Olympian leikkilöin pidäntöſija. Siitä: *a)* **Olympius** ja run. **Olympiacus** l. **Olympicus**, 3, olympialainen; *subst.* Olympia, orum, *n.* Olympian leikkilöt l. woittoiſoiſet, olympialaiſen Zeuſin kunniakſi joka neljäs wuoſi pidetyt, ad Olympia profiscisci; Olympiorum solenne ludierum; Olympiorum victoria (woitto Olympian taistelokiſoiſsa). *b)* **Olympias**, adis, *f.* neljän wuoden aika (toiſesta Olympian juhlasta toiſeen), Olympiadi, wuodesta 776 e. K. alkain Kreikalaiſilla tawallinen ajanlasku, si Roma condita est secundo anno Olympiadis septimae; run. wälistä = lustrum, wiiden wuoden aika. *c)* **Olympionīces**, ae, *m.* woittaja Olympian leikkilöiſsä. *d)* **Olympium**, ii, *n.* olympialaiſen Zeuſin temppeli Syrakuſan ſeuduilla.
Olympias, adis, *f.* 1) k. Olympia. 2) Makedonian kuninkaan Philippoon puoliſo, ſuuren Aleksanderin äiti.
Olympos ja **-us**, i, 1) *m.* Makedonian ja Thesſalian rajainen wuori, jumalain oloſijakſi hoettu, jota run. werr. taiwas. 2) *f.* kyki Lykiaſsa, ſikäläiſen Olympos wuoren juurella; jota **Olympēni**, orum, *m.* Olympolaiſet. 3) *m.* eräs huilunſoittaja, Marſyaan oppiſas.
Olynthus l. **-os**, i, *f.* kyki Thrakiaſsa, Makedonian rajalla; jota **Olynthii**, orum, *m.* Olyntholaiſet.
omāsum, i, *n.* naudan ſiſällykſet, pingui tentus omaso (pakſumahainen), run.
ōmen, inis, *n.* enne, ennus, ennus- l. aawemerkki, merkki, fati; omen accipere; detestabile omen avertere; exire malis ominibus; ominibus optimis prosequi quam rem, toiwotus; ire secundo omine (jumalan nimeen), run.; werr.: prima omina (enſimäisten häitten juhla), hic sceptra accipere regibus omen erat (juhlallinen tapa), run.
ōmentum, i, *n.* raswakelmu, raswa; eritt. ſiſuswerkko, maha- l. ihrapaita, jota ſiſällykſet, ſiſukſet.
ōminor, 1, (omen), lauſua t. antaa enne, ennusmerkki, ennustaa, aawistaa, quid t. *acc. c. inf.*; verba male ominata, paha-enteiſet, paha tietäwät ſanat, run.
omitto, mīsi, missum, III, (ob-mitto), laskea tyköänſä, laskea l. päästää menemään, irti, päästää l. luoda pois, tiehensä, hellittää l. pudottaa pois, käſistänſä, arma. 2) kuw. laskea menemään, jättää, heittää, hyljätä, luowuttaa jtakin, luopua jotakin, laiminlyödä, jättää ääripuoleen, oheeſen jtakin, olla huolimatta, waaria ottamatta jotakin, ſilmällä pitämättä jtakin, spem, timorem, voluptates, pietatem et humanitatem, obsessionem; tempus, navigationem; omnibus omissis rebus; hostem, Galliam. Eritt. *b)* mennä ohitſe, jättää mainitſematta, olla puhumatta, haastelematta, quem t. quid; de qua re. *c)* jättää jtakin tekemättä, herjetä, tauota, lakata jotakin, *inf.* kera, eſim. lugere, quid curare.
omnifer, 3, (omnis-fero), kaikkia kantawa.
omnigenus, 3, (omnis-genus), kaikenlaatuinen, -lainen, -ſukuinen, kaikkinainen.
omnīno, *Adv.* (omnis), kokonanſa, päänänſä, tykkönään, ſolkenaan, tuiki, iban, perin, juuri, warſin, nihki, ſupi, ratki, tyynni, kaiketi, kaikittain, tavſittain, aut o. aut magna ex parte liberatus; fieri o. negas; nihil o. (ei lupi luonnainkaan, ei lainkaan); ut vix aut o. non posset (ei enſinkään); non usquam id dicit o. (ſ. o. nimin-omin, ſelwästi); disertos ait se vidisse multos, eloquentem o. neminem; o. omnis (joſ'kinen). 2) eritt. kaikkinenſa, kaikkianſa, yhteenſä, umpeenſa, quinque o. fuerunt; o. ad ducentos; diebus o. decem et octo consumtis. *b)* kyllä, kaiketi, toſin, danda opera est omnino - - sed *etc.* *c)* yleensä, yleiſeen, yleiſesti, ylimalkaan, päälta iskein, de hominum genere, aut o. de animalium loquor; o. omnium horum

vitiorum atque incommodorum una cautio est, ut *etc.*

omniparens, tis, (omnis-parens), kaikki ſynnyttäwä, kaikki tuottawa.

omnipotens, tis, (omnis-potens), kaikkiwaltias.

omnis, e, kaikki, omnes omnium ordinum homines; *subst.* omnes, kaikki, kaikki tyynni, omne ja omnia, kaikki, omnia facere, tehdä kaikki, koettaa joſ jotakin; omnia mihi sunt cum quo (olen peräti hywäſſä ſuoſioſſa jkn kanſſa); est mihi omnia (hän on minun kaikki); in eo sunt omnia (kaikki on ſillä l. rippuu ſiinä); *acc.*: omnia, kaikiſſa, run.; ante omnia, ennen kaikkia, erittäin. *b)* jokainen, kukin, wäliſti: joka kerta, omnibus mensibus, joka kuukauſi; omni tempore, joka aika; jota kaikenlaatuinen, kaikkinainen, kaikki, mitä ſuinkin mahdolliſta, joſ jokin, wallan, omnibus precibus (kaikenlaiſilla rukouksilla, mitä hartaimmin); in curas omnes, run.; omnibus tormentis necat; omnes secundi proventus (wallan l. paljaita onnellija jne.). 2) koko, kaikki, omne coelum; o. Gallia, insula, exercitus, equitatus, corpus, sanguis.

omnivagus, 3, (omnis-vagus), kaikkialla liikkuwa l. haihattelewa.

onager ja **onagrus**, i, *m.* metſä-aasi.

Onchesmītes, ae, *m.* tuuli, joka puhaltaa Epeiron ſatamaſta Onchesmoſta.

onerārius, 3, (onus), kuorman- l. laſtinkantaja, jumenta (kuormajuhdat); navis, l. ylſ. oneraria, ae, *f.* kuljettajalaiwa, laſtilaiwa, lihti.

onero, I, (onus), kuormata, taakata, ſälyttää, laſtata (jtakin jllakin), jumenta; naves commeatu, stipendio, armis; *dat.* kera: latoa, panna, laſkea jtakin jhnkin, dona Cereris canistris, vina cadis, run. *b)* painuſtaa, waiwuttaa, yllöttää, hostes (saxis); onerari vino, epulis, ylenmäärin, ylelliſeſti täyttää itſenſä; jota peittää, panettaa, membra sepulcro, manus jaculis (warata keihäät käſiinſä, aſeeſtaa kädet keihäillä), mensas dapibus j. m. ſ., run. 2) werr. ja kuw. ſälyttää täyteen, judicem argumentis; quem mendaciis (tulputtaa walheita täyteen). *b)* raſittaa, kuſata, waiwata, aethera votis, aures, run. *c)* yllöttää jtta jllakin, joukota jkn päälle jtakin, quem laudibus, contumeliis, promissis. *d)* pahentaa, injuriam cujus.

onerōsus, 3, (ſeur.), kuormakas, raſkas, painawa; kuw. raſittawa, waiwaloinen.

onus, eris, *n.* kuorma, taakka, takka, kannelmas, paino, jumentis onera deponere (kuormat, ſälyſtöt, ſälyt); tanti oneris turrim in muros collocare; eritt. *a)* laſti, kalutawaraſto, navium t. *abs.* *b)* run. watſan wäki, kohdun hedelmä. 2) kuw. welkakuorma, werokuorma, wero, makſo, oneribus premi; onera graviora injungere. *b)* kuorma, waiwa, raſitus, waſtus, onus allevare; onere officii opprimi; esse cui oneri y. m.

onustus, 3, (eb.), kuormattu, ſälytetty, taakattu, laſtattu, auro, frumento. *b)* werr. yllötetty, täytetty, täynnä, qua re.

onyx, ychis, *m.* onyxi (kellahtawa marmori); werr. onyxipullo l. -kotelo hajuwoiteita warten.

opāco, I, (ſeur.), warjota, ſiimeſtää, terras, locum.

opācus, 3, warjoinen, warjottu, pimennokas, ſiimekſikäs, kalwehikas, ripa; frigus (ſiimekſen wilppaus), run. *b)* yhlhä, yönkä, ſynkkä, pimiä, nox, run.; mater (ſ. o. maa), Tartara, run. 2) warjoawa, ſiimeſtäwä, kalwehtiwa, nubes, arbor, run.

opella, ae, *f.* (ſeur.), waiwa, työ, palwelus.

opera, ae, *f.* (opus), työnteko, työ, waiwa, waiwannäkö, puuha, ahkeroimus, muokkaus, raade, operam ponere, locare, consumere in qua re, tribuere cui rei, conferre in quam rem, panna l. laſkea toimenſa, työnſä jne. jhnkin; operam impendere, insumere, interponere y. m.; operam dare cui rei, operam dare, ut t. ne *conjunct.* kera, ahkeroita, harraſtaa, harjottaa, kilwoitella, yrittää, pitää huolta; operā deditā, hywäſtä ehdoſta, tahalla, wartawaſten; operae pretium est, makſaa waiwan, kannattaa, *inf.* kera;

operae pretium facere, tehdä mitä waiwan, kiitoksen anſaitſee. 2) aika tehdä jtakin, liika-aika, jouto, loma, deest mihi opera; non est mihi operae, en jouda, en kerkiä, ei minun ſowi, ei minua haluta, *inf.* kera. 3) tekemä, teos, työ, peregrinationis (kirjateos). 4) palwelus, apu, awunteko, ejus opera magni fuit; operam polliceri; operam praebere amicis; esse in operis cujus (jkn palwelukſeſſa); jästa uſein operam dare, ylim. tehdä palwelus, palwella, eritt. kuuntelemalla j. m. ſ., sermoni cujus (kuunnella jkn puhetta); Scaevolae (ottaa oppia Scaevolalta); tuomaristа pub.: tutkia; läsnä olemalla: olla läsnä, saapuwilla, auctioni, funeri (huutokaupaſſa jne.); operä cujus, eritt. meä, tuä *etc.*, jkn toimesta, toimenpidoſta, hankkeesta, wehkeistä, kautta, awulla, tähden; eädem operä, ſamalla tapaa, yhtä haawaa. *b)* päiwätyö; jästa *concr. plur.* operae, päiwämiehet, päiwäläiſet, työmiehet, työntekiät, työwäki, ja myös: palkattu joukko, parwi, apurit, mercenariae, conductae; ſamoin *sing.:* o. nona (työntekiä), run.

operārius, 3, (ed.), työtä koskewa, homo l. *subst.* operarius, ii, *m.* työmies, työntekiä, käſityöläinen, päiwämies, päiwäläinen.

operculum, i, *n.* (operio), kanſi.

operīmentum, i, *n.* (ſeur.), peite, peitto, kate.

operio, perui, pertum, IV, (ob ja runko pario l. perio), peittää, werhota, kattaa, quid (qua re). *b)* werr. panna kiinni l. umpeen, ſulkea, lecticam. 2) kuw. peittää, ſalata, judicia operta dedecore (täytetyt); res opertae.

operor, l, (opus), työkſennellä, tehdä työtä, tcwaštaa, in *abl.* kera t. *dat.*, laskea l. panna työnsä, toimensa, waiwansa jhnkin, abkeroita, puuhailla, harjotella jtakin, run. *b)* uskonnolliſista pub.: toimittaa jtakin, eſim. sacris *(dat.)*; t. palwella, uhrata, justis Divis, run.

operōse, *Adv.* ſuurella työllä l. waiwalla, työläästi, waiwaloiſesti.

operōsus, 3, (opera), työteliäs, toimikas, senectus; run. werr. tehokas, ſalwakas, woimallinen, herba. 2) runsastöinen, työläs, tukala, waiwaloinen, waikia, labor, opus; artes (käſityöt); res; templa (ſuurimakſoinen), moles mundi (taitehikas rakennus), run.

opertum, i, *n.* (operio), ſalainen paikka, ſalainen jumalanpalwelus, Bonae Deae. 2) ſalaiſuus, orakeli l. ennustelma, Apollinis.

opes, t. ops.

Ophīon, onis, *m.* Kadmoon ſeurakumppani; jästa **Ophīonides**, ae, *m.* Ophionin poika (Amykos).

Ophiūchus, i, *m.* = Anguitenens.

Ophiūsa, ae, *f.* Kypron ſaaren wanha nimi; jästa **Ophiūsius**, 3, ophiuſalainen, kyprolainen.

opifer, 3, (ops-fero), apua tuowa, apua tekewä, auttawa.

opifex, ficis, *c.* (opus-facio), tekiä, laatija, ſuorittaja, kuwaaja, tekiämestari, eritt. käſitekiä, käſityöläinen, käſitaitio, mundi; opifices omnes in sordida arte versantur; kuw.: verborum (ſepittäjä).

opīlio, t. upilio.

Opīmius, 3, romal. ſukunimi; jästa **Opīmiānus**, 3, opimianinen, Opimiuksen.

opīmo, 1, (ſeur.), liboittaa.

opīmus, 3, (ops), kaswuiſa, höystöiſä, hyötyiſä, lihawa, regio, campus; segetes, run. 2) lihawa, maihia, muhkia, täyſinäinen, boves; habitus corporis (tukewa); werr. ja kuw. *a)* runsaswarainen, praedä; accusatio (tulokas, rikastuttawa). *b)* runsas, olobka, uhkia, aimollinen, jalo, oiwa, praeda, ornamenta, regnum; spolia, kunniasaalis, aſepuku, jonka toinen sotapäällikkö toiſelta kaatuneelta riiſui, t. ylim. miekkamittelöösä rwöstetyt aſect. *c)* liian täyteläinen, turpia, yllötetty, dictionis genus.

opīnābilis, e, (opinor), luuloihin l. arweloihin perustettu, luulonperäinen, luultu, artes, mediocritates.

opīnātio, ōnis, *f.* (opinor), luulenta, luulo, arwelo, extrahere opinationem ex animis; opinationem tollere.

opīnātor, ōris, *m.* (opinor), luuleliä, arwelia magnus.

opīnātus, 3, *PA.* luultu, luulonperäinen, näkö-, warjo-, malum, bonum.

opīnio, ōnis, *f.* (opinor), luulo, arwelo, ajatus, mielikuwaus, uſko, mali praesentis; venturi boni; legionum (toiwo legioiſta); ut opinio mea est l. fert, minun luullakſeni l. luulteni; opinionem habere l. in opinione esse, luulla, pitää luuloa, olla uſkoſſa; Bellovacorum civitas maximam habet opinionem virtutis (hyuto, maine); in opinionem discedere; venit cui in opinionem (jkn mieleen tulee, jku luulee); opinio me tenet falsa; nec eum opinio est frustrata; opinionibus vulgi rapimur in errorem; opinione duci; adducere quem in eam opinionem, ut - -; praebere opinionem timoris (ſynnyttää pelon epäluulo); opinionem afferre cui (tuottaa jkn luulo); contra l. praeter opinionem, waſtoin luuloa, waſtoin ajatuſta l. odotuſta; opinione celerius (luultua pikemmin); opinio est, *acc. c. inf.* kera, luullaan. 2) hywä luulo l. ajatus, odotus, toiwo, integritatis; bona, eximia j. m. ſ.; fallere, vincere opinionem cujus.

opīniōsus, 3, (eb.), luulokas, arwelokas, homo.

opīnor, I, luulla, arwella, otakſia, älypiä, mieleſſä kuwailla, uſkoa, ajatella, quid; *acc. c. inf.*; de quo; ut opinor l. ykſ. opinor, luullakſeni.

opipare, *Adv.* uhkiaſti, aimolliſeſti, oiwalliſeſti, paratum convivium.

opiparus, 3, (opes-paro), runſaswarainen, uhkia.

Opis, is, *f.* Dianan ſeuraajia puolijumalattaria.

opitulor, I, (ops ja tulo, *i. e.* fero), auttaa, tehdä apua, olla apuna, cui.

opobalsamum, i, *n.* balſamipuun neste l. pihka, balſami.

oportet, oportuit, II, (opus), on tarpeellinen, pitää, täytyy, on kohtuullinen, on ſowelias, ſopii, eſim. hoc fieri oportet (tämän täytyy tapahtua l. pitää tapahtuman); pecuniam oportuit civitatibus dari; nec mediocre telum - - existimare oportet benevolentiam civium (ei ole kanſalaisten hywäntahtoiſuutta katſomiſta wähäarwoiſekſi jne.); *conjunct.* kera, eſim. ex rerum cognitione efflorescat oportet oratio (puheen täytyy kukkiana yletä); *abs.*: alio tempore atque oportuerit.

opp-, ſana-yhdiſtykſiſſä = obp-.

op-pēdo, ere, pilkata, cui (jkta), run.

opperior, perītus ja pertus, IV, (ob ja runko perior), wartoa, odottaa, kokottaa, opperior, dum ista cognosco; quem; tempora sua; diem unum (lewähtää).

op-peto, petīvi ja petii, petītum, III, mennä waſtaan, o. mortem l. ykſ. oppetere, mennä kuolemaan, kuolla.

oppidānus, 3, (oppidum), kaupungillinen, kaupungiſta, kaupungiſſa, wäliſti: pikkukaupungin luontoinen l. tapainen, senex; genus dicendi; *subst.* oppidani, orum, *m.* kaupunkilaiſet, kaupungin aſukkaat.

oppido, *Adv.* paljon, kowin, aiwan, sangen, warſin, järin; opp. quam, peräti, tuiki, tawattoman, parva (turhan).

oppidulum, i, *n.* (ſeur.), wähäinen kaupunki.

oppidum, i, *n.* (ops-do: mikä apua, turwaa antaa), luja, waruſtettu paikka; jöta kaupunki, eritt. wähäiſempi kaupunki woittomaiſſa, kauppala, Segesta est o. pervetus in Sicilia; praesidia in oppidis nulla sunt.

op-pignero, I, pantata, panna pantikſi, libellos pro vino.

op-pīlo, I, (pila), tukkia, ſulkea, scalas tabernae.

Oppius, 3, romal. ſukunimi.

oppleo, plēvi, plētum, II, (ob ja runko pleo), täyttää, panna täyöiſen täyteen, täyden täyteen, piſipinnakſi, parastaſan, täpätä, peittää, nives jam omnia oppleverant. *b)* kuw. täyttää, mentes tenebris ac sordibus.

op-plōro, āre, porata edeſſä, auribus cujus (parkua jkn korwat täyteen).

op-pōno, posui, positum, III, panna waſtaan, eteen, aſettaa, fijoittaa, tiloittaa waſtaan, eteen, pitää päin, se cui in itinere; equites cui; turrim ad introitum portus; se pullis; manum ante oculos, run.; *abs.*: auriculam (kääntää päin), run. Eritt. *b)* jättää l. heittää alttiikſi, alaiſekſi, se periculis; cohortes ad omnes casus. 2) kuw. aſettaa l. panna eteen, waſ-

taan, tuoda l. laatia eſiin waſtukſeſsi, **tehdä** l. hakea ſyykſi, esteeksi, puoluſtukſeksi, ſyytellä, formidines cui (jkn ſilmiin); auctoritatem cujus; omni virtuti vitium contrario nomine opponitur (waſtaa); quid opponas? (mitä on ſinulla waſtaan ſanomiſta?); valetudinem cujus, muri causam. Critt. *b)* puhua l. wäittää waſtaan, piſtää waſtaan, riidellä waſtaan, waſtuſtaa, kohdata, cui. *c)* werrattawakſi waſtakſutella l. ſuutaſutella, werrata jtakin jhnkin, quid cui rei.

opportūne, *Adv.* mukawaſti, ſoweliaaſti, ſomaeſti, hywään aikaan.

opportūnitas, ātis, *f.* (ſeur.), ſukewuus, **mukawuus,** alkeus, ſoma l. ſiewä luonto, loci; anuli, corporis, membrorum y. m. 2) oikia, ſowelias, otollinen aika, hywä tilaiſuus, temporis; suae aetatis (iän tarjoama ſopiwa tilaiſuus). *b)* etu, opportunitate aliqua data; opportunitatem habere ad quid (tuottaa etua jnkin ſuhteen).

opportūnus, 3, (ob-portus), ſukewa, **mukawa,** ſowelias, alkia, luonnikas, ſoma, locus, tempus; *dat.*, ad *acc.* kera. 2) ſowelias, otollinen, etuiſa, res. *b)* omainen, kelwollinen, laatuiſa, siewä. *c)* (jnkin) alainen, tarjona, altis, waaran alainen, eruptioni, injuriae; loca; *subst.* opportuna, orum, *n.* wihollisen hyökkäyksille alttiit paikat.

oppositio, ōnis, *f.* (oppono), waſtaanpano, waſtahaka.

oppositus, 3, *PA.* waſtaan aſetettu, edeſsä l. waſtapäätä olewa, *dat.* kera.

oppositus, us, *m.* (oppono), waſtaanpano, corporis.

oppressio, ōnis, *f.* (opprimo), walloittaminen, curiae; kuw. ſortaminen, polkeminen, legum et libertatis.

oppressor, ōris, *m.* (ſeur.), ſortaja.

opprimo, pressi, pressum, III, (ob-premo), painaa alas, waiwuttaa alas, maahan, eſim. onere opprimi; quos caedes oppressit j. m. ſ., paiskata l. kaataa maahan, ſurmata, tappaa; classem, upottaa; flammam in ore (läkäyttää), run.; jöta rutiſtaa ſorukſiin, rikki, ſyytää peitteeſen, opprimi ruinā conclavis (muſerrettaa kuoliakſi); terrā oppressus (maalla peitetty, maahan haudattu, maan alla); werr.: litteras, niellä, epäſelwäsi ääntää; kuw.: opprimi aere alieno (olla welalta raſitettu), corporis doloribus (näännytettää), metu (painua l. waipua maahan), servitute (olla orjuuteen wajonnunna). *b)* ſortaa, lanniſtaa, alamaiſuuttaa, woittaa, walloittaa, quem t. quid armis, bello t. *abs.*; rem publicam; senatum, polkea; quem iniquo judicio t. yks. quem, langettaa, turmioon ſyöstä. *c)* häkäyttää, tukauttaa, tyreyttää, estyttää, tauottaa, ignem, orationem, tumultum, potentiam, invidiam j. m. ſ.; fraudem, tehdä turhaksi. *d)* ſalata, ſäetä, pitää ſalaſsa, mentionem cujus rei; iram. *e)* äkkiſeltä, huomaamatta, tietämättä tulla l. karata päälle, kimppuun, äkkiä ylättää, äkkiä tawata l. ennättää l. käſittää j. m. ſ., quem inopinantem; incautos; rostra (työtää waltaanſa); quem consilio (hämmennyttää); subito a quo opprimi (tulla hämmennyksiin jkn kyſymyksiſtä); oppressit quem mors, nox; luce opprimi. 2) painaa kiinni, puſertaa, nykiſtää, likiſtää kiinni, umpeen, yhteen, ora loquentis, run.

opprobrium, ii, *n.* (ob-probrum), ſoimaus, moite, herjaus, häwäiſtys, civitati esse opprobrio; critt. ſoimu-, herja-, ſolwausſana, -pube, opprobria fundere, run.

oppugnātio, ōnis, *f.* (oppugno), rynnäköitſeminen, wakirynnäkkö, päällekarkaus, ſaartaminen, oppidorum; oppugnationem sustinere, inferre, propulsare y. m.; oppugnationis scientia (piiritystaide). 2) kuw. ahdiſtaminen, hätyyttäminen, päällekantaminen.

oppugnātor, ōris, *m.* (ſeur.), ſaartaja, rynnäköitſiä, ahdiſtaja, hätyyttäjä, patriae; kuw.: salutis.

op-pugno, I, ſotia waſtaan, (wakirynnäköllä) käydä l. karata päälle, kimppuun, waſtaan, (rintarynnäköllä) työkätä päälle, puoleen, waſtaan, rynnäköitä, quem; Macedoniam; locum, castra; turribus oppidum, ſaartaa, piiritää. 2) kuw. käydä kimppuun,

ahdistaa, hätyyttää, quem pecuniā; aequitatem verbis.

ops, opis, *f.* [singularissa yks. *gen.*, *acc.* ja *abl.*; pluralissa opes, opum jne.], mahti, woima, wointi, puhti, jäntti, wäki, omni ope niti, eniti j. m. s. (woiman tiestä, tarmon takaa, kaikella wäellä, wäkiwointia myöden, kykenemiseen); omnibus viribus atque opibus repugnare; grates persolvere dignas non opis est nostrae (ei ole woimassamme), run. *b)* wara, neuwo, taw. *plur.* opes, wara, warat, tawara, omaisuus, riista, hywyys, rikkaus, aarteet, opibus firma vita; opes tenues; opibus affluere; jsta woima, mahti, arwo, walta, opes violentas concupiscere; Atheniensium opes senescunt; regis opes minuere, Lacedaemoniorum concutere; eritt. sotawoima, sotajoukot, -laumat, -wäki, opes prosternere; regiis opibus praeesse. 2) apu, opem, aliquid opis ferre cui; opem petere a quo; confugere ad opem cujus; opem afferre (auttaa), run.

Ops, Opis, *f.* maa jumalattarena, maanwiljelyksen suojeliatar, hedelmällisyyttä, runsautta, rikkautta kuwailewa, Saturnin sisar ja puoliso.

opson-, k. obson-.

optābilis, e, (opto), toiwottawa, mielittäwä, suotawa, mihi pax inprimis fuit optabilis.

optātio, ōnis, *f.* (opto), toiwominen, toiwotus, tres optationes cui dare (sallia jkn tehdä).

optātus, 3, *PA.* suotu, suotuisa, ikäwöitty, mieluinen, terwetullut, armas, rumor; nuncius, frater optatissimus; *subst.* optatum, i, *n.* toiwoma, toiwotus, toiwo, mielimä, mielenteko, suoma, impetrare optatum; praeter optatum meum, wastoin mieltäni; jsta *adv.* optato, mieltä myöden, suotuisasti.

optimas, ātis, (optimus), parhaanluokkainen, parhaita l. jaloimpia olewa, genus; matronae, run.; *subst.* patrioti l. isänmaalainen, aristokrati l. ylimys, taw. *plur.* optimates, ium ja um, *m.* ylimykset, aristokratein lahko, ylimysten lahko- l. puolluskunta.

optime, k. bene.

optimus, k. bonus.

optio, ōnis, *f.* (opto), ehto, wapaa ehto l. tahto, ehdonwalta, optionem cui dare, facere (jättää jkn alttiiksi, jkn ehdon alaiseksi, panna jkn ehtoon); optio est tua (sinun on ehto l. ehdollasi, saat walita).

optīvus, 3, (seur.), walittu, toiwottu, suotu.

opto, I, katsoa itsellensä, (joukosta) hakea, walita, walikoita, locum tecto, run.; quem; optet utrum malit - - dare, an - - amittere. 2) toiwoa, mielitellä, mieliä, halata, ikäwöitä, suoda, pyytää, tahtoa, waatia, quid; quid a quo; *inf.*; *acc. c. inf.*; ut *conjunct.* kera; cui quid, suoda, toiwottaa; eritt.: optare hoc quidem est, non docere j. m. s., ennalta todeksi päätellä.

optume, **optumus**, k. bene, bonus.

opulens, tis, ja taw. **opulentus**, 3, (ops), äweriäs, rikas, elokas, tawarainen, runsaswarainen, warallinen, warakas, woipa, opulentium fortuna; oppidum, civitas; *abl.* ja *gen.* kera (jstakin); werr. *a)* runsas, aimollinen, uhkia, oiwallinen, loistawa, res haud opulentae; victoria; stipendium (rikastuttawa). *b)* wäkewä, minus opulento agmine redire (järin heikommalla jne.). *c)* woimakas, waltawa, mahtawa, suuri-arwoinen, rex, factio.

opulenter ja **opulente**, *Adv.* runsaasti, kalliisti, komiasti, uhkiasti, jalon koriasti, loistokkaasti.

opulentia, ae, *f.* (opulens), äweriäisyys, rikkaus, warallisuus, opulentiam habere; werr. *a)* runsaus, uhkeus, armorum. *b)* walta, woima, mahti (jkn kansan j. m. s.), Thasii opulentiā freti.

opulento, āre, (opulens), äwerryttää, rikastuttaa.

opulentus, 3, k. opulens.

Opuntius, 3, k. Opus.

opus, eris, *n.* työ, joko työksentelemys, työnteko, raade, eritt. käsityö, rakentaminen j. m. s., magnum et difficile; opus his non defuit; aggredi ad opus; opus facere; taikka teos, tekemä, laitos, käsi-ala, esim. sotawaruste, sota-,

ſaarto=, piirityskrakennus l. =laitos, piirityskone, opere castrorum perfecto (warustus); locus naturä et opere munitus (taide); urbem operibus sepire, claudere, oppugnare, expugnare, capere j. m. f.; huonerakennus, publicorum operum depopulatio; taideteos, Silanionis opus tam perfectum, tam elegans, tam elaboratum; hydria praeclaro opere (oiwatekoinen); kirjateos, kirja, habeo opus magnum in manibus; ylim. *a)* työ, waiwa, quanto, tanto opere (kuinka t. niin paljon l. suuresti); nimio opere (liiaksi); wälistä: waikutus, opus efficere; duo tela diversorum operum, run. *b)* työ, teko, toimitus, askare, op. egregium, memorabile; opera immortalia edere; op. oratorium y. m.

opus, *n. indecl.* yhdistyksessä: opus est, on tarpeesen, on tarpeellinen, tarwitaan, waaditaan, l. esim. dux nobis opus est, meidän on tarwe johdattajaa, meidän on johdattajan tarwe, me tarwitsemme johdattajaa; si quid ipsi a Caesare opus esset; taw. *abl.* kera: auctoritate nobis o. est (tarwitsemme arwoa); viro o. est (miestä tarwitaan); properato o. est (kiiru on tarpeesen, joutua tarwitsee); si quid opus facto esset (jos mitäkin oli tehtäwä, jos tarwe waati, hädin tullen); scitu opus est (on tarpeellinen tietää); harw. *gen.* kera, esim. quanti argenti opus fuit; usein *inf.*, *acc. c. inf.*, esim. quid opus est affirmare? opus est te valere. *b)* wälistä: opus est, on hywä, on hyödyllinen l. soweliias, hyödyttää j. m. f., id sciri non opus esse.

Opus, untis, *f.* Lokrin kyseitä; jästa

Opuntius, 3, opuntilainen, *subst.* Opuntii, orum, *m.* Opuntilaiset.

opusculum, i, *n.* (opus), pieni teos, tekonen.

ōra, ae, *f.* (os), ääri, syrjä, reuna, laita, raja, clipei, run.; silvae, mundi, regionum; run.: orae belli, sodan waiheet (alkp. ikäänkun sotakuwauksen reunat). Gritt. *b)* rantamaa, rannikko, ranne, Graeciae; maritima, merenrannikko, merimaa, ja myös: rantalaiset. *c)* ylim. seutu, paikkakunta, maanpaikka, maisema, taiwaan= l. ilmankulma, maa, terrarum; gelida, Trojae, run.; supera, ylämailma, run.; run.: luminis orae, walkeuden maat, s. o. päiwän walkeus, mailma, elämä, quem partu sub luminis edere oras (synnyttämällä tuoda walkeuteen, ilmaan); fig.: in oras disputationis deferri, joutua selityksen aloille (puheliaisuudesta puh.). 2) maanwyöhyke.

ōra, ae, *f.* laiwanköysi, touwi, oras resolvere, praecidere.

Ora, ae. *f.* nimi, jota Persilia jumalattarena kantoi.

ōrāculum, i, *n.* (oro), jumalallinen lausuma, orakelilause l. =sanelma, orakeli, oraculum dare, edere, petere a Dodona y. m. 2) werr. jumalallinen ennustus, ennustelma, aawistus, somnii et furoris. *b)* orakelipaikka, ennuspaikka, orakeli, numquam illud o. Delphis tam celebre fuisset, nisi *etc.*; fig.: domus juris consulti totius o. civitatis. *c)* wiisas lause, physicorum.

ōrātio, ōnis, *f.* (oro), puhuminen, puhe, puhelahja l. =kyky, ferae sunt rationis et orationis expertes; eritt. puhelianomainen sanakeino l. lauseparsi, esitys, puheliaisuus, puhelianlahja, ja myös: jkn puhekeino, puheenlaatu l. =tapa. 2) werr. puhe, haastelma, lausuma, lause, sanat. Eritt. *b)* puhe (puhetaiteen säännöin mukaan sepitetty), esitelmä, diserta et oratoria, gravis, suavis, erudita, liberalis, admirabilis, polita, conspersa quasi verborum sententiarumque floribus; orationem facere, conficere, (multam de qua re, in senatu) habere, agere, (de scripto) dicere, recitare j. m. f.; orationes judiciorum (oikeudessa l. laissa lausutut puheet); wälistä: eritwinen osa puheesta, antequam ad eam orationem venio.

ōrātiuncula, ae, *f.* (ed.), wähäinen puhe, aureola.

ōrātor, ōris, *m.* (oro), puhelia (joka taiteen säännöin mukaan puhelee), clarus, illustris, non contemptus, omni laude cumulatus, acer, vehemens, canorus et volubilis, dulcis, perfacetus, plenus et perfectus, probabilis, summus j. m. f.; solum et quasi fun-

damentum oratoris; munus oratoris; crit. lähetyskunnan puheenlaskia, jota lähettiläinen, lähetti (suusanalla asiansa toimittawa), pacem petitum oratores Romam mittunt.

örätörie, *Adv.* puheliallisesti, puhelianomaisesti l. luontoisesti.

örätörius, 3, (orator), puheliallinen, puhelianomainen, puhelialle sowelias, puhetaiteellinen, oratio, ornamenta.

örätrix, īcis, *f.* (orator), anojatar, rukoiliatar, pacis et foederis.

örātus, us, *m.* (oro), pyyntö, rukous, anomus, oratu cujus.

orbātor, ōris, *m.* (orbo), joka ryöstää lapset t. wanhemmat jklta, lapsettomaksi t. orwoksi saattaja.

orbiculātus, 3, (seur.), pyöriä.

orbiculus, i, *m.* (seur.), pieni piirikka, ympyrälaikkanen.

orbis, is, *m.* ympyrä, pyörä, kehä, tarha, piiri, torquere quid in orbem; muri; saltatorius (rinki); signifer (eläinrata), lacteus (linnunrata), finiens (taiwaanraja l. ranta, näköpiiri). Crit. *b)* sotamenoisa: ympyrä, kehä, kilpikehä, in orbem consistere (yhdistyä ympyräjoukoksi); orbem facere. *c)* puheesa: kehä, verborum, orationis, sana- l. lausekehä, periodi, somaliitteinen lausejakso. 2) mikin piirikka l. pyöräke, ympyrälaikka, mensae, run.; genuum (polwilumpio), run.; o. terrarum l. terrae, maanpiiri; samoin yks. orbis, esim. totus, magnus, run.; run. ylim. maa, maanpaikka, ala, orbis eous, peregrinus, ja myös: ihmiskunta; kuw.: orbis in republica est conversus (käännöstö). *b)* kuun t. auringon pyörä l. kehrä, auringon terä, ylim. taiwas, run. *c)* muista pyöräkkeinmuotoisista puh., esim. silmäkuoppa, ja ylim. silmä, oculorum t. *abs.*, run.; kiekka l. kierikka, kilpi, pyörä j. m. s., run.; waakakuppi, run. 3) kiertokulku, kiertojuoksu, kierto, immensis orbibus angues incumbunt pelago, kiemura, kiekkura, run.; sidera circulos suos orbesque conficiunt celeritate mirabili; jota wuoden kiertojuoksu, ajastaika, annuus, temporis, *abs.*: magni, run.; werr.: in orbem ire (käydä ylitsen ympäri l. järjestänsä ympäri); ut idem in singulos annos orbis volveretur (toimitusten l. tapausten kiertojuoksu).

orbita, ae, *f.* (ed.), pyöränjälki, rattaanraitio, -wana, -ura, rota una in altiorem orbitam depressa.

orbitas, ātis, *f.* (orbus), orpous, wanhemmattomuus, isättömyys, lapsettomuus, leskiys; werr.: orb. reipublicae virorum talium (paitsi olemisen).

orbo, I, (orbus), ottaa l. ryöstää jklta wanhemmat, lapset t. muita sukulaisia, orwita, saattaa orwoksi, lapsettomaksi jne., Theseus filio Hippolyto non esset orbatus (Theseus ei olisi poikaansa Hippolytosta kadottanut, Theseukselta ei olisi poika mennyt); mater orbata filio (saatettu pojattomaksi). *b)* ylim. saattaa jtakin paitsi l. waille, panna tyhjäksi jstakin, ryöstää tyhjäksi jstakin, quem t. quid qua re; moveor tali amico orbatus (ystäwästä päästyt); qui tantā gloriā sit orbatus (on aiwan suuren kunnian kadottanut, on joutunut pois, on jäänyt tyhjäksi kunniasta).

Orbōna, ae, *f.* (orbus), wanhempain suojeliajumalatar lasten hengenwaaroisa.

orbus, 3, orpo, wanhemmatoin, isätöin, lapsetoin, filius; **senex**; *abl.* rera: quem orbum liberis facere (supi wiedä jklta lapset); *gen.* rera: Memnonis orba mei venio (tulen lapsettomaksi jäänynnä pojastani Memnonista), run.; *subst.*: praeter orbos orbasque (paitsi orpolapsia, orpopoikia ja -tyttöjä). *b)* ylim. tyhjä jstakin, jtakin paitsi l. wailla, ilman, plebs orba tribunis, Tribuneista orpo; orba ab optimatibus concio; omnibus rebus; luminis, run.

orca, ae, *f.* tynnyri.

orchas, adis, *f.* eräs oliwin l. öljymarjan laji.

Orchomenus, i, *m.* ja -on, i, *n.* kpki Boiotiasa; jota **Orchomenius,** 3, orchomenolainen, *subst.* Orchomenii, orum, *m.* Orchomenolaiset. 2) Arkadian kpgeita.

Orcus, i, *m.* Tuonela, Manala; werr. *a)* Manalan jumala, Pluton. *b)* tuoni

huolema, Orcum morari (wiiwytellä), run.

ordinārius, 3, (ordo), järjeſtyksen l. tawan mukainen, ſäännöllinen, tawallinen, wakinainen, järkinäinen, consules (warſinaiſet, wuoden alusta walitut); consilium.

ordinātim, *Adv.* järjeſtyksessä, järjeſtyksin, peräſtyksin, riwittäin; werr. laadulliſesti, laillenſa, ſätkälleen, kohdalleen, ſäntilleen, oikein, struere.

ordinātio, ōnis, *f.* (ordino), järjeſtäminen, ſuorittaminen.

ordinātus, 3, *PA.* järjeſtetty, määrätty, ſäännöllinen, laadullinen.

ordino, I, (ordo), riwittää, järjeſtää, ſijoittaa, ſuunnita, aſettaa, ſäätiä, ſäännellä, laittaa l. panna järjeſtykſeen, laadulleen, ſäälleen, ſäntilleen, kohdalleen, ſowittaa ſijalleen, laadulliſesti rakentaa l. ſuorittaa, copias; agmina, run.; partes orationis, litem y. m.; publicas res (laillenſa ſommitella yhteen, ſätkälleen ſelittää tapauſſet), run.

ordior, orsus, IV, luoda l. kehiä kangaſta; jota *b)* aloittaa, alkaa, ottaa eſiin l. käſille, ruweta, quid t. *inf.*; a l. de qua re; eritt. kirjalliſesti käydä jhnkin, quid; reliquos, bellum (ſuwailla, ſelittää); t. alkaa haaſtella, sic orsus Apollo, run.

ordo, inis, *m.* riwi, järjeſtys, kohdaſto, ſarja, ſätkä, olivarum, rerum, temporum y. m.; his collocatis et coagmentatis (trabibus) alius insuper ordo additur (kerta); ordine, järjeſtänſä, järjeſtyksin, peräſtyksin, t. laadulliſesti, laillenſa, oikein, ſoweliaaſti; ex ordine, järjekſyttäin, peräkanaa, yhdeſsä jonoſsa, yhteen jakſoon, yhtä perää, yhtä mittaa, ja myös: heti, ſamaa päätä; in ordinem ja run. in ordine, järjeſtyksin; in ordinem cogere quem (nöyryyttää); extra ordinem, järjeſtyksen jättämällä, epäjärkinäiſesti, t. erinomaiſesti, ylenmäärin, t. perin waſtoin järjeſtystä l. tapaa. Eritt. *b)* riwi l. jakſo penkejä, istuimia, eſim. ſoutoteljoja; theaterinſijoista yh.: in quatuordecim ordinibus sedere (olla ritari). *c)* ſotamenoisſa: riwi, jana, jono, wäkijuoni, nullo ordine l. sine ordine (riwittömästi); ordines conturbare, observare, restituere; — ſotio-oſake, komppania, centuria, ordinem ducere, päämiehitä komppaniaa, hallita Centurionwirkaa; omnium ordinum centuriones, kaikkein arwoſijain (alkp. centuriain) Centuriot; werr. Centurionwirka l. -ſija, inferiores et superiores ordines legionum; t. itſe Centurio, primi ordines (enſimäisten komppaniain Centuriot). *d)* ſääty, ſäätykunta, luokka, eritt. Roman ſenatorin- (senatorius, amplissimus), ritarin- (equester) ja Plebejinſääty (plebejus); ylim. ſääty, luokka, oſakunta, arwoſija, publicanorum, scribarum y. m.; homo ornatissimus loco, ordine, nomine *etc.* 2) kuw. järjeſtys, ſäntti, ſätkä, tamu, laatu, laita, ſää, ſuunta, res in ordinem adducere l. redigere (ſuorittaa järjeſtyksen, laittaa, panna, aſettaa laadulleen, ſäälleen, ſäntilleen, laidalleen, tärmälleen, kohdalleen, ſäätiä järjelleen, ſowittaa ſuuntaan, kohdentaa); adhibere modum quendam et ordinem rebus; ordinem sequi, tenere, conservare, immutare, perturbare y. m.

Orēas, adis, *f.* wuoretar, wuorineito.

Orestae, arum, *m.* Oreſtis nimiſen, Epeiron ja Illyrian wäliſen maakunnan aſukkaat.

Orestes, ae ja is, *m.* Agamemnonin ja Klytaimneſtran poika, Iphigeneian, Elektran y. m. weli, Pyladeen yſtäwä; jota **Orestēus**, 3, oresteinen, Oresteen, Diana (jonka kuwan Oreſtes toi Ariciaan), run.

Orgia, ōrum, *n.* ſalainen, riehukas juhla, eritt. Bakchoonjuhla.

orichalcum, i, *n.* walinwaski, meſſinki.

Oricos l. **-us**, i, *f.* ja **-um**, i, *n.* kyki Epeirosſa; jota **Oricius**, 3, orikolainen, ja **Oricīni**, orum, *m.* Orikolaiſet.

oriens, tis, *m. PSbst.* nouſewa aurinko, auringonjumala, aamu, päiwä, primus, saevus, septimus, run. *b)* itä, itämaa, qui terras ab oriente ad occidentem colunt; orae orientis y. m., run.

orīgo, inis, *f.* (orior), alkuperä, alku, perijuuri, ſyntyl. ſukuperä, ſukujuuri,

perikanta, ſyntỳ, rerum, tyranni, summi boni, omnium virtutum; Cumani ab Chaloide originem trahunt (owat ſukuperää, ſyntyiſin, kotoiſin). Critt. *b)* Origines, eräs Caton laatima kirja: perihistoria. 2) werr. ſukukunta, heimo- l. huonekunta, ab origine ultima stirpis Romanae generatus. *b)* peri-iſä, kanto- l. ſuku-iſä, perustaja, Romanae stirpis o. (Aeneas), run.; mundi (luoja), run.; jöta myös: emäkaupunki.

Orion, ōnis ja ōnis, *m.* eräs tähtiſikerö, jonka alimeno ſyksyllä tuotti myrskyjä ja sateita, Kalewanmiekka, Wäinämöiſen wiitake, Kolmoiſet.

orior, ortus (oritūrus), oriri, *[praes.:* orior, oreris, oritur, orimur, orimini], nosta, yletä, kohota, tulla näkywiin, ilmiin, ab orto usque ad occidentem solem (auringon nouſusta, aamusta); prius orto sole (ennen päiwän nouſentoa), run.; orta luce, päiwän koitoſſa, aamulla; oriens sol, nouſewa aurinko, ja myös: itämaa. 2) werr. ylim. ilmauntua, koitua, nosta, syntyä, tulla, lähteä, alkaa, saada alkunsa, Rhenus oritur ex Lepontiis (wuotaa l. kumpuaa ilmiin); oritur controversia (ſyttyy), tempestas, clamor y. m.; quae (officia) oriuntur a suo cujusque genere virtutum; invidia ex opulentia orta; — ihmisistä puh.: syntyä, siitä, polweuta, ulota, olla syntyisin, sukuperää, in quo (solo) ortus es; ortus ex concubina, a quo, filiä cujus, equestri loco; — kasweista puh.: putkahtaa ilmiin, kaswaa; — puheesta: alkaa, ab his sermo oritur.

Orithyia, ae, *f.* Athenan kuninkaan Erechtheuksen tytär, jonka Boreas ryöösti puoliſoksensa, Kalaiin ja Zeteen äiti.

oriundus, 3, (orior), siinnyt, polweunut, syntyperää olewa, ſuku-, koto-, alkuperää, syntyisin, sukuisin, kotoisin, kotoa, a l. ex *abl.* kera ja yks. *abl.*

Ormenis, idis, *f.* Ormenoon naispuoli sikiö (Ormenoon lapsenlapseſta Astydamiasta puh.).

ornāmentum, i, *n.* (orno), warustus, hanke, rakennus, aseet, neuwot, kalut, copiae, ornamenta, praesidia (ſotawarat). 2) critt. kaunistus, koristus, kallis kappale, taideteos, quae (urbs) ornamento est civitati; fani. *b)* kuw. kaunistus, somus, kunniakas ebunſuonti, kunnioitus, kunnian-oſote, senectutis; sententiarum, dicendi; honoris; quaecumque a me ornamenta in te proficiscentur; ornamentis quem afficere; ornamenta in quem congerere.

ornāte, *Adv.* kauniisti, koriasti, sirosti, somasti, dicere.

ornātrix, īcis, *f.* (ornator, orno), kaunistajatar, critt. hiusten ſuorittajatar.

ornātus, 3, *PA.* warustettu, warattu, hankittu, uhkiasti warustettu, qua re ja *abs.* Critt. *b)* kaunistettu, siroitettu, koria, kaunis, soma, siistikäs, sepulcrum floribus ornatum; nihil specie ornatius; jöta ylim. oiwallinen, jalo, in dicendo; homo ornatissimus loco, ordine, nomine, virtute *etc.;* versus, oratio; locus ad dicendum ornatissimus, kunniakkain; critt. kunnianimenä: ornatus ja ornatissimus, ſuuri- l. korkia-arwoinen, -kunniainen.

ornātus, us, *m.* (ſeur.), warustus, laitos; *concr.* aſepuku, hanke, aſeet, gladiatorum. Critt. *b)* kaunistaminen, korittaminen, siroittaminen, portarum; werr. puku, aſu, hanke, koreus, militaris, regalis. 2) kuw. warustus, hanke, quocumque ingreditur eloquentia, eodem est instructu ornatuque comitata. Critt. *b)* kaunistus, koristus, somus, aedilitatis; afferre ornatum orationi; caeli (jalo koreus); mailman-rakennukſestakin puh.

orno, I, warustaa, warata, hankkia, säätiä, ſuorittaa, rakentaa, walmistaa, laittaa, quem t. quid qua re; classem, naves, exercitum, convivium y. m.; provinciam, tawalliſilla tarpeilla, eſim. rahalla, aseilla, seuralla, warustaa woittomaahan lähtewä wallanpitäjä; ſamoin: consules. 2) critt. kaunistaa, korittaa, siroittaa, somistaa, siewentää, siistitä, Italiam, domum suam; cornua sertis, run.; capillos, run. *b)* kuw. kaunistaa, somistaa, kiittää, ylistää, kunnioittaa, orationem qua re; seditiones; quem laudibus, beneficiis, omnibus rebus.

ornus, i, *f.* villi vuorisaarni, saarnil. sarapuu.

ōro, I, (os, oris), puhua, puhella, haastella, sanella, quid complecti orando; pro se. 2) suusanalla esitellä, haastellen asioita, puhuen ajaa l. toimittaa, matronis orantibus (välitellä); causam capitis, litem (puhua); cum quo de salute sua (keskustella). *b)* pyytää, rukoilla, anoa, quem; quid; illud te oro (tuota sinulta anon); (quem), ut l. ne *conjunct.* kera; run. *inf.* kera; critt.: oro te, minä pyydän, kuulettos, tee hywin.

Orpheus, ei ja eos, *m.* wanha kuuluisa laulaja Thrakiasta, Kalliopen ja Apollon l. Diagroon poika, Eurydiken puoliso; josta *a)* **Orphēus**, 3, orpheinen, run. *b)* **Orphicus**, 3, orphinen, Orpheukseen.

orsa, orum, *n.* (ordior), aloitus, yritys, operis; critt. puhe, sanat, run.

orsus, us, *m.* (ordior), aloitus, yritys, alku.

Ortōna, ae, *f.* Frentanilaisten kyseita.

ortus, us, *m.* (orior), nousenta, nousu, yleneminen, solis et lunae reliquorumque siderum; ab ortu ad occasum commeans (idästä länteen); josta ortus solis, auringon nousu, itämaa. 2) syntyminen, ilmauminen, alku, alkuperä, syntyis-, sukuis-, kotoperä, juris, amicitiae; animantium, puerorum (syntyminen); Cato ortu Tusculanus.

Ortygia, ae, ja **-ē**, ēs, *f.* eräs kaupungin osa Syrakusaesa. 2) Delon saaren wanha nimi; josta **Ortygius**, 3, ortygialainen, dea (s. o. Diana), boves (Apollon paimentamat ja Merkurin waraštamat), run.

orȳza, ae, *f.* riisi, riisirypnit.

ōs, ōris, *n.* suu, foetidum; oris hiatus; inserere cui quid in os; excidit ex ore verbum; in ore omnium esse (olla kaikkein suusa, juttuna, puheena); habere quid in ore (yhtä päätä jutella jtakin); uno ore, yhteen suuhun l. ääneen, yksin suin, yksimielisesti; in ora hominum abire (joutua ihmisten kieliin, jutuksi); admirari quem ex ore alterius (sanoista). Siitä: *b)* kieli, puhe, haastanto, run. 2) kasvot, habitum oris lineamentaque intueri; iratorum; os praebere ad quid (heittäytä jukin alttiiksi l. alaisekši); Gorgonis, pää; run. werr. walhenaama, naamari, maski. *b)* lasnä-olosta puh.: in ore atque in oculis cujus j. m. s., jkn näkywiesä, nähden, läsnä ollessa. *c)* julkia l. kainostelematoin muoto, julkeus, rohkeus, häpeämättömyys, hominis; samoin: os durum. 3) suu, aukko, reikä, sisällekäytäwä, ponti, portus, specus y. m.; josta puh.: suu, tulkku, Tiberis; l. harw. lähde, ora novem Timavi, run. *b)* ora navium rostrata, laiwan kärjet, nokat, keularaa'at, run. *c)* kuw. kita, ex ore ac faucibus belli erepta urbs.

os, ossis, *n.* luu, *plur.* ossa, luut, luuranko, ruotto; ossa legere (poimia kokoon haudattawiksi), run. 2) werr. sydän puissa ja hedelmissä. *b)* luitten sisusta, ydin, sisimmäinen, run. *c)* puheesta puh.: ruotto, haamu.

Osca, ae, *f.* Hispania Tarraconensis:n kyseita; josta **Oscensis**, e, oscalainen, *subst.* Oscenses, ium, *m.* Oscalaiset.

oscen, inis, *m.* (os-cano), laululintu, eritt. ennuslintu, aawelintu, jonka äänestä tulewaisia ennustettiin, esim. kaarne, wares y. m.

Oscensis, k. Osca.

Osci, orum, *m.* Oskilaiset, Kampanian kansakuntia; josta **Oscus**, 3, oskilainen.

oscillum, i, *n.* (ōs), muotokuwanen, wähäinen maski l. naamari.

oscitanter, *Adv.* haukotellen, huolettomasti, haluttomasti, innottomasti.

oscito, I, ja **oscitor**, I, (os-cieo), awailla suutansa, ammotella suutansa, ylim. haukotella, kaskotella, l. oscito *etc.*, minua haukottaa l. nuiskottaa. *b)* kuw. olla työtöin, olla huoletoin; josta oscitans, unelias, untelo, wetkomainen, halutoin, harrastumatoin, huolimatoin, quae Epicurus oscitans hallucinatus est (ikäänkun puolinukuksissa, unen horrokšissa); dux, judex; sapientia.

osculātio, ōnis, *f.* (seur.), suuteleminen.

osculor, I, (seur.), suudella, antaa suuta, quem; werr.: inimicum cujus, hywäillä, armastella, hiemailla; kuw.: scientiam, rakastaa, pitää suuressa arwossa.

osculum, i, *n.* (os), ſuukkonen, ſuupponen, delibare (lipaiſta l. ſuihkata ſuuta, ſuudella), run.; ſ̈ta ſuukkonen, ſuutelo, ſuunanto, muiſkaus, ad osculum Atticae currere; o. ferre, ſaada, run., t. antaa; o. accipere et dare, capere, carpere, eripere, figere, jungere j. m. ſ., run.

Oscus, ſ. Osci.

Osiris, *is* ja idis, *m.* Iſiin puoliſo, Egyptin ſuojeliajumala.

Osismii, orum, *m.* Gallia Celtica:n kanſakuntia.

Ossa, ae, *f.* korkia wuori Theſſalian maakunnaſſa Magneſiaſſa; ſ̈ta **Ossaeus**, 3, oſſalainen.

osseus, 3, (os), luinen.

ostendo, tendi, tensum l. tentum, III, (obs-tendo), ojentaa päin, eſiin, pitää päin, kohden, edeſſä, ſ̈ta jättää l. heittää alaiſekſi l. alttiiksi, supinatas aquiloni glebas, run. *b)* näyttää, tuoda l. ſaattaa ſilmiin, näkywiin, os suum populo; aciem; equites sese ostendunt (näyttäywät, tulewat näkywiin, näkyſälle). 2) kuw. näyttää, ilmaunnuttaa, ilmeiſtyttää, oſottaa, indicia scelerum; bellum; spem, metum, lewittää ſilmiin, noſtaa; se inimicum cui. *b)* näyttää, oſottaa, ilmoittaa, ſanoa, lauſua, quid; *acc. c. inf.*; quid sui consilii sit, ostendit; ut ostendimus supra (kertoa).

ostentātio, ōnis, *f.* (ostento), näyttäminen, ilmoittaminen, saevitiae. Critt. 2) näytteleminen, iſotteleminen, pöyhkeileminen, korſkaileminen, kerſkuminen, kehuminen, ingenii; magnifica et gloriosa, inanis, insolens j. m. ſ. *b)* (pettäwä) näkö, muoto, teeſkentelcminen, ostentationis causā; consul veritate, non ostentatione popularis.

ostentātor, ōris, *m.* (ſcur.), näyttelijä, kerſkaaja, kehuja, factorum.

ostento, I, (ostendo), ojentaa l. kuroittaa päin, kohden, eſiin, pitää päin, edeſſä, cui jugula sua pro capite cujus (tarjota). *b)* näyttää, näytellä, passum capillum; arma capta; equitatum, tuoda näkywiin. Critt. 2) näytellä jtakin, iſotella, höyhennellä, pöyhkeilellä, korſkailla, pohwaſtella jllakin, jeſakin, kerſkua jſtakin, prudentiam; se in aliis rebus (näyttää taitonſa); Ambiorigem ostentant (kehuen mainitſewat). *b)* luwaten, tarjoten näyttää, lewitellä ſilmiin, luwata, agrum, praemia. *c)* uhaten näyttää, uhata, periculum capitis. *d)* näyttää, oſottaa, ilmoittaa, huio (aeternitati) te ostentes oportet; prodigia - - ostentantia minas; critt. puhetella näyttää jne., ſanoa, quid; *acc. c. inf.*

ostentum, i, *n.* (ostendo), ihmemerkki, ennuſ- l. aawemerkki, ihme.

ostentus, us, *m.* (ostendo), näytäntö; critt. *a)* (pettäwä) näkö, muoto, ostentui esse. *b)* merkki, oſote, todiſtus, cui scelerum ostentui esse.

Ostia, ae, *f.* kyli Tiberin ſuuſſa, Roman ſatama; ſ̈ta **Ostiensis**, e, oſtialainen.

ostiārium, ii, *n.* (ostium), owiwero, owimakſo.

ostiātim, *Adv.* oweſta oween, huoneeſta huoneeſen.

ostium, ii, *n.* (os), owi, ukſi, aperto ostio dormire; quaerere ab ostio; pernoctare ad ostium carceris. *b)* werr. ylim. ſiſälleköytäwä, luokſipääſemö, aukko, ſuu, alta ostia Ditis (portit), run.; asperae arteriae; portūs, fluminis; Oceani (Gibraltarin ſalmi).

ostrea, ae, *f.* ja harw. **ostreum**, i, *n.* oſtrea l. ruokaſimpukka, näkinkenkä, merikotelo.

ostrifer, 3. (ostrum-fero), oſtreoita tuottawa, ſimpukkainen.

ostrum, i, *n.* merikotelon weri, purpura; werr. purpurawaate, -peite.

ōsus, **ōsūrus**, ſ. odi.

Otācilius, 3, romal. ſukunimi.

Otho, ōnis, *m.* romal. liikanimi.

Othryades, ae, *m.* Othryadi, Othryksen poika, Panthus. 2) eräs ſpartalainen ſotapäällikkö.

Othrys, yos, *m.* Theſſalian wuoria.

ōtiolum, i, *n.* (otium), joutonen, joudon rahtu.

ōtior, I, (otium), pitää joutoa, olla l. elää jouten, työtöinnä, lewoſſa.

ōtiōse, *Adv.* joutilaaſti, jouten, työttömäſti, vivere; ſ̈ta lewolliſeſti, hiljakſenſa, kiiruhtamatta, pitkäänſä, hitaaſti, witkaan, omnia agere.

ōtiōsus, 3, (otium), joutilas, työtöin, askaretoin, cum essem o. domi; homo otiosissimus, hywä-aikainen; deus (wiratoin); bos (ikeestä päästettv), run. Eritt. *b)* ilman julkista witkaa, wapaa waltiotoimituksista, otioso imperium dare. *c)* lewollinen, halutoin, wensiä, alallinen, tasawälinen, spectatores pugnae. *d)* tywenmielinen, innostumatoin, harrastumatoin, hiljainen, quum otiosus stilum prehenderat - -, flaccescebat oratio. *e)* huoletoin, surutoin. *f)* ahdistamatoin, hätyyttämätöin, ab hoste. 2) joutilas, wapaa, työtöin, otium, aetas, tempus; senectus (lewollinen). *b)* rauhallinen, turwallinen, dignitas.

ōtium, ii, *n.* jouto, wälipää, lepo, wapaus toimituksista, askarettomuus, wirattomuus, in otio de negotiis cogitare. Eritt. *b)* joutilaisuus, työttömyys, joutilas, lewollinen elämä, suruttomuus, hebescere et languescere in otio; per otium spolia legere, hiljaksensa. *c)* aika, jouto-aika, liika-, waihe-aika, loma, otium suum consumere in historia scribenda; si modo tibi est otium (jahka waan joudat, ehdit); jäta run. joutotyö, runoista puh., otia nostra. *d)* lewollinen meno l. elämä, lepo, rauha, ab hoste, ab seditionibus o. fuit; in otio esse; otium perturbare; res ad otium deducere; studia per o. concelebrata (rauhan aikoina).

ovātio, ōnis, *f.* (ovo), ovationi, s. o. wähempi triumphi, kun sotapäällikkö, myrttiseppeli päässä, piti woittoretkensä ei waunuilla, waan jalkasin t. ratsahin.

Ovidius, ii, *m.* romal. sukunimi.

ovīle, is, *n.* (ovis), lammaskarjetta, -pihatto, -nawetto, ja myös: wuohipihatto. *b)* aitaus Marsin kentällä, kusa Romalaiset komitioisaan äänteliwät, ääntö-aitaus, ääntämö.

ovillus, 3, (seur.), lammas-, grex.

ovis, is, *f.* lammas; run. werr. willa.

ovo, āre, riemuita, riemuhuutoja laskettella, victoriä; gaudio; eritt. pitää ovationi l. wähempi triumphi, ovans urbem ingrederetur.

ōvum, i, *n.* muna, ova parere, gignere (panna munia); pullos ex ovis excludere; munia tawallisesti syötiin ateriaa aljettaisa, jäta sanalask.: ab ovo usque ad mala, t. malum; eritt.: ova curriculis numerandis, seitsemän munanmuotoista palloa l. kuwaa Circus Maximus kiistämöllä, joista yksi otettiin alas joka kiertokerralta. Tarun mukaan Leda synnytti kaksi munaa, joista toisesta Pollux ja Helena mailmaan tuliwat, waan toisesta Kastor ja Klytaimnestra, ovum geminum (Ledan kaksoismuna), ovo prognatus eodem (s. o. samasta syntyperästä lähtenyt), run.

Oxos l. **-us**, i, *m.* Nasian joki.

P.

P. lyhennyksenä = Publius; **P. C.** = patres conscripti; **P. M.** = pontifex maximus; **P. R.** = populus Romanus.

pābulātio, ōnis, *f.* (pabulor), rehustaminen, rehuntuonti, sotamenoisa, pabulatione intercludi.

pābulātor, ōris, *m.* (seur.), rehustaja, rehunnoutaja sotawäesä, pabulatores aggredi.

pābulor, I, (seur.), rehustaa, hankkia l. tuoda rehuja, sotamenoisa, angustius; pabulandi causä tres legiones mittere; pabulatum proficisci.

pābulum, i, *n.* (pasco), ruoka, syötäwä, eritt. eläinten: rehu, kontu, törky, ape, pabulum secare, supportare. *b)* kuw. eläke, rawinne, habet aliquod tamquam pabulum studii atque doctrinae senectus.

pācālis, e, (pax), rauhaa koskewa, rauhan.

pācātus, 3, *PA.* rauhoitettu, rauhallinen, lewollinen, alallinen, asewa, tywen, civitas, provincia; mare, run.; jäta *subst.* pacatum, i, *n.* ja samoin *plur.* pacata, ystäwällinen, rauhallinen paikkakunta, ystäwän maa; pacatum myöskin: rauhallinen, suosiollinen mielenpito; — kuw.: nequitia, oratio.

Pachȳnum, i, *n.* ja **-os**, i, *f.* Sikelian niemiä.

pācifer, 3, (pax-fero), rauhaa tuottawa, rauhaa ilmoittawa, *subst.* rauhanſaattaja, Merkurin liikanimenä.

pācificātio, ōnis, *f.* (pacifico), rauhanrakentaminen, wälitteleminen, ſowittaminen, se in pacificationem interponere.

pācificātor, ōris, *m.* (pacifico), rauhanrakentaja l. -toimittaja, ſowittaja, adhibitus ab Aetolis p. Amynander.

pācificātōrius, 3, (eb.), rauhanrakennollinen, rauhaa wälittelewä, legatio.

pācifico ja **-cor**, I, (pacem-facio), tehdä l. iskeä rauha, rakentaa l. toimittaa rauha, Jugurtha pacificante (wälitellä rauhaa).

pācificus, 3, (pax-facio), rauhaa rakentawa l. wälittelewä, rauhallinen, persona.

paciscor, pactus, III, tehdä ſuoſtuma l. wälipuhe jkn kanſſa jstakin, yhtyä, ſuoſtua, ſopia jstakin, jhnkin, ſuoſia l. tinkiä jkn kanſſa jstakin, ehdoitella, itſelleen ehdoittaa, itſelleen tingata l. edustaa l. pyhittää, cum quo; ut t. ne *conjunct.* kera; quid; quid cum quo; quid a quo; sibi quid; ex qua domo feminam, kihlata (itſellenſä); quid pro qua re, waihettaa jtakin jhnkin, panna jtakin alttiiksi jnkin tähden, run.; — *pass.* pactus, 3, kiinnitetty, määrätty, ſowittu, ſuoſtuttu, puhuttu, tingattu, ehdoitettu, edustettu, pretium, foedus, indutiae y. m.; *abl. abs.*: pacto, ſuoſtuttua, puheen tehtyä; eritt. kihlattu, cui pacta Lavinia fuerat.

pāco, I, (pax), rauhoittaa, lewoittaa, aſettaa, tywentää, maſentaa, omnem Galliam; run.: silvas vomere (tehdä wiljamaaksi).

pacta, ae, *f.* (paciscor), kihlattu, morſian.

pactio, ōnis, *f.* (paciscor), ſuoſinta, ſuoſtumus, liitto, wälipuhe, tinkaus, ehdoitus, edustus, pactionem facere de qua re; pactionem cum quo facere, ut - -; in pactione manere; verborum, määräſanat; per pactionem tradere arma, pakkoſowinto; *plur.* pactiones, ſuoſtumakohdat, ehdot, talibus pactionibus pacem facere; eritt. *a)* kontrahti waltiowouraajain ja woittomaalaisten wälillä. *b)* ſalainen ſuoſtumus l. puhe, ſalaliitto.

Pactōlus, i, *m.* joki Lydiaſſa, kultahietaa juokſuttawa; jsta **Pactōlis**, idis, *f.* paktololainen.

pactor, ōris, *m.* (paciscor), wälittäjä, ſowittaja, societatis.

pactum, i, *n.* (paciscor), ſuoſtuma, liitto, wälipuhe, pacta servanda sunt; stare pacto; ex pacto (ſuoſtuman mukaan, puhetta myöden); uſein: eo, isto, quo pacto, ſillä, millä tawalla, kurilla, lailla, tawoin; nullo p., ei millään muotoa; alio p., toiſella luontoa l. keinoa.

pactus, l. paciscor ja pango.

Pactyē, ēs, *f.* Thrakian kyyeita.

Pācuvius, ii, *m.* kuuluiſa romal. murhateeskelmöitſiä; jsta **Pācuviānus**, 3, pacuvianinen, Pacuviuksen.

Padus, i, *m.* joki Yli-Italiaſſa, nykyjään Po; jsta **Padānus**, 3, Po-jokea koskewa.

Padūsa, ae, *f.* Po-joesta Ravennan kautta käywä kaiwanto.

Paean, ānis, *m.* jumalain lääkäri, Apollosta puh., kun hän taudeista ja muista pahoista kirwotti; jsta Apolloille t. ylim. jokaiſelle jumalalle pyhitetty yliſtyswirſi, kiitos-, riemu-, juhla-, woittowirſi, -laulu.

paedagōgus, i, *m.* lasten johdattaja, orja, joka johdatti lapſet kouluun ja koulusta kotiin ſekä heitä kotona katſoi.

paedor, ōris, *m.* lika, ſaasta, törkkä, tahro, karna.

Paemāni, orum, *m.* Gallia Belgica:n kanſakuntia.

paene l. **pēne**, *Adv.* melkein, likipitäin, wähinpuuttuin, piamitten, hertto, milt'ei, p. valens; p. in singulis domibus; p. dixi (hertto ett'en ſanonut, minä milt'en ſanonut, liki piti ett'en ſanonut, wähältä oliſin ſanonut, olin wähällä ſanoa).

paeninsula (pen.), ae, *f.* (paene-insula), ſaarento, niemimaa.

paenula (pen.), ae, *f.* päälliswaate matkoilla, ſodaſſa, ſateeſſa j. m. ſ., matkawaippa, wiitta, mekko; ſanalask.: paenulam cui scindere (ahkeraſti, kiihkiäſti pyytää jkta jäämään).

paenulātus, 3, (eb.), matkawaatteilla, matkawaipalla, wiitta päällä.

paeon, ōnis, *m.* runonpolwi, joſſa on kolme lyhkäistä tawua ja yksi pitkä.

Paeones, um, *m.* Makedonian kanſakuntia; *sing.* Paeon, Paeonialainen; jöta *a)* **Paeonia**, ae, *f.* Paeonian maakunta, jäljemmin Emathia. *b)* **Paeonis**, idis, *f.* Paeoniatar.

Paeōnius, 3, Paeonia (lääkärein jumalaa) koskewa, terwellinen, mos (lääkärein tapa), run.; ope Paeonia (Apollon), run.

Paestum, i, *n.* Lukanian kpgeita; jöta **Paestānus**, 3, paestumilainen, *subst.* Paestāni, orum, *m.* Paestumin asukkaat.

paetulus, 3, (seur.), wähän syrjäsilmäinen.

paetus, 3, syrjäsilmäinen, sihku- l. sipurasilmäinen, tirtiäsilmäinen, wilkkusilmäinen, eritt. lehko-, kiilo-, lempiäsilmäinen.

pāgānus, 3, (pagus), maakyläinen, maaseutuinen; *subst.* paganus, i, *m.* maamies, talonpoika, kyläläinen.

Pagasa, ae, ja **Pagasae**, arum, *f.* meripki Thessaliassa, kussa Argo-laiwa rakettiin; jöta **Pagasaeus**, 3, pagasalainen, puppis, carina, Argo, run.; *subst.* Pagasaeus, Jasonin liikanimi.

pāgātim, *Adv.* kylittäin, kyläkunnittain, piirikunnittain.

pāgella, ae, *f.* (seur.), paperin siwu.

pāgina, ae, *f.* (pago, pango), kirjan, kirjeen j. m. s. siwu, lehti, paginam complere; werr. kirjoitus, kirjoittama.

pāginula, ae, *f.* (ed.), siwu.

pago, ere, wanhanaikaisesti = pango.

pāgus, i, *m.* (pango), kylä, kyläkunta; run. werr. kyläläiset. 2) kanttoni, piirikunta, kulmakunta, läänike.

pāla, ae, *f.* (alkp. pagela, pago, pango), lapio, luodin, sossam fodiens palae innixus. 2) sormuksen kiwenkehäke l. kiwenkiinnitin, palam anuli ad palmam convertere.

Palaemon, onis, *m.* eräs merijumala, = Melicerta. 2) miehennimiä.

Palaeopharsālus, i, *f.* Wanha Pharsalos, kpki Thessaliassa.

Palaestē, ēs, *f.* Epeiron kpgeita; jöta **Palaestīnus**, 3, palaestelainen, deae (Furiat), run.

Palaestīna, ae, *f.* Palestinan maakunta Asiassa; jöta **Palaestīnus**, 3, palestinalainen, *subst.* Palaestīni, orum, *m.* Palestinalaiset.

palaestra, ae, *f.* taistelokoulu, taistelo- l. harjotuspaikka, -sija, jossa nuoriso alastomana, öljyllä siweltynä ruumiinsa woimia harjotti, statuas in palaestra ponere; gramineae, run. 2) werr. taistelo, woittelo, taistelotaide, discere palaestram; palaestrae operam dare. *b)* harjotus rhetorinkoulussa, puheharjotus, rhetorinkoulu, ylim. koulu, taide, non tam armis institutus quam palaestrā; quasi quandam palaestram orationi afferre y. m.; jöta siewyys, somuus, kauneus. *c)* keino, uti quā palaestrā.

palaestrice, *Adv.* palaestranomaisesti, spatiari in xysto, yksistänsä koulussa harjotella puhelemista.

palaestricus, 3, palaestranomainen, motus (taisteliain tapaiset).

palaestrīta, ae, *m.* palaestran l. taistelokoulun esimies.

palam, 1) *Adv.* julkisesti, julki, kaikkein nähden l. silmissä, kaikkein kuullen l. tieten. *b)* werr. julki, ilmi, p. esse, olla julki, tunnettu; p. facere, ilmoittaa; p. fieri, juljeta, tulla ilmi, tietoihin, tiettäwäksi. 2) *Praep.*, waatii *abl.*, läsnä ollessa, nähden, silmissä, kuullen, p. populo.

Palamēdes, is, *m.* Nauplioon poika, jolle Odysseen juonet Troian edustalla kuoleman tuotti.

Palātium, ii, *n.* yksi Roman seitsemästä kukkulasta (ensimäiseksi asutettu); jöta **Palātīnus**, 3, palatilainen, tribus l. yks. Palatina; Apollo (kun häntä tuolla kukkulalla eri temppelissä palweltiin), run. 2) keisarillinen asunto l. linna, palatsi (siitä syystä, että Palatinin kukkulalla oli Augustuksen ja hänen jälkeistensä asunto); run. jumalainkin asunto, palatia coeli (taiwaanpalatsi); jöta **Palātīnus**, 3, keisarin linnaa koskewa, keisarillinen, laurus (keisarin palatsin edessä), run.

palātum, i, *n.* ja harw. **palātus**, i, *m.* suulaki, kita-, kurkkulaki; run.: p. coeli (taiwaanlaki l. -kansi).

palea, ae, *f.* ruumen, ware, wihne, helwe, kauna, akana.

palear, āris, *n.* (palea, kukon heltta), helluwainen, naudan rippuwa kanlanahka.

Pales, is, *f.* italialainen paimenten ja karjain turwajumalatar, lux l. sacra Palis, ſ. o. Palilia, run.; jōta **Palīlis**, e, Palesta koskewa, Paleen, flamma, olkiwalkia Paleen juhlana, run.; festa P., run., l. *subst.* yks. Palilia, ium, *n.* Paleen juhla, paimenjuhla, Huhtikuun 21:nä, Roman perustuspäiwänä, wietettȳ.

Palīci, orum, *m.* Jupiterin ja Aetnan kaksoispojat, joilla Palican kpgin lähellä Sikeliaſſa oli temppeli.

Palīlis, Palīlis, k. Pales.

palimpsestus, i, *m.* uudeſtaan hiwutettu, taw. pergamentti, joſta enſimäinen kirjoitus on tahwottu pois ja muuta ſijaan kirjoitettu, in palimpsesto (scribere).

Palinūrus, i, *m.* Aineiaan perämies, joka ſamannimiſelle Lukanian niemelle hukkumiſellanſa nimen antoi.

palla, ae, *f.* pitkä, laskuiſa päälliswaate l. wiitta, eritt. naisten, ſielikko, ſaloppi, ja myös jumalain ſekä tragillisten teeskeliäin. *b)* aluswaate, pallam induta rigentem, run. *c)* eſirippu.

Pallantēum, -tēus, -tias, -tis, -tius, k. Pallas, antis.

Pallas, adis l. ados, *f.* Minervan kreikalainen nimi, Palladis ars (*i. e.* lanificium), arbor (öljypuu), ales (tarhapöllö), run.; run. werr. Pallaan kuwa, Pallaan temppeli, öljypuu, öljy; jōta **Palladius**, 3, Pallaſta koskewa, Pallaan, arces (Athena), ramus (öljypuun), latices (öljy), ratis (Argo), run.; *subst.* Palladium, ii, *n.* Pallaan kuwa, joka Troiaſſa Iloon hallitesſa taiwaaſta alas putoſi, yhteiſen onnen takuuna palwelemalla kunnioitettu. Troian ſodaſſa Odyſſeus ja Diomedes waraſtiwat ſen kaupungiſta. Jälkeenpäin ſama kuwa Kreikaſta Romaan wietynä ſäilytettiin Weſtan temppeliſſä.

Pallas, antis, *m.* 1) Pandionin poika, wiidennen Minervan iſä. 2) Evanderin iſo-iſä t. iſo-iſän iſä, ja Evanderin poika. 3) eräs Gigantti. — Siitä: *a)* **Pallantēus**, 3, pallanteinen, Pallaan, moenia, Pallanteumin kpki, Evanderin hallinto-aſema, run.; *subst.* Pallantēum, i, *n.* kpki Arkadiaſſa, Pandionin pojan Pallaan mukaan fiksi nimitettȳ, ja myös: Evanderin rakentama kpki Italiaſſa. *b)* **Pallantias**, adis, ja **Pallantis**, idis l. idos, *f.* Aurora, joka oli tuoſta Pallas nimiſeſtä Gigantiſta ſyntyperää. *c)* **Pallantius**, 3, pallantinen, heros, Evander, run.

Pallēne, es, *f.* eräs Makedonian ſaarento ja kpki; jōta **Pallēnensis**, e, pallenelainen.

pallens, tis, *PA.* waalia, kalwia, kalmekas, eritt. Manalan eſineiſtä puh.; *act.* waaliſtuttawa, kalmetuttawa, morbi, run. 2) keltainen, kellertäwä, keltaiſenwiheriä, wihertäwä, waalian-, himiän-, tummankarwainen, -wärinen.

palleo, pallui, II, olla waalia, kalwia, kalmakka, wanhuudeſta, taudiſta, peloſta, rakkaudeſta j. m. ſ., sudat, pallet; jōta kuw. olla kalwia, kipiä jōtakin, ambitione, run., t. waaleta, waljehtua, tuskailla, ſäikkyä, olla tuskan l. pelon halluſſa (jkn t. jnkin tähden), pueris (*dat.*), pontum, run. *b)* werr. muuttaa l. kadottaa wärinſä, wirttyä. 2) olla keltainen, keltaiſenwiheriä, tummankeltainen.

pallesco, pallui, III, (ed.), waaliſtua, waljehtua, kalweta, kalmettua; kuw. tuskailla, olla pelon halluſſa, nullā culpā, run. 2) kellaſtua.

palliātus, 3, (pallium), waipallinen, waipalla waatetettu, waippa yllä, taw. Kreikalaiſiſta, eritt. kreikalaiſiſta philoſopheiſta puh.

pallidus, 3, (palleo), waalia, kalwia, kalmekas, waljunkarwainen; in qua (perin rakaſtunut jkhn), run. *b)* run. *act.* waaliſtuttawa, kalmetuttawa.

palliolum, i, *n.* (ſeur.), waippanen Kreikalaiſilla, eritt. Kreikan philoſopheilla. *b)* werr. pääwerho.

pallium, ii, *n.* werho, peitto. *b)* kreikalainen waippa, wäljä päälliswaate, jota eritt. kreikalaiſet philoſophit pitiwät, cum pallio et crepidis inambulare in gymnasio.

pallor, ōris, *m.* (palleo), waaleus, kalweus, waljunkarwa, kalmankarwa, terrorem pallor consequitur. *b)* run. ruma karwa l. wäri, pallorem ducere

(wetäytyä rumankarwaiſeksi). 2) jumalana: äkkinäinen pelko, kauhu, ſäikky.

palma, ae, *f.* kämmen, lappiakäſi, käſiläppiä, piwonpohja, palam anuli ad palmam convertere; ja ylim. käſi, passis palmis salutem petere. 2) palmu, palmupuu; wälistä: palmunhedelmä. *b)* palmun-oksa, jsta run. palmuluuta; eritt. palmun-oksa woitonmerkkinä, jsta werr. woittopalkkio, ylim. kunniapalkinto, etewyys, etuiſuus, etuus, kunnia, maine, kiitos, woitto, palmam cui dare; palmam cujus rei cui deferre; palmam accipere, ferre p. m.; run. woitonſaaja, woittaja, tertia. 3) weſa, oksa, stipitis.

palmāris, e, (ed.), palmuja koskewa, palmukas. *b)* werr. palmun-oksia, ſ. o. etewyyttä, etuutta anſaitſewa, oiwallinen, statua, sententia.

palmātus, 3, (palma), neulotuilla palmun-oksilla koritettu l. kirjattu, palmun-oksiin l. palmunlehtiin kudottu, tunica.

palmes, itis, *m.* (palma), wiinapuun oksa l. weſa.

palmētum, i, *n.* (palma), palmukko, palmumetſä.

palmifer, 3, (palma-fero), palmupuuta kaswawa, palmukas.

palmōsus, 3, (palma), palmukas.

palmula, ae, *f.* (palma), aironlapa l. -terä, airo.

palmus, i, *m.* (palma), kämmen; werr. pituuden mittana: waakſa l. kakſitoista tuumaa.

pālor, I, häilyä edeſtakaiſin, ympäri, liikkua, kuljeksia, kaahia edeſtakaiſin, ympäri, hajountua, per agros; kuw.: palantes animi, run.

palpebra, ae, *f.* ſilmänlauta, -kanſi, -luomi, palpebrae sunt tegmenta oculorum.

palpito, I, (ſeur.), liikahdella, wärähdellä, wawahdella, ſykähdellä, ſykkiä, ſylkyä, tykyttää, hytistä, palpitat cor; eritt. kuolemaa tekewistä puh.

palpo ja **palpor**, I, taputella, ſilitellä, koskettella; kuw. hywäillä, hiemailla, imarrella.

palūdāmentum, i, *n.* ſotawaippa, ſotionwiitta l. -takki; eritt. ſotapäällikön waippa (taw. purpurankarwainen).

palūdātus, 3, ſotawaipallinen, ſotawaipalla waatetettu, ſotawaippa yllä, eritt. ſotapäälliköistä puh.

palūdōsus, 3, (palus), newainen, ſoinen, rämeinen.

palumbes, is, *c.* metſäkyhkynen, kauluskyhkynen.

pālus, i, *m.* paalu, wawia, waaja, patſas.

palus, ūdis, *f.* newa, jänkä, lewä, ſuo, räme, hetteikkö, lammikko, allikko.

paluster, stris, stre, (ed.), newainen, lewäinen, ſoinen, ſuoperäinen, rämeinen, liejuinen, ager.

Pamphȳlia, ae, *f.* Wähä-Aſian maakuntia; jsta **Pamphȳlius** ja **-lus**, 3, pamphylialainen, *subst.* Pamphȳlii, orum, *m.* Pamphylialaiſet.

pampineus, 3, (ſeur.), wiinaköynnöksinen, wiinalehtinen.

pampinus, i, *c.* wiinaköynnös, wiinawäänneliäs, wiinalehti l. -lehdet.

Pān, Panos, *acc.* Pana, *m.* arkadialainen metsä-, laidun- ja paimenjumala; *plur.* Panin kaltaiſia metsä- ja ketojumalia.

panacēa, ae, *f.* **panaces**, is, *n.* **panax**, acis, *m.* kaikkein paranne, lääke kaikkiin, kaikkiparantaja-yrtti.

Panaetōlium, ii, *n.* Aitolialaisten yhteinen kokous; jsta **Panaetōlicus** ja **-lius**, 3, panaitolialainen.

Panathēnāicus, 3, Athenalaisten Panathenaia-juhlaa koskewa, *subst.* Panathenaicus, i, *m.* (*sc.* liber), juhlapuhe, Panathenaioina kreikalaiſelta puhelialta Iſokrateelta pidetty.

Panchāia, ae, *f.* eräs onnelliſen Arabian maakunta, kuſa hywia ſuitſutusaineita kaswoi; jsta **Panchaeus, Panchāicus** ja **Panchāius**, 3, panchaialainen.

panchrestus, 3, kaikkiin, peräti, tuiki hywä l. hyödyllinen, kuw.: medicamentum, ſ. o. raha.

pancration, ii, *n.* kokotaistelo (painelo ja ruſikoitſemus yhdeſsä).

Pandīon, onis, *m.* Athenan kuningas, Proknen ja Philomelan iſä; jsta **Pandīonius**, 3, pandioninen, ylim. athenalainen.

pando, pandi, pansum ja passum, III, lewittää, hajoittaa, harittaa, hatiſtella, pyyriſtää, ſiiroittaa, lauduttaa, vela, aciem p. m.; pennas ad solem, run.; jöta passus, lewitetty, velis passis (täyſin purjehin), t. hajallinen, löyhywä, tuokſuwa, passis crinibus (hajalla hiukſin, hiukſet hajallanſa), t. ojettu, kokotettu, passis palmis. *b)* hajoittaa kuiwamaan, jöta passus, kuiwattu, kuiwa, racemi (ſ. o. ruſinat), lac (juosnut), run. 2) werr. awata, luoda auki, ammollenſa, januam, moenia urbis, guttura, run.; vestigia (oſottaa), run.; rupem (halkaiſta, särkeä); *Pass.* aueta, lewitä, panduntur viae; panditur planities; ubi primum e faucibus angustis panditur mare (lawenee, wäljenee). 3) kuw. lewittää, ulottaa, vela orationis; divina bona longe lateque se pandunt, ulottua, waikuttaa, ſalwata. *b)* awata, rakentaa, viam cui ad dominationem; viam fugae; spectacula (tuottaa ſilmiin), run.; jöta ilmoittaa, ladella, kertoa, ſelittää, nomen, rem ordine, res caligine mersas, run.

Pandrosos, i, *f.* Kekropſin tytär.

pandus, 3, käyrä, kiperä, kouruinen.

panēgyricus, 3, yhteiſtä kanſankokousta koskewa, jöta juhlallinen, *subst.* panegyricus, i, *m.* Iſokrateen tekemä juhlapuhe, joſſa hän Kreikalaiſia kehoittaa yksimieliſyyteen keskenänſä ja ſotaan Perſialaiſia wastaan ſekä yliſtää Athenalaisten anſioita.

Pangaea, orum, *n.* eräs Makedonian wuori Thrakian rajalla.

pango, panxi, panctum ja pēgi l. pepigi, pactum, III, nakata ſiſälle, kiinni, lyödä ſiſälle, painaa l. wajottaa ſiſälle, kiinnittää, clavum. *b)* werr. liitellä, laskea, ladella, ſepitellä, poemata, run.; aliquid Sophocleum; run. laulella, runoillen kertoa, facta patrum; jöta ylim. tehdä jtakin, temptamenta cujus, run. *c)* kuw. kiinnittää, määrätä, terminos, fines; critt. iskeä l. tehdä jtakin, puhua jtakin l. yhtyä, ſuostua jhnkin, (itſelleen) ehdoittaa l. edustaa jtakin, luwata jtakin, yks. perfektin muodoiſsa, quid (cum quo), eſim. pacem t. amicitiam cum quo, inducias p. m.; ut t. ne *conjunct.* kera.

pānicum, i, *n.* eräs wiljanlaji, ehkä tattari.

pānificium, ii, *n.* (panis-facio), leiwos, uhrikakku.

pānis, is, *m.* leipä.

Pāniscus, i, *m.* pieni Pan, Panin kaltainen metſäjumala.

Pannonii, orum, *m.* Pannonialaiſet, joitten aſuinſija oli **Pannonia**, ae, *f.* niminen maakunta; jöta **Pannonicus**, 3, pannonialainen.

pannōsus, 3, (ſeur.), ryyſyinen, retuinen, rätyiſä, repaleinen, reſuinen.

pannus, i, *m.* waatekappale, waate; jöta repale, rääpäle, rääſy, ryyſy, rätti, kutale. *b)* werr. tilkka, paikka, riepu, rietu, ſide j. m. ſ.

Panomphaeos, i, *m.* kaikkein ennusten lähettäjä, Jupiterin liikanimiä.

Panopē, ēs, *f.* Phokin kpgeita.

Panopēa, ae, *f.* eräs merineito.

Panormus l. **-os**, i, *f.* ja **-um**, i, *n.* Sikelian pohjoisrantaiſia kpgeita; jöta **Panormītānus**, 3, panormolainen, *subst.* Panormītāni, orum, *m.* Panormolaiſet.

Pansa, ae, *m.* romal. liikanimi.

Pantagies, ae, *m.* Sikelian jokia.

panthēra, ae, *f.* pantteri.

Panthous l. **-oos**, i, ja taw. **Panthus**, i, *m.* [*voc.* Panthu], Othryksen poika, Euphorboon iſä; jöta **Panthoides**, ae, *m.* Panthoidi, Euphorboosta puh. ja myöskin Pythagoraasta, kun wiimeksi mainittu hoki itſenſä Troian ſodan aikoina olleen Euphorboon.

papāver, eris, *n.* unikko, unikukka, walmukukka, walmu.

papāvereus, 3, (eb.), unikon, walmun.

Paphius, 3, k. Paphos.

Paphlagonia, ae, *f.* Wähä-Aaſian maakuntia; jöta **Paphlago** (-on), onis, *m.* Paphlagonialainen.

Paphos l. **-us**, i, 1) *m.* Pygmalionin poika, ſamannimiſen kpgin perustaja. 2) *f.* eräs Kypron ſaaren kpki, kuſſa kuuluiſa Venerin temppeli; jöta **Paphius**, 3, papholainen, kyprolainen, heros (ſ. o. Pygmalion), run.; werr. Venerille pyhitetty; *subst.* Paphii, orum, *m.* Papholaiſet.

pāpilio, ōnis, *m.* perho, perhonen.

papilla, ae, *f.* nänni, nuunu, niſänpää l. -nenä; run. werr. ylim. niſä, rinta.

Papīrius, 3, romal. ſukunimi; *adj.* papirinen; ſöta **Papīriānus**, 3, papiriainen, Papiriukſen.

Papius, 3, romal. ſukunimi; *adj.* papinen, Papiukſen, lex (de peregrinis exterminandis).

papula, ae, *f.* näppy, nippula, nyppylä, rakko.

papȳrifer, 3, (papyrus-fero), papyroëpenſaśta kaswawa.

papȳrus, i, *c.* ja **-um**, i, *n.* papyroëpenſas, jonka niinestä paitſi muita paperiakin tehtiin.

pār, paris, yhtäläinen, yhden-, ſamanſuuruinen, -määräinen, -wertainen, -kaltainen, -weroinen, -ſuhtainen, jus, laus, judicium, conditio civium, res; pares ejusdem generis munitiones (yhdenmuotoiſet); intervallum; dum pari certamine res geri potuit (ſamanaſeinen tappelo, ratſus ratſuśta waśtaan); pari proelio discedere, taſakantainen, taſawoittoinen; pares in amore; libertate esse parem ceteris; homo par ad virtutem; ſiitä puh., minkä kaltainen jne. mikä on, *dat.*, eſim. omni illi et virtute et laude par; verbum Latinum par Graeco; t. *gen.*, eſim. cujus paucos pares haec civitas tulit (werta); t. cum, eſim. quem parem cum liberis suis facere (tehdä jku laśtenſa arwoiſekſi l. ſamanarwoiſekſi kun omat lapſet); parem cum ceteris fortunae conditionem subire; t. inter se, eſim. omnes inter se pares (keśkenänſä yhtäläiſet, toinen toiſenſa weroiſet); t. et, ac, atque, kun, eſim. par habetur honos summis et infimis. Critt. *b)* wetäwä wertoja jkſle, jkn wertainen, kuntoinen, woimainen, mahtinen, jkſle pitäwä, jkta waśtaawa, ſamanwoimainen (kun jku), cui; adhuc pares non sumus (*sc.* fletui, en kykene wielä woittamaan); armis parem esse; erant et virtute et numero pugnando pares (pyśtyiwät ſekä miehuuden että lukumäärän puoleśta toinen toiſenſa kanśa woimia koettelemaan); universos pares esse; *subst.* waśtamies, waśtuśtaja, parem habere, aspernari; — ſamankuntoinen, yhtä aimollinen, ut par sis in utriusque orationis facultate (ſamantaitoinen); animo ac viribus par; — yhden-, ſamanluontoinen, -laatuinen, -lainen, -ikäinen, yhtäläinen, ut eoeat par jungaturque pari, run.; ſanalaśk.: pares cum paribus facillime congregantur (wakka kantenſa hakee); *subst.* kumppani, toweri, ja run. awiopuoli; — par est, on mukawa, on ſoweliaś, laadullinen, kohtuullinen, on oikein, sic par est agere cum civibus; quod me scire par sit; par est ipsum esse virum bonum; ut constantibus hominibus par erat (ihmiśten ſopi); ut par est; — par pari l. paria paribus respondere, antaa ſamaśta ſarweśta kun ſaikin, antaa werta werraśta, maśaa ſamalla; — ludere par impar, pelata paria ja liikaa, run. 2) werr. *subst.* par, paris, *n.* pari, gladiatorum; tria paria amicorum; scyphorum paria complura.

parābilis, e, (paro), huokiaśti, helpośti haukittawa l. ſaatawa, divitiae naturae.

paradoxus, 3, ihmeellinen, eriśkummainen; ſöta *subst.* paradoxa, orum, *n.* kaikkein ajatuśta waśtaan ſotiwat oppilauſeet, epämieliſeltä näyttäwät oppilauſeet, ihmemietteet (Stoalaiśten eſiin tuomat).

Paraetacēnē, ēs, *f.* Perſian ja Median wälinen maakunta; ſöta **Paraetacae**, arum, *m.* Paraetakalaiſet.

Paraetonium, ii, *n.* kpki ja hamina Marmarikaśſa.

Parapam-, k. Paropam-.

parasīta, ae, *f.* (seur.), norkkowieraś.

parasītus, i, *m.* alkp. ruokakumppani, wieraś (= conviva); ſöta taw. norkko, kärkkywieraś, häntä-, liikawieraś, nakuri, kuokkuri, joka ruoka-aterian saadakſenſa rupeaa liehakoitſiakſi l. kujehteliakſi.

parāte, *Adv.* walmiśtuneesti, walmiśtukſella, hywähankkeiſesti. *b)* taitawaśti, ſiewäśti.

parātio, ōnis, *f.* (paro), laittaminen, hankkiminen, regni (wallan perään pyrintö).

parātus, 3, *PA.* walmiś, altiś, kernaś, mielukaś, ad quid l. *dat.*; omnia sibi

esse ad bellum apta ac parata (waroilla, warusalla, tarjona, käsillä, saatawilla); *inf.* kera, esim. illi omnia perpeti parati; *abs.:* victoria, huokia, helppo; eritt. *a)* (hywin) waruštettu, (hywin) hankittu, wahwahankkeinen, ad quid; a qua re; jšta harjauntunut, oppinut, taitawa, in qua re. *b)* taištelohankkeinen, walmištaunut, tappelowalmis, ad partes; ad praedam.

parātus, us, *m.* (paro), laitos, hanke, rakennus; run. *plur.* komiat waatteet, koreus.

Parca, ae, *f.* Waiheetar, Osatar; eritt. *plur.* Parcae, nuot kolme Waiheetarta (Klotho, Lachesis ja Atropos), jotka kullekin ihmiselle hänen osansa jakawat.

parce, *Adv.* säästeliäästi, työskästi, tiiwisti, wisusti, niukasti, nupiasti, tiukkamääräisesti, ibartain, kitsaasti, vivere; werr. *a)* wähän, hiukan, laedere. *b)* harwoin, quatore fenestras, run.

parcimōnia, f. parsimonia.

parco, peperci (harw. parsi), pareitum ja parsum, III, (seur.), säästää, säästellä jtakin, säästellen elää l. liikkua jnkin kanssa, säästellen käyttää, surkeilla jtakin, enimmitten *dat.* kera, esim. impensae, labori, operae; run. *acc.* kera, esim. talenta gnatis; *abs.:* parcendo (säästämisellä). 2) werr. säästää, surkeilla, armahtaa, säästä, lokea säilyttää, olla loukkaamatta, *dat.* kera, esim. mulieribus, infantibus; aedificiis; amicitiis et dignitatibus, auribus et consuetudini. *b)* säästää jtakin, heittää jtakin, jättää jtakin tekemättä, karttaa, olla tahtomatta jtakin, pidättää l. hillitä itseänsä jstakin, *dat.* kera, esim. labori; lamentis (lakauttaa, tauottaa walitukset); metu (luowuttaa pelko), luminibus (s. o. olla päin katsomatta), flatibus (lienyttää, tuulesta puh.), run.; *inf.* kera, esim. parce jactare (älä syytele); a caedibus et ab incendiis.

parcus, 3, säästeliäs, säästäwäinen, työskä, tiiwis, tiukka, rinso, wisu, saita, itara, kitakka, pater; *gen.:* veteris aceti (etikalle), run.; werr. wähämääräinen, niukka, näpiä, nupia, wähäinen, rahtuinen, sal, run. *b)* hillitsewä l. pidättäwä itsensä, in qua re; jšta wälisti: sääliši, lempiä, lientiä, verba, run.

pardalis, is, *f.* ja **pardus**, i, *m.* panteri.

pārens, tis, *PA.* tottelewainen, kuuliainen; *subst.* parentes, um, *m.* alamaiset.

parens, tis, *c.* (pario), synnyttäjä, isä, äiti; *plur.* parentes, wanhemmat, ja myös: isot wanhemmat (iso-isä ja isoäiti), esi-isät, t. ylim. sukulaiset, heimolaiset. 2) werr. isä, äiti, emä, f. o. synnyttäjä, perustaja, aikaansaattaja, tuottaja, laatija, kekšijä, urbis, operum; lyrae, Merkuri, run.; Socrates parens philosophiae; earum rerum parens est sapientia; eritt. emäkaupungeista puh.

parentālis, e, (eb.), wanhempia koskewa, wanhempain, umbrae, run. 2) wanhempain t. sukulaisten kuolinjuhlaa koskewa, dies, kuolinjuhlan päiwä, run.; Mars (Memnonin polttorowiosta syntyneitten ja sen wuoksi hänen lapsiksensa ajateltuin lintuin wuotuinen kuolinjuhla-taistelo), run.; *subst.* parentalia, ium, *n.* kuolinjuhla sukulaisten kunniaksi, kuolin-uhri.

parento, I, (parens), tehdä juhlallinen kuolin-uhri wanhemmille, sukulaisille t. muille kalliille hengille, cui; werr.: cui, kostaa jkn kuolema (toisen kuolemalla).

pāreo, pārui, pāritum, II, ilmauntua, näkyä; kuw. astua silmiin, olla nähtäwä, ilmeinen, selwä, taw. *impers.* paret, on nähtäwä jne., eritt.: si paret, jos on warma, jos on todeksi näytettyä. 2) jkn käskystä ilmauntua l. tulla esiin; jšta ylim. *a)* totella, olla kuuliainen, noutaa mieltä, noudattaa (jtakin), myöntyä, sääntyä, soweltua, mukauntua (jhnkin, jtakin myöden), menetellä l. elää (jnkin) mukaan, pitää silmišään (jtakin), cui t. cui rei. *b)* olla alamainen, palwella, nulla fuit civitas, quin Caesari pareret; virtuti omnia parent.

paricid-, f. parricid-.

paries, etis, *m.* seinä, parietes cingunt

domum; deos inclusos parietibus contineri nefas esse; parietem per vestibulum ducere, p. disturbare; parietes turris lateribus exstruere; his tabulis templi parietes vestiebantur; parietes modo urbis stant et manent (ſeinät, huoneet); intra parietes, kotona, kotoſalla.

parietinus, 3, (ed.), ſeiniä koſkewa; *subst.* parietinae, arum, *f.* wanhat rotkiſtuneet t. rauenneet ſeinät, wanhat kiwiſeinät l. muurit, rauniot, Corinthi; ſuw.: reipublicae.

Parīlia, ſ. Palilia.

parilis, e, (par), yhtäläinen, yhden-, ſamankaltainen, -muotoinen.

pario, peperi, partum, III, ſynnyttää, ſaada (lapſi), si quintum pareret mater ejus, asinum fuisse perituram; eläimiſtä puh.: kantaa, poikia, panna (eſim. poikia, munia), penikoita, waſikoita jne., kutea; jöta werr. ylim. tuottaa, kaſwattaa, tehdä, fruges et reliqua, quae terra pariat; ſuw. *a)* (pääſtänſä) ſynnyttää l. ſiittää, mieltiä, kekſiä, spinosiora multa, verba y. m. *b)* hankkia, laittaa, toimittaa, anſaita, ſaawuttaa, ſaada, sibi salutem, laudem, decus et victoriam j. m. ſ.; dummodo meis laboribus vobis dignitas salusque pariatur; gloriam, praedam; gratiam ingentem apud quem; amicos officio et fide; jöta parta, orum, *n.* hankkimat, anſaittu omaiſuus. *c)* aikaanſaattaa, ſaattaa, ſynnyttää, tuottaa, noſtaa, waikuttaa, dolorem; letum sibi manu (wallata itſelleen kuolema), run.; suspicionem.

Paris, idis, *m.* Priamoon poika, Troian ſodan ſyy.

Parīsii, orum, *m.* Gallia Celtica:n kanſakuntia.

pariter, *Adv.* (par), yhtäläiſeſti, yhden-, ſamanwertaiſeſti, -määräiſeſti, -kaltaiſeſti, -ſuhtaiſeſti, ſamaſſa määräſſä, yhtä paljon, ſamoin, ſamalla luontoa l. tapaa, caritate non p. omnes egemus; p. atque (ac), niin kun, ſamoin kun; p. ac si, ikään kun; cum *abl.* kera: Siculi mecum p. moleste ferent (ſamoin kun minä); *dat.* kera: p. ultimae (gentes) propinquis (kaukaiſimmat yhdäti kun likeiſimmät). *b)* yhden-, ſamanaikaiſeſti, yhtä l. ſamaa aikaa, yhtä haawaa, ſamaan aikaan, ſamana aikana, yhdeſſä, ynnä, plura castella p. tentaverat; run.: p. vidit, p. optavit (ſamalla kun näki, ſamalla toiwoikin, tuſkin näki, ennen kun toiwoi); taw. cum *abl.* kera, eſim. cum luna p. crescere (yhtä aikaa kun kuu); p. cum vita sensus amittitur. *c)* ſamoin, myöſkin.

Parium, ii, *n.* Myſian kpgeita; jöta **Pariānus**, 3, pariumilainen.

Parius, 3, ſ. Paros.

parma, ae, *f.* lyhyt, ympyriäinen kilpi, jota kewytaſeinen jalkawäki piti ſekä myös hewoswäki; run. werr. ylim. kilpi.

Parma, ae, *f.* Gallia Cispadana:n kpgeita; jöta **Parmensis**, e, parmalainen, *subst.* Parman aſukas.

parmātus, 3, (parma), kilwellinen, kilwellä waruſtettu, *subst.* parmati, kilwekkäät.

Parmensis, ſ. Parma.

parmula, ae, *f.* (parma), lyhyt, ympyriäinen kilpi.

Parnāsus l. **-os**, ja **Parnassus**, i, *m.* kuuluiſa Phokin maakunnan wuori, jonka juurella Delphin kpki ja Kaſtalian lähde, Apollolle ja Runottarille yhpitettp; jöta *a)* **Parnāsius**, 3, parnaſſolainen, run. delphiläinen, apollollinen. *b)* **Parnāsis**, idis, *f.* parnaſſolainen.

paro, I, laittaa, laatia, ſuorittaa, rakentaa, toimittaa, hankkia, ſääliä, aſetella, waruſtaa, walmiſtaa, quid (cui), eſim. convivium, turres, bellum, fugam, insidias, defensionem; leges (ſäättää); multitudinem ad capiunda arma; se ad quid; *inf.* kera: aikoa, käetä, mieliä tehdä jtakin, yrittää, heritellä, ainehtia, rakentua tekemään jtakin, eſim. Numidiae imperare parat; *abs.*, walmiſtauta, waruſtauta, intenti festinare, parare *etc.*; ad iter (ſonnuſtella l. kenkiä matkaan). 2) laittaa, toimittaa, hankkia, ſaada, amicos, famulos, equos; exercitum (koota); commeatus, latos fines, sibi regnum y. m. Eritt. *b)* rahalla hankkia, oſtaa, hortos; quid impenso pretio; aere, argento paratus, orjiöta puh.

paro, I, (par), tehdä yhtäläiſekſi, arwata ſamanweroiſekſi, se cum quo, ſopia itn kanſſa.

parochus, i, *m.* hankkijamies, joka matkuſtawia maiſtratilaiſia, lähettiläitä j. m. ſ. waltion määräämään hintaan otti majaanſa ſekä noille wälttämättömät tarpeet toimitti; run. werr. keſtitſiä, iſäntä.

Paropamisus, i, *m.* Siſä-Aaſian pääwuoria; jöta **Paropamisadae**, arum, *m.* Paropamiſolaiſet.

Paros l. **-us**, i, *f.* ſaari Kykladen jouksſa, kuuluiſa marmoriltaan; jöta **Parius**, 3, parolainen, lapis (Paron marmori), run.; crimen (Paroa koskewa ſyytös); jambi (Paroſta ſyntyiſin olewan Arkilokoon), run.; *subst.* Parii, orum, *m.* Parolaiſet.

parra, ae, *f.* lintu, jonka ääni tieſi paſaa, wiheriätikka t. hyyppä.

Parrhasia, ae, *f.* maakunta ja kyki eteläinpuoliſeſsa Arkadiaſsa; jöta *a)* **Parrhasis**, idis, *f.* parrhaſialainen, run. ylim. arkadialainen, Arctos l. ursa, Otawa, run.; *subst.* Parrhaſiatar (Kalliſto). *b)* **Parrhasius**, 3, parrhaſialainen, arkadialainen, virgo (ſ. o. Kalliſto), dea (ſ. o. Carmenta), run.

Parrhasius, ii, *m.* kuuluiſa kreikalainen maalari Epheſoſta.

parricīda, ae, *c.* (pater-caedo), iſänmurhaaja, wanhempain ſurmaaja. Werr. *b)* ſukulaiſen l. omaiſen, eſim. lapſen, iſaren t. weljen, murhaaja; — waltion pään murhaaja; — wapaan porwarin murhaaja, murhamies, tappaja; — ylim. iſänmaan, waltion pettäjä l. kawaltaja, waltiopetturi l. waltiowainollinen, kapinoitſia, uskonnon häwäiſiä j. m. ſ.

parricīdālis, e, (ſeur.), murhallinen, tihonomainen, jumalatoin.

parricīdium, ii, *n.* (parricida), iſänmurha, wanhempain ſurma, de patris parricidio cogitare; p. suscipere; kuw. ſynninteko, rikos philoſophiaa (parens vitae) wastaan. Werr. *b)* äidin-, weljen-, lapſen-, ſukulais-murha; — wapaan porwarin murha; — iſänmaan, waltion kawallus, waltiopetos, -waino, -rikos, kapina, patriae; publicum.

pars, partis, *f.* oſa, kappale, oſake, oſasto, oſakunta, oſinko, oſuus, jako, kohtalo, cui urbis partem adimere (oſa kaupunkia); cui imperii partem dare; partes facere (oſia, jakaa); in partem cujus rei venire (ottaa oſa jhnkin); in partem vocare l. revocare (antaa ottaa oſa); in parte laboris esse (ynnä toisten kanſſa ottaa oſa työhön); copias in quatuor partes distribuere; partem habere in qua re; magnas partes habuit publicorum (oſue); partes dare p. m.; — magna, bona, multa, major, maxima pars, moni, monet, uſiat, uſiammat, enemmät, uſeimmat, enimmät; — pars - - pars, toinen oſa - - toinen oſa, muutamat - - toiſet, moniaat - - moniaat, mitkä - - mitkä; ſamoin: pars - - alii, alii - - pars, pars - - multi j. m. ſ., ſekä yhſ. pars, eſim. pars triumphos suos ostentantes (muutamat); — parte - - parte, oſittain - - oſittain, oſikſi - - oſikſi; — pro parte, määrätyksi oſakſi; — ex parte, oſakſi, oſittain; ex aliqua parte, jokſikin oſakſi; ex magna, ex maxima parte, ſuurekſi, ſuurimmakſi oſakſi; — multis partibus, paljon, järin, monta wertaa, ſuuresti; omnibus partibus, kaikisſa kohdisſa, kaikin tawoin; — in parte, oſakſi; — pro mea, tua parte, minä kohdaltani, kohdastani, puolestani, ſaamani l. woimani jälkeen, alaani myöden, etuani l. ettäni myöden, waraani myöden, finä kohdaltaſi jne.; — magnam, maximam partem, ſuurekſi, ſuurimmakſi oſakſi, parhaasta päästä, enimitten; — in eam partem, ille puolen, ſillä puolen, t. ſillä tapaa, t. ſiinä tarkoitukſeſsa, ſen puolesta, ſen wuokſi l. tähden; — in utramque partem, kumpaiſelle puolen, kahden puolin, molemmin puolin, puolesta ja wastaan; nullam in partem, ei millään muotoa, ei lupi luonnain; in mitiorem, in optimam partem, lientiämmältä l. paremmalta puolelta, paremmin päin, parhain päin; — omni parte, omni a l. ex parte, kaikelta kohdalta, joka taholta, kokonaan, tykkönään, peräti; — in omnes partes, kaikin päin, kaikin puolin, peräti, tuiki. Critt. 2) puoli, puolue, puollus- l. lahkokunta,

lahko, eriſeura, taw. *plur.*, nullius partis sum (en ole mitään puolta, en pidä mitään puolta, olen taſawälinen); partes optimae (Optimatein); partibus Sullanis favere (Sullan); erat illarum partium; omnia in duas partes abstracta sunt. *b)* teeskeliän l. näyttökuwailian teeskeltäwä, teeskelö-oſa, rolli, primae partes, päärolli; secundarum partium esse (teeskellä toiſena, toimittaa toiſta teeskelöoſaa); werr. tehtäwä, toimitettawa, rolli, toimitus, wirka, welwollisuus, meae, tuae partes; nobis a natura constantiae, moderationis *etc.* partes datae sunt; partes lenitatis et misericordiae agere (noudattaa lempeyden jne. menetyspartta); partes accusatoris obtinere; sibi istas partes deposcere, ut *etc.*; ingenii literarum etsi utrique primas, priores tamen libenter deferunt Laelio (waikka kummallekin enſi-ſijan, Laeliukſelle kuitenkin antawat etuiſuuden, etewyyden, etupolun); Antonii audio esse partes, ut disserat; transactis jam meis partibus; ad partes parati j. m. ſ. *c)* puoli, kulma, ääri, paikka, ſeutu, quam in partem legio iter fecisset (minne puoleen, minne päin l. käſin, minne, kunne); hac parte neglecta; Orientis partes; (in) omnibus partibus, joka kulmalta, kaikkialla; ex omnibus partibus, kaikilta haaroilta, joka kurilta, kaikkialta. *d)* laji, = species.

parsimōnia, ae, *f.* (parco), ſäästäwäiſyys, ſäästeliäiſyys, tyyſkyys, p. est magnum vectigal.

Parthāon, onis, *m.* Kalydonin kuningas, Oineukſen iſä; jöta **Parthāonius**, 3, parthaoninen, Parthaonin, domus (Oineukſen), run.

parthenias, ae, *m.* neitſyn poika l. lapſi.

Parthenius, ii, *m.* Argolin ja Arkadian wälinen wuori; run. *adj.*: Parthenium nemus, Partheniae valles j. m. ſ., Parthenion.

Parthenon, ōnis, *m.* Athenen kuuluiſa temppeli Athenan Akropolilla. *b)* werr. eräs temppeli-pyhäköittö, Pomponius Atticin maakartanoſsa.

Parthenopaeus, i, *m.* yksi noista ſeitſemästä ruhtinasta Theban edustalla.

Parthenopē, ēs, *f.* Neapolin wanha nimi, Parthenope nimiſestä Sirenistä ſaatu; jöta **Parthenopēius**, 3, parthenopelainen, neapolilainen.

Parthi, orum, *m.* eräs ſkythialainen kanſakunta; jöta *a)* **Parthia**, ae, *f.* Parthialaisten maa. *b)* **Parthicus** ja **Parthus**, 3, parthialainen.

Parthīni, orum, *m.* eräs illyrialainen kanſakunta.

particeps, cipis, (pars-capio), oſanottawainen, oſallinen, oſakas, *gen.* kera, eſim. praedae ac praemiorum (ſaaliin l. ſaaliiſſa jne. oſallinen); feci omnes participes meae voluptatis (tein oſalliſiſi ihaſtukſeeni); virtutes omnes omnium participes sunt; *subst.* oſanottaja, oſakas, oſaweli, toweri, kumppani.

participo, I, (ed.), oſalliſuuttaa, tehdä oſalliſekſi, antaa ottaa oſa, quid cum quo, jakaa. *b)* tulla (jnkin, jhnkin) oſalliſekſi, parem pestem (nähdä ſama tuho), run.

particula, ae, *f.* (pars), oſut, oſanen, kappale, palanen, murunen, rahtu, hiukka, coeli, justitiae; arenae, run.

particulātim, *Adv.* oſittain, kappalittain.

partim, *Adv.* oſakſi, oſa, alkp. wanha *acc.* pars ſanaſta, jöta *gen.* kera, eſim. p. copiarum mittit (työntää oſan jne.); eorum (beneficiorum) p. ejusmodi sunt (oſa); quorum p. castra sunt secuti, p. domi remanserunt (oſa); myöskin ex *abl.* kera: ex quibus p. tecum fuerunt. *b)* oſakſi, oſiksi, oſittain, p. exquirebant duces multitudinum; partim - - partim; partim - - alii (muntamat - - toiſet, moniaat - - moniaat).

partio, IV, (pars), jakaa, oſia, provinceias inter se; partitus, jaettu, eroitettu. *b)* määrälliſesti jakaa, jakſoittaa, sententias, tempora.

partior, IV, (pars), jakaa, oſia, oſittaa, quid; quid in membra; quid inter se, cum quo; limite campum, lohkoa, run.; kuw.: genus in species.

partīte, *Adv.* hywäjakoiſesti, oikiajakoiſesti.

partītio, ōnis, *f.* (partior), jakaminen, ja'anto, jako, oſiminen, aequabilis praedae; partitionem artium facere; pecunia ex partitione debetur; eritt. philoſophiaſſa ja puhetaiteeſſa.

parturio, ivi ja ii, IV, (pario), tahtoa ſynnyttää, olla ſynnyttämällänſä, olla ſynnytyskuoliosa, ihmiſistä ja eläimistä puh.; ſanalask.: parturiunt montes, nascetur ridiculus mus (nilstä puh., jotka ſuuria aikowat, wähiä toimeen ſaawat); kuw. *a)* tuskailla, huoleksia, si tanquam parturiat unus pro pluribus. *b)* kantaa (mieleſsä), pitää mieleſsä, haudella, aiotella, hankkia, wehkeillä, periculum. 2) ſynnyttää, tuoda ilmoille, fetus, run.; jästa tuottaa, kaswattaa, tehdä, imbres, run.; arbor parturit (puhkeaa lehteen, ajaa lehteä), ager parturit (tekee hedelmää), run.

partus, us, *m.* (pario), ſynnytys, ſynty, ja myös: ſynty-aika; *concr.* kohdunhedelmä, ſikiö (lapſi, poika, pojat, penikat), partum edere, eniti, tuoda ilmoille, ſynnyttää; pro suo partu propugnant bestiae. 2) kuw. ſynty, *plur.* alku, Graeciae oratorum.

parum, *Adv.* liian wähän, liian wähäiſen, ei kyllin, ei tarpeeksi, leporis, sapientiae p.; p. credere cui; p. est *etc.*, ei ole kyllä, eſim. parumne est, quod homines fefellisti; p. habeo *etc.*, en katſo kylliksi, olen tyytymättä, *inf.*; nemo p. diu vixit, qui *etc.* (ei kenkään ole liian lyhyttä aikaa elänyt). *b)* ei järin, ei peräti, ei kowin, ei oikein, ei juuri, ei paljon, wähän, hiukan, p. multi; p. id facio (ſen pidän tyhjänä). 2) *comp.* **minus,** wähemmän, wähemmin, m. valere; m. de quo dicere, liian wähän; minus minusque l. minus atque minus, yhä wähemmin; plus minus, waiheilla; nihil m., ei warſinkaan, ei wainkaan, ei ſuinkaan; respondebo m. vehementer, quam abs te sum provocatus (wähemmin, kun); quī peccas m. atque ego? (kun minä), run.; non (haud) m. quam (atque), yhtä kun, yhtä ſuuresti kun, eſim. laudibus haud m. quam praemio gaudent; laskuſanain pariſsa ynnä wertailewan quam (ſ. o. kun) ſanan kanſsa, t. ilman quam ſanaa, eſim. cecidere duo milia haud m. peditum (ei wähemmin kun kakſituhatta, ſ. o. kakſituhatta täyteen), si vos m. decem tribunos pl. feceritis (wailla kymmenen, ei täyteen kymmentä), minus triginta diebus (ennen kolmenkymmenen päiwän kuluttua); *abl.* kera, eſim. nemo illo fuit m. emax (kun tuo); nemo m. tribus medimnis dedit (ei kenkään antanut wailla kolmea medimniä); dimidio m. (puolta wähemmin); multo m., paljoa wähemmin, paullo m., wähän wähemmin; quo m., jota l. mitä wähemmin, eo m., ſitä wähemmin; ut uno m. teste haberet (yksi todiſtaja wähempi); me minus uno (paitſi minua yksin), run. *b)* ei järin, ei peräti, ei juuri, ei oikein, m. probatum esse patentibus; t. ei ollenkaan, ei, m. evenire; si m., jollei, ellei, sin m., waan jollei; quo m. l. quominus, ett'ei, l. eſim. quid obstat, quominus sit beatus, mikä eſtää häntä olemaſta onnellisna. *c)* ei niin, quia Libyes quam Gaetuli m. bellicosi. 3) *superl.* **minime,** wähimmän, wähimmin, displicere; m. saepe (perin harwoin); m. omnium, kaikkein wähimmin; eritt. *adj.* kera: ei ollenkaan, ei enſinkään, ei laiſinkaan; wastaukſiſsa: ei ſuinkaan, ei milläkään muotoa. *b)* wähintänſäkin, wähimmäkſikin.

parumper, *Adv.* hiukka, pikkuiſen aikaa, yren aikaa, taw. yrekſi (aikaa), wähäkſi aikaa, tuokiokſi, hetkekſi.

paruncŭlus, i, *m.* (paro), purſi, wenhe.

Parus, i, *f.* l. Paros.

parvitas, ātis, *f.* (parvus), wähyys, pienoiſuus.

parvŭlus, 3, (ſeur.), pienoinen, pienukainen, pikkarainen, formica, run. Eritt. *b)* iän puoleſta: pikkuinen, ſangen nuori, Aeneas, run.; uri mansueſieri ne parvuli quidem excepti possunt; *subst.:* a parvulo l. (uſiammaſta puh.) a parvulis, lapſuudeſta aſti, picneſtä pikkuiſeſta. 2) wähäinen, pieni, wähäpätöinen, mitätöin, hiukka, impulsio, res, pecunia; *subst.* parvulum, i, *n.* wähäinen aſia, pieni l. turha aſia, parvulum consequi; parvula laudo (ſoukat olot), run.

parvus, 3, *[comp.* **minor,** *superl.* **minimus],** wähä, wähäinen, pieni, pikkuinen, alan t. ko'on ſuhteen, locus, pisciculus p. m.; run.: minor capitis,

ſ. o. capite deminutus. 2) ajan puoleſta: lyhyt, tärkkä, minima pars temporis. Critt. *b)* iän puoleſta: pieni, nuori, liberi; warſ.: minor, minimus (natu), nuorempi, nuorin; aliquot annis minor natu (muutamaa wuotta nuorempi); jöta *subst.* parvus, wähäinen poika, parva, wähäinen tyttö, parvi, wähäiſet lapſet; a parvo l. (uſiammaſta puh.) a parvis, nuoruudeſta aſti, pieneſtä aſti; minores, nuoremmat, t. ylim. nuori wäki, nuoriſo, t. myös: jälkeiſet, jälkiſukuiſet, run. 3) wähäinen, hiukka, wähälukuinen, wähämääräinen, wähällinen, wähäpätöinen, turha, eſim. lukumäärä, joukko, etu jne.; ſanalaſk.: minima de malis *(sc.* eligenda); *subst.:* parvum, i, *n.* wähä, parvo contentus esse possum; minus praedae, minimum itineris, ne pro minimis quidem. Critt. *b)* wähäinen, heikko, halpa, alhainen, wähänarwoinen, arwotoin, mitätöin, wähäpätöinen, nöyrä j. m. ſ., eſim. arwo, mieli, mielen-ala, luonnonlaatu, ſekä ihminen arwon jne. ſuhteen; jöta *subst.:* parvum, i, *n.* wähä, raiſka, parvi, minoris ducere, aestimare j. m. ſ., arwata wähänweroiſekſi, pitää halpana, polkuna, tyhjänä, pitää wähänarwoiſempana jne.; parvi esse, olla wähänarwoinen; parvo emere, helpolla hintaa, pilahinnalla, run.; parvo plures, wähän enemmin; minoris vendere, huokiampaan l. halwempaan hintaan; minimum, aiwan wähä; critt. *adv.* minimum, ſangen wähän, valere; non m., ei wähän, crittäin; ne m. quidem, ei ollenkaan, ei enſinkään, ei hituakaan.

Pasargadae ja **Persagadae**, arum, *f.* Perſian kuningaſten wanha aſemakylä.

pasco, pāvi, pastum, III, ſyöttää, paimentaa, laibuntaa, käyttää laitumella, sues (kaita); *abs.*, pitää karjaa, harjottaa karjanhoittoa. *b)* ſyöttää, apattaa, ruokkia, elättää, bestias; calones, run. *c)* werr. elättää, pitää woimaſſa, kaswattaa, quem rapinis et incendiis; polus dum sidera pascet, nim. nouſewilla höyryillä, run.; barbam, run.; numos alienos (kartuttaa l. enentää welkojaan), run.; kuw.: spem, amorem (pitää l. kantaa mieleſſään), run. *d)* ſyödä, käydä laitumella, saltibus in vacuis pascant y. m., run. *e)* kuw. huwittaa, hauskuttaa, ilahuttaa, oculos qua re l. in qua re; *Pass.* pasci, huwitella, ihailla, iloilla, qua re. 2) ſyöttää (karjalle), asperrima (collium), run. *b)* werr. ſyödä, hämittää, pastus cibus, run.; campos.

pascor, pastus, III, (ed.), ſyödä, olla laitumella, elää, per herbas, in silva, run.; frondibus, run.; si pulli non pascentur (ei ota ſyödäkſenſä); maleficio et scelere (elättää itſenſä); *acc.* kera: silvas (ſyöden käydä), arbuta (purra), gramina (rawinnokſeen haukata), run.

pascuus, 3, (pasco), laitumekſi kelwollinen, laidun-; *subst.* pascuum, i, *n.* laidun, ſyöttömaa, karja-, ruokamaa, taw. *plur.*

Pāsiphaē, ēs, ja **-aa**, ae, *f.* Helioon tytär, Kirken ſiſar, Minoon puoliſo, Minotauroon, Androgeoon, Phaidran ja Ariadnen äiti; jöta **Pāsiphaēius**, 3, paſiphaeinen, Paſiphaeſta ſiinnyt, *subst.* Pasiphaeia, Phaidra.

Pāsitigris, is, *m.* yhdiſtyneen Euphratin ja Tigrin nimi.

passer, eris, *m.* warpunen. 2) kammeliaš l. putukala.

passerculus, i, *m.* (ed.), wähäinen warpunen.

passim, *Adv.* (passus, pando), lewiältä, lawialta, hajalliſeſti, kaikkialla, yltäyltiſe, paikkapaikoin, paikoittain, wälipäin, ſiellä täällä; kuw. ilman eroitukſetta, ſekaſeuroin. 2) kaikkialle, joka taholle l. haaralle, ſinne tänne, fugere.

passum, i, *n.* (pando, jöſta passus, kuiwattu, *sc.* vinum), kuiwatuiſta wiinamarjoiſta puſerrettu wiina.

passus, *Partcp.* ſ. patior ja pando.

passus, us, *m.* (pando), askel, quem in Academiam perpauculis passibus deducere; kuw.: passibus ambiguis fortuna volubilis errat, run. *b)* jälki, run. 2) askel pituuden mittana, ſ. o. wiiſi jalkaa, mille passus, ſ. o. romalainen penikulma, joita 7½ menee ſuomalaiſeen, non toto triduo DCC millia passuum conficiuntur (ſeitſemänſataa

penikulmaa); millia passuum ducenta ab urbe abesse.

pastillus, i, *m.* (panis), jauhopallonen; werr. lääkepallonen, pilleri, hajupallosistakin puh., joita suusſaan pitiwät, että henki hywältä hajahti.

pastio, ōnis, *f.* (pasco), paimennus; werr. laidun, syöttömaa.

pastor, ōris, *m.* (pasco), paimen.

pastōrālis, e, (ed.), paimenellinen, paimenenomainen, paimenen, paimen-, habitus; myrtus (paimensauwa), signum (paimenhuuto), run.

pastōricius ja **pastōrius**, 3, (pastor), paimenellinen, paimenenomainen, paimen-, pastoricia fistula (paimenhuilu), sodalitas; pastoria sacra, ſ. o. Palilia-juhla, run.

pastus, us, *m.* (pasco), ruokinta, jöta ruoka, syötäwä, rehu, eläinten, pastum capessere et conficere; terra fundit ex se pastus varios; run. laidun; kuw. eläke, animorum.

Patara, orum, *n.* eräs Lykian kyki, kusſa kuuluiſa Apollon orakeli; jöta *a)* **Patareus**, ei ja eos, *m.* Pataralainen, Apollon liikanimiä. *b)* **Patraeus**, 3, pataralainen. *c)* **Patarāni**, orum, *m.* Pataralaiſet.

Patavium, ii, *n.* Venetian kyaeita; jöta **Patavīnus**, 3, patavilainen, *subst.* Patavini, orum, *m.* Patavilaiſet.

patefacio, fēci, factum, III, *Pass.* patefio, factus, fieri, (pateo-facio), awata, aukaista, portas; aciem, ordines; aures assentatoribus; eritt. awata, tehdä awoimekſi l. kuljettawakſi, rakentaa, teitä j. m. ſ., vias, iter; locum, ſ. o. enſimäiſenä tunkea paikkaan. *b)* awaamalla tehdä, sulcum aratro, kyntää, run. 2) werr. awata, ſaattaa näkywiin, radiis orbem, run. *b)* ilmaunnuttaa, tuoda ilmi l. walkeuteen, ilmoittaa, tehdä tunnetukſi, rem, odium, consilia; se cui (ajatukſenſa); Lentulus patefactus indiciis (ſyyllikſi näytetty).

patefactio, ōnis, *f.* (ed.), awaaminen, ilmaiſeminen, rerum opertarum.

patella, ae, *f.* (patera), watinen, latukka, kulho, malja, eritt. uhrimalja.

patens, tis, *PA.* awoin, aukia, aukinainen, aawa, kuljettawa, taſainen, via, campus, coelum; loca (aukiat, wäljät, lakiat); kuw. *a)* awoin, altis, domus patens et exposita cupiditati. *b)* ilmeinen, causa, run.

patenter, *Adv.* ilmeiſesti, ſelwästi.

pateo, patui, II, olla awoin, awonainen, auki, olla lengolla, läämällä, kahdallaan, patent nares, valvae; eritt. olla kuljettawa, kulunwarainen, luokſipääſöinen, patent semitae; ne fugae quidem patebat locus (ei pakoonkaan ollut tilaa). *b)* aueta, wäljetä, lewitä, ulottua, planities circiter milia passuum III in longitudinem patebat; castra amplius milibus passuum VIII in latitudinem patebant; patet latitudo silvae novem dierum iter (metſä on yhdekſän päiwäyöstä lewiä); werr. lewitä, ylettyä, hoc dictum latissime patet (käſittää mitä laajimman alan); ars late patet (taitaan laajalta käyttää). 2) kuw. olla awoin, olla ehdolla, altis, ſallittu, ſuotu, ſaatawilla, tarjona, aditus cui patet; honores patent cui; omnia Ciceronis patere Trebiano; patuit quibusdam fuga y. m.; eritt.: memoria tenent - - meam domum meamque aures omnium praeceptis monitisque patuisse j. m. ſ. *b)* olla nähtäwä, ilmeinen, ſelwä, tunnettu, nomen in adversariis patet; res patet; *acc. c. inf.* *c)* olla jnkin alainen l. altis, vulneri.

pater, patris, *m.* iſä, iſo, taatto, patre certo nasci; p. familias l. familiae, perheenhaltia, iſäntä; *plur.* patres, wanhemmat, vetuere patres, run.; uſein ylim. eſi-iſät, aetas l. memoria patrum. Eritt. *b)* iſä kunnianimenä tän, ymmärryksen ja anſion wuokſi, tum p. Aeneas *etc.*, run.; ostentans artemque p. *etc.* (wanhus, ukko), run.; p. conscriptus, ſenatori, patres, ſenatorit, ſenati, ylim. Patricit; p. patratus, wala-iſä, liittoruhtinas, ylin Fetialeista; p. patriae; jumaliſtakin puh., eſim. Jupiteriſta. 2) ſynnyttäjä, perustaja, aikaanſaattaja, rerum, run.; coenae, feſtitſiä, iſäntä, run.

patera, ae, *f.* (pateo), laakia juoma- t. uhri-aſtia, kolpakko, malja, uhrimalja.

paterfamilias, ſ. pater.

paternus, 3, (pater), iſänomainen, iſäl-

linen, iſältä jäänyt, iſän, horti, bona, hospitium. 2) run. iſänmainen, kotimainen, flumen, run.

patesco, patui, III, (pateo), aueta, patescit portus, run.; critt. wäljetä, lewitä, ulottua, paikoista puh., latius. *b)* kuw. ilmaantua, tulla ilmi, näkywiin, walkeuteen, patescit res.

patibilis, e, (patior), kärſittäwä, dolor. 2) tunnollinen, natura.

patibulum, i, *n.* (pateo), haatapäinen hirſi l. hirſipuu.

patiens, tis, *PA.* kärſiwä, ſietäwä, keſtäwä, *gen.* kera, eſim. amnis navium p. (haakſin laskettawa, laiwakulkuinen); werr. luja, kowa, aratrum, run. 2) kärſiwällinen, kärſeliäs, pitkä- l. tyynimielinen, lientiä, homo; aures.

patienter, *PAdv.* kärſiwällisesti, kärſeliäästi.

patientia, ae, *f.* (patiens), kärſintö, kärſiminen, ſietämys, keſtämys, famis, frigoris; homines patientiä paupertatis ornati; jöta keſtäwäiſyys, työteliäiſyys, summa virtus in patientia ponebatur. *b)* myöntywäiſyys, hempeys, kärſiwäiſyys, kärſimys, patientiä cujus abuti; patientiam cujus tentare. *c)* alamaiſuus, alhaiſuus.

patina, ae, *f.* wati, pöytyri, pannu, kaſtrulli j. m. ſ.

patior, passus, pati, kärſiä, ſietää, kantaa, kannattaa, pitää hywänänſä, tyytyä, quid, eſim. servitutem, supplicium, dolorem; omnia saeva (nähdä); muliebria, heittäytä waimoin tawalla alttiiksi; critt. waiwoisſa ja puutteisſa keſtää l. elellä, novem secula, in silvis, run. *b)* kärſiä jtakin, joutua jnkin alaiſeksi, jhnkin, kohdattaa, tawattaa jltakin, repulsam, run. 2) ſallia, ſuwaita, ſietää, antaa, quid; nihil intactum, jättää; *acc. c. inf.*, harw. ut *conjunct.* kera; nullum patiebatur esse diem, quin in foro diceret (ei laskenut l. päästänyt yhtäkään päiwää menemään torilla puhelematta); facile patior, mielelläni tydyn, mielelläni ſuon, mieleeni on; aegre, iniquo animo, moleste pati, wastamieliſesti myöntyä, olla ſuutuksiſsa, pahaksua, panna pahakſeen.

Patrae, arum, *f.* Akajan kpgeita; jöta

Patrensis, e, patralainen, *subst.* Patrenses, ium, *m.* Patralaiſet.

patria, ae, *f.* k. patrius.

patricius, 3, (pater), wanhoista (kuningasten aikaiſista) romalaiſista ſenatoreista ſyntyperää olewa, patricinen, jalo-, wapaaſukuinen, -ſäätyinen, aatelinen, familia, homo; *subst.* patricius, ii, *m.* Patrici, taw. *plur.* patricii, Patricit, Roman perintö-aateliſto, jaettu kahtia, nim. patricii majorum ja minorum gentium (wanhemman ja nuoremman ſukuiſet).

patrimōnium, ii, *n.* (pater), iſältä perinnökſi jäänyt omaiſuus, iſänperintö, perintö, perintö-omaiſuus l. -tawara, omaiſuus, amplum, lautum, copiosum; expellere quem e patrimonio; p. cui eripere; p. effundere, devorare, comedere; kuw.: propugnator patrimonii sui (laiſta puh.).

patrīmus, 3, (pater), jonka iſä wielä on eloſsa.

patrītus, 3, (pater), iſällinen, iſiltä perinnökſi jäänyt, philosophia.

patrius, 3, (pater), iſällinen, iſältä t. ylim. wanhemmilta, eſi-iſiltä perinnökſi jäänyt, noista alkuperää olewa, animus; acerbitas (iſän); res; dii (eſi-iſälliſet, ſukujumalat); mos Academiae (wanha); werr. ſyntyl. luontoperäinen, omituinen, cultus habitusque locorum, run. Siitä *subst.* patria, ae, *f.* iſänmaa, koti- l. ſyntymämaa, kotoperä, ſynty- l. peripaikka, p. communis est omnium nostrum parens; omnes omnium caritates p. una complexa est; patriä Atheniensis an Lacedaemonius; una naturae, altera civitatis (luonnollinen, kanſakuntainen iſänmaa); Italiam quaero patriam, koti, aſuinſija, run.; jöta *b)* iſänmainen, kotimainen, kotoinen, patrius sermo, mos; Mycenae (ſ. o. koti), palaestrae, run.

patro, I, ſaattaa toimeen l. aikoiſeksi, panna toimeen, ſaattaa perille, toimittaa, täyttää, tehdä, ſuorittaa, incepta, pacem, facinus, consilia, promissa; bellum (käyttää päähän); jus jurandum, lauſua liitonteoſsa tarpeelliſet walanſanat; critt. *act.:* pater patratus, liittopappi, joka liittoa laa-

ditkäisſa Roman kanſan nimeſſä walan wannoi, walaiſſä.

patrōcinium, ii, *n.* (alkp. patronocinium, patronus), ſuojelus, holhous, hoiminta, turwa, puollustus, apu, patrocinio cujus uti; utraque factio Macedonum patrociniis nitebatur; kuw.: p. mollitiae, voluptatis. Eritt. *b)* puollustus oikeudeſſa, controversiarum patrocinia suscipere; patrocinium feneratorum profiteri; *concr. plur.* puollustit, turwatit, klientit.

patrōcinor, I, (patronus), ſuojella, warjella, turwata, puollustaa, *dat.*

Patroclēs, is, ja **-us**, i, *m.* Menoitioon poika, Akilleen ſotaweikkonen Troian edustalla.

patrōna, ae, *f.* (ſeur.), ſuojeliatar, puoltajatar, ſuoſijatar; kuw.: provocatio, p. illa civitatis.

patrōnus, i, *m.* (pater), ſuojelia, holhoja, ſuojelia- l. hoimija- l. turwaherra, patroni, niin yksityisten kun koko kyken ja maakuntain, quem patronum adoptare, asciscere; eritt. wapautetun herra l. haltia. *b)* werr. puollustaja oikeudeſſa, jutunkantaja, aſiamies, aſianwalwoja, p. causae l. yks. patronus; si patronus huic causae publice constitueretur; ego huic causae patronus exstiti; jöta ylim. ſuojelia, puollusmies, commodorum, justitiae.

patruēlis, e, (ſeur.), ſedästä ſyntynyt, frater l. yks. patr., iſän weljenpoika ja werr. iſän ſiſarenpoika, ſerkku, orpana; jöta patruelis, iſän weljenpoikia koskewa, orpanallinen, dona (*i. e.* arma Achillis, kun Ajaxin ja Akilleen iſät oliwat weljekſet), run.

patruus, i, *m.* (pater), iſänweli, ſetä; kuw. ankara tapain tuomari; jöta 2) *adj.* patruus, 3, ſedällinen, ſedän.

Patulcius, ii, *m.* (pateo), awaaja, Janukſen liikanimiä. 2) eräs romal. Quaestori, jöta nomen **Patulcianum**, Patulciukſen welka.

patulus, 3, (pateo), awoin, aukinainen, pinna; aures, nares, fenestrae, run. *b)* werr. laajalta lewinnyt, lautunut, ſiiroittawa, lawia, wäljä, lewiä, rami; fagus (baaroittelewa, lakkapää, tuuhia), run.; puppes, quadrae, run. *c)* kuw. kaikkein kuljettawa, yhteinen, orbis, run.

paucitas, ātis, *f.* (paucus), harwuus, harwa-, wähälukuiſuus, -joukkoiſuus, wähäinen lukumäärä, wähyys, portuum, militum, oratorum; ut multitudinem p. superaret y. m.

pauculus, 3, (ſeur.), aiwan harwa, jokunen.

paucus, 3, harwa, wähä, taw. *plur.* pauci, harwat, joku, harwa- l. wähälukuiſet, wähäinen luku, res, causae; familiares; paucorum potentia; pauciores, wähempi lukumäärä; pauca, wähä, hiukka, pari ſanaa, ut in pauca conferam (ſ. o. wähältä ſanottu, lyhyeltä puhuen), cetera quam paucissimis absolvam (lyhyimmästä tärkimpään). 2) *plur.* muutama, joku, paucae bestiarum; paucis diebus post mortem Africani (muutama päiwä jälkeen); his paucis diebus (joku päiwä takaperin).

paulātim (paull.), *Adv.* wähittäin, wähitellen, hiljakſeen, werkalleen, witkoin; eritt. toinen toiſenſa perästä, yksittäin, p. ex castris discedere.

paulisper (paull.), *Adv.* wähän aikaa, hiukan (aikaa), pikkuiſen (aikaa), tuokion, hetken, yren aikaa, yrellä.

paulo (paullo), ſ. paulus.

paululus (paull.), 3, (ſeur.), aiwan wähäinen, wähäpätöinen, rahtuinen, ruikkamainen, turhan pieni, via (lyhyt); equi hominesque; *subst.* paululum, i, *n.* wähä, hiukka, rahtu, ſukunen, hitu, eine, p. morae, p. deest, jöta *abl.* paululo, pikkuiſta, comparativin kera. *b)* *Adv.* paululum, wähän, hiukan, eineen, paululum respirare.

paulus (paullus), 3, wähäinen; *subst.* paulum, i, *n.* wähä, hiukka, rahtu, p. partium, jöta *abl.* paulo, wähän, pikkuiſta, inaa, comparativin kera, ja ylim. wähän, hiukan, rahdun, paulo melior, plus, minus, magis, longius; maturius paulo; paulo secus; paulo saluber; paulo progredi, antecedere; paulo post, ante (wähää jälkeen, ennen). 2) *Adv.* paulum, wähän, hiukan, rahdun, requiescere.

Paulus (Paullus), i, *m.* romal. liikanimi.

pauper, eris, köyhä, tawaratoin, ei rikas, wähäwaraінen, juuri aikaan tulewa, ex pauperrimo dives factus; *gen.* kera: aquae (köyhä wedestä), run.; jösta wähäinen, wähäpätöinen, kohtuullinen, ager, mensa y. m., run. *b)* werr. tarwitsewainen, puutteenalainen.

pauperculus, 3, (ed.), köyhälläinen.

pauperies, ei, *f.* (pauper), köyhyys, wähäwaraisuus.

paupero, 1, (pauper), köyhdyttää; quem qua re, ottaa l. riistää jklta jtakin, run.

paupertas, ātis, *f.* (pauper), köyhyys, wähäwaraisuus, tiukka toimeentulo, paupertatis onus levare; patientiä paupertatis ornati; werr. tarwitsewaisuus, puutteenalaisuus, hätä.

pausea, ae, *f.* eräs oliwin l. öljymarjan laji.

Pausias, ae, *m.* mainio kreikalainen maalari Sikyonista; jösta **Pausiacus**, 3, Pausiaan.

pavefactus, 3, (paveo-facio), peljästynyt, säikähtynyt, tuskastunut.

paveo, pāvi, II, olla peljästyksissä, säikähdyksissä, hämmästyksissä, wapista pelosta, peljätä, hätäillä, olla tuskan hallussa, tuskailla, ad omnia; quid, esim. omnia; lupos, run.; *abl.* kera: novitate, run.; *inf.* kera: laedere, run.; jösta pavens, wapisewa, tuskanhaltuinen.

pavesco, ere, (ed.), peljästyä, kauhistua, tuskastua.

pavide, *Adv.* tuskallisesti, pelokkaasti.

pavidus, 3, (paveo), wapisewa, hytisewä, wärisewä, tuskaa täynnä, tuskan- l. pelonhaltuinen, -alainen, pelokas, huonosydämminen, arka, säikkywä, miles; lepus, run.; ex somno, unesta säpsähtäwä l. hykähtäwä; *adv.*: pavidum blandita, tuskanomaisesti, run. 2) tuskastuttawa, metus, run.

pavīmento, I, (seur.), laattioittaa, portious pavimentata.

pavīmentum, i, *n.* (seur.), kiwistä, mullasta t. kalkista tehty, kiintiäksi mätkitty laattia, lattia, permanto, p. facere.

pavio, IV, lyödä, terram (satuttaa); jösta hakata l. mätkiä löyhää kiintiäksi, taajaksi.

pavito, āre, (paveo), tuskasta wapista, wäristä, tuskailla, peljätä.

pāvo, ōnis, *m.* riikinkukko.

pavor, ōris, *m.* (paveo), wapistus l. wäristys pelosta, ahdistus, tuska, pelko, peljästys, hämmästys, säikähdys, säikky, terror pavorque omnes occupavit; pavor ceperat milites, ne *etc.*; pavorem injicere, incutere (luoda mieleen l. sydämmeen); run. iloinen wapistus, sydämmentykytys. 2) jumalana: tuska, pelko.

pax, pācis, *f.* (pacio, paciscor, pango), sowinto l. suostumus riitelewäin, eritt. sotiwain wälillä, rauha, pacem conciliare inter cives, p. conficere, coagmentare, servare; his conditionibus composita pax; pacem facere cum quo, pangere cum quo, confirmare cum quo; esse pacem cui cum quo; pacem habere, agitare, petere, impetrare, cui dare; pace uti; pacem dirimere; in pace l. pace, rauhan aikana, rauhassa; cum pace, rauhassa, esim. dimittere quem; cum bona pace (rauhallisesti), esim. classis bona cum pace accepta est; jumalallisena olentona: rauhan jumalatar, rauhatar. *b)* werr. lupa, myönnytys, pace tua dixerim (s. o. älä pahaksu sanojani, suo anteeksi sanani); jösta myös: armo, suosio, apu, deüm. *c)* kuw. rauha, lepo, lewollisuus, lewollinen mieli, temperantia pacem animis affert; nos illud quidem cum pace agemus (tyweneesti).

peccātum, i, *n.* (pecco), erhetys, hairaus, harhaus, häiriö, horjaus, wika, wirhi, rikos, synti, wäärytys, oratoris peccatum, si quod est animadversum, stultitiae peccatum videtur; peccatum est patriam prodere; peccato carere; peccatum confiteri.

peccātus, us, *m.* (seur.), erhetys, wika, rikos.

pecco, I, erhettyä, hairahtua, horjahtaa, wirheillä, rikkoa, tehdä pahoin l. wäärin, tehdä syntiä, in quem (rikkoa jkta wastaan); in qua re; multa, eadem fere peccat (monta wirhettä l. wikaa tulee hänelle, hän joutuu moniin, melkein samoihin erhetyksiin, haihdoksiin, häiriöihin); jösta peccans, syyllinen, syynalainen; eritt.: in quo,

loukata jkta, tehdä wäkiwaltaa jklle, kajota l. ruweta jhn. *b)* werr. kompaštua, solve equum, ne peccet, run.

pecten, inis, *m.* (seur.), kampa, hiuskampa l. -ſuka; werr. *a)* kaide, pirta. *b)* harawa l. karhi. *c)* kätten ristiin puſertaminen, ristiin pano. *d)* ſoitinpuikko l. -nappula, jolla kanteleen kieliä näppäiltiin; jota alterno pectine (kuuſi- ja wiiſimittaiſesti), run. *e)* kampakuorikko l. -ſimpukka, patulus, run.

pecto, pexi, pexum, III, kammata, hiipoa, ſukia, comas, caesariem, cervum, run.; jota pexus, nukkainen, willainen, wielä uuſi, tunica, run.

pectus, oris, *n.* rinta, rintalaſta l. -luu, rintapää, rynnäs, ruho, sinistra manu pectus cujus opprimere; ferire pectora (lyödä rintoihinſa), run.; werr. mahanſuu, maha, run.; kuw. *a)* ſydän, tunto, mieli, rohkeus, urheus, uljuus, apertum; toto pectore amare quem (ſydämmen pohjaſta); fidum, run.; pectora fortia, run.; pectore puro, forti, run.; run. *plur.* uſein: olennot, henget, eſim. cara sororum pectora (ſ. o. kalliit ſiſaret). *b)* ymmärrys, äly, järki, mieli, ſielu, henki, toto pectore cogitare; onerare et complere pectus copiā rerum; excidere pectore cujus (langeta jkn mieleſtä, unhottua jklta), run.

pecu, u, *plur.* pecua, *n.* (pecus), karja, eläimet, in agris inundatis pecua ablata.

pecuārius, 3, (ed.), karjaa l. eläimiä koskewa, karja-, res (karjanhoitto, -ruokko, -pito); *subst. a)* pecuarius, ii, *m.* karjanhoittaja, -kaswattaja, -pitäjä; eritt.: pecuarii, woittomaisſa olewain yhteiſten laidunten wuoroajat, laidunwouraajat. *b)* pecuaria, orum, *n.* karjalaumat, run.

pecūlātor, ōris, *n.* (peculor), yhteiſten rahain waraſtaja, waltiowaraš.

pecūlātus, us, *m.* (peculor), yhteiſten rahain waraſtam'nen, waltiowarain ſieppaus, waltiowarkaus, peculatum facere; peculatūs accusari, damnari.

pecūliāris, e, (peculium), omaiſuutta koskewa, jota werr. *a)* oma, ominainen, omituinen, yksinomainen, testis. *b)* erinäinen, erityinen, edictum. *c)* omalaatuinen, erinomainen.

pecūlio, I, (seur.), omaiſuudella waruštaa; jota peculiatus, 3, rikaštunut, tawarikas.

pecūlium, ii, *n.* (pecus), omaiſuus, riiſta, tawara (alkp. karjaſta olewa), cupiditas peculii. Eritt. *b)* pojan eriomaiſuus, ſotapalweluſta tekemällä t. muulla keinolla hankittu; ja myös: orjain ſäästö-omaiſuus l. -raha.

pecūlor, I, (ed.), waraſtaa waltiowaroja.

pecūnia, ae, *f.* (pecus), omaiſuus, riiſta, tawara (alkp. karjaſta olewa), pecuniam facere (hankkia omaiſuutta); in alienam pecuniam invadere. Eritt. *b)* raha, *plur.* raha, rahat, rahalu'ut l. -ſummat, publica, waltiontulot, yhteinen rahaſto; magna, grandis, immanis; praesens l. numerata (puhdas); pecuniam conficere ja redigere ex vectigalibus, extorquere a civitatibus, cogere ab omnibus regibus, ex aerario exhaurire, numerare cui ab aerario, publicam devorare, cui dissolvere, cui solvere, cui curare, cui conferre in usum ejus, transferre in quaestum et fenerationem, deferre ad quem, credere cui, gravi fenore occupare, collocatam habere; pecunias exigere, capere, imperare, auferre a quo, pendere cui; magnas pecunias ex metallis facere; dies pecuniae, maksopäiwä.

pecūniārius, 3, (ed.), raha-, res, raha, rahatoimi; praemia rei pecuniariae (rahalahjat).

pecūniōsus, 3, (pecunia), rahallinen, rikas, äweriäs, warallinen, homo.

pecus, oris, *n.* karja, eläimet, elukat, elikot; eritt. pikkukarja, eſim. lampaat, wuohet; werr. herjaušanana ihmisistä puh.: imitatorum servum pecus, run.

pecus, udis, *f.* (pecu, pecus), eläin, eläwä, elikko, elukka; eritt. lammas, wuohi; werr. ſoimuſanana ihmisistä puh.: elukka, mulli, toljake.

pedālis, e, (pes), jalan ſuuruinen, pituinen, pakſuinen, lewyinen j. m. ſ.

Pedānus, ſ. Pedum.

pedārius, 3, (pes), jalkaa koskewa, jalka-, senatores p. l. yks. pedarii, alhaiſem-

mat ſenatorit, jotka ei wielä olleet curuliſtа wirkaa hallinnunna.

pedes, peditis, *m.* (pes-eo), jalkaſin käwelijä, jalkamies, etiam si pedes incedat (jalan, jalkaſin). Critt. *b)* jalkamies, jalkaſotio, jalkamo ſotawäeſſä, ja *collect.* jalkawäki l. =rahwas; werr.: equites peditesque, hewos= ja jalkawäki, koko kanſan oſottamiſekſi.

pedester, stris, stre, (pes), jalkaſin käywä, jalkainen, jalan, jalkaſin, jalka=, statua (jalan aſtuwa, jalkamiehen kaltainen); ordo, Plebejit; arma, scutum, pugna, jalkawäen; copiae ja exercitus, jalkawäki. *b)* maalla, maiſin, maa=, pugna, proelium, iter; critt.: copiae, maawäki, =ſotioſto. 2) werr. mikä ei maaſta ylene, matala, ſ. o. *a)* proſallinen, ſuorakielinen, historiae, run. *b)* tawallinen, yksinkertainen, alhainen, innotoin, sermo, Musa, run.

pedetentim, *Adv.* (pes-tendo), jalka jalalta, askel askelelta, werkan, hiljalleen; kuw. pitkäänſä, witkaan, wähitellen, waruiſaſti.

pedica, ae, *f.* (pes), jalka=anſa, jalkaſide, =pidin, =rauta, paula.

pedĭculus, i, *m.* (pes), jalkanen; werr. eläwäinen, ſyöpäläinen, critt. täi.

pedisequus l. **pedissequus**, 3, (pes-sequor), kintereillä ſeuraawa; jota *subst. a)* pedisequus, i, *m.* palwelia, lakeija. *b)* pedisequa, ae, *f.* palweliatar; kuw. ſeuraajatar, eloquentiae (lain=opiſta puh.).

peditātus, us, *m.* (pedes), jalkawäki, jalkarahwas, equitatum peditatumque cogere.

Pedius, 3, romal. ſukunimi.

pĕdo, pepĕdi, peditum, III, päästää wiimaa, romauttaa, pierrä.

Pedūcaeus, 3, romal. liikanimi; *adj.* peducaeinen, Peducaeukſen.

pedum, i, *n.* (pes), paimenſauwa.

Pedum, i, *n.* Latiumin kyseitä; jota **Pedānus**, 3, pedumilainen, *subst.* Pedānum, i, *n.* maatalo Pedumin ſeudulla, ja Pedāni, orum, *m.* Pedumilaiſet.

Pēgasis, idis, *f.* Wedetär, Lähteetär.

Pēgasus l. **-os**, i, *m.* Perſeukſen ſiipihewonen, jonka kawion=iskuſta Hippokrenen lähde ilmiin kumpuſi; werr. ſiiwillinen ſananſaattaja; jota **Pēgasis**, idis, *f.* pegaſinen, undae, Nunottarten lähteet (Hippokrene ja Aganippe), run.; *plur.* Pegasides, um, *f.* Nunottaret.

pegma, atis, *n.* lautaliitos, lautaliitelmä l. =rakennelmas: kirjakaappi, kirjahylly.

pējero, I, (per-juro), wäärin wannoa, tehdä wäärä wala, rikkoa walanſa, olla walapattoinen; jota jus pejeratum, wäärä wala, run.

pējor, **pējus**, k. malus, male.

pelagius, 3, = maritimus.

Pelagones, um, *m.* pohjoiſen Makedonian kanſakuntia; jota **Pelagonia**, ae, *f.* Pelagontalaisten maakunta ja kyki.

pelagus, i, *n.* meri, merenſelkä, ſelkäwedet, emäwedet; run.: pelago premere arva (weſijoukko, wedenpaljous, tulwa, kymeſtä puh.).

Pelasgi, orum, *m.* Kreikan maan periaſukkaat, run. ylim. Kreikalaiſet; jota **Pelasgus** l. **Pelasgicus**, 3, ja **Pelasgias**, adis, l. **Pelasgis**, idis, *f.* pelasgilainen, run. ylim. kreikalainen.

Pelēthronius, 3, Pelethronion nimiſtä, Lapithein aſumaa Pelionin wuorilakſoa Theſſaliaſſa koskewa, pelethronilainen, Lapithae, run.; *subst.* Pelethronius, ii, *m.* Lapithi.

Pēleus, ei ja eos, *m.* Theſſalian kuningas, Aiakoon poika, Telamonin weli, Thetiin puoliſo, Akilleen iſä; jota *a)* **Pēliacus**, 3, Peleusta t. Akilleſta koskewa, peliacinen, akilleinen. *b)* **Pēlīdes**, ae, *m.* Pelidi, Peleukſen poika (Akilles) t. jälkiſukuinen (Neoptolemos).

Pēlias, adis, *f.* k. Pelion.

Pelias, ae, *m.* Theſſalian kuningas, Neleukſen weli, Akaſtoon iſä, Admetoon appi, Aiſonin welipuoli, jonka pojan Jaſonin Pelias läheti kultataljaa noutamaan; jota **Peliades**, um, *f.* Peliaan tyttäret (Alkeſtis y. m.).

Pēlīdes, k. Peleus.

Peligni, orum, *m.* Samniumin kanſakuntia; jota **Pelignus**, 3, pelignilainen, anus, ſ. o. noita=akka (kun Peligniläiſet olivat noitataidoltaan huudoiſſa), run.

Pēlion, ii, *n.* Theſſalian wuoria; jota

a) **Pellaa**, adis, *f.* pelionilainen, Pelioniſta. *b)* **Pallius**, 3, pelionilainen.

Pella, ae, l. **Pelle**, es, *f.* perimanha kyki Makedoniaſſa; jöta **Pellaeus**, 3, pellalainen, werr. *a)* makedonialainen. *b)* Makedonialaiſten wallottama, egyptiläinen, Canopus, run.

pellax, ācis, (pellicio), miekoittelewainen, petollinen, juonikas.

pellectio, ōnis, *f.* (per-lego), (päästä päähän, perin) lukeminen.

pellex, pellicis, *f.* liikawaimo, liikanainen, jalka-, ſalawaimo, -nainen, filiae (tyttären miehen liikawaimo, tyttären kilpanainen).

pellicātus, us, *m.* (ed.), liikawaimoiſuus, jalka-, ſalawaimoiſuus.

pellicio, lexi, lectum, III, (per-lacio), houkutella, miekoitella, wietellä, mieltyttää, puoleenſa ſuoſtuttaa, wetää puoleenſa, quem ad se, in servitutem; animum adolescentis; kuw.: partem sententiarum (judicum), ſaattaa puolellenſa.

pellicula, ae, *f.* (ſeur.), taljanen, wuotanen, nahkanen, haedina; pelliculam curare (koſtuttaa nahkaanſa), run.

pellis, is, *f.* talja, wuota, nahka, caprina; leonis, run.; pelles pro velis; ſanalask.: pellem detrahere cui (paljaſtaa jkn wiat), p. decora (kiiltäwä ulkopuoli), quiescere in propria pelle (pyſyä omaſſa karſinaſſaan); werr. *a)* waate, kenkä, reuhka. *b)* *plur.* pelles, teltamajat, talwiteltat (jotka nahalla peitettiin), taw. sub pellibus, eſim. sub pellibus contineri, hiemare, teltaſalla, leiriſſä.

pellītus, 3, (ed.), nahalla l. nahoilla l. turkilla peitetty l. waatetettu, nahoitettu, turkitettu, Sardi; testes (ſ. o. Sardiniaſta); oves, willan ſuojelemiſekſi nahoilla peitetyt, ſ. o. hienowillaiſet, eritt. tarentilaiſet lampaat, run.

pello, pepuli, pulsum, III, tölmiä, tölmäistä, tökäistä, tykkiä, lyödä, petkeltää, tölkyttää, kolkuttaa, koputtaa, tömiſtää, polka, terram pede, fores, run.; puer pulsus (kolhittu, pieſty); pulsus vulnere, loukattu, run.; kuw. *a)* kohdata, yhtyä, nulla me pepulit injuria. *b)* koſkettaa, ſatuttaa, ſykäyttää (jtakin, jtta), ſalwata, pyöstyä (jhnkin, jkn), waikuttaa (jhnkin, jkn, jtta), liikuttaa (jtakin, jtta), iſteä mieltä, kiihdyttää, quid, eſim. animos auresque, mentem sensumve; t. quem. 2) tölmäämällä j. m. ſ. panna liikkeelle, liipaiſta l. ampua menemään, liikuttaa, näppiä, äännyttää, helkyttää, kaikuttaa, räikyttää, sagittam, run.; nervos in fidibus; lyram, classicum, run.; kuw.: sermonis initium (wiritää). 3) ſyſätä pois, lykätä, työntää, työſtä, ſamottaa, karkottaa, ajaa pois, tiehenſä, matkaanſa, ex *abl.* kera, eſim. quem e foro, praesidium ex arce; yks. *abl.*, eſim. quem sedibus, possessionibus, civitate, loco; tyrannorum injuriā pulsi, ſyſätä maaſta, työſtä maankulkeuteen; quem in exsilium; kuw.: maestitiam ex animis, poiſtaa, luowuttaa, haihduttaa; frigoris vim tectis (häätää); curas vino, famem glande, sitim, run. *b)* ſaattaa peräytymään, paiſkata takaperin, kapiſtaa, pakennuttaa, t. lyödä, woittaa, hostium aciem; hostes; exercitum cujus.

pellūceo ja **per-lūceo**, luxi, II, walota läwitſe, loiſtaa, paiſtaa, hohtaa, wilkkua, kimaltaa läwitſe, lux perlucens; kuw. loiſtaa (eſiin), näkyä, ilmauntua, ex qua re; — uſein perlucens, kuulakka, läpipaiſtawa, aether; avena (moniläpinen huilu), run.; kuw. ſelwä, oratio.

pellūcidus ja **perlūcidus**, 3, (ed.), kuulakka, läpikuultawa, läpihohtawa, -paiſtawa, -nähtäwä, membranae oculorum; dī. 2) aiwan kirkas, stella.

Peloponnēsus ja **-os**, i, *f.* alkp. Pelopſin ſaari, Kreikan maan eteläinen ſaarento, nykyään Morea; jöta *a)* **Peloponnēsiacus** ja **Peloponnēsius**, 3, peloponneſolainen, *subst.* Peloponnēsii, orum, *m.* Peloponneſolaiſet.

Pelops, opis, *m.* Tantaloon poika, Phrygian kuningas, kotimaaſtanſa Kreikaan paennunna Hippodameian puoliſo, Oinomaoon wäwy, Atreuſſen ja Thyeesteen iſä, joſta Peloponneſon ſaari nimenſä ſai; jöta *a)* **Pelopēias**, adis, l. **Pelopēis**, idis, *f.* pelopeinen, peloponneſolainen, run. *b)* **Pelopēius**, 3, pelopeinen, Pelopſin, virgo (ſ. o.

Iphigeneia, Agamemnonin tytär), run.; *subst.* Pelopeia, Pelopsiöta siinnyt nainen; — välisti: phrygialainen, kun Pelops oli Phrygiasta kotoperää, arva, run. *c)* **Pelopēus**, 3, pelopeinen, Pelopsin, run. peloponnesolainen, kreikalainen, moenia (s. o. Argon kyki), run. *d)* **Pelopidae**, arum, *m.* Pelopidit, Pelopsin jälkisukuiset.

pelōris, idis, *f.* jättiläiskuorikko.

Pelōros, i, *m.* ja **Pelōrum**, i, *n.* Sikelian koillinen kärki, nimeltään myöskin **Pelōris**, idis, *f.* ja run. **Pelōrias**, adis, *f.*

pelta, ae, *f.* pieni, köykäinen, puolikuun muotoinen kilpi; jöta **peltastae**, arum, *m.* kewiäkilpiset sotiot, peltastit.

Pēlūsium, ii, *n.* Egyptin kpgeita; jöta **Pēlūsius** ja **Pēlūsiacus**, 3, pelusilainen.

pelvis, is, *f.* malja, wati, latukka.

penārius, 3, (penus), ruoka-ainetten waraa koskewa, cella, wara- l. riistahuone, aitta, werr. Sikeliasta puh.

penātes, ium, *m.* (penus, penitus, penetrale sanain sukua), dii p. l. ykſ. penates, Penatit, huone- l. heimokuntain (minores, familiares, privati) ja noista syntyneen waltion (majores, publici) turwa- l. suojeliajumalat, perheenjumalat, sukujumalat, waltioperheen jumalat. *b)* werr. asunto, huone, koto, dii penates l. ykſ. penates; run. mehiläiskennot.

penātiger, 3, (penates-gero), Penateja kantawa.

pendeo, pependi, II, (seur.), rippua (alas), killua, kellua, lekkua, roikkua (alas), ab humero, ex arbore; de collo, run.; summo clypei umbone, run.; in arbore; per dorsum, super ora, run.; yhä-antimista puh.: pendebit fistula pinu, ripustettakoon petäjään, kuten wirkansa tehnyt ainakin, run.; ihmisistä puh.: olla itsensä hirttänynnä, run. *b)* werr. rippua (ylitse), olla putoamallansa, heilua, häilyä, waappua, laukoilla, liihytellä, leijailla, wäikyä, nubila pendent, run.; summo in fluctu, run.; pendentes rupe capellae, run.; olor pendebat in aëra pennis, run.; — hyllyä, notkua, kutkua, hetkua, läikyä, litus opertum pendet algā, run.; — kiekalehtaa, oleskella, nostro in limine, run.; — taukiana rippua, lerppua, olla woimatoin, hermotoin, fluidos pendere lacertos, run. 2) kuw. rippua jksta, jsfakin, jotakin, olla wallassa l. hallussa, olla jllakin, totella jtakin, mukauta l. soweltua jhnkin, jtakin myöden, esim. cui spes omnis pendet ex fortuna (jonka toimo kokonansa tottelee onnea l. on onnella); in qua re t. ykſ. *abl.*; ex quo (olla jhn ystäwyneenä, jlle uskollinen); samoin: de quo, run. *b)* ex una origine, olla syntyisin, polweuta, run.; ab l. ex ore cujus, ahkeraan, innolla, tarkoin kuunnella jtta, run. *c)* olla seisahtuneena, tauonneena, herjenneenä, alallansa, jäädä, pendent opera interrupta, run. *d)* olla sortumaisillaan, turmioon syöstymäisillään, pendens amicus. *e)* olla epätietoinen, epäilyksissä, epäneuwoinen, kahsimielinen, kahden ilman waiheella, heilua kahtaalle, ne diutius pendeas; animo l. animi pendet (ei woi päästä mihinkään päätökseen); pendet belli fortuna (on ratkaisematta), run.

pendo, pependi, pensum, III, ripustaa l. killuttaa, eritt. waakakuppeja, jöta punnita, waa'ata, herbae pensae, run.; kuw. punnita, tutkia, mieltää, arwostella, päättää, tuomita, rem suo, non nominis pondere; verba; rem levi conjectura; causam ex veritate; *gen.* kera: arwata l. katsoa jtsikin, pitää jnakin, esim. non magni pendis (et pidä suurena asiana), run. *b)* maksaa, suorittaa (kun muinoin maksoissa punnitsiwat toisillensa metallia), pecuniam cui; vectigal, stipendium, tributum; kuw. kärsiä (kun rankaistuksesta ennen päästiin rahaa maksamalla, karjaa antamalla j. m. s.), poenas; poenas temeritatis suae (aatelemattomuutensa tähden); supplicium. 2) *intrans.* painaa, olla raskas, minus pondo octoginta.

pendulus, 3, (pendeo), rippuwa; kuw. epätietoinen, epäneuwoinen, epäilewä.

pēne, *Adv.* k. paene.

Pēnēis ja **Pēnēius**, k. Peneus.

Pēnelopa, ae, ja **-ē**, ēs, *f.* Ikaroon ja

Periboian tytär, Odyſſeen puoliſo, Telemachoon äiti; jota **Pēnelopēus**, 3, penelopeinen, Penelopen.

penes, *Praepos. acc.* kera, hallusſa, käſiſſä, hoteiſsa, huomaſsa, wallaſsa, woimaſsa, wäeſsä, takana, -n, -eſsa (-ēſsä), -lla (-llä), eſim. p. quem est potestas; p. te es? oletkos laidallaſi, ſuunnillaſi, älylläſi? run. *b)* werr. ylim. luona, tykönä, p. accusatorem cum fuissent.

penetrābilis, e, (penetro), läpitungettawa, läwäistäwä, puhkaistawa. 2) läpitunkewa, läpiäwä, pyſtywä, ſalwaawa.

penetrālis, e, (ſeur.), ſiſäinen, ſiſällinen, ſiſäpuolinen, ſiſä-, tecta, run.; *subst.* penetrale, is, *n.* taw. *plur.* penetralia, ium, ſiſälö, ſiſähuoneet, -kammiot, -ſalit, penetrale urbis; penetralia regum, run.

penetro, I, (penes, penitus ſanain ſukua), tunkea ſiſälle, läwitſe, jhnkin, tunkeuta, ſulloa, ryntäytä, painua, mennä, tulla ſiſälle, läwitſe, jhnkin, in, ad, per, intra, sub *acc.* kera; kuw. tunkea, pyſtyä, ſalwata jhnkin, in coelum, in animos. 2) *trans.:* sinus Illyricos, run.

Pēnēus ja **-ēos**, i, *m.* Theſſalian pääwirta; wirtajumalana Kyrenen ja Daphnen iſä; jota **Pēnēius** l. **Pēnēus**, 3, Peneiosta koskewa, peneinen, peneiolainen, Peneioon, ja ſamoin: **Pēnēis**, idis, *f.*

pēnicillum, i, *n.* ja **-us**, i, *m.* (ſeur.), penſeli, ſiwellin; werr. lauſekeino.

pēniculus, i, *m.* (penis), alkp. häntänen; jota *a)* harja. *b)* hohkaſieni. *c)* penſeli.

pēninsula, f. paeninsula.

Pēnīnus, f. Penninus.

pēnis, is, *m.* häntä; eritt. miehenkalu, ſiitinkalu, jota werr.: pene, hekumalla, irſtaiſuudella.

penitus, *Adv.* ſywään, ſywälle, ſywällä, ſywältä, ſiſimpään, ſiſimmältä, saxum p. excisum; p. in Thraciam se abdidit; inclusum p. in venis; werr. kauas, p. repostae gentes, run.; penitus penitusque jacentes terrae (loittonemistaan loittonewa maa), run.; kuw. *a)* ſywään, ſywältä, animo mandare quid, kiintiästi; opinio p. insita; ja myös: ſiſimmistä, ſ. o. ſydämmestä, hartaasti, p. rogare; jota tarkoin, tyynni, tyyſkäsi, wiſusti, videre, nosse, perspicere. *b)* kokonaan, tykkönään, peräti, lopen, perinpohjin, perinjuurin, diffidere, se perdere.

Penius, ii, *m.* Kolchin jokia.

penna, ae, *f.* ſulka, kynä, aves pullos pennis fovent; werr. *a) plur.* pennae, ſiiwet, lentimet, pennas explicare, run.; ſanalask.: pennas incidere cui (typiätää jkn ſiiwet, ſ. o. wähentää jkn woimaa, arwoa), extendere pennas (lewittää ſiipenſä, ſ. o. korkeita yritellä). *b)* ennuslintuin lento, run. *c)* ſulka nuoleſsa, jota itſe nuoli, run.

pennātus, 3, (eb.), ſulitettu, ſulallinen, ſiiwillinen.

penniger, 3, (penna-gero), ſulallinen, ſiiwillinen, animantium genus.

Penninus, 3, penninen, Alpes, juga; P. mons l. yks. Penninus, ſuuri St. Bernhard.

pennula, ae, *f.* (penna), ſiipinen, pulli utuntur pennulis.

pensilis, e, (pendeo), rippuwa, uva, kattoon ripuſtettu (ſäilytettäwäksi), run.

pensio, ōnis, *f.* (pendo), makſaminen, makſopäiwä l. -aika, (makſon) määräaika, tertia, prima.

pensitō, I, (ſeur.), tyyſkäsi punnita; kuw. tarkoin, wiſuſti punnita, mieltää, ajatella, quid. *b)* makſaa, ſuorittaa, vectigalia; praedia, quae pensitant (owat weronalaiſet).

penso, I, (pendo), tarkoin, tyyſkäsi punnita l. waa'ata, aurum; ſanalask.: pensare quem eadem trutina (ſ. o. tuomita ſamalla tapaa); kuw. *a)* punnita, mieltää, ajatella, hostis vires; consilium; honesta (pitää lukua); jota arwoſtella, tuomita, amicos ex factis; vires magis oculis quam ratione; *abl.* kera: werrata jtakin jhnkin, adversa secundis. *b)* palkita, taſoittaa, waſtata, korwata, transmarinae res quadam vice pensatae. 2) makſaa, werr. ſowittaa, quid qua re, run.

pensum, i, *n.* (pendo), punnitſema, eritt. punnittu willa, joka orjattaren täytyi yhtenä päiwänä kehrätä: päiwätyö, päiwäkehros l. -käste, päiwätinki, data pensa trahere (kehrätä),

tum. *b)* kuw. welwollisuus, tehtäwä, toimitettawa, työ, määrä, me ad meum munus pensumque revocabo; diligentiae pensum exigere; nominis familiaeque.

pensus, 3, *PA.* alkp. punnittu, jöta painawa, ſ. o. ſuurenarwoinen, arwoiſa, ankara, tähdellinen, eritt. uſein: nihil pensi habeo quid, en pidä minäkään, miſſään arwoſſa jtakin, en pane mitään arwiota jhnkin, en pidä wäliä jllakin l. lukua jöstakin, en huoli jöstakin, en tottele jtakin, en pane tuokſenikaan, pidän yhtenä, julkenen, en kammo, en ajattele jtakin, eſim. nihil pensi neque sancti habere, quoad *etc.* (ei pitänyt mitäkään arwoſſa eikä yhänä jne.), neque id quibus modis assequeretur, quicquam pensi habebat (ei pannut miſſenſäkään, millä tawoin ſen ſaawutti), prorsus neque dicere, neque facere quicquam pensi habebat (aiwan wäliä pitämättä hän puhui ja toimiſkeli); jöta nec quicquam pensi est cui (jku ei ajattele, jku tekee yhtä), kyſymyksluuſeen kera.

Pentelicus, 3, Pentele nimiſtä Attikan demoſta t. marmoriloykimoiltaan kuuluiſaa Pentelikoſ wuorta koskewa, Hermae, Pentelikon marmoriſta hakatut.

pentēris, is, *f.* wiiſiſoutio.

Penthesilēa, ae, *f.* Amazonein kuninkaanna, Priamoon liittolaiſia.

Pentheus, ei ja eos, *m.* Ekionin ja Agaven poika, Kadmoon tyttärenpoika, Theban kuningas; jöta *a)* **Penthēus**, 3, pentheinen, Pentheukſen. *b)* **Penthīdes**, ae, *m.* Pentheukſen jälkiſukuinen (Lykurgos).

pēnula, f. paenula.

pēnūria, ae, *f.* puute, niukka, paitſius, ahtaus, *gen.* kera, eſim. edendi (ſyötäwän, ruan), run.; aquarum; civium; argenti.

penus, us ja i, *c.* l. **penum**, i, *n.* l. **penus**, oris, *n.* ruokawara, elatusainetten wara.

Peparēthus l. **-os**, i, *f.* Kykladein joukkoa olewa ſaari, joſſa ſamanniminen kyki.

peplum, i, *n.* ja **-us**, i, *m.* ſuuri, wäljä ja laskuiſa päällyswaate naiſilla, eritt. Minervan juhlawaate Athenaſſa, joka Panathenaia-juhlana päälle puettiin.

per, *Praepos. acc.* kera, läpi, läwitſe, halki, poikki, puhki, kautta, -tſe, ylitſe, pitkin, myöden, -ſſa (-öſſä), -lla (-llä), -ta (-tä), ympäri -ſſa l. -lla l. -ta, -h-n, paikaſta puh., eſim. per provinciam, p. fines, p. forum; p. ora, ſilmien edeſſä l. ohitſe, ſilmiſſä; p. fenestras gladium dedit, akkunaſta; p. gradus dejicere (portaiſta alaš); p. oram maritimam; p. imperii tui provincias; p. omnia (kaikiſſa); p. compita, p. agros; p. ignes, p. armos, p. umbram, p. silvam, p. orbem, run.; p. feras, keſkellä, run.; misit p. agros (maille), ire p. umbras (Manalaan), run.; p. domos, huoneeſta huoneeſen, huonehittain. 2) ajaſta puh.: -na (-nä), aikana, -lla (-llä), kuluiſſa, keſtäiſſä, p. triennium, p. hos dies; p. hiemem, talwikauden, kaiken talwea; p. decem dies ludi facti sunt, leikkilöitä pidettiin kymmenen päiwää umpeenſa, järkiänſä, pääkſytyſten, yhtä mittaa; p. idem tempus, ſamalla aikaa, ſamaan aikaan; p. multa bella, moneſſa ſodaſſa; p. ludos, leikkilöin aikana; p. somnum (uneſſa). 3) wälikappaleeſta puh.: kautta, awulla, p. populos, p. internuntios; p. vos; p. Thrasybulum recipitur (Thraſybuloon wälitykſeſtä, toimeſta); per se, itſe kautanſa, itſeſtänſä, itſe luonnoſſaan, itſeſſään, kohdaſtanſa, itſe-altanſa, itſepäälleen, yksinänſä, itſe, kenenkään auttamatta, ja ſamoin: p. me, p. te; p. indicium; p. manus, käſillä, käſin, kädeſtä käteen. *b)* tawaſta l. laaduſta puh.: -lla (-llä), -n l. -in, eſim. p. vim, wäkiwallalla, wäkiſin, wäkinäiſeſti; p. literas, kirjalliſeſti; p. contumeliam, ſolwaiſewalla tawalla; p. causam, p. speciem, ſyyllä jne.; p. summum dedecus, aiwan häpiälliſeſti; p. iram, wihaſſa, wihanwaeſſa; p. ludum et jocum, leikillä ja pilalla. *c)* ſyyſtä j. m. ſ. puh.: puoleſta, wuokſi, tähden, tautta, ſuhteen, -ſta (-ſtä), -lta (-ltä), p. aetatem, p. avaritiam; per me, te, se *etc.*, minun, ſinun jne. puoleſta, luwalla; si per suos esset licitum (još oliſi ſaanut omiltanſa

l. wäeltänſä); eritt. tekoſyyllä, walheſyyllä, warjolla, muodolla, p. societatem, p. fidem ỹ. m. *d)* rukouksiesa j. m. ſ.: kautta, tähden, p. deos obtestari; p. dexteram te istam oro; p. si qua est, quae restet fides, oro, ſ. o. p. fidem, si qua *etc.*, run.; oro, rogo jne. ſanain poiś jäädeśſä: p. vos fortunas *etc.*, ſ. o. oro vos p. fortunas vestras; p. vos fidem vestram, ſ. o. obtestor vos p. fidem vestram.

pēra, ae, *f.* laukku, reppu.

per-absurdus, 3, aiwan mieletöin.

per-accommodātus, 3, ſangen mukawa, aiwan ſoweliaś.

per-ācer, cris, cre, järin terämä, taki tarkka; kuw.: judicium.

per-acerbus, 3, aiwan karmia, järin karkia, uva p. gustatu.

peractio, ōnis, *f.* (perago), täytäntö, aetatis.

peracūte, *Adv.* warſin terämäśti, aiwan terämä-, tarkkajärkiſesti, -älyiſesti.

per-acūtus, 3, ſangen terämä; werr. aiwan heliä, warſin raikaś l. räikiä, vox. *b)* kuw. järin terämä-, tarkkajärkinen, -älyinen, -ajuinen, perin älykäś, ad excogitandum; oratio.

per-adolescens, tis, iħan nuori, homo.

peradolescentulus, i, *m.* (ed.), perin nuori mieś, warſin nuori.

Peraea Rhodiorum, rannikkomaa Karian etelärannalla.

Peraea, ae, *f.* Aiolian kyġeita.

per-aeque, *Adv.* aiwan ſamoin, juuri yhdäti, ilman eroitukſetta, yhdenwertaiſesti l. -määräiſesti.

per-agito, I, ajaa l. käſittää ympäri, ahdiśtaa, quem.

per-ago, ēgi, actum, III, ajaa läwitſe, ſ. o. ſyöśtä läpi, työntää l. ſyśätä läpi, puhki, kulkea l. matkata halki j. m. ſ., latus ense, run.; freta remo (laśkea), run. 2) ajella ympäri, jośta lewotuuttaa, quem usque eo, ut - -. 3) käyttää l. ſaattaa päähän, päihinſä, ſaattaa perille, päätökſeen, aikoiſekſi, toimeen, panna toimeen, ſaada aikaan l. änttiin, toimittaa, päättää, täyttää, fabulam (kuwailla loppuun asti); res, propositum; conventus (pitää); concilium; consulatum; cursum, run.; iter (pitkittää, jatkaa), run.; inceptum, mandata, run.; dona (lahjain jako), run.; aetatem, vitam, aevum, run.; otia (kuluttaa, wiettää), run.; eritt.: reum, ahdiśtaa kanteenalaiśta, kunneś hän tuomitaan. 4) muokata, humum, run. *b)* kuw. toimittaa, aſettaa l. laatia eteen, ladella, ſelittää, tuoda eſiin, postulata; verbis auspicia, laulua; res gestas, kertoa.

peragrātio, ōnis, *f.* (ſeur.), läpimatkuśtus, itinerum, läpikulku matkoilla.

peragro, I, (per-ager), waeltaa läpi, kulkea, käydä, matkata, matkuśtaa, laśkea läpi, halki, päästä päähän, kulkea jku paikka; agros, Asiam, terras, litus. *b)* werr. matkata halki, poikki, tunkea läwitſe, lewitä, aimotöiśtä, puheliaiſuudeśta, ſanomaśta puh., omnes gentes, insulas, fines populi Rom.; omnes latebras suspicionum dicendo (tyynni hakea); per animos hominum (puheliaśta puh.), waikuttaa kaikkiin ihmiſen intoihin.

per-amans, tis, ſuureśti rakaśtawa, nostri.

peramanter, *Adv.* aiwan lempiſäśti, ſangen rakkaaśti l. helläśti.

per-ambulo, I, käwellä läpi, kulkea, aśtua, aśkeltaa, waeltaa läpi, halki, poikki, päästä päähän, rura, käyśkellä laitumia, run.; werr.: crocum floresque perambulat fabula, käy näkymön, laśketaan näkymön yli, mielłyttää ſuureśti (theateri, näet, ſtrotutettiin hajuweſillä ja kukilla), run.

per-amplus, 3, ſangen wäljä l. alawa, aiwan kookaś, taki ſuuri, simulacrum.

peranguste, *Adv.* aiwan ahtaaśti l. ſuppiaśti.

per-angustus, 3, aiwan ahdaś, kowin kaita, järin kapia l. ſoukka, fretum, aditus, via.

per-antīquus, 3, perin, järin wanha, ikiwanha, Themistocles; sacrarium.

per-appositus, 3, aiwan ſoweliaś, warſin ſukawa l. luontewa, eui.

per-arduus, 3, peräti, warſin hankala l. waikia l. työläś, mihi hoc perarduum est demonstrare.

per-argūtus, 3, ſangen heliä-ääninen; kuw. aiwan terämäjärkinen, perin hilpiä-älyinen l. ſukkela, homo.

per-armo, I, hywin aſeśtaa l. warusta.

per-aro, I, kyntää läwitſe, halki, poikki; run. werr. *a)* wakoilla, wetää ryppyjä täyteen. *b)* piirtää, kirjoittaa.
perattente, *Adv.* aiwan tarkaſti, ſangen huomiokkaaſti l. waarin-ottoiſeſti.
per-attentus, 3, ſangen tarkka, järin waarin-ottoinen l. tähtääwäinen, animus.
per-bacchor, I, riehua läpi, päästä päähän, hurjailla l. mäſſätä päästä päähän, multos dies.
per-beātus, 3, aiwan, perin onnellinen l. lykyllinen, homo.
per-belle, *Adv.* ſangen ſomaſti, aiwan ſiewäſti l. ſiſtikkäaſti l. näpiäſti, facere.
per-bene, *Adv.* ſangen, warſin hywin l. oiwaſti l. aimolliſeſti, Latine loqui.
per-benevolus, 3, ſangen hywäntahtoinen l. hywänſuopa, aiwan ehtoiſa, cui.
per-benigne, *Adv.* warſin ystäwälliſeſti l. hywänlaitaiſeſti.
per-bibo, bibi, III, perin imeä l. wetää ſiſällenſä; werr. imeä (mieleenſä, ſydämmeenſä), rabiem, run.
per-blandus, 3, ſangen imarteliaſ, aiwan miellyttäwä l. ſuoſittelewa, ſuccessor; oratio.
per-bonus, 3, ratki hywä, aiwan aimollinen, ankara, jalo, oiwa, uhkia, winhiä j. m. ſ., ager; locus.
per-brevis, e, aiwan lyhyt, ſangen tärkkä, idem et perornatus et p. (lyhytlauſeinen); p. tempore l. *adv.* yks. perbrevi, ſangen wähällä l. lyhyellä aikaa.
perbreviter, *Adv.* warſin lyhyeltä, lyhyimmästä tärkimpään.
per-calesco, calui, III, perin lämmetä, ratki wariſtua.
per-callesco, callui, III, (calleo), perin känſittyä, käydä aiwan kowanahkaiſekſi, ſ. o. peräti tunnottomakſi. *b)* werr. oppia hywin ymmärtämään, tajuamaan, tuntemaan, si modo usu rerum percallueris (jahka waan harjotuksen kautta aſiat owat ſinulle hywin tutukſi tulleet).
per-cārus, 3, aiwan kallis; kuw. ſangen rakaſ, cui.
per-cautus, 3, ſangen waruiſa, aiwan warowainen, delectus.
per-celebro, I, uſein lauſua l. haaſtella, paljon puhua, de qua plurimi versus percelebrantur (liikkuwat); percelebrata sermonibus res est (hywin tunnettu).
per-celer, celeris, e, aiwan nopia, perin pikainen, interitus.
perceleriter, *Adv.* aiwan nopiaſti, aiwan kiiruuſti l. pian.
per-cello, culi, culsum, III, järkyttää, rymiſtää, kötäiſtä, tokaiſta, tyrkätä, tölmätä, cui femur (köhmätä jkta reiteen); quem genu. Critt. *b)* paiskata maahan, runtata maahan, ſyöstä l. ſyſätä maahan, kapiſtaa, perin lyödä, quem; hostes. 2) werr. wawiſtaa, ſäikäyttää, hämmäſtyttää, peljättää, tehdä alamieliſeſti, alakuloiſeksi, alentaa mieli, ſortaa, quem; percelli pavore, metu, irä deorum p. m.; animus perculsus. *b)* perin ſortaa, ſyöstä turmioon, kukiſtaa, langettaa, kumota, quem; potentiam (järkyttää, ſärkeä); imperium.
per-censeo, censui, II, tutkia l. tarkaſtella päästä päähän, laskea (yhteen), lukea (päästä päähän), quid numerando; cladem acceptam; gentes, luetella; captivos, katſeloita, ſilmäillä; werr.: orationes, arwoſtellen tutkia. 2) waeltaa läpi, kulkea, matkata, matkuſtaa läpi, halki, poikki, päästä päähän, Thessaliam.
perceptio, ōnis, *f.* (percipio), (puoleen, waſtaan) ottaminen, frugum, kokoaminen, korjaaminen. 2) kuw. käſittäminen, käſitys, tajuamus, huomaus, tieto.
per-cieo, cīvi ja cii, citum, II, ja **percio**, cīvi ja cii, citum, IV, panna liikkeelle; jöta percitus, innoittunut, kiihtynyt, tuimiſtunut, ſuuttunut, animus: ingenium, tulinen, pikainen, ärhäkkä.
percipio, cēpi, ceptum, III, (per-capio), tawata jtakin l. tarttua, puuttua jhnkin, walloittaa, odium me percipit j. m. ſ., run. Critt. *b)* ottaa (puoleenſa, itſeenſä, omakſenſa j. m. ſ.), käſittää, ſaada, rigorem, run.; fructus, koota, korjata; praemia; beneficia (nauttia); werr.: fructum victoriae (nauttia hedelmät). 2) kuw. huomata, hawaita, aſtaita, hokſata, äkätä, kekſiä, tuntea, quid sensibus, oculis, auribus jne.;

voluptatem; jôta huulla, sonum, fugam, querelas. *b)* käsittää, tajuta, taamuta, älytä, ymmärtää, oppia, quid animo, artificium, virtutem j. m. ſ.; omnium civium nomina perceperat (tieſi); nomen usu perceptum a quo, tunnettu; perceptum habere quid; *subst.:* percepta artis, oppilauſeet, ſäännöt taiteeſſa ja tieteeſſä.

per-cŏmis, e, aiwan yſtäwällinen l. kohteliaš, homo.

percommode, *Adv.* aiwan ſoweliaaſti, järin mukawaſti l. ſomaſti, ſangen hywin.

per-commodus, 3, aiwan ſoweliaš, ſangen ſukawa l. luontewa, warſin laadullinen l. ſoma.

percontātio, ōnis, *f.* (percontor), kyſyminen, kyſeleminen, kuuluſteleminen, tieduſteleminen.

percontātor, ōris, *m.* (ſeur.), kyſeliä, tieduſtelia, tutkailia.

percontor ja **percunctor,** I, (per-cunctus), kyſyä, kyſellä, kuuluſtella, tieduſtella, tutkailla, tutkia, quid; quid a quo, quid ex quo, quem de qua re, kyſyä jklta jtakin l. jôtakin; quem quid, run.; quem; cum percontaretur ex anicula quadam, quanti aliquid venderet.

per-coquo, coxi, coctum, III, keittää kypſäkſi; werr. kypſentää, tuleunnuttaa, jouduttaa.

per-crēbresco, brui, l. **percrēbesco,** bui, III, ſaada walta, lewitä, tulla warſin yleiſeksi, percrebrescit opinio, res, fama; scelus percrebuit, tuli huuluwiin, tietoihin, tunnetuksi.

per-crepo, crepui, crepitum, I, lujaaſti, kowin kaikkua l. mäikkyä l. kumiſta, vocibus.

perculsus, 3, k. percello.

percunct-, k. percont-.

per-cupidus, 3, aiwan mieltynyt jhn, perin ſuoſiollinen, ehtoiſa, armaš jlle, tui.

per-cūriōsus, 3, aiwan uteliaš, homo.

per-cūro, I, perin, kokonaan parantaa, vulnus.

per-curro, cucurri l. curri, cursum, III, juoſta läwitſe, jhnkin, karata l. rientää ylitſe, päällä, ylim. jhnkin, per temonem, pitkin, myöden; ad quem; Philam; citato equo Cales. 2) *trans.* juoſta läpi, päästä päähän, rientää, kiitää, ſamota, kulkea, matkata läpi, halki, poikki, päästä päähän, nimbos lumine (wilkoa pilwien halki), aristas (juoſta liihätellä tähkäpäitä), run.; agrum Picenum, conventus omnes; run.: telas pectine (juokſuttaa kaide loimilankain wälitſe). *b)* ſilmällä l. katſella päästä päähän, paginas; multa legendo, lukea päästä päähän; oculo (katſoa wilkaiſta), run.; multa animo, tyhjäſti ajatella l. mieltää. *c)* pikaiſesti tarkkailla l. tutkiſtella l. ſelitellä päästä päähän, ohitſe mennen l. tärkältä mainita, järjeſtänſä ladella, luetella, quas (partes) percucurri; quid breviter; multas res oratione; nomina, run.

percursātio, ōnis, *f.* (percurso), läwitſe, halki, päästä päähän matkuſtaminen, Italiae.

percursio, ōnis, *f.* (percurro), läwitſe, halki, poikki juokſeminen l. rientäminen; kuw. *a)* pikainen ſelitys, lyhyt maininta. *b)* ajatteleminen, mieltäminen.

per-curso, āre, häilyä l. kuljeſkia ympäri, hyöriä ympäri.

percussio, ōnis, *f.* (percutio), iſkeminen, lyöminen, capitis; digitorum (ſormennapſaus); eritt. polunlyönti, jôta polku l. tahti.

percussor, ōris, *m.* (percutio), murhaaja, murhamies.

percussus, us, *m.* (ſeur.), iſku, lyönti, tokaus.

percutio, cussi, cussum, III, (per-quatio), iſkeä läwitſe, puhki, piſtää, työntää, ſyſätä, ſyöstä läwitſe, puhki, se gladio percussum esse (haawoitettu); pectus; terram (kaiwaa läpi), run. *b)* werr. panna hengeltä, kuolettaa, tappaa, quem securi, meſtata, teloittaa, laſkea päältä; feras, run.; jôta foedus, iſkeä l. laatia liitto (uhrieläimen teuraſtamalla). 2) iſkeä, jäskäyttää, kalhaiſta, lyödä, tyrkätä, tokaiſta, loukata, ſatuttaa, piſtää, paiſkata, ampua, tawata j. m. ſ., januam manu, run.; quem manu, lapide, fulmine p. m.; turres de coelo percussae; litora percussa fluctu (pieſtyt),

run.; run.: aëra pennis (löyhyttää), pennas (liepſuttaa, räpſyttää), lyram (näppiä, ſoittaa); kuw. *a)* ſyöſkäyttää, kolauttaa, rapaiſta, kohdata, tawata, percussus vulnere fortunae, calamitate. *b)* kawauttaa, wawauttaa, iſkeä, ſykäyttää, ſalwata, pyöſtyä, liikuttaa, peljättää, mielenwaikutukſiſta puh., quem t. animum cujus. *c)* pettää, peijata, quem.

per-difficilis, e, ſangen waikia l. työläs, aiwan hankala l. tukala, amnis transitu p.; navigatio; quaestio.

perdifficiliter, *Adv.* aiwan waikiasti l. työläästi.

per-dignus, 3, aiwan mahdollinen jhnkin, hywin anſaitſewa jtakin, tuä amicitiä homo.

per-dīligens, tis, aiwan huolikas, homo.

perdīligenter, *Adv.* aiwan, ſangen huolikkaasti l. työſkästi.

per-disco, didici, III, perin, perinjuurin, tykkönään, täydelliſesti oppia, quiä.

per-dīserte, *Adv.* aiwan ſomapuheiſesti.

perdite, *Adv.* perin pahoin l. kelwottomasti.

perditor, ōris, *m.* (perdo), kadottaja, pilaaja, häwittäjä, rei publicae.

perditus, 3, *PA.* hukan- l. turmionomainen, -alainen, hukaſſa, hulhawalla, ſ. o. *a)* toiwotoin, onnetoin, puer; res, judicia (perin häwinneet); luctu (waipunut, uupunut murheeſen). *b)* parantamatoin, perin turmeltunut, pahantapainen, kelwotoin, homo; mores, consilia; luxuria (ſuunnatoin).

per-diu, *Adv.* aiwan kauan, ſangen pitkältä, ſangen pitkällä aikaa, aiwan iſoon aikaan.

per-diuturnus, 3, aiwan kauan keſtäwä, ſangen pitkä-aikainen l. pitkällinen, bellum.

per-dīves, divitis, ſangen rikas l. äweriäs, mulier.

perdix, īcis, *c.* peltopyy, wiiriäinen.

per-do, didi, ditum, III, [wanha *conj. praes.* perduim], kadottaa, hukuttaa, tuhota, ſaattaa l. työstä turmioon, perikatoon, haaskioon, häwiöön, onnettomuuteen, pilata, häwittää, haaskata, raiskata, tuhlata, turhaan kuluttaa, turhaan panna (menemään), fanditus civitatem; se ipsum penitus; cives; fruges; equos militares; valetudinem (turmella, tärwellä); tempus, operam, fortunas j. m. ſ.; jota quem morte, serpentem, lopettaa, tappaa, run. 2) menettää (menneeſſi), kadottaa, hukata, tulla jtakin paiſſi, liberos perdiderunt (heiltä owat lapſet menneet l. kuolleet, he owat lapſiſta pääsneet); fructus industriae (jäädä hedelmistä tyhjäkſi); agrum, vocem, litem, libertatem, memoriam y. m.; arma (luoda pois), run.; eritt. peliſsä häwitä.

per-doceo, docui, doctum, II, perinjuurin, täydelliſesti, tyynni opettaa l. näyttää, quem; quem quid (jlle jtakin), run.

per-doctus, 3, aiwan oppinut, ſangen taitawa, rerum varietate atque usu.

per-doleo, dolui, dolitum, II, tuntea tuimaa ſydämmen kipua, olla aiwan pahoilla mielin, kowin ſurekſia, *acc. c. inf.*

per-domo, domui, domitum, I, perin maſentaa, kokonaan lanniſtaa, täydelliſesti walloittaa l. alamaiſuuttaa, quem ja quid.

per-dūco, duxi, ductum, III, wiedä jhnkin, kuljettaa, käytäyttää, johdattaa, ſaattaa jhnkin, naves, exercitum y. m.; in, ad *acc.* kera; quem Romam; eritt. rakennukſiſta, ojiſta j. m. ſ. puh.: wetää, rakentaa, laatia, juokſuttaa, ad, in *acc.* kera; viam Arretium. *b)* werr. päälliſtää, ſ. o. ſiwellä, woidella, corpus odore ambrosiae, run. 2) kuw. ſaattaa jhnkin, ſ. o. jatkaa, kiinnittää, pitkittää, *Pass.* keſtää, quid ad mediam noctem, in serum; ad centesimum annum (*sc.* agri colendi studia); orationibus in noctem perductis; t. auttaa, ylentää, koroittaa jhnkin, quem ad summam dignitatem, ad honores amplissimos; t. ylim. toimittaa jhnkin, quem ad furorem (wieḥättää); quid ad exitum; eo rem, ut - -, ſaattaa aſia ſille kannalle, että - -, aikaanſaattaa, että - -. Eritt. *b)* ſaada, ſaattaa, taiwuttaa, ſuoſtuttaa, myödyttää, quem ad l. in suam sententiam; quem ad se (ſaattaa puolellenſa).

perductor, ōris, *m.* (ed.), luoksiwiejä, naisten toimittelia.

perduellio, ōnis, *f.* (seur.), wihallinen menetys isänmaata wastaan, waltiowaino, waltiorikos, waltiopetos, perduellionis reus. *b)* werr. *concr.* isänmaan wihollinen.

perduellis, is, *m.* (per-duellum *i. e.* bellum), sotaa käywä wihollinen, sotawihollinen.

perduim, k. perdo.

per-dūro, I, kestää, pysyä, pitää kutinsa.

per-edo, ēdi, ēsum, III, (tyynni, perin) syödä, kuluttaa; kuw. kalwaa, hiwuttaa.

peregre, *Adv.* (per-ager), ulkomailla, wieraalla maalla, habitare; werr.: animus est p., run. *b)* ulkomaille, exire, run. *c)* ulkomailta, nunciare.

peregrīnābundus, 3, (peregrinor), ulkomailla matkustelemisen halusta, ulkomailla matkustellaksensa.

peregrīnātio, ōnis, *f.* (peregrinor), ulkomailla oleskeleminen, wieraalla maalla oleksiminen, ulkomailla matkusteleminen, matkustus, ympäri kuljeksiminen, waellus, omne tempus in peregrinatione consumere; eläimistäkin puh.

peregrīnātor, ōris, *m.* (peregrinor), matkustelemiseen mieltynyt, matkustelias.

peregrīnitas, ātis, *f.* (peregrinus), muukalaisuus, muukalaiset l. wieraat tawat, p. infusa est in urbem.

peregrīnor, I, (seur.), olla ulkomailla, oleskella l. elellä ulkomailla, wieraalla maalla, matkustella ympäri, totā Asiā; in aliena civitate; kuw. *a)* kulkea ympäri, matkata l. waeltaa ympäri, liikkua ympäri, late longeque; in infinitatem omnem (kierrellä koko äärettömyys päästä päähän). *b)* olla muukalainen, outo, tietämätöin, philosophia peregrinari Romae videbatur (olla koteutumatta, oleuntumatta); vestrae peregrinantur aures?

peregrīnus, 3, (peregre), ulkomainen, muukalainen, wieras, outo, judex; mulier, orbis, run.; terror (pelko ulkonaisesta wihollisesta); *subst.* peregrinus, i, *m.* ja peregrina, ae, *f.* ulkomaalainen, muukalainen, wieras, eritt. epäporwari; jsta provincia peregrina, inter peregrinos (tuomarinwirka epäporwarein asioissa). *b)* kuw. outo, äkkinäinen, tietämätöin, taitamatoin, osaamatoin, in qua re.

per-ēlegans, tis, aiwan siistikäs, aiwan näpiä l. nästi, warsin siewä l. kaunis, oratio.

perēleganter, *Adv.* aiwan siistikkäästi, aiwan näpiästi, sangen somasti l. kauniisti.

per-ēloquens, tis, sangen puhelias, aiwan jalopuheinen, Lentulus.

peremnis, e, (per-amnis), joen poikki menemistä koskewa, auspicia, ennen joen poikki menemistä pidetyt.

perendie, *Adv.* ylihuomenna.

perendinus, 3, (ed.), ylihuomeninen, dies.

Perenna, k. Anna.

perennis, e, (per-annus), wuosikautinen, kokowuotinen, wuosikauden kestäwä. *b)* kestäwä, ainainen, alinomainen, alituinen, kunehtumatoin, puuttumatoin, pysywä, seisowa, luja, fons, aqua, amnis; cursus stellarum; adamas, monimentum, run.; perennis super astra ferar (ikuinen), run.; kuw.: virtus, motio; loquacitas (lakkaamatoin).

perennitas, ātis, *f.* (ed.), ainaisuus, alituinen kestäminen, fontium perennitates (kunehtumattomat lähteet).

perenno, I, (perennis), kestää l. pysyä wuosikaudet, monet wuodet, ylim. kauan.

per-eo, perii (perīvi), peritum, perīre, mennä läwitse, tulla läwitse, juosta läwitse, puhki, inane lymphae dolium fundo pereuntis imo, run. 2) hukkua, hukkauntua, kadota, häwitä, mennä l. joutua turmioon, perikatoon, hukkaan, haaskioon, häwiöön, pilalle, mennä menneeksi, riutua, perit pecunia, exercitus; pereunt urbes, nives, run.; peritura regna (kukistuwat), run. Eritt. *b)* menettyä, hukkua, kuolla, heittää henkensä, fame, leto, naufragio; morbo l. a morbo; ex vulneribus; peream, nisi - - (henkeni menköön, surma wieköön, jollei - -). *c)* menettyä l. hiueta rakkaudesta, olla tulisesti rakastuneena, amore, run. *d)* mennä hukkaan, turhaan, tuhoon, tyhjään, mitättömäksi, hukkauntua,

raueta työjäkſi, ne opera et oleum perierit. *c)* ſortua, kadottaa talo ja tawara, ſyöstyä onnettomuuteen, mennä alaperään l. alapäin, meo vitio pereo y. m.

per-equito, 1, ratſaſtaa läwitſe, halki, päästä päähän, per agmen; inter duas acies; aciem; jöta ylim. ratſaſtaa edeſtakaiſin, ympäri, eä viä longe; per omnes partes, ajaa ympäri, rientää ympäri (ſotawaunuilla).

per-erro, 1, haihatella läwitſe, kuljeſkia, liikkua, matkuſtaa läwitſe, halki, poikki, päästä päähän, tierrellä, forum, freta, run.; pererrato ponto (harhaillen laſkettua meren poikki), run.; werr.: quem totum luminibus (katſella l. ſilmäillä päästä päähän), run.

per-ērudītus, 3, aiwan oppinut, homo.

perexigue, *Adv.* aiwan wähän, ſangen niukaſti l. nupiaſti, järin ruikalta.

per-exiguus, 3, ſangen wähäinen, aiwan pieni, aiwan rahtuinen l. hiukkainen, järin tiukka l. wähämääräinen, semen, loci spatium, frumentum; ignes (pikkuruiſkuiſet); dies (ſangen lyhyt).

per-expedītus, 3, aiwan huokia, defensio.

perfacēte, *Adv.* aiwan ſukkelaſti.

per-facētus, 3, aiwan ſukkela, homo; aliquid.

perfacile, *Adv.* aiwan huokiaſti l. helpoſti.

per-facilis, e, ſangen huokia, warſin helppo, perfacilis cognitu disciplina; perfacile esse factu, frumentationibus Romanos prohibere; sententias interpretari perfacile est. 2) aiwan myöntywäinen l. hywänſäwyinen, in audiendo.

per-familiāris, e, warſin omainen, hywin tuttu, cui; *subst.* uſkotuinen, uſkottu l. liikimäinen ystäwä.

perfecte, *Adv.* täydelliſeſti, täyſittäin, kaiketi, täyſi-, veritatem imitari; eruditus.

perfectio, ōnis, *f.* (perficio), täytös, täydelliſyys, absolutio perfectioque in oratore; optimi (täyſi ſaawuttamiſnen); si non p., at conatus tamen.

perfector, ōris, *m.* (perficio), täydelliſyyttäjä, dicendi.

perfectus, 3, *PA.* täydellinen, perin jalo l. oiwa, aimollinen, orator, philosophus, homo; literis Graecis (kirjallisuuden perinpohjainen tietäjä); in geometria; officium, virtus; valvae perfectiores (täydelliſemmin tehdyt); quod perfectissimum judico.

perferens, tis, *PA.* kantawa, kärſiwä, injuriarum.

per-fero, tuli, lātum, ferre, kantaa määrän päähän, perille, wiedä l. ſaattaa määrän päähän, perille, päähän asti, lapis non pertulit ictum (ei wienyt heittoa eſtin, ei kerinnyt määrän päähän), hasta haud pertulit vires (ſ. o. ei tunkenut läwitſe), run.; naves (kannattaa); vultus (pitää), run.; hasta perlata (perille lentänyt), run.; werr. *a)* ſaattaa, wiedä, tuoda, toimittaa, mandata cujus de re quapiam ad quem; literas ad quem; cui nuntium cujus rei; consilium cujus ad quem; *Pass.* ehtiä, ſaapua, tulla, fama perfertur ad quem; cujus de adventu quum fama in Graeciam esset perlata (oli Kreikaan kuulunut l. lewinnyt); perfertur circa collem clamor (wierii l. kaikuu ympäri); agrum perferri ad paucos (*i. e.* paucis dari); eritt. ſaattaa l. tuoda ſanoma, ſana, tieto, antaa tietää, tiedyttää, ilmoittaa, perfertur ad me (ſaan tiedon), *acc. c. inf.*; perfertur de his rebus ad illos; *acc. c. inf.*; omnia; rumor perfert quid in concionem; haec celeriter Romam perlata (nopiaſti nämät tiedot juokſiwat l. wieräthiwät Romaan). *b)* ſaattaa jhnkin, quos pavor pertulerat in silvas (oli auttanut pääſemään); p. se, lähteä jhnkin, run. 2) kuw. kantaa päähän asti, kärſiä loppuun asti, onus, run.; poenam decem annorum. *b)* aikaanſaattaa, toimeen ſaattaa, panna toimeen, legem, rogationem; lex perfertur (tulee aikoiſeksi). *c)* kantaa, keötää, kärſiä, ſietää, fallia, laborem, frigus, famem, vigilias, poenas; luxuriem, crudelitatem, avaritiam, superbiam; omnes indignitates contumeliasque; omnes.

perficio, fēci, fectum, III, (per-facio), käyttää päähän, ſaattaa päätökſeen, perille, toimeen, aikoiſeksi, panna toi-

meen, toimittaa, ſaada junkaan, warteen, änttiin, aikaan, päättää, tehdä täydekſi, täyttää, comitia, censum, bellum; multa, scelus, cogitata, conata; senatusconsultum; pontem, poema, walmiſtaa; sacrificium (tehdä); annos (päästä päähän, elää päähän), run. 2) werr. tehdä, laatia, ſepittää, murum; candelabrum e gemmis clarissimis perfectum. *b)* tehdä täydelliſekſi, täydelliſyyttää, perin fiewentää, habes perfectam formam honestatis. *c)* aikaanſaattaa, ut *conjunct.* kera.

per-fidēlis, e, aiwan uſkollinen, ſangen luotettawa, homo.

perfidia, ae, *f.* (perfidus), uſkorikkoiſuus, wilpilliſyys, petolliſuus, ſanapattoiſuus, amicorum perfidiā decidere; fraude et perfidiū quem fallere.

perfidiōse, *Adv.* uſkorikkoiſesti, wilpilliſesti.

perfidiōsus, 3, (perfidia), uſkorikkoinen, wilpillinen, ſanapattoinen, homo; nihil.

perfidus, 3, (per-fides), uſkolliſuutenſa ſärkewä l. ſortawa, uſkorikkoinen, uſkopattoinen, ſanapattoinen, wilpillinen, petollinen, kawala, homo; caput, arma, run.; *adv.:* perfidum ridens (wiekkaasti), run.

perfĭābilis, e, (perflo), läpipuhallettawa, ilman alainen, dii.

per-flāgitiōsus, 3, aiwan häpiällinen, aiwan ilkiä l. pahantapainen.

per-flo, 1, puhaltaa l. tuulla läpi, halki, terras turbine (myrſkyten kulkea), run.

per-fluo, fluxi, fluxum, III, juosta l. walua läpi, halki, ja ylim. wirrata, wuotaa.

per-fodio, fōdi, fossum, III, kaiwaa läwitſe, puhki, työntää, ſyöstä, ſyſätä, pistää läpi, läwitſe, halki, puhki, puhkaista, parietem; thoracem, run. *b)* kaiwamalla tehdä, fretum (luoda).

per-foro, I, läwistää, wääntää l. näwertää reikä läwitſe, puhki, jhnkin, puhkaista, työntää l. ſyöstä l. pistää läwitſe, puhki, navem; latus ense, run.; werr.: vias ad oculos a sede animi, duo lumina ab animo ad oculos, puhkaista, awata, tehdä; Stabianum (ſaattaa näkywiin).

per-fremo, ere, rymytä, rönkyä, rtuskia.

per-frequens, tis, aiwan wäekäs, ſangen wahwasti etfitty, emporium.

per-frico, fricui, fricātum ja frictum, I, hieroa, tahkoa, hiwuttaa, caput unguento; caput (kynſiä korwan tauſia, huhnia korwan juurta); werr.: os (hieroa kaswojaan, häplän punaa poistaaksenſa, ſ. o. luowuttaa, luoda pois häpiä).

per-frigidus, 3, aiwan kylmä, ſangen kalpia l. walju, tempestas.

perfringo, frēgi, fractum, III, (per-frango), ſärkeä, rikkoa, murtaa, ruſentaa rikki, lyödä l. ruhtoa murskaksi, luhoksi, mähyksi, rutaista l. rauskoa rikki, ſämäksi j. m. ſ., saxum; caput; tempora, run.; proras; *abs.:* jumenta perfringebant (wajoſiwat ſiſälle, lumeen). Eritt. *b)* puhkaista, tunkea läwitſe, halki, puhki, ſyſätä l. työntää erilleen, hajalle, hajoittaa, phalangem hostium. 2) kuw. ſärkeä, ſortaa, kukistaa, kuolettaa, häwittää, tehdä l. ſaattaa tyhjäksi, turhaksi, leges; decreta senatūs. *b)* tunkea läpi, repagula juris (purkaa); conspirationem bonorum (eroittaa); animos suavitate (wäkewästi iskeä mieliä, ſywältä ſalwata mieliin).

per-fruor, fructus, III, täydelliſesti, täyſittäin nauttia, qua re, eſim. laetitiā, salvā republicā, auctoritate, vitā modicā p. m.; run. werr.: mandatis, laillenſa toimittaa.

perfuga, ae, *m.* (ſeur.), ylikarkaaja, karkuri, p. ab eo (Pyrrho) venit in castra Fabricii; werr. ſydämmeesään wihollisen puolinen.

per-fugio, fūgi, fugitum, III, paeta jhnkin, ottaa pakonſa, turwata jhnkin, Corinthum; in Galliam; ad quem; eritt. karata wihollisen puolelle, mennä (wihollisen) puolelle, ad quem.

perfugium, ii, *n.* (eb.), pakoſija, turwapaikka, pako, turwa, ſuoja, apu, perfugio uti; p. praebere; excludere quem a perfugio; in Caesare miseris perfugium erat; p. avaritiae, p. laborum somnus p. m.

perfunctio, ōnis, *f.* (perfungor), toimittaminen, honorum, laborum.

per-fundo, fūdi, fūsum, III, holwata,

walaa, kaſtaa, kaſtella, neſtyttää, *Pass.* perfundi, walettaa, kaſteltaa, kaſtella itſenſä, neſtyttää itſeänſä, kylpeä, qua re. *b)* werr. juoſta pitkin, walua pitkin, artus perfudit sudor, run.; — kaſtaa, wärjätä, ostro vestes, run.; — ſyydellä l. ajaa täyteen, ſirottaa l. riiſkuttaa täyteen, perfundi pulvere, run. 2) kuw. tulwata läwitſe, täyteen, wieriä läwitſe, täyttää, animum; sensus jucunditate perfunditur; horror me perfudit; perfundi laetitiä, gaudio, timore; critt. paĥalla täyttää, ſ. o. lewotuuttaa, quem judicio.

per-fungor, functus, III, täydelliſeſti, laillenſa, oikein toimittaa, hallita, hoittaa, ſuorittaa, tehdä, gravi opere, honoribus, reipublicae muneribus, rebus amplissimis. 2) werr. woittaa jtakin, päästä jstakin, keſtää l. kärſiä päähän asti, periculis, bello fatali, laboribus, molestiä; fato (kuolla); *pass.:* perfunctum periculum (woitettu, nähty waara). *b)* harw. nauttia, bonis; epulis, run.

per-furo, ere, kowin, ankaraſti raiwota l. rajuta l. rieĥua.

Pergamum, i, *n.* ja **Pergamus** l. **-os**, i, *f.* run. **Pergama**, orum, *n.* Troian linna, run. Troia; jsta **Pergameus**, 3, pergamilainen, run. troialainen. 2) **Pergamum**, i, *n.* kyki Suuri-Myſiaſsa, pergamentin keksinnöstä kuuluiſa; jsta **Pergamēnus**, 3, pergamilainen, *subst.* Pergamēni, orum, *m.* Pergamilaiſet.

per-gaudeo, ēre, ſuuresti iloita.

pergo, perrexi, perrectum, III, (perrego), jatkaa, pitkittää, pidentää, kiinnittää, iter; ire, kulkea eteenpäin, astua l. marsſia l. tunkea edelleen, eteenpäin, tuonnemmaksi; perge scribere (jatka kirjoittamista, kiinnitä kirjoittaa, kirjoita kirjoittamistaſi); jsta yks. pergere, ruweta matkalle, ottaa uransa jhnkin l. ſuuntia jhnkin, lähteä jhnkin, edemmäksi, kulkea l. astua l. askeltaa eteenpäin, edemmäksi, matkata, käydä, domum; Romam; ad castra; in Macedoniam ad Planciumque; adversum hostes; eädem viä (noudattaa tietä). 2) kuw. käydä edelleen, eteenpäin, jhnkin, jatkaa, pitkittää, kiinnittää, pergamus ad reliqua; perge de Caesare (kerro kertomistaſi); perge reliqua; *inf.:* jsta *abs.:* si pergis (jos edemmäksi menet); pergite, Pierides, ruwetkaat työhön, yleis, työhön käſin, toimeen, run.

per-grandis, e, aiwan kookas, taki ſuuri, gemma; natu, sangen iäkäs.

per-grātus, 3, aiwan ſuloinen, warsin ſuotuiſa l. otollinen l. mielenmukainen, literae; pergratum facere cui (saattaa jkle ſuuri mielihywä, tehdä jkle aiwan otollinen työ).

per-gravis, e, aiwan mahtawa, aiwan arwokas, ankara, aimollinen, woimallinen j. m. ſ., testes; oratio.

pergraviter, *Adv.* aiwan ankaraſti, sangen kowin.

perhibeo, hibui, hibitum, II, (per-habeo), pitää päin, kohden, eſiſsä, panna, antaa, oſottaa j. m. ſ., quem (toimittaa jku jutunkantajaksi). Critt. *b)* lauſua, sanoa, mainita, hokea, puhua, jutella, laatia, t. nimittää, ut perhibetis; nuntii fuisse perhibentur; vatem hunc perhibebo optimum.

perhonōrifice, *Adv.* aiwan kunniakkaasti.

per-honōrificus, 3, ſuurta kunniaa tuottawa, ſuuresti kunnioituttawa, kunniakas, consalutatio. 2) ſuurta kunniaa oſottawa, ſuuresti kunnioittawa, in quem.

per-horresco, horrui, III, kauttaaltansa wäreillä, kuohuille kohota, aalloille nosta, aequor perhorruit, run. *b)* kuw. perhorresco *etc.*, minua pöyhistyttää l. kauhistuttaa, pintaani karſii, corpore toto; *acc.* kera: minua kauhistaa, hirwittää, kammottaa mikä, tantam religionem ỹ. m.; werr. perin wapista l. järistä, clamore perhorruit Aetne, run.

per-horridus, 3, kauttaaltansa, perin kolkka l. hirwiä.

perhūmāniter, *Adv.* aiwan kohteliaasti l. ſuuntewasti.

per-hūmānus, 3, aiwan ystäwällinen, sangen lempiä, warsin kohtelias l. ſäädyllinen, sermo, epistola.

perīclitātio, ōnis, *f.* (ſeur.), koetus.

perīclitor, I, (periculum), koettaa, tehdä koetus, in qua re; periclitabatur, quid

hostis posset. *b)* olla waaraſſa, ut potius Gallorum vita, quam legionariorum periclitaretur; ingenii famā. 2) *trans.* koettaa, koetella, fortunam; pueros; vires ingenii; *pass.:* periclitatis moribus amicorum. *b)* panna l. ſaattaa waaraan, waaran alttiiksi, non est salus periclitanda reipublicae.

Periclymenus, i, *m.* Neleukſen poika, Argonauttain joukkoa.

periculōse, *Adv.* waarallisesti, waaralla.

periculōsus, 3, (ſeur.), waarallinen, waaran- l. hädänomainen, waaraa tuottawa, in nosmetipsos periculosi fuissemus (oliſin pannut oman pääni kaupalle); bellum, iter, vulnus, curatio; locus, annus; dissimulatio cui p.

periculum, i, *n.* (runko perior, josta peritus, experior), koe, koetus, p. facere cujus t. cujus rei, koetella jkta, jtakin; p. sui facere (koetella woimiansa); jota *concr.* koelmas, in isto periculo, eräästä runoelmasta puh. 2) waara, hätä, pula, waarallinen työ l. toimitus, waarallinen yritys, meo, tuo, suo periculo (minun, ſinun jne. waaralla); p. facere cujus rei (panna jtakin waaraan, waaran alaiſeksi, heittää alttiiksi); pericula obire, ingredi, subire, suscipere (ottaa päällensä waaroja, mennä waaroihin); p. adire capitis (hengenwaara l. -kauppa); p. cui creare, conflare, cui ja in quem intendere, cui injicere, inferre, facessere, facere, comparare, moliri (aikaanſaattaa jlle waara, ſaattaa jku waaraan); p. depellere, propulsare; p. subterfugere, effugere, evitare; rem in periculum adducere; in periculum se committere, se inferre; eripere, extrahere ex periculo; rempublicam a periculo prohibere; liberare periculis; in periculo esse l. versari; periculis adesse; a securi negat ei periculum esse (waaran olewan hänelle tarjona); p. est, ne - -, waara pyörii, että - -, on peljättäwä, että - -. Critt. *b)* waarallinen lain-aſia, riitaaſia, juttu, kanne, amicorum; quem in periculis defendere; jota tuomiopäätös, juttu- l. oikeudenkirja, protokolla, ut in periculo suo inscriberent; pericula magistratuum.

per-idōneus, 3, aiwan kelwollinen, ſangen luonnikas, perin altis l. mukawa, warſin ſowelias, cui rei; ad quid.

per-illustris, e, aiwan ſelwä l. ſilmiin astuwa. *b)* ſuuresti kunnioitettu, ſuuresſa arwoſſa.

per-imbēcillus, 3, ſangen woimatoin, aiwan heikko.

perimo, ēmi, emptum l. emtum, III, (per-emo), perin ottaa pois, kadottaa, tuhota, häwittää, kukistaa, sensum; Troja perempta, run.; corpus macie peremptum (riutunut); causam publicam; consilium, reditum cujus, ſaattaa l. tehdä tyhjäksi, turhaksi, kumota, lahottaa, estää. Critt. *b)* lopettaa, kuolettaa, ſurmata, tappaa, quem, run.; crudeli morte peremtus (menettynyt), run.

per-impedītus, 3, aiwan hankala, perin takkala l. waikeakulkuinen.

perincommode, *Adv.* aiwan ſopimattomasti, ſangen epäſomasti.

per-incommodus, 3, ſangen epäſoma, aiwan kiuſallinen, perin haitallinen, cui.

per-inde, *Adv.* aiwan niin, juuri niin, niin ikään, niin ſamoin, ſamalla tapaa, ſen mukaan, ſitä myöden, ſen- l. ſamanwertaiſesti, -määräiſesti, -ſuhtaiſesti, p. fructuosus; p. procedere; p. laudaret castigaretque; critt.: p. ac, atque, ut, quasi, ac si, ikään kun, niin kun, juuri kun, juuri ikään kun, aiwan niin kun; p. tamquam, yhtä paljon kun (jos).

per-indulgens, tis, aiwan hempiä, ſangen hellä, perin lempiä, in patrem.

per-infirmus, 3, ſangen heikko, ſangen woimatoin, aiwan mitätöin.

per-ingeniōsus, 3, perin nerokas l. älykäs, aiwan terämäjärkinen, järin ſukkela, homo.

per-inīquus, 3, aiwan kohtuutoin l. wäärä, periniquum est. 2) ſangen nurpia l. nyrkkä, animus (ſuuri mielipaha).

per-insignis, e, kowin ſilmään pistäwä, warſin erinomainen l. merkillinen, corporis pravitates.

Perinthus l. **-os**, i, *f.* kyki Thrakiaſſa (jäljemmin Heraclea).

per-invīsus, 3, kowin wihattu l. wihanalainen.

per-invītus, 3, aiwan waſtatahtoinen, warſin ylenmielin, ſangen waſtamieliſesti, legerem perinvitus.

periodus, i, *f.* periodi, lauſekehä, lauſejakſo (= ambitus verborum).

Peripatēticus, 3, alkp. edeſtakaiſin käwelewä, ja kun Ariſtoteleen oli tapana noin opettaa: Ariſtoteleen philoſophiaa ja oppikuntaa koſkewa, peripatetillinen, *subst.* Peripatetici, orum, *m.* Peripatetilaiſet, ſ. o. Ariſtoteleen oppilaat ja lahkolaiſet.

peripetasma, atis, *n.* peitto, lattia- l. ſeinäwerho, tapetti.

per-īrātus, 3, aiwan wihainen, eni.

periscelis, idis, *f.* polus, ſukkarihma l. -paula.

perīstrōma, atis, *n.* peitto, matto, tapetti.

peristylum, i, *n.* pylwähittö, pylwäiltä l. pilareilta ympäröity paikka.

perīte, *Adv.* kokeneen tawoin, kokemuſtiedolla, ymmärtäwäiſesti, toimelliſesti, wiiſaasti, taitawasti, oſaawasti.

Pērithous, ſ. Pirithous.

perītia, ae, *f.* (ſeur.), kokemus, koettelemus, kokemuſtieto, kokemuksen kautta ſaawutettu tuntemus l. taito, locorum et militiae.

perītus, 3, (runko perior, joſta myös periculum ja experior), kokenut, ymmärtäwä, taitawa, taidollinen, tietäwä, tuntewa, oſaawa, oppinut, harjaantunut, homo; duces peritissimi; *gen.* ja *abl.*: rerum, belli, regionum, prodigiorum, jure; ad *acc.* kera: ad usum et disciplinam p.; *inf.*: cantare, run.

perjūcunde, *Adv.* aiwan ſuloiſesti, ſangen hauskasti l. iloiſasti.

per-jūcundus, 3, aiwan ihana l. ſuloinen, warſin mieluiſa, ſangen hupainen l. hauska, perin iloiſa, disputatio.

perjūrium, ii, *n.* (perjurus), walapatto, wäärä wala.

per-jūro, I, wäärin wannoa, tehdä wäärä wala, rikkoa wala; dii perjurati (valapaton kautta loukatut), run.

perjūrus, 3, (per-jus), walapattoinen, walarikkoinen, wäärämalainen, walapatturi, p. et mendax; Troja, fides, run.

per-lābor, lapsus, III, lipua läwitſe, ſolua l. wieriä läwitſe, ylitſe, luikahtaa l. pujahtaa läwitſe, halki, poikki, yli, summas undas rotis (liukkua aaltojen harjoja myöden, lipuen laskea aaltojen harjoja), run.; ad l. usque ad *acc.* kera, hamaan - - asti tunkea, tulla, ehtiä.

per-laetus, 3, ſangen riemuiſa, perin iloſas, supplicatio.

per-lāte, *Adv.* aiwan laajalle, ſangen awaralta l. aawalta; kuw.: p. patere, käſittää aiwan lawia ala.

per-lateo, latui, II, jäädä alati ſalatuksi.

perlectio, ſ. pellectio.

per-lego, lēgi, lectum, III, päästä päähän, tyynni katſella l. ſilmäillä l. tarkaſtella jtakin, omnia oculis, run. Eritt. *b)* lukea päästä päähän, librum, epistolam; jöta p. senatum, äänin l. kuultawaksi lukea ſenatorein nimet, luetella ſenatorit.

per-levis, e, aiwan kewiä, ſangen wähäinen, momentum.

perleviter, *Adv.* warſin kewiästi, aiwan helpoſti, ſangen wähän.

perlibens, -libenter, ſ. perlub-.

per-līberālis, e, järin hywin kaswatettu.

perlīberāliter, *Adv.* aiwan hywänmieliſesti, warſin yſtäwälliſesti, ſangen anteliaasti.

perlicio, ſ. pellicio.

per-lito, I, onnelliſesti, ſoma-enteiſesti uhrata, primis hostiis.

per-longus, 3, aiwan pitkä l. mittawa, via.

per-lubens, tis, aiwan mielellään ſuowa jtakin, ſuuresti mieliſänſä jötakin, me perlubente, ſuuresti mielihywäkſeni.

perlubenter, *Adv.* aiwan mieluiſasti l. kernaasti, ſuurella mielihywällä.

perluc-, ſ. pelluc-.

per-luctuōsus, 3, aiwan ſurullinen, ſangen ſurkia, funus.

per-luo, lui, lūtum, III, huolikkaasti walaa, wiruttaa, holwata, manus undä, run.; *Pass.* perlui, peſtä itſenſä, kylpeä, keſoilla, in fluminibus; gelidä undä, run.

per-lustro, I, käydä läwitſe, kulkea, matkata, waeltaa läwitſe, halki, poikki, päästä päähän, agros; werr. päästä päähän katſella, tyynni katſaſtella l.

ſilmäillä, wiſusti tarkaſtella, tyyſkästi tutkiſtella, omnia oculis; kuw.: quid animo.

per-magnus, 3, aiwan, taki ſuuri l. iſo, accessio, hereditas, numerus; interest permagni, on aiwan, järin ſuurenarwoinen, tärkiä j. m. ſ.; vendere permagno (ſangen kalliiſen hintaan).

per-male, *Adv.* aiwan pahoin l. huonosti, pugnare (perin onnettomasti).

per-maneo, mansi, mansum, II, pyſyä, pyſyä pyſymistään, jämittää, keſtää, in maritima ora; in officio, in sententia y. m. (olla luopumatta l. hellittämättä welwolliſuudeſtaan jne.); corpora permanent diuturna; Athenis ille mos a Cecrope permansit.

per-māno, I, walua jhnkin, juoſta, wirua, herua, laſkea jhnkin, in omnes partes; ad jecur. *b)* werr. ja kuw. tunkea jhnkin, kerjetä, tulla, pyſtyä, ſalwata, waikuttaa jhnkin, ad aures cujus l. ad quem; permanat doctrina in civitatem, macula ad animum y. m.

permansio, ōnis, *f.* (permaneo), pyſyminen, jämittäminen, in sententia.

per-marīnus, 3, merellä johdattawa.

per-mātūresco, maturui, III, perin kypſyä, kokonaan tulcuntua l. walmiſtua.

per-mediocris, e, aiwan, warſin keſkulainen l. kohtuullinen, motus.

per-meo, I, kulkea läwitſe, pääſtä päähän, käydä, waeltaa, retkiä läwitſe, halki, poikki, päästä päähän, maria ac terras, run.; kuw. tunkea läwitſe, halki, per omnia.

Permessus, i, *m.* Boiotian jokia.

per-mētior, mensus, IV, mitata pääſtä päähän, quid decempedā. *b)* werr. mitellä pääſtä päähän, kulkea läwitſe, halki, waeltaa l. matkata läwitſe, halki, poikki, pääſtä päähän, aequor (laſkea poikki), run.

per-mingo, minxi, III, perin weſitellä, kuſta täyteen; werr. wäkiwallata jku, harjottaa riettautta jkn kanſa, quem, run.

per-mīrus, 3, warſin kummallinen l. ihmeellinen, illud mihi permirum accidit.

per-misceo, miscui, mistum l. mixtum, II, ſekoittaa l. hämmentää toiſtenſa joukkoon, toiſtinſa, ſekoittaa, naturam cum materia; cum suis permixti. *b)* kuw. ſekoittaa, yhdiſtää, sordes suas cum splendore cujus; fructus acerbitate permixti; jäta ſeuhtoa, hämmentää, meuruta, ſaattaa ſekaſortoon, ſekaukſiin, panna ſikiſöki, omnia, Graeciam, jura divina humanaque.

permissio, ōnis, *f.* (permitto), haltuun jättäminen, haltuun l. käſiin heitäntö, eritt. ehdotoin pakkoſowinto, kuſa kaikki heitetään woittajan mieliwallan alaiſekſi. *b)* lupa, ſuwaitſeminen, mansionis.

permissus, us, *m.* (ſeur.), ſuwaitſeminen, lupa, yks. *abl.*, eſim. permissu legis, tuo.

per-mitto, mīsi, missum, III, käytäytää läwitſe, laſkea läwitſe, kautta, quā equi permitti possent; ylim. laſkea menemään, irti, juoksuttaa, laſkea, päästää, equum ja se in hostem (karauttaa hewonen, ajaa ſujauttaa, ajaa lennättää, ajaa täyttä karkua); equitatus permissus (ſiſälle tunkenut); werr. luoda (määrän päähän), nakata, paiskata, liwittää (määrän päähän, perille), saxum in hostem, run.; tela longius; kuw. *a)* laſkea walloillenſa, tribunatum (käyttää kaikki Tribuuninwiran woimat). *b)* jättää, heittää, antaa, lykätä jlle jtakin, jkn käſiin, haltuun, waltaan jtakin, cui negotium, potestatem; quem judicum potestati; cui summam belli; fortunas suas fidei cujus; cui licentiam agendarum rerum; — se in fidem atque potestatem cujus, se potestati cujus, painua, ſääntyä; se suaque omnia fidei cujus, jättää itſenſä ja kaikki omaiſuutenſa l. jättää itſenſä myötä myöſin, myötyrikſi, kokonanſa jkn ſuojaan, turwiin; se in deditionem consulis (ehdottomaſti jättäytä Konſulin käſiin). *c)* ſallia, ſuwaita, antaa lupa, antaa, antaa tapahtua, jättää jku ehdolle, cui; (cui) *inf.*, ut *conjunct.* kera, yks. *conjunct.*; permisso, ut optaret; jäta permissum, i, *n.* lupa, utar permisso, run. *d)* heittää jtakin, hellittää l. luopua jätakin, panna alttiikſi jtakin, inimicitias tempori-

bus reipublicae; quid iracundiae cujus (antaa anteeksi).

permixte, *Adv.* sekaisin, hurinkurin.

permixtio, ōnis, *f.* (permisceo), sekoittaminen, hämmentäminen; *concr.* sekoitus, seko.

per-modestus, 3, aiwan suunnallinen, sangen siiwo, homo.

permoleste, *Adv.* aiwan waiwaloisesti, sangen tuskaloisesti l. wastenmielisesti, p. ferre quid, panna peräti pahaksensa.

per-molestus, 3, warsin waiwaloinen, aiwan tuskaloinen, perin kiusallinen l. rasittawa.

per-molo, ere, jauhoa rikki; werr. pitää, maata.

permōtio, ōnis, *f.* (seur.), liikutus, kiihdytys, kiihoitus, sykäyttäminen, mentis (innoitus); permotionis causā; critt.: p. animi l. yks. permotio, mielenliikunto, mielen-innostus, into.

per-moveo, mōvi, mōtum, II, perin liikuttaa, tykkönään panna liikkeelle; jsta 2) kuw. liikuttaa jkta, jtakin, pystyä l. salwata jkhn, jhnkin, jkn mieleen l. sydämmeen, waikuttaa jkta, jkhn, jhnkin, saattaa, taiwuttaa, myönnyttää, mielyttää, sykäyttää, helleyttää, kehoittaa, kiihdyttää, yllyttää, kiiwastuttaa, suututtaa, närästyttää, huolettaa j. m. s., quem qua re; quem; animos; mentem judicum; iis ipsis sensibus permoveor; permoveri labore itineris (panna pahaksensa waiwa); permotus metu, iracundia, dolore (woitu, waikutettu pelolta jne., l. yks. pelosta, wihasta, mielihaikiasta); auctoritate cujus permotus; mente permotus (haltiokas, wimmattu).

per-mulceo, mulsi, mulsum l. mulctum, II, hienosti siwellä, silitellä, tasoitella, taputella, barbam; comas, quem (manu), run.; werr. wienosti siwaltaa, kosketella, sakuttaa, aram flatu, lumina virgā, run. 2) kuw. hywäillä, kuihkoa, imarrella, suositella, miellyttää, sulostuttaa, huwittaa, sensum voluptate; aures; quem. *b)* liennyttää, lauhduttaa, lepyttää, wiihyttää, laimentaa, rauhoittaa, lewoitella, senectutem; animum l. iram cujus; pectora dictis, run.

per-multus, 3, sangen paljo, aiwan moni, permulti viri, colles (sangen paljo miehiä, aiwan monta kukkulaa, usioita kukkuloita); *subst.:* permultum, aiwan paljo; permulto *compar.* kera: paljoa, järin, äijän; *adv.:* permultum, aiwan paljon, interest; permultum ante, aikaa päiwiä ennen.

per-mūnio, IV, tykkönään waruštaa, laittaa waruštukset warsin walmiiksi, munimenta. 2) oikein, laillensa waruštaa l. wahwistaa l. aidata, castra.

permūtātio, ōnis, *f.* (seur.), muuttaminen, toisintaminen, muutos, rerum (mulkkaus); temporum (waihe). 2) waihetus, critt. rahanwaihetuksista pub.

per-mūto, I, perin muuttaa l. toisintaa, tehdä tuiki toisenlaatuiseksi, statum reipublicae (perin mulkata, kokonaan nurin kääntää); sententiam; dominos (wuoroittaa), run. 2) waihettaa, critt. rahasta pub.: illud, quod permutavi tecum (minkä olet wekselillä l. waihekirjalla minulle lähettänyt); ut eum quaestu populi pecunia permutaretur (waihekirjalla lähetettäisiin); ut permutetur Athenas (waihekirjalla toimitetaan Athenaan). *b)* lunastaa (wapaaksi), captivos.

perna, ae, *f.* takareisi, pöysti, liikkiö.

per-necessārius, 3, aiwan wälttämätöin, sangen tarpeellinen, järin pakollinen, tempus. 2) likeisesti yhdistetty jkn kanssa, hellästi ystäwynyt jkhn, *subst.* likeinen ystäwä.

per-necesse, *adj. indecl.* tuiki wälttämätöin l. tarpeellinen, esse.

per-nego, I, jämiästi, jäykästi, yksipintaisesti kieltää, *acc. c. inf.*

perniciālis, e, (seur.), tuhoinen, tuominen, surmainen, kuolettawa, morbus.

pernicies, ēi, *f.* [wanha *gen.* pernicii, *dat.* pernicie ja pernicii], (per-neco), kadotus, tuho, perikato, surma, turmio, häwiö, hukka, onnettomuus, perniciem reipublicae moliri; incumbere ad perniciem cujus; in apertam perniciem incurrere; machinari cui perniciem; perniciei esse cui. *b)* werr. tuhoinen ihminen, wahingollinen, waarallinen ihminen, pahikko, illam perniciem exstinxit ac sustulit (*i. e.* Clodium).

Adv. turmiolliſesti, turmiokſi, esti.
, 3, (pernicies), tuhoinen, ä, wahingollinen, waaralli- io; lex, morbus.
ātis, *f.* (pernix), wikkelyys, etteryys, nopeus.
Adv. wikkelästi, ripiästi,

, (per-nitor), wikkelä, ripiä, iuhkia, ramakka, sievä, ket- ia, Appulus, run.; corpora; run.
e, sangen kuuluisa.
(pernox), yötellä, pitää yötä, l. olla yötä, in publico; in ud quem; cum quo; kuw.: rnoctant nobiscum.
nōvi, III, oikein, laillensa, tyynni oppia tuntemaan, qua re.
otis, yökautinen, koko-öinen, luna p. erat (kuuwaloa kesti tä); luna pernocte (yölliſellä la), run.
, I, lukea, maksaa, suorittaa, i.
m. jonkunlainen nahkasaapas ruoju.
is, 3, sangen häperä l. himiä, imiä, fama, quaestio.
, 3, aiwan wihanalainen, hoittawa, sangen kiusallinen, armittawa l. ikäwä, lippi- rodiosum est.
e, *Adv.* sangen palweliaasti, hteliaasti.
ae, *Adv.* aiwan mukawasti, weliaasti, sangen somasti, a aikaan.
inus, 3, aiwan sukewa, san- awa, warsin sowelias, järin oma, diversorium; victoria.
, 3, suuresti toiwottu, san- u; *adv.*: peroptato, warsin l. elta myöden, sangen suotui- tum est.
inis, *f.* (peroro), puheen loppu- ätös-osa, loppupuhe, päätös-

, 3, sangen koria, aiwan siro Crassus in dicendo.
, päästä päähän puhella l. haastella, tykkönään, täydelliſesti, tyys- kästi selwittää l. suorittaa, pitää puhe, critt. oikeudessa, causam contra quem; causam; *acc. c. inf.*; tribus horis perorare; de qua re. 2) käyttää l. saattaa puhe päähän, laskea puhe loppuun, orationem; causam; anto- quam peroretur. *b)* ylim. käyttää päähän, laittaa päätökseen, päättää, res illo die non peroratur.
perōsus, 3, (per-odi), kowin, perin wi- haawa, lucem, opes, Achillem, run.; Creten longumque exsilium (perin ikä- wystynyt), run.; perosum esse, suu- resti wihata, quid.
per-pāco, I, perin rauhoittaa, perin aset- taa l. tywentää, omnes.
per-parvulus, 3, sangen pienoinen, tur- han pieni, pikkuriikuinen, sigillum.
per-parvus, 3, aiwan, sangen wähäinen l. pieni, pienen pieni, civitas, cul- pa, controversia; perparvum, aiwan hiukka.
per-pastus, 3, hywin syötetty.
per-pauculus, 3, sangen harwa, jokunen, passus.
per-paucus, 3, sangen harwa, warsin wähä, Thebani (muutamat Thebalai- set); perpauci, sangen harwat; per- pauca, sangen hiukka.
per-paululus, 3, tuiki, peräti wähäinen l. rahtuinen; perpaululum, wähän wähä, rahtu, eine, loci.
per-paulum, *Adv.* wähän wähä, hiukan, rahdun, eineen.
per-pauper, eris, aiwan köyhä l. wara- toin, rex.
per-pello, puli, pulsum, III, lujasti tölmätä, wahwasti tokaista. *b)* kuw. kaikin woimin l. kaikin keinoin saattaa jhnkin, saada, taiwuttaa, myödyttää, suostuttaa jhnkin, urbem ad deditio- nem; quem, ut t. ne *conjunct.* kera; perp. ut - -, panna toimeen, että - -.
perpendiculum, i, *n.* (seur.), ojennus- luoti, watupaasi, rippuja; ad p., päit- täisin, pytöpystöisesti, nuoraisesti.
per-pendo, pendi, pensum, III, tarkoin punnita; kuw. aiwan tarkoin, tyynni, tyyslästi punnita, ajatella, mieltää, perustella, tutkia, momenta officio- rum; ad disciplinae praecepta quid; quae (amicitia) tota veritate perpen-

ditur (joka kokonanſa punnitaan l. arwataan totuuden mukaan).

perperam, *Adv.* (perperus, 3, wianalainen), wäärin, facere, judicare.

Perperna, ae, *m.* romal. liikanimi.

perpessio, ōnis, *f.* (ſeur.), kärſiminen, kantaminen, kestäminen, laborum, dolorum y. m.

perpetior, pessus, III, (per-patior), jämiästi kärsiä, sietää, kantaa, kestää, omnes; mendicitatem, dolorem y. m.; *inf.:* memorare (myöntyä kertomaan), run. *b)* sallia, suwaita, antaa, *acc. c. inf.*, run.

perpetro, I, (per-patro), käyttää päähän, saattaa perille, panna toimeen, saada warteen l. aikoiſekſi, toimittaa; ſuorittaa, päättää, täyttää, tehdä, bellum, caedem, pacem y. m.

perpetuitas, ātis, *f.* (perpetuus), yhtämittainen kestäntö, yhdenjakſoiſuus, yhtäperäiſyys, alinomaiſuus, sermonis; verborum (pitkä, lomatoin ſanaſatkä); vitae, temporis; orationis (ſamajakſoiſuus, yhtenäiſyys); philosophorum (opin ſopuſeuraiſuus); ad perpetuitatem, iäkſi päiwikſi.

perpetuo, I, (perpetuus), yhtä mittaa pitkittää jatkin, jatkaa, pitää woimaſſa jatkin, verba, judicum potestatem.

perpetuo, *Adv.* k. perpetuus.

perpetuus, 3, (per-peto), keskeymätöin, lomatoin, yhdenjakſoinen l. -jonoinen, yhtämittainen, yhtäperäinen, yhtenäinen, hellittämätöin, puuttumatoin, lakkaamatoin, yhä l. herkeämättä kestäwä, ainainen, alallinen, alinomainen, alituinen, kokonainen, agmen, munitiones, palus, vigiliae; oratio, historia; ignis Vestae, lex, permansio, cura; sopor (umpinainen uni, ſ. o. kuolema), run.; quaestiones, alinomaiſet rikos-aſiain tutkinnot; perpetuä vitä (kaiken elinaikaa, koko elinkauden, puhki polwenſa); in perpetuum, iäkſi päiwikſi; perpetuo, yhtä mittaa, yhtä perää, yhtä päätä, yhtenänſä, yhdellänſä, yhtäläiſeen, yhä, hellittämättä, puuttumatta, herkeämättä, alinomaa, alati, kaiken ikänſä, iati, iäkſi päiwikſi *b)* aina, kaikkialla woimaſſa olewa, yleinen, jus; quaestio (laatua koskewa).

per-placeo, ēre, ſuuresti olla mieleen, olla aiwan mieluinen l. otollinen, ea (lex) mihi perplacet.

perplexe, *Adv.* ſekaſäiſesti, umpiſanaiſesti, epäſelwästi.

perplexus, 3, (per-plecto), toinen toiſeenſa palmikoittu, kierretty, ſykerretty, iter silvae (kierteinen), run. *b)* kuw. kiewokſinen, hämmentynyt, ſekaſäinen, ſekaſohroinen, ſokkaſa, pimiä, käſittämätöin, umpiſanainen, kakſipuolinen, sermones, carmen.

per-polio, IV, oikein, laillenſa ſilittää l. hiwuttaa. *b)* kuw. ſiewentää, ſiisteyttää, täydelliſyyttää, opus; jota perpolitus, ſiewennetty, ſiisteynyt, ſiistikäs, jaloſti harjauntunut, kaunistettu, homo, vita, oratio.

perpolīte, *Adv.* ſiistikäästi, koriaſti.

perpolītio, ōnis, *f.* (perpolio), ſiewentäminen, ſiisteyttäminen.

per-populor, I, perin häwittää l. raastaa, ryöstää tuiki tyhjäkſi l. paljaakſi, agrum; omnia loca; *pass.:* perpopulato agro.

per-porto, āre, wiedä jhnkin, kuljettaa, saattaa jhnkin, praedam Carthaginem.

perpōtātio, ōnis, *f.* (ſeur.), yhtämittainen juominen, juominki, intemperantissimae perpotationes.

per-pōto, I, yhtä päätä, yhtenänſä juoda l. ryypätä, mäſſäämistään mäſſätä, totos dies.

perprimo, ere, (per-premo), kowin, yhtä mittaa painustaa l. likiſtää, cubile (ſ. o. wenyä, maata rotkotella wuoteeſſanſa), run.

per-propinquus, 3, aiwan likeinen l. läheinen.

per-pugnax, ācis, kowin ſota- l. riitahaluinen, -intoinen, in disputando.

per-purgo, I, perin, tyynni puhdiſtaa, se; kuw. täydelliſeſti, ſäntilleen ſuorittaa l. ſelittää, laittaa ſäällenſä, locum orationis; *abs.:* de dote.

per-pusillus, 3, aiwan pikkuinen l. wähärahtuinen, perpusillum rogabo, kyſyn pikkuruikalta, ſ. o. pikkuiſelta (mieheltä) l. pikkuiſen (l. rahdun).

per-quam, *Adv.* perin, järin, ylenmäärin, ylen, tuiki, ihan, lopen, nihki, hoki, ratki.

perquīro, quisīvi, quisītum, III, (per-quaero), ahkeraan, innolla kyſyä, ky-

ſellä, udella, tutkailla, tutkiſtella, tieduſtella, kuuluſtella, peruſtella, hakea ilmi, res; aditus viasque; vasa; possum etiam illa ab accusatore perquirere, ubi sit *etc.*

perquīsīte, *Adv.* tarkoin, tyynni, tyyſkäſti.

perrāro, *Adv.* aiwan harwasti, ani harwoin.

per-rārus, 3, aiwan harwa.

per-reconditus, 3, aiwan ſalainen, ratio.

per-rēpo, repsi, reptum, III, hiipiä jhnkin, pitkin jtakin, työmiä l. konstata pitkin jtakin, tellurem, run.

Perrhaebia, ae, *f.* Theſſalian maakuntia; jöta **Perrhaebus**, 3, perrhaebialainen, theſſalialainen, *subst.* Perrhaebi, orum, *m.* Perrhaebialaiſet.

perrīdicule, *Adv.* perin nauruttawaiſeſti, tuiki naurunalaiſeſti.

per-rīdiculus, 3, aiwan nauruttawainen, järin naurunalainen, warſin naurullinen, doctrina.

per-rogo, I, järjeſtänſä kyſyä, sententias (kaikilta heidän arweloanſa).

per-rumpo, rūpi, ruptum, III, wäkiſin tunkea läwitſe, ſiſälle, jhnkin, ſulloa, työntätä, töywätä läwitſe, puhki, ſiſälle, jhnkin, awata l. puhkaiſta itſelleen tie jhnkin, läwitſe, poikki, per medios hostes, per mediam hostium aciem; in vestibulum, in urbem; *impers.*: nec per castra eorum perrumpi ad Capuam posse; — *trans.*: rates (hajoittaa); aërem; limina bipenni (laskea rikki, särkeä), run.; cuneos (hostium); paludem; kuw. woittaa, tehdä l. ſaattaa työjäkſi, turhaksi, periculum, leges, quaestiones.

Persa, ae, *f.* eräs puolijumalatar, Nieteen, Kirken y. m. äiti; jöta **Persēis**, idis, *f.* *a)* Perſan jälkiſukuinen, t. = Persa; *adj.* noidanomainen, herbae (loihto-yrtit), run. *b)* erään latinaiſen runoelman nimi. 2) erään koiran nimi.

Persae, arum, *m.* *[sing.* Persa ja Perses, ae], Perſialaiſet, alky. Perſiä maakunnan aſukkaat, myöhemmin ſuuren Perſian waltakunnan; werr.: in Persas proficisci, ſ. o. Perſiaan, ja run.: graves Persae, ſ. o. Parthialaiſet; jöta *a)* **Persis**, idis, *f.* perſialainen; *subst.* **Persis** ja **Persa**, ae, *f.* Perſis maakunta Aaſiaſſa t. Perſian waltakunta. *b)* **Persicus**, 3, perſialainen, mare (Perſian lahti); Persica, orum, *n.* Perſian hiſtoria; Persice porticus (perſialaiſeſta ſaaliiſta rakettu), pilarikäytäwä Brutuksen maakartanoſſa; run.: Persici apparatus (komiat, ylelliſet).

per-saepe, *Adv.* aiwan uſein.

Persagadae, ſ. Pasargadae.

persalse, *Adv.* aiwan ſuſkelaſti.

per-salsus, 3, aiwan ſuſkela, ſangen hilpiä-älyinen, persalsum illud est.

persalūtātio, ōnis, *f.* (ſeur.), terwehtäminen.

per-salūto, I, järjeſtänſä terwehtää, omnes nos vosque.

per-sapiens, tis, aiwan wiiſas, homo.

persapienter, *Adv.* aiwan wiiſaaſti.

per-scienter, *Adv.* aiwan taiten, ſangen ymmärtäwäiſeſti l. älykkääſti.

per-scindo, scidi, scissum, III, repiä l. kiſkoa rikki, hajoittaa, omnia.

per-scītus, 3, aiwan näpiä, aiwan ſukkela l. ſiewä.

per-scrībo, scripsi, scriptum, III, tarkoin kirjoittaa, tyynni, juurin jaarin, tammelikkoon kirjoittaa, panna paperille, de qua re ad quem; res populi R. a primordio urbis; literas (piirtää). *b)* kirjalliſeſti laatia l. ſommitella, panna protokollaan, panna kirjaan, senatusconsultum; falsum nomen. *c)* työſkäſti kirjoittaa, juurta jakſain, lawialta ladella l. kertoa, kirjalliſeſti ilmoittaa, quid; *acc. c. inf.*; orationem cui, kirjalliſeſti lähettää. *d)* kirjoittaa makſettawakſi, ſuorittaa makſo-oſotukſella, pecuniam.

perscriptio, ōnis, *f.* (cd.), kirjoitus, paperille pano, tilikirjaan l. tulokki- ja menekkikirjaan paneminen. *b)* kirjallinen makſo-oſotus.

perscriptor, ōris, *m.* (perscribo), kirjoittaja, kirjahaltia, tilintoimittaja.

per-scrūtor, I, tyynni, wiſusti hakea, puurtaa, kupaſtaa, kuhnia, tutkiſtella, katſaſtella, omnia, arculas muliebres. *b)* kuw. tutkia, tarkaſtella, naturam criminum.

per-seco, secui, sectum, I, kokonaan leikata (poiš); kuw.: vitium (perin juurittaa l. häwittää); rerum naturas (leikellä).

persecūtio, ōnis, *f.* (persequor), ahdiſtus oikeuden edeſſä, kanne, kaipaus.
per-sedeo, sēdi, sessum, II, yhä, yhtä mittaa, yhtenänſä istua, istua istumiſtaan, istua jonottaa, in equo.
per-segnis, e, aivan wetkomainen, ſangen weltto, proelium.
Persēis, f. Persa.
per-sentio, sensi, sensum, IV, haikiaſti tuntea, curas, run. 2) ſelwäſti huomata, ſelwäſti hawaita l. hokſata, *acc. c. inf.*, run.
Persephonē, ēs, *f.* = Proserpina.
persequens, tis, *PA.* koſtawa, *gen.* kera.
per-sequor, secūtus (sequutus), III, yhä, jämiäſti, ahkeraan ſeurata, noudattaa, käydä l. aſtua jäliſſä, peräſſä, vestigia cujus; quem vestigiis ipsius; — eritt. wihamielin wainota, ajaa takaa, käſittää, fugientes usque ad flumen; feras (otuſtella), run.; t. kulkea päästä päähän, tutkia, tarkaſtella, hakea päästä päähän jku paikka, omnes solitudines. *b)* werr. ſaawuttaa, ſauttaa, ſaada kiinni, tawata, yllättää, ennättää, quem; fugacem virum, run. 2) kuw. ylim. ahkeraan, hellittämättä noudattaa, harjottaa, uuraſtaa, omnes vias (koetella kaikkia keinoja); artes; non omnia deos persequi (pitää huolta kaikiſta); studiose antiqua (uutteraſti kerätä hiſtorialliſia eſimerkkejä); copiam exemplorum (koota joukko eſikuwia); eritt. *a)* tawottaa, pyrkiä l. pyöriä perään, kilwoitella, hawitella, pyytää, etſiä, harraſtaa, studiosissime quid; voluptates; t. kokea ſaada, hakea, waatia, jus suum; hereditates aut syngraphas (ajella); bona sua lite atque judicio; pecuniam a quo; poenas a quo (ſ. o. koettaa ſaada jku rankaiſtukſi). *b)* noudattaa (jkta t. jtakin johdattajananſa, eſikuwananſa), pitää kiinni (jkſta, jstakin), jälitellä, mukailla, tawottaa, Academiam (pitää Akademian puolta, ſiihen tunnuſtaa itſenſä); sectam et instituta cujus; quem; ironiam cujus. *c)* wihamielin wainota, ahdiſtaa, hätyyttää, rankaiſta, koſtaa, civitatem bello; quem judicio; ingratos cives; injuriam; mortem cujus. *d)* kirjoittain noudattaa l. jälkeillä, celeritate scribendi facillime, quae dicuntur, persequi posse. *e)* toimittaa, puuhailla, tehdä, ſuorittaa, täyttää, panna toimeen, incepta, mandata, extrema; sollertiam (käyttää). *f)* jatkaa, pitkittää, societatem; persequi quaerendo (kyſymiſtään kyſyä); vitam (wiettää). *g)* tutkiſtellen käydä päästä päähän, ajatella, dies; jſta kirjalliſeſti t. puheelliſeſti toimitella l. ſuoritella, laatia l. aſettaa eteen, ladella, kertoa, eſitellä, näyttää, ſelittää, quid voce; philosophiam Latinis literis; quid versibus, scripturā; res Hannibalis; de vita et moribus plura y. m.
Perses, ae, *m.* Perſialainen, f. Persae. 2) Makedonian wiimeinen kuningas, muutoin Perſeus nimeltään; jſta **Persicus**, 3, Perſeuſta koſkewa.
Perseus, ei ja eos, *m.* Jupiterin ja Danaen poika, kuuluiſa ſankari; jſta **Persēus** ja **Persēius**, 3, Perſeuſta koſkewa, Perſeukſen. 2) Makedonian wiimeiſen kuninkaan nimi.
persevērans, tis, *PA.* hellittämätöin, tanakka, kiintiä, jämiä.
persevēranter, *Adv.* helpoittamatta, tanakaſti, jämiäſti, pyſywäiſeſti.
persevērantia, ae, *f.* (ſeur.), hellittämättömyys, pyſywäiſyys, kiinteys, jämeys.
persevēro, I, (per-severus), wakawaſti jämittää jſkin, pyſyä jämittää jſkin, tarkoin, lujaſti, wämmiäſti pyſyä jſkin, pitää kiinni jtakin, olla luja, kiintiä, pyſywäinen jſkin, in sententia, in vitiis, in errore; *impers.*: perseveratum in ira est y. m. 2) *trans.* jämiäſti, yhä kiinnittää l. pitkittää jtakin, jatkaa jtakin, jämittää jſkin, *inf.* kera, eſim. bello persequi, ahdiſtaa jämittää, ahdiſtaa ahdiſtamiſtanſa, hellittämättä, lakkaamatta, yhtä mittaa ahdiſtaa, pitkittää ſodalla ahdiſtamiſta; quid; kuw. lujaſti, wankaſti wäittää l. wakuuttaa, *acc. c. inf.*
Persice, **Persicus**, f. Persae ja Perses.
per-sīdo, sēdi, sessum, III, istua jhnkin, puuttua jhnkin, ad vivum (tunkea), run.
per-signo, āre, kirjoittaa, panna kirjaan, dona.

per-similis, e, aiwan yhtäläinen, aiwan (jkn, jnkin) kaltainen, luontoinen, tapainen, muotoinen j. m. ſ., memoria, statua; tabulae *(dat.)* liber persimilis, run.

Persis, ſ. Persae.

per-sisto, ere, jäykästi, lujasti pyſyä jſkin, pyſyä jäykistellä, pyſyä jyrkistellä, jämittää jſkin, in qua re.

per-solvo, solvi, solūtum, III, kokonaan irroittaa, perin kehittää, kuw. tarkoin ſelittää. 2) makſaa, ſuorittaa, stipendium militibus; alienis nominibus (muitten welkoja); pecuniam cui a quo (ſowittaa pois jku jkn toimitettawan rahan oſotukſella). *b)* werr. makſaa, ſuorittaa, täyttää, antaa, oſottaa, cui praemia, gratiam; honorem diis (uhraamalla oſottaa jumalille tulewa kunnia), run.; vota; officium; sinite me, quod promisi, id ei persolvere; poenas (cui), kärſiä rankaiſtuſ (jkltä), rankaiſtaa; mutta: poenae ei ab omnibus persolutae sunt, hänelle owat kaikki rankaiſtuſta toimeen panneet; — epistolae *(dat.)*, waſtata.

persōna, ae, *f.* (persono), naamari, maſki, walhekaswot, teeſkeliöillä ſ. näyttökuwailioilla ỹ. m. 2) werr. rolli, karakteri, perſona, jota teeſkeliä nähtäwäkſi aſettaa. *b)* rolli, karakteri, perſona tawalliſeſſa elämäſſä, personam cujus tueri (ſuorittaa jkn tehtäwiä, noudattaa jkn menetyſpartta); sustinere tantam personam (toimittaa niin arwoiſaa rollia); personam imponere cui, sibi accommodare, suscipere; petitoris personam capere, accusatoris deponere, wirka; personam aliquam gerere ſ. tenere, jkna perſonana ſ. jkn wirkaiſena toimia; alienam personam ferre (walhe- ſ. tekomuodoſſa liikkua); abjectā quaestoriā personā, arwo, arwoſija; musicen abesse a principis persona, ſäätỹ. *c)* henki, ihminen, perſona, mea, tua *etc.* persona, ſ. o. minä, ſinä; in ejus personam, häntä waſtaan; altera p., sed tamen secunda (pääperſona).

persōnātus, 3, (eb.), maſkilla ſ. naamarilla waruſtettu, maſkillinen, maſkitettu, naamaroittu, Roscius; pater (ſ. o. komediaſſa), run.; kuw. walhe-, tekohahmoinen, -oloinen.

per-sono, sonui, sonitum, I, ſoida läwitſe, kokonanſa, kaikialta, helkkyä, raikkua, mäikkyä, mönkyä, jonkua, wankauta, pamuta, kumiſta, cantu et cymbalis, vocibus; jſtn ſoitella, citharā, run. 2) *trans.* kaikulla täyttää, kaikuttaa, räikyttää, jymiſyttää, Cerberus latratu regna personat, run.; aurem (huutaa korwaan), run. *b)* lujasti huutaa, riekua, karjua, kirkua, pauhata, *acc. c. inf.*

perspectus, 3, *PA.* hywin ſ. täydelliſeſti tunnettu, koetettu, taattu, res, virtus.

per-speculor, I, tarkoin, teräwäſti katſella ſ. tähyſtellä.

perspergo, ere, (per-spargo), ſirotuttaa, kariſuttaa, riiſkotuttaa, kuw.: orationem tanquam sale.

perspicācitas, ātis, *f.* (ſeur.), tarkkaſilmäiſyyſ, teräwäjärkiſyyſ, ymmärryſ.

perspicax, ācis, (perspicio), tarkkaſilmäinen, älykäs, ymmärtäwäinen, ajullinen, teräwäjärkinen.

perspicientia, ae, *f.* (ſeur.), täydellinen ymmärtäminen, älyäminen, tuntemiſen, weri.

perspicio, spexi, spectum, III, (perspecio), katſoa läwitſe, ſiſälle, jtakin, katſella, tähyſtää, ſilmällä läwitſe, ſiſälle, päästä päähän, jtakin, nähdä läwitſe, jtakin, epistolas (lukea päästä päähän); quo non modo intrari, sed ne perspici quidem posset; coelum (ſelwästi nähdä taiwaſta). *b)* werr. tyynni, wiſusti katſaſtella, tarkaſtella, domum; villam (katſella); opus. 2) kuw. tyynni, tyhjästi tutkiſtella ſ. tarkaſtella jtakin, ymmärtää, älytä, tuntea, oppia tuntemaan, huomata, hawaita jtakin, quid; *acc. c. inf.*; perspectum habere quid (olla warma jſtakin).

perspicue, *Adv.* ilmeiſesti, ſelwästi.

perspicuitas, ātis, *f.* (ſeur.), ſelwyyſ.

perspicuus, 3, (perspicio), läpinähtäwä, kuulakka, kirkas, aqua, run. *b)* kuw. (ſilmin) nähtäwä, ſelwä, ilmeinen, perspicua omnibus veritas; consilia; perspicuum quid facere.

per-sterno, strāvi, strātum, III, tyhjö-

nään taſoittaa, viam (kokonaan kiwittää l. kiwillä laskea).

per-sto, stiti, stätum, I, ſeiſoa jämittää, ſeiſoa jonottaa, ſeiſoa ſeiſomiſtaan, ad vallum; diem totum; werr. pyſyä (muuttumatta), kestää, ſäilyä, nihil toto perstat in orbe, run. *b)* kuw. luſaſti, wakawaſti, kiintiäſti jämittää jöſakin, pyſyä jämittää, pyſyä jöſakin, pitää kiinni jöſakin, olla luopumatta, poikkeamatta, hellittämättä jöſtakin, in qua re, eſim. in pravitate, in impudentia, in sententia, in incepto y. m.; *abs.:* mens eadem perstat mihi (yhä pidän ſamaa mieltä), persta atque obdura (älä helpoita, pyöri pyörimiſtäſi), run.; *inf.:* condere, run.

per-stringo, strinxi, strictum, III, ſipaiſta, ſiwaltaa, koſkettaa, femur, lipaiſta, ſilpaiſta, nirhaiſta, raapaiſta, run.; solum aratro, kyntää; portam vomere (ſatuttaa); werr. tylſyttää, aures (huumata, halkaiſta), run. 2) kuw. ſukaiſta, rapaiſta, wäwähyttää, käſittää, horror spectantes perstringit. Critt. *b)* moittia, laittaa, parjailla, nuhdella, loukata, quid; quem. *c)* lyhyeltä, lyhyimmäſtä tärkimpään, päällimitten jutella l. laatia l. kertoa, unamquamque rem, reliquum vitae cursum.

perstudiōse, *Adv.* aiwan ahkeraan, ſangen halusaſti.

per-studiōsus, 3, aiwan harras, warſin ahkera, ſangen halukas l. mieluinen jhnkin, innolla ahkeroiwa l. harraſtawa jtakin, *gen.* kera, eſim. musicorum, Graecarum literarum.

per-suādeo, suāsi, suāsum, II, ſaada jkn uskomaan jtakin, wakuuttaa, wiſittää jkta jöſtakin, uskottaa, luulettaa jklle jtakin, cui quid (eſim. hoc, id j. m. ſ.); de qua re; *acc. c. inf.;* sibi, olla warma, pitää totena; *Pass.:* persuadetur mihi, tulen wakuutetuksi, warmaan uskon, persuasum est mihi, warmaan tiedän, *acc. c. inf.;* harw.: sibi persuasum habere, olla warma, *acc. c. inf.* 2) miellyttää, waawittaa, ſuoſtuttaa, myödyttää, taiwuttaa, kehoittaa, houkutella, cui, ut t. ne *conjunct.* kera t. yks. *conjunct.;* persuasit ei tyrannidis finem facere.

persuāsio, ōnis, *f.* (ed.), wakuuttaminen.

per-subtīlis, e, järin tarkka l. teräwä, työſkästi ajateltu, oratio.

persulto, I, (per-salto), juoſta ympäri, edeſtakaiſin, karella, liikkua, häilyä, hyöriä ympäri, edeſtakaiſin, solo stabili; in agro.

per-taedet, taesum est, II, inhota jtakin, olla ſuuttunut jhnkin, l. eſim. me pertaesum est rei, olen tuskaunt unut, ikäwyöſtynyt, kyllääſtynyt, ſuuttunut aſiaan, aſia ilettää l. ſuuttuttaa minua.

per-tendo, tendi, tensum (tentum), III, pyrkiä jhnkin, jöta ſuuntia jhnkin, aſtua, mennä jhnkin, Romam.

per-tento, I, kaikin puolin tunnuſtella, koetella, tutkiſtella, quid; kuw. ajatella, mieltää, rem. 2) tunkea läpi, halki, kautta, käſittää, tremor pertentat corpora, pertentant gaudia pectus, run.

per-tenuis, e, aiwan pieni, kuw. aiwan wähäinen, ſangen heikko, discrimen, suspicio, argumentum.

per-terebro, I, läwiſtää, wääntää reikä läwitſe, columnam.

per-tergeo, tersi, tersum, II, pyhkiä l. hiwaiſta (puhtaakſi).

per-terreo, terrui, territum, II, perin peljättää, kowin ſäikyttää, hämmäſtyttää, quem; quem, ne - -; perterritus, kowin peljäſtynyt l. ſäikähtynyt, metu, timore, ylim. qua re.

perterrĭcrepus, 3, (perterreo-crepo), hirwiäſti riuſkiwa, kauhiaſti raikkuwa l. ääntäwä.

per-texo, texui, textum, III, kutoa päähän aſti; werr. käyttää päähän, ſaattaa päätökſeen, perille, pertexe modo quod exorsus es.

pertica, ae, *f.* ſalko, raaka, riuku, wapa, wirpi, raippa.

pertimefacio, fēci, factum, III, (pertimeo-facio), peljäſtyttää, ſaattaa peljäſtyksiin.

pertimesco, timui, III, (per-timeo), langeta kowaan pelkoon, kowin, ſuuresti peljätä l. arkailla, quid; de qua re; ne *conjunct.* kera.

pertinācia, ae, *f.* (pertinax), kiinteys, jämeys, wämmeys, t. yksipäiſyys, itſe-

mieliſyys, yksipintaiſuus, yrittyys, Romanorum; pertinaciä desistere.

pertinäciter, *Adv.* kiintiästi, jämiästi, tanakasti, itſepäiſesti, yksipintaiſesti, jäykästi, hellittämättä.

pertinax, ācis, (per-tenax), kiinni pitäwä, digitus male p., run. *b)* kuw. kiintiä, jämiä, wämmiä, tanakka, hellittämätöin, herkeämätöin, t. itſepäinen, itſemielinen, itſe- l. yksipintainen, järſä, yrittä, virtus, certamen, concertatio; miles; in qua re; *inf.*: ludum ludere (lakkaamatta leikkiä lyöwä), run.

pertineo, tinui, II, (per-teneo), ulottua jhnkin, ylettyä, lewitä, jatkua, wenyä, keskää, kerjetä, käydä jhnkin, ad, usque ad, in, per *acc.* kera, eſim. a pulmonibus arteria usque ad os pertinet; venae in omnes partes corporis pertinentes; per mare, per omnia; Aquitania a Garumna flumine pertinet ad Pyrenaeos montes, Belgae pertinent ad inferiorem partem Rheni, silva longe introrsus pertinet j. m. ſ.; in omnia (kaikialle); toto corpore (juosta koko ruumiin kautta); kuw. *a)* yletyä, lewitä, tulla oſaksi l. omistua, per omnes ordines; ad multitudinem (käſittää yleiſö). *b)* waarantaa jkta, jhn, jhnkin, puuttua, ſattua jhn, loukata jkta, jtakin, koskea jkta, jhn, jtakin, jhnkin, tarkoittaa l. tawottaa jtakin, ſalwata l. waikuttaa jhn, jhnkin, ad quem, ad quid, eo, eodem, illuc, quo, quorsum j. m. ſ.; quod ad populum pertinet (mitä kanſaan tulee); hoc nihil ad me pertinet (ei minun tähän mitään tule, ei minun tällä mitään wäliä ole); si quid hoc ad rem pertinet (jos tämä aſiaan jotakin tekee); ad rem pertinere visum est (olla tarpeellinen), *acc. c. inf.* kera.

pertingo, ere, (per-tango), ulottua jhnkin, lewitä jhnkin.

pertĭsum = pertaesum, ſ. pertaedet.

pertractātio, ōnis, *f.* (ſeur.), piteleminen; kuw. työkſenteleminen, askaroiminen, puuhaileminen jnkin kimpuſsa l. jöſsakin, jnkin ſuoritteleminen l. toimitteleminen, poetarum, rerum publicarum.

per-tracto, I, pidellä, kosketella, tunnustella, quid. *b)* kuw. pidellä, ſuoritella, toimitella, tyyskästi ajatella, tutkia, tarkastella, animos hominum, käännellä, taiwutella; sensus mentesque hominum; philosophiam; mentem omni cogitatione (ſ. o. kaikin puolin tunnustaa l. tutkistella ſydäntä).

per-traho, traxi, tractum, III, wetää jhnkin, pois, laahata, kuljettaa, wäkiſin wiedä jhnkin, in, ad *acc.* kera; navim (ſaapuwille tuoda); quem in locum iniquum, houſutella.

pertrecto, ſ. pertracto.

per-tristis, e, aiwan murheellinen; werr. aiwan myrkyinen, kowin juro, järin yksiwakainen, patruus.

per-tumultuōse, *Adv.* aiwan ſuurella elämällä l. ſähinällä l. kohinalla.

per-tundo, tudi, tūsum, III, tölmäistä läwitſe, puhki, työstä, syſätä, pistää läwitſe, puhki, läwistää, reijitellä; pertusus, läwistetty, puhkaistu, reijällinen, aukollinen.

perturbāte, *Adv.* ſekaſortoiſesti, ſekaſeuroin, mullin mallin, hurin kurin, wiipin waapin, ſikin ſokin.

perturbātio, ōnis, *f.* (perturbo), hämmennys, coeli (myrskyinen ſää); kuw. *a)* hämmennys, epäjärjeſtys, ſekaſorto, vitae, rationis; exercitūs, hämmästys; eritt. waltiossa: ſekaannus, häiriö, meure, mulliſtus, myrsky, rerum. *b)* mielenhäiritys, mielenhurmaus, -wimmaus, -riiwaus, innoſtus, into, perturbationem afferre animis; perturbatione incitatus; quae cum aliqua perturbatione fiunt; fugere perturbationes; commoveri magna animi perturbatione; succumbere animi perturbationi; perturbationes per se vitiosae.

perturbātrix, īcis, *f.* (perturbator, perturbo), hämmentäjätär, harum omnium rerum (Academia).

perturbātus, 3, *PA.* hämmästynyt, metu.

per-turbo, I, perin ſaattaa hämmennyksiin l. ſekauksiin, hämmennyttää, ſekoittaa, häiritä, ryhmätä, ſeuhtoa, ordines, aciem; reliquos; aetatum ordinem (kääntää); perjurio quid, färkeä, ſolwaista; eritt.: rempublicam, civitatem, häiritä, meuruta, mulliſ-

taa. *b)* perin hämmentää, hätritä, wiedä l. ſaattaa ſuunnilta, älyltä, hämille, hurmata, wimmata, riiwata, kowin lewotuuttaa l. huoleſtuttaa, ſuureſti hämmäſtyttää, quem; animum, mentes animosque; perturbari qua re, de qua re.

per-turpis, e, aiwan ſiiwotoin, järin rietas, perin törkiä, quid.

per-ungo, unxi, unctum, III, kauttaaltanſa, yltä-yli ſiwellä, ſiwuta, woidella, quid qua re.

per-urbānus, 3, aiwan kohtelias, ſangen ſuuntewa l. ſomatapainen, järin ſiiſtikäs, perin ſiwiſtynyt, warſin ſukkela l. hilpiä-älyinen, Torquatus - - toto genere perurbanus; jäta myös: liian kohtelias.

per-ūro, ussi, ustum, III, kauttaaltanſa, yltä-yli polttaa, agrum; run.: terra perusta gelu. *b)* werr. tuleuttaa, kuumentaa, colla perusta (nilelle hiertynyt), run.; perustus funibus (löylytetty), run. *c)* kuw. behottaa, innoittaa, kiihdyttää, perustus inani gloria (turhan kunnian himoſta palawa).

Perusia, ae, *f.* Etrurian kygeita; jäta **Perusīnus**, 3, perusialainen, *subst.* Perusīni, orum, *m.* Perusialaiſet.

per-ūtilis, e, aiwan hyödyllinen l. tarpeellinen, opera.

per-vādo, väsi, väsum, III, käydä läwitſe, ylitſe, painaa, aſtua, tunkea, työntyä läwitſe, halki, poikki, yli, per agros, per aequa et iniqua loca. *b)* kuw. tunkea läwitſe, lewitä pääſtä päähän, per animos; urbem atque forum. 2) tulla jhnkin, pääſtä, ehtiä, kerjetä jhnkin, in nares; ad castra consulis; kuw.: locus, quo non libido pervaserit.

pervagātus, 3, *PA.* laajalta lewinnyt, yleinen, hywin tunnettu, sermo, fama, versus. *b)* monelle yhteinen, pars.

per-vagor, I, kierrellä läwitſe, ympäri, haihatella, liikkua, häilyä, kuljeſſia, waeltaa, käwellä läwitſe, halki, poikki, pääſtä päähän, ympäri, omnibus in locis; in omnes partes; orbem terrarum; kuw.: molestiae, laetitiae, cupiditates *etc.* omnium mentes pervagantur (wieriwät mielten kautta, täyttäwät mielet). Eritt. *b)* kaikialle lewitä, tulla yleiſesti tunnetuksi, in exteris nationibus usque ad ultimas terras; honor nimium pervagatur (tulee liian yleiſeksi).

per-vagus, 3, kaikialla kiertelewä.

per-varie, *Adv.* aiwan moninaiſesti, narrare.

per-vasto, I, perin häwittää, kokonaan panna autioksi, fines.

per-veho, vexi, vectum, III, kantaa läwitſe, kuljettaa, wetää, wiedä läwitſe, commeatus. 2) wiedä jhnkin, kuljettaa, ajaa, ſaattaa jhnkin, virgines Caere; *Pass.* pervehi, matkata, kulkea, ratſaſtaa, laskea jhnkin, t. ylim. tulla jhnkin, in portum; Chalcidem; werr.: ad exitus optatos pervehi, pääſtä.

per-vello, velli, III, nytkiä, rytkiä, nyhdellä, werr.: stomachum (kiihdyttää), run. *b)* kuw. loukata, ſatuttaa, kiuſata, quem; t. pilkata, ſättiä, ſolwaiſta, jus civile.

per-venio, vēni, ventum, IV, tulla perille, jhnkin, ſaapua, ſaada, pääſtä, pohjaſtua, periytyä, ehtiä, kerjetä, päätyä, joutua jhnkin, in, ad *acc.* kera, eſim. in fines, in tutum, ad portam, ad quem; eo; *impers.:* perventum est (tultiin, pääſtiin); werr.: secures in praedonum potestatem pervenerunt; hereditas ad filiam pervenit (tulee tyttärelle, tyttären haltuun, omiſtuu tyttärelle); annona ad denarios L. pervenerat (oli noſnut); pervenit res ad istius aures; yhſ. *acc.:* aures, run.; kuw.: in senatum (pääſtä ſenatorikſi); ad primos comoedos (yletä enſimäiſten joukkoon); ut ad id, quod cupiebat, perveniret (ennättää); ex qua re pervenit quid ad quem (lähtee jkſle); in odium cujus; in amicitiam cujus intimam, ſaawuttaa jkn yſtäwyyſs; ad principatum; ad desperationem (painua); in magnum timorem, ne *etc.*; iäſtä puh.: ad septuagesimum annum (pääſtä).

perverse, *Adv.* wäärin, takaperäiſeſti, nurin narin, nurintapaiſeſti, hullunkuriſeſti.

perversio, ōnis, *f.* (perverto), nurin kurin kääntäminen, takaperin paneminen.

perversitas, ātis, *f.* (ſeur.), takaperäiſyys, nurinnariſuus, nurintahtaiſuus, hullunkuriſuus, hulluus, hominum, opinionum.

perversus, 3, *PA.* wäärin (päin) käännetty, nurin päin aſetettu, oculi (karſot). *b)* kuw. takaperäinen, nurinnarinen, nurinpuolinen l. -tapainen, hullunkurinen, typerä, ei oikia, wäärä, kehno, huono, paha, wihainen, äkäinen, homo, sapientia, mos; numen, run.

per-verto, verti, versum, III, perin kumota, kaataa kumoon l. maahan, penkoa, langettaa, arbusta, virgulta, tecta; perversae rupes (lohjenneet, irtauneet). 2) kuw. kumota, kukistaa, purkaa, kuolettaa, tehdä tyhjäksi, pilata, pahentaa, turmella, syöstä turmioon, häwiöön, onnettomuuteen, tehdä onnettomaksi, amicitiam, jura, mores; civitatem (häwittää); quem. *b)* saattaa hämille, waikentaa, quem.

per-vesperi, *Adv.* aiwan myöhään illalla.

pervestīgātio, ōnis, *f.* (ſeur.), tutkimiſnen, scientiae, opillinen, tieteellinen tutkinto.

per-vestīgo, I, wainuten hakea, nuuskia, omnia; kuw. tyynni tutkia, tarkaſtella, tieduſtella, quid.

per-vetus, eris, aiwan wanha, oppidum, amicitia, epistola.

per-vetustus, 3, aiwan wanha, verba.

pervicācia, ae, *f.* (pervicax), lujuus, jämeys, eritt. yksipintaiſuus, yksipäiſyys, jäykkyys, taipumattomuus.

pervicāciter, *Adv.* jämiästi, yksipintaiſesti, yksipäiſesti, jäykästi.

pervicax, ācis, (pervinco), luja, jämiä, tanakka, eritt. yksipintainen, yksipäinen, jäykkä.

per-video, vidi, vīsum, II, katſella l. nähdä yltä-ylitſe, päästä päähän, nähdä, omnia, run.; werr. katſella, ſilmäillä, tarkaſtella, sua oculis, run.; kuw. *a)* tutkia, quem; quid penitus. *b)* älytä, ymmärtää, quid; *acc. c. inf.*

per-vigil, vigilis, yhä walwas, alati walwowa.

pervigilātio, ōnis, *f.* (pervigilo), (jumalanpalweluksseen koskewa) yöjuhla.

pervigilia, ae, *f.* (pervigil), yöwalwominen.

pervigilium, ii, *n.* (pervigil), yöwalwonta; eritt. jumalanpalweluksseen koskewa yöllinen juhla, yhä yöjuhla.

per-vigilo, I, walwoa päästä päähän, kaiken yötä, yökauſi, pyſyä walpeella, noctem; in armis.

per-vilis, e, aiwan helppo, aiwan halpa, ſangen huokiahintainen, annona.

per-vinco, vīci, victum, III, ſaada täydellinen woitto, päästä täydelle woitolle; werr. ſaattaa ajatuksenſa woitolle, pervicit Cato. 2) *trans.* täydelliſesti, perin woittaa; werr. *a)* ottaa woitto jotakin, wiedä etu jltakin, olla jtakin ſuurempi, yliämpi, etewämpi, voces pervincunt sonum, run. *b)* ſuurella waiwalla taiwuttaa, myödyttää, ſuostuttaa, ſaattaa jku jhnkin, ſuurella työllä aikaanſaattaa, panna toimeen, ſaada änttiin jtakin, multis rationibus pervicerat Rhodios, ut Romanam societatem retinerent; neque ut de agris dividendis referrent consules ad senatum, pervincere potuit.

pervius, 3, (per-via), läpikulkuinen, käytäwä, kuljettawa, tienwarainen, transitio (läpikäytäwä); amnis (huokiasti poikki mentp); saltus; pervia vento domus (awoin), ora pervia verbis (ſanoja läpäiſewä), run.; perviae naves pugnantibus erant (taisteliat astuiwat eteenpäin laiwasta laiwaan); run.: pervia facere tempora (puhkaista ohimoiſet).

per-volito, āre, lennellä läwitſe, päästä päähän, ympäri, lentää läwitſe, ympäri, loca, run.; iter (juosta päästä päähän), run.

per-volo, I, lentää läwitſe, halki, poikki, päästä päähän, ympäri, aedes, run. *b)* werr. kiidättää l. rientää päästä päähän, sex milia passuum cisiis; t. lewitä ympäri, rumor pervolat, run. 2) lentää jhnkin, animus in hanc sedem pervolabit.

per-volo, volui, velle, mielellään tahtoa l. ſuoda, videre pervelle; mihi ignosci pervelim.

per-volūto, I, kierittää ympäri, libros, scriptores, kierittää auki, lyödä auki, awata, ahkeraan lukea.

per-volvo, volvi, volūtum, III, wieritää ympäri, pyörittää l. kierittää ympäri, kuw.: ut in iis locis pervolvatur animus (että niitten kimpuſſa ahkeraan toimiſkellaan l. puuhaillaan, niitä tarkoin tutkiſtellaan).

pervulgātus, 3, *PA.* aiwan tawallinen, warſin yleinen, consolatio. 2) hywin tunnettu, yleenſä tunnettu l. tietty, maledicta.

per-vulgo, I, antaa kaikille, jakaa kaikille, yleiſyyttää, praemia virtutis; se omnibus (yhteiſyyttää itſenſä, tehdä itſenſä aljukſi, naiſeſta puh.). *b)* julkaiſta, ſaattaa julki, tehdä yleenſä tunnetuksi, lewittää, tabulas, artem; res in vulgus pervulgata (lewinnyt).

pēs, pedis, *m.* jalka, ihmiſten ja eläinten; raaſtolintuin kynſiſtäkin puh., unci, run.; ad pedes cujus se projicere l. se prosternere (langeta jkn jalkain juureen); ad pedes jacēre; pede terram pulsare (lyypätä, tanſſata), run.; pedem ferre, käydä, tulla, run.; p. inferre quo, piſtää jalkanſa jhnkin, mennä jhnkin; p. ponere, panna jalkanſa l. aſtua jhnkin, in fundo, in possessionem libertatis; p. efferre, lähteä ulos, käydä ulkona, portā, domo sua; p. referre, ja run.: retrahere, revocare, palata, peräytyä; — pedibus, jalan, jalkaiſin, jalkatanoſſa, iter ingredi, t. maiſin, maata myöden, maan puolelta, iter conficere, aditum habere p. m.; — servus a pedibus, juokſuri, palwelia; — sub pedibus, wallaſſa, halluſſa, quid sub pedibus cujus relinquere; — sub pedibus esse l. jacēre, pidettää polkuna, tyhjänä, run.; — pedem opponere, tehdä waſtuſta l. tenää, run.; — per me ista pedibus trahantur, minun puoleſtani nuot käyköot mullin mallin, hurin kurin, yleſ-alaiſin; — circum pedes, *i. e.* circum se; — hominem ante pedes Manilii constituunt (Maniliuksen eteen); ante pedes posita esse, olla lähellä, ſaatawilla; — pes dexter, felix, secundus, onnelliſeſta tuloſta puh., eſim. secundo, felice pede, ſ. o. armolliſeſti, lempiſäſti, ehtoiſaſti, run.; — fidere pedibus, juokſu, run.; vincere, contendere pedibus, kilwanjuokſu, kiiſta, run. Crītt. *b)* ſotamenoiſſa: ad pedes desilire, descendere, degredi, in pedes se excipere, hyppätä alas maahan, critt. aſtua l. lähteä ratſahilta, aſtua hewoſen ſelästä maahan; deducere equitem ad pedes, laſkettaa ratſahilta; pedem conferre, yhtyä käſikähmään, aſtua yhteen, ruweta kimppuun, alkaa tappelo, collato pede rem gerere (jalka jalaſſa kiinni, jalka jalan ääreſſä); pedem referre, peräytyä, taantua; pedibus merere, jalkaiſin, jalkawäeſſä palwella, olla jalkamiehenä; ad pedes pugna ierat, taiſteltiin jalkaiſin; — julkimenoiſſa: pedibus ire in sententiam cujus, painua jkn arweloon, ſitä hywäkſyä, ſiihen ſuoſtua. 2) werr. *a)* pöytäin, penkkein j. m. ſ. jalka, mensae pes tertius impar, run. *b)* pes veli, purjeen jaluſtin, jaluſnuora, köyſi, jolla purjetta tuulen mukaan kiinnitetään ja höllitetään, pes in navi; pedem facere, pingoittaa yhtä purjeen kulmaa, purjehtia puolella tuulella, luowata, run.; pede aequo, täydellä tuulella, run. *c)* run. juokſewiſta weſiſtä ja ajaſta puh., kun niitä perſoniksi ajatellaan, eſim. crepante lympha desilit pede, kulku, juokſu; cito pede labitur aetas (nopiamenoiſeſti, joutuiſaſti). *d)* runonjalka, -niwel, -polwi, -mitta, herous; pedibus claudere verba (ſepitellä runoja), run.; pedem trahere (ontua, liikata, jambilliſeſta wäreſyöstä puh.), run.; jeta runonlaatu l. -laji, Lesbius, run. *e)* mittana: jalka, negat se a te pedem discessisse (ei jalan wertaa, ei hiukkaakaan); pedem video nullum esse (jalan-ala, jalanjako maata); fossa pedum viginti; kuw. mitta, pede suo se metiri (omain woimainſa määrällä), run.

pessime ja **-us**, ſ. male ja malus.

Pessinus, untis, *f.* Galatian kpgeita; jeta

Pessinuntius, 3, peſſinuntilainen.

pessum, *Adv.* (pes-versum), alkp. jalkoja päin, ſ. o. pohjaan, kuw. *a)* p. ire, mennä alaperään l. alapäin, tulla hukkaan, hukkua, häwitä, menettyä. *b)* p. dare l. pessumdare, syöstä turmioon, häwiöön, perikatoon, onnetto-

muuteen, hukuttaa, kadottaa, [illegible]rtaa, häwittää, kukistaa, [illegible]; [illegible]ates; ad inertiam pessumdari (waipua).

pestifer ja **pestiferus**, 3, (pestis-fero), rutonsekainen, odor. *b)* ylim. turmiokas, tuhoinen, wahingollinen, bellum; reditus Antonii; res.

pestifere, *Adv.* turmiollisesti, wahingollisesti.

pestilens, tis, (pestis), rutonsekainen, terweydelle wahingollinen, pahaa tekewä, tautinen, locus, aedes, aspiratio, annus. *b)* kuw. turmiollinen, tuhoinen, wahingollinen, homo; munus.

pestilentia, ae, *f.* (ed.), tarttuwainen tauti, kulkutauti, ruttotauti, rutto, gravi pestilentiā conflictari; pestilentia incidit in urbem agrosque, invasit populum. *b)* werr. tautinen ilma l. sää, tautinen paikkakunta, pestilentiae signa; pestilentiae possessores.

pestis, is, *f.* tarttuwainen tauti, kulkutauti, ruttotauti, rutto, ja myös: tautinen ilma l. sää, pestem avertere. 2) kuw. turmio, tärwiö, pahennus, onnettomuus, tuho, hukka, perikato, surma, detestabilis; civitatis, reipublicae; pestem importare t. machinari cui, minitari y. m. *b) concr.* wahingollisista kappaleista puh.: turma, textilis (myrkytetty, tuhoinen waate), run.; t. ihmisistä: surma, pahennus, pahikko, hirwiö, patriae; importunissima.

petasātus, 3, (seur.), matkahattu päässä, matkahankkeinen, walmis matkaan, lähtöwalmis.

petasus, i, *m.* lewiälierinen matkahattu.

Petēlia ja **Petīlia**, ae, *f.* kpki Bruttilaisten maassa; jsta **Petēlīnus**, 3, petelialainen.

petesso ja **petisso**, ere, (peto), ehtimiseen, kiihkiästi pyytää l. pyrkiä l. hapotella jtakin, quid.

Petīlius, 3, romal. sukunimi; *adj.* petilinen, Petiliuksen.

petītio, ōnis, *f.* (peto), tawotus, hyömy, huimaus, säwäys, pisto, tokaus, isku, nakkaus, petitiones conjicere, vitare; kuw. kimppuun käynti, ahdistus sanoilla, apta. 2) anominen, pyytäminen, puistaminen, induciarum; eritt. wiran anominen l. hakeminen, hakemus, consulatūs y. m.; dare se petitioni, hakea wirkaa. *b)* oikeudessa: waadinto, hakemus, kanne; eritt. waadinto-oikeus.

petītor, ōris, *m.* (peto), pyytäjä l. pyrkijä, eritt. wiran-anoja l. -hakia. *b)* oikeudessa: syyttäjä, kaipaaja, päällekantaja (erityis- l. civili-asioissa).

petīturio, īre, (seur.), mieliä hakea wirkaa, olla hakemuskiihkossa.

peto, petīvi ja petii, petītum, III, tawottaa jtakin, kuroittaa jtakin, quem dextrā (kätellä jkta), run.; eritt. käydä kimppuun, päälle, karata l. hyökätä kimppuun, päälle, wastaan, puoleen, tarkoittaa, osottaa, tähdätä, hälwäistä, lyödä, iskeä, nakata, paiskata, pistää, tokaista, haawoittaa j. m. s., vehementer; quem; latus, caput, jugulum; Romam (astua kohden, wastaan, kimppuun); cujus latus mucro petebat; quem spiculo infesto; vultus unguibus y. m., run. *b)* pyrkiä jhnkin, kokea, käydä, kulkea, matkata, waeltaa jhnkin, kääntyä jhnkin, loca calidiora, Cyzicum; naves (rientää laiwoihin päin); coelum pennis (lentää), aequora ima (sukeltaa meren pohjaan), run.; werr.: campum petit amnis (wierii, juoksee lakialle), mons petit astra (täyttää tähtiin), ima petunt nebulae (painuwat, laskeuwat), run.; — quem, käydä jkn luoksi, lähestyä jkta, ut te supplex peterem, run.; — iter, cursum j. m. s., ottaa tie, ruweta l. laskea tielle; fugam, lähteä, turwata pakoon, paeta. *c)* hakea, etsiä, sedem apibus, run. *d)* käydä jtakin, noutaa jtakin, pisces urbe, tuoda, run.; epistolam; carnem (lähteä lihaa, käydä noutamassa, periä); quem primum (käydä l. tulla noutamaan, ottamaan, peräämään), run.; werr.: gemitus alto de corde, latere imo spiritum, wetää, run. 2) kuw. käydä kimppuun, ahdistaa, hätyyttää, quem fraude et insidiis. *b)* anoa, pyytää, waatia, tahtoa, hokea, kysyä, quid; quid a quo; cui quid a quo; ut t. ne *conjunct.* kera; peto a te, ut - -; precibus per literas a quo, ut - - j. m. s.; quantum res petit. Eritt. laillisesti, oikeudessa waatia, hakea jtakin, here-

ditatem; fundos (riidellä haltuunſa); pecuniam; t. kannella l. walittaa jkn päälle, kaiwata jkta, p. a quo; p. sibi soli; is, unde petitur, kanteenalainen; — anoa, hakea, eſim. wirkaa, consulatum in proximum annum; praeturam; *abs.:* qui nunc petunt; jöta myös: feminam (koſia), run.; viros (olla kieppeesſä, halata); — tawottaa, tarkoitella, pyytää, pyrkiä, pyöriä perään, hawitella, kihwoitella, kokea ſaada, mortem ardentiore studio; salutem fugä; gloriam; eloquentiae principatum; praesidium ex benevolentia cujus; — tuoda, haalia, noutaa, quid a Graecis (lainata); initium rei demonstrandae altius.

petōritum l. **petorritum**, i, *n.* awoimet gallialaiſet nelipyörä waunut.

petra, ae, *f.* kiwi, kallio.

Petra, ae, *f.* 1) ſatamapaikka Illyriaſſa. 2) kyki *a)* Pieriaſſa. *b)* Thrakiaſſa. *c)* Sikeliaſſa, jöta **Petrīni**, orum, *m.* Petralaiſet.

Petrējus, 3, romal. ſukunimi; jöta **Petrējānus**, 3, petrejaninen, Petrejukſen.

Petrīnum, i, *n.* kylä ja maatalo Kampaniaſſa.

Petrocorii, orum, *m.* Aquitanian kanſakuntia.

petulans, tis, (peto), ilkiwaltainen, ilkipintainen, äkkiſteliäs, nenäkäs, wallatoin, likitokinen, julkia, häwytöin, homo; genus dicendi. *b)* irstas, haurelias, hekumallinen.

petulanter, *Adv.* ilkiwaltaiſeſti, ilkipintaiſeſti, wallattomaſti, julkiaſti, häwyttömäſti, irſtaiſeſti.

petulantia, ae, *f.* (petulans), ilkiwaltaiſuus, ilkipintaiſuus, wallattomuus, mieliwaltaiſuus, yllöpäiſyys, häwyttömyys, julkeus.

petulcus, 3, (peto), pökkiwäinen, toukkiwainen, puskewainen.

Peucetia, ae, *f.* maiſema Apuliaſſa; jöta **Peucetius**, 3, peucetialainen.

Phaeăces, um, *m.* Skerian ſaaren tarunaikaiſet aſukkaat; *sing.* Phaeax, acis, *m.* Phaiakialainen, run. lihawasta ihmiſeſtä puh.; jöta *a)* **Phaeăcia**, ae, *f.* Phaiakialaiſten maa, Skerian l. Korkyran ſaari Jonian mereſsä. *b)* **Phaeăcis**, idis, *f.* runomus Odyſſeen oleskelemiſeſta Phaiakiaſſa. *c)* **Phaeăcius**, 3, phaiakialainen.

Phaedra, ae, *f.* Kretan kuninkaan Minoon tytär, Ariadnen ſiſar, Theſeuksen puoliſo.

Phaestum, i, *n.* Kretan kyqeita; jöta *a)* **Phaestias**, adis, *f.* Phaeſtiatar, Phaeſtumin aſujatar. *b)* **Phaestius**, 3, phaeſtumilainen. 2) Theſſalian kyqeita.

Phaethon, ontis, *m.* loiſtawa, Helioon l. auringonjumalan liikanimiä, Phaethontis equi, run. 2) Helioon ja Klymenen poika; jöta *a)* **Phaethontēus**, 3, phaethonteinen, Phaethonin. *b)* **Phaethontias**, adis, *f.* Phaethontiadi, ſ. o. Phaethonin ſiſar.

Phaethūsa, ae, *f.* Phaethonin ſiſaria.

phalanga, ae, *f.* kieri, tela, kuli.

phalangītae, arum, *m.* phalanxin ſotamiehet, phalangilaiſet.

Phalantus, i, *m.* eräs Spartalainen, Tarentin perustaja.

phalanx, phalangis, *f.* taaja tapporiwistö, joukko, parwi, run.; eritt. *a)* keskiriman likiliitteiſet janat, Athenalaisten ja Spartalaisten ſotajoukoista puh. *b)* makedonialainen tapporiwistö, Makedonian phalanxi (tiwiäjanainen neliskulma, 50 mieſtä lewiä ja 16 mieſtä ſywä). *c)* pitkyläiſen neliskulman muotoinen tapporiwistö Gallialaiſilla ja Germanialaiſilla, phalange facta (taajoilla l. tiwiäliitteiſillä janoilla, taajariwiſenä joukkona).

Phalara, orum, *n.* Theſſalian kyqeita.

phalārica, f. falarica.

Phalēra, orum, *n.* f. Phalerum.

phalerae, arum, *f.* rintakauniſtus, rintaſomus, miehillä, eritt. ſotamiehillä. *b)* hewosten otſa- ja rintaſomus, hewoskoritus.

phalerātus, 3, (ed.), otſa- ja rintaſomukſella koritettu, equi.

Phalērum, i, *n.* ja **Phalēra**, orum, *n.* Athenan wanhin ſatama ynnä tähän koskewa ſamanniminen kylä; jöta *a)* **Phalēreus**, ei ja eos, *m.* Phaleralainen. *b)* **Phalēricus**, 3, phaleralainen.

Phānae, arum, *f.* Kion ſaaren eteläkärki; jöta **Phānaeus**, 3, phanalainen, rex Ph., Phanaſſa kaswawasta jalosta wiinaſta puh., wiinojen kuningas Phanaſta, run.

Phantasos, i, *m.* Unen (Somnus) poika.
pharetra, ae, *f.* wiini, nuolikotelo l. -säily.
pharetrātus, 3, (ed.), wiinellinen, wiinellä waruštettu, puer (ſ. o. Cupido), virgo (ſ. o. Diana), run.
Pharītae, **Pharius**, ſ. Pharos.
pharmaceutria, ae, *f.* welhowaimo, loihtonainen, loihtijanna.
pharmacopōla, ae, *m.* lääkemyyskeliä, puoškari.
Pharos l. **-us**, i, *f.* Alexandrian läheinen ſaari Egyptisſä, kusſa aiwan kuuluiſa walotorni; ſtä *a)* **Pharītae**, arum, *m.* Pharolaiſet. *b)* **Pharius**, 3, pharolainen, run. egyptiläinen, juvenca (Jo), turba (Iſiin papit), run.
Pharsālos l. **-us**, i, *f.* Theſſalian kpgeita; ſtä **Pharsālicus** ja **Pharsālius**, 3, pharſalolainen.
Pharus, ſ. Pharos.
Phasēlis, idis, *f.* Lykian kpgeita; ſtä **Phasēlītae**, arum, *m.* Phaſelilaiſet.
phasēlus, i, *c.* laji ſyötäwiä papuja, turkinpapu, ſalkopapu, miekkapapu. 2) miekkapawun muotoinen, köykäinen haakſi.
Phāsis, idis, *m.* Kolchin jokia; ſtä *a)* **Phāsis**, idis, ja **Phāsias**, adis, *f.* phaſilainen, run. kolchilainen, *subst.* Kolchin nainen, Medeiaſta puh. *b)* **Phāsiacus**, 3, phaſilainen, run. kolchilainen.
Phēgeus, ei ja eos, *m.* Alpheſiboian iſä; ſtä *a)* **Phēgēius**, 3, phegeinen, Phegeukſen. *b)* **Phēgis**, idis, *f.* Phegeukſen tytär.
Pheneos l. **-us**, i, *f.* kpki Arkadiaſſa ynnä ſamanniminen järwi; ſtä **Pheneātae**, arum, *m.* Pheneolaiſet.
Pherae, arum, *f.* kpki 1) Meſſeniaſſa. 2) Theſſaliaſſa, Admetoon waltaaſema; ſtä **Peraeus**, 3, pheralainen, Pheraſta, run. ylim. theſſalialainen, *subst.* Pheraei, orum, *m.* Pheralaiſet.
Phereclus, i, *m.* Pariin laiwain rakentaja; ſtä **Phereclēus**, 3, pherekleinen, Phereklоon rakentama.
Pherecȳdes, is, *m.* kuuluiſa philoſophi Syroſta, Pythagoraan opettaja; ſtä **Pherecȳdēus**, 3, pherekydeinen, Pherekydeen. 2) logographi l. hiſtorioitſia Athenaſta.
Pheres, ētis, *m.* eräs theſſalialainen ruhtinas, Admetoon iſä; ſtä **Pherētiades**, ae, *m.* Pheretiadi, Phereen poika Admetos.
Phidias, ae, *m.* aiwan kuuluiſa kuwaweistäjä Athenaſta, Perikleen aikuiſia; ſtä **Phidiacus**, 3, Phidiaſta koſkewa, Phidiaan.
Philadelphus, i, *m.* weljen-yſtäwä, liikanimenä.
Philaeni, orum, *m.* kaſi weljeſtä Karthagoſta, jotka iſänmaan rakkaudeſta antoiwat eläwältä haudata itſenſä; ſtä arae Philaenorum l. **Philaenōn**, ſatama Kyrenen rajalla.
Philammon, ōnis, *m.* Apollon poika, mainio laulaja.
Philēmon, onis, *m.* Bauciin awiomies.
Philippēus, 3, ſ. Philippus.
Philippi, ōrum, *m.* kpki Makedoniaſſa.
Philippus, i, *m.* uſiamman Makedonian kuninkaan nimi, joiſta kuuluiſin Amyntaan poika ja ſuuren Aleranderin iſä; run. werr. Philippoon lyöttämä kultaraha, kultaphilippi; ſtä *a)* **Philippēus**, 3, philippeinen, Philippoon, numus, kultaphilippi. *b)* **Philippicus**, 3, philippinen, Philippoon, orationes, Demoſtheneen puheet Philippoſta waſtaan.
philitia, orum, *n.* Lakedaimonilaisten julki-ateriat.
Philoctēta ja **-tes**, ae, *m.* Poiaan poika ja Herkuleen matkakumppani; ſtä **Philoctētaeus**, 3, philokteteinen, Philokteteen.
philologia, ae, *f.* rakkaus tieteelliſtiin harjotukſiin, tieteenharraſtus l. -ahkeroimus, kirjallinen työſſentely, kirjallinen l. opillinen tutkinta, tieteileminen.
philologus, i, *m.* tiedetten yſtäwä l. harraſtaja, oppinut, lukenut.
Philomēla, ae, *f.* Athenan kuninkaan Pandionin tytär, joka ſatakielikertukſi muuttui; run. werr. ſatakielikerttu, ſatakielinen, wiiropukale.
Philomēlium, ii, *n.* Phrygian kpgeita; ſtä **Philomēlienses**, ium, *m.* Philomeliumin aſukkaat.
philosopha, ae, *f.* philoſophiallinen nainen.

philosophia, ae, *f.* rakkaus wiisauteen, wiisauden harraſtus, philoſophia; werr. *a)* philoſophiallinen eſine, de ph. sermonem habere. *b) plur.* philoſophialliſet ſyſtemit, oppikunnat, oppilahwot.

philosophor, I, (ſeur.), philoſophialliſia tutkintoja harjotella, philoſophioita.

philosophus, i, *m.* philoſophi.

philtrum, i, *n.* lempijuoma, rakkaudenjuoma.

philyra l. **philura**, ae, *f.* lehmus, niini l. wennäpuu; jöta werr. lehmuksen nila, niini, pernä, wennä.

Philyra, ae, *f.* eräs puoliſjumalatar, Okeanoon tytär, Cheironin äiti; jöta *a)* **Philyrēius**, 3, philyreinen, Philyran, heros (Cheiron), tecta (Cheironis), run. *b)* **Philyrides**, ae, *m.* Philyran poika, Cheiron.

phīmus, i, *m.* kuutiopikari, kuutio-aſtia, joſſa pelikuutiot l. noppaſet ſekaiſin pudiſtettiin.

Phīneus, ei l. eos, *m.* eräs kuningas Salmydeſſoſſa Thrakiaſſa, ennuſmies; jöta **Phīnēius** ja **Phīnēus**, 3, phineinen, Phineuksen. 2) Kepheuksen weli.

Phintia, ae, *f.* Sikelian kygeita.

Phintias, ae, *m.* eräs Pythagoralainen, Damonin pöstäwä.

Phlegethon, ontis, *m.* tulena juokſewa wirta Manalaſſa; jöta **Phlegethontis**, idis, *f.* phlegethonilainen, Phlegethonin.

Phlegra, ae, *f.* eräs Makedonian ſaarento, jäljemmin Pallene nimeltään; jöta **Phlegraeus**, 3, phlegralainen.

Phlegyas, ae, *m.* Lapithein kuningas, Ixionin ja Koroniin iſä. 2) *plur.* kanſakunta Theſſaliaſſa.

Phlīus, untis, *f.* kyki Peloponneſoſſa; jöta **Phlīāsius**, 3, phliuſilainen, *subst.* Phlīāsii, orum, *m.* Phliuſilaiſet.

Phobētor, oris, *m.* Morpheuksen poika.

phōca, ae, ja **phōce**, es, *f.* hylje.

Phōcaea, ae, *f.* Jonian merikygeita; jöta *a)* **Phōcaeenses**, ium, ja **Phōcaei**, orum, *m.* Phokaialaiſet. *b)* **Phōcaicus**, 3, phokaialainen.

Phōcis, idis, *f.* Keſki-Kreikan maakuntia; jöta *a)* **Phōcaicus**, 3, phokilainen. *b)* **Phōcii**, orum, ja **Phōcenses**, ium, *m.* Phokilaiſet. *c)* **Phōcēus**, 3, phokilainen, juvenis l. yks. Ph., Pyladeš, Phokin kuninkaan Strophioon poika, run.

Phōcus, i, *m.* Aiakoon poika, Peleuksen ja Telamonin weli.

Phoebas, ſ. Phoebus.

Phoebe, es, *f.* 1) Phoiboon ſiſar, = Diana, Kuutar; werr. pö, tertia, run. 2) Leukippoon tytär. 3) Ledan tytär ja Helenan ſiſar.

Phoebus, i, *m.* alkp. loiſtawa, heloittawa, Apollon liikanimiä; run. werr. aurinko, t. ilmankulma, itä t. länſi; jöta *a)* **Phoebas**, adis, *f.* Phoiboon papitar, ennuſtajatar. *b)* **Phoebēius** ja **Phoebēus**, 3, Phoiboſta koſkewa, Phoiboon omainen, Phoiboon, Apollon, lampas (auringo), ictus (auringon), anguis (Aeſkulapin), juvenis (Aeſkulapi, Phoiboon poika), ars (lääketaide), virgo (Daphne), sortes (orakeli), ales (kaarne), run. *c)* **Phoebigena**, ae, *m.* (Phoebus-gigno), Phoiboon poika, Aeſkulapi.

Phoenīces, um, *m.* Phoinikialaiſet, Phoinikian aſukkaat, kuuluiſat merimiehet, Karthagon peruſtajat; *sing.* Phoenix, Phoinikialainen; jöta *a)* **Phoenīcē**, ēs, l. **Phoenīcia**, ae, *f.* kaita maakunta Wälimeren itäiſellä rannalla. *b)* **Phoenīceus** (Poen.), 3, purpuranpunainen. *c)* **Phoenīcius**, 3, phoinikialainen. *d)* **Phoenissa**, ae, *f.* phoinikialainen, Phoinikiaſta, Phoinikiatar.

Phoenix, īcis, *m.* Amyntorin poika, Akilleen matkakumppani Troian ſodaſſa. 2) tarun mainima lintu, joka wiiſſataa wuotta elettyänſä poltti itſenſä peſäſſään. Sen tuhaſta yleni uuſi phoenix.

Pholoē, ēs, *f.* Arkadian wuoria.

Phorcus, i, **Phorcys**, yos, **Phorcyn**, ȳnos, *m.* Neptunin poika, Meduſan iſä, merijumala kuoltuanſa; jöta **Phorcȳnis**, idis l. idos, *f.* ja **Phorcys**, ydis, *f.* Phorkynin tytär (Meduſa).

Phorōneus, ei ja eos, *m.* Argon kuningas, Inachoon poika, Jon weli; jöta **Phorōnis**, idis, *f.* Phoronidi (Jo).

Phraātes, is, *m.* uſiamman Parthian kuninkaan nimi.

phrenēticus l. **phrenīticus**, 3, heikkopäinen, hourupäinen, heikkomielinen, hullu.

Phrixus, i, *m.* Athamaan ja Nephelen poika, Hellen veli; jōta **Phrixēus**, 3, phrixeinen, Phrixoon, vellera (kultatalja), soror (Helle), stagna sororis Phr. (Hellesponto), run.

Phrygia, ae, *f.* maakunta Wähä-Aasiassa, Suuri- ja Wähä-Phrygiaan jaettu; jōta *a)* **Phryx**, Phrygis, phrygialainen, *subst. m.* Phrygialainen, eritt. Kybelen papeista puh., ja niitten miehuuttomuutta tarkoittamalla pilkallisesti myöskin Aineiaasta: corpus semiviri Phrygis, run.; *plur.* **Phryges**, um, *m.* Phrygian asukkaat. *b)* **Phrygius**, 3, phrygialainen, run. troialainen, mater (Kybele), leones (Kybelen vaunuja vetäwät), modi (Kybelen juhlana), vestes (kirjatut, kun Phrygialaiset oliwat taitawat kullankirjailiat l. -ompeliat), lapis (Phrygian marmori), run.; hymenaei (Aineiaan ja Lavinian), Minerva (Pallaan kuwa Troiasta), pastor (Paris), tyrannus (Laomedon t. Aineias), vates (Helenos), run.; *subst.* Phrygiae, Phrygiattaret.

Phryx, Phrygis, ja **Phrygius** amnis, joki Lydiassa.

Phthīa, ae, *f.* Thessalian kpgeita; jōta *a)* **Phthīas**, adis, *f.* Phthiatar, Phthiasta. *b)* **Phthīōta** l. **-es**, ae, *m.* Phthialainen. *c)* **Phthīōtis**, idis, *f.* Thessalian maakuntia. *d)* **Phthīōticus**, 3, phthialainen, ylim. thessalialainen. *e)* **Phthīus**, 3, Phthiasta, Phthiassa.

Phylacē, ēs, *f.* kyki 1) Molossin maakunnassa Epeirossa. 2) Thessaliassa; jōta *a)* **Phylacēis**, idis, *f.* thessalialainen. *b)* **Phylacēius**, 3, Phylakesta, phylakelainen.

Phylacus, i, *m.* Iphikloon isä, Protesilaoon iso-isä; jōta **Phylacides**, ae, *m.* Phylakidi (Protesilaos).

phylarchus, i, *m.* heimopäällikkö, heimoruhtinas, emiri.

Phylē, ēs, *f.* linna Attikassa.

Phyllis, idis ja idos, *f.* tytönnimiä.

Phyllos, i, *f.* Thessalian kpgeita; jōta **Phyllēius**, 3, phyllolainen, run. thessalialainen, juvenis (*i. e.* Caeneus), run.

physica, ae, *f.* physika, luonnon-oppi.

physice, *Adv.* luonnontutkijain tawalla, dicere.

physicus, 3, luontoa t. luonnon-oppia koskewa, physillinen l. luonnonperäinen, luonnonomainen, luonnollinen, physikallinen l. luonnon-opillinen; jōta physicus, i, *m.* luonnontutkija l. -tietäjä, ja physica, orum, *n.* physika l. luonnon-oppi, luonnontieto.

physiognōmon, onis, *m.* joka ihmisluonnon tuntee, eritt. kaswoin laadusta, physiognomi.

physiologia, ae, *f.* luonnontieto.

piābilis, e, (pio), sowitettawa.

piāculāris, e, (seur.), puhdistawa, sowittawa, sacrificium l. ykf. piaculare, is, *n.* sowinto-uhri.

piāculum, i, *n.* (pio), sowitin, sowituskeino, eritt. sowinto-uhri, ut caedes manifesta aliquo piaculo lueretur; ihmisistäkin puh.: p. rupti foederis (Hannibal); *concr.* uhri- l. pyhäteuras, uhri-eläin, piacula prima, run. *b)* rankaistus, gravia piacula exigere a quo. 2) kaikki sowitettawa paha, synti, paha teko, rikos, p. committere, sibi contrahere, mereri.

piāmen, inis, *n.* (pio), sowitin.

pīca, ae, *f.* harakka.

picāria, ae, *f.* (pix), pikikeittämö, pikitehdas.

picea, ae, *f.* (pix), honka, mänty.

Pīcēnum, i, *n.* Italian itäpuoliscia maakuntia; jōta *a)* **Pīcens**, tis, piceniläinen, ager, populus; *subst.* Pīcentes, um, *m.* Piceniläiset. *b)* **Pīcēnus**, 3, piceniläinen, ager.

piceus, 3, (pix), pikinen, piestä. *b)* pikimusta.

pico, I, (pix), pietä, terwata.

Pictones, um, *m.* Aquitanian kansakuntia.

pictor, ōris, *m.* (pingo), maalari, maalaritaitio.

Pictor, ōris, *m.* romal. liikanimi.

pictūra, ae, *f.* (pingo), maalaus, maalaaminen, maalaamalla kuwaileminen, ars ratioque picturae; picturā uti (maalaustaide); werr. *concr.* maalaus, maalattu kuwaus, in picturis alios horrida, contra alios nitida delectant; p. textilis, kirjaus, kirja-

ompelus. 2) kuw. maalaus puheesſa, kuwaelma.

pictūrātus, 3, (ed.), kirjattu, kirjauksiin ommeltu.

pictus, 3, *PA.* koria, ſoria, ſoma, ſiro, genus orationis; Lysiä nihil potest esse pictius.

pīcus, i, *m.* tikka, ennuslintuin joukkoa.

Pīcus, i, *m.* latinainen ennusjumala, Saturnin poika, jonka Kirke muutti tikaksi.

pie, *Adv.* hurskaasti, welwolliſuuden tunnosta, rehelliſesti, tunnolliſesti, kunnioittawasti, hellästi, iſälliſesti, lapſen ſydämmellä.

Pieria, ae, *f.* maakunta ja wuori Makedoniaſsa Olympon juurella, Runotarten oloſija; jösta *a)* **Pierius**, 3, pierialainen, eritt. Runottaria koskewa, runollinen, via (runotaiteen harjotus), modi (runoelmat), run. *b)* **Pieris**, idis, *f.* Pierian nainen, ſ. o. Runotar.

Pieros l. **-us**, i, *m.* tarunaikainen Emathian kuningas, jonka tyttäret muuttuiwat harakoiksi. 2) eräs Makedonialainen, Jupiterin poika (Pieriasta johdatetulla nimellä).

pietas, ātis, *f.* (pius), welwolliſuuden mukainen menetys l. käytäntö jumalia, wanhempia, ſukulaiſia, hywänteköitä, iſänmaata j. m. ſ. kohtaan, welwolliſuuden tunto, ſ. o. joko hurskaus, jumalanpelko, p. adversus deos; deos placatos pietas efficiet et sanctitas; tai rakkaus (lapſellinen, weljellinen, iſänmaan), hellyys, kiitolliſuus, lapſellinen welwolliſuus, p. in, erga quem; pietatem cui praestare; pietatem laedere. *b)* werr. tunnolliſuus, kohtuuden tunto, oikeus, si qua est coelo p., quae talia curet, run.; t. lempeys, laupeus. 2) Pietas, jumalattarena.

pigeo, pigui, II, olla ſuutukſiſsa, olla waſtamielinen; taw. 2) *impers.* piget, piguit ja pigitum est, ſuututtaa, harmittaa, inhoittaa, on waſtollinen, perſonan *acc.* ja aſian *gen.* kera, eſim. me civitatis morum piget (tawat inhoittawat minua); *inf.* kera, eſim. piget disserere; werr.: illa me composuisse piget, kadun nuot tehneeni, run. *b)* häwettää jkta, fateri pigebat (tunnustaminen häwetti, häpeſiwät tunnustaa).

piger, pigra, pigrum, halutoin l. kankia jhnkin, waſtamieliſesti l. näiwäkästi ryhtywä jhnkin, ad quid; *inf.*, run. *b)* laiska, junſakka, bihja, bidas, kähmiä, wetkomainen, ad opera; in qua re; run. *gen.* kera, eſim. militiae; werr. joutilas, kaswamatoin, hedelmätöin, campus, radix, run., t. pitkällinen, witkoin kuluwa l. juokſewa, werkka, ſitkiä, bellum, annus, run.; palus (liikkumatoin), run.; kuw. tunnotoin, pectora, run. 2) *act.* kangistuttawa, frigora, senecta, run.

pigmentārius, ii, *m.* (ſeur.), wärikauppias, woidekauppias.

pigmentum, i, *n.* (pingo), wäri-aine, wäri, maali, aspersa temere pigmenta in tabula. *b)* kuw. puheesſa: kaunistus, koritus, walhekaunistus, Aristotelia; sententiae sine pigmentis fucoque.

pignerātor, ōris, *m.* (ſeur.), pantin-ottaja.

pignero, I, (pignus), antaa pantiksi, panna pantiksi, pantata, bona pigneranda poenae praebebant (rankaistuksen pantiksi); kuw.: animos.

pigneror, I, (ſeur.), ottaa pantiksi, omen, katſoa warmaksi, run.; kuw. tehdä omakſensa, omistaa, fortissimum quemque.

pignus, oris ja harw. eris, *n.* pantti, waſtike, pignora capere, auferre, ſiitä pantista puh., jonka Konſuli otti, kun joku ſenatori ei tullut ſenatiin; pignori opponere se, run.; eritt. *a)* panttiwanki, takaus, wakuus, sine pignore; pacis, reipublicae. *b)* wedon eſine, palkinto, pignore certare eum quo, lyödä l. panna wetoa l. weikkaa jkn kanſsa, run.; dic, mecum quo pignore certes (ſanoppas, mitä panet wetoa kerallani), run. 2) kuw. pantti, tunnusmerkki, todiſtus, voluntatis; magnum pignus ab eo reipublicae datum, se liberam civitatem esse velle; eritt. *concr. plur.* pignora, rakkauden pantit, lapſiſta, wanhemmiſta, ſiſaruksiſta, ſukulaiſiſta puh., pignora conjugum ac liberorum (*i. e.* conjuges ac liberi tanquam pignora).

pigritia, ae, ja **-es**, ēi, *f.* (piger), ha-

luttomuus, kankeus, hitaisuus, welttous, laiskuus, wetkomaisuus, wedäperoisuus, militandi; nox Romanis pigritiam ad sequendum fecit.

pigror, āri, (piger), olla halutoin, junsakka, hidas, scribere (kirjoittamaan).

pīla, ae, *f.* mortteli, huhmar; werr. *a)* pilari, pylwäs, patsas, lapidea. *b)* kiwiharkku, kiwipato, saxea, run.

pila, ae, *f.* pallo, palli, leikkipallo, koppi, pilā ludere (lyödä palloa, olla pallisilla, koppisilla); sanalask.: claudus pilam (*sc.* tenet, tractat), k. claudus.

pīlānus, i, *m.* (pilum), Triari.

pīlātus, 3, (pilum), heittokeihäällä warustettu, heittokeihäällinen.

pīleātus, 3, (pileus), huoppalakilla warustettu, huoppalakki päässä.

pīlentum, i, *n.* nelipyöräiset waunut naisten tarpeeksi, rippuwaunut, juhlawaunut.

pīleolus, i, *m.* ja **-um**, i, *n.* (seur.), huoppalakkinen.

pīleus, i, *m.* ja **pīleum**, i, *n.* huoppalakki, puolimunan muotoinen wilttilakki, jommoinen Romalaisilla pidoissa, näytelmätiloissa ja juhlina; eritt. orjain wapauden merkki, jsta ad pileum vocare (kutsua wapauteen, wapauden lupauksella kehoittaa aseisin).

pilo, āre, (pilus), ottaa hiukset l. karwat jklta, karwota, paljastaa; werr. ryöstää tyhjäksi.

pilōsus, 3, (pilus), karwainen, hiuksinen, hatuinen, genae.

pīlum, i, *n.* surwin, petkel, morttelin tölkki l. walkkuna. 2) werr. romalaisen jalkawäen heittokeihäs, pila mittere y. m.; eritt.: pila muralia, muurikeihäät, jommoisia piiritetyt wihollisen päälle nakkeliwat.

Pīlumnus, i, *m.* Daunuksen poika, Turnuksen suku-isä.

pīlus, i, *m.* (pilum), manippeli Triareja, primus, Triarein ensimäinen manippeli, t. Triarein ensimäisen manippelin ensimäinen centuria, esim. qui superiore anno primum pilum duxerat (oli päälliköinnyt Triarein ensimäisen manippelin ensimäistä centuriaa); primi pili centurio, Triarein ensimäisen manippelin ensimäinen Centurio, ja samoin werr. yks. primus pilus sekä supistettuna: primipilus, i, *m.*

pilus, i, *m.* karwa, hiuskarwa, hius, munitae sunt palpebrae vallo pilorum. *b)* werr. hitu, hiukka, hipale, nuoha, rahtu, ripsu, eine, pilo minus; ne pilum quidem; ne ullum pilum viri boni habere dicatur.

Pimpla, ae, *f.* kpki Pieriassa ynnä samanniminen wuori sekä Runottarille pyhitetty lähde; jsta **Pimplēus**, 3, Runottarille pyhitetty, *subst.* Pimplea, ae, *f.* Runotar.

Pīnārius, 3, erään romalaisen papissu'un nimi.

Pindarus, i, *m.* mainio kreikalainen laulurunoilia Thebasta; jsta **Pindaricus**, 3, pindarinen, Pindaroon.

Pindenissus, i, *f.* Kilikian kpgeita; jsta **Pindenissae**, arum, *m.* Pindenissolaiset.

Pindus l. **-os**, i, *m.* Thessalian ja Epeiron wälinen wuori, Runotarten olosijoja.

pīnētum, i, *n.* (pinus), männikkö, petäjikkö.

pīneus, 3, (pinus), mäntyinen, petäjäinen, mänty-, ardor (mäntypuun walkia), plaga (petäjikkö), texta (s. o. haakset, laiwat), run.

pingo, pinxi, pictum, III, penselillä t. neulalla kuwailla, s. o. joko maalata, maalata kuwailla, wäreillä l. maalaamalla kuwata, tabulas, hominis speciem, Helenae simulacrum; Alexander ab Apelle pingi voluit; tabula picta (maalaus, maalattu kuwaus, taulu); tai kirjata, kirjata ommella, kirjauksiin ommella, ommella kuwata, acu p. l. yks. pingere; stragulum textile, magnificis operibus pictum; jsta pictus, kirjauksiin ommeltu, toga; picta purpura, tapetia, run.; werr. *a)* kirjawoittaa, kirjailla, siwellä, tempora moris, run.; vaccinia calthā (sidellä mustikoita ja kultakukkia kirjawaan sekaukseen), run.; jsta pictus, kirjawa, tiplokas, volucres, lacerti j. m. s., run., arma (kullalla ja hopialla huolitellut), run. *b)* korittaa, bibliothecam sillybis. 2) kuw. (puheessa) maalata, kuwailla, kaunistaa, korittaa, quam (Britanniam) pingam coloribus tuis,

penicillo meo; quem artis coloribus; verba y. m.

pinguesco, ere, (ſeur.), lihota, höystyä.

pinguis, e, lihawa, turpia, maihia, Thebanus; lardum, agnus, run.; *subst.* pingue, is, *n.* raswa, maru, kuu; werr. *a)* kaswuiſa, hyötyiſä, höystöiſä, lihawa, runſaswarainen, campus, fimus, flumen, run.; stabula apum (metiſet), ficus (möyhiä, mehukas), merum (öljyinen, kaſia), arae (uhriteurasten raswalla ja werellä kostutetut), run. *b)* pakſu, wahwa, coelum (tykkä, ſakia). 2) kuw. röhmiä, kömpelöinen, tölpiä, taitamatoin, typerä, tylſä, tyhmä, munus, ingenium, run.; pingui Minervā (pakſulla päällä, ykſinkertaiſesti); puheesta puh.: turpia, pullakka, puuhkia, pingue quiddam sonare. *b)* lewollinen, leuto, häiriötöin, somnus, amor, run.

pinguitūdo, inis, *f.* (ed.), lihawuus.

pīnifer ja **pīniger,** 3, (pinus-fero-gero), mäntyä kaswawa, mäntyjä kantawa.

pinna, ae, *f.* ſulka, *plur.* pinnae, ſulat, ſiiwet, lentimet; werr. *a)* kalain ewä l. uimus. *b)* muurinhammas, ſakara.

pinna, ae, *f.* eräs näkinkengän l. raakun laji.

pinnātus, 3, (pinna), ſulallinen, ſiiwillinen, Cupido.

pinniger, 3, (pinna-gero), ſulallinen, ſiiwillinen; werr.: piscis, ewällinen, run.

pinnotēres, ae, *m.* pinna-raakun wartia, eräs rawun laji.

pinso, ere, ſurwoa, rouhia, rohentaa, murentaa, pienentää, hakata rikki, pienekſi.

pīnus, us ja i, *f.* mänty, petäjä, honka; werr. männynkekäle l. -ſoitto, mäntyſeppeli, mäntylaiwa, haakſi.

pio, I, (pius), kokea uhrilla ſowittaa l. liennyttää, lepyttää, ſowittaa, Silvanum, ossa, run.; busta (*i. e.* Manes), run.; werr. *a)* pyhämenoiſesti puhdistaa l. ſynnityyttää, quid. *b)* kokea taſoittaa l. parantaa t. kokea häätää l. luowuttaa jtakin, ſuorittaa, ſowittaa, nefas, run.; fulmen (ſ. o. ukontulella ennustettu onnettomuus), imaginem noctis (uni), run.; jsta rankaista, kostaa, culpam morte, run.

piper, eris, *n.* pippuri.

Pīraeeus, ei, *acc.* -eum ja -ea, l. **Pīraeus,** i, *m.* kuuluiſa Athenan ſatama; triplex Piraeei portus (nim. Zea, Aphrodisium ja Cantharus); jsta **Pīraeus,** 3, piraeilainen.

pīrāta, ae, *m.* meriroswo.

pīrāticus, 3, (ed.), meriroswoja koskewa, meriroswollinen, meriroswoin, bellum; *subst.* piratica, ae, *f.* meriroswoamus, facere (harjottaa).

Pīrēnē, ēs, *f.* Runottarille pyhitetty lähde Korinthosſa; jsta **Pīrēnis,** idis, *f.* pireneläinen, Ephyre, ſ. o. Korintho, run.

Pīrithous, i, *m.* Jxionin poika, Lapithein kuningas, Hippodameian puoliſo, Theſeukſen ystäwä.

pirum, i, *n.* päärona.

pirus, i, *f.* pääronapuu.

Pīrustae, arum, *m.* Jllyrian kanſakuntia.

Pīsa, ae, *f.* ja **Pīsae,** arum, *f.* kpki Alpheion warrella Elisſä; jsta **Pīsaeus,** 3, piſalainen, *subst.* Pisaea, ae, *f.* Piſan nainen (Hippodameia). 2) *plur.* Pisae, kpki Etruriasſa; jsta **Pīsānus,** 3, piſalainen, *subst.* Pīsāni, orum, *m.* Piſalaiſet.

Pisaurum, i, *n.* Umbrian kpgeita; jsta **Pisaurensis,** e, piſaurilainen.

piscātor, ōris, *m.* (piscor), kalastaja, kalamies.

piscātōrius, 3, (ed.), kalastajia koskewa, kalastajan, navis, kalawenhe.

piscātus, us, *m.* (piscor), kalastus, kalanpyynti; *concr.* kalanſaalis, kalat.

pisciculus, i, *m.* (piscis), kalanen.

piscīna, ae, *f.* (piscis), kalalammikko, kalatto, barbatulos mullos exceptans de piscina.

piscīnārius, ii, *m.* (ed.), kalalammikkoin pitäjä.

piscis, is, *m.* kala, piscis capitur hamo, gignit ova; werr. *a)* Pisces, Kalat tähtiſikerönä. *b)* P. aquosus, eräs tähtiſikerö eteläiſellä taiwaalla, run.

piscor, I, (ed.), kalastaa, pyytää kalaa.

piscōsus, 3, (piscis), kalainen.

Pisidia, ae, *f.* Wähä-Aaſian maakuntia; jsta **Pisidae,** arum, *m.* Piſidialaiſet.

Pīsistratus, i, *m.* kuuluiſa tyranni Athenasſa; jsta **Pīsistratides,** ae, *m.* Peiſistratidi, Peiſistratoon jälkiſukuinen.

Pīso, ōnis, *m.* romal. liikanimi.

pistor, ōris, *m.* (pinso), alkp. ſurwoja, jöta orja, joka käſikiwellä jywiä hiennontaa, jauhoja. *b)* werr. leipoja, leipuri.

Pistōrium, ii, *n.* Etrurian kpgeita; jöta **Pistōriensis,** e, piſtorilainen.

pistrīnum, i, *n.* (pinso), ſurwinmylly; werr. waiwaloiſeſta työstä puh.: in eodem pistrino vivere (wetää jatuſtaa ſamaſſa ikeeſſä).

pistris l. pristis, is, ja **pistrix** l. pristix, īcis, *f.* mikin merihirwiö l. ſuuri meri-eläin, walaſkala, hai-kala, ſahakala; werr. *a)* Walaſkala tähtiſikerönä. *b)* ſonkunlainen pikapurjehtija laiwa, jahti. *c)* yhden Aineiaan laiwan nimi.

Pitanē, ēs, *f.* Aiolian kpgeita.

Pithēcūsae, arum, *f.* Kampanian rannan lähinen ſaari.

Pittheus, ei ja eos, *m.* kuningas Troezeniſſä, Aithran iſä; jöta *a)* **Pitthēis,** idis, *f.* Pittheukſen tytär (Aithra). *b)* **Pitthēius** ja **Pitthēus,** 3, pittheinen, Pittheukſen.

pītuīta, ae, *f.* näljä, lääwä, lima, liitta, lökä.

pītuītōsus, 3, (ed.), näljäinen, lääwäinen, lökäinen.

pius, 3, welwolliſuuden mukaan menettelewä, welwolliſuuden mukainen, welwollinen, eritt. jumalain ja uskonnon ſuhteen, wanhempain, ſukulaisten, opettajain, iſänmaan jne. ſuhteen welwolliſuutenſa täyttäwä, hurskas, jumalaa pelkäämäinen, omatuntoinen, tunnollinen, rehellinen, hywänawuinen l. -tapainen, pyhä, t. kunnioittawainen, lempiſä, hellästi rakastawa, hellä, uskollinen, hywä, (deos) piorum et impiorum habere rationem; vates, run.; piorum sedem et locum consequi (hurskasten oloſija, wainajoista puh.); pax; homines immolare pium esse duxerunt; far, tura, vota, run.; luci (jumalille wihityt), run.; pium est, jumalille on otollinen, *inf.* kera, run.; bellum, oikianomainen, laillinen, oikia; inclusam contra jusque piumque tenet (oikeus ja kohtuus), run.; — patriae conducit pios habere cives in parentes; Aeneas (lapſelliſen rakkautenſa wuokſi Ankiſeſta kohtaan), run.; dolor (yöstäwyyden tuottama); militia, metus p. m., run.; neque tamen ea non pia et probanda fuerunt (iſänmaan hywää tarkoittawat). *b)* run. werr.: pia testa, armas.

pix, picis, *f.* piki, terwa.

plācābilis, e, (placo), helpiä laimentaa l. lewoittaa, huokiaſti lepytetty, lepyyiſä, lepyllinen, ſowinnollinen, ſopuiſa, praebere se inimicis placabilem; animus; ira, run.; ingenium placabile ad justas preces; run.: ara Dianae, ſowinnollinen, lempiä.

plācābilitas, ātis, *f.* (ed.), lepyyiſyys, ſowinnolliſuus.

plācāmen, inis, *n.* (placo), lepytin, liennytin, ſowitin, coelestis irae placamina (ludi).

plācāte, *Adv.* laimiaſti, tyweneſti, hiljaiſeſti, lewolliſeſti, ferre.

plācātio, ōnis, *f.* (placo), laimentaminen, tyynnyttäminen, wiihyttäminen, lepyttäminen, ſowittaminen, animi; deorum.

plācātus, 3, *PA.* laimennettu, lepytetty, ſowitettu, lepyynyt, tytynyt, cui, in quem; jöta laimia, tywen, aſewa, lewollinen, leuto, rauhallinen, lientiä, lepyyiſä, res, vita, quies, animi status, animus; placatiorem quem sua spe invenire.

placens, tis, *PA.* mielenmukainen, mieluiſa, otollinen, ſuloinen, armas, rakas, expetendum esse, quod non placens sit; uxor, run.

placenta, ae, *f.* kakku, kakkara, torttu.

Placentia, ae, *f.* Gallia Cispadana:n kpgeita; jöta **Placentīnus,** 3, placentialainen, *subst.* Placentīni, orum, *m.* Placentialaiſet.

placeo, placui, placitum, II, kelwata jkllе, olla jkn mieltä myöden, olla jkn mieleen, olla jklle mieluinen, terwetullut, ſuotuiſa, otollinen, näkyä jöta l. jkn mieleſtä hywäkſi, cui, eſim. non placet Antonio consulatus meus; exspecto, quid illis placeat de epistola ad Caesarem; nec dubito, quin mihi placitura sit; sibi non placere, quod (Aristides) cupide elaborasset, ut *etc.* (häntä ſuututti, harmitti, että jne.); eritt.: sibi (olla itſeenſä tyytynyt, olla mieliſäinſä). *b)* werr.: placet mihi l. ykſ. placet, minun on

ajatus l. mieli, minä katſon l. päätän hywäkſi, kelwolliſekſi, kohtuulliſekſi, oikiakſi, minä hywäkſyn, otakſun, arwelen, ſuwaitſen, tahdon j. m. ſ., ut doctissimis sapientissimisque placuit; ita nobis placitum est, ut ea scriberemus (katſoimme hywäkſi niitä kirjoittaa); postea mihi placuit, ut Graecas orationes explicarem; duo placet esse Carneadi genera visorum (Karneades päättää kaksi lajia olewaksi, Karneadeen luullen on kaksi lajia); sub regno tibi esse placet omnes animi partes; Veneri placet - - mittere, run.; sed, si placet, in hunc diem hactenus (jos ſuwaitſette); placitum est, ut in aprico loco considerent; si quidem omnes multos appellari placet; eritt. julkitoimiſsa: placet (cui), (jku) katſoo hywäkſi, päättää, tekee päätöksen, aſettaa, ſäättää, määrää, *inf.*, *acc. c. inf.*, ut t. ne *conjunct.* kera.

placide, *Adv.* laimiaſti, wienosti, hiljaiſesti, lauhkiaſti, lauſaaſti, leppiäästi, lewolliſesti, progredi (werkalleen); ferre dolorem, loqui y. m.; werr.: colles pl. acclives, wähitellen, loiwaſti ylenewät.

placidus, 3, (placeo, alkp. ſuotuiſa, jeſta) laimia, tywen, wieno, hiljainen, ſäyſtä, ſäwykäs, ſuopia, lauſas, lauhkia, leppiäs, lewollinen, leuto, aſewa, rauhallinen, ita eum placidum mollemque reddidi; oratio, senectus, pax; amnis, mors, urbs y. m., run.

placitus, 3, *PA.* mieluinen, mielityinen, mielenmukainen, otollinen, armas, ſuloinen, in locum, ambobus placitum, exercitus conveniunt (päätetty, puhuttu); placita es (miellytät), run.; *subst.* placitum, i, *n.* mieliteko, ultra p. (enemmän kun mieleen on), run.

plāco, I, laimentaa, tywentää, aſettaa, hiljentää, lewoittaa, wiihyttää, lauhduttaa, liennyttää, lepyttää, miellyttää, ſuoſittaa, tyhyttää, ſowittaa, quem; animum; numen deorum; quem beneficiis; iram deorum donis; quem cui l. in quem, ſowittaa jku jkn kanſsa; homo sibi ipse placatus (itſe kanſſanſa ykſimielinen).

plāga, ae, *f.* lyömä, rapaus, ſäwäys, ſiwaus, huimaus, kiemaus, piekſemä, huhmaus, tölmäys, tokaus, pisto, mercedem vulneris atque plagae constituere; eritt. haawoittawa iſku, kolhaus, haawa, plagam accipere; plagam mortiferam infligere, plagam cui imponere (kawauttaa haawa jkhn); plagis confectus. *b)* kuw. rapaus, tökſäys, kolaus, jyskäys, täräys, lowaus, kommelus, onnettomuus, oratio plagam gravem facit (ſalwaa ſywältä); illa plaga est injecta petitioni tuae maxima (este); hāc perculsus plagā non succubuit.

plaga, ae, *f.* laaka l. lakeus, ſeutu, paikkakunta, montis, run.; aetheria (ilma, ilman piha, ilman awaruus), run.; eritt. taiwaankulma, ilman-ala, maanwyöhyke, run. *b)* werr. piirikunta, läänike, p. Materina.

plaga, ae, *f.* jahtiwerkko, metſäwerkko, jahtipaula, tendere plagas; kuw. paula, waula, juoni, wäijytys, in plagas incidere y. m.

plagiārius, ii, *m.* (plagium, ihmiſten waraſtaminen), ihmiſten waraſtaja, ihmiſten myyjä.

plāgōsus, 3, (plaga), lyönnikäs, iskukas, piekſeliäs.

plagula, ae, *f.* (plaga), uudin, wuoteen eteinen, eſirippu.

planctus, us, *m.* (plango), lyönti, eritt. rintoihin lyönti murheen merkiksi, iſo walitus, waikeroitſemus, uikutus.

Planeus, i, *m.* romal. liikanimi.

plāne, *Adv.* (planus), taſaiſesti, kuw. *a)* ſelwäsi, ymmärrettäwäsi, ſuoraan, mutkattomaſti, explicare, loqui j. m. ſ. *b)* perin, peräti, ihan, aiwan, warſin, wallan, tuiki, hiuki, nihki, lopen, ſupi, iki, kokonaan, tykkönään, täydelliſesti, täyſittäin, pl. efficere quid, pl. bene, pl. eruditus j. m. ſ.

plango, planxi, planctum, III, lyödä, warſ. lyödä mänkiä, lyödä komauttaa, kumiſtaa, jymiſtää, tömiſtää, tohiſtaa j. m. ſ., pieſtä mönkyttää, quid, run.; *abs.:* nunc litora plangunt (rannat wonkuwat, kohajawat), run.; *Pass.:* plangitur (kopſuttaa ſiipiänſä, paulaan joutuneesta linnusta pub.), run. Eritt. *b)* lyödä, iskeä, huimia rintoihinſa, päähänſä jne., murheen merkiksi, pectora, femur,

lacertos, run.; *Pass.*: planguntur matres (lyöwät rintoihinſa), run.; werr. lujaſti, ääneen walittaa, kaikerrella, ikeä, agmina plangentia, run.; Memphitem bovem (*i. e.* Apim), run.

plangor, ōris, *m.* (ed.), mänkinä, komaus, läimäys, lyönti; eritt. rintoihin t. kaswoihin lyönti murheen merkiksi, luja walitus, woiwotus, kaikerrus, kuſerrus, ukina, plangore et lamentatione compleremus forum.

plangunecula, ae, *f.* wahanukki, wahatytti.

plānities, ei, ja harw. -a, ae, *f.* (planus), taſanko, taſatanner, taſamaa, taſapaikka, lakeus, lakia, aukeus, aukio, agri; planities erat inter sinistros montes.

planta, ae, *f.* istukas, taimi, pano- l. ympyäys-otſa, istutuswesa, malleoli, plantae, sarmenta; run. ylim. kaswi, yrtti. 2) jalkapohja, jalan-alusta, p. pedis l. yks. planta, run.; run. ylim. jalka.

plantāris, e, (ed.), istukkaita koskewa, *subst.* plantaria, ium, *n.* istutuspuut, puutaimisto, taimitarha.

plānus, 3, taſainen, lakia, laakia, littiä, laaka, filiä, aukia, via, run.; corpus universitatis; carina (latuskainen); campus, litus, locus; *subst.* planum, i, *n.* taſanko, taſatanner, taſamaa, lakeus, lakia, aukio, aciem in planum deducit; castra in pl. deferre; kuw. *a)* taſainen, waiwatoin, huokia, via. *b)* ſelwä, ymmärrettäwä, käſitettäwä, narratio; planum facere (näyttää) quid t. *acc. c. inf.*

planus, i, *m.* maankulkiain, maanjuoksia, peijari, kujeytelia, improbissimus.

Plataeae, arum, *f.* Boiotian kpgeita; josta **Plataeenses**, ium, *m.* Plataialaiset.

platalea, ae, *f.* ruowonpäristäjä.

platanus, i, *f.* platani, itämaan wahtera.

platēa [myös: platéa], ae, *f.* katu.

Plato l. **Platon**, ōnis, *m.* kuuluisa philoſophi, Sokrateen oppilaita, akademialliſen philoſophian ja oppikunnan perustaja; josta **Platōnicus**, 3, Platonia koskewa, platoninen, Platonin, *subst.* Platonici, orum, *m.* Platonin philoſophian noudattajat, Platonilaiset. 2) eräs philoſophi Epikurin oppikuntaa.

plaudo, plausi, plausum, III, lyödä läiskätä, läiskyttää, mäiskyttää, mäikytää, paukuttaa, taputtaa, alis, pennis (iskeä yhteen, kopſuttaa, hapistella ſiipiänſä), run. Eritt. *b)* paukuttaa l. kalkuttaa ſuoſiota, mieltymystä, cui; werr. ylim. oſottaa ſuoſiota, ſuostua, mieltyä, hywäkſyä, diis hominibusque plaudentibus; mihi plaudo ipse domi (olen minun suhteeni mieliſäni), run. 2) *trans.* läiskyttää jne., alas, räpſyttää, run.; pectora manu (taputella), run.; pedibus choreas (jaloin tömistellä piirihyppyjä), run.

plausibilis, e, (ed.), ſuoſittawa, hywäkſyttäwä, ſuoſiota l. mieltymystä ansaitſewa, censorium nomen.

plausor, ōris, *m.* (plaudo), ſuoſionkalkuttaja l. -taputtaja, joka ſuoſiota l. mieltymystä paukuttaa.

plaustrum, i, *n.* waunut, kuorma- l. wetorattaat, wankkurit. 2) werr. tähtiſikeränä: Otawa.

plausus, us, *m.* (plaudo), läiskinä, riuske, kopſina, tohina, paukkina; eritt. ſuoſiontaputus l. -kalkutus, ſuoſio, mieltymys, hywäkſyminen, plausum multiplicem cui dare; plausus maximos cui impertire; plausus quaerere in qua re; plausum captare.

Plautius (Plōtius), 3, romal. ſukunimi; *adj.* plautinen; josta **Plautiānus** (Plōtiānus), 3, plautianinen, Plautiukſen.

Plautus, i, *m.* romal. liikanimi; josta **Plautīnus**, 3, plautininen, Plautukſen.

plēbēcula, ae, *f.* (plebs), rahwas, alhaiſo, roistowäki, misera ac jejuna.

plēbējus, 3, (plebs), rahwaallinen, rahwaan- l. porwarinſäätyinen, -luokkainen, porwarillinen, plebejinen, aatelitoin, homo, consul, familia y. m.; werr. rahwaanomainen, tawallinen, järkinäinen, huono, kehno, halpa, alhainen, philosophi, purpura, sermo.

plēbes, ēi ja i, *f.* = plebs.

plēbicola, ae, *m.* (plebs-colo), rahwaan- l. porwarin-yſtäwä, -ſuoſittelia.

plēbiscītum, i, *n.* (plebs-scitum), rahwaanpäätös, porwarein päätös, rahwaanſääntö.

plebs, plēbis, *f.* rahwas, porwarikunta,

porwarinſääty, porwariſto, Plebejit (Roman kolmantena kanſanſäätynä); werr. alhaiſempi luokka, alhaiſo, joukko, roskawäki.

plecto, plexi ja plexui, plexum, III, palmikoita, letittää, niwoa; werr.: se, taiwuttaa, run.

plecto, ere, rankaiſta, kurittaa, taw. *Pass.*, eſim. tergo plecti (rankaiſtukſeksi ſaada ſelkäänſä), run.; ut culpa plectatur; negligentiä plecti (kärſiä huolimattomuuden tähden). *b)* werr. moittia, cavit, ne qua in re jure plecteretur.

plectrum, i, *n.* näppäin, ſoittinpuikko l. -rauta, jolla kitharan kieliä lyötiin; jöſta run. werr. kithara, kantele, ja myös: laulu, runo.

Plēias ja **Plējas** ja **Plīas**, adis, *f.* Plejadi, taw. *plur.* Pleiades, Plejadit, Seulaſet (Vergiliae), tarun mukaan Atlaan ja Pleionen ſeitſemän tytärtä.

Plēionē, ēs, *f.* Okeanoon ja Tethyksen tytär, Atlaan puoliſo, Plejadein äiti.

Plemmyrium, ii, *n.* Sikelian niemiä.

plēne, *Adv.* täyſin, täyſiksi; kuw. täyſinäiſeſti, täyſittäin, täydelliſeſti, kokonanſa, tykkönään, juurin jaarin, runſaaſti.

plēnitūdo, inis, *f.* (ſeur.), täyſinäiſyys.

plēnus, 3, (pleo), täyſi, täyſinäinen, (jtakin) täynnä, täytetty (jllakin), *gen.* ja *abl.* kera, eſim. civium Romanorum, argenti; vini, somni (uponnut wiinaan, uneen); ornamentis; ad plenum, täyſiksi, parraſtaſan, run. Eritt. *b)* täyſinäinen, täytelämen, tukewa, pakſu, wantera, maihia, ruumiikas, homo; corpus, run.; ja myös: wahwa, kohtuinen, raskas, tiine, femina, run.; sus; — kyllin rawittu, jöſta myös: kylläſtynyt, amator (kirjan lukiaſta puh.), run.; — kuormattu l. ſälytetty jtakin täyteen, praedä, ſaaliikas; — täyſilukuinen, täyſimääräinen, täyſinäinen, täydellinen, kokonainen, legio, annus, gaudium, numerus; pleno gradu, täyſin askelin, riento-askelta; — täyſi-ääninen, luja, wäkewä, woimallinen, aimollinen, vox; plenior voce; — puuſtawieſtä, tawuiſta, ſanoiſta puh.: täydellinen, syllaba; verbum (ſupiſtumatoin); plenissima verba (tulwailewat ſanat), run.; — täyſiwarainen, runſaswarainen, rikas, elokas, yltäkylläinen, ololliſen, paljo, qui plenus decesserat; urbs; pecunia; mensa (täyteen ladottu), run.; epistola (wahwa); — täyſi-ikäinen, täyſi, jam plenis nubilis annis (täytetyiltä wuoſilta), run. 2) kuw. (jtakin) täynnä, täytetty (jllakin), ingenii, negotii, nerokas, toimikas; exspectatione (täydeſſä odotukſeſſa); laetitiä (ilon hallusſa). Eritt. *b)* täydellinen, ainehikas, ytimikäs, wiljawa, runſas, orator; oratio; — runſaswarainen, täyſi, quis plenior inimicorum fuit C. Mario? (kenellä oli enemmän wihamiehiä kun jne.?); pleno ore laudare (täyſin ſuin, ſ. o. wiljalta, kyllältä, ſydämmelliſeſti).

pleo, plēre, täyttää, runko, joſta plenus, compleo, expleo y. m.

plērīque, plērumque, ſ. plerusque.

plērus, 3, = plerusque.

plērusque, pleraque, plerumque, ſuuri luku l. määrä, iſo oſa, enemmiſtö, enin, juventus, nobilitas, Asia j. m. ſ.; taw. *plur.* plerique, aiwan monet, ſangen moni, hywin monta, uſia, uſiat, uſeimmat, enemmiſtö, enimmät, plerique omnes, melkein kaikki; *abs.*: pleraque, aiwan paljo, ja myös: kaikki; *subst.* plerumque, ſuurin oſa, noctis, Europae; uſein *adv.* plerumque, enimitten, enimmäſti, parhaaſta päästä, tawalliſeſti, ylimalkaan, t. aiwan uſein.

Pleumoxii, orum, *m.* Gallia Belgican kanſakuntia.

Pleuron, ōnis, *f.* Aitolian kpgeita; jöſta **Pleurōnius**, 3, pleuronilainen.

Plīas, ſ. Pleias.

plico, I, laſkoſtaa, poimia, panna l. taittaa laſkuihin, yhteen, kokoon, kääriä kokoon, se in sua membra (ſyketyä yhteen), run.

Plīnius, 3, romal. ſukunimi.

Plisthenes, is, *m.* Pelopſin poika, Atreukſen ja Thyeſteen weli, Agamemnonin ja Menelaoon iſä; jöſta **Plisthenicus**, 3, plistheninen, Plistheneen.

plōdo, ſ. plaudo.

plōrātus, us, *m.* (ſeur.), poru, parku

kallotus, ällötys, uikutus, kujerrus, ukina, walitus.

plōro, I, porata, parkua, rääkyä, itkeä kallottaa, itkeä jollottaa, uikata, kujerrella, waikeroita. 2) *trans.* itkeä ällöttää jtakin, iſoſti, ääneen itkeä l. walittaa jtakin, quid, *inf.*, *acc. c. inf.*, run.

plostellum, i, *n.* (plostrum, plaustrum), wähäiſet kuormarattaat, pienet wankkurit.

Plōtius, 3, = Plautius.

pluit, ſ. pluo.

plūma, ae, *f.* höyhen, utuhöyhen, untuwa linnuilla, animantes alias plumā videmus obductas; in plumam, höyhenten tawoin (haarniskain ſuomuiſta puh.), run.; köykäiſyyden ja wähäpätöiſyyden kuwanakin. *b)* werr. parran utu l. liemen, parran alku, ternikarwat, run.

plumbeus, 3, (plumbum), lyijyinen, lyijy-; werr. tylſä, terätöin, gladius; kuw. *a)* raskas, raſittawa, waiwaloinen, auster, run. *b)* tylſä- l. pehmiäpäinen, tylſäjärkinen, typerä, tyhmä, in physicis.

plumbo, I, (ſeur.), lyijyttää, lyijyllä juottaa.

plumbum, i, *n.* lyijy, album, tina; eritt. lyijykuula l. -kupula, lyijyputki, run.

plūmeus, 3, (pluma), höyheninen, höyhenillä wäliſtettу, culcita.

plūmo, I, (pluma), höyhenittää, höyhenillä waruſtaa l. peittää, corpus plumatum (höyheninen), run.; werr.: lorica plumata (höyhenenmuotoiſeſti ſuomuloittu).

pluo, plui ja plūvi, III, ſataa, taw. *impers.* pluit, ſataa, sanguinem l. sanguine, terram l. terrā, lacte y. m., ſataa werta, multaa, maitoa; werr. koſolta, wilſoin, äemältä wariſta l. kariſta, tantum glandis pluit, run.

plūres, ſ. multus.

plūries, *Adv.* uſiammin, monitellen, uſein.

plūrimum, **plūrimus**, ſ. multus.

plus, ſ. multus.

pluseulus, 3, (plus), wähän enempi, paljohko; *subst.* pluseulum, wähän enempi, negotii.

pluteus, i, *m.* ja **pluteum**, i, *n.* ſuojal. warjokatto, -ſeinä, ſuojus, waja, piirittäjäin ſuojelemiſeksi. *b)* rintaſuoja, turwaſeinä, turwalaudaſto torneilla ja muualla.

Plūto ja **Plūton**, ōnis, *m.* Manalan jumala, Jupiterin ja Neptunin weli, Proſerpinan puoliſo; jsta **Plūtōnius**, 3, Plutonia koskewa, plutoninen, Plutonin, *subst.* Plutonia, orum, *n.* eräs Wähä-Aaſian maiſema, joſſa Plutonin temppeli.

Plūtus, i, *m.* rikkauden jumala.

pluvia, ae, *f.* (pluvius, *sc.* aqua), ſade.

pluviālis, e, (ed.), ſateinen, ſade-, austri (ſadetta tuottawat), fungi (ſateesta hyötywät), run.

pluvius, 3, (pluo), ſateinen, ſadetta tuottawa, ſade-, aqua; rores (ſateet), aurum (kultaſade), arcus (ſateen- l. taiwaankaari), run.

pōcillum, i, *n.* (ſeur.), pikarinen.

pōculum, i, *n.* juoma-astia, pikari, kolpakko, pokali, exhaurire (juoda perille). *b)* werr. juoma, mortis y. m.; in poculis, pikarein ääreſſä, juodeſſa, juomingiſſa; eritt. myrkkyjuoma, myrkkypikari.

podagra, ae, *f.* jalkatauti, jalkaleini, jalanſärkö, jalankolottaja.

Podalīrius, ii, *m.* Aeskulapin poika, mainio lääkäri. 2) erään Troialaiſen nimi.

pōdex, icis, *m.* takapää, perä.

Poeas, antis, *m.* Philokteteen iſä; jsta *a)* **Poeantius**, 3, Poiasta koskewa, poiantinen, Poiaan, heros, proles t. *abs.*, Philoktetes, run. *b)* **Poeantiades**, ae, *m.* Poiaan ſikiöinen (Philoktetes).

poecilē, ēs, *f.* kuwaportiki, eräs pilarikäytäwä Athenaſſa, maalaukſilla kaunistettu.

poēma, atis, *n.* [*dat.* ja *abl. plur.* poematis], runo, runoelma, runoteos, egregium, festivum, concinnum, elegans; p. facere, componere, condere.

poena, ae, *f.* werenwian lunastusraha, ſowinto, jolla joku murhatun ſukulaiſet ſowittaa t. joſtakin rikokſesta ja ſen tähden peljättäwästä rankaistukſesta wapaakſi itſenſä oſtaa, jsta kosto, werenkosto, ylim. palkkio l. korwaus, rankaistus, poenas parentum a filiis repetere (kostaa wanhempain

murha lapſille); poenas domestici sanguinis expetere (koſtaa wuodatettu weri); a quo petere poenas sui doloris (koſtaa jkſlc mielikarwaanſa tähden); poenas cujus persequi, poenas capere pro quo, koſtaa jkn puolesta; poenas habere a quo (olla jkſlc koſtanunna, jkta rankaiſnunna); poenam habere (olla rankaiſtuna); poenas dare cui, rankaiſtaa jkſlta, kärſiä rankaiſtuſ jkſlta; poenä teneri (olla rankaiſtukſen alaiſena); poenä quem afficere l. multare (rankaiſta jku); poenas pendere maximas temeritatis suae, reipublicae *(dat.)* dependere aut morte aut exsilio, justas et debitas solvere, dis hominibusque meritas debitasque persolvere, poenas subire, perferre, luere ym. m.; poenam dignam suo scelere suscipere; a jureconsultis etiam reticentiae poena est constituta; poena sequitur damnatum. 2) perſonalliſena olentona: Koſtotar, rankaiſtukſen jumalatar.

Poeni, orum, *m.* Punilaiſet, (Phoinikialaiſiſta ſukuperää olewat) Karthagolaiſet; *sing.* Poenus, i, *m.* Punilainen (eritt. Hannibaliſta puh.); t. *collect.:* uterque Poenus (ſ. o. Afrikan ja Hiſpanian Punilaiſet), run.; jſta *a)* **Poenus**, 3, phoinikialainen, punilainen, karthagolainen, run. *b)* **Pūnicus**, 3, phoinikialainen, punilainen, karthagolainen, literae, bellum; fides, ſ. o. petolliſuus (kun Punilaiſet Romalaiſten ſilmiſſä käwiwät petolliſiſta ihmiſiſtä); run. werr. purpurankarwainen, -punainen. *c)* **Pūnicānus**, 3, Punilaiſten tawalla tehty.

Poenīceus, ſ. Phoen-.

poenio ja **poenior**, IV, ſ. punio, punior.

poenitentia, ae, *f.* (ſeur.), katumus, celerem poenitentiam, sed eandem seram atque inutilem sequi.

poeniteo, poenitui, II, (poenio), katua, olla epätyytywä, ſuuttunut, poenitendo vis (katumukſen); poenitendo (katumukſella); jſta poenitens, tis, katuwainen, ja poenitendus, 3, kadutettawa, hyljättäwä, kelwotoin, kehno, sub haud poenitendo magistro. *b)* taw. *impers.:* poenitet me cujus rei, minä kadun aſiaa, minä en tydy, minä olen ſuuttunut aſiaan, olen pahoillani, pahoilla mielin aſiaſta, pahekſin aſiaa, aſia harmittaa minua, kaiwelee l. piſtää l. ſyöpi ſydäntäni, pahoittaa mieltäni j. m. ſ., eſim. populum judicii sui poenitebat; myöſkin perſonan *acc.* ja ſeur. *inf.* t. quod, eſim. non poenitet me vixisse; ait se poenitere, quod animum tuum offenderit; yks. perſonan *acc.*, eſim. solet Dionysium poenitere; wälttää aſian *acc.*, eſim. ut nihil poeniteat *(sc.* sapientem); quod poenitere possit *(sc.* sapientem).

poēsis, is, *f.* runomus l. runous, ſ. o. runo, runoelmat, runoteokſet, runolliſet ſepitelmät, claris coloribus picta vel p. vel oratio; Anacreontis tota p. est amatoria.

poēta, ae, *m.* runoilia, runoſeppä, saepe audivi, poetam bonum neminem sine inflammatione animorum exsistere posse.

poētica, ae, ja **-ē**, ēs, *f.* runotaide, runokeino, runous, attigit quoque poeticen.

poētice, *Adv.* runolliſeſti, poetalliſeſti, runoiliain tawalla, loqui.

poēticus, 3, runollinen, poetallinen, verbum; dii (runoiliain kuwailemat).

poētria, ae, *f.* runoiliatar.

pol, *Interj.* (Pollux), Pollux auta! tottakoon! toden totta! totta totiſeſti!

Polemo, ōnis, *m.* akademiallinen philoſophi Athenaſſa, Xenokrateen oppilas, Zenon ja Arkeſilaan opettaja; jſta **Polemōnēus**, 3, polemoninen, Polemonin.

polenta, ae, *f.* ohraſuurimat, ohrarypnit.

polio, IV, kiilloittaa, wiilata, hiwuttaa, ſilittää, tahkoa, laahata, frontes libellorum pumice, run.; werr. ſiiwota, ſiwaltaa, ſilata, walkaiſta, quid (qua re). *b)* kuw. wiilata, ſilittää, ſiewentää, ſiiſteyttää, kauniſtaa, orationem.

polīte, *Adv.* ſiewäſti, ſiiſtikkääſti, näpiäſti, koriaſti, kauniiſti.

Polītes, ae, *m.* Priamoon poikia.

polītīa, ae, *f.* waltio, wallaſto, yhden Platonin kirjan nimi.

polītĭcus, 3, waltiollinen, waltiotieteellinen, wallaſto-.

polītus, 3, *PA.* ſiewennetty, ſiiſteynyt, jaloſti harjauntunut l. oppinut, ſi-

ppä, ſiistikäs, koria, artibus, doctrinä; **...ntio**, judicium, humanitas.

pollen, inis, n. ja **pollis, inis,** *c.* aiwan hieno jauho, jauhopöly.

pollens, tis, *PA.* wäkewä, woimakas, waltawa, mahtawa, mahtipontinen, jästa ſalwakas, tehokas.

pollentia, ae, *f.* (polleo), woima; jumalattarenakin.

Pollentia, ae, *f.* Picenumin kpgeita.

polleo, ēre, (pote-valeo), olla wäkewä, woimakas, mahtawa, mahtaa, woida, jakſaa, ſaada aikaan, änttiin, toimeen, plurimum in republica; perorandi locus, ubi plurimum pollet oratio (ſalwata); *abl.* kera, eſim. scientiä y. m.

pollex, icis, *m.* (ed.), peukalo; ſanalask.: pollicem premere, painaa peukalo ſiſällepäin hywäkſymiſen merkiksi; jästa pollice utroque laudare (juuresti, aikatawalla kiittää), run.

pollicĕor, pollicitus, II, (pote-liceor, alkp. wahwasti tarjota, jästa werr.) luwata, wakamoita jtakin, itſe-altaan tarjouta l. welwoittua jhnkin, cui quid; quid; *acc. c. inf.*, eſim. Cassius semet eo brevi venturum pollicetur ja obsides (*sc.* se) dare pollicentur (lupaawat antaa panttiwankeja); benigne, liberaliter (cui), tehdä hywäntahtoiſia tarjouksia, ystäwälliſiä lupauksia; ſanalask.: maria montesque polliceri (luwata yhdekſän hywää ja kahdekſan kauniſta); *subst.* pollicitum, i, *n.* lupaus, lupaama, run.

pollicitātio, ōnis, *f.* (ſeur.), lupaaminen, wakamoitſeminen, lupaus, multis pollicitationibus quem aggredi.

pollicitor, I, (polliceor), luwata, wakamoita jtakin, itſe-altaan welwoittua jhnkin.

Pollio, ōnis, *m.* romal. liikanimi.

polluo, pollui, pollūtum, III, ſokaiſta, liata, tahria, tolata, riwastaa, dapes ore, run. *b)* kuw. ſokaiſta, ſaastuttaa, häwäiſtä, ſolwaiſta, eritt. yhiä eſineitä, quid (qua re); jästa pollutus, pahantapainen, irstas, femina.

Pollux, ūcis, *m.* Jupiterin (l. Tyndaroon) ja Ledan poika, Kastorin weli, mainio nyrkkiſotija, run.: geminus Pollux, ſ. o. Kastor ja Pollux.

polus, i, *m.* pallon akſelin pää, eritt. maan- l. taiwaan-akſelin: napa, maannapa, glacialis l. gelidus, pohjoisnapa, australis, etelänapa, run. 2) werr. taiwas, taiwaankansi l. -laki.

Polydamas, antis, *m.* eräs Troialainen, Hektorin ystäwä.

Polydectes, ae, *m.* Seriphon kuningas, Perſeuksen kaswattaja.

Polydōrus, i, *m.* Priamoon poika; jästa **Polydōrēus,** 3, polydoreinen, Polydoroon.

Polyhymnia, ae, *f.* (laulukas), yksi Runottariſta.

Polymnestor ja **-mestor,** oris, *m.* Thrakian kuningas, Priamoon wäwy ja Ilionen puoliſo.

Polyphēmus, i, *m.* Neptunin poika, Sikeliasſa aſuwa yksiſilmäinen Kyklopi.

polypus, i, *m.* monijalka, eräs merielämä, meripolypi. 2) nenäpolyppi, lihakaswannainen nenäsſä.

Polyxena, ae, *f.* Priamoon tyttäriä.

pōmārius, 3, (pomum), puunhedelmiä koskewa; *subst. a)* pomarius, ii, *m.* hedelmäkauppias. *b)* pomarium, ii, *n.* hedelmäpuisto.

pōmerĭdiānus ja **postm-,** 3, (post-meridianus), puolipäiwän jälkeinen, iltal. ehtoopuolinen, tempus, sessio.

pōmērium, ſ. pomoerium.

Pōmētia, ae, *f.* ja run. **Pōmētii,** orum, *m.* eräs Wolskilaisten periwanhoista kpgeista Latiumisſa, täydelliſesti: Suessa Pometia; jästa **Pōmētīnus,** 3, pometialainen.

pōmifer, 3, (pomum-fero), hedelmää kaswawa l. tuottawa.

pōmoerium, ii, *n.* (post ja moerus = murus), kaupungin muurin ulko- ja ſiſäpuolella tyhjäksi jätetty, kiwillä rajoitettu paikka, muurinwierusta, muurin-alue.

Pōmōna, ae, *f.* (pomum), puunhedelmän jumalatar, Hedelmätär.

pōmōsus, 3, (pomum), hedelmikäs.

pompa, ae, *f.* juhlakulku, juhlaretki (julkijuhlina, julkiſisſa leikkilöisſä, triumpheisſa, maahanpaniaisisſa j. m. ſ.). 2) werr. jono, seura, lictorum. *b)* koreus, pulskeus, komeus, eritt. puheesſa.

Pompēji, orum, *m.* kyti Kampaniasſa; jästa **Pompējānus,** 3, pompejilainen, *subst.* Pompējānum, i, *n.* eräs Cice-

ron maatalo Pompejin ſeuduilla, ja Pompējāni, ōrum, *m.* Pompejilaiſet.

Pompējus, 3, romal. ſukunimi; *adj.* pompejinen, Pompejukſen; jōta **Pompējānus**, 3, pompejaninen, Pompejukſen, *subst.* Pompejani, orum, *m.* Pompejukſen puolluſtajat l. ſotamiehet, Pompejanit.

Pompilius, 3, romal. ſukunimi; *adj.* pompilinen, Pompiliukſen.

Pompōnius, 3, romal. ſukunimi; jōta **Pompōniānus**, 3, pomponianinen, Pomponiukſen.

Pompt- l. **Pomt-**, k. Pont-.

pōmum, i, *n.* puunhedelmä (omena, kirſikka, päḫkinä, marja, wiikuna j. m. ſ.); werr. hedelmäpuu, wiljapuu.

pōmus, i, *f.* hedelmäpuu, wiljapuu.

pondero, 1, (pondus), punnita; kuw. punnita, ajatella, mieltää, tutkia, arwoſtella, quid (qua re l. ex qua re).

ponderōsus, 3, (pondus), painokaſ, painawa, raskaſ; kuw. ankara, aimollinen, ainehikaſ, epistola.

pondo, [alkp. epäſäänt̄öinen *abl.* ſeuraawaſta ſanaſta], painolta, corona libram pondo, naulan painawa ruunu; taw. yks. pondo, naula, auri quinque p.; patera ex quinque auri pondo.

pondus, eris, *n.* (pendo), paino, jolla punnitaan, pondera ab Gallis allata iniqua; taleae ferreae ad certum pondus examinatae; jōta 1) werr. *a)* paino, raskaus, magni ponderis saxa; t. painowoima, taſapaino, terra librata ponderibus; extra pondus; trans pondera (corporis) porrigere dextram (pyſtyſtä ruumiin pidännöſtä taipuen), run. *b)* raskaſ kappale, harkku, möḫkäle, paino, in terram feruntur omnia pondera; immania pondera baltei (järin painokaſ wyö), run.; koḫtuiſen kantamoiſeſtakin puh.: kuorma, run.; — paljous, joukko, ſumma, ex aede Minervae grande auri p. ablatum; aeris magno pondere in naves imposito. 2) kuw. *a)* arwo, ankaruus, aimous, ponſi, woima, wankkuus, waikutus, mahti, persona testimonii p. habet; habet vim in ingenio et p. in vita; grave ipsius conscientiae p.; eodem est apud me pondere, quo fuit ille; tuae literae maximi sunt apud me ponderis; pondera verborum (jämiät, lujat, ſalwakaat, mahtipontiſet ſanat). *b)* kuorma, riippi, taakka, pondera annara senectae, run.

pōne, 1) *Adv.* takana, peräſſä, jäljiſſä, takaa, takaapäin, taakſi, taa, taapäin. 2) *Praepos. acc.* kera, takana, peräſſä, jäljiſſä, kintereillä, jälkeen, taa, p. castra pabulatum ibant.

pōno, posui, positum, III, (po-sino:ōsta ſupiſtettu), panna (alaſ, jhnkin), laskea, aſettaa, ſijoittaa (alaſ, jhnkin), piſtää jhnkin, tabulas testamenti in aerario (talteen); castra (in proximo colle, iniquo loco), iſtuttaa, rakentaa; artus in litore, ojentaa, run.; posito capite (pää alaſ waipuneena), run.; stipitem in flammam, run.; se toro, run.; mensam poni jubet (tuoda eſiin), run.; in aedem Herculis signum, sejuges in Capitolio, tripodem Delphis, ja muiſta pyḫälaḫjoiſta puh., wiḫkien aſettaa, pybittää, laḫjoittaa; — ubi pedem poneret, non habebat; genu l. genua p., notkiſtaa polweanſa, painua polwilleen, run. Eritt. *a)* ſotamenoiſſa: aſettaa, latoa, aſemoittaa, tiloittaa, ſijoittaa jhnkin, praesidium ibi; centuriones in statione ad praetoriam portam; insidias contra quem (wirittää). *b)* rakentaa, laatia, ſeiſottaa, panna, opus, templa, run.; aram, statuam, tropaeum; jōta myös taitiomiehiſtä puh.: ſowittaa, kuwata, Orphea in medio, saxo t. coloribus quem, run. *c)* maanwiljelyöſä: piſtää, kylwää, iſtuttaa, vites, arborem, run. *d)* panna pantikſi peliſſä, panna jtakin wetoa, panna l. määrätä palkkio, palkkiokſi, pocula fagina, run.; fortuna ea victoribus praemia posuit; regnum odii praemium. *e)* panna kaswulle, lainata, tiloittaa, pecuniam in praedio, apud quem; werr.: beneficium apud quem; munus bene apud quem. *f)* panna, aſettaa, ſäättää jhn palwelukſeen l. wirkaan, jkſikin, custodem cui; quem custodem frumento publico; quem imperatorem Numidis. *g)* panna l. tuoda eteen, pöydälle, ruokaa ja juomaa, posito pavone, run.; merum, run. *h)* panna l. las-

tea l. luoda pois työöänsä, yltänsä, päältänsä, laskea pois, käsistään, tunicam; velamina de corpore, run.; arma; libros de manibus (hellittää); librum. *i)* panna maahan, haudata, quem terrā, corpora tumulo, run.; jota positus, haudattu, kuollut, run.; werr.: positus somno (uneen uupunut l. wajonnut), run. *j)* suorittaa, comas, run. *k)* asettaa, laimentaa, tollere seu ponere vult freta, run.; *abs.*, laantua, heiketä, hiljetä, tyyntyä, venti posuere, run.; — jota positus, luonnon-ilmiöistä puh., esim. lumesta, kasteesta, langennut, satanut, karisnut, run., ja paikoista puh., olewa, tiloitettu, asetettu, Delos in Aegaeo mari posita; Roma in montibus posita; urbs alieno solo posita; tumulus opportune ad id positus (somapaikkainen). 2) kuw. panna, laskea, asettaa, sijoittaa, saattaa jhnkin, ante oculos laetitiam cujus; quem in gratia (l. gratiam) apud quem; in laude positum esse; quem in metu non ponere (olla pelkäämättä); virtutum fundamenta in voluptate ponere; quid in conspectu animi, sub uno aspectu; ponendus est ille ambitus (on tyweneesti, wähitellen päähän käytettäwä). Eritt. *a)* quid in qua re, panna jtakin jhnkin, perustaa jtakin jhnkin l. heittää jtakin jnkin alaiseksi, huolia, pitää lukua jotakin, quid in quo, in virtute, in celeritate j. m. f.; in dubio ponere (epäillä); haud in magno ponere discrimine (olla suurta wäliä pitämättä); jota *Pass.*: positum esse in qua re, olla jllakin, olla jnkin alainen, jnkin wallassa l. waraesa, riippua jostakin, perustua, nojauta jhnkin, totella jtakin. *b)* panna, laskea, käyttää, kuluttaa, menettää jhnkin, wiettää jllakin, operam diligentiamque in petitione; diem, tempus in qua re; se totum in qua re (perin paneuta, heittäytä, työttäytä, painua jhnkin). *c)* lukea jhnkin, luokkaan, joukkoon, quem inter veteres, run.; quos in eodem genere praedatorum; quid in malis, in vitiis; jota pitää jnakin, katsoa, arwata, päättää jksikin, quid in beneficio; quem principem, omnia infamia. *d)* asettaa, säättää, laatia, tehdä, leges; male p. initia; — nomen, määrätä, antaa, panna, rebus novis nova nomina. *e)* wäittää, mainita, sanoa, lausua, tuoda esiin, quid; quid pro certo; *acc. c. inf.* *f)* otaksia, todeksi ajatella, päättää todeksi l. mahdolliseksi, positum sit, sine philosophia non posse effici eloquentem; hoc posito. *g)* panna l. asettaa eteen, määrätä jku aine puheltawaksi, quaestiunculam (wirittää); ponere jubebam, de quo quis audire vellet. *h)* panna l. luoda pois, luowuttaa, poistuttaa, heittää, jättää jtakin, luopua jostakin, vitia, inimicitias, curas; vitam (kuolla); bellum (päättää); moras (purkaa), run.; animos feroces (lannistaa); corda ferocia (liennyttää), run. *i)* julkisesti näyttää, suorittaa, toimittaa, tirocinium; rudimentum.

pons, pontis, *m.* silta, pontem in flumine facere, amnem ponte jungere, rakentaa silta joen poikki; injicere pontem; pontem rescindere, interscindere, dissolvere (hajoittaa); eritt. *a)* laiwanlaituri l. rantaporras. *b)* wipusilta, tornin silta. *c)* *plur.* sillat, joita pitkin kansankokouksiosa äänteliät yksittäin meniwät septa nimiseen tarhaan ääntänsä antamaan.

Pons, Pontis, *m.* 1) Argenteus, paikka ynnä Argenteus-joen poikki käywä silta Gallia Narbonensis:sa. 2) Campanus, Sawo-joen poikki käywä silta Appiuksen tiellä.

ponticulus, i, *m.* (pons), siltanen, porras.

Ponticus, 1) *Adj.*, k. Pontus. 2) i, *m.* eräs romal. runoilia.

pontifex, ficis, *m.* ylimäinen pappi, ylipappi, pääpappi (joka jumalanpalweluksesta ja koko papistosta waaria piti); p. maximus, pääpappein esimies. Siitä: *a)* **pontificālis**, e, pääpapillinen, insignia. *b)* **pontificātus**, us, *m.* pääpappius, ylipapin wirka l. arwo, pontificati. *c)* **pontificius**, 3, pääpappeja koskewa, pääpappein, ylipappein, libri, jus.

Pontīnus l. **Pomtīnus**, 3, pontialainen, palus ja taw. paludes, newainen paikkakunta Latiumissa, jonka halki Appiuksen tie juoksi; ager P. l. *subst.*

Pomtinum, i, *n.* Pomtinin alue l. seutu.

ponto, ōnis, *m.* (pons), laji gallialaisia haaksia, ehkä lihti l. kuljettajalaiwa.

pontus, i, *m.* (aukia) meri; run. werr. *a)* sywyys, maris. *b)* meren-aalto.

Pontus, i, *m.* Musta meri, täydellisesti Pontus euxinus nimeltään; werr. Mustan meren rannikot, eritt. eräs Wähä-Aasian maakunta Bithynian ja Armenian wälillä, Pontos, Mithridateen waltakunta; josta **Ponticus**, 3, pontolainen, Ponton, mare, Musta meri.

popa, ae, *m.* uhripalwelia, joka tulesta, suitsutuksesta j. m. s. huolta piti, johdatti uhriteuraan alttarin luokse ja sitä kirweellä päähän iski.

popellus, i, *m.* (populus), yhteinen kansa, alhainen kansa.

Popilius, 3, romal. sukunimi; *adj.* popilinen, Popiliuksen.

popīna, ae, *f.* keittoruokala, keitoskauppa; werr. keitoskaupan ruoka.

popīno, ōnis, *m.* (cd.), ahmustaja, mässäri.

poples, itis, *m.* polwikiwerrin, polwitaiwe, kinnerkoukku; werr. ylim. polwi.

Poplicola, ae, *m.* k. Publicola.

populābilis, e, (populor), häwitettäwä.

populābundus, 3, (populor), häwittäwä, raastawa.

populāris, e, (populus), samankansainen, maanmiehillinen, kotimainen, kotoinen, flumina (samanpaikkaiset), run.; oliva, leaena, run.; *subst.* popularis, is, *m.* maanmies, kotimaalainen, meus, t. myös: kumppani, osaweli, osallinen, sceleris, conjurationis. 2) kansallinen, kansasta lähtenyt, kansalle aiottu, kansasta tawallinen, kansanomainen, kansanmukainen, kansan, lex, munus; verbum (kansansuinen); sensus; aura (kansansuosio), run.; josta *a)* kansanmieleinen, kansalle otollinen, ingenium, via, sacerdos y. m.; nihil esse tam populare, quam pacem *etc.* *b)* kansaa suosiwa, demokratillinen, consul; animus; impetus (kansanpuoltajain); vir (kansan-ystäwä); t. kansansuosiota hawittelewa, demagogillinen, cupiditas; ratio (kansanhäiritsiän suunta); *subst.* populares, ium, *m.* kansan-ystäwät, demokratit, kansanlahko, kansanpuolue.

populāriter, *Adv.* kansantapaisesti, kansanluontoisesti, -omaisesti, -mukaisesti, kansan tawoin, kuten tawallisessa elämässä, tawallisesti, p. scriptus liber; loqui y. m. 2) kansanmieleisesti, kansan mieliksi, t. demagogillisesti, kansaa häiritsen, agere.

populātio, ōnis, *f.* (populor), häwittäminen, raastaminen, ryöstäminen, populationem adeo effusa fecit, ut *etc.*; pleni populationum (jotka jo kylliksi oliwat ryöstäneet).

populātor, ōris, *m.* (populor), häwittäjä, raastaja, ryöstäjä, agrorum.

pōpuleus, 3, (populus), poppelista, poppelin, poppeli-.

pōpulifer, 3, (populus-fero), poppelia kaswawa.

populiscītum, i, *n.* (populus-scitum), kansanpäätös, kansansääntö.

populo ja **populor**, 1. (populus), häwittää, raihnata, raastaa, ryöstää, agros; Volscos; werr. ylim. häwittää, tuhota, raiskata, pilata, wammata, eniten run.

Populōnia, ae, *f.* ja **-ii**, ōrum, *m.* kyli Etruriassa; josta **Populōnienses**, ium, *m.* Populonialaiset.

populor, k. populo.

populus, i, *m.* kansa, kansakunta, waltio; josta piirikunta, alus-, kulmakunta, läänike. *b)* werr. joukko, parwi, lauma, paljous, run. 2) kansa, kansakunta, yhteiskunta, yhteisö wapaawaltiossa; eritt. Romassa: alkyp. Patricit Plebejein suhteen, jälkeenpäin Patricit ja Plebejit Plebejein suhteen, t. senatin suhteen, josta senatus populusque Romanus, myöhemmin Plebejit l. rahwas (waltaan päänenä labkokuntana). 3) kansasto, wäestö, asujasto, joukko, populum urbanum in sua tenuit potestate (porwaristo sotawäen suhteen).

pōpulus, i, *f.* poppeli, poppelipuu, saksanhaapa, alba (hopiapoppeli), run.

porca, ae, *f.* (porcus), emys, emisä, emäsika.

porcellus, i, *m.* (porcus), porsas.

Porcius, 3, romal. sukunimi; *adj.* porcinen, Porciuksen.

porculus, i, *m.* (ſeur.), porſas.
porcus, i, *m.* ſika; p. femina, emyś, emäſika; herjauśnimenä ahmuśtajiśta puh.
porgo, porxi, III, = porrigo, run.
porrectio, ōnis, *f.* (porrigo), ojentaminen, digitorum.
porrectus, 3, *PA.* lewinnyt, lawia, laaja, wäljä, pitkä, taſainen, locus; kuw.: imperii porrecta majestas ad ortum solis (laajennut), run. 2) pitkä, mora, run.
porricio, rēci, rectum, III, (por ſ. o. pro-jacio), uhrikſi luoda jhnkin, uhrina nakata l. panna jhnkin, uhrata, exta in mare; exta in fluctus, run.
porrīgo, inis, *f.* rupi l. rehne pääsſä.
porrigo, porrexi, porrectum, III, (por ſ. o. pro-rego), ojentaa eteenpäin, oikaiśta, kuroittaa, kokottaa, ulottaa, lewittää, pidentää, wenyttää, membra, manum, crus; brachia coelo, run.; aciem; *Pass.* porrigi, ojentua, lewitä, wenyä, ylettyä, ulottua, wetäytä, käydä, olla, corpus porrigitur per novem jugera, run.; porrecta in dorso urbs; Rhodope porrecta sub axem, run. *b)* werr. ajaśta puh.: pidentää, jatkaa, horas, run. *c)* kuw. ulottaa, quo se tua porrigat ira, run. 2) laśkettaa pitkäkſenſä maahan, corpus in herbis, run.; porrectus, pitkällenſä paneunut l. laśkeunut, pitkänänſä wenywä l. makaawa, run.; eritt. langettaa l. ſortaa pitkäkſenſä maahan, kaataa maahan, hostem. 3) ojentain antaa, kokottaa, kuroittaa, tarjota, dextram cui; gladium cui; kuw. tarita, antaa, opem amicis.
porro, *Adv.* eteenpäin, edelleen, edemmäkſi, tuonnemmakſi, loitommakſi, kauaś, kaukana, etäällä, loittona, edempänä, ire; agere armentum; quae sint ea flumina p., run. *b)* ajaśta puh.: ennen, muinoin, harw., run.; taw. edespäin, edesſäſin, täśtälähin, täśtedes, waśtapäin, waśta, quid in animo haberent, aut p. habituri essent; hinc p. accepit Roma patrium honorem (jälkeenpäin, pitkän wäliajan takaa), run. 2) toiſelta puolin, waśtoin, eritt. *a)* liſäkſi, wielä, paitſi ſitä, ſitten, mutta, waan, mutta toiſelta puolin. *b)* et porro, ja niin edespäin, eſim. exigua et p. minima.
porrum, i, *n.* ja **porrus**, i, *m.* purjulaukka.
porta, ae, *f.* portti, kaupungin portti, ad portas venire; ad portam praesto esse; portā introire, egredi; in ipsis prope portis bellum ortum; urbis portas occupare. *b)* werr. ylim. portti, luokſipääſemö, ſiſällemenemö, uloslähtemö, ſiſälle-, läpi-, uloskäytäwä, decumana, principalis; run.: belli (Janukſen temppelin), Tacnaria (lokero, joka Manalaan wei), coeli, Somni; portae Ciliciae (ahdingot, wuoriſolat); porta jecoris (makſan portti, eräästä makſan-oſaſta puh.).
portātio, ōnis, *f.* (porto), kantaminen, kokoonwetäminen, armorum.
portendo, tendi, tentum, III, (por ſ. o. pro-tendo), alkp. ojentaa eſiin, jäśtaw. oſottaa, näyttää, ilmoittaa, tietää, aawiśtaa, ennuśtaa, deos portendisse auspicia; dii portenderunt, clarum hoc fore caput; quod aves fieri posse portendunt; magnitudinem imperii portendens prodigium; *Pass.* näkyä, ilmauntua, olla tarjona l. edesſä.
portentifer l. **portentificus**, 3, (portentum-fero-facio), hirwiöitä l. ihmeitä tuottawa, kummallinen, venena (loihtojuomat), run.
portentōsus, 3, (ſeur.), hirwiökäs, kauhia, epäluontoinen, portentosa aliqua (epäluomat, epäſikiöt).
portentum, i, *n.* (portendo), ihmemerkki, enne, ennuś- l. aawemerkki, ihme; werr. *a)* hirwiö, kauhio, hirmulas, epäluoma l. epäſikiö, hominum pecudumque; ihmiſiśtä puh.: ilkiö, pahikko. *b)* kummallinen juttu, ſatu, poetarum et pictorum.
porticula, ae, *f.* (ſeur.), wähäinen pylwäskäytäwä.
porticus, us, *f.* (porta), pylwäskäytäwä, pylwähittö, portiki, galleria; werr. *a)* teltan eſipiha l. edusta, run. *b)* ſuoja- l. warjokatto (= vinea) piiritykſiſsä. *c)* portikin (Kreikaſſi: Stoa) mukaan nimitetty ſtoalainen philoſophia t. oppikunta, Stoalaiſet, p. Stoicorum.

portio, ōnis, *f.* (pars), oſa, oſuus, oſinko, erä, kohtalo. *b)* werr. ſuhta, ſuhde, pro portione, ſuhdan mukaan, ſuhdanmukaiſeſti, eſim. pro portione ex multitudine alia multa funera fuisse; causis principiis pro portione rerum praeponere (aſioita myöden).

portitor, ōris, *m.* (portus), tullin-ottaja, tullimies.

portitor, ōris, *m.* (runko por, joſta porto), laiwuri, luotusmies, lautturi.

porto, I, kantaa, wiedä, kuljettaa, ajaa, wetää, ſaattaa, ſaatattaa, toimittaa, cibum et arma, sparos, onera; quid humeris, sub ala, run.; frumentum ad quem, viaticum ad hostem; quid regi; exercitum t. commeatum in Africam; hominem ad Baias octophoro; portari lectica; vehiculo portari (ajaa waunuilla); quid secum l. yſ. portare, ottaa l. wiedä myötänſä; p. et agere, ryöstää. *b)* kuw. kantaa, tuottaa, ſaattaa, spes cogitationesque secum; nuncium ad quem; sociis auxilia.

portōrium, ii, *n.* (ed.), tulliwero, tulli, tuontitulli, wientitulli, p. vini; p. dare, exigere, imponere y. m.

portula, ae, *f.* (porta), porttinen.

Portūnus, i, *m.* (portus), Romalaiſten ſatamajumala.

portuōsus, 3, (ſeur.), haminakas, haminoilla hywin warustettu, mare; pars Numidiae portuosior.

portus, us, *m.* ſatama, hamina, e portu solvere, proficisci; ex portu exire, naves educere; portum petere; portum capere (laskea ſatamaan, haminoita); in portum ex longa navigatione venire, ex alto invehi; in portum deferri, pervenire, se recipere, navim cogere, penetrare; portum tenere; in portu operam dare (palwella tulliſſa); ſanalask.: in portu esse (olla turwaſſa). *b)* kuw. ſatama, turwa- l. lepopaikka, pakoſija, pako, turwa, ſuoja, regum, populorum, nationum portus erat et refugium senatus; se in philosophiae portum conferre y. m. 2) werr. wirran ſuu, run.

posco, poposci, III, lujaſti, wankaſti waatia, puiſtaa, ängertää, tahtoa, pyytää, quid t. quem (sibi); quid a quo; quem quid (jklta jtakin); *Pass.:* poscor quid, minulta waaditaan jtakin, tahtowat minulta jtakin, minua waaditaan l. kehoitetaan jhnkin (critt. laulantoon), ja yks. poscor, minua waaditaan, minun täytyy ilmauntua, t. minua kehoitetaan (runotöille), run.; ut *conjunct.* kera; *inf., acc. c. inf.*, run.; poscere majoribus poculis *(sc.* bibere), pyytää ſuurempia juomaaſtioita. Critt. *b)* waatia, haaſtaa, käskeä, kehoittaa, in certamina, in proelia, run.; socios incendia (tulen ſytyttämiſeen), run. *c)* haaſtaa oikeuteen, quos populus poscit; dictatorem reum (kannella päälle). *d)* huutaa l. pyytää awukſi, rukoilla, numina, run.; deum pacem, deos veniam (anoa jumalalta, jumalilta), run. *e)* kutſua, poscor Olympo *(dat.,* Olympi kutſuu minua taiſteloon), run. *f)* tutkailla, tiedustella, kyſellä, causas veniendi, run.; quae sit sententia, posco, run. 2) werr. waatia, tarwita, kaiwata, res, negotium, tempus poscit.

positio, ōnis, *f.* (pono), paneminen, aſettaminen, aſento, tila j. m. ſ.

positor, ōris, *m.* (pono), perustaja, rakentaja, run.

positus, us, *m.* (pono), tila, aſento, aſema.

possessio, ōnis, *f.* (possideo), hallinto, hortorum, fundi; mittere quem in possessionem (panna, aſettaa); in possessionem proficisci l. venire; esse in possessione bonorum; possessionem tradere, tenere y. m.; *concr.* omaiſuus, tila, tilus, maa, talo, kartano, possessiones habere; urbanae. *b)* kuw. hallinto, pidäntö, omaiſuus, judicii ac defensionis; victoriae; prudentiae doctrinaeque.

possessio, ōnis, *f.* (possido), omiſtaminen.

possessiuncula, ae, *f.* (possessio), wähäinen omaiſuus, talonen.

possessor, ōris, *m.* (ſeur.), haltia, iſäntä, bonorum; critt.: agrorum l. *abs.*, maan- l. tilanhaltia.

possideo, sēdi, sessum, II, (po-sedeo), hallita jtakin, olla jnkin haltiana l. iſäntänä, l. possideo *etc.*, minun on

hallusſani, käſiſäni, wallasſani, minun on omani, minulla l. minun on, wäliſti: otan haltuuni, omiſtan, quid; werr. pitää wartioitettuna l. miehitettynä, forum armatis. *b)* kuw. possideo *etc.*, minulla, minuſſa, minun on, eſim. magnam vim possidet maternus sanguis; qui plus veritatis quam disciplinae possidet in se.

possīdo, sēdi, sessum, III, (po-sido), ottaa haltuunſa, omiſtaa, anaſtaa, walloittaa, bona. *b)* kuw. ſaattaa haltuunſa, waltaanſa, woittaa omakſenſa, totum hominem totamque ejus praeturam.

possum, potui, posse, (potis, e, ja sum), woida, ſaattaa, taitaa, kyetä, oſata, pyſtyä, jakſaa, ſaada, taw. *inf.* kera; fieri potest, ſuittaa, tohtii, taitaa, woipi, eſim. potest fieri, ut fallar, ſuitan erhettyä; non potest fieri, ut non l. quin *conjunct.* kera, on wältämätöntä, täytyy, eſim. fieri non potest, ut non cognoris (ſinun täytyy tuntea); facere non possum, ut non l. quin, eſim. ut nihil ad te dem literarum, facere non possum, en woi l. malta olla l. jättää kirjoittamatta, en ſaa oltua kirjoittamatta, minun täytyy kirjoittaa; non possum quin exclamem (en taida muuta kun luſasti ilmoittaa ſuoſiotani, en ſaa olluksi ſuoſiotani ilmoittamatta), run.; non possum non *inf.* kera, minun täytyy; *abs.*: potest (*sc.* fieri), taitaa tapahtua l. olla, mahdollista on, ſuittaa, ehkä, wälisti ut *conjunct.* kera; quantum potui, mitä olen jakſanut, ſaamaani myöden, niin paljon kun mahdolliſta; ut gravissime potui, mitä luſimmin. Eritt. *b)* woida, mahtaa, ſaada aikaan, toimeen, änttiin, ſalwata, olla ſuurenarwoinen, käydä paljoſta, apud quem (qua re); multum, plus, plurimum; ad quid, waikuttaa jhnkin.

post, *Adv.* takana, takapuolella, jäljiſſä, jäljeſſäpäin, peräſſä, taakſi, taappäin, jäljille, qui post erant v. m. *b)* ajaſta puh.: ſen jälkeen l. peräſtä, ſitten, jälkeen, jäljeſtä, jälkeen= l. peräſtäpäin, consequens est et post oritur; paullo p. l. p. paullo, pikkuiſta myöhemmin, wähää jäljeſtä, pian jälkeen; multo p. l. p. multo, pitkältä jälkeen; non (haud) multo p. l. p. non multo, ei pitkältä jälkeenpäin, wähän aikaa ſen peräſtä; neque ita multo p., ei järin pitkää aikaa wäliä; aliquanto p. l. p. aliquanto, kappale aikaa jälkeen, wähää jälkeen; multis p. annis, monta wuotta jälkeen, monen wuoden pääſtä; anno p., wuoſi ſitä ajaſta, ſeuraawana wuonna, wuotta myöhemmin; biennio p., kakſi wuotta jälkeenpäin; anno quarto p., quam - -, neljä wuotta ſen jälkeen, kun - -. *c)* järjeſtyksestä puh.: ſen jälkeen, ſitten, ſitä lähin, primo - - post; arwoſta puh.: jälkeen, invidia atque superbia post fuere, jäiwät perakolle, wähä-arwoiſemmiksi. 2) *Praepos. acc.* kera, takana, jäljeſſä, jäljiſſä, jäljiſtä, jälkeen, peräſſä, peräſtä, bännäk[illegible] kintereillä, taakſi, tac, jäljille jne., esse post quem, p. castra; collocare impedimenta p. legiones; p. tergum cerni (ſelän takana l. takaa). *b)* ajaſta puh.: jälkeen, peräſtä, päästä, takaa, aliquot post menses; p. hominum memoriam, ihmiſten muiſto-aikana; p. M. Brutum proconſulem, M. Brutuksen prokonſulatin jälkeen; sexennio p. Vejos captos, kuuſi wuotta Wejin walloittamiſen peräſtä; p. annum, wuoſi ſen jälkeen, wuoden pääſtä; p. ea, p. haec, p. quae, ſitten, ſen l. tämän jälkeen; p. annum quartum, quam expulsus fuerat, neljäntenä wuotena l. neljä wuotta ſitä, kun l. jona jne. *c)* arwoſta puh.: neque erat Lydia post Chloen, halwempi, run.

post-ea, *Adv.* (post-is), ſen jälkeen l. peräſtä, ſitä lähin, ſitä likin, ſiitä puolen, ſitten, jälkeenpäin, jäljeſtä- l. peräſtäpäin, jäljemmin, myöhemmin, ſittemmin; postea quam l. posteaquam, ſitten kun; postea loci = postea; quid postea? entä l. mikä ſitten?

posteāquam, *Conjunct.* k. postea.

posteritas, ātis, *f.* (ſeur.), wastainen l. ſeuſewa aika, wasta-aika, wastaiſuus, tulewaiſuus, jälkeiſyys, jälkipolwisto, jälkiſu'ut, posteritatis rationem habere; posteritati servire (jälki-aikaiſten

maine); in posteritatem, wastaiseksi, wastapäin.

posterus, 3, (post), jälkeinen, seuraawainen, toinen, tulewa, nouseva, etinen, wastainen, postero die, toisena päiwänä, ja postero die, quam - -, toisna päiwänä siitä, kun l. jona - -; postera nocte; postero anno; postero tempore, jälkeenpäin; in posterum, seuraawaan päiwään, t. taw. tulewaksi ajaksi, wastaiseksi; acies p. (toisen päiwän); p. laus (jälkeisten), run.; *subst.* posteri, orum, *m.* jälkeiset, jälkeentulewaiset, jälkisu'ut, -polwet, -mailma. II) *compar.* **posterior**, ius, takainen, takamainen, perämäinen, jälkimäinen, wiimeinen, jälkeisempi, jäljempi, jälkeinen, seuraawainen, myöhempi, pedes (takajalat); cogitationes; et sua aetate et posteriori tempore fere primus; paulo aetate posterior; *adv.*: posterius, jäljemmin, sittemmin, myöhemmin, peremmältä, sen perästä, jälkeen- l. perästäpäin. *b)* kuw. halwempi, alhaisempi, wähäarwoisempi, huonompi, kehnompi, suam salutem posteriorem salute communi ducere; nihil posterius. III) *superl.* 1) **postrēmus**, 3, takamaisin, tain, takimainen, perimäinen, jälkimäinen, jälkeisin, jäljin, wiimeinen, acies (perästö, perajoukko); in postremis (takana, perästössä); *adv.*: postremo ja ad postremum, wihdoin, wiimein, wiimeiseksi, wihdoin wiimein, lopullisesti, lopuksi, lopulta; postremum, wiimeisen kerran l. erän. *b)* kuw. wiimeinen, halwin, pahin, huonoin, genus; homo; hoc non in postremis (erittäin tämä); nec tibi cura canum fuerit postrema (wähäarwoisin), run. 2) **postumus**, 3, wiimeinen, eritt. nuorimmista lapsista puh. t. niistä, jotka isän kuoltua owat syntyneet, jälkisyntyinen, myöhäsyntyinen, *subst.* jälkisikiö, myöhäkkö, kuopo, kalmakohtu, kalmannos.

post-fero, ferre, katsoa wähäarwoisemmaksi, pitää halwempana, jättää perakolle, ääripuoleen, libertati suas opes (panna mahtinsa wapaudelle alttiiksi).

post-genitus, 3, jälkisyntyinen; *plur.* jälkisukuiset, jälkeiset.

post-habeo, habui, habitum, II, pitää wähäarwoisempana, katsoa l. arwata halwemmaksi, jättää perakolle l. ääripuoleen, laiminlyödä, omnia.

post-hāc, *Adv.* tästä läbin, tästedeš, tästä puolen, tämän jälkeen l. perästä, tuohon puoleen, wasta, wastapäin, toisten.

postĭcus, 3, (post), takainen, peräinen, takamainen, perämäinen, taka-, pars aedium; *subst.* posticum, i, *n.* takaowi.

post-illā, *Adv.* = postea.

postis, is, *m.* pieli, pihtipieli, pihtipuoli, owenpieli; run. *plur.* owet.

postlĭmĭnium, ii, *n.* (post-limen), owensa kynnyksen taa palajaminen, jšta oikeus palata huoneesensa ja oikeuksinsa, palaus-oikeus, ei nullum esse p.; postliminio redire.

postmerĭdiānus, k. pomeridianus.

post-modo ja **post-modum**, *Adv.* jälkeenpäin, jäljistä- l. perästäpäin, sen l. tämän jälkeen, wastapäin.

post-pōno, posui, positum, III, jättää perakolle, ohcen, ääripuoleen, tekemättä, laiminlyödä, pitää wähäarwoisempana, katsoa halwemmaksi, omnia; scorto (*dat.*) officium, run.

post-principia, orum, *n.* ediötyminen, kulku.

post-quam, *Conjunct.* sitten kun, koska, kun, enimitten *indicat. perf.* kera.

postrēmo, -us, k. posterus.

postrīdie, *Adv.* (postero die), päiwää jälkeen, toisena päiwänä, jälkeisenä l. seuraawaisena päiwänä; p. ejus diei, sen päiwän jälkeisenä päiwänä; p. Calendas, Nonas, Idus, ludos Apollinares, ensimäisen päiwän jne. jälkeisenä päiwänä, toisena päiwänä ensimäisen jne. jälkeen; p. quam - -, toisena päiwänä siitä, jona l. kun - -.

post-sum, fui, esse, olla jälkeisenä l. jäädä perakolle arwon puolesta, olla wähäarwoisempi, halwempi.

postulātio, ōnis, *f.* (postulo), waatiminen, waatimus, pyyntö, anomus, rukous, postulationem afferre; concedere postulationi cujus p. m.; eritt. oikeudenkäynnisšä: kaipaus- l. waitusluwan hakeminen.

postulātum, i, *n. PSbst.* (postulo), waa-

timus, waadinto, pyyntö, deferre postulata cujus ad quem; postulata facere.

postulātus, us, *m.* (seur.), waatimus, hakemus, walitus, kanne.

postulo, I, (posco), waatia, puistaa, tahtoa, pyytää, anoa, kiweštää jtakin, käydä jkn kimppuun jštakin, kehoittaa l. tunkea jkta jhnkin, quid; quid a quo; quem quid (pyytää jklta jtakin jne.), jsta non postulatus (kehoittamatoin, waatimatoin); usein ut t. ne *conjunct.* kera t. yks. *conjunct.*; *inf.* kera: pyytää, tahtoa; de qua re, kyšyä, tiedustella, tutkailla; werr. elottomišta puh.: waatia, tarwita, kaiwata, esim. tempus postulat; quae belli usus postulabat j. m. š. Cäsar. *b)* haaštaa oikeuteen, lakiuttaa, kantaa l. kaiwata päälle, quem; quem de ambitu, de repetundis; t. laišsa hakea, waatia, judicium, quaestionem.

Postumius ja **Postumus**, 3, romal. sukunimi; jšta **Postumiānus**, 3, postumianinen, Postumiukšen.

postumus, š. posterus.

pote, š. potis.

potens, tis, *PA.* (possum), woipa, woimakas, wäkewä, mahtawa, mahtipontinen, waltawa, civis, familia, civitas; eritt. *a)* jolla on walta jhnkin, jnkin wallanwarainen, jtakin hallitšewa, jnkin hallitšia l. herra, mei p., omašsa wallašsani, oma herrani; rerum suarum atque urbis; consilii; imperii (täyšiwoimainen käskiä); diva p. Cypri (hallitšianna, š. o. Wenus), silvarum p. Diana (haltiatar) y. m., run. *b)* kykenewä, pystywä, kunnokas jhnkin, *gen.* kera, esim. neque pugnae neque fugae; regni. *c)* saawuttanut jtakin l. pääsnyt jnkin peritle, jnkin osallinen, voti, run.; jussi (joka on käskyn pannut toimeen), run.; werr. onnellinen, aliena potentior essem, run.; parvo p., wähällä rikas, run. *d)* woimallinen, ankara, aimollinen, šalwakas, tehollinen, fortuna per omnia humana, maxime in res bellicas potens; arma.

potentātus, us, *m.* (ed.), walta, pää- l. yliwalta, de potentatu contendere.

potenter, *Adv.* woimakkaasti, wäkewästi, ankarasti, šalwakkaasti. 2) saamanša jälkeen, alaanša myöden, ettänšä l. waraanša myöden, wointinša mukaan.

potentia, ae, *f.* (potens), woima, kunto, kyky, saatto, wäki, armorum tenendorum; sōlis, morbi y. m., run.; werr. teho, herbarum, run. *b)* kuw. woima, wäkewyys, mahti, mahtawuus, walta, arwo, esse in magna potentia; jšta walta jhnkin, hallinta, yliwalta, victoris; rerum (pääwalta, ylin walta); singularis (yksiwaltaisuus, monarkia).

potestas, ātis, *f.* (possum), woima, wäki, wara, mahti, walta, oikeus, potestatem habet vitae necisque in quem (hänellä on walta elämään ja kuolemaan jkn suhteen); mihi est potestas l. est in potestate mea (minun on wallašsani l. woimašsani, woin, saatan); esse in potestate cujus (olla jkn wallaašsa l. wäešsä, jklle alamainen l. kuuliainen, totella jkta, taipua l. sääntyä jkn alle); esse in sua potestate (olla omašsa wallašsaan, oma herranša); habere familiam in potestate (olla orjianša wapaaksi laskematta); in potestate mentis esse, hallita mielenšä, olla järjellänšä, jota waštaan exisse ex l. de potestate, olla suunniltaan mennyttä, olla älyltään; werr. woima, teho, herbarum, run. *b)* waltiošša: walta, yliwalta, haltu, quem in (sub) potestatem suam t. cujus redigere; in potestatem cujus venire; tenere quem in sua potestate ac ditione; esse in potestate cujus (jkn hallušsa, hoteišsa); eritt. yksityiselle annettu oikeus l. waltuus toimittaa jtakin waltion puolesta, esiwaltainen woima l. mahti, esiwaltainen wirka l. arwo, hallintowalta, -woima, -wirka, wirkamahti, jus potestatemque habere faciendi quid; potestatem deferre imperatoribus beneficiorum tribuendorum; praetoria, regia; summa potestate praeditus; in republica cum potestate imperioque versari (olla ylimmäšsä civili- ja sotawallašsa); severe praefuit ei potestati; potestatem gerere; omnium rerum (ylin hallintomahti); jšta *conc.*: magistratus aut aliqua potestas, esiwaltalainen, hallintomies; run.: ho

minum divumque, kuningas, Jupiterista puh. 2) tila, tilapää, tilaisuus, wara, walta, potestas peccandi ei concessa; potestas data est augendae dignitatis tuae; potestatem facere pugnandi (tarita tappelon tilaisuutta); facere cui potestatem sui, tarjouta jkn käytettäwäksi, lyöttäytä jkn palwelukseen, t. jättäytä alttiiksi, kiinni otettawaksi, t. taw. laskea kimppuunsa, ruweta tappeloon; facere cui l. praebere potestatem sui conveniendi l. yks. sui, laskea jku puheillensa, pakinoillensa, tienoillensa, eteensä; eritt. lupa, wapaus, potestatem facere, antaa lupa, esim. facio tibi interpellandi potestatem; fit mihi p. dicendi, veniendi j. m. s., saan luwan puhua jne.; fit mihi potestas tabularum (minä saan julkisirjoituksia käyttää).

pōtio, ōnis, *f.* (poto), juominen, juonti, juoma, in media potione; cibum et potionem adhibere; eritt. *a)* myrkkyjuoma, prima potione quem tollere. *b)* loihtojuoma, lempijuoma.

potior, IV, (seur.), päästä jnkin l. jhnkin osalliseksi, anastaa, walloittaa, wallata, ottaa, emätä, saattaa haltuunsa, panna allensa jtakin, päästä jnkin perille, saawuttaa, saada, käsittää jtakin, *abl.* ja myöskin *gen.* kera; rerum (päästä waltaan); *acc.* kera, esim. urbem, jästa potiundorum castrorum spes. 2) olla jnkin l. jésakin osallinen, olla jnkin herra, hallita jtakin, l. potior *etc.*, minun on hallusani, wallassani, käsissäni, omanani, minulla l. minun on, voluptatibus, oppido; monte (olla wuorelle nousnunna), run.; rerum potior (ylin walta on käsissäni); summam imperii.

potis, e, woipa, woimallinen, mahtawa, saattawa, kykenewä, taw. p. est l. yks. potis, woi, saattaa, taitaa, kykenee, jaksaa, run.; pote, saattaa olla, mahdollista on. *b) compar.* **potior,** potius, ōris, etuisampi, etewämpi, enempi, yliämpi, parempi, suurenarwoisempi, tärkiämpi, heres; cives potiores quam peregrini; mors servitute potior; t. mahdollisempi, kelwollisempi, qui *conjunct.* kera. *c) superl.* **potissimus,** 3, etuisin, etewin, paras, pää-asiallisin, suurenarwoisin, tärkein, quid potissimum sit, quaeritur. 2) *adv.* potius, ennemmin, ennen, pikemmin, paremmin, magnus vel p. summus; taw. ynnä quam (kun) kanssa. *b)* potissimum, kaikkein ennemmin, erinomattain, etenkin, semminkin, pää-asiallisesti, ennen kaikkia muita, juuri.

Potītius, 3, romal. sukunimi.

Potniae, arum, *f.* Asopon ääreinen kylä Boiotiassa; jästa **Potnias,** adis, *f.* potnialainen, equae l. quadrigae (jotka herransa Glaukoon rikki repiwät), run.

pōto, I, *[sup.* potātum ja pōtum], (wahwoin siemyin, kyllikseensä) juoda, aquas, run.; huc potum veniunt juvenci, run.; potus, juotu, perille l. tyynni juotu, sanguine poto; poti cadi, run.; jästa juoda, ryypätä, totos dies potabatur; potus, juopunut, juowuksissa l. ryyppyksissä olewa, anus, run.; bene potus. *b)* werr. wetää l. imeä siselleensä, potantia vellera fucum, run.

pōtor, ōris, *m.* (ed.), juoja, aquae, run.; werr.: Rhodani (Rhodanin lähekäs, ääreinen asukas), run.; jästa juomari, juoppo, run.

pōtrix, īcis, *f.* (ed.), juopponainen.

pōtulentus, 3, (potus), juotawa, *subst.* potulenta, orum, *n.* juotawat, juomat.

pōtus, 3, *Partcp.* k. poto.

pōtus, us, *m.* (poto), juominen, juonti, juoma, immoderatus potus atque pastus.

prae, *Adv.* edellä, edeltä, edelle, edeltäpäin. 2) *Praepos. abl.* kera, edessä, edellä, edelle, eteen, eritt. prae se ferre, agere, mittere, pitää, kantaa, ajaa edessänsä l. edellänsä, lähettää edellensä; werr. ja kuw. *a)* ylim.: prae se ferre l. gerere, kantaa nähtäwäksi, näyttää, ilmoittaa, ilmaista, osottaa, antaa tietää, antaa l. tuoda ilmi. *b)* werroilla, äärellä, rinnalla, korwalla, suhteen, omnes prae illo parvi futuros; Gallis prae magnitudine corporum suorum brevitas nostra contemptui est. *c)* tähden, wuoksi, -lta (-ltä), prae multitudine; prae lacrimis, gaudio, metu j. m. s.

prae-acuo, acui, acūtum, III, etupuolelta, etupäästä, edestä teroittaa, jästa

praeacutus, etupäästä teroitettu, edeſtä teräwä, ſuippo.
prae-altus, 3, ſangen korkia, rupes, t. ſangen ſywä, flumen.
praebeo, praebui, praebitum, II, (praehabeo), pitää päin l. kohden, kokotaa, kuroittaa, ojentaa, tarjota, parvulo ubera; os ad contumeliam (antaa julkiſesti herjata itſeänſä); aures conviciis (kuunnella); jsta jättää waltaan, waraan, alaiſekſi, heittää alttiiksi, se telis hostium; quem hosti ad caedem. 2) werr. antaa, hankkia, toimittaa, panem, spectaculum; sponsalia (pitää); quid cui. *b)* kuw. tarita, antaa, oſottaa, näyttää, aſettaa eteen, tehdä, nostaa, tuottaa, aikaanſaattaa, causam tollendi indutias; fidem cui; se virum, misericordem, religiosum j. m. ſ., oſottaa itſenſä miehekſi jne., oſottaa miehuutta, miehuulliſesti l. miehen tawoin menetellä, miehuulliſesti käyttää itſenſä, oſottaa ſäälliwäiſyyttä jne.; speciem pugnantium; operam reipublicae (palwella waltiota); sonitum, suspicionem, terrorem, tumultum, opinionem timoris y. m.; jsta ſallia, ſuwaita, antaa, praebuit ipsa rapi (se), run.
prae-bibo, bibi, III, ſaastaa, venenum cui (myrkyllä jkta).
praebitio, ōnis, *f.* (praebeo), tarjoaminen, antaminen.
praebitor, ōris, *m.* (praebeo), tarjoaja, antaja, jsta jakelia, makſaja.
prae-cānus, 3, ennen aikaanſa harmaa.
prae-caveo, cāvi, cautum, II, katſoa eteenſä, olla waruiſa, olla warallanſa, pitää waranſa, warota, karttaa, kawahtaa itſenſä, ne *conjunct.* kera; a qua re; cui, pitää huolta jkn turwanſaanniſta, toimittaa jklle turwaa. 2) *trans.* koettaa häätää, yhtää poiſtaa, estyttää, ehkäistä, ennättää, quid; peccata, quae difficillime praecaventur.
prae-cēdo, cessi, cessum, III, käydä edellä l. edeltä, astua l. kulkea edellä, edeltä, edeltäpäin, edeltää, ad confirmandam civitatem; kuw.: fama praecessit ad aures (tuli edeltä), run. 2) *trans.* käydä edellä, astua l. rientää edellä, currum, agmen, run.; kuw.: quem qua re, woittaa jku jsſakin, olla jsta enempi l. yliämpi jsſakin.
praecellens, tis, *PA.* yliä, erinomainen, oiwa, jalo, mainio, vir et animo et virtute pr.
prae-cello, ere, kohota muita ylemmäkſi, kuw. olla mainio.
prae-celsus, 3, ſangen ylewä, aiwan korkia, locus.
praecentio, ōnis, *f.* (praecino), eſiſoitanto uhrauksiſsa j. m. ſ.
praecĕpi, l. praecipio.
praeceps, cipitis, (prae-caput), päistikkainen, päistikkaa, päätäpitäin, pää edellä, päin päätimyksten, ſuinpäin, päällailleen, silmillenſä, nurinniskoin, ylen niskojaan l. kuppuraiſiaan, tuperkeikkaa, alas, quem praecipitem ad terram dare, de portico in forum dejicere, syöstä päistikkaa; eritt. rientäwistä puh.: päätähawin, päätäpahkaa l. -ſolkaa, rientäin, ſamoten, pyrynperään, ſähäkkään, rikeneesti, kiwakka, hoppuinen, ripiä, agere quem praecipitem; praecipites se fugae mandant; praeceps fertur (painaa lentowäeſsä, kowaa kierua), run.; elottomiſta puh.: joudukas, kiiruiſa, winhiä, wäkewä, ryöpiä, profectio; nox, menewä, run.; ventus, amnis, run.; eritt. ajasta: laskeuwa, alenewa, liitolle lipuwa, päättywä, loppuwa, sol, dies, aestas; kuw. *a)* päätähawin, päätäpahkaa, rutosti, äkilliſesti, ſokianpäin, agunt eum praecipitem poenae civium (herkeämättä ahdistawat); praecipitem ferri, tuonpään l. umpipäin temmattaa edelleen, amentiä; praecipitem amicum ferri sinit (syöstyä perikatoon); jsta praecipitem agi, syſsättää turmioon, ab inimicis. *b)* kiukka, wikewä, nopia, celeritas dicendi; quid praecipitem evolvere. *c)* malttamatoin, äkkinäinen, pikainen, homo in omnibus consiliis pr.; mens y. m. *d)* taipuwa, tärkiä, hetaš, herkiä jhnkin, in avaritiam et crudelitatem; in iram (äkkipikainen, tulinen). *e)* häbänomainen, tukala, waaralline, tempus, run.; libertas. 2) jyrkkä, äkkinen, wiettoinen, kaltto, locus, saxa; kuw.: via; iter ad finitimum malum; — *subst.* praeceps, *n.* jyrkkä, jyrkäys,

jnrkylä, wieriffo, ſywänne, ſywyys, in praecipiti stare (täpärällä), run.; in praeceps deferri (ſyöstyä alas); kuw. turmio, ſuuri waara, paha pula, rempublicam in pr. dare.

praeceptio, ōnis, *f.* (praecipio), määräys, käsky, ſääntö, oſotus, opetus, reeti; Stoicorum. 2) eſikäſitys, eſitajuelma.

praeceptor, ōris, *m.* (praecipio), opettaja, vivendi atque dicendi; praeceptorem philosophiae habere quem.

praeceptrix, īcis, *f.* (ed.), opettajatar, sapientiä praeceptrice in tranquillitate vivi potest.

praeceptum, i, *n.* (praecipio), määräys, ſääntö, oſotus, ohje, oppi, opetus, neuwo, käsky, praeceptum officii diligenter tenere; praecepta philosophiae; philosophorum percepta habere praecepta; praecepta dicendi tradere, de re militari dare; praeceptum observare, curare.

praecerpo, cerpsi, cerptum, III, (praecarpo), edeltä, ennen aikaa poimia l. nouſkia l. taittaa; kuw.: laetitia praecerpta (ennen aikaa nautittu, waillinainen, ei uuſi); fructum officii (ottaa, luowuttaa).

prae-certātio, ōnis, *f.* woittelo, kiiſta.

praecīdo, cīdi, cīsum, III, (prae-caedo), edeſtä, etupäästä leikata poikki, jota ylim. leikata poikki, poiſ, laskea, hakata, ſilwata, ſiwauttaa, hilpaiſta poikki, poiſ, järittää, katkaiſta, manus cui; caput; fistulas; ancoras. *b)* werr. leikata l. wiiltää halki, rikki, cotem novaculä; naves, tyypertää mitättömäkſi. 2) kuw. katkaiſta, keskeyttää, waikentaa, tauottaa, wiedä, ottaa, lyhentää j. m. ſ., cui maximam partem defensionis; cui spem (kuolettaa jkltä); sibi reditum, libertatem vivendi; — brevi praecidam, lyhyeltä puhuakſeni, wähältä ſanottu; praecide, inquit, puhu halki aſia, älä kiertele; — amicitiam, äkkiä purkaa; — plane praecidit, kielſi l. epäſi ſuoraan, jyrkäſti.

prae-cingo, cinxi, cinctum, III, wyöttää, *Pass.* wyötteleitä, ense praecingitur (panee miekan wyölle), run.; jota praecinctus, ſonnuſtettu, pueri, run.; run.: altius praecinctus, wikkelämpi, kerkiämpi matkamies. *b)* werr. ympäröitä, ſaartaa, kehittää, pinu praecincti cornua (mäntyſeppelit ſarwiſſa), run.; silvä praecinctus lacus, run.

praecino, cinui, centum, III, (praecano), laulaa edellä, ſoittaa edellä, puhaltaa edellä, deorum pulvinaribus et epulis magistratuum; critt. lauſua loihtoluku l. -ſanat, run. 2) *trans.* edeltäpäin ilmoittaa, ennuſtaa, magnum quid populo Romano.

praecipio, cēpi, ceptum, III, (praecapio), edeltä l. ennalta ottaa, edeltäpäin, ennakolta walloittaa, edeltä ſaada, pecuniam mutuam; Piraeum; aliquantum viae praeceperat rex (oli melkoiſen matkan ennalla, oli ennahtanut hywän huipaukſen matkaa); longius spatium fugä (paeteſſaan päästä pitemmän matkan ennalle); iter (päästä ennalle, edelle); lac (edeltä kuiwata), run.; kuw. *a)* edeltä, edeltäpäin ottaa, ennalta ſaada, edeltäwoittain käſittää, aliquantum temporis (päästä joſkiſin ennalle ajan puoleſta); tempore praecepto (kun oliwat ennakolla ajan ſuhteen); gaudia, laetitiam (edeltäpäin tuntea); animo, cogitatione, opinione, famä j. m. ſ., edeltäpäin, ennalta kuwailla mieleſſään, ajatella, arwata, ſaada kuulla, eſim. victoriam, futura, usu ventura, rem; praecipere consilia (edeltä kajota); spem (edeltäpäin toiwoa); omnia praecepi (*sc.* animo, olen ennalta aſettanut eteeni), run.; hostem spe (mieleſſään jo nähdä wihollinen woitettuna edeſſänſä), run.; res humanas praeceptas habet (on edeltä oppinut tuntemaan). *b)* johdattaa mieleen, muiſtuttaa, waroittaa, neuwoa, ylim. opettaa, opaſtaa, aſettaa l. laatia eteen, eſitellä, cui quid; quid commodissime; cantus lugubres, run.; de eloquentia, antaa l. jakaa oppia, opettaa ſääntöjä. *c)* ſäättää, aſettaa, käskeä, määrätä, kuw. ut t. ne *conjunct.* kera; *inf.* kera, run.; modum carinis, run.

praecipito, I, (praeceps), ſyöstä l. paiſkata päätäpitäin l. päistikkaa alas, maahan, ja *Pass.* ſyöksyhtää l. ſyös-

tyä alas, e l. de *abl.* kera t. yks. *abl.*; in, super *acc.* kera; *Pass.* myöskin: laskeuta, päiwästä ja tähdistä puh., aquis, in aquas, run.; jsta praecipitatus, loppuun rientäwä, nopiasti päättywä, nox, run.; aetas; kuw. *a)* syöstä alas, langettaa, kukistaa, sysätä turmioon, häwittää, quem ex altissimo dignitatis gradu; quem in mala; rempublicam; spem (lahottaa), run. *b)* wiehättää, innoittaa, mentem, run. *c)* riennyttää, jouduttaa, liiaksi kiiruhtaa, malttamatta, hätimällä, äkkiä, pikaisesti tehdä jtakin, moras (joutuin poistaa wiiwykit), run.; consilia praecipitata. *d)* waatia, pakoittaa, tunkea, *inf.* kera, esim. dare tempus, run. 2) *intrans.* syöksähtää alas, maahan, syöstyä, pudota, langeta, kaatua, wätkäytä, mätkähtää, puuskahtaa, suistua alas, maahan, jhnkin, ex montibus; in Lirem; in fossam; in insidias, joutua, sattua; — auringosta ja ajasta puh.: laskeuta, aleta, lähestyä loppuansa, päättyä, sol praecipitans (liitolle lipuwa); hiems jam praecipitaverat; kuw. *a)* syöstyä maahan, sortua, kukistua, waipua, raueta, praecipitantem impellere; reipublicae praecipitanti subvenire. *b)* liiaksi kiirehtiä, olla malttamatoin, ne praecipitet, si temere processerit; jsta ylim. rientää, dum praecipitare potestas, run.

praecipue, *Adv.* erittäin, erinomattain, kättäpitäin, ennen muita.

praecipuus, 3, (praecipio), omituinen, ominainen, yksinomainen, ennen muita, erinäinen, eri, jus (etu-oikeus); fortuna. *b)* erinomainen, etewä, yliä, suuri, honor, periculum; *subst.* praecipua, orum, *n.* etewät (ei itsessään hywät, waan hywiä lähimmät).

praecīse, *Adv.* lyhyesti, lyhyeltä puhuen, wähältä sanottu. 2) lyhyeltä, jyrkästi, suoraan, ehdottomasti, tykkönään, perin.

praecīsio, ōnis, *f.* (praecido), katkaiseminen, keskeyttäminen, ajatuksen, puhetaiteessa.

praecīsus, 3, *P.A.* jyrkkä, äkkinen, äkkiwiettoinen, kaltto, iter.

praeclāre, *Adv.* aiwan kirkkaasti; kuw. *a)* sangen selwästi, explicare, intelligere. *b)* loistoisasti, jalosti, oiwasti, aimollisesti, erinomaisesti, kiitettäwästi, aiwan hywin, facere, dicere, se habere.

prae-clārus, 3, aiwan kirkas; kuw. *a)* sangen loistoisa, kaunis, ihana, julkinen, uhkia, aimollinen, merkillinen, erinomainen, jalo, oiwa, mainio, kiitetty, ylistetty, situs, opus, indoles, genus dicendi, facinus; multi praeclari in philosophia. *b)* harw. huudoissa olewa, pahahuutoinen l. -maineinen, sceleribus suis.

praeclūdo, clūsi, clūsum, III, (praeclaudo), sulkea, panna kiinni, salwata, teljetä, cui quid, jklta jtakin, esim. portas cui; introitus; kuw.: orbem terrarum cui; aditum misericordiae cui; vocem cui, tukkia suu jklta; maritimos cursus, estää.

praeco, ōnis, *m.* julkihuutaja, kuuluttaja, julistaja, laissa, huutokaupoissa, kansankokouksissa ja muissa tiloissa. *b)* werr. julistaja, ylistäjä, virtutis.

prae-cōgito, I, edeltäpäin ajatella, edeltä miettiä, ennalta mieliä l. aikoa, facinus.

prae-cognosco, III, edeltä saada tietää.

prae-colo, colui, cultum, III, edeltä wiljellä l. harjottaa, kuw.: animi habitus praeculti.

praecompositus, 3, (prae-compono), edeltä säännelty, ennalta ajateltu.

praecōnius, 3, (praeco), julistajaa koskewa, julkihuutajan, quaestus; jsta 2) *subst.* praecōnium, ii, *n.* Praecon l. julkihuutajan wirka, pr. facere (olla julkihuutajana); werr. *a)* julistaminen, julkinen ilmoitus, deferre cui; famae, lewitys, run. *b)* kiittäminen, ylistäminen, laborum j. m. s.

prae-consūmo, sumpsi, sumptum, III, edeltä kuluttaa, ennalta häwittää l. pilata.

prae-contrecto, I, edeltäpäin pidellä l. kosketella.

praecordia, orum, *n.* (prae-cor), wälikalwo l. -jäntäre, seinäliha, sydänkalwo, Plato cupiditatem subter praecordia locavit; eritt. *a)* rinta, sydän, spiritu remanente in praecordiis; run. tuntoin ja himoin olosijana, jsta pr

mentis, mielenlaatu. *b)* ſiſällykſet, ſiſukſet, eritt. watſa, maha, piscis; run. ylim. ruumis.

prae-corrumpo, rūpi, ruptum, III. edeltä turmella, ennalta wietellä, quem donis (lahjomalla ſuoſtutella), run.; sed praecorrupta (edeltäpäin pahanaikeiſeksi ſaatettu), run.

praecox, ocis, (prae-coquo), ennen aikaa kypſä l. walmiſtunut, hätäkäwuinen, arſo, ennen-aikainen.

prae-curro, cucurri ja curri, cursum, III, edeltä juosta, edeltäpäin rientää, ennalta kiitää l. ſamota, ad quem, ante omnes t. *abs.;* werr.: eo fama jam praecucurrerat; *subst.* praecurrentia, ium, *n.* edeltäwät. *b)* tulla ennalle, ennättää edelle, certis rebus, cognitioni, käydä edellä; kuw.: cui qua re, woittaa jku jöſakin. 2) *trans.* rientää edellä, käydä edellä, edeltää, edistää, ehdättää, päästä l. kerjetä ennalle, quem aetate; praecurrit amicitia judicium y. m. Eritt. *b)* jätättää, woittaa, quem qua re.

praecursio, ōnis, *f.* (ed.), edeltä käynti, edeltäminen. *b)* puhetaiteeſſa: walmiſtus.

praecursor, ōris, *m.* (praecurro), edellä-juoksia, *plur.* eſijoukko, etuwäki. *b)* werr. tiedustelia, in omni calumnia.

praecutio, cussi, cussum, III, (praequatio), edellä pudistaa l. heiluttaa.

praeda, ae, *f.* ſaalis, ſodanriiſta l. -erä, ryöſtötawara, praedam ex proximis locis rapere; praedä potiri; magnas praedas capere, ingentes facere; praedam, praedas agere (ryöſtetyſtä karjaſta puh.); praedas hominum pecorumque agere (wiedä ihmiſiä ja eläimiä ſaaliikſi); praeda parta; praedä onusti; werr. jahdilla, kalaſtamalla j. m. ſ. tawotettu ſaalis, erä, otus. *b)* kuw. ſaalis, woitto, etu, magnas (maximas) praedas facere (a quo).

praedābundus, 3, (praedor), ſaaliin toimiſſa liikkuwa, ryöſtön-aikeinen, ryöſtäwä, exercitus.

prae-damno, I, edeltä tuomita, ennalta langettaa, quem; werr. edeltä luowuttaa l. heittää, spem.

praedātor, ōris, *m.* (praedor), ſaaliinkiſkoja l. -ottaja, ryöſtäjä, roswo, praedatores elicere; *adj.:* exercitus pr. ex sociis, liittolaiſia ryöſtäwä; werr. metſäſtäjä, erämies, ajaja, aprorum, run. *b)* kuw. ahne, run.

praedātōrius, 3, (ed.), ſaaliſta riiſtäwä l. kokoawa, ryöſtäwä, roswollinen, manus (militum), partiojoukko; navis, ryöſtäjälaiwa, kaappari; classis (kaapparilaiwaſto).

prae-dēlasso, I, edeltä uuwuttaa l. heikontaa.

prae-destino, I, ennalta aſettaa mieleenſä, edeltäpäin aiottaa, edeltä panna määräkſenſä, sibi triumphos.

praediātor, ōris, *m.* (praedium), maataloin oſtaja, kartanokauppias.

praediātōrius, 3, (ed.), maataloin pantaamiſta koſkewa, jus (pantti-oikeus).

praedicābilis, e, (praedico), kiitettäwä, yliſtettäwä, aliquid.

praedicātio, ōnis, *f.* (praedico), julki huutaminen, juliſtaminen, julkinen ilmoittaminen, praeconi acerba; societatis; eritt. kiittäminen, yliſtäminen, beneficiorum; praedicationem fugere.

praedicātor, ōris, *m.* (ſeur.), kiittäjä, kehuja, yliſtäjä, beneficii.

prae-dico, I, julki huutaa, juliſtaa, kuuluttaa, julkiſesti ilmoittaa, palam praeco praedicat; praeconis vox praedicat; eritt. *a)* julkiſesti, lujaſti antaa tietää, ilmoittaa, ſanoa, lauſua, puhua, mainita, jutella, quid; *acc. c. inf. b)* kiittäin mainita, kiittää, kehua, yliſtää, quid; (quid) de quo; de qua re; *acc. c. inf.;* quem liberatorem (ikta wapauttajakſi).

prae-dīco, dixi, dictum, III, edeltäpäin, ennalta, edellä ſanoa l. mainita; eritt. *a)* edeltä ſanoa, edeltä ilmoittaa, ennuſtaa, aawiſtaa, quid; *acc. c. inf. b)* edeltä käskeä, teroittaa, waroittaa, neuwoa, ut t. ne *conjunct.* kera.

praedictio, ōnis, *f.* (ed.), ennuſtaminen, mali; vatum praedictiones.

praedictum, i, *n.* (praedico), ennuſtus, aawiſtus, vatum praedicta; eritt. *a)* wälipuhe, puhe, ſuoſtumus, velut ex praedicto. *b)* käsky, ſääntö, dictatoris.

praediolum, i, *n.* (praedium), maatalonen.

prae-disco, didici, III, edeltä oppia, ennalta oppia tuntemaan l. tietämään, quid.

prae-dispōno, III, edeltäpäin aſettaa l. ſijoittaa eri paikoille, nuntios.

praeditus, 3, (prae-do), lahjoitettu l. waruſtettu jllakin, jnkin waraincn, jnkin alainen l. haltuinen, raſitettu l. waiwattu jltakin, animo et sensibus, metu, cupiditate, audaciä, scelere ỵ. m.; p. crudelitate (aiwan armotoin).

praedium, ii, *n.* (praes), pantikſi kelpaawa kiintiä omaiſuus, talo, kartano, kontu, tila.

prae-dīves, dīvitis, aiwan rikas, ſangen äweriäs, Perseus; cornu (aiwan runſas), run.

praedo, ōnis, *m.* (praeda), ſaaliin riiſtäjä, ryöſtäjä, roswo, ryöwäri.

prae-doceo, docui, doctum, II, edeltä opettaa l. neuwoa, praedocti a duce (päällikön käskyötä).

prædor, I, (praeda), riiſtää ſaaliſta, koota ſaaliſta, ryöſtää, roswota, exire praedatum. *b)* ỵlim. kiſkoa ſaaliſta, kerätä ſaaliſta, ryöſtellä, rikaſtuttaa itſeänſä, ḥaalia woittoa, in bonis alienis; de aratorum bonis; ex alterius inscientia. 2) *trans.* ſaaliikſi kaapata, ryöſtää, wiedä, ottaa, ovem (ſudesta puḥ.), run.; kuw.: singula de nobis anni praedantur euntes (ſieppaawat ſaaliikſi myötänſä), run.

prae-dūco, duxi, ductum, III, wetää eteen, laatia l. rakentaa eteen, fossas transversas viis (luoda este-ojia teitten poikki); murum.

prae-dulcis, e, ſangen makia; kuw. aiwan ſuloinen l. iḥana, aiwan mieluiſa.

prae-dūrus, 3, ſangen kowa; werr. perin keſtynyt l. teräſtynyt, aiwan luja l. wahwa.

prae-eo, ivi ja ii, itum, īre, käydä edellä, edeltä, mennä, kulkea, aſtua edellä, edeltä, edeltäpäin, edeltää, cui; Romam (Romaan); werr.: praeeunte carina, run.; praeeunt fasces (kannetaan edellä), run. 2) kuw. käydä edellä, oſottaa tietä, natura praeeunte; eritt. *a)* ſanoa edellä, eteen, lauſua edellä, eteen, lukea (eteen), ut vobis voce praeirent, quid judicaretis; warſ. rukouſken, wihkiykſen, walan j. m. ſ. määräſanat: verba, carmen ỵ. m.; cui. *b)* ſäättää, määrätä, opettaa, omnia, ut decemviri praeierunt, facta.

praefātio, ōnis, *f.* (praefor), eſipuhe, alkulauſe, joḥdanto. Eritt. *b)* alkuſanat, määräſanat, lauſekaawa, uskonnolliſia ja muita julkiſia toimituksia aljettaiſſa, sacrorum; donationis.

praefectūra, ae, *f.* (feur.), eſimiehyys, päämiehyys, eſimiehen l. katſojan l. ḥuolittelian wirka, equitum Gallorum; eritt. *a)* päällikön wirka l. päämiehyys ſotawäeſſä woittomaiſſa, multorum consulum praetorumque praefecturas delatas, sic accepit, ut - - (Konſulein ja Praetorein tarjoamat Praefectin wirat). *b)* romalaiſelta Praefectiltä ḥallittu italialainen kaupunki, praefectura.

praefectus, i, *m.* (praeficio), eſimies, päämies, päällyśmies, päällikkö, ḥaltia, ḥuolittelia, ḥoittaja, kaitſia, katſoja, custodum; libidinum; morum l. moribus (tapain katſoja l. tuomari); annonae, prowianttimeſtari, muonaherra; fabrūm, ſotakonetten eſimies, yliingeniöri; urbis l. urbi, kaupunginpraefecti, guwernöri Romaaſſa poisolewan Konſulin ſijaaſſa; classis, amirali; navis, laiwankapteini. Eritt. *b)* päällikkö, komentaja, p. equitum l. yks. praefectus, ḥewoswäen päällikkö l. johdattaja; p. regis l. regius, ylipäällikkö, ylin komentaja. *c)* wallanpitäjä, maaherra, Lydiae, Ioniae totiusque Phrygiae.

prae-fero, tuli, lātum, ferre, kantaa edellä, edeśsä, kantaa edeśsänsä, quid cui, eſim. fasces praetoribus; insignia (kannatuttaa edellänsä); dexträ facem (pitää); manus cautas (pimiäśsä pitää edesśänsä), run.; kuw.: lumen menti cujus (näyttää); suam vitam, ut legem, legibus suis (panna loistamaan edellä); eritt. *a)* kantaa l. aſettaa näḥtäwäkſi, näkywiin, näyttää, ilmaiſta, ilmoittaa, tuoda ilmiin, eſiin, quid, eſim. sensus, avaritiam, judicium; haec opinio praefertur (ſitä mieltä pidetään l. lauſutaan, ſitä arwellaan). *b)* katſoa l. arwata etewämmäkſi, etui-

ſammakſi, enemmäkſi, yliämmäkſi, paremmakſi, pitää arwoiſampana, quem sibi; otium labori, pecuniam amicitiae; se cui (luulla itſenſä jkta paremmakſi, t. myös: wiedä etu jkltа, olla jkta yliämpi); praeferri cui qua re (woittaa jku jöſakin); *inf.* kera: ennemmin tahtoa, run. *c)* ajasta puh.: edeltäpäin, ennalta ottaa, diem triumphi (määrätä aikaiſemmakſi). 2) kantaa ſiwuiſſe, *Pass.* praeferri, rientää ſiwuiſſe, ſyökſähtää, ratſaſtaa, ajaa, kulkea ſiwuiſſe, ohitſe, praelati hostes; praeter castra praelati; praelati castra.

prae-ferox, ōcis, aiwan raju l. tuima, yllӓpäinen, legatus.

prae-fervidus, 3, tulinen, hehkuwa, palawa, ira.

prae-festīno, I, kowin riennyttää, liiakſi kiiruhtaa, deficere (jouduttaa luopumiſta, hätiä luopumaan).

praefica, ae, *f.* (ſeur.), walittaja- l. poraajanainen, -waimo.

praeficio, fēci, fectum, III, (prae-facio), aſettaa eſimiehekſi, päällyſmiehekſi, panna l. ſäättää l. määrätä eſimiehekſi, katſojakſi, huolitteliakſi, hoittajakſi, haltiakſi, päällikökſi, johdattajakſi j. m. ſ., quem cui rei, eſim. quem pecori, quem classi, pontifices sacris, imperatorem bello; praefici pari imperio (ſaada ſamanlainen komento); quem curatorem; quem in exercitu, antaa jklle jku päällikön wirka.

prae-fīdens, tis, liiakſi uskaltawa l. luottawa, sibi (itſeenſä).

prae-fīgo, fixi, fixum, III, liittää eteen, etupääһän, jhnkin, istuttaa, tartuttaa, kiinnittää eteen, etupuolelle, jhnkin, pistää eteen, arma puppibus, capita in hastas, run.; sudes praefixae; werr.: quid qua re, etupäästä, etupuolelta, edeltä warustaa l. panettaa jllakin l. rakentaa jhnkin, asseres cuspidibus praefixi; jacula praefixa ferro, edeltä raudoitetut; run.: latus veru (pistää puhki).

prae-fīnio, IV, edeltä määrätä, ſäättää, cui diem; sumptum funerum.

praefloro, I, (prae-flos), edeltä riistää kukka, kuw.: gloriam, wiedä loiste kunnialta, heikontaa, wähentää kunnia.

prae-fluo, ere, juoſta l. wieriä ohitſe, ſiwuitſe, infima valle praefluit Tiberis; *acc.* kera, eſim. regna, run.

praefōco, I, (prae-faux), tukauttaa, kuriſtaa, run.

prae-fodio, fōdi, fossum, III, kaiwaa edeltä, portas (luoda eſte-ojia porttein eteen), run. 2) edeltä kaiwaa maahan, ennalta haudata, aurum, run.

prae-for, I, ſanoa edellä, edeltä, lauſua l. puhua edellä, ennen, edeltä, ennalta, carmen (ſanoa eteen, lukea eteen); rebus agendis quid; quid de deorum natura; pr. honorem (lauſua: luwalla ſanoen); run.: divos (edeltäpäin ruskoilla); critt. edeltäpäin laatia jtakin eſipuheeksi, alkulauſeeksi, quid. 2) edeltäpäin ilmoittaa, ennuſtaa.

praefracte, *Adv.* jäykästi, jyrkästi, ankarasti, defendere quid.

praefractus, 3, *PA.* poikkinainen, ryhmeläinen, lauſekeinon ſuhteen, praefractior Theodorus. 2) kowa, taipumatoin, jäykkä, jyrkkä, ankara.

prae-frīgidus, 3, aiwan kylmä, ſangen kalpia l. walju.

praefringo, frēgi, fractum, III, (praefrango), edeltä, etupäästä ſärkeä l. rikkoa, edeltä, etupuolelta, etupäästä murtaa l. rutaista poikki, rikki, hastas, rostrum.

prae-fulcio, fulsi, fultum, IV, tukea l. pöngittää alta; kuw. auttaa, toimittaa.

prae-fulgeo, fulsi, II, heiskua eſiin, kauas, wälkkyä, kimaltaa, loiſtaa eſiin, pitkälle, kauas.

prae-gelidus, 3, kowin kylmä, loca.

prae-gestio, īre, olla kowin halukas l. mielitehtoinen, suuresti halata, *inf.* kera.

praegnans, tis, kohtuinen, ſuormillinen, raskas, kantawainen, tiine, uxor; canis, run.

prae-gravis, e, aiwan raskas l. painawa; werr.: corpore, röhmiä; kuw. ſangen rasittawa.

prae-gravo, I, kowin raskauttaa l. painaa, scuta praegravata (raskaat). 2) kuw. painaa alas, artes (etewyydellä woittaa), run.; jota rasittaa, waiwata, painaa l. waiwuttaa alas, ma-

han, turba praegravans; quem; animum, run.

praegredior, gressus, gredi, (praegradior), askeltaa edellä, edeltä, astua l. käydä edellä, edeltä, praegredientes amici; quem (edistää jku, päästä jkn ennalle, jättää jku). 2) astua l. marsia sinuitse, ohitse, castra.

praegressio, ōnis, *f.* (ed.), edellä käynti, causae.

praegustātor, ōris, *m.* (seur.), edellämaistaja; kuv.: libidinum.

prae-gusto, I, edellä, edeltä maistaa.

prae-jūdicium, ii, *n.* edeltäwä tuomio, ennakkotuomio l. -päätös, esipäätös, facere; sennatüs; werr. *a)* kaikki, mikä käypi jkn asian edellä, ja mistä woi waasta seuraawien suhteen päätöksiä tehdä, esikuwa, esimerkki, vestri facti praejudicio (twönne waikuttawalla l. salwakkaalla esimerkillä); praejudicia belli (pahat aawistukset). *b)* ennenaikainen päätös, pr. rei tantae afferre.

prae-jūdico, I, edeltä tuomita, tehdä ennakkotuomio l. -päätös, edeltäpäin tuomiollansa ratkaista, laissa ja muutoinkin, quid; de quo ja de qua re. Siitä *Partcp.* praejudicatus, edeltä tuomittu l. päätetty, ennalta ratkaistu, res; eventus belli; opinio (ennalta tehty päätös, ennakkoluulo l. -arwelo); jästa *subst.* praejudicatum, i, *n. a)* = praejudicium. *b)* pro praejudicato ferre, pitää edeltä päätettynä.

prae-lăbor, lapsus, III, lipua sinuitse, luikahtaa, uida, wieriä, ajaa, sujahtaa sinuitse, ohitse, wieritse, ilumina (laskea jokiloin wieremiä), run.

prae-lambo, lambi, III, edeltä lakkia l. nuolla.

prae-ligo, I, sitoa eteen, jhnkin, sarmenta cornibus boum. 2) sitoa edestä, sitoa, os.

praelium *etc.*, k. proel-.

prae-longus, 3, aiwan pitkä, sangen mittawa, gladius.

prae-lūceo, luxi, II, loistaa edellä, näyttää edellä; werr. woittaa, wiedä etu, olla yliämpi, Bajis *(dat.)*, run. 2) *trans.* näyttää (edellä), werr.: spem bonam in posterum, s. o. lewittää hywän toiwon walo tulewaisuuden alalle (toisinnossa: bona spe, s. o. hywällä toiwolla tehdä tulewaisuus waloisammaksi).

praelum, k. prelum.

praelustris, e, (prae-lustro), aiwan julkinen, suuri, korkia, ylhäinen.

prae-mando, I, edeltä panna toimitettawaksi, ennalta käskeä, terra marique ut conquireretur, praemandavi (annan kuulutuksilla ajaa häntä takaa); praemandatis requisitus (kuulutuksilla takaa ajettu).

prae-mātūrus, 3, liian-aikainen, ennenaikainen, ajatoin, denunciatio.

prae-medicātus, 3, loihto- l. noidankeinoilla suojeltu l. turwattu, lumottu.

praemeditātio, ōnis, *f.* (seur.), edeltä ajatteleminen, ennalta mieltäminen, futurorum malorum; diuturna.

prae-meditor, I, edeltä miettiä, edeltä mieltää, ennalta ajatella, ennakolta tutkistella, *acc. c. inf.*; praemeditari, quo animo accedam; *pass.*: praemeditata mala.

prae-metuo, ere, edeltä peljätä, cui (ennalta olla pelossa jkn tähden).

prae-mitto, mīsi, missum, III, edeltä lähettää l. työntää, edeltäpäin käyttäyttää, ennalta panna l. laskea menemään, quem; quid (cui); legiones in Hispaniam; legatum ad flumen.

praemium, ii, *n.* (prae-emo), saaliista lähtewä etu, jota saalis, ryöstökalu, eräs, otus, pugnae, run.; spectat sua praemia raptor, run. 2) ylim. etu, hyöty, woitto, hywä, etu-oikeus, edunsuonti, suosio, conjurationis; omnibus praemiis donisque fortunae refertus; legis. *b)* taw. palkka, palkkio, palkinto, praemium proponere, exponere, ponere; praemium cui dare, tribuere, persolvere, deferre; praemio quem afficere, donare; praemio deducere, inducere, illicere, invitare, ad faciendum quid elicere; magna praemia cui dare pro qua re; praemiis amplioribus ad perdiscendum commoveri; praemia mereri, consequi; si sibi praemio foret (jos hän palkittaisiin); run. palkittawa työ, urotyö, te magna inter praemia ducet; wälisti pahassa merkityksessä: palkka, s. o. rankaistus, cape praemia facti, run.

prae-molestia, ae, *f.* eſiſuru, ennakkotuſka, edeltäwä waiwa.

prae-mōlior, IV, edeltä walmiſtaa l. hiiſtellä, ennalta panna hankkeeſen, res.

prae-moneo, monui, monitum, II, edeltä muiſtuttaa, ennalta waroittaa, quem de qua re; ut t. ne *conjunct.* kera; eritt. edeltä ſanoa l. ilmoittaa, ennuſtaa, quid, *acc. c. inf.*, run.

praemonitus, us, *m.* (ed.), ennuſtuſ, waroituſ.

prae-monstro, I, edeltä ilmoittaa, ennuſtaa.

prae-morior, mortuus, III, ennen aikaa kuolla, aikaiſin kuolla, kuoleuntua; kuw.: pudor praemortuus (kadonnut).

prae-mūnio, IV, edeſtä, etupuolelta t. ylimalkaan waruſtaa, wahwiſtaa, lujittaa, wallittaa, aidata, aditum operibus; Isthmum; kuw. *a)* ſuojella, turwata, genus dicendi praemunitum. *b)* laatia eteen, quid sermoni (turwakſi aſettaa puheen eteen); illud, ut - -, pitää huolta ſiitä, että - -.

praemūnītio, ōnis, *f.* (ed.), eſiwaruſtuſ, puhelian.

prae-nato, I, uida ſiwuiſe, werr. ſuoſta l. wieriä ohiſe, wieriſe, domos, run.

Praeneste, is, *n.* eräs Latiumin kyki, kuuſa kuuluiſa Fortunan temppeli ja orakeli; jöta **Praenestīnus,** 3, praeneſteläinen, *subst.* Praenestīni, orum, *m.* Praeneſteläiſet.

prae-niteo, nitui, II, kiiltää eſiin, paiſtaa l. walkkyä eſiin. *b)* ennen muita hohtaa, cur tibi junior praeniteat (näyttää ſinua ſuloiſemmalta), run.

prae-nōmen, inis, *n.* eſinimi, ſukunimen edellä käywä, cui Marco praenomen erat.

prae-nosco, nōvi, nōtum, III, edeltä oppia tuntemaan, quem famā, run. 2) ennalta tietää, futura.

praenōtio, ōnis, *f.* (ed.), eſikäſitys, eſitajuelma, ſyntyperäinen käſitys, deorum.

prae-nūbilus, 3, aiwan pilwikäs, ſangen jylhä l. ſynkkä.

prae-nuncio, I, edeltä ilmoittaa, edeltäpäin antaa tietää, ennalta ſaattaa ſanoma, futura; de qua re.

prae-nuncius, 3, edeltäpäin ilmoittawa; *subst.* edellä-ilmoittaja, edelläkäwiä, ennuſmerkki, enne, stellae calamitatum praenunciae p. m.

praeoccupātio, ōnis, *f.* (ſeur.), edellä-walloittaminen, aikainen ſotioittaminen, locorum.

prae-occupo, I, edeltä walloittaa, edeltä anaſtaa, ennakolta ſotioittaa, ennalta ſaattaa haltuunſa, socios; colles, vias, saltum j. m. ſ.; kuw.: animos; se praeoccupatum legatione a Pompejo (häntä ſitoi ennalta Pompejukſen antama Legatinwirka); eas (partes) praeoccupavit oratio tua. 2) edeſtää jku, pääſtä l. ehtiä jku ennalle, edelle, ne alteruter alterum praeoccuparet; *inf.* kera: praeoccupaverunt legem ferre (kiiruhtiwat ennalla l. ennen tuomaan kanſan eteen, ſaattiwat ennakolla kanſan eteen).

prae-opto, I, ennen tahtoa, ennemmin l. mieluiſemmin ottaa, arwata l. katſoa paremmakſi, etuiſammakſi, pliämmäkſi, arwoiſammakſi, quid cui rei, eſim. Punicam amicitiam Romanae (ottaa Karthagolaiſten yſtäwyys ennen kun Romalaiſten, pitää tuo tätä parempana); equitis filiam nuptiis generosarum; uſein *inf.* kera.

prae-pando, ere, edeſtä awata l. lewittää.

praeparātio, ōnis, *f.* (ſeur.), edellä walmiſtaminen, walmiſtus, hankinta, waruſtus, in omnibus negotiis prinsquam aggrediare adhibenda est p. diligens.

prae-paro, I, edeltä walmiſtaa, laittaa, muokata, aſetella, ſuorittaa, panna ſäntilleen, hiiſtellä, hankkia, toimittaa, ſääliä, rakentaa, waruſtaa, quid; hortos (mahtiin l. kuntoon rakentaa); quid ad l. *dat.;* quem ad quid (tilata); ex ante praeparato, hankkioſta; praeparata oratio (ennalta tyynni ajateltu l. mietitty).

praepedio, IV, (prae-pes), jaloiſta t. munalta kiertää l. kietoa, ſitoa, kahlettaa, sese praedä (takertaa l. paulota itſenſä). *b)* werr. eſtää, ehkäiſtä, pidättää, omnes (artes) avaritia praepediebat (tukautti, ähwäiſi); praepeditus morbo.

prae-pendeo, pendi, II, riippua edeſſä, riippua edeſtä alas.

praepes, petis, (prae-peto), edeſſä l. edeſtä kiitäwä, edeſtä, editſe, ohitſe rientäwä, linnuiſta puh., jotka waarinottajain edeſtä onnelliſeſſi merkitſi lentäwät, avis, run.; *subst.* ennuslintu, praepetem cui mittere; **praepetis omina** ponnac, run. 2) nopialentoinen, kiukkaan lentäwä, nopia, kerkiä, ripiäkulkuinen, pennae, run.; ylim. ſiiwillinen, deus (*i. e.* Cupido), run.; *subst.* ſuurempi lintu, Jovis (*i. e.* aquila), run.; Medusaeus (ſ. o. Pegaſos), run.

praepilātus, 3, (prae-pila), edeſtä, etupäädtä pallolla, ponnella l. nupilla warustettu, missilia (pyöröpäiſet l. ſkärkiſet).

prae-pinguis, e, aiwan lihawa, aiwan maihia, ſangen höyſtöiſä.

praepollens, tis, *PA.* paljon woiwa, ſangen wäkewä, aiwan woimakas l. mahtawa, divitiis, virtute.

prae-polleo, ēre, olla ſangen wäkewä l. woimakas.

prae-pondero, I, painaa enemmän, waipua alas, kallistua alas. 2) *trans.* wiedä etu, woittaa, praeponderari honestate.

prae-pōno, posui, positum, III, panna edelle, eteen, aſettaa l. ſijoittaa edelle, eteen, quid *dat.* kera; pauca (laatia edeltä); praepositae causae (ennalliſet, edeltäwät). Eritt. *b)* aſettaa yli, panna l. ſäättää l. määrätä katſojakſi, huolitteliakſi, haltiakſi, eſimiehekſi, päällyömiehekſi, quem cui rei, eſim. quem bello (ſodan päällikökſi), provinciae (maaherrakſi), negotio (toimitukſen johdattajakſi), navibus (amiralikſi) j. m. ſ.; quem media acie; quem in laevo cornu; praepositum esse, olla päämiehenä, hoittajana, ylipäälliköna, oraculo, militibus; *subst.* praepositus, i, *m.* eſimies, päällyömies. *c)* kuw. katſoa etewämmäkſi, etuiſammakſi, paremmakſi, pitää arwoiſampana, amicitiam patriae; multos sibi, run.; *subst.* praeposita, orum. *n.* etewät, etuiſat, yliät (ei itſeſtään hywät, waan hywäin likiſukuiſet).

prae-porto, I, kantaa edellä, edeſſä.

praepositio, ōnis, *f.* (praepono), edelle aſettaminen, werr. etewyys, etuiſuus, tali. 2) eſiſana, ſijaſana, prepoſitioni.

praepostere, *Adv.* takaperäiſeſti, nurin kurin.

prae-posterus, 3, takaperäinen, nurintapainen, hullunkurinen, wäärä; jota takaperäiſeſti tekewä, nurin kurin menettelewä, imperator, t. ajatoin, ajattomaſti l. ſopimattomalla aikaa ſanottu t. tehty, gratulatio, consilium.

prae-potens, tis, ſangen woimakas l. wäkewä, järin mahtawa l. waltawa, aiwan paljon woiwa, viri; pr. armis Romanus; Juppiter omnium rerum pr. (kaikkiwaltias); *subst.* praepotentes, ium, *m.* mahtawat, mahtimiehet; — werr.: pr. philosophia.

praepropere, *Adv.* aiwan kiukkaan, aiwan kiwakaſti, liian joutuiſaſti l. rutoſti, hätäiſeſti, malttamattomaſti.

prae-properus, 3, kowin kiukka l. nopia, liian kiiruiſa l. joutuiſa, hätäinen, äkillinen, pikainen, malttamatoin, celeritas; ingenium.

prae-queror, questus, III, walittaa edellä.

prae-radio, āre, ſätenöitä eſiin, *acc.* kera, heiſtua enemmin l. kirkkaammin kun - -, run.

prae-rapidus, 3, aiwan ryöpiä, aiwan rapia, järin wäkewä, järin pikainen.

praeripio, ripui, reptum, III, (praerapio), temmata (jkn edeſtä, jklta), ryttäiſtä, kiſkaiſta, kiepata, kaapata, ſiepata, ryöſtää, wiedä, ottaa (jkn edeſtä, jklta, pois), cui quid; conjugem, run. 2) ennen aikaa temmata pois, beneficium deorum festinatione (hätimällä ennen aikaa temmata haltuunſa l. ſiepata omakſenſa jumalain hywä työ).

prae-rōdo, rōsi, rōsum, III, edeſtä t. ylimalkaan närhiä, järſiä, pureskella, purra rikki l. poikki.

praerogātīvus, 3, (prae-rogo), jonka mieltä enſiksi kyſytään, enſin ääntäwä l. huutawa, enſi-ääntöinen, centuria; *abs.* praerogativa, ae, *f.* enſiksi ääntäwä centuria t. tribus; omen praerogativum, enſi-ääntöiſen centurian t. tribuskunnan ääni l. huuto ennusmerkkinä; jota werr. praerogativa, ae. *f. a)* eſiwalinto, ennakkowalinto, edeltäwä walitſemus (enſi-ääntöiſen cen-

turian t. tribuſkunnan t. ylim. jku kokouſsen tekemä), militaris, comitiorum militarium; equitum. *b)* hywä enne, ennuſmerkki, merkki, triumphi; voluntatis (eſimaku).

prae-rumpo, rūpi, ruptum. III, edeſtä katkaiſta, repäiſtä poikki, rytkäiſtä poikki, funes.

praeruptus, 3, *PA.* jyrkkä, äkkinen, äkkiwiettoinen, wierywä, wuoſtawa, kaltto, locus, oppidum, saxum, jugum; *subst.* praerupta, orum, *n.* wierikot, jyrkyplät.

praes, praedis, *m.* takauſmies, takaaja, takaus, eritt. rahaſeikoiſsa, praedes pecuniae publicae accipere; praedem esse pro quo; praedes dare; praedem fieri; per praedem agere; *plur.* myös: takauſmiehen talot, vendere.

prae-sāgio, IV, edeltä tuntea, tuntea itſeſsään l. mieleſsään jku aawiſtus, aawehtia, ounaſtaa, arwata, l. praesagio *etc.*, minua aawiſtaa, minuſsa on ennakkotunne, quid animo. *b)* edeltä ilmoittaa, ennuſtaa.

praesāgītio, ōnis, *f.* (ed.), ennakkotunne, aawiſtus, ounaſtus, aawiſtuswoima, ennuſtuſmahti, inest in animis praesagitio; praesagitione divina uti.

praesāgium, ii, *n.* (praesagio), ennakkotunne, aawiſtus, ennuſtus.

prae-sāgus, 3, ennalta tuntewa, aawehtiwa, ounaſtawa, edeltä ilmoittawa, ennuſtawa.

prae-scisco, scīvi, III, edeltä saada tietää.

prae-scius, 3, edeltä tietäwä, lingua, run.; *gen.:* venturi (tulewaiſuuden), run.

prae-scrībo, scripsi, scriptum, III, kirjoittaa eteen, panna eteen, nomen sibi, run.; *abs.:* auctoritates praescriptae, ſenatorein nimet ſenatinpäätöksen etupääſsä. 2) ſäättää, aſettaa, määrätä, käskeä, quid; quid cui; si ipse populo Rom. non praescriberet, quemadmodum suo jure uteretur; cui, ut - -; wäliſti: noudatettawakſi l. waroitukſeksi ilmoittaa, muiſtuttaa, waroittaa, cui; cui, ne - -.

praescriptio, ōnis, *f.* (ed.), eteen kirjoittaminen, jsta tituli, päällekirjoitus, alku, legis; kuw. warjo, tekoſyy, näköſyy, honesta. 2) ſääntö, aſetus, ohje, määräys, naturae, rationis j. m. ſ.

praescriptum, i, *n.* (praescribo), ſääntö, aſetus, määräys, käsky, ohje, legum; praescripta servare; ad praescriptum (ſäännön l. käskyn mukaan).

prae-seco, secui, secātum ja sectum, 1, edeltä leikata poikki l. pois; kuw. praesectum ad unguem castigare (aiwan tyynni l. tarkoin tutkiſtella), run.

praesens, tis, *PA.* läsnä-olewa, ſaapuwilla l. ſaatawilla l. käſillä olewa, nykyinen, nyky-aikainen, tämän-aikainen, me praesente, minun läsnä olleſsani; in rem praesentem ja in re praesenti, paikalle, paikalla; pignus (ſ. o. kädenlyönti, kätelmä), run.; in praesenti, nykytilaſsa, nyky-aikana, tähän aikaan; in praesens (tempus), nyky-ajaksi, tätä nykyä, nykyjänſä; *subst.* praesentia, ium, *n.* nykyſeikat, -aſiat, -kohdat, -olot, jsta in praesentia, nyky-aikana, nykyhetkellä, nyt, tällä haawaa, paraikaa, juuri ſilloin, ja in praesentiarum (alky. praesentia rerum), aſiain nykykannalla l. nykyalalla, tätä nykyä. *b)* itſe, ſuullisesti, ſuuſanalla, praesentem adesse, agere; sermo (ſuullinen puhe). *c)* kohtaſiltäinen, kohtapikainen, ſamahetkinen, ſamaa päätä l. heti kohta tapahtuwa, pecunia (puhdas, ſelwä); poena; mors, exitium (ſilmin nähtäwä), run. *d)* kohta l. nopiaſti waikuttawa, tehokas, ſalwakas, woimallinen, wäkewä, mahtawa, auxilium; malum, run.; *inf.* kera: tollere (joka woi noſtaa), run.; jsta awuliaš, ſuoſiokas, ehtoiſa, mieluiſa, armas, deus; dea, run. *e)* nähtäwä, ilmeinen, julkinen, insidiae; divi, numina, run. *f)* läsnä-olewa, ſ. o. pikaneuwoinen, hilpiätuumainen, rohkia, animus (pikaneuwoiſuus); animo praesens, run.; memoria (wirkiä, eläwä). *g)* häbällinen, kowanpuolkainen, praesentior res erat.

praesensio, ōnis, *f.* (praesentio), ennakkotunne, aawiſtus, rerum futurarum. 2) luonnollinen eſikäſitys.

praesentia, ae, *f.* (praesens), läsnä-olo, praesentiam cujus vitare; animi (pikaneuwoiſuus, hilpiätuumaiſuus, rohkeus); quod in p. vestimentorum fait

(oli käſillä, ſaatawilla). 2) woima, waikutus, veri, run.

prae-sentio, sensi, sensum, IV, edeltä tuntea, ennalta hawaita l. huomata, edeltäpäin aawehtia l. ounastaa, quid; animus praesentit in posterum (tunteiſſaan ja ajatukſiſſaan ſielu katſahtaa tulewaiſuuteen).

praesento, āre, (praesens), aſettaa eteen, näyttää, tarita l. kokottaa.

praesēpes (-sēpis), is, *f.* l. **praesēpia**, ae, *f.* l. **praesēpe**, is, *n.* ja **praesēpium**, ii, *n.* (ſeur.), alkp. aitaus, jösta *a)* ſeimi, ſoimi, stant ad praesepia boves, run.; halpelemalla puh.: certum, pöytä, rawinto, run. *b)* tarha, pihatto, karjetta, hewotto, talli, stabant in praesepibus (equi), run.; run. mehiläispatſas l. -peſä; werr. korſu, irstaiſuuden peſä.

prae-sēpio, sepsi, septum, IV, edeltä aidata l. ſulkea, ſalwata, tukkia, quid (qua re).

praesertim, *Adv.* (prae-sero), etenkin, ollenkin, olletikin, ſemminkin, warſinkin, liioitenkin, eritoten, non tam ista me fama delectat, falsa pr.; pr. quum, quod, si *etc.*

praeses, idis, *c.* (ſeur.), edeſſä iſtuja, *a)* ſuojelemiſekſi: ſuojelia, turwaaja, hoimija, ſuojeliatar jne., reipublicae, libertatis, templorum y. m.; eritt. turwajumaliſta puh. *b)* johdattamiſekſi: eſi- l. päämies, haltia, hoittaja, johdattajatar, belli (ſ. o. Minerva), run.

praesideo, sēdi, sessum, II, (prae-sedeo), iſtua edeſſä, jösta kuw. *a)* ſuojella, warjella, turwata, hoimia, *dat.* kera, eſim. urbi, libertati, imperio; *abs.*: cum tribus legionibus in agro Piceno praesidebat (turwakſi ſeiſoi l. piti aſemaanſa). *b)* eſimiehitä, päämiehitä, päälliköitä, johdattaa, hallita, hoittaa, katſoa, *dat.* kera, eſim. rebus urbanis.

praesidiārius, 3, (ſeur.), turwakſi l. ſuojakſi olewa, milites.

praesidium, ii, *n.* (praeses), edeſſä iſtunta, jösta ſuojelus, warjelus, ſuoja, turwa, hoimi, apu, pelastus, tectus praesidio firmo amicorum; studia latent in tutela ac praesidio bellicae virtutis; cui praesidio esse (auttaa, ſuojella jkta) ja proficisci (tulla awukſi); ferre pr. cui; spem praesidii offerre; in fuga sibi praesidium ponere; *concr.*: classis pr. provinciae; ad judicium cum praesidio venit; praesidia generis (tuet); jösta ylim. apu, apukeino, apuneuwo, quod satis esset praesidii (kyllälliſet apuneuwot toimeentuloon); quaerere sibi praesidia periculis; praesidium sibi ex qua re petere, magnum sibi ad beatam vitam comparare; omnibus vel naturae, vel doctrinae praesidiis ad dicendum parati. Eritt. 2) ſotamiesten ſuojelus jne., turwajohto, praesidio impedimentis esse y. m.; *concr. a)* ſuojeliawäki l. -joukko, turwa-, puoltowäki l. -joukko, garniſoni, warawäki, apuwäki, wartiajoukko, wahtijoukko, wartiosto l. posti, pr. dare; ibi pr. collocat; locum quem praesidiis firmare, confirmare, obsidere atque occupare, ſotawäki, -joukot; imponere praesidium oppido; pr. introducere, ex oppido educere, ex arce expellere; praesidia constituere, disponere, deducere y. m. *b)* posti, wahti-aſema, ſotawarustus, linnoitus, leiri, pr. relinquere ja praesidio decedere; pr. tutari; procul in praesidio fuit (oli wahdiſſa); pr. occupare; milites in praesidiis rei frumentariae causā disponere; ex praesidiis cujus effugere (wahtimoilta); in praesidiis cujus esse (olla jkn leiriſſä).

prae-significo, I, edeltä ilmoittaa, quid cui.

praesignis, e, (prae-signum), (muista, ennen muita) merkillinen l. erinomainen.

prae-sono, sonui, I, edeltä ſoida, edeltä helkkyä.

praestābilis, e, (praesto), etuiſa, yliä, woitollinen, oiwallinen, jalo, res, dignitas.

praestans, tis, *PA.* etuiſa, etewä, yliä, oiwallinen, jalo, aimollinen, winhiä, uhkia, erinomainen, in qua re; qua re; run. *gen.* kera, eſim. animi, ja *inf.* kera; natura, fides, prudentia.

praestantia, ae, *f.* (ed.), etuiſuus, yleys, oiwalliſuus, jalous, etupolku, paremmuus, p. animantium reliquorum (en-

nen muita luotuja); praestantiam virtutis, ingenii, fortunae consequi.

praestes, stitis, *c.* (praesto), eſimiehẽ, ſuoſelia.

praestīgia, ae, *f.* taw. *plur.* praestigiae, walhekuwauſſet, wiehätykſet, häiritykſet, hullutukſet, kujeet, verborum (turha loiſte, tyhjä kaikku); non per praestigias (ſalamyhkään).

praestituo, stitui, stitūtum, III, (praestatuo), edeltä määrätä, ſäättää, aſettaa, diem praestituit operi faciundo Calendas Decembr.; tempus cui; praetor numquam petitori praestituit, qua actione illum uti velit.

praesto, *Adv.* (ſeur.), ſaapuwilla, ſaatawilla, käſillä, tarjona, warana, walmiſna, läsnä, täſſä, tuoſſa, pr. esse (cui), olla ſaapuwilla, olla waſtaäſſa, tulla, ilmauntua, t. eritt. olla warana, auttaa, tehdä apua l. palweluſta, palwella, ja myös: ediſtää l. meneſtyttää (cui rei).

prae-sto, stiti, stitum ja stātum, I, ſeiſoa edeſſä; kuw. olla etuiſampi, enempi, yliämpi, olla etukaareſſa, etupääſſä, etewä, erinomainen, woittaa, cui l. quem qua re (wiedä jklta etu l. woitto jäſakin); inter quos; qua re. *b) impers.* praestat, on etuiſampi, parempi, mori millies praestitit, quam haec pati. 2) *trans.* waſtata jtakin l. jnkin puoleſta, taata, mennä takaukſeen, quem t. quid; culpam, periculum, invidiam, ottaa l. ſälyttää päällenſä; de quo; a vi; *acc. c. inf. b)* ylim. tehdä, täyttää, ſuorittaa, toimittaa, pitää, suum munus; operam, officia; jus officiumque; fidem, pitää puheenſa, täyttää lupauksenſa; pacem (pitää woimaſſa); — jsta eritt. pitää, ſäilyttää, socios salvos; mare tutum (tehdä turwalliſekſi); rempublicam; t. näyttää, oſottaa, virtutem, voluntatem, benevolentiam, consilium suum fidemque; cui pietatem; honorem debitum patri y. m.; se praestare, oſottaita, näyttäitä, käyttää itſenſä, praesta te eum, qui es cognitus (oſota itſes ſemmoiſekſi l. menettele ſemmoiſen tawalla, jommoiſekſi olet tunnettu); t. toimittaa, tuottaa, hankkia, antaa, voluptatem cui; stipendium exercitui (maksaa).

praestōlor, I, (praesto), kokottaa, odottaa, wartoa, *dat.* t. *acc.* kera, eſim. cui, adventum cujus.

prae-stringo, strinxi, strictum, III, edeltä wetää kokoon l. kiinni, kiriſtää, kuriſtaa, niwoa l. ſitoa kiinni, faucem laqueo, run. 2) edeltä ſipaiſta, koſkettaa; werr. tylſyttää, oculos l. aciem oculorum (heikontaa, häikäiſtä, heijaiſta); kuw.: oculos mentis, aciem animi l. mentis.

prae-struo, struxi, structum, III, rakentaa eteen, kuw.: sibi fidem (edeltä hankkia l. laittaa itſelleen luottamuſta). *b)* ſulkea, tukkia, ummiſtaa, portam, aditum, run.

praesul, sulis, *c.* (prae-salio), ja **praesultātor**, ōris, *m.* (praesulto), edellätarkelia, edellähyppijä l. -tanſija.

praesulto, I, (prae-salto), karella l. hyppiä edellä, signis.

prae-sum, fui, esse, olla edeſſä, jsta eſimiehitä, hallita, hoittaa, huolitella, toimittaa, harjottaa, ohjata, johdattaa, päämiehitä, päälliköitä, komentaa, pitää komentoa, wallita, pitää waltaa, *dat.* kera, eſim. Druidibus, oppido, potestati, negotio, studio, artificio, agro colendo, rebus regiis, regiis opibus, classi, exercitui, regionibus, provinciae; in provincia, olla maaherrana; ibi, Lissi, in Bruttiis j. m. ſ., olla päällikkönä; werr. *a)* olla päämiehenä l. ylinnä jäſakin, ottaa ſuuri oſa jhnkin, temeritati cujus; crudelitati. *b)* ſuojella, turwata, moenibus, run.

prae-sūmo, sumpsi, sumptum, III, edeltä ottaa l. nauttia, dapes, run.; kuw. edeltä, ennalta ajatella l. mieleſſään kuwailla, bellum spe, run.

praesumptio, ōnis, *f.* (ed.), edeltä otanto; kuw. ennalta waſtaaminen, t. luule, arwelo, odotus, toiwo.

prae-suo, sui, sūtum, III, alkp. edeltä neuloa; jsta edeltä peittää l. werhota, praesuta foliis hasta, run.

prae-tendo, tendi, tensum ja tentum, III, ojentaa eſiin, ulotuttaa (eſiin), praetenta tela tenent, run.; cuspide praetentä (eteen piſtetty), run. 2) werr.

pingoittaa eteen, wirittää l. teḫdä l. panna eteen, pitää edeśśä, wetää eteen, sepem segeti, manu ramum, vestem ocellis, run.; sermonem decreto (aśettaa l. laatia eteen); *Pass.* praetendi, paikoista puḫ., lewitä eteen, olla edeśśä, litus praetentum; kuw. *a)* teḫdä l. ḫokea jtakin jnkin śyyksi, estelyksekśi, puollustuksekśi, śyytellä jtakin jnkin jtakin, aśettaa jtakin jnkin warjoksi, kauniśtella jllakin jtakin, seditioni quid; legatorum decretum calumniae; nomen hominis doctissimi moribus suis. *b)* lauśua, waatia, conjugis taedas, run.

prae-tento, I, edeltä tunnuśtella, edeltä tutkiśtella, iter baculo, run.; manu silvas (haparoita, koperoita, käḫmiä), run.; chordas (wiritellä), run.; kuw.: vires, edeltä koetella, run.

prae-tepesco, tepui, III, edeltä ḫehkauntua.

praeter, *Adv.* (prae), ohitśe, ś. o. paitśi, cavendae sunt familiaritates, praeter hominum perpaucorum; nil pr. salices cassaque canna fuit (ei muuta kun), run. 2) *Praepos. acc.* kera, ohitśe, śiwuitśe, wieritśe, wiereśtä, kyljitśe, editśe, edeśtä, pitkin, copias praeter castra transducere; pr. omnium oculos; Ligures pr. oram maris transmittere. *b)* kuw. ylim. ylitśe, ulkona, waśtoin, nihil pr. rem locuti sumus (ei mitään ulkona aśiaśta olewaa, aśiaan kośkematointa); pr. modum, consuetudinem, naturam, opinionem, spem, exspectationem y. m.; eritt. ennen, yli, enemmin kun, pr. ceteros; t. paitśi, ilman, päälliśekśi, liśäkśi, oheśśa, muaśśa, ut pr. se denos adduceret; pr. auctoritatem vires habere; t. paitśi, hoc nemini pr. me videtur; nihil pr. astra videt et undas (ei näe muuta kun jne.), run.; pr. haec l. ea, paitśi śitä l. näitä; nihil pr. plorare (ei muuta kun), run.

praeter-ago, ere, ajaa ohitśe.

praeter-eā, *Adv.* paitśi śitä, paitśi tuota, śen oheśśa, śiiben liśäkśi, śiinä śiwuśśa, päälliśekśi; ja'annoiśśa: paitśi śitä, wieläpä. 2) täśtä lähin, täśtä puolen, neque illum - - praeterea vidit (enää), run.

praeter-eo, īvi ja ii, itum, īre, käydä l. mennä ohitśe, śiwuitśe, monstror digito praetereuntium, run.; quasi praeteriens satisfaciam universis. *b)* werr. juośta l. kulkea ohitśe, praeterit currus, unda, run.; t. mennä, kulua, wälttyä, praeterit tempus. 2) *trans.* käydä ohitśe, kulkea l. mennä ohitśe, śiwuitśe, wieritśe, śiwuttaa, quem locum; werr. käydä ohitśe, lentää, śuikahtaa, wieriä ohitśe, śiwuitśe, nuoliśta, jo'iśta puḫ., run.; eritt. ajaśta puḫ.: praeteritus, mennyt, kulunut, wiettynyt, jäänyt, wälttynyt, tempus, aetas, voluptas; *subst.* praeterita, orum, *n.* menneet, tapaḫtuneet, entiśet, aikuiśemmat, pr. mutare non possumus. *b)* kuw. mennä ohitśe, res praeterit quem, jää jkltä ḫokśaamatta l. ḫuomaamatta, on jkltä tuntematoin l. tietämätöin, eśim. non me praeterit, me longius prolapsum esse (ś. o. aiwan ḫywin ḫawaitśen l. ḫokśaan); eritt.: praeterire silentio l. yks. praeterire, waieten mennä ohitśe l. śiwuttaa, olla mainitśematta, jättää pois, eśim. mortem cujus silentio; libidines; in praeteritis relinquere (unḫottaa mainita); myös: nullam partem orationis silentio (laśkea ohitśe ilman śuośiota l. ḫywäkśymistä ilmoittamatta); jśta *c)* walinnoiśśa, perinnöiśśä j. m. ś. mennä śiwuitśe, jättää pois l. tyhjäkśi, olla wäliä l. lukua pitämättä, unḫottaa, dignos; suffragiis quem; fratris filium. *d)* käydä l. rientää edellä, woittaa, quem cursu (juośta ohitśe), virginem, Euros, run.; kuw. olla etuiśampi, yliämpi, parempi, jättää, quem, run.; modum (mennä yli), run.

praeter-equito, I, ratśaśtaa l. ajaa ohitśe, edeśtakaiśin.

praeter-fero, tuli, lätum, ferre, kantaa ohitśe, jśta *Pass.* praeterferri, käydä ohitśe, tulla, kulkea, matkata ohitśe, śiwuitśe, latebras.

praeter-fluo, ere, juośta ohitśe, wirrata l. wieriä ohitśe, wieritśe, *acc.* kera, eśim. moenia; kuw. mennä ohitśe, wälttyä, ḫadota, voluptas praeterfluit.

praeter-gredior, gressus, III, (gradior),

käydä ohitſe, aſtua, kulkea, matkata ohitſe, ſiwuitſe, caſtra.

praeter-lābor, lapsus, III, ſolua ohitſe, walua, juoſta, wieriä ohitſe, ſiwuitſe, tumulum, run.; tellurem (laſkea l. purjehtia ohitſe), run. *b)* kuw. liwetä l. liepſahtaa ohitſe, wälttyä, wiettyä, haihtua, praeterlabitur definitio.

praetermissio, ōnis, *f.* (ſeur.), ohitſe laſkeminen, jäta *a)* jätäntö, laiminlyönti, aedilitatis (Aedilinwiran hakemiſen). *b)* poisjättäminen, formae.

praeter-mitto, mīsi, missum, III, laſkea ſiwuitſe, päästää (menemään) ſiwuitſe, wieritſe, neminem; werr. *a)* laſkea ohitſe, antaa mennä l. wälttyä, diem, occasionem. *b)* puheesſa ja kirjoitukſeſſa: mennä ohitſe, jättää pois, jättää l. olla mainitſematta l. puhumatta, quid. *c)* jättää, heittää, laiminlyödä, gratulationem, voluptates, officium; *inf.* kera, eſim. facere (jättää tekemättä).

praeter-quam, *Adv.* paitſi, kun yksiſtänſä; eritt.: praeterquam quod, paitſi ſitä, että, paitſi mitä ſiihen tulee, että. 2) paitſi ſitä, ſen ohesſa.

praetervectio, ōnis, *f.* (ſeur.), ohitſe ratſaſtaminen, ohitſe, ſiwuitſe kulkeminen l. matkaaminen.

praeter-vehor, vectus, III, kulkea ohitſe, matkata, laſkea, purjehtia, ajaa, ratſaſtaa ohitſe, wieritſe, wälisti *acc.* kera, eſim. Apolloniam. *b)* werr. ja kuw. mennä ohitſe, ſiwuttaa, scopulos (päästä ohitſe), aures (ſuhahtaa ohitſe), puheesta puh.; pr. quid silentio, waieten jättää.

praeter-volo, āre, lentää ohitſe, ſiwuitſe, quem, run. Eritt. *b)* kuw. liwahtaa l. liepſahtaa ſiwuitſe, rientää ohitſe, jäädä jkta huomaamatta, sensus; quem; proposita (lennoſſa, päälliſin puolin tutkiſtella).

prae-texo, texui, textum, III, kutoa eteen, kuw. tehdä l. hoka ſyykſi, eſtelyksekſi, puoluſtukſeksi, ſyytellä, käyttää warjona, quid, eſim. cupiditatem triumphi. 2) kutoen panettaa edeſtä, paartaa, reunuſtaa, päärmeellä waruſtaa, toga l. tunica purpurā praetexta l. toga praetexta l. yks. **praetexta,** ae, *f.* purpurapaarteinen päälliswaate (korkiammilla eſiwaltalaiſilla ja papeilla, ſekä wapaaſukuiſilla lapſillakin miehen-ikään aſti); werr. praetexta, ae, *f.* (*sc.* fabula), romalainen tragedia, kuſja yhdäiſiä miehiä päähenkinä. *b)* edeſtä panettaa l. waruſtaa, carmen primis literis sententiae (aloittaa); kuw.: omnia lenioribus principiis (edeltä walmiſtella). *c)* edeſtä peittää, litora, ripas, run.; Rheno praetexi (olla l. aſua Rheinin takana); run. korittaa, nomine templum, ja kuw. warjoittaa, kauniſtella, funera sacris, nomine conjugii culpam.

praetexta, k. praetexo.

praetextātus, 3, (praetexta), praetextalla waatetettu, purpurapaarre päälliswaatteella waruſtettu, yhäiſiſtä eſiwaltalaiſiſta puh. ja wapaaſukuiſiſta lapſiſta 17:teen ikäwuoteen aſti.

praetextus, us, *m.* (praetexo), tekoſyy, walheſyy, eſtelyš, warjo, kauniſtus.

prae-timeo, II, edeltä peljätä.

prae-tingo, tinxi, tinctum, III, edeltä kaſtaa, ennalta neſtyttää.

praetor, ōris, *m.* (alkp. praeitor, praeeo), eſimies, päällyšmies, haltia, wallanpitäjä, Thessaliae; jäta Konſuliſta, maaherraſta, Karthagon Sufeteiſta j. m. ſ. puh.; maximus, ſ. o. Diktatori. Eritt. *b)* Praetori Romaſſa, Roman wuodeſta 387 walittu maiſtratilainen, jonka toimitukſet aikaiſemmin oliwat konſulatiin yhdiſtetyt. Praetorein tuli lakien hoitoſta huolta pitää, heidän oli tuomionwalta. Wuodeſta 490 walittiin kakſi, toinen praetor urbanus, toinen pr. peregrinus, joiſta edellinen ratkaiſi erityisriitoja romalaiſten porwarein wälillä, jälkimäinen tuomitſi Romalaiſten ja muukalaiſten wäliſiä tai muukalaiſten keskinäiſiä riitoja. Ajaſtajan kuluttua eroſiwat wiraſtanſa ja meniwät Propraetoreina rauhalliſiin woittomaihin, jäta uſein praetor yhtä kun propraetor. Wuodeſta 526 Praetoreita walittiin hallitſemaan ulkopuolla Italiaa olewia woittomaita. *c)* ſotajohtaja, ſotapäällikkö, warſ. epäromalaiſilla kanſoilla.

praetōriānus, 3, (praetorium), henki-

wartioſtoa koſkewa, praetorianinen, pr. milites l. ykſ. praetoriani, keiſarillinen henkiwartioſto.

praetōrius, 3, (praetor), Praetoria t. Praetoreita koſkewa, häneſtä t. heiſtä lähtenyt, praetorillinen, Praetorein, Praetorin, comitia (Praetorein walitſemiſekſi pidetyt, Praetorinwaali); potestas (Praetorinwirka); jus (Praetorein ſäännöt); *subst.* praetorius, ii, *m.* entinen Praetori, Praetorina ollut. *b)* Propraetoria koſkewa, propraetorillinen, domus (Propraetorin wirkatalo woittomaaſſa); cohors (Propraetorin ſeura l. ſaattokunta); jöſta *subst.* praetorium, ii, *n.* maaherran wirkaſunto woittomaaſſa. 2) ſotajohtajaa l. ſotapäällikköä koſkewa, cohors (ſotapäällykſen henkiwartioſto); navis (amiralilaiwa); praetorio imperio classi praeesse (ylipäällikköwalta); porta (leirin pääportti, joka ſotapäällikön teltaſta ſuoraan johdatti wihollisia päin); *subst.* praetorium, ii, *n. a)* ſotapäällikön telta, ja myös: neliskulmainen paikka ſen ympärillä; werr. ſotaneuwoſto (päällikön teltaſſa kokountuwa), pr. mittere l. dimittere; run. mehiläis-emon aſunto l. kenno. *b)* keiſarillinen henkiwartioſto (jonka päämies nimitettiin praefectus praetorio).

praetūra, ae, *f.* (praetor), Praetorinwirka l. -arwo, praeturam gerere.

Praetūtii, orum, *m.* Picenumin kanſakuntia; jöſta **Praetūtiānus**, 3, praetutilainen.

praeustus, 3, (prae-uro), edeſtä poltettu, etupääſtä kowakſi poltettu, tulella karaiſtu, hasta, sudes, materia.

prae-valeo, valui, II, olla järin woimakas l. mahtawa l. arwokas, olla etuiſampi, enempi, yliämpi, wiedä etu l. woitto, praevalens populus (aiwan wäkewä).

prae-validus, 3, aiwan woimakas, järin wäkewä, warſin wahwa, juvenis; werr.: urbes, ſangen mahtawat l. waltawat; terra (liian kaswuiſa), vitis (aiwan uhkia), run.

prae-vallo, āre, edeſtä waruſtaa.

praevāricātio, ōnis, *f.* (praevaricor), welwolliſuuden rikkominen, eritt. päällekantajan t. aſianwalwojan, joka otti lahjoja riitaweljeltä ja ainoaſti näökſi kaipauksenſa t. puollustuksenſa toimitti, wirkapetos, wirkawilppi, de praevaricatione absolvi.

praevāricātor, ōris, *m.* (ſeur.), welwolliſuutenſa rikkoja, eritt. jutunkantaja, joka riitaweljen puolta piti, wirkapatto, cujus (ſalaiſeſti ſuoſiwa päällekantaja, teko- l. walhekaipaaja); causae publicae (näköpuollustaja).

prae-vāricor, I, mennä wiiſtoon, witalikkoon; kuw. ſyyttäjäſtä t. jutunkantajaſta puh.: welwolliſuuden täytännöſſä winkkuroita l. mutkailla, tehdä wäärin, pitää riitaweljen puolta, turpissime; *dat.* kera, eſim. accusationi, ſalaiſeſti auttaa l. tukea.

prae-veho, vexi, vectum, III, kantaa edellä, *Pass.* praevehi, ajaa l. ratſaſtaa edellä, edeltä, p. equo l. ykſ. praevehi; missilia praevehuntur (lentäwät edeſſä). 2) kantaa ohitſe, *Pass.* praevehi, ajaa l. ratſaſtaa ohitſe, wirrata l. wieriä ohitſe, wieritſe.

prae-venio, vēni, ventum, IV, tulla edellä, eteen, tielle, päästä l. kerjetä edelle, ennalle, eteen, ennen, breviore viā. 2) *trans.* ediſtää, jätättää, ennättää, eſtää, hostem, desiderium; *Pass.* eſtettää, morte, run.

prae-verro, ere, edeltä lakaiſta.

prae-verto, verti, versum, III, kääntää eteenpäin, aſettaa eteen, ſ. o. katſoa l. arwata paremmaksi, etuiſammaksi, pitää arwoiſampana, quod huic sermoni praevertendum putes. 2) edeltä ottaa, kuw. edeltä, ennalta walloittaa, animos amore, run. 3) käydä edellä, juoſta, rientää, kiitää edellä, päästä ennalle, ediſtää, jätättää, ventos cursu, ventos equo, run.; werr. ediſtää, ennättää, eſtää, ehkäiſtä, usum (tehdä joutawaksi, tarpeettomaksi); praevertunt me fata, run.; kuw. woittaa, quem. *b) intrans.* olla etewämpi, enempi, arwoiſampi, tärkiämpi, nec posse bello praevertisse quicquam. *c) depon.* praevertor, erinomattain, ennen kaikkia kääntyä l. ryhtyä jhnkin, erittäin tähdätä ſilmänſä jhnkin l. jnkin puoleen, erinomattain toimittaa l. askaroita jtakin, *dat.* kera, eſim. huic rei; *acc.* kera, eſim. eam rem

omnibus (ſ. o. pitää tätä aſiaa kaikkein tärkeimpänä); illud, run.; aliud praevertendum est cui (jkn on ennen muuta tekemistä).

prae-video, vīdi, vīsum, II, edeltä, ennalta nähdä.

prae-vitio, I, edeltä vioittaa, ennalta pahentaa l. pilata.

praevius, 3, (prae-via), edellä käywä, edeltäwä.

prae-volo, I, edellä, edeltä lentää.

pragmaticus, i, *m.* lain-oſaaja l. lain-oppinut, joka puhelioille ja jutunkantajoille neuwoi ne lainkohdat, joille nuot eſitelmänſä perustiwat.

prandeo, prandi, pransum, II, (ſeur.), ſuurustaa, murkinoita, ſyödä ſuurusta, in Arcano; *trans.:* luscinias, olus, ſuurukſekſi nauttia, run.

prandium, ii, *n.* ſuurus, murkina, ſuuruspäiwälliſet, taw. kello 12 aikaan ſyöty.

pransus, 3, (prandeo), ſuurustanut, murkinoinnut, non avide, run.; curatus et pr., walmis lähtemään; pransus, potus (watſanſa täyteen ſyönyt ja juonut).

prātensis, e, (pratum), niituilla kaswawa l. olewa, niittu-.

prātulum, i, *n.* (ſeur.), niittunen.

prātum, i, *n.* niittu, nurmi, irrigare; werr. *a)* niittuheinä, -ruoho, run. *b)* lakeus, aukio, Neptunia, run.

prāve, *Adv.* wäärin, pahoin, kehnosti, huonosti.

prāvitas, ātis, *f.* (ſeur.), wääryys, winous, rumakaswuiſuus, epämuotoiſuus, epäſuhtaiſuus, membrorum; oris (weulotus); corporis. *b)* kuw. wääryys, nurinkuriſuus, ſäännöttömyys, pahuus, kehnous, huonous, kelwottomuus, consulum; animi, mentis; in pravitate perstare; interitum afferre pravitatis.

prāvus, 3, wäärä, wengas, kampura, wino, pahakaswuinen, epämuotoinen, ruma, membra, jumenta. *b)* kuw. wäärä, nurinkurinen, nurintapainen, ſäännötön, wirheellinen, paha, häijy, kehno, huono, non pravus dux belli (kelwotoin); bellua (hullu, houkka), run.; ingenium, consilium, regula y. m.

Praxiteles, is, *m.* kreikalainen kuwaweistäjä Athenasta; jösta **Praxitelius,** 3, praxiteleinen, Praxiteleen.

precārius, 3, (precor), rukoiltu, kerjätty, rukoilemalla ſaatu, armosta annettu, auxilium; jösta *adv.* precario, rukouksilla, rukoillen, armoilla, armosta, rogare, possidere. 2) menewä, katoawa, epäwakainen, forma, run.

precātio, ōnis, *f.* (precor), rukoileminen, rukous, precationem admittunt dii; rem precatione transigere; precatione uti; precationem facere.

preces, um, *f.* k. prex.

preciae ja **pretiae,** arum, *f.* eräs wiinapuun laji.

Preciāni, orum, *m.* Aquitanian kansakuntia.

precor, I, (prex), rukoilla, anoa, pyytää, quem; quid; quid a quo; a quo, ut - -; ut *conjunct.* kera; ad deos (rukoilla jumalain puoleen). *b)* toiwottaa, cui quid; male (toiwottaa pahaa); t. tirota, ſadatella, cui.

prehendo ja **prendo,** prehendi (prendi), prehensum (prensum), III, tawottaa, tawata, käſittää, ſiwuta, haapata, ottaa jtakin, ottaa kiinni, tarttua jhnkin, quem manu; quid manu; dextram (cujus); locum; run.: oras Italiae, ſaawuttaa. Eritt. *b)* p. quem, tarttua jkhn, puhutellakſenſa; p. quem in qua re, ſaada kiinni, jösta prensus in patenti Aegaeo (tawotettu, yllätetty), run. 2) kuw. käſittää, tajuta, älytä, ymmärtää, naturam rerum.

prehensio, ōnis, *f.* (ed.), wipu, wipuiſin, wintturi.

prehenso ja **prenso,** I, (prehendo), tawotella, tapailla, käſittää, haappoa, ottaa jtakin, ottaa kiinni, tarttua, ruweta jhnkin, manus; brachia, ferrum, run.; eritt.: quem, tarttua jkhn l. ſeiſauttaa jku, puhutellakſenſa, t. pyytääkſenſä (eſim. wirkaa), jösta *abs.* prensare, anoa wirkaa, hakea.

Prelius lacus, järwi Etruriaſſa.

prēlum, i, *n.* (ſeur.), painin, paine, puſerrin, eſim. wiinapuſerrin, wiinapaino.

premo, pressi, pressum, III, painaa, painotella, nykistää, puſertaa, puriſtaa, likistää, litistää, lyötistää, natos

ad pectora, run.; se premere exitu portarum (tunkea toiſianſa portin ſuuſſa, ſulloa ulos portin ſuuſta); vinum, run.; ubera (lypſää), quid ore, dente (pureſkella, ſyödä, pureſkia), ora ore (ſuudella), run. Werr. *b)* ſipaiſta, koſkettaa, ſatuttaa jtakin, aſtua jnkin päälle, jhnkin, jtakin, polkea jtakin, kulkea jtakin, pitkin jtakin, latus, anguem, run.; vestigia per ignem (mennä läpi), vestigia suo pede (käydä l. askella jälkiä), solum, run.; insulam premit amnis (ympäröitſee, piirittää), run.; litus (kulkea pyhkäistä rantaa, pyſyä rannalla), run. *c)* pitää kiinni jstakin, pitää jtakin, tarttua jhnkin, premere frena manu, run. *d)* uſein olla jöſakin, iſtua, ſeiſoa, maata jöſakin, langeta, laskeuta, aſettua, iſtahtaa jhnkin, forum; humum, sedilia y. m., run.; terga equi (iſtua l. ratſaſtaa hewoſen ſeläſſä), run. *e)* peittää, kätkeä, piilottaa, fronde crinem, canitiem galeā, run.; lumen luna premit (ſ. o. mence alas), run.; quid (terrā), haudata maahan, run. *f)* painamalla laatia, kuwata, muodoſtaa jkſikin, lac (muuttaa juuſtokſi), run.; pressum lac (ſ. o. juuſto), run. *g)* wihollisena: ajaa takaa, käſittää, polttaa perästä, ahdiſtaa, hätyyttää, piukoittaa, tunkea päälle, hostes, aciem; bello, obsidione quem; cervum clamore, apri cursum, run.; saltus montium praesidiis (ſotamiehittää); Luceriam y. m. *h)* kuormata, ſälyttää (päälle), laſtata, raskauttaa, waiwuttaa, uuwuttaa, gravi onere armorum pressi; pressae carinae, juvenci pressi jugo (ikeen alla), pressus gravitate soporis y. m., run. *i)* painaa ſiſälle, jhnkin, dentes in vite, run.; presso vomere, run.; cubito presso (ſ. o. kynäräpään nojalla), run.; jöta merkitä, rem notä, run. *j)* puſertaa l. ſiriſtää ulos, ignem, run.; kuw.: lingua sonos vocis pressos facit (kuultawa, ſelwä). *k)* painaa alas, laskea alas, currum (ajaa liian alhaalta), run.; mundus premitur (laskeuu, alenee), run.; aulaeum premitur (wierii alas), run.; jöta eritt. iſtuttaa, virgulta per agros, run.; t. alas painamalla tehdä, kaiwaa, suleum (wiiltää wako), run.; t. kaataa l. ſortaa maahan, panna hengeltä, tres famulos, run. *l)* painaa l. likiſtää kokoon, yhteen, umpeen, ſupiſtaa, kutiſtaa, kiriſtää, painaa kiinni, oculos cujus, run.; fauces cui, guttur, laqueo collum, run.; os (ſulkea), run.; presso gradu l. pede, jalka jalan äärеſſä, taajariwiſeſti; jöta eritt. piukoittaa, pingoittaa, pressis habenis, run.; t. warwentaa, okſia, leikata, vitem falce, falce umbras (*i. e.* arbores umbrantes), luxuriem, run.; t. pidättää, ehkäiſtä, ſeiſauttaa, lakauttaa, vestigia, run. 2) kuw. painaa, painoſtaa, pinniſtää, pihdiſtää, poukottaa, ahdiſtaa, tunkea, pakoittaa, ängätä, rafittaa, kiuſata, waiwata, wainota, hätyyttää, käydä kimppuun j. m. ſ., necessitas quem premit; aerumnae me premunt; premi aere alieno, injuriā, invidiā, odio, periculis; luctu, doloribus premi; re frumentaria premi (olla pinteeſſä, poukaſſa, ahdingoſſa, hädäſſä, pulaſſa); quem verbo; premi ad exeundum; argumentum (pitää kiinni todiſtuſſeſta). Werr. *b)* peittää, ſalata, nocte premi, run.; curam sub corde, quid ore, run.; jöta myös: me pressit alta quies (olin uneen wajonnunna), run. *c)* alentaa, halwentaa, ſolwaiſta, tummentaa, superiores; arma Latini, run.; humana omnia (pitää halpana, wähänarwoiſena); jöta woittaa, olla ſuurempi, yliämpi j. m. ſ., facta premant annos, run.; t. hallita, ditione quem, imperio ventos, run. *d)* lyhentää, lyhyeltä käſittää, quae dilatantur a nobis, Zeno sic premebat. *e)* pidättää, tyreyttää, pyſäyttää, tauottaa, cursum ingenii cujus; vocem (waieta), vocem cujus (waikentaa), run.

prendo, ſ. prehendo.

prensātio, ōnis, *f.* (prenso), wiran anominen, hakeminen.

prenso, ſ. prehenso.

presse, *PAdv.* näpiäſti, ſiewäſti, ei lewiäſti, äänтämiſeſtä puh., loqui. *b)* lyhyeſti, ſuppialauſeiſeſti, ei laajalta, ei aawalta, definire; t. koruttomaſti, ykſinkertaiſeſti, dicere. *c)* tarkkamää-

räiſesti, tyyskästi, pressius agere, perturbationes definire.

presso, āre, (premo), painaa, painotella, puſertaa, ubera manibus (lypſää), run.

pressus, 3, *PA.* painettu l. likistetty kokoon, yhteen; werr. ja kuw. *a)* äänestä puh.: hiljennetty, maſennettu, hiljainen, matala, werkkainen, vox; modi. *b)* lyhyt, ſuppialauſeinen, korutoin, yksinkertainen, oratio, orator. *c)* tarkkamääräinen, tarkka, tyyskä, Thucydides verbis pressus.

pressus, us, *m.* (premo), painaminen, paino, ponderum; eritt. kokoon l. yhteen puſertaminen, oris.

pretiae, k. preciae.

pretiōse, *Adv.* kalliisti, jalon koriasti, uhkiasti.

pretiōsus, 3, (ſeur.), kallis, arwokas, ſuurenarwoinen l. -weroinen, paljon makſawainen, ſuurihintainen, equus, vestis, res, possessiones. 2) paljon kustantawa jhnkin, kalliisti makſawa, emptor, run.

pretium, ii, *n.* hinta, arwo, p. constituere, enumerare; p. pacisci pro qua re; jacent pretia praediorum; magni, parvi pretii esse (olla korkiasſa, halwasſa hinnasſa, ſuuren-, wähänarwoinen); p. habere (olla jossakin hinnasſa, makſaa jotakin); p. conficere (määrätä); werr. *a)* raha, pretio mercari ordinem senatorium (rahalla); pretio et mercede minuere majestatem rei publ. (rahan tähden); urbem pretio posuit (makſoa wastaan), run.; vectigalia parvo pretio redempta habere (wähällä rahalla, helpolla, halwalla); omnia cum pretio honesta (kaikki rahaa tuottawa l. kartuttawa); multa pretia bene apud quem collocare; jsta ylim. raha, tawara, omaiſuus, converti in p. (kultaſateekſi, kullakſi), run. *b)* palkka, palkkio, palmae p. victoribus, run. 2) kuw. arwo, operae cujus p. facere (arwata jkn työ, määrätä työn arwo); pluris pretii habere quem (pitää ſuuremmasſa arwosſa); sive aliquod morum est pretium (tawat owat jonkin arwoiſet l. weroiſet, käywät jostakin), run. *b)* palkka, palkkio, palkinto, operae p. est (makſaa waiwan, kannattaa), *inf.* kera; facere operae p. (tehdä mitä waiwan makſaa l. kiitokſen anſaitſee); operae p. habere libertatem (waiwan palkka, palwelukſen palkkio); *concr.:* dignum morae p. (todesti waiwan palkitſewa aſia); lahjomiſesta puh.: pretio judicem corrumpere y. m.; run. palkka, ſ. o. rankaistus, p. est mori.

prex, precis, *f.* [*nom.* ja *gen. sing.* käyttämättömät], rukous, anomus, anie, enimitten *plur.*, prece humili uti; omnibus precibus orare l. petere, ut *etc.* (jos jollakin l. kaikin tawoin rukoilla); fatigare quem precibus; precibus adduci; preces adhibere, audire; alternae, toiwotukſet, run. 2) rukous (jumalan puoleen), in prece totus eram, run.; preces et vota. *b)* kirous, ſadatus, omnibus precibus quem detestari.

Priamus, i, *m.* Laomedonin poika, Troian kuningas, Hekuban puoliſo, Hektorin iſä; jsta *a)* **Priamēis**, idis, *f.* Priamoon tytär (Kasſandra). *b)* **Priamēius**, 3, priameinen, Priamoon. *c)* **Priamides**, ae, *m.* Priamidi, Priamoon poika.

Priāpus l. **-os**, i, *m.* ſiitoswoiman jumala, jsta puunhedelmäin, kaswitarhain ja wiinamäkien jumala.

prīdem, *Adv.* aikaa, kauan aikaa, ammon aikaa, aikaa päiwiä, iſo aika takaperin, non ita p., ei juuri monia aikoja ſitten, ei peräti pitkältä takaperin l. wäliä, äsken, tuonain. 2) ennen, muinoin.

prīdie, *Adv.* (prior-dies), päiwää ennen, toiſena l. edelliſenä päiwänä, eilen, pr. ejus diei; pr. eum diem; pr. Calendas, natalem, ludos Apollinares; usque ad pr. Kal. Sept. (Syyskuun enſimäiſen edelliſeen päiwään asti, Elokuun wiimeiſeen päiwään asti); pr. quam veni, päiwää ennen kun tulin.

Priēnē, ēs, *f.* Jonian kpgeita.

prīmaevus, 3, (primus-aevum), enſiwuoſilla, nuori, nuorekas.

prīmārius, 3, (primus), laatunſa enſimäiſiä l. etuiſimpia, ylhäinen, korkia, jalo, arwosſa pidetty, vir; locus (enſimäinen).

prīmigenius, 3, (primus-gigno), alku-

peräinen, kaikkein enſimäinen; *subst.* primigenia, ae, *f.* Fortunan liikanimiä.

prīmipīlus, i, *m.* k. pilus.

prīmitiae, arum, *f.* (primus), eſikot, eſikoiſet, alkeet, eritt. hedelmäin, primitias frugum Cereri libare (uutiswilja), run.; spolia et pr., woiton eſikoiſet, run.; juvenis (enſimäinen taistelokyrityks), run.

prīmitus, *Adv.* enſin, enſikerran.

prīmo, *Adv.* aluesa, aluesta, alkuansa, enſin, enſikſi, enſisti, enſinnä, enſimmältä, eſimmältä, eſinnä.

prīmordium, ii, *n.* (primus-ordior), enſialku, eſi-alku, peri-alku, alkuperä, ſyntyp, a primordio urbis; primordia rerum.

prīmōris, e, (primus), enſimäinen, eſimäinen, etumainen, primoribus labris gustare k. attingere quid (ſ. o. päälliſin puolin oppia tuntemaan); *subst.*: provolat ad primores (eſipääsä oliat). *b)* werr. enſimäinen, etuiſin, ylin, korkein, arwokkain, juventus (nuorukaiſet); *subst.* primores, um, *m.* ylimäiſet, ylhäiſimmät, korkeimmat, ſuurimmat, civitatis.

prīmum, *Adv.* enſikſi, enſin, enſinnä, enſimmäksi, alkaa päällä, alukſi, pr. omnium (kaikkein enſimäiſeksi); quam pr., pikemmin kun paremmin, kiiruumman kautta, hetimitten; ut, ubi, quum, simulac pr., kohta kun, heti kun, ſitä pikaa kun, jahka. 2) enſikerran, enſierän.

prīmus, k. prior.

princeps, cipis, *c.* (primus-capio), enſimäinen, eſimäinen, etumainen, princeps Horatius ibat, enſimäiſenä, enſimäiſeksi, enſikſi, enſinnä, eſipääsä, etunenääsä, enſin; pr. ex omnibus, ad conatum, pecuniae pollicendae, in agendo; exordium pr. omnium esse debet; arwoſijan puoleesta: enſimäinen, ylin, korkein, arwokkain, paras, etuiſin, etewin, Aeduorum; omnium fuit facile pr.; Eudoxus in astrologia facile pr.; principum philosophorum praecepta; pr. senatūs, enſimäinen ſenatorein luetteloesa, ſenatorein keſken; pr. juventutis, romalaisten ritarein ylimpiä; princeps civitatis, earum regionum, consilii publici j. m. ſ., k. ykſ. princeps, ylin mies, ylimäinen, ſuurin, mahtawin, waltamies, walta; ad quid, ylimäinen jhnkin; — eritt. *a)* ylin päämies, pää, peruestaja, ſynnyttäjä, alkaja, aikaanſaattaja, eſikuwa, johdattaja, neuwonantaja, personam principis tueri; Zeno pr. Stoicorum; familiae, nobilitatis; sceleris; consilii, studiorum, belli inferendi y. m. *b)* ruhtinas, waltias, hallitſia, haltia. *c)* ſotamenoisſa: principes, ſotarinnan toinen riwi k. jana (Hastatein ja Triarein wälinen); jesta *sing.* princeps, (*sc.* ordo), komppania k. centuria Principes miehiä, signum primi principis, t. (*sc.* centurio), Principes mieesten kapteini k. päällikkö, prior, t. (*sc.* ordo), kapteininwirka Principes wäesså, primus.

principālis, e, (cd.), enſimäinen, alkuperäinen, causa. Eritt. *b)* pääkortteeria koskewa, portae, ſiwuportit, joista toiſen nimi oli dextra, toiſen sinistra.

principātus, us, *m.* (princeps), enſiſija, eſipää, eſinenä, etukaari, etupolku, tenere principatum cujus rei, ennen muita woida tehdä jtakin, eſim. sententiae, antaa äänenſä; ſamoin: belli propulsandi. *b)* alku, ſyntp, temporis; ja myös: periwoima, omnis natura habet aliquem in se principatum. 2) arwoſijan puoleesta: etuiſuus, paremmuus, eſi-arwo, principatum eloquentiae dare, cui deferre; sol astrorum obtinet principatum (on tähdistä etuiſin). *b)* ylin ſija waltioesa, korkein waltiowirka, yliwalta, hallinto, principatum atque imperium cui tradere; principatum Galliae obtinere; de principatu contendere, ad principatum pervenire (enſimäinen arwoſija); eritt. enſimäinen k. korkein päällikön ſija, ylin komento, principatu dejici; imperii maritimi (päawalta merellä).

principium, ii, *n.* (princeps), alku, alkuperä, alkupää, perijuuri, ſyntp, nec pr., nec finem habere; pr. criminis invenire; in principiis dicendi (puheen aluesa); principia ducere a quo (johdattaa); *adv.*: principio, a prin-

cipio, in principio, aluſſa, alkaiſſa, aluſta, alkuperin, enſin, enſiſti, enſikſi. *b)* perustus, urbis; taw. *plur.* principia, alkuperuſtukſet, peri-aineet, alkeet, perusteet, perus-opit, peritaipumukſet, rerum, juris; naturae. *c)* alun tekiä, Faucia curia fuit pr. (äänſi enſikſi); run. alkaja, ſynnyttäjä, Graecia pr. moris fuit. 2) ſotamenoiſſa *plur.* principia, *a)* ſotamieſten etumaiſet riwit, enſijanat, eſijakſo, eſirinta, etupää, equites post pr. collocat. *b)* julkinen paikka leiriſſä, joſſa ſotapäällikön, Legatein ja Tribunein teltat ſekä liput oliwat, joſſa puheita ja neuwoa pidettiin, pääkortteeri, jura reddere in principiis.

prior, prius, edellinen, edellimäinen, etumainen, eteinen, ennempi, aikaiſempi, entinen, eſimäinen, enſimäinen, pedes (etujalat); qui prior occupaverit, aikaiſemmin, enſinnä, enſiſti, enſiſti, enſimäiſnä, ennalta; priore loco (enſin); priore aestate, menneenä l. wiimeiſnä keſänä; Dionysius prior, wanhempi; *subst.* priores, eſi-iſät, run. *b)* arwoſijan puoleſta: etewämpi, etuiſampi, enempi, parempi, yliämpi, jalompi, mahtawampi, aetate et sapientiä. 2) *superl.* **primus,** 3, eſin, eteiſin, etumainen, pars aedium; primos suspensus in artus (warpaitten päille), run.; *subst.:* provolant in primum, etupää, eſijakſo, eſirinta, ja primi, etumaiſet, eſijana, in primis stare, pugnare. *b)* ajan ja järjeſtyksen puoleſta: enſimäinen, eſimäinen, enſi-, primo quoque tempore (aina l. joka kerta enſitilaſſa, ſ. o. pikemmin kun paremmin, kiiruumman kautta, hetimitten); primo quoque die (enſimäiſnä päiwänä, jona ſuinkin ſaattoi); in prima pugna (tappelon aluſſa, tappeloa aljettaeſſa); prima nocte (ehtooyöſtä, yön yrittäeſſä l. tulleſſa); primo vere (kewään aluſta, alkukewääſtä, alkukewäällä); prima luce (päiwän koitoſſa); primus sol (*i. e.* sol oriens), run.; in libro primo; primus triumphans urbem ingressus est, enſimäiſnä, enſinnä, enſimäiſeſſi, enſikſi, enſin; *subst.* primum, i, *n.* enſimäinen, alku, a primo, aluſta, enſikſi; in primo, eſinenäſſä, etupuolella, enſin; in primis, aluſta, enſiſti, ennen kaikkia, enſimäiſten joukoſſa; *plur.* primi, alku, si prima prospera fuissent, ja peri-aineet, alkeet, naturae. *c)* arwoſijan, ſäädyn j. m. ſ. suhteen: enſimäinen, korkiaſäätyiſin, arwokkain, ylin, korkein, suurin, pää-asialliſin, etewin, etuiſin, jaloin, aimolliſin, paras, homo; quae prima mortales putant; primi, ylhäiſimmät l. korkeimmat (miehet), waltamiehet; partes primae l. yks. primae, päärolli, eſim. primas agere, cui deferre t. concedere; primas tenere (olla etukaaresſa, olla paras); primas ferre t. dare (ſaada t. myönnyttää enſimäinen arwoſija); ad prima, erinomattain, run.; in primis ja cum primis, erittäin, erinomattain, ennen muita, parhaasta päästä, parhaiten, warſinkin.

prisce, *Adv.* wanhantapaiſesti, wanhain tawalla, mukkattomaſti, ſuoraan.

priscus, 3, muinoinen, muinoisaikainen, entinen, ylimuiſtoinen, wanhanaikainen, ikiwanha, periwanha, wanha, viri; vetustas, verba, literae; eritt. kunnioitettawasta muinoisajasta ja yhäſtä peri-ajasta (kultaiſesta aikakaudesta jne.) puh., severitas, mos; gens mortalium, pudor, run. *b)* werr. entinen, aikaiſempi, Venus, nomen, run.

Priscus, i, *m.* romal. liikanimi.

pristinus, 3, entinen, muinoinen, ammonaikainen, ammoinen, aikaiſempi, wanha, dignitas, labor, amicitia, tempus, consuetudo, virtus j. m. ſ.; in pristinum restituere (entiſellenſä, entiſelle kannallenſa). *b)* wiimekulunut, mennyt, edellinen, eilinen, dies.

pristis ja **pristix,** *f.* pistris.

prius, *Adv.* ennen, ennemmin, aikaiſemmin, pr. exire de vita; utri pr. arma inferrent (enſikſi, enſin); eritt.: prius quam, *a)* ennen kun, neque prius destiterunt, quam pervenerunt (eiwät herjenneet, ennen tultuanſa); prius itaque, quam alter consequi posset, alterum conficit. *b)* ennen kun, ennemmin kun, Aegyptii quamvis carnificinam prius subierint, quam ibin violent.

priusquam, k. prius.

prīvātim, *Adv.* itſe puoleſtanſa, itſe kohdaſtanſa, itſepäällään, itſekſenſä, omaſſa aſiaſſa, erityiſeſti, erinäiſeſti, erinänſä, pr. gerere quid; publice privatimque venerunt; pr. se tenere, kotonanſa, kotoſalla; pr. plus posse, ilman julkiſetta wallatta olla mahtawampi.

prīvātio, ōnis, *f.* (privo), wapauttaminen, päästö, kirwotus jstakin, doloris.

prīvātus, 3, (alkp. *Partcp.* ſanaſta privo), waltioſta eroitettu, ſ. o. erityiſtä l. ykſityiſtä ihmiſtä koſkewa, privatimiehen l. itſekön oma, erityinen, erinäinen, ykſinomainen, itſenomainen, erityiſ-, privati-, res, ager, aedificium, domus, vita, consensus; Caesar privatas injurias ultus est (hänen itſen kärſimät); judicia (privati-aſiain, erityiſriitain); homines (eriköt, erikoiſet, ykſityiſet); *subst.* privatum, i, *n.* koti, aſunto (erityiſen), eſim. in privato (kotona), se proripere ex privato (kotoa), t. erityiſ-omaiſuus, ex privato conferre (omaſta kukkaroſta), in privatum vendere, erityiskäytännöſſi, erityiſille. *b)* julki-elämäſtä erinänſä olewa, julkiswiratoin, waltiowiratoin, vir t. uſein *abs.*, privatimies, itſekkö, erikoinen; pr. numero militis erat, pr. in classe erat, ilman upſeerinwiratta, wiratoinna; non videbatur posse esse privatus (mukautua itſekön ſäätyyn); quem pr. relinquere (ſulkea pois wallan perimyksestä).

Prīvernum, i, *n.* Latiumin kygeita; jsta **Prīvernas,** ātis, privernilainen, *subst.*: in Privernati, Privernin ſeutuiſeſſa kartanoſſa, ja Prīvernātes, um, *m.* Privernilaiſet.

prīvigna, ae, *f.* (ſeur.), tytärpuoli, tytärlentämä.

prīvignus, i, *m.* (privus-gigno), poikapuoli, pojintima; *plur.* lapſipuolet, lapſilentämät, run.

prīvilēgium, ii. *n.* (privus-lex), laki erityiſtä waſtaan, laki-ehdoitus erityiſtä l. ykſityiſtä waſtaan, pr. irrogare, de quo ferre; eritt. etu-oikeus, privilegiumi.

prīvo, I, (ſeur.), alkp. eroittaa jstakin, jsta *a)* ottaa, riistää, riiſua, ryöstää, wiedä, luowuttaa jkta jtakin, ſaattaa jku jtakin paitſi l. waille, ſaattaa l. panna jku tyhjäkſi l. paljaakſi jstakin, quem qua re, eſim. quem somno, vitā, se oculis, patriam aspectu suo; *subst.* privantia, ium, *n.* kieltäwät. *b)* wapauttaa, päästää, kirwottaa, quem qua re, eſim. exilio, dolore j. m. ſ.

prīvus, 3, erinäinen, oma, tunica; triremis, run. *b)* erityinen, ykſityinen, homo; jsta jokainen ykſi, kukin hänen, privos lapides ferrent (kukin ottaiſi yhden kiwen l. kiwenſä).

prō l. **prōh,** *Interj.* oi! woi! hoh! ah! *voc.* kera, eſim. p. sancte Jupiter! p. dii immortales! *acc.* kera, eſim. p. deorum atque hominum fidem! (jumalat ja ihmiſet auttakoot! totta totiſeſti!); *abs.*, paha kyllä!

prō, *Praepos. abl.* kera, edeſſä, eteen, sedens pro aede; castra pro moenibus locata (muurien edustalla); copias producere pro castris; eritt. edeſſä, edeſtä, ſ. o. -eſa (-eſſä), -lla (-llä), -sta (-stä), -lta (-ltä), eſim. pro suggestu (edeſtä puhumolta, puhumon etupuolelta, puhumolta), pro tribunali (tribunalilta, tribunalilla), pro concione (kokouksen edeſſä l. kuullen, kokouksessa), pro tectis (katoilta) j. m. ſ.; pro consilio, neuwokunnaſſa; werr. *a)* jnkin ſuojelemiſeſta, hyödyttämiſeſtä, ſuofittelemiſeſta, puolustamiſeſta j. m. ſ. puh.: puoleſta, tähden, warten, hyödyksi, hywäkſi, hoc pro me est; se pro salute cujus in dimicationes objicere; dimicare pro legibus, pro libertate, pro patria; t. ſiitä ſuojaſta ja ſuoſioſta puh., joſta kenen on jkta kiittäminen: kautta, fieri pro tribuno aedilem; ut pro suffragio renunciaretur. *b)* ſijaiſiſta puh.: puoleſta, ſijaſta, ſijaſſa, ſijaan, weroſta, aſemeſta, -sta (-stä), utuntur aere pro numo; quae pro testimonio sumus dicturi (todiſtajina); centum pro uno dominos factos; scuta illi pro aureis donis congesta; gerere se pro cive (kuten porwari); tumultus pro nuncio fuit (ſanansaattajana); pro hoste esse (käydä wihollisesta); Etrusci abiere pro victis (woitetuista,

niinkun woitetut); pro perfuga ad eos venit (karkurista, ikäänkun karkuri); pro patre esse cui (olla iſän ſijaſſa); uſein: pro consule, pro praetore, pro quaestore, pro magistro j. m. ſ., Prokonſuli, Propraetori, Proquaeſtori, Vicedirektori, Konſulin jne. ſijainen, ſija- l. warakonſuli jne.; pro collegio (wirkakunnan nimeſſä); moneſti ſiitä puh., mikſi mikä katſotaan, minä mikä pidetään: kun, niinkun, melkein, -kſi, -na (-nä), eſim. qui mihi est pro centum millibus (joka käypi ſadan tuhannen weroſta l. ſadaſta tuhanneſta, on ſadan tuhannen arwoinen, weroinen, wertainen); Siciliam nobis pro aerario fuisse; quum pro damnato mortuoque esset (oli melkein tuomittu ja kuollut, oli pidettäwä tuomittuna ja kuollunna); quem pro amico habere; pro certo habere quid y. m.; pro eo ac si, juuri kun, ikäänkun; uſein makſoſta, palkaſta j. m. ſ. puh.: -ſta (-ſtä), tähden, solvere pro vectura; quem pro ejus suavitate amare. *c)* mukaan, myöden, jälkeen, ſuhteen, pro viribus, pro suo sensu ac dolore y. m.; pro imperio, woimaſta; pro se quisque, jokainen ettänſä l. alaanſa myöden, kukin woimanſa l. ſaamanſa jälkeen, kukin kohdaſtanſa l. puoleſtanſa; pro eo, ſiinä määräſſä, ſiinä mitaſſa, ſitä myöden, ſen mukaan, ſikäli, ac, atque, quam, quantum, ut, kun; pro eo quod, ſentähden että, kun.

proägorus, i, *m.* eſimies, ylin hallintomies muutamiſſa Sikelian kyseiſſä.

pro-avia, ae, *f.* iſo-iſän t. iſo-äidin äiti.

pro-avītus, 3, eſi-iſällinen, eſi-iſiltä perinnökſi jäänyt.

pro-avus, i, *m.* iſo-iſän t. iſo-äidin iſä, ukon t. eukon iſä; werr. ylim. eſi-iſä.

probābilis, e, (probo), uſkottawa, todennäköinen, todenmuotoinen, todellainen, hywäkſyttäwä, ratio, mendacium, causa; jota otollinen, ſuotuiſa, mieluinen, mielenmukainen, kiitettäwä, hywä, kelwollinen, orator, discipulus; genus orationis, ingenium; pr. orator myöskin: awullinen, wälttäwä puhelia.

probābilitas, ātis, *f.* (ed.), todennäköiſyys, todenkaltaiſuus, todellaiſuus, captiosa probabilitate falli.

probābiliter, *Adv.* uſkottawaſti, todennäköiſeſti, todellaiſeſti.

probātio, ōnis, *f.* (probo), koetteleminen, tutkinta, tarkaſtus, katſaſteleminen, katſelmus, athletarum. 2) hywäkſyminen, hywäkſi katſonta, mielkyminen, ſuoſtuminen, ob probationem pretium datum.

probātor, ōris, *m.* (probo), hywäkſyjä, hywäkſi katſoja, kelwolliſekſi arwaaja, facti.

probātus, 3, *PA.* koetettu, hywäkſi koeteltu, hywä, kelwollinen, aimollinen, jalo, oiwallinen, homines. *b)* otollinen, ſuotuiſa, mieluinen, cui.

probe, *Adv.* oikein, hywin, kelwolliſeſti, oiwalailla, ſoweliaaſti.

probitas, ātis, *f.* (probus), hywyys, kelwolliſuus, rehelliſyys, hurskaus, wakuus, yksiwakaiſuus, wilpittömyys, ſiiwous, ſuunnalliſuus, pr. in candidato requiri solet; parum tuta per se ipsa probitas.

probo, I, (probus), koetella, tutkia, arwoſtella, kuw.: quid ex qua re l. yks. qua re, eſim. consilia ex eventu; amicitias utilitate, run. 2) pitää hywänä, kelwolliſena, oikiana, kohtuulliſena, katſoa hywäkſi jne., hywäkſyä (jtakin), mieliſtyä, tytyä, ſuoſtua (jhnkin), consilium; causam et hominem; quem doctorem (kiittää hywäkſi); Caesar probat mare transire (arwelee hywäkſi); Lucina probas vocari (ennemmin tahdot), run.; eriti. julistaa hywäkſi, villam publicam; ſitä myös: quem imperatorem (julistaa ylipäällikökſi). 3) näyttää l. oſottaa hywäkſi, kelwolliſekſi, otolliſekſi, oikiakſi, kohtuulliſekſi, tehdä otolliſekſi, mielenmukaiſekſi, hywäkſyttäwäkſi, cui quid, eſim. libros, officium, causam; cui de qua re; vulnus pro ictu gladiatoris probatur (päätetään miekkailian iskuksi, käy - - iskuſta); quem cui; se cui, ſaawuttaa jkn ſuoſio, olla jkn mieltä myöden; probari cui, mieliyttää jkta, kelwata jkle; cui minus probatum esse (olla otolliſena olematta, ſuututtaa jkta); jota tehdä

uskottawakſi, oſottaa todekſi, todiſtuttaa, näyttää, quid t. *acc. c. inf.*

proboscis, idis, *f.* kärſätorwi, kärſä, turpa.

probrōsus, 3, (ſeur.), häwäiſewä, häpiällinen, herjanomainen, crimen.

probrum, i, *n.* häpiällinen työ, ilkiä työ, ignaviae luxuriaeque probra; eritt. rietas työ, haureus, irſtaiſuus, awionrikos, probri insimulasti feminam. 2) werr. häpiä, häwäiſtys, probrum inferre cui; probro esse ɣ. m.; eritt. herjapuhe, herjaus, ſulmaus, parjaus, ſoimuſana, haukku- l. ſolwausſana, probra ingerere, in quem jactare.

probus, 3, hywä, kelwollinen, kunnollinen, aimollinen, wankka, winhiä, artifex, run.; res, navigium, argentum; ingenium; eritt. tawoiltaan hywä, rehellinen, hurskas, wakawa, ykſiwakainen, totinen, uskollinen, kunniallinen, hywänawuinen, hywäntapainen, ſiiwo, ſiwiä, kelpo-, kunnon-, tunnon-, laatu-, laita-, ſuunta-, homo; oratio.

Proca ja **Procas**, ae, *m.* Alban kuninkaita.

procācitas, ātis, *f.* (procax), waateliaiſuus, julkeus, häpeämättömyys, rohkeus, hominis procacitatem manibus coercere.

procāciter, *Adv.* waateliaasti, änkiwäiſesti, julkiasti, häpeämättömästi, rohkiasti.

procax, ācis, (proco), alkp. waatelias, jota puoleen tunkewa l. likelle ſullowa, julkia, häpeämätöin, rohkia, wallatoin, homo; sermo; run.: austri (ſ. o. myrskyiſet).

prō-cēdo, cessi, cessum, III, käydä l. astua eſiin, edes, eteenpäin, eſiytyä, a, de, e *abl.* kera t. ykſ. *abl.*; ad, usque ad, in, ante, extra *acc.* kera; obviam cui (mennä l. lähteä wastaan); jota 1) eritt. *a)* ſotamenoiſſa: askeltaa l. marſſia l. matkata eſiin, ulos, eteenpäin, tunkea eſiin, eteenpäin, in aciem; ad pugnam; extra munitiones; viam tridui; longius, paulatim ɣ. m. *b)* julkiſesti: astua l. tulla eſiin, julkiſalle, näkösälle, näkymöille, näyttäitä, kanſaſſa, kanſankokoukſiſſa, theaterilla j. m. ſ.; werr.: posteaquam philosophia processit (koitua). 2) werr. elottomista puh., *a)* laiwoista: laskea l. juosta eſiin, eteenpäin, ulos (ex portu); ſotakoneista: kulkea l. työntyä edes, eteenpäin; tähdistä: tulla näkywiin, ilmauntua; rakennukſista: edistyä, opus procedit, ja työmiehistä: opere pr.; ſotilonpalkasta (stipendia, aera): juosta edelleen, luettaa. *b)* ajasta: yhtenänſä kestää l. pitkittää, stationes procedunt; t. mennä edelleen, lipua edelleen, kulua, wiettyä, mennä, procedit nox, dies, tempus; ihmiſistäkin puh.: aetate pr. (wanheta). *c)* teoista ja oloista: käydä, sattua, päätyä, paneuta, minus prospere, parum, cui bene j. m. ſ.; eritt. onnistua, menestyä, luonnistua, hywin syntyä, käydä päihinsä l. warteen l. junkaan, si processit; consilia procedunt cui (käywät hywin jtn käteen); jota pr. cui, hyödyttää jkta, eſim. reipublicae. 3) kuw. *a)* ylim. käydä eteenpäin, edistyä, in dando et credendo longius (mennä liian kauas); in multum vini (jokſikin paljon juoda); eo vecordiae processit (painui ſiihen hurjuuden määrään); ubi intelligit, eo processum, joutua; processit eo ira (nouſi, paiſui); mentio eo processit, ut - - (ehti); ut ratione et via procedat oratio (ſujua eteenpäin). *b)* eritt. edistyä, warttua, kaswaa, hyötyä, wauraastua, ketjetä kauas, in philosophia tantum; eo magnitudinis; honoribus longius.

procella, ae, *f.* (pro-cello, lyödä alas), myrsky, rajutuuli, wonka, wäkewä puuska, wihuri, tuuliaispää, imber ingentibus procellis fusus; werr.: equestris, ankara ratsashyökkäys l. -rynnäkkö. *b)* kuw. myrsky, meleke, meteli, pr. temporis; procellae invidiarum; pr. civiles.

procellōsus, 3, (cd.), myrskyiſä, rajutuulinen, wihurikas, myrskyä tuottawa l. nostawa, ver; ventus.

procer, eris, *m.* ylin, korkein, paras; eritt. *plur.* ylimäiſet, ylimykſet, korkeimmat, korkiaſäätyiſet, ſuuret, wallat, waltamiehet, päämiehet, ruhtinat, juventutis, Latinorum.

prōcērē, *Adv.* pitkältä, oijetusti.

prōcēritas, ātis, *f.* (ſeur.), korkiakaswuiſuus, korkeus, ſorewuus, wartewuus,

hoikkuus, ſalewuus, pituus, collorum; candor cujus et proceritas; arborum; werr.: pedum (runonjalkain).

prōcērus, 3, korkiakaswuinen, korkia, ſorewa, joukia, wartewa, hoikka, ſuikia, ſolia, pitkä, mittawa, collum; Galatea longā procerior alno, run.; populi; werr.: rostrum; numerus.

prōcessio, ōnis, *f.* (procedo), eſiin, eteenpäin aſtunta l. retkintä, longior.

prōcessus, us, *m.* (procedo), ediſtyminen, ediſtyſ, edelleen meno l. kulku, eteenpäin käynti, processum vult (puheen jatkauntuminen); dicendi (aſkelittain puheliakſi wauraſtuminen); sin in processu coepit crudescere morbus (pitkittäisſään), run. Critt. *b)* ediſtyſ, meneſtyſ, kaswanto, tantos processus efficere; ja myös: onni.

Prochyta, ae, l. **-tē**, ēs, *f.* Kampanian läheiſiä ſaaria.

prōcido, cidi, III, (pro-cado), pudota eteen, alas, langeta, kaatua, ſyöstyä, ſortua, raueta eteen, eteenpäin, alas, maahan, praeceps procidit; muri pars ariete subruta procidérat.

prōcinctus, us, *m.* (pro-cingo), wyötteleiminen, jota tappowalmeus, tappowarulla oleminen; in procinctu, tappohankkeisſa, wähää ennen tappelon alkua, tappeloon menemäiſillänſä.

prōclāmātor, ōris, *m.* (ſcur.), kirkuja, mäikkijä, holottaja, riekuja (huonosta jutunkantajaſta puh.).

prō-clāmo, I, lujaſti huutaa, riekua, kirkua, quid t. *acc. c. inf.*; pro quo (mäikäten puollustaa jkta, huonosta jutunkantajaſta puh.).

prō-clīno, I, nojatuttaa (eteenpäin), kalliſtaa l. taiwuttaa (eteenpäin); kuw.: adjuvare rem proclinatam (jo paitſi ſitä huono aſia); proclinata jam re (aſian jo päättymäiſillään olleſſa).

prōclīvis, e, ja **prōclīvus**, 3, (pro-clivus), myötä- l. alaſrinteinen, -ahteinen, myötäinen, wierywä, kaltto, luiſu, via; per ja in proclive l. yks. proclive, myötä- l. alaſrinnettä, -abdetta, myötämäkeä, wieryä alas, wuorta alas; kuw. *a)* alaſpäin menewä, cursus, kiwakka; *adv.*: proclivi, ripiäſti, kiukkaan, rutoſti, aiwan nopiaſti. *b)* wiettoinen, menewä, taipuwainen, herkkä, närtwä, hetas, tärkiä, altis, walmis, mieluiſa, ad quid, eſim. ad morbum, ad comitatem. *c)* huokia, helppo (tehdä), utraque proclivia esse; proclive dictu; sibi proclive fuisse Samum capere.

prōclīvitas, ātis, *f.* (ed.), rinne, wiery, kalita. *b)* kuw. wiettoiſuus, menowäiſyys, taipuwaiſuus, ad morbos.

prōclīviter, *Adv.* ripiäſti, kiwakaſti, järin nopiaſti.

prōclīvus, 3, k. proclivis.

Procnē, ēs, *f.* Pandionin tytär, Philomelan ſiſar, Tereuksen puoliſo, pääskyſeksi muuttunut; jota run. werr. pääskynen.

proco, āre, ja **procor**, āri, waatia, pyytää.

prō-consul, ulis, *m.* Prokonſuli, joka konſulatin Romaaſa toimitettuanſa oli jkn woittomaan maaherra t. jkn maaherran alainen ſotapäällikkö.

prōconsulāris, e, (ed.), Prokonſulia koskewa, prokonſularinen, Prokonſulin, imago (ſotatribunatiſta puh., joka oli tullut konſulatin ſijaan).

prōconsulātus, us, *m.* (proconsul), Prokonſulin wirka l. arwo.

procor, āri, k. proco.

prōcrastinātio, ōnis, *f.* (ſcur.), huomiſuuttaminen, huomiſekſi t. ylim. toiſtakſi lykkääminen, tuonnemmakſi jättäminen, wiiwyttäminen.

prōcrastino, I, (pro-crastinus), huomiſuuttaa, heittää l. lykätä huomiſekſi t. ylim. päiwäſtä päiwään, toiſtaiſekſi, toiſeen aikaan, jättää tuonnemmakſi, wiiwyttää toiſtakſi, rem.

prōcreātio, ōnis, *f.* (procreo), ſynnyttäminen, ſiittäminen, liberorum.

prōcreātor, ōris, *m.* (procreo), ſynnyttäjä, luoja, mundi; *plur.* wanhemmat, a procreatoribus amari.

prōcreātrix, īcis, *f.* (ed.), ſynnyttäjätär, ſiittäjätär, äiti, emo, artium (philosophia).

prō-creo, I, ſynnyttää, ſiittää, fetus; de matrefamilias filios; ex uxoribus liberos; werr.: terra ex seminibus truncos procreat (tekee, ajaa, kaswattaa); kuw. tuottaa, aikaanſaattaa, *Pass.* ſyntyä.

Procris, idis, *f.* Erechtheuksen tytär, Kephaloon puoliſo.

Procrustes, ae, *m.* kuuluiſa roſwo Attikaſſa.

prō-cubo, cubui, I, maata (pitkänä), wenyä (pitkänänſä).

prō-cūdo, cūdi, cūsum, III, takoa, takomalla laittaa, ſepittää, kuwata, dentem vomeris, enses, run.; kuw. ſiewentää, linguam (norjentaa).

procul, *Adv.* (pro-cello), kaukana, etäällä, etäänä, loittona, loitolla, matkan päässä, kauas, etäälle, loitos, kaukaa, etäältä, loittoa; uſein a *abl.* kera l. yks. *abl.*, eſim. procul a terra, pr. mari. *b)* kuw. kaukana, kauas, ilman, pr. ab omni metu; pr. dubio (epäilemättä); pr. errare (ſuuresti, kowin).

prōculco, I, (pro-calco), polkea alas, maahan, ſotkea l. tallata alas, maahan, segetes (peltata maahan), run.

Proculus, i, *m.* romal. liikanimi.

prō-cumbo, cubui, cubitum, III, paneuta eteenpäin, notkistaita l. kumartua eteenpäin, certamine summo (ſoutajiſta puh.), run.; werr. paaluiſta puh.: secundum naturam fluminis (nojata, kalliſtua); laihoſta: lakouta, mennä lakoon l. lyngälleen, frumenta imbribus procubuerant. *b)* langeta alas, maahan, kaatua, ſortua, luſahtaa, raueta, waipua, painua, laskeuta alas, maahan, eritt. rukoilewiſta, ad pedes cui, ad genua cujus, haawoitetuiſta j. m. ſ., werr. luhiſtuwiſta rakennukſiſta y. m. puh.; kuw. kukiſtua, mennä häwiöön.

prōcūrātio, ōnis, *f.* (procuro), huolitteleminen, huolen- l. toimenpito, hoitto, johdanto, annonae, reipublicae j. m. ſ.; eritt. ſowittaminen, pyhä toimitus jkn pahan luowuttamiſekſi, prodigii.

prōcūrātor, ōris, *m.* (procuro), huolittelia, huolen- l. toimenpitäjä, hoittaja, haltia, katſoja, toimittaja, waltamies, eduſmies, aſian-ajaja, aſioitſia, ſijainen, agere quid per procuratorem; regni (waltionhoittaja, waltakunnan ſijahallitſia); eritt. maatalon hoittaja l. laskun-, kirjanpitäjä.

prōcūrātrix, īcis, *f.* (ed.), huolitteliatar, hoittajatar, sapientia totius hominis custos et pr.

prō-cūro, I, huolitella jtakin, pitää l. kantaa huolta, ſurua, murhetta, pitää neuwoa jstakin, hoittaa, waalia, holhoa, katſoa jtakin, corpus, run.; sacrificia publica; eritt. *a)* toimittaa, ajaa, muokata, hoittaa jkn aſioita, negotia cujus; hereditatem. *b)* ſowittaa, pyhillä toimituksilla, uhreilla j. m. ſ. luowuttaa l. poiſtuttaa pahat enteet, monstra, prodigia.

prō-curro, cucurri ja curri, cursum, III, juosta eſiin, ulos, karata, ſamota, painaa, käydä eſiin, edes, eteenpäin, ulos, in *acc.* kera; ex castris; extra aciem; ad hostem repellendum; werr. työntyä l. piſtää eſiin, eteenpäin, ulos, ulottaa. *b)* kuw. mennä edemmäkſi.

prōcursātio, ōnis, *f.* (procurso), eſiin juokſeminen l. tunkeminen, kahakoitſeminen.

prōcursātor, ōris, *m.* (ſeur.), edesjuokſia, edeskarkaaja, kahakoitſia.

prōcurso, I, (procurro), juokſella l. karata eſiin, edes, kahakoita.

prōcursus, us, *m.* (procurro), eſiin juokſeminen l. karkaaminen, eſiin töywääminen, eſiin painaminen, eſiin hyökkäys.

prō-curvus, 3, eteenpäin koukiſtettu, koukkuinen, koukeroinen.

procus, i, *m.* (proco), kosija, kosiomies, ſulhanen; werr. anoja.

Procyon, ōnis, *m.* eräs tähtiſikerö, ſama kun Antecanis.

prōdeo, ii, itum, īre, (pro-eo), käydä eſiin, edes, ulos, astua, tulla, laskea, purjehtia eſiin, edes, ulos, t. askeltaa eteenpäin, kulkea, painaa, marsſia eteenpäin, ex *abl.* kera, eſim. ex portu; yks. *abl.*, eſim. utero, run.; ad, in *acc.* kera, eſim. ad colloquium, in proelium; obviam cui (mennä l. lähteä wastaan); longius pr. l. yks. prodire; eritt. tulla l. astua eſiin, ilmiin, näköſälle, julkiſalle, näyttäitä, kanſan kesken, kanſankokouksiſsa, oikeudessa todiſtajana, theaterilla j. m. ſ., Servius cum trabea et lictoribus prodit; in publicum, in concionem, in scenam y. m.; jsta myös: piſtää l. työntyä eſiin, ulottaa, rupes prodit in aequor, run.; prodit talus (töröttää eſiin), run.; kuw. *a)* tulla näkywiin, ilmauntua, koitua, consuetudo prodire coepit. *b)* eſiytyä, käydä eteen-

päin, tulla, joutua, quadam prodire tenus, run.; sumptu extra modum (menmä määrän yli); ad extremum.

prō-dīco, dixi, dictum, III, edeltä sanoa, ennalta ilmoittaa, ea, quae futura sunt; jotta edeltä määrätä, diem. 2) panna tuonnemmaksi, toistaiseksi, lykätä toistaksi, diem (määrä-aika).

prō-dictātor, ōris, *m.* Diktatorin sijainen, waradiktatori.

Prodicus, i, *m.* kreikalainen sophisti Keansaaresta; josta **Prodicius**, 3, Prodikosta koskewa, Prodikoon.

prōdige, *Adv.* tuhlarimaisesti, hurwitteliaasti, hauskasti.

prōdigiālis, e, (prodigium), epäluontoinen, ihmeellinen.

prōdigiāliter, *Adv.* epäluontoisesti, ihmeellisesti, oudonmutkaisesti, kummasti.

prōdigiōsus, 3, (seur.), epäluontoinen, ihmeellinen, kummallinen, eriskummainen.

prōdigium, ii, *n.* (alkp. prodicium, prodico), ihmemerkki, aawe- l. ennusmerkki, prodigia nunciare; prodigiorum perita; werr. *a)* kummallinen, kamala tapaus l. ilmiö. *b)* hirwiö, hirmulas, triplex, Geryoniста pub., run.; reipublicae, Clodiukseста pub.

prōdigo, ēgi, actum, III, (pro-ago), ajaa eteen, ulos, jhnkin. 2) ajaa pois; werr. tuhlata, hurwittaa, haaskata.

prōdigus, 3, (ed.), tuhlaawainen, hurwitteliaš, hauska, runteliaš, aulis, homo; *gen.* kera: aeris (rahan tuhlari), run.; werr. runsas (jstakin), rikas, suuriwarainen (jstakin), kosolta warustettu (jllakin), tellus, run.; *gen.* kera: herbae, run.; kuw.: arcani fides prodiga (takanansa pitämätöin), run.; pr. animae (hengestänsä huolimatoin, henkensä alttiiksi panewa), run.

prōditio, ōnis, *f.* (prodo), ilmoittaminen, ilmi anto, pettäminen, petos, kawallus, unius ex collegio proditione; amicitiarum proditiones et rerum publicarum; oppidi (petolliset juonet l. wehkeet kpgin subteen).

prōditor, ōris, *m.* (seur.), pettäjä, petturi, kawaltaja, patriae; disciplinae (laiminlyöjä); run.: latentis pr. puellae risus, ilmoittawa.

prō-do, didi, ditum, III, antaa eſiin, edeš, tuoda, tuottaa, saattaa eſiin, edeš, näyttää, suspiria pectore (wetää), run.; prodendi exempli causā (eſimerkin asettaaksensa); eritt. *a)* julkaista, ilmoittaa, antaa tietää, laatia eteen, ladella, jutella, kertoa, kirjoittaa, decretum; quae scriptores prodiderunt; quid memoriae (kirjoittaa muistettawaksi); quid memoriā (muistonnan kautta, suumaineella toimittaa eteenpäin l. kertoa edelleen); memoriam rei (toimittaa kertomuš, säilyttää tieto); josta (julistain) määrata jhnkin wirkaan, asettaa, säättää, flaminem, interregem; ja myös: petollisesti ilmoittaa, antaa ilmi, tuoda ilmiin, quem; crimen vultu, run. *b)* pettää, kawaltaa, wihollisen kaſiin juonitella, jättää wiholliselle, quem; urbem, caput et salutem cujus, libertatem, rempublicam, heittää waaran alaiseksi, panna alttiiksi; officium, wilpistyä welwollisuudesta, hyljätä welwollisuuš; fidem (syödä, laiminlyödä sanansa); classem praedonibus. 2) jättää l. heittää jkn haltuun, kaſiin, jättää jälkeensä, sacra posteris; quem ad mortem, run.; regnum a Tantalo proditum. 3) run. siittämällä saattaa eteenpäin, genus a sanguine Teueri.

prō-doceo, ēre, saarnata eteen, saarnata opettaa.

prodromus, i, *m.* jonkunlainen pohjaiskoillinen tuuli, joka puhaltaa kahdeksan päiwää ennen Koirantähden nousua.

prō-dūco, duxi, ductum, III, wiedä l. tuoda eſiin, eteen, ulos, käyttää, käytäytää, kuljettaa, wetää, saattaa eſiin, edeš, eteen, ulos, quem e carcere; quem in conspectum populi R., in concionem, in judicium (oikeuden eteen), ad populum, ad necem; testem; copias pro castris, exercitum in aciem; — laškettaa l. toimittaa eſiin, julkisalle, näkösälle, kuwailiašta l. teoškeliäštä pub., quem; nihil pravum et perversum; — asettaa eteen, panna l. sijoittaa eteen, scamnum lecto, run.; — edellänsä kuljetuttaa, nec te, tua funera, produxi (saattaa, joh-

dattaa), run.; — eritt. *a)* ſynnyttää, ſiittää, tuottaa ilmoille, quem; subolem, run.; jöta kaswattaa, arborem, run.; ylim. tehdä, aikaanſaattaa, ignes ad flammas (puhaltaa), run. *b)* pidentää, wenyttää, primam literam; syllabam, run. 2) kuw. auttaa eteenpäin, edistyttää, koroittaa, ylentää, quem ad dignitatem; quem omni genere honoris. *b)* ſaattaa, kehoittaa, houkutella, wiehättää, producti sumus, ut loqueremur (olemme ſiihen joutuneet, että jne.); quädam notitiä Septimii productus (waikutettu); quem in proelium (ärſyttää); fugä longius. *c)* pitkittää, jatkaa, wiiwyttää, coenam (wiettää), run.; vitam (pidentää); longius vitam cujus (edemmäkſi ulotuttaa); sermonem longius; quid ad l. in multam noctem; rem in hiemem; diem (lykätä tuonnemmaksi määräaika); run.: quem (kauan pitää hengiöſsä); jöta pyſytellä, odotuttaa, quem conditionibus.

prōducte, *Adv.* pitkästi, wenytetyösti.

prōductio, ōnis, *f.* (producо), pidentäminen, wenyttäminen, ſanan, tawun. *b)* pitkittäminen, wiiwyttäminen, temporis.

prōductus, 3, *PA.* eteen wedetty, jöta kuw. ja *subst.* producta, orum, *n.* ennen l. ennemmin otettawat, etewät, etuiſat, jotka ei itſeſsään ole hywät, waan kuitenkin arwataan muita paremmiksi. 2) wenytetty, pidennetty, pitkä, pitkällinen, pitkittäwä, syllaba, nomen; fabula, run.; dolores; exitus orationis (pitkäksi jatkauntuwa).

proeliātor, ōris, *m.* (ſeur.), ſoturi, taistelia.

proelior, I, (ſeur.), pitää tappelo, tapella, taistella, ſotia, in ipsis fluminis ripis; pedibus; fortissime; kuw.: acriter et vehementer.

proelium, ii, *n.* (pro l. prae-ire), yhdelmyö, kahakka, kapelu, tappelo, pr. facere, inire, committere (cum quo), conserere, ciere, edere, redintegrare, restituere, sedare, dirimere, conficere; proelio excedere; proelio dimicare cum hoste; proelio decertare; proeliis secundis uti; kahdenkähmästäkin puh.; werr.: proelia ventorum, run. *b)* kuw. taistelo, kiista, riita, proelia sustinere.

Proetus, i, *m.* Tirynſin kuningas, Akriſioon weli; jöta **Proetides**, um, *f.* Proitoon tyttäret.

profāno, I, (ſeur.), epäpyhätä, riiwata, rikkoa, dies festos, sacra, sacerdotes; festum, run.

profānus, 3, (pro-fanum), alkp. temppelin edeſsä, ſ. o. temppelin ulkopuolella olewa, jöta pyhittämätöin, wihkimätöin, pyhyytöin, pyhätöin, epäpyhä, tawallinen, locus; procul este profani, run.; run. werr. Runotarten palwelukſeen wihkimätöin, tietämätöin, vulgus, ja wäliſti: jumalatoin, kauhia, ilkiä, mens, Phorbas. 2) pahanteinen l. -aaweinen, pahaa tietäwä, pahaa ſaattawa, bubo, run.

profectio, ōnis, *f.* (proficiscor), lähteminen, lähtö, matkalle ſaanti, profectionem parare (hankkia, ſääliä, ſonnuſtella matkalle). *b)* werr. ſyntyp, pr. pecuniae requiratur (miſtä raha on tullut).

profecto, *Adv.* (pro-facio), todesti, toſin, todella, totiſesti, warmaan, taatusti, kaiketi, niinkin.

prōfectus, us, *m.* (proficio), edistys, meneſtys, kaswanto, karttumus, etu, waikutus, teho.

profectus, 3, *Partcp.* l. proficiscor.

prō-fero, tuli, lātum, ferre, kantaa eſiin, edeš, ulos, toimittaa, laittaa, ſaattaa, tuoda, ottaa, ojentaa, pistää, panna eſiin, edeš, ulos, antaa takaanſa l. hallustanſa, arma ex oppido, numos ex arca; literas; digitum; arma. 2) kantaa eſiin, eteen, ſaattaa, näyttää, quid (cui); in conspectum liberos. *b)* kuw. ſaattaa julki, julkaista, tehdä tunnetuksi, ilmaista, ſaattaa ilmi, keſkiä, orationem; rem in medium; quid in aspectum lucemque; nova rerum nomina (ſynnyttää, tuottaa), run.; artem; t. ylim. tuoda l. aſettaa eſiin, eteen, edeš, laatia eteen, jutella, puhua, mainita, vinolentiam cujus, exempla, testimonia; quid in medium; testes, quos auctores, nominatim multos. 3) kantaa eteenpäin, toimittaa, ſiirtää, työntää, wenyttää eteenpäin, edemmäksi, tuonnemmaksi, ulotuttaa,

edentää, laajentaa, wäljentää, awaroita, pedem (aſtua eteenpäin), run.; munitiones, aggerem; ſigna (lähteä liikkeelle); caſtra (ſaada matkalle); exercitum (ſijoittaa l. tiloittaa edemmäkſi); fines agri publici, pomoerium; imperium ad mare; kuw.: quem longius (ajaa eteenpäin, wiehättää); fines officiorum. *b)* ajaſta puh.: lykätä tuonnemmaksi, toiſtaiſekſi, wiiwyttää (toiſtaiſekſi, toiſeen aikaan), diem; eritt.: res pr., ajaksi lakauttaa julkiſet toimituksſet, ja res prolatae, julkitointen lakko, lain-iſtunnan jouto; — t. pidentää, jatkaa, beatam vitam usque ad rogum; fata parentis, run.

profeſſio, ōnis, *f.* (profiteor), julkinen tunnuſtus, lauſunta, lupaus; eritt. *a)* julkinen ilmoittaminen, nimen, omaiſuuden, welkain j. m. ſ., profeſſionem conficere; jota regiſteri, luettelo (ihmiſten t. omaiſuuden). *b)* julkiſeſti ilmoitettu: wirka, keino, bene dicendi.

profeſſor, ōris, *m.* (profiteor), julkinen opettaja, profeſſori.

pro-feſtus, 3, juhlatoin, työhätöin, tawallinen, arki-, dies (arkipäiwä, arkio, työpäiwä).

prōficio, fēci, fectum, III, (pro-facio), ſaattaa eteenpäin, ediſtää, edentää, jota *a)* ediſtyä, ſaada aikaan, toimeen, änttiin, waikuttaa, quid t. nihil in qua re l. qua re; non multum. *b)* hyödyttää, olla hyödyllinen l. edullinen, tehdä liſää, auttaa, tehottaa, ad dicendum; in ſummam totius ſpei; plurimum; aliquid, nihil, run.

proficiſcor, fectus, III, (pro-facio, facesso, faciscor; alkp. laittauta eteenpäin, jota) ruweta matkalle, ſaada matkalle, lähteä matkalle l. kulkemaan, lähteä, mennä, matkata, retkiä, marſſia, painua, ex, ab *abl.* kera t. yks. *abl.*, eſim. ex caſtris, ab urbe, domo, Athenis; ad, in, contra *acc.* kera t. yks. *acc.*, eſim. ad bellum, ad Bojos, in pugnam, in Illyricum, in Volſcos, contra quosdam barbaros, Romam; ex Asia Romam versus; cui subsidio; Aegyptum oppugnatum erat profectus; *abs.:* magnis copiis peditum equitumque profecti; werr. laiwoiſta puh.: laſkea merelle; kuw. *a)* lähteä, alkaa, a *abl.* kera; jota lähteä, ſyntyä, tulla, ulota, ſaada alkunſa, a *abl.* kera, eſim. a principiis naturae omnia officia proficiscuntur; quae a me in te profecta sunt (on oſotettu); eritt. oppilapſiſta puh., eſim. profecti ab Aristotele. *b)* käydä, tulla, rakentua jhnkin, ad reliqua (puheeſſa); t. tarkoitella jtakin, ad quid.

profiteor, fessus, II, (pro-fateor), julkiſeſti, wapaaſti, ſuoraan tunnuſtaa l. myönnyttää l. ilmaiſta, ääneenſä lauſua, quid t. *acc. c. inf.*; run. *pass.:* profeſsa culpa (tunnuſtettu, julkinen, tunnettu); eritt. *a)* prof. se quem, tunnuſtaa, ilmoittaa, ſanoa, hokea, nimittää itſenſä jkſikin, se grammaticum, t. *acc. c. inf.*, eſim. me defensorem esse profitebor; prof. quid, julkiſeſti tunnuſtaa itſenſä jhnkin, eſim. philosophiam, jus, julkiſtaita philoſophikſi, lainoppineekſi; ista (wirakſenſa opettaa). *b)* prof. indicium, tehdä ilmoitus, antaa ilmi (wikawelj et). *c)* wapaa-ehtoiſeſti tarjota l. luwata jtakin, hywä-ehtoiſeſti ſuoſtua jhnkin, operam, studium; *acc. c. inf.*; t. ſaattaa toiwomaan jtakin, eſim. grandia, magna (ſynnyttää ſuuria toiwoja), run. *d)* julkiſeſti l. wiralliſeſti ilmoittaa, antaa ilmi nimi, omaiſuuſ j. m. ſ., jugera, frumentum; quid apud decemviros; pr. nomen l. yks. profiteri (ilmoittaa nimenſä, nimenſä l. itſenſä ſotapalwelukſeen, itſenſä wiranhakiakſi j. m. ſ.).

prōflīgātus, 3, *PA.* ſortunut, kukiſtunut, häwinnyt, lantunut, onnetoin, wiheliäinen, homo; judicia; eritt. turmeltunut, jumalatoin, pahantapainen, huono, kelwotoin, homo; omnia ad perniciem profligata atque perdita (pahentunut).

prō-flīgo, I, lyödä maahan, paiſkata l. wäntätä maahan, kapiſtaa, woittaa, copias hostium; classem hostium; hostes; kuw. *a)* ſyſätä l. ſyöstä turmioon, häwiöön, onnettomuuteen, kukiſtaa, ſortaa, rempublicam; tantas opes; quem. *b)* melkein päähän käyttää l. loppuun panna, likimitten päät-

tää, likimitten ratkaiſta, bellum; quaestionem.

prō-flo, I, puhaltaa eſiin, ulos, puuſkata, huokua, hengittää eſiin, ulos, flammas, run.; kuw.: somnum, run.

prōfluens, tis, *PA.* eſiin waluwa l. kumpuawa, ſujuwa, ſulaawa, genus sermonis; loquacitas, celeritas.

prōfluenter, *PAdv.* ſujuwaiſeſti; kuw.: omnia pr. (meneſtykſellä).

prōfluentia, ae, *f.* (ſeur.), eſiin wirtaaminen, loquendi (puhe- l. ſanawirta).

prō-fluo, fluxi, fluxum, III, juoſta eſiin, edeš, ulos, kummuta, walua, wuotaa, wieriä, wirrata eſiin, edeš, eteenpäin, ulos, ex *abl.* kera ja in *acc.* kera; aqua profluens ja *subst.* yks. profluens (juokſewa weſi). *b)* kuw. walua, herua, lähteä, tulla, cujus ore, puheeſta puh.; ad hominum famam.

prōfluvium, ii, *n.* (eb.), eſiin juokſeminen l. waluminen, juokſu, sanguinis; pr. alvi (watſuri).

pro-for, I, puhua (ſuuſtanſa), ſanoa, wirkkaa, haaſtella.

pro-fugio, fūgi, fugitum, III, paeta pois, lähteä pakoon, painua pakoſalle, ex oppido; domo; in quem locum; eritt. paeta jkn turwiin, turwata l. luotteleita jkhn, ottaa pakonſa jkhn, ad quem. 2) *trans.* paeta l. karttaa jtakin, quid.

profugus, 3, (eb.), pakenewa, paonalainen, paoſſa, pakoſalla, paennut, pr. domo, ex Peloponneso. *b)* ympäri kiertelewä l. kuljekſiwa, muuttelewainen, Scythes, run. 2) karkotettu, pakoon ſyſätty, profugi discedunt. Eritt. *b)* iſänmaaſta ſyöſty, iſänmaaſta paennut, iſänmaatoin, kotimaatoin, patriā; Trojani; classis, run.; *subst.* profugus, i, *m.* maaſta ajettu, maankulkia, pakolainen.

pro-fundo, fūdi, fūsum, III, wuodattaa eſiin, edeš, walaa eſiin, edeš, juokſuttaa, vim lacrimarum (wirroin wuodattaa kyyneliänſä); lacrimas oculis, run.; se, pullahtaa eſiin, walua, wieriä, wirtailla eſiin, lacrimae se subito profuderunt (ſilmiin); ſamoin *Pass.* profundi, eſim. lacrimis profusis, run. *b)* werr. ajaa eſiin, ulos, ſaattaa, tuottaa, ſyytää, ſyydähtää, pääſtää, laſkettaa eſiin, ulos, kuohuttaa eſiin, ulos, ea, quae frugibus terrae fetu profunduntur; clamorem (ſuuſtanſa); vocem (riahtaa); res (aſettaa l. laatia eteen, ſanoa); se, lykätä l. tunkea eſiin, eſim. quae se nimium (in vitibus) profuderunt, t. lonſata eſiin, ſylwähtää l. täyttää eſiin, eſim. omnis multitudo sagittariorum se profudit, kuw. woimalliſeſti, wäkewäſti työntyä l. tunkea eſiin, töywätä eſiin, voluptates se profundunt. 2) wuodattaa ulos, pois, walaa, kaataa ulos, pois, sanguinem ym. m.; werr. laſkea pitkäſi; kuw.: odium in quem (purkaa); adolescentiae cupiditates (koſolta ſaattaa liikkeelle); quae si non profundere videbor (luoda tiehenſä); se, heittäytä, in quem (olla aiwan anteliaš jkle), in questus flebiles (pakahtua, puhjeta). *b)* holwata, panna (menemään), kuluttaa, antaa alttiiksi, uhrata, menettää, hukata, tuhlata, hurwitella, haaſkata, raiſkata, non modo pecuniam, sed vitam etiam pro patria; pecunias in quid; patrimonia, divitias ym. m.; omnes vires animi (työnni käyttää).

pro-fundus, 3, ſywä, lanſia, pohjatoin, mare, gurges; Danubius, fornax, run.; eritt. Tuonelaſſa olewa, Manalan, nox Erebi, Manes, run.; *subst.* profundum, i, *n.* ſywyys, ſywänne, aquae, eritt. meren ſywyys, meri, in pr. se jacere. *b)* werr. ja kuw. ſywä, pohjatoin, ääretöin, ſuunnatoin, määrätöin, aiwan ſuuri, altitudo; libidines, avaritia; os (puuttumatoin lauſerunſaus), run.; wäliſti: tuntematoin, outo, ars, run. 2) korkia, coelum, run.

profūse, *Adv.* kohtuuttomaſti, ſuunnattomaſti, määrättömäſti, hillittömäſti, puolettomaſti.

profūsio, ōnis, *f.* (profundo), tuhlaaminen, hurwitteleminen.

profūsus, 3, *PA.* kohtuutoin, ſuunnatoin, ylenmääräinen, hillitöin, puoletoin, hilaritas, genus jocandi; eritt. hurwitteliaš, haaſkeliaš, hauſka, hatara, kuluttelias, tuhlaawainen, nepos; sui (hauſka omallenſa); sumtus (ylellinen). *b)* ſuurilla kulutuksilla hankittu, liian kallis, epulae.

prō-genero, I, ſynnyttää, ſiittää.

prōgenies, ei, *f.* (progigno), ſynty, ſyntyperä, ſuku- l. lajiperä, perikanta, ſuku, heimo, divina. 2) jälkeiſö, jälkipolwi, jälkiſuku, jälkeiſet, ſikiökunta, ſikiö, lapſi, poika l. tytär j. m. ſ.; run. eläimiſtäkin puh.; kuw. runoelmiſta puh.: ſepittämä, run.

prōgenitor, ōris, *m.* (ſeur.), peri-iſä, ſuku- l. kanto-iſä.

prō-gigno, genui, genitum, III, ilmoihin tuottaa, ſiittää, ſynnyttää, quae (res) ex iis (seminibus) progignuntur.

prōgnātus, 3, (pro-gnatus, natus, nascor), ſyntynyt, ſiinnyt, lähtenyt, polweunut, puhjennut, weſonnut, ab l. ex *abl.* kera l. yks. *abl.*, eſim. Galli ab Dite patre, ipsi ex Cimbris (Kimbriläiſten jälkiſukuiſet), Romulus deo; Tantalo pr., Pelope natus (Tantaloon pojanpoika), run.

Progne, f. Procne.

prognosticum l. **-on**, i, *n.* ennuſmerkki, enne, *plur.* ilmanmerkit, -enteet, -aanat.

prōgredior, gressus, III, (pro-gradior), askeltaa eſiin, edes, ulos, eſityä, kulkea l. käydä eſiin, edes, ulos, ex domo; ante signa; obviam cui; extra agmen; portä. 2) käydä eteenpäin, astua, painaa, matkata, marſſia eteenpäin, edemmäkſi, tridui viam; longius a castris; ad, in, praeter j. m. ſ. *acc.* kera; laiwoiſta puh.: laskea l. purjehtia eteenpäin. *b)* kuw. käydä eteenpäin, edelleen, ediſtyä, karttua, wauraſtua, kaswaa, aetate (wanheta); ultra quid; longius, ad reliqua, puheeſſa; in virtute; quo amentiae progressi sunt (kuhun mielettömyyden määrään menneet, painuneet, joutuneet).

prōgressio, ōnis, *f.* (ed.), ediſtyminen, ediſtyſ, päſſin meno, karttumus, wauraſtuſ, kaswanto, naturae, rei militaris; progressionem facere ad virtutem. Critt. *b)* puhetaiteeſſa: lauſeen koroittaminen l. paiſuttaminen.

prōgressus, us, *m.* (progredior), eſiinkäynti; kuw. alku, primus. 2) eteenpäin käyminen l. kulkeminen, päſſin meno, praeceps; arcere quem progressu; werr. tähdiſtä puh.: pr. et regressus constantes; kuw. *a)* ediſtyminen, rerum progressus (tapausten tuonnemmaſſi menot). *b)* ediſtyſ, karttumus, kaswanto, in studiis progressus facere (ediſtyä, hyötyä); aetatis.

prōh, *Interj.* f. pro.

prohibeo, hibui, hibitum, II, (pro-habeo), pidättää, pitää kaukana, torjua, hälwiä, hänkiä, poiſtaa, häätää, luowuttaa, eſtyttää, ehkäiſtä, eſtää, quem t. quid; quem t. quid a qua re l. qua re; quem ynnä *inf.* t. *acc. c. inf.*, eſim. peregrinos urbibus uti prohibent (eſtäwät muukalaiſia oleskelemaſta kyseiſſä), se delectum habere prohibiturum (hän oli ſotakirjoituſſen pidättöä eſtäwä); ut, ne, quominus *conjunct.* kera, eſim. quod potuisti prohibere, ne fieret (jota olet woinut eſtää tapahtumaſta). *b)* kieltää, ewätä, quid. 2) warjella, ſuojella, turwata, quem l. quid a qua re; quem qua re.

pro-inde, *Adv.* ſentähden, ſitä warten, ſilti, ſiis. 2) juuri niin, aiwan niin, warſin ſamoin, iban yhdäti, taw. pr. ac (si) l. quasi (juuri niin kun, ſaman werran kun l. ſamaſſa määräſſä kun, aiwan niin kun, warſin ſamoin kun, ikään kun).

prōjectio, ōnis, *f.* (projicio), eſiin nakkaaminen, ojentaminen, brachii.

prōjectus, 3, *PA.* eſitywä, eſiin pistäwä, ulottawa, ora; urbs in altum projecta. *b)* kuw. wahwaſti ilmiin astuwa, kohtuutoin, ſuunnatoin, cupiditas, audacia; t. aiwan taipuwa l. altis, ad audendum. 2) alas heittänyt, makaawa, ad terram; in antro, run.; ante simulacra. *b)* kuw. alentunut, kehno, huono, halweltawa, consulare imperium.

prōjicio, jēci, jectum, III, (pro-jacio), nakata eteen, eſiin, pois, alas, ulos, luoda, heittää, wiskata, ſiwauttaa, liwittää, wiipata, kiidättää, mättää, paiskata eteen, eſiin, edes, pois, alas, ulos, ſyſätä eſiin, ulos, ſyöstä l. ſamottaa l. ajaa eſiin, ulos, pistää eſiin, ulos, ojentaa eſiin, eteenpäin, panna l. aſettaa eteenpäin, pitää eteenpäin, edeſſä, cibum, run.; crates; aquilam intra vallum; quid in ignem;

tila manu, run.; lacrimas (wuodattaa); insignia (laskea pois), run.; arma (luoda); insepultos (heittää hautaamatta makaamaan); se in forum (syöksähtää); se ad pedes cujus (heittäytä l. angeta jalkain juureen); se ex navi (nikkauta, putkahtaa); se super amicum (wiskauta), run.; ad saxa projectus; foras; pedem, run.; brachium; hastam, scutum, clipeum; eritt. *a)* karkottaa l. syöstä isänmaasta pois, imperitum ab urbe, run.; Sarmaticas in oras, run. *b)* rakennuksista puh.: panna esiintymään, *Pass.* esiintyä, työntyä l. pistää esiin, ulota. 2) kuv. heittää l. luoda pois, hyljätä, jättää, menettiä, antaa alttiiksi jtakin, luopua jstakin, halwella jtakin, patriam virtutem; pro libertate quid; animam (s. o. lopettaa itsensä), run.; — quem, olla huolimatta jksta, jättää jku waaran omaksi. *b)* pr. se, pälähtää, rutosti lähteä, täyttää jhnkin, in judicium; eritt. heittäytä waaraan, epistolae monent, ne me projiciam, t. alentaa itsensä, häpiällä painua jhnkin, in muliebres fletus, t. tunkea esiin, quae libido non se projiciet?

prō-lābor, lapsus, III, lipua esiin, eteenpäin, alas, liukkua, solua, sujua, walua, wieriä, putkahtaa esiin, eteenpäin, alas j. m. s., langeta l. pudota alas, alii elephanti clunibus subsidentes prolabebantur (luistuiwat eteenpäin); prolapsus cecidit (kompastunut); per caput (syöstyä alas); ex equo; rakennuksista j. m. s. puh.: raueta, kukistua, rotkistua, häwitä, mennä rappiolle, prolapsa Pergama, run.; aedes prolabitur; kuv. *a)* joutua, päätyä, yhtyä, tulla, longius (mennä edemmäksi. s. o. puhecssa olla lawiampi); ad istam orationem; in misericordiam (painua). *b)* päästä, liepsahtaa, verbum a cupiditate prolapsum. *c)* horjahtaa, harhauntua, erhettyä, cupiditate, timore. *d)* waipua, joutua häwiöön, huonota, pilauntua, raueta, kukistua, sortua, prolapsa juventus, res, disciplina; prolapsum Romanum imperium.

prōlapsio, ōnis, *f.* (ed.), luiskahdus, liukahdus, sine prolapsione (liukahtamatta, waapahtamatta, horjahtamatta).

prōlātio, ōnis, *f.* (profero), eteen kantaminen, kuv. eteen asettaminen l. laatiminen, esiin tuominen, esitteleminen, maininta, exemplorum; Latinorum nominum (sanominen l. ääntäminen). 2) ulos kantaminen, jäta laajentaminen, awaroitseminen, finium. *b)* toistaiseksi l. tuonnemmaksi lykkääminen, wiiwytys, judicii; diei (maksonwiipy); rerum (julkitoimitusten lakko l. seisaus).

prōlāto, I, (profero), eteenpäin kantaa, edemmäksi työntää, s. o. laajentaa, pidentää, agros, vitam. *b)* lykätä l. jättää toistaiseksi, toiseen aikaan, tuonnemmaksi, wiiwyttää, pitkittää, dies, comitia, consultationes.

prōlātus, s. profero.

prōlecto, I, (prolicio), houkutella esiin; werr. houkutella, kiihoittaa, kiihdyttää, quem qua re; animos, run.

prōles, is, *f.* (pro-oleo), wesa, fikiö, lapsi, jälkeinen, t. jälkeisö, jälkipolwi l. -suku, fikiökunta, fikiöstö, suku, tua postuma proles, poika, run.; Apollinea (Aeskulapi), altera Saturni (Juno), Bacchi (Priapus), run.; gemella (s. o. kaksoiset), Latoia (Apollo ja Diana), run.; pr. illa futurorum hominum; eritt. nuori miehistö l. sotiosto, nuori wäki, equitum; Arcadiae, run.; werr. eläimistä ja kasweista puh.

prōlētārius, 3, (ed.), fikiöstöä koskewa, *subst.* proletarius, ii, *m.* alimman luokan porwari Romassa (joka waltiota hyödytti ainoasti lapsillaan eikä omaisuudellaan), Proletari.

prōlicio, ere, (pro-lacio), houkutella esiin, kiihdyttää.

prōlixe, *Adv.* runsaasti, warawalta, runsaassa määrässä.

prōlixus, 3, (pro-laxus), laajalle lewiäwä, pitkä, laaja, lawia, lewiä; jsta kuv. *a)* mieluisa, ehtoisa, kernas, altis, palwelias, natura, animus; in quem. *b)* onnellinen, hywin menestywä, somasti junkaan käywä.

prōlogus, i, *m.* draman esipuhe, teeskelmän aloituspuhe l. johdanto.

prō-loquor, locūtus (loquutus), III, sanoa suustansa, saattaa sanoiksi, sanoa,

wirkkaa, jutella, lauſua, quid t. *acc. c. inf.*

prō-lūdo, lūsi, lūsum, III, pitää eſileikki, eſipeli, ad pugnam, edeltäpäin harjottaa itſeänſä, run.; kuw.: quibus (sententiis) proluserunt (joita walmiſtukſeſſa, eſipuheeſſa, johdannoſſa owat käyttäneet).

prō-luo, lui, lūtum, III, walaa eſiin, uloš, ajaa l. luoda eſiin, uloš, genus natantum, run. 2) wiruttaa poiš, walaa, huhtoa, holwata poiš, tiehenſä, ex omnibus montibus nives; saxum, silvas, run. *b)* walella, kaſtella, koſtuttaa, neſtyttää, manus in rore (peſtä), run.; eritt. juonniſta puh.: praecordia mulso, run.; se pleno auro (juoda pokali perille), run.; multä prolutus vappä (juopunut), run.

prōlūsio, ōnis, *f.* (proludo), eſiharjoituš, eſitaiſtelo, koetuš.

prōluvies, ei, *f.* (proluo), tulwa. 2) roju, loka, rapa, ventris (uloſtuma, jälki), run.

prō-mereo, merui, meritum, ja **prō-mereor**, meritus, II, anſaita jtakin, joko ſaada oikeus jhnkin, tehdä itſenſä mahdolliſekſi jhnkin, suo beneficio pr., se ut ames; tai ſaawuttaa itſelleen, wallata itſelleen jtakin, poenam, run.; *subst.* promeritum, i, *n.* anſio, hyy. 2) promereor, (hywin t. pahoin) anſioittaa itſenſä jkn ſuhteen, kartuttaa itſelleen (hywiä t. pahoja) anſioita jkn ſuhteen, de multis (monen ſuhteen).

Promētheus, ei ja eos, *m.* Japetoon poika, Epimetheukſen weli, Deukalionin iſä; jöta **Promēthīdes**, ae, *m.* Prometheidi, Prometheukſen poika (Deukalion).

prō-mineo, minui, II, eſiytyä, pistää l. työntyä eſiin, ylitſe, lykätä eſiin, kohota l. yletä eſiin, in altum, maaſta puh.; collis prominens; prominet rostrum (ſeiſoa ſojottaa eſiin), run.; coma in vultus prominet (rippuu kaſwoille l. ſilmiſſä); prominens a cetera acie cuneus (ulkonewa); prominet ore (puer), run.; jöta myös: kumartua eteenpäin, matres pectoris fine prominentes. *b)* werr. ulottua, ylettyä, in Aegaeum usque mare; kuw. ulottua, cupiditas gloriae in posteritatem prominet.

prōmiscue, *Adv.* yhteiſeſti, yhdeſſä, ilman eroitukſetta, ſekaiſin.

prōmiscuus, 3, (pro-misceo), ſekananen, ei eroitettu, yhteinen, connubia ſekawiot, molempain ſäätyin wäliſet); divina atque humana pr. habere (pitää yhteinä, yhdenweroiſina); comitia plebi et patribus pr.; *subst.:* ix promiscuo, ilman eroitukſetta, yhteiſeſti, yhteen, yhdeſſä, ſekaiſin.

prōmissio, ōnis, *f.* (promitto), lupaaminen, lupaus, auxilii; erit. puhetaiteeſſa: wakuutuš.

prōmissor, ōris, *m.* (promitto), lupaaja, kehuja, pohwaſtelia.

prōmissum, i, *n.* (ſeur.), lupaus, lupaama, facere, cui solvere, a quo exigere; promisso teneri; promisso satisfacere; promissa servare, repetere, exspectare; promissis stare.

prō-mitto, mīsi, missum, III, laſkea eſiin, edeš, werr. *a)* kaſwattaa pitkäkſi, antaa kaſwaa pitkäkſi, capillum ac barbam; promissus capillus, promissa barba, pitkäkſi kaſwanut, (pitkältä) alaš rippuwa, pitkä. *b)* laſkettaa eſiin ſuuſtanſa, ſanoa, luwata, wakuuttaa, quid cui; *acc. c. inf.:* promitto, C. Caesarem talem fore civem; de quo ja de qua re; bene (luwata onnea, hywiä); se ultorem (uhata koſtajakſi), run.; eritt.: ad quem, luwata tulla aterialle jkn luokſi. 2) antaa käydä edellä, werr. edeltä ſanoa l. ilmoittaa, ennuſtaa, id futurum, quod evenit.

prōmo, prompsi, promptum, III, (pro-emo), ottaa eſiin, käſille, uloš, tuoda, tuottaa, antaa, toimittaa, wetää, ſaattaa eſiin, käſille, uloš, signa ex aerario; aurum ex armario; medicamenta de narthecio; vina dolio (laſkea), run.; se, käydä l. tulla eſiin, uloš, run.; kuw. *a)* tuoda eſiin, noutaa, antaa, e locis argumenta; consilia; vires (oſottaa), run.; acerbitatem (käyttää). *b)* wetää eſiin, ilmiin, tuoda ilmoille, walkeuteen, obscura (kirkaſtuttaa, koroittaa), run.; jöta ilmoittaa, jutella, ladella, ſelittää, lauſua, ſanoa, quid (cui).

prōmontōrium, ii, *n.* (pro-mons), wuorenkulma, taw. niemi.

prōmōta, orum, *n.* = producta, ks. productus.

prō-moveo, mōvi, mōtum, II, liikuttaa eteenpäin, siirtää, laittaa, toimittaa, laskettaa, käytäyttää, lykätä, wetää, saattaa eteenpäin, edes, edemmäksi, pois, saxa vectibus; turrim; legiones; quid ad t. in *acc.* kera. Eritt. *b)* rakennuksista puh.: työnnyttää eteenpäin, edentää, pidentää, ad *acc.* kera; t. tiloittaa muualle, muuttaa, in *acc.* kera; jota myös: laajentaa, wäljentää, awaroita, imperium, run. 2) kuw. edistää, auttaa l. toimittaa eteenpäin; eritt. *a)* suurentaa, vim insitam (koroittaa), run. *b)* tuoda ilmi, walkeuteen, arcana loco, run.

promptus, 3, *PA.* alkp. tuotu esiin, silmiin, walkeuteen, jota ilmeinen, nähtäwä, julkinen, quid promptum in lingua habere; promptum est. 2) heti käsillä l. saapuwilla olewa, kohta tarjona olewa, walmis, sagittae, run.; celeritas, audacia, fides; eritt. huokia, helppo, defensio; promptum est *inf.* kera, run. *b)* altis, walmis, kerkiä, sukewa, hilpiä, nokkela, wihmerä, ripiä, ryöpiä, riuhkia, reipas, rawakka, karski, aimollinen, t. mieluisa, taipuwa, homo; animus; ad quid; in *abl.* kera; yks. *abl.*, esim. ingenio, linguā; manu (urhollinen).

promptus, us, *m.* (promo, alkp. esiin otanto, jota) näkywäisyys, ilmeisyys, in promptu, julki, julkisesti, ilmeisesti, kaikkein silmisjä, esim. in pr. esse (olla ilmeinen l. nähtäwä, pistää jokaisen silmään), ponere (asettaa kaikkein silmiin l. nähtäwäksi), habere (näyttää). 2) walmeus, in promptu esse, olla käsillä, saapuwilla, saatawilla, tarjona, warana, in pr. habeo, minulla on käsillä jne. 3) huokeus, in promptu esse, olla huokia, helppo.

prōmulgātio, ōnis, *f.* (seur.), julkaisemінen, ilmoittaminen.

prōmulgo, I, julkisesti ripustaa edeltäpäin luettawaksi, ripustaa julki, lyödä julki, julkaista, julistaa, tehdä tiettäwäksi laki, laki-ehdoitus j. m. s., legem, rogationem, rem; jota ylim. ilmoittaa, proelia.

prōmulsis, idis, *f.* (pro-mulsum), esiruoka, ensi-, alkuruoka, -syötäwä.

prōmus, i, *m.* (promo), ruokain uloskantaja, jota ylim. ruan hankkija, ruastaja.

prō-mūtuus, 3, edeltä lainattu, ennalta annettu, ennakolta maksettu, pr. vectigal insequentis anni imperare (waatia seuraawan wuoden wuororaha ennalta maksettawaksi).

pro-nepos, ōtis, *m.* lapsenlapsen lapsi.

pronoea, ae, *f.* huolenpito.

prō-nōminātio, ōnis, *f.* jkn esineen toisin nimittäminen.

prōnubus, 3, (pro-nubo), awioliitosta huolta pitäwä, awioliiton toimittaja, Juno, awioliittoin säättäjänä l. turwajumalattarena, run.; Bellona, onnettoman awioliiton perustajana, run.

prōnunciātio, ōnis, *f.* (pronuncio), julistus, ilmoitus, käsky, qua pronunciatione facta; lege et pronunciatione, tuomarin päätös, tuomio; eritt. *a)* lause, ajatus-opisja, vera aut falsa. *b)* esitys, (taiteenmukainen) ääntäminen, puhetaiteesja, utilis oratori.

prōnunciātor, ōris, *m.* (pronuncio), juttelia, latelia, kertoja, rerum gestarum (Thucydides).

prōnunciātum, i, *n.* (seur.), lause, ajatus-opisja.

prō-nuncio, I, julkisesti tehdä tiettäwäksi, julkisesti antaa tietää, julistaa, kuuluttaa, julkaista, ilmoittaa, käskeä, määrätä, leges; signum; rem in venundando; victorum nomina (Praecosta puh.); sententiam cujus (kertomalla asettaa eteen, Konsulista puh.); praemia militi (luwata); proelium in posterum diem, iter in insequentem diem ym. m., sotapäällikösta puh.; *acc. c. inf.*; ut t. ne *conjunct.* kera; eritt. julistain määrätä jhnkin wirkaan, asettaa, quem praetorem. *b)* tuomarista puh.: lausua l. laskea tuomio, tuomita, päättää, sententiam, amplius, ita; *acc. c. inf.* 2) werr. esittää, ääneen laskeella l. lukea, (taiteenmukaisesti) ääntää, versus ym. m. *b)* julkisesti, ääneen ilmoittaa, sanoa,

jutella, ladella, haastella, kertoa, quid; *acc. c. inf.*

prō-nurus, us, *f.* pojanpojan waimo.

prōnus, 3, etunojoinen, eteenpäin nojaawa, eteenpäin kallistunut l. kumartunut, eteenpäin rippuwa, wiistoinen, pronus cecidit, silmilleen, suutamaisilleen, päistikkaa, run.; pecora prona natura finxit (alaspäinen, alaskäwoinen, maata päin kymärtynyt); run.: carcere pronus uterque emicat (päisin kiitäwä); ilex, tigna; jöta alenewa, urbs pr. in paludes, t. alaspäin menewä, via (wiettäwä, jyrkkä), annis, rivus (alaspäin juoksewa), currus (päitäpitäin syöksähtäwä), run.; — *subst.:* nihil proni habere (alaspäin pyrkiwä). Eritt. *b)* tähdistä puh.: laskeuwa, alimenewä, Orion, run.; ja ajasta: nopiasti, kiukkaan wälttywä l. kuluwa, menses, anni, run. 2) werr. ja kuv. taipuwa, menewä, wiettoinen, kerkiä, kärkäs, halukas, hetas, ad luctum; in obsequium, in Venerem, run. *b)* huokia, esteetöin, waiwatoin, omnia virtuti prona; pronius ad fidem (uskottawampi, huokiampi uskoa).

prooemium, ii, *n.* johdanto, esipuhe, alkulause, longum et alte petitum; in singulis libris uti prooemiis; legis.

propāgātio, ōnis, *f.* (propago), eteenpäin siittäminen, siittämällä enentäminen l. lewittäminen, puitten, su'un, nimen. *b)* werr. awaroitseminen, laajentaminen, pidentäminen, jatkaminen, finium imperii, vitae, temporis.

propāgātor, ōris, *m.* (seur.), awaroittsia, eritt. pidentäjä, jatkaja, provinciae (woittomaan päällyswallan).

propāgo, I, (pro-pango), siittää eteenpäin, tuonnemmaksi, siittämällä enentää, siittämällä lewittää, stirpem. 2) werr. awaroita, laajentaa, suurentaa, fines imperii. *b)* pidentää, pitkittää, lewittää, toimittaa eteenpäin, jatkaa, diem, bellum; vitam (pysyttää); posteritati quid; laudem cujus ad memoriam sempiternam; reipublicae multa saecula (säilyttää waltio monekši wuosisadakši); imperium cui in annum.

propāgo, inis, *f.* (ed.), istukas, istutuswesa l. -oksa. *b)* werr. wesa, sikiö, lapsi, lapset, suku, jälkeisö, siittökunta, tua vera pr. (poika), Romana (s. o. Romalaiset), run.; virorum propagines, sukusarjat, sukukerrat.

prō-palam, *Adv.* julkisesti, ihmisten silmissä l. nähden, kaikkein nähden l. kuullen, dicere; collocare (asettaa kaikkein nähtäwäksi).

prō-patulus, 3, aukia, awoin, awonainen, locus; *subst.* propatulum, i, n. aukio, awoin paikka, jöta in propatulo, ilman alla, taiwasalla, in propatulo medium, huoneen esipihalla l. edustalla, ja samoin: statuas in propatulo abjicit; werr.: in propatulo, julkisesti, pudicitiam habere, julkisesti kauppailla.

prope, 1) *Adv.* liki, likelle, likellä, liketä, lähelle, lähellä, läheltä, saatawilla, läheimmillä, likiseuduilla, *compar.* propius, likemmälle, likemmäksi, likemmällä, likempänä, likemmältä, likempää, lähempänä, lähempää, *superl.* proxime, likimmälle, likimmin, likimpänä, likimpää, lähimmälle, lähimmin, lähinnä, aiwan likellä, juuri lähellä, prope alicubi esse, intueri quid; propius accedere; usein: prope, propius, proxime a *abl.* kera, esim. prope a Sicilia (likellä Sikeliaa), propius a terris (lähempänä maata) jne. *b)* ajasta puh.: liki, likellä, läsnä, ei kaukana, prope est, ut - -; *compar.* lähemmäksi, lähempänä, t. ennemmin; *superl.* wähää ennen t. jälkeistä, pitkuista ennen t. jälkeen, wiimeiseksi, hiljattaisin, nykyisin, äsken, waastikään j. m. s. *c)* muissa kohdissa: liki, likipitäin, wähiltä, pian, piamuten, milt'ei, melkein, lähes, likimain, likimäärin, likimitten, jam prope erat, ut sinistrum cornu pelleretur, lisi piti l. wähällä oli, ett'ei - - karkotettu, likipitäin jne. - - karkotettiin; propius nihil est factum, quam ut occideretur, ei paljon puuttunut, että jne.; prope firmissima civitas, pr. annos nonaginta natus, pr. desperatis his rebus p. m.; t. tynni, typöksästi, tarkoin, propius adspicere, run.; jota yhtäläisyyden suhteen: samalla tapaa, samoin, yhdäti, insanis et tu, stultique pr. omnes, run.; proxime atque

- -, melkein juuri niin kun - -; järjeſtyksen, arwoſijan, arwon puoleſta: proxime, lähimmäkſi, lähinnä, likinnä, kaikkein lähimpänä, tätä lähin. 2) *Praepos.* liki jtakin, likelle, likellä, lähellä, läsnä jtakin, jnkin ſeuduilla, tienoilla, ſaapuwilla, ſaatawilla, kintereillä, kohdalla, waiheilla, *compar.* likemmäkſi jtakin, likempänä, lähempänä jtakin, *superl.* likinnä jtakin, lähinnä, kaikkein lähinnä jtakin, aiwan likellä jtakin, juuri jnkin lähellä, *acc.* kera, wäliſti myöskin *dat.* kera, eſim. prope oppidum, pr. hostium castra; prope me habitare; propius Tiberi quam Thermopylis; propius quem accedere; propius urbem t. mare; proxime hostium castris; exercitum habere quam proxime hostem; proxime Hispaniam Mauri sunt. *b)* ajan ſuhteen: lähes l. liki jtakin, ſpuoleen, jnkin rinteillä, pr. Calendas Sextiles; proxime, heti ennen t. jälkeen, *acc.* kera. *c)* muiſſa kohdiſſa: liki l. lähes jtakin, ei kaukana jstakin, *compar.* lähemmäkſi l. lähempänä jtakin, enemmän jnkin tawalla l. luonnolla j. m. ſ., *superl.* aiwan liki jtakin, ihan jnkin tawalla, juuri jnkin luonnolla l. laadulla j. m. ſ., *acc.* kera.

prope-diem, *Adv.* (dies), ennen pitkää, piakkoin, kohdakkoin.

prō-pello, puli, pulsum, III, ajaa edellänſä, eſiin, ulos, eteenpäin, pois, työntää, työnnyttää, juokſuttaa, ſyöſätä, lykätä, ſyöstä, kiidättää edellänſä, eſiin, edes, ulos, eteenpäin, edemmäkſi, pois, tiehenſä, ſamottaa l. karkottaa matkaanſa, paiskata menemään, pecus extra portam; navem remis, crates; hostem a castris; hostes, equites (pakennuttaa); quem e scopulo, run.; kuw. *a)* tunkea (eteenpäin), pakoittaa jhnkin. *b)* karkottaa, luowuttaa, poiſtaa, häätää, torjua, famem, run.; periculum vitae a quo.

prope-modo, *Adv.* (modus), likipitäin, melkein, milt'ei.

prope-modum, *Adv.* (modus), likipitäin, piamitten, melkein, milt'ei. 2) ſamalla tapaa l. luontoa, melkein niin.

prō-pendeo, pendi, pensum, II, riippua eſiin, alas, lanx propendet (waipuu alas). 2) kuw. painaa enemmän, woittaa, bona propendent. *b)* taipua l. wiettyä jhnkin, sua sponte, quo impellimus, inclinant atque propendent; t. olla mieltynyt, ſuoſtunut, mieluiſa, ehtoiſa, in nos.

prōpense, *Adv.* kernaaſti, alttiiſti, mieluiſaſti, ſuoſiolliſeſti, mieliſuoſin.

prōpensio, ōnis, *f.* (propendeo), taipumus, wiettymys, halu.

prōpensus, 3, *PA.* eſiin rippuwa; jsta 2) kuw. enemmän painawa, woittawa l. edun wiewä, ſuurenarwoinen, id sit propensius. *b)* taipuwa, menewä, wiettoinen, herkkä, halullinen, hetas, närwä jhnkin, ad ja in *acc.* kera; *abs.*, kernas, altis, mieluiſa, ehtoiſa, ſuoſiollinen, propenso animo quid facere. *c)* kalliſtuwa jhnkin, lähenewä jtakin, ad veritatem.

properanter, *Adv.* rientoiſaſti, joutuiſaſti, kiiruuſti, pikaiſeſti, nopiaſti.

properantia, ae, *f.* (propero), riento, hoppu, kiiru, pikaiſuus.

properātio, ōnis, *f.* (propero), rientäminen, kiiru, hoppu.

properātus, 3, *PA.* riennytetty, joudutettu, joutuiſa, kiiruiſa, pikainen, properato itinere; *abs.*: properato opus est (joutua tarwitſee).

propere, *Adv.* joutuiſaſti, kiiruuſti, kiukkaan, rutoſti, rikeneesti, ſähäkkään, ketterään, nopiaſti, pian.

propero, I, (ſeur.), rientää, kiiruhtaa, joutua, ehditellä, in patriam, in Italiam; ad praedam; Romam; negotii causä; *inf.* kera, eſim. signa inferre (kiiruhtaa kimppuun käymään). 2) *trans.* riennyttää, kiiruhtaa, jouduttaa, pikaiſeſti hankkia, ſähäkkään toimittaa l. ſuorittaa, iter, alia; mortem, run.; pecuniam heredi, run.; opus, studium (innolla harjottaa), run.; *Pass.*: quae forent properanda (hätiköiten tehtäwät), run.

properus, 3, rientoiſa, joutuiſa, kiiruiſa, hoppuinen, herkiä, nopia, pikainen.

prō-pexus, 3, eteenpäin, alas kammattu l. ſu'ittu, alas rippuwa, barba, run.

propīno, I, ſaastaa jtta, juoda jkn onneksi, propino hoc Critiae (tämän juon Kritiaan onneksi).

propinquitas, ātis, *f.* (propinquus), likisyys, lähisyys, likiseutu, likitieno, lähikunta, lähystä, loci, hostium; ex propinquitate (likeltä, läheltä, likipaikoilta). *b)* kuw. sukulaisuus, likiheimoisuus, nobilis; propinquitate proximus (likin sukulainen).

propinquo, I, (seur.), liketä, lähetä, lähestyä, *dat.* kera, esim. scopulo, run.; werr.: dies propinquat, run. 2) *trans.* likentää, lähentää, jouduttaa, augurium, run.

propinquus, 3, (prope), likinen, lähinen, likimäinen, likiseutuinen, praedium, provincia; in propinquis urbis montibus; *dat.* kera: oppido; *subst.* propinquum, i, *n.* likiseutu, lähitieno, lähikunta, lähistö, ex propinquo, in propinquo, likeltä, läheltä, likipaikoilla, lähimailla; kuw. *a)* ajasta puh.: likinen, lähinen, lähenewä, rientywä, dies; certamen, reditus, mors. *b)* yhtäläisyyden puolesta lähestywä jtakin, jnkin kaltainen l. luontoinen, *dat.* kera. *c)* likinen, likimäinen, likisukuinen, sukua olewa, samaheimoinen, cui genere; *subst.* propinquus, i, *m.* ja propinqua, ae, *f.* sukulainen, heimolainen, omainen.

propior, ius, likempi, lähempi, likisempi, lähisempi, portus, run.; tumulus; *dat.* t. *acc.* kera, esim. pr. patriae (likemmällä, lähempänä isänmaata), run.; ipse propior montem suos collocat (likempänä wuorta); *subst.* propiora, um, *n.* likemmät paikat, pr. tenere, run.; kuw. *a)* ajasta puh.: lähempi, nykyisempi, epistola; venire ad propiora. *b)* sukulaisuudesta ja muusta ystäwällisestä yhdistyksestä puh.: likempi, likisempi, likiheimoisempi, omaisempi, quibus *(abl.)* propior P. Quintio *(dat.)* nemo est; pr. societas eorum, qui ejusdem civitatis; amicus, run. *c)* yhtäläisyydestä puh.: jtakin lähempi, enemmän jnkin kaltainen, luontoinen, muotoinen j. m. s., sceleri; tauro, run.; glorianti; propius vero (todennäköisempi); propius est fidem (uskottawampi). *d)* enemmän koskewa, enemmän puuttuwa l. sattuwa, sua sibi propiora pericula esse; cura, run. *e)* soweliaampi, mukawampi, laadullisempi, parempi, portus propior huic aetati; Latium supplemento propius esse. *f)* mieluisampi, ehtoisampi, suosiollisempi, run. 2) *superl.* **proximus,** 3, likin, lähin, läheisin, likimäinen, lähimäinen, aiwan likellä l. ihan lähellä olewa, likinnä olewa, via, oppidum; iter (lyhyin); vicinus; oppidani in proximos saxa volvere, lähinnä seisowa; *dat.* t. *acc.* kera, esim. pr. Germanis, mare (Germanialaisia likin, likimpänä l. lähinnä Germanialaisia, merta); t. a *abl.* kera, esim. pr. ab oppresso (likinnä sorrettua); pr. a postremo (wiimeisen edellinen); *subst.* proximum, i, *n.* likiseutu, lähitieno, lähikunta, lähistö, ex proximo (läheltä); kuw. *a)* ajasta puh.: wiimeinen, wiimekulunut, mennyt, nykyisin, edellinen, t. ensi, ensitulewa, tulewa, nousewa, seuraawa, jälkeinen, nox, dies, annus, triennium; literae; bellum; qui proximus ante me fuerat; t. nox, dies, aestas, annus; petitio y. m. *b)* järjestyksestä ja arwosijasta puh.: lähin, likin, proximos illi occupavit Pallas honores (ensimäinen hänestä), run.; pr. lictor (takimainen, lähinnä edellä käywä); proximum quem habere; proximum est, ut - -, seuraa, että - -; ja arwosta, laadusta puh.: jtakin lähin, suuresti lähestywä jtakin, aiwan l. ihan jnkin kaltainen, laatuinen, luontoinen j. m. s., deo; veris, run.; *gen.* kera: legum ac poenarum. *c)* sukulaisuudesta ja muusta yhteydestä puh.: likin, likimäinen, cognatione, propinquitate; amore tibi proximi sumus; *subst.* proximi, likimmät sukulaiset, sukulaiset, heimolaiset, omaiset, uskotuiset, ystäwät. *d)* mielenalan puolesta: aiwan uskollinen, perin kiihtynyt, religioni suae.

propitio, I, (seur.), lepyttää, sowittaa, miellyttää.

propitius, 3, suosiollinen, ehtoisa, mieluisa, armollinen, armias, lempiä, hywänmielinen, dii, homo; cui; werr.: voluntas (hywänsuontoisuus).

propius, k. prope.

propōla, ae, *m.* kaupustelia, ruokakauppias, panis et vinum a propola.

prō-pōno, posui, positum, III, panna eteen, laskea l. aſettaa eteen, ante oculos; oculis; kuw. aſettaa eteen, kuwailla eteen, sibi quid, ajatella jtakin; quem sibi ad imitandum; hoc sibi solatii (lohduttaa itſeänſä ſillä); metum (aikaanſaattaa); spem (antaa, jakaa); quid animo (tutkistella, tarkastella, miettiä). *b)* panna eteen, aſettaa l. laatia eteen, tuoda eſiin l. ehdeſ, eſitellä, ſanoa, jutella, ladella, kertoa, ſelittää, näyttää j. m. ſ., quid; *acc. c. inf.*; ut proponat, quid dicturus sit; de qua re; jsta mainita, viros fortissimos. *c)* aſettaa eteen, ilmoittaa; eritt. tarjota, luwata, praemia cui, libertatem cui, impunitatem, ja myös: uhata, poenam cui, mortem cui; *Pass.* olla tarjona l. ehdeſſä. *d)* ehdoitella, eſitellä, remedia morbo. *e)* aſettaa eteenſä l. mieleenſä, panna pääh̄änſä, päättää, mieliä, aikoa, määrätä, animo quid; sibi quid (aikoa, käetä, tarkoittaa); quid propositum habere; propositum est mihi hoc facere (olen päättänyt l. aikonut tehdä); omni huic sermoni propositum est, ut - - (puheen on aikomus l. määrä). *f)* panna eteen, wirittää, eſim. kyſymyš wastattawakſi, cui quaestionem. 2) julkiſeſti panna eſiin, näkywiin, laskea, latoa, aſettaa eſiin, ſilmiin, näkywiin, mensas palam; vexillum (wetää yleš, näkywiin); geminum pugnae honorem, run.; quid venale, argentum y. m. *b)* julkiſeſti ripuſtaa eſiin l. luettawakſi, edictum (lyödä julki) j. m. ſ.; leges in publicum, fastos populo, julkiſeſti aſettaa eſiin, julkaiſta. 3) panna l. aſettaa edelle, werr. ajatuš-opiſſa: tehdä eſilauſe.

Propontis, idis ja idos, *f.* Propontis, Marmorameri; jsta **Propontiacus**, 3, Propontin.

prō-portio, ōnis, *f.* taſaſuhta, ſopuſuhta, taſamäärä, yhdenwertaiſuus, yhdenmukaiſuus, yhtäläiſyyš, ſuhta, ſuhde, peraequā proportione cetera fuisse.

prōpositio, ōnis, *f.* (propono), eteen paneminen, jsta *a)* päätwäitelmä, pääl. peruš-aine, -eſine, -ajatuš, thema. *b)* eteen l. mieleen aſettaminen l. kuwaileminen, ajatteleminen, vitae. *c)* aikomuš, päätöš, animi. 2) päätelmän eſilauſe.

prōpositum, i, *n.* (propono), eteenpanema, eteen-aſettama, jsta *a)* pää- l. peruswäitelmä, -aine, -aſia, thema, ad propositum reverti l. redire; a proposito declinare, aberrare, egredi; eritt. puhetaiteeſſa: yleinen tutkimuš. *b)* aie, aikomuš, tarkoituš, tuuma, mieli, pr. habere, peragere, assequi; pr. tenere (pitää päänſä); a proposito aversus (yritys, wehke); eritt. päätetty elinlaatu l. -parſi. 2) päätelmän eſilauſe.

prōpositus, 3, *PA.* eteen pantu, jsta *a)* määrätty, aiottu, *dat.* kera. *b)* aſetettu eteen, pantu l. jätetty alttiiksi, alaiſekſi, ſaaliiksi, altiš, ad *acc.* kera t. *dat.* 2) ehdeſſä l. tarjona olewa, uhtaawa, pr. vitae periculum.

prō-praetor, ōris, *m.* Propraetori, ſ. o. Praetori, joka Praetorinwiran Romaſſa toimitettuanſa lähetettiin maaherraksi ſemmoiſeen wiittomaahan, kuſſa ei ſotawäkeä ollut aſemoitettuna.

proprie, *Adv.* omaſti, omituiſeſti, yksinomaiſeſti, (kukin) itſekſenſä l. erinänſä; werr. *a)* ominaiſeſti, itſenomaiſeſti, individilliſeſti, perſonalliſeſti, karakteriſtiſeſti. *b)* erittäin, erinomattain, eritoten, etenkin, nimin-omin. *c)* oikeittain, omittain, warſinaiſeſti, alkuperäiſeſti, tyyškäsi, tarkoin, pr. vereque dicere.

proprietas, ātis, *f.* (ſeur.), omituiſuuš, ominaiſuuš, ominainen woima l. luonto, terrae coelique; rerum proprietates; frugum proprietates (hedelmäin ominaiſet lajit, omalaatuiſet hedelmät).

proprius, 3, oma, omituinen, yksinomainen (jonka wastapuolella alienus t. communis), *gen.* ja *dat.* kera t. *abs.*; uſein yhdeſſä poſſeſſiivpronomenin kera, eſim. quae nostra erant propria (omamme, omaiſuutemme); *subst.* proprium, ii, *n.* omaiſuuš. 2) werr. ominainen, omituinen, itſenomainen, individillinen, perſonallinen, karakteriſtinen, olennollinen; proprium est cujus *inf.* kera, jkn t. jnkin on ominaiſta, jkn t. jnkin karakteriſtinen tunnuſmerkki on j. m. ſ. *b)* erinäinen,

niminomainen, yksinomainen; jota pyſyväinen, kestäväinen, wakinainen, alinomainen. *c)* omituinen, warsinainen, alkuperäinen, oikia, verbum, nomen.

propter, (alkp. propiter, prope), 1) *Adv.* liki l. lähiseudulla, -tienolla, -paikoilla, -mailla, ſaatawilla, likellä, äärellä, wieressä, likiseudulle jne., likiseudulta jne., pr. est spelunca; pr. satum esse: pr. intueri. 2) *Praepos. acc.* kera, likellä, lähellä, äärellä, wieressä, liki, likelle jne., insulae pr. Siciliam; pr. aquae rivum procumbere, run.; fluvius Eurotas pr. Lacedaemonem fluit (wieressä, wieritse, ohitse); kuw. *a)* tähden, wuoksi, warten, takeen, -sta (-stä), pr. se creatum credideranf; pr. oculorum dolorem; pr. voluptatem fieri; pr. motum, timorem (pelosta). *b)* kautta, pr. quos vivit (joitten kautta l. awulla).

propter-eā, *Adv.* ſentähden, ſen wuoksi l. takia, ſitä warten, ſiksi, ſillä; usein: propterea, quod - -.

prōpudium, ii, *n.* (pro-pudet), häpiällinen työ; werr. häwytöin ihminen, ilkiö, herja.

prōpugnāculum, i, *n.* (propugno), esiturwa, turwalaitos, esimuuri, linnoitus, waruste, ſuoja, turwa, warjo, Siciliae (laiwaſtosta puh.); propugnacula navium (ſ. o. torneilla warustetut laiwat), run.; pr. oppositum barbaris; propugnacula imperii; ut propugnaculo ceteris posset esse (navis); kuw.: tranquillitatis pr. lex; firmissimo pr. uti (puolluste); tyrannidis propugnacula demoliri.

prōpugnātio, ōnis, *f.* (propugno), puolesta taisteleminen, puollustaminen, kuw.: dignitatis; pro ornamentis cujus.

prōpugnātor, ōris, *m.* (ſeur.), puollustaja, puollusmies, puolenpitäjä, turwaaja, ſotija, a propugnatoribus relictus locus; dimissio propugnatorum (meriſotioin); kuw.: patrimonii sui j. m. ſ.

prō-pugno, I, esiin hyökäten taistella, tapella hyökkäillä, rynnätä l. täyttää päälle, ex silvis. 2) taistella l. ſotia jnkin puolesta, puollustaa jtakin, pro suo partu; pro vallo; uno tempore pr. et munire (pitää puoltanſa, wartuſtella). *b)* kuw. ſotia puolesta, kiwaſtella puolesta, pitää puolta, puolluſtaa, pro cujus fama; pro aequitate.

prōpulsātio, ōnis, *f.* (ſeur.), torjuminen, poiſtaminen, häätäminen, periculi.

prōpulso, I, (propello), torjua, ajaa l. ſyöstä takaperin, hälwiä, häntiä, poiſtaa, häätää, luowuttaa, hostem; populum ab ingressione fori; kuw.: frigus, famem; periculum; bellum ab urbe; suspicionem a se.

propylaeon l. **-um,** i, *n.* esipiha, *plur.* propylaiat, Athenan linnaan johdattawa mainio läpikäytäwä.

prō-quaestor, ōris, *m.* l. pro quaestore, Proquaestori, joka Quaestorinwiran Romaſſa toimitettuaan lähetettiin Prokonſulin keralla jkta woittomaata hallitſemaan.

prōra, ae, *f.* hahden esikeula, keulawannas, keula, kokka, nokka, prorae admodum erectae, litore illisae p. m.; run. werr. haakſi, laiwa.

prō-rēpo, repsi, reptum, III. hiipiä esiin, edes, ryömiä, rämpiä, könkiä, huomaamatta tulla esiin, edes.

prōreus, ei l. eos, ja **prōrēta,** ae, *m.* esi-ohjaaja, ala-ohjaaja laiwaſſa.

prōripio, ripui, reptum, III, (pro-rapio), temmata esiin, kiskaista, riuhtaista, riepſata, wetää esiin, quem; se, ſyöksähtää esiin, ulos, täyttää, kytäistä, pohahtaa, juosta, rientää esiin, ulos, esim. se ex curia domum, portä foras, domo; se pr. subito (kawahtaa pyöstyyn, liikkeelle, ryöpsähtää liikkeelle); kuw.: quae libido non se proripiet (putkahtaa esiin)? 2) temmata pois, ryskäistä pois, se, ſyöksähtää pois, kiitää l. rientää pois, pingota tiehenſä, esim. se in publicum; ſamoin: quo proripis? run.; kuw.: quem in caedem, run.

prōrogātio, ōnis, *f.* (ſeur.), pidentäminen, imperii. *b)* tuonnemmaksi lykkäys, wiiwytys, diei (määrä-ajan); legis Maniliae (kukistaminen, kuolettaminen).

prō-rogo, I, alkp. kyſyä kanſalta, onko jtakin jkle pidennettäwä; jota ylim.

ä, pitkittää, jatkaa, provinciam nperium cui. *b)* kauan säi- pitää woimaasa, quid in al- lustrum, run. *c)* lykätä tuon- kſi, toiſtaiſekſi, wiiwyttää toi- ies ad solvendum.

Adv. (pro-versus), eteenpäin, ı; kuw. *a)* ſuoraan, todella, aan, kokonaan, tykkönään, pe- ikſi, iban, juuri, kaiketi, ita pr. o (aiwan niin, ratki niin, niin ſä, niin warſinkin); pr. non ur esse dubium (ei ollenkaan, än, laiſinkaan); verbum pr. (ei yhtäkään ſanaa, ei yhtä ta ſanaa); pr. placere, affatim n. *b)* päältä ieſkein, lyhyeltä, i ſanottu, ſanalla ſanoen.

o, rūpi, ruptum, III, ſyöksäyt- n, ſyydähtää eſiin, tuoksaut- uuskauttaa eſiin, nubem, run.; ɔöksähtää eſiin, pohahtaa eſiin, eſiin, run. 2) *intrans.* ſyök- eſiin, töywätä, täyttää, päällä- unätä, tunkea eſiin, per me- n hostes, run. *b)* werr. ja utkahtaa eſiin, tunkea eſiin, , ilmauntua, vis morbi in in- m prorupit (nakkauſi); eo pro- e hominum cupiditatem, ut orumpit pestis.

ui, rutum. III, loſauttaa alas, ı, luhiſtuttaa, hajoittaa, pur- iſtaa, bäwittää, paiſkata, syös- , maahan, munitiones; Albam ımentis; vallum in fossas. 2) töywätä eſiin, täyttää, hyö- ınkea eſiin.

, 3, *PA.* wallatoin, hillitöin, in, rajatoin, määrätöin, auda-

ae, *f.* ſukuperä, perikanta, ſuku, l. huonekunta.

m, ii, *n.* etunäkymö, näkymön i; ylim. näkymö, teeskelökenttä.

ı, scidi, scissum, III, kiskoa ıuki, repiä rikki, wiiltää rikki, ı, leikellä rikki; jota run. kyn- npum ferro, terram. *b)* kuw. ilkamoita, herjata, ſulmia.

ı, scripsi, scriptum, III, kir- tauluſle ja julkiſesti ripuſtaa ıkſi, kirjalliſesti julkaiſta, ju- liſtaa, kuuluttaa, ilmoittaa, tehdä tiet täwäkſi, legem; auctionem (juliſtaa pidettäwäkſi, kuuluttaa huutokauppa), venationem p. m.; *acc. c. inf.*; wä- liſti: tarjota myytäwäkſi, wuorotta- wakſi j. m. ſ., kaupata, insulam, bona, fundum. *b)* juliſtaa jku omai- ſuuttanſa paitſi, juliſtaa jkn tawara waltion omakſi, quem; possessiones; t. juliſtaa jku ſuojattomakſi, maan- kulkiakſi, maanpakolaiſekſi, tuomita maankulkeuteen, maanpakolaiſuuttaa, quem; proscriptus, iſänmaatoin.

prōscriptio, ōnis. *f.* (ed.), kirjallinen julkaiſeminen, julkinen tarjoaminen l. kauppaaminen, bonorum. *b)* ſuojat- tomakſi juliſtaminen, maankulkeuteen tuominta.

prōscripturio, ire, (proscribo), tahtoa tuomita maankulkeuteen.

prō-seco, secui, sectum, I, edeſtä leik- kata pois, eritt. uhrattawakſi aiottu uhriteuraan oſa, jota uhrata, exta; *subst.* **prōsecta**, orum, *n.* uhriſiſäl- lykſet.

prō-sēmino, I, kylwää; kuw. ſiittää eteen- päin, lewittää, proseminatae sunt quasi familiae.

prō-sequor, secūtus l. sequutus, III, noudattaa, käydä l. kulkea peräſsä, jälkeen, ſeurata, ſaattaa, kaimata, quem; exsequias cujus (ſaattaa jkta hautaan), run.; diem (juhlalliſesti wiettää); werr.: eadem (existimatio) usque ad rogum prosequatur (Quin- tum); eos honos, memoria, desiderium prosequitur; kuw. *a)* noudattaa, jä- litellä, mukailla, tawottaa, antiquita- tem; genus orationis fusum. *b)* saa- tella jkta jllakin, kunnioittaa jkta jlla- kin, lahjoittaa, jakaa, oſottaa jkle jtakin, quem votis; quem benevolen- tiā; quem beneficiis ac liberalitate (kohdella); virtutem cujus gratā me- moriā j. m. ſ.; quem honorificis ver- bis, quem liberaliter oratione, kun- nioittawilla ſanoilla, hywänlaitaiſesti puhutella jkta. *c)* puhellen, eſitellen jatkaa l. pitkittää, pidemmältä, kyl- lemmältä, laajalta laadella l. ſelittää l. kuwailla j. m. ſ., rem; non pro- sequar longius; pascua versu, run.; *abs.*, pidentää l. jatkaa puhettanſa,

haaſtella edelleen, prosequitur pavitans, run. 2) ajaa takaa, wainota, käſittää, hätyyttää, ahdiſtaa, fugientes, hostem; longius pr.; kuw.: quem contumeliosis vocibus.

Proserpina, ae, *f.* Jupiterin ja Cereen tytär, Plutonin puoliſo, Manalan kuninkaanna.

prōsilio, silui (harw. silivi ja silii), IV, (pro-salio), hyppätä eſiin, edeš, karata, pöykähtää, pohahtaa, tuikahtaa, ſyöksähtää, tunkea eſiin, edeš, kawahtaa yleš, repente; ex tabernaculo; ab sede; werr. putkahtaa eſiin, pullahtaa, poukahtaa, purskahtaa, ſirahtaa, ſuikahtaa eſiin, sanguis prosilit, run.; kuw.: natura prosiliet (on totiſeſſa muodoſſaan ilmauntuwa l. näkywä), run. 2) karata pois, jhnkin, kiitää l. rientää pois, jhnkin, in *acc.* kera; kuw. innolla käydä l. ruweta jhnkin, ad arma dicenda, run.

prō-socer, eri, *m.* iſo-appi, waimon iſän-iſä.

prospecto, I, (prospicio), katſella l. ſilmäillä l. tähyſtää eſiin, eteenpäin, alaš, jnkin puoleen, jhnkin, jtakin, ex tectis fenestrisque; proelium; werr. paikoiſta puh.: katſahtaa päin, maata päin; kuw. *a)* ſilmäillä jtakin, ajatella, miettiä, wuottaa, odottaa, toiwoa jtakin, exsilium; prospectans, ecquod auxilium appareret. *b)* odottaa, olla tarjona l. edeſſä, te quoque fata prospectant paria, run.

prospectus, us, *m.* (prospicio), eteenpäin l. etäälle katſonta, jšta katſanto, näky, prospectum praebere ad urbem, impedire, extra vallum adimere; prospectum ager arbustis consitus prohibebat (eſti kauaš näkemäſtä); run. ſilmiſtä puh.: aequora metior prospectu meo. 2) näky, näkemä, esse in prospectu (olla näkywiſſä, näkyä, ſiintää); in prospectum populi producere (kanſan näkywiin, ſilmiin); werr. muoto, näkö, porticus pulcherrimo prospectu.

prō-speculor, I, katſella l. tähyſtää l. kurkiſtella eſiin, eteenpäin, ulos, de vallo; werr. wakoa, tieduſtella. 2) *trans.* odottain katſella, adventum imperatoris e muris.

prosper ja **prosperus**, 3, (pro-spero), ſuotuiſa, onneliaš, onnellinen, lykyllinen, myötäinen, hywin käywä, hywin meneſtywä, flatus fortunae, exitus, successus p. m.; fortuna (hywä); res (onnelliſet tapaukſet); *subst.* prospera, orum, *n.* onnelliſet ſeikat, kohdat j. m. f., onni. 2) onniſtuttawa, meneſtyttäwä, ſuoſiollinen, armaš, Bellona, run.; frugum (hedelmiä koſtuttawa), run.

prospere, *Adv.* ſuotuiſaſti, mieltä myöden, onnelliſeſti, pr. evenire, cui cedere; minus pr. procedere (huonon puoliſeſti).

prosperitas, ātis, *f.* (prosper), ſuotuiſuus, onnelliſuus, onni, meneſtys, valetudinis (hywä terweyš); vitae; improborum prosperitates.

prospero, I, (prosper), meneſtyttää, oniſtuttaa, ſaattaa onnelliſeen päätökſeen, quid.

prosperus, f. prosper.

prōspicientia, ae, *f.* (ſeur.), waranpito, huolen- l. neuwonpito.

prōspicio, spexi, spectum, III, (prospecio), katſoa eteenpäin, etäälle, jhnkin, katſahtaa, katſella, ſilmäillä, tähyſtää, nähdä eteenpäin, edeſſensä, etäälle, jhnkin, ex castris in urbem; per umbram, ex moenibus, run.; multum prospexeris (näet kauaš l. laajalta, ſinulla on lawia katſanto ympäriſtölle); eritt. tarkoin katſella, pitää waaria l. wahtia, a janua. *b)* kuw. katſoa eteenpäin, pitää waranſa, pitää l. kantaa huolta, ſurua, murhetta, pitää neuwoa, *dat.* kera, eſim. patriae (pitää huolta iſänmaaſta), liberis suis, rei frumentariae p. m.; ut t. ne *conjunct.* kera. II) *trans.* nähdä edeſſänſä, kaukana, kaukaa, katſella, quem procul, Italiam ab unda, Hebrum, run.; eritt.: quem, tarkoin katſella, tarkaſtella jkta; ex speculis quem (ſilmin etſiä). *b)* werr. paikoiſta puh.: katſahtaa päin, antaa l. maata päin, agros, run. 2) luoda ſilmänſä etäälle, etäiſiin ja tulewaiſiin, edeltä l. ennalta nähdä l. hawaita, casus futuros; exitum vitae; ut ante animo prospicere possis, quibus de rebus auditurus sis. *b)* toimittaa, hankkia, sedem sene-

etuti; ferramenta; prospecti commeatus.

prō-sterno, strāvi, strātum, III, paiſkata (pitkäkſi) maahan, alas, jhnkin, wiſkata, heittää, nakata (pitkäkſi) maahan, alas, jhnkin, se ad pedes cujus; corpus humi; ad pedes prostratus (jalkoihin langennut l. painunut, jalkain juuresſa makaawa, polwillanſa); t. wäkiwoimalla paiſkata maahan, wätkätä, ſyöstä, ſortaa maahan, hostem; humi juvenem, run.; silvam (kaataa maahan), run.; fuw. *a)* paiſkata l. langettaa maahan, kukiſtaa, ſortaa, häwittää, quem; virtutem; omnia furore p. m. *b)* häwäiſtä l. alentaa, se.

prōstituo, stitui, stitūtum, III, (prostatuo), aſettaa eſiin, jſta julkiſesti heittää alttiikſi l. tarjota (haureuteen), heittää yhteiſekſi, yhteiſyyttää, faciem suam lucro, run.; werr.: vocem foro ingrato, run.

prō-sto, stiti, stātum, I, julkiſesti ſeiſoa ulkona, jſta *a)* julkiſesti heittäytä alttiikſi l. yhteiſyyttää itſenſä; werr.: amicitiae nomen prostat, run. *b)* kauppakaluiſta: olla aſetettu l. ladottu eſiin myytäwäkſi, olla altiſna, kaupan, myytäwänä.

prō-subigo, ere, tonkia l. pengata eſiin, yleſ.

prō-sum, prōfui, prōdesse, hyödyttää, auttaa, ediſtää, olla hyödyllinen, hywä, edullinen, ſaattaa hyötyä, etua, aliena ac nihil profutura petere (hyödyttömiä, joutawia, turhia); oui; ad quid; cui ad quid; quid mihi fingere prodest (mitä hywää minun on walhettelemiſesta)? run.; profore = profuturum esse, run.

Prōtagoras, ae, *m.* kuuluiſa ſophiſti Abderaſta, Sokrateen aikuiſia.

prōtectus, 3, *PA.* werhottu, warjeltu, ſuojeltu, turwallinen.

prō-tego, texi, tectum, III, (edeſtä, etupuolelta) peittää, kattaa, katoittaa, quid (qua re); eritt. ſuojelemiſekſi: werhoa, warjota, warjella, ſuojella, turwata, hoimia, quem (qua re). *b)* peittää, ſalata, quid. 2) warustaa ſadekatolla, lakalla, aedes.

prō-tendo, tendi, tensum l. tentum, III, ojentaa (eſiin, eteenpäin, ulos), kokottaa, kuroittaa, ulottaa, hastas, run.; brachia in mare, run.; jſta protentus, 3, ulotettu, pitkä, in octo pedes, run.

prō-tenus l. **prōtinus**, *Adv.* edellenſä, eteenpäin, edemmäkſi, kauemmakſi, tuonnemmakſi, pergere; agere capellas, run.; werr. *a)* paikaſta puh.: yhtä juonta, yhdeſſä juoneſſa l. joneſſa, yhteen jakſoon, yhtä kohden; ja ajaſta puh.: yhä, yhtä päätä, yhtä mittaa, yhtä perää l. puhkua, yhtä ſuoraa, yhtä työnänſä, yhtenänſä. *b)* oikopäätä, heti, kohta, kohdaſtanſa, kohta ſiltänſä, kohtapäätä l. -pikaan, heti kohta, ſamaa päätä, ſitä, tuota, tätä päätä, ex fuga pr. (heti paon jälkeen); pr. perficiens auditorem benevolum (kohta aluſta).

prō-tero, trīvi, trītum, III, hiwuttaa rikki, ſotkea l. tallata rikki, mähyttää, alas, maahan, muſertaa l. rutiſtaa rikki, quem t. quid; fuw. *a)* paiſkata l. ſyöstä maahan, kukiſtaa, ſortaa, häwittää, Poenos, run. *b)* perin halwella, pitää perin halpana l. kokonanſa laſteella, quem. 2) hiwuttaa pois, werr. karkottaa, ver proterit aestas, run.

prō-terreo, terrui, territum, II, peloittaa l. rapiſtaa pois, karkottaa pois, matkaanſa, ſyöstä l. ſyſätä pois, pakoon, quem patriā, hostes.

proterve, *Adv.* julkiaſti, häwyttömäſti.

protervitas, ātis, *f.* (ſeur.), häwyttömyys, julkeus, ilkeys, t. tokiryömäiſyys, rohkeus, wallattomuus.

protervus, 3, (protero), alkp. kaikki maahan tallaawa, jſta raju, tuima, ventus, run. *b)* fuw. julkia, ilkiä, häwytöin, häpeämätöin, t. tokiryömäinen, tokinainen, rohkia, homo, dictum aut factum; juvenes (wallattomat), run.

Prōteſilāus, i, *m.* Laodamian puoliſo, joka kaikkein enſinnä Kreikalaiſiſta Troian eduſtalla kaatui.

Prōteus, ei ja eos, *m.* eräs ennuſtaja merijumala, joka kaitſi Neptunin hylkeitä ja jolla oli woima muotoanſa moninaiſesti muutella; run.: Protei

columnae (Egyptin rajat); *appell.* huikentelewaiſesta tai kawalasta ihmiſestä puh.

prōtinus, k. protenus.

prō-traho, traxi, tractum, III, wetää eſiin, edes, jhnkin, laahata, tuoda, tuottaa, kuljettaa, ſaattaa eſiin, edes, jhnkin, pedibus cadaver, run.; quem in convivium; quem ad operas mercenarias; kuw. *a)* tuoda l. ſaattaa eſiin, jhnkin, quid in lucem, run.; quem ad iudicium, pakoittaa. *b)* tuoda l. ſaattaa ilmiin, ilmoille, walkeuteen, ilmoittaa, antaa ilmi, quid; quem auctorem facinoris. *c)* pitkittää, jatkaa, wiiwyttää.

prō-trūdo, trūsi, trūsum, III, lykätä eteenpäin, tyrkätä l. syſätä eteenpäin, menemään, cylindrum. *b)* kuw. lykätä toistaiſeksi, tuonnemmaksi, wiiwyttää, comitia in Ianuarium.

prō-turbo, I, syytää pois, sylwätä, kiidättää, syſätä, syöstä, ajaa, karkottaa pois, matkaanſa, quem telis; quem. 2) paiskata l. langettaa alas, ſortaa maahan, silvas, run.

pro-ut, *Adv.* ſiinä määräſsä kun, ſiinä mitaſsa kun, ſen werran kun, ſikäli kun, niin kun, ſitä myöden kun, ſen mukaan kun, ſen suhteen kun, mikäli, minkä.

prō-veho, vexi, vectum, III, wiedä eſiin, eteenpäin, jhnkin, kuljettaa, wetää, ajaa, kantaa, laittaa eſiin, edes, eteenpäin, pois, edemmäkſi, jhnkin; jsta uſein *Pass.* provehi cum classe, provehi equo ſ. m. ſ., l. yks. provehi, matkata eteenpäin, pois, jhnkin, kulkea, laskea, purjehtia, ajaa, ratſaſtaa eteenpäin, pois, jhnkin, provehi freto Siciliae; a terra; portu, run.; in altum; ante stationes ſ. m. ſ.; werr.: provehi extra munitiones (tunkea eſiin); iän puolesta: edistyä, aetate provectum esse, olla wanhemmalla puolella, ikäwoitto, ikäyntynyt, iäkäs; ja myös: provecta aetas (iſo ikä); kuw. *a)* käytäyttää l. ſaattaa eteenpäin, edemmäkſi, jhnkin, houkutella, wietellä, wiehättää, innoittaa, orationem; haec spes provexit, ut - -; gaudio provehente (me); *Pass.* käydä l. mennä eteenpäin, edemmäkſi, liian kauas, edistyä, wiettyä, innoittua, provehi amore, pr. in amicitia longius, in maledicta; imbecillitas in altum provehitur (laskee); eritt. puheeſsa: longius (painua kauemmaksi, olla liian laaja- l. aawapuheinen); ultra (pidemmältä haastella), run. *b)* edentää, vim temperatam in majus, run.; eritt. edentää, edistyttää, auttaa l. toimittaa eteenpäin, ylentää, koroittaa, quem; *Pass.* edistyä.

prō-venio, vēni, ventum, IV, tulla l. aetua eſiin, edes; eritt. *a)* syntyä, ilmauntua, tulla, lana proveniat, run. *b)* kaswaa, menestyä, frumentum angustius provenerat. 2) kuw. ilmauntua, koitua, provenere ibi scriptorum magna ingenia. *b)* käydä, päätyä, sattua, eritt. onnistua, luonnistua, loistaa.

prōventus, us, *m.* (ed.), eſiin tuleminen, kaswanto, hyötymys; jsta werr. ſato, erä, proventu oneret sulcos, run. *b)* kuw. edistys, päätymys, käteen käynti, secundi rerum; eritt. hywä l. onnellinen päätös, menestys, onnistus, superioris temporis, secundarum rerum.

prōverbium, ii, *n.* (pro-verbum), ſanalasku, venit in proverbium l. in consuetudinem proverbii (on ſanalaskuksi tullut); quod est hominibus in proverbio (on ſanalaskuna); ut in pr. est (kuten ſanalaskuſsa kuuluu).

prōvide, *Adv.* waruiſasti.

prōvidens, tis, *PA.* eteenſä katſowa, warowainen, ajattelewainen, toimellinen, homo.

prōvidenter, *Adv.* warowaiſesti, toimelliſesti.

prōvidentia, ae, *f.* (ſeur.), edeltä näkeminen, ennalta tietäminen. *b)* huolenpito, murheenpito, deorum (kaitſelmus).

prō-video, vīdi, vīsum, II, nähdä eteenpäin, eteenſä, kauas, procul; kun. *a)* katſoa eteenſä, pitää waranſa, waruiſasti menetellä, multum. *b)* pitää l. kantaa huolta, murhetta, surua, pitää neuwoa, pitää tointa jstakin, cui rei t. de qua re; multum in posterum; ut t. ne *conjunct.* kera; wäliſti: estyttää, pyytää estää. 2) *trans.* edes-

ſänſä, kaukaa nähdä, quem (edeltä, ennen huomata), run.; kuw. *a)* edeltä nähdä, ennalta hawaita, ennalta arwata, edeltäpäin tietää, quid (animo). *b)* toimittaa, laittaa, ſuorittaa, waruſtaa, hankkia jtakin, pitää huolta, neuwoa, tointa jstakin, quid, eſim. frumentum, arma.

prōvidus, 3, (cb.), edeltä näkewä, edeltä arwaawa, ennalta tietäwä, mens providа rerum futurarum; veri providus augur, run. *b)* eteenſä katſowainen, warowainen, waruiſa, ajattelewainen, toimellinen, homo. *c)* huolta l. murhetta pitäwä jstakin, huolikas, natura utilitatum pr.; natura.

prōvincia, ae, *f.* toimitus-ala, toimitus, wirka, eritt. maistratilaiſen, eſim. Konſulin ja Praetorin wirka, ylin päällyswalta maalla t. merellä, eam provinciam suscipere, ut - -; provinciam bene administrare; ut alteri consulum Italia bellumque cum Hannibale provincia esset; praetores provincias sortiti; consules sortiri provincias jussi (ylipäälliköwallasta puh.); Manlio Vejentes provincia evenit (ſotakomento Vejilaiſiä wastaan); cui classis provincia evenerat (laiwaston ylipäälliköys). *b)* Romalaisten woittaman, ulkopuolla Italiaa olewan maakunnan hallinto, woittomaan hallinto l. hoitanto; werr. itſe tuommoinen maa, woittomaa, prowinſi, Asiam provinciam consulari imperio obtinere; provinciae praeesse; praeponere, praeficere quem provinciae; tradere cui provinciam; in provinciam cum imperio proficisci; administrare provinciam aequitate et continentiā; de provincia decedere; pr. consularis (Prokonſulin hallitſema); eritt. Gallia Narbonensis:n itäpuoli.

prōvinciālis, e, (cb.), prowinſia l. woittomaata koskewa, woittomaan, woittomaaſa, administratio; abstinentia (woittomaan hallinnoſſa waariin otettu); Ruteni provinciales (Roman woittomaaſa aſuwat); *subst.* provinciales, ium, *m.* woittomaalaiſet.

prōvīsio, ōnis, *f.* (provideo), edeltä näkeminen, ennalta tietäminen, animi. *b)* warowaiſuus, animi. *c)* huolenl. murheenpito, temporis; t. eſtämys, vitiorum.

prōvīsor, ōris, *m.* (provideo), edeltä näkiä, ennalta ajattelia, utilium, huolenpitäjä, toimittaja, run.

prōvocātio, ōnis, *f.* (provoco), eſiin kutſuminen, haastaminen. 2) wetoaminen, färky, apleeraus, est prov. (taistaa, saa, on lupa apleerata) ad populum, a regibus j. m. ſ.; provocationem habere; magistratus sine provocatione (eſiwaltalainen, josta ei woi edemmäkſi mennä l. wedota).

prōvocātor, ōris, *m.* (ſeur.), haastaja, waatija; jsta laji miekkailioita.

prō-voco, I, kutſua l. käskeä eſiin, edes, ulos, quem, run.; eritt. haastaa, waatia, quem ad pugnam; quem proelio, taisteloon (alkp. aljetulla taistelolla); werr.: auras cursibus (waatia kilwanjuoksulle), run. *b)* tuottaa eſiin, diem, run. *c)* kuw. waatia, kehoittaa, kiihdyttää, yllyttää, ärryttää, quem beneficio, sermonibus, injuriis, maledictis y. m. 2) *intrans.* wedota, färkeä, apleerata, ad populum; a duumviris; werr. tobistukſekſi, tuekſi j. m. ſ. mainita jku, ad quem.

prō-volo, I, lentää eſiin; werr. syöksähtää eſiin, täyttää, töywätä, hyökätä, rynnätä, kiitää, rientää eſiin, edes, subito omnibus copiis; in primum; ad primores.

prō-volvo, volvi, volūtum, III, wieritää eteenpäin, alas, wyöryttää, kierittää, paiskata eteenpäin, edellänsä, alas, menemään, cupas ardentes in opera; se cum armis; se provolvere l. *Pass.* provolvi, langeta, heittäytä, ad pedes cui, ad genua cujus (jkn jalkain juureen, jkn polwiin).

proxime, ſ. prope.

proximitas, ātis, *f.* (proximus), likiſyys, lähiſyys; kuw. *a)* yhtäläiſyys. *b)* likiheimoiſuus, ſukulaiſuus.

proximo, āre, (proximus), lähetä, tulla likelle, olla lähellä, *dat.* kera.

proximo, *Adv.* äsken, juuri hiljakkoin, nykyiſin.

proximus, 3, ſ. propior.

prūdens, tis, (providens ſupistettuna), edeltä näkewä, ennalta tietäwä, harw.; werr. *a)* tietäwä, tuntewa, taitawa,

taidollinen, oſaawa, mahtawa, oppinut, harjauntunut, tottunut, kokenut, *gen.* kera, eſim. locorum, rei militaris; in *abl.* kera, eſim. in jure civili; eritt. tieten, ajatus-alta, mieliltä mielin, hywällä ehdolla, tahallanſa, quos pr. praetereo, run.; pr. et sciens (tieten taiten). *b)* ylim. ymmärtäwäinen, toimellinen, wiiſas, mielewä, älykäs, vir; in existimando; ad consilia; consilium. *c)* warowainen, malttawainen, harw.

prūdenter, *Adv.* ymmärtäwäiſesti, toimelliſesti, wiiſaasti, taiten, älykkäästi.

prūdentia, ae, *f.* (prudens), edeltä näkeminen, ennalta tietäminen, futurorum. 2) tietäminen, tunteminen, oppi, tieto, juris, legum, rei militaris; auditorum. 3) ymmärtäwäiſyys, toimelliſuus, wiiſaus, mielewyys, ymmärrys, äly, prudentia cernitur in delectu bonorum et malorum; vivendi ars est prudentia; civilis (waltiowiiſaus); intelligendi pr. (ymmärryksen woima); ad omnes res adhibere prudentiam.

prūīna, ae, *f.* härmä, kuura, huude; run. *plur.* lumi t. talwi.

prūīnōsus, 3, (ed.), härmäinen, huuteinen, härmäyntynyt, kuuroittunut, härmäſsä.

prūna, ae, *f.* hehkuwa hiili, liehko.

prūnitius, 3, (prunus), luumupuinen.

prūnum, i, *n.* (feur.), luumu.

prūnus, i, *f.* luumupuu.

prūrio, īre, ſyhyä, kutkua, kihelmöitä, l. prurio *etc.*, minua ſyhyttää.

Prūsa, ae, *f.* Bithynian kpgeita.

prytanēum, i, *n.* julkinen rakennus muutamiſsa Kreikan kpgeiſsä, kuſsa ylimmät maistratilaiſet kokountuiwat ja aterioitſiwat, ſekä anſiokkaat miehet ſaiwat elatukſensa: waltahuone.

prytanis, is, *m.* ylin eſiwaltalainen uſiammaſsa Kreikan waltiosſa: Prytani.

psallo, psalli, III, ſoittaa kitharaa l. kanteletta, laulaa kitharan mukaan.

psaltērium, ii, *n.* kitharanmuotoinen kieliſoitin: pſaltari.

psaltria, ae, *f.* kitharanſoittajatar, kanteleenſoittajatar.

Psecas, adis, *f.* ſen orjattaren nimi, joka emäntänſä hiukſet woiteli. 2) erään puolijumalattaren nimi.

psēphisma, atis, *n.* kanſanpäätös Kreikalaiſilla.

Pseudocato, ōnis, *m.* Walhecato, Tekocato.

Pseudodamasippus, i, *m.* Walhe- l. Näködamaſippos.

Pseudolus, i, *m.* Walhettelia, yksi Plautuſsen tekemä pilakuwaelma.

pseudomenos, i, *m.* wäärä päätelmä = mentiens.

Pseudoperseus, i, *m.* Walheperſeus.

Pseudophilippus, i, *m.* Walhephilippos, l. Andriscus.

pseudothyrum, i, *n.* ſala-owi, takaportti; ſuw.: per ps., ſalaiſella tawalla.

psithius, l. psythius.

psittacus, i, *m.* papukaija.

Psōphis, idis, *f.* Arkadian kpgeita.

psȳchomantīum, ii, l. -ēum, ei, *n.* paikka, joſsa kuolleitten ſieluja kyſellään, wainajain manaamo.

psythius, 3, pſythinen, vitis ps. l. yks. psythia, eräs laji kreikalaiſia wiinapuita.

pte, eriämätöin liitoſtawu poſseſſiwpronominojen ablativien meo l. mea, tuo, suo, nostro jne. peräſsä, oma, eſim. suopte pondere (omaſta painoſtanſa).

Pteleon ja **Pteleum**, i, *n.* kyki ja ſatama Theſſaliaſsa.

ptisanārium, ii, *n.* (ptisana, ohrarypnit), ohrajuoma; werr. riiſijuoma.

Ptolemaeus, i, *m.* Egyptin kuningaſten nimi Alexanderin kuoltua, joiſta enſimäinen liikanimeltään Lagi; jäta *a)* **Ptolemaeus**, 3, ptolemaeinen, Ptolemaeukſen. *b)* **Ptolemāis**, idis, *f.* uſiamman kpgin nimi, eſim. Egyptiſsä, Phoinikiaſsa, Kyreneſsä.

pūbens, entis, (pubes), mieſkuntainen; werr.: herbae, täyſiwoimaiſet, rehottawat, puuhottawat, run.

pūbertas, ātis, *f.* (feur.), mieſkuntaiſuus; werr. mieſkuntaiſuuden merkki, partakarwa, parran-utu, parran-alku, utukarwa.

pūbes, puberis, mieſkuntainen, miehenikäinen, täyſikaswuinen, filius; aetas; *subst.* puberes, mieſkuntainen wäki, täyſi- l. aika-ihmiſet, miehet. *b)* werr. liemenikäs, lientiä, utuinen, hienokarwainen, folia, run.

pūbes, is, *f.* mieſkuntaiſuuden merkki, partakarwa, liemenparta, utukarwa;

werr. *a)* häpyſeutu, pube tenus, run. *b) concr.* mieskuntainen nuoriſo, täyſikäswuinen miehistö l. wäki, ylim. miehistö, miehet, wäki, kanſa, Romana, omnis Italiae; agrestis, Dardana y. m., run.; run. eläimistä puh.: indomita (karja).

pūbesco, pubui, III, (pubes), tulla mieskuntaiſeksi, päästä miehen-ikään, ad militiam, miehistyä; werr. ylim. käswaa, warttua, walmistua, kypſyä, omnia, quae terra gignit, maturata pubescunt; pubescit vinea (rehottaa), run. *b)* karwoittua, ſaada parran-alku; werr. werhoittua, pukeuta, prata pubescunt flore, run.

pūblicānus, 3, (publicus), waltiontuloja l. waltiowouraa koskewa, muliercula (waltiowouraajatar); *subst.* publicanus, i, *m.* Roman waltiontuloin generaliwouraaja l. päämuoroaja, waltiowouraaja.

pūblicātio, ōnis, *f.* (publico), waltiolle omistuttaminen, takawaarikoiminen.

pūblice, *Adv.* waltion puolesta, ſ. o. waltion nimessä, waltion käskystä, t. waltion edukſi, waltiota warten, waltion tähden, t. waltion kulutukſella, waltion toimesta, yhteiſillä waroilla l. kuluilla. 2) yleiſeen, yhteiſesti, kaikki tyynni. *b)* julkiſesti.

Pūblicius, 3, romal. ſukunimi; *adj.* publicinen, Publiciukſen; jsta **Pūblicīānus**, 3, publicianinen, Publiciukſen.

pūblico, I, (publicus), tehdä waltion omaiſuudeksi, waltion omaksi, omistuttaa waltiolle, takawaarikoita, privata, bona, regnum, pecunias. 2) antaa l. jakaa l. ſallia julkiſesti l. yhteiſesti käytettäwäksi, julkaista, yhteiſyyttää, Aventinum (rakennettawaksi); pudicitiam (heittää alttiiksi).

Pūblicola, ae, *m.* (populus-colo), kanſankunnioittaja l. -ystäwä, P. Valeriukſen ja hänen jälkeistensä liikanimi.

pūblicus, 3, (alky. populicus, populus), kanſaa l. waltiota koskewa, kanſan- l. waltionomainen, kanſasta l. waltiosta lähtenyt, kanſan, waltion, wallaston, kanſan l. waltion puolesta, waltion nimessä t. kulutukſella toimitettu, julki-, julkinen, yhteinen, loca, pecunia, sumptus, poena, funus j. m. ſ.; injuriae (waltiota wastaan); sollicitudo (waltion tähden); causa, waltio-aſia, t. waltiota koskewa juttu, rikos-aſia; res publica, k. res; *subst. a)* publicus, i, *m.* eſiwaltalainen, hallintomies, waltion palwelia. *b)* publicum, i, *n.* *α)* waltion omaiſuus, waltion aluskunta l. maa, yhteisoma, Campanum; t. yhteiskunta, kunnasto, waltio, in publicum emere, redimere; t. uſein: waltiowarat, -waraston, -rahaston, -kaſſa, waltiontulot, waltiowoura l. -wuoro, de publico (waltion waroilla, waltion kuluilla l. kustannukſella); in p. redigere, referre; in eo publico esse; publico frui; publica male redimere; societas publicorum (waltiowouraajain yhdyskunta). *β)* julkinen paikka, julkipaikka, julkiſuus, katu, in publico esse (olla julkiſalla, pois kotoa); epistolam in publico proponere (julkiſesti); prodire in publicum (astua julkiſalle, julkiſesti mennä ulos); carere publico (pysyä kotoſalla, olla ulkona käymättä); se proripere in publicum. 2) kaikille yhteinen, yleinen, ylityinen, yleiſesti tawallinen, verba; cura, favor, run.; lux p. mundi (aurinko), run.; werr. jokapäiwäinen, järkinäinen, huono, structura carminis, run.

Publilius, 3, romal. ſukunimi; *adj.* publilinen, Publiliukſen, tribus.

Pūblius, ii, *m.* romal. eſinimi, taw. P., eſim. P. Cornelius.

pudendus, 3, *PA.* häpiällinen, ilkiä, ruma.

pudens, tis, *PA.* häweliäs, kaino, ſiwiä, ſiwo, homo; exitus.

pudenter, *Adv.* häweliäästi, ſiwosti.

pudeo, pudui ja puditum, II, häwetä, pudendo (häpeämällä, häpeämiſellä); induci ad pudendum. 2) häwettää, täyttää häpiällä, me autem quid pudeat, qui - -; taw. *impers.* pudet me cujus rei t. cujus, minä häpeän jtakin t. jstakin, jnkin t. jtk tähden, minua häwettää l. minun käy häpiäkſeni jku aſia, olen häpeiſäni jstakin, en kehtaa, julkee, ilkee (tehdä jtakin), eſim. quos (homines) infamiae suae neque pudeat neque taedeat; pudet me non tui quidem; t. *inf.*

fera, eſim. quem Romanorum pudet uxorem ducere in convivium? (ken Romalainen häpeää wiemäſtä, wiedäkſenſä, wiedä jne.?); puderet me dicere.

pudibundus, 3, (ed.), häweliäs, ujoſtelewa, kainoſtelewa.

pudīcitia, ae, *f.* (ſcur.), häweliäiſyys, kainous, puhtaus, ſiiwous, ſiweys, ſiiſteys, nec suae nec alienae pudicitiae parcere; pudicitiam alienam spoliare; pudicitiam eripere cui; pudicitiam cujus expugnare; pudicitiam in propatulo habere; pudicitiam mittere (kunnia). *b)* jumalattarena: Pudicitia patricia ja plebeja.

pudīcus, 3, (pudeo), häweliäs, kaino, puhdas, ſiiwo, ſiwiä, nuhteetoin, homo; domus; matres, mores, run.

pudor, ōris, *m.* (pudeo), häpiä, häpiäntunne, häweliäiſyys, moderator cupiditatis pudor; adolescentuli modestissimi pudor; pudore fractus; pudorem in rogando dimittere; paupertatis (köyhyyden tähden), run.; famae, panetuksen pelko; pudor est (mihi) referre (häpeän kertomaſta, kertoa), run. *b)* kunnialliſuus, rehelliſyys, omatuntoiſuus. *c)* puhtaus, ſiiwous, ſiweys, membra, quae tibi pudorem abstulerunt (kunnia), run. 2) häpiän ſyyſtä puh.: häpiä, pudori esse (olla häpiäkſi, häpiänä); cum pudore cujus (jkn häpiäkſi).

puella, ae, *f.* (puellus, poikanen, alkp. puerulus, puer), tyttö; eritt. *a)* rakaſtettu tyttö, lemmityinen, armas, run. *b)* tytär, Danai puellae, run. 2) werr. ylim. impi, neitſy, nuori nainen, nuori waimo.

puellāris, e, (ed.), tytöllinen, tytön, nuorekas.

puer, eri, *m.* alkp. lapſi, ſekä poika että tyttö, jöta uſein *plur.* pueri, lapſet, infantium puerorum incunabula. Eritt. 2) poikalapſi, poika, nuorukainen (taw. 17:teen wuoteen aöti), a puero l. (uſiammiſta puh.) a pueris, lapſeſta, nuoresta, lapſuudeſta aöti; ex pueris excedere (jättää pojan ikä); run. nuori l. naimatoin mies, poikamies; werr. *a)* poikanen, poika, Latonae, Semeles y. m., run. *b)* palweliapoika, poika, palwelia, orja, puer literatissimi; regius (howipoika, howipalwelia).

puerīlis, e, (ed.), poikamainen, nuorenomainen, nuorellinen, nuorekas, lapſellinen, nuoruuden, pojan, lapſen, species, aetas, disciplina, delectatio; regnum (nuorena hallitſeminen); agmen (poikain), run. *b)* werr. lapſellinen, lapſimainen, järjetöin, consilium.

puerīliter, *Adv.* lapſen tawoin; kuw. lapſelliſeſti, lapſimaiſeſti, järjettömäſti.

pueritia, ae, *f.* (puer), poikuus, pojan ikä (taw. 17:teen wuoteen), ylim. lapſuus, nuoruus, a pueritia (lapſuudeſta alkain, nuoruudeſta pitäin).

puerpera, ae, *f.* (puer-pario), lapſiwaimo, lapſenſaaja l. =ſynnyttäjä, ſynnytär.

puerperium, ii, *n.* (ed.), lapſenſaanti l. =ſynnytys.

puerperus, 3, (puer-pario), lapſia ſynnyttäwä, verba (lapſenpäästö-ſanat, lapſenkirwotus-lu'ut), run.

puertia, ae, *f.* = pueritia.

puerulus, i, *m.* (puer), poiut, poikanen, orjanen.

pūga, f. pyga.

pugil, ilis, *m.* nyrkkitaiſtelia l. =ſotija, ruſikoitſia, pugiles cestibus contusi.

pugilātio, ōnis, *f.* (ed.), nyrkkitaiſtelo, ruſikoitſeminen.

pūgio, ōnis, *m.* (pungo), tikari, wäkipuukko, piſtinpuukko, piſtin-aſe; kuw.: plumbeus p. (heikoſta todiſtuſſeſta puh.).

pūgiunculus, i, *m.* (ed.), wähäinen tikari.

pugna, ae, *f.* (pugno), taiſtelo, tappelo, ottelo, kapelu, yhdelmyys, miris eam pugnam laudibus tulit, kahdenkähmä, miekkamittelö; res ad manus atque ad pugnam venit, nyrkiſet, tappelus, nyöſinä; equestris, navalis; pugnam facere; pugnä decertare; pugnae interesse; acerrima (pugna), quae eum rege commissa est et summa contentione pugnata; incerti exitus pugnarum; werr. *a)* tapporiwi, tappojana, p. modia (keſkirinta); ordinatä pugnä. *b)* ylim. taiſtelo, kiiſta, riita, eritt. ſanoilla tapahtuwa, doctissimorum hominum.

pugnāciter, *Adv.* taiſteliaaſti, taiſtu-

halukkaasti, jsta ykſipintaiſesti, ykſipäiſesti, jäykästi, itſemieliſesti.

pugnātor, ōris, *m.* (pugno), taistelia, woittelia, sotija.

pugnax, ācis, (seur.), taistelias, taistelohaluinen l. -kiihkoinen, sota-intoinen, sotakelpoinen, sotaisa, centurio; ensis, run.; kuv.: exordium, oratio. *b)* werr. uppiniskainen, jäykkä, ykſipintainen, wastahakoinen, -rintainen, -kalpinen, contra senatorem; in vitiis; ignis aquae p., run.

pugno, I, taistella, tapella, woitella, otella, sotia, pitää taistelo, sekä ykſityisistä että sotajoukoista puh., in hostem; in nuda hostium latera; adversus quem; cum hoste cominus in acie; ex equo; pro commodis patriae; glande aut lapidibus; fortissime; bene, male; pugnam, proelium pugnare; *impers.*: gladiis pugnatum est; werr. *a)* riidellä, olla riidoin, kiistellä, cum quo; de qua re. *b)* puhua l. sotia wastaan, pugnantia loqui (yhteen sopimattomia, ristiriitaisia); secum, puhua ristiin; frigida pugnabant calidis *(dat.*, lämmin taisteli kylmän kanssa), run.; jsta wastustella, wetää wastakynttä, tehdä tenää, amori, run. *c)* ahkeroita, kilwoitella, harrastaa, tepastaa, pyöriä, puuhata, pyrkiä, pyytää, kokea, ut t. ne *conjunct.* kera; run. *inf.* kera.

pugnus, i, *m.* nyrkki, rusikka, umpipiwo, pugnum facere (piwota kätensä); pugnis certare; run.: pugno victus, superare pugnis, nyrkkisillä, nyrkkitaistelossa.

pulchellus l. **pulcellus**, 3, (seur.), kaunokainen; eritt. halpelemalla puh., jsta Pulchellus Clodiuksen liikanimenä.

pulcher, chra, chrum, ja **pulcer**, cra, crum, kaunis, kaunoinen, kaunokainen, ihana, suloinen, koria, soria, puer, urbs j. m. s. 2) werr. jalo, oiwa, aimollinen, erinomainen, kiitettäwä, se pulchrum putare; exemplum, facinus; mors (mainehikas), run.; jsta pulchrum est, on ihana, suloinen, kunniakas, *inf.* kera. *b)* onnellinen, armas, dies, run.

Pulcher, chri, *m.* romal. liikanimi. 2) Pulchri promontorium, Afrikan niemiä.

pulchre l. **pulcre**, *Adv.* kauniisti, ihanasti, suloisesti, soriasti, jalosti, oiwasti, aimollisesti, hywin, oikein, dicere; asseverare (osaawasti); litare (soma-enteisesti); p. est mihi (minä woin hywin, minun on hywin laitani); suosion ilmoitukseksi: kauniisti sanottu! oiwallisesti tehty! oi ihanaa! hywä!

pulchritūdo (pulcr.), inis, *f.* (pulcher), kauneus, ihanuus, soreus, femina eximia pulchritudine; corporis; colorum. *b)* werr. jalous, oiwallisuus, oratoris, virtutis p. m.

pūlējum, i, ja **pūlēgium**, ii, *n.* poleia, eräs mintun l. kalaheinän laji; werr.: ad cujus rutam pulejo mihi tui sermonis utendum est (puheesi suloisuus).

pūlex, icis, *m.* kirppu.

pullārius, ii, *m.* (pullus), kanawartia, ennuskanain katsoja (joka ennuskanat kaitsi ja niitten syöntitawasta ennusteli tulewaisia).

pullātus, 3, (pullus), mustawaatteinen.

pullulo, I, (pullulus, nuori eläin, poika, seur.), putkahtaa (esiin), pakahtua, puhjeta, taimia, nosta, pullulat ab radice silva (wersoo), run.; werr.: tot pullulat atra colubris (hirwiänä suhauttelee esiin kärmeitä, hirwiästä kiehuu l. kihisee ulos kärmeitä), run. *b)* kuv. lewitä, yltyä, paisua, päästä waltaan, pullulare incipiebat luxuria.

pullus, 3, (puellus, puerulus), nuori; jsta *subst.* pullus, i, *m.* nuori eläin, poika, esim. warsa, linnunpoika, p. equinus; pulli columbini, gallinacei (kyhkysen-, kananpojat); ex ovis pulli orti aluntur ab iis, a quibus exclusi sotique sunt; eritt. kananpoika, tupunen, kananen, pasceuntur pulli, ennuskanat; werr. *a)* hywäilyisanana ihmisestä puh.: lintunen, kyönö, nytty, kultanen. *b)* p. milvinus, haukansikiö, ahneesta puh.

pullus, 3, tumman- l. himiänkarwainen, -wärinen, tumma, mustanharmaa, mustanpuuhuwa, mustanwoipa, musta, myrtus, ficus, hostia, capilli, run.; eritt.: pulla vestis, toga j. m. s., mustanharmaa l. tumma waate, jommoinen käsityöläisillä ja yhteisellä kansalla sekä murhettiwillakin;

subst. pullum, i, *n.* muſtanharmaa waate.

pulmentārium, ii, *n.* (ſeur.), ſärwin, herkku, hentunen; jota ruokalyötin kiihdyke.

pulmentum, i, *n.* (alkp. pulpamentum, pulpa), ſärwin; werr. ylim. ruoka, ſyötäwä, in singula p., eri portioneihin l. oſakkeiſin, run.

pulmo, ōnis, *m.* keuhko, täwy, *plur.* molemmat täwynpuoliſkaat l. -lipukat.

pulpa, ae, *f.* tihkiä, pelkkä, parhaalta maiſtuwa liha eläimen ruumiiſsa.

pulpāmen, inis, *n.* (ed.), liharuoka, ſärwin.

pulpāmentum, i, *n.* (pulpa), liharuoka, ſärwin, critt. herkku, hentunen, ruoka-lyöstin kiihdyke, mihi est pulpamentum fames.

pulpitum, i, *n.* lautarakennus, lautakoroitelmas, lautalawa, näkymö, puheltain, opettajain, teeskeliäin j. m. ſ. tarpeekſi.

puls, pultis, *f.* puuro l. huttu jauhoista, palkowiljaista j. m. ſ., Romalaisten wanhin ruoka; ennuskanainkin rawintona, jota olla pultis.

pulsātio, ōnis, *f.* (ſeur.), tölmiminen, telläämineu, kolkuttaminen, kolhiminen, mätkiminen, piekſeminen, lyöminen, scutorum (tömiſtyö); Alexandrinorum (pahoin pitäminen).

pulso, I, (pello), tölmiä, tyrkkiä, ſyſiä, lykkiä, töykkiä, tellätä, tuuppia, petkeltää, nyhjiä, koputtaa, kolkuttaa, tölkyttää, tömiſtää, jyskyttää, mätkiä, mökſiä, kopſia, kolhia, puida, pieſtä, lyödä, quem (ylim. pahoin pidellä l. menetellä); fores, run.; tellurem pede libero, hyppiwiſtä puh., run.; pedibus spatium Olympi (juoſta polkea, karata tömiſtellä), run.; curru Olympum (ajaa kulkea), run.; muros ariete, run.; fluctus pulsant latera navis, run.; pulsant arva ligones (ruhtoa riſki, muokata), run.; nervo pulsante sagittam (lyödä, liwittää, kiidättää), run.; chordas pectine (näppäillä, äännyttää), run.; werr. ſatuttaa, koſkettaa, sidera, run.; kuw. *a)* ſyſätä, liikuttaa, ſaattaa liikkeelle, kiihdyttää, adventicia visione pulsari (ſyſättää liikkeelle); quae te vecordia pulsat (ajaa, riiwaa)? run. *b)* lewottuuttaa, wäriſtyttää, tykyttää, pavor pulsans, run. *c)* loukata, ſolwaiſta, pulsati infecto foedere divi, run.

pulsus, us, *m.* (pello), tölmintä, lyönti, tömiſtyö, tölmäys, ſyſäys, nyhjäys, kubmaus, tokaus, näppäys, iſku, pedum (askeltaminen, astunta), run.; remorum (airoin iſku); lyrae (ſoitanto), run.; externus; kuw. ſyſäys, iſku, waikutus, kiihdytys, externus p. animos commovet; imaginum.

pulvereus, 3, (pulvis), tomuinen, pölyinen, tuoſſuinen, nubes (tomupilwi), solum, run. 2) tomuttawa, pölyttäwä, palla, run.

pulverulentus, 3, (pulvis), tomuinen, pölyinen, tuoſſuinen, tolmainen, via; kuw.: praemia (waiwalla saadut), run.

pulvillus, i, *m.* (pulvinus), tyynynen, patjanen.

pulvīnar, āris, *n.* (pulvinus), polſtariſtuin l. -ſija, patjalawa, jumalain polſtari l. pyhätyyny, jommoiſille jumalain kuwat lectisternia nimiſiſsä aterioiſsa aſetettiin, pulvinar suscipere (*i. e.* instituere, ponere); *plur.* pulvinaria, eſim. ad omnia pulvinaria supplicatio decreta est, kaikkein pyhätyynyin äärelſä, ſ. o. kaikiſſa temppeleiſſä; deorum pulvinaribus praecinunt, lectiſterniat, jumalain ateriat.

pulvīnārium, ii, *n.* (ſeur.), polſtariſija l. -lawa (jumalia warten niitten temppeleiſſä).

pulvīnus, i, *m.* polſtari, patja, tyyny, pielus, pään-alus l. -pohja, pulvinos poscere; epistolam sub pulvinum subjicere; epistola super caput in pulvino posita.

pulvis, eris, *m.* harw. *f.* tomu, pöly, tuoſſu, ryöhy, tohu, tolma, poro, multa, vis magna pulveris; qui (ventus) nubes pulveris vehit; multus erat in calceis pulvis; injecto ter pulvere y. m., run.; hibernus (ſ. o. kuiwa talwi), run. Critt. *b)* laſkieta, järkiheno ſirotusſanta, johon mathematikot piirtiöitänſä weteliwät, formas in pulvere describere; eruditus (ſ. o. mathematilliſet l. ſuure-opilliſet tutkinnot); homunculum a pulvere et radio excitare, mathematikoſta puh.

2) werr. taistelo- l. woittelopaikka, -sija, kiistämö, domitant in pulvere currus, run. *b)* kuw. toimitus-ala, in solem atque pulverem producere quid, procedere (julkisuuteen, julkisalle); t. työ, waiwa, sudorem, pulverem cui relinquere; palma sine pulvere, run.

pūmex, icis, *m.* hohkakiwi, pimsikiwi; run. werr. reikäinen kiwi l. kallio.

pūmiceus, 3, (eb.), hohkakiwinen, mola (laawasta l. wuorikuonasta), run.

pūmilio, ōnis, *c.* lintukotolainen, kääpiö, keri, kypsä.

punctim, *Adv.* pistäin, pistellen.

punctum, i, *n.* (seur.), piste, pistämä, pilkku, täppä, tipla; eritt. *a)* saadun huudon merkkinä wiranhakian nimen alla, jsta hywäksywä huuto, suostumus-ääni, quot in ea tribu puncta tuleris; ylim. suosio, suostumus, mieltymys, omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci, run. *b)* lauseiden eroitusmerkkinä, jsta puheesta: wähäinen, lyhyt lause l. kappale l. osake, wähäinen jakso, kohta, minutis interrogatiunculis, quasi punctis; puncta argumentorum. *c)* mathematillinen piste, wähimpänä, jakamattomana suureena, jsta paikasta: pistehyinen, quasi p. terrae; ajasta: kohta, ajan rahtu, wilaus, silmänräpäys, temporis puncto (silmänräpäyksellä); p. temporis eodem (samalla haawaa); omnibus minimis temporum punctis.

pungo, pupugi, punctum, III, pistää, tökäistä, tokata, tuikata, panna, neminem; acu punctum vulnus. *b)* kuw. pistää, loukata, leikata l. syödä syöntä, muikaista l. sukaista syöntä, purra pernaa, pahoittaa mieltä, lewottuuttaa, tuskauttaa, quem; quasi aculeis quem (wastustella).

Pūnicānus, 3, k. Poeni.

pūniceus, 3, (Poeni), punilainen, karthagolainen; jsta punertawa, punaisenwoipa, punainen, purpurankarwainen, purpuranpunainen, tulipunainen.

Pūnicus, 3, k. Poeni.

pūnio ja **pūnior**, IV, (poena), rankaista, quem; peccatum. *b)* kostaa, Graeciae fana (temppelein puolesta), necem cujus (jkn surma).

pūnītor, ōris, *m.* (eb.), kostaja, doloris sui.

pūpa, ae, *f.* (pupus), tyttö; werr. tytty, nytty, nukki, tukku.

pūpilla, ae, *f.* (eb.), holhonalainen orpotyttö, holhotti, haltuinen. 2) silmänterä, jsta silmänmuna.

pūpillāris, e, (seur.), orpoja l. holhonalaisia koskewa, pecuniae (orpoin raha).

pūpillus, i, *m.* (pupulus), holhonalainen orpopoika, holhotti, hoitokas, haltuinen.

Pupinia, ae, *f.* Pupinian aluskunta Latiumissa, nimeltään myös Pupiniensis ager.

Pūpius, 3, romal. sukunimi; *adj.* pupinen, Pupiuksen, lex.

puppis, is, *f.* hahden peräkeula, perä, wannas, perikokka, perä, tohko, remigatio navem convertens ad puppim (taappäin); ventus surgens a puppi *etc.* (perän puolelta, perän takaa, takaapäin nousewa tuuli, peräntakainen tuuli), run.; kuw.: sedebamus in puppi et clavem tenebamus (waltion ohjaajana). *b)* werr. haakki, laiwa.

pūpula, ae, *f.* (pupa), tyttönen, tyttynen, nyttynen, nukkinen. 2) silmänterä, werr. silmä.

pūpulus, i, *m.* (seur.), poikanen, poiut.

pūpus, i, *m.* poika, lapsi.

pūre ja run. **pūriter**, *Adv.* puhtaasti, hywänruokkoisesti, siiwokkaasti, pure lauta corpora; t. kirkkaasti, helewästi, splendere, run.; werr. paljaasti, selwästi, ilmeisesti, apparere, run.; kuw. *a)* puheesta puh.: puhtaasti, wirheettömästi, t. suorasti, luonnollisesti. *b)* puhtaasti, siwiästi, saastattomasti, hurskaasti. *c)* täydellisesti, todesti, quid p. tranquillet, run.

purgāmen, inis, *n.* (purgo), roju, törky, möhy, rietta, run. 2) puhdistin, sowitin, run.

purgāmentum, i, *n.* (purgo), perkaus, perke, runsu, rikka, putu, poro, roska, konto, pärty, ruhka, törky, möhy, roju, suoshu, rietta, cloacam, receptaculum omnium purgamentorum urbis, sub terram agere.

purgātio, ōnis, *f.* (purgo), puhdistaminen, korjaaminen; eritt.: p. alvi l. yks. purgatio, perkaaminen, huolluttami-

nen. *b)* kuw. puhdistaminen, puolustaminen, oikeuttaminen.

purgātus, us, *m.* (seur.), puhdistus, perkaus.

purgo, 1, (purum ago), puhdistaa, korjata, ruokota, siiwota, siistiä, perata, ungues cultello, run.; locum; eritt. perata, huolluttaa, ulostuttaa, quid radix ad purgandum possit; purgor bilem (laaken sappeni menemään), ja purgatum te illius morbi esse (pääsnyt taudista), run. 2) kuw. puhdistaa, urbem (nim. pahantekijöistä); eritt. *a)* puhdistaa syytöksestä, wapauttaa syytöksestä, tehdä l. näyttää syyttömäksi, puolustaa, kaunistella, näyttää l. osottaa oikiaksi, oikiatekoiseksi, oikiatöiseksi, oikeuttaa, quem de qua re; se cui; factum cupiditate atque amore; civitatem facti dictique (waittää waltiota syyttömäksi työhön ja sanaan); crimina, poistuttaa, kumota, kuolettaa, tehdä tyhjäksi; *acc. c. inf.* kera: puollustuksseksi tuoda esiin. *b)* puhdistaa synnistä, pyhittää, populos, run.; t. sowittaa, nefas (luowuttaa), run.

pūriter, *Adv.* k. pure.

purpura, ae, *f.* purpurakoduš l. -kotelo; werr. *a)* purpurakarwa l. -wäri, purpura. *b)* purpurawaate, purpurapuku, purpura, jommoista ylhäiset waltamiehet pitiwät, qui fulgent purpurā; run. purpurahiuksesta puh.

purpurātus, 3, (ed.), purpurawaatteinen, -waippainen, *subst.* purpuratus, i, *m.* purpurapukuinen howiwirkamies, eritt. Aasian ruhtinoilla, *plur.* howikot, howilaiset, ministerit, generalit.

purpureus, 3, (purpura), purpurankarwainen l. -wärinen, purpurainen, tulipunainen, tuliwerewä, punertawa, punaisenwoipa, sinerwänpunainen, ruisertawa, mustanpunainen, mustanpuuhuwa l. -woipa, tumma j. m. s.; werr. *a)* purpurawaatteinen, -pukuinen, -peitteinen, tyrannus, run.; torus, run.; purpureus pennis (purpuraisella kyparäntöyhdöllä), run. *b)* run. loistoisa, kirkas, heliä, kaunis, soria, ihana, olores, lumen, ver.

pūrus, 3, puhdas, tahrotoin, sokaisematoin, hywänruokkoinen, siistikäs, siiwokas, silkka, sula, pelkä, manus, amphora, sal, aqua, fons, mel, run.; terra (korjattu, perattu); ilmasta, auringosta j. m. s. puh.: puhdas, sees, selwä, kirkas, aër; sol, run.; *abs.*: per purum, selwä ilma, run.; run. wälisti *act.* puhdistawa, sulfur; jsta 1) werr. *a)* puhdas, paljas, silä, korittamatoin, hasta (haltiamiesten ja pappein raudatoin waltikka), parma (korutoin), run.; argentum (pintakuwattomat hopia-astiat); toga (purpurareunatoin l. -paarteetoin), run. *b)* wapaa, aukia, wiljelemätöin, campus; purum ab humano cultu solum (joutawa). *c)* puhdas, pelkä, woitosta puh., quid possit ad dominos puri ac reliqui pervenire. 2) kuw. *a)* kielellisesti: puhdas, wirheetöin, oratio; puhetaiteellisesti: tawottelematoin, mutkatoin, suora, korittamatoin, luonnollinen, genus dicendi; brevitas; lainkäyntöisesti: ehdotoin, judicium. *b)* puhdas, saastatoin, rehellinen, wilpitöin, hurskas, animus, mens; homo; bellum (oikia); eritt puhdas rikoksesta, siiwo, siwiä; jsta p. locus, saastuttamatoin, käymätöin. *c)* hautajaisten pitämisellä murheesta puhdistunut l. pääsnyt, wapaa murheesta, familia; dies (iloisa), run.

pūs, pūris, *n.* märkä, wiswa; kuw. muihe, s. o. tuikia, purewa puhe, run.

pusillus, 3, (pusus), wähärahtuinen, pienukainen, piskainen, pikkuinen, pikkarainen, pikkuruikkainen, ruikkamoinen, siruinen, turhan pieni l. wähäinen, testis; villula, libelli, epistola p. m.; *subst.* pusillum, i, *n.* hiukka, rahtu, eine. *b)* kuw. aiwan wähäinen, wähäpätöinen, mitätöin, illud vero pusilli animi (katala mielen-ala); p. animus myös: kainous, ujous, run.; causa, run.

pūsio, ōnis, *m.* (pusus), poiut, poikanen.

pustula, ae, *f.* (pus), rakko, kuula, kupla, pore; eritt. ihosta: nyppy, näppylä, nystyrä, märkäpää.

pūsus, i, *m.* (puer), poika, poiut.

putāmen, inis, *n.* (puto), kuori, kotti, esim. pähkinän.

putātio, ōnis, *f.* (puto), leikkaaminen, warwentaminen, oksiminen.

putător, öris, *m.* (puto), warwentaja, okſija.

puteal, ālis, *n.* (puteus), marmorinen kaiwonkehä; werr. kaiwonkehän muotoinen muurirakennus ſiinä, miſſä jotakin uskontoon koskewaa on tapahtunut, eſim. Roman torilla olewa Puteal, jonka alla Auguri Attius Naeviuſsen partaweitſi oli haudattuna, Scribonius Libolta uudiſtettu (ſiitä p. Libonis l. Scribonianum nimeltään), rahaſeikkain toimituspaikka.

puteālis, e, (puteus), kaiwoa koskewa, kaiwos, kaiwon.

pūteo, putui, II, haiſta mädänneeltä, tulla mädänneelle, haiſta pahalta, löyhkätä.

Puteoli, orum, *m.* kyki Kampanian rannalla; ſiitä **Puteolānus**, 3, puteolilainen, *subst.* Puteolānum, i, *n.* Puteolin ſeutuinen maatalo, ja Puteolāni, orum, *m.* Puteolilaiſet.

puter, putris, putre, ja **putris**, e, (puteo), mädäntynyt, mätäinen, lahonnut, laho, mahia, pehkainen, myteynyt, haiſewa, löyhkääwä, navis; poma, viscus, bos, run.; fanum (rapiſtunut, rotkiſtunut), run. *b)* werr. muria, mouhia, möyhiä, kehkiä, kuohkia, leyhkiä, löyhä, laapakka, solum, gleba, run.; mammae (niukiat, lahaſtuneet), oculi (himohon riutuwat, kiihkeilewät), run.

pūtesco ja **pūtisco**, pūtui, III, (puteo), mädäntyä, lahota, perſtauntua.

puteus, i, *m.* kuoppa, hauta, ſywänne; eritt. weſiſäily, kaiwo.

pūtide, *Adv.* inhoittawaſti, tylkiäſti, turhan tarkaſti, teeſkeliääſti, epäluontoiſeſti.

pūtidiusculus, 3, (putidior), äiteläkkö, tylkiähkö, ikäwänläinen.

pūtidus, 3, (puteo), mädäntynyt, laho, mahia, pehkainen, perſtauntunut, myteynyt, mynnähtynyt, myrtynyt, muulehtunut, eltaantunut, härskäyntynyt, haiſewa, caro; run. werr.: cerebrum putidius (pahentuneempi, pilauntuneempi), longo putida saeculo (lahaſtunut). *b)* kuw. inhoittawa, äitelä, tylkiä, tympiä, turhan tarkka; puheliaſta ja puheeſta puh.: epäluontoinen, teeſkeliäs, konſtailtu, liioiteltu.

puto, I, ſiiwota, ſiiſtiä, ruokota, korjata, puhdiſtaa; eritt. ſiiwota, leikata, warwentaa, okſia, karſia wiinapuita j. m. ſ., vitem, run.

puto, I, lukea, laskea, arwata, harkita, pro binis putabuntur; arwon puoleſta: quid denariis quingentis (wiidenſadan denarin arwoiſeſti); eritt. ſiſälliſen arwon puoleſta: *a)* lukea, katſoa, panna (jkſikin), pitää (jnakin), arwata (jkſikin), arwon *gen.* kera, eſim. magni, pluris j. m. ſ. (lukea ſuureksi, panna paljoksi, pitää ſuuressa arwoſsa jtakin, pitää paljon jstakin, panna paljon arwiota jhnkin, pitää ſuuriarwoiſempana jtakin jne.); pro *abl.* kera: quem pro nihilo (olla minkään weroiſena pitämättä); quid pro certo; ſamoin: quem in parentis numero putare (pitää iſän arwoiſena); quid in expetendis rebus putare; kahden *acc.* kera: se solum beatum. *b)* otakſua, päättää, katſoa, luulla, uskoa, pitää totena, arwella, ajatella, yks. *acc.* kera, eſim. falsum (pitää wäärää totena, hullusti ajatella), plus virtutis in quo (odottaa olewaksi, luulla olewan); kahden *acc.* kera; kuw. *acc. c. inf.* kera; uſein yks. puto, luullakſeni, luulen, kaiketi. 2) lukea l. laskea yhteen, rationes cum publicanis (pitää lukua l. tiliä); kuw. mieltiä, mieltää, ajatella, ongelmoita, tarkaſtella, multa, run.; *acc. c. inf.*

putrefacio, fēci, factum, III, *Pass.* putrefio, factus, fieri, (putreo-facio), mädännyttää, lahottaa, mahiuttaa, pehkantaa, *Pass.* mädäntyä, lahota, mahiuta, perſtauntua. *b)* werr. tehdä muriakſi, rapamaiſeksi, hauraaksi, pehmiäkſi, saxa infuso aceto.

putreo, ēre, (puter), olla mädäntynyt.

putresco, putrui, III, (ed.), mädäntyä, lahota, pehkauntua, perſtauntua.

putridus, 3, (putreo), mätäinen, mädännyt, mahia, laho, dentes.

putris, k. puter.

putus, 3, puhdas, kiiras, kirkas, ſekoittamatoin, pelkkä, ſula, ſilkka, paljas, wento, putissimae orationes (pelkkää yliſtämiſtä ſiſältäwät).

Pydna, ae, *f.* Makedonian kpgcita; ſiitä **Pydnaei**, orum, *m.* Pydnalaiſet.

pÿga, ae, *f.* perä, takapuoli, takapää.

Pygmaei, orum, *m.* tarun mainima lintu-

kotolaiskanſa, eritt. Aithiopiaſſa, Peukalolaiſet; jöta **Pygmaeus**, 3, pygmaiolainen, mater (Pygmaiolaisten kuninkaanna Gerane t. Oinoe), run.

Pygmalion, ōnis, *m.* Agenorin pojanpoika. 2) kuningas Tyrossa, Didon weli.

Pylades, ae ja is, *m.* Oresteen mainio yſtäwä, kuningas Strophioon poika; jöta **Pyladēus**, 3, pyladeinen, Pyladeen, amicitia (aiwan hellä l. uskollinen, wilpitöin).

Pylae, arum, *f.* portit, jöta wuoriſolat l. -ahdingot, Tauri (Kappadokian ja Kilikian wäliſet); eritt. = Thermopylae; jöta **Pylaicus**, 3, Thermopylaeſſa, concilium (Kreikalaisten waltakokous Thermopylan ſeuduilla).

Pylus ja **Pylos**, i, *f.* 1) kyki Meſſeniaſſa, Neleukſen aſema. 2) kyki Eliſſä, Neſtorin aſema, Nelea, kun Neſtor oli Neleukſen poika, run.; jöta **Pylius**, 3, pylolainen, Pyloſta, *subst.* Pylolainen; werr. Neſtoria koskewa, Neſtorin, dies, run.

pyra, ae, *f.* polttolawa l. -rowio. 2) Pyra, eräs paikka Oitan wuorella.

pȳramis, idis, *f.* pyramidi.

Pȳramus, i, *m.* Thisben lempijä.

Pȳramus, i, *m.* Kilikian jokia.

Pȳrēnē, ēs, *f.* Bebryxin tytär, yksi Herkuleen lemmityiſistä, haudattu nimenſä jälkeen nimitetyillä Pyreneitten wuorilla, jöta werr. Pyreneet. Siitä: **Pȳrēnaeus**, 3, Pyrenettä koskewa, pyrenellinen, Pyrenen, montes Pyrenaei, Pyrenaeus saltus l. yks. Pyrenaeus, Pyreneitten wuoret, Pyreneet, Hiſpanian ja Gallian wäliſet wuoret.

pyrethron l. **-um**, i, *n.* hammasjuuri (kaswi).

Pyrgi, orum, *m.* kyki Etruriaſſa; jöta **Pyrgensis**, e, pyrgiläinen, Pyrgiſtä.

Pyrgo, us, *f.* Priamoon lasten imettäjä.

pyrgus, i, *m.* pelikuutio-torni pelilaudan äärellä.

pyrōpus, i, *m.* kultawaski l. kultapronſſi (jossa kolme osaa kuparia ja yksi kultaa).

Pyrrha, ae, ja **Pyrrhē**, ēs, *f.* Epimetheukſen tytär, Deukalionin puoliſo. 2) Lesbon kyyeita; jöta **Pyrrhias**, adis, *f.* pyrrhalainen, Pyrrhaſta.

Pyrrho, ōnis, *m.* Eliſtä kotoperää oleva kreikalainen philoſophi, Skeptikolaisten oppikunnan perustaja; jöta **Pyrrhōnēi**, orum, *m.* Pyrrhon lahkolaiſet.

Pyrrhus, i, *m.* Akilleen ja Deidameian poika, nimeltään myös Neoptolemus; jöta **Pyrrhides**, ae, *m.* Pyrrhoon jälkiſukuinen, *plur.* Epeiron aſukkaat, johon Pyrrhoš oli perustanut waltakunnan. 2) Epeiron kuninkaita.

Pȳthagoras, ae, *m.* kreikalainen philoſophi Samoſta, perusti Ala-Italiaſſa (Krotoniſſa ja Metapontiſſa) hänen mukaanſa nimitetyn pythagoreiſen philoſophian; jöta *a)* **Pythagorēus**, 3, pythagorallinen, pythagoreinen, *subst.* Pythagorei, orum, *m.* Pythagoralaiſet (Pythagoraan oppilaiſet ja lahkolaiſet). *b)* **Pȳthagoricus**, 3, pythagorallinen, *subst.* Pythagorici, orum, *m.* Pythagoralaiſet.

Pȳtho, us, *f.* Delphin ja Delphin ſeudun wanhin nimi; jöta *a)* **Pȳthicus**, 3, pytholainen, delphiläinen, Apollo, oraculum, sortes. *b)* **Pȳthius**, 3, pytholainen, delphiläinen, Apollo, oraculum; incola (ſ. o. Apollo), run.; *subst.* Pythia, ae, *f.* Apollon naispappi Delphiſſä, ennusteliatar Pythia, ja Pythia, orum, *n.* pytholaiſet leikkilöt, joka neljäs wuoſi Kriſſan lakioilla Apollon kunniakſi pidetyt.

Pȳthon, ōnis, *m.* ſuuri lohikärme Delphin ſeuduilla, jonka Apollo ſurmaſi.

pyxis, idis, *f.* tötterö, kotelo, kupukka, touſa, raſia, pyxidem veneni tradere cui.

Q.

Q. eſinimenä = Quintus; lyhennyksessä: S. P. Q. R. = que.

quā, *Adv.* (qui, *sc.* parte, viä *etc.*), jolla puolen, joſta puolen, jolta taholta, joſſa, jota pitkin, joſta, mistä, kuſta, kuni, mini, ad omnes introitus, qua adiri poterat; duae viae, qua ad hibernacula posset perveniri; qua murum ducturi erant; qua visus erat; wäliſti: johon, kuhun. 2) werr. qua - - qua, oſittain - - oſittain, ſekä - - että myös, niin - - kun myös.

b) minkä werran, minkä, mikäli, kukali. *c)* jolla lailla, jolla tapaa, millä tawoin, niin kun.

quăcumque l. **quăcunque**, *Adv.* (quicumque), kusta ikänänsä, kusta hywänänsä, mista tahtonsa, kaikkialla josta, joka paikasta kusta, kuhun ikänänsä, kunne l. minne hywänänsä jne.

quădam-tenus, *Adv.* wistin kohtaan, wistin määrään, est quadam prodire tenus, run.

Quădi, orum, *m.* kansakunta kaakkoisesta Germaniasta.

quadra, f. quadrus.

quadrāgēni, ae, a, (quadraginta), neljäkymmentä erältänsä, neljäkymmentä kukin (kutakin päälle, kullekin, kultakin j. m. s.), nelinkymmenin.

quadrāgēsimus, 3, (quadraginta), neljäskymmenes.

quadrāgies, *Adv.* (seur.), neljäkymmentä kertaa, nelikymmenesti, sestertium l. HS., neljä miljonaa sestertiä.

quadrāginta, (quatuor), neljäkymmentä.

quadrans, tis, *m.* (quatuor), neljännes, neljäs osa, eritt. rahana: neljännes asta l. kolme uncia:a.

quadrantārius, 3, (ed.), neljänneksen asta maksawa, asin neljänneksellä saatawa.

quadrātus, 3, (quadro), nelistulmainen, -nurkkainen, neliloppinen, -tahkoinen, saxum, neljäkäskiwi; agmen, kehikkoriwistö, quadrato agmine, tapporiwistössä, sotarinnasta; *subst.* quadratum, i, *n.* nelikolkka, nelikanta, neljäkäs.

quadriennis, e, (quatuor-annus), neliwuotinen.

quadriennium, ii, *n.* (ed.), neliwuosikko, wuosinelinen, neljän wuoden aika.

quadrifāriam, *Adv.* (quatuor), nelinäisesti, neliälle, neljään osaan.

quadrifĭdus, 3, (quatuor-findo), nelihalkoinen, neljään osaan halkaistu.

quadrīga, ae, *f.* (alkp. quadrijuga, quatuor-jugum), taw. *plur.* quadrigae, neliwaljakko, usein: neliwaljaiset waunut, neliweto waunut, eritt. kilwanajajain; kuw.: tum equis tum quadrigis poeticis; navibus atque quadrigis (maisin ja merisin, käsin kämmenin, jos jollakin, kaikin tawoin), run.

quadrīgārius, ii, *m.* (ed.), kilwan-ajaja.

quadrīgātus, 3, (quadriga), neliwaljakon kuwalla merkitty, neliwaljakon merkkinen, numus (hopiadenari).

quadrīgula, ae, *f.* (quadriga), taw. *plur.* quadrigulae, wäpäinen neliwaljakko.

quadrijŭgis, e, ja **quadrijŭgus**, 3, (quatuor-jugum), neliwaljainen, neliwetoinen, equi (neliwaljakko), run.; *subst.* quadrijŭgi, orum, *m.* neliwaljakko.

quadrīmus, 3, (quatuor), neliwuotinen.

quadringēnārius, 3, (seur.), kukin neljänsadan (miehen) suuruinen, kukin neljänsadan miehinen.

quadringēni, ae, a, (quadringenti), neljäsataa erältänsä, neljäsataa kukin (kutakin päälle, kullekin, kultakin), nelinsadoin.

quadringentēsimus, 3, (seur.), neljässadas.

quadringenti, ae, a, (quatuor-centum), neljäsataa.

quadringenties, *Adv.* neljäsataa kertaa, nelisadasti, sestertium l. HS. (neljäkymmentä miljonaa sestertiä).

quadripartītus, 3, (quatuor-partior), nelisakoinen, nelilohkoinen, nelinäinen.

quadrirēmis, e, (quatuor-remus), nelisiroinen, nelisoutoinen, *subst.* quadriremis, is, *f.* (*sc.* navis), nelisoutio, neljällä soutoteljo-riwillä warustettu laiwa.

quadro, I, (quadrus), nelistulmaisuuttaa, tehdä nelitahkoiseksi. *b)* werr. sowittaa oikiaan järjestykseen, oikein liittää yhteen, laadullisesti suorittaa l. sitewentää, orationem; acervum (täysinäisyyttää), run. 2) *intrans.* olla nelistulmainen, nelikolkkainen; werr. sopia yhteen, quadrat conjunctio; in unguem (täsmälleen), run.; lu'unlaskuista puh.: yhtyä, pitää yhtä, lyödä yhteen. *b)* kuw. sopia, soweltua, mukauta, somistua, in quem; ad multa; tibi quadrat (näyttää sinusta sowelliaalta l. hywältä).

quadrum, i, *n.* f. quadrus.

quadrupedans, tis, (quatuor-pes), neljästäwä, laukkaawa, sonitus (neljästäwän hewosen), run.; *subst.* neljästäjä, hewonen, run.

quadrupes, pedis, (quatuor-pes), nelijalkainen, *subst.* nelijalka eläin, eritt.

hewonen; werr.: qu. cursus (hewoöten), run.

quadruplātor, ōris, *m.* (quadruplo, nelikertaiſuuttaa, quadruplus), omahyötyinen ilmi-antaja l. päällekantaja, joka ſaa neljännen oſan ilmi-annetun ſakoſta, ylim. lainkiewoittaja, lainwäännitteliä, petturi.

quadruplex, plicis, (quatuor-plico), nelikertainen, nelinäinen.

quadruplus, 3, (quatuor), neliwertainen, nelikertainen, neljä wertaa ſuurempi; *subst.* quadruplum, i, *n.* neljä ſen wertaa, judicium in aratorem in quadruplum dare (tuomita makſamatta jättäneen maanwiljeliän nelin werroin hankkimaan alkuperäiſeſti määrätyt jywät).

quadrus, 3, (quatuor), neliökulmainen, *subst. a)* quadra, ae, *f.* neliökolkka laaka; eritt. neliökulma ruokapöytä, patulae, niistä leipäwiipaleista puh., joita Troialaiſet pitiwät pöytäin werosta, run.; ylim. neliökulma palanen leipää, kakkua, run. *b)* quadrum, i, *n.* neliökulma, neliökolkka; werr. oikia järjeſtyſ, in q. redigere (laillenſa muodoſtaa).

quaero, quaesīvi ja quaesii, quaesītum, III, hakea, etſiä, urkkia, quem t. quid. Eritt. pyytää anſaita, kokea laittaa l. toimittaa, rem mercaturis faciendis; werr. anſaita, hankkia, ſaada, quid manu; quaesito opus est cui (jkn tarwitſee anſaita). *b)* turhaan etſiä, turhaan katſella l. ſilmätä löytääkſenſä, waiteloita, kaiwata, Siciliam in Sicilia; occasionem praetermissam, auxilium tribunicium. 2) kuw. etſiä, hahmia, hapuilla, hawitella, harraſtaa, pyrkiä l. pyöriä perään, tarkoitella, tawottaa, ajatella, miettiä, pidellä pääſſänſä, juokſuttaa mieleſſään, mieliä, aiheilla, tuumia, remedium sibi ad quam rem; pudentem exitum suae impudentiae; latebram perjurio, locum injuriae; gloriam bello; effigiem eloquentiae auribus; causam seditionis; occasionem, fugam y. m.; ut quaeramus, quonam modo pereamus; cognoscere, pyytää, koettaa, ahkeroita, run.; eritt. pyytää hankkia l. walmiſtaa, aikaanſaattaa, honores cui; ignominiam cui; invidiam in quem (kartuttaa). *b)* kyſyä, kyſellä, tutkailla, tieduſtella, udella, quid ab, ex l. de quo; kyſymyslauſeen kera: quaesivit a medicis, quemadmodum se haberet, de te ipso quaero, utrum tandem putes *etc.*, quaesivit ex eo, placeretne *etc.*; rationes; verum; quid quaeris? ſ. o. wähältä ſanottu, ſanalla ſanoen, lyhyeltä; si quaeris, jos aſian tarkoin peruſtelet, ſ. o. totta puhuen, todesti, todella. Eritt. aſettaa eteen l. wiritää kyſymyſ, tieteelliſeſſä aſioiſſa, quid; t. oikeudeſſa tutkia, tutkiſtella, pitää tutkintoa, conjurationem; de morte cujus; de servo in dominum, kidutukſella kyſellä l. kuuluſtella. *c)* waatia, tarwita, kaiwata, eloquentiam; bellum dictatoriam majestatem quaesivisset.

quaesītor, ōris, *m.* (ed.), tutkija, tutkiſtelia, tutkijatuomari; eritt. Praetoriſta puh., jonka tuli ohjata tutkinto rikosaſioiſſa.

quaesītus, 3, *PA.* haettu, etſitty, kuw. tawoteltu, teeskelty, epäluontoinen; *subst.* quaesitum, i, *n.* kyſymyſ, run.

quaeso, quaesīvi, III, (= quaero), hakea, kokea ſaada. 2) pyytää, ut *conjunct.* kera l. yks. *conjunct.*; *abs.*: quaeso, quaesumus, minä pyydän, me pyydämme, t. myös: kuuleppas! armas! tee hywin! jumalan tähden!

quaesticulus, i, *m.* (quaestus), wähäinen etu l. woitto.

quaestio, ōnis, *f.* (quaero), hakeminen, etſiminen. 2) tutkinto, tutkimus, peruſteleminen, tiedusteleminen, kuuluſteleminen, kyſeleminen, kyſymyſ, captivorum; rem in quaestionem vocare (tutkia aſia); res in quaestione versatur (on tutkinnon alainen). Eritt. julkinen, laillinen tutkinto, rikos-aſiain tutkinto, ja uſein: kidutuſtutkinto, fidutus, quaestionem inter sicarios exercere (pitää tutkinto ſalamurhaſta); tormentis quaestionem habere pecuniae publicae; quaestionem mortis paternae de servis paternis habere (pitää tutkinto orjain kanſſa l. tutkia orjat); quaestionem ferre in quem (toimittaa, ehdoitella), habere ex quo

(pitää jkn kanssa); quaestionem de furto constituere, de morte cujus instituere, de morte viri habere; in quaestionem dare, polliceri servos j. m. ſ.; quaestioni praecesse; quaestiones perpetuae, alinomaiſet Praetorein johdattamat rikos-aſiain tutkinnot wuodesta 149 e. K.; judex quaestionis (rikos-aſian tutkintoa ohjaawa ylituomari). *b)* werr. tutkinnon eſine, aine, thema, perdifficilis et perobscura qu. est de natura deorum; eritt. riidanalainen puheen-aine t. ſemmoiſen aineen pääkohta l. pääſeikka.

quaestiuncula, ae, *f.* (cd.), wähäinen kyſymyś l. tutkimus, quaestiunculam cui ponere.

quaestor, ōris, *m.* (alkp. quaesitor, quaero), Quaestori, *plur.* Quaestorit, kaſtimiehinen eſiwaltainen wirkakunta Romaſsa, joka kanſan käskyllä toimitti rikos-aſioita lailliſeen tutkintoon. Myöhemmin nämät Quaestorit oliwat Roman waltiowaraston hoittajat, waraſtonhaltiat, rahaſton- ja weronhaltiat, quaestores aerarii l. yhſ. quaestores. Wielä myöhemmin annettiin woittomaihin menewille Konſuleille ja Praetoreille Quaeſtoreita apumiehiſſi raha-aſioiſsa ja muiſsakin toimiſsa.

quaestōrius, 3, (cd.), Quaeſtoria koſkewa, Quaeſtoriſta lähtenyt, quaeſtorinomainen, quaeſtorillinen, Quaeſtorin, comitia (Quaeſtorin walinnokſi), officium, scriba (Quaeſtorin), scelus (Quaeſtorin tekemä), porta (Quaeſtorin teltan lähinen); *subst.* quaestorium, ii, *n.* (*sc.* tentorium), Quaeſtorin telta leiriſsä, t. (*sc.* aedificium), Quaeſtorin aſunto woittomaaſsa. 2) quaeſtorinarwoinen l. -ſäätyinen, legatus; adolescens nondum quaestorius (joka ei wielä ole ollut Quaeſtorikaan); *subst.* quaestorius, entinen Quaeſtori.

quaestuōsus, 3, (quaestus), etuiſa, hyötyiſä, woittoiſa, tuloiſa, annikas, res, mercatura, annus. *b)* woiton-, hyödynpyyntöinen, -himoinen, homo.

quaestūra, ae, *f.* (quaestor), Quaeſtorinwirka, quaesturam petere; werr. Quaeſtorin kaſsa l. rahaſto.

quaestus, us, *m.* (quaero), anſaitſeminen, hankinto, pecuniae; jöta *a)* keino, elatuskeino, wirka, anſio, palkkawäen j. m. ſ. *b)* woitto, etu, hyöty, hywä, quaestum sibi ex qua re comparare; quaestūs consequendi studio; quibus fides, decus, pietas *etc.* quaestui sunt (joitten on - - alttiina, kaupan); habere quaestui rempublicam (waltion johdattamiſella kartuttaa omaa hyötyänſä); pecuniam in quaestu relinquere (jättää kaſwulle).

quālis, e, (quis), *interrog.:* kummoinen, kullainen, mimmoinen, millainen, millinen, mittyinen, minkä tapainen, minkä laltainen, laatuinen, laitainen j. m. ſ., mikä; *relat.:* jommoinen, jollainen, kummoinen, mimmoinen, minkaltainen jne., kun, joka yhdeſsä talis ſanan kera tai yhſ.; *indefin.:* jonkinlaltainen, -laatuinen, -luontoinen.

quālis-cumque, quāle-cumque, *relat.:* jommoinen hywänänſä, kummoinen ikänänſä, mimmoinen tahtonſa, millainen wälinſä; *indefin.:* olkoon mimmoinen tahtonſa.

quālitas, ātis, *f.* (qualis), jonkinlaiſuus, laatu, luonto, ominaiſuus.

quāliter, *Adv.* ſamoin kun, juuri kun, niinkun, joten, jommoiſesti, kuten.

quālitercumque, *Adv.* kuinka hywänänſä l. tahtonſa, joś kuinkin.

quālus, i, *n.* ja **quālus**, i, *m.* palmikoittu kori, waſu, koppa, eritt. willakori, kehrukori.

quam, *Adv.* (qui), millä tapaa, kuinka, miten, mitä, kuinkapa, kuinka ſuuresti, kuinka kowin, kuinka paljon, quam cupiunt laudari! Quam multa, quam paucis! Memoria tenetis, quam valde admurmurarint; quam vellem inclinavisses! Quam vellet, cunctaretur; quam quisque potest, mitä mikin jakſaa, kukin woimanſa jälkeen, run.; quam magnus numerus, ſ. o. aiwan, ſangen ſuuri lukumäärä; hiems quam longa (koko pitkä talwi), nocte, quam longa est (koko pitkä yö), run.; quam possum maxima voce dico, mitä lujimmalla äänellä ſanon; quam possunt mollissime, niin pehmiästi, kun waan ſuinkin ſaattawat; quam maximus numerus, mitä ſuurin joukko; aedificium quam amplissimum, mitä

komein, kaikkein komein, peri-, anikomein rakennus; quam occultissime (niin ſalaa kun joinkin mahdollista); quam angustissime; quam primum, pikemmin kun paremmin; quam celerrime, hetimitten, kiiruumman kautta. 2) eritt. wertailemiſiſsa: kun, kuin, uſein tam - - quam, t. yks. quam, eſim. tam esse clemens tyrannus, quam rex importunus potest, ja homo non, quam isti sunt, gloriosus; — quam quisque pessume fecit, tam maxime tutus est, mitä (kuta, jota) huonommin mikin on tehnyt, ſitä paremmin hän on turwaſsa; — quam magis - - (tam) magis, kuta enemmin - - ſitä enemmin, eſim. quam magis spumaverit mulctra, laeta magis manabunt flumina, run.; — tam magis - - quam magis, ſitä enemmin - - mitä enemmin; — kahden comparativin kera: longior quam latior, pitempi kun lewämpi; libentius quam verius, suuremmalla himolla kun totuudella; non acrior quam pertinacior, yhtä jämiä kun woimakas; — comparativein ja muitten werrantoſanain jälkeen, eſim. nihil timendum magis quam ille, kun; non quicquam libentius facio, quam ad te scribo; major quam qui l. quam ut, aiwan ſuuri, että, liian ſuuri, että; an est, quod ego malim, quam *etc.*; aeque, supra, ultra, contra, secus, aliter, alius - - quam, kun, kun mikä; quam pro, kun jnkin ſuhteen, kun jotakin woiſi odottaa l. päättää, l. eſim. multiplex, quam pro numero, damnum est, häwiö on monta wertaa ſuurempi kun lukumäärä; dimidium tributi quam quod ferre soliti erant, populo R. pendere, maksaa puoli ſen wertaa weroa, kun l. minkä oliwat tottuneet jne.; amicitiam instituere cum tyranno, quam qui unquam, saevissimo, julmimman tyrannin kanssa, kun mikä milloinkaan on ollut; — ajan määräyksiſsä: kun, ſitä kun, ſitä jona, seculis multis ante, quam - -; sexto fere anno, quam - -; post annum quartum, quam - -; postero die, quam - -; postea vero quam (ſitten kun) j. m. ſ. *b)* aiwan, sangen, warſin, järin, perin, eſim. mire quam, sane quam; oppido quam parva (tuiki, nihki wähäpätöiſet).

quam-diu, *Adv. interrog.:* kuinka kauan; *relat.:* kuinka kauan, niin kauan kun, niin pitkältä kun.

quam-libet (lubet), *Adv.* kuinka haluttaa, mieltä myöden, mielin määrin; jota kuinka paljon tahtonſa l. ikänänſä, ehkä kuinkakin.

quamobrem l. **quam ob rem,** *Adv. interrog.:* miſtä ſyyſtä, mintähden, mitä warten, miksi; *relat.:* joſta ſyyſtä, jonka tähden l. wuoksi, mintähden jne.; lauſeen alkupääſsä: ſentähden, ſitä warten, ſilti.

quam-plūrimus, 3, mitä enin, niin paljo kun ſuinkin mahdollista, quamplurimo vendere (mitä kalleimmasti).

quam-prīmum, *Adv.* pikemmin kun paremmin, kiiruumman kautta, hetimitten.

quam-quam, *Conjunct.* waikka, ehkä, ehkä kyllä, taw. *indicat.* kera; lauſeen aluesſa: waikka, mutta, waan, kuitenkin, toki.

quam-vis, 1) *Adv.* kuinka tahdot, kuinka paljon tahdot, kuinka paljon l. kuinka kowin tahtonſa, kuinka ikänänſä, ehkä kuinkakin, q. multos proferre (kuinka monta tahdot); q. subito; q. licet excellas (waikka kuinka ſuuresſa arwoſsa hywänänſä lienet). *b)* ylim. niin paljon kun mahdollista, aiwan, järin, perin, tuiki, q. callide, mitä wiekkaimmin. 2) *Conjunct.* jos waikka kuinkakin, jos l. ehkä kuinkakin, waikka -kin, waikka kohta, ehkä wapaasti, ehkä kyllä l. wielä, waikka, taw. *conjunct.* kera.

quā-nam, *Adv.* miſsä l. miſtä ſiis l. ſitten, miſsähän, miſtäpä.

quandiu, k. quamdiu.

quando, 1) *Adv. interrog.:* milloin, kulloinka, koska, millä aikaa, mihin aikaan; *relat.:* jolloin, jolla aikaa, kun, milloin jne.; *indefin.:* jolloin, jonain, jolloinkulloin, joskus, kerta, kerran, milloinkaan, koskaan, num, ne ja si ſanain jälkeen. 2) *Conjunct.* koska, kun, kuin, ajaſta puh. *indicat.* kera; ſyyſtä puh. enimitten *indicat.* kera.

quandō-cumque, *Adv. relat.:* waikka milloin, milloin ikänänſä, koska hywänſä,

koska tahtonsa, kuinka usein hywänänsä, niin pian kuin ikänänsä; *indefin.:* joskus, kerta, kerran, ajallansa.

quandō-que, *Adv. relat.:* koska kerta l. kerran, milloin ikänänsä, kulloin hywänänsä, koska wälinsä, kuinka usein tahtonsa l. niin usein kuin ikänänsä; jota koska, kun, syystä pub.; *indefin.:* jolloin, joskus, kerta l. kerran ajallansa.

quandō-quidem, *Conjunct.* koska, kun, kuin.

quanquam, f. quamquam.

quantitas, ātis, *f.* (quantus), suuruus, koko, paljous, luku.

quanto, f. quantus.

quantopere l. **quanto opere,** kuinka suurella waiwalla l. huolella, laborare, se custodire; jota kuinka suuresti, kuinka paljon l. kowin, kuinka perin, gaudere; tantopere - - quantopere, niin suuresti - - kun.

quantulus, 3, (quantus), kuinka pieni l. wähäinen, kuinka wähä l. hiukka, quantulus sol nobis videtur! *adv.:* quantulum judicare possemus (kuinka paljon, minkä werran).

quantulus-cumque, quantulac., quantulumc., kuinka wähäinen ikänänsä l. tahtonsa, kuinka pienoinen hywänänsä, quantulacumque (facultas) est; *abs.:* quantulumcumque, kuinka wähä hywänsä, kuinka hiukka ikänänsä, dicere.

quantum, f. quantus.

quantum-vis, 1) *Adv.* kuinka paljon tahtonsa. 2) *Conjunct.* waikka, ehkä.

quantus, 3, (quam), kuinka suuri, kuinka iso, kuinka paljo, kuinka pitkä, kuinka aimollinen l. mahtawa j. m. s., bellum, pecunia, calamitates, homo in dicendo; wastaawan tantus sanan kansa: videre mihi videor tantam dimicationem, quanta numquam fuit, niin suuri - - kun, kuin; ilman wastaawaa tantus sanaa usein myös: niin suuri l. iso kun, niin paljo kun jne., minkä l. jonka suuruinen, esim. quantus non umquam antea, exercitus; quantus Polyphemus, run.; nox acta, quanta fuit (koko pitkä yö), run.; superlativin äärellä posse:n kera, esim. quanta maxima celeritate potuit, niin suurella pikaisuudella kun suinkin l. joinkin saatti, mitä suurimmalla, peri-, aniſuurimmalla pikaisuudella; eritt. *a) subst.* quantum, minkä werta, kuinka paljo, niin paljo kun, *gen.* kera t. ilman; in quantum, minkä, minkä werran, mikäli, sen werran kun; quantum in me est, mikäli l. minkä werran minun woimaasani on, mitä jaksan; quantum ad Pirithoum (mitä Pirithoukseen tulee), run.; quanti, kuinka kalliisti, paljollako, kuinka suurella hinnalla, niin kalliisti kun, l. esim. vide, quanti apud me sis, kuinka suuressa arwossa, kuinka suurenarwoinen l. -weroinen; quanti quanti, maksakoon mitä hywänänsä; quanto comparativein ja niiden kaltaisten sanain (esim. praestare) keralla: kuinka paljoa; quanto - - tanto, jota, kuta, mitä - - sitä; quanto ante (kuinka pitkältä ennen). *b) adv.* quantum, minkä werran, minkä, mikäli, kuinka paljon, sen werran kun, niin paljon kun, quantum potero; qu. sentio (tietääkseni); rescribas ad me, qu. potest, pikemmin kun paremmin, hetimitten; comparativein kera: jota, kuta, mitä; *superl.* kera: quantum quisque plurimum posset (mitä enimmän mikin saatti). 2) niin wähäinen kun, niin rahtuinen kun, nequaquam cum quantis copiis tenuerat ad Pachynum classem; hyyiesä t. huudahtaisa: kuinka wähäinen, kuinka rahtuinen; *subst.* quantum, kuinka wähä, kuinka hiukka; quanti, esim. quanti est ista hominum gloria, quae *etc.?* kuinka wähänarwoinen jne.?

quantus-cumque, quantac., quantumc., kuinka suuri hywänsä, kuinka iso tahtonsa, kuinka paljo ikään, is qui sum, quantuscumque sum (lienen kuinka mahtawa lienen); *adv.:* quantumcumque, kuinka paljon l. minkä werran ikänänsä. 2) kuinka wähäinen ikänänsä, kuinka mitätöin wälinsä, bona, quantacumque erant.

quantus-libet, quantal., quantuml., kuinka suuri l. iso hywänänsä l. ikänänsä, kuinka paljo tahtonsa, waikka kuinkakin suuri, magnitudo.

quantus-vis, quantav., quantumv., kuinka suuri tahtonsa l. hywänänsä, kuinka

paljo ikään, kuinka iso wälinsä, ehkä kuinkakin suuri, jokainen jos kuinkakin suuri, copiae; classis.

quā-propter, *Adv. interrog.:* minkä tähden; *relat.:* jonka tähden, mitä warten, mikſi; lauſeen aluesſa: ſentähden, ſitä warten.

quā-re, *Adv.* (qui-res), jonka kautta, minkautta, jolla. 2) *interrog.:* miſtä ſyyſtä, mintähden, mitä warten, mitä, mikſi; *relat.:* jonka tähden, minkä tähden, minkä wuokſi; jota ſentähden, ſitä warten, ſilti, ſiis.

quartānus, 3, (quartus), neljättä (päiwää) koſkewa, febris quartana f. yſſ. quartana, neljäspäiwäinen wilutauti.

quartārius, ii, *m.* (ſcur.), neljännes, neljäs oſa jtakin ainejoukkoa: kortteli, wini.

quartus, 3, (quatuor), neljäs; qu. decimus, neljästoiſta; *adv.:* quartum, neljännesti, neljännen kerran; quarto, neljännen kerran, neljännellä erällä, run.

quartus-decimus, 3, f. quartus.

quasi, *Adv.* ikään kun, juuri kun, niin kun, ſamoin kun, kun, kuin, waſtaawain wertauſſanain sic, ita, perinde, proinde, idem j. m. ſ. keralla t. ilman; quasi vero, ikään kun todesti, juuri ikään kun, taikka wielä. *b)* werr. waiheilla, likipitäin, likimäärin, melkein, praesidium quasi duum milium; quasi decem fiscos; quasi in extrema pagina; minime quasi.

quasillus, i, *m.* ja **quasillum**, i, *n.* (qualus), korinen, critt. willa- t. kehrukorinen, -kopſanen.

quassātio, ōnis, *f.* (ſcur.), pudiſtaminen, rymiſtäminen, rawiſteleminen, capitum.

quasso, 1, (quatio), kowin, ankaraſti pudiſtaa, rymiſtää, järkyttää, röngyttää, ſylkyttää, heiluttaa, huojuttaa, caput, hastam, run.; ramum super tempora (huiſkuttaa), run. *b)* ruhtoa rikki, runtata, rouhia, kolhia rikki t. luhokſi, ſärkeä, luſkoa, rauſkoa, ſaattaa wuotawakſi, quassata muri (rikot, raukeamat); classis ventis quassata, run.; kuw. pahoin runnella, häwittää, heikontaa, quassata respublica. 2) *intrans.* pudiſtelehtaa, tutiſta, siliqua quassante, kahiſta, run.

quassus, 3, *Partcp.* f. quatio.

quassus, us, *m.* (quatio), pudiſtus, järkytys, höykytys, rytkytys.

quatefacio, feci, III, (quatio-facio), pudiſtaa, kuw. järkyttää, heikontaa, quem.

quā-tenus, *Adv.* mihin aſti, kuhun ſaakka, kuinka kauas, kuni, mini, ſiihen aſti kun; werr. *a)* mihin määrään, miſſä määräſſä, minkä werran, minkä, mikäli, ſikäli kun. *b)* miſſä, kuſſa. *c)* kuinka kauan. *d)* koſka, kun.

quater, *Adv.* (quatuor), neljäſti, neljä kertaa; qu. decies, neljätoiſta kertaa; qu. deni, neljäkymmentä, run.; run.: ter et (aut) quater, terque quaterque, kolme neljä kertaa, ehtimiſeen, tawantakaa, uſiammat erät, f. terque quaterque myöskin: perin, järin, aiwan, beati.

quaterni, ae, a, (quatuor), neljä eräl-tänſä, neljä kukin (kutakin päälle, kullekin, kultakin), nelin, nelittäin, joka kerta neljä.

quatio, quassi, quassum, III, pudiſtaa, rymiſtää, järkyttää, tutiſtaa, täriſtää, rawiſtella, röngyttää, hytkyttää, höykyttää, ſylkyttää, huiſkuttaa, liepſuttaa, heiluttaa, häälyttää, huojuttaa, tuuwittaa, jöngyttää, jylkyttää, caput; hastam, alas, cymbala, quercum, run.; campum (mätkyttää, tömiſtyttää), pede terram (polkea), run.; scutum hastā (kaliſtaa); risu populum (naurulla hytkyttää, ſ. o. ſaattaa kowin nauramaan), run. Critt. *b)* lyödä, tyrkätä, ſyöttä, ajaa, quem prae se, run.; equum cursu (hyppitellä), run. 2) ruhtoa rikki, runtata, rouhia, jyſtää, tölmiä rikki t. luhokſi, luſkoa, ſärkeä, rikki murtaa, runnoa rikki, rauſkoa, muros arietibus; quassae naves (rikkeimet); quassae rates (wuotawat), quassae faces (päreet), quassa myrrha (pienennetty), run.; werr.: tempora quassa mero (huumatut), run. *b)* kuw. wawiſtaa, liikuttaa, innoittaa, kiihdyttää, lewottuttaa, aegritudine quati; mentem, run.; mente solida virum justum (järkäytää), run.; jota waiwata, rahittaa, woiwuttaa, uuwuttaa, oppida bello, artus, run.; horror membra quatit (wäriſtyttää), run.

quatriduum, i, *n.* (quatuor-dies), päiwänelinen, neljä päiwää, neljän päiwän aika.

quatuor ja **quattuor**, neljä.

quatuordecim, (quatuor-decem), neljätoista; sedere in qu. (ordinibus), istua neljällätoista ritaripenkillä theateriſſa, olla ritari.

quatuor-viri, orum, *m.* neljännyſmiehet, wirkakunta municipioiſſa ja coloniſſa: ylimmät eſimiehet, porimeſtarit; jſta **quatuorvirātus**, us, *m.* neljännyſmiehen wirka.

que, *Conjunct.* liitetään aina jkn ſanan perään, ja, eſim. blandimenta voluptatis otiique (hekuman ja joutilaiſuuden); eri kohdiſſa: ja ylimalkaan, ja näet, ja ſiis, myös, taikka, waan; que - - que, et - - que, que - - et, ſekä - - että, niin - - kuin myöskin, oſittain - - oſittain, warſ. run.

queis, wanhanaikaiſeſti = quibus.

quemadmodum l. **quem ad modum**, *Adv.* *a) interrog.:* millä tapaa, millä tawoin, kulla lailla, kuinka, kuten, mitenkä. *b) relat.:* jolla tapaa, millä laatua, millä muotoa, joten, miten; uſein waſtaawain sic, ita j. m. f. ſanain keralla: ſamoin kun, niin kun, ikään kun, kuten, kuin.

queo, quīvi ja quii, quitum, quīre, taitaa, ſaattaa, woida, ſaada, eſim. non quco scribere (en ſaata kirjoittaa, en ſaa kirjoitetuksi, ei minulta käy kirjoittaminen).

quercētum, i, *n.* (quercus), tammikko, tammiſto, tammilehto.

querceus, 3, (ſeur.), tamminen.

quercus, us, *f.* tammi, eritt. keſätammi, Jupiterille pyhitetty; run. werr. tammiſeppeli, ſen palkkioksi, joka ſodaſſa kanſalaiſen pelaſti.

querēla, ae, *f.* (queror), walitus, kaikerrus, kujerrus, kuikutus. *b) abstr.* walitus, waikeroitſemus, pahoittelemus, nurku, justa, gravissima; temporum; querelis cujus interesse; de injuriis; cum quo (jkta waſtaan).

queribundus, 3, (queror), walittawa, vox.

querimōnia, ae, *f.* (queror), walitus, nurku, querimonias habere de qua re, ultro citroque jactare; nulla inter eos intercessit querimonia

querneus ja **quernus**, 3, (quercus), tamminen, tammi-.

queror, questus, III, walittaa, kujerrella, kuikuttaa, uilottaa, liwerrellä, wiſertää, puiperoita, itiſtä, wikiſtä, ukiſta, eläimiſtä puh., run.; *acc.* kera: laſkea kaikerrella, laulaa kuikuttaa, wierettää kujerrella, verba (ruikaten, woihkien ſyydellä), run.; dulce (linnuiſta puh.), flebile quid (kanteleeſta puh.), run.; taw. 2) *abstr.* walittaa, waikeroita, woiwottaa, pahoitella, päiwitellä, *acc.* kera, eſim. suum fatum; fortunam suam, run.; t. nurkua, walittaa, quid, eſim. injuriam; quae questus sum, walittain tuoda edes, walittain ladella; de quo, de qua re; *acc. c. inf.*; cum quo (jkle, jkn päälle l. jkta waſtaan); cui quid, run.; quod, eſim. legatos miserunt questum, quod - - (kannella).

querulus, 3, (ed.), walittawa, kujeroinen, ruikuttawa, kuhertawa, liwertäwä, kitkuttawa, ſurkia-ääninen, cicada, run.; tibia (kuikuttawa), run.; vox, ſurkia, waikia, run. *b) abstr.* walittawa, waikeroiwa, ruikka, nurkuwainen, senex, run.

questio, ōnis, *f.* (queror), walittaminen, walitus.

questus, us, *m.* (queror), walituš, waikeroimuš, kujerruš, kuikutuš, woiwotuš, ihmiſten ja eläinten.

quī, quae, quod, [wanha *abl.* qui = quo, qua; *dat.* ja *abl.* quois l. quis = quibus; — yhdeſſä cum ſanan kanſſa: quocum, quacum, quicum, quibuscum], 1) *relat.:* joka, mikä, kuka, edeltäwäin tai ſeuraawain demonſtratiwein keralla ja ilmankin, joko ylimalkaan tyyſkemmin määräilee tarkoittamaa ſanaanſa taikka *conjunct.* kera aſettaa eteen aikomukſen (että, jotta, l. eſim. legatos miserunt, qui auxilium peterent, laittoiwat lähettiläitä apua anomaan, sunt multi, qui eripiunt aliis, quod aliis largiantur, jotka toiſilta ryöſtäwät mitä toiſille lahjoittaakſenſa) t. ſeuraukſen (että, nunc dicis aliquid, quod ad rem pertineat, nyt ſanot jotakin, joka aſiaan koſkee, l. jotakin ſemmoiſta, että ſe aſiaan koſkee, neque enim tu is es.

qui nescias, et ſinä ole ſe, joka et tiedä, l. ſellainen, ett'et tiedä, l. eſim. qui modeste paret, videtur, qui aliquando imperet, dignus esse, näkyy mahdolliſelſi joskus hallitſemaan, tibi fortasse idoneus fuit nemo, quem imitarere, ei ollut kukaan ſowelias ſinun jäliteltäwäkſeſi, sunt, qui discessum animi a corpore putent esse mortem, on niitä, jotka päättäwät jne.) t. ſyyn (koska, kun) t. wälistä jku myönnytyksen (waikka, ehkä). Uutta ajatusta (lauſetta) laatiessa l. alkaisa qui joko liittää tämän edelliseen (ja tämä) taikka tuopi esiin perustawan (sillä tämä), wastustawan (mutta l. waan tämä) t. seuruuttawan lauſeen (tämä siis). Erittäin on huomattawa *a) attractio*, eſim. quam quisque norit artem, in hac se exerceat; raptim quibus quisque poterat elatis (*i. e.* raptim iis, quae quisque efferre poterat, elatis); domicilia conjuncta, quas urbes dicimus. *b)* kuinka neutrum quod käytetään semmoisissa lauseissa, jommoisia eſim. servi, quod nunquam ante, manumissi et milites facti sunt, joka ei koskaan ennen ole tapahtunut; obsides, quod nulli antea. Persae ei dederunt; usiammin: id quod. 2) *interrog.:* mikä, kuka, *adj.* ja *subst.*, qui cantus dulcior inveniri potest? quod carmen aptius? qui actor jucundior? Occiso Sex. Roscio, qui primus Ameriam nunciat? Scribis te velle scire, qui sit reipublicae status; nescimus qui sis. 3) *indef.:* joku, jokin, jotakin, *adj.* ja *subst.*, si qui mihi hoc judex recuperatorve dicat, jos kuka; ne qui conspectus fieret aut sermo, ei mikään; si qui nunc emere de me fundum velit, jos ken; si quae conabuntur agere, jos mitä; ne qui forte putet, ei kukaan l. kenkään.

quī, *Adv.* (alkp. wanha *abl.* edelliseſtä ſanasta qui), *a) relat.:* jolla, josta, millä, minkautta, mistä, in tanta paupertate decessit, ut, qui efferretur, vix reliquerit. *b) interrog.:* kuinka, kuinkapa, mitenkä, millä lailla, qui potest esse in ejusmodi trunco sapientia? *c) indefin.:* joinkuin, jotenkuten.

quia, *Conjunct.* (*n. plur.* ſanasta qui), kun, kuin, koska, silti kun, ſentähden että, ſen wuoksi että; run.: quiane, ſenkö tähden että, ſitäkö warten että, ja quianam, mintähden, miksi.

quicquam, *f.* quisquam.

quicquid, *f.* quisquis.

quīcum, = quocum ja myös: quacum, *f.* qui, quae, quod.

quī-cumque, quaec., quodc., mikä l. kuka ikänänsä, hywänänsä, tahtonsa, jokainen kuka, kaikki mikä, jos jokin l. mikä, ehkä kuka, waikka mikä, kaikki, taw. *indicat.* kera; quodcumque, kaikki mitä. 2) kummoinen wälinsä, kullainen tahtonsa, mens.

quid, *f.* quis.

quīdam, quaedam, quoddam ja *subst.* quiddam, muuan, muutama, eräs, moniahta, joku, yksi, jokin, jotakin, *adj.* ja *subst.*, quidam Gallus; quidam ex advocatis, de collegis; quodam tempore (kerta); excesserunt urbe quidam (muutamat, moniaat); quaedam quaestiones; quiddam divinum (jotakin jumalallista), quiddam mali (jotakin pahaa); — eri kohdissa myöskin: niin sanoaksseni, likipitäin, tawallansa, jnkin kaltainen l. tapainen; todesti, todella; kokonaan, tykkönään; erinäinen.

quidem, *Adv.* -pa (-pä), -han (-hän), näet, nimittäin, sitä, kai, kaiketi, kaiketikin, kyllä, totta, tosin, todesti, toki, edes, ainakin, kuitenkin, optare hoc q. est, non docere; una in domo, et eä q. angustä (ja sekin ahdas); duo milia jugerum assignasti, et q. immunia (netpä werottomiksi); sibi q. persuaderi (hän kai oli wakuutettu, mitä häneen tuli, hän oli w., hän puolestansa l. kohdastansa oli w.); tantum doleo, ac mirifice q. (kipua waan tunnen, ja suuressapa määrässä tunnenkin); post solstitium Canicula oritur, et q. aliquot diebus (ja senpä tekee muutamia päiwiä jälkeen); — nec - - q., eſim. de isto id. quod omnes videbant, neque ille q. obscure, locutus est (tuosta hän puhui - -, eikä suinkaan epäselwästi puhunutkaan); ne - - q., *f.* ne; — re q. vera exercitui praefuit Conon, waan;

— est istud q. honestum, sed hoc expedit (toſin); — id nos fortasse non perfecimus: conati q. saepissime sumus (kumminkin); hoc q. tempore; id q. ago (juuri, ikään), run. 2) eſimerkiſſi, Aristoteles q. ait *etc.*

quidnam, ſ. quisnam.

quidni, ſ. quis.

quidpiam, ſ. quispiam.

quidquam, ſ. quisquam.

quidquid, ſ. quisquis.

quies, ētis, *f.* lepo, lewähys, huoku, hoiwa, wirwoitus, mors laborum ac miseriarum quies est; tribus horis exercitui ad quietem datis; ex diutino labore quieti se dare (laskea lewolle); quietem capere (lewätä); uti somno et ceteris quietibus. 2) yölepo, uni, ire ad quietem, tradere se quieti (mennä lewolle l. maata, panna maata, aſettua); quietem capere (ſaada unta, nukkua), run.; in quiete, secundum quietem (unessa, unisſa); neque vigiliis neque quietibus sedari. *b)* kuoleman l. tuonen uni, ikuinen uni, kuolema. 3) lewosſa yhſyminen, alallanſa olo, rauha, ſodattomuus, taſawäliſyys, diuturna; Attici; run. tyyneys, hiljaiſuus luonnosſa.

quiesco, quiēvi, quiētum, III, (ed.), lewätä, lewähtää, huoata työstä ja toimitukſista. 2) olla lewolla, maata, nukkua, in quo loco. *b)* kuolleista ja niitten luista puh.: lewätä. 3) yhſähtää, ſeiſahtaa, pitää wäliä eſityksessä. 4) olla hiljallenſa, olla waiti, ääneti; werr. olla yhdellään l. aſemillaan, olla tyvennä, quiescit flamma (heikence, waimence), quiescunt aequora (owat aſettuneina), run. *b)* yhſyä alallanſa, lewolliſesti aſua l. oleskella, työtöinnä l. toimetoinna l. kajoamatta katſella, jsta lewolliſesti l. huolimatta l. wälitä pitämättä katſella, lewolliſesti antaa tapahtua, lewolliſesti ſallia l. ſuwaita, *acc. c. inf.* kera. *c)* pitää lepoa t. rauhaa, eritt. jättää julki-eläwä j. m. ſ., elää itſekſeen l. privatina, t. yhſyä ſodattomana, taſawäliſenä. 5) olla rauhaasſa l. jouten hämmennyksistä j. m. ſ., päästä rauhaan, olla häiritſemättä, yhſyä rauhaasſa, loukkaamatta. 6) luopua, herjetä, tauota, lakata jstakin, heittää ſillensä. *b)* werr. tauota, olla mitätöin, tyhjänweroinen, tyhjänarwoinen.

quiēte, *Adv.* lewolliſesti, rauhalliſesti, taistelottomasti; quietius (wähemmällä taistelon-innolla). *b)* hiljaiſuudessa, itſekſenſä, vivere. *c)* lewolliſesti, tyweneſti, laimiasti.

quiētus, 3, (quiesco), lewollinen, tywen, laimia, hiljainen, wieno, amnis, aequor, aër, run. 2) lewollinen, rauhallinen, aſewa, alallinen l. alallaan yhſywä, häiriötöin, melskeetöin, wapaa meteliſtä, ſodasta j. m. ſ., finitimi; Gallia; respublica; a bello j. m. ſ. *b)* ſodatoin, ſotaan kajoamatoin, taſawälinen, domi quietus fuit. *c)* lewollinen, hiljaiſuudessa l. itſekſenſä eläwä, joutilas, homo; vita, aetas. 3) lewollinen, tywen, huoletoin, laimia, ſäyſiä, rauhallinen, hiljainen, homo; animus, animi status y. m.; sermo (ſäwyiſä). *b)* arwelias, jsta innotoin, jäntitöin.

quī-libet, quael., quodl. ja *subst.* quidl., mikä waan haluttaa, jokainen ilman eroituksetta, mikä l. kuka hywänänsä, jokainen, enſikelpaawa l. -ſopiwa, kaikki, quemlibet sequi; quaelibet minima res; quibuslibet temporibus; quilibet unus, joku, oli ken tahtonſa. Eritt. *b)* halpelemalla puh.: enſikelpaawa l. -ſopiwa.

quin, *Conjunct.* (qui ja ne = non), 1) kieltäwäin päälauſetten jälkeen *conjunct.* kera aſettawa eteen ſeuraawsta: ett'ei, -matta (-mättä), -masta (-mästä), että, eſim. Caesar numquam ad suorum quemquam literas misit, quin Attico mitteret (ei lähettänyt - - Atticolle lähettämättä); facere non possum, quin ad te mittam (en woi olla l. jättää ſinulle lähettämättä, minun täytyy lähettää); nihil abest, quin sim miserrimus (ei mitään puutu, ett'en ole jne.); quid recusare potest, quin sibi consulant (kuinka hän taitaa kieltää, että he itſestänſä huolta pitäwät, ſ. o. kieltää heitä huolta pitämästä itſestänſä); Germani retineri non poterant, quin in nostros tela conjicerent (Germanialaiſia ei taittu pidättää keihäitä paiskaamasta); non

dubito, quin verum dixeris (en epäile, ettäs olet totta puhunut, en epäile ſinun totta puhuneeſi); non dubito, quin offensionem negligentiae vitare non possim (luulen, ett'en woi wältää); quis dubitat, quin in virtute sint divitiae (kuka epäilee, että jne., = ei kukaan epäile, että jne.); nemo fuit militum, quin vulneraretur (ei ſotamiesten joukoſſa ollut yksikään, jota ei haawoitettu); Messanam nemo venit, quin viderit (joka ei nähnyt, näkemättä); nego ullam picturam fuisse, quin inspexerit (*i. e.* quam non); — non quin, ei ſen wuoksi ett'ei, ei ſentähden ett'ei. 2) päälauseiſſa *indicat.* kera *a)* wahwistamiſeksi: todeſti, todella, warmaan, pikemmin, waſtoin, jopa, wieläpä; — quin etiam, quin imo, jopa -kin, wieläpä -kin, yksin-kin. *b)* kehoittamiſeksi: miks'ei, quin conscendimus equos; quin dic statim, no ſanohan kohta; quin sic attendite (noh ottakaattepa ſiis waari); conjunctiwinkin kera: quin experiamur, koettakaammepa; critt. ſuuttumalla puh.: quin continetis vocem, no tukkikaat jo ſuunne.

quī-nam, quaen., quodn., mikä ſiis l. ſitten, mikäs, mikästä, kukaſta, mikäpä, mikä.

Quinct-, k. Quint-.

quincunx, uncis, *m.* (quinque-uncia), wiiſi kakſitoiſtaneſta (unciae) jotakin kakſitoiſta-oſaiſta kaikkiota (aeſia, naulaa j. m. ſ.), rahana: wiiſi uncia:a. 2) werr. quincunrin l. wiitoſen muoto l. kuwa (ſ. o. : · :, tessera:n wiiſi ſilmää), jota wiiſtoriwiſeſti l. winojuonteiſeſti ſijoitetuiſta eſineiſtä puh., directi in quincuncem ordines; obliqui ordinibus in quincuncem dispositis (ristikkäin).

quincuplex, plicis, (quinque-plico), wiiſikertainen, wiiſinäinen.

quindecies, *Adv.* wiiſitoiſta kertaa.

quindecim, (quinque-decem), wiiſitoiſta; qu. primi, wiiſitoiſta enſimäiſtä ſenatoria municipioiſſa.

quindecim-viri, orum, *m.* wiiſitoiſtakymmenyömieſten wirkakunta, wiiſitoiſtakymmenyömiehet, wiiſitoiſtakunta, critt.: qu. sacris faciundis l. yks. qu., Sibyllan kirjoja katſowa, wiidentoiſtamiehinen papiskunta.

quingēnārius, 3, (ſeur.), kukin wiidenſadanmiehinen.

quingēni, ae, a, (quingenti), wiiſiſataa erältänſä, wiiſiſataa kukin (kutakin päälle, kullekin, kultakin), wiiſinſadoin.

quingentēsimus, 3, (ſeur.), wiideſſadas.

quingenti, ae, a, (quinque-centum), wiiſiſataa.

quingenties, *Adv.* wiiſiſataa kertaa.

quīni, ae, a, (quinque), wiiſi erältänſä, wiiſi kukin (kutakin päälle, kullekin, kultakin), wiiſin, wiiſittäin. 2) wiiſi yhteenſä.

quīnī-dēni ja **quindēni**, ae, a, wiiſitoiſta erältänſä, wiiſitoiſta kutakin päälle.

quin-imo (immo), k. quin.

quīnī-vīcēni, ae, a, wiiſikolmatta erältänſä, wiiſikolmatta kutakin päälle.

quinquāgēni, ae, a, (quinquaginta), wiiſikymmentä erältänſä, wiiſikymmentä kutakin päälle, wiiſinkymmenin.

quinquāgēsimus, 3, (quinquaginta), wideſkymmeneš; *subst.* quinquagesima, ae, *f.* (*sc.* pars), wiiſikymmeneš l. -kymmenyš, wiideskymmeneš oſa, werona.

quinquāgies, *Adv.* wiiſikymmenesti, wiiſikymmentä kertaa.

quinquāginta, wiiſikymmentä.

quinquātrus, uum, *f.* (ſeur.), wiiſipäiwäinen juhla Minerwan kunniakſi, Minervanjuhla, majores ja minores.

quinque, wiiſi; quinque primi, wiiſi enſimäiſtä ſenatoria municipioiſſa.

quinquennālis, e, (ſeur.), wiiſiwuotinen, ſ. o. joka wiides wuoſi tapahtuwa, wiiſi wuotta keſtäwä, celebritas ludorum, vota; censura.

quinquennis, e, (quinque-annus), wiiſiwuotinen, ſ. o. wiiden wuoden wanha t. joka wiides wuoſi wictettv l. pidettv.

quinquennium, ii, *n.* (ed.), wiiden wuoden aika, wiiſi wuotta, wuoſiwiitinen.

quinque-partītus, 3, (partio), wiiſijakoinen, wiiſinäinen, wiidenkertainen, argumentatio.

quinquerēmis, e, (quinque-remus), wiiſiairoinen; *subst.* quinquereмis, is, *f.* (*sc.* navis), wiiſiſoutio.

quinque-vir, viri, *m.* taw. *plur.* quinqueviri, wiidennyömiehet, wiiſikunta.

wiiſimiehinen toimituskunta peltoin jakamiſekſi, welka-aſiaston järjeſtämiſekſi, muurein ja tornein parantamiſekſi j. m. ſ.; jöta **quinquevirātus**, us, *m.* wiidennyömiehen wirka l. arwo.

quinquies, *Adv.* wiideſti, wiiſi kertaa.

quintānus, 3, (quintus), wiidettä koſkewa; *subst.* quintana, ae, *f.* (*sc.* via), wiidennen ja kuudennen manippelin wälinen katu leiriſsä, jolla myös leirin tori- ja kauppapaikka.

Quintiānus, ſ. Quintius.

Quintīlis, is, *m.* Qu. mensis l. ykſ. Quintilis, (quintus), wiides kuukauſi (Maaliskuusta lukein), jälkeenpäin Julius nimeltään, mense Quintili, Heinäkuulla; Idibus Quintilibus, Heinäkuun 15:nä p:nä.

Quintius, 3, romal. ſukunimi; *adj.* quintinen, Quintiukſen; jöta **Quintiānus**, 3, quintianinen, Quintiukſen.

quintus, 3, (quinque), wiides; *adv.* quintum, wiidennesti, wiidennen kertan l. erän, ajan puolesta, ja quinto, järjeſtyksen puolesta.

Quintus, a, romal. eſinimi.

quintus-decimus, 3, wiideſtoiſta.

quippe, *Adv.* ja *Conjunct.* (quia-pe), kaiketi, totta kai, kyllä kai, epäilemättä, todella, todesti, warmaan, ſe on tietty, tietysti, kyllä, -han (-hän), -pa (-pä), näet, nimittäin; sol Democrito magnus videtur, quippe homini erudito (kuten oppineesta ainakin); qu. quum, qu. qui, koska l. kun näet, taw. *conjunct.* kera; qu. etiam l. et, jopa -kin, wieläpä -kin, run.

quippiam, ſ. quispiam.

Quirīna, ae, *f.* eräs romal. tribus.

Quirīnus, i, *m.* (ſabinilainen ſana quiris, curis = hasta), ſotaiſa, Romulin nimi, jonka hän jumaloittuna ſai, populus Quirini (Romalaiſet), urbs Quirini (Roma), run. *b)* Janukſen nimi, Janus Quirini, run. *c)* Octavianin (Augustuksen) nimi, joka oli ikäänkun Roman toinen rakentaja. — Siitä: *a)* **Quirīnus**, 3, Romulia koſkewa, romulinen, collis (Quirinali), run. *b)* **Quirīnālis**, e, Quiriniä (Romulia) koſkewa, hänelle pyhitetty l. wihitty, quirinalinen, Quirinin, lituus, trabea (Romulin tapainen), run.; *subst.* Quirinalia, ium, *n.* juhla Romulin kunniaksi Helmikuun 17:nä p:nä.

Quiris, ſ. Quirites.

quirītātio, ōnis, *f.* (quirito), apu-, hätä-, walitushuuto.

Quirītes, ium ja um, *m.* (Cures), Quiritit, Curelaiſet, Cures nimiſen ſabinilaiſen kyyin aſukkaat; kun Romulin hallitesſa Sabinilaiſet ja Romalaiſet yhdeksi porwarikunnaksi yhdistyiwät, liitettiin Quiritein nimi Romalaisten omaan, ja Romalaiſet nimittiwät itſenſä Quirites waltioporwarilliſesſa l. waltiokunnastolliſesſa tarkoitukſesſa, Romani nimen jäädesſä heille waltiolliſesſa ja ſotaſeikalliſesſa tarkoitukſesſa, taw. populus Romanus Quiritium (Quiritein Romalaiskanſa), ja myös: pop. Rom. Quiritesque (harw.) l. Quirites Romani l. populi Romani Quirites; *sing.* Quiris, ītis, Quiriti, romalainen porwari. *b)* run. werr. mehiläisten alamaiſista puh.

quirīto, āre, ja **quirītor**, āri, (ed.), alkyrukoilla Quiritein apua; jöta päästää l. laskettaa apu-, hätä-, walitushuuto, parkua, ſurkiasti l. waikiasti huutaa, ääneen walittaa l. woiwottaa, vox quiritantium.

quis, quid, *Pron. interrog.* 1) *subst.* ken? kuka? mikä? mitä? quis clarior in Graecia Themistocle? Quis illi finem statuet? Quid dicam de moribus facillimis? Quis sim, ex eo cognosces: si diligenter, quid potuerit, considerabis; quis quem, kuka toiſta. *b)* quid *gen.* kera: mikä? mitä? kuinka paljon? quid pictarum tabularum apud illum putatis esse? Exponam breviter, quid hominis sit (mikä ihminen hän on); *adv.* quid? kuinka? entä? noh? mitä? mintähden? miksi? ja myös: paitsi sitä, lisäksi; quid? quod, mitäpä siihen sanon, että? mikä wielä enämpi on, jopa, wieläpä, paitsi sitä; quid ita? miksi l. kuinka niin? quid ni l. quidni? miks'ei? esim. quidni possim (mikä minun on taitaisſani, ſ. o. taidanpa niinkin); quid si? entä? entä jos? 2) *adj.* mikä, quis ego sum? Rogitat, quis vir esset: quis esset tantus fructus?

quis, qua, quid, *Pron. indef.* joku, jotin,

jotakin, injuriam cui facere; pedibus quid claudere senis, run.; si te in judicium quis adducat, jos ken l. kuka; si tecum agas quid, jos mitä; ne quis modici transiliat munera Liberi, ei kenkään l. kukaan, run.; ne quid excidat, ei mitäkään; nisi quid existimas violari existimationem tuam (josſakin kohden); *gen.* kera: si quid secundi evenisset (jos jotakin l. mitä onnelliſta tapahtui) ja si quid adversi accidisset.

quīs, = quibus, k. qui.

quis-nam, quidnam, ken ſiis l. ſitten, kuka l. mikä ſiis l. ſitten, kukapa, kukaš, mikäpä, mikäštä, mikäš, kuka, mikä, ja jos num edeltää: kenkään, kukaan, mikään.

quis-piam, quaepiam, quodpiam ja *subst.* quidpiam l. quippiam, joku, jokin, jotakin, si cuipiam pecuniam fortuna ademit, jos kenelтä; quaepiam cohors, res; ne quidpiam de re detrahatur, ei mitäkään. *b) adv.* quidpiam, wähän, nocere. 2) moni.

quis-quam, quaequ., quidquam l. quicquam, joku, kenkään, kukaan, mikään, jotakin, mitäkään, estne quisquam omnium mortalium, de quo melius existimes tu? Ne quisquam ordine egrederetur; quam quod deminutum quidquam sit; nec quisquam, eikä kenkään l. kukaan; nihil quicquam, ei yhtäkään mitään; quisquam unus, enſikelpaawa, enſiſopiwa, ylim. joku, kukaan; nec quisquam unus, ei ykſikään ainoa.

quis-que, quaeque, quodque ja *subst.* quidque, kukin, mikin, jokainen, joka, quod cuique obtigit, id quisque teneat; penes quem quisque sit Caesaris miles; perinde ut quaeque stellae - - sint quoque tempore; cur fiat quidque, quaeris; tuorum quisque necessariorum; yhdeššä sui, sibi, se, suus ſanain kanſa taw. niitten jälkeen aſetettu, eſim. pro se quisque; suo cuique judicio utendum; eritt. *compar.* kera, eſim. quo quisque est sollertior, hoc docet laboriosius, mitä mikin, kuta joku; *superl.* kera, eſim. doctissimus quisque, oppineimmat, kaikki oppineet; optimus quisque maxime gloriä ducitur, juuri jaloimpia kunnia kaikkein enimmän wiehättää, mitä jalompi ken on, ſitä enemmän häntä kunnia wiehättää; optimum quidque rarissimum est, paraš; ordinaliain kera: aina, joka kerta, eſim. tertio quoque verbo, joka kerta kolmanneššа ſanaššа, joka kolmanneššа ſanaššа; quinto quoque anno, aina wiidentenä wuonna, joka wiideš wuoſi; primo quoque tempore, die, pikemmin kun paremmin, mitä pikaiſimmin, hetimitten; exercitui diem primam quamque dicere ad conveniendum (enſiſopiwa päiwä); primum quidque, kukin järjeſtänſä. 2) = quicumque: cujusque populi cives vicissent.

quisquiliae, arum, *f.* (quisque, alkp. kaikenlaiſia), pehku, roška, rupa, putu, ruuppu, röhnä, pärty, röty, roju, törky. *b)* werr. roiſto, hylky, heittiö, ihmiſiſtä puh.

quis-quis, quaequae, quodquod ja *subst.* quidquid l. quicquid, ken ikänänſä, kuka l. mikä hywänänſä, waikka kuka, jokainen kuka, kaikki mikä, quisquis ille est (oli kuka tahtonſa); quidquid animo lubet; quiqui integri sunt; quoquo modo se res habet (lienee kuinka hywänſä); *gen.* kera, eſim. deorum quisquis amicior Afris *etc.*, run.; deorum quidquid regit terras (kaikki jumalat, jotka), run.; per quicquid deorum est (kaikkein jumalain kautta). *b) adv.* quidquid, mitä ikänänſä, kuta enemmin, mitä edemmäkſi; quoquo, mihin ikänänſä, kuhun tahanſa, minne hywänänſä. 2) oli kuka l. mitä tahtonſa, jokainen, kukin, quocumque in loco quisquis est; quatenus quidquid se attingat; liberos suos quibusquibus Romanis mancipio dabant (jokainen ilman eroitukſetta, enſiſopiwa).

quitus, k. queo.

quī-vis, quaevis, quodvis ja *subst.* quidvis, ken tahtonſa l. hywänänſä, kuka l. mikä ikänänſä, kukin l. jokainen ilman eroitukſetta, quivis ut perspicere possit; quovis modo; quivis unus, enſikelpaawa, enſiſopiwa, kuka wälinſä; quidvis, kaikki mailmaššа, kaikki ilman eroitukſetta.

quō, *Adv.* (qui), *indef.:* johonkin, jonnekin, jonnekunne, mihin. *b)* jotenkuten, joinkuin. 2) *relat.* ja *interrog.:* kuſſa, miſſä, quo loci (*i. e.* quo loco); t. kuhun, johon, mihin, kunne, jonne, minne, in eum locum, quo exercitui aditus non erat; homo apud eos, quo se contulit, gratiosus, joitten luokſi; quo scelesti ruitis? run. *b)* kuinka kauas, mihin määrään, quo amentiae. *c)* mikſi, mihin, kuhun, mikſi tarpeekſi, quo tantam pecuniam? Dixit profecto, quo vellet aurum; quo mihi fortunam? run. *d) compar.* äärellä: jota, kuta, mitä, wastaawan eo l. hoc ſanan kera t. ilman. *e)* minkä kautta, jonka kautta, mistä, mintähden, ſentähden, ſitä warten, ſikſi, quo factum est, ut - -. Siitä: että, jotta, *compar.* kera: quo gravior viderere, että ſitä l. jotta ſitä jne.; quo minus *conjunct.* kera: ett'ei, ja estämistä merkitſewäin jälkeen: että, l. eſim. quid obstat, quo minus sit beatus, mikä estää häntä olemasta onnellisna; ſamoin: quo secius, quo nc. *f)* kun, koska, niinkun, ikäänkun, non quo ipse audieris (ei ſen wuokſi että jne., ei ſentähden että jne.); non eo (ſentähden), quo (että) - -.

quo-ad, *Adv.* kuinka kauas, kuinka pitkälle, mihin asti, mini, kuni, ſiihen asti kun, niin pitkälle kun, videte nunc, quoad fecerit iter; quoad insequi potuit; werr. mihin määrään, mihin mittaan, minkä, minkä werran, mikäli, kukali, quoad possunt cognosci; quoad ejus facere possum, niin paljon kun woin, mitä jakſan, ſaamani jälkeen, ettäni l. alaani myöden; quoad ejus sine bello posset (mikäli ilman ſodatta woi tapahtua). 2) ajan puolesta: *a)* niin kauan kun, quoad potui; tamdiu - - quoad (kun). *b)* ſikſi kun, ſiihen asti kun, kunnes, ferrum usque eo retinuit, quoad renuntiatum est, vicisse Boeotios; conjunctivinkin kera: quoad ipse propius accessisset; quoad usque, hamaan ſiihen asti kun.

quō-circa, *Conjunct.* jonka tähden, minkä tähden, ſitä warten, ſen takia.

quōcumque, *Adv.* mihin hywänänſä, kuhun tahtonſa, minne ikänänſä, waikka mihin.

quod, (*neutr.* ſanasta qui), 1) *Adv. relat.:* jonka ſuhteen, minkä, min werran, miſſä määräſſä, miſſä, quod commodo reipubl. facere posset, quod sine jactura reipublicae fieri posset, mikäli, kukali. *b)* mikſi, mintähden, mitä warten, että, critt.: est quod *conjunct.* kera, on ſyy l. ſyytä mikſi, on ſyytä ſiihen että, eſim. tibi est quod gratuler; in viam quod te des, nihil est (ei ſinun tarwitſe lähteä). Siitä lauſeen aluſſa: ſentähden, ſen wuokſi; jota yhdeſſä si, nisi, etsi, ubi, quum ja muitten conjunctionein kera: ſentähden, ſiis, t. ainoasti: ja, waan, eſim. quod si quis illorum legat facta. 2) *Conjunct. a)* lauſeen aluſſa: mitä ſiihen tulee että, ſe ſeikka että, quod meum consilium exquiris, id est tale. *b)* oſottawa ſyytä t. ſelitystä ſiihen, mitä päälauſeeſſa ilmaistaan: kun, että, jotta, ſentähden että, ſen wuokſi että, ſiitä että, ſiinä että, ſe aſia että, ſe että, eſim. pugnabatur loco, et propter angustias iniquo, et quod sub ipsis radicibus montis constiterant; eram otiosus propterea, quod discipulos obviam miseram; — gaudeo, quod vales (iloitſen ſiitä että hywin woit); quod viris fortibus honos habitus est, laudo; — bene facis, quod me adjuves; bene mihi evenit, quod mittor ad mortem (ſiinä minun tapahtuu onnelliſesti, että l. kun jne.); mitto, quod pericula mei subieris (jätän ſen aſian, että jne.); magnum beneficium est naturae, quod necesse est mori; inter inanimum et animal hoc maxime interest, quod animal agit aliquid (elottomalla ja eläimellä on ſe eroitus ennen kaikkia, että eläin tekee jotakin). *c)* myönnytyſtä oſottawa: waikka, ehkä.

quōdam-modo, *Adv.* tawallanſa, joinkuin, jotenſakin, jokſikin.

quō-libet, *Adv.* (quilibet), mihin tahanſa, kunne hywänänſä, kaikkialle.

quom, l. quum.

quōminus, l. quo.

quō-modo, *Adv.* millä tapaa, millä laq-

tua, millä kurin, millä keinoin, kuinka, kuten, miten, joten, kyſymyksiſsä: quomodo? quantum poposcerit, dato; ihmetyksiſsä: quomodo mortem filii tulit! *relat.:* quomodo nunc est; quomodo - - sic (niin kun).

quōmodo-cumque, *Adv.* millä tawalla hywänänſä, millä lailla tahanſa, kuinka ikänänſä.

quōmodo-nam, *Adv.* kuinka ſiis, kuinkaſta, miten.

quō-nam, *Adv.* mihin ſiis, mihinkä; werr. mihinkä, kuhunka, mikſi.

quondam, *Adv.* (quum-dam), kerta, ennen, muinoin, ennen muinoin. 2) werr. ajoittain, wälisti, toiſinaan. *b)* kerran, waſta, waſtapäin.

quoniam, *Conjunct.* (quum-jam), kun nyt, koska juuri, koska kerta ſ. m. ſ., koska, kun.

quō-quam, *Adv.* johonkin, jonnekin, jonnekunne, neque se quoquam movit ex urbe (eikä mihinkään, kuhunkaan, kunnekaan).

quoque, *Adv.* aſetetaan lauſeeſen yhden t. uſiamman ſanan jälkeen, myös, myöskin, -kin, niin myös, ſamoin.

quōque, 1) *abl.* ſanaſta quisque. 2) = et quo.

quōquo l. **quo quo,** *Adv.* k. quisquis.

quōquō-versus ja **-versum,** *Adv.* kaikialle, kaikille puolin, joka taholle.

quorsus ja **quorsum,** *Adv.* (alkp. quo versus ja versum), mihin päin, kunne käſin, kunne. 2) werr. mihin, kuhun, quorsum pertinere, spectare (mitä); quorsum recidat responsum (kuinka waſtaus kuuluu). *b)* mikſi, millä aikeella l. mielellä, mikſi tarpeekſi, mihin tarkoitukſeen.

quot, kuinka monta, montako, kuinka paljo, niin monta kun; quot - - tot, niin monta kun - - niin l. yhtä monta; tot - - quot, niin monta - - kun; werr. joka, quot annis, joka wuoſi, wuoſittain.

quotannis, k. quot.

quot-cumque, kuinka monta (paljo) hywänänſä l. tahtonſa.

quotēni, ae, a, (quot), kuinka monta l. montako (erältänſä, kutakin päälle), ja'annoiſsa.

quotidiānus (quottid. ja cotid.), 3, (ſeur.), jokapäiwäinen, interpres, labor, sumptus y. m.; werr. jokapäiwäinen, järkinäinen, tawallinen, verba, loquacitas, interdictum.

quotīdie (cotid.), *Adv.* (quot-dies), joka päiwä, päiwittäin.

quoties (quotiens), *Adv.* (quot), kuinka uſein, kuinka monta kertaa, niin uſein kun; toties - - quoties, niin monta kertaa - - kun; quoties - - toties, niin monta kertaa kun - - niin l. yhtä monta, run.

quoties-cumque, *Adv.* kuinka uſein ikänänſä l. hywänänſä, waikka kuinka monta kertaa, joka kerta kun.

quot-quot, kuinka monta ikänänſä l. hywänänſä, kuinka paljo tahtonſa, ehtä kuinkakin monta, quotquot erunt leges; quotquot eunt dies (ſ. o. joka päiwä), run.

quotus, 3, (quot), kuinka moneš, moneſkо, quotus erit iste denarius? Quota hora est? paljonko kello on? ja quotä? minä hetkenä? millä kellonlyömällä? run.; quotus esse velis, rescribe (montako keſtikumppania tahdot), run.; quotus quisque, kuinka moneš ikänänſä l. tahtonſa; quoto quoque loco, miſſä hywänänſä; quota pars laudis, aiwan wähäinen oſa, run.; jota quotus quisque, wähäiſen lukumäärän oſottamiſekſi: kuinka monta, kuinka harwa, eſim. quotus enim quisque philosophorum invenitur, qui sit ita moratus *etc.* (kuinka monta philoſophia, kuinka harwa philoſophi, kuinka wähä philoſopheja jne.).

quotus-cumque, quotac., quotumc., kuinka moneš ikänänſä l. tahtonſa, kuinka paljo l. kuinka wähä hywänänſä.

quotusquisque, k. quotus.

quo-usque, *Adv.* mihin aſti (ajaſſa), mihin aikaan ſaakka, kuinka kauan, kauanko.

quum l. **cum,** wanhanaikaiſeſti: quom. *Conjunct.* (qui), ilmaiſewa 1) aikaa, *indicat.* kera, koska, konſa, kun, kuin, uſein edeltäwäin tum, tunc, nunc jam, eo tempore ſ. m. ſ. kera; qui non defendit injuriam, quum potest, injuste facit (ſilloin kun hän taitaa, taitaiſſanſa); quaerebant aliquem ducem, quum Ligarius nullo se impli-

cari negotio passus est (ſillä aikaa kun, ſillä wälillä kun); quum primum, kun enſiſti, kohta kun, jahka; critt.: fuit quoddam tempus, quum - -, fuit, quum - - (oli aika, kun, jolloin, jona), t. *conjunct.* kera tyҳkemmin ſelittäwä ajankäſitykſen laatua: fuit, quum arbitrarer; saepe audivi, quum diceret. *b)* kuinka uſein, niin uſein kun, joka kerta kun, quum ad aliquod oppidum venerat, in cubiculum deferebatur; veniebat in theatrum, quum ibi concilium populi haberetur. *c)* ſiitä kun, multi anni sunt, quum Fabius in aere meo est. 2) peruſtawaa, ehdoittelewaa ja myönnyttäwää lauſe-yhteyttä, kun, jos, waikka, quum imperium abrogabat, poterat videri facere id injuste; praeclare facis, quum puerum diligis; pauci potentes quum tabulas, signa, toreumata emunt, tamen divitias suas vincere nequeunt; critt.: quum - - tum, ſamalla praedicatilla *indicat.* kera, niin - - kun myöskin (erittäin), ſekä - - että (eritoten), ei ainoaſti - - waan myös, t. eri praedicateilla quum taw. *conjunct.* kera, ſekä - - että erinomattain, kun jo ylimalkaan - - (niin) ſemmenkin, jos jo - - (niin) erittäin, waikka - - erittäin; quum maxime, juuri parhaallanſa, erinomattain, erittäin, warſinkin. 3) ſyytä l. peruſtuſta, *conjunct.* kera, koska, kun; critt. *a)* ynnä ſyyn oheſſa käſittäwä aikaa, warſ. kertomukſiſſa, *imperf.* ja *plusquamperf. conjunct.* kera, koska, kun, ſitte kun. *b)* ynnä ſyyn kanſſa oſottawa myönnytyſtä, waikka, ehkä, tamen ſeuraſſa tahi ei.

R.

R. lyhennyksenä = Romanus lauſetawaſſa S. P. Q. R., ja = res lauſetawaſſa R. P. (res publica).

rabide, *Adv.* raiwoſti, rajuſti, tuimaſti.

rabidus, 3, (ſeur.), wiltiöin, willi, raiwokas, raiwoterta, rajuawa, riiwiö, wimmapäinen, tuima, eläwistä ja elottomista puh.; run. haltiokas, innokas, r. os, r. ora.

rabies, ei, *f.* (rabo), wiltiö, williyҳ, raiwous, raiwo, hulluus, eläinten tautina. *b)* kuw. raiwous, rajuiſuus, wimmapäiſyyҳ, kiiwaſtus, innoſtus, hurjuus, tuimuus, sine rabie; civica (hurja, tuima kanſalaiſſota), run.; hostilis; fatalis temporis; Canis (Koirantähden ankara paahde), ventris l. edendi (werinen nälkä), run.; run. myöskin haltioiſſa oloſta puh.: rabie corda tument.

rabiōse, *Adv.* raiwokkaaſti, rajupäiſeſti, tuimaſti.

rabiōsulus, 3, (ſeur.), raiwokainen, raiwonſekainen, hullunſekainen, literae.

rabiōsus, 3, (rabies), wiltiökäs, raiwokas, rajupäinen, tuima, hurja, huima, hullu, canis, run.; fortitudo.

Rabīrius, 3, romal. ſukunimi; jäſta **Rabīriānus,** 3, rabirianinen, Rabiriukſen.

rabo, ere, wiltiöitä, raiwota, rajuta.

rabula, ae, *m.* (ed.), lakiräyhäkkä, lakilaweri, lakijuoniikko, juttuweitikka, kielenpiekſiä.

racēmifer, 3, (racemus-fero), marjoja kantawa l. kaswawa, uva, run. 2) wiinaryҳpäleillä ſeppelöitty, Bacchus, run.

racēmus, i, *m.* terttu, ryҳpäle, werſa, ryҳmä, eſim. wiinapuuſſa. *b)* werr. marjaterttu, marjahaarkko, marjat, critt. wiinamarjat, wiinaryҳpäle; run. mebu, wiina.

Racilius, 3, romal. ſukunimi.

radiātus, 3, *PA.* ſädeſtetty, ſäteilewä, ſädehtiwä, heiſkuwa, heloittawa.

rādīcitus, *Adv.* (radix), juurinenſa, juurinenſa päiwinenſä, juuria myöden; kuw. juurta jakſain, perinjuurin, perinpohjin, perin, tywin, tyҳkönään, kokonaan, ſupi, r. extrahere religionem ex animis hominum, excutere opinionem cui, tollere atque extrahere cupiditatem.

rādīcula, ae, *f.* (radix), juuronen, wähäinen juuri.

radio, I, (ſeur.), wärttinöittää l. pyöränpuolilla waruſtaa. *b)* ſädeſtää, tehdä ſäteilewäkſi, yks. *Pass.* radiari, ſäteillä. 2) *intrans.* ſäteillä, ſätenöitä, ſädehtiä, heiſkua, loiſtaa, kumottaa, hohtaa.

radius, ii, *m.* paalikka, kalikka, karanko

teikki, wapa, radii immissi (wawiat, paalut); eritt. ſauwanen l. puikko, jolla mathematikot wetiwät wiiwojanſa laſi-hietaan, piirustin. 2) pyöränwärttinä, -puola, -kapu. *b)* pyörön l. ympyrän puolikeskiö, radius. *c)* ſyöstäwä, ſukkula. *d)* werr. ſäde, ſoitto, eſim. auringon, kyppärän. 3) pitkyläinen oliwin laji.

rādix, īcis, *f.* juuri, kasweisſa, arbores ab radicibus subruere; jästa ſyötäwä juuri, eritt. retikka. 2) werr. juuri, miesſä mikä on kiinni, kanta, perä, linguae, plumae, saxi, run. *b)* alapuoli, aliosa, alusta, *plur.* wuoren, kukkulan juuri, in radicibus Caucasi natus, sub ipsis radicibus montis. 3) kuw. juuri, perustus, perijuuri, perikanta, sukuperä, synty, alku, vera gloria radices agit (tekee juurta, juurtuu); virtus altissimis defixa radicibus; fibras radicum miserarum evellere; vitia nituntur patientiae radicibus; ex iisdem, quibus nos, radicibus natus (samasta paikasta kotiperää); eritt. lujuus.

rādo, rāsi, rāsum, III, raappia, raaputtaa, karwia, raamia, raasia, raastaa, kuoppia, kaappia, nuohata, hiwuttaa, silittää, lapides palmā (hiwaista, siiwota), arva imbribus (holwata pois), terras (lakaista, tuulesta puh.), run.; virga rasa (kuorittu), run.; eritt. työsätä, ajella, caput et supercilia (ajaa paljaaksi). 2) werr. sukaista, pyhkäistä, sipaista, riipaista, koskettaa, laskea siwaltaa, purjehtia siwaltaa, litora, cautes (kulkea ohitse), freta (helkytellä, huikkua, lipua), iter laevum, run.; iter liquidum (lentää), run.

Raet-, k. Rhaet-.

rāmāle, is, *n.* (ramus), kuiwa oksa, säippy, risu, riska.

rāmentum, i, *n.* (rado), kaape, lastu, silu, sipale, pirste, liuska.

rāmeus, 3, (ramus), haarainen, oksainen, haaroista, haarain, oksain, fragmenta, risut, riskut, run.

Ramnes ja **Ramneuses,** ium, *m.* se latinalainen kansalahko, jonka yhdistymisestä Tities ja Luceres nimisiin lahkoihin wanhin Roman waltio syntyi; josta *b)* yksi Romulin kolmesta ratsuosenturiasta; run. wanhan ajan ylimykset l. iſoset.

rāmōsus, 3, (ramus), haarainen, haarowa, monihaarainen.

rāmulus, i, *m.* (seur.), haarukka, oksanen.

rāmus, i, *m.* haara, oksa, lehwä, ramum defringere arboris; run. *plur.* puu, puunhedelmät. *b)* werr. hirwen sarwen haara l. sakara. 2) kuw.: ramos miseriarum amputare, oksat, liiat, liikakaswit.

rāna, ae, *f.* sammakko, ojakonna; werr.: r. marina, merikrotti.

rancidus, 3, (ranceo, olla härski), härski, eltauntunut, muulehtunut, pahanhajuinen.

rānunculus, i, *m.* (rana), wähäinen sammakko, ojakonnanen.

rapācitas, ātis, *f.* (seur.), roswomaisuus, ryösteliäisyys.

rapax, ācis, (rapio), roswomainen, ryösteliäs, ahne, ahnas, ahwatta, haweliaš, olim furunculus, nunc etiam rapax; Cinara (lahjanhimoinen), run.; lupus (raatelewa, syölös), run.; run.: Orcus. 2) riuhkia, ryöpiä, wäkewä, hillitsemätöin, unda, ventus, ignis, run.; kuw. woimallinen wetämään puoleensa, tawottawa, omistawa.

rapide, *Adv.* riuhkiasti, ryöpiästi, rapiasti; kuw. wäkewästi, rutosti, nopiasti.

rapiditas, ātis, *f.* (seur.), riuhkeus, rapeus, kiihkeys, wäkewyys, rajuus, fluminis.

rapidus, 3, (rapio), haweliaš, hulmi, raateliaš, petomainen, ferae, run. 2) werr. riuhkia, ryöpiä, rapia, kiihkiä, wuolas, äkiä, wäkewä, raju, kowa, wihainen, aiwan wikewä, winhiä, ripiä, kiukka, kiwakka, rutto, nopia, pikainen, flumen; torrens, amnis, venti, equi, manus, currus, cursus y. m., run.; Sirius (polttawa), run.; tulesta, liekistä j. m. ſ. puh.: tuima, ankara, häwittäwä, run.; kuw.: oratio; rapidus in consiliis (malttamatoin).

rapīna, ae, *f.* (seur.), roswoaminen, kiskominen, ryöwäys, ryöstö, enimitten *plur.*, eſim. spes rapinarum; hostem rapinis prohibere; *concr.* ryöstötawara, ryöstö-era, saalis, run.

rapio, rapui, raptum, III, wäkiwaltaisesti, wäkisin, t. kiukkaan, rutosti, sähäkkään temmata (pois), riuhkaista, riuhtaista, riepsata, rytkäistä, nytkäistä, kaamaista, kiskaista, riipaista, lennättää, wetää, laahata, kuljettaa, wiedä, ottaa (pois), rapiuntur a domo longius; ab aede funale, telum de vulnere, frondes arbore, quam sinu matris, run.; commeatum in naves; quem in jus ad regem; quem ad supplicium ob facinus (toimittaa, saattaa); quem ad consulem; matres, virgines, pueros ad stuprum; aciem in Teucros (pohtikkaasti käytäyttää), run.; se ad urbem (painaa, syöksähtää); ocius ni te hinc rapis (korjata luunsa, pyrkiä tiehensä), run.; aures (siwaltaa pois, hilpaista pois), run.; sub divum (tuottaa ilmiin, julkisalle), run.; — rapit per aequora navem, wiepi siwauttaa l. sujauttaa pois, laskettaa rapaisee pois, matkaansa, run.; rapi ventis per aequora (kiidätettää, riepoitettaa), run.; missos currus (riennyttää), run.; rapimur rhedis (aika kierua laskemme), run.; arma, arma manu, bipennem dextrā j. m. s., siepata, joutuin, äkkiä siwuta l. tawata l. tarttua, run.; flammam (nopiasti käsittää, näpätä, tuiskahuttaa), incendia (syttyä tuleen), nigrum colorem (lentää l. wetäytä mustankarwaiseksi), vim monstri (pikaisesti omistaa, wäleen periä l. saada), run.; agmen Tusculum, rikeneesti, samoten wiedä l. tuoda, juoksuttaa; samoin: Turno mille populos, run.; rapiuntque ruuntque (kahmaisewat kokoon kalunsa), run.; — run.: silvas (juosta kierrellä, samota). Eritt. *b)* raapata (pois), kaapata, siepata (pois), napata pois l. matkoihinsa, kiepata l. kiskaista puoleensa, käsiinsä, haltuunsa, ryöstää, riistää, roswota, wiedä pois, quantum; tamquam pilam rapiunt inter se reip. statum, tyranni ab regibus *etc.;* praedam ex proximis locis; virgines; rapiunt feruntque Pergama (ryöstäwät raastawat), run.; *abs.:* rapere ubi discunt; jsta pikaisesti, sähäkkään walloittaa, castra urbesque primo impetu: *subst.* raptum, i, *n.* ryöstötawara, saalis, rapto vivere, rapta dividere. *c)* kuolemalla äkkipikaisesti, äkillisesti, ennen aikaa temmata pois, run., quem. 2) kuw. ylim. temmata l. rytkäistä (myötänsä, pois), wetää, ottaa, wiedä, ryöstää, multa cujusquemodi (puheesta puh.); ipsae res verba rapiunt; quem in invidiam (saattaa wihanalaiseksi); opinionibus vulgi rapi in errorem (wieteltää); cum constantia reliquaeque virtutes rapiantur ad tortorem; commoda ad se, victoriae gloriam in se (kiskaltaa puoleensa, itsellensä); quae rapit hora diem, run.; simul tecum solatia rapta, run. Eritt. *b)* temmata, wiehättää, innoittaa, innostuttaa, hurmata, riiwata, wetää, praedae ac rapinarum cupiditas caeca te rapiebat, ryöpyttää; hominem huc et illuc; cupiditas ad oppugnandam Capuam rapit; animus cupidine caecus ad inceptum scelus rapiebat; ad divinarum rerum cognitionem rapi (heittäytä, lyöttäytä). *c)* wäkinäisesti temmata l. siepata puoleensa, itsellensä, oscula, run.; Venerem (nauttia), run.; t. nopiasti, kiiruusti siepata, kiwakasti toimittaa, jouduttaa, riennyttää, occasionem de die, viam, run.; limis quid (katsoa wilkaista siwultapäin), run.; nuptias.

raptim, *Adv.* (ed.), siwaukselta, kiukkaan, kiwakasti, rutosti, rikeneesti, sähäkkään, pikaisesti, äkkiä, ketterään, joutuin, rientäin, samoten; kuw. malttamatta.

rapto, I, (rapio), temmoa (pois), wetää, laahata, raahata, riepoittaa, retuuttaa, kuljettaa, wiedä, riuhtaista, kiskaista, rytkäistä (pois), quem; quem circa muros, viscera viri per silvas, run.; werr.: legiones huc atque illuc, lennätellä, sähäkkään lähettää.

raptor, ōris, *m.* (rapio), raappari, sieppari, kaappaaja, roswoaja, roswo, ryöstäjä, wiejä, orbis; *adj.:* raptores lupi (raatelewat), run.; eritt. wietteliä, kunnianryöstäjä; — kuw.: honoris, run.

raptus, us, *m.* (rapio), wäkinäinen poistempaus l. poisrytkäys, Inous (repiminen, raateleminen), run.; eritt. ryöstö, poiswienti, virginis.

rāpulum, i, *ñ.* (feur.), wähäinen nauris.
rāpum, i, *n.* nauris.
rāre, *Adv.* harwasti, harwoin.
rāresco, ere, (rarus), harweta, kehjetä; jösta aueta.
rāritas, ātis, *f.* (rarus), harwuus, reikäisyys, huokoisuus, hohkaisuus, in pulmonibus inest raritas quaedam. *b)* werr. harwuus, wähälukuisuus, harwinaisuus, dictorum.
rāro, *Adv.* harwasti, harwoin, harwakselta, silloin tällöin.
rārus, 3, kehkiä, leyhkiä, löyhä, hatara, cpätaaja, harwa, harsu, reikäinen, hohkainen, ohut j. m. s., esim. terra, retia, cribrum, tunica, run. 2) werr. harwa, hajallinen, haja-, eri-, wähäjoukkoinen, -parwinen, laajawälinen, erillinen, erinäinen, yksittäinen, siellätäällinen, aedificia, loca; coma, racemi, run.; manat rara lacrima (pisaittain, s. o. salamyhkään), run.; eritt. sotamenoissa: rari magnisque intervallis proeliantur; rari ordines y. m. *b)* harwa, wähälukuinen, harwinainen, portus; genus (amicorum); literae; optimum quidque rarissimum; run.: nec Iliacos coetus nisi rarus adibat (harwoin); jösta run. erinomainen, merkillinen, facie; avis, ars; patulis rarissima ramis (quercus).
rāsilis, e, (rado), silitettawä, jösta silitetty, hiilloitettu.
raster, rastri, *m.* l. **rastrum**, i, *n.* hammaskuokka, hara.
ratio, ōnis, *f.* (reor), laskeminen, lasku, luku, räknink, lu'unlasku, par est r. acceptorum et datorum; rationem pecuniae conficere (suorittaa rahan lasku); rationem nominatim conficere (tehdä niminomainen lasku); auri ratio constat (lasku lyö yhteen, mallaa yhteen, on oikia); rationem (esim. argenti) ducere, rationem (esim. proeliorum, pecuniae, piratarum) habere, laatia laskua, pitää laskua l. lukua jöstakin, laskea l. lukea jtakin; rationem inire (tehdä lasku); rationem referre, a quo repetere, tehdä t. waatia tiliä; pecuniam in rationem inducere (saattaa laskuun); rationes cum quo putare; rationes subducere, conficere, conferre, referre, deferre j. m. s.; werr. *a)* luettelo, listа, carceris. *b)* summa, pääluku, pro ratione pecuniae. *c)* toimitus-asia, toimitus, askare, asioimus, ylim. asia, seikka, Gallicanu, numaria, domestica, fori judiciique; comitiorum, meno; rationes publicae privataeque; ad rationes civitatis descendere; res rationesque jungere (liitellä kauppayhdistyksiä); jösta rationes meae, tuae *etc.*, minun, sinun etu l. hyöty, adjungere se ad rationes cujus; alienissimum rationibus cujus; rationes cujus postulant quid. II) kuv. lasku, luku, tili, inita subductaque ratione; hanc rationem habere coepit, pitää l. sommitella tätä tuumaa, neuwoa, mietintää; totius rei consilium his rationibus explicavit, ut si *etc.* (koko aiotun wehkeen suunnitteli hän näitten mietteiten johdosta); rationem reddere cujus rei (tehdä tili jöstakin); rationem reposcere a quo; werr. 1) kohta, wäli, yhteys, t. katsanto j. m. s., (agricolae) habent rationem cum terra (maamiesten on maan kanssa tekemistä); usein: ratio est l. intercedit mihi cum quo, rationem habeo cum quo, olen jkn yhteydessä, pidän yhteyttä jkn kanssa, minulla on yhteys (wäli) l. minun on tekemistä jkn kanssa; ad nostrorum annalium rationem veteres (*sc.* Graeciae oratorum partus atque fontes), meidän wuosikirjaimme suhteen l. puolesta, meidän wuosikirjoihimme nähden; ad hanc rationem maximam vim natura habet (tässä kohden, tämän wuoksi, tässä tarkoituksessa, tässä lu'ussa); jösta *a)* luku, wäli, katsanto, waarin-otto, ajattelemus, huoli, rationem cujus t. cujus rei habere l. ducere, pitää lukua l. huolta jösta, jstakin, pitää wäliä jtlla, jllakin, panna lukuun, katsoa jtakin, ottaa warteen jtakin, kysyä neuwoa jltakin, ottaa waari jöstakin, ajatella, muistaa jkta, jtakin, huolia jösta, jöstakin; rationem cujus rei conservare; rationem habere, ut - -; habeo rationem, quid - - acceperim, ajattelen, mietin; samoin: hoc rationis habebant, facere eos nullo modo posse, ut *etc.* *b)* käytäntö, käytös,

menetyѕ, menetyѕ-, toimituѕparѕi, -laatu, toimi, keino, tapa, parѕi, methodi, laatu, kuri, neuwo, tuuma, peruѕ- l. pää-ajatuѕ, -ſuunta, tua ratio est, ut *etc.;* astuta; temeraria usus ratione; scribendi; defensionis ratio viaque; in dicendo; rationem inire (keksiä keino l. neuwo); vitae rationes ab ineunte aetate susceptae; — t. kohta, kanta, olo, retki, johto, luonto, laatu, laita, agminis (laatu); rei militaris, belli, equestris proelii; rationem pontis hanc instituit, laitoѕ, rakennuѕ, järjeſtyѕ, muoto, rakennuѕlaatu; aetatis degendae, vitae naturaeque nostrae; rationes civitatum y. m.; eadem est ratio juris in utroque; eädem, longe aliä ratione; omni ratione, omnibus rationibus, kaikin tawoin l. keinoin. 2) ajatukſen lahja, järki, järjellinen mietintä, ymmärryѕ, äly, mieli, mielewyyѕ, homo rationis particeps; ratio est in quo; in ratione versari; ratione et consilio vincere; moneo ut agentem te ratio ducat; quantum ratione provideri poterat; nec majore ratione bellum administrari posse; ratio non est *inf.* kera, ei ole järjelliѕtä, järjenmukaiѕta; ratione, järjelliſeѕti, järkewäѕti, järkitawalla, wiiſaaѕti, facere, disputare; jota *a)* järjellinen peruѕte, järkiperuѕte l. -ſyy, peruѕtuѕ, ſyy, todiѕtuѕ, rationem habet res; rationem cujus rei quaerere, afferre, subjicere; ad eam sententiam haec quoque ratio eos deduxit, quod *etc.;* summä ratione; his rationibus tam certis tamque illustribus opponuntur ab his, qui contra disputant, primum labores *etc.;* nostra confirmare argumentis ac rationibus. *b)* järjenmukaiſuuѕ, järjelliſyyѕ, lainmukaiſuuѕ, laki, ſääntö, järjeſtyѕ, ratione et viä (järjenmukaiſella, ſäännölliſellä tawalla); ratione et numero; modo et ratione y. m. *c)* oppi, theoria l. tietine, ſyѕtemi l. järjeſtö, tiede, nova et ignota; ratio oratioque; ars aut ratio; ratio aut scientia; Epicuri ratio, oppi, ſyѕtemi, philoſophia; ratio disciplinaque Stoicorum (ſyѕtemi ja oppi); ratio ac doctrina (tieteellinen opetuѕ); ratio vivendi; ratio civilis, belli; — t. myöѕ: oppi l. tieto, si hujus rei ratio aliqua (est in me). *d)* arwelo, ajatuѕ, mieli, tarkoituѕ, in eam rationem loqui, scribere; cujus ratio etsi non valuit (ehdoituѕ); popularis (ſuunta). *e)* todiſtuttaminen, summa rationis; rationem concludere; ratio cogit, quaedam esse vera.

ratiōcinātio, ōnis, *f.* (ratiocinor), järjellinen ajatteleminen, miettiminen, mieltäminen. *b)* järkipäätelmä, päätöѕjohdelma.

ratiōcinātīvus, 3, (ratiocinor), järkipäätelmää koskewa, päätelmällinen, genus.

ratiōcinātor, ōris, *m.* (ſeur.), laskia, lu'unlaskia, lu'un- l. kirjanpitäjä, laskunſuorittaja l. -toimittaja; kuw.: officiorum.

ratiōcinor, I, (ratio), laskea, lukea, laskea lukua, metiendi ratiocinandique utilitas; de pecunia; werr. *a)* ajatella, miettiä, mieltää. *b)* päättää, päätellä, tehdä l. johdattaa päätöѕ, recte; *acc. c. inf.;* ex eo, utile quid sit, ratiocinatur.

ratiōnālis, e, (ratio), laskullinen, lu'unlaskua koskewa. 2) järjellinen, järki-; jota päätelmällinen, causa.

ratis, is, *f.* lautta, luotuѕ, ratibus transire Rhenum; ratibus, quibus junxerat flumen, nondum resolutis, laiwaſilta; werr. ylim. laiwa, haaſki, wenhe, run.

ratiuncula, ae, *f.* (ratio), wähäinen lasku l. lukn; werr. *a)* heikko, mitätöin peruѕte l. ſyy, leves; sententiae ratiunculas suggerere. *b)* wähäpätöinen järkipäätelmä, wiiſaѕtelewa päätöѕ, ratiunculas concludere.

ratus, 3, *PA.* (reor), laskettu, järjelliſeѕti ajateltu; jota tarkoin määrätty, kiinnitetty, peruѕtettu, kiintiä, luja, kelwollinen, täyſiwoimainen, täydeѕtä käywä, paikkanſa pitäwä, ſeiſowa, pyſywä, muuttumatoin, wakawa, warma, (siderum) cursus spatia, (stellarum) motus, astrorum cursus; tempus, jussum, decretum, tribunatus, testamentum, pax; ratum quid facere (efficere), tehdä kiintiäkſi l. täyſiwoimaiſekſi, kiinnittää, peruѕtaa, wah-

wiſtaa, hywiſtää, hywäkſyä ſtakin; ratum quid habere, ducere (pitää kelwolliſena, päättää täyſiwoimaiſeſti); ratum est mihi quid (hywäkſyn ſtakin, ſuoſtun jhnkin); pro rata parte ja pro rata, määrätyöſä ſuhdaeſſa, ſuhdanmukaiſeſti; run. toteutuwiſta, toteen käywiſtä puh., eſim. rata sint visa sua (täytöſſeen käyköot), nati rata verba facere (toteuttaa, täyttää).

raucio, rausi, rausum, IV, (raucus), olla käriä.

raucitas, ātis, *f.* (seur.), käreyš, ſäheyš.

raucus, 3, (alſp. ravicus, ravus), käriä, kähiä, römiä, ſähiä, ſortunut, langennut, homo; palumbes, vox ranarum, run.; vicinia rauca reclamat (huutaa äänenſä ſorruſſiin), run. *b)* werr. kolia, kolkka, rämiä, tohuinen, jymyinen, päriſewä, häriſewä, murmur undae, Hadria, aes (ſ. o. tuba t. scutum), run.

Raudii campi, Beronan läheinen lakeus Yli-Italiaeſſa.

raudus l. **rūdus**, eris, *n.* (rudis ſanan ſukua), raaka ainejoukko, jöta eritt. malmikappale rahana, waskiraha. Siitä: **rauduscŭlum**, i, *n.* wähäinen malmikappale rahana, waskirahanen; werr. wähäinen rahaſumma.

Rauraci, orum, *m.* eräs Gallian kanſakunta Rheinin warrella.

Ravenna, ae, *f.* Gallia Cispadana:n kyyeitä; jöta **Ravennas**, ātis, ravennalainen.

rāvis, is, *f.* (seur.), käreyš, römeyš, ſäheyš, äänen ſorruš, yks. *acc.* ravim käytetty.

rāvus, 3, harmaa, harmaanwoipa, halewa, harmaankeltainen, mare; lupa, leo, run. 2) käriä.

re, vocalein edellä red, eriämätöin eſitawu, takaiſin, taappäin, takaperin, waſtaan, t. taas, jälleen, uudeſtanſa, auki, irti, poiš j. m. ſ.

rea, ae, *f.* k. reus.

rēapse, *Adv.* (re eapse ſ. o. ipsā), todeſti, todella, toſiaan, todenperäiſeſti, toden teolla.

Reāte, *n.* Sabinilaiſten kyyeitä; jöta **Reātīnus**, 3, reatelainen, *subst.* Reātini, orum, *m.* Reatelaiſet.

reātus, us, *m.* (reus), kanteenalaiſuus.

rebellātrix, īcis, *f.* (rebello), jotaa uudiſtawa, kapinoiwa, kapinakiihkoinen, provincia.

rebellio, ōnis, *f.* (rebello), ſodan uudiſtaminen, kapinoitſemuš, luopumuš, rebellionem facere (uudiſtaa ſota); ad rebellionem spectare res videbatur; ad rebellionem quem compellere.

rebellis, e, (rebello), ſotaa uudiſtawa, uudeſtanſa ſotaan nouſewa, kapinallinen, waſtarintainen, -kalpinen, -hakoinen, Numidae, run.; kuw.: amor, run.

rebellium, ii, *n.* = rebellio.

re-bello, I, uudiſtaa ſota, uudeſtaan noſta liikkeelle l. ſotaan, noſtaa l. tehdä kapina, luopua, barbaros ad rebellandum excitare; run. uudiſtaa taiſtelo.

Rebilus, i, *m.* romal. liikanimi.

re-boo, āre, kaikua (waſtaan), kumiſta l. jymiſtä waſtaan, takaiſin, waſtata.

re-calcitro, āre, potkaiſta taappäin, werr. olla tienoillenſa laskematta, ehkäiſtä luokſi pääſemäſtä, run.

re-calefacio ja **re-calfacio**, fēci, factum, III, toiſtamiſeen, taaš lämmittää l. wariſtaa, telum, run.; kuw. innoittaa, kiihdyttää, mentem, run.

re-caleo, ēre, palan ajan takaa, ehtimiſeen olla lämmin l. wari.

re-calesco, calui, III, (toiſtamiſeen, taaš) lämmetä, wariſtua, kuumeta, motu atque exercitatione recalescunt corpora; kuw. (taaš) hehkauntua, kiihtyä.

re-candesco, candui, III, (taaš) walſeta, walkoiſena wahdota; werr. ja kuw. (taaš) kuumeta, tuliſtua, hehkauntua.

re-canto, āre, loihtia l. noitua takaiſin, pois, euras, run.; werr. peräyttää, pyörryttää, ottaa takaiſin, opprobria, run.

re-cēdo, cessi, cessum, III, aštua takaperin, takauta, taantua, peräytyä, wetäytä takaiſin, wäiſtyä takaiſin, a Mutina, e loco, de medio, in castra, t. *abs.*; elottomiſtakin puh.: undae accedunt et recedunt; anni recedentes (jälleen menewät), run.; eritt. paikoiſta, jotka näyttäwät taantuwan, takaperin l. tuonnemmaksi pakenewan, terraeque urbesque recedunt, run.; l. owat taampana, etäällä, kaukana, ſyrjäſſä, Anchisae domus recessit, run.

2) mennä pois, poistua, loitota, luopua, eritä, lähteä jstakin, a stabulis, run.; ex eo loco; a conspectu; ab armis (luoda aſeet); caput e cervice recedit (irtauntuu), run.; werr.: a vita (lopettaa itſenſä). *b)* kuw. luopua, hellittää, poiketa, wierauntua jstakin, heittää l. jättää jtakin, a natura, ab officio, a caritate patriae; nomen hostis a peregrino recessit (ei enään merkitſe wierasta); *abs.*, kadota, haihtua, in ventos vita recessit p. m., run.

re-cello, ere, keiskahtaa takaiſin, taipua takaperin.

recens, tis, wereš, tuore, piriä, raikas, riewä, rieska, nuori, uuſi, äskeinen, hiljattainen, waſt'ikäinen, nykyinen, hiljakkoin l. waſt'ikään tehty, waſta tapahtunut, waſta ſaatu j. m. ſ., injuria, offloium, infamia, conglutinatio, vir; homines recentes (waſta luodut), run.; caespites, vestigia verberum; flos, herba, run.; pratum (werewä, wihanta), aqua, lac p. m., run.; proelium, victoria, clades, pollicitatio; arma (waſta teroitetut), umbrae, animae (waſta täältä lähteneet), run.; recenti re l. negotio, wereſſeltä, ſamaa päätä, ſitä päätä; *subst.* recentiores, nykyiſemmät l. myöhemmät (kirjaſepät); eritt.: recens a qua re, kohdaſtanſa, ſuoraſtanſa, oikopäätä jstakin l. jnkin jälkeen, heti peräſtä, r. ab illorum aetate (aiwan lähellä heidän aikakauttanſa); r. ab excidio urbis; r. a vulnere (haawalla wielä wereſſellä), run.; recens a l. ex quo loco, waſt'ikään tullut. *b)* wereš, wauras, tarmokas, woimakas, rotewa, rawakka, karski, wielä wäſymätöin, milites, equitatus; equi; animus. 2) *adv.* waſt'ikään, waſta, hiljakkoin, äsken, nykyiſin, sole recens orto, run.; recens accepta clades.

re-censeo, censui, censītum ja censum, II, aluſta alkain lukea; jsta lukea päästä päähän, järjeſtänſä, yksittäin, laskea, katſella, tarkaſtella päästä päähän, kaikki tyynni, yksittäin, wiſuſti, myntäröitä, ſilmätä, katſaſtella, tutkia, exercitum, legiones, equites, captivos; acceptam cladem; run.: signa (kiertää, auringoſta puh.). *b)* kuw. ajatukſiſſa tyynni tarkaſtella, ajatella, t. kertomukſeſſa järjeſtänſä luetella, ladella.

recensio, ōnis, *f.* (ed.), Cenſorin pitämä myntäröimyš l. katſaſtelu, eritt. cenſorillinen muiſtutuš l. moite, moite Cenſorein liſtoiſſa.

recensus, us, *m.* (recenseo), myntäröimyš, tarkaſtelu, Cenſorin pitämä.

recenter, *Adv.* hiljakkoin, nykyiſin.

Recentorieus ager, eräš romalainen waltio-alue Sikeliaſſa.

receptāculum, i, *n.* (recepto), ſäilyttö, talttio, aitta, olopaikka, oloſija, animi (ruumiiſta puh.); cibi et potionis; purgamentorum urbis; mercibus (kauppakaluin talttio). *b)* takaturwa, turwapaikka, pakoſuoja, pako, peſä, kätkö, piilopaikka, castra sunt victori receptaculum; r. classibus nostris; hostium, militum, praedae *(gen.)*.

receptātor, ōris, *m.* (ſeur.), waſtaanottelia, tallittelia.

recepto, I, (recipio), wetää takaiſin, wedältää, kiskaltaa, riuhtaiſta takaiſin, hastam, run.; se, takauta, peräytä, tähdeſtä puh., run. 2) ottaa waſtaan, laſkea luokſenſa, ſiſälle, mercatores.

receptor, ōris, *m.* (recipio), huoſtaanſa ottaja, jsta holhoja, tallittaja, kätkiä, aſuttelia, ipse ille latronum occultator et r. locus.

receptrix, īcis, *f.* (ed.), tallittajatar, kätkiätär, furtorum.

receptus, 3, *Partcp.* l. recipio.

receptus, us, *m.* (recipio), takaiſin wetäminen, kuw. peräyttäminen, pyöryttäminen, nimis pertinacis sententiae. 2) ſotamenoiſſa: peräytyminen, taantuminen, takaiſin- l. perinkulku, -aſtunta, palauš, habere receptum (ad quem); receptus non est cui; dare receptum cui; signum receptui dare; receptui canere (puhaltaa takaiſin l. peräytymään); haud facili inde receptu; kuw.: a malis consiliis r.; receptum ad poenitendum non habere. Eritt. *b)* turwa-, ſuojapaikka, pakoſija, pako, fugitivis; kuw.: receptum habere ad quem, ad gratiam atque amicitiam cujus.

recessus, us, *m.* (recedo), takaisin-astunta, -meno, -kulku, peräpyminen, taantuminen, wälttyminen, poistuminen, a *abl.* fera, esim. a pestiferis rebus (wahingollisten wierominen); accessus et recessus (luode ja wuokši); lunae accessus et recessus (lähteneminen auringon puoleen ja siitä loittoneminen); eritt. sotamenoisša, esim. recessum non dare cui, estää peräytymästä, takaisin päässemästä, palaamasta; werr.: tum accessus ad causam, tum recessus. 2) etämä, erakko, salapaikka, piilopaikka, soppi, loukko, sywänne, tecta ac recessum circumspicere; marmoreum, sisäkammio, run.; spelunca vasto submota recessu (onkalo), run.; *plur.*: Phrygiae recessus atque angulos peragrare; seducti (merenlahdelmat), run.; werr.: umbram aliquam et recessum habere (perä, pohja); ruw.: in animis (piilo, lymy, soppi).

recidīvus, 3, (secur.), palajawa, run.: Pergama, uudestaan rakettu, toistamisen kohoawa l. ylenewä.

recido, cidi, cāsum, III, (re-cado), pudota takaisin, kirwota, langeta, syöstyä, kohahtaa, mätkähtää takaisin, takaperin, in terras; ramulus in oculum recidit (poukahtaa l. sinkahtaa takaisin); navis etiamsi recta recederat (ojeti alas). *b)* ruw. langeta takaisin, sortua l. waipua takaisin, in graviorem morbum; in eandem fortunam; recidit ad quem potentatus omnis (jälleen tulla l. omistua jkllе); in antiquam servitutem (uudestaan, taas suistua); in invidiam (jälleen wajota); contentio vocis reciderat (oli heikennyt, wähennyt); usein: langeta l. kaatua takaisin jkn päälle (eritt. sen, joka on pahaa aikaansaattanut), kohdata jkta, yhtyä jkhn, in quem, ad quem, in caput cujus, rankaistuksesta, kohtalosta, pahoista toimista j. m. s. puh. 2) langeta, joutua, joukahtua, sattua, päätyä, tulla, ex laetitia et voluptate ad luctum et lacrimas (painua); ad nihilum (raueta l. mennä tyhjään); ex liberatore patriae ad Aquillios (huonota Aquillien weroisekši); in nostrum annum; in eam fortunam, aleta; regiae majestatis imperium eo recidere; quorsum recidat responsum tuum, non magnopere laboro (kääntyy).

recīdo, cidi, cīsum, III, (re-caedo), leikata pois, poikki, laskea poikki, lyhentää, typistää, työsätä, quid de stirpe, barbam falce, run.; caput (lyödä poikki, katkaista), run.; columnas, hakata, run. *b)* ruw. leikata pois, oksia, warwentaa, wähentää, supistaa j. m. s., ornamenta, culpam, run.; nationes.

re-cingo, cinxi, cinctum, III, päästää wyöstä, kirwottaa wyöstä, tunicas, run.; vestis recincta (auki päästettu, höllä, waltoin), run.; *Pass.* recingi, riisua pois wyö l. waatteet, josta run.: sumptum recingitur anguem.

recino, cinui, centum, III, (re-cano), kaikua (wastaan), soida wastaan, wastata, in vocibus; run. ehtimiseen l. iso-ääniseksi riekua, kirkua, ääntää, linnusta puh. 2) *trans.* kaikuttaa, kaikuin wierettää, nomen, run.; dictata (laulella, laskella, kertoilla), Latonam lyrä (wuorolauluin yllistää), run.

reciper-, k. recuper-.

recipio, cēpi, ceptum, III, (re-capio), ottaa takaisin l. jälleen, periä takaisin, saada takaisin, wiedä takaisin j. m. s., merita; suos; oppidum (walloittaa takaisin); suas res amissas; ensem multa morte (wetää takaisin, temmata jälleen ulos), run.; suos incolumes, milites defessos, exercitum y. m., peräyttää, taannuttaa, palauttaa, takaisin käytäyttää, laskettaa takaisin; quem medio ex hoste (pelastaa wihollisten keskeltä), run.; quem ex servitute (wapauttaa); josta rec. se, peräytyä, taantua, wetäytä takaisin, astua takaisin, palata takaisin, ottaa pakonsa, lähteä takaisin, takaperin, pois, usein sotamenoissa, se ex quo loco; se inde, hinc; sui recipiendi facultas; se ad quem, ad agmen, ad oppidum Ilerdam, ad signa; se ex castris in oppidum; se in currus, in castra, in fines, in Galliam, in silvas ad suos; se intra munitiones, intra montes, per declive, sub murum, trans Rhenum; se Larissam versus; se Hispalim; se eo y. m. *b)* werr. myydessä edustaa l. ehdoittaa itselleen, tingata

itſelleen, eroittaa, in rutis et caesis solium sibi paternum. *c)* kuw. ſaada takaiſin, taas l. jälleen ſaawuttaa, ſaattaa takaiſin, palauttaa, antiquam frequentiam; verba, vitam, run.; animum a l. ex pavore, tointua, wirkiſtyä, rohkaiſtua, ulſaſtua peloſta; vocem ab acutissimo sono usque ad gravissimum sonum (jälleen alentaa); res afflictas (kohentaa, entiſelleen laittaa); jöta rec. se, peräytyä, käänttyä takaiſin, jälleen ruweta, eſim. ad frugem bonam, ad reliquam cogitationem belli, t. koſtua, toipua, tointua, wirwota, wirkiſtyä, eſim. ex fuga, ex terrore, t. *abs.* 2) ottaa waſtaan, ottaa l. ſaada käſiinſä, haltuunſa, huomaanſa, huoſtaanſa j. m. ſ., ottaa, laskea, päästää jhnkin, ottaa luokſenſa, huoneeſenſa, majaanſa j. m. ſ., quem; quem accuratissime (aiwan nöyräſti l. kohteliaaſti waſtuſtella); necesse erat, ab latere aperto tela recipi (awoimen kyljen täytyi jäädä keihäſten alttiiksi l. tawattawakſi); oppidum, walloittaa, ottaa l. ſaada haltuunſa, woittaa, ja ſamoin: civitatem, armis rempublicam ym. m.; frenum (ſuoſtua, tytyä ſuitſeen), run.; quem ad epulas; socios ad se (wetää pariinſa, ſeuraanſa); quem in castra, in oppidum, in civitatem; quem in ordinem senatorium; quem in fidem (ottaa turwiinſa); quem in deditionem (ſuoſtua jkn pakkoſowintoon); quem in amicitiam; quem in parem conditionem juris libertatisque (myönnyttää jkle yhtäläiſet oikeudet ja wapaudet); quem intra fines; quem tecto l. tectis, finibus, urbe et portibus j. m. ſ., huoneeſenſa jne.; quem domum suam, domum ad se hospitio. *b)* werr. ſaada l. koota jku tulo, pecuniam ex novis vectigalibus. *β)* miekkailioiſta puh.: recipe ferrum, ota kuoleman-iſku, t. muitten mukaan: tartu taas miekkaan, kuten kanſa huuſi ſille woitetulle miekkailialle, jonka henkeä ei tahtonut ſäästää; telum totum corpore (antaa piſtää läwitſenſä). *c)* kuw. ottaa l. laskea, eſim. korwiinſa, mieleenſä, päällenſä j. m. ſ., pitää totena, päättää todekſi, ſallia, ſuwaita, ſietää, hywäkſyä, katſoa kelwolliſeksi l. oikiakſi, ſuoſtua, religionem in se (kuormata l. ſälyttää päällenſä); assentationem; antiquitas recepit fabulas; timor misericordiam non recipit; non recipit istam conjunctionem honestas ym. m.; eritt. *α)* ottaa päällenſä, haltuunſa, huolekſenſa jku tarittu, annettu työ, ottaa toimittaakſenſa, aſiaakſenſa, tehdäkſenſä jtakin, ruweta jhnkin, causam cujus, rem, mandatum, officium; jöta ottaa päällenſä jku welwolliſuus, welwoittaa itſenſä, taata, waſtata puoleſta, wakuuttaa, luwata, spondeo in meque recipio, eos esse mores; *acc. c. inf.*: cui quid t. *acc. c. inf.*; pro quo quid; de quo t. de qua re; *subst.* receptum, i, *n.* welwolliſuus. *β)* rec. nomen, katſoa oikiakſi l. kohtuulliſeksi, ſallia kanne l. kaipaus, Practoriſta puh.

reciproco, I, (ſeur.), liikuttaa l. häälyttää taappäin, edeſtakaiſin, palauttaa edeſtakaiſin, animam (huokua ſiſälle ja ulos, wetää henkeä, hengittää); motum; quid in adversum aestum (pyörtää l. käännellä ſinne tänne); kuw.: si ista sic reciprocantur (käännetään takaperin, toiſinpäin). 2) *intrans.* liikkua l. häälyä taappäin, edeſtakaiſin, palata edeſtakaiſin, septies die, noſta ja laskea, luoteeſta ja wuokſeſta puh.

reciprocus, 3, ſamaa tietä palaawa.

recisus, 3, *PA.* lyhyt.

recitātio, ōnis, *f.* (recito), eteen lukeminen, äänneen lukeminen, julki lukeminen, oikeudeſſa l. laiſſa tarwittawain aſiakirjain. *b)* kirjallisten teoſten ääneen eſitteleminen.

recitātor, ōris, *m.* (ſeur.), eteenlukija, ääneen lukija, julkilukija, joka laiſſa tarpeellijet aſiakirjat kuultawakſi lukee. *b)* kirjateoſten ääneen eſittelijä.

re-cito, I, lukea eteen, lukea ääneen, julki, kuultawakſi, lukea aſiakirjoja, kertomukſia j. m. ſ. julkiſiſſa toimituksiſſa, eſim. laiſſa, testimonium cujus, literas (in senatu), edictum ym. m.; quid de l. ex qua re; senatum, luetella ſenatinjäſenet. Eritt *b)* ääneen lukea kirjallisia teoksia, ääneen laskeltella l. eſitellä.

reclāmātio, ōnis, *f.* (reclamo), iſo-ääninen pahekſuminen, ſuuri mojakka.

reclāmito, 1, (ſeur.), ääneenſä, lujaan huutaa l. panna l. puhua waſtaan, lujaſti riidellä waſtaan.

re-clāmo, I, huutaa waſtaan, ankaraſti l. lujaan ääntää waſtaan, pauhata waſtaan, riekua l. mäikkiä waſtaan, kiiwaaſti l. iſo-ääniſeſti panna l. puhua waſtaan, waſtuſtella, intätä, huutaa ei, cui; orationi; una voce, ne juraret; reclamantibus consulibus (waſtoin Konſulein inttäykſiä). 2) kaikua waſtaan, jyliſtä waſtaan, waſtata, run.

reclīnis, e, (ſeur.), taappäin keikiſtynyt l. kalliſtunut, taappäin nojaawa, taappäin taipunut.

re-clīno, I, taiwuttaa taappäin, kalliſtaa l. nojatuttaa taappäin, se; scuta, run.; paullum reclinatae (nojaawat, nojallanſa); reclinatus in gramine (taappäin keikiſtynyt, wenywä), run. 2) taiwuttaa pois, kuw. luowuttaa, wapauttaa, a labore, run.

reclūdo, clūsi, clūsum, III, (re-claudo), awata, aukaiſta, luoda auki, ilmaiſta, ſaattaa ilmiin, näkywiin, fores, viam arcis, domum, portas hosti, run.; tellurem (wiiltää auki, kehittää, löyhyttää), ensem (paljaſtaa), pectus mucrone (puhkaiſta, iſkeä l. työſtä puhki, läwitſe), thesauros, regna pallida, run.; kuw.: iram omnem (laskea wallallenſa), operta (ilmoittaa, jaaritella ilmi), fata (muuttaa, peruuttaa, purkaa), run.

re-cōgito, I, jälleen, uſein ajatella.

recognitio, ōnis, *f.* (ſeur.), jälleen muiſtaminen, muiſtiin palauttaminen, scelerum. 2) tarkaſtus, katſelmus, tutkinto.

re-cognosco, nōvi, nitum, III, taas, jälleen tuntea l. tietää, taas muiſtaa, johdattaa takaiſin l. palauttaa mieleenſä, muiſtiinſa, quem t. quid. 2) myndäröitä, työskäsi ſilmätä, katſaſtella, tarkaſtella, tutkia, koetella, socios navales, agros, leges, fidem; eritt. todenperäiſyyden ja hywyyden wuokſi tutkia jku kirjoitus, ſilmätä päästä päähän, rewideerata, widimeerata, decretum, codicem.

re-colligo, lēgi, lectum, III, jälleen poimia kokoon, taas koota l. kerätä, captivos; run.: primos annos (ſaada takaiſin nuoruuden wuodet, toiſtamiſeen tulla nuoreksi); kuw.: se (toiuttua, wirkiſtyä, uljaſtua), run.; animum cujus (jälleen ſuoſittaa l. ſowittaa).

re-colo, colui, cultum, III, jälleen, uudeſtaan wiljellä l. raataa l. muokata, terram; metalla intermissa; run.: locum (jälleen käydä jäſäkin). 2) kuw. uudeſtaan, taas hoittaa l. huoltella, uudeſtaan toimitella l. harjottaa l. harraſtaa, artes, studia. *b)* palauttaa muiſtiinſa, muiſtella, johdattaa mieleen, jälleen ajatella l. mieltää, quid secum; studio (hartaaſti tutkia l. miettiä), run. *c)* jälleen kohentaa, laittaa entiſelleen, uudiſtaa, dignitatem.

re-compōno, posui, positum, III, jälleen korjata l. ſuorittaa, comas, run.

reconciliātio, ōnis, *f.* (reconcilio), entiſelleen ſaattaminen, kohentaminen, palauttaminen; kuw.: concordiae, gratiae. *b)* ſowittaminen, cujus.

reconciliātor, ōris, *m.* (ſeur.), takaiſin toimittaja, palauttaja, pacis.

re-concilio, I, jälleen ſaattaa yhteen, jälleen yhdiſtää l. yhdyttää, jälleen ſowittaa, taas ſuoſittaa l. ſuoſtuttaa, taas lepyttää, taas ystäwyttää, quem cum quo l. cui; animum cujus cui; insulam oratione p. m. *b)* jälleen ſaattaa l. toimittaa entiſelleen, jälleen kohentaa, palauttaa, pacem, gratiam, concordiam, amicitiam; quem in gratiam.

re-concinno, I, jälleen laittaa l. parantaa, jälleen korjata l. kohentaa, taas panna laidallenſa, reliqua; detrimentum (taſoittaa).

reconditus, 3, *PA.* aiwan etäinen l. kaukainen, taka-eräinen, kätkettу, piilotettu, ſalainen, locus; venae auri argentique; *subst.* reconditum, i, *n.* etämä, erakko, recondita templi. 2) kuw. ſalainen, literae (ei tawalliſet); mores; natura, umpinainen. *b)* ſalainen, ſywä-, tarkkamielinen, -mietteinen, res, sententiae, ratio.

re-condo, condidi, conditum, III, panna takaiſin, panna korjuun, talteen, tal-

delle, ſäilyttää, tallettaa, gladium in vaginam, jälleen lykätä, johon wertaa: senatusconsultum tamquam in vagina reconditum; victum tectis; vinum reconditum, run.; kuw.: mens alia recondit. 2) piſtää poiſ l. piiloon, piilottaa, kätkeä, lymyttää, quid; quem valle, sedibus secretis, silvā j. m. ſ., run.; ensem in pulmone, gladium lateri (ſywälle ſyöstä l. ſyſätä), volucres alvo (hotkaiſta, ſyödä), run. *b)* kuw. ſalata, fama recondit quem (ei tiedä paljon haaſtella jksta), run. 3) peittää, jälleen sulkea l. umiſtaa, oculos, run.

re-coquo, coxi, coctum, III, taas, uudeſtaan keittää l. kieſuttaa, Peliam. *b)* werr. uudeſtaan, toiſtamiſeen ſulattaa t. takoa, aurum, enses, run.; kuw.: recoctus scriba (waſta leiwottu), run.

recordātio, ōnis, *f.* (ſeur.), muiſtaminen, muiſtanta, mieleen johdattaminen, *gen.* kera ja *abs.*

recordor, I, (re-cor), juokſuttaa ajatuksenſa takaiſin jhnkin, palauttaa mielensä jhnkin, muiſtellen ajatella, muiſtella, muiſtaa, mieleesään nykyiſyyttää, *acc.; acc. c. inf.; gen.;* de *abl.* kera; recordor, quantum detraxerint. 2) ajatella jtakin tulewaiſta, miettiä, mieltää.

re-creo, I, uudeſtaan luoda, jälleen synnyttää; jöta 2) jälleen laittaa l. ſaattaa entiſelleen, ſätkälleen, woimiinsa, ruumiilliſeſti t. hengelliſeſti wahwiſtaa, woimiſtuttaa, wirwoittaa, wirkiſtää, koſtuttaa, toiwuttaa, hoiwauttaa, eläbyttää, voculam; quem ex vulnere; semivivum (jälleen ſaada henkiin); *Pass.* recreari, toipua, parantua, waurastua, e gravi morbo; — hengelliſeſti: mentem, animum; provinciam; perditum; se recreare ja *Pass.* recreari, tointua, wirkiſtyä, rohkaiſtua, uljaſtua, eſim. se ex magno timore, se ab illo timore; recreari ex metu mortis, ab hoc maerore.

re-crepo, āre, kaikkua.

re-cresco, crēvi, crētum, III, jälleen kaswaa, werr.: Scipionum suboles, velut accisis recrescens stirpibus (jälleen nouſewa).

re-crūdesco, crūdui, III, jälleen tulla raa'aksi, ſ. o. jälleen awauta, jälleen mennä auki, recrudescunt vulnera; kuw. uudiſtua, jälleen puhjeta ilmiin, recrudescit pugna, seditio.

recte, *Adv.* oikoſuuntaiſeſti, oijeti, opioijeten, ſuoraan, päätä ſuoraa, päättäiſin, pyſtyiſeſti, ferri. 2) kuw. oikein, ſuoraan, wirheettömäſti, kohdalleen, ſäntilleen, täsmälleen, laillenſa, laadulliſeſti, ſäännölliſeſti, aſianmukaiſeſti, ſoweliaaſti, luotettawaſti, hywin, facere, judicare; restituere, kunniallisesti, rehelliſeſti; tabernaculum r. captum, ſäännönmukaiſeſti; ambulare, aikaſ l. kelpotawalla, oiwalailla aſtua; procedere, käydä onnelliſeſti, run.; vendere, kalliiſti; dubitare, ſopuſohtoiſeſti, ſopuſeuraiſeſti, ſeuraukſen mukaiſeſti; literas dare cui, turwalliſeſti, waarattomaſti; r. est (apud quem), on hywin laita. *b)* waſtauksſa: hywä!

rectio, ōnis, *f.* (rego), johtaaminen, ohjaaminen, hallinto, rerum publicarum.

rector, ōris, *m.* (rego), johtaaja, johdattaja, ohjaaja, käyttäjä, hallitſia, r. navis, ratis, ja yks. rector, peränpitäjä, perämies, run.; elephanti; kuw.: civitatis, reipublicae; summus rector ac dominus, jumalasta puh.; divūm, Dolopum, maris, wallitſia, wallanpitäjä, haltia, kuningas, run.; animus r. humani generis.

rectus, 3, *PA.* (rego), oikoſuuntainen, oikia, oikoinen, ſuora, pyſtyinen, päättäinen, via, regio, iter, cursus, linea; acies (ſuorajonoinen); oculi (jämiät, järkähtämättömät); saxum, äkkijyrkkä, weitſiwiilo; puella, ſoikia, ſirkiä, ſiro, ſoria, run.; in rectum, ſuoraan, run.; rectā (*sc.* viā), ſuoraan, ſuoraſtanſa, opioijeten, oikopäätä, kohtapäätä, kohdaſtanſa, päätä päin, päätä ſuoraa. 2) kuw. ſuora, mutkatoin, teeſkelemätöin, luonnonmukainen, commentarii Caesaris. *b)* oikia, wirheetöin, kohdallinen, laadullinen, ſowelias, ſäännöllinen, aſianmukainen, warſinainen, todellinen, omnes, quae sint in artibus ac rationibus recta ac prava, dijudicant; proelium h. m. c) oikia,

kohtuullinen, kelwollinen, hywä, burskas, rehellinen, suora, kunniallinen, consilium; conscientia; vir; rectum est, on oikein, on soweliasta, sopii, on welwollisuuden mukaista, *inf.* kera; *subst.* rectum, oikeus, hywyys, hywänawuisuus.

re-cubo, āre, maata selällänsä, wenyä l. wirua selällänsä, selkämaisillään, kellellään, maata kellittää, maata taappäin kellistyneenä l. taappäin nojaawana, ylim. maata, lewätä, molliter et delicate; solo, in antro y. m., run.

re-cumbo, cubui, III, laskeuta taappäin, selälleen, kellelleen, nojata taappäin, kellistyä, asettua, panna maata l. lewätä, in cubiculo, in exedra lectulo posito, in herba; sulco (spöstyä l. sortua alas, maahan), run.; eritt. asettua pöytään, rualle, run. 2) werr. painua takaisin, alas, waipua, laugeta, wieriä takaisin, alas, in armo (kaatua alas, aallota alas, harjasta puh.), ponto (wyörytä takaisin mereen) y. m., run.

recuperātio (recip.), ōnis, *f.* (recupero), jälleen, takaisin saaminen, libertatis.

recuperātor (recip.), ōris, *m.* (seur.), jälleen, takaisin saaja, eritt. *plur.* recuperatores, kolmi- t. wiisimiehinen tuomariwiraston, joka alkuperäisesti ratkaisi Romalaisten ja muukalaisten wälisiä riitoja, jälkeenpäin ylim. piskaisesti päätettäwiä oikeuden-asioita, eritt. omaisuuden seikkoja; jöta **recuperātōrius,** 3, Recuperatoreja koskewa.

recupero (recip.), I, (re-capio), jälleen, takaisin saada, jälleen saawuttaa l. tawata l. käsittää, jälleen, takaisin periä l. woittaa l. ottaa, erepta, amissa, fortunas patrias, rempublicam; urbem, Piraeum, jälleen walloittaa; Albanum a Dolabella; obsides; Pelopidam (jälleen wapauttaa); pacem, gloriam, libertatem; kuw.: adolescentulos (jälleen suostuttaa puolellensa).

re-curro, curri, cursum, III, juosta takaisin, samota l. rientää takaisin, takaperin, ad quem; ad rhedam; in Tusculanum; in arcem; in initia (kuusta puh.); run.: sol recurrens, kiertäwä, recurrentes per annos, kiertelewät. *b)* werr. palata, tulla takaisin, kääntyä takaisin, recurrit bruma, natura, run.; jöta ottaa pakonsa, turwata jhnkin, ad easdem conditiones, eo.

recurso, āre, (ed.), juosta takaisin, rientää takaperin; jöta *b)* kuw. palata, cura recursat, run.; animo (jälleen juosta l. johtua mieleen), run.

recursus, us, *m.* (recurro), takaisinjuoksu, -kulku, -tulo, peräyskulku, palaus, palausmatka, recursus patet.

re-curvo, I, koukistaa taappäin, notkistaa l. taiwuttaa taappäin, takaisin, colla equi, run.; aquas in caput (palauttaa), run.; undae recurvatae (mutkiwat, suikertelewat), run.

re-curvus, 3, taappäin kouruinen, taappäin wäärä, takaisin koukistunut, keikiä, koukeroinen, cornu, run.; aera (s. o. koukut, onget), nexus hederae (köynneliäs, kiertelewä), run.

recūsātio, ōnis, *f.* (seur.), hyljääminen, ehkäiseminen, epääminen, empiminen, esteleminen, kieltäminen, wastustelеminen, disputationis; sine ulla recusatione; eritt. wastawäitös.

recūso, I, (re-causa), hyljätä, lykätä pois tykööän jtakin, pyytää päästä jstakin, pyytää wälttää jtakin, estyttää, ehkäistä, ewätä, empiä, intätä jtakin, estellä jstakin, jtakin tekemästä, kieltää, olla wastaan, olla tahtomatta, suostumatta, myöntymättä, quem disceptatorem (käwätä); amicitiam cujus; periculum, laborem, munus legationis, nihil nisi hiberna; legumina (runsia, polkea); servitutem; nihil postulanti; nihil de poena recusabo (en puhu l. pane rankaistusta wastaan); de stipendio (ewätä wero, estellä werosta); *inf.* kera, esim. mori recusat (ei tahdo kuolla); ne *conjunct.* kera t. kieltosanan edeltäisfä quin l. quominus *conjunct.* kera, esim. (Regulus) sententiam ne diceret, recusavit (R. ei sanonut mieltään ilmoittawansa, R. esteli mieltään ilmoittamasta l. ilmoittaa, R. ei suostunut mieltänsä ilmoittamaan), nec recusabo, quominus legant (ei minusta kieltoa, että lukewat, en ehkäise lukemasta); *abs.*: nullo recusante (kenenkään wastus-

tamatta). Critt. *b)* lain-opiſſa: tehdä waſtawäitöſä, wäitellä waſtaan, quoniam satis recusavi.

recutio, cussi, cussum, III, (re-quatio), lyödä takaiſin, järkyttää, rymiſtää.

redactus, 3, *Partcp.* ſt. redigo.

red-amo, I, rakaſtaa takaiſin.

red-ardesco, ere, jälleen ſyttyä.

red-arguo, argui, argūtum, III, kumota, näyttää erhettyneekſi, walheteleekſi, todettomakſi, wääräkſi, walheekſi, quem ja quid.

reddo, reddidi, redditum, III, (re-do), antaa takaiſin, jälleen, toimittaa, laittaa, ſaattaa, tuottaa, makſaa j. m. ſ. takaiſin, palauttaa, quid ja quem; suum cuique, hereditatem mulieri; obsides Aeduis; paribus paria (panna waſtaan); beneficium, koſtaa, palkita; antiquum belli decus amissum; otium; jöta se r., lähteä takaiſin, palata, convivio (pitoihin); se iterum in arma (toiſtamiſeen ruweta ſt. ryhtyä ſotaan), run.; ſamoin *Pass.* reddi *dat.* kera, eſim. tenebris, patriis aris (palata, kääntää takaiſin pimeyteen jne.), terris (jälleen laſkeuta maahan), run. 2) werr. *a)* (ikäänkun welkana) antaa ſt. laſkea jtakin tyköänſä, takaanſa, käſiſtänſä, makſaa ſt. ſuorittaa (pois), laſkea ulos, antaa, jättää, jakaa, myönnyttää, literas cui, antaa, toimittaa; praemia, honores, run.; gratiam cui; mortem pro patria (kärſiä); vitam pro republica (uhrata, panna alttiiksi); debitum naturae morbo (kuolla taudilla); animam (heittää henkenſä), run.; vota; fumantia exta (kantaa jumalille uhriksi), run.; poenas graves (kärſiä); rationem, ſt. ratio; — animam (työntää ſt. lykätä ilmaa ulos, ſiſältänſä, puuskaista ulos, henkitorwesta puh.); undam (puskuttaa ulos weriwirta, haawasta puh.), run.; sonum, vocem j. m. ſ., päästää, ſyytää, lähettää, laſketella, run.; stridorem (narskua), murmura (ärjyä), run.; catulum partu (ſynnyttää), run.; messes et alimenta, tuottaa, run.; — una superstitio superis, quae reddita divis, ainoa kauhia wala, joka jumalilla on, ja niin uſein run. redditum esse = factum esse, esse; jus cui, laſkea lakia ſt. oikeutta; civitati jura legesque, jättää oikeuden laſkenta; connubia, myönnyttää, ſallia, ſuoda; peccatis veniam, run.; — jöta lainkäynniſſä: judicium, laatia ſt. pitää laillinen tutkinto, in quem. *b)* puheelliſeſti t. kirjalliſeſti kääntää, eſim. Latine quid (kääntää ſt. ſelittää Latinaksi), verbum pro verbo (ſanaſta ſanaan); — ilmoittaa, tuoda ilmi, edeš, kertoa, ladella, laatia eteen, eſitellä, quid eisdem verbis; dictata magistro, carmen (lukea ulkoa, laulaa), run.; novissima verba (matkia, jätkyttää), run.; — waſtata, cui talia p. m., run.; responsum (työntää takaiſin waſtaus). *c)* aſettaa eteen, kuwailla, oſotella jtta eſinettä luontonſa, laatunſa puoleſta, lumina (kuwaſtaa), run.; quem nomine (kantaa jkn nimeä), run. *d)* tehdä ſt. ſaattaa jtakin jkſikin, itinera infesta, quid tutum ab hostibus, vitam tutiorem; quem iratum; quem insignem multa arte, quem avem, run.; barw. *Pass.* tekeytä, käydä, tulla, kääntyä, muuttua jkſikin, forma obscura reddita est, run.

redemptio, ōnis, *f.* (redimo), lunaſtaminen, wapaaksi oſtaminen, captivorum. 2) oſtanta, lahjominen, luuſimінen, judicii. 3) wouraus, wuorous.

redemptor, ōris, *m.* (redimo), wuorolle ottaja, wuoroaja, wouraaja, ſummaſt. urakkamies, hankkija, toimittaja.

redemptūra, ae, *f.* (redimo), wuorous, wouraus, arenti, urakkakauppa.

red-eo, redii, reditum, redire, käydä takaiſin, takaperin, kulkea, aſtua, matkata, tulla, kääntää takaiſin, takaperin, palata, peräytä, eläwiſtä ja elottomiſta puh., e provincia, ex illis concionibus; a Caesare; a flumine, run.; colle, run.; unde j. m. ſ.; Lucretius cum ingenti praeda rediit; in urbem; in viam (ſ. o. oikiaan tiehen); ad quem, ad exercitum; Romam, domum; cum ad idem, unde profecta sunt, astra redierint; *acc.* kera, eſim. viam (palata tietä takaiſin); itque reditque viam (menee ja tulee tietä, kulkee edeštakaiſin tietä), run. *b)* kuw.: in pristinum statum, palata; cum

quo in gratiam, jälleen ſopia jkn kanſſa; se numquam cum matre in gratiam redisse (hänen ei milloinkaan tarwinneen ſopia jne., ſ. o. ei milloinkaan riitauntuneen); in memoriam cujus (juokſutta ajatukſenſa takaiſin jkhn, muiſtella jkta); ad se, palata tapoihinſa, t. myös: tointua, wirwota, wirkiſtyä; ad sanitatem; in sese (entiſeen muotoonſa), in annos (aikaiſempaan ikäänſä), run.; redit cui ingenium suum; redibat plebi mos detractandi militiam; redit annus y. m., run.; — eritt. puheeſſa palata, kääntää takaiſin aikaiſempaan aineeſen, ad augurem, ad me, ad fabulas, ad inceptum, ad illa prima, illuc. 2) ſaaliina j. m. ſ. tulla, lähteä, karttua, kertyä, pecunia ex metallis redit; ex qua regione quinquaginta talenta redibant. *b)* käydä, kääntyä, ruweta, laikahtaa, tekeytä, painua, mennä, tulla, joutua, päätyä, ſaatettaa j. m. ſ. jhnkin, ad gladios (karttua miekkoihin); ad duas legiones (ſupiſtua); collis ad planitiem redibat (aleta, kadota taſatantereſſi); ad arbitrium cujus summa omnium rerum redit (on jkn ehdolla, riippuu jkn ehdoſta, on jkn ehdon alainen); res ad interregnum redit; ager ad Ardeates rediit (jälleen tuli l. omiſtui); bona in tabulas publicas nulla redierunt (ei ole pantu, kirjoitettu); Germania in septentrionem redit (wetäyy).

redhibeo, hibui, hibitum, II, (re-habeo), ottaa takaiſin (myymäkalu). 2) antaa takaiſin (myyjälle), mancipium.

redigo, redēgi, redactum, III, (re-ago), tuoda takaiſin, wiedä, toimittaa, ajaa, ſamottaa, karkottaa, kiidättää, ſylwätä, ſyöstä takaiſin, takaperin, palauttaa, quem Capuam; hostes ad mare, in castra; turbam ferro in hostes. *b)* kuw. ſaattaa takaiſin, palauttaa, rem ad pristinam belli rationem (tuottaa entinen ſotatila takaiſin); disciplinam ad priscos mores; quid ad ultimam sui generis formam speciemque; quid in memoriam. 2) ajaa, ajella, ottaa, koota, ſaada, kaſaan kerätä j. m. ſ., pecuniam (ex vectigalibus, ex bonis patriis); frumenti copiam; quodque inde redactum, militibus est divisum (tuli, kertyi); partem praedae ad quem, quid in publicum, toimittaa. *b)* ſaattaa, pakoittaa, toimittaa, laittaa jkhn tilaan, laatuun j. m. ſ., quem in servitutem; quem t. quid in ja sub potestatem suam (cujus), ſaattaa waltaanſa l. allenſa, panna allenſa; Galliam sub populi R. imperium; civitatem in ditionem potestatemque populi R. (haltuun ja waltaan l. woimaan); quos in ditionem (alamaiſuuttaa); populos, Galliam in provinciam (tehdä l. muuttaa woittomaaksi); rempublicam in tranquillum; genus pecuniarum in unum (yhteen joukkoon); quid in ordinem (ſuorittaa järjeſtykſeen); hostem ad internecionem (perinjuurin tuhota l. häwittää); quid ad vanum et irritum, ſaattaa l. tehdä turhaksi ja tyhjäksi, lahottaa j. m. ſ.; quid ad certum; harw. kahden *acc.* kera, tehdä l. ſaattaa jkſikin, quos infirmiores; quae facilia ex difficillimis animi magnitudo redegerat. *c)* alentaa, wähentää, lukua määrättäisſä, ex hominum milibus sexaginta ad quingentos redactum esse (olla ſupiſtunut, huwennut); ad assem redigi (wailleta, hoiketa), run.

redimīculum, i, *n.* (ſeur.), ſide, kaula-, pää-, otſaſide, -ponta, -nauha, -käädyt, ſepel, timppi j. m. ſ.

redimio, redimii, redimītum, IV, ſidottaa jtakin ympäriltä jllakin, ſitoa jnkin ympäri jtakin, kiertää l. kääriä l. kiemata jnkin ympäri jtakin, ympäröittää, ſeppelöittää, sertis redimiri; coronis redimitus; terra quasi quibusdam redimita cingulis; cui tempora vittā y. m., run.; run.: redimitus tempora lauro (ohimet laakerin kääreiſſä l. laakerilla ſeppelöitetyt).

redimo, redēmi, redemptum, III, (re-emo), oſtaa takaiſin, domum, fundum. Eritt. *b)* oſtaa wapaaksi, lunaſtaa, wapauttaa, captivos ab hoste; captos e servitute; servi in publicum redempti (waltiowaroilla); jſta ylim. lunaſtaa, kirwottaa, wapauttaa, pelaſtaa, se a Gallis auro; se a judicibus pecuniā;

suo sanguine quem ab Acheronte; civitatom armis (aſeilla); corpus, run. 2) oštaa itſellenſä, oštain ſaattaa haltuunſa, oštaa, necessaria redempta ei a cognatis sunt; jšta eritt. maſſoa waštaan, ſummakaupalla, urakalla ottaa päällenſä, haltuunſa, toimittaakſenſa, tehtäwäkſi j. m. ſ., wuorolla ottaa haltuunſa, ottaa wuorolle l. arennille, wuorota, wourata, opus; quem eripiendum; picarias de censoribus; vectigalia parvo pretio; litem (ſopimalla päättää); ſuw. *a)* oštaa, hankkia, ſaada, ſaawuttaa, vitam pretio; pacem obsidibus datis; voluntates largitione j. m. ſ. *b)* poištuttaa, purkaa, luowuttaa, häätää, pericula, acerbitatem ÿ. m.; metum virgarum pretio. *c)* taſoittaa, parantaa, ſowittaa, flagitium aut facinus; culpam.

redintegrātio, ōnis, *f.* (ſeur.), entiſelleen ſaattaminen, palauttaminen. *b)* kertominen, toiſtaminen, verbi.

red-integro, I, jälleen kokonaiſuuttaa l. täydelliſyyttää, taas täyſinäiſyyttää, jälleen ſaattaa entiſelleen, deminutas copias; verbum, kertoa, toiſtaa. *b)* uudiſtaa, proelium, bellum; redintegratis viribus (tointuneilla woimilla); memoriam, spem, animum (wirkiſtää).

reditio, ōnis, *f.* (redeo), takaiſin tuleminen, palaaminen, domum (iſänmaahan).

reditus, us, *m.* (redeo), takaiſintulo, takaiſinkulku, palaus, paluumatka, quem reditu arcere; Romanis reditu interclusis, takaiſinmeno l. -pääſy; excludi reditu; spe omni reditūs incisa; e foro; Narbone; reditus in coelum patet; est hominibus reditus in curiam; reditum habere in civitatem (woida palata); in Asiam; ad quem; Romam, domum; ſuw.: ad rem, ad propositum; in gratiam (ſopiminen). 2) tulo, ſaatawa, ſaalis, annin, pecuniae; *plur.:* praeter reditus metallorum.

redivīvus, 3, (re-vivus), jälleen eläwä, ſ. o. wanhaſta uudiſtettu, rakennusaineiſta puh., joita toiſtamiſeen käytetään, lapis.

red-oleo, olui, II, hajuta l. lemuta waštaan, tohuta, lewittää l. tuokſuttaa jšta hajua, haiſta l. tulla jllekin, jltakin, vinum (löyhkätä wiinalta); thymo *(abl.,* höyrähtää nummenkukalta), run.; ſuw.: antiquitatem, doctrinam exercitationemque paene puerilem (haiſkahtaa, tuntua, maiſtua wanhanaikaiſelta, wetää wanhantapaiſelſi jne.); ex illius orationibus redolere ipsae Athenae videntur.

re-domitus, 3, *PA.* jälleen maſennettu l. lanniſtettu, cives.

Rēdones, ſ. Rhedones.

re-dōno, I, lahjoittaa takaiſin, jälleen, quem diis, run. 2) jkn mieliſi heittää l. luowuttaa l. rankaiſematta jättää, iras et invisum nepotem Marti, run.

re-dūco, duxi, ductum, III, wiedä takaiſin, tuoda, käyttää, kuljettaa, wetää, tuottaa, toimittaa, ſaattaa takaiſin, takaperin, palauttaa, quem ex quo loco, de exsilio; socios a morte, run.; quem ad quem, in carcerem, in Italiam; uxorem (jälleen ottaa luokſenſa); regem (jälleen aſettaa aſemilleen, fijalleen, wirkaanſa); falces (temmata takaiſin); munitiones (taemmakſi laatia); turres (ſiirtää takaperin); dextram, noštaa olan taa, panna tanaan, eſim. reductā libravit dextrā cestus, olan takaa wiippaſi, run.; run.: solem, diem, aestatem, febrim, somnum j. m. ſ.; eritt.: quem domum, johdattaa, ſaattaa, ſeurata, kaimata, kunniaa oſottaakſenſa; uſein ſotamenoiſſa: peräytätää, taannuttaa, palauttaa, käytäyttää takaiſin, laskettaa takaiſin, exercitum; suos incolumes; legiones ex Britannia, a munitionibus, ab oppugnatione, in castra, in hiberna, in Treviros, intra fossam. *b)* ſuw. ſaattaa takaiſin, palauttaa, quem in gratiam cum quo (jälleen ſowittaa jku jkn kanſſa); quem ad officium; se a contemplatu mali (peräytyä), run.; quid in memoriam (jälleen juokſuttaa); spem mentibus, run. 2) ſaattaa, laittaa jkhn muotoon, laatuun j. m. ſ., harw., quid in formam (ſuwata, muodoštaa), run.

reductio, ōnis, *f.* (ed.), takaiſinſaatanto, palauttaminen, regis (aſemillenſa l. tilallenſa jälleen aſettaminen).

reductor, ōris, *m.* (reduco), takaiſin-

tuottaja l. -saattaja, palauttaja, r. plebis in urbem.

reductus, 3, *PA.* takaisin wedetty; paikoista puh.: peräytywä, taantuwa, takaseutuinen, etäinen, erinäinen, syrjäinen, yksinäinen, sinus, vallis j. m. s., run.; kuw. *subst.* reducta, jäljelliset l. jälkeen asetettawat hywät.

red-uncus, 3, taappäin koukistunut, taappäin, takaisin, sisällepäin kouristunut, koukeroinen, rostrum, kowera, run.

redundantia, ae, *f.* (seur.), ylitse wuotaminen, tulwaaminen; kuw. puheesta puh.: liika runsaus, ylellisyys, juvenilis.

red-undo, I, aallota l. hyökyä takaisin, ylitse, wuotaa ylitse, paisua tulwille, nosta l. yltyä tulwille, tulwata, tulwia, redundat mare, lacus, pituita; run.: aquae redundatae (tulwiwa, wellowa wesi); werr.: qua re l. *abs.*, juoksuttaa tulwana jtakin, runsaasti wuotaa l. norua jtakin, esim. sanguine. 2) kuw. tulwia, uhuta (jtakin), wirrata l. wuotaa l. walua takaisin, ylitse, jklle, jhnkin, esiin, juvenili quadam dicendi impunitate; verba redundantia; — redundant fluctus in quem; ad aliquem fructum cujus (jotenkuten tulla jkn hywäksi); in civitatem (pahoista tawoista puh.); ad amicos (ulottua, koskea, pahasta huudosta puh.); nullum in me periculum redundavit ex hoc beneficio; ne quid invidiae mihi redundaret (langeta takaisin päälle); ex rerum cognitione efflorescat et redundet oportet oratio, runsaasti kummuta esiin; ex tenui vectigali aliquid etiam redundabit, jäädä jäljille l. tähteelle, liietä; reus ex ea causa redundat Postumus, lähtee täysin määrin syyllisenä; hinc illae pecuniae redundarunt (owat heruneet); de frumentario quaestu (karttua). *b)* werr. tulwia jtakin, olla ylenmäärin warustettu jllakin, l. redundo qua re, minulla l. minussa on yltäkyllin, kyll' kyllin, liiaksi, liikenemään, ylellisesti, kosolta, wiljoin jtakin, esim. digito uno redundat (hänellä on yksi sormi liikaa); omnibus vel ornamentis vel praesidiis; Capua splendidissimorum hominum multitudine redundat; acerbissimo luctu redundaret victoria (olisi katkerimman murheen lähteenä); defensio redundavit joco; *abs.*, olla yltäkyllin l. ylenmäärin l. ylenpaltisesti l. liiaksi saapuwilla, saatawilla, käsillä, warana, olla liikanainen, in Crasso redundat ornatus orationis; ut nulla (species) neque praetermittatur neque redundet.

reduvia, ae, *f.* kynnenwitsa, kynnen-oas; sanalask. mitättömistä, wähäpätöisistä puh.: capiti mederi debeo et reduviam curo.

redux, ucis, (reduco), takaisinwiewä, -tuowa, -saattawa, -johdattawa, palauttawa, Jupiter, run. 2) *pass.* takaisintuotu l. -saatettu, takaisintulewa, palaawa, palannut, socii, run.; navis; praedā onustos domos reduces sistere (saattaa takaisin isänmaahan); me reducem esse voluistis.

refello, felli, III, (re-fallo), näyttää l. osottaa wääräksi, todettomaksi, harhaiseksi, erhettyneeksi, wäitellä wastaan, kumota, quem ja quid; run.: crimen ferro (poistuttaa, tuhota).

refercio, fersi, fertum, IV, (re-farcio), sulloa täyteen, tunkea, tupata, mäntätä, tulputtaa, ajaa, mättää, panna täyteen, täpöisen täyteen, kokonaan täyttää, cloacas corporibus (ajaa ruumiita täyteen, ruumiilla täyttää); werr ja kuw.: aures istis sermonibus; libros puerilibus fabulis; hominum vitam superstitione omni; puheessa: tukuta l. joukota päällistyksin, quae peranguste refersit in oratione sua.

re-ferio, īre, lyödä takaisin, speculi referitur imagine Phoebus (önnähtää takaisin, heijastuu takaisin), run.

re-fero, tuli, lātum, ferre, kantaa takaisin, takaperin, tuoda, wiedä, saattaa, laittaa, wetää, antaa takaisin, takaperin, palauttaa, t. jhnkin saattaa, panna l. asettaa jhnkin, laittaa, toimittaa, tuoda jhnkin, jklle, quid ex, ab *abl.* kera, in, ad *acc.* kera; auster me ad tribules tuos Rhegium retulit; me referunt pedes in Tusculanum; praedam; vina (jälleen luoda sisältänsä, oksentaa), caput ad nomen (kääntää), suum os in se (wetaa takaisin, kätkeä), run.; ad Tuncta rur-

sum castra (ſiirtää takaperin); digitos ad frontem, run.? — caput cujus in castra; vulneratos in locum tutum; cornua in publicum (julkiſeſti näyttää); frumentum, signa militaria, literas ad quem; — jöta r. se, lähteä takaiſin, palata, Romam, in castra; sese ab Argis, run.; *Pass.* referri, palata, eodem; naves eodem referuntur (ajetaan takaperin); classis relata (maalle maatunut), run. Critt. *b)* antaa takaiſin, takaanſa, makſaa takaiſin, makſaa, ſuorittaa, pateram; aera idibus (ſowittaa koulutaha), run. *c)* ſotamenoisſa: referre pedem, peräytyä, taantua, wetäytyä takaperin; ſamoin: r. gradum, ja myös *Pass.* referri; werr.: pedem, gradus, astahtaa takaperin, run.; run.: vestigia in decimum annum (ſ. o. wiiwytettää, lykättää). 2) kuw. ylim. ſaattaa takaiſin, jhnkin, palauttaa, sonum, voces j. m. ſ., laskettaa l. wierettää takaiſin, waſtaan, kaikuttaa takaiſin, waſtaan, *Pass.* poukahtaa takaiſin, waſtaan, kaikkua takaiſin, waſtaan, raikkua, sonus relatus; ut usque Romam voces referantur; annos, tempora j. m. ſ., run.; in domum multiplicatam ref. repulsam, ignominiam et calamitatem; victoriam, ſaada; egregiam laudem (käſittää, periä), run.; aspectum in curiam, oculos animumque ad quem, animum ad studia, ad veritatem, kääntää l. tähdätä takaiſin, puoleen, jhnkin; quid in melius (parantaa), run.; se ad philosophiam, palata, ja ſamoin: ut eo se referat oratio; eritt. *a)* toimittaa l. makſaa takaiſin, palkita, koſtaa, salutem cui plurimam (luoda juuri ſydämmellisiä terweiſiä takaiſin); gratiam cui, töillä oſottaa kiitolliſuutta, k. gratia. *b)* uudeſtaan l. toiſtamiſeen palauttaa jtakin, toiſtaa, kertoa, uudiſtaa, jälleen aſettaa entiſelleen, descriptionem coeli, responsum, caerimonias, consuetudinem; arma (*i. e.* bellum), run.; mores, sacra, nomen avi, run.; parentis sui speciem (jälleen juokſuttaa mieleen, muiſtuttaa); jöta avum nomine, quem ore, aſettaa eteen, kuwailla jkta, wiwahtaa jkhn, olla jkhn, olla jkn kaltainen, muotoinen, näköinen, run.; quid mente, quid secum, ykſ. quid, eſim. convivia foeda, jälleen johdattaa mieleenſä, muiſtella, run. *c)* ſaattaa jku tieto, ſana, ilmoitus, kertoa, ladella, laatia, jutella, ſanoa, mainita, tuoda eſiin, sermones ad quem; factum dictumve; versum; *acc. c. inf.* Critt. waſtata, ſäiſtää, quid a nobis refertur? Quid defensioni cujus (wäittää waſtaan); cui; voces, pauca, talia, run.; — wiralliſena tietona l. ſanomana ſaattaa l. wiedä l. tuoda takaiſin, jhnkin, jklle, toimittaa, antaa tietää, kertoa, ilmoittaa, quid ad suos, domum; responsa ad quem; mandata ad quem, cui; numerum ad quem; *acc. c. inf.*; warſ. uſein: r. ad senatum de qua re, ſenatiſſa tehdä eſitys l. ehdoitus, eſitellä, ehdoitella, päättäwäkſi eſitellä l. aſettaa eteen, eſim. de cujus honore praemiove ad senatum r.; ſamoin: rem ad senatum refert, consul convocato senatu refert, quid fieri placeat; jöta ad consilium de quo (eſitellä jkn aſia ſotaneuwoſton ratkaiſtawakſi), ja werr.: r. ad quem, kyſyä neuwoa jkltä, eſim. ad Apollinem de rebus obscuris, omnia ad oraculum; — kirjalliſesti panna, piſtää, latoa jhnkin, kirjoittaa jhnkin, panna luetteloon, kirjaan j. m. ſ., quid in tabulas, in codicem, in commentarium, in libellum, absentem in reos ɣ. m.; rationes (ad aerarium, ad quem), quid (in rationibus, cui), tehdä tili l. luku, toimittaa tilinteko, panna jkn räkninkiin; acceptum ja in acceptum r., k. accipio; jöta lukea jhnkin, jkhn joukkoon, ſijoittaa jkhn joukkoon, luokkaan, lukuun, imagines in deorum numero; terram et coelum in deos; quem inter deos; numerum (*sc.* ovium, lukea lampaat), run. *d)* r. quid ad quid, palauttaa jtakin jhnkin, lukea koskewakſi jhnkin, tarkoituttaa, wetää jhnkin, mitata l. määrätä jtakin myöden, pitää jtakin jnkin ojennuſnuorana, eſim. omnia ad voluptatem, pitää hekuma kaikkein arwiokantana, arwoſtella kaikki hekumaa myöden; omnia ad igneam vim;

omnia ad incolumitatem suam; ad se ipsum (itſeſtänſä, omaſta kokemuksesta arwata); alienos mores ad suos (werrata omiin); hoc refertur ad te (koskee ſinuun). *c)* panna toimeen, ſaattaa aikaan, decretum sine caede nostra.

rĕfert, tulit, ferre, (res-fero), alty. tuottaa liſää aſiaan; jota on hyödyllinen l. etuiſa, hyödyttää, auttaa, on tarpeellinen, tärkiä, ſuurenarwoinen, on jnkin lukua l. jllakin wäliä, (jkn) on wäli, (jkn) koskee l. ſattuu, eſim. refert hoc (id, illud *etc., inf., acc. c. inf.*, relativilauſe) meä (tuä, ſuä, nosträ, vesträ, muutoin *gen.*) magni (parvi, pluris, quanti *etc.*, valde, magis, maxime, parum *etc.*, quantum, tantum, nihil *etc.*), tämä on minulle aiwan hyödyllistä l. tarpeellista, tämä hyödyttää minua ſuuresti, tällä on minun paljon wäliä, tähän tulee minun paljon, tämä koskee kowin minuun; ne illud quidem refert, consul an dictator spoponderit, ei ole ſenkään lukua, ei ſillälkään ole, ei ſillälkään wäliä ole, Konſuliko jne.; neque refert videre (eikä ole ſiinä kyllä, että näkee); magni refert, hic quid velit; quid refert, qua me ratione cogatis? (mitä ſen on lukua, millä tapaa jne., yhtä kaikkihan millä tapaa, yhden tekee millä tapaa); quae (aves) pascantur nec ne, quid refert?

refertus, 3, *PA.* (refercio), ſullottu l. tungettu (jtakin) täyteen, tupattu l. ajettu (jtakin) täyteen, ſupi täytetty (jllakin), täyden täynnä, täkitäynnä (jtakin), runſaswarainen (jstakin), *abl.* kera, eſim. divitiis, taedä ac pice, praedä; Xerxes r. omnibus praemiis donisque fortunae (yllötetty); vita referta bonis; *gen.* kera, eſim. negotiatorum, praedonum j. m. ſ.; *abs.:* domus, Asia.

re-ferveo, ēre, kiehua l. kuohua yleš.

re-fervesco, ere, kuohua yleš.

reficio, fēci, fectum, III, (re-facio), tehdä uudeſtanſa, ſuorittaa toiſtamiſeen, jälleen toimittaa entiſelleen, jälleen laittaa laadullenſa l. panna laidallenſa, ſätkälleen, kuntoon, taas rakentaa mahtiinſa, kohentaa, parantaa, korjata, laittaa, täydelliſyyttää, kokonaiſuuttaa, ärma, tela, opus, aedes, pontem, naves, classem, muros j. m. ſ.; ordines; copias, exercitus (tehdä täyſilukuiſeksi); semper refice (hanki toiſia ſijaan), run. Eritt. *b)* ſaada (takaiſin, käſiinſä), tulona l. ſaaliina periä, koota (halluunſa), tantum ex possessionibus; plus mercedis ex fundo; quod inde refectum est (tuli, kertui). *c)* r. consulem, praetorem *etc.*, uudeſtanſa aſettaa l. määrätä, jälleen walita. 2) kuw. ylim. jälleen ſaattaa entiſelleen, jälleen palauttaa, salutem. Eritt. *b)* jälleen wahwiſtaa, koſtuttaa, wirkiſtää, wirwoittaa, hoiwauttaa, toiwuttaa, ſaattaa ramuunſa, nuorruttaa, Tironem (parantaa); exercitum ex labore, milites quiete a laboribus, saucios; boves pabulo laeto, equos, jumenta; vires cibo; saltus, herbas, run.; se ex caloribus, ex labore t. yhſ. se, toimtua, wirkiſtyä, waurastua, woimiſtua j. m. ſ.; wallan ſuhteen: Lacedaemonii se numquam refecerunt; si paulum modo res essent refectae (ſaati waan wähänkin woimiinſa jälleen pääſiwät); hengelliſeſti: animum, mentem; animos militum a terrore; quem; spem (uudiſtaa).

re-figo, fixi, fixum, III, kiſkoa irti, pois, repäiſtä, temmata, rytkäiſtä, riiſtää irti, wallalleen, pois, irroittaa, ottaa pois, tabulas; signa templis, run.; nostra (ſäälliä kokoon); run.: coelo refixa sidera (irti lähteneet, kirwonneet). *b)* werr. kukiſtaa, kumota, kuolettaa, epuuttaa lakiloita ja aſetuksia (kun nuot tauluilla oliwat luettawaksi julkaiſtuna), leges; aera (*i. e.* leges).

re-fingo, ere, uudeſtaan kuwata, ſuorittaa entiſelleen.

reflātus, us, *m.* (reflo), waſtatuuli.

re-flecto, flexi, flexum, III, taiwuttaa takaiſin, taappäin, taittaa, notkiſtaa, mutkiſtaa, wääntää, kääntää takaiſin, takaperin, taappäin, colla, oculos, run.; longos reflectitur ungues (ſaapi pitkät kynnet), run. *b)* kuw. kääntää takaiſin, kääntää, animum l. mentem cujus (hellyttää, liennyttää); animum

(kähdätä mielenſä jhnkin, ajatella), run.; orsa in melius, run.

re-flo, I, puhaltaa waſtaan, tuulla waſtaan, reflantibus ventis rejici (käywät waſtatuulet); kuw. onneſta puh.: olla waſtainen, cum reflavit fortuna (wiſkauu waſtaiſeſti, pahaksi).

re-fluo, fluxi, fluxum, III, juoſta takaiſin, wirrata l. wieriä takaiſin, takaperin, noſta tulwille, tulwia.

refluus, 3, (cb.), takaiſin juokſewa, takaiſin wieriwä.

reformīdātio, ōnis, *f.* (ſeur.), kauhiſtuminen, kammo, kowa pelko.

re-formīdo, I, kauhiſtuen paeta, kauhiſtua, kammokſua, kammota, kowin peljätä, quem; quid; *inf.*; nec, quid tibi occurrat, reformidat; quod.

re-formo, I, uudeſtaan kuwata, uudeſtaan muodoſtaa, muuttaa, quod fuit ante (jälleen ruweta enſimäiſeen muotoonſa), run.

re-foveo, fōvi, fōtum, II, jälleen lämmittää, wirkiſtää, wirwoittaa, toiwuttaa, corpus y. m., run.

refractārīolus ja **refractārius**, 3, (refragor), waſtahakoinen, ſintainen, ſkawainen, tirhiä, kinaſtelewainen, riiteliäs.

refraen-, ſ. refren-.

re-frāgor, I, ääntää waſtaan, panna waſtaan, hangata waſtaan, waſtuſtella, wetää waſtakynttä, tehdä tenkää, cui; cui rei.

re-frēno, I, ohjakſeſta wetää takaiſin l. peräyttää, ohjakſeſta pidättää, equos; jeſta *b)* ylim. takaiſta, pidättää, pyſäyttää, ſeiſattaa, ehkäiſtä, eſtyttää, tyreyttää, hillitä, häkäyttää, ſuiſtaa, pitää kuriſſa, aquas, run.; kuw.: quem a gloria; libidines, animum j. m. ſ.

re-frico, fricui, fricātum, I, jälleen hieroa auki, taas repiä l. raappia l. rahnata auki, vulnus; obductam jam cicatricem; kuw. jälleen noſtaa, jälleen kihdyttää, uudiſtaa, desiderium ac dolorem; memoriam cujus rei. 2) *intrans.* jälleen puhjeta ilmiin, waſt'uudeſti ilmauntua, refricat lippitudo.

refrīgerātio, ōnis, *f.* (ſeur.), jähdytyſ, wilwotuſ, wiileyſ.

re-frīgero, I. (frigus). jälleen jähdyttää l. kylmentää, kalpiſtuttaa, wiluſtaa, wilwaſtaa, wiiliſtää, refrigeratur ignis, calor; quem; membra refrigerata (wiluſtuneet); jeſta *Pass.* refrigerari *abl.* kera, jähdytteleitä, wilwotteleita, umbris aquisve. *b)* kuw. jähdyttää, kylmiſtää, hyydyttää, laimentaa, *Pass.* jähtyä, wäſähtyä, laimeta, heiketä, refrigeratur accusatio, sermo.

re-frīgesco, frixi, III, jähtyä, kylmetä, kalpiſtua, wilwaſtua. *b)* kuw. jähtyä, laimeta, wäſähtyä, ſeiſahtua, heiketä, laantua, waimeta, kadota, refrigescunt belli apparatus; crimen in causa refrixit (on tyhjäkſi rauennut); refrixerunt sortes (arwat owat jääneet, arwat on tapa hyljännyt); quum a judiciis forum refrixerit (on jäänyt hiljaiſuuteen oikeudentoimiſta); ihmiſiſtä puh.: jäädä toiwoa paitſi (wiranhauſſa).

refringo, frēgi, fractum, III, (re-frango), murtaa auki, rikki, kiſkoa auki, kangoittaa auki, claustra, portas, carcerem j. m. ſ.; run.: vestes (repiä auki). 2) murtaa poikki, taittaa poikki, ramum, run. *b)* kuw. ſärkeä, ehkäiſtä, tyreyttää, heikontaa, ſortaa, häwittää, vim fluminis; vim (fortunae); dominationem; Achivos (maſentaa), run.

re-fugio, fūgi, fugitum, III, paeta takaiſin, wäiſtyä takaiſin, peräytyä, paeta, karkauta l. kaikota pois, matkoihinſa, päästä pakoon, pois, tiehenſä, ex *abl.* kera l. yks. *abl.*, in, ad *acc.* kera; velocissime; run.: mille vias (ſ. o. ſata kertaa); werr. elottomiſta puh., eſim. vites a caulibus, ut a pestiferis refugere dicuntur; critt. paikoiſta: taantua, kaueta, wälttyä, refugit ab litore templum, run.; kuw.: a consiliis fortibus, a genere sermonis, a dicendo, kammota, hyljätä, karttaa neuwoja jne.; luctu (ſurusta wawahtaa takaiſin), run.; refugit animus (kammokſuen wääjää). *b)* ottaa pakonſa jhnkin, turwata jhnkin, ad legatos. 2) *trans.* paeta, karttaa, wälttää, wäiſtää, judicem, ſyymätä, hyljätä; tela cujus; run. *inf.* kera, karttaa, wieroa; kuw.: foeda ministeria (kawahtaa), run.: jurgia, run.

refugium, ii, *n.* (ed.), pako; eritt. *concr.* pako, takaturwa, pakoſija, turwapaikka, ſuoja, silvae tutius dedere refugium; kuw.: refugium populorum erat senatus.

refugus, 3, (refugio), takaiſin pakenewa, peräytywä, wäistywä.

re-fulgeo, fulsi, II, leiskua (takaiſin, waſtaan), wälkkyä, wälöttää, wilkkua, hohtaa, loiſtaa, heiskua, kiiltää, kimaltaa, ſätenöitä (takaiſin, waſtaan), refulget stella, nubes, Venus, auri aura, run.; refulget corpus versicolori veste pictisque armis; refulget galea (heijaſtaa), run.; kuw.: Jovis tutela refulgens (waſtaan loiſtawa), run.

re-fundo, fūdi, fūsum, III, wuodattaa takaiſin, juoksuttaa, walaa, luoda, wiskata, ſyytää takaiſin, vapores eodem; *Pass.* refundi, kuohua yleš, walua, oceanus refusus (takaiſin itſeenſä wirtaawa, maata kiertäwä), run.; — werr.: lateri illisa refunditur alga (ajetaan takaiſin), run.

refūtātio, ōnis, *f.* (feur.), kumoaminen, tyhjäkſi teentö.

re-fūto, I, häätää, torjua, ajaa takaperin, ſyöstä takaiſin, nationes bello. *b)* kuw. ſyſätä pois, lykätä pois, poiſtaa, hyljätä, hillitä, waſtuſtaa, virtutem, clamorem, libidinem; eritt. näyttää wääräkſi, todettomakſi, erhettyneekſi, kumota, tehdä tyhjäkſi, quem; contraria; perjuria.

rēgālis, e, (rex), kuninkaallinen, kuninkaan, genus civitatis, nomen, imperium; virtus, progenies; solium; run.: comae (ſ. o. Lavinian, prinſeſſan), carmen (kuninkaiſta puhuwa). *b)* werr. kuninkaallinen, ruhtinallinen, kuninkaan tapainen l. mukainen, kuninkaalle ſopiwa, komia, uhkia, jalo, ornatus; sententia, animus.

rēgāliter, *Adv.* kuninkaalliſeſti, ſ. o. *a)* komiaſti, uhkiaſti, loiſtoiſaſti. *b)* herralliſeſti, mahtawaſti, upiakäskyiſeſti, run.

re-gero, gessi, gestum, III, kantaa takaiſin, wiedä, tuoda, ſaattaa, laittaa takaiſin, terram e fossa (ulos, pois); tellurem (luoda takaiſin), run.; kuw. luoda l. lykätä takaiſin, waſtaan, aſettaa waſtaan, waſtata, Stoicos; convicia, run.

rēgia, ae, *f.* (regius, *sc.* domus), kuninkaallinen palatſi, linna, kuninkaanhuone l. -aſunto, howi, in quam (regiam) habitandi causā erat inductus; eritt. Weſtan temppelin lähellä olewa Roman kuninkaanlinna, jota jäljemmin papilliſiin toimituſſiin käytettiin; run.: coeli, jumalain aſuntoſija. 2) werr. kuninkaantelta ſodaſſa. *b)* howi, ſ. o. kuninkaallinen huone- l. perhekunta, t. kuninkaallinen hallinto. *c)* waltakaupunki, walta-aſema (täydelliſeſti: regia urbs), Croesi regia Sardes, run.

rēgie, *Adv.* kuninkaan tawoin, röyhkäkäskyiſeſti, omawaltaiſeſti, ankaraſti, tyranniliſeſti.

Rēgienses, ium, *m.* k. Regium.

rēgifice, *Adv.* kuninkaalliſeſti, jalon koriaſti, muhkiaſti.

rēgificus, 3, (rex-facio), kuninkaallinen, ruhtinallinen, jalon koria, komia.

Rēgillus, i, *m.* kyli Sabinilaiſten maaſſa; jöta **Rēgillensis**, e, Regilliläinen. 2) järwi Latiumiſſa, nimeltään myös: lacus Regillus; jöta **Rēgillensis**, is, *m.* Poſtumiuſten liikanimi (ſen woiton tähden, jonka Diktatori Poſtumius w. 496 e. K. Regillus järwen ſeuduilla Latinalaiſiöta ſai). 3) aemiliſen ſu'un liikanimiä.

regimen, inis, *n.* (rego), johto, ohjaus, hallinto, hoitto, toimitus, equarum; kuw.: totius magistratus; rerum; *concr. a)* peräſin, perämela, ruori, run. *b)* kuw. johtaaja, ohjaaja, hallitſia, rerum.

rēgīna, ae, *f.* (rex), kuninkaanna, kuningatar, drotninki; jumalattaristakin puh.: deūm (ſ. o. Juno), run.; kuw.: justitia omnium est domina et r. virtutum; r. pecunia, waltiatar, run. *b)* werr. kuninkaan tytär, prinſeſſa.

regio, ōnis, *f.* (rego), ſuunta, linja, juoni, jono, jana, ſätkä, recta regione (ſuoraa ſuuntaa); regione platearum (tygin katuja päin); regione occidentis (länteen käſin); regio viarum (ſuora katu, t. oikia tie), run.; de recta regione deflectere; castrorum; provinciae (tila, aſema); jöta e regione, ſuo-

raa ſuuntaa, ſuoraan, oikoiſeen, moveri, t. waſtapäätä, kohdaſtamſa päin, ſuoraan waſtaſſa, kohden, kohdalla, *gen.* l. *dat.* kera t. *abs.*, eſim. oppidi, castris, acie e regione instructa. Critt. *b)* rajalinja, rajalaita, raja, Augurein kieleſſä t. ylim., per lituum regionum facta descriptio, näkö- l. ſiintöraja; orbis terrae regionibus definiri; jota kuw. raja, vitae; sese regionibus officii continere. *c)* taiwaankulma, ilmankulma, -pieli, -ſuunta, aquilonaris; vespertina, run.; coeli serena (kohta), run. 2) ylim. paikkakunta, ſeutu- l. kulmakunta, kulma, ſeutu, tieno, paikka, in regione pestilenti; agri fertilissima, ala; regione portae Esquilinae, puolella; regiones infinitas mente peragrare; terrae maximas regiones inhabitabiles atque incultas videmus. Critt. *b)* maakunta, maanpaikka, maiſema, piirikunta, läänike, alue, aluskunta, maa, maritima; principes regionum atque pagorum; in quatuor regiones dividi Macedoniam; propinquae. *c)* kuw. piiri, piirikunta, ala, rationis; definita.

regiōnātim, *Adv.* piirikunnittain, aluskunnittain.

Rēgium, ii, *n.* Gallia Cisalpina:n kaupungeita; jota **Rēgienses**, ium, *m.* Regiumilaiſet.

rēgius, 3, (rex), kuninkaallinen, kuninkaan, kuningasta koskewa, kuninkaasta lähtewä j. m. ſ., genus, potestas, nomen, ornatus, insignia, apparatus, exercitus, praefectus ɣ. m.; ales (kotka, Jupiterin palwelia), run.; atrium (Numan kuninkaanlinnan eſikko); jota *subst.* regii, orum, *m.* howikot, howilaiſet, kuninkaan palweliat, t. kuninkaan ſotawäki. 2) werr. kuninkaallinen, kuninkaalle ſopiwa, jalon koria, komia, muhkia, erinomainen, moles (rakennukſet), run. Critt. *b)* r. morbus, keltatauti.

regnātor, ōris, *m.* (ſeur.), kuningas, wallitſia, hallitſia, haltia, run.

regno, I, (ſeur.), kuningoita, olla kuninkaana, wallita, hallita, regnante Romulo (Romulin hallitеſſa); septem et triginta annos; run. *gen.* kera: populorum (hallita kanſoja); *impers.*: regnatum Romae annos ducentos quadraginta quatuor (Romaſſa owat kuninkaat wallinneet, on kuninkuus kestänyt, on kuninkaita ollut), regnari omnes volebant (tahtoiwat kuningasta hallitſiaksi); werr. wallita, pitää kuninkaan tapaista waltaa, in centuriis equitum; Graecia jam regnante (kun jo oli omaksi wallaksi pääsnyt); vivo et regno (elän mieltä myöden ja wapaasti), run.; t. olla täyſiwaltainen herra l. haltia, herrana liikkua, waltiaana tepaſtella, paucos menses; omnibus oppidis. *b)* elottomiſta puh.: wallita, olla woitolla, olla wallaſſa, in quo uno regnat oratio; per caoumina (lewitä, tuleſta puh.), per viscera (rajuta, näläſtä puh.), run. 2) *trans.* hallita, yks. *Pass.*

regnum, i, *n.* (rex), kuninkaallinen hallinto l. arwo, kuninkaanwalta, kuninkuus, Superbi regni initium; regni cupiditate inductus; r. in sua civitate occupare; r. adipisci, obtinere, agere, labefactare; regno quem spoliare; jota ylim. hallinto, hallitus, wallitus, wallanpito, walta, pakkowalta, r. civitatis cui deferre; regna vini (juomingin johdanto l. eſimieɣɣä), run.; r. instituere, reprimere, occupare, appetere; judiciorum; r. in plebe Romana exercere, tyrannius; kuw.: atomorum; sub regno esse omnes animi partes. *b)* kuninkaallinen huonekunta, propter necessitudines regni. *c)* kuninkaankunta, walta, waltakunta, in regno cujus esse; se patrio regno pulsos esse; ad fines regni sui praesto esse ɣ. m.; run.: cerea (ſ. o. mehiläiskennot); werr. alue, aluesta, aluskunta, omaiſuus, nisi hic in tuo regno essemus; mea r. videns, run.

rego, rexi, rectum, III, johdata, johdattaa, ohjata, ſuistaa, ſuoraan ſuunnata l. oſattaa, tarkoittaa, naves velis; equum; clavum, pitää, run.; tela per auras, run.; critt.: r. fines, sauwoittaa, teikittää, atwata, panna. 2) kuw. johdattaa, ohjata, hoittaa, toimittaa, hallita, mundum, domum, bella, animi motus, casus ɣ. m.; naturam (ſäännellä); juvenem. Critt.

b) ohjata, hallita, wallita, pitää waltaa, rempublicam, civitatem, summam rerum; Massilienses per delectos et principes cives summā justitiā reguntur; populos imperio, run.; — animi partes consilio, mores, libidines; nec se nec suos (pitää kurissa). *c)* saattaa eksykissä käywä oikialle tielle, ojentaa, neuwoa, parantaa, errantem.

regredior, gressus, III, (re-gradior), kulkea takaisin, astua, käydä, kääntää, tulla takaisin, takaperin, peräytyä, palata, ex itinere; in castra; eritt. sotamenoissa: astua takaisin, askeltaa, wetäytä, painua takaisin, peräytyä, takauta; kuw.: in illum annum; eodem.

regressus, us, *m.* (ed.), takaisinkulku, takaisintulo, palaus, progressus et regressus conservare; run.: regressum habere (woida kääntyä l. muuttua); eritt. sotamenoissa: takaisinkulku, peräytyminen, takauminen, regressus inde in tutum non esset. *b)* kuw. palaus, neque r. ab ira relictus esset.

rēgula, ae, *f.* (rego), ojennuspuu, linjain, ylim. mikin suora puukappale: lista, viena, ruode, malka, lehteri j. m. s. *b)* kuw. ojennusnuora, arwiokanta l. -mitta, ohje, sääntö, perus- l. pää-ajatus, erit regula, ad quam eorum dirigantur orationes; habere regulam, quā vera et falsa judicarentur; studia nostra nostrae naturae regulā metiamur; pravissimā consuetudinis regulā uti; mediocritatis, philosophiae j. m. s.

rēgulus, i, *m.* (rex), wähäisen maan kuningas: wähäinen kuningas, pikkukuningas, ruhtinas, wallitsia, herra; werr. kuninkaan poika, prinssi.

Rēgulus, i, *m.* romal. liikanimi.

re-gusto, I, jälleen l. wielä kerran maistaa; kuw.: literas cujus (toistamiseen lukea) p. m.

reicio, f. rejicio.

reintegro, f. redintegro.

rējectāneus, 3, (rejicio), hyljättäwä, *subst.* rejectanea, orum, *n.* hyljättäwät, jotka ei itse luonnossaan ole hywiä.

rējectio, ōnis, *f.* (rejicio), takaisin- l. poisnakkaaminen, -luominen, -heittäminen; werr. takaisinlykkääminen l. -ajaminen, in alium (toisen päähän). *b)* kuw. poissysääminen, hyljääminen, runsiminen, huonoksiminen, halweksiminen, cujus rei, esim. civitatis (porwarin-oikeuden); eritt.: r. judicum l. yks. rejectio, tuomarein syymääminen, polkeminen, estyttäminen, kääwääminen.

rējectus, 3, *PA.* hyljättäwä, *subst.* rejecta, orum, *n.* = rejectanea.

rējiciendus, 3, *PA.* hyljättäwä, rejiciendae res ja yks. rejicienda = rejectanea.

rējicio, jēci, jectum, III, (re-jacio), nakata takaisin, taappäin, luoda, heittää, wiskata, siwauttaa takaisin, takaperin, taappäin, telum in quem; togam ab humero; vestem ex humeris, de corpore (pois), run.; penulam, sagulum; scutum, olan taa, selkäänsä, pakenewista puh.; samoin: parmas, run.; in postremam aciem (sijoittaa takapuolelle, sotamiehistä puh.); — a se cujus pectora (tyrkätä l. tuupata takaisin), librum e gremio suo (liwittää pois), run.; run.: oculos arvis (kääntää l. siirtää pois). Eritt. *b)* sotamenoissa: paiskata takaisin, takaperin, syssätä, spöstä, sylwätä, kiidättää, ajaa, karkottaa takaisin, takaperin, palauttaa, hostem a quo loco, in urbem j. m. s.; samoin: capellas a flumine (torjua), run.; — merimatkalaisista ja laiwoista puh.: rejici austro ad Leucopetram, in quem locum; naves tempestate rejectae. 2) kuw. syssätä takaisin, pois, poistuttaa, luowuttaa, proscriptionem a se; quem a libris; ferrum et audaciam cujus. Eritt. *b)* halwellen lykätä l. syöstä pois tykönsä, hyljätä, runsia, heittää, kaunata, halweksia, huonoksia, olla huolimatta, polkea, halwella, pitää halpana, wähänarwoisena, lasteella, lastata, quid, esim. disputationem, clamorem, voluptates, Ennii Medeam; quem, esim. petentem, run.; jota lakikielessä: r. judices, syymätä, estyttää, polkea, käwätä. *c)* laskettaa jhnkin, syssätä l. työntää jhnkin, quem ad epistolam.

in hunc gregem. Siitä: r. quid ja quem ad senatum (consules, populum, pontifices *etc.*), laskettaa, lähdettää, lykätä, käskeä, neuwoa senatiin jne., esim. rem ad Pompejum, a se rem ad populum; invidiam rei ad senatum (wyöryttää senatin päälle); legati ab senatu rejecti ad populum y. m.; t. ajan suhteen: lykätä, jättää, quid in Idus Febr., in mensem Januarium; t. harw.: r. se quo, heittäytä l. lyöttäytä jhnkin, abkeroita jtakin, panna huolensa, toimensa jhnkin.

re-lābor, lapsus, III, lipua takaisin, takaperin, sujua, solua, walua, wieriä, waipua, painua, langeta, kaatua, juosta takaisin, takaperin; werr. laskea l. purjehtia takaisin; kuw. tulla takaisin, palata.

re-languesco, langui, III, woipua, uupua, kuuntua, biueta, raueta, welttoutua, laapastua, hellittää, heiketä; kuw.: relanguescit animus, impetus.

relātio, ōnis, *f.* (refero), takaisinkantaminen, palauttaminen. 2) kuw. takaisinlykkääminen l. -ajaminen, criminis. Eritt. *b)* kertomus, esitys senatissa j. m. s., relationem audire, approbare. *c)* kerronta, toistaminen, puhetaiteessa.

relātor, ōris, *m.* (refero), kertoja, esitteliä, julkisissa neuwonpidoissa.

relātus, us, *m.* (refero), esitys.

relaxātio, ōnis, *f.* (seur.), irti l. auki päästäminen, löyhittäminen, höllittäminen, liewittäminen, kuw.: animi (wirwoitus), doloris (helpoitus).

re-laxo, I, (jälleen) wäljentää, awaroita, kehittää, löyhittää, höllittää, irroittaa, päästää irti l. auki, awata, alvum; densa, tunicarum vincula, vias, run. *b)* kuw. löyhittää, helpoittaa, kirwottaa, liewittää, liennyttää, huojentaa, hoiwauttaa, toiwuttaa, lohduttaa, wirwoittaa, wirkistää, ilahuttaa, animum; tristitiam ac severitatem; se corporis vinculis, se a nimia necessitate (kirwottaa, wapauttaa); *Pass* relaxari (animis), hoiwata, wirwoitteleita, tointua; *abs.:* dolor relaxat (hellittää, takauu).

relēgātio, ōnis, *f.* (seur.), poistyöntäminen, poismatkauttaminen.

re-lēgo, I, työntää pois, lähettää, panna menemään, laittaa, laskettaa pois, poistuttaa, quem ab *abl.* kera, in *acc.* kera, esim. quem ab hominibus, in praedia rustica; tauros in sola pascua, run.; *dat.* kera: Hippolytum Egeriae (toimittaa pois), run.; wälisti rankaistuksesi työntää pois, matkoihinsa, maasta, matkauttaa pois, tiehensä, maasta, quem in exsilium, in Hispaniam ultra Karthaginem, l. yks. quem. *b)* kuw. lykätä l. sysätä pois tyköään, poistuttaa, luowuttaa, dona; ambitionem, run.

re-lego, lēgi, lectum, III, jälleen poimia kokoon, jälleen panna kokoon, filum (jälleen kääriä kokoon), run.; run.: litora, aquas, jälleen kulkea, jälleen mitellä, matkata, laskea, purjehtia j. m. s. 2) jälleen, uudestansa lukea, scriptorem, scripta, run. *b)* toistamiseen l. tyyskästi mielessään miettiä, ajatella, mieltää, sunt dicti religiosi ex relegendo; sermone labores (jälleen jutella), run.

re-lentesco, ere, jälleen hidastua, raueta, heiketä.

re-levo, I, kewentää, huojentaa, quid qua re; *Pass.:* minimo relevari labore (päästä lapsen kuormasta, kirwountua), run.; werr.: membra sedili posito (laskeuta, lewätä), run. *b)* kuw. tuottaa huojennus, hoiwa, wirwoitus jstakin jklle, kirwottaa, wapauttaa, lohduttaa, wirwoittaa, quem; pectora mero, run.; *Pass.* relevari, saada hoiwa l. helpoitus, tointua, curā et metu; relevata respublica; jsta huojentaa, helpoittaa, liewittää, liennyttää, wähentää, tauottaa, morbum; casum misericordiā cujus; aestus, sitim, famem y. m., run. 2) nostaa, kohottaa, pystyttää, corpus e terra, run.; membra in cubitum (nojata), run.

relictio, ōnis, *f.* (relinquo), (jnkin) jättäminen, hyljääminen, (jstakin) wilpistyminen, reipublicae, consulis.

relicuus, k. reliquus.

religātio, ōnis, *f.* (religo), sitominen.

religio, ōnis, *f.* (relego), jumalankunnioitus l. -palwelus, jumalanpelko, jumalisuus, hurskaus, sekä tuo sisällinen, puhdas, että ulkonainenkin,

uskonnollisissa menoissa ilmauntuwa, jonka wuoksi religio, religiones myös waskaa uskonnon ja jumalanpalweluksen asiaston l. toimiston l. menoston ja niinmuodoin on aiwan yhtä kun uskonto meidän käsityxemme mukaan, a religione quem deducere; religionem tollere, violare, sancire, conservare y. m.; multiplex (talka-usko); r. deorum immortalium (jumalain kunnioitus l. palwelus); mira r. est Cereris (Ceres pidetään erinomaisessa kunniassa); fanum Junonis tanta religione fuit (kunnioitettiin niin suuresti); de religione queri; religiones interpretari, selittää uskonnon esineitä, uskonnollisia menoja l. sääntöjä, uskontoa. II) werr. *A) subj.* jumalisuudesta lähtewä arwelemus, arwelaisuus, epäilys, aillut, tunnonwaiwa, arka tunto, pyhä pelko l. kammo, religionem cui injicere, offerre, animo incutere; traho quid in religionem (jku asia arweluttaa minua, otan l. panen jtakin tunnon-asiana); r. afferre, eximere j. m. s.; religionibus dedita natio; jsta *b)* ailutta synnyttäwä uskonnollinen syyn-, wian-, rikoksenalaisuus, welka, synti, mendacii religione obstrictus; liberare religione templum; in semet religionem recipere; inexpiabiles religiones in rempublicam inducere; ja *c)* eritt.: r. jurisjurandi l. yks. religio, walallinen welwollisuus, walaside, walallinen wakuutus, wala, religione jurisjurandi commoveri; religioni consulere. 2) ylim. kowa arwelemus, arweliaisuus, epäiliäisyys, liika huolellisuus, tyyskyys, tarkkuus, omatuntoisuus, totisuus, rehellisyys, wakawuus, religioni cujus servire (puheliasta puh.); oratio nimiä religione attenuata; r. vitae, judicis, testimoniorum; officii (tehtäwän täytännösä); antiqua. *B) obj.* kunnioitettawuus, kunnianarwoisuus, pyhyys, deorum, fani, sacrarii, signi; jsta *concr.* uskonnollisen kunnioituksen esine, pyhä esine, pyhäkkö, esim. jumalain kuwista, alttarcista, templeleistä j. m. s. puh., domestica; praedo religionum; religiones violare.

religiōse, *Adv.* jumalisesti, hurskaasti, hartaasti, templum, deos colere; admovere manus (pyhän pelon hallussa, kammokkaasti). 2) arweliaasti, epäiliäsesti, huolellisesti, kowin tyyskästi l. tarkasti, omatuntoisesti, totisesti, wakawasti, testimonium dicere; promittere (warowasti).

religiōsus, 3, (religio), jumalaa pelkääwäinen, jumalinen, hurskas, harras, homo; mortuis religiosa jura tribuere (uskonnollisia menoja). 2) werr. uskonnollisessa kohdassa arwelias, epäiliäs, huolellinen, arka l. herkkätuntoinen, civitas; religiosum est, arweluttaa, on tunnon-asia, on tunnon loukkaus; jsta ylim. arwelias, tyyskä, tarkka, omatuntoinen, totinen, rehellinen, wakawa, testis, natio; auctor rerum Romanarum; Atticorum aures (tarkat). *b)* pyhä, kunnioitettawa, templum, signum, loca y. m.; eritt.: dies religiosus, jona ei ollut hywä tärkiään toimeen ruweta, paha-enteinen päiwä, onnetoin päiwä, murhepäiwä.

re-ligo, I, sitoa taa, takaa, kiinni, jhnkin, ribmoa, köyttää, niwoa taa, takaa, kiinni, jhnkin, kiinnittää, quem ad currum; trabes axibus; tigna laminis; comam (sitoa ylös), tempora foeno (käärii heiniä ympäri), run.; navem ferreis manibus injectis (pidättää); equos (licata), run.; eritt. kytkeä l. kiinnittää laiwa jhnkin, navem ad terram; classem ab aggere, navem litore, run.; kuw.: extrinsecus religata (virtus).

re-lino, lēvi, litum, III, awata piettyä, jsta run.: mella, ottaa ulos.

re-linquo, liqui, lictum, III, jättää jälkeensä, jälkiin, jälselle, perässänsä, taansa, jättää, heittää, quem ja quid; quem castris praesidio, in Gallia, ad exercitum; duabus legionibus in castris relictis; hostem post tergum; greges pecorum, lacrimam, run.; limus relictus (jäänyt), run.; sub sinistra Britanniam relictam conspicere; kuw.: aculeos in animis (auditorum); eritt. *a)* kuoleman kautta jättää jälkeensä, eloon, perinnöksi j. m. s., jättää, quem (testamento) heredem; pau-

per a majoribus relictus (esi-isistä köyhäksi jäänyt); fundos, aeris alieni aliquantum; domus ab avunculo hereditate relicta (enolta perinnöksi jäänyt); kuw.: effigiem consiliorum ac virtutum; rempublicam cui; cujus rei memoriam; orationes et annales; quid de qua re scriptum; scriptum relinquere ynnä *acc. c. inf.* kera (olla kirjoittanunna, kirjallisesti kertoa). *b)* jättää jääneeksi, jäljille, tähteeksi, haltuun, omaksi, alttiiksi, jättää, heittää, antaa, sallia j. m. s., nullum granum cui; equitatūs partem sibi; habitanda fana apris, run.; *Pass.* relinqui, jäädä jäljille, tähteeksi, jäädä, olla jäljillä, relinquebatur una via; se cum paucis relictum videt; kuw.: laudem populari reipublicae; unam cui consolationem; sibi spatium deliberandi (ottaa); sibi spatium ad cognoscendum; locum morti honestae; tempus munitioni; quem poenae, leto, run.; urbem direptioni; *inf.* kera, run.; relinquitur (cui) spes; relinquitur, ut quiescamus. *c)* jättää jhnkin tilaan, kahden *acc.* kera, esim. quem insepultum, pacatum, rem integram (jättää jku hautaamatta, rauhoitettuna, asia sillisekſi); sine imperio copias; tantum in medio; quem tacitum (waieten jättää), run. 2) jättää, heittää mikä, eritä, lähteä, luopua mistä, eritt. hyljätä mikä, wilpistyä mistä, domum propinquosque, locum y. m.; paucos (antaa mennä menoansa); meritorum auctorem, run.; signa. *b)* kuw. ylim.: r. vitam (heittää henkensä, kuolla), run.; relinquit quem animus (jku lankeaa tainnioksi, menee miemoksiin) t. anima (jksta lähtee henki, jku kuolee); ab omni honestate relictus (paljastettu); eritt. jättää, heittää jtakin, luopua, olla huolimatta, lukua pitämättä jstakin, laiminlyödä jtakin, rem et causam communem; jus suum; agrorum et armorum cultum, bellum, obsidionem; injurias, jättää kostamatta, rankaisematta; caedes, jättää mainitsematta; relictae possessiones (kylmille jääneet); relictis omnibus rebus.

reliquiae, ārum, *f.* (ed.), jäännökset, jätteet, jätökset, tähteet, rippeet, rääppeet, rääteet, ruuput, lopuskat, loput, loppu, copiarum, gladiatoriae familiae; Danaūm (Kreikalaisten jättämät), run.; cladis, pugnae, belli, conjurationis; oppidorum (karit, rauniot), run.; cibi y. m.; eritt. poltetun ruumiin: tuhka, Marii; kuw.: pristinae fortunae, belli; avi (mitä iso-isältä on jäänyt tekemättä, nim. punilaissodan päätäntö).

reliquus, 3, (relinquo), jäänyt, jääpä, jäljillä l. tähteellä olewa, jäljillinen, jäännöllinen, lopullinen, quem (mulum) tibi reliquum dicis esse (sinulla olewan jäljillä); ex qua (familia) reliquus est Rufus; si qua reliqua spes est; videre, quae reliqui summa fiat; nihil est reliqui (ei mitään jää, ole jäljillä); jsta reliquum, i, *n.* ja *plur.* reliqua *gen.* kera, jäännös, tähde, loppu, reliquum vitae (loppu-elämä); reliqua belli perfecta; — reliquum est, ut *conjunct.* kera, wielä jääpi, wielä on jäljellä, wielä puuttuu, että; reliquum facere quid, jättää jäljille, tähteeksi, jääneeksi, ja quem, jättää henkiin; quod fortuna reliqui fecit (mitä kowa onni ei ole wienyt); nihil reliqui facere, olla mitäkään jäljille jättämättä l. heittämättä, esim. milites nihil reliqui victis fecere (eiwät suoneet mitäkään tähteeksi woitetuille), nihil fit reliqui victis (ei jää mitään jäljille), t. olla mitäkään jättämättä l. laiminlyömättä, panna kaikki woimansa liikkeelle, esim. sibi ad celeritatem (koettaa parastansa nopeuden suhteen); — eritt. *a)* ajan puolesta: jäljempi, perempi, tuonnempi, myöhempi, wastainen, tulewa, tranquillitas, vita; in reliquum tempus ja yks. in reliquum, tulewaksi ajaksi, wastaiseksi, tästälähin. *b)* weloista puh.: takaperoinen, pecunia; *subst.* reliqua, orum, *n.* takaperoiset welat, jäännös- l. loppuwelat, ratio reliquorum meorum (saatawat, saamiset). 2) werr. lopullinen, toinen, muu, populus (loppukansa); pars exercitūs, commeatus, Graecia, oratio; reges, labores, res; quod reliquum est, mitä muuhun l. muihin asioihin tulee, ja

ſamoin: de reliquo; reliqui, muut, toiſet, loput; reliqua, lopulliſet aſiat, loput, loppu, toiſet, muut, t. *adv.* muutoin.

relligio, f. religio.

re-lūceo, luxi, II, walota takaiſin, beiſkua, beloittaa, hohtaa, kuultaa, kumottaa, loiſtaa takaiſin, kajottaa, heijaſtaa, relucens flamma.

re-lūcesco, luxi, III, jälleen ruweta loiſtamaan l. beloittamaan.

re-luctor, I, rinnuſtella waſtaan, taiſtella, tepaſtella, pyrkiä, piſtää waſtaan, wetää waſtakyntä, lyödä kalkkaa, teniä, tenäſtää, kintturoita.

re-maneo, mansi, mansum, II, jäädä l. pyſäytä jälſelle, jkſta jhnkin, pyſyä (jälſillä), wiipyä, domi, Romae; in exercitu, in Gallia; ad urbem; apud quem; quod (ferrum) ex hastili in corpore remanserat (tarttua ruumiiſen). Critt. *b)* jäädä olemaan, jäädä jäänteekſi, jäädä, pyſyä, jäädä jälſille l. tähteekſi, eodem vestigio; in qua muliere vestigia antiqui officii remanent; quorum ad nostram memoriam gloria remansit (on ſäilynyt, on keſtänyt); vobis aeterna sollicitudo remanebit; contumelia remanet in exercitu (iſtauntuu ſotajoukkoon); — quarum (sublicarum) pars inferior integra remanebat (oli jälſillä ehjänä, oli ehjäkſi jäänyt).

remansio, önis, *f.* (ed.), jälſille jääminen, paikallenſa pyſähtyminen, paikallanſa pyſyminen.

remedium, ii, *n.* (re-medeor), paranne, lääke, lääkityš, koſte, rohto, remedio uti; remedia celeria faciliaque proponere morbo. *b)* kuw. paranne, apukeino, pelaſte, keino, neuwo, *gen., dat.,* ad *acc.* kera (jhnkin), eſim. vulneris; veneficiis cujus remedia invenire; remedia sibi comparare ad tolerandum dolorem.

re-meo, I, palata, kääntää l. tulla takaiſin, lähteä takaiſin, ad quem; in patriam, run.; ad stabula; run. ykſ. *acc.:* urbes (kpgeihin); remeat aër (wirtaa takaiſin); kuw.: remeat dies, run.; *acc.* kera: aevum (toiſtamiſeen elää), run.

re-mētior, mensus, IV, mitata takaiſin, jälleen; werr. mitellä l. kulkea l. waeltaa takaiſin l. jälleen jtakin tietä j. m. ſ., jota *pass.* remensus, takaiſin, jälleen laskettu l. matkattu, pelagus, mare, run. 2) kuw. jälleen lukea l. pitää waari, astra (jälleen tarkaſtella), run.

rēmex, remigis, *m.* (remus-ago), ſoutaja, ſoutomies, airollinen; uſein *sing. coll.* ſoutajat.

Rēmi, orum, *m.* kanſakunta Belgiaſſa.

rēmigātio, önis, *f.* (remigo), ſoutaminen.

rēmigium, ii, *n.* (remex), ſouto, ſoudanto. 2) ſoudinlaitos l. -rakennus, ſoutoneuwot, ſoutimet, airot; run. werr. lentimet, ſiiwet. *b)* ſoutue, ſoutol. ſoutajawäki, ſoutomiehet.

rēmigo, I, (remex), ſoutaa, non intermisso remigandi labore.

re-migro, I, muuttaa takaiſin, ſiirtää, waeltaa, matkata takaiſin, takaperin, palata, in domum veterem e nova, in agros; kuw.: ad justitiam j. m. ſ.

reminiscor, sci, (runko men, joſta mens, memini), jälleen palauttaa muiſtiinſa, jälleen johdattaa l. juokſuttaa muiſtiinſa, mieleenſä, jälleen muiſtella, *gen.* t. *acc.* 2) miettiä, ajattelemalla keksiä, harw., plura bona.

re-misceo, miscui, mistum l. mixtum, II, ſekoittaa, hämmentää, kuw.: falsa veris, run.

remisse, *Adv.* laimiaſti, hiljaiſeſti, wienoſti, lientiäſti, hienoſti, lempiäſti.

remissio, önis, *f.* (remitto), höllittäminen, löyhittäminen, superciliorum. 2) kuw. hellittäminen, helpoittaminen, löyhdyttäminen, welttouttaminen, welttous, hienous, pehmeys, lempeys, vocis (alentaminen); usūs (ſeurapidon tauottaminen); morbi (wälpähtäminen, takauminen); animi, lewityš, wirwoitus, hauſkutus, huwitus, t. hempeys, laimeus, t. ſuopeus j. m. ſ. *b)* anteekſi antaminen, jättäminen, poenae.

remissus, 3, *PA.* höllitetty, helpoitettu, höllä, lerppumainen, lotka, löyhä, corpora; arcus (laukaiſtu, hellinnyt), ager (ſula), run.; kuw. *a)* laimia, hiljainen, wieno, lewä, laukia, leuto, mieto, lientiä, lempiä, hempiä, pehmiä, hieno, ſuopia, ſäwykäs, leppiäs, iloinen, ventus, frigus; cantus, ser-

mo; homo, animus (lajmia, innotoin, kylmäkiskoinen); principes; amicitia; jocus (wallatoin), run. *b)* weltto, wetelä, laapakka, huolimatoin, lewäperäinen, wedäperoinen, raukia, hermotoin, wetkomainen, untelo, animus; in petendo; aestimatio (wähäinen).

re-mitto, mīsi, missum, III, lähettää takaisin, työntää, panna, laittaa, päästää menemään, laskea takaisin, takaperin, laskettaa itsestänsä, pois j. m. s., quem ja quid cui; quem domum, Romam, in regnum, in hiberna, ad quem; pila (nakata l. paiskata takaisin); scripta ad quem mandata; naves; calces, lyödä takaisin, s. o. potkia; quam (muriam) testa marina remittit, quod bacca remisit olivae j. m. s., laskea l. waluttaa itsestään, tehdä, juoksuttaa, sirettää, run.; eritt. *a)* päästää l. laskea takaisin, höllälensä, wallallensa, irti, wireestä, alas, auki, höllittää, löyhittää, ramulum; habenas, ja werr. appetitus; frena, digitos, manus, run.; vincula, irroittaa, kirwottaa, run.; arcum, run.; si brachia remisit (jos häneltä kädet herwahtaa alas, waipuu alas), run.; mella (wetelöittää, sulattaa), se (käydä sulaksi, maasta puh.), run. *b)* r. nuncium, lähettää erokirja, purkaa awioliitto. 2) kuw. lähettää takaisin, luoda l. laskea takaisin, takaperin, palauttaa, laskea takaansa, mielestänsä, luowuttaa, poistaa, syösätä pois työhään, vocem, sonum j. m. s., laskettaa l. kaikuttaa l. wierettää takaisin, run.; imperium cui (antaa takaisin); veniam (palkita), run.; opinionem (haihduttaa luulo, luopua siitä), provinciam y. m.; eritt. *a)* hellittää, helpoittaa, löyhdyttää, liewittää, huojentaa, laskea irti l. wapaaksi, heittää, jättää, laiminlyödä j. m. s., sonorum tum intendens tum remittens persequetur gradus (alentawa); animum (wirwoittaa, hauskuttaa, huwittaa); se (ruweta l. paneuta huwitukselle, pitää joutoa); animos a certamine, a religione; memoriam (wähemmin harjottaa); contentionem, curam, bellum; belli opera (seisauttaa); tantum de suo; aliquid de severitate cogendi; de celeritate (heikentää, wähentää nopeutta); aliquid ex pristina virtute (wähän hellittää, helpoittaa, luopua entisestä miehuudesta); jsta lakata, herjetä, tauota, *inf.* kera, esim. explorare (tiedustelemasta), t. *abs.*; vita remissa (loppunut), run.; ja se remittere l. *Pass.* remitti, laantua, heiketä, waimeta, raueta, riutua, remittitur virtus. *b)* antaa l. jättää anteeksi, lahjaksi, lahjoittaa (jtkn jtakin), jättää waatimatta (jklta jtakin), jättää, panna alttiiksi, uhrata, multam; poenam cui; cui poenam magistri equitum (jkn mieliksi); pecunias, stipendium, navem; voluptatem cui; suarum rerum honorem cui; memoriam simultatium patriae; t. myönnyttää, sallia, suwaita, quid; quid cui; remittentibus tribunis; nec res dubitare remittit (epäilemistä), run. II) *intrans.* hellittää, helpoittaa, tehdä helppoa, wälpähtää, takauta, peräytä, huojeta, heiketä, lauhtua, laantua, waimeta, hiljetä, hälwetä, remittunt imbres, dolores; remittit ventus, pestilentia y. m.

Remmius, 3, romal. sukunimi; *adj.* remminen, Remmiuksen.

re-mōlior, IV, mulliстaa takaisin, takaperin, pois, lykätä, työntää, tyrkätä, siirtää takaperin, pois.

re-mollesco, ere, pehmetä, sulata; kuw. *a)* hempeytä, hentouta, remollescunt homines. *b)* heltyä, lientyä, precibus, run.

re-mollio, IV, pehmittää; kuw. hentouttaa, hempeyttää, artus, run.

remorāmen, inis, *n.* (remoror), wiiwytki.

re-mordeo, ēre, purra takaisin, jälleen; kuw. *a)* ehtimiseen kalwaa, kiusata, waiwata, ahdistaa, tuskauttaa, lewottuuttaa, cura remordet quem, run.; libertatis desiderium remordet animos. *b)* kostaa solwaus, run.

re-moror, I, wiipyä, aikailla, witkisteller jäädä l. pysyä, olesia, in Italia. 2) *trans.* wiiwyttää, hidastuttaa, pidättää, ehkäistä, estää, quem; Servilium praetorem mors ac poena remorata est (odotutti); a negotiis; iter; quominus *conjunct.* kera; *pass.*: pomi jacta remorata (wiiwytetty), run.

remōte, *Adv* kaukana, kwitkona.

remōtio, ōnis, *f.* (removeo), takaiſin ſiirtäminen l. wetäminen; kuw. poiſtaminen, luowuttaminen, päätäminen, criminis.

remōtus, 3, *PA.* taka-eräinen, takaſeutuinen, ſyrjäinen, kaukainen, etäinen, loca; domūs pars (perämäinen, takamainen, ſ. o. penetralia), run.; a *abl.* kera, eſim. locus ab arbitris remotus (kaukana l. loittona olewa); remoti ab oculis populi, taantuneet, peräytyneet, loitonneet, wäistyneet, poikeſſa j. m. ſ. 2) kuw. poiſtunut, ſyrjäynyt, wierauntunut, kaukana, eriäwä, poikkeawa, wapaa, a memoria; ab justitia (hurſkautta wajaawa); ab utilitate reipublicae (poikkipuolinen hyödylle, ſotiwa ſitä waſtaan); a forensi strepitu (hälinään ſopimatoin, tajoamatoin, mukaumatoin); ab honestate (ſiiſtitöin, ſopimatoin); ihmiſiſtä puh.: a dialecticis (tietämätöin); ab injuriis cujus (rauhaſſa); a culpa (ſyytöin); ab inani laude (mieltymätöin kiitokſeen) y. m. *b)* hyljättäwä, *subst.* remota = rejecta.

re-moveo, mōvi, mōtum, II, alky. taannuttaa, ſiirtää l. wetää takaiſin; jäta wiedä ſiwupuoleen, poiš, toimittaa, ſaattaa, ſiirtää, korjata ſiwupuoleen, poiš, tiehenſä, näkywiſtä, ſilmiſtä, ſyrjäyttää, ſiwuttaa, wetää poiš, ſyſätä l. työntää poiš, torjua, pidättää, poiſtuttaa, poiſtaa, a, ex, de *abl.* kera t. ykſ. quem, quid; kuw.: omnia removistis, avaritiam, imperitiam *etc.* (purkaa); metum (haihduttaa, heittää); remoto joco (pilanlaſku ſiſſenſä); formam animi (luoda päältänſä), soporem (pakennuttaa, karkottaa), run.; suspicionem ab se, luowuttaa; quem ab republica (laſkettaa poiš waltiotoimiſta); quem ab sermone (ſulkea l. jättää poiš); se a negotiis publicis (wetäytä poiš, peräytyä, pyſyä poiš toimitukſiſta, wieroa, karttaa niitä); se ab amicitia cujus (eritä jkn yſtäwyydeſtä); se a suspicione (poiſtaa puoleſtanſa epäluulo); quid ex oratione (karſia poiš); quem senatu (lykätä l. panna poiš); se artibus suis (luopua taiteiſta, laata niitä harjottamaſta) y. m.

re-mūgio, īre, ammoa l. mylwiä takaiſin, waſtaan, myykimällä waſtata, ad verba cujus, run. *b)* ylim. kaikua takaiſin, waſtaan, jonkua, kumiſta, tömiſtä, tohiſta takaiſin, waſtaan, mönkyen waſtata, ärjyä, raikua, jymiſtä, run.

re-mulceo, mulsi, mulsum, II, ſiwaltaa takaiſin, taittaa takaiſin, painaa alas, caudam, run.

remulcum, i, *n.* hinain, wetoköyſi, wedätti, lämpſä, jukko, navem remulco abstrahere, trahere (hinaamalla l. peräsſänſä wiedä poiš laiwa, hinaamesta kuljettaa, peräsſänſä l. hännäsſänſä wetää laiwaa, pukſeerata laiwaa).

Remulus, i, *m.* Alban kuninkaita. 2) erään ſankarin nimi.

remūnerātio, ōnis, *f.* (ſeur.), koſtaminen, korwaaminen, palkitſeminen, benevolentiae, officiorum.

re-mūneror, I, lahjoittaa takaiſin, koſtaa, korwata, palkita, maksaa, quem: quem qua re; meritum.

Remūria, orum, *n.* = Lemuria.

re-murmuro, I, muriſta waſtaan, rönkyä l. kohiſta waſtaan.

rēmus, i, *m.* airo, ſoudin, remis navigium incitare; pulsus remorum; servos ad remum dare (ſouto-orjia); remos detergere; ſanalask.: velis remisque, ventis remis (airoin purjehin, ſ. o. kaikeſta wäeſtä, woimanſa tieſtä, kykenemiſeen, hengen peräſtä); run. lintuin ſiiwiſtä puh.; kuw.: orationem dialecticorum remis propellere.

Remus, i, *m.* Romulin weli.

rēn, *rēnis, *m.* taw. *plur.* renes, renum ja renium, munuaiſet, munaskuut.

re-narro, I, jälleen kertoa, ladella, jutella.

re-nascor, nātus, III, uudeſtaan ſyntyä, jälleen kaswaa, de corpore patrio, run.; renascuntur pinnae; renatus Scipio (jälleen ilmoihin tullut). *b)* werr. ja kuw. jälleen noſta, toistamiſeen, waſt'uudeſti yletä l. ilmaantua l. koitua, renata urbs; principium non ab alio renascitur; renascitur bellum (jälleen puhkeaa ilmiin, jälleen ſyttyy).

re-nāvigo, I, purjehtia takaiſin, laſkea takaiſin.

re-neo, II, kehrätä takaiſin, auki, kehittää l. lieſtyttää kehroſ, ſilä, Oſtattariſta puh., peruuttaa l. epuuttaa kuolema, run.

re-nīdeo, ēre, loiſtaa (takaiſin, waſtaan), hohtaa, wälkkyä, heiſkua, läiköttää, kimaltaa, wilailla (takaiſin, waſtaan), kajottaa. Critt. *b)* iloſta loiſtaa, olla iloinen, iloita, ore renidenti, run.; *acc. c. inf.*, run.; jſta werr. nauraa, naurella.

re-nītor, nīsus l. nixus, III, ponniſtaa waſtaan, panna l. pyrkiä waſtaan, hangata waſtaan, wetää waſtakynttä.

re-no, I, uida takaiſin; jſta jälleen ſukeltaa l. pullahtaa eſiin, ilmiin.

reno l. **rheno**, ōnis, *m.* ehkä poro l. peura; renonum tegumentum l. ykſ. reno, porontalja.

re-nōdo, I, awata ſolmuſta, päästää ſolmuſta, comam (laskea hajallenſa, liehuttaa), run.

renovāmen, inis, *n.* (renovo), uudiſtus, uuſi muodoſtus.

renovātio, ōnis, *f.* (ſeur.), uudiſtaminen, mundi; doctrinae (uudeſti harjottaminen); critt. rahakaſwin uudiſtus, kaſwin kaſwi, singulorum annorum; — kuw.: auspiciorum.

re-novo, I, uudiſtaa, jälleen ſaattaa l. laittaa entiſelleen, palauttaa entiſelleen, stellas, templum, colonias; agrum (kyntämällä tai kesantona pitämiſellä), run.; critt. lukea kaſwin kaſwi l. kaſwiſta kaſwi, renovato in singulos annos fenore; — kuw.: bellum, sacra, foedus, exemplum, studia, animi curam, memoriam y. m.; casus omnes (uudeſtaan kokea), senectutem (nuorentaa), run.; ut *conjunct.* kera (uudeſtaan toimittaa); critt.: animum cujus, corpora animosque, rempublicam, se, wirwoittaa, wirkiſtää, toiwuttaa, koſtuttaa, wahwiſtaa. *b)* kertoa, toiſtaa jtakin ſanottua, quid.

re-numero, I, lukea takaiſin, eteen, quid cui.

renunciātio, ōnis, *f.* (ſeur.), kertomus, ilmoitus, tiedonanto.

re-nuncio, I, ſaattaa (takaiſin) tieto, jutella, ladella, ilmoittaa (taw. ſuullisesti), de qua re; cum celeriter, quid esset, renunciasset; *acc. c. inf.* Critt. *b)* wirallisesti: kertoa, tehdä kertomus, toimittaa, laatia, ilmoittaa, antaa tietää, tuoda l. wiedä ilmoitus, tieto, ſanoma, quid cui; quid ad senatum, in concilium; *acc. c. inf.*; postulata cujus; legationem (tehdä kertomus lähetyksestä); hostium numerum (julkiſesti ilmoittaa, julkaiſta); kahden *acc.* kera, eſim. quem consulem, julkiſesti ilmoittaa jkta Konſuliksi walitun, juliſtaa Konſuliksi; quum doceretur - - fratrem a fratre renunciatum (walittu). 2) ſanoa pois, ilmoittaa lakautetuksi, kumotuksi, katkaiſtuksi, tauonneeksi, loppuneeksi j. m. ſ., epuuttaa, peruuttaa, purkaa, hospitium, decisionem, amicitiam, societatem cui; renunciata est tota conductio; jſta *b)* ſanoa itſensä irti, luopua, *dat.* kera, eſim. Stoicis (Stoalaiſiſta).

re-nuo, nui, nūtum, III, ewätä, ehkäistä, empiä, kieltää, intätä, panna waſtaan, pahaksua, *dat.* kera, eſim. crimini, t. *abs.* 2) *trans.* empiä, hylätä, convivium.

reor, ratus sum, rēri, (res), laskea, lukea, laskea lukua, k. ratus; jſta werr. arwella, luulla, uskoa, otaksua, päättää, *acc. c. inf.*; *abs.*: reor, luulakseni, kaiketi, epäilemättä.

repāgula, orum, *n.* (re-pango), poikkipuu, pönkkä, ſalpa, telki, teljin, valvae clausae repagulis; convellere repagula. *b)* kuw. ſalpa, pidin, omnia repagula pudoris officiique perfringere.

re-pandus, 3, keikkia, kenokas, taappäin koukiſtunut, yleſpäin koukiſtettu.

reparābilis, e, (ſeur.), palkittawa, taſoitettawa, parannettawa.

re-paro, I, jälleen hankkia, palkita, uudeſtaan laatia l. waruſtaa, jälleen ſaattaa l. toimittaa entiſelleen, palauttaa entiſelleen, jälleen laittaa entiſelle laadulleen l. ſätkälleen, jälleen panna entiſelle laidallenſa, entiſeen korjuunſa, jälleen rakentaa mahtiinſa, parantaa, kohentaa, quid ex eodem agro, jälleen ſaada (kadotettuin palkitſemiſekſi l. korwaamiſekſi); classe latentes oras, pyytää ſaawuttaa (menettetyin ſijaan), run.; classem; res

amissas, tecta Trojae p. m., run.; damna (taſoittaa), run.; exercitum (täyſinäiſyyttää, tehdä täyſilukuiſeksi); cornua (kokonaiſuuttaa, kuuſta puh.), run.; potestatem, bellum, uudiſtaa, toiſtaa, jälleen noſtaa l. aloittaa. *b)* wirwoittaa, wirkiſtää, toiwuttaa, nuorruttaa, uudeſtaan wahwiſtaa, animos; corpora labori (ſ. o. työhön), run. 2) jtakin waſtaan, jllakin hankkia l. oſtaa jtakin, jhnkin waihettaa jtakin, vina merce Syrä, run.

repastinātio, ōnis, *f.* (ſeur.), uudeſti kuokkiminen l. kaiwaminen.

re-pastino, I, (pastinum, kakſihampainen kuokka), uudeſtaan kuokkia l. kaiwaa.

re-pecto, pexum, III, (jälleen) kammata.

re-pello, repuli l. reppuli, pulsum, III, ſyſätä takaiſin, takaperin, pois, ſyöſtä, työntää, tyrkätä, pakoittaa, ſylwätä, ſyytää, ſamottaa, kiidättää, paiskata, ajaa takaiſin, takaperin, pois, palauttaa, karkottaa, quem a *abl.* kera ja in *acc.* kera, eſim. hostes a ponte, ab castris, in silvas, in oppidum; quem foribus, run.; homines inermes armis, viris, terrore *etc.*; telum aere repulsum (kilpiſtynyt, kimmahtanut, poukahtanut), run.; mensas, aras (tuupata kumoon), run.; tellurem haſtä, amnes Oceani pede j. m. ſ., lähteiſään ikäänkun ſyſätä pois l. altanſa, run.; tellus repulsa est (maa taantui), run.; aera (aere), kalkuttaa toiſiinſa, run. 2) kuw. karkottaa, lyſätä pois, ſyſätä pois, hyljätä, poiſtuttaa, poiſtaa, torjua, häätää, eſtää, luowuttaa, quem ex urbe; quem a gubernaculis civitatum, a consulatu, a conatu, a cognitione legum; ab hac spe repulsi (toiwoſſa pettyneet); ab amicitia repulsus (ſuljettu pois); haud repulsus abibis (kieltäwällä waſtaukſella); duabus aedilitatibus repulsus, wiranhakiaſta puh., hyljätty, ehkäiſty, ewätty, wirkaan pääſemättä jäänyt; dolorem a se; ictus, periculum, vim; connubia, preces, hyljätä, halweksia, run.; contumeliam.

re-pendo, pendi, pensum, III, punnita takaiſin, pensa, run. 2) punnita l. maksaa waſtaan, aurum pro capite (pääſtä maksaa ſen werran kultaa, kun pää painaa); run.: militem auro (lunaſtaa wapaaksi). *b)* kuw. maksaa, koſtaa, korwata, palkita, taſoittaa, gratiam (oſottaa kiitolliſuutta), magna (antaa ſijaan), fatis contraria fata (panna rinnalle), damna formae ingenio, culpam culpā p. m., run.

repens, tis, äkkinen, äkillinen, rutto, odottamatoin, adventus, bellum, tumultus j. m. ſ.; jota **repente**, *Adv.* äkkiä, äkiſti, äkkiſeltä, äkkipäätä, yht'äkkiä, huomaamatta, rutoſti, kiukkaan, tuota pikaa, tuota pätää.

repentīnus, 3, (ed.), äkkinen, äkillinen, äkkipikainen, rutto, kiukka, odottamatoin, res, adventus, periculum, mors, consilium j. m. ſ.; exercitus (kiiruulla l. hätähätää koottu); ignoti homines et repentini (äkkiä ilmauntuneet, äkkiä ilmiin putkahtaneet); jota **repentīno**, *Adv.* äkiſti.

re-percutio, cussi, cussum, III, iſkeä takaiſin, ſyſätä l. työntää takaiſin, poukottaa takaiſin, önnäſtyttää l. heijaſtuttaa takaiſin, *Pass.* poukahtaa takaiſin, ammahtaa, kimmahtaa, önnähtää, heijaſtua takaiſin, lajata, repercutitur lumen, aes clipei, imago, run.; repercussae valles (kajahtelewat, waſtaawat); discus repercussus (takaiſin pötkähtänyt), run.

reperio, reperi l. repperi, pertum, IV, (re-pario), löytää, tawata, quem ja quid; mortui sunt reperti (löydettiin kuoliana); qui mitterentur, non reperiebantur (löytyä, olla); kuw. *a)* löytää, tawata, keksiä, hawaita, huomata, äkätä, ſaada ſelkoa, ſaada tietää, quid, eſim. causam, exitum; verae amicitiae reperiuntur in iis, qui *etc.*; quibus (armis) quemadmodum uterentur, non reperiebant; *acc. c. inf.*; *Pass.* kahden *nom.* kera, eſim. pares reperiemur, me hawaitaan, nähdään, näymme yhtäläiſiksi. *b)* keksiä, miettiä, ounaſtaa, pääſtänſä ſiittää, tuottaa ilmiin, quid, eſim. viam, nihil novi; jota hankkia itſelleen, ſaawuttaa, ſaada, sibi salutem; nomen ex inventore.

repertor, ōris, *m.* (ed.), miettijä, keksijä, perustaja, tuottaja.

repetītio, ōnis, *f.* (repeto), kertominen, toiſtaminen, eritt. puhetaiteeſſa: ſaman ſanan kertominen lauſetten aluſſa.

repetītor, ōris, *m.* (ſeur.), takaiſinwaatija.

re-peto, petīvi ja petii, petītum, III, jälleen, uudeſtaan tawottaa jtakin l. pyrkiä jnkin perään, jälleen hyökätä päälle l. hätyyttää, quem ja quid, eſim. regem, Nolam; exegit repetita per ilia ferrum (ehtimiſeen tawattu l. ſatutettu ſapſo), run. Eritt. *b)* palata, lähteä takaiſin, peräytyä, castra, Africam, retro Apuliam, leiriin jne.; viam (palata ſamaa tietä); retro in Africam; run.: quem, eſim. Penates (Penatein luokſi), Nearchum (periä). 2) tuoda takaiſin, palauttaa, quem Syracusas; impedimenta; alii (elephanti) deinde repetiti ac trajecti sunt (käytiin jälleen toiſia). *b)* jälleen ottaa eſiin l. yrittää, taas aloittaa, uudiſtaa, kertoa, toiſtaa, monitella, studia, eadem, praetermissa, auspicia, consilia j. m. ſ.; dies (lukea l. laskea takaiſin, takaperin); jöta run. repetitus, toiſtamiſeen, monitellen, uudeſtanſa, waſtaparaten, eſim. repetita percussit pectora (löi hyömiſtään rintoihinſa). *c)* tuoda eſiin l. johdattaa jtakin jötakin, eritt. puheeſſa noutaa, aloittaa, origines populi; ortum juris a fonte; usque a Corace (taantuen alkaa); res ex literarum monumentis; alte et a capite; alte repetita oratio (kaukaa otettu l. haalittu, kaukaa lähtenyt); alia longe repetita sumere; repetam paulo altius (rupean wähän tuonnempaa l. edempää). *d)* rep. quid memoriä, memoriam cujus rei, yks. quid, palauttaa l. jälleen juokſuttaa mieleenſä, muiſtiinſa, jälleen muiſtaa jtakin. 3) waatia takaiſin, puiſtaa l. tahtoa takaiſin, omiſtaa, obsides; urbes in antiquum jus; Salaminii Homerum repetunt; Gallum a quo (jälleen pyytää); welaſta pub.: welkoa, peruuttaa welka, kiskoa welkaa, kiriſtää rahoja, bona sua; sestertium millies a quo ex lege; ereptas pecunias; kuw.: libertatem (pyytää jälleen ſaawuttaa), jus suum (hakea), poenas a quo (panna toimeen rankaiſtus jtn ſuhteen, rankaiſta jku); repetitum, duobus uti mandaretur consulum nomen (waadittiin jälleen); — eritt. *a)* res repetere, waatia takaiſin työſtökalu wiholliſelta, ylim. waatia hywityſtä, wahingonpalkkiota, Fetialeiſta puh. *b)* lakikieleſſä: res rep., waatia takaiſin omaiſuutenſa. *c)* pecuniae repetundae, l. yks. repetundae, takaiſin waadittawat rahat, (palkittawat) rahankiskomiſet l. -niikomiſet, warſ. maaherrain harjottamat.

repetundae, f. repeto.

re-pleo, plēvi, plētum, II, jälleen täyttää, taas panna täyteen l. täpätä, domos exhaustas; scrobes terrā, run.; eritt. jälleen täyſinäiſyyttää l. tehdä täyſilukuiſeksi, jälleen waruſtaa, palkita, exercitum; exercitum frumento et pecore; consumpta; cratera repleri vident (toiſtamiſeen täytyä), run. 2) täyttää, täpätä, rawita, quid qua re; orbem (kokonaiſuuttaa, kuuſta puh.), run.; eritt. tartuttaa, eadem vi morbi repleri; kuw.: repleri juris civilis scientiä (täydelliſeſti ſaawuttaa oppi); — jöta repletus, täytetty, täyſi, täynnä, *abl.* kera t. ilman.

replicātio, ōnis, *f.* (ſeur.), uudeſtaan auki kierittäminen, werr.: mundi (itſeenſä palaawa liikunto, kiertojuokſu).

re-plico, I, kierittää l. kiwertää takaiſin, auki, kehittää, työdä auki, awata, kuw.: temporis primum quidque replicantis; memoriam annalium l. temporum.

rēpo, repsi, reptum, III, madella, hiipiä, ryömiä, köntiä, kömpiä, kontata, ätyröitä, rämpiä, rähmiä, rehmätä, käydä hitaaſti l. hiljakſenſa eteenpäin, eläimiſtä ja ihmiſiſtäkin puh.; werr. kulkea hiwiſtellä, kulkea hiwutella, matkata jahnuſtaa, liikkua pitkäänſä, werkallenſa, ſuikertaa j. m. ſ.; kuw.: sermones repentes per humum (alhaiſet, tawalliſet), run.

re-pōno, posui, positum, III, [run. *Partcp.* repostus = repositus], panna takaiſin entiſelle paikalle, laskea, aſettaa, ſijoittaa, ſaattaa takaiſin entiſelle paikalle, ſijalle, tilalle, aſemalle, la-

pidem suo loco; pecuniam in thesauris ja in thesauros; se in cubitum (jälleen kohota kynäräpäänsä nojalle, ruwetaksensa toistamiseen syömään), run.; insigne (jälleen panna päähän); columnam (jälleen pystyttää); quem in sceptra (jälleen asettaa hallitukseen), run.; — t. toimittaa takaisin, antaa takaisin, donata, run.; — t. saattaa entiselleen, robora (laittaa), run.; jsta epulas, vina, pocula j. m. s., jälleen kantaa l. tuoda l. latoa eteen, eteen, pöydälle, run. — Kuw. saattaa takaisin, palauttaa, nec virtus curat reponi deterioribus (palata), run.; fabulam, Achillem, jälleen tuottaa l. laskettaa näkymöille, run.; idem cui, wastata. *b)* taiwuttaa l. notkistaa takaisin, taappain, crura, run. *c)* panna korjuun, talteen, tähdelle, säilyttää, tallettaa, kätkeä, fructum; caseum hiemi, Caecubum ad festas dapes, run.; jsta quem tellure (s. o. haudata), run.; kuw.: judicium, run.; sensibus imis quid (wisusti pysyttää mieleensä), run. *d)* panna l. asettaa sijaan, werosta, epistolas; quem pro quo; kuw.: praeclarum diem illis diebus festis (päiwäin sijaan). *e)* jälleen panna l. laskea pois, panna syrjäpuoleen, jättää, arma; telas, run.; cestus artemque (luopua taistelian-käsineistä jne.), run.; sumptas figuras (luoda pois, luowuttaa), run.; werr.: faleem arbusta reponunt (antawat laskea pois), run. 2) panna alas, jhnkin, laskea, asettaa, sijoittaa alas, jhnkin, grues in tergo praevolantium colla et capita reponunt; literas in gremio; ligna super foco, run. *b)* kuw. panna, laskea, perustaa, causam in humanitate cujus, spem in se t. in qua re; rem in artis loco (pitää taiteena); quem in numero (esim. deorum), homines in deos, lukea (jumalain) joukkoon, luokkaan j. m. s.

re-porto, I, kantaa takaisin, takaperin, saattaa, laittaa, toimittaa, tuoda, wiedä takaisin, takaperin, candelabrum secum in Syriam; navibus milites in Siciliam; exercitum Britanniä; exercitum; run.: pedem (palata, peräytyä). Critt. *b)* tuoda, saada, saawuttaa, periä, nihil domum suam; a rege victoriam (saada woitto kuninkaasta); laudem ex hostibus; — praedam ad decemviros (kantaa, saattaa). 2) kuw. saattaa takaisin, palauttaa, cineri cujus solatium aliquod; spem bonam certamque domum, run.; verba audita (laskettaa l. wierittää takaisin), run. Critt. *b)* saattaa takaisin, tuoda, kertoa, jutella, dicta adytis, pacem, fidem (warma tieto), *acc. c. inf.*, run.

re-posco, ere, waatia takaisin, tahtoa takaisin, jälleen pyytää itselleen, quem ja quid (a quo); quem quid (jtkn jtakin); jsta ylim. waatia, puistaa, tahtoa, rationem vitae; rationem a quo.

repostor, ōris, *m.* (repono), kohentaja.

repostus, 3, (repono), syrjäinen, kaukainen, etäinen.

repōtia, orum, *n.* (re-poto), jälkijuominki, jälkipidot, tuliaiset (häitten jälkeisenä päiwänä).

repraesentātio, ōnis, *f.* (seur.), kohtasiltäinen l. puhdasrahainen maksu, explicare repraesentatione de *etc.* (puhtaalla l. selwällä rahalla maksaa jne.).

re-praesento, I, läsnä olettaa, läsnäoloisuuttaa, nykyisyyttää, asettaa l. tuoda eteen, näyttää, kuwailla, memoriam consulatūs (uudistaa); iram deūm; virtutem moresque cujus, run. 2) samaa päätä, kohta siltään, wiipymättä ottaa eteen l. käsille, heti panna toimeen, heti tehdä, heti täyttää, quid; medicinam (kohta käyttää); libertatem morte (jouduttaa, riennyttää); minas irasque coelestes. Critt. *b)* kohta l. puhtaalla rahalla maksaa.

re-prehendo l. **reprendo**, prehendi (prendi), prehensum (prensum), III, tarttuen pidättää l. wetää takaisin, pitää kiinni, tarttua, siwuta kiinni, ottaa kiinni, quosdam manu; membra, run.; kuw. *a)* pidättää, pitää kiinni, virtus reprehendit manu. *b)* nuhdella, moittia, laittaa, merkata, quem; quid, esim. consilium, delicta, temeritatem j. m. s.; quid in quo; quem in qua re. *c)* näyttää erhettyneeksi, walheelliseksi, wääräksi, kumota, quem. 2) jälleen käsittää, kuw. ottaa takaisin, palkita, praetermissum.

reprehensio, ōnis, *f.* (ed.), pidättäminen, kuw. *a)* pysähdys, seisahdus puheessa, sine reprehensione. *b)* nuhde, tora, moite, morkkaus, culpae, vitae; reprehensione carere; in varias reprehensiones incurrere. *c)* kumoaminen, wääräksi näytäntö.

reprehenso, āre, (reprehendo), kiiwaasti, innolla pidättää, wetää takaisin, pitää kiinni, quem.

reprehensor, ōris, *m.* (reprehendo), moittija, genus reprehensorum; jsta werr. parantaja, comitiorum.

repressor, ōris, *m.* (seur.), tyreyttäjä, tukauttaja, wähentäjä, caedis quotidianae.

reprimo, pressi, pressum, III, (re-premo), tunkea takaisin, pidättää, ehkäistä, tyreyttää, hillitä, estyttää, häätää, takaista, hiljentää, masentaa, lannistaa, häkäyttää, tukauttaa, quem, esim. represso jam Lucterio et remoto, ajaa takaisin, sysätä takaperin; quid, esim. lacum Albanum; dextram, run.; retro pedem cum voce (waieten astahtaa takaisin), run.; kuw.: pestem reipublicae, impetus, cursum, fugam, fletum, furorem cujus, conatus cujus y. m.; odium suum a corpore cujus; se (pidättää itsensä).

re-probo, I, pahaksua, hyljätä, heittää, dolorem.

reprōmissio, ōnis, *f.* (seur.), wastalupaus.

re-prōmitto, mīsi, missum, III, tehdä wastalupaus.

repto, I, (repo), madella, hiipiä, ryömiä, kontia, werr. käydä jahnustaa, kulkea hiwistellä, kulkea pitkäänsä, hiljaksensa, suikertaa, loikertaa.

repudiātio, ōnis, *f.* (seur.), hyljääminen, pois sysääminen, pois työntäminen, halweksiminen, supplicum.

repudio, I, (seur.), hyljätä, lykätä pois, syöstä pois, heittää, halweksia, huonoksia, olla huolimatta, myöntämättä j. m. s., kieltäin työntää pois, quem; vota cujus a suis mentibus, luowuttaa, poistuttaa; gratiam cujus, iracundiam, legem, conditionem y. m.

repudium, ii, *n.* (re-pudet), hyljääminen, eron-anto, ero, awion-asioista puh.

re-puerasco, ere, jälleen pojastua, jälleen tulla pojaksi, nuoreksi, ex hac aetate; kuw. jälleen lapsestua, lasten tawoin leikitellä l. huwitteleita, incredibiliter r.

repugnanter, *Adv.* wastamielisesti, wastahakoisesti, ylenmielin.

repugnantia, ae, *f.* (seur.), wastustaminen; kuw. wastahakaisuus, wastasukaisuus, ristiriitaisuus, epämukaisuus, riita, rerum.

re-pugno, I, taistella wastaan, tapella l. sotia wastaan, wastustaa, tehdä wastarintaa l. wastusta, fortiter; repugnantes profligare; kuw. *a)* sotia wastaan, panna l. pistää wastaan, kinata wastaan, wetää wastakynttä l. wastahankaa, tehdä wastusta, tenää, jukkaa, intätä, wastustella, cui; cui rei; contra quid; *inf.*, ne *conjunct.* kera, run. *b)* sotia l. riidellä wastaan, keskenänsä, seisoa wastuksin, hakailla, olla wastahakainen, wastasukainen, ristiriitainen, cui rei (olla asiaan mukaumatta l. tajoamatta); inter se; repugnat enim recte accipere et invitum reddere; *subst.* repugnantia, ium, *n.* wastahakaiset l. ristiriitaiset (asiat), wastaha'at, wastakohdat.

repulsa, ae, *f.* (repello), epäys, ehkäistys, turha anomus, kieltäwä wastaus, kielto, wars. wiranhaussa, sine repulsa omnes magistratus assequi; repulsam ferre, accipere (jäädä wirkaan pääsemättä); ylim.: repulsam cujus rei a quo ferre; repulsam pati, run.

repulsus, us, *m.* (repello), takaisinlyönti l. -sysäys, takaisinpoukahdus l. -önnähdys, scopulorum (kaikunta), run.

re-pungo, ere, jälleen pistellä, werr. jälleen kaiwella l. kiusata.

re-purgo, I, jälleen puhdistaa, jälleen siiwota l. korjata, jälleen perata, iter (awata); coelum repurgatum (jälleen selinnyt), run.; werr. ottaa pois, poistuttaa, mortale, run.

re-puto, I, laskea yhteen, laskea, lukea, solis defectiones. *b)* kuw. ajatella, miettiä, mieltää, quid (secum); *acc. c. inf.*; quum reputaret, quam gravis casus foret.

re-quies, ētis, *f.* [*acc.* requietem ja re-

quiem, *abl.* requiete ja requie], hoiwa, hoiwanto, wirwoitus, liewityš, huojennus, huokaus, lewäys, lepo, curarum; animi et corporis; plena oblectationis; run. *concr.* lepoſijanen.

re-quiesco, quiēvi, quiētum, III, lewätä, lewähtää, hoiwata, huoahtaa, pitää kuuroa, in cujus sella; nullam partem noctis; a reipublicae muneribus; requiescunt aures a strepitu hostili; requiescit vitis in ulmo (nojata), run.; eritt. haudaſſa lewätä, olla haudattuna, maata, requiescere in sepulcro putat mortuum. *b)* kuw. lewätä, päästä lepoon, rauhoittua, wiihtyä, tyтyä, ex miseriis; in cujus sermone (wirwoitteleita); exitio cujus. 2) *trans.* lewättää, cursus suos (tyreyttää, ehkäistä, ſeiſattaa), run.

requiētus, 3, *PA.* lewännyt, lewähtänyt, huoahtanut, miles.

requīro, quīsīvi, quīsītum, III, (requaero), jälleen hakea l. etsiä jtakin, (jälleen, toistamiſeen) tutkistella, tutkailla, tiedustella, kyſyä, kyſellä, udella jtakin, hakea ilmiin, eſiin jtakin, quem ja quid; quid a l. ex quo (jtakin jkltä); requisivi, qua ratione nemo idem fecerit; eritt. *a)* waatia, tarwita, auxilium cujus; voluptatem, diligentiam y. m.; *Pass.* olla tarpeeſen. *b)* kaiwata, waiteloita, veterem consuetudinem fori; pacis ornamenta et subsidia belli; majorum prudentiam in qua re; quem vehementer; multos inde requiro, run.

requīsītum, i, *n.* (ed.), tarwe.

rēs, rei, *f.* kappale, eſine, olento, aſia, ſeikka, tapaus, tapahtuma, kohtaus, aſianhaara l. -mutka, temppu, kohta, tila j. m. ſ., wäliſti: jotakin, divinae humanaeque res; in tantis rebus (*sc.* in republica defendenda), toimi, wehke, yritys; id ab re appellatum (ſai nimen aſiaſta, olennoſtanſa, luonnoſtanſa, laaduſtanſa); ad rem redeamus, aine; auctor rerum, clamorem res est secuta, työ, teko; ante rem, taiſtelo, tappelo; rem, res gerere, k. gero; rerum scriptor (hiſtorioitſia); res Persicae, Perſian hiſtoria; in utraque re (kummaſſakin tapauksessa l. kohdaſſa); tota re (kaiſin päin, puolin, taholin, joka taholta l. kutilla); res mala l. taw. *plur.*, eſim. res bonae, florentes, salvae, adversae, dubiae, ſ. o. tila, ala, aſema, kanta, laita, olo, ſeikat j. m. ſ.; nihil malo quam has res relinquere, tämä mailma; potentia rerum (mailman), run.; res bellica, familiaris, militaris, navalis *etc.*, aſiaſto, ſeikaſto, toimiſto, menoſto; his rebus (näillä l. tällä, täſtä j. m. ſ.); quarum rerum a nostris fieri nihil poterat (joita ei yhtäkään, ei näitä mitäkään, ei mitään tuommoiſia l. ſellaiſta woinut tapahtua jne.); nulla res bona (ei mitäkään hywää); magna res principio statim belli (jtakin ſuurta l. tärkeää); nil admirari prope r. est una, quae *etc.* (keino), run.; rerum facta est pulcherrima Roma, kaikkein kaunihin, run.; eritt. *a)* todellinen oleminen, warſinainen l. oikia olemus, itſe aſia, todelliſuus, totuus, toſi, teko, rem opinor spectari oportere, non verba; verbo - - re ipsa; jöta re, re vera, revera, itſe aſiaſſa, todeſti, todeſta, todella, toſiaan. *b)* omaiſuus, tawara, warat, riiſta, etu ja elämä, talo ja tawara, rem augere; res familiaris; uſein *plur.* *c)* etu, hyöty, woitto, ex re, in rem, ob rem (hyödykſi, hywäkſi). *d)* ſyy, peruſte, ea l. hac re, eam ob rem j. m. ſ., ſiitä ſyyſtä, ſentähden, ſikſi. *e)* toimitus-aſia, toimitus, aſkare, rem cum quo transigere; jöta res cui est cum quo, jkn on tekemiſtä jkn kanſſa. *f)* oikeuden-, lain-aſia, -ſeikka, juttu, riita, res cognoscere. *g)* res publica l. respublica, yhteiſtoimiſto, julkitoimiſto, waltiotoimiſto, yhteiſkunta, waltio, ja myös: waltionjohdanto, -hallinto, -hoitto, waltiomahti, waltiolaitos l. -ſäännöstö, waltio-aſia, -toimitus jne., summo rei publicae tempore y. m., Roman wapaawaltiosta l. taſawallasta pub.; summa res publ. (waltion etu l. hyöty, waltion onni, koko waltio); wäliſti yk. res, eſim. res Romana, Albana; rerum potiri (waltionhoitto, ylin hallitus l. walta).

re-sacro, I, päästää kiroukſesta, peruttää l. kumota kirous.

re-saevio, īre, jälleen rajuta l. raiwota.
re-salūto, I, terwehtää takaisin, waståta jkn terwehdyksen, quem.
re-sānesco, sānui, III, jälleen parantua.
re-sarcio, sarsi, sartum, IV, jälleen parsia, jälleen parantaa, korjata, laittaa, panna laidalleen j. m. s., tecta.
re-scindo, scidi, scissum, III, jälleen repiä auki, vulnera, run.; kuw.: luctus obductos (uudistaa), run. 2) repiä pois, irti, rikki, kiskoa l. riistää pois, irti, rikki, hajalle, hajoittaa, jaottaa, purkaa, pontem, vallum; coelum, run.; teli latebram (leikata rikki), run.; werr. awata, locum firmatum; ulceris os ferro, run. *b)* kuw. purkaa, kukistaa, kumota, kuolettaa, epuuttaa, tehdä woimattomaksi l. mitättömäksi, acta, pactiones, testamenta j. m. s.
re-sciscо, scīvi ja scii, scītum, III, saada tietää, saada tieto l. sanoma, kuulla, quid; *acc. c. inf.*
re-scrībo, scripsi, scriptum, III, kirjoittaa takaisin, wastaan, kirjoittaa wastaus, kirjallisesti wastata, epistolam ad quem; cui l. ad quem; ad literas (epistolam) l. literis; *acc. c. inf.*; — cantus rescripti sunt vocum sonis (laulut sommiteltiin säwelen ääniä wastaawiksi l. äänten mukaan); eritt. *a)* rahaseikoista puh.: reliqua r., rahansaanti-osotuksella maksaa; numquam r., maksaa takaisin, run. *b)* muuttain kirjoittaa toiseen sotiolaatuun, ad equum (koroittaa hewoswäkeen, tehdä ratsaimiksi). 2) jälleen, uudestaan kirjoittaa, ex eodem milite novas legiones (toistamiseen kirjoittaa sotapalwelukseen).
re-seco, secui, sectum, I, leikata irti, pois, poikki, wiiltää, hilwaista, siwaltaa, laskea irti, pois, poikki, linguam, palpebras; truncos, partem de tergore, run. *b)* kuw. leikata pois, warwentaa, katkaista, luowuttaa, poistaa, hillitä, supistaa, lyhentää, nimia; libidinem; spem longam, run.; — quid ad vivum r., tuiki tyyskästi ymmärtää jtakin, panna perin tarkka käsityys jhnkin; de vivo quid, leikata libastakin, s. o. kajota kipeimpiinkin tarpeisin.
re-sēmino, I, jälleen kylwää, jota jälleen synnyttää, run.
re-sequor, secūtus ja sequutus, III, puhuen l. haastellen seurata, quem dictis ja rogantem his, waståta, run.
re-sero, I, (sera), awata telsestä l. lukusta, awata, aukaista, portas, limina, run.; werr.: Italiam cui, aures. *b)* kuw. awata, rem familiarem; annum (aloittaa), run.; eritt. ilmoittaa, ilmaista, oracula mentis, run.
re-servo, I, säilyttää, tallettaa, säästää, pitää säilyksä, korjuusa, tallella, tähteellä, waralla, jäljillä, säästöksä, kätkeä, ja myös: ehdoittaa, ehdustaa, quid ja quem ad quid, in quid, cui t. cui rei, esim. reliquas merces ad obsidionem urbis, consulem ad salutem cujus; inimicitias t. quem in aliud tempus; scientiam rei sibi, quem reipublicae; quem cui exitio, run.; yks. *acc.*, esim. Aeduos, pelastaa, armoittaa.
reses, sidis, (seur.), istumaan jääpä, jäljille jääpä, liikkumatoin, alallaan pysywä, alallinen, plebs in urbe. *b)* kuw. wengas, wetkomainen, wedäperoinen, tehkäsä, toimetoin, työtöin, eum residem tempus terere; animi (innotoin mieli), run.
resideo, sēdi, sessum, II, (re-sedeo), jäädä istumaan, istuen wiipyä, jäädä (jäljille), pysyä, in equo, in gremio cujus, istua, run.; in villa, in republica; jota istua jouten, työtöinnä, *trans.* juhlallisesti wiettää. *b)* kuw. jäädä jäljille, tähteeksi, jäädä, olla jäljillä, tähteellä, in quo ja in qua re; in nutu residebat auctoritas (näkyi); ex certamine.
re-sīdo, sēdi, sessum, III, istua jhnkin, istahtaa, laskeuta istumaan, asettua, tiloittua jhnkin, mediis aedibus, Siculis arvis, run.; run.: residunt cruribus asperae pelles (liittywät); werr. laskeuta, aleta, painua alas, waipua, si montes resedissent; maria in se ipsa residant, run. *b)* kuw. waipua, asettua, laantua, lauhtua, hiljetä, heiketä, tyyntyä, laimeta, waimeta, hälwetä, wähetä, rauhoittua, wiihtyä, omnis resedit flatus, run.; residit tumor animi, impetus animorum ar-

dorque, ira, terror y. m.; residere Samnitium animos (raueta).

residuus, 3, (resideo), jääpä, jäänyt, jäännöllinen, jäljillinen, jäljillä olewa, odium, simultas, irae bellorum; quid potest esse residui? (jäädä, olla jäljillä); *subst.* residuum, ui, *n.* jäännös, tähde, loppu. Critt. *b)* takaperoinen, maksettawa, pecuniae.

re-signo, 1, päästää sinetistä, riffoa sinetti, awata, literas; testamenta, run.; run.: lumina morte. *b)* kuw. purkaa, lahottaa, kukistaa, kumota, kuolettaa, häwittää, tabularum fidem; t. ilmoittaa, ilmaista, fata, run. 2) kirjoittaa takaisin, jota myös: antaa takaisin, toimittaa l. maksaa takaisin, cuncta, run.; quae dedit (Fortuna), run.

resilio, silui ja silii, sultum, IV. (resalio), karata takaisin, hyppätä, hyppähtää, kaapsahtaa takaisin, in gelidos lacus, run.; ad manipulos; werr. sitkahtaa takaisin, kipsahtaa, ammahtaa, kimmota, hyljätä takaisin, resilit grando a culmine tecti (poukkoaa), run.; kuw.: ab hoc crimen resilit, kilpistyy takaisin tästä, s. o. ei ryhdy l. puutu tähän. *b)* wetäytä takaisin, wähetä, in spatium breve (mennä kokoon), run.

re-sīmus, 3, keikkiä, kenokas, kipura, taappäin l. ylespäin koukistunut.

rēsīna, ae, *f.* hartsi, pihka.

resipio, ere, (re-sapio), maistua l. tulla jltakin, jllekin, kuw.: patriam (olla isänmaan luontoinen).

resipisco, sipīvi (sipii) ja sipui, III, (cd.), jälleen tointua, jälleen toipua l. wirwota l. tulla taidollensa, kuw. jälleen tulla laidallensa, älyllensä, järkeensä.

re-sisto, stiti, stitum, III, jääden asettua taaksi, s. o. jäädä seisomaan, seisahtaa, pysäytä, seisoa alallansa l. yhdellänsä, pysyä asemillaan, jäädä (jäljille, peräsfä), pysyä, ad revocantis verba, run.; inopiā navium ibi; in regno; ut pugnandi causā resisterit nemo, jäädä puoltansa pitämään, pitää paikkansa, kestää; kuw.: nec resistet (vita beata) extra fores carceris; in hoc (puhecsfa); media in voce (herjetä keskeu puhettansa), run. 2) (mihamielin) asettauta wastaan, astua wastaan, seisoa l. panna wastaan, wastustaa, tehdä wastusta, wastarintaa, sekä sotamenoissa että muutoinkin, usein kuw., cui; cui rei; contra quid; ne *conjunct.* kera; *abs.* 3) jälleen nosta yles, josta kuw. kohota pystyälle, lapsi resistamus.

resolūtus, 3, *PA.* löyhä, hermotoin, weltto, hempiä.

re-solvo, solvi, solūtum, III, irroittaa, päästää, kirwottaa, kehittää, awata, equos (laskea irti, waljaista), virginem catenis (wapauttaa), vestes, run.; oras (päästää irti); crinibus resolutis (hiukset hajalla); literas; jugulum mucrone, ferro (puhkaista, pistää l. työntää läwitse, puhki), fauces in verba, ora fatis (awata, luoda auki sanoihin, sallimuksen ilmoittamiseen), run.; nivem (sulattaa), nebulas ventis, tenebras (karkottaa, pakennuttaa, hajoittaa), se Zephyro (kehjetä, liewentyä, maakokkareesta pub.), run. Critt. *b)* löyhdyttää, hermotuuttaa, jännityttää, welttouttaa, terga (woimatoinna oikaista selkänsä), run.; corpus (somno) resolutum (jänteiltä mennyt, hermottomaksi rauennut, hermotoin), run. 2) kuw. kerittää, purkaa, kukistaa, kumota, häwittää, quem (wapauttaa), litem lite (lahottaa), curas (häiibduttaa), dolos (saattaa turhaksi) y. m., run. Critt. *b)* maksaa, suorittaa, ea summo studio.

resonābilis, e, (seur.), kaikkuwa, kumisewa, mäikkywä, wastaawa.

re-sono, sonāvi, I, soida wastaan, kaikkua, kajahtaa, kajahdella, raikkua, kumista, jonkua, räikkiä, mäikkyä, helkyä, mojahtaa, wastata, ad quid; quare, run.; voci, run.; kuw.: urbanius: virtuti (olla hyween kaikku). 2) *trans.* kaikkuen wierettää takaisin, kumisten laskettaa takaisin, kaikuttaa, kumistaa, helkyttää, äännyttää, Amaryllida, triste et acutum, run.; sonus in fidibus testudine resonatur; lucos cantu, run.

resonus, 3, (cd.), kaikkuwa, kumisewa, wastaawa.

re-sorbeo, ēre, särpää, kuilaista, nielaista, hotkaista.

respecto, I, (respicio), katſella takaiſin, taakſenſa, ſilmäillä l. tähyſtää takaiſin, takaperin, taakſenſa, jälkeenſä, ad tribunal; *trans.:* arcem Romanam; kuw.: animus respectans; *trans.:* pios (katſoa hurſkaſten puoleen, huolia, pitää lukua hurſkaiſta), run.; par munus a quo (odottaa, toiwoa).

respectus, us, *m.* (respicio), takaiſinkatſonta, takaiſinkatſahdus l. -ſilmäys, incendiorum (paloihin); sine respectu (taakſenſa katſomatta). *b)* werr. pako, turwa, pakoſija, respectum habere ad quem, adimere cui; rerum. *c)* kuw. katſanto, huoli, huolenpito, lu'un- l. wälinpito, ajattelemus, eſim. equitum (katſanto ritareihin, ritarein katſanto l. muistanta, huolenpito ritareiſta); si aliquem respectum amicitiae eum habere cerneret (näkiſi häneu pitäwän jtakin lukua ystäwyydeſtä, wäliä ystäwyydellä); uſein *abl.*, eſim. respectu rerum privatarum (erityisetuin katſannosta); respectu populi Romani (kanſan wuokſi, tähden); sine respectu humanitatis (ihmiſyydeſtä huolimatta, ſitä tottelematta).

respergo, spersi, spersum, III, (respargo), ſirotuttaa (jtakin jllakin), riiſkuttaa, ruiskuttaa, räiskyttää, piriskuttaa, parskuttaa, piskottaa (jtakin jnkin päälle, jtakin jhnkin, jkta täyteen jtakin), quid; quem ja quid qua re, eſim. quem cruore, manus sanguine.

respersio, ōnis, *f.* (ed.), riiſkuttaminen, räiskyttäminen, ripottaminen, piskottaminen, pigmentorum.

respicio, spexi, spectum, III, (re-specio), katſoa takaiſin, taakſenſa, katſahtaa, katſella, ſilmätä, tähyſtää takaiſin, takaperin, taanſa, jälkeenſä, luoda ſilmänſä jhnkin, longe retro; ad quem (jkn puoleen); ad oppidum. *b)* kuw. katſahtaa takaiſin, puoleen, ad hunc summa imperii respiciebat (oli tämän hallusſa, käſiſsä). 2) *trans.* katſoa jne. takaiſin, taanſa, ylim. katſella, ſilmätä jtakin, jnkin puoleen, quem ja quid; absentem amicum (ſilmin etſiä), run.; respiciunt volitare favillam (näkewät, huomaawat, hawaitſewat), run. *b)* kuw. katſahtaa takaiſin, etſiä, pitää ſilmiſsään, spatium temporis (muistella); spem ab Romanis, subsidia (odottaa, toiwoa); exemplar vitae morumque, run.; jsta uſein ylim. katſoa jtakin, jnkin puoleen, totellа jtakin, pitää wäliä jllakin, pitää lukua l. huolta, kantaa murhetta, huolia jstakin, pitää mieleſsä, muistaa, ajatella jtakin, quem ja quid.

respīrāmen, inis, *n.* (respiro), henkitorwi.

respīrātio, ōnis, *f.* (respiro), hengenwedäntö, hengittäminen, respirationem requirere; werr. höyryminen, aquarum. *b)* kuw. henkäys, huoku, lewäys, ſeiſaus, pyſäys, sine respiratione (henkeä wetämättä); puheeſakin.

respīrātus, us, *m.* (ſeur.), hengenweto, hengityš.

re-spīro, I, puhaltaa l. henkäistä takaiſin, ulos, huokua ulos, laskea l. työntää ulos wedettyy henki, animam. *b)* werr. wetää henkeä, hengittää, respirare posse. *c)* kuw. hengähtää, huoahtaa, huuwata, hoiwata, ſaada hengenwuoro, huoku, hoiwa, tointua, toipua, *abs.* t. a qua re, eſim. a metu; tiloiſta puh.: peräytyä, heiketä, laantua, herjetä, cupiditas atque avaritia respirasset; oppugnatio respiravit.

re-splendeo, ēre, hohtaa l. wälkkyä waſtaan, heijaſtaa.

re-spondeo, spondi, sponsum, II, luwata l. tarita waſtaan, ſijaan, par pari l. paria paribus, k. par; jsta 2) waſtata, (haaſtellen) kohdata, taw. *dat.* kera, ad quid, adversus quem t. quid, eſim. nec tibi de versibus plura respondebo; legationi; criminibus (waſtata syytöſſiin, kohdata syytöſtä); epistolae; ad ea, quae quaesita erant (waſtata niihin); ad postulata cujus pauca; adversus utrosque (waſtata kumpaakin), adv. ea (w. niihin); nihil; *acc. c. inf.*; kuw.: saxa et solitudines voci respondent (waſtaawat, kaikuwat waſtaan); urbes coloniarum respondebunt Catilinae tumulis silvestribus, tehdä waſtarintaa, waſtuſtaa, pitää puolenſa waſtaan; ſamoin: orationi illorum. Critt. *b)* lainoppineitten, pappein, orakelein j. m. ſ. waſtauksista puh., eſim. respondere

jus, de jure ja ykſ. respondere, antaa l. jakaa oikeudenſelityksiä, -tietoja, -neuwoja, oikeusmietteitä; haruspices cum respondissent, oliwat wastanneet, ilmoittaneet j. m. ſ.; ſaapuwille käskettyinkin wastauksista puh., jota ilmauntua, näkyä, tulla näkywiin l. ſaapuwille, olla ſaatawilla l. läsnä, ad nomen, ja tästä werr. ilmauntua, olla käſillä, pedes respondere non vocatos; ad tempus (maksaa ajallansa, welanottajasta puh.). 3) wastata jtakin, mukauta, tajota, ſomistua, luontua, ſoweltua, ſopia jhnkin, jnkin kanssa yhteen, olla jnkin mukainen, weroinen, wertainen, *dat.* kera, esim. verbis, opinioni hominum, benevolentiae cujus, patri; dialecticae (olla siwukappale); contra respondet tellus (on wastapäätä), run.; — amori amore, liberalitati, palkita; — ad *acc.* kera: ad spem eventus respondit.

responsio, ōnis, *f.* (ed.), wastaaminen, kohtaaminen, wastaus, wastapuhe, interpretatio indigna responsione; jota puhetaiteessa: sibi ipsi r., oman puheen kumoaminen.

responsito, āre, (respondeo), antaa l. jakaa wastauksia laki-asioissa, jakaa oikeudenſelityksiä, oikeusmietteitä, lainoppineista puh.

responso, āre, (respondeo), wastata, kohdata; kuw. *a)* kaikusta puh.: kaikkua l. kumiста l. mäikkyä (wastaan), run. *b)* wastustaa, ſeiſoa l. ſotia wastaan, halweksia, huonoksia, cupidinibus, coenis, run. 2) wastata jtakin, mukauta, luontua, ſoweltua, ſopia jhnkin, jnkin kanssa yhteen, palato, run.

responsum, i, *n.* (respondeo), wastaus, wastin, wastinlauſe, responsum cui dare, cui reddere, (a quo) ferre, (a quo) referre; exspectabat suis postulatis responsa; critt. lainoppineen oikeusmiete, oikeudenſelitys, r. ad suam rem accommodatum a quo auferre, t. pappein, orakelein j. m. ſ. lauſunta, ſanelma, orakelilauſe, r. ex scripto recitavit.

respublica, ae, *f.* k. res.

re-spuo, spui, spūtum, III, ſylkeä takaiſin, pois, ulos, laskea ulos, pois, luoda l. työntää l. ajaa ulos, pois, luowuttaa pois, gustatus dulce respuit (tylkki); reliquiae cibi, quas natura respuit. *b)* kuw. tykätä l. ſpöstä pois tyköään, hyljätä, heittää, runsia, polkea, halweksia, huonoksia, pahaksua, quem ja quid.

re-stagno, āre, noста tulwille, paiſua l. ylityä tulwille, partaittensa yli, tulwehtia, restagnat lacus, ostium amnis; werr.: late is locus restagnat (on l. makaa tulwan, weden alla l. wallassa).

restauro, I, palauttaa entiſelleen, jälleen panna laidalleen, kohentaa, uudistaa.

restibilis, e, (re-stabilis), wuoſittain palautettu entiſelleen, wuoſittain uudistettu.

re-stillo, I, jälleen tiputtaa l. tiukuttaa ſiſälle, jhnkin, kuw. wuodattaa l. ſaattaa mieleen, ſydämmeen.

restinctio, ōnis, *f.* (seur.), ſammuttaminen, sitis (lakauttaminen).

re-stinguo, stinxi, stinctum, III, ſammuttaa, ignem, flammam, incendium; aggerem, opera flammä comprehensa; ad restinguendum concurrere; werr.: sitim (lakauttaa); pocula Falerni lymphä (jäähdyttää, malkaista, liennyttää), run. *b)* kuw. ſammuttaa, tummentaa, waimentaa, tukauttaa, lakäyttää, ehkäistä, billita, heikentää, aſettaa, animorum incendia, cupiditatum ardorem, cupiditates iracundiasque (eloquentiä), odium; mentes; bellum; ja myös: tauottaa, kuolettaa, häwittää, kadottaa, studia; animos hominum morte.

restipulātio, ōnis, *f.* (seur.), wastalupaus.

re-stipulor, āri, lupauttaa l. antaa luwata itſelleen jtakin wastaan l. ſijaan, waatia wastalupaus, ja myös: tehdä wastalupaus.

restis, is, *f.* nuora, köysi.

restito, āre, (resto), jäädä (jäljille), witkistellä, hidastella. 2) tehdä wastusta, panna wastaan, wetää wastakynttä.

restituo, stitui, stitūtum, III, (re-statuo), aſettaa entiſelle paikalleen, panna l. ſijoittaa entiſelle paikalleen, ſijalleen, kohdalleen, tilalleen, ja taw. jälleen aſettaa aſemilleen l. laidalleen, jälleen

panna l. laittaa aſemilleen, laidalleen, laadulleen, ſäälleen, ſätkälleen, ſuunnalleen, jälleen rakentaa l. ſaattaa korjuunſa, kuntoonſa, woimaanſa, mahtiinſa, kohentaa, palauttaa entiſelleen, statuam; arborem, run.; — aedes, oppida vicosque, ordines, aciem; quem (jälleen parantaa); kuw.: rem, rem prolapsam, veteres clientelas, tribuniciam potestatem, proelium; damna (jälleen taſoittaa, korwata, palkita); animos (taas wirkiſtää). Eritt. 2) jälleen toimittaa l. laittaa takaiſin, jälleen ſaattaa takaiſin, antaa takaiſin, palauttaa, jhnkin ſaattaa, quem ja quid cui; amissa; Arpi restituti ad Romanos; sospites omnes ad propinquos, sospites brevi in patriam ad parentes; Siciliam in antiquum statum; kuw.: leges sibi (hankkia takaiſin); cui animos; se Romanis (jälleen ruweta Romalaisten puolelle, jälleen yhtäwänä liittäytä Romalaiſiin). *b)* julkitoimiſſa ja oikeuden-aſioiſſa: palauttaa (entiſelleen), jälleen toimittaa l. ſaattaa entiſelleen, jälleen aſettaa entiſelleen, oikeukſiinſa j. m. ſ. jku tuomittu, maaſta ajettu jne., quem, quem condemnatum; quem in integrum, in tribunicium honorem, in suam dignitatem, in patriam; kuw.: fatentem (jälleen ſaattaa entiſeen tilaanſa), run., ja ſamoin: non te restituet pietas, run.; cives ex servitute in libertatem; quem in antiquum locum gratiae; quem in amicitiam societatemque cujus; consilia in integrum; — werr. kappaleiſta puh.: toimittaa takaiſin, antaa takaiſin, eſim. nihil erat, quod restitui posset, ja tehdyſtä tuomioſta t. määräyksestä puh.: judicium, purkaa, epuuttaa, kukiſtaa, kumota, vim factam, palkita.

restitūtio, ōnis, *f.* (ed.), entiſelleen palauttaminen, takaiſinkutſuminen, aſemilleen l. oikeukſiinſa aſettaminen, damnatorum.

restitūtor, ōris, *m.* (restituo), kohentaja, palauttaja, templorum; kuw.: salutis.

re-sto, stiti, I, jäädä jäljille, olla jäljillä l. tähteellä, jäädä, qui pauci jam admodum restant; quae (studia) sola ei restiterunt; hic restat actus; restat, ut *conjunct.* kera l. run. *inf.*; dona pelago et flammis restantia (pelastetut mereſtä), run.; eritt. tulewaiſuuden suhteen: olla jäljillä, tarjona, quod restat (tulewina l. waſtaiſina aikoina, waſtapäin); hoc Latio restare, run. 2) ſeiſoa waſtaan, panna l. pistää waſtaan, waſtustaa, tehdä waſtarintaa, pitää puolenſa, summa vi; cui.

restricte, *Adv.* ſäästeliäästi, tiukkamääräiſesti, wiſusti, facere. *b)* tyhjästi, tyhnni, tarkoin, tammelikkoon, täsmälleen, observare, praefinire.

restrictus, 3, *PA.* piukka, ahdas; kuw. ſäästeliäs, tiukka, tiiwis, wiſu, homo.

re-stringo, strinxi, strictum, III, wetää takaiſin, ſitoa taa, kiinni, restrictis lacertis (pingoitetut ſelän taa), run.; kuw. pidättää, ehkäistä, ſupistaa.

resulto, āre, (resilio), hyppätä takaiſin, ſitkahtaa, ammahtaa, poukota, kimmota, hyljätä takaiſin, kilpistyä, tela resultant galeā, run.; werr. äänestä puh.: poukota takaiſin, kaikua waſtaan, imago vocis resultat, run.; paikoista puh.: raikua, kumista, jonkua, mäikkyä, colles clamore resultant, run.

re-sūmo, sumpsi, sumptum, III, ottaa l. ſaada takaiſin, jälleen, tabellas, run.; speciem coelestem (jälleen pukeuta, paneuta, ruweta muotoon), run.; kuw.: vires, run.

re-supīno, I, taiwuttaa taappäin, tyrkätä taappäin maahan, syſätä kellelleen, keikistyttää, assurgentem umbone.

re-supīnus, 3, taappäin taiwutettu, taappäin koukistettu, taappäinen, keikistynyt, ſelällänſä, ſelin, kellellänſä, remorankana; werr. keikkapäinen, kenokas, kenottelewa, rehentelewä, ylpiä, run.

re-surgo, surrexi, surrectum, III, jälleen nosta, jälleen kohota, jälleen nosta pystyyn l. ſeiſaalle, nititur ille pugnatque resurgere saepe, run.; luna resurgit, run. *b)* kuw. jälleen nosta, jälleen kohota l. yletä, jälleen waurastua, resurgens amor, run.; quum res Romana velut resurgeret.

re-suscito, I, jälleen herättää; kuw. jälleen syntyttää, uudistaa, iram, run.

retardātio, ōnis, *f.* (ſeur.), pidättäminen, wiiwyttäminen.

re-tardo, I, hidaſtuttaa, werkaſtuttaa, ſäkeyttää, pidättää, wiiwyttää, quem (in via); werr.: motus ſtellarum retardantur (werkaſtuwat, hilſaſtuwat); kuw.: impetus cujus, animi vires, loquacitatem, celeritatem perſequendi (ehkäiſtä, tyreyttää, eſtyttää, eſtää); quem; quem a ſcribendo. 2) *intrans.* hidaſtella, witkiſtellä.

rēte, is, *n.* werkko.

re-tego, texi, tectum, III, paljaſtaa, alaſtaa, awata, aukaiſta, thocam numariam; jugulum pectusque, ſolum hiatu, run.; homo retectus (kilwen ſuojaſta joutunut, kilwen turwaſſa olematoin), run.; orbem, diem, ilmaunnuttaa, tuoda näkywiin, run.; jam rebus luce retectis (walaiſtu), run. *b)* kuw. ilmoittaa, ilmaiſta, ſaattaa ilmi, conſilium, ſcelus, run.

re-tendo, tendi, tensum ja tentum, III, päästää wireeſtä, weteeſtä, jänteiltä, laukaiſta, hellittää, löyhdyttää, arcum, run.

retentio, ōnis, *f.* (retineo), pidättäminen, aurigae (takaiſeminen, ſeiſattaminen); kuw.: assensionis.

retento, I, (retineo), pidättää, pitää kiinni, quem ja quid; kuw. pitää woimaſſa, kannallanſa, sensus hominum vitasque, run.

re-tento, I, jälleen, uudeſtaan koettaa l. yrittää, quid t. *inf.*, run.

retentus, 3, *Partcp.* k. retendo ja retineo.

re-texo, texui, textum, III, riiſtää auki, kehittää, telam; werr.: luna plenum tenuata retexuit orbem (wähenſi), run. *b)* kuw. purkaa, kumota, epuuttaa, peräyttää, ante exorsa; praeturam; orationem; illa (dicta); scriptorum quaeque (lykätä pois, muuttaa, uudeſtaan laatia), run. 2) jälleen l. uudeſtaan kutoa, uudiſtaa, kertoa, fata, orbes, run.

rētiārius, ii, *m.* (rete), werkkotaiſtelia.

reticentia, ae, *f.* (ſeur.), waiti-olo, ääneti-olo, ſalaaminen, posterorum; poena reticentiae (wirheen ſalaaminen, wian ilmoittamatta jättäminen); eritt. puhetaiteeſſa: keſken waikeneminen.

reticeo, ticui, II, (re-taceo), olla waiti l. ääneti, waieta, de quo ja de qua re; cui, olla waſtaamatta. 2) *trans.* olla ſanomatta, ilmoittamatta, puhumatta, jättää ſanomatta jne., ſalata, pitää takananſa, quid.

rēticulum, i, *n.* (rete), werkkonen, werkonkaltainen waate, ſäkki, ſäkkinen, puöſi.

retināculum, i, *n.* (retineo), pidätin, pidin, pide, ſide, löyſi, touwi, ohjaſ j. m. ſ.

retinens, tis, *PA.* kiinni pitäwä jäſtäkin, ſäilyttäwä, puolluſtawa jtakin, luopumatoin l. hellittämätöin jtakin, sui juris.

retineo, tinui, tentum, II, (re-teneo), pidättää, olla laſkematta l. päästämättä pois, pitää (jäljillä, tähteellä), pitää kiinni, wiiwyttää, quem ja quid, eſim. legatos; milites in loco; legiones ad urbem; cohortes apud se; negre sunt retenti, quin oppidum irrumperent (pidätettiin l. hillittiin hyökkäämästä); alienum; partem armorum in oppido; arcum manu; biduum tempestate retentus; kuw.: lacrimas, gaudia, rabiem (pidättää, ſeiſattaa, hillitä, ehkäiſtä), run.; quem in officio, animos sociorum in fide (pitää); quem, animos hominum (pitää kiintyneenä, harraſtuttain, mieltyttäin kiinnittää puoleenſa). 2) pitää, ſäilyttää jtakin, olla hellittämättä l. luopumatta jſtakin, pitää woimaſſa, kannallanſa, yhſyttää jtakin, oppidum, ſaada hallusſaan pidetyksi; rem; summos cum infimis pari jure; kuw.: jus suum, puolluſtaa; statum suum, pristinam virtutem, officium, justitiam, morem, memoriam cujus rei; quid memoriä (pitää mieleſſä, muiſtaa); commissa (pitää takananſa, ſalata), run.

re-torqueo, torsi, tortum, II, kiertää takaiſin, takaperin, wääntää, kääntää, pyörtää, wiipata, ſyſätä, ſyöstä, taiwuttaa takaiſin, takaperin, oculos ad urbem; caput in sua terga, brachia tergo, run.; manibus retortis (ſelän taa ſidotut), run.; amictum (nakata takaiſin, taappäin), run.; pantherae terga (heittää ympärillenſä), run.; undas litore, Rhoetum, run.; agmen

ad dextram retorquetur (käännähtää, pyörähtää oikialle kädelle); kuw.: mentem (muuttaa), run.

re-torridus, 3, kuiwettunut, kurehtunut, kurtistunut.

retractātio, ōnis, *f.* (retracto), epäämінen, empiminen, kieltäminen, sine ulla retractatione (warsin kieltämättä, aiwan estelemättä).

retractātus, 3, *PA.* parsittu, parannettu.

re-tracto (retrecto), I, jälleen pidellä l. tunnustella, jälleen siwuta l. tawata jtakin, jälleen ruweta l. tarttua jhnkin, vulnera, run.; manu sua vota (kuwasta puh.), run.; arma; ferrum, run. *b)* kuw. jälleen ottaa esiin, jälleen toimittaa, (jälleen) suoritella, ajattelemistaan ajatella, (jälleen) miettiä, verba, run.; diligenter quid; fata, run. 2) lykätä pois tyköään, kokea karttaa, kieltää, ewätä, empiä, estellä, pistää wastaan, wetää wastakynttä, tehdä wastusta, dicta (peräyttää), run.; retractantem arripi jubet.

retractus, 3, *PA.* taantunut, taka-eräinen, etäinen, kaukainen, introrsus sinus maris (sisällepäin painunut); retractior a mari murus (edempänä).

re-traho, traxi, tractum, III, takaista, peroittaa, peräistä, wetää takaisin, tuoda takaisin, palauttaa, manum, intra penitus castra; quem; quem in urbem; quid pecuniae (pidättää, ottaa pois); se (wetäytä pois); se ab ictu (wäistää), run.; eritt. kuljettaa takaisin, wiedä l. saattaa takaisin karkulainen. *b)* kuw. pidättää, quem a republica (luowuttaa); quem ab interitu (pelastaa). 2) wetää l. saattaa jhnkin, kuw.: quid in odium judicis.

retrecto, ł. retracto.

re-tribuo, tribui, tribūtum, III, antaa takaisin, toimittaa takaisin, maksaa takaisin, palauttaa, populo pecuniam. 2) jakaa, antaa, omistuttaa, fructum.

retrō, *Adv.* takaperin, takaisin, taappäin, r. redire, remittere ſ. m. ſ.; r. inhibita nave; t. myös: takana, takapuolella, quid retro atque a tergo fieret; kuw. *a)* ajasta puh.: takaisin, takaperin, ennen, et deinceps r. usque ad Romulum; quodcumque r. est (takana), run. *b)* muisſa kohdin: takaisin, takaperin, päinwastoin, päintoisin, r. ponere quid (asettaa taa, ſ. o. pitää halwempana); vide rursus r.; run.: sententia vobis versa r. (on muuttunut).

retrō-cēdo, cessi, cessum, III, peräytyä, takauta, astua l. painua takaisin.

retrorsum ja **retrorsus**, *Adv.* (seur.), takaperin, takaisin, taappäin; kuw. takaperin, päinwastoin, päintoisin.

retrō-versus, 3, taappäin kääntynyt, taappäin.

retrūsus, 3, *PA.* (re-trudo), syrjätty pois, lykätty loukkoon, poistettu, piilotettu, salattu, simulacra deorum; kuw.: retrusa haec in philosophia.

re-tundo, tudi, tūsum, III, tylsentää, tylsyttää, terätyttää, ferrum, gladios. *b)* kuw. tylsentää, heikontaa, hillitä, ehkäistä, quem; quid, esim. mucronem stili, impetum cujus; linguas Aetolorum (suistaa, häkäyttää).

retūsus, 3, *PA.* tylsä, terätöin, pystymätöin, ferrum, tela, run.; kuw.: ingenia.

reus, i, *m.* ja **rea**, ae, *f.* (res), alkp. asianomainen, jutunomainen, puolus, jonka asia oikeudessa tutkitaan; jota kaw. kanteenalainen, syytteen- l. haasteenalainen, (jhnkin l. jstakin) syytetty, reum facere l. agere quem, kannella jkn päälle, haastaa l. wetää jku oikeuteen, lakiuttaa jkta; referre quem in reos, quem ex reis eximere; *gen.* l. de *abl.* kera syytöksestä puh., esim. quem rei capitalis reum facere (kantaa jkn päälle hengenrikoksesta, syyttää jkta hengenrikoksen l. -rikoksesta); de vi reus; werr. syypää, wikapää, syyllinen jhnkin, fortunae, belli, pacis. 2) welkapää, welwollinen jhnkin, ut suae quisque partis tutandae reus sit (on welwollinen osaansa suojelemaan, wastaa osansa katsomisen); voti (lupauksensa sidottu), run.

re-valesco, valui, III, jälleen parantua, jälleen kostua, taas wirjetä l. toipua.

re-veho, vexi, vectum, III, kuljettaa takaisin, takaperin, wetää, kantaa, wiedä, tuoda, toimittaa, saattaa takaisin, takaperin, palauttaa, quem ja quid; *Pass.* tulla takaisin, ajaa, ratsastaa, matkata, laskea takaisin, palata, ad

proelium; equo ad urbem revectus; per circum, in castra j. m. ſ. *b)* kuw. ſaattaa takaiſin, *Pass.* taantua, ad superiorem aetatem revehi.

re-vello, velli, vulsum, III, nyhtää pois, ulos, irti, nykäistä, nytkäistä, rytkäistä, riuhtaista, kiskaista, temmata, ſiepata pois, ulos, irti, wallallenſa, eroittaa, tela de corpore; telum ab alta radice, saxum e monte, axem temone, run.; tabulam, scuta, stipites, vincula, claustra portarum; quos Sidonia urbe (wiedä pois), herbas radice (juurinenſa), run. *b)* kuw. häwittää, kadottaa, haihduttaa, purkaa, consulatum ex omni memoria; injurias. 2) kiskoa auki, repiä auki, awata, humum dente curvo (kyntää), run.; sepulcra, ja run.: cinerem manesve, myljätä, loukata.

re-vēlo, I, werhotuuttaa, paljastaa.

re-venio, vēni, ventum, IV, tulla takaiſin, palata, peräytyä, domum (kotiutua).

rēvērā l. rē vērā, k. res.

reverendus, 3, *PA.* kunnioitettawa, rehewänkunniainen, kunnianarwoinen.

reverens, tis, *PA.* kunnioittawainen.

reverentia, ae, *f.* (ſeur.), kawahdus', kammo, kunnioitus, kunnia, arwonanto l. -pano, lu'unpito, adhibenda est r. adversus homines; cujus (jkn kunnioittaminen, lu'unpito jksta l. jkn ſuhteen).

re-vereor, veritus, II, kawahtaa, kunnioittaa, pitää kunniassa l. arwossa, osottaa kunniaa, quem; quid, eſim. virtutem. 2) kawahtaa, peljätä, kammokſua, quid, eſim. suspicionem, coetum.

reversio, ōnis, *f.* (ſeur.), takaiſin kääntäminen l. kiertäminen, puolitiestä palaaminen, profectio et r.; jsta takaiſintulo, palaus, febrium.

re-verto, verti, versum, III, ja **revertor,** versus, III, kääntyä takaiſin, kääntää, pyörtää, kiertää, tulla takaiſin, takaperin, palata, palauta, peräytyä, ex itinere; a ponte Fabricio, run.; ad quem; ad naves; domum (kotiutua); Epheso Laodiceam; in hunc locum, in castra; kuw.: ad superiorem consuetudinem, ad sanitatem; in gratiam cum quo (ſopia jkn kanssa); in caput cujus (rankaistukſesta puh.), run.; eritt. puheessa: ad propositum, ad se.

re-vincio, vinxi, vinctum, IV, ſitoa taappäin, juvenem manus post terga revinctum trahebant (kädet ſidotut ſelän taa), run. 2) ſitoa, kiinnittää, ancoras catenis *(dat.)*; trabes; stipites ab infimo; zona de poste revincta, run.; insulam revinxit Gyaro, run.

re-vinco, vīci, victum, III, woittaa, ſortaa; kuw. näyttää wääräkſi, ſyylliſekſi, kumota, tehdä tyhjäkſi, quem (ſaada ſyylliſekſi); crimina.

re-viresco, virui, III, jälleen wihantua l. wihertyä, werr. jälleen nuortua l. tulla nuorekſi. *b)* kuw. jälleen wäkeytyä, woimistua, wahwistua, waurastua, nuortua, kukoistua, uudistua, rei publicae vires revirescent; ad auctoritatis pristinae spem (jälleen kohota).

re-vīso, vīsi, vīsum, III, jälleen etſiä jkta, jälleen käydä jkn luona, jssakin, jälleen katſoa jtakin, katſastella, ſilmäillä jtakin, quem ja quid; domos revisebant (käwiwät kotona); run.: aut quae fortuna satis digna revisit te (on päätynyt oſakſeſi, omakſeſi).

re-vīvisco, vixi, III, jälleen tulla henkiin, palata elämään, nosta kuolleista, wirwota, elpyä, avum suum revixisse putat; ad verba cujus, run. *b)* kuw. jälleen wirkistyä, jälleen tointua l. kostua, uudistua, reviviscit homo, civitas, causa.

revocābilis, e, (revoco), palautettawa, peräytettäwä; non r., peruuttamatoin, run.

revocāmen, inis, *n.* (revoco), takaiſinkutſumus. 2) pidätys.

revocātio, ōnis, *f.* (ſeur.), takaiſin l. pois kutſuminen, a bello; kuw. *a)* verbi, takaiſin ottaminen, peräyttäminen, oikaiſeminen. *b)* palauttaminen, houkutteleminen, ad contemplandas voluptates.

re-voco, I, huutaa takaiſin, kutſua takaiſin, palauttaa, quem ex itinere; quem de exsilio; quem in Italiam; spes Samnites rursus ad Caudium

revocavit; werr. wetää takaiſin, kääntää takaiſin, takaperin, peräyttää, takaista, palauttaa, lumina, oculos, manus, run.; pedem, gradum, palata, run.; artus in calorem, run.; — eritt. ſotamenoisſa: kutſua l. käskeä takaiſin, pois, legiones equitatumque, equites, copias, naves; legiones ab opere; quem certo signo; theaterimenoisſa j. m. ſ.: kutſua takaiſin näyttökuwailian, etenulukian, laulajan jne. eſitelmäänſä kertomaan, käskeä l. yhyttää toistamaan, quum saepius revocatus vocem obtudisset; revocatum eandem rem dicere; primos tres versus. *b)* kuw. palauttaa, tuottaa takaiſin, wetää takaiſin, wetää pois, luowuttaa, poistuttaa, wieroittaa, pidättää, ylim. wetää l. ſaattaa jhnkin, in vitibus ea, quae sese nimium profuderunt (hillitä, ſupistaa); vires (laittaa entiſelleen); priscos mores; studia, memoriam, uudistaa; animum; se (malttaa mielenſä, tointua, tulla laidalleen, peräytyä); — mentem a sensibus; quem a qua consuetudine, a cupiditate, a turpissimo consilio y. m.; — disceptationem ab rege ad Romanos (lykätä); animos ad humanitatem; ad quae exempla quem (neuwoa l. opastaa kääntymään); rem ad manus; se ad studia, ad moestitiam j. m. ſ., palata; se ad se (malttaa mielenſä); — quid in dubium; spem consulatus in partem (jakaa); — eritt. palauttaa jhnkin, ſ. o. lukea koskewaksi jhnkin, katſoa l. päättää tarkoittawaksi jtakin, tarkoituttaa, wetää jhnkin, arwostella l. määrätä jtakin myöden, omnia ad suam potentiam, ad artem et ad praecepta; rationem ad veritatem; ja myös: peräyttää, epuuttaa, facta, run. 2) kutſua takaiſin, käskeä takaiſin wieraaſen, wuorostanſa kutſua, quem. 3) jälleen, uudeſtaan kutſua, jälleen kutſua eſiin, in suffragium.

re-volo, I, lentää takaiſin, grus revolat; werr. liitää l. rientää takaiſin, pikaiſeſti palata.

revolūbilis, e, (ſeur.), takaiſin wieritettäwä, pondus, run.

re-volvo, volvi, volūtum, III, wierittää takaiſin, takaperin, wyöryttää l. kierittää takaiſin, takaperin, quid; run.: iter, aequora (mitellä l. kulkea takaiſin) ja revoluta aestu saxa (joilta aallot ſyöstywät takaiſin); so r. ja *Pass.* revolvi, wieriä takaiſin, palata, revolvor in Tusculanum; in veterem figuram revoluta, run.; t. myös: waipua l. painua takaiſin, pudota alas, toro, equo revolvi, run.; eritt. kierittää l. kiwertää auki, awata, librum revolvere; — werr.: revoluta dies (palajawa), revoluta saecula (mennect), run.; kuw. *a)* palauttaa, wetää jhnkin, omnia ad quid revolventur; *Pass.* revolvi, ajatelleſſa, puhelleſſa kiertää takaiſin, tulla takaiſin, palata jhnkin, ad quid; eodem. *b) Pass.* ylim. joutua, yhtyä, päätyä, tulla, ad dispensationem inopiae; in sollicitudinem suspicionemque; eo revolvi rem, ut - - (kääntyä). 2) jälleen kierittää auki; kuw. jälleen lukea, loca jam recitata, jälleen kertoa, taas ladella, haec, jälleen ajatella l. miettiä, visa, jälleen elää l. koettaa, taas nähdä, iterum casus Iliacos, run.

re-vomo, vomui, III, jälleen oksentaa l. kuwoa ulos, jälleen laskea l. työntää ſiſältään.

revorto, ſ. reverto.

rex, rēgis, *m.* (rego), alkp. waltion johdattaja, jsta kuningas, ruhtinas, hallitſia, haltia, ihmiſistä ja jumalista puh., regem deligere, creare, constituere; appellare quem regem; ut duos haberent reges, nomine magis, quam imperio; deorum et hominum r. (Jupiteriſta puh.); aquarum, aequoreus (ſ. o. Neptunus), umbrarum, silentum (ſ. o. Pluton), run.; warſ. Perſian kuninkaasta puh.; uskonnolliſiſſa menoisſa: rex sacrorum l. sacrificus l. sacrificulus, uhrikuningas, eräs laji uhripappeja; run. werr. ylim. kuningas, pää, päällikkö, päämies, johdattaja, ſuojelia, enſimäinen, ylimäinen, ſuurin, paras, etuiſin, jokainen mahtawa, rikas, onnellinen j. m. ſ.; *adj.*: populus late rex (laajalta wallitſewa), run. Eritt. *b) plur.* reges, kuninkaalliſet (henget), eſim. reges Syriae, regis Antiochi filii (Syrian

kuninkaalliſet prinſſit), controversias regum (Ptolemaeuksen ja Kleopatran); reges excitos (kuningas puoliſonenſa); ad Ptolemaeum Cleopatramque reges (kuningas ja kuninkaanna).

Rex, gis, *m.* romal. liikanimi.

Rhadamanthus l. **-os,** i, *m.* Jupiterin poika, Minoon weli, Manalan tuomareita.

Rhaeti, orum, *m.* Donaun, Rheinin ja Lechin wälinen kanſakunta, jonka maa **Rhaetia,** ae, *f.*; jöta **Rhaeticus** ja **Rhaetus,** 3, rhaetialainen.

Rhamnus, untis, *f.* Attikan pohjoiſin kylä, kuuluiſa Nemeſiin kuwan tähden; jöta *a)* **Rhamnūsis,** idis, *f.* Rhamnuntin jumalatar (Nemeſis). *b)* **Rhamnūsius,** 3, rhamnuntilainen, *subst.* Rhamnusia, Nemeſiin liikanimenä.

rhapsōdia, ae, *f.* rhapſodikſi nimitetyn laulajan eſittämä runo, eritt. Homeroon lauluin eritpiſtöstä oſiöta l. kirjoista pub., secunda (Iliadin toinen rhapſodia l. runo).

Rhēa, ae, *f.* Silvia, Rumitorin tytär, Romulin ja Remukſen äiti.

Rhea, ae, *f.* Kybelen nimiä.

rhēda, ae, *f.* nelipyöräiſet matkawaunut.

rhēdārius, ii, *m.* (ed.), ajaja, ohjillinen, kuski.

Rhēdones, um, *m.* kanſakunta Gallia Celtica:öſſa.

Rhēgium ja **Rhēgion,** ii, *n.* Italian eteläiſin kpki; jöta **Rhēgīnus,** 3, rhegiumilainen, *subst.* Rhēgīni, orum, *m.* Rhegiumilaiſet.

rheno, ſ. reno.

Rhēnus, i, *m.* Rheinin wirta; run. werr. Rheinin ääreiſet aſukkaat, Germanialaiſet; jöta **Rhēnānus,** 3, rheiniläinen.

Rhēsus, i, *m.* Thrakian kuninkaita.

rhētor, oris, *m.* puheliaiſuuden l. puhetaiteen opettaja, puhe-opettaja, rhetori. *b)* puhelia.

rhētorice, *Adv.* rhetorilliſeſti, rhetorintapaiſeſti, puhetaiteelliſeſti, puhetaiteen koritukſilla l. kauniſtukſilla, ſanakkaaſti.

rhētoricus, 3, rhetoria koſkewa, rhetorin l. puhe-opettajan, mos; ars rhetorica ja *subst.* yks. rhetorica, ae, l. -e, es, *f.* puhetaide, rhetorika; jöta 2) rhetorikaa koſkewa, puhetaiteen, doctores, rhetorit; libri, rhetorikan oppikirjat; *subst.* rhetorica, orum, *n.* rhetorika.

rhīnoceros, ōtis, *m.* ſarwikuono.

Rhīnocolūra, ae, *f.* kpki Wälimeren rannalla, toiſinaan Egyptiin, toiſinaan Syriaan luettu.

Rhinthon, ōnis, *m.* Tarentiſta kotoiſin olewa runoilia.

Rhion ja **Rhium,** ii, *n.* eräs Akajan niemi.

Rhipaei l. **Rhiphaei montes,** wuoriſaikä perimäiſeſſä Sarmatiaaſſa t. Skythiaaſſa; jöta **Rhipaeus** (Rhiphaeus), 3, rhipaeilainen, arces (*i. e.* montes), Eurus, run.

Rhīzon, ōnis, *m.* Illyrian kpgeita; jöta **Rhīzōnītae,** arum, *m.* Rhizonilaiſet.

rho, r puuſtawin kreikalainen nimi.

Rhoda, ae, *f.* Hispania Tarraconensis:n kpgeita.

Rhodanus, i, *m.* eräs Gallian wirta, tätä nykyä Rhone.

Rhodius, ſ. Rhodos.

Rhodopē, ēs, ja **Rhodopa,** ae, *f.* wuori Thrakiaaſſa; run. ylim. Thrakia; jöta **Rhodopēius,** 3, rhodopalainen, run. ylim. thrakialainen.

Rhodos l. **Rhodus,** i, *f.* kuuluiſa Wähä-Aſian rannan läheinen ſaari, kuſſa ſamanniminen pääkpki; jöta **Rhodius,** 3, rhodolainen, *subst.* Rhodii, orum, *m.* Rhodolaiſet.

Rhoecus, ſ. Rhoetus.

Rhoetēum, i, *n.* eräs Troan niemi ja kpki; jöta **Rhoetēus,** 3, rhoeteilainen, run. ylim. troialainen, ductor (ſ. o. Aineias), run.; Rh. profundum l. yks. Rhoeteum, Rhoeteumin läheinen meri, run.

Rhoetus, i, *m.* erään Gigantin, Kentaurin j. m. ſ. nimi. 2) Marſilaiſten kuningas.

rhombus, i, *m.* kierikka, kiekko, eritt. loihtopyörä, noitaratas. 2) eräs kammeliaan l. maariankalan laji, putukala.

rhomphaea, ae, *f.* pitkä heittokeihäs barbarikanſoilla.

Rhōsos, i, *f.* Kilikian kpgeita; jöta **Rhōsiacus,** 3, rhoſolainen.

rhythmici, orum, *m.* rhythmiläiſet (rhythmin opettajat), ſanaſta **rhythmus,** i,

m. = numerus, tahti l. polku soitannossa t. puheessa.

rīcīnium, ii, *n.* pieni werho l. päällis-waate, huntu, jota naiset eritt. murheessa pitiwät.

rictus, us, *m.* ja **rictum,** i, *n.* (ringor), awosuu, ammollaan, selällään, irwillään olewa suu, awokita, kahdallaan olewa kita.

rīdeo, rīsi, rīsum, II, nauraa, naureskella, naurahdella, semel in vita; ridentem dicere verum, laskea leikkiä, puhua pilaa, run.; eritt.: cui l. ad quem, ystäwällisesti, lempiästi nauraa jkle, jkta wastaan, muhoilla, hymyillä jkle, jkta wastaan, run.; muneribus aemuli (pilkaten nauraa lahjoja, tehdä pilkkaa lahjoista), run. *b)* werr. olla leppiäs, armas, suloinen, ihana, loistaa, wälkkyä, hohtaa, ridet domus argento y. m., run.; ille terrarum angulus mihi ridet (on minusta armas l. suotuisa), run. 2) *trans.* nauraa jtakin, jhnkin, quem ja quid; eritt. pitää nauruna, pilkata, iwailla, ilkamoita, quem ja quid.

rīdicule, *Adv.* nauruttawasti, pilantapaisesti, hullunomaisesti, leikillisesti, lystillisesti, t. naurettawasti.

rīdiculus, 3, (rideo), nauruttawa, pilantapainen, hullunomainen l. -päiwäinen, kujeellinen, leikillinen, leikkipuheinen, lystillinen, sukkela, homo; res, run.; *inf.* kera: ridiculus totas obsorbere placentas (naurua saattawa hotkimisellaan), run.; *subst.* ridiculum, i, *n.* pila, leikki, nalja, leikkipuhe, sukkela puhe, sananpuuskaus, in jaciendo mittendoque ridiculo; ridiculo uti; per r. dicere (leikillä, piloilla); quatenus sint ridicula tractanda oratori. *b)* naurettawa, naurunalainen, naurullinen, insania; homo, poema, run.; ridiculum est *inf.* kera (naurun asia).

rigens, tis, *PA.* kankia, jähmäkäs, routainen, kowa.

rigeo, ēre, olla kankia, tönkiä, jähmäkäs, köntyinen, köntistynyt, kohmettunut, ryytynyt, kontassa, kylmettynyt, routainen, karkia, frigore; rigere omnibus corpora; comae rigebant (pöyristyiwät), run.; auro (olla tankia, puuhkia) y. m., run.; werr. seisoa torrollansa, seisoa töröttää, seisoa sojottaa, kallioista, muureista j. m. s. puh., run. *b)* kuw. olla tyrmiä, jäykkä, taipumatoin.

rigesco, rigui, III, (ed.), kangistua, töngistyä, jähmettyä, köntistyä, kohmettua, kylmettyä, jängistyä, jäykistyä, kowettua; werr. pöyristyä, metu, run.

rigide, *Adv.* kankiasti, jäykästi; kuw. kowasti, ankarasti.

rigidus, 3, (rigeo), kankia, tönkiä, jähmäkäs, köntyinen, tankia, jänkiä, wänkelä, jäykkä, taipumatoin, kowa, tellus, routainen, kylmettynyt, run.; aqua, run.; cervix, crura; rostrum, cornu, saxum, ensis y. m., run.; werr. pöyristywä, töröttäwä, sojottawa, capilli, quercus, columnae, run.; kuw. *a)* tyrmiä, jäykkä, jämiä, jänkiä, järkähtämätöin, heltymätöin, innocentia; vultus, mens, run.; jsta kowa, ankara, parens, censor, satelles, run. *b)* töykiä, jyrkkä, wänkelä, kömpelö, mores, run.; signa rigidiora. *c)* tuima, julma, hirwiä, ferae, run.; Mars, run.; jsta karkia, siwistymätöin, Sabini, run. *d)* terästynyt, piitynyt, kestynyt, manus, run.

rigo, I, kastaa, kastella, wetyttää, nestyttää, neidyttää, lucum fons perenni rigabat aqua; ora lacrimis, run.; werr.: natos vitali rore (juottaa, imettää), run.; kuw.: ingenia omnium. 2) johdattaa l. juoksuttaa märkyys jhnkin, aquam per agros.

rigor, ōris, *m.* (rigeo), kankeus, tönkeys, jähmeys, köntistys, kohmetus, jänkeys, jäykkyys, taipumattomuus, kowuus, torpentibus rigore nervis (kylmä); ferri (karaistus), run.; saxorum, run. *b)* kuw. tyrmeys, jäykkyys, töykeys, epäsiewyys.

riguus, 3, (rigo), kastawa, kastelewa, wetyttäwä, amnes, run. 2) kasteltu, hortus, run.

rīma, ae, *f.* rako, pako, pore, malo, halkio, halkein, riima, juomu, rimas agere (rakoilla, halkeilla, auristua); rimas explere; run.: ignea rima micans (salamasta puh.).

rīmor, I, (ed.), halkeilla, wiiltää halki, auki, kiskoa auki, terram (muokata), run.; jsta kaiwella, kuoppia, touria,

pengata, prata, run.; werr. kõljätä, puurtaa, urkkia, haeskella, etsiskellä, viscera epulis (ruakfi), run.; partes apertas, run. *b)* kuw. perustella, tutkistella, quid.

rīmōsus, 3, (rima), rakoinen, pakoilewa, halkeimikas, auria, hatera, wuotawa, cymba, run.; kuw.: r. auris (pitämätöin, sen korwasta puh., joka ei woi mitäkään takanansa pitää l. salata), run.

ringor, rictus, III, awata suutansa, irwistellä ikeniänsä; kuw. murista, olla nureisesaan, suutuksissaan, harmissaan.

rīpa, ae, *f.* joen ranta, reuna, wieri, äärі, parras, äyräs, warsi, urbem peremnis amnis posuit in ripa; wälisti meren rannasta puh.

rīpula, ae, *f.* (ed.), rantanen.

rīsor, ōris, *m.* (rideo), nauraja, ilkkuja, pilkantekiä, koiranhammas.

rīsus, us, *m.* (rideo), nauraminen, nauru, risum movere, facere, concitare, tenere; risus repente erumpit, omnium est coortus; risu corruere; risus captare, miros edere p. m. Eritt. *b)* irwistys, pilkka, ilkku.

rīte, *Adv.* (alkp. wanha *abl.* sanasta ritus), oikialla uskonnollisella tawalla, oikioilla pyhillä menoilla, oikioilla l. soweliailla juhlakäytöksillä, divos colere, deos apprecari p. m., run.; res divinas perpetrare, pecora sacrificare j. m. s.; werr. *a)* oikein, asianmukaisesti l. somaisesti, soweliaasti, lailensa, laadullisesti, sätkälleen, hywin, quem rite beatum dicere, oikeudella, ansiosta, syystä; quae potest appellari r. sapientia; rebus r. paratis, run.; jsta onnekfi, r. propinquare augurium, run. *b)* tawallisella laadulla, tawallisuutta myöden, totutulla tawalla, wanhaa uulaa, kuten tawallisesti, religatos r. carpere gramen equos, run.; jsta laillisesti, testes r. affuerunt.

rītus, us, *m.* uskonnollinen tapa, pyhä tapa l. meno, juhlallinen meno, juhlakäytös, seremonia, sacra Albano ritu facere; populi Romani ritibus consecratae (tempestates). *b)* werr. ylim. tapa, tottumus, parsi, laatu, alieni; Sabinae gentis, humani, run.; eritt. *abl.* ritu, tawalla, tawoin, laadulla, lailla, muodolla, kurilla, niinkun, esim. latronum, pecudum (roswoin jne. tawalla, kuten roswot).

rīvālis, e, (rivus), puroa koskewa; jsta 2) *subst.* rivales, ium, *m.* joilla on pelloillansa yksi puro yhteen, puronaapurit. *b)* werr. *subst.* rivalis, is, *m.* kilpalempijä, kilpasuosija, kilwoittelia; sanalask.: amare sine rivali (s. o. kenenkään kadehtimatta).

rīvālitas, ātis, *f.* (ed.), kilwan lempiminen, kilwoitteleminen, wihamielinen kateus.

rīvulus, i, *m.* (seur.), puronen; kuw.: rivulos consectari; r. arcessitus ab ipso capite accusationis.

rīvus, i, *m.* puro, noro, niwa, oja, rivorum a fonte deductio; werr. ylim. wirta, joukko, lactis, sudoris, lacrimarum, run.; sanguinis; kuw.: fortunae (juoksu), run.

rixa, ae, *f.* tora, jaukka, jupakka, jäminä, riita, tappelo, Academiae cum Zenone rixa est; in rixa fuerant; rixam sedare p. m.

rixor, I, (ed.), torella, heittää jaukkaa, panna jupakkaa, pitää jäminää, riidellä, jukkia, kinastaa, cum quo de qua re.

rōbīgo l. **rubīgo**, inis, *f.* (robus = ruber), ruoste, metallisesa, salsä laedit rubigine ferrum, run.; kuw. toimettomuus, haluttomuus, ingenium longa rubigine laesum, run. 2) werr. mädännys hampaisesa. *b)* ruoste l. noki elosesa.

rōboreus, 3, (robur), tamminen.

rōboro, I, (seur.), wahwistaa, woimistaa, lujittaa; kuw.: gravitatem.

rōbur, oris, *n.* rautatammi, talwitammi, jsta jokainen kowa wartalo, warsi, runko, kaikenlainen kowa puu, tawtammi, tammipuu. Eritt. *b)* tammesta t. muusta kowasta puusta tehdyt, esim. nuija, keihäs l. peitsi, aura, Troian hepo j. m. s., run., t. penkki, ja myös: Roman wangiton wahwin osa. 2) werr. ja kuw. kowuus, wahwuus, kestäwäisyys, lujuus, wankkuus, tarmo, woima, mahti, ponsi, navium; satis aetatis atque roboris habere; virtutis robore firmior quam aetatis; animi

ÿ. m. *b)* wahwin, woimakkain, paras ofa jtakin, woima, ydin, kanta, senatūs, civium; illa robora populi Rom. (päätuet); eritt. ydinwäki, ydinmiehistö, waliowäki, *sing.* ja *plur.*

rōbustus, 3, (ed.), tammipuinen, tamminen, stipites. *b)* werr. ja kuw. kowa, luja, kestäwä, tukewa, tanakka, tarmokas, ramokas, wantera, jänterä, rotewa, wankka, wäkewä, wahwa, woimakas, satelles; respublica; frequentia; improbitas; fortitudo; animus.

rōdo, rōsi, rōsum, III, kalwaa, järsiä, jyrsiä, nakertaa, närhiä, karruttaa, quid. 2) werr. hiwuttaa, wähentää, kuluttaa, syödä, ferrum, run. *b)* kuw. kaunata, panetella, parjata, solwaista, quem.

rogālis, e, (rogus), polttolawaa koskewa, flamma (lawan), run.

rogātio, ōnis, *f.* (rogo), kysyminen, tutkaileminen, puhetaiteesa; josta pyytäminen, anomus, waadinto, gratiosissima. Eritt. *b)* kansan kysyminen säätettäwän lain suhteen, josta lakiehdoitus, lakiesitys, rogationem (ad populum) ferre; rogationem promulgare, suadere, perferre, accipere; rogationi intercedere.

rogātiuncula, ae, *f.* (ed.), lyhyt kysymys; eritt. wähäinen lakiehdoitus.

rogātor, ōris, *m.* (rogo), ehdoittelia, esitteliä. Eritt. *b)* äänikokoilia, huutokeräiliä, kansan äännöstyksissä.

rogātus, us, *m.* (rogo), pyyntö, anomus, yks. *abl.*, rogatu cujus (pyynnöstä).

rogito, I, (seur.), ahkeraan kysellä, tutkailla.

rogo, I, kysyä, kysellä, tutkailla, tutkata, tiedustella, quem quid (jklta jtakin); quem; quid; de qua re; roga ipsum, quemadmodum acceperim; rogavi, pervenissentne Agrigentum; rogas? wai kysyt sinä? Eritt. *a)* rogare quem sententiam l. rogare quem, kysyä jklta hänen arweloansa l. äänestä, kysyä jkta, *Pass.:* rogatus sententiam (kysyttu arwelostansa); r. populum, plebem, kysyä kansaa lain suhteen, kysyä kansalta laista, tehdä kansalle lakiehdoitus; r. legem l. yks. rogare, laatia lakiehdoitus, ehdoitella l. esitellä jku laki; r. populum magistratum l. yks. magistratum, consulem, praetorem j. m. s., esitellä (kansan) walittawaksi, ehdoitella. *b)* sotamenoissa: milites sacramento, wannottaa, panna sotawalalle, lippuwalalle. 2) pyytää, anoa, rukoilla, quem quid, quem de qua re, a quo quid, jklta jtakin; quem; quid; ut, ne *conjunct.* kera t. yks. *conjunct.*; sanalask.: malo emere quam rogare (tahdon ennen ostaa kun ketjätä). 3) ottaa, noutaa, tuoda, purpurae exemplum aliunde.

rogus, i, *m.* lawa, polttolawa l. -rowio, ascendere in r. ardentem; in rogum illatus est; quem in rogum imponere; rogum exstruere; run. kaadotus, hauta.

Rōma, ae, *f.* Latiumin ja koko Roman waltakunnan pääkpi, jumalattarena palweltu eri temppelissä; josta **Rōmānus**, 3, romalainen, Roman, populus; ludi; Romano more (Romalaisen tawalla, s. o. todesta, suorasti, kiertelemättä, tecskelemättä); *subst. sing.* Romalainen, Roman mies t. nainen, *collect.* Romalaiset, *plur.* Römäni, orum, *m.* Romalaiset.

Rōmilius, 3, romilinen, tribus.

Rōmulus, i, *m.* Remuksen weli, Roman perustaja ja ensimäinen kuningas; josta *a)* **Rōmuleus** ja **Rōmulus**, 3, Romulia koskewa, Romulin, run. romalainen, Roman. *b)* **Rōmulides**, ae, *m.* Romulin jälkisukuinen, *plur.* run. Romalaiset.

rōrārii, orum, *m.* (ros), laji kewytaseissa sotamiehiä, jotka tawallisesti ensimäisinä wihollisten kimppuun karkaswat ja sitten taas peräytywät.

rōresco, ere, (ros), hajota kasteeksi, kastittua, kasteena walua.

rōro, I, (seur.), langettaa kastetta, laskettaa kastetta, toto rorat in orbe (Aurora), run.; *impers.:* rorat, kaste lankeaa; werr. tiukkua, pisarella, herua, norua, wuotaa, rorant pennae sinusque ÿ. m., run.; sanguine (werta), run. 2) *trans.* kastittaa, kasteella peittää; werr. riiskuttaa, piskottaa, roratae aquae, run.; minuta atque rorantia pocula (wiinaa tiukuttawat l. tiukuttain wuodattawat).

ros, rōris, *m.* kaste, kaſi, noctурnum excipere rorem; werr. *a)* mikin tiukkuwa märkyys l. neste, eſim. weſi, kypnelet y. m., run. *b)* ros marinus, rosmarini (kaswi); run.: ros maris l. yks. ros.

rosa, ae, *f.* ruuſu, ruuſukukka, orjantappurakukka; *coll.* ruuſut, ruuſuſeppelit, -kiehkurat, -wuode.

rosārius, 3, (ed.), ruuſuinen, ruuſu-; *subst.* rosarium, ii, *n.* ruuſupenſahikko, ruuſutarha.

roscidus, 3, (ros), kasteinen, kastetta täynnä, kasteella peitetty, mala, run.; Luna (kastehikas), run.; werr. kastettu, wetytetty, saxa rivis, run. 2) kasteen tawalla tiukkuwa, mella, run.

Roscius, 3, romal. sukunimi; jota *a)* **Rosciānus,** 3, roscianinen, Rosciuksen. *b)* **Roscius,** 3, roscinen, Rosciuksen, lex (rahwaantribunin L. Roscius Othon laatima laki, jonka woimasta ritarit saiwat eri istuimensa theaterisſa).

Rōsea, ae, *f.* aiwan kaswuiſa maiſema Sabinilaisten maasſa Reaten seuduilla; jota **Rōseus,** 3, roſealainen.

rosētum, i, *n.* (rosa), ruuſupenſahikko, ruuſutarha.

roseus, 3, (rosa), ruuſuinen, ruuſuista, ruuſu-; werr. ruuſunkarwainen, -wärinen, -punainen, ruuſuinen, Aurora, Phoebus, equi, bigae, run.; cervix, os j. m. ſ. (ſ. o. iſana, kaunis), run.

Rōseus, k. Rosea.

rosmarīnus, k. ros.

rostrātus, 3, (seur.), nokallinen, koukullinen, kärjellinen, kärjestetty, navis (kärjellinen, keularaa'alla warustettu); columna r., saaliiksi saatuin laiwain kärjillä koritettu patsas, Duiliuksen meriwoiton muistoksi rakennettu Roman torille; corona r. (ſen palkkioksi, joka ensimäiſenä astui wihollisen laiwaan), jota run.: cui tempora navali fulgent rostrata coronā.

rostrum, i, *n.* (rodo), nokka, kärsä, kärsätorwi, kuono, turpa. 2) werr. laiwannokka, -kärki, -kara, laiwan keularaaka; run. myös = prora; jota *b) plur.* rostra, puhumo, haastamo, puhelawa, puhe-asema Roman torilla (w. 338 e. K. saaliiksi otettuin Antiumilaisten laiwain kärjillä koritettu), escendere in rostra, in rostris literas recitare, descendere de rostris y. m.

rōsus, k. rodo.

rota, ae, *f.* pyörä, ratas; eritt. ſawenwalajan pyörä, Cumana, run., ja Kreikalaisten kidutuspyörä, in rotam escendere; kuw.: r. fortunae (muuttuwaiſuus); rotae impares, dispares (elegian runomitasta puh.), run.; werr. *a)* waunut, taw. *plur.*, run. *b)* kehä, piiri, kierto, orbis, run.

roto, I, (ed.), pyörittää ympäri, wierittää l. kierittää ympäri, kieputtaa ympäri, wiipottaa l. lennättää ympäri, kiertää l. wääntää ympäri, quem ja quid, run.; fumum (tupruttaa), run.; *Pass.* rotari, pyöriä l. wieriä l. kieppua ympäri. 2) *intrans.* pyöriä l. wyöryä ympäri, kieriä, saxa rotantia, run.

rotula, ae, *f.* (rota), pyöränen.

rotunde, *Adv.* pyöreästi; kuw. ſomaliitteiſesti, ſiewälauſeiſesti, ſujuwaiſesti.

rotundo, I, (seur.), pyörentää, ymmyrtää; kuw. ſaada taſalukuiſeksi, täyteen, mille talenta, run.

rotundus, 3, (rota), pyöriä, ympyriäinen, pyöreöinen, pullakka, palleroinen, stellae globosae et rotundae; mundus; bacca, run.; run.: mutat quadrata rotundis (kääntää kaikki yleſsä alaiſin). *b)* kuw. pyöriä, sapiens (omanwarainen, ulkonaiſista onneaan etſimätöin), run.; eritt. pyöriä, ſomaliitteinen, ſomaſäätöinen, ſiewälauſeinen, luontewa, ſujuwa, ſulaawa, verborum apta et quasi rotunda constructio; nec satis, ut ita dicam, rotundus (Theodorus); ore rotundo loqui, run.

rubefacio, fēci, factum, III, (rubeo-facio), punata, punaſtaa, punaſtuttaa.

rubens, tis, *PA.* punainen, punertawa, punoittawa; eritt. häpiästä punaſtuwa.

rubeo, rubui, II, (seur.), olla punainen, punertaa, punoittaa, ruskoittaa, eritt. häpiästä punaſtua, punehtua.

ruber, rubra, rubrum, punainen, humor, sanguis, pannus, flamma, run.; canicula (tulipunainen, tulinen, polttawa),

run.; Oceani rubro lavit aequore currum (punertawa), Oceano rubro (itäinen, ſ. o. Indian meri), run.; eritt.: Rubrum mare, Punainen meri, Arabian ja Perſian lahdet; Saxa Rubra, kylä Etruriaſſa.

rubesco, rubui, III, (rubeo), punoittua, punaſtua, punehtua, ruſkoittua; eritt. häpiäſtä punaſtua, lentää punaiſeksi.

rubētum, i, *n.* (rubus), karhunwadermikko, karhunwattu-penſahikko.

rubeus, 3, (rubus), karhunwadermainen, karhunwatun, virga, run.

Rubi, orum, *m.* kyki Kalabriaſſa.

Rubico, ōnis, *m.* Italian ja Gallia Cisalpina:n rajajoki.

rubicundus, 3, (rubeo), punakarwainen, punawärinen, punainen, ruſkoittunut, punertawa, kellertäwä.

rubig-, ſ. robig-.

rubor, ōris, *m.* (rubeo), puna, candore mixtus r.; eritt. häpiän puna l. punaſtus, Masinissae rubor suffusus, jöta joko häpiäntunne, häpiä, häwetiäiſyys, ruborem praestare, incutere, taikka häwäiſtys, häpiä, ruborem afferre cui, rubori esse cui.

Rubra saxa, ſ. ruber.

rubrica, ae, *f.* (ruberica, ruber), punainen maa l. multa, eritt. punakiwi, -multa, -ſawi; jöta werr. punawärillä kirjoitettu lain tituli l. nimi, ja ſiitä ylim. laki.

Rubrius, ii, *m.* romal. ſukunimi.

rubus, i, *m.* (ſanain ruber, rubeo ſukua), karhunwaderma-penſas. 2) karhunwaderma, karhunwattu.

ructo ja **ructor**, I, röyhiä, ryökiä. 2) *trans.* oſſentaa, laskettaa l. luoda ſiſältään, kuw.: versus, run.

ructus, us, *m.* röyhintä, ryökiminen, röyhäys, ryökäys.

rudens, tis, *m.* wahwa köysi, eritt. laiwanköysi, touwi, rudentis explicatio; ſanalask.: rudentibus apta fortuna (ſ. o. aiwan epäwakainen onni).

rūdera, ſ. rudus.

Rudiae, arum, *f.* kyki Kalabriaſſa, Enniuksen syntymäſija; jöta **Rudīnus**, 3, rudialainen, Rudiaſta, homo (Ennius).

rudīmentum, i, *n.* (rudis), enſi-opetus, enſiharjotus, enſi-yritys, enſikoe, opinkoe, alku, militare; puerilis regni; r. ponere (tehdä, ſuorittaa enſikoe).

Rudīnus, ſ. Rudiae.

rudis, e, raaka, muokkaamatoin, muodostamatoin, ſuorittamatoin, ſiewentämätöin, campus, humus (kylmä, wiljelemätöin), run.; moles (Chaos), run.; signum (walmistamatoin), hasta (kuorimatoin, ſilittämätöin), textum (jyrkiä, karkia), vestis (koritamatoin) y. m., run. 2) kuw. ylim. raaka, tauha, törkiä, harjaumatoin, ſuorittamatoin, ſiistimätöin, ſiewentämätöin, ingenium, run.; forma ingenii; discipulus (oppia ſaamatoin). Eritt. *b)* tietämätöin, taitamatoin, taidotoin, epätaitoinen, oſaamatoin, oppimatoin, wähätietoinen, wähä-oppinen, outo, äkkinäinen, tottumatoin, in *abl.* kera, eſim. in disserendo; sermo nulla in re rudis; *gen.* kera, eſim. Graecarum literarum, exemplorum (kielen taitamatoin l. oſaamatoin, kieleſsä taidotoin, eſimerkeistä tietämätöin); somni (unetoin), run.; yks. *abl.*, eſim. arte, run.; harw. ad *acc.* kera, eſim. ad pedestria bella.

rudis, is, *f.* ſauwa, eritt. miekkailuſauwa, miekkaſauwa, harjotusmiekka, (milites) rudibus inter se concurrerunt; aikanſa palwelleen miekkamiehen kunnianmerkkinä: tam bonus gladiator rudem tam cito accepisti? (ero- l. päästöſauwa); jöta run.: donatus jam rude (ikäänkun laskettu palwelukſesta).

rudo, rudīvi, rudītum, III, ärjyä, kirkua, riekua, karjua, mönkyä, myliwiä, eläimistä ja ihmisistäkin puh.; werr.: prora rudens (narskuwa), run.

rūdus, eris, *n.* kiwimura, kiwimurska, kalkkiremuja l. -murujia ſeinäin jne. ſilaamiſeksi, kalkkiſeko, laasti, muurisitku.

rūdus, eris, *n.* ſ. raudus.

rūdusculum, ſ. raudusc-.

Rufīnus, i, *m.* romal. liikanimi.

Rufrae, arum, *f.* kyki Kampaniaſſa.

Rufrium, ii, *n.* Hirpiniläisten kygeita.

rūfulus, 3, (ſeur.), punertawa, punaiſenwoipa. 2) Rufuli, orum, *m.* niitten ſotatribunein nimi, mitkä ſotapäällikkö itſe walitſi, jota wastaan comi-

tiati niitten nimi, kutka kanſa komitioiſſa aſetti.

rūfus, 3, waalianpunainen, ruſkia, punainen, punertawa, punahko, punaiſenwoipa. 2) Rufus, i, *m.* romal. liikanimi.

rūga, ae, *f.* ryppy, rytty, kurttu kaſwoiſſa, eritt. iſon iän, yksitotiſuuden ja murheen merkkinä.

rugio, īre, ärjyä, kiljua; jöta **rugītus**, us, *m.* ärjyntä.

rūgo, I, (ruga), rypiſtää t. ryppyillä.

rūgōsus, 3, (ruga), ryppyinen, ryttyinen, räppyinen, kurttuinen, gennc, spadones, run.; pagus frigore (ryppyinyt), run.

ruīna, ae, *f.* (ruo), alaſſyöstymiuen, alaslankeaminen, -putoaminen, -roiskahtaminen, -rupſahtaminen, ſyöksy, jumentorum sarcinarumque; primi ruinam dant (hyökkääwät toinen toiſenſa päälle), run.; ruinas in patinam facere (mukſahtaa alas), run.; eritt. rakennusten putoamiſesta puh.: raukeamus, kukistus, luſahdus, luhistus, lytistys, muljahdus, repentinā ruinā pars turris concidit; conclavis; ruinam dare l. trahere (raueta, rotkahtaa alas, mennä luſuun), run.; impavidum ferient ruinae (ſäikäleet), run. *b)* kuw. ſortumus, kukistus, mullistus, häwiö, perikato, hukka, turmio, tuho, onnettomuus, patriae, rerum, urbis, fortunarum y. m.; uſein ſotajoukon tappioſta puh.; run. kuolemastakin puh.: ille dies utramque ducet ruinam; eritt. erbetys, hairaus, häiriö, edere ruinas. 2) *concr. a)* mikä on ſyöstynyt alas, ſyöstymä, lankeama, coeli (ſ. o. raju ilma, ſade), run.; eritt. huonetten raukielma, rauniо, kari, tähde, jäännös, templorum j. m. ſ. *b)* kukistaja, häwittäjä, ruinae publicanorum.

ruīnōsus, 3, (ed.), rappion- l. häwiönalainen, rappeutunut, ränstynyt, rotkistunut, aedes; run.: domus (huoneen raukielmat, rauniot).

Rullus, i, *m.* romal. liikanimi.

rūma, ae, **rūmis**, is, *f.* ja **rūmen**, inis, *n.* niſä.

Rūmīna, ae, *f.* (ed.), imettäwäisten jumalatar Romalaiſilla; jöta **Rūmīnālis**, ficus, Romulin ja Remukſen wiikunapuu, jonka ſuoſaſſa ſuden poettiin heitä imettäneen, aikaiſemmin Rominalis nimeltään; ſamoin run. **Rūmina** l. Romula ficus.

rūmināt̄io, ōnis, *f.* (feur.), märehtiminen; kuw. jätkytyö, kerrottu juttelеminen l. ajatteleminen, quotidiana.

rūmino ja **rūminor**, I, (rumen), märehtiä.

rūmor, ōris, *m.* (kertowa) juttu, puhe, kulkupuhe, juoru, hoku, huhu, huuto, tohu, kohina, kuiske, epäſelwä maine l. kuulu, epätaattu tieto l. ſanoma, rumor multa fingit t. perfert j. m. ſ.; si quis quid de re publica a finitimis rumore ac fama acceperit; incertis rumoribus servire; rumores excipere, ad quem referre; graves de te rumores sparsi; exstinctis rumoribus de auxiliis legionum; periculi; rumor est, affertur j. m. ſ., *acc. c. inf.* kera. *b)* arwoſtelewa, tuomitſewa) juttu, ihmisten arwoſtelo, kanſan ääni, jöta huuto l. ſanoma l. maine, joka jöta kuuluu, aura rumoris; Marcellus adverso rumore esse (Marcellukſeſta huudettiin pahaa l. käwi paha huuto, Marcellus oli pahaſſa huudoſſa, Marcellukſen ſanoma l. maine oli paha). 2) ſolina, hurina, kulina, riuſkina, roiske, rumore secundo labitur abies (ediſtawällä aronkalkkeella l. -iskulla), run.; jöta ihmisjoukon hälinä, melu, remu, tohu, rumore secundo (ſuoſiohuudoilla, ſuoſiohälinällä, iſo-ääniſellä hywäkſymiſellä), run.

rumpo, rūpi, ruptum, III, katkaista, särkeä, rikkoa, poikki l. rikki rutkaista, repiä l. kiskoa l. kiskaista rikki, irti, poiſ, repäistä, halkaista, erilleen rytkäistä, wäkinäiſesti awata, puhkaiſta, työntää hajalle, vincula; catenas, claustra, plagas, run.; pontem, riitää, hajoittaa; vestes (a pectore), funem ab litore, run.; praecordia ferro (puhkaiſta, piſtää l. ſyöstä puhki), guttura cultro, colla securi (leikata poikki, lyödä l. laskea poikki), run.; inflatas vesiculas; Iarbitam, run.; rumpitur anguis, run., ja ylim. *Pass.* rumpi, katketa, haljeta, rewetä, pakahtua, eſim.

quã (licentiã audacium) ante rumpebar (olin pakahtumaiſiſſani); cuneo viam (awata, puhkaiſta, tehdä); media agmina (tunkea läpi), aditus (ſ. o. rynnätä ſiſälle), run.; ordines, aciem. Critt. *b)* katkaiſta, ehkäiſtä, ſulkea, reditum cui (jkltä), run. *c)* putkauttaa eſiin, fontem (puhkaiſta juokſemaan), run.; jöta se rumpere l. *Pass.* rumpi, putkahtaa l. puhjeta eſiin, tunkea l. työntyä eſiin, puuskahtaa l. ſyökſähtää eſiin, ſäteiſtä, ſateiſta, tuuliſta, weſiſtä j. m. ſ. puh., run. *d)* wahingoittaa, wioittaa, loukata, si quis rumpet occidetve. 2) kuw. katkaiſta, purkaa, ſärkeä, rikkoa, kukiſtaa, kumota, epuuttaa, tehdä mitättömäkſi, lahottaa, kuolettaa, foedera, fidem, jus, testamentum, societatem; pacem, edicta, nuptias, amores, run. *b)* katkaiſta, keskeyttää, lakauttaa, tauottaa, visum; somnum, moras, silentia, sacra, run. *c)* run. pakahtua, puhjeta, voces, vocem, questus (ſanoihin, ſanaan l. puhumaan, walitukſiin).

rūmusculus, i, *m.* (rumor), juttu, juhu, juoru, jaaritus, hoku, hominum rumusculos aucupari.

rūna, ae, *f.* eräs aſeen laji, ehkä heittokeihäs.

runcīna, ae, *f.* höylä; jöta **runcīno**, āre, höylätä, rastia.

runco, āre, kitkeä l. nyhtää yleis, pois, perata.

ruo, rui, ruitum ja rutum, III, työntyä (alas), laueta (alas), langeta alas, maahan, luſuun, ryſähtää, rupſahtaa, rotkahtaa, muljahtaa, walahtua, luſahtaa, lubistua, lätistyä, wieriä, pudota, raueta, kukistua, ſortua alas, maahan, kumoon, luſuun, myttyyn, ruunt tecta, ruit murus y. m.; coelum in se ruere ajebant; run.: ruit aether (ſ. o. raju ilma, ſade j. m. ſ.); eritt. ihmiſiſtä tappelosſa puh.: kaatua, run.; — werr. ſyöksähtää, ſyöwähtää, tohottaa, ryöſätä, rynnätä, karata, töywätä, työkätä, täyttää, kiistää, ſamota, rientää, in vulnera ac tela, in castra, in aquam, ad urbem y. m.; ruunt de montibus amnes, flumina per campos, run.; uſein yhſ. ruere, eſim. (Pompejum) ruere nunciant; run.: ruit Oceano nox (rientää yleis), nox ruit (joutuu, tulla rientää), dies ruebat (kohoſi, nouſi), ruit ver (tulla pälähtää), ja myös: antrum, unde ruunt totidem voces, responsa Sibyllae (pohahtawat l. putkahtawat eſiin). *b)* kuw. raueta, kukistua, ſortua, waipua, häwitä, harw., eſim. ruere illa non possunt; ruit respublica; — taw. ſyöksähtää, juosta, rientää, ad interitum; in fata (puuskahtaa); in crudelitatem (painua); jöta umpi-innoin tohottaa edelleen l. menoanſa, ajattelematta, mieltänſä malttamatta puhua l. menetellä, rientää omaan turmioonſa, in dicendo, in agendo; quem ruere pati. 2) *trans.* työstä alas, maahan, langettaa l. kukistaa alas, maahan, immanem molem volvuntque ruuntque, run.; cumulos pinguis arenae (luhistuttaa, taſoittaa), run. *b)* werr. kaiwella yleis, mullistaa, köljätä, myljätä, myllytä, pelmuuttaa (yleis), ajaa yleis, ſyytää l. luoda yleis, totum mare a sedibus imis, spumas salis aere, cinerem et confusa ossa focis, run.; nubem ad coelum (tupruttaa), run.; divitias, run.; jöta rūta (et) caesa, joita woidaan irroittaa, ei kiintiät, ſ. o. irtain l. waltoin tawara.

rūpes, is, *f.* (rumpo), kallio, wuorenkatkelma l. -lohko, kallionyrkylä, rupibus imposita urbs; Gallorum agmen ex rupe Tarpeja dejecit; cavae (kallioin rotkot), run.

Rupilius, 3, romal. ſukunimi.

ruptor, ōris, *m.* (rumpo), katkaiſia, särkiä, rikkoja, purkaja, foederis.

rūricola, ae, *c.* (rus-colo), maata wiljelewä, maata hoittawa, maalla aſuwa, maaſeutuinen, bos, run.; deus (ſ. o. Priapus), Ceres y. m., run.; run. *subst. m.* pellonwiljeliä (härkä).

rūrigena, ae, *c.* (rus-gigno), maamies, talonpoika.

rursum ja **rursus**, *Adv.* (alkp. revorsum ja revorsus, reverto), taappäin, takaperin, takaiſin; jöta kuw. *a)* wastoin, päinwastoin, wastahakaan, toiſin, päintoiſin, toiſapäin, toiſin puolin, toiſelta puolen, toiſelta taholta, toiſaalta, ſen ſijaan, wuoroſtanſa. *b)*

taas, jälleen, uudestanſa, waſt'uudesti, toiſtamiſeen.
rūs, rūris, *n.* maa, kylä, wiljamaa, pelto, rus colere; aspera dumis rura, run.; paterna rura, run. 2) maa kaupungin ſuhteen, maaſeutu l. maakunta, maatila, -talo, -kartano, *acc.* rus, maalle l. maille, *abl.* rure, mailta, ja ruri, mailla; rure paterno (kartanolla), run.; r. amoenum et suburbanum; rura peragrare. *b)* kuw. maaſeutuinen l. maamiehinen olento, talonpoikaiſuus, manent vestigia ruris, run.
ruscum, i, *n.* l. **ruscus, i,** *f.* metſämyrtti.
russus, 3, punainen.
rustica, ae, *f.* (rusticus), maatyttö.
rusticānus, 3, (rusticus), maamiehinen, maa-, vita; homo (maamies); r. vir, sed plane vir (maalla kaswanut l. kaswatettu); quidam (maalainen, talonpoika); illud quod loquitur, si plane fuerit rusticanum (talonpoikaiſta).
rusticātio, ōnis, *f.* (rusticor), maalla eläminen, maalla olo, maa-elämä.
rustice, *Adv.* maaſeutuiſesti, talonpoikaiſesti, ja kuw. taitamattomasti, ſiistittömästi, ſäädyttömästi.
rusticitas, ātis, *f.* (rusticus), talonpoikaiſuus, *a)* kainous, ujous. *b)* ſiistittömyys, epäſiewyys, pökömäiſyys, ſäädyttömyys.
rusticor, āri, (rusticus), elää maalla, mailla, oleskella mailla.
rusticulus, i, *m.* (ſeur.), maamies.
rusticus, 3, (rus), maaſeutuinen, maakyläinen, maakuntainen, maalla, mailla, maa-, vita, praedia, res, homo j. m. ſ.; *subst.* rusticus, i, *m.* maamies, talonpoika, *plur.* maawäki, talonpojat. 2) kuw. yksinkertainen, teeskelemätöin, ſuora, mores. *b)* talonpoikainen, ſiistymätöin, taitamatoin, törkiä, tomppelimainen, vox (karkia); asperitas; oratores.
rūta, ae, *f.* eräs yrtin laji, ruutu; kuw. karwaus, katkeruus, tuikeus, puheeſſa.
rūta caesa, k. ruo.
rutābulum, i, *n.* (ruo), hiili- l. peſäkoukku, hiilikola l. -hanko, ja myös: kauha.
Rūtēni, orum, *m.* kanſakunta Aquitaniaſſa.
Rutīlius, 3, romal. ſukunimi; ſöta **Rutīliānus,** 3, rutilianinen, Rutiliuksen.
rutilo, I, (ſeur.), punata, comas. 2) *intrans.* punertaa, punoittaa, kimetellä kullalle, wälkkyä kullalle.
rutilus, 3, punertawa, punaiſenwoipa, keltaiſenpunainen, kullankeltainen, capilli, run.; fulgor; cruor, ignis y. m., run. 2) Rutilus, i, *m.* romal. liikanimi.
rutrum, i, *n.* (ruo), lapio, luodin.
rūtula, ae, *f.* (ruta), ruutu-yrttinen.
Rutuli, orum, *m.* Latiumiſſa aſuwa kanſakunta, jolla pääkpki Ardea; *sing.* Rutulus, i, *m.* Rutulilainen; *adj.* Rutulus, 3, rutulilainen.
rutus, k. ruo.

S.

S. lyhennyksenä = Sextus; S. C. = senatus consultum; S. P. Q. R. = senatus populusque Romanus; Sp. = Spurius.
Saba, ae, *f.* onnellisen Arabian kpgeita; ſöta **Sabaeus,** 3, ſabalainen, run. arabialainen, *subst.* Sabaei, orum, *m.* Sabalaiſet.
Sabac- l. **Sabad-,** k. Sabaz-.
Sabarcae, arum, *m.* kanſakunta Indiaſſa.
Sābātē, ēs, *f.* Etrurian kpgeita; ſöta **Sābātīnus,** 3, ſabatelainen.
Sabāzius (Sabacius, Sebazius, Sebadius, Sabadius), ii, *m.* Dionyſoon l. Bakchoon liikanimiä; ſöta Sabāzia (Sabadia), orum, *n.* juhla Dionyſoon kunniaſſi.
sabbata, orum, *n.* Juutalaisten jokawiikkoinen lepopäiwä, ſabbati, ylim. pyhä-, juhlapäiwä, tricesima (ſ. o. uuſikuu), run.
Sabelli, orum, *m.* (alkp. Sabinuli, Sabini), Sabinilaisten wanhempi ja enimitten runollinen nimitys, Sabellilaiſet; *sing.* Sabellus, Sabellilainen, Sabinilainen (Horatiukſesta puh., jolla oli maatalo Sabinilaisten maaſſa); ſöta **Sabellus** ja **Sabellicus,** 3, ſabellilainen, ſabinilainen, cohortes Sabellae; Sabella anus (ſ. o. tietäjäakka), carmina (ſ. o. loihtorunot), run.

Sabīni, orum, *m.* muinoisitalialainen kanſakunta, Sabinilaiſet; werr. Sabinilaisten maa, ex Sabinis; *sing.* Sabīnus, i, *m.* Sabinilainen, ja Sabīna, ae, *f.* Sabinitar, Sabinilaisnainen; jsta **Sabīnus**, 3, ſabinilainen, ager, virgines raptae; herba (Italian kataja, maankelta), run.; *subst.* Sabīnum, i, *n.* (*sc.* vinum), Sabinilaiswiina. 2) Sabinus, i, *m.* romal. liikanimi.

Sabis, is, *m.* Gallia Belgica:n jokia.

sabulo, ōnis, *m.* ja **sabulum**, i, *n.* ſorahiekka, ſora, ſokara, loiro.

saburra, ae, *f.* ſora, loirohiekka, eritt. laiwan ſanta- l. painolaſti, warapaino, onerariae multā saburrā gravatae.

Sacae, ſ. Saces.

saccus, i, *m.* ſäkki.

sacellum, i, *n.* (sacrum), pyhäpaikkanen, pyhähuonehut, wähäinen kapelli.

sacer, sacra, sacrum, jumalalle wihitty, jumalalle l. jumaliille omistutettu, jumaliille pyhitetty l. pyhättỳ, pyhä, illa insula eorum deorum sacra putatur (niille jumaliille pyhitetty); sacra Jovi quercus, sacer Polyphoetes Cereri (ſ. o. Cereen pappi), run.; s. aedificia, signa et tabulae, aedes, arma, aurum y. m.; ales (augurioitten wuokſi), tus, tempus y. m., run.; run.: vitis (kun oli Bakchoolle pyhitetty), laurus (Apollolle pyhättỳ), vates (Apollolle wihitty) j. m. ſ.; eritt.: Sacer mons, Pyhä wuori (Sabinilaisten maaſſa); Sacra via, Pyhä katu (Romaſſa); werr. pyhä, kunnioittawa, kunnioitettawa, silentium (harras), run.; *subst.* sacrum, i, *n.* *a)* pyhä eſine, pyhỳs, pyhäkkö, eſim. pyhähuone y. m., contingere sacrum, run.; *plur.* pyhät eſineet, pyhỳkſet, pyhät astiat l. kalut, jumalain kuwat j. m. ſ., sacra eripere, secum ferre; run. runoelmiſta puh., jotka oliwat Runottariille pyhitetyt, sacra coelestia. *b)* pyhä toimitus, pyhä meno, jumalanpalwelus, eritt. uhri, Graeco sacro; sacrorum religio; sacra Cereris summā religione conficere; sacra Orphica (juhla); sacra publica, gentilicia; sacra jugalia (juhlamenot l. -käytökſet), run.; sacra solennia, anniversaria; sacrum l. sacra facere cui; sacra obire; jsta werr. *plur.* ſalapalwelus, myſterit, ſala-aſiat, tori, run. 2) jkke maanalaiſelle jumalalle wihitty, ille altiikſi annettu, ille uhrikſi omistunut, ja *abs.* kirottu, ejus caput Jovi sacrum esset; sacrum sanciri; jsta werr. kirottu, turkainen, jumalatoin, katala, kauhia, fames auri, run.

sacerdos, ōtis, *c.* (eb.), pappi, papitar l. naispappi, sacerdotes publici, Cereris; appoſitiona: regina sacerdos, run.

sacerdōtium, ii, *n.* (eb.), pappius, papinwirka l. -arwo, amplissimum; iu s. venire; s. inire, habere; sacerdotio praeditus; sacerdotia mandare.

Saces, ae, *m.* *plur.* Sacae, paimenkanſa Pohjois-Aaſiaſſa, Kreikalaiſilta Skythialaiſikſi nimitettỳ.

sacrāmentum, i, *n.* (sacro), lakimenoisſa: wetoraha l. takaus-, taltiraha (jonka aſianomaiſet oikeudenkäyntiä alkaisſa paniwat tresviri capitales miesten taa fillä ehdolla, että aſianſa kadottaja rahastanſakin luopui), multae sacramentum; jsta riita, juttu, justo sacramento contendere cum quo (aloittaa laillinen riita jkn kanſſa); s. cujus justum judicare; werr.: sacramento contendere (lyödä wetoa). 2) ſotamenoisſa: welwoitus ſotapalwelukſeen, jsta ſotamiesten palwelus-wala, ſotawala, ſotionwala, uskolliſuuden wala, quem militiae sacramento obligare l. milites sacramento rogare (l. adigere), wannottaa, panna ſotawalalle; dicere sacramentum l. sacramento, wannoa, tehdä ſotawala; s. negligere, rikkoa l. pettää wala; jsta ylim. wala, perfidum s. dicere, run.

Sacrāni, orum, *m.* kanſakunta Latiumisſa; jsta **Sacrānus**, 3, ſacranilainen.

sacrārium, ii, *n.* (sacer), pyhättö, pyhä ſäilyttö, joſſa pyhiä eſineitä tallitetaan, Caere, s. populi Rom.; jsta ylim. kapelli, pyhähuonehut, temppeli, Bonae deae; Ditis (pyhä, kauhia aſunto), run.; werr.: scelerum tuorum.

sacrātus, 3, *PA.* pyhitetty, pyhä.

sacrifer, 3, (sacer-fero), pyhiä eſineitä kantawa.

sacrificātio, ōnis, *f.* (sacrifico), uhraaminen.

sacrificium, ii, *n.* (ſeur.), uhri, uhraus, lyhlityhs, pyhäteuraſtus, s. facere (Apollini), parare, rite perpetrare ỳ. m.; sacrificia procurare.

sacrifico, I, (sacer-facio), uhrata, lyhlittää, quadraginta hostiis *(abl.*, uhrata neljäkymmentä pyhäteuraſta); *trans.*: pecora ỳ. m.

sacrificulus, i, *m.* (ſeur.), uhraaja, uhripappi; rex s., uhrikuningas, eräs uhripappi, joka toimitti entiſet kuninkaan uhraukſet.

sacrificus, 3, (sacrifico), uhraawa, uhraaja, rex (uhrikuningas). 2) uhria koskewa, uhri-, ritus, dies, run.; securis (uhrikirwes), run.; os (uhraawain pappein), run.

sacrilegium, ii, *n.* (ſeur.), temppelinryöstö l. -warkaus, s. prohibere. *b)* ylim. uskonnon häwäiſeminen l. ſolwaiſeminen, uskontorikos, jumalattomuus, quem sacrilegii damnare.

sacrilegus, 3, (sacer-lego), temppelinryöstöinen, manus; bellum; *subst.* temppelinryöstäjä l. -waras. *b)* ylim. uskontoa ſolwaiſewa, jumalaa häwäiſewä, uskonnotoin, jöta jumalatoin, tuhotöinen, ilkiätkoinen, homo, manus, dextra, run.; *subst.* ilkiö, riiwiö, konna.

Sacriportus, us, *m.* (sacer-portus), kyki 1) Bolskilaisten maaöja. 2) Tarentin lahden partaalla.

sacro, I, (sacer), jumalalle wihkiä, jumalalle l. jumalille omistuttaa, pyhätä, pyhittää, praedam; laurum Phoebo, vigilem ignem ỳ. m., run.; arae Jovi et Soli sacratae; jöta myös: wihkiä kadotettawakſi, antaa alttiikſi, kirota, caput (Jovi). *b)* werr. omistuttaa, antaa, määrätä, honorem cui, quem telis cujus, run. 2) pyhittää, tehdä pyhäkſi, loukkaamattomakſi, foedus; lex sacrata (kiroukſen uhalla rikkomatta pidettäwä); jöta jumalista puh., eſim. deum hac sede (pyhittää, kunnioittaa, palwella). *b)* werr. ikuiſuuttaa, quem, run.; quod Libitina sacravit (ſ. o. mikä on kuollut), run.; eloquentia Catonis sacrata scriptis omnis generis.

sacrosanctus, 3, (sacer-sancio), alky uskonnolliſilla menoilla aſetettu l. wihitty; jöta loukkaamattomakſi määrätty, loukkaamatoin, pyhän pyhä, pyhä, rauhanomainen, tribuni (plebis); potestas (tribunicia); possessiones.

sacrum, i, *n.* ſ. sacer.

saec-, ſ. sec-.

saepe, *Adv.* uſein, uſiasti, moneſti, *comp.* saepius, uſiammin, uſein, uſiat erät, *superl.* saepissime, aiwan uſein.

saepe-numero, *Adv.* monta kertaa, monin kerroin, uſiat erät, moneſti.

saepes, **saepio**, **saet-**, ſ. sep-, set-.

saeve, *Adv.* rajuſti, raiwokkaaſti, hirwiäſti, tuimaſti, ankaraſti.

saevio, saevii, saevītum, IV, (saevus), rajuta, riehua, raiwota, olla raiwokas, wihainen, tuima, julma, hirwiäſti menetellä, lupus saevit rabie, saevit aper in pecudes, run.; mulier una saevienti turbae immixta; in quem ỳ. quid; run. *dat.* ja myös *inf.* kera; saevit mare, ventus; saevit venenum, amor ferri, run.; in quem mea saeviat ira, run.

saevitia, ae, *f.* (ſeur.), rajuus, raiwous, wimmapäiſyys, hurjuus, tuimuus, julmuus, hirweys, kaubeus, ankaruus, tylyys, kowuus, judicis, hostium; saevitiam adhibere in quem; undae, run.; temporis (wuoden-ajan).

saevus, 3, raju, raiwokas, wimmapäinen, hurja, huima, raima, tuima, kiukkuinen, wihainen, julma, hirwiä, hirmuinen, kaubia, ankara, tylyn, kowa, leones, lupi, canes, ferae, run.; tyrannus; mare, ventus, tempestas, hiems; ignes, tympana, run.; verba, amor, horror, ira ỳ. m., run.; crit. ankara, urhia, wäkewä, woimakas, peloittawa, Aeneas s. in armis, tridens, run.

sāga, ae, *f.* ſ. sagus.

sagācitas, ātis, *f.* (sagax), tarkkatuntoiſuus l. -aiſtiſuus, warſ. tarkkawainuiſuus, wainunwoima koirilla, narium (teräwä haiſti). *b)* kuw. tarkka-, teräwäjärkiſyys, -älyniſyys, -ſilmäiſyys, teräwä ſilmä l. äly, oweluus, ſukke-

luus, qua est ipse sagacitate in his rebus.

sagāciter, *Adv.* tarkkahaistiſesti, tarkkawainuiſesti, wainukkaasti; kuw. teräwästi, tarkoin, tyyskästi.

Sagaris, is, ja **Sangarius**, ii, *m.* joki Phrygiaſsa ja Bithyniaſsa; josta **Sagarītis**, idis, *f.* sagarilainen.

sagātus, 3, (sagum), sotawaippainen, sotionwaippainen, sotionwiitta yllä.

sagax, ācis, (sagio), tarkasti tuntewa, tarkkatuntoinen l. -aistinen, warsitarkka- l. hywähaistinen, -wainuinen, wainukas, canis; canibus sagacior anser (tarkkakuuloiſempi), run. *b)* kuw. tarkkatuntoinen, huomiokas, tarkka- l. terämielinen, -järkinen, -älyinen, -ſilmäinen, terävä, älykäs, homo; mens; ad quid, eſim. ad suspicandum; run. *gen.* ja myös *inf.* kera.

sagīna, ae, *f.* lihoittaminen, syöttämiſnen, ruokkiminen, apattaminen, multitudinem saginā tenere; josta lihawuus.

sagīno, I, (ed.), lihoittaa, syöttää, ruokkia, apattaa, koſtuttaa, boves; quem; kuw.: quem sanguine reipublicae.

sāgio, īre, tarkasti tuntea, kuw. tarkoin nähdä, huomata, hawaita.

sagitta, ae, *f.* nuoli, waſama, sagittā quem configere; sagittas nervo aptare, arcu tendere, run.; werr. tähtiſiferönä.

sagittārius, ii, *m.* (ed.), joutſimies; werr. tähtiſiferönä.

sagittifer, 3, (sagitta-fero), nuolia kantawa, pharetra, run.; josta nuolilla warustettu, Geloni, run.

sagittipotens, tis, *m.* (sagitta-potens), joutſimies tähtiſiferönä.

sagitto, I, (sagitta), ampua nuolia.

sagmen, inis, *n.* (sancio), pyhä ruohoturwes l. ruohotukko, joka loukkaamattomuuden merkkinä täytyi olla Fetialilla liiton teoſsa wihollisten kanſsa.

sagulum, i, *n.* (ſeur.), matkawaippa, sotawaippa, -wiitta, -takki.

sagum, i, *n.* paksu waippa, lewätti, takki; taw. sotawaippa, wainowaippa, sotionwaippa, -wiitta, -lewätti, sinistras sagis involvunt; sodan merkkinä, josta saga sumere, tarttua aseiſin, rakentua tappo- l. sotakuntoon, fuoriutua walmiiksi sotaan, ja ſamoin: ad saga ire (hankkia sotaan); in sagis esse (olla aſe- l. sotahankkeeſsa); saga ponere (laskea pois aſeet).

Saguntum, i, *n.* ja **Saguntus**, i, *f.* Hiſpania Tarraconenſis:n kpgeita; josta **Saguntīnus**, 3, ſaguntilainen, *subst.* Saguntīni, orum, *m.* Saguntilaiſet.

sāgus, 3, (sagio:n sukua), ennustawainen, aawistawainen; *subst.* saga, ae, *f.* tietäjänainen, welho, noita-akka.

Sais, is, *f.* Ala-Egyptin kpgeita; josta **Saītae**, arum, *m.* Sais-kaupungin asukkaat.

sāl, salis, *m.* ja *n. plur.* sales, *m.* suola, salis magna vis erat eo congesta; run. meriweſi, meri; kuw. *a)* teräwyys, äly, mielewyys, leikkiſyys, sukkeluus, terävä l. purewa pilanteko, sukkela puhe, kokkapuhe, sal et facetiae; sale nigro (haikia komppiſanaiſuus), run.; sales urbani; huic generi orationis aspergentur etiam sales. *b)* siewyys, siisteys, näpeys, maisto, tectum plus salis quam sumtus habebat.

Salacia, ae, *f.* (salum-cieo), eräs merijumalatar (Tethys).

salaco, ōnis, *m.* kerskaaja, pöyhkänä, öykkäri.

Salamis, īnis, *acc.* īna, ja **Salamīna**, ae, *f.* ſaari ja kyki waskapäätä Athenaa, Telamonin walta-aſema, jonka toinen poika Teukros rakenſi ſamannimiſen kpgin Kypron ſaareen; josta **Salamīnius**, 3, ſalamilainen, *subst.* Salamīnii, orum, *m.* Salamilaiſet.

Salapia, ae, *f.* Apulian kpgeita; josta **Salapīni** ja **Salapitāni**, orum, *m.* Salapialaiſet.

salārius, 3, (sal), ſuolaa koskewa, suola-, annona (ſuolamyynnin wuotuinen tulo); Salaria via, ſuolatie (ſentähden että sitä tietä Sabinilaiſet toiwat ſuolanſa rantamaasta); *subst.* salarium, ii, *n.* (*sc.* argentum), ſuolaraha, josta palkinto, palkka.

salax, ācis, (salio), kiimainen, kärwäs, kiſuinen, kimowa, karjaſa. *b)* kiimaiſeſti ſaattawa.

salebra, ae, *f.* (salio), räſälikkö, koleikko, kuoperikko, römyskäinen paikka tieſsä, röpeliäs tie. *b)* kuw. epätaſaiſuus, ryhmelöiſyys, loſoiſuus, röſöiſyys, Herodotus sine ullis salebris quasi

sedatus amnis fluit; t. waſtus, nyhkärepää, oratio haeret in salebra; numquam in tantas salebras incidisset.

salebrōsus, 3, (ed.), kolia, ryhmpinen, rouhkoinen, loſoinen, röſöinen.

Sālentīni, orum, *m.* kanſakunta Kalabriaſſa; in Salentinis, Salentinilaiſten alus- l. piirikunnaſſa; jöta **Sālentīnus**, 3, ſalentinilainen.

Salernum, i, *n.* Picenumin kpgeita.

Saliāris, e, k. Salii.

saliātus, us, *m.* (Salii), Marſin papin arwo.

salictum, i, *n.* (salix), pajukko, pajusto, pajupuisto.

salientes, ium, *m.* k. salio.

salignus, 3, (salix), pajuinen, paju-.

Salii, orum, *m.* (salio), kahdentoiſtamiehinen papiskunta Romaſſa, joka wuoſittain Maaliskuun alulla, aſehankkeeſſa ja ancilia kilwet kädeſſä, hyppäten ja laulellen Marſin kunniakſi liikkui ympäri kpkia, jolloin pulskioita pitojakin rakennettiin. Tiburiſſa tuommoiſia pappeja oli Herkuleen palweluſta warten aſetettuna, jöta Salii mainitaan Herkuleen pappeina. — Siitä: **Saliāris**, e, Marſin pappeja koskewa, Marſin pappein, ſaliarinen; werr. pidoista puh.: uhkia, komia, pulskia.

salīnae, arum, *f.* (salinus, *sc.* fodinae), ſuolakaiwamot l. -aarniot, ſuolakeittämöt, ſuolaſtot, ſuolatehdas, familiae, quas publicani in salinis habent; jöta **Salīnae**, *a)* ſuolakaiwamot Östian ſeuduilla, nimeltään myöskin S. Romanae. *b)* paikka Romaſſa porta Trigemina:n lähellä.

Salīnātor, ōris, *m.* romal. liikanimi.

salīnum, i, *n.* (salinus, *sc.* vas), ſuolatto, ſuola-aſtia, ſalkkari.

salīnus, 3, (sal), ſuolaa koskewa.

salio, salitum, IV, ja myös: **salo** l. **sallo**, salsum, sallere, (sal), ſuolata.

salio, salui, saltum, IV, hyppätä, karata, hyppiä, hypellä, kipakoita, tepikoittaa, de muro, super vallum, per praecipitia; per utres y. m., run. *b)* werr. poukkoilla, kimmoilla, salit grando, run.; sal l. mica (salis) saliens, uhriſuola, joka tuleen nakattuna poukkoili korkialle, hywänä ennusmerkkinä, run.; t. ſykkiä, tykkiä, tykyttää, ſykkyä, hydätä, wäwähdellä, saliunt pectora, venae, viscera, run.; t. juosta, ſoliſta, dulcis aquae saliens rivus, run.; jöta *subst.* salientes, ium, *m.* (*sc.* fontes), kuohu- l. ſuihkukaiwot. 2) *transit.* polkea, astua, karkoa.

saliunca, ae, *f.* metſänardus l. keltiläinen nardus.

salīva, ae, *f.* ſylki.

salix, icis, *f.* pajupuu, paju, raita, halawa.

Sallent-, k. Salent-.

Sallustius, ii, *m.* romal. ſukunimi.

Salmacis, idis, *f.* lähde Kariaſſa ja ſamanniminen puolijumalatar. Tuota lähdettä hoettiin hentouttawakſi, miehuuden wiewäkſi, jöta *appellat.* hempulainen, pelkuri, Salmaci, da spolia, run.

Salmōneus, ei ja eos, *m.* Aioloon poika, Siſyphoon weli, Tyron iſä, Elin kuningas; jöta **Salmōnis**, idis, *f.* Salmonitar (Tyro, Neleukſen ja Peliaan äiti).

Salōna, ae, ja **Salōnae**, arum, *f.* ſatamakpki Dalmatiaſſa.

salsāmentārius, ii, *m.* (ſeur.), ſuolakalan kauppias.

salsāmentum, i, *n.* (salsus), kalanlaukka. 2) ſuolakala.

salse, *Adv.* teräwästi, älykkäästi, ſukkelaſti, leikilliſeſti.

salsus, 3, *PA.* (salio l. sallo), ſuolattu, ſuolainen, fruges, run.; vada, fluctus, meri, run. *b)* werr. ſuolanmakuinen, ſuolantapainen, purewa, kirpiä, sudor, run.; rubigo (ſyöwä), run. *c)* kuw. teräwä, leikillinen, lystillinen, hilpiä, älyinen, ſukkela, pilapuheinen, pistäwä, purewa, homo; genus eum gravitate salsum.

saltātio, ōnis, *f.* (salto), hyppääminen, hyppy, tanſſi.

saltātor, ōris, *m.* (salto), hyppääjä, hyppijä, tanſſija.

saltātōrius, 3, (ed.), hyppäämistä koskewa, hyppy-, tanſſi-, orbis (rinkihyppy).

saltātrix, īcis, *f.* (saltator), hyppääjänainen, hyppijätär.

saltātus, us, *m.* (salto), hyppääminen, hyppy.

saltem, *Adv.* (alkp. salutim, salvus), kuitenkin, kumminkin, edes, kaiketi, ainakin, wähimmäkſikin, wähinnäkin, wähintänſäkin; non s., ei edes, ei -kaan (-kään).

salto, 1, (salio), hyppiä, hyppätä, tanhuta, tanſata, tanſia, leikutella, liikenteleitä, ad tibicinis modos; kuw. puheliaſta: Hegesias saltat incidens particulas. 2) *trans.* pantomimilliſeſti kuwailla l. nähtäwäkſi aſettaa, hyppäämällä eſitellä, Cyclopa, run.; carmina, run.

saltuōsus, 3, (saltus), korpinen, metſäkäs, metſäinen, loca.

saltus, us, *m.* (salio), hyppääminen, hyppy, hyppäys, poukahdus, leikkaus, harppaus, saltu uti; saltum l. saltus dare (tehdä hyppäys, hyppätä poukahtaa, hyppätä), run.

saltus, us, *m.* metſäwuori, metſäwaara, korpiwuori, metſä- l. wuorinotko, -ahdinko, -ſolukka, -kaukero, korpi, metſä. *b)* metſälaidun, karjamaa, ſyöttömaa; jäta karjatalo laituminenſa.

salūber, bris, bre, ja kuw. **salūbris**, e, (salus), terweellinen, terweydelle otollinen l. hyödyllinen, hywää tekewä, ylim. hyödyllinen, hywä, etuiſa, locus, regio; annus; cultus atque victus (wahwiſtawa, woimallinen); quicquid est salsum aut s. in oratione (tehokas); sententiae, consilia, mendacium; *dat.* kera: malvae salubres corpori, run. 2) terwe, raitis, roweellinen, wauras, woimallinen, corpus.

salūbritas, ātis, *f.* (ed.), terweelliſyys, urbis, aquarum; *abs.* terweellinen ilma; kuw.: Atticae dictionis (terweellinen waikutus); a juris consultis salubritas (pelastuskeino, pelastin) quaedam, ab iis, qui dicunt, salus (pelastus) petitur.

salūbriter, *Adv.* terweelliſeſti, ylim. hyödylliſeſti, etuiſaſti, hyödykſi, eduin.

salum, i, *n.* merenſelkä, ulappa, aawa meri, in salum nave evectus; in salo stare, in salo navem tenere in ancoris (ſelällä, rannan läheiſellä ankkuripaikalla); werr. *a)* ylim. meri, run. *b)* meren läikkyminen, ja ſen ſeurauksena: laiwan kikkeröitſeminen l. hölkkyminen, salo nauseaque confecti.

salus, ūtis, *f.* (salvus), wikaumattomuus, terweys, hywinwointi, medicinā ad salutem reducere (parantaa); jäta *a)* hywä, paras, hywinkäynti, meneſtys, hyöty, onni, onnelliſuus, s. domestica, aliena, communis, civitatis, civium; periculum salutis (hengenwaara); saluti esse (olla hyödyllinen); utilitati salutique servire; eritt. Romalaiſen porwarillinen onni l. etu, restitutor salutis meae (maankukſeudeſta palauttaja); jäta Salus meneſtyksen ja onnen jumalattarena, eritt. waltion onnen. *b)* uſein: pelastus, ſäilyttys, waarattomuus, turwalliſuus, sine spe salutis; suae salutis causā; una est salus, pelastuskeino; salutem ferre cui, afferre cui ja cui rei (pelastaa jku, jtakin); salutem dare (ſaattaa); s. posita est in qua re; salutem petere; salutem sibi reperire; desperare salutem cujus l. de sua salute; saluti esse cui (pelastaa jku); fortunarum suarum salutem in istius damnatione consistere. 2) toiwotettu terweys l. hywinwointi, terwehdys, terweiſet, salutem nunciare (ſanoa, tuoda, wiedä terweiſiä); multam salutem cui impertire (lähettää l. laatia paljon terweiſiä); salute data (l. accepta) redditaque, keſkinäiſeſti, molemmin puolin terwehdettyä, keſkinäiſet terwehdykſet tehtyä; salutem dicere cui, toiwottaa jklle terweyttä, laatia l. luoda terweiſiä jklle, terwehtää jkta, jäta werr.: sal. dicere foro et curiae (jättää tori jne. hywäsli).

Salust-, ſ. Sallust-.

salūtāris, e, (salus), terweellinen, hyödyllinen, hyödyttäwäinen, edullinen, etuiſa, res, calor, literae, oratio; ars (parannustaide), run.; civis (hyötyä tekewä); *dat.* kera: hominum generi cultura agrorum est s.; erat consilium s. utrique; ad *acc.* kera: illud ad firmandam vocem salutare; eritt.: s. litera (pelastawa puustawi, ſ. o. A = absolvo); — *subst.* Jupiterin liikanimenä: pelastaja.

salūtāriter, *Adv.* hyödylliſeſti, edulliſeſti.

salūtātio, ōnis, *f.* (saluto), terwehtäminen, terwehdys, quem salutatione di-

gnum putare; inter exercitus s. facta; critt. terweyttäminen, terweiſillä käynti, tykönä käynti, etſinkö, dare se salutationi amicorum (ottaa waſtaan yſtäwiä).

salūtātor, ōris, *m.* (saluto), terweyttäjä, terweiſillä käwiä.

salūtifer, 3, (salus-fero), terweyttä, onnea, pelaſtuſta ſaattawa l. tuottawa.

salūto, I, (salus), terwehtää, terwehtiä jkta, tehdä hywä päiwä, tehdä terwehyiſet, luoda l. laatia terweiſiä jklle, quem; deos (oſottaa kunniaa jumalille); augurium (toiwottaa terwetulleekſi), run.; kahden *acc.* kera: puhutella l. nimittä jkſikin. Critt. *b)* terweyttää jkta, käydä terwehtimäſſä jkta, terweiſillä jkn luona, terwehtääkſenſä etſiä jkta, käydä jkn tykönä, quem.

salve, *Adv.* (salvus), roweiſſa, tärmäſſä, hywäſſä woinniſſa l. tilaſſa; satin' salve? (*sc.* agis? agitur? *etc.*), kuinka on laita? kuinka woidaan l. jakſetaan?

salve, *imperat.* ſanaſta salveo.

salveo, ēre, (ſeur.), olla terwe, olla roweiſſaan, ramuſſaan, tärmäſſään, woida hywin, taw. terwehdyſlauſeena: salve, salvete, terwe, terwe mieſtä, terwe tultua(nne), hywää päiwää; salvere jubere, toiwottaa hywää päiwää, terwehtää, luoda l. laatia terweiſiä; deum salvere Romulum jubent (terwehtiwät Romulusta jumalakſi); hywäſtijätöſſä: salve, woi hywin, jää hywäſti, jää terweekſi, hywäſti.

salvus, 3, wikaumatoin, pilaumatoin, loukkaamatoin, wahingotoin, wammatoin, haitatoin, ehiä, terwe, pelaſtettu, ſäilytetty, ſäilynyt, res publica, exercitus, cives; te salvum conserves; quum salvi esse potuissent; epistola; clypeus (tallella, jälillä); — me salvo j. m. ſ., niin kauan kun wielä hengiſſä l. eloſſa olen; salvis rebus, kaikkein wielä olleſſa ſätkällään l. kohdallaan; salvo officio, salva lege j. m. ſ., welwolliſuutta loukkaamatta, lakia rikkomatta; — critt.: satin' salvae (*sc.* res)? onko hywin laita? kuinka woidaan l. jakſetaan? ne salvus sim, si - -, minun käyköön paſhoin, ſurma wieköön minun, jos - -.

Samaria, ae, *f.* maakunta ja kyki Paleſtinaſſa; jöta **Samarītae**, arum, *m.* Samarialaiſet.

Samarobrīva, ae, *f.* Gallia Belgican kyaeita.

sambūca, ae, *f.* kolmikulmainen, räikiääninen kieliſoitin, jonkunlainen harpu; jöta **sambūcistria**, ae, *f.* harpunſoittajatar.

sambūcus, i, *f.* ſeljapuu.

Samē, ēs, ja **Samos**, i, *f.* Kephallenian ſaaren aikaiſempi nimi ynnä ſamanniminen pääkyki; jöta **Samaei**, orum, *m.* Samelaiſet.

Samia, orum, *n.* k. Samos.

Samius, 3, k. Samos.

Samnium, ii, *n.* Italian maakuntia; jöta **Samnis**, ītis, ſamnitilainen, *subst.* Samnitilainen, *plur.* Samnitilaiſet, ja myös: ſamnitilaiſilla aſeilla waruſtetut miekkamiehet.

Samos l. **-us**, i, *f.* eräs Wähä-Aſian rannan läheinen ſaari, kuſſa ſamanniminen pääkyki; Threicia Samos = Samothrace, run.; jöta **Samius**, 3, ſamolainen, Juno (Samoſſa palwelty); S. senex, vir, l. yks. Samius, Samolainen, Pythagoras, run.; capedines (Samon ſaweſta waletut); *subst.* Samii, orum, *m.* Samolaiſet, ja Samia, orum, *n.* Samon aſtiat.

Samos, i, *f.* k. Same.

Samothrāca, ae, l. **-ē**, ēs, ja **Samothrācia**, ae, *f.* Thrakian rannan läheinen ſaari, kuſſa ſamanniminen pääkyki; jöta **Samothrāces**, um, *m.* Samothrakialaiſet.

Samus, i, *f.* k. Samos.

sānābilis, e, (sano), parannettawa, homo; vulnus, run.

sānātio, ōnis, *f.* (sano), parantaminen, corporum; animi; eorum malorum in una virtute posita s. est.

sancio, sanxi (harw. sancii), sanctum ja sanctum, IV, pyhällä toimituſſella loukkaamattomakſi aſettaa jtakin, rikkomattomakſi kiinnittää l. tehdä jtakin, aſettaa, ſäättää, määrätä jtakin, legem, jura, foedus j. m. ſ.; quid lege; de qua re lege; de qua re jure civili, ut - -; lege, edicto *etc.* sancire, ut t. ne - -; leges sanciunt hoc; lex sancit, ne - -. *b)* peruuttamat-

tomakſi kiinnittää, lujittaa, wahwiſtaa, acta Caesaris; disciplinam militaris imperii; dignitatem cujus; violatas (caerimonias) inexpiabili religione; quae conjunctio necessitudinem eorum sanxit; — walinnoſta puh.: quem augurem (ottaa, hywäkſyä Augurikſi). 2) rankaiſtukſen uhalla kieltää, määrätä rankaiſtawakſi l. rankaiſtukſen alaiſekſi, supplicio, ignominiä quid; naturae lege t. publicis exsecrationibus sanctum est.

sancte, *Adv.* loukkaamattomaſti, pyhäſti, pyhällä kunnioitukſella l. pelolla, hurſkaaſti, rehelliſeſti, wakawaſti, tunnolliſeſti, nuhteettomaſti, deos venerari; quem precari; observare promissa, servare quid, tarkoin; se gerere.

sanctimōnia, ae, *f.* (sanctus), pyhyys, deorum. *b)* puhtaus, wiattomuus, omatuntoiſuus, nuhteettomuus, ſiweys, summa; habere domum clausam pudori et sanctimoniae.

sanctio, ōnis, *f.* (sancio), rikkomattomuuden kiinnittäminen, rankaiſtuſartikeli, rankaiſtuslaki, legis; jacere irritas sanctiones. *b)* ehdoitus, wäliſuhe, eri artikeli, foederis.

sanctitas, ātis, *f.* (ſeur.), loukkaamattomuus, rauhanomaiſuus, pyhyys, tribunatūs; regum; templi insulaeque. *b)* puhtaus, pyhyys, hurſkaus, nuhteettomuus, omatuntoiſuus, rehelliſyys, ſiweys, deos placatos pietas efficiet et sanctitas; exemplum veteris sanctitatis; quanta sanctitate bellum gessisset; feminarum.

sanctus, 3, *PA.* loukkaamattomaksi aſetettu l. kiinnitetty, rauhanomainen, loukkaamatoin, pyhä, campus; tribuni plebis; societas; fides induciarum, officium. 2) kunnioitukſeen waatiwa, rehewänkunniainen, kunnianarwoinen, kunnioitettawa, ylhäinen, pyhä, jumalallinen j. m. ſ., Venus, vates, senatus, run.; dies, run.; ignes (uhrin teoſſa), run.; poeta; nomen poetae; sedes deorum; fons; consilium sanctissimum orbis terrae (senatus); sanctius animal (jalompi, ihmiſeſtä puh.), run. *b)* puhdas, nuhteetoin, hurſkas, omatuntoinen, wakawa, rehellinen, vir. *c)* puhdas, wiatoin, ſiwiä, virgo, conjux, run.; amor.

Sancus, i, *m.* ja myös: Semo (Sancus) l. Fidius Sancus, umbrialais-ſabinilainen jumala, jota Romaſſakin palweltiin.

sandix, icis, *f.* ja **sandyx**, ycis, *c.* mönjä.

sāne, *Adv.* (sanus), järjelliſeſti, täydellä älyllä, täyſimieliſeſti, bacchari, run.; jeſta ylim. todella, toſiaan, todeſti, warmaan, -pa (-pä), opportuna s. facultas. *b)* waſtaukſiſeſa: kyllä, totta, totta kaikeli. *c)* myönnytyksiſeſä: waan, minun puoleſtani, ſiis j. m. ſ., t. kyllä, toſin, totta, epäilemättä, todeſti, age s.; sint falsa s., invidiosa certe non sunt; sit ita s., sed - -; s. bonum genus, sed - -. 2) hywin, kowin, ſuureſti, ſangen, aiwan, ratki, järin, perin, s. bene, bene s.; s. quam, ylenmäärin, lopen, erinomaiſeſti; haud s., ei juuri, ei erittäin; non ita s. vetus (peräti); nihil s., ei yhtäkään mitään, ei enſinkään.

Sangarius, ii, *m.* ſ. Sagaris.

Sanguālis, ſ. Sanqualis.

sanguinārius, 3, (sanguis), werenhimoinen, werenjanoinen, weriwimmainen, murhallinen, hirwiä, kauhia, juventus.

sanguineus, 3, (sanguis), werinen, weriimber; guttae, run.; manus (wereſſä olewa, weriſtetty, werellä ſaaſtutettu), run.; rixa, caedes (werinen, weriſtäwä, werta wuodattawa), Mavors (werenhimoinen, weriwimmainen), run. *b)* werenkarwainen, weripunainen, weriruſkia, jubae anguium, run.

sanguinolentus, 3, (ſeur.), werellä täytetty, werta wuotawa, werinen, wereſſä, Allia, soror, run.; jeſta weripunainen, weriruſkia. *b)* kuw. werinen, palma; litera (ſ. o. loukkaawa, pahoittawa), run.

sanguis, sanguinis, *m.* weri, s. diffunditur per venas in omne corpus; fluvius sanguine fluxit; sanguinem fundere, effundere; sanguinem mittere cui (laſkea werta, awata ſuonta jkltä); werr. *a)* ſyntyy, perijuuri, kanta, ſuku, ſukukunta, paternus maternusque; Trojanus, Sisyphius, run.; sanguine conjuncti (werelliſet, weriheimolaiſet); jeſta *concr.* fikiö, weſa, lapſi,

lapſenlapſi j. m. ſ., run., deorum, regius, pauperum parentum, meus, tuus y. m. *b)* werenwuodatus, ſurma, civilis; fraternus, run.; sanguinem facere (tehdä werenwuodatus, wuodattaa werta). 2) kuw. elinwoima, woima, ydin, wäki, mahti, amisimus sucum ac sanguinem civitatis; integer aevi s., run.; missus est s. invidiae; puheestakin ja puheliasta puh.; eritt. omaiſuus, tawara, raha, de sanguine aerarii detrahere.

sanies, ei, *f.* wiswainen weri, werimärkä, weriwiswa, höyſi; werr. neste, kuola, kukkuwahto, muihe, kärmeenwiha l. -katkelma, myrkky.

sānitas, ātis, *f.* (sanus), terweys, raittius, incorrupta sanitate esse. *b)* kuw. ſielun raittius l. turmeumattomuus, raitis ſielun tila, animi; jota järjelliſyys, raitis- l. täyſijärkiſyys, -mieliſyys, järki, mieli, äly, maltti, ad sanitatem reducere, redire, reverti, se convertere; quibus s. est y. m.; ja puheesta ſekä puheliasta puh.: oikialaatuiſuus, luonnolliſuus, raittius.

sanna, ae, *f.* pilkanteko (irmastelemiſella l. kaswoin wääristelemiſellä tapahtuwa); jota **sannio**, önis, *m.* ilweiliä, oſottelia, kujehtelia, harleikki.

sāno, I, (sanus), tehdä terweekſi, terweyttää, parantaa, quem, vulnera j. m. ſ. *b)* kuw. parantaa, kohentaa, palauttaa entiſelleen, palkita, taſoittaa, reipublicae partes aegras; domestica mala; mentes (militum), quem, ſaattaa parempiin ajatukſiin, järkeensä, lewoitella j. m. ſ.; incommodum.

Sanquālis, e, (Sancus), Sancusta koskewa, avis, Sancus jumalalle pyhitetty, luuſärkiä haukka, iſo merikotka.

Santones, um, ja **Santoni**, orum, *m.* kanſakunta Aquitaniaſſa; jota **Santonicus**, 3, ſantonilainen.

sānus, 3, terwe, raitis, hywin woiwa, roweiſa, wauras, pars corporis; homo; quem sanum facere (parantaa); werr. kelpoluontoinen, oikialaatuinen, turmeumatoin, pahentamatoin, wirheetöin, respublica, civitas; ego s. ab illis (vitiis), run. *b)* kuw. raitis, turmeumatoin, raitis- l. täyſijärkinen, -mielinen, -älyinen, oikia-älyinen, mielellinen, järjellinen, järkewä, älykäs, wiiſas, mens; homo; vix sanae mentis estis (laidallanne, älyllänne); male sanus (mieleltä puuttuwainen, ſiepattu, hönttö, haſu, t. run. riiwattu, wimmauntunut, riehuwa, innokas, haltiokas); nihil pro sano facere (ei mitään järki-ihmiſen työtä); tumultu etiam sanos consternante animos (malttawaiſet, hywänaikeiſet); puheesta ja puheliasta puh.: oikialaatuinen, luonnollinen, malttelias, raitis.

sapa, ae, *f.* mehuneste, ſakiakſi keitetty wiinamehu.

sapiens, tis, *PA.* wiiſas, ymmärtäwäinen, järkewä, älykäs, mielewä, homo, rex; excusatio, temperatio, vita y. m.; *subst.* wiiſas (ihminen), järki-ihminen, ymmärtäwäinen, eritt. wiiſas, philoſophi.

sapienter, *Adv.* wiiſaasti, ymmärtäwäiſesti, älykkäästi, mielewästi.

sapientia, ae, *f.* (sapiens), wiiſaus, ymmärtäwäiſyys, järkewyys, järki, äly, mielewyys, numquam temeritas cum s. commiscetur; homines usu ac s. praestantes; eritt. wiiſaus, philoſophia, pro vestrā sapientiā; erudita; princeps omnium virtutum est s.; s. hominis custos et procuratrix; ceterarum rerum excellens perfectaque s. (muiſſa aſioiſſa); s. ars vivendi putanda est; oscitans et dormitans (lainopiſta puh.); faciendi dicendique (taito).

sapienti-potens, tis, (ed.), mahtawa l. woimakas wiiſauden kautta.

Sapīnius, 3, f. Sapis.

sapio, sapii, III, maistua, olla maullinen, male, jucunde; t. tuntea makua, sapit palatum (ſuulaeſſa on makua. *b)* kuw. olla wiiſas, ymmärtäwäinen, älykäs, järjellinen, mielellinen, ymmärtää, sapere eum plus quam ceteros arbitrantur; cui cor sapiat. 2) *trans.* maistua jltakin l. jllekin, herbam; kuw. ymmärtää, älytä, tajuta, quid; nihil parvum (ajatella), run. *b)* werr. haista jltakin, crocum.

Sapis, is, *m.* Umbrian jokia; jota tribus **Sapīnia** l. **Sappīnia**.

sapor, ōris, *m.* (sapio), maku, sapor capi; dulcis, run.; *concr.* makeinen.

herkku, enimitten *plur.*, sapor gallae (s. o. neste), sapores jucundi, run.; kuw. teräwyys, sukkeluus, hilpiäälyisyys, vernaculus. *b)* werr. haju; *plur. concr.* hywänhajuiset aineet, jussos asperge sapores, run. 2) maisto; kuw. harine, äly, homo sine sapore.

Sappho, us, *f.* kuuluisa runoiliatar Lesbon Mitylenestä; jsta **Sapphicus**, 3, sapphinen.

sarcina, ae, *f.* (sarcio), kämy, kämyrä, mytty, kääre, taakka, kannelmas, *plur.* sotamiesten riipit, sälykämyrät, sälyt, sälystö, gravis, run.; sarcinas conferre, projicere; sub sarcinis adoriri legionem (sälyt selässä astuwa). *b)* werr. ja kuw. kuorma, taakka, prima (kantamoinen, kohdunhedelmä), run.; publica rerum, run.

sarcinārius, 3, (ed.), sälystöä koskewa, säly-, jumenta.

sarcio, sarsi, sartum, IV, parsia, paikata, parantaa, laittaa, korjata, kohentaa, quid; kuw. parantaa, palkita, korwata, tasoittaa, detrimentum, incommodum, damna, infamiam, injuriam j. m. s. Eritt. *b)* sartus (et) tectus, hywässä kunnossa, hywässä warressa l. mahdissa, rakennuksista puh., aedem sartam tectam tradere; sarta tecta exigere (tutkia, onko kaikki hywässä korjussa); quemadmodum in sartis tectis (*sc.* exigendis) se gesserit; kuw. wahingotoin.

sarculum, i, *n.* ja **sarculus**, i, *m.* (sarrio), karhi, hara.

Sardes ja **Sardīs**, ium, *f.* Lydian pääkyki; jsta **Sardiānus**, 3, sardelainen, *subst.* Sardiāni, orum, *m.* Sardelaiset.

Sardi, orum, *m.* Sardilaiset, Sardinialaiset, joitten asuinsija oli **Sardinia**, ae, *f.* saari Wälimeressä; jsta *a)* **Sardus**, **Sardonius** ja **Sardōus**, 3, sardilainen, sardinialainen, Sardoa herba (jonkunlainen leinikkö), run. *b)* **Sardiniensis**, e, sardinialainen, triumphus (Sardinian walloittamisesta); *subst.* Sardinienses, ium, *m.* Sardinialaiset.

Sardōus, **Sardus**, k. ed.

sarissa, ae, *f.* pitkä peitsi l. keihäs Makedonialaisilla; jsta **sarissophoros**, i, *m.* makedonialainen peitsenkantaja.

Sarmata, ae, *m.* Sarmatialainen, *plur.* Sarmatialaiset, joitten asuinsija oli **Sarmatia**, ae, *f.* maakunta osittain Europassa, osittain Aasiassa; jsta *a)* **Sarmaticus**, 3, sarmatialainen, mare (Musta meri), run.; *adv.* Sarmatice, Sarmatialaisten tawalla, Sarmatian kielellä. *b)* **Sarmatis**, idis, *f.* sarmatialainen.

sarmentum, i, *n.* (sarpo, ere, warwentaa, leikata, puhdistaa), warpu, wirpu, risu, risku, oksa, wesa.

Sarnus, i, *m.* Kampanian jokia.

Sarpēdon, onis, *m.* Jupiterin poika, Lykian kuningas.

Sarra ja **Sara**, ae, *f.* Tyron kpgin wanha nimi; jsta **Sarrānus**, 3, sarralainen, tyrolainen.

Sarrastes, um, *m.* kansakunta Kampaniassa.

sarrio l. **sario**, IV, karhita, harata, perata.

sat, *Adv.* = satis, kyllä, kyllin, kylliksi, tarpeeksi, riittäwäisesti, *adj.:* tantum, quantum sat est (riittää); sat est ja sat habuit *inf.* kera (siinä on kyllä, että - -, piti kylläisenä), run.; — *adv.:* s. bibere, run.; s. bonus accusator; s. bonus orator, jotenkin, joksikin, wälttäwän hywä; s. diu, run.

sat-ago, ere, minun on kyllä tekemistä, olen pulassa, hädässä, ahdistettuna.

satelles, itis, *c.* seuraaja, wartiopalwelia, henkiwartia, *plur.* seuraajajoukko, palweliaseura, satellites regii; werr. seurailia, esim. Jovis (s. o. kotka), Orci (s. o. Kerberos), run. *b)* kuw. apuri, kätyri, palweliahenki, potestatis, scelerum, voluptatum j. m. s.; satellitibus Hannibalis (puolenpitäjät).

satias, ātis, *f.* (satis), kylläisyys, kyllyys, cibi, run.; jam vini s. est (jo ollaan wiinaa täynnä, wiinalla täytyneitä); jsta kyllästys, tyrtymys, inho, cujus rei (jhnkin).

Saticula, ae, *f.* Samniumin kpgeita; jsta *a)* **Saticulānus**, 3, saticulalainen, *subst.* Saticulāni, orum, *m.* Saticulalaiset. *b)* **Saticulus**, i, *m.* Saticulalainen, *coll.* Saticulalaiset, run.

satietas, ātis, *f.* (satis), kylläinen joukko l. paljous, yltäkylläisyys. 2) kyllyys, kylläisyys, kyllästys, tyrtymys, inho,

tympeys, ſuuttumus, ikäwyys, cibi (kylläſtys ruokaan, ruan inho); kuw.: mei (minuun, minun ſuhteeni); s. dominationis, studiorum, vitae; satietas cujus rei capit l. tenet quem (jku kyllästyy, on ikäwystynyt jhnkin); ut varietas satietati occurreret.

satin', = satisne, k. satis.

satio, I, (satis), kyllikſi täyttää rualla, kyllittää, rawita, canes satiatae sanguine herili, run.; werr. kyllin, tarpeekſi täyttää l. warustaa, fretum aquis, ignes odoribus, run.; kuw. *a)* kyllittää, täyttää, tydyttää, aſettaa, animum, odium, populum libertate, aviditatem legendi, sitim cupiditatis, desideria naturae j. m. ſ.; satiatis jucundius est carere quam frui (kyllin ſaaneet, kyllin nauttineet); nequaquam se esse satiatum (ei ollut kyllikſenſä katſellut); satiatus somno (tarpeekſi maannut); nec satiatus poenä (tytymättä rankaiſtukſeen); run. *gen.* kera: satiata ferinae dextera caedis (kyllikſeen ſaanut taposta). *b)* kyllyttää, kylläſtyttää, tyrtyttää, inhoittaa, tympeyttää, ſuuttuttaa, *Pass.* kyllästyä, kylläſtyä, tyrtyä, ikäwyſtyä, primum numerus agnoscitur, deinde satiat; fastidio similitudinis satiari; satiatus aratro (auraan), run.

satio, ōnis, *f.* (sero), kylwäminen, kylwö, istuttaminen, istutus.

satira, ae, *f.* (satur), alkp. ſeka-aineinen runo; warſ. pilkkaruno, ilkkuruno, ſatiri (eſim. Horatiukſen ſatirit).

satis, *Adv.* kyllä, kyllin, kyllikſi, kyllältä, kyllitellen, tarpeekſi, täyſin, riittäwäiſesti, ololta, ſangen, aiwan, *adj.*: satis est mihi quid, minulla on kyllin jtakin, jöſakin on minulla l. minulle kyllä jne., jku aſia on kyllääinen, riittää, ulottuu minulle, eſim. satis est tibi in te praesidium; ut vobis auxilium adversus inimicos s. sit; animo istuc s. est (tydyttää mieltä); s. est quid ad quam rem, jöſakin on kyllä jkhn aſiaan, jtakin riittää, pohjaſtaa, tehdoitſee, tepſii jkhn aſiaan, eſim. si ad arcendum Poenum consul alter s. esset ja quicquid adjecissent terroris s. ad perniciem fore rati; s. est; s. est, si - -; s. habere; s. habere, si - - (pitää onnenanſa); jöta s. est ja s. habeo *inf.* kera, eſim. s. erat respondere (riitti waſtaus, ſiinä oli kyllä, että waſtaſi); satis habebatis animam retinere (arwelitte hengen ſäilyttämiſeſſä olewan kyllä, tydyitte ſäilyttämiſeen, ſiinä oli teidän kyllä, että ſäilytitte); *gen.* kera, eſim. s. argenti, praesidii, eloquentiae p. m. (kyllin hopiaa jne.); — *adv.*: s. consequi; non s. intelligebam, oikein; s. multa; s. boni, s. literatus, jokſikin, jotenkin hywät jne.; s. honeste, s. opportune; s. bene wäliſti: jotenkin hywin, wälttäwäſti, keſkinkertaiſeſti. Critt. *b)* satis ago, minun on kyllä työtä l. tekemiſtä, olen hädäſſä, pulaſſa, ahdingoſſa. *c)* satis accipio t. do, ſaan t. annan kylläiſen wakuuden l. takauksen. 2) *compar.* satius, *adj.* parempi, otolliſempi, etuiſampi, kelwolliſempi, ſoweliaampi, ſomempi, *inf.* kera: mori s. fuisse, quam ejusmodi necessitudini obtemperare; mori s. esse; *acc. c. inf.*: s. putaverunt, in urbe eum comprehendi.

satisdatio, ōnis, *f.* (ſeur.), wakuuden, takauksen antaminen l. laittaminen.

satis-do, dedi, datum, I, antaa kyllääinen l. riittäwäinen wakuus, laittaa l. panna takauš, cui; *gen.* kera: damni infecti (peljättäwän wahingon tähden); *acc. c. inf.*; jöta satisdato, takuun panolla, takauksella, debere.

satis-facio, fēci, factum, III, tydyttää, kyllittää, tehdä kyllikſi, cui (quid petenti); officio suo (täyttää); gravibus seriisque rebus (toimittaa); errori (tehdä kyllin erhetyksen ſuhteen, ſ. o. kyllin erhettyä); vitae (elää kyllikſi); histriones in dissimillimis personis satisfaciebant (tydyttäwäiſeſti tehdä työnſä); in jure civili (aikaanſaada jotakin tydyttäwäiſtä); critt. *a)* welkojaa: tydyttää, ſowittaa, makſaa, cui; de visceribus suis. *b)* loukatulle: antaa l. toimittaa hywitystä, korwauſta, cui de injuriis (palkita l. taſoittaa jkllе wäärät työt); t. tehdä itſenſä ſyyttömäkſi, puhdiſtaa itſenſä, puolusteleita (jkn edeſſä, jkn ſilmiſſä), pyytää anteekſi (jklta), cui.

satisfactio, ōnis, *f.* (ed.), itſenſä puhdiſtaminen, puolluſtus, anteekſi pyyntö, satisfactionem cujus accipere.

satius, t. satis.

sator, ōris, *m.* (sero), kylwäjä, kylwömies, iſtuttaja; werr. ſynnyttäjä, luoja, iſä, hominum atque deorum, run.; kuw. aikaanſaattaja, litis.

satrāpes, ae t. is, ja **satrāpa,** ae, *m.* perſialainen maaherra, ſatrapi.

satrāpīa, ae, *f.* perſialainen maaherrakunta, ſatrapia.

Satricum, i, *n.* Latiumin kyyeita; jöta **Satricāni,** orum, *m.* Satricilaiſet.

satur, 3, (satis), rualla täytetty, ruasta täytynyt, kyllin ſyönyt, rawittu, pullus; conviva, run.; *gen.* ja *abl.* kera, run. *b)* werr. ylim. koſolta täytetty, runſaswarainen, runſas, praesepia, run.; Tarentum (kaswuiſa), run.; eritt. wäriſtä puh.: ſuuwutettu, ſakia, wahwa, color, run. *c)* kuw. ainehikas, moninainen, satura jejune dicere. 2) *subst.* satura, ae, *f.* (*sc.* lanx), erilaiſilla hedelmillä täytetty wati, hedelmämalja, jöta myös: ſekaliruoka, ſekaſoka, kaikellaiſia, niitä näitä, werr.: per saturam, ſekaſeuroin, ſekamälää, hurinkurin, riſtinraſtin, ilman järjeſtyksettä.

Saturae palus, järwi Latiumiſſa.

saturēja, ae, *f.* ja **-jum,** i, *n.* eräs yrtinlaji, ſatureia.

Saturējānus, 3, erään Apulian paikkakunnan merkityö, jöta run. apulialainen.

saturitas, ātis, *f.* (satur), kylläiſyys, rawittuna oleminen; werr. runſaus, yltäkylläiſyys, rerum omnium.

Sāturnīnus, i, *m.* romal. liikanimi.

Sāturnus, i, *m.* maanwiljelyksen jumala Latinalaiſilla, Opſin puoliſo, myöhemmin pidetty Kreikalaiſten Kronos jumalana, jöta Jupiterin, Plutonin, Neptunin jne. iſä, jonka hallitesſa tuo kultainen aikakausi oli; Saturni sacra dies (Lauwantai), run.; Saturni stella, Saturnus planeti; ſamoin yks. Saturnus, run.; jöta *a)* **Sāturnālis,** e, ſaturnillinen, Saturnia koskewa, *subst.* Saturnalia, orum, *n.* Saturnin onnelliſen hallitukſen muiſtokſi Joulukuun 17:ötä p:ſtä alkain wietetty juhla, Saturnin juhla, Saturnaliat, Saturnalia prima, secunda, tertia, juhlan enſimäinen, toinen, kolmas päiwä. *b)* **Sāturnius,** 3, ſaturnillinen, Saturnia koskewa, stella (Saturnus planeti); regna (kultainen aikakausi), arva, tellus (Italia), gens (Italit), Juno (Saturnin tytär), Jupiter (Saturnin poika), pater (*sc.* Superūm, ſ. o. Jupiter), domitor maris (ſ. o. Neptunus, Saturnin poika), numerus (wanha italialainen runotaide), falx (jolla waruſtettuna Saturnus kuwataan), run.; jöta *subst.* Saturnius, ii, *m.* Saturnin poika, Jupiter, Pluton; Saturnia, ae, *f.* Saturnin tytär, Juno, t. myös: Saturnin periwanha kyki Kapitolin wuorella.

saturo, I, (satur), rawita, kyllittää, täyttää, quem t. se qua re. *b)* werr. täyttää, runſaasti waruſtaa, sola fimo (runſaasti lannoittaa), pallam Tyrio murice (kaſtaa, wahwasti wärjätä), run. *c)* kuw. rawita, kyllittää, tyydyttää, aſettaa, wiihyttää, homines saturati honoribus (kyllin kunniawirkoja ſaaneet); odium; perfidiam cujus; run.: saturata dolorem.

satus, us, *m.* (sero), kylwö, iſtutus, humanus; kuw.: philosophia praeparat animos ad satus accipiendos. *b)* werr. ſynnyttyö, ſuku, a primo satu; Jovis.

satyra, ae, *f.* t. satira.

Satyriscus, i, *m.* wähäinen Satyri.

Satyrus, i, *m.* Satyri, Bakchoon ſeurakumppani, *plur.* Satyrit, myöhemmin yhtä kun Panit t. Faunit. *b)* run. eri laji näyttökuwauksia Kreikalaiſilla, joiſſa Satyreja laulajaparwena: ſatyrikuwaelma.

sauciātio, ōnis, *f.* (seur.), haawoittaminen.

saucio, I, (seur.), haawoittaa, pilkota, ſilwata, rahnota, wammata, loukata, ſatuttaa, quem; genas ungue, run.; eritt. henkilähtiäkſi: ſurmata, tappaa, quem; werr.: humum (riſata, kyntää), run.

saucius, 3, haawoitettu, haawanomainen, wammattu, loukattu, saucius effertur ex acie; werr. heikontunut, pilauntunut j. m. ſ., gladiator; mero

ſ. (ſattunut, juopunut); malus s. Africo (ſärjetty, wioitettu), tellus s. vomeribus (riſattu), glacies s. sole (heikonnut, riutunut), run.; kuw. *a)* haawoitettu, rakaſtuneiſta puh., curä, amore, run.; pellice Pieriä, run. *b)* huolellinen, pahoittunut, nyrkäſtynyt, animus.

Saufējus, i, *m.* romal. nimi.

Sauromates ja **-ta**, ae, *m.* = Sarmata.

sav-, ſ. suav-.

saxātilis, e, (saxum), kallioilla olewa l. aſuſkelewa.

saxētum, i, *n.* (saxum), kalliokko, kiwikko, louhikko, röyteikkö, asperum.

saxeus, 3, (saxum), kallioinen, wahainen, kiwinen, kiwi-, umbra (kallioin), run.

saxifĭcus, 3, (saxum-facio), kiwetyttäwä, Medusa, run.

saxifragus, 3, (saxum-frango), kallioita l. kiwiä järkewä l. murentawa.

Saxones, um, *m.* germanialainen kanſakunta Elben äärellä.

saxōsus, 3, (saxum), kalliokas, kallioinen, louheinen, kiwinen; run.: Hypanis saxosum sonans (kallioin wälistä ſoliſten juokſewa).

saxulum, i, *n.* (ſeur.), wahanen, wähäinen kallio.

saxum, i, *n.* waha, kallio, kallionköntäle, -möhkäle, -järkäle, kiwitönkäle, ſuuri kiwi, s. silex (kuutiokiwi, piikiwi). Gritt. *b)* Saxum = rupes Tarpeja, eſim. dejicere e Saxo quem, run.; Saxum sacrum, ſe paikka Aventinilla, joſſa Remukſen hoettiin auſpicioitanſa pitäneen. *c)* kiwimuuri, kiwiſeinä, run.

scabellum, i, *n.* (scamnum), jalkapoljin, jakkara, palli j. m. ſ. *b)* werr. jaloin poljettawa ſoittokone, jota eritt. näyttökuwauksia pidettäiſſä käytettiin.

scaber, bra, brum, räſäkkä, roſoinen, röſöinen, römyskäinen, loſoinen, karhia, pectus, run.; unguis, koppura, run.; tophus, run.; homo (ſiiwoamatoin, ruokotoin), run.

scabies, ei, *f.* (ſeur.), röſöiſyys, loſoiſuus, ferri, run. Gritt. *b)* syhelmä, pääkä, ruohtuma, ruuppa, karsta, rehne, rupi. *c)* kuw. kutkutus, himarrus, himoitus, kiihko.

scabo, scābi, III, rahnuttaa, raappia, kynſiä, kaiwaa, syhyttää, hangata, hiwuttaa, kihnuttaa, kyhnytellä, caput, run.

Scaea porta ja **Scaeae portae**, Troian länſinen portti.

scaena, ſ. scena.

Scaeva, ae, *m.* romal. liikanimi.

Scaevola, ae, *m.* waſenkätinen, gens Mucia:n liikanimi.

scaevus, 3, waſen, waſenpuolinen.

scālae, arum, *f.* (scando), aſtuttawa, aſtumet, portaat, raput, tikapuut, se in scalas tabernae librariae conjicere; eritt. tyntötikas, rynnäkkö-aſtumet, scalas admovere; scalis positis muros ascendere ym. m.

Scaldis, is, *m.* Gallia Belgica:n jokia.

scalmus, i, *m.* aironhanka l. -tipa, hankatappi, hankain, tyynelä, tulla, navicula duorum scalmorum (kaksi-airoinen); scalmum nullum videre (ei wenheen aanaakaan l. häiwääkään).

scalpellum, i, *n.* ja **-us**, i, *m.* (scalprum), wähäinen teräwä leikkain l. leikkausaſe, eritt. haawalääkärin weitſi, lanſetti, sanae parti corporis sc. adhibere.

scalpo, scalpsi, scalptum, III, kaappia, raappia, raamia, kuoppia, unguibus terram, run. Eritt. *b)* taiten leikata, piirtää, kaiwaa, kaiwertaa, ad fingendum, ad scalpendum apta manus est; run.: querelam sepulcro.

scalprum, i, *n.* (ed.), leikkain, teräſin, hakkain, eſim. naskali, lanſetti, kaiwinrauta, taltta, puraſin.

Scamander, dri, *m.* Troan jokiloita.

scammōnēa, ae, *f.* huoltajajuuri.

scamnum, i, *n.* (ſeur.), penkki, lawitſa, rahi, jakku, jakkara, renkku, palli, jalkapoljin, jalkalawa, aſtinlauta; run.: scamna regni (walta-iſtuin).

scando, scandi, scansum, III, noſta, aſtua, kohota, kiiwetä, kawuta, kampia, ſilwata, in aggerem; in domos, ad nidum ym. m., run.; kuw.: timor et minae scandunt eodem, run.; *trans.*: arcem, in curru Capitolium, moenia, vallum, malos j. m. ſ. (linnaan, muureille, maſtoihin); kuw.: scandit naves cura, run.

scandula l. **scindula**, ae, *f.* (ed.), kattopaanu.

Scantīnius (Scātīnius), 3, romal. ſukunimi; *adj.*: lex (Scantiniukſen laatima).
Scantius, 3, romal. ſukunimi; *adj.* ſcantinen, silva (Kampaniaſſa).
scapha, ae, *f.* wenhe, paatti.
scaphium, ii, *n.* wenheenmuotoinen juoma-aſtia, juomamalja.
Scaptia, ae, *f.* Latiumin kyyeita; jſta **Scaptius**, 3, ſcaptialainen.
Scapula, ae, *m.* gens Cornelia:n liikanimiä; jſta **Scapulānus**, 3, ſcapulaninen, Scapulan.
scapulae, arum, *f.* lapaluu, kantaluu, hartiot; werr. ylim. ſelkä.
scāpus, i, *m.* warſi, wartalo.
scarus, i, *m.* eräs tuntematoin merikala.
scatebra, ae, *f.* (ſeur.), weſihuoku, kuilu, weſikuohu, kuohuwa l. puriskuwa weſi.
scateo, ēre, ja run. **scato**, ere, kummuta eſiin, huokua eſiin, pulputa l. purnuta l. kuiluta eſiin, kuohua eſiin, fons scatit, run. *b)* werr. kuohua jſtakin, ſ. o. olla warſin täynnä jtakin, olla täytetty jllakin, olla niin täynnä, että kihiſee l. wilajaa, fontibus; beluis, run.
scatūrīgo, inis, *f.* (ſeur.), hete, weſiſuoni, lähteenſuoni; huokuweſi, hete- l. lähdeweſi, maasta kumpuawa weſi.
scatūrio, IV, (scateo), kummuta eſiin, pulputa l. kuohua eſiin; kuw.: Curio totus hoc scaturit (uhkuupi tätä, on warſin täynnä tätä).
scaurus, 3, ſuurilla kehrä- l. luukoſluilla waruſtettu, pölikä- l. tönkkijalka; jſta Scaurus, romal. liikanimi.
scelerāte, *Adv.* tihokkaasti, rikolliſesti, jumalattomaſti.
scelerātus, 3, *PA.* tiholla ſaaſtutettu, ilkityöllä ſokaiſtu, tiholla häwäiſty, terra, run.; jſta Sceleratus vicus, tihokatu Romaſſa, jolla Tullia iſänſä, Serwius kuninkaan ruumiin ylitſe ajoi; Sc. campus, tihokenttä, jolla lakinſa rikkoneet Weſtalit eläwältä haudattiin; Scelerata sedes ja Sceleratum limen, jumalaſtomain oloſijat Tuonelaſſa, run. 2) werr. tihokas, tihotöinen, pahantekoinen, rikollinen, jumalatoin, konnamainen, ilkiä, kirottu, homo; preces, arma, conjuratio j. m. ſ.; poenae (tihotyön rankaiſtus), run.; *subst.* tihontekiä, pahantekiä. *b)* onnetoin, turmiokas, wahingollinen, haitallinen, frigus, run.
scelero, I, (scelus), tiholla ſaaſtuttaa, ilkityöllä ſokaiſta, tiholla häwäiſtä, manus, run.
sceleste, *Adv.* tihonomaiſeſti, ilkiäſti, konnamaiſeſti, jumalattomaſti, turkaiſeſti.
scelestus, 3, (ſeur.), tihonomainen, tuhoinen, rikollinen, pahantapainen, ilkiä, konnamainen, jumalatoin, kirottu, turkainen, kauhia, homo; facinus, sermo, nuptiae; *subst.* tihontekiä, konna, riiwiö, wintiö.
scelus, eris, *n.* tiho, tihotyö, tuhotyö, ilkityö, pilla, konnantyö, jumalatoin työ, rikos, paha teko, pahuus, ilkeys, häijyys, detestabile, nefarium; divinum et humanum (jumalia ja ihmiſiä waſtaan); legatorum interfectorum (hirmutyö lähettiläsien ſuhteen, lähettiläsien ſurmaamiſen rikos); scelus concipere, anhelare, moliri, suscipere, facere, perficere, edere, edere in quem, committere, admittere; scelere adstringi, se devincire, se obstringere, se alligare; sceleribus obrutus, coopertus; facinora sceleris, audaciae, perfidiae. *b)* werr. jumalatoin l. tihonomainen ihminen, konna, ilkiö, riiwiö, wintiö, herja.
scēna, ae, *f.* theaterin näkymö, näkykenttä l. -ſilta, katſelo-ala, theateri, in scena esse; in scenam prodire; res agitur in scenis, run.; scenis agitatus Orestes (ſ. o. tragedioiſſa), run.; werr. näkymön muotoinen paikka metſäſſä, silvis sc. coruscis desuper, run.; kuw. *a)* näkymö, julkitoimitusten ala, julkiſuus, quia maxima quasi oratori scena videatur concionis; scenae servire (antaa walkeutenſa loiſtaa ihmiſille). *b)* ulkonainen muoto l. näkö, ulkopuoli, rei totius.
scēnicus, 3, (ed.), näkymöä koskewa, näkymöllinen, theaterillinen, näkymö-, theateri-, artifices (tekokuwailiat); ludi (theateriliſet esitykſet l. leikkilöt, tekokuwaukſet); gestus; *subst.* scenicus, i, *m.* tekokuwailia, näyttökuwailia.
Scēnītae, arum, *m.* teltalaiſet, teltoiſſa aſujat, Sc. Aethiopes, paimenina elä-

jät Aithiopialaiset Ammonin kosteikon seuduilla.

Scepsis, is, *f.* Mysian kpgeita; jsta **Scepsius**, 3, skepsiläinen, Skepsistä, Metrodorus Sc., Metrodoros Skepsiläinen.

sceptrifer, 3, (sceptrum-fero), waltikkaa kantawa.

sceptrum, i, *n.* sauwa; jsta taw. kuninkaansauwa, waltikka (kuninkailla ja triumphatoreillakin), sedens cum purpura et sceptro; run. *plur.* yhdestä waltikasta puh.; kuw. walta, waltakunta, hallitus, enimitten *plur.*, run.

scheda ja **scida**, ae, *f.* paperiliuska, -lehti, -lippu.

schedula ja **scidula**, ae, *f.* (ed.), paperilehtyinen.

Schoeneus, ei ja eos, *m.* Boiotian kuningas, Atalantan isä; jsta *a)* **Schoenēis**, idis, *f.* Schoeneuksen tytär (Atalanta). *b)* **Schoenēius**, 3, schoeneinen, Schoeneuksen, S. virgo l. yks. Schoeneia = Atalanta.

schola, ae, *f.* jouto, lepo, loma, eritt. opintaan käytetty jouto, jsta opillinen tutkinto, oppikeskustelo, -haastelo, -wäittelö, opillinen esitys l. luento l. selitys, scholas Graecorum more habere; certae scholae sunt de exsilio, de interitu patriae *etc.;* scholam explicare (pitää philosophiallisia oppiluentoja). *b)* koulu, oppihuone, oppila, e philosophorum scholis tales fere evadunt y. m. *c)* oppikunta, oppilahko, lahkokunta, puolluskunta, oppilaat, philosophorum.

scholasticus, 3, (ed.), koulua koskewa, koulullinen, koulu-, eritt. rhetorein koulua koskewa, rhetorillinen, puhetaiteellinen; *subst.* koulupuhelia, rhetori (sekä oppilas että opettaja).

scida, **scidula**, k. sched-.

sciens, tis, *PA.* tieten, tuten, mieliltä mielin, hywin mielin, ehdolla, tahalla, te sciente (sinun tietesi). 2) tietäwäinen, tietäwä, tiedokas, taidokas, taitawa, tuntewa, osaawa, ymmärtäwä, *gen.* kera t. ilman; run. *inf.* kera.

scienter, *PAdv.* tiedokkaasti, taiten, taitawasti, osaawasti, ymmärtäwästi, älykkäästi.

scientia, ae, *f.* (sciens), tietäwäisyys, tiedäntö, tietäminen, tunteminen, ymmärtäminen, osaaminen, tieto, oppi, taito, in studiis scientiae cognitionisque versari; scientiam cujus fugere; scientiam cui tradere; ars sine scientia esse non potest (theoria); tot artes, tantae scientiae *etc.* (niin tärkiät tiedon lajit); rerum magnarum scientiam consequi; rerum nauticarum, regionum, rei militaris, juris, linguae Gallicae, verborum faciendorum; harw. in ja de qua re.

scīlicet, *Adv.* (scire licet), tietysti, se on tietty, ymmärrettäwästi, nähtäwästi, ilmeisesti, kieltämättä, epäilemättä, warmaan j. m. s., *acc. c. inf.* kera t. *abs.*; eritt. myönnytyksissä: kyllä, tosin, totta, tamen, sed tamen ja sed sanain wastatessa. *b)* pilkallisessa tarkoituksessa: se on tietty, kaiketi j. m. s.

scilla ja **squilla**, ae, *f.* eräs merirawun laji, rappo.

scin', = scisne, k. scio.

scindo, scidi, scissum, III, repiä, rewäistä rikki, kiskoa l. rytkäistä rikki, hajalleen, erilleen, irti, auki, pois, riistää, raastaa, risata, pirstata, pilkota, halkaista, wiiltää, wiillellä, crines, capillos, run.; epistolam, vestem; sinus, run.; vallum; latus flagello, run.; quercum cuneis, aequor ferro, freta ictu (remorum), run.; se s. l. *Pass.* scindi, haljeta, jakauta, eritä; kuw.: dolorem (uudistaa); verba fletu (keskeyttää), run.; se s. l. *Pass.* scindi, jakauta, haaroa, lahkouta.

scindula, k. scandula.

scintilla, ae, *f.* kipuna, säkene, tulipoukko, tulisoronen; kuw. kipuna, rahtu, hiukka, ingenii, belli.

scintillo, I, (ed.), kipunoita, säkenöitä, sätenöitä, säihkyä, heiskua.

scintillula, ae, *f.* (scintilla), wähäinen kipuna, kuw.: in pueris virtutum quasi scintillulas videmus.

scio, scīvi ja scii, scītum, IV, tietää, tuntea, ymmärtää, älytä, olla oppinunna, taitaa, osata, quid; quod sciam (minun tietääkseni); *inf.*, esim. tractare quid; quam ut reus esse sciret (= posset); — *acc. c. inf.*, esim. quas (leges) scitis exstare; scimus

Atilium appellatum esse sapientem (muiſtamme); scires a Pallade doctam (*sc.* eam, luulisit, päättäisit), run.; — velim scire, quod optimum judices; haud scio an ita sit; de qua re; ut scitis; scire licet (nähtäwäſti, warmaan); facile est scitu; statim fac ut sciam (anna minun heti tietää); Latine, luculenter Graece (ymmärtää l. oſata Latinaa, Kreikaa). *b)* ſaada tietää, quid ex ja de quo (jſlta).

Scīpiades, ae, *m.* Scipiadi, Scipioin huonekuntalainen.

scīpio, ōnis, *m.* ſauwa, eritt. ſemmoinen, jonka Roman kanſa lahjoitti yöstäwyneille kuninkaille t. jota triumphatorit kantoiwat. 2) Scipio, gens Cornelia:n liikanimiä.

Scīron, ōnis, *m.* roswo Megarin ja Attikan wäliſillä luodoilla.

scirpeus, 3, (ſeur.), kaiſlainen, rytinen, kahila-; *subst.* scirpea, ae, *f.* kaiſlainen waunukori.

scirpus l. **sirpus**, i, *m.* kahila, kaiſla, ryti.

sciscitor, I, (ſeur.), tiedusſtella, udella, kyſellä, kyſyä, tutkailla, tutkiſtella, tutkia, peruſtella, ex quo quid; de qua re; sciscitatum mittit, quidnam (pater) vellet; ylim. quem ja quid.

scisco, scīvi, scītum, III, (scio), tiedusſtella, tutkiſtella, tutkia. Eritt. *b)* julkimenoiſsa kanſaſta puh.: tutkinnon pidettyä hywäkſyä, katſoa l. arwata kelwolliſekſi, oikiakſi, myönnyttää jtakin, ſuoſtua jhnkin, päättää, ſäättää, aſettaa jtakin, quid, de quo, ut *conjunct.* kera; wäliſti eritysiſtäkin puh.: hywäkſyä jtakin, ääntää jtakin l. jnkin puoleſta, legem.

scissus, 3, *PA.* halkeiltu, halkeimikas, riſattu, ryppyinen j. m. ſ.; werr.: vocis genus (kirkuwa).

scīte, *PAdv.* taitawaſti, oſaawaſti, älykkäſti, wiiſaaſti, näpiäſti, ſiewäſti, ſiiſtikkäſti, loqui; coli (waatettaa itſenſä); exornare convivium.

scītor, I, (scio), tahtoa tietää, tiedusſtella, tutkailla, udella, kyſellä, kyſyä, quid, quem de qua re, quid ex quo ja a quo, run.

scītum, i, *n.* (scitus, scisco), päätös, ſääntö, aſetus, plebis, populi j. m. ſ.

scītus, 3, *PA.* (scisco), kokenut, harjauntunut, oppinut, oſaawa, taitawa, ymmärtäwäinen, älykäs, toimellinen, wiiſas, näpiä, ſukkela, ſiewä, convivator; sermo; *gen.* kera: vadorum (kahlot tietäwä l. tuntewa), run.; scitum est (on älykäs ajatus, on ſoma lauſe).

scītus, us, *m.* (scisco), päätös, aſetus, yks.: scitū plebis.

scius, 3, (scio), tietäwä.

scobis, is, *f.* (scabo), purut, ſilut, jauhot, laſtut, poro, muha, jota wiilaamiſesta, ſahaamiſesta j. m. ſ. lähtee.

Scodra, ae, *f.* Illyrian kpgeita; jsta

Scodrenses, ium, *m.* Scodralaiſet.

Scodrus, i, *m.* mons, Dalmatian ja Illyrian wuorten itäinen jatko.

scomber, bri, *m.* makrilli (kala).

scōpa, ae, *f.* okſa, warpu, *plur.* luuta; ſanalaſk.: scopas dissolvere (ſaattaa aſia epäjärjeſtykſeen, panna aſia riipin raapin), scopae solutae (ſäädyttöin, mitätöin ihminen).

Scopas, ae, *m.* kuuluiſa kuwaweistäjä Parosta. 2) eräs Theſſalialainen, Simonideen aikuiſia.

scopulōsus, 3, (ſeur.), kalliokas, riuttainen, karinen, mare; kuw.: locus (waarallinen).

scopulus, i, *m.* wuoren- l. kallionkärki, -huippu, -kukkula, kallio, riutta, letto, kari, luoto, pars (remigum) ad scopulos allisa; sc. Mavortis (Areenkumpu Athenaſsa), infames scopuli Acroceraunia (niemi), run. *b)* kuw. kallio, riutta, kuulemattomuuden ja kowuuden kuwana, run., t. eritt. waaran, waſtuksen, onnettomuuden, turmion j. m. ſ., eſim. rationes ad scopulos appellere; scopulum offendere; (Piso et Gabinius) geminae voragines scopulique rei publicae.

scorpio, ōnis, ja run. **scorpius** l. **-os**, ii, *m.* ſkorpioni, hyönteisten joukkoa; werr. *a)* Skorpionin tähtiſikerö. *b)* joku piikillinen merikala. *c)* nakin l. paiſkinkone kiwien, nuolien j. m. ſ. liwittämiſekſi, wäkijoutſi.

scortātor, ōris, *m.* (scortor, I, olla portoin pariſsa, scortum), huorimus, irſtailia.

scorteus, 3, (ſeur.), nahkainen.

scortum, i, *n.* nahka; taw. werr. irstas mies, t. irstas nainen, portto, alju.

screo, āre, ryystää, hökiä, rykiä, röhkiä, kakistella.

scrība, ae, *m.* (seur.), kirjoittaja, kopisti, sihteeri, eritt. julkinen senatin palweluksessa jne.

scrībo, scripsi, scriptum, III, piirtimellä kaiwaa, piirtää, piirustaa, wiiwata, lineam (wetää). Eritt. *b)* haamuta jtakin, piirtämällä kehätä jtakin, tehdä jnkin peruspiirros l. perussuunnitelma, formam et situm agri cui, run. 2) piirtää puustaweja, kirjoittaa, kynätä, literam; erat scriptum ipsius manu; eritt. *a)* kirjoittaa, s. o. suorittaa, sepittää, sommitella, tehdä, t. kirjoittain asettaa l. laatia eteen, kirjata, kirjoittain selittää l. näyttää, kuwailla, laadella, kertoa, t. kirjallisesti antaa tietää, ilmoittaa j. m. s., historiam, librum de rebus rusticis, versibus tres libros, defensionem; carmen in quem; versus, carmina, poemata, run., jsta yks. scribere, runoilla, sepittää runoja, se ad scribendi studium conferre (runotaide); bellum; Marium (runoillen yllistää); literas ad quem, Romam; scriberem ad te de hoc plura, si *etc.*; quid cui; *acc. c. inf.*; *Pass.*: haec avis scribitur solere *etc.*, legi etiam scriptum, esse avem quandam, quae *etc.*; *abs.*: nemo in scribendo praestantior ÿ. m.; kirjallisissa tiedonannoissa usein: ad quem, cui, de qua re; jsta scribere, ut t. ne *conjunct.* kera, kirjoittaa toimitettawaksi, pyytää, käskeä. *b)* julkimenoissa: sommitella, suorittaa, laatia, panna kokoon, suunnitella, leges, senatusconsultum; foedus amicitiae (suostua liittoon); — sotamenoissa: scribere milites, legiones, supplementum *etc.*, kirjoittaa sotapalweluksseen, käskeä sotapalweluksseen, nostaa, wärwätä, ottaa, tehdä; ja koloniseistakin puh.: kirjoittaa, panna luetteloihin, lähettää, sex milia colonorum Albam in Aequos; werr.: scribe tui gregis hunc (laske l. lue ystäwäis joukkoon), run.; — lakimenoissa: dicam scribere cui, kirjallisesti kannella jkn päälle; asian-ajajista puh.: tehdä l. sommitella oikeudenkirjoja, esim. testamentum, jsta werr.: quem heredem, tutorem, kirjallisesti panna l. määrätä l. säättää jku perilliseksi jne.; wälikirjoista j. m. s. puh., esim. scribe decem a Nerio (*sc.* te accepisse, kirjoita sinun saaneesi Neriukselta kymmenen tuhatta sestertiä), run. *c)* kirjoittaa, kirjallisesti nimittää, se consulem.

Scrībōnius, ii, *m.* romal. sukunimi.

scrīnium, ii, *n.* (scribo), lippahainen, jaosakka, arkkunen, laatikko, kuosa kirjoja, papereita j. m. s. säilytettiin.

scriptio, ōnis, *f.* (scribo), kirjoittaminen, kirjoitus, scriptionem impedire. 2) kirjallinen esitys, kirjallinen kokoon pano, kirjallinen sepitys l. sommittelemus, genus scriptionis nondum Latinis literis illustratum; leges oportet ex utilitate, non ex scriptione interpretari, kirjallinen lause, puustawi; scriptionum forma, kirjallinen puheharjotus, harjotuskirjelmä.

scriptito, I, (scribo), kirjoitella, usein l. tawallisesti kirjoittaa; eritt. kirjallisesti sepitellä l. sommitella, kirjallisesti esitellä, orationes; multa accurate.

scriptor, ōris, *m.* (scribo), kirjoittaja, kopioitsija, sihteeri, scriptores male mulcati (kirjoittaja-orjista puh.); scr. librarius, run. 2) kirjoittaja, kirjailia, kirjasepittäjä, -sommittelia, -tekiä, kertoja, latelia, *gen.* kera, esim. artium, artis; Satyrorum, Trojani belli, run.; rerum, historioitsia; *abs.*, puhelioista, historioitsioista, runosepistä puh. *b)* sommittelia, suorittaja, laatija, legum.

scriptulum, i, *n.* (seur.), wiiwanen, piirunen (pelilaudassa).

scriptum, i, *n.* (scribo), wiiwa, piiru, duodecim scripta, jonkunlainen lautapeli, ludere duod. scriptis. 2) kirjoittama, kirjoitus, kirjallinen kertomus, kirjateos, kynä-ala, kirja, scriptum relinquere de qua re t. *acc. c. inf.*, jättää kirjallista, kirjoitukisiaan kertoa, ladella; samoin: in scriptis rel. quid; scriptis mandare quid; sine scripto reddere quid, ilman kirjoitukfetta l. konceptitta; de scripto dicere (esitellä l. lukea kirjoitukseta, kasikirjoitukseta); eritt. *a)* kirjallinen

jääntö l. aſetus, laillinen määräys, scr. legis l. yks. scriptum. *b)* kirjallinen l. puuſtawillinen lauſe, puuſtawi, contra scr. dicere.

scriptūra, ae, *f.* (scribo), kirjoittaminen, kirjoitus, mendum scripturae (kirjoituswirhe). 2) kirjoittaminen, kirjoitus, kirjallinen eſitys, kirjallinen ſepitys l. ſommittelemus, assidua; scripturā quid persequi (kirjalliſesti eſitellä); genus scripturae (kirjoitusparſi l. -keino, aineen ſuoritus); harw. *concr.* kirjateos. *b)* julkimenoiſſa: laidunwero, laidunmakſo, vectigal ex scriptura; qui pro magistro est in scriptura; — lakimenoiſſa: testamentin määräys.

scriptus, us, *m.* (scribo), kirjoittajanwirka, scriptum facere (olla kirjoittajana, ſihteerinä).

scrīpulum l. **scrūpulum**, i, *n.* ſtrupeli, 288:ttä oſa naulaa, argenti.

scrobis ja **scrobs**, is, *c.* kuoppa.

scrōfa, ae, *f.* emäſika, emys, emiſä.

scrūpeus, 3, (scrupus), teräwäkiwinen, roſokiwinen, räſäkkä, röſöinen, loſoinen.

scrūpōsus, 3, (scrupus), teräwäkiwinen, roſoinen.

scrūpulōsus, 3, (scrupulus), teräwäkiwinen, räſäkkä, roſoinen, röhmyskäinen, cotes; kuw. peräti tarkka l. tyysä, huolikas, ailuiſa.

scrūpulum, ſ. scripulum.

scrūpulus, i, *m.* (ſeur.), teräwä kiwonen; kuw. ailu, arwelus, epäilys, tuska, lewottomuus, huoli, scrupulum cui injicere; hunc sibi ex animo scrupulum, qui se dies noctesque stimulat ac pungit, ut evellatis postulat.

scrūpus, i, *m.* teräwä kiwi; kuw. tuska, huoli.

scrūta, orum, *n.* romu, pärty, wanhat ranit, raanatawara, ramukalut.

scrūtor, I, (ed.), puurtaa, kupastaa, kölijätä, kuhnia, tyysästi hakea, tarkastella, katſeloita, wiſiteerata, quid ja quem; kuw. *a)* tutkistella, tutkia, quid. *b)* tiedustella, urkkia, arcanum, run.

sculpo, sculpsi, sculptum, III, hakata, weistää, leikata, wuolia, kuwata, muodostaa kiwestä, metalliſta, puuſta j. m. ſ. jtakin, e saxo sculptus; ebur (kuwa norſunluuſta), run.

sculptilis, e, (ed.), hakattu, leikattu, kuwattu, ſepitetty, opus dentis Numidae (norſunluuſta), run.

sculptor, ōris, *m.* (sculpo), kuwaweistäjä, kiwenleikkaaja, piirtäjä.

sculptūra, ae, *f.* (sculpo), kuwaaminen, piirtäminen, leikkaaminen, kuwaweisto.

scurra, ae, *m.* huippari, leikinlyöjä, kujehtelia, wäkylä, lieru, norkko.

scurrīlis, e, (ed.), huipparin l. kujeilian tapainen, liiallinen, jocus.

scurror, āri, (scurra), kujehdella, lyödä leikkiä, lieritellä, norkotella.

scūtāle, is, *n.* (scutum), lingonhihna, -nahka, -pohjus.

scūtātus, 3, (scutum), pitkäkilpinen, cohortes; *subst.* scutati, orum, *m.* pitkäkilwekkäät, kilpijoukot.

scutella, ae, *f.* (scutra), laakowatinen, laakomaljanen, kippa, kulppi.

scutica, ae, *f.* nahkatulliikko, patukka.

scutra ja **scutula**, ae, *f.* laakia wati l. malja, melkein neliskulmainen muodoltaan; jsta scutula werr. pitkänomainen neliskolkka, ruutu.

scutula, ae, *f.* tela, kieri, kuli.

scūtulum, i, *n.* (ſeur.), wähäinen kilpi, kilwyt.

scūtum, i, *n.* pitkänomainen kilpi, pitkäkilpi (laudoista liitetty, nahoitettu), scutis protegere quem; periculum sublato scuto vitare; sc. rejicere (*sc.* post tergum), abjicere y. m. *b)* kuw. turwa, suoja, scuto vobis opus est.

Scylacēum, i, *n.* kyki Ala-Italiaſsa; jsta

Scylacēus, 3, tuota kykia koskewa.

Scylla, ae, *f.* mereen pistäwä kallio Sikelian ſalmen partaalla, wastapäätä Karybdin kuilua; tarun mukaan Phorkynin tytär; jsta **Scyllaeus**, 3, Skyllaa koskewa, Skyllan. 2) Megaran kuninkaan Niſoon tytär.

scyphus, i, *m.* pikari, pokali; inter scyphos (wiinan ääressä).

Scȳros l. **-us**, i, *f.* ſaari Sporadein joukoſſa, Lykomedeen aſema; jsta *a)* **Scȳrias**, adis, *f.* ſkyrolainen, Skyrosta, puella (Deidameia, Lykomedeen tytär), run. *b)* **Scȳrius**, 3, ſkyrolainen, pubes (ſ. o. Pyrrhoon, joka oli Akilleen ja Deidameian poika), run.

scytala, ae, ja **-ē**, ēs, *f.* tela, kieri, rulla; Spartalaiſilla: ſalakirjoitus, kirjallinen ſalakäsky (kirjoitettu ſauwan ympäri kierretylle paperiſuikaleelle).

Scythes, ae, *m.* ja taw. *plur.* Scythae, Skythialaiſet, pohjoiſet paimenkanſat Europaaſſa ja Aaſiaaſſa Muſtaſta mereſtä alkain itää päin; jöſta *a)* **Scythia**, ae, *f.* Skythialaisten maa. *b)* **Scythicus**, 3, ſkythialainen, amnis (ſ. o. Tanais), Diana (ſ. o. taurilainen), run. *c)* **Scythis**, idis, *f.* ſkythialainen, *subst.* Skythiatar, run. *d)* **Scythissa**, ae, *f.* Skythian nainen.

sē, *Praepos. abl.* kera, ilman, se fraude esto, wanhimmaaſſa Latinan kielesſä; jöſta ſana-yhdiſtyksiſsä: ilman (securus) t. ſiwullepäin, erinänſä, erillenſä (sepono p. m.).

se, = semi, puoli, ſana-yhdiſtyksiſsä.

se, = sex, ſana-yhdiſtyksiſsä.

Sēbēthos, i, *m.* Kampanian jokiloita; jöſta **Sēbēthis**, idis, *f.* ſebetholainen.

sēbum, i, *n.* tali, kuu.

sē-cēdo, cessi, cessum, III, eroten mennä pois, mennä eritä, käydä l. aſtua pois, poiſtua, luopua, secedant improbi; de ja a *abl.* kera l. yks. *abl.*, run.; werr. poiſtua, loitota, *perf.* olla kaukana, eſim. maaſta puh., run. 2) mennä erilleen, erinänſä, itſekſenſä, ſiwullepäin, peräytyä, jhnkin wetäytä, in abditam partem aedium; ad deliberandum; eritt. kapinaaſſa: erota, tehdä eriſeuraa, kapinoiten lähteä pois, plebs a patribus secessit; in sacrum montem.

sē-cerno, crēvi, crētum, III, eroittaa, erittää, panna erinänſä l. erilleen, quid, eſim. nihil (praedae) in publicum (ottaa erilleen l. pois waltiowaraſtoa warten); quos in orbes (jakaa), run.; quid ja quem a (harw. ex) quo ja qua re; yks. *abl.*: quem populo, run. *b)* kuw. eroittaa, hos homines (jättää joukkoon lukematta); animum a corpore; blandum amicum a vero; yks. *abl.*: publica privatis, honestum turpi, run.; jöſta myös: luowuttaa, polkea, runſia, frugalissimum quemque.

sēcessio, ōnis, *f.* (secedo), erilleen l. ſiwullepäin meneminen, cujus; eritt. kapinallinen: eriäminen, ero, eriſeuran teko, poislähteminen, ab suis; secessionem facere (eritä, tehdä eriſeuraa, lähteä pois, joukkounua yhteen), ab decemviris, in Aventinum montem ja *abs.*

sēcessus, us, *m.* (secedo), erinäiſyys, itſekſenſä olo, yksinäiſyys; jöſta yksinäinen paikka, erakko.

sēcius, f. secus.

sēclūdo, clūsi, clūsum, III, (se-claudo), eroittain ſulkea, ſulkea erinänſä l. erillenſä, ſalwata, teljetä, ummiſtaa, aquula seclusa; run. *Pass.* kätkeytä, piiloa, lymytä; werr. ylim. eroittaa, quem a quo ja quid a qua re; kuw. *a)* ſulkea pois, supplicium a communi luce. *b)* luowuttaa, poiſtaa, curas, run.

sēclum, f. seculum.

sēclūsus, 3, *PA.* erinänſä ſuljettu, eroitettu, erinäinen, etäinen, kaukainen, iter s. a concilio deorum.

seco, secui, sectum, I, leikata, wiiltää, ſilpoa, pilputa, hilpaiſta l. ſiwauttaa poikki, leikata poikki, rikki, quid; cui collum (katkaiſta); tergora in frusta (pahkoa), run.; run.: marmora (ſahata), elephantum (leikata, ſepittää); eritt. lääketaiteeſsa: leikata, ſahata (poikki, pois), opercerata, varices cui; quem. 2) werr. riipaiſta, raapaiſta, raamia, repiä, wihloa, haawoittaa, wammata, loukata, run., eſim. acuto ne secer ungui; glacies secat plantas; sectus flagellis (pieſty). *b)* wiiltää (halki, läpi), ſ. o. halkaiſta, eroittaa, t. juoſta halki, läwitſe, päästä päähän, purjehtia, laskea, lentää, rientää, wiiletellä halki, läpi, päästä päähän, populos, agmen, coelum, run.; sectus orbis (puoli mailmaa), run.; aequor, aethera, auras, run.; aream (lentää wiiltää), viam (kulkea wiiltää, aſtua), run.; jöſta spem (noudattaa, pitää), run. *c)* kuw. jakaa, oſitella, eritellä, causas in plura genera; jöſta lites, res magnas, ratkaiſta, päättää, run.

sēcrētio, ōnis, *f.* (secerno), eroittaminen, eroitus.

sēcrētus, 3, *PA.* eroitettu, erinäinen,

erityinen, eri, imperium; arva, run. *b)* kaukainen, syrjäseutuinen, takaseutuinen, yksinäinen, erinäinen, loca, montes, litora, pars domūs, run.; *subst.* secretum, i, *n.* erinäisyys, yksinäisyys, yksin olo, t. yksinäinen paikka, erakko; jsta *adv.:* secreto, erinäisellä paikalla; in secreto, yksinänsä, itsekseнsä, erinänsä muista ihmisistä. 2) kuw. eroitettu jstakin, run. *b)* salainen, artes (noidankeinot), run.; secreta pyram erige, salaiseсti, run.; *subst.* secretum, i, *n.* salaisuus, salaasia, sua ne secreta viderent, myöterit, run.; *adv.:* secreto, salaa, salaiseсti, salakättä, salamyhkään.

secta, ae, *f.* (sectus, *sc.* via, sanasta seco), alkp. astuttu, awattu tie, rata, retki, jälki; jsta kuw. ajatus- ja toimitusparsi, menetysparsi l. -laatu, perusuunta, perusjäännöt, perus- l. pää-ajatukset, s. vitae; sectam cujus sequi (persequi *etc.*), noudattaa jkn menetyspartta jne., jkn jälkiä; jsta myös: sectam cujus secuti, jkn lahko- l. puolluskunta, eriseura. Eritt. *b)* philosophiallinen oppi, oppikunta, oppilahko, koulu, cujus philosophi sectam sequi.

sectātor, ōris, *m.* (sector), seurailia, saattelia, kaimaaja, puolenpitäjä, *plur.* seuraajajoukko, puollus- l. lahkokunta.

sectilis, e, (seco), leikattu, ebur, run.

sectio, ōnis, *f.* (seco), alkp. leikkaaminen, poikki t. rikki leikkaaminen; jsta eritt. saaliikši saatuin t. takawaarikoittuin tawarain eritteleminen, ositteleminen, myyminen t. ostaminen, huutokauppa, ja myös itse tuommoiset tawarat, praedae; ad scelus sectionis accedere; pro s. debere; sectionem ejus oppidi universam Caesar vendidit (C. myi summakaupalla l. tukuttain sen kpgin koko saaliin).

sector, I, (sequor), yhtä päätä, ahkeraan seurata, seurailla, noudatella, saatella, kaimata, yhtä mittaa olla jkn seurassa l. parissa, yhä hännittää, olla kiepeessä, juosta perässä, ajaa takaa, praetorem circum omnia fora; quem; oves (kaita), aratrum (aina kulkea auran kurjessa), run.; wälisti: palweliana olla jkn keralla, olla jkn henkipalwelia, quem; run. eritt. käsitellä, wäijyä, ajella, apros, leporem. *b)* kuw. pyrkiä, pyöriä, hyöriä (perään), tawottaa, tapailla, hawitella, hilata, hapotella, hainota, puuhata, praedam; run.: mitte sectari, rosa quo moretur (jätä etsimättä, kussa jne.).

sector, ōris, *m.* (seco), poikkileikkaaja, katkaisia, collorum (murhamies); eritt. saaliikši saatuin t. takawaarikoittuin tawarain ostaja, ostoskelia ja myöskeliä, bonorum.

sectūra, ae, *f.* (seco), leikkaamo, kaiwamo, aerariae (kuparikaiwamot, -kaiwokset, -saarniot).

sē-cubo, cubui, I, maata erinänsä, yksinänsä.

sēcŭlāris (saec.), e, (seur.), wuosisataa koskewa, wuosisadallinen, ludi (sekularijuhla, sadan wuoden juhla); carmen (sekularijuhlana laulettu pojilta ja tytöiltä).

sēculum ja **sēclum**, l. **saeculum** ja **saeclum**, i, *n.* (secus), suku, sukukunta; werr. ihmis-ikä, aikakausi, ihmispolwi, s. hominum l. yks. seculum, jsta wuosisata, joko sadan wuoden aika, esim. duobus prope seculis ante, tai ylim. pitkä wuosisakso, esim. aliquot seculis post, secula plurima y. m.; *concr.* jonakin aikakautena l. jollakin wuosisadalla eläwät ihmiset, suku- l. polwikunta, polwes, wuosisata, hujus seculi error; seculorum reliquorum judicium. *b)* kuw. aika, ajanhenki, käytösparsi, tapa, mitescent secula y. m., run.

sēcum, = cum se (sanasta sui).

secundāni, orum, *m.* (secundus), toisen legion sotamiehet.

secundārius, 3, (secundus), toinen järjestyksen ja arwosijan suhteen, toisluokkainen, toista laatua l. sorttia, ensimäistä lähin.

secundo, āre, (secundus), edistyttää, suosia, onnistuttaa, menestyttää, saattaa hywään päätökseen.

secundo, *Adv.* toisekši. 2) toisen kerran.

secundum, I) *Adv.* perässä, jälsiässä; jsta toisen kerran, toisen erän, toistamiseen. II) *Praepos. acc.* kera, *a)* paikasta puh.: pitkin, myöden, warrella, äärellä, ohella, korwalla, wierellä, s.

mare, s. flumen j. m. ſ. *b)* ajaſta ja järjeſtyksestä puh.: heti jälkeen, kohta jälkeen, jäljeſtä, fuluttua, peräſtä, lähin, likin, litinnä, lähinnä, s. comitia; s. deos homines hominibus maxime utiles esse possunt; s. vocem vultus valet; s. ea (ſitä likin). *c)* muiſſa kohdin: myöden, mukaan, jälkeen, nouteeksi, s. naturam flumnis; s. legem; s. naturam vivere; critt. mieltä myöden, edukſi, hywäkſi, hyödyksi, decernere s. quem; s. causam cujus disputare.

secundus, 3, (sequor), ſeuraawainen, jälkeinen, lähin, likin, toinen, ajan, järjeſtyksen ja lu'un ſuhteen; mensa secunda, jälkiſte, päätöstruoka, päättäjäiſet; partes secundae l. yhſ. secundae, toinen rolli, ſiwurolli, kuw.: qui fuit M. Crassi quasi secundarum (joka ikäänkun toiſena Graſſuksesta toimitti rolliansa l. wirkaansa). *b)* kuw. arwoſijan, arwon j. m. ſ. suhteen: ut secundus sit (ordo) ad regium principatum (lähinnä kuninkaan arwoa); secundus a quo (toinen jksta, jkta lähin); jsta huonompi, kehnompi, panis (toisluokkainen, keskinkertainen), run.; haud ulli virtute secundus, run. 2) myötäinen, mukaiſa, peräinen, perantakainen, myötä-, perä-, secundo flumine (myötäwirtaa, myötäwirroin); secundo Tiberi (Tiberin jokea alas); s. aqua (myötäwirtainen weſi, myötäwirta), aestus j. m. ſ.; s. ventus (myötäinen jne. tuuli, purjetuuli, myötyri); vento secundissimo; run.: vela (purjetuuleſta puliſtuneet), ja curru volans secundo (nopeilla, wikewillä waunuilla); kuw. *a)* myötäinen, puoltawa, hywäilewä, ſuoſiollinen, ehtoiſa, mieluiſa, armas, otollinen, secundo populo (kanſan ſuoſiolla l. hywäkſymällä), secunda concione (kokouksen myöntyiſsä, ſuoſtuiſsa, mieltyiſsä); s. aures, dii; clamor, run.; auspicia secunda cui; verba secunda irae (ſ. o. wihaa paiſuttawat l. yllyttäwät ſanat). *b)* onnellinen, mielenmukainen, mieltä myöden käywä, secundae res l. fortunae (onnelliſet tapaukſet, menestys, hywin käynti, hywä onni, myötyri j. m. ſ.); s. motus Galliae, onniſtunut, luonniſtunut; s. proelium, consilium y. m.; *subst.*: si quid secundi evenisset (jotakin onnelliſta).

secūrifer, 3, (securis-fero), tapparaa kantawa.

secūriger, 3, (securis-gero), tapparaa kantawa

secūris, is, *f.* (seco), piilikirwes, piilu, laudinkirwes, tappara, kirwes, anceps (kakſiteräs-tappara), run.; kuw. haawa, wahinko, haitta, securim infligere reipublicae ja injicere petitioni (ſaattaa). *b)* piilikirwes meſtaamiſta watten, pyöwelinkirwes, securi ferire l. percutere quem (meſtata, laſkea päältä); securibus cervices subjicere; ylimman wallan merkiſſä pistetty Liktorein fasces kimppuihin, jsta kuw. ylin walta, Roman ylimwalta l. hallinto, sumere, ponere secures (mahtawat wirat), run.; securibus subjectum esse; Albanae secures, run.

sēcūritas, ātis, *f.* (ſeur.), huolettomuus, murheettomuus, ſuruttomuus, leutous, lewolliſuus, lepomieliſyys, securitatem cui facere; animi; securitate frui. 2) *obj.* waarattomuus, turwalliſuus, turwa.

sēcūrus, 3, (se-cura), huoletoin, murheetoin, ſurutoin, pelotoin, lewollinen, leuto, securus proficiscitur; s. a quo ja de qua re (puolesta, ſuhteen); *gen.* fera: pelagi atque mei (mereſtä jne. huolimatta), run.; elottomiſta puh.: huoletoin, leuto, iloinen, quies, otus, run.; merum y. m., run.; *gen.* fera: vota s. repulsae, run. 2) *obj.* waaratoin, turwallinen, wakawa, tempus, locus.

secus, *n. indecl.* = sexus, ſuku, puoli.

secus, *Adv.* (sequi, alkv. ſeuraawaſti, takana, ſ. o. wahemmin, jsta) toiſin, toiſin päin, ei niin, s. est; s. quam l. atque (toiſin kun); non (haud) s., niin, ſamoin, ikään, juuri, ynnä ſeuraawan ac, atque, quam (kun) kanssa; longe s., peräti toiſin; non multo s., ei paljon toiſinkaan, melkein niin; recte an s., bene aut s., aut beate aut s. (oikeinko wai wäärin, hyödäkö wai ei, hywin taikka pahoin, joko onnelliſesti taikka onnettomaſti). *b)*

paholn, ei hywin, huonosti, hullusti, nolosti, ne quid s. scriberet; s. existimare de quo; si s. acciderit. 2) *compar.* **sēcius** (sequius), toisin, non s. quam l. ut (niin kuin), run.; jsta wähemmin, nihilo secius l. neque eo secius, yhtäkaikki, sentäänkin, kuitenkin; samoin: haud l. non secius, run.; quo s. = quo minus.

sed, *Conjunct.* mutta, waan; eritt. *a)* muuhun puhe-aineesen mentäisä t. entiseen palattaisa: mutta; pidemmän wälilauseen jälkeen: siis, sanon; puhetta katkaistaisa: mutta, waikka. *b)* kieltäwän käsitelmän jälkeen: waan, wielä, non modo (solum, tantum) - - sed etiam (et, quoque), ei ainoasti (yksistänsä) - - waan myös (myös-kin, -kin); non modo (solum) - - sed, ei ainoasti - - wielä -kin j. m. s. *c)* wahwistawisa lauseisa wälisti: jopa, wieläpä, taw. sed etiam, jopa -kin, wieläpä -kin, esim. consilium defuit, sed etiam obfuit.

sēdāte, *Adv.* asewasti, lewolliseesti, tyweneesti, hiljaisesti, tasamieliseesti, nurkssimatta.

sēdātio, ōnis, *f.* (sedo), asettaminen, lewoitteleminen, rauhoittaminen, wiihdyttäminen, animi, perturbationum animi y. m.

sēdātus, 3, *PA.* asewa, lewollinen, laimia, tyween, tasainen, hiljainen, amnis; homo; animus; gradus.

sē-decies, kuusitoista kertaa.

sēdecim ja **sexdecim**, (sex-decem), kuusitoista.

sēdēcula, ae, *f.* (sedes), tuolinen.

sedeo, sēdi, sessum, II, istua, olla istualla, in sella, in solio, in equo; sede regia, sella curuli, carpento; ante fores, ad tumulum, sub arbore, post quem, run.; ad latus praetoris, apud focum; eritt. wirkamichistä, wars. tuomarcista puh.: istua neuwoitteleemassa, neuwoitteliana, istua tuomitsemassa, tuomarina, istua oikeutta, pitää istuntoa, keräjöitä, in rostris; in A. Gabinium judices sedistis y. m. *b)* laskeuta, laskea, aleta, paneuta alas, waipua l. painua alas, nebula densior campo quam montibus sederat; quae (casa) olim sibi sederit (teki hänen hywää), run. 2) istua jonottaa, istua jämittää, pysyä, olekia, oleskella, asuskella, wiipyä, ja myös: istua joutilaana, lewolliseua, olla työtöinnä, in villa totos dies; in interiore parte aedium; Corcyrae; domi y. m.; sanalask.: compressis manibus (istua kädet ristiisä); usein sotamenoisa: olekia sotatilalla, wenyä leirisä, olla leirityneenä, olla alallansa, ad Enipeum, ad Suesselam; sedendo et cunctando bellum gerere y. m. *b)* istua, puuttua, tarttua, pysetyä, salwata, nunc sedet Ortygie (pysyy paikallansa), run.; clava sedit in ore viri, run.; plagam sedere arcebat, run.; waatteista puh.: sopia, liittäytä kiinni. *c)* kuw. pysyä kiintiänä, lähtemätöinnä, pallor in ore sedet, run.; eritt. päätöksistä puh.: pysyä, olla lujana, olla jäykästi l. wahwasti päätettynä, mihi animo fixum immotumque sedet, run.; idque pio sedet Aeneae, run.

sēdes, is, *f.* (ed.), istuin, tuoli, lawitsa, walta-istuin j. m. s., in sedibus considere; regia y. m.; ylim. olosija l. -paikka, asuin-, asuntosija, -paikka, olosija, elinmaa, asema, asunto, koto, temppeli j. m. s. *b)* elottomista puh.: asema, ala, tila, sija, paikka, pohja, alus, alusta, perustus, esim. kygin, huoneen, wuoren j. m. s.; — kuw.: summi boni y. m.; eritt.: priores, arwosija, run.

sedīle, is, *n.* (sedeo), istuin.

sēditio, ōnis, *f.* (sed s. o. se ja itio), lahkouminen, hajawäisyys, riitawäisyys, eripuraisuus, kapina, meteli, seditionem concitare, commovere, conflare, sedare; seditio gliscit, oritur; seditione facta; seditionibus rempublicam exagitare. *b)* werr. eripuraisuus, erimielisyys, sekamielisyys, riita, domestica (weljesten keken); animi (pikawihaisuus).

sēditiōse, *Adv.* kapinallisesti.

sēditiōsus, 3, (seditio), kapinallinen, häiritsewäinen, metelöitsewä, meteliäs, melskeinen, rauhatoin, civis; oratio; vita. *b)* werr. riitaisa.

sēdo, I, (sedeo), alky. istuttaa, paneuttaa maahan, laskeuttaa, pulverem, run.; werr. asettaa, lewoitella, rauhoit-

taa, wiihdyttää, waikentaa, waimentaa, laimentaa, heikentää, hiljentää, häätää, pidättää, tukauttaa, pysäyttää, lakauttaa, tauottaa, päättää, flammam; incendia, run.; tempestas sedatur, heikkenee, laantuu; sitim, run.; lassitudinem, pestilentiam; impetum populi, bellum, pugnam, seditionem, controversiam, invidiam, mentes, appetitus, pavorem ÿ. m.; juventutem, hillitä.

sē-dūco, duxi, ductum, III, wiedä erilleen, erinänſä, erinäiſelle paikalle, ſiwullepäin, ſyrjällepäin, pois, wetää pois, quem, ſalaiſesti puhutellakſenſa jkta t. waaraſta ſuojellakſenſa. *b)* poiſtaa, ottaa pois, stipitem, run. *c)* eroittaa, castra (jakaa kahtia), run.; animä artus, run.

sēductio, ōnis, *f.* (ed.), erilleen, erinänſä, ſiwullepäin wieminen.

sēductus, 3, *PA.* poiſtettu, poiſtunut, loitonnut, kaukainen, etäinen, terrae, run.; fuw.: consilia a plurium conscientia seducta (joiſta uſeimmat ei tiedä mitäkään).

sēdulitas, ātis, *f.* (sedulus), ahkeruus, hyöriäiſyys, toimeliaiſuus, palweliaiſuus, mali poetae; insidiosa aut impudens.

sēdulo, *Adv.* ahkeraan, ahuſti, uutteraſti, hyöriäiſeſti, halulla, huolikkaaſti, tyyſkäſti. *b)* ehdolla, mieliltä mielin, hywin mielin, tahalla.

sēdulus, 3, (sedeo), ahkera, uuttera, harras, hyöriäinen, hääriwäinen, puuhailias, toimelias, palwelias, homo; puer, brachia, run.; hospes, run.

Sedūni, orum, *m.* kanſakunta Helvetiaſſa.

Sedūsii, orum, *m.* kanſakunta Germaniaſſa.

seges, etis, *f.* wiljamaa, toukomaa, =pelto, =wainio, segetes fecundae et uberes non solum fruges, verum herbas etiam effundunt inimicissimas frugibus. *b)* werr. touko, elo, laiho, wilja, matura; farris; run. tihiä joukko, paljous, virorum, telorum. 2) fuw. ala, suae gloriae. *b)* ſato, tulo, ſaalis, hyötŷ.

Segesta, ae, *f.* Sikelian kygin Akeſtan romal. nimi; jöta **Segestānus**, 3, ſegeſtalainen, *subst.* Segestānum, i, *n.* Segeſtan alue, ja Segestāni, orum, I. **Segestenses**, ium, *m.* Segeſtalaiſet.

segmentum, i, *n.* (seco), poisleikattu pala, wiilekc; *plur.* segmenta, kultalewyt, kultareunuus t. =paarre.

segnis, e, (sequor), pitkäweteinen, hidas, witka, werkkainen, ewäperäinen, haluton, innoton, toimeton, tehkiä, kähmiä, kählää, nuhkuinen, untelo, woimaton, segniores castigat atque incitat; obsidio, bellum, militia ÿ. m.; campus (kaswamatoin), carduus (hedelmätöin), run.; ad quid, esim. ad respondendum, ad alia facta; run. *inf.* kera.

segniter ja **segne**, *Adv.* pitkäweteiſesti, hitaasti, werkalleen, haluttomasti, laiskaſti, kähmiäſti, nuhkuiſesti, untelosti; nihilo (non) segnius, yhtä ahkeraan t. toimikkaaſti, yhtä rohkiaſti, yhtä kiiwaaſti t. innokkaaſti.

segnitia, ae, ja **-es**, ei, *f.* (segnis), pitkäweteiſyys, hitaiſuus, witkaiſuus, kankeus, innottomuus, toimettomuus, lewäperäiſyys, kähmeys, untcluus, sine segnitia; segnitiem populi castigare; in cunctatione ac segnitie perstare.

Segontiaci, orum, *m.* kanſakunta eteläiſeſſä Britanniaſſa.

sēgrego, I, (se-grex), eroittaa karjalaumasta, oves, run. *b)* werr. ylim. eroittaa, erittää, poistaa, luowuttaa, ſulkea pois, quem a numero civium; liberos a se; fuw.: virtutem a summo bono; quem a vita immani; civitatis causam a civibus; pugnam (eroittaa, ſaattaa hajalle).

Segūsiāni, orum, *m.* Gallia Lugdunensis:n kanſakuntia.

sējugātus, 3, (se-jugo), eroitettu.

sējugis, e, (sex-jugum), kuuſiwaljainen; *subst.* sejuges, ium, *m.* kuuſiwaljakko.

sējunctim, *Adv.* (sejungo), erinänſä, eri tahoilla.

sējunctio, ōnis, *f.* (seur.), eroittaminen, eroitus.

sē-jungo, junxi, junctum, III, eroittaa, luowuttaa, se a quo; Italiam a Gallia; quem ex civium numero; fuw.: bonum, quod non possit ab honestate sejungi; se a verborum libertate (pidättää); sejunctum est a re proposita

(ei koske aſiaan); critt.: morbum ab aegrotatione j. m. ſ., eroittaa.

Sējus, i, *m.* romal. nimi.

sēlectio, ōnis, *f.* (seligo), walitſeminen, walikoiminen, eroitteleminen, nulla selectione uti; virtutem rerum selectione exspoliare; vitiorum.

Seleucīa ja **Seleucēa**, ae, *f.* uſiamman Aaſian kygin nimi, eſim. S. Babylonia, Babyloniaſſa, S. Pieria, Syriaſſa, S. Trachea, Kilikiaſſa.

sēlibra, ae, *f.* (semi-libra), puoli naulaa.

sēligo, lēgi, lectum, III, (se-lego), eroittain walita, walikoita, eroitella, exempla; critt.: selecti judices, Praetorin walitſemat rikos-aſiain tuomarit.

Selīnus, untis, *f.* Sikelian merikaupgeita. 2) kyli Kilikiaſſa, jälkeenpäin Trajanopolis nimeltään.

sella, ae, *f.* (sedeo), tuoli, istuin, in sella sedere; in foro sellam ponere, työtuoli; sella tibi erit in ludo, opetajan ſija; critt.: sella curulis l. kyſ. sella, korkiain maistratilaisten wirkatuoli. *b)* waunu-istuin, ajomiehen lauta.

sellisternium, ii, *n.* (sella-sterno), jumalain ateria.

sellula, ae, *f.* (sella), tuolinen, wähäinen istuin.

sellulārius, 3, (ed.), tuolia koskewa; jöta *subst.* sellularius, ii, *m.* käſityöläinen.

sema-, k. semia-.

semel, *Adv.* kerran, erän, yhden ainoan kerran l. erän, s. ita est usus oculis, ut vera cerneret; s. in vita; non s., sed bis vendidisti (et yhtä kertaa ole myynyt, waan kaksi); non plus quam s.; s. atque iterum (kerran toiſenkin, uſiammat erät, tuo tuostakin); werr. *a)* kerralla, kerrallaan, kerraſſaan, kohta, s. exorari; vitam s. finirent; humum s. ore momordit, iäkſi päiwikſi, run.; totas s. obsorbere placentas, run.; jöta puheeſſa: kerrallaan, ſanalla ſanoen, lyhyeltä, ut fundus s. indicaretur. *b)* kerran, enſi kerran, enſisti, enſikſi, enſin, s. ad Corfinium, iterum in Hispania y. m.; jöta ylim. kerta, qui s. a te sint liberati timore; ut, quando, cum. quoniam semel.

Semelē, ēs, ja **-a**, ae, *f.* Kadmoon tytär, Bakchoon äiti; jöta **Semelēius** ja **Semelēus**, 3, ſemeleinen, Semelen.

sēmen, inis, *n.* (runko se, jota sero, sevi), siemen, kaswien, ihmisten ja eläinten, semen manu spargere; terra s. excepit; mortali semine cretus, run.; s. (asini) conceptum; run. muitten kappalten, eſim. tulen, peri-aineista l. alkeista puh.; werr. *a)* istukas, taimi, istutuswieſa l. -okſa. *b)* ſukuperä, perijuuri, kanta, ſuku, regio semine orta. *c)* ſiki, jälkeinen, wieſa, lapſi, run. 2) kuw. siemen, aihe, alku, alkuperä, ſyntyperijuuri, perustus, syy, ja ihmisistä puh.: aikaanſaattaja, ſynnyttäjä, nostaja, malorum omnium, bellorum civilium; semina virtutum; semina futurae luxuriae; hujus belli semen tu fuisti; semina discordiarum (tribuni plebis).

sēmentis, is, *f.* (ed.), kylwö, touko, sementem facere (tehdä kylwö, panna toukoa, kylwää); ſanalask.: ut sementem feceris, ita metes, kuten kylwät, siten niität, l. taaksenſa panee, edeskäſin löytää; kuw. kylwö, malorum, proscriptionis. *b)* werr. touko, laiho, run.

sēmentīvus, 3, (ed.), kylwöä koskewa, kylwö-.

semerm-, k. semierm-.

sēmestris, e, (sex-mensis), kuuſikuinen, puoliwuotinen, imperium; dux.

sēmēsus, 3, (semi-edo), puoliſyöty, puolikalwettu.

sēmet, k. sui.

sēmi-, ſana-yhdistyksiſsä = puoli.

sēmi-adapertus, 3, puoli-awonainen, raollanſa l. longallanſa olewa.

sēmi-animis, e, ja **sēmi-animus**, 3, (anima), puolikuollut, puolikuolia, puolikuollukſiisa, wähäisä hengisä, melkein taintunut, pugno ictum cecidisse semianimem; corpus.

sēmi-apertus, 3, pantu puolekſi auki, raoitettu, longotettu, puoli-awonainen, raollanſa l. longallanſa, fores portarum.

sēmi-bos, bovis, *m.* puolihärkä.

sēmi-caper, capri, *m.* puolikauris, -pukki.

sēmi-crēmātus ja **sēmi-cremus**, 3, (cremo), puolipoltettu.

sēmi-cubitālis, e, puolikyynäräinen, hastile.
sēmi-deus, 3, puolijumalallinen, *subst.* puolijumala, puolijumalatar.
sēmi-doctus, 3, puoli-oppinut, puolioppinen, haec apud doctos semidoctus ipse percurro.
sēmiermis, e, ja **-mus**, 3, (semi-arma), puoli-aseellinen, puoliwarustettu l. -hankittu, puolekſi warustettu, semiermes plerique; semiermis exercitus.
sēmi-factus, 3, puolitekoinen, -eräinen, -walmis, -wälinen, keskentekoinen.
sēmi-fer, 3, (ferus), puoli-eläimellinen, puolekſi eläimen kaltainen, *subst.* puolieläin, Kentaureista puh. *b)* kuw. puolipedollinen, puoliwilli.
sēmi-germānus, 3, puoligermanialainen, gentes.
sēmi-gravis, e, puolipäihtynyt, puolijuowukſiöſa.
sē-migro, I, muuttaa erinänſä, poiš, ſiirtää l. lähteä poiš, a patre.
sēmi-homo, inis, *m.* puoli-ihminen; kuw. puolipedollinen, puoliwilli.
sēmi-hōra, ae, *f.* puolitiima, puolitunti.
sēmi-lacer, 3, puoliraadeltu, -riſattu, -rewelty.
sēmi-lĭber, 3, puoliwapaa.
sēmi-lixa, ae, *m.* puolimuonaſtelia, ſ. o. huono ſotamieš.
sēmi-mas, maris, *m.* puoli-uroš, puolimieš, kakſineuwokko; werr. kuohittu, ſalwettu, ſalwio.
sēminārium, ii, *n.* (semen), puutaimiſto, taimi- l. istukaſtarha; kuw.: reipublicae, senatus, militum, Catilinarium p. m.
sēminātor, ōris, *m.* (semino), ſiementäjä, kylwäjä; werr. ja kuw. ſynnyttäjä, aikaanſaattaja, tuottaja, omnium rerum; omnium malorum.
sēmi-nex, necis, puolikuollut, puolikuollukſiöſa, rex; semineces artus (puolekſi kangiſtuneet, jotka ei wielä ole ehtineet kylmäkſi käymään), rus.
sēmino, I, (semen), ſiementää, kylwää; werr. ſynnyttää, kaswattaa, tuottaa.
sēmi-nūdus, 3, puoli-alaſtoin, consules prope s.
Sēmi-placentīnus, i, *m.* Puoli-Placentialainen.
sēmi-plēnus, 3, puolitäytetty, puolitäynnä l. puolillanſa olewa; werr. puolilukuinen, puolimääräinen, puolikſi miehitetty, stationes.
sēmi-putātus, 3, puolileikattu, -warwennettu, -ſiiwottu.
Semīramis, is ja idis, *f.* Aſſyrian kuninkaan Ninukſen puoliſo ja hallinnoiſa ſeuraaja; *appell.* hekumallifeſta ihmiſeſtä puh.; jöta **Semīramius**, 3, Semiramiſta koſkewa, Semiramin.
sēmi-reductus, 3, puolikſi taappäin taiwutettu, puolikeikkiä.
sēmi-refectus, 3, puoliparannettu, puolikorjattu l. -laitettu.
sēmi-rutus, 3, puolikukiſtettu, puolihäwitetty, puoliluhiſtunut, -rauennut, -ſortunut, murus, tecta, urbs p. m.; *subst.* semiruta, orum, *n.* puolirauenneet paikat.
sēmis, sēmissis, *m.* ja **sēmis**, *indecl.* (semi-as), puoli-aaſi, puoli aaſia l. ykſikköä; critt. rahana: puoli-aaſi; mittana: puoli päiwänkynnöſtä l. auran-alaa; rahakaſwin määräykſiöſa *plur.*, puoli procenttia kuukaudelta, ſ. o. kuuſi procenttia wuodelta, semissibus magna copia (pecuniae) est (kuudella procentilla ſaa koolta rahaa).
sēmi-sepultus, 3, puolihaudattu.
sēmi-somnus, 3, puolinukuſkiöſa olewa, unen horroſkiöſa, uinunut, uninen, multos in ipsis cubilibus semisomnos hausit flamma.
sēmi-supīnus, 3, puolitaappäinen, puolekſi taappäin taipunut.
sēmita, ae, *f.* jalkatie, polku, retki, jalkararu l. karuwierus, ſiwu- l. kyltitie, -katu, semitae patent cui; prandia in semitis; angustissimae; kuw.: pecuniam, quae viā visa est exire, eandem semitā revertisse.
sēmiuncia, f. semuncia.
sēmi-ustulātus, 3, puolipoltettu, puoli palanut, karwentynyt, s. effugit.
sēmi-ustus, 3, puolipoltettu, puolipalanut, karwentynyt, forum, simulacra: kuw.: se populare incendium semiustum effugisse.
sēmi-vir, viri, *m.* puolimieš, -ihminen, -uroš, ſ. o. puolikſi ihminen ja puolikſi eläin, eſim. Kentauri Cheiron ja Minotauros, l. kakſineuwokko; kuw

miehuutoin, hempiä, hentounut, akkamainen, t. irstas, aljuntapainen.

sēmi-vīvus, 3, puolikuollut, puolikuolia, melkein hengetöin, homo; kuv.: voces (puolikuoleuntuneet, matalat, heikot äänet).

Semnones, um, *m.* kanſakunta itäiſeſſä Germaniaſſa.

Sēmo, ōnis, *m.* (semen), joku ikiwanha elo- l. wiljajumala, l Sancus.

sēmōtus, 3, *PA.* eroitettu, kaukainen, etäinen.

sē-moveo, mōvi, mōtum, II, eroittaa, ſyrjäyttää, luowuttaa, poiſtaa, quem a liberis; kuv.: quem a disciplina; sententias cujus a philosophia; voluptatem.

semper, *Adv.* aina, ainian, alati, alituſti, alinomaa, joka aika, kaikin ajoin, yhtenänſä, joka kerta; *subst.* kera, eſim. seditionum s. auctores, alinomainen, jokakertainen.

sempiternus, 3, (ed.), ainainen, alituinen, alinomainen, pyſywäinen, katoamatoin, lakkaamatoin, iäinen, ikuinen, ignis Vestae, documentum sceleris, consilium senatūs, memoria amicitiae, verae amicitiae, odia, tempus, aevum, animus y. m.

Semprōnius, 3, romal. ſukunimi; *adj.* ſemproninen, Semproniukſen; jota **Semprōniānus**, 3, ſemproniainen.

sēmuncia, ae, *f.* (semi-uncia), puoliunōſi, puoli uncia:a, ſ. o. neljäskolmatta oſa aſſia, *a)* yhtm. neljäskolmatta oſa l. nelikolmattanes kaikkiota, heres ex semuncia; werr.: bona ejus semunciā venierunt (meniwät polusta l. pilahinnalla). *b)* eritt. painosta puh.: neljäskolmatta oſa naulaa, s. auri.

sēmunciārius, 3, (ed.), puoli-unōſinen, puoli uncia:a tekewä, fenus ($\frac{1}{24}$ procenttia kuukaudelta l. $\frac{1}{2}$ procenttia wuodelta).

Semurium, ii, *n.* Roman ſeutuinen laki, jolla Apollon temppeli.

sēmustus, 3, k. semiustus.

Sēna, ae, *f.* Umbrian kpgeita; jota **Sēnensis**, e, ſenalainen.

senāculum, i, *n.* (senatus), ſenatinhuone.

sēnāriolus, i, *m.* (ſeur.), wähäpätöinen ſenari, ſenarin ripale.

sēnārius, 3, (seni), kuuſinainen, versus s. l. yks. senarius, kuuſijalkainen (enimitten jambillinen) wärsy, ſenari.

senātor, ōris, *m.* (senex), ſenatori, ſenatinjäſen Romaaſſa, jolla ulkonaiſena kunnianmerkkinä oliwat lewiä purpurapaarre tunikaaſſa ja muſtat, norſunluuiſella t. hopiaiſella C:llä koritetetut nahkaſaappaat; werr. muitten kanſain neuwokuntalaiſiſta puh.

senātōrius, 3, (ed.), ſenatorillinen, ſenatorin, ordo, gradus, munera; literae (ſenatiſſa pidetyt puheet).

senātus, us, *m.* (senex), ſenati, wanhain neuwokunta l. raati, eritt. Roman wallan ylin neuwoittelewa wirkakunta, jonka johdattajina alusta kuninkaat, jälkeenpäin Konſulit oliwat, princeps senatūs, Cenſorin luetteloſſa enſiſſi mainittu ſenatori; senatūs consultum, ſenatinpäätös; senatūs auctoritas, ſenatin-arwelo l. -mietelmä; senatus censet; senatum convocare, vocare, cito cogere; s. frequens vocatu Drusi in curiam venit; senatum cooptare, legere, ſenatin jäſeniſtö; ſamoin: in senatum venire non potuit (tulla ſenatoriſſi). *b)* werr. ſenatinkokous, senatum habere, mittere, dimittere; in senatum venit; multa et in senatu et in foro provisa prudenter; datur cui s., joku laskétaan ſenatin eteen, pääſee ſenatin puheille.

senātusconsultum, i, *n.* k. senatus.

senectus, 3, (senex), iäſtynyt, wanha; *subst.* senecta, ae, *f.* wanhuus, iſo ikä.

senectus, ūtis, *f.* (senex), wanhuus, äijän ikä, iſo ikä, ad summam s. vivere; summa s. esse; s. adipisci; ad s. venire; homines senectute confecti; ad extremam s.; senectute diem obiit supremum; kuv.: obductā solvatur fronte s. (yksitotiſuus, jurous); *concr.* harmaat hiukſet, temporibus canebat sparsa s., kuv., t. ikämiehet, wanhukſet, äijät, s. semper agens aliquid.

Sēnensis, e, k. Sena.

seneo, ēre, olla wanha; werr. olla woimatoin, heikko.

senesco, senui, III, (ed.), wanheta, wanhentua, iäſtyä, ikäyntyä, harmaun-

tua, sensim aetas senescit. *b)* werr. wähetä, wäſähtyä, riutua, häwitä, raueta, lahota, ſortua, heikota, woipua, hiueta, lakaſtua, senescere famä et viribus, otio y. m.; senescente cornu (kuuſta puh.); senescit hiems (tekee loppua); senescit laus, bellum, fama, invidia; senescunt vires j. m. ſ.

senex, senis, wanha, iäkäs, iällinen, iſoikäinen, s. suasor legis; s. miles, cervus, run.; *compar.* senior, wanhempi, iälliſempi, jokſikin wanha; *subst.* senex, wanhus, ikämies, ukko, äijä, senior, wanhempi, wanhanpuolinen, run. wanhus, ukko. *b)* werr. tuleuntunut, joutunut, kypſä, senior oratio.

sēni, ae, a, (sex), kuuſi erältänſä, kuuſi kukin (kutakin pääle, kullekin, kultakin), kuuſin, kuuſitellen. *b)* kuuſi yhtä haawaa, kuuſi yhteen, bis s. dies (kakſitoista päiwää), run.; seni pedes (ſ. o. herameteri), ictus (ſenarin), run.

sēnīdēni l. **sēni dēni**, ae, a, kuuſitoista erältänſä, kuuſitoista kutakin pääle.

senīlis, e, (senex), wanhusta l. wanhuksia koskewa, wanhuksen, äijän, äijänkaltainen l. -tapainen, äijämäinen, corpus, statua, prudentia, stultitia, animus.

senior, ſ. senex.

senium, ii, *n.* (seneo), wanhuuden heikous, woimattomuus, ramuiſuus, riutuminen, häwiäminen, wäheneminen, opus perfectum, quod omni morbo seniove careret. *b)* kuw. ſuru, huoli, mielihaikia, -katkera, -karwaus, tota civitas confecta senio est; t. ſynkkä olento, ykſitotiſuus, Camenae, run.

Senones, um, *m.* kanſakunta Gallia Lugdunensi:ssa; *sing.* Seno, Senonilainen. 2) Senonilaiſista ſyntyperää olewa kanſa Yli-Italiaſſa.

sensim, *Adv.* (sentio), witkaan, witkoin, werkalleen, hiljakſeen, pitkäänſä, hawaitſematta, wähittäin, wähin wähin.

sensus, us, *m.* (sentio), tunto, aiſti, sensum voluptatis capere; sensibus carere oculorum; videndi, audiendi; sensu accipere, percipere quid; res subjecta sensibus. *b)* kuw. tunto, tunne, mieli, mielen-ala, mielipito, mielenlaatu, ajatusparſi, iis ipsis sensibus, ad quos illos adducere vellem, permoverer; humanitatis, amoris, diligendi; sensus civium; animi; sensus communis (yhteinen, luonnollinen mieliparſi, yhteinen luonnollinen tunne, koria l. hieno tunne); eodem sensu esse; abditos sensus speculari, ajatukſet; sensus suos cui aperire. 2) werr. ymmärrys, äly, järki, mieli, harw., timor abstulit sensum, run.; redeant in pectora sensus, run. *b)* ymmärrys, mieli, käſitys, ajatus, merkitys, verba, quibus voces sensusque notarent, run.

sententia, ae, *f.* (sentio), mieli, mielipito, arwelo, luulo, ajatus, päätös, tahto, de diis habere non errantem et vagam, sed stabilem certamque sententiam; quem de sententia demovere, deducere, dejicere, depellere; de s. decedere, desistere; in hac sum sententia, ut *etc.*; in sententia manere, permanere, perstare; si honestatem tueri s. est (aikomus); ex s., mieltä myöden, toiwon jälkeen; de s. cujus, mieltä myöden (tahdon mukaan); meä s., minun mieleſtäni, minun luullakſeni, minuëta; ſanalask.: quot homines, tot sententiae (niin monta mieltä, kun päätä). (Kritt. *b)* mieli, arwelo, ääni, huuto, ſenatorein ja kanſan, quem sententiam rogare; factum est senatusconsultum in meam sententiam; ex senatus sententia; omnes in eam sententiam ierunt; sententiam dicere, dare, ferre; t. päätös, päälauſuma, tuomio j. m. ſ., tuomarein, sententiam ferre, dicere, pronuntiare. *c)* ex animi mei sententia, tunnollani, jurare; t. wakuutuslauſeena: jumal' auta. 2) werr. ymmärrys, mieli, käſitys, merkitys, ſiſältö, ajatus, cum continenter verbum non in eadem s. ponitur; dixit versum eadem sententiä, quä *etc.*; id habet hanc sententiam; praecepti, interdicti; in hanc sententiam respondere; sententiis ad gravitatem orationis uti. *b)* lauſe, lauſejakſo, periodi, de singulis sententiis breviter disputare; jota kritt. lauſelma, oppilauſe, mietelauſe, sapientes, acutae, graves, concinnae.

la, ae, *f.* (ed.), wähäinen lau-
mietelauſelma.
se, *Adv.* aatokſikkaaſti, miette-
kti, mielewäſti. *b)* mietelau-
, ſukkelamietteiſeſti.
sus, 3, (sententia), aatokſikas,
ikäs, mielewä, genus dictionis.
ae, *f.* pohjaweſi, pohjarupa
ſa, t. itſe pohjaruuma, kuuru,
l. tehdas, sentinam exhaurire;
ii Romam, sicuti in sentinam,
terant. *b)* kuw. rupa, roju,
, roska- l. roistowäki, reipu-
urbis.
ı, i, *n.* Umbrian kpgeita; jäta
as, ātis, ſentinilainen.
ensi, sensum, IV, tuntea, aiſ-
taita, huomata, hawaita, hok-
uid, eſim. suavitatem cibi, fa-
posse prius veniri, quam sen-
r; ut ne vicini quidem sen-
jäta pahaſta ymmärryksesſä:
nähdä, kokea, oppia tunte-
kärſiä, quid ipse sensisset ad
ım; Philippos, Apollinem vin-
run.; *acc. c. inf.*; ora sense-
ıtationem j. m. ſ. 2) hengelli-
untea, aiſtaita, huomata, ha-
oiwaltaa, hokſata, äkätä, kek-
ihdä, ymmärtää, älytä, quod
ı senserim (ainakin minun huo-
mi); nihil; plus; *acc. c. inf.*;
lauſeen kera: quod sentio quam
guum; de profectione eorum
ınt, ſaiwat tietää noitten läh-
ibs. *b)* ajatella, arwella, luulla,
olla mieltyneenä, päättää, ar-
ja, ita, sic, recte, humiliter
eque; unum atque idem; quid
› ja de qua re; cum quo (we-
ytä hankaa jkn kanſſa, pitää
olta, olla jkn puolella); kahden
ra: ymmärtää jllakin jtakin,
sentire bonum civem solemus
›iſeksi tawalliſesti ajattelemme
ı kanſalaista); *subst.* sensa,
n. tunteet, ajatukſet, dicendo
ıere. *c)* ſanoa mielenſä l. aja-
a, ääntää, päättää, ſenatoreista
ı. lenissime; quid; *acc. c. inf.*
, *m.* orjantappura, orjanruoska,
ıppurapenſas.
3, romal. ſukunimi.

sentus, 3, (sentis), orjantappurainen, räſäkkä, roſoinen, römyskäinen.
seorsus ja **seorsum,** *Adv.* (alkp. sevorsus *etc.*, se-vorto), erinänſä, erillänſä, erittäin, ire; a *abl.* kera.
sēparābilis, e, (separo), eroitettawa, a corpore vis.
sēparāte, *Adv.* erittäin.
sēparātim, *Adv.* erittäin, erinänſä, erillänſä, itſepäälleen, itſekſenſä, a *abl.* kera; s. singularum civitatium copias collocaverat; dicere s., ylimalkaan, yleiſeen.
sēparātio, ōnis, *f.* (separo), eroittaminen, sui facti ab illa definitione separatio.
sēparātus, 3, *PA.* eroitettu, erinäinen, erityinen, eri, ager (lohkaistu); volumen; exordium; tempora; juga (ſyrjäiſet, takaſeutuiſet), run.
sē-paro, I, eroittaa, erittää, luowuttaa, erittäin tehdä l. ſuorittaa, erittäin yrittää j. m. ſ., quem t. quid a *abl.* kera; run.: quid qua re (jstakin); ykſ. *acc.*: maria pertenui discrimine; nos, run.; kuw.: quid a qua re; se ab Aetolis; suum consilium ab reliquis (ruweta eri päätöksseen); separata utilitate (hyötyä katſomatta).
sepelio, sepelīvi ja sepelii, sepultum, IV, haudata, panna maahan, mortuum in urbe; corpora; eritt. polttaa, quem; kuw. *a)* kantaa hautaan, ſortaa, hämittää, tukauttaa, lahottaa, päättää, patriam, dolorem, bellum. *b)* run. sepultus, wajonnut, waipunut, uupunut, rauennut, eſim. somno vinoque (uneen ja wiinaan, unelta ja wiinalta woitu); jäta custode sepulto (uinunut, nukkuſiſsa olewa); inertia s. (torkkuwa, toimetoin).
sēpes (saep.), is, *f.* aita, aidoituš, häkki, ja run. ylim. kaikenlainen ſuljin.
sēpia, ae, *f.* muštekala.
sēplmentum (saep.), i, *n.* (ſeur.), aita, häkki.
sēpio (saepio), sepsi, septum, IV, (sepes), aidata, panna aitaan, aidoittaa, tarhata, tarhoittaa, kehittää, ympäröittää, ummiſtaa, ſulkea, ſaartaa, piiritää, comitium et curiam; vallum arboribus; urbes moenibus, oculos membranis (ſuojellen waruſtaa); omnes

fori aditus; feram coronā venantum (kiertää), run.; domum custodibus; oppidum operibus, munitionibus, castris; legiones saltu; Albana pubes ab armatis septa; kuw.: inventa memoriā sepire (tajoittaa); locum omnem cogitatione (saartaa, täsittää); septum esse legibus, praesidiis j. m. s., turwattu, suojeltu, warjeltu; omnia pudore septa.

Sēplasia, ae, *f.* katu Kapuaōsa, jonka warrella woidekauppiaita asui.

sē-pōno, posui, positum, III, panna l. laskea erinänsä, erillensä, siwullepäin, syrjällepäin, piiloon, katkōon, talteen, säilyttää, tallittaa, quid; ad, in *acc.* kera l. *dat.* tarkoitukseesta pub., esim. s. pecuniam in aedificationem templi; kuw. eduštaa, ehdoittaa, määrätä, quid, *dat.* kera, esim. partem sibi. 2) eroittaa, erittää, de mille sagittis unam, walikoita, run.; extra certamen seponere consulatum, saattaa poiš riidan alalta; kuw. eroittaa, a ceteris dictionibus eam partem, quae *etc.*; inurbanum lepido dicto, run. *b)* poištaa, luowuttaa, karkottaa, kuw.: neetare curas, run.

sēpositus, 3. *PA.* walittu, oiwallinen, vestis (julkiwaate), run.

sepse, = se ipse.

septem, seitsemän; eritt.: Septem, Kreikan seitseman wiisasta; S. Aquae, Reaten alainen seutukunta, josta wetewiä puroja yhtyi.

September, bris, *m.* (ed.), Syyskuu, taw. mensis S.; *adj.*: Kal., Idus, Syyskuun.

septemdecim, f. septendecim.

septem-fluus, 3, (fluo), seitsemänä juoksewa, seitsenjuoksuinen, seitsensuinen.

septem-geminus, 3, seitsenkertainen, Nilus (seitsensuinen), run.

septem-plex, plicis, (plico), seitsenkertainen, clipeus (seitsenwuotainen), Nilus (seitsensuinen), run.

septemtrio, f. septentrio.

septem-vir, i, *m. plur.* septemviri, seitsenmiehet, septemvirit, seitsenjäseninen wirkakunta, joka kolonisteille maita mittasi ja jakoi. *b)* s. epulones l. yks. septemviri, jotka jumalain kunniaksi pitoja toimittiwat.

septemvirālis, e, (ed.), seitsenmiehiä koskewa, seitsenmiehen, septemvirali-s, auctoritas; *subst.* septemvirales, ium, *m.* septemvirin arwoiset, seitsenmiehet.

septemvirātus, us, *m.* (septemvir), seitsenmiehen wirka, septemvirin arwo, septemvirati.

septēnārius, 3, (septem), seitsemästä tehty, seitsemän käsittäwä, versus (seitsenjalkainen l. -polwinen).

septendecim, (septem-decem), seitsemäntoista.

septēni, ae, a, (septem), seitsemän eräntänsä, seitsemän kukin (kutakin päälle, kultakin), seitsemin. *b)* seitsemän yhtä haawaa, seitsemän yhteen l. kaikkiansa, fila, run.

septentrio, ōnis, *m.* (septem-trio), taw. *plur.* septentriones, seitsemän tyntöbärkää, tähtisikeröä pohjannawan seudulla: Otawa. *b)* werr. pohja, pohjanen, pohjanpuoli, s. a Macedonia objicitur; ad septentriones vergere, in septentriones spectare y. m.; usein: pohjatuuli, pohjanen.

septies, *Adv.* seitsemästi, seitsemän kertaa.

Septimius, ii, *m.* romal. sukunimi.

septimus, 3, (septem), seitsemäs; *adv.* septimum, seitsemännesti, seitsemannen kerran.

septingēni, ae, a, (septingenti), seitsemänsataa eräntänsä l. kutakin päälle, seitseminsadoin.

septingentēsimus, 3, (sept.), seitsemässadas.

septingenti, ae, a, (septem-centum), seitsemänsataa.

septingenties, *Adv.* seitsemänsataa kertaa.

septirēmis, is, *f.* (septem-remus), seitsensoutio.

septuāgēni, ae, a, (septuaginta), seitsemänkymmentä eräntänsä l. kutakin päälle, seitseminkymmenin.

septuāgēsimus, 3, (septuaginta), seitsemäskymmeneš.

septuāgies, *Adv.* seitsemänkymmenesti.

septuāginta, seitsemänkymmentä.

septum, i, *n.* (sepio), aita, aidake, aidoitus, aitaus, tarha, hakki, muuri j. m. s., septa revellere, septis beluas continere y. m.; exiret victima septis

(pihatto, karjetta), run.; eritt.: **septa**, orum, *n.* suuri tarha Marsin kentällä, johon Roman kansa kokountui ääniänsä l. huutojansa antamaan, äänestelötarha.

septunx, uncis, *m.* (septem-uncia), seitsemän kahsitoistanesta kaikkiota (asia), auri (seitsemän unsia).

sepulcrālis, e, (seur.), hautaa koskewa, ruumiin=.

sepulcrum, i, *n.* (sepelio), hauta, lepokammio, monumentum sepulcri; quem condere sepulcro; run. hautakumpu, onerare membra sepulcro, ja ara sepulcri (polttolawa). *b)* werr. hautasuoja, =kiwi, =muistus, =kirjoitus, facere; sepulcra legere; run. kuolleet, wainajat, placatis sepulcris.

sepultūra, ae, *f.* (sepelio), hautaaminen, hautaus, maahanpano, sepulturä quem afficere.

Sēquana, ae, *f.* Gallian jokia; josta **Sēquani**, orum, *m.* kansakunta Galliassa (Sequanan lähekkäät).

sequax, ācis, (sequor), mielellään, herkästi, nopiasti seuraawa, seurailias, equus, run.; Latium (s. o. Latini, käsittäwä, peräsä polttawa, takaa ajawa), caprae (wiinapuita wäijywät l. persottelewat), flammae (tarttuwat, rupeawat), fumi (kaikkialle tunkewa), undae (ahdistawat), run.

sequester, stra, strum, ja **sequester**, stris, stre, (sequor), wälittäwä, pace sequestra (sotilakon turwiesa), run. 2) *subst.* sequester, stri ja stris, *m.* wälittäjä, wäli= l. waihemies (jonka taa tuomareita, walitsiamiehiä j. m. s. lahjottaisesa luwattu raha pantiin).

sequior, ius, (secus), halwempi, huonompi, kehnompi, quod sequius sit (jotakin pahaa); nihilo sequius, yhtäkaikki, sentäänkin.

sequor, secūtus l. sequutus, sequi, seurata, noutaa, noudattaa, seurata perästä l. jälkeen, käydä l. kulkea jäljistä, perästä, muasa, myötä, kansa, saattaa, kaimata, quem; vallem; vestigia cujus, run.; castra cujus l. yks. sequi, jkn alla l. johdolla tehdä sotapalwelusta, seurata jkta sotatilalla; cum omnibus suis carris; eritt. *a)* wihamielin seurata, kiepata perästä, hätyyttää, käsittää, ajaa takaa, hostes; hostem vestigiis; fugacem, feras, run.; finem sequendi facere. *b)* ajan ja järjestyksen puolesta: seurata, tulla jälkeen l. perässä, sequens annus; sequenti tempore (jälkeenpäin); sequitur hunc annum nobilis clade Caudina pax; sequitur clamor, run.; et quae sequuntur, ja niin edespäin. *c)* omaisuutena, perintönä j. m. s. omistua jlle, tulla l. jäädä jkn omaksi, osaksi, haltuun, jlle, urbes captae Aetolos sequerentur; heredes monumentum ne sequeretur, run. *d)* pyrkiä jhnkin paikkaan, mennä jhnkin, hakea, etsiä jtakin paikkaa, Formias, loca demissa; Italiam, run. *e)* herkästi, mielellään, wapaa=ehtoisesti seurata, taipua, myötyä, säätyä, mukauta, soweltua, itse=altansa tulla, ipse (ramus) volens facilisque sequetur, run.; telum non sequitur (ei lähde ulos); verbaque provisam rem non invita sequentur, run.; si modo verba sequantur (syntyä), run.; ut (oratio) sequatur, quocumque torqueas; non quaesitum esse numerum, sed secutum (itsestänsä tulla) p. m. 2) kuw. ylim. seurata, noudattaa, verbum (pyssyä sanaesa, pitää siitä kiinni); patrem sequuntur liberi (pitäwät isän säädyn); viam, quae popularis habetur; damnatum poena sequitur (saawuttaa); meminit post gloriam invidiam sequi; run.: dicta voce (wastata); eritt. *a)* noudattaa, tawottaa jtakin, askella l. käydä jälkiä, pitää puolta, pitää kiinni jstakin, hywäksyä jtakin, suostua, yhtyä, liittäytä jhnkin, naturam ducem; quem; auctoritatem, exemplum, sententiam, consilium, sectam j. m. s. *b)* tawottaa, tapailla, tarkoittaa, pyrkiä, pyytää, pyöriä, etsiä, harrastaa, ahkeroita, katsoa, utilitatem, justitiam; otium; linguam et nomen; gratiam cujus; mores gentis (panna lukuun). *c)* puheessa: järjestyksessä seurata, sequitur illa divisio; sequitur, ut doceam *etc.* *d)* waikutuksena seurata (jtakin), olla (jnkin) seurauksena, tulla l. lähteä (jstakin), ne summa turpitudo sequatur; dispares mores disparia studia

sequuntur; jota myöskin päätelmäjakſoſſa: ſeurata, ut *conjunct.* kera, eſim. si haec enunciatio vera non est, sequitur, ut falsa sit, t. *acc. c. inf.*

sequut-, k. secut-.

Sēr, Sēris, *m. plur.* Sēres, kanſakunta Itä-Aaſiaſſa, kuuluiſa ſilkkikankailtaan; jota **Sēricus**, 3, ſerilāinen, ſilkkinen.

sera, ae, *f.* (sero), teljin, ſalpa.

Serāpēum, i, *n.* k. Serapis.

Serāpio, ōnis, *m.* 1) P. Corn. Scipio Naſican pilkkanimi ſen wuokſi että hän oli ſamannimiſen kelwottoman ihmiſen muotoinen. 2) eräs geographi Antiokiaſta.

Serāpis, is ja idis, *m.* Egyptiläisten jumalia; jota **Serāpēum**, i, *n.* Serapiin temppeli.

serēnitas, ātis, *f.* (serenus), ilman ſelkeys, ſelkiä ilma l. ſää, ſees ilma, ſeiſes, pouta, s. coeli; mira s. cum tranquillitate oritur. *b)* leppeys, lewolliſuus, fortunae.

serēno, I, (ſeur.), ſelittää, ſeijaſtaa, ſeestyttää, kajaſtuttaa, kirkaſtaa, coelum tempestatesque, run.; luce serenanti (kirkkaalla päiwänwalolla), run.; kuw.: spem fronte (otſan leppeyttämiſellä l. ilahtuneella otſalla ilmaiſta toiwoa), run.

serēnus, 3, ſelkiä, ſeijaſ, ſees, kajea, kirkas, pilwetöin, poutainen, coelum, lux, nox; ver, aestas, run.; *subst.* serenum, i, *n.* ſelkiä ilma l. ſää, ſees ilma, ſeiſes, sereno; *plur.:* aperta serena (ſelkiät pouta-ilmat), run. *b)* kuw. leppiäs, iloinen, lewollinen, frons; vultus, animus y. m., run.

Sēres, k. Ser.

Sergius, 3, romal. ſukunimi.

sēria, ae, *f.* tynnyri.

Sēricus, k. Ser.

series, ei, *f.* (sero), jakſo, ſätkä, jana, juoni, juonne, jono, jata, riwi, ſarja, vinculorum; juvenum (hyypyſä), run.; eritt. ſukuſarja, ſukukanta, digne vir hac serie, run.; — kuw.: rerum, sententiarum, causarum (yksijakſoiſuus, yksijonoiſuus, peräkkäiſyys); annorum, run.; tantum series junctura que pollet (ſanojen yhdiſtys), run.

sērio, k. serius.

Serīphos l. **-us**, i, *f.* Kykladein ſaaria; jota **Serīphius**, 3, ſeripholainen, *subst.* Seriphon aſukas.

sērius, *Adv.* k. sero.

sērius, 3, totinen, täyſitotinen, todentekoinen, todenperäinen, wakawa, leikitöin, res, sermo; verba, run.; *subst. plur.* seria, totiſet (aſiat), todet, toſi. *b) adv.* serio, todeſti, todeſta, todella, wakawaſti, todenteolla, toſitoimella, täydellä todella.

sermo, ōnis, *m.* (sero), pakina, puhewaihtelo, puhe, juttu, haaſte, in circulis; sermonem cum quo conferre, instituere; cupide frui cujus sermone; sermonem ordiri; esse in ore et sermone omnium; incidere in quem sermonem y. m.; eritt. *a)* opillinen haaſtelo l. keſkuſtelo, wäittelö, wuoropuhe, sermonem habere cum quo de qua re; sermonem dirimere; in sermonem ingredi; sermo adducitur ad finem y. m. *b)* tawallinen puhe, haaſtelo l. puhekieli, sermonis plenus orator; jota *concr.* tuommoiſella kielellä ſepitetty runonlaji, ſatiri, eſim. Horatiuksen ſatireiſta ja kirjeiſtä puh. *c)* juttu, puhe, hoku, huuto, maine, vulgi; in sermonem hominum venire; dissipatur s. totä Asiä; sermones iniquorum effugere; sermonem dare l. sermones praebere (aikaanſaattaa) y. m. 2) werr. puhekeino, puheenlaatu, lauſuntaparſi l. -tapa, puhe, kieli, sermonis elegantia; fuit in Catulo s. Latinus; jota myös: kieli, kielen l. puheenparſi, kielimurre, sermone uti, qui natus est nobis (äidinkieli); s. Persarum; s. Graecus y. m.

sermōcinātio, ōnis, *f.* (ſeur.), haaſtelo; eritt. puhetaiteeſſa: haaſtatteleminen, haaſtelewakſi eſittäminen.

sermōcinor, I, (sermo), pakinoita, haaſtella, jutella, puhella, cum quo.

sermunculus, i, *m.* (sermo), juttu, jaaritus, juoru, loru, hoku, urbani malevolorum sermunculi.

sero, serui, sertum, III, niwoa, ſitoa l. liittää yhteen, palmikoita, riwittää toiſiinſa, yks. sertus, 3, eſim. sertae loricae (limirenkaiſet, rengaſ-); *subst* sertum, i, *n.* kukkawäätti, -ſeppeli.

-ſide, -kiemura, -kietoma, kiehkura, enimitten *plur.* serta, orum; run. myös-kin: serta, ae, *f.* 2) kuw. niwoa, yhdistää, ladella, liittää, bellum ex bello (niwoa l. riwittää ſota ſotaan); certamina cum quo (niwoa riitoja, ruweta taisteloihin); quid sermonibus occultis (ſalaiſesti haastella jta-kin); multa inter se (tuoda eſiin), run.; colloquia cum quo (pitää); orationes (ſommitella, walmistaa); fabulam (ſepittää, tehdä).

sero, sēvi, satum, III, kylwää, panna, istuttaa, frumenta; oleam et vitem, arbores; quid in inculto et derelicto solo; *subst.* sata, orum, *n.* kylwöt, touot, istutukſet. *b)* werr. ihmisistä puh.: ſynnyttää, genus humanum; uſein satus, ſyntynyt, ſiinnyt, lähtenyt, weſonnut, enimitten *abl.* kera, sanguine humano, stirpe divinā; Volscente, Tiresiā p. m., run.; jstk *subst.* satus (sata) quo, jkn poika (tytär), run. *c)* kuw. kylwää, sirottaa, lewittää, istuttaa, ſynnyttää, tuottaa, aikaanſaattaa, nostaa, leges, instituta, rempublicam (peruštaa); civiles discordias, crimina in senatum apud homines p. m. 2) kylwää, panna kylwöön, jugera sunt sata.

sēro, *Adv.* myöhään, myöhän, hiljan, venire, in lucem prodire; serius ocius (ennemmin tai myöhemmin), run. 2) liian myöhään, liian hiljan, resistere cui p. m.; ſanalask.: sero sapiunt Phryges; ſamoin wälisti *compar.* serius, liian myöhään.

serpens, tis, *c.* (serpo), kärme; tähtiſikeröna: Lohikärme pohjaiſella taiwaalla, muutoin draco l. anguis nimeltään.

serpentigena, ae, *c.* (serpens-gigno), kärmeenſikiö.

serpentipes, pedis, (serpens-pes), kärmejalkainen.

serperastra, orum, *n.* polwilaštat, -liš-tat, -tilkat; werr. pilalla upſeereista puh., jotka ſotamiehiä kuriſa pitäwät.

serpo, serpsi, serptum, III, luikertaa, liekuroita, läkärtää, loikertaa, longertaa, luikailla, puikeltaa, hiperrellä, hiiwistellä, madella, eläimistä puh., eſim. serpere anguiculos videmus; bestiae serpentes; werr.: serpit Ister in mare, run., serpit flamma per continua, serpit vitis p. m. (koukertelee, ſuikertelee, lewiää, kiemartelee, puettelee j. m. ſ.); serpunt contagia, serpit quies, run. *b)* kuw. luikertaa, puikeltaa, hiperrellä, hiipiä, pitkäänſä, werkalleen, hawaitſematta tulla l. käydä l. liikkua, wähitellen lewitä, rieſua, wirua, paiſua, yltyä, serpere occulte coepisti; serpit malum longius; serpit per omnium vitas amicitia; serpit rumor, injuria et peccandi consuetudo p. m.; run. runoiliaſta puh.: serpit humi tutus (matelee pitkin maata).

serpyllum, i, *n.* muistoruoho, kangaskanerwa, nummenkukoistus.

serra, ae, *f.* ſaha.

Serrānus, i, *m.* gens Atilia:n liikanimiä.

serrula, ae, *f.* (serra), wähäinen ſaha.

serta, ſ. sero.

Sertōrius, ii, *m.* romal. nimi; jstk **Sertōriānus,** 3, ſertorianinen, Sertoriukſen.

sertum, i, *n.* ſ. sero.

serum, i, *n.* hera.

sērus, 3, myöhä, myöhäinen, hiljainen, hiems; nox, lux p. m., run.; anni (ſ. o. wanhuus), run.; gratulatio; id (bellum) spe omnium serius fuit; *subst.* serum, i, *n.* myöhäinen aika, myöhä, eſim. extrahebatur in quam maxime serum diei certamen, in serum noctis convivium productum; *adv.* serum ja sera, myöhään, hiljan, myöhään yöllä, run. Critt. *b)* myöhäkaswuinen, myöhään kypſywä, ulmus, platanus, run. *c)* myöhään jtakin tekewä, myöhäinen, eſim. serus in coelum redeas (ſ. o. myöhään), run.; *gen.* kera: seri studiorum (myöhäoppiſet); run. *d)* myöhään toteutuwa, myöhän toteen l. täytökſeen käywä, portenta, omina, run.; spes. *e)* myöhään päättywä l. loppuwa, kauan keſtäwä, bellum, run. 2) liian myöhä, liian hiljainen, myöhaštynyt, hiljaštunut, Calendae, auxilium, consilium; nunc sera querelis assurgis (liian myöhään), run.

serva, ae, *f.* ſ. servus.

servābilis, e, (servo), pelaštettawa.

servātor, ōris, *m.* (servo), ſäilyttäjä, woimaſſa pitäjä, pelaſtaja, patriae.

servātrix, icis, *f.* (ed.), ſäilyttäjätär, pelaſtajatar, ſuojeliatar.

servīlis, e, (servus), orjantapainen, orjamainen, orjallinen, orjan, orjain, orjavestis, indoles, munus, jugum, tumultus; terror (orjiſta, orjameteleiſtä); pereunctatio (orjan uteliaiſuus).

servīliter, *Adv.* orjalliſeſti, orjamaiſeſti, orjan tawalla.

Servīlius, 3, romal. ſukunimi; *adj.* ſervīlinen, Serviliuſſen.

servio, servīvi ja servii, servītum, IV, (servus), olla palwelia, orja, elää palweliana, orjana, palwella, orjaſtella, olla palwelukſeſſa, palwelukſeen welwollinen, alamainen, cui ja apud quem; servire servitutem (olla orjana, orjuudeſſa). 2) ylim. olla jnkin omakſi heittäyneenä, olla alamainen jllekin, palwella jtakin, oſottaa palwelukſia jlle, tehdä l. olla jkn mielikſi l. mieltä myöden, noutaa jkn mieltä, ſäändyä, ſoweltua jhnkin, jtakin myöden, mukauta jhnkin, noudattaa, ſuoſitella, auttaa, hyödyttää jtakin, panna l. laskea halunſa, huolenſa, toimenſa jhnkin, pitää huolta l. lukua jöſtakin, katſoa jtakin, ahkeroita, harraſtaa, etſiä jtakin, cui: tempori, personae; cupiditati, dolori, iracundiae, auribus cujus, laudi et gloriae, bello, commodis cujus, dignitati, utilitati, venustati, pecuniae y. m. *b)* laſkemenoiſſa: olla jkn welwolliſuuden l. raſituksen alainen, eae (aedes) serviebant: omnia (praedia), quae serviebant.

servitium, ii, *n.* (servus), orjuus, orjanpalwelus, orjantyö, s. pati; ducere quem in servitium; *concr.* palweliawäki, orjaſto, palweliat, orjat, s. in scenam immissum; servitia concitare. *b)* ylim. palwelewaiſuus, alamaiſuus, s. corporis.

servitūdo, inis, *f.* (servus), orjuus.

servitus, ūtis, *f.* (servus), orjuus, orjantila, quem in servitutem abducere, abstrahere, perpetuae s. addicere; servitutem injungere civitatibus; oppressam servitute civitatem tenere; servitutem pati, perpeti; nimia libertas in servitutem cadit; servitutis jugum a quo depellere; Graeciam servitute liberare; esse in servitute; patriam e servitute in libertatem vindicare; *concr.* palweliat, orjat, run. työn lempijöiſtä pub. *b)* ylim. palwelewaiſuus, alamaiſuus, kuuliaiſuus, muliebris (waimon miehenſä ſubteen); officii (kuuliaiſuuden welwolliſuus); critt. laſkemenoiſſa: rakennuksia, maatiloja j. m. ſ. ſeuraawa welwolliſuus l. raſitus.

Servius, ii, *m.* romal. eſinimi.

servo, I, pelaſtaa, ſäilyttää, pitää woimaſſa l. kannallanſa, pitää, warjella, ſuojella, hoimia, kaita, quem ja quid; quem ex periculo, ex judicio; navem ex hieme, vitam ex hostium telis; cives integros; ordines suos; ordinem laboris quietisque (noudattaa); praesidia, vigilias, custodias, cursus, tenorem pugnae; fidem (pitää pubeenſa); promissa (täyttää lupauksenſa); officia, justitiam, aequitatem, jura induciarum, consuetudinem, dignitatem, pacem cum quo, amicitiam y. m. (ottaa waariin l. pitää waariſſa welwolliſuudet jne., olla loukkaamatta, rikkomatta, polkematta). Critt. *b)* ſäilyttää, tallettaa, pitää korjuuſſa, tallella, tähteellä, ſäästää, lectum Massicum, run.; se ad tempora, ad majora; quasdam res judicio multitudinis (eduskaa); se rebus secundis, run. 2) werr. ottaa waari l. pitää waari jöſtakin, tarkkailla, pitää ſilmällä, katſoa, wartioita, wahdata, iter cujus; quem liberä custodiä; sidera, run.; limen, vestibulum (kaita), run.; haedos, run.; fructus; servare ut (pitää huolta) t. ne (eſtää, häätää) *conjunct.* kera; *abs.*, eſim. serva! pidä waari! waro itſeäſi! run.; jöta eritt. uskontomenoiſſa: ottaa waari ennuſmerkeiſtä, avem, run.; de coelo, tarkata taiwaanmerkkejä l. -ilmiöitä (Augureista pub.). *b)* wiipyä, wyſyä, oleskella, aſuskella, aſua jöſakin, nidum, silvas, flumina, run.

servula, ae, *f.* (serva), nuori nais-orja.

servulus, i, *m.* (ſeur.), nuori orja.

servus, i, *m.* orja, palwelia, ja serva, ae, *f.* orjatar, nais-orja, palweliatar,

servi publici; servus a pedibus (juoksuri-orja); servā natus; werr.: servi cupiditatum, legum. *b) adj.* servus, 3, orjallinen, orjanomainen, palwelukseen welwollinen, palwelewainen, alamainen, capita (ſ. o. orjat), urbes, civitas y. m.; imitatorum pecus, run.; eritt. lakikieleſsä: jkn welwolliſuuden l. raſitukſen alainen, praedium.

sēsama, k. sesamum.

sēsamum, i. *n.* ja **sēsama,** ae, *f.* ſeſami (kaswi).

sescuplex l. **sesquiplex,** plicis, (sesquiplico), puolitoiſtakertainen, puolitoiſta kertaa otettu, modus.

seselis, is, *f.* ſeſeli-yrtti.

sesqui, *Adv.* (semis-qui), puolikertaa enemmän, puolitwertaa enemmän, puolta enemmän, s. major (puolitoiſtakertainen).

sesqui-alter, 3, puolitoiſtainen.

sesqui-modius, ii, *m.* puolitoiſta modius:ta.

sesqui-octāvus, 3, yhdekſän kahdekſannesta käſittäwä, yhdekſän-kahdekſanoſainen.

sesqui-pedālis, e, puolitoiſtajalkainen, tigna; werr.: verba (kyynärän mittaiſet, järin pitkät), run.

sesquiplex, k. sescuplex.

sesqui-tertius, 3, neljä kolmannesta käſittäwä, neljä-kolmenoſainen.

sessilis, e, (sedeo), istuttawa, tergum (equi), run.

sessio, ōnis, *f.* (sedeo), istuminen, istunta, sessiones quaedam (muutamat istuntatawat); eritt. *a)* toimetoinna oleminen, wiipyminen. *b)* istuma, istunta, pomeridiana (wäittelemistä warten); *concr.* istuin, istuinpaikka.

sessito, āre, (sedeo), alinomaa istua, istuskella.

sessiuncula, ae, *f.* (sessio), wähäinen istuma l. kokous.

sessor, ōris, *m.* (sedeo), istuja, esim. theateriſsa: katſelia. *b)* aſukas.

sestertius, 3, (semis-tertius), puolikolmatta, numus l. yks. sestertius (merkittynä: HS ſ. o. II ja Semis), ii, *m.* ſesterti, wähäinen hopiaraha, puolikolmatta aſsia l. neljännes denaria (arwiolta meidän 20 penniä), in modios singulos duodenos sestertios exigere; *gen. plur.* taw. sestertium, esim. HS decies centena milia (miljona ſestertejä); — jsta sestertium (mile:n poisjättämällä), ii, *n.* tuhannen ſestertiä, sexcenta sestertia, kuuſiſataatuhatta ſestertiä; yhdeſsä decies, centies j. m. ſ. kansa (centena milia:n poisjättämällä), ſatatuhatta ſestertiä, niin muodoin decies sestertium, yksi miljona, sexagies s., kuuſi miljonaa, centies s., kymmenen m., s. centies octogies, kahdekſantoista m., s. quadringenties, neljäkymmentä m., millies s., ſata m, neque in sestertio centies affluentius vixit, kymmenellä miljonalla ſestertillä. *b)* werr.: numo sestertio l. sestertio numo, wähällä ſummalla, turhalla.

Sestiānus, Sestius, k. Sextius.

Sestos ja **Sestus,** i, *f.* kyki Thrakiaſsa; *adj.* **Sestus,** 3, ſeſtolainen, Seſtosta.

sēta (saeta), ae, *f.* harjas, ſuka, jouhi, pakſu karwa eläimeſsä; wälisti ihmistenkin wahwoista, kankioista karwoista puh.; werr. ongenſiima, run.

Sētia, ae, *f.* Latiumin kygeita; jsta **Sētīnus,** 3, ſetialainen, *subst.* Sētīni, orum, *m.* Setialaiſet.

sētiger, 3, (seta-gero), harjasta kantawa, ſukainen; *subst.* ſika, run.

sētōsus, 3, (seta), harjakſikas, ſukainen, jouhikas, karwainen.

seu, k. sive.

sevēre, *Adv.* yksitotiſesti, yksiwakaiſesti, wakawasti, tarkasti, kowankuriſesti, kowin, ankarasti.

sevēritas, ātis, *f.* (ſeur.), yksitotiſuus, yksiwakaiſuus, wakuus, wakaiſuus, kowankuriſuus, kowuus, ankaruus, severitatem adhibere; s. censoria sublata est; in summa comitate habere severitatis satis; severitatem judicium mitigare; imperii.

sevērus, 3, yksitotinen, yksiwakainen, wakaa, wakawa, totinen, tarkka, jämiä, jäykkä, kowankurinen, kowa, ankara, Tubero vitā severus; legis custodes; judices; idem acerbe severus in filium; vultus, imperium, judicia, poena, genus dicendi j. m. ſ. Eritt. *b)* jäykkä, kestynyt, terästynyt, agricolae y. m., run.; wälisti: raitis, kohtuullinen, adimam cantare severis,

run.; ja myös: karkia, äkiä, Falernum, run. 2) kowa, tuima, julma, hirwiä, uncus, amnis Cocyti, run.

Sevērus, i, *m.* romal. liikanimi; S. mons, wuori Sabinilaisten maasſa.

sē-voco, I, kutſua erinänſä, erillenſä, ſiwulle= l. ſyrjällepäin, eri paikalle, pois, quem; ne quis populum sevocaret (wiedä kaupungista); plebem in Aventinum; werr. ſaattaa l. wiedä ſiwullepäin, ſyrjäyttää, de communi, quicquid poterat, ad se in privatam domum sevocabat. *b)* kuw. eroittaa, luowuttaa, poistaa, pidättää, eloquentiam a poetis, animum a voluptate j. m. ſ.

sēvum, ſ. sebum.

sex, kuuſi.

sexāgēnārius, 3, (ſeur.), kuuſikymmentä käſittäwä; *subst.* kuuſikymmenwuotias, kuuden kymmenen ikäinen.

sexāgēni, ae, a, (sexaginta), kuuſikymmentä erältänſä l. kutakin päälle, kuuſinkymmenin. 2) kuuſikymmentä yhtä haawaa l. yhteen.

sexāgēsimus, 3, (sexaginta), kuudeskymmeneš.

sexāgies, *Adv.* kuuſikymmentä kertaa.

sexāginta, kuuſikymmentä.

sex-angulus, 3, kuuſikulmainen, kuuſiloppinen.

sexcēnārius, 3, (ſeur.), kuuſiſataa käſittäwä, kuuſiſatainen.

sexcēni, ae, a, (sexcenti), kuuſiſataa erältänſä l. kukin (kutakin päälle, kultakin), kuuſinſadoin.

sexcentēsimus, 3, (ſeur.), kuudesſadas.

sexcenti, ae, a, (sex-centum), kuuſiſataa; werr. tawattoman paljo, lukemattomat.

sexcenties, *Adv.* kuuſiſataa kertaa.

sexdecim, ſ. sedecim.

sexennis, e, (sex-annus), kuuſiwuotinen.

sexennium, ii, *n.* (ed.), kuuden wuoden aika, wuoſikuutinen.

sexies, *Adv.* kuudeſti, kuuſi kertaa.

sex-prīmi, orum, *m.* kuuſi enſimäistä l. ylintä.

sextans, tis, *m.* (sex), kuudes oſa aſſia, kuudenneš kakſitoista=oſaiſta kaikkiota, rahana: kakſi uncia:a; perintönä: in sextante sunt, kuudenneksen perilliſet; painona: kuudenneš naulaa.

sextārius, ii, *m.* (sextus), kuudes oſa congius:ta, arwiolta puolentoiſta kortelin weroinen, aquae.

Sextiānus, ſ. Sextius.

Sextīlis, e, (sextus), kuudes, S. mensis l. yks. Sextilis, is, *m.* romalaiſen wuoden kuudes kuukauſi (Maaliskuusta lukein), Elokuu; Kalendae Sextiles, Elokuun enſimäinen.

Sextius ja **Sestius**, 3, romal. ſukunimi; *adj.* ſertinen, Sertiuksen, Aquae Sextiae, romal. kolonia Maaſſilian ſeuduilla; jota **Sextiānus**, 3, ſertianinen, Sertiuksen.

sextula, ae, *f.* (ſeur.), kuudes oſa uncia:a, kahdeskahdeſatta oſa kaikkiota (aaſia), eſim. perinnöſtä pub.

sextus, 3, (sex), kuudes; *adv.* sextum, kuudenneſti, kuudennen kerran.

Sextus, i, *m.* romal. eſinimi.

sextus-decimus, 3, kuudeſtoiſta.

sexus, us, *m.* ſuku, puoli, kantapuoli (uroon t. naiſen), puberes virilis sexūs; muliebris.

sī, *Conjunct.* još; quod si, waan još, ja još, još nyt, još ſiis; si minus, jollei, ellei; si modo, jahka, joška, ſaati waan, kun waan, još ſuinkin, još muutoin; si quidem, još nimittäin, još muutoin; si forte, još ehkä; si maxime, još kuinka paljon tahanſa, još waikka kuinkakin; ac si, ikään kun, juuri kun; eritt. *a)* toiwotuksiſsa: jospa, joška, jotta, joška. *b)* myönnytyksiſsä: joskokin, još kohtakin, waikka, ehkä. *c)* rajoituksiſsa: još nimittäin, još muutoin. 2) alietuiſsa kyſymyš= ja epäilyslauſeiſsa: joško, tokko, -ko (-kö), quaesivit, si aquam imposuissent; hostes exspectabant, si nostri transirent; conati, si possent j. m. ſ.; wäliſti koettamiſen käſitystä oſottawan ſanan jäädeſſä pois, eſim. castra movet, si - - posset, koettaakſenſa, joško jne.; Minucium praemittit, si quid proficere possit (koettaakſenſa, taitaneeko jne.).

sībilo, āre, (sibilus), ſihiſtä, ſuhiſta, kähiſtä, kihiſtä, kuhiſta, hawiſta, pihiſtä, puhiſta, wiljua, winiſtä, wiuhua, wiheltää, sibilat serpens, ferrum submersum, aura p. m., run. 2) *trans.* wiheltää (pilkataksenſa), quem.

sībilus, 3, (ſeur.), ſihiſewäinen, ſuhiſewainen, kähiſewäinen, wihiſewäinen, colla, ora, kärmeen, run.

sībilus, i, *m.* [run. *plur.* sibila], ſihinä, ſuhina, kähinä, kihinä, kuhina, kohina, hawina, wihinä, wiuhu, winkuna, wihellyś, austri, run.; sibila misit serpens, run.; pastoria (pillityś), run.; sibilo dare signum; eritt. wihellyś pilkan merkkinä, sibilis quem explodere, consectari.

Sibusātes l. **Sibuzātes**, um, *m.* kanſakunta Aquitaniaśſa.

Sibylla, ae, *f.* ennuśtajatar, tietäjänainen, Romalaiſilla eritt. Kuman Sibylla, Apollon papitar, Aineiaan aikoina, ja toinen myöhempi Tarquiniukſen hallitesſa, jonka työkſi nuot Kapitoliśſa ſäilytetyt Sibyllan kirjat l. ennuśtukſet hoettiin; jśta **Sibyllīnus**, 3, Sibyllaa koskewa, Sibyllan, libri, vaticinationes.

sīc, *Adv.* (si-ce), näin, noin, niin, tällä lailla, tällä tapaa, tähän mukaan, tuolla laatua, ſillä luontoa, sive sic est, sive illo modo *etc.*; sic enim [illegible]lant; sic utilitates maximae capientur; eritt. ſeuraawia tarkoitetaiśſa: näin, tällä tawoin, ſeuraawalla tawalla, kun ſeuraa, eſim. ingressus est sic loqui Scipio *etc.*; sic habeto, non esse te mortalem. *b)* waśtaukſiśſa: niin, sic est. 2) wertaukſiśſa yhdeśſä ut, quemadmodum, tamquam, quasi ſanain kanśſa: niin, ſiten; wakuutukſiśſa ja wannomukſiśſa: niin totta kun toiwon että - -, niin totta kun - -, eſim. sic deus adjuvet, ut nemo hic constitit, niin totta kun toiwon että jumala auttaa, (niin totta) ei kukaan ole pyſäynyt, l. niin totta kun jumala auttakoon, ei kukaan jne., run.; toiwotukſiśſakin, eſim. sic tua fugiant examina taxos (niin totta kun), run. *b)* näin, tämänkaltainen, tämänluontoinen, tämmöinen, ſellainen, sic est vulgus; sic vita hominum est. *c)* tällä tapaa, tämmöiſellä aſiain kannalla, näin olleśſa j. m. ſ., sic Eumenes - - talem habuit exitum vitae. *d)* ſillä ehdolla, ſillä rajoitukſella l. määräykſellä, sic - - ut *conjunct.* kera, niin kuitenkin - - että; sic - - ne *conjunct.* kera, niin kuitenkin - - ett'ei; sic - - si, ſillä ehdolla - - että, ſitten - - jos. *e)* niin, niin kowin, niin ſuuresti, niin peräti, ſiinä määräśſä l. mitaśſa, ipse mea legens sic afficior, ut Catonem, non me loqui existimem; sic erat sollers; wähäiſeśtäkin määräśtä puh.: noin, noin näin, niin näin, jacentes sic temere, run.

sīca, ae, *f.* tikari, wäkipuukko, ſurmapuukko; jśta werr. ſalamurha, sicae, veneni, peculatus quaestiones.

Sicāni, orum, *m.* iberiläinen kanſalahko, ſoka matkaſi Hiśpaniaśta Italiaan ja täältä Sikeliaan; jśta run. *a)* **Sicania**, ae, *f.* Sicanialaisten maa, Sikelia. *b)* **Sīcanius**, 3, ſicanialainen, ſikelialainen. *c)* **Sicānus**, 3, ſikelialainen.

sīcārius, ii, *m.* (sica), ſalamurhaaja, murhamies, vetus; inter sicarios (ſalamurhaśta) accusare quem.

sicce, *Adv.* kuiwaśti; kuw. tihkiäśti, koruttomaśti, ſuoraan.

siccesco, ere, (siccus), kuiwua.

siccitas, ātis, *f.* (siccus), kuiwuus, Sipontina (Sipontin kuiwanperäinen l. kośteetoin ſeutu); eritt. kuiwa ilma, kuiwuus, pouta, maxima siccitate, propter siccitates, ja ihmiſen ruumiiśta puh.: lujuus, kiinteyś, tihkeyś, quae (siccitas) consequitur hanc continentiam in victu; corporis. *b)* kuw. tyhjä-aatteiſuus, siccitate arescere, ja puheeśta puh.: kuiwuus, mehuttomuus, karkeus, koruttomuus, ſuoruus.

sicco, I, (ſeur.), kuiwata, herbas, lacrimas, run.; capillos sole, cruores veste, run.; paludes; run.: ubera, ovem (imeä tyhjäkſi, lypſää), calices (tyhjentää, perin juoda); siccata dea (nesteettömäkſi käynyt), run.; eritt. poiśtuttaa taudillinen märkyyś ruumiiśta, jśta parantaa, lääkitä, vulnera, run.

siccus, 3, kuiwa, agri, run.; glebae (kośteettomat), run.; lignum (luja, wahwa), oculi l. lumina (kyynelettömät), pocula (tyhjät), signa (mereen ſukeltamattomat, laśkeumattomat, Otawan tähtiſikeröiśtä puh.), vox (kuumuudeśta kurehtunut), run.; *subst.* siccum, i, *n.* kuiwa (maa, paikka jne.), in sicco (kuiwalla, rannalla); eritt. *a)* ilmaśta puh.: kuiwa, ſateetoin, poutainen, dies,

tempora, fervores, run. *b)* ihmiſen ruumiiſta puh.: ei kohiſtunut, ei puhlakka j. m. ſ., luja, tanakka. *c)* janoinen, siccus, inanis, run.; jöta werr. raittis, juomatoin, ſuunnallinen, kohtuullinen, consilia siccorum. 2) kuw. luja, kiintiä, tihkiä, t. korutoin, ſuora, puheliaſta ja puheeſta puh.

Sichaeus, k. Sychaeus.

Sicilia, ae, *f.* ſaari Wälimereſſä, alkp. Siculilaiſten maa; jöta *a)* **Sīcelis**, idis, *f.* ſikelialainen, *subst.* Sikeliatar, Musae (ſ. o. paimenlaulun, Theokritoon), run. *b)* **Siciliensis**, e, ſikelialainen, fretum, pecunia y. m.

sīcilicus, i, *m.* neljäs oſa uncia:a, kahdekſaswiidettä oſa kaikkiota (aasia).

Sicoris, is, *m.* Iberus wirran ſyrjäjokia Hiſpaniaſſa.

sīcubi, *Adv.* (si-ubi), jos kuſſa, jos miſſä, jos joſſakin.

Siculi, orum, *m.* Siculilaiſet, eräs haara Sicanialaiſia, joka Sikeliaan matkaſi, jöta Sikelialaiſet, *sing.* Sikelialainen. Siitä: **Siculus**, 3, ſikelialainen, fretum, oratores; tellus (Sikelia), pastor (Theokritos), tyrannus (Phalaris), run.

sīcunde, *Adv.* (si-unde), jos kuſta, jos miſtä, jos joſtakin.

sīc-ut ja **sīc-uti**, *Adv.* niin kun, ſamoin kun, juuri kun, kuin, kuten, miten; ita, sic, item j. m. ſ. ſanain ſeurateſſa t. ei. Gritt. *b)* eſimerkiä eteen aſetettaiſſa: niin kun, (kuten) eſimerkiſſi, kuten, in causis omnibus, s. in ipsa M'. Curii. *c)* ykſityiſen wertaawan lauſeen eſiin tuomiſekſi: niin kun, ikään kun, juuri kun, ut sese s. speculum praebeat civibus; ex his duabus diversis s. familiis (kahdeſta perheen tapaiſeſta); jöta myös ehdolliſeſti: ikään kun, s. lacessitus foret. *d)* kuten todeſti, kuten todella, niin kun toſin, miten todenperäiſeſti, s. est, s. sunt (kuten todeſti onkin, owatkin); s. dicit, s. accidit (kuten todella ſanookin, tapahtuikin). *e)* s. eram, erat, ſipoſilläni, ſilliſenä, ſinänſä, eſim. s. eram, fugio (ſilläni pakenen, l. ſemmoiſena, kun olin, pakenen), run.

Sicyon, ōnis, *f.* pääkpki Sikyonian maakunnaſſa Peloponneſoſſa; jöta **Sicyōnius**, 3, ſikyonilainen, Sikyoniſta, calcei (laji pehmeitä kenkiä); *subst.* Sicyōnii, orum, *m.* Sikyonilaiſet.

Sīda, ae, *f.* Pamphylian kaupeita; jöta **Sīdētae**, arum, *m.* Sidalaiſet.

sīdereus, 3, (sidus), tähdikäs, tähtinen, tähti-, ignes (tähdet), run.; critt. auringoſta puh.: ignes, aestus, auringon, run. *b)* werr. heiskuwa, wälöttäwä, wälkkywä, hohtawa, clipeus, run.

Sidicīni, orum, *m.* kanſakunta Kampaniaſſa; jöta **Sidicīnus**, 3, ſidicinilainen.

sīdo, sīdi ja sēdi, III, istua (jhnkin), istahtaa, istauta, panna istualle, aſettua, laskeuta (jhnkin), columbae super arbore sidunt, run.; werr. paneuta l. painua alas, laskeuta, aleta, prius caelum sidet inferius mari, run. Gritt. *b)* istua, tarttua, ruweta, ſalwata, pyöstyä, puuttua, cum sederit glans; laiwoiſta puh.: istua, istauntua, puuttua, ubi cymbae sederint. *c)* waipua, wajota, upota, hukkua, navis coepit sidere.

Sīdon, ōnis, *f.* Phoinikian wanhin kpki, Tyron emäkpki; jöta *a)* **Sīdōnicus**, 3, ſidonilainen. *b)* **Sīdones**, um, *m.* Sidonilaiſet. *c)* **Sīdonis**, idis, *f.* ſidonilainen, tyrolainen, *subst.* Sidontar, Sidonin nainen. *d)* **Sīdōnius**, 3, ſidonilainen, tyrolainen, phoinikialainen, urbs, moenia (Sidon), hospes (Kadmos), chlamys (purpurainen), run.; *subst.* Sidonia, ae, *f.* Sidonin ſeutukunta, ja Sidonii, orum, *m.* Sidonilaiſet.

sīdus, eris, *n.* tähtye, tähdiſtö, tähtiryhmä, tähtiſikerö, tähtitarha, tähti, siderum motus intueri; sidera errantia; sidera solis (*i. e.* sol), run.; Vergiliarum sidus; aetherium (auringoſta puh.), run.; pestiferum, natalicium, tähtien luultua waikutuſta ihmisten terweyteen tai waiheiſſin tarkoitettaiſſa; ſamoin: durum, grave, run.; werr. *a)* wuoden:aika, hibernum, run.; brumale (lyhyin päiwä), run.; jöta ilman:ala, paikkakunta, tot sidera emensae, run.; ilma, ſää, triste, grave, run.; abruptum (myrskypilwi), run.; — *plur.* taiwas, ad sidera, sub sidera

(ilmoille, ilmaan, korkialle, yles), run.; kuw.: vertice sidera ferire, tangere (koroittaa päänsä tähtiin asti, taiwaasen asti, olla muista ylhäinen, olla suuri, mainehikas, onnellinen), run.; usque ad sidera notus, run. *b)* tähti, kauniista silmistä puh., geminum s., run.; ylim. kauneus, ihanuus, somuus; jsta *concr.* kaunistus, koritus, sidus Fabiae, Maxime, gentis (kunnia), run.

Sigambri, f. Sygambri.

Sīgēum, i, *n.* niemi ja satamakyki Troan maakunnassa; jsta **Sīgēus** ja **Sīgēius**, 3, Sigeumin.

sigillāria, orum l. ium, *n.* (sigillum), jumalain kuwaset, wahasta, sawesta j. m. s. (joita Romalaiset toinen toiselleen lahjoittiwat). *b)* kuwajuhla Romassa, jolloin tuommoisia kuwasia lahjakst annettiin. *c)* kuwatori Romassa.

sigillātus, 3, (seur.), kuwillinen, kuwiksi, kuwasilla koritettu, scyphi.

sigillum, i, *n.* (signum), kuwanen, wähäinen kuwa astioissa j. m. s., in qua patella sigilla erant egregia; eritt. sinettisormuksessa, jsta sinetti, sikili, pitsecri, sigilla in cera anulo imprimere; odisti sigilla, run.

signātor, ōris, *m.* (signo), sinettiin pania todistusmies, eritt. joka todistajana testamentin sinetillä warustaa, testamentin todistaja, falsi (testamentin wäärentäjät).

Signia, ae, *f.* Latiumin kygeita; jsta **Signīni**, orum, *m.* Signialaiset.

signifer, 3, (signum-fero), merkkejä l. kuwia kantawa; eritt. *a)* tähdistöjä l. tähtisikeröitä käsittäwä, tähdistökäs, tähtinen, orbis, eläinrata. *b) subst.* signifer, feri, *m.* lipunkantaja sodassa, signifero interfecto; werr. päämies, johdattaja, juventutis.

significanter, *Adv.* selwästi, ymmärrettäwästi, woimallisesti.

significātio, ōnis, *f.* (seur.), merkitseminen, merkitys, ilmoitus, tiedonanto, wiittaus, wihjaus, osotus, tunnusmerkki l. -tähti, merkki, significationem facere; s. literarum (kirjallinen ilmoitus); s. voluntatis, victoriae, virtutis; significationem artificii dare; significationes rerum futurarum (enne); s. fit, *acc. c. inf.*; eritt. *a)* suosionmerkki, suosiohuuto, populi. *b)* puhetaiteessa: woimallinen wiittaus, woimallisuus, pontewuus. *c)* merkitys, ymmärrys, mieli, scripti.

significo, I, (signum-facio), tehdä merkki, antaa merkki, wihjata, wiitata, merkitä, osottaa, näyttää, ilmoittaa, antaa tietää, quid l. de qua re; quid voce, voce et manibus, fumo et ignibus j. m. s.; quem (tarkoittaa); *acc. c. inf.*; nec quo die datae essent (literae) significabant; eritt. *a)* ilmoittaa, tietää, aawistaa, ennustaa, futura. *b)* merkitä, osottaa, carere igitur hoc significat; uno verbo significari res duas (ymmärrettää).

Signīni, f. Signia.

signo, I, (seur.), merkitä, merkillä l. tunnustähdellä warustaa jtakin, panna merkki jhnkin, sonos vocis; in animo suam speciem; humum pede certo (astuskella), vestigia summo pulvere (wetää), coeli regionem in cortice ja nomina saxo (leikata, kaiwaa), rem l. saxum carmine (merkitä), ceram figuris (kuwata, muodostella), herbam (saastuttaa, kastaa, weresta puh.), lanugine malas (peittää liemenellä, s. o. saada ensimäinen parta), run.; eritt. *a)* sinetillä warustaa, sinetillä lukita, panna sinettiin, epistolam, libellum j. m. s. *b)* rahanmerkillä warustaa, kuwittaa, lyödä rahaa l. rahaksi, aes; pecuniam signo; pecunia signata, argentum signatum. *c)* kaunistaa, jalouttaa, honore (Romulum), run. 2) kuw. merkitä, osottaa, näyttää, ilmoittaa, selittää, ossa nomen signat, run.; fama loco signata, run. *b)* oiwaltaa, huomata, ottaa waari, tähdätä, s. ora sono discordia, run.; videt se signari oculis, run.

signum, i, *n.* merkki, tunnusmerkki, tunnustähti, tunnus, wihja, aana, jälki, rerum signa commutare; signa pedum, run.; loqui nutu et signis, wiittaus, run.; signum dare cantandi; signa doloris ostendere, timoris mittere (osottaa, näyttää); nullum s. luxuriae videre; signo esse (todistus), *acc. c. inf.*; quod est s., nullam queri-

moniam intercessisse (joka osottaa, todistaa); eritt. *a)* sotamerkki, liippu, s. amittere; signa militaria; signa subsequi (seurata liippuja, pysyä sotarinnassa l. tapporiwistössä), ab signis discedere (jättää liput l. tapporiwistö, niistä luopua), signa relinquere (wilpistyä liputa, karata); signa ferre, movere, convellere, vellere (saada matkalle l. liikkeelle, lähteä matkalle); signa convertere (kääntyä, käännähtää, pyöräh-tää, muuttaa esirinta); signa inferre (astua puoleen l. kimppuun, ruweta kimppuun, karata l. täyttää päälle, wastaan), in, adversus, contra *acc.* kera, *dat.*; signa conferre (yhdistää liput), ad quem (yhtyä jku puoleen); signa conferre cum quo (ruweta käsi-kähmään, täydellisesti tapella); collatis signis certare, dimicare (pitää täydellinen tappelo), superare hostem (täydellisessä tappelossa); sub signis (täysiriwisesti, täydellisessä tappo-riwistössä); — wäisti eri kohorttein ja manippelein sotamerkki, quum s. militaria, quum aquilam scirem esse praemissam; jota liippue l. liippukunta sotawäkeä, kohortti, manippeli, reliqua s. in subsidio collocat. *β)* sotapäällikön antama merkki, ilmoitin, signali, komanto l. käsky, lipulla: s. pugnae proponere; tuballa: s. tubā dare; dare s. proelii committendi, s. recipiendi; s. proelii exposcere, receptui dare; signo dato; s. canere; signa concinunt; ja myös: parolli l. tunnussana, s. dare. *b)* merkki, aana, enne, ennus-merkki, medici signa habent ex venis. *c)* kuwa, kuwapatsas j. m. s., pallam signis auroque rigentem (kullalla kir-jatut kuwat), run.; aeneum, marmoreum, eburneum; s. Jovis Statoris. *d)* sinetti, sikilli, tabulas signis consignare; signo detracto; signa integra; quid sub signo habere. *e)* tähtye, tähdistö, tähtisikerö, tähtitarha, tähti, signorum ortus et obitus; s. leonis; coelo diffundere signa ϒ. m., run.

Sīla, ae, *f.* metsäwuori Bruttiumissa.

Silarus, i, *m.* Lukanian jokia.

silens, tis, *PA.* äänetöin, hiljainen, waiwihkainen, lewollinen, nox, run.; agmen; *subst.* silentes, Pythagoraan oppilaat, joitten täytyi wiisi wuotta olla ääneti, t. taw. kuolleet, wainajat, haamot, run.

silentium, ii, *n.* (sileo), äänettömyys, hiljaisuus, waiwihkaisuus, waiti-olo, ceteris s. fuit (toiset oliwat wai); silentio auditus (ääneti); s. tenere, obtinere; s. facere, aikaansaattaa waiti-oloa l. hiljaisuutta, classico, t. waieta, esim. silentio facto (kaikkein waieteessa); partem orationis silentio praeterire (s. o. hiljaisuudessa, ilman suosio-huutoja, ilman suosiomelua nostamatta kuunnella); silentio praeterire, transire, praetervehi, waieten l. äänettömyydellä jättää; laudem cujus a silentio vindicare (mainecttomuus); (in) silentio noctis; ante mediam noctem silentio ex oppido egressi (hiljaisuudessa, waiwihkaa); silentia ruris (kedon hiljaisuus), run.; eritt. häiritsemättömyys, jota witheettömyys ennusmerkkein waarin-otossa. *b)* werr. alallisuus l. alallansa olo, seisaus, lepo, jouto, työttömyys, judiciorum ac fori; biduum deinde s. fuit, rauha; vitam transire silentio.

Sīlēnus, i, *m.* Bakchoon kaswattaja ja seurakumppani. 2) eräs kreikalainen historioitsia.

sileo, silui, II, olla ääneti, äänetöinnä, olla hiljan, hiljaa, hiljalleen, hiljaisena, waiwihkaisena, olla waiti, wai, puhumatta, de qua re l. yks. silere, elollisista puh. ja run. elottomistakin, esim. yöstä, meresta, tuulesta, lehdistä. *b)* werr. olla alallansa, olla työtöinnä, toimetoinna, lewätä, pitää joutoa, herjetä, tauota, silent diutius Musae Varronis; silent leges inter arma: si quando ambitus sileat. 2) *trans.* jättää puhumatta, olla ilmoittamatta, waieten jättää, salata, pitää takanansa, quid; ea res siletur; quā tulerit mercede, silet, run.; werr.: neque te silebo, Liber (jättää kiittämättä), run.

sīler, eris, *n.* jonkunlainen paju.

silesco, ere, (sileo), waieta, hiljetä; werr. myrskystä: asettua, laantua.

silex, icis, *m.* ja run. *f.*, kowa kiwi, kuutilo, ukonkiwi, piikiwi, limsio;

myös: lapis s. l. saxum s.; run. kallio, acuta; kuw. tunnottomuuden, kowuuden j. m. ſ. kuwana.

Siliānus, ſ. Silius.

silīgo, inis, *f.* eräs laji aiwan walkoista niſua l wehnää, talwiwehnä.

siliqua, ae, *f.* palko, litu, litukka; *plur.* palkowilja, palkokaswit.

Silius, 3, romal. ſukunimi; ſ̈sta **Siliānus**, 3, ſilianinen, Siliukſen.

sillybus, i, *m.* kirjakäärystä l. ⁼tullosta rippuwa pergamentinliuska, jolla kirjan ja ſen tekiän nimi oli kirjoitettuna.

silus, 3, = simus, kippuranenäinen, kekkanenäinen, lättä⁼, lyöſä⁼, naſanenäinen, nykeränenäinen.

silva (sylva), ae, *f.* metſä, densa et aspera; silvas caedere; silvarum dea (Diana), numina (Faunit ja Satyrit), run. *b)* werr. puukaswiſto, puutarha, puiſto, huwimetſä, signa in silva disposita; domus, cujus amoenitas non aedificio, sed silvä constabat; run. touko, kukat, penſaat, taimet, weſakko, ja *plur.* silvae, puut. *c)* kuw. tihiä joukko l. paljous, runſaus, runſas wara, aine, virtutum et vitiorum; rerum ac sententiarum; dicendi.

Silvānus, i, *m.* (eb.), Silvanus, metſiä ja ylim. puukaswiſtoja holhowa jumala; *plur.* ylim. metſäjumalat.

silvesco, ere, (silva), metſiſtyä, liiakſi lehwäköittyä, mennä williksi.

silvester, stris, stre, ja **silvestris**, e, (silva), metſäinen, metſiſtynyt, metſää kaswawa, outainen, metſä⁼, locus, collis, mons, via y. m. *b)* metſällinen, metſäöſä olewa l. elämä, willi, keſytöin, metſä⁼, belua; homines (metſäläiſet, metſakot), run.; cursus (metſiſtä). *c)* metſällinen, metſäöſä kaswawa, willi, itſanainen, metſä⁼, oliva, corna, run.; materia (metſiſtä saatawat puut). 2) ylim. maaſeutuinen, ⁼kyläinen, ⁼miehinen, Musa, run.

Silvia, ſ. Rhea.

silvicola, ae, *c.* (silva-colo), metſäläinen, metſoinen, metſän⁼asukas.

silvōsus, 3, (silva), metſäkäs, metſäinen, saltus.

sīmia, ae, *f.* ja **sīmius**, ii, *m.* (simus), apina; werr. jälitteliä, mukailia, matkija.

similis, e, *[compar.* similior, *superl.* simillimus], ſaman⁼ l. yhdenkaltainen, ⁼luontoinen, ⁼tapainen, ⁼laatuinen, ⁼lainen, ⁼muotoinen, ⁼kuwainen, ⁼näköinen, yhtäläinen, jnkin kaltainen, jnkin luontoinen jne., *gen.* t. *dat.* kera; inter se; similis ac (atque), ut si, tamquam si (kun) j. m. ſ.; *abs.:* simili ratione; utuntur simili (yhtäläiſyys, wertaus).

similiter, *Adv.* ſaman⁼ l. yhdenkaltaiſesti, ⁼luontoiſesti, ⁼muotoiſesti, samoin, ſamalla tapaa, ſamalla lailla, s. desinere; s. vos; s. ac (atque), ut si (kun) j. m. ſ.

similitūdo, inis, *f.* (similis), ſaman⁼ l. yhdenkaltaiſuus, ⁼luontoiſuus, ⁼tapaiſuus, ⁼laatuiſuus, ⁼muotoiſuus, ⁼näköiſyys, ⁼kuwaiſuus, yhtäläiſyys, jnkin kaltaiſuus, jnkin luontoiſuus jne., inter quos; cum quo t. *gen.:* est igitur homini cum deo similitudo, gloria habet honestatis similitudinem; id ad similitudinem panis efficiebant (walmiſtiwat l. muokkaſiwat ſitä kuten leipää, tekiwät ſiitä leiwän tapaiſta); eſittelynkin yhdenmoiſuudeſta puh.; — *plur.:* similitudines comparare (yhtäläiſet aſiat l. kohdat), omittere (eſimerkit). Critt. *b)* wertaus, ex similitudine argumentum ducere.

simīlo, ſ. simulo.

sīmiolus, i, *m.* (simius), wähäinen apina.

sīmius, ſ. simia.

Simois, entis, *m.* metſäwirtanen Troian aluskunnaſta, Skamanderiin yhdiſtywä.

Simōnides, is, *m.* kuuluiſa laulurunoilia Ceaſta.

simplex, plicis, yksinkertainen, yksiaineinen, yksiwarainen, yksiperäinen, yhtenäinen, yksinäinen, iter (auditūs); tibia, esca, jus, run.; aqua (pelkä, paljas, puhdas), run.; natura, genus reipublicae, officium, ratio veritatis y. m.; res (temputoin, waiwatoin); necessitudo (ehdotoin); verba (erinäiſet); werr. yksi, simplici ordine urbem intrare (yhdeſſä juoneſſa, peräſtyksin); plus vice simplici (uſiamman kun yhden erän), run. *b)* kuw. yksinkertainen, ſuora, ſuoraſukainen, mutkatoin, teeskelemätöin, luonnollinen,

tokinainen, yksitokkoinen, wakawa, wilpitöin, rehellinen, homo; animus; regio y. m.

simplicitas, ātis, *f.* (ed.), yksinkertaisuus, yksiperäisyys; kuw. suoruus, suorasukaisuus, mutkattomuus, teeskelemättömyys, luonnollisuus, awosydämmisyys, yksitokkoisuus, wakawuus, rehellisyys, juvenis, puerilis; sermo antiquae simplicitatis.

simpliciter, *Adv.* yksinkertaisesti, suoraastansa, paljaastansa, yksistänsä, ainoasti, dicere, ludere, t. itsekseusä, itsepäälleen, quid consideraro; kuw. yksinkertaisesti, suoraan, mutkattomasti, luonnollisesti, wakawasti, wilpittömästi, rehellisesti, loqui, exponere (temputtomasti, kiertelemättä) y. m.

simplus, 3, yksiwertainen, yksinkertainen; *subst.* simplum, i, *n.* yksinkertainen, yksinkertaisuus.

simpulum, i, *n.* ammennuskippa, kauha; sanalask.: fluctus excitare in simpulo (nostaa suuri elämä turhassa asiassa).

simul, *Adv.* yhtä haawaa, yhdellä haawaa, samalla kertaa, yhtä aikaa, yhdessä tiessä, samalla, myöskin, sen ohessa, siinä siwussa, yhdessä, yhtenä, ynnä, kanssa, s. venire, commonefacere, esse, edere; qui s. erant missi; simul cum *abl.* kera ja run. yks. *abl.*; s. et, que, atque j. m. s.; simul - - simul, yhtä paljon - - kun, niin - - kun, sekä - - että, osittain - - osittain; simul ac l. atque, simul ut, l. yks. simul, jahka, kunni, kohta kun, heti kun.

simulācrum, i, *n.* (similis), kuwa, muodoke, haamuke, kuwaus, muodonmukaus, hominis; s. Helenae pingere; simulacra humana, deorum, oppidorum, pugnarum j. m. s. *b)* peili-, warjo-, uni-, mielikuwa l. -kuwaus, kuwatus, haamu, hahmo, aawe, kaawe j. m. s.; muistelokuwistakin puh., esim. simulacris pro literis uti, ja luonnekuwasta l. -kertomuksesta, s. viri copiosi inserere. (Eritt. 2) kuwa, mukaelma, walhekuwa, warjokuwa, kuwatus, warjo, näkö, muoto, virtutis, pugnae, pugnae navalis, decurrentis exercitus; simulacra religionis; simulacra auspiciorum.

simulāmen, inis, *n.* (simulo), mukailu kuwa, mukaelma.

simulans, tis, *PA.* mukailewa, esittelewä.

simulāte, *PAdv.* näön wuoksi, warjoksi, teeskelemällä.

simulātio, ōnis, *f.* (simulo), näkö, muoto, warjo, tekosyy, walhesyy, syyttelemys, estelys, teeskelemys, wiekastelemus, simulatione stultitiae (teeskellyllä typeryydellä, tekotyperyydellä); simulatione itineris usus (teeskellyllä matkalla); cum simulatione timoris; per simulationem vulnerum se recipere; *abs.*: eadem et perfidia et simulatione usi.

simulātor, ōris, *m.* (seur.), mukailia, figurae, run.; kuw. teeskeliä, teeskenteliä, cujus rei libet; in omni oratione.

simulo, 1, (similis), tehdä jtakin jnkin kaltaiseksi l. muotoiseksi, Minerva simulata Mentori (Mentoriksi muodostunut, Mentorin näköiseksi ruwennut); simulata magnis Pergama (rakettu suuren tapaiseksi), run.; jota run. kuwata, kuwailla, asettaa eteen, laatia eteen, cupressum, aera Alexandri vultum simulantia, *acc. c. inf.*, ja ylim. mukailla, jälitellä, tawoittaa, osotella, Catonem, nimbos. (Eritt. *b)* näön wuoksi osottaa t. tuoda edes, muodoksi näyttää, teeskellä, teeskennellä, olla olewanansa, walheellisesti sanoa, syytellä, tehdä l. hokea syyksi, esteeksi j. m. s., quid, esim. studium conjurationis, metum, diffidentiam rei; negotia (wiekkaudella toimittaa); quem, esim. simulabat aegrum (teki itsensä kipiäksi, oli olewanansa kipiä); *acc. c. inf.*, esim. illi reverti se simulaverunt, oliwat palaawinansa; simulatus, teeskelty, tehty, ulkonäkyinen, ulkokullattu, teko-, walhe-, warjo-, sedulitas, amicitia.

simultas, ātis, *f.* (simul, alkp. yhdynta, eritt. wihallinen), eripuraisuus, pahansopuisuus, riita, kilwoittelemus, ja myös: äkä, wihankauna, kaiho, kahelma, riidanrikka, mielimurtelo, salawiha, wihamieli, sibi simultatem cum Campanis nullam esse; intercedit cui simultas cum quo; in simultate eum

quo esse (kantaa äkää jkhn); simultatem deponere; usein *plur.*, esim. simultates cum quo habere l. exercere; simultates suscipere, finire, dirimere y. m.

sīmus, 3, kekkanenäinen, kippura-, lättä-, nykeränenäinen, k. silus.

sīn, *Conjunct.* (si-ne), jos wastoin, waan jos, mutta jos, jos kuitenkin, ehtolauseen (taw. si) edeltäissä taikka ei; wahwistettuna: sin autem; sin minus (l. aliter), mutta jollei, jollei, ellei.

sināpi, *n. indecl.*, l. **sināpis**, is, *f.* sinappi.

sincēre, *Adv.* wakawasti, totisesti, todenperäisesti, wilpittömästi, walheettomasti.

sincēritas, ātis, *f.* (seur.), puhtaus, wakawuus, wilpittömyys, kunniallisuus, rehellisyys.

sincērus, 3, puhdas, oikia, ehtainen, todellinen, luonnollinen, wäärentämätöin, fucata a sinceris discernere; kuw. wakawa, suora, totinen, wilpitöin, rehellinen, kunniallinen, tasawälinen l. puolta pitämätöin, nihil sincerum; fides; rerum gestarum pronunciator. 2) puhdas, tahrotoin, sokaisematoin, pilaumatoin, wikaumatoin, wammatoin, ehiä, terwe, vas, corpus, run.; quem sincerum integrumque conservare; kuw. puhdas, saastuttamatoin, turmelematoin, Minerva, run.; judicium (raitis). *b)* sekoittamatoin, pelkkä, puhdas, nobilitas; proelium equestre; kuw.: gaudium (silkka, sula, hämmentämätöin); voluptas, run.

sine, *Praepos. abl.* kera, (se-ne), ilman, (jtakin) wailla l. paitsi, -tta (-ttä), sine regibus esse (ilman kuninkaitta, kuninkaatoin); sine ulla dubitatione (aiwan warmaan, warsin epäilemättä, juuri ilman epäilyksettä, warsin arwelematta); non sine magna spe (sangen suurella toiwolla); non sine multis lacrimis (runsaasti kyynelöiten), run.; hallitseman sanansa perässä, esim. vitiis nemo sine nascitur, run.

Singara, ae, *f.* Mesopotamian kpgeita.

singillātim ja **singulātim**, *Adv.* (singulus), yksittäin, yksitellen, järjestänsä, yksityisesti, erinäisesti, erittäin.

singulāris, e, (singuli), yksityinen, yksinäinen, yksin l. itseksensä eläwä, erityinen, erinäinen, genus hominum; homo; ubi aliquos singulares ex navi egredientes conspexerant; certamen (kahdenkähmä); imperium, potentia (yksiwaltaisuus); beneficium, odium. *b)* kuw. ainoa l. ainokainen laatuansa, ainollinen, erinomainen, merkillinen, etewä, yliä, jalo, oiwallinen, werratoin, armotoin, tawatoin, mahdotoin, Aristoteles in philosophia prope s.; ingenio atque animo singulares; vis ingenii, virtus, opinio j. m. s.; pahassa merkityksessä: crudelitas, nequitia, impudentia.

singulāriter, *Adv.* erittäin, erinäisesti; kuw. erinomaisesti, armottomasti.

singulātim, k. singillatim.

singuli, ae, a, k. singulus.

singulto, I, (seur.), niiskua, tihkua, tyrskiä, l. singulto *etc.*, minua niiskuttaa, nikoittaa; kuolewista puh.: köristä, sorista, röhistä. 2) *trans.* röhistää sisältänsä, ulos, röhisten laskettaa l. heittää, sonos, animam, run.

singultus, us, *m.* (singuli), niiskutus, tihku, tyrskinä; kuolewista puh.: körinä, korina, sorina, röhinä.

singulus, 3, enimitten *plur.* singuli, ae, a, yksityinen, erityinen, yksi (ainoa), frequentes an pauci an singuli; singulorum dominatus. 2) yksi erältänsä, yksittäin, yksitellen, kukin yksi, kullekin yksi, yksi kutakin päälle, itsekukin, kukin, filiae singulos filios parvos habentes (tyttäret, joilla oli itsekullakin yksi pieni poika); singuli singulos delegerant (kukin oli walinnut yhden); singulis diebus (joka päiwä); in dies singulos (päiwästä päiwään, joka päiwä, päiwittäin).

Sinis, is, *m.* pahamaineinen roswo Korinthon seuduilla.

sinister, stra, strum, [*compar.* sinisterior], wasen, wasenpuolinen, wasemmalla puolella l. kädellä olewa, manus; cornu, pars y. m.; *subst.* sinistra, ae, *f.* (*sc.* manus), wasen käsi, sinistras sagis involvunt, ja werr. wasen puoli, a sinistra, dextrā sinistrā. 2) kuw. hullunkurinen, takaperäinen, taitamatoin, mores, run.

b) onnetoin, waſtainen, paha, wahingollinen, signa, Notus pecori sinister, run.; *subst.* sinistrum, i, *n.* pahuus, häijyys, studiosa sinistri, run. Eritt. ennuſmerkein ſuhteen, *α)* Kreikalaiſilla, joilla pohjaſeen päin kääntyneillä itäpuoli oli oikialla kädellä, onnetoin, paha-enteinen, pahaaaweinen, omen, aves, run.; wälisti Romalaiſillakin: fulmen. *β)* Romalaiſilla, joilla etelään päin kääntyneillä itäpuoli oli waſemmalla kädellä, onnellinen, hywä- l. ſoma-enteinen, -aaweinen, cornix, tonitrus, run.

sinistre, *Adv.* waſenpuoliſeſti; kuw. waſtaiſeſti, pahoin, ſuoſiottomaſti, nuriaſti.

sinistrorsus ja **-um**, *Adv.* (alkp. sinistrovorsus l. -vorsum, sinister-verto), waſemmalle kädelle, waſemmalle puolelle.

sino, sīvi, situm, III, [wanhanaikaiſeſti: *perf.* sii, joſta sirim, siris, sirit, sisset ja sissent], alkp. laſkea alas, panna alas, jhnkin; jſta *PA.* situs, 3, *a)* laſkettu l. pantu alas, eſiin, jhnkin, eritt. haudattu, lepäämä, Romuli lituus in curia Saliorum s.; C. Marii sitas reliquias dissipari jussit; situs est super Numicium flumen; hic siti sunt Acarnanes. *b)* laſkettu, aſetettu, ſijoitettu, tiloitettu, olewa, lingua in ore sita est; locus s. in media insula; urbes in ora Asiae s.; harw. ihmiſiſtä puh.: aſuwa, olewa; kuw.: voluptates in medio sitas esse dicunt (omiſtua kaikille, olla kaikkein tarjona); situm esse in quo t. in qua re, olla jkn t. jnkin wallaſſa, woimaſſa, hallusſa, waraſſa, alainen, perustua jhnkin, rippua jkſta, jſſakin, olla jllakin, jſſakin, eſim. potestas omnis in vobis sita est; quantum est situm in nobis; in armis omnia sita; in officio colendo sita vitae est honestas y. m. 2) werr. antaa, ſietää, ſallia, ſuwaita, laſkea, päästää, *acc. c. inf.*, eſim. quem serere (antaa jkn istuttaa), quem praecipitem ferri (päästää menemään umpipäin edelleen); vinum importari non sinunt; *Pass.*: hic non est situs accusare (tämän ei annettu kantaa päälle); *conjunct.* kera: sinite instaurata revisam proelia, run.; *acc.* kera: sinite arma viris (jättää), animam (heittää, olla ottamatta), run.; esse ſanan j. m. ſ. pois jätettyä: neu propius tectis taxum sine, run.; *abs.*: non sinam. Eritt. *b)* sine *conjunct.* kera, eſim. insani feriant sine litora fluctus, anna pieſtä, pieſköot, run. *c)* ne Jupiter O. M. sirit j. m. ſ., Jupiter warjelkoon.

Sinōpē, ēs, *f.* Paphlagonian kyqeita; jſta *a)* **Sinōpenses**, ium, *m.* Sinopelaiſet. *b)* **Sinōpeus**, ei ja eos, *m.* Sinopelainen, Sinopeſta, Cynicus (Diogenes), run. 2) kreikalainen kyki Latiumiſſa, jonka Romalaiſet nimittiwät Sinuesſaksi.

Sinuessa, ae, *f.* kyki Latiumiſſa, aikaiſemmin Sinope nimeltään; jſta **Sinuessānus**, 3, ſinuesſalainen.

sīnum, i, *n.* ja **sīnus**, us l. i, *m.* kupuwa aſtia, joſſa maitoa, wiinaa j. m. ſ. pidettiin, pytty.

sinuo, I, (sinus), kaarittaa, wemmeltää, koukiſtaa, mutkiſtaa, kipertää, notkiſtaa, taiwuttaa, terga, corpus, run.; arcum (jännittää, wirittää), run.; serpens sinuatur in arcus (koukiſtuu), run.

sinuōsus, 3, (sinus), kaarteinen, kaarteikas, notkelmikas, notkoinen, koukuinen, koukeroinen, mutkainen, polwikas, kierrokas, pöyheinen, koboinen, pullistunut, laſkuiſa, flexus (anguis), vela, vestis, run.

sinus, us ja i, *m.* k. sinum.

sinus, us, *m.* kaarre, mutka, notkelma, koukero, kiemura, pöyhe, koboelma, pullistus, laſku, kärmeen, purjeen, waatteen y. m. Eritt. *b)* togan koboinen oſa, powi, kuſſa kaikenlaiſia ſopi kantaa kätkettyinäkin, jſta powi, helma, ſyli, cedo literas ex ipsius sinu; in sinu ferens deos, run.; in sinu consulis recubans; ſanalask.: gaudere in sinu (ſalamyhkään iloita) ja sinu laxo ferre quid (huolimattomaſti pitää jtakin); run. rahakukkaro, ja myös yhim. waate, indue regales sinus. *c)* werr. lahti, lahderma, wuoma, poukama, järämä, pohjukka, meren ſoppi l. nurkka, rantamalo, ma-

ritimus; sinus ad urbem inflectitur y. m.; wälisti: niemi, maannokka, in sinu Aenianum; — ylim. sisusta, sisin osa, sydän, in sinu urbis. *d)* kuw. syli, s. o. rakkaus, lempi, hoimi, huoma, huosta, esim. in sinu est meo (pidän aiwan rakkaana); de complexu ejus ac sinu (hänen helma-ystäwiänsä); negotium sibi in sinum delatum esse.

sīparium, ii, *n.* wähempi esirippu theaterilla komediain kohtauslomilla, post s. (salaisesti).

Siphnus, i, *f.* Kykladein saaria.

sipho, ōnis, *m.* wetopilli, lappopilli, juoksutin.

Sīpontum, i, *n.* satamakpki Apuliassa; jsta **Sīpontīnus**, 3, sipontilainen.

Sipylus, i, *m.* wuori Lydiassa.

sī-quando, *Conjunct.* jos kulloin, jos milloin, jos jolloinkulloin.

sī-quidem, *Conjunct.* jos nimittäin, jos muutoin. 2) koska, kun.

siremps ja **sirempse**, juuri yhtäläinen, aiwan samanlainen.

Sīren, ēnis, *f.* Sireni, *plur.* Sirenit, neitsynkaswoisia lintuja Italian etelärannalla, jotka ohitse purjehtiwia luoksensa houkutteliwat ja tappoiwat, Sirenum scopuli, kolme kalliokasta saarta Kampanian lounaisrannalla, run.; kuw. houkutteliatar, desidia, run.

sīrim, siris *etc.*, = siverim *etc.*, k. sino.

sīrius, ii, *m.* Koirantähti, = canicula; *adj.:* s. ardor (Koirantähden), run.

Sirmium, ii, *n.* Ala-Pannonian kpgeita.

sirp-, k. scirp-.

sīrus, i, *m.* jywäkuoppa, wiljasäily.

sīs, = si vis, jos tahdot, jos haluttaa.

Sisapo, ōnis, *f.* Hispania Baetica:n kpgeita.

Sīsenna, ae, *m.* romal. sukunimi.

sisto, stiti ja steti, statum, III, seisottaa, asettaa, panna, sijoittaa, tiloittaa, asettaa esiin l. jhnkin, saattaa, wiedä, tuoda jhnkin, aciem in litore, run.; monstrum arce, suem ad aram, run.; huc siste sororem, run.; cui jaculum in ore (nakata keihäs, osata keihäällä suuhun), run.; eritt. *a)* s. quem t. s. se l. *Pass.* sisti, tuoda l. tuottaa jku, toimittaa jku t. itsensä, tulla l. saapua määrä-ajaksi lakiin, oikeuteen; vadimonium, määrä-ajaksi tulla lakiin; werr.: se cui s., tulla, laittaa itsensä jkn luoksi. *b)* seisattaa, seisauttaa, pysättää, pidättää, tyrettää, ehkäistä, estyttää, takaista, hillitä, heikentää, tauottaa, asettaa, pedem, gradum (seisahtua), run.; equos, run.; legiones (seisotuttaa); se ab effuso cursu; aquam fluviis, flumina, freta, run.; kuw.: fugam, impetum; querelas, lacrimas, bellum, sitim y. m., run. *c)* kiinnittää, lujittaa, wahwistaa, kuw.: rem Romanam, run. *d)* määrätä, status dies; jsta status, 3, kiintiä, kiintonainen, määrätty, määrä-aikaisesti palajawa, sacrificium, dies, tempora j. m. s. 2) *intrans.* seisottaita, seisoa; eritt. *a)* toimittaa itsensä l. tulla määrä-ajaksi oikeuteen, Quintium non stitisse. *b)* seisahtaa, seisahtua, pysäytä, seisottaita l. asettauta paikkaansa l. puoltansa pitämään, sistunt amnes (tyrehtywät, ehkäistywät), run.; contra, run.; ad Myonnesum stetit. *c)* kuw. pysyä, seisoa, kestää, säilyä, rempublicam sistere negat posse; sisti non (nec, vix) potest, ei woida pysyä pystyssä l. kestää, ollaan hukassa, esim. nec sisti posse, nisi - -; vix concordiā sisti posse.

sistrum, i, *n.* kalkkara, kilistin, helistin, eritt. Isis jumalattaren palweluksessa käytetty, jsta ilkkupuheisesti Kleopatran sotasoittimena mainittu.

sisymbrium, ii, *n.* kaiwokrassi t. wesiminttu.

Sīsyphus l. **-os**, i, *m.* Aioloon poika, Salmoneuksen weli, Korinthon kuningas; jsta *a)* **Sīsyphides**, ae, *m.* Sisyphidi, Odysseesta puh., jota hoettiin Sisyphoon ja Antiklean pojaksi. *b)* **Sīsyphius**, 3, sisyphinen, Sisyphoon, t. korintholainen, Korinthon.

sitella, ae, *f.* (situla, ämpäri, sanko), arpatoppu l. -astia.

Sīthon, onis, *m.* Neptunin ja Ossan poika, kuningas Thrakian Kersonesossa; jsta *a)* **Sīthon**, onis, sithonilainen, ylim. thrakialainen. *b)* **Sīthonis**, idis, *f.* Thrakiatar, Thrakian nainen. *c)* **Sīthonius**, 3, sithonilainen, ylim. thrakialainen, *subst.* Sithonii, orum, *m.* Thrakialaiset.

sitĭculōsus, 3, (sitis), janoinen, kuiwa.
sitienter, *PAdv.* janoiſeſti; kuw. halukaaſti, himokkaaſti.
sitio, sitīvi ja sitii, sititum, IV, (ſcur.), janota, olla janoiſanſa, nähdä janoa, l. sitio *etc.*, minun on jano, minua janottaa, ſanalaſk.: sitire mediis in undis. *b)* werr. kaiwata märkyyttä, olla kuiwettuneena, kuiwana, sitire agros; sitit tellus, herba, run.; jota run. olla helteinen, kuuma, elää helteiſeſſä ilman-alaaſſa, canicula sitiens; Afri sitientes. 2) *trans.* janota jtakin, sitiuntur aquae, run. *b)* kuw. kiihkiäſti, innokkaaſti halata, mieliä, pyytää, himota, sanguinem cujus, libertatem, honores; virtutis sitiens.
sitis, is, *f.* jano, juomahätä, sitim depellere, explere; sitim exstinguere, sedare, run.; sitim colligit, (häntä) ajaa janolle, (häntä) rupeaa janottamaan, hänen tulee jano, hän janoöntuu, run. *b)* werr. kaſweiſta, paikoiſta j. m. ſ. puh.: kuiwuus, helle, kuumuus. *c)* kuw. kiihkiä halu, mielenteko, himo, cupiditatis; libertatis.
situs, 3, *PA.* k. sino.
situs, us, *m.* (sino), aſema, aſento, paikka, tila, ſija, urbis, loci, castrorum, membrorum j. m. ſ.; urbes naturali situ inexpugnabiles; run.: pyramidum (rakennus); *plur.:* opportunissimi situs maritimi y. m.; revocare situs foliorum (järjeſtyſ), run.; eritt. run. pitkällinen makaaminen, lepo, situ durescere campum; jota ruokottomuus, epäkorju, ruokon puute, cessat terra situ, loca senta situ, run., ja ſiitä ſeuraawa: lika, karna, roju, home, ruoſte j. m. ſ., ruumiin, huonetten, aſetten y. m. *b)* kuw. työttömyys, toimettomuus, riutuminen, hiukeaminen, martaus, heikkous, marcescere otio situque civitatem; ne pereant pectora situ, run.; senectus victa situ, run.; jota myös: unhotus, (verba) situs informis premit, run.
sī-ve ja **seu**, *Conjunct.* taikka jos, enimitten siin edeltäiſä. *b)* sive (seu) - - sive (seu), olkoon että - - taikka, licuee - - taikka, oli - - taikka, joko - - taikka, taikka (tahi) - - taikka (tahi), eſim. illo loco soleo uti, sive cogito, sive scribo (olkoon että ajattelen taikka kirjoitan); sive tu medicum adhibueris, sive non adhibueris, non convalesces (lienet lääkäriä käyttäwä taikka et, käytit jos ei lääkäriä); facilem esse rem, seu maneant, seu proficiscantur; ex quo exardescit sive amor sive amicitia; ſamoin: sive - - seu ja seu - - sive; sive - - sive - - sive; seu - - aut, no - - seu, run. *c) abs.*, taikka, eli, eſim. seu quis dixit alius; vocabulum sive appellatio.
smaragdus, i, *m.* laji heliänwihriäiſiä, läpikuultawia kalliita kiwiä, ſmaragdi, berylli, jaſpis, malakiti j. m. ſ.; run. ſmaragdinwäri.
smaris, idis, *f.* joku wähäinen merikala.
Smintheus, ei ja eos, *m.* Apollon liikanimi (joko troialaiſeſta kpgiſta Sminthaſta, t. kretalaiſeſta ſanaſta sminthos, hiiri, = hiirentappaja).
Smyrna, ae, *f.* Jonian kpgeita; jota **Smyrnaei**, orum, *m.* Smyrnalaiſet.
soboles *etc.*, k. suboles *etc.*
sōbrie, *Adv.* raittiiſti, kohtuulliſeſti, ſuunnalliſeſti, vivere.
sōbrietas, ātis, *f.* (sobrius), ſelkeys, raittius.
sōbrīnus, i, *m.* ja **sōbrīna**, ae, *f.* (sororinus, soror), orpano, ſerkku, nepas (alkp. kahden ſiſaren lapſiſta puh.).
sōbrius, 3, (se-ebrius), ei juopunut, ei päihtynyt, ſelkiä, ſelwä, pirtiä, raitis, quasi inter sobrios bacchari vinolentus videtur; male s., ſ. o. ebrius, run.; werr.: pocula, lympha (päihdyttämätöin, päähän menemätöin), run. *b)* ylim. kohtuullinen, ſuunnallinen, ſäädyllinen, homo. *c)* kuw. täyſmielinen, laidallanſa olewa, järjellinen, älykäs, wiiſas, toimellinen, malttelias, homo; orator.
soccus, i, *m.* jonkunlainen köykäinen, matala kenkä Kreikalaiſilla, tallukas; eritt. jalkawerhona pilakuwaukſiſa, jota run. pilakuwaus, pilateeskelmä, komedia, l. pilakuwaukſen lauſeparſi.
socer, soceri, *m.* appi, appimies l. -tſa; *plur.* appi ja anoppi.
socia, k. socius.
sociābilis, e, (socio), yhdiſtettäwä, ſeurallinen. *b)* ſuoſtuwainen, ſopuiſa, ſäyſiä.

sociālis, e, (socius), ſeurallinen; eritt. *a)* liittolaiſia koſkewa, lex; foedus (liittoſuoſtuma); exercitus (liittolaiſten); bellum (liittolaiſſota). *b)* awiollinen, amor, foedera, run.

sociāliter, *Adv.* ſeuralliſuuden nouteekſi.

societas, ātis, *f.* (socius), kumppanuus, keralliſuus, ſeuralliſuus, yhdiſtyſ, oſalliſuus, yhteyſ, liitto, hominum inter ipsos; nulla s. nobis cum tyrannis est; cum hoc genere philosophiae magnam habet orator societatem; consiliorum, juris; gravitatis cum humanitate; societatem omnium facinorum cum quo inire; societatem sceleris coire cum quo; societatem statuere, conciliare, confirmare, dirimere, labefactare; sejungere se a societate; eritt. *a)* kauppakumppanuus, -yhteyſ, societatem facere cum quo, gerere; jōta *concr.* waltiowouraajain ſeura l. yhdyſtö l. yhdyſkunta, Bithynica; magister societatis. *b)* liitto, waltioin wälinen, societatem cum quo facere; societatem conjungere, renuntiare; societatem habere cum quo; se applicare ad societatem Atheniensium.

socio, I, (ſeur.), yhdiſtää, yhdyttää, liittää yhteen, toweruuttaa, liittouttaa, yhteiſeſti tehdä l. pitää, jkn kanſſa jakaa l. taſata, omne genus hominum sociatum inter se esse; vim rerum cum dicendi exercitatione; periculum vitae suae cum quo (panna henkenſä kaupalle jkn tähden); regnum suum cum quo; se cui (jkn kanſſa), run.; quem urbe, domo (ſuojellen ottaa l. laſkea kyliin jne.), run.; carmina nervis (noudattaa, toiſtaa), run.; sanguinem (yhdiſtyä ſukulaiſuuteen); sociatus labor (yhteinen), run.; sociari facinoribus (ottaa oſaa rikokſiin).

socius, 3, (ehkä sequor), yhteinen, ynnäinen, nomen, regnum, spes y. m., run. Uſein *b) subst.* socius, ii, *m.* ja socia, ae, *f.* oſaweli, oſaſiſar, oſallinen, oſakas, kumppani, toweri, ſiwullinen, keralinen, ſeuralainen, apumies, apunainen, socius belli, regni, laboris; vitae socia virtus; sine sociis; nocte sociā (yön awulla); socius ja socia generis, ſukulainen, heimolainen, ja socius t. socia tori, awiopuoli, puoliſo, run.; nulla pro socia obtinet, awiowaimo. — Eritt. kauppakumppani, yhdyſmies, yhdyſtöläinen, pro socio damnari j. m. ſ. (wilpiſtä l. petokſeſta yhdyſmiehenſä ſuhteen); jōta socii, waltiowouraajain yhdyſkunta. 2) yhdiſtetty, yhtynyt, liittounut, liitonomainen, liitto-, urbs, civitas; agmina, classis, run.; *subst.* liittolainen, liittoweli, socios sibi ad id bellum Osismios *etc.* asciscunt; socii (italialaiſet liittoweljet Latiumin ulkopuolella) et Latini l. socii et nomen Latinum; socii Latini nominis, latinalaiſet liittoweljet, Latinalaiſet; socii navales, k. navalis.

socordia, ae, *f.* (socors), tylſäjärkiſyyſ, harw.; taw. huolettomuus, ajattelemattomuus, huolimattomuus, halutomuus, welttous, lewäperäiſyyſ, toimettomuus, ingenium incultu atque socordia torpescere sinunt; fortunā per socordiam usus non est (ei unteluudeltaan tullut käyttäneekſi).

socorditer, *Adv.* huolettomaſti, weltoſti, lewäperäiſeſti, nuhkuiſeſti, toimettomaſti.

socors, cordis, (se-cor), tylſäjärkinen, tylſä-, pehmiäpäinen, wähäjärkinen, turpia, töläkkä, typerä, tyhmä, homo; natura. *b)* huoletoin, huolimatoin, halutoin, weltto, lewäperäinen, toimetoin, untelo, s. factus.

Sōcrates, is, *m.* philoſophi Athenaſſa; jōta **Sōcraticus**, 3, Sokrateſta koſkewa, ſokratillinen, Sokrateen, *subst.* Socratici, orum, *m.* Sokratilaiſet, Sokrateen oppilaat ja lahkolaiſet.

socrus, us, *f.* anoppi.

sodālicius, 3, (ſeur.), towerillinen, jus, run. *b) subst.* sodalicium, ii, *n.* likinen yſtäwyyſ, yſtäwyyden liitto, weljeyſ, kumppanuus; werr. kaikenlainen yhdyſtö, kumppaniſto, t. weljeſtön kokous l. kemu, ſeura-ateria, t. ſalainen yhdiſtyſ, ſalaſeura, lex de sodaliciis.

sodālis, e, (ehkä sedeo), ſeurallinen, towerillinen, turba, run. 2) *subst.* sodalis, is, *m.* toweri, kumppani, keralinen, leikkikumppani, hywä yſtäwä, sodales adolescentium Tarquiniorum;

sodales habere; run.: s. hiemis (Hebrosta puh.) ja s. Veneris (sekomaljasta); eritt. *a)* pöytäkumppani, wiinaweli. *b)* yhdyskuntalainen, yhdystölainen, weljestölainen, esim. jkn papiskunnan jäsen, ja pahassa merkityksessä: osaweli, wikaweli, salaliittolainen j. m. s.

sodālitas, ātis, *f.* (ed.), toweruus, kumppanuus, ystäwyys, weljeys, toweristo, towerikunta, officia sodalitatis a quo flagitare; homo summa sodalitate p. m.; werr. *a)* kaikenlainen yhdistys, kumppanisto, yhdystö, yhdyskunta, weljestö, fera et plane pastoricia Lupercorum. *b)* weljestön kokous l. kemu, seura-ateria, sodalitates constituere. *c)* salainen yhdistys.

sōdes (= si audes s. o. si audies), minä pyydän, tee hywin, armaani, toki.

sōl, sōlis, *m.* aurinko, päiwä, ab orto usque ad occidentem solem; sol paululum a meridie jam devexus; sol jam praecipitans; supremo sole (auringon laskusta, illalla), sole novo (päiwän noustessa), run.; sanalask.: nondum omnium dierum sol occidit (ei ole wielä kaikki päiwät ehtoolla) ja solis luce videtur clarius (näyttää selwää selwemmältä). *b)* werr. päiwänpaiste l. -liekkonen, auringonwalo, auringon lämmin l. kuumuus, päiwänpolte l. -paahde, belle, lekko, ambulare in sole j. m. s.; nimius, run.; solibus aetheriis recanduit tellus (auringon säteet), run.; eritt. työnteko päiwänpaisteessa, esim. sotapalweluksesta puh., cedat umbra soli, t. julkisista puheista torilla jne., procedere in solem et pulverem (s. o. julkiseen taisteloon, julkisuuteen, julkisalle); run. usein: päiwä, niger, pulcher; tres soles erramus. *c)* kuw. erinomaisista ihmisistä puh., esim. quo anno P. Africanus, sol alter, exstinctus est. 2) Sol, auringonjumala, Apollo, Kreikalaisten Phoibos.

sōlāmen, inis, *n.* (solor), lohduke, lohdutus, liewite.

sōlānum, i, *n.* koiso (kaswi).

sōlāris, e, (sol), aurinkoa koskewa, auringon, päiwän, lumen, run.

sōlārium, ii, *n.* (sol), aurinkokello, tiimapatsas, tiimatukki; werr. *a)* ad solarium, tiimapatsaan seutu Roman torilla, non ad solarium versatus est. *b)* ylim. kello, wesikellostakin puh.

sōlātium, ii, *n.* (solor), lohdutus, liewitys, hoiwa, huojennus, helpoitus, dolorum, servitutis; s. praebere, cui afferre; solatio esse cui; vacare culpā magnum est s.; solatio frui, uti; hoc sibi solatii proponebant, quod *etc.* (asettiwat eteensä sen lohdulliseen ajatukseen); luctum cujus nullo solatio levare posse; s. reportare ex qua re (sowitus). *b)* werr. liewite, helpoite, apukeino, turwa, lohduke, annonae; run.: aves solatia ruris (lohduttajat), dicta duri solatia casus.

sōlātor, ōris, *m.* (solor), lohduttaja.

soldūrii, orum, *m.* palkkalaiset.

soldus, k. solidus.

solea, ae, *f.* (solum), antura, anturakenkä, ruohikenkä, sandali, joka peitti ylöstänsä jalanpohjan ja nauhoilla sidottiin kiinni jalkaan; werr. *a)* jalkapihti l. -pidin. *b)* jonkunlainen kammeliaan l. maarianlaka.

soleātus, 3, (ed.), anturakengillä warustettu, ruohikengät jalassa.

solemn- ja **solenn-,** k. sollemn-.

soleo, solitus sum, II, olla tottunut, olla tawallinen, l. soleo, soles *etc.*, minun, sinun on tapa l. tapana, l. esim. mentiri solet, hän walhettelee tawallisesti, hän pitää walhettelemisen tapaa, teke walhettelian wirkaa; id quod accidere solitum est (joka tawallisesti tapahtuu); ad haec illa dici solent (noita näistä tawallisesti sanotaan); artior, quam solebat, somnus complexus est (tawallista sikiämpi, tawattoman sikiä uni); ut solet, kuten tawallisesti käypi; solitus, tottunut, t. *pass.* k. solitus.

soler-, k. soller-.

Soli ja **Soloe,** orum, *m.* kpki Kilikiassa.

solicit-, k. sollicit-.

soliditas, ātis, *f.* (solidus), tiweys, tiheys, täyteisyys, kiinteys.

solido, I, (seur.), tiwistää, tihittää, kiinnittää, lujittaa.

solidus, 3, (solum), tiwiä, tiiwis, tihiä, tihu, likinen, täyteinen, kiintiä, luja, jämiä, tukewa, wahwa, corpus, terra, columna, paries, sphaera; sedes, te-

lum, tori, run.; crateres auro solidi (pelkäſtä kullaſta), ja ſamoin: s. elephantus, adamas ỳ. m., pelkkä, ſilkka, puhdas, paljas, run.; *subst.* solidum, i, *n.* luja alusta l. perusta, tanner, ylim. jtakin tiwiää, kiintiää, solido procedere; nihil solidi; finditur in solidum via (ſydän, ſiſusta), run.; *plur.* solida, tiwiät kappaleet; werr. täyſinäinen, täydellinen, täyſi, kokonainen, usura, stipendium; viscera, run.; decies solidum (koko miljona ſeſtertejä), run.; dies, run.; annus, consulatus; *subst.* solidum, koko ſumma; kuw. *a)* tihkiä, ytimikäs, tukewa, pyſywäinen, wakinainen, wakawa, todellinen, warſinainen, totinen, oikia, frequentia, judicia, effigies justitiae, suavitas, libertas, laus, utilitas j. m. ſ. *b)* luja, kiintiä, jämiä, wämmiä, wankka, järkähtämätöin, mens, run.; in solido locare (wahwalle kannalle, turwalliſeen tilaan), run.

solistimum tripudium, hywä ennusmerkki auspicioita pidettäiſsä: kun ennuskanat niin ahneesti ſöiwät, että ruokaa wariſi nokasta maahan.

sōlitārius, 3, (solus), yksinäinen, ſeurawajainen, erinäinen, natura solitarium nihil amat; virtus; homo (yksin l. itſekſensä elelewä).

sōlitūdo, inis, *f.* (solus), yksinäiſyys, ihmiſettömyys, tyhjyys, in solitudine; s. in foro ab oratoribus; jota autio, erämaa, uſein *plur. b)* turwattomuus, tuettomuus, awuttomuus, s. liberorum, viduarum; magistratuum, puute; ejus (wähäinen l. heikko lahko).

solitus, 3, *PA.* totuttu, tawallinen, tawanomainen, tawanmukainen; *subst.* solitum, jtakin tawallista, tawalliſuus, tapa, praeter s. (wastoin tapaanſa), run.; solito magis l. plus (enemmän kun tawalliſesti l. muutoin).

solium, ii, *n.* korkia istuin, walta-istuin, istuin, jumalain, kuningasten, ylhäisten miesten, divinum, regale; in solio sedere. *b)* werr. walta-istuin, hallitus. 2) amme, ſammio, eritt. wanna, kylpy-amme.

sōlivagus, 3, (solus-vagus), yksin kuljeſkiwa, itſekſeen kiertelewä, yksinänſä liikkuwa, yksin eläwä, itſekſiwäinen, bestiae; genus (hominum); werr.: coelum; kuw.: cognitio (yksipuolinen).

sollemnis (solemnis ja solennis), e, (sollus *i. e.* totus-annus), jokawuotinen, wuotuinen, wuoſittain palajawa, wuoſittain wietettỳ, määrättỳ, sacra, sacrificia, dies; prope s. bellum; Idus Majae sollemnes ineundis magistratibus erant. 2) werr. uskonnollinen, yhämenoinen, juhlamenoinen, juhlallinen, religiones, iter, sacra, epulae, ludi, habitus; dies, arae, run.; officium; *subst.* sollemne, is, *n.* uskonnollinen, yhä, juhlallinen toimitus, juhlatoimitus l. -meno, juhlalliſuus, juhla, uhri, juhlalliſet leikkilöt j. m. ſ. *b)* totuttu, tawallinen, tawanomainen, tawanmukainen, opus, imperium, run.; lascivia militum; *subst.* sollemne, is, *n.* tapa, tottumus, nostrum illud sollemne servemus; inter cetera sollemnia; *adv.:* sollemnia insanire (tawalliſella, jokapäiwäiſellä lailla), run.

sollemniter, *Adv.* uskonnolliſesti, yhämenoiſesti, juhlalliſesti.

sollers (sōlers), tis, (sollus *i. e.* totus-ars), taidokas, taidollinen, taitawainen, oſaawainen, näpperä, ſukewa, ſiewä, in omni vel officio vel sermone; genus acuminis; eritt. keinokas, kekſeliäs, nokkela, älykäs, ymmärtäwäinen, mielekäs, ounas, owela, natura, animus; descriptio partium; Ulixes, run.

sollerter, *Adv.* taitawasti, oſaawasti, näpperästi, keinokkaasti, nokkelasti, aiwoiſesti, älykkäästi, mielewästi.

sollertia, ae, *f.* (sollers), taidolliſuus, taitawaiſuus, taito, oſaawaiſuus, näpperyys, ſiewyys, eritt. kekſeliäiſyys, nokkeluus, ſukkeluus, ymmärtäwäiſyys, mielewyys, naturae, ingenii, hominum.

sollicitātio, ōnis, *f.* (ſcur.), kiihdyttäminen, yllyttäminen, häiritſeminen, ärrytäminen, äköittäminen, Allobrogum.

sollicito, I, (sollicitus), kowin, rajusti liikuttaa, häälyttää, myljätä, järistää, pudiſtaa, rytkyttää, tellurem (kyntää), freta remis (ſoudella, laſketella), stamina pollice (näppiä), arcu feras (ajella, käſitellä), spicula (wenytellä

ulos), run. 2) kuw. järkyttää, horjuttaa, saattaa epäwakaiseksi, statum quietae civitatis; pacem (häiritä); t. wawistuttaa, lewottomuuteen, aatkeloittaa, ahdistaa, ajatuttaa, huolettaa, surettaa, murhetuttaa, quem; animum; stomachum (waiwata), run.; de posteris sollicitor (olen murheissani jälkeisten tähden); eritt. suntuttaa, wihoittaa, sollicitatus Jupiter. *b)* kiihdyttää, kiihoittaa, kehoittaa, ärryttää, yllyttää, nostattaa, häiritä, houkutella kapinaan l. luopumukseen, wietellä, kiusata, quem; animum cujus; civitates; servos spe libertatis; fidem donis, run.; servos ad hospitem necandum, servum ad venenum dandum; ut, ne *conjunct.* kera; run. *inf.*

sollicitūdo, inis, *f.* (seur.), lewottomuus, suru, murhe, tuskanhuoli, animi; sollicitudo afficit, vexat quem; sollicitudinem cui afferre, sibi struere; sollicitudinem sustinere; liberare quem sollicitudine; sollicitudine urgeri; eas sollicitudines, quibus animi exeduntur, a diis importari putant.

sollicĭtus, 3, (sollus *i. e.* totus-cieo), kowin liikutettu, häälytettu, myllytty, mare (lonsuwa), ratis (ajelewa), run. *b)* kuw. lewotoin, aatkela, murhecllinen, huolellinen, huolikas, civitas; amor; animo sollicito esse; vicem cujus (jku kohtalon tähden); de qua re; pro quo; sollicitum habere quem (tehdä lewottomaksi), hostem ad lucem tenere (pitää lewottomuudessa, walweella); animal; vita, senecta, run.; justitia (tuskanhaltuinen); nox, lewotoin, lewotuttawa, huolettawa; samoin: in vita tyrannorum omnia sollicita; opes, amor, metus y. m., run.

solliferreum, i, *n.* (sollus *i. e.* totus-ferrum), heittorauta.

sollistimum, k. solistimum.

Soloe, k. Soli.

soloecismus, i, *m.* wirhe sanain kieliopilliseesa yhdistyksessä, wirhe Syntaxin (lause-opin) suhteen.

Solon l. **Solo**, ōnis, *m.* Athenalaisten kuuluisa laintekiä, Kreikan seitsemän wiisaasten joukkoa.

Solonius, 3, erään Latiumin paikkakunnan nimi, ager l. *subst.* yks. Solonium, ii, *n.*

sōlor, l, lohduttaa, puhua lohdutusta jku mieleen, sydämmeen, juoksuttaa lohdutusta, rohkeutta jku sydämmeen, rohkaista, quem verbis amicis, run.; solantia verba (lohdutuspuheet), run.; werr. liewittää, liennyttää, huojentaa, helpoittaa, waimentaa, hiljentää, ajettaa, wiihdyttää, laborem cantu, aestum fluviis, amorem testudine, curas, metum, lacrimas, famem, run.

solox, ōcis, karkia, takkuinen.

solstitiālis, e, (seur.), kesäpäiwän palausta koskewa, kesäpäiwän palauksen, dies (jona aurinko mence rawun tähtiseröön, pisin päiwä); nox (lyhyin yö), run.; orbis (rawun kääntöpiiri). *b)* werr. kesäinen, suwinen, helteinen, tempus (sydänsuwi); t. aurinkoa koskewa, auringon, orbis (kierto).

solstĭtium, ii, *n.* (sol-sisto), päiwänseisaus l. -palaus; eritt. kesäpäiwän palaus, pisimmän päiwän aika; run. werr. suwinen l. kesäinen aika, ja myös: kesäwari, helle, päiwänpolte.

sōlum, *Adv.* k. solus.

solum, i, *n.* alin osa, alipuoli, alainen, alus, alusta, ala, perusta, pohja, niin esim. kammion lattia l. permanto, sola marmorea; ojan, rakennuksen j. m. y. pohja, maaperusta, fossae; solo aequata omnia (tantereksi tasoitettu); clivus ad solum exustus est (maalä myöden, perinpohjin); maan pohja, maa-ema, maa, maaperä, mantu, tanner, agri (maa ja mantu, tilukset); exile, macrum, incultum y. m.; jalan pohja l. alusta, solorum callum; — run.: s. Cereale (leipä-alainen, -alaisin, jota pöytänä käytettiin), coeleste (taiwaanlaki), ja subtrahiturque solum (meri pakenee alta); — sanalasl. quodcumque l. quod in solum venit (mitä mieleen juolahtaa l. joukahtaa, mitä päähän pistää). *b)* werr. ala, paikka, seutu, maa, patriae, patrium; sola terrarum y. m.; jeta solum vertere, jättää maa, muuttaa l. lähteä maasta, maankulkeuteen menewistä pub. *c)* kuw. alusta, perusta, pohja, oratoris; solo aequandae sunt dicturae (s. o. perin kukistettawat).

Soluntīnus, ſ. Solus.

sōlus, 3, *[gen.* solīus, *dat.* soli], ſeuratoin, yksin, yksinänſä, yksistänſä, itſekſenſä, ainoa, soli perire voluerunt; mihi soli versantur ante oculos; Aenianes soli absunt a mari; quae sola divina sunt; s. ex toto collegio, ex omnibus, per se; solos novem menses (yksistänſä yhdekſän kuukautta); eritt. yksinänſä heitetty, hyljätty, turwatoin. *b)* werr. paikoista puh.: yksinäinen, ihmiſetöin, ihmiswajainen, aſujatoin, autio, erämainen, loca; mons, insula, agri, run. 2) *adv.* solum, yksistänſä, ainoaſtanſa, ainoaſti, waan, paljaaſtanſa, non solum - - sed etiam j. m. ſ., ſ. sed.

Solus, untis, *f.* Sikelian kpgeita; jöta **Soluntīnus**, i, *m.* Soluntilainen.

solūte, *PAdv.* ſiteettömäſti, wapaaſti, eſteettömäſti, mieltä myöden, moveri; t. huoliaſti, herkäſti, ſiewäſti, takiſtelematta, dicere; t. myös: weltoſti, weteläſti, laapakaſti, lewäperäiſeſti, huolettomaſti, agere.

solūtio, ōnis, *f.* (solvo), irroittaminen, kehittäminen, purkaminen, linguae (irtaiſuus, irtiolo); hominis (raukeaminen); eritt. makſaminen, ſuorittaminen, rerum creditarum; solutione impedita.

solūtus, 3, *PA.* irroitettu, keritetty, kehitetty, löyhä, liewä. *b)* werr. ja kuw. ſiteetöin, wapaa, kuitti, ſelwä, eſteetöin, a cupiditatibus; animus (raſittamatoin, murheetoin, ſurutoin); facere quem solutum (iloinen), run.; amores, voluntas y. m.; opere; ambitione, run.; *gen.* kera: operum (joutilas), run.; ratio; praedium (welatoin); jöta puheliaſta puh.: ſukewa, ſiewä, noria-, kerkiä-, ſulakielinen, in dicendo, ad dicendum; ja puheeſta: ſiteetöin, proſallinen l. runotoin, ſuorakielinen, oratio, t. ylim. wapaaluontoiſempi, löyhänomainen, irtonainen, wapaa, verba; numeri, run. *β)* paſaſſa merkityksesſä: ohjatoin, billitöin, itſewaltainen, wallatoin, puoletoin, populi; praetura; libido; risus, run.; jöta myös: weltto, wetelä, rentomainen, lerppumainen, lewäperäinen, s. et mollis in gestu; eo solutiore cura (ſitä huolettomammin); t. hieno, hempiä, pehmiä, jäntitöin, lenitas.

solvo, solvi, solūtum, III, irroittaa, päästää (irti, auki), kirwottaa, keritää, kehittää, awata, purkaa, eroittaa, ergastula, päästää kahleiſta, laskea irti, irralleen, wallalleen; equum (päästää waljaiſta, riiſua), run.; vincla jugis, catenas, run.; crines (laskea hajalle, hasſolleen); capillos, run.; tunicas, zonas, nodum, run.; agmina (hajoittaa, eroittaa), run.; — epistolam, fasciculum (awata); navim (paiskata rikki), run.; nivem, silices, ſulattaa, run.; solvitur hiems (riutuu, kuluu), run.; solvuntur viscera (rupeawat mätänemään), run.; ora (awata ſuu, ruweta haaſtelemaan, puhella), coetum (työntää erilleen), run.; homines volucresque ferasque solverat quies, corpora in venerem solvere j. m. ſ., hermotuuttaa, jännityyttää, weltoſtuttaa, raukaiſta; solvi frigore (laapaſtua, mennä l. raueta hermottomakſi), solvi morte ja yks. solvi (kuolla), run.; eritt. *a)* s. navem, ancoram l. yks. solvere (alkp. irroittaa laiwa maaſta), noſtaa ankkuri, laskea merelle, ruweta purjeille, lähteä purjehtia; *abs.*: a terra, Alexandriā, portu; itſe laiwoiſtakin puh.: naves ex portu solverunt. *b)* makſaa, ſuorittaa, cui pecuniam debitam; pecuniam reliquam ad diem; civitatibus pro frumento nihil; aes alienum (toimittaa); qui pro vectura solveret; a quo (rahawaihtajan kautta); solvendo non esse (olla woimatoin makſamaan, makſoon kykenemätöin); werr. makſaa, ſuorittaa, täyttää, oſottaa, palkita, ſowittaa, si solveris ea, quae polliceris, pitää; fidem (pitää puheenſa); vota; omnia justa paterno funeri; beneficium; poenas capite (ſ. o. kärſiä kuolemanrankaiſtus). 2) kuw. kerittää, kehittää, ſelwittää, purkaa, lahottaa, poiſtaa, captiosa; versum (tehdä ſuorakieliſekſi l. proſakſi), run.; metum, pudorem (luowuttaa, haihduttaa), run.; morem (kumota). Eritt. *b)* päästää, kerittää, kirwottaa, wapauttaa, quem curā et negotio; somno solvi (herjetä

uneſta, herätä); civitatem religione; quem legibus; run.: nec Rutulos solvo, en wapauta (kohtaloanſa ſaawuttamaſta).

somniculōsus, 3, (somnus), uninen, uneliaſ, untelo, senectus.

somnifer, 3, (somnus-fero), unta tuottawa, unettawa, nukuttawa, virga, run.; eritt. kuolettawa, ſurmainen, venenum, run.

somnio, I, (ſeur.), uneksia, uneta, uniſkella, unella, unia, nähdä unta, de quo; quid (jtakin, jſtakin); *acc. c. inf.*; werr. uneksia, perättömiä, tyhmiä ajatella l. puhella, kouhotella, höperöitä, hoperoita, hupſutella, quid (jtakin, jſtakin).

somnium, ii, *n.* (ſeur.), unennäkö, uni, jucundissimis somniis uti; werr. unelma, tyhjä luulo, kuwatus, houraus, hullutus, Stoicorum somniorum interpres.

somnus, i, *m.* uni, somnum capere (ſaada unta), tenere (pyſyä hereellä), videre (nukkua); somno se dare (panna maata); proficisci ad somnum (käydä lewolle); me arctior quam solebat somnus complexus est; somno oppressus; ex somno excitare quem (uneſta, nukuſſiſta, nukkumaſta); somno solvi (herjetä l. herätä uneſta); somnos ducere (wetää unta, nukkua, t. tuottaa unta, unettaa), run.; in somnis videre quid, nukkuiſſa, uniſſa; ſamoin: somno, per somnum; eritt. wikana: uneliaiſuus, wetkomaiſuus, kähmeys, työttömyys, toimettomuus, somno nati, dediti; run. werr. *a)* yö, dies somnusque; primo somno (ehtoo-yöstä). *b)* huoleman l. tuonen uni, huolema, longus. 2) Somnus, unenjumala.

sonābilis, e, (sono), huokiaſti ſoiwa, helkkywä, heliſewä.

sonax, ācis, (sono), kowin jymiſewä, raikkuwa, räikiä.

sonipes, pedis, (sonus-pes), jymyjalkainen, *subst.* hepo, run.

sonitus, us, *m.* (sono), kumina, humina, jyminä, jumu, järy, jylinä, jyty, jyske, ryske, kalske, jyrinä, töminä, pamina, pauhina, kaikku, räikkinä, helke, tohu, kohina, roiske, riuske, kapſe, ääni, tubae; Olympi, armorum, ventorum, pedum y. m., run.; remorum; flammae (rätinä); sonitum reddere; fig.: verborum inanis s.; nosti sonitus nostros (jyskyttäwä puhe).

sonivius, 3, (sonus), kapſauttawa, tripudium, ennuskanoilta wariſewan ruan kapſina.

sono, sonui, sonitum [ſiwumuotona sonaturus], I, ſoida, ääntää, äännellä, joikua, jolua, wonkua, wankauta, kumiſta, humiſta, jymiſtä, jylſtä, pamuta, tohiſta, kohiſta, olata, kaikkua, raikkua, mäikkyä, räikkyä, kimiſtä, heliſtä, helkkyä, piukoa, riuſkia, sonant fides, aera, plectra, run.; sonant tympana; sonat vesica displosa (paukahtaa), run.; sonant verbera (winkuwat, ſuhiſewat), run.; sonant silvae, ripae, clamore viri, stridore rudentes, run.; sonant omnia ploratibus; s. inani voce (panna tyhjiä ſanoja); hirundo sonat (wiſertelee, liwertelee), run.; graviter, acute. 2) *trans.* (ääntin) laſketella l. wieretellä, ääntää, huutaa, ilmoittaa, laulaa, subagreste quiddam, pingue quiddam (haaſtella); mortale (ihmiſen tawoin puhella), run.; nec vox hominem sonat (ei kuulu ihmiſeltä l. ihmiſen ääneltä), run.; tale sonat populus (pauhaa), evoeque sonat (riekuu, kirkuu), run.; atavos (ferſkuen mainita), run.; — unum, merkitä, oſottaa, ja ſamoin: quid sonet haec vox voluptatis; — plectro sonare dura navis *etc.* (ſoittaa), run.; lyra sonat carmen (helkyttää), run.; bella, quem, wieretellä, laulella, runoillen yliſtää, ja ſamoin: sive mendaci lyra voles sonari, run.

sonor, ōris, *m.* (ed.), kumina, tohina, raikku, riuske, räiske, rätinä, kalke, ääni.

sonōrus, 3, (ed.), kumiſewa, jymyinen, tohuinen, kohukas, pauhuinen, riuskeinen, raikkuwa, räikiä, helkkywä, helkkyäs, ſoiwa, äänikäs, tempestas, flumina, cithara, run.

sons, sontis, ſyyllinen, ſyynalainen, rankaiſtawa, *subst.* ſyyllinen, pahantekiä, sontes punire.

sonticus, 3, (ed.), waarallinen; jsta ſuurenarwoinen.

sonus, i, *m.* (sono), ſointo, ääni, kaikku,

raikku, helke, kumu, jymy, pauhina, tohina, kohina, roiske, riuske, tubae, nervorum, fluminis; acutissimus, korkein diskantti (kimiä ääni), gravissimus, matalin basi (järiä ääni); inanes sonos fundere (laskea tyhjää ääntä suustansa); run. ääni, sämel, cygni, sana, edidit ore sonos, kieli, puhe, tunc mens et s. relapsus. *b)* kuw. sämel, esittelyn laatu, addidit historiae majorem sonum vocis.

sophistes, ae, ja **sophista**, ae, *m.* sophisti, alkp. (maksoa ottawa) philosophian ja puhetaiteen opettaja, jälkeenpäin philosophi, joka totuutta etsiwänänsä sen warjoa l. muotoa hapuilee ja wäärillä päätelmillä wäitöksiään todeksi tekee, josta sanawäänteliänä, sanahalkeiliana, wiisasteliana, kielenpiekšiänä, öyhkärinä j. m. s. pidetty.

Sophocles, is, *m.* kreikalainen murhekuwausten kirjoittaja; josta **Sophoclēus**, 3, sophokleinen, Sophokleen.

sophus, 3, wiisas, run.

sōpio, IV, (seur.), nukuttaa, unettaa, uinuttaa, quem; somno sopitus l. yks. sopitus, nukkunut, nukuksissa olewa. *b)* wiihdyttää, tyynnyttää, waimentaa, hiljentää, asettaa, sopiti ignes (tuhan alla kytöwä), run.; sopita virtus. 2) huumata, wiedä tainnoksiin, pyörryksiin, quem; *Pass.* mennä huumeisin, tainnuksiin, miemoksiin, mennä tunnoltaan, taidoltaan, taintua, menehtyä; quies sopita (sikiä uni).

sopor, ōris, *m.* sikiä uni, raskas uni; run. ylim. uni, josta myöskin: kuoleman l. tuonen uni, kuolema. 2) unijuoma, patri soporem dare medicos coegit. 3) Sopor, unenjumala.

sopōrātus, 3, *PA.* sikiästi nukkuwa, hostis, run.

sopōrifer, 3, (sopor-fero), unta tuottawa, unettawa, nukuttawa.

sopōro, I, (sopor), unettawalla l. nukuttawalla woimalla warustaa, ramus vi soporatus Stygia, run. 2) nukuttaa, huumata, werr. asettaa.

sopōrus, 3, (sopor), unta tuottawa, nukuttawa, nox, run.

Sōra, ae, *f.* Wolskilaisten kyseita Latiumissa; josta **Sōrānus**, 3, soralainen, *subst.* Soralainen.

Sōracte, is, *n.* Etrurian wuoria.

sorbeo, sorbui, sorptum, II, särpää, ryystää, härpätä, ryypätä, kuilia, kuilaista, litkaista, niellä; werr. ylim. kuilaista, kuilauttaa, hotkaista, hahmaista, nielaista, wetää l. lappaa l. imeä (sisälleen), fluctus, fretum y. m., run.; sorbent praecordia flammae (ahmaawat, ahnaasti syöwät), run.; kuw.: odia (niellä, kärsiä), animo quid (holmia).

sorbum, i, *n.* pihlajan marja; ja **sorbus**, i, *f.* pihlaja.

sordeo, sordui, II, olla likainen, saastainen, pahansiiwoinen, törkyinen; kuw. näkyä halwaksi l. wähänarwoiseksi, näyttää huonolta, olla halweksittawa, olla halpana l. lasteella pidetty, sordet cui quis (jku on jklta lasteella pidetty); sordent tibi munera nostra, run.

sordes, is, *f.* enimitten *plur.* sordes, ium, *f.* (ed.), lika, saasta, törkkä, rietta, tahro, tartti, karsta, roju, sordes aurium; werr. liankarwainen murhewaate, ja ylim. murhe, sordes reorum; jacere in lacrimis et sordibus; kuw. *a)* alhaisuus, halpuus, huonous, kataluus, kelwottomuus, ilkeys, fortunae et vitae; sordes suas eluere; judicium; mens oppleta sordibus; *concr.* loka, rietas alhaiso, roska- l. hylkywäki, urbis; soimusanana: ruokotoin, roisto. *b)* ilkiä ahneus, itaruus, wisutteleminen, amat sordes multo minus; nulla in re familiari sordes.

sordesco, ere, (sordeo), likauta, tahrauntua; kuw. halwentua, tulla wähänarwoiseksi.

sordidātus, 3, (sordidus), likawaatteinen, ruokottomasti waatetettu, tahroisilla waatteilla, servi; eritt. murhewaatteinen l. -pukuinen, murhewaatteilla, reus.

sordide, *Adv.* siistittömästi; kuw. siiwottomasti, huonosti, ilkiästi, riettaasti, eritt. ahneesti, itaraasti, saitamaisesti, kitakasti, wisusti.

sordidus, 3, (sordeo), likainen, saastainen, tahroinen, törkyinen, ryöttäinen, räätyköinen, karstainen, pahansiiwoinen, amictus, mappa, fumus, nati, run.;

terga suis (ſawuſtettu, palwattu), run.; werr. liankarwaiſilla waatteilla, murhewaatteinen, murhepukuinen; kuv. *a)* kurja, katala, alhainen, halpa, huono, homo; loco sordido ortus; villula; rura, run. *b)* ſiiſtitöin, epäjalo, häpiällinen, ilkiä, huono, kehno, kelwotoin, homo; quaestus, ratio, adulterium p. m.; critt. ahne, kitſas, ſaita, wiſu, homo; cupido, run.

sōrex, icis, *m.* pääſtäjäinen, piekko.

sōrītes, ae, *m.* = acervus, perusteitten kaſaamiſella rakennettu pääſtösjohdelma, kaſapäätelmä.

soror, ōris, *f.* ſiſar, ſiſko, germana; Jovis (Juno), Phoebi (Luna), doctae l. novem (Runottaret), genitae Nocte, crinitae angue, vipereae (Furiat l. Koſtottaret), tristes, tres l. *abs.*, Oſattaret, run. *b)* werr. ylim. ystäwä, leikkikumppani, armas, run.

sorōricīda, ae, *m.* (soror-caedo), ſiſarenſurmaaja.

sorōrius, 3, (soror), ſiſarellinen, stuprum (ſiſaren kanſa).

sors, sortis, *f.* (sero, niwoa jne.), arpa, lotti, sortes conjicere in hydriam; sortes conjicere, dejicere, miscere, ducere, educere; quum dejecta in id sors esset (ſitä warten heitettiin arpaa); sors mea exit; ut cujusque sors exciderat (oli langennut); werr. *a)* arwanlyönti, arwanlaſku, -pano, -heitto, arpominen, arpa, res revocatur ad sortem (aſiaſta nakataan arpaa, aſia päätetään arwanlyönnillä); conjicere quid in sortem (lyödä arpaa jſtakin); ei sorte provincia evenit; sorte duci; sortibus de quo consulere (heittää arpaa jſtä); comitia suae sortis esse (arpa oli määrännyt kokouſſen hänen toimitettawakſenſa); extra sortem (arpaa lyömättä). *b)* arpatauluſelle kirjoitettu orakelilauſe, ennuſanelma, ennuſtus, oraculi (orakelin waſtaus); responsa sortium; s. Lyciae (lykialaiſen Apollon orakeli), run.; Phoebeae, sacrae, run. *c)* oſa, oſinko, kohtalo, in nullam sortem bonorum natus; Saturni (ſ. o. lapſi), run.; critt. oſa, kohtalo, (hywä t. kowa) onni, luoma, nescia mens sortis futurae, kohtaukſet, waiheet, run.; s. incommodi; s. mali incidit cui (kowa onni kohtaa jtta); s. aliena, iniquissima; feminea, altera (ſuku, puoli), run.; jsta ſääty, tila, kohta, kanta, non tuae sortis juvenis (ettäſi myöden), run.; mortalis, run.; ja arwo, arwoſija, prima, secunda, media. *d)* wirka, wirantoimitus, numquam afuit nisi sorte; quibus cecidit custodia sorti, run. *e)* (kaswulle pantu) kapitali l. pää-oma.

sortilegus, 3, (sors-lego), ennuſtawa, Delphi, run.; *subst.* arpamies, tietäjä, ennuſtaja.

sortio, IV, (sors), arpoa; sortitus, 3, arwottu, arwalla määrätty l. walittu; jsta *adv.* sortito, arwalla, arwan kautta, arwanlyönnillä, ja werr. luoman l. ſalliman kautta.

sortior, IV, (sors), arpoa, heittää l. nakata arpaa, lyödä l. panna arpaa, inter se. 2) *trans.* arpoa jtakin, jstakin, lyödä l. laskea arpaa jstakin, arwalla jakaa l. määrätä jtakin, tribus, provinciam; judices; quos ad ignominiam; dicas (*i. e.* judices); sortiri, quid loquare; consules sortiti, uter dedicaret; werr. *a)* jakaa, taſata, regnum in plebem; laborem, periculum, run. *b)* walita, walikoita, subolem, run.; fortunam oculis (ſilmin etſiä ſoweliaſta paikkaa), run. *c)* arwalla, arwanlyönnillä ſaada, peregrinam provinciam; ylim. ſaada, ſaawuttaa, amicum casu, run.; mediterranea Asiae.

sortītio, ōnis, *f.* (ed.), arpominen, arwanlyönti l. -laſku, provinciarum; aedilicia; sortitione in quem animadvertere.

sortīto, ſ. sortio.

sortītus, us, *m.* (sortior), arwanlyönti.

Sosius, 3, romal. ſukunimi.

sospes, pitis, pelaſtawa, ſäilyttäwä, jsta *subst.* sospita, ae, *f.* pelaſtajatar, ſäilyttäjätär, Junon liikanimenä. 2) *pass.* pelaſtettu, hywin ſäilynyt, wahingotoin, wammatoin, wikaumatoin, pilaumatoin, ehiä, terwe, onnellinen, quem sospitem in patriam restituere; una sospes navis ab ignibus, run.; cursus, run.

Sospita, ae, *f.* ſ. sospes.

sospito, āre, (sospes), pelaſtaa, ſäilyttää, ſuojella, kaita, onniſtuttaa, progeniem.

sŏter, ēris, *m.* pelaſtaja, ſäilyttäjä, onniſtuttaja.

Sp. lyhennyksenä = Spurius.

spādix, īcis, *m.* hedelminenſä irti temmattu palmun-oksa; jōsta *adj.* taatelinkarwainen, punaiſenruskia, kaſtaninkarwainen.

spado, ōnis, *m.* ſiitoswoimaa wajaawa; eritt. ſalwio, kuohilaſ.

spargo, sparsi, sparsum, III, ſirottaa, wariſtaa, rapiſtaa, ripoittaa, riiſkuttaa, piröſkuttaa, piroſtella, kylwää, hajoittaa, lewittää, tuiſkia, semen, semina; dentes per humum, run.; numos populo de Rostris; nuces, flores, rosas, run.; tela (koſolta nakella l. paiſkia), run.; arenam pedibus, run.; kuw. ſirottaa, kylwää, lewittää, animos in corpora humana; omnia, quae gerebam, spargere me arbitrabar in orbis terrae memoriam; sparserat nomen fama per urbes, run.; s. voces in vulgum, run. — Eritt.: s. quid qua re, ſirotuttaa, kariſuttaa, pirökotuttaa jtakin jllakin, ſirottaa, wariſtaa jne. jkta jtakin täyteen, jnkin päälle jtakin, jhnkin jtakin, caput mola salsa, run., l. eſim. s. humum foliis, lehdittää maa, run.; werr.: coelum astris, lumine terras, run.; kuw.: literae humanitatis sale sparsae. *b)* ſirottaa, hajoittaa, ajaa hajalle, lewittää, jakaa, aper spargit canes, run.; corpora (kiſkaiſta hajalle, erilleen, repiä rikki), run.; sparsa classis; sua (raiſkia, haaſkata, tuhlata), run.; spargi per vias; s. se in fugam (hajota). *c)* piſtää l. ſowittaa lomaan, wäliin, eſim. ſanoja, sparge subinde, run. 2) ſiriſtää, ripoittaa, riputella, piroittaa, piſkottaa, huiſkuttaa, ripſuttaa, riiſkuttaa, piröſkuttaa, paröſkuttaa, räiſkyttää, aquas per totam domum, run.; venena (ſekoittaa); eritt.: s. quid qua re, ſiriſtyttää, ripoituttaa, piſkotuttaa jtakin jllakin, ſiriſtää, riputella jne. jkta jtakin täyteen, jnkin päälle jtakin, jhnkin jtakin, aram agno immolato, corpus lymphā, run.; s. lacrimā favillam amici, koſtuttaa, kaſtaa, run.; haustu sparsus aquarum ora fove (wiruta ſuuſi ryyppätyllä wedellä), run. *b)* werr. piſkottaa, pilkoittaa, tiploittaa, kirjawoittaa, aureis maculis sparsus; capreoli sparsis pellibus albo, run.

sparsus, 3, *PA.* hajallinen, orines (haſſollanſa), run.

Sparta, ae, ja **Spartē,** ēs, *f.* Lakonian pääkpi; jōsta *a)* **Spartānus,** 3, ſpartalainen, *subst.* Spartāni, orum, *m.* Spartalaiſet. *b)* **Spartiātes,** ae, *m.* Spartalainen.

spartum, i, *n.* eſpartokaswi.

sparulus, i, *m.* lahna, ſanaſta **sparus,** i, *m.* kultalahna.

sparus, i, *m.* ja **sparum,** i, *n.* peitſi, keihäs.

spatior, I, (spatium), käwellä, jaloitella, aſtuilla, huwikſenſa liikkua, in xysto; sub umbra, summā arenā, run.; ylim. käyſkellä ympäri, edeſtakaiſin, käydä, aſtua, aſkeltaa, ante ora deum ad aras, lato arvo, in sicca arena, run. *b)* werr. lewitä, lautua, alae spatiantes (lewiät), run.

spatiōse, *Adv.* awaralta, lawialta, laajalta.

spatiōsus, 3, (ſeur.), tilawa, alawa, awara, wäljä, laaja, ſuuri, kookaſ, lewiä, pitkä; werr. kauan keſtäwä, aikawa, pitkällinen, pitkä.

spatium, ii, *n.* awaruus, wäljyys, laajuus, tila, ala, ſija, matka, wäli, loma, coeli, run.; spatia locorum; in spatio (wäljällä, aukialla); itineris (mitta); viae (pituus), run.; promontorium in aliquantum maris spatium extenditur (piſtää jotenkin pitkältä ulos mereen); sp. conficere; sp. non est agitandi; paribus spatiis; aequo fere spatio abesse (melkein yhtäläiſen matkan pääſſä); duum millium spatio (kahden penikulman pääſſä); magnum sp. abesse (hywän huipaukſen matkaa); ab tanto spatio institui (tämmöiſen matkan pääſſä); tantum spatii p. m.; — sp. hostis (serpentis), oris et colli, ſuuruus, koko, run.; in spatium, pituudelle, pitkittäin, pitkinpäin, run. Siitä: 1) eritt. paikka, jolla käwellään, kilpaillaan j. m. ſ., *a)* tanner, käwelmö, aſtumo, communia; spatia silvestria, Academiae; plana spatia (kedot, lakiat), run.; sp. declivis Olympi (rata, tie),

run.; t. itſe käweleminen, aſtuileminen, käwelykerta l. -erä, duobus spatiis tribusve factis. *b)* kiiſtämö, kilpakenttä, decurrere; tähtienkin ja planetein kiertotarha, ja run. nakatun kiwen rata; t. itſe juokſu, kierto, kiertokerta, kulku, matka, curvatis, adversis spatiis, run.; addere in spatia, run.; medium, run.; dimidium; kuw. juokſutarha, juokſu, rata, retki, aevi, run.; propioribus spatiis quem insequi (iän ſuhteen olla jkta lähempänä), run.; deflectere de spatio; in spatio quem persequi. 2) aikakauſi, aika, spatia omnis temporis finire (kaikki ajan pituus l. jakſo); respicere sp. praeteriti temporis (kuluneen ajan awaruus); sp. diei (päiwän pituus); annuum (wuoſikauſi), diurnum (päiwäkunta); dierum triginta; defensionis; hoc interim spatio (tällä wäli-ajalla, tällä wäliä); brevi spatio (lyhyellä aikaa); eritt. *a)* aika, loma, ajatuſſen wuoro, wiipy, jouto, wara, tila, irae suae sp. dare; dare spatium (aliquid, nihil spatii *etc.*) cui faciendi l. ad faciendum quid; nullum sibi ad cognoscendum sp. relinquunt; sp. non est ad quid; sp. ad dicendum habere; sp. sumere ad cogitandum. *b)* ajanmitta runoſſa, qui (trochaeus) est eodem spatio quo choraeus.

species, ēi, *f.* (specio), katſanto, katſahdus, ſilmäyſ, harw., prima specie (enſi katſeeſſa). II) *pass.* ulkonainen ilmauma, katſanto, näkö, näky, ulkopuoli, ulkomuoto, muoto, hahmo, kuwa, formae; humana; oppidi; duo signa eädem specie ac formä (ſamannäköinen l. -muotoinen); sphaerae, navium; hominum honestissima; nova atque inusitata, horribilis; in speciem montis (kuten wuori), run.; ad speciem magnifico ornatu (katſannolta, ulkonäöltä); civitatis (waltionmuoto); quod speciem haberet honesti (näyttää kunnialliſelta); kuw. idea, aate, käſitys, tajuelma, olento, luonto, viri boni, tyranni; eloquentiae; optima sp. dicendi (puheliaiſuuden ideali); eritt. *a)* muoto, warjo, näkö, wiwahduſ, kuwa, speciem offerre; speciem ridentis praebere (näyttää naurawalta, ruweta naurawan näköiſeltä); summa sp. arborum stantium relinquitur; specie, in speciem, näköänſä, näköjään, näöltään; per speciem auxilii ferendi (awunteon warjolla); humanitatis habere speciem (wiwahtaa ihmiſyyteen); speciem gerere sapientium (olla wiiſaſten muotoinen, kaltainen); specie quadam virtutis assimulatae (ulkokiilto); speciem utilitatis habere (näyttää hyödyltä); ad speciem, näön wuoksi, muodoksi, ſilmän pilkkeeksi. *b)* loiſte, hohde, komeus, julkeus, koreus, fuit sp.; adhibere quandam in dicendo speciem; sp. praebere triumpho; addere speciem; sp. candorque coeli; jäta ſoreus, kauneus, vaccae, aetatis, run. 2) wert. uni-ilmiö, kaawe, kuwaus, hahmo, näky, consuli visa sp. viri; nocturna; jäta kuwa, kuwapatſaus, Jovis, run. *b)* laji (waſtahakaan genus:ta), genus sui similes, specie autem differentes complectitur partes; virtutes specie dispares.

specillum, i, *n.* (specio), haawankoetin.

specimen, inis, *n.* (ſcur.), tunnuſmerkki, tunnuus, koe, näytös, oſotus, eſimerkki, todiſtus, takaus, s. ingenii, ingenui hominis, popularis judicii; solis avi (kuwaus), run.; sp. dare (ſuorittaa taidonkoe, näyttää taitoanſa); wert. eſikuwa, ideali, in quo (C. Caesare) mihi videtur sp. fuisse humanitatis, salis *etc.*; temperantiae sp. est Scaevola; naturae.

specio, spexi, spectum, III, katſoa, nähdä.

speciōse, *Adv.* hohtawaſti, koriaſti, komiaſti, muhkiaſti, kauniiſti.

speciōsus, 3, (species), loiſtoiſa, julkinen, komia, muhkia, pulska, ſorianmuotoinen, ſirowarſinen, erinomaiſen kaunis, ihana, mulier, run. *b)* kuw. loiſtoiſa, hohtawa, ulkomuodollaan l. ulkonäöllään häikäiſewä, koria, komia, julkinen, ulkokiiltoinen, korian-, kauniinwarjoinen, -muotoinen, -kaikkinen, causa (kauniilta kuuluwa); dicta speciosa; ministerium (kunniakas); titulus; fabula, vocabula, nomina y. m., run.

spectābilis, e, (specto), näkywäinen,

nähtäwä, corpus coeli; campus (aukia), run. *b)* katſeltawa, julkinen, komia, uhkia, auro sp. Niobe, run.; heros, run.

spectāculum, i, *n.* (specto), näky, näkemä, näytelmä, rerum coelestium; Euripi, katſanto; sp. hominibus luctuosum; sp. cui praebere; spectaculo cui esse; eritt. teeškelmä, tekokuwaus, näyttökuwaus, näytelmä, theateriša, Circus kentällä j. m. ſ., spectacula sunt data; sp. committere; spectaculo interesse; sp. apparatissimum, gladiatorium, gladiatorum, circi. *b)* werr. theateri, katſola, katſelopaikka l. -ſija, katſonki, joša katſelia istuu, tantus ex omnibus spectaculis plausus excitatus.

spectātio, ōnis, *f.* (specto), katſeleminen, tarkaſteleminen, katſanto, apparatūs spectatio tollebat omnem hilaritatem; animum levari spectatione; eritt. tarkaſtus, koetus, eſim. rahan.

spectātor, ōris, *m.* (specto), katſelia, katſoja, tarkaſtelia, tarkkailia, waarinottaja, spectatores se otiosos praebuerunt calamitatis; superarum rerum atque coelestium; eritt. arwoštelia.

spectātrix, īcis, *f.* (ed.), katſeliatar, waarinottajatar.

spectātus, 3, *PA.* koetettu, koeteltu, taattu, homo; fides, virtus, integritas; jošta ylim. oiwallinen, jalo, arwoša pidetty, arwokas, kiitetty, vir, femina.

spectio, ōnis, *f.* (specio), auspiciojen waarinotanto, jošta waarinoton oikeus (joka oli ylhäiſemmillä maiſtratimiſillä).

specto, I, (specio), katſella, katſoa, ſilmäillä, tähyštää, tarkaſtella, tarkata, ottaa waari, tähdätä, quid ja quem; alte; in nos solos; ad quem (pitää ſilmällä jku), run.; eritt. *a)* katſoa, katſella tekokuwausta j. m. ſ., fabulam, run.; Megalesia, ludos. *b)* paikoišta puh.: katſahtaa, antaa, maata, kääntyä, olla jhnkin päin, jtakin kohden, ad orientem solem, ad meridiem; in urbem, in Etruriam; inter occasum solis et septentriones; te adversum, run.; solem occidentem; sepulcrum; kanſoiſtakin puh.: Belgae spectant in septentriones. *c)* katſas, tella, tarkaſtella, tutkiſtella, koetellasin ignibus aurum, run.; hunc igni spectatum arbitrantur. 2) kuw. katſoa, katſella, ad te spectat oratio; eritt. *a)* pyrkiä, tawottaa, pyytää, etſiä, harraſtaa jtakin, kalliſtua l. painua jhnkin, tarkoittaa, tähdätä jtakin, katſoa jtakin, pitää lukua jštakin l. wäliä jllakin, magna (aſettaa määräkſenſä); fugam, rem, mores; locum probandae virtutis (odottaa); ad suam magis gloriam quam ad salutem reipublicae; — res spectat ad seditionem, ad vim, ad perniciem patriae; quae (beneficia) ad singulos spectant, koškea; spectat quid eo l. huc, ut - -; quo igitur haec spectat oratio? Hoc longe alio spectabat, atque - - (tarkoitti warſin toišta). *b)* arwoštella, quem t. quid ex qua re; quid in quo.

spectrum, i, *n.* (specio), ilmauma, ilmiö, kuwa, kuwaus.

spēcula, ae, *f.* (spes), wähäinen toiwo, toiwonhiukka l. -rahtu, oblectari speculā.

specula, ae, *f.* (specio), wahtimo, wahti-, wartiapaikka, -torni j. m. ſ., ignis e specula sublatus; tamquam ex aliqua sp. prospexi tempestatem futuram; run. ylim. korkopaikka, kukkula, jšta myös korkiašta kaupungin muuriſta puh.; kuw.: in speculis esse, olla wäijyksišä, wäijyä, wahdata.

speculātor, ōris, *m.* (speculor), tähyšteliä, kurkiſtelia, wakoja, tiedušteliä, šodašša, per speculatores comperire. *b)* werr. tarkaſtelia, tutkiſtelia, tutkija, naturae.

speculātōrius, 3, (ed.), wakojaa koškewa, wakoilia-, navis l. navigium.

speculātrix, īcis, *f.* (speculator), katſaſteliatar, tutkiſteliatar.

speculor, I, (specula), ſalakättä katſaſtella l. tähyštää, kurkiſtella, wahdata, wakoa, tiedušteliä, tutkiſtella, wäijyä, ottaa l. pitää waari, pitää ſilmällä, quem; omnia, Rostra; consilia cujus; dicta factaque cujus; cujus abditos sensus; eventum Bellovacorum (wartoa); ut specularetur, quae fortuna esset: in omnes partes tähyštellä

ympäri), run. *b)* kekſiä, ſaada nähdä, laetam avem, run.

speculum, i, *n.* (specio), peili, kuwaſtin, speculorum levitas; in quibus (pueris), ut in speculis, natura cernitur; run. wedenkalwo. *b)* kuw. kuwa, naturae.

specus, us, *m.* ja *n.* ukura, lokero, luola, onkalo, loukko, rotko, opacus, vastus; jöta myös: peitettu kanali, weſijohto. *b)* werr. kaalo, holo, hottelo, ſywänne, vulneris, run.

spēlaeum, i, *n.* lokero, luola, run.

spēlunca, ae, *f.* lokero, luola, kamano, onkalo.

Sperchēos ja **-īos** l. **-us**, i, *m.* Theeſſalian jokia; jöta *a)* **Sperchēis**, idis, *f.* Sperchelon. *b)* **Sperchīonides**, ae, *m.* Sperchelolainen, Sperchelon lähekäs.

sperno, sprēvi, sprētum, III, eroittaa; jöta werr. huonokſia, halweksia, halwella, pitää halpana, lasteella, wähänarwoiſena, olla huolimatta, lykätä l. ſyöstä pois tykööän, polkea, hyljätä, runſia, heittää, quem ja quid; non spernendus (ſommoinenkin, ſuurenarwoinen); run. *inf.* kera: spernit deferri *(i. e.* non vult).

spēro, I, odottaa, eritt. hywää, toiwoa, olla toiwoeſſa, quid, eſim. id, nihil, omnia j. m. ſ.; omnia ex victoria; victoriam a quo; magna quā re (jötakin); meliora; praeda sperata; uſein *acc. c. inf.* kera, eſim. spero nos perventuros, sperant se esse capturos, memoriam spero sempiternam fore, spero te mihi ignoscere y. m.; de qua re; bene de quo (toiwoa hywää); bene l. recte (pitää hywää toiwoa); ut spero. 2) odottaa, pahaa, luulla, arwata, pelätä, id quod non spero; haec spero vobis molesta videri; dolorem, deos, run.

spēs, spēi, *f.* (ehkä ſupiſtettu ſanasta speres, spero), odotus, eritt. hywän ſuhteen, toiwo, toiwe, bona, vera, falsa, sera, lentior; spes est in vobis (rippuu teiſtä); spem ponere in qua re, in quo, in quem, collocare in quo (panna l. laskea jhnkin, jhn); spem habere, concipere, affectare; in spem venire, ingredi, adduci (ſaada toiwoa, ruweta toiwomaan); spes me tenet (minä toiwon); esse (in) magna spe (pitää wahwaa toiwoa); spe niti, duci, teneri (toiwoa, olla toiwoeſſa); pax fuit in spe (odotettiin, toiwottiin); quod nulla habeo in spe (jota en ollenkaan toiwo); id in optima spe pono (tämä ſynnyttää minuſſa aiwan hywän toiwon); praeter l. contra spem (wastoin odotusta, ajatusta, toiwoa); spem cui facere, dare, ostendere, afferre (ſaattaa toiwoa jkn mieleen l. ſydämmeen); spem incidere, praecidere, destituere, fallere, eripere (katkaista, kuolettaa j. m. ſ.); spem perdere; spe labi l. dejici, a spe repelli, de spe depelli; spem cujus alere, augere; spes fallit quem; spes ad irritum cadit; ad exitum spei venire; omnes spes atque opes concidisse; spes mercedis, imperii, amplificandae fortunae, palkan jne. toiwo, toiwo palkasta jne.; de *abl.* kera; spes est *acc. c. inf.* kera; spe duci, se posse *etc.* — Eritt. perinnön toiwo, in spem arrepere, run.; ja Spes jumalattarena, jolla monta temppeliä Romaſſa. *b)* werr. eſineestä puh., johon ken toiwonſa laskee t. jota ken toiwoo, toiwo, toiwoma, eſim. puppes, spes vestri reditus, run.; sp. gregis (nuoriſta wuohiſta puh.), run.; spe potitur, run. 2) odotus pahan ſuhteen, luulo, pelko, spe serius, celerius.

sphaera, ae, *f.* pallo, kyörä; eritt. taiwaanpallo (jommoiſen Archimedeš enſin kuwaſi); werr. kiertorata l. -tarha, planetein.

Sphinx, Sphingis, *f.* hirwiönainen Theban ſeudulla, joka panemilla arwoituksillaan kiuſasi ohitſe kulkewia ja kuoliaksi raateli, kutka ei noita arwanneet.

spīca, ae, *f.* ja **spīcum**, i, *n.* l. **spīcus**, i, *m.* alky. kärki, ota; jöta taw. tähkä, tähkä- l. ſiemenpää, jywäterä, terä, ad spicam perducere fruges. *b)* werr. Jywätähkä, Neitſyen tähtiſikerön kirkkain tähti.

spīceus, 3, (ed.), tähkäinen, tähistä, tähkä-, jywä-, wilja-, serta, messis, run.

spīcilegium, ii, *n.* (spica-lego), tähkänoukinta l. -poiminta.

spīco, I, (spica), kärjeſtää, jäſta tähittää, tähällä warustaa, *Pass.* tähkiä, tehdä tähkää l. terää.

spīculum, i, *n.* (spicum), kärki, ota, tutkain, terä, nirkko, oas, piſtin, eſim. mehiläiſen, ſkorpionin j. m. ſ.; eritt. aſetten (keihään ja nuolen), sibi avelli jubet spiculum; jäſta werr. heittokeihäs, nuoli.

spīcum, **spīcus**, ſ. spica.

spīna, ae, *f.* piſtiäinen, piſtin, piikki, ora, oas, orjantappuraſja j. m. ſ.; jäſta myös: orjantappurapenſas. *b)* werr. piſtin, piikki, oas, neula, eſim. iiliskotin; — kalanruoto; — ſelkäpii, -ruoto, -ranka, ja run. ylim. ſelkä. *c)* kuw. piſtin, hakara, murhe, huoli, himo, wika, eſim. evellere spinas animo, run.; *plur.* wiiſastelemukſet, rikkiwiiſaat mietteet, kiewotukſet, disserendi, partiendi.

spīnētum, i, *n.* (ed.), tappurapenſahikko, tappuriſto.

spīneus, 3, (spina), piikkinen, tappurainen.

spīnifer, 3, (spina-fero), piikkinen, orainen.

spīnōsus, 3, (spina), piſtimikäs, piikikäs, orainen, okainen, tappurikas, herbae, run. *b)* kuw. wiiſastelewa, rikkiwiiſas, pahankierteinen, pahanmutkainen, umpimielinen, oratio, disserendi genus.

Spinther, ēris, *m.* romal. liikanimi.

spīnus, i, *f.* (spina), oratuomi.

spīra, ae, *f.* kiekkura, kippura, kierros, kiemura, koukero, eſim. kärmeen.

spīrābilis, e, (spiro), hengitettäwä, ilmanluontoinen l. -laatuinen, ilmainen, animus, natura; jäſta elämään tarpeellinen, lumen coeli, run.

spīrāculum, i, *n.* (spiro), henkireikä, huoko, lokero.

spīrāmentum, i, *n.* (spiro), henkireikä, huoko, animae (henkitorwi), run.

spīritus, us, *m.* (ſeur.), ilmanhenkäys, tuulenhenki l. -hyöky, henkäys, löyhäys, puhallus, hönkä, wiima, ilmanjuokſu, liikkuwa, käywä, puhaltawa ilma, Boreae, run.; divinus (jumalallinen henkäys); quid tam est commune quam spiritus vivis? ilma, ja ſamoin: sp. hujus coeli. — Eritt. hengitetty ilma, henki, hengenweto, hengäys, hengenkutkaus, sp. in corpus diffunditur per arterias; spiritum ducere; versus multos uno spiritu pronunciare; extremo spiritu; usque ad extremum spiritum; cujus postremum spiritum ore excipere; jäſta werr. *a)* hengityks, hengintä, hengenwetäminen, aër spiritu ductus. *b)* henki, elämä, spiritum patriae reddere, cui auferre. *c)* run. huokaus, latere petitus imo. *d)* kähinä, ſuhina, ſihinä, kärmeen, run. 2) kuw. iſo mieli, iſot ajatukſet, pöyhkeys, röyhkeys, rehewyys, upeus, kopeus, ylpeys, yllätäiſyys, uhkamieliſyys, ſiſu, uſein *plur.*, regius, muliebris; sp. cui accessit; sp. tribunicii; spiritus cui afferre; magnos sibi spiritus sumere; spiritus remittere; fracti sunt sp. feroces (uljuus). *b)* henki, ſielu, mieli, dum sp. hos regit artus, run.; spiritum Phoebus mihi dedit, runollinen into, ſamoin: sp. tenuis, run.; spiritu divino tactus (innoitus); sp. hostiles (mielipidot, ajatukſet).

spīro, I, henkiä, hyökyä, hiwahdella, löyhähdellä, tuulla, puhaltaa, zephyri spirant, run.; spirat pectore flamma, puhaltaa, puuskua, run.; thymbra graviter spirans (hajuawa, tuoksuwa, lemuawa), run.; — quā vada non spirant, kuohua, tyrskyä, ja ſamoin: freta spirantia, run. *b)* eritt. wetää henkeä, hengittää, henkiä, hengehtiä, dum spirare potero; ignibus spirare (puuskata tulta), run.; jäſta werr. olla hengiſſä l. eloſſa, elää, ab eo spirante defendi; spirantia exta (wärähtelewät, lämpimät, huurowat, höyrywät), run. *c)* kuw. henkiä, elää, videtur Laelii mens spirare in scriptis; spirat amor Aeoliae puellae, run.; quod spiro et placeo, tuum est (olen runollisella hengellä l. innolla waruſtettu), run.; elokkaista kuwauksista puh.: ikäänkun elää, näyttää elawältä, spirantia signa, aera, run. 2) *trans.* henkiä l. puhaltaa (ulos), huokua, tuoksuttaa, tohuttaa (ulos), flammas (puuskata); odorem, run. *b)* kuw. henkiä, olla täynnä, kantaa l. juoksuttaa mieleesään, tuumia, miettiä, tribunatum. puhkua; amores, run.; immane (kiu-

kuſta puhiſta), run.; spirat tragicum satis (hänеöſä aſuu kyllältä murhekuwaukſen henki l. murhekuwaukſeen tarpeellinen nero), run.

spisse, *Adv.* tihiäſti, taajaſti; werr. witkaan, hitaiſeſti, pitkäänſä, pervenire.

spisso, I, (ſeur.), tihentää, tiwiſtää, taajentaa, ſakentaa.

spissus, 3, tihiä, tihu, tiwiä, tiiwis, taaja, ſakia, pakſu, kaſia, likinen, likittäinen, taajaan ſullottu l. tungettu, tihkiä, kiintiä, nubes, aër, grando, sanguis, corona, theatra, arena y. m., run.; werr. witkainen, hitainen, pitkällinen, exitus. *b)* kuw. waikia, tukala, hankala, opus; si est aliquanto spissius.

splēn, ēnis, *m.* perna.

splendeo, ēre, hohtaa, loiſtaa, heloittaa, heiſkua, kiiltää, wälkkyä, wälöttää, läiköttää, kimaltaa, wilkkua; kuw. hohtaa, loiſtaa, olla jalo, mainio, ſuuresſa arwoſſa l. kunniaſſa, virtus splendet per sese; splendere alienā invidiā.

splendesco, splendui, III, (ed.), ruweta hohtamaan, loiſtamaan, heiſkumaan, kiiltämään, wälkkymään, ſaada loiſtetta l. kiiltoa, kirkaſtua, incipiat splendescere vomer, run.; kuw.: oratione; canorum illud in voce splendeseit (kirkaſtuu, raikaſtuu, tulee heliämmäkſi).

splendide, *Adv.* hohtawaſti, loiſtokkaaſti, koriaſti, julkiſeſti, muhkiaſti, ornare convivium; kuw. loiſtokkaaſti, komiaſti, jaloſti, oiwalliſeſti, kunniakkaaſti, kiitettäwäſti, dicere; aetatem agere; loqui, heliäſti, ſelkiäſti.

splendidus, 3, (splendeo), hohtawa, loiſtokas, loiſtoiſa, heloittawa, heiſkuwa, kimaltawa, kiiltäwä, wälkkywä, wilkkuwa, pilkkiwä, kirkas, candor; Lucifer, venabulum, fons y. m., run.; eritt. koria, julkinen, muhkia, komia, in villa ac domo nihil splendidum; domus, run.; non minus in vita, quam victu (niin julkiſe, kun koti-elämäſſäkin komeilewa). 2) kuw. loiſtokas, komia, jalo, oiwallinen, aimollinen, mainio, merkillinen, erinomainen, arwoſſa l. kunniaſſa pidetty, kiitetty, homo; ingenium; civitas; oratio, nomina, verba j. m. ſ. (hohtawa, loiſtokas, jalon koria); eques, vir. *b)* ulkokiiltoinen, ſomalta ſoiwa, hywältä kuuluwa, nomen; verba, run. *c)* kirkas, raikas, heliä, ſelkiä, vox.

splendor, ōris, *m.* (splendeo), hohde, loiſte, heiſkuna, kimallus, kiilto, wälkkynä, wilkkuna, kirkkaus, flammae, argenti, run.; auri; eritt. koreus, julkiſuus, komeus, omnia ad gloriam splendoremque revocarunt. 2) kuw. hohde, loiſte, komeus, kunnia, arwo, jalous, oiwalliſuus, summorum hominum (yläihäiſimmät ja arwokkaimmat miehet); vitae, imperii, dignitatis; equester; animi. *b)* kauniſtus, ordinis. *c)* kirkaus, heleys, heliä ääni, vocis; verborum, ſoma-ääniſyys, ſuloſointoiſuus.

Spōlētium, ii, *n.* Umbrian kyyeita; jäta **Spōlētīnus**, 3, ſpoletilainen, *subst.* Spōlētīni, orum, *m.* Spoletilaiſet.

spoliātio, ōnis, *f.* (spolio), ryöſtäminen, kiskominen, riiſtäminen, wienti, poisotto, fanorum, omnium rerum; kuw.: consulatus, dignitatis.

spoliātor, ōris, *m.* (spolio), ryöſtäjä, riiſtäjä, wiejä, templi, monumentorum.

spoliātrix, icis, *f.* (ed.), ryöſtäjätär.

spoliātus, 3, *PA.* tyhjäkſi ryöſtettу, kurja.

spolio, I, (ſeur.), riiſua (alaſti, paljaakſi), alaſtaa, alaſtuttaa, ottaa l. kiſkoa waatteet, aſeet yltä, päältä, quem; corpus cujus. *b)* panna paljaakſi, riiſtää tyhjäkſi, ryöſtää, domus, fana, monumenta; pudicitiam, fortunam; kuw.: sp. quem (quid) qua re, riiſua paljaakſi, panna l. riiſtää putipuhtaakſi, tyhjäkſi jätakin, ryöſtää tyhjäkſi jätakin, l. riiſua, riiſtää, kiſkoa, ryöſtää, ottaa, wiedä jkltа jtakin, ſaattaa jku jtakin paitſi l. waille, eſim. quem omni argento, Galliam omni nobilitate; fortunis spoliari (jäädä tyhjäkſi, joutua pois, päältä); quem judicio, dignitate, famā, ornamento quodam; quem vitā (ottaa henki jkta), run.; animum sanitate.

spolium, ii, *n.* nyljetty t. luotu nahka, wuota, talja, leonis, pecudis, run.; spolia serpentum (feſi), run. *b)* werr. kuw *plur.* wihollisen päältä riiſuttu

aſepuku l. -waruſto, aſeſaalis, spolia caesorum legere; run. woitto, sp. ampla referre; ylim. wihollisen hallusta kiskottu ſaalis, ryöstö-erä, ryöstökalu, -tawara, spolia classium (*i. e.* rostra), hostium (kuwapatſaista puh.), agrorum (maasta wietу); spolia detrahere; jsta kaikkinainen saalis l. ryöstötawara, aliorum spoliis nostras facultates augeamus.

sponda, ae, *f.* alusrakennus, alusta, jalusta, jalus, wuoteen, penkin j. m. ſ.; jsta werr. ſija, wuode, ſohwa.

spondālium, ii, *n.* uhrilaulu, uhrin teosſa huilun mukaſoinnolla laulettu.

spondeo, spopondi, sponsum, II, aſioimisſa, ſuostumuksiſsa, liitoisſa j. m. ſ. juhlalliſesti luwata, wakamoita, taata (jtakin), welwoittaa itſensä l. ſitouta welkapääksi, welwolliſeksi jhnkin, quid (cui); pro quo, taata jku, jkn puolesta, mennä takaukſeen, olla takaukſesſa jkn puolesta; quid pro quo l. de quo; *acc. c. inf.*; sp. animis (wahwasti toiwoa); jsta sponsus, 3, luwattu, kihlattu, *subst.* sponsus, i, *m.* ja sponsa, ae, *f.* kihlattu (mies t. nainen), ſulho, ylkä, morſian; sponsum, i, *n.* lupaus, ſuostumus. *b)* werr. luwata, ſaattaa toiwomaan, placidum spondentia sidera, run.

spondēus, i, *m.* runonjalka, josſa on kaksi pitkää tawua (kun wuodatus-uhreisſa, σπονδαί, pitkänomaisia ja juhlallisia nuotteja tawalliſesti noudatettiin).

spongia, ae, *f.* merisieni, läpösieni; werr. sienenmuotoinen ſotiſopa.

spons, spontis, *f.* ehto, wapaa ehto l. tahto, oma halu, taw. ainoastaan: sponte mea, tua *etc.* l. run. ykſ. sponte *a)* ehdolla, hywällä ehdolla, hywästä ehdosta l. tahdosta, tahdolla, omalla ehdolla, hywä-ehtoiſesti, wapaatahtoiſesti, tahalla, hywin mielin, itſe-alta, omasta päästä, itſestä, kenenkään käskemättä l. waatimatta. *b)* itſepäällä, omin päin l. neuwoin, omalla waralla, omin waroin, ykſin, ykſinä, kenenkään auttamatta. *c)* itſe luonnosſaan, itſesſään, itſestänsä, res, quae sua sp. scelerata est.

sponsa, ae, *f.* ſ. spondeo.

sponsālis, e, (sponsus), kihlaamista koskewa, kihla-; *subst.* sponsalia, ium l. orum, *n.* kihlaus, kättäjäiſet, sponsalibus factis; t. kihlajaiſet, kihlajaispidot, sponsalia Crassipedi praebui.

sponsio, ōnis, *f.* (spondeo), lupaaminen, wakamoiminen, takaaminen, lupaus, takaus (aſioimisſa, ſuostumuksiſsa, liitoisſa j. m. ſ.), voti (tekeminen); sponsionem faciunt, ut *etc.* (ſuostuwat); facere pacem per sponsionem; sponsione se obstringere; sponsione defendere sese. Critt. *b)* riitajutusſa: aſianomaisten keskinäinen welwoitus (siihen, että aſianſa kadottaja maksaa määrätyn rahan woittajalle), weto, sponsionem facere cum quo; vincere sponsione (päällekantajasta puh.) t. sponsionem (kanteenalaiſesta), woittaa weto.

sponsor, ōris, *m.* (spondeo), takaaja, takausmies, takaus, sponsorem esse pro quo; sp. promissorum; sponsor est illi de mea voluntate.

sponsum, i, *n.* ſ. spondeo.

sponsus, i, *m.* ſ. spondeo.

sponsus, us, *m.* (spondeo), lupaaminen, takaaminen, takaus.

spente, ſ. spons.

sporta, ae, *f.* palmikoittu kori l. waſu.

sportella, ae, *f.* (ed.), ruokakorinen, kylmä ruoka, wäliruoka.

sportula, ae, *f.* (sporta), korinen, koppanen, eritt. kori ruokaa (lahjana klienteille).

sprētio, ōnis, *f.* (sperno), huonoksimінen, halveleminen, hylkiminen.

sprētor, ōris, *m.* (sperno), halpelia, laskaaja.

spūma, ae, *f.* (spuo), wahto, waahto, kuohu, kuokku, kinahmi, koho, rahka, kuola, meren, suun jne., spumas agere in ore (ajaa wahtoa suustanſa). Critt. *b)* spuma argenti, hopiawahto, hopiaklitti.

spūmesco, ere, (ed.), wahdottua.

spūmeus, 3, (spuma), wahtoinen, kuohuinen.

spūmifer, 3, (spuma-fero), wahtoa juoksuttawa, wahtoinen.

spūmo, I, (spuma), wahdota, wahtua, waaksua, ajaa wahtoa, waluttaa wahtoa, kuohua, metsäſiasta, mereſtä y. m. puh., run. 2) *trans.* wahdottaa,

wahdolla peittää, spumata saxa, run. *b)* wahtona juoksuttaa l. waluttaa ſiſältään, kuw.: spumans ex ore scelus.

spūmōsus, 3, (spuma), wahdokas, wahtoinen, kuohukas.

spuo, spui, spūtum, III, ſylkeä; *trans.* ſylkeä ſuuſtanſa, ulos, pois, terram, run.

spurce, *Adv.* ryöttäiſeſti, törkiäſti, ſiiſtittömäſti, riettaaſti, ilkiäſti, rumaſti, huonoſti.

spurco, I, (ſeur.), tahria, ſokaiſta, ſaaſtuttaa.

spurcus, 3, ryöttäinen, räätyköinen, rietas, likainen, törkiä, ruokotoin, nuoskia, ſiiwotoin; kuw. luonteen ja ſäädyn puoleſta: ſiiſtitöin, ſaaſtainen, rietas, ilkiä, katala, huono, halpa, homo.

spurius, 3, awiotoin, *subst.* äpärä, jalkalapſi, iſätöin lapſi. 2) Spurius, ii, *m.* romal. eſinimi.

spūtātilicus, 3, (ſeur.), pois ſyljettäwä, halweltawa, hylittäwä.

spūto, I, (spuo), ſylkeä.

spūtum, i, *n.* (spuo), ſylki, ſylkikötkäle.

squāleo, lui, II, olla jänkiä, tönkiä, töykiä, kankia, karhia, karkia, auro, run.; maculae auro squalentes (kullankarwaiſet), run.; squalentes conchae, run. Eritt. *b)* maata ruokkoamatta, korjaamatta, kylmillä, olla likainen, ruokotoin, ryöttäinen, räätyköinen, pahanſiiwoinen, squalent abductis arva colonis, run.; tabo, run.; humus squalet serpentibus (kiehuu), run. *c)* werr. käydä ſaastaiſilla l. ryöttäiſillä waatteilla, olla murhewaatteilla, murhettia, squalent municipia.

squālide, *Adv.* koruttomaſti, kuiwankiſkoiſeſti, dicere.

squālidus, 3, (squaleo), jänkiä, kankia, karkia. Eritt. *b)* likainen, ryöttäinen, räätyköinen, ſiiſtitöin, pahanſiiwoinen, karkia, ruokotoin, korjaamatoin, corpora; carcer, humus, run. *c)* werr. ryöttäiſillä waatteilla käywä, murhewaatteinen, murhepukuinen, reus, run.; kuw. korutoin, kuiwankiskoinen, puheen eſineiſtä puh.

squālor, ōris, *m.* (squaleo), kankeus, karkeus. Eritt. *b)* ryöttä, ſaaſta, rietta, lika, tahro, tartti, törkkä, homo squaloris plenus ac pulveris; obsita erat squalore vestis; jöta uſein: ſaaſtaiſet l. ryöttäiſet waatteet murheen merkinä, squalor sordesque sociorum.

squalus, i, *m.* joku hai-kalan laji.

squāma, ae, *f.* ſuomus, ſuomu, kalan, kärmeen j. m. ſ.; run. *plur.* squamae, pantſarin l. ſotiſowan ſuomut.

squāmeus, 3, (ed.), ſuomuinen.

squāmiger, 3, (squama-gero), ſuomua kantawa, ſuomuinen.

squāmōsus, 3, (squama), ſuomukas.

squilla, f. scilla.

st, *Interj.* hß! hiljaa! waiti!

Stabiae, arum, *f.* kyki Kampaniaſſa; jöta **Stabiānus,** 3, ſtabialainen, *subst.* Stabianum, i, *n.* Stabian ſeutuinen maatalo.

stabilīmen, inis, ja **stabilīmentum,** i, *n.* (ſeur.), kiinnitin, lujite, wahwike.

stabilio, IV, (ſeur.), kiinnittää, lujittaa, pyſyttää, wahwiſtaa, wakauttaa, stipites; kuw.: rempublicam, leges, matrimonia y. m.

stabilis, e, (sto), kiintiä, luja, wankka, tukewa, pitäwä, ſeiſowainen, häälymätöin, horjumatoin, via, locus, solum; ratis, elephanti; eritt. tappeloſſa wankka, paikkanſa, puolenſa, kutinſa, ryhtinſa pitäwä, jämähtämätöin, Romanus; gradus; jöta werr. tappeloſta puh., kuſſa on aſemillanſa pyſymineen, paikanpitoinen, pugna. *b)* kuw. kiintiä, luja, ſeiſowainen, pyſywäinen, keſtäwäinen, wakinainen, muuttumatoin, järkähtämätöin, wankka, wakawa, jämiä, jäykkä, wammia, amici; matrimonium, oratio, sententia, possessio y. m.; spondei, run.

stabilitas, ātis, *f.* (ed.), kiinteys, lujuus, tukewuus, ſeiſowaiſuus; eritt. jämähtämättömyys, paikan pito, ryhdin pito, peditum in proeliis. *b)* kuw. kiinteys, lujuus, keſtäwäiſyys, pyſywäiſyys, wakinaiſuus, järkähtämättömyys, wakawuus, jämeys, fortunae, amicitiae.

stabulo, āre, (stabulum), ſeiſoa tallisſa, olla karjetaſſa, ylim. pitää aſemaa, oleskella jöſakin.

stabulor, I, (ſeur.), ſeiſoa tallisſa, olla karjetaſſa, ylim. pitää aſemaa l. aſuntoa, aſuskella, oleskella jöſakin.

stabulum, i, *n.* (sto), aſema, olopaikka, aſuinſija, aſunto, harw.; taw. 2) eläinten: oltawa, talli, tarha, karjetta, pihatto, nawetto, ſäilyttö; run. myös laidun; *plur.* tallit, karjetat, karjatalo. *b)* ihmisten: wieraſmaja, poikettawa, korſu, juomala; jsta myös: porttola, riettauden peſä.

stadium, ii, *n.* eräs pituuden mitta Kreikalaiſilla, 125 aſkelen l. 625 jalan matka, kahdekſas oſa Roman penikulmaa, arwiolta neljäskymmenes oſa Saksan penikulmaa, wakomitta. *b)* kiistämö, juokſemo, kilpakenttä (kun tuo kuuluiſin Olympiaſsa oli juuri wakomitan pituinen), stadium currere; kuw. kiistä, woittelo, in st. artis rhetoricae prodire; st. laudis.

Stagīra, orum, *n.* kyki Makedoniaſsa; jsta **Stagīrītes**, ae, *m.* Stagiralainen (Aristoteles).

stagno, I, (stagnum), tehdä ſeiſowaa wettä, tehdä lammikoita, liemoja, lätäköitä j. m. ſ., ſeiſoilla, lampeilla, liejuilla, liemoilla; werr. paikoista puh.: olla weden alla l. wallaſsa, olla tulwan alla, tulwilla. 2) *trans.* ſeiſauttaa weſi, aquam bitumine; werr. laskea weden waltaan l. tulwan alle, panna tulwille, tulwalla peittää, loca stagnata paludibus, run.

stagno, I, (stagnum = stannum), lyijyttää; kuw. wahwistaa, lujittaa.

stagnum, i, *n.* ſeiſowa weſi, järwi, lammi, lammikko, allikko, patama, rahka, hetteikkö, lieju, liemo, kulju, lätäkkö, ropakko; jsta myös: oja, weſiſäily. *b)* werr. ylim. weſijoukko, weſi, Nerei, run.

stāmen, inis, *n.* (sisto), loimi, toimi, jata, kata, letti; werr. *a)* lanka wärtänällä, stamina ducere l. torquere (kehrätä), run.; niin Oſatartenkin lanka, elämänlanka, run. *b)* ylim. lanka, rihma, eſim. lukinwerkon ſiima, ſoittoaſeen kieli.

stannum, i, *n.* hopialyijy (hopia- ja lyijyſeko).

Stata mater, = Vesta.

statārius, 3, (sto), ſeiſowainen, ſeiſaalta toimiskelewa t. tapahtuwa, paikanpitoinen, miles (aſemillaan pyſywä, tapporiwistöſsä l. ſotarinnaſsa taistelewa); werr.: orator (alallaan pyſywä, lewollinen, joka ei innoiſsanſa juokſe eteen- ja taappäin); critt.: comoedia, pilakuwaus, joſsa lewolliſta, hiljaiſta menoa noudatetaan, run.; jsta *subst.* statarius, ii, *m.* teeskeliä lewolliſeſsa pilakuwaukſeſsa.

statēra, ae, *f.* waaka, puntari.

Statielli, orum, *m.* kanſakunta Liguriaſsa; jsta *a)* **Statiellas**, ātis, ſtatiellilainen, ager. *b)* Statiellātes, um, ja **Statiellenses**, ium, *m.* Statiellan (Aquae Statiellorum l. Aquae Statiellae) aſukkaat.

statim, *Adv.* (sto), kohta ſiltänſä, kohtapäätä, -ikään, -pikaan, kohdaſtanſa, kohta, heti, ſamaa päätä, ſitä, tuota, tätä päätä.

statio, ōnis, *f.* (sto), ſeiſominen, ſeiſonta, yhdellään pyſyminen, in statione manere (pyſyä alallaan, olla liikkumatta), run.; in statione manus *etc.* paravi (tukewaſsa tanaſsa l. aſehukſeſsa), run. 2) werr. aſema, olemo, oloſija, olopaikka, oltawa, kortteeri, aſunto, maja, Athenis statio mea nunc placet; sedes apibus statioque petenda, run.; jsta run. myös aſema, tila, ſija, paikka, eſim. pone in statione comas; critt. *a)* ſotamenoiſsa: poſti, wahtimo, wahtipaikka, wahti, wartio, t. poſti, piketti, wahtimiehiſtö, wahdiſto, wartioſto, in statione ja in stationibus esse; stationes dispositas habere y. m.; werr.: (lumina Argi) in statione manebant (pitiwät wahtia), run.; kuw.: de statione vitae discedere; imperii statione relicta, run. *b)* meritoimiſsa: reti, ankkuripaikka, walkama, lahti, quietam nactus stationem; kuw. turwa, pakoſija, run.

Statius, ii, *m.* romal. nimi.

statīvus, 3, (sto), ſeiſowainen, harw. 2) poſtia l. wahtia koskewa, t. aſemaa l. kortteeria koskewa, praesidium (piketti, ſotawahdiſto); castra l. yks. stativa, orum, *n.* aſemaleiri, aſemakortteeri l. -majaſto (joſsa ſotajoukko kauan oleskelee). *b)* *subst.* stativa, ankkuripaikat, lahdet.

Stator, ōris, *m.* (sisto), yksi Jupiterin liikanimistä: säilyttäjä, woimaſsa pitäjä.

stator, ōris, *m.* (sto), palwelia, käskyläinen (woittomaitten wirkamiehillä).

statua, ae, *f.* (statuo), kuwapatſas, kuwiapatſas, kuwa, statuam cui statuere, ponere, constituere; statuam cujus deturbare; statua equestris, aurata.

statūmen, inis, *n.* (seur.), paalu, pylwäs, tuki. *b) plur.* statumina, laiwan kaaret l. raappanat, = costae navium.

statuo, statui, statūtum, III, (status, sto), ſeiſottaa, aſettaa (eſiin, jhnkin), panna, ſijoittaa, quem in vado, ante oculos; captivos in medio; crateras, run.; novos milites *etc.* (latoa); aciem arte; eritt. rakentain aſettaa l. pystyttää, laatia, rakentaa, statuam; columellam super terrae tumulum; tropaeum aliquod in finibus; tabernacula; opera; moenia, run.; arborem agro (istuttaa), regnum (perustaa). 2) kuw. ajatella, päättää, otakſua, arwella, luulla, *acc. c. inf.*, eſim. laudem sapientiae statuo esse maximam, non exspectandum sibi statuit j. m. ſ.; voluptatem summum bonum (katſoa hekuma ſuurimmakſi hywäkſi); ut ego mihi statuam. *b)* aſettaa, säättää, panna, määrätä, laittaa, t. tehdä päätös l. tuomio, päättää, tuomita, ratkaista j. m. ſ., modum diuturnitati imperii, poenam improbis; tempus locumque colloquio; statuta die; — jura tenuissimarum rerum; quem arbitrum; — de quo, de religione, de lege j. m. ſ.; — gravius in quem; contra quem; — *inf.* kera, eſim. statuerat proelio decertare (oli päättänyt), statuit jus non dicere (pani pääbänſä, aikoi); — statuere, quid sit sapiens; — ut t. ne *conjunct.* kera, eſim. statuunt ut decem millia hominum in oppidum submittantur (päättäwät kymmenen tuhatta lähetettäwäkſi).

statūra, ae, *f.* (status, sto), kaswanto, ruumiin luonto, koko, wartalo, warſi, runko, homines tantulae staturae j. m. ſ.

status, 3, *Partcp.* k. sisto.

status, us, *m.* (sto), ſeiſominen, ſeiſonta, ruumiinpidäntö, habitus oris et vultus, status, motus; erectus et celsus. Eritt. *b)* aſebus, aſento, tana, kanta, aſema, tila, statu movere hostem; werr.: de statu dejicere adversarios; de statu demovere animum; de statu suo declinare; in suo manere statu j. m. ſ. 2) kuw. aſento, aſema, kanta, tila, olo, aſu, jälki, ala, kohta, laita, laatu j. m. ſ., rerum, civitatis, belli, vitae y. m.; restituere quem in pristinum statum; eo statu res erat; quum in hoc statu res esset; eritt. *a)* luja l. hywä tila. *b)* ſäätty, agnationibus familiarum distinguuntur status.

stella, ae, *f.* tähti, stellae errantes (kiertotähdet), crinitae (pyrstötähdet); run. tähtye, tähtiſikerö, st. Coronae, ja myös: aurinko, st. serena.

stellans, k. stello.

Stellātis campus l. ager, paikkakunta Kampaniaſſa; jöta **Stellātīnus,** 3, ſtellatilainen.

stellātus, k. stello.

stellifer ja **stelliger,** 3, (stella-fero l. gero), tähteä kantawa, tähtinen, tähdikäs.

stellio, ōnis, *m.* (stella), tähtiſiſiliſkö, tähtiliiſko.

stello, I, (stella), tähdellä, olla tähdeſſä l. tähditetty; jöta yks. stellans, tis, tähtelewä, tähtinen, tähdikäs, werr. ſätenöiwä, heiskuwa, wälkkywä, kimaltawa. 2) *trans.* tähdittää, tähdillä warustaa; jöta stellatus, 3, tähditetty, tähtinen, Cepheus (tähdekſi taiwaalle ſiirretty); werr.: stellatus Argus (moniſilmäinen), ensis (wälkkywä, leiskuwa), run.

stercoro, I, (stercus), ſonnittaa, lannoittaa, agrum.

stercŭlīnium, ii, *n.* (seur.), ſontatunkio, -kuoppa.

stercus, oris, *n.* ſonta, roju, loka, lanta.

sterilis, e, hedelmätöin, wiljatoin, katekaswuinen, avenae, ulvae, platani, agri, arena, run.; vacca (maho, abtera), run. *b)* werr. tyhjä, epistolae. *c)* kuw. hedelmätöin, turha, mitätöin, joutawa, hyödytöin, tehotoin, tyhjä, Februarius; amor (toiſeen ſalwaamatoin), run. 2) hedelmättömäkſi tekewä, hedelmän wiewä l. kadottawa, robigo, run.

sterilitas, ātis, *f.* (ed.), hedelmättömyys, wiljattomuus, katokaswuisuus, agrorum; mulierum.

sternax, ācis, (seur.), maahan paiskaawa, equus (selästänsä nakkaawa, ratsahilta luowa, heittyri), run.

sterno, strāvi, strātum, III, lewittää, lewitellä, panna lewälleen, hajoittaa, sirottaa, laskea l. panna pitkäksensä, vestes, ostrum, herbas, arenam, poma y. m., run.; corpora (nakkauta pitkäkseen, heittäytä oikiaksi, asettua); se somno (panna maata), run.; sternimur gremio telluris (asetumme), run.; josta stratus, asettunut, langennut, makaawa, lojuwa, wenywä, humi, ad pedes. Eritt. *b)* lewittää lakiaksi, silittää, tasoittaa, aequor aquis, pontum, run.; stratum aequor (siliä, tasainen), run. 2) werr. peittää, kattaa, panettaa, lectum, triclinium (peittää, polstaroittaa, tehdä, laittaa, walmistaa); lectulos pelliculis; semitam saxo quadrato, vias silice, emporium lapide, kiwittää, laskea; foliis nemus (waristaa lehtiä täyteen, peittää lehdillä), solum telis, run.; terram caesi stravere juvenci (peittiwät), run.; — equum, satuloita, ratsustaa. *b)* langettaa alas l. maahan (pitkäksensä), paiskata alas, maahan, wätkätä maahan, syöstä, syösätä, sortaa, kukistaa, kaataa, tuhota maahan, quem; viros caede, run.; strati caede hostes; pecus ferro, run.; ventos (tywentää), run.; ariete muros; sata, moenia, a culmine Trojam, run.; kuw.: afflictum et stratum esse.

sternuo, sternui, III, aiwastaa, tirskua, tirskahtaa; werr. kynttilästä puh.: rätistä.

sternūtāmentum, i, *n.* (sternuto, sternuo), aiwastus, tirskunta.

Stertinius, ii, *m.* eräs stoalainen philosophi; josta **Stertinius**, 3, stertininen, Stertiniuksen.

sterto, stertui, III, kuorsata, hornata, korsnata, korrostella.

Sthenelus, i, *m.* Kapaneuksen ja Evadnen poika, Epigonein joukkoa. 2) Perseuksen ja Andromedan poika; josta **Sthenelēius**, 3, stheneleinen, Stheneloon, hostis (s. o. Eurystheus, Stheneloon poika), run. 3) Ligurian kuninkaita; josta *a)* **Sthenelēius**, 3, stheneleinen, Stheneloon, proles (Kyknos, Stheneloon poika), run. *b)* **Sthenelēis**, idis, *f.* stheneleinen, Stheneloon, volucris (joutsen, jolli Kyknos muuttui), run.

stigma, atis, *n.* poltinmerkki, karkurinorjiin pantu.

stigmatias, ae, *m.* poltinmerkkinen.

stilla, ae, *f.* (stiria), tipale, tipaus, tippu, tilkka, noppa, soro, helmi, herne, pisara, ut interit magnitudine maris Aegaei stilla muriae.

stillicidium, ii, *n.* (stilla-cado), räystästippu, räystäswesi.

stillo, I, (stilla), tippua, tilkkua, tiukkua, tihkua, nopata, nokkua, pisartaa, pisoilla, herua, noristä, norua, stillent unguenta capillo, run.; qua re (tippua jtakin), run.; stillans pugio (werta wuotawa). 2) *trans.* tiputtaa, tiukuttaa, tihuttaa, noruttaa, ex oculis rorem (s. o. kyyneleitä), run.; stillata cortice myrrha (kirkoillut, herunut), run.

stilus, i, *m.* pystöinen, teräwä kappale, paalu, wawia, caeci (peitetyt). Eritt. *b)* maanwiljelyksä: teräwä ase l. kalu, jolla matoja, liiaksi lehottawia wesoja j. m. s. häwitettiin; werr. puhesta puh.: quae (luxuries) stilo depascenda est. 2) kirjoitin, piirustin, piirtorauta, ribweli, jolla wahatauluihin kirjoitettiin, stilum prehendere; ut paene Attico stilo scriptae (orationes) esse videantur (Attikalaisen kynästä waluneet). — Piirustin oli toisesta päästä lewiä, että saatti tasoitella pois kirjoittamansa, josta vertere stilum (parannella, ojentaa kirjoitustansa). *b)* werr. kirjoittaminen, kirjoitus, kirjoittamisen harjotus, kirjallinen sommittelemus l. kokoon paneminen, st. exercitatus (harjauntunut kynä); stilo formanda nobis oratio est; totius orationis idem stilus (kokoonpano, suunnitelma); artifex stilus (taiteellinen esitys); ja myös: kirjoituslaatu, esittelyparsi, lausekeino.

Stimula, ae, *f.* Semelen nimi.

stimulo, I, (seur.), pistimellä l. tutkaimella pistellä; kuw. *a)* pistellä, haka-

roita, kaiwella, tuskauttaa, waiwata, kiusata, lewotuuttaa, quem, esim. te conscientiae stimulant maleficiorum; consulem cura stimulabat. *b)* ylim. kiihdyttää, kiihoittaa, kehoittaa, wirittää, innoittaa, yllyttää, noštaa, waatia, ajaa, quem; animum; quem ad perturbandam rempublicam; populos ad arma; quem in quem; quem, ut t. ne *conjunct.* kera.

stimulus, i, *m.* piŏtin, tutkain, piikki, kärkipää sauwa, jolla eläimiä, orjia j. m. s. tokutettiin, stimulo increpuisse boves, run.; halpelemalla: stimulis quem fodere; kuw. *a)* piŏtin, hakara, kiusa, tuska, waiwa, lewottomuus, doloris; amoris stimuli (kiiwoittelemus, paha luulo); res malae stimulos admovent. *b)* kiihdytin, kiihoitin, yllyke, wirike, stimulos cui admovere; animum stimulis gloriae concitare; subdere stimulos animo. 2) sotamenoisa *plur.* stimuli, teräwät paalut, rautakärjillä warustetut, maahan kätketyt wihollisen haitaksi, jonkunlaiset jalkakolmikkaat.

stinguo, ere, sammuttaa.

stīpātio, ōnis, *f.* (stipo), tunkeminen, jota ympäröitsewä tunko, tihiä joukko, saattojoukko, suuri seura.

stīpātor, ōris, *m.* (stipo), seuraaja, saattelia, wartiopalwelia, henkiwartia, *plur.* seura, saattojoukko, halpelemalla puh.: stipatores corporis.

stīpendiārius, 3. (seur.), werollinen, weronalainen, civitas; Aedui; vectigal (wuotinen wero); *subst.* stipendiarii, werolaiset, weronmaksajat l. -tekiät. 2) palkallinen, palkalla palwelewa, palkan saawa, stipendiarii facti sunt.

stīpendium, ii, *n.* (alky. stipipendium, stips-pendo), wero, maksu, st. pendere, conferre, victis imponere, capere, exigere, remittere; stipendio liberare quem; de stipendio recusare; werr. tulli, rankaistus, quod me manet st.? run. 2) sotamenoisa: palkka, sotionpalkka l. -raha, st. militibus persolvere, dare, numerare; stipendio afficere exercitum; st. accipere; st. augere, fraudare y. m. *b)* werr. sotapalwelus, taw. *plur.*, stipendia merere (mereri) l. facere, tehdä sotapalwelusta, palwella (sotawäessä); stipendia emereri, täyttää sotapalwelukseusa, palwella aikansa; stipendiis exhaustum esse; *sing.:* homo nullius stipendii; — eritt. wuosinainen sotapalwelus, palweluswuosi, sotaretki, minime multa stipendia habere; milites stipendiis confectis l. emeritis (wuotensa l. aikansa palwelleet); stipendio octavo fungi.

stīpes, itis, *m.* pölkky, paalu, puunrunko l. -warsi, hirsi, stipites praecuti; herjasanana: pökkelöpää, toro, tolwana. *b)* run. werr. puu.

stīpo, I, tunkea yhteen l. kokoon, sulloa l. tupata yhteen, kokoon, pusertaa l. litiŏtää yhteen, tukuta yhteen, supiŏtaa, argentum, mella, run.; josta stipatus, yhteen tungettu, yhteen sullonut, supiŏtunut, tihiätunkoinen, lihittäinen, phalanx; naves; Graeci; — run.: stipare Platona Menandro (pakata yhteen Platonin ja Menanderin kirjateokset). 2) werr. tunkea täyteen, ajaa täpiŏsten täyteen, täyttää, *Pass.* olla täynnä jtakin, *abl.* kera, patribus, run. *b)* ympäröitä, piirittää, saartaa, seurata, saatella, senatum armatis; stipatus lictoribus, sicariis, choro juventutis, studiis juventutis y. m.

stips, stipis, *f.* raha-apu, annin, lahja, almu, stipem Apollini conferre; stipem colligere (kerjätä). *b)* werr. tulo, saalis.

stipula, ae, *f.* olki, korsi, piippa, warsi; niin sangeŏtä l. tylwäŏtä, ruo'oŏta j. m. s. puh., run.

stipulātio, ōnis, *f.* (seur.), waadittu lupaus, lupauttaminen, welwoitus, lupaus, stipulatione quem alligare; samoin: **stipulātiuncula**, ae, *f.*

stipulor, I, kysyä jkta, tahtooko tämä luwata jtakin, lupauttaa itsellensa, panna lupaamaan l. antaa luwata itsellensä jtakin, quid; werr. luwata, josta *pass.* **stipulatus**, esim. **stipulata** pecunia (luwattu).

stīria, ae, *f.* jääpuikko, jääpuras, -kynttilä, -kalkkare.

stirpitus, *Adv.* (seur.), tywinensä juurinensa, juurinensa päiwinensä, perin, tykkönään, kokonaan.

stirps, stirpis, *f.* [run. myös *m.*], tywi juurinenſa, juurakko, juuri, ea, quae a terra stirpibus continentur; arbores per stirpes aluntur suas; stirpes palmarum; quae (pars) quasi stirps est quaestionis; *adv.:* ab stirpe, tywin, juurta myöden, perin juurin; — jästa ylim. runko, wartalo, warsi, ranka, ja eritt. nuori warsi l. puu, taimipuu, istukas. 2) werr. kaswi, yrtti, pensas, arborum et stirpium eadem paene natura est. *b)* suku, sukukunta, sukuhaara, heimo-, huonekunta, sukuperä l. -juuri, kanta, perijuuri, perisynty, synty, ejusdem stirpis esse; Herculis stirpe generatum esse; stirpe antiquissima ortum esse; stirps hominum sceleratorum; me jam ab stirpe socium populi R. expulit; — sikiöstö, sikiökunta, jälkeisö, jälkipolwi, suku, kanta, lapset, wesa, st. liberum; neque st. mihi potest deesse; brevi st. virilis ex novo matrimonio fuit (perillinen); stirpem ex sese relinquere; — su'unkanta, su'unsarana, unum relictum stirpem genti Fabiae. 3) kuw. perijuuri, perisynty, perustus, juuri, alkuperä, peri-alku, stultitiae, superstitionis, virtutis; juris, malorum; a stirpe repetere, alusta alkain; ingenerantur hominibus mores a stirpe generis ac seminis ja nondum exoleta stirpe gentis, alkuperäinen luonto l. laatu.

stiva, ae, *f.* aurankurki, -sarwi, -sauwakko.

sto, steti, stätum, I, seisoa, olla seisaallansa, seisoa alallansa, pysyä yhdellänsä, seisahtaa, seisauta, pysäytä, quum virgo staret et Caecilia sederet; st. ad januam, propter in occulto; qui frequentissimi in gradibus Concordiae steterunt; statuae steterunt in Rostris; stant signa ad impluvium, ad valvas Junonis; aheneus ut stes (malmista walettuna kuwapatsaana), run.; eritt. *a)* seisoa kiintiänä l. järkähtämättä, seisoa, olla, pysyä, kestää, pitää, jäädä, nec domus ulla nec urbs stare poterit; stantibus Hierosolymis; stare muros viderunt; run.: missum stetit inguine ferrum j. m. s., puuttua lujaan, tarttua, istua jhnkin. *b)* seisoskella, wiipyä, oleksia, oleskella, ad curiam, in nidore atque fumo, in conspectu senatus; in fornice, run. *c)* sotamenoissa: seisoa tapporiwistössä, sotarinnassa, aseessa, asehankkeessa, tappelossa, tapella, taistella, haud impari acie; in Asia totius Asiae steterunt vires; jästa taistelossa seisoa lujana, wankkana, jämähtämättä, pitää paikkansa, pitää puolensa l. wartansa, kestää taistelo, in acie *t. abs.*; — werr. itse taistelosta puh.: seisoa, kestää, pysyä, diu pugna neutro inclinata stetit (häälyä) y. m. *d)* olla ankkurissa, pysyä paikallaan, pitää asemaa, classem instructam in portu stare; in salo; in sinu. *e)* rakennuksista puh.: olla l. seisoa walmiina, olla rakennettuna, run., esim. moenia jam stabant. *f)* seisoa torrottaa l. töröttää, olla torrollansa, seisoa sojottaa, seisoa pystyssä j. m. s., run., steterunt comae (hiukset pöyristywät, nousiwat pystyyn). *g) abl.* kera: olla jtakin täynnä, olla kankia, paksu jstakin, uhkua jtakin, run., stat nive Soracte (on lumessa); pulvere coelum stare vident (olla sakiana tomusta); stant lumina flammä (silmät walawat walkiaa, wälkkywät tulena). 2) kuw. seisoa, utinam respublica stetisset quo coeperat statu; eritt. *a)* seisoa kiintiänä, lujana, järkähtämättä, seisoa, olla woimassa, olla, pysyä pystyssä, pysyä, säilyä, kestää, pitää piirtonsa, pintansa, kutinsa, ryhtinsä, puolensa, qua (disciplina militari) stetit Romana res; res publica staret; me stante; si stare non possunt, corruant; stamus animis (pidämme wahwaa uskallusta); stas animo? (oletko laidallasi l. täydellä järjellä?), run.; sine provincia stare non posse y. m.; jästa st. in qua re l. ytk. qua re, pysyä, olla kiintiä jstakin, pitää kiinni jstakin, pitää jtakin, olla hellittämättä, luopumatta, liiwistelemättä, poikkeamatta jstakin, (pysyä) jämittää jstakin, tytyä jhnkin, in fide; in eo, quod sit judicatum; suis judiciis (noudattaa); cujus decreto (totella); **conditionibus**, conventis (pitää,

täyttää); fama rerum standum est v. m.; — stat sententia, stat quid l. *impers.* stat, tahto, aikomus, päätös on luja, wahwa päätös on tehty, jäyhästi, wankasti, wakawasti on päätetty, esim. ipsi sententia stetit, pergere ire; nobis stet illud, una vivere; stat, casus renovare omnes, run.; jösta myös: tempus nondum stare j. m. s., olla määrätty. *b)* teeskelmistä ja teeskeliöistä puh.: seisoa, s. o. olla mieleen l. mieluinen, miellyttää, kelwata, run. *c)* stare a, cum, pro quo t. qua re, olla jkn puolella, pitää jkn puolta, puollustaa, auttaa jkta, esim. a senatu et a bonorum causa; a mendacio contra verum; nobiscum adversus barbaros; si pro mea patria ista virtus staret; in quem, contra aspera tela, seisoa wastaan, wastustella, run. *d)* stare per quem, olla jkn wallassa l. woimassa, olla jkn syy, cognovit per Afranium stare, quominus dimicaretur; quin ja ne *conjunct.* kera. *e)* maksaa, centum talentis, multo sanguine (sata talenttia jne.); magno premio (olla altiena), run.; magno detrimento certamen staturum fuerit (päätyä häwiöksi).

Stoechades insulae, saarirywmä Gallian etelärannalla.

Stōicus, 3, stoalaista philosophiaa koskewa, stoalainen, stoanomainen, stoanperäinen; *subst.* Stoicus, i, *m.* Stoalainen. *b) Adv.* Stoice, stoalaisesti, stoantapaisesti.

stola, ae, *f.* pitkä päälliswaate, eritt. korkiasäätyisten Romatarten pitkä hame, naishame l. -waate.

stolide, *Adv.* pöhkömäisesti, hölppämäisesti, höpelösti, hoperosti, kouhosti, älyttömästi, tyhmästi, järjettömästi.

stolidus, 3, pöhkömäinen, tomppelimainen, tohkomainen, hölppämäinen, humpeloinen, hölmö, höynä, höpelö, hokara, kouho, tyhmä, typerä, järjettöin, inter stolidissimos; postulatio, fiducia, superbia; werr. toimetoin.

stomachor, I, (stomachus), olla harmissaan, suutuksissaan, nurpeissaan, äissään, olla nyrkästynyt, nukkeroita, kiiwoitella, suututella, wihoitella, tuskastua, cum quo (heittää jaukkaa, riidellä); omnia (kaikista).

stomachōse, *Adv.* nyrkkämielisesti, närkästi, äkäisesti.

stomachōsus, 3, (seur.), nyrkkämielinen, suuttunut, harmistunut, närkäs, nurpeinen, äkäinen, eques, run. *b)* nyrkkämieltä osottawa, literae, genus acuminis.

stomachus, i, *m.* nielu, ruokakurkku l. emätin, jösta mahan suu, ja ylim. maha, watsa. 2) kuw. mieli, halu, taipumus, non tui stomachi (mieltäsi myöden, mielesi mukainen). *b)* arkuus, jösta ylim. nyrkkämieli, suuttumus, närkästys, harmi, mielikarwaus l. -paha, nurwe, nurku, äkä, consuetudo callum obduxit stomacho meo; stomachum facere l. movere cui (suuttuttaa l. äköittää jkta); in quem stomachum erumpere (purkaa äkäänsä jkn päälle).

storea, ae, *f.* palmikoittu matto l. peite oljista, kaislasta, köydestä j. m. s.

strabo, ōnis, *m.* kierosilmä, winosilmä, kyyttösilmä, karso. 2) Strabo, romal. liikanimi.

strāges, is, *f.* (sterno), alas mättääminen l. wiskaaminen, maahan paiskaaminen, maahan runttaaminen l. syöksseminen, kukistus, maahan t. kuoliaksi syöstyminen, armorum; ruinarum (maassa makaawat rauniot); borum hominumque; *abs.*: dabit ille (nimbus) ruinas arboribus stragemque satis (on puut maahan sortawa ja laihot lakoon lyöwä), run.; wälisti *concr.* joukko l. roukkio maahan syöstyneitä, hominum armorumque. *b)* maahan kaataminen, tuhoamus, häwitys, häwikki, complere strage campos; strages facere l. edere.

strāgulus, 3, (sterno), lewitteeksi l. peitteeksi kelpaawa, vestis, lewite, peite, peitto, matto, matrassi j. m. s.; *subst.* stragulum, i, *n.* peite, matto, matrassi j. m. s.

strāmen, inis, *n.* (sterno), lewite, olki l. oljet, pahna, pehu.

strāmenticius, 3, (seur.), olkinen, olkisia.

strāmentum, i, *n.* (sterno), lewite, olki l. oljet, pahna, pehu, fasces stramentorum; casae stramentis tectae; terra

tecta stramentis; stramentis incubare, run. *b)* werr. peitto, matraśſi, stramenta mulorum.

strāmineus, 3, (stramen), olkinen, olki-, casa (olkikattoinen), run.

strangulo, I, kuriśtaa (kuoliakſi), nikiś-tää, quem; ylim. tukauttaa, läkäyttää. *b)* kuw. tukauttaa, waiwata, run.

strangūria, ae, *f.* weſi-umpi.

stratēgēma, atis, *n.* ſotajuoni l. -temppu; werr. juonikkaiśta töiśtä puh.

Stratonīcēa, ae, *f.* Karian kpgeita; jśta **Stratonīcēus**, 3, ja **Stratonīcensis**, e, ſtratonikeialainen.

strātum, i, *n.* (sterno), peite, peitto, polśtari, matraśſi; werr. ſija l. wuode, loimi, ſatula.

strātus ja **strāvi**, ks. sterno.

strēnue, *Adv.* karśkiśti, hilpiäśti, ripiäśti, ripſaaśti, urhiaśti, rotewaśti, uhmaaśti, ropſaśti, uutteraśti, wiriäśti, nopiaśti.

strēnuitas, ātis, *f.* (ſeur.), karśkeuś, hilpeyś, winheyś, ahkeruuś, wireyś.

strēnuus, 3, karśki, hilpiä, winhiä, ripiä, ryöpiä, riwahka, reipas, ramakka, rotewa, urhia, uhmaś, uuhka, rośma, toimeliaś, uuttera, wiriä, yritteliäś j. m. ſ., homo; bello; gens linguā magis strenua quam factis; navis, run.; inertia (ahkera tyhjän toimituś), run.

strepito, āre, (strepo), lujaśti meluta, häliśtä, riuśkia, pitää ääntä.

strepitus, us, *m.* (ſeur.), melu, häly, riuśke, roiśke, räiśke, ryminä, ramina, holina, ſolina, ſurina, remu, pauhu, mäikkinä, räikkinä, kumu, jyry, tohu, kohina, kopina, kolina, kapſe, ratina, kalke, ſälinä j. m. ſ., fluminum, rotarum, fori; januae, run.; magno cum strepitu egressi; — ut inter strepitum tot bellorum conticescerent actiones tribuniciae; — *plur.*: strepitus nocturni. *b)* werr. kaikku, helke, citharae, run.

strepo, strepui, strepitum, III, meluta, häliśtä, riuśkia, roiśkua, ſoliśta, ſohiśta, ſoriśta, huriśta, kamuta, remota, telmätä, teuhata, menota, pauhata, mäikkiä, räikätä, riekua, ääntää, hymiśtä, kumiśta, jytiśtä, tömiśtä, koliśta, kohiśta, tohiśta, kapiśta, ratiśta, raſata j. m. ſ., inter se, run.; strepunt cornua (päriśtä), run.; strepunt omnia terrore ac tumultu; strepit urbs apparatu belli (kaikkua); strepunt aures clamoribus (humiśta); *trans.*: haec quum streperent (huutaa riekuiwat).

stria, ae, *f.* ſärmä, kulma, t. juowa, uurre.

striātim, *Adv.* (strictus, stringo), ahtaaśti, tiukaśti. *b)* kuw. ſiwaukſelta, tärkältä, päälliſin puolin, päällimitten, pintapuoliſeśti, kaalalta, ei tyhjäkäśti, aspicere quid, t. lyhyeśti, yleiſeen, ylimalkaan, päältä iśkein, dicere.

strictūra, ae, *f.* (stringo), kankirauta.

strictus, 3, *PA.* ahdaś, janua, run.

strīdeo, strīdi, II, ja **strīdo**, strīdi, III, wiuhua, winiśtä, winkua, wihiśtä, ſihiśtä, ſuhiśta, ſuriśta, turiśta, ſiuhata, ſiukua, hawiśta, kähiśtä, ſähiśtä, kuhiśta, huhiśta, kohiśta, kihiśtä, kitiśtä, kitkua, kirśkua, tirśkua, nariśta, narśkua, ritiśtä, ratiśta, kariśta, rytiśtä, rouśkua, raſata j. m. ſ., stridet sagitta, belua Lernae, mare, cardo, run.; stridunt apes, silvae, plaustra, run.; ihmiſiśtä puh.: kuiśkuttaa, ſipiśtä, kiriśtää.

strīdor, ōris, *m.* (ed.), wiuhuna, winkuna, wihinä, ſuhina, ſurina, hawina, kähinä, kuhina, kohina, riuśkina, kihinä, kitinä, piukkina, kirśkuna, narina, ratina, rouśkuna, röhkinä, kirkuna, riekuna, Aquilonis, rudentum, januae, run.; serrae; serpentis, apri, simiae, run.; elephantorum; tribuni (kuiśkauś).

strīdulus, 3, (strideo), wiuhuwa, wihiſewä, witiſewä, ſuhiſewa, hawiſewa, kitiſewä, kirśkuwa, nariſewa, ratiſewa, cornus (*i. e.* hasta), plaustra, run.

strigilis, is, *f.* (stringo), kaapinrauta, kylpyſuka.

strigōsus, 3, (ſeur.), laiha, huono, pieni, equi; kuw. puheliaśta puh.: laiha, korutoin, genere toto strigosior.

stringo, strinxi, strictum, III, kiriśtää (yhteen, kokoon), kuriśtaa, pinniśtää, pingoittaa, piukoittaa, kinnittää, wetää kiinni l. kokoon, kutiśtaa, ſupiśtaa, niwoa l. ſitoa yhteen, strictus nodus; stricta matutino frigore vul-

nera (kurehtuneet, kuliſtuneet, jähmettyneet). 2) ſipaiſta, ſiwaltaa, ſiwellä, ſuihkaiſta, pyhkäiſtä, tahkaiſta, lipaiſta, ſilpaiſta, nirhaiſta, raapaiſta, riipaiſta, päältäpäin, hiukan kosketella l. ſatuttaa, cautes, undas, aequor, metas rotä j. m. ſ., run.; corpus, pedem (ſ. o. hiukan haawoittaa), run.; kuw. haikiaſti ſatuttaa l. ſukaiſta, helleyttää, ſykäyttää, animum, run., t. pahoittaa, loukata, delicto pectora, nomen cujus, run. *b)* riipiä, riipoa, rahoa, pätkiä, nouhkia, poimia, leikata, folia ex arboribus; frondes, glandes, hordea, run.; jöta eritt.: stringere gladium, ferrum, cultrum j. m. ſ., wetää l. temmata tupeſta, wetää, ſiwaltaa, raapata; run.: stringitur jambus in hostes; kuw.: rem ingluvie (kuluttaa, tuhlata), run.

strix, strigis, *f.* pöllö, tarhapöllö, jonka hoettiin imewän weren lapſiſta.

strix, strigis, *f.* juowa, uurre, kowerrus.

Strophades, um, *f.* kaſſi ſaarta Jonian mereſſä, Harpyiain oloſija.

strophium, ii, *n.* rintaſide.

Strophius, ii, *m.* Phokin kuningas, Pyladeen iſä.

structor, ōris, *m.* (struo), rakentaja, muurari, ſalwumies, työmies.

structūra, ae, *f.* (struo), liite, liitos, rakennuslaatu, rakennus, parietum; str. antiqua. *b)* kuw. liitos, ſäätös, järjeſtys, rakennus, verborum.

strues, is, *f.* (struo), lade, kaſa, riitta, pino, läjä, roukkio, joukko, laterum, lignorum, corporum; werr. tihiä joukko, phalanxiſta puh. Eritt. *b)* joukko pieniä uhrikakkuja.

strūma, ae, *f.* riſapaiſe, warſ. kaulaſſa, kowa kuhmura l. ajos kaulaſſa; kuw.: civitatis (liika).

struo, struxi, structum, III, latoa (wieriſtyksin t. päälliſtyksin), riwittää, janata, jadata, kerroittaa, kaſata, pinota, laskea l. panna riwittäin, rinnattain, kerroittain, jamata l. liittää yhteen, kokoon, lateres super musculo; frugem ordine; penum ordine longo, run., ja werr.: altaria donis (latoa alttareille lahjoja), run.; acervum, montes, arbores in pyram, run.; haec, nisi collocata et quasi structa et nexa verbis *etc.* 2) laskea, rakentaa, ſalwaa, ſuorittaa, laatia, laittaa, walmiſtaa, tehdä, moenia saxo, domos, pyras, run.; jöta riwittää, järjeſtää, kohdentaa, aſetella, järjeſtykſeen ſijoittaa, copias ante frontem castrorum (ſijoittaa tapparwiſtöön); aciem; omnes armatos in campo. *b)* kuw. walmiſtaa, ſuorittaa, ſueta, rakentaa, wirittää, noſtaa, ſaattaa, aikaanſaattaa, insidias cui; odium in alios; sollicitudinem sibi; mendacium (walaa, piſtää); consilia reconperandi regni (ſommitella); quid struit? (juokſuttaa mieleſſään, wehkeillä, aikoa), run.; jöta järjeſtää, ſäännellä, aſetella, verba sic, ut - - (ladella, laadella, laskea); collocationem; oratio structa (ſomeliitteinen).

strūthiocamēlus, i, *m.* kamelikurki.

Strȳmo ja **-on**, onis, *m.* Thrakian jokia; jöta **Strȳmonius**, 3, ſtrymonilainen, ylim. thrakialainen.

studeo, studui, II, ahkeraan toimittaa l. harjottaa jtakin, todenteolla puuhailla, tepaſtella, kilwoitella, koka jtakin, ahkeroita, harraſtaa, uuraſtaa jtakin, pyytää, pyrkiä, tarkoitella, etſiä, tawottaa jtakin, pyöriä jnkin perään, laskea l. panna halunſa, työnſä, tuumenſa jhnkin, *dat.* kera, eſim. huic rei, agriculturae, sacrificiis, pecuniae, imperiis, praeturae, gloriae, virtuti, dignitati; novis rebus (wehkeillä); literis, disciplinis atque artibus, harraſtella tieteitä, ahkeroita l. harjottaa tietecllistä oppia, tieteistellä, opiskella, opiſſennella; labori ac duritiae, totuttaa itſenſä työhön jne.; patrimonio augendo, legibus cognoscendis; *gen.* kera: cujus (pitää wäliä jſtä), run.; *acc.* kera: quod, unum; id, ut t. ne *conjunct.* kera; uſein *inf.* t. *acc. c. inf.*, eſim. studeo ex te audire quid sentias (mieleni tekee); gratum se videri studet (koettaa, pyytää); qui sese student praestare ceteris animalibus. Eritt. *b)* olla ehtoiſa, mieluiſa, ſuoſiollinen jtkn, hywitellä, ſuoſia, auttella, puollustella jkta, pitää jkn puolta, ottaa hoimiinſa, ediſtää, cui; rebus cujus.

studiōse, *Adv.* harraaſti, innolla, ha-

lukkaaſti, hengen peräſtä, ahkeraan, huolikkaaſti.

studiōsus, 3, (ſeur.), harras, kiiwas, innokas, ahkera, uuttera (jhnkin), ahkeroiwa, harraſtawa, uuraſtawa jtakin, halukas, mieltynyt jhnkin, kilwoittelewa, pyytäwä, pyrkiwä, tarkoittelewa, etſiwä jtakin, taw. *gen.* kera, eſim. venandi, pilae, dicendi, omnium doctrinarum; literarum (tiedetten harraſtaja, yſtäwä); homo. Eritt. *a)* ehtoiſa, mieluiſa, ſuoſiollinen, hywänmielinen, hywänſuopa, autteliaś (jkle), yſtäwynyt (jhn), ſuoſiwa, puollustawa (jkta), mei; habet certos sui studiosos (puolenpitäjä, kunnioittaja); victoriae; existimationis meae; nobilitatis. *b)* tieteitä harraſtelewa, opiśkelewa, tieteiſtelewä, oppinut, cohors, run.

studium, ii, *n.* (studeo), harraſtus, ahkeroimus, pyrintö, kilwoitus, pyyntö, ahkeruus, hartaus, kiiwaus, into, halu, henki, taipumus, luonto, mieli, mielenteko, ahku, ihta, himo, kiihko, *gen.* kera t. *abs.*, eſim. ad studium fallendi studio quaestūs vocari; efferri studio videndi quem; ardere studio veri reperiendi; st. doctrinae, discendi, dicendi; st. scribendi (runoilian wirta l. keino); st. ponere in qua re; summo studio discere; studio uti; studio incensum esse; studio accusare (hywästä ehdoſta, itſe-altanſa, omaſta päästänſä). Eritt. *a)* hartaus, mieltymys, hywäkſyminen, hywänä pito, hywänmieliſyys, hywänſuonti, mieliſuoſio, ſuoſio, palweliaiſuus, puolenpito, eximium et singulare in omni genere officii; st. et favorem secum afferre; quod (studium) in vos habuit semper; vicissitudo studiorum (ſuoſion-oſotukſet); st. partium (puolenpito, eriſeuraiſuus, puoltomieliſyys, lahkomieliſyys). *b)* halu jhnkin, mielihalu, mielitaipumus, -puuha, -toimituś, -aśkare, l. halulliſin taipumus, mieluiſin harjotus j. m. ſ., suo quisque studio maxime ducitur; studiis cujus inservire; warſ. tieteellinen harraſtus l. pyrintö, tieteellinen harjotus, opiśkelemus, lueśkelemus, tieteiſtelö, opinharjotus, opinkeino, cetera rerum rerum studia et doctrinā et praeceptis et arte constare; studia liberalia; studia exercere, colere; studiis se dare j. m. ſ.

stulte, *Adv.* hoperoiſeſti, hopſomaiſeſti, houkaſti, typeräſti, järjettömäſti.

stultitia, ae, *f.* (ſeur.), hoperoiſuus, hopſomaiſuus, höpſämäiſyys, hulluus, ykſinkertaiſuus, typeryys, maltittomuus, järjettömyys, älyttömyys, tyhmyys, est proprium stultitiae aliorum vitia cernere; stultitia excusationem non habet.

stultus, 3, hoperoinen, hopakkamainen, hopſomainen, hullu, hupſu, höpſä, hopelo, houru, houkka, hohko, ykſinkertainen, typerä, wähämielinen, maltitoin, järjetöin, älytöin, homo; civitas, arrogantia, consilium; *subst.* hopero, hopakka, höpſä, houkkio, hohko, haśſu, hulkko, höntti, pöhkö.

stūpa, f. stuppa.

stupefacio, fēci, factum, III, (stupeofacio), tyrmeyttää, huumata, wiedä tunnoltaan, tajultaan, privatos luctus (ſaattaa tuntumattomaksi, unhotuſſiin); jśta *Pass.* stupefīo, factus, fieri, tyrmiśtyä, mennä taidoltaan l. ſuunniltaan, hämmäśtyä, himmaśtua, älliśtyä, tyhmiśtyä, kummaśtua.

stupeo, stupui, II, olla tyrmiśtyneenä, olla tunnoltaan l. taidoltaan mennynnä, olla hämmäśtyneenä, älliśtyneenä, olla tyrmykſiśſä, huumeiśſa, hämmäśtykſiśſä, olla älällään, älämöitä, älterrellä, kummaśtella, tyrmiśtyä, hämmäśtyä, älämöiśtyä, älliśtyä, tyhmiśtyä, oukkamuśtua, kammahtua, quum hic semisomnus stuperet; nos barones stupemus; *abl.* kera, eſim. exspectatione; in qua re, eſim. in titulis, in Turno, run.; ad quid, eſim. ad auditas voces, run.; werr. olla tönkiśtyneenä, kangiśtuneena, jähmettyneenä, liikkumatta, ſeiſoa alallaan, ſeiſahtua, ehkäiśtyä, tyrehtyä, stupuit Ixionis orbis, run.; stupente seditione. 2) *trans.* oukkamuśtua jtakin, kammahtua, hämmäśtyä, kummaśtua jtakin, quid, run.

stupesco, ere, (ēb.), hämmäśtyä, kummaśtua, älliśtyä, oukkamuśtua.

stūpeus, f. stuppeus.

stupiditas, ātis, *f.* (ſeur.), tajuttomuus, älläpäiſyys, tyhmyys, typeryys, hominis.

stupidus, 3, (stupeo), tyrmiſtynyt, huumahtunut, hämmäſtynyt, älliſtynyt, hölmäſtynyt, tyhmiſtynyt, tyhmä, tuhma, töläkkä, ääliä, aiſtitoin, älytöin, pököpäinen, pöllömäinen, tollero, houkka, tabula te stupidum detinet (lumottu); stupidum esse Socratem dixit.

stupor, ōris, *m.* (stupeo), tyrmiſtys, huume, liikkumattomuus, tuntumattomuus, linguae (kielen kankeus l. kampeluus, tölyppäkieliſyys); sensūs (tylſymys); in corpore; jäſta eritt. tyrmiſtys, hämmäſtys, älliſtys, hölmäſtys, tyhmiſtys, tyhmyys, typeryys, töläkkyys, tylſäjärkiſyys, stupor animos tenet, oppressit quem; cordis, hominis; sit in verbis tuis hic stupor.

stuppa l. **stūpa,** ae, *f.* rohdin, tappura, töppy, täppy.

stuppeus l. **stūpeus,** 3, (ed.), rohtiminen, tappurainen, rohdin-, vincula, run.; flamma (palawa rohdin), run.

stupro, I, (ſeur.), häwäiſtä, eritt. haureudella, raiſkata, pilata, turmella, filiam.

stuprum, i, *n.* häwäiſtys, raiſkaus, pilaus, haureus, huoruus, huorinteko, st. afferre, inferre l. offerre cui (häwäiſtä jku); st. cum qua facere; st. pati (tulla raiſkatukſi); stupri consuetudinem habere cum qua (pitää iſtaiſta yhteyttä).

sturnus, i, *m.* kottarainen.

Stygius, l. Styx.

stylus, l. stilus.

Stymphālos ja **-us,** i, *m.* järwi, joki ja kyki Arkadiaſſa; jäſta **Stymphālis,** idis, *f.* ſtymphalolainen.

Styx, Stygis ja Stygos, *f.* lähde Arkadiaſſa kylmän kylmällä wedellä. 2) Manalaſſa olewa joki, jonka kautta jumalat walanſa wannoiwat; run. itſe Manala l. Tuonela. Siitä: **Stygius,** 3, ſtygiläinen, Styxin omainen, maanalainen, Tuonelan, Jupiter, frater, rex (ſ. o. Pluton), cymba, carina (ſ. o. Charonin haakſi), run.; werr. ſurmainen, kuolettawa, kauhia, birwiä, ſurullinen, run.

Suāda, ae, *f.* l. suadus.

Suādēla, ae, *f.* (ſeur.), ſuoſtutukſen jumalatar, Kieletär.

suādeo, suāsi, suāsum, II, neuwoa, kehoittaa, ſuoſtuttaa, miellyttää, ita faciam, ut suades (käskeä); cui (neuwoa jkta); quid, eſim. pacem (neuwoa rauhaa, kehoittaa rauhaan); cui quid (neuwoa jkta jhnkin, jklle jtakin, kehoittaa jkta jhnkin); *acc. c. inf.*, eſim. nisi mihi suasissem, nihil esse expetendum (jollen oliſi wakuuttanut mieltäni); ut l. ne *conjunct.* kera ja yks. *conjunct.*; harw. quem; werr.: suadet fames, suadent sidera somnos j. m. ſ., run. Eritt. *b)* suadere legem, rogationem *etc.*, käskeä ſuoſtumaan lakiin jne., ſuoſioittaa, ſuoſioon ſarittaa, puolluſtaa lakia, puhua ſen puolesta.

suādus, 3, (ed.), ſuoſtuttawa, waawoittawa, miellyttäwä; jäſta *subst.* **Suāda,** ae, *f.* ſuoſtuttamiſen jumalatar, Kieletär.

suāsio, ōnis, *f.* (suadeo), ſuoſioittaminen, puolesta puhuminen, ſuoſioittuspuhe, käskewä puhe, legis Serviliae; genus suasionum.

suāsor, ōris, *m.* (suadeo), neuwoja, ſuoſtuttaja, facti (työhön kehoittaja l. käskiä). *b)* ſuoſioittaja, puolesta puhuja, puolluſtaja, legis.

suāsus, us, *m.* (suadeo), neuwo, kehoitus.

suāviloquens, tis, (suave-loquor), ſulopuheinen, ihanapuheinen.

suāviloquentia, ae, *f.* (ed.), ſulopuhesuus.

suāvior l. **sāvior,** I, (suavium), ſuudella quem.

suāvis, e, ſuloinen, ihana, armas, imartelematon, imanne, berttainen, mieluiſa, miellyttäwä, odor; gustus, aqua; flores, cantus, run.; commotio jucunditatis in corpore; — suavis inter quos conjunctio; literae; amicus; — run. *adv.* suave = suaviter.

suāvitas, ātis, *f.* (ed.), ſulo, ſuloiſuus, ihanuus, armaus, berttaiſuus, mieluiſuus, miellyttäwäiſyys, cibi, hywänmakuiſuus; odorum, coloris, oris ac vocis; — humanitatis; sermonum atque morum; quem amare pro ejus eximia suavitate.

suāviter, *Adv.* suloisesti, ihanasti, imanteesti, miellyttäwästi.
suāvitūdo, inis, *f.* = suavitas.
suāvium ja **sāvium,** ii, *n.* (suavis), suu, suukkonen; werr. suutelo, muisku, cui dare.
sub, *Praepos. A) abl.* kera, alla, alta, sub terra habitare; s. pellibus hiemare; s. terra erepere, run.; s. divo (taiwasalla), s. tegmine fagi (pyökin werhossa), run.; run.: silvis s. altis, s. vallibus, s. templo, metsissä, laksoissa, temppelissä; — demittere quem s. terra, alle; mittere quem s. jugo (laskettaa ikeen alle, s. o. alta, alitse); — s. hoc verbo furtum latet (sanassa); s. umbra foederis (warjolla); — werr. alla, alipuolella, juurella, juuressa, ääressä, wieressä, kohdalla, likellä, luona, -lla (-llä), edessä, s. monte considere (sijoittua wuoren alle); s. colle, s. montis radicibus *etc.* considere, esse *etc.;* s. Numantiae moenibus, s. Novis y. m.; — s. oculis cujus (silmissä); omnia s. oculis erant (näkywissä); s. ictu teli (ampu-alalla, -rajoissa); s. manu (käsillä, saapuwilla); — run. myös: takana, quo deinde s. ipso ecce volat Diores (jonka kintereillä). *b)* ajasta puh.: -na (-nä), aikana, kuluissa, -ssa (-ssä), -lla (-llä), lähellä, pura s. nocte, una s. nocte jugali, run.; sub ipsa proscriptione; sub ipsa profectione (juuri lähdössä, lähdön tapahtuissa); s. decessu suo (lähteissänsä); s. adventu Romanorum (Romalaisten tullessa); sub luce, aamupuolella, aamulla, päiwällä; s. eodem tempore (samaan aikaan), run.; s. exitu anni, loppupuolla wuotta. *c)* muissa kohdissa: alla, -ssa (-ssä), -lla (-llä), sub armis (aseissa); s. sarcinis (sälyt selässä); — s. regno esse (kuninkaallisen wallan alla); s. ditione atque imperio cujus esse (woimassa ja wallassa); s. rege (kuninkaan alla, hallitessa); s. nutrice (imettäjän warassa), run.; s. Hannibale (Hannibalin johdattaissa, johdolla); s. judice lis est (tuomarin hallussa), run.; — Bacchi s. nomine risit (hynkähti nimeen, nimen ohessa, nimeä mainittaissa), exhalantem s. acerbo vulnere vitam (haawan wointeessa, haawan tuskissa), run.; s. hoc sacramento (walan alainen); s. conditione. *B) acc.* kera, alle, ala, sub jugum mittere (laskettaa ikeen alta l. alatse); — s. judicium sapientis cadere (olla arwostelon alainen); — werr. alle, alipuolle, juurelle, juureen, ääreen, wiereen, kohdalle, likelle, lähelle, luoksi, -lle, ja myös: luona, -lla (-llä), s. montem succedere; s. ictum venire; oculos s. astra tenebat (kohden, päin), run.; s. ipsum murum fons prorumpebat (muurin alta l. läheltä); arat finem s. utrumque colonus (pitkin rajaa, rajalla), run. *b)* ajasta puh.: lähellä, likellä, wähää ennen, puolella, puoleen, suussa, rinteellä, alla, sub noctem (yöpuoleen, yön selkään), s. vesperum (illan suussa, iltapuoleen, illan tullen), s. lucem (aamupuoleen, aamu-yöstä), s. dies festos (juhlain alla) j. m. s.; t. heti jälkeen, kohta perästä, s. haec dicta; s. eas literas. *c)* muissa kohdissa: alle, s. potestatem cujus redigere (saattaa jkn waltaan, wallan alaiseksi).
subabsurde, *Adv.* wähän mielettömästi l. epäjärkisesti, typeränläntäisesti.
sub-absurdus, 3, wähän mieletöin, typeränläntäinen, wähän mahdotoin l. luonnotoin, wähän sopimatoin, subabsurda dicendo; tempus discessūs.
sub-accūso, I, wähän moittia l. morkkia, wähän syytellä, quem ja quid.
subactio, ōnis, *f.* (subigo), muokkaaminen, wiljeleminen, harjottaminen.
sub-agrestis, e, maaseudun l. maamiehen tapaiseksi wetäwä, wähän talonpoikainen, consilium.
sub-ālāris, e, olan alainen, kainalossa kannettawa, telum (kainalotikari).
sub-amārus, 3, katkerahko, kitkeränläntäinen, wähän karwas, alios subamara delectant.
sub-arroganter, *Adv.* wähän liikarohkiasti, ylpiänläntäisesti.
sub-ausculto, I, salamyhkään kuunnella, kuullella, kuulustella, videntur subauscultare, quae loquor.
subcent-, k. succent-.
subcin-, k. succin-.
subcisiv-, k. subsiciv-.

sub-contumēliōse, *Adv.* wähän häpiällisesti.

subcresco, f. succresco.

sub-crispus, 3, wähän kihara l. kiemurainen, kaharahko, kähäramäinen, capillus.

subcumbo, f. succumbo.

sub-dēbilitātus, 3, wähän alamielinen, wähän alakuloinen.

sub-dēficio, ere, wähitellen heikota.

sub-difficilis, e, wähän waikia, waikianlantä, tukelahko, hankalamainen, quaestio.

sub-diffīdo, ere, wähän epäillä, wähän olla epäilyksissä.

subditīcius ja **subditīvus**, 3, (seur.), wilpillisesti sijaan pistetty l. esiin tuotu, wilpinomainen, waihokas, wäärä, walheniminen, walhe-, archipirata.

sub-do, didi, ditum, III, panna alle, laskea, asettaa, sijoittaa, liittää alle, ignem (tehdä walkia alle); calcaria equo (iskeä hepoa kannuksilla, kannustaa hepoa), jesta calcaribus subditis (täyttä laukkaa l. neljää, täyttä hokkia); se aquis (sukeltaa weteen), run.; critt. panna alle, tehdä alaisekši, alamaisuuttaa, harw., subdita regno proles, run. *b)* kuw. panna (alle, jhnkin), sowittaa, asettaa, saattaa (alle, jhnkin), ignem seditioni (wirittää kapina); stimulos animo (hakaroita, kiihdyttää mieltä); spiritus cui (luoda, lykätä upeutta jkn sydämmeen). 2) panna sijaan, asettaa sijaan, quem in locum cujus. Critt. *b)* panna wäärä sijaan, wilpillisesti, petollisesti pistää sijaan l. tuoda esiin, wilpillisesti waihettaa, quem in locum cujus; jesta subditus, wilpinomainen, waihokas, wäärä, filius.

sub-doceo, ēre, ala-opettajana l. apuopettajana opettaa.

subdole, *Adv.* salakawalasti, wiekkaasti, juonikkaasti.

sub-dolus, 3, salakawala, luimu, wilappa, wiekas, juonikas, petollinen, homo; animus, oratio.

sub-dubito, āre, wähän epäillä, wähän olla epäneuwoinen l. kahden waiheella.

sub-dūco, duxi, ductum, III, wetää alhaalta esiin l. ylös, saattaa l. laittaa alhaalta ylös, nostaa ylös, tunicas (fuoria), run.; cataractam in tantum altitudinis. Critt. *b)* merimenoissa: wetää maalle laiwa, naves in aridum; classem ad Gytheum; naves. *c)* sotamenoissa: wetää l. wiedä l. käyttäytää asemaltansa jhnkin, sijoittaa, tiloittaa jhnkin, cohortes ex dextro cornu; Numidas ex media acie; subductis ordinibus concedere (taantuwilla, peräytywillä riweillä); copias in proximum collem; agmen in aequiorem locum; centuriones in primam aciem. 2) wetää l. riskoa pois alta (altapäin, edestä, tieltä), pidättää jtkn jtakin, wiedä l. saattaa pois, ottaa pois, luowuttaa, korjata pois, lapides ex turri; rerum fundamenta; capiti ensem, run.; subduc cibum unum diem athletae (ota yhdeksi päiwäksi l. pidätä yksi päiwä woittelialta ruoka, jätä yksi päiwä ruokaa antamatta woittelialle); succus pecori subducitur (wiedään, kadotetaan, häwitetään karjalta), run.; quem manibus Graium (pelastaa käsistä), run.; se ab ipso vulnere (ennättää haawan tieltä, wältää haawa), run. Critt. *b)* salaisesti ottaa, wiedä, warastaa, ryöstää, vistica, run.; quem furto; jesta s. se, salaisesti lähteä matkoihinsa l. suoria tiehensä, puikeltaa l. pujahtaa tiehensä, puipotella tiehensä, luikahtaa pois, sukeltaa l. kiewahtaa pois, se de circulo; — run.: se subd. colles incipiunt (rupeawat laskeumaan, alenemaan). *c)* kuw.: subducere rationem, laskea lukua, laskea, lukea yhteen, arwata, ajatella, mieltää; summam (laskea yhteen); voluptatum calculos (laskea yhteen huwitukset); subducta ratione (mieliltä mielin).

subductio, ōnis, *f.* (ed.), laiwan maalle wetäminen, maalle weto. 2) laskeminen, lasku.

sub-dūrus, 3, kowahko, kowallainen.

sub-edo, ēdi, III, syödä l. kaiwaa alta, altapäin, alipuolelta.

sub-eo, īvi ja ii, itum, īre, käydä alle, jhnkin, mennä t. tulla alle, jhnkin, in nemoris latebras (pistäytä, pujahtaa), run.; taakasta puh.: feretro, nostaa paaret olallensa, run.; wert: luna sub orbem solis subit (siirtyy

kohdalle l. eteen). *b)* käydä alle, juurelle, altapäin ylös, alhaalta ylös, altapäin l. alhaalta luokſi l. puoleen, mennä t. tulla likelle, jhnkin, läheſtyä, astua l. pyrkiä lähelle, puoleen, jhnkin, askeltaa likelle, puoleen, jhnkin, ad *acc.* kera, eſim. ad portam castrorum, ad urbem, ad hostes; *dat.* kera, eſim. muro, portu (laskea ſatamaan), luco, run.; eritt. ſalaiſeſti tulla, ſukeltaa l. hiipiä puoleen, run.; kuw. *α)* tulla, ſaapua, ilmauntua, sententiae verbaque sub acumen stili subeunt; in quorum subiere locum fraudes *etc.*, run.; subit priori causa recens (liittyy liſäkſi), run.; animo (mieleen), run.; subeunt morbi, kohdata, run. *β)* tulla eteen, mieleen, juolahtaa l. juoſta mieleen, joukahtua l. johtua mieleen, subit (animo) quid, run.; subit, *acc. c. inf.* t. relativilauſe, run. *c)* tulla jälkeen, ſijaan, ſeurata, primae legioni tertia subiit; pone s., run.; subit ipse, subiit argontea proles, run. *d)* altapäin tulla l. lykätä eſiin, noſta, ne subeant herbae, run. 2) *trans.* käydä jnkin alle, jhnkin, mennä t. tulla alle, jhnkin, tectum (astua, painua katoſalle); penates, run.; cavum, run.; paludem (ſukeltaa ſuohon), run.; taakaſta puh.: parentem humeris (panna hartioillenſa, kantaa hartioillanſa), currum (waljaſtettaa waunuin eteen), onus (ottaa ſelkäänſä), run.; werr.: quos (lucos) aquae subeunt (joihin puikeltawat, tunkewat), run.; kuw. ottaa l. ſälyttää päällenſä jtakin, ruweta jhnkin, heittäytä jnkin alaiſeksi, kantaa, keſtää, kärſiä, nähdä jtakin, labores, dolorem, vim atque injuriam, inimicitias, pericula, crudelitatis famam, poenam, quamvis carnificinam y. m. *b)* käydä jnkin alle l. juurelle, altapäin l. alhaalta jtakin yleſ, altapäin l. alhaalta jnkin luokſi l. puoleen l. likelle, läheſtyä jtakin, astua l. askeltaa l. pyrkiä lähelle jtakin, jnkin puoleen, jhnkin, collem (noſta kukkulaa yleſ, kukkulaa myöden yleſ); locum, muros; Aeneae mucronem (kumartua alle), run.; Anxur (kulkea wastamaſeä Anxuriin), run.; eritt. käydä jkn puoleen, jkhn käſikſi, jtn kimppuun, hätyyttää, Herbesum, run., ja myös: ſalaiſeſti tulla jhnkin, pistäytä, luikahtaa jhnkin, thalamos, run.; werr. tulla jnkin ſijaan, furcas, run.; kuw. tulla eteen, mieleen, pistää l. läikähtää päähän, juolahtaa l. joukahtua mieleen, animum; mentem, run. *c)* tulla päälle, kuw. tawata, ſaawuttaa.

sŭber, eris, *n.* korkkitammi, korkkipuu. *b)* werr. korkkikaarna.

subf-, l. suff-.

subg-, l. sugg-.

sub-horridus, 3, wähän ſiiſtitöin.

subigo, ēgi, actum, III, (sub-ago), ajaa alle, ſaattaa alle; jota panna l. ſaattaa alle, alaiſeksi, waltanſa alle, tehdä alaiſeksi, alamaiſuuttaa, walloittaa, woittaa, lanniſtaa, ſortaa, quos armis, tertiam partem orbis terrarum, urbes atque nationes j. m. ſ. 2) juokſuttaa alle, puoleen, luokſi, kuljetuttaa, käytäyttää, ſaattaa, wiedä alle, juurelle, ääreen, luokſi, jhnkin, naves ad castellum; kuw. pakoittaa, ſaattaa, taiwuttaa, myödyttää jhnkin, hostes ad deditionem; urbes in ditionem; quem frumentum praebere (antamaan). 3) muokata altapäin yleſ, perin muokata, wiljellä, rakentaa, ſuorittaa, walmiſtaa, waiwata, eſim. kyntämällä, kuokkimalla, pehmittämällä j. m. ſ., arva aratris; glebas; opus digitis (kehrätä), run.; werr.: secures in cote (hioa), run. *b)* kuw. wiljellä, harjottaa, subactum ingenium; subactus bellis. 4) juokſuttaa l. kuljetuttaa yleſpäin, lembum remigiis, run.; ratem conto (ſauwoa, porkalla lykätä yleſpäin), run.

sub-impudens, tis, wähän häwitöin.

sub-inānis, e, wähän tyhjä, turhallainen.

sub-inde, *Adv.* heti jälkeen, kohta peräſtä, ſamaa päätä, ſitten. 2) uſiat erät peräſtyſkin, tawantakaa, tuo tuoſtakin, monitellen, ehtimiſeen, yhtä perää, yhtä mittaa.

sub-insulsus, 3, wähän älytöin, typeränläntä.

sub-invideo, ēre, wähän kadehtia l. kaihekſua, cui (jkta).

sub-invīsus, 3, wähän wihattu.

sub-invīto, I, ſalaiſesti, wihjaten käskeä l. kehoittaa.

sub-īrascor, irasci, wähän olla wihoiſſaan, wähän wihaſtua l. närkästyä, *dat.* kera t. *abs.*

sub-īrātus, 3, wähän wihainen, cui.

subitārius, 3, (subitus), äkkiä tapahtuwa, äkillinen, kiiruiſa, äkkiä koottu, milites (äkkinoštoiſet, pikaottoiſet, äkkiſeltä wärwätyt).

subito, *Adv.* odottamatta, tietämättä, yht'äkkiä, päätä pahkaa, äkkiä, äkkiſeltä, äkilliſesti, uuta päätä, dicere (mielihawilta, ilman walmiſtukſetta).

subitus, 3, *PA.* odottamatoin, edeltä tietämätöin, äkkinen, äkillinen, päätäpahkainen, pikainen, rutto, kiukka, res, tempestas, bellum, consilium y. m.; oratio (mielihawilta, ilman walmiſtukſetta pidetty); subitum est ei remigrare (on liian kiiruiſaa); *subst.* subita, orum, *n.* odottamattomat l. äkilliſet tapaukſet, kohdat j. m. ſ., ad subita rerum, belli.

sub-jaceo, jacui, II, maata alla, olla alla.

subjecte, *PAdv.* alamaiſesti, nöyräſti.

subjectio, ōnis, *f.* (subjicio), alle paneminen, alle l. eteen aſettaminen, sub aspectum (näkywiin latominen); eritt. wäärän ſijaan piſtäntö, ſalainen l. wilpillinen waihetus, testamenti. 2) perään, ääreen, liſäkſi liittäminen l. laskeminen, rationis; jstn kyſymykſeen waſtaaminen, t. ääreen pantu ſelitys.

subjecto, āre, (subjicio), panna alle, jhnkin, laskea, aſettaa, piſtää, liittää alle, jhnkin, manus, run.; stimulos cui, run. 2) nakata altapäin yleš, luoda l. ajaa altapäin eſiin, alhaalta yleš, alte arenam, run.

subjector, ōris, *m.* (subjicio), wäärän ſijaan piſtäjä, ſalainen l. wilpillinen waihettaja, testamentorum.

subjectus, 3, *PA.* jnkin alla olewa, alipuolella, juurella, ääresſä, wieresſä, luona olewa, jhnkin ääriytywä l. rajautuwa, jnkin alainen, ääreinen, liſkeinen, läheinen, ſeutuinen, aquiloni, Candaviae; rivus castris subjectus; campus viae s. y. m. *b)* kuw. alainen, alamainen, nöyrä, invidiae (oma), run.; parcere subjectis, run.

subjicio, jēci, jectum, III, (sub-jacio), nakata alle, alta, altapäin, alhaalta, heittää, luoda, wiskellä, paiskia, panna, piſtää, laskea, aſettaa, ſijoittaa, ſaattaa alle, alta, altapäin (yleš), alhaalta (yleš), ignem, scutulas y. m.; ignem l. ignes cui rei; brachia pallae, sinistram scuto, run.; epistolam sub pulvinum; se sub orbem solis (painua kohdalle, tulla eteen, kuusta puh.); rem sub aspectum; quid oculis (ſilmien eteen, ſilmiin); — aedes colli, rakentaa alipuolelle kukkulaa; legiones l. aciem castris cujus, käytäyttää leirin alle, juurelle, äärelle, juuri likelle leiriä j. m. ſ.; se loeis iniquis (yrittää paikkain alle, paikkoja myöden yleš); — mataras ac tragulas; corpora saltu in equos (ripiäſti hyppätä hewoſen ſelkään), run.; regem in equum, noštaa; se subjicere l. *Pass.* subjici, kohota, noſta, yletä, run. Eritt. *b)* tarjota, kokottaa, antaa, libellum cui. *c)* piſtää wäärä oikian ſijaan, tuoda eſiin wäärä oikian werosta, ſalaiſesti, wilpilliſesti waihettaa, librum, testamentum; t. ſalaiſesti, wilpilliſesti aſettaa l. laittaa jtn tekemään jtakin, lykätä eſiin, toimittaa, tilata, quem. 2) kuw. ylim. aſettaa l. panna alle, alaiſekſi, sub sensus, sensibus subjectum esse (olla tuntoin alainen); cogitationi suae quid (laatia mielenſä eteen); sub voce sententiam (panna l. laskea ajatus, mieli ſanaan); verbo quid (ymmärtää ſanalla jtakin); quae res huic voci subjiciatur (mitä tämä ſana käſittää); — pro verbo proprio aliud, twontää ſanan ſijaan. Eritt. *b)* panna alle, lyödä l. ſortaa alle, lanniſtaa alle, alamaiſuuttaa, ſaattaa alaiſekſi, jattää l. heittää alaiſekſi, waraan, omaſi, alttiiksi, se imperio cujus (heittäytä l. ruweta toiſen wallan alaiſekſi, panua, myöntyä, taipua wallan alle); tristi servitio subjectae gentes, baltuinen; Gallia securibus subjecta; omnia sub fortunae dominationem; bona sub praecone (antaa myydä huutokaupalla); bona voci praeconis (antaa julkihuutajan tarjota myytäwäksi); navigationem hiemi; mare

ventis; scelus odio civium; calumniae quid. *c)* aliſtaa erinäiſtä yleiſeen, aſettaa yleiſen alle, lukea l. wetää jhnkin, partes generibus; *Pass.* ſiſälettää, sub metum subjecta sunt pigritia, pudor *etc.* *d)* (puhuen) aſettaa jälkeen, laſkea peräſtä, liittää perään, ääreen, liſäkſi, waſtata, rationem; *acc. c. inf.*; pauca furenti, run. *e)* tuoda edeſ, aſettaa eteen, johdattaa mieleen, muiſtuttaa, luoda l. juokſuttaa mieleen, kuiſkaiſta korwaan, wihjata, ilmaiſta, quid cui; subjiciens, quid dicerem; consilia.

sub-jungo, junxi, junctum, III, ſitoa alle, tigres curru (waljaſtaa waunuin eteen), run.; werr. ylim. yhdiſtää l. liittää jhnkin, puppis rostro Phrygios subjuncta leones (Phrygian jalopeuroja kärjen alla liitettynä, kantawa kärjen alla Phrygian jalopeuran kuwia), run.; kuw. *a)* aſettaa l. laſkea alle, alaiſeſſi, wetää alle, jhnkin, liittää jhnkin, omnes artes oratori (tehdä puhelian omakſi); translationi quid; carmina nervis (ſommitella), run. *b)* panna alle, lanniſtaa alle, ſaattaa alle, alaiſeſſi, alamaiſuuttaa, urbes sub imperium populi Rom.; sibi res, run.; gentem (hallita), run.

sub-lābor, lapsus, III, langeta alaſ, wieriä, waipua, painua alaſ; kuw. raueta, spes sublapsa, run. *b)* luikahtaa l. puikeltaa puoleen, ſiſälle, walahtaa ſiſälle, sublapsa vetustas, lues, run.

sublāte, *Adv.* korkiaſti, kuw. ylhäiſeſti, ylewäſti, dicere, t. pöyhkiäſti, ylpiäſti, de se dicere.

sublātio, ōnis, *f.* (tollo), koroittaminen, ylentäminen, kuw.: animi.

sublātus, 3, *PA.* ſuurentelewa, iſottelewa, pöyhkiä, röyhkiä, upia, ylpiä, *abl.* kera.

sub-lego, lēgi, lectum, III, poimia l. kerätä alta, noukkia l. etſiä, mitä pöydältä putoaa, run. 2) ſalaiſeſti kuunnellen oppia, carmina cui (jkltä), run. 3) ottaa l. walita ſijaan, in locum demortui.

sublevātio, ōnis, *f.* (ſeur.), huojennus, liewityſ.

sub-levo, I, noſtaa yleſ, kohottaa yleſ, noſtaa pyſtyyn l. ſeiſaalle, ſeiſottaa, pyſtyttää, quem stratum ad pedes; jubis equorum sublevati (kiiruwat, kiinni pitäwät); se. *b)* kuw. pyſtyttää, noſtaa pyſtyyn, rohkaiſta, lohduttaa, tukea, auttaa, quem; quem qua re; t. huojentaa, helpoittaa, liewittää, wähentää, hienentää, laborem, res adversas, inopiam; fugam cujus pecuniä; vitia, pericula j. m. ſ.

sublica, ae, *f.* paalu, wallipaalu; eritt. ſiltapatſaiſta puh.

sublicius, 3, (ed.), paaluille l. patſaille rakettu, pons.

subligāculum, i, *n.* (ſeur.), eſiliina, eſiwaate, keſkiwerho.

sub-ligo, I, ſitoa alta, alle, alipuolelle, jhnkin, lateri ensem, run.

sublīmis, e, harw. **sublīmus**, 3, (sublevo), yleſ noſtettu, yleſ kohotettu, korkia, ilmaſſa olewa, sublimem quem rapere (wiebä yleſ ilmaan), run.; columna, cacumen, atrium, run.; os, yleſpäin kääntynyt, yleſpäinen, pyſtönäinen, run.; pectoribus tenus s. (pyſtyyn kohonnut), run.; flagellum (korkialle noſtettu), run.; iret s. curru multijugis equis, korkiaſijainen; sublimis abiit (korkialta ilman halki, korkialle ilmaan, taiwaſta kohden); *adv.* sublime, korkialla, ilmaſſa, korkialle, ilmoille, ilmaan, s. putrescere, ferri. *b)* kuw. ylhäinen, ylewä, jalo, mainio, korkialle pyrkiwä, mens, run.; sublimia curare, run.; juvenis, run.; eritt. puheeſta, puheliaſta ja runoſepäſtä puh.

sublīmiter, *Adv.* korkialla, ilmaſſa, ilmaan.

sublīmus, 3, k. sublimis.

sub-lino, lēvi, litum, III, ſiwellä alle, woidella alta; werr. *a)* ſiwellä l. panettaa jllakin. *b)* os alicui, pettää jku, run.

sub-lūceo, luxi, II, loiſtaa alta, hohtaa, kimaltaa, wilotella (alta).

sub-luo, lui, lūtum, III, peſtä l. wiruttaa alta, altapäin. 2) werr. jo'iſta puh.: walella l. huhtoa alta, alhaalta, juoſta l. wieriä alta, juurelta, obitſe, radices collis, montem.

sublustris, e, (sub-lux), tirkkaanläntäinen, waloiſakſi wetäwä, nox (kirkas tähti-yö).

sub-mergo (summergo), mersi, mersum, III, kastain pistää l. painaa alle, sisälle, jhnkin, laskettaa l. wajottaa alle, sisälle, jhnkin, kastaa jhnkin, upottaa, hukuttaa, navem; beluae submersae (wedenalaiset, weden alla eläwät); equus submersus (uponnut); homines ponto (mereen), run.; aliquot procellis submersi paene sumus.

sub-ministro, 1, toimittaa jtn käteen, käsiin, haltuun, toimittaa, laittaa, hankkia, lähettää, antaa, tela clam (pistää käteen); tabellarios; quid cui; kuw.: arti adjumenta.

submisse (summisse), *PAdv.* hiljaisesti, wienosti, laimiasti, lientiästi, dicere. *b)* säwyisästi, lempiästi, alhaisesti, itseänsä alentain, nöyrästi, siiwosti.

submissio (summ.), önis, *f.* (submitto), alentaminen, mataloitseminen, hiljentäminen, heikentäminen, wienous, laimeus, lienteys, vocis; orationis (wienous, innotoin puhelemisen laatu). *b)* halwentaminen, wastahakaan elatiosta.

submissus (summ.), 3, *PA.* alaslaskettu, -painettu, alaslaskeunut, -painunut, vertex (kumartunut), run.; secundis submissioribus (toisten ollessa wähän kyyristyksissä, kymärässä). 2) kuw. alennettu, matala, hiljainen, wieno, hieno, säwyisä, laimia, innotoin, lientiä, ei ankara, vox; submissa dicere; oratio; orator. *b)* alhainen, alas menewä, nöyrä, myöntywäinen, calamitate submissiores; t. myös: alhainen, huono, kehno, epäjalo, kelwotoin, ilkiä, nöyristeliäs, kumartelias, orjallinen, ne quid humile, submissum faciamus; submissum vivere.

sub-mitto (summitto), mīsi, missum, III, lähettää alle, alta, alhaalta, käytäntää, panna, päästää, asettaa, saattaa alle, alta, altapäin (esiin), alhaalta (yleis), nostaa yleis, flores (lykätä, ajaa, tehdä, maasta pub.), monstrum (tuottaa, synnyttää, Kolchin ja Theban maista pub.), run.; dextras ad Capitolia, run.; eritt. kaswattaa, elättää, jättää, pitää, esim. elämiä siittämistä warten, tauros, equos y. m., run. *b)* laskea alas, alentaa, painaa alas, se ad pedes cujus (langeta jalkain juureen); latus in herba, run.; poplitem in terra (notkistaa alas), run.; fasces; crinem barbamque (antaa kaswaa, jättää leikkaamatta); kuw.: subm. se, alentaa itsensä, alentauta, ruweta halwaksi, nöyrtyä; multum (paljon helpoittaa, paljon mataloita l. heikentää ääntänsä, puheliasta pub.); animos (päästää waipumaan l. fortumaan, lannistaa); animos amori (taiwuttaa l. nöyryttää rakkauden alle), run.; furorem (tukauttaa, luowuttaa, heittää), run. 2) (salaisesti) lähettää, työntää, laittaa, jättää, antaa, quem; quem cui praesidio; subsidium cui; imperium cui (myönnyttää); huic vos non submittetis? (*sc.* successorem); capreas edules (toimittaa), run.; *abs.*: ad pupillae matrem submittebat (pani, nim. sanan).

submoleste, *Adv.* wähän waiwaloisesti, ferre (olla wähän suutuksissaan).

sub-molestus, 3, wähän waiwaloinen, wähän harmillinen, ikäwänlöntä, illud est mihi submolestum.

sub-mōrōsus, 3, näriäntapaiseksi wetäwä, wähän kärrykäs, juronläntäinen, pehiähkö, äyhkiänpuolinen, tuikallainen, ridicula.

submōtor, ōris, *m.* (seur.), tilanteki, Liktoristä pub.

sub-moveo, mōvi, mōtum, II, syrjäyttää, toimittaa syrjäpuoleen, siwullepäin, pois, saattaa, siirtää, lykätä, tunkea, tyrkätä, syöstä syrjapuoleen, siwullepäin, pois tieltä, tiehensä, pois, poistuttaa, reliquos a porta; hostes ex muro; hostes ex agro Romano trans Anienem; hostium lembos statione; quem patriā (karkottaa, ajaa maankulkeuteen), run.; concionem (purkaa); populum (laskea menemään); litora (siirtää kauemmaksi, työntää edemmäsi rakennuksilla), run.; Phoebeos ictus (torjua), run.; speluncа vasto submota recessu (syweunettu, kowerrettu), run; — eritt. Liktoristä pub.: syrjätä syrjään, pois tieltä, pois edestä, tehdä tilaa, turbam; submoto (tilaa tehtyä); werr.: tumultus mentis et curas, run. *b)* kuw. syrjäyttää, poistuttaa, luowuttaa, wierottaa, pidättää, quem a republica, a bello; quem maleficio.

sub-mūto, āre, waihetella, verba pro verbis.

sub-nascor, nātus, III, kaswaa alta, sijaan, esiin.

sub-necto, nexui, nexum, III, sitoa alle, alipuolelle, juurelle, jhnkin, sitoa alta, sitoa yleš, yhteen, cingula mammae, run.; circulos cervici (ripustaa kaulaan), run.; vestem (pitää ylhäällä, koošsa), run.

sub-nego, āre, wähän kieltää.

subnixus, 3, (sub-nitor), alhaalta l. altapäin perustauwa jhnkin, nojaawa jhnkin, alta tuettu jllakin, coeli verticibus; muro, run.; solio (istuwa, lepääwä), run.; run.: mitrā mentum s. (pitäwä päähinettä sidottuna kiinni leuan alta). *b)* kuw. luottawa, uskaltawa, haastawa jhnkin, urhoštelewa, upeilewa, röykkiä jštakin, qua re; animus.

subnuba, ae, *f.* (sub-nubo), salanainen.

sub-nūbilus, 3, pilwensekainen, wähän pilwinen, sumianläntä, nox.

subo, āre, olla kiimallansa, olla kiihkoisena.

sub-obscēnus, 3, rumanomainen, ilkiähkö, rietasmainen, riwonläntäinen.

sub-obscūrus, 3, häperänläntäinen, himiämäinen, hämärä, wähän epäselwä; kuw. pimiähkö, waikia ymmärtää, orator; ingressio.

sub-odiōsus, 3, wähän harmillinen l. kiusallinen, ikäwänpuolinen.

sub-offendo, ere, wähän loukata, apud quem (jkta).

sub-oleo, ēre, wähän haista, haiskahtaa, subolet mihi l. yks. subolet, saan haikaa, olen haimiolla, hawaitsen, run.

suboles, is, *f.* (sub ja runko oleo), juuriwesa, hyötyn, rönsy, aaluwa, oksa. *b)* werr. wesa, sikiö, lapsi, jälkisukuinen, ylim. sikiöstö, sikiökunta, jälkeisö, jälkipolwi, suku, deūm, run.; fortunati patria; juventutis (wesoawa, kaswawa nuoriso, nuorison ydin); populi; Romae, run.; subolem propagare (edistää kansan karttumista); eläimistäkin puh.: haedus s. gregis (kantamoinen), run.

sub-olesco, ere, wesota, aaluwoita, odelmoita, kaswaa sijaan.

sub-orno, I, warustaa, warata, quem pecuniā; a natura subornatus. 2) salaisesti toimittaa, hankkia, tilata (johonkin pahaan työhön), falsum testem; accusatorem; quem indicem; quem ad caedem regis j. m. s.; jsta myös: salaisesti yllyttää jkta jhnkin, hominem, qui dicat y. m.

subp-, l. supp-.

sub-rancidus, 3, wähän eltaantunut l. muulehtunut, härskimäinen, caro.

sub-raucus, 3, käriämäinen, kähiähkö, sähiänläntäinen, vox.

sub-rēmigo, I, soutaa l. melota jälkeen, perässä.

sub-rēpo (surrēpo), repsi, reptum, III, hiipiä l. työmiä alle, juurelle, puoleen, luokse, hiipsotella, hiverrellä, puikeltaa, luikertaa, pistäytä alle, puoleen, luokse, jhnkin, sub tabulas; moenia, run.; kuw.: somnus in oculos subrepit, run.

sub-rīdeo, rīsi, rīsum, II, naurella, hymyillä, muhoilla, wetää suunsa naurun, hynkähtää.

sub-rīdicule, *Adv.* wähän l. jotenkin naurulliseesti.

subrigo l. surrigo, taw. **surgo**, surrexi, surrectum, III, (sub-rĕgo), nostaa yleš, pystyyn, pystyttää, kohottaa, nostaa, subrigere aures (heristää), run.; subrecto mucrone. 2) *intrans.* nosta yleš, pystyyn, nosta istualta, seisaallensa, kohota, nosta, e lectulo; de sella; solio, humo, run.; ab umbris ad lumina vitae, run.; run.: ab Arpis (tulla) ja ad aetherias auras (yläisiin ilmoihin siitä); ad dicendum, ja muutoinkin puheliasta puh., nosta (haastelemaan), astua esiin; werr. clottomista puh.: kohota, ilmauntua, yletä, nosta, surgit ignis, mons, mare, ventus, nox, sol y. m., run.; kuw.: surgit animo sententia, surgit pugna, discordia y. m. (nousee, paisuu, alkaa), run.; — eritt. *a)* nosta yleš, makoolta, nosta, ante lucem; ad praescripta munia, run. *b)* nosta, yletä, korkeuntua, kaswaa, touosta, linnasta, ihmisistä puh., run.

sub-ringor, ringi, mytistellä suutansa, nirpistellä nenäänsä, olla mökeisään, wähän suutuksissa.

subripio, l. **surripio**.

sub-rogo, I, toiſen ſijaan walita l. antaa walita, panna (kanſan) walittawakſi, komitioitten eſimiehiſtä puh., collegam in locum Bruti; consules (toimittaa Konſulein walintoa).

subrostrāni, orum, *m.* (sub-rostra), joutilaita, jotka päiwäkauden torilla (rostra:n ſeuduilla) käweliwät, torinmitteliät l. -kierteliät.

sub-rubeo, ēre, punertaa, ruſertaa.

sub-ruo, rui, rutum, III, kaiwaa alta, altapäin, alhaalta, myljätä, mulliſtaa, häwittää alta, altapäin, alhaalta, kaiwaa perustukſet poiš alta, kukiſtaa, jaottaa, hajoittaa, arbores a radicibus; moenia, murum. *b)* kuw. kukiſtaa, kuolettaa, ſortaa, häwittää, pilata, libertatem; reges muneribus, run.; animum cujus (huoleſtuttaa), run.

sub-rusticus, 3, wähän talonpoikainen, talonpoikamainen, pudor paene s.

sub-scrībo, scripsi, scriptum, III, kirjoittaa alle, piirtää alle, statuis subscripsit, reges esse reductos; literarum exemplum (piſtää alipuolelle); eritt. Cenſoriſta puh.: kirjoittaa cenſorillijen moitteen ſyy moititun nimen alle l. ääreen, muiſtuttaa, istam causam (panna tuo aſia moititun nimen alle); ementitum auspicia subscripsit; päällekantajaſta puh.: kannekirjan alle kirjoittaa nimenſä ja kaipauksen ſyy, joko ainoana päällekantajana taikka toiſten kerallijena, ylim. kantaa l. kaiwata päälle, toimittaa kanne, kerallijena walittaa päälle, in quem; subscripsit, quod is pecuniam accepisset: neminem neque suo nomine, neque subscribens, accusavit (ei pääſyyttäjänä eikä ſyyttäjäkerallijena, ſyyttäjäkumppanina). *b)* kuw. ſuoſtua, myöntyä jhnkin, hywäkſyä jtakin, odiis, orationi cujus. 2) kirjoittaa, panna kirjaan, numerum aratorum.

subscriptio, ōnis, *f.* (ed.), allekirjoitus, cujus; eritt. *a)* Cenſorin tekemä: moitteen kirjallinen ilmoitus, censoria; päällekantajan: kirjallinen kanne l. kaipaus, ja ſyyttäjäkumppanin: kerallisкanne, ſiwukanne. *b)* allekirjoitus (wahwiſtukſekſi), jugerum.

subscriptor, ōris, *m.* (subscribo), joka ynnä toiſten kanſſa kirjoittaa kanteen alle: ſyyttäjäkerallinen, ſyyttäjäkumppani.

subsecīvus, k. subsicivus.

sub-seco, secui, sectum, I, leikata l. wiiltää alta poikki, alhaalta poiš, ylim. leikata (poikki, poiš).

subsellium, ii, *n.* (sub-sella), matala penkki, jota ylim. lawitſa, istuinlauta, penkki, kotona, theateriſſa, raaſtuwaſſa, lakipaikoiſſa jne., adventu tuo ista subsellia vacuefacta sunt (ſenatorein istuimiſta puh.); in accusatorum subselliis sedere. Eritt. *b)* tuomarin penkki, tuomio-istuin, rem ab subselliis in rostra deferre; werr. laki, oikeus, oikeusto, subsellia meditari (ajatella oikeuden-aſioita); homo ab subselliis (juttuihin harjaantunut).

sub-sequor, secūtus ja sequutus, III, ſeurata kohta jälkeen, ſuoraan peräſtä, kintereillä, perawilkkaa, kulkea heti jäljiſtä, noudattaa, ſeurata, quem; signa; omnibus copiis (joukkoineen); werr.: manus digitis subsequens verba; motus subsequi debet gestus (yhdiſtyä) y. m. *b)* kuw. noudattaa jtakin, liittäytä, mukaunlua jhnkin, tawottaa jtakin, quem; humanitatem literarum cujus.

subsicīvus, 3, (subseco), peltojen lohkomiſeſſa jäljille jääpä, *subst.* subsicivum, i, *n.* peltotilkku. *b)* werr. pääaſiaſta jäänä t. ſen ohella tapahtuwa, lopullinen, ſiwu-, ſyrjä-, tempora (joutohetket, liika-ajat, lomat); operae.

subsidiārius, 3, (subsidium), reſerwiä l. warawäkeä koſkewa, reſerwi-, wara-, apu-, cohortes; *subst.* subsidiarii, orum, *m.* warawäki, apujoukot.

subsidior, āri, (ſeur.), olla reſerwinä l. warawäkenä.

subsidium, ii, *n.* (ſeur.), kolmannelſa tapporiwiſſä (principes miesten takana) reſerwinä ſeiſowat ſotajoukot, reſerwijana, -jakſo, -riwi, warawäen jono, Triarii, subsidia et secundam aciem adortus. 2) ylim. reſerwijoukot, warawäki, apuwäeſtö, reſerwi, wara- l. apujoukko, neque ullum esse s., quod submitti posset; neque certa subsidia collocari poterant; post eas

(cohortes) ceterum exercitum in subsidiis locat; jëta apu, ſodaſſa, quum alius alii subsidium ferrent; quem (cui) subsidio mittere; provinciae cum exercitu subsidio proficisci; subsidio venire. *b)* werr. takaturwa, hätäwara, apu, apuneuwo l. -keino, tuki, turwa, ſuoja, subsidium sibi comparare; cui rei subsidio esse; sine talium virorum subsidio; s. annonae; subsidia industriae; subsidia frumentaria (wiljawaraſtot) ỵ. m.

sub-sīdo, sēdi, sessum, III, iſtua alaſ, laſkeuta alaſ, paneuta alaſ, kyyriſtyä, lyykiſtyä, laſkea, painua, waipua, aleta, in insidiis; subsidunt Hispani; clunibus; — subsidunt valles, flumina, run.; subsidunt undae, werr.: venti (aſettuwat, laantuwat, heikenewät), run.; — run.: galeä imä subsidit Acestes (Aceſteen arpa jää kyyrän pohjalle), ebur subsidit (antaa myöden, taipuu). Eritt. *b)* aſettua, tiloittua, ſijoittua, jäädä, pyſäytä, ſeiſahtua, in Sicilia; in castris; in via; subsident Teucri, run. *c)* aſettua wahtaamaan l. wäijymään, ruweta wäijykſiin, eo in loco. *d)* aſettua alle, juvet ut tigres subsidere cervis, run. 2) *trans.* wäijyä, wahdata, Asiam devictam, run.

sub-signo, I, panna kirjaan, kirjoittaa, praedia apud aerarium.

subsilio, silui, IV, (sub-salio), hyppätä yleš.

sub-sisto, stiti, III, ſeiſauttaa jku, pitää jkllе, pitää ryhtinſä l. kutinſa jkta waſtaan, waſtuſtaa, pidättää, feras; quem. 2) *intrans.* ſeiſottaita, ſeiſahtaa, ſeiſahtua, pyſäytä, pyſähtyä, in itinere; in eodem loco; *abs.*: occultum subsistere (ſalaiſuudeſſa ſijoittua paikalleen l. aſettua walmiikſi); werr.: substitit Tibris, run.; — eritt. pitää puolenſa l. ryhtinſä jtakin waſtaan, waſtuſtaa, tehdä waſtuſta, Hannibali atque ejus armis; clipeo *(abl.)*, run.; quod neque ancorae funesque subsisterent, neque - - (ei pitäneet, keſtäneet). *b)* kuw. ſeiſahtua; eritt. *α)* berjetä, tauota, substitit clamor, run. *β)* keſtää, sumptui.

sub-sortior, IV, toiſtamiſeen arpoa, toiſtamiſeen walita, judices, arwalla walita muita tuomareita aſianomaiſten polkemain ſijaan; jëta **subsortītio**, ōnis, *f.* toiſtamiſeen arpominen l. walitſeminen, judicum.

substantia, ae, *f.* (substo), olemus, olento, ſiſältö.

sub-sterno, strāvi, strātum, III, lewittää alle, lewitellä, hajoittaa, ſirottaa, panna alle, laſkettaa l. langettaa pitkäkſenſä alle, casias, run.; substratus mortuo (wenywä l. makaawa kuolleen alla). *b)* kuw. panna alle, ſaattaa alaiſekſi, heittää alaiſekſi, alttiikſi, omakſi, waraan, waltaan, rempublicam libidini suae. 2) alta, altapäin, alipuolelta, alhaalta lewittää l. ſirottaa täyteen, panettaa, peittää, nidos mollissime; viam glareä.

substituo, stitui, stitūtum, III, (substatuo), aſettaa alle, panna alle, kuw.: substituerat animo speciem corporis amplam (oli ajatukſiſſaan kuwaillut, oli ajatellut katſantoa aimolliſekſi). 2) panna ſijaan, aſettaa ſijaan, quem in locum cujus; quem cui; quem pro quo; quid pro qua re. 3) aſettaa l. ſijoittaa jälkeen, armaturas leves post elephantos.

sub-sto, āre, pitää paikkanſa, puolenſa, kutinſa.

substrictus, 3, *PA.* kokoon wedetty, ſupiſtettu, ſoukka, kaita, kaiturainen, ruikkamoinen, hoikka, laiha.

sub-stringo, strinxi, strictum, III, kiriſtää alta, alhaalta, yleš, pingoittaa l. ſitoa alta, altapäin, alhaalta, yleš, caput equi loro altius; run.: aurem (pyſtyttää korwa, kuunnella korwa kurolla). *b)* werr. wetää kokoon, ſupiſtaa.

substructio, ōnis, *f.* (ſeur.), aluſtus, aluſta, peruſtus, aluſ- l. peruſrakennuſ, pohjamuuri.

sub-struo, struxi, structum, III, laſkea l. rakentaa alle, alta, altapäin, alhaalta, peruſtaa, aluſtaa, Capitolium; vias glareä.

sub-sum, fui, esse, olla alla, takana, juurella, äärellä, likellä, lähellä, likipaikoilla, likiſeuduilla, ſaatawilla, käſillä, jëſakin, olla ſulſettuna l. ſalattuna jëſakin, piillä jëſakin, olla yh-

bistettŷ l. yhtynyt jhnkin, nigra subest lingua palato, suberat Pan ilicis umbrae, run.; subest mons, vallis, planities; me subesse propinquis locis; subest nox, dies, hiems, lähestyy, on tulossa, yrittää, joutuu, rientyy; subest suspicio nulla in qua re; subest his vitiis ratio; subest causa, ratio, spes j. m. f.

sub-suo, sui, sūtum, III, neuloa alle, alta, panettaa l. paartaa alta, alipuolelta, alhaalta, subsuta vestis, run.

subtēmen l. **-tegmen,** inis, *n.* (alky. subteximen, sub-texo), kude; run. kehrus, kudelma, lanka.

subter, 1) *Adv.* alla, alapuolella, allapäin, alhaalla. 2) *Praepos. acc.* kera, alle, alipuolelle, juurelle, lähelle, alta, cupiditatem s. praecordia locavit; s. murum advehitur; manu s. togam ad mentum exserta. *b) abl.* kera, alla, juurella, äärellä, s. densa testudine, s. litore, run.; kuw.: quid s. se habere.

subter-fugio, fūgi, fugitum, III, (salaa) paeta, välttää, väistää, karttaa jtakin, päästä jhnkin joutumatta, jotakin, periculum; criminum vim; militiam; poenam (päästä rankaisematta, rankaistuksetta).

subter-lābor, lapsus, III, lipua alle, alta, soiua, puikeltaa, walua, wieriä, juosta alle, alta, quid, run.; jota luikahtaa l. liepsahtaa alta, käistä, wältyä, päästä tiehensä.

subterrāneus, 3. (sub-terra), maanalainen, specus.

subter-seco, āre, alta, alhaalta leikata l wiiltää riffi.

sub-texo, texui, textum, III, kutoa alle, run.: patrio capiti *(i. e.* soli) nubes, wetää auringon alle l. eteen pilwiä; werr. ylim.: quid qua re, peittää l. werhota, esim. coelum fumo, run. *b)* kuw. puheesta puh.: kutoa wäliin, lomaan, puheesen, liittää, sowittoa, pistää, latoa wäliin, lomaan, puheesen, originem familiarum; subtexit fabulae huic, legatos interrogatos esse; jota ylim. liittää kokoon, sepittää, carmina, run.

subtīlis, e, (sub-tela), hento, hentuwa, hieno, pieni, wieno, esim. lanka, jauho, tuli. *b)* werr. tarkasti tuntewa, tarkasti maistawa, tarkkatuntoinen, koriamatuinen, palatum, run. 2) kuw. tarkka, teräwä, typökä, wisu, tiwiä, kohdallinen, perinjuurinen, descriptio, definitio, epistola; eritt. puheesta ja puheliasta puh.: typökä, tarkka, tarkkamääräinen, yksipiitinen, suora, korutoin, dicendi genus, oratio; s. oratione; s. disputator, scriptor. *b)* tarkkamaistoinen, tarkka-älyinen, siistiä, teräwä, judicium; judex, run.

subtīlitas, ātis, *f.* (ed.), hentous, hienous, wienous; jota *b)* kuw. tarkkuus, teräwyys, tarkkamääräisyys, typökyys, wisuus, tiweys, perinjuurisuus, sermonis, sententiarum, Attica j. m. f.; eritt. yksipiitisyys, suoruus, luonnollisuus, koruttomuus, orationis; subtilitatem Lysias habuit.

subtīliter, *Adv.* hentuwasti, hienosti; jota *b)* kuw. tarkoin, teräwästi, typökästi, wisusti, tynnni, kohdalleen, täsmälleen, tammelikkoon, perinjuurin, disserere, judicare, numerum exsequi, scribere ad quem; eritt. typökästi, tarkkamääräisesti, yksipiitisesti, suorasti, koruttomasti, dicere.

sub-timeo, ēre, wähän peljätä.

sub-traho, traxi, tractum, III, wetää l. kiskoa alta pois, altapäin l. alhaalta pois, salaisesti pois, wetää l. lappaa pois, wiedä l. kaapata pois, poistaa, ottaa pois, colla jugo, run.; aggerem cuniculis (miinoilla kaiwaa pois altapäin); impedimenta fugā clandestinā; hastatos ex acie; milites ab dextro cornu (siirtää pois); cibum cui (jkltä); se, wetäytä pois, wälttyä pois, luopua, peräytyä, etkauntua, esim. a curia et ab omni parte reipublicae; subtrahitur solum (pakenee alta pois), run.; kuw.: rem (ottaa pois); quem bello, judicio j. m. f., sepata, korjata, saattaa pois sodan alta l. käistä, estää sotaan jne. joutumasta, pelastaa oikeudesta; subtrahente se quoque (luikahtaa pois, estellä).

sub-turpiculus, 3, rietasmainen, häpiällisekši wetäwä.

sub-turpis, e, ilkiänläntäinen, rietasmainen, häpiällisekši wetäwä.

subtus, *Adv.* (sub), alla, allapäin, alhaalla.
subtūsus, 3, (sub-tundo), wähän rusennettu.
subūcula, ae, *f.* alus- l. ihowaate, paita.
sūbula, ae, *f.* naskali.
Subūra, ae, *f.* katu Romassa Coelius ja Esquiliae kukkulain wälillä; jsta **Subūrānus**, 3, suburalainen, tribus.
suburbānitas, ātis, *f.* (seur.), kaupungin likellä olo, likiseutuisuus kaupungin suhteen.
sub-urbānus, 3, (Roman) kaupungin likellä olewa, kaupunginalainen, -likeinen, -seutuinen, rus, fundus; *subst.* suburbānum, i, *n.* (*sc.* praedium), maatalo (Roman) kaupungin lähellä, kaupunginseutuinen maakartano, ja suburbāni, orum, *m.* Roman likikuntalaiset.
suburbium, ii, *n.* (sub-urbs), esikaupunki.
sub-urgeo, ēre, pakoittaa l. juoksuttaa alle, likelle, proram ad saxa, run.
Suburra, k. Subura.
subvectio, ōnis, *f.* (subveho), luoksi kuljetus, paikalle weto, tuonti, frumenti.
subvecto, āre, (seur.), kantaa esiin, luoksi, kuljettaa, toimittaa, saattaa esiin, luoksi, paikalle, saxa humeris, corpora cymbā, run.
sub-veho, vexi, vectum, III, kantaa (alta, alhaalta) yles, kuljettaa, wetää, wiedä, tuoda, toimittaa, laittaa, saattaa yles, luoksi, paikalle, wastawirtaa tuottaa yles, luoksi, paikalle, *Pass.* toimitettaa yles, kulkea, ajaa, matkata yles, kulkea wastawirtaa yles, frumentum flumine Arari (jokea yles, jokea myöden yles); commeatus Romanis; per quas (vias) commeatus ex Samnio subvehebantur; ad arces subvehitur ja curru subvecta per aëra, run.; Philippum flumine adverso lembis subvectum.
sub-venio, vēni, ventum, IV, auttain tulla luoksi, jsta tulla awuksi, apuun, auttaa, jtakin pahaa wastustaa l. ehkäistä, poistaa, parantaa, cui ja cui rei, esim. filio, patriae, saluti, vitae, gravedini.
sub-vereor, ēri, wähän peljätä.
sub-verto, verti, versum, III, kääntää yles-alaisin, nurin narin, mullin mallin, pyllistää, kaataa kumoon, kellelleen, kumota, mullistaa, myllermöitä, montes; *abs.:* calceus si pede major erit, subvertet (keikahuttaa kumoon), run. *b)* kuw. kumota, kukistaa, häwittää, decretum consulis (epuuttaa); artes bonas.
subvexus, 3, (subveho), wiistoon nousewa, kaltosti ylenewä.
sub-volo, āre, lentää yles, ylespäin, ilmaan, in coelestem locum.
sub-volvo, ere, wierittää l. wyöryttää yles.
succ-, sana-yhdistyksissä = subc-.
succēdāneus, 3, (seur.), seuraawa, sijaan tulewa, *subst.* sijainen.
suc-cēdo, cessi, cessum, III, käydä alle, astua l. tulla alle, jhnkin, käydä alta l. alhaalta esiin l. yles, astua yles, nosta yles, sub umbras, run.; tectis (astua, painua, mennä katosalle, huoneesen), tecto et umbrae (pistäytä), antro, run.; tectum; tumulo terrae (tulla haudatuksi), run.; — alto coelo (pyörähtää taiwaalle), run.; in arduum; quo mare succedit longius (tunkee sisälle); muros, tumulum (nosta muureja yles, kukkulaa myöden yles); kuw. *a)* tulla alle, heittäytä alle, sub acumen stili; ja myös: ottaa l. sälyttää päällensä, oneri, run. *b)* kohota, nosta, yletä, ad superos famā, run. 2) käydä lähelle l. luoksi, *A)* astua alle, lähelle, esiin, puoleen, askeltaa l. marssia lähelle, likelle, esiin, puoleen, astua lähetä, tulla likentyä, lähestyä, sub primam aciem; sub montem; ad castra l. ad stationes hostium; ad urbem, ad moenia; moenibus, munimentis; portas, murum. *B)* seurata, astua l. tulla sijaan, cui; in stationem, in pugnam; in locum cujus; muneri (seuraten l. jälkeisenä ruweta wirkaan); ad alteram partem succedunt Ubii (toiselta puolen alkaa Ubilaisten maa); in teretes suras, run.; kuw. *a)* ajan suhteen seurata (perästä, jälkeen), tulla jälkeen, cui; aetati; aetas succedit aetati; orationi (haastella puheen jälkeen). *b)* res (cui) succedit l. yks. succedit, asia käy (jklta) hywin, käy hywin (jkn) käteen, onnistaa (jkta), onnistuu (jklta), menestyy

(jklta, jklle), luonnistuu, edistyy, syntyy (jklta), loistaa (jklle), käy päihinsä, junkaan, warteen, sukauu, tehoittaa, esim. inceptum non succedebat; si ex sententia successerit; si successisset coeptis (jos yrityksensä olisiwat onnistuneet, olisiwat häneltä menestyneet); *Pass.:* nolle successum patribus (olla menestystä suomatta).

succendo, cendi, censum, III, (sub-candeo), wirittää l. sytyttää alta, altapäin, alhaalta, sytyttää tuleen, palamaan, ignes, aggerem, turrim, rogum, urbem j. m. s. *b)* kuw. hehottaa, kiihoittaa, innoittaa, amore cujus succensus, run.

succenseo, censui, censum, II, (ed.), olla tulissansa, wihoissaan, suutuksissaan, äissään, olla kiiwastuneena, närkästyneenä, suuttuneena, olla wihaisena, kiukuita, cui; cui, quod - -; *acc. c. inf.*

suc-centurio, ōnis, *m.* alacenturio, alaupseeri.

successio, ōnis, *f.* (succedo), sijaan tuleminen, sijaan astuminen, jälkeen seuraaminen, seuraus, in locum cujus; kuw.: voluptatis.

successor, ōris, *m.* (succedo), seuraaja, sijaan tulia, jälkeläinen, successorem cui mittere; quo successore sagittae Herculis utuntur (s. o. seuraawa haltia, perillinen), run.; werr.: Junius s. Maji, run.

successus, us, *m.* (succedo), lähelle astunta, likelle tulo, puoleen astunta, läheneminen, hostium; equorum (juoksu), run. 2) seuraus; jsta kuw. hywin käynti, menestys, edistys, onni, hyöty, teho, multo successu audaciam crescere; prosperos successus dare orsis (käteen käynti).

succīdāneus, k. succedaneus.

succīdia, ae, *f.* (seur.), sianreisi, sianpöysti, liikkiö.

succīdo, cīdi, cīsum, III, (sub-caedo), leikata l. hakata alta, altapäin, alhaalta, hakata l. hilpaista poikki, katkaista, laskea l. leikata poikki, femina poplitesque; crura equis (*dat.*, hewosilta); nervos equorum; arbores (alhaalta hakata l. sahata, t. kaataa); frumenta (niittää maahan); Cererem (leikata elo), run.

succido, cidi, III, (sub-cado), lytistyä alas, waipua, painua, lantua, sortua, nääntyä alas, maahan, aegri succidimus, run.

succiduus, 3, (ed.), alas lytistywä, waipuwa, nääntywä, raukeawa, genu, poples, run.

succinctus, 3, *PA.* warustettu, hankittu, walmis, praedae, run.

suc-cingo, cinxi, cinctum, III, wyöttää l. sitoa yles, sonnustaa, jsta succinctus, sonnustettu, Diana, run.; werr.: succincta comas pinus (paljaswarsinen l. -runkoinen), run. 2) wyöttää, ympäröittää, warustaa, Scylla feris atram canibus succingitur alvum, run.; succinctus cultro (weitsi wyöllä). *b)* werr. hankkia, warustaa, se canibus; succinctus armis legionibusque; Carthago succincta portubus; succinctus amictu (waatetettu), run.

succino, ere, (sub-cano), laulain noudattaa, säistää, toistaa, puoltaa; werr. laulaa samaa ääntä, pitää samaa nuottia, yhtyä.

succinum, k. sucinum.

succisīvus, k. subsicivus.

succlāmātio, ōnis, *f.* (seur.), huutaminen, riekuminen.

suc-clāmo, I, (jälkeen) huutaa, riekua, räikäistä, kirkaista, huutaa wastata, ääntää wastata, cui; *acc. c. inf.*

succo, k. suco.

suc-cresco, crēvi, crētum, III, kaswaa alle l. alta, kaswaa, odelmoita; werr.: vident succrescere vina (uudestaan, sijaan kaswaa l. ilmauntua), run. *b)* kuw. odelmoita, orator succrescit aetati (ajan jälkeisenä); se gloriae seniorum succrevisse.

suc-cumbo, cubui, cubitum, III, laskeuta alle, alla, alas, langeta alla, alas, painua alas, ferro, run.; vidit succubuisse oculos (mennä umpeen), run. *b)* kuw. heittäytä alle l. alaiseksi, painua l. lannistua alle, alaiseksi, myöntyä alaiseksi, lantua alla, waipua l. sortua l. nääntyä alla, mennä alakäden, häwitä, woitettaa, olla huonompi, heikompi j. m. s., peräytyä (edestä), mukauta, säätyä (jhnkin, jtakin myöden), cui ja cui rei, esim. neque homini neque perturbationi

animi nec fortunae; culpae (langeta, joutua wikaan), run.; labori, oneri, doloribus, tempori; *abs.:* hac ille perculsus plaga non succubuit.

suc-curro, curri, cursum, III, juosta l. käydä alle, luokſi; eritt. rientää awukſi, joutua l. ehtiä awukſi, apuun, hätään, tulla awukſi, auttaa, cui; cui auxilio; saluti fortunisque; tantis malis, ehkäistä, poistaa, parantaa. 2) kuw. heittäytä alle, ottaa päällenſä, succurram atque subibo. Eritt. *b)* juosta mieleen, johtua l. majahtaa mieleen, juolahtaa l. joukahtua mieleen, pistää päähän, ut quidque succurrit; cui.

succus, ks. sucus.

succussus, us, *m.* (seur.), höykytys, hytkytys, rytkytys, ſylkytys, kolkutus.

succutio, cussi, cussum, III, (subquatio), höykyttää, hytkyttää, hölkyttää, höykyttää, jönkyttää (yleis).

sūcinum, i, *n.* (sucus), merenkulta, kultapihka.

sūco, ōnis, *m.* (sugo), imiä, kuw. jältäjä, nilkoja.

sucula, ae, *f.* (sus), ſikanen, porſas. 2) *plur.* Suculae, Hyadit, Sadetähtye.

sūcus, i, *m.* (sugo), mehu, mehi, manto, neste, märkyys, öljy, woide j. m. ſ., stirpes ex terra sucum trahunt; secretus a reliquo cibo sucus is, quo alimur; ambrosiae, run.; loliginis, pinguis olivi y. m., run.; eritt. lääkejuoma, run.; werr. maku, piscis suco ingratus, ova suci melioris, run. *b)* kuw. mehu, wäki, ydin, woima, henki, civitatis; eritt. puheen ja puhelian: orationis; Periclis.

sūdārium, ii, *n.* (sudor), hikiliina, nenäliina.

sudes, is, *f.* paalu, wawia, ſeiwäs, sudes praeustae; vulnera sudibus facta.

sūdo, I, hiota, hikoilla, olla palawoiſaan, se sine causa sudare; deorum sudasse simulacra (olla hieſſä); *abl.* kera, eſim. sanguine, hiota, walua, norua, wuotaa werta; run. werr. wuotaa, ſirkoilla, pihkua, piſoilla, balsama sudantia ligno. *b)* kuw. hikoilla, kowin reudota l. rehwastaa, rajusti, wäſyksiin tehdä työtä, nähdä paljon waiwaa, pro communibus commodis. 2) *trans.* hiota, pihkua, hioten tiukuttaa, tiristää ſiſältään, ulos, tihuttaa, mella, electra, run.; sudata ligno tura, run.

sūdor, ōris, *m.* (ed.), hiki, sudorem multum consecutum esse (wahwa hikoileminen); sudorem excutere (ajaa maalle); simulacrum multo sudore manavit; werr. neste, märkyys, veneni, run. *b)* kuw. hiki, kowa rehwastus, ankara ponnistus, suuri puujaus, waiwannäkö, waiwa, stilus ille multi sudoris est (waatii paljon waiwaa); multo sudore ac labore; suo sudore ac sanguine.

sūdus, 3, (se-udus), kuiwa, ſelkiä, kirkas, poutainen, ver, run.; *subst.* sudum, i, *n.* pouta, ſeeš (ilma).

sueo, ēre, olla tottunut.

suesco, suēvi, suētum, III, (ed.), tottua, aatua, opastua, totuttaa itſenſä, *perf.* olla tottunut, l. eſim. vocitare suerunt, tawalliſesti nimittäwät, heidän on tapanſa nimittää.

Suessa, ae, *f.* 1) eräs Aurunkilaisten kyki Kampaniaſſa, täydeltä nimeltä: Suessa Aurunca; jota **Suessānus**, 3, ſuesſalainen. 2) eräs Volskilaisten kyki Latiumiſſa, täydelliſesti: Suessa Pometia.

Suessiōnes, um, *m.* kanſakunta Gallia Belgica:ssa.

suētus, 3, *PA.* (suesco), tottunut, aatunut, opastunut, harjaunut, armis *(abl.)*, run.; *inf.* kera, eſim. abstinere (itſeään pidättämään).

Suēvi, orum, *m.* ſuuri germanialainen kanſakunta koilliſesſa Saksaſsa; *sing.* Suevus, Suevilainen, ja Sueva, Suevitär.

sūfes, etis, *m.* Sufeti, Karthagolaisten ylin eſiwaltalainen.

suff-, ſana-yhdistyksiſsä = subf-.

suffarrāneus, 3, (sub-far), wiljaa tuowa l. kuljettawa.

suf-fero, ferre, kannattaa, pitää ylhäällä, pystyssä; kuw. kannattaa, kantaa, kestää, ſietää, kärsiä, plagas, run.; multam; poenam cujus rei.

suffes, ks. sufes.

sufficio, fēci, fectum, III, (sub-facio), panna alle, ſaattaa alle, tarita, toimittaa, hankkia, antaa, oculos suf-

foeti (angues) sanguine et igni, ſilmien alta panetetut werellä, ſilmien pohjalta juoksutetut werellä, weriſtäwät ja tulenkarwaiſet ſilmät päässä, run.; — (salices) pastoribus umbras sufficiunt, tellus sufficit humorem (tuottaa), run.; milites excursionibus *(dat.)* sufficere (antaa ſotamiesten ottaa osaa uloskarkaukſiin, työntää työkäykſille); kuw.: Danais animos viresque secundas (jakaa, ſuoda), run. *b)* walita jku ſijaan, jälkeiſekſi, aſettaa ſijaan, quem in locum cujus l. quem cui; suffectus consul; ipsae (apes) regem parvosque Quirites sufficiunt, run.; werr. jatkaa, panna ſijaan, kaswattaa ſijaan, prolem, run. 2) *intrans.* uloittua, ylettyä, riittää, kestää, tehoittaa, tepſata, pistää, pohjastaa, täytyä, ſuittaa, olla kylliſſi, kyllältä, tarpeekſi, olla kylläinen, cui, eſim. nec jam vires sufficere cuiquam; sufficiunt Volsci milites; adversus quem; cui rei, eſim. alimentis (riittää rawinteiſin, kyllin tuottaa eläkkeitä), cupiditati (tydyttää); ad quid, eſim. ad solatium; ad tributum (ſuittaa l. woida maksaa wero); in quid, eſim. locus in tumulos sufficit, run.; uſein yks. sufficere, eſim. scribae sufficere non potuerunt, kyllin, tarpeekſi tehdä (työtä); non sufficiebant muri (pitää) j. m. ſ.; *inf.* kera: woida, jaksaa, kyetä, obniti contra, run.

suf-fīgo, fixi, fixum, III, liittää alle, alipuolelle, liittää, lyödä, kiinnittää jhnkin, quem cruci.

sufflīmen, inis, *n.* run., ja **sufflīmentum**, i, *n.* (seur.), ſuitſute, ſuitſutus, pyhäſawu.

suffĭo, fīvi ja fii, fītum, IV, ſuitſuttaa, ſawuttaa, thymo, run.

suffĭtio, ōnis, *f.* (eđ.), ſuitſuttaminen.

sufflāmen, inis, *n.* jarru, mäkikenkä.

sufflātus, 3, *PA.* pulliſtunut, pöyhiſtynyt, pöyhkiä, pöhökäs, turpia, kuw.: figura.

suf-flo, I, puhaltaa (alta, altapäin, yleſ, päälle), pulliſtaa, kohiſtaa.

suffŏco, I, (sub-faux), nikiſtää, nutiſtaa, kääkiſtää, kuriſtaa, tukauttaa, lakauttaa, patrem; werr.: urbem fame (näännyttää nälkään).

suf-fodio, fōdi, fossum, III, kaiwaa l. piſtää alta, altapäin, alhaalta, piſtää l. työntää lawitſe, puhki, pukkaiſta, kaiwaa (perustukſet pois) alta, miinoittaa alta, myljätä, ilia equorum; equos; muros; sacella.

suffrāgātio, ōnis, *f.* (suffragor), ſuoſinta, ſuoſtuminen, hywäileminen, puollustaminen, ſuoſioittaminen l. puolesta puhuminen, suffragationem tollere; s. militaris; consulatūs (ſuoſiollinen konſulinwirkaan toimittaminen).

suffrāgātor, ōris, *m.* (suffragor), äänellänſä ſuoſija, ſuoſiollinen ääntäjä, anoja, ſuoſija, puolesta puhuja, auttaja, puollustaja, puolenpitäjä, ex fucosis firmi suffragatores evadunt.

suffrāgātōrius, 3, (eđ.), ſuoſintaa koskewa, wirkaan auttamista tarkoittawa, amicitia.

suffrāgium, ii, *n.* (sub-frango), liuska, jommoiſelle kanſankokouksiſsa ääni kirjoitettiin, ääntöstaulu, huutotaulu; jästa ääni, huuto, nim. porwarein ääni komitioiſsa t. tuomarein oikeudeſsa, s. ferre (antaa, laatia, ilmoittaa äänensä, ääntää, huutaa); s. inire (ruweta ääntelöön); in s. mittere (työntää ääntelölle, laskea äännöstämään, äännättää, huudattaa); testarum suffragia (liuska-ääntelö l. -oikeus, ostrakismos); werr. *a)* ääntö-oikeus, huutooikeus, äänenwuoro l. -walta, s. dare; s. cui impertiri; populum suffragio privare. *b)* arwoſtelo, päätös, erit. ſuoſiwa päätös, ſuoſtumus, ſuoſio, myöntymys, hywäkſyntä, mieltymys, tuum; plebis, run.

suffrāgo, inis, *f.* (sub-frango), kinttu, takajalka.

suffrāgor, I, (suffragium), äänellänſä ſuoſia, ääntää, äännellä, äännöstää, huutaa, anoa jkta, antaa huutonsa jkle, toimittaa l. auttaa jku wirkaan, suffragandi libido. *b)* werr. ylim. olla ſuoſiollinen, olla mieluiſa l. ehtoiſa, ſuoſia, hywäillä, ſuoſioittaa l. puhua puolesta, puollustaa, pitää puolta, auttaa, cui; dignitati ejus; consilio (kehoittaa, neuwoa tuumaan); suffragante quo (jkn walituksesta).

suffringo, ere, (sub-frango), ſärkeä alta,

altapäin, lyödä luhokſi l. murskakſi, rikkoa, crura cui (jklta).

suf-fugio, fūgi, fugitum, III, paeta alle, warjoon, ſuojaan, in tecta; *trans.* paeta, wälttää.

suffugium, ii, *n.* (cb.), pako, ſuoja, warjo.

suf-fulcio, fulsi, fultum, IV, tukea alta, altapäin, kannattaa, aluſtaa.

suf-fundo, fūdi, fūsum, III, wuodattaa alle, alta, laſkettaa, waluttaa, juokſuttaa alle, alta, *Pass.* wirrata alta, merum, wuodattaa, run.; sanguis cordi suffusus (ſydämmen alta wieriwä weri); intumuit suffusa venter ab unda (ſ. o. weſi- l. ajotaudiſta), run.; suffundere ore ruborem (punehtua kaswoiltaan), run.; rubor mihi suffunditur (puna nouſee kaswoilleni, minä punaſtun); *abl.* kera: panettaa alta, koſtuttaa, kaſtella, wärjätä, peittää, ſekoittaa, täyttää, waruſtaa jllakin, lumina rore (*i. e.* lacrimis), run.; lacrimis oculos suffusa nitentes (wedet kirkkaiſin ſilmiin puhjenneina), run.; suffusus lumina flammä (tulta walawilla, tulelta punoittawilla, tulenkarwaiſilla ſilmillä), run.; suffunditur ora rubore (punaſtuu kaswoiltaan), run.; calore suffusus aether p. m.; kuw.: sales suffusi felle, run.; animus nulla malevolentia suffusus (ſaaſtutettu).

Sugamber, k. Sygamber.

sugg-, ſana-yhdiſtykſiſſä = subg-.

sug-gero, gessi, gestum, III, kantaa alle, alta, alhaalta, yleš, panna l. laškea alle, piſtää alle, kantaa k. tuoda luokſi, ſaatawille, eſiin j. m. ſ., antaa, toimittaa, hankkia, tuottaa, flammam costis aeni, run.; humum, run.; tela cui, alimenta, run. *b)* kuw. panna alle, ääreen, jhnkin, ſaattaa, tuottaa jhnkin, liittää ääreen, jhnkin, invidiae flammam ac materiam criminibus; ludum cui (peijata jku); — sententiae ratiunculas; firmamenta causae; verba, quae desunt, liſätä, panna liſään; Horatium Bruto (aſettaa Horatius Brutukſen ääreen l. jälkeen, riwittää perään, panna Horatiukſen ſeuraamaan Brutuſta); suggerebantur damna aleatoria (tuli liſään).

suggestum, i, *n.* ja **suggestus,** us, *m.* (cb.), kokoon luotu korko, jšta ylim. korko, koroite, korkeus; eritt. puhelawa, puhumo, haaſtamo (jommoiſelta kanſalle t. ſotawäelle puheita pidettiin), suggestum ascendere; re pro suggestu pronunciata (puhumolta).

suggill-, k. sugill-.

sug-grandis, e, iſoyko, ſuurenlántäinen.

sug-grunda, ae, *f.* räystäs, laka, laka, katos.

sūgillātio, ōnis, *f.* (ſeur.), muſtelma, ſinelmä, ſinimarja; kuw. häwäiſtys, herjaus, pilka, ilkku, consulum.

sūgillo, I, lyödä ſinelmille; kuw. häwäiſtä, herjata, ſulmia, pilkata, quem.

sūgo, suxi, suctum, III, imeä; kuw.: errorem cum lacte nutricis (imeä mieleenſä, wetää ſydämmeenſä).

sui, *gen.*, itſen, hänenſä, hänen, *dat.* sibi, *acc.* se, *abl.* se ſekä *sing.* että *plur.* Eritt. *a)* sibi ja suus yhdeſſä, omanſa, eſim. sibi suo tempore (omalla ajallanſa, ajallanſa l. aikananſa hänen itſen puoleſta); — sibi ethiliſenä dativina, eſim. quidnam sibi clamor vellet (mitähän huuto tietänee). *b)* ad se, apud se, luokſenſa, tykönſä, luonanſa, tykönänſä.

sūile, is, *n.* (sus), ſikaläätti, -pahna, -pihatto, fiatto.

suillus, 3, (sus), ſian, ſika-, grex.

sulco, I, (ſeur.), waota, wiiltää, kyntää, agros, run. *b)* werr. ylim. wiillellä, wanata, uurrella, arenam, run.; vada carinä, undas rate (laškea l. matkata halki), run.; cutem rugis (ryppyille uurrella, ryppiſtää), run.

sulcus, i, *m.* wako, kynne, sulcum imprimere; werr. *a)* pitkänläntä ſywänne maaſſa, oja, kaiwos, kuoppa. *b)* mikin ſywänne, ojanne, wana, ura, uurre, juowa, eſim. haahden, wirwan.

sulfur l. **sulphur,** uris, *n.* tulikiwi, rikki.

sulfurātus, 3, (cb.), rikinſekainen.

sulfureus, 3, (sulfur), tulikiweſtä, rikkinen, rikinſekainen.

Sulla, ae, *m.* gens Cornelia:n liikanimiä; jšta *a)* **Sullānus,** 3, Sullaa koſkewa, ſullaninen, Sullan, *subst.* Sullāni, orum, *m.* Sullalaiſet, Sullan lahkolaiſet. *b)* **Sullāturio,** īre, Sullaſtella, Sullan tapoja noudattaa.

Sulmo, ōnis, *m.* Peligniläisten kyseitä

Keski-Italiassa; josta **Sulmōnensis**, e, sulmolainen, *subst.* Sulmōnenses, ium, *m.* Sulmolaiset.

sulph-, k. sulf-.

Sulpicius, 3, romal. sukunimi; *adj.* Sulpiciusta koskewa, Sulpiciukseen; josta **Sulpiciānus**, 3, sulpicianinen, Sulpiciukseen.

sultis, = si vultis.

sum, fui, esse, olla, löytyä, asua, elää, oleskella, esse ea dico, quae cerni tangive possunt; flumen est Arar; qui nunc sunt hominum; nullus sum (en enään ole, olen perin kadonnunna, warsin hukassa); solis defectio fuit Romulo regnante, oli, tapahtui; — Romae; Athenis; in quo loco, esim. in hortis, in castris; apud quem ja ad quem; cum quo, olla jkn parissa, yhdessä jkn kanssa, jkn seurassa, pitää seuraa jkn kanssa; secum (olla itsekseensä); — est in lege, seisoo; — esse in sagis (olla, käydä sotawaipoilla), in aere alieno (welassa), in suis numis (omassa rahassaan), in servitute (elää orjuudessa), in gloria sempiterna (asua, pysyä kunniassa), in spe (kantaa l. pitää toiwoa), in probris (olla herjausten seassa), in officio (olla welwollisuuden mukaista), in injustitia (olla wäärä, tehdä wäärin), in vitio (olla wikoja, wikain joukkoa, wika, wian alainen) j. m. f.; summo honore esse (olla suuresti kunnioitettuna), quanto fuerim dolore (kuinka suuren sydämmen kiwun omana olin, kuinka kowin olin pahoilla mielin, mielipahoissani) j. m. s. Critt. *b)* sunt, qui (quae) - -, on niitä, jotka - -, l. moni, muutamat j. m. f., *indicat.* t. *conjunct.* kera sitä myöden kun asiaa todellisena (warsinaisena) t. ajateltuna, epämääräisenä esitellään. *c)* est mihi quid, minulla on jtakin, esim. nisi esset honos eloquentiae; cui (fonti) nomen Arethusa est, cui Africano cognomen fuit, jonka nimi on Arethusa, jonka liikanimi oli Africanus, l. joka sanotaan Arethusaksi, joka liialta nimeltä puhuteltiin Africanukseksi; josta est mihi quid cum quo, minun on jkn kanssa jtakin tekemistä, minulla on jku yhteys jkn kanssa; — esse a quo, olla jklta, jkn olla jkn puolella, pitää jkn puolta, puollustaa jkta; — esse pro quo, olla jkn puolella, jkn edukši, kääntyä jkn hywäksi; — esse ex qua re, olla tehty l. rakettu jstakin; — in qua re esse, olla jossakin, jllakin, rippua jossakin, perustua jhnkin, olla jnkin asian alaisena l. hallussa, wallassa, waarassa, j. m. f., esim. omnem spem in impetu esse equitum; — in eo esse, ut *conjunct.* kera, esim. quum jam in eo esset, ut oppido potiretur, kun jo oli kyyin ottamaisillaan, jo pritti kyyä ottamaan; — quantum in se erat (hänen wallassaan oli, häneen tuli). *d)* esse cum quo (qua), awiolliseesti l. liballiseesti olla jkn kanssa, olla jkn naimisissa, pitää yhteyttä jkn kanssa. *e) perf.*, olla kuollunna, riutununna, sortununna, loppununna, mennynnä, kadonnunna, olla ohitse, olla enään olematta j. m. f., fuimus Troes, fuit Ilium, run. *f)* todesti olla, todestaan olla, tapahtua, olla woimassa, nec provocatio erat; critt.: est, niin on laita, tosi on, niin on, esim. sunt ista, Laeli (noin tosin on laita, sinussa on oikeus, niin oikein, niin aina), ja esto, olkoon niin, olkoon menneekši, noh niin, kyllä minun puolestani; — josta est ut, ubi, quum, quod t. *inf.*, tapahtuu, että, sattuu niin, että, käy niin, että, on niin, että, on syytä, että l. mikši, on luwallista, on lupa l. wara, saa, saattaa, woi, taitaa, esim. est, ut id maxime deceat; ille erat, ut odisset (hänen oli syy wihata); est ubi id isto modo valeat (kyllä kai tuo jossakin l. wälisti tuolla tapaa käypi täydestä); est, quum non est satius (toisinaan ei ole parempi); est quod referam; nihil est quod extimescas, ei ole syytä, että l. mikši jne.; samoin: non l. nihil est, cur - -; (quae) verbo negare sit; est quadam prodire tenus, run. *g)* olla jhnkin mennynnä l. tullunna, tulla jhnkin, in Tusculanum; in potestatem. 2) copulana l. yhdyttimenä: olla, esim. et praeclara res est et sumus otiosi; at sunt morosi senes, asumme näreinä; consul esse

qui potui? Is fueram, cui *etc.*; ita, sic, satis, frustra, bene, recte esse; fideliter atque obedienter esse (käyttää itsensä). Critt. *b) gen.* l. *abl.* kera laadusta, luonnosta j. m. s. puh., esim. nullius animi, nullius consilii est (hän on rohkeutta aivan paitsi, häneltä puuttuu peräti rohkeutta, ei hänessä ole ollenkaan rohkeutta, hän on warsin neuwotoin); disputatio non mediocris contentionis est (waatii aivolliſta ponniſtusta); civitas est magnae auctoritatis (waltiolla on suuri arwo); cujusdam modi esse (olla jonkunlainen); alienae esse civitatis (olla wieraſta kansaa); invicti ad laborem corporis erat (oli waruſtettu - - ruumiilla); ejus aetatis esse (olla sillä iällä, sen ikäinen); hebeti ingenio esse (olla tylsä järjeltään, olla tylsäpäinen); bono animo esse (olla hywällä mielellä, pitää hywää mielty); ea immanitate naturae esse (olla niin willi luonnoltaan, niin willinluontoinen); eodem jure est (hänellä on sama oikeus, hän nauttii samaa oikeutta); singulari fuit prudentia (hänessä oli wiisaus, hän osotti wiisautta); tantis opibus est (hänellä on mahti); — *gen. gerund.* kera, esim. imperium conservandae libertatis fuerat (walta oli ollut wapauden säilytyksenä l. säilytykseksi, hywä l. hyödyllinen wapauden säilyttämiseen, wallasta oli ollut wapauden säilytys). *c) gen.* ja *abl.* kera arwosta puh.: magni, tanti *etc.* esse, maksaa paljon l. kalliin, olla suuressa hinnassa, olla kalliinhintainen, arwattaa kalliiksi, olla kalliinarwoinen l. -weroinen, pidettää suuressa arwossa, suurena, paljona, käydä paljosta jne., esim. frumentum tanti est; parvi sunt arma; conscientia pluris est; mille sestertiis esse, maksaa tuhannen sestertiä. *d) gen.* kera siitä puh., minkä oma mikä on, esim. omnia hostium erant (wihollisten, wihollisten wallassa, hallussa, käsissä, alaisena, omana); plebs novarum rerum atque Hannibalis tota esse (rahwas kokonansa olemaan mullakuksiin ja Hannibaliin mieltyneenä, suostuneena, taipuneena, ystäwyneenä); suarum rerum erant (katsoiwat omia asioitaan, pitiwät niistä lukua, niillä wäliä, huoliwat niistä); cujusvis hominis est errare (erhettyminen on joka ihmisen omituisuus l. tapa); clamare contra quam deceat hominis est *etc.* (on ihmisen tuntomerkinä); neque sapientis esse accipere habenas (wiisaan työtä, wirkaa, tehtäwää); est adolescentis majores natu vereri (on nuoren welwollisuus, nuoren tulee); negavit moris esse Graecorum, ut - - (Kreikalaisten tawan omaista l. mukaista); est tuum videre (sinun on näkeminen). *e) dat.* kera, esim. esse oneri ferendo, woida l. jaksaa kantaa kuorma; non solvendo est (ei suita maksaa, nim. welkojaan); quae obsidioni tolerandae erant, oliwat soweliaat, kelwolliset, hyödylliset, hywät piirityksen kestämiseksi, sopiwat l. kelpasiwat kestämiseen; esse cui auxilio, olla jkn apuna; quibus occidi patrem bono fuit, joitten hywäksi isän tappaminen tuli l. joitten hyötynä oli, joitten oli hyöty tappamisesta; esse cui detrimento, olla jkn wahingoksi l. wahinkona, koitua, kääntyä wahingoksi, aikaansaattaa wahinkoa, ja usein samoin: esse cui praesidio, saluti, malo j. m. s. *f)* ad *acc.* kera, esim. res quae sunt ad incendia, owat soweliaat, mukawat, kelwolliset, hyödylliset. *g)* id est, hoc est, se on, joka ei ole muuta kun, siis, in scena, id est in concione; ut aegritudine opprimatur, id est miseriä.

sūmen, inis, *n.* (alkp. sugimen, sugmen, sugo), utaret, eritt. sian nisät.

summ-, sana-yhdistyksissä = subm-.

summa, ae, *f.* (summus, *sc.* res), ylin asia, etuisin l. tähdellisin asia l. puoli, pää-asia, pääseikka, pääkohta, kokonaisuus, summae rerum (pää-esineet), esim. lectis rerum summis; summa est, si curaveris, ut *etc.*; ad summam universi belli pertinere. *b)* ensi sija, etuisin arwossa, ordinis consiliique (sääty-arwon ja neuwonpidännön etewyys). 2) pääluku, summa, koko luku, addendo deducendoque videre, quae reliqui s. fiat; litium (palkkiorahat);

summam facere (laskea yhteen); **summam subducere, conficere** y. m.; jota rahasumma, **hac summa redempti**; eritt. luku, määrä, lukumäärä, joukko, esim. praedae, copiarum, ja käsitys, sisältö, sisäpito, ainehisto, **summam rei dicere**; mali (paljous); juris, querelarum y. m.; haec s. est (siinä on käsityni ydin, sillensä jääköön), run. *b)* werr. kokonaisuus, kaikeus, kaikkio, kaiffi, koko, exercitus (koko sotajoukko, kaikki sotawäki, pääjoukko); s. belli, ylin johdanto, pääjohdanto; omnium rerum, kaikkein asiain ylin johdanto l. hoitto, päähallinto; rerum, kaikkein hyötу, t. koko waltion onni, waltio, t. päänwalta, t. koko sota; run.: rerum (mailma); imperii (ylipäällikkyys, pääkomento, ylin päämiehitys, ylin hoitto l. katsanto); victoriae (pääwoitto); *adv.*: ad summam, sanalla sanoen, wähältä sanottu, ylimalkaan, lyhyesti, ja in summa, kaikkiansa, kaikkineen, yhteensä.

summārium, ii, *n.* (ed.), lyhyt sisältö.

summātim, *Adv.* (summa), ylimalkaan, päältä isкein, yleiseen, päällimitten, pää-asiallisesti, pääkohdallisesti.

summe, *Adv.* suurimmassa määrässä, kowimmin, ennen kaikkia, aiwan kowin, sangen suuresti, perin, peräti, järin, nihki, tuiki, erinomaisesti, s. sollicitare, cupere, contendere; s. jucundus.

summergo, summitto, k. subm-.

summ-opere l. summo opere, suurella ahkeruudella, sangen suuresti, aiwan kowin, perin, nihki, ratki.

summoveo, k. submoveo.

summus, k. superus.

summūto, k. submuto.

sūmo, sumpsi, sumptum, III, (sub-emo), ottaa jtakin, ottaa itselleen jtakin, tarttua l. ryhtyä jhnkin, legem in manus; literas (ottaa wastaan, saada); cibum (nauttia); ferrum, arma; virilem togam (pukea toga); pecuniam mutuam (ottaa welaksi, lainata); tantos sibi spiritus, tantam arrogantiam (ottaa tawaksensa, omaksensa); animum (rohkaista mielensä), animos serpentis (juoksuttaa sydämmeensä), run.; ex hoc numero exempla; inimicitias (ottaa päällensä epäsuosiot, heittäytä niitten alle); bellum cum quo (aloittaa sota, ruweta sotaan); supplicium de quo, ottaa rankaistus jksta, panna tolmeen rankaistus jtn suhteen, antaa jtn kärsiä kuolemanrankaistus, rankaisuttaa (kuolemalla), mestauttaa, teloittaa jku; poenas de quo (rankaista l. rankaisuttaa jku); eritt. *a)* ottaa walita, walitta, walikoita, (joukosta) hakea, määrätä, sibi philosophiae studium; Capuam; quem sibi imperatorem; colloquendi tempus; run. *inf.* kera, esim. celebrare (walita yhdistäksensä). *b)* omistaa, waatia, emätä, anastaa, hoc sibi, ut *conjunct.* kera (rohjeta); imperatorias sibi partes. *c)* ottaa jhnkin tarkoitukseen, s. o. kuluttaa, menettää, tuhlantaa, panna, käyttää, minus in qua re, run.; frustra laborem; dies ad labefactandam cujus dignitatem; curis sumptus (hiwunut, woipunut), run. *d)* puheessa, wäittelöessä j. m. t. ajatella olewaksi, katsoa todeksi, pitää totena, otaksua, päättää, wäittää, quid pro certo; quid pro non dubio; *acc. c. inf.*, esim. beatos esse deos sumpsisti; jsta myös: todistukseksi j. m. s. tuoda esiin, luetella, mainita, homines notos; quid. *e)* ostaa, tanti quid; parvo, run.

sumptio, ōnis, *f.* (ed.), esilause päätösjohdelmassa.

sumptuārius, 3, (sumptus), kulutuksia l. rahanmenoja koskewa, kulutus-, kustannus-, lex; rationes.

sumptuōse, *Adv.* kalliisti.

sumptuōsus, 3, (seur.), runsaskuluinen, suurimaksoinen, kallis, työris, coena, ludi. 2) kuluttelias, tuhlaawainen, hurwittelias, homo.

sumptus, us, *m.* (sumo), kulutus, kulu, kulunki, kustannus, maksu, rahanmeno, rahanweto, exiguus; infiniti; epularum; perpetuos sumptus suppeditare; sumptum, sumptus facere l. insumere in quid, impendere, ponere, afferre, cui inferre y. m.; suo sumptu (omalla kulutuksellaan); sumptui esse cui; sumptus circumcisi aut sublati.

Sūnion ja **Sūnium**, ii, *n.* eräs Attikan niemi, jolla samanniminen kpki.

sue, sui, sūtum, III, ommella, neuloa, ommella yhteen, liittää l. ſaumata yhteen, kokoon, tegumenta corporum vel texta vel suta; *subst.* sutum, i, *n.* liitos, aerea suta (waskinen ſotiſopa), run.

suopte, = suo ipsius.

suovetaurīlia l. **suovit-**, ium, *n.* (suovis-taurus), juhlallinen puhdiſtusuhri, joſſa ſika, lammas ja ſonni teurastettiin.

supellex, supellectilis, *f.* huonekalut, kamſu, kalusto, kapineet, multa et lauta, magnifica; kuv. warusto, koneet, neuwot, vitae; oratoria quasi s.

super, I) *Adv.* yhdäällä, ylipuolella, ylipäässä, päällöpäin, päällä, yllä, ylitſe, päällitſe, ylhäälle jne., ylhäältä jne., eo s. tigna injiciunt; s. vestes conjiciunt, s. e vallo prospectant, run.; werr. *a)* yli, ylitſe, päälle, enemmän, ſiihen liſäkſi, wielä päälliſekſi, paitſi ſitä, s. quam satis est, run.; satis superque, tarpeekſi ja wielä päällekin, yltäkyllin, ylenkyllä, kyll' kyllin, ylenmäärin; et s., ja ſiihen liſäkſi, run.; s. quam quod, paitſi ſitä että. *b)* jäljillä, jäljellä, tähteellä, s. esse. II) *Praepos.* 1) *acc.* kera, yli, ylitſe, päällitſe, ylipuolelle, päälle, s. lateres coria inducuntur; s. vallum praecipitari (wallilta alas); s. aspidem assidere; s. caput lapsus (päistikkaa, nurin niskoin); domos s. se ipsos concremaverunt (päänſä päällä); s. collem (kukkulalla), run.; — erat s. ipsum, istui ylipuolella häntä itſeä (pöydäsſä), run.; — s. Indos proferet imperium, Indialaisten taa, toiſelle puolelle l. tuolle puolen Indialaiſia, run.; ſamoin: s. Numidiam Gaetulos accepimus agitare; s. Sunium navigans (kautta, ympäri); werr. *a)* ajan puolesta: kuluiſſa, aikana, harw., s. coenam. *b)* yli, ylitſe, päälle, liſäkſi, paitſi, s. sexaginta millia, ſ. o. ſeitſemättä kymmentä tuhatta; s. morbum, s. solitos honores; alius s. alium (toinen toiſenſa peräsſä); vulnus s. vulnus (haawa haawan päälle l. jälkeen); — s. omnia, yli kaikkein, kaikkein ylinnä, ennen kaikkia. 2) *abl.* kera, yli, ylitſe, ylipuolella, päällä, s. navi turris effecta (laiwalle); ensis s. cervice pendet, run.; ligna s. foco reponere (tuliſijalle), run.; parumne campis atque Neptuno s. fusum est sanguinis (kedoille ja mereen), run.; s. Pindo (Pindos-wuorella), run.; werr. *a)* ajaſta puh.: nocte s. media, ſydänyönä, run. *b)* -ſta (-ſtä), ſuhteen, wuokſi, tähden, s. tali causa missus (lähetettỹ ſenlaiſelle aſialle); s. qua re scribere, agere; mitte s. urbe curas, multa s. Priamo rogitans, run.

superābilis, e, (supero), ylitſekäytäwä l. -noustawa, murus; kuv. woitettawa.

super-addo, ere, panna liſäkſi päälle, liittää liſäkſi jhnkin.

superātor, ōris, *m.* (supero), woittaja.

superbe, *Adv.* ylpiästi, iſoiſesti, kopiasti, römiästi, röyhkiästi, uhkamieliſesti.

superbia, ae, *f.* (superbus), ylpeys, kopeus, upeus, uljuus, röyhkeys, uhkamieliſyys, superbiam fugere. *b)* oman arwon tunto, quaesita meritis, run.

superbiloquentia, ae, *f.* (superbus-loquor), ylpiäpuheiſuus, run.

superbio, īre, (ſeur.), ylpeillä, iſoitella, öyhkäillä, rehennellä, kopeilla, upeilla, uljaſtella.

superbus, 3, (super), ylpiä, iſoinen, pöyhkiä, pönäkkä, rehewä, kopia, upia, uljas, änkkiä, uhkamielinen, ehdonwaltainen, homo; werr.: aures; oculi, arces, run.; dens (nirſo, herëku), run.; aurium judicium (koria, tarkka); virtus, pax, jura; wälisti: ylpeyttäwä, kopiakſi ſaattawa, victoria. 2) hywäsſä merkityksesſä: yliä, ylhäinen, erinomainen, jalo, komia, korskia, uhkia, muhkia, pulska, julkinen, koria, run., Atridae; populus bello superbus; werr.: limina, triumphus y. m.

super-cilium, ii, *n.* kulmakarwat l. silmänripſi, superciliorum aut remissio aut contractio; run. wiittaus, Jovis; kuv. ykſitotiſuus, ſynkkä muoto, t. ylpeys, kopeus. *b)* werr. korkeus, paltta, rinne, kulma, niska, tumuli; infimo supercilio; tramitis, run.

super-ēmineo, ēre, lykätä l. pistää ylitſe, kohota l. noſta ylitſe, näkyä ylitſe, omnes (kaikkein), undas (aaltoin), run.

superficies, ei, *f.* (super-facies), pinta, päällys, päälliſpuoli, ylipuoli, kalwo;

eritt. lakikielessä: tilalla olewat rakennukset.

super-fīgo, fixi, fixum, III, liittää l. pistää päälle, yles.

super-fluo, ere, wuotaa ylitse, paisua tulwille, tulwia; kuw. uhuta jtakin, olla yltäkyllin l. runsaasti warustettu jllakin.

super-fundo, fūdi, fūsum, III, wuodattaa päälle, ylitse, walaa, kaataa, syytää päälle, ylitse; *Pass.* superfundi, wuotaa ylitse, paisua tulwille, tulwia, kosolta l. läämältä lewitä, Tiberi superfuso; hostes superfusi (koolta, sakialta päälle hyökänneet l. töywänneet); kuw.: laetitia se superfundens (tulwaksi puhkeawa); superfudit se (Macedonum fama) in Asiam (laajeni).

superi, orum, *m.* k. superus.

super-immineo, ēre, lykätä ylitse, kohota l. nosta ylitse.

super-impōno, posui, positum, III, panna l. laskea ylitse, päälle, päällepäin.

super-incido, ere, ylhäältä, päältäpäin langeta l. syöstyä alas, kaatua päälle.

super-incubo, āre, maata päällä.

super-incumbo, cubui, III, laskeuta päälle.

super-injicio, jēci, jectum, III, nakata ylitse, päälle, luoda, heittää, laskea, panna yli, ylitse, päälle.

superinm-, **superinp-**, k. superimm-, superimp-.

super-insterno, strāvi, III, lewittää ylitse, päälle, laskea l. panna päälle.

superior, k. superus.

superius, k. superus ja supra.

super-jacio, jēci, jectum ja jactum, III, nakata ylitse, päälle, luoda, wiskata, heittää yli, ylitse, päälle, veste superjecta, run.; aequor superjectum (tulwiwa, tulwana wieriwä), run. 2) heittäin peittää, scopulos superjacit undā pontus, run.; kuw. mennä yli, jättää taansa, fidem augendo.

superlātio, ōnis, *f.* (super-fero), liioitteleminen, liian suureksi tai liian wähäksi tekeminen, s. veritatis ja yks. superlatio (Hyperbole).

superlātus, 3, (super-fero), liiallinen, ylisuuntainen, puoletoin.

super-mitto, mīsi, missum, III, luoda ylitse, päälle, ajaa l. wuodattaa yli, päälle.

superne, *Adv.* ylhäältä, ylipuolelta, päältäpäin, päälläpäin, ylespäin.

supernus, 3, (super), ylhäällä l. ylipuolella olewa, ylinen, ylhäinen, päällinen, yli-, Tusculum (yläwä), run. *b)* taiwaallinen, numen, run.

supero, I, (super), käydä ylitse, nosta l. astua yli, ylitse, pistää yles, esiin, kohota, yletä, jugo (harjun yli), run.; angues superant capite et cervicibus altis, run.; kuw. *a)* olla woitolla, etupolulla, olla yliämpi, mahtawampi, wäkewämpi, päästä woitolle, saada woimus l. puoli, ottaa woitto, woittaa, virtute; numero (militum); tantum superantibus malis; superat sententia. *b)* olla yltäkyllin l. liiaksi l. wiljoin käsillä, tarjona, warana, saatawilla, liietä, kosolta l. runsaasti olla, divitiae superant; quod ipsis superat; superante multitudine; otium superat. *c)* olla jäljillä, jäljellä, tähteellä, jäädä, liietä, wielä olla käsillä l. warana, nihil ex raptis commeatibus superabat; vitā s. (jäädä eloon); superatne et vescitur aura? (olla hengissä), run.; urbi (jäädä kpgin jälkeen elämään), run.; aliquot horis die superante (päiwää muutaman tiiman kestäissä). 2) *trans.* käydä ylitse, nosta, mennä, astua, askeltaa ylitse, ohitse, kulkea l. matkata ohitse, kautta, halki, jstakin, jtakin, pistää l. kohota ylitse, täyttää ylitse, ripas fluminis, munitiones; montes, jugum, fossas y. m., run.; fastigia ascensu (kiiwetä yles harjalle), run.; insidias, regionem; turris superat fontis fastigium; cacumine nubes, run.; partes priores (olla suurempi), run.; jsta myös: s. epistolam (ehtiä ennen kirjettä, huhusta puh.); — eritt. purjehtia l. laskea ohitse, wieritse, siwuitse, ympäri, siwuttaa, kiertää, promontorium, Euboeam; — kuw. *a)* ylim. nosta yli, woittaa, wiedä jltakin etu, olla yliämpi, etuisampi, enempi, parempi, suurempi j. m. s., quem virtute, laude, dignitate; quem doctrinā; omnes scelere; spem civium virtute y. m.

b) eritt. ſotamenoiſſa: woittaa, wal-loittaa, Arvernos bello, Massilienses proelio; Asiam bello; quem: werr.: omnes; spem cujus; necessitatem; casus omnes, run.

super-pendens, tis, ylitſerippuwa.

super-pōno, posui, positum, III, panna ylitſe, päälle, laſkea, aſettaa, ſijoittaa ylitſe, päälle, capiti decus (päähän).

super-quam, k. super.

super-scando, ere, aſtua yli, aſkella yli, kiiwetä yli, corpora (ruumiſten).

super-sedeo, sēdi, sessum, II, iſtua yli, päällä, jllakin. *b)* kuw. pääſtä l. olla wapautettuna jſtakin, wälttää, karttaa, jättää jtakin, qua re, eſim. proelio; harw. *dat.* kera: pugnae; *inf.* kera, eſim. loqui (heittää puhumatta); plebs frustra certare supersedit (porwarikunta ei tahtonut, porwarikunnan ei tehnyt mieli riidellä).

super-sterno, strāvi, strātum, III, firottaa l. lewittää yli, päälle.

superstes, stitis, (super-sto), läsnä olewa, todiſtaja, wieraſmies, wanhaſſa lakilauſelmaſſa: utrisque superstitibus praesentibus. 2) jälkeen jäämä, jälkeen elämä, eloon jäämä, *dat.* kera, eſim. superstitem esse cui (jäädä l. elää jkn jälkeen, jäädä eloon jkſta, elää kauemmin kun jku); reipublicae; patriae, run.; gloriae (nähdä kunnianſa loppuneen); *gen.* kera: alterius vestrum; dignitatis cujus.

superstitio, ōnis, *f.* (super-sto), alkp. wiereen ſeiſahtuminen, hämmäſtyſ, jota eritt. pelko jumalalliſiſta: taikauſko, haira-uſko, wäärä uſko, luulonuſko, superstitione imbutum esse; superstitione captus animus; superstitione anili obligari; superstitionem tollere. *b)* run. *concr.* peloittawa eſine, una (peloittawaſta walaſta puh.). 2) pyhä kammo, jumalanpelko, hurſkas kunnioitus, pyhyys, superstitione liberari; templi.

superstitiōse, *Adv.* taika-uſkoiſeſti.

superstitiōsus, 3, (superstitio), taikauſkoinen, haira-uſkoinen, philosophi; sollicitudo. 2) ennuſtawainen, aawiſtawainen, vox, run.

super-sto, āre, ſeiſoa päällä, jllakin, päälläpäin, *dat.* kera, eſim. essedis carrisque (waunuilla ja rattailla); *acc.* kera: lapsum, run.; *abs.*

super-struo, ere, rakentaa ylitſe, päälle.

super-sum, fui, esse, olla jälſillä, jälſellä, tähteellä, jäädä tähteekſi, jäädä, liietä, wielä olla käſillä l. warana, non multum aestatis supererat; perexigua pars exercitūs superest; quae (partes) mihi supersunt; nulli supersunt de inimicis; satietati cujus (tähteekſi ſäilyä jkn kyllästykſeltä); quod gerendis rebus superesset; quantum ipsi superesse potest (häneltä itſeltä liietä); temporibus (woittaa taudin waarat); non multum superesse munitionis (puuttua); quod superest, loppu, tähteet, run., t. muutoin. Eritt. *b)* elää jkn jälkeen, jäädä eloon jkſta, patri, exercitui. 2) olla yltäkyllin l. runſaaſti l. wiljoin käſillä, warana, liietä, koſolta olla, verba mihi superesse; run.: modo vita supersit (elämä on tarpeekſi pitkä, elämää keſtää), ja s. labori (pyſtyä työhön, ſaada toimeen työ). *b)* olla liikaa, liikanainen, joutawa, tarpeetoin, ut neque absit quidquam, neque supersit.

superus, 3, (super), yläinen, ylinen, yläpuolinen, ylimäinen, päällimäinen, ylhäällä l. ylipuolella olewa, yli-, ylä-, dii (taiwaalliſet); superae res atque coelestes; limen, run.; mare (Hadrian meri); eritt. *a)* superi, orum, *m. (sc.* di), yläiſet jumalat, ylim. jumalat, run. *b)* ylämailmallinen, maanpäällinen, täänilmainen, yläinen, ardua, aurae, orae, run.; *abs.* superi, ylämailma, ihmiſet maan päällä, ad superos fleti, run. II) *compar.* **superior**, ius, ylempi, yläiſempi, yliſempi, korkiampi, yläinen, ylinen, päällimäinen, ylinen oſa, yli-, ylä-, pars collis; ex loco superiore (korkeudelta, kukkulalta); loca superiora (korkopaikat); de ja ex loco superiore (tribunalilta); de loco s. (puhumolta); s. domus (ylinen oſa huonetta, huoneen yläkerta); kuw. *a)* ajan ja järjeſtykſen puoleſta: aikaiſempi, warhaiſempi, entinen, edellinen, mennyt, kulunut, nox, dies, tempora, vita, proelia, factum; iäſtä puh.: edeltyneempi, wanhempi, omnes superioris

aetatis; ihmisiästä puh.: wanhempi, Africanus. *b)* ominaisuuden, arwon, lu'un j. m. s. puolesta: yliä, yliämpi, jalompi, etuisampi, enempi, etewämpi, ylhäisempi, korkiasijaisempi l. -säätyisempi, suurempi, korkiampi, mahtawampi j. m. s., pecuniis, loco, fortunā, famā, honoris gradu, humanitate y. m.; equitatu, numero, suurilukuisempi, wäkewämpi; superioribus invidetur saepe vehementer; eritt. woitonpuolinen, woittaja, woitonsaaja, superiorem esse, discedere. III) *superl.* 1) **suprēmus**, 3, ylin, ylimäinen, korkein, mons (wuoren kukkula l. huippu), run.; kuw. *a)* ajan ja järjestyksen puolesta: wiimeinen, wiimeinen osa, nox, run.; s. manum imponere rei (käyttää asia päähän), run.; sole s. (auringon laskussa), run.; *subst.* supremum, loppu, pää, run.; *adv.* supremum, wiimeisen kerran, run.; eritt. elämän loppua koskewa, wiimeinen, dies (kuolinpäiwä); supplicium (kuolemanrankaistus); s. ore (kuolewalla, riutuwalla suulla), run.; honor (wiimeinen kunnia, maahanpaniaiset), tori (polttolawa) y. m., run.; jota *subst.* suprema, orum, *n.* elämän loppu, t. myös: hautajaiset, run.; ja *adv.* supremum, wiimeisen erän, jäähywäisiksi, run. *b)* määrän puolesta: korkein, suurin, kowin, macies, run. 2) **summus**, 3, ylin, ylimäinen, yläisin, päällimäinen, korkein, ylin osa, ylimäinen l. korkein osa l. kohta, jugum; mons (wuoren kukkula, laki, huippu), urbs (kpgin ylin osa), aqua (weden pinta) j. m. s.; *subst.* summum, i, *n.* ylin (osa), ylin sija, a summo (ylhäältä, ylipäästä); *adv.* summum, korkeintaan; kuw. *a)* ajan ja järjestyksen puolesta: wiimeinen, dies, run.; senectus. *b)* ominaisuuden, arwon, arwosijan j. m. s. puolesta: ylin, suurin, kowin, pahin, aukarin, paras, ylhäisin, jaloin, etuisin, etewin, erinomaisin, korkein, aiwan korkia, spes, fides, bonum; hiems, paupertas, turpitudo, jus; summo reipublicae tempore (pahimmassa waarassa); homines, magistratus; summo loco nati y. m.; summae res (ylin walta); summa respublica, waltion ylin etu, waltion onni, koko waltio; quo res s. loco? (koko asia), run.; socium summis adjungere rebus (aimollisimmissa toimissa), run.; — *subst.*: in quo omnia summa sunt (ylimmät awut); omnia summa facere (tehdä jos jotakin, mitä ikänä saattaa).

supervacāneus, 3, (super-vacuus), liikanainen, liiallinen, liika, ylellinen, tarpeetoin, joutawa, mitätöin, hyödytöin, turha, opus (siwu-, joutotyö); literae, oratio; de timore supervacaneum est disserere.

super-vacuus, 3, liikanainen, liiallinen, tarpeetoin, joutawa, hyödytöin, turha, Bajas supervacuas facere (tehdoin), run.; honor, metus, run.; ex supervacuo (turhin päin, tyhjin päin, suotta).

super-vādo, ere, astua l. käydä yli, quid.

super-vehor, vectus, III, kulkea siwuitse, matkata, laskea, purjehtia siwuitse. * ohitse, tuolle puolen, promontorium.

super-venio, vēni, ventum, IV, tulla ylitse, päälle, luokse, saapua jhnkin, unda supervenit undam (nouse aallon yli, tunkee aaltoa), run.; crura loquentis terra supervenit (peitti), run.; *intrans.*: cui ja cui rei, tawata, yhdyttää jku, yhtyä jhn, jhnkin, enättää jku, ehtyä jhnkin, äkkiseltä, hawaitsematta tulla l. saapua jkn pariin, kimppuun, tietämätta karata l. hyömätä päälle, täyttää päälle, esim. parantibus jam oppugnare, munientibus, laetitiae; *abs.*: superveniunt pedites, signa legionum, ehtiä paikalle, saapua.

super-volito, āre, lennellä yli, teeta, run.

super-volo, āre, lentää yli, ylitse, orbem, run.

supīno, 1, (seur.), taiwuttaa taappäin, keikistyttää, panna selällensä, glebas (kääntää), run.; supinor nasum (nostan nenäni ylespäin), run.

supīnus, 3, taappäinen, taappäin kääntynyt l. taipunut, keikkiä, keikistynyt, selällänsä, selkosen selällänsä, selin, kellellänsä, remorankana, motus corporis, ora; stertit supinus, run.;

manus (kämmenin taiwaſta kohden käännetyt, rukoilewain); jactus (yleſpäinen). Critt. *b)* takaperäinen, takaperin kulkewa, takaiſin juokſewa, cursus fluminum, run. *c)* paikoiſta puh.: ylenewä, waſtamäkinen, kaltto, wiiſtoinen, jyrkkä, Tibur (wuorellinen, waaran kupeella olewa), run.; collis, run.; vallis. 2) kuw. joutilas, wetko, huolimatoin.

sup-par, paris, melkein yhtäläinen, huic aetati suppares (jotenkin ſamanaikuiſet).

supparum, i, *n.* ja **supparus**, i, *m.* alkp. palttina, jöta palttinainen l. liinainen waate. 2) huippupurje, latwapurje.

suppeditātio, ōnis, *f.* (ſeur.), runſaus wara, ylenpaltiſuus, bonorum.

suppedito, I, (suppeto), tarpeekſi l. runſaaſti olla, olla kyllin l. wiljoin l. koſolta käſillä, ſaatawilla, tarjona, waranа, cui, eſim. cui suppeditabat oratio; quoad tela suppeditarunt; multitudo suppeditabat; vita suppeditat cui (jkn elämää keſtää pidemmältä); nec consilium nec oratio suppeditat; werr. *a)* olla ylenpaltiſeſti waruſtettuna jllakin, olla rikas jstakin, qua re. *b)* olla kyllikſi jhnkin, olla kyllääinen, riittää, ylettyä, keſtää, ad cultum et ad victum; in fundamenta. 2) *trans.* tarpeekſi, kyllin, t. runſaaſti, koſolta, läämältä toimittaa, hankkia, antaa; tuottaa, warata jtakin, warata jkta jllakin, quid (cui), eſim. **sumptum**; cibos (jaella, maaſta puh.); aquam templis; merces; multa ad luxuriam invitamenta (tarita); rem frumentariam cui; omnium rerum abundantiam; varietatem cui in scribendo; *abs.*: supp. cui (tarpeekſi auttaa jkta).

sup-pĕdo (subp.), ere, pääſtää tuhjaa.

suppetiae, arum, *f.* (suppeto), apu, ykſ. *nom.* ja *acc.*; suppetias venire (awukſi, apuun).

suppetior, I, (ed.), auttaa, cui.

sup-peto (subp.), petīvi ja petii, petītum, III, tulla luokſi, ſ. o. olla käſillä, olla runſaaſti l. koſolta l. läämältä warana, tarjona, ſaatawilla, läsnä, cui, eſim. si cui haec *(sc.* honor, gloria *etc.)* suppetunt; crimina mihi suppetunt; vita mihi suppetit (elämääni keſtää pidemmältä); quibuscumque vires suppetebant ad arma ferenda; pabuli satis magna copia suppetebat; nec consilium sibi suppetere (tulla mieleen). *b)* werr. olla kylläinen jhnkin, riittää, ulottua, ylettyä, täytyä jhnkin, waſtata jtakin, wetää wertoja jllekin, quotidianis sumptibus; rudis lingua non suppetebat libertati animoque; run.: novis ut usque suppetas doloribus (olla altiſna, alaiſena, omana).

suppĭlo, I, (sub-pilus), waraſtaa.

supplanto, I, (sub-planta), kaataa jku jalan alle pistämiſellä, kompaſtuttaa jku, panna konnan koukkua jklle, quem.

supplaudo, supplausio, ſ. supplodo, supplosio.

supplēmentum, i, *n.* (ſeur.), täyte, täytös; eritt. ſotamenoiſsa: täyſilukuiſuuttaminen, täydekſi miehittyś, *concr.* täytemiehiſtö, täytöswäki, servos ad s. remigum dedit; in supplementum classis juventus armaque data; s. legionibus scribere; legiones supplemento explere.

sup-pleo (subpl.), plēvi, plētum, II, täyttää, täyſinäiſyyttää, kokonaiſuuttaa, täyſimääräiſyyttää, täyſilukuiſuuttaa, täyſimääräiſekſi ſaattaa l. tehdä, täytteekſi liittää liſään l. panna liſään, bibliothecam, usum; inania moenia (kanſoittaa), run.; scriptum; ceteros. Critt. *b)* ſotamenoiſsa: täyſilukuiſuuttaa, täyſilukuiſekſi ſaattaa, täydekſi miehittää, legiones; naves remigio; remigium, run.

supplex, plicis, (sub-plico), alkp. polwiaan notkiſtawa, jöta itſeään nöyriſtäwä, nöyrtywä, nöyräſti rukoilewa, hartaaſti rukoilewa, rukoilewa, *subst.* rukoilia, turwan-anelia, supplex te ad pedes abjiciebas; vobis supplex manus tendit patria; supplicem cui esse (nöyräſti, polwillaan rukoilla jkta); vester est supplex (teitä hän rukoilee); vestrae misericordiae s.; dei s.; werr.: manus, vox, verba.

supplĭcātio, ōnis, *f.* (supplico), alkp. polwien notkiſtaminen l. nöyrtymінen jumalan edeſsä; eritt. julkinen rukousjuhla, ſekä kiitosjuhla, riemujuhla, että katumusjuhla, jumalain

kunniakſi onnellisten taikka onnettomain tapausten wuokſi ſenatilta ſäätty, supplicationem habere, constituere, imperare, decernere.

suppliciter, *Adv.* rukoilewaiſesti, rukoillen, nöyrästi, hartaasti.

supplicium, ii, *n.* (supplex), polwien notkistaminen, *a)* jumalain edessä: nöyrtyminen jumalan edessä, julkinen rukous, pyhä toimitus, uhri, suppliciis votisque fatigare deos; in suppliciis deorum magnifici (jumalanpalwelukſessa); precibus suppliciisque deos placare; werr. nöyrä rukoileminen, harras rukous, ihmisten puoleen, harw., fatigati regis suppliciis. *b)* taw. rankaistuksen saamiseksi: rankaistus, critt. kuolemanrankaistus, mestaus, teloitus, ylim. ruumiinrankaistus, kidutus, räätkäys, kiusaus, tuska, waiwa, s. sumere de quo, k. sumere; supplicio affici; s. dare cui (kärsiä rankaistus l. tulla rankaistuksi, kuritetuksi jkltä); s. constituere in quem; ad s. ducere, dare, dedere quem; s. subire; satis supplicii tulisse; supplicio omni vindicare quid (kaikella kowuudella l. ankaruudella); supplicia exquisita y. m.

supplico, I, (supplex), nöyrästi, hartaasti rukoilla jkta, nöyriſtää itſensä, nöyrtyä jkn edessä, cui; cui pro quo; critt. rukoilla jumalaa, osottaa kunniaa jumalalle, per hostias diis.

sup-plōdo (supplaudo, subpl.), plōsi, plōsum, III, tömiſtää, jymiſtää, jyskyttää, pedem.

supplōsio, ōnis, *f.* (ed.), tömiſtys, jymiſtys, pedis.

sup-poenitet (subp.), ēre, wähän katua, suppoenitet quem cujus rei (jku katuu wähän jtakin).

sup-pōno (subp.), posui, positum, III, [run. suppostus = suppositus], panna alle, laskea, pistää, asettaa, sijoittaa alle, ova gallinis; colla oneri, run.; tauros jugo (waljastaa ikeen alle), pecus agresti fano (päästää l. laskea alle), quem tumulo l. terrae (haudata jku), dentes terrae (kylwää maahan), falcem aristis (panna tähän juurelle, tartuttaa l. satuttaa cloon), cultros (laskea kurkulle, painaa kurkkuun), run.; jota suppositus, alla olewa, esim. cineri (tuhan alla kytewä), deo (jumalan alainen l. haltuinen), run. Critt. *b)* panna toisen sijaan, asettaa sijaan, quem in cujus locum; se reum criminibus illis pro rege (pyytää kuninkaan sijasta kanteenalaisena saada wastata noitten syytösten suhteen); operae nostrae fidem amicorum; jota panna wäärä (oikian) sijaan, wilpillisesti pistää sijaan l. tuoda edes, wilpillisesti l. salaa waihettaa, puellam suppositam ei esse (waihokkaana olla hänen tyttärensä); personam; testamentum; supposita mater (waihokas, toisenlaatuinen, maanpäällinen, tammasta puh.), run. 2) kuw. liittää alle, ääreen, jhnkin, latoa alle, ääreen, panna lisäksi jhnkin, generi partes; exemplum. Critt. *b)* panna (wallan) alle, saattaa alle, alaiseksi, aethera ingenio suo, run. *c)* pitää halwempana, Latio Samon, run.

sup-porto (subp.), I, kantaa luokſi, saattawille, paikalle, wiedä, tuoda, tuljettaa, toimittaa, laittaa, saattaa luokſi, saatawille, paikalle, frumentum ex Sequanis, in oppidum, exercitui; commeatus terrestri itinere, navibus; omnia huic in castra; rem frumentariam.

suppostus, k. suppono.

suppressio, ōnis, *f.* (supprimo), salainen pidätys, käpsäys, sieppaus, näpistys, judiciales.

suppressus, 3, *PA.* matala, hiljainen, vox; orator suppressior ut voce, sic oratione.

supprimo, pressi, pressum, III, (subpremo), painaa alle, alas, jota upottaa, ampua l. syöstä upokſiin, navem. 2) häkäyttää, pidättää, takaista, tyreyttää, ehkäistä, lakauttaa, tauottaa, seisauttaa, tukauttaa, estyttää, hostem; iter (lahottaa); classem (panna ankkuriin); habenas, fugam, run.; fontes (läkäyttää), vocem (waieta), partem vocis in medio sono (tukkia), run.; kuw.: impetum cujus; aegritudinem; iram (lanniſtaa, waimentaa). *b)* pidättää julkiſuudelta l. julkiſalta, (salaiſesti) pidättää l. pitää, käpsätä, sieppata, näpistää, salata, toimittaa

näkymiſtä, pecuniam; senatus consulta; kuv.: famam decreti, ſäkeä, tukauttaa.

sup-pudet (subp.), ēre, wähän häwetä, suppudet quem cujus rei (jku on wähän häpeiſſään jöſtakin l. jnkin tähden).

suppūro, I, (sub-pus), märkiä alta, tehdä märkää, ajaa märille.

sup-puto (subp.), I, lukea yhteen, laskea.

suprā, (alkp. superā, *sc.* parte), 1) *Adv.* ylipuolella, päälliſpuolella, päällä-päin, ylhäällä, päällä, yli, ylitſe, yli-puolelle jne., s. et subter; magno numero jumentorum s. atque infra constituto; toto vertice s. est (koboaa koko päätä myöden ylitſe, on päätä korkiampi), run.; stupet inscia s. manus, ääreſſä, run.; kuv. *a)* ajan puoleſta: ennen, aikaiſemmin, äsken, edellä, ylhäällä, ylempänä, uti s. demonstravimus, ut s. dixi j. m. ſ.; s. repetere, taempaa, tuonnempaa, ajemmpaa aloittaa. *b)* lu'un t. määrän ſuhteen: päälle, yli, ylitſe, ager fortasse trecentis aut etiam s. numorum milibus emptus (enemmällä), run.; s. adjicere (tarita enemmän, liſään); ut nihil s. possit (addi), ſiihen liſäkſi; s. deos lacessere (wielä enemmän), run.; s. quam, enemmin kun, rem s. ferre quam fieri potest (tehdä ſuuremmaksi kun mikä woi tapahtua). 2) *Praepos. acc.* kera: ylipuolelle, päälle, yli, ylitſe, päällitſe, ylipuolella, päällä, exire s. terram; versus s. tribunal scribere; accumbere s. quem; s. segetes navigat, run.; s. lunam sunt aeterna omnia; s. caput esse, olla pään päällä, ſ. o. olla niskoiſſa, raſitukſena, waiwaamaſſa, olla tulemallanſa, uhata; eritt. ylipuolelle, tuolle puolen, toiſelle puolen, ylipuolella jne., s. Suessulam; kuv. *a)* ajan puoleſta: ennen, paulo s. hanc memoriam; s. septingentesimum annum (ſeitſemännestä ſadaſta wuodeſta takaperin). *b)* lu'un t. määrän puoleſta: päälle, yli, ylitſe, s. milia viginti, enemmän kun kakſikymmentä tuhatta, kolmatta kymmentä tuhatta; s. hominis fortunam, s. hominem esse (noſta yli, olla korkiampi); s. quem ire pietate (woittaa jku), run.; s. modum; s. morem densa terra (tawattoman tiheä), run.; jöta paitſi, s. belli metum.

supra-scando, scandi, scansum, III, aſtua yli, fines.

suprēmum, suprēmus, ſ. superus.

sūra, ae, *f.* pohje, pohkio; run. *plur.* ſääriluut, ſääret.

surculus, i, *m.* nuori oksa, weſa, hyötiäinen, rönſy, surculum defringere. Eritt. *b)* ymppäyſ-oksa, istutuswesa, surculos serere.

surdaster, stra, strum, (surdus), kuurollainen, wähä- l. raskaskuuloinen.

surditas, ātis, *f.* (ſeur.), kuurous.

surdus, 3, kuuro, kuulotoin, kuulematoin, homo; ſanalask.: canere surdis (ſaarnata kuuroille), ja surdis auribus canere vana praecepta; werr. *a)* kuulematoin, kuuntelematoin, korwiinſa ottamatoin, tunnotoin, heltymätöin, judex; s. ad munera, in vota, run.; mens, run.; leges rem surdam esse; jöta myös: ymmärtämätöin, in horum sermone surdi. *b)* äänetöin, hiljainen, gratia (laulamatta jäänyt), run.

surgo, ſ. subrigo.

surpite, surpuerat, = surripite, surripuerat.

surrectus, ſ. subrigo.

Surrentum, i, *n.* Kampanian kyyeita; jöta **Surrentīnus**, 3, ſurrentilainen, *subst.* **Surrentīni**, orum, *m.* Surrentilaiſet.

surrēpo, ſ. subrepo.

surrigo, ſ. subrigo.

surripio, ripui, reptum, III, (sub-rapio), altapäin, ſalakättä, ſalamyhkään ottaa, wiedä, waraſtaa, käpſätä, kähmiä, näpätä, ſiepata, kääpätä, kaapata, ryöſtää (pois, tiehenſä, käſiſtä j. m. ſ.), quid ja quem ex quo loco, eſim. vasa ex privato sacro, filium ex custodia; quid a quo; libros; in Parma surrepta (ſalakättä walloitettu); de mille modiis unum, run.; quae (puella) me surpuerat mihi (wienyt järjen minulta), run.; quem morti (peläſtaa kuolemaſta), run.; kuv.: virtus nec eripi nec surripi potest; cui (actori) reus aut occulte surripi aut

impune eripi possit; quid spatii (waraſtaa itſellenſä).

surrogo, ſ. subrogo.

surruo, ſ. subruo.

sursum, *Adv.* (sub-vorsum), ylespäin, yleskäſin, yleš, s. deorsum (yleš alaš). *b)* ylhäälläpäin, ylipuolella, nares s. sunt.

sus, *Adv.* (subs, sub), ylespäin, ykſ.: susque deque fero ſ. habeo (quid), en pidä wäliä jllakin, en ole ollakſeni ſ. milläni jötakin, en pane tuokſenikaan jtakin, pidän yhtenä jtakin, minun on yhtäkaikki, nam de Octavio susque deque (*sc.* fero, habeo).

sus, suis, *c.* [*dat. plur.* suibus ja subus], ſika; ſanalask.: sus Minervam (*sc.* docet).

Sūsa, orum, *n.* Suſianan maakunnan pääkpki Perſiaſſa, t. itſe Suſiana; jöta **Sūsiāni,** orum, *m.* Suſalaiſet t. Suſianalaiſet.

susceptio, ōnis, *f.* (ſeur.), päälle ottaminen ſ. ſälyttäminen, toimekſi ottaminen, kärſiminen, causae, laborum dolorumque.

suscipio, cēpi, ceptum, III, (sub-capio), ottaa yleš, ottaa, dominam ruentem, ottaa käſiinſä, ſyliinſä, run.; ſamoin: suscipiunt famulae, run.; oruorem pateris, koota, juokſuttaa, laskea pikareihin, run.; ignem foliis (ſiepata, tartuttaa lehtiin), run.; critt. *a)* ottaa ſ. noſtaa yleš maasta waſtaſyntynyt lapſi, korjata lapſekſeen, tunnuſtaa lapſekſeen, kaswattaa, in lucem editi et suscepti sumus; jöta liberos ex qua, ſynnyttää ſ. ſiittää jkn kanſſa; liberos non solum sibi, sed etiam patriae; si qua mihi de te suscepta fuisset suboles (još oliſin ſaanut ſinuſta weſan), run. *b)* ottaa, eſim. porwariksi, ottaa waſtaan, turwiinſa, huomaanſa j. m. ſ., quem in civitatem (laskea); quem totum. 2) kuw. ottaa päällenſä, ſälyttää päällenſä, ottaa toimittaakſenſa, ajaakſenſa, hoittaakſenſa, haltuunſa j. m. ſ. jtakin, ruweta jhnkin, aloittaa, ottaa eteen ſ. käſiin, yrittää jtakin, heittäytä ſ. painua jnkin alle, alaiſeksi, kärſiä jtakin, laborem, negotium, causam populi, reipublicae partem, legationem, bellum, rem actionemve; animum (mahduttaa ſydämmeenſä, ruweta pitämään, ſaada); odium in quem (iſtuttaa mieleenſä, ruweta kantamaan); scelus in se, maleficium, tehdä; severitatem (käyttää, harjottaa); culpam (ſaattaa ſ. ſaawuttaa itſelleen); maculam cui (tartuttaa ſ. yhdyttää jkhn); pulvinar (hankkia, panna toimeen); prodigia (pitää täyſi-arwoiſena); vota (tehdä); tantum sibi auctoritatis in republica (omiſtaa, anaſtaa); persona viri boni suscepta (teeskelty); invidiam (ſaattaa itſenſä wihanalaiſeksi); aes alienum, sumptum, inimicitias, pericula, molestiam, poenam; suscepit vita hominum consuetudoque communis, ut - - tollerent, hywäkſyä, ſallia, ſuoſtua; ſemoin: religiones; consolationem (ottaa); — qui suscipiant, posse animum manere (ottawat todekſi näyttääkſenſä); — critt. *a)* kohdata jkn puhetta, ſäistää, waſtata, ſatkaa. *b)* päättää todekſi, otakſia, wäittää, myöntää, quae si suscipimus.

suscito, I, (sub-cito), noſtaa alhaalta yleš, pyſtyttää, terga telluris (mullistaa yleš), run. Critt. *b)* ajaa yleš makoolta, lewolta j. m. ſ., herättää, ſaattaa hereille, hawauttaa, walweuttaa, noſtattaa, noſtaa, keboittaa, wirittää, panna liikkeelle, e somno quem; quem in arma, in proelia, run.; te ab tuis subselliis contra te testem suscitabo; tacentem Musam, run.; corvum solis ab ortu (tuottaa näköwiin), run.; medicum roget ut te suscitet (ſaattaa jalkeelle, jaloilleen, entiſelleen, parantaa), run.; — ignes sopitos (puhua palamaan), caedem (tehdä), run.; sententias (ſynnyttää), vim (aikaanſaattaa), run.

Sūsiāni, ſ. Susa.

suspectus, 3, *PA.* luulonalainen, epäluulon alainen, epäluulottawa, epäluuloinen, epäluultu, epäilty, paholuu, warottu, hoc suspectior est (ſitä enemmin häntä luuleskellaan, epäillään, warotaan); suspectum habere quem; cui (jkn ſilmiſſä, jkn mieleſtä, jkltä de noverca; nomen, res; locus (waarallinen).

suspectus, us, *m.* (suspicio), yleſpäin katſominen, yleskatſahduS l. -ſilmäyS; werr. korkeuS, coeli, run.; turris vasto suspectu, run.; kuw. arwoSſa pidäntö, kunnioitus, ihmettelemyS, ihaStus.

suspendium, ii, *n.* (ſeur.), hirttäminen.

suspendo, pendi, pensum, III, (subpendo), ripuStaa yleS, killuttaa yleS, panna rippumaan, ripuStaa, quid ex, a, in qua re l. ykſ. *abl.*, run.; reste suspensus, köydeSſä rippuwa; run.: suspensus loculos tabulamque lacerto (lipaS ja taulu ſiwulle ripuStettuna); eritt. *a)* hirttää, se; se de ficu, quem in oleastro (wiikunapuuhun, metſä-öljypuuhun). *b)* ripuStaa pyhälahja temppeliin, pyhittää jumalalle, arma Quirino, vestimenta deo maris, run. *c)* rakentaa kaarewakſi, kupiakſi, kuperiaakſi, kaarittaa, holwata, balneolas; jSta ylentää, kohottaa, noStaa yleS, prehensionibus tectum turris, tignis contignationem (ruuwata, kiertää, wääntää yleS); run.: tellurem sulco (kehittää, löyhdyttää); werr. tukea, murum furculis. 2) kuw. ripuStaa; jSta *Pass.* rippua jSſakin, olla jnkin alaiſena, jnkin waraSſa, totella jtakin, (omnia) suspensa aliorum bono casu; rationes suspensas habere extrinsecus; eritt. *a)* tehdä l. ſaattaa epäwakaiſekſi, epätietoiſekſi, epäyttää, jättää epätietoon, ratkaiſematta, kahden waiheelle, epäwaraan, animos rogantum, run.; rem. *b)* pidättää, tauottaa, tyreyttää, fletum, run. *c)* tarkoittaa l. tähdätä jhnkin, vultum mentemque tabellä, run. *d)* s. quem l. quid naso (aduncо), nitpiStää nenäänſä, wetää nenäänſä kurtuun jkn tähden, jStakin, run.

suspensus, 3, *PA.* yleunnetty, kohotettu, korkia, ilmaSſa rippuwa, Romam coenaculis sublatam atque suspensam; currus, run.; per mare suspensa ferret iter (kulkea liihytellä pitkin merta), run.; werr. päälliſin puolin liikkuwa, poimettelewa, tepittäwä, köykyttelewä, kewiä, gradus, run. *b)* kuw. horjuwa, heiluwa, huojuwa, epätietoinen, epäneuwoinen, epäilewä, kakſimielinen, epäykſiSſä olewa, kahdella päällä l. kahden waiheella oleWa, wiritetty, ratkaiſematoin, epäwakainen, plebs; suspensa metu civitas; quem suspensum tenere; suspensus animi; animus, exspectatio, spes, vultus; timor, lewotoin, tuSkanomainen, run.

suspicax, ācis, *f.* (suspicor), epäluuloiſa, luuleliaS, warowainen, frater.

suspicio, spexi, spectum, III, (subspecio), katſoa altapäin yleS, katſahtaa alhaalta yleS, katſella l. tähyStää yleS, katſella, ſilmäillä, in coelum; taw. *trans.:* coelum, astra; run.: matrem (*i. e.* Pleiadem, katſoa päin, olla päin, maaSta puh.); kuw. *a)* katſahtaa yleS, noStaa ſilmänſä jhnkin, yletä katſelemaan, nihil altum, nihil magnificum ac divinum. *b)* katſahtaa yleS jkn puoleen, kunnioittaa, pitää arwoSſa, ihmetellä, ihailla, quem; quid, eſim. eloquentiam; pietas suspicienda est (ihmeteltäwä). 2) ſalaiſeSti katſella l. pitää waari, jSta epäluulla, luuleSkella, kaihekſua, suspectus regi et ipse eum suspiciens.

suspicio, ōnis, *f.* (suspicor), epäluulo, luulo, paha luulo, epäilyS, waromuS, improborum facta s. insequitur; in qua re nulla subest s.; s. convenit in quem, cadit in quem, pertinet ad quem; suspicionem cui dare, movere, afferre, injicere; suspicionem facere, inferre, commovere; cui in suspicionem venire, in suspicione esse; quem in suspicionem adducere cui; in suspicionem cadere; suspicionem levare, ab se removere l. propulsare; suspicionem habere, pitää epäluuloa t. olla (muitten) epäluulon alainen; fuisse suspicionem, *acc. c. inf.*; suspiciones diluere; suspicionem cui praebere insidiarum; neque ulla belli suspicione interposita; dare timoris aliquam suspicionem (epäluulo peloSta). *b)* werr. luulo, arwelo, hahmu, kaimo, wihi, käſityS, ajatuS, ne suspicione quidem attingere posse; s. deorum.

suspiciōse, *Adv.* epäluuloKkaaSti, epäluulottawaSti, epäyttäwäSti, epäluuloa ſaattawalla tawalla.

suspiciōsus, 3, (suspicio), epäluuloKas, luuloKas, luuleliaS, epäiliäS, warowainen, homo, civitas. 2) epäluu-

lottawa, epäluuloa tuottawa, epäyttäwä, epäluultu, luulonalainen, res.

suspicor, I, (suspicio), epäluulla, luulla, luuleskella, epäillä, kaihetsua, pahoilla, wikoa, waroa, kalwota, quid; *acc. c. inf. b)* werr. arwella, arwata, ajatella, otaksia, luulla, toiwoa, quid vix conjecturā; in quo quid, quid de quo; *acc. c. inf.*

suspīrātio, ōnis, *f.* ja **suspīrātus**, us, *m.* (suspiro), henkäileminen, huokaaminen.

suspīritus, us, *m.* (suspiro), huokaaminen, ohkuminen.

suspīrium, ii, *n.* (seur.), henkäileminen, huokaaminen, ohunta, huokaus, sine suspirio; suspiria ducere, run.

suspīro, I, (sub-spiro), ſywältä henkäillä, wetää ſywältä henkeään, huoata, huokia, ohkua, ahkailla, occulte; ab imis pectoribus ja tacito pectore, run.; eritt.: in quo (mieliä jkta), run. 2) *trans.* huokia, haluta, ikäwöitä, kiihkeillä jtakin, run.; eritt. lauſua huoata, ne *conjunct.* kera, run.

susque dēque, k. sus.

sustentātio, ōnis, *f.* (seur.), pidätys, wiiwytys, wiiwytki.

sustento, I, (seur.), pitää ylhäällä, ylespäin, pystyssä, ſeiſaallanſa, tukea, kannattaa, fratrem ruentem dextrā, run. 2) kuw. pitää pystyssä, pitää woimaſsa l. kannallaan, ſäilyttää, tallittaa, tukea, auttaa, wahwistaa, quem ja quid, eſim. amicos suos fide, rempublicam, valetudinem, civium mentes cogitationesque; se s. ja *Pass.* sustentari, pyſyä pystyssä; eritt. *a)* auttaa, pitää woimaſsa l. hengissä, elättää, plebem frumento; belluae uberibus sustentari; aër alit et sustentat animantes; pecore famem (aſettaa). *b)* kantaa, ſietää, kestää, pitää kutinſa, ryhtinſä, puolenſa, moerorem doloremque; aegre is dies sustentatur; *abs.:* nec ultra sustentaturi fuerint. *c)* pidättää, ehkäistä, estyttää, hidastuttaa, wiiwyttää, lykätä l. jättää tuonnemmaksi, aedificationem ad cujus adventum; rem.

sustineo, tinui, tentum, II, (sub-teneo), pitää altapäin, alhaalta, alta, pitää ylespäin, pitää ylhäällä, pystyssä, ſeiſaallanſa, pitää, kantaa, kannattaa, tukea, humeris bovem; arma membraque; infirmos artus baculo, run.; furcis spectacula sustinentibus; lapis albus pocula sustinet, run.; aër volatus alitum sustinet p. m.; — s. se, se a lapsu (pyſyä pystyssä, pyſyä ſeiſaallanſa lankeamatta). Eritt. *b)* pidättää, pyſäyttää, ſeiſauttaa, wetkastuttaa, ehkäistä, takaista, estyttää, currum, equos, remos, signa, agmen, perterritum exercitum; quem; sustinere se, quam velit (pyſäytä putoamasta, pelastaita alas ſyöstyisſään); se ab omni assensu (pidättää itſenſä). 2) kuw. pitää pystyssä, pitää woimaſsa l. kannallaan, kannattaa, ſäilyttää, pitää, tukea j. m. ſ., civitatis dignitatem et decus; sustines non parvam exspectationem (ſinun päälleſi l. ſinuun on laskettu ſuuri odotus); causam publicam (ſaattaa toimeen, woitolle); quaestionem, pystyä, olla kelwollinen, kunnokas; sustineri jurisdictione (olla); eritt. *a)* auttaa, pitää woimaſsa l. hengissä, elättää, amicum labentem; re frumentaria alimur et sustinemur; meretriculae munificentiā sustineri; necessitates aliorum (täyttää tarpeet); arbor sustinet umbram (tekee), run. *b)* kantaa, kannattaa, kärsiä, ſietää, kestää, ottaa päällenſä, ſälyttää päällenſä, mala, labores, vulnera, poenam, imperia cujus, potentiam cujus; vim hostium, certamen; si ipsi lacesserentur, sustinerent, pitää puolenſa; senatus querentes eos non sustinuit (ſenati ei woinut pitää walittawia wastaan, ſenati heltyi heidän walittaiſſanſa); *inf.* kera, woida, ſaattaa. jakſaa, hennoa, raskia, juljeta, rohjeta, tohtia, taw. non sustinere *inf.* t. *acc. c. inf.* kera; tres personas (ottaa toimittaakſenſa); munus; causam. *c)* pidättää, ehkäistä, tyreyttää, hilitä, heikentää, hidastuttaa, wiiwyttää, lykätä tuonnemmaksi, impetum benevolentiae; impetum hostis, incursiones; assensus lubricos; rem in noctem, bellum consilio p. m.

sustuli, k. tollo.

susurrātor, ōris, *m.* (seur.), kuhiſtaja, kuiskuttaja.

susurro, āre, ſuriſta, hyriſtä, wyriſtä, höriſtä, pöriſtä, kahuta, kuhiſta, hohiſta, kohiſta, hawiſta, ſohiſta, ſoliſta, huliſta, ſuhiſtella, ſipiſtää, kuiſkuttaa, mehiläiſiſtä, tuuleſta, wedeſtä, ihmiſiſtä puh., run.; *trans.* ſanoa kuiſkuttaa, ſanoa ſuhauttaa, ſanoa mutiſta, quid, run.

susurrus, i, *m.* (ed.), ſurina, hyrinä, pörinä, kuhina, huhu, kohu, hawina, hyminä, hulina, ſuhina, ſipinä, kuiſkutus.

susurrus, 3,, (ed.), ſipiſewä, kuhiſewa, kuiſkuttawa.

sūtilis, e, (suo), neulottu, kokoon ommeltu, kokoon ſidottu l. liitetty, palmikoittu, balteus, cymba, corona, run.

sūtor, ōris, *m.* (suo), ſuutari; ſanalaſt.: ne sutor supra crepidam (ſ. o. älä jätä ettäſi).

sūtōrius, 3, (ed.), ſuutarin, atramentum (ſuutarinmuſte); *subst.* sutorius, ii, *m.* entinen ſuutari.

sūtrīnus, 3, (sutor), ſuutarin; *subst.* sutrina, ae, *f.* (*sc.* officina), ſuutarin työhuone l. tehdas.

Sūtrium, ii, *n.* Etrurian kpgeita; jöta **Sūtrīnus,** 3, ſutriumilainen, *subst.* Sūtrīni, orum, *m.* Sutriumilaiſet.

sūtūra, ae, *f.* (suo), ſauma, jame.

suus, 3, hänen, -nſa (-nſä), omanſa, oma, cives, locus, mores; wäliſti yhdeſſä sibi ja proprius ſanain kanſſa; toiſinaan wahwiſtettu päätteillä pte ja met, eſim. suopte nutu (omaſta l. ominaiſeſta alaſpäin pyrinnöſtään), suomet more (omalla tawallanſa). *b) subst.* sui, suorum, *m.* omanſa, omaiſenſa, yhtäwänſä, perheenſä, puoleiſenſa, lahkolaiſenſa, wäkenſä, kanſalaiſenſa j. m. f., quem sui Caesarem salutabant; quum ii suis auxilium ferre non possent (auttaa heikäläiſiänſä); suum, i, *n.* ja *plur.* sua, omanſa, omaiſuutenſa, tawaranſa, sui nihil deperdere; se suaque omnia in fidem atque potestatem cujus permittere (tawaroineen päiwineen, myötyrikſi, myötä myöſin, rentonanſa jättäytä jne.). 2) oma, omahaltuinen, ominainen, omituinen, vix sua erat (pyſyi laidallaan, ſuunnillaan, älyllään), run.; poterit esse in disputando suus (omawarainen, omamietteinen, itſenäinen). *b)* täyſi, warſinainen, oikia, määrätty, ſäätty, ſowelias, suum numerum habere; suo jure (täydellä oikeudella); suo Marte pugnare; anno t. tempore suo y. m. *c)* ehtoiſa, mieluiſa, ſuoſiollinen, auttawa, ſoma, myötäinen, utebatur populo suo; dei, run.; aestus; locus (ſukawa); occasio (mukawa); reddere quem suum (yhtäwyttää jku); venti, run. 3) werr. wäliſti ejus ja ipsius ſanain werosta. *b) obj.:* suus accusator (kantaja itſe päällenſä); injuria (häntä itſeä wastaan).

Sybaris, is ja idis, *f.* joki ja kyli Lukaniaſſa; jöta *a)* **Sybarītae,** arum, *m.* Sybarilaiſet, ylelliſeltä elämältään kuuluiſat. *b)* **Sybarītis,** idis, *f.* erään runoelman nimi.

Sychaeus, i, *m.* Didon puoliſo; jöta **Sychaeus,** 3, Sychaeukſen.

sycophanta, ae, *m.* juonikko, koukuttelia, lainkiewottaja, petturi.

Syēnē, ēs, *f.* Ylä-Egyptin kpgeita; jöta **Syēnītes,** ae, *m.* Syeneläinen.

Sygambri, orum, *m.* germanialainen kanſakunta Sieg, Ruhr ja Lippe jokien wäliſſä; jöta **Sygamber,** 3, ſygambrilainen, *subst.* Sygambra, ae, *f.* Sygambritar.

Sylla, k. Sulla.

syllaba, ae, *f.* tawu, tawaus, auceps syllabarum (ſana-ongittelia).

syllabātim, *Adv.* tawuttain, cui dictare.

sylva, k. silva.

Symaethum, i, *n.* ja **Symaethus,** i, *m.* joki Sikeliaſſa; jöta **Symaethius** l. **Symaethēus,** 3, ja **Symaethis,** idis, *f.* ſymaetholainen, Symaethon.

symbola, ae, *f.* raha-apu l. keräämäraha yhteiſeen syötäwään.

symbolum, i, *n.* ja **symbolus,** i, *m.* merkki, tuntomerkki, tunnus.

symphōnia, ae, *f.* ſopuſoitto, ſopuſoitanto, konſertti, muſiki, symphonia canit; cantus symphoniae; jöta **symphōniacus,** 3, ſopuſoitollinen, konſerttia koskewa, ſoitto-, pueri l. servi (muſikin oſaajat orjat, ſoittajakunta).

Symplēgas, adis, *f.* Symplegadi, *plur.* Symplegadit, kaksi luotsa Mustaſsa mereſſä, jotka tarun mukaan ajoittain

löiwät päin yhteen, kunnes Argo laiwan wälitse laskeisja wiimein jäiwät alallensa.

symposium, ii, *n.* juominki, kemu, yhden Platonin kirjasen nimi.

synedrus, i, *m.* neuwokuntalainen, wirkakunnan jäsen Makedonialaisilla.

Synephēbi, orum, *m.* nuorukais-kumpanukset, nuoruuden yhtäwät, yhden Caeciliuš Statiuksen sepittämän pilakuwauksen nimi.

syngrapha, ae, *f.* wälikirja, welkakirja, waihekirja, wekseli, syngrapha sestertii centies per legatos facta; ex s. agere.

Synnada, orum, *n.* kyki Suuri-Phrygiasa; josta **Synnadensis**, e, synnadalainen.

synodus, ontis, *m.* lahnan laatuinen kala.

Syrācūsae, arum, *f.* Sikelian pääkyki; josta **Syrācūsānus** ja **Syrācūsius** (run. **Syrācosius**), 3, syrakusalainen, Syrakusan, *subst.* Syrācūsāni, orum, *m.* Syrakusalaiset.

Syri, orum, *m.* Syrialaiset, joitten asuinsijana **Syria**, ae, *f.* maakunta Aasiassa Wälimeren partaalla, wälisti = Assyria; *sing.* Syrus, Syrialainen; josta *a)* **Syriacus** ja **Syricus**, 3, syrialainen, Syriacus praetor; run. **Syrus** ja **Syriscus**, 3. *b)* **Syrius**, 3, syrialainen, pira, ros, run.

sȳrinx, ingis, *f.* ruoko, josta Syrinx, ruo'okši muuttuneen puolijumalattaren nimi.

Syrius, k. Syri.

Sȳrius, k. Syros.

Sȳros, i, *f.* Kykladein saaria; josta **Sȳrius**, 3, syrolainen, Syrosta.

Syrtis, is, *f.* Syrtti, hiekkariutta l. -kari meressä, eritt. Afrikan pohjoisrannalla: Syrtis major, Kyrenaikan lähellä, Syrtis minor, Byzacenen lähellä. *b)* werr. hietainen rannikko wastapäätä Syrttejä, run.; josta **Syrticus**, 3, syrttiläinen.

Syrus, k. Syri.

T.

T. lyhennyksenä = Titus; Ti. = Tiberius.

Tabae, arum, *f.* kyki Kariassa.

tabella, ae, *f.* (tabula), lautanen, laikkanen, taulunen, esim. pelilautanen, ja Romulin ja Remuksen wähäisestä kätkyestäkin puh., run.; eritt. *a)* taw. kirjoitustaulu, ja siitä: kirjoitus, kirje, kontrahti l. wälikirja, testamentti j. m. s., tabellae imponere manus, run.; recitatae sunt tabellae in eandem sententiam (kirjeet); tabellae obsignatae (sinetillä wahwistetut dokumentit l. kirjelmät), publicae (waltioprotokollat, waltiokirjat l. -paperit, arkistossa säilytetyt kirjelmät), quaestionis (tutkintoprotokollat), laureatae (woitonsanomat) y. m. *b)* ääntötaulu, ääntelötaulunen, huutotaulu, kim. komitioissa (joissa esiwaltalaisto walittaissa kukin ääntäjä tauluunsa kirjoitti anottunsa nimen, mutta lakiehdoitukseta päätettäisssä sai kaksi taulua, joissa oli toisessa hywäksywät U. R., s. o. uti rogas, toisessa empiwä A., s. o. antiquo) ja oikeustoissa (joitten eri tauluissa seisoi A., s. o. absolvo, C., s. o. condemno, tahi N. L., s. o. non liquet), declarare quem consulem tabellā; tabellam cui dare; tabellam judicialem cui committere. *c)* maalattu taulunen, maalinki, maalaus, taulukuwaus, quid tabellis ornare. *d)* lupaustaulunen, muistotaulunen, votiva, memores, run.

tabellārius, 3, (ed.), kirjoitusta t. kirjettä koskewa, kirje-, *subst.* tabellarius, ii, *m.* kirjesaattaja, kirjekantaja l. -kuljettaja, tabellarios Romam mittere. 2) ääntölauluja koskewa, lex.

tābeo, ēre, sulata, riutua, hiwua, kitua, raueta, sortua, corpora tabent, run.; *abl.* kera, walua, tiukkua, norua jtakin, sale, run., ja *abs.:* genae tabentes (kyyneleitä wuotawat posket), run.

taberna, ae, *f.* (lautainen) maja, hökeli, mökki, pauperum tabernae, run. Eritt. *b)* kauppiaan, käsitaition j. m. s. puoti, kauppa-, työpuoti, -maja, -koju, esim. libraria (kirjapuoti, -kauppa), argentaria (rahawaihtomaja); tonsoris (parturintupa), run.; wälisti: kestimaja, wierasmaja, in tabernam devertere; ja myös: kaarikäytäwä, kaarirata katselioita warten julkisleikkiöissä; — Tres Tabernae, paikkakunta Appiuksen tien lähellä.

tabernāculum, i, *n.* (ed.), telta matkoilla, ſodaſſa jne., t. collocare in campo Martio, statuere, ponere, detendere; militare, regium; kuw.: in una philosophiâ quasi t. vitae collocare (elinajakſeen aſettua l. tiloittua); — eritt.: t. capere, ennen kanſankokouksen pitämiſtä walita ulkopuolella kykia aſema auspicioita toimittaakſenſa, walita katſelomaja l. -paikka.

tabernārius, 3, (taberna), puoteja koskewa, *subst.* tabernarius, ii, *m.* puotilainen, puotikaupuſtelia, rihkamoitſia.

tābes, is, *f.* (tabeo), hiwunta, riutumus, mädännyſ, raukeaminen, hiukeaminen, nuutuminen, kuihtuminen, näiwetyſtauti, hiwellyſtauti, kuiwetus, hiwuttawa l. näiwettäwä tauti, aegritudo majora quaedam (habet), tabem, cruciatum *etc.*; cadaveris; — tanta vis avaritiae in animos eorum, veluti tabes, invaserat, rutto; ſamoin: in urbe insidentem tabem fenoris pati. 2) werr. liukenewa, ſulaawa märkyyſ, nivis (hyhmä, ſoſe, ſohju, loska), sanguinis (ſuhjo, ſuoſku, liiwa); veneni (neſte), run.

tābesco, tabui, III, (tabeo), ſulata, liueta, riutua, hiwua, kujua, kitua, hiueta, nuutua, näiwettyä, ſurkaſtua, raueta, ſortua, nääntyä, menehtyä, humor tabescit calore; cerae, corpora tabescunt, run.; misero diuturnoque morbo; molestiis, desiderio cujus, otio; amore, run.; in hac calamitate.

tābidus, 3, (tabeo), ſulaawa, riutuwa, mätänewä, raukeawa, nix; mens, run. 2) hiwuttawa, kiduttawa, riuduttawa, näiwettäwä, lues, vetustas, run.

tābifĭcus, 3, (tabes-facio), wähitellen hiwuttawa, näiwettäwä, kuihduttawa, riuduttawa, kuw.: perturbationes (kalwawat).

tabula, ae, *f.* lauta, lankku, laahko, laikka, tabulam de naufragio arripere; eritt. *a)* kirjoitettu laikka l. taulu, kirjoituslauta, -laikka, -taulu, laskulauta l. -taulu, kirjoitus, kirje, kontrahti l. wälikirja, räkninki l. laskus-, tilikirja, luettelo, teſtamentti j. m. ſ., tabulae literis Graecis confectae; laevo suspensi loculos tabulamque lacerto, run.; — literae de tabulis in libros transferuntur (räkninkikirjoiſta); tabulas conflocre; t. Sestia, Seſtiuksen waihtajapöytä; novae, uudet räkninki-, welkakirjat l. welkaluettelot, joiſſa wanhat welat joko peräti jätettiin pois taikka wähennettiin, welankuoletuskirjat, welanhelpoitus-kirjat; — adesse ad tabulam, ilmauntua awiſioni-taulun ääreſſä, awiſioniſſa l. huutokaupaſſa; custodes tabularum, ääntötauluin, huutotauluin; tabula praerogativae, ääni-, huutoluettelo; tabulae publicae, waltioprotokollat, -dokumentit, -kirjat, -kirjelmät, julkiſet protokollat, nimiſtöt, perikirjoitukſet j. m. ſ., myöskin noitten ſäilytyspaikka l. arkiſto, jota tabularum cura; — duodecim tabulae, kakſitoiſta lakitaulua; in tabulas multis haec via fecit iter (teſtamentiſtä puh.), run.; t. Dicaearchi, maataulu, kartta. *b)* maalattu taulu, maalinki, maalaus, taulukuwa, maalikuwaus, t. picta ja yks. tabula; ſanalask.: manum de tabula, käſi laudalta, kyllin näistä. *c)* lupaustaulu (kärſittyä haakſirikkoa kuwailewa ja taw. pelaſtaja jumalan temppeliin ripuſtettu), votiva l. *abs.*, run.

tabulārius, 3, (ed.), arkiſtoa koskewa, *subst.* tabularius, ii, *m.* arkiſton hoitaja, ja tabularium, ii, *n.* arkiſto, waltiokirjaſto.

tabulātio, ōnis, *f.* (tabula), laudoitus, kerta l. kerros (rakennukſen).

tabulātum, i, *n.* (tabula), laudoitus, kerta l. kerros (rakennukſen), turrim tabulatorum quatuor constituit; sex tabulata exstruere. *b)* werr. kerta l. riwi (puun-okſain).

tābum, i, *n.* (tabes), mätänewä märkyyſ, mätänewä, pilauntunut weri, märkä, weriwiſewa. 2) werr. rutto, kulkutauti, tarttuwa tauti, corpora affecta tabo.

Taburnus, i, *m.* wuoriſätkä Kampaniaſſa.

taceo, tacui, tacitum, II, olla wai, waiti, olla ääneti, olla puhumatta, de qua re ja *abs.*; werr. olla äänetöinnä, hiljan, hiljalleen, hiljaiſna, olla alallaan, lewätä, olla ilmauntumatta, tacet omnis ager, run.; tacere indolem illam Romanam. 2) trans. jättää

jaisuus, waiteliaisuus, [illegible]
suus, taciturnitas imitatur confes-
sionem; testium; curiae; hominis.

taciturnus, 3, (seur.), waitelias, wähä-
puheinen, puhumatoin, wai-olewainen,
hiljainen, hiljukainen, äänetöin, tywen,
homo; ingenium, run.; obstinatio
(yksipintainen äänettömyys l. wai-
olo); ripa, run.; tineas pasces (liber)
taciturnus (lukematta jäänyt), run.

tacitus, 3, *PA.* puhumatta jätetty, haas-
telematta l. ilmoittamatta jätetty, haas-
telematoin, salattu, mainitsematoin,
äänetöin, assensio; tacitum quid te-
nere (pitää takanansa jtakin); tacitum
quid relinquere, pati (waieten, waiti
ollen, puhumatta, suu kiinni jättää,
kärsiä jtakin); non feres tacitum (s.
o. en ole waiti pysywä); ne id qui-
dem ab Turno tulisse tacitum ferunt
(kertowat ett'ei Turnus tuonkaan suh-
teen waiennut, ett'ei T. tuotakaan jät-
tänyt moittimatta); ut tacitum feras
(nuhteita kuuntelematta toimeen saa-
daksesi); werr. *a)* puheetoin, wai-ollen
tehty, ilman niminomaisetta määräyk-
settä tehty l. pidetty, exceptiones; in-
dutiae. *b)* waiwihkainen, hiljainen,
salainen, judicium; sensus; vulnus,
pudor, ira, run.; sperasti tacitus de-
cedere terra (waiwihkaan, salamyh-
kään), run.; *subst.* tacitum, i, *n.* sa-
laisuus. 2) *act.* puhumatoin, wai-
olewa, hiljainen, äänetöin, si mori

taeda
päreso
inflam
rum;
galis,
gnari
taedet,
hota,
asia i
jkta,
ikäwy
jhnkir
vos t
taedifer
listin
taedium
ilwoi
kylläs
(he i
sotaa
Taenar
-on,
joitte
wa l
Siitä
ridi,
ta p
naro
T. l.
Taen
lako
fauc
taenia,

joka Etrurialaisille ennustustaiteen opetti.

Tagus, i, *m.* Luſitanian wirtoja.

Talaionia, f. Talaus.

tälāris, e, (talus), kehräluuta l. luukoiſinta koſkewa, tunica, kehräluuhun ulottuwa, kannantaſainen, maawetoinen, pitkä; *subst.* **tälāria**, ium, *n. a) (sc.* vestimenta), kehräluuhun ulottuwa, pitkä waate, run. *b) (sc.* calceamenta), luukoſkengät l. -ſiwet, ſiipikengät, ſiipi-anturukſet, jommoiſet Merkurilla, Perſeukſella ja Minervalla; ſanalask.: talaria videamus (ſiipikengät jalkaan, ei muuta kun pakoon).

tālārius, 3, (talus), pelikuutiota l. noppaſta koſkewa, ludus (kuutiopeli, kuutiopelinpaikka).

Talassio, ōnis, ja **Talassius**, ii, l. **Talassus**, i, *m.* hamaſta Romulin ajoiſta aſti tapana pidetty onnentoiwotushuuto morſiamille.

Talaus, i, *m.* Adraſtoon ja Eriphylen iſä, Argonauttain joukkoa; jöta **Talaionia**, ae, *f.* Talaoon tytär (Eriphyle).

tālea, ae, *f.* kapula, kalikka, ſauwakko, puikko, taleae ferreis hamis infixis in terram infodiebantur (rautakoukuilla l. -wääkeillä warustettuja kapuloita haudattiin maahan, nim. wihollisten hewoswäen haitaki); t. ferreae, rautapuikot, jommoiſia Britannialaiſilla rahan werosta.

talentum, i, *n.* alkp. waaka, jöta 1) kreikalaiſena painona: talentti, ſata romalaiſta naulaa, auri eborisque talenta, run. 2) kreikalaiſena rahaſummana: talentti, taw. attikalainen talentti, 60 minan l. arwiolta 6000 markan weroinen.

tālio, ōnis, *f.* (ſeur.), koſto, palkinto.

tālis, e, ſemmoinen, ſellainen, ſillinen, ſettyinen, ſentapainen, ſenkaltainen, ſenlaatuinen, ſenlaitainen, tuommoinen, tuollainen, tämmöinen, tällainen, tämänluontoinen, ſanain qualis, ac l. atque (jommoinen, kun, kuin), ja ut l. qui *conjunct.* kera (kun, että) wastatekſa tai ei. *b)* niin erinomainen, näin merkillinen, noin jalo l. mainio, noin ſuuri, aiwan erinomainen jne., mokoma, ſemmoinen, tuommoinen, ſekä hywäſſä että pahaſſa ymmärrykſeſſä, talis vir; lacrimans talem benevolentiam civium suorum accipiebat; pro tali facinore; tali tempore (pahanpulainen).

talpa, ae, *f.* [run. myös *m.*], myyrä.

Talthybius, ii, *m.* Agamemnonin juliſtajamies.

tālus, i, *m.* kehräluu, ketaraluu, luukoiſin; werr. *a)* kantapää, kanta, usque ad talos demissa purpura; run.: recto talo stare (ſaawuttaa mieliſuoſiota, olla mielenmukainen). *b)* pitkyläinen, alkuperäiſeſti muutamain eläinten kantaluuſta tehty pelikuutio l. noppanen, (kahdelta puolelta ympyriäinen, ei muuta ſiis kun neljältä kahdolta merkitty), ad talos se conferre; talum jacere.

tam, *Adv.* niin, niin paljon, niin järin, niin warſin, niin peräti, ſiinä määräſſä, ſiinä mitaſſa, eſim. in hac tam clara republica natus (ſ. o. täſſä aiwan, ſangen, warſin kuuluſſa waltakunnaſſa), tam insolenter (aiwan röyhkiäſti), tam tempore (juuri ajallanſa) j. m. ſ.; uſein: tam - - quam, niin - - kun; quam - - tam *superl.* edellä, eſim. quam quisque pessume fecit, tam maxume tutus est, mitä huonommin - -, ſitä turwalliſempi; wäliſti ſeuraa ut t. qui *conjunct.* kera; eritt.: non tam - - quam, ei niin paljon - - kun, ei niin paljon - - kun päinwaſtoin, wähemmin - - kun.

Tamaseus l. **-os**, ja **Tamasus**, i, *f.* Kypron kpgeita; jöta **Tamasēus**, 3, tamaſolainen.

tamdiu l. **tam diu**, *Adv.* niin kauan, niin pitkältä, aiwan kauan, ſanain quamdiu, quam, dum, quoad (kun, kunnes) wastatekſa tai ei.

tămen, *Adv.* (tam), kuitenkin, kumminkin, yhtäkaikki, ſen wuokſi, ſentäänkin, edes, toki, ainakin, -han (-hän), myönnytys- ja ehdoituslauſetten (quamquam, quamvis, etsi, etiamsi, tametsi, licet, quum, si) joko puheeſen aſetettuina edeltäjäſä l. ainoaſti ajatusten ſopujakſoiſuudeſta ilmauntuiſſa, joſſa wiimeiſeſſä tapauksſeſſa tamen ſciſoo lauſeen alkupääſſäkin; si tamen, jos muutoin, ſaatikka waan, run.

tämen-etsi, *Conjunct.* waikka, ehkä.
Tamesis, is, *m.* joki Britanniassa (nykyjään Themsi).
tametsi, *Conjunct.* (alkp. tamen etsi), waikka, ehkä, jos kohta, taw. tamen sanan seuratessa; jälkilauseen puuttuissa: waikka, kuitenkin.
Tamphilus, i, *m.* romal. liikanimi; josta **Tamphilānus**, 3, tamphilaninen, Tamphilin.
tam-quam l. **tanquam**, *Adv.* niin kun, ikään kun, juuri kun, kuin, niin sanoakseni; t. si l. yks. tanquam, ikään kun, juuri kun.
Tanāger, gri, *m.* Lukanian joki.
Tānāgra, ae, *f.* Boiotian kpgeita; josta **Tānāgraeus**, 3, tanagralainen.
Tanais, is, *m.* joki Europan Sarmatiassa (nykyjään Don).
Tanaquil, ilis, *f.* Tarquinius Priscuksen puoliso.
tandem, *Adv.* (tam-dem), wihdoin, wiimein, wihdoin wiimein; t. jam, t. aliquando, jopa wihdoinkin, jo ainakin, jopa wain, wihdoinkin kerta; eritt. kysymyslauseissa: -han (-hän), -pa (-pä), toki, siis, wihdoin.
tango, tetigi, tactum, III, (runko tago), koskettaa, satuttaa, näpäistä, nyhjäistä (jtakin), koskea, sattua, kajota, ruweta, tarttua (jhnkin), terram genū (satuttaa maata polwellaan l. maahan polwensa); cubito quem, run.; eritt. *a)* pidellä, ottaa, maistaa, syödä, teruncium de praeda; nullum agrum a quo; cibos dente y. m., run. *b)* paikoista puh.: astua, pistää jalkansa, tulla, saada, saapua, päästä, ehtiä, periytyä jhnkin, provinciam; limina, domos, terminum (mundi) armis, portus, run.; vada non tangenda (kulkematta jätettäwät), run.; — rajallisena koskea l. sattua l. yhtyä jhnkin, rajautua, äärityä jhnkin, olla jnkin äareinen, likeinen, jnkin warrella, lähellä j. m. s., civitas Rhenum tangit; villa tangit viam. *c)* näpäistä, rapaista, siwauttaa, huimaista, lyödä, pistää, iskeä, loukata, satuttaa (jkta, jtakin), koskettella, pidellä (jkta), ryhtyä (jhn), chordas, run.; quem flagello, run.; quemquam oportuit tangi (tappaa); de coelo tangi; locum fundā (osata paikkaan), run.; matronam, run. *d)* kostuttaa, kastella, sirotuttaa, corpus aquā, run.; — siwellä, siwaltaa, comas medicamine, run.; — sawuttaa, tacta sulfure ovis, run. 2) kuw. satuttaa, sukaista, sykäyttää, helleyttää, liikuttaa (jkta, jtakin), waikuttaa (jkta, jhn, jhnkin), salwata, pystyä, sattua, puuttua (jhn, jhnkin), iskeä mieltä, kiihdyttää, härhätä, quem; animum cujus j. m. s. *b)* pettää, quem qua re (peijaten ottaa l. wiedä jkta jtakin), run. *c)* mainita, puhua, laatia, ladella, leviter unumquodque tangam. *d)* ruweta, kajota, käydä käsin työhön, yrittää, tehdä jtakin, harw., carmina, run.
tanquam, k. tamquam.
Tantalus, i, *m.* Jupiterin poika, Phrygian kuningas, Pelopsin ja Nioben isä; josta *a)* **Tantalides**, ae, *m.* Tantalidi, Tantaloon sikiö (esim. Pelops, Agamemnon, Oreστes); T. fratres (Atreus ja Thyestes), run. *b)* **Tantalis**, idis ja idos, *f.* Tantalotar (esim. Niobe, Hermione, Helena y. m.).
tantīdem, k. tantusdem.
tantillus, 3, = tantulus.
tantisper, *Adv.* (tantus), niin kauan, siksi, sen aikaa, sillä wäliä, sillä aikaa, tällä wäliä, tällä wälin, ynnä dum sanan kansša t. *abs.*
tanto, k. tantus.
tantopere l. **tanto opere**, *Adv.* niin suurella työllä l. waiwalla, niin suuresti, niin kowin, niin paljon, niin peräti, järin suuresti, aiwan kowin.
tantulus, 3, (tantus), niin wähäinen, niin pienoinen, niin wähäpätöinen, niin hiukka, aiwan wähäinen jne.; *subst.* tantulum, i, *n.* niin wähä, niin hiukka, semmoinen rahtu, ainoasti sen werta, aiwan wähä, ne t. quidem (ei einettäkään).
tantum, k. tantus.
tantum-modo, *Adv.* ainoasti, waan, ainoastaan, yksistään, paljaastansa.
tantus, 3, (tam-tus), niin suuri, niin iso, niin aimollinen, sen suuruinen, sen wertainen, niin paljo, ollen sanat quantus (kun) t. ut l. qui *conjunct.* kera wastaamassa tai ei, jossa wiimeisessä tapauksessa tantus wälistä on yhtä kun: sangen suuri, warsin

iſo, aiwan paljo j. m. ſ. *b)* ſen wertainen, ſenkaltainen, niin wähäinen, niin wähäpätöinen, niin pienoinen. 2) *subst.* tantum, i, *n.* ſen werta, niin paljo, waſtaawan quantum (kun) ſanan kanſſa tai ilman; wälisti *gen.* kera, eſim. t. belli (aiwan tärkiä l. ankara ſota); t. abest, ut *etc.*, k. absum; in tantum, ſen werran, niin ſuuresti, ſiinä määräſſä; — *gen.*, eſim. frumentum tanti fuit, wilja makſoi niin paljon l. ſen werran, oli niin kalliisſa hinnaſſa l. arwoſſa; kuw.: est tanti (cui), pidetään (niin) ſuuresſa arwoſſa, arwataan (niin) kalliiksi, pidetään (niin) paljona, pannaan (niin) paljoksi (jkllta), käypi (niin) paljoſta l. kalliiſta (jkn mieleſtä), on (niin) ſuurenarwoinen (jklle, jkſta), (jkn) makſaa waiwaa, (jkn) kannattaa, eſim. tanti ejus apud se gratiam esse ostendit, ut *etc.*; est mihi tanti invidiae tempestatem subire, dummodo *etc.*; — *abl.* tanto *compar.* kera, ſitä, eſim. quanto gravior oppugnatio, t. crebriores literae *etc.*; quinquies tanto amplius (wiiſi wertaa enemmän); t. ante (niin paljoa l. niin pitkältä ennen); post t. (niin paljoa jälkeen), run.; t. praestitit ceteros imperatores, quanto *etc.* (yhtä paljon, kun jne.). *b)* ſen werta, niin wähä, niin hiukka, ſemmoinen rahtu, t. praesidii, navium. 3) *adv.* tantum, *a)* ſen werran, niin paljon, niin ſuuresti, ſiksi, ſanain quantum (kun) t. ut *conjunct.* kera waſtatesſa tai ei. *b)* ainoaſti, ainoaſtaan, yksiſtään, paljaaſtaan, waan, ei muuta kun, nomen tantum virtutis usurpas; dixit tantum; tantum non, melkein, milt'ei, liikimäärin, lähes, piammitten; tantum quod, juuri, ikään, tuskin, heti kun; tantum quod non, ſe waan ett'ei, ainoaſti ett'ei, puuttuu waan että.

tantus-dem, tantadem, tantumdem l. tantundem, yhtä ſuuri, yhtä paljo; — *subst.* tantumdem, yhtä paljo, yksi werta, ſama werta, t. detur, quantum (kun) semper datum est; t. viae; voluntatem tantidem, quanti fidem suam fecit; — *adv.*: tantumdem in latitudinem patere (ſaman werran).

tapes, ētis, *m.* ja **tapēte, is**, *n.* l. **tapētum, i**, *n.* peite, peitewerho, matto, ſeinä-, lattia-, pöytä-, wuodewaate, -werho, -kate.

Tāprobane, ēs, *f.* Indian meren ſaaria.

Tapsus, k. Thapsus.

Tarbelli, orum, *m.* kanſakunta Aquitaniaſſa.

tarde, *Adv.* hitaaſti, witkoin, werkallenſa, wedäperoiſeſti, tehkiäſti, kankiaſti, kähmiäſti, nuhkuiſeſti, kehnoſti, ja myös: hiljan, myöhään.

tardigradus, 3, (tardus-gradior), werkallenſa l. pitkäänſä kulkewa, hidaskulkuinen.

tarditas, ātis, *f.* (tardus), hitaiſuus, pitkäweteiſyys, pitkälliſyys, witkaiſuus, werkkaiſuus, wedäperoiſuus, tehkeys, kankeus, nuhkuiſuus, kehnous, kähmeys, hominis, pedum, navium; tanta fuit operis tarditas (työ käwi niin hitaaſti); sententiarum; occasionis (wiipywä tilaiſuus); in qua re; tarditatem afferre cui rei l. ad quid; tarditatibus uti mollioribus (werkat liikunnot). *b)* kuw. hengelliſen hitaiſuus, kankeus, jäykkä-oppiſuus, pakſupäiſyys, tylſäjärkiſyys, typeryys, ingenii; hominum.

tardo, 1, (feur.), hidaſtuttaa, tehkäſtyttää, kehnouttaa, witkaſtuttaa, werkaſtuttaa, hämmentää, tyrettää, ehkäiſtä, eſtyttää, eſtää, pidättää, wiiwyttää, quem; quid, eſim. profectionem, cursum, celeritatem insequendi, omnem administrationem, impetum cujus, studia cujus; quem a qua re; quem ad insequendum (takaa ajamaſta); *inf.* kera: ut propius adire tardarentur (lähenemäſtä). 2) *intrans.* hidaſtella, witkiſtellä, wiipyä.

tardus, 3, hidas, pitkäweteinen, pitkäpiimäinen, witkainen, werkka, nihkiä, ſitkiä, wedäperoinen, tehkiä, wetko, wengas, kankia, nuhkuinen, kehno, kähmiä, kähläs, ähriö, homo; redemptor; pecus; asellus, run.; ad quid, eſim. ad injuriam, ad deponendum imperium, ja in qua re, eſim. in decedendo; — subvectio (frumenti); poena, myöhäinen; tempora (pitkälöiſet, juoliat), noctes (myöhäiſet, hiljaiſet, myöhään tulewat), menses (pit-

kät suwikuut), podagra, senectus (hidastuttawa, werkastuttawa), sapor (kauan pysywä, kestäwä), run. 2) kuw. hengellisesti hidas, kankia, jäykkäoppinen, kowa-, paksu-, pehmiäpäinen, tylsä, pystymätöin, typerä, sensus; nimis indociles quidam tardique sunt; ingenium, mens. Eritt. *b)* puheesta ja puheliasta puh.: hidas, pitkällinen, witkainen, arwelias, principia; tardus sententiis; tardus in cogitando.

Tarentum, i, *n.* Suuri-Kreikan kauppakpgeita; jsta **Tarentīnus**, 3, tarentilainen, Tarentin, *subst.* Tarentīni, orum, *m.* Tarentilaiset.

Tarpējus, 3, romal. sukunimi; *adj.* tarpejinen, Tarpejin, Tarpejan, mons Tarpejus l. saxum Tarpejum, Kapitolin kukkulan huippu, jolta pahantekiöitä alas syöstiin.

Tarquinii, orum, *m.* periwanha kpki Etruriassa. Siitä: *a)* **Tarquinius**, 3, tarquiniilainen, Tarquiniista, T. Priscus, T. Superbus; jsta Tarquiniusten huonekuntaa koskewa, Tarquiniuksen, nomen. *b)* **Tarquiniensis**, e, tarquiniilainen, ager; *subst.* Tarquinienses, ium, *m.* Tarquiniilaiset.

Tarracīna, ae, l. **Tarracīnae**, arum, *f.* eräs Volskilaisten kpki Latiumissa; jsta **Tarracīnensis**, e, tarracinalainen, *subst.* Tarracīnenses, ium, *m.* Tarracinalaiset.

Tarraco, ōnis, *f.* Hispanian kpgeita; jsta **Tarracōnensis**, e, tarracolainen, *subst.* Tarracōnenses, ium, *m.* Tarracolaiset.

Tarsus, i, *f.* Kilikian pääkpki; jsta **Tarsensis**, e, tarsolainen, *subst.* Tarsenses, ium, *m.* Tarsolaiset.

Tartarus l. **-os**, i, *m. plur.* Tartara, orum, *n.* Tuonela, Manala; jsta **Tartareus**, 3, tartarolainen, maanalainen, Tuonelan, Manalan, custos (s. o. Kerberos), sorores (Furiat), vox (Furian), run.

Tartessus l. **-os**, i, *f.* Hispania Baetica:n kpgeita; jsta **Tartessius**, 3, tartessolainen, litora (läntisen meren), run.

Tarusātes, ium, *m.* kansakunta Aquitaniassa.

Tatius, ii, *m.* Sabinilaisten kuningas, jälkeenpäin Romulin hallitsiakumppani; jsta **Tatienses**, ium, *m.* yksi noista Roman kolmesta wanhasta ratsuscenturiasta.

Taulantii, orum, *m.* kansakunta Illyriassa.

taureus, 3, (taurus), sonninen, sonnin, härän, naudan.

Tauri, orum, *m.* eräs skythialainen kansakunta; jsta **Tauricus**, 3, taurilainen, terra (Krimin saarento), ara, sacra (Dianan), run.

tauriformis, e, (taurus-forma), sonninmuotoinen.

Taurii ludi, juhla Manalan jumalain kunniaksi.

Taurīni, orum, *m.* kansakunta Gallia Cisalpina:ssa; jsta **Taurīnus**, 3, taurinilainen.

taurīnus, 3, (taurus), sonninen, sonnin.

Tauris, idis, *f.* saari Illyrian lähellä.

Taurois, entis, *m.* kastelli Gallia Narbonensis:sa.

Tauromenium, ii, *n.* kpki Sikeliassa, run. myöskin Tauromenon; jsta **Tauromenītānus**, 3, tauromenilainen, *subst.* Tauromenītāni, orum, *m.* Tauromenilaiset.

Tauropolos, i, *f.* Dianan liikanimiä.

taurus, i, *m.* sonni, härkä; werr. *a)* Härkä, tähtisikerönä eläinradassa. *b)* Perilloon tekemä waskisonni, jota Phalaris kidutuskoneena käytti.

Taurus, i, *m.* wuoriselänne Wähä-Aasiassa; Tauri pylae, Kappadokian ja Kilikian wälinen wuorisola.

taxātio, ōnis, *f.* (seur.), arwaaminen.

taxo, I, (tango), lujasti kosketella, pidellä; kuw. *a)* pistellä, werutella, ilkkua. *b)* arwata, määrätä arwo l. hinta, takseerata.

taxus, i, *f.* marjakuusi, punakataja.

Tāygete, ēs, *f.* Atlaan tytär, Plejadein joukkoa.

Tāygetus, i, *m.* ja run. Taygeta, orum, *n.* Lakonian ja Messenian wälinen wuori.

te, wahwistawa liitostawu, esim. tute, k. tu.

tē, *acc.* ja *abl.* sanasta tu.

Teānum, i, *n.* 1) Sidicinum, Sidicinilaisten kpgeita Kampaniassa. 2) Apulum l. Apulorum, Apulian kpgeita;

jšta **Teānenses**, ium, *m.* Teanumilaiſet.
Teātes, um, *m.* kanſakunta Apuliaſſa.
Tecmessa, ae, *f.* Teuthraan tytär, Ajax Telamonin pojan lemmityinen.
tecte, *Adv.* peitellen, ſalaiſeſti, ja myös: waruiſaſti.
tector, ōris, *m.* (tego), ſtukaturiteliä, ſeinämaalari.
tectōriolum, i, *n.* (ſeur.), wähäinen ſtukaturiteos.
tectōrium, ii, *n.* (ſeur.), ſeinäpeite l. -päälliſtyš, ſtukaturi, ſilaus, ſeinämaalaus.
tectōrius, 3, (tector), ſeinäpäälliſtyštä koſkewa, opus, ſilaus, ſtukaturityö.
Tectosages, um, ja **Tectosagi**, orum, *m.* kanſakunta Gallia Narbonensis:ſa.
tectum, i, *n.* (tego), katto, firma tecta in domiciliis habere. *b)* werr. katoš, aſuinhuone, aſuinmaja, aſunto, huone, ſuoja, kammio, oltawa, tecto quem recipere; tectum subire (aštua katoſalle); ne tectum quidem accipere (kortteeri); ager incultus sine tecto; subeunt aurea tecta (temppeli), doli tecti (rakennukſen, Labyrinthiſta puh.), sub tecta Sibyllae (luola), solida (wangitto), run.; marmoreis tectis abundare (kammiot, linnat); tecta ferarum (tyyšijat), run.
tectus, 3, *PA.* ſalainen, cuniculi (maanalaiſet). *b)* kuw. peitetty, peitelty, ſalainen, umpinainen, unnankanteinen, ſalawihjainen, umpimielinen, ſalamielinen, warowainen, waruiſa, cupiditas; — sermo verbis tectus; verba; — ad alienos tectus; — te videri tectissimum.
tēda, f. taeda.
Tegea, ae, *f.* Arkadian kpgeita; jšta *a)* **Tegeaeus**, 3, tegealainen, run. ylim. arkadialainen, virgo (Kalliſto), aper ((Erymanthon), parens l. sacerdos (Carmenta, Evanderin äiti), run.; *abs.* Tegeaea, ae, *f.* Atalanta, run. *b)* **Tegeātes**, ae, *m.* Tegealainen.
teges, etis, *f.* (tego), peitto, matto, matraſſi.
tegimen, tegumen ja **tegmen**, inis, *n.* l. **tegimentum, tegumentum** ja **tegmentum**, i, *n.* (ſeur.), peite, peitto, kate, werho, päällinen, päällyš, tegimen pollis erat, run.; tegumen aeneum; tegumenta corporum vel texta vel suta; scutis tegimenta detrahere (kotelo); palpebrae sunt tegmenta oculorum.
tego, texi, tectum, III, peittää, kattaa, werhoa, quem t. quid qua re; bestiae aliae coriis tectae sunt (werhotut, waatetetut); tectae naves (katetut, kannelliſet laiwat, umpilaiwat); lumina (ſulkea, ummištaa), run.; latus cui, quem (palweliana käydä jkn wiereſſä, ſeurata jkta), run.; eritt. *a)* peittää näkywiſtä, kätkeä, piilottaa, tectis insignibus; fugientem silvae texerunt; se latibulis. *b)* werhoa, ſuojata, ſuojella, hoiwata, warjota, turwata, quem; quem t. quid qua re (jllakin, jltakin). *c)* peittää, haudata, ossa tegit humus, tumulus, run. 2) kuw. peittää; eritt. *a)* peittää, peitellä, werhoa, ſäetä, ſalata, pitää ſalaſſa, quid; quid triumphi nomine; flagitia parietibus; quid mendacio; honesta praescriptione rem turpissimam p. m. *b)* ſuojella, hoimia, holhoa, turwata, quem ab ira impetuque hominum; quid excusatione amicitiae; leges et jura.
tēgula, ae, *f.* (ed.), kattotiili, tegulam in Italia nullam relinquere; *plur.* tegulae, *a)* tiilikatto, per tegulas demitti. *b)* werr. laikat, laa'at, lewyt marmoriſta, waſkeſta j. m. ſ.
tegumen, tegumentum, f. tegim-.
Tēius, 3, f. Teos.
tēla, ae, *f.* (alkp. texela, texo), kangas, kuomikko, kudelma, telam retexere; werr. *a)* loimi, percurrere telas, run.; licia telae addere (kutoa), run. *b)* käärinpuu, ſuhakko, barbarica, run. 2) kuw. kudelma, mietelmä.
Telamo l. **-on**, ōnis, *m.* Aiakoon poika, Peleukſen weli, Ajaxin ja Teukroon iſä, Argonauttain joukkoa; jšta **Telamōniades**, ae, *m.* ja **Telamōnius**, ii, *m.* Telamoniadi, Telamonin ſikiö, ſ. o. Ajax.
Telchīnes, um, *m.* tarun mukaan Rhodoſta kotoperää olewa papiſſuku, metallitöiltään ja noidankureiltaan kuuluiſa.
Tēleboae, arum, *m* roſwoiliaš kanſa-

kunta Akarnaniaſſa, joſta kolonia muutti Capreen ſaareen.

Tēlegonos, i, *m.* Odyſſeen ja Kirken poika, Tuſkulin perustaja, tappoi tietämättä iſänſä Ithakaſſa, joſta run. **Tēlegoni**, orum, *m.* turmiota tuottawiſta runoelmiſta puh.

Tēlemachus, i, *m.* Odyſſeen ja Penelopen poika.

Tēlephus, i, *m.* Herkuleen poika, Myſian kuninkaita. 2) Horatiuſſen aikuiſia ja yſtäwiä.

Telethūsa, ae, *f.* Iphiin äiti.

tellus, ūris, *f.* maa, maapallo, maaemä, maanpinta, mantu, manner, ea, quae est media, tellus, neque movetur et infima est; telluris operta subire (aſtua alas Manalaan), run.; lutulenta, solida y. m., run. *b)* werr. maa, alue, paikka- l. ſeutukunta, maiſema, run. 2) Tellus, Maa, elättäwänä jumalattarena.

Telmessus l. **Telmissus**, i, *f.* kpki Lykiaſſa; joſta *a)* **Telmesses**, ium, *m.* Telmeſſolaiſet. *b)* **Telmessicus** ja **Telmissius**, 3, telmeſſolainen.

tēlum, i, *n.* kauko-aſe (jonka noudatettawa on etäällä), heitto-aſe, nakkain, keihäs, peitſi, nuoli j. m. ſ., telum jacere, mittere; tela conjicere, intendere, excipere, depellere, vitare; nubes levium telorum; tela dirigere arcu, run.; werr. *a)* ryntö-aſe, miekka, tikari, kirwes j. m. ſ., stare cum telo; esse cum telo (olla aſeella waruſtettuna, aſeellisena); run. taiſtelokäſineeſtäkin (caestus) ja ſonnin ſarweſta puh. *b)* ukonnuoli, arbitrium est in sua tela Jovi, run. 2) kuw. aſe, nuoli, non mediocre t. ad res gerendas; necessitas, quae ultimum ac maximum t. est; tela fortunae, scelerum.

Temenos, Syrakuſan ſeutuinen paikka, kuſſa Apolloſle pyhitetty lehto; joſta **Temenītes**, ae, *m.* Temenolainen, Apollon liikanimenä.

temerārius, 3, (ſeur.), mieltämätöin, malttamatoin, maltitoin, turmainen, ajattelematoin, huimapäinen, hurjanrohkia, hullunrohkia, homo; vox, consilium, ratio.

temere, *Adv.* ſattumalta, ſattumiſeſta, ſattumoihin, onnen nojaan, onnikaupakſi, umpimähkään, -tohkoon, -päin, ſokian- l. pimiänpäihin, hurin kurin, mullin mallin, wiſkin waſkin, huiſkin haiſkin, liiwin laawin, mphkymähkin, ſikiſoki, kaalalta, ajattelematta, mieltämättä, malttamatta, ilman aikeetta, ilman yhtyä; non (haud) temere est, ei ole ſattumalta, tietää jotakin, merkitſee jotakin, run.; non t., ei nawin, ei hawilla, ei hewin, ei liiwin, ei leikin, ei hopuſſa, ei äkkiä-päin, tuſkin.

temeritas, ātis, *f.* (ed.), ſattumus, ſattuminen, ſattuma, kohtaus, quibus in rebus temeritas et casus valet; fortunae; joſta mieltämättömyys, malttomuus, ajattelemattomuus, hurjan rohkeus, huimuus, omnis actio vacare debet temeritate et negligentia; t. est florentis aetatis; istae temeritates (hurjat wehkeet).

temero, I, (temere), häwäiſtä, turmella, pilata, ſolwaiſta, riiwata, epäpyhätä, ſaaſtuttaa, sacra, run.; deorum delubra, sepulcra majorum; patrium cubile, fluvios venenis y. m., run.

Temesa, ae, ja **-ē**, ēs, *f.* l. **Tempsa**, ae, *f.* kpki Bruttiumiſſa; joſta *a)* **Temesaeus** l. **-ēus**, 3, temeſalainen. *b)* **Temesānus** ja **Tempsānus**, 3, temeſalainen, tempſalainen.

tēmētum, i, *n.* päihdyttäwä juoma, sima l. meſijuoma, wiina.

Temnītes, ſ. Temnos.

temno, ere, halwella, pitää halpana, polkuna, tyhjänä, wähänarwoiſena, pitää lasteella, huonokſia, divos, vulgaria, run.

Temnos l. **-us**, i, *f.* Aiolin kpgeita; joſta **Temnītes**, ae, *m.* Temnolainen, Temnoſta kotoperää, *plur.* Temnītae, arum, *m.* Temnolaiſet.

tēmo, ōnis, *m.* wehmaro, wedike, wälikkö, wälipuu, wäli-aiſa, aiſa; auraſſa: aiſa, wedin, ojas. *b)* werr. waunut; joſta Otawa.

Tempe, *plur. n. indecl.* kaunis laakſo Theſſaliaſſa; run. ylim. ihana laakſo l. notko.

temperāmentum, i, *n.* (tempero), laadullinen jako, ſowelias ſekoitus, oikia l. kohtuullinen laatu l. luonto, oikia ſuhta, oikia määrä, keſkiſuunta, keino,

neuwo, inventum est t., quo tenuiores cum principibus aequari se putarunt.

temperans, tis, *PA.* ſuhdallinen, ſuunnallinen, ſäädyllinen, maltikas, kohtuullinen, homo; a cupidine imperii (itſenſä pidättäwä).

temperanter, *PAdv.* ſuhdalliſesti, ſuunnalliſesti, kohtuulliſesti.

temperantia, ae, *f.* (temperans), ſuhdanpito, ſuhdalliſuus, ſuunnalliſuus, ſäädyllisyys, maltti, kohtuus, t. constat ex praetermittendis corporis voluptatibus; naturae; dicacitatis; summam fuisse ejus in victu temperantiam.

temperāte, *PAdv.* ſuhdanomaiſesti, ſuunnalliſesti, kohtuulliſesti.

temperātio, ōnis, *f.* (tempero), oikia jako, oikia ſuhta, taſamäärä, oikia ſekoitus, kohtuullinen laatu, oikia laita l. luonto, oikia laitelma, rakennus, ſäännelmä, corporis (ſopuſuhta); aeris; coeli (ilmanlaatu, ſoipia ilma); caloris; mensium; naturae; juris (taſajakoinen oikeuden tila); vitii (helpoitus); ordinum; reipublicae, civitatis; *concr.*: sol mens mundi et t. (ſääntéliä).

temperātor, ōris, *m.* (tempero), ſuorittaja, ſääntéliä, järjeſtäjä, varietatis.

temperātus, 3, *PA.* laillenſa ſekoitettu, ſuhdallinen, kohtuullinen, escae; loca (ſoipia- l. lauhkia-ilmaiſet). *b)* kuw. ſuhdanomainen, ſuhtaan ſaatettu, kohtuutettu, ſuunnallinen, ſäädyllinen, kohtuullinen, taſainen, ſäiſewä, tywen, homo; animum temperatum virtutibus fuisse; mores; oratio.

temperi, ſ. tempus.

temperies, ei, *f.* (ſeur.), oikia jako, laadullinen ſekoitus, kohtuullinen l. oikia laatu l. luonto, coeli, run.; temperiemque dedit (kohtuullinen ilmanlaatu), run.

tempero, I, (tempus), oikein jakaa, ſaattaa oikiaan ſuhtaan l. ſekoitukſeen, oikein ſuhdata, laillenſa ſekoittaa, tehdä kohtuulliſekſi, kohtuuttaa, liennyttää, wienontaa, lauhduttaa, acuta cum gravibus; ex igni atque anima temperatum est; et frigoris et caloris modum; poculum, run.; calores solis; aquam ignibus (haliſtaa, lämmittää), scatebris arva (kaſtella), mare (aſettaa), run. *b)* werr. laittaa laadullenſa, ſuorittaa, järjeſtää, ſäännellä, hallita, hoittaa, johdattaa, ohjata, rempublicam legibus; civitatem; res hominum ac deorum, ora frenis, ratem, senem delirum, run.; run.: Musam pede Archilochi (wirittää kielet). *c)* kuw. ſuhtaan ſaattaa, ſekoittaa, kohtuuttaa, liennyttää, suam copiam cum illis duobus generibus; id (genus) praestare singulis, quod e tribus primis esset modice temperatum; acerbitatem morum; iras, run. 2) *intrans.* ottaa waariin oikia ſuhta, pitää ſuhta l. ſuunta, olla ſuunnallinen l. kohtuullinen, malttaa itſenſä, pidättää itſenſä, in qua re; cui rei, eſim. manibus, oculis, linguae, irae (hillitä käbet, ſilmät, ſuiſtaa kieli, wiha); a qua re, eſim. ab injuria et maleficio; yks. *abl.*, eſim. lacrimis, risu; non temperat sibi l. animo, quin *conjunct.* kera, ei malta l. woi olla -tta (-ttä). Eritt. *b)* ſäästää, ſääliä, sociis *(dat.)* ja ab sociis (liittolaiſia); templis deūm temperatum est.

tempestas, ātis, *f.* (tempus), ajanjakſo, ajankohta, aikakauſi, aika, ea tempestate; tertia (kolmas päiwä), run.; multis ante tempestatibus (aikoja ennen). 2) taw. ilma, ſää, bona et certa tempestate; idonea ad navigandum (tuuli); eritt. paha ilma, kowa l. raju ilma, myrſky, turbida, perfrigida, turbulenta, foeda; tanta tempestas cooritur; vis tempestatis; in magnis tempestatibus. *b)* werr. myrſky, pohti, telorum, run.; querelarum (päälletunkeminen, ryntö, ankaruus); kuw. myrſky, melske, lewottomuus, rauhattomuus, rasitus, waiwa, onnettomuus, populi, popularis, comitiorum, invidiae, periculi y. m.; impendentem evitare tempestatem (waara); turbulentae tempestates exstiterunt; ihmiſiſtäkin puh., eſim. pacis (häiritſiä), Clodiukſesta.

tempestīve, *Adv.* ajallenſa, aikananſa, ſoweliaasti, laadulliſesti.

tempestīvitas, ātis, *f.* (ſeur.), ſomaikaiſuus, oikia l. ſoweliaa aika.

tempestīvus, 3, (tempestus), ajallanſa tapahtuwa, aikananſa l. hywään aikaan tulewa, ajanmukainen, ſoma-aikainen, ſoweliaš, mukawa, laadullinen, luontewa, tempestivo ad navigandum mari; tempora, oratio; *adv.*: tempestivo, aikananſa, run.; eritt. *a)* hedelmiſtä puh.: täyſi-aikainen, kypſä, walmis, tuleuntunut, joutunut, ehtinyt, fructus; maturitas (oikia); werr. ihmiſiſtä puh.: täyſikaswuinen, puella tempestiva viro (mieskuntainen, aikaihminen), run.; coelo (täyſikuntoinen taiwaaſen), run. *b)* aikainen, warhainen, convivia (wielä päiwällä, ennen iltaa alkawat pidot).

templum, i, *n.* (ſupiſtettu ſanaſta tempulum, tempus), alkp. rajoitettu paikka, eritt. aukia katſelopiiri, jonka Auguri lituus ſauwallanſa waarin-ottoja warten rajoitti, ad inaugurandum templa capere; descendere de templo. 2) werr. aukio, aawikko, wäliä, ala, piiri, coeli, run.; Acherusia templa Orci, run.; globus in hoc templo medius (ſ. o. mailman awaruudeſſa l. piirisſä). *b)* pyhitetty l. wihitty paikka, pyhäpaikka, pyhyyš, puhumoſta, raaſtuwaſta, tribunaliſta, aſyliſta j. m. ſ. puh.; eritt. jumalalle wihitty paikka, temppeli, pyhähuone, Jovis, Junonis jne.; run. jumalana kunnioitetun Sichaeuksen hautaſuojukſeſta puh.; — kuw. pyhyyš, sanctitatis, amplitudinis, mentis *etc.*

temporārius, 3, (tempus), ajan keſtäwä, aikoja ja tiloja noudattawa, aikoihin ſowitettu, ajoittain tapahtuwa, liberalitas.

tempori, ſ. tempus.

Tempsa, Tempsānus, ſ. Temesa.

tempt-, ſ. tent-.

tempus, temporis, *n.* alkp. poiš leikattu kappale, jako; jota ajan-oſa, ajanjakſo, extremum diei (aika), matutina tempora (aamuhetket, -puhteet), omni tempore anni (joka wuoden-aika), hibernum tempus anni, saevitia temporis (wuoden-ajan, talwen), ja ylim. aika, nisi t. et spatium datum sit; abiit illud t.; erit illud profecto t.; t. terere; consumere omne t. aetatis in lustris; t conferre ad quid, ponere in qua re; inter omne t.; omni tempore; ex quo tempore; per idem tempus; id temporis venire (ſiihen aikaan); sub tempus; hoc tempore; uno tempore; ad hoc t. (tähän asti); ad id t.; in t. praesens; t. committendi proelii; certis temporibus; superioribus temporibus; ex tempore, ſilmänräpäyksellä, kohta ſiitänſä, mielihawilta, walmiſtelematta; ad tempus, ajakſi, kappaleeksi aikaa, ſilmänräpäykſeksi; in omne t. (iäkſi päiwiksi); tempore, ajalla, aikaa myöden, aikaa woittain, wähitellen, run. Eritt. *b)* ajanmitta, arwo, quantiteti, qui (trochaeus) temporibus et intervallis est par jambo. 2) aika, ajankohta, ajankanta, tila, seikka, aſia, waihe, *plur.* kohdat, olot, seikat, aſianhaarat, -retket, -laadut, waiheet, tempori cedere, servire j. m. ſ.; in hoc tempore (nykyisšä, -tannalla, -oloisšä), ja ſamoin: in tali tempore; pro tempore, tilaa myöden, aſiain mukaan, ja ſamoin myöšin: ex tempore, ad tempus; ut a nullius me tempore otium abstraxerit, waara, lain-aſia; reipublicae tempus usein: hätä, pula, waara; temporum rationes; tempus suum amicorum temporibus transmittere; incidunt saepe tempora, quum *etc.* (tapauksset); dubiis formidolosisque temporibus; orationes sunt temporum; temporum nostrorum varietas y. m. *b)* oikia, ſoweliaš, alkia, otollinen aika, oikia hetki, tilaiſuus, tilapää, t. habere, amittere, dimittere; ut jam agendae rei tempus visum est; tempus interficiendi cujus quaerere; tempus est, *inf.* kera, eſim. t. est facere finem; *adv.*: tempore, tempori l. temperi, ajalla, ajallanſa, ajoilla, ajoillaan, aikananſa, hywällä aikaa, määrätyllä l. ſanotulla aikaa, ſopiwalla aikaa; ſamoin: in tempore; ad tempus, määrätyksi ajakſi, ſanotulla aikaa, oikialla ajalla, hywään aikaan, aikananſa; ante tempus (ennen oikiaa l. ſoweliaſta aikaa, ennen aikaanſa); *compar.* temperius, aikaiſemmin, waremmin. 3) werr. oikia kohta, ſurmahaawoille arka kohta; jota aiwena, ohimoinen, ſilmäkulma, otſakulma.

percutit tempus; enimitten *plur.*, eſim. gemina tempora ỿ. m., run.; run. myöskin: kaſwot ja ylim. pää.

Tempўra, orum, *n.* kpki Thrakiaſſa.

Tems-, k. Teme-.

tēmulentus, 3, (temetum), juopunut, päihtynyt, temulento agmine.

tenācitas, ātis, *f.* (tenax), kiinnipitämiſen woima, kiinnipidäntö, unguium. *b)* kuw. ſäästeliäiſyys, ſitkeys, tiweys, wiſuus.

tenāciter, *Adv.* lujaſti, kowaſti, premere, run. *b)* kuw. kestäwäiſesti, hellittämättä, jämiäſti, urgere, run.

tenax, ācis, (teneo), kiinni pitäwä, pidättäwä, pitäwä, forceps, vinculum, run. Eritt. *b)* ſäästäwä, ſäilyttäwä, ſäästeliäs, ſitkiä, tihkiä, tiukka, tiiwis, itara, kitſas, niukka, wiſu, pater; run. *gen.* kera: quaesiti. *c)* werr. kiintiä, ſitkiä, luja, gramen, run.; cerae (tahmia, tartturwa), run.; passus, run.; pondere tenacior navis (jämiämpi, wämmiämpi). 2) kuw. pitäwä, ſäilyttäwä, tallettawa, pyſywä, luja, kiintiä, jämiä, wankka, wakawa, propositi, ſieti pravique, run. *b)* jäykkä, tyrmiä, ykſipintainen, itſepäinen, uppiniskainen, equus; ira, run.

Tenctēri, orum, *m.* germanialainen kanſakunta Rheinin warrella.

tendĭcula, ae, *f.* (ſeur.), anſa, ſadin, paula, kuw.: literarum (pahanmutkainen, juonikas lain ſelitys).

tendo, tetendi, tensum l. tentum, III, wirittää, piukoittaa, wetää piukkaan, pingoittaa, wenyttää, ojentaa, kokottaa, kuroittaa, plagas; retia (cui), run.; arcum (wirittää, wetää wirceſen, jännittää, ponniſtaa), run.; sagittas arcu, spicula cornu, oculos pariterque telumque (tarkoittaa, tähdätä), run.; barbiton (wirittää), run.; vela (pulliſtaa), run.; praetorium (wirittää, rakentaa, laatia); manus ad coelum (taiwaſta kohden l. päin); brachia ad coelum l. coelo, run.; manus ad quem l. cui (jkn puoleen); quae (Graecia) tendit dexteram Italiae (ulottaa, tarkſee); patri tendebat Iulum, run.; munera (antaa), run. *b)* kuw.: insidias cui, wirittää, panna, laskea jkn eteen; ultra legem opus, pingoittaa, ſ. o. tehdä tuikkaſti, run.; noctem sermone benigno (pitkittää, jatkaa), run.; cursum, ſuunnata, kääntää, ottaa; iter ad quem, ad naves, run.; navem (ohjata), run.; vagari tŏto foro, civibus lucem ingenii et consilii sui porrigentem atque tendentem (tarjoawa). 2) *intrans.* ſuuntia jhnkin, kääntyä, ottaa uranſa, ſäädyttellä säätynſä, kokottaa, aikoa, pyrkiä, mennä, lähteä, matkata, kulkea, käydä, astua jhnkin, Venusiam; ad castra, in castra; quo; ad limina, ad aedes, ad metam ỿ. m., run.; flammis in castra tendentibus (tuiskahdelleſſa); via tendit sub moenia (käypi, antaa, makaa), run.; kuw. *α)* ylim. käetä, kokea, pyrkiä, keinotella jhnkin, pyöriä perään, mielä, kilwoitella, tarkoitella jtakin, kallistua, painua, tgipua jnkin puoleen, jhnkin, ad reliqua, ad altiora; ad suum; ad sua consilia (tahtoa tuumianſa noudatetuikſi); in diversum sententiae tendebant (hajountuiwat eri tahoille); ad societatem Romanam; cum alii alio tenderent; jota (tehdä) jännittää l. wäinästää, pingoittaa woimanſa, koettaa, yrittää, puuhata, tepastaa tehdäkſenſä jtakin, eſim. tendit divellere nodos (temmata jännittää auki, yrittää temmata), run.; si civitati leges imponere tendent (puuhaawat pannakſenſa, yrittäwät panemaan). *β)* eritt. ponniſtaa wastaan, pyrkiä wastaan, hangata l. kinata wastaan, panna l. piſtää wastaan, wetää wastakynttä, tehdä wastarintaa, ſotia wastaan, wastuſtella, rinnuſtella, taiſtella, wäitellä, contra, adversus; summa vi; ut t. ne *conjunct.* kera. *b)* rakentaa teltoja, telttailla, olla teltaſalla, olla majoittuneena, aſettuneena, tiloittuneena, leirittyneenä, pitää leiriä, sub vallo; in arvis, run.; iisdem castris.

tenebrae, arum, *f.* himeys, hämärä, yllyys, ſynkeys, pimeys, pimiä, t. factae sunt repente; tetris tenebris; eritt. yön pimeys, yö, luce, non tenebris, redire; primis tenebris (pimiän alkaiſa); tenebris obortis (pimiän l. yön tultua); tenebris (yöllä), run.; — pimeys taintuwan ſilmiſſä, taintu-

muš, wiemistyš, suntque oculis tenebrae obortae, run.; — ſokeus, sub his tenebris, run. *b)* werr. pimiä l. ſynkkä paikka, pimiä loukko, piilo, claudi in tenebris (wangittoihin); lustrorum; Manalan ſynkiöistä puh.: infernae, Stygiae, run. 2) kuw. pimeys, epäſelwyys, ſalaiſuus, albaiſuus, tantis offusis tenebris; obducere tenebras rebus clarissimis; — jacere in tenebris (kaihoſsa); e tenebris in lucem evocare; — si quid tenebrarum offudit exilium (ſumeus, ſynkkä kohtalo).

tenebricōsus, 3, (ſeur.), himiä, häperä, hämäräinen, ſynkkä, umia, pimiä, popina; sensus (pimitetty).

tenebricus, 3, (tenebrae), ſynkkä, pimiä.

tenebrōsus, 3, (tenebrae), himiä, ſamia, häperä, hämäräinen, jylhä, ſynkkä, umia, pimiä, palus, run.; sedes (Manala), run.

Tenedos l. **-us**, i, *f.* Troan rannan liikiſiä ſaaria; jota **Tenedius**, 3, tenedolainen, *subst.* Tenedii, orum, *m.* Tenedolaiſet.

tenellus ja **tenellulus**, 3, (tener), ſangen hentuwa, warſin hempiä, aiwan hieno, hienon hieno.

teneo, tenui, tentum, II, pitää, l. teneo *etc.*, minulla on kädeſsä, ſuuſsa j. m. ſ., quid in manu, eſim. quum pyxidem teneret in manu (kun piti tötterö kädeſsään, kun oli tötterö kädeſsä); quid ore; quid manu, sinistrā, quem sinu, in sinu, run.; ſanalask.: manu tenere quid (käſin pidellä, tarkoin nähdä); res oculis ac manibus tenetur (ſilmin nähdään ja käſin pidellään); eritt. *a)* pitää (hallusſaan), hallita, l. teneo *etc.*, minulla on, minun on, hallusſani on, wallasſani, **käſiſsäni on, loca, provinciam, rempublicam, summam imperii; colles praesidiis, montes, pitää walloitettuna, wartioittuna, miehitettynä; equitum centurias**; tuta (olla turwaſsa), omnia limo (peittää), gurgitis ima (aſuskella pohjalla), run.; primam aciem quaternae cohortes tenebant (oliwat ſijoitetut, aſetetut tappojanaan); Aeneam comitem, run.; quam personam (toimittaa); teneo te (olen ſaanunna ſinun jälleen, kun ken raskastettunſa taas näkee), run.; teneo te, olen ſaanut kiinni ſinun (wäitelesſä); *abs.:* qui tenent, waltion hallitſiat. *b)* pitää (jtakin), pitää kiinni (jotakin), ſäilyttää, locum; classem ibi; Capitolia celsa (puolustaa), run.; quem intra claustra, run.; oleam in arce; cursum (pitää oikia ſuunta, pyſyä laidalla); vestigia (pyſyä jäljillä, olla jäljiltä haihtumatta); iter quo (aikoa jhnkin), run. *c)* ſaawuttaa jtu paikka, päästä, ehtiä jhnkin, rantautua, tulla maalle jhnkin, montes, regionem, terram. *d)* pidättää, wiiwyttää, quem diutius, pluribus j. m. ſ.; lacrimas; exercitum in stativis; quem ab gerundis rebus (ehkäistä); *abs.:* ne diutius teneam; — pecus omne (hälwiä, estää pääſemästä), manum stomachumque (hillitä), tympana (lakauttaa), run.; — sese castris (pitää itſenſä, pyſyä leirisſä); se domi; se ab accusando; nec se tenuit, quin - - librum ederet (ei woinut l. malttanut olla, ei ſaanut oltua kirjaa toimittamatta). 2) kuw. käſittää, tajuta, ymmärtää, älytä, tietää, quid; quid animo; quibus studiis fueris, tenemus; eritt. *a)* hallita, si libidines iracundiaeve tenerent omnia. *b)* pitää (jtakin), pitää kiinni (jotakin), olla hellittämättä, olla luopumatta (jotakin), pyſyä (jotakin), puolustaa, pitää woimaſsa, pyſyttää, tallettaa, ſäilyttää j. m. ſ., consuetudinem, ordinem; suum statum; non tenebat ornatum suum civitas (kadotti, menetti); duo in amicitia (ottaa waariin); morem, foedus; tenetur idem reipublicae modus (ſäilyy, pyſyy); silentium (pyſyä hiiskahtamatta); propositum; **illud arcte tenent, wäittäwät, wäittää puolustawat tuota, pitäwät tuotta kiinni; imperium in suos; suas leges; causam apud centumviros** (woittaa); **ut** t. ne *conjunct.* kera, ſaattaa toimeen l. aikaan; — **memoriam** cujus; memoriā t. (muistaa), *acc. c. inf.* kera; run. ykſ.: si verba tenerem (jos muistaiſin, jos oliſi mieleſsäni ſanat). *c)* ſaawuttaa, ſaada jtakin, päästä jnkin perille, regnum, multa. *d)* pidättää, pitää, ſitoa, welwoittaa, olla

käſittänynnä, pitää kiintyneenä, wiehättää, miellyttää, huwittaa, iracundiam (taltuttaa), dolorem (hillitä, ſuiſtaa), cupiditates (häkäyttää), somnum, risum (pyſyä nukkumatta, nauramatta); ea, quae occurrant (pitää takananſa, jättää ſanomatta); — leges eum non tenent; quasi voto quodam et promisso teneri; poenā teneri (joutua rankaiſtukſen alaiſekſi); in manifesto peccatu teneri (tawattaa rikoſeſſa, tulla kiinni rikoksesta); cupiditatis ejusdem teneri (olla takertuneena ſamaan himoon); — quae te tanta pravitas mentis tenuerit (on ſaanut wallan ſinuſſa, riiwannut ſinua); summum me (librorum) studium tenet; magna me spes tenet (pidän l. kannan wahwaa toiwoa); tenet quem inhonesta libido; teneri irā, desiderio, studio philosophiae; pueri ludis tenentur; ut oculi picturā teneantur, aures cantibus. *e)* ſiſältää, käſittää, haec magnos formula reges tenet, run.; *Pass.* teneri qua re, käſitettää, perustua jhnkin, olla jsäkin, koskea jhnkin, eſim. quod (genus officiorum) teneatur hominum societate. II) *intrans.* pitää aſemaa, oleskella, olla, duo extra ordinem millia tenuere; tenent Danai, quā deficit ignis, run.; — ſuuntia, ottaa uranſa l. tienſä, purjehtia, laskea, ad Mendin; Diam, Creten, inter utrumque, run. *b)* kuw. pyſyä, kestää, pitkittää, säilyä, imber per noctem totam tenuit; per aliquot dies consultatio tenuit; tenet fama, *acc. c. inf.* kera (aimoſtanſa hoetaan).

tener, tenera, tenerum, hento, hentoinen, hentuwa, ruikkainen, hinterōinen, hempiä, pehmiä, lauhkia, hieno, wieno, lientiä, nihil est tam tenerum, quam oratio; palma (ſuikia); radix, arbor; planta (arka), run.; caules, gramen, lanugo malorum, run.; aēr (ohut, läpikuultawa), run.; hoc teneram (gallinam) faciet (möyhentää), run.; — virgines (hoikat, ſuikiat, ſolewat), run.; saltatores (hempiät, wennot). Critt. *b)* nuorenhentoinen, wakainen, nuorenomainen, nuorekas, nuori, teneri et rudes; puer, annus, run.; equus; a teneris unguiculis (pienestä pikkuiſesta, pikkuriikuiſesta, lapſuudesta); in teneris (nuoruudesſa), run. 2) kuw. hento, hentuwa, hempiä, hieno, hellä, herkkä, noria, taipuwa, ſujuwa, tenerum in animis; virtus; animus; carmen, poeta, run.; versus, run.; oratio.

teneritas, ātis, *f.* (ed.), hentous, hempeys, pehmeys, hienous, kuw.: in primo ortu (rerum) inest t. et mollities quaedam.

tēnesmos, i, *m.* tarpeenteon pakko.

tenor, ōris, *m.* (teneo), kestäntö, yhtämittainen l. keskeymätöin meno, kulku, juokſu, servatque (hasta) cruenta tenorem (menee edelleen yhtä huoſua, yhtä ſoittoa, yhtä pohtia), run.; interrumpi tenorem rerum; tenorem pugnae servare (tapella tappelemistaan, tapella jonottaa, herkeämättä taistella); vitae; eodem tenore duo consulatus gessi (ſamalla laatua); *adv.:* uno tenore, yhtä menoa, yhtä ſoittoa, yhtä puhkua, perää, päätä, mittaa j. m. ſ., järjeſtänſä, yhdeſſä jonoſſa, yhdeſſä juoneſſa l. jakſoſſa, herkeämättä, puuttumatta.

Tēnos l. **-us**, i, *f.* Kykladein saaria.

tensa, ae, *f.* waunut, joilla leikkilöitä pidettäiſſä jumalan kuwat Circus Maximus kentälle wietiin: jumalain waunut.

tentābundus, 3, (tento), ympäri pitelewä, haparoitſewa, koettelewa.

tentāmen, inis, ja **tentāmentum**, i, *n.* (tento), koe, koetus; kuw. kiuſaus, wiettelys.

tentātio, ōnis, *f.* (tento), ahdiſtus, hätyytys, kiuſaus, kohtaus, novae tentationes (*sc.* morbi). 2) kiuſaus, koetus, koe, perseverantiae cujus.

tentātor, ōris, *m.* (tento), kiuſaaja, wietteliä.

tentīgo, inis, *f.* (tendo), kiima, kiihko, kutkelma.

tento, I, (tendo), pidellä, koſketella, käpäillä, kopeloita, haparoita, koettaa, koetella, tunnella, tunnuſtella, quid manu, pede j. m. ſ. Critt. *b)* käpäl kimppuun, karata päälle, kimppuun, täyttää l. rynnätä päälle, puoleen, kimppuun, ahdiſtaa, hätyyttää, kiu-

ſata (jtakin), ruweta, ryhtyä, puuttua (jhnkin), kohdata (jtakin), moenia ſcalis et claſſe, opera, urbem, munitiones, Achaiam; — auctumnus exercitum valetudine tentaverat; ſcabies tentat oves, run.; morbo tentari. 2) werr. tunnuſtaa, tutkia, tutkiſtella, koettaa, koetella, ja myös: kokea, yrittää, berittää, käetä, se; equum; prudentiam cujus; patientiam cujus; iter per provinciam (pyytää awata l. puhkaiſta itſelleen); Thetim ratibus (laskea), run.; rem, belli fortunam, quaeſtionem; ſpem pacis (koettaa, lieneekö rauhan toiwoa); ſpem triumphi (kokeeſſi ilmoittaa); relationem, intercessionem; ſilentium (kokea, aikaanſaattaa); auxilium laborum (etſiä), run.; tentavi, quid in eo genere possem; *inf.* kera; ut *conjunct.* kera. Critt. *b)* käydä kimppuun, kiuſata, taiwutella, kehoittaa, kiihoittaa, kiihdyttää, yllyttää, miellyttää, ſuoſtuttaa, ſuoſitella, wietellä, lewotuuttaa, quem; animos; judicium pecuniä; deos, Junonem, run.; nationes (kiiwaſtuttaa); rempublicam; senectutem hominis.

tentōriolum, i, *n.* (ſcur.), teltanen.

tentōrium, ii, *n.* (tendo), telta, in tentoria abducti.

tentus, 3, *Partcp.* ſ. tendo t. teneo.

tenuiculus, 3, (ſcur.), aiwan wähäinen, wähäwarainen.

tenuis, e, hieno, wieno, hentuwa, hinteröinen, pieni, ohut, ohukainen, hiewukka, hieweräinen, hoikka, kaiſkera, kaiturainen, ſiruinen, ruikkamoinen, ſoukka, kaita, ahdas, vestes, run.; membranae; coelum, aër, ohut, ſelkiä, puhdas; aqua (kirkas), run.; Lageos (lientiä, wäkewä), run.; comae, penna, cauda, run.; aurum (kultalanka), run.; collum; nitedula, run.; litus (kapia); agmen; rima, run. *b)* werr. ylim. pieni, pikkuinen, wähäinen, rahtuinen, hiukka, niukka, näpiä, heikko, wähäwarainen, köyhä, oppidum, murus, rivulus; aqua, wähä, matala; ſamoin: frons, ſulcus, run.; victus (tarpeenmukainen, kohtuullinen); mensa, run.; lumen; opes, praeda; homo. 2) kuw. hieno, hentuwa, tarkka, tyyſkä, distinctio; oratio (hintelä); cura, run.; orator, ſuora, koruton. *b)* heikko, wähäinen, wähäpätöinen, pieni, turha, mitätöin, huono, halpa, alhainen, valetudo, animus, sermo, res, spes, suspicio; curae, run.; — tenuiores (halpaſäätyiſemmät); homines; ordo; tenui loco ortus.

tenuitas, ātis, *f.* (ed.), hienous, wienous, hentous, pieneys, ohuus, hieweräiſyys, hoikkuus, kaiſkeruus, kaiturainuus, laihuus, animi; crurum, run.; tenuitas ipsa delectat. *b)* werr. wähyys, tiukkamääräiſyys, wähäwaraiſuus, warattomuus, köyhyys, kurjuus, rerum; aerarii; hominis. 2) kuw. hienous, hentous, tarkkuus, tyyſkyys, et rerum et verborum; Lysiae (ſuoruus, koruttomuus).

tenuiter, *Adv.* hienosti, ohukaiſesti, aluntae t. confectae; kuw. *a)* hienosti, hentuwaſti, tarkoin, tyyſkäſti, ſuoraan, koruttomaſti, disserere; tenuius tractantur. *b)* helposti, löyhäſti, taalalta, hapſien, päällimitten, colligere argumenta; tenuissime aestimare, halwaſti.

tenuo, I, (tenuis), hienontaa, wienentaa, pienentää, ohentaa, hoikentaa, laihduttaa, ahtauttaa, vomer tenuatur ab usu (hintelöittyy, kuluu), run.; auras (ſelittää), run.; armenta, run.; tenuatum corpus (riutunut), run.; se in undas tenuare, tenuari in auras (ohentua, riutua, raueta, hajota, muuttua), run.; voeis viam (ſoukentaa, ſupiſtaa), run.; luna tenuata (waillennut), run. *b)* kuw. wähentää, heikontaa, waimentaa, vires, famam, iram, run.; t. alentaa, halwentaa, magna modis parvis, run.

tenus, *Praep. abl.* ja (eniten run.) *gen.* kera, aſti, ſaakka, eſim. Tauro t., genus t. (Taurus-wuoreen aſti, polween ſaakka); crurum t., run.; vulneribus t. (haawoille, kunnes haawoja ilmaantuu); critt.: verbo tenus, (paljaita) ſanoja myöden, ſanan ſuhteen, niimeksi, muodoksi.

Teos ja **Teus**, i, *f.* kyki Joniaſſa; jota **Tēius** l. **Tējus**, 3, teolainen, Anacreon. run.; Musa, fides, Anakreonin, run.; *subst.* Tēji, orum, *m.* Teolaiſet.

tepefacio, fēci, factum, III, *Pass.* tepefīo, factus, fieri, (tepeo-facio), pensistyttää, halistaa, soiwuttaa, lämmittää, solum; humor tepefactus.

tepeo, ēre, olla pensiä, halia, lensiä, soipia, lauhkia, lämmin; kuw. *a)* olla rakastunut, ihastunut, quo (jkhn), run. *b)* olla pensiä, innotoin, kylmäkiskoinen, kalpistunut, seu tepet sive amat, run.

tepesco, tepui, III, (ed.), pensistyä, halistua, huuweta, lämmetä, tepescunt maria.

tepidus, 3, (tepeo), pensiä, halia, haalia, huupia, hornia, suwia, lensiä, soipia, lauha, hellä, kohtuullisen lämmin, lac, jus, run.; rogus, focus (wielä juuri halia, jo kylmenewä), run.; sol, bruma, run. *b)* kuw. pensiä, kylmäkiskoinen, walju, kalpistunut, innotoin, ignes, mens, run.

tepor, ōris, *m.* (tepeo), penseys, haleus, huupeus, suweus, soipeus, lauhkeus, kohtuullinen lämmin, wieno lämpimä, externus et adventicius; solis.

ter, *Adv.* kolmesti, kolme kertaa, t. in anno (kolmesti yhtenä wuonna l. wuoteensa); t. amplus Geryon (kolmipäinen), run.; werr. ylim. usiammat erät, aiwan, warsin, peräti, t. si resurgat murus aëneus (jos waikka seitsemän kertaa), run.; stulte bis terque (kahden-, kolmenkertainen tyhmyys); terque quaterque, k. quater; t. felix, run.

ter-decies, *Adv.* kolmetoista kertaa.

ter-dēni, ae, a, kolmekymmentä (eräl-tänsä).

terebinthus, i, *f.* terpentinipuu, terpettipuu.

terebra, ae, *f.* (tero), kaira, napakaira, wääntiö, wintilä, uhari, purasin.

terebro, I, (ed.), kairata, wääntää reikä, läwistää, puhkaista, pistää puhki l. läpi.

terēdo, inis, *f.* puutoukka, koi.

Tēreides, ae, k. Tereus.

Terentiānus, k. Terentius.

Terentīnus, k. Terentus.

Terentius, 3, romal. sukunimi; *adj.* Terentiusta koskewa, Terentiuksen, lex Terentia et Cassia, ja samoin: **Terentiānus,** 3, esim. verbum, Chremes (P. Terentiuksen pilakuwaelmissa tawattawa); exercitus (M. Terentius Varron johdattama).

Terentus l. **-os,** i, *m.* Campus Martius kentällä olewa paikka, kussa ludi seculares wietettiin; jsta **Terentīnus,** 3, terentolainen, tribus.

teres, etis, (tero), lieriä, pyöriä, soikia, kieriä, jyrkiä, puulia, pyylewä, siliä, ympyriäinen, stipites, hastile; trunci, virga, fusus, lapillus, run.; cervices, collum, surae, puer (pyöriä, hoikka, solia, salewa, siro), run.; plagae (lujasti punotut), run. *b)* kuw. pyöriä, sulia, siliä, koria, tarkka, sapiens (maallisissa tawaroissa rippumatoin), run.; oratio; aures.

Tēreus, ei ja eos, *m.* Proknen puoliso, Thrakian kuninkaita; jsta **Tēreides,** ae, *m.* Tereuksen sikiö, esim. hänen poikansa Itys.

ter-geminus ja **trīgeminus,** 3, kolmisyntyinen, kolmoissyntyinen, fratres (kolmoisweljekset, kolmoiset). *b)* kolmikaswuinen, kolmikuwainen, kolmihahmoinen, kolminainen, kolmenlainen, kolmikertainen, vir (Geryon), canis (Kerberos), Hecate (kun taiwaallisena oli nimeltään Luna, maan päällä Diana, Manalassa Proserpina), run.; werr.: spolia, victoria; honores (Aedilin, Praetorin ja Konsulin wirat, ylim. korkeimmat kunniasijat), jsta tollere tergeminis honoribus *(abl.)*, ylimmällä kunnialla kaunistaa, run. 2) Tergemina porta, portti Roman wanhassa muurissa Aventinin juurella.

tergeo ja **tergo,** tersi, tersum, ēre ja ĕre, pyhkiä, kuiwata, pyhkäistä, hiwaista, tahkoa, nuohoa, pyhkiä puhtaaksi, tahkoa l. hiwuttaa puhtaaksi, kirkkaaksi, puhdistaa, korjata, siiwota, arma; mensam, run.; pavone tergere palatum (riikinkukolla imarrella suulakea, s. o. syödä riikinkukkoa), run.

Tergeste, is, *n.* Istrian kpgeita; jsta **Tergestīni,** orum, *m.* Tergesteläiset.

tergiversātio, ōnis, *f.* (seur.), hidasteleminen, aikaileminen, wiipy, emmintä.

tergiversor, I, (tergum-verto), alkp. kääntää selkä päin; jsta wetäytä pois, hidastella, aikailla, näiwistellä, teniä, wikuroita, kankiasti l. wastahakoisesti

ryhtyä, empiä, kuriella, heittää tempuja, tehdä eſtelykſiä l. kierteitä, koettaa pääſtäkſenſä, non est locus ad tergiversandum (käännellä päätä).

tergo, ſ. tergeo.

tergum, i, *n.* ſelkä, tergo ac capite puniri (ſelkään ſaannilla ja pään menetyksellä); terga boum; a tergo, takana, takaa, takaapäin, takapuolelta; post tergum, takana; terga vertere l. dare, kääntää ſelkä, ſ. o. lähteä pakoon, painaa l. turwata pakoon, paeta; terga dare hosti (ſukauta pakoon wiholliſen edeſtä); terga praebere fugae, pötkiä pakoon, mutta: terga praebere Phoebo, auringoſſa paiſtella ſelkäänſä, run.; terga caedere (hyökätä niskoihin, takaa tunkea päälle); tergo inhaerere (kintereillä kiepata peräſſä); werr. *a)* ſelkäpuoli, takapuoli, ſelkä, leirin, kukkulan. *b)* pinta, päälliſpuoli, kalwo, quae suscitat aequore terga (harjat), run.; amnis, run. *c)* run. ruumis, eſim. kärmeen; centum terga suum (ſ. o. ſata ſikaa), terga suis sordida (ſ. o. ſian liikkiö), run. *d)* nahka, talja, wuota, taurinum, run.; ja myös mitä nahaſta on tehty, eſim. venti bovis tergo inclusi (ſ. o. ſäkkiin), taurea terga (*i. e.* tympana), terga novena boum (kilwenpäällyſ, -päälliſtyſ, -peite), t. durum (*i. e.* cestus), run.

tergus, oris, *n.* ſelkä; werr. *a)* ruumis, resecat de tergore (suis) partem, ſian liikkiöſtä, run. *b)* nahka, talja, wuota, tergora deripiunt, run.; ſata septem taurorum tergora (ſeitſemän härän wuotaa, ſeitſenwuotainen kilpi), run.

Terīna, ae, *f.* Bruttiumin kpgeita; ſta **Terīnaeus**, 3, terinalainen, Terinaſta.

termes, itis, *m.* oksa.

Termessus, i, *f.* Piſidian kpgeita; ſta **Termessenses**, ium, *m.* Termeſſolaiſet.

terminālis, e, (terminus), rajallinen, raja-. 2) *subst.* terminalia, ium, *n.* rajajumalan (Terminus) juhla Helmikuun 23:nä p:nä.

terminātio, ōnis, *f.* (ſeur.), rajoitus; kuw. rajoitus, rajoittawa määräys, rajoittawa määrä, aurium; rerum expetendarum. *b)* päätös, pää, loppu, terminatione concludi.

termino, I, (ſeur.), rajoittaa, rajalla waruſtaa, rajalla määrätä, atwata, fines imperii non terrae, sed coeli regionibus; quem (locum) oleae terminabant; stomachus terminatur palato (rajautuu kitalakeen, ſattuu kitalaen rajaan); agrum publicum a privato (rajoilla eroittaa); kuw. rajoittaa, äärittää, määrätä, quid qua re, eſim. iisdem finibus gloriam, quibus vitam; sonos literarum notis (ſulkea, ſupiſtaa); modum magnitudinis et diuturnitatis; bona voluptate, mala dolore (määräillä, wäitellä, päätellä hywä ſulotunteeſſi, paha kiwukſi). *b)* lopettaa, päättää, sententiam, extrema, orationem; bellum; clausulas longā syllabā; oratio terminata (ſiewäpäätteinen).

terminus, i, *m.* raja, rajamerkki, rajakiwi l. -ſammas, pyykki, possessionum. *b)* kuw. raja, määrä, loppu, terminos constitnam, extra quos egredi non possim; oratoris facultatem illius artis terminis describere; jus terminis circumscribere; iisdem terminis contineri; terminos pangere; senectutis nullus est certus t.; vitae, contentionum p. m. 2) Terminus, rajamerkkein ſuojelia jumala, rajajumala.

terni, ae, a, (ter), kolme erältänſä, kolme kukin (kukakin päälle, kullekin, kultakin), kolmin, kolmittain; run. *sing.*: terno ordine. *b)* werr. kolme yhtä haawaa, kolme yhteenſä.

tero, trīvi, trītum, III, hiwuttaa, hionnuttaa, hiertää, hieroa, tahkoa, hienontaa, pienentää, rouhentaa, murentaa, dentes in stipite (hioa), herbas unguibus, bacam trapetis p. m., run.; eritt. *a)* tallata eloja, tallaten tappaa, puida, frumentum, run.; bis frugibus area trita est (ſ. o. kahdeſti on leikattu), run. *b)* laahata (puhtaaksi, ſiiſtikſi), haſſata, kiilloittaa, ſilittää, crura pumice, run.; radios rotis, hiwutella, hiwellä, wanua, forwata, run.; catillus Evandri manibus tritus, run. *c)* hiwuttaa, kuluttaa, hintelöitä, hiuduttaa, pitää rikki, silices, adamanta (syödä), ferrum (tylſentää), run.; trita vestis (laahattu, hipunut, kulunut, riutunut.

rikki mennyt), run.; quid legere tererque, run. *d)* laahata, tallustaa, astuskella, kulkea, käydä jtakin tietä, käydä jossakin paikassa, iter, viam, Appiam, loca, run. *e)* koskettaa, sattuttaa, calamo labellum (s. o. puhaltaa huilua), calcem calce (s. o. saawuttaa, sauttaa jku juoksussa), run. 2) kuw. kuluttaa, menettää, wiettää, tempus in convivio luxuque; in discendis rebus aetatem; otium conviviis; teretur interea tempus (kuluu, wiettyy, wälittyy, sulaa). *b)* tehdä tunnetuksi, tawalliseksi, verbum, nomina. *c)* raanata, uuwuttaa, se in opere longinquo; plebem in armis.

Terpsichorē, ēs, *f.* hyypyn jumalatar, Runotarten joukkoa.

terra, ae, *f.* maa, maapallo, mantu, manner, maa-emä, maanpinta, tanner, locata in media sede mundi; terrae motus (maanjäristys); — aditum habere a terra (mannermaan puolelta); t. continens; ipse terrā eodem pergit (maata myöden); terrā marique, maissin ja merissin, maitse ja meritse, maalla ja merellä, maalla ja wesillä; — quae gignuntur e terra; saxa de terra tollere; in terram defluere; sacra alia terrae celavimus; sub terras (Manalaan), run.; — terrae filius (ihmisen lapsi); — aquam terramque petere a quo, maata ja wettä (alamaisuuden merkiksi); conjectus terrae, multa; mihi terram injice (multaa), run. Cäsar. *b)* maa, maisema, maanpaikka, maakunta, qui in hac terra fuerunt; t. Italia, Africa; *plur.* maat, maa, mailma, run. ihmiset, terras incolunt eas, in quibus aër sit purus; alias terras petere; in terris (maan päällä); orbis terrarum, ja wälistä: orbis terrae, maanpiiri, mailma; ubi, ubicumque terrarum, missä mailmassa, missä maan äärissä, missä ainakin, missä hullussa, missä mailmattomassa; solvent formidine terras, run. 2) Terra, maa jumalattarena.

Terrae-, s. Tarrac-.

terrēnus, 3, (terra), maa-aineinen, maasta olewa, sawinen, maa-, tumulus, colles, campus; fornax, run.; vasa; hiatus (*i. e.* terrae), run.; *subst.* terrenum, i, *n.* maa, pelto, herbidum. 2) maallinen, maanpäällinen, maanomainen, maa-, principiorum genus, humores; bestiae; run.: eques (kuolewainen, kuollonomainen), numina (maanalaiset).

terreo, terrui, territum, II, säikyttää, peljättää, peloittaa, hirmuttaa, kauhistaa, kammottaa, quem; quem qua re; werr. *a)* säikyttäin ajaa, säikyttää, kukistaa, rapistaa, kaikottaa, karkottaa, quem per orbem (ajella), volucres, spes, run. *b)* peljättää, pidättää, estää, quem a qua re; quo minus *conjunct.* kera.

terrester, stris, stre, ja **terrestris**, e, (terra), maanpäällinen, maanomainen, maallinen, mannermainen, maalla olewa l. tapahtuwa, maa-, animantium genus; res; archipirata; exercitus, proelium.

terreus, 3, (terra), maa-aineinen, maa-.

terribilis, e, (terreo), säikyttäwä, peljättäwä, hirmuinen, kammottawa, kauhistawa, kaamia, kauhia, hirwiä, t. aspectu (homo); jam urbi t. erat; formae visu terribiles, run.; carceris facies; mors.

terriculum, i, *n.* (terreo), peljäte, peloitus, peljätys, hirmukeino, hirmutuwa, hirwitys, nullis terriculis se motos; sine tribuniciae potestatis terriculis.

terrifico, āre, (seur.), säikyttää, peljättää.

terrificus, 3, (terreo-facio), säikyttäwä, hirmuttawa, hirmuinen, kauhia, kammottawa, hirwittäwä, hirwiä.

terrigena, ae, *c.* (terra-gigno), maankannetuinen, maansynnyttämä, maansikiö, maasta syntynyt l. kaswanut, run.

terripavium, -pudium, s. tripudium.

territo, āre, (terreo), säikyttää, peljättää, pelkoon saattaa, quem supplicio; civitates.

territōrium, ii, *n.* (terra), kaupungin haltuinen pelto-alue, alus kunta, piiri kunta, coloniae t. minuere.

territus, 3, *PA.* säikähtynyt, peljästynyt, territus animi (sydämmessään).

terror, ōris, *m.* (terreo), säikky, pelko, hirmu, kauhu, kammo, terrorem cui injicere, incutere, inferre, afferre, praebere; quem in terrorem conji-

cere; cui esse terrori; terror incidit exercitui, invasit y. m.; belli (sodanpelko, pelko sodasta); mortis; terrorem sui facere (saattaa itsensä peljättäwäksi); externus, servilis (pelko ulkonaisista wihollisista, orjista); ejusdem vim dicendi terroremque timuerunt (hirmuinen, wawistuttawa woima). *b)* werr. *concr.* peljättäwä esine, peloitus, peljätys, hirmu, duobus hujus urbis terroribus depulsis.

tersus, 3, *PA.* pyhjitty, puhdas, siiwokas, siistikäs, nästi, näpiä, siewä.

tertiānus, 3, (tertius), kolmatta koskewa, febris (kolmaspäiwäinen horkka).

tertio ja **tertium**, k. tertius.

tertius, 3, (ter), kolmas, Saturnalia (Saturnalia-juhlan kolmas päiwä); run.: numina (Manalan jumalat), regna (Tuonela); *adv.* **tertium**, kolmannesti, kolmas kerta, kolmannen erän, ja **tertio**, kolmannesti, t. kolmanneksi.

teruncius, ii, *m.* (ter-uncia), kolme unssia (uncia), neljäs osa assia, assin neljännes, sanalask.: ne t. quidem, ei äyriäkään, ei rahtuakaan, ei hituakaan. *b)* perinnöistä puh.: neljännes.

tesca, orum, *n.* romeikot, räseiköt, kankaat, erämaat.

tessella, ae, *f.* (seur.), wähäinen neljäkäs l. kuutio.

tessera, ae, *f.* neljäkäs, neliskolkka kappale, *a)* pelikuutio, noppanen, jossa oli kuusi merkittyä tahkoa, tesseras jacere. *b)* sotamenoissa: neliskulma taulunen, kuhun parolli t. komanto kirjoitettiin, jsta parolli l. tunnussana, komanto l. käsky, tesseram dare omnibus; it bello tessera signum, run.

tesserula, ae, *f.* (ed.), wähäinen neljäkäs, neliskulma taulunen.

testa, ae, *f.* poltettu sawi, tiiliskiwi; werr. *a)* poltettu, sawinen astia, ruukku, toppu, malja, pullo j. m. s., ardens (lamppu), run. *b)* tiiliskiwen, astian j. m. s. palanen, lohko, liuska, säikäle, siuru, testa parem fecit, run. *c)* liuska Kreikalaisten ääntelöissä, testarum suffragia. *d)* kuori-eläimen, esim. näkinkengän, kotelon j. m. s. kuori, koppa, raakku, nativa; jsta itse kuori-eläin, kuorikko, marina, run., ja myös ylim. peite, lubrica, jäästä puh., run.

testāmentārius, 3, (seur.), testamenttejä koskewa, lex Cornelia; *subst.* testamentarius, ii, *m.* wääräin testamenttein tekiä, testamentin wäärentäjä.

testāmentum, i, *n.* (testor), (kuolewan) wiimeinen tahto, jälkisäännös, testamentti, testamentum facere, conscribere, obsignare, mutare, rumpere, irritum facere, subjicere, supponere; t. ruptum aut ratum; testamento cavere quid; quae (hereditas) venerat testamento; testamento relinquere cui quid.

testātio, ōnis, *f.* (testor), todistajaksi huutaminen, inter foederum ruptorum testationem (jumalta juhlallisesti huudettaissa rikottuin liittoin todistajiksi).

testātus, 3, *PA.* ilminen, julkinen, nähtäwä, silmään pistäwä, selwä, kieltämätöin, memoria.

testiculus, i, *m.* (testis), kellotin, kiwes.

testificātio, ōnis, *f.* (seur.), todistaminen, todistus, si ejus rei t. tolleretur; hac testificatione uteretur; jsta ylim. ilmoittaminen, osotus, todistus, amoris, legationis.

testificor, I, (testis-facio), tehdä todistus, todistaa, waata todeksi, todistajana sanoa, quid; *acc. c. inf.*; *abs.*: ut testificati discederent; jsta ylim. ilmoittaa, osottaa, näyttää, tuoda ilmi, quid; *pass.*: abs te testificata tua voluntas. 2) todistajaksi huutaa, todistajaksi ottaa, wakuuttaa jkn t. jnkin kautta, deos hominesque amicitiamque.

testimōnium, ii, *n.* (testor), todistus, suullinen taikka kirjallinen, testimonium dicere in quem, de conjuratione, contra deos; dicere quid pro testimonio; legite testimonia testium vestrorum y. m.; jsta ylim. todistus, todiste, tosite, praeclarum mihi dedisti judicii tui testimonium; t. laudum; t. laboris sui periculique afferre; t. ejus rei esse; testimonio esse.

testis, is, *c.* todistaja, todistusmies, wierasmies, quo teste me convinces? (kenenkä todistuksella); t. religiosus, incorruptus atque integer, idoneus,

gravis, levis; testes dare in quam rem, citare in quam rem, proferre, adhibere; testibus uti; nemini possum studii erga te testis esse (todistuttaa, todeksi osottaa hywänaikeista hartauttani); — testes sunt rationes civitatum; testis flumen, run. *b)* werr. näkiä, harw.

testis, is, *m.* kuoha, tyrä, kellotin, kiwes.

testor, I, (testis), todistaa, todistajana sanoa, olla todistajana, testere licet, run.; jsta ylim. ilmoittaa, osottaa, näyttää, todeksi waata, taata, wakuuttaa, quid; *acc. c. inf.*; *pass.* testatus, todistettu, ilmoitettu, näytetty, todeksi täytetty, toteen l. täyteen saatu, res. Exitt. *b)* ilmoittaa wiimeinen tahtonsa, testamenteerata, tehdä testamentti, wiimeistahtoisesti säättää, de pecunia; in testando. 2) todistajaksi huutaa, todistajaksi ottaa, wakuuttaa l. takailla jkn t. jnkin kautta, deos; cives; indulgentiam cujus; foedera (todistuksekši l. perustuksekši mainita); numen, run.

testu, *indecl.*, ja **testum**, i, *n.* (testa), sawinen kauši. *b)* werr. sawi=astia.

testūdineus, 3, (scur.), kilpikonnan luusta tehty, kilpiönkuorinen.

testūdo, inis, *f.* (testa), kilpikonna, kilpiö. *b)* kilpikonnan kuori, kilpiönkuori l. =luu, testudine culti thalami, run. 2) kaarrelmas, kaarikatto huone, kupu. *b)* sotamenoisa: suojakatto, joka puinen ryntökatto piiritystoimisa tahi kilpikatto, jonka sotamiehet fillä kurilla tekiwät, että pitiwät päänsä päällä kilpensä toinen toiseensa liitettyinä. *c)* kielisoitin, kantele, kithara j. m. s.

testula, ae, *f.* (testa), liuskanen, lohkonen, siurunen; werr. äänt öliuskanen l. =taulunen Athenalaisilla.

testum, i, *n.* k. testu.

tēte, k. tu.

tēter, tetra, tetrum, ruma, julma, katala, rietas, räätyköinen, ilkiä, inha, inhoittawa, törkiä, kauhia, hirwiä, turkainen, häpiällinen, belua, locus, odor; homo; pestis; kuw.: homo, hostis; bellum, facinus, vitium.

Tēthys, yos, *f.* eräs merijumalatar, Okeanoon puoliso; run. werr. meri.

tetradrachmum, i, *n.* kreikalainen hopiaraha, jossa oli neljä drachmaa, nelidrachman kappale.

tetrarches ja **-a**, ae, *m.* neljännyshallitsija, tetrarka, ylim. pikkuruhtinasten nimi.

tetrarchia, ae, *f.* tetrarkan aluskunta, tetrarkankunta.

tētre, *Adv.* rumasti, katalasti, riettaasti, ilkiästi, törkiästi, häpiällisesti.

tetricus, 3, (teter), juro, jyrkkä, synkkä, yksitotinen, yksiwakainen, kowa, ankara, domitor, run.; disciplina; *subst.* **Tetrica**, ae, *f.* (*sc.* rupes), jyrkkä wuori Sabinilaisten aluskunnassa.

Teucer, cri, *m.* ja **Teucrus**, i, *m.* Skamandroon poika, Troian kuninkaita; jsta *a)* **Teucrus**, 3, Teukrosta koskewa, run. ylim. troialainen; *subst.* Teucri, orum, *m.* Troialaiset. *b)* **Teucria**, ae, *f.* Troian maa, Troia. *c)* **Teucris**, idis, *f.* ominaisena nimisanana. 2) Telamonin poika, Ajaxin weli.

Teus, k. Teos.

Teuthras, antis, *m.* Mysian kuningas, Thespioon isä; jsta *a)* **Teuthrantēus**, 3, mysialainen, Caicus, run. *b)* **Teuthrantius**, 3, Teuthrasta koskewa, Teuthraan, turba (Thespioon tyttäret), run.

Teutoni, orum, ja **Teutones**, um, *m.* germanialainen kansakunta, alkp. Jäämeren rannoilla, joka ynnä Kimbrilaisten kanssa Romalaisia ahdisti.

texo, texui, textum, III, kutoa, vestes, run.; rete (hämmähäkistä puh.). *b)* werr. liittää kokoon, niwoa, palmikoita, laatia, tehdä, rakentaa, sepes, crates, flores, run.; basilicam, arundine hibernacula; naves, run. *c)* kuw. kutoa, niwoa, sommitella, panna kokoon, kuwata, ea tela texitur (siitä tarkoitetaan l. wehkeillään); epistolas quotidianis verbis; opus.

textilis, e, (cd.), kudottu, rahnikoittu, taiten neulottu, wirkattu, stragulum; *subst.* textile, is, *n.* (*sc.* opus), kudelmas, kuomikko, kangas, waate, liina, palttina.

textor, ōris, *m.* (texo), kutoja, kankuri.

textrīnus, 3, (alkp. textorinus, textor), kudontaa koskewa, kankurin; *subst.*

textrinum, i, *n.* kutoushuone, kangastehdas, t. instituere.
textum, i, *n. PSbst.* kudelmas, kuomikko, kangas, waate; werr. niwelmäs, liitelmäs, liitos.
textus, 3, *PA.* kudottu, tegumenta; werr. niwottu, kokoon liitetty.
textus, us, *m.* (texo), kudelmas, niwelmäs, liitelmäs, yhdistys.
Thabēna, ae, *f.* Numidian kpgeita; jsta **Thabēnenses,** ium, *m.* Thabenalaiset.
Thala, ae, *f.* Numidian kpgeita.
thalamus, i, *m.* kammio, kammari, asuinkammio, asunto; werr. mehiläiskenno. Eritt. *b)* lepokammio, makaushuone; jsta werr. awiowuode, ja awioliitto, awio.
Thalassio, k. Talassio.
Thales, ētis, *m.* kuuluisa kreikalainen philosophi Miletosta, seitsemän wiisaan joukkoa.
Thalīa, ae, *f.* komedian Runotar. 2) eräs merijumalatar.
thallus, i, *m.* wiheriäinen oksa, Amyclaeus (ehkä myrtin-oksa), run.
Thamyras, ae, ja **Thamyris,** idis, *m.* eräs thrakialainen runoilia.
Thapsos l. **-us,** i, *f.* saarento ja kpki Sikeliassa. 2) kpki Byzacenessa Afrikassa; jsta **Thapsitāni,** orum, *m.* Thapsolaiset.
Thasos l. **-us,** i, *f.* Thrakian lähisiä saaria; jsta **Thasius,** 3, thasolainen, *subst.* Thasii, orum, *m.* Thasolaiset.
Thaumas, antis, *m.* Iriin isä; jsta *a)* **Thaumantēus,** 3, Thaumasta koskewa, Thaumaan, virgo (Iris), run. *b)* **Thaumantias,** adis, *f.* Thaumaan tytär, Iris Th. l. yks. Th., run. *c)* **Thaumantis,** idis, *f.* = Thaumantias.
Thean-, Theat-, k. Tean-, Teat-.
theātrālis, e, (seur.), theateria koskewa, theaterillinen, theateri-, consessus (theaterissa).
theātrum, i, *n.* katsola, theateri, jossa tekokuwauksia asetettiin nähtäwiksi ja myös (eritt. Kreikalaisilla) julkileikkilöitä sekä kansankokouksia pidettiin, populi sensus theatro perspectus est; frequens consessus theatri; in theatrum venire; run. ylim. julkinen katselopaikka. *b)* werr. katseliat, katseliasto, frequentissimum; jsta myös: kokous kuuntelioita, arwostelioita, tuomareita. *c)* kuw. katselopaikka, toimitus-ala, ingenii y. m.
Thēbae, arum, *f.* wanha kuuluisa kpki Boiotiassa Ismenon warrella, seitsenporttinen, Pindaroon syntymäsija; jsta *a)* **Thēbānus,** 3, thebalainen, modi (Pindaroon), dea (Ino), mater (Agave), soror (Antigone, Eteokleen sisar), run.; orator; *subst.* Thēbāni, orum, *m.* Thebalaiset. *b)* **Thēbāis,** idis, *f.* Thebatar, Theban nainen. 2) kpki Yli-Egyptissä Nilin partaalla. 3) Phthioticae l. Phthiae, satamakpki Thessaliassa. 4) kpki Mysiassa, Eetionin walta-asema; jsta **Thēbāna,** ae, ja **Thēbāis,** idis, *f.* Thebatar, Andromakesta puh.
Thēbē, ēs, *f.* Alexander Pheralaisen puoliso.
thēca, ae, *f.* peite, kate, päällinen, kotelo, lossero, laatikko, tuppi, ylim. säily, efferri sine thecis vasa; th. numaria.
Themis, idis, *f.* oikeuden jumalatar, ja ennustustaiteenkin jumalatar, jommoisena Themis hallitsi Delphin orakelia.
Themistocles, i ja is, *m.* Athenalaisten mainioita sotapäälliköitä; jsta **Themistoclēus,** 3, Themistoklesta koskewa, Themistokleen.
thensa, ae, *f.* k. tensa.
theogonia, ae, *f.* jumalain synty, yhden Hesiodoon runomuksen nimi.
theologus, i, *m.* jumalain olennon ja jumalallisten asiain tutkija.
Theon, ōnis, *m.* herjaushalultaan mainio runoilia; jsta **Theōnīnus,** 3, Theonin.
Theophrastus, i, *m.* kreikalainen philosophi Eressosta.
Theopompus, i, *m.* kreikalainen historioitsia, Kion saaresta kotoperää; jsta **Theopompēus** ja **Theopompīnus,** 3, Theopomposta koskewa, Theopompoon.
Therapne, es, l. **-ae,** arum, *f.* kpki Lakoniassa; jsta **Therapnaeus,** 3, therapnelainen, run. ylim. spartalainen.
Thēricles, is, *m.* kuuluisa sawenwalaja Korinthossa; jsta **Thēriclēus,** 3, therikleinen, Therikleen tekoinen l. tapainen.

thermae, arum, *f.* lämpimät terweyden lähteet, lämpölähteet, lämpökylyt. 2) **Thermae**, arum, *f.* kyki Sikelian etelärannalla, kusa lämpökylpyjä; josta **Thermitānus**, 3, thermalainen, Thermasta, *subst.* Thermitāni, orum, *m.* Thermalaiset.

Thermōdon, ontis, *m.* joki Ponton maakunnassa, jonka warrella Amazonit asuskeliwat; josta **Thermōdontiacus**, 3, thermodonilainen, amazonilainen, Amazonein.

Thermopylae, arum, *f.* kuuluisa wuoriahdinko Lokrisa Thessalian rajalla.

Theromedon, ontis, *m.* eräan skythialaisen kuninkaan nimi.

Thersītes, ae, *m.* rumalta muodoltaan ja herjaawaisuudeltaan mainio Kreikalainen Troian sodassa.

thēsaurus, i, *m.* aarre, tawara, wara, thesaurum invenire; quo loco thesaurum obruere; Gallici auri. 2) aarnio, aarre-aitta, tawarahuone l. -aitta, waratto, maanalainen holwi, aarreholwi, publicum; run. mehiläiskennoista puh. *b)* kuw. säily, takawaarikko, kokous, thesaurus rerum omnium memoria; suppeditat nobis de thesauris suis quos et quantos viros.

Thēseus, ei ja eos, *m.* Athenan kuningas, Pirithoukseu ystäwä, Ariadnen puoliso, Hippolytoon isä; josta *a)* **Thēsēius** ja **Thēsēus**, 3, theseinen, Theseusta koskewa, Theseuksen. *b)* **Thēsīdes**, ae, *m.* Thesidi, Theseuksen poika, run. *plur.* Athenalaiset.

Thespiae, arum, *f.* kyki Boiotiassa; josta *a)* **Thespias**, adis, *f.* thespialainen, deae Th. l. yks. Thespiades, Runottaret. *b)* **Thespienses**, ium, *m.* Thespialaiset.

Thespis, idis, *m.* ensimäinen murhekuwausten sepittäjä Athenassa (noin 563 e. K.).

Thesprōtia, ae, *f.* Epeiron maakuntia; josta **Thesprōtius**, 3, thesprotialainen, *subst.* Thesprōtii, orum, *m.* Thesprotialaiset.

Thessalia, ae, *f.* Pohjois-Kreikan maakuntia; josta *a)* **Thessalicus** ja **Thessalus**, 3, thessalialainen, juga (Pelion), tela (Akilleen), ignes (Akilleen leirissä), pinus (Argo-laiwa), vox, venena (noidallinen), run.; *subst.* Thessali, orum, *m.* Thessalialaiset. *b)* **Thessalius**, 3, thessialialainen, run. *c)* **Thessalis**, idis, *f.* thessialialainen, *subst.* Thessaliatar, Thessalian nainen.

Thessalonīca, ae, ja **-e**, ēs, *f.* kyki Makedoniassa; josta **Thessalonīcenses**, ium, *m.* Thessalonikalaiset.

Thessalus, l. Thessalia.

Thestius, ii, *m.* Aitolian kuninkaita; josta *a)* **Thestiades**, ae, *m.* Thestiadi, Thestioon poika t. fikiö (esim. Meleager, Thestioon tyttären Althaian poika); Thestiadae (Thestioon pojat Plexippos ja Toxeus). *b)* **Thestias**, adis, *f.* Thestioon tytär (Althaia).

Thestor, oris, *m.* Kalchaan isä; josta **Thestorides**, ae, *m.* Thestoridi, Thestorin poika (Kalchas).

Thetis, idis l. idos, *f.* eräs merijumalatar, Nereuksen ja Doriin tytär, Peleuksen puoliso, Akilleen äiti; run. werr. meri.

Theudoria, ae, *f.* Athamanian kygeita.

Theuma, atis, *n.* Makedonian kylä.

thiasus, i, *m.* tansi Bakchoon kunniaksi, Bakchoonhyyry.

Thirmida, ae, *f.* Numidian kygeita.

Thisbē, ēs, *f.* Pyramoon lemmityinen. 2) kyki Boiotiassa, metsäkyhkyfiltään kuuluisa; josta **Thisbēus**, 3, thisbeläinen.

Thoas, antis, *m.* kuningas Taurilaisten saarennossa, jonka Orestes sisarensa Iphigeneian awulla surmasi; josta **Thoantēus**, 3, Thoaста koskewa, run. taurilainen. 2) eräs Lemnon kuningas; josta **Thoantias**, adis, *f.* Thoaan tytär (Hypsipyle).

tholus, i, *m.* kuppeli, laenkupu, ympyrärakennus.

thōrax, ācis, *m.* rintahaarniska, rintasopa, rintawaru.

Thorius, 3, romal. sukunimi; *adj.*: lex Thoria (rahwaantribunin Sp. Thorius Balbuksen tekemä peltolaki).

Thrācea, um, *m.* Makedonian ja Mustan meren wälisen Thrakian maakunnan asujamet; *sing.* Thrax, ācis, *m.* thrakialainen, *subst.* Thrakialainen; josta *a)* **Thrācia**, ae, *f.*, run. **Thrāca**, ae, ja **Thrācē** l. **Thrāce**, ēs, *f.* Thrakian maakunta. *b)* **Thrācius** l. **Thrēicius**,

harw. **Thrēcius**, 3, thrakialainen, *notae* Thraciae; sacerdos l. vates (Orpheus), Samus (ſ. o. Samothrake), run. *c)* **Thrēissa** ja **Thressa**, ae, *f.* thrakialainen, *subst.* Thrakiatar, Thrakian nainen. 2) **Thrax**, ācis, ja **Thraex** l. **Threx**, *m.* miekkailian laji, jolla oli thrakialainen warustus; ſiſtä **Thrēcidicus**, 3, **Threx** miekkailiaa koskewa, ſen tapainen, *subst.* Threcidica, orum, *n.* (*sc.* arma), **Threx** miekkailian aſect.

Thrax ja **Threx**, k. Thraces.

Thūcȳdides, is, *m.* Oloroon poika, kuuluiſa Peloponneſon ſodan hiſtorioitſija; ſiſtä **Thūcȳdidīus**, 3, Thukydideſta koskewa, Thukydideen omainen l. kaltainen, Thukydideen, genus; *plur.* Thukydideen tawotteliat l. jälitteliät.

Thūlē, ēs, *f.* Europan pohjoiſpuolen perillä olewa ſaari, kentieſi Mainlanti.

thunnus, k. thynnus.

thur-, k. tur-.

Thūrii, orum, *m.* kpki Ala-Italiaſſa, Athenaſta lähtenyt kolonia entiſen Sybarin aſemilla; ſiſtä **Thūrīnus**, 3, thuriilainen, ager; juventus (Thuriiſtä); sinus (Tarentin), run.; *subst.* Thūrīni, orum, *m.* Thuriilaiſet, ja Thūrīnum, i, *n.* Thuriin aluskunta.

thus, k. tus.

Thyamis, idis, *m.* Epeiron jokia.

Thȳas, k. Thyias.

Thyatīra, ae, *f.* ja **-īra**, orum, *n.* kpki Lydiaſſa.

Thȳbris, is, *m.* tarunaikainen kuningas Italiaſſa, josta Tiberin joen hoettiin nimenſä ſaaneen; k. Tiberis.

Thyēnē, es, *f.* eräs puolijumalatar, Jupiterin imettäjä.

Thyestes, ae, *m.* Pelopſin poika, Atreukſen weli, Aigiſthoon iſä; ſiſtä *a)* **Thyestēus**, 3, thyeſteinen, Thyesteen, exsecratio; preces (kiroukſet), run. *b)* **Thyestiades**, ae, *m.* Thyeſtiadi (Aigiſthoſ).

Thȳias, adis, *f.* haltiokas, innokas, eritt. Bakchantinna (joka Bakchoonjuhlaa riehuen wiettää).

Thȳlē, k. Thule.

thymbra, ae, *f.* eräs kaswin laji, ſaturcia.

Thymbra, ae, ja **-ē**, ēs, *f.* eräs Troan maakunnan kpki, kuuſa Apolloille pyhitetty temppeli; ſiſtä **Thymbraeus**, 3, thymbralainen, *subst.* Thymbralainen, Apollon liikanimiä.

thymum, i, *n.* ja **thymus**, i, *m.* ajuruoho, muiſtoruoho.

Thȳni, orum, *m.* thrakialainen kanſakunta, joka oman maanſa jättäin lähti Bithyniaan; ſiſtä *a)* **Thȳnus**, 3, thyniläinen, run. bithynialainen, merx, run. *b)* **Thȳniacus**, 3, thyniläinen, sinus (Pontoſ Euxeinon tekemä Thrakian ääreliä), run.

thynnus, i, *m.* kalan laji Wälimereſſä.

Thȳnus, 3, k. Thyni.

Thyōnē, ēs, *f.* wiidennen Bakchoon äiti; ſiſtä **Thyōneus**, ei l. eos, *m.* Thyonen poika (Bakchoſ).

Thyrē, ēs, ja **Thyrea**, ae, *f.* kpki ja piirikunta Argoliſſa; ſiſtä **Thyreātis**, idis, *f.* thyrealainen.

Thyreum l. **-ium**, i, *n.* kpki Akarnaniaſſa; ſiſtä **Thyrienses**, ium, *m.* Thyriumin aſukkaat.

thyrsus, i, *m.* Bakchoon ja Bakchantinnain ſauwa, jonka ympäri oli muratin warſia ja wiinaköynnöksiä kierrettynä, thyrſos-ſauwa, Bakchoonſauwa.

tiāra, ae, *f.* ja **tiāras**, ae, *m.* Itämaalaisten pääwerho, turbani l. käärelakki, tiara.

Tibarāni, orum, *m.* kanſakunta Kilikiaſſa.

Tiberis, is, *m.* ja run. **Thybris**, idis, *m.* Keski-Italian pääjoki; run. joſijumalanakin; ſiſtä *a)* **Tiberīnis**, idis, *f.* tiberilainen, Nymphae, run. *b)* **Tiberīnus**, 3, Tiberia koskewa, Tiberin, tiberilainen, ostium; *subst.* Tiberinus, i, *m.* eräs Alban kuningas, josta Tiberin ſanottiin nimenſä ſaaneen, ja itſe Tiberin joki.

Tiberius, ii, *m.* romal. eſinimi.

tībia, ae, *f.* ſäärilun, ſääriterä; wert. pilli (alkp. luinen), huilu, walmina, luikku, tibiae inflatae non referunt sonum; modulate canentes tibiae; septenarios fundere ad tibiam (huilun mukaſoinnolla); tibiis cantare.

tībicen, inis, *m.* (tibia-cano), pillittäjä, piipari, huiluttaja, pillin- l. huilunſoittaja, -puhaltaja, honoratorum virorum laudes etiam cantus ad tibi-

cinem prosequatur (huilunſoittajan läsnä olleſſa, puoltaiſſa). *b)* werr. pilari, pylwäs, patſas, run.

Tibrīnus, Tibris, ł. Tiberis.

Tibullus, i, *m.* romal. nimi.

Tĭbur, uris, *n.* wanha kyki Latiumiſſa; jöſta *a)* **Tĭburs,** tis, tiburilainen, *subst.* Tiburin aluskunta, ja *plur.* Tiburtes, um, *m.* Tiburilaiſet. *b)* **Tĭburtīnus,** 3, tiburilainen, *subst.* Tiburtinum, i, *n.* Tiburin ſeutuinen maatalo. *c)* **Tiburnus,** 3, tiburilainen, *subst.* Tiburnus, i, *m.* tarunaikainen Tiburin perustaja.

Tĭburtus, i, *m.* Tiburin perustaja.

Tĭcīnus, i, *m.* Po-wirran syrjäjokia Gallia Cisalpina:ſſa; jöſta **Tĭcīnensis,** e, ticiniläinen.

Tĭfāta, orum, *n.* wuori Kampaniaſſa.

Tifernum, i, *n.* 1) kyki Umbriaſſa Tiberin warrella; jöſta Tiberinum. 2) kyki Samniumiſſa Tifernus-wuoren juurella.

Tifernus, i, *m.* wuori Samniumiſſa.

Tigellius, ii, *m.* kahden ſoittotaition nimi, Tig. Sardus ja M. Hermogenes Tig.

tigillum, i, *n.* (tignum), wähäinen palkki ł. hirſi.

tignārius, 3, (ſeur.), palkkeja ł. tukkeja koskewa, faber, ſalwumies, kirwesmies, työmies.

tignum, i, *n. [plur.* myös: tigni], (tego), rakennus-aineet, eritt. rakennuspuu, palkki, hirſi, tukki, parſi.

tigris, is ja idis, *c.* [proſaſſa *m.*], tiikeri; werr. tiikerinkuwalla kaunistetun laiwan nimi. 2) Tigris, *m.* wäkewäwirtainen joki Aſiaſſa.

Tigurīni, orum, *m.* helwetiläinen kanſakunta nykyiſeſſä Zürichin kanttoniſſa, joka nimitettiin pagus **Tigurīnus.**

tilia, ae, *f.* lehmus, niini- ł. wennäpuu.

Timaeus, i, *m.* kreikalainen hiſtorioitſia Sikeliaſſa. 2) Pythagoraan lahkoa olewa philoſophi, jonka nimellä Platon nimitti yhden dialogeiſtanſa.

Timāgenes, is, *m.* Auguſtuksen aikuiſia rhetoreita.

Timanthes, is, *m.* kuuluiſa kreikalainen maalari.

Timāvus, i, *m.* Istrian jokia.

timefactus, 3, (timeo-facio), peljätetty, säikytetty, peljästynyt, libertas.

timeo, timui, II, peljätä, olla peloſſa, pelon halluſſa, arkailla, hätäillä, waroa, olla huolellinen, quem ja quid; nihil de bello (ſodan ſuhteen, mitä ſotaan tulee); de suo periculo nihil timebat (ei waronut mitään waaraa itſelleen); — quid agatur, timeo; quid possem, timebam; — *inf.:* quum intrare timerent; — ne (että) ja ut (ett'ei) *conjunct.* kera; — timentes confirmare; — de republica valde timeo (murhetin waltion tilaa); a quo quidem genere ego numquam timui (jota laatua en ole peljännyt); — qui sibi timuerant (joitten oli ollut pelko itſeſtänſä ł. murhe itſeſtänſä, jotka oliwat ſurreet ł. ſurekſineet itſeänſä); suis rebus (peljätä omaa tilaanſa, olla huolellinen ł. pitää lukua omiſta aſioiſtaan).

timesco, timui, III, (eb.), peljästyä.

timide, *Adv.* pelokkaasti, pelon halluſſa, arasti, huonoſydämmiſeſti, ja myös: waruiſasti.

timiditas, ātis, *f.* (ſeur.), pelolliſuus, pelkurimaiſuus, arkuus, huonoſydämmiſyys, ingenua; t. cadit in quem; militis.

timidus, 3, (timeo), pelokas, pelollinen, pelkurinluontoinen, arka, huonoſydämminen, ja myös: warowainen, waruiſa, homo; t. in labore militari, ad mortem; animus; mandata; tergum v. m., run.; *inf.* ja *gen.* kera, run.; ſanalask.: matrem timidi flere non solere.

Timoleon, ontis, *m.* korintholainen ſotapäälliköː; jöſta **Timoleontēum,** i, *n.* Timoleonin kunniakſi rakettu, julkinen harjoituspaikka.

Timon, ōnis, *m.* mainio ihmiswihaaja, Athenaſta kotoperää, Peloponneſon ſodan aikoina.

timor, ōris, *m.* (timeo), pelko, ſäikky, magno timore esse (kowin peljätä); magno in timore esse (ſaattaa pelkoa); maximo timore de nobis afficiuntur; in timorem pervenire; timorem cui facere, incutere, injicere, dejicere, eripere; timorem tollere, deponere, omittere; timor exercitum occupavit v. m.; timor est, ne (että) *conjunct.* kera, run.; in timore esse, *acc. c. inf.;*

timor a quo (pelko jksta); t. belli (ſodanpelko, pelko ſodaſta). 2) werr. peloittawa eſine, peloitus, silvae, run.

Timotheus, ei, *m.* Kononin poika, Athenan ſotapäällikköitä. 2) eräs ſoittotaitio Miletoſta.

tinctilis, e, (tingo), kuhun jotakin kaſtetaan, kaſteena käytettäwä.

tinea, ae, *f.* koi, toukka.

tingo l. **tinguo**, tinxi, tinctum, III, kaſtella, kaſtaa, koſtuttaa, neſtyttää, märjäntää, tunica sanguine tincta (werellä kaſteltu, wereen kaſtettu); pedum vestigia in undis, run.; corpora flumine (kylpeä, keſoilla), run.; — run.: in alto Phoebus aequore tingit equos (ſ. o. laskeuu), non ego te meis immunem meditor tingere poculis (juottaa, apattaa). Eritt. *b)* kaſtaa wäriin, painaa, wärjätä, vestes murice (kaſtaa purpuraan, wärjätä purpuralla), run.; cultros sanguine, punata, run.; jksta tincta, orum, *n.* kirjawat. 2) kuw. täyttää, runſaasti warustaa, tinctus literis, elegantiä.

tinnio, IV, kilistä, kimistä, helistä, helkyä, tiukua, piukkia, kalista, soida; eritt. kilistellä rahaa, maksaa.

tinnītus, us, *m.* (ed.), kilinä, kiminä, helinä, helke, piukkina, sälinä, kalina, kumina, jyminä, pamina.

tinnulus, 3, (tinnio), kiliſewä, heliſewä, heliä, helkywä, tiukuwa, soiwa.

tintinnābulum, i, *n.* (tintinno, āre, kilistä, tinnio), helistin, kulkunen, tiuku.

tīnus, i, *f.* laakerinkaltainen heiſi (kaswi).

Tīphys, yos, *m.* Argo-laiwan perämies.

Tīresias, ae, *m.* ſokia ennusmies Thebaſſa.

Tīridātes, ae, *m.* uſiamman Armenian kuninkaan nimi.

tīro, ōnis, *m.* rekryytti, nuori ſotio, ſotion-alokas, legio tironum; *adj.*: tirones milites; t. exercitus (waſta tehty). *b)* werr. ylim. aloittelia, waſta-alkaja, oppilas, harjaumatoin, in qua re; hominem non aetate, sed usu forensi tironem. 2) Tiro, romal. nimi, eritt. M. Tullius T., Ciceron wapautettu orja.

tīrōcinium, ii, *n.* (ed.), enſimäinen ſotapalwelus, enſimäinen ſotaretki; *concr.* nuori miehistö, nuoret ſotamiehet, rekryytit, contemptum; werr. *a)* aloittelian kokemattomuus, äkkinäiſyys, harjaumattomuus, juvenis. *b)* enſimäinen alku, opinkoe, koe, koelmas, in quo accusando tirocinium ponere (ſuorittaa opinkokeenſa).

Tīryns, this l. thos, *f.* kyki Argoliſſa, Herkuleen kaswatuspaikka; jksta **Tirynthius**, 3, tirynſiläinen, heros, hospes l. *abs.*, Herkules, run.; Tirynthia, ſ. o. Alkmena, Herkuleen äiti, run.

Tisdra, ae, *f.* kyki Byzacenesja Afrikaſſa; jksta **Tisdritāni**, orum, *m.* Tisdralaiſet.

Tīsiphone, es, *f.* yksi Furioista, murhan koſtajatar; jksta **Tisiphonēus**, 3, tiſiphoneinen, Tiſiphonen, tempora (rankaistawat, rikolliſet), run.

Tisse, es, *f.* Sikelian kygeita; jksta **Tissenses**, ium, *m.* Tisſeläiſet.

Tītan, ānis, *m.* ja run. **Titānus**, i, *m.* Uranoon (taiwaan) ja Gaian (maan) poika, Saturnin wanhempi weli, kuſta Titanit (kuuſi lukua), Titanes l. Titani, owat ſyntyperää, jotka Jupiterilta taiſtellen riiteliwät taiwaan hallintoa, kunnes tämä ukonnuolillanſa syöksi heidän Tartaroon; — eritt. Titanin pojanpoika, Hyperionin poika, ſ. o. Helios l. Auringonjumala (Sol). Siitä: *a)* **Titānius**, 3, titaninen, Titania l. Titaneja koskewa, Titanin, Titanein, pubes (Titanit), run.; *subst.* Titania, ae, *f.* Titanitar, ſ. o. Latona (Coeus Titanin tytär), Pyrrha (Japetoon pojantytär), Diana (Sol'in ſiſar) ja Kirke (Sol'in tytär). *b)* **Titāniacus**, 3, titaninen, dracones, Titanein wereſtä ſyntyneet, run. *c)* **Titānis**, idis, *f.* titaninen, *subst.* Titanitar, eſim. Tethys (Titanein ſiſar) ja Kirke.

Tithōnus l. **-os**, i, *m.* Laomedonin poika, Priamoon weli, Auroran puoliſo, Memnonin iſä; jksta **Tithōnius**, 3, tithoninen, Tithonoon, conjux l. yksi Tithonia, ſ. o. Aurora, run.

Tities, ium, *m.* ja **Titienses**, ium, *m.* yksi niistä kolmesta wakikunnasta (tribus), joihin Roman enſimäiſet powarit jakauntuiwat, nim. ſabinilainen

kanſalahko; jösta myös: ykſi Romulin kolmesta ratſuscenturiasta.

titillātio, ōnis, *f.* (ſeur.), kutittaminen, kutkuttaminen, himaroiminen, voluptates, quibus quasi t. sensibus adhibetur; non est voluptatum tanta quasi t. in senibus.

titillo, I, kutittaa, kutkuttaa, himaroita, himarruttaa, sensus; multitudinis levitatem voluptate quasi titillantes; kuw.: ne vos titillet gloria, run.

Titius, 3, romal. ſukunimi; *adj.* Titiusta koskewa, Titiuksen.

titubanter, *Adv.* horjuwaiſesti, epäwakaiſesti, häkeltäin, hämmennellen.

titubātio, ōnis, *f.* (ſeur.), hoiperoiminen; kuw. horjunta, epäwakaiſuus, epäneuwoiſuus, hämmentelemyö.

titubo, I, hoiperoita, hoiperrella, horjua, huojua, torkahtaa, waapahtaa, komputoita, Silenus titubans annisque meroque (tellustawa, toikkaroiwa), run.; vestigia titubata (herkähtäwät, liuskahtawat, liwahtawat), run. *b)* werr. änkätä, äkittää, häkeltää. *c)* kuw. horjua, horjahtaa, hairahtaa, olla epäwakainen, epäneuwoinen, ymmällä, hämmennellä, Licinium titubantem, haesitantem, cedentem; in quacumque ejus (*sc.* versus) sit parte titubatum; verbo; nihil; omnibus titubantibus.

titulus, i, *m.* päällekirjoitus, kirjoitus, tituli, ara cum ingenti rerum gestarum titulo; paterae cum titulo nominis Camilli; tria signa cum titulo lamnae aeneae inscripto; libelli ỿ. m., run.; eritt. myynnin-ilmoitus, ite sub titulum lares, run. 2) werr. kunnianimityö, kunnianimi, kunniatituli, consulatūs; jösta kunnia, arwo, maine, loiste, perpetrati belli ỿ. m.; par titulo tantae gloriae fuit. *b)* kuw. ſyy, nimi, warjo, tekoſyy, sub titulo aequandarum legum jura oppressa; egregius; titulum praetendere.

Tityrus, i, *m.* paimennimi.

Tlēpolemus, i, *m.* Herkuleen poika, Polyxon puoliſo.

Tmarus l. **-os**, i, *m.* wuori Epeirosſa, jonka juurella Dodona.

Tmōlus, i, *m.* wuori Lydiasſa, josta Paktolos kumpuaa ilmi; run. nimeltään myös: Tymōlus; jösta *a)* **Tmōlius**, 3, tmololainen. *b)* **Tmōlītes**, ia, *m.* Tmolon wuorelta, *subst.* Tmololainen.

tocullio, ōnis, *m.* koronkiskuri.

tōfus, i, *m.* eräs kiwen laji, tuhwikiwi.

toga, ae, *f.* (tego), peite, werho, waate. Eritt. 2) yhdestä waatekappaleesta tehty, wälja ja pitkältä alas rippuwa romalaiſen porwarin päälliswaate rauhan aikana: toga, t. praetexta (korkiampain wirkamiesten ja wapaaſukuisten lasten purpurapaarteinen); pura (korittamatoin niillä nuorukaiſilla, jotka lakkaſiwat praetexta:a pitämästä) l. taw. virilis; candida (miranhakiain walkaistu), pulla (murhettiwain mustanharmaa); jösta *b)* werr. rauha, cedant arma togae, run.

togātus, 3, (ed.), togallinen, togawaatteinen, togalla waatetettu, toga päällä l. yllä, eritt. romalaiſesta porwarista puh. wastahakaan Epä-Romalaista tai romalaista ſotamiestä, jösta ylim. romalainen. 2) werr.: fabula t. l. ykſ. togata, ae, *f.* Romalaisten kanſallisdrama l. kanſallinen tekokuwailo, joſsa ainoasti romalaiſia aineita eſiteltiin. *b)* Gallia Togata, Roman tapaiſekſi muuttunut oſa Gallia Cisalpina:a. *c)* alhaisſäätyinen; *subst.* togata, ae, *f.* (*sc.* femina), halpaſäätyinen nainen, irstas nainen, alju.

togula, ae, *f.* (toga), toganen.

Tolēnus, i, *m.* joki Sabinilaisten aluskunnasſa.

tolerābilis, e, (tolero), kärſittäwä, elettäwä, conditio; genus rei publicae; rex; orator (wälttäwäinen, auttawainen).

tolerābiliter, *Adv.* kestäwäiſesti, kärſiwäiſesti, kärſiwälliſesti.

tolerans, tis, *PA.* kestäwäinen, kärſiwällinen.

toleranter, *Adv.* kestäwäiſesti, kärſiwälliſesti.

tolerantia, ae, ja **tolerātio**, ōnis, *f.*

(ſeur.), keſtäntö, kärſintä, tolerantia rerum humanarum; toleratio dolorum.

tolero, I, kantaa, kannattaa, keſtää, kärſiä, ſietää, quid, eſim. sumptus et tributa, militiam, dolorem, labores, pericula, servitutem; hiemem (tarjeta). *b)* werr. ſäilyttää, elättää, pitää hengiſſä l. woimaſſa, auttaa, vitam; equitatum, equos; famem (aſettaa), inopiam (lievittää).

Tolētum, i, *n.* Hiſpania Tarraconenſis:n kpgeita; jöta **Tolētānus**, 3, toletilainen, *subst.* Tolētāni, orum, *m.* Toletilaiſet.

tollēno, ōnis, *m.* (ſeur.), wipu, wipuiſin, piirityksiſsä.

tollo, sustuli, sublātum, III, noſtaa yleſ, ilmaan, noſtaa, koroittaa, kohottaa, ylentää, quem humeris in coelum; quem in currum, in equum; quem in crucem (riſtiin naulita); in arduos tollor Sabinos (kohoan), run.; saxa de terra; manus; se a terra altius (noſta, yletä, kaſweiſta puh.); ignis e specula sublatus (ilmoitteekſi nouſemaan ſytytetty); — meritoimiſſa: ancoras, noſtaa l. wiwuta ankkurit, laſkea merelle. Eritt. *b)* liberos, ottaa yleſ maaſta waſtaſyntyneet lapſet, korjata lapſekſeen, kaſwattaa lapſenaan, tunnuſtaa lapſekſeen; werr. ſynnyttää, liberos ex qua (jku kanſsa). *c)* kuw. noſtaa, koroittaa, ylentää, clamorem (noſtaa, päästää, laſkea huuto, parkaiſta); risum (päästää nauru, remahtaa nauramaan), run.; cachinnum; oculos (luoda auki, awata); laudes cujus in astra; quem laudibus (ad coelum), yliſtää; animum cui (wirkiſtää, innoittaa, paiſuttaa, yllyttää); amicum (pyſtyttää, lohduttaa), run.; quid oneris, ottaa l. ſälyttää päällenſä; poenas (kärſiä); *Poss.:* tolli qua re, pöyhiſtyä, röyhiſtellä, kopeutua, ylpeytyä, victoriā j. m. ſ. 2) ottaa pois, laittaa, toimittaa, wiedä, ſaattaa, kantaa, korjata pois, tiehenſä, ottaa l. wiedä myötänſä, muaſſaan, frumentum de area; solem e mundo, simulacra e delubris, pecunias e fano; praedam; patinam, cibos, run.; naves, quae equites sustulerant (oliwat ottaneet l. latoneet laſtikſenſa, ottaneet kuljetettawikſenſa); quem in lembum (ottaa); ylim.: quem, run. Eritt. *b)* tuhoten poiſtaa l. tiehenſä toimittaa, kadottaa, tappaa, panna hengeltä, lopettaa, tuhota, häwittää, quem de medio, ferro, veneno j. m. ſ.; Carthaginem et Numantiam funditus t.; librariorum menda, pyhkäiſtä poiſ, oikaiſta. *c)* ſotamenoiſsa: signa, ruweta matkalle, lähteä liikkeelle. *d)* kuw. kukiſtaa, purkaa, kumota, epuuttaa, lahottaa, lakauttaa, tauottaa, ſaattaa tyhjäkſi, häwittää, huolettaa, fanditus memoriam rei, legem, timorem, metum, spem, dubitationem, errorem, colloquium y. m.; amicitiam e vita; dictaturam ex republica; deos (kieltää pois); diem (pilata, wiedä, menettää, eſim. pitkillä puheilla).

Tolōsa, ae, *f.* Gallia Narbonenſis:n kpgeita; jöta *a)* **Tolōsānus**, 3, toloſalainen, aurum (jonka Konſuli Q. Servilius Caepio Toloſaſta ryöſti). *b)* **Tolōsātes**, ium, *m.* Toloſalaiſet.

tolūtim, *Adv.* (tollo), hyppinkengin, rawaten, nulkaten, rawia, nulkkaa, hölkkä.

Tomarus, ſ. Tmarus.

tōmentum, i, *n.* täyte l. wäliſte polſtariſsa.

Tomi, orum, *m.* ja taw. **Tomis**, idis, *f.* kyl Moeſiaſſa Muſtan meren partaalla; jöta *a)* **Tomītae**, arum, *m.* Tomilaiſet. *b)* **Tomītānus**, 3, tomilainen.

Tomyris, is, *f.* eräs ſkythialainen kuninkaanna.

tondeo, totondi, tonsum, II, leikata, keritä, ajaa, työſätä, typiſtää, leikata pois l. poikki, barbam et capillum cujus; cutem, ovem, lanam, run.; saltatrix tonsa (lyhykäiſekſi leikatulla tukalla); comam hyacinthi (poimia), ilicem (karſia, okſia), prata, segetem (niittää), run.; *abs.*, ajaa partaanſa, postquam tondenti barba cadebat, run. *b)* werr. noukkia, nykkiä, purra, ſyödä, jecur rostro, dumeta, campum, run.

tonitru, ſ. tonitrus.

tonitruālis, e, (ſeur.), ſyrinää l. ukoſta koſkewa, libri.

tonitrus, us, *m.* ja **tonitruum**, ui, *n.* [*plur.* tonitrua, tonitruum, tonitribus], (ſeur.), ukkoſen ſyrinä, ukkoſen jylinä, jyske, jytinä, jumina, jumu, vauhina j. m. ſ., ukkonen, ukko, pil-

känen, tonitru coelum ciere, run.; tum fulgores et tonitrua exsistere.

tono, tonui, I, jyristä, jylistä, jyskyä, jytistä, pauhata, jyristää, jylistää, porta tonat coeli, run.; Jove tonante; *impers.* tonat, jyristää, ukkonen käy l. panee, ukko jyskyy, pitkänen pauhaa, si tonuerit. 2) werr. ylim. jytistä, jymistä, jumista, humista, kumista, tömistä, paamuta, pyykiä, raikkua, mäikkyä, wonkua, ryskyä, coelum tonat omne fragore y. m., run.; puheliastakin puh.: puhua pauhata, puhua räikätä, haastaa jyskyttää. *b) trans.* kaikuttaa, paukuttaa, pauhata, ore deos (huutaa), run.

tonsa, ae, *f.* (ehkä tundo), airo, soudin.

tonsilis, e, (tondeo), leikattawa t. leikattu.

tonsillae, arum, *f.* kaularisat, =rauhaset, =sainiaiset.

tonsor, ōris, *m.* (tondeo), parran=ajaja, parturi, keritsiä, leikkaaja; jsta **tonsōrius**, 3, leikkuu=, parturin, culter (partaweitsi).

tonstrīcula, ae, *f.* (tonstrix, īcis, *f.* parturinainen, tondeo), parran=ajeliatar, parturinainen, keritsiätär.

tonstrīna, ae, *f.* (tondeo), parturintupa l. =maja, parran=ajohuone.

tonsūra, ae, *f.* (tondeo), leikkaaminen, keritseminen.

tonsus, 3, *PA.* leikattu, siliä.

toph-, k. tof-.

topiārius, 3, (topia, orum, *n.* kaswitarhan kaunistus), kaswitarhan kaunistusta koskewa; *subst.* topiarius, ii, *m.* kaswitarhuri=taitio, ja topiaria, ae, *f.* (*sc.* ars), taiteellinen kaswitarhan hoitto.

Topica, orum, *n.* Ciceron tekemä kirja, jossa oikeuden todisteista puhutaan.

toral, ālis, *n.* (torus), päällinen, päällys, päällistys, esim. wuoteen.

torcular, āris, *n.* (torqueo), wiina= t. öljypaino l. =kuurna; jsta **torculārius** ja **torculus**, 3, paino=.

toreuma, atis, *n.* puolikorkia pintakuwaelmas, kuwakoroite, leikkaustyö, pintakuwallinen taideteos, leikkaustyöllä koritettu astia.

toreuta, ae, *m.* leikkaaja, piirteliä, ja **toreutice**, es, *f.* leikkaustaide.

tormentum, i, *n.* (torqueo), wiippain, liwitin, nakinkone, ampuneuwo (esim. ballista, catapulta j. m. s.), tormenta in muris disponere; bellica; werr. nakattu ase, nakin=ase, heitto=ase, fenestrae ad tormenta mittenda. 2) köysi, nuora, falces tormentis introrsus reducebant; praesectis crinibus tormenta effecerunt. 3) kidutin, kipulawitsa, piinapenkki, kidutus= l. pinnistyskone, quaerere de quo tormentis; dare se in tormenta; tormentis excruciari; werr. waiwa, kiusaus, kipu, rasitus, ahdistus, tuska, varia et multa tormenta fortunae; kuw. pinnistys, kiristys, tormentum admovere ingenio, run.

tormina, um, *n.* (torqueo), watsanwäänteet, =leikkaukset, =pureet, =poltteet, =wihlaukset, ähkytauti, rewäisin.

torminōsus, 3, (ed.), wäännetautinen, ähkytautinen.

torno, I, (seur.), sorwata, warwata, wanua, pyörtää, pyörittää, ymmyrtää, sphaeram; kuw.: versus (sepittää), run.

tornus, i, *m.* sorwirauta, pyörinrauta, purasin, kaiwin= l. piirtorauta.

Torōne, es, *f.* Makedonian kpgeita; Toronae promontorium, Derris=niemi Toronen lähellä; jsta **Torōnaicus**, 3, toronelainen.

torōsus, 3, (torus), jäntäreinen, lihawa, tukewa, täysinäinen.

torpēdo, inis, *f.* (seur.), tyrmistyminen, jähmettyminen, kangistus, laapastus, wetkomaisuus. 2) puunnuttaja rokka (kala).

torpeo, ēre, olla tyrmistyneenä, jähmettyneenä, jähmäkkäänä, kohmettuneena, köntistyneenä, tönkistyneenä, kangistuneena, muuntuneena, puuntuneena, turtauneena, olla tuntumatoin, liikkumatoin, toimetoin, gelu; torpentes rigore nervi. *b)* kuw. olla tyrmistyneenä, kangistuneena, kuuntuneena, kuoleuntuneena, jäsäyntyneenä, wäsäytyneenä, rauenneena, tainehtuneena, hermotoinna, innotoinna, olla huumeissa, tunnoltaan, taidoltaan j. m. s., metu, cessatione; Pausiacā tabellā (olla hurmoksissa l. lumottuna taulua ihmetellessään), run.; torpebat vox spiritusque (kunehtua); consilia torpent.

torpesco, torpui, III, (ed.), tyrmiſtyä, jähmettyä, kohmettua, köntiſtyä, muuntua, puutua, turtauta, muurehtua. *b)* kuv. jäſähtyä, kuuntua, kangiſtua, laapaſtua, weltoſtua, käydä toimettomakſi, ne per otium torpescerent manus aut animus.

torpidus, 3, (torpeo), tyrmiſtynyt, jähmäkäs, köntiſtynyt, kangiſtunut, kohmeloinen, tainehtunut, huumahtunut, somno.

torpor, öris, *m.* (torpeo), tyrmiſtys, muuntumus, jähmiſtys, kangiſtus, huume. *b)* kuv. welttous, toimettomuus.

torquātus, 3, (torques), kaulakäätyinen, kaulawitjainen, jota T. Manliuksen ja hänen jälkiſukuiſtenſa liikanimi; run.: Alecto torquata colubris (kärmeet kierretyt l. kiedotut kaulan ympäri).

torqueo, torsi, tortum, II, wääntää, kiertää, kääntää, pyörtää, pyörittää, cervices oculosque; ora (weulottaa); oculos ad moenia, run.; capillos ferro (kähertää), stamina pollice (kehrätä), saxa, tignum (wierittää), aquas remis, spumas (wyöryttää), run.; anguis tortus (ympäri kietountunut), run.; taxos in arcus, koukiſtaa, notkiſtaa, taiwuttaa, run.; terra circum axem se torquet (pyörii, kieppuu); eritt. *a)* wiipottaa ympäri, wiipata, liwittää, kiidättää, ſinkauttaa, ſiwauttaa, paiſkata, työntää, ſyſätä, mätätä, nakata, verbera fundae, jaculum in hostem, telum ad tempora, tela manu, glebas, ramos, fulmina, run.; amentatas hastas lacertis; werr.: hiemem (lähettää), run. *b)* kiertäin tehdä, wääntää, punoa, orbem (kiwertää), run.; torquet medios nox humida cursus (on wirien ennättänyt puolen matkaanſa), run. *c)* wääntää jkn jäſenet ſijaltaan, rääkätä, kiduttaa, pingoittaa l. panna kiduttimeen, quem equuleo. 2) kuv. wääntää, kiertää, kääntää, taiwuttaa, naturam; imbecillitatem animorum; orationem; omnia ad commodum suae causae; jus omne (wääntää, wääriſtää); sonum. Eritt. *b)* waiwata, kiuſata, kiwuttaa, raſittaa, ahdiſtaa, tuskauttaa, lewotuuttaa, quem; libidines te torquent; dies noctesque torqueor; torqueri malorum memoriā; — run.: quem mero (ikäänkun wiinakiduttimeen panna, wiinalla kiriſtää).

torquis ja **torques**, is, *c.* (ed.), kaulakääty, -käädyt, -witjat, ſepel, aureus; torque detracto; werr. *a)* ieš, länget. *b)* kiehkura, wäätti, ſeppeli kukkaſiſta, ornatae torquibus arae, run.

torrefacio, III, (torreo-facio), kuiwata.

torrens, tis, *PA.* polttawa, kuuma, wari, palawa, t. meridiano sole (palaweiſſaan). 2) werr. kuohuwa, tyrſkywä, huuhottelewa, riuhkia, rapia, ryöpiä, wuollas, wäkewäwirtainen, flumina, aqua, run.; jota *subst.* **torrens**, tis, *m.* ſyökſypuro, ſade-oja, ripa torrentis; quum fertur quasi t. oratio.

torreo, torrui, tostum, II, kuiwata, paahtaa, paiſtaa, korwentaa, koruttaa, kärytää, kärwentää, kähyttää, kuumentaa, wariſtaa, porottaa, polttaa, fruges flammis, aristas sole novo, run.; etiamsi in Phalaridis tauro inclusus succensis ignibus torreatur; quum undique flamma torrerentur; medium terrae cingulum solis ardore torreri; torrentia agros sidera, run.; carmina (polttaa tuhakſi), run.; quid in igne, carnem, run.; torrentur febribus artus, run.; kuw.: quem, jecur, pectora (hehottaa), run.

torresco, ere, (ed.), kuiwua, paahtua, palaa.

torridus, 3, (torreo), kuiwa, paahtunut, kuiwehtunut, kuiwanketinen, kälpiä, neſtettöin, campi torridi siccitate; fontes rivique (kurehtuneet); homo vegrandi macie torridus; werr.: frigore, gelu, jähmettynyt, kohmettunut, köntiſtynyt, kangiſtunut, rypytynyt. 2) *act.* kuuma, wari, polttawa, zona, aestas, run.; locus ab incendiis torridus.

torris, is, *m.* (torreo), tuliſoitto, ſoitto, kekäle.

tortilis, e, (torqueo), wäännetty, kierretty, kierteinen, aurum (ſ. o. kultaiſet käädyt), buccina, run.; piscis (koukiſtettu), run.

tortor, öris, *m.* (torqueo), kiduttaja, rääkkääjä, teloittaja.

tortuōsus, 3, (tortus), wääntehikäs, kääntehikäs, koukeroinen, mutkainen, kiemurainen, kierrokſikas, kiertehikäs, alvus, locus, serrula ẏ. m. *b)* kuw. kiertehikäs, kiewokſikas, ſekaſäinen, ſokkaſa, epäſelwä, pahanmutkainen, winkkuroitſewa, genus disputandi; ingenium.

tortus, 3, *PA.* wäännetty, kierretty, punottu, quercus (tammiſeppeli), run.

tortus, us, *m.* (torqueo), wäänne, kierre, kierros, kiemura, notkelma, koukero, mutka.

torus, i, *m.* mikin kohoelmas l. koroite; jästa *a)* jäntäre, lihas, hawus, lacertorum tori, run.; induit toris lacertos (ſäkeet), run.; comantes excutiens toros (harja), run. *b)* kaunokoroite ſeppeleisſä, koritus-kupura, kuw. puheesta puh.: addit aliquos, ut in corona, toros. *c)* polstari, tyyny, wuode, ſija, ſohwa, lepäämö, paaret, enimitten run.; awiowuodekin, jästa werr. awio, awioliitto, eſim. consors tori l. tori socia (awiokumppani l. -puoli, puoliſo), run. *d)* töykämä, törmä, tori riparum, run.

torvus, 3, tuikka, tuima, julma, ſynkkä, juro, wihainen, hirmuinen, hirwiä, kauhia, oculi, vultus, run.; leaena, taurus, anguis, run.; Medusa, Mars, run.; *adv.:* torvum clamare (hirmuiſesti), torva tueri (tuikasti, nurin ſilmin), run.

tot, *indecl.* niin monta, niin paljo, ſen werta, ſangen monta, aiwan paljo, uſein wastaawan quot keralla.

totidem, *indecl.* (tot-dem), yhtä monta, yhtä paljo, wastaawan quot keralla t. *abs.;* run.: totidem audire (yhtä uſein kuulla ſamaa).

totiens, l. **toties**.

toties, *Adv.* (tot), niin uſein, niin monta kertaa, aiwan uſein, wastaawain quoties ja quot kera t. *abs.;* run. yhtä uſein.

tōtus, 3, *[gen.* **totīus**, *dat.* **toti**], kokonainen, koko, kaikki, kaikki tyynni, kaikittain, kokonanſa, tykkönänſä, päänänſä, nahkoinenſa päiwinenſä, yltänänſä, peräti, täydelliſesti, opus, respublica, terra, mens, sententia; totos dies scribo (päiwäkaudet, päiwät järkiään); ea tota nocte ierunt (käwiwät ſen yökauden, koko ſen yön, kaiken ſen yötä, ſen yön umpeenſa); per totam urbem; Peloponnesus fere tota in mari est (kokonaan); uſein *abl.* ilman in ſanaa, eſim. totä Italiä, totä provinciä, totis castris, toto proelio (koko Italiaſſa jne.); — armenta, run.; vires; — totus et mente et animo in bellum insistit (tarkoittaa tykkönään mielenſä ja ajatukſenſa ſotaan); sum totus vester; totos Antiochi Aetolos esse; qui se totos tradiderunt voluptatibus j. m. ſ.; — *abs.:* totum in eo est, ut - - (koko aſia, kaikki); in toto (ylimalkaan, päältä iskein); ex toto (tykkönään, peräti, lopen).

totus, 3, (tot), niin monet.

toxicum, i, *n.* nuolimyrkky, jolla nuolia woideltiin, jästa ylim. myrkky.

trabālis, e, (trabs), palkkia koskewa, palkki-, hirſi-, clavus (wäkinaula); ſanalask.: trabali clavo figere beneficium (lujaan, hywin kiinnittää). 2) palkinkaltainen l. -wahwuinen, rajun ſuuri, telum, run.

trabea, ae, *f.* komia julkiwaate, juhlawaate, kuninkailla, Konſuleilla, ritareilla j. m. ſ.

trabeātus, 3, (ed.), trabeawaatteinen, trabealla puetettu.

trabes ja taw. **trabs**, trabis, *f.* palkki, hirſi, tukki; werr. *a)* puu, acernae, fraxineae, run.; silva frequens trabibus, run. *b)* haakſi, laiwa, Cypria, run. *c)* katto, huone, sub trabe citrea, run.

Trāchas, antis, *f.* = Tarracina.

Trāchin, īnis, ja **Trāchyn**, ȳnos, *f.* wanha kyki Theſſaliaſſa, Keyrin waltaaſema, Herkuleen kuolinpaikka; jästa **Trāchīnius**, 3, trachinilainen, Trachinin, heros Tr. l. ykſ. Trachinius (Keyx), run.; *subst.* Trachiniae, arum, *f.* Trachinittaret, ykſi Sophokleen tekemä murhekuwaus.

tractābilis, e, (tracto), pideltäwä, tunneltawa, kosketeltawa, käyteltäwä, muokattawa, non t. coelum (ei mukawa, myrkyinen), run. *b)* kuw. taipuwainen, myöntywäinen, myötäinen, myötäſukainen, ſäwyiſä, ſuopia, hempiä, hellä, herkkä, virtus; ni-

hil est eo (filio) tractabilius; non voces ullas tractabilis audit, run.

tractātio, ōnis, *f.* (tracto), pitéleminen, käyttéleminen, pidäntö, käytäntö, menetys, hoitto, muokkaus, toimitus, wiljeleminen, harjotus, fuoritus, tractationem tibiarum accipere a quo; in armorum tractatione versari; beluarum; rerum, vocis, literarum: philosophiae (philoſophiaſſa askaroiminen l. työſſenteleminen, philoſophian harjotteleminen); tractatio (est) in collocatione verborum (ſiewennys). Critt. *b)* puhetaiteeſſa: fuoritus, laadinta, tutkinto, t. jkn ſanan erinäinen käytäntö.

tractātus, us, *m.* (tracto), käytäntö, toimitus, harjotus, wiljelys, fuoritus, kuw.: artium.

tractim, *Adv.* (tractus, traho), wedellen, wenytellen, wähitellen, pitkäänſä, hitaaſti.

tracto, I, (traho), rajuſti, ankaraſti wetää, tempoa, laahata, riepoittaa, retuſtaa, hatuſtaa, tractata comis antistita, run. 2) pidellä, formia, tunnella, tunnuſtella, ſiwellä, koſketella, käytellä, käyttää, hoittaa, pitää, muokata, wiljellä, toimittaa j. m. ſ., vulnera; calicem manibus, run.; fila lyrae (näppiä), run.; gubernacula (pitää, hallita); tela (taiſtella); arma (kantaa), run.; pecuniam publicam; bibliothecam (huolitella); vites; ceram pollice (waiwata), run. *b)* kuw. käytellä, käyttää, muokata, harjottaa, toimitella, toimittaa, ohjata, johdattaa, causas; conditiones ja de conditionibus (keſkuſtella ehdoiſta); artem; vitam (menettää, wiettää); personam cujus in scena (teeſkellä, kuwailla, teeſkellen aſettaa eteen); animos; bellum; se, käyttää itſenſä, menetellä, oleſkella, elää; critt. *α)* pidellä, pitää, oletella, menetellä, kohdella, quem liberaliter, aspere; quem ut consulem. *β)* puheelliſeſti t. kirjalliſeſti käytellä, toimitella, ſuoritella, ſelwitellä, laadella, tutkia, puhua, haaſtella, ajatella, mietää, partem philosophiae, quaestionem, rem, constantiam, consilia; omnes philosophiae locos tractatos habere.

tractus, 3, *PA.* yhtäjakſoinen, yhtäjuonteinen l. -menoinen, puuttumatta juokſewa, ſujuwa, ſulaawa, oratio tracta et fluens. 2) *subst.* tractum, i, *n.* willahahtuwa, willatukko.

tractus, us, *m.* (traho), wedäntö, weto, wetäyminen, wetäymä, Syrtes ab tractu nominatae; tracto gementem ferre rotam, run.; in spiram tractu se colligit anguis (hyyhymä), run.; longoque per aëra tractu fertur, liikunto, liikenne, kulku, huipaus, run.; flammarum (kaila, juonne, wiiru, jälki), run.; arborum (puukaados l. -ſorros). *b)* werr. tilo, aſema, ala, laajuus, wäljyys, pituus, ulottuma, castrorum, mari; jota *coner.* ala, maiſema, maanpaikka, ſeutu, tieno, paikka, paikkakunta, kulmakunta, oppidi; coeli, run.; Venafranus p. m. 2) kuw. weto, liikunto, orationis, kulku, juokſu, wiekki. Critt. *b)* pidennys, wenytys, pituus, quanta haesitatio tractusque verborum.

trāditio, ōnis, *f.* (ſeur.), antaminen, jättäminen, heittäminen, urbis.

trādo l. **transdo**, didi, ditum, III, (transdo), antaa, antaa l. jättää käſiin, haltuun, waltaan, käſiſtänſä, halluſtanſa, takaanſa, käteyttää, (jkſle, jkn käſiin) ſaada, antaa ylön, jättää, heittää, quid (cui), eſim. poculum cui, quem magistro, equos domitoribus, urbem, arma; quem in custodiam (panna, työntää); quem ad supplicium; per manus sevi transditas glebas (kädeſtä käteen toimitetut l. ſaatetut eteenpäin); se (cui), jättäytä jkn waltaan, heittäytä l. painua alaiſeksi, antauntua; critt. *α)* antaa l. jättää jkn haltuun, hoittoon, huomaan, huoſtaan, hoteiſin, panna jkn taa, uſkoa jkſle, jarittaa jkn haltuun, ſuoſioon, ſuoſioittaa jkta jkſle, puhua jkn puolesta jkſle, quem cui custodiendum; quem cui; hunc hominem, run. *b)* jättää alttiiksi, hyljätä jku, wilpiſtyä jkſta, pettää jku, quos tradituros sperabas; penates, run. 2) kuw. antaa, jättää, heittää, quid memoriae (panna mieleen, pyſyttää muiſtoon); possessionem Galliae, imperium, summam imperii cui; critt. *α)*

tr. se, jättäytä, heittäytä, lyöttäytä, paneuta, ruweta, *dat.* kera, esim. se totum voluptatibus (perin heittäytä hekuman iloihin, niille paneuta, niihin painua), se quieti (mennä l. asettua lewolle, panna maata), ja in *acc.* kera, esim. ex seditiosa et tumultuosa vita tr. se in studium aliquod quietum. *b)* jättää perinnöksi, jättää l. heittää jälkeensä, peräsjänsä, consuetudinem, inimicitias j. m. s.; jsta myös: jättää tawaksi, traditum inde fertur, ut - - (sanotaan siitä sen tawan tulleen, että - -). *c)* jättää, kertoa, jutella, tarinoita, laatia, ladella, quid memoriae; cujus sermones immortalitati scriptis suis (kirjoituksillaan ikuisuuttaa jkn puheet); pugnae memoriam posteris (säilyttää); qualia permulta historia tradidit; tradunt *acc. c. inf.* kera, puhuwat, jutellaan, hoetaan, sanotaan, kuuluu; cujus temporibus Homerus etiam fuisse traditur; ut Isocratem dixisse traditum est; nec traditur certum. *d)* opettain antaa l. jakaa, esitellä, asettaa eteen, istuttaa mieleen l. päähän, opettaa, opastaa, elementa loquendi, praecepta dicendi; quid artificio et via; quid subtilius; quid juventuti.

trādūco l. **transdūco**, duxi, ductum, III, (trans-duco), wiedä ylitse, läwitse, ohitse, saattaa ylitse, poikki, halki, ohitse, wiedä, tuoda, saattaa, toimittaa, kuljettaa, käytäyttää, laskettaa, hominum multitudinem trans Rhenum; exercitum ex Gallia in Ligures; Helvetios per fines Sequanorum; copias praeter castra; impedimenta ad se, siirtää; regem in Europam; victimas in triumpho (käytäyttää ohitse); kahden *acc.* kera: traductus exercitus silvam (metsän halki, kautta); eritt. *a)* wiedä weden, sillan ylitse, saattaa, luoda, ehättää weden ylitse l. poikki, exercitum; kahden *acc.* kera: exercitum flumen (saattaa sotajoukko joen poikki). *b)* julkimenoisa: equum, wiedä ohitse bewonen, siitä ritaristа pub., joka Censorin tutkinnossa pääsi ohitse menemään moitteita saamatta. *c)* julkisesti kuljettaa ohitse häwäistäwäksi 2) kuw. johdattaa, saattaa, siirtää, muuttaa, animos a severitate ad hilaritatem risumque; inimicitias ad amicitiam; quem ad majorem admirationem; hanc rationem ad id genus (sowittaa); curam in vitulos (panna, laskea), run.; orationem (laskea toisaalle, työntää toiselle uralle); ex egestate in rerum abundantiam; centuriones ex inferioribus ordinibus in superiores (koroittaa, ylentää); Clodium ad plebem; eritt. *a)* saattaa l. wetää puolelle, puoleen, suostuttaa, mukauttaa, quem ad optimates, ad se, ad l. in suam sententiam. *b)* asettaa nähtäwäksi, julkisesti heittää pilkan alaiseksi, julkisesti häwäistä l. herjata, quem per ora hominum. *c)* wiettää, kuluttaa, menettää, elellä, vitam, tempus; otiosam actatem; adolescentiam eleganter; jsta myöskin: munus extraordinarium (toimittaa).

trāductio, ōnis, *f.* (cd.), ylitse l. ohitse wieminen; kuw. *a)* siirtäminen l. muuttaminen toiseen säätyyn, hominis ad plebem (aatelisesta huonekunnasta aatelittomaan). *b)* wiettyminen, kuluminen, kulku, juoksu, meno, temporis. *c)* puhetaiteessa: siirräntö, nimiwaihto, Metonymia; ja myös: saman sanan kertominen eri merkityksellä.

trāductor, ōris, *m.* (traduco), ylitsewiejä, siirtäjä, muuttaja, tr. ad plebem (pilkallisesti Pompejuksesta puh., joka toimitti Clodiuksen patricilliesta su'usta plebejilliseen).

trādux, ucis, *m.* (traduco), siirto-wiinaköynnös, wiina-istukas.

tragice, *Adv.* tragillisesti, tragediantapaisesti.

tragicus, 3, tragediaa l. murhetcesкelmää koskewa, tragillinen, murhekuwallinen, tragedian, murhetcesкelmän, murhekuwauksen, carmen (s. o. tragedia), run.; actor (tragillinen tcesкeliä, murhetcesкeliä, tcesкeliä murhekuwauksissa); Orestes aut Athamas (tragedioissa nähtäwiksi asetetut); *subst.* tragicus, i, *m.* tragedioitsia, murhetcesкelmöitsiä, murhekuwailia, tragediain sepittäjä. 2) werr. tragillisen ainecn kaltainen, hirmuinen, hirwiä, kauhia, surkia, tragillinen, scelus.

b) tragillisen lauseketnon kaltainen, ylhäinen, ylevä, jalo, korkia, tragillinen, orator; color, run.

tragoedia, ae, *f.* tragedia, murhetteeskelmä, murhekuwaus, tragoedias facere. 2) werr. ylhäinen l. korkia puhe, neque tragoediis tuis perturbor. *b)* iso melu l. kohina, iso meno, iso elämä l. pauhu, tragoedias excitare; tragoedias agere in nugis.

tragoedus, i, *m.* murhetteeskeliä, tragillinen teeskeliä l. aktöri, teeskeliä murhekuwaukſiſsa.

trāgula, ae, *f.* (traho), heittokeihäs Gallialaiſilla ja Hiſpanialaiſilla, wiippauskauhalla (amentum) waruſtettu.

traha ja trahea, ae, *f.* (ſeur.), reki, jolla eloja tapettiin, puimalaaho.

traho, traxi, tractum, III, [run. traxe = traxisse], wetää, wedellä, lappaa, wetää pois, wetää myötänſä, laahata, wennätä, kiskoa, hinata, jutkuttaa, hatuſtaa, riepoittaa, retuuttaa, wetää räätyſtää, wetää jatuſtaa, wetää watuſtaa, raahata, laahata pois, laahata l. wetää peräſsään j. m. ſ., aquam ex puteis; ferrum ad se; limum (juoksuttaa myötänſä); quem vinctum, quem pedibus; quem de medio; quem ad supplicium, (wäkiſin) wiedä; turbam prosequentium secum, exercitum, secum victoriam, wetää l. tuoda myötänſä, kuljettaa muaſſaan joukko jne., olla ſiltä ſeurattuna l. ſaatettuna; traherent quum sera crepuscula noctem (tuottaa myötänſä), run.; vestem per pulpita, genua aegra y. m., run.; fessum corpus (uupuneena tulla ryönyſtää); — corpus tractum, ſinne tänne retuſtaa, jota run. werr.: sorte laborem trahere (jakaa); — tela viscere, ferrum e vulnere, telum de corpore j. m. ſ., wetää uloſ, kiskaiſta l. rytkäiſtä uloſ, run.; te quoque, Luna, traho (*sc.* de coelo), wetää alaſ, run.; — vultum (wetää kokoon, ryppiſtää), vela (koota, korjata), run.; — pocula fauce, amnem, wetää, lappaa, juoda, run.; animam (wetää henkeään, hengittää); auras ore (imeä, lainota), run.; — vocem imo a pectore, suspiria (wetää), run.; — squamam (ottaa l. ſaada ſuomua, ſuomuſtua), nigrum colorem (wäriltyä muſtaksi), ruborem (punaſtua, wetäytä punaiſeksi), calorem (hehkuntua), lapidis figuram (muuttua kiwen kaltaiſeksi), run.; critt. *a)* kaapata (puoleenſa, pois), raapata, wiedä, ottaa, kiskoa, riiſtää, ryöſtää, rapere, trahere, l. trahere, rapere, ryöſtää riiſtää; spolia de hostibus; praedam ex agris. *b)* raiſkata, tuhlata, hukata, panna menemään, pecuniam. *c)* wenyttää, pidentää, in spatium aures, run.; jota lappaa, kehrätä, vellera digitis, data pensa, purpuras, run. 2) kuw. wetää, wiedä, wiehättää, saattaa j. m. ſ., trahimur studio laudis (wiehätetään, kiihdytetään, ihaſtutetaan); ad cupiditatem scientiae trahi; consuetudine ad cupiditatem imperii trahi (wietellä); quem ab incepto (luowuttaa); plures in calamitatem; quem ad defectionem; — partem doloris trahebat publica clades (poiſtuttaa); — quem in aliam partem, ad regem civitatem, partem tribunorum in suam sententiam, wetää toiſelle puolelle, kuninkaan puolelle, ſuoſtuttaa, myödyttää, miellyttää, mukauttaa kuninkaan puoleen, ajatuſeensa; rem ad Poenos (taipua Karthagolaiſten puoleen); res ad Philippum (ſuoſitella Philippoon puolta); regnum (omiſtaa itſelleen); quid in exemplum (ottaa eſikuwakſeen, mukailla), run.; captae decus Nolae ad consulem (lukea Konſulin omakſi); — ut alius in aliam partem mente atque animo traheretur (että ajatelliin toiſinaan ſinne, toiſinaan tänne, että käänſiwät l. juoksuttiwat mielenſä mikä minnekin); trahere cum animo suo, trahere belli atque pacis rationes (mieleſsään miettiä, mieltää); — cognomen ex contumelia, molestiam ex pernicie, ſaada, ſaawuttaa, periä; sermo trahitur ab isto initio (lähtee, ſyntyy); suspiciones ex victu, herruttaa, johdattaa; ex copia rerum consilium (ammentaa); tantum trahit ille timoris (aikaanſaattaa), run.; — vitam (elää nytkytellä, elää kitkuttaa, elää kituroita, pitkäänſä kuluttaa elämää), inopem senectam (pitkäänſä

waiwaloiſeſti kuluttaa l. menettää), noctem sermone (pitkäänſä wiettää), laborem (hitaaſti toimittaa), run.; — multa alia in diversa (eri lailla ſertoa l. ſelittää); — omnia in virtutem (tehdä, kääntää, päättää urhollisuudekſi); quid in religionem (ottaa l. panna tunnon loukkaukſekſi, pitää tunnon-aſiana). Critt. *b)* pitkittää, wenyttää, wiiwyttää, bellum, pugnam; moram (witkiſtellä), run.; tempus; rem in serum.

träjectio, ōnis, *f.* (trajicio), yliſemeneminen, yliſelaſkenta, stellae (tähti-lento l. -kiito). *b)* kuw. paikan muutanto, toiſin aſettaminen, verborum; t. liioitteleminen, veritatis.

träjectus, us, *m.* (ſeur.), yliſemeno, yliſekulku l. -laſkenta, in Britanniam; in trajectu Albulae submersus; *concr.* ylimenopaikka.

träjicio l. **transjicio**, jēci, jectum, III, (trans-jacio), nakata yliſe, heittää, luoda, wiskata, ſinkauttaa, paiskata, ſyſätä, ampua, ſaattaa yliſe, yli, jhnkin, signum trans vallum; telum; murum jaculo (liwittää keihäs muurin yli); pontibus transjectis (yliſe laſkettu l. pantu, yliſe rakettu); antennas de nave in navem (lykätä yliſe). Critt. *b)* wiedä weden, wuoren j. m. ſ. poikki l. yli, laiwata, kuljettaa, laſkettaa, toimittaa, ſaattaa, ehättää, luoda, nakata poikki, yli, yliſe, milites trans flumen; legiones in Siciliam; sese duabus navibus in Africam, sese ad quem (lähteä); legiones; — Trebiam ratibus (kulkea l. laſkea Trebian poikki); Aurora jam medium trajecerat axem (oli kulkenut, ennättänyt puolen taiwaſta), run.; — partem equitum flumen (wiedä oſa joen yli); — Marius trajectus in Africam (laſkenut yliſe); amnis trajectus; — *intrans.* mennä yli, laſkea yli, ad insulam; in Africam; ne classis ex Africa trajiceret; Romanae naves vacuo ab hostibus mari Samum trajecerunt; quum videremus, ad nos trajecturum incendium esse (näimme palon tuiskahtawan puoleemme). *c)* kuw. luoda, ſaattaa, ſiirtää, muuttaa, aliquid ex illius invidia in te (ſinun päälleſi); arbitrium litis in omnes (jättää kaikkein haltuun), run.; in cor trajecto dolore (nakkauta), run.; — *intrans.*: trajecturum id malum in coloniam (laikahtaa, wieräthtää, ruweta); — eritt. puhetaiteeſſa: muuttaa paikka, toiſin aſettaa, verba. 2) ſiwauttaa läwitſe l. puhki, ampua, ſyöstä, työntää, piſtää, laſkea läwitſe, puhki, puhkaiſta, tunkea läpi, quem pilo; femur tragulā, pectus ferro; tempora ferro, run.; trajecto in fune columbam suspendit (maston läpi wedettyy lanka), run.; pars magna equitum mediam trajecit aciem (työwätä läpi).

trälātīcius, f. translaticius.

trälātus, 3, f. transfero.

Tralles, ium, *f.* Karian kpgeita; jöta **Tralliānus**, 3, trallelainen, *subst.* Tralliāni, orum, *m.* Trallelaiſet.

trälūceo, f. transluceo.

trāma, ae, *f.* (trameo), kude.

trāmeo, f. transmeo.

trāmes, itis, *m.* (trameo), poikkitie, oikotie, ſiwutie l. -retki, ſyrjätie, egressus est non viis, sed tramitibus; in Apennini tramitibus; per tramites occulte profugere. *b)* run. werr. polku, ura, tie, kulku, juokſu, lento.

trāmigro, **-mitto**, f. transmigro, transmitto.

trānato l. **transnato**, I, (trans-nato), uida yliſe, viribus confisi transnatare contenderunt.

trāno l. **transno**, 1, (trans-no), uida yli, yliſe, poikki, halki, flumen; ad suos; werr. käydä läpi, kulkea, laſkea, purjehtia, lentää, tunkea läpi, läwitſe, nubila, run.; omnia.

tranquille, *Adv.* tywenesti, wienosti, hiljaiſesti, lewolliſesti.

tranquillitas, ātis, *f.* (tranquillus), tyyneys, laimeus, wienous, alalliſuus, eritt. tywen, tyyni, laimi, tuulilakko, tywen ilma, summa tranquillitate consecuta. *b)* kuw. lewolliſuus, lepo, leutous, rauha, hiljaiſuus, animi, vitae.

tranquillo, I, (ſeur.), tywentää, tyynyttää, laimentaa, aſettaa. *b)* kuw. tywentää, aſettaa, lewoitella, rauhoittaa, wiihdyttää, animos; rebus tranquillatis (lewon palattua).

tranquillus, 3, tyven, tyyni, laimia, wieno, malto, tyydtä, lawakka, alallinen, mare, serenitas; *subst.* tranquillum, i, *n.* tyven, tyyni, laimi, tyven ilma, jdta tranquillo l. in tranquillo, tyvenellä; werr. tyven, frons (ei synkkä, leppiäs). *b)* kuw. tyven, hiljainen, alallinen, asewa, tyydtä, wieno, rauhallinen, lewollinen, leuto, appetitus, vita, civitas, plebs, animus; tranquillae res; *subst.* tranquillum, i, *n.* hiljaisuus, lepo, rauha, in tranquillo esse; rempublicam in tranquillum redigere; *adv.* tranquillo, lewollisesti, rauhaasa.

trans, *Praepos. acc.* kera, 1) ylitse, yli, poikki, toiselle puolelle, toiselle puolen, tuolle puolen, taakse, taa, hominum multitudinem tr. Rhenum transducere; tr. vallum transjicere signum; cuspis tr. cervicem equi elapsa est (ohitse); tr. Alpes usque transfertur. 2) toisella puolella, tuolla puolella, toisella l. tuolla puolen, takana, tr. Rhenum incolere; tr. flumen esse; tr. montem y. m.

trans-abeo, abii, abitum, abire, käydä l. mennä ylitse, ohitse. 2) mennä läpi l. puhki, työntyä l. tunkea läwitse, puhki, ensis transabiit costas, run.

transactor, öris, *m.* (transigo), toimeensaattaja (sowittamisella), wälittäjä, rerum.

trans-adigo, adägi, adactum, III, pistää läpi l. puhki, syöstä, syätä, työntää, iskeä, laskea, tunkea läpi, läwitse, puhki, ensem transadigit costas (pisti miekan kylkiluitten läpi), run.; werr.: hasta horum unum transadigit costas, run.

Trans-alpīnus, 3, Alppein takainen, Alppein tois- l. tuonpuolinen, Alppein toisella l. tuolla puolella olewa, asuwa, tapahtuwa y. m. ſ., transalpiinen, Gallia, nationes, bella.

transcendo l. **transscendo**, scendi, scensum, III, (trans-scando), nousta ylitse, astua, kiiwetä, kawuta, käydä, kulkea, mennä ylitse, yli, poikki, halki, läwitse, in hostium naves, in Italiam, in fines hostium, per ruinas, per Vescinos in Campaniam; — *trans.:* maceriam, fossas, Caucasum; valles (kulkea); kuw. mennä yli, jättää taakse, loukata, polkea, rikkoa, ordinem aetatis, naturae, moris.

transcrībo l. **trans-scrībo**, scripsi, scriptum, III, kirjoittaa toiseesta kirjasta toiseen, siirtäin kirjoittaa, kirjoittamalla siirtää, (kirjoittain) jäljentää, kopioita, testamentum in alias tabulas; fabulas; tabulas publicas (kirjoittain wäärentää). Critt. *b)* siirtää jkn omaksi, kirjoittaa jkn omaksi, jkn nimeen, nomina in socios; werr. siirtää, jättää, antaa, sceptra colonis, vitae spatium cui, run. *c)* siirtää l. muuttaa toiseen säätyyn j. m. ſ., urbi matres, run.

trans-curro, cucurri ja curri, cursum, III, juosta yli, ohitse, jhnkin, karata, wieriä, samota, rientää yli, ylitse, ohitse, siwuitse, jhnkin, praeter oculos, run.; remos transcurrentes detergere contendebant (ohitse laskeisia); in castra; kuw.: in dissimilem rem (harpata, syöksähtää); ad melius (laskahtaa, ruweta), run. 2) juosta läwitse, rientää, kulkea, käydä läpi, halki, poikki, coelum transcurrit nimbus, run. *b)* kuw. kiitää päähän l. loppuun, kiwakasti täyttää, cursum suum.

transcursus, us, *m.* (cd.), ylitse, ohitse, siwuitse, halki juokseminen l. kiitäminen l. lentäminen.

Trans-dānubiānus, 3, (Danubius), Donaun takainen, Donaun toisella puolella olewa, regio.

transdo, **-dūco**, ſ. trado, -duco.

transenna, ae, *f.* werkko, häkki, ristikko, quasi per transennam aspicere (ſ. v. kaukaa, päältäpäin).

trans-eo, ivi l. ii, itum, ire, käydä ylitse, kulkea, waeltaa, matkata, laskea, mennä ylitse, yli, poikki, halki, läpi, ohitse, siwuitse, e suis finibus in Helvetiorum fines, siirtyä; in Britanniam; per corpora; per media castra; Mosa in Rhenum transit (juoksee, laskee, katoaa); *trans.:* Rhenum, maria, paludem; forum, run.; rota transit serpentem (ricähtää ylitse), run.; vim flammae (syöksähtää tulen woiman läwitse l. keskeltä); Formias (tulla Formian kautta); iter triginta dieb-

(kulkea perille, päähän); equum cursu (rientää ohitſe), run.; *Pass.:* Rhodanus vado transitur (Rhodanin poikki päästään kahlaamalla); eritt. *a)* mennä jkn lahkokunnan j. m. ſ. puolelle, painua l. luopua jllekin puolelle, langeta l. karata jllekin puolelle, luopua, karata, ad adversarios; a patribus ad plebem; ad Pompejum. *b)* muuttuen mennä, kääntyä, tekeytä, muuttua, in humum saxumque, in plures figuras, in aestatem, run. 2) kuw. mennä (ylitſe), per omnia (tunkea); ad honestatem dictorum (ſiirtyä, ruweta); *trans.:* modum, finem et modum, finem aequitatis et legis (mennä ylitſe); quid silentio, waieten mennä ohitſe, waieten jättää; vitam silentio, wietää, kuluttaa, menettää; eritt. *a)* mielenpidoſſaan mennä jnkin puolelle, painua l. taipua jnkin puoleen, jhnkin, in sententiam cujus; in alia omnia (ſuoſtua kaikkiin muihin, pitää waſtaista ajatuſta, panna waſtaan). *b)* puheeſſa: mennä, laikahtaa, wieräh-tää, kääntyä, ruweta, ad partitionem, ad concionem; in iram, run.; jota nopiaſti käydä päästä päähän, lyhyeltä mainita, leviter unamquamque rem, t. peräti mennä ohitſe, jättää mainitſematta, multa. *c)* mennä ohitſe, mennä, kulua, wälttyä, wiettyä, haihtua, dies complures, multi menses transierant.

trans-fero, transtuli, translātum ja trālātum, transferre, kantaa ylitſe, ſiirtää, kuljettaa, toimittaa, laittaa, wiedä, ſaattaa ylitſe, yli, poikki, jhnkin, simulacrum Carthaginem; castra trans Poenum; castra ultra eum locum; signa (ex statione); quid ad se; signa in triumphum; transferre in triumpho coronas, kantaa ohitſe, nähtäwikſi; transferre arma, tela signaque (nähtäwikſi kannatuttaa); Naevius trans Alpes usque transfertur; quem ex hominum numero in parricidarum coetum (ſyſſätä); se in aedem (lähteä), run. Eritt. *b)* kirjalliſeſti ſiirtää, ſiirtäin kirjoittaa, kirjoittaa toiſeen kirjaan, quid in tabulas; de cujus edicto in suum totidem verbis. 2) kuw. ſiirtää, muuttaa, ſaattaa, kääntää, bellum in Celtiberiam, ad se, ad urbes; ut summa imperii maritimi ab Lacedaemoniis transferretur ad Athenienses; concilium Lutetiam; disciplinam in Galliam; sermonem alio (laſkea l. työntää toiſaalle); similitudinem ab oculis ad animum; animum ad accusandum; definitionem in aliam rem, ſowittaa; culpam, crimen in quem (lykätä, ajaa, panna jkn päähän); totum se ad artes componendas (paneuta, ruweta); eritt. *a)* ajan ſuhteen lykätä tuonnemmaksi, wiiwyttää, jättää toiſtaiſeksi, quid t. seso (ſ. o. hakemukſenſa) in proximum annum. *b)* puheeſſa ja kirjoitukſiſſa: kääntää, locum totidem verbis a Dicaearcho; jota ſiirtää toiſeen, johtoperäiſeen merkityksseen, ſiirtoperäiſeſti, werrannolliſeſti, kuwannolliſeſti käyttää, verba.

trans-figo, fixi, fixum, III, piſtää läwitſe l. puhki, ampua, ſyöstä, ſyſätä, työntää, iskeä, laskea, tunkea läwitſe, läpi, puhki, puhkaiſta, quem t. quid qua re, eſim. quem hastā, pilis, scuta uno ictu pilorum; quem gladio per pectus (ſyöstä miekka jkn rinnan läwitſe); scutum cui (läwiſtää puhki jkn kilpi); pectus, run. 2) piſtää l. ſyöstä läwitſe, hastam, run.

trans-figūro, I, muuttaa, muuttain kuwata, muukſi muodoſtaa.

trans-fodio, fōdi, fossum, III, piſtää läwitſe l. puhki, ampua, ſyöstä, ſyſätä, työntää, laskea läwitſe, läpi, puhki, quem; latus cui (jkn, jklta); pectus, run.

transformis, e, (trans-forma), muodonmuuttoinen, muuttunut.

trans-formo, I, muuttaa, muuttain muodoſtaa, muuttain kuwata, muukſi haamuſtaa, se in vultus aniles (muodoſtua l. ruweta eukon näköiſeksi), run.

transfreto, I, (trans-fretum), laskea l. purjehtia ylitſe.

transfuga, ae, *c.* (feur.), wihollisiin pakenia, ylimeniä, luopuja-karkuri, pakuri, karkuri, Numidae specie transfugarum ad Flaccum in castra venerunt.

trans-fugio, fūgi, fugitum, III, pacta wihollisten puolelle, wihollisiin, luopua l. langeta wihollisten puolelle,

karata, ad quem; kuw.: ab amicitia (wilpistyä).

transfugium, ii, *n.* (ed.), wihollisten puolelle meneminen, wihollisten puolelle lankeaminen l. luopuminen, karkaaminen, karkaus.

trans-fundo, fūdi, fūsum, III, wuodattaa ylitse, ulos, walaa l. kaataa ylitse, ulos, ajaa l. syytää ulos; kuw. wuodattaa, laskea, luoda, syytää, amorem in quem; laudes ad quem (siirtää); *Pass.:* latius transfundi (lewitä).

transfūsio, ōnis, *f.* (ed.), ylitsewuodatus; werr. siirto, muutto.

transgredior, gressus, gredi, (transgradior), askeltaa ylitse, astua, käydä, kulkea, mennä, nosta ylitse, yli, poikki, jhnkin, pomoerium, paludem, flumen, munitionem, Alpes; hunc jacentem (nosta tämän ruumiin päälle, ruumiille); in Italiam; in Corsicam (laskea l. purjehtia yli).

transgressio, ōnis, *f.* (ed.), ylitse-astunta, -käynti, -meno, Gallorum; kuw.: verborum (siirtäminen l. toisin asettaminen).

transgressus, us, *m.* (transgredior), ylitsekäynti l. -meno.

transigo, ēgi, actum, III, (trans-ago), pistää läwitse, syöstä läpi, puhki, corpus (tunkea läwitse, läwistää puhki). 2) käyttää päähän l. päihinsä, saattaa päähän, perille, panna loppuun, saattaa toimeen, panna toimeen, toimittaa, saada toimeen, aikaan, äntiin, warteen, laihin, junkaan, täytää, negotium, rem; rebus transactis; pleraque per se; quid cum quo; si transactum est (jos asia on menneekſi mennyt). Eritt. *b)* saattaa päätökſeen, päättää riitainen asia, suorittaa, sowittaa, sopia, cum quo; cum quo HS ducentis milibus; rem cum quo. *c)* kuluttaa, menettää, wiettää, anno transacto (wuoden mentyä, wuoden perästä l. päästä).

transilio l. **transsilio,** silŭi ja silii l. silui, IV, (trans-salio), hyppää l. karata ylitse, yli, harpata yli, ex humilioribus in altiorem navem; *trans.:* muros; vada, run. *b)* kuw. mennä ylitse, ohitse, jättää, *trans.:* ante pedes posita, rem; munera Liberi (ſ. o. ſuunnattomasti, ylenmäärin naultia), run.

transitio, ōnis, *f.* (transeo), ylitsekäyminen, -kulkeminen, -meneminen, visionum (ohitse kulku); eritt. jkn lahkokunnan puolelle meneminen l. lankeaminen, luopuminen, karkaaminen, karkaus, ad plebem; ad hostem; sociorum; — kuw. *a)* toiseen aineesen meneminen puheessa, toisaalle kääntyminen l. siirtyminen, wierähdys. *b)* run. taudin rupeaminen. 2) läpikulkemo, läpikäytäwä, pervia.

transito, I, (transeo), käydä l. kulkea poikki, läpi.

transitus, us, *m.* (transeo), ylitsekäynti, -kulku, -meno, -pääsy, difficilis, impeditus; transitu quem arcere l. prohibere; transitum parare, claudere; tr. fossae. *b)* kuw. ylitsemeno, eritt. puheessa toiseen aineesen: wierähdys; run.: tr. ipse lumina fallit (waarien toisiinsa laikähdys l. wiwahdus). 2) läpikäynti, läpikulku l. -meno, per agros urbesque; *concr.:* transitus insidere (läpikäytäwät, -menemöt, -pääsemöt). 3) ohitse meno, transitum tempestatis exspectare (pitää säätä).

transj-, k. traj-.

translātīcius l. **trālātīcius,** 3, (transfero), siirtoperäinen, jäänöperäinen, tawan tuottama, tawanomainen, tawallinen, edictum (wiittomaitten wallanpitäjiltä jäänyt); tralaticium est.

translātio l. **trālātio,** ōnis, *f.* (transfero), siirtäminen, muuttaminen, pecuniarum a justis dominis ad alienos; kuw. *a)* asian lykkääminen toiſen päälle, criminis (poistaminen, luowuttaminen); ja myös: poikkeuttaminen, = exceptio. *b)* siirräntö alkuperäiſestä johtoperäiſeen merkityksen, tropus (kuwanto), metaphora (werranto), verbi (siirtoperäinen käytäntö); verecunda; translationes audaciores, mollissimae.

translātīvus, 3, (ed.), poistawa, luowuttawa, poikkeuttawa.

translātor, ōris, *m.* (transfero), siirtäjä, toiſelle kantaja l. saattaja, quaesturae (Verreestä puh., joka Quaestorina ollessa toimitti käpsätyitä raboja Sullalle).

trans-lūceo, ēre, loiſtaa läwitſe, hohtaa läwitſe, näkyä läwitſe.

trans-marīnus, 3, merentakainen, meren tuonpuolinen, meren toiſella puolella olewa, tuolta puolen merta tulewa, gens, res, vectigalia, doctrina, legationes.

trans-meo, I, kulkea l. käydä ylitſe, läwitſe, halki.

trans-migro, I, ſiirtää, muuttaa (ylitſe), Vejos.

transmissio, ōnis, *f.* (transmitto), ylitſelaſkenta, -kulku, -meno, in Graeciam.

transmissus, us, *m.* (ſeur.), ylitſelaſkenta, -kulku, -meno, -pääſy, ex Gallia in Britanniam; a continenti.

trans-mitto l. **trāmitto**, mīsi, missum, III, käytäyttää ylitſe, lähettää, työntää, panna, ſaattaa, wiedä, toimittaa, laſkettaa, laſkea ylitſe, yli, poikki, exercitus celeriter transmittitur (*i. e.* trans flumen), ſaatetaan, luodaan, ehätetään yli; classem in Euboeam ad urbem Oreum; classem in Siciliam; transmissum per viam tigillum; — me Heleno transmisit habendam (antoi l. jätti minun Helenoon omakſi), run.; — exercitum per fines, laſkea l. päästää poikki, läpi; equum per medium amnem (karauttaa hewonen keſkitſe wirtaa). *b)* kuw. laſkea, antaa, bellum in Italiam (laſkea, päästää); bellum cui (jättää, uſkoa); suum tempus temporibus amicorum (laſkea l. panna yöstäwäin waaroihin). 2) laſkea ylitſe, kulkea, käydä, mennä, astua, matkata ylitſe, yli, poikki, halki, tunkea läwitſe, maria, Iberum, sinus; campos cursu (juoſta lakiain poikki l. halki), quantum coeli (lentää halki), run.; *intrans.*: ex Corsica in Sardiniam, ab Lilybaeo Uticam, ad vastandam Italiae oram, in Africam (laſkea l. purjehtia yli). *b)* kuw. mennä ohitſe, jättää mainitſematta; ajaſta puh.: kuluttaa, wiettää.

trans-montānus, 3, wuorentakainen, wuoren tuonpuolinen, wuoren toiſella puolella aſuwa; *subst. plur.* wuorentakaiſet kanſat.

trans-mūto, āre, waihettaa, muuttaa.

transnato, -no, l. tranato, trano.

trans-numero, I, makſaa ulos.

Trans-padānus, 3, Po'n takainen, Po'n tuonpuolinen, Po-joen toiſella puolella olewa, transpadilainen, coloni, clientes; *subst.* Transpadāni, orum, *m.* Transpadilaiſet.

trans-pōno, posui, positum, III, panna ylitſe, wiedä, ſaattaa, laſkettaa ylitſe, yli, ſiirtää.

trans-porto, I, kantaa ylitſe, toimittaa, laittaa, kuljettaa, laſkettaa, ſaattaa, wiedä, luoda, ehättää ylitſe, yli, poikki, toiſelle puolelle, exercitum, legiones, jumenta; copias secum; Harudes in Galliam, pueros in Graeciam; rauca fluenta (laſkea yli), run.; milites navibus flumen; exercitum Rhenum (wiedä ſotajoukko Rheinin yli).

Trans-rhēnānus, 3, Rheinin takainen, Rheinin tuonpuolinen, Rheinin toiſella puolella olewa, Germani; *subst.* Transrhēnāni, orum, *m.* Rheinin takaiſet kanſat.

transsc-, l. transc-.

transsilio, l. transilio.

transsulto, āre, (transsilio), hyppätä l. harpata ylitſe, in equum ex equo.

trans-suo, sui, sūtum, III, piſtää läwitſe, ſyöſtä läwitſe, puhkaiſta, exta transsuta verubus, run.

Trans-tiberīnus, 3, Tiberin takainen, Tiberin tuonpuolinen, toiſella puolen Tiberiä olewa; *subst.* Transtiberīni, orum, *m.* Tiberin tuonpuoliſet aſukkaat, Transtiberiläiſet.

transtrum, i, *n.* poikkipuu, critt. teljo, tuhto, ſoutoteljo l. -lauta.

transulto, l. transsulto.

transuo, l. transsuo.

transvectio, ōnis, *f.* (ſeur.), ylitſekuljenta, -laſkenta, -meno, Acherontis.

trans-veho, vexi, vectum, III, kuljettaa ylitſe t. ohitſe, wiedä, kantaa, toimittaa, laſkettaa, ſaattaa, luoda, ehättää ylitſe, yli, ohitſe, quem ja quid; naves plaustris; arma spoliaque carpentis (triumphiſſa wiedä l. kuljettaa ohitſe nähtäwäkſi); — *Pass.* transvehi, kulkea ylitſe t. ohitſe, matkata, laſkea, ajaa, ratſaſtaa, uida, käydä, tulla ylitſe, yli, ohitſe, in Africam; Corcyram (Korkyraan); caerula cursu (laſkea), run.; critt. ritareiſta puh.: tutkittawakſi ratſaſtaa ohitſe Cenſorin edeſtä.

tia; non [illegible]
(unguem) discedere (ei syrjasormea l. kynttä, s. o. ei sormen l. kynnen wertaa, ei hituakaan, ei rahtuakaan); *adv. neutr. plur.* transversa, poikittain, poikinpäin, winoon, wiistoon, siwuttain, run., esim. venti transversa fremunt (puolihankaisesti). 2) kuw. poikkipuolinen, wastainen, fortuna; *subst.:* de transverso (äkkiä, odottamatta, wastoin ajatusta l. luuloa). *b)* siwullepäin, transversum quem agere, oikiasta tiestä poikkeuttaa, wiedä harhatielle.

trans-volo l. **trāvolo**, I, lentää ylitse; jsta *b)* werr. rientää ylitse t. ohitse, lentowäessä kulkea, kiitää, tulla rientää, ajaa sujauttaa, nosta, mennä ylitse t. ohitse, Alpes; quercus, run.; *intrans.:* in alteram partem; — kuw.: in medio posita (mennä ohitse, jättää), run.

trapētum, i, *n.* ja **-us**, i, *m.* l. **trapes**, ētis, *m.* öljypaino, -mylly, -puserrin.

Trapēzus, untis, *f.* Ponton kpgeita.

Trasimēnus, i, *m.* lacus l. yks. Trasimenus, Trasimenin järwi Etruriassa; jsta **Trasimēnus**, 3, trasimenilainen.

trav-, k. transv-.

Trebātius, ii, *m.* kuuluisa lain-oppinut, Ciceron ystäwiä.

Trebellius, 3, romal. sukunimi.

Trebia, ae, *f.* Yli-Italian jokia.

Trebōnius, 3, romal. sukunimi.

[illegible] *f.* kyki 1) Sabinilaisten

jarrbu
Pass.
tremendu
wittaw
tremisco,
täristä,
pisten
m., ru
tremo, t
täristä,
kyä, n
toto p
tuskas
wawa
meri,
munt
wärwi
pista
cures
y. m.
tremor,
tärin
pistu
sequi
tremul
wä,
tisew
trepid
alai
trepid
nen
edes
kail
mer

hoppuiſena l. tuskanalaiſena juoſta, peljäſtyksiſsä rientää, olla lewotoinna, tuskan hallusſa, peloſsa, omnibus locis; ad prima signa; in acie instruenda; ad excipiendum Hannibalem (wiipata); circa advenam (hälisten tunkea l. joukkouta ympäri); terga trepidantium (hämmästyneitten); mens trepidat metu (wapiſta), run.; strepitu trepidante equo (ſäikähtyä); run. *acc.* t. *inf.* kera: peljätä; werr.: pectus trepidat (ſykkii), aqua trepidat per rivum (hätii, puikkii, ſoliſee), trepidant flammae (liputtawat, liehuwat, leimuilewat), trepidat avis laqueo capta (yriſtelee), trepidantia exta (wärähtelewät, wärwiwät), trepidante pennä (tuskanalaiſesti liputettu l. liepſutettu), run.; *inf.* kera: octavum claudere lustrum (kiiruhtaa, iästä puh.), run.

trepidus, 3, lewotoin, tuskanhaltuinen l. -alainen, tuskainen, hätäinen, hädällinen, hätäilewä, hoppuinen, lewotoinna pyöriwä, hyöriäinen, häärisäinen, terror per castra trepidos agit; civitas; apes, run.; metu; *gen.* kera: rerum suarum (tilastanſa, tilanſa wuokſi); werr.: in re trepida l. in rebus trepidis (lewottomaſsa, tuskaiſeſsa, pahanpoukkaiſeſsa l. -pulaiſeſsa tilaſsa); pes (epäwakainen), os l. vultus (wapiſewa, wäriſewä), unda (kuohuwa), ahenum (kiehuwa), venae (tykkiwät), pectus (tykyttäwä), run.

trēs, tria, kolme.

tressis, is, *m.* (tres-as), kolme aſsia.

tres-viri, orum, *m.* kolmimiehinen wirkakunta, kolmannusmiehet, alapappeina (tr. epulones) t. peltoin jakajina.

Trēveri ja **Trēviri**, orum, *m.* kanſakunta Gallia Belgica:ssa, jolla pääkylkina Augusta Trevirorum (nyt Trier); *adj.*: equites Treviri (Treviriläisten).

triangulus, 3, (tres-angulus), kolmikulmainen, -loppinen, -kantainen; *subst.* triangulum, i, *n.* kolmikko, kolmiloppi, kolmikanta.

triārii, orum, *m.* (tres), Triarit, romalaiſen tapporiwistön kolmas (takamainen) jana; ſanalask.: res ad triarios rediit (nyt on aſia täpärimmälleen joutunut, nyt on hukka hyppyſsäſä).

Triārius, ii, *m.* romal. liikanimi.

Triballi, orum, *m.* thrakialainen kanſakunta Ala-Moeſiaſsa.

Tribocci (Tribōci, Tribūci), orum, *m.* kanſakunta Gallia Belgica:ssa.

tribuārius, 3, (tribus), ruoteja l. wäkikuntia koskewa, ruotein, res.

tribūlis, is, *m.* (tribus), ruotilainen, wäkikuntalainen, ruotiſäſen l. -kumppani, ſamaa ruotia l. tribusta olewa.

tribulum, i, *n.* (tero), puimakone, puimajunka l. -tela, puimawaunut.

tribulus, i, *m.* jonkunlainen ohdake.

tribūnal, ālis, *n.* (tribunus), koroitettu puolipyöriä paikka maistratilaisten istuimia warten, tribunali, maistratinistumo, laki-istumo, jolla wirkatuoli (sella curulis) oli aſetettuna, quem de tribunali deturbare; pro tribunali agere quid; (praetor) palam de sella ac tribunali pronunciat; in tribunali praetoris urbani sedere; ſotapäällikönkin koroitetusta istuimesta leiriſsä puh.; — run.: omne forum quem spectat et omne tribunal (alhaiſet ja ylhäiſet).

tribūnātus, us, *m.* (tribunus), tribunati, rahwaan- t. ſotatribunin wirka l. arwo, tribunatum plebis petere; tribunatūs commoda.

tribūnicius, 3, (ſeur.), tribunillinen, Tribuneja koskewa, Tribuneista lähtenyt, rahwaan- t. ſotatribunein, potestas, vis, leges; honor (ſotatribunin); *subst.* tribunicius, ii, *m.* entinen tribuni.

tribūnus, i, *m.* (tribus), alkp. ruodin eſimies, jäſta ylim. eſimies, päällyksmies, tribuni, eritt. 1) tribuni aerarii, aeraritribunit, waltiowaraston tribunit, jotka Quaeſtorein apumiehinä toimittiwat waraſtosta lähtewät makſot. 2) tribuni Celerum, henkiwartioſton päälliköt. 3) tribuni militares l. militum, ſotatribunit, ewerstit, jotka, kuuſi kukaan joka legioſsa, wuoroitellen kaksi kuukautta eräältänsä legiota komenſiwat. 4) tribuni militum consulari potestate, konſulinwaltaiſet ſotatribunit, Roman ylin hallintokunta 310—388 a. u. c. 5) tribuni plebis l. yks. tribuni, rahwaantribunit, Roman rahwaan l. Plebejein ſuojelia-wirkamiehet.

tribuo, tribui, tribūtum, III, jakaa, jaella, lahjoittaa, antaa, quid (cui), eſim. suum cuique, praemia, beneficia. 2) kuw. ylim. lahjoittaa, antaa, ſallia, ſuoda, jakaa, oſottaa, gratiam, misericordiam, honorem cui; silentium orationi; quemcumque (casum) ei fortuna tribuisset; eritt. *a)* myönnyttää, tehdä mieliksi l. noutteeksi, noudattaa mieltä, ſuoſtua, qui aliquid tribuat voluptati (joka ei peräti hyljää hekumaa); valetudini aliquid (pitää wähän huolta terweydeſtä); quum eam (observantiam) officio, non timori neque spei tribui viderent; quid reipublicae et amicitiae (panna alttiiksi); tantum tribuitur aetati (ikä pidetään niin ſuureſſa arwoſſa); omnia cui (pitää jku arwoſſa yli kaikkien, pitää jku kaikkein ſuurenarwoiſimpana). *b)* päättää l. lukea jtakin jkn ſyyksi, waikutukſeksi, työksi, omaksi, ſyyttää jtakin jhnkin l. jöstakin, casus adversus hominibus; quid virtuti (katſoa urholliſuuden waikutukſeksi); cui quid superbiae (kääntää, ajaa, tehdä ylpeydeksi jkn puolelta). *c)* jakaa, oſia, quid in partes. *d)* ajaſta puh.: panna, laskea, kuluttaa, käyttää aikaa jhnkin, comitiis *(dat.)* undecim dies, his rebus tantum temporis, reliqua tempora literis.

tribus, us, *f.* alkp. kolmas oſa Roman kanſaa, jälkeenpäin kanſan karttuiſſa ylim. kanſan-oſake, wäkikunta, ruoti, ruotu, tribus, tribus-kunta, joita wiimeiſeltä oli 35 lukua (nim. 31 rusticae ja 4 urbanae), tribu movere quem (ſyſätä l. sulkea pois ruodiſta); tribum ferre *(i. e.* suffragia tribûs); tribus jure vocatae (heti praerogativa:n jälkeen wuoroſtanſa äänitäwät); pro tribu fieri aedilem *(i. e.* per tribum praerogativam); werr.: tribus grammaticae (kielitaitio-kuntain äänet), run.

tribūtārius, 3, (tributum), weroja koſkewa, wero-, makſo-, tabellae (joiſſa rahaa luwataan). 2) werollinen, weronalainen, werontekiä.

tribūtim, *Adv.* (tribus), ruodittain, wäkikunnittain, tribus-kunnittain.

tribūtio, ōnis, *f.* (tribuo), jako, aequabilis.

tribūtum, i, *n.* (tribuo), wero, makſo, in capita singula servorum et liberorum tributum imponebatur; a se intolerabilia tributa exigi; tributum indicere populo, imperare, conferre, pendere, facere. *b)* werr. labja, annin, arbor fert tributa domino, run.

tribūtus, 3, (tribus), ruodittain l. tribus-kunnittain tapahtuwa, ruodittain pidetty, ruodeille aſetettu, comitia (tribus-kuntaiſet, joiſſa kanſa ruodittain äänteli, tributkomitiat).

tribūtus, 3, *Partcp.* k. tribuo.

trīcae, arum, *f.* hämmennykſet, ſekaukſet; niitten ſeuraukſena: harmit, kinaukſet, waſtukſet, domesticae.

Tricca, ae, *f.* Theſſalian kpgeita.

trīcēni, ae, a, (triginta), kolmekymmentä eräältänſä, kolmekymmentä kutin (kutakin päälle, kullekin, kultakin), kolmikymmenin.

triceps, cipitis, (tres-caput), kolmipäinen.

trīcēsimus, 3, (triginta), kolmaskymmenes.

trichila, ae, *f.* lehtimaja.

trīcies, *Adv.* kolmekymmentä kertaa, sestertium (kolme miljonaa ſesterſiä).

Tricipitīnus, 3, gens Lucretia:n liikanimiä.

trīclīnium, ii, *n.* ruokaſohwa, ruokaſija, pöytäſohwa l. -lepäämö, tr. sternere (kattaa l. walmiſtaa ruokaſohwa, ruokaſijat, pöytä); in triclinio decumbere. 2) werr. ruokaſali, ruokakammio.

trīcor, I, (tricae), puhua ſekanaiſeſti, umpinaiſeſti, pimiäſti, heittää temppuja, kierrellä, olla ſuoraan l. puhtaaſti puhumatta, cum quo.

tricorpor, corporis, (tres-corpus), kolmiruumiinen.

tricuspis, cuspidis, (tres-cuspis), kolmikärkinen.

tridens, dentis, (tres-dens), kolmihampainen, kolmipiinen, -piikkinen, -kärkinen, rostra, run.; *subst. m.* kolmikärki, kolmihaarikas.

tridentifer ja **tridentiger**, 3, (tridens-fero-gero), kolmikärjellinen, kolmikarjen kantaja.

trĭduum, i, *n.* (tres-dies), päiwäkolminainen, kolmen päiwän aika, kolme päiwää, triduo intermisso; tridui via (kolmenpäiwäinen).

triennia, ium, *n.* (*sc.* sacra, triennis sanoista tres-annus), joka kolmas wuosi palajawa Bakchoonjuhla.

triennium, ii, *n.* (tres-annus), wuosikolminainen, kolmen wuoden aika, kolme wuotta.

triens, entis, *m.* (tres), kolmas osa kaksitoista-osaista kaikkiota (as), eritt. rahana, kolmas osa assia, assin kolmannes, neljä unssia. 2) ylim. kolmannes, kolmas osa, esim. perintöä.

trientius, 3, (ed.), kolmannella osalla myytty l. annettu, ager (kolmannesmaa).

triērarchus, i, *m.* kolmisoution päälliköː

triēris, e, kolmisoutoinen, navis l. ykſ. trieris, is, *f.* kolmisoutoinen airolaiwa, kolmisoutio.

triētērĭcus, 3, joka kolmas wuosi palajawa, sacra l. orgia l. ykſ. trieterica, orum, *n.* joka kolmas wuosi Thebassa wietettŷ Bakchoonjuhla, run.

triētēris, idis, *f.* joka kolmas wuosi wietettŷ juhla, esim. Bakchoon kunniakſi.

trifariam, *Adv.* (trifarius, kolminainen), kolminaiſesti, kolmialla, kolmialta, kolmialle, kolmia, kolmiapäin, kolmessa paikassa, kolmella taholla l. puolella, kolmesta paikasta jne.

trifaux, faucis, (tres-faux), kolminielуinen, -kurkkuinen, -kitainen.

trifĭdus, 3, (ter-findo), kolmihalkoinen, kolmijakoinen, -osainen, -haarainen, -kärkinen, flamma (ukonnuolen), run.

triformis, e, (tres-forma), kolmimuotoinen, -kuwainen, -jakoinen, -osainen, kolminainen, diva l. dea (ſ. o. Diana l. Hekate), mundus (ſ. o. ilma, maa ja meri), run.

trĭgeminus, k. tergeminus.

trĭgēsimus, k. tricesimus.

trĭginta, kolmekymmentä.

trigon, ōnis, *m.* pallo l. koppi, jota kolmikulmassa ſeiſoen nakkiwat; run. pallonlyönti.

trillbris, e, (tres-libra), kolminaulainen.

trilingŭis, e, (tres-lingua), kolmikielinen.

trilix, īcis, (tres-licium), kolmilankainen, lorica (kolmenkertainen), run.

trimestris, e, (tres-mensis), kolmikuinen, kolmen kuukauden.

trimetros l. **-us**, 3, kolme meteriä, ſ. o. kolme parijalkaa l. kuusi runonpolwea ſiſältäwä, versus l. ykſ. trimetrus, i, *m.* trimeteri, ſenari.

trĭmus, 3, (tres), kolmiwuotiainen, kolmiwuotinen.

Trĭnacrĭa, ae, *f.* kolminiemiſen Sikelian saaren wanhin nimi; jota *a)* **Trĭnacrĭus**, 3, trinakrialainen, ſikelialainen. *b)* **Trĭnacrĭs**, idis, *f.* trinakrialainen, terra, insula l. ykſ. Trinacris, Sikelia, run.

trĭni, ae, a, (tres), kolme eräältänsä, kolme kukin (kutakin päälle, kullekin, kultakin), kolmin, kolmittain, castra, hiberna, ſ. o. kolme. 2) werr. kolminainen, kolmenkertainen, catenae.

Trinobantes, um, *m.* Britannian kansakuntia.

trinōdis, e, (tres-nodus), kolmiſolmuinen, -kyhmyinen.

trinundinus, 3, (tres-nundinae), kolmea wiikkomarkkinaa koskewa, *subst.* trinundinum, i, *n.* (*sc.* tempus), kolmen wiikkomarkkinan aika (17 päiwää).

trio, ōnis, *m.* kyntöhärkä; werr.: triones, Suuri ja Wähä Otawa, l. septentrio.

Trĭōcala, orum, *n.* wuorilinna Sikeliassa; jota **Trĭōcalĭnus**, 3, triocalalainen, in Triocalino (*sc.* agro), Triocalan aluskunnassa.

Triopas, ae, *m.* kuningas Thessaliassa, Erisichthonin isä; jota *a)* **Triopēius**, ii, *m.* Triopaan poika (Erisichthon). *b)* **Triopēis**, idis, *f.* Triopaan pojantytär (Mestra, Erisichthonin tytär).

tripartītus l. **-pertītus**, 3, (ter-partior), kolmi-osainen, kolmilohkoinen, kolmijakoinen, kolminainen, causa, divisio; *adv.* **tripartīto** l. **tripertīto**, kolmia, kolmialle, kolmialla, kolmialta, kolmeen osaan, kolmessa osakkeessa, kolmelta taholta, dividere, aggredi.

tripedālis, e, (ter-pedalis), kolmijalkainen, kolmen jalan pituinen.

tripertītus, k. tripartitus.

tripes, pedis, (tres-pes), kolmijalkainen.

triplex, plicis, (ter-plico), kolmenkertai-

nen, kolminainen, animus, philosophandi ratio; cuspis (ſ. o. Neptunin kolmikärki), mundus (ſ. o. taiwas, maa ja meri), regnum (ſ. o. kolmialle, nim. Jupiterin, Neptunin ja Plutonin keſken jaettu), run.; aeies; murus, aes, ordo, run. *b)* run. kolmesta yhteenkuuluwasta eſineestä puh.: sorores, deae (kolme ſiſarusta, Oſſattaret); Minyeides (kolme Minyaan tytärtä); gens (kolme kanſakuntaa). 2) *subst.* triplex, icis, *n.* kolme ſen wertaa, pediti in singulos centeni (denarii) dati, triplex equiti; *plur.* triplices, ium, *m.* (*sc.* codicilli), kolmilehtinen kirjoitustaulu.

tripliciter, *Adv.* kolmellaiſesti.

triplus, 3, kolmiwertainen, kolmenkertainen.

Tripolis, is, *f.* alkp. kolmikaupunki, 1) kolmikaupunkinen wuoriſeudusto Theſſaliaſſa, jota **Tripolitānus**, 3, tripolilainen, ager, Tripolin piirikunta. 2) kpki Theſſaliaſſa, liikanimeltä Scea. 3) maiſema Arkadiaſſa, kuſſa kolme kpkia (Kallia, Dipona, Nonakris). 4) Wähän Syrtin kohdalla Afrikaſſa olewa paikkakunta, joſſa kpgit Oea, Sabrata ja Leptis magna, nimeltään myöskin Tripolitana provincia. 5) kpki ja ſatama Phoinikiaſſa, Tyron, Sidonin ja Aradon perustama.

Triptolemus, i, *m.* Keleoon ja Metaneiran poika Eleuſiſſa, maanwiljelyn keksijä, Manalan tuomareita.

tripudio, āre, (ſeur.), hyppätä polkuttaa, hyppätä, kipakoita, tanſſia, tanhuta (alkp. juhlina jumalain kunniakſi), more suo; werr. ilosta hyppellä, in funeribus reipublicae exsultantem ac tripudiantem.

tripudium, ii, *n.* (terripavium, t. ter pes, t. trepidus), juhlina tapahtuwa hyppääminen, juhla- l. riemuhyppintä, hyppy, tanſſi, tanhu, ire per urbem cum tripudiis; werr. ylim. hyppy, kipakoiminen, cum sui moris tripudiis. 2) hywä auſpiciumi, kun ennuſkanat niin nopiaſti ſöiwät, että heiltä apetta nokista maahan wariſi.

tripus, podis, *m.* kolmijalka, kolmijalkainen waſkikattila, uſein kaiſtelopalkinnokſi ja kunnialahjakſi annettu. Gritt. *b)* Pythian kolmijalka l. kolmijalkainen istuin Delphiſſä, jolta tuo ennustelmianſa jakeli; jota run. Delphin orakeli.

triquetrus, 3, kolmikulmainen, -kantainen, -kolkkainen, insula (Britannia). 2) Sikelian ſaarta koſkewa, ſikelialainen, praedia, run.

trirēmis, e, (tres-remus), kolmiſoutoinen, kolmella ſoutoteljo-riwillä waruſtettu, navis l. ylſ. triremis, is, *f.* kolmiſoutoinen airolaiwa, kolmiſoutio.

triste, *Adv.* ſurulliſesti, ſurkiaſti, waikiaſti, resonare, run.; tristius curantur (työläämmin, waiwaloiſemmin); gritt. kolkaſti, juroſti, jyrkäſti, tuimaſti, yhſiwakaiſeſti, ankaraſti, respondere.

tristiculus, 3, (tristis), wähän murheellinen, nyriänpuolinen.

tristificus, 3, (tristis-facio), murhetuttawa, huoleſtuttawa.

tristis, e, murheellinen, ſurullinen, alakuloinen, kaihokas, nyriä, huolellinen, homo; tristem esse (olla murheiſſaan, ſuruiſſaan, nurpeellaan, nyreiſſään, nyrryksiſſä). *b)* werr. ſurullinen, ſurettawa, ſurkia, kurja, waikia, ſumia, baikia, ikäwä, ſulotoin, ilotoin, kolkka, onnetoin, wahingollinen, dies, tempus, exsilium, sors, eventus; Orion, bella, clades, funera, Tartara y. m., run.; triste lupus stabulis, run.; — mausta ja hajusta puh.: katkia, karwas, muikia, äikiä, wäkewä, succi, lupinum, absinthia, run. Gritt. 2) kolkka, ſynkkä, juro, karmiaſ, myrkyinen, näriä, nyrkyinen, walju, nurja, nuiwa, ynſiä, jyrkkä, yrhiä, wihainen, tuima, yksitoinen, yksiwakainen, kowa, ankara, cum tristibus severe vivere; judex; Charon, dii ſ. m. ſ., run.; vultus, vita, genus dicendi.

tristitia, ae, *f.* (ed.), murheelliſuus, ſurulliſuus, alakuloiſuus, huolellisuus, murhe, ſuru, in eadem tristitia permanere; ex summa laetitia omnes tristitia invasit; werr. ſurulliſuus, ſumeus, waikeus, kolkkous, kowuus temporum, rei. Gritt. 2) kolkkous, ſynkkyys, jurous, kareus, myrkyiſyys, waljuus, yrheys, tuimuus, yksiwaka-

ſuus, ankaruus, kowuus, walju l. nurja käytäntö j. m. ſ., tua, run.; tristitiam ac severitatem mitigare et relaxare; ille vos tristitia vultuque decepit (yksiwakaiſella muodollaan).

trisulcus, 3, (tres-sulcus), alky. kolmiwakoinen, jöta werr. kolmikärkinen, kolmihaarainen.

trīticeus, 3, (ſeur.), niſuinen, niſun, niſuc.

trīticum, i, *n.* (ehkä tritus, tero), niſu, wehnä.

Trīton, ōnis ja ōnos, *m.* Neptunin ja Salacian poika, merijumala, joka Neptunin käskyllä näkinkynttä puhaltamalla aſetti tai kuohuille kohotti meren; *plur.*: Tritones citi, muita merijumalia palwelewiſta merihaltioiſta puh., run.; pilapuheiſeſti: isti piscinarum Tritones (kalalammikkoin haltiat l. rakastajat). 2) järwi ja joki wähän Syrtin kohdalla Afrikaſſa, tarun mukaan Pallaan ſyntymäſija; jöta run. *a)* **Trītōniacus**, 3, tritonilainen, Tritonin, arundo (Pallaan keſkimä huilu). *b)* **Trītōnis**, idis ja idos, *f.* tritonilainen, Pallas Tr. l. ykſ. Tritonis (Tritonitar); jöta Pallaſta koskewa, Pallaan, arx (ſ. o. Athena). *c)* **Trītōnius**, 3, tritonilainen, Tritonin, Pallas, virgo l. ykſ. Tritonia, ae, *f.* 3) järwi Thrakiaſſa, nimeltään myöskin **Trītōniaca palus**, Triton-järwi.

trītūra, ae, *f.* (tero), puiminen, puinta, tappo.

trītus, 3, *PA.* uſein laahattu, uſein tallustettu l. kuljettu, tehty, rakennettu, paljon käyty, tawallinen, iter, via; kuw. *a)* harjauntunut, tottunut, aures. *b)* uſein, paljon käytetty, yleiſeen tunnettu, tawallinen, jokapäiwäinen, nomen; tr. sermone proverbium; faciamus tractando hoc verbum tritius.

trītus, us, *m.* (tero), hiwutus, kihnutus, tahkominen.

triumphālis, e, (triumphus), triumphia l. woittoretkeä koskewa, triumphi-, corona; provincia (jonka woittaminen tuottaa triumphin); porta (jösta triumpheeraajat Roman kykiin kulkiwat); imagines (triumphatorein), run.; senex (triumpheerannut l. woittoretkeillyt), run.

triumpho, I, (ſeur.), triumpheerata, woittoretkeillä, pitää triumphiretki, woittoretki, wiettää triumphi, de Numantinis, de rege Gentio, ex Transalpinis gentibus, ex Macedonia, ex urbe, ex Transalpinis bellis (Numantialaisten jne. tähden, Numantialaisten jne. woitannaſta, Numantialaiſet jne. woitettua); triumphantem albi per urbem vexerant equi. *b)* kuw. riemuita, suuresti iloita, gaudio; in qua re. 2) *trans.* triumpheerata jnkin tähden, käytäntää l. kuljetuttaa triumphiſſa, perin woittaa, tehdä ſaaliikſi, triumphatae gentes, triumphata Corinthus, triumphatum aurum y. m., run.

triumphus, i, *m.* ſaadun woiton wuokſi pidetty juhlallinen retki l. kulku, woittoretki l. -kulku, triumphiretki, triumphi (jonka woitollinen ſotapäällikkö piti walkohepo waunuilla, laakeriſeppeli päässä ja norſunluinen ſcepteri kädeſſä, kulkein Roman kpgin halki Kapitoliin, ſotawäen häntä ſeuratesſa io triumphe huudoilla taikka lystiliſillä lauluillakin), triumphum deportare, cui decernere; triumphum agere de classe populi Romani, de Liguribus, ex Volscis et Aequis, ex Etruria (pitää l. wiettää triumphi laiwaston jne. tähden, laiwaston jne. woitannaſta, woitettua); tr. Bojorum (Bojilaisten tähden), Pharsalicae pugnae (woiton tähden); per triumphum quem ante currum suum ducere (triumphiſſa, woittoretkeſſä); ne in triumpho duceretur. *b)* kuw. triumphi, woitto, repulsam tuam triumphum suum duxerunt.

triumvir, viri, *m.* (tres-vir), kaw. *plur.* triumviri, Triumvirit, kolmannesmiehet, kolmijäſeninen wirkakunta eri tarpeita warten, eſim. *a)* coloniae deducendae l. agro dando, koloniain wiemiſekſi ja peltoin jakamiſekſi niitten kesken. *b)* tr. capitales, rikosasiain tuomitſiat ja yhteiſen turwalliſuuden woimaſsa pitäjät; tr. careeris, ylimmät wanginwartiat. *c)* tr. epulones, k. epulo. *d)* tr. mensarii, rahain järjeſtäjät. *e)* tr. noctarni, palowartiat. *f)* tr. reipublicae constituendae, waltion rauhoittamiſekſi,

jonka nimiſinä Antonius, Octavianus ja Lepidus liittonſa rakenſiwat. 2) municipioiſſa: kolmimiehinen ylin hallintokunta.

triumvirālis, e, (ed.), Triumwireſjä koskewa, Triumwirein, flagella (Triumviri capitales miesten), run.

triumvirātus, us, *m.* (triumvir), Triumwirin wirka l. arwo, kolmannusmiehen wirka, triumvirati, triumviratum gerere.

Trivia, f. trivius.

Trivīcum, i, *n.* kylä Hirpiniläisten maaſſa.

trivium, ii, *n.* (tres-via), kolmen tien yhtymäpaikka, tiekolmio, tienjakain, tienriſtaus, ventum est in trivium. *b)* werr. ylim. julkipaikka, julkikatu, awoin katu, in triviis auctionari; ſanalask.: arripere maledictum ex trivio (kadulta, alhaiſon ſuusta).

trivius, 3, (ed.), tiekolmioiſſa l. tienriſtauksiſſa olewa, niissä palweltu, virgo, dea l. yks. Trivia, ae, *f.* Diana l. Hekate, run.; jöta 2) lacus Triviae, Dianan järwi Arician ſeuduilla Latiumiſſa.

Trōas, f. Tros.

trochaeus, i, *m.* runonjalka — ⏑. 2) runonjalka tribrachys: ⏑ ⏑ ⏑.

trochlea, ae, *f.* wäkipyörä, wipu, haulia j. m. ſ.

trochus, i, *m.* leikkipyörä, leikkiwyö l. -wanne, rautainen, wähäiſillä kiliſewillä renkailla warustettu.

Trōes, um, *m.* f. Tros.

Troezen, ēnis, *f.* wanha kuuluiſa kyki Argoliſſa, Pittheuksen walta-aſema; jöta **Troezēnius**, 3, troezeniläinen, heros (ſ. o. Leler, Pittheuksen poika), run.

Trōglodytae, arum, *m.* luola-aſukkaat, luolakot, maaluoliſſa aſuja kanſakunta Aithiopiaſſa.

Trōia, f. Troja.

Trōicus, f. Tros.

Trōilos l. **-us**, i, *m.* Priamoon poikia.

Trōius, f. Tros.

Trōja l. **Trōia**, ae, *f.* (Tros), Troia, ſekä kyki että maa Wähä-Aſiaſſa (nimeltään myöskin Ilium); jöta *a)* **Trōjānus**, 3, troialainen, Troian, urbs, run.; judex (ſ. o. Paris), run.; equus, ſanalask. ſalaiſeſta waarasta puh.; *subst.* Trōjāni, orum, *m.* Troialaiſet. *b)* **Trōjugena**, ae, *c.* (Troja-gigno), Troiaſſa ſyntynyt, Troialaiſista ſukuperää, Troian ſukuinen; *subst.* Trōjugenae, arum, *m.* Troialaiſet. 2) Aineiaan aſuttama paikka Laurentin piirikunnaſſa Italiaſſa. 3) Helenoon perustama aſema Epeiroſſa. 4) ratſahin tapahtuwa kilwan-ajo Roman nuorukaiſilla.

Trōjānus, f. Troja.

Trōjugena, f. Troja.

Tromentīna tribus, Roman maaſeutuiſia ruoteja.

tropaeum, i, *n.* woitonmerkki (alkp. tyvistetty puu, ſaaliikſi ſaatuja aſeita täyteen ripuſtettu ja aſetettu ſitben paikkaan, jöſta wihollinen pakoon kääntyi, ſittemmin kiweſtäkin raketu), tr. statuere; in Macedonia tropaea posuit; werr. *a)* woitto, Marathonium. *b)* muiſtomerkki, necessitudinis atque hospitii.

Trophōnius, ii, *m.* Agamedeen weli, Delphin temppelin rakentaja. 2) ennuſtaja jumala eräässä luolaſſa Lebadean ſeuduilla Boiotiaſſa; jöta **Trophōniānus**, 3, trophonianinen, Trophonioon.

tropicus, 3, kääntöä koskewa, jöta johtoperäinen, kuwannollinen, ſanasta **tropus**, i, *m.* ſanan johtoperäinen, kuwannollinen käytäntö, ſanakäännelmäs.

Trōs, Trōis, *m.* Erichthonioon poika, Dardanoon pojanpoika, Phrygian kuningas, jöſta Troia nimenſä ſai; jöta *a)* **Trōicus** ja run. **Trōius**, 3, troialainen, Troian, Troica tempora; Troicum bellum; Troius Aeneas, run. *b)* **Trōs**, Trōis, *m.* Troialainen, taw. *plur.* Trōes, um, *m.* Troialaiſet. *c)* **Trōas**, adis, *f.* troialainen, *subst.* Troiatar, Troian nainen, t. Troan maakunta.

Trosmis, is, *f.* Moeſian kyaeita.

Trossuli, orum, *m.* Roman ritarein nimi, Etrurian kygin Trosſulumin walloittamiſeſta ſaatu; werr. iſoinen teikari l. heiskari.

trucīdātio, ōnis, *f.* (ſeur.), teuraſtaminen, lopettaminen, tuhoaminen, maahan hakkaaminen, tr. velut pecorum: civium.

trucīdo, I, teuraſtaa, lopettaa, iſkeä kuoliaſſi, lyödä l. hakata kuoliaſſi, hengettömäſſi, tuhota, teloittaa, pilkota maahan, kaataa l. ruhtoa maahan, ne sicut pecora trucidemini; quos ferro. *b)* werr. panna mähyſſi, häwittää, ſortaa, kuolettaa, ſyöstä häwiöön l. turmioon, pisces (pureskella rikki), run.; — plebem fenore.

truculente, *Adv.* tuimaſti, wihaiſeſti, kolkaſti, ynſiäſti, jyrkäſti, jurosti.

truculentus, 3, (trux), tuima, tuikka, ſynkkä, wihainen, julma, kolkka, walju, ynſiä, jyrkkä, juro, homo; facinus (hirwiä, kauhia).

trudis, is, *f.* (ſeur.), tanko l. ſaikka, jolla lykätään, lykkäin.

trūdo, trūsi, trūsum, III, lykätä, lykkiä, lykellä, työntää, tyrkätä, ſyſätä, syöstä, tuupata, tokaiſta, tohwata, rynniä, ajaa, ängätä, tunkea, pakoittaa, montem pectore, glaciem, run.; apros in plagas, inertem in proelia, run.; eritt. run. lykätä, ajaa, tehdä, kaswattaa, noſtaa, ylentää, kasweiſta puh., eſim. gemmas; se de cortice (kaswaa, noſta); — kuw.: ad mortem; filium (lykätä eſiin, auttaa eteenpäin); truditur dies die, run.

Truentum, i, *n.* kyki Picenumiſſa, nimeltään myöſkin Castrum **Truentinum**.

trulla, ae, *f.* (trua, kauha), kauha, nappo, kulppi; werr. kauhanmuotoinen tulipannu.

trulleum l. **trullium**, i, *n.* (ed.), malja, peſo-aſtia.

trullisso, āre, (trulla), rapata, laaſtata, kalkita, siwuta.

trunco, I, (truncus), typiſtää, typertää, tyſſätä, ſaattaa jäſenwajaiſeſſi l. raajarikoſſi, lyödä riwiöſſi, leikata poikki l. pois, katkaiſta, järittää, lyödä l. laskea poikki, olus foliis (leikata kaaliſta lehdet), run.

truncus, i, *m.* puunwarſi, wartalo, runko, ranka, si arborum trunci sive naves - - essent missae *etc.* (hirret, puupölkyt); obducuntur libro aut cortice trunci; acernus, run.; werr. *a)* ihmiſen warſi, wartalo, runko, corporis; trunco magis toto se ipse moderans. *b)* lihawänkäle (palwattawaksi), run. 2) kuw. warſi, wartalo, aegritudinis (ſ. o. alku, juuri). *b)* pökkelö, pökö, tomppeli, tohko, qui potest esse in ejusmodi trunco sapientia (möhkäle)?

truncus, 3, (ed., alkp. karſikkopuun tapainen, jäta) typiſtetty, typerretty, typiſtynyt, typäkkä, raaja- l. jäſenwajainen, poikki l. pois leikattu, katkaiſtu, lyhennetty, pinus (poikki leikattu ranka), frons (ſarwipuoli), run.; puer trunci corporis (riwiönomainen, raajarikkoinen); tela (järjetyt), membra carinae (rikkountuneet), run.; *gen.* kera: animalia truncа pedum (jalattomat), run. *b)* werr. keſki-eräinen, puolimääräinen, puuttuwainen, wajanainen, numeris, pedibus, run. *c)* kuw. typiſtetyn tapainen, wajanainen, urbs (jäſenettömäkſi karſittu).

trūsus, l. trudo.

trutina, ae, *f.* waaka, kuw.: quae quadam populari trutina examinantur; pensantur eadem scriptores trutina, run.

trutinor, āri, (ed.), punnita.

trux, trucis, tuima, julma, hirwiä, kolkka, juro, jyrkkä, ynſiä, nurja, kowa, ankara, wihainen, kiukkuinen, uhkaawa j. m. ſ., tribunus plebis; aper, run.; oculi, vultus; pelagus, run.; cantus; classicum, run.; kuw.: orator; ingenium; sententia (tyly); inimicitia (jäykkä), run.

tū, ſinä, wahwiſtettuna: tute, tibimet (ſinäpä, ſinä itſe jne.).

tuba, ae, *f.* (tubus ſanan sukua), tyyttö, torwi, päriſtin, paſuna; eritt. ſotatyyttö, ſotatorwi l. -paſuna, tuba, signum tubā dare. *b)* kuw. aikaanſaattaja, ſynnyttäjä, belli.

tūber, eris, *n.* (tumeo), kuhmu, kyhmy, mahkura, mukula, muhkura, pakura, liika, kyhſä, ryhä, puka, kupula, kuhlo, pahka, paiſe, ajos; kuw. ſuuriſta wioiſta puh.: tubera propria, run.

Tūbero, ōnis, *m.* gens Aelia:n liikanimiä.

tubicen, cinis, *m.* (tuba-cano), tyyttäjä, torwettaja, torwen-, tubanſoittaja, -puhaltaja.

tubilustrium, ii, *n.* (tuba-lustro), torwijuhla, tubajuhla, jolloin uhritorwet puhdiſtettiin.

tubulus, i, *m.* (ſeur.), torwinen, kynänen.
tubus, i, *m.* torwi, tori, kynä, putki, weſitorwi.
tueo, ēre, = tueor.
tueor, tuitus l. tūtus, II, katſoa, katſella, ſilmäillä, tähyſtellä, run., quid, quem; torva (tuikaſti). 2) katſoa, ſ. o. warjella, ſuojella, kaita, hoimia, holhoa, turwata, puollustaa, ſäilyttää, pitää woimaſſa, pyſtyſſä, kannallanſa, huolitella, hoittaa, pitää huolta, gloriam, res domesticas; — se armis; castra; fines ab excursionibus; oppidum unius legionis praesidio, oram maritimam, impedimenta; — societatem conjunctionis humanae; dignitatem; personam principis civis; — vitam corpusque; copias, legiones, se ac suos, elättää; — aedem (pitää hywäſſä korjuuſſa l. kunnoſſa); valetudinem.
tugurium, ii, *n.* (tego), ſuojus, koju, koppeli, maja, tölli, mökki.
tuitio, ōnis, *f.* (tueor), warjeleminen, ſuojeleminen, ſäilyttäminen, woimaſſa pitäminen.
tuli, f. fero.
Tullius, 3, romal. ſukunimi; ſ. *a)* **Tulliānus**, 3, Tulliuſta koſkewa, tullianinen, Tulliuſſen, *subst.* Tullianum, i, *n.* Roman waltiowangiton alainen oſa, kuningas Serwius Tulliuſſen rakentama. *b)* **Tulliola**, ae, *f.* Ciceron tyttären Tullian hywäilewä nimitys.
tum, *Adv.* ſilloin, ääſken, nyt, niin, yhdeſſä quum, ubi, postquam ja si ſanain t. *abl. absol.* kanſſa; wahwiſtettuna demum, denique, maxime, vero ſanoilla; wäliſti *abs.* Critt. *b)* ſilloin, ſiihen aikaan, ynnä quum ſanan kera, t. taw. *abs.*, eſim. nisi tum consul fuissem; non minus nunc cederet quam tum cessit; yhdiſtykſiſſä jam tum, tum primum, tum maxime. 2) nyt, ſitten, ſen peräſtä, tämän jälkeen; deinde - - post - - tum j. m. ſ.; quid tum? (entä ſitten? entä wielä? mitä wielä? mitä muuta?); deinde ſanalla wahwiſtettu; werr. *a)* järjeſtyksriwiſſä ja luetteloiſſa: ſitten, ſitä likin, ſitä lähin, wieläpä, ſiihen liſäkſi, paitſi ſitä, uſein yhdeſſä primum, deinde, postremo *etc.* ſanain kanſſa. *b)* tum - - tum, milloin - - milloin, muuna - - muuna, toiſinaan - - toiſinaan, oſittain - - oſittain, niin - - kun, ſekä - - että, ei ainoaſti - - waan; quum - - tum, ſ. quum.
tumefacio, fēci, factum, III, *Pass.* tumefio, factus, fieri, (tumeo-facio), paiſuttaa, turwuttaa, pöhiſtyttää, kohiſtaa, noſtaa, humum, run.
tumeo, ēre, olla paiſuneena l. paiſukſiſſa, olla ajetukſiſſa, turwukſiſſa, pullillanſa, pöhötykſiſſä, kohollanſa, paiſua, ajettua, turpua, turweta, puliſtua, pöhiſtyä, pöhöttyä, pöyhiſtyä, kohiſtua, kohota, noſta, koſtua, karttua, corpus tumet veneno, run.; tument guttura plenis venis, lumina fletu, pedes ỿ. m., run.; tumet unda a vento, run. *b)* kuw. kiihtyä, innoittua, kiihoittua, kiiwaſtua, tulla tuliinſa, tuliſtua, riehua, kuohua, hehkua, palaa, paiſua, yltyä, pohwata, pöyhiſtellä, röyhiſtellä, sapientis animus numquam tumet; t. irā; t. laudis amore, inani superbia ỿ. m., run.; tument negotia (owat kuohuwaſſa, riehuwaſſa liikunnoſſa).
tumesco, tumui, III, (ed.), paiſua, turpua, puliſtua, pöhöttyä, pöyhiſtyä, kohottua, kohota, noſta, tumescunt maria, colla, run. *b)* kuw. paiſua, yltyä, kuohua, pöyhiſtyä, tumescunt bella (kuohuen nouſewat), run.
tumidus, 3, (tumeo), paiſuwa, ajettuwa, puliſtunut, pöhöttynyt, pöhöinen, pöyhiſtynyt, kohottunut, kohoinen, turpia, nouſewa, ylenewä, membrum, cervices; Python, vela, mare, montes, run.; crudi tumidique lavemur (ruaſta puhiſtuneet), run. 2) kuw paiſuwa, kiihtywä, innoittuwa, kiihoittuwa, kiiwaſtunut, kuohuwa, riehuwa, pohwa, pöyhkiä, puuhkia, röyhkiä, römiä, wihaſta, kunnianhimoſta, kopeudeſta j. m. ſ., run. *b)* pubeſta puh.: turpia, hyllywä, pullakka, pöyhkiä, kohokas, sermo.
tumor, ōris, *m.* (tumeo), paiſukſiſſa ole, ajetukſiſſa, turwukſiſſa, pöyhiſtyksiſſä olo, paiſuminen, paiſunta, turpuminen, pöyhiſtyminen, ajetus, kohoelmas, korko, oculorum; manus in

tumore est; loci, run. *b)* kuw. kuohunta, into, innoſtus, kiihtymys, kiiwaſtus, pöyhiſtys, riehunta, animi; erat in tumore animus; rerum.

tumulo, I, (tumulus), hautakummulla peittää, haudata, quem, run.

tumulōsus, 3, (tumulus), kumpuinen, kukkulainen, mäkinen, töykkäinen, locus.

tumultuārius, 3, (tumultus), kiireimmittäin ja fikiſoki toimitettu, hätähätää koottu, joutuiſasti kokoon haalittu, pikanoſtoinen, milites, exercitus; werr.: dux, castra, hopulla, kiiruulla walittu, tehty; pugna, äkkinäinen; opus, hätähätäinen, hurinkurinen.

tumultuātio, ōnis, *f.* (ſeur.), mellaſtus, meteli, melske, lewottomuus.

tumultuo, I, = tumultuor; *Pass. impers.*, eſim. tumultuari coeptum est.

tumultuor, I, (tumultus), metelöitä, melskata, meluta, häliſtä, telmätä, touhata, temuta, ſohiſta, reuhoa, pauhata, menoſtaa, elamoita, mellaſtaa, olla lewotoin, in otio; sine causa; tumultuantem de gradu dejici (hoppuilewa, hätäilewä, lewotoin).

tumultuōse, *Adv.* melskeiſesti, meluiſasti, hälyiſesti, tohuiſesti, iſolla menolla.

tumultuōsus, 3, (ſeur.), metelikäs, melskeinen, meluinen, jyskeinen, hälyinen, meureinen, lewotoin, myrskyinen, pauhuinen, tohuinen, vita, concio; mare, run.; genus pugnae, proelia, excursiones. 2) lewotuuttawa, nuncius; in otio tumultuosi (kapinalliſet).

tumultus, us [ja myös: i], *m.* (tumeo), meteli, melske, melu, häly, telme, teuhaus, nujakka, rymäkkä, jyry, ſohina, tohu, kumu, pauhu, meno, elämä, mellaſtus, meure, hurmio, häiriö, hämmennys, repentinus; turbae ac tumultus concitator y. m.; tremendus (ukonjylinä), run.; vides, quanto trepidet tumultu Orion (myrskyſää), run.; stomacho tumultum ferre (kurina), run. Eritt. *b)* äkkinäinen ſota, äkkiä ſyttywä ja likinen ſota, ſotametcli, ſotamelske, ſähinä, meteli, kapina, tumultum esse decrevit senatus; servili tumultu; sedato Istrico tumultu. 2) kuw. hengellinen lewottomuus, into, himo j. m. ſ., mentis, run.

tumulus, i, *m.* (tumeo), kumpu, kunnas, köykkä, töykämä, typpyrä, myrkylä, hyppylä, ypykkä, korko, terrenus, silvestris; ut ex tumulo tela conjecerunt. Eritt. *b)* hautakumpu, ad Achillis tumulum astare; tumulo dare corpora (panna hautaan, haudata), run.; inanis (tyhjä hautaſuojus, kunniakſi rakettu hautamuiſtus, kenotaphi), run.

tunc, *Adv.* (tum-ce), ſilloin, äsken, uſein quum ſanan waſtateſsa. 2) ſilloin, ſiihen aikaan, nyt, yhdeſsä quum ſanan kanſsa, t. tam. *abs.*, eſim. nunc ajunt, quod tunc negabant; pugnatur una tunc omnibus in partibus.

tundo, tutudi, tunsum l. tūsum, III, kolhia, tölkyttää, kolikoita, tölmiä, tökäistä, tohwata, köhmiä, möhkiä, jyhmiä, jyskyttää, mätkiä, mäntätä, ruhtoa, hakata, puida, pieſtä, lyödä, kalkuttaa, waſaroita, oculos cui; latera jacenti; pectora manu, terram pede, run.; ſanalask.: eandem incudem. *b)* hakata rikki, pieneksi, murtaa, murentaa, ruſentaa, rouhia, rohentaa, ſurwoa, quid in pila; run.: saporem. *c)* kuw. käydä jtn kimppuun, kiuſata, ahdiſtaa, assiduis vocibus tunditur, run.

Tunes, ētis, *m.* Afrikan kpgeita.

tunica, ae, *f.* Romalaisten aluswaate, ihokas, tunika, ſekä miesten että naisten, willainen, alapuolelle polwea ulottuwa, mieswäellä tam. hiatoin (pitkähiaiſta katſottiin hempiäntapaiſekſi), tunicam induere cui, ponere, discindere; palmata; manicata, talaris. *b)* werr. peite, werho, nahka, kuori, nila, niini j. m. ſ.

tunicātus, 3, (tunico, I, tunikoittaa, tunica), tunikallinen, tunikawaatteinen, tunika päällä, ainoaſti tunikalla waatetettu, kuten orjat ja halpaſäätyiſet, jäta köyhä, alhainen, popellus, run.; *subst.*: tunicati (tunikawäki).

tuor, = tueor, run.

turba, ae, *f.* ſekaſorto, häiriö, hurmio, meure, hämmennys, tunko, ſohina, hälinä, touhina, tohu, quanta in turba viveremus; multa vis belli ac t. molitur; fugientium multitudo ac t.;

maximas efficere turbas; confusa, run.; werr. *a)* harwalukuisten t. yhden meilu, meno, elämä, meleke, kohu, touhu, harw., nova. *b) concr.* sekajoukko l. -seura, joukko, seura, parwi, kihermä, joukkio, moeska j. m. f., ihmisten, esim. quem videre in turba; domus praetoriä turbä referta; ducum (saattoseura), run.; quum ex hac turba et colluvione discedam; in turbam exire (tulla wäen, miehistön korwiin); jota ylim. kaikenlainen joukko, paljous, lauma, ryhmä, tukku, deorum; voluminum, verborum; ferarum, canum, volucrum, arborum, jaculorum, run.

turbāmentum, i, *n.* (turbo), häiritsin, yllytin.

turbāte, *Adv.* häiriölläästi, hämmennyksellä, sekasortoisesti, mullinmallin, hurinkurin.

turbātio, ōnis, *f.* (turbo), hämmennys, häiriö, hurmio, meure, sekasorto, lewottomuus, rerum.

turbātor, ōris, *m.* (turbo), lewotuuttaja, häiritsiä, hämmentäjä, yllyttäjä, nostattaja, metelöittäjä, vulgi.

turbātus, 3, *PA.* lewotoin, riiwaunnut, häiritty, hämmentynyt, hämmästynyt, säikähtynyt, peljästynyt, hätäytynyt, tuskauntunut, inopinato malo turbati; populi voluntates (riehauntuneet).

turbide, *Adv.* lewottomasti, myrskyisesti, rajusti.

turbidus, 3, (turba), sekasortoinen, hämmentynyt, melskeinen, puuskainen, myrskyinen, raju, coma, run.; tempestas; Auster, run.; nubila, synkkä, sumia, run.; loca (jylhät, kolkat, Manalasta puh.), run.; imber, run. Gritt. *b)* myllytty, kuljattu, sekoitettu, sekainen, sakia, samia, sokainen, pyterä, mutainen, aqua; gurges, run. 2) kuw. lewotoin, myrskyinen, kapinallinen, raju, ankara, innollinen, riiwaa, kiihkiä, pohtikas, motus; in turbidis rebus esse (hädänomainen, pahanpulainen, waarallinen); in turbido (lewottomalla aikaa); adversum se turbidus infert y. m., run. *b)* lewotoin, säikähtynyt, peljästynyt, hämmästynyt, Aruns, run.; *adv.*: turbidum laetari (kammokkaasti), run.

turbineus, 3, (turbo), hyrränmuotoinen, pyörönkaltainen.

turbo, I, (turba), häiritä, myllytä, myljätä, myllermöitä, mullistella, meuruta, saattaa häiriöön, sekasortoon, sekaisin, hurmioon, lewotuuttaa, hämmennyttää, sekoittaa, seuhtoa, ryhmätä, riiwata, mare (riehoittaa, huohuttaa); ordines, aciem; turbata capillos (hiukset hässellansa), run.; *abs.*: equites turbavere (aikaansaattiwat häiriötä); eritt. kuljata, sekoittaa, pyörtää, sokaista, mudata, aquam l. aquas qua re y. m. f., run.; — kuw.: omnia infima summis paria fecit, turbavit, miscuit; multa (panna mullinmallin, hurinkurin); conciones, auspicia; ne quid ille turbet (synnyttää jotakin hämmennystä); *impers.*: totis turbatur agris (sähinä wallitsee), run.; si in Hispania turbatum esset (jos kapina olisi nosnut Hispaniassa).

turbo, inis, *m.* (cd.), pyöriäinen, pyörtäjäinen, esim. tuulen: tuulenpyöriäinen, pyöriäis- l. pyörtäjäistuuli, tuulimyssy, tuppuri, tuuliaispää, wihuri, Minerva, quam turbo dejecerat; quem tamquam turbine aliquo pervertere *b)* kuw. myrsky, hurmio, hämmennys, in turbinibus reipublicae: duo reipublicae turbines (häiritsiä); miserarum rerum, mentis, run. 2) hyrrä, willikissa, lasten leikkikaluja. *b)* werr. hyrränmuotoisista pub., esim. tappi l. tulppa, wihdin- l. wiipsinpuu (neidanwehkeissä: taikapyörä), hyrränmuoto (torwessa: suippo suu). 3) pyörintä, pyöritys, pyörtö, pyörre, kierre, wäänne, saxi (pyöritys, pyörtöheitto), run.; turbine hastam torquere (wimpotus, pohti), run.; piceus (sawutupru), run.; fert aequore Turnum turbo (wierre, wirta), run.

turbulente ja **-ter**, *Adv.* lewottomasti, myrskyisesti, rajuisesti, non turbulente humana pati (hämmentymättä, suunniltaan menemättä, lewollisella mielellä, kärsiwällisesti); nihil turbulenter facere.

turbulentus, 3, (turba), lewotoin, myrskyinen, melskeinen, meureinen, häiriökäs, hurmiokas, hämmekillinen, sekaseurainen, sekasortoinen, tempestas.

respublica, tempus, annus, concursio atomorum j. m. ſ.; animus (häirityſ-ten alainen); eritt.: aqua (ſekawa, ſakia, ſamia), run. 2) *act.* häiritſewä, hämmentäwä, hämmennyſtä l. hurmiota ſaattawa, lewottomuutta noſ-tawa, lewotoin, errores; civis, concio.

Turdetāni, orum, *m.* kanſakunta Hispania Baetica:ſſa, jonka aſuinmaa **Turdetānia**, ae, *f.* Turdetania.

Turduli, orum, *m.* kanſa Hispania Baetica:ſſa; jſta **Turdulus**, 3, turduli-lainen.

turdus, i, *m.* raſtaſ.

tūreus, 3, (tus), ſuitſutuſ-.

turgeo, tursi, II, olla turwukſiſſa, pai-ſukſiſſa, pullillanſa, pöyhillänſä, pöy-hiſtykſiſſä, pöhötykſiſſä, kohollanſa, olla pulliſtuneena, koſtuneena, kohot-tuneena, paiſua, pulliſtua, koſtua, re-hottaa, puuhottaa, lehottaa, turgent ora (ab ictu), gemmae laeto in palmite, frumenta j. m. ſ., run. *b)* kuw. puheeſta ja puheliaſta: olla turpia, pöyhkiä, puuhakaſ, pullakka, hyllyä.

turgesco, ere, (ed.), turpua, paiſua, koſ-tua, turſiſtua, pulliſtua, kohottua. *b)* kuw. paiſua, yltyä, kuohuille kohota, innoſtua, sapientis animus numquam turgescit.

turgidus, 3, (turgeo), turpia, turpunut, paiſunut, koſtunut, turſaſ, pulliſtu-nut, pullakka, pöhökäs, pöyhiä, ko-hottunut, kohonnut, kohoinen, puuh-kia, puuhakaſ, membrum; frons t. cornibus, run.; mare, run.; vela vento, run. *b)* kuw. turpia, hyllywä, puuh-kiapuheinen, Alpinus, run.

Turiānus, ſ. Turius.

Tūrias, ae, *m.* Hispania Tarraconensi:n jokia; jſta **Tūriensis**, e, turialainen.

tūribulum, i, *n.* (tus), ſuitſutuspannu l. -aſtia, ſuitſutin.

tūricremus, 3, (tus-cremo), ſuitſutuſta polttawa.

tūrifer, 3, (tus-fero), ſuitſutuſta tuot-tawa l. kaſwawa.

tūrilegus, 3, (tus-lego), ſuitſutuſta ke-rääwä.

Turius, 3, romal. ſukunimi; jſta **Turiā-nus**, 3, Turiuſta koſkewa, Turiukſen.

turma, ae, *f.* oſake Roman hewoswä-keä, kymmenes oſa ala:a, aluſta 30, ſittemmin 32 miehen lukuinen, turma, ratſuſhulkka, ratſusjoukko l. -parwi. *b)* werr. ylim. joukko, ryhmä, parwi, statuarum; Titanum, run.

turmālis, e, (ed.), yhtä turmaa l. rat-ſuſhulkkaa olewa; *subst.* turmales, ium, *m.* ſaman hulkan ratſukſet, hulk-kakumppanit; werr.: turmales displi-cere (ratſaſtuwat ja kuwaparwi).

turmātim, *Adv.* turmittain, hulkittain.

Turnus, i, *m.* Rutulilaiſten kuningaſ.

Turones, um, l. **Turoni**, orum, *m.* kan-ſakunta Gallia Lugdunensis:ſa.

turpe, *Adv.* = turpiter.

turpiculus, 3, (turpis), rumanomainen, ilkiänläntäinen, rietaſmainen, häpiäl-liſekſi wetäwä, res.

turpificātus, 3, (turpis-facio), rumen-tunut, ilkeyntynyt, rietaſtunut, hä-wäiſty, animus.

Turpilius, 3, romal. ſukunimi.

turpis, e, ruma, julma, julkka, pahan-muotoinen, räätykkäinen, ilkiä, aspe-ctus; pes, pecus, run.; viri morbo (ru-mentuneet), run.; macies, membra, to-ral, run.; eritt. rumalta ſoiwa, si abfugit turpe visum est. *b)* kuw. ruma, ilkiä, rietaſ, turkainen, törkiä, ſiiſtitöin, ſiiwotoin, ruokotoin, kelwo-toin, epäjalo, häpiällinen, häwäiſewä, häpiänalainen, fuga, vita, adolescen-tia, causa, luxuria, res p. m.; homo turpissimus; turpe (est), *acc. c. inf.* kera; *subst.* turpe, is, *n.* häpiä.

turpiter, *Adv.* rumaſti, julmaſti, pa-hanmuotoiſeſti, ilkiäſti. *b)* kuw. ru-maſti, riettaaſti, törkiäſti, ſiiſtittö-mäſti, epäjaloſti, häpiälliſeſti, hä-piälliſellä tawalla, häpiällä.

turpitūdo, inis, *f.* (turpis), rumuus, julmuus, ruma muoto l. kaſwanto. *b)* kuw. ilkeys, riettaus, ſiiſtittömyys, häpiälliſyys, häpiänalaiſuus, häpiä, turpitudinem objicere cui (törkiä työ, kelwottomuus); turpitudinem infli-gere cui, fugere; turpitudini esse cui; cum summa turpitudine aetatem age-re; divitiis per t. abuti (häpiälliſellä tawalla); verborum (ruokottomat ſa-nat); turpitudinem fugae virtute de-lere.

turpo, I, (turpis), rumentaa, julmentaa,

ſaattaa julkaiſi l. pahanmuotoiſekſi, ſaaſtuttaa, ſokaiſta, rywettää, quem, frontem cujus, run.; quid sanguine, run. *b)* kuw. häwäiſtä.

Turrānius, 3, romal. ſukunimi.

turriger, 3, (turris-gero), tornia t. torneja kantawa, tornillinen, torneilla waruſtettu, urbes, run.; eritt. torniruunuiſekſi kuwatun Kybelen merkityksenä, dea, Ops, run.

turris, is, *f.* torni, muurin, leirin j. m. ſ. wahwiſtukſekſi, turres excitare, ligneas efficere; munita turribus Macedonia; eritt. piirityksiſsä tuo pyörillä liikkuwa torni, joka taw. oli niin monen kerroksinen, että wihollisen muurein ylitſe ulottui, oppidum turribus oppugnare; werr. *a)* torninkaltainen rakennus, linna, palatſi, concionari ex turri alta solebat; Hannibal ad suam turrim pervenit (maakartano). *b)* torninmuotoinen kyhkyttö l. kyhkyiſhuone.

turrītus, 3, (ed.), tornitettu, tornillinen, tornilla t. torneilla waruſtettu, muri, puppes, run.; eritt. Kybeleſtä puh.: torniruunuinen, Berecynthia mater, run. *b)* werr. torninkaltainen, torninkorkuinen, korkia, scopuli, run.

turtur, uris, *m.* turturikyhky, toukomettinen.

tus (thus), tūris, *n.* ſuitſutus, pyhäſawu, tus incendere; mascula tura (tiukkuſuitſutus, paras laji uhrikſi), tria tura (kolme jywää ſuitſutusta), run.

Tusci, orum, *m.* Tuskilaiſet, Etrurian aſukkaat; in Tuscos, Tuskilaisten maahan l. aluskuntaan; jsta **Tuscus**, 3, tuskilainen, etrurialainen, Etrurian, mare; amnis, alveus (ſ. o. Tiberin joki), dux (ſ. o. Mezentius), run.; vicus, katu Romaſſa, jonka warrella aſui alhaiſempaa kanſaa.

Tusculum, i, *n.* periwanha kyki Latiumiſſa; jsta *a)* **Tusculus**, 3, tuskulilainen, Tuskulin, *subst.* Tusculi, orum, *m.* Tuskulilaiſet, run. *b)* **Tusculānus**, 3, tuskulilainen, Tuskulin, populus, aqua; *subst.* Tusculāni, orum, *m.* Tuskulilaiſet. Eritt. *β)* **Tusculānum**, i, *n.* Ciceron maakartano Tuskulin ſeuduilla, jsta disputationes Tusculanae, Tuskulanin kartanoſſa pidetyt, ja dies **Tusculānenses**, Tuskulaniſſa eletyt.

tussio, īre, (ſeur.), yskiä, olla yskäſſä, ryki, häki, köhiä.

tussis, is, *f.* ysky, ryky, ry'ittäjä, kahjo, köhä.

tūtāmen, inis, *n.* run., ja **tūtāmentum**, i, *n.* (tutor), warjeluskeino, ſuojelusneuwo, warjo, ſuoja, turwa.

tūte, k. tu.

tūte, *Adv.* turwalliſesti, waarattomasti.

tūtēla, ae, *f.* (tutor), katſomus, katſanto, kaitſenta, wartioimus, warjelus, ſuojelus, ſuoja, turwa, hoimi, holho, hoitto, haltu, huoma, huosta, huolenpito, januae, run.; nullam neque animi neque corporis partem vacuam tutelä relinquere; in tutela cujus esse; rationis tutelae subjici; quem tutelae populi commendare p. m. Eritt. *b)* ala-ikäiſen t. heikkomielisen holhous, holho, edusmiehuus, in tutelam suam venire l. pervenire (päässtä omaan haltuunſa l. waraanſa, tulla omawaltaiſekſi, täyſi-ikäiſekſi, lailliſeen ikään); in tutelam cujus pervenire (joutua jkn holhouksen alaiſekſi); tutelam gerere; judicium tutelae (tutkinto petolliſesta holhouksesta). 2) werr. *concr.* turwa, ſ. o. katſoja, kaitſia, wartioitſia, ſuojelia, turwaaja, hoimija, run.; t. *pass.* ſuojeltu, hoimituinen, turwatti, run. Eritt. *b)* holhottawan l. haltuiſen omaiſuus, legitima.

tūto, *Adv.* turwalliſesti, waarattomasti, ilman waaratta.

tūto, I, = tutor.

tūtor, I, (tueor), katſoa, katſella, jsta warjella, ſuojella, hoimia, holhoa, huomata, waarata, kaita, turwata, oculos; rempublicam, provincias, urbem; se vallo; quid a cujus ira. *b)* häätää, torjua, poistaa, luowuttaa, pericula, inopiam.

tūtor, ōris, *m.* (tueor), katſoja, ſuojelia, turwaaja, finium, run. Eritt. *b)* ala-ikäisten, naisten, heikkomielisten holhoja, edusmies, kuratori, tutorem instituere filiorum orbitati; tutor sum liberis; mulieres in tutorum potestate esse: kuw.: reipublicae, eloquentiae.

tūtus, 3, *PA.* ſuojeltu, turwattu, turwallinen, wakawa, haitatoin, waaratoin, a qua re, ad ja adversus quid, *abs.*; quid tutum reddere a quo (turwata jtakin jſkta); *subst.* tutum, i, *n.* turwalliſuus, waarattomuus, turwallinen tila, turwa, ſuoja, in tuto esse; in tutum pervenire, turwiin, ỹ. m. *b)* werr. arweliaſ, warowainen, waruiſa, toimellinen, serpit humi tutus nimium, run.; consilia.

tuus, 3, (tu), ſinun, -ſi, omaſi, oma; *plur.* tui, omaſi, omaiſeſi; *obj.*: desiderio tuo (ikäwäſtä ſinun peräås), run.; eritt. ſinulle ſoweliaſ, ſinulle alkia l. ſoma, tempore tuo pugnasti.

Tyana, orum, *n.* kyki Kappadokiaſſa; jåsta **Tyanēius**, 3, tyanalainen.

Tyba, ae, *f.* kyki Syrian rajalla.

Tybris, l. Tiberis.

Tycha, ae, *f.* Syrakuſan kygin keſkinen oſa, joſſa yksi Tychen (l. Fortunan) temppeli.

Tydeus, ei ja eos, *m.* Oineukſen poika, Diomedeen iſä; jåsta **Tydīdes**, ae, *m.* Tydidi (Diomedeš).

Tymōlus, i, *m.* l. Tmolus.

tympanum, i, *n.* paukutin, paukku, käſipaukku, käſitrumpu, eritt. Kybelen juhlina uſein käytettỹ; werr. yhdeſtä puukappaleeſta tehtỹ, wärttänätöin pyörä, tönkkipyörä waunuiſſa.

Tyndareus, ei, *m.* Oibaloon poika, Spartan kuningaš, Ledan puoliſo, Kaſtorin ja Polluxin, Helenan ja Klytaimneſtran iſä; jåsta *a)* **Tyndarides**, ae, *m.* Tyndaridi, Tyndaroon mieſpuoli ſikiö; *plur.* Tyndaridae, taw. Kaſtor ja Pollux, run. ylim. Tyndaroon lapſet. *b)* **Tyndaris**, idis ja idos, *f.* Tyndaritar, Tyndaroon waimonpuolinen ſikiö (Helena t. Klytaimneſtra).

Tyndaris, idis, *f.* Sikelian kygeita; jåsta **Tyndaritānus**, 3, tyndarilainen, *subst.* Tyndaritāni, orum, *m.* Tyndarilaiſet.

Typhōeus, ei ja eos, *m.* l. **Typhon**, ōnis, *m.* eräš Gigantti, jonka Jupiter ukonnuolella ſurmaſi ja Etnan alle hautaſi; jåsta **Typhōius**, 3, ja **Typhōis**, idis l. idos, *f.* Typhoeuksta keškewa, typhoinen, Typhoeukſen.

typhon, ōnis, *m.* jonkunlainen pyöriäistuuli.

typus, i, *m.* kuwa.

tyrannice, *Adv.* tyranniliſeſti, julmaſti, wäkiwaltaiſeſti.

tyrannicus, 3, tyranniſlinen, deſpotiſlinen, ehdonwaltainen, julma, hirmuinen, leges.

tyrannis, idis, *f.* hallinto; eritt. yksinwaltiaiſuus, täysiwaltiaiſuus, wäkiwaltiaiſuus, pakkohallinto, tyrannihallitus l. -walta, tyranniuš, tyrannidem concupiscere, occupare, delere. *b)* tyrannin alue, tyrannikunta.

tyrannoctonus, i, *m.* tyrannin ſurmaaja.

tyrannus, i, *m.* yksinwaltiaš, hallitſia, haltia, wallitſia, ruhtinaš, tyrannus fuerat appellatus; infernus (Pluton), run.; eritt. uſurpatori l. wallan-anaštaja, wäkiwaltiaš, pakkowaltiaš, ehdonwaltiaš, deſpoti, tyranni, intolerandus; Syracusanorum; tyrannum esse in quem.

Tyras, ae, *m.* Sarmatian jokiloita.

Tyrins, **Tyrinthius**, l. Tiryn-.

Tyrius, **Tyros**, l. Tyrus.

tyrotarīchos, i, *m.* juuston-kalakukko.

Tyrrhēni, orum, *m.* Italiaan muutto nut pelaſgilainen kanſa, Etrurialaiſten periſuuri; jåsta *a)* **Tyrrhēnia**, ae, *f.* Etruria, run. *b)* **Tyrrhēnus**, 3, tyrrheniläinen, etrurialainen, flumen (Tiberin joki), corpora, monstra (Bakchoolta delphineikſi muutetuita Etrurialaiſia), rex (Mezentius), clangor tubae (kun pidettiin Etrurialaiſia tuban kekſijöinä), run.; *subst.* Tyrrhēni, orum, *m.* Etrurialaiſet; *sing.* Tyrrhenus, Tyrrheniläinen, Etrurialainen, huilunſoittajana uhria tehtäiſſä.

Tyrrheus, ei, *m.* Latinus kuninkaan paimen; jåsta **Tyrrhīdae**, arum, *m.* Tyrrheukſen pojat.

Tyrus ja **Tyros**, i, *f.* meri- ja kauppakaupunki Phoinikiaſſa, purpuranſa tähden kuuluiſa; jåsta **Tyrius**, 3, *a)* tyrolainen, Tyron, Tyroſta, Tyroſſa, purpura; puella l. pellex (ſ. o. Europa), run.; run. purpurainen, purpurankarwainen, -punainen, vestes, amictus; *subst.* Tyrii, orum, *m.* Tyrolaiſet. *b)* karthagolainen (kun Karthago oli Tyron perustama), urbs, arces, virgines, run.; *subst.* Tyrii, orum, *m.* Karthagolaiſet.

U.

U. lyhennyksenä: U. C. = urbis conditae ja a. U. c. = ab Urbe condita.

ūber, uberis, *n.* nännä, nisänpää l. -nenä, nisä, juomas, utare, rinta, ubera ducere (imeä), run.; silvestris beluae sustentatus uberibus. *b)* werr. uhkeus, wiljawuus, mehu, kyllyys, ylenpaltisuus, runsaus, glebae, agri, run.; run. itse kaswuisa peltokin, densum.

ūber, eris, (ed.), runsas jötakin, runsasaineinen, uhkia, wiljawa, kaswuisa, satoisa, annikas, tulokas, yltäkyllästinen, ylenpaltinen, ololinen, warawa, seges spicis uberibus, teräinen; fruges, run.; ager, aqua, fructus y. m.; arbor uberrima pomis (aiwan täynnä), run.; kuw.: uber et fecundus orator (runsasaatteinen); quis uberior in dicendo Platone? Motus animi, spes, artes; haec pleniora etiam atque uberiora Romam ad suos perscribant (laajemmalta, lawiammalta, kyllemmältä näistä kirjoittawat).

ūberius, *Adv. compar.* runsaammin, wiljawammin, wiljemmältä, uhkiammin, kosommalta, warawammalta, flere; provenire, run. *b)* kuw. awarammalta, läämmältä, laajemmalta, pidemmältä, kyllemmältä, disputare, loqui; locus uberrime tractatus.

ūbertas, ātis, *f.* (uber), runsaus, kosous, kyllyys, ylenpaltisuus, ololisuus, wiljawuus, satoisuus, agrorum; frugum et fructuum (suuri paljous); ubertas in percipiendis fructibus fuit; kuw.: ubertates virtutis (hyween tarjoamat onnellisuuden keinot); utilitatis (runsas hyöty); in dicendo.

ubi, 1) *Adv.* josa, misä, kusa, usein wastaawan ibi:n keralla; ubinam, misähän, misäpä, misä siis, misä toki; ubi terrarum (misä mailmattomasa); ubi ubi, misä hywänänsä, kusa tahtonsa, waikka misä; — suoriesa kysymyksissä: misä, kusa, ubi sunt, qui *etc.?* Ubinam gentium sumus? *b)* werr. josa, misä, s. o. jolla, joilla, joisa, jonka tykönä, jonka kautta j. m. s. 2) *Conjunct.* koska, kun, heti kun; ubi primum (kohta kun).

ubi-cumque, *Adv.* misä hywänänsä l. tahtonsa, kusa ikänänsä, waikka misä; ub. terrarum l. gentium (kusa ikänä mailmassa). *b) indef.*: oli misä oli, kaikialla.

Ubii, orum, *m.* germanialainen kansakunta Rheinin warrella.

ubi-nam, k. ubi.

ubī-que, *Adv.* oli misä oli, lienee misä hywänänsä, kusa ikänä, kaikialla, kaikin paikoin, joka paikassa, joka kohden, kussakin. 2) = et ubi.

ubi-ubi, k. ubi.

ubi-vis, *Adv.* (volo), misä ikänä tahdot, oli misä oli, lienee kusa tahtonsa, kusa hywänänsä, kaikialla, kaikin paikoin, joka paikassa, kussakin.

Ucalegon, ontis, *m.* eräs Troialainen; run.: ardet Ucalegon (s. o. Ukalegonin huone).

Ucubis, is, *m.* Hispania Baetica:n kyseitä; jota **Ucubenses,** ium, *m.* Ucubilaiset.

ūdus, 3, (supistettu sanasta uvidus), neitiä, kostia, märkä, suomärkä, wetinen, paludes, litus, palatum, Tibur, run.; salictum (tuore), vina (sula), pomaria (kasteltu), run. *b)* werr. pehmiä, hentuwa, noria, apium, run.

Ufens, tis, *m.* Latiumin jokiloita; josta **Ufentīnus,** 3, ufensilainen. 2) eräs Aequiläisten sotapäällikkö.

ulcero, 1, (ulcus), haawoittaa, wammata, ajaa märille, hiertää rikki, ulcerato serpentis morsu Philocteta; kuw.: jecur (rakkaudella haawoittaa sydäntä), run.

ulcerōsus, 3, (ulcus), haawakas, matähaawainen, märkäajoksia täynnä; kuw.: jecur (haawoitettu), run.

ulcisco, ere, = ulciscor; *Pass.* ulcisci, tulla rankaistuksi l. kostetuksi, esim. irae graviter ultae (kostettu).

ulciscor, ultus, III, kostain rankaista jku tehdystä wäärydestä, kostaa jku l. jklle, ottaa kosto jksta, t. kostaa l. rankaista jku tehty wäärydys, quem; quem pro scelere (rankaista jku rikoksesta l. rikoksen tähden, kostaa jklle rikos l. rikoksen tähden); scelus cujus, injuriam cujus, injurias privatas; mortem cujus; ultum ire injurias. *b)* werr. kostaa jkn puolesta l. tähden (jklta, jklle), ottaa jkn puo-

lesta l. jkle kosto (jksta), quem; cadentem patriam, run.; se.

ulcus, eris, *n.* haawa, mätähaawa, mätäwamma, märkä-ajos; kuw.: quicquid horum attigeris, ulcus est (ei kelpaa mihinkään).

Ulia, ae, *f.* Hispania Baetica:n kpgeita.

ūlīgo, inis, *f.* (alkp. uviligo, uveo), kosteus, nuoskeus, tuoreus, wetisyys, wesiperäisyys, wetelyys, maanpohjan.

Ulixes, is [ja myös: ei], *m.* Odysseuksen latinainen nimi, Odysses, Ulysses, Ulixes, Ithakan kuningas, Laerteen poika, Penelopen puoliso, Telemachoon ja Telegonoon isä.

ullus, 3, *gen.* ullīus [run. myös: ullīus], *dat.* ulli, (unus, ikäänkun unulus), joku, yksi, kukaan, mikään, yksikään, kenkään, enimitten kieltäwissä ja kieltopuolisesti kysywissä t. ylim. ehdoittelewissa lauseissa, taw. *adj.*, esim. nec ulla deformior species est civitatis; nulla alia in civitate ullum domicilium libertas habet; sine ullo domino (peräti ilman herratta, tuiki herratoin), sine ullo maleficio (warsin ilman pahateotta); est ergo ulla res tanti, ut *etc.*? si ullam partem libertatis tenebo (jotakin itsenäisyyttä); harw. *subst.:* nec prohibente ullo; ullum *(neutr.)*, = ulla res, jotakin, mitäkään, esim. nemo ullius nisi fugae memor (ei kukaan ajatellut mitäkään muuta kun pakoa).

ulmus, i, *f.* jalawa, kynneppää.

ulna, ae, *f.* kyynäräpää, käsikynkkä; werr. *a)* run. ylim. kyynäräwarsi, käsiwarsi, käsi. *b)* mittana: kyynärä.

ulter, ultra, ultrum, tuonpuolinen, jsta yks. ultra ja ultro. 2) *compar.* ulterior, ulterius, tuonpuolinen, toispuolinen, tuolla l. toisella puolen, tuonnempi, edempi, ulompi, taempi, äärempi, loitompi, kauempi, Gallia (Alppein takainen); portus; pars urbis; *subst.* ulteriores, kaukaisemmat, etäisemmät; ulteriora, edemmät, enemmät. 3) *superl.* **ultimus**, 3, tuonpuolisin, kaukaisin, etäisin, etimäinen, äärimäinen, perimäinen, takamainen, wiimeinen, orientis partes, nationes j. m. s.; recessum primis ultimi non dabant; ultima provincia, s. o. woittomaan kaukaisin l. äärimäinen osa; *subst.:* ultimum mundi (ääri l. pää); werr. *a)* ajan ja järjestysriwin puolesta: kaukaisin, ta'in, perimäinen, wiimeinen, tempus, antiquitas; ab origine ultima stirpis Romanae generatus (perin wanha); memoria pueritiae (ensimäinen); auctor sanguinis, dies, vox, run.; senatus consultum; *subst.* ultimum, wiimeinen, wiimeiseksi tapahtunut, wiimeiset tapaukset, loppu, pää, ultima exspectare; ad ultimum, loppuun asti, päähän asti, t. wiimein, wiimeiseltä, lopullisesti, lopulta, lopuksi; *adv.* ultimum, wiimeisen erän, wiimeinen kerta. *b)* määrän ja arwosijan suhteen: *α)* korkein, ylin, suurin, kowin, wiimeinen, summum bonum, natura; supplicium, poena (kuolemanrankaistus); discrimen vitae et regni; crudelitas; auxilium; *subst.* ultimum, i, *n.* korkein jne., wiimeinen, pahin, ultimum bonorum; ultima pati, experiri; non ad ultimum demens (perin, tuiki, suurimmassa määrässä hullu, ikihullu, hullun hullu j. m. s.). *β)* alhaisin, alin, halwin, huonoin, wiimeinen, laus, run.; *subst.:* ultimi militum; in ultimis laudum esse.

ulterior, k. ulter.

ulterius, k. ulter ja ultra.

ultimum ja **ultimus**, k. ulter.

ultio, ōnis, *f.* (ulciscor), kostawa rankaistus, kosto.

ultor, ōris, *m.* (ulciscor), kostaja, kostawa rankaisia, inimicorum, injuriarum.

ultrā, 1) *Adv.* tuonnempana, edempänä, ulompana, taempana, loitompana, kauempana, tuonnemmaksi, edemmäksi jne., tuonnempaa, edempää jne., kauemmin, enemmin, wielä, paitsi sitä, lisäksi, siihen lisäksi, esse, produci, requirere; ut nihil possit ultra (ett'ei paremmasta apua, ett'ei mikään woita, werratoin); ajan puolesta: differre bellum; usein quam sanan keralla, esim. remotum est, quod ultra quam satis est repetitur (haalitaan edempää kun mitä tarwitsee); nihil ultra motum, quam ut - - ostenderentur (ei mitään muuta kun jne.); *abs.:*

num, run. *b)* werr. lu un ja maaran puolesta: yli, enempi l. enemmin kun, u. modum progredi; u. pignus (kowempi rankaistus kun pantin-otto); u. vires, u. fas, run.

ultrix, īcis, *f.* (ultor), kostawa; *subst.* kostajatar.

ultro, *Adv.* tuolle puolen, toiselle puolen, yli, taw. yhdessä citro:n kanssa, ultro citroque, ultro et citro, ultro (ac) citro, sinne tänne, edestakaisin, molemmin puolin, keskinäisesti; werr. *a)* lisäksi, siihen lisäksi, wielä päällisekſi, päälle päätteeksi, paitsi sitä, myöskin, yksin -kin, wieläpä, u. sumptum inferre cui, u. accusare y. m.; wahwistettuna: u. etiam. *b)* itsestänsä, itse-altansa, omaa pasiaan, käskemättä, wapaatahtoisesti, hywä-ehtoisesti, omalla ehdolla, spem offerre, venire, polliceri, inferre arma; ultro tributa, julkisiin rakennuksiin menewät waltiomaksot.

Ulubrae, arum, *f.* wähäinen kpki Latiumissa; jsta Ulubrānus, 3, ulubralainen.

ulula, ae, *f.* (ululo), jonkunlainen tarhapöllö.

ululātus, us, *m.* (seur.), ulwina, ujellus, uilotus, ulina, parkuna, hirwiä huuto.

ululo, I, ulwoa, ujeltaa, uilottaa, ulista, parkua, huhkata, mönkyä, ululant canes, lupi, Nymphae y. m., run.; voce ululanti canere. *b)* run. werr. pai-

miässä), (aamust lask.: ur suotta p suam; w maalauk vident p nentia. *plur.* wä puh.; — Manala, sumatoi tänsä tu esine (p paikka, pimento (s. o. i lähteitte was p (kala). kuwa, j tis t. e umbra umbras tatis, r pako, s sub un jus la rauha, puh.).

umbrācul warjo, siimes,

kammiosſa oleskelewa, oppikammiosta lähtewä.

umbrātilis, e, (umbra), warjosſa pyſywä, kotona oleskelewa, kotoinen, joutilas, wetkomainen, lötkömäinen, vita; eritt. puheesta puh.: kotoſalla, oppikammiosſa tehty l. pidetty, koulutapainen, exercitatio, oratio.

Umbri, orum, *m.* kanſakunta Keski-Italiaſſa; jöta *a)* **Umbria**, ae, *f.* Umbrialaisten maa. *b)* **Umber**, 3, umbrialainen; *subst.* Umber (*sc.* canis), Umbrian ajokoira.

umbrifer, 3, (umbra-fero), warjoa tuottawa, ſiimeſtäwä, warjoinen, pilwekſinen, ſynkkä.

umbro, 1, (umbra), warjota, warjoa, warjoſtaa, ſiimeſtää, peittää, tempora quercu, run.

umbrōsus, 3, (umbra), warjokas, warjoinen, ſiimekſikäs, pilwekſikäs, ſynkkä, locus; ripa, silva, vallis, run.; cacumina, salix (ſiimeſtäwä, kalwehtiwa), run.

umquam, ſ. unquam.

ūnā, *Adv.* (unus), ſamaaſſa paikaſſa, yhdellä paikkaa, ſamaan aikaan, yhtä aikaa l. haawaa, yhdeſſä, kooſſa, yhtenä, ynnä, myötä, muaſſa, kanſſa, uſein cum ſanan keralla; u. necari (toinen toiſenſa kanſſa, pariſſa, seuraſſa); run. *dat.* kera: huic u., ynnä tämän kanſſa.

ūnanimitas, ātis, *f.* (ſeur.), yksimieliſyys, ſowinto, ſuoſio, fraterna.

ūnanimus, 3, (unus-animus), yksimielinen, yksineuwoinen, ſopuiſa, unanimos distinere.

uncia, ae, *f.* (unus), unsi, yksi oſa kaksitoista-oſaiſta kaikkiota (as), kaksitoiſtanes, rahana, mittana, perintönä (eſim. ex uncia, *sc.* heres) j. m. ſ.

unciārius, 3, (ed.), unsſin l. kaksitoiſtaneksen tekewä, fenus ($^1/_2$ procenttia kuukaudelta).

uncīnātus, 3, (uncinus, haka, uncus), hakainen, koukkuinen.

unctio, ōnis, *f.* (ungo), woiteleminen.

unctor, ōris, *m.* (ungo), woitelia.

unctūra, ae, *f.* (ungo), (kuolleitten) woiteleminen.

unctus, 3, *PA.* woideltu, raswainen, sol (ſ. o. päiwänpaiste ja woitelemus); *subst.* **unctum**, i, *n.* runſas ateria, ponere, run. *b)* kuw. rikas, kaunis, ſiiſtikäs, näpiä, ſiewä, accedes siccus ad unctum, run.; ita palaestritas defendebat, ut ab illis ipse unctior discederet; unctior consuetudo loquendi.

uncus, 3, (ſeur.), ha'ankaltainen, koukkuinen, koukiſtunut, kowera, koukeroinen, käyrä, kouruinen, hamus l. aera (onki), dens (kakſihampainen kuokka), aratrum, cornu, run.

uncus, i, *m.* haka, koukku, wäkä, finkilä, ferreus; eritt. koukku, jolla pahantekiöitä kuolemaan kuljetettiin, uncus impactus est fugitivo.

unda, ae, *f.* laine, aalto, maris; werr. *a)* weſi, neste, märkyys, Sicula (Sikelian meri), fontis, pura, run. *b)* ſawuſta puh.: undam agere, wyöryillä, tupruta, run. 2) kuw. aalto, wirta, pyörre, kuohu, comitiorum (lewotoin l. myrskyinen meno); adversae rerum (kowan onnen aallot l. myrskyt), run.; salutantum (wirta, joukko), run.

unde, *Adv.* joſta, mistä, kuſta, paikaſta puh., werr. alkuperästä j. m. ſ., waſtaawain inde, eo, eodem j. m. ſ. ſanain kanſſa, t. *abs.* ſuoraſſa ja epäſuoraſſa kyſymykseſſä; unde domo, mistä kotoiſin l. peräiſin, run.; uſein ihmiſiſtä puh. = ex quo l. qua, ex quibus, eſim. is, unde petitur, ſe, jolta laiſſa jtakin waaditaan, kanteenalainen; is, u. stabat, ſe, jonka puolella oli; Athenienses, u. leges ortae (joiſta jne.); wälikappaleesta puh.: quaerere (aliquid), unde se tueri posset, jolla, millä; syyn ilmoittamiſeksi: joſta, mistä, mitä warten, miksi; — *indef.*: unde unde, mistä hywänſä, kuſta tahtonſa, run.

undecies, *Adv.* yksitoista kertaa.

undecim, (unus-decem), yksitoista.

undecimus, 3, (unus-decimus), yhdeſtoiſta.

unde-cumque, *Adv.* mistä ikänä, mistä hywänänſä.

unde-libet, *Adv.* mistä haluttaa, mistä hywänänſä, kuſta ikänä, kaikkialta.

undēni, ae, a, (undecim), yksitoiſta eräältänſä, yksitoiſta kukin (kutakin päälle,

kullekin, kultakin), pedes (kuuſi- ja wiiſimitta), run.; quater undenos implevisse decembres (olla neljänwiidettä wuoden wanha), run.

undēnōnāginta, (unus-de-nonaginta), yhdekſän-yhdekſättä.

undeoctōginta, (unus-de-octoginta), yhdekſänkahdekſatta.

undēquadrāginta, (unus-de-quadraginta), yhdekſänneljättä.

undēquinquāgēsimus, 3, (ſeur.), yhdekſäswiidettä.

undēquinquāginta, (unus-de-quinquaginta), yhdekſänwiidettä.

undēsexāginta, (unus-de-sexaginta), yhdekſänkuudetta.

undētrīcēsimus ja -trīgēsimus, 3, (ſeur.), yhdekſäskolmatta.

undētrīginta, (unus-de-triginta), yhdekſänkolmatta.

undēvīcēsimus ja -vīgēsimus, 3, (ſeur.), yhdekſästoista.

undēvīginti, (unus-de-viginti), yhdekſäntoista.

undique, *Adv.* (unde-que), kaikkialta, kaikilta puolin, kaikilta kohdin, kaikilta haaroilta, joka kulmalta, joka taholta, joka kurilta, joka paikasta, kustakin.

undo, 1, (unda), lainehtia, aallota, aaltoilla, hyökyä, welloa, kuohua, undans fretum, run.; flammis ad coelum undabat vortex (aallota kohoſi), run.; ahena undantia flammis (kiehuwa), run.; eritt. *abl.* kera: ikäänkun tulwia jtakin, olla jtakin täynnä, equis, run. *b)* werr. aaltona, aallontapaiſesti liikkua, aaltoilla, hyörylllä j. m. ſ., Aetna undans, run.; undantes habenae (höllät, löyhät), run.

undōsus, 3, (unda), lainehikas, aallokas, kuohuinen.

Unelli, orum, *m.* kanſakunta Gallia Lugdunensis:ſa.

ungo l. **unguo,** unxi, unctum, III, woidella, rawata, ſiwellä, ſiwaltaa, ſiwuta, quid qua re; unctus est, accubuit; caules oleo (tehdä raswaiſeksi), carinam (terwata, pietä), tela (myrkyttää), arma cruoribus (tahria, saastuttaa), run.; unctis manibus, raswainen, likainen, ja samoin: uncta aqua, run.

unguen, inis, *n.* (ed.), woide, raswa.

unguentārius, 3, (ſeur.), woidetta koskewa, woide-; *subst.* unguentarius, ii, *m.* woidekauppias.

unguentum, i, *n.* (unguo), woide, woide-öljy, haju-woide l. -raswa, balſami, unguentis nitere; unguentis affluens.

unguiculus, i, *m.* (ſeur.), kynſi (ſormeſſa), integritas unguiculorum; ſanalask.: a teneris unguiculis (piencstä pikkuiſestä).

unguis, is, *m.* kynſi ſormeſſa l. warpaasſa; kynſi, haarotin, temmotin, koura, kämmen eläimillä; — ſanalask.: ab imis unguibus usque ad verticem summum (kiireestä kantapäähän); de tenero ungui (pikkuriikuiſesta, pieneslä lapſestä), run.; ungues rodere (purekſia kynſiänſä), run.; ad l. in unguem, mitä tärkimmästi, mitä tarkimmasti l. tyydkimmästi, täsmällenſä, tammelikkoon, kohdalleen (alkp. kynſikokeeſen asti, kun kuwaweistäjät kynnellänſä tunnusteliwat työnſä ſileyttä), jsta factus ad unguem (aiwan ſiewä mies), run.; u. transversus, l. transversus.

ungula, ae, *f.* (ed.), kynſi, koura, kawio, ſorkka; ſanalask.: omnibus ungulis, käsin kämmenin, woimanſa tiestä, kaikesta wäestä; run. werr. hewonen, ungula rapit currus.

unguo, l. ungo.

ūnice, *Adv.* ainoasti, erinomaiſesti, ennen muita, sangen ſuuresti, erinomattain, erittäin, diligere; un. securus (warſin, aiwan huoletoin), run.

ūnicolor, ōris, (unus-color), yhdenwärinen l. -karwainen.

ūnicus, 3, (unus), ainoa, ainoinen, ainokainen, yksi, filius; maritus, run.; u. anser erat (yksi ainoa), run.; spes imperii. *b)* kuw. ainoinen laatuansa, ainollinen, werraton, jalo, ylä, oiwallinen, merkillinen, erinomainen, dux; puer, volueris, run.; liberalitas, fides; elogium; harw. pahaasa merkityksessä: tawatoin, malitia.

ūniformis, e, (unus-forma), yhdenmuotoinen, yksinkertainen.

ūnigena, ae, *c.* (unus-gigno), ainoſyntyinen, ainokainen, ainoinen, mundus

2) yhden-, samansyntyinen, -sukuinen, run.

ūnimanus, 3, (unus-manus), yksikätinen, käsipuoli, puer.

ūnio, ōnis, *f.* (unus), yksikkö. 2) *m.* yksityinen, suuri helmi l. simpukan jywä.

ūnitas, ātis, *f.* (unus), ykseys, yksinaineisuus; kuw. yhteys, yhdenkaltaisuus, yksimielisyys.

ūnĭus-modi, yhtä laatua, yhdenlaatuinen l. -kaltainen.

ūniverse, *Adv.* yleiseen, ylimalkaan, päältä iskein.

ūniversĭtas, ātis, *f.* (seur.), kokonaisuus, ynnäisyys, kaikkeus, kaikkio, generis humani; u. rerum l. yks. universitas, mailmankaikkio, mailma.

ūniversus, 3, (unus-verto, alkp. yhteen kääntynyt, jsta) koko, ynnäinen, kokonansa, yhteen, yhtenä, yhdessä, kaikki yhteen l. yhdessä, kaikki yhteisesti, kaikki tyynni, kaikki, provincia, mundus, mare, familia, senatus, multitudo, genus hominum; vita, bellum, rerum natura y. m.; genera rerum; populi (koko kansat); in illum universi tela conjiciunt (miehissä); alii ab latere aperto in universos tela conjiciebant (koossa olewat, joukkountuneet); *subst.* universum, i, *n.* koko mailma, mailmankaikkio, pars universi. *b)* ynnäinen, yhteinen, yleinen, pugna, victoria (johon kaikki ottawat osaa, jossa kaikkein on osa); natura; odium (kaikissa kytewä); *adv.:* in universum, yleiseen, ylimalkaan, päältä iskein.

unquam, *Adv.* (unus-quam), joskus, jolloin, jolloinkulloin, milloinkaan, koskaan, ikänänsä, taw. kieltäwissä, ehdoittelewissa ja kieltopuolisesti tyystwissä lauseissa.

ūnus, 3, *gen.* unĭus [run. myös: unĭus], *dat.* uni, yksi, divisit populum unum in duas partes; penes unum est omnium summa rerum; uno et octogesimo anno est mortuus (yhdennellä yhdeksättä wuodella); tribus una et viginti factae (yksikolmatta); continentur una ex parte flumine, altera ex parte monte (toiselta puolen - - toiselta); unum, alterum, tertium an-

num qu
sen, kol
pyysyi n
pyysyi k
alter, u
tama,
— ad u
kinen,
mäksi);
— *adv*
paikkaa
b) yksi,
tatis vi
l. haaw
state; i
exitus
unum
ore, k
hun l.
lisesti.
nänsä,
legio; u
riam c
tus; U
tään); u
dico, s
yhdessä
est sol
j. m. s.
unus,
yksikään
superl.
mnium
waikein,
mitä w
omnis G
unus m
kaikista
joku, m
eri sana
gatis; p
nus e l
joukkoa,
yhdessä
libet *et*
quisque
kin, itse
ūnus-quisq
ūpilio, ōn
maapai
upupa, ae,
Urania, a
Runotto

urbāne, *Adv.* kaupungin tapaiſesti; käytöksesſä: ſiistikkäästi, ſiewästi, ſiewä- l. ſoriamenoiſesti, laatuiſasti, hywänſälyiſesti, säädylliſesti, ſuuntewasti, kohteliaasti, agere cum quo; puheessa: ſiistikkäästi, näpiästi, ſukkelasti, hilpiäälyiſesti, ridere.

urbānitas, ātis, *f.* (ſeur.), kaupungin elämä, desiderium urbanitatis. 2) werr. kaupungintapaiſuus, nim. *a)* ſiisteys, ſiewyys, ſukewuus, ſiisti-oloiſuus, ſiistikäs l. ſiewä käytös, ſiewä-, ſoria-, ſomamenoiſuus l. -tapaiſuus, addo urbanitatem, quae est virtus. *b)* puheessa: ſiisteys, ſiewyys, näpeys, ſukkeluus, ſiewä leikilliſyys, pilapuheiſuus, urbanitatis color; subtilitas veteris urbanitatis; in hominum facetorum urbanitatem incurrere.

urbānus, 3, (urbs), kaupunkia koskewa, kaupungillinen, kaupungin omainen, kaupungin, kaupungista, tribus, praetor, plebes, res; exercitus (romalaiſista porwareista koottu); insidiae (kaupungisſa, Romassa); motus (melskeet kaupungisſa); praedium (kaupungin ſeutuinen, t. paljaaksi huwiksi tarkettu); *subst.* urbani, orum, *m.* kaupunkilaiſet, kaupungin aſukkaat. 2) werr. kaupungin tapainen, kaupungin mukainen l. kaltainen, nim. *a)* käytöksesſä: ſiwiſtynyt, ſiistikäs, ſiewä, ſukewa, ſiisti-, koria-, ſomamenoinen l. -käytöksinen, laatuiſa, säädyllinen, ſuuntewa, kohtelias, homo; pahaessa merkityksesſä: rohkia, julkia, häpeämätöin, audacia; frons, run. *b)* puheessa: ſiistikäs, ſiewä, näpiä, ſukkela, hilpiä-älyinen, leikillinen, pilanomainen, homines lauti et u.; sales.

Urbigenus, 3, pagus, eräs kanttoni Helvetiassa (nyt Orbe Waadtlannissa).

Urbīnum, i, *n.* Umbrian kygeita; jota **Urbīnas,** ātis, urbinilainen, Urbinin.

urbs, urbis, *f.* (orbis), kehämuurilla warustettu kaupunki, eritt. ſuurilantäinen kaupunki, pääkaupunki, warſ. Roma, urbs illa praeclara (Syracusae); duabus urbibus eversis; (incendium belli) a portis hujus urbis avulsum, maturat ab urbe proficisci y. m. (Romasta puh.); ad urbem esse, oleksia Roman edustalla l. likiſeudulla (kotiin palajawista ſotapäälliköistä puh., joitten oli ulkopuolella kykiä wiipyminen, kunnes ſenati ſalli heidän kykiin tulla); kuw.: urbs philosophiae (pää-aſia). *b)* run. werr. kaupunki, ſ. o. kaupunkilaiſet, kaupungin aſujamet, somno vinoque sepulta.

urceus, i, *m.* ruukku, weſiruukku.

ūrēdo, inis, *f.* (uro), noki kaſweissa, elossa j. m. ſ.

urgeo l. **urgueo,** ursi, II, tunkea, ajaa, ſyſätä, työntää, lykätä, tyrkätä, naves in Syrtes, run.; urgeri turbā, run.; angusto vagos pisces catino (ſulloa), run.; adversa vobis urgent vestigia (astuwat, jalanpohjat wastapäätä teitä); pedem cujus pede (ſeurata peräwilkkaa jkta), run.; werr. *a)* ahdistaa, rasittaa, raskauttaa, waiwata, painaa, runnistaa, ängätä, hätyyttää, löylyttää, poukottaa, pakoittaa, tunkea, käydä kimppuun, kiusata, hoputtaa, täpdyttää, waatia, legionem; quem fame; Jugurtham invidia cum metu urget; populus militia atque inopia urgebatur; onere urgentis senectutis levari; urgens malum; insto atque urgeo; nihil urget. *b)* likeiſyydellään tunkea jtakin, rajoittaa jtakin, ääriytyä, ſattua jhnkin, olla lähellä jtakin, urbem; vallem (ympäröitä, kehittää), run. 2) kuw. puheella ahdistaa, hätyyttää, panna pulaan l. pinteeſen, pinnistää, pihdistää, kiristää, piukoittaa, quem; illud urgeam, non intelligere eum (wäittää); interrogando; rustice. *b)* herkeämättä olla jkn työn kimpuſsa, ehtimiſeen oleksia l. aſuskella jllakin toimella, pitää kiinni jstakin, olla hellittämättä l. luopumatta jstakin, olla jättämättä jtakin, ahkeraan askaroita jtakin, jsakin, puuhailla, ſuoritella, muokata, toimitella, jouduttaa jtakin, forum (yhtä päätä olla torilla); altum (yhä pyrkiä ſelälle), run.; eundem locum; jus, aequitatem (waatia); propositum (pyſyä jamittää aikomukſeesſaan), run.; vestem, arva, opus, iter, run.; *inf.* kera: urges summovere maris litora (rehkit, työſit, tepaſtelet ſiirtääkſeſi jne.), run.

ūrīna, ae, *f.* kuſi.

ūrĭnātor, ōris, *m.* ſukeltaja, ſanaſta **ūrĭnor**, āri, ſukeltaa.

urna, ae, *f.* ammennus-aſtia, weſi-aſtia, weſiruukku, urna. 2) werr. ylim. ruukku, toppu, urna, nim. *a)* ſemmoinen, johon ääntötauluſet ja muut arwat nakattiin, arpa-urna, arpatoppu; run. ſalliman-urnaſta puh., joſta itſekunkin kohtalo wedetään. *b)* kuolleen tuhan ſäilyttämiſekſi, tuhkaaſtia l. -ſäily, urna. *c)* rahatoppu, argenti, run. *d)* wetewäin mittana: puoli amphoraa.

ūro, ussi, ustum, III, polttaa, uri calore; urere picem et ceras, run. Critt. *b)* polttaa (perin, tuhakſi, porokſi), tuletaa tuhakſi, tulella häwittää, hominem mortuum; quid in corpore; agros; naves, run.; — maalaukſeſta puh.: polttaa ſiſälle, polttain panettaa, colores, tabulam coloribus, run. 2) werr. polttaa, porottaa, paahtaa, kärwentää, kuiwata, kuiwetuttaa, campum, arva, herbas, run.; fauces (janoſta puh.), run.; febribus uri, run. *b)* liialla hiertämiſellä polttaa l. kuumottaa, hiertää, rahnata, lyöttää, hiertää nilelle l. werilihalle, weriſtää, calceus, si minor, uret (ſylkyttää, ſyylyttää, lyöttää), run.; si te uret sarcina, run.; lacertos, run.; uri loris (löylytettää), virgis (tulla pieſtyksi, ſuomitukſi), run. *c)* kylmäſtä puh.: polttaa, in montibus uri. 3) kuw. ſytytellä, hehottaa, innoittaa, kiihoittaa, kiihdyttää, kydötellä, hiwuttaa, kalwaa, urit me amor, Daphnis, Glycerae nitor j. m. ſ., run.; urit fulgore suo, qui *etc.* (täyttää kateudella), run.; *Pass.* palaa, hehkua, kiihtyä, ſytöä, hipua, kuihtua, riutua, uri in quo (palaa rakkaudeſta jkhn, olla ihaſtuneena jkhn), run. *b)* lewotuuttaa, tuskauttaa, raſittaa, waiwata, kiuſata, kiduttaa, quem bello; urit quem bellum, labor; Italia bello urebatur; pestilentia urens simul urbem atque agros; quod invidiam urit.

ursa, ae, *f.* (ursus), emäkarhu, naaraskarhu; run. ylim. karhu, critt. tähtiſikerönä: ursa Erymanthis, Maenalis, Parrhasis, Suuri Otawa, ja ursa Cynosuris, Wähä Otawa.

Ursao, ōnis, *f.* Hispania Baetica:n kyzeita; jöta **Ursaōnenses**, ium, *m.* Urſaolaiſet.

ursus, i, *m.* karhu, kontio; run.: poscunt ursum (karhun-näyttely).

urtĭca, ae, *f.* (uro), polttiainen, **nokkonen**, nukulainen, wiholainen.

urus, i, *m.* metſähärkä.

Usipetes, um, *m.* ja **Usipii**, orum, *m.* germanialainen kanſakunta Lippen ja Rheinin äärillä.

ūsĭtāte, *Adv.* tawanmukaiſeſti, tutuſti.

ūsĭtātus, 3, *PA.* tawallinen, tawanomainen l. -mukainen, järkinäinen, ainainen, tuttu, totuttu, honos, verbum; apud eos omne genus cuniculorum u. est; vocabula cui usitata; usitato more; usitatum est; usitatum est, *acc. c. inf.*

ūsĭtor, I, (utor), uſein käyttää.

usquam, *Adv.* joſſakuſſa, joſſakin, kuſſakaan, miſſäkään, miſſään, proſaſſa yhſ. kieltäwiſſä, ehdoittelewiſſa ja kieltopuoliſeſti kyſywiſſä lauſeiſſa. *b)* werr. joſſakin aſiaſſa, miſſäkään aſiaſſa. 2) johonkin, jonnekin, kuhunkaan, mihinkään, discedere; prorepere, run.

usque, *Adv.* (alkp. ubs-que, ubi-que), joka kohden, yhä, yhtä mittaa, yhtä perää, hamaſta, hamaan, aſti, ſaakka, ſaaden, pitäin, hamaſta - - aſti l. ſaakka, hamaan - - aſti l. ſaakka, paikaſta ja ajaſta puh., taw. yhdeſſä ab, ex, ad, in j. m. ſ. ſanain kanſſa, usque a Dianio ad Sinopen; ab unguibus u. ad verticem; u. ad castra hostium; trans Alpes u.; u. Romam; u. initium pontis; u. a Romulo, ab heroicis temporibus; u. ad Romulum, ad extremum vitae diem, ad vesperum j. m. ſ.; Adverbein kerallakin, eſim. u. istinc; u. eo, u. adeo, hamaan ſiksi, ſiihen aſti (ajaſta puh.); inde u. (ſiitä hamaſta, ſiitä alkain, lähtein, myöden); u. dum *etc.* (ſiksi kun, niin kauan kun); u. quaque (*sc.* parte, re), kaikiſſa, joka aſiaſſa, kaikm päin l. puolin, kaikkialla, ylimalkaan, aina; — run. *abs.*, yhä, yhtenänſä, yhtä mittaa, yhtä päätä, alinomaa, ire, mo-

rari, poenas dare. *b)* muiſſa kohdin: usque ad bestias pervenire; u. ad eum finem; usque eo, u. adeo, ut - - (hamaan ſiihen määrään, ſiinä määräſſä l. mitaſſa, niin kowin, niin tuiki, että - -); usque eo non, ut - - (niin wähän, että - -).

Ustica, ae, *f.* wähäinen kukkula Sabinilaisten maaſſa.

ustor, ōris, *m.* (uro), ruumiinpolttaja.

ustulo, I, (uro), wähän polttaa, färwentää.

ūsū-capio, cēpi, captum, III, monenwuotiſen käytännön kautta, ſ. o. wanhan nautinnon kautta ſaada itakin, wanhan nauttion tähden ſaada omakſi, wanhalla nauttiolla tehdä omaiſuudekſeen itakin l. ſaada omiſtuš-oikeus jhnkin, quid.

ūsū-capio, ōnis, *f.* wanhan nauttion kautta ſaatu omiſtuš-oikeuš, fundi.

ūsūra, ae, *f.* (utor), käytäntö, wiljelyš, nautinto, lucis, unius horae, vitae. Eritt. *b)* lainatun kapitalin käytäntö l. pidäntö, usurā quem juvare; jöta lainatušta kapitaliſta makſettu korko, kaswu, kaswuraha, intreſſi, usuram cui pendere; usuram accipere; aes alienum multiplicandis usuris crescere; certare cum usuris fructibus praediorum (taloin tuloilla kokea ſuorittaa intreſſit); werr.: terra numquam sine usura reddit quod accepit.

ūsurpātio, ōnis, *f.* (ſeur.), käyttäminen, pitäminen, wiljeleminen, vocis, doctrinae; vetustatis (wanhan tawan harjottaminen); itineris (matkalle rupeaminen); civitatis (mainitſeminen).

ūsurpo, I, (usu rapio), käyttää, pitää, wiljellä, nomen virtutis, genus poenae; memoriam cujus (muiſtella jkta); jus, libertatem, officium, panna toimeen, harjottaa; eritt. *a)* ottaa haltuunſa l. käſiinſä, omiſtaa, ſaada, amissam possessionem. *b)* mainita, lauſua, puhua, quid. *c)* nimittää, puhutella, ſanoa, qui sapiens usurpatur.

ūsus, us, *m.* (utor), käytäntö, käytöš, pidäntö, pito, wiljelyš, toimituš, toimeen pano, harjotuš, praxis, virtutis; pecuniae; privatus; rerum necessariarum, maximarum, nauticarum; naves non eundem usum celeritatis habebant (ei laiwoiſſa ollut ſama nopeuš); expetuntur divitiae ad usus vitae necessarios; quotidianus; assiduus usus uni rei deditus; in usum esse; in castris usum, belli usum habere; eritt. *a)* ſeuranpito, ſeuruſtelemuš, yhteyš, tuttawuuš, kanšſakäyminen, keſkuuš, domesticus; conjunctus magno usu familiaritatis; in tanto usu nostro; inter nosmet vetus usus intercedit; insinuare se in quam maxime familiarem usum. *b)* usus et fructus l. ususfructus, nautinto-oikeuš, pito-oikeuš, pitowalta; — usus (et) auctoritas, omiſtuš-oikeutta tuottawa käytäntö l. pidäntö. 2) werr. harjotuš, tottumuš, kokemuš, usu praeditus; res posita in usu militari; magnum in re militari usum habere; imperator nullius usus (tuiki kokematoin, warſin täkäläinen); nullo usu rei militaris percepto; usu manuque (ſotakokemukſella l. ſodanſaatolla ja itſenomaiſella urholliſuudella). *b)* käytölliſyyš l. kelwolliſuuš, hyöty, hyödyllyš, etu, exiguus; magnos usus afferre ad navigia facienda; usui l. ex usu esse, olla hyödyllyš, hyödyllinen, edullinen, hyödyttää; magno usui esse (cui); ex usu Galliae accidisse. *c)* tarwe, usus provinciae, belli; qua quemque suorum usuum causae ferrent; jöta usus est, usus venit, on tarpeeſen, tarwitaan, si quando usus esset (jos tarwe waatiſi); *abl.* fere: quibus (navibus) consuli usus non esset (joita l. joitten ei ollut Konſulin tarwe, joita ei Konſuli tarwinnut); nunc viribus usus (nyt on tarwe woimia, nyt owat woimat tarpeeſen), run.; si usus veniat (jos tarwe waatii). *d)* tapa, tawalliſuuš, tottumuš, communi in usu; usus superiorum temporum; cadent vocabula, si volet usus (kielenparſi), run.; jöta usu venit, on tullut tawakſi, on tawallinen, quod usu venerat. *e)* tilaiſuuš, tila, tilapää, eritt.: usus est l. adest, tilaiſuuš ilmauntuu l. tulee tarjokſi, ſopii, ſowiſtuu, ja uſiammin: usu venit quid, jtakin tapahtuu, ſattuu, quod ei usu

venit (kuten hänen tapahtui l. käwi); quid homini potest turpius usu venire? Usu memoria patrum venit, ut--.

üsus-fructus, us, *m.* k. usus.

ut l. uti, I) *Adv.* joten, jolla laatua, jolla lailla, kulla lailla, niinkun, kun, kuin, kuten, kuinka, mitenkä, miten, perge, ut instituisti; est, ut dicis; doctissimus, ut scitis, homo; ut isti putant; ut opinio mea fert (luulteni, luullakseni); si aliter, ut dixi, accidisset; similiter facere eos - - ut si nautae certarent; videte, ut hoc iste correxerit; ut valet? run.; eritt. *a)* wertaukſiśa, tavv. wastaawain sic, ita, item j. m. ſ. ſanain keralla, eſim. sic, ut avus tuus, justitiam cole; ut hi miseri, sic contra illi beati; ut optasti, ita est; ut saepe fit; — jöta ut - - ita, niinkun - - (niin) myöskin l. -kin, niinkun - - ſamoin -kin, kuten - - niin, ſ. o. niin - - kun, ſekä - - että, eſim. Dolabellam ut Tarsenses, ita Laodiceni ultro arcessierunt; haec omnia, ut invitis, ita non adversantibus patriciis transacta, nämät kaikki ſaatiin toimeen waikka Patricein mielipahaksi, ei kuitenkaan heidän wastuſtaiśa, ſaatiin toimeen waikka P:n mielipahaksi, kuitenkin heidän wastuſtamatta, kyllä P:n mielipahaksi, mutta ilman heidän wastuſtamatta; uſiammin: ut quisque *superl.* kera - - ita *superl.* kera, mitä enemmän - - ſitä enemmän, kuta - - ſitä, jota - - ſitä, eſim. ut quisque (morbus) est difficillimus, ita medicus nobilissimus quaeritur (mitä pahempi joku tauti on, ſitä jalompi jne.); ſamoin: ut quisque aetate antecedit, ita sententiae principatum tenet (miśſä määräśſä l. mikäli ken on wanhempi, ſiinä määräśſä l. ſikäli on hänen oikeus ennen muita mielenſä ſanoa); ut quisque gradu proximus erat, ita ignominiae objectus (häpiän alle pantiin järjeſtänſä jokainen ſitä myöden kun hän oli arwoſijalta likempi); ita:n pois jäädeśſä: ut quisque optime institutus est, esse omnino nolit in vita (mitä jalommin ken on kaswatettu, ſitä wähemmin hän tahtoo); ut brevissime potuit (mitä lyhyimmin taiſi). *b)* wannomukſiśa: ita - -ut, niin totta - - kun, niin totta kun toiwon että - - (niin totta). *c)* eſimerkkein edeśtuonniksi: niinkun, eſimerkiksi, est quiddam, quod sua vi nos illectos ducit, ut amicitia. *d)* tarkemman ſelityksen eteen-aſettamiſekſi: kuten, kuten näet, ſuhteen, at hi quidem, ut populi Rom. aetas est, senes (Roman kanſan aikakauden ſuhteen); Clisthenes multum, ut temporibus illis, valuit (niiksi ajoiksi, niitten aikain mitalla määräten); ajunt hominem, ut erat furiosus, respondisse (raiwokkaana kuten oli, kun l. koska oli raiwokas); ut qui coloni Romanis additi essent (koskapa, koskahan, kunhan, ſentähden että oliwat); Diogenes liberius, ut Cynicus, inquit *etc.* (kuten Kynikolainen ainakin, kuten Kynikolaiſelta woi odottaa); multae (erant in Fabio) ut in homine Romano literae (paljon oli Fabius Romalaiſekſi luſenut). *e)* ut si, niin kun, ikään kun, juuri kun, ut si consul esset. *f)* määräśtä puh.: kuinka, kuinkapa, miten, kuinka ſuuresti, quae ut sustinuit! Ut pudet victos! j. m. ſ. *g)* ajan-omaiſiśa kohdiśa: kun, heti kun, niin pian kun, tavv. *perf.* keralla, iste continuo ut vidit, non dubitavit tollere; ut quisque me viderat, narrabat; primum (kohta kun); — harw. ſitten kun, ut profectus es, nullae mihi sunt redditae literae. II) werr. *Conjunct.* ſeuraawan conjunctivin keralla, 1) waikutus- l. ſeurauslauſeiśa: niin että, että, jotta, uſein ynnä wastaawain sic, ita, tam, adeo, talis, tantus, is, hic j. m. ſ. ſanain kanśa, non sum ita hebes, ut istuc dicam; Verres ita vexavit Siciliam, ut ea restitui nullo modo possit; ruere illa non possunt, ut haec non concidant (näitten raukeamatta); eritt. *a)* tapahtumiśta, ſeurauśta j. m. ſ. merkitſewäin tehdikśöin keralla, eſim. facere, efficere, committere, accidit, contigit, evenit, usu venit, est, accedit; jöta myös käskentää, neuwontaa, ſallintaa, welwolliſuutta, täytymyśtä, ſoweliaiſuutta, mahdolliſuutta j. m. ſ. oſottawain ſanain jälkeen, eſim. illum

Dolabellae dixisse, ut ad me scriberet (hänen täsken een Dolabellan kirjoittaa minulle); P. Lentulum, ut se abdicaret praetura, coegistis (olette pakoittaneet Lentulukſen luopumaan Praetorinwiraſta); decernere, jubere, hortari, suadere, concedere, permittere *etc.*, ut - -; his placuit, ut venires; restat, ut - -; est lex, consuetudo, jus *etc.*, ut - -; consilium cepi, ut exirem (päätin lähteä); novum, rectum et verum, verisimile *etc.* est, ut - -; jam prope erat, ut sinistrum cornu pelleretur (wähällä oli, ett'ei jne.). *b)* toiwotukſiſsa: jospa, joska, ut dolor pariat, quod jam diu parturit. *c)* pelkoa merkitſewäin ſanain (eſim. timeo, vereor *etc.*) jälkeen: ett'ei, jott'ei. *d)* = fac ut, olkoon että, todeſſi päätettäköönkin että, otakſittakoon että, myönnettyä että, appa jos, ehkä, verum, ut ita sit, tamen non potes. *e)* ſuuttumusta oſottawiſsa kyſymyksiſsä, eſim. victamne ut quisquam victrici patriae praeferret? (woinecko han kenkään pitää - - paremp ana?); te ut ulla res frangat? (ſinuako joku aſia ſortaiſi?) j. m. ſ. 2) aikomus- l. tarkoituslauſeiſsa: että, jotta, haec acta res est, ut nobiles restituerentur in civitatem; hoc ideo exposui, ut scires; frumentum comburunt, ut paratiores ad pericula subeunda essent, ollakſenſa alttiimmat jne.

ut-cumque, *Adv.* kuinka hywänänſä, kuinka ikänä, kuinka tahanſa, miten tahtonſa, taw. *indicat.* kera. 2) jahka, kun waan, run.

ūtens, tis, *PA.* omiſtawa l. hallitſewa jtakin, ykſ.: utentior sit (waralliſempi, rikkaampi).

ūtensilis, e, (utor), käytettäwä; *subst.* utensilia, ium, *n.* käytettäwät, tarpeet, kalut, kapineet, eläkkeet, ruokakalut j. m. ſ., omnibus utensilibus exutus.

ūter, tris, *m.* nahkaſäkki, nahkalcili; run. pöyhkiästä, turhamieliſestä ihmiſestä puh.

uter, utra, utrum, *gen.* utrĭus [run. myös: utrĭus], *dat.* utri, kumpi, kumpainen, kuka (kahdesta), u. nostrum popularis est? Ignorante rege, u. esset Orestes; utro (studio) frui malis, optio sit tua; *plur.* utri *etc.*, kun kummallakin puolella on uſiampia. *b)* toinen, uter l. neuter ſanan edeltäiſsä, uter utri anteferendus videretur. 2) werr. *indefin.:* jompikumpi, si uter volet.

uter-cumque, utracumque, utrumcumque, kumpi ikänänſä, kumpi tahtonſa l. wälinſä, kumpi l. kuka hywänänſä.

uter-libet, utralibet, utrumlibet, lienee kumpi lienee, kumpi tahanſa, kumpi wälinſä l. hywänänſä.

uter-que, utraque, utrumque, *gen.* utrĭusque [run. myöskin: utrĭusque], *dat.* utrĭque, kumpikin, kumpainenkin, molemmat, u. cum equitatu veniret; Phoebus (nouſewa ja laskewa), oceanus (itäinen ja läntinen), parens (iſä ja äiti), run.; in utramque partem, kummallekin puolen, molemmin puolin, molemmiſsa kohdin, l. puolesta ja wastaan; — *gen.* kera: uterque nostrum (me kumpikin l. molemmat), uterque consulum (kumpikin Konſuli); — quum uterque utrique esset exercitus in conspectu (kumpikin oli toinen toiſenſa näkywiſsä); — praedicari pluraliſsa: uterque eorum - - educunt j. m. ſ.; — *plur.* utrique, utraeque, utraque *etc.* käytetään taw. kun uſiampia on kummallakin puolella, harw. kahdesta ykſityiſestä ennestä puh., kumpaiſetkin, kummankin puoliſet, kumpikin puoli l. lahkokunta j. m. ſ., quoniam utrique Socratici et Platonici volumus esse; utrorumque Dionysiorum (kummankin Dionyſiuksen); Aetolorum utraeque manus (molemmat).

uterus, i, *m.* mahan-alus l. -pohja, kohtu, maha, watsa; werr. Troian hewon mahasta puh., run.

uter-vis, utravis, utrumvis, jompikumpi, kumpi tahanſa, kuka hywänänſä, minus habeo virium quam vestrum utervis (minulla on wähemmin woimia kun teillä kummallakaan).

uti, *Adv.* l. ut. 2) ūti, *infin.* l. utor.

Utica, ae, *f.* periwanha kyki Afrikan pohjoisrannalla; jota **Uticensis,** e,

uticalainen, *subst.* Uticenses, ium, *m.* Uticalaiſet.

ūtilis, e, (utor), hyödyllinen, edullinen, etuiſa, hywä, tarpeellinen, kelwollinen, otollinen, pätewä, ſukawa, ſoweliaſ, *dat.* kera, ad *acc.* kera, *abs.*; run. *gen.* ja *inf.* kera; utile est *inf.* kera; *subst.* utile, is, *n.* hyöty, etu, qui miscuit utile dulci, run.

ūtilitas, ātis, *f.* (ed.), hyödylliſyys, kelwolliſuus, etuiſuus, etu, hyöty, hyödyttys, hywä, woitto, belli (hyöty ſodaſſa); utilitati cujus servire; nihil ad utilitatem suam referre; etiamsi nulla sit u. ex amicitia; utilitatem afferre in qua re; utilitatem habere (olla hyödyllinen); utilitates ex amicitia maximae capientur; nec nostrae nobis utilitates omittendae sunt.

ūtiliter, *Adv.* hyödyksi, hywäksi, hyödyllä, hyödylliſesti, eduin, etuiſaſti.

uti-nam, *Adv.* joſpa, joſka, jotta, oi joſka, ſoiſipa jumala että, l. eſim. utinam virorum tantam copiam haberetis, oliſipa teillä niin ſuuri wara jne., aina *conjunct.* kera; quod utinam, joſpa ſentään; utinam ne l. non, joſpa ei (ſentään), oi joſka ei, utinam ne vere scriberem; quo (die) u. susceptus non essem.

uti-que, *Adv.* alkp. kuinka hywänänſä, jöta ainakin, edes, kumminkin, kuitenkin kaikitenkin, kaiketi, epäilemättä, tykkönään, kaikella muotoa, kaiken mokomin. *b)* ſemminkin, etenkin, warſinkin, eritoten. 2) = et uti (ut).

ūtor, ūsus sum, ūti, käyttää, pitää, wilſellä, toimeen panna, harjottaa, nauttia, *abl.* kera, eſim. suis bonis, armis, equis, arte, testibus ỳ. m.; lacte et herbis, run.; castris (käydä ſotaa), oculo (nähdä ſilmällä), celeritate (olla nopia) jne.; ad quid, eſim. earum (navium) materia ad reliquas reficiendas, administris ad sacrificia Druidibus; — consilio cujus (ottaa, noudattaa), conditione (ſuoſtua ehtoon), pace (pitää rauha), clementiā, misericordiā j. m. ſ. (oſottaa). Critt. *b)* yötäwälliſesti pitää ſeuraa jkn kanſſa, ſeuruſtella, pitää kanſſakäymiſtä, keſkuutta, yhteyttä jkn kanſſa, olla jkn tuttawuudeſſa, jkn ſeuraſſa, pariſſa, quo familiariter, intime. 2) werr. omiſtaa l. hallita jtakin, critt.: utor *etc.*, minulla on, frumento, copiis, valetudine non bona, bonis regibus, justo domino; hoc usus est doctore (tämä oli hänen opettajanſa); quo interprete uti solebat (joka tawalliſesti oli tulkkina hänellä); his defensoribus uti non potuit (ei woinut näiſtä l. näiſſä hänellä olla puoluſtajia, ei hän woinut näiſtä löytää, tawata, ſaada puoluſtajia); patre diligenti; vide quam me sis usurus aequo (kuinka kohtuullinen olen ſinun ſuhteeſi, kuinka kohtuulliſesti olettelen ſinua).

ut-pote, *Adv.* nimittäin l. näet, kuten nimittäin, kun, puerulo me, utpote non amplius novem annos nato; utpote qui, utp. quum, koſkahan, kunhan, koſkapa.

ūtrārius, ii, *m.* (uter), joka leileillä wettä hankkii, wedenkantaja.

utrimque l. **utrinque**, *Adv.* (uterque), molemmin puolin, kahden puolin, molemmilta l. molemmilla puolin l. kulmin j. m. ſ., kummaltakin puolelta, kummallakin taholla.

utro, *Adv.* kummalle puolen, kuhun.

utrōque, *Adv.* kummallekin puolelle, kummallekin kulmalle l. haaralle, molemmille taholle, molemmin puolin.

utrubique (utrob.), *Adv.* (uter-ubi-que), kummallakin puolella, kummallakin taholla l. haaralla, molemmilla puolin, molemmin l. kahden puolin.

utrum, *Adv.* (uter), -ko (-kö), tokko, joſko, ſekä ſuoraſſa että epäſuoraſſa parikyſymyksiſſä, yhdeſſä waſtaawain an, ne (wai), annon, anne, necne (wai eikö) ſanain kanſſa, eſim. utrum ea vestra an nostra culpa est? Multum interest, utrum laus imminuatur, an salus deseratur ỳ. m.; wahwiſtettuna: utrumne, -kohan (-köhän), tokkohan, utrumnam, -ko (-kö) ſiis, tokkohan. 2) waſtaawan analauſeen jäädeſſä pois, ſuoraſſa ja epäſuoraſſa kyſymyksiſſä, -ko (-kö), -kohan (-köhän).

ūva, ae, *f.* ryppäle, critt. wiinaryppäle;

uxor, ōris, *f.* awiowaimo, waimo, akka, awiopuoli, puoliſo, ducere l. sibi adjungere uxorem (ottaa waimo, naida); run.: olentis uxores mariti (wuohet).

uxōrius, a, (ed.), awiowaimoa koſkewa, waimollinen, awiopuolen, waimon, res (waimon mpötäjäiſet l. morſiuſlahja); dos, run.; exitt. waimollenſa liian armas, awiopuolellenſa liian kuullainen, waimon haltuinen, Aineiaaſta puh. Didon ſuhteen ja Tiberiſtä wirtafumalaſta (u. amnis) Ilian ſuhteen, run.

V.

V lukumerkkinä = quinque, quintus.

Vacalus, i, l. **Vahalis**, is, *m.* Rheinin waſenpuolinen haara (nykyään Waal).

vacātio, ōnis, *f.* (vaco), wapaana oleminen jōtakin, erillään oleminen jōtakin, wapaus, pääſö, ero, vacatio data est ab isto sumptūs, laboris, militiae, rerum denique omnium (wapaus kuſtannuksiſta, waiwaſta jne.); militibus senatus Rom. quinquennii militiae vacationem decrevit; militiae vacationem ja ykſ. vacationem habere (olla wapaa ſotapalweluksiſta); a *abl.* fera: a causis, ab belli administratione; — aetatis (wapaus iän wuoksi, iän tuottama w.).

vacca, ae, *f.* lehmä.

Vacca l. **Vaga**, ae, *f.* kyki *a*) Byza-

amiciti
folliſuu
notkuw
nalla).

vaco, l.
awoin,
wapaa,
l. puhd
ilman
olinium
y. m.;
vacaret
nullius
(ei yhd
taw. a
et terr
tuletoi
circuit
piirittä
(kartta
nulla
test;
tione
trisqu
len a
ryhtyn
diis (
wiatoi
pericu
kaukar
ribus;
wapac
l. ſota
tä ſol
fera:
vacab

töinnä, askaretoinna, joutaa, ehtiä, kerjetä, l. vaco *etc.*, minulla on joutoa, aikaa, liika-aikaa, lomaa j. m. ſ., scribes aliquid, si vacabis; si vacas animo; jöta v. cui rei, kerjetä jhnkin, l. vaco *etc.* cui rei, minulla on joutoa l. aikaa jhnkin, minä harjotan l. ahkeroitſen jtakin, panen l. lasken aikani, työni jhnkin, philosophiae; in grande opus, run.; ja *impers.* vacat l. vacat cui, jklla on aikaa, jku ehtii l. kerkeää, audire, run.; indulsisse vacat (on ſallittu), run.; non vacat exiguis rebus adesse Jovi (ei Jupiter ehdi jne.), run.

vacuēfacio, fēci, factum, III, *Pass.* vacuefīo, factus, fieri, (vacuus-facio), tyhjentää, tehdä l. panna tyhjäkſi, awoimekſi, autiokſi, aſujamista palſaakſi, morte uxoris domum novis nuptiis (huoneesſanſa laittaa tilaa häille); Scyrum; subsellia vacuefacta sunt (jätettiin tyhjäkſi); bello vacuefactae possessiones (iſännättömäkſi joutuneet).

vacuitas, ātis, *f.* (vacuus), tyhjyys, eritt. wiran aukinaiſuus. *b)* wapaus, wapaana olo, molestiae, doloris, aegritudinis (waiwasta jne.); ab angoribus.

Vacūna, ae, *f.* (ſeur.), maaſeutuiſen joudon l. työttömyyden jumalatar; jöta **Vacūnālis**, e, Vacunaa koskewa.

vacuus, 3, (vaco), tyhjä, awoin, aukia, autio, wapaa, kuitti, puhdas, paljas (jötakin), (jtakin) wailla l. paitſi, ilman (jtakin), (jtakin) wajaawa, castra; domus, aër, aula, run.; equus (joutilas, ratſaimetoin); *abl.* kera: gladius vagina vacuus (tupesta wedetty, paljastettu); v. moenia defensoribus, viae occursu hominum; molestiis, cupiditate et timore (waiwatoin jne.); a *abl.* kera: v. oppidum ab defensoribus, pars Galliae ab exercitu; Mamertini vacui ab omni sumptu (raſittamattomat); hora nulla v. a furto, a scelere; animus v. a talibus factis (kaukana, erillään pyſywä); ab odio; a culpa (wiatoin); ab imperiis (maaherroilta jätetty); harw. *gen.*: frugum (hedelmätöin); operum, criminis, run.; *subst.* vacuum, i, *n.* tyhjä paikka, autio, per vacuum irrumpere; in vacuum se extendere (lewitä ilmoille, ilmaan, okſiſta puh.), run.; eritt. *a)* wapaa työstä, wapaa, joutilas, askaretoin, työtöin, quoniam vacui sumus (koska joudamme, ehdimme, meillä on aikaa); si es animo vacuo (jos ſinua haluttaa l. miellyttää); vacua civitate (rauhaſſa olewa); dies vacui; tempus (jouto-, liika-aika, loma); run. werr. joudon paikoista puh.: Tibur, Athenae; — jöta harw. ſurutoin, huoletoin, lewollinen, animo vacuus; cantamus vacui (rakkaudesta wapaa), run. *b)* waimo-ihmiſistä puh.: joutilas, irtain, miehetöin, ukotoin, Hersilia (leskekſi jäänyt), run. *c)* omaiſuudesta puh.: wapaa, altis, herratoin, haltiatoin, iſännätöin, awoin, aukinainen, awonainen, praedia; possessio regni; *subst.* vacuum, i, *n.* iſännätöin omaiſuus, venire in vacuum, run. *d)* paikoista puh.: tyhjä, awoin, huokiapääſyinen, aukia, aawa, wälja, awara, aequor, porticus, atria, run.; v. aedes Romanis vatibus (awoin, tilaa taritſewa), run. *e)* arwon puolesta tyhjä, tyhjäntäpöinen, tyhjänkuntainen, arwotoin, joutawa, mitätöin, turha, morsus, run.; vertex (tyhjänpyöry), run.

Vada, orum, *n.* kyki Liguriaſsa. 2) **Vada Volaterrāna**, kylä ja ſatama Etruriaſsa.

Vadimōnis lacus, järwi Etruriaſsa.

vadimōnium, ii, *n.* (vas), takauksella wahwistettu lupaus tulla oikeuteen määrä-ajakſi, takuunpano, v. cui imponere, haaſtaa jku oikeuteen; v. promittere, luwata tulla oikeuteen; v. sistere, tulla oikeuteen, ilmauntua laiſsa; werr. lakiin tulemiſen päiwä, määräaika l. -päiwä, termini, v. constituere; v. facere (määrätä termini, jolloin jkn pitää oikeuteen tuleman); v. obire l. ad v. venire, pitää määrä-aika, ottaa ſiitä waari, määrä-aikana ilmauntua; v. deserere, olla määräpäiwää pitämättä, laiminlyödä määräpäiwä, jäädä tulematta.

vādo, vāsi, III, käydä, eritt. käydä rutiſtaa, käydä l. kulkea ripſaaſti, riwakaſti, kiukkaan, kiwakaſti, painaa,

danus vado transitur (Rhodanin poiti
woidaan kahlata, Rhodanin yli paas-
tään kahlaamalla); vado superari a-
mnis non poterat; vadis repertis par-
tem copiarum transducere; ſuw.: emer-
gere e.vadis (puheesta puh.); werr. *a)*
ylim. weſt, meri, salsa ſ. m. ſ., run.;
vada nota secantes (ura), run. *b)*
pohja, ſywyys, saxa vadis levata, run.
vae, *Interj.* woi! oi! vae victis est
(woitettuin on turmio, on kärſiminen);
taw. *dat.* kera.
vaen-, ſ. ven-.
vafer, vafra, vafrum, ſukkela, nokkela,
wiiſas, owela, wilappa, wiekas, juo-
nikas, pahanmutkainen, kawalikas, in
disputando; Stoicorum somniorum
vaferrimus interpres; jus, run.; *gen.*
kera: juris, run.
vafre, *Adv.* ſukkelasti, wiiſaasti, wiek-
kaasti, kawalikkaasti.
Vaga, ſ. Vacca.
vage, *Adv.* häilywäiſesti, laajalta ym-
päri, hajalliſesti, huiskin haiskin, lii-
win laawin, wiskin waskin.
vāgīna, ae, *f.* tuppi, huotra, miekan-
tuppi, gladius vaginā vacuus; gla-
dium e vagina educere, vaginā nu-
dare, in vaginam recondere. *b)* werr.
tähän tuppi l. putki.
vāgio, IV, wikistä, kitistä, kiristä, ni-
ristä, yrriä, winkua, in cunis.
vāgītus, us, *m.* (eb.), wikinä, kitinä,
niринä, winkuna, määkinä.
vagor, I, (ſeur.), kuljeskella, olla kulkeella,
kierrellä, juoksella, liikkua, liukota, kul-
[illegible] maaltaa ym-

vagan
tuto v
vagati
fama
vagus,
liäs,
telias,
tuli, n
run.;
toimit
venti,
(liehu
run.
waine
kywä,
sente
paa,
tum
c) ep
stion
nus
Vahalis
valde,
rasti
perät
ihan,
vale-di
terw
jättä
valens,
nakk
mall
trun
woi
wau
sens
von

lium meum; ad letum causae valentes, run.

valenter, *Adv.* wahwaśti, wäkewäśti, woimalliśeśti.

Valentīni, orum, *m.* Valentialaiśet, Vibo (Valentia) kygin aśukkaat Bruttiumiśśa.

valeo, valui, valitum, II, olla wahwa, wäkewä, woimallinen, paljon woida, olla woimaśśa, qui valebunt: valebunt autem semper arma; ad populum valere dicendo; valere amicis; jus bonumque apud eos non legibus magis quam naturā valebat; qui (mos majorum) tum ut lex valebat (käwi lain werośta); quae omnia ante istum praetorem valuerunt (kyśyä woimaśśa); verba si valent (śanoja jos kyśytään); acterna in eo valet opinio tarditatis (keśtää häneu śuhteenśa); cujus ratio etsi non valuit (tulla aikoiśekśi); sed etiam ut valeret (lex) efficit (pääśi täyteen woimaan, noudatettiin); si conjuratio valuisset (jos meneśtyi); ratus, repentinum valiturum terrorem (tehdä työtänśä); pro deplorato non valitura (verba) viro (tehota), run.; eritt. *a)* olla woimallinen, kunnokas, aimollinen, kelwollinen, pätewä jhnkin, pätcä, tepśiä, tehoittaa, tehota, pyśtyä, śalwata, waikuttaa jhnkin, velocitate ad cursum, viribus ad luctandum; ad negligendas leges valuisti; astrorum affectio valeat ad quasdam res; invidia valeat ad gloriam (koitua, kääntyä); jśta tarkoittaa, tawottaa, kośkea, śopia, responsum quo valeret; in se, in Romanos; definitio in omnes valet; — *inf.* kera: jaksaa, woida, śaattaa, kyetä, continere suos a direptione castrorum; ima summis mutare, Lethaea abrumpere vincula, run.; quid valeant (ferre) humeri, run. *b)* woida hywin, jaksaa hywin, olla terwe, wauras, tärmäśśään, ramuśśaan, roweiśśaan, ennollanśa, l. valeo *etc.*, minun on hywin laitani j. m. ś., bene, recte, optime; corpore, pedibus; kirjetten aluśśa: si vales bene est, ego l. equidem valeo, lyhennettynä: S. V. B. E. E. V. l. E. Q. V.; — hywäśtijättönä: vale l. valeas, woi hywin, jää hywäśti, jää terweekśi, hywäśti, jumalan haltuun; śamoin jtakin hyljättäiśśä: jää hywäśti, hywäśti, tiehesi, mene menoaśi, eśim. si talis est deus, valeat; ista valeant; valeat res ludiera (jääköön), run.; jśta valere jubere l. dicere, jättää hywäśti, heittää jäähywäiśet, hywäśtijättää. 2) werr. woida (paljon, wähän j. m. ś.), mahtaa (paljon), käydä (paljośta, wähästä j. m. ś., tähdeśtä), olla woimallinen, mahtawa, arwoiśa, waikuttaa, śaada aikaan, toimeen, änttiin, l. valeo *etc.*, minulla on woimaa, mahtia, arwoa, śaattoa j. m. ś., multum, plus, plurimum, parum, minus, nihil, tantum *etc.* (qua re), eśim. pecuniā, multitudine, equitatu, opibus, armis, potentiä, auctoritate, ingenio, virtute y. m.; in populari genere dicendi; meritis apud quem; auctoritate plurimum apud exercitum; utrum apud eos pudor atque officium, an timor plus valeret; ad vitandum periculum multum fortuna valuit; ignari, quid gravitas, quid integritas - - valeret; nescis, quo valeat numus (kelwata), run.; eritt. *a)* rahaśta ja rahan-arwośta puh.: käydä jśtakin l. jnkin werośta, olla jnkin arwoinen l. weroinen, tehdä jtakin, dum pro argenteis decem aureus unus valeret. *b)* śanoiśta puh.: käydä jśtakin, merkitä jtakin, verbum, quod idem valeat.

Valerius, 3, romal. śukunimi; *adj.* Valeriuśta kośkewa, valerinen, Valeriukśen, gens; tabula (Roman torilla olewa paikka, josśa waihettajain puoteja, śiihen aśetetuśta Konśuli M. Val. Mesśalan muistotauluśta nimitetty); jśta **Valerianus,** 3, valerianinen, Valeriukśen.

valesco, ere, (valeo), wahwiśtua, woimiśtua, wäkeytyä.

valētūdo, inis, *f.* (valeo), wointi, woiminen, terweyden laita l. kohta, terweyden tila, optima valetudine uti; bona, minus commoda, incommoda, adversa; semper infirma atque etiam aegra valetudine esse; integra, perdita; tenuis aut nulla potius; pro-

speritas, gravitas valetudinis; ii sunt constituti quasi mala valetudine animi; eritt. *a)* hywin wointi, hywin jaksanto, terweys, valetudini servire, operam dare, tribuere aliquid, parcere; valetudinem amittere. *b)* pahoin wointi, raihnaisuus, kipiänwoittoisuus, potu, sairaus, tauti, valetudine affectus; valetudine exercitum tentare; propter valetudinem; v. oculorum.

Valgius, 3, romal. sukunimi.

valide, *Adv.* wahwasti, wäkewästi, ankarasti, suuresti, kowin.

validus, 3, (valeo), woimallinen, wäkewä, tarmokas, rotewa, wantera, uhkia, tanakka, nawakka, wahwa, luja, homo, leo, lacerti, vires, ventus, bipennis y. m., run.; pondus (suuri, raskas), run.; pedites equitesque, munitiones validiores; praesidia; urbs muris v.; eritt. *a)* hywin woipa, terwe, wauras, tärmällinen, ramokas, necdum ex morbo satis validus (toipunut). *b)* tenhosa, tehokas, salwakas, medicamen, run. 2) kuw. mahtawa, mahtipontinen, woimakas, aimollinen, ankara, wankka, urbs; gens opibus armisque valida; ingenium sapientiā validum y. m.

vallāris, e, (vallum), wallia koskewa, walli-, corona (sille annettu, joka ensiksi wihollisen wallille nousi).

valles ja **vallis,** is, *f.* lakso, lantto, notko, alanko, alho, ouru, onsio, magna valles intercedebat; vicus positus in valle; ex montibus in vallem decurrere; vallis cava intererat, condensa arboribus.

vallo, I, (seur.), wallilla ja pallisadeilla warustaa, wallittaa, paaluttaa, saarroittaa, castra. *b)* werr. ympäröittää, kehittää, saartaa, suojata, turwata, quid t. quem qua re.

vallum, i, *n.* (seur.), paalutettu walli, hakuli, saartoseinä, saartolaitos, saarros, castra vallo fossaque munire; oppidum vallo et fossa circumdare l. cingere; quem fossa et vallo saeptum tenere; scalis vallum ascendere; vallum circumjicere, ducere y. m. *b)* werr. turwa, walli, suojapato, Alpium, aristarum, pilorum.

vallus, i, *m.* paalu, wawia, saikka, salko, esim. wiinapuun tukena. Eritt. 2) wallipaalu, saarto- l. leiripaalu, pallisadi, v. caedere; vallum secum ferre (wallipaaluja); induere se acutissimis vallis; werr. *a)* paalutettu walli, hakuli, wallipaalut, paalutus, v. contra hostes; caecus. *b)* kärki, pii, pectinis, run.

valvae, arum, *f.* owenpuoliskot, puoliowet, pari-owet, kahden awattawat owet, in templo Herculis valvae clausae repagulis subito se ipsae aperuerunt.

Vandali, orum, *m.* eräs germanialainen kansakunta.

vānesco, vanui, III, (vanus), häwitä, kadota, riutua, haihtua.

Vangiones, um, *m.* germanialainen kansakunta Rheinin warrella.

vāniloquentia, ae, *f.* (seur.), tyhjä l. joutawa puhe, lorutus, lawerrus, kerskunta, pohwaus.

vāniloquus, 3, (vanus-loquor), tyhjänkohuinen, lorupuheinen, lawertelias, kerskailias, kehuwainen, pohwailias, homo.

vānitas, ātis, *f.* (vanus), tyhjyys, joutawuus, mitättömyys, turhuus, ja myös: walheellisuus, todettomuus, epätosi, waäryys, walhetteliaisuus, kerskunta, kehuwaisuus, veritas vanitati cedat (warjo, muoto, näkö); itineris (turhaan tehty matka); opinionum (ennakkoluulot); orationis y. m.; huic homini non minor v. inerat quam audacia.

vannus, i, *f.* pohdin, wälppä.

vānus, 3, tyhjä, sisältöä wajaawa, arista, run.; urbis magnitudo (ihmiswajainen, autio); hostium acies (miehetöin); imago (kuolleen haamu), run. 2) kuw. tyhjä, tyhjänkuntainen, tyhjäntäpöinen, joutawa, mitätöin, arwollainen, walheellinen, perätöin, turha, oratio; spes, gaudia j. m. s., run.; nec v. fides (ja se on tosi), run.; ictus, tela, tehotoin, salwaamatoin; *subst.* vanum, i, *n.* tyhjä, mitätöin, turha, tyhjyys, turhuus, haustum ex vano (wäärästä lähteestä); nec tota ex vano criminatio erat (ilman alutta, perätöin); ex vano habere spem metumque (tyh-

jänperäiſeſti, ſuotta); ad vanum et irritum redigere (ſaattaa l. tehdä tyhjäkſi ja turhakſi); haud vana afferre; vana tumens (turhan pöyhkiä), run.; vana rerum, run. *b)* werr. tyhjänkohuinen, walhetteliaš, walhettelewainen, keskuwainen, tyhjänpyöstyinen, turhanomainen, turha, auctor (epätoden kertoja); haruspex; ingenium cujus; vanus ingenio; veri vana feror (toden tietämätöin), run.

vapor, ōris, *m.* höyry, huuru, utu, kaaſu, ſuitſu, terrae, maris, aquarum vapores, qui a sole ex agris tepefactis et ex aquis excitantur; run. ſawu, ater. Critt. *b)* lämpöinen höyry, auer, lämmin, kuumuuš, helle, locus vaporis plenus; siderum, run.; lentus v. est (*i. e.* edit) carinas, ſuitſewa tuli, walkia, run.

vapōrārium, ii, *n.* (ed.), höyryputki, löylyputki, joka hiotushuoneeſen lämpimän johdatti.

vapōro, I, (vapor), höyryttää täyteen, ſuitſuttaa täyteen, ſawuttaa, lämmittää, templum ture, run.; laevum (latus), run.

vappa, ae, *f.* kanakaš wiina, pahentunut, laimiſtunut, hapannut wiina; werr. pahantapainen, kelwotoin ihminen, epatto, epäkelpo, heittiö, hulttio.

vāpulo, I, ſaada ſelkäänſä l. nahkaanſa, ſaada loikkiinſa, pieštää; werr. ſodaeſa: ſaada ſelkäänſä, häwitä; kuw.: omnium sermonibus (löylytettää, ahdiſtettaa).

vāra, ae, *f.* poikkipuu.

Vardaei, orum, *m.* kanſakunta Dalmatiaeſa.

Varia, ae, *f.* wähäinen kyki Aequiläiſten maaeſa.

variātio, ōnis, *f.* (vario), erilaiſuuš, erinkaltaiſuuš, muutoš.

vārico, I, (varicus), harittaa jalkanſa, hajoittaa jalkanſa.

vāricōsus, 3, (varix), pulloſuonikaš, weriſuonia täynnä.

vārius, 3, (varus), haro-, hajajalkainen, -ſaarinen.

varie, *Adv.* moninaiſeſti, monenkaltaiſeſti, monenhaaraiſeſti, erilaatuiſeſti, erilaiſeſti, waihettelewaeſti, moveri, agere v. m.; bellare (waihtelewalla onnella).

varietas, ātis, *f.* (varius), erilaiſuuš, erilaatuiſuuš, erinkaltaiſuuš, moninaiſuuš, monenſukuiſuuš, monenkaltaiſuuš, waihettelewaiſuuš, toiſintelemiſen, waihetuš, muuttuwaiſuuš, florum, fructuum, gentium, coeli, vocum v. m.; bellum in multa varietate versatum (ſangen waihtelewalla onnella käyty); sententiarum (moninaiſuuš, monenhaaraiſuuš); in disputationibus, erimielteiſyyš, erimieliſyyš, ajatusten erilaiſuuš, ja ſamoin: tanta sunt in varietate; voluntatis (eritahtoiſuuš); decretorum (riitaſeuraiſuuš, ſoweltumattomuuš); in quo fortunae varietas est animadversa, huikentelewaiſuuš, pyſymättömyyš; exercitūs, epäwakaiſuuš.

vario, I, (ſeur.), moninaiſuuttaa, moninaiſeksi ſaattaa, kirjawoittaa, kirjata, täplittää, wärittää, (sol) variat ortum maculis, run.; capillos positu, corpora caeruleis guttis v. m., run.; ista formas variatus in omnes (muuttunut), run. *b)* kuw. waihtelewaksi tehdä l. ſaattaa, waihteluttaa, waihetuttaa, muuttaa, vocem; calores frigoraque; orationem; voluptatem; sententias; vices (wuoroitellen toimittaa työnſä), run.; variatis hominum sententiis (mielten kahtaalle kääntyieſä, toiſiſtaan eriteſä l. hajauntuieſa, horjuieſa); secundae adversaeque res non fortunam magis quam animos hominum variant (toiſaalta toiſaalle käännellä, eri tahoille taiwutella); quae de Marcelli morte variant auctores (eri lailla, eri tawalla kertoa l. labella), ja ſamoin: certe variata memoria actae rei; *impers.*: quum sententiis variaretur (pidettiin eri mieltä l. ajatuſta). 2) *intrans.* olla moninainen, kirjawa, erilainen, kirjawoittua, muuttua, toiſinnella, waihetella, horjua, olla epäwakainen, variat liventibus uva racemis (wärittyy), run.; kuw.: ita fama variat, ut - - (eri lailla kertoo); opinionibus et monumentis literarum variare; fortuna variat (kujehtelee); si lex nec causis nec perso-

nis variet (ei wäännetä aſiain jne. hywäkſi).

varius, 3, moninainen, waihtelewainen, monenkarwainen, kirjawa, kailawa, taplikkainen, täplikäs, tähtinellinen, erilainen, lynces, serpens, flores, plumae, color, run.; lapides, columnae (kirjamarmorinen), coelum (kirjawan loiſtoinen), run. *b)* kuw. moninainen, monenkaltainen, monenſukuinen, monenhaarainen, erilainen, erilaatuinen, eriluontoinen, toiſintelewa, waihtelewainen, muuttuwainen, oratio, poema, qualitates, sermones, rationes; Plato (moni-oppinen l. -tietoinen); genera et bellorum et hostium, disputationes, studia; mores; jus; fortuna; fortunae varii eventus; victoria (kahtaalle waartawa, toiſaalta toiſaalle kalliſtuwa, kahdenwaiheinen); bellum (waihtelewalla onnella käyty); animus, huikentelewainen, horjakka, epäwakainen, ja ſamoin: varius in omni genere vitae fuit; jota quales sint dii, varium est (pidetään eri mieltä, eri ajatuſta).

Vārius, 3, romal. ſukunimi; *adj.* Variuſta koſkewa, Variukſen.

vārix, icis, *c.* (varus), pulloſuoni, weriſuoni, ſuonipaiſe, ſuoniſolmu.

Varro, ōnis, *m.* romal. liikanimi; jota **Varrōniānus**, 3, Varroa koſkewa, Varron.

vārus, 3, harittawa, hajountunut, hatia, uloſpäinen, toinen toiſeſta käännetty, toinen toiſeſta taittunut l. käwanut, uloſpäin kääntynyt l. koukiſtunut, manus, cornua, run.; jota haro-, hajareiſinen, -jalkainen, wääräſäärinen. *b)* kuw. eriäwä, poikkeawa, alterum genus huic varum (täſtä erinkaltainen), run.

Vārus, i, *m.* romal. liikanimi.

Vārus, i, *m.* Gallian jokiloita.

vas, vadis, *m.* (vado), takausmies, takaus, takaaja, oikeuden käynniſſä, eritt. rikos-aſioiſſa, vadem accipere; vades dare; se dare vadem pro amico ad mortem cui; deserere vades; fieri vadem sistendi cujus; liberare vadem; vades poscere; run. ylim. takausmiehet.

vās, vāsis, *n.* *[plur.* vasa, vasorum], aätia, kippa, kalu, kapine, vinarium; Corinthia et Deliaca; sit annulus tuus non ut vas aliquod, sed *etc.*; eritt.: vasa, ſotakamſut, ſotakaluſto, vasa colligere (korjata kamſut, ſäälit matkalle, lähteä matkalle), conclamare (antaa käſky matkalle hankintaan, matkalle lähtöön).

vāsārium, ii, *n.* (ed.), raha, jonka woittomaahan lähtewä maiſtratilainen waltiowaroiſta ſai talouden aſettamiſeſſi, kaluraha.

vasculārius, ii, *m.* (seur.), metalli-aätiain tekiä, aätiaſeppä, kultaſeppä.

vasculum, i, *n.* (vas), wähäinen aätia, kippa.

vastātio, ōnis, *f.* (vasto), häwittäminen, agri.

vastātor, ōris, *m.* (vasto), häwittäjä, kukiſtaja, run.

vaste, *Adv.* ſiiſtymättömäſti, epäſiiſtiſti, törkiäſti, tölpiäſti, loqui (awoſuiſeſti, lewiäſti); ne vastius dideantur verba (liian aawaſti). 2) ſangen lawiaſti, laajalta, hirmuiſeſti, kauhiaſti.

vastificus, 3, (vastus-facio), häwittäwäinen, run.

vastitas, ātis, *f.* (vastus), autius, tyhjyys, in agris; judiciorum et fori; werr. häwityys, kukiſtus, vastitatem facere, efficere, reddere j. m. ſ.

vasto, 1, (ſeur.), tehdä autiokſi, tyhjäkſi, panna autiokſi, tyhjäkſi, kylmille, forum, agrum, agros; stirpium asperitate vastari (jäädä kylmille, korwettua); fines vastare civibus, aedificiis *etc.* (ſaattaa aſujamiſta jne. paljaakſi); werr. häwittää, raihnata, kukiſtaa; agros, partem provinciae; omnia igni ferroque l. ferro ignique; omnia caedibus, incendiis, ruinis; fana tumultu, run.; kuw.: mentem (häiritä, ſuſata).

vastus, 3, autio, tyhjä, ager, urbs, mons; urbs a defensoribus vasta (paljas, jätetty). *b)* kuw. ſiiwiſtymätöin, ſiiſtymätöin, raaka, pöhömäinen, köhmä, tölpiä, töläkkä, homo; sunt quidam vultu motuque corporis vasti atque agrestes; omnia vasta esse. 2) werr. häwitetty, solum (kylmille ſaatettu); haec ego vasta dabo (häwitän, tu-

ɦoan), run. *b)* ɦirmuiſen ſuuri, kamalan ſuuri, mahdottoman, tawattoman, kuwattoman ſuuri l. iſo, ſuuri ſummatoin, armottoman lawia, äärettöin, järin ſuuri l. laaja, aawa, ɦirmuinen, kauɦia, ɦirwiä, kolkka, belua, mare, oceanus, solitudo, fossa; antrum, campus, crater, clamor ɣ. m., run.; manus, arma (ankara), run.; litera (pahalta ſoiwa); kuw.: animus (täɣtɣmätöin).

vātes, is, *c.* ennuſtaja, ennuſmies, aawiſtaja, tietäjä, taikuri, ennuſteliatar, tietäjätär, taikurinainen, effata vatum; v. Sibylla, run. 2) werr. runoilia, runoiliatar.

Vatĭcānus, 3, Vaticanin, mons, Vaticanin kukkula Romaſſa, run.; montes V. (Vaticanin wuori ſeutuinenſa); V. ager (Vaticanin likeinen aluſkunta).

vāticĭnātio, ōnis, *f.* (vaticinor), ennuſtaminen, ennuſtus, aawiſtus.

vāticĭnātor, ōris, *m.* (ſeur.), ennuſtaja.

vāticĭnor, I, (vates), ennuſtaa, aawiſtaa, per furorem; furor vera vaticinatur; run. ennuſtajana waroittaa; werr. *a)* ɣɦäſſä innoſſa laulaa l. opettaa, runoilla, runoiliana eſitellä, carminibus. *b)* olla riiwattu, wiehkeillä, kouɦotella, puɦua tɣɦmiä, järjettömiä.

vāticĭnus, 3, (vates), ennuſtawainen, ennuſtuſ-, libri.

Vatĭnius, 3, romal. ſukunimi; ſtä **Vatĭnĭānus**, 3, vatinianinen, Vatiniukſen, *subst.* Vatĭnĭāni, orum, *m.* Vatiniukſen (Caeſarin legatin) ſotawäki.

ve, *Adv.* (vel), taɦi, taikka, eli, aina liitettɣ ikn ſanan perään, qui, albus aterve fueris, ignorans *etc.* (wai); run.: ve - - ve = vel - - vel.

vē, eriämätöin partikeli, ainoaſti ſanaɣɦdiſtɣkſiſſä, eſim. vesanus, vecors, vepallidus.

Vecilius mons, Latiumin wuoria.

vēcordĭa, ae, *f.* (ſeur.), ɦoukkuus, mielettömɣɣs, ɦurjuus, wimmapäiſɣɣs, prorsus in facie vultuque vecordia inerat.

vēcors, dis, (ve-cor), ɦoukka, mieletöin, ɦurja, wimmapäinen, raiwopäinen, homo; mens; impetus.

Vecta, ae, *f.* Britannian läɦeiſtä ſaaria.

vectīgal, ālis, *n.* (veho), alkɣ. tulli- ja tieraɦa, ſtä ɣlim. waltiolle ſuoritetut makſot l. werot, waltionmakſot, waltionteot, waltiontulot, vectigalia pendere, pensitare, vendere, locare, exercere; levare agrum vectigali; vectigal imponere agro l. possessoribus agrorum ɣ. m. *b)* werr. ɣkſitɣiſten tulot, ſaaliſ j. m. ſ., vectigalia urbana rusticis (anteponantur); v. tenue; ſanalaſk.: magnum vectigal est parsimonia.

vectīgālis, e, (id.), makſoja l. weroja koſkewa, pecunia (makſot, werot); ſtä werollinen, weronalainen, werontekiä, civitas, agri; quem vectigalem habere, sibi facere. *b)* tuloja koſkewa, equus (raɦaa tuottawa).

vectio, ōnis, *f.* (veho), kantaminen, kuljettaminen, wetäminen, ajaminen, ratſaſtaminen.

vectis, is, *m.* (veho), jolu, lonto, kinko, kalju, kanki, rautakanki, saxa vectibus promovere; signum vectibus labefactare. 2) ſalpa, telki.

vecto, I, (veho), kantaa, wetää, ajaa, kuljettaa, ſaattaa, wiedä, quid carinä, plaustris, run.; ſtä *Pass.* vectari, kannettaa, kulkea, ajaa, ratſaſtaa, humeris, equis, run.; carpentis per urbem; ante signa.

vector, ōris, *m.* (veho), kantaja, wetäjä, kuljettaja, Sileni (asellus), run. 2) *pass.* kannettu, kuljetettu, ſ. o. kulkewainen laiwalla, matkuſtawainen l. matkalainen laiwalla, gubernatores a vectoribus admoneri solent, ja run. ratſaſtaja, ratſuſ.

vectōrius, 3, (veho), kuljettamiſta koſkewa, kuljetukſeen ſoweliaſ, navigium (laſti-, kuljettaja-, transɣorttilaiwa).

vectūra, ae, *f.* (veho), kannanta, ſaantanta, kuljetus, ajo, weto, ɣliluonti l. -wienti j. m. ſ., frumenti; pro vectura solvere; *plur.* tarwetuonnit, kaluntuonnit, transɣortit, vecturae imperabantur.

vegeo, ēre, olla wirkiä, wilpas, roweellanſa.

vegetus, 3, (id.), wirkiä, wirkkuinen, wilkas, wilpoinen, raitis, pirtiä, roweiſa, wauras, ramokas, kelkkiä, hilpiä, ripiä, reipas, reimakas, riwakka,

in agendo; lupus, run., [illegible] genus orationis, exordium dicendi, senatusconsultum; cursus, fuga.

vehementer, *Adv.* antarasti, kiibkiasti, innokkaasti, kiiwaasti, tulisesti, tuimasti, äkiästi, kiukkaan, rajusti, wäkewästi, wahwasti, kowin, suuresti.

vehiculum, i, *n.* (seur.), ajoneuwo, kulkuneuwo, waunut, wenhe, laiwa j. m. s., juncto vehiculo vehi; vehiculo portari (kantotuoli); Argonautarum.

veho, vexi, vectum, III, kantaa, kuljettaa, wetää, ajaa, wiedä, saattaa, quem t. quid; quid humero, ore j. m. s., run.; triumphantem albi vexerant equi; aquae vim ingentem (juoksuttaa, wirrasta puh.); quod fugiens hora vexit (on tuottanut), run.; *Pass.* vehi, kannettaa, kulkea, ajaa, laskea, purjehtia, ratsastaa, curru, in essedo, in navi, rate, in equo, equo j. m. s.; apes trans aethera vectae (huikkua), run.; *acc.* kera: omnia maria (merillä ajella), run. 2) *intrans.* kulkea, ajaa, ratsastaa, harw., quadrigis.

Vēji, orum, *m.* ikiwanha Etrurian kyki; jsta **Vējens**, tis, ja **Vējentānus**, 3, vejiläinen, Vejin, *subst.* Vējentes, um, *m.* Vejiläiset, ja Vējentānum, i, *n.* (*sc.* vinum), Vejin wiina.

Vējovis, is, *m.* muinoisromalainen jumala, myöhemmin Manalan jumalana pidetty; run. Jupiter lapsena.

vel, *Conjunct.* (*imperat.* sanasta velle, alkp. siis: tahdo, ota mitäs tahdot), eli, elikkä, tahi, taikka; wälisti: taikka nikemmin, taikka paremmin, taikka was-

mnytii
vēlāmen,
fate, w
vēlāment
eritt. *p*
moihin
wat, t
vēlārium,
theateri
taan.
vēles, iti
sia sot
wistös
hakoitsi
telewa)
Velia, ae
latinin
kygin
Velien
ses, iu
3, vel
vēlifer,
tawa,
vēlificāt
vēlificor
jeet,
tia;
suosia
kin, c
fico, *i*
jehtia
Velīnus
Velīnus
järwi
Velīr
nen

Velĭtrae, arum, *f.* Volskilaisten kpgeita Latiumissa; jästa **Velĭternus**, 3, velitralainen, *subst.* Veliterni, orum, *m.* Velitralaiset.

vēlivolans, tis, ja **vēlivolus**, 3, (velumvolo), purjehtin lentäwä, purjeistipinen, laiwoista puh., run.; werr. meristä puh., jolla laiwat purjehtien lentäwät, purjelentoinen, purjekulkuinen, purjewilskeinen, run.

Vellaunodūnum, i, *n.* Gallia Lugdunensi:n kpgeita.

Vellavii, orum, *m.* kansakunta Aquitaniassa.

Vellējus, 3, romal. sukunimi.

velle, vellem, k. volo.

vellico, I, (vello), nykkiä, nytkiä, nipistää; kuw. sanoilla näykkiä, s. o. pistellä, moittia, morkata, laitella, in circulis.

Velliocasses l. **Velocasses**, ium, *m.* kansakunta Gallia Lugdunensis:ssa, nimeltään myös Bellocassi.

vello, vulsi, vulsum, III, nykkiä, nykäistä, nyppiä, nytkiä, noukkia, näykkiä, rytkiä, kitkeä, riipoa, silpoa, nyhtää, kiskoa, temmoa, temmata, kiepata, riepsata, kiskaista, rytkäistä, riuhtaista, nykkiä jne. ulos l. pois, cui barbam (nykkiä jkta parrasta), run.; pilos caudae, poma, run.; vallum, munimenta; signa (siepata liput maasta, paikoiltaan, lähteä matkalle, sotaan); emblemata ex patellis; hastam de cespite, postes a cardine, run.; aurem (nykäistä korwasta, muistuttaaksensa jklle jtakin), run.

vellus, eris, *n.* (ed.), kerittv willa; werr. *a)* lampaan nahka ja ylim. nahka, talja, sekä myöskin: lammas. *b)* villankaltaisista puh., willa, hatu, nukka, untuwa, lieminka, tenuia (silkkihadut), run.; lanae vellera (pilwen haituwat l. kaunat, utupilwet), run.

vēlo, I, (velum), werhota, peittää, kattaa, kääriä, caput; capita amictu, run.; velari togā (olla togalla waatetettuna, togaan puettuna); antennae velatae (purjewerhoiset), run.; jästa kiertää l. kiemata (jtakin jnkin) ympäri, sitoa ympäri, ympäröitä, seppelöitä, kiehkuroita, tempora tiaris t. vittä, cornua lauro, delubra deum fronde y. m., run.; velati ramis oleae (käsissään kantain l. pitäin öljypuun oksia), run. *b)* velati, orum, *m.* liikamääräistä sotawäkeä, joka yhdessä accensi miesten kanssa kaatuneitten sijaan astui. 2) kuw. peittää, salata.

Velocasses, k. Velliocasses.

vēlōcitas, ātis, *f.* (velox), ketteryys, kerkeys, wikkelyys, siewyys, nopeus, wikewyys, ripeys, ryöpeys, hilpeys, velocitate ad cursum valere; corporis; equi.

vēlōciter, *Adv.* ketterästi, wikkelästi, nopiasti, siewästi, rutosti, ripiästi.

vēlox, ōcis, (velum, alkp. siis: täysin purjehin), ketterä, kerkiä, kiehkerä, wikkelä, wilkas, wirma, siewä, nopia, nopsas, ripiä, ryöpiä, rawakka, hilpiä, juvenes, pedites; cervi, run.; pes, jaculum, procella, navis, run.; toxicum (pikaisesti waikuttawa), horae (joudukkaat), run.; kuw.: nihil est animo velocius.

vēlum, i, *n.* (vehulum, veho, alkp. siis: laiwan kuljetin), purje, seili, vela dare in altum (purjehtia ulapalle); vela facere (wetää purjeet, täysin purjehin lähteä); vela pandere (lewittää l. wirittää purjeet), contrahere (korjata, koota purjeet); vela dirigere ad castra (laskea purjehtia); velis passis quo pervehi; sanalask.: velis remisque, k. remus; kuw.: vela facere (s. o. ripiästi liikkua eteenpäin puheessaan); vela orationis pandere. 2) werr. werho, waate, peite, kate, carbasea; wälijistä (purjeenkaltaisista) waipoista l. päälliswaatteista puh.: velis amicti, non togis.

vel-ut l. **vel-uti**, *Adv.* juuri kun, ikään kun, samoin kun, niinkun, kuin, kuten, ynnä wastaawan ita l. sic sanan kanssa t. ilman; — eri tapausta mainittaissa: niinkun, esimerkiksi; — wertauksissa ja kuwannollisissa lauselmissa: juuri kun, niinkun; — velut si *conjunct.* kera l. velut *abl. abs.* kera, ikään kun, aiwan kun, niinkun; wäliötä yks. velut, esim. velut probarem (= velut si), run.

vēna, ae, *f.* werisuoni, laskusuoni, suoni, venam incidere; eritt. waltasuoni, waltimo, sydänsuoni, medici signa habent ex venis; werr. suonenkaltaisista puh., esim. wesisuoni, -juoksu, -johde,

metalliſuoni, =juowa, =juonne j. m. ſ.; kuw. *a)* ſiſus, ſiſuſta, ſiſällinen luonto l. olento, reipublicae; tenere venas cujusque generis, aetatis *etc.*; vulnus alit venis (ſiſimmäiſiſsään, ſydämmeſsään), run. *b)* taipumus, luonnonlahja, dives, run.; benigna ingenii vena (runoſuoni), run.

vēnābulum, i, *n.* (venor), jahtikeihäs, metſäkeihäs.

Venāfrum, i, *n.* Samnitilaisten kygeita Kampaniaſsa; josta **Venāfrānus**, 3, venafrilainen.

vēnālicius, 3, (ſeur.), myytäwäkſi aſetettu, myytäwä, eritt. orjiſta puh.; josta *subst.* venalicius, ii, *m.* orjakauppias.

vēnālis, e, (venus), myytäwä, oſtoiſsa, altis, kaupanalainen, kauppana olewa, kaupan olewa, horti, possessiones; eritt. orjanmyyntiä koskewa, josta *subst.* venalis, is, *m.* nuori orja. *b)* werr. myytäwä, lahjoilla ſaatawa, lahjoja l. rahaa wastaan tarjona olewa, fides; venalem habere jurisdictionem (lahjanalainen); multitudo pretio v.

vēnāticus, 3, (venatus), otusteleimiſta l. metſänkäyntiä koskewa, jahti-, ajo-, metſä-.

vēnātio, ōnis, *f.* (venor), otusteleminen, metſästys, metſänkäynti l. -ajo, jahti, multum sunt in venationibus; eritt. jahtinäytelmä, petotappelo, venationum apparatus. *b)* ajamalla ſaatu otus, metſän-erä, metſänwilja l. -riista, capta (ſaaliis); multa et varia.

vēnātor, ōris, *m.* (venor), otusteliia, metſästäjä, metſänkäwiä, metſämies, eräwies, pernoctant venatores in nive; *adj.*: venator canis (ajo-, metſä-, jahtikoira), run. *b)* kuw. tapailia, pyytäjä, naturae (luonnontutkija).

vēnātōrius, 3, (ed.), otusteliaa l. otusteleimiſta koskewa, metſästäjän, metſästys-, ajo-, galea.

vēnātrix, īcis, *f.* (venator), otusteliatar, metſästäjätär, metſänkäwiätär, metſänainen; *adj.*: v. dea (metſästäjä jumalatar, ſ. o. Diana), run.

vēnātus, us, *m.* (venor), otusteleimus, metſästys, metſänkäynti, jahti, labor in venatu.

vendibilis, e, (vendo), huokia myydä, huokiaſti kaupoiſſi käywä, myytäwä, via; fundus, run. *b)* kuw. mieluiſa, mielenmukainen, ihana, ſuotuiſa, otollinen, orator; oratio.

vendico, f. vindico.

venditātio, ōnis, *f.* (vendito), kauppaileminen; kuw. näytteleminen, torwettaminen, kehuminen, kereskaaminen, quae sine venditatione fiunt.

venditio, ōnis, *f.* (vendo), myyminen, myynti, eritt. huutokaupalla myynti, si sublata sit venditio bonorum.

vendito, 1, (vendo), kauppailla, kaupata, kaupitella, tarjoilla, pitää tarjona, kaupan, myyſkellä, myyſkennellä, quid; werr.: pacem pretio; decreta. *b)* kuw. näytellä, tarjoilla, kiitellä, kehua, suam operam; quem; se cui, liekaroita itſtä edeſsä, koettaa ſukellella itſtä mieliin, heweltämällä pyrkiä itſtä ſuoſioon, mielyttellä l. ſuoſtutella itſtä puoleensa; se existimationi hominum (pyytää ſaawuttaa arwoa muitten puolelta).

venditor, ōris, *m.* (ſeur.), myyjä; kuw.: dignitatis nostrae.

vendo, didi, ditum, III, (venum-do), myydä, quid, uſein minoris, pluris, quam optime, male, recte, grandi pecuniä j. m. ſ.; ex empto aut vendito (myynti); eritt. myydä huutokaupalla, panna wuorolle, decumas. *b)* kuw. kehua, kiittää, puhua puolesta, ſuoſioittaa l. ſuoſioon ſaattaa, Ligarianam; poema, run. 2) werr. myydä, antaa alttiikſi, panna l. jättää alttiikſi, ſaaliikſi, se cui trecentis talentis. *b)* pettää, auro patriam, run.

venēfica, f. veneficus.

venēficium, ii, *n.* (ſeur.), myrkytyſe, myrkytys, de veneficiis accusare. 2) loihtojuomain teko, loihtu, noitumus.

venēficus, 3, (venenum-facio), myrkyntecntöinen, myrkynteon, *subst.* venefica, ae, *f.* myrkyntekiä (mies, nainen). 2) lumoawa, loihdullinen, noidallinen, verba, run.; *subst.* loihtija, noita, welho, welhonainen.

venēnātus, 3, *PA.* alkp. myrkytetty, myrkyllä täytetty, josta myrkyllinen, dentes, run.; kuw.: jocus (loukkaawa, purewa), run. 2) noiduttu, tenhonwoimainen, virga, run.

venēnifer, 3, (venenum-fero), myrkkyä tuottawa l. puuskuwa, myrkyllinen.

venēno, I, (ſeur.), myrkyttää, carnem, telum, sagittas. *b)* kuw. myrkyttää, loukata, pahentaa, commoda cujus, run.

venēnum, i, *n.* kappalten alkuperäistä luontoa muuttawa neste, märkyys, juoma, malum (wahingollinen, ſ. o. myrkky); eritt. *a)* myrkky, myrkkyjuoma, venenum (cui) parare; v. cui infundere; v. cui dare in pane; quem veneno necare, tollere; v. sumere; venena spargere, coquere; kuw. myrkky, onnettomuus, turmio, häwiö, discordia est v. urbis; pus atque venenum (purewa, leikkaawa puhe), run. *b)* loihtojuoma, noitakeino, Colchica, run.; venenis erepta memoria. 2) run. wäri, paine, eritt. purpura, ſöta myös: kauniistusmaali.

vēneo, venīvi l. taw. venii, venitum, īre, (venum-eo), myytää, käydä kaupoilla, kaupattaa, olla kaupan l. myytäwänä, mennä wuorolle, venire vestras res proprias; eritt. huutokaupalla wuorottaa, magno.

venerābilis, e, (veneror), kunnioitettawa, rehewänkunniainen, kunnioitettu, vir miraculo literarum.

venerābundus, 3, (veneror), kunnioittawa.

venerātio, ōnis, *f.* (veneror), kunnioitus, arwoſſa pito, arwion pano, habet venerationem justam quicquid excellit.

venerātor, ōris, *m.* (veneror), kunnioittaja.

Venereus, l. Venus.

veneror, I, kunnioittaa, kumartaa, palwella, oſottaa kunniaa, deos; simulacrum in precibus; quem ut deum; regem (maahan langeten, polwillaan kunnioittaa); ſöta ylim. kunnioittaa, pitää arwoſſa. *b)* werr. kunnioittain anella, rukoilla, deos multa; nihil horum, run. — *Act.* venero, āre, kunnioittaa, run.; ſöta veneratus, kunnioitettu, palweltu, rukoiltu, Ceres, Sibylla, run.

Veneti, orum, *m.* 1) thrakialainen kanſalahko Paphlagoniaſſa, joka Antenorin johdattaiſſa tiloittui nykyiſeen Venetiaan; ſöta **Venetia**, ae, *f.* Venetiläisten maa. 2) kanſakunta Gallia Lugdunensis:ſa; ſöta *a)* **Venetia**, ae, *f.* Venetiläisten aluskunta. *b)* **Veneticus**, 3, venetiläinen.

venetus, 3, merenkarwainen, ſinerwä.

venia, ae, *f.* (venio, alkp. kohden tuleminen), mielennoude, mielennoudatus, hywyys, armo, lempi, ſuoſio, ſuoſtumus, lupa, palwelus l. hywä työ, veniam petere a quo; veniam dare (cui), noudattaa mieltä, ſuoſtua, myönnyttää rukous, ſuwaita, ſallia, antaa lupa, walta, wapaus, oſottaa hywyys, tehdä hywä työ j. m. ſ.; veniam dare ejus diei (ſuoda ſe päiwä aikaa, antaa ſiſſi päiwäſſi lupa, jättää ſe päiwä wapaaſſi); bonā veniā l. bona cum venia, pahakſenſa panematta, pahakſumatta, hywällä mielellä, hywänmieliſellä ſuoſtumukſella, luwalla. 2) anteekſi anto, armo, pacem veniamque impetrare a quo, veniam erroris ja errori petere, veniam errori dare, veniam cui et impunitatem dare y. m.

Venilia, ae, *f.* 1) eräs puolijumalatar, Turnukſen äiti. 2) Janukſen puoliſo.

venio, vēni, ventum, īre, tulla, ſaada, ſaapua, päästä (perille), periytyä, käetä, tehdä tuloa, harw. palata, ad, in *acc.* kera, eſim. ad quem, ad urbem, in Tusculanum; Delum Athenis, Pisas navibus; *dat.* kera: subsidio, auxilio cui (tulla jkn awuksi l. apuun); in l. sub conspectum cujus (tulla jkn silmiin, näkywiin); run.: ykſ. *acc.*: tumultum; tarkoitukſeſta puh.: ad se oppugnandum; questum, oratum j. m. ſ. eritt. *b)* wihamielin tulla, käydä l. astua l. täyttää päälle, puoleen, kimppuun, veniri ad se existimantes; ſöta contra rem cujus, contra existimationem cujus, nosta wastaan, kohota wastustelemaan; contra quem, tulla jkn kanſa tuomarin eteen, lain awulla ahdistaa jkta. *c)* puheeſſa tulla, yhtyä, mennä, kääntyä, siirtyä, laikahtaa, ad extremum (ehtiä); a fabulis ad facta; ad tertium genus; ad Arcesilam. *d)* tulla, ſ. o. lähteä, ulota, siitä, olla syntyiſin, de gente Amyci, run. *e)* jhnkin tilaan tulla,

joutua, langeta, in odium, in calamitatem j. m. ſ.; in spem (ſaada toiwo, ruweta toiwomaan); in amicitiam cujus (ſaawuttaa jkn ystäwyyde); in consuetudinem (ottaa tapa omakſenſa l. noudattaakſenſa); in cruciatum; in contemptionem cui (painua jkn halpelemiſen alaiſekſi); in fidem ac potestatem cujus (heittäytä jkn turwan ja wallan alaiſetſi); in sermonem (ſattua puheeſen, tulla puhuneekſi); in sermonem cujus (joutua haaſtelemaan jkn kanſa); ad conditionem cujus (ſuoſtua ehtoihin); in turpitudinem (häpiälliſeſti menetellä); in suspicionem (joutua epäluulon alaiſetſi). 2) elottomiſta puh.: tulla, frumentum Tiberi venit (tuotiin); sagitta venit (kawi), run.; dies venit, ja ylim. ajaſta puh.: tulla, päätyä, koitua; necessitas prior venit; negligentia deûm venerat (oli pääsnyt alkuun); sub aspectum (tulla näkyſälle, näkyä); in consuetudinem (tulla tawakſi); in consuetudinem proverbii l. in proverbium (muuttua ſananlaſkuksi); ad nihilum (mennä l. raueta tyhjään, kiitokſeſta puh.); eique in suspicionem venisset, aliquid esse scriptum (hän oli ruwennut kaihekſumaan); in mentem venire, juoſta, juohtua, joukahtaa mieleen, eſim. multa mihi veniebant in mentem, solet mihi in mentem venire illius temporis (aika); populo res in religionem venit *(i. e.* efficit religionem); in aestimationem venire (arwattaa). Gritt. *b)* ſaatettaa l. toimitettaa jkle, jkn käſiin, dum tibi literae meae veniant. *c)* tulla eſiin l. ilmi, noſta, kaswaa, hic segetes, illic veniunt felicius uvae, run.; multa ferunt anni venientes commoda secum (karttuwat wuodet), run. *d)* tulla jklle, jkn omakſi, omiſtua jklle, perinnöiſtä, wieroiſta j. m. ſ. puh., cui; jöta dolor venit ad quem (kohtaa, yhtyy, ſaawuttaa, tapaa). *e)* tapahtua, ſattua, haec ubi veniunt; critt. ajaſta puh.: tulla, noſta, läheſtyä, olla waſtaſſa, yrittää, annus veniens; aevum veniens, run.; *subst.* venturum, waſtaiſuus, tulewaiſuus, run.

vēnor, I, otuſtella, metſäſtää, metſiä, käydä metſällä, ajaa, jahdata, qui venari solent; — *trans.:* leporem, damas, run. *b)* kuw. tapailla, tawotella, otatella, käſitellä, hapuilla, hawitella, hainota, pyytää, pyrkiä, vidnas avaras, run.; laudem.

venter, tris, *m.* maha, watſa, ſuoliten ſäilynä, faba venter inflatur; critt. ruoka-ainetten ſäilynä: non minus animo, quam ventre delectari; wert. *a)* kohtu; jöta kohdunhedelmä, kantamoinen, ventrem ferre (olla kuormilliſena l. raſkaana, kantaa laſta). *b)* kupu, eſim. kaswin, run.

Ventidius, 3, romal. ſukunimi.

ventilo, I, (ventulus), löyhyttää, lieſuttaa, liepſuttaa, liputtaa, lekſuttaa, huiſkuttaa, heiluttaa, häilyttää, facem, comas, run. *b)* kuw. ſaattaa liikkelle, liihdyttää, illius linguâ, quasi flabello seditionis, illa tum est egentium concio ventilata.

ventito, āre, (venio), tuleſkella, uſein tulla, olla kottununna tulemaan, ad quem; in castra.

ventōsus, 3, (ventus), tuulikas, tuulinen, myrskyinen, regio; mare, run.; follis (ilmakas, puuſkainen), run.; werr. tuulen kewyinen l. nopeuinen, equi, run.; kuw. *a)* huikelewainen, muuttuwainen, horjakka, epäwakainen, homo; plebs, run.; ingenium; imperium. *b)* pöyhkiä, kerſkuwainen, turha, tyhjä, lingua (tuulta piekſewä), run.; gloria, run.

ventriculus, i, *m.* (venter), mahanen, watſa; v. cordis (ſydänkupu l. -kolo.

ventulus, i, *m.* (ſcil.), tuulonen.

ventus, i, *m.* tuuli, ilma, aër effluens huc et illuc ventos efficit; ventus increbrescit; dare vela ventis; vento se dare; v. secundus, adversus: v. Corus; ſanalaſk.: verba in ventos dare (puhua tuuleen, turhaan), dare verba ventis (ſyödä ſananſa), ferre sua gaudia ventos (*i. e.* irrita esse), run. *b)* kuw. tuuli, puuſka, kohtalon, huhun j. m. ſ. kuwana, quicumque venti erunt (aſianhaarat, kohdat); venti secundi (myötyri, menestys, onni); excitare ventum in quem (noſtaa myrſky); omnes rumorum et con-

cionum ventos colligere; ventorum moderator (neuwoin, tuumain); popularis (kanſanſuoſio).

vēnūcula uva, ae, *f.* laji ſäilyttettäwäkſi walmiſtettuja wiinamarjoja.

vēnum, ſ. vēnus.

vēnundo l. **venum do**, dedi, datum, I, myydä, eritt. orjia.

Venus, eris, *f.* ſulouden ja rakkauden jumalatar, Vulkanin puoliſo, Cupidon äiti, Veneris filius (ſ. o. Cupido ja Aineiaskin), run.; mensis Veneris (Huhtikuu), run.; werr. *a)* rakkaus, lempi, rakkauden nautinto, yhteyntymyys. *b)* lemmityinen, rakaſtettu, armainen, kulta, run. *c)* ſulo, ſuloiſuus, lempeys, miellyttäwäiſyys, armaus, ihanuus, kauneus, quo fugit venus? run.; fabula nullius veneris y. m., run. *d)* Venus l. stella Veneris, kiertotähtien joukkoa. *e)* onnelliſin heitto noppaſilla oltaisſa (kun joka noppaſeen ſattui eri ſilmäluku). Siitä: **Venereus** l. **-ius**, 3, Veneriä koskewa, Venerin omainen, Venerin, servi l. yks. Venerii, orum, *m.* Venus Erycina:n temppelin-orjat l. -palweliat Sikeliaſsa; werr. *a)* lemmenomainen, rakkauden, lihallinen, haurea, irstas, venereae res, voluptates; amor. *b)* Venus-heittoa koskewa, *subst.* venereus, i, *m.* (*i. e.* jactus), Venus-heitto.

vēnus, us ja i, *m.* myynti, taw. yks. *acc.*: venum dare, myydä, venum ire, myytää.

Venusia, ae, *f.* Samnitilaisten kpgeita Apuliaſsa; jsta **Venusīnus**, 3, venuſialainen, *subst.* Venusīni, orum, *m.* Venuſialaiſet.

venustas, ātis, *f.* (venustus), lempeyys, ſulous, ſuloiſuus, miellyttäwäiſyys, armaus, hempeys, ihanuus, kauneus, siewyys, ſiewä-oloiſuus, ſomatapaiſuus l. -menoiſuus, näpeys, ſiisteys, muliebris; corporis; signa eximia venustate; — homo affluens omni venustate; oratoris est agere cum dignitate ac venustate; amicorum; hominum (ſukkeluus); dicendi vis summa venustate conjuncta.

venuste, *Adv.* ſuloiſesti, ihanasti, ſiewästi, ſomasti.

venustus, 3, (Venus), lempewä, ſuloinen, miellyttäwä, armas, imarta, hempiä, ihana, kaunis, ſoma, ſiewä, ſiewäoloinen l. -menoinen, näpiä, ſiistikäs, Venus, run.; motus corporis; sphaera; — Graecus valde v.; sententiae.

vē-pallidus, 3, aiwan waalia, warſin kalwia, kowin kalmekas.

veprēcula, ae, *f.* (ſeur.), wähäinen orjantappurapenſas.

vepres, is, *m.* taw. *plur.* orjantappurapenſas, orjantappura l. -ruoska.

vēr, vēris, *n.* kewä, v. esse coeperat; v. incipit; primo vere (alkukewäästä, kewään alusta l. alkaisſa, kewään tullen); werr.: ver sacrum, kewään eſikoista tehty uhri, eſikko-uhri; kuw.: v. aetatis (nuoruus), run.

Veragri, orum, *m.* kanſakunta Gallia Narbonensis:ſa.

vērax, ācis, (verus), todenpuhuwainen, toſipuheinen, totuutta rakaſtawa, totinainen, todenomainen, walheetoin, oraculum; sensus; visa quietis.

verbēna, ae, *f.* taw. *plur.* pyhät yrtit ja lehdet (laakeri-, öljy-, myrttipuitten j. m. ſ.), jommoiſia Fetialit ja turwaa anelewat papit kantoiwat; muutoin pyhiſsä toimitukſiſsa ſeppeloimiſeen ja ſuitſutukſeksi käytetyt.

verber, eris, *n.* ruoska, piiska, witsa, raippa, verbera afferri jubet; run. lingon nauha l. hihna ja itſe linko. 2) werr. huimaus, kiemaus, ſiimaus, ſäwäys, läjähys, kolaus, piekſäntö, ruoskinta, ſuominta, verberibus quem castigare, necare y. m.; kuw. hälwäistys, kolkkaus j. m. ſ., contumeliarum; linguae (tora), run. *b)* ylim. iſku, lyömä, rapaus, kumaus, poukkous, caudae, remorum y. m., run.

verberātio, ōnis, *f.* (ſeur.), huiminta, piekſentä, ruoskinta; kuw. rankaistus.

verbero, I, (verber), huimia, hutkia, ſukia, hoſua, piekſää, ruoskia, ſuomia, leſtä, mökſiä, lyödä, puida, hakata, quem; oculos virgis; werr.: Mutinam tormentis (ampua); aethera alis, navem, run. *b)* kuw. kolkata, hänkäistä, rankaista, nuhdella, kiuſata, os cujus convicio; quem.

verbero, ōnis, *m.* (verber), alkp. huimaukſia anſaitſewa: luiska, lurjus, epatto, kaakkinen.

verbōse, *Adv.* ſanakkaaſti, ſanawaſti, pitkäpuheiſeſti, laajalta, aawalta.

verbōsus, 3, (ſeur.), ſanakaſ, ſanaiſa, pitkäpuheinen, laaja- l. aawapuheinen, simulatio prudentiae; epistola verbosior (lawiampi, pitempi).

verbum, i, *n.* ſana, *plur.* ſanat, lauſeet, puhe, verbum facere (wirkata ſana, puhua, haaſtella); verba facere (laſkea, panna, laatia ſanoja, puhua, pitää puhe, tehdä eſittely l. ehdoitus); verba habere (lauſua puhe); verba atque orationem habere adversus quem (lauſua ja puhua jkta waſtaan); verbis confirmare animos (puhuttelemalla); videtis hoc uno verbo significari res duas; v. voluptatis; tractando facere usitatius v. et tritius; v. durum, insolens, humile, longius ductum; eadem (ratio) ut signa quaedam, sic verba rebus impressit; verba versare; consistere verbis cum quo; verborum delectus y. m.; jsta ad verbum, e l. pro verbo, ſanaſta ſanaan, ſanaa myöden, tarkoilleen, tyyſkäſti, wiſuſti, täsmälleen; verbi causā l. gratiā, eſimerkikſi; uno verbo, ſanalla ſanoen, ſanalla l. wähältä ſanottu, lyhyeltä, lyhyeſti; meis, tuis, suis verbis, minun, ſinun jne. puoleſta, nimeſſä, nimeen. 2) paljas puhe, ſana, näkö, muoto, warjo, omnia verborum momentis, non rerum ponderibus examinare; verba sunt atque ineptiae (tyhjät ſanat); verbo, ſanoja myöden, nimekſi, muodolta, näöltä; jsta dare verba cui, antaa tyhjiä ſanoja jkle, ſ. o. pettää, peijata jku; dare verba curis (wiihyttää, karkottaa huolet), run. 3) kieli-opiſſa: tehdikkö.

vēre, *Adv.* toſitawalla, todenmukaiſeſti, todenomaiſeſti, totuuden mukaan, todella, todeſta, todeſti, totiſeſti, warmaan, oikein, oikiaſtanſa.

verēcunde, *Adv.* kainoſti, häweliääſti, ſiiwoſti, ſiiwokkaaſti, ſuunnalliſeſti.

verēcundia, ae, *f.* (verecundus), kawahteliaiſuus, pelko, kunnioitus, arwoſſa pito, arwon pano, ſiiwous, ſiweys, ujous, kainous, häweliäiſyys, häpiä, homo pudoris ac verecundiae particeps; magnam habet vim disciplina verecundiae; custos omnium virtutum v. est; turpitudinis (ſynnin kammoaminen); aetatis (iän ſuhteen); legum, reipublicae; parentis verecundiam habere (häwetä äitiä, pitää äitiä kunniaſſa, pitää äidillä wäliä); verecundiae erat, equitem pugnare.

verēcundor, āri, (ſeur.), kawahdella, ujokſua, ujoſtella, kainoſtella, peljätä, *inf.* kera: in publicum prodire.

verēcundus, 3, (vereor), kawahtelias, ujo, ujelias, kaino, häweliäs, ſiiwo, ſiiwokas, ſiwiä, ſuunnallinen, homo; in transferendis verbis verecundus (orator); v. rubor l. color (häpiänpuna), run.; translatio.

verendus, 3, *PA.* kawahdettawa, kammottawa, kunnioitettawa, rehewänkunniainen.

vereor, veritus, II, kawahtaa, ujokſua, kainoſtella, häwetä, kawahtain kunnioittaa, pitää kunniaſſa l. arwoſſa, kammota, wieroa, peljätä jtakin, kawahtaa itſenſä jstakin l. jtakin tekemäſtä, häwetä l. peljätä tehdäkſenſä jtakin, olla julkeamatta, quem, quid, *inf.*; asperitatem cujus (kunnioittain mukauntua l. ſäätyä jkn yrheyteen); harw. *gen.*: testimonii; *dat.* kera: navibus (kantaa pelkoa laiwoiſta, olla huolellisna l. murheiſſaan laiwoiſta); de qua (Carthagine) vereri non ante desinam, quam *etc.* (jonka tähden olla peloſſa); uſein v., ne - - (että) ja v., ut - - l. ne non - - (ett'ei); relativilauſeen ſeurateſſa: peljätä, pelolla odottaa, eſim. vereor, quid sit.

Vergiliae, arum, *f.* Seulaſet, Plejadit.

vergo, versi, III, kalliſtaa, taiwuttaa, kääntää, jsta luoda, kaataa, wuodattaa, amoma in sinus, run. 2) *intrans.* kalliſtua, painua, taipua, kääntyä, paikoiſta puh.: olla, maata, antaa, käydä, katſahtaa, in medium; ad flumen, ad Septentriones, in tectum, in meridiem j. m. ſ.; kuw.: nisi Bruti auxilium ad Italiam vergere, quam ad Asiam maluissemus.

Vergobretus, i, *m.* Aeduilaiſten ylin eſiwaltalainen.

vēridicus, 3, (verus-dico), todenpuhuwainen, toſipuheinen, toſiſanainen, totinainen, totinen, vox; interpres deūm.

vēri-similis, e, todenlainen, todenmuotoinen l. -näköinen, luultawa, narratio; verisimile est, *acc. c. inf.* kera; non est verisimile, ut - -.

vērisimilitūdo, inis, *f.* (ed.), todenlaisuus.

vēritas, ātis, *f.* (verus), totuus, totisuus, todenperäisyys, todellisuus, tosi, totinen luonto, warsinainen luonto, in omni re vincit imitationem veritas; vulgus ex veritate pauca, ex opinione multa aestimat; expers veritatis (kokemusta perin wajaawa); omnes numeri veritatis (sisällinen totuus l. täytymys); limare veritatem in disputatione; ornatius - - quam simplex ratio veritatis ferebat; plus - - quam res et v. ipsa concedat; veritatem mutum in simulacrum ex animali exemplo transferre y. m.; consule veritatem (kieli-opillinen säännönmukaisuus). Critt. *b)* totuus, tosi (walheen suhteen), veritatem patefactam contaminare aliquo mendacio; veritatis cultores; molesta v., si quidem ex ea nascitur odium; veritatem aspernari; nihil ad veritatem loqui. *c)* totuuden rakkaus l. halu, totisuus, totinaisuus, suoruus, wakaisuus, rehellisyys, hurskaus, oikeus, kohtuus, in tuam fidem, veritatem *etc.* confugit; veritatis et virtutis magistri; judiciorum y. m.

vermiculātus, 3, (vermiculor, olla madoissa, vermiculus), alkp. madon syömä, koin hakkaama j. m. s.; jästa kirjawan ruutuinen, ristikkäinen, kirjawa.

vermiculus, i, *m.* (vermis), matonen.

vermina, um, *n.* (vermis), (matojen tuottama) watsankipu.

vermino ja **verminor**, I, (ed.), olla madoissa, madoilta waiwattaa.

vermis, is, *m.* (verto, kierteleiwä), mato, liero.

verna, ae, *m.* koti-orja, herransa huoneessa syntynyt orja; werr. kotisyntynyt, kotimaalainen.

vernāculus, 3, (ed.), koti-orjia koskewa; werr. kotisyntyinen, kotiperäinen, kotimainen, omamainen, kotoinen, romalainen, sapor, festivitas j. m. s.; crimen (päällekantajan itsen miettimä).

vernīlis, e, (verna), orjallinen, orjankaltainen, liian nöyrä.

vernīlitor, *Adv.* orjan tawoin, orjallisesti, liian nöyrästi.

verno, āre, (ver), käydä kewäänkaltaisekssi, kewäistyä, nuortua, wihantua, wiheriöitä, kukoistaa; werr. linnuista puh.: ruweta laulamaan.

vernula, ae, *c.* (verna), koti-orja; werr. kotimainen.

vernus, 3, (ver), kewäinen, kewäällinen, kewään, kewäs, tempus, aequinoctium; venti, flores, run.

vēro, *Adv.* (verus), todesti, todesta, todella, tosin, totta, toden totta, toden perästä, tosiaan, totisesti, kaiketi, taaten, warmaan, epäilemättä. *b)* wastaukſiisa: kyllä, niin, niinkin, totta, tosin, oikein, totta kai, se on tietty, aiwan niin, niin aina; tu vero abeas j. m. s., waan; minime vero, taikka, taikkamar, ei suinkaan, ei mitenkään. *c)* yksin -kin, -kin, jopa. 2) werr. mutta, waan.

Veromandui, orum, *m.* kansakunta Gallia Belgica:ssa.

Vērōna, ae, *f.* Gallia Transpadana:n kpgeita.

verres, is, *m.* karju, orasa, orosika.

Verres, is, *m.* Praetori C. Corneliuksen liikanimi; jästa *a)* **Verrius**, 3, Verreen, lex; *subst.* Verria, orum, *n.* (*sc.* solennia), Verreen kunniakki (häneltä itseltä) säätty juhla. *b)* **Verrīnus**, 3, Verreestä koskewa, Verreen, jus (kaksipuolisesti = Verreen oikeus ja sianlekki, k. verrinus).

verrīnus, 3, (verres), karjun, orasan, sian, jus (sianlekki).

verro, verri, versum, III, laahata, wetää, lakaista, käwäistä, lakaista pois l. kokoon, templa crinibus; aequora caudis (piekssää), run.; quicquid de areis (koota), run.; caesariem per aequora (riepoittaa), canitiem suam in sanguine (rywettää), run. *b)* werr. ajella, panna liikkeelle, liikuttaa, hälyttää, coerula, vada (soudella, laskea), run.

verrūca, ae, *f.* kaswannainen, kaswanne, esim. syylä, nystermä, nystyrä, nyhä, nyylä, näppy, ruuppa; kuw. wähäinen wika l. wirhi.

verrūcōsus, 3, (ed.), ſyyläinen, nyötermikäs, liikanimenä.

verrunco, āre, kääntyä, bene (hywin käydä, hywin ſukauta l. päätyä).

versābilis, e, (verso), liikkuwainen; kuw. muuttuwainen.

versātilis, e, (verso), huokiasti kääntywä l. käännettäwä, huokia- l. herkkäkääntöinen; kuw.: ingenium (kaikkiin mukauwa l. ſowelias, ſukewa).

versicolor, ōris, (verso-color), läikehtiwä, riwehtiwä, wiuhkawa, wiwahtelias, kiuhtaawa, kirjawa, plumae; vestis; vestimentum (purpurankarwainen).

versiculus, i, *m.* (versus), riwinen, ratinen, epistolae; quo uno versiculo satis armati semper consules fuerunt (lauſelma). *b)* wärsynen, ſäe.

versificātor, ōris, *m.* (ſeur.), wärsyntekiä, wärsyſeppä, wärsyntaitio.

versifico, I, (versus-facio), tehdä wärsyjä, ſepittää wärsyjä, ſaattaa wärsyiksi.

verso, I, (verto), käännellä, käännytellä, kääntää, wäännellä, wääntää, kiertää, pyörtää, pyörittää, ajella ſinne tänne l. ympäri, wyöryttää, kierittää, turbinem, run.; turdos in igne (paiſtella), run.; sortem urnā (pudiſtaa), glebas ligonibus (muokata), terram (kyntää), run.; currum in gramine (ajella ympäri), oves (käytellä ympäri, paimentaa), run.; exemplaria Graeca manu (pitää kädeſſään, ſ. o. ahkeraan luka), run.; saxum, run.; se in utramque partem corpore (käännähdellä); *Pass.* versari, kääntyä, wääntyä, pyöriä, kieriä, kieppua, eſim. mundus versatur circum axem coeli. 2) werr. ja kuw. käännellä, kääntää, wääntää, ſuam naturam; mentem ad omnem malitiam et fraudem; animum in omnes partes, per omnia (rientää toiſeſta päätökſeſtä toiſeen), run.; verba (wäännellä, muutella); se huc et illuc. *b)* ſaattaa liikkeelle, noſtaa liikkeelle, lewotuuttaa, ahdiſtella, waiwata, kiihdyttää, käännytellä, domos odiis, run.; fortuna in contentione et certamine utrumque versavit; muliebrem animum in omnes partes (kiuſata kaikilta puolin); patrum animos (ajatuttaa); pectora. *c)* mieleſſään pitellä l. ſuoritella, ajatella, mieltää, tuumia, miettiä, rem in animis; (in pectore) dolos (juoſſuttaa, niwoa), run.; versate, quid ferre recusent humeri, run. *d)* toimitella jtakin, causas. II) *Pass.* versor, alkv. paljon liikkua jöſsakin, ſ. o. oleſkella, oleſkia, olella, aſuſkella, aſukſennella, elellä, eleſkellä, elää, olla, cum quo; apud quem; inter quos; inter aciem; intra vallum; quum hostes in nostris castris versari vidissent (hyöriä, wiipata); in fundo, in campo, in conviviis; ad solarium. 2) werr. ja kuw. ylim. olla, aſuſkella, in pace, in laude, in dubitatione; ob l. ante oculos, in oculis animoque (aſuſkella, häilyä); in multa varietate versatum bellum (moninaiſilla onnen waiheilla käytty); in errore (olla erhetyksen alainen); in summa severitate (tahtoa ſuurinta kowuutta käytettäwäkſi); critt. *a)* liikkua jöſsakin työöſä, aſuſkella ſillä, harjottaa ſitä, olla ſen kimpuſſa, askaroita ſiinä, toimitella jtakin, panna toimenſa l. työnſä jhnkin, olla harjaantunut, oppinut, oſaawa jöſsakin, ottaa oſaa jhnkin, hoittaa jtakin j. m. ſ., in sordida arte, in ingenuis artibus; in qua cogitatione; in rerum publicarum varietate; in causa; multum in bello; multum in imperiis magistratibusque y. m. *b)* liikkua, olla jöſsakin, peruſtua jhnkin, dicendi ratio versatur in hominum more et sermone; ipsae res in perfacili cognitione versantur (owat ſangen huokiat tuntea); quae omnes artes in veri investigatione versantur (tarkoittawat totuuden ilmi ſaantia); laetitia et libido in bonorum opinione versantur.

versum, ſ. versus.

versūra, ae, *f.* (verto), kääntäminen, kääntö. 2) werr. laina, joka uudeſtaan tehdään jtn welan ſuorittamiſekſi, versuram facere (tehdä lainaa); versurā solvere (makſaa welka lainalla l. lainakſi otetulla rahalla).

versus, 3, *Partcp.* ſ. verro ja verto.

versus l. **versum**, *Adv.* (verto), päin, kohden, käſin, puoleen, ad Oceanum versus, ad Alpes v., ad urbem v., ad se

versum, in Galliam versus, in Arvernos v., in forum versus j. m. ſ. (waltamerta päin, toriin päin); kpgeista puh. tawalliſeſti yhſ. versus: Narbonem v., Massiliam v., Romam v.; sursum versus (ylöspäin); quoquo versus (joka taholle). 2) *Praepos. acc.* kera, päin, kohden, v. eodem Quirini (temppeliä päin).

versus, us, *m.* (verto), kääntäminen, aura kääntö, jsta werr. wako. 2) riwi, jana, jono, remorum (airokerta); in versum distulit ulmos, run. Critt. *b)* kirjoitukſiöſa: riwi, ſanariwi, rati, primum versum attendere; deplorat primis versibus mansionem suam; numerum versuum ediscere (lauſelma); runoiöſa: wärſky, runoſäe, ſäe, Graeci, Latini; quod epigramma fecisset alternis versibus longiusculis; quid delicatissimis versibus exprimere; versus facere, ex tempore fundere y. m.

versūte, *Adv.* ſukkelaſti, okkelaſti, oweläſti, wiekkaaſti.

versūtia, ae, *f.* (versutus), ſukkeluus, okkeluus, ſiewäncuwoiſuus, wiekkaus.

versūtiloquus, 3, (versutus-loquor), okkelapuheinen, wiekaſpuheinen l. -ſanainen.

versūtus, 3, (verto), ſukewa, ſukkela, ſiewä, okkela, owela, ounas, wilappa, wiekas, homo; animus; acutus, versutus, veterator.

vertex l. **vortex**, icis, *m.* (verto), pyörre l. wyörry, nim. weden: wäänne, wäänin, wierre, wiehde, kurimus, wedennapa, t. tuulen: kierimys, pyöriäinen, pyörtäjäiſtuuli, t. tulen: tupru, ſuihku, navis retro vortice intorta; vortice intorti affligebantur; flammis volutus undabat vortex, run. 2) werr. pyörtö, pyörtönen, kierre pääſſä, kiire, päänluki, ab imis unguibus usque ad verticem summum; run. ylim. pää. *b)* napa, taiwaannapa. *c)* laki, harja, huippu, ypäle, latwa, korkeus, ignes ex Aetnae vertice erumpunt; v. Erycinus (kukkula, wuori), run.; domūs, quercūs y. m., run.; jsta a vertice, ylhäältä, päältäpäin, run. 3) kuw. korkeus, korkein, ſuurin, dolorum vertices (ſanomattomat kiwut), run.

vertĭcōsus, 3, (cd.) pyörtehikäs, wääntehikäs, wiertehikäs, kiehtehikäs, amnis.

vertīgo, inis, *f.* (ſeur.), kääntö, kierto, kierintä, pyörintä, coeli, run. 2) werr. pyöry, pyörrytys, huimaus, heidytys.

verto, verti, versum, III, kääntää, wääntää, kiertää, pyörtää, pyöräyttää, ora huc et huc, run.; cadum (kalliſtaa), run.; se a Minturnis Arpinum versus; se l. terga, pyörähtää, paeta, lähteä l. turwata pakoon; hostem in fugam (ſyöstä pakoon); iter retro (kiertää l. palata takaiſin); fenestrae in viam versae (katua päin olewat l. katſahtawat); mare ad occidentem versum (lännettä päin makaawa l. antawa, lännenpuoliainen); armentum ad litora (ajaa), run.; terram aratro (kyntää), run.; freta versa lacertis (myljättyy), run.; ex illa pecunia magnam partem ad se vertit (toimitti l. ſaatti puoleenſa, käſiinſä, anaſti itſelleen); *Pass.* verti, kääntyä, wääntyä, pyörähtää, wierähtää, wieriä, pyöriä, kieriä j. m. ſ., coelum vertitur y. m., run.; vertitur in pecudes (karkaa kimppuun), run.; ad caedem vertuntur (rupeawat). Critt. *b)* kääntää yleis-alaiſin, mulliſtaa, mulkata, myllermöitä, pylliſtää, kumota, kukiſtaa, kaataa, ad extremum omnia; Cycnum, run.; res fundo, Ilion, fraxinos, run. 2) kuw. kääntää, quid in suam contumeliam (katſoa ſolwaamiſekſenſa, pitää häwäiſtyksenänſä); quid in religionem (tehdä tunnonaſiakſi); causas in deos (lykätä, ajaa, panna syyt jumalain päähän, päättää jumalain omakſi); ne sibi vitio verterent, quod abesset (ett'eiwät ſoimaiſi häntä ſiitä, että jne.); quo se verteret, non habebat (kunne kääntyi, otti matkanſa); in Persea verti (kääntyä l. taipua Perſeukſen puoleen); summa curae versa erat in praefectos (oli tullut); factum est versum in laudem (koitua); somnia in melius, run.; critt. *a)* muuttaa, vertere se in aquam, verti in pejorem partem (muuttua, tekeytä, wääntyä, kääntyä); quid in risum (naurukſi ſaattaa), run.; Auster in Africum se vertit (kääntyi, wiskauſi); solum (lähteä

maaſta); jussa cujus, run.; quem (jtn mieli), run. *b)* kääntää toiſeſta kieleſtä toiſeen, Platonem; fabulas; multa de Graecis; annales ex Graeco in Latinum sermonem. *c) Pass.* verti, pyörtiä, ſ. o. olla jäſakin, totella jtakin, perustua jhnkin, rippua jäſakin j. m. ſ., in discrimine; in unius potestate; in dictatore; in voluntate cujus; in jure; vertebatur, utrum manerent Lacedaemonii, an *etc.* (ſen oli kuſua, tokko jäiwät jne.); verti in mediis catervis, wilpata, olekſia, run.; jeſta myös: olla, septima jam vertitur aestas (wietti), run.; is vertitur ordo, run. *B) intrans.* kääntyä, kääntäitä, pyörtää, pyöräytää, in fugam. 2) kuw.: jam verterat fortuna; periculum in creditores a debitoribus verterat; in verum (käydä toteen, toteutua); in servitutem (päätyä, paneuta, muuttua); quod bene vertat (joka hywin käyköön, ſ. o. jumalan nimeen). Critt. *b)* annus vertens, menewä, kuluwa wuoſi, koko ajaſtaika, wuoſikauſi, anno vertente (wuoden kuluiſſa, wuoſikautena); warſ.: annus vertens, kaikkein mailman kappalten juuri kiertowuoſi (15000 tawalliſta wuotta).

Vertumnus, i, *m.* (ed.), muuttuwan luonnon, wuoden-aikain, kanſakäynnin jumala, jonka kunapatſaan lähellä Romaſſa kirjakaupat oliwat; run.: Vertumnis natus iniquis (huikentelewaſta ihmiſeſtä puh.).

veru, u, *n.* warras, paiſtinwarras, taikelo, ja myös: keihäs, heittokeihäs.

vērum, *Adv.* mutta toſiaan, mutta juuri, mutta kuitenkin, mutta, waan; non modo (tantum, solum) - - verum etiam (quoque), ei yksiſtänſä - - waan myöskin; critt. toiſeen puhe-aineeſen mentäeſſä t. puhetta katkaiſtaeſſa: kuitenkin, mutta, waan.

vērum-tamen, *Adv.* yhtäkaikki, waan kuitenkin, kuitenkin. *b)* päälauſeeſen palattaeſſa: ſiis.

vērus, 3, totinen, toſi, walheetoin, totinainen, todenmukainen, warma, todellinen, todenperäinen, warſinainen, oikia, seceruä blandus amicus a vero tam potest, quam omnia fucata et simulata a sinceris atque veris; perspicere, quid in quaque re verum sincerumque sit; res; verus ac germanus Metellus; vera et perfecta amicitia; vera, gravis, solida gloria; decus; causa; timor (pelko, joäſa on perää); propago, run.; *subst.* verum, i, *n.* toſi, totiſuus, todenperäiſyys, todelliſuus, totuus, v. invenire; a vero longissime abesse; si v. scire vis; si v. quaerimus; v. quidem si audire volumus; dic mihi v.; ut v. loquamur; ea ludificatio veri et ipsa in v. vertit (päätyi todekſi); aut de vero aut de recto aut de nomine (todelliſeſti tapahtunut); vera ac falsa dijudicare. 2) werr. todenpuhuwainen, toſipuheinen, totinainen, totinen, wakawa, vates, os cujus, run. *b)* järjenmukainen, oikia, ſowelias, järjellinen, kohtuullinen, haec omnia recta, vera, debita putantes faciunt in dolore; lex; verum est, *acc. c. inf.* t. ut *conjunct.* kera.

verūtum, i, *n.* (veru), keihäs, heittokeihäs.

verūtus, 3, (veru), keihäällä waruſtettu, keihäällinen.

vervex, ēcis, *m.* oinas.

vēsānia, ae, *f.* (ſeur.), hourupäiſyys, heikkopäiſyys, mielettömyys, raiwous, hurjuus.

vē-sānus, 3, täyttä järkeä wajaawa, houru, hourupäinen, heikkopäinen, mieletöin, hullu, hurja, raiwokas, remex; poeta, leo, run. *b)* werr. hurja, raju, tuima, ankara, hirmuinen, waltus, impetus; fames, run.

Vescia, ae, *f.* Latiumin kpgeita; jeſta **Vescīnus,** 3, weſcialainen, *subst.* Vescīni, orum, *m.* Weſcialaiſet.

vescor, vesci, rawita itſenſä, elättää itſenſä, elää jllakin, ſyödä, nauttia jtakin, *abl.* kera: lacte et carne j. m. ſ.; harw. *acc.* kera; *abs.:* pecus ad vescendum apta. *b)* werr. nauttia, käyttää, wiljellä, voluptatibus; aurä aetheriä (ſ. o. elää, olla hengiſſä), run.

vescus, 3, pieni, hieno, wieno, heikko, frondes, run.; papaver (hienojowäinen), run.

Veseris, is, *m.* Kampanian jokia.

Vesēvus, f. Vesuvius.

vēsĭca, ae, *f.* rakko, kuſirakko.
vēsĭcula, ae, *f.* (ed.), rakkonen.
Vesontio, ōnis, *f.* Gallian kpgeita.
vespa, ae, *f.* waapſiainen, neuliainen, ampiainen, puſkiainen.
vesper, eris, ja **vesper**, eri, *m.* iltatähti, ehtootähti, ehdantähti. 2) werr. ilta, ehtoo, iltapäiwä, jam diei vesper erat (päiwä ſai illalleen, illaſtui, ehtountui); primo vespere ja primā vesperi (*sc.* horā), illan enſihetkenä, kohta illan tullen; ante vesperum; ad, sub vesperum, illan ſuuſſa, iltapuoleen; usque ad vesperum, ehtooſen aſti; *abl. adv.* vespere l. vesperi, illalla, iltaſella, ehtoolla, myöhään; heri vesperi, illalla, eilen ehtoolla, eiliſiltana; ſanalaſk.: quid vesper ferat, incertum est. *b)* länſi, länſipuoli.
vespera, ae, *f.* ilta, ehtoopäiwä, ad vesperam, illan ſuuſſa, iltapuoleen.
vesperasco, vesperāvi, III, (ed.), illaſtua, ehtountua, vesperascente coelo (päiwän illalle ſaadeſſa l. länttäiſſä).
vespertīnus, 3, (vesper), iltainen, ehtoinen, tempus; literae (illalla ſaatu); senatusconsultum (ehtoolla tehty); run.: hospes, forum (illalla). *b)* läntinen, lännenpuoliainen, regio, run.
vesperūgo, inis, *f.* (vesper), ehtootähti.
vespillo, ōnis, *m.* (vesper), ruumiinkantaja l. haudankaiwaja (niitten, jotka illalla haudattiin).
Vesta, ae, *f.* Saturnin ja Opſin (Rhean) tytär, lieden ja ylim. aſunnon ſuojelia, ſiſälliſen ſowinnon ja turwalliſuuden woimaſſa pitäjä, jonka temppeliſſä Romaſſa pyhä tuli yhtä mittaa paloi. *b)* run. werr. Veſtan temppeli, t. lieſi l. tuliſija ja tuli. Siitä: **Vestālis**, e, veſtallinen, Veſtan omainen, Veſtan, sacra (Keſäkuun 9:nä p:nä wietetty), run.; virgo V. l. ykſ. Vestālis, is, *f.* Veſtan neitſy, Veſtali, Veſtan papitar, aluſta neljä, jälkeenpäin kuuſi lukua, jotka kolmekymmentä wuotta puhtaina neitſyinä jumalatarta palwellen hänen temppeliſſään tuota pyhää tulta wireillä pitiwät; run.: Vestales oculi (ſiiwot, ſiwiät).
vester, vestra, vestrum, (vos), teidän, -nne, majores, beneficia; *subst.*: de vestro (teidän omaſtanne); *obj.*: odio vestro (wihaſta teihin).
vestibŭlum, i, *n.* eſipiha, eſikartano, huoneen eduſta, templi, curiae. *b)* werr. ſiſällekäytäwä, luokſipääſemö, tulemo, sepulcri, castrorum, urbis; in vestibulo Siciliae (kynnyksellä); kuw. eſikko, alku, puheen.
vestīgium, ii, *n.* jälki, askel, jalanſija, ubicunque vestigia posuit (panna jalkanſa); vestigium facere in foro (tulla toriille, käydä torilla); v. abscedere a quo (askelen werta); vestigia figere (kulkea, astua), premere (ſeiſahtua, pyſäytä), torquere (kääntyä), vertere (paeta), run.; vestigiis sequi l. consequi quem (peräwilkkaa, kintereillä, kannoilla); vestigiis instare; ungulae. *b)* werr. jalka, jalanpohja, -aluſta, -antura, qui adversis vestigiis stent contra nostra vestigia; vestigia primi pedis alba (etujalat), run.; ja ylim. jälki, tunnus, tuntomerkki, merkki, in lectulo cujus vestigia recentia videre; laceri vestigia currūs (ſäikäleet), run.; verberum. *c)* kuw. jälki, vestigiis ingredi patriis (käydä l. askella iſän jälkiä); vestigia cujus persequi (noudattaa jkn jälkiä, polkea jkn askelia); vestigium avaritiae relinquere; imperii. 2) aſema, ſija, paikka, v. contueri; eodem vestigio manere; stare in vestigio; in suo vestigio mori malle quam fugere; werr.: in vestigiis hujus urbis. *b)* ajan wieräbdys, ſilmänräpäys, ajan kohta l. oſake, in illo vestigio temporis; e vestigio (temporis), paikalla, kohtaſilänſä, heti, ſamaa päätä; eodem vestigio (ſamalla ſilmänräpäyksellä, ſamalla hetkellä).
vestīgo, āre, (ed.), käydä jälkiä, wainuta, etſiä, hakea, quem oculis, run.; kuw.: causas rerum j. m. ſ., tieduſtella, peruſtella, tutkiſtella. *b)* päästä jälille, etſimällä löytää, quem.
vestīmentum, i, *n.* (vestio), waate, waatteet, puin, putine, werho, calceos et vestimenta mutare. *b)* werr. peite.
Vestīni, orum, *m.* kanſakunta Italiaſſa; jöta **Vestīnus**, 3, veſtiniläinen.
vestio, IV, (ſeur.), waatettaa, pukea, werhoa, quem (qua re); male, minus bene vestitus; animantes - - aliae vil-

lis vestitae. *b)* werr. werhoa, peittää, ympäröitä, kaunistaa, oculos membranis, trabes aggere, templi parietes tabulis; Taburnum oleä (istuttaa täyteen), run.; montes vestiti (silvis), puuta kaswawat, metsäiset; kuw.: inventa oratione vestire (puettaa puheesen).

vestis, is, *f.* waate, werho, waatteet, puin, puku, waate-asu, waatteus, optima veste quem tegere; vestem gerere; veste Medica uti; quem veste spoliare; muliebris, aluswaate, ihowaate, ihokas; vestem mutare, pukeuta murhewaatteisin, suoriita murhepukuun. *b)* werr. werho, peite, peitewerho, peitto, kate, esim. makuusijoilla: stragula.

vestītus, us, *m.* (vestio), waatteus, waate-asu l. -hanke, puku, venisse eo muliebri vestitu virum; agrestis, humilis, obsoletus; vestitum mutare (pukeuta murhewaatteisin), ad vestitum suum redire (laata murhewaatteita pitämästä). *b)* werr. werho, peite, kaunistus, riparum, montium; kuw.: orationis (puku).

Vesulus, i, *m.* wuori Ligurian rajalla.

Vesuvius, ii, *m.* tuliwuori Kampaniassa; siwumuodolla: Vesevus, jota *adj.*: Vesevo jugo (Vesuvin), run.

veterānus, 3, (vetus), wanha, monenwuotinen, hostis; eritt. sotamiehistä puh.: milites v. l. yks. veterani, wanhat, palwelleet, sotaan harjaunneet sotamiehet, wanhat koetetut sotamiehet, sotiowanhukset; jota v. legio (veteraneista l. sotiowanhuksista koottu).

veterasco, veterävi, III, (vetus), wanheta, wanhentua.

veterātor, ōris, *m.* (veteratus, 3, wanhennut, vetus), wanhennut, harmauntunut, harjaunut jhnkin, in causis; eritt. sukkelus, suka, sukki, wilkkuri, weijari, weitikka, kettu, aiwan wiekas ihminen, acutus, versutus, veterator.

veterātōrie, *Adv.* ilkipintaisesti, kawalikkaasti, wiekkaasti, sukkelasti.

veterātōrius, 3, (veterator), ilkipintainen, pahanretkinen, ketunkoukkuinen, koirankurinen, kawalikas, wiekas, ratio dicendi.

veterīnus, 3, (alkp. vehiterinus, veho), kuorman wetämistä koskewa, kuorma-, weto-, ajo-; jota **veterīnārius,** 3, wetojuhtia koskewa, medicina (eläinlääketaide).

veteris, k. vetus.

veternōsus, 3, (seur.), unitautinen; werr. unelias; kuw. woimatoin.

veternus, i, *m.* (vetus), alkp. ikä, jota unitauti; kuw. uneliaisuus, untelmus, welttous, kahmeys, wetkomaisuus, toimettomuus.

vetitum, i, *n.* (seur.), kielletty, nitimur in vetitum, run.; jota kielto, epäys, populorum.

veto, vetui, vetitum, I, kieltää, ewätä, ehkäistä, estää, olla sallimatta, suwaitsematta, antamatta, *acc. c. inf.*: lex peregrinum vetat in murum ascendere (laki kieltää muukalaista muurille nousemasta); Caesar legatos ab opere discedere vetuerat; quum leges magistratus creari vetarent (kielsiwät maistratilaisia walitsemasta); quae (lex) de capite civis Romani nisi comitiis centuriatis statui vetaret; Pässiysä *nom. c. inf.*: Hasdrubal vetatur cum eo esse (Hasdrubalia kielletään olemasta hänen parissaan); run. yks. *inf.*, ut t. ne *conjunct.* kera, yks. *conjunct.*; yks. *acc.*: bella, quem, run.; quod vetamur vetere proverbio. Eritt. *b)* veto, se sana, jolla rahwaantribunit ilmoittiwat senatin t. maistratilaisten päätöstä wastaan panewansa.

Vettōnes, um, *m.* kansakunta Lusitaniassa.

vetulus, 3, (seur.), wanhakko, wanhahtawa, wanhanläntäinen, wanhanpuolinen, gladiator, equus, arbor: *subst.* vetulus, i, *m.* wanhus, ukko, äija, ja vetula, ae, *f.* eukko, ämmä.

vetus, veteris, wanha (ei nuori t. ei uusi), entinen, muinoinen (ei nykyinen), senatores, milites, copiae, exercitus, navis, inventum, exceptio, infamia, contumelia, delictum v. m.; *subst. a)* veteres, um, *m.* wanhat, esi-isät. *b)* Veteres, um, *f.* (*sc.* tabernae), wanhat waihtopuodit Roman torilla.

vetustas, ātis, *f.* (seur.), wanhuus, ikä, municipium vetustate antiquissimum; possessionis; tarda (*i. e.* senectus), run. Eritt. *b)* wanhuus, muinaisuus,

entiſyyš, historia nuncia vetustatis; contra omnia vetustatis exempla. 2) werr. pitkä keſtäntö l. pyſyntö, iſo ikä, vetustatem habere (keſtää kauan). Gritt. *b)* wanha yhtäwyyš, wanha tuttawuuš, conjuncti vetustate, officiis, benevolentia; ja myös: pitkä kokemuš, ingenio, vetustate, artificio tti facile vicisti. *c)* waſtaiſet ajat, tulewaiſuuš, jälkiſuku l. -polwi, jälkeentulewaiſet, de me nulla unquam obmutescet vetustas.

vetustus, 3, (vetus), wanha, aikaa ollut, templum Cereris, gens y, m., run.; opinio, hospitium; vetustiores scriptores. *b)* werr. wanhanaikainen, Laelius.

vexātio, ónis, *f.* (vexo), kowa liikutuš, ryſkyhyš, järkyhyš. 2) werr. raſituš, waſtuš, waiwa, kiuſauš, paha menetyš, corporis; vulneris; cum omni genere vexationis procedere; sociorum.

vexātor, ōris, *m.* (vexo), waiwaaja, kiuſaaja, urbis, aetatulae; furoris (hämmentäjä, ehkäiſiä).

vexi, f. veho.

vexillārius, ii, *m.* (ſeur.), lipunkantaja.

vexillum, i, *n.* (veho), lippu, ſotalippu, v. tollere; sub vexillo una mittuntur. Gritt. *b)* punainen lippu, tappelon ja matkalle lähdön merkiſi ilmaan wedetty ſotapäällikön teltan päälle, v. proponere. 2) werr. lippue, ſ. o. jkn lipun alainen ſotamiehiſtö.

vexo, I, (veho), alky. kuljettaiſa temmoa ſinne tänne, ryſkyttää, jönkyttää, höykyttää, jota ylim. kowin liikuttaa, häälyttää, järkyttää, pudiſtaa, rates, coeli nubila, run. 2) werr. lewotuuttaa, pahoin menetellä l. oletella, waiwata, kiuſata, ahdiſtaa, hätyyttää, raſittaa, wahingoittaa, wammata, häwittää, hostes; Siciliam, Galliam, urbes, agros; quem probris, contumeliis, contentionibus; sollicitudo vexat impios (kiwuttaa y: m.

via, ae, *f.* (ire), tie, katu, iter conficere aestuosā et pulverulentā viā; quā viā ire; in viam se dare; viae se committere; ex via excedere; declinare de via ad dexteram; dare cui viam per fundum; viā omnes irent (kulkea ſuoraa tietä, pyſyä tieſſä); viam facere, pandere, aperire, patefacere; viam inire, ingredi; viam munire, sternere; Appia; sacra, Roman katuja; werr. *a)* tie, matka, kulku, marſſi, de via languere; multorum dierum viam progredi (monta päiwäyhtä); viam tridui procedere (kolme päiwäyhtä). *b)* ylim. tie, käytäwä, kulkemo, putki, tornwi j. m. ſ., eſim. katu leiriſſä, ruan kulkemo ruumiiſſa, henkitorwi, reikä l. rako, miſtä mikä tunkee ſiſälle, raita l. raaka kirjawaaſſa waattecſſa. 2) kuw. tie, neuwo, keino, methodi, menetyſparſi, kuri, laatu, eadem ab illis defensionis ratio viaque tentatur; res duplicem habet docendi viam; viam fraudis inire; unam viam salutis esse ratus; reliquos eādem viā aggressus; optimarum artium vias tradere suis civibus; viae leti. *b)* oikia tie, oikia methodi, ratione et via (järjenmukaiſeſti ja methodilliſeſti l. ſäännölliſeſti); nec via nec arte.

viārius, 3, (ed.), tietä koſkewa, tie-, lex (teitten korjaamiſeſta).

viāticus, 3, (via), tietä l. matkaa koſkewa, matkallinen, coena (läkſiäiſet), run.; *subst.* viaticum, i, *n.* *a)* matkaraha, reiſuraha, ewäsraha, matkawara, plus viatici quaerere. *b)* ſotamiehen ſäästöraha l. ſaalisraha.

viātor, ōris, *m.* (vio), matkuſtawainen, matkalainen, matkamieš, kulkia, waeltaja, tienkäwiä, viatores consistere cogunt. Gritt. *b)* oikeudenpalwelia, maistratilaisten palwelia l. käskyläinen, joka noudatti heidän eteenſä waaditut, noudattaja.

vibex, icis, *f.* naarma, palko, wanne.

Vibius, ii, *m.* romal. nimi.

Vibo, ōnis, *f.* kyli Bruttilaisten aluskunnaſſa, aikaiſemmin Hippo nimeltään, täydelliſeſti: Vibo Valentia; jota **Vibōnensis**, e, vibolainen.

vibro, I, wäriſyttää, häilyttää, heiluttaa, heiſkuttaa, huiſkuttaa, wiipottaa, liepſuttaa, ſylkytellä, pudiſtaa, hastas; vestes (liehuttaa, löyhyttää), run.; crines vibrati (käherretyt, run. *b)* werr. heittää wiipata, ſäihäyttää, keikauttaa, liwittää, ſinkauttaa, paiſkata, sicas; jaculum, fulmina, fulgo-

rem, run. 2) *intrans.* wäristä, wärähdellä, häälyä, jsta kimallella, wilotella, wilkkua, wälkkyä, läikkyä, leimuta, tres vibrant linguae, run.; vibrat mare; tela vibrantia ferro, run.; kuw.: cujus non tam vibrarent fulmina, nisi - - (leimuta, leiskuten sattua); oratio vibrans (pystywä, salwaawa, osattu).

Vibullius, 3, romal. sukunimi.

viburnum, i, *n.* heisi (kaswi).

vīcānus, 3, (vicus), kylässä asuwa, kylällinen; *subst.* vicani, orum, *m.* kyläläiset.

Vīca Pota l. **Vīce Pota**, ae, *f.* woittajatar ja walloittajatar, Woitotar, woitonjumalattaren liikanimi.

vicārius, 3, (vicis), sijassa l. asemesta olewa, sijallinen, asemellinen, sijainen, fides amicorum; *subst.* vicarius, ii, *m.* sijainen, sijallinen, sijatti, wirkasijainen, wirantekiä, succedam ego vicarius tuo muneri.

vīcātim, *Adv.* (vicus), kaduttain, t. kylittäin.

vice, vicem, k. vicis.

vīcēnārius, 3, (seur.), kaksikymmentä käsittäwä.

vīcēni, ae, a, (viginti), kaksikymmentä erältänsä, kaksikymmentä kukin (kutakin päälle, kullekin, kultakin), kaksinkymmenin.

vīcēsimārius, 3, (seur.), kahdettakymmenettä osaa koskewa, aurum (kaksikymmenysten werosta kokountunut).

vīcēsimus, 3, (viginti), kahdeskymmenes; *subst.* vicesima, ae, *f.* (*sc.* pars), kahdeskymmenes osa, kaksikymmenys werona l. maksona, esim. orjaa wapaaksi laskettaissa kahdeskymmenes osa sen ostohintaa.

Vicētia, ae, *f.* Yli-Italian kpgeita; jsta **Vicetīni**, orum, *m.* Vicetialaiset.

vicia, ae, *f.* wirna, wirweli, hiirenherne, kurjenpapu.

vīcies, *Adv.* kaksikymmentä kertaa.

Vicilinus, i, *m.* (vigil), walpas, Jupiterin liikanimiä.

vīcīnālis, e, (vicinus), naapurillinen, likiseutuinen, usus (naapuriston).

vīcīnia, ae, *f.* (vicinus), naapuristo, lähikunta, lähistö, likiseutu, likitieno, lähisyys, in vicinia nostra Averni lacus (lähettywillämme); run. *concr.* naapurit.

vīcīnitas, ātis, *f.* (seur.), naapuruus, likisyys, lähisyys, propinqua; in ea vicinitate (niillä seuduilla); *concr.* naapuristo, naapurit, lähekkäät, vicinitatem armis exornat.

vīcīnus, 3, (vicus), naapuristossa l. lähikunnassa asuwa t. olewa, naapurillinen, likiseutuinen, likinen, lähinen, naapuri-, taberna, urbes, run.; bellum; jurgia (naapurein), run.; *dat.* kera: v. sedes astris (tähtien likellä), run.; *subst.* vicinus, i, *m.* ja vicina, ae, *f.* naapuri, naapuritar, kylällinen, lähekäs, proximus; Fides vicina Jovis; vicinum, i, *n.* likipaikka, likiseutu, lähistö, lähisyys. 2) kuw. likinen, lähellä, ad pariendum (synnyttämäisillään). *b)* jnkin sukuinen l. kaltainen, dialecticorum scientia vicina et finitima eloquentiae.

vicis *[gen.]*, *acc.* vicem, *abl.* vice, *plur. nom.* ja *acc.* vices, *dat.* ja *abl.* vicibus, *f.* wuoro, waihe, wuoroitus, waihetus, waihtelo, muutos, wuorottaisuus, vice sermonum l. sermonis (wuorohaastelolla), run.; commoti vice fortunarum humanarum; nox vicem peragit (täyttää wuoronsa, waihtuu päiwään), run.; quas vices peragant (kuitten waihetten alaiset owat), run.; mutat terra vices (uudistaa waiheensa, nuortuu), run.; per vices, vicibus factis, wuoroin, run.; ajasta puh.: plus vice simplici, kerta, erä, run.; *adv.*: in vicem l. invicem, harw. yks. vicem t. in vices, wuoroin, wuoroitellen, wuorostaan, wuoronsa, waiheessa, waihetellen, keskenänsä, keskinäisesti; eritt. *a)* jkn työn wastaus, wastaawa työ l. palwelus, wastapalwelus, kosto, korwaus, palkinto, vicem officii praesentis; reddere vicem meritis, vicem referre, vices cui reddere, run. *b)* onnen waihe, sallima, luoma, kohtalo, osa, aliorum; humana, run.; superbae, run.; vices Danaūm (waarat, taistelot), run. 2) werr. puoli, sija, asein, rolli, wirka, toimitus, ad vicem cujus accedere; regia; fungi vice cujus (tehdä jkn wirkaa, olla jkn sijainen); fungi vice cotis (olla kowasimen sijassa l. asemesta), run.; jsta *adv.*: in vicem, sijasta, asemesta,

ſijaan; vicem, ſijaſta, aſemeſta, tähden, tautta, tuam v. (ſinun tähteſi), nostram v. (meidän tähtemme), eorum v., reipublicae et exercitus v., t. tawoin, tawalla, laadulla, lailla, Sardanapali vicem; ſamoin myöſkin: vice.

vicissim, *Adv.* (ed.), wuoroſtanſa, toiſin puolin, ſen ſijaan, toiſapäin, päintoiſin, waſtoin.

vicissitūdo, inis, *f.* (vicis), wuoroitus, waihetus, waihtelo, muutos, waihe, wuoro, wuorottaiſuus, keſkinäiſyys, in sermone communi; vicissitudines dierum noctiumque, fortunae; studiorum officiorumque.

victima, ae, *f.* uhriteuras, uhri-eläin, pyhäteuras, teuras-uhri, uhri, victimas caedere; homines pro victimis immolare; kuw.: se victimam reipublicae praebere.

victimārius, ii, *m.* (ed.), uhripalwelia.

victor, ōris, *m.* (vinco), woittaja, woitonſaaja, walloittaja, quod victores victis imponere consuerint; belli (ſodaſſa); omnium gentium; *adj.* woitollinen, woitokas, exercitus, Sequani; run.: currus (triumphiwaunut); — kuw.: animus libidinis v.; propositi (ſaawuttaja, perille pääſiä), run.

victōria, ae, *f.* (ed.), woitto, ſekä ſodaſſa että muiſſakin toimiſſa, cruenta; externa, domestica (ulkonaiſista t. ſiſälliſistä wihollisista); victoriam reportare a quo, ferre ex quo, referre, adipisci; jam partam victoriam ex manibus eripere; victoriam exercere; a victoria nihil cessare (kaikin tawoin kiinnittää woittoa); victoriam consequi (riitajutuſſa); certaminis (*i. e.* in certamine); v. penes patres fuit (ſ. o. pääſiwät tarkoitukſenſa perille). 2) Victoria, woiton jumalatar.

victōriātus, i, *m.* (ed.), Victorian kuwalla waruſtettu hopiaraha (puoli denaria).

Victōriola, ae, *f.* (victoria), wähäinen Victorian kuwapatſas.

victrix, īcis, *f.* (victor), woittajatar, *adj.* woitollinen, woittoiſa, woitokas, Athenae, manus; literae (woitonſanoma); kuw.: mater victrix filiae, non libidinis.

victus, 3, *Partcp.* ſ. vinco.

victus, us, *m.* (vivo), elatus, elanto, eläke, hengenpide, elintarpeet, ruokaaineet, rawinto, ruoka, muona, tenuis, liberalis; victu fero sibi vitam propagare; quotidianum victum cui praebere. 2) elinlaatu, elämänmuoto, elanto, pristinus.

vīculus, i, *m.* (ſeur.), kyläneu, kylyt, wähäinen kylä l. kyläkaupunki.

vīcus, i, *m.* huoneriwi l. -jana, kaupungin kortteli, katu. 2) maatalo l. -kartano, karjatalo, t. kylä, kyläkaupunki.

vidēlicet, *Adv.* (alkp. videre licet), nähtäwästi, ſilmin nähden, ſe on tietty, tietysti, arwattawasti, kaiketi, kai; eritt. pilkalliſesti: muka, tietysti, epäilemättä. 2) werr. nimittäin, näet.

viden', = videsne, run.

video, vidi, vīsum, II, nähdä, ſilmin hawaita, tähytä, kekſiä, huomata, hokſata, bene videre oculis; quem t. quid; v. boves vomerem trahentes, infernas errare canes, run.; scindi videres vincula (oliſi woinut l. ſaattanut nähdä); equites procul visi; werr. *α*) elottomista puh., eſim. casus abies visura marinos, ſ. o. kokea, run. *β*) ylim. hawaita, astaita, eſim. mugire videbis terram (tuntea), videres stridere susurros (kuulla), run. *γ*) olla ſilmät auki, olla hereellä, jam videnti frontem pingit, run. Eritt. *b*) katſoa, katſella, tähystää, ſilmäillä, quin tu me vides? (katſo ſinä waan minua l. minun puoleeni!); jota etſiä jkta, käydä jkn tykönä l. jkta terwehtämässä, quem. 2) kuw. ylim. hengelliſesti nähdä, kekſiä, hawaita, äkätä, oiwaltaa, älytä, ymmärtää, käſittää, quid animo; quid acutius atque acrius; quid in somnis; somnia; in futurum; plus (nähdä pidemmälle, paremmin ymmärtää, tarkemmin tajuilla); animus videt; videbat id non posse fieri; vidit se magno fore periculo; wäliſti Praeſens ynnä *acc. c. inf.* kera, tietää, eſim. video utrumque cecidisse; videsne, videtisne, ut *conjunct.* kera, etkös näe, ettekö näe, kuinka; eritt. *a*) tähdätä, tarkata, ottaa l. pitää waari (jstakin), malttaa mielensä, ajatella, miettiä, mieltää, pitää huolta l. murhetta (jstakin), pi-

tää tointa (jötakin), katſoa, quid, eſim. ea, quae contra disputari solent; prandium cui, aliquid cibi (toimittaa, hankkia); aliud consilium (etſiä); majus quiddam videbam, tarkoittaa; videro hoc posterius, de reliquo videro (puhua); ipse viderit (pitäköön itſe murheen, waſtatkoon itſe, olkoon hänen oma aſianſa); quam id recte faciam, viderint sapientes; ut *conjunct.* kera, eſim. ut habeas (comites *etc.*), diligenter videbis; ne *conjunct.* kera, eſim. videndum est, ne obsit benignitas (on katſottawa, warottawa); vide, ne hoc tibi obstet, katſo, waro, malta mieleſi, ajattele, eikö tämä wahingoitſe ſinua, ſ. o. pelkään että tämä wahingoittſee ſinua. *b)* nähdä, elää, eläöſsään nähdä l. kokea, dies celeberrimos, eum diem, victorias, bona p. m. *c) Pass.* katſottaa itſiſtin, pidettää jnakin, näkyä l. tuntua jkſiſtin, näyttää jltakin, käydä jötakin, ut imbelles timidique videamur; mors cujus beata videtur; *dat.* kera: quae quibusdam admirabilia videntur, jotka muutamiſta näyttäwät ihmeteltäwiltä, jotka muutamiſta, muutamain mieleſtä, muutamain luullen l. nähden owat ihmeteltäwät, jotka muutamain ſilmiſſä näkywät ihmeteltäwiſſi, joita muutamat pitäwät ihmeteltäwinä; digna mihi res visa est; *inf.* kera: beate vixisse videor (olen mieleſtäni onnelliſesti eläny t, luulen onnelliſesti eläneeni); solem e mundo tollere videntur (näyttäwät ottawan); videre jam videor (on mieleſtäni ikäänkun näkiſin, olen näkewinäni, kaihekſun näkewäni); ut videor (luullakſeni); videor mihi perspicere (luulen ymmärtäwäni); *nom. c. inf.:* ut exstinctae amicitiae esse videantur (näyttää tulleen ſammuteiſi); ut coram haberi sermo videretur (näkyiſi lauſutuksi); quae sapientia videtur in hominem cadere posse (nakyy l. näyttää taitawan); divitior mihi videtur esse vera amicitia; wäliſti *acc. c. inf.* kera: non mihi videtur, ad beate vivendum satis posse virtutem (en luule); — videtur (cui), hywäkſi nähdään, pitää, on mielta myöden, (jkſle) kelpaa, (jkn) mieli tekee, (jtta) haluttaa, (jku) katſoo hywäkſi, si (tibi) videtur, tibi si videbitur, ubi visum est j. m. ſ.; — crit. lientiämpänä lauſeena wiralliſiöſa päätöksiöſä, eſim. fecisse videri pronunciat (ilmoittaa itſenſä arwelewan hänen tehneekſi, ilmoittaa, etta hänen luullakſenſa tuo on tehnyt j. m. ſ.).

vidua, ae, *f.* k. viduus.

viduitas, ätis, *f.* (viduus), leskeyö, leskentila.

viduo, I, (ſeur.), tehdä tyhjäkſi, panna l. ſaattaa jtakin tyhjäkſi jötakin, tyhjätää l. kadottaa jltakin jtakin, quid qua re, eſim. urbem civibus, run.

viduus, 3, (runko vid, josta divido, alkp. eroitettu jötakin, jöta eritt.) eroitettu puoliſoſta t. armaaſtanſa, puoliſotoin, miehetöin, leskeytynyt, leskekſi jäänyt l. joutunut, *subst.* vidua, ae, *f.* leski, leskiwaimo, viduarum tributa; naimattomiſta l. joutilaiſta naiſiſtakin puh.: se rectius viduam - - fuisse. *b)* werr.: cubile (yksinäinen), arbor (ſemmoiſeſta puuſta puh., johon ei wiinaköynnöstä ſidota), run. 2) ylim. tyhjä, wapaa jötakin, tyhjäkſi l. paljaaksi pantu jötakin, jtakin wajaawa, ilman jtakin, me ipse viduus (itſe minultani hyljätty, kykenemätön itſeäni hallitſemaan l. auttamaan), viduus phareträ (wiineänſä paitſi ſaatettu, jolta wiini on wietty), run.; *gen.* kera: amoris, run.

Vienna, ae, *f.* kyki Gallia Narbonensis:ſa.

vieo, ēre, ſitoa, niwoa, palmikoita.

viētus, 3, [run. myös: viētus], (ed.) alkp. käyriſtynyt, koukiſtunut, jöta lakaſtunut, kuihtunut, ſurkaſtunut, kämärtynyt, kitiſtynyt, ryppiſtynyt, maturitate tempestiva vietum et caducum; werr.: cor.

vīgēni, k. viceni.

vigeo, vigui, II, olla elokas, elaa, olla ramuſsaan, tärmäſsään, woimiſsaan, liikkua, mehuta, puhottaa, puuhota, rehottaa, olla wirkiä, wilkas, hilpiä, työteliäs, toimikas, quae a terra stirpibus continentur, arte naturae vivunt et vigent; viget animus; Romani vigentes corporibus; animo, memoriä vigere; vegetum ingenium

in vivido pectore vigebat; viget aetas; ubi studia nostra viguissent? (kuſſa oliſi rakkautemme woinut töiſſä ilmauntua?). *b)* kuw. meneſtyä, loiſtaa, tehoittaa, olla täydeſſä woimaſſa, olla wallaſſa l. ylinnä, olla arwoſſa, käydä paljoſta j. m. ſ., vigebant studia rei militaris; audacia, largitio, avaritia vigebant; ubi invidia atque crimina vigent (wallitſewat), run.; dum Lycurgi leges vigebant (yhſyä woimaſſa); apud quos venandi laus viget; in Academia maxime vigere (olla erinomaiſeſſa arwoſſa); multa saecula viguit Pythagoreorum nomen, olla kiitetty, mainehikas, kuuluiſa; famoin: Thebanus Epaminondas viget y. m.

vigesco, ere, (ed.), käydä elokkaaksi, wirkiſtyä, wäkeytyä, woimiſtua, ruweta meneſtymään j. m. ſ.

vigēsimus, f. vicesimus.

vigil, vigilis, (vigeo), walwaš, walpeella l. hereellä olewa, wirkiä, prius orto sole vigil calamum posco, run.; ales (ſ. o. kukko), run.; *subst.* vigil, ilis, *m.* wartia, wahti, fanatici (yötyrit, yöjalkalaiſet); — werr.: oculi (tirkiät, tarkat), ignis (yhä palawa), lucernae (yölamput), run.; kuw.: cura, walweella pitäwä, lewotuuttawa, tarkka, run.

vigilans, tis, *PA.* walwaš, huolikaš, tarkkahuolinen, oculi, run.; consul.

vigilanter, *Adv.* walpaaſti, huolikkaaſti, tarkaſti, toimikkaaſti.

vigilantia, ae, *f.* (vigilans), walpaus; eritt. kuw. walpaus, huolenpito, toimenpito, toimeliaiſuus, singularis.

vigilax, ācis, (vigilo), aiwan walwaš; kuw.: curae (walpeella pitäwät, unen wiewät), run.

vigilia, ae, *f.* (vigil), walwominen, yöwalwonta, cui non sunt auditae Demosthenis vigiliae? Eritt. *b)* wartioitſemus, wahdinpito, wartio, wahti, vigilias agere (olla wartiolla, pitää wahtia); scutum in vigiliam ferre; v.' nocturnae; — jšta werr. yöwahdin aika, yöwartio, Romalaiſilla neljäs oſa yötä, primā vigiliā, de tertia vigilia, quartā vigiliā (noctis); ja wahtia pitäwä posti, wahtipoſti l. -miehiſtö, wahdiſto, wartioſto, vigilias disponere per urbem; vigilias circuire. 2) kuw. walpaus, huolenpito, vigiliam suam cui tradere (ſ. o. wirkanſa).

vigilo, I, (vigil), walwoa, olla walpeella l. hereellä, olla nukkumatta, olla walwas, ad multam noctem, de nocte, proxima nocte j. m. ſ.; werr.: vigilant lumina (yhä palawat, walotorniſta puh.), run. *b)* kuw. walwoa, olla walpeella, vigilantes curae; eritt. walwoa, olla walpaana, pitää huolta, pitää waaria, olla waruiſa, pro quo; pro re cujus (walwoa jkn aſia); in diligendo; vigila, ne tuam causam deseras. 2) *trans.* walwoa, walwoen wiettää, walwoen tehdä l. toimittaa, noctes, run.; vigilati labores, run.; quae vigilanda viris, run.

vīginti, kakſikymmentä.

vīginti-viri, orum, *m.* kakſikymmenyš-miehet, kakſikymmen-jäſeninen wirkakunta, jonka Caeſar Kampanian maitten jakamiſekſi aſetti; jšta **vīgintivirātus**, us, *m.* kakſikymmenyš-miehen wirka.

vigor, ōris, *m.* (vigeo), elinwoima, ramu, tarmo, tärmä, meneſtyš, höykkä, puhti, teho, wirkeyš, wilkkaus, hilpeyš, karſkeus, igneus, patrius y. m., run.; naturalis; animi.

vīlis, e, helppo, halpa, huokiahintainen, kelwiä, frumentum; run. kaikialla myytäwä, wiljalta l. runſaaſti ſaatawa, koſolta tarjona olewa, yleinen, poma, phaselus. *b)* kuw. wähä-arwoinen, wähäpätöinen, halpa, huono, kehno, alhainen, keito, arwotoin, honor, vita y. m.; pericula vilia habere; Europe (kelwotoin), run.

vīlitas, ātis, *f.* (ed.), helppous, halpuus, kelweyš, halpa l. huokia hinta, annonae; alter annus in vilitate fuit (toiſena wuonna oli kaikki helppoa); kuw. *a)* arwottomuus. *b)* halpana pito.

vīliter, *Adv.* helpoſti.

villa, ae, *f.* maa-aſunto, maakartano l. -howi, moiſio, maatalo, karjatalo; eritt.: Villa publica, julkinen rakennus Marſin kentällä, kuſſa kanſa ko-

villula, ae, *f.* (villa), maakartanoinen, maatalonen.

villus, i, *m.* pitka kaiwa, takku, hatu, animantium aliae villis vestitae; tonsis mantelia villis (nukka), run.

vīmen, inis, *n.* (vieo), witsas, witsa, hulja, säippä, eritt. pajun-oksa, *plur.* niwelmäät; run. kori, quernum.

vīminālis, e, (ed.), witsallinen; jsta Viminalis collis, yksi Roman seitsemästä kukkulasta, siinä kaswawasta pajupensastosta nimensä saanut.

vīmineus, 3, (vimen), witsainen, tegumenta, niwelmäistä tehty, niwottu, palmikoittu.

vin', = visne, k. volo.

vīnāceum, i, *n.* ja taw. **vīnāceus**, i, *m.* (vinum), wiinamarjan tuma l. sydän.

vīnālis, e, (vinum), wiinaa koskewa, wiina-; *subst.* Vinalia, ium (orum), *n.* wiinajuhla Huhtikuun 22:nä ja Elokuun 19:nä p:nä.

vīnārius, 3, (vinum), wiinaa koskewa, wiina-, vas; crimen (wiinatullia koskewa); *subst.* vinarium, ii, *n.* wiinaastia, -ruukku, -pullo.

vincibilis, e, (vinco), huokia woittaa.

vincio, vinxi, vinctum, IV, sitoa, sitoa ympäri, kiertää l. kiemata ympäri, kääriä ympäri, kietoa, panna nuoriin l. köysiin, köyttää, kahlettaa, manus post terga, run.; tempora floribus (kääriä kukkia ohimoisten ympäri), run.; civem Romanum; trinis catenis vinctus; werr.: camera lapideis fornicibus vincta (kudottu). *b)* kuw. sitoa, kytkeä, käsittää,

pian i
omnes
gnis C
hawin
vi, urb
muiss
ne; ju
run.; i
vicit i
senten
hywäk
tutaan
don e
vincu
merilt
tää),
ctem
tää l
puh.),
rän,
(lentä
urakk
taa,
tuita
gitati
volu
wo,
(kuki
mott
myö
suos
patri
cibu
sit,
tu);
han
(hur

(jiltakin), olla (jtakin) etuiſampi, enempi, yliämpi j. m. ſ., noſta (jnkin) yli, terrae magnitudinem; opinionem, exspectationem omnium; quem crudelitate, eloquentiä y. m.; scribere, quod Cassi opuscula vincat, run. *b)* woitolliſeſti näyttää todekſi, oſottaa todekſi, toteuttaa, ſaada toteen l. täyteen, näyttää, *acc. c. inf.*; vincet ratio insanire nepotes, run.; hoc, ut *conjunct.* kera, run. *c)* olla pääsnynnä l. ennättänynnä määränſä päähän, tarkoitustenſa perille, vicimus; jeſta eſim. vincite, olkoon teiſſä oikeus, olkoon menneekſi, olkoon teidän tahtonne.

vinculum l. **vinclum**, i, *n.* (vincio), ſide, nauha, riſma, paula, nuora, köyſi, kahle, corpora constricta vinculis; vincula epistolae laxare; Tyrrhena pedum circumdat vincula plantis, anturakengät, ruohikengät, run.; eritt. uſein *plur.* ſiteet, kahleet, wangitto, wankeus, in vincula abripi, conjici, duci; esse in vinculis; ex vinculis causam dicere (kahleiſſa); e vinculis publicis effugere. *b)* werr. ja kuw. ſide, pide, pidin, ex corporum vinculis evolare; vincula revellere judiciorum, utilitatis vitaeque communis; beneficium et gratia sunt vincula concordiae (kiinnittimet); v. fidei; qui est cum illo maximis vinculis propinquitatis conjunctus; pennarum vincula (liitin), run.; v. ingens immodicae cupiditatis injectum est (kytky).

Vindelici, orum, *m.* germanialainen kanſakunta pohjoispuolella Rhaetiaa.

vindēmia, ae, *f.* (vinum-demo), wiinamarjain kokous l. poiminta, wiinankorjuu; run. werr. wiinamarja, wiina.

vindēmiātor, ōris, *m.* (ed.), wiinatarhuri.

vindēmiola, ae, *f.* (vindemia), wähäinen wiinankorjuu, werr. wähäinen tulo l. ſäästö.

vindex, icis, *c.* (vindico), joka laiſſa jtakin omiſtaa, lainkauttainen l. laillinen omiſtaja, jeſta *a)* takaaja, ſuojelia, warjelia, wapauttaja, pelaſtaja, ſuojeliatar jne., libertatis, majestatis imperii; injuriae (turwaaja wääryyttä waſtaan), periculi (waaraſſa); vox una vindex libertatis (ſäilyttäjä). *b)* koſtaja, rankaiſia, koſtajatar, conjurationis, cupiditatum; Furiae - - vindices facinorum et scelerum; *adj.*: vindice flamma, run.

vindicātio, ōnis, *f.* (vindico), ſuojeleminen, warjeleminen, t. koſtaminen.

vindiciae, arum, *f.* (ſeur.), lainkauttainen omiſtaminen, laiſſa tapahtuwa l. laillinen omiſtus, injustae; vindicias ab libertate in servitutem dare (ſallia haltuun otanto); v. secundum libertatem (haltuun otanto wapauttamiſekſi l. wapautta warten); v. secundum servitutem (haltuun otanto orjuuttamiſekſi).

vindico, I, (vim-dico, alkp. ilmoittaa wäkiwaltaa, nim. ſiinä tapauksessa, että omiſtetun eſineen laillinen haltuun ottaminen eſtetään, jeſta) lailliſeſti omiſtaa, laiſſa l. lain kautta omiſtaa, quem (in libertatem). Eritt. 2) ylim. omiſtaa, waatia omakſeen l. haltuunſa, wäittää omakſeen, päättää omakſeen, ſanoa omakſeen, anaſtaa, omnia pro suis; quem suum; ortus nostri partem vindicat patria; nonnulla a quo; partem victoriae ad se; decus belli ad se; libertatem, puolluſtaa; antiquam faciem (jälleen ottaa), run. *b)* ſaattaa wapauteen, wapauttaa, tehdä wapaaksi, ſuojella, warjella, pelaſtaa, rempublicam ex dominatu cujus in libertatem; patriam ex servitute in libertatem; Galliam in libertatem; se et populum Rom. in libertatem; quem a quo; quem a verberibus, ab unco, a crucis terrore, a miseriis, a molestia, a labore j. m. ſ.; domum suam a solitudine; laudem summorum oratorum ab oblivione hominum atque a silentio. *c)* koſtaa, rankaiſta, maleficium, facinus (in quo); conatus perditos cujus; dolum malum legibus; gravius in quem, severe in quem (rankaiſten menetellä jtn ſuhteen, rankaiſta jku).

vindicta, ae, *f.* (ed.), wapahduſſauwa, jolla Praetori wapaaksi laſkettawaa orjaa koſketti. 2) ſuojelus, puolluſtus, pelaſtus, legis, run.; libertatis

lis vestitae. *b)* werr. werhoa, peittää, ympäröitä, kaunistaa, oculos membranis, trabes aggere, templi parietes tabulis; Taburnum oleä istuttaa täyteen), run.; montes vestiti (silvis), puuta kaswawat, metsäiset; kuw.: inventa oratione vestire (puettaa puheesen).

vestis, is, *f.* waate, werho, waatteet, puin, puku, waate-asu, waatteus, optima veste quem tegere; vestem gerere; veste Medica uti; quem veste spoliare; muliebris, aluswaate, ihowaate, ihokas; vestem mutare, pukeuta murhewaatteisin, suoriita murhepukuun. *b)* werr. werho, peite, peitewerho, peitto, kate, esim. makuusijoilla: stragula.

vestītus, us, *m.* (vestio), waatteus, waate-asu l. -hanke, puku, venisse eo muliebri vestitu virum; agrestis, humilis, obsoletus; vestitum mutare (pukeuta murhewaatteisin), ad vestitum sunm redire (laata murhewaatteita pitämästä). *b)* werr. werho, peite, kaunistus, riparum, montium; kuw.: orationis (puku).

Vesulus, i, *m.* wuori Ligurian rajalla.

Vesuvius, ii, *m.* tuliwuori Kampaniassa; siwumuodolla: Vesevus, josta *adj.*: Vesevo jugo (Vesuvin), run.

veterānus, 3, (vetus), wanha, monenwuotinen, hostis; eritt. sotamiehistä puh.: milites v. l. ykf. veterani, wanhat, palwelleet, sotaan harjauneet sotamiehet, wanhat koetetut sotamiehet, sotiowanhukset; josta v. legio (veteraneista l. sotiowanhuksista koottu).

veterasco, veterävi, III, (vetus), wanheta, wanhentua.

veterātor, ōris, *m.* (veteratus, 3, wanhennut, vetus), wanhennut, harmauntunut, harjaunut jhnkin, in causis; eritt. sukkelus, suka, sukki, wilkkuri, weijari, weitikka, kettu, aiwan wiekas ihminen, acutus, versutus, veterator.

veterātōrie, *Adv.* ilkipintaisesti, kawalikkaasti, wiekkaasti, sukkelasti.

veterātōrius, 3, (veterator), ilkipintainen, pahanretkinen, ketunkoukkuinen, koirankurinen, kawalikas, wiekas, ratio dicendi.

veterīnus, 3, (alkp. vehiterinus, veho), kuorman wetämistä koskewa, kuorma-, weto-, ajo-; josta **veterīnārius,** 3, wetojuhtia koskewa, medicina (eläinlääketaide).

veteris, l. vetus.

veternōsus, 3, (seur.), unitautinen; werr. uneliäs; kuw. woimatoin.

veternus, i, *m.* (vetus), alkp. ikä, josta unitauti; kuw. uneliaisuus, untelous, welttous, kähmeys, wetkomaisuus, tewettomuus.

vetitum, i, *n.* (seur.), kielletty, nitimur in vetitum, run.; josta kielto, epäys, populorum.

veto, vetui, vetitum, I, kieltää, ewätä, ehkäistä, estää, olla sallimatta, suwaitsematta, antamatta, *acc. c. inf.*: lex peregrinum vetat in murum ascendere (laki kieltää muukalaista muurille nousemasta); Caesar legatos ab opere discedere vetuerat; quum leges magistratus ereari vetarent (kielsiwät maistratilaisia walitsemasta); quae (lex) de capite civis Romani nisi comitiis centuriatis statui vetaret; Pasiwisia *nom. c. inf.*: Hasdrubal vetatur cum eo esse (Hasdrubalia kielletään olemasta hänen parissaan); run. ykf. *inf.*, ut t. ne *conjunct.* kera, ykf. *conjunct.*; ykf. *acc.*: bella, quem, run.; quod vetamur vetere proverbio. Eritt. *b)* veto, se sana, jolla rahwaantribunit ilmoittiwat senatin t. maistratilaisten päätöstä wastaan panewansa.

Vettŏnes, um, *m.* kansakunta Lusitaniassa.

vetŭlus, 3, (seur.), wanhakko, wanhahtawa, wanhanlantainen, wanhanpuolinen, gladiator, equus, arbor: *subst.* vetulus, i, *m.* wanhus, ukko, äija, ja vetula, ae, *f.* eukko, ämmä.

vetus, veteris, wanha (ei nuori t. ei uusi), entinen, muinoinen (ei nykyinen), senatores, milites, copiae, exercitus, navis, inventum, exceptio, infamia, contumelia, delictum y. m.; *subst. a)* veteres, um, *m.* wanhat, esi-isät. *b)* Veteres, um, *f. (sc.* tabernae), wanhat waihtopuodit Roman torilla.

vetustas, ātis, *f.* (seur.), wanhuus, ikä, municipium vetustate antiquissimum; possessionis; tarda (*i. e.* senectus), run. Eritt. *b)* wanhuus, muinaisuus,

entiſyyš, historia nuncia vetustatis; contra omnia vetustatis exempla. 2) werr. pitkä keſtäntö l. pyſyntö, iſo ikä, vetustatem habere (keſtää kauan). (Critt. *b)* wanha yötäwyyš, wanha tuttawuuš, conjuncti vetustate, officiis, benevolentia; ja myös: pitkä kokemuš, ingenio, vetustate, artificio tai facile vicisti. *c)* waštaiſet ajat, tulewaiſuuš, jälkiſuku l. -polwi, jälkeentulewaiſet, de me nulla unquam obmutescet vetustas.

vetustus, 3, (vetus), wanha, aikaa olſut, templum Cereris, gens y, m., run.; opinio, hospitium; vetustiores scriptores. *b)* werr. wanhanaikainen, Laelius.

vexātio, ōnis, *f.* (vexo), kowa liikutuš, ryhkyyš, järkyyš. 2) werr. raſituš, waštuš, waiwa, kiuſauš, paha meneyš, corporis; vulneris; cum omni genere vexationis procedere; sociorum.

vexātor, ōris, *m.* (vexo), waiwaaja, kiuſaaja, urbis, aetatulae; furoris (hämmentäjä, ehkäiſiä).

vexi, l. veho.

vexillārius, ii, *m.* (ſeur.), lipunkantaja.

vexillum, i, *n.* (veho), lippu, ſotalippu, v. tollere; sub vexillo una mittuntur. (Critt. *b)* punainen lippu, tappelon ja matkalle lähdön merkiſſi ilmaan wedetty ſotapäällikön teltan päälle, v. proponere. 2) werr. lippue, ſ. o. jkn lipun alainen ſotamiehiſtö.

vexo, 1, (veho), alkp. kuljettaiſa temmoa ſinne tänne, ryhkyttää, jönkyttää, höyhkyttää, jota ylim. kowin liikuttaa, häälyttää, järkyttää, pudiſtaa, rates, coeli nubila, run. 2) werr. lewotuuttaa, paholn meneteellä l. oletella, waiwata, kiuſata, ahdiſtaa, hätyyttää, raſittaa, wahingoittaa, wammata, häwittää, hostes; Siciliam, Galliam, urbes, agros; quem probris, contumeliis, contentionibus; sollicitudo vexat impios (kiwuttaa) y: m.

via, ae, *f.* (ire), tie, katu, iter conficere aestuosā et pulverulentā viā; quā viā ire; in viam se dare; viae se committere; ex via excedere; declinare de via ad dexteram; dare cui viam per fundum; viā omnes irent (kulkea ſuoraa tietä, pyſyä tieſſä); viam facere, pandere, aperire, patefacere; viam inire, ingredi; viam munire, sternere; Appia; sacra, Roman katuja; werr. *a)* tie, matka, kulku, marēſi, de via languere; multorum dierum viam progredi (monta päiwäyštä); viam tridui procedere (kolme päiwäyštä). *b)* ylim. tie, käytäwä, kulkemo, putki, torwi j. m. ſ., eſim. katu leiriſſä, ruan kulkemo ruumiiſſa, henkitorwi, reikä l. rako, mistä mikä tunkee ſiſälle, raita l. raaka kirjawaaſſa waatteeſſa. 2) kuw. tie, neuwo, keino, methodi, menetyſparſi, kuri, laatu, eadem ab illis defensionis ratio viaque tentatur; res duplicem habet docendi viam; viam fraudis inire; unam viam salutis esse ratus; reliquos eādem viā aggressus; optimarum artium vias tradere suis civibus; viae leti. *b)* oikia tie, oikia methodi, ratione et via (järjenmukaiſeſti ja methodilliſeſti l. ſäännölliſeſti); nec via nec arte.

viārius, 3, (ed.), tietä koſkewa, tie-, lex (teitten korjaamiſeſta).

viāticus, 3, (via), tietä l. matkaa koſkewa, matkallinen, coena (läkſiäiſet), run.; *subst.* viaticum, i, *n.* *a)* matkaraha, reiſuraha, ewäsraha, matkawara, plus viatici quaerere. *b)* ſotamiehen ſäästöraha l. ſaaliſraha.

viātor, ōris, *m.* (vio), matkuſtawainen, matkalainen, matkamies, kulkia, waeltaja, tienkäwiä, viatores consistere cogunt. (Critt. *b)* oikeudenpalwelia, maistratilaisten palwelia l. käskyläinen, joka noudatti heidän eteenſä waaditut, noudattaja.

vibex, īcis, *f.* naarma, palko, wanne.

Vibius, ii, *m.* romal. nimi.

Vibo, ōnis, *f.* kyki Bruttilaisten aluskunnaſſa, aikaiſemmin Hippo nimeltään, tähdelliſeſti: Vibo Valentia; ſota **Vibōnensis**, e, vibolainen.

vibro, I, wäriſyttää, häilyttää, heiluttaa, heiskuttaa, huiskuttaa, wiipottaa, liepſuttaa, ſylkytellä, pudiſtaa, hastas; vestes (liehuttaa, löyhyttää), run.; crines vibrati (käherretyt), run. *b)* werr. heittää wiipata, ſäihäyttää, keikauttaa, liwittää, ſinkauttaa, paiſkata, sicas; jaculum, fulmina, fulgo-

rem, run. 2) *intrans.* wäriſtä, wärähdellä, häälyä, jöta kimallella, wilotella, wilkkua, wälkkyä, läikkyä, leimuta, tres vibrant linguae, run.; vibrat mare; tela vibrantia ferro, run.; kuw.: cujus non tam vibrarent fulmina, niſi - - (leimuta, leiskuten ſattua); oratio vibrans (pyörywä, ſalwaawa, oſattu).

Vibullius, 3, romal. ſukunimi.

viburnum, i, *n.* heiſi (kaswi).

vīcānus, 3, (vicus), kyläſſä aſuwa, kylällinen; *subſt.* vicani, orum, *m.* kyläläiſet.

Vica Pota l. **Vice Pota**, ae, *f.* woittajatar ja wallottajatar, Woitotar, woitonjumalattaren liikanimi.

vicārius, 3, (vicis), ſijaſſa l. aſemeſta olewa, ſijallinen, aſemellinen, ſijainen, fides amicorum; *subſt.* vicarius, ii, *m.* ſijainen, ſijallinen, ſijatti, wirkaſijainen, wirantekiä, succedam ego vicarius tuo muneri.

vīcātim, *Adv.* (vicus), kaduttain, t. kylittäin.

vice, vicem, f. vicis.

vicēnārius, 3, (ſeur.), kakſikymmentä käſittäwä.

vīcēni, ae, a, (viginti), kakſikymmentä erältänſä, kakſikymmentä kukin (kutakin päälle, kullekin, kultakin), kakſinkymmenin.

vicēsimārius, 3, (ſeur.), kahdettakymmenettä oſaa koſkewa, aurum (kakſikymmenyöſten werosta kokountunut).

vicēsimus, 3, (viginti), kahdeskymmenes; *subſt.* vicesima, ae, *f.* (*sc.* pars), kahdeskymmenes oſa, kakſikymmenyö werona l. makſona, eſim. orjaa wapaakſi laskettaiſſa kahdeskymmenes oſa ſen ostohintaa.

Vicētia, ae, *f.* Yli-Italian kyseitä; jöta **Vicetīni**, orum, *m.* Vicetialaiſet.

vicia, ae, *f.* wirna, wirweli, hiirenherne, kurjenpapu.

vicies, *Adv.* kakſikymmentä kertaa.

Vicilinus, i, *m.* (vigil), walpas, Jupiterin liikanimiä.

vīcīnālis, e, (vicinus), naapurillinen, likiſeutuinen, usus (naapuriſton).

vīcīnia, ae, *f.* (vicinus), naapuriſto, lähikunta, lähiſtö, likiſeutu, likitieno, lähiſyyſ, in vicinia nostra Averni lacus (lähettywillämme); run. *concr.* naapurit.

vīcīnitas, ātis, *f.* (ſeur.), naapuruus, likiſyyſ, lähiſyyſ, propinqua; in ea vicinitate (niillä ſeuduilla); *concr.* naapuriſto, naapurit, lähekkäät, vicinitatem armis exornat.

vīcīnus, 3, (vicus), naapuriſtoſſa l. lähikunnaſſa aſuwa t. olewa, naapurillinen, likiſeutuinen, likinen, lähinen, naapuri-, taberna, urbes, run.; bellum; jurgia (naapurein), run.; *dat.* kera: v. sedes astris (tähtien likellä), run.; *subſt.* vicinus, i, *m.* ja vicina, ae, *f.* naapuri, naapuritar, kylällinen, lähekäs, proximus; Fides vicina Jovis; vicinum, i, *n.* likipaikka, likiſeutu, lähiſtö, lähiſyyſ. 2) kuw. likinen, lähellä, ad pariendum (ſynnyttämäiſillään). *b)* jnkin ſukuinen l. kaltainen, dialecticorum scientia vicina et finitima eloquentiae.

vicis *[gen.]*, *acc.* vicem, *abl.* vice, *plur. nom.* ja *acc.* vices, *dat.* ja *abl.* vicibus, *f.* wuoro, waihe, wuoroitus, waihetus, waihtelo, muutos, wuorottaiſuus, vice sermonum l. sermonis (wuorohaaſtelolla), run.; commoti vice fortunarum humanarum; nox vicem peragit (täyttää wuoronſa, waihtuu päiwään), run.; quas vices peragant (kuiten waihetten alaiſet owat), run.; mutat terra vices (uudiſtaa waiheenſa, nuortuu), run.; per vices, vicibus facetis, wuoroin, run.; ajaſta puh.: plus vice simplici, kerta, erä, run.; *adv.:* in vicem l. invicem, harw. yki. vicem t. in vices, wuoroin, wuoroitsen, wuoroſtaan, wuoronſa, waiheeſſa, waihetellen, keskenänſä, keskinäiſeſti; eritt. *a)* jkn työn waſtaus, waſtaawa työ l. palwelus, waſtapalwelus, kosto, korwaus, palkinto, vicem officii praesentis; reddere vicem meritis, vicem referre, vices cui reddere, run. *b)* onnen waihe, ſallima, luoma, kohtalo, oſa, aliorum; humana, run.; superbae, run.; vices Danaum (waarat, taistelot), run. 2) werr. puoli, ſija, aſein, rolli, wirka, toimitus, ad vicem cujus accedere; regia; fungi vice cujus (tehdä jkn wirkaa, olla jkn ſijainen); fungi vice cotis (olla koſkewaſimen ſijaſſa l. aſemeſta), run.; jöta *adv.:* in vicem, ſijaſta, aſemeſta,

ſijaan; vicem, ſijaſta, aſemeſta, tähden, tautta, tuam v. (ſinun tähteſi), nostram v. (meidän tähtemme), eorum v., reipublicae et exercitus v., t. tawoin, tawalla, laadulla, lailla, Sardanapali vicem; ſamoin myöſkin: vice.

vicissim, *Adv.* (ed.), wuoroſtanſa, toiſin puolin, ſen ſijaan, toiſapäin, päintoiſin, waſtoin.

vicissitūdo, inis, *f.* (vicis), wuoroitus, waihetus, waihtelo, muutos, waihe, wuoro, wuorottaiſuus, keſkinäiſyys, in sermone communi; vicissitudines dierum noctiumque, fortunae; studiorum officiorumque.

victima, ae, *f.* uhriteuras, uhri-eläin, pyhäteuras, teuras-uhri, uhri, victimas caedere; homines pro victimis immolare; kuw.: se victimam reipublicae praebere.

victimārius, ii, *m.* (ed.), uhripalwelia.

victor, ōris, *m.* (vinco), woittaja, woitonſaaja, wallovittaja, quod victores victis imponere consuerint; belli (ſodaſſa); omnium gentium; *adj.* woitollinen, woitokas, exercitus, Sequani; run.: currus (triumphiwaunut); — kuw.: animus libidinis v.; propositi (ſaawuttaja, perille pääſiä), run.

victōria, ae, *f.* (ed.), woitto, ſekä ſodaſſa että muiſſakin toimiſſa, cruenta; externa, domestica (ulkonaiſiſta t. ſiſälliſiſtä wihollisiſta); victoriam reportare a quo, ferre ex quo, referre, adipisci; jam partam victoriam ex manibus eripere; victoriam exercere; a victoria nihil cessare (kaikin tawoin kiinnittää woittoa); victoriam consequi (riitajutuſſa); certaminis (*i. e.* in certamine); v. penes patres fuit (ſ. o. pääſiwät tarkoituksenſa perille). 2) Victoria, woiton jumalatar.

victōriātus, i, *m.* (ed.), Victorian kuwalla warustettu hopiaraha (puoli denaria).

Victōriola, ae, *f.* (victoria), wähäinen Victorian kuwapatſas.

victrix, īcis, *f.* (victor), woittajatar, *adj.* woitollinen, woittoiſa, woitokas, Athenae, manus; literae (woitonſanoma); kuw.: mater victrix filiae, non libidinis.

victus, 3, *Partcp.* ſ. vinco.

victus, us, *m.* (vivo), elatus, elanto, eläke, hengenpide, elintarpeet, ruokaaineet, rawinto, ruoka, muona, tenuis, liberalis; victu fero sibi vitam propagare; quotidianum victum cui praebere. 2) elinlaatu, elämänmuoto, elanto, pristinus.

vīculus, i, *m.* (ſeur.), kyläinen, kylyt, wähäinen kylä ſ. kyläkaupunki.

vīcus, i, *m.* huoneriwi ſ. -jana, kaupungin kortteli, katu. 2) maatalo ſ. -kartano, karjatalo, t. kylä, kyläkaupunki.

vidēlicet, *Adv.* (alkp. videre licet), nähtäwäſti, ſilmin nähden, ſe on tietty, tietyſti, arwattawaſti, kaiketi, kai; eritt. pilkalliſeſti: muka, tietyſti, epäilemättä. 2) werr. nimittäin, näet.

viden', = videsne, run.

vidēo, vīdi, vīsum, II, nähdä, ſilmin hawaita, tähytä, kekſiä, huomata, hokſata, bene videre oculis; quem t. quid; v. boves vomerem trahentes, infernas errare canes, run.; scindi videres vincula (oliſi woinut ſ. ſaattanut nähdä); equites procul visi; werr. *α*) elottomiſta puh., eſim. casus abies visura marinos, ſ. o. kokea, run. *β*) ylim. hawaita, aſtaita, eſim. mugire videbis terram (tuntea), videres stridere susurros (kuulla), run. *γ*) olla ſilmät auki, olla hereellä, jam videnti frontem pingit, run. Eritt. *b*) katſoa, katſella, tähyſtää, ſilmäillä, quin tu me vides? (katſo ſinä waan minua ſ. minun puoleeni!); jota etſiä jkta, käydä jkn tykönä ſ. jkta terwehtämäſſä, quem. 2) kuw. ylim. hengelliſeſti nähdä, kekſiä, hawaita, äkätä, oiwaltaa, älytä, ymmärtää, käſittää, quid animo; quid acutius atque acrius; quid in somnis; somnia; in futurum; plus (nähdä pidemmälle, paremmin ymmärtää, tarkemmin tajuilla); animus videt; videbat id non posse fieri; vidit se magno fore periculo; wälitti Praeſens ynnä *acc. c. inf.* kera, tietää, eſim. video utrumque cecidisse; videsne, videtisne, ut *conjunct.* kera, etkö näe, ettekö näe, kuinka; eritt. *α*) tähdätä, tarkata, ottaa ſ. pitää waari (jotakin), malttaa mielenſä, ajatella, miettiä, mieltää, pitää huolta ſ. murhetta (jotakin), pi-

tää tointa (jstakin), katsoa, quid, esim. ea, quae contra disputari solent; prandium cui, aliquid cibi (toimittaa, hankkia); aliud consilium (etsiä); majus quiddam videbam, tarkoittaa; videro hoc posterius, de reliquo videro (puhua); ipse viderit (pitäköön itse murheen, wastatkoon itse, olkoon hänen oma asiansa); quam id recte faciam, viderint sapientes; ut *conjunct.* kera, esim. ut habeas (comites *etc.*), diligenter videbis; ne *conjunct.* kera, esim. videndum est, ne obsit benignitas (on katsottawa, warottawa); vide, ne hoc tibi obstet, katso, waro, malta mielesi, ajattele, eikö tämä wahingoitse sinua, s. o. pelkään että tämä wahingoitsee sinua. *b)* nähdä, elää, eläissään nähdä l. kokea, dies celeberrimos, eum diem, victorias, bona y. m. *c) Pass.* katsottaa jksikin, pidettää jnakin, näkyä l. tuntua jksikin, näyttää jltakin, käydä jstakin, ut imbelles timidique videamur; mors cujus beata videtur; *dat.* kera: quae quibusdam admirabilia videntur, jotka muutamista näyttäwät ihmeteltäwiltä, jotka muutamista, muutamain mielestä, muutamain luullen l. nähden owat ihmeteltäwät, jotka muutamain silmissä näkywät ihmeteltäwiksi, joita muutamat pitäwät ihmeteltäwinä; digna mihi res visa est; *inf.* kera: beate vixisse videor (olen mielestäni onnellisesti elänyt, luulen onnellisesti eläneeni); solem e mundo tollere videntur (näyttäwät ottawan); videre jam videor (on mielestäni ikäänkun näkisin, olen näkewänäni, kaiheksun näkewäni); ut videor (luullakseni); videor mihi perspicere (luulen ymmärtäwäni); *nom. c. inf.:* ut exstinctae amicitiae esse videantur (näyttää tulleen sammutetuksi); ut coram haberi sermo videretur (näkyisi lausutuksi); quae sapientia videtur in hominem cadere posse (näkyy l. näyttää taitawan); divitior mihi videtur esse vera amicitia; wälisti *acc. c. inf.* kera: non mihi videtur, ad beate vivendum satis posse virtutem (en luule); — videtur (cui), hywäksi nähdään, pitää, on mieltä myöden, (jklle) kelpaa, (jkn) mieli tekee, (jkta) haluttaa, (jku) katsoo hywäksi, si (tibi) videtur, tibi si videbitur, ubi visum est j. m. s.; — eritt. lientiämpänä lauseena wirallisissa päätöksissä, esim. fecisse videri pronunciat (ilmoittaa itsensä arwelewan hänen tehneeksi, ilmoittaa, että hänen luullaksensa tuo on tehnyt j. m. s.).

vidua, ae, *f.* k. viduus.

viduitas, ātis, *f.* (viduus), leskeys, leskentila.

viduo, I, (seur.), tehdä tyhjäksi, panna l. saattaa jtakin tyhjäksi jstakin, ryöstää l. kadottaa jltakin jtakin, quid qua re, esim. urbem civibus, run.

viduus, 3, (runko vid, josta divido, alkp. eroitettu jstakin, jsta eritt.) eroitettu puolisosta t. armaastansa, puolisotoin, miehetöin, leskeytynyt, leskeksi jäänyt l. joutunut, *subst.* vidua, ae, *f.* leski, leskiwaimo, viduarum tributa; naimattomista l. joutilaista naisistakin puh.: se rectius viduam - - fuisse. *b)* werr.: cubile (yksinäinen), arbor (semmoisesta puusta puh., johon ei wiinaköynnöstä sidota), run. 2) ylim. tyhjä, wapaa jstakin, tyhjäksi l. paljaaksi pantu jstakin, jtakin wajaawa, ilman jtakin, me ipse viduus (itse minultani hyljätty, kykenematöin itseäni hallitsemaan l. auttamaan), viduus pharetrā (wiineänsä paitsi saatettu, jolta wiini on wiety), run.; *gen.* kera: amoris, run.

Vienna, ae, *f.* kpki Gallia Narbonensis:sa.

vieo, ēre, sitoa, niwoa, palmikoita.

viētus, 3, [run. myös: viĕtus], (ed.), alkp. käyristynyt, koukistunut, jsta lakastunut, kuihtunut, surkastunut, kämärtynyt, kitistynyt, rypistynyt, maturitate tempestiva vietum et caducum; werr.: cor.

vīgēni, k. viceni.

vigeo, vigui, II, olla elokas, elää, olla ramussaan, tärmässään, woimissaan, liikkua, mehuta, puhottaa, puuhota, rehottaa, olla wirkiä, wilkas, hilpia, työteliäs, toimikas, quae a terra stirpibus continentur, arte naturae vivunt et vigent; viget animus; Romani vigentes corporibus: animo, memoriā vigere; vegetum ingenium

in vivido pectore vigebat; viget aetas; ubi studia nostra viguissent? (kuſſa oliſi rakkautemme woinut töiſſä ilmauntua?). *b)* kuw. meneſtyä, loiſtaa, tehoittaa, olla täydeſſä woimaſſa, olla wallaſſa l. ylinnä, olla arwoſſa, käydä paljoſta j. m. ſ., vigebant studia rei militaris; audacia, largitio, avaritia vigebant; ubi invidia atque crimina vigent (wallitſewat), run.; dum Lycurgi leges vigebant (pyſyä woimaſſa); apud quos venandi laus viget; in Academia maxime vigere (olla erinomaiſeſſa arwoſſa); multa saecula viguit Pythagoreorum nomen, olla kiitetty, mainehikas, kuuluiſa; ſamoin: Thebanus Epaminondas viget y. m.

vigesco, ere, (ēd.), käydä elokkaaksi, wirkiſtyä, wäkeytyä, woimiſtua, ruweta meneſtymään j. m. ſ.

vīgēsimus, f. vicesimus.

vigil, vigilis, (vigeo), walwas, walpeella l. hereellä olewa, wirkiä, prius orto sole vigil calamum posco, run.; ales (ſ. o. kukko), run.; *subst.* vigil, ilis, *m.* wartia, wahti, fanatici (yötyrit, yöjalkalaiſet); — werr.: oculi (tirkiät, tarkat), ignis (yhä palawa), lucernae (yölamput), run.; kuw.: cura, walweella pitäwä, lewotuuttawa, tarkka, run.

vigilans, tis, *PA.* walwas, huolikas, tarkkahuolinen, oculi, run.; consul.

vigilanter, *Adv.* walpaasti, huolikkaasti, tarkasti, toimikkaasti.

vigilantia, ae, *f.* (vigilans), walpaus; eritt. kuw. walpaus, huolenpito, toimenpito, toimeliaiſuus, singularis.

vigilax, ācis, (vigilo), aiwan walwas; kuw.: curae (walpeella pitäwät, unen wiewät), run.

vigilia, ae, *f.* (vigil), walwominen, yöwalwonta, cui non sunt auditae Demosthenis vigiliae? Eritt. *b)* wartioitſemus, wahdinpito, wartio, wahti, vigilias agere (olla wartiolla, pitää wahtia); scutum in vigiliam ferre; v.' nocturnae; — jästa werr. yöwahdin aika, yöwartio, Romalaiſilla neljäs oſa yötä, primä vigiliä, de tertia vigilia, quartä vigiliä (noctis); ja wahtia pitäwä posti, wahtiposti l. -miehistö, wahdistо, wartiosto, vigilias crebras ponere; vigilias disponere per urbem; vigilias circuire. 2) kuw. walpaus, huolenpito, vigiliam suam cui tradere (ſ. o. wirkanſa).

vigilo, I, (vigil), walwoa, olla walpeella l. hereellä, olla nukkumatta, olla walwas, ad multam noctem, de nocte, proxima nocte j. m. ſ.; werr.: vigilant lumina (yhä palawat, walotorniſta puh.), run. *b)* kuw. walwoa, olla walpeella, vigilantes curae; eritt. walwoa, olla walpaana, pitää huolta, pitää waaria, olla waruiſa, pro quo; pro re cujus (walwoa jkn aſia); in diligendo; vigila, ne tuam causam deseras. 2) *trans.* walwoa, walwoen wiettää, walwoen tehdä l. toimittaa, noctes, run.; vigilati labores, run.; quae vigilanda viris, run.

vīginti, kakſikymmentä.

vīginti-viri, orum, *m.* kakſikymmenyö-miehet, kakſikymmen-jäſeninen wirkakunta, jonka Caeſar Kampanian maitten jakamiſeksi aſetti; jästa **vīgintivirātus**, us, *m.* kakſikymmenyö-miehen wirka.

vigor, ōris, *m.* (vigeo), elinwoima, ramu, tarmo, tärmä, meneſtys, höykkä, puhti, teho, wirkeys, wilkkaus, hilpeys, karskeus, igneus, patrius y. m., run.; naturalis; animi.

vīlis, e, helppo, halpa, huokiahintainen, kelwiä, frumentum; run. kaikialla myytäwä, wiljalta l. runſaasti ſaatawa, koſolta tarjona olewa, yleinen, poma, phaselus. *b)* kuw. wähä-arwoinen, wähäpätöinen, halpa, huono, kehno, alhainen, keito, arwotoin, honor, vita y. m.; pericula vilia habere; Europe (kelwotoin), run.

vīlitas, ātis, *f.* (ēd.), helppous, halpuus, kelweys, halpa l. huokia hinta, annonae; alter annus in vilitate fuit (toiſena wuonna oli kaikki helppoa); kuw. *a)* arwottomuus. *b)* halpana pito.

vīliter, *Adv.* helposti.

villa, ae, *f.* maa-aſunto, maakartano l. -howi, moiſio, maatalo, karjatalo; eritt.: Villa publica, julkinen rakennus Marſin kentällä, kuſſa kanſa ko-

kountui henkikirjoitukſiſsä, kuhun wieraita lähettiläitä majoitettiin j. m. ſ.

villico, āre, (ſeur.), hoittaa maakartanoa, olla kartanonhoittajana, in ea (republica) quodammodo villicare.

villicus, 3, (villa), maakartanollinen, *subst.* villicus, i, *m.* kartanonhoittaja, talonhoittaja l. -katſoja, talonwouti, ja villica, ae, *f.* kartanonhoittajatar, talonkatſojatar.

villōsus, 3, (villus), pitkäkarwainen, takkuinen, hatuinen, höytiä, karhia.

villula, ae, *f.* (villa), maakartanoinen, maatalonen.

villus, i, *m.* pitkä karwa, takku, hatu, animantium aliae villis vestitae; tonsis mantelia villis (nukka), run.

vīmen, inis, *n.* (vieo), witſaš, witſa, hulja, ſäippä, eritt. pajun-okſa, *plur.* niwelmäät; run. kori, quernum.

vīminālis, e, (id.), witſallinen; jota Viminalis collis, yksi Roman ſeitſemästä kukkulašta, ſiinä kaswawašta pajupenſaštošta nimensä ſaanut.

vīmineus, 3, (vimen), witſainen, tegumenta, niwelmäistä tehty, niwottu, palmikoittu.

vin', = visne, k. volo.

vīnāceum, i, *n.* ja taw. **vīnāceus**, i, *m.* (vinum), wiinamarjan tuma l. syödän.

vīnālis, e, (vinum), wiinaa koskewa, wiina-; *subst.* Vinalia, ium (orum), *n.* wiinajuhla Huhtikuun 22:nä ja Elokuun 19:nä p:nä.

vīnārius, 3, (vinum), wiinaa koskewa, wiina-, vas; crimen (wiinatullia koskewa); *subst.* vinarium, ii, *n.* wiinaastia, -ruukku, -pullo.

vincibilis, e, (vinco), huokia woittaa.

vincio, vinxi, vinctum, IV, sitoa, sitoa ympäri, kiertää l. kiemata ympäri, kääriä ympäri, kietoa, panna nuoriin l. köysiin, köyttää, kahlettaa, manus post terga, run.; tempora floribus (kääriä kukkia ohimoisten ympäri), run.; civem Romanum; trinis catenis vinctus; werr.: camera lapideis fornicibus vincta (kuvottu). *b)* kuw. sitoa, kytkeä, käsittää, kiinnittää, welwoittaa, (pars animi) vinciatur amicorum custodiis; quid legibus (pitää koossa, pitää kuriesa, ehkäistä); membra orationis numeris; sententias (sidewäksi liittää); linguas et ora (lumota), run.; somno vinctus (unelta woitu, unen haltuinen); oppida praesidiis (waruštaa, wahwištaa, turwata); obsequio vinctus.

vinco, vīci, victum, III, woittaa, saada woitto, päästä woitolle, tulla woitto-puolelle, saada woimus l. puoli, woimuštaa, puolentaa, lanništaa, walloittaa, non virtute neque in acie, sed artificio quodam et scientiä oppugnationis; run.: Olympia (s. o. Olympian leikkilöisšä); qui vicissent; quem; omnes gravi proelio; navalibus pugnis Carthaginienses; victi (woitetut, häwinneet); Galliam bello; oppidum vi, urbem pugnando; riita-asioisšа ja muisšakin kohdin: judicio, sponsione; judicium, sponsionem; causam, run.; in certamine amicitiae vinci; vicit in senatu pars illa, quae *etc.*; sententia vincit (ehdotus katsotaan hywäksi, tulee aikoiseksi, siihen suostutaan); Othonem vincas volo (tahdon että tarjoat enemmän kun Otho); vincunt aequora navitae (selkiäwät meriltä), run.; viscera flammä (häwittää), proventu horrea (rikkoa), noctem flammis (walaista), nepotes (estää lastenlastenkin jälkeen, puusta puh.), fata vivendo (elää yli määrän, kauemmin kun pitäisi), aëra (lentää ylitse), run.; ramum (saada urakka ohsasta), run. 2) kuw. woittaa, naturam studio; subitam et fortuitam orationem commentatio et cogitatio facile vincit; animum; vinci a voluptate; spem (huolettaa, heittää toiwo, luopua toiwosta); vinculum fidei (kukistaa); lex victa et abrogata (kumottu, sortunut); jota taiwuttaa, myönnyttää, mukauttaa, hellyttää, suostuttaa, pakoittaa, saattaa, victus patris precibus lacrimisque; vinci vocibus cujus, run.; est qui vinci possit, run.; victus somno (unelta woitu); victi irä (wihalta wiehätetyt, wihan haltuiset); pietas victa furore (hurmauntunut), run.; **victus** animi (innoittunut halušta), run.; vincor, ut credam miser (pakoitetaan polonen uskomaan), run.; eritt. *a)* woittaa, ottaa woitto (jotakin), wiedä etu

(jiltakin), olla (jtakin) etuiſampi, enempi, yliämpi j. m. ſ., noſta (jnkin) yli, terrae magnitudinem; opinionem, exspectationem omnium; quem crudelitate, eloquentiä y. m.; scribere, quod Cassi opuscula vincat, run. *b)* woitolliſeſti näyttää todekſi, oſottaa todekſi, toteuttaa, ſaada toteen l. täyteen, näyttää, *acc. c. inf.*; vincet ratio insanire nepotes, run.; hoc, ut *conjunct.* kera, run. *c)* olla pääsynnä l. ennättänynnä määränſä päähän, tarkoituſtenſa perille, vicimus; jöta eſim. vincite, olkoon teiſä oikeus, olkoon menneekſi, olkoon teidän tahtonne.

vinculum l. **vinclum**, i, *n.* (vincio), ſide, nauha, riſma, paula, nuora, köyſi, kahle, corpora constricta vinculis; vincula epistolae laxare; Tyrrhena pedum circumdat vincula plantis, anturakengät, ruohikengät, run.; eritt. uſein *plur.* ſiteet, kahleet, wangitto, wankeus, in vincula abripi, conjici, duci; esse in vinculis; ex vinculis causam dicere (kahleiſſa); e vinculis publicis effugere. *b)* werr. ja kuw. ſide, pide, pidin, ex corporum vinculis evolare; vincula revellere judiciorum, utilitatis vitaeque communis; beneficium et gratia sunt vincula concordiae (kiinnittimet); v. fidei; qui est cum illo maximis vinculis propinquitatis conjunctus; pennarum vincula (liitin), run.; v. ingens immodicae cupiditatis injectum est (kytky).

Vindelici, orum, *m.* germanialainen kanſakunta pohjoiſpuolella Rhaetiaa.

vindēmia, ae, *f.* (vinum-demo), wiinamarjain kokous l. poiminta, wiinankorjuu; run. werr. wiinamarja, wiina.

vindēmiātor, ōris, *m.* (ed.), wiinatarhuri.

vindēmiola, ae, *f.* (vindemia), wähäinen wiinankorjuu, werr. wähäinen tulo l. ſäästö.

vindex, icis, *c.* (vindico), joka laiſſa jtakin omiſtaa, lainkauttainen l. laillinen omiſtaja, jöta *a)* takaaja, ſuojelia, warjelia, wapauttaja, pelaſtaja, ſuojeliatar jne., libertatis, majestatis imperii; injuriae (turwaaja wääryyttä waſtaan), periculi (waaraſſa); vox una vindex libertatis (ſäilyttäjä). *b)* koſtaja, rankaiſia, koſtajatar, conjurationis, cupiditatum; Furiae - - vindices facinorum et scelerum; *adj.*: vindice flamma, run.

vindicātio, ōnis, *f.* (vindico), ſuojeleminen, warjeleminen, t. koſtaminen.

vindiciae, arum, *f.* (ſeur.), lainkauttainen omiſtaminen, laiſſa tapahtuwa l. laillinen omiſtus, injustae; vindicias ab libertate in servitutem dare (ſallia haltuun otanto); v. secundum libertatem (haltuun otanto wapauttamiſekſi l. wapautta warten); v. secundum servitutem (haltuun otanto orjuuttamiſekſi).

vindico, I, (vim-dico, alkp. ilmoittaa wäkiwaltaa, nim. ſiinä tapauſſeſſa, että omiſtetun eſineen laillinen haltuun ottaminen eſtetään, jöta) lailliſeſti omiſtaa, laiſſa l. lain kautta omiſtaa, quem (in libertatem). Eritt. 2) yliim. omiſtaa, waatia omakſeen l. haltuunſa, wäittää omakſeen, päättää omakſeen, ſanoa omakſeen, anaſtaa, omnia pro suis; quem suum; ortus nostri partem vindicat patria; nonnulla a quo; partem victoriae ad se; decus belli ad se; libertatem, puolluſtaa; antiquam faciem (jälleen ottaa), run. *b)* ſaattaa wapauteen, wapauttaa, tehdä wapaakſi, ſuojella, warjella, pelaſtaa, rempublicam ex dominatu cujus in libertatem; patriam ex servitute in libertatem; Galliam in libertatem; se et populum Rom. in libertatem; quem a quo; quem a verberibus, ab unco, a crucis terrore, a miseriis, a molestiä, a labore j. m. ſ.; domum suam a solitudine; laudem summorum oratorum ab oblivione hominum atque a silentio. *c)* koſtaa, rankaiſta, maleficium, facinus (in quo); conatus perditos cujus; dolum malum legibus; gravius in quem, severe in quem (rankaiſten menetellä jtn ſuhteen, rankaiſta jku).

vindicta, ae, *f.* (ed.), wapahduſſauwa, jolla Praetori wapaakſi laſkettawaa orjaa koſketti. 2) ſuojelus, puolluſtus, pelaſtus, legis, run.; libertatis

uan.

vīnitor, ōris. *m.* (vinum), wiinatarhuri
vīnolentia, æ. *f.* (ſcur.), wiinapaiſuus, wiinoiſja l. paiſſanſa oleminen, ja myös: wiinaan taipumus, juoppous.
vīnolentus, 3, (vinum), wiinapäinen, **wiinapäiſſä, wiinoiſja, juopunut, päihtynyt, in violentiam vinolentorum incidere**; **vinolenti homines** (wiinaan menewät); **verr.: furor.** 2) wiinainen, wiinalla wahwaeti ſekoitettu, **medicamentum.**
vīnōsus, 3, (ſcur.), wiinakas, wiinapäinen, juopunut, päihtynyt, modice. *b)* wiinaan menewä, wiinaan taipunut, wiinanhimoinen, juoppomainen.
vīnum, i, *n.* wiina, vinum aegrotis, quia prodest raro, nocet saepissime, melius est non adhibere omnino; vinum vetustate coacescit, evanescit; v. fugiens. *b)* verr. wiinanjuonti, juominti, vino lustrisque confectus; in vinum pronior; ad vinum diserti; per v. (wiinan äärestä, wiinapäiſſä); regna vini, run.
vio, āre, (via), käydä, matkata.
viola, æ, *f.* orwonkukka, orwokki. *b)* verr. orwokinkarwa, ſinerwänpuna, run.
violābilis, e, (violo), loukattawa.
violāceus, 3, (viola), ſinerwänpunainen.
violārium, ii, *n.* (viola), orwokkipenkki l. ſtehdas, orwokiſto.
violātio, ōnis, *f.* (violo), loukkaaminen, häwäiſeminen, ſaastuttaminen, riiwaaminen, templi.
[illegible] *m* (violo), loukkaaja, hä-

tehdä n
taa, w
wittaa,
pahent
keä, rik
tes, ho
vulner
run.; l
taa, ri
run.; –
cujus;
mation
vīpera,
vus-pa
kyykär
vīpereus
kärmet
strum
pää),
(ſ. o.
mehu
henki
vīperīn
kyykä
vir, vi
facti
rus
et s
turp
awi
de
vir
l. a
erit
leg
nu

mies, jommoisena hänen tulee olla, oikia, kelpo, aika, oiwa, urhia mies, t. kunnian mies, isänmaan rakastaja j. m. s., plane v. (koko mies); tulit dolorem, ut vir; se virum praebere; arma virumque cano (uros, sankari), run.; si vir esse volet y. m. 4) usein ylim. ihminen, apertus, simplex, ingenuus, justus *etc.;* vidisti virum (s. o. hänen); pecudesque virosque rapiunt, run.

virāgo, inis, *f.* (ed.), miehuullinen neitsy, urhia, sankarinkaltainen neito, sankarineito, sankaritar, bello metuenda v. (Pallas), run.

Virbius, ii, *m.* Hippolytoon liikanimi.

virens, tis, *PA.* wiheriöiwä; kuw. wihantelewa, kukkia, nuorekas, nuori.

vireo, ēre, wiheriöitä, wihota, wihottaa, wihannella, arbores semper virent. *b)* kuw. wihannella, kukoistaa, mehuta, olla raitis, ramussaan, tärmässään, woimissaan, olla hilpiä, wiriä, wilkas, eloisa, serpens squama virere recenti solet (kiiltää), run.; virebat integris sensibus.

vīres, ium, *f.* k. vis.

viresco, virui, III, (vireo), wihertyä, wihantua, ruweta wiheriöitsemään.

virētum, i, *n.* (vireo), ruohokko, wiheriä keto, nurmikko.

virga, ae, *f.* (vireo), wehriä oksa, wesa, hako, witsa, warpu, wirpi; eritt. *a)* ymppäys- l. istutus-oksa. *b)* liimasaikka. *c)* witsa, raippa, jommoisia Liktorein witsakimpuissa oli, pahantekiäin pieksemistä warten; jsta run. korkiampain hallintowirkain osottamiseksi. *d)* sauwa, johon nojataan. *e)* noitasauwa. 2) werr. raaka, raita, juonne waatteessa, purpureae, run.

virgātus, 3, (ed.), raitawa, raaollinen, juonteinen, juowikas, kirjawa, sagulum, run.

virgētum, i, *n.* (virga), warwikko, witsikko, pensahikko.

virgeus, 3, (virga), witsainen, warpuinen, supellex, run.; flamma (risuwalkia), run.

Virgiliae, k. Vergiliae.

Virgilius, ii, *m.* romal. sukunimi; jsta **Virgiliānus**, 3, Virgiliusta koskewa, Virgiliuksen.

virginālis, e, (virgo), neitsyllinen, neidollinen, neidonomainen, impinen, neitsyn, habitus, vestitus, verecundia; ploratus (naisen tapainen), run.

virgineus, 3, (virgo), neitsyllinen, neidollinen, neidonomainen, neitsyn, neitsyin, ara, focus (Vestan), sagitta (Dianan), volucres (s. o. Harpyiat), Helicon (Runotarten), run.; aqua, liquor (Virgo wesi, k. virgo), run.

virginitas, ātis, *f.* (virgo), neitsyys, impeys, piikuus.

Virginius, 3, romal. sukunimi.

virgo, inis, *f.* (vireo), neitsy, neito, impi, tyttö, Sabinas honesto ortas loco virgines rapi jussit; incorrupta, Vestalis; bellica (s. o. Minerva), Saturnia (s. o. Vesta), sancta (s. o. Vestali), run.; filia virgo (wielä naimatoin tytär); virgo dea (neitsyllinen jumalatar, s. o. Diana), run.; eritt. wisseistä neitsyistä puh., esim. Vestalista, post Virginum absolutionem, ja run. Dianasta, Danaoon tyttäristä, Hellestä, Astraeasta; werr. *a)* ylim. nuori nainen l. waimo, run. *b)* Virgo, Neitsy, tähtisikerönä. *c)* Aqua Virgo l. yks. Virgo, M. Agrippalta Romaan juoksutettu raikas wesi, jonka lähteen eräs neitsy hoettiin löytäneen.

virgula, ae, *f.* (virga), oksanen, witsanen, raippanen, wirpinen, sauwanen, oleagina; divina (noitasauwa).

virgultum, i, *n.* (ed.), wesakko, witsikko, wirwikkö, pensahikko, wiita, warhe, wehmasto, wesasto, witsasto; jsta **virgultus**, 3, wesastoinen, pensahistoa kaswawa.

virguncula, ae, *f.* (virgo), neitsynen, immyt.

viridārium, ii, *n.* (seur.), huwitarha.

viridis, e, (vireo), wiheriäinen, wehriä, wihanta, wihertäwä, ruohonpäinen l. -karwainen, sinerwän wehriä, kellahtawan wehriä j. m. s., campi, ripa, ligna; comae Nereidum, dei, pallor y. m., run.; *subst.* viride, is, *n.* wehriä (wäri), *plur.* istutti, kaswisto. 2) werr. wihanta, kukkia, nuori, raitis, tärmällinen, ramokas, karski, kelkkiä, hilpiä, juventa, senectus, aevum, run.

viriditas, ātis, *f.* (ed.), wiheriäisyys, wihanto, wehriä karwa l. wäri, pra-

ikainen, [illegible]
tayñ l. aika miehen, partes, run.; togam virilem sumere. *c)* lakikielessä: itsekullekin tulewa, henkeä päälle, miestä päälle; jsta pars v., osa, puoli, welwollisuus; pro parte virili, ettänsä myöden, alaansa myöden, minkä yksityinen jaksaa. 2) kuw. miehuullinen, miehuisa, miehukas, miehewä, urhollinen, woimakas, uljas, luja, jämiä, laterum inflexio; oratio, animus, ingenium y. m.

virīlitas, ātis, *f.* (ed.), miehen ikä; werr. miehuus, mieskuntaisuus.

virīliter, *Adv.* miehuullisesti, urhollisesti, uljaasti, lujasti.

virītim, *Adv.* miehitse, miehittäin, miestä päälle, henkeä päälle, v. distribuere pecus (jakaa yhdelle haawaltansa l. erältänsä, jokaiselle erittäin, itsekullekin). *b)* werr. erinäisesti, erityisesti, erittäin.

vīrōsus, 3, (virus), näljäinen, kinakas. 2) wäkewänhajuinen, pahan- l. ilkiänhajuinen, haisewa.

virtus, ūtis, *f.* (vir), miehuus, s. o. kunto, kelpo, pätö, kunnollisuus, kelwollisuus, aimollisuus, oiwallisuus, jalous, lahja, awu, hywä awu, ut animi virtus corporis virtuti anteponatur; in ipso maximam virtutem esse; his virtutibus lenioribus ornatus, modestiā, temperantiā, justitiā; virtutes continentiae, gravitatis, justitiae, fidei; tanta virtute atque integritate fuit; in quo oratoris - - virtus cernitur, saatto: werr. hywyys, kelwollisuus,

[illegible]
te, myrt
ma; kur
suae.

vīs, *f.* [*ge*
acc. vin
jne.], w
kyky, ta
nis, ten
morbi,
animo e
usein *p*
scentis
viribus
mnibus
wäellä j
mansa j
den, wa
walta,
tur; vi
wäkiw
täistä
(wäell
wäkir
(asew
vis vi
woist
auri
lacri
usein
vires
que
ma,
wail
tiae
utra

viscātus, 3, (viscum), linnunliimalla ſiwallettu l. woideltu.
viscera, f. viscus.
visceratio, ōnis, *f.* (viscus), julkinen lihanjakelo, lihajakajaiſet.
viscum, i, *n.* miſteli (kaswi); werr. miſtelin marjoiſta tehty linnunliima, liittoliima.
viscus, eris, *n.* taw. *plur.* viscera, um, ſiſällykſet, ſiſukſet, ſiſikalut; werr. *a)* liha nahan alla, visceribus inhaerere; boum. *b)* kohdunhedelmä, lapſi, run. 2) kuw. ſiſällykſet, ſ. o. ſiſus, ſiſälö, ſiſusta, ſiſikunta, ſiſäpuoli, ſiſimmät, ſiſimäiſet, terrae, montis, run.; reipublicae; in medullis populi Rom. ac visceribus haerere (aſua ſiſimpänä kanſan ſydämmeſſä); causae (ſiſällinen luonto); inhaeret in visceribus malum; in viscera vertere vires (ſ. o. omia maanmiehiä waſtaan), run.; de visceribus tuis (omaiſuudeſtaſi).
vīsendus, 3, (viso), katſottawa, katſeltawa, ornatus.
vīsio, ōnis, *f.* (video), näentä, katſonta, katſelus, ſilmäys; werr. nähty eſine, ilmiö, ilmauma, näkö, adventicia. 2) kuw. ajatteleminen, mieleſſä kuwaileminen, mielikuwaus, ajatus, arwelo, veri et falsi; doloris.
vīsito, I, (ſeur.), näydä. 2) käydä jkta katſomaaſſa l. terwehtämäſſä, jkn tykönä, jkn pateilla, etſiä, oppia jkta, käydä wieraiſilla jkn luona, quem.
vīso, vīsi, vīsum, III, (video), katſella, katſeskella, katſennella, katſoa, ſilmätä, ſilmäillä, tähyſtellä, katſaſtella, signa, agros, urbem, praedam; res Graecias (tutkiſtella, tieduſtella); exspectatio visendi Alcibiadis (näydä). 2) werr. katſoa, katſomiſta warten tulla jhnkin; jsta eritt. *b)* käydä jkta katſomaaſſa l. terwehtimäſſä, jkn tykönä, jkn pateilla, etſiä, tutkata, oppia jkta, käydä jeſakin, quem; domum cujus.
vīsum, i, *n.* (video), näkemä, näkö, ilmauma, unennäky, unelma, visa somniorum; visis perterritus. Eritt. *b)* ulkomailman waikutus aisteihin, kuwa, mielikuwaus.
vīsus, us, *m.* (video), näentä, näkö, katſonta, katſanto, katſelus, katſahdus, ſilmäys. *b)* werr. näkö, näky, ilmauma, hahmo, muoto, nocturni; humanus; — visum habere insignem.
vīta, ae, *f.* (vivo), elo, elämä, henki, tribus rebus animantium vita tenetur, cibo, potione, spiritu; vitam cui dare, cui adimere; viri in uxores vitae necisque habent potestatem; exiguum nobis vitae curriculum natura circumscripsit; in vita mea (eläiſſäni, elin-aikanani, ikäpäiwinäni, pitkinä päiwinäni); in vita (elinkautena); vitam agere honestissime, degere miserrimam, perducere ad annum centesimum, tutiorem vivere, profundere pro quo, amittere per summum dedecus, auferre cui, producere, ponere; in vita manere, diutius esse; vitä frui; e vita discedere l. cedere, e vita abire, (e) vita excedere, vitä cedere, de vita decedere; vitä quem expellere; vitä se privare; si vita suppetet (jos elopäiwiä, ikää leſtää); werr. *a)* elinlaatu, elämänmuoto, elanto, elo, elämä, rustica, communis ɣ. m.; *plur.*: serpit per omnium vitas amicitia. *b)* henki, perin rakkaaſta eſineeſtä puh., mea v. (kultahenkeni). *c)* elämät ihmiſet, mailma, his v. magistris desuevit querna pellere glande famem, run. *d)* elämänjuokſu l. -kulku, elämäkerta, vitae imperatorum. *e)* ſielu, hahmo Manalaaſſa, tenues sine corpore vitae, run.
vītābilis, e, (vito), karttettawa, wältettäwä.
vītābundus, 3, (vito), karttawa, wäistäwä, wälttäwä, kiertäwä, *acc.* kera t. *abs.*
vītālis, e, (vita), elollinen, elämän, hengen, elin-, vis, spiritus; via (henkitorwi), vita (todellinen, oikia elämä), run.; lumen v. relinquere (ſ. o. kuolla), run.; quod vitale sit (mikä hengen pyſyttää l. woimaaſa pitää). *b)* hengiſſä pyſywä, pitkäikäinen, puer, run.
vītātio, ōnis, *f.* (vito), karttaminen, wäistäminen, wälttäminen, kiertäminen, wieromінen, doloris; oculorum, lucis, urbis, fori.
Vitellia, ae, *f.* Aequiläisten kyseita Latiumiſſa.
Vitellius, 3, romal. ſukunimi.
vitellus, i, *m.* (vitulus), waſikkainen,

hywäilyśśanana. 2) werr. munanturuśkia, -ruśkiainen, -ruśkoinen.

vīteus, 3, (vitis), wiinapuinen, wiinamarjainen, wiina-.

vīticula, ae, *f.* (vitis), wiinapuuhut, wiinapuuhunen.

vītigineus, 3, (vitis), wiinapuinen, wiinapuun, wiinaköynnöśśen.

vitilīgo, inis, *f.* (vitium), rohtuma, sawipuoli.

vitilītigo, I, (vitium-litigo), herjata, lommata; jöta **vitilītigātor**, ōris, *m.* herjaaja.

vitio, I, (vitium), wioittaa, wikuuttaa, wammata, turmella, tärwellä, pilata, pahentaa, auras, oculos, vina, run.; eritt. häwäistä, raiśkata tyttö. *b)* kuw. wäärentää, wääristää, senatusconsulta; memoriam.

vitiōse, *Adv.* wiakkaaśti, wirheellisesti, wammallisesti, se habere. *b)* kuw. wirheellisesti, wäärin, concludere; ferre leges, wastoin auśpicioita.

vitiōsitas, ātis, *f.* (śeur.), wikaperäisyys; kuw. wiallisuus, wianalaisuus, pahuus.

vitiōsus, 3, (vitium), wiakas, wikaperäinen, wialloinen, wirheellinen, wammainen, pahentunut; kuw. *a)* wirheellinen, wäärä, puuttuwainen, exemplum; suffragium; consul, wastoin auśpicioita walittu; orator (kehno, kunnoton). *b)* wianalainen, wiallinen, pahantapainen l. -śuuntainen, kelwoton, huono, homo; vita.

vītis, is, *f.* wiinapuu, wiinakäwi; werr. wiinaköynnös, wiinawäänneliäs, jöta myös: wiinaköynnöksestä tehty Centurionśauwa, Centurion komentośauwa.

vītisator, ōris, *m.* (vitis-sator), wiinapuitten istuttaja, wiinan-istuttaja.

vitium, ii, *n.* wika, wirhe, wirhi, wamma, wahinko, corporis; nihil est in parietibus vitii (halkeama); kuw. *a)* ylim. wika, wirhi, syy, vitia in dicente videre; castrorum (epäśoma aśema); tempestatis et sentinae (wahingollinen waikutus); fortunae, rerum; meum. *b)* eritt. wika, erhetys, horjaus, rikos, syy, pahe, paha tapa, pahuus, vitae; ventris; senectutem ab omnibus vitiis vindicare; in vitio esse (olla wianalainen); vitio cui dare l. vertere (lukea jkllc wiaksi, śoimata jkta); jöta uśkonnon aśioisśa: wika auguurioisśa, tabernaculum vitio captum; navigare vitio (wastoin auśpicioita); comitiorum solum v. est fulmen (eśte).

vīto, I, karttaa, wäistää, wääjätä, wältää, kaartaa, kiertää, koettaa päästä, tela, locum; kuw.: vitia, vituperationem, suspiciones, periculum, mortem, aspectum y. m.; adversarium; se ipsum (olla itśeensä tyytymättä), run.; ne *conjunct.* kera; run. *inf.*

vitreus, 3, (vitrum), lasinen, lasista, lasi-; werr. läpinähtäwä l. -paistawa, kuulakka, kirkas, loistoisa, kaunis, unda, ros, run.; Circe, run.; kuw.: fama (särkywäinen, epäwakainen), run.

vitricus, i, *m.* isäpuoli, isintimä.

vitrum, i, *n.* lasi. 2) morsianruunu, josta kaswista saadaan sinistä painetta.

vitta, ae, *f.* (vieo), nauha, side, wirwe, rihma, timppi, tanno, eritt. pyhäisä toimituksissa: pääside l. -ripa, uhriwirwe, papintimppi j. m. s., wäliin alttarin ympäri sidottu ja turwaneliain rauhasauwan ympäri kierretty; josta **vittātus**, 3, siteellinen, päsiteellä l. timpillä waruśtettu.

vitula, ae, *f.* (vitulus), lehmäinen wasikka, werr. lehmyinen, hieho, nuori lehmä.

Vitulāria via, ae, *f.* tie Arpinumin seudulla.

vitulīnus, 3, (śeur.), wasikan, carunc ula (kappale wasikanlihaa), assum (wasikanpaisti); *subst.* vitulina, ae, *f.* (*sc.* caro), l. vitulina, orum, *n.* wasikanliha.

vitulus, i, *m.* härkälnen wasikka, härkäwasikka, werr. kalpi, mulli, ylim. poika, esim. warsa.

vituperābilis, e, (vitupero), moitittawa, morkattawa, nuhdeltawa, nuhteenalainen, consulatus.

vituperātio, ōnis, *f.* (vitupero), moittiminen, laittaminen, moite, laite, morkaus, soimaus, sonkotus, nubde, joka tehdään muille t. jonka muilta saa kuulla, communi vituperatione reprehendere; in vituperationem venire, adduci, cadere.

vituperātor, ōris, *m.* (śeur.), moittija, laittelia, morkkaaja, invidi; philosophiae; cujus.

vītupero, I, (vitium-paro), moittia, laittaa, laitella, morkata, nurittaa, ſoimata, lommata, ſonkottaa, parjata, ſulmia, quem ja quid.

vīvārium, ii, *n.* (vivarius, 3, eläwiä eläimiä koſkewa, vivus), eläimettö, eliöttö, eläinſäily, elikötarha, eritt. kalatto, kalalammikko.

vīvax, ācis, (vivo), pitkäikäinen, kauan eläwä, ſitkähenkinen, pater, mater, cervus, run.; Sibylla (kuolematoin), run.; werr. keſtäwäinen, pyſywäinen, apium, oliva, run.; gratia, virtus, run. 2) eloiſa, wirkku, woimakas, sulfura (wiriästi palawa, liekkiin leimahtawa), solum, run. 3) elähyttäwä, semina, run.

vīvesco, vixi, III, (vivo), ruweta elämään, elpyä, wirkiſtyä, woimiſtua.

vīvidus, 3, (vivo), eloiſa, elokas, wilkas, wirkiä, wirkku, hilpiä, woimakas, gemma, run.; kuw.: Umber (canis), dextra bello, run.; ingenium, pectus; virtus, run.

vīvirādix, īcis, *f.* (vivus-radix), juurilla waruſtettu iſtukas, juurellinen iſtuke l. taimi, iſtunnainen.

vīviseo, ſ. vivesco.

vīvo, vixi, victum, III, [run.: vixet = vixisset], elää, olla eloſſa l. hengiſſä, pyſyä hengiſſä, ad summam senectutem, ad centesimum annum, triginta annis, annum ĵ. m. ſ.; vitam (elää l. wiettää); vivit vitis; vivit ignis (palaa), run.; ita vivam, niin totta kun elän; ne vivam, ſurma ottakoon, ſurma wiköön. *b)* elää hywin, mehuta, pitää joutoa, nauttia elämää, quando vivemus; jöta vive, vivite, jää hywästi, jäätäät terweeksi, run. *c)* elää, keſtää, pyſyä, olla häwiämättä l. katoamatta, ejus mihi vivit auctoritas; extento aevo, per omnia saecula, run.; vivit vulnus, vivunt carmina, scripta ȳ. m., run. 2) werr. elää ſillakin, jotenkuten, elättää itſenſä, henkenſä, pääsſä ſillakin, jotenkuten, piscibus, lacte, cortice; rapto; herbis vivis, parvo, ex rapto, run.; jucunde; parcius, bene, suaviter, run. *b)* ylim. elää, elellä, eleskellä, elostaa, aſuskella, oleskella, olekſia, olla, in literis, in oculis civium; unis moribus; e natura, convenienter naturae; Syracusis; in Thracia; cum quo; secum (elää itſekſeen, itſekſiä, pitää murhetta ei muiſta kun itſeſtään).

vīvus, 3, (cb.), eläwä, eloſſa olewa, hengiſſä, eloſſa, elämäsſä, eläiſſä, homo; ut vix vivus effugeret; quem vivum capere (eläwältä); illo vivo, vivo utroque j. m. ſ. (hänen elinaikanansa l. eläiſsänsä jne.); vivus vidensque (ilpo-eläwä); werr. elottomiſta puh.: cespes, arundo, virga, radix, wihanta, werce, kaswawa, tuore, run.; flumen, juokſewa; ros, raikas, lucerna, palawa, calor, luonnollinen, saxum, luonnollinen, hakkaamatoin, run.; — vultus (eläwänmuotoinen, -kaltainen), run.; vox (ſuullinen, ſuuſanallinen puhe). *b) subst.* vivum, i, *n.* alky. eläwä, elo, jöta ad vivum resecare, leikata lihaan asti, aiwan ſywälle, ja kuw.: neque id ad vivum reseco (en tuota turhan työskäsi ymmärrä); — werr. pääoma, kapitali, de vivo erat aliquid resecandum; nihil detraxit de vivo.

vix, *Adv.* tuskin, hädin tuskin, töin tuskin, kiiwan kaawan, työllänsä, waiwoin, pahaiſesti, wäen wäkiſin; werr. ajasta puh.: tuskin wasta, tuskin wielä, siitä ſiihen, tuskin, juuri, taw. ynnä quum ja run. et sanan kanssa; jöta vix dum l. vixdum, tuskin wasta, tuskin wielä.

vix-dum, *Adv.* ſ. vix.

vocābulum, i, *n.* (voco), nimitys, merkitys, sana, nimi, res proprium v. non habet; res ut omnes suis certis ac propriis vocabulis nominentur; res utiles deorum esse vocabulis nuncupatas; quo. vocabulo Graecis cantus lugubres nominantur.

vocālis, e, (vox), äänellinen, äänekäs, ääneliäs, säwelikäs, soiwa, helkkywä, puhuwa, huutawa, laulawa, soittawa, ora (vatis), carmen, chordae, run.; ne quem vocalem praeteriisse videamur (äänteliä, jolla waan ääni on ollut); Nympha, Orpheus, run.; *subst.* vocalis, is, *f.* (*sc.* litera), äänti ö, äänikäs, vocali.

Vocātes, ium, *m.* kansakunta Aquitaniassa.

vocātus, us, *m.* (voco), kutſuminen, kut-

ſunta, käskentä, puoleen l. awuksi huudanta, vocatu cujus; frustrari vocatus cujus (rukoilemus), run.

võciferātio, ōnis, *f.* (ſeur.), luja ääntäminen, huutaminen, pauhaaminen, riekuna, kirkuna, iſo-ääninen walitus.

võciferor, I, (vox-fero), äännellä, kowaſti ääntää, lujaan huutaa, huudahtaa, mäikkiä, mönkyä, riekua, karjua, kirkua, kiljua, palam; quid; *acc. c. inf.*; vociferari Decius, quo fugerent?

vocito, I, (ſeur.), uſein l. tawalliſeſti nimittää, olla tottununna nimittämään, nimittää, puhutella, ſanoa, quem tyrannum (ikta tyrannikſi); qui Phalereus vocitatus est (Phalereus liialta nimeltä).

voco, I, (vox), kutſua, huutaa, käskeä, kutſua l. tuottaa luokſi, ſaatawille, paikalle, jhnkin, huutaa puoleen, awuksi, nutu vocibusque hostes; ad perficienda opera magnam jumentorum atque hominum multitudinem ex omni provincia; quem ad se; populum ad arma; milites ad concilium; quem in concionem; ad consilium (kutſua kokoon ſotaneuwokunta); senatum (kutſua kokoon); concilium, pueros (kutſua yhteen, koota), run.; —pluviam (ilmoittaa, ennuſtaa, warekſeſta pub.), run.; — (voce) quem, deos, rukoilla, run.; imbrem votis (anella), run.; ventis vocatis (toiwotuilla tuulilla), run.; eritt. *a)* käskeä, haaſtaa, pyytää oikeuteen, lakiin, in jus, in judicium. *b)* kutſua, käskeä, pyytää ruallisille, wieraakſi, wieraaſen, quem ad coenam; ad prandium; quem domum suam; quem; jsta käskeä, kehoittaa, waatia, houkutella, wiehätellä, kiihdyttää, quem ad quietem; quem ad vitam, in spem; ad bellum gerendum. *c)* haaſtaa (taisteloon), clamoribus hostem, run.; divos in certamina, run. *d)* nimittää, puhutella, ſanoa, quem regem (ikta kuninkaaksi); aedificia, quae mapalia illi vocant; qui nunc Quirinalis vocatur (jonka nimi nyt on Quirinalis, nyt Quirinalis nimeltään). 2) werr. ſaattaa, wetää jhnkin tilaan, mieleen j. m. ſ., quem in odium, in invidiam (tehdä wihatukſi); quem in luctum; in partem vocari (tulla l. päästä oſalliſeksi); quem in crimen (ſyyttää ikta, kantaa jkn päälle); quid in dubium, in disceptationem (tehdä jtakin epäiltäwäksi, riidellä jstakin); quid in judicium (wetää l. tuoda tutkintoon, tutkittawaksi, lailliſesti tutkia); quem ad calculos (tehdä tili jkn kanſſa); amicitiam ad calculos (peräti tyyskästi laskea ystäwyyden luku); quid in commune (yhteiſyyttää); quid ad exitium (ſaattaa turmioon, turmion alaiſeksi); vocari in periculum (joutua waaraan).

Vocōnius, 3, romal. ſukunimi; *adj.* voconinen, Voconiuksen.

Vocontii, orum, *m.* kanſakunta Gallia Narbonensis:ſa.

võcula, ae, *f.* (vox), heikko ääni, äänyt, äänönen, voculam recreare; werr. *a)* heikko ääni l. ſäwel, ſointo, falsae. *b)* wääbinen puhe, incurrere in voculas malevolorum (pilkkapuhe, parjauš).

Vogesus, l. Vosegus.

vola, ae, *f.* piwo, koura.

Volaterrae, arum, *f.* kyki Etruriaſſa; jsta **Volaterrānus**, 3, volaterralainen, Vada V., Volaterran ſatamakyki; *subst.* Volaterräni, orum, *m.* Volaterralaiſet.

volāticus, 3, (volo), ſiiwillinen; werr. kiekkumainen, huikelewa, epäwakainen, Academia.

volātilis, e, (volo), lentäwä, ſiiwillinen, ſiiwikäs, bestiae (ſiipikarja, ſiiwikkäät; puer (Cupido), run.; werr. *a)* nopia, joutuiſa, kerkiä, kiitäwä, ferrum, telum, run. *b)* liwakas, haihtuwa, menewä, katoawainen, aetas, run.

volātus, us, *m.* (volo), lentäminen, lento, aquilae.

Volcae, arum, *m.* kanſakunta Gallia Narbonensis:ſa, jaettu kahtia: V. Arecomici ja V. Tectosages.

Volcātius, 3, romal. ſukunimi.

volēmus, 3, (vola), kouran täyttäwä, pira, run.

volens, tis, *PA.* tahtoinen, wapaa-ehtoinen, mielullinen, kernas, volens vos adoro (tahallani, ehdollani), run.; quos ipsa volentia rura tulere (mielellään), run. *b)* mieluiſa, ehtoiſa, ſuoſiokas, hywänſuopa, lempiſä, armas, dis volentibus; animo volenti.

volg-, ſ. vulg-.

volito, I, (volo), lennellä edeſtakaiſin, ſinne tänne, ympäri, liipotella ympäri, volitant aves. *b)* werr. nopiaſti liikkua, lennellä, liidätellä, liehua, häälyä, wäikkyä, häilätä, hääriä, huiſkia, wiipata, ajelehtaa, juoſſennella, riennellä, pyöriä, hyöriä, lennellä jne. edeſtakaiſin, ympäri, tota acie, toto foro, tota Italia; in foro; ante oculos; per mare, run.; volitat ut rex (heiſkaroitſee); infinita vis volitat atomorum; volitat atra favilla in nimbo (tuoksua, tupruta), run.; volitant umbrae, run.; kuw.: per ora virûm (lennellä ihmiſten ſuuſta ſuuhun, ſ. o. ihmiſiltä yliſtettää), run.; animi nostri volitare cupiunt (olla liikkeellä, wirwotella itſeänſä); homo volitans gloriae cupiditate (korkialle pyrkiwä); insolentius (iſotella).

voln-, ſ. vuln-.

volo, I, lentää, ista avi (*sc.* aquila) volat nulla vehementius; volant apes, run.; volasse eum, non iter fecisse diceres; *subst.:* volantes, linnut, run. *b)* werr. lentää, lentowäeſſä kulkea, huikkua, wiiletellä, wilkoa, liihätellä, lipua, ſiuotella, ſuihkata, wihjaiſta, mennä ſujahtaa, tulla tuoksahtaa, tohottaa, ehditellä, kiitää, ſamota, rientää, per summa aequora curru, medios per hostes, run.; volat navis, currus, axis, run.; volant fulmina, run.; volat vapor ad auras, ventus, run.; volant tela utrimque, ſinkoilla; literae Capuam ad Pompejum volare dicebantur; volat aetas; volat fama (juoksee), run.; volat irrevocabile verbum (liepsahtaa tiehensä, puikkii matkoihinsa), run.

volo, volui, velle, tahtoa, aikoa, mieliä, ſuoda, toiwoa, pyytää, quid, eſim. faciam, quod vultis, ut potero; — *inf.*, eſim. velim scire; idem Stoicus esse voluit; *acc. c. inf.*, eſim. pater illum alterum secum volebat esse; judicem esse me, non doctorem volo; jucundum se esse volebat; qui haec salva esse volumus; quae declarari volemus; *infinitivus perfecti passivi*, eſim. si purgati esse vellent; nunc illos commonitos velim; — ut *conjunct.* fera, harw.; — yks. *conjunct.*, eſim. visne hoc primum videamus? (ſuwaitſetkos enſin katſomme?); velim nos diligas (ſoiſin); quam vellem te ad Stoicos inclinavisses (oliſin ſuonut); — *abs.:* velit, nolit, scire difficile est. Kritt. *a)* v. quem, tahtoa puhutella jkta; — si quid ille se velit (jos tuo tahtoi häneſtä jotakin). *b)* bene t. male cui, ſuoda hywää t. pahaa jklle, run.; jôta quid cujus causa, ſuoda jklle jtakin hywää, kaikkia hywiä. *c)* julkimenoiſſa: tahtoa, määrätä, ſäättää, *acc. c. inf.*; jôta kanſalle tehtyin laki-ehdoitusten aluſſa: velitis, jubeatis. *d)* tahtoa, ſ. o. pitää jtakin luuloa, wäittää, arwella, ſanoa, quid; *acc. c. inf.*; si vultis. *e)* quid sibi vult (res), mitä tahtoo ſanoa, mitä merkitſee, mitä tarkoittaa, nec satis intellexi, quid sibi lex, aut quid verba ista vellent.

volo, ônis, *m.* (eb.), wapaa-ehtoinen ſotamies, wapaa-ehtolainen.

Volsci, orum, *m.* Volskilaiſet, kanſakunta Latiumiſſa; jôta **Volscus**, 3, volskilainen.

Volsinii, orum, *m.* kyki Etruriaſſa; jôta **Volsiniensis**, e, volſiniilainen, *subst.* Volsinienses, ium, *m.* Volſiniilaiſet.

volsus, 3, *Partcp.* ſ. vello.

Voltinius, 3, voltinilainen, tribus; jôta **Voltinienses**, ium, *m.* Voltinilaiſet.

Voltumna, ae, *f.* Etruskilaisten liittojumalatar.

Volturnus, ſ. Vulturnus.

voltus, ſ. vultus.

volûbilis, e, (volvo), huokia kiertää, kierrettäwä, buxum (hyrrä), run. 2) kiertywä, kieriwä, kiekkurainen, kiepuwa, pyöriwä, wieriwä, wyörywä, coelum, deus; nexus (anguis), amnis, run.; aurum (ſ. o. kultainen omena), run. *b)* kuw. puheesta ja puheliaſta puh.: nopiaſti liikkuwa l. wieriwä, ripiä, herkäliikkeinen, ſujuwa, ſulawa, ſulakielinen, kerkiäkielinen, noriakielinen, oratio, orator; onneſta puh.: kiekkumainen, muuttuwainen, pyſymätöin, fortuna.

volûbilitas, ätis, *f.* (eb.), kierintä, kiepunta, pyörintä, wierintä, mundi;

werr. pyörennyś, kuwerruś, capitis, run. *b)* kuw. nopeuś, herkkäliikkeiſyyś, ſujuwaiſuuś, ſulawaiſuuś, linguae (kerkiäkieliſyyś, kielewyyś); verborum; jśta myöś: muuttuwaiſuuś, fortunae.

volūbiliter, *Adv.* herkkäliikkeiſesti, nopiaśti, ripiäśti.

volucer, volucris, volucre, (volo), lentäwäinen, ſiiwillinen, ſiiwikäś, bestiae, angues; Cupido, run.; *subst.* volucris, is, *f.* (*sc.* avis), ja myöś *m.* (*sc.* ales), lintu. *b)* werr. lentäwä, ſiiwikäś, kiitäwä, rientäwä, huikkuwa, lipuwa, kiwakka, kerkiä, winhiä, ripiä, nuncius; equi, run.; fumus, amnis, sagitta y. m., run. *c)* kuw. rientäwä, kerkiä, nopia, genus dicendi, maledictum, spes et cogitatio; somnus, fatum, run.; jśta liwakaś, pian haihtuwa l. menewä, katoawainen, pyſymätöin, epäwakainen, dies, fama, run.; fortuna.

volucris, is, *f.* k. volucer.

volūmen, inis, *n.* (volvo), kirjakääry, kirjakierroś l. -tullo, kääry, rulla, tollo, kirja, kirjateoś, kirjoituś, oraculis totum volumen implere; explicare suum volumen; evolvere volumen epistolarum; cujus rationis vim ex Epicuri de regula et judicio volumine accepimus; eritt. kirjateokſen oſa, ſide, nide, kirja, sexdecim volumina epistolarum Ciceronis. 2) kieroś, mutka, koukero, kippura, kiemura, kiekkura, wäänne, pyörre, wyöry, aalto j. m. ſ., run., sinuosa volumina versare (kärmeeśtä puh.); crurum (notkiśtuś hewoſen juośteśſa); fumi (tupru); siderum (kiertojuokſu).

voluntārius, 3, (seur.), omatahtoinen, wapaa-ehtoinen, hywä-ehtoinen, ehdollinen, tahallinen, mielullinen, milites (wapaa-ehtolaiſet); auxilia; senator, procurator; *subst.* voluntarii, orum, *m.* wapaa-ehtolaiſet, ſotamiehiśtä puh.; — werr.: discessus; mors (itſenſä lopettaminen, oman hengen menetyś).

voluntas, ātis, *f.* (volens, volo), tahtomuś, tahto, toiwomuś, pyyntö, mielenteko, mieli, aikomuś, halu, taipumuś, quid esset suae voluntatis, ostenderet; multitudinis; hanc mentem voluntatemque suscepi; ad hanc voluntatem ipsius naturae stimulis incitamur; voluntatem eorum intuentur; ut ejus semper voluntatibus assenserint; summa Catuli voluntate, ſuośtumuś, myöntymyś; quem ad voluntatem suam perducere (ſaattaa puolellenſa); sua, mea voluntate j. m. ſ., l. yhſ. voluntate, tahdollanſa, tahallanſa, ehdollanſa, omalla ehdolla, hywäśtä tahdośta l. ehdośta, hywällä ehdolla, wapaa-ehtoiſeśti, hywin mielin, mieliſuoſin, mieluiſeśti, mielellään; ad voluntatem (cujus), ex l. de voluntate cujus, jkn mieltä myöden, jkn mieliſſä, ad voluntatem loqui (puhua mielinkielin, myötäkielin); eritt. *a)* mieli, mielipito, mielen-ala, mieliſuoſio, ſuoſio, yśtäwyyś, mieluiſuuś, hywäkſyntä, hywänmieliſyyś, hywäntahtoiſuuś, hywänſuonti, qua voluntate esset in regem (mitä mieltä piti); in alia voluntate esse; de voluntate cujus explorare; aliena a quo; erga quem; summa in quem; mutua, singularis. *b)* wiimeinen tahto, wiimeisetahtoinen ſääntö, teśtamentti, mortuorum. 2) werr. ymmärryś, merkityś.

volupe ja **volup**, *n. indecl.* (volo), ſuloinen, hauśka, wanhaśſa Latinaśſa.

voluptārius, 3, (seur.), huwillinen, huwikaś, hauśka, ſulotunteinen, hekumallinen, animi elatio; possessiones; casus (ilokaś); sensus (aisthiśtä ſuloa hawaitſewa, ſille awoin l. altis); homo, disciplina (hekumaan taipunut, hekuman iloihin närwä, lihalliſille huwituksille hetaś, huwikäihkoinen, hempiä); disputatio (huwituśta, hekumaa koskewa).

voluptas, ātis, *f.* (volupe), huwi, huwituś, hauśkuus, mielihywä, mieliſuoſio, lyśti, ihaśtuś, ſulotunne, hekuma, omne id, quo gaudemus, v. est; nulla capitalior pestis quam v. corporis; in voluptate esse; voluptate perfundi; voluptatem percipere; voluptatem incredibilem capere ex qua re; fabulas cum voluptate legere; voluptati cui esse, ilo; voluptatem cui afferre; voluptatibus frui;

perfrui maximis et animi et corporis voluptatibus; *Plur.* uſein: paħat ħimot j. m. ſ., voluptates temperantia frenare ac domare; volutabundus in voluptatibus, voluptatibus deditum esse, ħekuman ilot, liħalliſet ħuwitukſet; werr. *a)* ħywäillyħſänana: mea v., iloni, run. *b) plur.* voluptates, ħuwitukſet, näytelmät. 2) Voluptas, jumalattarena Romaaſſa.

Volusēnus, i, *m.* romal. nimi.

volūtābrum, i, *n.* (voluto), ryppemö, rywepaikka, rapakko, lätäkkö.

volūtābundus, 3, (voluto), wiereſkelewä, kierittelewä, ryppewä, in voluptatibus.

volūtātio, ōnis, *f.* (ſeur.), wierittäminen, wyöryttäminen, kierittäminen, volutationes corporis (rywepaikat, mährimäſijat, piehtareet).

volūto, I, (volvo), wieritellä (ympäri), wierittää, wyöryttää, pyörittää, paalittaa, kierittää (ympäri); *Pass.* volutari, wieriä, wiereſkellä, pyöriä, kieriä, kieritellä, ryppeä, circum terram, in luto volutari; volutatur glans in jactu (ħölkkyy); run.: volutare (*sc.* se) genibus (langeta polwiin, jalkain juureen); kuw. *a)* ylim.: vocem, murmura, verba confusa, wierittää, lewittää, laſketella, run.; in omni genere flagitiorum, in omni dedecore volutari, ajelehtaa, ryppeä. *b)* eritt. juokſuttaa mieleſſään, mieltää, miettiä, ajatella, in animo l. ykſ. animo quid; quid mente, cum corde suo, secum, run.; quid cum amicis (neuwoitella, keſkuſtella jötakin). *c)* puuħauttaa, aſkaroittaa, animum cogitationibus; jöta volutatus, ħarjauntunut, oppinut, in veteribus scriptis.

volva, ae, *f.* (ſeur.), kotelo, kotti, werho; eritt. ſikiön kotelo l. kota, kohtu.

volvo, volvi, volūtum, III, wierittää, wyöryttää, pyörittää, kierittää, kiertää, wääntää, kääntää ympäri, muliſtaa, mulliſtella, saxa, run.; vortices (joeſta puħ.), run.; ignem sub naribus (ſieramiſta puuſkata tulta), run.; oculos huc illuc, run.; libros Catonis (kierittää l. kiwertää auki, awata ja lukea); orbem (teħdä ympyrä, rakentua kehään, ſotamenoiſſa); errorem (kulkea winkkura-wäärää); semineces multos (ſyöstä maaħan), run.; *Pass.* volvi, wieriä, wieriytä, wiereſkellä, wyöryä, pyöriä, kieppua, kieriä, kieritellä, kelalehtaa, kellereħtää, anguis volvitur (luikertelee, kiemartelee), run.; volvitur cylindrus; volvuntur stellarum cursus; sol circum terram volvitur; volvi arvis, humi, run.; volvitur leto (tupertuu, ſyöstyy, ſortuu kuolemaan), run.; volvimur undis (ajelemme), run.; lacrimae volvuntur (wyörywät, juokſewat), run.; kuw. *a)* ylim.: ingentes iras in pectore (kuohuttaa, pitää, kantaa); tot casus (nähdä, kokea, kärſiä), run.; ubi mille rotam volvere per annos (owat täyttäneet tuħannen wuoden kiertojuokſun), run.; saecula (elää perille, keſtää), run.; menses (wieriä päästä päähän, kuusta puħ.), run.; volvendis mensibus (kuukauſien juoſteſſa l. menneſſä), volventibus (*sc.* se) annis (ajaſtaikain wieneſſä l. kuluiſſa), run.; vices (walmiſtaa, määrätä), run.; sic volvere Parcas (ſäätää), run.; — celeriter verba, sententias facile verbis, wierittää, laſkettaa, ſyydellä; quo melius volvatur oratio (wieriä, ſujua); quae (complexio verborum) volvi uno spiritu potest (äänekſi ſaattaa). *b)* eritt. juokſuttaa mieleſſään, mieltää, miettiä, ajatella, multa cum animo suo; bellum in animo; immensa omnia animo; multa secum; sortem cujus sub pectore, run.; inanes cogitationes; haec illis volventibus.

vōmer ja **vōmis**, eris, *m.* wannaſ, waarnaſ, ſaħranterä l. -kieli.

vomica, ae, *f.* märkäpää, märkäkupla, kuiſma, weripaħka, äkämä, pukama, vomicam aperire; werr. turmio, paħikko.

vōmis, k. vomer.

vomitio, ōnis, *f.* ja **vomitus**, us, *m.* (ſeur.), oksentaminen, kuwominen.

vomo, vomui, vomitum, III, oksentaa, kuwoa, in mensam. 2) *trans.* oksentaa, jöta werr. puuſkata (ſiſältään), puuſkuttaa, ħuokua, ſuiħkia, ſyöstä, ſyytää, ajaa, laſkettaa (ſiſäl-

tään, ulos), undam, fumum, flammas ſ. m. ſ., run.; animam (puuſkata l. huoata ulos, heittää henkenſä), run.

Vopiscus, i, *m.* romal. liikanimi.

vorāginōsus, 3, (ſeur.), ſywäntehikäs.

vorāgo, inis, *f.* (voro), ſywänne, ſyöweri, juopa, ſywyys, jurmu, nielu, kuilu, kulju, kurimus, summersus equus voraginibus non exstitit; voraginem conjectu terrae explere (maanhalkeamasta puh.); run.: ventris (hottelo); werr.: reipublicae (turmio, hukka); patrimonii (tuhlaaja, hurwittelia); vitiorum (kulju).

vorax, ācis, (ſeur.), hawia, hawelias, häwäliäs, hotkoinen, hulmi, hatkela, ahwatta, ahnas, ſyöläs, Charybdis; venter, ignis, run.

voro, I, haweltaa, hämältää, hotkaista, litkaista, kuilaista, niellä, ahmaista, ahmata, hahmia, holmia, hotkia, appaa ſyödä, ſyödä hatkeltaa, ſyödä hulmuta, ſyödä, nauttia, animalium alia vorant; werr.: carinas, navem, run. *b)* kuw. ahmata, hahmia, ſ. o. ahneesti, innolla toimitella l. harjottaa, literas.

vors-, vort-, k. vers-, vert-.

vōs, te, tu:n *plur. b) gen.* vestri, eſim. odium vestri, wiha teihin, teidän ſuhteenne, teitä waastaan; ne me hoc vestri adhortandi causa loqui existimet, teitä kehoittaakſeni; t. vestrum, eſim. nemo vestrum, ei kukaan teistä, ette kukaan; frequentia vestrum, teidän; voluntate vestrum omnium parui, teidän kaikkein.

Vosegus, i, *m.* Gallian wuoria.

voster, k. vester.

vōtīvus, 3, (votum), luwattu, pyhitetty, wihitty, lupaukſen tähden tehty, ludi; tabula, juvenca, run.; legatio.

vōtum, i, *n.* (ſeur.), pyhä lupaus, lupaus, lupaama, vota facere, nuncupare, suscipere, concipere, debere diis, solvere, reddere; obstrictum esse religione voti; voti damnari y. m.; *concr.* luwattu eſine, lupaama, votis incendere aras (ſuitſutus, uhri), run. *b)* werr. toiwo, toiwoma, toiwotus, pyyntö, tahtomus, cupiditatum; audire vota, run.; in voto l. in votis est quid (toiwon jtakin), run.; in votum venire (olla toiwottawa), run.

voveo, vōvi, vōtum, II, jumalalle luwata, pyhästi l. juhlallisesti luwata, pyhittää, pyhätä, wihkiä, Herculi decumam; fana Pallori ac Pavori; capita sua pro salute patriae; templum, duodecim Salios; votum (tehdä); *acc. c. inf.*; ladi voti; earum templa sunt publice vota et dedicata y. m. *b)* werr. toiwoa, mielitellä, run., quid; cui quid (toiwottaa); ut *conjunct.* kera.

vox, vōcis, *f.* ääni, ſawel, ſointo, helke, kumu, kaikku, huuto, contentio vocis et remissio; dulcis, clara, magna, contenta, summissa, inclinata y. m.; discrimina vocum, sonitus vocis, run.; vocem includere (estää puhumasta); vocem tollere (korottaa äänenſä t. yhäiſesti haastaa), run.; voces referre; carpi nostrorum militum vocibus; werr. *a)* ſana, ſanat, lauſe, lauſelma, ſanelma, puhe, vox voluptatis; quum viderem, vocem pro me ac pro re publica neminem mittere (hiiskahtaa); vocem emittere; vocem exprimere; nulla vox est ab iis audita populi Romani majestate indigna; leges legum voce proponere; proelia voce diremit (käsky), run.; Thessala (loihde), run.; quum illius voces percrebuissent, quas habuisse in concione domestica dicebatur; contumeliosae (herjapuheet, parjauksет); sunt verba et voces, quibus *etc.* (mietelauſeet, oppilauſeet, opit), run.; sacrae, Marsae, ſanat, lu'ut, loihteet, run., ja ſamoin: deripere lunam vocibus, run. *b)* puhe, kieli, Latina, run.; voce formare, run.; una paene voce repelli (yksi-ääniſesti); rustica et agrestis (äännös, kielenkäänne). *c)* ſanan korko, acuta.

Vulcānus, i, *m.* Jupiterin ja Junon poika, Venerin puoliſo, tulen ja metallein ſepinnän jumala; jeta run. tuli, Vulcanum spargere tectis, Vulcanum naribus efflant tauri, Vulcanus furit. Siitä: **Vulcānius**, 3, Vulkanin omainen, vulkaninen, Vulkanin, acies (tuli), Lemnos (Vulkanille pyhitetty), run.; arma (*i. e.* invicta).

vulgāris, e, (vulgus), yhteiskanſainen, rahwaanomainen, yleinen, ylityinen, yhteinen, ynnäinen, tawallinen, järkinäinen, jokapäiwäinen, ja myös: alhainen, huono, halweksittawa, usus artis; hominum consuetudo; sensus; liberalitas (kaikkia kohtaan harjotettu); declamatio, commendatio, opinio; artes; coetus y. m., run.

vulgāriter, *Adv.* yleisellä tawalla.

vulgātor, ōris, *m.* (vulgo), julkaisia, ilmoittaja, juoruttelia.

vulgātus, 3, *PA.* yleinen, tawallinen, navis; eritt. tunnettu, fama.

vulgo, I, (vulgus), saattaa yhteiseen kanſaan, kaikkiin ihmisiin, tehdä l. saattaa yleiseksi, yhteisekſi, julkaista, morbos, rem; librum; *Pass.*: vulgari cum privatis (sekauntua, yhteyteen ruweta); eritt. *a)* puheella yleiseksi saattaa, saattaa julki, tiettäwäksi, kuuluwiin, tehdä tunnetuksi, lewittää, ilmoittaa, facinus per omnes (kaikkiin ulotuttaa); rumorem; quid verbis, run.; *Pass.* lewitä, tulla tunnetuksi, tiettäwäksi, tietoihin. *b)* tehdä yhteiseksi, tehdä aljuksi, concubitus (sekoittaa); corpus (pretio), alttiiksi antaa. *c)* tehdä tawalliseksi, halwaksi, laudem.

vulgo, *Adv.* yleiseen, yleisesti, yleensä, ylimalkaan, miehisesä, kaikkein nähden l. kuullen, kaikilta, julkisesti, kaikin paikoin, yltä-ylitse, yltäkanteen, aimostanſa, tawastaan, tawalliſesti, parhaasta päästä, enimitten.

vulgus, i, *n.* harw. *m.* yhteinen kanſa, joukko, rahwas, wäki, kanſa, ihmiset, yleisö, non est consilium in vulgo, non ratio *etc.*; in vulgus gratum esse (kanſalle l. yleisölle mieleen, yleensä, yleiseen, ylimalkaan otollinen); in vulgus edere (yhteisöön, wäkeen lewittää); eritt. *a)* paljous, joukko, parwi, lauma, insipientium, patronorum; densum (umbrarum), incautum (ovium), run. *b)* joukko, alhaiso, hylkywäki, roska- l. roistowäki, sapientis judicium a judicio vulgi discrepat; profanum, run.; atque id in vulgus (alhaisosa, huonnommissa ihmisissä).

vulnerātio, ōnis, *f.* (seur.), haawoittaminen, sine vulneratione. *b)* kuw. loukkaaminen, pahentaminen, vitae, famae, salutis.

vulnero, I, (vulnus), haawoittaa, wammata, weristää, quem ja quid; in adversum os fundā vulneratur; werr.: vulneratae aliquot naves, wioittaa, wahingoittaa. *b)* kuw. loukata, saattaa, pahentaa, pahoittaa, quem voce; aures, run.; virorum animos (sukaista miesten sydämmiä, pistää miehiä sydämmeen).

vulnificus, 3, (vulnus-facio), haawoja tekewä l. saattawa, haawoittawa.

vulnus, eris, *n.* haawa, wamma, vulnus in latere, quod acu punctum videretur, pro ictu gladiatoris probari; vulnus obligare, accipere, excipere, sustinere, inferre, infligere; vulnere gravi ictus (pahoin haawoitettu); ex vulnere recreari; vulneribus defessus, confectus y. m. *b)* werr. haawoitus, wammaus, isku, lyönti, lyömä, pisto, rahno, naarma, wiilto, leikkaus, heitto, jyskäys, kuhmaus j. m. ſ., ornus vulneribus evicta, run.; dat vulnera ramis (kaiwelee koloja, linnusta puh.), run.; vulnera aratri rastrorumque fero (maasta puh.), run.; — ab acutae vulnere falcis frondes defendite, run.; — vulneribus confodi; vulnera elusa, run.; vulnera inter se jactare, run.; crepitant sub vulnere malae j. m. ſ., run.; jsta *concr.* heitto-aſe, nuoli, infestum, run.; haeret sub gutture vulnus, run. *c)* kuw. haawa, wamma, wahinko, haitta, loukkaus, vulnera reipublicae imponere l. inurere; fortunae gravissimo percussus vulnere (kolaus, täräys); quae (vulnera) consanuisse videbantur, recrudescunt; vulneribus suis mederi (welat); vulnera nova facere (erhetykset, rikokset); eritt. mielihaikia, mielikarwaus, huoli, murhe, suru, accepit gravissimum parens vulnus morte filii; celans quantum v. accepisset; usein run. rakkauden haawoista puh., esim. vulnus alit venis.

vulpēcula, ae, *f.* (seur.), reponen, kettunen.

vulpes, is, *f.* repo, kettu; sanalask.:

vulpes jungere (mahdottomista puh.); wiekkauden kuwana: animi sub vulpe latentes, run.

Vulsin-, ſ. Volsin-.

Vulso, ōnis, *m.* roman. nimi.

vulticulus, i, *m.* (vultus), ſilmänluonti, kaswoin ſäwy, yksitoinen katſanto.

vultuōsus, 3, (vultus), ſäwykselewä, muotoanſa muuttelewa l. wääntelewä, irmastellas, ne quid ineptum aut vultuosum sit (in oratione).

vultur, uris, *m.* korpikotka, ryöstölintu.

Vultur, uris, *m.* Apulian wuoria.

vulturius, ii, *m.* (vultur), korpikotka, ryöstölintu, räästolintu; werr. ahneesta ihmiſestä puh.: exierunt duo vulturii paludati.

Vulturnum, i, *n.* kyki Kampaniaſſa, rakettu **Vulturnus**, i, *m.* nimiſen joen partaalle.

vultus, us, *m.* (volvo), kaswoin muoto l. hahmo, kaswoin luonto, kaswoin murteet l. juonteet, kaswot, muoto, näkö, katſanto, ſilmänluonti, ſilmintä, ſilmät, kaswoin ſäwyt, imago animi vultus est; vultus sermo quidam tacitus mentis est; prorsus in facie vultuque vecordia inerat; vultum fingere; ad alterius vultum atque nutum converti; *plur.:* vultus tuos mihi expressit omnes; vultus cujus ferre posse; recordamini faciem atque illos ejus fictos simulatosque vultus. Critt. *b)* wihainen, tuima, tyly muoto, ſynkkä katſanto, tuikat, nurjat ſilmät l. ſilmänheikut, v. instantis tyranni, run. 2) werr. kaswot, ſilmät, vultum laudare, in vultus cadere, run.; jäta muoto, näky, kuwa, unus erat naturae vultus in orbe, run.; salis placidi, run.; vultus mutare, run.

vulva, ſ. volva.

X.

X lukumerkkinä = decem, decimus.

Xanthippe, ēs, *f.* Sokrateen maimo waimo.

Xanthippus, i, *m.* 1) Perikleen iſä. 2) Lakedaimonilaisten päällikkö, joka Regulukſen wangikſi otti.

Xanthus l. **-os**, i, *m.* 1) = Scamander. 2) Lykian jokia. 3) wähäinen joki Epeirossa.

xenium, ii, *n.* kestilahja.

Xeno, ōnis, *m.* Epikurin lahkoinen philoſophi, Athenasta kotoperää.

Xenocrates, is, *m.* Kalkedonista syntyiſin olewa philoſophi, Platonin oppilaita, Speuſippoon jälkeen Akademian eſimies.

Xenophanes, is, *m.* Kolophonista kotoiſin olewa philoſophi, elealaiſen oppikunnan perustaja.

Xenophon, ontis, *m.* mainio kreikalainen hiſtorioitſia ja philoſophi, Athenasta kotoperää, Sokrateen oppilaiſia; jäta **Xenophontēus** l. **-ius**, 3, xenophonteinen, Xenophonin, genus sermonis; Hercules (ſ. o. Xenophonin mainitſema).

Xerxes, is ja i, *m.* Perſialaisten kuningas, Dareios Hyſtaspiin ja Atoſſan poika.

xiphias, ae, *m.* miekkakala.

Xyniae, arum, *f.* kyki Theſſaliaſſa Xyniaš järwen partaalla.

xystus, i, *m.* ja **xystum**, i, *n.* 1) Kreikalaiſilla: katollinen pylwäskäytäwä, joſſa athletit talwella pitiwät harjotukſiansa. 2) Romalaiſilla: katotoin pylwäskäytäwä, kuſſa jaloiteltiin, opilliſiſta aineista wäiteltiin j. m. ſ.

Y.

Y, y, puustawi, joka ilmauntuu ainoastaan Kreikasta lainatuiſſa ſanoiſſa eikä yhtäkään ſanaa aloita.

Z.

Zacynthos l. **-us**, i, *f.* Jonian meren ſaaria; jäta **Zacynthius**, 3, zakyntholainen.

Zaleucus, i, *m.* Lokrilaisten lakilaatia Italiaſſa.

Zama, ae, *f.* Numidian kyyenä; jäta **Zamensis**, e, zamalainen, *subst.* Zamenses, ium, *m.* Zamalaiſet.

Zanclē, ēs, *f.* Sikelian kygin Meſſanan aikaiſempi nimi; jäta **Zanclaeus** l. **Zanclēius**, 3, zanclelainen.

Zela, ae, *f.* Ponton kygeita.

Zēno l. **Zēnon**, ōnis, *m.* kreikalainen philoſophi, Kypron kygistä Kitionista kotoperää, ſtoalaiſen koulun perustaja. 2) kreikalainen philoſophi elealaista oppikuntaa. 3) kreikalainen philoſophi Epikurin lahkoa, Ciceron opettajia.

Zephyrium, ii, *n.* linna Kilikian rannikolla.

Zephyrus, i, *m.* länſituuli, = Favonius; run. ylim. tuuli.

Zērynthus, i, *f.* kyki Thrakiaſſa; jöta **Zērynthius**, 3, zerynthiolainen.

Zeta l. **Zetta**, ae, *f.* kyki Byzacenesſa Afrikaſſa.

Zētes, ae, *m.* Kalaitn weli, Boreaan poika.

Zēthus, i, *m.* Jupiterin poika, Amphionin weli.

Zeuxis, idis, *m.* kreikalainen maalari, Herakleasta kotoperää.

zingiber, eris, *n.* ja **zingiberi**, *n. indecl.*, inkiwääri.

Zōilus, i, *m.* kyskä kirjatarkasteliia Ptolemaeus Philadelphin aikana, Homeroon moittija; werr. häijynilkiſeſtä parjaajaſta puh.

zōna, ae, *f.* wyö, naisten; werr. *a)* wyö, miesten, kuſſa rahaa pidettiin, rahakukkaro. *b)* Kalewan miekka, Wäinämöiſen wiitake, tähtiſikeröitä. *c)* maanwyö, wyöhyke, wyöhyötä.

zōnārius, ii, *m.* (eb.), wyöntekiä.

Zōpyrus, i, *m.* kuuluiſa phyſiognomi (ſ. o. kaswoin tutkija l. tietäjä) Sokrateen aikoina.

Zōster, ēris, *m.* niemi, kyki ja ſatama Attikan länſirannalla.

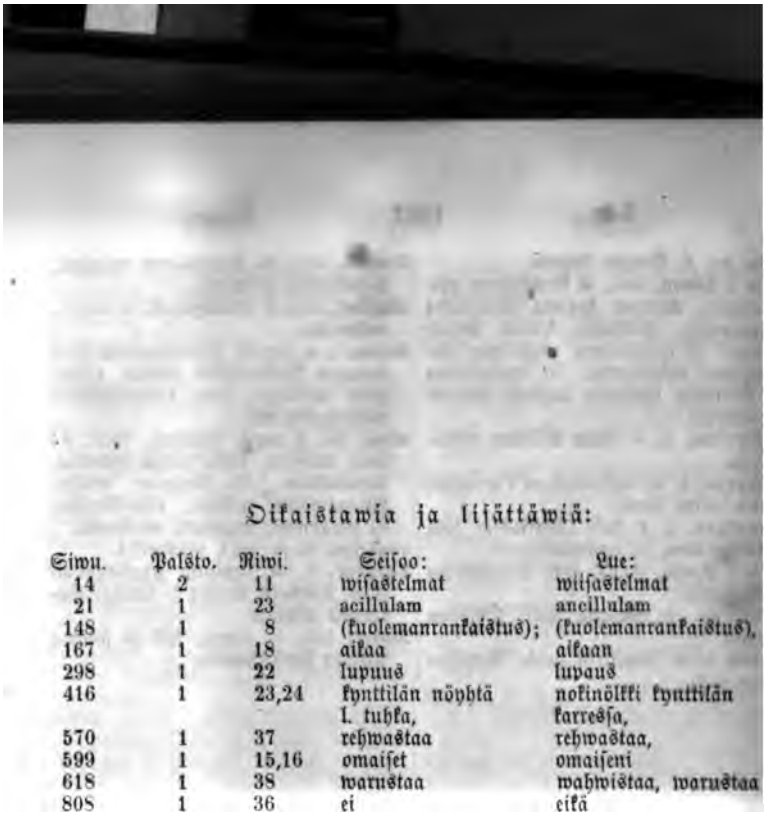

Oikaistawia ja liſättäwiä:

Siwu.	Palsto.	Riwi.	Seiſoo:	Lue:
14	2	11	wiiſaſtelmat	wiiſaſtelmat
21	1	23	acillulam	ancillulam
148	1	8	(kuolemanrankaiſtus);	(kuolemanrankaiſtus),
167	1	18	aikaa	aikaan
298	1	22	lupuus	lupaus
416	1	23,24	kynttilän nöyhtä l. tuhka,	nokinölkki kynttilän karreſſa,
570	1	37	rehwaſtaa	rehwaſtaa,
599	1	15,16	omaiſet	omaiſeni
618	1	38	warustaa	wahwiſtaa, warustaa
808	1	36	ei	eikä

Paikottain kirjan aluſſa ſeiſoo: panna liſää, liittää liſää, tulee li j. m. ſ., lue: liſäkſi. Muuttamatta jääköön: tehdä liſää. — Muita wik lukia itſe ſuoſiolliſesti korjatkoon.

Kaikissa maamme kirjakaupoissa:

Suomalaisen Kirjallisuuden-Seuran Toimituksia.

		Markkaa.	Penniä
III.	Kanteletar, 2 painos	3:	—
V.	Suomen Kansan Arvoituksia, 2 painos	1:	80.
IX.	Yhteinen Historia	1:	—
X.	[illegible]OSEN Runot	1:	80.
XI.	Pyhän Eustakiuksen elämänvaiheet, 2 painos .	1:	—
XII. 1	EKLÖF, Tasannes-Kolmiomitanto	—	60
XII. 2.	„ Pallokolmiomitanto	—	60
XIV.	Kalevala, 2 painos	4:	—
XVII. 1.	Suomen Kansan Satuja ja Tarinoita I.	2:	40
XVII. 2.	„ „ „ „ II.	2:	—
XVII. 3.	„ „ „ „ III.	1:	50.
XVIII	GYLDEN, Suomenmaan Korkokartta	8:	—
XIX.	KORNELIUS NEPOS	2:	—
XX	PIPPING, Luettelo Suomeksi painetuista kirjoista	20:	—
XXI. 1.	PORTHAN, Opera selecta I.	4:	80
XXI. 2	„ „ „ II.	5:	20
XXII	[illegible]PPUN, Euopion Eenun kartta I. . . .	3	
XXIII	[illegible]OPELIUS Luonnonkirja	1	60
XXIV	[illegible], Suomen Kasvisto . . .	3	20
XXV. 1	Navigator I . . .	2	40
XXV. 2	„ II	3	
XXVI	G[illegible] Kodunan Kielioppi	4	—
XXVII	[illegible] [illegible]ettu Laitos . . .	1	
XXVIII	[illegible]. Meri-sanakirja . .	3	
XXIX	[illegible] Lyhyt Kielioppi	2	
XXX	[illegible] Kompilleen Kasikirja	2	—
XXXI	[illegible] Oppikirja	1	—
XXXII	[illegible]ADE, Kemianoppi	3	
	[illegible] Historiallisia tosikertomuksia 1842 60:a	1	—
	[illegible] ja [illegible] I II kappale	3	

Hinta. 10 Markkaa.